NAZIONALE
E
EMANUELE

Digitized by Google

NAZIONALE

Digitized by Google

alij quaſi per manus tradiderint, & ad me vſque (nam perquiſiui ſedulò) pertulerint, prolixiori, & ſi valeam cultiore ſtylo colligam, facilis obediui, ſperans operæpretium & rem gratam me facturum, non illi ſolum, quanquã & illi, verumetiam mihi & ſtudioſis omnibus, præſertim pueritiæ meæ inſtitutoribus domus diui Hieronymi apud Gandauum fratribus, qui ex domini Florentij ſodalitio & ſchola, vt ex equo Troiano armati quamplurimi, prodierunt, & ob fraternam inter ſe charitatem, mutuamque obſeruantiam, peculiari adhuc nomine fratres nuncupantur. Valete: & ſi vacat, vitam quam deſcribendam aggredimur, perlegite.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

In vitam beati Thomæ Malleoli Tituli.

De nominis boni bono præſagio. Titulus I.

De nomine authoris, & eius etymo ac interpretamento. Titulus II.

De quatuor egregijs, vnde Plato dijs gratias egit donis, & de totidem in Malleolum collatis eulogijs. Titulus III.

De magnitudine beneficij quòd inter Chriſtianos pios natus & educatus eſt. Titulus IIII.

De paupertatis excellentia, & eius amore à Thoma noſtro ex parentibus imbuto. Titulus V.

De modeſtiæ & humilitatis laude. Titulus VI.

De patientiæ laude. Titulus VII.

De Gerardo magno coinſtitutore clericorum regularium qui Fratres dicuntur. Titulus VIII.

De eorundem regula & incrementis. Titulus IX.

De Thomæ ad eos acceſſu, & perſpecta in eis religione. Titulus X.

De exhortatione Thomæ ad religionem canonicam diui Auguſtini per Florentium. Titulus XI.

De eius profeſſione, & reliqua vita. Titulus XII.

De nominis boni bono præſagio. Titulus I.

SCitum quidem eſt, & à multis laudatum Sapientis illud præceptum, Curam habe de nomine bono. verùm id ipſum non tam de nomine cuiuſque proprio, quàm de fama & præconio eſt intelligendum: quemadmodum & illud poëtæ, Semper honos, nomenque tuum laudeſque manebunt. Et illud alterum eiuſdem, Dum nos aliquod nome[n]

pt 3. sp. 2.

meñque decusq́; Geſsimus. Quod nominis etymon, & quàm bonæ famæ fragrantiam ſuauiſsimus Thomas Malleolus ita aſſecutus eſt, vt ob vitæ ſanctitatē, & famę celebritatē, diuorum catalogo à grauiſsimo Carthuſiani ordinis patre, in ſuperiore epiſtola ſit adſcriptus, multisq́; operū ſuorum exhortationibus ſodales ſuos, vt idē aſſequi adnitātur, admonuit. Neq; abs re, quādoquidem, quod prȩclarè diuus pater Auguſtinus docuit, vt ſua cuiuſq; vita bona eſt ipſi ad ſalutem neceſſaria, ita optima cuiuſque fama proximo: vſqueadeo vt durus & inhumanus inter primos ſit cenſendus, qui ad proximi inſtitutionem, nomen bonū neglexerit. Verum de nomine, vt ad præſens facit etymon, etiā ſcita eſt magni illius Platonis ſententia, nominis celebritatem, & præclaræ indolis prȩſagium non parum ad humanam conducere felicitatem. Siquidem, quod vulgato canitur verſiculo,

Conueniunt rebus nomina ſæpè ſuis.

Proinde rerū omniū certiſsimus præcognitor & iuſtiſsimus arbiter deus, protoplaſtis Adamo & Euę, plurimisque deinceps ab eis ortis, nomina præſertim Hebraica rebus ipſis conuenientiſſima indidit, vſq; adeò vt ſi eorū interpretamentū ignores, neq; prophetias multas, velut pſalmos, neq; cȩteras intelligas ſcripturas. Quinetiā vt futuræ rei indicet myſterium, placitum eſt ei, vt qui prius hebraicè Iacob, id eſt ſupplantator, è re vocatus erat, poſterius Iſraël, id eſt deum videns nominetur. Et in euangelico myſterio eadem de cauſa vocatus eſt Petrus, qui prius Simeō aut Simon. Quam nominis mutationem plerique pontificū Romanorū, Petriq́; ſucceſſorum inſecuti, id nominis aſſumpſerunt, quod genio ſuo & prȩceptæ virtuti congruere putarint quammaximè, vnde ſint Bonifacij, Clementes, Caliſti, Innocentes, Pij, Siſti, Iulij, Leones, & id genus alij. Adde quòd & matri ſuæ glorioſiſsimæ nomen ipſius officio appoſitiſsimum, Mariam, præimponendum mandauit. Et prȩcurſori vtriuſq; parentis mirifico teſtimonio Ioāni ab Gabriële archangelo eſt inditum, abs quo eodem & ipſius Seruatoris vocatum eſt nomen Ieſus priuſquam conciperetur in vtero. Cuius rationem apud Matthæum adnectens, inquit, Ipſe enim ſaluum faciet populum ſuum à peccatis. Magna igitur apud Prouidentiam eſt nominum ratio, vſq; adeò vt quoniam diuinam ignoramus ſubſtantiam, in ſecundo decalogi præcepto cautum ſit, Non aſſumes nomen domini dei tui in vanum. Et in oratione dominica ſtatim in capite tanquam primum petendū, Sanctificetur nomen tuum. Quod & diua virgo ab eodem ſpiritu ſancto, cuius ſuperuētu grauida erat, edocta, cū magna & incōparabilia ſibi à domino facta meminiſſet, pro ijs quas ſummas reponere potuit gratias, Et ſanctū, inquit, nomen

[Margin notes: ...nomi... non... ...ue prȩ... ...igium ...aturi. | Plato... ...ia. | Iacob. | Petrus. | Romani pontifices. | Maria. Ioānes. Ieſus. | Nomen domini.]

nomē eius. Magnum item eſt in nomine futuræ rei pręſagiū, vſ-
que adeò vt in quibuſdā vehemēter dubites, vtrum ante rem, an
poſt rem & propter euentum rei talia illis nomina fuerint impo
ſita: vt in duobus Hippolytis: qui, vt nomen indicat, ab equis in Hippolyti.
diuerſa diſtracti & diſſoluti ſunt; ſub magna quidem vtriuſque
conſtantiæ & fidei gloria, ſed diſsimili cauſa, inęqualique felici-
tate. Nam Theſei ille filius Phędræ nouercæ à qua ad ſtuprū in-
ceſtū interpellatus erat illecebris, non minore viſus eſt reſtitiſſe
conſtantia & continentia, quàm Ioſephus ille Iſraëlita dominæ
ſuæ in Aegypto. Quocirca vt (ſi hiſtoria nō eſt) ſaltē fabulæ fe-
runt, ſtulta patris credulitate, & iniqua atq; improuida aui exo-
rabilitate, nomini ſuo cōſonum tandem pertulit ſuppliciū, qua-
le poſt multa ſæcula fortiſsimus Chriſti martyr, alter Hippoly-
tus ob fidei & Chriſtianæ perſuaſionis pręconium. vtrique tamē
grauiſsimi authores tradūt ante fata illa tale fuiſſe nomen im-
poſitum. Et Chriſtophorum itidem Chriſti martyrem cōſtantiſ- Chriſtophorus.
ſimum, quis non potius poſt rem quàm ante rei exitum ſic opi-
netur vocitatum, cùm non ſit verò ſimile, ethnico & à re Chri-
ſtiana penitus abhorrenti tale nomē inditum, ab illis præſertim
quibus Chriſtus penitus iam tum erat ignotus? Quinetiam Lon Longinus.
gino pro Lonchino, aiunt haſtario illi nomen fuiſſe, qui in cru-
ce domini haſta latus aperuit, cū ab haſta, ſeu (vt Hiſpani dicūt)
lancea, quæ Græcis λόγχη dicitur, nomē illud videatur deductū.
Veruntamen in confeſſo eſt nomina quāplurimis impoſita, quæ
rebus ab ipſis gerendis certiſsima præ ſe ferrent pręſagia, qualia
ſunt in hoc opere explicanda Gerardi Magni, Florentij, Ioannis
Cacabi, & aliorum.

De nomine auctorū & eius etymo ac interpretamento. Tit. II.

SEd quorſum, inquies, omnia iſta? Nempe vt legentium (ſiqui
lecturi ſunt) animos rerum varietate nonnihil reficiam, vtq;
non illotis quod aiunt pedibus ad authoris nomina interpretan
da ingrediar. Dictus eſt enim mirabili prouidentia operum ſe-
quentium ſcriptor Thomas Malleolus à Campis ſeu Campen-
ſis, quæ nomina eiuſdem profeſsioni & vitæ inſtitutis conue-
niunt aptiſsimè. Nam ſecundum Græcam originem Tomas in-
terpretatur ſectus ſeu diuiſus, ſecundū Hebraicā Thomas abyſ- Thomas Abyſſus Geminus.
ſus, &, quod Græcis dicitur geminus, didymus. Sectus autem &
penitus diuiſus à teneris fuit vnguiculis à conſortio humani
generis hoſtium, mundi, carnis, dæmonum. Abyſſus autem di-
uinæ contemplationis ſcrutinio, & Geminus integerrima dei &
proximi charitate. Sectus prætereà fuit & geminus, quia ſecun-

dum interiorem hominem totus adhæſit deo, vnus factus cum illo: ſecundum exteriorem autem proximo, illius ſcribendo, prædicando, operando inſeruiens commodis. Sectus à mundo, quia verè dicere potuit, Mihi mundus crucifixus, & ego mundo. Viuere autem Chriſtus eſt, & mori lucrum. Sectus à carne, quia vt eius ex ſcriptis patet, in carne præter carnem vixit, cùm eius conuerſatio eſſet in cælis, deſiderium habentis diſſolui, & eſſe cum Chriſto. Atque ita cum cogeretur corpore adhuc verſari in terris, mente verſatus eſt in cælis. Sectus præterea ab omni dæmoniorum commercio, vt quæ ſigno crucis, & inuocatione ſanctiſsimorum Ieſu & Mariæ nominum ſæpius exegiſſet, & ſanctiſsima vita, & optima exhortatione, & vitæ exemplo à toto cœnobio quaſi exulare compuliſſet. Malleolus autem quod Teutonica & vernacula illi & mihi lingua Hemerkin dicitur, idcirco iuſto præſagio eſt cognominatus, quòd ſanctiſſima conuerſatione, venerabili comitate, mellifluo alloquio, dulciſsimo reſponſo, pientiſsimis ſcriptis, opportunis exhortationibus, omnem mundi faſtum & malignitatem, omneis carnis illecebras & petulantias, omneis diaboli verſutias & illuſiones ſic contudit, fregit & contriuit, vt ſi omnes eius ſanctæ vitæ ſequaces, & dictis ac ſcriptis audientes eſſemus, plane de illis maximis humani nominis hoſtibus triumpharemus, & ita eos obtunderemus, vt eis nulla ſit reliqua in nos inſurgendi confidentia. Quinetiam hæreticos omnes ita Malleolus hic ſolida ſapientia, nihil ambiguum aut catholicæ fidei ſuſpectum aſſerens, a ſcriptis ſuis Malleoli ſono repulit, vt ad eius ſcripta ne aſpicere quidem audeāt, vt qui nullam in eis malè ſentiendi anſam arripere valeant. Cæterùm quia iuxta illud apoſtolicum, Templum dei ſanctum eſt, quod eſtis vos: ipſe verè dici poteſt templū domini, & quaſi Solomonis, immo Solomon ipſe (Nam & ſapiens & pacificus fuit, & ſine querela vixit) poteſt de eo dici, quod tertij Regum ſexto de Solomonis templo ſcriptum eſt, Et malleus & ſecuris, & omne ferramentum non ſunt audita in domo domini cum ædificaretur. vt quaſi per antiphraſim dicatur Tomas, veluti Tomos, id eſt ſectio: vnde & ſecuris & malleolus, cum nulla in eo fuerit ſectio, id eſt nullum ſchiſma, nulla a fraterna charitate diuiſio, nullumque ab hoc malleolo murmur, & nulla querela in toto eius conuictu fuerint audita. Porrò Campi, quos in diœceſi Traiectenſi habuit patriam, à capacitate ſunt dicti: vnde & Capua Italica ſine m litera. Neque tamen ab re Campi dicti, quòd ample capiant. Sed quid Thoma hoc capacius, in cuius pectore, vt in ſanctiore quodam ærario, omnes virtutes, omneſque ſacræ literæ & artes bonæ (ad menſuram

Malleolus.

Campi Thomæ patria.

ſuram tamen) ſunt recõditæ? vſqueadeo vt quicquid eloqui vellet, è ſacris literis illic reconditis depromeret, ſicque ad eas alluderet, vt earum nouitius lector ab ipſo primũ excogitatas putaret. Hactenus de nomine.

De quatuor egregijs vnde Plato dijs gratias egit donis, & de totidem in Malleolum vltro collatis eulogijs. Tit. III.

PLatonem illum prudentiſsimum, quem, vt Cicero atteſtatur, philoſophorum deum quidam nuncupare non ſunt veriti, dijs gratias non vulgares egiſſe aiunt, quòd homo natus eſt non bellua, mas non fœmina, Græcus non barbarus, philoſophus, non amuſus, nec indoctus. De quorum ſimilibus beatiſsimus Thomas noſter deo optimo maximo gratias agere potuit & non ſemel egit, ſed vt mox dicam, etiam de maioribus eidem in domino gloriari licuit. Neque enim id ſolum deo acceptum ferebat aut gratias agebat, quòd homo eſſet, ſed quòd omnino eſſet, dicens in Hortulo roſarum ad ſemetipſum: Lauda creatorem qui te fecit hominem, & non beſtiam: qui ſi muſcam te feciſſet, adhuc laudandus eſſet, & tibi bene feciſſet. Non enim poteſt leo gloriari de fortitudine ſua ſupra muſcã & culicem, quia ſi leo poteſt altius clamare, non tamen poteſt tam altè volare. Significans vnicuique animanti quippiam in quo excellat eſſe datum, homini autem ſupra omnia. Neque de hoc magnificè in animo ſuo triumphauit, quòd mas eſſet non fœmina, ſciens in futuro ſæculo, vbi neque nubent, ait dominus, neque nubentur, nullum inter marem & fœminam beatitudinis fore diſcrimen, multaſque fœminas innumeris maribus præferendas. Vnde vt recitat in ſermonibus ad nouitios, iuſſus eſt ſodalium quidam de myſterijs Euchariſtiæ hæſitãs, credere quæ Hagne, Cecilia & Barbara credidiſſent. Quam fœminarum gloriam diua Iulitta apud Baſilium magnum non tacuit. Non parui tamen beneficij loco deputauit, quòd dignioris & firmioris ſexus honorem citra ſua merita ſortitus erat. Sed neque impatientius tulit quòd non Græcus ſed Teuto eſſet natus, ſciens nullum verè Chriſtianum, & Chriſtianis inſtitutis ornatum, vbicunque terrarum natus ſit, etiam ſi veruecum in patria, iuſta ratione barbarum vocari. Eamque regionem in qua naſci contigit, ſupra cæteras florere eximia in Chriſtum pietate, & mirifico monaſticæ religionis amore. Neque demum magni æſtimauit philoſophicum faſtum, aut ſæcularem eruditionem, ſciens ſine illis, modò charitatem & pietatem colat, quemlibet ſupremam aſſe-

Plat[o] ob qu[a]tuor d[ijs] agebat gratias

qui poſſe beatitudinem, multosque à ſyncera pietate per literas immodicas auerſos. Verùm quatuor eulogijs atque benedictionibus iam grandior effectus mirifice in domino gauiſus eſt. Primò quòd inter Christianos natus, & Christianis ſacris à primordio vitæ initiatus eſt. Deinde quòd Christianis ortus parentibus & ijs pijs ac modicis. Tum quòd pueritiam atq; adoleſcentiam ſuam ab optimis viris & pientiſsimis contigerat institui. Ac demum quòd monaſticam vitam inter religioſiſsimos viros ageret. De quibus ſingulis lubet altius ad bonorum exhortationem repetere.

Thomas Cāpenſis quatuor de rebus ſibi in domino gratulabatur.

De magnitudine beneficij dei, quòd inter Christianos pios natus & conuerſatus eſt.

Tit. IIII.

GRandior itaq; factus, ſummi beneficij loco ab diuo Aurelio Auguſtino doctus cenſuit, quòd recens natus Christiano baptiſmate eſſet renatus, & Christiana pietate, religione, fide, & perſuaſione à teneris vnguiculis cum à parentibus optimis, tum à ſacerdotibus tenellę ætatis pręceptoribus inſtitutus. Id ſiquidem à bono rerum æſtimatore pluris eſt faciēdum, quàm ſeclusa fide obtinuiſſe aut Crœſi opes, aut Alexandri monarchiam, aut Solomonis ſapientiam & gloriam. Nouit enim quamplurimos bona indole præditos, beneque in moribus inſtitutos, propterea perditos, quòd Christiani non eſſent. Nam quis, vt cæteros taceam, armauit indulgentiſsimæ Barbaræ patrem in filiam, niſi mala perſuaſio de idolis à maioribus cultis? Quis Traianum, Decium, atque alios principes Romanos, quos alioqui dicunt fuiſſe non malos, in ſanctiſsimos Christi martyres ſæuire fecit? Nimirum eadem peſsima de dijs ſuis perſuaſio, per quam occidendo ſanctos, & vita digniſsimos, arbitrabantur ſeſe obſequium præſtare deo. Infelix profectò pater, & infelices principes ſic à via veritatis aberrantes, vt quibus iuſtitiæ lumen non illuxit, & ſol intelligentiæ non eſt ortus. Scriptum enim eſt, Niſi credideritis, non intelligetis. Felix contrà Thomas noſter, qui ab initio vitæ, Christi ſacris eſt illuſtratus, & præcipuis virtutibus ornatus, & qui ab adoleſcētia ſua portauit iugum domini. At nunc ſi ad mores ſeculi noſtri reſpicere vacet, videamur plerique omnes ſolo nomine Christiani, quinetiā in id peccare, quòd ſanctiſsimum Christi nomen ſic aſſumimus in vanum. Vbi enim eſt nunc veritas Christiano digna? vbi fides? vbi iuſtitia? vbi charitas illa maiorum noſtrorum gemina? vbi ſanctæ vitæ ſplendor? vbi veſtium ſimplicitas? vbi vigiliæ? vbi ieiunia?

In Chriſto renaſci, Chriſtianeq; inſtitui quantū ſit.

In mores noſtri ſæculi.

ieiunia? Perierunt hæc, niſi in religioſis domibus, omnia & in eorum locum ſucceſſerunt teterrima vitiorum monſtra, præſertim hac tempeſtate, ſuborta hæreſi etiam in ſacramenta Chriſti blaſphema, vſqueadeo, vt quod Chriſtus Iudæis interminabatur, iam ingruentibus Turcis verendum ſit nobis, vt malos male perdat, & vineam ſuam locet alijs agricolis (Chriſtianis tamé, ſed melioribus) qui reddant ei fructum temporibus ſuis. Verùm quia optimi viri ſanctiſsimam vitam, non ſatyram ſcribendam recepi, non addam verbum amplius.

De paupertatis excellentia, & eius amore à Thoma noſtro è parentibus imbibito. Tu. V.

SEcundo ingentis beneficij duxit loco, quòd parentibus pijs & ijs modicis natus eſſet. Sicut enim authore Auguſtino, Eccleſia Stephani protomartyris precibus conuerſionem debet Pauli, & authore Ambroſio, diuæ Monichæ pientiſsimæ matris lachrymis, Auguſtini: non enim fieri, inquit, potuit vt tantarum lachrymarum filius periret) ita Thomas debet parẽtibus, & nos Thomæ, tot paupertatis, modeſtię ſeu humiliationis & patientię præconia, quæ cùm ſæpe alibi, tum in opere de tribus tabernaculis habentur maxima. Natus enim eſt patre opifice, quotidiano labore victum ægre quæritante Campis vrbe inſigni in Traiectenſi diœceſi, ſiue quod alij ſentiunt, in agro Campano: matre autem, vt Carthuſianus pater ſcriptum reliquit, humili genere, quod ego interpretor fortuna tenui. nam vt ipſe in vita Florentij de ſe atteſtatur, receptus eſt patrocinio Florentij in domum matronæ ſanctæ, deinde in domum pauperum clericorum, & vtrobique eleemoſynis educatus. Pientiſsimæ autem matris exhortationibus, ſanctioris doctrinæ, & per eam religionis, imbibit amorem. Paterna autem vita ad omnem laborem indurata, omni paupertate, modeſtia, & tolerantia decorata, has treis præcipuè induit virtutes. ferè enim fit vt filij parentũ inſequantur mores. Quocirca eas in tribus collocauit tabernaculis, & in primo quidem paupertatem, non ab re, quoniam dominus ipſe noſter omnium rerum cognitor perſpicaciſsimus & cenſor æquiſsimus, primos beatitudinis aſſecutores definiuit, qui pauperes eſſent ſpiritu. Et in omnibus paradoxis & conſilijs ſuis nihil tantopere commendauit, quanto paupertatem, & rerum omniũ abdicationẽ, præuidens nimirum per opũ incremẽta & paupertatis contemptũ, veram religionẽ & omnis honeſtatis amorẽ labefactatũ iri. Quam rem ne dæmones quidem tacuerunt, vatici-

Thomas Cãpen. tenuibus parentibus natus.

Paupertatis encomion. Mat. 5.

nantes & Lacedæmonicæ & Romanæ gentis imperia pèr diuitiarum luxum ad interitum vĕtura. Verùm vt non omnium erat olim adire Corinthum, ita nec omnium eſt agnoſcere paupertatis, quippe vti Lucanus cecinit, nondum intellecta deorum munera. Omnes enim (vt Comicus inquit) ad rem ſumus auidiores, ideoque vt ad prouinciam penitus terribilem, & factu difficillimam, ſed planè diuinam, Maronianus Euander, hoſpitem ſuum Aeneam hiſce inuitat verbis: Aude hoſpes contemnere opes, & te quoque dignum finge deo. Quæ verba acerrimo vir iudicio quamplurimi æſtimat Seneca, non minoris à quouis chriſtiano æſtimanda. Sunt enim paradoxo illi dominico conſona: Si vis perfectus eſſe, vade, & vende omnia quæ habes, & da pauperibus. Perfectum enim ſic eſſe eſt ſe fingere & efformare vt ſit dignus deo: alioqui dicat dominus, Qui non reliquerit omnia propter me, non eſt me dignus. Vnde & angeli ad paſtores: Et hoc vobis ſignum: Inuenietis infantem pannis inuolutum, & poſitum in præſepio. Quod ſignum? niſi diuinitatis ſub panniculis latentis: Nam & viuens & moriens non habuit quò caput inclinaret.

De modeſtiæ ac humilitatis laude.
Titulus VI.

Thomæ Campẽ. humilitas ac modeſtia.

TAntum ergo abfuit hũc paupertatis buccinatorem, medicorum parentum ut toleratæ per adoleſcentiam totam inopiæ puduerit vel pœnituerit, vt ſe pauperrimum non ſemel prædicarit, & paupertatis ac modeſtiæ amorem omnibus quàm maximo poſſet ſtudio induxerit, multum in hoc inſtituto à vaniſsimo illorum faſtu diſcrepans, qui parentes & affines tenues agnoſcere recuſantes, ſi quem vel milleſimo ramo dignitate aut diuitijs præditum, cognatum vel affinem habeant, illum ſemper in ore verſant, ſimiles (vt in apologis eſt) magni cuiuſdam pontificis Mulo phaleris & ſtragulis ſuperbo, qui ab equis ſæpe rogatus, quiſnam illi pater fuiſſet, neſcio, inquit, at auus maternus regius erat curſarius, illius cretus ſemine, cui diuus Georgius cùm draconem ſterneret, inſidebat. At non ita Thomas paupertatem ſuam, & parentum modicitatem, vt rem gloria dignam prædicans, & ſeſe per hoc humilians, inſecutus vt opinor modeſtiã & candorem diui Petri apoſtolorum principis, cui cùm Paulus in faciem reſtitiſſet, idque ad corroborandam fidei libertatem ſcriptis commendaſſet, adijciens in epiſtola ad Galatas, quia reprehenſibilis erat: ipſe non ſolùm non inuidit ei aut ſcriptis eius, verum etiã vltro cõmmẽdauit in epiſtola poſteriore ſic ſcribens:

Apologus in faſtoſos & vanè tumidos.

Diui Petri humilitas.

bens: Sicut & chariſsimus frater noſter Paulus, ſecũdum datam ſibi ſapientiam ſcripſit: ſicut & in omnibus epiſtolis, loquens in eis de ijs in quibus ſunt quædam difficilia intellectu, quæ indocti & inſtabiles deprauant. Neque id in hoc Thoma magnopere mirandum, vt qui norit eam virtutem in Chriſtiana pietate plane heroicam cenſeri, cùm eam ethnici ne nomine quidem tenus receperint, interpretantes eam abiectionem, & citra decorum extenuationem, quo modo, licet rarius, in ſacris quoque literis nõnunquam accipitur. Iudæi verò eius efficaciam non ignorauerunt quidem, ſcientes dominum in orationem humilium reſpicere, & humiles ſaluos facere, vnde legimus humiliationem Heſteres, Iudithis, Regiſque Niniuitarum & omnis populi: verum Chriſtiani in eą excelluerunt, ſecuti certiſsimum ductorem Chriſtum ita dictitantem: Diſcite a me quia mitis ſum, & humilis corde. quam humilitatem ad noſtri eruditionem multis comprobauit argumentis. Primò, quia cùm eſſet ſplendor paternæ glorię, tamen formã ſerui etiã (vt Thomas dicit) mali accipiens, de virgine ſanctiſsima quidẽ, ſed de pluſculis peccatoribus orta, naſci dignatus eſt, & perraro & corã paucis, niſi adiuratus, ſe filium dei, frequentiſsime autem filium hominis prædicauit, idq; numero vnitatis, vel quòd ſolam virginem agnoſceret in terris parẽtem, vel quòd vnius hominis, videlicet Adami, & ita totius generis humani, cuius ſeruandi ergò venerat, ſeſe profiteretur filium. Scimus enim totum, id eſt genus ipſum, vnitatis ſignificari numero, vt pluralitatis partes, vt indicant terra & terrę, mare & maria. Secundo quòd cùm eſſet dominus dominantium, & regum rex omnium, ſic cõuerſatus eſt inter modicos miniſtros, vt qui miniſtraret, etiã traditoris ſui minimè incogniti pedes lauare dignatus. Tertio quòd gloriam ſuam nuſquã quæſiuit, quãuis euangeliſta de eo ſcripſerit, Vidimus gloriam eius gloriam quaſi vnigeniti, plenum gratiæ & veritatis. Sed quid per ſingula curram, cùm tota eius vita ſit modeſtię & humiliationis norma? Quinetiã ſanctiſsima & ab omni labe puriſsima mater eius, qua citra deum nec maius nec ſanctius quicquam excogitari poteſt, humilitatis efficaciam agnoſcens: Quia, inquit, reſpexit humilitatem ancillæ ſuæ: ecce enim ex hoc beatam, me dicent omnes generationes. humilitati nimirum acceptum ferens, quòd celi & terrę dominum in virginali geſtaret vtero, non virginali caſtitati, non integerrimæ charitati, non incomparabili ſpei ac fidei, non denique aliarum virtutum omnium conſummationi: ideoque mox paulò in cantico eodem, Depoſuit (inquit) potẽtes de ſede, & exaltauit humiles. Præterea Baptiſta, preco & index domini Ioannes, quo inter natos mulierum non ſurrexerat maior

2. Pe

Chriſti humilitas.

Mariæ Deiparę humilitas.

Ioã. Baptiſtæ hu...

ingentis humiliationis præ ſe ferentia, veriſsima tamen confeſſione, cùm facilè populo perſuadere potuiſſet ſe eſſe Chriſtum, confeſſus eſt & non negauit, confeſſus eſt quia non ſum ego Chriſtus, immo inquit, venit fortior me poſt me, cuius non ſum dignus procumbens ſoluere corrigiam calciamentorum eius. Et ideo venienti ad ſe vt baptizaretur domino, ait: Ego à te debeo baptizari, & tu venis ad me? Alter quoque Ioannes peculiari quodam amore à domino dilectus, eumque mutuo amore ſic proſecutus, vt totus charitatis igni inardeſceret, in euangelio cùm de dilecti diuinitate magnificè vbique loqueretur, Deumque de Deo, & apud Deum, & lumen de lumine illuminans omnem hominem, prædicaret, de ſe id modò expreſsit, quòd ab eo dilectus eſſet, non ſui laudandi, ſed grati in dilectum animi ſignificandi gratia. Quocirca minus recipiam eos qui ipſum de ſe dixiſſe illud aiunt: Fuit homo miſſus à deo, cui nomen Ioannes, cùm de Baptiſta manifeſtè dictum ſit, vt de quo prophetia extabat: Ego vox clamantis in deſerto, & cet. In epiſtolis autem quanuis præcipuam de dilectione Dei & proximi nauaret operam, tamen ſui humiliandi non immemor, Si dixerimus, inquit, quòd peccatum non habemus, ipſi nos ſeducimus, & veritas in nobis non eſt. Nihil enim efficacius eſt ad pij animi humiliationem, quàm ſe peccatorem fateri. At Paulus ipſe, vas electionis, in tertium vſque cælum raptus, vbi arcana vidit, quæ non licet homini effari, cui magnitudo reuelationum facta eſt, qui euangelium quod prædicauit, non accepit neque didicit ab homine, ſed per reuelationem Ieſu Chriſti: cui Iacobus Cephas & Ioannes columnæ eccleſiæ, dexteras dederunt ſocietatis: doctor inquam ille incomparabilis gentium, quæ non emiſit humiliandi ſui teſtimonia? Paulus, inquit, ſeruus Ieſu Chriſti, carnalis ſum, venundatus ſub peccato. Quod enim operor, non intelligo. Fratres ego me non arbitror comprehendiſſe. Nouiſsimo autem omnium tanquam abortiuo viſus eſt mihi dominus. Ego enim ſum minimus apoſtolorum, qui non ſum dignus vocari apoſtolus, quoniam perſecutus ſum eccleſiam dei. Et rurſum: Ieſus Chriſtus venit in mundum peccatores ſaluos facere, quorum primus ego ſum, qui prius blaſphemus fui, & perſecutor & contumelioſus. Sed ideo miſericordiam conſecutus ſum, vt in me primo oſtenderet Chriſtus Ieſus omnem patientiam, ad informationem illorum qui credituri ſunt illi in vitam æternam. Sed ad quid reliqua perſcribam, cum omnia omnium apoſtolorum & facta, & dicta & ſcripta, aut humilitatis ſint teſtimonia, aut ad humiliationem exhortatoria? nec

Ioã. Euãgeliſtæ humilitas.

Pauli humilitas.

ab re, cùm Deus ſuperbis reſiſtat, humilibus autem det gratiam.

De patientiæ laude. Tit. VII.

IN eodem parentum venerandi Thomæ tugurio, humilique caſa, tertij quoque tabernaculi præſidem, familiarem ſibi fecit patientiam, quæ ſanctæ perſeuerantiæ parens eſt, cui vni laborum omnium reponitur merces & corona. Parum enim fuerit bene incepiſſe, niſi ad finem vſque perduxeris. At qui à teneris vnguiculis & primis incunabulis in re tenui duriter educatus, viderit patrem aſsiduo labore, & in ſudore vultus ſui panem manducantem, matrem in educatione liberorum ſedulam, ad cuſtodiam rei domeſticæ attentam, in opere alacrem, in victu ſobriam, in potu abſtemiam, in verbis parcam, in factis pudicam, vix poſsit ſentire, ne dicam reijcere, laborum aut parſimoniæ duritiam. Quocirca Malleolus in paternis laribus ad omnem patientiam & inopiæ tolerantiam inſtitutus, facilè cùm eſſet Dauentriæ, eleemoſynis ad literarum ſtudia nutriendus, omneis labores, omnemque inopiam pertulit. Qui etiam laborum ſuorum mercede ſe, geniumque ſuum fraudans, præcium ſcripturæ ſuæ ad pedes præfecti pauperum in communem alimoniam appoſuit. Deinde cùm ſexennium totum ad religionis regularis ſpecimen impenderet, quam non exhibebat patientiam? Adde quum religionem illam profeſſus, tam eſſet in choro aſsiduus, tam in cohortandis ſodalibus ſtrenuus, tam in ſuſcipiendis & conſolandis peregrinis & hoſpitibus comis & benignus, tam denique in contemplandis diuinis feruens, quanta putas tolerantia, quantaque præditus fuerit patientia, qui tot horas nocturnæ quieti, & permiſſæ interdiu ab opere vacationi, ſuffurari potuerit, vt tot ad bonorum eruditionem & exhortationem libellos, quot hic videbimus, conſcriberet, emendaret, emitteret? Quorum ſinguli, ſi eorum ad ſacras literas conformitatem aut illuſionem, ad ſanctorum patrum & eccleſiæ doctorum placita, & eorum conſenſionem reſpexeris, videantur totam hominis vitam ſibi vendicaſſe. E re igitur quam tam vtilem cognouit, tantopere in libellis ſuis extulit patientiam. Virtus nam vidua eſt, quam non patientia firmat. Vnde & dominus: In patientia veſtra poſsidebitis animas veſtras. Et poëta: Superanda omnis fortuna ferendo eſt. Quam rem feliciſſimè aſſecuti ſunt omnes ſidei chriſtianæ martyres, effecti patiendo victores, & præcipui voti compotes. Felicia igitur beati huius Thomæ incunabula, in quibus concepit tot tantarumque virtutum ſeminaria.

Thomæ Cam. de patientia.

Laus operum Thomæ Camp.

De Gerar-

alij quaſi per manus tradiderint, & ad me vſque (nam perquiſiuī ſedulò) pertulerint, prolixiori, & ſi valeam cultiore ſtylo colligam, facilis obediui, ſperans operæpretium & rem gratam me facturum, non illi ſolum, quanquā & illi, verumetiam mihi & ſtudioſis omnibus, præſertim pueritiæ meæ inſtitutoribus domus diui Hieronymi apud Gandauum fratribus, qui ex domini Florentij ſodalitio & ſchola, vt ex equo Troiano armati quamplurimi, prodierunt, & ob fraternam inter ſe charitatem, mutuamque obſeruantiam, peculiari adhuc nomine fratres nuncupantur. Valete: & ſi vacat, vitam quam deſcribendam aggredimur, perlegite.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

In vitam beati Thomæ Malleoli Tituli.

De nominis boni bono præſagio. Titulus I.
De nomine authoris, & eius etymo ac interpretamento. Titulus II.
De quatuor egregijs, vnde Plato dijs gratias egit donis, & de totidem in Malleolum collatis eulogijs. Titulus III.
De magnitudine beneficij quòd inter Christianos pios natus & educatus eſt. Titulus IIII.
De paupertatis excellentia, & eius amore à Thoma noſtro ex parentibus im[...]to. Titulus V.
De mode[ſti]æ & humilitatis laude. Titulus VI.
De patientiæ laude. Titulus VII.
De Gerardo magno coinſtitutore clericorum regularium qui Fratres dicuntur. Titulus VIII.
De eorundem regula & incrementis. Titulus IX.
De Thomæ ad eos acceſſu, & perſpecta in eis religione. Titulus X.
De exhortatione Thomæ ad religionem canonicam diui Auguſtini per Florentium. Titulus XI.
De eius profeſſione, & reliqua vita. Titulus XII.

De nominis boni bono præſagio. Titulus I.

SCitum quidem eſt, & à multis laudatum Sapientis illud præceptum, Curam habe de nomine bono. verùm id ipſum non tam de nomine cuiuſque proprio, quàm de fama & præconio eſt intelligendum: quemadmodum & illud poëtæ, Semper honos, nomenque tuum laudesque manebunt. Et illud alterum eiuſdem, Dum nos aliquod nome[n]

pl. 3. sp. 2.

menque decusq́; Geſsimus. Quod nominis etymon, & quàm bonæ famæ fragrantiam ſuauiſsimus Thomas Malleolus ita aſſecutus eſt, vt ob vitæ ſanctitatē, & famę celebritatē, diuorum catalogo a grauiſsimo Carthuſiani ordinis patre, in ſuperiore epiſtola ſit adſcriptus, multiſq́; operũ ſuorum exhortationibus ſodales ſuos, vt idē aſſequi adnitātur, admonuit. Neq; abs re, quādoquidem, quod pręclarè diuus pater Auguſtinus docuit, vt ſua cuiuſq; vita bona eſt ipſi ad ſalutem neceſſaria, ita optima cuiuſque fama proximo: vſqueadeo vt durus & inhumanus inter primos ſit cenſendus, qui ad proximi inſtitutionem, nomen bonũ neglexerit. Verum de nomine, vt ad præſens facit etymon, etiā ſcita eſt magni illius Platonis ſententia, nominis celebritatem, & præclaræ indolis pręſagium non parum ad humanam conducere felicitatem. Siquidem, quod vulgato canitur verſiculo,

Nomi-nom ue præ-ſagium ... aturi.

Conueniunt rebus nomina ſæpe ſuis.

Plan... ...a.

Proinde rerũ omniũ certiſsimus præcognitor & iuſtiſsimus arbiter deus, protoplaſtis Adamo & Euę, plurimiſque deinceps ab eis ortis, nomina præſertim Hebraica rebus ipſis conuenientiſſima indidit, vſq; adeò vt ſi eorũ interpretamentũ ignores, neq; prophetias multas, velut pſalmos, neq; cęteras intelligas ſcripturas. Quinetiā vt futuræ rei indicet myſterium, placitum eſt ei, vt qui prius hebraicè Iacob, id eſt ſupplantator, è re vocatus erat, poſterius Iſraël, id eſt deum videns nominetur. Et in euangelico myſterio eadem de cauſa vocatus eſt Petrus, qui prius Simeō aut Simon. Quam nominis mutationem plerique pontificũ Romanorũ, Petriq; ſucceſſorum inſecuti, id nominis aſſumpſerunt, quod genio ſuo & pręceptæ virtuti congruere putarint quammaximè, vnde ſint Bonifacij, Clementes, Caliſti, Innocentes, Pij, Siſti, Iulij, Leones, & id genus alij. Adde quòd & matri ſuæ glorioſiſsimæ nomen ipſius officio appoſitiſsimum, Mariam, præimponendum mandauit. Et pręcurſori vtriuſq; parentis mirifico teſtimonio Ioāni ab Gabriële archangelo eſt inditum, abs quo eodem & ipſius Seruatoris vocatum eſt nomen Ieſus priuſquam conciperetur in vtero. Cuius rationem apud Matthæum adnectens, inquit, Ipſe enim ſaluum faciet populum ſuum à peccatis. Magna igitur apud Prouidentiam eſt nominum ratio, vſq; adeò vt quoniam diuinam ignoramus ſubſtantiam, in ſecundo decalogi præcepto cautum ſit, Non aſſumes nomen domini dei tui in vanum. Et in oratione dominica ſtatim in capite tanquam primum petendũ, Sanctificetur nomen tuum. Quod & diua virgo ab eodem ſpiritu ſancto, cuius ſuperuētu grauida erat, edocta, cũ magna & incōparabilia ſibi à domino facta meminiſſet, pro ijs quas ſummas reponere potuit gratias, Et ſanctũ, inquit, nomen

Margin notes: Iacob. — Petrus. — Romani pontifices. — Maria. — Ioānes. — Ieſus. — Nomen domini.

nomẽ eius. Magnum item eſt in nomine futuræ rei pręſagiũ, vſque adeò vt in quibuſdã vehemẽter dubites, vtrum ante rem, an poſt rem & propter euentum rei talia illis nomina fuerint impoſita: vt in duobus Hippolytis: qui, vt nomen indicat, ab ęquis in diuerſa diſtracti & diſſoluti ſunt; ſub magna quidem vtriuſque conſtantiæ & fidei gloria, ſed diſsimili cauſa, inęqualique felicitate. Nam Theſei ille filius Phędræ nouercæ à qua ad ſtuprũ inceſtũ interpellatus erat illecebris, non minore viſus eſt reſtitiſſe conſtantia & continentia, quàm Ioſephus ille Iſraëlita dominæ ſuæ in Aegypto. Quocirca vt (ſi hiſtoria nõ eſt) ſaltẽ fabulæ ferunt, ſtulta patris credulitate, & iniqua atq; improuida aui exorabilitate, nomini ſuo cõſonum tandem pertulit ſuppliciũ, quale poſt multa ſæcula fortiſsimus Chriſti martyr, alter Hippolytus ob fidei & Chriſtianæ perſuaſionis pręconium. vtrique tamẽ grauiſsimi authores tradunt ante fata illa tale fuiſſe nomen impoſitum. Et Chriſtophorum itidem Chriſti martyrem cõſtantiſſimum, quis non potius poſt rem quàm ante rei exitum ſic opinetur vocitatum, cùm non ſit verò ſimile, ethnico & à re Chriſtiana penitus abhorrenti tale nomẽ inditum, ab illis præſertim quibus Chriſtus penitus iam tum erat ignotus? Quinetiam Longino pro Lonchino, aiunt haſtario illi nomen fuiſſe, qui in cruce domini haſta latus aperuit, cũ ab haſta, ſeu (vt Hiſpani dicũt) lancea, quæ Græcis λόγχη dicitur, nomẽ illud videatur deductũ. Veruntamen in confeſſo eſt nomina quãplurimis impoſita, quæ rebus ab ipſis gerendis certiſsima præ ſe ferrent pręſagia, qualia ſunt in hoc opere explicanda Gerardi Magni, Florentij, Ioannis Cacabi, & aliorum.

Hippolyti. Christophorus. Longinus.

De nomine auctoris & eius etymo ac interpretamento, Tit. II.

SEd quorſum, inquies, omnia iſta? Nempe vt legentium (ſiqui lecturi ſunt) animos rerum varietate nonnihil reficiam, vtq; non illotis quod aiunt pedibus ad authoris nomina interpretanda ingrediar. Dictus eſt enim mirabili prouidentia operum ſequentium ſcriptor Thomas Malleolus a Campis ſeu Campenſis, quæ nomina eiuſdem profeſsioni & vitæ inſtitutis conueniunt aptiſsimè. Nam ſecundum Græcam originem Tomas interpretatur ſectus ſeu diuiſus, ſecundũ Hebraicã Thomas abyſſus, &, quod Græcis dicitur geminus, didymus. Sectus autem & penitus diuiſus à teneris fuit vnguiculis à conſortio humani generis hoſtium, mundi, carnis, dæmonum. Abyſſus autem diuinæ contemplationis ſcrutinio, & Geminus integerrima dei & proximi charitate. Sectus præterea fuit & geminus, quia ſecun-

Thomas Abyſſus Geminus.

dum interiorem hominem totus adhæſit deo, vnus factus cum illo: ſecundum exteriorem autem proximo, illius ſcribendo, prædicando, operando inſeruiens commodis. Sectus à mundo, quia verè dicere potuit, Mihi mundus crucifixus, & ego mundo. Viuere autem Chriſtus eſt, & mori lucrum. Sectus à carne, quia vt eius ex ſcriptis patet, in carne præter carnem vixit, cùm eius conuerſatio eſſet in cælis, deſiderium habentis diſſolui, & eſſe cum Chriſto. Atque ita cum cogeretur corpore adhuc verſari in terris, mente verſatus eſt in cælis. Sectus præterea ab omni dæmoniorum commercio, vt quæ ſigno crucis, & inuocatione ſanctiſsimorum Ieſu & Mariæ nominum ſæpius exegiſſet, & ſanctiſsima vita, & optima exhortatione, & vitæ exemplo à toto cœnobio quaſi exulare compuliſſet. Malleolus autem quod Teutonica & vernacula illi & mihi lingua Hemerkin dicitur, idcirco iuſto præſagio eſt cognominatus, quòd ſanctiſſima conuerſatione, venerabili comitate, mellifluo alloquio, dulciſsimo reſponſo, pientiſsimis ſcriptis, opportunis exhortationibus, omnem mundi faſtum & malignitatem, omneis carnis illecebras & petulantias, omneis diaboli verſutias & illuſiones ſic contudit, fregit & contriuit, vt ſi omnes eius ſanctæ vitæ ſequaces, & dictis ac ſcriptis audientes eſſemus, plane de illis maximis humani nominis hoſtibus triumpharemus, & ita eos obtunderemus, vt eis nulla ſit reliqua in nos inſurgendi confidentia. Quinetiam hæreticos omnes ita Malleolus hic ſolida ſapientia, nihil ambiguum aut catholicæ fidei ſuſpectum aſſerens, a ſcriptis ſuis Malleoli ſono repulit, vt ad eius ſcripta ne aſpicere quidem audeāt, vt qui nullam in eis malè ſentiendi anſam arripere valeant. Cæterùm quia iuxta illud apoſtolicum, Templum dei ſanctum eſt, quod eſtis vos: ipſe verè dici poteſt templū domini, & quaſi Solomonis, immo Solomon ipſe (Nam & ſapiens & pacificus fuit, & ſine querela vixit) poteſt de eo dici, quod tertij Regum ſexto de Solomonis templo ſcriptum eſt, Et malleus & ſecuris, & omne ferramentum non ſunt audita in domo domini cum ædificaretur. vt quaſi per antiphraſim dicatur Tomas, veluti Tomos, id eſt ſectio: vnde & ſecuris & malleolus, cum nulla in eo fuerit ſectio, id eſt nullum ſchiſma, nulla a fraterna charitate diuiſio, nullumque ab hoc malleolo murmur, & nulla querela in toto eius conuictu fuerint audita. Porrò Campi, quos in diœceſi Traiectenſi habuit patriam, à capacitate ſunt dicti: vnde & Capua Italica ſine m litera. Neque tamen ab re Campi dicti, quòd ample capiant. Sed quid Thoma hoc capacius, in cuius pectore, vt in ſanctiore quodam ærario, omnes virtutes, omneſque ſacrę literę & artes bonę (ad menſuram

Malleolus.

Campi Thomæ patria.

ſuram tamen) ſunt recōditæ: vſqueadeo vt quicquid eloqui vellet, è ſacris literis illic reconditis depromeret, ſicque ad eas alluderet, vt earum nouitius lector ab ipſo primū excogitatas putaret. Hactenus de nomine.

De quatuor egregijs vnde Plato dijs gratias egit donis, & de totidem in Malleolum vltro collatis eulogijs. Tit. III.

PLatonem illum prudentiſsimum, quem, vt Cicero atteſtatur, philoſophorum deum quidam nuncupare non ſunt veriti, dijs gratias non vulgares egiſſe aiunt, quòd homo natus eſt non bellua, mas non fœmina, Græcus non barbarus, philoſophus, non amuſus, nec indoctus. De quorum ſimilibus beatiſsimus Thomas noſter deo optimo maximo gratias agere potuit & non ſemel egit, ſed vt mox dicam, etiam de maioribus eidem in domino gloriari licuit. Neque enim id ſolum deo acceptum ferebat aut gratias agebat, quòd homo eſſet, ſed quòd omnino eſſet, dicens in Hortulo roſarum ad ſemetipſum: Lauda creatorem qui te fecit hominem, & non beſtiam: qui ſi muſcam te feciſſet, adhuc laudandus eſſet, & tibi bene feciſſet. Non enim poteſt leo gloriari de fortitudine ſua ſupra muſcā & culicem, quia ſi leo poteſt altius clamare, non tamen poteſt tam altè volare. Significans vnicuique animanti quippiam in quo excellat eſſe datum, homini autem ſupra omnia. Neque de hoc magnificè in animo ſuo triumphauit, quòd mas eſſet non fœmina, ſciens in futuro ſæculo, vbi neque nubent, ait dominus, neque nubentur, nullum inter marem & fœminam beatitudinis fore diſcrimen, multaſque fœminas innumeris maribus præferendas. Vnde vt recitat in ſermonibus ad nouitios, iuſſus eſt ſodalium quidam de myſterijs Euchariſtiæ hæſitās, credere quæ Hagne, Cecilia & Barbara credidiſſent. Quam fœminarum gloriam diua Iulitta apud Baſilium magnum non tacuit. Non parui tamen beneficij loco deputauit, quòd dignioris & firmioris ſexus honorem citra ſua merita ſortitus erat. Sed neque impatientiùs tulit quòd non Græcus ſed Teuto eſſet natus, ſciens nullum verè Chriſtianum, & Chriſtianis inſtitutis ornatum, vbicunque terrarum natus ſit, etiam ſi veruecum in patria, iuſta ratione barbarum vocari. Eamque regionem in qua naſci contigit, ſupra cæteras florere eximia in Chriſtum pietate, & mirifico monaſticæ religionis amore. Neque demum magni æſtimauit philoſophicum faſtum, aut ſæcularem eruditionem, ſciens ſine illis, modò charitatem & pietatem colat, quemlibet ſupremam aſſe-

Plato ob quatuor dona agebat gratias.

qui poſſe beatitudinem, multoſque à ſyncera pietate per literas immodicas auerſos. Verùm quatuor eulogijs atque benedictionibus iam grandior effectus mirifice in domino gauiſus eſt. Primò quòd inter Chriſtianos natus, & Chriſtianis ſacris à primordio vitæ initiatus eſt. Deinde quòd Chriſtianis ortus parentibus & ijs pijs ac modicis. Tum quòd pueritiam atq; adoleſcentiam ſuam ab optimis viris & pientiſsimis contigerat inſtitui. Ac demum quòd monaſticam vitam inter religioſiſsimos viros ageret. De quibus ſingulis lubet altius ad bonorum exhortationem repetere.

Thomas Cāpenſis quatuor de rebus ſibi in domino gratulabatur.

De magnitudine beneficij dei, quòd inter Chriſtianos pios natus & conuerſatus eſt.

Tit. IIII.

GRandior itaq; factus, ſummi beneficij loco ab diuo Aurelio Auguſtino doctus cenſuit, quòd recens natus Chriſtiano baptiſmate eſſet renatus, & Chriſtiana pietate, religione, fide, & perſuaſione à teneris vnguiculis cum à parentibus optimis, tum à ſacerdotibus tenellę ætatis pręceptoribus inſtitutus. Id ſiquidem à bono rerum æſtimatore pluris eſt faciēdum, quàm ſecluſa fide obtinuiſſe aut Crœſi opes, aut Alexandri monarchiam, aut Solomonis ſapientiam & gloriam. Nouit enim quamplurimos bona indole præditos, beneque in moribus inſtitutos, propterea perditos, quòd Chriſtiani non eſſent. Nam quis, vt cæteros taceam, armauit indulgentiſsimæ Barbaræ patrem in filiam, niſi mala perſuaſio de idolis à maioribus cultis? Quis Traianum, Decium, atque alios principes Romanos, quos alioqui dicunt fuiſſe non malos, in ſanctiſsimos Chriſti martyres ſæuire fecit? Nimirum eadem peſsima de dijs ſuis perſuaſio, per quam occidendo ſanctos, & vita digniſsimos, arbitrabantur ſeſe obſequium præſtare deo. Infelix profecto pater, & infelices principes ſic à via veritatis aberrantes, vt quibus iuſtitiæ lumen non illuxit, & ſol intelligentiæ non eſt ortus. Scriptum enim eſt, Niſi credideritis, non intelligetis. Felix contrà Thomas noſter, qui ab initio vitæ, Chriſti ſacris eſt illuſtratus, & præcipuis virtutibus ornatus, & qui ab adoleſcētia ſua portauit iugum domini. At nunc ſi ad mores ſeculi noſtri reſpicere vacet, videamur plerique omnes ſolo nomine Chriſtiani, quinetiā in id peccare, quòd ſanctiſsimum Chriſti nomen ſic aſſumimus in vanum. Vbi enim eſt nunc veritas Chriſtiano digna? vbi fides? vbi iuſtitia? vbi charitas illa maiorum noſtrorum gemina? vbi ſanctæ vitæ ſplendor? vbi veſtium ſimplicitas? vbi vigiliæ? vbi iciunia?

In Chriſto renaſci, Chriſtianeq; inſtitui quantū ſit.

In mores noſtri ſæculi.

ieiunia? Perierunt hæc, niſi in religioſis domibus, omnia & in eorum locum ſucceſſerunt teterrima vitiorum monſtra, præſertim hac tempeſtate, ſuborta hæreſi etiam in ſacramenta Chriſti blaſphema, vſqueadeo, vt quod Chriſtus Iudæis interminabatur, iam ingruentibus Turcis verendum ſit nobis, vt malos male perdat, & vineam ſuam locet alijs agricolis (Chriſtianis tamẽ, ſed melioribus) qui reddant ei fructum temporibus ſuis. Verùm quia optimi viri ſanctiſsimam vitam, non ſatyram ſcribendam recepi, non addam verbum amplius.

De paupertatis excellentia, & eius amore à Thoma noſtro è parentibus imbibito. Tit. V.

SEcundo ingentis beneficij duxit loco, quòd parentibus pijs & ijs modicis natus eſſet. Sicut enim authore Auguſtino, Eccleſia Stephani protomartyris precibus conuerſionem debet Pauli, & authore Ambroſio, diuæ Monichæ pientiſsimæ matris lachrymis, Auguſtini: non enim fieri, inquit, potuit vt tantarum lachrymarum filius periret) ita Thomas debet parẽtibus, & nos Thomæ, tot paupertatis, modeſtię ſeu humiliationis & patientię præconia, quæ cùm ſæpe alibi, tum in opere de tribus tabernaculis habentur maxima. Natus enim eſt patre opifice, quotidiano labore victum ægre quæritante Campis vrbe inſigni in Traiectenſi diœceſi, ſiue quod alij ſentiunt, agro Campano: matre autem, vt Carthuſianus pater ſcriptum reliquit, humili genere, quod ego interpretor fortuna tenui: nam vt ipſe in vita Florentij de ſe atteſtatur, receptus eſt patrocinio Florentij in domum matronæ ſanctæ, deinde in domum pauperum clericorum, & vtrobique eleemoſynis educatus. Pientiſsimæ autem matris exhortationibus, ſanctioris doctrinæ, & per eam religionis, imbibit amorem. Paterna autem vita ad omnem laborem indurata, omni paupertate, modeſtia, & tolerantia decorata, has treis pręcipuè induit virtutes. ferè enim fit vt filij parentũ inſequantur mores. Quocirca eas in tribus collocauit tabernaculis, & in primo quidem paupertatem, non ab re, quoniam dominus ipſe noſter omnium rerum cognitor perſpicaciſsimus & cenſor æquiſsimus, primos beatitudinis aſſecutores definiuit, qui pauperes eſſent ſpiritu. Et in omnibus paradoxis & conſilijs ſuis nihil tantopere commendauit, quanto paupertatem, & rerum omniũ abdicationẽ, præuidens nimirum per opũ incremẽta & paupertatis contemptũ, veram religionẽ & omnis honeſtatis amorẽ labefactatũ iri. Quam rem ne dæmones quidem tacuerunt, vatici-

Thomas Cãpen. è nauibus parẽtibus natus.

Paupertatis encomion. Mat. 5.

nantes & Lacedæmonicæ & Romanæ gentis imperia per diuitiarum luxum ad interitum vétura. Verùm vt non omnium erat olim adire Corinthum, ita nec omnium eſt agnoſcere paupertatis, quippe vti Lucanus cecinit, nondum intellecta deorum munera. Omnes enim (vt Comicus inquit) ad rem ſumus auidiores, ideoque vt ad prouinciam penitus terribilem, & factu difficillimam, ſed planè diuinam, Maronianus Euander, hoſpitem ſuum Aeneam hiſce inuitat verbis: Aude hoſpes contemnere opes, & te quoque dignum finge deo. Quæ verba acerrimo vir iudicio quàmplurimi æſtimat Seneca, non minoris à quouis chriſtiano æſtimanda. Sunt enim paradoxo illi dominico conſona: Si vis perfectus eſſe, vade, & vende omnia quæ habes, & da pauperibus. Perfectum enim ſic eſſe eſt ſe fingere & efformare vt ſit dignus deo: alioqui dicat dominus, Qui non reliquerit omnia propter me, non eſt me dignus. Vnde & angeli ad paſtores: Et hoc vobis ſignum: Inuenietis infantem pannis inuolutum, & poſitum in præſepio. Quod ſignum? niſi diuinitatis ſub panniculis latentis: Nam & viuens & moriens non habuit quò caput inclinaret.

De modeſtia ac humilitatis laude.
Titulus VI.

Thomæ Campẽ. humilitas ac modeſtia.

TAntum ergo abfuit vt hũc paupertatis buccinatorem, medicorum parentum, aut toleratæ per adoleſcentiam totam inopiæ puduerit vel pœnituerit, vt ſe pauperrimum non ſemel prædicarit, & paupertatis ac modeſtiæ amorem omnibus quàm maximo poſſet ſtudio induxerit, multum in hoc inſtituto à vaniſsimo illorum faſtu diſcrepans, qui parentes & affines tenues agnoſcere recuſantes, ſi quem vel milleſimo ramo dignitate aut diuitijs præditum, cognatum vel affinem habeant, illum ſemper in ore verſant, ſimiles (vt in apologis eſt) magni cuiuſdam pontificis Mulo phaleris & ſtragulis ſuperbo, qui ab equis ſæpe rogatus, quiſnam illi pater fuiſſet, neſcio, inquit, at auus maternus regius erat curſarius, illius cretus ſemine, cui diuus Georgius cùm draconem ſterneret, inſidebat. At non ita Thomas paupertatem ſuam, & parentum modicitatem, vt rem gloria dignam prædicans, & ſeſe per hoc humilians, inſecutus vt opinor modeſtiã & candorem diui Petri apoſtolorum principis, cui cùm Paulus in faciem reſtitiſſet, idque ad corroborandam fidei libertatem ſcriptis commendaſſet, adijciens in epiſtola ad Galatas, quia reprehenſibilis erat: ipſe non ſolùm non inuidit ei aut ſcriptis eius, verum etiã vltro commẽdauit in epiſtola poſteriore ſic ſcribens:

Apologus in faſtoſos & vanè tumidos.

Diui Petri humilitas.

bens: Sicut & chariſsimus frater noſter Paulus, ſecūdum datam ſibi ſapientiam ſcripſit: ſicut & in omnibus epiſtolis, loquens in eis de ijs in quibus ſunt quædam difficilia intellectū, quæ indocti & inſtabiles deprauant. Neque id in hoc Thoma magnopere mirandum, vt qui norit eam virtutem in Chriſtiana pietate plane heroicam cenſeri, cùm eam ethnici ne nomine quidem tenus receperint, interpretantes eam abiectionem, & citra decorum extenuationem, quo modo, licet rarius, in ſacris quoque literis nōnunquam accipitur. Iudæi verò eius efficaciam non ignorauerunt quidem, ſcientes dominum in orationem humilium reſpicere, & humiles ſaluos facere, vnde legimus humiliationem Heſteres, Iudithis, Regiſque Niniuitarum & omnis populi: verum Chriſtiani in ea excelluerunt, ſecuti certiſsimum ductorem Chriſtum ita dictitantem: Diſcite a me quia mitis ſum, & humilis corde. quam humilitatem ad noſtri eruditionem multis comprobauit argumentis. Primò, quia cùm eſſet ſplendor paternæ glorię, tamen formā ſerui etiā (vt Thomas dicit) mali accipiens, de virgine ſanctiſsima quidē, ſed de pluſculis peccatoribus orta, naſci dignatus eſt, & perraro & corā paucis, niſi adiuratus, ſe filium dei, frequentiſsime autem filium hominis prædicauit, idq; numero vnitatis, vel quod ſolam virginem agnoſceret in terris parētem, vel quòd vnius hominis, videlicet Adami, & ita totius generis humani, cuius ſeruandi ergò venerat, ſeſe profiteretur filium. Scimus enim totum, id eſt genus ipſum, vnitatis ſignificari numero, vt pluralitatis partes, vt indicant terra & terrę, mare & maria. Secundo quòd cùm eſſet dominus dominantium, & regum rex omnium, ſic cōuerſatus eſt inter modicos miniſtros, vt qui miniſtraret, etiā traditoris ſui minimè incogniti pedes lauare dignatus. Tertio quòd gloriam ſuam nuſquā quæſiuit, quāuis euangeliſta de eo ſcripſerit, Vidimus gloriam eius gloriam quaſi vnigeniti, plenum gratiæ & veritatis. Sed quid per ſingula curram, cùm tota eius vita ſit modeſtię & humiliationis norma? Quinetiā ſanctiſsima & ab omni labe puriſsima mater eius, qua citra deum nec maius nec ſanctius quicquam excogitari poteſt, humilitatis efficaciam agnoſcens: Quia, inquit, reſpexit humilitatem ancillæ ſuæ: ecce enim ex hoc beatam, me dicent omnes generationes. humilitati nimirum acceptum ferens, quòd cęli & terrę dominum in virginali geſtaret vtero, non virginali caſtitati, non integerrimæ charitati, non incomparabili ſpei ac fidei, non denique aliarum virtutum omnium conſummationi: ideoque mox paulò in cantico eodem, Depoſuit (inquit) potētes de ſede, & exaltauit humiles. Præterea Baptiſta, preco & index domini Ioannes, quo inter natos mulierum non ſurrexerat maior ingen-

[Margin notes: 2. Pe | Chriſti humilitas. | Mariæ Deiparę humilitas. | Ioā. Baptiſtæ humilitas.]

ingentis humiliationis præ ſe ferentia, veriſsima tamen confeſſione, cùm facilè populo perſuadere potuiſſet ſe eſſe Chriſtum, confeſſus eſt & non negauit, confeſſus eſt quia non ſum ego Chriſtus, immo inquit, venit fortior me poſt me, cuius non ſum dignus procumbens ſoluere corrigiam calciamentorum eius. Et ideo venienti ad ſe vt baptizaretur domino, ait: Ego à te debeo baptizari, & tu venis ad me? Alter quoque Ioannes peculiari quodam amore à domino dilectus, eumque mutuo amore ſic proſecutus, vt totus charitatis igni inardeſceret, in euangelio cùm de dilecti diuinitate magnificè vbique loqueretur, Deumque de Deo, & apud Deum, & lumen de lumine illuminans omnem hominem, prædicaret, de ſe id modò expreſsit, quòd ab eo dilectus eſſet, non ſui laudandi, ſed grati in dilectum animi ſignificandi gratia. Quocirca minus recipiam eos qui ipſum de ſe dixiſſe illud aiunt: Fuit homo miſſus à deo, cui nomen Ioannes, cùm de Baptiſta manifeſtè dictum ſit, vt de quo prophetia extabat: Ego vox clamantis in deſerto, & cet. In epiſtolis autem quanuis præcipuam de dilectione Dei & proximi nauaret operam, tamen ſui humiliandi non immemor, Si dixerimus, inquit, quòd peccatum non habemus, ipſi nos ſeducimus, & veritas in nobis non eſt. Nihil enim efficacius eſt ad pij animi humiliationem, quàm ſe peccatorem fateri. At Paulus ipſe, vas electionis, in tertium vſque cælum raptus, vbi arcana vidit, quæ non licet homini effari, cui magnitudo reuelationum facta eſt, qui euangelium quod prædicauit, non accepit neque didicit ab homine, ſed per reuelationem Ieſu Chriſti: cui Iacobus Cephas & Ioannes columnæ eccleſiæ, dexteras dederunt ſocietatis: doctor inquam ille incomparabilis gentium, quæ non emiſit humiliandi ſui teſtimonia? Paulus, inquit, ſeruus Ieſu Chriſti, carnalis ſum, venundatus ſub peccato. Quod enim operor, non intelligo. Fratres ego me non arbitror comprehendiſſe. Nouiſsimo autem omnium tanquam abortiuo viſus eſt mihi dominus. Ego enim ſum minimus apoſtolorum, qui non ſum dignus vocari apoſtolus, quoniam perſecutus ſum eccleſiam dei. Et rurſum: Ieſus Chriſtus venit in mundum peccatores ſaluos facere, quorum primus ego ſum, qui prius blaſphemus fui, & perſecutor & contumelioſus. Sed ideo miſericordiam conſecutus ſum, vt in me primo oſtenderet Chriſtus Ieſus omnem patientiam, ad informationem illorum qui crediturí ſunt illi in vitam æternam. Sed ad quid reliqua perſcribam, cum omnia omnium apoſtolorum & facta, & dicta & ſcripta, aut humilitatis ſint teſtimonia, aut ad humiliationem exhortatoria? nec

Ioã. Euãgeliſtæ humilitas.

Pauli humilitas.

ab re, cùm Deus ſuperbis reſiſtat, humilibus autem det gratiam.

De patientia laude. *Tit.* VII.

IN eodem parentum venerandi Thomæ tugurio, humilique caſa, tertij quoque tabernaculi præſidem, familiarem ſibi fecit patientiam, quæ ſanctæ perſeuerantiæ parens eſt; cui vni laborum omnium reponitur merces & corona. Parum enim fuerit bene incepiſſe, niſi ad finem vſque perduxeris. Atqui à teneris vnguiculis & primis incunabulis in re tenui duriter educatus, viderit patrem aſsiduo labore, & in ſudore vultus ſui panem manducantem, matrem in educatione liberorum ſedulam, ad cuſtodiam rei domeſticæ attentam, in opere alacrem, in victu ſobriam, in potu abſtemiam, in verbis parcam, in factis pudicam, vix poſsit ſentire, ne dicam reijcere, laborum aut parſimoniæ duritiam. Quocirca Malleolus in paternis laribus ad omnem patientiam & inopiæ tolerantiam inſtitutus, facilè cùm eſſet Dauentriæ, eleemoſynis ad literarum ſtudia nutriendus, omneis labores, omnemque inopiam pertulit. Qui etiam laborum ſuorum mercede ſe, geniumque ſuum fraudans, præcium ſcripturæ ſuæ ad pedes præfecti pauperum in communem alimoniam appoſuit. Deinde cùm ſexennium totum ad religionis regularis ſpecimen impenderet, quam non exhibebat patientiam? Adde quum religionem illam profeſſus, tam eſſet in choro aſsiduus, tam in cohortandis ſodalibus ſtrenuus, tam in ſuſcipiendis & conſolandis peregrinis & hoſpitibus comis & benignus, tam denique in contemplandis diuinis ferueus, quanta putas tolerantia, quantaque præditus fuerit patientia, qui tot horas nocturnæ quieti, & permiſſæ interdiu ab opere vacationi, ſuffurari potuerit, vt tot ad bonorum eruditionem & exhortationem libellos, quot hic videbimus, conſcriberet, emendaret, emitteret? Quorum ſinguli, ſi eorum ad ſacras literas conformitatem aut illuſionem, ad ſanctorum patrum & eccleſiæ doctorum placita, & eorum conſenſionem reſpexeris, videantur totam hominis vitam ſibi vendicaſſe. E re igitur quam tam vtilem cognouit, tantopere in libellis ſuis extulit patientiam. Virtus nam vidua eſt, quam non patientia firmat. Vnde & dominus: In patientia veſtra poſsidebitis animas veſtras. Et poëta: Superanda omnis fortuna ferendo eſt. Quam rem feliciſſimè aſſecuti ſunt omnes fidei chriſtianæ martyres, effecti patiendo victores, & præcipui voti compotes. Felicia igitur beati huius Thomæ incunabula, in quibus concepit tot tantarumque virtutum ſeminaria.

Thomæ Camp. patientia.

Laus operum Thomæ Camp.

De Gerar-

De Gerardo Magno coinſtitutore clericorum regularium ſeu fratrum diui Hieronymi ac Gregorij, ſub quibus Thomas Malleolus bonas & ſanctas literas & religionem didicit. Tit. VIII.

Ortus, cunæ, ac inſtituta congregationis fratrum ſiue clericorum regularium.

Compẽdiũ vitæ Gerardi Magni.

TErtio non minoris exiſtimauit felicitatis, ſed ingentis vltroque à Deo in ſe collocati beneficij, quòd ab optimis præceptoribus, ſanctiſsime viuentibus, & optime tam verbis quàm vitæ exemplo docentibus, pueritiam atque adulſcentiam ſuam contigit inſtitui. De quibus primum lubet paucis diſſerere, quomodo & à quo inſtituti ſint, & quæ eorum ſint inſtituta, Deinde quomodo hic Thomas ad eos ſeſe appulerit, & ab eis ad religionem animatus ſit. Primum itaque quia videor operæprecium facturus, aut certè beneuolẽtiæ meæ obtemperaturus, ſi paucis perſcripſero ſodalitium ac ſanctam congregationem clericorum regularium, quos peculiare nunc Fratres vocãt nomine, eorumque inſtitutores & inſtituta, vt partim ex Thomæ Malleoli monumentis collegi, partimque aut puer ipſe vidi, aut ex optimis præceptoribus meis accepi Gandaui inſigni Flandriæ oppido in domo fratrum diui Hieronymi, id modo lubens tametſi par ergon aggredior. Anno igitur ſalutis humanę milleſimo trecenteſimo & quadrageſimo, natus eſt Dauentriæ, quæ vrbs clariſsima eſt in territorio & diœceſi Traiectenſi, puer ſcitus, patre eiuſdem vrbis ciue illuſtri & opulento, è familia Magnorum, qui vernacula ſua groote dicuntur, quem chriſtianis expiationibus initiatum, & luſtrali baptiſmate purgatum, Gerardum curauit nuncupandum: & tranſactis primis infantiæ annis, literulis erudiendum bonis viris tradidit: & vbi iam quindecimum (vt accepi) ætatis ageret annum, Parrhiſios miſit: vbi cum inſigni laude bonarum artium adeptus eſt inſignia, annum iam agens decimumoctauum. Deinde aliquantiſper illic cum theologis conuerſatus, cùm eſſet acri ingenio, & indefatigabili ſtudio præditus, ſupra modum profecit. Qua fama audita pater lætus ipſum domũ reuocauit, vbi doctrinę & eruditionis acceptę omnibus mirificũ dedit ſpecimẽ, diſputãdo, percunctãdo, interpretãdo & docẽdo, ita vt omnibus eſſet ſtupori. Nec contentus ea gloria adijt Coloniã Aggripinam vrbem inſignem, & bonarum artium academiam illuſtrẽ, ſplendidis veſtibus, vt qui in amplo patrimonio natus & educatus fuerat, amictus: & illic modo cum doctis viris congreſſus, modò publice profitens ac prælegẽs, magnum nominis ſui accepit incrementum. Accidit autem vt cùm illic eſſet ſpectaculis publicis intentus, veniret ad eum quidam miſſus ab anachorita per

reuelationem

reuelationem edocto, qui auriculam eius vellens, oraculum hoc inſtillauit, Non tibi Magne diu ſpectacula vana placebunt. Nanque vocare alio. Quæ verba non minus quàm Sybillæ folia veridica, licet ipſe tunc parui faceret, mox tamen veriſsima comperit. Nam paulopoſt venerabilis quidã pater ac primus patrũ Carthuſianorum Monichuſen, id eſt monachorũ domus, inſignis in Gelria, qui cum ipſo Gerardo in literarijs gymnaſiis conuerſatus fuerat, eiuſque ingenium, indolem, & doctrinam norat, grauiter ferens virum tam doctum, & bono horoſcopo bonisque parentibus natum, mundi vanitatibus irretiri, admonuit ſodales vt ſecum pro conuerſione & reſipiſcentia cuiuſdam amici ſui orarent. & paulò pòſt pro domus illius negocijs curandis Traiectum vbi Gerardum ſuum tunc agere audierat, ſe recipiens, peractis illis, Gerardum conuenit, & ſanctis cohortationibus & admonitionibus, quas Malleolus noſter graphicè deſcribit à mundi pompis, carnis illecebris, & diaboli laqueis ad ſanctioris vitæ amorem attraxit. Neque eum diu occuluit. nam paucis ex illo elapſis diebus, veſtium luxum omnem reiecit, capillos in coronam raſit, indumentum piceum ſeu griſeum & oblongum ſuper cilicium aſperrimum induit, & pro mitra magiſtrali capitium nigrum, redimiculo à tergo ad cincturam demiſſo illíque illigato accepit: & inſuper, quoties egrediendum erat, pallium in talos vſque demiſſum, ſed viliori lanitio contextum, aſſumpſit. Quam vitæ mutationem ij qui neſciebant eſſe dexteræ excelſi, & qui cuiuſcuius eſſet, imitari nolebant, naſo ſuſpendentes acuto, irridebant, dictitantes hominem inſania vexari. Ipſe verò patientiſsimè ferebat, gaudens quòd dignus eſſet pro imitatione ſeruorum Chriſti contumeliam pati. Vt autem inſtructior eſſet ad vitam regularem ducendam, & alijs prædicandam, monaſticos viros vitæ ſanctimonia claros, & clauſtrali diſciplina ad amuſsim inſtitutos, ſæpè viſit ac conſuluit, & pluſculos dies Carthuſiã Monaſticæ domus in Gelria incoluit. Venerabilem quoque virum, & ſanctitatis fama illuſtrem Ioannem Ruſebrocum Valliſuiridis Canonicorum diui Auguſtini adhuc pauperum bonorum temporalium, ſed cæleſtium prædiuitum, primarium, iuxta Bruxellas oppidum Brabantiæ perurbanum, inuiſit. In quo doctrinæ exuberantiam opinione maiorẽ, & ſancti ſpiritus chariſmata mirifica agnouit. A quo & eruditior, & ad ſanctiorem vitam ducendam & prædicandam alijs animatior effectus, Dauentriam redijt: vbi & religioſorum & ſacerdotum bonorum & doctorum conſilio ad prædicationem diuini verbi eſt accinctus, acerbiſsimus fœneratorum, adulterorum ſacerdotum concubinariorum, &

ſiorum, & plurium beneficiorum inutilium poſſeſſorum repre-henſor, iuuentutis autem vtriuſque ſexus prudentiſsimus, ad caſtam vitam, mundani luxus & diabolicæ perfidiæ contemptum exhortator, per Traiectenſem fere diœceſim etiam in Hollandia verbum dominicum ſeminans. Aedes autem paternas, atque omnes patrimonij ſui ſatis opulentis facultates ad caſtè ac ſanctè ſecum viuere volentium expoſuit ſuſtentationem. Vnde effectum eſt, vt breui magna vis ſanctarum virginum ad ipſum conueniret, quibus addicta peculiari domo, operis fœminini, nendi, texendi, & ſimilibus artibus vitam ſobriam tutari iuſsit; donec in lege dominica & monaſtica vita inſtitutæ, quæ vellent (volebant autem plurimæ) veſtalem profiterentur vitam. Maior tamen bonorum puerorum ac pauperum clericorum vndique ad eum cōuolauit numerus, quibus ſanctorum librorum ſcribendi ſtatis horis, hoc eſt ſtudio literarum non neceſſariis, prouinciam aſsignauit, mercedem iuſtam ſingulis quidem reponens, ſed non ſemel totam, vt ſæpius venientes ſæpius ſanctas ad religionem exhortationes vnà cū pecuniola acciperent, & ne ſemel acceptā prodigaliter abſumerēt. Hoc itaq; prędicandi, orandi, docendi, exhortandi, ſanctiſsime & auſteriſsime viuendi, & mundi, ac quicquid eius eſſet, contēnendi ſtudio in eo perſpecto, adhæſerunt illi complures viri docti, inter quos præcipuus & inter primos venerabilis futurus pater Florentius Leiderdamus in confinio Hollandiæ ad ſextum à Traiecto lapidem, claris & ſplendidis natalibus ortus, & liberalium artium in Pragenſi apud Bohemos gymnaſio tunc claro, & nondum hæreſi (quæ adhuc criſtam erigit) infecto, profeſſor cum inſigni laude effectus, in collegio diui Petri apud Traiectū canonicatum adeptus, omni pompa & opum ſplendore dimiſſo, ſanctiſsimi Gerardi ſodalitium inijt, à quo tandem omni ex parte probatus, quanquam inuitus ad ſacerdotium eſt prouectus: & eccleſiæ ſancti Lebuini Dauentrienſis vicarius conſtitutus, toti clero, omnique populo præluxit, euſque, vt à Magno ipſo iamiamque naturæ legibus & fatis conceſſuro, totius ſodalitij pædonomus ac moderator ſit electus. Obijt autem Magnus plenior ſanctitatis quàm dierum Anno domini milleſimo CCCLXXXIIII. ætatis ſuæ XLIIII. cum ingenti ſanctæ vitæ præconio, quod nec chronicarij celebres reliquerunt tacitum. Sed priuſquam ad ſuperos tranſiret, ad religioſas domos extruendas opes animoſque adiecerat: verùm quod ipſe præuentus morte non potuit, per ſucceſſores effectum eſt, a quibus extructæ ſunt domus duæ Canonicorum ſub regula diui Auguſtini militantium nunc valde illuſtres, altera in Vvindeshem, altera

Florentius Leiderdamus Gerardo Magno adhæret.

altera in diuæ Hagnes monte iuxta Svvollas, vt latiſsime ſcripſit Malleolus.

De clericorum regularium qui vulgò Fratres dicuntur, inſtitutis & incrementis.

Tit. IX.

POſt tranſitum itaque Gerardi Magni, ſucceſſor eius Florentius, fragilitatis humanæ neque ignarus neque immemor, vt ſancta & ſalutaris illa inſtitutio non ſtatim intercideret, ex ſodalium præſertim ſeniorum conſilio, quam à Magno didicerat, formam viuendi omnibus ſui ſequacibus citra votum ſeruandam præſcripſit. Statuitque vt quàm proximè poſſent ad apoſtolorum & primæ Chriſti eccleſiæ vitam accederent, ita vt in tota cōgregatione eſſet cor vnum, & nullus quicquam ſibi duceret aut diceret proprium. Nullus extra domum ſacerdotia ambiret, nec vbiuis gentium aut beneficia eccleſiaſtica aut officia mundana lucri gratia. Domi autem qui digni inuenirentur, ad ſacerdotia ſancta non nummoſa promouerentur: Omnes autem caſtè & in paupertate viuerent, in eo habitu quem magnus inſtituerat. Nullus oſtiatim mendicaret: & ne ad id paupertate cogerentur, cauit ne quiſquam ocio indulgeret, ſed omnes vbi docti eſſent, ſacros libros ſcriberent, aut pueros docerent. Deum ipſi, & omnes quos erudirent, ſumma pietate venerarentur & colerent. Proximum iuſta charitate diligerent, & eleemoſynis indigentem iuxta facultatem fouerent. Ipſi autem inter ſe fraterna charitate conuiuerent. Primario ſeu patri ſuo in omnibus licitis & honeſtis ſine magna inquiſitione audientes eſſent, vt qui ſummum in charitate & obedientia meritum reponerent. Omnia præterea lucra, ſiue ex communi ſiue ex priuato labore obuenientia, iuxta apoſtolicum inſtitutum ad primarij ponerent pedes, nihil (ſiqua fortè occaſione ſodalitium derelinquerent) ſecum aſportaturi. Qua forma ab eis ſuſcepta, mirum in modum excreuerunt, ita vt colonias & quaſi apum ſanctarum examina ad totam ferè Germaniā emitterent: ſurſum in Friſiam, Vveſtphaliā, & ſubſequentes paulatim prouincias: deorſum in Gelriā, Hollandiā, Brabantiā, Flandriā, & hiſce diebus Cameracum vſque, vbi opera & accuratione eximię doctrinę & laudatę vitę Pariſienſis ſcholæ theologi Magiſtri Ioannis Standonci, honorabilem inceperunt academiā, miſſuri (ſi verò ducor augurio) propediē per omnē Galliā ſtrenuos vineæ dominicæ colonos. Quod nō eſſet magno-

magnopere mirandum ijs qui eorum mores ac inſtituta, & quæ ex eis Chriſtiana religio ſumpſerit increméta, norint. Cuius rei Malleolus noſter in proximo capite ampliſsimum perhibebit teſtimonium. Nam ex huiuſmodi clericorum regularium ac fratrum congregatione in diuerſis locis conſtituti ſunt alij ſanctarum monialium, alij pauperum religioſorum nondum ſacerdotes habentium, patres, & confeſsionum auditores, ſacramentorumque adminiſtratores. Ex diſcipulis autem & eorum auditoribus referta & ſuſtentata ſunt omnia veræ religionis cœnobia, vt Thomas prædicat, Carthuſienſium, Ciſtertienſium, Benedictinorum, & præcipue canonicorũ diui Auguſtini: quos quaſi bis canonem ſeruantes, iterato vocabulo Regulares vocant. Noſtra autem tempeſtate, vt ipſe vidi, quam plurimi è domo Gandauenſi ingreſsi ſunt cœnobia Minoritarum regulam ſancti Franciſci obſeruantium, & Prædicatorum, & Carmelitarum, qui duo illic antiquas & merito laudatas habent congregationes. Nam à pueritia mea vidi eos in ordinis ſui obſeruatione & ſanctitatis ſplendore ſuauiſsimum ad populi ædificationem odorem Chriſto offerentes. Sed audiamus Malleolum ita de ſe capite primo de diſcipulis Florentij diſſerentem.

Fratres quare canonici ſimul & regulares dicti.

De Thomæ Malleoli ad dictos fratres appulſu, & apud eos ædificatione.

Tit. I.

CVm igitur ſtudij cauſa in annis adoleſcentiæ Dauentriam perueniſſem, quæſiui iter pergendi ad regulares in Vvyndeſem. Ibique inuétis fratribus canonicis regularibus cum germano meo, hortatu illius inductus ſum adire ſummæ reuerentiæ virum magiſtrum Florentium Dauentrienſis eccleſiæ vicarium, ſacerdotemque deuotum, cuius fama dulciſsma ad partes ſuperiores iam aſcenderat, & in amorem ſui mentem meam traxerat: quem frequens turba ſcholarium in diuinis rebus agentem commendare ſolebat. Viſu enim & auditu iuſtus erat, atque omnium oculis gratioſus, vtpote verus dei cultor, & ſanctæ matris eccleſiæ deuotiſsimus venerator. Venientem ergo ad præſentiam patris reuerendi, mox pietate motus, aliquantiſper me ſecum in domo tenuit, & ad ſcholas inſtituit, datis inſuper libris quibus me egere putauit. Demum hoſpitium cum quadam honeſta & deuota matrona gratis impetrauit, quæ mihi & alijs multis clericis ſæpius bene fecit. Adiunctus itaque tam deuoto viro & fratribus eius, quotidie

Thomas Camp. ad Florentium recipit ſeſe.

deuo-

deuotam eorum conuerſationem attendi & inſpexi, & gauiſus ſum ac delectatus in bonis moribus eorum, & in verbis gratiæ quæ de ore humilium procedebant, quia nunquam prius tales homines tam deuotos & feruentes in charitate Dei & proximi me vidiſſe nemini: qui inter ſeculares viuentes, de ſeculari vita nihil habebant, nihilque de terrenis negocijs curare videbantur. Nam domi quiete manentes, libris ſcribendis operam ſollicite dabant, ſacris lectionibus & deuotis meditationibus frequenter inſiſtentes, ad iaculatas orationes laboris tempore, pro ſolamine recurrebant. Mane etiam dictis matutinis horis eccleſiam viſitabant, & inter miſſarum celebrationem, primitias oris ſui & cordis ſuſpiria Deo libantes, puras manus & oculos mentis corpore proſtrati leuabant ad cælum, precibus & lamentis Deum ſibi per hoſtiam ſalutarem reconciliari quærentes. Huius eximiæ congregationis primus inſtitutor & ſpiritualis rector extitit Dominus ac Magiſter Florentius, virtutibus ornatus, & diuina ſapientia & intelligentia in agnitione Chriſti refertus, ſacræ Apoſtolicæ vitæ cum ſuis Presbyteris & clericis formam humiliter imitando. Iſti ergo cor vnum & animam vnam in Deo habentes, ſinguli quæ ſua erant in commune conferebant, & ſimplicem victum ac veſtitum accipientes, de craſtino cogitare vitabant. Sponte nanque ſe Deo dicantes, omnes rectori ſuo aut eius vicario obedire ſatagebant, & ſanctam obedientiam pro ſumma regula tenentes, totis viribus ſe ipſos vincere, & paſsionibus reſiſtere, ac motus propriæ voluntatis frangere nitebantur, rogantes inſuper feruenter, vt pro defectibus & negligentijs ſuis ſerioſe corriperentur. Idcirco gratia magna & vera deuotio erat in eis, & multos ædificabant verbis & exemplis: atque patienter deriſiones ſecularium ferentes, plures etiam ad ſeculi contemptum perducebant. Et qui antea illos deſpexerant, vitam eorum ſine honore tanquam ſtultitiam exiſtimantes, poſtea ad Deum conuerſi, & deuotionis gratiam experti, veros Dei ſeruos & amicos, palàm illos conſcientia perurgente fatebantur. Multi ergo viri ac mulieres mundana felicitate contempta conuerſi ſunt ad dominum, & conſilijs dilecti patris Domini Florentij innitentes, præcepta Dominica ſeruare, & miſericordiæ opera Chriſtiana deuotione in pauperes exercere ſtuduerunt. Adiuuabant autem eum omnes fratres ſui, verbum vitæ retinentes, qui tanquam luminaria cæli in medio turbarum lucebant mundo ſeneſcenti. Quidam etiam ſacerdotes ſcientia diuinæ legis illuſtrati, ſtrenue in eccleſia prædicabant, quorum ex prædicatione

Formula vitæ fratrũ.

fideles populi in actibus pijs exercendis & ſermonibus ſacris audiendis ſalubriter ſunt inſtructi. Hæc illic. & in vita Arnoldi quæ habetur cap. XIIII. dicit ſic, Eodem tempore adiuuante Domino Florentio, & conſulente, domum illam, (ſcilicet pauperum ſtudentium) inhabitare cœpi, & ferè per annum in congregatione illa cum Arnoldo permanſi, ſimul vna camerula, vnoque lecto ambo contenti. Ibi quippe didici ſcribere, & ſacram ſcripturam legere, & quæ ad mores ſpectant, deuotoſque tractatus, audire. Ad ſeculi quoque contemptum fortius animabar, maxime dulci conuerſatione fratrum, & pia admonitione Arnoldi quotidie adiutus & inſtructus. Quicquid tunc ſcribendo lucrari potui, in ſumptus communes tradidi, & quod mihi defuit, larga pietas dilecti Domini mei Florentij pro me perſoluit, & paterne in omnibus ſubuenit. Hæc & his ſimilia in pluribus locis Thomas noſter, quæ vt ab eo ſcripta ſunt, ideo ſic repoſui, vt ipſius teſtimonio probem quod aſſumpſi, ipſum ſummi beneficij loco deputaſſe, quod inter ſanctos contigiſſet verſari, & à talibus inſtitui. Nunc paucis abſoluamus reliqua.

Arnoldo Thomæ ſociatus.

De animatione Thomæ noſtri ad religionem Canonicam Auguſtini.

Tit. XI.

Quodam igitur die feſto, peractis iam rite diuinis, cum Florentius alumnum ſuum Malleolum ſolito alacriorem adnotaſſet, vocatum ad ſe in cubiculum ſic affari inſtituit: Thoma fili in Domino chariſsime; tempus appetit quo conſtituendum eſt tibi genus vitæ, qui & qualis & in quo genere eſſe velis. Iam enim ad Pythagoricæ literæ biuium accedis. Vides quot in mundo ſint erumnæ, quot laquei, quot pericula & mala difficulter euitabilia. Et ſi forte quippiam in eo dulce aut delectabile viſum, quod dulce eſt, quam citiſsime præterit: at quæ idipſum ſequitur pœnitentia, æternum manet. Sæpe item & nobis & fratribus noſtris admonentibus audiuiſti, de omni cogitato, dicto & facto, ſeueriſsimo & infallibili iudici Chriſto rationem eſſe reddendam. Credere enim oportet accedentem ad Deum, quia eſt, & inquirentibus ſe remunerator ſit. Omnes enim nos manifeſtari oportet ante tribunal Chriſti, vt referat vnuſquiſq; propria corporis prout geſsit, ſiue bonum, ſiue malum. Statutum itaque eſt omnibus mori, & neſcimus quando. tot enim nobis fata impendent, vt vere dictum ſit, Nemo

Florentij ad Thomam parænelis.

tam

tam diuos habuit fauentes, craſtinum vt poſſet ſibi polliceri. Nam vt cecinit alter, Quis ſcit an adijciant hodiernæ craſtina vitæ Tempora dij ſuperi? Aſt vbi cecideris, caue ſperes amplius ſalutarem tibi dari pœnitentiam. Iurauit enim angelus per viuentem in ſeculorum ſecula, quod tempus non erit amplius. Iuxta quod ſcriptum eſt: Si ceciderit lignum ad auſtrum aut ad aquilonem, in quemcunque locum ceciderit, illic erit. Neque id difficile creditu, quando nec è cælo deinceps vllius erit detruſio, nec ab inferno redemptio: & neceſſe eſt vt tandem ad alterutrum ſemper ibidem permanſuri traducamur. Væ autem, & æternum væ, ijs qui ad infernum, quia qui minimis (cum nulla ſint parua) illic vrgebitur tormentis, grauiora feret, quàm ſi ipſe vnus à mundi conſtitutione vſque ad eiuſdem conſummationem omnes omnium viuentium cruciatus tulerit. Quamobrem clementiſsimus animarum noſtrarum redemptor, & zelator optimus, Quid, inquit, prodeſt homini ſi mundum vniuerſum lucretur, animæ verò ſuæ patiatur detrimentum? Aut quam dabit homo commutationem pro anima ſua? Ideoque ſæpe nos monuit, vt ſemper vigilemus, quia non ſcimus diem neque horam. Quod ex abundantia miſerationum ſuarum effecit, ne ſi horam ſciremus, tardaremus ad eum conuerti. Conuertamur ergo ad eum dum tempus habemus, ex corde noſtro, & beati qui à teneris annis. Bonum enim eſt viro cum portauerit iugum Domini ab adoleſcentia ſua, & illi de ſe holocauſtum fecerit, totumque incenderit, caput cum cauda, ne florem ætatis, mundo, carni & dæmonijs impertitus, inualidam caudam Deo recipiat. Eſt autem, vt ſæpe accepiſti, via duplex ad ſalutem ducens: actiua altera, quæ eſt Chriſtum per bona opera demerentium: altera contemplatiuorum ad Chriſti pedes cum Maria ſedentium, quorum & Deo acceptior, & ipſis vtilior eſt prouincia. Siquidem Domino definiente Maria optimam partem elegit, quæ non auferetur ab ea. Vtramuis autem delegeris, tutius & rectius eam in clauſtro quàm in mundo geſſeris. Totus enim mundus in maligno poſitus eſt, plenus (vt Antonio viſus eſt) laqueorum, & diuitiarum ſpinis obſitus, vſque adeo vt facilius ſit camelum per foramen acus tranſire, quàm diuitem cælos ingredi. Neque credas clauſtrales ocio languere. magnum enim opus eſt aſsiduò Deum orare & laudare, frequenter ieiunare, corpus in ſeruitutem redigere, vigilare, ſomnum interrumpere, & ſuis horis ſe etiam operibus manuũ exercere. propterea ne putes eos actiuæ vitæ mercede fraudari. Sunt enim veluti infirmi ad ſarcinas relicti, qui ſi pro certãtibus & ſtrenue agẽtibus

 oraue-

orauerint, æqua erit pars aſcendentis ad prælium, & remanentis ad ſarcinas: & ſimiliter diuident. quæ lex à Dauide magno conſtituta, in æternam diem ſeruabitur. Audiens itaque ſis Domino dicenti, Si vis perfectus eſſe, vade & vende omnia quæ habes, & da pauperibus, & habebis theſaurum in cælo, & veni ſequere me. Neque dicas, Nihil pater quod vendam habeo. Nam templum habes, corpus habes, voluntatem habes. hæc offer Domino, & regni cælorum mercedem reponet. quanquam ipſius ſunt omnia, nec vno tantum nomine. Nam ſi vt veriſsime mellifluus inquit Bernardus, ipſi debemus nos & noſtra omnia creationis nomine, quid redemptionis tam copioſæ, vt ne gutta quidem in eo maneret ſanguinis? Quid amoris in nos tam immenſi, vt animam ſuam pro inimicis per mortem crucis poneret? Quid liberalitatis tantæ, vt pro ſuis & ſibi debitis ægre repoſitis hic centuplum reſtituat, & vitam nihilominus æternam conferat? Neque dubito quin beneuolo, grato & memori ſis in tam optime de nobis meritum animo. ſæpe enim perſpexi in te pietatis indicia. Sed forſan ſciſcitaberis quam potiſsimum commendem religioſorum formulam, ſunt enim plurimæ, & omnes bonæ. Sed ijs qui à nobis ſunt inſtituti, ea videtur optima, quam optimus pater noſter Gerardus Magnus, in ea ſæpe conuerſatus, nobis moriens reliquit commendatiſsimam, Canonicorum videlicet ſub canone diui patris Auguſtini viuentium, quorum (vt noſti) duo nuper ereximus collegia. Ad hęc optimus adoleſcens Thomas vix raris vocibus hiſcere tandem potuit, Quod multis votis pluſculos iam dies optaui pater, etiam ſperandi anſam præbes. Quandoquidem enim in Vvindeshem germanum habeo, vtinam faxit charitas tua, vt in monte diuæ Agnetis locum inter condiſcipulos chariſsimos inueniam. Tentabo, inquit, & poſtridie dedit illi ad cœnobij primarium literas.

Chriſto omnia debem⁹

De ingreſſu Thomæ in domum religioſam, & de reliqua vita eius in eadem.

Tit. XII.

Thomas cœnobiú ingreditur

ACceptis itaque literis optimus adoleſcens ad dictum cœnobium aduolauit, more apoſtolico ad primam vocationem Dominum ſecutus, ne forte illud audiret, Vocaui, & renuiſti. aut illud, Vocabis tu me in orationibus, ſed non exaudiam te, quia renuiſti vocem meam audire. Quaſi ſibi dictum putaret à poëta, Tolle moras, nocuit ſemper differre paratis.

aut

aut à propheta, Hodie ſi vocem eius audieritis, nolite obdurare corda veſtra. Quod quia Iudæi fecerunt, & Chriſtum non receperunt, nouit quàm peſsime cum eis actum. Primarius autem lectis literis ingenti gaudio eſt intus quidem affectus, quia & puerum nouit, & ſciuit neminem à Florentio commendari temere: vultu tamen ſeueriore ad bonum pueri ad pedes proſtrati, Periculum, inquit, faciam, in literis, moribus, valetudine tua, an onera noſtra nobiſcum perferre valeas. dataque manu ad reliquos nouitios produxit. At quamuis in omnibus morigerum, & ad religionem aptiſsimum comperit, illius tamen profeſsionem ſexennium totum diſtulit, ſiue quòd tunc cauebant quenquam adhuc rerum imperitum ad ignotarum rerum vota aſtringere, ſiue quòd e re adoleſcentis exiſtimabat, ipſum prius per omnia probare. Admiſſus ergo ad tantum ordinem, agnouit quartum illud quod ſupra tetigimus Dei in ſe beneficium, de quo in ſoliloquij fine tractans illud apoſtolicum, Videte vocationem veſtri, &c. ſic meminit: In me hæc conſidero, qui contemptibilis & inutilis huic mundo, tua ſancta vocatione ereptus ſum de ipſius naufragio, & ad ſeruiendum tibi, etiam tuo merui ſociari collegio. At ne retrorſum iterum abirem, voto me ſponte aſtrinxi. Quod vtique non meis meritis, ſed tuæ deputo prouidentiæ, de quo te magnifice laudo, &c. In ſodalitium igitur ſanctiſsimum admiſſus, omnes impleuit religionis numeros, ſic comis, ſic affabilis omnibus, vt omnium ſuffragio ſuppræfacturæ ſeu ſupprioratui licet renitens præficeretur: verùm quia propenſum ad eleemoſynas viderunt, procuratorem rerum communium conſtituerunt. quam prouinciam diligenter quidem obiuit, ſed quia à meditationibus ſanctis, & à componendis optimis libris quos in manibus habemus, auocabatur, ſupprioratui reſtitutus eſt. Sæpe autem dum colloquendi, & familiarius cum ſodalibus conuerſandi commeatum habebat, perſenſit intus ſe alloquentem Dominum, atque honeſtiſsime petita diſcedendi venia, Abeundum, inquit, mihi fratres eſt, nam eſt qui cum in cella colloquendum eſt. Quam rem illi ex ſanctitatis eius opinione agnoſcentes, faciles annuerunt. Quinetiam ſigna quædam quæ tacito nomine ad incerti preces facta recitat, ipſius precibus oſtenſa creduntur, vt illud de fugatione dæmonis per inuocationem ſanctiſſimorum nominum Ieſu & Mariæ, de libri perditi in cella receptione, atque alia pluſcula. Vixit autem in ſanctiſsima religione a prima admiſsione vſq; ad diem trãſitus annos L X X I. atq; ita (vt colligere licet) grandi ætate præditus. Nam dicit ſe in ado-

leſcentia Dauentriam veniſſe, & ſeptennium ſub Florentio ſte-tiſſe. Quocirca ſi duodecim annorum Dauentriam eſt appulſus, nouendecim eſt in cœnobium admiſſus, & XXV. profeſſus. Atque ita nonagenarius ad ſuperos migrauit, anno ſalutis M.CCCC.LXXI. Quem calculum Spanhemenſis non recipit, qui anno M.CCCC.X. floruiſſe dicit. Migrauit itaque plenus dierum & ſanctitatis: cuius ſanctiſſimæ vitæ & optimę doctrinę miſericordiarum pater nos ita faciat imitatores, vt ſimus & præmiorum conſortes. Amen.

FINIS.

CAPITA LIBRI PRIMI

De imitatione Chriſti, falsò quondam Cancellario Pariſienſi aſſcripti.

DE contemptu omnium vanitatum mundi. Cap.I.
De humili ſentire ac ſcire ſuijpſius, ſeu de ſe ipſo. Cap.II.
De doctrina veritatis. Cap.III.
De prudentia in agendis. Cap.IIII.
De lectione ſanctarum ſcripturarum. Cap.V.
De inordinatis affectionibus. Cap.VI.
De vana ſpe & elatione fugienda. Cap.VII.
De cauenda inimici familiaritate. Cap.VIII.
De obedientia & ſubiectione. Cap.IX.
De cauenda ſuperfluitate verborum. Cap.X.
De pace acquirenda, & zelo proficiendi. Cap.XI.
De vtilitate aduerſitatis. Cap.XII.
De reſiſtendo tentationibus. Cap.XIII.
De temerario iudicio vitando. Cap.XIIII.
De operibus ex charitate factis. Cap.XV.
De ſufferentia defectuum aliorum. Cap.XVI.
De monaſtica vita. Cap.XVII.
De exemplis ſanctorum patrum. Cap.XVIII.
De exercitijs boni religioſi. Cap.XIX.
De amore ſolitudinis & ſilentij. Cap.XX.
De compunctione cordis. Cap.XXI.
De conſideratione humanæ miſeriæ. Cap.XXII.
De meditatione mortis. Cap.XXIII.
De iudicio & pœnis peccatorum. Cap.XXIIII.
De feruente emendatione vitæ. Cap.XXV.
De interna conuerſatione. Cap.XXVI.
De humili ſubmiſsione. Cap.XXVII.
De bono & pacifico homine. Cap.XXVIII.

De pu-

De pura mente, & ſimplici intentione. Cap.xix.
De propria conſideratione. Cap.xxx.
De lætitia bonæ conſcientiæ. Cap.xxxi.
De amore Ieſu ſuper omnia. Cap.xxxii.
De familiari amicitia Ieſu. Cap.xxxiii.
De carentia omnis ſolatij. Cap.xxxiiii.
De gratitudine pro gratia Dei. Cap.xxxv.
De paucitate amatorum crucis. Cap.xxxvi.
De regia via ſanctæ crucis. Cap.xxxvii.

F.Thomæ

F. Thomæ Malleoli à Campis de Imitatione Chriſti Liber Primus: cuius capita iam poſui.

De contemptu omnium vanitatum mundi, Caput Primum.

QVI ſequitur me,non ambulat in tenebris : ſed habebit lumen vitæ,dicit dominus. Hæc ſunt verba Chriſti,quibus ammonemur , quatenus vitam eius & mores imitemur , ſi velimus veraciter illuminari, & ab omni cæcitate cordis liberari. Summum igitur ſtudium noſtrum ſit in vita Ieſu Chriſti meditari. Doctrina Chriſti omnes doctrinas ſanctorum præcellit:& qui ſpiritum Chriſti haberet,abſconditũ ibi manna inueniret.Sed contingit quòd multi ex frequenti auditu euangelij paruum deſiderium ſentiunt, quia ſpiritum Chriſti non habent. Qui autem vult plenè & ſapide Chriſti verba intelligere , oportet vt totam vitam ſuam illi ſtudeat conformare. Quid prodeſt tibi alta de trinitate diſputare, ſi careas humilitate, vnde diſpliceas trinitati? Verè alta verba non faciunt ſanctũ & iuſtum,ſed virtuoſa vita efficit deo charũ. Opto magis ſentire compunctionem,quàm ſcire eius definitionem.Si ſcires totam bibliam exterius , & omnium philoſophorum dicta, quid totum prodeſſet ſine charitate & gratia?Vanitas vanitatum & omnia vanitas,pręter amare deum, & illi ſoli ſeruire.Iſtà eſt ſumma ſapientia , per contemptum mundi tendere ad cæleſtia regna.Vanitas igitur eſt diuitias perituras quęrere,& in illis ſperare. Vanitas quoque eſt honores ambire , & in altum ſe extollere,Vanitas eſt carnis deſideria ſequi , & illud deſiderare, vnde poſtmodum grauiter oportet puniri. Vanitas eſt lõgam vitam optare,& de bona vita parum curare. Vanitas eſt pręſentem vitam ſolum attendere,& quæ futura ſunt non præuidere. Vanitas eſt diligere quod cum omni celeritate tranſit,& illuc non feſtinare,vbi ſempiternum gaudium manet. Memento illius frequenter prouerbij,quia non ſatiatur oculus viſu , nec auris impletur auditu. Stude ergo cor tuum ab amore viſibilium abſtrahere,& ad inuiſibilia te transferre.Nam ſequentes ſuam ſenſualitatem,maculant conſcientiam,& perdunt dei gratiam.

Ioan. 8.

De humili ſentire ac ſcire ſuiipſum. Cap. II.

OMnis homo naturaliter ſcire deſiderat, ſed ſcientia ſine timore dei quid importat? Melior eſt profectò humilis ruſticus qui deo ſeruit, quam ſuperbus philoſophus qui ſe neglecto curſum cæli conſiderat. Qui bene ſeipſum cognoſcit, ſibiipſi vileſcit, nec laudibus delectatur humanis. Si ſcirem omnia quæ in mundo ſunt, & nõ eſſem in charitate, quid me iuuaret coram deo, qui me iudicaturus eſt ex facto? Quieſce à nimio ſciendi deſiderio, quia magna ibi inuenitur diſtractio & deceptio. Sciẽtes libenter volunt videri, & ſapientes dici. Multa ſunt quæ ſcire, parum vel nihil animæ proſunt. Et valde inſipiens eſt, qui aliis intendit, quàm iis quæ ſaluti ſuæ deſeruiunt. Multa verba non ſatiant animam, ſed bona vita refrigerat mentem, & pura conſcientia magnam præſtat ad deum confidentiam. Quantò plus & melius ſcis, tantò grauius inde iudicaberis, niſi ſanctius vixeris. Noli ergo extolli de vlla arte vel ſcientia, ſed potiùs time de data tibi notitia. Si tibi videtur quòd multa ſcis & ſatis bene intelligis, ſcito tamen quòd ſunt multo plura quæ neſcis. Noli altum ſapere, ſed ignorantiam tuam magis fatere. Qui vis te alicui præferre, cùm plures doctiores te inueniãtur, & magis in lege periti? Si vis vtiliter aliquid ſcire & diſcere, ama neſciri & pro nihilo reputari. Hæc eſt altiſsima & vtiliſsima lectio, ſuiipſius vera cognitio & deſpectio. De ſeipſo nihil cenſere, & de aliis ſemper bene & alte ſentire, magna ſapientia eſt & perfectio. Si videris aliquem aperte peccare, vel aliqua grauia perpetrare, non debes te tamen meliorem exiſtimare, quia neſcis quãdiu poſsis in bono ſtare. Omnes fragiles ſumus, ſed tu neminem fragiliorem teipſo cenſebis.

De doctrina veritatis. Cap. III.

FElix, quem veritas per ſe docet, non per figuras & voces trãſeuntes, ſed ſicuti ſe habet. Noſtra opinio & noſter ſenſus ſæpè nos fallit, & modicum videt. Quid prodeſt magna cauillatio de occultis & obſcuris rebus, de quibus non arguemur in iudicio, quia ignorauimus? Grandis inſipientia eſt quod neglectis vtilibus & neceſſariis, vltro intendimus curioſis & damnoſis. Oculos habentes, non videmus. Et quid curæ nobis de generibus & ſpeciebus? Cui æternum verbum loquitur, à multis opinionibus expeditur. Ex vno verbo omnia, & vnum loquuntur omnia, & hoc eſt principium, quod & loquitur nobis. Nemo ſine illo intelligit, aut rectè iudicat. Cui omnia vnũ ſunt, & omnia ad vnum trahit, & omnia in vno videt, poteſt ſtabilis corde eſſe, & in deo pacificus permanere. O veritas deus, fac me vnum

Ioan 8.

tecum

tecum in charitate perpetua. Tędet me ſæpè multa legere & audire. In te eſt totum quod volo & deſidero. Taceant omnes doctores, ſileant vniuerſæ creaturæ in conſpectu tuo: tu mihi loquere ſolus. Quanto aliquis magis vnitus ſibi & interius ſimplificatus fuerit, tanto plura & altiora ſine labore intelligit, quia deſuper lumen intelligentiæ accipit. Purus ſimplex & ſtabilis ſpiritus, in multis operibus non diſsipatur, quia omnia ad dei honorem operatur, & in ſe ociòſus ab omni propria exquiſitione eſſe nititur. Quid te magis impedit & moleſtat, quàm tua immortificata affectio cordis? Bonus & deuotus homo opera ſua priùs intus diſponit, quæ foris agere debet. Nec illa trahunt eũ ad deſideria vitioſæ inclinationis, ſed ipſe inflectit ea ad arbitrium rectæ rationis. Quis habet fortius certamen, quàm qui nititur vincere ſeipſum? Et hoc deberet eſſe negotium noſtrum, vincere videlicet ſeipſum, & quotidie ſeipſo fortiorem fieri, atque in melius aliquid proficere. Omnis perfectio in hac vita quandam imperfectionem ſibi habet annexam, & omnis ſpeculatio noſtra quadam caligine non caret. Humilis tuiipſius cognitio certior via eſt ad deum, quàm profunda ſcientiæ inquiſitio. Non eſt culpanda ſcientia, aut quælibet ſimplex rei notitia, quæ bona eſt in ſe conſiderata & a deo ordinata, ſed præferenda eſt ſemper bona conſcientia, & virtuoſa vita. Quia verò plures magis ſtudent ſcire quàm bene viuere, ideo ſæpè errant, & pene nullum vel modicum fructum ferunt. O ſi tantam adhiberent diligentiam ad extirpanda vitia, & virtutes inſerendas, ſicut ad mouendas quæſtiones, non fierent tanta mala & ſcandala in populo, nec tanta diſſolutio in cœnobiis. Certè adueniente die iudicij, non quæretur à nobis quid legimus, ſed quid fecimus, nec quàm bene diximus, ſed quàm religioſe viximus. Dic mihi vbi ſunt modo omnes illi domini & magiſtri, quos bene nouiſti dum adhuc viuerent, & in ſtudiis florerent? Iam eorum præbendas alij poſsident, & neſcio vtrum de eis recogitent. In vita ſua aliquid videbantur, & modo de illis tacetur. O quàm citò tranſit gloria mundi. Vtinam vita eorum ſcientiæ ipſorum concordaſſet, tunc bene ſtuduiſſent & legiſſent. Quamplurimi pereũt per vanam ſcientiam in ſeculo, qui parum curant de dei ſeruitio. Et quia magis eligunt magni eſſe quàm humiles, ideo euaneſcunt in cogitationibus ſuis. Vere magnus eſt, qui magnam habet charitatem. Verè magnus eſt, qui in ſe paruus eſt, & pro nihilo omne culmen honoris ducit. Vere prudens eſt qui omnia terrena arbitratur vt ſtercora, vt Chriſtum lucrifaciat. Et verè bene doctus eſt, qui dei voluntatem facit, & ſuam relinquit.

Rom. 1.

Phil. 3.

De prudentia in agendis. Cap. IIII.

NOn eſt credendum omni verbo nec inſtinctui,ſed cautè & longanimiter res ,eſt ſecundum deum ponderanda. Proh dolor,ſæpe malum facilius quam bonum de alio creditur & dicitur,ita infirmi ſumus.Sed perfecti viri non facilè credunt omni enarranti, quia ſciunt infirmitatem humanam ad malum procliuam, & in verbis ſatis labilem. Magna ſapientia eſt non eſſe præcipitem in agendis,nec pertinaciter in propriis ſenſibus ſtare.Ad hanc etiam pertinet,non quibuſlibet hominũ verbis credere,nec audita vel credita mox ad aliorũ aures effundere. Cum ſapiente & conſcientioſo viro conſilium habe, & quære potius à meliore inſtrui,quàm tuas adinuentiones ſequi.Bona vita facit hominem ſapientem ſecundum deum, & expertum in multis. Quantò quis in ſe humilior fuerit, & deo ſubiectior, tantò in omnibus erit ſapientior & pacatior.

De lectione ſanctarum ſcripturarum. Cap. V.

VEritas eſt in ſcripturis ſanctis quærenda, non eloquentia. Omnis ſcriptura ſacra eo ſpiritu debet legi, quo facta eſt. Quærere potius debemus vtilitatem in ſcripturis,quàm ſubtilitatem ſermonis. Ita libenter deuotos & ſimplices libros legere debemus, ſicut altos & profundos. Non te offendat auctoritas ſcribentis,ſiue paruæ ſiue magnæ literaturæ fuerit,ſed amor puræ veritatis te trahat ad legendum. Non quæras quis hoc dixerit, ſed quid dicatur attende.Homines tranſeunt,ſed veritas domini manet in æternum. Sine perſonarum acceptatione variis modis loquitur nobis deus. Curioſitas noſtra ſæpe nos impedit in lectione ſcripturarum, cùm volumus intelligere & diſcutere, vbi ſimpliciter eſſet tranſeundum.Si vis profectum haurire, lege humiliter, ſimpliciter, & fideliter, nec vnquam velis habere nomen ſcientiæ.Interroga libenter & audi tacens verba ſanctorum:nec diſpliceant tibi parabolæ ſeniorum, ſine cauſa enim nõ proferuntur.

Pſalm. 116.

De inordinatis affectionibus. Cap. VI.

QVandocunque homo aliquid inordinatè appetit, ſtatim in ſe inquietus fit. Superbus & auarus nunquam quieſcunt. Pauper & humilis ſpiritu in multitudine pacis conuerſantur. Homo qui nondum perfectè in ſe mortuus eſt, cito tentatur, & vincitur in paruis & vilibus rebus.Infirmus in ſpiritu & quodãmodo adhuc carnalis ad ſenſibilia inclinatus, difficulter ſe poteſt à terrenis deſideriis ex toto abſtrahere. Et ideo ſæpè habet triſtitiam cùm ſe ſubtrahit,leuiter etiam indignatur ſi quis ei reſiſtit.

ſiſtit. Si autem aſſecutus fuerit quod concupiſcit, ſtatim ex reatu conſcientiæ grauatur, quia ſecutus eſt paſsionem ſuam, quæ nihil iuuat ad pacem quam quæſiuit. Reſiſtendo igitur paſsionibus inuenitur vera pax cordis, nō autem ſeruiendo eis. Non eſt ergo pax in corde hominis carnalis, non in homine exterioribus dedito, ſed in feruido & ſpirituali. Vera pax qui acquiritur.

De vana ſpe & elatione fugienda. Cap. VII.

VAnus eſt qui ſpē ſuā ponit in hominibus, aut in creaturis. Nō te pudeat aliis ſeruire amore Ieſu Chriſti, & pauperē in hoc ſęculo videri. Non ſtes ſuper teipſum, ſed in deo ſpem tuam conſtitue. Fac quod in te eſt, & deus aderit bonæ voluntati tuæ. Non confidas in tua ſcientia, vel cuiuſquam aſtutia viuentis, ſed magis in dei gratia, qui adiuuat humiles, & de ſe præſumentes humiliat. Ne glorieris in diuitiis ſi adſunt, nec in amicis quia potentes ſunt, ſed in deo qui omnia præſtat, & ſeipſum ſuper omnia dare deſiderat. Non te extollas de magnitudine vel pulchritudine corporis, quæ modica infirmitate corrumpitur & defœdatur. Non placeas tibiipſi de habilitate aut ingenio tuo, ne diſpliceas deo, cuius eſt totum quicquid boni naturaliter habueris. Non te reputes aliis meliorem, ne forte coram deo deterior habearis, qui ſcit quid eſt in homine. Non ſuperbias de operibus bonis, quia aliter ſunt iudicia dei quàm hominum, cui ſæpè diſplicet quod homnibus placet. Si aliquid boni habueris, crede de aliis meliora, vt humilitatem conſerues. Non nocet ſi omnibus te ſupponas: nocet autem plurimum, ſi vel vni te præponas. Iugis pax cum humili, in corde autem ſuperbi zelus & indignatio frequens. Iudit 6.

De cauenda nimia familiaritate. Cap. VIII.

NOn omni homini reueles cor tuum: ſed cum ſapiente & timēte deum age cauſam tuam. Cum iuuenibus & extraneis rarus eſto. Cum diuitibus noli blandiri, & coram magnatibus nō libenter appareas. Cum humilibus & ſimplicibus, cum deuotis & morigeratis ſociare, & quæ ædificationis ſunt pertracta. Non ſis familiaris alicui mulieri, ſed in communi omnes bonas mulieres deo commēda. Soli deo & angelis eius opta familiaris eſſe, & hominum notitiam deuita. Charitas habenda eſt ad omnes, ſed familiaritas non expedit. Quandoque accidit vt perſona ignota ex bona fama luceſcat, cuius tamen præſentia oculos intuentium obfuſcat. Putamus aliquando aliis placere ex coniunctione noſtra, & incipimus magis diſplicere ex morum improbitate in nobis conſiderata.

De obedientia & ſubiectione. Cap. IX.

VAlde magnum eſt in obedientia ſtare, ſub prælato viuere, & ſui iuris non eſſe. Multò tutius eſt ſtare in ſubiectione, quàm in prælatura. Multi ſunt ſub obedientia magis ex neceſsitate quàm ex charitate, & illi pœnam habent, & leuiter murmurant, nec libertatem mentis acquirent, niſi ex toto corde propter deum ſe ſubiiciant. Curre huc vel illuc, non inuenies quietem, niſi in humili ſubiectione ſub prælati regimine. Imaginatio locorum & mutatio multos fefellit. Verum eſt quòd vnuſquiſque libenter agit pro ſenſu ſuo, & inclinatur ad eos magis qui ſecum ſentiunt. Sed ſi deus eſt inter nos, neceſſe eſt vt relinquamus etiam quandoque noſtrum ſentire propter bonum pacis. Quis eſt ita ſapiens, qui omnia plene ſcire poteſt? Ergo noli nimis in ſenſu tuo confidere, ſed velis etiam libenter aliorum ſenſum audire. Si bonum eſt tuum ſentire, & hoc ipſum propter deum dimittis, & alium ſequeris, magis inde proficies. Audiui enim ſæpè ſecurius eſſe audire & accipere conſilium, quàm dare. Poteſt enim contingere vt bonum ſit vniuſcuiuſque ſentire: ſed nolle aliis acquieſcere, cùm id ratio aut cauſa poſtulat, ſignum eſt ſuperbiæ & pertinaciæ.

De cauenda ſuperfluitate verborum. Cap. X.

CAueas tumultum hominum quantum potes, multum enim impedit tractatus ſecularium geſtorum, etiam ſi ſimplici intentione proferantur. Citò enim inquinamur vanitate & captiuamur. Vellem me pluries tacuiſſe, & inter homines non fuiſſe. Sed quare tam libenter loquimur & inuicem fabulamur, cùm tamen raro ſine læſione conſcientiæ ad ſilentium redimus? Ideo tam libenter loquimur, quia per mutuas locutiones ab inuicem conſolari quærimus, & cor diuerſis cogitationibus fatigatum optamus releuare. Et multum libenter de his quæ multum diligimus vel cupimus, vel quæ nobis contraria ſentimus, libet loqui & cogitare. Sed proh dolor ſæpè inaniter & fruſtra. Nam hæc exterior conſolatio, interioris & diuinæ conſolationis non modicum detrimentum eſt. Ideo vigilandum eſt & orandum, ne tempus ocioſe tranſeat. Si loqui licet & expedit, quæ ædificabilia ſunt loquere. Malus vſus & negligentia profectus noſtri, multum facit ad incuſtodiam oris noſtri. Iuuat tamen non parum ad profectum ſpiritualem deuota ſpiritualium rerum collatio: maximè vbi pares animo & ſpiritu in Deo ſibi ſociantur.

De pace acquirenda, & Zelo proficiendi. Cap. XI.

Mul-

MVltam poſſemus pacem habere, ſi non vellemus nos cum aliorum dictis & factis, quæ ad noſtram curam non ſpectant, occupare. Quomodo poteſt ille diu in pace manere, qui alienis curis ſe intermiſcet? qui occaſiones forinſecus quærit? qui parum vel raró ſe intrinſecus colligit? Beati ſimplices: quoniam multam pacem habebunt. Quare quidam ſanctorum tam perfecti & contemplatiui fuerunt? Quia omnino ſeipſos mortificare ab omnibus terrenis deſideriis ſtuduerunt: & ideo totis medullis cordis deo inhærere atque liberè ſibi vacare potuerunt. Nos quidem nimium occupamur propriis paſsionibus: & de tranſitoriis nimis ſollicitamur. Raró etiam vnum vitium perfectè vincimus: & ad quotidianum profectum non accendimur: ideo frigidi & tepidi remanemus. Si eſſemus nobis ipſis perfectè mortui, & interius minimè implicati: tunc poſſemus etiam diuina ſapere, & de cæleſti contemplatione aliquid experiri. Totum & maximum impedimentum eſt, quia non ſumus à paſsionibus & concupiſcentiis liberi: nec perfectam ſanctorum viam conamur ingredi. Quando etiam modicum aduerſitatis occurrit, nimis citò deiicimur: & ad humanas conſolationes conuertimur. Si niteremur ſicut viri fortes ſtare in prælio, profectò auxilium domini videremus ſuper nos de cælo. Ipſe enim certantes & de gratia ſua ſperantes paratus eſt adiuuare, qui nobis certandi occaſiones procurat, vt vincamus. Si tantum in iſtis exterioribus obſeruantiis profectum religionis ponimus: citò finem habebit deuotio noſtra. Sed ad radicem ſecurim ponamus, vt purgati à paſsionibus, pacificam mentem poſsideamus. Si omni anno vnum vitium extirparemus, citò viri perfecti efficeremur. Sed modò contrarium ſæpè ſentimus, vt meliores & puriores in initio conuerſionis nos fuiſſe inueniamus: quam poſt multos annos profeſsionis. Feruor & profectus noſter quotidie deberet creſcere, ſed nunc pro magno videtur, ſi quis primi feruoris partem poſsit retinere. Si modicam violentiam nobis faceremus in principio, tunc poſtea cuncta poſſemus facere cum leuitate & gaudio. Graue eſt aſſueta relinquere: grauius eſt contra propriam voluntatem ire. Sed ſi non vincis parua & leuia, quando ſuperabis difficiliora? Reſiſte in principio inclinationi tuæ, & malam dediſce conſuetudinem, ne fortè paulatim ad maiorem te ducat difficultatem. O ſi aduerteres quantam tibi pacem & aliis lætitiam faceres teipſum bene habendo: puto quod ſollicitior eſſes ad ſpiritualem profectum.

Ardeat cœnobita proficiendi deſyderio.

De vtilitate aduerſitatis. Cap. XII.

BOnum eſt nobis quòd aliquando habemus aliquas grauitates & contrarietates, quia ſæpè hominem ad cor reuocant, quatenus ſe in exilio eſſe cognoſcat, nec ſpem ſuam in aliqua re mundi pönat. Bonum eſt quòd patiamur quandoque contradictores, & quòd malè & imperfectè de nobis ſentiatur: etiam ſi bene agimus & intendimus. Iſta ſæpè iuuant ad humilitatem: & à vana gloria nos defendunt. Tunc enim melius interiorem teſtem deum quærimus, quando foris vilipēdimur ab hominibus, & non bene nobis creditur. Ideo deberet ſe homo in deo totaliter formare, vt non eſſet ei neceſſe multas conſolationes quærere. Quando homo bonæ voluntatis tribulatur vel tentatur, aut malis cogitationibus affligitur, tunc deum ſibi magis neceſſarium intelligit: ſine quo nihil boni ſe poſſe deprehendit. Tunc etiam triſtatur, gemit & orat pro miſeriis quas patitur. Tunc tædet eum diutius viuere, mortem optat inuenire, vt poſsit diſſolui & cum Chriſto eſſe. Tunc etiam bene aduertit perfectam ſecuritatem & plenam pacem in mundo conſtare non poſſe.

De reſiſtendo tentationibus. Cap. XIII.

Iob 7. QVandiu in mundo viuimus, ſine tribulatione & tentatione eſſe non poſſumus. Vnde in Iob ſcriptum eſt. Tentatio eſt vita hominis ſuper terram. Ideo vnuſquiſque ſollicitus eſſe debet circa tentationes ſuas: & vigilare in orationibus, ne diabolus locum inueniat decipiēdi, qui nunquam dormitat, ſed circuit quærens quem deuoret. Nemo tam perfectus eſt & ſanctus, qui non habeat aliquandō tentationes & plene eis carere non poſſumus. Sunt tamen tentationes homini ſæpè valde vtiles, licet Iudit 8. moleſtæ ſint & graues, quia in illis homo humiliatur, purgatur, & eruditur. Omnes ſancti per multas tribulationes & tentationes tranſierunt, & profecerunt. Et qui bene tentationes ſuſtinere nequiuerunt, reprobi facti ſunt & defecerunt. Non eſt aliquis ordo tam ſanctus, nec locus tam ſecretus, vbi non ſint tentationes vel aduerſitates. Non eſt homo ſecurus à tentationibus totaliter quandiu vixerit, quia in nobis eſt vnde tentamur, ex quo in concupiſcentia nati ſumus. Vna tentatione ſeu tribulatione recedente, alia ſuperuenit, & ſemper aliquid ad patiendum habemus: nam bonum felicitatis perdidimus. Multi quærunt tentationes fugere: & grauius incidunt in eas. Per ſolam fugam nō poſſumus vincere: ſed per patientiam & veram humilitatem omnibus hoſtibus efficimur fortiores. Qui tantummodo exterius declinat, nec radicem euellit, parum proficiet: immo citius ad eū tentationes redient, & peius ſentiet. Paulatim & per patientiam

cum longanimitate deo iuuante melius ſuperabis:quam cum duritia & importunitate propria. Sæpius accipe conſilium in tentatione: & cum tentato noli durius agere:ſed conſolationem ingere, ſicut tibi optares fieri. Initium omnium malarum tentationum, inconſtantia animi & parua ad deum cõfidentiá : quia ſicut nauis ſine gubernaculo hincinde à fluctibus impellitur:ita homo remiſſus & ſuum propoſitum deſerens varie tentatur. Ignis probat ferrum : & tentatio hominem iuſtum. Neſcimus ſæpè quid poſſumus: ſed tentatio aperit quid ſumus. Vigilandum eſt tamen præcipuè circa initium tentationis:quia tunc facilius hoſtis vincitur, ſi oſtium mentis nullatenus intrare ſinitur : ſed extra limen, ſtatim vt pulſauerit, illi obuiatur. Vnde quidam dixit, Principiis obſta : ſero medicina paratur, Cum mala per longas conualuere moras. Nam primo occurrit menti ſimplex cogitatio:deinde fortis imaginatio : poſtea delectatio & motus prauus & aſſenſio. Sicque paulatim ingreditur hoſtis malignus ex toto: dum illi non reſiſtitur in principio. Et quanto diutius quis ad reſiſtendm torpuerit, tanto in ſe quotidie debilior fit:& hoſtis cõtra eum potentior. Quidam in principio conuerſionis ſuæ grauiores tentationes patiuntur: quidam autem in fine: quidam verò quaſi per totam vitam ſuam male habent. Nonnulli ſatis leuiter tentantur, ſecundum diuinæ ordinationis ſapientiam & æquitatem, qui ſtatum & merita hominum penſat: & cuncta ad electorum ſuorum ſalutem præordinat. Ideo non debemus deſperare cùm tentamur:ſed eo feruentius deum exorare, quatenus nos in omni tribulatione dignetur adiuuare : qui vtique ſecundum dictum beati Pauli, talem faciet cum tentatione prouẽtum, vt poſsimus ſuſtinere. Humiliemus ergo animas noſtras ſub manu dei in omni tentatione & tribulatione : quia humiles ſpiritu ſaluabit & exaltabit deus. In tentationibus & tribulationibus probatur quantum profecerit : & ibi maius meritum exiſtit, & virtus melius pateſcit. Nec magnum eſt ſi homo deuotus ſit & feruidus, cùm grauitatem non ſentit:ſed ſi tempore aduerſitatis patienter ſe ſuſtinet, ſpes magni profectus eſt. Quidam à magnis tentationibus cuſtodiuntur, & in paruis quotidianis ſæpè vincuntur: vt humiliati nunquam de ſeipſis in magnis confidant, qui in tam modicis infirmantur.

Eccle. 27. Ouidi⁹. Tentationis incrementa. 1. Cor. 10. 1. Pe. 5. Pſal. 33.

De temerario iudicio vitando. Cap. XIIII.

AD te ipſum oculos reflecte : & aliorum facta caueas iudicare. In iudicando alios homo fruſtra laborat, ſæpius errat, & faciliter peccat: ſeipſum verò iudicando & diſcutiendo, ſemper fructuoſe laborat. Sicut nobis res cordi eſt, ſic de ea frequenter

iudicamus: nam verum iudicium propter priuatum amorem faciliter perdimus. Si deus ſemper eſſet pura intentio noſtri deſiderij: non tam faciliter turbaremur pro reſiſtentia ſenſus noſtri. Sed ſæpe aliquid intus latet, vel etiam foris concurrit, quod nos etiam pariter trahit. Multi occultè ſeipſos quærunt in rebus quas agunt: & neſciunt. Videntur etiam in bona pace ſtare: quādo res pro eorum velle & ſentire fiunt. Si autem aliter fit quàm cupiunt: citò mouentur & triſtes fiunt. Propter diuerſitatem ſenſionum & opinionum, ſatis frequenter oriuntur diſſenſiones inter amicos & ciues: inter religioſos & deuotos. Antiqua conſuetudo difficulter relinquitur: & vltra proprium vidêre nemo libenter ducitur. Si rationi tuæ magis inniteris vel induſtriæ, quàm virtuti ſubiectiuæ Ieſu Chriſti: raro & tardè eris illuminatus: quia deus vult nos rectè ſibi ſubiici: & omnem rationem per inflammatum amorem tranſcendere.

De operibus ex charitate factis. Cap. XV.

PRo nulla re mundi & pro nullius hominis dilectione aliquod malum est faciendum: ſed pro vtilitate tamen indigentis opus bonum aliquando intermittendum eſt, aut etiam pro meliori mutandum. Hoc enim pacto opus bonum non deſtruitur: ſed in melius commutatur. Sine charitate opus externum nihil prodeſt: quicquid autem ex charitate agitur, quantumcunque etiam paruum ſit & deſpectum, totum efficitur fructuoſum. Magis ſiquidem Deus penſat ex quanto quis agit: quam quantum quis facit. Multum facit, qui multum diligit. Multum facit, qui rem bene facit. Bene facit, qui communitati quam ſuæ voluntati ſeruit. Sæpè videtur eſſe charitas, & eſt magis carnalitas: quia carnalis inclinatio, propria voluntas, ſpes retributionis, affectus commoditatis rarò abeſſe ſolent. Qui veram & perfectam charitatem habet, in nulla re ſeipſum quærit: ſed dei ſolummodo gloriam in omnibus fieri deſiderat. Nulli etiam inuidet: quia nullum priuatum gaudium amat. Nec in ſeipſo vult gaudere: ſed in deo ſuper omnia bona optat beatificari. Nemini aliquid boni attribuit: ſed totaliter ad deum refert: à quo fontaliter omnia procedunt: in quo finaliter omnes ſancti fruibiliter quieſcunt. O qui ſcintillam haberet veræ charitatis: profectò omnia terrena ſentiret plena eſſe vanitatis.

De ſufferentia defectuum aliorum. Cap. XVI.

QVæ homo in ſe vel in aliis emendare non valet, debet patienter ſuſtinere: donec deus aliter ordinet. Cogita quòd fortè ſic melius eſt pro tui probatione & patientia: ſine qua non ſunt multum ponderanda merita noſtra. Debes tamen pro tali-

bus

bus impedimentis ſupplicare: vt deus tibi dignetur ſubuenire, & poſsis benigne portare. Si quis ſemel aut bis admonitus non acquieſcit: noli cum eo contendere, ſed totum deo committe: vt fiat voluntas eius & honor in omnibus ſeruis eius: qui ſcit bene mala in bonum conuertere. Stude patiens eſſe in tolerando aliorum defectus, & qualeſcunque infirmitates: quia & tu multa habes quæ ab aliis oportet tolerari. Si non potes te talem facere qualem vis: quomodo poteris alium habere ad tuum beneplacitum? Libenter habemus alios perfectos: & tamen proprios non emendamus defectus. Volumus quòd alij ſtrictè corrigantur: & ipſi corrigi nolumus. Diſplicet larga aliorum licentia: & tamen nobis nolumus negari quod petimus. Alios reſtringi per ſtatuta volumus: & ipſi nullatenus patimur amplius cohiberi. Sic ergo patet quam rarò proximum ſicut noſipſos penſamus. Si eſſent omnes perfecti, quid tunc haberemus ab aliis pro deo pati? Nunc autem deus ſic ordinauit, vt diſcamus alter alterius onera portare: quia nemo ſine defectu, nemo ſine onere, nemo ſibi ſufficiens, nemo ſibi ſatis ſapiens: ſed oportet nos inuicem portare, inuicem conſolari: pariter adiuuare, inſtruere, & admonere. Quantæ autem virtutis quiſque fuerit: melius patet occaſione aduerſitatis. Occaſiones nanque hominem fragilem non faciunt: ſed qualis ſit oſtendunt. Gal. 6.

De monaſtica vita. Cap. XVII.

OPortet vt diſcas teipſum in multis frangere, ſi vis pacem & concordiam cum aliis tenere. Non eſt parum in monaſterijs vel in congregatione habitare: & ibi ſine querela conuerſari, & vſque ad mortem fideliter perſeuerare. Beatus quidem qui ibi bene vixit: & feliciter conſummauit. Si vis debite ſtare & proficere: teneas te tanquam exulem & peregrinum ſuper terram. Oportet te ſtultum fieri propter Chriſtum: ſi vis religioſam ducere vitam. Habitus & tonſura modicum conferunt: ſed mutatio morum, & integra mortificatio paſsionum, verum faciunt religioſum. Qui aliud quærit quam purè deum & animæ ſuæ ſalutem: non inueniet niſi tribulationem & dolorem. Non poteſt etiam diu ſtare pacificus, qui non nititur eſſe minimus & omnibus ſubiectus. Ad ſeruiendum veniſti: non ad regendum. Ad patiendum & laborandum ſcias te vocatum: non ad ociandum vel fabulandum. Hic ergo probantur homines: ſicut aurum in fornace. Hic nemo poteſt ſtare: niſi ex toto corde ſe voluerit propter deum humiliare. Monachiſmi pfectio in quo conſtat.

De exemplis ſanctorum patrum. Cap XVIII.

INtuere ſanctorum patrum viuida exempla, in quibus refulſit vera perfectio: & videbis quam modicum ſit & pene nihil

quod nos agimus. Heu quid eſt vita noſtra, ſi illis fuerit comparata? Sancti enim & amici Chriſti domino ſeruierunt in fame & ſiti, in frigore & nuditate, in labore & fatigatione, in vigiliis & ieiuniis: in orationibus & ſanctis meditationibus: in perſecutionibus & opprobriis multis. O quam multas & graues tentationes paſsi ſunt Apoſtoli, martyres, confeſſores, virgines, & reliqui omnes qui Chriſti veſtigia voluerunt ſequi? Nam animas ſuas in hoc mundo oderunt: vt in æternam vitã eas poſsiderent. O quam ſtrictam & abiectam abdicatamque vitam ſancti patres in eremo duxerunt? quàm longas & graues tentationes pertulerunt? quam frequenter ab inimico vexati ſunt? quam crebras & feruidas orationes deo obtulerunt? quàm rigidas abſtinentias peregerunt? quam magnum zelum & feruorem ad ſpiritualem profectum habuerunt? quàm forte bellum aduerſus edomationem vitiorum geſſerunt? quam puram & rectam intentionem ad deum tenuerunt? Per diem laborabant, & noctibus orationi diuinæ vacabant: quanquam laborando ab oratione mentali minime ceſſarent. Omne tempus viriliter expendebant: omnis hora ad vacandum deo breuis videbatur: & præ magna dulcedine cõtemplationis, etiam obliuioni tradebatur neceſsitas corporalis refectionis. Omnibus diuitiis, dignitatibus, honoribus, amicis & cognatis renunciabant: nil de mundo habere cupiebant: vix neceſſaria vitæ ſumebant: corpori ſeruire etiam in neceſsitate dolebant. Pauperes igitur erant rebus terrenis: ſed diuites valde in gratia & virtutibus. Foris egebant: ſed intus gratia & conſolatione diuina reficiebantur. Mundo erant alieni: ſed deo proximi ac familiares amici. Sibiipſis videbantur tanquam nihili, & huic mundo deſpecti: ſed erant in oculis dei precioſi & electi. In vera humilitate ſtabant, in ſimplici obedientia viuebant: in charitate & patientia ambulabant. Et ideo quotidie in ſpiritu proficiebant: & magnam apud deum gratiam obtinebant. Dati ſunt in exemplum omnibus religioſis, & plus prouocare nos debent ad bene proficiendum, quam tepidorum numerus ad relaxandum. O quantus feruor omnium religioſorum in principio ſuæ ſanctæ inſtitutionis fuit? O quanta deuotio orationis, quanta æmulatio virtutis, quàm magna diſciplina viguit, quanta reuerentia & obedientia ſub regula magiſtri in omnibus effloruit? Teſtantur adhuc veſtigia derelicta, quòd vere viri ſancti & perfecti fuerunt, qui tam ſtrenuè militantes mundum ſuppeditauerunt. Iam magnus putatur ſi quis tranſgreſſor non fuerit, ſi quis quod accepit, cum patientia tolerare potuerit. O tepor & negligentia ſtatus noſtri? qui tam citò declinamus à priſtino feruore, & iam tædet viuere præ laſsitudine & tepore. Vtinam in te pe-

Quã lõge diſtemᵒ à cõuerſatione antiquorum patrum.

penitus

nitus non dormitet profectus virtutum, qui multa ſæpius exempla vidiſti deuotorum.

De exercitijs boni religioſi. Cap. XIX.

VIta boni religioſi omnibus virtutibus pollere debet, vt ſit talis interius, qualis videtur hominibus exterius. Et meritò multò plus debet eſſe intus, quàm quod cernitur foris, quia inſpector noſtri eſt deus, quem ſummopere reuereri debemus vbicunque fuerimus,& tanquam angeli in conſpectu eius mundi incedere. Omni die renouare debemus propoſitum noſtrum, & ad feruorem nos excitare, quaſi hodie primum ad conuerſionem veniſſemus,atque dicere. Adiuua me domine deus meus in bono propoſito & ſancto ſeruitio tuo, & da mihi nunc hodie perfectè incipere, quia nihil eſt quod hactenus feci. Secundum propoſitum noſtrum, curſus profectus noſtri, & multa diligentia opus eſt bene proficere volenti. Quia ſi fortiter proponens ſæpè deficit:quid ille, qui raro aut minus fixè aliquid proponit? Variis tamen modis contingit deſertio propoſiti noſtri, & leuis omiſſio exercitiorum vix ſine aliquo diſpendio tranſit. Iuſtorũ propoſitum in gratia dei potiùs quàm in propria ſapientia pendet,in quo & ſemper confidunt quicquid arripiunt. Nam homo proponit, ſed deus diſponit, nec eſt in homine via eius.Si pietatis cauſa aut fraternæ vtilitatis propoſito, quandoque conſuetũ omittitur exercitium, facilè poſteà poterit recuperari. Si autem tædio animi aut negligentia faciliter relinquitur, ſatis culpabile eſt,& nociuum ſentietur. Conemur quantum poſſumus, adhuc leuiter deficiemus & in multis. Semper tamen aliquid certi proponendum eſt,contra illa præcipuè quæ amplius nos impediũt. Exteriora noſtra & interiora pariter à nobis ſcrutanda ſunt & ordinanda:quia vtraque expediunt ad profectum. Si non continuè te vales colligere: ſaltem interdũ, & ad minus ſemel in die, mane videlicet aut veſpere.Mane propone,veſpere diſcute mores: qualis eo die fuiſti in verbo, opere & cogitatione: quia in his ſæpius forſitan deum offendiſti & proximum.Accinge te ſicut vir contra diabolicas nequitias.Frena gulam: & omnem carnis inclinationem facilius frenabis. Nunquam ſis ex toto otioſus·ſed aut ſcribens, aut orans,aut meditans, aut aliquid vtilitatis pro communi laborans. Corporalia tamen exercitia diſcretè ſunt agenda:nec omnibus æqualiter aſſumenda. Quæ communia non ſunt, non ſunt foris oſtendenda: nam in ſecreto tutius exercentur priuata. Cauendum tamen ne piger ſis ad communia, & ad ſingularia promptior: ſed expletis integre & fideliter debitis & iniũctis,ſi iam vltra vacat, redde te tibi,prout deuotio

tua

tuâ deſiderat. Non poſſunt omnes habere vnum exercitium: ſed aliud iſti, aliud illi magis deſeruit. Etiam pro temporis congruentia, diuerſa placēt exercitia: quia alia in feſtis, alia in feriatis magis ſapiunt diebus. Aliis indigemus tēpore tentationis: & aliis tēpore pacis & quietis. Alia cùm triſtamur libet cogitare: & alia cū læti in domino fuerimus. Circa principalia feſta, renouanda ſunt bona exercitia: & ſanctorum ſuffragia feruentius imploranda. De feſto in feſtum proponere debemus: quaſi tunc de ſeculo migraturi ſimus, & ad æternum feſtum peruenturi. Ideoq; ſollicite nos præparare debemus in deuotis temporibus, & deuotius conuerſari, atque omnem obſeruantiam ſtrictius cuſtodire: tanquam in breui præmium laboris noſtri à deo percepturi. Et ſi dilatum fuerit: credamus nos minus bene præparatos, atque indignos tantæ adhuc gloriæ, quæ reuelabitur in nobis tempore præfinito: & ſtudeamus nos melius ad exitum præparare. Beatus ſeruus (ait Euangeliſta Lucas) quem cùm venerit dominus, inuenerit vigilantem. Amen dico vobis: ſuper omnia bona ſua conſtituet eum.

Luc. 12.

De amore ſolitudinis & ſilentij. Cap. XX.

QVære aptum tempus vacandi tibi, & de beneficiis dei frequenter cogita. Relinque curioſa. Tales perlege materias, quæ compunctionem magis præſtent quàm occupationem. Si te ſubtraxeris à ſuperfluis locutionibus, & ociosis circuitionibus, necnon à nouitatibus, & rumoribus audiendis: inuenies tempus ſufficiens & aptum quo bonis meditationibus inſiſtas. Maximi ſanctorum humana conſortia vbi poterant, vitabant: & deo in ſecreto viuere eligebant. Dixit quidā. Quotiens inter homines fui: minus homo redii. Hoc quippe ſæpius experimur, quando diu confabulamur. Facilius eſt omnino tacere: quam verbo non excedere. Facilius eſt domi latere: quam foris ſe poſſe ſufficiēter cuſtodire. Qui igitur intendit ad interiora & ſpiritualia peruenire: oportet eum cū Ieſu à turba declinare. Nemo ſecurè apparet niſi qui libenter latet. Nemo ſecurè loquitur: niſi qui libenter tacet. Nemo ſecurè præeſt, niſi qui libenter ſubeſt. Nemo ſecurè præcipit: niſi qui libenter obedire didicit. Nemo ſecurè gaudet: niſi qui bonæ conſcientiæ teſtimoniū habet. Semper tamen ſanctorū ſecuritas plena timoris dei extitit. Nec eo minus ſolliciti & humiles in ſe fuerunt: quia magis virtutibus & gratia emicuerunt. Prauorum autem ſecuritas ex ſuperbia & præſumptione oritur: & in fine in deceptionem ſui vertitur. Nunquam promittas tibi ſecuritatem in hac vita: quamuis bonus videaris cœnobita, aut deuotus eremita. Sæpe meliores in æſtimatione ho-

Seneca.

Securitas in vita nequaq; ſe vndique [illegible] tur.

minum grauius periclitati ſunt, propter ſuam nimiam confidentiam. Vnde multis vtilius eſt, vt non penitus tentationibus careant, ſed ſæpius impugnentur: ne nimium ſecuri ſint, ne fortè in ſuperbiam eleuentur: ne etiam ad exteriores conſolationes licentius declinent. O qui nunquam tranſitoriam lætitiam quæreret, qui nunquam cum mundo ſe occuparet: quàm bonã conſciẽtiam ſeruaret? O qui omnem vanam ſolicitudinem amputaret, & duntaxat ſalutaria ac diuina cogitaret, & totam ſpem ſuam in deo conſtitueret: quam magnam pacem & quietẽm poſsideret? Nemo dignus eſt cæleſti conſolatione: niſi diligenter ſe exercuerit in ſanƈta compunƈtione. Si vis cordetenus compungi: intra cubile tuum, & exclude tumultus mũdi: ſicut ſcriptum eſt. In cubilibus veſtris compungimini. In cella inuenies, quod foris ſæpius amittes. Cella continuata dulceſcit: & male cuſtodita tædium generat. Si in principio conuerſionis tuæ bene eam incolueris & cuſtodieris: erit tibi poſtea dileƈta amica, & gratiſsimum ſolatium. In ſilentio & quiete proficit anima deuota: & diſcit abſcondita ſcripturarum. Ibi inuenit fluenta lachrimarum, quibus ſingulis noƈtibus ſe lauet & mundet: vt conditori ſuo tanto familiarior fiat, quanto longius ab omni ſeculari tumultu degit. Qui ergo ſe abſtrahit à notis & amicis: appropinquabit illi deus cum angelis ſanƈtis. Melius eſt latere & ſui curam agere: quàm ſe negleƈto ſigna facere. Laudabile eſt homini religioſo rarò foras ire: fugere videri, nolle etiam homines videre. Quid vis videre quod non licet habere? tranſit mundus, & concupiſcentia eius. Trahunt deſideria ſenſualitatis ad ſpatiandum: ſed cùm hora tranſierit, quid niſi grauitatem conſcientiæ & cordis diſperſionem reportas? Lætus exitus triſtem ſæpè reditum parit, & læta vigilia ſerotina, triſte mane facit. Sic omne carnale gaudium blande intrat: ſed in fine mordet & perimit. Quid potes alibi videre, quod hic non vides? Ecce cælum & terram, & omnia elementa: nam ex iſtis omnia ſunt faƈta. Quid potes alicubi videre, quod diu poteſt ſub ſole permanere? Credis te forſitan ſatiari: ſed non poteris pertingere. Si cunƈta videres præſentia, quid eſſet niſi viſio vana? Leua oculos tuos ad deum in excelſis: & ora pro peccatis tuis & negligentiis. Dimitte vana vanis: tu autem intende illis quæ tibi præcepit Deus. Claude ſuper te oſtium tuum: & voca ad te Ieſum dileƈtum tuum. Mane cum eo in cella, quia non inuenies alibi tantam pacem. Si non exiſſes, nec quicquam de rumoribus audiſſes: melius in bona pace permanſiſſes. Ex quo noua deleƈtat aliquando audire: oportet te exinde turbationem cordis tolerare.

Pſal. 4.

De com-

De compunctione cordis. Cap. XXI.

SI vis aliquid proficere, conſerua te in timore dei:& noli eſſe nimis liber,ſed ſub diſciplina cohibe omnes ſenſus tuos:nec ineptę te tradas lætitiæ.Da te ad cordis compunctionem, & inuenies deuotionem. Compunctio multa bona aperit,quæ diſſolutio cito perdere conſueuit. Mirum eſt quòd homo poſsit vnquam perfectè lætari in hac vita:qui ſuum exilium & tam multa pericula animæ ſuæ conſiderat & penſat.Propter leuitatem cordis & negligentiam defectuum noſtrorum, non ſentimus animæ noſtræ dolores: ſed ſæpè vane ridemus, quando meritò flere deberemus. Non eſt vera libertas, nec bona lætitia,niſi in timore dei cum bona conſcientia. Felix qui abiicere poteſt omne impedimentum diſtractionis, & ad vnionem ſe redigere ſanctæ compunctionis. Felix qui a ſe abdicat quicquid conſcientiam ſuam maculare poteſt vel grauare. Certa viriliter, conſuetudo conſuetudine vincitur.Si tu ſcis homines dimittere,ipſi bene te dimittent tua facta facere. Non attrahas tibi res aliorum, nec te implices cauſis maiorum. Habe ſemper oculum ſuper te primũ: & admoneas teipſum ſpecialiter præ omnibus tibi dilectis.Si nõ habes fauorem hominum,noli propterea triſtari:ſed hoc ſit tibi graue, quòd non habes te ſatis bene & circunſpecte,ſicut decet Dei ſeruum & deuotum religioſum cõuerſari. Vtilius eſt ſæpè & ſecurius, quòd homo non habeat multas cõſolationes in hac vita,ſecundum carnem præcipuè.Tamen quòd diuinitus nõ habemus,aut rarius ſentimus, nos in culpa ſumus, quia compunctionem cordis non quærimus: nec vanas & externas conſolationes omnino abiicimus. Cognoſce te indignum diuina conconſolatione:ſed magis dignum multa tribulatione.Quando homo perfectè eſt compunctus: tunc grauis & amarus eſt ei totus mundus. Bonus homo ſufficientem inuenit materiam dolendi & flendi.Siue enim ſe conſiderat,ſiue proximum pẽſat, ſcit quia nemo ſine tribulatione hic viuit. Et quantò ſtrictius ſeſe conſiderat,tantò amplius dolet. Materiæ iuſti doloris & internæ cõpunctionis ſunt peccata & vitia noſtra, quibus ita inuoluti iacemus,vt raro cæleſtia contemplari valeamus. Si frequentius de morte tua quàm de longitudine vitæ cogitares, non dubium quin fer[illegible]ntius te emendares.Si etiam futuras inferni ſiue purgatorij pœnas cordialiter perpenderes: credo quòd libenter laborem & dolorem ſuſtineres, & nihil rigoris formidares. Sed quia ad cor iſta non tranſeunt, & blandimenta adhuc amamus: ideo frigidi & valde pigri remanemus. Sæpè eſt inopia ſpiritus: vnde tam leuiter cõqueritur miſerum corpus. Ora igitur humiliter ad dominum,vt det tibi compunctionis ſpiritum, & dic cũ Prophe-

Habet homo ex ſe abũdè vnde lætitiã quæ mũdi eſt abiiciat.

Prophèta. Ciba me domine pane lacrimarum, & potum da mihi in lacrimis in menſura. Pſal. 79.

De conſideratione humanæ miſeriæ. Cap. XXII.

MIſer es vbicunque fueris, & quocunque te verteris: niſi ad deum te conuertas. Quid turbaris, quia non ſuccedit tibi ſicut vis & deſideras? Quis eſt qui habet omnia ſecundum ſuam voluntatem? Nec ego, nec tu: nec aliquis hominum ſuper terram. Nemo eſt in mundo ſine aliqua tribulatione vel anguſtia, quamuis rex ſit vel papa. Quis eſt qui melius habet? Vtique qui pro deo aliquid pati valet. Dicunt multi imbecilles & infirmi, Ecce quàm bonam vitam ille homo habet, quàm diues, quàm magnus, quàm potens & excelſus? Sed attende ad cæleſtia bona, & videbis quòd omnia iſta temporalia nulla ſunt, ſed valdè incerta, & magis grauantia, quia nunquam ſine ſolicitudine & timore poſſidentur. Non eſt hominis felicitas habere temporalia ad abundantiam: ſed ſufficit ei mediocritas. Verè miſeria eſt viuere ſuper terram. Quantò homo voluerit eſſe ſpiritualior: tantò præſens vita fit ei amarior, quia ſentit melius, & uidet clarius humanæ corruptionis pondus. Nam comedere, bibere, vigilare, dormire, quieſcere, laborare, & ceteris neceſſitatibus naturæ ſubiacere, verè magna miſeria eſt & afflictio homini deuoto: qui libenter eſſet abſolutus & liber ab omni peccato. Valdè enim grauatur interior homo neceſſitatibus corporalibus in hoc mundo. vnde propheta deuotè precatur quatenus liber ab iſtis eſſe valeat, dicens. De neceſſitatibus meis Pſal. 24.
erue me domine. Sed væ non cognoſcentibus ſuam miſeriam, & amplius væ illis qui diligunt hanc miſeram & corruptibilem vitam. Nam intantum quidam hanc amplectuntur, licet etiam vix neceſſaria laborando aut mendicando habeant: vt ſi hic poſſent ſemper viuere, de regno dei nihil curarent. O inſani, & infideles corde, qui tam profundè in terris iacent, vt nil niſi carnalia ſapiant. Sed miſeri adhuc in fine grauiter ſentient, quàm vile & nihilum erat quod amauerunt. Sancti autem dei & omnes deuoti amici Chriſti non attenderunt quæ carni placuerunt, nec quæ in hoc tempore floruerunt: ſed tota ſpes eorum & intentio ad æterna bona anhelabat. Ferebatur deſiderium eorum ad manſura & inuiſibilia, ne amore viſibilium traherentur ad infima. Noli frater amittere confidentiam proficiendi ad ſpiritualia, adhuc habes tempus & horam. Quare vis procraſtinare propoſitum tuum? Surge: & in inſtanti incipe, & dic. Nunc tempus eſt faciendi: nunc tempus eſt pugnandi: nunc tempus aptum eſt emendandi. Quando malè ha-

Pſal.65. bes & tribularis: tunc tempus eſt promerendi. Oportet te transire per ignem & aquam, antequam venias in refrigerium. Niſi tibi vim feceris: vitium non ſuperabis. Quandiu iſtud fragile corpus gerimus, ſine peccato eſſe non poſſumus: nec ſine tædio & dolore viuere. Libenter haberemus ab omni miſeria quietem: ſed quia per peccatum perdidimus inno-
2.Co.5. centiam, amiſimus etiam veram beatitudinem. Ideo oportet nos tenere patientiam, & dei expectare miſericordiam: donec tranſeat iniquitas hæc, & mortalitas abſorbeatur à vita. O quanta fragilitas humana, quæ ſemper prona eſt ad vitia? Hodie confiteris peccata tua, & cras iterum perpetras confeſſa. Nunc proponis cauere, & poſt horam agis, quaſi nihil propoſuiſſes. Meritò ergo noſipſos humiliare poſſumus, nec vnquam aliquid magni de nobis ſentire, quia tam fragiles & inſtabiles ſumus. Citò etiam poteſt perdi per negligentiam, quod multo labore vix tandem acquiſitum eſt per gratiam. Quid fiet de nobis adhuc in fine, qui tepeſcimus tam mane? Væ nobis ſi ſic volumus declinare ad quietem, quaſi iam pax ſit & ſecuritas, cùm nondum appareat veſtigium veræ ſanctitatis in noſtra conuerſatione. Bene opus eſſet quòd adhuc iterum inſtitueremur, tanquam boni nouitii ad mores optimos, ſi fortè ſpes eſſet de aliqua futura emendatione, & maiori ſpirituali profectu.

De meditatione mortis. Cap. XXIII.

VAldè citò hinc eſt migrandum. Vide ergo quomodo te habeas. Hodie homo eſt, & cras non comparet. Cùm autem ſublatus fuerit ab oculis, citò etiam tranſit à mente. O hebetudo & duritia cordis humani, quod ſolum præſentia meditatur, & futura non magis præuidet. Sic te in omni facto & cogitatu deberes tenere, quaſi ſtatim eſſes moriturus. Si bonam conſcientiam haberes, non multum mortem timeres. Melius eſſet peccata cauere, quàm mortem fugere. Si hodie non es paratus, quomodo cras eris? Cras eſt dies incerta, & qui ſcis an craſtinum habebis? Quid prodeſt diu viuere, quando parum emendamur? Ah longa vita non ſemper emendat: ſed ſæpè culpam magis auget. Vtinam per vnum diem bene eſſemus conuerſati in hoc mundo. Multi annos computant conuerſionis: ſed ſæpè paruus eſt fructus emendationis. Si formidoloſum eſt mori, forſitan periculoſius eſt diutius viuere. Beatus qui horam mortis ſuæ ſemper ante oculos habet, & ad moriendum quotidie ſe diſponit. Si vidiſti aliquando hominem mori: cogita quòd & tu per eandem viam tranſibis. Cùm mane fuerit: puta te ad veſperum non peruenturum. Veſpere autem

autem facto, mane non audeas tibi polliceri. Semper ergo paratus eſto, & taliter viue, vt nunquam te imparatum mors inueniat. Multi ſubitò & improuiſè moriuntur: nam hora qua non putatur, filius hominis venturus eſt. Quando illa extrema hora venerit, multum aliter ſentire incipies de tota vita tua præterita, & valdè dolebis quòd tam negligens & remiſſus fuiſti. Luc. 12.

Quàm felix & prudens, qui talis nunc nititur eſſe in vita, qualis optat inueniri in morte? Dabit nanque magnam confidentiam feliciter moriendi perfectus contemptus mundi, feruens deſiderium in virtutibus proficiendi, amor diſciplinæ, labor pœnitentiæ, promptitudo obedientiæ, abnegatio ſui, & ſupportatio cuiuſlibet aduerſitatis pro amore Chriſti. Multa bona potes operari, dum ſanus es: ſed ægrotans neſcio quid poteris. Pauci ex infirmitate emendantur: ſic & qui multum peregrinantur, rarò ſanctificantur. Noli confidere ſuper amicos & proximos, nec in futurum ſalutem tuam differas: quia citiùs obliuiſcentur tui homines, quàm exiſtimas. Melius eſt nunc tempeſtiuè prouidere, & aliquid boni præmittere: quàm ſuper aliorum auxilio ſperare. Si non es pro teipſo ſollicitus modo: quis erit pro te ſollicitus in futuro? Nunc tempus eſt valdè precioſum: ſed prò dolor quòd hoc vtilius non expendis, in quo promereri vales vnde æternaliter viuas. Veniet quando vnum diem ſeu horam pro emendatione deſiderabis, & neſcio an impetrabis. Eia chariſsime de quanto periculo te poteris liberare, de quàm magno timore eripere, ſi modò ſemper timoratus fueris, & de morte ſuſpicans. Stude nunc taliter viuere, vt in hora mortis valeas potiùs gaudere quàm timere. Diſce nunc mori mundo: vt tunc incipias viuere cum Chriſto. Diſce nunc omnia contemnere: vt tunc poſsis liberè ad Chriſtum pergere. Caſtiga nunc corpus tuum per pœnitentiam, vt tunc valeas certam habere confidentiam. Ah ſtulte quid cogitas te diu victurum: cùm nullum diem habeas hic ſecurum? Quàm multi decepti ſunt: & inſperate de corpore extracti? Quotiens audiſti à dicentibus, quòd ille gladio cecidit, ille ſubmerſus eſt: ille ab alto ruens ceruicem fregit ille manducando obriguit, ille ludendo finem fecit: alius igne, alius ferro, alius peſte, & alius latrocinio interiit, & ſic omnium finis mors eſt, & vita hominum tanquam vmbra ſubitò pertranſit. Quis memor erit tui poſt mortem, & quis orabit pro te? Age age nunc chariſsime quicquid agere potes, quia neſcis quando morieris: neſcis etiam quid te poſt mortem ſequetur. Dum tempus habes, congrega tibi diuitias immortales. Præter ſalutem tuam nihil cogites, ſolum quæ Dei ſunt cures.

Felicem mortem quid faciat.

Fac nunc tibi amicos venerando dei ſanctos, & eorum actus imitando, vt cùm defeceris in hac vita, illi te recipiant in æter-
Luc. 16. na tabernacula. Serua te tanquam peregrinum & hoſpitem ſuper terram, ad quem nihil ſpectat de mundi negotiis. Serua cor
Hebr. 13. liberum, & ad deum ſurſum erectum, quia non habes hic manentem ciuitatem. Illuc preces & gemitus quotidianos cum lacrimis dirige, vt ſpiritus tuus mereatur poſt mortem ad dominũ feliciter tranſire. Amen.

De iudicio & pœnis peccatorum. Cap. XXIIII.

IN omnibus rebus reſpice finem, & qualiter ante diſtrictum iudicem ſtabis, cui nihil eſt occultum, qui muneribus non placatur, nec excuſationes recipit, ſed quod iuſtum eſt iudicabit. O miſerrime & inſipiens peccator, quid reſpondebis deo, omnia mala tua ſcienti, qui interdum formidas vultum hominis irati? Vt quid non præuides tibi diem iudicij: quando nemo poterit per alium excuſari vel defendi: ſed vnuſquiſque ſufficiens onus erit ſibijpſi? Nunc labor tuus eſt fructuoſus: fletus acceptabilis: gemitus exaudibilis: dolor ſatisfactorius & purgatiuus. Habet magnum & ſalubre purgatorium patiens homo: qui ſuſcipiens iniurias plus dolet de alterius malitia, quàm de ſua iniuria: qui pro contrariantibus ſibi libenter orat, & ex corde culpas remittit: qui veniam ab alijs petere non retardat: qui facilius miſeretur, quàm iraſcitur: qui ſibijpſi violentiam frequenter facit: & carnem omnino ſpiritui ſubiugare conatur. Melius eſt modo ſe purgare, & vitia reſecare: quam in futuro purganda reſeruare. Verè nóſipſos decipimus per inordinatum amorem, quem ad carnem habemus. Quid aliud ille ignis deuorabit, niſi peccata tua? Quantò amplius tibijpſi nunc parcis, & carnem ſequeris: tanto durius poſteà lues, & maiorem materiam comburendi reſeruas. In quibus homo peccauit: in illis grauius punietur. Ibi acidioſi ardentibus ſtimulis pungentur: & guloſi ingenti fame ac ſiti cruciabuntur. Ibi luxurioſi & voluptatum amatores ardenti pice & fœtido ſulphure perfundentur. Et ſicut furioſi canes præ dolore inuidioſi vlulabunt. Nullum vitium erit, quod ſuum proprium cruciatum non habebit. Ibi ſuperbi omni confuſione replebuntur: & auari miſerrima egeſtate arctabuntur. Ibi erit vna hora grauior in pœna, quàm hic centum anni in amariſsima pœnitentia. Ibi nulla requies eſt, nulla conſolatio damnatis. Hic tamen interdum ceſſamus à laboribus: & amicorum fruimur ſolatijs. Eſto modo ſollicitus & dolens pro peccatis tuis: vt in
Sap. 5. die iudicij ſis ſecurus cum beatis. Tunc enim iuſti ſtabunt in

Reprobi pœnas vitiis ſuis cõtrarias recipient.

magna conſtantia aduerſus eos qui ſe anguſtiauerunt & depreſſerunt. Tunc ſtabit ad iudicandum, qui modò ſe ſubijcit humiliter iudicijs hominum. Tunc magnam fiduciam habebit pauper & humilis:& pauebit vndique ſuperbus. Tunc videbitur ſapiens in hoc mundo fuiſſe, qui pro Chriſto didicit ſtultus & deſpectus eſſe. Tunc placebit omnis tribulatio patienter perpeſſa: & omnis iniquitas oppilabit os ſuum. Psalm. 106. Tunc gaudebit omnis deuotus: & mœrebit omnis irreligioſus. Tunc plus exultabit caro afflicta: quam ſi in delicijs fuiſſet ſemper nutrita. Tunc ſplendebit habitus vilis. & obtenebreſcet veſtis ſubtilis. Tunc plus laudabitur pauperculum domicilium: quàm deauratum palatium. Tunc plus iuuabit conſtans patientia: quàm omnis mundi potentia. Tunc amplius exaltabitur ſimplex obedientia: quàm omnis ſecularis aſtutia. Tunc plus lætificabit pura & bona conſcientia: quàm docta philoſophia. Tunc plus ponderabit contemptus diuitiarum: quàm totus theſaurus terrigenarum. Tunc magis conſolaberis ſuper deuota oratione: quàm ſuper delicata comeſtione. Tunc potius gaudebis de ſeruato ſilentio: quàm de longa fabulatione. Tunc plus valebunt ſancta opera: quàm multa pulchra verba. Tunc plus placebit ſtricta vita & ardua pœnitentia, quàm omnis delectatio terrena. Diſce nunc in modico pati, vt tunc à grauioribus valeas liberari. Hic primò proba, quid poſsis pati poſteà. Si nunc tam parum non vales ſuſtinere: quomodo poteris tunc æterna tormenta ſufferre? Si modò modica paſsio tam impatientem efficit; quid gehenna tunc faciet? Ecce verè non potes duo gaudia habere: delectari hic in mundo, & poſteà regnare in cælo cum Chriſto. Si vſque in hodiernum diem ſemper in honoribus & voluptatibus vixiſſes: quid totum tibi profuiſſet, ſi iam in inſtanti mori contingeret? Omnia ergo vanitas præter amare deum, & illi ſoli ſeruire. Qui enim deum ex toto corde amat: nec mortem, nec ſupplicium, nec iudicium, nec infernum metuit: quia perfectus amor ſecurum acceſſum ad deum facit. Quem autem adhuc peccare delectat: non mirum ſi mortem & iudicium timeat. Bonum tamen eſt: vt ſi necdum amor à malo te reuocat, ſaltem timor gehennalis coërceat: qui vero timorem dei poſtponit, diu ſtare in bono non valebit: ſed diaboli laqueos citius incurret.

De feruenti emendatione totius vitæ. Cap. XXV.

ESto vigilans & diligens in dei ſeruitio, & cogita frequenter ad quid veniſti, & cur ſæculum reliquiſti. Nónne vt deo viueres, & ſpiritualis fieres? Igitur ad profectum ferueas: quia

mercedem laborum tuorum in breui recipies: nec erit tunc amplius timor aut dolor in finibus tuis. Modicum nunc laborabis: & magnam requiem, immo perpetuam lætitiam inuenies. Si tu permanſeris fidelis & feruidus in agendo: deus procul-dubio erit fidelis & locuples in retribuendo. Spem bonam retinere debes, quòd ad palmam peruenies: ſed ſecuritatem capere non oportet, ne torpeas aut elatus fias. Cùm enim quidam anxius inter metum & ſpem frequenter fluctuaret, & quadam vice mœrore confectus in eccleſia ante quoddam altare ſe in oratione proſtrauiſſet: hæc intra ſe reuoluit, dicens. O ſi ſcirem quod adhuc perſeueraturus eſſem. Statimque audiuit intus diuinum reſponſum: Quid ſi hoc ſcires, facere velles? Fac nunc, quod tunc facere velles: & bene ſecurus eris. Moxque conſolatus & confortatus, diuinæ ſe commiſit voluntati: & ceſſauit anxia fluctuatio: noluitque curioſè inueſtigare vt ſciret quæ ſibi eſſent futura: ſed magis ſtuduit inquirere quæ eſſet voluntas dei beneplacens & perfecta, ad omne opus bonum inchoandum & perficiendum. Spera in domino, & fac bonitatem, ait propheta: & inhabita terram, & paſceris in diuitijs eius. Vnum eſt quod multos à profectu & feruenti emendatione retrahit: horror difficultatis, ſeu labor certaminis. Enimuero illi maximè præ alijs in virtutibus proficiunt: qui ea, quæ ſibi magis grauia & contraria ſunt, virilius vincere nituntur. Nam ibi homo plus proficit & gratiam meretur amphorem: vbi magis ſeipſum vincit, & in ſpiritu mortificat. Sed non omnes æque multum habent ad vincendum & mortificandum. Diligens tamen æmulator valentior erit ad proficiendum: etiam ſi plures habeat paſsiones, quam alius bene morigeratus, minus tamen feruens ad virtutes. Duo ſpecialiter ad magnam emendationem iuuant: videlicet ſubtrahere ſe violenter ab eo ad quod natura vitioſè inclinatur: & feruenter inſtare pro bono quo amplius quis indiget. Illa etiam ſtudeas magis cauere & vincere, quæ tibi frequentius in alijs diſplicent. Vbique profectum tuum capias: vt ſi bona exempla videas vel audias, ad imitandum accendaris. Si quid autem reprehenſibile, conſideraueris: caue ne idem facias, aut ſi aliquando feciſti, citiùs emendare te ſtudeas. Sicut oculus tuus alios conſiderat: ſic iterum ab alijs notaris. Quàm iucundum & dulce eſt videre feruidos & deuotos fratres bene morigeratos & diſciplinatos. Quàm triſte eſt & graue videre inordinatè ambulantes: quia ea ad quæ vocati ſunt non exercent. Quàm nociuum eſt negligere vocationis ſuæ propoſitum: & ad non commiſſa ſenſum inclinare. Memor eſto arrepti propoſiti: & imaginem

Eccl. 51.

Quidam quomodo anxietate animi liberatus eſt.

Pſal. 36.

Quinam in primis in virtute proficiunt.

Emendationi ſummæ duo præcipuè conducunt.

ginem tibi propone crucifixi. Bene verecundari potes, inſpecta vita Ieſu Chriſti: quòd nondum magis illi te conformare ſtuduiſti, licet diu in vita fuiſti. Religioſus qui ſe intentè & deuotè in ſanctiſsima vita & paſsione domini exercet, omnia vtilia & neceſſaria ſibi, abundanter ibi inueniet nec opus eſt vt extra Ieſum aliquid melius quærat. O ſi Ieſus crucifixus in cor noſtrum veniret: quam citò & ſufficienter docti eſſemus? Religioſus feruidus omnia bene portat & capit quæ illi iubentur. Religioſus negligens & tepidus habet tribulationem ſuper tribulationem: & ex omni parte patitur anguſtiam, quia interiori conſolatione caret: & exteriorem quærere prohibetur. Religioſus extra diſciplinam viuens graui ruinæ patet. Qui laxiora quærit & remiſsiora, ſemper in anguſtijs erit: quia aut vnum aut reliquum ipſi diſplicebit. Quomodo faciunt tam multi alij religioſi, qui ſatis arctati ſunt ſub diſciplina clauſtrali? Raro exeunt, abſtractè viuunt, pauperrimè comedunt, groſſè veſtiuntur, multum laborant, parum loquuntur, diu vigilant, manè ſurgunt, orationes prolongant, frequenter legunt: & ſe in omni diſciplina cuſtodiunt. Attende Cartuſienſes, Ciſterſienſes, & diuerſæ religionis monachos ac moniales, qualiter omni nocte ad pſallendum domino ſurgunt: & ideo turpe eſt vt tu audeas in tam ſancto opere pigritari: vbi tanta multitudo religioſorum incipit deo iubilare. O ſi nihil aliud faciendum incumberet: niſi dominum Deum noſtrum toto corde & ore laudare. O ſi nunquam indigeres comedere nec bibere nec dormire: ſed ſemper poſſes deum laudare: & ſolummodo ſpiritualibus ſtudijs vacare: tunc multò felicior eſſes quàm modò, cum carni ex qualicunque neceſsitate ſeruis. Vtinam non eſſent iſtæ neceſsitates, ſed ſolummodo ſpirituales animæ refectiones: quas heu ſatis raro deguſtamus. Quando homo ad hoc peruenit, quòd de nulla creatura conſolationem ſibi quærit: tunc ei Deus primò perfectè ſapere incipit: tunc etiam bene contentus de omni euentu rerum erit: tunc nec pro magno lætabitur, nec pro modico contriſtabitur: ſed ponit ſe integrè & fiducialiter in Deo, qui eſt ei omnia in omnibus: cui nihil vtique perit, nec moritur: ſed omnia ei viuunt, & ad nutum incunctanter deſeruiunt. Memento ſemper finis: & quòd perditum non redit tempus. Sine ſollicitudine & diligentia nunquam acquires virtutes. Si incipis tepeſcere: incipies malè habere. Si autem dederis te ad feruorem, inuenies magnam pacem, & ſenties leuiorem laborē, propter dei gratiā & virtutis amorē. Homo feruidus & diligens ad omnia eſt paratus. Maior labor eſt reſiſtere vitijs & paſ-

Monachi negligentis ſupplicium.

Probl monachi ſimulachrū.

ſionibus, quam corporalibus inſudare laboribus. Qui paruos non vitat defectus, paulatim labitur ad maiores. Gaudebis ſemper veſpere, ſi diem expendas fructuoſe. Vigila ſuper teipſum, excita teipſum, admone teipſum: & quicquid de alijs ſit, non negligas teipſum. Tantum proficies, quantam tibijpſi vim intuleris.

De interna conuerſatione. Cap. XXVI.

REgnum dei intra vos eſt, dicit dominus. Conuerte te ex toto corde tuo ad dominum, & relinque hunc miſerũ mundum: & inueniet anima tua requiem: Diſce exteriora contemnere, & ad interiora te dare, & videbis regnum dei in te venire.
Ro. 14. Eſt enim regnum dei pax & gaudium in ſpiritu ſancto, quod non datur impijs. Veniet ad te Chriſtus oſtendens tibi conſolationem ſuam, ſi dignam illi intus parueris manſionem. Omnis gloria eius & decor ab intra eſt, & ibi complacet ſibi. Frequens illi viſitatio cum homine interno, dulcis ſermocinatio, grata conſolatio, multa pax, familiaritas ſtupenda nimis. Eia anima fidelis præpara huic ſponſo cor tuum: quatenus ad te venire & in te habitare dignetur. Sic enim dicit. Si quis diligit me, ſermonem meum ſeruabit: & ad eum veniemus, & manſionem apud eum faciemus. Da ergo Chriſto locum, & cæteris omnibus nega introitum. Cùm Chriſtum habueris, diues es & ſufficit tibi. Ipſe erit prouiſor tuus, & fidelis procurator in omnibus: vt non ſit opus in hominibus ſperare. Homines enim citò mutantur, & deficiunt velociter, Chriſtus autem manet in æternum, & aſtat vſque in finem firmiter. Non eſt magna fiducia ponenda in homine fragili & mortali, etiam ſi vtilis ſit & dilectus, neque triſtitia multa capienda ex hoc, ſi interdum aduerſetur & contradicat. Qui hodie tecum ſunt, cras contra te eſſe poſſunt, & econuerſo ſæpè vt aura vertuntur. Pone totam fiduciam tuam in domino, & ſit ipſe timor tuus & amor tuus. Ipſe pro te reſpondebit, & faciet bene ſicut optimum fuerit. Non habes hic manentem ciuitatem, & vbicunque fueris, extraneus es & peregrinus, nec requiem aliquando habebis, niſi Chriſto intime fueris vnitus. Quid hæc circunſpicis, cùm iſte non ſit locus tuæ requietionis? In cæleſtibus debet eſſe habitatio tua, & in tranſitu cuncta terrena ſunt aſpicienda. Tranſeunt omnia, & tu cum eis pariter. Vide vt non inhæreas, ne capiaris & pereas. Apud altiſsimum ſit cogitatio tua: & deprecatio tua ad Chriſtum ſine intermiſsione dirigatur. Si neſcis alta ſpeculari & cæleſtia, requieſce in paſſione Chriſti: & in ſacris vulneribus eius libenter habita. Si enim ad vulnera & precioſa ſtigmata Ieſu deuotè confugis, mag-

Intima ſit conuerſatio noſtra.

Ioã. 14.

Ioã. 12.

Chriſtus archetypus noſter.

magnam in tribulatione confortationem ſenties: nec multum curabis hominum deſpectiones, faciliterque verba detrahentium perferes. Chriſtus fuit etiam in hoc mundo deſpectus, & in maxima neceſsitate à notis & amicis inter opprobria derelictus. Chriſtus pati voluit & deſpici, & tu audes de aliquo conqueri? Chriſtus habuit aduerſarios & oblocutores: & tu vis omnes habere amicos & benedictores? Vnde coronabitur patientia tua, ſi nil aduerſitatis occurrerit? Si nihil contrarium vis pati, quomodo eris amicus Chriſti? Suſtine cum Chriſto & pro Chriſto, ſi vis regnare cum Chriſto. Si ſemel perfectè introiſſes in interiora Ieſu, & modicum de ardente eius amore ſapuiſſes, tunc de proprio commodo vel incommodo nihil vel modicum curares: ſed de opprobrio illato gauderes, quia amor Ieſu facit hominem ſeipſum contemnere. Amator Ieſu verus & internus & liber ab affectionibus inordinatis, poteſt ſe ad deum liberè conuertere, & eleuare ſe ſupra ſeipſum in ſpiritu, ac fruitiue quieſcere. Cui ſapiunt omnia prout ſunt, non vt dicuntur aut æſtimantur: hic verè ſapiens eſt, & doctus magis à deo quàm ab hominibus. Qui ad interna ſcit ambulare, & modicum res externas ponderare, non requirit loca, nec tempora expectat ad habenda deuota exercitia. Homo internus cito ſe recolligit, quia nunquam ſe totum ad exteriora effundit. Non illi obeſt labor exterior, aut occupatio ad tempus neceſſaria, ſed ſicut res eueniunt, ſic ſe illis accommodat. Qui intus bene diſpoſitus eſt & ordinatus, non curat mirabiles & peruerſos hominum geſtus. Tantum homo impeditur & diſtrahitur, quantum ſibi res attrahit. Si rectè tibi eſſet, & bene purgatus eſſes: omnia tibi in bonum cederent & profectum. Ideo multa tibi diſplicent & te ſæpè conturbant: quia adhuc non es tibiipſi perfectè mortuus, nec ſegregatus ab omnibus terrenis. Nihil ſic maculat & implicat cor hominis, ſicut impurus amor in creaturis. Si renuis conſolari exterius, poteris ſpeculari cæleſtia, & frequenter interius iubilare.

De humili ſubmiſsione. Cap. XXVII.

NOn magnipendas quis pro te vel contra te ſit: ſed hoc age & cura, vt deus tecum ſit in omni re quam facis. Habe conſcientiam bonam, & deus bene te defenſabit. Quem enim adiuuare voluerit, ei nullius peruerſitas nocere poterit. Si tu ſcis tacere & pati, videbis proculdubio auxilium domini. Ipſe nouit tempus & modum liberandi te, & ideo debes te illi reſignare. Dei enim eſt adiuuare, & ab omni con-

Humilis ſubmiſſio boni profectꝰ pleniſsima.

fuſione liberare. Sæpè valdè prodeſt ad maiorem humilitatem conſeruandam, quod defectus noſtros alij ſciunt & redarguunt. Quando homo pro defectibus ſuis ſe humiliat, tunc faciliter alios placat, & leuiter ſatisfacit ſibi iraſcentibus. Humilem deus protegit & liberat, humilem diligit & conſolatur. Humili homini ſe inclinat, humili largitur gratiam magnam: & poſt ſuam depreſsionem leuat ad gloriam. Humili ſua ſecreta reuelet, & ad ſe dulciter trahit & inuitat. Humilis accepta contumelia & confuſione, ſatis bene eſt in pace quia ſtat in deo, & non in mundo. Non reputes te aliquid profeciſſe, niſi omnibus inferiorem te eſſe ſentias.

De bono & pacifico homine. Cap. XXVIII.

POne te primò in pace, & tunc alios poteris pacificare. Homo pacificus plus prodeſt quam bene doctus. Homo paſſionatus etiam bonum in malum trahit, & faciliter malum credit. Bonus pacificus homo omnia ad bonum conuertit. Qui bene in pace eſt, de nullo ſuſpicatur. Qui autem malè contentus eſt & commotus, varijs ſuſpicionibus agitatur. Nec ipſe quieſcit, nec alios quieſcere permittit. Dicit ſæpè quando dicere non deberet, & omittit quod ſibi magis facere expediret. Conſiderat quod alij facere tenentur, & negligit ad quod ipſe teneatur. Habe ergo primum zelum ſuper temetipſum, tunc zelare poteris etiam iuſtè proximum tuum. Tu benefacta tua ſcis excuſare & colorare, & aliorum excuſationes non vis recipere. Iuſtius eſſet vt te accuſares, & fratrem tuum excuſares. Si portari vis, porta & alium. Vide quam longè es adhuc à vera charitate & humilitate, quæ nulli nouit indignari, vel iraſci, niſi tantum ſibijpſi. Non eſt magnum cum bonis & manſuetis conuerſari, hoc enim omnibus naturaliter placet, & vnuſquiſque libenter pacem habet, & ſecum ſentientes magis diligit. Sed cum duris ac peruerſis & indiſciplinatis aut nobis contrariantibus pacificè poſſe viuere, magna gratia eſt, & laudabile nimis virileque factum. Sed ſunt qui ſeipſos in pace tenent, & cum alijs etiam pacem habent. Et ſunt qui nec pacem habent, nec alios in pace dimittunt. Alijs ſunt graues, ſed ſibi ſunt ſemper grauiores. Et ſunt qui ſeipſos in pace retinent: & ad pacem alios reducere ſtudent. Eſt tamen tota pax noſtra in hac miſera vita potius in humili ſuffe- rentia ponenda, quàm in non ſentiendo contraria. Qui melius ſcit pati, pacem tenebit maiorem. Ille eſt victor ſui, & dominus mundi, amicus Chriſti, & hæres cæli.

Vera pax noſtra quæ hic ſit.

De pura mente, & ſimplici intentione. Cap. XXIX.

Dua-

DVabus alis homo ſubleuatur à terrenis, ſimplicitate ſcilicet & puritate. Simplicitas debet eſſe in intentione, puritas in affectione. Simplicitas intendit deum, puritas apprehendit & guſtat. Nulla bona te impedient, ſi liber intus ab omni inordinato affectu fueris. Si nihil aliud quàm dei beneplacitum & proximi vtilitatem intendis & quæris, interna libertate frueris. Si rectum cor tuum eſſet, tunc omnis creatura ſpeculum vitæ & liber ſanctæ doctrinæ eſſet. Non eſt creatura tam parua & tam vilis, quæ bonitatem dei non repræſentet. Si tu eſſes intus bonus & purus: tunc omnia ſine impedimento videres & bene caperes. Cor purum penetrat cælum & infernum. Qualis vnuſquiſque intus eſt, taliter iudicat exterius. Si eſt gaudium in mundo, hoc vtique poſsidet puri cordis homo: & ſi eſt alicubi tribulatio & anguſtia, hoc melius nouit mala conſcientia. Sicut ferrum miſſum in ignem amittit rubiginem, & totum candens efficitur: ſic homo ad deum ſe integre conuertens à torpore exuitur, & in nouum hominem tranſmutatur. Quando homo incipit tepeſcere, tunc paruum metuit laborem, & libenter externam accipit conſolationem. Sed quando perfectè incipit ſe vincere, & viriliter in via dei ambulare, tunc minus ea reputat, quæ ſibi priùs grauia eſſe ſentiebat.

Simplex intentio & pura affectio duę alæ, quibus ſubuehimur in cælum.

De ſuipſius conſideratione. *Cap. XXX.*

NOn debemus nobiſipſis nimis credere, quia ſæpè nobis gratia deeſt & ſenſus. Modicum lumen eſt in nobis, & hoc citò per negligentiam amittimus. Sæpè etiam non aduertimus, quòd tam cæci intus ſumus. Sæpè malè agimus, & peius excuſamus. Ex paſsione interdum mouemur, & zelum putamus. Parua in alijs reprehendimus, & noſtra maiora pertranſimus. Satis citò ſentimus & ponderamus quod ab alijs ſuſtinemus, ſed quantum alij à nobis ſuſtinent, non aduertimus. Qui bene & rectè ſua ponderaret, non eſſet quod de alio grauiter iudicaret. Internus homo ſuiipſius curam omnibus anteponit. Et qui ſibiipſi diligenter intendit, faciliter de alijs tacet. Nunquam eris internus & deuotus, niſi de alijs ſilueris, & ad teipſum ſpecialiter reſpexeris. Si tibi & deo totaliter intendis, modicum te mouebit quod foris percipis. Vbi es, quando tibiipſi præſens non es? Et quando omnia percurriſti, quid te neglecto profeciſti? Si deſideras habere pacem, & vnionem veram, oportet quòd omnia quæ ad te non pertinent poſtponas, & te ſolum præ oculis habeas. Multum proinde proficies, ſi te feriatum ab omni temporali cura conſerues. Valdè deficies, ſi aliquid temporale reputaueris. Nil altum, nil magnum, nil gratum, nil acceptum tibi

tibi ſit, niſi pure deus aut de deo ſit. Totum vanum exiſtima, quicquid conſolationis occurrit de aliqua creatura. Amans deum anima, ſub deo deſpicit vniuerſa. Solus deus æternus & immenſus implens omnia, ſolatiũm eſt animæ, & vera cordis lætitia.

De lætitia bonæ conſcientiæ. Cap. XXXI.

2.Co.1. Gloria boni hominis teſtimonium bonæ conſcientiæ eſt. Habe bonam conſcientiam, & ſemper habebis lætitiam. Bona conſcientia valde multa poteſt portare: & valde læta eſt inter aduerſa. Mala conſcientia ſemper timida eſt & inquieta.
Sap.17. Suauiter requieſces, ſi te cor tuum non reprehenderit. Noli lætari, niſi cùm benefeceris. Mali nunquàm habent veram
Eſa. 57. lætitiam, nec internam ſentiunt pacem, quia non eſt pax impijs, dicit dominus. Et ſi dixerint, in pace ſumus, non venient ſuper nos mala, & quis nobis nocere audebit? Ne credas eis, quoniam repente exurget ira dei, & in nihilum redigentur actus eorum: & cogitationes eorum peribunt. Gloriari in tribulatione non eſt graue amanti. ſic enim gloriari, eſt in cruce domini gloriari. Breuis gloria, quæ ab hominibus datur & accipitur. Mundi gloriam ſemper comitatur triſtitia. Bonorum gloria in conſcientijs eorum: & non in ore hominum. Iuſtorum lætitia de deo & in deo eſt: & gaudium eorum de veritate. Qui veram & æternam gloriam deſiderat, temporalem non curat. Et qui temporalem quærit gloriam, aut non ex animo contemnit, minus amare conuincitur cæleſtem. Magnam habet cordis tranquillitatem, qui nec laudes curat, nec vituperia. Facile erit contentus & pacatus, cuius conſcientia munda eſt. Non es ſanctior ſi lauderis, nec vilior ſi vitupereris. Quod es, hoc es: nec maior dici vales, quàm deo teſte ſis. Si attendis quid apud te ſis intus: non cu-
1.Reg. 16. rabis quid de te loquantur foris. Homo videt in facie, deus autem in corde. Homo conſiderat actus: deus verò penſat intentiones. Bene ſemper agere, & modicum de ſe tenere, humilis animæ indicium eſt. Nolle conſolari ab aliqua creatura, magnæ puritatis & internæ fiduciæ ſignum eſt. Qui nullum extrinſecus pro ſe teſtimonium quærit: liquet quod ſe
2. Cor. 10. deo totaliter commiſit. Non enim qui ſeipſum commendat, ille probatus eſt (ait beatus Paulus) ſed quem deus commendat. Ambulare cum deo intus, nec aliqua affectione teneri foris, ſtatus eſt interni hominis.

De amore Ieſu ſuper omnia. Cap. XXXII.

Beatus

BEatus qui intellgit quid ſit amare Ieſum: & contemnere ſeipſum propter Ieſum. Oportet dilecta pro dilecto relinquere, quia Ieſus vult ſolus ſuper omnia amari. Dilectio creaturæ fallax & inſtabilis: dilectio Ieſu fidelis & perſeuerabilis. Qui adhæret creaturæ, cadet cum labili: qui amplectitur Ieſum, firmabitur in æuum. Illum dilige & amicum tene tibi, qui omnibus recedentibus te non derelinquet, nec patietur in fine perire. Ab hominibus oportet te aliquando ſeparari, ſiue velis ſiue nolis. Teneas te apud Ieſum viuens & moriens, & illius fidelitati te committe: qui omnibus deficientibus ſolus poteſt te iuuare. Dilectus tuus talis eſt naturæ, vt alienum non velit admittere: ſed ſolus vult cor tuum habere, & tanquam rex in proprio throno ſedere. Si ſcires te bene ab omni creatura euacuare: Ieſus vellet libenter tecum habitare. Pene totum perditum inuenies, quicquid extra Ieſum in hominibus poſueris. Non confidas nec innitaris ſuper calamum ventoſum, quia omnis caro fœnum, & omnis gloria eius vt flos fœni cadet. Citò decipieris, ſi ad externam hominum apparentiam tantum aſpexeris. Si enim tuum in alijs quæris ſolatium & lucrum, ſenties ſæpè detrimentum. Si quæris in omnibus Ieſum, inuenies vtique Ieſum. Si autem quæris teipſum, inuenies etiam teipſum, ſed ad tuam perniciem. Plus enim homo nociuus eſt ſibi, ſi ſeipſum quærit & non Ieſum, quàm totus mundus & omnes ſui aduerſarij. Eſa. 40.

De *familiari amicitia Ieſu.* Cap. XXXIII.

QVando Ieſus adeſt, totum bonum eſt, nec quicquam difficile videtur. Quando verò Ieſus non adeſt, totum durum eſt. Quando Ieſus intus non loquitur, conſolatio vilis eſt. Si autem Ieſus vnum tantum verbum loquitur, magna conſolatio ſentitur. Nónne Maria Magdalena ſtatim ſurrexit de loco in quo fleuit, quando Martha illi dixit: Magiſter adeſt, & vocat te? Felix hora, quando Ieſus vocat de lacrimis ad gaudium ſpiritus. Quàm aridus & durus es ſine Ieſu, quàm inſipiens & vanus ſi cupis aliquid extra Ieſum? Nónne hoc eſt maius damnum, quàm ſi totum perderes mundum? Quid poteſt mundus conferre ſine Ieſu? Eſſe ſine Ieſu grauis eſt infernus, & eſſe cum Ieſu dulcis paradiſus. Si fuerit tecum Ieſus, nullus poterit nocere inimicus. Qui inuenit Ieſum, inuenit theſaurum bonum, immo bonum ſuper omne bonum. Et qui perdit Ieſum, perdit nimis multum, & pluſquam totum mundum. Pauperrimus eſt, qui viuit ſine Ieſu. Ditiſsimus, qui

Ieſu amor qd præſtet.

Ioã. 11.

qui bene eſt cum Ieſu. Magna ars eſt ſcire conuerſari cum Ieſu: & ſcire Ieſum tenere, magna prudentia. Eſto humilis & pacificus: & erit tecum Ieſus. Sis deuotus & quietus, & manebit tecum Ieſus. Potes citò fugare Ieſum, & gratiam eius perdere, ſi volueris ad exteriora declinare. Et ſi illum effugaueris, & perdideris, ad quem fugies, & quem tunc quæres amicum? Sine amico non potes bene viuere: & ſi Ieſus non fuerit tibi præ omnibus amicus, eris nimis triſtis & deſolatus. Fatuè igitur agis, ſi in aliquo altero confidis & lætaris. Eligendum eſt magis totum mundum habere contrarium, quàm Ieſum offenſum. Ex omnibus ergo charis, ſit Ieſus dilectus ſpecialis. Diligantur omnes propter Ieſum: Ieſus autem propter ſeipſum. Solus Ieſus Chriſtus ſingulariter eſt amandus, qui ſolus bonus & fidelis inuenitur præ omnibus amicis. Propter ipſum & in ipſo tam amici quàm inimici tibi ſint chari: & pro omnibus his exorandus eſt, vt omnes ipſum cognoſcant & diligant. Nunquam cupias ſingulariter laudari & amari, quia hoc ſolius dei eſt, qui ſimilem ſibi non habet. Nec velis quòd aliquis in corde ſuo tecum occupetur: neque tu cum alicuius occuperis amore, ſed ſit Ieſus in te & in omni bono homine. Eſto purus & liber intus, ſine alicuius creaturæ implicamento. Oportet te eſſe mundum, & purum cor ad deum gerere, ſi vis vacare & videre quàm ſuauis eſt dominus. Et reuera ad hoc non peruenies, niſi gratia eius fueris præuentus & attractus, vt omnibus euacuatis & dimiſsis, ſolus cum ſolo vniaris. Quando enim gratia dei venit ad hominem, tunc potens fit ad omnia: & quando recedit, tunc pauper & infirmus erit, & quaſi tantum ad flagella relictus. In his non debes deijci nec deſperare: ſed ad voluntatem dei æquanimiter ſtare, & cuncta ſuperuenientia tibi ad laudem Ieſu Chriſti perpeti, quia poſt hyemem ſequitur æſtas, poſt noctem redit dies, & poſt tempeſtatem ſerenitas magna.

De carentia omnis ſolatij. Cap XXXIIII.

NOn eſt graue humanum contemnere ſolatium, cùm adeſt diuinum. Magnum eſt valdè diuino tanquam humano poſſe carere ſolatio, & pro honore dei libenter exilium cordis velle ſuſtinere: & in nullo ſeipſum quærere, nec ad proprium meritum reſpicere. Quid magni eſt ſi hilaris ſis & deuotus adueniente gratia? Optabilis cunctis hæc hora. Satis ſuauiter equitat, quem gratia dei portat. Et quid mirum, ſi onus non ſentit, qui portatur ab omnipotente, & ducitur à ſummo ductore? Libenter habemus aliquid pro ſolatio: & difficulter homo exuitur à ſeipſo. Vicit ſanctus martyr Laurentius ſæculum

Solatio omni carere amemus propter Deum.

lum

lum cum ſuo ſacerdote, quia omne quod in mundo delectabile videbatur, deſpexit: & dei ſummi ſacerdotem Sixtum quem maximè diligebat, pro amore Chriſti etiam à ſe tolli clementer ferebat. Amore igitur creatoris amorem hominis ſuperauit, & pro humano ſolatio diuinum beneplacitum magis elegit. Ita & tu aliquem neceſſarium & dilectum amicum pro amore dei diſce relinquere. Nec grauiter feras cùm ab amico derelictus fueris, ſciens quoniam oportet nos omnes tandem ab inuicem ſeparari. Multum & diu oportet hominem in ſeipſo certare, antequam diſcat ſeipſum plene ſuperare, & totum affectum ſuum in deum trahere. Quando homo ſtat ſuper ſeipſum, facilè labitur ad conſolationes humanas. Sed verus Chriſti amator & ſtudioſus ſectator virtutum, non cadit ſuper conſolationes, nec quærit tales ſenſibiles dulcedines, ſed magis fortes exercitationes, & pro Chriſto duros ſuſtinere labores. Cùm igitur ſpiritualis conſolatio à deo datur, cum gratiarum actione accipe eam, ſed dei munus intellige eſſe, non tuum meritum, & noli extolli. Noli nimium gaudere nec inaniter præſumere, ſed eſto potiùs humilior ex dono, cautior quoque & timoratior in cunctis actibus tuis, quoniam tranſibit hora illa, & ſequetur tentatio. Cùm ablata fuerit conſolatio, non ſtatim deſperes, ſed cum humilitate & patientia expecta cæleſtem viſitationem, quia poteus eſt Deus ampliorem tibi donare conſolationem. Iſtud non eſt nouum nec alienum viam dei expertis, quia in magnis ſanctis & in antiquis prophetis fuit talis ſæpe alternationis modus. Vnde quidam præſente iam Dei gratia dicebat: Ego dixi in abundantia mea, non mouebor in æternum. Abſente autem gratia quid in ſe fuerit expertus, adiungit dicens. Auertiſti faciem tuam à me: & factus ſum conturbatus. Inter hæc tamen nequaquam deſperat, ſed inſtantius dominum rogat & dicit. Ad te domine clamabo, & ad deum meum deprecabor. Denique orationis ſuæ fructum reportat, & ſe exauditum teſtatur dicens. Audiuit dominus & miſertus eſt mei, dominus factus eſt adiutor meus. Sed in quo? Conuertiſti (inquit) planctum meum in gaudium mihi: & circundediſti me lætitia. Si ſic actum eſt cum magnis ſanctis, non eſt deſperandum nobis infirmis & pauperibus, ſi interdum in frigiditate & interdum in feruore ſumus, quoniam ſpiritus venit & recedit ſecundum ſuæ voluntatis beneplacitum. Vnde beatus Iob ait. Viſitas eum diluculo: & ſubitò probas illum. Super quid igitur ſperare poſſum, aut in quo confidere debeo, niſi in ſola magna miſericordia dei, & in ſola ſpe gratiæ cæleſtis? Siue enim adſint homines boni, ſiue

[Margin: In viris piis conſolatio & tētatio alternant. Pſal. 29. — Ioan. 3. — Iob. 7.]

deuoti

deuoti fratres & amici fideles, ſiue libri ſancti vel tractatus pulchri, ſiue dulcis cantus & hymni: omnia hæc modicum iuuant & modicum ſapiunt quando deſertus ſum à gratia, & in propria paupertate relictus. Tunc non eſt melius remedium, quam patientia & abnegatio mei in voluntate dei. Nunquam inueni aliquem tam religioſum & deuotum, qui non habuerit interdum gratiæ ſubtractionem, aut non ſenſerit feruoris diminutionem. Nullus ſanctus fuit vnquam tam altè raptus & illuminatus, qui prius vel poſteà non fuit tentatus. Non enim dignus eſt alta dei contemplatione, qui pro deo non eſt exercitatus aliqua tribulatione. Solet enim ſequentis conſolationis, tentatio præcedens eſſe ſignum. Nam tentationibus probatis cæleſtis promittitur conſolatio. Qui vicerit (inquit) dabo ei edere de ligno vitæ. Datur autem conſolatio diuina, vt homo fortior ſit ad ſuſtinendum aduerſa. Sequitur etiam tentatio, ne ſe eleuet de bono. Non dormit diabolus, nec caro adhuc mortua eſt, ideo non ceſſes præparare te ad certamen, quia à dextris & a ſiniſtris ſunt hoſtes qui nunquam quieſcunt.

Tentatio præcedens ſignum cõſequẽtis cõſolationis.

Apoc. 2.

De gratitudine pro gratia. Cap. XXXV.

Iob 5.

QVid quæris quietem, cùm natus ſis ad laborem? Pone te ad patientiam magis quàm ad conſolationem, & ad crucem portandam magis quàm ad lætitiam. Quis enim ſæcularium non libenter conſolationem & lætitiam ſpiritualem acciperet, ſi ſemper obtinere poſſet? Excedunt enim ſpirituales conſolationes omnes mundi delicias & carnis voluptates. Nam omnes deliciæ mundanæ, aut turpes ſunt, aut vanæ. Spirituales verò deliciæ ſolæ iucũdæ ſunt & honeſtæ, ex virtutibus progenitæ, & à deo puris infuſæ mentibus. Sed iſtis diuinis conſolationibus nemo ſemper pro ſuo affectu frui valet, quia tempus tentationis non diu ceſſat. Multum autem contraria eſt ſupernæ viſitationi falſa libertas animi, & magna confidentia ſui. Deus bene facit conſolationis gratiam dando, ſed homo malè agit nõ totum deo cum gratiarum actione retribuendo. Et ideo non poſſunt in nobis dona gratiæ fluere, quòd ingrati ſumus auctori, nec totum refundimus fontali origini. Semper enim debetur gratia dignè gratias referenti, & aufertur ab elato quod dari ſolet humili. Nolo conſolationem quæ mihi aufert compunctionem, nec affecto contemplationem quæ ducit in elationem. Non enim omne altum ſanctum: nec omne deſiderium purum: nec omne dulce bonum: nec omne charum gratum deo. Libenter accepto gratiam vnde humilior ſemper & timoratior inueniar, atque ad relinquendum me paratior fiam.

Doctus

Doctus dono gratiæ, & eruditus ſubtractionis verbere, non ſibi audebit quicquam boni attribuere, ſed potius ſe pauperem & nudum confitebitur. Da Deo quicquid Dei eſt, & tibi aſcribe quod tuum eſt, hoc eſt, Deo gratias pro gratia tribue, tibi autem ſoli culpam, & dignam pœnam pro culpa deberi ſentias. Pone te ſemper ad infimum, & dabitur tibi ſummum: nam ſummum nō ſtat ſine infimo. Summi ſancti apud Deum, minimi ſunt apud ſe: & quanto glorioſiores, tanto in ſe humiliores. Pleni veritate & gratia cæleſti non ſunt inanis gloriæ cupidi. In deo fundati & confirmati, nullo modo poſſunt eſſe elati: & qui Deo totum aſcribunt quicquid boni acceperunt, gloriam ab inuicem non quærunt, ſed gloriam quæ à ſolo deo eſt volunt, & Deum in ſe & in omnibus ſanctis laudari ſuper omnia cupiunt, & ſemper in idipſum tendunt. Eſto igitur gratus in minimo: & eris dignus maiora accipere. Sit tibi minimum etiam pro maximo, & magis contemptibile pro ſpeciali dono. Si dignitas datoris inſpicitur, nullum datum paruum, aut munus vile videbitur. Non enim paruum eſt, quod à ſummo deo donatur. Etiam ſi pœnas & verbera dederit, gratum eſſe debet: quia ſemper pro ſalute noſtra facit quicquid nobis aduenire permittit. Qui gratiā dei retinere deſiderat, ſit gratus pro gratia dei data, patiens pro ſublata: oret vt redeat: cautus ſit & humilis ne amittat.

De paucitate amatorum crucis Chriſti. *Cap.* XXXVI.

Habet Ieſus nunc multos amatores regni ſui cæleſtis: ſed paucos baiulatores ſuæ crucis. Habet multos deſideratores conſolationis, ſed paucos tribulationis. Plures inuenit ſocios menſæ, ſed paucos abſtinentiæ. Omnes cupiunt cum eo gaudere: ſed pauci volunt pro ipſo aliquid ſuſtinere. Multi ſequuntur Ieſum vſque ad fractionem panis: ſed pauci vſque ad bibendum calicem paſsionis. Multi miracula eius venerantur: ſed pauci ignominiam crucis ſequuntur. Multi Ieſum diligunt, quandiu aduerſa non contingunt. Multi illum laudant & benedicunt, quandiu conſolationes aliquas ab ipſo percipiunt. Si autem Ieſus ſe abſconderit, & modicum eos reliquerit, aut in querimoniam aut in deiectionem nimiam cadunt. Qui autem Ieſum propter Ieſum, & non propter ſuam aliquam conſolationem diligunt, ipſum in omni tribulatione & anguſtia cordis, ſicut in ſumma conſolatione benedicunt: & ſi nunquam eis conſolationem dare vellet, ipſum tamen ſemper laudarent, & ſemper ei gratias agere vellent. O quantum poteſt amor Ieſu purus, nullo proprio commodo vel amore permixtus? Nónne omnes mercenarij ſunt dicendi, qui conſolationes ſemper quærunt? Nónne amatores ſui magis quàm Chriſti probātur, qui ſua commoda

Conſolationes etiam diuinas aſſiduè quærentes, mercenarii ſunt.

moda vel lucra ſemper meditantur? Vbi inuenitur talis, qui velit deo ſeruire gratis? Raro inuenitur tam ſpiritualis aliquis, qui omnibus ſit nudatus. Nam verum ſpiritu pauperem, & ab omni creatura nudum: quis inueniet? Procul & de vltimis finibus precium eius. Si dederit homo omnem ſubſtantiam ſuam, adhuc nihil eſt: & ſi fecerit pœnitentiam magnam, adhuc exiguum eſt. Et ſi appræhenderit omnem ſcientiam, adhuc longè eſt: & ſi habuerit virtutem magnam, & deuotionem nimis ardentem, adhuc multum ipſi deeſt: vnum ſcilicet quod ipſi ſummè neceſſarium eſt. Quid illud? Vt omnibus relictis ſe relinquat, & a ſe totaliter exeat: nihilque de priuato amore retineat. Cumque omnia fecerit quæ facienda nouerit: nihil ſe feciſſe ſentiat. Non grande ponderet, quod grande æſtimari poſsit: ſed in veritate ſeruum inutilem ſe pronunciet, ſicut veritas ait: Cum feceritis omnia quę præcepta ſunt vobis, dicite, ſerui inutiles ſumus. Tunc verè pauper & nudus ſpiritu eſſe poterit: & cum propheta dicere: Quia vnicus & pauper ſum ego. Nemo tamen iſto ditior, nemo liberior, nemo potẽtior, qui ſe & omnia ſcit relinquere, & ad infimum ſe ponere.

Vnũ homini apprime neceſſariũ.

Luc.17.

Pſal.24.

De regia via ſanctæ crucis. Cap. XXXVII.

DVrus videtur multis hic ſermo, Abnega temetipſum, tolle crucem tuam, & ſequere Ieſum. Sed multo durius erit audire illud extremum verbum: Diſcedite à me maledicti in ignem æternum. Qui enim modo libenter audiunt & ſequuntur verbum crucis: tunc non timebunt ab auditione mala æternæ damnationis. Hoc ſignum crucis erit in cælo, cum dominus ad iudicandum venerit. Tunc omnes ſerui crucis, qui ſe crucifixo conformauerunt in vita, ad Chriſtum accedent iudicem cum magna fiducia. Quid igitur times tollere crucem, per quam itur ad regnum? In cruce ſalus, in cruce via, in cruce protectio ab hoſtibus, in cruce infuſio ſupernæ ſuauitatis, in cruce robur mentis, in cruce gaudium ſpiritus, in cruce virtus ſumma, in cruce perfectio ſanctitatis. Non eſt ſalus animæ, nec ſpes æternæ vitæ, niſi in cruce. Tolle ergo crucem tuam, & ſequere Ieſum, & ibis in vitam æternam. Præceſsit ille baiulans ſibi crucem, & mortuus eſt pro te in cruce, vt & tu tuam portes crucem & mori affectes in cruce: Quia ſi commortuus fueris, etiam cum illo pariter viues: & ſi ſocius fueris pœnæ, eris & gloriæ. Ecce in cruce totum conſtat, & in moriendo totum iacet, & non eſt alia via ad vitam & ad veram internam pacem, niſi via ſanctæ crucis & quotidianæ mortificationis. Ambula quò vis, quære quodcunque volueris, & non inuenies altiorem viam ſupra, nec ſecuriorem viam infra, niſi viam ſanctæ crucis. Diſpo-

Lucæ.9.

Matt.25

Pſa.111

Ioã.19.

Nulla via excellentior,

ne & ordina omnia ſecundum tuum velle & videre, & non inuenies niſi ſemper aliquid pati debere aut ſponte aut inuite:& ita crucem ſemper inuenies. Aut enim in corpore dolorem ſenties: aut in anima ſpiritus tribulationem ſuſtinebis. Interdum à Deo relinqueris :interdum à proximo exercitaberis: & quod amplius eſt, ſæpè tibimetipſi grauis eris:nec tamen aliquo remedio vel ſolatio liberari ſeu alleuiari poteris: ſed donec Deus voluerit, oportet vt ſuſtineas. Vult enim Deus vt tribulationem ſine conſolatione pati diſcas, vt ipſi totaliter te ſubiicias, & humilior ex tribulatione fias. Nemo ita cordialiter ſentit paſsionem Chriſti, ſicut is cui contigerit ſimilia pati. Crux igitur ſemper parata eſt, & vbique te expectat. Non potes effugere quocunque cucurreris:quia quocũque iueris, teipſum tecũ portas,& ſemper teipſum inuenies. Conuerte te ſupra, conuerte te infra, conuerte te extra, conuerte te intra,& in his omnibus inuenies crucem, & neceſſe eſt te vbicunque ſis tenere patientiam, ſi internam vis habere pacem, & perpetuam promereri coronam. Si libenter crucem portas, portabit te, & deducet te ad deſideratum finem: vbi ſcilicet finis patiendi erit, quamuis hic non erit. Si inuite portas, onus tibi facis, & teipſum magis grauas, & tamen oportet vt ſuſtineas. Si abiicias vnam crucem:aliam proculdubio inuenies,& forſan grauiorem. Credis tu euadere, quod nullus mortalium potuit præterire? Quis ſanctorum in mundo ſine cruce & tribulatione fuit? Nec enim dominus noſter Ieſus Chriſtus vna hora ſine dolore paſsionis fuit quandiu in hoc mundo vixit. Oportebat, ait, Chriſtum pati,& reſurgere à mortuis, & ita intrare in gloriam ſuam. Et quomodo tu aliam viam quæris, quàm hanc regiam viã quæ eſt via ſanctæ crucis? Tota vita Chriſti crux fuit & martyrium, & tu tibi quæris requiem & gaudium? Erras, erras, ſi aliud quæris quam pati tribulationes, quia tota iſta vita mortalis plena eſt miſeriis,& circunſignata crucibus. Et quanto altiùs quis in ſpiritu profecerit, tanto grauiores cruces ſæpe inuenit: quia exilij ſui pœna magis ex amore creſcit. Sed tamẽ iſte ſic multipliciter afflictus non eſt ſine leuamine conſolationis: quia fructum ſibi maximum ſentit accreſcere ex ſufferentia ſuæ crucis. Nam dum ſpõte illi ſe ſubiicit, omne onus tribulationis in fiduciã diuinæ conſolationis conuertitur. Et quanto caro magis afflictione atteritur, tanto amplius ſpiritus per internã gratiã roboratur. Et nonnunquã intantum cõfortatur ex affectu tribulationis & aduerſitatis ob amorẽ conformitatis crucis Chriſti, vt ſe ſine dolore & tribulatione eſſe non vellet, quoniam tanto ſe acceptiorẽ deo credit, quãto plura & grauiora pro eo ferre potuerit. Non eſt illud virtus hominis, ſed gratia Chriſti quæ tanta poteſt &

Nulla tutior quã crucis Chriſti.

Crucem nemo nõ inuenit.

Luc. 24.

agit in carne fragili, vt quod naturaliter ſemper abhorret & fugit, hoc feruore ſpiritus aggrediatur & diligat. Non eſt ſecundum hominem crucem portare, crucem amare, corpus caſtigare, & ſeruituti ſubiicere, honores fugere, contumelias libenter ſuſtinere, ſeipſum deſpicere, & deſpici optare, aduerſa quęque cum damnis perpeti, & nihil proſperitatis in hoc mundo deſiderare. Si ad teipſum reſpicis, nihil huiuſmodi ex te poteris: ſed ſi in domino cõfidis, dabitur tibi fortitudo de cælo, & ſubiiciẽtur ditioni tuæ mũdus & caro. Sed nec inimicũ diabolũ timebis, ſi fueris fide armat⁹, & cruce Chriſti ſignat⁹. Pone te ergo ſicut bon⁹ & fidelis ſeruus Chriſti ad portãdũ viriliter crucẽ domini tui, pro te ex amore crucifixi. Præpara te ad tolerãda multa aduerſa & varia incommoda in hac miſera vita, quia ſic tecũm erit vbicũque fueris, & ſic reuera eum inuenies vbicunque latuerit. Oportet ita eſſe, & non eſt remedium euadendi a tribulatione malorum & dolore, quàm vt patiaris. Calicem domini affectãter bibe, ſi amicus eius eſſe, & partem cum eo habere deſideras. Conſolationes deo committe, faciat ipſe cum talibus ſicut ſibi magis placuerit. Tu vero pone te ad ſuſtinendum tribulationes, & reputa eas maximas conſolationes: quia non ſunt condignæ paſsiones huius temporis ad futuram gloriam promerendam, etiam ſi ſolus omnes poſſes ſuſtinere. Quando ad hoc veneris quòd tribulatio tibi dulcis eſt & ſapit pro Chriſto, tunc bene tecum eſſe exiſtima, quia inueniſti paradiſum in terra. Quandiu tibi pati graue eſt, & fugere quęris, tandiu male habebis. & ſequetur te vbique fuga tribulationis. Si ponis te ad quod eſſe debes, videlicet ad patiẽdum & moriendum: fiet cito melius, & pacem inuenies. Etiam ſi raptus fueris in tertium cælum cum Paulo: non es propterea certus de nullo contrario patiendo. Ego (inquit Ieſus) oſtendã illi quanta oporteat eum pro nomine meo pati. Pati ergo tibi remanet, ſi Ieſum diligere & perpetuo illi ſeruire placet. Vtinam dignus eſſes pro nomine Ieſu aliquid pati. Quàm magna gloria remaneret tibi, quanta exultatio omnibus ſanctis Dei, quanta quoque ædificatio eſſet proximi? Nam patientiam omnes commendant, quamuis pauci tamen pati velint. Merito deberes libenter modicum pati pro Chriſto, cum multi grauiora patiantur pro mundo. Scias pro certo, quòd morientem te oportet ducere vitam. Et quanto quiſque ſibi plus moritur, tanto magis deo viuere incipit. Nemo aptus eſt ad compræhendendum cæleſtia, niſi ſe ſubmiſerit ad portandum pro Chriſto aduerſa. Nihil Deo acceptius nihil tibi ſalubrius in iſto mundo, quam libenter pati pro Chriſto. Et ſi eligendum tibi eſſet, magis optare deberes pro Chriſto aduerſa pati, quàm multis conſolationibus recreari, quia Chriſto ſimilior

Rom. 8.
2. Cor. 12.
Act. 9.

ſimilior eſſes, & omnibus ſanctis eius magis conformis. Non enim ſtat meritum noſtrum & profectus ſtatus noſtri in multis ſuauitatibus & conſolationibus; ſed potius in magnis grauitatibus & tribulationibus perferendis. Si quidem aliquid melius & vtilius ſaluti hominum quam pati fuiſſet, Chriſtus vtique verbo & exemplo oſtendiſſet. Nam & ſequentes ſe diſcipulos, omneſque eum ſequi cupientes manifeſte ad crucem portandam hortatur, & dicit. Si quis vult venire poſt me: abneget ſemetipſum, & tollat crucem ſuam, & ſequatur me. Omnibus ergo perlectis & ſcrutatis, ſit iſta finalis concluſio, Quoniam per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei. Luc. 9. Act. 14.

Finitur primus.

Incipit Secundus, cuius hæc ſunt capita.

De interna Chriſti ad animam fidelem allocutione. Cap. i.
Quòd veritas intus loquitur ſine ſtrepitu verborum. Cap. ij.
Quòd verba dei cum humilitate ſunt audienda, & quòd multi ea non ponderant. Cap. iij.
Oratio ad implorandam deuotionis gratiam. Cap. iiij.
Quòd in veritate & humilitate coram deo conuerſandum eſt. Cap. v.
De mirabili effectu diuini amoris. Cap. vj.
De probatione veri amatoris. Cap. vij.
De occultanda gratia ſub humilitatis cuſtodia. Cap. viij.
De vili æſtimatione ſui ſub oculis dei. Cap. ix.
Quòd omnia ad deum ſicut ad finem vltimum ſunt referenda. Cap. x.
Quòd ſpreto mundo dulce eſt ſeruire deo. Cap. xi.
Quòd deſideria cordis examinanda ſunt & moderanda. Cap. xij.
De informatione patientiæ, & luctamine aduerſus cócupiſcentias. Ca. xiij.
De obedientia humilis ſubditi ad exemplum Ieſu Chriſti. Cap. xiiij.
De occultis dei iudiciis conſiderandis, ne extollamur in bonis. Cap. xv.
Qualiter ſtandum ſit ac dicendum in omni re deſiderabili. Cap. xvj.
Oratio pro beneplacito dei perficiendo. Cap. xvij.
Quòd verum ſolatium in ſolo deo eſt quærendum. Cap. xviij.
Quòd omnis ſollicitudo in deo eſt ponenda. Cap. xix.
Quòd temporales miſeriæ, Chriſti exemplo æquanimiter ſunt ferendæ. Cap. xx.
De tolerantia iniuriarum, & quis verus patiens probetur. Cap. xxi.
De confeſſione propriæ infirmitatis, & huius vitæ miſeriis. Cap. xxij.
Quòd in deo ſuper omnia bona & dona requieſcendum eſt: Cap. xxiij.
De recordatione beneficiorum dei multiplicium. Cap. xxiiij.

De quatuor magnam importantibus nobis pacem. Cap.xxv.
Oratio contra cogitationes malas. Cap.xxvi.
Oratio pro illuminatione mentis. Cap.xxvij.
De euitatione curioſæ inquiſitionis ſuper alterius vita. Cap.xxviij.
In quibus firma pax cordis, & verus profectus conſiſtit. Cap.xxix.
De eminentia liberæ mentis, & quòd ſupplex oratio magis meretur quàm lectio. Cap.xxx.
Quòd priuatus amor à ſummo bono maximè retardat. Cap.xxxi.
Oratio pro purgatione cordis & cæleſti ſapientia obtinenda. Cap.xxxij.
Contra linguas obtrectatorum. Cap.xxxiij.
Qualiter inſtante tribulatione Deus inuocandus eſt & benedicendus. Cap. xxxiiij.
De diuino auxilio petendo, & de confidentia recuperandæ gratiæ habenda. Cap.xxxv.
De neglectu omnis creaturæ, vt creator poſſit inueniri. Cap.xxxvi.
De abnegatione ſuiipſius, & abdicatione omnis cupiditatis. Cap.xxxvij.
De inſtabilitate cordis, & de intentione finali ad Deum habenda. Cap. xxxviij.
Quòd amanti deum, Deus ſapiat ſuper omnia & in omnibus. Cap.xxxix.
Quòd nulli eſt ſecuritas à tentatione in hac vita. Cap.xl.
Contra vana hominum iudicia. Cap.xli.
De pura & integra reſignatione ſui ad obtinendam cordis libertatem. Cap.xlij.
De bono regimine in externis, & recurſu ad deum in periculis. Cap.xliij.
Ne homo ſit importunus in negociis. Cap.xliiij.
Quòd homo nihil boni ex ſe habeat, & de nullo gloriari poſſit. Cap.xlv.
De verò contemptu omnis temporalis honoris. Cap.xlvi.
Quòd pax non eſt ponenda in hominibus. Cap.xlvij.
Contra vanam & ſecularem ſcientiam. Cap.xlviij.
De non attrahendo aut non vendicando ſibi res exteriores. Cap.xlix.
Quòd non omnibus credendum eſt, & de facili lapſu verborum Cap.l.
De confidentia in Deo habenda quando inſurgunt verborum iacula. Cap. li.
Quòd omnia grauia pro æterna vita ſunt toleranda. Cap.lij.
De die æternitatis, & de huius vitæ anguſtiis. Cap.liij.
De deſiderio æternæ vitæ, & quanta ſint legitimè certantibus bona promiſſa. Cap.liiij.
Qualiter homo deſolatus debeat ſe in manus dei offerre. Cap.lv.
Quòd humilibus inſiſtendum eſt operibus cum deficitur à ſummis. Cap.lvi.
Quòd homo non exiſtimet ſe conſolatione dignum, ſed magis verberibus. Cap. lvij.
De gratia dei quæ non miſcetur iis qui terrena ſapiunt. Cap.lviij.
De diuerſis & penè contrariis motibus naturæ & gratiæ. Cap.lix.

De corruptione naturæ humanæ, & efficacia gratiæ diuinæ. Cap. lx.
Quòd noſipſos abnegare, & Chriſtum imitari debemus per crucem. Cap. lxj.
Vt homo non ſit nimis deiectus quando labitur in aliquos errores aut defectus. Cap. lxij.
De altioribus rebus & occultis iudiciis dei non ſcrutandis. Cap. lxiij.
Quòd omnis ſpes & fiducia noſtra in ſolo deo eſt figenda. Cap. lxiiij.

De interna Chriſti locutione ad animam fidelem. *Caput primum.*

AVdiam quid loquatur in me dominus Deus. Pſal. 84. Beata anima, quæ dominum in ſe loquentem audit, & de ore eius verbum cõſolationis accipit. Beatæ aures, quæ auram diuini ſuſurri ſuſpiunt, & de mundi huius ſuſurrationibus nihil aduertunt. Beatæ plane aures, quæ non vocem foris ſonantem, ſed interius auſcultant veritatem loquentem & docentem. Beati oculi, qui exterioribus clauſi, interioribus autem ſunt intenti. Beati qui interna penetrant, & ad capienda arcana cæleſtia magis ac magis per quotidiana exercitia ſe ſtudent præparare. Beati qui deo vacare geſtiunt, & ab omni impedimento ſeculi ſe excutiunt. Animaduerte hæc anima mea, & claude ſenſualitatis tuæ oſtia: vt poſſis audire quid in te loquatur dominus Deus tuus. Hæc dicit dilectus tuus: Salus tua ego ſum: pax tua, & vita tua. Serua te apud me, & pacem inuenies. Dimitte omnia tranſitoria, & quære æterna. Quid ſunt omnia temporalia, niſi ſeductoria. Et quid iuuant omnes creaturæ, ſi fueris à creatore deſerta? Omnibus ergo abdicatis, creatori tuo te redde placitam ac fidelem: vt veram valeas apprehendere beatitudinem.

Quòd veritas intus loquitur ſine ſtrepitu verborum. *Cap. II.*

LOquere domine, quia audit ſeruus tuus. Seruus tuus ſum 1.Re. 3. ego: da mihi intellectum, vt ſciam teſtimonia tua. Inclina cor meum, in verba oris tui, fluat vt ros eloquium tuum. Dicebant Exo. 20. olim filij Iſraël ad Moyſen, Loquere tu nobis, & audiemus: non loquatur nobis dominus, ne forte moriamur. Non ſic domine, nõ ſic oro: ſed magis cum Samuële propheta humiliter ac deſideranter obſecro. Loquere domine, quia audit ſeruus tuus. Non loquatur mihi Moyſes aut aliquis ex prophetis, ſed poti⁹ tu loquere domine Deus, inſpirator & illuminator omniũ prophetarũ, quia tu ſolus ſine eis potes me perfecte erudire: illi autẽ ſine te nihil pro

ficient. Poſſunt quidem verba ſonare, ſed ſpiritum non conferũt. Pulcherrime dicunt: ſed te tacente cor non accendunt. Literas tradunt: ſed tu ſenſum aperis. Myſteria proferunt: ſed tu reſeras intellectum ſignatorum. Mandata edicunt: ſed tu iuuas ad perficiendum. Viam oſtendunt: ſed tu confortas ad ambulandum. Illi foris tantum agunt: ſed tu corda inſtruis & illuminas. Illi exterius rigant: ſed tu fœcunditatẽ donas. Illi clamant verbis: ſed tu auditui intelligentiam tribuis. Non ergo loquatur mihi Moyſes, ſed tu domine Deus meus æterna veritas, ne forte moriar, & ſine fructu efficiar. Si fuero tantũ foris admonitus, & intus nõ accenſus, ne ſit mihi ad iudicium verbũ auditum & non factũ, cognitum nec amatum, creditum & non ſeruatum. Loquere igitur do-

Ioan. 6. mine, quia audit ſeruus tuus. Verba enim vitæ æternæ habes. Loquere mihi ad qualẽcunque animæ meæ conſolationem, & ad totius vitæ meæ emendationem: ad tuam autem gloriam, & perpetuum honorem.

Quòd verba dei cum humilitate ſunt audienda, & quod multi ea non ponderant. Cap. III.

AVdi fili mi verba mea, verba ſuauiſsima, omnium philoſophorum & ſapientium huius mundi ſcientiam excedentia. Verba mea ſpiritus & vita ſunt: nec humano ſenſu pẽſanda. Non ſunt ad vanam complacentiam trahenda: ſed in ſilentio audienda, & cum omni humilitate atque affectu magno ſuſcipienda. Et dixi. Beatus quem tu erudieris domine, & de lege tua docueris

Pſal. 93. eum, vt mitiges ei à diebus malis, & non deſoletur in terra. Ego (inquit dominus) docui prophetas ab initio, & vſque nunc non ceſſo omnibus loqui: ſed multi ad vocem meam ſurdi ſunt & duri. Plures mundum libentius audiunt quàm deum, facilius ſequuntur carnis ſuæ appetitum quàm dei beneplacitum. Promittit mundus temporalia & parua, & ſeruitur ei auiditate magna. Ego promitto ſumma & æterna: & torpeſcunt mortalium corda. Quis tanta cura mihi in omnibus ſeruit & obedit, quanta mundo & dominis eius ſeruitur? Erubeſce Sidon, ait mare. Et ſi cau-

Eſaię 23. ſam quæris, audi quare. Pro modica præbenda longa via curritur, & pro æterna vita vix à multis pes ſemel à terra leuatur. Vile precium quæritur: pro vno numiſmate interdum turpiter litigatur, & pro vana re & parua promiſsione die noctuque fatigari non timetur. Sed prò dolor, pro bono incommutabili, pro præmio inæſtimabili, pro ſummo honore & gloria interminabili, vel ad modicum fatigari pigritatur. Erubeſce ergo ſerue piger & querulose, quòd illi paratiores inueniuntur ad perditionem, quàm tu ad vitam. Gaudent illi amplius ad vanitatem, quam tu ad veritatem. Illi quidem à ſpe ſua ſæpe fruſtrantur: ſed promiſsio mea

(Mundus ſeducẽs feruentius amatur, quã Deus beans.)

nemi-

neminem fallit, nec confidentem mihi dimittit inanem. Quod promiſi dabo, quod dixi implebo, ſi tamen vſque in finem fidelis in dilectione mei quis permanſerit. Ego remunerator ſum omnium bonorum, & fortis probator omnium deuotorum. Scribe verba mea in corde tuo, & pertracta diligenter: erunt enim in tẽpore tentationis valde neceſſaria. Quod non intelligis cum legis: cognoſces in die viſitationis. Dupliciter ſoleo dilectos viſitare, tentatione ſcilicet, & conſolatione. Et duas lectiones eis quotidie lego, vnam increpando eorum vitia, alteram exhortando ad virtutum incrementa. Qui habet verba mea & ſpernit ea: habet qui iudicet eum in nouiſſimo die.

Oratio ad implorandam deuotionis gratiam. Cap. IIII.

DOmine Deus meus omnia bona mea tu es. Et quis ego ſum, vt audeam ad te loqui? Ego ſum pauperrimus ſeruulus tuus, & abiectus vermiculus: multo pauperior & contẽptibilior, quàm ſcio & dicere audeo. Memento tamen domine quia nihil ſum, nihil habeo, nihilque valeo. Tu ſolus bonus iuſtus & ſanctus, tu omnia potes, omnia præſtas, omnia imples: ſolum peccatorem inanem relinquens. Reminiſcere miſerationum tuarum domine: & imple cor meum gratia tua, qui non vis vacua eſſe opera tua. Quomodo poſſum me tolerare in hac miſera vita, niſi me confortauerit miſericordia & gratia tua? Noli auertere faciem tuam à me, noli viſitationem tuam prolongare, noli conſolationẽ tuam ſubtrahere: ne fiat anima mea ſicut terra ſine aqua tibi. Domine doce me facere voluntatem tuam, doce me coram te digne & humiliter conuerſari: quia ſapiẽtia mea tu es: qui in veritate me cognoſcis, & cognouiſti antequam fieret mundus, & ante quam natus eſſem in mundo.

Quòd in veritate & humilitate coram deo conuerſandum eſt. Cap. V.

FIli ambula coram me in veritate, & in ſimplicitate cordis tui quære me ſemper. Qui ambulat coram me in veritate, tutabitur ab incurſibus malis, & veritas liberabit eum à ſeductionibus & detractionibus iniquorum. Si veritas te liberauerit, vere liber eris, & nõ curabis de vanis hominum verbis. Domine verum eſt ſicut dicis: ita quæſo mecum fiat. Veritas tua me doceat, ipſa me cuſtodiat, & vſque ad ſalutarem finem me conducat. Ipſa me liberet ab omni affectione mala & inordinata dilectione, & ambulabo tecum in magna cordis libertate. Ego te docebo (ait veritas) quæ recta ſunt & placita coram me. Cogita peccata tua cum diſplicentia magna & mœrore: & nunquam reputes te aliquid eſſe propter opera bona. Reuera peccator es, & multis paſſionibus Ioan. 8.

C v obnoxius

VITTORIO EMANUELE

obnoxius & implicatus. Ex te ſemper ad nihil tendis: cito labe- ris, cito vinceris, cito turbaris, cito diſſolueris. Non habes quic- quam vnde poſsis gloriari: ſed multa vnde te debeas vilificare, quia multo infirmior es, quàm vales comprehendere. Nihil er- go magnum tibi videatur ex omnibus quæ agis. Nihil grande, nihil precioſum & admirabile, nihil reputatione appareat dig- num: quia nihil altum, nihil vere laudabile & deſiderabile, niſi quod æternũ eſt. Placeat tibi ſuper omnia æterna veritas, diſpli- ceat tibi ſuper omnia maxima tua vilitas. Nihil ſic timeas, nihil ſic vituperes & fugias ſicut vitia & peccata tua, quę magis diſpli- cere debent, quàm quælibet rerum damna. Quidam non ſincere coram me ambulant, ſed quadam curioſitate & arrogantia ducti volunt ſecreta mea ſcire, & alta dei intelligere, ſe & ſuam ſalutem negligentes. Hi ſæpe in magnas tentationes & peccata propter ſuam ſuperbiam & curioſitatem me eis aduerſante labuntur. Ti- me iudicia dei, expaueſce iram omnipotentis. Noli diſcutere ope ra altiſsimi: ſed tuas iniquitates perſcrutare, in quantis videlicet deliquiſti, & quam multa bona neglexiſti. Quidam ſolum por- tant ſuam deuotionem in libris, quidam in imaginibus, quidam autem in ſignis exterioribus & figuris: Quidam habent me in ore, ſed modicum in corde. Sunt & alij qui intellectu illuminati, & affectu purgati, ad æterna ſemper anhelant, de terrenis graui- ter audiunt: neceſsitatibus naturæ dolenter inſeruiunt. Et hi ſen- tiunt quid veritatis ſpiritus loquatur in eis: quia docet eos terre- na deſpicere, & amare cæleſtia, mundum negligere, & cælum tota die ac nocte deſiderare.

De mirabili effectu diuini amoris. Cap. VI.

BEnedico te pater cęleſtis, pater domini mei Ieſu Chriſti, quia mei pauperis dignatus es recordari. O pater miſericordiarũ, & Deus totius conſolationis, gratias ago tibi, qui me indignum omni conſolatione, quandoque tua recreas viſitatione. Benedico te ſemper & glorifico, cum vnigenito filio tuo & ſpiritu ſancto paracleto in ſecula ſeculorum. Eia domine Deus amator ſancte meus: cum tu veneris in cor meum, exultabunt omnia interiora mea. Tu es gloria mea, & exultatio cordis mei: tu ſpes mea & re- fugium meum in die tribulationis meæ. Sed quia adhuc debilis ſum in amore, & imperfectus in virtute: ideo neceſſe habeo à te confortari & conſolari: propterea viſita me ſæpius, & inſtrue diſ- ciplinis ſanctis. Libera me à paſsionibus malis, & ſana cor meum ab omnibus affectionibus inordinatis & vitiis, vt intus ſanatus & bene purgatus, aptus efficiar ad amandum, fortis ad patiendũ, ſtabilis ad perſeuerandum. Magna res eſt amor, magnum omni-

no bonum

no bonum, quod ſolum leue facit omne oneroſum, & fert æqualiter omne inæquale. Nam onus ſine onere portat, & omne amarum dulce ac ſapidum efficit. Amor Ieſu nobilis ad magna operanda impellit, & ad deſiderãda ſemper perfectiora excitat. Amor vult eſſe ſurſum: nec vllis infimis rebus detineri. Amor vult eſſe liber, & ab omni mũdana affectione alienus, ne internus eius impediatur affectus: ne per aliquod commodum temporale implicationes ſuſtineat, aut per incommodum ſuccumbat. Nihil dulcius eſt amore, nihil fortius, nihil altius, nihil latius, nihil iucundius, nihil plenius, nihil melius in cælo & in terra: quia amor ex deo natus eſt: nec poteſt niſi in deo ſuper omnia creata quieſcere. Amans volat, currit, lætatur, liber eſt & nõ tenetur, dat omnia pro omnibus, & habet omnia in omnibus, quia in vno ſummo ſuper omnia quieſcit, ex quo omne bonũ fluit & procedit. Non reſpicit ad dona, ſed ad donantem ſe conuertit ſuper omnia bona. Amor modum ſæpè neſcit: ſed ſuper omnem modũ ferueſcit. Amor onus nõ ſentit, labores non reputat, plus affectat quàm valet, de impoſsibilitate non cauſatur: quia cuncta ſibi poſſe & licere arbitratur. Valet igitur ad omnia, & multa implet & effectui mancipiat, vbi non amans deficit & iacet. Amor vigilat: & dormiens non dormitat. Fatigatus non laſſatur, arctatus non coarctatur, territus non conturbatur, ſed ſicut viuax flamma & ardens facula ſurſum erũpit, ſecureque pertranſit. Si quis amat, nouit quid hęc vox clamet. Magnus clamor in auribus dei eſt ipſe ardẽs affectus animę, quę dicit, Deus meus amor meus, tu totus meus & ego totus tuus. Dilata me in amore: vt diſcã interiori cordis ore deguſtare quã ſuaue ſit amare, & in amore liquefieri & natare. Tenear amore vadens ſupra me prę nimio feruore & ſtupore. Cantem amoris canticum, ſequar te dilectum meum in altum: deficiat in laude tua anima mea iubilans ex amore. Amem te plus quàm me, nec me niſi propter te: & omnes in te, qui verè amant ſicut iubet lex amoris lucẽs ex te. Eſt amor velox, ſincerus, pius, iucundus, & amœnus: fortis, patiens, fidelis, prudẽs, longanimis, virilis, & ſeipſum nunquam quærens. Vbi enim ſeipſum aliquis quærit, ibi ab amore cadit. Eſt amor circunſpectus, humilis, & rectus: non mollis, non leuis, nec vanis intendens rebus: ſobrius, caſtus, ſtabilis, quietus, & in cũctis ſenſibus cuſtoditus. Eſt amor ſubiectus & obediens prælatis: ſibi vilis & deſpectus, deo deuotus & gratificus: confidens & ſperans ſemper in eo, etiam cum ſibi nõ ſapit Deus: quia ſine dolore non viuitur in amore. Qui non eſt paratus omnia pati, & ad voluntatẽ ſtare dilecti: nõ eſt dignus amator appellari. Oportet amantem omnia dura & amara propter dilectũ libẽter amplecti: nec ob cõtraria accidẽtia ab eo deflecti.

De pre-

De probatione veri amatoris. Cap. VII.

FIlii non es adhuc fortis & prudens amator. Quare domine? Quia propter modicam contrarietâtem deficis a cœptis, & nimis auide conſolationem quæris. Fortis amator ſtat in tentationibus nec callidis credit perſuaſionibus inimici. Sicut in proſperis ei placeo, ita in aduerſis nō diſpliceo. Prudens amator non tam donum amãtis conſiderat, quàm dantis amorē. Affectum potius attendit quàm cenſum: & infra dilectum omnia data ponit. Nobilis amator non quieſcit in dono, ſed in me ſuper omne donum. Non eſt ideo totum perditum, ſi quandoque minus bene de me vel de ſanctis meis ſentis quam velles. Affectus ille bonus dulcis quē interdum percipis, effectus gratiæ præſentis eſt, & quidā prægustus patriæ cæleſtis: ſuper quo nō nimium innitendum eſt, quia vadit & venit. Certare autem aduerſus incidentes malos animi motus, ſuggeſtionemque ſpernere diaboli, inſigne eſt virtutis & magni meriti. Non ergo te conturbent alienæ phantaſiæ de quacunque materia ingeſtæ. Forte ſerua propoſitum, & intentionem rectam ad Deum. Non eſt illuſio quod aliquando in excelſum ſubito raperis: & ſtatim ad ineptias ſolitas cordis reuerteris. Illas enim inuite magis pateris quàm agis: & quandiu diſplicent & reniteris, meritum eſt & non perditio. Scito quod antiquus inimicus omnino nititur impedire deſiderium tuum in bono, & ab omni deuoto exercitio euacuare: a ſanctorum ſcilicet cultu, a pia paſsionis meæ memoria, à peccatorum vtili recordatione, à proprij cordis cuſtodia, & à firmo propoſito proficiendi in virtute. Multas malas cogitationes ingerit, vt tædium tibi faciat & horrorem, vt ab oratione reuocet & ſacra lectione. Diſplicet ipſi humilis confeſsio, & ſi poſſet, à communione ceſſare faceret. Non credas ei, neque cures illum: licet ſæpius tibi deceptionis tetenderit laqueos. Ipſi imputa, cum mala ingerit & immunda. Dicito illi: Vade immunde ſpiritus, erubeſce miſer. Valde immundus es tu: qui talia infers auribus meis. Diſcede à me ſeductor peſsime, non habebis in me partem vllam: ſed Ieſus mecum erit tanquam bellator fortis, & tu ſtabis confuſus. Malo mori, & omnem pœnam ſubire, quàm tibi conſentire. Tace & obmuteſce, non audiam te amplius, licet mihi plures moliaris moleſtias. Dominus illuminatio mea & ſalus mea: quem timebo? Dominus protector vitæ meæ: a quo trepidabo? Si conſiſtant aduerſum me caſtra: non timebit cor meum. Dominus adiutor meus & redemptor meus. Certa tanquam miles bonus: & ſi interdum ex fragilitate corruis, reſume uires fortiores prioribus, confidens de ampliori gratia mea. Et multum præcaue à vana complacentia & ſuperbia. Propter hoc

Fortis amor tentatione probatur.

Pſal. 26.

multi

multi in errorem ducuntur, & in cæcitatem pene incurabilem quandoque labuntur. Sit tibi in cautelam & perpetuam humilitatem ruina hæc ſuperborum de ſe ſtulte præſumentium.

De occultanda gratia ſub humilitatis cuſtodia. Cap. VIII.

Filli, vtilius eſt tibi & ſecurius deuotionis gratiam abſcondere, nec in altum te efferre, nec multum inde loqui, neque multum ponderare: ſed magis temetipſum deſpicere, & tanquam indigno datam timere. Non eſt iſti affectioni tenacius inhærendum, quæ citius poteſt mutari in contrarium. Cogita in gratia, quàm miſer & inops eſſe ſoles ſine gratia. Nec eſt in eo tantum ſpiritualis vitæ profectus, cum conſolationis habueris gratiam, ſed cum humiliter & abnegate patienterque tuleris eius ſubtractionem: ita quòd tunc ab orationis ſtudio non torpeas, nec reliqua opera tua ex vſu facienda omnino dilabi permittas, ſed vt optime potueris & intellexeris, libenter quod in te eſt facias, nec propter ariditatem ſeu anxietatem mentis quam ſentis, te totaliter negligas. Multi enim ſunt, qui cum non bene eis ſucceſſerit, ſtatim impatientes fiunt aut deſides. Non enim ſemper eſt in poteſtate hominis via eius, ſed dei eſt dare & conſolari quando vult, & quantum vult, & cui vult: ſicut ſibi placuerit, & non amplius. Quidam incauti propter deuotionis gratiam ſeipſos deſtruxerunt, quia plus agere voluerunt, quàm potuerunt, non penſantes ſuæ paruitatis menſuram, ſed magis cordis affectum ſequentes, quàm rationis iudicium. Et quia maiora præſumpſerunt quàm deo placitum fuit, idcirco gratiam cito perdiderunt. Facti ſunt inopes & viles relicti, qui in cælum poſuerunt nidum ſibi: vt humiliati & depauperati diſcāt non in alis ſuis volare, ſed ſub pennis meis ſperare. Qui adhuc noui ſunt & imperiti in via domini, niſi conſilio diſcretorum ſe regant, facilius decipi poſſunt & elidi. Quòd ſi ſuum ſentire magis ſequi quàm aliis exercitatis credere volunt: erit eis periculoſus exitus, ſi tamen trahi à proprio conceptu noluerint. Raro ſibiipſis ſapientes, ab aliis regi humiliter patiuntur. Melius eſt modicum ſapere cum humilitate & parua intelligentia, quàm magna ſcientiarum theſauri cum vana complacentia. Melius eſt tibi minus habere, quàm multum vnde poſſes ſuperbire. Non ſatis diſcrete agit qui ſe totum lætitiæ tradit, obliuiſcens priſtinæ inopiæ ſuæ, & caſti timoris domini qui timet gratiam oblatam amittere. Non etiam ſatis virtuoſè ſapit, qui tempore aduerſitatis & cuiuſquam grauitatis nimis deſperate ſe gerit, & minus fidenter de me quàm oportet recogitat ac ſentit. Qui tempore pacis nimis ſecurus eſſe voluerit, ſæpe tempore belli nimis deiectus & formidoloſus reperietur. Si ſcires ſemper humilis & modicus in

Hie. 10.

cus in

cum in te permanere, nec non ipſum meatum bene noueris ac regere, non incideres tam cito in periculum & offenſam. Conſilium bonum eſt, vt feruoris ſpiritu concepto, mediteris quid futurum ſit abſcedente lumine. Quod dum contingit, recogita iterum lucem poſſe reuerti, quam ad cautelam tibi, mihi autem ad gloriam ad tempus ſubtraxi. Vtilior eſt enim ſæpe talis probatio, quàm ſi ſemper proſpera pro tua haberes voluntate. Nam merita non ſunt ex hoc æſtimanda, ſi quis plures viſiones aut conſolationes habeat, vel ſi peritus ſit in ſcripturis, aut in altiori ponatur gradu: ſed ſi vera fuerit humilitate fundatus, & diuina charitate repletus, ſi Dei honorem purè & integrè ſemper quærat, ſi ſeipſum nihil reputet, & in veritate deſpiciat, atque ab aliis etiam deſpici & humiliari magis gaudeat quàm honorari.

De vili æſtimatione ſuipſius in oculis Dei. Cap. IX.

Ge. 18. LOquar ad dominum meum, cùm ſim puluis & cinis. Si me amplius reputauero, ecce tu ſtas contra me, & dicunt teſtimonium verum iniquitates meæ, nec poſſum contradicere. Si autem me vilificauero, & ad nihilum redegero, & ab omni propria reputatione defecero, atque ſicut ſum pulueriẓauero: erit mihi propitia gratia tua, & vicina cordi meo lux, & omnis æſtimatio quantulacunque minima in valle nihileitatis meæ ſubmergetur, & peribit in æternum. Ibi oſtendes me mihi quid ſum, quid fui, & quo deueni: quia nihil ſum, & neſciui. Si mihiipſi relinquor, ecce nihil & tota infirmitas. Si autem ſubito me reſpexeris, ſtatim fortis efficior, & nouo repleor gaudio. Et mirum valde quòd ſic repente ſubleuor, & tam benignè à te complector, qui proprio pondere ſemper ad ima feror. Facit hoc amor tuus gratis præueniens me, & in tam multis ſubueniens neceſsitatibus, à grauibus quoque cuſtodiens me periculis, & ab innumeris (vt verè dicam) eripiens malis. Me ſiquidem male amando, me perdidi: & te ſolùm quærendo & purè amando, me & te pariter inueni, atque ex amore tui profundius ad nihilum me redegi: quia tu ô dulciſsimè facis mecum ſupra meritum omne, & ſupra id quòd audeo ſperare vel rogare. Benedictus ſis Deus meus, quia licet ego omnibus bonis ſim indignus, tua tamen nobilitas & infinita bonitas nunquam ceſſat benefacere etiam ingratis, & longè à te auerſis. Conuerte nos ad te, vt ſimus grati, humiles, & deuoti: quia ſalus noſtra tu es, virtus & fortitudo noſtra.

Quòd omnia ad deum ſicut ad finem vltimum ſunt referenda. Cap. X.

Fili

FIli ego debeo eſſe finis tuus ſupremus & vltimatus, ſi verè deſideras eſſe beatus. Ex hac intentione purificabitur affectus tuus, ſæpius ad ſeipſum, & ad creaturas malè incuruatus. Nam ſi teipſum in aliquo quæris. ſtatim in te deficis & areſcis. Omnia ergo ad me principaliter referas, quia ego ſum qui omnia dedi. Sic ſingula conſidera, ſicut ex ſummo bono manantia: & ideo ad me tanquam ad ſuam originem cuncta ſunt reducenda. Ex me puſillus & magnus, pauper & diues tanquam ex fonte viuo aquam hauriunt viuam, & qui mihi ſponte & libere deſeruiunt, gratiam pro gratia accipient. Qui autem extra me voluerit gloriari, vel in aliquo priuato bono delectari, non ſtabilietur in verò gaudio, neque in corde ſuo dilatabitur, ſed multipliciter impedietur & anguſtiabitur. Nihil ergo tibi de bono adſcribere debes, nec alicui homini virtutem meam attribuas, ſed totum da Deo, ſine quo nihil habet homo. Ego totum dedi, ego totum iterum habere volo, & cum magna diſtrictione gratiarum actiones requiro. Hæc eſt veritas, qua fugatur gloriæ vanitas. Et ſi intrauerit cæleſtis gratia & vera charitas, non erit aliqua inuidia, nec contractio cordis, neque priuatus amor occupabit. Vincit enim omnia diuina charitas, & dilatat omnes animæ vires. Si rectè ſapis, in me ſolo gaudebis, in me ſolo ſperabis; quia nemo bonus niſi ſolus Deus, qui eſt ſuper omnia laudandus, & in omnibus benedicendus.

Vbique Chriſtus ſit ſcopus noſter vnicus.

Quòd ſpreto mundo dulce eſt ſeruire deo. Cap. XI.

NVnc iterum loquar domine, & non ſilebo, dicam in auribus dei mei, domini mei, & regis mei qui eſt in excelſo. O quàm magna multitudo dulcedinis tuæ domine, quàm abſcondiſti timentibus te. Sed quid es amantibus, quid toto corde tibi ſeruiētibus? Verè ineffabilis dulcedo contēplationis tuæ, quam largiris amantibus te. In hoc maximè oſtendiſti mihi dulcedinem charitatis tuæ, quia cum non eſſem, feciſti me: & cum errarem longè a te, reduxiſti me vt ſeruirem tibi, & præcepiſti vt diligam te. O fons amoris perpetui, quid dicam de te? Quomodo potero tui obliuiſci, qui mei dignatus es recordari? Etiam poſtquam contabui & perij, feciſti vltra omnem ſpem miſericordiam cum ſeruo tuo, & vltra omne meritum, gratiam & amicitiam exhibuiſti. Quid retribuam tibi pro gratia iſta? Non enim omnibus datum eſt, vt omnibus abdicatis ſæculo renuncient, & monaſticam vitam aſſumant. Nunquid magnum eſt vt tibi ſeruiam, cui omnis creatura ſeruire tenetur? Non magnum mihi videri debet ſeruire tibi, ſed potius hoc mihi magnum & admirandum apparet, quòd tam pauperem & indignum

Pſal. 30.

Indignum dignaris in ſeruum recipere, & dilectis ſeruis tuis adunare. Ecce omnia tua ſunt quæ habeo, & vnde tibi ſeruio. Veruntamen viceuerſa tu magis mihi ſeruis quàm ego tibi. Ecce cælum & terra quæ in miniſterium hominis creaſti, præſto ſunt, & faciunt quotidie quæcunque mandaſti. Et hoc parum tibi viſum eſt, quin etiam angelos in miniſterium hominis ordinaſti. Tranſcendit autem hæc omnia, quòd tu ipſe ſeruire homini dignatus es, & teipſum ei daturum promiſiſti. Quid dabo tibi pro omnibus iſtis innumeris bonis? Vtinam poſſem tibi ſeruire cunctis diebus vitæ meæ. Vtinam vel vno die dignum ſeruitium exhibere ſufficerem. Vere tu es dignus omni ſeruitio, omni honore, & laude æterna. Verè dominus meus es, & ego pauper ſeruus tuus, qui totis viribus teneor tibi ſeruire, nec vnquam in laudibus tuis debeo faſtidire. Sic volo, ſic deſidero, & quicquid mihi deeſt, tu digneris ſupplere. Magnus honor, magna gloria tibi ſeruire, & omnia propter te contemnere. Habebunt enim gratiam magnam, qui ſponte ſe ſubiecerint tuæ ſanctiſsimæ ſeruituti. Inuenient ſuauiſsimam ſancti ſpiritus conſolationem, qui pro amore tuo omnem carnalem abiecerint delectationem. Conſequentur magnam cordis libertatem, qui arctam pro nomine tuo ingrediuntur viam, & omnem mundanam neglexerint curam. O grata & iucunda dei ſeruitus, qua homo veraciter efficitur liber & ſanctus. O ſacer ſtatus religioſi famulatus, qui hominem angelis reddit æqualem deo placabilem, dæmonibus terribilē, & cunctis fidelibus commendabilem. O amplectendum & ſemper optandum ſeruitium, quo ſummum promeretur bonum, & gaudium acquiritur ſine fine manſurum.

Deus ſeruit nobis magis quā nos illi.

Quòd deſideria cordis examinanda ſunt & moderanda. Cap. XII.

FIli oportet te adhuc multa addiſcere quæ necdum bene didiciſti. Quæ ſunt hæc domine? Vt deſiderium tuum ponas totaliter ſecundum beneplacitum meum, & tuiipſius amator non ſis, ſed meæ voluntatis cupidus æmulator. Deſideria te ſæpe accendunt, & vehementer impellunt, ſed cōſidera an propter honorem meum, an propter tuum cōmodum magis mouearis. Si ego ſum in cauſa, bene contentus eris, quomodocunque ordinauero. Si autem de proprio quæſtu aliquid latet, ecce hoc eſt quod te impedit & grauat. Caue ergo ne nimium innitaris ſuper deſiderio præconcepto, me non conſulto, ne forte poſtea pœniteat aut diſpliceat quod primo placuit, & quaſi pro meliore zelaſti. Non enim omnis affectio quæ videtur bona, ſtatim eſt ſequenda, ſed neque omnis contraria affectio ad primum fugienda. Expedit interdum refrenatione vti etiam in bonis ſtudiis & deſideriis,

ne per importunitatem mentis diſtractionem incurras, ne aliis per indiſciplinationẽ ſcandalum generes, vel etiam per reſiſtentiam aliorum ſubitò turberis & corruas. Interdum verò oportet violentia vti, & viriliter appetitui ſenſitiuo contraire, nec aduertere quid velit caro & quid non velit, ſed hoc magis ſatagere, vt ſubiecta ſit etiam nolens, ſpiritui. Et tadiu caſtigari debet & cogi ſeruituti ſubeſſe, donec parata ſit ad omnia, paucisque contenta eſſe diſcat, & ſimplicibus delectari, nec cõtra aliquod inconueniens muſsitare.

De informatione patientiæ, & luctamine aduerſus concupiſcentias. Cap. XIII.

DOmine Deus, vt audio, patientia eſt mihi valde neceſſaria. multa enim in hac vita accidunt contraria. Nam qualitercunque ordinauero de pace mea, nõ poteſt eſſe ſine bello & dolore vita mea. Ita eſt fili. Non autem volo te talem quærere pacẽ, quæ tentationibus careat, aut contraria non ſentiat: ſed tunc æſtima te pacem inueniſſe, cũ fueris variis tribulationibus exercitatus, & in multis cõtrarietatibus probatus. Si dixeris te non multa poſſe pati, quomodo tunc ſuſtinebis ignẽ purgatorij? De duobus malis ſemper minus eſt eligendum. Vt ergo æterna futura ſupplicia poſsit euadere, mala præſentia ſtudeas pro deo æquanimiter tolerare. An putas quòd homines ſæculi huius nihil aut parum patiantur? Nec hoc inuenies, etiam ſi delicatiſsimos quæſieris. Sed habent (inquis) multas delectationes, & proprias ſequuntur voluntates, ideoque parum põderant ſuas tribulationes. Eſto quòd ita ſit vt habeant quicquid voluerint, ſed quandiu putas durabit? Ecce quemadmodum fumus deficient abundantes in ſæculo, & nulla erit recordatio præteritorum gaudiorum. Sed & cum adhuc viuunt, non ſine amaritudine & tædio ac timore in eis quieſcunt. Ex eadem nanque re vnde ſibi delectationem concipiunt, inde doloris pœnã frequenter recipiunt. Iuſtè illis fit, vt qui inordinatè delectationes quærunt & ſequuntur, non ſine amaritudine & confuſione eas expleant. O quàm breues, quàm falſæ, quàm inordinatæ & turpes omnes ſunt. Veruntamen præ ebrietate & cæcitate non intelligunt, ſed velut muta animalia propter modicum corruptibilis vitæ delectamentum mortem animæ incurrunt. Tu ergo fili poſt concupiſcentias tuas non eas, & à voluntate tua auertere. Delectare in domino, & dabit tibi petitiones cordis tui. Etenim ſi veraciter vis delectari, & abundantius à me conſolari, ecce in contemptu omnium mundanorum & in abſciſsione omnium infimarum delectationum erit benedictio tua, & copioſa reddetur tibi conſolatio. Et quanto plus te ab omni creaturarum ſolatio ſubtraxeris,

Pſal. 36. Eccl. 18. Pſal. 36.

eris, tanto in me ſuauiores & potentiores conſolationes inuenies. Sed primo non ſine quadam mentis triſtitia & labore certaminis ad has pertinges. Obſiſtet inolita conſuetudo, ſed meliori conſuetudine deuincetur. Remurmurabit caro, ſed ſpiritus feruore frenabitur. Inſtigabit te & exacerbabit ſerpens antiquus, ſed oratione fugabitur, inſuper & labore vtili aditus ei magnus obſtruetur.

De obedientia humilis ſubditi ad exemplum Ieſu Chriſti. Cap. XIIII.

FIlli, qui ſe ſubtrahere nititur ab obedientia, ipſe ſe ſubtrahit à gratia. Et qui quærit habere priuata, amittit cõmunia. Qui non libenter & ſponte ſuo ſuperiori ſe ſubdit, ſignũ eſt quòd caro ſua necdũ perfectè illi obediat, ſed ſæpe recalcitrat & murmurat. Diſce ergo celeriter ſuperiori tuo te ſubmittere, ſi carnem tuam optas ſubiugare. Citius nanque exterior vincitur inimicus, ſi interior homo non fuerit deuaſtatus. Non eſt moleſtior & peior animæ hoſtis, quàm corpus tuum non bene concordans ſpiritui. Oportet omnino verum te aſſumere tuiipſius contemptum, ſi vis præualere aduerſus carnem & ſanguinem. Quia adhuc nimis inordinate te diligis, ideo plenè te reſignare aliorum voluntati trepidas. Sed quid magnum ſi tu, qui puluis es & nihil, propter deũ te ſubdis homini, quandò ego omnipotens & altiſſimus qui cuncta creaui ex nihilo me homini propter te humiliter ſubieci? Factus ſum omnium humillimus & infimus, vt tuam ſuperbiam mea humilitate vinceres. Diſce obtẽperare puluis, diſce te humiliare terra & limus, & ſub omniumpedibus incuruare. Diſce voluntates tuas frangere, & ad omnem ſubiectionem te dare. Exardeſce contra te, nec patiaris tumorẽ in te viuere, ſed ita ſubiectum & paruulũ te exhibe, vt omnes ſuper te ambulare poſſint, & ſicut lutum platearũ cõculcare. Quid habes homo inanis conqueri? Quid ſordide peccator potes contradicere exprobrantibus tibi, qui totiens deum offendiſti, & totiens infernum meruiſti? Sed pepercit tibi oculus meus, quia precioſa fuit anima tua in conſpectu meo, vt cognoſceres dilectionem meã, & gratus ſemper beneficiis meis exiſteres, & ad veram ſubiectionem & humilitatem te iugiter dares, patienterque proprium contemptum ferres.

De occultis dei iudiciis conſiderandis, ne extollamur in bonis. Cap. XV.

Iob. 15. INtonas ſuper me iudicia tua domine, & timore cõcutis omnia
Iob. 4. oſſa mea, & expaueſcit anima mea valde. Sto attonitus & conſidero quia cæli non ſunt mundi in conſpectu tuo, Si in angelis reperiſti prauitatẽ, nec tamen pepercisti, quid fiet de me? Ceciderunt ſtellæ de cælo, & ego puluis quid præſumo. Quorum opera vide-

videbantur laudabilia, ceciderunt ad infima: & qui comedebant panē angelorum, vidi illiquis delectari porcorū. Nulla eſt ergo ſanctitas, ſi manum tuā domine retrahas: Nulla ſapientia prodeſt ſi gubernare deſiſtas. Nulla iuuat fortitudo, ſi cōſeruare deſinas: Nulla ſecura caſtitas, ſi eam non protegas. Nulla propria prodeſt cuſtodia, ſi non aſsit tua ſacra vigilantia. Nam relicti mergimur & perimus, viſitati verò viuimus & erigimur. Inſtabiles quippe ſumus, ſed per te cōfirmamur: tepeſcimus, ſed à te accendimur. O quàm humiliter & abiectè mihi de meipſo ſentiēdum eſt, quàm nihili pendendū, ſi quid boni videar habere? O quàm profunde me ſubmittere debeo ſub abyſſalibus iudiciis tuis domine, vbi nihil aliud me eſſe inuenio quàm nihil & nihil? O pondus immenſum, ô pelagus intrāſnatabile, vbi aliud nihil de me reperio, quam in toto nihil. Vbi eſt ergo latebra gloriæ? Vbi confidentia de virtute cōcepta? Abſorpta eſt omnis gloriatio vana in profunditate iudiciorum tuorū ſuper me. Quid eſt omnis caro in conſpectu tuo? Nunquid gloriabitur lutum contra formantem ſe? Eſa. 29. Quomodo poteſt erigi vaniloquio, cuius cor in veritate ſubiectum eſt deo? Non eum totus mundus eriget, quem veritas ſubiecit: nec omnium laudantium ore mouebitur, qui totam ſpem ſuam in deo firmauit. Nam & ipſi qui loquuntur, ecce omnes nihil, & deficient cum ſonitu verborum. Veritas autem domini manet in æternum.

Qualiter ſtandum ſit ac dicendum in omni re deſiderabili. Cap. XVI.

FIli ſic dicas in omni re. Domine ſi tibi placitum fuerit honor tuus, fiat hoc ita. Domine ſi fuerit honor tu⁹, fiat hoc in nomine tuo. Domine ſi mihi videris expedire, & vtile eſſe probaueris, tūc da mihi hoc vti ad honorem tuū. Sed ſi mihi nociuū fore cognoueris, nec animæ meæ ſaluti prodeſſe, aufer à me tale deſiderium. Non enim omne deſideriū à ſpiritu ſancto eſt, etiā ſi homini videatur rectum aut bonum. Difficile eſt pro vero iudicare vtrum ſpiritus bonus an alienus te impellat ad deſiderandū hoc vel illud, an etiam ex proprio mouearis ſpiritu. Multi in fine ſunt decepti, qui primo bono ſpiritu videbantur inducti. Igitur ſemper cum timore dei & cordis humilitate deſiderandum eſt & petendū quicquid deſiderabile menti occurrit, maximeq́ue cū propria reſignatione mihi totum cōmittendum eſt, atque dicēdum, Domine tu ſcis qualiter meli⁹ eſt, fiat hoc vel illud ſicut volueris. Da quod vis, & quantū vis, & quādo vis. Fac mecū ſicut ſcis, & ſicut tibi magis placuerit, & maior honor tuus fuerit. Pone me vbi vis, & libere age mecū in omnibus. In manu tua ego ſum, gyra & reuerſa me per circuitum. En ego ſeruus tuus paratus ad omnia,

quoniam non deſidero mihi viuere, ſed tibi, vtinam dignè & perfectè.

Oratio pro beneplacito dei perficiendo. Cap XVII.

COncede mihi benigniſsimè Ieſu gratiam tuam, vt mecum ſit & mecum laboret, mecumque vſque in finem perſeueret. Da mihi ſemper deſiderare & velle quod tibi magis acceptum & charius placet. Tua voluntas mea ſit, & mea voluntas tuam ſequatur ſemper, & optimè ei concordet. Sit mihi vnum velle & nolle tecum, nec aliud poſſe velle ac nolle, niſi quod tu vis & non vis. Da mihi omnibus mori quæ in mundo ſunt, & propter te amare contemni & neſciri in hoc ſæculo. Da mihi ſuper omnia deſiderata in te quieſcere, & cor meum in te pacificare. Tu vera pax cordis, tu ſola requies. Extra te dura ſunt omnia & inquieta. In hac pace in idipſum, hoc eſt in te vno ſummo & æterno bono, dormiam & requieſcam. Amen.

Quòd verum ſolatium in ſolo Deo quærendum. Cap. XVIII.

QVicquid deſiderare vel cogitare poſſum ad ſolatium meum, non hic expecto, ſed in poſterum. Quod ſi omnia ſolatia mundi ſolus haberem, & omnibus deliciis frui poſſem, certum eſt quod diu durare non poſſent. Vnde non poteris anima mea plenè conſolari, nec perfectè recreari, niſi in Deo conſolatore pauperum, & ſuſceptore humilium. Expecta modicum anima mea, expecta diuinum promiſſum, & habebis abundantiam omnium bonorum in cælo. Si nimis inordinatè iſta appetis preſentia, perdes æterna & cæleſtia. Sint temporalia in vſu, æterna in deſiderio. Non potes aliquo bono temporali ſatiari, quia ad hæc fruenda non es creata. Etiam ſi omnia bona creata haberes, non poſſes eſſe felix & beata: ſed in deo qui cuncta creauit, tota beatitudo tua & felicitas conſiſtit, non qualis videtur & laudatur à ſtultis mundi amatoribus, ſed qualem expectant boni Chriſti fideles, & prægustant interdum ſpirituales ac mundi corde, quorum conuerſatio eſt in cælis. Vanum eſt & breue omne humanum ſolatium. Beatum & verum ſolatium, quod intus à veritate percipitur. Deuotus homo vbique ſecum fert conſolatorem ſuum Ieſum, & dicit ad eum: Adeſto mihi domine Ieſu in omni loco & tēpore. Hæc mihi ſit conſolatio, libenter velle carere omni humano ſolatio. Et ſi tua defuerit conſolatio, ſit mihi tua voluntas & iuſta probatio pro ſum-
Pſa. 102 mo ſolatio. Non enim in perpetuum iraſcêris, neque in æternum comminaberis.

Quòd omnis ſollicitudo in deo ponenda eſt. Cap. XIX.

Fili

Filli ſine me tecum agere quod volo, ego ſcio quid expediat tibi. Tu cogitas vt homo, in multis ſentis ſicut tibi humanus ſuadet affectus. Domine verum eſt quod dicis. Maior eſt ſollicitudo tua pro me, quàm omnis cura quam ego poſſum gerere pro me. Nimis enim caſualiter ſtat, qui non proiicit omnem ſollicitudinem ſuam in te. Domine dummodo voluntas mea recta & firma ad te permaneat, fac de me quicquid tibi placuerit, Non enim poteſt eſſe niſi bonum, quicquid de me feceris. Si me vis eſſe in tenebris, ſis benedictus: & ſi me vis eſſe in luce, ſis iterum benedictus. Si me dignaris conſolari, ſis benedictus: & ſi me vis tribulari, æque ſis ſemper benedictus. Fili ſic oportet te ſtare, ſi mecum deſideras ambulare. Ita promptus debes eſſe ad patiendum, ſicut ad gaudendum. Ita libenter debes eſſe inops & pauper, ſicut plenus & diues. Domine libenter patiar pro te, quicquid volueris venire ſuper me. Indifferenter volo de manu tua bonum & malum, dulce & amarum, lætum & triſte ſuſcipere, & pro omnibus mihi contingentibus gratias agere. Cuſtodi me ab omni peccato, & non timebo mortem nec infernum. Dummodo in æternum me non proiicias, nec deleas me de libro vitæ, non mihi nocebit quicquid venerit tribulationis ſuper me.

In omnibus acquieſcendū Deo.

Quòd temporales miſeriæ, Chriſti exemplo æquanimiter ſunt ferendæ. Cap. XX.

Fili, ego deſcendi de cælo pro tua ſalute, ſuſcepi tuas miſerias non neceſsitate, ſed charitate trahente, vt patientiam diſceres, & temporales miſerias non indignanter ferres. Nam ab hora ortus mei vſque ad exitum in cruce, non defuit mihi tolerantia doloris. Defectum rerum temporalium magnum habui, multas querimonias de me frequenter audiui, confuſiones & opprobria benigne ſuſtinui, pro beneficiis ingratitudinem recepi, pro miraculis blaſphemias, pro doctrina reprehenſiones. Domine quia fuiſti patiens in vita tua, in hoc maxime implendo præceptum patris tui, dignum eſt vt ego miſerrimus peccator ſecundum voluntatem tuam patienter ſuſtineam, & donec ipſe volueris, onus corruptibilis vitæ pro ſalute mea portem. Nam etſi oneroſa ſentitur præſens vita, facta eſt tamen iam per gratiam tuam longe mitior, atque exemplo tuo & ſanctorum tuorum veſtigiis, infirmis tolerabilior, & clarior, ſed & multo magis conſolatoria, quam olim in lege veteri fuerat, cum porta cæli clauſa perſiſteret, & obſcurior etiam via ad cælum videbatur, & quando tam pauci regnum cælorum quærere curabant. Sed neque qui tunc iuſti erant & ſaluandi, ante paſsionem tuam & ſacræ mortis debitum cæleſte regnū poterant introire. O quantas

Chriſtus viam nobis ad cęlum ſtrauit.

obnoxius & implicatus. Ex te ſemper ad nihil tendis: cito laberis, cito vinceris, cito turbaris, cito diſſolueris. Non habes quicquam vnde poſsis gloriari: ſed multa vnde te debeas vilificare, quia multo infirmior es, quàm vales comprehendere. Nihil ergo magnum tibi videatur ex omnibus quæ agis. Nihil grande, nihil precioſum & admirabile, nihil reputatione appareat dignum: quia nihil altum, nihil vere laudabile & deſiderabile, niſi quod æternũ eſt. Placeat tibi ſuper omnia æterna veritas, diſpliceat tibi ſuper omnia maxima tua vilitas. Nihil ſic timeas, nihil ſic vituperes & fugias ſicut vitia & peccata tua, quę magis diſplicere debent, quàm quælibet rerum damna. Quidam non ſincere coram me ambulant, ſed quadam curioſitate & arrogantia ducti volunt ſecreta mea ſcire, & alta dei intelligere, ſe & ſuam ſalutem negligentes. Hi ſæpe in magnas tentationes & peccata propter ſuam ſuperbiam & curioſitatem me eis aduerſante labuntur. Time iudicia dei, expaueſce iram omnipotentis. Noli diſcutere opera altiſsimi: ſed tuas iniquitates perſcrutare, in quantis videlicet deliquiſti, & quam multa bona neglexiſti. Quidam ſolum portant ſuam deuotionem in libris, quidam in imaginibus, quidam autem in ſignis exterioribus & figuris: Quidam habent me in ore, ſed modicum in corde. Sunt & alij qui intellectu illuminati, & affectu purgati, ad æterna ſemper anhelant, de terrenis grauiter audiunt: neceſsitatibus naturæ dolenter inſeruiunt. Et hi ſentiunt quid veritatis ſpiritus loquatur in eis: quia docet eos terrena deſpicere, & amare cæleſtia, mundum negligere, & cælum tota die ac nocte deſiderare.

De mirabili effectu diuini amoris. Cap. V I.

BEnedico te pater cęleſtis, pater domini mei Ieſu Chriſti, quia mei pauperis dignatus es recordari. O pater miſericordiarũ, & Deus totius conſolationis, gratias ago tibi, qui me indignum omni conſolatione, quandoque tua recreas viſitatione. Benedico te ſemper & glorifico, cum vnigenito filio tuo & ſpiritu ſancto paracleto in ſecula ſeculorum. Eia domine Deus amator ſancte meus: cum tu veneris in cor meum, exultabunt omnia interiora mea. Tu es gloria mea, & exultatio cordis mei: tu ſpes mea & refugium meum in die tribulationis meæ. Sed quia adhuc debilis ſum in amore, & imperfectus in virtute: ideo neceſſe habeo à te confortari & conſolari: propterea viſita me ſæpius, & inſtrue diſciplinis ſanctis. Libera me à paſsionibus malis, & ſana cor meum ab omnibus affectionibus inordinatis & vitiis, vt intus ſanatus & bene purgatus, aptus efficiar ad amandum, fortis ad patiendũ, ſtabilis ad perſeuerandum. Magna res eſt amor, magnum omnino bonum

no bonum, quod ſolum leue facit omne oneroſum, & fert æqualiter omne inæquale. Nam onus ſine onere portat, & omne amarum dulce ac ſapidum efficit. Amor Ieſu nobilis ad magna operanda impellit, & ad deſiderāda ſemper perfectiora excitat. Amor vult eſſe ſurſum: nec vllis infimis rebus detineri. Amor vult eſſe liber, & ab omni mūdana affectione alienus, ne internus eius impediatur affectus: ne per aliquod commodum temporale implicationes ſuſtineat, aut per incommodum ſuccumbat. Nihil dulcius eſt amore, nihil fortius, nihil altius, nihil latius, nihil iucundius, nihil plenius, nihil melius in cælo & in terra: quia amor ex deo natus eſt: nec poteſt niſi in deo ſuper omnia creata quieſcere. Amans volat, currit, lætatur, liber eſt & nō tenetur, dat omnia pro omnibus, & habet omnia in omnibus, quia in vno ſummo ſuper omnia quieſcit, ex quo omne bonū fluit & procedit. Non reſpicit ad dona, ſed ad donantem ſe conuertit ſuper omnia bona. Amor modum ſæpè neſcit: ſed ſuper omnem modū ferueſcit. Amor onus nō ſentit, labores non reputat, plus affectat quàm valet, de impoſsibilitate non cauſatur: quia cuncta ſibi poſſe & licere arbitratur. Valet igitur ad omnia, & multa implet & effectui mancipiat, vbi non amans deficit & iacet. Amor vigilat: & dormiens non dormitat. Fatigatus non laſſatur, arctatus non coarctatur, territus non conturbatur, ſed ſicut viuax flamma & ardens facula ſurſum erūpit, ſecureque pertranſit. Si quis amat, nouit quid hęc vox clamet. Magnus clamor in auribus dei eſt ipſe ardēs affectus animę, quę dicit, Deus meus amor meus, tu totus meus & ego totus tuus. Dilata me in amore: vt diſcā interiori cordis ore deguſtare quā ſuaue ſit amare, & in amorę liquefieri & natare. Tenear amore vadens ſupra me prę nimio feruore & ſtupore. Cantem amoris canticum, ſequar te dilectum meum in altum: deficiat in laude tua anima mea iubilans ex amore. Amem te plus quàm me, nec me niſi propter te: & omnes in te, qui verè amant ſicut iubet lex amoris lucēs ex te. Eſt amor velox, ſincerus, pius, iucundus, & amœnus: fortis, patiens, fidelis, prudēs, longanimis, virilis, & ſeipſum nunquam quærens. Vbi enim ſeipſum aliquis quærit, ibi ab amore cadit. Eſt amor circunſpectus, humilis, & rectus: non mollis, non leuis, nec vanis intendens rebus: ſobrius, caſtus, ſtabilis, quietus, & in cūctis ſenſibus cuſtoditus. Eſt amor ſubiectus & obediens prælatis: ſibi vilis & deſpectus, deo deuotus & gratificus: confidens & ſperans ſemper in eo, etiam cum ſibi nō ſapit Deus: quia ſine dolore non viuitur in amore. Qui non eſt paratus omnia pati, & ad voluntatē ſtare dilecti: nō eſt dignus amator appellari. Oportet amantem omnia dura & amara propter dilectū libēter amplecti: nec ob cōtraria accidētia ab eo deflecti.

De pro-

De probatione veri amatoris. Cap. VII.

FIlli non es adhuc fortis & prudens amator. Quare domine? Quia propter modicam contrarietatem deficis a cœptis, & nimis auide conſolationem quæris. Fortis amator ſtat in tentationibus nec callidis credit perſuaſionibus inimici. Sicut in proſperis ei placeo, ita in aduerſis nõ diſpliceo. Prudens amator non tam donum amãtis conſiderat, quàm dantis amorẽ. Affectum potius attendit quàm cenſum: & infra dilectum omnia data ponit. Nobilis amator non quieſcit in dono, ſed in me ſuper omne donum. Non eſt ideo totum perditum, ſi quandoque minus bene de me vel de ſanctis meis ſentis quam velles. Affectus ille bonus dulcis quẽ interdum percipis, effectus gratiæ præſentis eſt, & quidã prægustus patriæ cæleſtis: ſuper quo nõ nimium innitendum eſt, quia vadit & venit. Certare autem aduerſus incidentes malos animi motus, ſuggeſtionemque ſpernere diaboli, inſigne eſt virtutis & magni meriti. Non ergo te conturbent alienæ phantaſiæ de quacunque materia ingeſtæ. Forte ſerua propoſitum, & intentionem rectam ad Deum. Non eſt illuſio quod aliquando in exceſſum ſubito raperis: & ſtatim ad ineptias ſolitas cordis reuerteris. Illas enim inuite magis pateris quàm agis: & quandiu diſplicent & reniteris, meritum eſt & non perditio. Scito quod antiquus inimicus omnino nititur impedire deſiderium tuum in bono, & ab omni deuoto exercitio euacuare: a ſanctorum ſcilicet cultu, a pia paſsionis meæ memoria, à peccatorum vtili recordatione, à proprij cordis cuſtodia, & à firmo propoſito proficiendi in virtute. Multas malas cogitationes ingerit, vt tædium tibi faciat & horrorem, vt ab oratione reuocet & ſacra lectione. Diſplicet ipſi humilis confeſsio, & ſi poſſet, à communione ceſſare faceret. Non credas ei, neque cures illum: licet ſæpius tibi deceptionis tetenderit laqueos. Ipſi imputa, cum mala ingerit & immunda. Dicito illi: Vade immunde ſpiritus, erubeſce miſer. Valde immundus es tu: qui talia infers auribus meis. Diſcede à me ſeductor peſsime, non habebis in me partem vllam: ſed Ieſus mecum erit tanquam bellator fortis, & tu ſtabis confuſus. Malo mori, & omnem pœnam ſubire, quàm tibi conſentire. Tace & obmuteſce, non audiam te amplius, licet mihi plures moliaris moleſtias. Dominus illuminatio mea & ſalus mea: quem timebo? Dominus protector vitæ meæ: a quo trepidabo? Si conſiſtant aduerſum me caſtra: non timebit cor meum. Dominus adiutor meus & redemptor meus. Certa tanquam miles bonus: & ſi interdum ex fragilitate corruis, reſume uires fortiores prioribus, confidens de ampliori gratia mea. Et multum præcaue à vana complacentia & ſuperbia. Propter hoc multi

Fortis amor tẽtatione probatur.

Pſal. 26.

multi in errorem ducuntur, & in cæcitatem pene incurabilem quandoque labuntur. Sit tibi in cautelam & perpetuam humilitatem ruina hæc ſuperborum de ſe ſtulte præſumentium.

De occultanda gratia ſub humilitatis cuſtodia. Cap. VIII.

FIli, vtilius eſt tibi & ſecurius deuotionis gratiam abſcondere, nec in altum te efferre, nec multum inde loqui, neque multum ponderare: ſed magis temetipſum deſpicere, & tanquam indigno datam timere. Non eſt iſti affectioni tenacius inhærendum, quæ citius poteſt mutari in contrarium. Cogita in gratia, quàm miſer & inops eſſe ſoles ſine gratia. Nec eſt in eo tantum ſpiritualis vitæ profectus, cum conſolationis habueris gratiam, ſed cum humiliter & abnegate patienterque tuleris eius ſubtractionem: ita quòd tunc ab orationis ſtudio non torpeas, nec reliqua opera tua ex vſu facienda omnino dilabi permittas, ſed vt optime potueris & intellexeris, libenter quod in te eſt facias, nec propter ariditatem ſeu anxietatem mentis quam ſentis, te totaliter negligas. Multi enim ſunt, qui cum non bene eis ſucceſſerit, ſtatim impatientes fiunt aut deſides. Non enim ſemper eſt in poteſtate hominis via eius, ſed dei eſt dare & conſolari quando vult, & quantum vult, & cui vult: ſicut ſibi placuerit, & non amplius. Quidam incauti propter deuotionis gratiam ſeipſos deſtruxerunt, quia plus agere voluerunt, quàm potuerunt, non penſantes ſuæ paruitatis menſuram, ſed magis cordis affectum ſequentes, quàm rationis iudicium. Et quia maiora præſumpſerunt quàm deo placitum fuit, idcirco gratiam cito perdiderunt. Facti ſunt inopes & viles relicti, qui in cælum poſuerunt nidum ſibi: vt humiliati & depauperati diſcãt non in alis ſuis volare, ſed ſub pennis meis ſperare. Qui adhuc noui ſunt & imperiti in via domini, niſi conſilio diſcretorum ſe regant, facilius decipi poſſunt & elidi. Quòd ſi ſuum ſentire magis ſequi quàm aliis exercitatis credere volunt: erit eis periculoſus exitus, ſi tamen trahi à proprio conceptu noluerint. Raro ſibiipſis ſapientes, ab aliis regi humiliter patiuntur. Melius eſt modicum ſapere cum humilitate & parua intelligentia, quàm magna ſcientiarum theſauri cum vana complacentia. Melius eſt tibi minus habere, quàm multum vnde poſſes ſuperbire. Non ſatis diſcrete agit qui ſe totum lætitiæ tradit, obliuiſcens priſtinæ inopiæ ſuæ, & caſti timoris domini qui timet gratiam oblatam amittere. Non etiam ſatis virtuoſè ſapit, qui tempore aduerſitatis & cuiuſquam grauitatis nimis deſperate ſe gerit, & minus fidenter de me quàm oportet recogitat ac ſentit. Qui tempore pacis nimis ſecurus eſſe voluerit, ſæpe tempore belli nimis deiectus & formidoloſus reperietur. Si ſcires ſemper humilis & modicus in

Hie. 10.

cus in

eus in te permanere, nec non ſpiritum tuum bene moderari ac regere, non incideres tam cito in periculum & offenſam. Conſilium bonum eſt, vt feruoris ſpiritu concepto, mediteris quid futurum ſit abſcedente lumine. Quod dum contigerit, recogita & denuo lucem poſſe reuerti, quam ad cautelam tibi, mihi autem ad gloriam ad tempus ſubtraxi. Vtilior eſt enim ſæpe talis probatio, quàm ſi ſemper proſpera pro tua haberes voluntate. Nam merita non ſunt ex hoc æſtimanda, ſi quis plures viſiones aut conſolationes habeat, vel ſi peritus ſit in ſcripturis, aut in altiori ponatur gradu: ſed ſi vera fuerit humilitate fundatus, & diuina charitate repletus, ſi Dei honorem pure & integre ſemper quærat, ſi ſeipſum nihil reputet, & in veritate deſpiciat, atque ab aliis etiam deſpici & humiliari magis gaudeat quàm honorari.

De vili æſtimatione ſuiipſius in oculis Dei. Cap. IX.

Ge. 18. LOquar ad dominum meum, cum ſim puluis & cinis. Si me amplius reputauero, ecce tu ſtas contra me, & dicunt teſtimonium verum iniquitates meæ, nec poſſum contradicere. Si autem me vilificauero, & ad nihilum redegero, & ab omni propria reputatione defecero, atque ſicut ſum pulueriza uero: erit mihi propitia gratia tua, & vicina cordi meo lux, & omnis æſtimatio quantulacunque minima in valle nihileitatis meæ ſubmergetur, & peribit in æternum. Ibi oſtendes me mihi quid ſum, quid fui, & quo deueni: quia nihil ſum, & neſciui. Si mihiipſi relinquor, ecce nihil & tota infirmitas. Si autem ſubito me reſpexeris, ſtatim fortis efficior, & nouo repleor gaudio. Et mirum valde quòd ſic repente ſubleuor, & tam benignè à te complector, qui proprio pondere ſemper ad ima feror. Facit hoc amor tuus gratis præueniens me, & in tam multis ſubueniens neceſsitatibus, à grauibus quoque cuſtodiens me periculis, & ab innumeris (vt verè dicam) eripiens malis. Me ſiquidem male amando, me perdidi: & te ſolùm quærendo & purè amando, me & te pariter inueni, atque ex amore tui profundius ad nihilum me redegi: quia tu ô dulciſsimè facis mecum ſupra meritum omne, & ſupra id quòd audeo ſperare vel rogare. Benedictus ſis Deus meus, quia licet ego omnibus bonis ſim indignus, tua tamen nobilitas & infinita bonitas nunquam ceſſat bene facere etiam ingratis, & longè à te auerſis. Conuerte nos ad te, vt ſimus grati, humiles, & deuoti: quia ſalus noſtra tu es, virtus & fortitudo noſtra.

Quòd omnia ad deum ſicut ad finem vltimum ſunt referenda. Cap. X.

Fili

FIli ego debeo eſſe finis tuus ſupremus & vltimatus, ſi verè deſideras eſſe beatus. Ex hac intentione purificabitur affectus tuus, ſæpius ad ſeipſum, & ad creaturas malè incuruatus. Nam ſi teipſum in aliquo quæris. ſtatim in te deficis & areſcis. Omnia ergo ad me principaliter referas, quia ego ſum qui omnia dedi. Sic ſingula conſidera, ſicut ex ſummo bono manantia: & ideo ad me tanquam ad ſuam originem cuncta ſunt reducenda. Ex me puſillus & magnus, pauper & diues tanquam ex fonte viuo aquam hauriunt viuam, & qui mihi ſponte & libere deſeruiunt, gratiam pro gratia accipient. Qui autem extra me voluerit gloriari, vel in aliquo priuato bono delectari, non ſtabilietur in verò gaudio, neque in corde ſuo dilatabitur, ſed multipliciter impedietur & anguſtiabitur. Nihil ergo tibi de bono adſcribere debes, nec alicui homini virtutem meam attribuas, ſed totum da Deo, ſine quo nihil habet homo. Ego totum dedi, ego totum iterum habere volo, & cum magna diſtrictione gratiarum actiones requiro. Hæc eſt veritas, qua fugatur gloriæ vanitas. Et ſi intrauerit cæleſtis gratia & vera charitas, non erit aliqua inuidia, nec contractio cordis, neque priuatus amor occupabit. Vincit enim omnia diuina charitas, & dilatat omnes animæ vires. Si rectè ſapis, in me ſolo gaudebis, in me ſolo ſperabis: quia nemo bonus niſi ſolus Deus, qui eſt ſuper omnia laudandus, & in omnibus benedicendus.

Vbique Chriſtus ſit ſcopus noſter vnicus.

Quòd ſpreto mundo dulce eſt ſeruire deo. Cap. XI.

NVnc iterum loquar domine, & non ſilebo, dicam in auribus dei mei, domini mei, & regis mei qui eſt in excelſo. O quàm magna multitudo dulcedinis tuæ domine, quàm abſcondiſti timentibus te. Sed quid es amantibus, quid toto corde tibi ſeruiētibus? Verè ineffabilis dulcedo contēplationis tuæ, quam largiris amantibus te. In hoc maximè oſtendiſti mihi dulcedinem charitatis tuæ, quia cum non eſſem, feciſti me: & cum errarem longè a te, reduxiſti me vt ſeruirem tibi, & præcepiſti vt diligam te. O fons amoris perpetui, quid dicam de te? Quomodo potero tui obliuiſci, qui mei dignatus es recordari? Etiam poſtquam contabui & perij, feciſti vltra omnem ſpem miſericordiam cum ſeruo tuo, & vltra omne meritum, gratiam & amicitiam exhibuiſti. Quid retribuam tibi pro gratia iſta? Non enim omnibus datum eſt, vt omnibus abdicatis ſæculo renuncient, & monaſticam vitam aſſumant. Nunquid magnum eſt vt tibi ſeruiam, cui omnis creatura ſeruire tenetur? Non magnum mihi videri debet ſeruire tibi, ſed potius hoc mihi magnum & admirandum apparet, quòd tam pauperem & indignum

Pſal. 30.

Indignum dignaris in ſeruum recipere, & dilectis ſeruis tuis adunare. Ecce omnia tua ſunt quæ habeo, & vnde tibi ſeruio. Veruntamen viceuerſa tu magis mihi ſeruis quàm ego tibi. Ecce cælum & terra quæ in miniſterium hominis creaſti, præſto ſunt, & faciunt quotidie quæcunque mandaſti. Et hoc parum tibi viſum eſt, quin etiam angelos in miniſterium hominis ordinaſti. Tranſcendit autem hæc omnia, quòd tu ipſe ſeruire homini dignatus es, & teipſum ei daturum promiſiſti. Quid dabo tibi pro omnibus iſtis innumeris bonis? Vtinam poſſem tibi ſeruire cunctis diebus vitæ meæ. Vtinam vel vno die dignum ſeruitium exhibere ſufficerem. Verè tu es dignus omni ſeruitio, omni honore, & laude æterna. Verè dominus meus es, & ego pauper ſeruus tuus, qui totis viribus teneor tibi ſeruire, nec vnquam in laudibus tuis debeo faſtidire. Sic volo, ſic deſidero, & quicquid mihi deeſt, tu digneris ſupplere. Magnus honor, magna gloria tibi ſeruire, & omnia propter te contemnere. Habebunt enim gratiam magnam, qui ſponte ſe ſubiecerint tuæ ſanctiſsimæ ſeruituti. Inuenient ſuauiſsimam ſancti ſpiritus conſolationem, qui pro amore tuo omnem carnalem abiecerint delectationem. Conſequentur magnam cordis libertatem, qui arctam pro nomine tuo ingrediuntur viam, & omnem mundanam neglexerint curam. O grata & iucunda dei ſeruitus, qua homo veraciter efficitur liber & ſanctus. O ſacer ſtatus religioſi famulatus, qui hominem angelis reddit æqualem deo placabilem, dæmonibus terribilē, & cunctis fidelibus commendabilem. O amplectendum & ſemper optandum ſeruitium, quo ſummum promeretur bonum, & gaudium acquiritur ſine fine manſurum.

Deus ſeruit nobis magis quā nos illi.

Quòd deſideria cordis examinanda ſunt & moderanda. Cap. XII.

FIli oportet te adhuc multa addiſcere quæ necdum bene didiciſti. Quæ ſunt hæc domine? Vt deſiderium tuum ponas totaliter ſecundum beneplacitum meum, & tuiipſius amator non ſis, ſed meæ voluntatis cupidus æmulator. Deſideria te ſæpe accendunt, & vehementer impellunt, ſed cōſidera an propter honorem meum, an propter tuum cōmodum magis mouearis. Si ego ſum in cauſa, bene contentus eris, quomodocunque ordinauero. Si autem de proprio quæſtu aliquid latet, ecce hoc eſt quod te impedit & grauat. Caue ergo ne nimium innitaris ſuper deſiderio præconcepto, me non conſulto, ne forte poſtea pœniteat aut diſpliceat quod primo placuit, & quaſi pro meliore zelaſti. Non enim omnis affectio quæ videtur bona, ſtatim eſt ſequenda, ſed neque omnis contraria affectio ad primum fugienda. Expedit interdum refrenatione vti etiam in bonis ſtudiis & deſideriis,

ne

ne per importunitatem mentis diſtractionem incurras, ne aliis per indiſciplinationẽ ſcandalum generes, vel etiam per reſiſtentiam aliorum ſubitò turberis & corruas. Interdum verò oportet violentia vti, & viriliter appetitui ſenſitiuo contraire, nec aduertere quid velit caro & quid non velit, ſed hoc magis ſatagere, vt ſubiecta ſit etiam nolens, ſpiritui. Et tadiu caſtigari debet & cogi ſeruituti ſubeſſe, donec parata ſit ad omnia, paucisque contenta eſſe diſcat, & ſimplicibus delectari, nec cōtra aliquod inconueniens muſsitare.

De informatione patientiæ, & luctamine aduerſus concupiſcentias. Cap. XIII.

DOmine Deus, vt audio, patientia eſt mihi valde neceſſaria: multa enim in hac vita accidunt contraria. Nam qualitercunque ordinauero de pace mea, nō poteſt eſſe ſine bello & dolore vita mea. Ita eſt fili. Non autem volo te talem quærere pacẽ, quæ tentationibus careat, aut contraria non ſentiat: ſed tunc æſtima te pacem inueniſſe, cū fueris variis tribulationibus exercitatus, & in multis cōtrarietatibus probatus. Si dixeris te non multa poſſe pati, quomodo tunc ſuſtinebis ignẽ purgatorij? De duobus malis ſemper minus eſt eligendum. Vt ergo æterna futura ſupplicia poſsit euadere, mala præſentia ſtudeas pro deo æquanimiter tolerare. An putas quòd homines ſæculi huius nihil aut parum patiantur? Nec hoc inuenies, etiam ſi delicatiſsimos quæſieris. Sed habent (inquis) multas delectationes, & proprias ſequuntur voluntates, ideoque parum pōderant ſuas tribulationes. Eſto quòd ita ſit vt habeant quicquid voluerint, ſed quandiu putas durabit? Ecce quemadmodum fumus deficient abundantes in ſæculo, & nulla erit recordatio præteritorum gaudiorum. Sed & cùm adhuc viuunt, non ſine amaritudine & tædio ac timore in eis quieſcunt. Ex eadem nanque re vnde ſibi delectationem concipiunt, inde doloris pœnā frequenter recipiunt. Pſal. 36. Iuſtè illis fit, vt qui inordinatè delectationes quærunt & ſequuntur, non ſine amaritudine & confuſione eas expleant. O quàm breues, quàm falſæ, quàm inordinatæ & turpes omnes ſunt. Veruntamen præ ebrietate & cæcitate non intelligunt, ſed velut muta animalia propter modicum corruptibilis vitæ delectamentum mortem animæ incurrunt. Eccl. 18. Tu ergo fili poſt concupiſcentias tuas non eas, & à voluntate tua auertere. Delectare in domino, & dabit tibi petitiones cordis tui. Pſal. 36. Etenim ſi veraciter vis delectari, & abundantius à me conſolari, ecce in contemptu omnium mundanorum & in abſciſsione omnium infimarum delectationum erit benedictio tua, & copioſa reddetur tibi conſolatio. Et quanto plus te ab omni creaturarum ſolatio ſubtraxeris,

eris, tanto in me ſuauiores & potentiores conſolationes inueni-es. Sed primo non ſine quadam mentis triſtitia & labore certa-minis ad has pertinges. Obſiſtet inolita conſuetudo, ſed melio-ri conſuetudine deuincetur. Remurmurabit caro, ſed ſpiritus feruore frenabitur. Inſtigabit te & exacerbabit ſerpens anti-quus, ſed oratione fugabitur, inſuper & labore vtili aditus ei magnus obſtruetur.

De obedientia humilis ſubditi ad exemplum Ieſu Chriſti. Cap. XIIII.

FIli, qui ſe ſubtrahere nititur ab obedientia, ipſe ſe ſubtrahit à gratia. Et qui quærit habere priuata, amittit cõmunia. Qui non libenter & ſponte ſuo ſuperiori ſe ſubdit, ſignũ eſt quod caro ſua necdũ perfecte illi obediat, ſed ſæpe recalcitrat & mur-murat. Diſce ergo celeriter ſuperiori tuo te ſubmittere, ſi car-nem tuam optas ſubiugare. Citius namque exterior vincitur ini-micus, ſi interior homo non fuerit deuaſtatus. Non eſt moleſtior & peior animæ hoſtis, quàm corpus tuum non bene concordans ſpiritui. Oportet omnino verum te aſſumere tuiipſius contem-ptum, ſi vis præualere aduerſus carnem & ſanguinem. Quia ad-huc nimis inordinate te diligis, ideo plenè te reſignare aliorum voluntati trepidas. Sed quid magnum ſi tu, qui puluis es & nihil, propter deũ te ſubdis homini, quandò ego omnipotens & altiſ-ſimus qui cuncta creaui ex nihilo me homini propter te humili-ter ſubieci? Factus ſum omnium humillimus & infimus, vt tuam ſuperbiam mea humilitate vinceres. Diſce obtẽperare puluis, diſ-ce te humiliare terra & limus, & ſub omnium pedibus incuruare. Diſce voluntates tuas frangere, & ad omnem ſubiectionem te dare. Exardeſce contra te, nec patiaris tumorẽ in te viuere, ſed ita ſubiectum & paruulũ te exhibe, vt omnes ſuper te ambulare poſ-ſint, & ſicut lutum platearũ cõculcare. Quid habes homo inanis conqueri? Quid ſordide peccator potes contradicere exprobran-tibus tibi, qui totiens deum offendiſti, & totiens infernum me-ruiſti? Sed pepercit tibi oculus meus, quia precioſa fuit anima tua in conſpectu meo, vt cognoſceres dilectionem meã, & gra-tus ſemper beneficiis meis exiſteres, & ad veram ſubiectionem & humilitatem te iugiter dares, patienterque proprium contem-ptum ferres.

De occultis dei iudiciis conſiderandis, ne extollamur in bonis. Cap. XV.

Iob. 15. Iob. 4. INtonas ſuper me iudicia tua domine, & timore cõcutis omnia oſſa mea, & expaueſcit anima mea valde. Sto attonitus & con-ſidero quia cæli non ſunt mundi in conſpectu tuo. Si in angelis reperiſti prauitatẽ, nec tamen pepercisti, quid fiet de me? Cecide-runt ſtellæ de cælo, & ego puluis quid præſumo. Quorum opera

vide-

videbantur laudabilia, ceciderunt ad infima: & qui comedebant panē angelorum, vidi ſiliquis delectari porcorū. Nulla eſt ergo ſanctitas, ſi manum tuā domine retrahas: Nulla ſapientia prodeſt ſi gubernare deſiſtas. Nulla iuuat fortitudo, ſi cōſeruare deſinas: Nulla ſecura caſtitas, ſi eam non protegas. Nulla propria prodeſt cuſtodia, ſi non aſsit tua ſacra vigilantia. Nam relicti mergimur & perimus, viſitati verò viuimus & erigimur. Inſtabiles quippe ſumus, ſed per te cōfirmamur: tepeſcimus, ſed à te accendimur. O quàm humiliter & abiectè mihi de meipſo ſentiēdum eſt, quàm nihili pendendū, ſi quid boni videar habere? O quàm profunde me ſubmittere debeo ſub abyſſalibus iudiciis tuis domine, vbi nihil aliud me eſſe inuenio quàm nihil & nihil? O pondus immenſum, ô pelagus intrāſnatabile, vbi aliud nihil de me reperio, quam in toto nihil. Vbi eſt ergo latebra gloriæ? Vbi confidentia de virtute cōcepta? Abſorpta eſt omnis gloriatio vana in profunditate iudiciorum tuorū ſuper me. Quid eſt omnis caro in conſpectu tuo? Nunquid gloriabitur lutum contra formantem ſe? Eſa. 29. Quomodo poteſt erigi vaniloquio, cuius cor in veritate ſubiectum eſt deo? Non eum totus mundus eriget, quem veritas ſubiecit: nec omnium laudantium ore mouebitur, qui totam ſpem ſuam in deo firmauit. Nam & ipſi qui loquuntur, ecce omnes nihil, & deficient cum ſonitu verborum. Veritas autem domini manet in æternum.

Qualiter ſtandum ſit ac dicendum in omni re deſiderabili. Cap XVI.

Filli ſic dicas in omni re. Domine ſi tibi placitum fuerit honor tuus, fiat hoc ita. Domine ſi fuerit honor tu⁹, fiat hoc in nomine tuo. Domine ſi mihi videris expedire, & vtile eſſe probaueris, tūc da mihi hoc vti ad honorem tuū. Sed ſi mihi nociuū fore cognoueris, nec animæ meæ ſaluti prodeſſe, aufer à me tale deſiderium. Non enim omne deſideriū à ſpiritu ſancto eſt, etiā ſi homini videatur rectum aut bonum. Difficile eſt pro vero iudicare vtrum ſpiritus bonus an alienus te impellat ad deſiderandū hoc vel illud, an etiam ex proprio mouearis ſpiritu. Multi in fine ſunt decepti, qui primo bono ſpiritu videbantur inducti. Igitur ſemper cum timore dei & cordis humilitate deſiderandum eſt & petendū quicquid deſiderabile menti occurrit, maximeq́ue cū propria reſignatione mihi totum cōmittendum eſt, atque dicēdum, Domine tu ſcis qualiter meli⁹ eſt, fiat hoc vel illud ſicut volueris. Da quod vis, & quantū vis, & quādo vis. Fac mecū ſicut ſcis, & ſicut tibi magis placuerit, & maior honor tuus fuerit. Pone me vbi vis, & libere age mecū in omnibus. In manu tua ego ſum, gyra & reuerſa me per circuitum. En ego ſeruus tuus paratus ad omnia,

quoniam non deſidero mihi viuere, ſed tibi, vtinam dignè & perfectè.

Oratio pro beneplacito dei perficiendo. Cap XVII.

CONcede mihi benignißimè Ieſu gratiam tuam, vt mecum ſit & mecum laboret, mecumque vſque in finem perſeueret. Da mihi ſemper deſiderare & velle quod tibi magis acceptum & charius placet. Tua voluntas mea ſit, & mea voluntas tuam ſequatur ſemper, & optime ei concordet. Sit mihi vnum velle & nolle tecum, nec aliud poſſe velle ac nolle, niſi quod tu vis & non vis. Da mihi omnibus mori quæ in mundo ſunt, & propter te amare contemni & neſciri in hoc ſæculo. Da mihi ſuper omnia deſiderata in te quieſcere, & cor meum in te pacificare. Tu vera pax cordis, tu ſola requies. Extra te dura ſunt omnia & inquieta. In hac pace in idipſum, hoc eſt in te vno ſummo & æterno bono, dormiam & requieſcam. Amen.

Quòd verum ſolatium in ſolo Deo quærendum.
Cap. XVIII.

QVicquid deſiderare vel cogitare poſſum ad ſolatium meum, non hic expecto, ſed in poſterum. Quod ſi omnia ſolatia mundi ſolus haberem, & omnibus deliciis frui poſſem, certum eſt quod diu durare non poſſent. Vnde non poteris anima mea plenè conſolari, nec perfectè recreari, niſi in Deo conſolatore pauperum, & ſuſceptore humilium. Expecta modicum anima mea, expecta diuinum promiſſum, & habebis abundantiam omnium bonorum in cælo. Si nimis inordinatè iſta appetis præſentia, perdes æterna & cæleſtia. Sint temporalia in vſu, æterna in deſiderio. Non potes aliquo bono temporali ſatiari, quia ad hæc fruenda non es creata. Etiam ſi omnia bona creata haberes, non poſſes eſſe felix & beata: ſed in deo qui cuncta creauit, tota beatitudo tua & felicitas conſiſtit, non qualis videtur & laudatur à ſtultis mundi amatoribus, ſed qualem expectant boni Chriſti fideles, & prægustant interdum ſpirituales ac mundi corde, quorum conuerſatio eſt in cælis. Vanum eſt & breue omne humanum ſolatium. Beatum & verum ſolatium, quod intus à veritate percipitur. Deuotus homo vbique ſecum fert conſolatorem ſuum Ieſum, & dicit ad eum: Adeſto mihi domine Ieſu in omni loco & tēpore. Hæc mihi ſit conſolatio, libenter velle carere omni humano ſolatio. Et ſi tua defuerit conſolatio, ſit mihi tua voluntas & iuſta probatio pro ſummo ſolatio. Non enim in perpetuum iraſcêris, neque in æternum comminaberis. Pſa.102

Quòd omnis ſollicitudo in deo ponenda eſt. Cap. XIX.

Fili

Fili ſine me tecum agere quod volo, ego ſcio quid expediat tibi. Tu cogitas vt homo, in multis ſentis ſicut tibi humanus ſuadet affectus. Domine verum eſt quod dicis. Maior eſt ſollicitudo tua pro me, quàm omnis cura quam ego poſſum gerere pro me. Nimis enim caſualiter ſtat, qui non proiicit omnem ſollicitudinem ſuam in te. Domine dummodo voluntas mea recta & firma ad te permaneat, fac de me quicquid tibi placuerit, Non enim poteſt eſſe niſi bonum, quicquid de me feceris. Si me vis eſſe in tenebris, ſis benedictus: & ſi me vis eſſe in luce, ſis iterum benedictus. Si me dignaris conſolari, ſis benedictus: & ſi me vis tribulari, æque ſis ſemper benedictus. Fili ſic oportet te ſtare, ſi mecum deſideras ambulare. Ita promptus debes eſſe ad patiendum, ſicut ad gaudendum. Ita libenter debes eſſe inops & pauper, ſicut plenus & diues. Domine libenter patiar pro te, quicquid volueris venire ſuper me. Indifferenter volo de manu tua bonum & malum, dulce & amarum, lætum & triſte ſuſcipere, & pro omnibus mihi contingentibus gratias agere. Cuſtodi me ab omni peccato, & non timebo mortem nec infernum. Dummodo in æternum me non proiicias, nec deleas me de libro vitæ, non mihi nocebit quicquid venerit tribulationis ſuper me.

In omnibus acquieſcendũ Deo.

Quòd temporales miſeriæ, Chriſti exemplo æquanimiter ſunt ferendæ. Cap. XX.

Fili, ego deſcendi de cælo pro tua ſalute, ſuſcepi tuas miſerias non neceſsitate, ſed charitate trahente, vt patientiam diſceres, & temporales miſerias non indignanter ferres. Nam ab hora ortus mei vſque ad exitum in cruce, non defuit mihi tolerantia doloris. Defectum rerum temporalium magnum habui, multas querimonias de me frequenter audiui, confuſiones & opprobria benigne ſuſtinui, pro beneficiis ingratitudinem recepi, pro miraculis blaſphemias, pro doctrina reprehenſiones. Domine quia fuiſti patiens in vita tua, in hoc maximè implendo præceptum patris tui, dignum eſt vt ego miſerrimus peccator ſecundum voluntatem tuam patienter ſuſtineam, & donec ipſe volueris, onus corruptibilis vitæ pro ſalute mea portem. Nam etſi oneroſa ſentitur præſens vita, facta eſt tamen iam per gratiam tuam longe mitior, atque exemplo tuo & ſanctorum tuorum veſtigiis, infirmis tolerabilior, & clarior, ſed & multo magis conſolatoria, quam olim in lege veteri fuerat, cum porta cæli clauſa perſiſteret, & obſcurior etiam via ad cælum videbatur, & quando tam pauci regnum cælorum quærere curabant. Sed neque qui tunc iuſti erant & ſaluandi, ante paſsionem tuam & ſacræ mortis debitum cæleſte regnũ poterant introire. O quantas

Chriſtus viam nobis ad cęlum ſtrauit.

tibi gratias teneor referre, quod rectam & bonā viam dignatus es mihi & cunctis fidelibus ad æternū regnum tuum oſtendere? Nam vita tua via noſtra, & per ſanctam patientiam ambulamus ad te, qui es corona noſtra. Niſi tu nos præceſsiſſes & docuiſſes, quis ſequi curaret? Heu quàm multi longè retroque manerent niſi tua præclara exempla inſpicerent? Ecce adhuc tepeſcimus auditis tot ſignis tuis & doctrinis: quid fieret ſi tantum lumen ad ſequendum te non haberemus?

De tolerantia iniuriarum, & quis verus patiens probetur. Cap. XXI.

Heb. 12. QVid eſt quod loqueris fili? Ceſſa conqueri, conſiderata vita & paſsione aliorum ſanctorum. Nondum vſque ad ſanguinem reperiſti. Parum eſt quod tu pateris, in comparatione eorum qui tam multa paſsi ſunt, tam fortiter tentati, tā grauiter tribulati, tam multipliciter probati & exercitati. Oportet te igitur aliorum grauiora ad mentē reducere, vt leuius feras tua minima. Et ſi tibi minima non videntur, vide ne hoc tua faciat impatientia. Siue tamen parua ſiue magna ſint, ſtude cuncta patienter ferre. Quanto melius te ad patiendū diſponis, tanto ſapientius agis, & amplius promereris, & feres leuius, animo & vſu ad hoc nō ſegniter paratis. Nec dicas, non valeo hoc ab homine tali pati, nec huiuſcemodi mihi patienda ſunt, graue enim intulit damnum, & improperat mihi quæ nunquā cogitauerā: ſed ab alio libenter patiar, & ſicut patiēda videro. Inſipiens eſt talis cogitatio, quæ virtutem patientię non conſiderat, nec à quo coronāda erit, ſed magis perſonas & offenſas ſibi illatas perpendit. Non eſt verus patiens, qui non vult pati niſi quantū ſibi viſum fuerit, & à quo ſibi placuerit. Verus autē patiens non attendit à quo homine, vtrū à prælato ſuo, an ab aliquo æquali aut inferiori, vtrū a bono & ſancto viro, an peruerſo & indigno exerceatur. ſed indifferenter ab omni creatura, quantūcunq; & quotienſcūque ei aliquid aduerſi acciderit, totū hoc gratanter de manu dei accipit, & ingens lucrū deputat, quia nihil apud deū quantumlibet paruum, pro eo tamē paſſum, poterit ſine meritò tranſire. Eſto igitur expeditus ad pugnā, ſi vis habere victoriā. Sine certamine non poteris venire ad patientiæ coronā. Si pati non vis, recuſas coronari. Si autē coronari deſideras, certa viriliter, ſuſtine patienter. Sine labore non tēditur ad requiem, nec ſine pugna peruenitur ad victoriam. Fac mihi domine poſsibile per gratiā, quod mihi impoſsibile videtur per naturā. Tu ſcis quòd modicum poſſum pati, & quod citò deiicior leui exurgente aduerſitate. Efficiatur mihi quælibet exercitatio tribulationis pro nomine tuo amabilis & optabilis nā pati & vexari pro te valde ſalubre eſt animæ meæ.

Verè patiens abs quouis amat exerceri.

De con-

De confeſſione propriæ infirmitatis, & huius vitæ miſeriis. Cap. XXII.

CONfitebor aduerſum me iniuſtitiam meam, confitebor tibi domine infirmitatem meam. Sæpè parua res eſt quæ me deiicit & contriſtat. Propono fortiter agere, ſed cum modica tentatio venerit, magna mihi fit anguſtia. Valde vilis quandoque res eſt, vnde grauis tentatio prouenit: & dum puto me aliquantulum tutum, cū non ſentio, inuenio me nonnunquā ex leui flatu penè deuictum. Vide ergo domine humilitatem meam, & fragilitatem tibi vndique notam. Miſerere mei, & eripe me de luto, vt non (Pſal. 68.) infigar, ne permaneam deiectus vſquequaque. Hoc eſt quod me frequenter reuerberat, & coram te confundit, quod tam labilis ſum, & infirmus ad reſiſtendum paſsionibus. Et ſi non omnino ad conſenſionem trahit, tamen mihi etiam moleſta & grauis eſt earum inſectatio, & tædet valde ſic quotidie viuere in lite. Ex hoc nota fit mihi infirmitas mea, quia multo facilius irruūt abominandæ ſemper phantaſiæ quam diſcedunt. Vtinam fortiſsime Deus Iſraël, zelator animarum fidelium, reſpicias ſerui tui laborem & dolorem, aſsiſtaſque illi in omnibus ad quæcunque perrexerit. Robora me cæleſti fortitudine, ne vetus homo miſera caro ſpiritui necdum plenè ſubiecta valeat dominari, aduerſus quam certare oportebit, quandiu ſpiratur in hac vita miſerrima. Heu qualis eſt hæc vita, vbi non deſunt tribulationes, & miſeriæ, vbi plena laqueis & hoſtibus ſunt omnia? Nam vna tribulatione ſeu tentatione recedente, alia accedit: ſed adhuc priore durante conflictu, aliæ plures ſuperueniunt & inſperatæ. Et quomodo poteſt amari vita habens tantas amaritudines, & tot ſubiecta calamitatibus & miſeriis? Quomodo etiam dicitur vita, tot generans mortes & peſtes? Et tamen amatur, & delectari in ea multis quæritur. Reprehenditur frequenter mundus, quòd fallax ſit & vanus, nec tamen facile relinquitur, quia concupiſcentiæ carnis nimis dominantur. Sed alia trahunt ad amandum, alia ad contemnendum. Trahunt ad amorem mundi deſiderium carnis, deſiderium oculorum, & ſuperbia vitæ, ſed pœnæ ac miſeriæ ſequentes ea, odium mundi pariunt & tædium. Sed vincit prò dolor delectatio praua mentem mundo deditam: & eſſe ſub ſentibus delicias reputat, quia dei ſuauitatem, & internam virtutis amœnitatem, nec vidit, nec guſtauit. (Iob. 30.) Qui autem mundum perfectè contemnunt, & Deo viuere ſub ſancta diſciplina ſtudent, iſti diuinam dulcedinem veris abrenunciatoribus promiſſam non ignorant, & quàm grauiter mundus errat, & variè fallitur, clarius vident.

Deploratio ac querimonia apud deū propriæ infirmitatis cóſcij ac miſeriarū huius vitæ perpeſſi.

Quod in Deo ſuper omnia bona & dona requieſcendum eſt. Cap. XXIII.

SVper omnia & in omnibus requieſce anima mea in domino ſemper, quia ipſe eſt ſanctorum æterna requies. Da mihi dulciſsime & amabiliſsime Ieſu in te ſuper omnem creaturā, requieſcere, ſuper omnem ſalutem & pulchritudinem, ſuper omnem gloriam & honorem, ſuper omnem potentiam & dignitatem, ſuper omnem ſcientiam & ſubtilitatem, ſuper omnes diuitias & artes, ſuper omnem lętitiam & exultationem, ſuper omnem famam & laudem, ſuper omnem ſuauitatem & conſolationem, ſuper omnem ſpem & promiſsionem, ſuper omne meritum & deſiderium, ſuper omnia dona & munera quæ potes dare & infundere, ſuper omne gaudium & iubilationem quam poteſt mens capere & ſentire: denique ſuper omnes angelos & archangelos, & ſuper omnem exercitum cæli, ſuper omnia viſibilia & inuiſibilia, & ſuper omne quod tu Deus meus non es, quia tu Deus meus ſuper omnia optimus. Tu ſolus altiſsimus, tu ſolus potentiſsimus, tu ſolus ſufficientiſsim⁹ & pleniſsimus, tu ſolus ſuauiſsimus & ſolatioſiſſimus, tu ſolus pulcherrimus & amabiliſsimus, tu ſolus nobiliſſimus & glorioſiſsimus ſuper omnia, in quo cūcta bona ſimul & perfecta ſunt, & ſemper fuerunt & erunt: atque ideo minus eſt & inſufficiens quicquid præter teipſum mihi donas, aut de teipſo reuelas vel promittis, te nō viſo nec plene adepto: quoniam quidem non poteſt cor meū veraciter requieſcere, nec totaliter contētari, niſi in te requieſcat, & omnia dona omnemque creaturam tranſcendat. O mi dilectiſsimè ſponſe Ieſu Chriſte, amator puriſsimè, dominator vniuerſæ creaturæ, quis mihi det pennas veræ libertatis ad volandum & pauſandum in te? O quando ad plenum dabitur vacare mihi, & videre quam ſuauis es domine deus meus? Quando ad plenum recolligam me in te, vt præ amore tui non ſentiam me, ſed te ſolum ſuper omnem ſenſum & modum in modo omnibus noto? Nunc autem frequenter gemo, & infelicitatem meam cum dolore porto, quia multa mala in hac valle miſeriarum occurrunt, quę me ſæpius conturbant, contriſtant & obnubilant, ſæpius impediūt & diſtrahunt, alliciunt & implicāt, ne liberum habeam acceſſum ad te, & ne iucūdis fruar amplexibus præſto ſemper beatis ſpiritibus. Moueat te ſuſpirium meum, & deſolatio multiplex in terra. O Ieſu ſplendor æternæ gloriæ, ſolamen peregrinantis animæ, apud te eſt os meum ſine voce, ſilentium meum loquitur tibi. Vſquequo tardat venire dominus meus? Veniat ad me pauperculum ſuum: & lætum faciat. Mittat manum ſuam, & me miſerum eripiat de omni anguſtia. Veni, veni, quia ſine te nulla erit læta dies aut hora, quia tu lætitia mea, & ſine te vacua eſt menſa mea. Miſer ſum, & quodammodo incarceratus & compedibus grauatus, donec lumine præſentiæ tuæ

me

me reficias, ac libertati dones vultúque amicabilem demonſtres. Quærant alij pro te aliud quodcunque libuerit, mihi aliud interim nil placet nec placebit, niſi tu Deus meus ſpes mea ſalus æterna. Non reticebo nec deprecari ceſſabo, donec gratia tua reuertatur, mihique tu intus loquaris, Ecce adſum. Ecce ego ad te quia inuocaſti me. Lacrimæ tuæ, & deſiderium animæ tuæ, humiliatio tua, & contritio cordis inclinauerunt me, & adduxerunt ad te. Et dixi. Domine inuocaui te, & deſideraui frui te, paratꝰ omnia reſpuere propter te. Tu enim prior excitaſti me, vt quærerem te. Sis ergo benedictus domine, qui feciſti hanc bonitatem cum ſeruo tuo, ſecundum multitudinem miſericordiæ tuæ. Quid habet vltrà dicere ſeruus tuus coram te, niſi vt humiliet ſe valde ante te, memor ſemper propriæ iniquitatis & vilitatis? Non enim eſt ſimilis tui in cunctis mirabilibus cæli & terræ. Sunt opera tua bona valde, iudicia vera, & prouidentia tua reguntur vniuerſa. Laus ergo tibi & gloria ô patris ſapiẽtia, te laudet & benedicat os meum, anima mea, & cuncta creata ſimul.

De recordatione beneficiorum dei multiplicium. Cap. XXIIII.

APeri domine cor meum in lege tua, & in præceptis tuis doce me ambulare. Da mihi intelligere voluntatem tuam, & cum magna reuerentia ac diligenti conſideratione beneficia tua tam in generali quam in ſpeciali memorari, vt dignè tibi deinceps valeam gratias referre. Verum ſcio & confiteor, nec pro minimo puncto me poſſe debitas gratiarum laudes perſoluere. Minor ego ſum omnibus bonis mihi præſtitis: & cum tuam nobilitatem attendo, deficit præ magnitudine illius ſpiritus meus. Omnia quæ in anima habemus & in corpore, & quæcunque exterius vel interius naturaliter vel ſupernaturaliter poſſidemus, tua ſunt beneficia, & te beneficum, pium, ac bonum commendant, a quo bona cuncta accepimus. Etſi alius plura, alius pauciora accepit, omnia tamen tua ſunt, & ſine te nec minimum haberi poteſt. Ille qui maiora accepit, non poteſt meritò ſuo gloriari, nec ſuper alios extolli, nec minori inſultare, quia ille maior & melior, qui ſibi minus adſcribit, & in regratiando humilior eſt atque deuotior. Et qui omnibus viliorem ſe exiſtimat, & indigniorem ſe iudicat, aptior eſt ad percipiendum maiora. Qui autem pauciora accepit, contriſtari non debet, nec indignanter ferre, neque ditiori inuidere, ſed te potius attendere, & tuã bonitatem maximè laudare, quod tam affluẽter, tam gratis, tam libenter ſine perſonarum acceptione tua munera largiris. Omnia ex te, & ideo in omnibus es laudandus. Tu ſcis quid vnicuique donari expediat: & cur iſte minus & ille amplius habeat, non noſtrum, ſed tuum eſt hoc diſcernere, apud

quem ſingulorum definita ſunt merita. Vnde domine Deus pro magno etiam reputo beneficio, non multa habere vnde exterius & ſecundum homines laus & gloria appareat: Ita vt conſiderata quis paupertate & vilitate perſonæ ſuæ; non modo nullam grauitatem aut triſtitiam vel deiectionem inde concipiat, ſed potius conſolationem & hilaritatem magnam, quia tu deus pauperes & humiles atque huic mundo deſpectos tibi elegiſti in familiares
Pſal.44. & domeſticos. Teſtes ſunt ipſi apoſtoli tui; quos principes ſuper omnem terram conſtituiſti. Fuerunt tamē ſine quærela conuerſati in mundo, tam humiles & ſimplices ſine omni malitia & dolo, vt etiam pati contumelias gauderent pro nomine tuo, & quæ mundus abhorret, ipſi amplecterentur affectu magno. Nihil ergo amatorem tuum & cognitorem beneficiorum tuorum ita lætificare debet, ſicut voluntas tua in eo, & beneplacitum æternæ diſpoſitionis tuæ, de qua tantum contentari debet & conſolari, vt ita libenter velit eſſe minimus, ſicut aliquis optaret eſſe maximus: & ita pacificus & contentus in nouiſſimo, ſicut in loco primo: atque ita libenter deſpicabilis & abiectus, nullius quoque nominis & famę, ſicut cęteris honorabilior & maior in mundo. Nam volūtas tua & amor honoris tui omnia excedere debet, & plus eum conſolari, magisque ei placere, quàm omnia beneficia ſibi data vel danda.

De quatuor magnam importantibus nobis pacem.

Cap. XXV.

FIli, nunc docebo te viam pacis & veræ libertatis. Fac domine quod dicis, quia hoc mihi gratum eſt audire. Stude fili alterius potius facere voluntatem quam tuam. Elige ſemper minus quàm plus habere. Quære ſemper inferiorem locum & omnibus ſubeſſe. Opta ſemper & ora vt voluntas dei integre fiat. Ecce talis homo ingreditur fines pacis & quietis. Domine ſermo tuus iſte breuis multum in ſe continet perfectionis. Paruus eſt dictu, ſed plenus ſenſu, & vber in fructu. Nam ſi poſſet à me fideliter cuſtodiri, nō poſſet tam facilis in me turbatio oriri. Nam quotiens me impacatum ſentio & grauatum, ab hac doctrina me receſsiſſe inuenio. Sed tu qui omnia potes, & animæ profectum ſemper diligis, adauge maiorē gratiam, vt poſsim tuum complere ſermonem, & meam perficere ſalutem.

Oratio contra cogitationes malas. *Cap.* XXVI.

DOmine Deus meus ne elongeris à me, Deus meus in auxilium meum reſpice, quoniam inſurrexerunt in me variæ cogitationes, & timores magni affligentes animā meam. Quomo-
Eſa 45. do pertranſibo illæſus? quomodo perfringā eas? Ego (inquit) ante te ibo, & glorioſos terræ humiliabo. Aperiam ianuam carceris,

ris, & arcana ſecretorum reuelabo tibi. Fac domine vt loqueris, & fugiant a facie tua omnes iniquæ cogitationes. Hæc ſpes & vnica conſolatio mea, ad te in omni tribulatione confugere, tibi confidere, te ex intimo inuocare, & patienter conſolationem tuam expectare.

Oratio pro illuminatione mentis. Cap. XXVII.

Clarifica me bone Ieſu claritate æterni luminis, & educ de habitaculo cordis mei tenebras vniuerſas. Cohibe euagationes multas, & elide vim facientes tẽtationes. Pugna fortiter pro me, & expugna malas beſtias, concupiſcentias dico illecebroſas, vt fiat pax in virtute tua, & abundantia laudis tuæ reſonet in aula ſancta, hoc eſt conſcientia pura. Impera ventis & tempeſtatibus: dic mari, quieſce: dic aquiloni, ne flaueris. & erit tranquillitas magna. Emitte lucem tuam & veritatem tuam, vt luceant ſuper terram, quia terra ſum inanis & vacua, donec illumines me. Effunde gratiam tuam deſuper, perfunde cor meum rore cæleſti, miniſtra deuotionis aquas ad irrigandam faciem terræ, ad producendum fructum bonum & optimum. Eleua mentem preſſam mole peccatorum, & ad cæleſtia totum deſiderium meum ſuſpende, vt guſtata ſuauitate ſupernæ felicitatis, pigeat de terrenis cogitare. Rape me & eripe me ab omni creaturarum indurabili conſolatione, quia nulla res creata appetitum meum plenariè valet quietare & conſolari. Iunge me tibi inſeparabili dilectionis vinculo, quoniam tu ſolus amanti ſufficis, & abſque te friuola ſunt vniuerſa.

De euitatione curioſæ inquiſitionis ſuper alterius vita. Cap. XXVIII.

Filli, noli eſſe curioſus, nec vacuas gere ſollicitudines. Quid hoc vel illud ad te? Tu me ſequere. Quid enim ad te, vtrum ille ſit talis vel talis, aut iſte ſic agit vel loquitur? Tu non indiges reſpondere pro alijs, ſed pro teipſo rationem reddes. Quid ergo te implicas? Ecce ego omnes cognoſco, & cuncta quæ ſub ſole fiunt, video, & ſcio qualiter cum vnoquoque ſit, quid cogitet, quid velit, & ad quem finem tendat eius intentio. Mihi igitur committenda ſunt omnia: tu verò ſerua te in bona pace, & dimitte agitantem agitare quantum voluerit. Veniet ſuper eum quicquid fecerit vel dixerit, quia me fallere non poteſt. Non ſit tibi curæ de magni nominis vmbra, non de multorum familiaritate, nec de priuata hominum dilectione. Iſta enim generant diſtractiones, & magnas in corde obſcuritates. Libenter loquerer tibi verbum meum, & abſcondita reuelarem, ſi aduentum meum diligenter obſeruares, & oſtium cordis mihi aperires. Eſto prouidus, & vigila in orationibus, & humilia te in omnibus.

In quibus

In quibus firma pax cordis, & verus profectus conſiſtit. Cap. XXIX.

Ioã. 14. FIli, ego locutus ſum: Pacem relinquo vobis, pacem meam do vobis: non quomodo mundus dat, ego do vobis Pacem omnes deſiderant, ſed quæ ad veram pacem pertinent, non omnes curant. Pax mea cum humilibus & manſuetis corde. Pax tua erit in multa patientia. Si me audieritis, & vocem meam ſecutus fueris, poteris multa pace frui. Quid igitur faciam? In omni re attende tibi, quid facias & quid dicas, & omnem intentionem tuam ad hoc dirige, vt mihi ſoli placeas, & extra me nihil cupias vel quæras: ſed de aliorum dictis vel factis nil temere iudices, nec rebus tibi non commiſsis te implices: & poterit fieri vt parum vel raro turberis. Nunquam autem ſentire aliquam turbationẽ, nec pati aliquã cordis vel corporis moleſtiam, non eſt pręſentis temporis, ſed ſtatus æternæ quietis. Non ergo exiſtimes te veram pacem inueniſſe, ſi nullam ſenſeris grauitatem: nec tunc totum eſſe bonum, ſi neminem ſenſeris aduerſatũ: nec hoc eſſe perfectum, ſi cuncta fiunt ſecundum tuum affectũ. Neque tunc aliquid magni te reputes, aut ſpecialiter dilectum exiſtimes, ſi in magna fueris deuotione atque dulcedine, quia in iſtis nõ cognoſcitur verus amator virtutis, nec in iſtis conſiſtit profectus & perfectio hominis. In quo ergo domine. In offerendo te ex toto corde tuo voluntati diuinæ, non quærendo quæ tua ſunt, nec in paruo, nec in magno, nec in tempore, nec in æternitate, ita vt vna æquali facie in gratiarum actione permaneas inter proſpera & contraria, omnia æqua lance penſando. Si fueris tã fortis & longanimis in ſpe, vt ſubtracta interiori conſolatione, etiam ad ampliora ſuſtinenda cor tuum præparaueris, nec te iuſtificaueris, & vt ſanctum laudaueris, quaſi hec tanta pati non deberes, ſed me in omnibus diſpoſitionibus meis iuſtificaueris, tunc in vera & recta via pacis ambulabis, & ſpes indubitata erit, quòd rurſus in iubilo faciem meam ſis viſurus. Quòd ſi ad plenum tuiipſius contẽptum perueneris, ſcito quòd tunc abundantia pacis perfrueris ſecundũ poſsibilitatem tui incolatus.

Pacem veram quid donet.

Profectus verus in quo cõſiſtit.

De eminentia liberæ mentis, & quòd ſupplex oratio magis meretur quàm lectio. Cap. XXX.

DOmine hoc opus eſt perfecti viri, nunquam ab intentione cæleſtium animum relaxare, & inter multas curas quaſi ſine cura tranſire, non more torpentis, ſed prærogatiua quadam liberæ mentis, nulli creaturæ inordinata affectione adhærendo. Obſecro te piiſsime Deus meus; præſerua me à curis huius vitæ, ne nimis implicer: à multis neceſsitatibus corporis, ne voluptate capiar: ab vniuerſis animæ obſtaculis, ne moleſtiis fractus deiiciar.

Oratio ad impetrãdam libertatẽ ac puritatem cordis.

Non dico ab his rebus quas toto affectu ambit vanitas mundana, ſed ab his miſeriis quæ animam ſerui tui communi maledicto mortalitatis pœnaliter grauant & retardant, ne in libertatem ſpiritus quotiens libuerit valeat introire. O Deus meus dulcedo ineffabilis, verte mihi in amaritudinem omnem conſolationem carnalem ab æternorum amore me abſtrahentem, & ad ſe intuitu cuiuſdam boni delectabilis præſentis male allicientem. Non me vincat Deus meus, non me vincat caro & ſanguis, non me decipiat mundus & breuis gloria eius, non me ſupplantet diabolus & aſtutia illius. Da mihi fortitudinem reſiſtendi, patientiam tolerandi, conſtantiam perſeuerandi. Da pro omnibus mundi conſolationibus ſuauiſsimam ſpiritus tui vnctionē, & pro carnali amore, tui nominis infunde amorē. Ecce cibus, potus, veſtis, ac cætera vtenſilia ad corporis ſuſtentaculum pertinētia, feruenti ſpiritui ſunt oneroſa. Tribue talibus fomentis temperatè vti, non deſiderio nimio implicari. Abiicere omnia non licet, quia natura ſuſtentanda eſt. Requirere autem ſuperflua & quæ magis delectant, lex ſancta prohibet, nam aliàs caro aduerſus ſpiritum inſoleſceret. Inter hæc quæſo manus tua me regat & doceat, ne quid nimium fiat.

Quòd priuatus amor à ſummo bono maximè retardat. Cap. XXXI.

Fili, oportet te dare totum pro toto, & nihil tuiipſius eſſe. Scito quòd amor tuiipſius magis nocet tibi, quam aliqua res mundi. Secundum amorem & affectum quem geris, quælibet res plus vel minus adhæret. Si fuerit amor tuus purus, ſimplex & bene ordinatus, eris ſine captiuitate rerum. Noli concupiſcere quod non licet habere. Noli habere quod te poteſt impedire, & libertate interiori priuare. Mirum quòd nō ex toto fundo cordis teipſum mihi cōmittis cum omnibus quæ deſiderare potes vel habere. Quare vano mœrore conſumeris? Cur ſuperfluis curis fatigaris? Sta ad beneplacitū meum, & nullum patieris detrimentū. Si quæris hoc vel illud, & volueris eſſe ibi vel ibi propter tuum commodum & proprium beneplacitum magis habendum, nunquam eris in quietudine, nec liber à ſollicitudine, quia in omni re reperitur aliquis defectus, & in omni loco erit qui aduerſetur. Iuuat igitur nō quelibet res adepta vel multiplicata exterius, ſed potius contēpta & deciſa ex corde radicitus. Quod nō tantum de cenſu æris & diuitiarum intelligas, ſed de honoris etiam ambitu, ac vanæ laudationis deſiderio, quæ omnia tranſeūt cum mundo. Munit parum locus, ſi deeſt ſpiritus feruoris. Nec diu ſtabit pax illa quæſita forinſecus, ſi vacat à vero fundamento ſtatus cordis: hoc eſt, niſi ſteteris in me. Permutare te poteſt,

Amore ſui nihil cuiquā nocentius.

bene merui tribulari & grauari. Oportet vtique vt ſuſtineam, & vtinā patiēter, donec tranſeat tempeſtas, & melius fiat. Potens eſt autē omnipotens manus tua etiā hanc tentationē a me auferre, & eius impetū mitigare, ne penitus ſuccumbā, quēadmodū & prius ſæpe egiſti mecum Deus meus miſericordia mea. Et quāto mihi difficilius, tāto tibi facilior eſt hæc mutatio dexteræ excelſi.

De diuino auxilio petendo, & confidentia recuperandæ gratiæ. Cap. XXXV.

FIli, ego dominus confortans in die tribulationis. Venias ad me, cum tibi non fuerit bene. Hoc eſt quod maximè impedit conſolationem cæleſtem, quia tardius conuertis ad orationem. Nam antequā me intente roges, multa interim ſolatia quæris, & recreas te in externis. Ideoque fit vt parum omnia proſint, donec aduertas quia ego ſum qui eruo ſperantes in me: nec eſt extra me valens auxilium, neque vtile conſilium, ſed neque durabile remedium. Sed iam reſumpto ſpiritu poſt tempeſtatem reconualeſce in luce miſerationum mearum, quia prope ſum, dico dominus, vt reſtaurem vniuerſa non ſolum integre, ſed & abundanter & cumulate. Nunquid mihi quicquā eſt difficile? aut ero ſimilis dicēti & non facienti? Vbi eſt fides tua: Sta firmiter & perſeuerāter. Eſto longanimis & vir fortis, veniet tibi conſolatio in tempore ſuo. Expecta me, expecta, veniam & curabo te. Tentatio eſt quæ te vexat, & formido vana quæ te exterret. Quid importat ſollicitudo de futuris contingentibus, niſi vt triſtitiam ſuper triſtitiam habeas? Sufficit diei malitia ſua. Vanū eſt & inutile de futuris conturbari vel gratulari, quæ forte nunquam euenient. Sed humanum eſt huiuſmodi imaginationibus illudi, & praui adhuc animi ſignum tam leuiter trahi a ſuggeſtione inimici. Ipſe enim non curat an veris an falſis illudat & decipiat, & vtrum præſentium amore, an futurorū formidine proſternat. Non ergo turbetur cor tuum, neque formidet. Crede in me, & in miſericordia mea habeto fiduciam. Quando tu te elongatum exiſtimas a me, ſæpe ſum propinquior. Quando tu exiſtimas totum perditum, tunc ſæpe magis merendi inſtat lucrum. Non eſt totum perditum, quando res accidit in contrarium. Non debes iudicare ſecundum præſens ſentire, nec ſic grauitati alicui vndecunque venienti inhærere, & accipere tanquam omnis ſpes ſit ablata emergendi. Noli putare te derelictum ex toto, quāuis ad tempus miſerim tibi aliquam tribulationem, vel etiam optatam ſubtraxerim conſolationem. ſic enim tranſitur ad regnū cęlorū. Et hoc ſine dubio magis expedit tibi & cæteris ſeruis meis, vt exercitemini aduerſis, quàm ſi cuncta ad libitum haberetis. Ego noui cogitationes abſcōditas, quia multū expedit pro ſalute tua, vt interdū ſine ſapore relinquaris, ne for-

Naum. 1

Matt. 6.

ne forte eleueris in bono ſucceſſu, & tibiipſi placere velis in eo quod non es. Quod dedi, auferre poſſum, & reſtituere cum mihi placuerit. Cum dedero, meum eſt: cum ſubtraxero, tuum non tuli: quia meum eſt omne datum bonum, & omne donum perfectum. Si tibi immiſero grauitatē, aut qualibet contrarietatē, non indigneris, neque concidat cor tuū. Ego cito ſubleuarē poſſum, & omne onus in gaudiū tranſmutare. Veruntamen iuſtus ſum, & commendabilis multum, cum ſic facio tecum. Si recte ſapis & in veritate aſpicis, nunquam debes propter aduerſa tam deiecte cōtriſtari, ſed magis gaudere & gratias agere, immo hoc vnicum

Iob. 6. reputare gaudium quòd affligens te doloribus non parco tibi.

Ioā. 15. Sicut dilexit me pater, & ego diligo vos, dixi dilectis diſcipulis meis, quos vtique non miſi ad gaudia temporalia, ſed ad magna certamina: non ad honores, ſed ad deſpectiones: non ad ociū, ſed

Ibidem. ad labores: non ad requiē, ſed ad afferendum fructum multum in patientia. Horum memento fili mi verborum.

De neglectu omnis creaturæ vt creator poſſit inueniri.

Cap. XXXVI.

DOmine adhuc bene indigeo maiori gratia, ſi debeam illuc peruenire, vbi me nemo poterit, nec vlla creatura impedire. Nam quandiu res aliqua me retinet: non poſſum libere ad te volare. Cupiebat libere volare qui dicebat, Quis dabit mihi pennas ſicut columbę, & volabo & requieſcā? Quid ſimplici oculo quietius, & quid liberius, nil deſideranti in terris? Oportet igitur omnē pertranſire creaturā, & ſeipſum perfecte deſerere, ac in exceſſu mentis ſtare, & videre te omnium conditorem cum creaturis nil commune habere. Et niſi quis ab omnibus creaturis fuerit expeditus, non poterit libere intendere diuinis. Ideo enim pauci inueniuntur contēplatiui, quia pauci ſciunt ſe a perituris creaturis ad plenū ſequeſtrare. Ad hoc magna requiritur gratia, quæ animā leuet, & ſupra ſeipſam rapiat. Et niſi homo ſit in ſpiritu eleuatus, & ab omnibus creaturis liberatus, ac deo totus vnitus, quicquid ſcit, quicquid etiā habet, non eſt magni ponderis. Diu paruus erit & in terra iacebit, qui aliquid magni æſtimat, niſi ſolum vnum immenſum æternum bonum. Nam quicquid Deus non eſt, nihil eſt, & pro nihilo computari debet. Eſt quippe in magna differentia ſapientia illuminati & deuoti viri, & ſcientia literati & ſtudioſi philoſophi. Multo nobilior eſt illa doctrina, quæ de ſurſum ex diuina influentia manat, quam quæ laborioſe humano acquiritur ingenio. Plures reperiuntur contemplationem deſiderare, ſed quæ ad eam requiruntur, non ſtudent exercere. Eſt & magnum impedimentum quòd in ſignis & in rebus ſenſibilibus ſtatur, & parum de perfecta mortifica-

Sapiētia quanto potior eſt ſcientia.

mortificatione habetur. Neſcio quid eſt, & quo ſpiritu ducimur, & quid prætendimus qui ſpirituales dici videmur, quòd totum laborem, & ampliorem ſollicitudinem pro tranſitorijs & vilibus rebus agimus, & de interioribus noſtris vix raro plenè recollectis ſenſibus, cogitamus. Prò dolor ſtatim poſt modicã recollectioné foras erumpimus, nec opera noſtra diſtricta examinatione trutinamus. Vbi iacent affectus noſtri, non attendimus, & quam impura ſint omnia noſtra, non deploramus. Omnis quippe caro corruperat viam ſuam, & ideo ſequebatur diluuium magnum. Cùm ergo interior affectus noſter corruptus ſit: neceſſe eſt vt actio ſequens, iudex carentiæ interioris vigoris, corrumpatur. Ex puro corde procedit fructus bonæ vitæ. Quantum quis fecerit quæritur, ſed ex quanta virtute agit, non tam ſtudioſè penſatur. Si fuerit fortis, diues, pulcher, habilis vel bonus ſcriptor, bonus cantor, bonus laborator, inueſtigatur: quàm pauper ſit ſpiritu: quàm patiens & mitis, quàm deuotus & internus, à multis tacetur. Natura, exteriora hominis reſpicit, gratia ad interiora ſe conuertit. Illa frequenter fallitur, iſta in Deo ſperat, vt non decipiatur.

De abnegatione ſui, & abdicatione omnis cupiditatis.

Cap. XXXVII.

FIli, non potes perfectam poſſidere libertatem, niſi totaliter abneges temetipſum. Compediti ſunt omnes proprietarij, & ſuiipſius amatores, cupidi, curioſi, gyrouagi, quærentes ſemper mollia, nõ quæ Ieſu Chriſti, ſed ſæpe hoc fingentes, & componentes quod non ſtabit. Peribit enim totum quod non eſt ex Deo ortum. Tene breue & cõſummatum verbum. Dimitte omnia, & inuenies omnia. Dimitte cupiditaté, & inuenies requiem. Hoc mente pertracta, & cùm impleueris, omnia intelliges. Domine hoc non eſt opus vnius diei, nec ludus paruulorum: immo in hoc breui includitur omnis perfectio religioſorum. Fili non debes auerti, nec ſtatim deijci audita via perfectorum, ſed magis ad ſubliminora prouocari, & ſaltem ad hæc ex deſiderio ſuſpirare. Vtinam ſic tecũ eſſet, & ad hoc perueniſſes, vt tuiipſius amator non eſſes, ſed ad nutum meum pure ſtares, & eius quem tibi præpoſui patris. Tunc mihi valde placeres, & tota vita tua cum gaudio & pace tranſiret. Habes adhuc multa relinquere, quæ niſi mihi ex integro reſignaueris, non acquires quod poſtulas. Suadeo tibi à me emere aurum ignitum, vt locuples fias, id eſt ſapientiam cæleſtem omnia infima conculcanté. Poſtpone terrenam ſapientiam, omnemque humanam & propriam complacentiam. Dixi viliora tibi emenda pro precioſis & altis in rebus humanis. Nam valde vilis ac parua & pene obliuioni Apoc. 3.

tradita videtur vera & cæleſtis ſapientia, non ſapiens alte de ſe, nec magnificari quærens, quam multi orétenus prædicant, ſed vita longè diſſentiunt. Ipſa tamen eſt precioſa margarita à multis abſcondita.

De inſtabilitate cordis, & de intentione finali ad deum habenda. Cap. XXXVIII.

FIli, noli credere affectui tuo qui nunc eſt, cito mutabitur in aliud. Quandiu vixeris, mutabilitati ſubiectus eris etiam nolens, vt modo lætus, modo triſtis, modo pacatus, modo turbatus, nunc deuotus, nunc indeuotus, nunc ſtudioſus, nunc acidioſus, nunc grauis, nunc leuis inueniaris. Sed ſtat ſuper hæc mutabilia ſapiens & bene doctus in ſpiritu, non attendens quid in ſe ſentiat, vel qua parte flet ventus inſtabilitatis, ſed vt tota intentio mentis eius ad debitum & optatum proficiat finem. Nam ſic poteris vnus & idem inconcuſſuſque permanere, ſimplici intentionis oculo per tot varios euentus ad me imprætermiſſe directo. Quanto autem purior fuerit intentionis oculus, tanto conſtantius inter diuerſas itur procellas. Sed in multis caligat oculus puræ intentionis. Reſpicitur enim cito in aliquod delectabile quod occurrit, & raro totus liber inuenitur à næuo propriæ ex-
Ioã. 11. quiſitionis. Sic Iudæi olim venerant in Bethaniam ad Martham & Mariam, non propter Ieſum tantum, ſed vt Lazarum viderent. Mundandus eſt ergo intentionis oculus, vt ſit ſimplex & rectus, atque vltra omnia varia, quæ media ſunt, ad me dirigendus.

Quòd amanti ſapit deus ſuper omnia, & in omnibus.
Cap. XXXVIIII.

ECce deus meus & omnia. Quid volo amplius, & quid felicius deſiderare poſſum? O ſapidum & dulce verbum, ſed amanti verbum, non mundum, nec ea quæ in mundo ſunt, deus meus & omnia. Intelligenti ſatis dictum eſt, & ſæpe repetere iucundum eſt amanti. Te ſiquidem præſente iucunda ſunt omnia, te autem abſente amareſcunt cuncta. Tu facis cor tranquillum, & pacem magnam, lætitiamque feſtiuam. Tu facis bene ſentire de omnibus, & in omnibus te laudare, nec poteſt aliquid ſine te diu placere, ſed ſi debet gratum eſſe & bene ſapere, oportet gratiam tuam adeſſe, & condimento tuæ ſapientiæ condiri. Cui tu ſapis, quid ei recte non ſapiet? Et cui tu non ſapis, quid ei ad iucunditatem eſſe poterit? Sed deficiunt in ſua ſapientia mundi ſapientes, & qui carnem ſapiunt, quia ibi plurima vanitas, & hic mors inuenitur. Qui autem te per contemptum mundanorum & carnis mortificationem ſequuntur, verè ſapientes eſſe cognoſcuntur, quia de vanitate ad veritatem, de carne ad ſpiritum transferun-

feruntur. Iſtis ſapit deus, & quicquid boni inuenitur in creaturis, totum referunt ad laudem ſui conditoris. Diſsimilis tamen & multum diſsimilis ſapor creatoris & creaturæ, æternitatis & temporis, lucis increatæ & lucis illuminatę. O lux perpetua cuncta creata tranſcendens lumina, fulgura coruſcationem de ſublimi penetrantem omnia intima cordis mei. Purifica, lætifica, clarifica, & viuifica ſpiritum meum cum eius potentijs, ad inhærendum tibi iubiloſis exceſsibus. O quando veniet hæc beata & deſiderabilis hora, vt tua me ſaties præſentia, & ſis mihi omnia in omnibus? Quandiu hoc datum non fuerit, nec plenum gaudium erit. Adhuc prò dolor viuit in me vetus homo, non eſt totus crucifixus, non eſt perfectè mortuus. Adhuc concupiſcit fortiter aduerſus ſpiritum, bella mouet inteſtina: nec regnum animæ patitur eſſe quietum. Sed tu qui dominaris poteſtati maris, Pſal. 88. & motum fluctuum eius mitigas, exurge, adiuua me. Diſsipa gẽtes quæ bella volunt: contere eas in virtute tua. Oſtende quæſo magnalia tua, & glorificetur dextera tua, quia non eſt ſpes alia nec refugium mihi, niſi in te domine deus meus. Pſal. 65.

Quòd non eſt ſecuritas à tentatione in hac vita.

Cap. XL.

FIli, nunquam tutus es in hac vita, ſed quoad vixeris, ſemper arma ſpiritualia tibi ſunt neceſſaria. Inter hoſtes verſaris, à dextris & a ſiniſtris impugnaris. Si ergo non vteris vndique ſcuto patientiæ, non eris diu ſine vulnere. Inſuper ſi non ponis cor tuum fixe in me, cum mera voluntate cuncta patiendi propter me, non poteris ardorem iſtum ſuſtinere, nec ad palmam pertingere beatorum. Oportet te ergo viriliter omnia pertranſire, & potenti manu vti aduerſus obiecta. Nam vincenti datur manna, Apoc. 2. & torpenti relinquitur multa miſeria. Si quæris in hac vita requiem, quomodo tunc peruenies ad æternam? Non ponas te ad multam requiem, ſed ad magnam patientiam. Quære veram pacem, non in terris, ſed in cælis: non in hominibus, nec in cæteris creaturis: ſed in deo ſolo. Pro amore dei debes omnia libenter ſubire: labores ſcilicet & dolores, tentationes, vexationes, anxietates, neceſsitates, infirmitates, iniurias, oblocutiones, reprehenſiones, humiliationes, confuſiones, correctiones, & deſpectiones. Hæc iuuant ad virtutem, hæc probant Chriſti tyronem, hæc fabricãt cæleſtem coronam. Ego reddam æternam mercedem pro breui labore, & infinitam gloriam pro tranſitoria confuſione. Putas quòd ſemper habebis pro tua voluntate conſolationes ſpirituales? Sancti mei non habuerunt tales, ſed multas grauitates & tentationes varias, magnaſque deſolationes, ſed patiẽter ſuſtinuerunt in omnibus

nibus, & magis ſunt confiſi deo quàm ſibi, ſcientes quòd non ſunt condignæ paſſiones huius temporis ad futuram gloriam promerendam. Vis tu ſtatim habere, quod multi poſt lachrymas & magnos labores vix obtinuerunt? Expecta dominum, viriliter age, & confortare: noli diffidere, noli diſcedere, ſed corpus & animam expone conſtanter pro gloria dei. Ego reddam pleniſsime. Ego tecum ero in omni tribulatione.

Contra vana hominum iudicia. Cap. XLI.

FIli, ir[illegible] cor tuum firmiter in domino, & humanum ne metuas iudicium, vbi te conſcientia pium reddit & inſontem. Bonum eſt & beatum totaliter pati: nec hoc erit graue humili cordi, & deo magis quàm ſibiipſi confidenti. Multi multa loquuntur, & ideo parua fides eſt adhibenda. Sed & omnibus ſatis eſſe non eſt poſsibile. Etſi Paulus omnibus ſtuduit in domino placere, & omnibus omnia factus eſt, tamen etiam pro minimo duxit quòd ab humano die iudicatus fuerit. Egit ſatis pro aliorum ædificatione & ſalute, quantum in ſe erat & poterat, ſed ne ab alijs aliquando iudicaretur vel non deſpiceretur, cohibere non potuit, ideo totum deo commiſit qui totum nouerat: & patientia & humilitate contra ora loquentium iniqua, ac etiam vana ac mendoſa cogitantium atque pro libito ſuo quæque iactantium, ſe defendit. Reſpondit tamen interdum, ne infirmis ex ſua taciturnitate generaretur ſcandalũ. Quis tu, vt timeas a mortali homine iudicari? Hodie eſt, & cras non comparet. Deum time, & hominum terrores non expaueſces. Quid poteſt aliquis in te verbis aut iniurijs? Sibi potius nocet quam tibi: nec poterit iudicium dei effugere quicunque eſt ille. Tu habe deum præ oculis, & noli contendere verbis queruloſis. Quòd ſi ad præſens videris ſuccumbere, & confuſionem pati quam non meruiſti, ne indigneris ex hoc, neque per impatientiam minuas coronam tuam, ſed ad me potius reſpice in cælum, qui potens ſum eripere ab omni confuſione & iniuria, & vnicuique reddere ſecundum opera ſua.

Colo. 1.
1. Cor. 9
1. Cor. 4

De pura & integra reſignatione ſui ad obtinendam cordis libertatem. Cap. XLII.

FIli, relinque te, & inuenies me. Sta ſine electione & omni proprietate, & ſemper lucraberis. Nam & adijcietur tibi amplior gratia ſtatim vt te reſignaueris, nec reſumpſeris. Domine quotiens me reſignabo, & in quibus me relinquam? Semper & in omni hora, ſicut in paruo, ſic & in magno. Nihil excipio, ſed in omnibus te nudatum inueniri volo. Alioquin quomodo poteris eſſe meus, & ego tuus, niſi fueris ab omni propria volũtate intus & foris ſpoliatus? Quanto celerius hoc agis, tãto melius

lius habebis. Et quanto plenius & ſincerius, tanto plus mihi placebis, & amplius lucraberis. Quidam ſe reſignat, ſed cum aliqua exceptione. Non enim plenè deo confidunt, ideo prouidere ſibi ſatagunt. Quidam etiam primo totum offerunt, ſed poſtea tentatione pulſante ad propria redeunt, ideo minimè in virtute proficiunt. Hi ad veram puri cordis libertatem & iucundæ familiaritatis meæ gratiam non pertingent, niſi integra reſignatione & quotidiana ſui immolatione prius facta, ſine qua nõ ſtat nec ſtabit vnio fruitiua. Dixi tibi ſæpiſsimè, & nunc iterum dico, Relinque te, reſigna te: & fruêris magna interna pace. Da totũ pro toto, nil require, nil repete. Sta pure & inhæſitanter in me, & habebis me. Eris liber in corde, & tenebræ non conculcabunt te. Ad hoc conare, hoc ora, hoc deſidera, vt ab omni proprietate poſsis expoliari, & nudum nudum Ieſum ſequi: tibi mori, & mihi æternaliter viuere. Tunc deficiẽt omnes vanæ phãtaſiæ, conturbationes iniquæ, & curæ ſuperfluæ. Tunc etiam recedet immoderatus timor, & inordinatus amor morietur.

De bono regimine in externis, & recurſu ad deum in periculis. Cap. XLIII.

Fili, ad iſtud diligenter tendere debes, vt in omni loco, actione ſeu occupatione externa ſis interius liber, & tuiipſius potens, & ſint omnia ſuc te, & tu non ſub eis, vt ſis dominus actionum tuarum, & rector, non ſeruus, nec emptitius, ſed magis exemptus, veruſque hebræus in ſortem ac libertatem tranſiens filiorum dei, qui ſtant ſuper præſentia & ſpeculantur æterna, qui tranſitoria intuentur ſiniſtro oculo & dextro cęleſtia quos temporalia non trahunt ad inhærendum, ſed trahũt ipſi ea magis ad bene ſeruiendum, prout ordinata ſunt à deo, & inſtituta à ſummo opifice, qui nil inordinatum reliquit in ſua creatura. Si etiam in omni euentu ſtas, non in apparentia externa, nec oculo carnali luſtras viſa vel audita, ſed mox in qualibet cauſa intras cum Moyſe in tabernaculum ad conſulendum dominum, audies nõnunquã diuinũ reſpõſum rediens inſtructus de multis præſentibus & futuris. Semper enim Moyſes recurſum habuit ad tabernaculũ pro dubijs & quæſtionibus ſoluẽdis, fugitq; ad orationis auditorium pro periculis & improbitatibus hominũ ſubleuãdis. ſic & tu confugere debes in cordis tui ſecretariũ, diuinũ intẽtius implorando ſuffragiũ. Propterea namq; Ioſue & filij Iſrael à Gabaonitis legũtur decepti, quia os domini nõ prius interrogauerũt, ſed nimiũ creduli dulcib⁹ ſermonib⁹, falſa pietate deluſi ſunt.

Deus in omnib⁹ adeũdus & cõſulendus. Exo. 33.

Ne homo ſit importunus in negocijs. Cap. XLIIII.

Fili, committe mihi ſemper cauſam tuam, & ego bene diſponam in tempore ſuo. Expecta ordinationem meam, & ſenties

inde profectum. Domine ſatis libenter omnes res tibi committo, quia parum poteſt cogitatio mea proficere. Vtinam non multum adhærerem futuris euentibus, ſed ad beneplacitum tuũ me incunctanter offerrem. Fili mi ſæpe homo rem aliquam vehemẽter cogitat, quam deſiderat, ſed cum ad eam peruenerit, aliter incipit ſentire, quia affectiones circa idem non ſunt durabiles, ſed magis de vno ad aliud impellunt. Non eſt ergo minimum etiam in minimis ſe relinquere. Verus profectus hominis eſt abnegatio ſuipſius, & homo abnegatus valde liber eſt & ſecurus. Sed antiquus hoſtis omnibus bonis aduerſans, à tentatione non ceſſat, & die noctuque graues molitur inſidias, ſi fortè in laqueũ deceptionis poſsit præcipitare incautum. Vigilate ergo & orate, dicit dominus, vt non intretis in tentationem.

Quòd homo nihil boni ex ſe habet, & de nullo gloriari poteſt. Cap. XLV.

Pſal. 8. DOmine quid eſt homo quòd memor es eius, aut filius hominis quia viſitas eum? Quid promeruit homo, vt dares illi gratiam tuam? Domine quid poſſum conqueri ſi deſeris me? aut quid iuſtè obtendere poſſum, ſi quod peto non feceris? Certè hoc in veritate cogitare poſſum & dicere, Domine nihil ſum, nihil poſſum, nihil boni ex me habeo, ſed in omnibus deficio, & ad nihil ſemper tendo. Et niſi à te fuero adiutus & interius informatus, totus efficior tepidus & diſſolutus. Tu autem domine ſemper idem ipſe es, & permanes in æternum, ſemper bonus, iuſtus & ſanctus: bene, iuſte ac ſancte agens omnia, & diſponẽs in ſapientia. Sed ego qui ad defectum magis pronus ſum quàm ad profectum, non ſum ſemper in vno ſtatu perdurans, quia ſeptem

Homo non habet neq; quod de deo quæratur, neque quod de ſe glorietur.

Pſ. 101. tempora mutantur ſuper me. Veruntamen cito melius fit cũ tibi placuerit, & manum porrexeris adiutricẽ, quia tu ſolus ſine humano ſuffragio poteris auxiliari, & intantum confirmare, vt vultus meus amplius in diuerſa non mutetur, ſed in te vno cor meũ conuertatur, & quieſcat. Vnde ſi bene ſcirem omnem humanam conſolationem abijcere ſiue propter deuotionem adipiſcẽdam, ſiue propter neceſsitatẽ qua compellor te quærere, quia non eſt homo qui me conſoletur, tunc meritò poſſem de gratia tua ſperare, & de dono nouæ conſolationis exultare. Gratias tibi, vnde totum venit, quotienſcunque mihi bene ſuccedit. Ego autẽ vanitas & nihilum ante te, inconſtans homo & infirmus. Vnde ego poſſum gloriari, aut cur appeto reputari? Nunquid de nihilo? Et hoc vaniſsimum eſt. Verè inanis gloria mala peſtis, vanitas maxima, quia à vera trahit gloria, & cœleſti ſpoliat gratia. Dũ enim homo complacet ſibi, diſplicet tibi: dũ inhiat laudibus humanis, priuatur veris virtutibus. Eſt autem vera gloria & exultatio ſan-

ĉta, gloriari in te & non in ſe, gaudere in nomine tuo, nõ in virtute propria, nec in aliqua creatura delectari, niſi propter te. Laudetur nomen tuum, nõ meum: magnificetur opus tuum, non meum: benedicatur nomẽ ſanctum tuum, nihil autem attribuatur mihi de laudibus hominum. Tu gloria mea, tu exultatio cordis mei. In te gloriabor & exultabo tota die, pro me autem nihil, niſi in infirmitatibus meis. Quærant Iudæi gloriam quæ abinuicem eſt, ego hanc requiram quæ à ſolo deo eſt. Omnis quidem gloria humana, omnis honor temporalis, omnis altitudo mundana æternæ gloriæ tuæ comparata, vanitas eſt & ſtultitia. O veritas mea & miſericordia mea deus meus, trinitas beata, tibi ſoli laus virtus honor & gloria, per infinita ſeculorum ſecula. Amen. Ioan. 5.

De contemptu omnis temporalis honoris. Cap. XLVI.

FIli, noli tibi attribuere ſi videas alios honorari & eleuari, te autem deſpici & humiliari. Erige cor tuum ad me in cælum, & nõ contriſtabit te contemptus hominum in terris. Domine in cæcitate ſumus, & vanitate cito ſeducimur. Si me inſpicio, nunquam mihi facta eſt iniuria ab aliqua creatura, vnde nec iuſtè habeo conqueri aduerſum te. Quia autem frequenter & grauiter peccaui tibi, meritò armatur cõtra me omnis creatura. Mihi igitur iuſtè debetur confuſio & contemptus, tibi autem laus honor & gloria. Et niſi me ad hoc præparauero, quòd velim libenter ab omni creatura deſpici & relinqui, atque penitus nihil videri, non poſſum interius pacificari & ſtabiliri, nec ſpiritualiter illuminari, neque plenè tibi vniri.

Cõtemptus noſtri non contemnedus tã tum, ſed & amãdus.

Quòd pax non eſt ponenda in hominibus. Cap. XLVII.

FIli, ſi ponis pacem tuam in aliqua perſona propter tuum conſentire & conuiuere, inſtabilis eris & impacatus. Sed ſi recurſum habes ad ſemper viuentem & manentem veritatem, non contriſtabit te amicus recedens aut moriens. In me debet amici dilectio ſtare, & propter me diligendus eſt quiſquis bonus viſus eſt, & multum charus in hac vita. Sine me non valet nec durabit amicitia, nec eſt vera & munda dilectio, quam ego non copulo. Ita mortuus deberes eſſe talibus affectionibus dilectorũ hominum, vt quantum ad te pertinet, ſine omni humano optares eſſe cõſortio. Tãto homo deo magis appropinquat, quãto ab omni ſolatio terreno longius recedit. Tanto etiã altius aſcẽdit ad deum, quãto profundius in ſe deſcẽdit, & plus ſibiipſi vileſcit. Qui autem aliquid boni ſibi attribuit, gratiam dei in ſe venire impedit, quia gratia ſpiritusſancti cor humile ſemper quærit. Si ſcires te perfectè annihilare, atq; ab omni humano & creato amore euacuare, tunc deberem in te cum magna gratia emanare. Sed quando tu reſpicis ad creaturas, ſubtrahitur tibi aſpectus creatoris.

Diſce te in omnibus propter creatorem vincere, tũ ad diuinam valebis cognitionem pertingere. Quantumcunq; modicum ſit, ſi inordinate diligitur & reſpicitur, retardat à ſummo bono, & vitiat.

Contra vanam & ſecularem ſcientiam. Cap. XLVIII.

FIli, non moueant te pulchra & ſubtilia dicta hominum. Non enim eſt regnum dei in ſermone, ſed in virtute. Attende verba mea que corda accendunt, & mentes illuminant, inducũt compunctionem, & variam ingerunt conſolationem. Nunquam ad hoc legas verbum, vt doctior & ſapientior poſsis videri, ſed ſtude mortificationem vitiorũ, quia amplius tibi proderit, quàm notitia multarum difficilium quæſtionum. Cum multa legeris & cognoueris, ad vnum ſemper oportet redire principium. Ego ſum qui doceo hominem ſcientiam, & clariorem intelligentiam paruulis tribuo, quàm ab homine poſsit doceri. Cui ego loquor, cito ſapiens erit, & multum in ſpiritu proficiet. Væ illis qui multa curioſa ab hominibus inquirunt, & de via mihi ſeruiendi parum curant. Veniet tempus, quando apparebit magiſter magiſtrorum Chriſtus, dominus angelorum, cunctorum auditurus lectiones, hoc eſt ſingulorum examinaturus conſcientias, & tunc ſcrutabitur Hieruſalem in lucernis: & manifeſta erunt abſcondita tenebrarum, tacebuntque argumenta linguarum. Ego ſum qui humilem puncto eleuo mentem, vt plures æternæ veritatis capiat rationes, quàm ſi quis decẽ annis ſtuduiſſet in ſcholis. Ego doceo ſine ſtrepitu verborum, ſine confuſione opinionum, ſine faſtu honoris, ſine pugnatione argumẽtorum. Ego ſum qui doceo terrena deſpicere, præſentia faſtidire, æterna quærere, æterna ſapere, honores fugere, ſcandala ſufferre, omnem ſpem in me ponere, extra me nil cupere, & ſuper omnia ardenter me amare. Nam quidam amando me intime, didicit diuina, & loquebatur mirabilia. Plus profecit in relinquendo omnia, quàm in ſtudendo ſubtilia. Sed alijs loquor communia, alijs ſpiritualia, aliquibus in ſignis & figuris dulciter appareo, quibuſdam verò in multo lumine reuelo myſteria. Vna vox librorum, ſed non omnes æquè informant, quia intus ſum doctor veritatis, cordis ſcrutator, cogitationum intellector, actionum promotor, diſtribuens ſingulis ſicut dignum iudicauero.

1.Co.4. Soph.1. 1.Co.4. Chriſtus doctor incõparabilis.

De non attrahendo ſibi res exteriores. Cap. XLIX.

FIli, in multis oportet te eſſe inſcium, & æſtimare te tanquam mortuum ſuper terram, & cui totus mundus crucifixus ſit. Multa etiam oportet ſurda aure pertranſire, & quæ tuæ pacis ſunt magis cogitare. Vtilius eſt oculos à rebus diſplicentibus auertere, & vnicuique ſuum ſentire relinquere, quàm contentioſis

Iactura facienda tẽporaliũ, quò ſpiritualia ſint in tuto.

tioſis ſermonibus deſeruire. Si bene ſteteris cum deo, & eius iudicium aſpexeris, facilius te victum portabis. O domine quonam deuenimus? Ecce damnum defletur temporale, pro modico quæſtu laboratur & curritur: & ſpirituale detrimẽtum in obliuionem tranſit, & vix ſero reditur. Quod parum vel nihil prodeſt, attenditur: & quod ſumme neceſſarium eſt, negligenter præteritur, quia totus homo ad externa defluit: & niſi cito reſipiſcat, libens in exterioribus iacet.

Quòd non omnibus eſt credendum, & de facili lapſu verborum. Cap. I.

DA mihi auxilium domine de tribulatione, quia vana ſalus hominis. Quàm ſæpe ibi non inueni fidem, vbi me habere putaui? Quotiens etiam ibi reperi, vbi minus præſumpſi? Vana ergo ſpes in hominibus, ſalus autem iuſtorum in te deus. Benedictus ſis dominus deus in omnibus quæ accidunt nobis. Infirmi ſumus & inſtabiles, cito fallimur & permutamur. Quis eſt homo qui ita caute & circunſpectè in omnibus ſe cuſtodire valet, vt aliquando in aliqua deceptione vel perplexitate non inueniatur? Sed qui in te domine confidit, ac ſimplici te ex corde quærit, non tam facilè labitur. Et ſi inciderit in aliquam tribulationem: quocũq; etiã fuerit implicatus, citius per te eruetur, aut à te cõſolabitur, quia tu non deſeris in te ſperantem vſque in finem. Rarus fidus amicus in cunctis amici perſeuerans preſſuris. Tu domine tu ſolus es fideliſsimus in omnibus, & præter te non eſt alter talis. O quàm bene ſapuit illa anima ſancta quæ dixit, mens mea ſolidata eſt & in Chriſto fundata. Si ita mecũ foret, non tam facilè timor humanus me ſollicitaret, nec verborum iacula mouerent. Quis omnia præuidere, quis præcauere futura mala ſufficit? Si præuiſa ſæpe etiam lædũt, quid improuiſa niſi grauiter feriunt? Sed quare mihi miſero non melius prouidi? Cur etiã tam facilè alijs credidi? ſed homines ſumus, nec aliud quam fragiles homines ſumus, etiam ſi angeli à multis æſtimamur & dicimur. Cui credam domine, cui credam, niſi tibi? Veritas es, qui nõ fallis, nec falli potes. Et rurſum: Omnis homo mendax, infirmus, inſtabilis & labilis, maxime in verbis, ita vt ſtatim vix credi debeat quod recte in facie ſonare videtur. Quàm prudẽter præmonuiſti cauendum ab hominibus, & quòd inimici hominis domeſtici eius, nec credendum ſi quis dixerit. Ecce hic aut ecce illic. Doctus ſum damno meo, & vtinam ad cautelam maiorem, & nõ ad inſipientiam mihi. Cautus eſto (quidam ait) cautus eſto, ſerua apud te quod dico. Et dum ego ſileo, & abſconditum credo, nec ille ſilere poteſt quod ſilendum petijt, ſed ſtatim prodit me & ſe, & abit. Ab huiuſmodi fabulis & incautis hominibus protege me

Pſal. 59. Pſ. 115. Mat. 10. Mich. 7. Mar. 13.

domine, ne in manus eorum incidam, nec vnquam talia cõmittam. Verbum verum & ſtabile da in os meum, & linguã callidam longè fac a me. Quod pati nolo, omnimodè cauere debeo. O quàm bonum & pacificum de alijs ſilere, nec indifferenter omnia credere, neque de facili vlterius effari: paucis ſeipſum reuelare, te ſemper inſpectorẽ cordis quærere, nec omni vẽto verborum circunferri, ſed omnia intima & externa ſecundũ tuæ beneplacitum voluntatis optare perfici. Quàm tutum pro cõſeruatione cæleſtis gratiæ humanam fugere apparentiam, nec appetere quæ foris admirationem videntur præbere, ſed ea tota ſedulitate ſectari, quæ vitæ emendationem dant & feruorem? Quàm multis nocuit virtus ſcita, ac propere laudata? Quam ſane profuit gratia ſilentio ſeruata in hac fragili vita, quæ tota tentatio fertur & malitia?

De confidentia in deo habenda quando inſurgunt verborum iacula. Cap. LI.

Fili, ſta firmiter, & ſpera in me. Quid enim ſunt verba, niſi verba? Per aerem volant, ſed lapidem non lædunt. Si reus es, cogita quòd te libenter velis emendare. Si nihil tibi cõſcius es, pẽſa quòd velis libenter pro deo hoc ſuſtinere. Parum eſt vt vel verba interdum ſuſtineas, qui necdum fortia verbera tolerare vales. Et quare tam parua tibi ad cor tranſeunt, niſi quia adhuc carnalis es, & homines magis quàm oportet attendis. Nam quia deſpici metuis, reprehendi pro exceſsibus non vis, excuſationum vmbracula quæris. Sed inſpice te melius, & agnoſces quòd viuit adhuc in te mundus, & vanus amor placendi hominibus. Cum enim vexari refugis & confundi pro defectibus, conſtat vtique quòd nec verè humilis ſis, nec verè mũdo mortuus, nec tibi mũdus crucifixus. Sed audi verbum meum, & non curabis decẽ milia hominum verba. Ecce ſi cuncta contra te dicerentur, que fingi malitioſiſsime poſſent, quid tibi nocerent, ſi omnino tranſire permitteres, nec pluris quàm feſtucam penderes? Nunquid vel vnum capillum tibi extrahere poſſent? Sed qui cor intus non habet, nec deum præ oculis, faciliter verbo mouetur vituperationis. Qui autem in me confidit, nec proprio iudicio ſtare appetit, abſque humano terrore erit. Ego enim ſum iudex & cognitor omnium ſecretorum: ego ſcio qualiter res acta eſt: ego iniuriantem noui & ſuſtinentẽ. A me exijt verbum iſtud, me permittente hoc accidit, vt reuelentur ex multis cordibus cogitationes. Ego reum & innocentem iudicabo, ſed occulto iudicio vtrunq; antè probare volui. Teſtimoniũ hominum ſæpe fallit, meũ iudicium verum eſt: ſtabit, & non ſubuertetur. latet plerunq;, & paucis ad ſingula patet, nunquã tamen errat, nec errare poteſt, etiã ſi oculis

inſipientiũ non rectum videatur. Ad me ergo recurrẽdum eſt in omni iudicio, nec proprio innitendum arbitrio. Iuſtus enim nõ cõturbabitur, quicquid à deo ei acciderit. Etiã ſi iniuſtè aliquid contra eum prolatum fuerit, non multum curabit. Sed nec vanè exultabit ſi per alios rationabiliter excuſetur. Penſat nanq; quòd ego ſum ſcrutans corda & renes, qui non iudico ſecundum faciem & humanam apparentiam. Nam ſæpe in oculis meis reperitur culpabile, quod hominum iudicio creditur laudabile. Domine deus iudex iuſte, fortis & patiens, qui hominum noſti fragilitatem & prauitatem, eſto robur meũ, & tota fiducia mea. Nõ enim mihi ſufficit conſcientia mea. Tu noſti quod ego nõ noui, & ideo in omni reprehenſione me humiliare debui, & manſuetè ſuſtinere. Ignoſce ergo mihi propitius quotiens non egi, & dona iterum gratiam amplioris ſufferentiæ. Melior eſt enim mihi tua copioſa miſericordia ad conſecutionem indulgentiæ; quàm mea opinata iuſtitia pro defenſione latentis conſcientiæ. Etſi nihil mihi conſcius ſum, tamen in hoc me iuſtificare non poſſum. quia remota miſericordia tua, non iuſtificabitur in conſpectu tuo omnis viuens.

Pro. 12. Apoc. 2. 1. Co. 4. Pſ. 142.

Quòd omnia grauia pro æterna vita ſunt toleranda. Cap. LII.

FIli, non frangant te labores quos aſſumpſiſti propter me, nec tribulationes te deijciant vſquequaque: ſed mea promiſsio in omni euentu te roboret & conſoletur. Ego ſufficiens ſum ad reddendum ſupra omnem modum & menſuram. Non hic diu laborabis: nec ſemper grauaberis doloribus. Expecta pauliſper, & videbis celerem finem malorum. Veniet vna hora, quando ceſſabit omnis labor & tumultus. Modicum eſt & breue omne quod tranſit cũ tempore. Age ergo quod agis, fideliter: labora in vinea mea, ego ero merces tua. Scribe, lege, canta, geme, tace, ora, ſuſtine viriliter contraria: digna eſt his omnibus & maioribus prelijs vita æterna. Veniet pax in die vna quæ nota eſt domino, & erit non dies neq; nox, huius ſcilicet temporis, ſed lux perpetua, claritas infinita, pax firma, & requies ſecura. Non dices tunc, quis me liberabit de corpore mortis huius? nec clamabis, heu mihi quia incolatus meus prolõgatus eſt: quoniã præcipitabitur mors, & ſalus erit indefectiua, anxietas nulla, iucunditas beata, ſocietas dulcis & decora. O ſi vidiſſes ſanctorum in cælo coronas perpetuas, quanta quoque nunc exultant gloria, qui huic mundo olim contemptibiles, & quaſi vita ipſa indigni putabantur: profectò te ſtatim humiliares vſque ad terram, & affectares potius omnibus ſubeſſe, quàm vni præeſſe: nec huius vitæ lætos dies concupiſceres, ſed magis pro deo tribulari gauderes: & pro nihilo inter homines computari, maximum lucrum duceres.

Rom. 7. Pſ. 119.

O ſi

O ſi tibi hæc ſaperent, & profunde ad cor tranſirent, quomodo auderes vel ſemel conqueri? Nónne pro vita æterna cuncta laborioſa ſunt toleranda? Non eſt paruum quid lucrari aut perdere regnum dei. Leua igitur faciem tuam in cælum. Ecce ego & omnes ſancti mei mecũ, qui in hoc ſeculo magnum habuere certamen, modo gaudent, modo conſolantur, modo ſecuri ſunt, modo requieſcunt: & ſine fine mecũ in regno patris mei permanebũt.

De die æternitatis, & huius vitæ anguſtijs. Cap. LIII.

SVpernæ ciuitatis manſio beatiſsima. O dies æternitatis clariſsima, quam nox non obſcurat, ſed ſumma veritas ſemper irradiat, dies ſemper læta, ſemper ſecura, & nunquam ſtatum mutans in contraria. O vtinam dies illa illuxiſſet, & cuncta hæc temporalia finem accepiſſent. Lucet quidẽ ſanctis perpetua claritate ſplendida, ſed non niſi a longe & per ſpeculum peregrinãtibus in terra. Norunt cæli ciues quàm gaudioſa ſit illa, gemunt exules filij Euæ quòd amara & tædioſa ſit iſta. Dies huius temporis parui & mali, pleni doloribus & anguſtijs, vbi homo multis peccatis inquinatur, multis paſsionibus irretitur, multis timoribus ſtringitur, multis curis diſtenditur, multis curioſitatibus diſtrahitur, multis vanitatibus implicatur, multis erroribus circũfunditur, multis laboribus atteritur, tentationibus grauatur, delicijs eneruatur, egeſtate cruciatur. O quando finis horum malorum? quando liberabor a miſera ſeruitute vitiorum? Quando memorabor domine tui ſolius? quando ad plenum lætabor in te? Quando ero ſine omni impedimento, & in vera libertate, ſine omni grauamine mentis & corporis? Quando erit pax ſolida, pax imperturbabilis & ſecura, pax intus & foris, pax ex omni parte firma? Ieſu bone quando ſtabo ad videndum te? quando cõtemplabor gloriam regni tui? quando eris mihi omnia in omnibus? O quando ero tecum in regno tuo, quod præparaſti dilectis tuis ab æterno? Relictus ſum pauper & exul in terra hoſtili, vbi bella quotidiana, & infortunia maxima: Conſolare exilium meum, mitiga dolorem meũ, quia ad te ſuſpirat omne deſideriũ meum. Nam onus mihi totum eſt, quicquid mundus hic offert ad ſolatium. Deſidero te intime frui, ſed nequeo apprehendere. Opto inhærere cæleſtibus, ſed deprimunt res temporales, & immortificatæ paſsiones. Mente omnibus rebus ſupereſſe volo, carni autem inuitè ſubeſſe cogor. Sic ego infelix homo mecum pugno, & factus ſum mihimetipſi grauis, dum ſpiritus ſurſum, & caro quærit eſſe deorſum. O quid intus patior, dum mente cæleſtia tracto, & mox carnalium turba occurrit orãti? Deus meus ne elongeris à me, neque declines in ira à ſeruo tuo. Fulgura coruſcationem tuam, & diſsipa eas: emitte ſagittas tuas, & conturbentur

Genitus animæ aſpirãtis ad æternitatem.

omnes

omnes phantaſiæ inimici. Recollige ſenſus meos ad te. Fac me obliuiſci omnium mundanorum. Da citò abijcere & contemnere omnia phantaſmata vitiorum. Succurre mihi æterna veritas, vt nulla me moueat vanitas. adueni cæleſtis ſuauitas, & fugiat à facie tua omnis impuritas. Ignoſce quoque mihi & miſericorditer indulge quotiens præter te aliud in oratione reuoluo. Confiteor etenim verè, quòd valde diſtractè me cōſueui habere. Nam ibi multotiens non ſum, vbi corporaliter ſto aut ſedeo, ſed ibi magis ſum, quò cogitationibus feror. Ibi ſum, vbi cogitatio mea eſt. Ibi eſt frequenter cogitatio mea, vbi eſt id quod amo. Hoc mihi cito occurrit, quod naturaliter delectat, aut ex viſu placet. Vnde tu veritas apertè dixiſti: Vbi eſt theſaurus tuus, ibi eſt & Matt.6. cor tuum. Si cælum diligo, libenter de cæleſtibus penſo. Si mundum amo, felicitatibus mundi congaudeo, & de aduerſitatibus eius triſtor. Si carnem diligo, quæ carnis ſunt ſæpiſsimè imaginor. Si ſpiritum amo, de ſpiritualibus cogitare delector. Quæcūque enim diligo, de his libenter loquor & audio: atque talium imagines ad domum mecum reporto. Sed beatus ille homo, qui propter te domine omnibus creaturis abeundi licentiā tribuit, qui naturæ vim facit, & concupiſcentias carnis feruore ſpiritus crucifigit, vt ſerenata conſcientia puram tibi orationem offerat, dignuſque ſit angelicis intereſſe choris, omnibus terrenis foris & intus excluſis.

De deſiderio æternæ vitæ, & quanta ſint certantibus bona promiſſa. Cap. LIIII.

Fili, cum tibi deſiderium æternæ beatitudinis deſuper infundi ſentis, & de tabernaculo corporis exire cōcupiſcis, vt claritatem meam ſine viciſsitudinis vmbra contemplari poſsis, dilata cor tuum, & omni deſiderio hanc ſanctam inſpirationem ſuſcipe. Redde ampliſsimas ſupernæ bonitati gratias, quæ ſic tecum ſic dignanter agit, clementer viſitat, ardenter excitat, potēter ſubleuat, ne proprio pondere ad terrena labaris. Neque enim hoc cogitatu tuo aut conatu accipis, ſed ſola dignatione ſupernæ gratiæ & diuini aſpectus, quatenus in virtutibus & maiori humilitate proficias, & ad futura certamina te præpares, mihiq; toto cordis affectu adhærere, ac feruenti voluntate ſtudeas deſeruire. Fili ſæpe ignis ardet: ſed ſine fumo flamma non aſcendit. Sic & aliquorum deſideria ad cæleſtia flagrant, & tamen à tētatione carnalis affectus liberi non ſunt. Idcirco nec omnino pure pro honore dei agunt, quod tam deſideranter ab eo petunt. Tale eſt & ſæpe tuum deſideriū, quod inſinuaſti fore tam importunum. Non enim eſt hoc purum & perfectum, quando propria cōmoditate eſt infectum. Pete non quòd tibi eſt delectabile & commodum,

modum,ſed quod mihi acceptabile eſt atque honorificum: quia ſi rectè iudicas, meam ordinationem tuo deſiderio & omni deſiderato præferre debes,ac ſequi. Noui deſiderium tuum,& frequentes gemitus audiui.Iam velles eſſe in libertate gloriæ filio-
Rom.8. rum dei.Iam te delectat domus æterna, & cæleſtis patria gaudio plena:ſed nondum venit hora iſta:ſed eſt adhuc aliud tépus,belli videlicet tempus, laboris & probationis. Optas ſummo repleri bono:ſed non potes hoc aſſequi modo.Ego ſum,expecta me, dicit dominus,donec veniat regnum dei. Probandus es adhuc in terris,& in multis exercitandus.Conſolatio tibi interdum dabitur: ſed copioſa ſatietas non concedetur. Confortare igitur & eſto robuſtus tam in agendo quàm in patiendo naturæ contraria.Oportet te nouum induere hominem,& in alterum virũ mutari.Oportet te ſæpe agere quod non vis , & quod vis oportet te relinquere. Quod alijs placet,proceſſum habebit:quod tibi placet,vltra non proficiet. Quod alij dicunt,audietur:quod,tu dicis pro nihilo computabitur. Petent alij & accipient, tu petes nec impetrabis.Erunt alij magni in ore hominum, de te autem tacebitur. Alijs hoc vel illud committetur, tu autem ad nihil vtilis iudicaberis.Propter hoc & natura quandoque contriſtabitur, & magnum certamen ſuſtinebit. Sed magnum bonum inde conſequeris,ſi ſilens hæc portaueris.In his & ſimilibus multis probari ſolet fidelis domini ſeruus , qualiter ſe abnegare & in omnibus ſe frangere quiuerit. Vix eſt aliquid tale in quo tantum moneri indiges, quantum in non videri , & pati quæ voluntati tuæ aduerſa ſunt,maximè autem cum diſconuenientia & quæ minus vtilia tibi apparent, fieri iubentur. Et quia non audes reſiſtere altiori poteſtati ſub domino conſtitutus, ideo durum tibi videtur ad nutum alterius ambulare , & omne proprium ſentire omittere.Sed penſa fili horum laborum celerem finem,atque præmium nimis magnum,& non habebis inde grauamen, ſed fortiſsimum patientiæ tuæ ſolamen. Nam & pro modica hac voluntate quam nunc ſpontè deſeris,habebis ſemper voluntatem tuam in cælis. Ibi quippe inuenies omne quod volueris, omne quod deſiderare potes.Ibi aderit tibi totius facultas boni,ſine timore amittendi.Ibi volũtas tua ſemper mecum, nil cupiet extraneum vel priuatum.Ibi nullus reſiſtet tibi,nemo de te conqueretur, nemo impediet , nil obuiabit:ſed cuncta deſiderata ſimul erunt præſentia , totumque affectum tuum reficient , & adimplebunt vſque ad ſummum. Ibi reddam gloriam pro contumelia perpeſſa,pallium laudis pro mœrore,pro loco nouiſsimo ſedem regni in ſecula. Ibi apparebit fructus obedientiæ , gaudebit labor pœnitentiæ,& humilis ſubiectio coronabitur glorioſè.Nunc ergo te incli-

inclina humiliter ſub omnium manibus, nec ſit curæ quis hoc dixerit vel iuſſerit: ſed hoc magnopere curato, vt ſiue prælatus ſiue minor aut æqualis aliquid à te expoſcerit vel innuerit, pro bono totum accipias, & ſincera voluntate ſtudeas adimplere. Quærat alius hoc, alius illud, glorietur ille in illo, & iſte in iſto, laudenturque millies in mille, tu autem nec in iſto nec in illo, ſed in tuiipſius gaude contemptu, & in mei ſolius beneplacito ac honore. Hoc optandum eſt tibi, vt ſiue per vitam ſiue per mortem, deus ſemper in te glorificetur.

Qualiter homo deſolatus debeat in manus dei ſe offerre. Cap. LV.

DOmine deus ſancte pater ſis nunc & in æternum benedictus, quia ſicut vis factum eſt, & quod facis, bonum eſt. Lætetur in te ſeruus tuus: non in ſe, nec in aliquo alio, quia tu ſolus lætitia vera, tu ſpes mea, & corona mea: tu gaudiũ meũ, & honor meus domine. Quid habet ſeruus tuus, niſi quod à te accepit etiam ſine merito ſuo? Tua ſunt omnia quæ dediſti, & quę feciſti. Pauper ſum ego, & in laboribus à iuuentute mea, & contriſtatur anima mea nonnunquam vſque ad lachrymas, quandoque etiam conturbatur ad ſe propter imminentes paſsiones. Deſidero pacis gaudium, pacem filiorum tuorum flagito, qui in lumine conſolationis à te paſcuntur. Si das pacem, ſi gaudium ſanctum infundis, erit anima ſerui tui plena modulatione, & deuota in laude tua: ſed ſi te ſubtraxeris ſicut ſæpiſsimè ſoles, non poterit currere viam mandatorum tuorum: ſed magis ad tundendum pectus genua incuruantur, quia non eſt illi ſicut heri & nudiuſtertius, quando ſplendebat lucerna tua ſuper caput eius, & ſub vmbra alarum tuarum protegebatur à tentationibus irruentibus. Pater iuſte, & ſemper laudande, venit hora vt probetur ſeruus tuus. Pater amande, dignum eſt vt hora hac patiatur pro te aliquid ſeruus tuus. Pater perpetuo venerande, venit hora quam ab æterno præſciebas affuturam, vt ad modicum temporis ſuccumbat foris ſeruus tuus, viuat vero ſemper apud te intus. Paululum vilipendatur, humilietur, & deficiat corã hominibus, paſſionibus conteratur & languoribus, vt iterum tecum in aurora nouæ lucis reſurgat, & in cæleſtibus clarificetur. Pater ſancte tu ſic ordinaſti & ſic voluiſti, & hoc factum eſt quod ipſe præcepiſti. Hæc eſt enim gratia ad amicum tuum, pati & tribulari in mundo pro amore tuo, quotienſcunque, à quocunque, & quandocunque id permiſeris fieri. Sine conſilio & prouidentia tua & ſine cauſa nihil fit in terra. Bonum mihi domine quòd humiliaſti me, vt diſcam iuſtificationes tuas, & omnes elationes cordis atque præſumptiones abijciam. Vtile mihi quòd confuſio cooperuit faciem meam, vt te potius quàm homines ad

Pſa. 87.
Pſ. 118.

nes ad conſulendum requiram. Didici etiam ex hoc inſcrutabile iudicium tuum expaueſcere, qui affligis iuſtum cum impio, ſed non ſine æquitate & iuſtitia. Gratias tibi quia non pepercisti malis meis: ſed attriuiſti me verberibus amaris, infligens dolores, & immittens anguſtias foris & intus. Non eſt qui me conſoletur ex omnibus qui ſub cælo ſunt, niſi tu domine deus meus, cæleſtis medicus animarum, qui percutis & ſanas, deducis ad inferos & reducis. Diſciplina tua ſuper me, & virga tua ipſa me docebit. Ecce pater dilecte in manibus tuis ego ſum, ſub virga correctionis tuæ me inclino: percute dorſum meum & collum meum, vt incuruem ad voluntatem tuam, tortuoſitatem meam. Fac me piũ & humilem diſcipulum, ſicut bene facere conſueuiſti, vt ambulem ad omnem nutum tuum. Tibi me & omnia mea ad corrigẽdum commendo. melius eſt hic corripi, quàm in futuro. Tu ſcis omnia & ſingula, & nil te latet in humana conſciẽtia. Antequam fiant noſti ventura, & non opus eſt tibi vt quis te doceat aut admoneat de his quæ geruntur in terra. Tu ſcis quid expedit ad profectum meum, & quantum cõducit tribulatio ad rubiginem vitiorum purgandam. Fac mecum ſecundum deſideratum beneplacitum tuum: & ne deſpicias peccaminoſam vitam meam, nulli melius nec clarius quàm tibi ſoli notam. Da mihi domine hoc ſcire quod ſciendum eſt, hoc amare quod amandum eſt, hoc laudare quod tibi ſumme placet, hoc reputare quod tibi precioſum apparet, hoc vituperare quod oculis tuis ſordeſcit. Non me ſinas ſecundum viſionem oculorum exteriorum iudicare, neque ſecundum auditum aurium hominum imperitorum ſententiare: ſed in iudicio vero de viſibilibus & ſpiritualibus diſcernere, atque ſuper omnia voluntatem beneplaciti tui ſemper inquirere. Falluntur ſæpe hominum ſenſus in iudicando, falluntur & amatores ſeculi viſibilia tantummodo amando. In quo eſt homo inde melior, quòd reputatur ab homine maior? Fallax fallacem, vanus vanum, cæcus cæcum, infirmus infirmum decipit, dum exaltat, & veraciter magis cõfundit, dum inaniter laudat. Nam quãtum vnuſquiſque eſt in oculis tuis, tantum eſt, & non amplius, ait humilis ſanctus Franciſcus.

Quòd humilibus inſiſtendum eſt operibus cum deficitur à ſummis. Cap. LVI.

FIli, non vales ſemper in feruentiori deſiderio virtutum ſtare, nec in altiori gradu contemplationis conſiſtere: ſed neceſſe habes interdum ob originalem corruptelã ad inferiora deſcendere, & onus corruptibilis vitæ etiã inuite cũ tædio portare. Quamdiu mortale corpus geris, tamdiu ſenties & grauamẽ cordis. Oportet ergo ſępe in carne de carnis onere gemere. eò quòd

non vales ſpiritualibus ſtudiis & diuinæ contemplationi indeſinenter inhærere. Tunc expedit tibi ad humilia & exteriora opera confugere, & in bonis actibus te recreare, aduentum meum & ſupernam viſitationem firma fiducia expectare, exilium tuum & ariditatem mentis patienter ſufferre, donec iterum à me viſiteris, & ab omnibus anxietatibus libereris. Nam faciam te laborum obliuiſci, & interna quiete perfrui. Expãdam coram te prata ſcripturarum, vt dilatato corde currere incipias viam mandatorum meorum, & dicas. Non ſunt condignæ paſsiones huius temporis ad futuram gloriam quæ reuelabitur in nobis. Rom. 8.

Quòd homo non reputet ſe conſolatione dignum, ſed magis verberibus. Cap. LVII.

Domine non ſum dignus conſolatione tua, nec ſpirituali viſitatione, & ideo iuſtè mecum agis, quando me inopem & deſolatũ relinquis. Si enim inſtar maris lachrymas fundere poſſem, adhuc conſolatione tua dignus non eſſem. Vnde nihil dignus ſum quàm flagellari & puniri, quia grauiter & ſæpe te offendi, & in multis valde deliqui. Ergo vera penſata ratione, nec minima ſum dignus conſolatione: ſed tu clemens & miſericors deus, qui non vis perire opera tua, ad oſtendendum diuitias bonitatis tuæ in vaſa miſericordiæ tuæ, etiam præter omne propriũ meritum dignaris conſolari ſeruum tuum ſupra humanum modum. Tuæ enim conſolationes non ſunt ſicut humanæ confabulationes. Quid egi domine, vt mihi conferres aliquam cæleſtem conſolationem? Ego nihil boni me egiſſe recolo: ſed ſemper ad vitia pronum, & ad emendationem pigrum fuiſſe. Verum eſt, & negare non poſſum. Si aliter dicerem, tu ſtares contra me, & non eſſet qui defenderet. Quid merui pro peccatis meis, niſi infernum & ignem æternum? In veritate confiteor quoniam dignus ſum omni ludibrio & contemptu: nec decet me inter deuotos tuos commorari. Et licet hoc ægre audiam, tamen aduerſum me pro veritate peccata mea arguam, vt facilius miſericordiã tuam merear impetrare. Quid dicam reus & omni confuſione plenus? Non habeo os loquendi, niſi hoc tantum verbum, Peccaui domine, peccaui, miſerere mei, ignoſce mihi. Sine me paululum, vt Iob. 10. plangam dolorem meum, antequam vadam ad terram tenebroſam, & opertã mortis caligine. Et quid tam maximè à reo & miſero peccatore requiris, niſi vt conteratur & humiliet ſe pro delictis ſuis? In vera contritione & cordis humiliatione naſcitur ſpes veniæ, reconciliatur perturbata conſcientia, reparatur gratia perdita, tuetur homo à futura ira, & occurrunt ſibi mutuo in oſculo ſancto deus & pœnitens anima. Humilis peccatorũ contritio acceptabile tibi eſt domine ſacrificium, longè ſuauius fra-

grans in conſpectu tuo quàm thuris incenſum. Hoc eſt gratum etiam vnguētum quod ſacris pedibus tuis infundi voluiſti, quia
Pſal.50. cor contritum & humiliatum nunquam deſpexiſti. Ibi eſt locus refugij à facie iræ inimici: ibi emundatur & abluitur quicquid aliunde contractum eſt & inquinatum.

De gratia dei quæ non miſcetur terrena ſapientibus.

Cap. LVIII.

Filli, precioſa eſt gratia mea, non patitur ſe miſceri extraneis rebus, nec conſolationibus terrenis. Abijcere ergo oportet omnia impedimenta gratiæ, ſi optas eius infuſionem ſuſcipere. Pete ſecretum tibi, ama ſolus habitare tecum. Nullius require confabulationem: ſed magis ad deum deuotam effunde precem, vt compunctam teneas mentem, & puram conſcientiam. Totum mundum nihili æſtima, deo vacare omnibus exterioribus antepone. Non enim poteris mihi vacare, & in tranſitorijs pariter delectari. A notis & charis oportet elongari, & ab omni temporali ſolatio mentem tenere priuatam. Sic obſecrat beatus Apoſtolus Petrus, vt tanquam aduenas & peregrinos in hoc mundo ſe contineant Chriſti fideles. O quanta fiducia erit morituro, quem nullius rei affectus detinet in mundo? Sed ſic ſegregatum cor habere ab omnibus æger necdum capit animus: nec animalis homo nouit interni hominis libertatem. Attamen ſi verè velit eſſe ſpiritualis, oportet eum renuntiare tam remotis quàm propinquis, & à nemine magis cauere quàm à ſeipſo. Si temetipſum perfectè viceris, cætera faciliùs ſubiugabis. Perfecta námque victoria eſt, de ſemetipſo triumphare. Qui enim ſemetipſum ſubiectum tenet, vt ſenſualitas rationi, & ratio in cunctis obediat mihi, hic verè victor eſt ſui, & dominus mundi. Si ad hūc apicem ſcandere gliſcis, oportet viriliter incipere, & ſecurim ad radicem ponere, vt euellas & deſtruas occultam & inordinatam inclinationem ad teipſum & ad omne priuatum & male bonum. Ex hoc vitio quod homo ſemetipſum nimis inordinatè diligit, pene totum pendet quicquid radicaliter vincendum eſt. Quo deuicto & ſubacto malo, pax magis & tranquillitas erit continuo. Sed quia pauci ſibiipſis perfectè mori laborant, nec plenè extra ſe tendunt, propterea in ſe implicati remanent, nec ſupra ſe in ſpiritu eleuari poſſunt. Qui autem liberè mecum ambulare deſiderat, neceſſe eſt vt omnes prauas & inordinatas affectiones ſuas mortificet, atque nulli creaturæ priuato amore concupiſcenter inhæreat.

Gratia Dei cum amore ſui non eſt.

1.Pet.2.

De diuerſis motibus naturæ & gratiæ. *Cap.* LIX.

Filli, diligenter aduerte motus naturæ & gratiæ, quia valde contrariè & ſubtiliter mouentur, & vix niſi à ſpirituali & intimè

time illuminato homine diſcernuntur. Omnes quidem bonum appetunt, & aliquid boni in ſuis dictis vel factis prætendunt, ideo ſub ſpecie boni multi falluntur. Natura callida eſt, & multos trahit, illaqueat & decipit, & ſe ſemper pro fine habet. Sed gratia ſimpliciter ambulat, & ab omni ſpecie mala declinat, fallacias non prætendit, & omnia purè propter deum agit, in quo & finaliter requieſcit. Natura non ſponte vult mori, nec premi nec ſuperari, nec ſubeſſe, nec ſubiugari. Gratia verò ſtudet mortificationi propriæ, reſiſtit ſenſualitati, quærit ſubijci, appetit vinci, nec propria vult libertate fungi, ſub diſciplina amat teneri, nec alicui cupit dominari, ſed ſub deo ſemper viuere, ſtare & eſſe, atque propter deum omni humanæ creaturæ humiliter parata eſt inclinari. Natura pro ſuo commodo laborat, & quid lucri ex alio ſibi proueniat attendit. Gratia autem non quid ſibi vtile & commodum ſit, ſed quod multis proficiat, magis conſiderat. Natura libenter honorem & reuerentiam accipit. Gratia verò omnem honorem & gloriam deo fideliter attribuit. Natura confuſionem timet & contemptum. Gratia autem gaudet pro nomine Ieſu contumeliam pati. Natura ocium amat & quietem corporalem. Gratia autem vacua eſſe non poteſt, ſed libẽter amplectitur laborem. Natura quærit curioſa habere & pulchra, & exhorret vilia & groſſa. Gratia verò ſimplicibus delectatur & humilibus, aſpera nõ aſpernatur: nec vetuſtis refugit indui pannis. Natura reſpicit temporalia, gaudet ad lucra terrena, triſtatur de damno, irritatur leui iniuriæ verbo. Sed gratia attendit æterna, non inhæret temporalibus: nec in perditione rerum turbatur, neque verbis durioribus acerbatur, quia theſaurum ſuum & gaudium in cælo, vbi nil perit, conſtituit. Natura cupida eſt, & libentiùs accipit quàm donat, amat propria & priuata. Gratia autem pia eſt & communis, vitat ſingularia, contentatur paucis, beatiùs iudicat dare quàm accipere. Natura inclinat ad creaturas, ad carnem propriam, ad vanitates, & diſcurſus. Sed gratia trahit ad deum & ad virtutes, renunciat creaturis, fugit mundum, odit carnis deſideria, reſtringit euagationes, erubeſcit in publico apparere. Natura libenter aliquod ſolatiũ habet externũ, in quo delectetur ad ſenſum. Sed gratia in ſolo deo quærit conſolari, & in ſummo bono ſuper omnia viſibilia delectari. Natura totum agit propter lucrum & commodum proprium, nihil gratis facere poteſt: ſed aut æquale aut melius, aut laudem aut fauorem pro benefactis conſequi ſperat, & multũ ponderari ſua geſta & dona concupiſcit. Gratia verò nil tẽporale quærit: nec aliud præmiũ quàm deum ſolum pro mercede poſtulat: nec amplius de temporalibus neceſſarijs deſiderat, niſi

Motus Naturæ atq; Gratiæ vigilãter examinãdi ſunt.

quantum illa ſibi ad aſſecutionem æternorum valeant deſeruire. Natura gaudet de amicis multis & propinquis, gloriatur de nobili loco & ortu generis, arridet potentibus, blanditur diuitibus, applaudit ſimilibus. Gratia autem inimicos diligit: nec de amicorum turba extollitur: nec locum nec ortum natalium reputat, niſi virtus maior ibi fuerit. Fauet magis pauperi quàm diuiti, compatitur plus innocenti quam potenti, congaudet veraci non fallaci, exhortatur ſemper bonos meliora chariſmata æmulari, & filio dei per virtutes aſsimilari. Natura de defectu & moleſtia cito conqueritur, gratia cõſtanter fert inopiã. Natura omnia ad ſe reflectit, pro ſe certat, & arguit. Gratia autem ad deum cuncta reducit, vnde originaliter emanant: nihil boni ſibi aſſcribit, nec arroganter præſumit: non contendit, nec ſuam ſententiam aliis præfert: ſed in omni ſenſu & intellectu æternæ ſapientiæ ac diuino examini ſe ſubmittit. Natura appetit ſcire, & noua & ſecreta audire: vult exterius apparere, & multa per ſenſus experiri: deſiderat agnoſci, & ſapere, vnde laus & admiratio procedit. Sed gratia non curat noua nec curioſa percipere, quia totum hoc de vetuſtate corruptionis eſt ortum, cũm nihil nouum & durabile ſit ſuper terram. Docet itaque ſenſus reſtringere, vanam complacentiam & oſtentationem deuitare, laudanda & dignè miranda humiliter abſcondere, & de omni re & de omni ſcientia vtilitatis fructum atque dei laudem & honorem quærere. Non vult ſe nec ſua prædicari: ſed deum in donis ſuis optat benedici: qui cũcta ex mera charitate largitur. Hæc gratia ſupernaturale lumen & quoddam dei ſpirituale donum eſt, & propriè electorum ſignaculum, & pignus ſalutis æternæ, quæ hominem de terrenis ad cæleſtia amanda ſuſtollit, & de carnali ſpiritualem efficit. Quanto igitur natura amplius premitur & vincitur, tanto maior gratia infunditur, & quotidie nouis viſitationibus interior homo ſecundum imaginem dei reformatur.

Gratiæ Dei effectus.

De corruptione naturæ, & efficacia gratiæ diuinæ. Cap. LV.

DOmine deus meus qui me creaſti ad imaginem & ſimilitudinem tuam, concede mihi hanc gratiam, quam oſtẽdiſti mihi, tam magnam & neceſſariam ad ſalutem, vt vincam peſsimam naturam meam trahentem ad peccata & in perditionem. Sentio enim in carne mea legem peccati contradicentem legi mentis meæ, & captiuum me ducentem ad obediendum ſenſualitati in multis: nec poſſum reſiſtere paſsionibus eius, niſi aſsiſtat tua ſanctiſsima gratia cordi meo ardenter infuſa: opus eſt gratia tua, & magna gratia, vt vincatur natura ad malum ſemper prona ab adoleſcentia ſua. Nam per primum hominem Adam lapſa & vitiata per peccatũ in omnes homines pœna huius maculę deſcendit,

Rom. 7.

Gen. 8.

dit, vt ipſa natura quæ bona & recta à te condita fuit, pro vitio iam & infirmitate corruptæ naturę ponatur, eò quòd motus eius ſibi relictus ad malum & inferiora trahat. Nam modica vis quæ remanſit, eſt tanquam ſcintilla quædam latens in cinere. Hæc eſt ipſa ratio naturalis circunfuſa magis caligine, adhuc iudicium habens boni & mali, veri falſique diſtantiam, licet impotens ſit adimplere omne quod approbat: nec pleno iam lumine veritatis, nec ſanitate affectionum ſuarum potiatur. Hinc eſt deus meus quòd condelector legi tuæ ſecundum interiorem hominem, ſciens mandatum tuum eſſe bonum, iuſtum & ſanctum, arguens etiam omne malum & peccatum fugiendum: carne autem ſeruio legi peccati; dum magis ſenſualitati obedio, quàm rationi. Hinc eſt quòd velle bonum mihi adiacet, perficere autem non inuenio. Hinc ſæpe multa bona propono, ſed quia gratia deeſt ad adiuuandum infirmitatem meam, ex leui reſiſtentia reſilio & deficio. Hinc accidit quòd viam perfectionis agnoſco, & qualiter agere debeam, clare ſatis video: ſed proprio corruptionis pondere preſſus ad perfectiora nō aſſurgo. O quàm valde eſt mihi neceſſaria domine gratia tua, ad inchoandum bonum, ad proficiendum & ad perficiendum? Nam ſine ea nihil poſſum facere, omnia autem poſſum in te confortante me gratia. O verè cæleſtis gratia ſine qua nulla ſunt propria merita, nulla quoque dona naturæ ponderanda. Nihil artes, nihil diuitiæ, nihil pulchritudo vel fortitudo, nihil ingenium vel eloquentia valent apud te domine ſine gratia. Nam dona naturæ bonis & malis ſunt communia, electorum autem proprium donum eſt gratia ſiue dilectio, quia inſigniti digni habentur vita æterna. Tantum eminet hæc gratia, vt nec donum prophetiæ, nec ſignorū operatio, nec quantumlibet alta ſpeculatio aliquid æſtimetur ſine ea. Sed neque fides neque ſpes neque aliæ virtutes tibi acceptæ ſunt ſine charitate & gratia O beatiſsima gratia, qua pauperem ſpiritu virtutibus diuitem facis, & diuitem multis bonis humilem corde reddis. Veni, deſcende ad me, reple me mane conſolatione tua, ne deficiat præ laſsitudine & aritidate mentis anima mea. Obſecro domine, vt inueniam gratiā in oculis tuis, ſufficit enim mihi gratia tua, cæteris non obtentis quæ deſiderat natura. Si fuero tentatus & vexatus tribulationibus multis, non timebo mala, dum mecum fuerit gratia tua. Ipſa fortitudo mea, ipſa conſilium confert & auxilium. Cunctis hoſtibus potentior eſt, & ſapientior vniuerſis ſapientibus. Magiſtra eſt veritatis, doctrix diſciplinæ, lumen cordis, ſolamen preſſuræ, fugatrix triſtitiæ, ablatrix timoris, nutrix deuotionis, productrix lachrymarum. Quid ſum ſine ea, niſi aridum lignum, & ſtirps inutilis apta ad eijciendum? tua

Natura ſimpliciter, pro Natura infecta & vitiata ponitur.

Ratio naturalis.

Rom. 7.

Gratia ſiue charitas bonū electorum propriū.

ergo me domine gratia ſemper præueniat & ſequatur, & bonis operibus iugiter præſtet eſſe intētū per Ieſum Chriſtū filiū tuū.

Quod noſipſos abnegare, & Chriſtum imitari debemus per crucem. Cap. LXI.

FIli, quantum à te vales exire, tantum in me poteris tranſire. Sicut nihil foris concupiſcere, internam pacem facit: ſic ſe interius relinquere, deo coniungit. Volo te addiſcere perfectam abnegationem tui in voluntate mea, ſine contradictione &
Ioã. 14. querela. Sequere me, ego ſum via veritas & vita. Sine via non itur, ſine veritate non cognoſcitur, ſine vita non viuitur. Ego ſum via quam ſequi debes, veritas cui credere debes, vita quam ſperare debes. Ego ſum via inuiolabilis, veritas infallibilis, vita interminabilis. Ego ſum via rectiſsima, veritas ſuprema, vita vera, vita beata, vita increata. Si manſeris in via mea, cognoſces veritatem, & veritas liberabit te, & apprehendes vitam æ-
Mat. 19. ternam. Si vis ad vitam ingredi, ſerua mandata. Si vis verita-
Ibidem. tem cognoſcere crede mihi. Si vis perfectus eſſe, vende omnia.
Luc. 9. Si vis eſſe diſcipulus meus, abnega temetipſum. Si vis beatam vitam poſsidere, præſentem vitam contemne. Si vis exaltari in cælo, humilia te in mundo. Si vis regnare mecum, porta crucem mecum. Soli enim ſerui crucis inueniunt viā beatitudinis & veræ lucis. Domine Ieſu Chriſte, quia arcta erat vita tua, & mun-
Lucæ 6. do deſpecta, dona mihi tecum mundi deſpectum imitari. Non enim maior eſt ſeruus domino ſuo, nec diſcipulus ſuper magiſtrum. Exerceatur ſeruus tuus in vita tua, quia ibi eſt ſalus mea, & ſanctitas vera. Quicquid extra eam lego vel audio, non me recreat nec delectat plenè. Fili quia hæc ſcis & legiſti omnia,
Ioã. 14. beatus eris ſi feceris ea. Qui habet mandata mea, & ſeruat ea, ipſe eſt qui diligit me: & ego diligam eum, & manifeſtabo ei meipſum, & faciam eum ſedere mecum in regno patris mei. Domine Ieſu ſicut dixiſti & promiſiſti, ſic vtique fiat, & mihi promereri contingat. Suſcepi de manu tua crucem, portabo eam vſque ad mortem, ſicut impoſuiſti mihi. Verè vita boni monachi crux eſt, & dux paradiſi. Inceptum eſt, retro abire non licet: nec relinquere oportet. Eia fratres pergamus ſimul, Ieſus erit nobiſcum. Propter Ieſum ſuſcepimus hanc crucē, propter Ieſum perſeuerem⁹ in cruce. Erit adiutor noſter, qui eſt dux noſter & præceſſor. En rex noſter ingreditur ante nos, qui pugnabit pro nobis. Sequamur viriliter: nemo metuat terrores: Simus parati mori fortiter in bello, nec inferamus crimen gloriæ noſtræ, vt fugiamus à cruce.

Vt homo non ſit nimis deiectus quando in aliquos labitur defectus. Cap. LXII.

Fili

FIli, magis placent mihi patientia & humilitas in aduerſis, quàm multa conſolatio & deuotio in proſperis. Vt quid te contriſtat paruum factum aut cōtra te dictum? Et ſi amplius fuiſſet, commoueri non debuiſſes. ſed nunc dimitte tranſire: non eſt primum nec nouum: nec vltimum erit, ſi diu vixeris. Satis virilis es, quandiu nil obuenit aduerſi: bene etiam conſulis, & alios noſti roborare verbis: ſed dum ad ianuam tuam venit repentina tribulatio, deficis conſilio & robore. Attende magnam fragilitatem tuam, quam ſæpius experiris in modicis obiectis. Tamen pro ſalute tua iſta fiunt. Cum autem contingunt, propone vt optimè noſti, ex corde ea compeſcere: & ſi te tetigerit aduerſitas, non tamen deijciat, nec diu implicet. Saltem ſuſtine patienter ſi non potes gaudenter. Etiam ſi minus libenter audis, & indignationem ſentis, reprime te: nec patiaris aliquid inordinatum ex ore tuo exire, vnde paruuli ſcandalizentur. Citò cōquieſcet commotio excitata, & dolor internus reuertēte gratia dulcorabitur. Adhuc viuo ego dicit dominus, iuuare te paratus, & ſolito amplius conſolari, ſi confiſus fueris mihi, & me deuote inuocaueris. Animæquior eſto, & ad maiorem ſuſtinentiam accingere. Non eſt totum fruſtratum, ſi te ſæpius percipis tribulatum, vel grauiter tentatum. Homo es & non deus, caro es & non angelus. Quomodo tu poſſes ſemper in eodē ſtatu virtutis permanere, quando hoc defuit angelo in cælo, & primo homini in paradiſo, qui non diu ſteterunt? Ego ſum qui mœrentes erigo ſoſpitate, & ſuam cognoſcentes infirmitatem ad meam proueho diuinitatem. Domine benedictum ſit verbum tuum, dulce ſuper mel & fauum ori meo. Quid facerem in tantis tribulationibus Pſ. 118.
& anguſtijs meis, niſi cōfortares tuis ſanctis ſermonibus? Dummodo tandem ad portum ſalutis perueniam, quid curæ eſt quæ & quanta paſſus fuero? Da finem bonum, da fœlicem ex hoc mundo tranſitum. Memento mei deus meus, & dirige me recto itinere in regnum tuum. Amen.

De altioribus rebus & occultis iudicijs dei non ſcrutandis. Cap. LXIII.

FIli, caueas diſputare de altis materijs, & de occultis dei iudicijs; Cur iſte ſic relinquitur, & ille ad tātam gratiā aſſumitur, cur etiā iſte tantū affligitur, & ille tam eximie exaltatur. Iſta omnem humanam facultatem excedunt: nec ad inueſtigandum iudicium diuinum vlla ratio præualet vel diſputatio. Quādo ergo hæc tibi ſuggerit inimicus, vel etiam quidam curioſi inquirunt homines, reſponde illud prophetæ, Iuſtus es domine, & rectum iudicium tuum. Et illud. Iudicia domini vera iuſtificata in ſe-

Iudicia Dei non diſquirēda curioſius.

Pſ. 118.
Pſal. 18.

in ſemetipſa. Iudicia dei metuenda ſunt, non diſcutienda, quia humano intellectui ſunt incomprehenſibilia. Noli etiam inquirere vel diſputare de meritis ſanctorum, quis alio ſanctior, aut maior fuerit in regno cælorum. Talia generant ſæpe lites & cōtentiones inutiles, nutriunt quoque ſuperbiam & vanam gloriam, vnde oriuntur inuidiæ & diſſenſiones, dum iſte illum ſanctum, & alius alium conatur ſuperbè præferre. Talia autem velle ſcire & inueſtigare, nullum fructum affert: ſed magis ſanctis diſplicet, quia non ſum Deus diſſenſionis ſed pacis, quæ pax magis in humilitate vera, quàm in propria exaltatione conſiſtit. Quidam zelo dilectionis trahuntur ad hos vel ad illos ampliori affectu: ſed humano potius quàm diuino. Ego ſum qui cunctos condidi ſanctos, ego donaui gratiam, ego præſtiti gloriam. Ego noui ſingulorum merita, ego præueni eos in benedictionibus dulcedinis meæ, ego præſciui dilectos ante ſecula. Ego eos elegi de mundo, non ipſi me præelegerunt. Ego vocaui per gratiam, attraxi per miſericordiam, ego perduxi eos per tentationes varias: ego infudi conſolationes magnificas, ego dedi perſeuerantiam, ego coronaui eorum patientiam, ego primum & nouiſsimum agnoſco, ego omnes inæſtimabili dilectione amplector, ego laudandus ſum in omnibus ſanctis meis, ego ſuper omnia benedicendus ſum & honorandus in ſingulis, quos ſic glorioſè magnificaui & prædeſtinaui ſine vllis præcedentibus proprijs meritis. Qui ergo vnum de minimis meis contempſerit, nec magnum honorat, quia puſillum & magnum ego feci. Et qui derogat alicui ſanctorum, derogat mihi & cæteris omnibus in regno cælorum. Omnes vnum ſunt per charitatis vinculum: idem ſentiunt, idem volunt, & omnes in vnum ſe diligunt. Adhuc autem (quod multo altius eſt) plus me quàm ſe & ſua merita diligunt. Nam ſupra ſe rapti, & extra propriam dilectionem tracti, toti in amorem mei pergunt, in quo & fruitiuè quieſcunt. Nihil eſt quod eos auertere poſsit aut deprimere, quippe qui æterna veritate pleni, igne ardeſcunt inextinguibilis charitatis. Taceant igitur carnales & animales homines de ſanctorum ſtatu diſſerere, qui non norunt niſi priuata gaudia diligere. Demunt & addunt pro ſua inclinatione, non prout placet æternæ veritati. In multis eſt ignorantia, eorum maximè qui parum illuminati raro aliquem perfecte dilectione ſpirituali diligere norunt. Multi adhuc naturali affectu & humana amicitia ad hos vel ad illos trahuntur: & ſicut in inferioribus ſe habent, ita & de cæleſtibus imaginantur. Sed eſt diſtantia incomparabilis inter ea quæ imperfecti cogitant & quæ illuminati viri per reuelationem ſupernam ſpeculantur. Caue ergo fili de iſtis curioſè tractare,

Sancti dei homines nō inuicē contentioſe cōferenda.

1. Cor. 14.

Pſa. 20.

Ioā. 15.

Sap. 6.

ctare, quæ tuam ſcientiam excedunt: ſed hoc magis ſatage & intende, vt vel minimus in regno dei queas inueniri. Et ſi quiſpiam ſciret quis alio ſanctior eſſet, vel maior haberetur in regno cælorum, quid ei hæc notitia prodeſſet, niſi ſe ex hac cognitione coram me humiliaret, & in maiorem nominis mei laudem exurgeret? Multo acceptius deo facit, qui de peccatorum ſuorum magnitudine & virtutum ſuarum paruitate cogitat, & quam longè à ſanctorum perfectione diſtat, quam is qui de eorum maioritate vel paruitate diſputat. Melius eſt ſanctos deuotis precibus & lachrymis exorare, & eorum glorioſa ſuffragia humili mente implorare, quam eorum ſecreta vana inquiſitione perſcrutari. Illi bene & optime contentantur, ſi homines ſcirent cōtentari, & vaniloquia ſua compeſcere. Non enim gloriantur de proprijs meritis, quippe qui ſibi nil bonitatis aſſcribunt, ſed totum mihi, quoniam ipſis cuncta ex infinita charitate mea donaui. Tanto amore diuinitatis & gaudio ſupereffluenti replentur, vt nihil eis deſit gloriæ, nihilque poſsit deeſſe felicitatis. Omnes ſancti quanto altiores in gloria, tanto humiliores in ſeipſis, & mihi viciniores & dilectiores exiſtunt: ideoque habes ſcriptum, quia mittebant coronas ſuas ante deum, & ceciderunt in facies ſuas coram agno, & adorauerunt viuentem in ſecula ſeculorum. Multi inquirunt quis maior ſit in regno dei, qui ignorant an cum minimis erunt digni computari. Magnum eſt vel minimum eſſe in cælo, vbi omnes magni ſunt, quia omnes filij dei vocabuntur & erunt. Minimus erit in mille, & peccator centum annorum morietur. Cum enim quærerent diſcipuli, quis maior eſſet in regno cælorum, tale audierunt reſponſum: Niſi conuerſi fueritis, & efficiamini ſicut paruuli, non intrabitis in regnum cælorum. Quicunque ergo humiliauerit ſe ſicut paruulus iſte, hic maior eſt in regno cælorum. Væ eis, qui cum paruulis humiliare ſe ſponte dedignantur, quoniam humilis ianua regni cæleſtis eos non permittet intrare. Væ etiam diuitibus, qui habent hic conſolationes ſuas, quia pauperibus intrantibus in regnum dei, ſtabunt foris eiulantes. Gaudete humiles, & exultate pauperes, quoniam veſtrum eſt regnum dei, ſi tamen in veritate ambulatis.

Apo. 4. Mat. 18 Luc. 6.

Quòd omnis ſpes & fiducia in ſolo deo eſt figenda.

Cap. LXIIII.

Spes omnis ac fiducia in Deo vno collocāda, in quo ſunt omnia, & extra quem nihil.

DOmine quæ eſt fiducia mea quam in hac vita habeo, aut quod maius ſolatium meum ex omnibus apparentibus ſub cælo? Nónne tu domine deus meus, cuius miſericordiæ non eſt numerus? Vbi mihi bene fuit ſine te, aut quando male eſſe potuit pręſente te? Malo pauper eſſe propter te, quàm diues ſine te.

Eligo potius tecum in terra peregrinari, quàm ſine te cælũ poſſidere. Vbi tu, ibi cælum: atque ibi mors & infernus, vbi tu non es. Tu mihi in deſiderio es, & ideo poſt te gemere & clamare & te orare neceſſe eſt. In nullo denique poſſum plenè confidere, qui in neceſsitatibus auxilietur opportunis, niſi in te ſolo deo meo. Tu es ſpes mea & fiducia mea, tu conſolator meus & fide-
Phil. 2. liſsimus in omnibus. Omnes quæ ſua ſunt quærunt, tu ſalutem meam & profectum meam ſolummodo prætendis, & omnia in bonum mihi conuertis. Etiam ſi varijs tentationibus & aduerſitatibus exponas, hoc totum ad vtilitatem meam ordinas, qui mille modis dilectos tuos probare conſueuiſti. In qua probatione non minus diligi debes & laudari, quàm ſi cæleſtibus conſolationibus me repleres. In te ergo domine deus pono totã ſpem meam & refugium, in te omnem tribulationem & anguſtiam meam conſtituo, quia totum infirmũ & inſtabile inuenio, quicquid extra te conſpicio. Non enim proderũt multi amici, neque fortes auxiliarij adiuuare poterunt, neque prudentes conſiliarij reſponſum vtile dare, neque libri doctorum conſolari, nec aliqua precioſa ſubſtantia liberare, nec locus aliquis ſecretus contutari, ſi tuipſe non aſsiſtas, iuues, confortes, conſoleris, inſtruas & cuſtodias. Omnia nanque quę ad pacem videntur eſſe & fœlicitatem habendam, te abſente nihil ſunt, nihilque fœlicitatis in veritate conferunt. Finis ergo omnium bonorum & altitudo vitæ, & profunditas eloquiorum tu es, & in te ſuper omnia ſperare, fortiſsimum ſolatium ſeruorum tuorum. Ad te ſunt oculi mei, in te confido deus meus miſericordiarum pater. Benedic & ſanctifica animam meam benedictione cæleſti, vt fiat habitatio ſancta tua, & ſedes æternæ gloriæ tuæ, nihilque in téplo tuo indignitatis inueniatur, quod oculos tuæ maieſtatis offendat. Secundum magnitudinem bonitatis tuæ, ac multitudinem miſerationum tuarum reſpice in me, & exaudi orationem pauperis ſerui tui longè exulãtis in regione vmbræ mortis. Protege & conſerua animam ſeruuli tui, inter tot diſcrimina vitæ corruptibilis. ac comitante gratia tua dirige per viam pacis ad patriam perpetuæ claritatis. Amen.

Explicit liber Secundus.

Incipit libellus de ſacramentis: cuius hæc ſunt capita.

Exhortatio ad ſacram corporis Chriſti ſuſceptionem.
Cum quanta reuerentia Chriſti corpus ſit ſuſcipiendum. Capi. 1.
Quod magna bonitas & charitas dei in hoc ſacramento exhibetur homini.

mini. Cap.ij.
Quòd vtile ſit ſæpe communicare. Cap.iij.
Quod multa bona præſtantur deuote & digne communicantibus. Ca.iiij.
De dignitate huius ſacramenti, & ſtatus ſacerdotalis. Cap.v.
Interrogatio de exercitio faciendo ante ſacram communionem. Cap vj.
De diſcuſsione propria conſcientiæ, & emendationis propoſito. Cap.vij.
De oblatione Chriſti in cruce,& propria ſui reſignatione. Cap.viij.
Quòd debemus nos & omnia noſtra deò offerre, & pro omnibus orare. Cap.ix.
Quòd ſacra communio de facili non eſt relinquenda ſeu prætermittenda. Cap.x.
Quòd corpus Chriſti & ſacra ſcriptura ſint animæ fideli maximè neceſſaria. Cap.xi.
Quòd magna diligentia ſe debeat communicaturus Chriſto præparare. Cap.xij.
Quòd toto corde anima deuota Chriſti vnionem in ſacramento affectare debet. Cap.xiij.
De quorundam deuotorum ardenti deſiderio ad corpus Chriſti. Ca.xiiij.
Quòd gratia deuotionis humilitate & ſui abnegatiõe acquiritur. Ca xv.
Quod neceſsitates noſtras Chriſto aperire, & eius gratiam poſtulare debemus. Cap.xvi.
De ardenti amore & vehementi affectu ſuſcipiendi Chriſtum, Vox diſcipuli. Cap.xvij.
Ne homo ſit barioſus ſcrutator huius ſacramenti, ſed humilis imitator Chriſti, ſubdendo ſenſum ſacræ fidei. Cap.xviij.

Deuota exhortatio ad ſacram corporis Chriſti communionem.

Vox Chriſti.

VEnite ad me omnes qui laboratis & onerati eſtis,& ego reficiam vos, dicit dominus. Panis quem ego dabo, caro mea eſt,pro mundi vita. Accipite & comedite, hoc eſt corpus meum quod pro vobis tradetur. Hoc facite in meam commemorationem. Qui manducat carnem meam, & bibit meum ſanguinem, in me manet, & ego in illo.Verba quæ ego locutus ſum vobis, ſpiritus,& vita ſunt.

Mat.11. Ioan. 6. Mat.26. Ioan. 6.

Cum quanta reuerentia Chriſti corpus ſit ſuſcipiendum. Cap. I.

HAec ſunt verba tua Chriſte veritas æterna,quãuis non vno tempore prolata, nec vno in loco cõſcripta. Quia ergo tua ſunt verba, gratanter mihi & fideliter cuncta ſunt accipienda.

Tua

Tua ſunt,& tu ea protuliſti: & mea quoque ſunt, quia pro ſalute mea edidiſti. Libenter ſuſcipio ea ex ore tuo, vt arctius inferantur cordi meo. Excitant me verba tantæ pietatis, plena dulcedinis & dilectionis: ſed terrent me delicta propria, & ad capienda tanta myſteria me reuerberat impura conſcientia. Prouocat me dulcedo verborum tuorum: ſed onerat me multitudo vitiorum meorum. Iubes vt fiducialiter ad te accedam, ſi tecum velim habere partem: vt immortalitatis accipiam alimoniam, ſi æternam cupiam obtinere vitam & gloriam. Venite (inquis) ad me omnes qui laboratis & onerati eſtis,& ego reficiam vos. O dulce & amicabile verbum in ore peccatoris, quo tu domine deus meus egenum & pauperem inuitas ad communionem tui ſanctiſsimi corporis. Sed quis ego ſum domine, vt ad te præſumam accedere? Ecce cæli cælorum te non capiunt, & tu dicis, venite ad me omnes? Quid ſibi vult iſta piiſsima dignatio, & tam amicabilis inuitatio? Quomodo auſus ero venire, quia nihil boni mihi cõſcius ſum? Vnde poſſum præſumere? Quomodo te introducam in domum meam, qui ſæpius offendi benigniſsimam faciem tuam? Reuerentur angeli & archangeli, metuunt ſancti & iuſti, & tu dicis, venite ad me omnes? Niſi tu domine hoc diceres, quis verum eſſe crederet? & niſi tu iuberes, quis accedere attentaret? Ecce Noe vir iuſtus in arcæ fabrica centum annis laborauit, vt cũ paucis ſaluaretur, & ego quomodo me potero vna hora præparare vt mundi fabricatorem cum reuerentia ſumam? Moyſes famulus tuus, magnus & ſpecialis amicus tuus, arcam ex lignis imputribilibus fecit, quam & mundiſsimo veſtiuit auro, vt tabulas legis in eis reponeret: & ego putrida creatura audebo te conditorem légis, ac vitæ datorem, tam facilè ſuſcipere in corpore meo peccatis ſubdito? Salomon ſapientiſsimus regum Iſrael magnificum templum ſeptem annis in laudem nominis tui ædificauit,& octo diebus feſtum dedicationis eius celebrauit, mille hoſtias pacificas obtulit, & arcam fœderis clangore buccinæ & iubilo in locum ſibi præparatum ſolẽniter collocauit,& ego infelix & pauperrimus hominum quomodo te in domum meam introducam, qui vix mediam expendere deuotè noui horam, & vtinam vel ſemel dignè ferè mediam? O mi deus, quantum illi ad placendum tibi agere ſtuduerunt? Heu quàm puſillum eſt quod ago, quàm breue expleo tempus, cum me ad communicandum diſpono, raro totus collectus, rariſsime ab omni diſtractione purgatus. Et certe in tua ſalutaris deitatis præſentia nulla deberet occurrere indecens cogitatio, nulla etiam occupare creatura, quia non angelum ſed angelorum dominum ſuſcepturus ſum hoſpitio. Eſt tamen valde magna diſtantia inter arcam fœderis

cum ſuis reliquiis, & mundiſsimum corpus tuum cum ſuis ineffabilibus virtutibus: inter legalia illa ſacrificia futurorum præfiguratiua, & veram tui corporis hoſtiam, omniũ antiquorum ſacrificiorum completiuam. Quare igitur non magis ad tuam venerabilem inardeſco præſentiam? cur non maiori me præparo ſollicitudine ad tua ſancta ſumenda, quando illi antiqui ſancti patriarchæ & prophetæ reges quoque & principes cum vniuerſo populo tantum deuotionis demonſtrarunt affectum erga cultum diuinum? Saltauit deuotiſsimus rex Dauid coram arca dei totis viribus, recolens beneficia olim indulta patribus, fecit diuerſi generis organa, pſalmos edidit, & cantari inſtituit cum lætitia, cecinit & ipſe frequenter in cithara, ſpiritus ſancti afflatus gratia docuit populum Iſrael toto corde deum laudare, & ore conſono diebus ſingulis benedicere & prædicare. Si tanta agebatur tunc deuotio, ac diuinæ laudis extitit recordatio corã arca teſtamenti, quanta nunc mihi & omni populo Chriſtiano habenda eſt reuerentia & deuotio in præſentia ſacramenti, in ſumptione excellentiſsimi corporis Chriſti? Currũt multi ad diuerſa loca pro viſitandis reliquijs ſanctorum, & mirantur auditis geſtis eorum, ampla ædificia templorum inſpiciunt, & oſculantur ſericis & auro inuoluta ſacra oſſa ipſorum: Et ecce tu præſens es hic apud me in altari deus meus, ſanctus ſanctorum, creator omnium, & dominus angelorum. Sæpe in talibus videndis eſt curioſitas hominum, & nouitas inuiſorum, & modicus reportatur emendationis fructus, maxime vbi eſt tam leuis ſine vera contritione diſcurſus. Hic autẽ in ſacramento altaris totius præſens es deus meus & homo Chriſtus Ieſus, vbi & copioſus percipitur æternæ ſalutis fructus, quotienſcunque fueris dignè ac deuotè ſuſceptus. Ad iſtud vero non trahit leuitas aliqua, nec curioſitas aut ſenſualitas: ſed firma fides, deuota ſpes, & ſincera charitas. O inuiſibilis conditor mundi deus, quam mirabiliter agis nobiſcũ, quàm ſuauiter & gratioſe cũ electis tuis diſponis, quib⁹ temetipſum in ſacramento ſumendum proponis. Hoc nãque omnem intellectum ſuperat, hoc ſpecialiter deuotorum corda trahit, & accendit affectum. Ipſi enim veri fideles tui, qui totam vitã ſuam ad emendationem diſponunt, ex digniſsimo ſacramento magnam deuotionis gratiam & virtutis amorẽ frequenter recipiunt. O admirabilis & abſcondita gratia ſacramenti, quam norunt tantum Chriſti fideles, infideles autem & peccatis ſeruientes experiri non poſſunt. In hoc ſacramento confertur ſpiritualis gratia, & reparatur in anima virtus amiſſa, & per peccatum deformata redit pulchritudo. Tanta eſt aliquando hæc gratia, vt ex plenitudine collatæ deuotionis non tantum mens, ſed & labile & cadu-

Nota argumentum.

Multi peregrinantur religionis ergò verũ ſine fructu.

cum corpus vires ſibi præſtitas ſentiat ampliores. Dolendum tamen valde & miſerandum ſuper tepiditate & negligentia noſtra, quòd non maiori affectu trahimur ad Chriſtum ſumẽdum, in quo tota ſpes ſaluandorum conſiſtit & meritum. Ipſe eſt enim ſanctificatio noſtra, & redemptio noſtra: ipſe conſolatio viatorum, & ſanctorum æterna fruitio. Dolendum itaque valde, quòd multi tam parum hoc ſalutare myſterium aduertunt, quod & cęlum ipſum lætificat, & mundum conſeruat vniuerſum. Heu cæcitas & duritia cordis humani, tam ineffabile donum non magis attendere, & ex quotidiano vſu etiam ad inaduertentiã diffluere. Si enim hoc ſanctiſsimum ſacramentum in vno tantum celebraretur loco, & ab vno tantum conſecraretur ſacerdote in mũdo, quanto putas deſiderio ad illum locum, & talem dei ſacerdotem homines afficerentur, vt diuina myſteria celebrari audirent? Nunc autem multi facti ſunt ſacerdotes, & in multis locis offertur Chriſtus, vt tanto maior appareat gratia & dilectio dei ad hominem, quanto latius eſt ſacra communio diffuſa per orbem. Gratias tibi bone Ieſu paſtor æterne, qui nos pauperes & exules dignatus es precioſo corpore & ſanguine tuo reficere, & ad hæc myſteria percipienda etiam proprij oris tui alloquio inuitare dicendo: Venite ad me omnes qui laboratis & onerati eſtis, & ego reficiam vos.

Quòd magna bonitas & charitas dei in hoc ſacramento exhibetur homini. Cap. II.

SVper bonitate tua & magna miſericordia tua domine confiſus, accedo æger ad medicum & ſaluatorem, eſuriens & ſitiens ad fontem vitæ, egenus ad regẽ cæli, ſeruus ad dominum, creatura ad creatorem, deſolatus ad meum pium conſolatorem. Sed vnde hoc mihi, vt venias ad me? Quis ego ſum, vt præſtes mihi teipſum? Quomodo audet peccator coram te apparere? Et quomodo tu dignaris ad peccatorem venire? Tu noſti ſeruum tuum, & ſcis quia nil boni in ſe habet, vnde hoc illi præſtes. Cõfiteor igitur vilitatem meam, agnoſco bonitatem tuam, laudo pietatem, & gratias ago propter nimiam charitatem. Propter temetipſum enim hoc facis, non propter mea merita, vt bonitas tua mihi magis innoteſcat, charitas amplior ingeratur, & humilitas perfectius commendetur. Quia ergo tibi hoc placet, & ſic fieri iuſsiſti, placet & mihi dignatio tua, & vtinam iniquitas mea non obſiſtat. O dulciſsime & benigniſsime Ieſu, quanta tibi reuerentia & gratiarum actio cum perpetua laude pro ſuſceptione ſacri corporis tui debetur, cuius dignitatem nullus hominũ explicare poteſt inuenitur? Sed quid cogitabo in hac cõmunione, in acceſſu ad dominum meum quẽ debite venerari nequeo, &

tamen

tamen deuotè ſuſcipere deſidero? Quid cogitabo melius & ſalubrius, niſi meipſum totaliter humiliando coram te, & tuam infinitam bonitatem exaltãdo ſupra me? Laudo te deus meus & exalto inæternum. Deſpicio me, & ſubijcio tibi, in profundum vilitatis meæ. Ecce tu ſanctus ſanctorum, & ego ſordes peccatorũ, & tu inclinas te ad me, qui non ſum dignus ad te reſpicere. Ecce tu venis ad me, tu vis eſſe mecũ, tu inuitas ad conuiuiũ tuũ, tu mihi dare vis cæleſtẽ cibum, & panẽ angelorum ad manducandũ, non alium ſanè quàm teipſum, panem viuum qui de cælo deſcẽdiſti, & das vitam mundo. Ecce vnde dilectio procedit, qualis dignatio illuceſcit, quàm magnę gratiarum actiones & laudes tibi pro his debentur. O quàm ſalutare & vtile conſilium tuũ cum iſtud inſtituiſti, quàm ſuaue & iucundum conuiuium, cum teipſum in cibum donaſti? O quàm admirabilis operatio tua domine, quàm potens virtus tua, quàm infallibilis veritas tua? Dixiſti enim & facta ſunt omnia, & hoc factum eſt quod ipſe iuſsiſti. Mira res & fide digna, ac humanum vincens intellectum, quòd tu domine deus meus verus deus & homo ſub modica ſpecie panis & vini integer contineris, & ſine conſumptione à ſumente mãducaris. Tu domine vniuerſorum, qui nullius habes indigentiam, voluiſti per ſacramentum tuũ habitare in nobis. Conſerua cor meum & corpus meum immaculatum, vt læta & pura conſcientia ſæpius valeam tua celebrare myſteria, & ad meam perpetuam accipere ſalutem, quæ ad tuum præcipuè honorẽ & memoriale perenne ſanxiſti & inſtituiſti. Lætare anima mea, & gratias age deo pro tam nobili munere & ſolatio ſingulari, in hac lachrymarum valle tibi relicto. Nam quotiens hoc myſterium recolis, & Chriſti corpus accipis, totiens tuæ redemptionis opus agis, & particeps omniũ meritorũ Chriſti efficeris. Charitas etenim Chriſti nunquã minuitur, & magnitudo propitiationis eius nunquã exhauritur. Ideo noua ſemper mẽtis renouatione ad hoc diſponere te debes, & magnum ſalutis myſterium attenta conſideratione penſare. Ita magnum, nouum & iucundum tibi videri debet cum celebras aut miſſam audis, ac ſi eodẽ die Chriſtus primùm in vterum virginis deſcendens homo factus eſſet, aut in cruce pendens pro ſalute hominum pateretur & moreretur.

Ioan. 6.

Vtilitas ex ſacra ſynaxi admirãda.

Quòd vtile ſit ſæpe communicare. Cap. III.

Ecce ego venio ad te domine, vt bene mihi ſit ex munere tuo, & lætificer in conuiuio ſancto tuo, quod paraſti in dulcedine tua pauperi deus. Ecce in te eſt totum quod deſiderare poſſum & debeo, tu ſalus mea & redemptio, ſpes & fortitudo, decus & gloria. Lætifica ergo hodie animam ſerui tui, quoniam ad te domine Ieſu animã meã leuaui. Deſidero te nunc deuotè ac reue-

Pſa. 67.

Pſa. 85.

reuerenter ſuſcipere, cupio te in domum meam introducere,
Luc.19. quatenus cum Zachæo merear à te benedici, ac inter filios Abrahæ computari. Anima mea corpus tuũ concupiſcit, cor meũ tecum vniri deſiderat. Trade te mihi, & ſufficit. Nam præter te nulla conſolatio valet. Sine te eſſe nequeo, & ſine viſitatione tua viuere non valeo. Ideoque oportet me frequenter ad te accedere, & in viaticum ſalutis meæ recipere, ne forte deficiam in via, ſi fuero cæleſti fraudatus alimonia. Sic enim tu miſericordiſsime Ieſu prædicans populis, & varios curans languores, aliquando
Mat.15. dixiſti: Nolo eos ieiunos dimittere in domum ſuam, ne deficiant in via. Age igitur hoc modo mecum, qui te pro fidelium conſolatione in ſacramento reliquiſti. Tu es enim ſuauis refectio animæ; & qui te dignè manducauerit, particeps & hæres erit æternæ gloriæ. Neceſſarium quidem mihi eſt, qui tam ſæpe laboro & pecco, tam cito torpeſco & deficio, vt per frequentes orationes & confeſsiones, & ſacram tui corporis perceptionem me renouem, mundem, & accendam, ne fortè diutius abſtinendo, à
Gen.8. ſancto propoſito defluam. Proni enim ſunt ſenſus hominis ad malum ab adoleſcentia ſua, & niſi ſuccurrat diuina medicina, labitur homo mox ad peiora. Retrahit ergo ſancta cõmunio à malo, & confortat in bono. Si enim modo tam ſæpe negligens ſum & tepidus, quando communico aut celebro, quid fieret ſi medelam non ſumerem, & tam grande iuuamen non quærerem? Et licet omni die non ſim aptus, nec ad celebrandum bene diſpoſitus, dabo tamen operam congruis temporibus diuina percipere myſteria, ac tantæ gratiæ participem me exhibere. Nam hæc eſt vna principalis fidelis animæ conſolatio, quandiu peregrinatur à te in mortali corpore, vt ſit ſæpius memor dei ſui, dilectum ſuum deuota ſuſcipiat mente. O mira circa nos tuæ pietatis dignatio, quòd tu domine deus creator & viuificator omnium ſpirituum, ad pauperculam dignaris venire animam, & cum tota deitate tua ac humanitate, eius impinguare eſuriem. O felix mens & beata anima, quæ te dominum deum ſuum meretur deuote ſuſcipere, & in tua ſuſceptione, ſpiritali gaudio repleri. O quàm magnum ſuſcipit dominium? Quàm dilectum inducit hoſpitem? Quàm iucundum recipit ſocium, quàm fidelem acceptat amicum, quàm ſpecioſum & nobilem amplectitur ſponſum præ omnibus dilectis & ſuper omnia deſiderabilia amandum? Sileant à facie tua dulciſsime dilecte mi, cælum & terra, & omnis ornatus eorum, quoniam quicquid laudis habent ac decoris, ex dignatione tuæ eſt largitatis: nec ad decorem tui peruenient nomi-
Pſ.146. nis, cuius ſapientiæ non eſt numerus.

Quòd

Quòd multa bona præſtantur deuotè & dignè communicantibus. Cap. IIII.

DOmine deus meus præueni ſeruum tuum in benedictionibus dulcedinis tuæ, vt ad tuum magnificum ſacramentum dignè & deuotè merear accedere. Excita cor meum in te, & à graui torpore exue me. Viſita me in ſalutari tuo ad guſtandum in ſpiritu tuam ſuauitatem, quæ in hoc ſacramento tanquam in fonte plenariè latet. Illumina quoque oculos meos ad intuendũ tantum myſterium, & ad credendum illud indubitata fide me robora. Eſt enim operatio tua, non humana potentia: tua ſacra inſtitutio, non hominis adinuentio. Non enim ad hæc capienda & intelligenda aliquis idoneus per ſe reperitur, quę angelicam etiã ſubtilitatem tranſcendunt. Quid ergo peccator indignus terra & cinis de tam alto ſacro ſecreto potero inueſtigare & capere? Domine in ſimplicitate cordis, in bona firma fide & in tua iuſſione ad te cum ſpe & reuerentia accedo, & verè credo quòd tu præſens es hic in ſacramento deus & homo. Vis ergo vt te ſuſcipiã, & meipſum tibi in charitate vniam. Vnde tuã precor clemẽtiam, & ſpecialem ad hoc imploro mihi donari gratiam, vt totus in te liqueſiam, & amore perfluam, atque de nulla aliena conſolatione amplius me intromittam. Eſt enim hoc altiſsimum & digniſsimum ſacramentum, ſalus animæ & corporis, medicina omnis ſpiritualis languoris, in quo vitia mea curantur, paſsiones frenantur, tentationes vincuntur ac minuuntur, gratia maior infunditur, virtus incepta augetur, fides firmatur, ſpes roboratur, & charitas igneſcit ac dilatatur. Multa nanque bona largitus es & adhuc ſæpiùs largiris in ſacramento dilectis tuis deuotè communicantibus, deus meus ſuſceptor animæ meæ, reparator infirmitatis humanæ, & totius dator conſolationis internæ. Nam multam ipſis conſolationem aduerſus varias tribulationes infundis, & de imo deiectionis propriæ ad ſpem tuæ protectionis erigis, atque noua quadam gratia eos intus recreas & illuſtras, vt qui anxij primum fuerant, & ſine affectione ſe ante communionem ſenſerant, poſteà refecti cibo potuque cæleſti, in melius ſe mutatos inueniant. Quod idcirco cum electis tuis ita diſpenſanter agis, vt veraciter agnoſcant & patenter experiantur, quòd nihil ex ſemetipſis habeant, & quid bonitatis ac gratiæ ex te conſequantur, quia ex ſemetipſis frigidi duri ac indeuoti, ex te autem feruentes, alacres, & deuoti eſſe merentur. Quis enim ad fontem ſuauitatis humiliter accedens, non modicum ſuauitatis inde reportat? Aut quis iuxta ignem copioſum ſtans, non parum caloris inde percipit? Et tu fons es ſemper plenus & ſuperabundans, ignis iugiter ardens, & nun-

quàm deficiens. Vnde ſi mihi non licet haurire de plenitudine fontis, nec vſque ad ſatietatem potare, apponam tamen os meum ad foramen cæleſtis fiſtulæ, vt ſaltem inde guttulam modicam capiam ad refocillandum ſitim meam, & non penitus exareſcam. Et ſi necdum totus cæleſtis & tam ignitus vt Seraphin & Cherubin eſſe poſsim conabor tamen deuotioni inſiſtere, & cor meum præparare vt vel modicam diuini incendij flammam ex humili ſumptione viuifici ſacramenti conquiram. Quicquid autem mihi deeſt, bone Ieſu ſaluator ſanctiſsime, tu pro me ſupple benignè ac gratiosè, qui omnes ad te dignatus es vocare, dicens: Venite ad me omnes qui laboratis & onerati eſtis, & ego reficiam vos. Ego quidem laboro in ſudore vultus mei, dolore cordis torqueor, peccatis oneror, tentationibus inquietor, multis malis paſsionibus implicor & premor, & non eſt qui adiuuet, non eſt qui liberet, & ſaluum faciat, niſi tu domine Deus ſaluator meus, cui committo me & omnia mea, vt me cuſtodias & perducas in vitam æternam. Suſcipe me in laudem & gloriam nominis tui, qui corpus tuum & ſanguinem in cibum & potum mihi paraſti. Præſta domine Deus ſalutaris meus, vt cum frequentatione myſterij tui, creſcat meæ deuotionis affectus.

Mat. 11.

De dignitate huius ſacramenti, & ſtatus ſacerdotalis. Cap. V.

SI haberes angelicam puritatem, & ſancti Ioannis baptiſtæ ſanctitatem, non eſſes dignus hoc ſacramentum accipere nec tractare. Non enim hoc meritis debetur hominum, quòd homo conſecret & tractet Chriſti ſacramentum, & ſumat in cibum panem angelorum. Grande myſterium & magna dignitas ſacerdotum, quibus datum eſt, quod angelis non eſt conceſſum. Soli nanque ſacerdotes in eccleſia rite ordinati, poteſtatem habent celebrandi, & corpus Chriſti conſecrandi. Sacerdos quidem miniſter eſt dei, vtens verbo dei per iuſsionem & inſtitutionem dei. Deus autem ibi principalis eſt auctor, & inuiſibilis operator: cui ſubeſt omne quod voluerit, & paret omne quod iuſſerit. Plus ergo credere debes deo omnipotenti in hoc excellentiſsimo ſacramento, quàm proprio ſenſui aut alicui ſigno viſibili. Ideoque cum timore & reuerentia ad hoc opus eſt accedendum. Attende igitur & vide cuius miniſterium tibi traditum eſt per impoſitionem manus epiſcopi. Ecce ſacerdos factus es & ad celebrandum conſecratus, vide nunc vt fideliter & deuotè in ſuo tempore deo ſacrificium offeras, & teipſum irreprehenſibilem exhibeas. Non alleuiaſti onus tuum: ſed arctiori iam alligatus es vinculo diſciplinæ, & ad maiorem teneris

Dignitas & felicitas ſacerdotis boni ac pij.

ris perfectionem ſanctitatis. Sacerdos omnibus virtutibus debet eſſe ornatus, & alijs bonæ vitæ exemplum præbere. Eius conuerſatio non cum popularibus & communibus hominum vijs, ſed cum angelis in cælo, aut cum perfectis viris in terra. Sacerdos ſacris veſtibus indutus Chriſti vices gerit, vt deum pro ſe & pro omni populo ſuppliciter & humiliter roget. Habet nanque ante ſe & poſt dominicæ crucis ſignum, ad memorandum iugiter Chriſti paſsionem. Ante ſe crucem in caſula portat, vt Chriſti veſtigia diligenter inſpiciat, & ſequi feruenter ſtudeat. Poſt ſe cruce ſignatus eſt, vt aduerſa quælibet illata ab alijs clementer pro deo toleret. Ante ſe crucem gerit, vt propria peccata lugeat. Poſt ſe, vt aliorum etiam commiſſa per compaſsionem defleat, & ſe medium inter deum & peccatorem conſtitutum eſſe ſciat: nec ab oratione nec ab oblatione ſancta torpeſcat, donec gratiam & miſericordiam impetrare mereatur. Quando ſacerdos deuotè celebrat, deum honorat, angelos lætificat, eccleſiam ædificat, viuos adiuuat, defunctis requiem præſtat, & ſeſe omnium bonorum participem efficit.

Interrogatio de exercitio faciendo ante hanc ſacram communionem. Cap. VI.

CVm tuam dignitatem domine, & meam vilitatem penſo, valdè contremiſco, & in meipſo confundor. Si enim non accedo, vitam fugio: & ſi indignè me ingeſſero, offenſam incurro. Quid ergo faciam deus meus auxiliator meus & conſolator in neceſsitatibus? Tu doce me viam rectam, propone breue aliquod exercitium ſacræ communioni congruum. Vtile eſt enim ſcire qualiter ſcilicet deuotè ac reuerenter tibi præparare debeam cor meum ad recipiendum ſalubriter tuum ſacramentum, ſeu etiam celebrandum tam magnum & diuinum ſacrificium.

De diſcuſsione propriæ conſcientiæ, & emendationis propoſito. Cap. VII.

SVper omnia cum ſumma humilitate cordis & ſupplici reuerentia, cum plena fide & pia intentione honoris dei, ad hoc ſacramentum celebrandum, tractandum & ſumendum oportet dei accedere ſacerdotem. Diligenter examina conſcientiam tuam, & pro poſſe tuo vera cōtritione & humili confeſsione eā munda & clarifica: ita vt nihil graue habeas aut ſcias quod te remordeat, & liberū acceſſum impediat. Habeas diſplicentiā omniū peccatorum tuorū in generali, & pro quotidianis exceſſibus magis in ſpeciali doleas & gemas. Et ſi tēpus patitur, deo in ſecreto cordis cunctas confitere paſsionū tuarū miſerias. Inge-

miſce & dole quòd adhuc ita carnalis ſis & mundanus, tam immortificatus à paſsionibus, tam plenus concupiſcentiarum motibus, tam incuſtoditus in ſenſibus exterioribus, tam ſæpè multis vanis phantaſijs implicatus, tam multum inclinatus ad exteriora, tam negligens ad interiora, tam leuis ad riſum & diſſolutionem, tam durus ad fletum & compunctionem, tam promptus ad laxiora & carnis commoda, tam ſegnis ad rigorem & feruorem, tam curioſus ad noua audienda & pulchra intuenda, tam remiſſus ad humilia & abiecta amplectenda, tam cupidus ad multa habenda, & tam parcus ad dandum, tam tenax ad retinendum, tam inconſideratus in loquendo, tam incontinens ad tacendum, tam incompoſitus in moribus, tam importunus in actibus, tam effuſus ſuper cibum, tam ſurdus ad dei verbum, tam velox ad quietem, tam tardus ad laborem, tam vigilans ad fabulas, tam ſomnolentus ad vigilias ſacras, tam feſtinus ad finem, tam vagus ad attendendum, tam negligens in horis perſoluendis, tam tepidus in celebrando, tam aridus in communicando, tam citò diſtractus, tam raro tibi bene collectus, tam ſubitò commotus ad iram, tam facilis ad alterius diſplicentiam, tam pronus ad iudicandum, tam rigidus ad arguendum, tam lætus ad proſpera, tam debilis in aduerſis, tam ſæpè multa bona proponens, & modicum ad effectum perducens. His & alijs defectibus tuis cum dolore & magna diſplicentia propriæ infirmitatis confeſsis ac deploratis, firmum ſtatue propoſitum ſemper emendandi vitam tuam, & in melius proficiendi. Deinde cum plena reſignatione & integra voluntate offer teipſum in honorem nominis mei in ara cordis tui holocauſtum perpetuum, corpus tuum ſcilicet & animam mihi fideliter committendo, quatenus ſic dignè merearis ad offerendum deo ſacrificium accedere, & ſacramentum corporis ſalubriter ſuſcipere. Non eſt enim oblatio dignior & ſatisfactio maior pro peccatis diluendis, quàm ſeipſum pure & integrè cum oblatione corporis Chriſti in miſſa & in communione deo offerre. Si homo fecerit quod in ſe eſt, & verè pœnituerit, quotieſcunque pro venia & gratia me acceſſerit, viuo ego dicit dominus, quia nolo mortem peccatoris, ſed magis vt conuertatur & viuat, quoniam peccatorum eius non recordabor amplius: ſed cuncta ipſi remiſſa erunt. Eze.18.

De oblatione Chriſti in cruce, & propria cuiuſque eidem reſignatione. Cap. VIII.

Sicut ego meipſum expanſis in cruce manibus & nudo corpore pro peccatis tuis deo patri ſponte obtuli, ita vt nihil in me remaneret quin totum in ſacrificium diuinæ placationis trãſiret:

fieret: ita debes & tu temetipſum mihi voluntariè in oblationem puram & ſanctam quotidie in miſſa ex omnibus viribus & affectibus tuis quantò intimius vales offerre. Quid magis à te requiro, quàm vt te ſtudeàs mihi ex integro reſignare? Quicquid præter te ipſum das, nihil curo, quia non quærò datum tuum, ſed te. Sicut non ſufficeret tibi omnibus habitis præter me: ita nec mihi placere poterit quicquid dederis, te non oblato. Offer te mihi, & da te totum pro deo, & erit accepta oblatio. Ecce ego me totum obtuli patri pro te, dedi etiam totum corpus meum & ſanguinem in cibum, vt totus tuus eſſem, & tu meus permaneres. Si autem in te ipſo ſteteris, nec ſponte te ad voluntatem meam obtuleris, non eſt plena oblatio, nec integra erit inter nos vnio. Ideo omnia opera tua præcedere debet ſpontanea tui in manus dei oblatio, ſi libertatē conſequi vis & gratiā. Ideò tam pauci illuminati & liberi intus efficiuntur, quia ſeipſos ex toto abnegare neſciunt. Eſt firma ſententia mea, niſi quis renunciauerit omnibus, non poteſt meus eſſe diſcipulus. Tu ergo ſi optas meus eſſe diſcipulus, offer teipſum mihi cum omnibus affectibus tuis. Luc. 14.

Quòd nos & omnia noſtra deo debemus offerre, & pro omnibus orare. Cap. IX.

DOmine omnia tua ſunt, quæ in cælo ſunt & in terra. Deſidero meipſum tibi in ſpontaneam oblationem offerre, & tuus perpetuo permanere. Domine in ſimplicitate cordis mei offero meipſum tibi hodie in ſeruum ſempiternum, in obſequiū & ſacrificium laudis perpetuæ. Suſcipe me cum hac ſancta oblatione tui precioſi corporis quam tibi hodie in præſentia angelorum inuiſibiliter aſsiſtentium offero, vt ſit pro me & pro cuncto populo tuo in ſalutem. Domine offero tibi omnia peccata & delicta mea quæ commiſi coram te & ſanctis angelis tuis, à die quo primum peccare potui vſque ad diem hanc, ſuper placabili altari tuo: vt tu omnia pariter incendas & comburas igne charitatis tuæ, & deleas vniuerſas maculas peccatorum meorum, & conſcientiam meam ab omni delicto emundes, & reſtituas mihi gratiam tuam, quam peccando amiſi, omnia mihi plenè indulgendo, & in oſculum pacis me miſericorditer aſſumendo. Quid poſſum agere pro peccatis meis, niſi humiliter ea confitendo, & lamentando, & tuam miſericordiam inceſſanter deprecando? Deprecor te exaudi me propitius, vbi aſto coram te deus meus. Omnia peccata mea mihi maximè diſplicent. Nolo ea vnquam amplius perpetrare, ſed pro eis doleo & dolebo quandiu vixero, paratus pœnitentiam agere, & pro poſſe ſatisfacere. Dimitte mihi deus dimitte mihi peccata mea, propter nomen

Oblationis formula, q̃ de ſe, qui communicat, facere debet Deo.

ſanctum tuum ſalua animam meam, quam precioſò ſanguine tuo redemiſti. Ecce committo me miſericordiæ tuæ, reſigno me manibus tuis: age mecum ſecundum bonitatem tuam, non ſecundum meam malitiam & iniquitatem. Offero tibi omnia bona mea, quamuis valdè pauca & imperfecta, vt tu ea emendes & ſanctifices, vt ea grata habeas, & accepta tibi facias, & ſemper ad meliora trahas, necnon ad beatum & laudabilem finem me pigrum & inutilem homuncionem perducas. Offero quoque tibi omnia deſideria deuotorum, neceſsitates parentum, amicorum, fratrum, ſororum, omniumque charorum meorum, & eorum qui mihi vel alijs propter amorem tui benefecerunt, & qui orationes & miſſas pro ſe ſuiſque omnibus dici à me deſiderauerunt & petierunt, ſiue in carne adhuc viuant, ſiue iam in ſæculo defuncti ſint, vt omnes ſibi auxilium gratiæ tuæ, opem conſolationis, protectionem à periculis, liberationem a pœnis aduenire ſentiant, & vt ab omnibus malis erepti gratias tibi magnificas læti perſoluant. Offero etiam tibi preces & hoſtias placationis, pro illis ſpecialiter qui me in aliquo læſerunt, contriſtauerunt aut vituperauerunt, vel aliquod damnum vel grauamen intulerunt: pro his quoque omnibus quos aliquando contriſtaui, conturbaui, grauaui, & ſcandalizaui, verbis factis ſcienter & ignoranter, vt nobis omnibus pariter peccata indulgeas peccata noſtra & mutuas offenſiones. Aufer domine à cordibus noſtris omnem ſuſpicionem, indignationem, iram & diſceptationem, & quicquid poteſt charitatem lædere, & fraternã dilectionem minuere. Miſerere miſerere domine miſericordiam tuam poſcentibus, da gratiam indigentibus, & fac nos tales exiſtere, vt ſimus digni gratia tua perfrui, & ad vitam proficiamus æternam. Amen.

Quòd ſacra communio de facili non eſt relinquenda ſeu prætermittenda. Cap. x.

FRequenter recurrendum eſt ad fontem gratiæ & diuinæ miſericordiæ, ad fontem bonitatis & totius pietatis, quatenus à paſsionibus tuis & vitijs curari valeas, & contra vniuerſas tentationes & fallacias diaboli fortior atque vigilantior effici merearis. Inimicus ſciens fructum & remedium maximum in ſacra communione poſitum, omni modo & occaſione nititur fideles & deuotos, quantum præualet, retrahere & impedire. Cùm enim quidam ſacræ communioni ſe aptare diſponunt, peiores ſatanæ immiſsiones patiuntur. Ipſe enim nequam ſpiritus (vt in Iob ſcribitur) venit inter filios dei, vt ſolita eos nequitia perturbet, aut timidos nimium reddat & perplexos, quatenus

Satanæ conatus ad abducendum nos à cómunione.

Iob. 1.

tenus

tenus affectum eorum minuat, vel fidem impugnando auferat, ſi forte aut omnino communionem relinquant, aut cum tepore accedant. Sed non eſt quicquam curandum de verſutijs & phantaſijs illius quantumlibet turpibus & horridis: ſed cuncta phantaſmata in caput eius ſunt retorquenda. Contemnendus eſt perfidus & deridendus, nec propter inſultus eius & commotiones quas ſuſcitat, ſacra eſt omittenda communio. Sæpe etiam impedit nimia ſollicitudo pro deuotione habenda, & anxietates quædam de confeſsione facienda. Age ſecundum conſilium ſapientum, & depone anxietatem & ſcrupulum, quia gratiam Dei impedit, & deuotionem mentis deſtruit. Propter aliquam paruam tribulationem vel grauitatem, ſacram ne dimittas communionem: ſed vade citiùs confiteri, & omnes offenſiones alij libenter indulge. Si verò tu aliquem offendiſti, veniam humiliter precare, & deus libenter indulgebit tibi. Quid prodeſt diu tardare confeſsionem, aut ſacram differre communionem? Expurga te cum primis, exſpue velociter venenum, feſtina accipere remedium, & ſenties melius quàm ſi diu diſtuleris. Si hodie propter illud dimittis, cras forſitan illud magis eueniet, & ſic diu poſſes à communione impediri & magis ineptus fieri. Quantò ergo citius vales, à præſenti grauitate & inertia te excutias, quia nihil prodeſt diu anxiari, diu cum turbatione tranſire, & ob quotidiana obſtacula ſe à diuinis ſequeſtrare: immo plurimum nocet diu communionem protelare, nam & grauem torporem conſueuit inducere. Prò dolor, quidam tepidi & diſſoluti moras confitendi libenter accipiunt, & communionem ſacram idcirco differre cupiunt, ne ad maiorem ſui cuſtodiam ſe dare teneantur. Heu quam modicam charitatem & debilem deuotionem habent, qui ſacram communionem tam faciliter poſtponunt? Quàm felix ille & deo acceptus habetur, qui ſic viuit, & tali puritate conſcientiam ſuam cuſtodit, vt etiam omni die communicare paratus & bene affectus eſſet, ſi ei liceret, & ſine nota agere poſſet? Si quis interdum abſtinet humilitatis gratia, aut legitima impediente cauſa, laudandus eſt de reuerentia. Si autem torpor obrepſerit, ſeipſum excitare debet, & facere quod in ſe eſt, & dominus aderit deſiderio ipſius, pro bona voluntate, quã ſpecialiter reſpicit. Cum verò legitimè præpeditus eſt, habebit ſemper bonam voluntatem, & piam intentionem communicandi, & ſic non carebit fructu ſacramenti. Poteſt enim quilibet deuotus omni die & omni hora ad ſpiritualem Chriſti cõmunionem ſalubriter & ſine prohibitione accedere, & tamen certis diebus & ſtatuto tempore corpus ſui redẽptoris

cum affectuoſa reuerentia ſacramentaliter debet ſuſcipere, & magis laudem dei & honorem prætendere, quam ſuam conſolationem quærere. Nam totiens myſticè communicat, & inuiſibiliter reficitur, quotiens incarnationis Chriſti myſterium paſsionemque deuotè recolit, & in amore eius accenditur. Qui aliter ſe non præparat, niſi inſtante feſto, vel conſuetudine compellente, ſæpiùs imparatus erit. Beatus qui ſe domino in holocauſtum offert, quotiens celebrat aut communicat. Non ſis in celebrando nimis prolixus, aut feſtinus: ſed ſerua bonum communem modum cum quibus viuis. Non debes alijs generare moleſtiam & tædium, ſed communem ſeruare viam ſecundum maiorum inſtitutionem, & potius aliorum inſeruire vtilitati, quam propriæ deuotioni vel affectui.

Quòd corpus Chriſti & ſacra ſcriptura ſint animæ fideli maximè neceſſaria. Cap. XI.

O Dulciſsime domine Ieſu, quanta eſt dulcedo deuotæ animæ tecum epulantis in conuiuio tuo, vbi ei non alius cibus manducandus proponitur, niſi tu vnicus dilectus eius, ſuper omnia deſideria cordis eius deſiderabilis. Et mihi quidem dulce foret in præſentia tua ex intimo affectu lachrymas fundere, & cum pia Magdalena pedes tuos lachrymis irrigare. Sed vbi eſt hæc deuotio? vbi lachrymarum ſanctarum copioſa effuſio? Certè in conſpectu tuo & ſanctorum angelorum tuorum totum cor meum ardere deberet, & ex gaudio flere. Habeo enim te in ſacramento verè præſentem, quamuis aliena ſpecie occultatum. Nam in propria & diuina claritate te conſpicere oculi mei ferre non poſſent: ſed neque totus mundus in fulgore gloriæ maieſtatis tuæ ſubſiſteret. In hoc ergo imbecillitati meæ conſulis, quòd te ſub ſacramento abſcondis. Habeo verè & adoro quem angeli adorant in cælo: ſed ego adhuc interim in fide, illi autem in ſpecie, & ſine velamine. Me oportet contentum eſſe lumine veræ fidei, & in ea ambulare, donec aſpiret dies æternæ claritatis, & vmbræ figurarum inclinentur. Cùm autem venerit quod perfectum eſt, ceſſabit vſus ſacramentorum, quia beati in gloria cæleſti non egent medicamine ſacramentali. Gaudent enim ſine fine in præſentia dei, facie ad faciem gloriam eius ſpeculantes: & de claritate in claritatem abyſſalis deitatis transformati, guſtant carnem verbũ dei factum, ſicut fuit ab initio, & manet in æternum. Memor horum mirabilium, graue mihi fit tædium etiam quodlibet ſpirituale ſolatium, quia quandiu dominum meum apertè in ſua gloria non video, pro nihilo duco omne quod in mundo con-

ſpicio & audio. Teſtis es tu mihi deus, quòd nulla me poteſt res conſolari, nulla creatura quietare, niſi deus meus quem deſiderò æternaliter contemplari. Sed non eſt hoc poſsibile durante me in hac mortalitate. Ideo oportet vt me ponam ad magnam patientiam, & meipſum in omni deſiderio tibi ſubmittam. Nam & ſancti tui domine qui tecum iam in regno cælorum exultant, in fide & patientia magna, dum viuerent aduentum gloriæ tuæ expectabant. Quod illi crediderunt, ego credo: quod illi ſperauerunt, ego ſpero: quò illi peruenerunt, per gratiam tuam me venturum confido. Ambulabo interim in fide exemplis confortatus ſanctorum. Habeo etiam libros ſanctos pro ſolatio vitæ & ſpeculo, atque ſuper hæc omnia ſanctiſsimum corpus tuum pro ſingulari remedio & refugio. Duo nanque mihi neceſſaria quàm maximè ſentio in hac vita, ſine quibus mihi importabilis foret iſta miſerabilis vita. In carcere corporis huius detentus, duobus me egere fateor: cibo ſcilicet, & lumine. Dediſti itaque mihi infirmo ſacrum corpus tuum ad refectionem mentis & corporis, & poſuiſti lucernam pedibus meis verbum tuum. Sine his duobus bene viuere non póſſem. nam verbum dei lux eſt animæ, & ſacramentum tuum panis vitæ. Hæc poſſunt etiam dici menſæ duæ, hinc & inde in gazophylacio ſanctæ eccleſiæ poſitæ. Vna menſa eſt ſacri altaris, habens panem ſanctum, id eſt corpus Chriſti precioſum. Altera eſt diuinæ legis, continens doctrinā ſanctam, erudiens fidem rectā, & firmiter vſque ad interiora velaminis vbi ſunt ſancta ſanctorū, perducens. Gratias tibi domine Ieſu lux lucis æternæ pro doctrinæ ſacræ menſa, quam nobis per ſeruos tuos prophetas & apoſtolos aliosque doctores miniſtraſti. Gratias tibi creator & redemptor hominum, qui ad declarandam toti mundo charitatem tuam, cœnam paraſti magnam: in qua non agnum typicum, ſed tuum ſanctiſsimum corpus & ſanguinem propoſuiſti manducandum: lætificas omnes fideles conuiuio ſacro & calice inebrians ſalutari, in quo ſunt omnes deliciæ paradiſi, & epulantur nobiſcū angeli ſancti, ſed ſuauitate feliciori. O quàm magnum & honorabile eſt officium ſacerdotum, quibus datum eſt dominum maieſtatis verbis ſacris conſecrare, labijs benedicere, manibus tenere ore proprio ſumere, & cæteris miniſtrare? O quàm mundæ debent eſſe manus illæ? Quàm purum os, quam ſanctum corpus, quàm immaculatum erit cor ſacerdotis, ad quem totiens ingreditur auctor puritatis? Ex ore ſacerdotis nihil niſi ſanctum, nihil niſi honeſtum & vtile procedere debet verbum, qui tam ſæpè Chriſti accipit ſacramentum. Oculi eius ſimplices & pudici, qui Chriſti corpus ſolent

Menſas duas nobis inſtruit Eccleſia.

Sacerdotib⁹ quāta cura debet eſſe pietatis ac puritatis.

lent intueri. Manus puræ & in cælum eleuatæ, quæ creatorem cæli & terræ ſolent contrectare. Sacerdotibus ſpiritualiter in lege dicitur: Sancti eſtote, quoniam ego ſanctus ſum dominus deus veſter. Adiuuet nos gratia tua omnipotens deus, vt qui officium ſacerdotale ſuſcepimus, dignè ac deuotè tibi in omni puritate & conſcientia bona famulari valeamus. Et ſi non poſſumus in tanta innocentia vitæ conſeruari vt debemus, concede nobis tamen dignè flere mala quæ geſsimus, vt in ſpiritu humilitatis, ac bonæ voluntatis propoſito, tibi feruentius decętero deſeruire valeamus.

Quod magna diligentia ſe debeat communicaturus Chriſto præparare. Cap. XII.

EGo ſum puritatis amator, & dator omnis ſanctitatis. Ego cor purum quæro, & ibi eſt locus requietionis meæ. Para mihi cœnaculum grande ſtratum, & faciam apud te paſcha cum diſcipulis meis. Si vis vt veniam ad te, & apud te maneam, expurga vetus fermentum, & munda cordis tui habitaculum. Exclude totum ſæculum & omnem vitiorum tumultum, ſede tanquam paſſer ſolitarius in tecto, & cogita exceſſus tuos in amaritudine animæ tuæ. Omnis nanque amans ſuo dilecto amatori optimum & pulcherrimum præparat locum, quia in hoc cognoſcitur affectus ſuſcipientis dilectum. Scito tamen te non poſſe ſatisfacere huic præparationi ex merito tuæ actionis, etiam ſi integrum annum te præparares, & nihil aliud in mentė haberes. Sed ex ſola pietate & gratia mea permitteris ad menſam meam accedere, ac ſi mendicus ad prandium vocaretur diuitis, & ille nihil aliud habeat ad retribuendum beneficijs eius, niſi ſe humiliando & regratiando. Fac quod in te eſt, & diligenter facito, non ex conſuetudine, non ex neceſsitate, ſed cum timore & reuerentia & affectu accipe corpus dilecti domini dei tui dignantis ad te venire. Ego ſum qui vocaui, ego iuſsi fieri, ego ſupplebo quod tibi deeſt: veni & ſuſcipe me. Cum gratiam deuotionis tribuo, gratias age deo tuo, non quia dignus es, ſed quia tui miſertus ſum. Si non habes, ſed magis aridum te ſentis, inſiſte orationi, ingemiſce & pulſa: nec deſiſtas donec merearis micam aut guttam gratiæ ſalutaris accipere. Tu mei indiges, non ego tui indigeo. Nec tu me ſanctificare venis: ſed ego te ſanctificare & meliorare venio. Tu venis vt ex me ſanctificeris & mihi vniaris, vt nouam gratiam recipias, & de nouo ad emendationem accendaris. Noli negligere hanc gratiam, ſemper præpara cum omni diligentia cor tuum, & introduc ad te dilectum tuum. Oportet autem vt non ſolùm te præpares ad deuotionem ante communionem:

Cuſtodia ſui poſt cõ-

ſed

ſed vt etiam ſollicitè te conſerues in ea poſt ſacramenti perceptionem. Nec minor cuſtodia poſt exigitur, quam deuota præparatio prius. Nam bona poſtmodum cuſtodia, optima iterum eſt præparatio ad maiorem gratiam conſequendam. Ex eo quippe valdè indiſpoſitus quis redditur, ſi ſtatim fuerit nimis effuſus ad exteriora ſolatia. Caue a multiloquio, mane in ſecreto, & fruere deo tuo. Ipſum enim habes, quem totus mundus tibi auferre non poteſt. Ego ſum cui te totum dare debes, ita vt iam vltra non in te, ſed in me abſque omni ſollicitudine viuas. munionē, quāta debet eſſe.

Quòd toto corde anima deuota Chriſti vnionem in ſacramento affectare debet. Cap. XIII.

QVis mihi det domine, vt inueniam te ſolum, & aperiam tibi totum cor meum, & fruar te ſicut deſiderat anima mea, & iam me nemo deſpiciat, nec vlla creatura me moueat vel reſpiciat, ſed tu ſolus mihi loquaris & ego tibi, ſicut ſolet dilectus ad dilectum loqui, & amicus cum amico conuiuari? Hoc oro, hoc deſidero, vt tibi totus vniar, & cor meum ab omnibus creatis rebus abſtraham, magiſque per ſacram communionem, ac frequentem celebrationem cæleſtia & æterna ſapere diſcam. Ah domine deus, quando ero tecum totus vnitus & abſorptus, meique totaliter oblitus? Tu in me, & ego in te, & ſic nos pariter in vnum manere concede. Verè tu es dilectus meus electus ex milibus, in quo complacuit animæ meę habitare omnibus diebus vitæ ſuæ. Verè tu pacificus meus, in quo pax ſumma, & requies vera, extra quem labor & dolor infinita miſeria. Verè tu es deus abſconditus, & conſilium tuum non eſt cum impijs, ſed cum humilibus & ſimplicibus ſermo tuus. O quàm ſuauis eſt domine ſpiritus tuus, qui vt dulcedinem tuam in filios demonſtrares, pane ſuauiſsimo de cælo deſcendente illos reficere dignaris. Verè non eſt alia natio tam grandis quæ habeat deos appropinquantes ſibi, ſicut tu deus noſter ades vniuerſis fidelibus tuis, quibus ob internum ſolatium & cor erigendum in cælum, te tribuis ad edendū & fruendū. Quæ eſt enim alia gens tam inclyta ſicut plebs chriſtiana, aut quæ creatura ſub cælo dilecta, vt anima deuota ad quā ingreditur deus, vt paſcat eā carne ſua glorioſa? O ineffabilis gratia, ô admirabilis dignatio, ô amor immēſus homini ſingulariter impēſus. Sed quid retribuā domino pro gratia iſta, pro charitate tā eximia? Nō eſt aliud quod gratius donare queā, q̄ vt cor meū deo meo totaliter tribuā, & intime coniungā. Tunc exultabunt omnia interiora mea, cùm perfectè fuerit vnita deo anima mea. Tunc dicet mihi: Si tu vis eſſe mecū, ego volo eſſe tecū. Et ego reſpōdebo illi, Dignare domine

Cant. 8. Eſa. 45. Prou. 3. Sap. 16. Deut. 4.

ne manere mecum, ego volo libenter eſſe tecum, hoc eſt totum deſiderium meum, vt cor meum tibi ſit vnitum.

De quorundam deuotorum ardenti deſiderio ad corpus Chriſti. Cap. XIIII.

Pſal. 30. QVàm magna multitudo dulcedinis tuæ domine, quam abſcondiſti timentibus te? Quando recordor deuotorum aliquorum ad ſacramentum tuum domine cum maxima deuotione & affectu accedentium, tunc ſæpius in meipſo confundor, & erubeſco quòd ad altare tuum & ſacræ communionis menſam tam tepidè & frigide accedo, quod ita aridus & ſine affectione cordis maneo, & quòd non ſum totaliter accenſus coram te deo meo, nec ita vehementer attractus & affectus, ſicut multi deuoti fuerunt, qui præ nimio deſiderio communionis, & ſenſibili cordis amore, a fletu ſe non potuerunt continere, ſed ore cordis & corporis pariter ad te deum fontem viuum medullitus inhiabant, ſuam eſuriem non valentes aliter temperare nec ſatiare, niſi corpus tuum cum omni iucunditate & ſpirituali auiditate accepiſſent. O verè ardens fides eorum; probabile exiſtens argumentùm ſacræ præſentiæ tuæ. Iſti enim veraciter co-
Luc. 24. gnoſcunt dominum ſuum in fractione panis, quorum cor tam valide ardet in eis de Ieſu ambulante cum eis. Longe eſt à me ſæpè talis affectus & deuotio, tam vehemens amor & ardor. Eſto mihi propitius Ieſu bone dulcis & benigne: & concede pauperi mendico tuo vel interdum modicum de cordiali affectu amoris tui in ſacra communione ſentire, vt fides mea magis conualeſcat, ſpes in bonitate tua proficiat, & charitas ſemel perfectè accenſa & cæleſte manna experta nunquam deficiat. Potens eſt autem miſericordia tua etiam gratiam deſideratam mihi præſtare, & in ſpiritu ardoris cum dies beneplaciti tui aduenerit, me clementiſsime viſitare. Etenim licet tanto deſiderio tam ſpiritualium deuotorum tuorum nō ardeo, tamen de gratia tua illius magni inflammati deſiderij deſiderium habeo, orans & deſiderans omnium talium feruidorum amatorum tuorum participem me fieri, ac eorum ſancto conſortio annumerari.

Quòd gratia deuotionis humilitate & ſuipſius abnegatione acquiritur. Cap. XV.

OPortet te deuotionis gratiam inſtanter quærere, indeſinenter petere, patienter & fiducialiter expectare, gratanter recipere, humiliter conſeruare, ſtudiosè cum ea operari, ac deo tempus & modum ſupernæ viſitationis donec veniat committere. Humiliare præcipuè te debes cùm parum aut nihil deuotionis interius ſentis, ſed non nimium deiici, nec inordinatè contriſtari. Dat ſæpe deus in vno breui momento, quod longo ne-

go negauit tempore. Dat etiā quandoque in fine, quod in principio orationis largiri diſtulit. Si ſemper citò gratia daretur, & pro voto adeſſet, non eſſet infirmo homini bene portabile. Propterea in bona ſpe & humili patientia expectanda eſt deuotionis gratia. Tibi tamen & peccatis tuis imputa cùm non datur, vel etiam occultè tollitur. Modicum quandoque eſt quod gratiam impedit & abſcondit, ſi tamen modicum & non potiùs grande dici debeat, quod tantum bonum prohibet. Et ſi hoc ipſum modicum vel grande amoueris, & perfectè viceris, erit quod petiſti. Statim nanque vt te deo ex toto corde tradideris, nec hoc vel illud pro tuo libito ſeu velle quæſieris, ſed integrè te in ipſo poſueris, vnitum te inuenies & pacatum, quia nil ita bene ſapiet & placebit, ſicut beneplacitum diuinæ voluntatis. Quiſquis ergo intentionem ſuam ſimplici corde ſurſum ad deum leuauerit, ſeque ab omni inordinato amore ſeu diſplicentia cuiuſlibet rei creatæ euacuauerit, aptiſsimus gratiæ percipiēdæ, ac dignus deuotionis munere erit. Dat enim dominus ibi benedictionem ſuā, vbi vaſa vacua inuenerit. Et quantò perfectius quis infimis renunciauerit, & magis ſibijpſi per contemptum ſui moritur, tantò gratia celerius venit, copioſius intrat, & altius liberum cor eleuat. Tunc videbit & affluet & mirabitur & dilatabitur cor eius in ipſo, quia manus cum eo, & ipſe ſe poſuit totaliter in manu eius vſque in ſæculum. Ecce ſic benedicetur homo qui quærit deum in toto corde ſuo, nec in vanum accipit animā ſuam. Hic in accipiendo ſacram euchariſtiam, magnam promeretur diuinæ vnionis gratiam, quia non reſpicit ad propriā deuotionem & conſolationem, ſed ad dei gloriam & honorem. Eſa. 60.

Quòd neceſsitates noſtras Chriſto aperire, & eius gratiam poſtulare debemus. Cap. XVI.

O Dulciſsime atque amabiliſsime domine quem nunc deuotè deſidero ſuſcipere, tu ſcis infirmitatem meam & neceſſitatem quam patior, in quantis malis & vitijs iaceo, quam ſæpè ſum grauatus, tentatus, turbatus, & inquinatus. Pro remedio ad te venio, pro conſolatione & ſubleuamine te deprecor. Ad omnia ſcientem loquor, cui manifeſta ſunt omnia interiora mea, & qui ſolus potes me perfectè conſolari & adiuuare. Tu ſcis quibus bonis indigeo præ omnibus, & quàm pauper ſum in virtutibus. Ecce ſto ante te pauper & nudus, gratiam poſtulans, & miſericordiam implorans. Refice eſurientem mendicū tuum, accende frigiditatem meam igne amoris tui, illumina cæcitatem meā claritate præſentiæ tuæ. Verte mihi omnia terrena in amaritudinem, omnia grauia & contraria in patientiam, omnia infima & creata in contemptum & obliuionem. Erige cor meum ad te in

cælum, & ne dimittas me vagari ſuper terram. Tu ſolus mihi ex hoc iam dulceſcas vſque in ſæculum, quia tu ſolus cibus & potus meus, amor meus, & gaudium meum, dulcedo mea, & totum bonum meum. Vtinam me totaliter ex tua præſentia accendas,
2.Co.6. comburas, & in te tranſmutes, vt vnus tecum efficiar ſpiritus per gratiam internæ vnionis, & liquefactionem ardentis amoris. Nec patiaris me ieiunum & aridum a te recedere, ſed operare mecum miſericorditer, ſicut ſæpius operatus es cum ſanctis tuis mirabiliter. Quid mirũ ſi totus ex te igneſcerem, & in meipſo deficerem, cum tu ſis ignis ſemper ardens, & nunquam deficiens, amor corda purificans, & intellectum illuminans?

De ardenti amore & vehementi affectu ſuſcipiendi Chriſtum.

Vox diſcipuli. *Cap.* XVII.

CVm ſumma deuotione & ardenti amore, cum toto cordis affectu & feruore deſidero te domine ſuſcipere, quemadmodum multi ſancti & deuotæ perſonæ in communicando te deſiderauerunt, qui tibi maximè in ſanctitate vitæ placuerunt, & in ardentiſsima deuotione fuerunt. O Deus meus amor æternus, totum bonum meum, felicitas interminabilis, cupio te ſuſcipere cum vehementiſsimo deſiderio & digniſsima reuerentia, quam aliquis ſanctorum vnquam habuit & ſentire potuit. Et licet indignus ſum omnia illa ſentimenta deuotionis habere, tamen offero tibi totum cordis mei affectum, ac ſi omnia illa gratiſsime inflammata deſideria ſolus haberem. Sed quæcunque poteſt pia mens concipere & deſiderare, hæc omnia tibi cum ſumma reuerentia, veneratione intima ac fauore præbeo & offero. Nihil opto mihi reſeruare, ſed me & omnia mea tibi ſpontè & libentiſsimè immolare. Domine deus meus, creator meus & redemptor meus, cum tali affectu, reuerentia, laude & honore, cum tali gratitudine, dignitate, & amore, cum tali fide, ſpe, & puritate te affecto hodie ſuſcipere, ſicut te ſuſcepit & deſiderauit ſanctiſsima mater tua glorioſa virgo Maria, quando angelo euangelizanti ſibi incarnationis
Luc.1. myſterium, humiliter & deuotè reſpondit: Ecce ancilla domini, fiat mihi ſecundum verbum tuum. Et ſicut beatus præcurſor tuus excellentiſsimus ſanctorum Ioannes Baptiſta in præſentia tua lætabundus exultauit in gaudio ſpiritus ſancti, dum
Ibidem. adhuc maternis clauderetur viſceribus, & poſtmodum cernens inter homines Ieſum ambulantem, valdè ſe humilians dicebat,
Ioan.1. Ecce agnus dei. Amicus autem ſponſi qui ſtat & audit eum, gaudio gaudet propter vocem ſponſi: ſic & ego magnis & ſacris deſiderijs opto inflammari, & tibi ex toto corde meipſum præſentare. Vnde & omnium deuotorum cordium iubilationes, ardentes

tes affectus, mentales exceſſus, ac ſupernales illuminationes, & cælicas viſiones tibi offero & exhibeo, cum omnibus virtutibus & laudibus ab omni creatura in cælo & terra celebratis & celebrandis, pro me & omnibus mihi in oratione commendatis, quatenus ab omnibus dignè lauderis, & in perpetuum glorificeris. Accipe vota mea domine deus meus, & deſideria infinitæ laudationis & immenſæ benedictionis, quæ tibi ſecundum multitudinem ineffabilis magnitudinis tuæ iure debentur. Hæc tibi reddo & reddere deſidero per ſingulos dies & momenta temporum, atque ad reddendum mecum tibi gratias & laudes, omnes cæleſtes ſpiritus & cunctos fideles tuos precibus & affectibus inuito & exoro. Laudent te vniuerſi populi, tribus & linguę, & ſanctum ac mellifluum nomen tuum cum ſumma iubilatione & ardenti deuotione magnificent. Et quicunque reuerenter ac deuotè altiſsimum ſacramentum tuum celebrant, & plena fide recipiũt, gratiam & miſericordiam apud te inuenire mereantur, & pro me peccatore ſuppliciter exorent. Cumq́ue optata deuotione ac fruibili vnione potiti fuerint, & bene conſolati ac mirificè refecti, & de ſacra menſa cæleſti abſceſſerint, mei pauperis recordari dignentur.

Ne homo ſit curioſus ſcrutator huius ſacramenti, ſed humilis imitator Chriſti, ſubdendo ſenſum ſuum ſacræ fidei. Cap. XVIII.

CAuendum eſt tibi à curioſa & inutili perſcrutatione huius profundiſsimi ſacramenti, ſi non vis in dubitationis profundum demergi. Qui ſcrutator eſt maieſtatis, opprimetur à gloria. Prou. 25. Plus valet deus operari, quàm homo intelligere poteſt. Tolerabilis pia & humilis inquiſitio veritatis, parata ſemper doceri, & per ſanas patrum ſententias ſtudens ambulare. Beata ſimplicitas, quæ difficiles quæſtionum relinquit vias, & plana ac firma pergit ſemita mandatorum dei. Multi deuotionem perdiderunt, dum altiora ſcrutari voluerunt. Fides à te exigitur, & ſincera vita, non altitudo intellectus, neque profunditas myſteriorum dei. Si non intelligis nec capis quæ infra te ſunt, quomodo comprehendes ea quæ ſupra te ſunt? Subde te deo, & humilia ſenſum tuum fidei, & dabitur tibi ſcientiæ lumen, prout tibi fuerit vtile ac neceſſarium. Quidam grauiter tentantur de fide ac ſacramento, ſed non eſt hoc ipſis imputandum, ſed potius inimico. Noli curare, noli diſputare cum cogitationibus tuis, nec ad immiſſas à diabolo dubitationes reſponde, ſed crede verbis dei, crede ſanctis eius & prophetis, & fugiet à te nequam inimicus. Sæpè multũ prodeſt quod talia ſuſtinet dei ſeruus. Nam infideles & peccatores non tentat, quos ſecurè iã poſſidet: fideles autẽ deuotos varijs modis tentat & vexat. Perge ergo

go cum ſimplici & indubitata fide, & cum ſimplici reuerentia ad ſacramentum accede. Quicquid intelligere non vales, deo omnipotenti ſecure committe. Non fallit te deus, fallitur qui ſibi nimium credit. Graditur deus cum ſimplicibus, reuelat ſe humilibus, dat intellectum paruulis, aperit ſenſum puris mentibus, & abſcondit gratiam curioſis & ſuperbis. Ratio humana debilis eſt & falli poteſt, fides autem vera falli non poteſt. Omnis ratio & naturalis inueſtigatio fidem ſequi debet, non præcedere nec infringere. Nam fides & amor ibi maximè præcellunt, & occultis modis in hoc ſanctiſsimo & ſuperexcellentiſsimo ſacramento operantur. Deus æternus & immenſus infinitæque potentiæ facit magna & inſcrutabilia in cælo & in terra, nec eſt inueſtigatio mirabilium operum eius. Si talia eſſent opera dei, vt facile ab humana ratione caperentur, non eſſent mirabilia nec ineffabilia dicenda.

Explicit liber de Sacramento altaris.

DE DISCIPLINA CLAVſtralium libri quinque.

Libri primi hæc ſunt Capita.

In quibus conſiſtit diſciplina clauſtralis. Cap. j.
De diuerſis tentationibus & inſidijs diaboli. Cap. ij.
De vera conuerſione ad deum, qui eſt ſummum bonum. Cap. iij.
De obedientia humilis ſubditi erga prælatum. Cap. iiij.
De cuſtodia cordis, & reditu ad interiora. Cap. v.
De cuſtodia oris, & exercitio laboris. Cap. vj.
De commendatione cellæ & ſolitudinis. Cap. vij.
De choro, & diuino officio peragendo. Cap. viij.
De diſcretione in ſpirituali exercitio ſeruanda. Cap. ix.
Oratio de felici conſummatione in virtutibus. Cap. x.
De charitate dei & proximi, & odio vitiorum. Cap. xj.
De abſtinentia & caſtitate. Cap. xij.
De vtili exercitio in vita & paßione Chriſti. Cap. xiij.
De cõmemoratione & inuocatione beatißimæ virginis Mariæ. Cap. xiiij.
De ſuffragijs ſanctorum ſedulò petendis. Cap. xv.
De deſiderio animæ ad cæleſte regnum. Cap. xvj.

FINIS.

In qui-

In quibus conſiſtit diſciplina clauſtralis. Cap. I.

APprehendite diſciplinam, ne quando iraſcatur dominus, & pereatis de via iuſta. Psal. 2.
Diſciplina clauſtralis ſi ſtrenuè ſeruetur, ad magnam perfectionem ducit, ab æterna dānatione liberat, & in cæleſti regno altiſsimè coronat. Conſiſtit autem diſciplina in tribus præcipuè, vt ſilentium bene ſeruetur, vt diuinum officiū deuotè celebretur, & opus manuū impigrè exerceatur. Diſciplina clauſtralis in tribus.
Vbi diſciplina viget, ibi maior pax & ſpiritualis profectus inuenitur. Vbi diſciplina perit ibi diſſolutio creſcit, ibi vitia regnāt, & virtutes eneruantur. Vbi diſciplina cuſtoditur, ibi adeſt gratia cæleſtis, ibi deuotio floret, ibi lectio ſapit, ibi meditatio dulceſcit, ibi oratio feruet, ibi gratiarū actio & vox laudis reſonant, mens iubilat: ibi intellectus illuſtratur, ibi caro marceſcit, & ſpiritus eleuatur. Ex diſciplina quātum boni ſit.
Qui amat diſciplinam, lætificat conſcientiam, acquirit bonam famam, & adauget ſibi gloriam æternam. Amator diſciplinæ cuſtodit os ſuum, quærit ſecretum, fugit tumultum, vitat riſum, diligit luctum, vt inueniat Ieſum ſibi propitium & amicum. Qui extra diſciplinam eſſe quærit, diaboli laqueos incurrit, & deuotionem mentis perdit. In tribus locis libenter eſto cum fratribus propter communem diſciplinam, in choro ad pſallendum, in cella ad ſcribendum & legendum, in refectorio ad ſobriè comedendum & verbum dei audiendum. Vbicunque verbum dei legitur, ibi ſpiritus ſanctus occultè operatur, qui malos de peccato redarguit, & bonos per ſpem & conſolationem ſcripturarū confortat, vt amplius proficiant, & diſciplinam ordinis fortiter teneant. Hinc Paulus admonet dicens, In diſciplina perſeuerate, & tanquam filijs vobis offert ſe deus. Hinc Dauid orat dicens. Bonitatem & diſciplinam & ſcientiam doce me. Psalm. 118. Et alibi multum eam commendans ait, Et diſciplina tua correxit me in finem. Et diſciplina tua ipſa me docebit. Psal. 17. Magnū donū dei eſt habere ſciētiam ſcripturarum, ſed magis præferendum videtur ſeruare ordinis diſciplinam. Hinc ſummus magiſter Chriſtus docens diſcipulos ſuos legem vitæ & diſciplinæ, ſic ait: Si hæc ſcitis, beati eritis ſi feceritis ea. Ioā. 13. Nam tanto fit quiſque beatior coram deo, quanto feruentior eſt pro obſeruātia diſciplinæ. Duo bona prætendit omnis regularis diſciplina, vt ſtatuta diligenter ſeruentur, & negligentes pro culpis ſuis corrigantur. Deuoti & boni fratris eſt violentiam ſibi facere contra prauitatem naturæ, & ſponte ſe ſubdere diſciplinæ: nec aliquid ordinatum prætermre.

Nam qui amat diſciplinam, ſapiens eſt, & ditabitur virtutibus multis. Qui autem odit correptiones, inſipiens eſt, & honore carebit. Conſidera mores fratris diſciplinati, quia non eſt leuis verbis, nec oculis vagus, ſed ambulat in timore dei, & facit opera ſua cum diligentia, cuſtodiens ſilentium, & amans cellæ quietem. Non murmurat, non detrahit, ſed deo omne iudicium committit, & ſeipſum præ oculis habet, & quæ ſibi commiſſa non ſunt, de illis tacet, vt liberius ſibiipſi vacet. Nam nimis inſipiens eſt, qui propria negligit, & alienis rebus ſe implicat. Diſciplinam ergo vbique ſerua, & erit tibi pax & gloria magna. Omne quod non decet, ſtudeas cauere. Quicquid deo placet, fac cum alacritate: nec propter hominum diſplicentiam infringe ordinis diſciplinam. Stulte agit qui contra conſcientiam facit, & dei offenſam propter homines incurrit. Nam qui ordinem ſuum non ſeruat, per præuaricationem legis deum inhonorat. Si videris quempiam negligenter agentem, corripe illum vt fratrem, & trahe ad emendationem, ſed noli ſequi eius errorem, nec tantum diligas, vt in malo ei conſentias, ne cum ipſo cadas & pereas. Quiſquis pro ordinis diſciplina zelat, & libenter ac gratanter admonitiones capit, ſpecialem gratiam à deo obtinebit, & in

Mat. 25. die exitus ſui de corpore, ab auditione mala non timebit, & cum electis de præmio ſui laboris gaudebit, Chriſto dicente: Euge ſerue bone, quia ſuper pauca fuiſti fidelis, intra in gaudium domini tui. Qui negligens eſt & diſſolutus, deum offendit & homines, & peior eſt paralytico iacente in grabato, quia iſte defectum patitur à natura, & ille vincitur a cordis inertia. Virtuoſius eſt paſsiones domare, quàm dæmones fugare. Et maioris charitatis eſt negligentem admonere, quàm eleemoſynam dare. Quem tædet orare, & delectat fabulari, qualis feruor eſt in illo? Prorſus nullus. Nam ſi ferueret intus, vitaret omnino vaniloquia foris. Sed quomodo quis poteſt accendi ad feruorem ſpiritus? In faciendo ſibi frequenter violentiam contra conſuetudinem malam, & tenendo ordinis rigorem ſecundum formam ſibi præſcriptam. Tepidus ſemper conqueritur de grauitate diſciplinæ, feruidus amplectitur cum hilaritate. Sed dicis. Timeo frangere caput meum, & incurrere debilitatem. Quid loqueris tepidè & diſſolutè? Neſcis quid pateris. Times parua, & non times magna? Times dolorem in corpore, & non times grauitatem malæ conſcientiæ? Times ieiunare, times vigilare, times ſilentium ſeruare, & non times in igne cremari, a dæmonibus torqueri, & à regno dei excludi? Vanus eſt timor iſte, de modica afflictione corporis frequenter cogitare, præſentia mala ſolummodo perpendere, & minus ponderare quæ æternaliter ani-

Feruor ſpiritus qui acquiratur.

In præpoſterè timidos.

animam ſaluant aut damnant. Reuertere ad cor tuum, conuertere ad deum qui fecit te, ſpera in eo, & iuuabit te. Si non potes ei ſeruire ſano capite, tunc ſeruias ei debili capite, & coronabit te roſis ac lilijs ſuauiſsimis cum martyribus ſanctis in cælis, quia ſuſtinuiſti dolores & labores in terris. Noli ergo propter modicum corruptibilis vitæ amorem illicita admittere, noli ſæcularia ſolatia quærere, ſepara te ab ineptis fabulis, intende ſacris ſtudijs, ſerua diſciplinam, ſubiuga carnem, imple obedientiam, & ſaluabis animam tuam iuxta Chriſti ſententiam. Qui odit (inquit) animam ſuam in hoc mundo, in vitam æternam cuſtodit eam. Ioã. 12. Cum indiſciplinato non habeas familiaritatem, ne diſcas leuitates eius, & ſimilis ei fias in confuſionem ordinis tui. Iunge te religioſo morigerato & deuoto fratri, vt ædificeris ſemper in bono. Vnus indiſciplinatus & verboſus multos inquietat, & qui eum compeſcit, optimè facit. Talis ſæpè eſt admonendus & increpandus vt ſuas diſſolutiones dimittat, & ad deuota exercitia ſe conuertat. Nemo ſe per alium vitioſè excuſet, ſed de propria ſalute cogitet, & tempus ſibi indultum fructuoſè expendere curet, ſicut & beatus Paulus dicit, Dum tempus habemus, operemur bonum ad omnes. Gala. 6. Ille ad omnes bonum operatur, qui ſtrenuè ſeruat diſciplinam, & cæteris in conuentu dat bonum exemplum. Benedictus ille frater, qui in omnibus ſe vincere nititur, quia coronabitur pro omni quod pro Chriſto patitur. Ad tenendam formam ſpiritualis diſciplinæ, beatus Paulus diſcipulos ſuos diligenter exhortatur dicens: Quæcunque ſunt vera, quæcunque pudica, quæcunque iuſta, Phil. 4. quæcunque ſancta, quæcunque amabilia, quæcunque bonæ famæ, ſiqua virtus, ſiqua laus diſciplinæ, hęc cogitate, quæ & didiciſtis & accepiſtis, & audiſtis & vidiſtis in me. Ecce quàm ſollicitus fuit beatus Paulus pro obſeruantia diſciplinæ, & pro bono exemplo poſteris relinquendo. Nam maximum meritum ſibi in cæleſtibus accumulat, quiſquis diſciplinam in ſe & in alijs amat.

De diuerſis tentationibus & inſidijs diaboli. Cap. 11.

VBique diabolus inſidiatur bonis & deuotis, maximè tamen religioſis perſonis in ordine ſub diſciplina conſtitutis. Idcirco primus ſanctæ eccleſiæ paſtor beatus Petrus fideles admonet dicens, Vigilate, quia aduerſarius veſter diabolus tanquam 1. Pet. 5. leo rugiens circuit quærens quem deuoret, cui reſiſtite fortes in fide. Hinc etiam beatus Ioannes in Apocalypſi clamat, præmuniens ad cautelam, Væ terræ & mari, quia deſcendit Apoc. diabolus ad vos habens iram magnam. 12. Siquidem propter excellẽtiam ſtatus religioſorum deijciendam, diabolus acrius ſer-

uos dei tentat, & frequẽtiùs eos quàm ſæculares impugnat, quia inuidet gloriæ ſanctitatis deuotorum continenter viuentium. Scit enim quòd illi altiùs præmiabuntur in cælo, qui puriùs vixerint in mundo. Vnde quantò grauiores tentationes ſuſtinent, ſi viriliter reſiſtunt, & ſeipſos vincunt, tantò glorioſiores erunt apud deum in futuro, quia fortiter certauerunt. Ex quo diabolus proiectus eſt de cęlo propter ſuperbiam ſuam, non ceſſat circuire terram, quærens quem prauis ſuggeſtionibus decipiat, & vulneret per delectationem moroſam ad perdendam dei gratiã, ac ſecum tandem trahat in æternam damnationem. Et ſicut olim tentauit primum hominem in paradiſo, & filios Iſraël in deſerto, ita nunc tentat & perſequitur religioſos in clauſtro, vt remiſſe viuant, & ſtatuta ſua frangant, vt prælatis ſuis reſiſtant, & inobedientes fiant, quatenus huiuſmodi contagijs deprauati cęleſtem gloriam perdant, & cauſam contra eos habeat vnde in iudicio grauiter eos accuſet. Vigilandum igitur omni tempore, & in omni loco cautè reſpiciendum, ne deſides & inermes ſeruos dei ſatanas inueniat, quia ipſe nunquam dormit nec fatigatur, ſed à dextris & à ſiniſtris inſidiatur. Deſides faciliter capit: & hi ſunt qui parum laborant, & bene comedere volunt. Inermes citò vulnerat: & hi ſunt qui raró orant, & in corde modicum de ſacra lectione ſeruant. Foris euagãtes illecebris inficit, ocioſè ſtantes fabulis connectit, vt opera ſua negligant, & alios impediant. Bene etiam agentes à bono incepto reuocat, legere vel orare volentes dormitare facit, ſurgere conantes in lectulo tenet. Non eſt locus in clauſtro quem ſatanas hoſtis monachorum non perluſtret, vt vnam ſaltem ouiculam de grege Chriſti

Mar. 14 rapiat & perdat. Quapropter paſtor cæleſtis alta voce cornu ſalutis ſufflat, & ouibus ſuis ait: Vigilate & orate, vt non intretis in tentationem. Ac ſi dicat, Lupus rapax circuit tabernacula veſtra, ſerpens antiquus callidè quærit foramen intrandi ad interiora cordis veſtri, vt dentem infigat per iram, aut oſculo mulceat per turpitudinem. Vos autem vigilate animo, & orate corde & ore die ac nocte, quia ab omni parte vobis inſtat bellum, & nil tutum ſub cælo, & aduerſarij multi docti ad prælium mittentes ſagittas acutas, & laqueos abſcondentes pedibus veſtris, vt cadatis in itinere recto, & à ſancto propoſito recedatis. Sed ſtate firmiter, & pugnate fortiter pro animabus veſtris, ego dominus ero vobiſcum. Obſeruate autem cautè quales imagines vobis ingeruntur, ſiue de mundo ſint, ſiue de carne, & clauditeoſtium cordis veſtri, ac ſigno crucis vos armate ne diabolus intret, quia tentare vos veniet, & ad conſenſum peccati contrahere, vt deum offendatis, & eius gratiam perdatis. O religioſi

amici

amici dei attendite à callidis & mortiferis diaboli immiſſionibus, ne moram in his faciatis, ſed mox vt ſentitis motus illicitos, mentem veſtram auertite, & nomen domini inuocate, dolentes de malo vobis ingeſto, & bonam cogitationem de deo & ſpirituali materia aſſumite, & in compunctione ſancta vos exercete. Sic enim facientes fugiet diabolus confuſus, & accedent angeli ſancti vobis in ſolatium miſſi, qui confortabunt manus veſtras contra aëreas poteſtates. State ergo in timore dei, & ſemper circa initium tentationis vigilate & orate cum gemitu cordis in ſpiritu humilitatis, nil grande, nil laudabile de vobiſipſis ſentientes, ſed fragiles homines & inutiles ſeruos veraciter vos agnoſcentes. Quicquid etiam boni ſapitis vel agitis, non veſtræ hoc induſtriæ & labori, ſed diuinæ gratiæ & miſericordię ex integro adſcribatis. Neminem tantum diabolus timet & refugit, quantum humilem & ſemetipſum deſpicientem. Et contra nullum tantum præualet, quantum contra ſuperbum, & de ſe pręſumentem. Caue ergo ſuperbiam, ſi non vis pati ruinam. Si non vis ſeduci & ſupplantari, noli extolli, nec inaniter gloriari. Quamuis in monaſterio ſis vel in ſolitudine, non es tamen liber à tentatione, quia Chriſtum diabolus tentauit in deſerto, qui erat plenus ſpiritu ſancto. Quandiu ergo vixeris oportet te pugnare cõtra inſidias diaboli & proprias paſſiones. Et ſi interdum ceſſat ad modicũ tempus, hoc facit ad fraudẽ, vt cùm incuſtoditus fueris & laxus, ſubitò & inopinatè te proſternat. Tentat in choro, vt cum tædio pſallas, & parum aduertas ad ſenſum verborum. Reducit ad mentem phantaſmata rerum exteriorum quas priùs vidiſti & audiſti, quatenus fructum orationis tollat, & chorum tibi in grauitatem vertat. Tentat in refectorio, vt plus vel lautius comedas, aut etiam de aliquo defectu murmures. Tentat in cella, vt pigrè labores, aut rarius ores vel modicè legas, ſed citò inde exeas & fabulari quæras, & tardius ad cellam redeas. Tentat tempore ſilentij, vt verbum illicitum proferas: & ſi loqui licet, mox ad inania & nociua inſtigat, vt conſcientiam macules, & fratrem tuum offendas. Vigila ergo & ora deum ſemper, vt det tibi gratiam contra Satanæ aſtutias, qui tã in proſperis quàm in aduerſis inſidiatur omnibus deuotis.

Diabolꝰ de ſuperbis ſemper triũphat.

Mat. 4.

De vera conuerſione ad deum, qui eſt ſummum bonum. Cap. III.

MVltæ ſunt auerſiones noſtræ à deo ſummo bono, quia ex propria iniquitate & magna fragilitate citò labimur ad inferiora & terrena concupiſcenda, quæ nos ſatiare non valent, nec etiam permanere nobiſcum. Opus eſt ergo quotidiana conuerſione ad deum, à quo ſæpiùs auertimur ad noſipſos, inordi-

natè nos diligendo, aut aliquas creaturas vanè aſpiciendo, vel etiam malè vtendo,& plus de temporalibus quàm de diuinis rebus cogitando. Sæpe etiam odimus peruersè ſalutaria & quæ ſunt pro diſciplina, & affectamus habere quæ commoda ſunt & iucunda,non attendentes quid dicit conſcientia, & quantum diſplicet deo auerſio noſtra ab ipſo ad iſta caduca. Et quanuis aliquem iuſtum & bonum ſcimus, ſi contrarius eſt voluntati noſtræ & aliquam proponit reſtrictionem inducere ex virtute, incipimus ei improbè reſiſtere,& viliter de eo ſentire, & dicimus quòd ipſi non ſit credendum. Et hic error in pleriſque religioſis inuenitur, qui contra beneplacitum dei,& ſuperioris ſui ſenſum, appetunt proſequi intentum ſuum,minus ponderantes graue iudicium ſibi imminere, ſi plus quàm oportet in cauſis proprijs de ſemetipſis confidunt. Quod ex elatione cordis & agitatione procedit, qui in ſpiritu proficere conantes, ad laxationem carnis trahere quærit. Non enim ſufficit ad veram hominis conuerſionem, ſæcularis habitus mutatio, quæ vel vna die fieri poteſt,ſed illa eſt vera & religioſa cónuerſio, cùm quis nititur vitia ſua vincere, & magno feruore pro virtutibus inſtat. Debemus igitur quantum poſsibilitas admittit,nos qui religioſum habitum gerimus, cor noſtrum ab omnibus materialibus & viſibilibus rebus auertere, & ad inuiſibilem conditoris noſtri faciem contemplandam eleuare,& anhelare ſemper ad cæleſtia,atque per ſingulos dies, omniq́ue hora, immo totiens quotiens euagatio mentis accidit, pro venia humiliter ſupplicare, & cum propheta gemebundè dicere: Conuerte nos deus ſalutaris noſter, & auerte iram tuã à nobis. Quando ita facimus,deus libenter ſuſcipit preces noſtras,& gaudẽt angeli ſancti in cælo de nobis, quia conuertimur ex toto corde ad dominum Deum noſtrum,qui eſt beatitudo omnium ſanctorum. Sed Satan econtrariò conatur ab hoc ſummo bono religioſam animam abſtrahere,& per diuerſas occaſiones & tentationes eam impedire, immittitq́ue cogitationes ſuperbiæ,iræ, gulæ, impudicitiæ, inuidiæ, diſcordiæ, duritiæ, fallaciæ, blaſphemiæ, diffidentiæ, puſillanimitatis,inconſtantiæ, diſſolutionis,& negligentiæ, cæterorumq́ue malorum quę enumerare longùm eſt,quatenus a cæleſtium dulcedine, & angelica puritate retardetur, & in infimis & vanis rebus diutius teneatur: necnon vt propter nimiam difficultatem vincendi tentationes, deum quærere & inuocare ceſſet, & ſic tandem omnem ſpiritualem profectum & laborem pro cuſtodia cordis quaſi ex tædio boni poſtponat. Hæc ſunt opera inimici, à facie dei cæli proiecti. Nam cùm ipſe totus ſit à Deo auerſus, machinatur omne malum contra bene agentes, & prę-

Conuerſio noſtra ad Deum quotidiana ſit.

Pſal. 84.

& præcipuè cùm orare & ad interiora ſe conuertere voluerint, atque pro delictis ſuis deprecari. Heu nequam peſsimus inſidiatur callidè omnibus bonis. Nam rete ſuum per totum mundum ſubtiliter texit, ac latiſsimè expandit, monachos & moniales, ſubditos & prælatos, ſolitarios & officiales circundat & tentat, vt vel vnum piſciculum hamo concupiſcentiæ illiciat, & de piſcina clauſtralis cuſtodiæ ad litus ſæculi trahat, vbi per viſum & auditum, iocum & riſum aliquo peccati contagio inficiat, quatenus nullus ſine periculo euadat. Quapropter religioſus ſeruus dei vias ſuas diligenter cuſtodiat, & euagationes tam mentis quàm corporis compeſcat, ne ſummum bonum amittat, quod cum infimis teneri non poteſt, ſed mox vt ſe abſtrahi & impediri ſentit, ad deum per orationem & contritionem redeat, & cum ſancto Dauid oret & dicat: Oculi mei ſemper ad dominum, quoniam ipſe euellet de laqueo pedes meos. Sicut enim peccando & in creaturis delectando homo captiuatur, & à deo ſeparatur, ſic pœnitendo ad eum reuertitur & ſanatur. Nam peccando fit ſordidus, frigidus & aridus: ſed iterum pœnitendo orando & flendo pro commiſsis, intus mundatur accenditur & irrigatur. Et ſæpè ad maiorem cautelam & rigorem ſeruandum, per facilitatem lapſus ſui eruditur & ſolidatur. Ille autem verè conuerſus eſt, nec in vacuum nomen religioſi & habitũ portat, qui ſęculo moritur, & Chriſto viuere delectatur, qui omnia opera ſua & cogitationes ad deum finaliter refert: qui honorem dei & laudem nominis eius in omnibus dictis & factis ſuis quærit & deſiderat, nil de priuato amore & proprio commodo cupiens habere, ſed ſemetipſum cum omni bono quod fit in cælo & in terra, offert & eleuat, gratias immenſas deo ſummo bono referendo, à quo omne bonum creatum deſcendit & emanat.

Clauſtrũ piſcina eſt & veluti ſtagnum quodda.

Pſal. 24.

Cõuerſus verè, quis.

De obedientia humilis ſubditi erga prelatum. Cap. IIII.

AD bonum ſubditum pertinet mandatum obedientiæ hilariter amplecti, & nihil de propria voluntate retinere, ſed exemplo Chriſti in manus dei & prælati ſui ſponte ſe reſignare, quia hoc eſt gratiſsimum donum quod poteſt deo offerre. Caueat ergo omnis bonus ſubditus, ne prælatum ſuum temerè iudicet, nec vias eius curioſè ſcrutetur, ſed potius eius dicta & facta in melius interpretetur. Et ſi quædam minus vtilia apparent, & aliqua defectuoſa in eo reperiuntur, non deſpiciat nec arguat eum, ſed excuſet & piè toleret, & charitatiuè (ſi ita conuenit) admoneat, aut paternè obſecret per ſe vel per alium magis idoneum, quia magnum onus ſuper ſe habet. Sæpius etiam pro eo ſecretè oret, vt deus eũ cuſtodiat & cõfortet, cùm nullus ſit in tota domo qui tantã quotidie ſollicitudinem pro omnibus gerat.

Raró nanque inuenitur prælatus qui poſſet cuilibet ſatisfacere vel placere pro voto. Ideo iuuari debet a ſubditis, & honorari atque portari ab omnibus, & excuſari coram infirmis, qui citò ſuſpicantur dum ipſis reſiſtitur & aliquid negatur. Ipſe eſt vtique qui omnes tolerare habet, & in ore omnium ventilatur, cui & facilè imputatur quod male geſtum eſt, aut neglectum æſtimatur. Sed hoc virtuoſorum non eſt, immo æmulorum ſtudium, qui quærunt in prælato quod reprehendant. Non eſt credendum ei nec conſentiendum, qui ſuperiori ſuo detrahit, & ad reſiſtendum illi rationes quærit, nolens acquieſcere vicario Christi, qui loquitur ex ore dei pro ſalute ſubditi ſub poteſtate præſidentis conſtituti. Nam multum ſuperbè ſapit, & periculosè agit, qui pertinaciter in ſenſu ſuo abundat, vt proprium videre ordinationi prælati ſui præponat. Sed qui meritum ſanctæ obedientiæ attendit, & obedientiã Chriſti & ſanctorũ vitam penſat, abſque mora & muſsitatione verbum ſibi mandatum implere ſatagit, nec curiosè diſcutit, ſed etiam quod friuolè ſonat, propter virtutem obedientiæ dignanter capit, & ad profectum animę ſuę conuertit. Hoc enim valdè laudabile eſt & honeſtum, & inter opera inferiora ſummè meritorium, & conſcientiæ propriæ magis ſecurum. Subditorum eſt humiliter acquieſcere cõſilijs maiorum, & ſine recalcitratione obedire prælatis. Hoc pro magna ſapientia tene, ſi de propria ſapientia nihil habes, & ſimplicem obedientiam omnibus rationibus & priuatis rebus præfers. Qui hoc facit, deo placet, & prælato ſuo charus erit, qui pro eo rationem reddet. Talis ſubditus multum alleuiat onus prælati ſui, & prouidet ſibi optimè in futuro, ne ſub graui diſcrimine cadat in iudicio coram deo. Qui vult ſummæ perfectioni citò propinquare, ſtudeat ante omnia obedientiam ſeruare. Magna & egregia virtus ſimplex & pura obedientia, neſciens tarda molimina, nec parans argumenta, ſed implens iuſſa ſine querela. Ideoque magna ei debetur corona, & cum martyribus percipiet palmã, quia certauit fortiter, & ſubegit naturam, obediendo vſque ad mortem: quoniam quidem fortiſsimum vincendi genus eſt, ſemetipſum perfectè vincere & abnegare propter obedientiam, quæ monachorũ eſt laus maxima, & omnium religioſorum corona pulcherrima. O felix & venerabilis obedientia, quã prædicauit & ſeruauit Ieſus Chriſtus dominus noſter æterna patris ſapientia, dicens: Quia deſcendi de cælo, non vt faciam voluntatem meam, ſed voluntatem eius qui miſit me. Et cùm iret ad locum paſsionis, ita orauit cum abnegatione propriæ voluntatis: Pater, ſi non poteſt hic calix tranſire, niſi bibam illum, fiat voluntas tua. Hanc etiam promptiſsimè exhibuit & pleniſsimè expreſ-

Obediẽtia ſummũ monachi bonum.

Ioan. 6.

Mat. 26.

expreſsit beatiſsima mater Ieſu virgo Maria, his verbis dicens ad angelum: Ecce ancilla domini, fiat mihi ſecundum verbum tuum. Sic decet omnino, ſic debet niti facere & etiam dicere bonus ſubditus coram prælato ſuo cum humilitate & reuerentia: Ecce pater, ſicut dicitis & conſulitis, ita libenter faciam pro viribus meis. Hæc nanque virtus præfertur victimis & donis, hæc præterita mala delet, à futuris cuſtodit, pœnam laxat, & ab æterna damnatione ſaluat. Per hanc fit homo dilectus deo, & tam familiaris Chriſto, vt frater eius eſſe mereatur, Quicunque, inquit, fecerit volũtatem patris mei qui in cælis eſt, ipſe meus frater & ſoror & mater eſt. O quàm precioſa eſt hæc virtus in ſubditis, vt ſecuri coram deo appareãt de culpis ſibi obiectis. Qui hanc elegit & tenet, recto curſu ad patriam tendit, quam Adam & Eua inobediẽdo amiſerũt, ſed Chriſtus & Maria pro nobis obediendo recuperauerunt. Hæc ſancta & ſimplex obediẽtia plus prodeſt q̃ alta doctrina, vtilior eſt quàm potentia, & ſecurior quàm dignitas aut prælatura. Quòd ſi cum ſcientia & dignitate inuenitur obedientia, multum commendanda eſt illa anima, & magni meriti inter ſanctos reputanda. Exemplum perfectæ obedientiæ claret in Abrahã patriarcha, qui in obediendo deo, exijt de terra & cognatione ſua, ac demum vnicum dilectum filium immolare paratus fuit: propter quod cæleſti voce benedici meruit, & pater multarum gentium ñominari, atque per omne ſeculum honorari. Ad hanc ſanè obedientiæ vtiliſsimam virtutem beatus Paulus hortatur ſcribens ad Hebræos. Obedite (inquit) præpoſitis veſtris, & ſubiacete eis. Ipſi enim peruigilant quaſi rationem reddituri pro animabus veſtris, vt cũ gaudio hoc faciant, & non gementes. Hoc enim non expedit vobis. Hanc ſanctam obedientiam quæ ad ſalutem maximè eſt neceſſaria, commendant veteris ac noui teſtamenti plura teſtimonia, & ſanctorum deuotiſsima exempla. Hanc leges & iura dictant maioribus & prælatis exhibendam cum humili ſubiectione & reuerentia. Cogitet ergo cui graue eſt obedire, & qui ſępiùs nititur ſe excuſare, aut callidè ab obedientia ſubtrahere: quales ſubditos vellet ipſe habere, quia vtique bonos & humiles, & non rebelles. Igitur ſtudeat iam eſſe talis ad ſuum prælatum, quales optaret habere ſi eligeretur ad prę ſidẽdum. Diſcat primitus alteri humiliter alteri ſubeſſe, & reuerenter obedire, vt dignus ſit alios inſtruere, & vtiliter regere poſsit, ne maiori periculo ſtringatur, ſi hoc ab alijs exigit, quod ipſe minimè impendit. Quomodo enim poteſt ſeruari ſtatus religionis, & regimen domus in clauſtris, niſi omnes ſubditi obediant prælatis ſuis? Nam ſi omnes regere volunt, & quilibet agere cõtendit quod ei placuerit: erit cõfuſio magna &

Luc. 1.
Eccl. 4.
Mat. 12.
Obediẽtia in dignitate & ſciẽtia multi precij.
Gen. 12
Ge. 22.
Heb. 13

turbatio frequens, peribit diſciplina, & creſcet diſſolutio, abſcedet timor dei & libertas carnis regnabit. Vbi enim obediētia nō curatur, & prelatus parū reueretur, ibi bonū regimē annullatur.

De cuſtodia cordis, & reditu ad interiora. Cap. V.

QVanuis de facili homo ad exteriora ſit inclinatus, & libenter capit aliquam conſolationem à creaturis appetitu ſenſualitatis, tamen niti omnino debet redire ad ſeipſum per contritionem ſpiritus, ne perdat maiorem gratiam intus. Nam efficitur vagus & lubricus, ſi ſequitur affectiones ſuas in curioſis rebus videndis & habendis. Igitur ſemper ſta ſuper cuſtodiam cordis tui, & ad interiora tempeſtiuè redi, etiam violenter te cōpelle intrare ad cordis ſecretum, quia cùm intus non eſt pax, non erit tibi bene quicquid foris hauſeris in terrenis. Multum valet pro pace & cuſtodia cordis, ſi exteriora tua diſcretè ordinaueris, & quædam exercitia ſpiritualia apud te conſeruaueris, vt ſcias quando legere, quando orare, quando operari, quando meditari, quando tacere, quando loqui, quando ſolus, quando cum alijs debeas, vt omnia in tempore ſuo cum bona deliberatione facias, & nullo tempore à ſancto opere & pio exercitio vaces. Quædam omnino fugere debes, vt fabulas leues & ſæculi rumores, homines ſæculares, mulierum allocutiones, iuuenum familiaritates, amicorum viſitationes, hoſpitum ſalutationes, quia iſta diſtrahunt mentem, & maculant conſcientiam, & qui talibus delectatur, ab internis bonis minoratur. Quædam ſunt fortiter tenenda, vt rigor diſciplinæ in ſilentio & ieiunio, in vigilijs & alijs laboribus ad caſtigationem corporis pertinentibus, quia niſi corpus ſub freno ſubiectionis contineatur, fit ſpiritui contrarium, & multas tentationes in anima ſuſcitat, vnde intellectus hominis excæcatur, & feruor deuotionis refrigeſcit. Sunt quædam patienter toleranda, vt defectus temporalium, damna bonorum, vexationes aduerſariorum, ægritudines corporum, mores imperfectorum, auſteritates verborum, ſubtractiones ſolatiorum, & afflictiones amicorum, in quibus homo probatur, & tanquam in igne purgatur: & ſi bene vtitur iſtis cōtrarietatibus, cedent ſibi ad meritum æternæ retributionis. Sunt etiam quædam citò reſpuenda, vt aperta vitia & peccata, dei preceptis & virtutibus contraria. Interdum aliqua latenter ſe ingerunt ſub ſpecie licitæ diſpenſationis: quando tamen cupiditas vel tepiditas agitat negocium vltra neceſsitatis terminum, ibi cauendum eſt ſeductionis venenum. Igitur ſecundum ſapientis conſilium, omni cuſtodia ſerua cor tuum, ne aliquid impurum intret quod deum offendat. Si te ſentis aliquo vitio moueri, adhibe tempeſtiuè remedium, ne diutiùs differendo paſsio creſcat

[Margin notes: Homo nunquā non recedat in ſeſe. — Exercitium quodq; ſuo tēpore fiat. — Fugiēda omnino monacho. — Tenēda cōſtāter monacho. — Tolerāda patienter. — Reſpuēda ilico. — Pro. 4.]

& deterior fiat. Non eſt vitium tam graue, quin curari poſsit ſi vulnus aperiatur, & ſpiritualis medici conſilium requiratur. Sed aliud eſt ſcire remedium, aliud adhibere remedium. Multi ſciunt quid agendum ſit, quidue cauendum, ſed non adhibent diligentiam ad cordis orisque cuſtodiam, ideo ex leui occaſione trahuntur ad conſueta vitia. In hac vita, quæ tota tentatio dicitur, oportet quotidie certare & firmiter proponere, & gratiam diuinam implorare, donec ſtatus huius lubricæ vitæ & inteſtini certaminis fuerit finitus. Non inuenitur hic aliquod remedium quo plenè omnes vitiorum morbi ſanentur, ita vt nullus motus concupiſcentiæ ſentiatur, quia hoc futuræ beatitudinis eſt donum, ſanctis promiſſum. Sed tamen gratia dei iuuante poſſunt mali motus refrenari, & occaſiones peccandi vitari, atque maculæ contractæ per ſingulos dies pœnitendo lauari. Magnus labor eſt cor cuſtodire ab irruentibus vitijs, & non affici ad aliqua ſenſibilia foris. Aut enim creator te mouet, aut creatura, & ſecundum ſtatum mentis mouentur leuiter corporis membra, & nihil fit in verbo vel opere, quod ex radice cordis non procedit. Bonus homo de bono theſauro cordis ſui profert bonum, & malus profert malum, ait dominus. Debes ergo maximè vigilare circa cuſtodiam cordis, & conſiderare quales cogitationes & affectiones intus geris, vt malas citò reſpuas, & bonas aſſumas, ac de vtilitate animæ tuæ ſemper ſolicitè penſare, iuxta illud prophetæ verbum, Anima mea in manibus meis ſemper, & legem tuam nõ ſum oblitus. Si hoc fecit Dauid ſanctus & rex terrenus, curam totius regni poſsidens, quantò magis religioſus deo profeſſus, omnibus curis terrenis neglectis, debet habere animæ ſuæ ſalutem præ oculis? Ad puritatem cordis valdè iuuant ſolitudo & ſilentium, ſtudere, legere, orare, meditari, & nil velle ſcire de ſtatu mundi, quia ſæpè plus nocent mala audita, quàm bona proſunt in libris lecta. Vix enim reperitur actio tam bona, cui aliquid mali non admiſceatur. Et in omni verbo vel facto aduerſarius tendit laqueos, vt ab interna vacatione mentem retrahat. Nouit quippe cor humanum, quia ſi non delectatur in bono, citò labitur in malum.

[Margin: Aliud ſcire remedium, aliud vti remedio. — Concupiſcẽtiæ motus omnino vitari nõ poſſunt, cohiberi poſſunt. — Mat. 12. — Pſalm. 118. — Seceſſus multũ facit ad puritatem cordis.]

De cuſtodia oris, & exercitio laboris. *Cap.* VI.

MAgnam ori tuo cuſtodiam adhibe, quia de omni verbo ocioſo oportet te reddere rationem. Qui non refrenat linguam ſuam, ait Iacobus apoſtolus, huius vana eſt religio. Nam ex incuſtodia linguæ, multa mala ſolent prouenire, à quibus homo taciturnus liber eſt, nec indiget culpã cõfiteri. Velis ergo libẽter tacere, & ab ocioſis verbis cauere, quia lõga fabulatio deuotionẽ extinguit, diſſolutionẽ generat, tempus malè expendit, con-

[Margin: Mat. 12. — Iaco. 1.]

conſcientiam lædit, & alios offendit. Silentium eſt antiquum ſtatutum religioſorum, à ſanctis patribus introductum, & cum multa diligentia cuſtoditum. Qui hoc leuiter frangit, deum & omnes ſanctos grauiter offendit. Chriſtus dixit, Sit ſermo veſter eſt eſt, non nō. Quod amplius eſt, à malo eſt. Breuiter ergo & planè loqui docuit, quando licet: ſed quando non licet, tacendum eſt. Si vis bene ſeruare ſilentium, fuge publicum, & vade in ſecretum locum vt ores, vel ad cellam vt legas vel ſcribas. Melius eſſet vt legeres vnum pſalmum vel orationem dominicam pro peccatis tuis vel amicis, quàm ſi ſtares fabulando de materijs vanis. Non eſt vera recreatio dicenda ociari & fabulari, ſed magis execratio nominanda, quando opus dei negligitur, & nugæ recitantur. Vade ergo ad opus tuum, & labora in vinea dei pro denario æternæ vitæ, ne tibi improperet paterfamilias, Quid hic ſtas tota die ocioſus? Laudat ſcriptura bene operantem, remunerat Chriſtus ſeruum fidelem, arguit pigrum & negligentem, iubet ab eo tolli gratiam conceſſam, & dari eam feruentius operanti. Veniet nanque tempus, quando non poteris amplius operari, nec vnum quidem verbum loqui præ infirmitate. Hoc debes modò præcogitare, & ſemper de extrema hora pauere, ne vacuum te inueniat. Vnde dominus Ieſus diſcipulis ſuis dixit: Me oportet operari opera eius qui miſit me, donec dies eſt. Venit nox, quando nemo poteſt operari. Quandiu in mundo ſum, lux ſum mundi. Accipe exemplum bona operandi à Chriſto Ieſu, à ſancto Paulo, à ſancto Antonio, à ſancto patre noſtro Auguſtino, à ſancto Hieronymo, à ſancto Benedicto, à ſancto Franciſco, à ſancto Dominico, & ab omnibus ſanctis patribus, qui regulas monachorum ſcripſerunt, & religionem inſtituerunt. Reuera multum iſti in ordine laborauerunt, & pro vita æterna duriter corpora ſua caſtigauerunt, in ieiunijs multis, in ſolitudine & ſiletio, in vigilijs & orationibus, alijsque ſacris deo placitis obſeruantijs & laboribus domino ſeruientes. Quid igitur? Autumas quòd tu fabulando & hincinde ſpatiando obtinebis glorioſiſsimam coronam, quam ſancti dei adepti ſunt ſanguinem ſuum fundendo, necnon grauiſsima tormenta tolerando? Nequaquam. Sed niſi pœnitentiam egeritis, ait dominus Ieſus pœnitentiam prædicans, omnes ſimul peribitis. Dura ſententia, ſed vtilis pro emendatione tui & diſciplina ſeruanda. Emenda ergo vitam, & non timebis pœnam, ſed gloriam habebis æternam.

Matt. 5.

Neque ociu neque fabulatio recreatio eſt, ſed execratio.

Mat. 20.
Luc. 12.
Luc. 19.

Operi vacandum.

Ioan. 9.

Luc. 13.

De commendatione cellæ & ſolitudinis. Cap. VII.

QVi cellam amat & libenter in ea commoratur, à multis peccatis & tentationibus cuſtoditur. Quantò ſtudioſius inhabita-

bitatur, tantò plus placet & amatur. Quantò negligentius ſeruatur & rarius intratur, tantò magis horretur & faſtiditur. Bene illi qui eam diligit & incolit, quia vnctio ſpiritus ſancti eum docebit. Beatus cui inhabitare cellam donatum eſt, & qui vſque ad terminum vitæ ſuæ in ea perſeuerat. Væ illi, qui leui occaſione eam deſerit, & cui extra manere placet, quia citò ſeducetur & capietur & lædetur. Multi quia eam ſtudioſè non cuſtodierunt, per varias occaſiones inter ſæculi actiones proiecti ſunt & malè perierunt. Heu quòd tandiu in ea perſeuerare nequiſimus, donec fructum maturum ex ea percipiamus. Sic ſe homo deberet tenere, quaſi quotidie iturus in ſepulchrum. Nam tali homini non eſt cella faſtidium, ſed pacis domicilium. Et ſicut ſtabili homini cella eſt paradiſus, ita vago carcer videtur & cippus. Bonum tamen eſt & laudabile ſi quis velit ibi propter deum incarcerari. Nam plures ſancti martyres propter Ieſum incarcerati & vincti fuerunt. Elige ergo ibi ſponte ligari, vt ſanctorum meritis poſsis coæquari. Liget te potiùs timor dei quàm ferrum, & charitas magis quam indicta neceſsitas. Si non amor, ſaltem timor dei te coërceat. Non es malè ligatus, ſi timore inferni cõpunctus pro peccatorum tuorum pœnitudine te incluſeris. Male ligati ſunt, qui corde & corpore euagari quærunt. Bene ligatus eſt, qui deo profeſſus eſt, & extra cellam ire inclinatus non eſt. Si vis in ea durare, nunquam ſis ocioſus. Acedia & ocium expellunt monachum verboſum de cella. Amans ſilentium, & operans cum quiete, bonus erit cuſtos cellæ. Si tædium paſſus fueris, pro Chriſto agoniza, nec patiaris te expelli ex leui cauſa. Si manſeris ſtabilis, citò vertetur carcer tuus in paradiſum voluptatis. Sancti in carceribus pro Chriſto detenti, ab angelis ſanctis frequenter ſunt viſitati, & abundantius conſolati. Tu quoque ſi te in cella patienter pro Chriſto clauſeris, veniet tibi citò deo miſerante lumen cælitus, bonæ conſcientiæ gaudium, & magnum ſpiritualis profectus lucrum. Qui in cella reſidet, à multis periculis liber eſt. Qui foris vagatur, innumeris periculis patet. Bona cellæ nequeunt ſufficienter explicari, ſicut nec detrimenta extra vagantium. Cuſtos cellæ cuſtos eſt linguæ, non audit detractiones, non percipit rumores, non videt vanitates, non trahitur ad leuitates. Bonus cellita aut legit, aut orat, aut gemit, aut meditatur, aut ſcribit, aut corrigit libros, aut aliquid aliud boni operatur. Bonus cellita ciuis eſt cęli, amicus dei, ſocius beatorum angelorum, cognitor ſecretorum, inſpector ſupernorum, victor tentationum, expulſor dæmonum, bellator vitiorum, contemptor mundanorum, neglector curarum, poſſeſſor quietis, obtentor pacis, amator ſcripturarum, ſpeculator veri-

Solis commendatio.

In cella cõmorari quàm ſalutare.

Cellitæ boni doctes.

Nam qui amat diſciplinam, ſapiens eſt, & ditabitur virtutibus multis. Qui autem odit correptiones, inſipiens eſt, & honore carebit. Conſidera mores fratris diſciplinati, quia non eſt leuis verbis, nec oculis vagus, ſed ambulat in timore dei, & facit opera ſua cum diligentia, cuſtodiens ſilentium, & amans cellæ quietem. Non murmurat, non detrahit, ſed deo omne iudicium committit, & ſeipſum præ oculis habet, & quæ ſibi commiſſa non ſunt, de illis tacet, vt liberius ſibiipſi vacet. Nam nimis inſipiens eſt, qui propria negligit, & alienis rebus ſe implicat. Diſciplinam ergo vbique ſerua, & erit tibi pax & gloria magna. Omne quod non decet, ſtudeas cauere. Quicquid deo placet, fac cum alacritate: nec propter hominum diſplicentiam infringe ordinis diſciplinam. Stulte agit qui contra conſcientiam facit, & dei offenſam propter homines incurrit. Nam qui ordinem ſuum non ſeruat, per præuaricationem legis deum inhonorat. Si videris quempiam negligenter agentem, corripe illum vt fratrem, & trahe ad emendationom, ſed noli ſequi eius errorem, nec tantum diligas, vt in malo ei conſentias, ne cum ipſo cadas & pereas. Quiſquis pro ordinis diſciplina zelat, & libenter ac gratanter admonitiones capit, ſpecialem gratiam à deo obtinebit, & in

Mat. 25. die exitus ſui de corpore, ab auditione mala non timebit, & cum electis de præmio ſui laboris gaudebit, Chriſto dicente: Euge ſerue bone, quia ſuper pauca fuiſti fidelis, intra in gaudium domini tui. Qui negligens eſt & diſſolutus, deum offendit & homines, & peior eſt paralytico iacente in grabato, quia iſte defectum patitur à natura, & ille vincitur a cordis inertia. Virtuoſius eſt paſsiones domare, quàm dæmones fugare. Et maioris charitatis eſt negligentem admonere, quàm eleemoſynam dare. Quem tædet orare, & delectat fabulari, qualis feruor eſt in illo? Prorſus nullus. Nam ſi ferueret intus, vitaret omnino vaniloquia foris. Sed quomodo quis poteſt accendi ad feruorem ſpiritus? In faciendo ſibi frequenter violentiam contra conſuetudinem malam, & tenendo ordinis rigorem ſecundum formam ſibi præſcriptam. Tepidus ſemper conqueritur de grauitate diſciplinæ, feruidus amplectitur cum hilaritate. Sed dicis. Timeo frangere caput meum, & incurrere debilitatem. Quid loqueris tepidè & diſſolutè? Neſcis quid pateris. Times parua, & non times magna? Times dolorem in corpore, & non times grauitatem malæ conſcientiæ? Times ieiunare, times vigilare, times ſilentium ſeruare, & non times in igne cremari, a dæmonibus torqueri, & a regno dei excludi? Vanus eſt timor iſte, de modica afflictione corporis frequenter cogitare, præſentia mala ſolummodo perpendere, & minus ponderare quæ æternaliter ani-

Feruor ſpiritus qui acquiratur.

In præpoſterè timidos.

animam ſaluant aut damnant. Reuertere ad cor tuum, conuertere ad deum qui fecit te, ſpera in eo, & iuuabit te. Si non potes ei ſeruire ſano capite, tunc ſeruias ei debili capite, & coronabit te roſis ac lilijs ſuauiſsimis cum martyribus ſanctis in cælis, quia ſuſtinuiſti dolores & labores in terris. Noli ergo propter modicum corruptibilis vitæ amorem illicita admittere, noli ſæcularia ſolatia quærere, ſepara te ab ineptis fabulis, intende ſacris ſtudijs, ſerua diſciplinam, ſubiuga carnem, imple obedientiam, & ſaluabis animam tuam iuxta Chriſti ſententiam. Qui odit (inquit) animam ſuam in hoc mundo, in vitam æternam cuſtodit eam. Ioã. 12. Cum indiſciplinato non habeas familiaritatem, ne diſcas leuitates eius, & ſimilis ei ſias in confuſionem ordinis tui. Iunge te religioſo morigerato & deuoto fratri, vt ædificeris ſemper in bono. Vnus indiſciplinatus & verboſus multos inquietat, & qui eum compeſcit, optimè facit. Talis ſæpè eſt admonendus & increpandus vt ſuas diſſolutiones dimittat, & ad deuota exercitia ſe conuertat. Nemo ſe per alium vitiosè excuſet, ſed de propria ſalute cogitet, & tempus ſibi indultum fructuosè expendere curet, ſicut & beatus Paulus dicit, Dum tempus habemus, operemur bonum ad omnes. Gala. 6. Ille ad omnes bonum operatur, qui ſtrenuè ſeruat diſciplinam, & cæteris in conuentu dat bonum exemplum. Benedictus ille frater, qui in omnibus ſe vincere nititur, quia coronabitur pro omni quod pro Chriſto patitur. Ad tenendam formam ſpiritualis diſciplinæ, beatus Paulus diſcipulos ſuos diligenter exhortatur dicens: Quæcunque ſunt vera, quæcunque pudica, quæcunque iuſta, Phil. 4. quæcunque ſancta, quæcunque amabilia, quæcunque bonæ famæ, ſiqua virtus, ſiqua laus diſciplinæ, hęc cogitate, quæ & didiciſtis & accepiſtis, & audiſtis & vidiſtis in me. Ecce quàm ſollicitus fuit beatus Paulus pro obſeruantia diſciplinæ, & pro bono exemplo poſteris relinquendo. Nam maximum meritum ſibi in cæleſtibus accumulat, quiſquis diſciplinam in ſe & in alijs amat.

De diuerſis tentationibus & inſidijs diaboli. Cap. II.

Vbique diabolus inſidiatur bonis & deuotis, maximè tamen religioſis perſonis in ordine ſub diſciplina conſtitutis. Idcirco primus ſanctæ eccleſiæ paſtor beatus Petrus fideles admonet dicens, Vigilate, quia aduerſarius veſter diabolus tanquam 1. Pet. 5. leo rugiens circuit quærens quem deuoret, cui reſiſtite fortes in fide. Hinc etiam beatus Ioannes in Apocalypſi clamat, præmuniens ad cautelam, Væ terræ & mari, quia deſcendit Apoc. 12. diabolus ad vos habens iram magnam. Siquidem propter excellētiam ſtatus religioſorum deijciendam, diabolus acrius ſer-

uos dei tentat, & frequẽtiùs eos quàm ſæculares impugnat, quia inuidet gloriæ ſanctitatis deuotorum continenter viuentium. Scit enim quòd illi altiùs præmiabuntur in cælo, qui puriùs vixerint in mundo. Vnde quantò grauiores tentationes ſuſtinent, ſi viriliter reſiſtunt, & ſeipſos vincunt, tantò glorioſiores erunt apud deum in futuro, quia fortiter certauerunt. Ex quo diabolus proiectus eſt de cęlo propter ſuperbiam ſuam, non ceſſat circuire terram, quærens quem prauis ſuggeſtionibus decipiat, & vulneret per delectationem moroſam ad perdendam dei gratiã, ac ſecum tandem trahat in æternam damnationem. Et ſicut olim tentauit primum hominem in paradiſo, & filios Iſraël in deſerto, ita nunc tentat & perſequitur religioſos in clauſtro, vt remiſſe viuant, & ſtatuta ſua frangant, vt prælatis ſuis reſiſtant, & inobedientes fiant, quatenus huiuſmodi contagijs deprauati cęleſtem gloriam perdant, & cauſam contra eos habeat vnde in iudicio grauiter eos accuſet. Vigilandum igitur omni tempore, & in omni loco cautè reſpiciendum, ne deſides & inermes ſeruos dei ſatanas inueniat, quia ipſe nunquam dormit nec fatigatur, ſed à dextris & à ſiniſtris inſidiatur. Deſides faciliter capit: & hi ſunt qui parum laborant, & bene comedere volunt. Inermes citò vulnerat: & hi ſunt qui raro orant, & in corde modicum de ſacra lectione ſeruant. Foris euagãtes illecebris inficit, ocioſè ſtantes fabulis connectit, vt opera ſua negligant, & alios impediant. Bene etiam agentes à bono incepto reuocat, legere vel orare volentes dormitare facit, ſurgere conantes in lectulo tenet. Non eſt locus in clauſtro quem ſatanas hoſtis monachorum non perluſtret, vt vnam ſaltem ouiculam de grege Chriſti
Mar. 14 rapiat & perdat. Quapropter paſtor cæleſtis alta voce cornu ſalutis ſufflat, & ouibus ſuis ait: Vigilate & orate, vt non intretis in tentationem. Ac ſi dicat, Lupus rapax circuit tabernacula veſtra, ſerpens antiquus callidè quærit foramen intrandi ad interiora cordis veſtri, vt dentem infigat per iram, aut oſculo mulceat per turpitudinem. Vos autem vigilate animo, & orate corde & ore die ac nocte, quia ab omni parte vobis inſtat bellum, & nil tutum ſub cælo, & aduerſarij multi docti ad prælium mittentes ſagittas acutas, & laqueos abſcondentes pedibus veſtris, vt cadatis in itinere recto, & à ſancto propoſito recedatis. Sed ſtate firmiter, & pugnate fortiter pro animabus veſtris, ego dominus ero vobiſcum. Obſeruate autem cautè quales imagines vobis ingeruntur, ſiue de mundo ſint, ſiue de carne, & claudite oſtium cordis veſtri, ac ſigno crucis vos armate ne diabolus intret, quia tentare vos veniet, & ad conſenſum peccati contrahere, vt deum offendatis, & eius gratiam perdatis. O religioſi

amici dei attendite à callidis & mortiferis diaboli immiſsionibus, ne moram in his faciatis, ſed mox vt ſentitis motus illicitos, mentem veſtram auertite, & nomen domini inuocate, dolentes de malo vobis ingeſto, & bonam cogitationem de deo & ſpirituali materia aſſumite, & in compunctione ſancta vos exercete. Sic enim facientes fugiet diabolus confuſus, & accedent angeli ſancti vobis in ſolatium miſsi, qui confortabunt manus veſtras contra aëreas poteſtates. State ergo in timore dei, & ſemper circa initium tentationis vigilate & orate cum gemitu cordis in ſpiritu humilitatis, nil grande, nil laudabile de vobiſipſis ſentientes, ſed fragiles homines & inutiles ſeruos veraciter vos agnoſcentes. Quicquid etiam boni ſapitis vel agitis, non veſtræ hoc induſtriæ & labori, ſed diuinæ gratiæ & miſericordię ex integro adſcribatis. Neminem tantum diabolus timet & refugit, quantum humilem & ſemetipſum deſpicientem. Et contra nullum tantum præualet, quantum contra ſuperbum, & de ſe præſumentem. Caue ergo ſuperbiam, ſi non vis pati ruinam. Si non vis ſeduci & ſupplantari, noli extolli, nec inaniter gloriari. Quàuis in monaſterio ſis vel in ſolitudine, non es tamen liber à tentatione, quia Chriſtum diabolus tentauit in deſerto, qui erat plenus ſpiritu ſancto. Quandiu ergo vixeris oportet te pugnare cõtra inſidias diaboli & proprias paſsiones. Et ſi interdum ceſſat ad modicũ tempus, hoc facit ad fraudẽ, vt cùm incuſtoditus fueris & laxus, ſubitò & inopinatè te proſternat. Tentat in choro, vt cum tædio pſallas, & parum aduertas ad ſenſum verborum. Reducit ad mentem phantaſmata rerum exteriorum quas priùs vidiſti & audiſti, quatenus fructum orationis tollat, & chorum tibi in grauitatem vertat. Tentat in refectorio, vt plus vel lautius comedas, aut etiam de aliquo defectu murmures. Tentat in cella, vt pigrè labores, aut rarius ores vel modicè legas, ſed citò inde exeas & fabulari quæras, & tardius ad cellam redeas. Tentat tempore ſilentij, vt verbum illicitum proferas: & ſi loqui licet, mox ad inania & nociua inſtigat, vt conſcientiam macules, & fratrem tuum offendas. Vigila ergo & ora deum ſemper, vt det tibi gratiam contra Satanæ aſtutias, qui tã in proſperis quàm in aduerſis inſidiatur omnibus deuotis.

Diabolꝰ de ſuperbis ſemper triũphat.

Mat. 4.

De vera conuerſione ad deum, qui eſt ſummum bonum. Cap. III.

MVltæ ſunt auerſiones noſtræ à deo ſummo bono, quia ex propria iniquitate & magna fragilitate citò labimur ad inferiora & terrena concupiſcenda, quæ nos ſatiare non valent, nec etiam permanere nobiſcum. Opus eſt ergo quotidiana conuerſione ad deum, à quo ſæpiùs auertimur ad noſipſos, inordi-

nate nos diligendo, aut aliquas creaturas vanè aſpiciendo, vel etiam malè vtendo, & plus de temporalibus quàm de diuinis rebus cogitando. Sæpe etiam odimus peruersè ſalutaria & quæ ſunt pro diſciplina, & affectamus habere quæ commoda ſunt & iucunda, non attendentes quid dicit conſcientia, & quantum diſplicet deo auerſio noſtra ab ipſo ad iſta caduca. Et quanuis aliquem iuſtum & bonum ſcimus, ſi contrarius eſt voluntati noſtræ & aliquam proponit reſtrictionem inducere ex virtute, incipimus ei improbè reſiſtere, & viliter de eo ſentire, & dicimus quòd ipſi non ſit credendum. Et hic error in pleriſque religioſis inuenitur, qui contra beneplacitum dei, & ſuperioris ſui ſenſum, appetunt proſequi intentum ſuum, minus ponderantes graue iudicium ſibi imminere, ſi plus quàm oportet in cauſis proprijs de ſemetipſis confidunt. Quod ex elatione cordis & agitatione procedit, qui in ſpiritu proficere conantes, ad laxationem carnis trahere quærit. Non enim ſufficit ad veram hominis conuerſionem, ſæcularis habitus mutatio, quæ vel vna die fieri poteſt, ſed illa eſt vera & religioſa conuerſio, cùm quis nititur vitia ſua vincere, & magno feruore pro virtutibus inſtat. Debemus igitur quantum poſsibilitas admittit, nos qui religioſum habitum gerimus, cor noſtrum ab omnibus materialibus & viſibilibus rebus auertere, & ad inuiſibilem conditoris noſtri faciem contemplandam eleuare, & anhelare ſemper ad cæleſtia, atque per ſingulos dies, omnique hora, immo totiens quotiens euagatio mentis accidit, pro venia humiliter ſupplicare, & cum propheta gemebundè dicere: Conuerte nos deus ſalutaris noſter, & auerte iram tuã à nobis. Quando ita facimus, deus libenter ſuſcipit preces noſtras, & gaudẽt angeli ſancti in cælo de nobis, quia conuertimur ex toto corde ad dominum Deum noſtrum, qui eſt beatitudo omnium ſanctorum. Sed Satan econtrariò conatur ab hoc ſummo bono religioſam animam abſtrahere, & per diuerſas occaſiones & tentationes eam impedire, immittitque cogitationes ſuperbiæ, iræ, gulæ, impudicitiæ, inuidiæ, diſcordiæ, duritiæ, fallaciæ, blaſphemiæ, diffidentiæ, puſillanimitatis, inconſtantiæ, diſſolutionis, & negligentiæ, cæterorumque malorum quę enumerare longum eſt, quatenus a cæleſtium dulcedine, & angelica puritate retardetur, & in infimis & vanis rebus diutius teneatur: necnon vt propter nimiam difficultatem vincendi tentationes, deum quærere & inuocare ceſſet, & ſic tandem omnem ſpiritualem profectum & laborem pro cuſtodia cordis quaſi ex tædio boni poſtponat. Hæc ſunt opera inimici, à facie dei cæli proiecti. Nam cùm ipſe totus ſit à Deo auerſus, machinatur omne malum contra bene agentes, & prę-

Conuerſio noſtra ad Deum quotidiana ſit.

Pſal. 84.

& præcipuè cum orare & ad interiora ſe conuertere voluerint, atque pro delictis ſuis deprecari. Heu nequam peſsimus inſidiatur callidè omnibus bonis. Nam rete ſuum per totum mundum ſubtiliter texit, ac latiſsimè expandit, monachos & moniales, ſubditos & prælatos, ſolitarios & officiales circundat & tentat, vt vel vnum piſciculum hamo concupiſcentiæ illiciat, & de piſcina clauſtralis cuſtodiæ ad litus ſæculi trahat, vbi per viſum & auditum, iocum & riſum aliquo peccati contagio inficiat, quatenus nullus ſine periculo euadat. Quapropter religioſus ſeruus dei vias ſuas diligenter cuſtodiat, & euagationes tam mentis quàm corporis compeſcat, ne ſummum bonum amittat, quod cum infimis teneri non poteſt, ſed mox vt ſe abſtrahi & impediri ſentit, ad deum per orationem & contritionem redeat, & cum ſancto Dauid oret & dicat: Oculi mei ſemper ad dominum, quoniam ipſe euellet de laqueo pedes meos. Sicut enim peccando & in creaturis delectando homo captiuatur, & à deo ſeparatur, ſic pœnitendo ad eum reuertitur & ſanatur. Nam peccando fit ſordidus, frigidus & aridus: ſed iterum pœnitendo orando & flendo pro commiſsis, intus mundatur accenditur & irrigatur. Et ſæpè ad maiorem cautelam & rigorem ſeruandum, per facilitatem lapſus ſui eruditur & ſolidatur. Ille autem verè conuerſus eſt, nec in vacuum nomen religioſi & habitũ portat, qui ſęculo moritur, & Chriſto viuere delectatur, qui omnia opera ſua & cogitationes ad deum finaliter refert: qui honorem dei & laudem nominis eius in omnibus dictis & factis ſuis quærit & deſiderat, nil de priuato amore & proprio commodo cupiens habere, ſed ſemetipſum cum omni bono quod fit in cælo & in terra, offert & eleuat, gratias immenſas deo ſummo bono referendo, à quo omne bonum creatum deſcendit & emanat.

Clauſtrũ piſcina eſt & veluti ſtagnum quoddã.

Pſal. 24.

Cõuerſus verè, quis.

De obedientia humilis ſubditi erga prælatum. Cap. IIII.

AD bonum ſubditum pertinet mandatum obedientiæ hilariter amplecti, & nihil de propria voluntate retinere, ſed exemplo Chriſti in manus dei & prælati ſui ſponte ſe reſignare, quia hoc eſt gratiſsimum donum quod poteſt deo offerre. Caueat ergo omnis bonus ſubditus, ne prælatum ſuum temerè iudicet, nec vias eius curioſè ſcrutetur, ſed potius eius dicta & facta in melius interpretetur. Et ſi quædam minus vtilia apparent, & aliqua defectuoſa in eo reperiuntur, non deſpiciat nec arguat eum, ſed excuſet & piè toleret, & charitatiuè (ſi ita conuenit) admoneat, aut paternè obſecret per ſe vel per alium magis idoneum, quia magnum onus ſuper ſe habet. Sæpius etiam pro eo ſecretè oret, vt deus eũ cuſtodiat & cõfortet, cùm nullus ſit in tota domo qui tantã quotidie ſollicitudinem pro omnibus gerat.

Raró nanque inuenitur prælatus qui poſſet cuilibet ſatisfacere vel placere pro voto. Ideo iuuari debet a ſubditis, & honorari atque portari ab omnibus, & excuſari coram infirmis, qui citò ſuſpicantur dum ipſis reſiſtitur & aliquid negatur. Ipſe eſt vtique qui omnes tolerare habet, & in ore omnium ventilatur, cui & facilè imputatur quod malè geſtum eſt, aut neglectum æſtimatur. Sed hoc virtuoſorum non eſt, immo æmulorum ſtudium, qui quærunt in prælato quod reprehendant. Non eſt credendum ei nec conſentiendum, qui ſuperiori ſuo detrahit, & ad reſiſtendum illi rationes quærit, nolens acquieſcere vicario Chriſti, qui loquitur ex ore dei pro ſalute ſubditi ſub poteſtate præſidentis conſtituti. Nam multum ſuperbè ſapit, & periculosè agit, qui pertinaciter in ſenſu ſuo abundat, vt proprium videre ordinationi prælati ſui præponat. Sed qui meritum ſanctæ obedientiæ attendit, & obedientiā Chriſti & ſanctorū vitam penſat, abſque mora & muſsitatione verbum ſibi mandatum implere ſatagit, nec curiosè diſcutit, ſed etiam quod friuolè ſonat, propter virtutem obedientiæ dignanter capit, & ad profectum animę ſuę conuertit. Hoc enim valdè laudabile eſt & honeſtum, & inter opera interiora ſummè meritorium, & conſcientiæ propriæ magis ſecurum. Subditorum eſt humiliter acquieſcere cōſilijs maiorum, & ſine recalcitratione obedire prælatis. Hoc pro magna ſapientia tene, ſi de propria ſapientia nihil habes, & ſimplicem obedientiam omnibus rationibus & priuatis rebus præfers. Qui hoc facit, deo placet, & prælato ſuo charus erit, qui pro eo rationem reddet. Talis ſubditus multum alleuiat onus prælati ſui, & prouidet ſibi optimè in futuro, ne ſub graui diſcrimine cadat in iudicio coram deo. Qui vult ſummæ perfectioni citò propinquare, ſtudeat ante omnia obedientiam ſeruare. Magna & egregia virtus ſimplex & pura obedientia, neſciens tarda molimina, nec parans argumenta, ſed implens iuſſa ſine querela. Ideoque magna ei debetur corona, & cum martyribus percipiet palmā, quia certauit fortiter, & ſubegit naturam, obediendo vſque ad mortem: quoniam quidem fortiſsimum vincendi genus eſt, ſemetipſum perfectè vincere & abnegare propter obedientiam, quæ monachorū eſt laus maxima, & omnium religioſorum corona pulcherrima. O felix & venerabilis obedientia, quā prædicauit & ſeruauit Ieſus Chriſtus dominus noſter æterna patris ſapientia, dicens: Quia deſcendi de cælo, non vt faciam voluntatem meam, ſed voluntatem eius qui miſit me. Et cùm iret ad locum paſsionis, ita orauit cum abnegatione propriæ voluntatis: Pater, ſi non poteſt hic calix tranſire, niſi bibam illum, fiat voluntas tua. Hanc etiam promptiſsimè exhibuit & pleniſsimè expreſ-

Obediētia ſummū monachi bonum.

Ioan. 6.

Mat. 26.

expreſsit beatiſsima mater Ieſu virgo Maria, his verbis dicens ad angelum: Ecce ancilla domini, fiat mihi ſecundum verbum tuum. Sic decet omnino, ſic debet niti facere & etiam dicere bonus ſubditus coram prælato ſuo cum humilitate & reuerentia: Ecce pater, ſicut dicitis & conſulitis, ita libenter faciam pro viribus meis. Hæc nanque virtus præfertur victimis & donis, hæc præterita mala delet, à futuris cuſtodit, pœnam laxat, & ab æterna damnatione ſaluat. Per hanc fit homo dilectus deo, & tam familiaris Chriſto, vt frater eius eſſe mereatur, Quicunque, inquit, fecerit volũtatem patris mei qui in cælis eſt, ipſe meus frater & ſoror & mater eſt. O quàm precioſa eſt hæc virtus in ſubditis, vt ſecuri coram deo appareãt de culpis ſibi obiectis. Qui hanc elegit & tenet, recto curſu ad patriam tendit, quam Adam & Eua inobediẽdo amiſerũt, ſed Chriſtus & Maria pro nobis obediendo recuperauerunt. Hæc ſancta & ſimplex obediẽtia plus prodeſt q̃ alta doctrina, vtilior eſt quàm potentia, & ſecurior quàm dignitas aut prælatura. Quòd ſi cum ſcientia & dignitate inuenitur obedientia, multum commendanda eſt illa anima, & magni meriti inter ſanctos reputanda. Exemplum perfectæ obedientiæ claret in Abrahã patriarcha, qui in obediendo deo, exijt de terra & cognatione ſua, ac demum vnicum dilectum filium immolare paratus fuit: propter quod cæleſti voce benedici meruit, & pater multarum gentium ñominari, atque per omne ſeculum honorari. Ad hanc ſanè obedientiæ vtiliſsimam virtutem beatus Paulus hortatur ſcribens ad Hebræos. Obedite (inquit) præpoſitis veſtris, & ſubiacete eis. Ipſi enim peruigilant quaſi rationem reddituri pro animabus veſtris, vt cũ gaudio hoc faciant, & non gementes. Hoc enim non expedit vobis. Hanc ſanctam obedientiam quæ ad ſalutem maximè eſt neceſſaria, commendant veteris ac noui teſtamenti plura teſtimonia, & ſanctorum deuotiſsima exempla. Hanc leges & iura dictant maioribus & prælatis exhibendam cum humili ſubiectione & reuerentia. Cogitet ergo cui graue eſt obedire, & qui ſępiùs nititur ſe excuſare, aut callidè ab obedientia ſubtrahere: quales ſubditos vellet ipſe habere, quia vtique bonos & humiles, & non rebelles. Igitur ſtudeat iam eſſe talis ad ſuum prælatum, quales optaret habere ſi eligeretur ad prę ſidẽdum. Diſcat primitus alteri humiliter alteri ſubeſſe, & reuerenter obedire, vt dignus ſit alios inſtruere, & vtiliter regere poſsit, ne maiori periculo ſtringatur, ſi hoc ab alijs exigit, quod ipſe minimè impendit. Quomodo enim poteſt ſeruari ſtatus religionis, & regimen domus in clauſtris, niſi omnes ſubditi obediant prælatis ſuis? Nam ſi omnes regere volunt, & quilibet agere cõtendit quod ei placuerit: erit cõfuſio magna &

Luc. 1. — Eccl. 4. — Mat. 12. — Obediẽtia in dignitate & ſciẽtia multi precij. — Gen. 12 — Ge. 22. — Heb. 13

turbatio frequens, peribit diſciplina, & creſcet diſſolutio, abſcedet timor dei & libertas carnis regnabit. Vbi enim obediẽtia nõ curatur, & prælatus parũ reueretur, ibi bonũ regimẽ annullatur.

De cuſtodia cordis, & reditu ad interiora. Cap. V.

QVanuis de facili homo ad exteriora ſit inclinatus, & libenter capit aliquam conſolationem à creaturis appetitu ſenſualitatis, tamen niti omnino debet redire ad ſeipſum per contritionem ſpiritus, ne perdat maiorem gratiam intus. Nam efficitur vagus & lubricus, ſi ſequitur affectiones ſuas in curioſis rebus videndis & habendis. Igitur ſemper ſta ſuper cuſtodiam cordis tui, & ad interiora tempeſtiuè redi, etiam violenter te cõpelle intrare ad cordis ſecretum, quia cùm intus non eſt pax, non erit tibi bene quicquid foris hauſeris in terrenis. Multum valet pro pace & cuſtodia cordis, ſi exteriora tua diſcretè ordinaueris, & quædam exercitia ſpiritualia apud te conſeruaueris, vt ſcias quando legere, quando orare, quando operari, quando meditari, quando tacere, quando loqui, quando ſolus, quando cum alijs debeas, vt omnia in tempore ſuo cum bona deliberatione facias, & nullo tempore à ſancto opere & pio exercitio vaces. Quædam omnino ſugere debes, vt fabulas leues & ſæculi rumores, homines ſæculares, mulierum allocutiones, iuuenum familiaritates, amicorum viſitationes, hoſpitum ſalutationes, quia iſta diſtrahunt mentem, & maculant conſcientiam, & qui talibus delectatur, ab internis bonis minoratur. Quædam ſunt fortiter tenenda, vt rigor diſciplinæ in ſilentio & ieiunio, in vigilijs & alijs laboribus ad caſtigationem corporis pertinentibus, quia niſi corpus ſub freno ſubiectionis contineatur, fit ſpiritui contrarium, & multas tentationes in anima ſuſcitat, vnde intellectus hominis excæcatur, & feruor deuotionis refrigeſcit. Sunt quædam patienter toleranda, vt defectus temporalium, damna bonorum, vexationes aduerſariorum, ægritudines corporum, mores imperfectorum, auſteritates verborum, ſubtractiones ſolatiorum, & afflictiones amicorum, in quibus homo probatur, & tanquam in igne purgatur: & ſi bene vtitur iſtis cõtrarietatibus, cedent ſibi ad meritum æternæ retributionis. Sunt etiam quædam citò reſpuenda, vt aperta vitia & peccata, dei præceptis & virtutibus contraria. Interdum aliqua latenter ſe ingerunt ſub ſpecie licitæ diſpenſationis: quando tamen cupiditas vel tepiditas agitat negocium vltra neceſsitatis terminum, ibi cauendum eſt ſeductionis venenum. Igitur ſecundum ſapientis conſilium, omni cuſtodia ſerua cor tuum, ne aliquid impurum intret quod deum offendat. Si te ſentis aliquo vitio moueri, adhibe tempeſtiuè remedium, ne diutiùs differendo paſsio creſcat

Homo nunquã non redeat in ſeſe.

Exercitium quodq; ſuo tẽpore fiat.

Fugiẽda omnino monacho.

Tenẽda cõſtãter monacho.

Tolerãda patienter.

Reſpuẽda ilico.

Pro. 4.

& de-

& deterior fiat. Non eſt vitium tam graue, quin curari poſsit ſi vulnus aperiatur, & ſpiritualis medici conſilium requiratur. Sed aliud eſt ſcire remedium, aliud adhibere remedium. Multi ſciunt quid agendum ſit, quidue cauendum, ſed non adhibent diligentiam ad cordis oriſque cuſtodiam, ideo ex leui occaſione trahuntur ad conſueta vitia. In hac vita, quæ tota tentatio dicitur, oportet quotidie certare & firmiter proponere, & gratiam diuinam implorare, donec ſtatus huius lubricæ vitæ & inteſtini certaminis fuerit finitus. Non inuenitur hic aliquod remedium quo plenè omnes vitiorum morbi ſanentur, ita vt nullus motus concupiſcentiæ ſentiatur, quia hoc futuræ beatitudinis eſt donum, ſanctis promiſſum. Sed tamen gratia dei iuuante poſſunt mali motus refrenari, & occaſiones peccandi vitari, atque maculæ contractæ per ſingulos dies pœnitendo lauari. Magnus labor eſt cor cuſtodire ab irruentibus vitijs, & non affici ad aliqua ſenſibilia foris. Aut enim creator te mouet, aut creatura, & ſecundum ſtatum mentis mouentur leuiter corporis membra, & nihil fit in verbo vel opere, quod ex radice cordis non procedit. Bonus homo de bono theſauro cordis ſui profert bonum, & malus profert malum, ait dominus. Debes ergo maxime vigilare circa cuſtodiam cordis, & conſiderare quales cogitationes & affectiones intus geris, vt malas citò reſpuas, & bonas aſſumas, ac de vtilitate animæ tuæ ſemper ſolicitè penſare, iuxta illud prophetæ verbum, Anima mea in manibus meis ſemper, & legem tuam nō ſum oblitus. Si hoc fecit Dauid ſanctus & rex terrenus, curam totius regni poſsidens, quantò magis religioſus deo profeſſus, omnibus curis terrenis neglectis, debet habere animæ ſuæ ſalutem præ oculis? Ad puritatem cordis valdè iuuant ſolitudo & ſilentium, ſtudere, legere, orare, meditari, & nil velle ſcire de ſtatu mundi, quia ſæpè plus nocent mala audita, quàm bona proſunt in libris lecta. Vix enim reperitur actio tam bona, cui aliquid mali non admiſceatur. Et in omni verbo vel facto aduerſarius tendit laqueos, vt ab interna vacatione mentem retrahat. Nouit quippe cor humanum, quia ſi non delectatur in bono, citò labitur in malum.

Aliud ſcire remedium, aliud vti remedio.

Concupiſcētiæ motus omnino vitari nō poſſunt, cohiberi poſſunt.

Mat. 12.

Pſalm. 118.

Seceſſus multū facit ad puritatem cordis.

De cuſtodia oris, & exercitio laboris. Cap. VI.

Magnam ori tuo cuſtodiam adhibe, quia de omni verbo ocioſo oportet te reddere rationem. Qui non refrenat linguam ſuam, ait Iacobus apoſtolus, huius vana eſt religio. Nam ex incuſtodia linguæ, multa mala ſolent prouenire, à quibus homo taciturnus liber eſt, nec indiget culpā cōfiteri. Velis ergo libēter tacere, & ab ocioſis verbis cauere, quia lōga fabulatio deuotionē extinguit, diſſolutionē generat, tempus malè expendit,

Mat. 12.
Iaco. 1.

con-

conſcientiam lædit,& alios offendit. Silentium eſt antiquum ſtatutum religioſorum, à ſanctis patribus introductum, & cum multa diligentia cuſtoditum. Qui hoc leuiter frangit, deum & omnes ſanctos grauiter offendit. Chriſtus dixit, Sit ſermo veſter eſt eſt,non nõ. Quod amplius eſt,à malo eſt. Breuiter ergo & planè loqui docuit, quando licet: ſed quando non licet, tacendum eſt. Si vis bene ſeruare ſilentium, fuge publicum, & vade in ſecretum locum vt ores, vel ad cellam vt legas vel ſcribas. Melius eſſet vt legeres vnum pſalmum vel orationem dominicam pro peccatis tuis vel amicis, quàm ſi ſtares fabulando de materijs vanis. Non eſt vera recreatio dicenda ociari & fabulari, ſed magis execratio nominanda, quando opus dei negligitur, & nugæ recitantur. Vade ergo ad opus tuum, & labora in vinea dei pro denario æternæ vitæ, ne tibi improperet paterfamilias, Quid hic ſtas tota die ocioſus? Laudat ſcriptura bene operantem,remunerat Chriſtus ſeruum fidelem, arguit pigrum & negligentem, iubet ab eo tolli gratiam conceſſam,& dari eam feruentius operanti. Veniet nanque tempus, quando non poteris amplius operari, nec vnum quidem verbum loqui præ infirmitate. Hoc debes modò præcogitare, & ſemper de extrema hora pauere,ne vacuum te inueniat. Vnde dominus Ieſus diſcipulis ſuis dixit: Me oportet operari opera eius qui miſit me,donec dies eſt. Venit nox, quando nemo poteſt operari. Quandiu in mundo ſum,lux ſum mundi. Accipe exemplum bona operandi à Chriſto Ieſu, à ſancto Paulo, à ſancto Antonio, à ſancto patre noſtro Auguſtino, à ſancto Hieronymo, à ſancto Benedicto,à ſancto Franciſco, à ſancto Dominico, & ab omnibus ſanctis patribus, qui regulas monachorum ſcripſerunt, & religionem inſtituerunt. Reuera multum iſti in ordine laborauerunt, & pro vita æterna duriter corpora ſua caſtigauerunt, in ieiunijs multis,in ſolitudine & ſilẽtio,in vigilijs & orationibus, alijsque ſacris deo placitis obſeruantijs & laboribus domino ſeruientes. Quid igitur? Autumas quòd tu fabulando & hincinde ſpatiando obtinebis glorioſiſsimam coronam, quam ſancti dei adepti ſunt ſanguinem ſuum fundendo, necnon grauiſsima tormenta tolerando? Nequaquam. Sed niſi pœnitentiam egeritis,ait dominus Ieſus pœnitentiam prædicans, omnes ſimul peribitis. Dura ſententia, ſed vtilis pro emendatione tui & diſciplina ſeruanda. Emenda ergo vitam,& non timebis pœnam,ſed gloriam habebis æternam.

Marginal notes: Matt. 5. — Neque ociũ neque fabulatio recreatio eſt, ſed execratio. — Mat. 20. Luc. 12. Luc. 19. — Operi vacandum. — Ioan. 9. — Luc. 13.

De commendatione cellæ & ſolitudinis. Cap. VII.

QVi cellam amat & libenter in ea commoratur,à multis peccatis & tentationibus cuſtoditur. Quantò ſtudioſius inhabita-

bitatur, tantò plus placet & amatur. Quantò negligentius ſeruatur & rarius intratur, tantò magis horretur & faſtiditur. Bene illi qui eam diligit & incolit, quia vnctio ſpiritus ſancti eum docebit. Beatus cui inhabitare cellam donatum eſt, & qui vſque ad terminum vitæ ſuæ in ea perſeuerat. Væ illi, qui leui occaſione eam deſerit, & cui extra manere placet, quia citò ſeducetur & capietur & lædetur. Multi quia eam ſtudioſè non cuſtodierunt, per varias occaſiones inter ſæculi actiones proiecti ſunt & malè perierunt. Heu quòd tandiu in ea perſeuerare nequimus, donec fructum maturum ex ea percipiamus. Sic ſe homo deberet tenere, quaſi quotidie iturus in ſepulchrum. Nam tali homini non eſt cella faſtidium, ſed pacis domicilium. Et ſicut ſtabili homini cella eſt paradiſus, ita vago carcer videtur & cippus. Bonum tamen eſt & laudabile ſi quis velit ibi propter deum incarcerari. Nam plures ſancti martyres propter Ieſum incarcerati & vincti fuerunt. Elige ergo ibi ſponte ligari, vt ſanctorum meritis poſsis coæquari. Liget te potiùs timor dei quàm ferrum, & charitas magis quam indicta neceſsitas. Si non amor, ſaltem timor dei te coërceat. Non es malè ligatus, ſi timore inferni cõpunctus pro peccatorum tuorum pœnitudine te incluſeris. Malè ligati ſunt, qui corde & corpore euagari quærunt. Bene ligatus eſt, qui deo profeſſus eſt, & extra cellam ire inclinatus non eſt. Si vis in ea durare, nunquam ſis ocioſus. Acedia & ocium expellunt monachum verboſum de cella. Amans ſilentium, & operans cum quiete, bonus erit cuſtos cellæ. Si tædium paſſus fueris, pro Chriſto agoniza, nec patiaris te expelli ex leui cauſa. Si manſeris ſtabilis, citò vertetur carcer tuus in paradiſum voluptatis. Sancti in carceribus pro Chriſto detenti, ab angelis ſanctis frequenter ſunt viſitati, & abundantius conſolati. Tu quoque ſi te in cella patienter pro Chriſto clauſeris, veniet tibi citò deo miſerante lumen cælitus, bonæ conſcientiæ gaudium, & magnum ſpiritualis profectus lucrum. Qui in cella reſidet, à multis periculis liber eſt. Qui foris vagatur, innumeris periculis patet. Bona cellæ nequeunt ſufficienter explicari, ſicut nec detrimenta extra vagantium. Cuſtos cellæ cuſtos eſt linguæ, non audit detractiones, non percipit rumores, non videt vanitates, non trahitur ad leuitates. Bonus cellita aut legit, aut orat, aut gemit, aut meditatur, aut ſcribit, aut corrigit libros, aut aliquid aliud boni operatur. Bonus cellita ciuis eſt cęli, amicus dei, ſocius beatorum angelorum, cognitor ſecretorum, inſpector ſupernorum, victor tentationum, expulſor dæmonum, bellator vitiorum, contemptor mundanorum, neglector curarum, poſſeſſor quietis, obtentor pacis, amator ſcripturarum, ſpeculator veri-

Solitudinis commendatio.

In cella cõmorari quam ſalutare, Cellitæ boni dotes.

veritatis, guſtator puritatis, continuator orationis, collector ſanctæ meditationis, & deſtructor omnis euagationis. Cogita deum & te ſolum eſſe in mundo, & habebis magnam requiem in corde tuo. Memento quia angelus inuenit Mariam in camera ſua orantem, non foris cum hominibus loquentem. Nam qui appetit cæleſtia ſecreta cognoſcere, oportet eum ab hominibus elongari. Sic enim Moyſes fecit, qui relictis hominum turbis, manſit ſolus cum domino in monte, vt legem domini ſuſcipere mereretur. Hæc quandoque perlege, vt dulceſcat tibi inhabitatio cellæ.

Luc. 1.
Exo. 19.

De choro, & diuino officio peragendo. Cap. VIII.

CHorus eſt dei & ſanctorum angelorum locus ſacratus, vbi diuinum agitur officium, præſentibus eccleſiæ miniſtris, cũ reuerentia & deuotione pſallentibus. Sicut angeli in cælo, ſic religioſi ordinati ſunt in choro. Opus angelorũ eſt deũ ſemper laudare, opus religioſorũ eſt intenta mẽte pſallere & orare. Sic ſta in choro & cãta, quaſi in medio angelorũ ſtares. Recordare dilecti domini tui Ieſu in præſepio iacentis, aut in cruce pendẽtis, aut in cælo ad dexterã patris, tanquam corã eo aſsiſteres & cãtares. Ipſe ſit in corde tuo & in labijs tuis, ad pronunciandum aperte & diſtinctè verba ſpiritus ſancti, cuius ope & arte diuinum officium ordinatum eſt. Statue Ieſum ad dexteram tuam, & Mariam ad ſiniſtram tuam, & omnes ſanctos in circuitu eorum. Omnes fratres tui ſint tibi tanquam angeli dei. Et cum quibus nunc pſallis in terris, ſpera etiam te cantaturum in cælis. Vita pura & cõſcientia libera gaudet in diuinis. Vagus & tepidus homo cum tædio pſallit & ſomno. Si viceris acediam, & cor ab euagatione reſtrinxeris, viam deuotioni paras, & ſemper in fine gaudebis. Multæ curæ ſuffocant verbum dei, & longæ locutiones faciunt diſtractionẽ mentis. Quicquid homo ante exercet, hoc ipſi frequenter poſtmodum in oratione occurrit. Inimicus illuc non vadit, niſi vt zizania ſuperſeminet. Deuotus choralis ſoli deo & ſibi intendit, tanquam in cæleſtem chorum tranſlatus & eleuatus eſſet. Finitis his quæ in diuino officio celebrantur, non ſtatim te effundas ad exteriora, ne perdas gratiam quam conſecutus es orando, ſed potius poſt vota labiorum tuorum te collige, & in maiori gratiarum actione ab omni ſtrepitu ſolus permane, ruminando quæ audiſti cantari. Quid prodeſt vna hora deum laudare, & altera ſæcularia & inania pertractare? Noli precioſum fructum orationum tuarum, & laborem diuini operis, pro vilibus exponere iocis & nugis. Nam citò perit deuotio, quæ non cuſtoditur ſub ſilentij freno. Quando autem tædium ſentis ex longiori officio, penſa quòd iſto finito euolabis ad cælum.

Finito ſacro officio quî ſe gerat pſaltes.

Contra tædium

Et ſi

Et ſi hoc te non iuuat, memento quòd leuius eſt tribus vel quatuor horis vigilare & cantare, quàm vna hora in purgatorio ardere. Magni quidem meriti eſt ſacris canonicis horis intereſſe, & laudes dei alacriter cum multis fratribus perſoluere in eccleſia ſancta. Et ſi non poſſumus ſine intermiſsione orare, aut cum perfectis contemplari, debemus tamen certis horis ad hoc deputatis omnem diligentiam adhibere, vt intentè & deuotè pſallamus. Neque enim in tam ſancto opere tibijpſi ſolum proficis, æternam à domino mercedem promerendo, ſed etiam cunctis Chriſti fidelibus, & præcipuè animabus defunctis prodeſſe potes, gratiam & veniam in quotidianis horis & miſsis implorando, & tantò plenius, quantò ſæpius & feruentiùs pro omnibus oraueris. Nam & pro quolibet verbo attentè prolato, iuſto præmio non priuaberis. Quicquid etiam negligenter perſoluis, inde diſtrictè punieris. Non enim eſt leue peccatum in præſentia dei & ſanctorum vago corde ſtare, & ad ſacra verba parum attendere. Heu quantæ irreuerentiæ eſt ibi inania dicta vel facta reuoluere, vbi omnibus prætermiſsis negocijs ſolum diuinis congruit intendere actionibus & ſecretis? In hoc cognoſcitur verus & internus religioſus, ſi in dei laudibus fuerit feruenter intentus, ſi nil cogitare libet aut agere, quàm ea quæ deo maximè placent, & cum angelicis ſpiritibus communionem habent. Et hoc eſt ſemper orare Deum, ſcilicet ex toto corde laudare benedicere & glorificare, quemadmodum Dauid in pſalmo dicit: Benedicam dominum in omni tempore, ſemper laus eius in ore meo. Qui ergo à dei laudibus torpeſcit aut tacet, aut ſe abſentat, non eſt amicus dei, nec ciuis cæli, quia angeli ſemper in laudibus dei ſunt, & voce conſona, Sanctus, Sanctus, Sanctus, in laudem ſummæ trinitatis cantant. Qui etiam aues cæli rectè nominantur, quia alarum ſuarum ſonitu ad cantandum nos hortantur. Inter omnes operationes animæ fidelis, non eſt tam fructuoſus labor, & tam acceptabilis Deo ſeruitus, quàm frequenter & deuotè orare, & deum toto cordis affectu laudare. Væ igitur illis qui diuino amore non calent, ſed ad extraneas fabulas ſe conuertunt, qui nec orant, nec alios orare permittunt. Et vbi peccata ſua emendare deberent, ibi veteribus malis noua ſuperaddunt. Tales ſunt qui eccleſiam tardè intrant, & citiùs exeunt. Qui breues miſſas diligunt, & longas epulationes exercent. Qui ſaturati luſibus delectantur & iocis, & pro beneficijs dei breues gratias vix debitè ſoluunt, eò quòd plus corpus quàm animam paſcere gaudent. Non ſic autem faciat bonus religioſus dei ſeruitio mancipatus, ſed memor omnium beneficiorum dei quę à ſeculo ſunt,

obrepẽs inter precadum.

Pſal. 33.

Angeli aues cæli.

cum

cum Ieſu ſtudeat pernoctare in orationibus, hymnos & pſalmos canendo, ſacras hoſtias offerendo, & deuotis meditationibus inſiſtendo, & cor ſuum ad deum ſemper erigendo.

De diſcretione in omni ſpirituali exercitio ſeruanda. Cap. IX.

SEruus dei cum diſcretionis moderamine omnia agere debet. Stude ergo viam regiam tenere, vt neque nimis laxus ad carnem, nec nimis rigidus per feruorem corruas ante finem. Si vis ſtabilem bene viuendi ordinem ſeruare, inter duo extrema per medium iter incede, vt nihil per arrogantiam vltra vires attentes, & quæ commodè agere præuales, per inertiam non omittas. Non requirit deus à te corporis deſtructionem, ſed vitiorum refrenationem. Non exigit aliqua impoſsibilia, ſed saluti tuæ vtilia. Dat ſana conſilia, prouidet vitæ neceſſaria, vt bene vtaris corporis ſeruitio ad animæ profectum, & in nullo excedas diſcretionis modum. Nam hodie currere, & cras laſſum iacere, non eſt in via dei proficere, ſed ſeipſum confundere, & profectum impedire. Nunc nihil velle habere, & cras ſuperflua ſumere, non eſt paupertatem diligere, ſed cupiditatem fouere. Nunc neceſſaria recuſare, & cras ſingularia quærere, non eſt abſtinentiam facere, ſed gulam excitare. Nunc appoſita nolle comedere, & cras de defectu ciborum murmurare, non eſt abſtinentis animæ ſignum, ſed impatientiæ monſtrum. Nunc tam multum legere aut ſcribere, vt dolor capitis ſequatur, non eſt animam paſcere, ſed impotentem ad alia bona opera reddere. Hodie nihil loqui, & cras diſſolutum fieri, aut ſilentium frangere, non eſt zelum ordinis habere, ſed multos in ordine ſcandalizare. Hodie tam altè cantare, vt cras nequeas reſonare, aut vix os ad cantandum aperire, non eſt deum laudare, ſed alios in choro turbare. Quicquid modum excedit, & diſcretionem non tenet, nec deo placet, nec diu durare ſolet. Neceſſarium eſt ergo in omni ſpirituali actione ad perficiendum opus debitè inceptum, vt communem ſerues inſtitutionem, & ſingularitatis caueas notam, atque in dubijs & obſcuris cauſis, ſuperioris ſequaris conſilium, & cum diſcretionis moderamine obedientiam cuſtodias ſine fictione. Sed in ſummo deuotionis gradu conſiſtere, non eſt fragilitatis humanæ: & nimis ad exteriora declinare, & terrenis inuolui, non eſt profectus hominis ſpiritualis, ſed perditio totius religioſitatis. Quòd ſi ſpeciali gratia fueris à Deo viſitatus & inebriatus, hominem te noueris eſſe, non angelum, & carnis ſarcinam adhuc gerere, non animæ ſtolam: datam gratiã recole, non innatam. Caue igitur ne velis ſapere plus quàm oportet ſapere, ſed gaudium tempera timore, nec velis altiora præſumere, ne poſtea humiliatus deſperatione frangaris.

Cum

Cum exterius laboraueris, & neceſſaria negocia tractaueris, non totus in viſibilibus defluas, ſed frequenti meditatione te ſurſum ad deum erigas. Penſa ad quid exteriora iſta fiunt & exercentur, quia ſeruum dei iuuare debent non impedire, quatenus terrenis bene moderatis, ad æterna & inuiſibilia facilius tendatur. Vt autem virtutem diſcretionis in operando, & donum ſapientiæ poſſideas in vacando, melius hoc impetrabis deuote orando, & humiliter à deo petendo, quàm propriæ induſtriæ vel labori confidendo.

Oratio de felici conſummatione in virtutibus. Cap. X.

ORo te domine pater ſanctiſsimè, qui omnia in numero, pondere & menſura feciſti, qui famulatum tibi debitum ab omni creatura, rationali vis exhiberi, & præcipuè in ſeruis tuis ſpontaneum ſeruitium diligis & exquiris, dirige actus meos ſpontaneos in beneplacito tuo, & ad imperiū æternæ diſpoſitionis tuæ rebelles motus carnis meæ reflecte, propriaſque voluntates ex integro frangere mihi concede. Sic ordina cunctas affectiones meas, vt malas ſtatim ab initio reſpuam, bonas fortiter teneam, purè diligam, teque ſine corporea imaginatione contemplari diſcam. Sic tempera vires meas & operationes exteterius, vt non totus inhæream infimis, ſed ſemper potens ſim me conuertere ad interna, & ſine graui contradictione aſcendam ad cæleſtia. Sic me conſerua in æternorū deſiderio, in amore ſanctarum virtutum, in fruitione cæleſtium, vt tu domine Deus ampliorem inde habeas honorem, & ego ſalubriorē profectum ſuſcipiam. Non mihi veniat ex tua viſitatione pes ſuperbiæ, nec me vexet peſtis vanæ gloriæ. Non me ſinas Satanæ decipi illuſione, neque falſa rapi dulcedine, nec priuata deuotione extra communitatem recedere, neque immoderata frangi exercitatione, ſed da mihi cuncta cum diſcretione agere, ſine ſolerti conſilio nil prætendere, cum timore & reuerentia maieſtatis tuæ in conſpectu tuo munde ac libere ſine omni paſsione & corruptibilium rerū affectione incedere. Da humilem & quietū ſpiritum poſsidere, effuſum & immoderatum nunquam eſſe, nulli quoque creaturæ vitioſo affectu inhęrere, ſed tibi ſoli cor meū mundum & tranquillum conſeruare, vt ſemper ad cælum mente erectus, & tibi deo meo ſecretè intentus, a nulla re viſibili capiar, ſed verus mundi contemptor permaneam. Sic exteriora pro loco & tēpore da congruenter perficere, vt nullum interioribus meis ſint detrimentum, ſed omnis labor & actio pro te aſſumpta, ad liberius poſtmodū vacandum iuuamen mihi præſtent & ducatū. Omne etiam quod ago exterius, aut quicquid interius intelligere poſſum, da mihi ſimpliciter & pure pro maiore nominis tui honore,

nore, & beneplacentioris voluntatis tuę amore perficere, meque ipſum tibi in omni re deſiderabili aut naturæ contraria prompte reſignare, patienter quoque præſentis vitæ ſarcinā quoaduſque iuſſeris, & meę vocationis terminus venerit, perferre, corp' quoque & animā tibi creatori meo fideliter commendare. Memento mei Deus in hora extremæ neceſsitatis, & fac miſericorditer cū ſeruo tuo, qui non in meritis meis ſed in tua miſeratione & pietate confido.

De charitate Dei & proximi, & odio vitiorum. Cap. XI.

DEus eſt beatitudo animę, nec vllo bono creato fit anima beata nec veraciter ſapiens, niſi deū ſuper omnia amādo, & omnia infra deū ex corde vilipēdendo. Vnde Paulus dicit. Omnia arbitratus ſum vt ſtercora, vt Chriſtum lucrifaciā. Charitas nobilis eſt virtus & ex deo nata, quæ animā quam replet, cæleſtē facit, & mundo alienā. Charitas odit vitia, dānat, delicias, perſequitur malum, & vim facit naturę, vt vincat quicquid Deo & virtutibus eſt contrarium. Sicut aqua & ignis cōtrariantur, ſic charitas dei & amor mundi non ſociantur. Quanto magis ſeipſum quis vincit, & defectus ſuos emendat, tāto plus amor dei in eo creſcit, & carnis affectus marceſcit & decreſcit. Qui male ſe habet, & de hoc non dolet, ſed incorrigibilis manet, lædit charitatē, & diſsipat bonum pacis. Non eſt aptus ad concordiā, niſi qui relinquit ſuos peruerſos mores, quibus offendere poteſt deum & ſecum habitantes. Si vis habere charitatē dei, & ſeruare pacē inter fratres, frange propriam voluntatē, & nihil age per elationē, ſed in omnibus humilia temetipſum. Via ad charitatē eſt, deſcendere per humilitatem. Nam qui elate de ſe ſentit, longe à charitate recedit. Sæpè putatur eſſe charitas, & eſt magis carnalitas. Libenter bibere vinū, & loqui cū fœminis, caro eſt. Laute comedere, & ornate veſtiri, caro eſt. Diu fabulari & parum operari, caro eſt. Raro orare & frequēter foris vagari, caro eſt. Ad menſam feſtinare, & ad eccleſiam tardare, caro eſt. Ille veram probatur habere charitatem, qui funditus odit mundi vanitatē, & carnalem fugit familiaritatem. Sancta quippe charitas non quærit in hominibus ſolatium terrenū, ſed ſpiritualem profectum. Nam animā potius penſat ad dei imaginē factam, carnem vero ad malum procliuā refugit vt ſibi nociuam. Charitas non debet dici, vbi zelus nō eſt iuſtitiæ, nec feruor diſciplinæ. Quiſquis deum & proximum veraciter amat, iniuriam Dei & animarum damnum diſsimulare non debet. Pax cum virtutibus bona eſt, cum vitiis verò nunquam, ſed ſemper mala. Ibi eſt bonus ſtatus & pax in domo, vbi defectus emendantur, & vitia cito reſecantur.

Phili. 3.

Carnalitas ſeſe ſæpe obtrudit ſpecie charitatis.

De abſtinentia & caſtitate. Cap. XII.

Sobrius

SObrius victus & potus, ſanitas eſt animæ & corporis. Inopia rerum, paupertatem docet amare. Rara virtus continentia in deliciis. Abundantia temporalium occaſio eſt iurgiorum, & mater vitiorũ. Tutior eſt caſtitas in paupertate, quam in diuitiis multis. Corporalis egeſtas, medicina eſt animæ fidelis. Dolor cordis prohibet riſum, & timor Dei oculos claudit petulantes. Sicut nocet viſus impudicus, ita impedit auditus de inhoneſtis. Cauendum eſt animæ ſanctæ de corporis propinquatione, quia caro cito afficit carnẽ. Diligere pulchra, & appetere mollia, non eſt pro virtute caſtitatis. Qui autem abiecta & amara amplectitur propter caſtitatem, poteſt facilius vincere carnem. Quanto enim caro plus præmitur, tanto ſpiritus plus eleuatur. Qui ſe elongat ab omni tactu corporis, percipiet in anima ſuauitatem caſtitatis. Qui diligit ſolitudinem, purior erit à ſorde mundanorum. Qui reputat corpus ſuum carcerem eſſe animæ, non curabit illud ornare nec oſtentare, quia cito conuertetur in lutum & fœtorem. Exteriora hominis conſiderare, & in pulchritudine vel fortitudine gloriari, vaniſsimum eſt & vitioſum. In multa abſtinentia & caſtigatione corporis conuerſati ſunt ſancti, & pro afflictitione præſenti receperunt conſolationem ſpiritusſancti. Non eſt dignus à deo conſolari, qui in tranſitoriis bonis delectatur, & de penuria contriſtatur. Qui patienter ſuſtinet laborem & dolorem in ſeruitio Chriſti, recipiet plenam mercedem etiam pro minimo paſſo. Caſtitas multos habet impugnatores, ſed qui veraciter ſe humiliant, & deum adiutorem ſollicite quærunt, ac ſenſus ſuos caute cuſtodiunt, victoriam Chriſto duce obtinebunt.

De vtili exercicio in vita & paſsione Chriſti. Cap. XIII.

OPtimum exercitium & ſuauiſsimum ſolatium quod in hac vita poteſt haberi, eſt vita & paſsio domini noſtri Ieſu Chriſti, qui tam in vita actiua quàm contemplatiua perfectiſsimè hominem docet ſine errore & multis argumentis, quod in aliis ſcientiis raro inuenitur. Igitur firmiſsima & tutiſsima via ad perfectionem, & mentis illuminationem, atque æternæ vitæ introductionẽ, eſt conformari filio dei in omnibus virtutibus & moribus eius. Diſce ergo ad eius amorẽ & honorẽ cuncta exercitia tua trahere & ordinare, & tanquam præſentẽ Ieſum in omni loco & tẽpore attende, & cum multa reuerẽtia & ſingulari deuotione ad auditionẽ & prolationem dulciſsimi nominis eius Ieſu, caput humiliter inclina, genua flecte, & cũ omnibus angelis & archãgelis & vniuerſo cetu ſanctorũ, maieſtatẽ eius atque diuinitatẽ adora, benedic, & collauda. Et hoc eſt Chriſtum per fidẽ & dilectionẽ habitare in corde tuo, oculos mẽtis ab eius imaginatione nũquam

[Margin: Vitam & paſſionẽ domini quãtum proſime ditari.]

[Margin: Ephe. 3.]

[Margin: Chriſtũ habitare]

In nobis quid. quam auertere, ad eius beneplacitum ſemper tendere, & nihil eius amori preponere, ſed quicquid boni audieris vel legeris, aut feceris, in ipſum totaliter reducere & finaliter referre, quia ipſe eſt fons vitæ, & ſapientiæ, & diſciplinę, apud quem non perit nec minima cogitatio de eius memoria habita, nec vacua erit oratio ad eum cum gemitu fuſa. Conforma ergo te ſanctiſsimæ vitæ Ieſu, eius paupertatem, humilitatem, patientiam, & contemptum in hoc mundo pro tuo modulo imitando. Penſa qualiter ab initio ſanctæ natiuitatis ſuæ vſque ad exitum mortis in cruce pro te laborauit, pro te ſuſtinuit, & ſe totum tibi impendit, quod nullus angelorum, nec aliquis ſanctorum fecit, vt merito ſuper omnia diligendus ſit, & ſine intermiſsione recolendus, ac

1.Co.2. ſummo cum honore venerandus. Iſtud beato Paulo ſapuit ſuper omnē ſapientiam & doctrinam, cogitare ſcilicet Ieſum Chri-

Phili. 3. ſtum, & hunc crucifixum. Et ſi alia multa nouerat vel legerat, nil tamen ea exiſtimauit ob eminentiam paſsionis & charitas Chriſti, quæ tanta eſt, vt nulla creatura poſsit ei dignè vel pro minimo puncto regratiari. Ideoque omnibus poſtpoſitis rebus mundi, & ſubactis carnis paſsionibus, dicebat idem deo iam ple-

Phili. 1. nus, Mihi viuere Chriſtus eſt, & mori lucrum. O dulce & ſa-

Meditatio in verbum D. Pauli. lutare verbum, nunquam obliuioni tradendum. Quàm felix & ſancta anima, quæ hoc dicere poteſt, cui Chriſtus totum eſt quicquid viuit, quicquid ſapit, quicquid legit, quicquid intelligit, quicquid credit, quicquid ſperat, quicquid amat, quicquid cogitat, quicquid loquitur, quicquid boni operatur? Verè viuit & beatè viuit, cui Chriſtus eſt omnia in omnibus, & ſuper omnia ſingulariter dilectus, qui magis in Chriſto quàm in ſeipſo manet, nihili ſeipſum pendens, ſed in Chriſto dulciter ac fruitiue quieſcens. Si viuere eſt Chriſto viuere, & hoc eſt ſibiipſi mori, & à ſeipſo deficere, & maximè lucrari, quia hoc eſt mortem perdere, & vitam æternam inuenire, in Chriſto Ieſu domino noſtro. Talis anima licet adhuc ſit in mundo, & carnis nube tecta, & diuerſis moleſtiis preſſa, tamen ſurſum mēte habitat in cælo, vbi Chriſtus eſt in dextera patris ſedens, ad quem quotidie ſuſpirat, deſideranterque tendit, & donec obtineat, loborare & orare non deſinit.

De commemoratione & inuocatione beatiſsimæ virginis Mariæ. Cap. XIIII.

GLorioſæ virginis Mariæ benedictæ matris Ieſu memoriam agere per omnia decet, cuius meritis & precibus quotidie te cōmendare debes, & ad ipſam in cunctis neceſsitatibus confugere, ſicut filius plagis percuſſus ad matrem ſuā dilectā. Nam [illegible] en Mariæ fiduciam donat inuocanti & nominanti. Et

ipſa

ipſa conſequenter parata eſt loqui verbum bonum ad filium ſuum Ieſum pro anima tribulata & miſeriam patiente. Niſi enim Maria quotidie cum ſanctis in cælo pro mundo oraret, quomodo mundus adhuc ſtare poſſet, qui tam multis peccatis Deum offendit, & tam parum ſe emendat? Inuocanda eſt ergo Maria ab omnibus Chriſti fidelibus, à iuſtis & à peccatoribus, & præcipuè à religioſis & deuotis perſonis, qui continentiæ propoſitum tenent, & per ſancta deſideria ad cæleſtia anhelant, & nihil cum mundo habere vel agere volunt. Sed quid petendum eſt? Primum pete remiſsionem peccatorum tuorum, deinde continentiæ virtutem, atque humilitatis donum Deo gratiſsimum, vt ſemper humilis in conſpectu dei inueniaris, viliſque & abiectus deſideres reputari, nec de aliquo bono velis gloriari, ne perdas totum quod videris habere. Dole quòd tam longè es adhuc à veris virtutibus, à profunda humilitate, à ſancta paupertate, à perfecta obedientia, à puriſsima caſtitate, à deuotiſsima oratione, à feruentiſsima charitate, quæ omnia pleniſsimè fuerunt in Maria matre Ieſu. Ideò procide ad pedes eius, ſicut pauper & mendicus, vt ſaltem minimum gradum de his virtutibus obtineas, qui ad ſummum aſcendere non vales propter deſidiam tuam. Quicquid habere deſideras, per manus beatæ Mariæ humiliter roga, quia per eius glorioſa merita iuuantur qui in purgatorio ſunt & in terra. Magna gratia, magna gloria eius in ſalutari ſuo Ieſu ſuper omnes ſanctos in cęlo, ſed totum pro omnibus nobis qui degimus in mundo. Secure ergo fidelitati eius te cõmitte, cuius orationes deo ſunt acceptæ, nil aliud tamen petens nec quærens, niſi quod ipſi & dilecto filio eius placet, & ſaluti tuæ expedit, prout ipſi melius noſcunt. Pro peccatis orare & cor in humilitate cuſtodire, multum placet deo & beatæ virgini. Nam ipſa de ſola humilitate gloriata eſt ante deum, & de cæteris tacuit, & quantamcunque gratiam habuit, ab humilitate non receſsit. Ergo,

A Maria quid poſtulandũ. *Lucæ. 1.*

Oret voce pia pro nobis virgo Maria,
Vt digni ſimus gratia, amore, Dei. Amen.

De ſuffragiis ſanctorum ſedulò petendis Cap. XV.

SAnctorum cum Chriſto regnantium ſuffragia inſtanter petere non negligas, quia (ſicut cernis) in valle lachrymarum degis, & inter hoſtes quotidie verſaris, & adhuc longè à deo peregrinaris. Stude ergo cũ ſanctis & amicis dei tẽpore incolatus tui amicitiã facere, & ad eos ſpecialem familiaritẽ habere, & hominũ notitiam & allocutiones inutiles declinare. Melior eſt tibi vnius ſancti oratio, quàm omnium ſecularium amicorum viſitatio. Plus te conſolabitur Chriſtus in ſilentio, quàm longa ho-

Sanctorum auxiliũ flagitandum.

minum loquacitas in conuiuio & riſu multo. Habet iuſtus internum gaudium, quod non percipit animalis homo inhians terrenis. Si paupertatem & ſimplicitatē diligis, aderit tibi frequenter Ieſus cum angelis ſanctis, & ſi non manifeſtè, tamen inuiſibiliter & occulte conſolabitur te in ſcripturis. Beatus recreationes ſuas quærit non ab hominibus, ſed in lectionibus ſacris & precibus deuotis ad bene viuendum & ad cæleſtia amanda, ſicut fecerunt ſancti viſibilia contemnentes. Qualis vnuſquiſque eſt, tales etiam ſocios diligit, deuotus deuotum, pudicus pudicum, ſanctus ſanctum, vagus vagum, diſſolutus quærit diſſolutum. Si ergo deſideras cum ſanctis regnare in cælo, oportet te multa pati pro deo, & cum ſanctis humiliari in mundo, quia parum prodeſt ſanctos labijs honorare, & moribus impugnare. Si vis deo & ſanctis placere, doma carnem, frange propriam voluntatem, certa contra vitia, labora pro virtutibus, inſpice vitam ſanctorum, lege doctrinam eorum, vt cum ſanctis ſanctus fias, & à ſanctis erudiaris, per ſanctos adiuueris, à ſanctis exaudiaris, cum ſanctis coroneris. Placet eis frequens gemitus in cælum, dolor pro peccatis, ſilentium oris, firmum propoſitum emendandi, deſiderium proficiendi, patientia in aduerſis gratiarum actio pro beneficiis collatis. Delectat etiam ſanctos cantus deuotus, alacritas in vigiliis, laus pſalmodiæ, confeſsio peccatorum, poſtulatio veniæ, celebratio miſſarum, orationum lachrymæ, & omnis obſeruantia regularis diſciplinæ. Qui ab iſtis bonis tepeſcit & recedit, perdit deuotionis gratiam, nec eſt deo acceptus, nec angelis charus, ſed deo & ſanctis omnibus contrarius. Nam qui ex deo eſt, verba dei audit, verba dei libenter legit & ſcribit, libenter vigilat & orat, libenter abſtinet & laborat, libenter tacet & deo vacat, libenter eſt in cella & in eccleſia, nunc iſtum, nunc illum ſancto inuocando, & flexis genibus gratiam poſtulando pro paſsionibus vincendis, pro tentationibus reſiſtendis, quibus adhuc grauiter impugnatur, vt eorum precibus glorioſis deuotus permaneat, & poſt huius vitæ agonē ad æternæ quietis manſionem pertingat, vbi omnes ſancti cum Chriſto feliciter regnant. Non enim erit fruſtra petitio coram ſanctis, quæ pia intentione eis offertur ad honorem. Nam qui tam ſedulò orauere pro inimicis ſuis, dum premerentur ab aduerſarijs, quanto libentius nunc orabunt pro ſuis ſupplicibus, vt ſibi citius valeant aſſociari in cæleſtibus gaudiis, quos norunt in dei ſeruitio quotidie laborare, & pro æterna vita multis ſuſpirijs, & lachrymis Chriſtum orare? Dat magnā fiduciam rogandi ſanctos, quòd & ipſi fuerunt homines mortales & peccatores, multis criminibus & varijs paſsionibus dudum inuoluti & grauati, ſed per

Sancti quomodo colendi.

Ioan. 8.

gratiam

gratiam dei liberati & iuſtificati maximas nūc gratias Chriſto referunt pro omnibus malis quæ euaſerunt, læti in æterna beatitudine, quam gratia diuina opitulante percipere meruerunt.

De deſiderio animæ ad cæleſte regnum. Cap. XVI.

VNicum & ſingulare deſiderium ſanctorum in hac vita fuit, nihil commune habere cum hoc ſæculo, ſed per contemptum terrenorum tendere ſemper ad præſentiam Chriſti, & conſortium angelorum. Vnde & beatus Paulus vehemens amator Chriſti, omnia terrena perfecte deſpiciebat, & ad cæleſtia exæſtuans dicebat, Cupio diſſolui, & eſſe cum Chriſto. Non eſt omnium tale deſiderium, ſed perfectorum, qui dicere poſſunt, Noſtra conuerſatio in cælis eſt. Nam valde pauci ita nudati inueniuntur, quòd totū affectum ſuum ad æterna erigūt, & de terrenis diuitijs & honoribus nihil ambiūt. Qui autē amore Chriſti accenſi in paupertate & contēptu ſui gaudent, atque cor in humilitate deprimunt, & de paruis negligentijs etiam ſtricte ſeipſos reprehendunt, qui neceſſaria vitæ ſobrie & cum timore capiunt, & potius minus quàm amplius requirunt, hi ſunt veri contēptores mundi, & amici dei ad patriam feſtinentes, parati de corpore exire, & ad Chriſtum citius peruenire, nō habentes quod poſsit eos in ſeculo delectabiliter retinere. Felix anima, cui tale deſiderium ineſt, & per ſingulos dies feruorem addit feruori, non deſiſtens orare & clamitare ad Chriſtum donec aperiatur ſibi porta cæli, & ingrediatur regnū dei cunctis fidelibus promiſſum. O beata patria, vbi perpetua lætitia, pax ſumma, clara dei notitia, charitas perfecta, & beatitudo conſummata. Ibi melior eſt dies vna quàm hic mille milia, quia ibi pœnuria nulla, hic miſeria multa, pax rara, cognitio parua. Quid miſeri loqui poſſunt de felicitate ſuperna? quid mortales capere ſciunt de æternitate vera, & vita ſempiterna, niſi ſub quadam caligine & ſcripturarum velamine tecta? Gemat ergo anima fidelis mundi circunfuſa tenebris, ad gaudia lucis æternæ, ad ſocietatem patriæ cæleſtis indeſinenter oculum mentis ſurſum eleuans, vbi Chriſtus eſt in gloria patris per æterna ſæcula regnans. Amen.

Deſiderium ſanctorum in hoc ſeculo qđ fuit.
Phili. 1.
Phili. 3.

De diſciplina clauſtralium liber Secundus: Cuius hæc ſunt capita.

De feruida exhortatione ad virtutes. Cap. I.
De firmo propoſito ſeruando per diem. Cap. II.
De eleuatione & directione cordis ad Deum. Cap. III.
De cuſtodia cellæ & ſenſuum exteriorum. Cap. IIII.
De hora ſurgendi, & de diuino officio. Cap. V.

De refectorio & cibis ſumendis. Cap.vi.
De fabulis & ocio vitandis. Cap.vij.
De beneplacito dei & confidentia in aduerſis habenda. Cap.viij.
De examinatione conſcientiæ completorio finito Cap.ix.
De ſcrutinio conſcientiæ in ſpeciali. Cap.x.
De hora dormitionis & nocturnæ quietis. Cap.xi.
De virtute ſanctæ obedientiæ. Cap.xij.

De feruida exhortatione ad virtutes. Cap. I.

Ephe. 4. Renouamini autem ſpiritu mentis veſtræ, ait beatus Paulus Apoſtolus. Solent deuoti religioſi bona habere exercitia, quibus ad ſpiritualem profectum & virtutis amorem cotidie excitentur. Tales ſecretum petunt, & tumultus fugiunt populares: vitam ſuam cotidie diſcutiunt, & ſi in aliquo offenderint, mox illud dignâ contritione purgare nituntur. Vigilant circa cogitationes ſuas: quibus affectionibus mouentur animaduertunt atque contra euagationes cordis frequenti oratione, ac ſacræ lectionis meditatione ſe muniunt, & dicunt: Viam iniquitatis amo-
Pſa.118 ue à me, & de lege tua miſerere mei. Neceſſe eſt enim cor in diuerſa rapi, & vitiis repente ſordidari, quod internis ac deuotis exercitiis non inſiſtit. Omnium exercitiorum primum, & ad purgationem mentis vtiliſsimum eſt paſsiones vitiorum agnoſcere, & remedia eorum à Deo cum gemitu & lachrymis poſtulare. Nam pauperes, ægroti, & corporis vulneribus afflicti, luctuoſis precibus opem curationis a tranſeuntibus ſedulò petunt. Miſericors autem & pius dominus non deſpiciet orationem contriti ſpiritus pro æterna ſalute gementis. Habeas igitur exercitia tuæ conuerſationi congrua, quæ te inſtruant, renouent & accendant. Non debent hæc peculiaria excludere communia, ſed ad ea promptiorem te magis reddere, vt in nullo detrimentum internæ pacis incurras. Quòd ſi ab inceptis tuis occaſione aliqua impediris: quanto citius vales, ſtude ad te ipſum habere recurſum. Frequenter etiam tuum inſpice libellum, vt clarius tibi innoteſcat internus profectus tuus, ſiue defectus. Secundum gratiam tibi datam præforma inſtitutionis tuæ normam. Nemo melius inſtruitur ad omne bonum, quàm ſpiritu ſancto intus agente, cuius vnctioné mitis & humilis facilius promeretur. Sapientis eſt ordinare vitã ſuam, & debitum actibus ſuis imponere finem. Oportet etiam conuenientia media inquirere, quibus ad principale perueniatur intentum. Plus profi-

cit vna determinata actio ſapientis, quàm magna occupatio ſtulti. Qui importune & inconſideratè agit facile offendit, & dolebit ipſe offenſus. Qui autè matura vtitur prouidentia, de ſalubri ſemper fine gaudebit. Eſto memor propriæ fragilitatis, etiã dum bene tibi ſucceſſerit, & altum de te ſapere noli. Eſt qui elatos humiliat, Deus malleus ſuperborum.

De firmo propoſito ſeruando per diem. Cap. II.

OMni mane proponendum eſt qualiter dies præſens vtilius expendatur. Contra vitia quæ magis infeſtant, diligentiorem adhibe curam. Quotidiana exercitatio gratiæ meretur augmentum, & perſeuerantia boni ad virtutis culmen ducit agentem. Fortè vltima dies iſta, fortè nouiſsima hora, fortè cras non te inueniet. Cuſtodi propoſitum, tempus negligere noli, non redit hora tranſacta. Certa bonum certamen. Ora pro gratia, & dabitur tibi de cælo victoria ſancta. Stude minora vincere, ne ad deteriora labaris, ignauia præualente. Semper lex dei in corde tuo verſetur, gratiarum actio & vox laudis ab ore tuo non tepeſcat. Omne tempus cum deo non expenſum plange velut amiſſum. Caue ocioſos texere ſermones, & inutiles circuitus deuita per ædes. Stet in oſtio cellæ pro ſigno notabile breue, quod te præmoneat exeuntem, & redarguat diu tardantem. Periculum tuum inter homines multos. Orto iam die benedic creatorem cæli & terræ, qui adhuc ſpatium bene viuendi conceſsit, & ſolem ſuum pro variis vſibus ſuper te oriri fecit. Chriſtus viuere tibi ſit, & cuncta opera tua ad Chriſti dirige laudem. Ipſe ſpes tua tota, & pręmium æternale quod expectas: gratiam autem humanam non quæras nec affectes. Si non vis decipi; noli laudibus ſtultis delectari. Nouit Deus cor tuum, quàm impurum ſit & vanum. Non credas adulanti, ſed potius increpantem auſculta, qui bene conſulit dum tua corripit errata. Habeas ſemper ad manum orationis vſum, contra omnia aduerſantia inuincible ſcutum.

De eleuatione & directione cordis ad Deum. Cap. III.

ANte opus externum, prius eleua cor ad deum, quicquid boni feceris aut dixeris, memor videlicet quòd ſine eo nihil boni poteris facere aut dicere: & ſi quid feceris aut dixeris, non magnipendes, ſed inutilem ſeruum te veraciter reputabis. Offendit enim oculos diuinæ maieſtatis, etiam leuis elatio cordis. Vtinam ſaltem vel vnam diem vel mediam horam cum deo integre expendas. Heu nimis inſtabilis es & impurgatus, vbi etiam deuotior eſſe deberes. Opere finito aut horis perſolutis, gratias age Deo de bene peractis, & de negligentiis interuenientibus veniam flebiliter pete. Magna ablutio eſt delictorum humilis

veniæ deprecatio coram deo, & ſanctis angelis eius. Ad ſingulas horas dic ſalutationem angelicam, aut quod facile te recolligat cum deo, & citius inflammet. Qui non colligit mecum (inquit
Matt. 12 Ieſus) diſpergit: & qui non eſt mecum intus collectus, contra me eſt, vagando in externis. Hic enim pronior eſt ad malum, infirmiorque ad reſiſtendum, quia intima ſua reliquit & deum. Nomen Ieſu & Mariæ crebro in ore, ſemper in corde ſit pro ſolatio. Primo in externis ſenties quantum profuerit tibi amor Ieſu internus. Sanctorum quoque nomina cum omni reuerentia inuoca & honora. Mira deuotorum experimenta fidem præbent verbis oſtenſis. Nec pigeat dicere aliqua ſuffragia, cum feſtum agitur in eccleſia ſancta. Homo triſtis & grauatus ad amicos accedit ſibi magis fideles, & ergo ad dei ſanctos humiliter accede, & cum bona fiducia neceſsitatem tuam precando reuela. Licet enim modo in magna ſint gloria, fuerunt tamen aliquando in noſtra miſeria. Norunt ergo miſeris charitate pleni plenius miſereri. Siue intus ſis, ſiue foras tranſieris, anima tua in manibus tuis ſit ſemper, Deus autem ſemper in corde tuo, ſiue res ſint triſtes, quoniam iuxta illud Pſalmiſtæ, Ad dominum cum
Pſa. 119 tribularer clamaui, & exaudiuit me dominus nobiſcum eſt in tribulationibus: ſiue ſint lætæ, quia ipſe eſt qui lætificat iuuentutem noſtram, ipſe eſt in quo ſincere gaudendum, iuxta il-
Pſal. 31. lud: Lætamini in domino & exultate iuſti. Non enim eſt vera aliũde exultatio: vnde beata virgo, Et exultauit ſpiritus meus
Lucæ. 1. in deo ſalutari meo. Vnde & pſalmiſta, Redde mihi lætitiam ſa-
Pſal. 50. lutaris tui, & ſpiritu principali confirma me. Memor ergo ſis ſi gaudere vis, vt in domino gaudeas. Nec propoſiti tui hodierni obliuiſcaris, quod heu nimis cito per incuriam perit. Oculi tui ſuper vias tuas, quia vbiq; ſunt inſidiæ hoſtis maligni, ad capiendas animas vagas.

De cuſtodia cellæ & ſenſuum exteriorum. Cap. IIII.

CVſtodi diligenter cellam tuam, & cuſtodiet te. Tutior locus non eſt ſeruo dei in hoc mundo, quàm latere in ſecreto, vbi patrem oret libera mente, oſtio cubiculi clauſo. Periculoſus eſt exitus cellæ, manſio eius quies deuotiſsimæ vitæ. Qui aſſueſcit cellam ſuam incolere, cito pacem cordis hauriet, & tutabitur à periculis maximis & multis. Solitudo deuotionis eſt mater. Turba vero, conturbat. Chriſtus qui non potuit impediri à turba, declinauit tamen à turba. Vita ſolitaria deo & angelis grata, pacis eſt ſemper amica. Qui poteſt capere capiat. Solitarius regnum dei in ſilentio habet. Finis religioſi eſt, omnibus terrenis abdicatis, deo vacare in puritate cordis, & cuſtodia oris. Fortis qui contemnit ſæculum, fortior eſt qui vincit ſe-

ipſum,

ipſum, abnegando omne proprium, propter Chriſtum ſponte pauper effectus. Si non vis diſtrahi & lædi, noli alienis rebus implicari. Quod tibi non eſt commiſſum, taceat ſuper hoc os tuum. Si videris geri non recta, ne temere iudices tamen facta tibi ignota. Bene delibera antequam loquaris, ne capiaris in verbo. Caue à frequenti exitu, & vbi opus non habes, ne accedas. Si obedientia iubet, vel vtilitas requirit, vade cum decenti diſciplina, & cito reuertere ad tua ſecreta. Foris oculos cuſtodi, aures obtura à rumoribus, refrena linguam, & bonam meditationem aſſume. Antequam exeas, orationem præmitte pro diligenti viæ cuſtodia: lege, Dirige domine Deus meus in conſpectu tuo viam meam. Perfice greſſus meos in ſemitis tuis, vt non moueatur veſtigia mea. Ieſus & Maria ſint ſemper mecum in via. Inter omnia opera tua memor ſis dilecti tui Ieſu cuncta cernentis ſub cælo, qui corda rimatur in omnibus locis & horis. Si non vis irretiri, noli circunſpicere multum. Oculi duces ſenſuum, cito cor vagum inficiunt. Quid prodeſt videre quod non licet habere? Foris ſæpe hauritur, vnde interior homo maculatur. Difficile eſt res pulchras videre, & non affici viſis. Imago ſemel inſpecta, & non ſtatim expulſa, aut noxam generat, aut rixam in corde carnali. Ad cauendnm ergo laqueos apertos vel occultos, libentius ſis intus quàm foris. Rediens itaque ad cellam tanquam ad tranquillitatis portum, fige in ea ſtabilitatis anchoram, per orationem feruentem, & lectionem deuotam. Non enim patitur cella tepidum & ocioſum in ſe diu morari. Flecte ſtatim genua deuote, vel caput inclina ante crucifixum, & ſaluta præcipue Ieſu matrē Mariam dominā noſtram. Dicito attente, & replica ſæpe hunc verſum: Hæc requies mea in ſæculum ſæculi, hic habitabo, quoniam elegi eam. Domine bonum eſt nos hic eſſe, ſuper omnia deſiderabilia terræ, locus enim iſte ſanctus eſt. Quandiu ergo ſpiritus tuos rexerit artus, ſit cella requietionis tuæ domus ac tumulus, donec aperiatur tibi paradiſus cæleſtis. Eſt enim via breuis de cella ad cælum, ſi in ea cælicam duxeris vitam.

Pſal. 16.

Pſa. 131

Deinde geſtus tuos retracta, quid operatus ſis foris, & locutus. Plange quòd tam fragilis ſis, quòd leui etiam motu reſilis à propoſito ſancto. Quid lucratus es, ſi Deum perdidiſti propter fabulas? Ecce ſine deo omnia vanitas, meditari autem de deo mira mentis ſuauitas. Vtinam damno tuo erudiaris ad cautelam ampliorem foris habendam. Redi tandem ad teipſum licet inquinatus & diſtractus, recupera in ſecreto quod in publico foris amiſiſti. Heu raro exitur ſine periculo, rarius ſine culpa reditur. Reuerſus gemens tace, & omnia tibi

nocitua

cum Ieſu ſtudeat pernoctare in orationibus, hymnos & pſalmos canendo, ſacras hoſtias offerendo, & deuotis meditationibus inſiſtendo, & cor ſuum ad deum ſemper erigendo.

De diſcretione in omni ſpirituali exercitio ſeruanda. Cap. IX.

SEruus dei cum diſcretionis moderamine omnia agere debet. Stude ergo viam regiam tenere, vt neque nimis laxus ad carnem, nec nimis rigidus per feruorem corruas ante finem. Si vis ſtabilem bene viuendi ordinem ſeruare, inter duo extrema per medium iter incede, vt nihil per arrogantiam vltra vires attentes, & quæ commodè agere præuales, per inertiam non omittas. Non requirit deus à te corporis deſtructionem, ſed vitiorum refrenationem. Non exigit aliqua impoſsibilia, ſed ſaluti tuæ vtilia. Dat ſana conſilia, prouidet vitæ neceſſaria, vt bene vtaris corporis ſeruitio ad animæ profectum, & in nullo excedas diſcretionis modum. Nam hodie currere, & cras laſſum iacere, non eſt in via dei proficere, ſed ſeipſum confundere, & profectum impedire. Nunc nihil velle habere, & cras ſuperflua ſumere, non eſt paupertatem diligere, ſed cupiditatem fouere. Nunc neceſſaria recuſare, & cras ſingularia quærere, non eſt abſtinentiam facere, ſed gulam excitare. Nunc apposita nolle comedere, & cras de defectu ciborum murmurare, non eſt abſtinentis animæ ſignum, ſed impatientiæ monſtrum. Nunc tam multum legere aut ſcribere, vt dolor capitis ſequatur, non eſt animam paſcere, ſed impotentem ad alia bona opera reddere. Hodie nihil loqui, & cras diſſolutum fieri, aut ſilentium frangere, non eſt zelum ordinis habere, ſed multos in ordine ſcandalizare. Hodie tam altè cantare, vt cras nequeas reſonare, aut vix os ad cantandum aperire, non eſt deum laudare, ſed alios in choro turbare. Quicquid modum excedit, & diſcretionem non tenet, nec deo placet, nec diu durare ſolet. Neceſſarium eſt ergo in omni ſpirituali actione ad perficiendum opus debitè inceptum, vt communem ſerues inſtitutionem, & ſingularitatis caueas notam, atque in dubiis & obſcuris cauſis, ſuperioris ſequaris conſilium, & cum diſcretionis moderamine obedientiam cuſtodias ſine fictione. Sed in ſummo deuotionis gradu conſiſtere, non eſt fragilitatis humanæ: & nimis ad exteriora declinare, & terrenis inuolui, non eſt profectus hominis ſpiritualis, ſed perditio totius religioſitatis. Quòd ſi ſpeciali gratia fueris à Deo viſitatus & inebriatus, hominem te noueris eſſe, non angelum, & carnis ſarcinam adhuc gerere, non animæ ſtolam: datam gratiã recole, non innatam. Caue igitur ne velis ſapere plus quàm oportet ſapere, ſed gaudium tempera timore, nec velis altiora præſumere, ne poſteà humiliatus deſperatione frangaris.

Cum

Cum exterius laboraueris, & neceſſaria negocia tractaueris, non totus in viſibilibus defluas, ſed frequenti meditatione te ſurſum ad deum erigas. Penſa ad quid exteriora iſta fiunt & exercentur, quia ſeruum dei iuuare debent non impedire, quatenus terrenis bene moderatis, ad æterna & inuiſibilia facilius tendatur. Vt autem virtutem diſcretionis in operando, & donum ſapientiæ poſſideas in vacando, melius hoc impetrabis deuote orando, & humiliter à deo petendo, quàm propriæ induſtriæ vel labori confidendo.

Oratio de felici conſummatione in virtutibus. Cap. x.

ORo te domine pater ſanctiſsimè, qui omnia in numero, pondere & menſura feciſti, qui famulatum tibi debitum ab omni creatura, rationali vis exhiberi, & præcipuè in ſeruis tuis ſpontaneum ſeruitium diligis & exquiris, dirige actus meos ſpontaneos in beneplacito tuo, & ad imperiũ æternæ diſpoſitionis tuæ rebelles motus carnis meæ reflecte, propriaſque voluntates ex integro frangere mihi concede. Sic ordina cunctas affectiones meas, vt malas ſtatim ab initio reſpuam, bonas fortiter teneam, purè diligam, teque ſine corporea imaginatione contemplari diſcam. Sic tempera vires meas & operationes exterius, vt non totus inhæream infimis, ſed ſemper potens ſim me conuertere ad interna, & ſine graui contradictione aſcendam ad cæleſtia. Sic me conſerua in æternorũ deſiderio, in amore ſanctarum virtutum, in fruitione cæleſtium, vt tu domine Deus ampliorem inde habeas honorem, & ego ſalubriorẽ profectum ſuſcipiam. Non mihi veniat ex tua viſitatione pes ſuperbiæ, nec me vexet peſtis vanæ gloriæ. Non me ſinas Satanæ decipi illuſione, neque falſa rapi dulcedine, nec priuata deuotione extra communitatem recedere, neque immoderata frangi exercitatione, ſed da mihi cuncta cum diſcretione agere, ſine ſolerti conſilio nil prætendere, cum timore & reuerentia maieſtatis tuæ in conſpectu tuo munde ac libere ſine omni paſsione & corruptibilium rerũ affectione incedere. Da humilem & quietũ ſpiritum poſsidere, effuſum & immoderatum nunquam eſſe, nulli quoque creaturæ vitioſo affectu inhęrere, ſed tibi ſoli cor meũ mundum & tranquilium conſeruare, vt ſemper ad cælum mente erectus, & tibi deo meo ſecretè intentus, à nulla re viſibili capiar, ſed verus mundi contemptor permaneam. Sic exteriora pro loco & tẽpore da congruenter perficere, vt nullum interioribus meis ſint detrimentum, ſed omnis labor & actio pro te aſſumpta, ad liberius poſtmodũ vacandum iuuamen mihi præſtent & ducatũ. Omne etiam quod ago exterius, aut quicquid interius intelligere poſſum, da mihi ſimpliciter & pure pro maiore nominis tui honore,

more,& beneplacentioris voluntatis tuę amore perficere,meque ipſum tibi in omni re deſiderabili aut naturæ contraria prompte reſignare, patienter quoque præſentis vitæ ſarcinā quoaduſque iuſſeris,& meę vocationis terminus venerit,perferre,corp⁹ quoque & animā tibi creatori meo fideliter commendare.Memento mei Deus in hora extremæ neceſsitatis, & fac miſericorditer cū ſeruo tuo, qui non in meritis meis ſed in tua miſeratione & pietate confido.

De charitate Dei & proximi,& odio vitiorum. Cap. XI.

DEus eſt beatitudo animę,nec vllo bono creato fit anima beata nec veraciter ſapiens,niſi deū ſuper omnia amādo, & omnia infra deū ex corde vilipēdendo.Vnde Paulus dicit.Omnia arbitratus ſum vt ſtercora,vt Chriſtum lucrifaciā.Charitas nobilis eſt virtus & ex deo nata,quæ animā quam replet, cæleſtē facit,& mundo alienā.Charitas odit vitia,dānat,delicias,perſequitur malum,& vim facit naturę,vt vincat quicquid Deo & virtutibus eſt contrarium.Sicut aqua & ignis cōtrariantur,ſic charitas dei & amor mundi non ſociantur. Quanto magis ſeipſum quis vincit,& defectus ſuos emendat,tāto plus amor dei in eo creſcit, & carnis affectus marceſcit & decreſcit. Qui male ſe habet,& de hoc non dolet,ſed incorrigibilis manet,lædit charitatē,& diſsipat bonum pacis.Non eſt aptus ad concordiā,niſi qui relinquit ſuos peruerſos mores,quibus offendere poteſt deum & ſecum habitantes.Si vis habere charitatē dei,& ſeruare pacē inter fratres, frange propriam voluntatē,& nihil age per elationē,ſed in omnibus humilia temetipſum.Via ad charitatē eſt,deſcendere per humilitatem. Nam qui elate de ſe ſentit,longe à charitate recedit. Sæpè putatur eſſe charitas, & eſt magis carnalitas. Libenter bibere vinū,& loqui cū fœminis,caro eſt.Laute comedere, & ornate veſtiri,caro eſt.Diu fabulari & parum operari, caro eſt. Raro orare & frequēter foris vagari,caro eſt.Ad menſam feſtinare,& ad eccleſiam tardare,caro eſt.Ille veram probatur habere charitatem,qui funditus odit mundi vanitatē,& carnalem fugit familiaritatem.Sancta quippe charitas non quærit in hominibus ſolatium terrenū, ſed ſpiritualem profectum. Nam animā potius penſat ad dei imaginē factam, carnem vero ad malum procliuā refugit vt ſibi nociuam.Charitas non debet dici,vbi zelus nō eſt iuſtitiæ,nec feruor diſciplinæ. Quiſquis deum & proximum veraciter amat,iniuriam Dei & animarum damnum diſsimulare non debet. Pax cum virtutibus bona eſt, cum vitiis verò nunquam, ſed ſemper mala.Ibi eſt bonus ſtatus & pax in domo,vbi defectus emendantur, & vitia cito reſecantur.

Phili. 3.

Carnalitas ſeſe ſæpe obtrudit ſpecie charitatis.

De abſtinentia & caſtitate. Cap. XII.

Sobrius

SObrius victus & potus, ſanitas eſt animæ & corporis. Inopia rerum, paupertatem docet amare. Rara virtus continentia in deliciis. Abundantia temporalium occaſio eſt iurgiorum, & mater vitiorũ. Tutior eſt caſtitas in paupertate, quam in diuitiis multis. Corporalis egeſtas, medicina eſt animæ fidelis. Dolor cordis prohibet riſum, & timor Dei oculos claudit petulantes. Sicut nocet viſus impudicus, ita impedit auditus de inhoneſtis. Cauendum eſt animæ ſanctæ de corporis propinquatione, quia caro cito afficit carnẽ. Diligere pulchra, & appetere mollia, non eſt pro virtute caſtitatis. Qui autem abiecta & amara amplectitur propter caſtitatem, poteſt facilius vincere carnem. Quanto enim caro plus præmitur, tanto ſpiritus plus eleuatur. Qui ſe elongat ab omni tactu corporis, percipiet in anima ſuauitatem caſtitatis. Qui diligit ſolitudinem, purior erit à ſorde mundanorum. Qui reputat corpus ſuum carcerem eſſe animæ, non curabit illud ornare nec oſtentare, quia cito conuertetur in lutum & fœtorem. Exteriora hominis conſiderare, & in pulchritudine vel fortitudine gloriari, vaniſsimum eſt & vitioſum. In multa abſtinentia & caſtigatione corporis conuerſati ſunt ſancti, & pro afflictitione præſenti receperunt conſolationem ſpiritusſancti. Non eſt dignus à deo conſolari, qui in tranſitoriis bonis delectatur, & de penuria contriſtatur. Qui patienter ſuſtinet laborem & dolorem in ſeruitio Chriſti, recipiet plenam mercedem etiam pro minimo paſſo. Caſtitas multos habet impugnatores, ſed qui veraciter ſe humiliant, & deum adiutorem ſollicite quærunt, ac ſenſus ſuos caute cuſtodiunt, victoriam Chriſto duce obtinebunt.

De vtili exercicio in vita & paſsione Chriſti. Cap. XIII.

OPtimum exercitium & ſuauiſsimum ſolatium quod in hac vita poteſt haberi, eſt vita & paſsio domini noſtri Ieſu Chriſti, qui tam in vita actiua quàm contemplatiua perfectiſsimè hominem docet ſine errore & multis argumentis, quod in aliis ſcientiis raro inuenitur. Igitur firmiſsima & tutiſsima via ad perfectionem, & mentis illuminationem, atque æternæ vitæ introductionẽ, eſt conformari filio dei in omnibus virtutibus & moribus eius. Diſce ergo ad eius amorẽ & honorẽ cuncta exercitia tua trahere & ordinare, & tanquam præſentẽ Ieſum in omni loco & tẽpore attende, & cum multa reuerẽtia & ſingulari deuotione ad auditionẽ & prolationem dulciſsimi nominis eius Ieſu, caput humiliter inclina, genua flecte, & cũ omnibus angelis & archãgelis & vniuerſo cetu ſanctorũ, maieſtatẽ eius atque diuinitatẽ adora, benedic, & collauda. Et hoc eſt Chriſtum per fidẽ & dilectionẽ habitare in corde tuo, oculos mẽtis ab eius imaginatione nũquam

[margin: Vitam & paſſionẽ domini quãtum proſiime ditari.]

[margin: Ephe. 3.]

[margin: Chriſtũ habitare]

In nobis quid. quam auertere, ad eius beneplacitum ſemper tendere, & nihil eius amori pręponere, ſed quicquid boni audieris vel legeris, aut feceris, in ipſum totaliter reducere & finaliter referre, quia ipſe eſt fons vitæ, & ſapientiæ, & diſciplinę, apud quem non perit nec minima cogitatio de eius memoria habita, nec vacua erit oratio ad eum cum gemitu fuſa. Conforma ergo te ſanctiſsimæ vitæ Ieſu, eius paupertatem, humilitatem, patientiam, & contemptum in hoc mundo pro tuo modulo imitando. Penſa qualiter ab initio ſanctæ natiuitatis ſuæ vſque ad exitum mortis in cruce pro te laborauit, pro te ſuſtinuit, & ſe totum tibi impendit, quod nullus angelorum, nec aliquis ſanctorum fecit, vt merito ſuper omnia diligendus ſit, & ſine intermiſsione recolendus, ac
1.Co.2. ſummo cum honore venerandus. Iſtud beato Paulo ſapuit ſuper omnē ſapientiam & doctrinam, cogitare ſcilicet Ieſum Chri-
Phili. 3. ſtum, & hunc crucifixum. Et ſi alia multa nouerat vel legerat, nil tamen ea exiſtimauit ob eminentiam paſsionis & charitas Chriſti, quæ tanta eſt, vt nulla creatura poſsit ei dignè vel pro minimo puncto regratiari. Ideoque omnibus poſtpoſitis rebus mundi, & ſubactis carnis paſsionibus, dicebat idem deo iam ple-
Phili. 1. nus, Mihi viuere Chriſtus eſt, & mori lucrum. O dulce & ſa-
Meditatio in verbum D. Pauli. lutare verbum, nunquam obliuioni tradendum. Quàm felix & ſancta anima, quæ hoc dicere poteſt, cui Chriſtus totum eſt quicquid viuit, quicquid ſapit, quicquid legit, quicquid intelligit, quicquid credit, quicquid ſperat, quicquid amat, quicquid cogitat, quicquid loquitur, quicquid boni operatur? Verè viuit & beatè viuit, cui Chriſtus eſt omnia in omnibus, & ſuper omnia ſingulariter dilectus, qui magis in Chriſto quàm in ſeipſo manet, nihili ſeipſum pendens, ſed in Chriſto dulciter ac fruitiuè quieſcens. Si viuere eſt Chriſto viuere, & hoc eſt ſibiipſi mori, & à ſeipſo deficere, & maximè lucrari, quia hoc eſt mortem perdere, & vitam æternam inuenire, in Chriſto Ieſu domino noſtro. Talis anima licet adhuc ſit in mundo, & carnis nube tecta, & diuerſis moleſtiis preſſa, tamen ſurſum mēte habitat in cælo, vbi Chriſtus eſt in dextera patris ſedens, ad quem quotidie ſuſpirat, deſideranterque tendit, & donec obtineat, loborare & orare non deſinit.

De commemoratione & inuocatione beatiſsimæ virginis Mariæ. Cap. XIIII.

Glorioſæ virginis Mariæ benedictæ matris Ieſu memoriam agere per omnia decet, cuius meritis & precibus quotidie te cōmendare debes, & ad ipſam in cunctis neceſsitatibus confugere, ſicut filius plagis percuſſus ad matrem ſuā dilectā. Nam dulce nomen Mariæ fiduciam donat inuocanti & nominanti. Et ipſa

ipſa conſequenter parata eſt loqui verbum bonum ad filium ſuum Ieſum pro anima tribulata & miſeriam patiente. Niſi enim Maria quotidie cum ſanctis in cælo pro mundo oraret, quomodo mundus adhuc ſtare poſſet, qui tam multis peccatis Deum offendit, & tam parum ſe emendat? Inuocanda eſt ergo Maria ab omnibus Chriſti fidelibus, à iuſtis & à peccatoribus, & præcipuè à religioſis & deuotis perſonis, qui continentiæ propoſitum tenent, & per ſancta deſideria ad cæleſtia anhelant, & nihil cum mundo habere vel agere volunt. Sed quid petendum eſt? Primum pete remiſsionem peccatorum tuorum, deinde continentiæ virtutem, atque humilitatis donum Deo gratiſsimum, vt ſemper humilis in conſpectu dei inueniaris, viliſque & abiectus deſideres reputari, nec de aliquo bono velis gloriari, ne perdas totum quod videris habere. Dole quòd tam longè es adhuc à veris virtutibus, à profunda humilitate, à ſancta paupertate, à perfecta obedientia, à puriſsima caſtitate, à deuotiſsima oratione, à feruentiſsima charitate, quæ omnia pleniſsimè fuerunt in Maria matre Ieſu. Ideò procide ad pedes eius, ſicut pauper & mendicus, vt ſaltem minimum gradum de his virtutibus obtineas, qui ad ſummum aſcendere non vales propter deſidiam tuam. Quicquid habere deſideras, per manus beatæ Mariæ humiliter roga, quia per eius glorioſa merita iuuantur qui in purgatorio ſunt & in terra. Magna gratia, magna gloria eius in ſalutari ſuo Ieſu ſuper omnes ſanctos in cęlo, ſed totum pro omnibus nobis qui degimus in mundo. Secure ergo fidelitati eius te cõmitte, cuius orationes deo ſunt acceptæ, nil aliud tamen petens nec quærens, niſi quod ipſi & dilecto filio eius placet, & ſaluti tuæ expedit, prout ipſi melius noſcunt. Pro peccatis orare & cor in humilitate cuſtodire, multum placet deo & beatæ virgini. Nam ipſa de ſola humilitate gloriata eſt ante deum, & de cæteris tacuit, & quantamcunque gratiam habuit, ab humilitate non receſsit. Ergo,

A Maria quid poſtulandũ.

Lucæ. 1.

Oret voce pia pro nobis virgo Maria,
Vt digni ſimus gratia, amore, Dei. Amen.

De ſuffragiis ſanctorum ſedulò petendis Cap. XV.

Sanctorum cum Chriſto regnantium ſuffragia inſtanter petere non negligas, quia (ſicut cernis) in valle lachrymarum degis, & inter hoſtes quotidie verſaris, & adhuc longè à deo peregrinaris. Stude ergo cũ ſanctis & amicis dei tẽpore incolatus tui amicitiã facere, & ad eos ſpecialem familiaritẽ habere, & hominũ notitiam & allocutiones inutiles declinare. Melior eſt tibi vnius ſancti oratio, quàm omnium ſeculiarum amicorum viſitatio. Plus te conſolabitur Chriſtus in ſilentio, quàm longa ho-

Sanctorum auxiliũ flagitandum.

minum loquacitas in conuiuio & riſu multo. Habet iuſtus internum gaudium, quod non percipit animalis homo inhians terrenis. Si paupertatem & ſimplicitatē diligis, aderit tibi frequenter Ieſus cum angelis ſanctis, & ſi non manifeſtè, tamen inuiſibiliter & occulte conſolabitur te in ſcripturis. Beatus recreationes ſuas quærit non ab hominibus, ſed in lectionibus ſacris & precibus deuotis ad bene viuendum & ad cæleſtia amanda, ſicut fecerunt ſancti viſibilia contemnentes. Qualis vnuſquiſque eſt, tales etiam ſocios diligit, deuotus deuotum, pudicus pudicum, ſanctus ſanctum, vagus vagum, diſſolutus quærit diſſolutum. Si ergo deſideras cum ſanctis regnare in cælo, oportet te multa pati pro deo, & cum ſanctis humiliari in mundo, quia parum prodeſt ſanctos labijs honorare, & moribus impugnare. Si vis deo & ſanctis placere, doma carnem, frange propriam voluntatem, certa contra vitia, labora pro virtutibus, inſpice vitam ſanctorum, lege doctrinam eorum, vt cum ſanctis ſanctus fias, & à ſanctis erudiaris, per ſanctos adiuueris, à ſanctis exaudiaris, cum ſanctis coroneris. Placet eis frequens gemitus in cælum, dolor pro peccatis, ſilentium oris, firmum propoſitum emendandi, deſiderium proficiendi, patientia in aduerſis gratiarum actio pro beneficiis collatis. Delectat etiam ſanctos cantus deuotus, alacritas in vigiliis, laus pſalmodiæ, confeſsio peccatorum, poſtulatio veniæ, celebratio miſſarum, orationum lachrymæ, & omnis obſeruantia regularis diſciplinæ. Qui ab iſtis bonis tepeſcit & recedit, perdit deuotionis gratiam, nec eſt deo acceptus, nec angelis charus, ſed deo & ſanctis omnibus contrarius. Nam qui ex deo eſt, verba dei audit, verba dei libenter legit & ſcribit, libenter vigilat & orat, libenter abſtinet & laborat, libenter tacet & deo vacat, libenter eſt in cella & in eccleſia, nunc iſtum, nunc illum ſancto inuocando, & flexis genibus gratiam poſtulando pro paſsionibus vincendis, pro tentationibus reſiſtendis, quibus adhuc grauiter impugnatur, vt eorum precibus glorioſis deuotus permaneat, & poſt huius vitæ agonē ad æternæ quietis manſionem pertingat, vbi omnes ſancti cum Chriſto feliciter regnant. Non enim erit fruſtra petitio coram ſanctis, quæ pia intentione eis offertur ad honorem. Nam qui tam ſedulò orauere pro inimicis ſuis, dum premerentur ab aduerſarijs, quanto libentius nunc orabunt pro ſuis ſupplicibus, vt ſibi citius valeant aſſociari in cæleſtibus gaudiis, quos norunt in dei ſeruitio quotidie laborare, & pro æterna vita multis ſuſpirijs, & lachrymis Chriſtum orare? Dat magnā fiduciam rogandi ſanctos, quòd & ipſi fuerunt homines mortales & peccatores, multis criminibus & varijs paſsionibus dudum inuoluti & grauati, ſed per

Sancti quomodo colendi.

Ioan. 8.

gratiam

gratiam dei liberati & iuſtificati maximas nūc gratias Chriſto referunt pro omnibus malis quæ euaſerunt, læti in æterna beatitudine, quam gratia diuina opitulante percipere meruerunt.

De deſiderio animæ ad cæleſte regnum. Cap. XVI.

VNicum & ſingulare deſiderium ſanctorum in hac vita fuit, nihil commune habere cum hoc ſæculo, ſed per contemptum terrenorum tendere ſemper ad præſentiam Chriſti, & conſortium angelorum. Vnde & beatus Paulus vehemens amator Chriſti, omnia terrena perfecte deſpiciebat, & ad cæleſtia exæſtuans dicebat, Cupio diſſolui, & eſſe cum Chriſto. Non eſt omnium tale deſiderium, ſed perfectorum, qui dicere poſſunt, Noſtra conuerſatio in cælis eſt. Nam valde pauci ita nudati inueniuntur, quòd totū affectum ſuum ad æterna erigūt, & de terrenis diuitijs & honoribus nihil ambiūt. Qui autē amore Chriſti accenſi in paupertate & contēptu ſui gaudent, atque cor in humilitate deprimunt, & de paruis negligentijs etiam ſtricte ſeipſos reprehendunt, qui neceſſaria vitæ ſobrie & cum timore capiunt, & potius minus quàm amplius requirunt, hi ſunt veri contēptores mundi, & amici dei ad patriam feſtinentes, parati de corpore exire, & ad Chriſtum citius peruenire, nō habentes quod poſsit eos in ſeculo delectabiliter retinere. Felix anima, cui tale deſiderium ineſt, & per ſingulos dies feruorem addit feruori, non deſiſtens orare & clamitare ad Chriſtum donec aperiatur ſibi porta cæli, & ingrediatur regnū dei cunctis fidelibus promiſſum. O beata patria, vbi perpetua lætitia, pax ſumma, clara dei notitia, charitas perfecta, & beatitudo conſummata. Ibi melior eſt dies vna quàm hic mille milia, quia ibi pœnuria nulla, hic miſeria multa, pax rara, cognitio parua. Quid miſeri loqui poſſunt de felicitate ſuperna? quid mortales capere ſciunt de æternitate vera, & vita ſempiterna, niſi ſub quadam caligine & ſcripturarum velamine tecta? Gemat ergo anima fidelis mundi circunfuſa tenebris, ad gaudia lucis æternæ, ad ſocietatem patriæ cæleſtis indeſinenter oculum mentis ſurſum eleuans, vbi Chriſtus eſt in gloria patris per æterna ſæcula regnans. Amen.

Deſiderium ſanctorum in hoc ſeculo qd fuit.
Phili. 1.
Phili. 3.

De diſciplina clauſtralium liber Secundus:
Cuius hæc ſunt capita.

De feruida exhortatione ad virtutes. Cap. i.
De firmo propoſito ſeruandi per diem. Cap. ij.
De eleuatione & directione cordis ad Deum. Cap. iij.
De cuſtodia cellæ & ſenſuum exteriorum. Cap. iiij.
De hora ſurgendi, & de diuino officio. Cap. v.

De refectorio & cibis ſumendis. Cap.vi.
De fabulis & ocio vitandis. Cap.vij.
De beneplacito dei & confidentia in aduerſis habenda. Cap.viij.
De examinatione conſcientiæ completorio finito Cap.ix.
De ſcrutinio conſcientiæ in ſpeciali. Cap.x.
De hora dormitionis & nocturnæ quietis. Cap.xi.
De virtute ſanctæ obedientiæ. Cap.xij.

De feruida exhortatione ad virtutes. Cap. I.

Ephe. 4. Renouamini autem ſpiritu mentis veſtræ, ait beatus Paulus Apoſtolus. Solent deuoti religioſi bona habere exercitia, quibus ad ſpiritualem profectum & virtutis amorem cotidie excitentur. Tales ſecretum petunt, & tumultus fugiunt populares: vitam ſuam cotidie diſcutiunt, & ſi in aliquo offenderint, mox illud dignâ contritione purgare nituntur. Vigilant circa cogitationes ſuas: quibus affectionibus mouentur animaduertunt atque contra euagationes cordis frequenti oratione, ac ſacræ lectionis meditatione ſe muniunt, & dicunt: Viam iniquitatis amo-
Pſa. 118 ue à me, & de lege tua miſerere mei. Neceſſe eſt enim cor in diuerſa rapi, & vitiis repente ſordidari, quod internis ac deuotis exercitiis non inſiſtit. Omnium exercitiorum primum, & ad purgationem mentis vtiliſsimum eſt paſsiones vitiorum agnoſcere, & remedia eorum à Deo cum gemitu & lachrymis poſtulare. Nam pauperes, ægroti, & corporis vulneribus afflicti, luctuoſis precibus opem curationis a tranſeuntibus ſedulò petunt. Miſericors autem & pius dominus non deſpiciet orationem contriti ſpiritus pro æterna ſalute gementis. Habeas igitur exercitia tuæ conuerſationi congrua, quæ te inſtruant, renouent & accendant. Non debent hæc peculiaria excludere communia, ſed ad ea promptiorem te magis reddere, vt in nullo detrimentum internæ pacis incurras. Quòd ſi ab inceptis tuis occaſione aliqua impediris: quanto citius vales, ſtude ad te ipſum habere recurſum. Frequenter etiam tuum inſpice libellum, vt clarius tibi innoteſcat internus profectus tuus, ſiue defectus. Secundum gratiam tibi datam præforma inſtitutionis tuæ normam. Nemo melius inſtruitur ad omne bonum, quam ſpiritu ſancto intus agente, cuius vnctioné mitis & humilis facilius promeretur. Sapientis eſt ordinare vitã ſuam, & debitum actibus ſuis imponere finem. Oportet etiam conuenientia media inquirere, quibus ad principale perueniatur intentum. Plus proficit

cit vna determinata actio ſapientis, quàm magna occupatio ſtulti. Qui importune & inconſideratè agit facile offendit, & dolebit ipſe offenſus. Qui autē matura vtitur prouidentia, de ſalubri ſemper fine gaudebit. Eſto memor propriæ fragilitatis, etiã dum bene tibi ſucceſſerit, & altum de te ſapere noli. Eſt qui elatos humiliat, Deus malleus ſuperborum.

De firmo propoſito ſeruando per diem. Cap. II.

OMni mane proponendum eſt qualiter dies præſens vtilius expendatur. Contra vitia quæ magis infeſtant, diligentiorem adhibe curam. Quotidiana exercitatio gratiæ meretur augmentum, & perſeuerantia boni ad virtutis culmen ducit agentem. Fortè vltima dies iſta, fortè nouiſsima hora, fortè cras non te inueniet. Cuſtodi propoſitum, tempus negligere noli, non redit hora tranſacta. Certa bonum certamen. Ora pro gratia, & dabitur tibi de cælo victoria ſancta. Stude minora vincere, ne ad deteriora labaris, ignauia præualente. Semper lex dei in corde tuo verſetur, gratiarum actio & vox laudis ab ore tuo non tepeſcat. Omne tempus cum deo non expenſum plange velut amiſſum. Caue ocioſos texere ſermones, & inutiles circuitus deuita per ædes. Stet in oſtio cellæ pro ſigno notabile breue, quod te præmoneat exeuntem, & redarguat diu tardantem. Periculum tuum inter homines multos. Orto iam die benedic creatorem cæli & terræ, qui adhuc ſpatium bene viuendi conceſsit, & ſolem ſuum pro variis vſibus ſuper te oriri fecit. Chriſtus viuere tibi ſit, & cuncta opera tua ad Chriſti dirige laudem. Ipſe ſpes tua tota, & prçmium æternale quod expectas: gratiam autem humanam non quæras nec affectes. Si non vis decipi; noli laudibus ſtultis delectari. Nouit Deus cor tuum, quàm impurum ſit & vanum. Non credas adulanti, ſed potius increpantem auſculta, qui bene conſulit dum tua corripit errata. Habeas ſemper ad manum orationis vſum, contra omnia aduerſantia inuincible ſcutum.

De eleuatione & directione cordis ad Deum. Cap. III.

ANte opus externum, prius eleua cor ad deum, quicquid boni feceris aut dixeris, memor videlicet quòd ſine eo nihil boni poteris facere aut dicere: & ſi quid feceris aut dixeris, non magnipendes, ſed inutilem ſeruum te veraciter reputabis. Offendit enim oculos diuinæ maieſtatis, etiam leuis elatio cordis. Vtinam ſaltem vel vnam diem vel mediam horam cum deo integre expendas. Heu nimis inſtabilis es & impurgatus, vbi etiam deuotior eſſe deberes. Opere finito aut horis perſolutis, gratias age Deo de bene peractis, & de negligentiis interuenientibus veniam flebiliter pete. Magna ablutio eſt delictorum humilis

veniæ deprecatio coram deo,& ſanctis angelis eius. Ad ſingulas horas dic ſalutationem angelicam, aut quod facile te recolligat cum deo,& citius inflammet. Qui non colligit mecum (inquit Matt.12 Ieſus)diſpergit:& qui non eſt mecum intus collectus, contra me eſt, vagando in externis. Hic enim pronior eſt ad malum,infirmiorque ad reſiſtendum, quia intima ſua reliquit & deum. Nomen Ieſu & Mariæ crebro in ore,ſemper in corde ſit pro ſolatio. Primo in externis ſenties quantum profuerit tibi amor Ieſu internus. Sanctorum quoque nomina cum omni reuerentia inuoca & honora. Mira deuotorum experimenta fidem præbent verbis oſtenſis. Nec pigeat dicere aliqua ſuffragia, cum feſtum agitur in eccleſia ſancta. Homo triſtis & grauatus ad amicos accedit ſibi magis fideles, & ergo ad dei ſanctos humiliter accede, & cum bona fiducia neceſsitatem tuam precando reuela. Licet enim modo in magna ſint gloria, fuerunt tamen aliquando in noſtra miſeria. Norunt ergo miſeris charitate pleni plenius miſereri. Siue intus ſis, ſiue foras tranſieris, anima tua in manibus tuis ſit ſemper, Deus autem ſemper in corde tuo, ſiue res ſint triſtes, quoniam iuxta illud Pſalmiſtæ, Ad dominum cum Pſa.119 tribularer clamaui, & exaudiuit me dominus nobiſcum eſt in tribulationibus: ſiue ſint lætæ, quia ipſe eſt qui lætificat iuuentutem noſtram, ipſe eſt in quo ſincere gaudendum, iuxta il-Pſal.31. lud: Lætamini in domino & exultate iuſti. Non enim eſt vera aliũde exultatio:vnde beata virgo, Et exultauit ſpiritus meus Lucæ.1. in deo ſalutari meo. Vnde & pſalmiſta, Redde mihi lætitiam ſa-Pſal.50. lutaris tui, & ſpiritu principali confirma me. Memor ergo ſis ſi gaudere vis, vt in domino gaudeas. Nec propoſiti tui hodierni obliuiſcaris, quod heu nimis cito per incuriam perit. Oculi tui ſuper vias tuas,quia vbiq; ſunt inſidiæ hoſtis maligni, ad capiendas animas vagas.

De cuſtodia cellæ & ſenſuum exteriorum. Cap. IIII.

CVſtodi diligenter cellam tuam, & cuſtodiet te. Tutior locus non eſt ſeruo dei in hoc mundo, quàm latere in ſecreto, vbi patrem oret libera mente,oſtio cubiculi clauſo. Periculoſus eſt exitus cellæ, manſio eius quies deuotiſsimæ vitæ. Qui aſſueſcit cellam ſuam incolere, cito pacem cordis hauriet, & tutabitur à periculis maximis & multis. Solitudo deuotionis eſt mater. Turba vero, conturbat. Chriſtus qui non potuit impediri à turba, declinauit tamen à turba. Vita ſolitaria deo & angelis grata, pacis eſt ſemper amica. Qui poteſt capere capiat. Solitarius regnum dei in ſilentio habet. Finis religioſi eſt, omnibus terrenis abdicatis, deo vacare in puritate cordis, & cuſtodia oris. Fortis qui contemnit ſæculum, fortior eſt qui vincit ſe-

ipſum,

ipſum, abnegando omne proprium, propter Chriſtum ſponte pauper effectus. Si non vis diſtrahi & lædi, noli alienis rebus implicari. Quod tibi non eſt commiſſum, taceat ſuper hoc os tuum. Si videris geri non recta, ne temere iudices tamen facta tibi ignota. Bene delibera antequam loquaris, ne capiaris in verbo. Caue à frequenti exitu, & vbi opus non habes, ne accedas. Si obedientia iubet, vel vtilitas requirit, vade cum decenti diſciplina; & cito reuertere ad tua ſecreta. Foris oculos cuſtodi, aures obtura à rumoribus, refrena linguam, & bonam meditationem aſſume. Antequam exeas, orationem præmitte pro diligenti viæ cuſtodia: lege, Dirige domine Deus meus in conſpectu tuo viam meam. Perfice greſſus meos in ſemitis tuis, vt non moueatur veſtigia mea. Ieſus & Maria ſint ſemper mecum in via. Inter omnia opera tua memor ſis dilecti tui Ieſu cuncta cernentis ſub cælo, qui corda rimatur in omnibus locis & horis. Si non vis irretiri, noli circunſpicere multum. Oculi duces ſenſuum, cito cor vagum inficiunt. Quid prodeſt videre quod non licet habere? Foris ſæpe hauritur, vnde interior homo maculatur. Difficile eſt res pulchras videre, & non affici viſis. Imago ſemel inſpecta, & non ſtatim expulſa, aut noxam generat, aut rixam in corde carnali. Ad cauendnm ergo laqueos apertos vel occultos, libentius ſis intus quàm foris. Rediens itaque ad cellam tanquam ad tranquillitatis portum, fige in ea ſtabilitatis anchoram, per orationem feruentem, & lectionem deuotam. Non enim patitur cella tepidum & ocioſum in ſe diu morari. Flecte ſtatim genua deuote, vel caput inclina ante crucifixum, & ſaluta præcipue Ieſu matrẽ Mariam dominã noſtram. Dicito attente, & replica ſæpe hunc verſum: Hæc requies mea in ſæculum ſæculi, hic habitabo, quoniam elegi eam. Domine bonum eſt nos hic eſſe, ſuper omnia deſiderabilia terræ, locus enim iſte ſanctus eſt. Quandiu ergo ſpiritus tuos rexerit artus, ſit cella requietionis tuæ domus ac tumulus, donec aperiatur tibi paradiſus cæleſtis. Eſt enim via breuis de cella ad cælum, ſi in ea cælicam duxeris vitam.

Pſal. 16.

Pſa. 131

Deinde geſtus tuos retracta, quid operatus ſis foris, & locutus. Plange quòd tam fragilis ſis, quòd leui etiam motu reſilis à propoſito ſancto. Quid lucratus es, ſi Deum perdidiſti propter fabulas? Ecce ſine deo omnia vanitas, meditari autem de deo mira mentis ſuauitas. Vtinam damno tuo erudiaris ad cautelam ampliorem foris habendam. Redi tandem ad teipſum licet inquinatus & diſtractus, recupera in ſecreto quod in publico foris amiſiſti. Heu raro exitur ſine periculo, rarius ſine culpa reditur. Reuerſus gemens tace, & omnia tibi

nociua

nociua excludè. Memor ſis dei ſolius, nec te moueat de cætero ſpatiandi diſcurſus. Vidi frequenter euagantes, & nullum fructum inde ferentes. Tempore laboris vel ſcripturæ, ad breues orationes recurre, rumina ex pſalterio verſiculū, aut euangelicū repete verbum, quod te cōmonefaciat, & tædium expellat. Oportet vt ſis diligens operator, aut feruens orator, ſi in dei ſeruitio proficere vis, aut perſeuerare intendis. Quanuis igitur ſæpiſsimè euagationes patiaris mentis impurę, ad ſolita tamen orationū & bonarum & meditationum ſtudia citius te cōuerte. Omni die ſpecialem articulum de paſsione Chriſti aſſume, necnon memoriam beatæ Mariæ virginis tuis interſere exercitiis pro deuotione collectis. Libenter ſacros codices ſcribe, quatenus libro vitæ merearis inſcribi, & à Chriſto pro modico labore perenni præmio ditari.

De hora ſurgendi & diuino officio. Cap. V.

QVia igitur religioſus es, idcirco altioribus ſanctitatis ſtudiis obligaris. Recedat igitur ſomnolentia ab oculis, torpor euaneſcat & mollities carnis. Virilem animum induè, ad diuinum opus perge maturè. Eſto paratus ad ſingula quæ noueris eſſe facienda. erit enim merces operi tuo magna, & gloria infinita. Cumque fuerit hora ſurgendi, ne tardes in lecto, ſed aſſueſce ſurgere citò, & ſigna te ſanctæ crucis ſignaculo trino.
Luc. 22. Recordare verbi domini Ieſu diſcipulos excitantis: Surgite (in-
Ro. 13. quit) vigilate, & orate, vt non intretis in tentationē. Lege & Pauli verbum: Hora eſt iam nos de ſomno ſurgerę, & aperti ſint oculi noſtri ſurgere ad Chriſtum. Pulſato ad chorum ſigno, occurre tempeſtiuè cum primis, & loquere cum regibus ſanctis. Hoc ſignum magni regis eſt. Eamus & quæramus eum. Sta in choro cum metu & reuerentia, & pſalle nomini domini altiſsimo. Sis intergrè tibi collectus, ac deo firmiter intentus. Diligenter auſculta dei verba quæ ibi leguntur & cantantur. Noli tædio vinci: ſed coge corpus ſpiritui ſeruire. Datur frequenter gratia noua deuote pſallenti. Si non ad primum oris tui ſonum lectio ſapit aut pſalmus, expecta domini gratiam, & perſeuera vſque in finē. Veniet incunctanter dominus, & viſitabit deſideranter ad ſe clamantem. Tunc mirabitur & dilatabitur cor tuum in omnibus quę audieris & legeris. Et ſcies quia multiplex lex eius, & beatus quem ipſe docuit teſtimonia ſua ad faciendum ea omni tempore, cum diligentia magna. Inclinationes & proſtrationes & aliàs bonas conſuetudines cum omni humilitate obſerua, quibus torpentia corda excitantur, ne dormitent præ tædio corpore laſſo. Nam cuncta ſi debite agantur, ad meritum non exiguum deputantur. Ipſe dominus noſter Ieſus Chriſtus inſtante hora paſsionis ſuæ,

flexis

flexis genibus & vultu proſtrato orauit ad patrem. Sanctus quoque protomartyr Stephanus poſitis genibus pro lapidantibus ſe ſupplicauit. Beatus Petrus Apoſtolus curuatis in oratione genibus, viduam mortuam ſuſcitauit. Maria Magdalena inclinans ſe & proſpiciens in monumentum vidit angelos ſanctos. Sta ergo reuerenter ſicut decet Chriſti ſeruum, aut proſterne te humiliter vti oportet, nihil prætereundo que ſacra inſtitutio iubet. Pigritiam in ſedendo, & leuitatem in eundo vel ſtando vbique deuita. Modeſtiam cum religioſa hilaritate prout religioſo congruit, moribus oſtende, ne aut diſtraharis, ab aſtantibus, aut aliquid confuſe ibi agentibus perturberis. Reſpice coram te, & diuinis ſic fixe intende arcanis, vt non mouearis diabolico inſtinctu, cuius aſtutia ſæpè confuſio fit & riſus ex leui facto & modico tumultu, quod lamentandum eſt, & omni modo præcauendum. In loco ſancto quicquam temere agere impune non cedit. In præſentia Dei, & angelorum frequentia, nil præter diuina cogitare licet, nulla terrena pertractare decet, præcipuè in horis & miſsis ad deuotè canendum & ſilenter orandum deputatis. Tranſiens per eccleſiam & cœmeterium, recordare obitus tui diem tibi ignotum. Intuere quoque ſepulchra mortuorum, quos ſequêris in breui, humo ſimili operiendus, & obliuioni tanquam mortuus à corde tradendus. Terra es, & in terram ibis, hominum pedibus mox conculcandus. Memento vltimi finis, ecce cuncta velut vmbra declinant, & in interitum vadunt.

Luc. 22. Act. 7. Act. 9. Ioã. 20.

De refectorio & cibis ſumendis. Cap. VI.

ANte refectionis horam non negligas pro benefactoribus & amicis defunctis orare. Hoc enim pium eſt & valde ſalubre, ad quod teneris ex debitò fraternæ charitatis, & iure diuino pro beneficiis tibi impenſis. Sicut tibi fieri optas pòſt mortem, ita te nunc exhibeas amicis defunctis in celebrando & orando fidelem. In menſa recordare dominicæ cœnæ, quid Chriſtus dominus egerit & dixerit diſcipulis ſuis. Sit prælatus tuus in medio fratrum tuorum tanquam verus vicarius Chriſti, reliqui fratres conueſcentes ſicut veri apoſtoli ſancti. Ordo quippe tuæ profeſſionis ex apoſtolica vita ſumpſit exordium, ſicut docet regula beatiſsmi patris noſtri Auguſtini. Attende ſacræ lectioni magis quàm epulis ſumendis: & ne appetitus gulæ alliciat nimis & increſcat, amarum fel Chriſti & acetum in cruce potatum tuis poculis intermiſce. Antè ſumptionem cibi, leuatis oculis mentis in cęlum ora cum propheta: Cibabis nos domine pane lachrymarum, & potum dabis in lachrymis in menſura. Modeſte & cum timore Dei comedendum eſt, quia eleemoſynæ fidelium ſunt,

Ante paſtum pręcare pro defunctis.

ſunt,& labores egenorum. Semper ad comune refectorium vadas, quia ibi maior animæ fructus, & puriori inde conſcientia cum gratiarum actione prandio facto reſurges. Ibi cum debita menſura, cum maiori diſciplina neceſsitas ſumitur naturæ, & ſuperflua reſecantur. Ibi ſuſurria nullatenus audiuntur, ſed verbum Dei ſine murmure cum ſilentio pertractatur. Qui autem in priuato libenter comedunt, infirmitate non cogente, aut diſciplinā fugiunt, aut gula vincuntur. Officiales propter hoſpites & neceſsitates vrgentes ſæpius adeſſe non poſſunt. Bonū tamen exēplum ibi edendo & loquendo alijs dare tenentur: ne occaſione officij liberiores effecti extra diſciplinā tendant, qui cæteros ſub diſciplina ſeruare iubentur.

De fabulis & ocio vitandis. Cap. VII.

PRandio facto, ori tuo frenum impone, quia tunc promptior eſt homo ad loquendum & ridendum. Memor ſis pauperis Lazari ab angelis in ſinum Abrahæ deportati, qui hic in
Luc. 16. egeſtate magna & doloribus vixit. Diues autem diuitijs & ſcurrilitatibus vacans, ſepultus eſt in inferno, nunquam inde exiturus. Diſce formam vitamque Ieſu in omni humilitate & ſimplicitate cordis imitari. Tolle cottidie crucem tuam, vincendo tuos defectus, ac tentationibus viriliter reſiſtendo. Nam corpore refecto caro plus tentat, ideo laboribus & ſtudijs eſt refrenanda diurnis. Si grauiora non potes agere, fac libentiſsime parua. Nunquam ocio vaces, nec fabulationibus delecteris. Cuſtodiam tibi, & bonum exemplum fratri exhibere teneris.

De beneplacito dei & confidentia in aduerſis habenda. Cap. VIII.

IN omni igitur re facienda intus vel foris beneplacitum Dei perquire, & eius honorem maiorem omnibus vtilitatibus præpone. Dum triſte aliquid aduerſumque occurrerit, ne paueas repentino timore: ſed ad dominum humiliter confuge, qui non
Iudit 6. deſerit ſperantes in ſe. Nam de ſeipſis præſumentes deus humiliat, & confundit in ſua confidentes aſtutia. Omnes electi aduerſis multis probati ſunt, & cottidie probantur, vt in veritate humiliati & purgati in præſenti, in futuro glorioſius exaltentur. Quando in aliquo excedis, non concidat cor tuum: nec deſperes conſuetudine praua, vel ſubita commotione deuictus: ſed agnoſce reatum tuum, & confitere delictum, proponens firmiter emendare, & cauere decætero prout oportet. Præſumptuoſus cito deſperat in aduerſis, humilis verò contemptus & exprobratus magis in deo confidit, oppreſſusque conualeſcit. Qui honores non deſiderat, nec propria commoda quærit, ſecurus

curus & gaudens ingreditur vbique. Anguſtias patietur, quiſquis terrena ſectatur. Ex charitate fraterna & obedientia ſanctá relinque priuata, & fac quæ tibi ſenſeris aduerſa. Omnia ſupplebit dominus, & melius quàm tu poteris cogitare. Si iniuria tibi fit, penſa quòd bene meruiſti. Libenter iniurias remitte à quocunque inflictas, vt Deus iterum tibi cunctas dimittat offenſas. Cum audieris aliquem tibi durius loqui, noli contendere verbis auſteris: ſed patienter fer fratris infirma, & indiſciplinatum doce ratione prudenti. Qui in verbo non offendit, ille perfectus eſt vir, ait beatus Iacobus. Vtinam tot bona & ſancta verba ſtudeas proferre, quot prius vana dixiſti. In recompenſatione igitur leuiũ nocẽtiumque verborum tace cõpunctus, vel loquere ſolertiori modo præuiſus. Iacob. 3.

De examinatione conſcientiæ completorio finito Cap. IX.

SEro iam facto examinanda eſt conſcientia de ſtatu defectus eius diei, an ſolito pigrior an feruentior extitiſti. Non parcas tibi ipſi in defectibus corrigendis: ſed argue quæ propria iniquitate commiſiſti. Tu reus es, tu hæc & illa feciſti. Recogita quid in choro, qui in miſſa, quid in conuentu, quid in menſa, quid foris, quid in cella eo die egiſti vel omiſiſti. Quando totum emendabis? quando ſatisfacies deo & angelis eius & hominibus? Debitor enim es omnium, & ad ſoluenda debita peccatorum vix habes vnum integrum nũmum. Quis eſt iſte nummus? Confeſsio oris ex vera contritione cordis. Loquere ergo cum propheta pro venia impetranda: Confitebor aduerſum me iniuſtitiam meam domino, & tu remiſiſti impietatem peccati mei. Pro hac orabit ad te omnis ſanctus in tempore opportuno. Siquidem tempus maximè opportunum ad recollectionem cordis variis occupationibus per diem diſtracti, videtur eſſe hora completorij, ad quietem ſanctæ vacationis pro ſerenatione conſcientiæ purgandę deputata. Væ illi qui hanc horã negligenter præterit, & de die in diem, de hora in horam locutiones protrahit, & ſtatum cordis moresque & vix ſemel in die examinat, quod omni hora neceſſarium foret. Quanuis enim tu negligas intima tua diſcutere, Deus tamen nil patietur inultum abire. Vſque ad minimum nanque quadrantem exiget talentum tibi commiſſum. Dedit ſiquidem vnicuique ſenſus, ac legem vitæ & diſciplinæ cõſtituit ad bene agendum, & ad meliora ſemper proficiendum, nullum vero tempus ocioſe vaneque conſumendum. Ad te ipſum vel ſero reuertere miſer homo deditus exterius terrenis, qui ignoras quando veniet dominus, & quàm velox tibi inſtat exitus mortis.

Confeſſio oris ex vera contritione, vnicus nummus noſter. Pſa. 31.

Matt. 5. & 25.

De ſcrutinio conſcientiæ in ſpeciali. Cap. X.

Quoniam

Pro. 18. QVoniam igitur in principio ſermonis iuſtus accuſator eſt ſui, ideò diligentius perſcrutanda eſt quotidiana conuerſatio in ſpeciali. Stultus odit increpationes, vanus non curat, ſuperbus ſe excuſat, piger diſsimulat, diſſolutus irridet, ſapiens verò vias ſuas conſiderat, præterita retractat, futura præcogitat, vitia exhorret, ſcripturas amat, precibus inſudat. Doce ſapientem, & amabit te. Securus in bonis ambulas, ſi mala non lateant. Computū ergo culparū noueris diligentiſsimè eſſe ſeruandum tibi. Multi computant pecunias & expenſas rerum, pauci negligentias temporum & conſcientiam diſcutiunt: ideoque magis deficiunt quam proficiunt. Loquuntur bona, & non faciunt: deteſtantur mala in aliis, ſeipſos autem negligunt in multis. Tu verò aliter inſtitutus es. Et ſi verè proficere velis, omni veſpere te diſcutere nō omittas. Quòd ſi feceris, renouaberis ſpiritu mētis, & pacē habebit tabernaculum tuū Securè dormies, & nō erit qui exterreat quieſcentē in Chriſto. Mirum valdè & tremendum nimis, quòd quis audeat ire dormitum aliquo graui delicto occupatus, nec compunctus, neque confeſſus. Prò dolor plures percepi in ſua malitia & peccatorum fæcibus ſubita morte extinctos, & omni amicorum ſolatio deſtitutos. Ad cauendum ergo deteſtabilem negligentiam in examinatione propriæ conſcientiæ, de omni verbo & opere iudicium tibi hora congruenti ſtatue, & rationem villicationis tuæ à teipſo exige ſtrictè. Serue male & piger, dic qualiter hunc diem expendiſti. Ecce notaui quòd hodie ſuſcitatus non ſtatim alacriter ſurrexiſti, pigritaſti in lecto, vix ad vltimum ſignum te erexiſti, & pòſt alios tardior veniſti. Non cantaſti fortiter, nec attendiſti diligenter, vana retractaſti, & præ inopia deuotionis etiam dormitaſti. Acceleraſti ad finem & ad lectum, & hoc mihi valde eſt ſuſpectum, quia ſicut impræparatus chorum intraſti, ſic indeuotus exiſti. Verba multa prompſiſti, paruum fructum retuliſti. Tardè etiam ad opus acceſsiſti, acidiosè laboraſti. Locutus es inutilia, interrogaſti curiosè, iudicaſti ſuſpiciosè, reſiſti ſæpe diſſolute, detraxiſti, commotus fuiſti: Corde & oculis euagatus es in choro, in menſa, & modicum ad lecta attendiſti. Secularia cautè auſcultaſti, verba Chriſti & ſanctorum dicta malè recitaſti. De cibo & potu cogitaſti, & auidè comediſti Gauiſus es de melioribus ferculis, deſideraſti amplius, de viliorbus murmuraſti. Non fuiſti patiens in modico defectu: nec continens à meliori, ſed magis tibi quàm fratri tibi aſsidenti id optaſti. Quæſiuiſti te in paruis, & maiora, ſcilicet fidelitatem & charitatem, amiſiſti. Negligenter horas legiſti, ſine deuotione, ſine debita attentione, & ſine diſtincta prolatione verborum.

rum. Vide vbi corruiſti, & deſine ſuperbire & gloriari de bonis à deo perceptis. Semper deplora interioris hominis ſtatum, multis paſsionibus implicatum. Scrutare abſcondita cordis tui, ſi ira, ſi inuidia, ſi concupiſcentia, ſi auaritia, ſi impatientia aut triſtitia te mouit & ſuperauit. Nec ſolum de malis peractis inueſtigandum eſt: ſed etiam de bonis neglectis perquirendum. Si beneficia dei cum gratiarum actione cepiſti. Si pro amicis & aduerſarijs oraſti, ſi reuerentiam prælato, & minoribus fratribus dulcedinem charitatis exhibuiſti. Si infirmis & tentatis compaſſus fuiſti. Si petentibus auxilium, ſi mœrentibus ſolatium impendiſti. Si denique honorem dei ſimpliciter & pure quæſiuiſti. Si humanam laudem ſtrenue vitaſti. Si propriam voluntatem prompte abnegaſti, ſi te nulli prætuliſti. Si patienter correctiones accepiſti, ſi pœnitentiam iniunctam humiliter impleſti, ſi nemini moleſtus fuiſti, ſi læſus clementer indulſiſti, ſi ab iniuriato veniam poſtulaſti, ſi deuote celebraſti, ſi attente cantaſti, ſi pertinax non fuiſti. Si ad humilia opera feſtinaſti, ſi contemptus non contradixiſti, ſi malum pro malo reddere non cogitaſti, ſed in bono malum vincere ſtuduiſti. His ſacris ſtudijs mens tua inuigilet. Iſtis frequenter ſe diſcutiat, increpet & emendet, vt gratiam caute ſerues, amiſſam recuperes, & ad ſpiritualem profectum vehementius inciteris, deflens omne malum quod eo die perpetraſti.

De hora dormitionis & nocturnæ quietis. Cap. XI.

Antequam vadas dormitum, bona meditatione & oratione te ſtudeas præmunire, de paſsione domini vel futuro iudicio, quod te magis compungat, ſerioſe memento. Inuoca Ieſum Chriſtum & virginem Mariam, angelos & ſanctos, vt te cuſtodiant, ac illuſiones nocturnas à te longe repellant, ne ſit ſomnus tuus beſtialis, ſed ſobrius pudicus, & quietus. Ad ſobrium ſomnum iuuat cuſtodia cordis bona ac ſenſuum per diem. Quæ enim vigilando exercentur, horum imagines in ſomnis libenter apparent. Signa frontem, os, & pectus, vt deus cor tuum ab omni malo preſeruet, reneſque conſtringat. Sit lectus tuus velut ſepulchrum, in quo quieturus es modicum, paulopoſt iterum ſurrecturus ad vigilias & dei laudes celebrandas. Quanto præparatior tranſis dormitum, tanto expeditior eris ad ſurgendum. Deuotos hymnos & pſalmos rumina corde & ore, donec incipias ſuauiter obdormire. Verbum Chriſti in cruce vltimo dictum, in memoriam mortis eius & expirationis tribus vicibus lege, ſurſum ad cælum oculis eleuatis: Pater in manus tuas commendo ſpiritum meum, redemiſti me domine Deus veritatis, per filium tuum maximæ charitatis. Honeſte & verecunde membra tua compo- Luc. 23. Pſal. 30.

nas, nuditatem veles: nec crebro te vertas, ſed quiete & pacifice iaceas memor Chriſti in cruce pendentis, qui in patibulo non in molli lecto moriens obdormiuit. Si caro titillat, ſi tetra imago incidit, ſi quæuis alia paſsio mouet, nec quieſcere te ſinit, ad orationem couertere, ſignum crucis tibi imprime, flagellum, coronam ſpineam, lanceam, ac totam armaturam crucifixi oppone, ante cuius virtutem non poteſt hoſtis ſtare malignus, nec tentationis illuſio perdurare. Adhibe quoque ignem æternum, ſupplicia ſanctorum martyrum, confeſſorum conſtantiam, & virginum fortia trophæa. Attende lapides Stephani, craticulam Laurentij, fuſtes Marcelli, vngulas Vincentij, vepres & vrticas Benedicti, flammas ſanctæ Agnetis, rotam Catharinæ, acutiſsimas teſtulas Agathæ, bullientes aquas Ceciliæ, lachrymas, amorem, contritionem, & pœnitentiã Mariæ Magdalenæ, dentes beſtiarum, horridos carceres: nec non dura vincula pedum ſanctorum. Sic deo iuuante, & iſta te cogitante, ignem igne ſuperabis, diabolum confundes, ſanctos honorabis, & in pace Chriſti dormies & requieſces.

De virtute ſanctæ obedientiæ Cap. XII.

SEcuriſsima via ad cęlum eſt ſtare in obedientia, & viuere ſub diſciplina: nec propria vti libertate. Qui perfecte ſe ſubijcit homini propter deum, dabit ei dominus gratiam ſpecialem in præſenti, & exaltabit eum in gloria ſanctorum. Tandiu lis erit in homine, quandiu manſerit in propria volũtate. Deus ſufficiens eſt cauſa & ratio ad obediendum prælatis noſtris. Multo tutius eſt obedire, quàm pręcipere. Citò erit in pace, qui citò ſe ſubijcit & obedit. Vir obediens loquetur victorias (ait ſapiens) & qui re-
Pro. 21. calcitrat, ſtimulum patietur & cadet. Si vita alicuius prælati non eſt ita perfecta & laudabilis, ſicut ſtatus & ordo requirit, tu tamẽ benefacis obediendo in bono, quia nõ ab homine, ſed a deo pręmium accipies. Diſce præſentem quem habes ſufferre patienter, vt mitius feras ſequentẽ. Si hunc non haberes, forſitan duriorem ſuſtineres. Oportet te vnũ habere: nec ad tuum libitum inuenies aliquem, etiam ſi plures fueris perſcrutat⁹. Bonus diſcipulus tam malum magiſtrum non habuit, quin ei in bonum ceſſerit, quòd humiliter obtemperauit. Exemplis igitur Chriſti & ſanctorũ eius ſtudeas ſimpliciter & pure obedire propter Chriſtum, propter conſcientiam & bonam famam, propter pacem cordis, & æternæ vitæ gloriam promerendam. Nemo tam quiete viuit, nemo tam ſecure moritur, ſicut verus obediens, & in omnibus deo & hominibus ſubiectus. Hoc tribuat munus, qui regnat trinus & vnus. Amen.

Explicit liber Secundus.

De diſciplina clauſtralium Liber. III. Cuius hæc ſunt Capita.

De recognitione propriæ fragilitatis. Cap. i.
De contemptu vanæ gloriæ. Cap. ij.
De fideli & veraci amico. Cap. iij.
De ſupportatione fraternæ infirmitatis. Cap. iiij.
De ſpirituali inopia ex ſubtractione ſuauitatis internæ Cap. v.
De humili ſubiectione, & ſuipſius reſignatione. Cap. vi.
De laude dei in tribulatione. Cap. vij.
De laude dei ex deuotione. Cap. viij.
Oratio ad laudandum feruenter deum. Cap. ix.

De recognitione propriæ fragilitatis. Cap. I.

COgnoui domine quia æquitas iudicia tua, & in veritate tua humiliaſti me. Hæc verba ſunt prophetæ & humilis regis Dauid. Quid ergo tu vilis homo ad hæc dicis, qui terra es & cinis? Quid grande aliquid imaginaris, & alta vanitate delectaris? Aut cur te alicui bono homini comparare audes, cũ ſis reuera peccator, & totus in peccatis natus, & totus vitijs ac concupiſcentijs plenus? Verè ſi in veritate te diſcutis & intueris, omnibus deteriorẽ te iudicabis. Dic mihi, qualem meretur confuſionem ac pœnam, qui dominũ terræ ac principem regni contumelioſis verbis, & factis indignis offendit. Vel certè quantæ vituperationis iaculo, ille feriendus eſſet, qui in conſpectu regis & miniſtrorum eius fœtidiſsimum cadauer tangeret, aut lutum immundum reuolueret? Nonne ſtatim confuſibiliter expellendus eſſet, aut etiam carceri tradendus ab omnibus iudicaretur: Tu es, prò pudor, ſtultus ille qui peſsimam hanc rem feciſti. Nam ecce in præſentia diuinæ maieſtatis, & ſanctorum angelorum eius peccare nõ timuiſti, multa illicita phantaſmata verſans, quæ citiſsimè reſpuere deberes, & pluſquam lutum platearum deteſtari. Inſuper permittis cor tuum in omne penè ſæculum euagari, etiam tempore orationis & in loco ſacro, vbi cum maiori reuerentia & ſollicitiori attentione iuberis aſsiſtere, ac ſolum deo & tibiipſi firmiſsime vacare. Quomodo ergo digne dicendus es religioſus, tam longe à Deo & à corde tuo abſtractus? Nonne propter tua grauia & multa demerita, velut canis immundus meruiſſes à conuentu ſanctorum fratrum expelli, ac duris increpationibus caſtigari, vt fieret vltio de ini-

Pſa. 118

Iuſtificare nemo ſe querat corã Domino.

 micis

micis regis quem offendiſti peccatis, quamplurimis, nec adhuc peccare deſiſtis? Sed ô quãta eſt miſericordia Dei ſuper te ô homo miſerrime, quòd etiam poſt tãtas offenſiones patitur te Deus in hac luce viuere, & pro tantis malis tam multa bona largitur indigno & ingrato? Si quis in faciem tuam ſpuiſſet, aut verbis contumelioſis te confudiſſet, quãtam aduerſus eum indignationem de illatis iniurijs conciperes? vel quali eum puniendum correctione cenſeres? Sed quis tu, & cuius poteſtatis in comparatione dei, cuius faciem offendiſti? Verè magna miſericordia dei ſuper te, quòd iam conſumptus non es, quód adhuc iudicium differt: nec furorem ſuum in te exagitat, ſed clementiſsime tuam emendationem expectat, & propter pœnitẽtiam vindicare ſuam iniuriam diſsimulat, vt cognoſcas quia ſuauis & mitis eſt, & multæ miſericordiæ Deus in omnibus operibus ſuis. Quòmodò poteris obliuiſci omnium miſericordiarum domini ab initio vitæ tuæ vſque ad hanc horam? Proinde ſis gratus & humilis, ſis manſuetus ad omnia ferenda contraria, propter peccata tua delenda, & propter iram domini ſuper te mitigandam. Niſi enim citius ac diligentius vitam tuam emendaueris, & in alterum virum te mutaueris, veniet ſuper te calamitas quam neſcis, & ſtabunt contra te cælum & terra, & omnes creaturæ clamabunt aduerſus iniquitates tuas, quia indigno ſeruiunt ad neceſsitates varias, & tu creatori tuo dignè non ſeruis. Sed ne diuina iuſtitia ſuper te repente & furibunde oriatur, & ſiccam ſtipulam perſequatur & conterat, dum adhuc tempus miſerendi eſt, & locus veniam inquirendi remanet, loquere cum propheta in pſalmo, & ora humiliter & confidenter dicens: Fiat miſericordia tua
Pſa. 118 vt conſoletur me, ſecundum eloquium tuum ſeruo tuo.

De contemptu vanæ gloriæ. Cap. II.

Rerum mundi facies indicat quòd mundus amari non debet. Cum enim tam facile ſe variat, profectò corruptibilem ſe demonſtrat. Nulli fidem firmam ſeruat: ſed modicum in apparentia blanditur, & in fine decipit & illudit. Non ergo pulchritudines hominum, non diuitiæ rerum, non laudes adulantium, non fauores potentium te moueant & delectent, quia vana ſunt & mortifera quæcunque à ſummo bono retrahunt, & ad infima cogitatum inclinant. Omnis quippe caro fœnum, & omnis gloria eius quaſi flos fœni. Igitur humanas laudes non affectes: nec
Eſai. 40. vane aliquem extollas: neſcis enim quid futura pariat dies. Sæpè nouiſsimi ſunt primi, & primi nouiſsimi. Fuge laudari tanquam venenum, ne ſeducaris, & perdas boni operis meritum. Vani ſunt & ſtulti qui laudibus delectantur humanis. Laudetur Deus, non homo fragilis. Sapiens plus facta ponderat quàm

Laudari ac laudare ne vane concupiſcas.

verba.

verba. Res bene geſta ſeipſam laudat. Qui verba tantum ſectatur, nihil inueniet. Virtus in deo facta, à deo gloriam recipiet. Si ponis vitam tuam in ore hominum, eris modo aliquid, modo nihil, nunquam tamen liber & quietus. Iuſtus non verbis mouetur ornatis: ſed quod deo placet attendit. Sæpe homines laudant quos Deus improbat, multotiens Deus acceptat quos homines vituperant & ſpernunt. Ille ergo digne laudatur, quem Deus omnia ſciens commendat. Ille adiutus eſt & valet, quem adiuuat Deus. Ametur veritas. non hominum loquacitas, qui ſæpe præ odio vel amore mouentur, neſcientes quid ſit in homine velatum. Redi ergo ad conſcientiam tuam, vbi veritas videt, & ſcito te infirmum eſſe & peccatorem, atque cito moriturum. Siquidem in mortis articulo patebit quam fallax fuit omnis gratia mundi, quàm ſtulta lætitia, laus ab hominibus quæſita. 2. Cor. 10.

De fideli & veraci amico. Cap. III.

AMicus tuus eſt, qui in deo te amat, & propter deum te tolerat. Vere ille amicus tibi eſt, qui ſalutem animæ tuæ diligit, non qui foris blanditur & applaudit. Ille tibi dilectus eſt, qui pro malis tuis dolet & orat, qui profectu tuo gaudet, & te corripit in charitate. Non eſt fidus amicus niſi in Deo, & qui ſua non quærit. Qui enim ſeipſum negligit, quid alteri perſuadere poterit? Cum tua bene curaueris, facile proximo perſuadebis. Si diligis fratris ſalutem, tuam operari nõ omittas. Si ordinate procedis, à te ipſo inchoabis. Propriæ ſaluti nil anteferendum eſt, ne tibi obijciatur, Medice cura teipſum. In te prædiſce quid alteri dicas. Doce viuens verbum, teipſum exemplum ponas, non alterum, te neglecto. Eſto bonus & fidelis, & inuenies amicum fidelem. Amor dei amicum fidelem conſtituit, ſine deo nulla amicitia ſtabit. Sed vbi talis, qui in omnibus fideliter agit? O quàm precioſus talis, qui amore Dei ſit plenus. Amor mundanus citò deficiet, & in neceſſitate vacuum relinquet. Time Deum, & iungetur tibi amicus fidelis. Serua nomen bonum, & inuenies ſocium bonum. Et cum inueneris, vtere ſapienter, & dilige ſicut teipſum. Multi amici in proſperis, in aduerſitate vix vnus adhærebit. Non eris tamen deſolatus, ſi deum habes ſemper præ oculis. Si deo non places, non proderunt amici mortales. Si inueneris iuſtum ac deum timentem, magis dilige quàm potentem. Suſtine verbum amici, & memento quia homo eſt ſicut & tu, quoniam ſolus Deus eſt qui non errat, & in quem peccatum non cadit. Quod non vis ſciri, dicito nulli. Arduum & rarum celare verbum. Sic refer ſecretum, vt non erubeſcas cum fuerit detectum. Qui neſcit tacere, non diu ſer- Lucæ. 4. Bono boni ſunt amici.

nabit amicum. Quando multa audiſti & perlegiſti, ſi hoc poſſes retinere, vt ſcires quando & quomodo deberes loqui, & quando tacere, bene didiciſſes. Det deus hoc magnum bonum, quia vere egregium eſt donum, quod pauci habent, ſcire quando loqui, & quomodo, & quibus oportet.

De ſupportatione fraternæ infirmitatis. Cap. IIII.

O Prima doctrina, patientia in anguſtijs. Salutare verbum, factum verbi. Qui implet mandatum, tremendum iudicium non pauebit. Confundit ſeipſum, qui promiſſum non ſeruat, nec facit quod dicit. Suſtine patienter & longanimiter aliorum defectus, quos Deus omnia videns ſuſtinet. A multis Deus contemnitur, & tacet vſque ad tempus. Quæ emendare non vales, fer bono animo tacendo, & conuerte te ad deum magis orando. Siquidem & tu in multis deficis, nec ſemper facis quod dicis aut proponis. Pronus ad vindictam, non effugiet iram. Qui ſemper vult vindicare, paucos habebit amicos. Diſpliceat ſemper malum, placeat tolerantia mali. Triſtitiam facile vincit, qui nil terrenum nouit amare. Exterminat ſeminarium litis, qui abijcit vitium cupiditatis. Siue diuitiæ ſiue honores excreuerint, non ſatiant amatores ſuos: ſed implicant & torquent. Deſine concupiſcere, & deſines indignari. Nil ſtabile ſub ſole: ſed cuncta mutantur, & res, & honores. Stabilitur nemo, niſi in ſolo deo. Dilectio dei ſtabile fundamentum humilitas autem meretur hanc gratiam. Qui in deo confidit, ſuſtinet omnia patienter: & qui deum pure quærit, facile contentus erit. Qui ſe ipſum quærit, ſe ipſum inueniet. Sentiet detrimentum qui loqui vult ad omne verbum. Fluctuat ſemper animus, quandiu conſolari quærit in terrenis. In deo vera lætitia cordis, extra deum non eſt pax nec requies.

De ſpirituali inopia ex ſubtractione ſuauitatis internæ. Cap. V.

PAupertas gratiæ, grauior eſt omni paupertate naturæ: inopia ſpiritualis, eſt dura afflictio animæ. Caſtigatur ſæpe iuſtus, interno ſolatio occulte ſubtracto. Eruditur tamen animus flagellis, ne de ſe præſumat in bonis. Nouit ergo dominus quid tibi ſit vtilius. Sæpe obeſt ſaluti, quod tu vehementer affectas. Eſt etiam ſæpe pro te quod exiſtimas tibi aduerſari. Placita ſibi cupit infirmus: ſed medicus dat quod illi nouit ſalubrius eſſe. Sanius iaces humi proſtratus, quam ſtabas intus elatus. Liberior eſt pauper in modicis, quam diues in opibus multis. Nulla res prodeſt exterius, ſi interior gratia deſit & virtus. Si Deus dulcedinem ſuam tibi ſubtrahit, ne mireris, quia multis ſic accidit, ne ſibiipſis hanc gratiam aſcribant. Iucundius eſt eſſe in tormentis & in carcere cum gratia, quam in domo pulchra cum

Vtiliter ſubtrahitur interna ſuauitas.

con-

conſcientia mala. Qui conſolationem dei eſt expertus, omnia faſtidit quæ mundus offert ſenſibus. Cum ſenſeris te cæleſti rore perfuſum, totum deo humiliter refunde. Si aridum inueneris cor tuum & obtenebratum, non ceſſes ad dominum clamare pro lumine gratiæ, & oleo miſericordiæ, ne deficias in via recta præ labore. Dabit enim pater cæleſtis ſpiritum bonum animæ quærenti ſe.

De humili ſubiectione, & propria ac ſui reſignatione. Cap. VI.

SI vis à malo liberari, & in bono confortari, humilia te ſub Deo, & propter Deum ſub omni creatura. Teſtatur hoc ſanctus Dauid qui dicit, Humilatus ſum, & liberauit me. Non eſt bonum rebellare deo, & contradicere ſermonibus ſancti. Idcirco inclina aurem tuam ordinationi diuinæ humiliter, maioribus & minoribus ſubiectus. Humilitas pacem parit & concordiam, & nouit omne onus portare. Et homini vtilior eſt contemptus ſui, quàm fauor laudis inanis. Felix humiliatio animæ dolentis, quæ cognitionem propriæ infirmitatis ſibi aperit, vt plangat intenſe quod propria iniquitate commiſit. Suppleat ſemper humilitas, vbi deficit perfecta charitas. Citò illi ignoſcendum eſt, qui reatum ſuum humiliter confitetur. Facile placat iratum, qui humile dat reſponſum. Valde magnam rem facit, qui propter Deum ſe reſignat, & in omnibus vincit. Nam qui victor eſt ſui, dominus eſt mundi, & hæres cæli. Qui ſeipſum non vincit in paucis, quando maiora ſuperabit? Illi deus eſt ad votum, qui ſe reliquit ex toto.

Pſa. 114
Iob. 6.
Humiliatio ac victoria ſui.

De laude dei in tribulatione. Cap. VII.

DIſce deum laudare in tribulatione quam pateris, & fac de neceſsitate virtutem, vt meritum tuum augeſcat, & pœna minuatur peccatorum. Vis murmurare contra deum quia te flagellat & probat? Hoc tibi non expedit: ſed magis ora vt malis tuis non parcat. Confitere ergo domino quia bonus in donis ſuis, confitere etiam quia iuſtus in flagellis tuis. Bonitas eius ſine meritis tuis contulit tibi bona, iniquitas autem tua quid meruit niſi flagella? Dic igitur ei in oratione proſtratus, Domine deus ego nil aliud ex me promerui, quàm pati & flagellari: nec dignus ſum vel minimam à te conſolationem recipere, quoniam in multis te offendi, Sis igitur in omnibus benedictus, in quibus me affligis & vris. Si minus eſt, addas amplius. Modicum eſt totum ſecundum quod merui. Afflictio mea laus tua ſit & gloria. Gloriari enim me oportet hoc modo in cruce domini mei Ieſu Chriſti. Duret & valeat dolor meus quantum tibi placuerit, laudem tuam imple in me. Scio enim quòd nihil agere iniuſte potes. Voluntatem tuam & ſummum benepla-

citum peto in me perfici vſque in finem. Gaudio dixi, quid tu mihi ſine Ieſu ſalutari meo? Nolo in me venias, niſi dixerit Ieſus. Dolor mihi dulcior eſt & erit quam tu, propter Ieſum, qui diligens me affligit. Nam ſalus, vbi crux. Et plerunque ſub gau-

Eccl. 21. dio dolus eſt occultus, & riſus decipit multos. Vir autem ſapiens vix tacite ridebit. nam futura metuens mala, conſiderat quàm cito læta labuntur. Plus te grauare debet culpa commiſſa, quàm quælibet pœna inflicta. Etſi remaneat caro infirma, ſpiritus tamen debet eſſe promptus ad omnia ferenda. Itaque dicas: Libenter domine portabo virgam tuam per gratiam tuam, & quicquid patiendum eſt pro ſalute mea æterna. Multo enim melius eſt ac leuius modo cum bonis & electis affligi, quam poſtea cum malis æterno igne cruciari. Eſto ergo ſeuerus iudex in propria cauſa, vt deus tibi indulgeat vniuerſa mala commiſſa. Dei enim es creatura etiam cum peccas, ideoque correctioni eius te humiliter ſubmitte, vt veniam conſequaris & ſalutem.

Pſal. 36. Nam ſalus iuſtorum à domino, & protector eorum in tempore tribulationis.

De laude dei ex deuotione. Cap. VIII.

OMnes ſancti, omnes fideles, & omnes creaturæ deum laudare tenentur, quia exaltatum eſt nomen eius ſuper omnes.

Pſa. 148 Qui deum laudant, laudabiles erunt: qui vero deum non laudant, confuſione ſunt digni, & omni honore priuandi. Honorabile ſeruitium eſt & delectabile officium, corde & voce deum laudare, & ſancta vita glorificare. Si deum laudas, facis quod debes, & ad quod creatus es. Si deum non laudas, ingratus es & peccas, lueſque ingratitudinis tuæ pœnas acerbas. Angelorum opus eſt, & ſanctorum omnium gaudium ſingulare, deum ac creatorem ſuum inceſſabili mentis affectu laudare, benedicere & glorificare. Imitantur autem eos, qui diuino officio libenter intereſſunt, & in eccleſia dei deuote orant, aut in choro debitis horis alacriter pſallunt. Nunquam à laude dei & gratiis ceſſandum eſt, quia Deus nunquam benefacere ceſſat, nec communem gratiam cunctis influere tardat. Ipſe nanque ſingulorum curam gerit, paratus tibi ampliora dona largiri ſi viderit in minimis te fidelem, & ad regratiandum eſſe feruentem. Ad quid accepiſti os & linguam, niſi vt deo referas laudem, gloriam & honorem? Si tu alicui benefacis, aut in melius prouehis, nónne ægre capis ſi gratias non rependit: Quapropter diuinis inſta laudibus, & in canore iubilo deum lauda cum omnibus creaturis, ne contra te teſtimonium ferant, & clament, quòd ipſis deum benedicentibus, & ad nutũ obedientibus, tu tacuiſti à gratiarum actione, & laude diuina. Ad excitandum ergo mentem tuam

Marginal note: Laudare indeſinẽter Dominum, opus eſt angelorũ & ſanctorum omnium

in dei

in dei nominis laudem, lege dum vacat orationem hanc ſubſequentem, ſi placet.

Oratio ad laudandum deum feruenter. Cap. IX.

DEus meus, laus mea, & gloria mea, cupio te laudare tam excelſa voce, & deuota mente, ſicut vnquam laudatus es ab aliqua creatura in cælo & in terra. Deſidero te honorificare tam magno & digno honore, ſicut vnquam honorificatus es ab aliquo ſancto in regno tuo cæleſti. Opto te venerari & amare tam ardenti affectu & amoroſo corde, ſicut aliquis deuotus & perfectus homo te dilexit & diligit in hoc mundo. Renouetur ſemper in me tui amoris ſacer & purus affectus & velut ignis deſuper accenſus, renes meos & cor meum exurat, omnia quoque interiora mea purget & inflammet, vt nil vitioſum in me remaneat, quod oculos tuæ maieſtatis offendat. O Deus meus, cordis mei ſcrutator verus, coram te eſt omne deſiderium meum, & multiplex gemitus meus pro defectibus meis. Nam præ inopia internæ ſuauitatis ac charitatis deficit ſæpe ſpiritus meus. Offero igitur tibi deſiderium cordis mei in laudem nominis tui. Accipe vota mea in holocauſtum matutinum & oratio mea ſicut incenſum veſpertinum ad te aſcendat, & placeat inæternum. Amen.

Finis libri Tertij de diſciplina clauſtralium.

Sequitur liber IIII. qui eſt miſcellaneus, continet enim hæc variæ farriginis capita.

De commendatione humilitatis, qua eſt fundamentum omnis ſanctitatis Cap.i.
De eleuatione mentis ad inquirendum ſummum bonum. Cap.ij.
Oratio vt liberetur mens à corporali imagine & ſarcina. Cap.iij.
De verbo increato, æterno & immenſo ſupra omnes docentes animam illuminante. Cap.iiij.
De æſtuanti deſiderio animæ cum fuerit viſitata à verbo, vnico videlicet ſponſo ſuo & vnice dilecto. Cap.v.
Oratio pro abrenunciandis omnibus mundanis. Cap.vi.
Exhortatio ad humilitatem & compunctionem. Cap.vij.
Oratio pro lachrymoſa contritione peccatorum obtinenda. Cap.viij.
Oratio pro impetrando vero amore virtutum, & odio perfecto vitiorum. Cap.ix.
Oratio pro cognitione propriæ fragilitatis habenda. Cap.x.
Oratio pro agnoſcenda & ſequenda via vitæ. Cap.xi.
De mortificanda vita pro Chriſto. Cap.xij.

De commendatione humilitatis, quæ eſt fundamentum omnis ſanctitatis. Cap. I.

DIſcite à me, quia mitis ſum, & humilis corde, dicit dominus. Summus magiſter & legifer noſter Ieſus Chriſtus, humilitatem diſcere nos docens hortatur, quam qui bene ſeruauerit, citò perfectus erit, ſine qua nulla lectio ad ſalutem valet, quia inuacuum laborat, qui ſine humilitate aliquid ſcire conatur. Eſt autem prima lectio Chriſti, humilitas cordis, quaſi fundamentum omnis virtutis, & neceſſaria ad peruentionem æternæ ſalutis. Aduertat igitur hanc ſacram lectionem, quicunque deſiderat habere nunc gratiam, & in futuro vitam æternam. Qui vero iſtam humilitatem negligit, quicquid agit & cogitat, totum deſtruit & amittit. Doctrinam igitur Chriſti audiant omnes Chriſtiani, omnes religioſi, omnes ſacerdotes, omnes prælati, omnes ſubditi, omnes nobiles & vulgares, omnes docti pariter & indocti, quia non elata ſed humilia docet Chriſtus: non vana, ſed vtilia: non falſa, ſed vera: non terrena, ſed cæleſtia. Citò igitur doctus erit & beatus,
Matt. 11. quiſquis Chriſtum fuerit humiliter imitatus. Eſt enim humilitas ſingularis virtus Chriſti, contraria diabolo, & odibilis mundo.
Humilitas virtus in Chriſto ſingularis. Qui hanc corde & opere tenet, deo & angelis placet, & ſecurior ex hoc ſæculo migrabit, ſicut dicit Chriſtus: Beati pauperes ſpiritu, quoniam ipſorum eſt regnum cælorum. Itaque ſine humi-
Matt. 5. litate non eſt ſalus, nec virtus nec actio deo grata. Omnis labor, quanuis magnus, quanuis diuturnus, ſine hac meriti eſt nullius. Nam profunda humilitas arcem tenet virtutum, & de ſuis triumphat ſemper inimicis. Exultat de gratia Chriſti quæ illi datur tanquam amico fideli, quia ſponte, ſe ſubdit creatori, totum bonum ei aſſcribendo, & ſe in cunctis deprimendo. Abſque humilitate vera vacuum geritur nomẽ ſanctitatis: nec prodeſt foris, ſi intus humilitas deſit. Cum humilitate ad ſummum ſcanditur bonum, ſine ea de ſumma ruitur in infernum. Teſtes ſunt humilis publicanus, & phariſæus elatus. Horre luciferum de cælo cadentem, intuere Lazarum humiliter iacentem, & ab angelis in
Lucæ. 1. ſinum Abrahæ lætanter eleuatum. Vnde humilis mater Ieſu dicit in cantico ſuo: Depoſuit potentes de ſede, & exaltauit humiles. Exempla ſunt plura in ſcripturis ſanctis, & quotidie apparent pericula de ſua virtute ſuperbientibus. Qui enim appetit hominibus placere, & magnus reputari, deo vileſcit, & ſicut fumus euaneſcit. Omnis ſuperbus coram deo neſcit ſeipſum: nec ſuum præuidet caſum. Qui erigitur in ſuperbiam, iuſto Dei iudicio cadit in reprobum ſenſum. Qui alteri ſe præfert,

fert,& altum de ſe ſapit,cadit ab alto, humili ſtante. Latens ſuperbia,peſtis iniqua; foris blanda,intus amara: in proſperis læta, in aduerſis turbulenta. Qui aliũ quærit confundere, & ſe iuſtificare, ſeipſum confundit,& ſuam ſuperbiam demonſtrat. Superbi eſt ſibiipſi placere,& plus ſibi quam alteri credere,& aliorum facta cito reprehendere, & ſimplices deridere. Hic eſt procliuus ad omne malum. Peruerſum nanque gerit iudicium, qui magna de ſe ſentit, & de alijs peiora confingit. Superbia nunquam melius vincitur, quàm per frequentẽm exercitationẽm in operibus deſpectis, & iniurijs multis, & locis extremis. Cui graue eſt ſubeſſe, & ſeniori obedire, longe eſt à vera humilitate. Radix virtutum humilitas, precioſum ex ſe producit obedientiæ fructum,& matureſcit in charitate. Ad verum humilem ſpectat proprios defectus reſpicere, ſeipſum iudicare,& die noctuque ſua commiſſa deflere. Humilis frater prælatum ſuum non iudicat, ne deum iudicem offendat: ſocium non contriſtat, ſeniorem honorat, imperfectum tolerat, pro tentato orat,ſuccurrit indigenti. Duo humiles bene concordant, duo ſuperbi pro vili etiam re contendunt. Verus humilis poteſt ſecure laudari, quia in veritate fragilem ſe cognoſcit, & acutos dei oculos in omni facto & cogitatu ſuo expaueſcit. Multum valet ad humiliandum ſe, occulta dei iudicia timere, & de extremo fine ſemper cogitare. Verè humilis eſt, quem laus humana non mouet. Et qui cæleſtem gloriam attendit, omnem temporalem honorem faciliter cõtemnit. Qui autem gloriam propriam quęrit,in veritate non ſtat: nec Deum perfecte amat. Humilis prælatus deo eſt charus, omnique honore dignus. Humilis ſubditus magno præmio coronabitur in cælis. Sobrius & caſtus, angelorum ſocius eſt, & hominum decus. Qui ſæculi tumultum fugit, caſtior manebit. Deuotus & internus homo ſcretum diligit, vt deo liberius vacet. Tacitus monachus frequenter orans, cum deo ambulat, & cælum penetrat. Bene operans, & iniuriam patiens, fructus colliget optimos in futuro. Qui ſubtilia cogitat, & humilia negligit, foueam parat in quam neſcius cadit. Qui ad altiora anhelat, ſuſpendio animam necat. Prudens homo nihil præcipitanter agit. Fidelis nihil negligit: nec fraudem committit. Iuſtus cauſas rerum exinat antequam iudicet. Sub ſpecie boni fere decipimur omnes. Qui nimis ſibi confidit, periculo ſe exponit. Conſultius agit, qui experto & doctiori acquieſcit. Conſilium quærere, & rationes petere, humilitatis eſt indicium. Sæpe Deus per alium loquitur, quod homini per ſe non reuelat. In hoc magna humilitas & obedientia apparet, cum quis ab homine imperito

rito verbum dei audit, & manſuete iracundo reſpondet. Res plena laude, ad iniuriam tacere. Res confuſione digna, ſuperiori contradicere, nec obtemperare præceptis aut monitis virtuoſis. Verus humilis obedit etiam in aſperis & vilibus iuſsis. Plus omnibus in ſpiritu proficit, qui profundius ſe humiliat. Hoſtem ſuum vno ictu proſternit, qui propriũ videre citiſsime frangit. Quid ita rarum & mirandum, ſicut magna agere, & de ſe humiliter ſentire? Quid plus? Gratia dei non abuti, neque poteſtate conceſſa. Ad euadendum igitur pericula diabolica, à dextris & à ſiniſtris inſtantia, non eſt ita potens armatura ſicut humilitas vera, & oratio deuota cum conſcientia pura. Superbus tot habet laqueos, quot cogitationes iniquas & elatas. Humilis mens in bonis non eleuatur: ſed gratias agit Deo de omnibus bonis quæ accipit. Qui ſe tempeſtiuè humiliat, ſapienter facit, ne deteriora ſibi contingant. Per humilitatem placatur Deus de omnibus offenſis, ædificatur proximus in aliquo læſus, confunditur diabolus, aperitur peccatori cælum, purgatur omne delictum. Vis non timere diabolum? Humilia teipſum. Sola enim humilitas vniuerſos diaboli laqueos euadit, potentiamque proſternit. Quotquot decepti ſunt & deiecti, per mentis elationem inflati ceciderunt. Eſto ergo humilis & vilis in oculis tuis, ne deo diſpliceas, & cum diabolo corruas. Nam cælum non ſuſcipit niſi humiles: nec Deus elegit niſi humiles: nec iuſtos approbat, niſi ſint humiles.

De eleuatione mentis ad inquirendum ſummum bonum. Cap. 11.

Pſal. 45. VAcate & videte quoniã ego ſum Deus. Ecce inquiro te deus meus, non per ſenſus corporeos, neque per ſenſibiles imagines: ſed in me ſuper rationes intellectuales, vbi tu luces intellectui meo veritas æterna, bonitas immenſa, incomprehenſibilis claritas, omnem creaturæ comprehenſionem excedens, omnem aciẽ mentis repercutiens, & ſuper omnes cæleſtes ſpiritus ſecundum quiditatem te incognite ſeruans, & tamen ſecundum cuiuſlibet beati ſpiritus capacitatem te totum communicans, atque omnibus & ſingulis infinitam deitatis tuæ gratiam, & ſupereſſentialem naturæ tuæ ſubſtantiam manifeſtans. O trinitas vnus verus Deus, pater & filius & ſpiritus ſanctus, æterna gloria & ſumma beatitudo ſanctorum, omniumque cæleſtium virtutum æterna fruitio, ex quo omnia, per quem omnia, in quo omnia,
Prou. 3. procedunt, conſiſtunt & terminantur. Notas mihi fac vias tuas, & ſemitas tuas edoce me, quoniam viæ tuæ, viæ pulchræ, & omnes ſemitæ tuæ pacificę. Beati mundo corde, & beati pacifici, viæ ſunt & ſemitæ ad cognitionem vitæ contemplatiuę. Laborandum eſt er-

eſt ergo diligenter & orandum, vt ab omni fæce vitiorũ cor mundetur, & ſic liber ad deum pateat acceſſus.

Oratio vt liberetur mens à corporali imagine & ſarcina. Cap. III.

ORo te Deus meus & precor te ex totis intimis meis, libera me, & eripe diſtractum & captiuum animũ ab omnibus concupiſcentijs & corporalibus imaginibus, vt teipſum in meipſo illuminata ratione inueniam, qui me ad tuam precioſam & incorruptibilem feciſti imaginẽ. Non enim in aliqua alia mundi creatura tanta relucet ſapientiæ tuę pulchritudo ſicut in hominibus, ſicut in hominis anima, quam capacẽ tui feciſti, & omnibus creaturis per rationem intellectualem excellentiſsime pręfeciſti. Eleua ergo mentem meam ab omnibus terrenis, & purifica cordis mei affectiones. Renoua me ſecundum interiorem hominem, & reforma imaginem tuam per ſeptiformem ſpiritus ſancti gratiam, quã immortalem, inuiſibilem & incorporeã, omnibus virtutibus habilem, æternæ veritatis capacem, ſui intelligibilem, rationis compotẽ, beſtijs eminentem, omnibus ſenſibilibus digniorem, ad imaginem & ſimilitudinem tuã creaſti. Repelle à me & expelle quicquid poteſt imaginem tuam maculare & obfuſcare, ne indigna conſpectu tuo fiat. Dignare hanc precioſam & nobiliſsimam imaginem tuam charitate informare, intelligentia illuminare, & ſine intermiſsione viſitare, quam ſine medio intueris, & in eſſe conſeruas. Recordare quàm alto conſilio ipſam prius de nihilo, ſed nõ pro nihilo condidiſti: quàm magno ſacroque cõmercio de pe peccati vinculo ipſam rurſus redemiſti: & tantæ dignitatis creaturam ne ſinas ſubſterni mortali vitio, ſed ab omni defende malo, ac dita per gratiã. Multiplica in ea dona largitatis tuæ. Et quod minus valet ex infectione corruptæ naturæ, ſuppleatur ex ſuperuenienti dono gratiæ tuæ. O veritas mea & miſericordia mea, da mihi te videre ſine forma corporea, ſine ſpecie imaginaria, & ſine omni luce creata, da puræ mentis intelligentia te conſpicere, qui mundis cordibus te videndum promiſiſti, Beati (inquis) mundo corde, quoniam ipſi deum videbunt. Alta & magna promiſsio, ſed puris & illuminatis mentibus congrua, quæ dum terrena relinquunt, & corpore vniuerſa tranſcendunt, recto iudicio æternæ veritatis lucẽ contemplari merentur. Et quanto longius à creata luce, & conditarũ rerũ ratione recedunt, tanto eminentius ſupra ſe in diuinæ claritatis ſecretum rapiuntur. O qualis viſus, quàm purus intuitus, quàm beatus ille oculus, quo ſine imaginibus & corporũ ſimilitudinibus cernitur veritas deus? Oportet cor eſſe liberum, & ab omni inordinati affectione purgatum, oportet mentem eſſe inoccupatam ab omni ſtrepitu & imaginatione Matt. 5.

tione corporum, ſi debeat aliquid comprehendere de æterno & incircunſcripto lumine illuminante totum mundum. Da mihi domine, vt in lumine tuo videam lumen, non lumen cæli, non lumen terræ, non angelicum, non humanum lumen: ſed lumen æternum, increatum, immenſum, ineffabile, incomprehenſibile, ſupereſſentiale & incommutabile lumen. O quam grauis eſt mihi ſarcina carnis? quam oneroſa lex peccati, quæ militat in membris meis? quæ impedit & retrahit ab aſpectu cæleſtis luminis, à vultu gloriæ dei, à guſtu felicitatis æternæ, & ab introitu ciuium ſupernorum, quos lætitia ſempiterna circundat & implet? Largire obſecro Deus in tempore breui ſeruo tuo gratiam & benedictionem cæleſtem, qui necdum dignus ſum haurire de fonte pleno aquæ viuæ ſalientis in vitam æternam. Viſita me frequenter clementiſſime Ieſu, & in amore tui vehementer accende, vt diſcam omnia inferiora & creata deſpicere, & te ſolum æternum & increatum bonum pure quærere, & ſuper omnia te propter te veraciter amare.

De verbo increato, æterno & immenſo ſupra omnes docentes animam illuminante. Cap. IIII.

Pſa. 118 LVcerna pedibus meis verbum tuum, & lumen ſemitis meis. O verbum Dei in excelſis, quod omnia præcedit, omnia illuminat, omnia ad perfectum perducit, & nihil inordinatum in creaturis relinquit. Verbum tuum domine lux mea, & gaudium animæ meæ, ſine quo in tenebris ſum & in mœrore, cũ quo gaudio perfungor & lumine. Aperi mihi domine portam claritatis æternæ ad inueniendum verbum tuum in cælo. In cælo permanet verbum tuum, in generatione & generationem veritas tua. O æternum & immenſum verbum, per quod facta ſunt omnia,

Verbi increati dignitas ac maieſtas.

Pſa. 118 quod omnia nouit, omnia recte & iuſte diſponit. Huius altitudinem cæli non capiunt profunditatem iudiciorum abyſsi expaueſcunt, latitudinem orbis terræ non attingit. Aeternum Dei verbum multis verbis non exprimitur: nec va[illegible] imaginationibus concipitur: nec ab aliquo creato intellectu penetratur: ſed ſuperineffabile & incomprehenſibile prædicatur. Credi poteſt & amari, plene concipi non poteſt nec effari, quia hoc verbum Dei Deus eſt, ſicut teſtatur euangeliſta Ioannes. In principio (inquit) erat verbum, & verbum erat apud Deum, & Deus erat verbum. O ineffabile & nimis amabile verbum, dulce ad audiendum, iucundum ad cogitandum, feliciſsimum ad fruendum. Hoc multipliciter animæ loquitur, per ſcripturas, per angelos, per prædicationes, & arcanas reuelationes: ſed multo iucundius & ſublimius cum per ſe veritas menti vltro illabitur. O ſi poſſem vacare & videre quam ſuaue ſit hoc verbum verum animæ

Ioan. 1.

nimæ lumen, vita viuentium, beatitudo regnantium: credo quòd nulla me frangeret preſſura laborum, nulla me teneret copia bonorum: ſed citò vileſceret & deperiret omne terrenum. O quam bonum & iucundum eſt adhærere Deo, frui verbo, de verbo concipere, verbo viuere, & immortales fructus parere. Non eſt hoc verbum quod ſono finitur, aut mente imaginatur: ſed omnem tranſcendit imaginationem & loquelam. Nam hominis verbum tranſit, verbum autem dei æternum & incommutabile manet, atque cuncta mutabilia immutabiliter diſponit. In homine reperitur prius & poſterius, & in omni creatura eſt eſſe menſuratum: nec quicquam perfectum, nec ſimpliciter per ſe bonum, niſi ſummum & æternum bonum, quod omnibus dat eſſe, & omnia ſeruat in eſſe. O vnicum dei verbum non ex tempore factum, nec in tempore productum, ſed ex patre æternaliter genitum, pro mortalibus autem in tempore ex Maria virgine incarnatum O æternum Dei verbum, immenſum & infinitum, angelorum eſca & hominum, quod ſumptum non conſumitur, nec in edentem transfertur, ſed ſumentem in ſe tranſmutat, & ab omni creato bono ad æternum incomprehenſibile bonum traducit. O quid eſt cognoſcere verbum dei? Quid eſt audire verbum non hominis, non angeli, non alicuius creaturæ exiſtentis ſub cęlo? In ſinu patris eſt verbum, in ſecreto manet vnigenitus patri coæternus & coæqualis. O quis poteſt comprehendere illud, aut cognoſcere, niſi per verbum verbi? Hinc verbum in carne ait: Nemo nouit filium niſi pater: neque patrem quis nouit niſi filius, & cui voluerit filius reuelare. Opus eſt ergo reuelatione verbi, vt intelligatur verbum. Orat propheta ad capiendum verbum. Intellectum (inquit) da mihi, & viuam. Vita & ſalus animæ credere verbo, diligere verbum, & in verbo ſuperſperare. Cupit anima fidelis frui verbo: ſed non datur videre illi, nec prius experiri, niſi voluntate & reuelatione verbi. Conari poteſt, deſiderare poteſt, comprehendere non poteſt, niſi ſeipſum voluerit in ſpiritu reuelare. Præpara ergo te anima mea, & fac quod potueris. Sede ſola, tace ab omni ſtrepitu vitiorum: nec quicquam te moueat foris, nec intus conturbet. Amore ſummi boni deſpice omne temporale. Conuerte te ex toto interius, aſcende pauliſper ſuperius. Leua te ſupra te, tranſcende omne quod in tempore fit, relinque omne quod creatum eſt. Exclude quicquid modum habet vel gradum quantumcunque altum, vt inuenias verbum increatum ſuper omnem creaturę cognitionem exaltatum. Quantum te verbum iuuat, tantum poteris: quantũ te illuminat, tantum videbis, quantum te accendit, tãtum ardebis & amabis. In verbo vinces mundum, in verbo pręualebis aduerſus

Ioan. 1.

Luc. 10.

Pſa. 118

Verbo opus eſt ad capiẽdum verbum.

In verbo

æterno omnia poſſumus. aduerſus omne malum. In verbo firmaberis in virtute, in verbo exaltaberis ſupra virtutem. Propter verbum dei relinques omnia, patrem, matrem, amicos & proximos: id eſt, quicquid caro & ſanguis ſuggerit, deſpicies, & adhærebis verbo, vt vnus ſpiritus cum verbo per amorẽ fias: da vt nihil aliud velle aut nolle in paruo vel in magno, in tẽpore vel in futuro velis aut affectes, niſi quod æternæ veritati ſumme placeat. Propter hoc vnicum ſolum verbum cognoſcendum & amandum, omnia nobis ſcripta ſunt & dicuntur. Dixerunt autem ſancti dei magna, & plurima ſcripſerunt, ſicut datum eſt & capabile hominibus fuit, non tamen prout eſt in ſe verbum, dicere vnquam potuerunt. Omnia ſ[illegible] verba ex illuminatione æterni verbi, ex ipſo omne verum, omne bonum, omne ſanctum, omnis virtus, omnis poteſtas, omnis ſapientia, omnis intellectus. Per exteriores autẽ voces & verborum ſignificationes parauit nobis iter ad quærendum ſe & inueniendum, vt qui ipſum liquido capere non poſſumus, per verba ſacræ ſcripturæ, modo creaturæ congruo, paulatim attingamus. Non tamen contentari debemus auditu ſermonis exterius: ſed niti ad interiora, & quærere longe ſupra nos æterna, immo vnum ſummum æternum bonum. Hoc angelos paſcit ſine medio, hoc fideles ſacro erudit eloquio, & quandoque per internas illuminationes libere ad ſe volare facit, donans ſentire quod omnem rationem & modum excellit.

Omnia verba ac ſcripta propter vnicum verbum.

De æſtuanti deſiderio animæ cum fuerit viſitata à verbo, vnico videlicet ſponſo ſuo & vnico dilecto. Cap. V.

Pſal. 37. DOmine ante te omne deſiderium meum, & gemitus meus à te non eſt abſconditus. En æſtuat cor meum ad deſiderium æternitatis, atque ad memoranda æterna & deſideranda cæleſtia. Graue eſt põdus propriẹ actionis, tædioſum fit nimis quicquid video in terrenis. Diſplicet omne humanum ſolatium, nec inuenio doloris mei remedium, niſi cor meum fuerit tecum perfecte vnitum. Tu domine deus tu doloris mei cauſa, tu author languoris, tu importabilis æſtus amoris. Tu me vulneras ſagittis occultis, tu me incendis, me totaliter penetras, & omnes vires meas conſumis. Cur me dimittis languidum iacere, & in tui æſtuantem deſiderio anxie gemere? Quare fugis tam repente in regionem longinquam, & inacceſsibilem caliginem, quò te ſequi non valeo? Noli amator ſancte noli deſiderantem te videre, deſpicere. Noli te diu abſcondere: ſed da veniam inquirenti, & cito reuertere, quia ſine te non poſſum durare nec viuere. Quòd ſi me affligere vis & probare, fac ſicut vis & placet. Veruntamen gratiam & miſericordiam tuam noli mihi penitus auferre. Inueniam obſecro gratiam in conſpectu tuo, & inter electos

tuos

tuos me digneris cognoſcere. Noli me in tenebris relinquere: nec patiaris me opprimi triſtitiā: ſed porrige mihi dexterā tuam, & lucem miſerationum tuarum mihi reſtitue.

Oratio pro abrenunciandis omnibus mundanis. Cap. VI.

DOmine Ieſu Chriſte ſpes mea & totum refugium meum, ſolatium vitæ meæ, & informatio morum, hodie abrenuncio omnibus quæ in mundo ſunt, propter tui amorem, & hoc perficere cupio ad tui nominis honorem. Abrenuncio omnibus amicis, parentibus, cognatis, & propinquis, charis, notis, & ſodalibus vniuerſis, omnibus quoque ciuitatibus, caſtellis, villis, montibus & vallibus, riuulis & fontibus, campis, pratis, & nemoribus, omnibus ornatibus, vt pulchris ædificijs, pſalterijs, citharis, organis muſicis, cantilenis, floribus, odoribus, vt omnibus iucunditatibus, ſocietatibus, conuiuijs, collocutionibus, viſitationibus, ſalutationibus, fauoribus, honoribus, & delicijs hominum, omnibus ſcurrilitatibus, rumoribus, ludis, iocis riſibus, euagationibus, diſcurſibus, tumultibus, & inutilibus occupationibus, omnibus diuitijs, rerum proprietatibus, curis, dignitatibus, ſolatijs, recreationibus externis, & quibuſcunque poteſt caro tentari, allici & delectari, & ſpiritus impediri & inquinari. Te verò eligo in deum protectorem meum, in gubernatorē vitæ meæ, in prouiſorem omnium neceſsitatum mearum, in conſolatorem omnium dolorum & anguſtiarum ac tentationum, omniumq́ue laborum meorū, quibus me laborare neceſſe eſt toto numero dierum vitæ meæ pro tui amore, & animæ meæ ſalute. Tu refugium meum, tu domus mea, tu ciuitas mea, tu habitatio mea, tu cibus meus, potus meus, requies mea, & refectio mea. Tu ſocius dilectus, tu intimus amicus, tu cognatus & proximus, tu frater & ſoror, tu pater & patronus. Tu paſtor & cuſtos vitæ meæ, cui me & omnia mea fideliter commendo: quia non eſt ſalus extra te, nec tuta vita abſq; te. Fiat ergo miſericordia tua ſuper me, & gratia tua in omnibus ducat me: ſitq́; oculus tuus ſuper me die ac nocte, & manus tua protegat me ſemper à dextris & à ſiniſtris, ac recto itinere me digneris perducere in domum habitationis gloriæ tuæ, vbi te merear laudare & benedicere ſine fine. Amen.

Exhortatio ad humilitatem & compunctionem. Cap. VII.

INclina te anima mea humiliter & promptè ſub deo, incurua te ſpontè ſub omni creatura propter deum. Fac te minimam in corde tuo: nec te dignam exiſtimes communi hac luce frui, quia deum & ſanctos peccatis tuis offendiſti: nec debitam reuerentiam eis exhibuiſti. Cito ergo ad lachrymas recurre, & cum magna cordis contritione veniam deprecare, vt tibi miſericor-

diter deus indulgeat quicquid contra eius benignitatem deliquiſti. Antequam dies extrema & mortis horror veniat, lachrymis & precibus ſtudeas faciem pij conditoris reconciliare, & tuã vitam deinceps ex toto in melius diſponas commutare.

Oratio pro lachrymoſa contritione peccatorum obtinenda.
Cap. VIII.

MIſericordiſsime deus, cuius natura bonitas, & opus miſericordia eſt, da mihi ſecundũ multitudinẽ miſericordiarum tuarum, perfectam peccatorum meorum habere contritionem, vt dolore cordis mei intrinſece compunctus, amariſsimè flere valeam, & ſcelera mea atque delicta vniuerſa, digna caſtigatione extorquere, eaque ſacro pœnitentiæ lauacro abluere poſsim & purgare, quatenus remiſsionem omnium peccatorũ meorum te propitiante merear percipere, atque in tua miſeratione reſpirare. Da mihi zelo iuſtitiæ aduerſum me armari, & tanquam contra peſsimum peccatorem & iniquum latronem commoueri & inſurgere, quoniam te deum meum, creatorem cæli & terræ grauiſsimè offendi, gloriam & honorem tibi debitum non reddidi, ſed ſæpè furatus ſum, mihi aliquid boni attribuendo. Animam meam iaculis peccatorum frequenter confodi, grauiter vulneraui, & faciliter conſentiendo tentationibus carnis, ſpiritum letaliter occidi. Da mihi ergo domine deus, iudex iuſte, fortis & patiens, tantam contritionem peccatorũ meorum & triſtitiã, quantam noueris peccatis meis deberi: magiſque in præſenti punias & caſtiges, quàm in futuro iudicio mala mea reſerues & cõdemnes. O pie, ò clemens deus eſto indigno mihi & maximo peccatori propitius, quia propter peccatores & iniuſtos in hunc mundum venire dignatus es, atque pro eorum reconciliatione ex charitate crucifigi, & morte turpiſsima condemnari non recuſaſti.

Oratio deuota pro impetrando vero amore virtutum, & odio perfecto vitiorum. Cap. IX.

DOmine deus virtutum, cuius eſt totum quod eſt optimum, inſere cordi meo amorem tui dulciſsimi nominis, planta in me radices verarum virtutum, & germina ſanctæ meditationis cum viriditate boni operis fac excreſcere, & ſurſum pullulare, nec velut infructuoſa arbor, ſtem in domo tua ocioſus, ſed potius tanquam oliuam fructiferam me excole, & quicquid vitioſum in me repereris, radicitus extrahe, & ad nihilum redige. Da mihi odium vitiorum meorum, victoriam paſsionum, mortificationem concupiſcentiarum, & ſuperborum motuũ ſuppreſsionem, extinctionem inuidiæ, mitigatione iracundiæ, expulſionẽ acediæ, deteſtationem auaritiæ, repulſionem malæ triſtitiæ, contemptum gloriæ, fugam honoris, & omnium terrenarũ conſolationum

tionum abiectionem,ita vt nil terrenum, nil caducũ, nil vanum, nil curioſum,nil carnale,nil blandum,nil aſperum, nil cupidum, nil liuidum, nil falſum, nil fictum cor meum tangat, moueat vel alliciat,capiat,illaqueet,ac ſeducat. Da faſtidium omnium terrenorũ, deſiderium æternorum, amorem omnis boni,aſſecutionẽ omnis virtutis, cognitionem ſummæ veritatis,fruitionem æternæ felicitatis. Concede beatã ac felicem mortis horam inuenire, & in timore tui & charitate ſemper ambulare. Euacua cor meum ab omni creatura, & ab omni quod me impedire poteſt & obtenebrare. Sim ſimplex,purus,& totus in te defixus ac ſuſpẽſus. Da veram diuinam & internã pacẽ, & ſine omni perturbatione mentem poſsidere tranquillam. Da ad aliquid temporale vitioſe non affici: nec ab hominibus velle agnoſci, nec curari, neç ſtultè amari,quia omnes ſeducunt & ſeducuntur,qui aliquid extra tè inordinatè cupiunt vel diligunt. Nullum ad me hominem per blãdimenta aut obſequia fac me trahere : ſed à me omnes ſapienter remouere , ad te verò ſalubriter dirigere , nilque in homine aut aliqua creatura reſpicere & amare , niſi quod tuum eſt , & propter quod facti ſunt.

Oratio pro cognitione propriæ fragilitatis habenda. Cap. x.

DOmine deus dilecte , ſancte pater meus non ſum dignus à te conſolari & viſitari,ſed duris verberibus caſtigari & flagellari. Ego merui grauitates multas & varias tribulationes habere, quia valde peccaui , & innumeris beneficijs tuis ingratus extiti. Ego non ſum dignus ſicut cæteri boni fideles & deuoti fratres mei,diuinis cõſolationibus recreari,& inter cæleſtes conuiuãs computari. Sed obſecro te pater ſancte , dulcis ac pie domine, fac me vnum ex minimis vernaculis tuis,vt ſim ſaltem nouiſsimus pediſequus eorum , quorum veſtigia non ſum dignus oſculari. Habeant ipſi conſolationes multas & magnas,quos ſpeciali amore diligis & honoras: mihi minimo & infelici magnum & acceptabile ſit,quòd me affligendo doloribus & contrarietatibus diuerſis,mihi non parcis. Da patientiam pie domine, & ſit mihi omnis tribulatio & anguſtia ſupra omnem conſolationem deſiderabilis. Et hoc ſingulariter pro honore tuo patiar, & gratum habeam,nõ pro meo lucro ampliando, vel pro mercede potiori ſperanda. Meum lucrum maius non ſit, quàm libenter pro honore tuo pati , & vſque ad imum vilipendi & annullari, atque cunctorum hominũ veſtigijs veraciter ſubijci & humiliter ſubſterni. Refulge cordi meo veritas ſumma deus meus,lux ſempiterna, vt mihi ipſi viléſcam, meq; deſpiciam, & tanquam exulem peregrinum & pauperem ignotum , ſicut ſolitarium neglectum, ab omni creatura relictum, ac omni conſolatione humana indi- Iob. 6.

gnum,in hoc mundo me teneam, & præterquā in te ſpem & ſolatium nuſquam quærain : ſed me tanquam mortuum ſuper terram,& mundo ſepultum exiſtimem,cuius memoria iam diu prçterijt,nec eſt inuenire aliud veſtigium , niſi vile latens ſub terra ſepulchrum. Da mihi æterna ſapientia patris hæc intenta mente ſæpius præcogitare, & conſiderare nouiſsima mea ſemper, & ad futurum iudicium me præparare, faciemque tuam præire precibus & lamentis.Amen.

Oratio pro agnoſcenda & ſequenda via vitæ. Cap. XI.

DOmine Ieſu Chriſte lumen verum, æternum & incommutabile, qui ad illuminandas humanæ ignorantiæ tenebras in huius mundi carcerem deſcendere dignatus es,vt viam nobis oſtenderes ad patriam claritatis æternę, vbi ſanctis angelis ſemper præſens es, & ſine defectu luces , exaudi preces humilitatis meæ,& deificum illud lumen , quod mundo prædicaſti, & cunctis gentibus per orbem prædicari iuſsiſti , cordi meo gratioſa largitate infunde ; vt cognoſcam in terra peregrinationis meæ viam tuam, quatenus ſeculi vanitate relicta , & cura carnis abiecta, te creatorem ac redemptorem meum paſsibus ſequar amoris,vſque ad exitum vitæ meæ,in omni paupertate & humilitate, in patientia & longanimitate,in fide, ſpe & charitate,& caſtitate & obedientia perfecta.Tu es enim ſpeculum vitę,& lucerna totius ſanctitatis, qui me præceſsiſti in via virtutis , vt me reduceres in agnitionē veritatis, qui multis erroribus & peccatis eram inuolutus.Teipſum mihi propoſuiſti in exemplum viuendi,vt ſi quempiam ſanctorum imitari tæderet, ſaltem te deum meum ſequi non pigeat.Et ne hoc impoſsibile iudicarem , multa ſanctorum mihi exempla reliquiſti,qui tua veſtigia ardenter ſunt ſecuti. Da ergo mihi amantiſsime Ieſu feruorem ſpiritus tui, accende in me ignem quem veniſti mittere in terram , vt cuncta hæc infima deſpiciam, & tibi ſoli viuere deſiderem , tibi ſoli placere ſtudeam, ac pro amore tui ab hominibus deſpici & negligi non timeam.Eſto tu gaudium meū,dulcedo animæ meæ, habita mecum,& ego tecum,toto excluſo mundo.Sis doctor meus, & magiſter meus,doctrina mea, & ſapientia mea. Te ſequendo errare non poſſum: te ſemper inſpiciendo, detrahentium ſermones nō curabo.Omnis labor pro te mihi paruus videatur, omnis aduerſitas leuis,omnis grauitas tolerabilis efficiatur.Præſtet mihi hoc amor tuus,qui omnia vincere facit.Sequatur & humilitas cordis, quæ omnia implens,nil dignum ſe egiſſe reputat.Tu es expectatio mea, & adimpletio deſiderij mei, tu recreatio mea & illuminatio cordis mei , qui nunquam deſeris ſperantes in te , quamuis ad horam patiaris eos tentari,vt melius ſe cognoſcant,& memores ſine

res ſint quòd ſine te nihil facere poſſunt. O vnice dilecte Ieſu, ne derelinquas me deſolatum in huius mūdi exilio: ſed ſicut dixiſti & promiſiſti, ita mecum age, vt vadas & venias iterum ad me tempore opportuno, donec finito probationis certamine aſſumas ad te ipſum in æternam gloriam tuam, in qua viuis & regnas in ſecula ſeculorum. Amen. Ioā. 14.

De mortificanda vita pro Chriſto. Cap. XII.

GLorioſus Apoſtolus Paulus docet me gerere mortificatam vitam, dicens, Exiſtimate vos mortuos mundo, viuētes autem deo in ſanctificatione. Et alio loco dicit: Si mortui ſumus, & conuiuemus. Idcirco mortificatio eſt mihi neceſſaria, & quòd in omni re me relinquam & vincam propter Chriſtum, qui pro me mortuus eſt, & reſurrexit à morte. In vita domini noſtri inuenio perfectam mortificationem meipſius ſecundum affectionem naturæ, & inclinationem ſenſualitatis, quæ debet vtique refrenari & ſubiugari. Inuenio etiam in morte Chriſti quandam ſpiritualem & internam vitam gratia & virtutibus plenam, cum qua reſurgo ab omnibus perituris rebus, & adhæſionibus creaturarum extra me vel in me, cum aliqua dilectione aut auerſione. Et quando ab omnibus vacuus ſto, & inoccupatus maneo, tunc ad cælum pergo cum Chriſto: nec vlla res me tunc delectat, nec vllum ſolatium recreat: ſed ſolum vnio Chriſti, ſua gloria, & eſſe cum Chriſto. O quam felix eſt iſta mortificatio, quæ mihi aperit ianuam æternæ vitæ? Beatus Ioannes Euangeliſta audiuit vocem dicentem ſibi, Beati mortui qui in domino moriuntur. Amodo enim iam dicit ſpiritus, vt requieſcant à laboribus ſuis. Verè cæleſte eſt verbum mori peccato, & vim facere naturæ. Nec prius vera pax interna inuenitur, niſi homo ſibiipſi ſit mortuus & mūdo, atque cotidie de nouo mori ſe diſponat: Quoniam omni die oportet me proponere velle mori propter Chriſtum, & de nouo incipere vitam meam emendare, & ad patiendum & moriendum diſponere, & me ipſum vincere, immo omni hora & tempore oportet me niti exire à me ipſo, & ad fundum me relinquere propter Chriſtum, atque in eius amore mei ipſius amorem abnegare & adnihilare. Nam tantū lucror quantum pro Chriſto dimitto, & tantum proficio, quantum à me exeo. Vbi me relinquo, ibi me inuenio: & vbi me ipſum quæro, ibi me perdo. Vbi meipſum prætendo ad commodum, ibi me lædo. Adhuc in multis habeo mihi ipſi mori, non eſt mihi cum vna morte faciendum. Volo autem libenter mori ſecundum ſpiritum, quanuis caro ſit infirma & rebellis. Oportet me ſæpius agere quæ inuitè facerem, & ſæpè dimittere quod libenter agere vellem. Et in iſtis tota pigritia mea & victoria mea conſiſtit. Beatus qui in omnibus ſe relin-

Rom. 6.
2. Ti. 2.
Apo. 14.

quere ſcit & frangere, quia coronam æternæ vitæ à deo accipiet. Hominum præmium vile eſt & paruum, atque nimis citò perditum: ſed apud deum nihil poteſt amitti, nec in tempore, nec in æternitate. Ego volo apud dilectum dominum noſtrum manere, tranſeat mecum qualitercunq; poteſt: quia ſi deliqui, ipſe libenter vult mihi indulgere: & ſi bene egi, ipſe bene remunerabit. Huius rei ipſum accipio teſtem. O dilecte Ieſu hoc mihi fauere digneris, quia ego nihil ſum. Bene poſſum de me conqueri, & valde me ipſum lamentari, quia egomet ſum totum quod me impedit & grauat, cum rectè aſpicio & conſidero. Confiteor quòd eſt culpa mea. Et quanto melius me humilio & deſpicio, pro omni cauſa impediente, eo faciliùs ad veniam peruenio, & omne opus cum humili ſufferētia oneris Chriſti vinco. Quid mihi prodeſt quòd impedimentum meum alteri impono? Si ius habeo, bonum eſt quòd taceo & ſuſtineo, quia multa querimonia non meliorat me. Et ſi iniuſtitiam habeo, tunc potius cedo tempeſtiue quàm tarde. O dilecte Ieſu iuua me portare onus meum, quia ſine te nihil poſſum. Tu es fideliſsimus amicus & auxiliator optimus, quando neceſsitas incumbit. Oportet quòd permittam omnia tranſire ſuper me, & tam iuſtum quàm iniuſtum æqualiter portem. quamuis ſit mihi ſæpius graue, tamen meipſum reſignabo, quia mox erit hic finitum tam gaudium quàm lamentum. Beatus eſt qui diuina promiſſa expectare ſcit, & permittit deum ſecum agere omni tempore pro omni beneplacito ſuo, ſine electione & exquiſitione. Regratior tibi domine de omni grauamine & omni bono quod mihi aduenit, quo etiam indignus ſum. Laudatus ſis & benedictus inæternum pro omni conſolatione quam vnquam ſenſi. In breuiſsimo tempore à preſſura meà liberatus ſum, & ſtatim ſatis habeo ad portandum, quia nulla res eſt durabilis ſub ſole. Taliter huc venit, & ſic vlterius procedit. Pati in hoc tempore nulli deficiet, ubicunq; quis fuerit, vel quid habuerit. Benedictus deus, ego bene promerui pati, & rectè ad me pertinet tribulari & contemni. Adiuua me amande Ieſu ad bonum & ſalubrem pertingere finem. Spero quòd adhuc totum melius fiet, quamuis ſæpè titubantur & contrariè in hoc tempore ſuccedit. Super quo poſſum confidere, niſi ſuper miſericordia tua dilecte domine, vnicum refugium meum? Quid prodeſt omne ſolatium hominum, quando tu me deſeris? Aut quid me impedire poteſt, quando tu mihi aſsiſtis? Sed tu ſæpè nimis remotus es & abſconſus. Non poſſum confidere in aliquo ſolatio & bono ſentimento cordis mei. nam ſæpè priuatus ſum omnibus antequam ſcio vel animaduerto. In iſtis oportet vt iterum diſcam mihi ipſi mori, & omnem terrenam conſolationem abnegem,

gem, & in voluntate domini voluntatem meam deponam, atque exilium meum & preſſuram & caliginem ſtudeam ſufferre, donec ipſi placeat mei pauperis creaturæ iterum miſereri, & me conſolari. Oportet gratiam dei expectare, & cum paupertate me iuuare, & penſare quòd nec vnius aſsis valore dignus ſum. Deus autem omnium bonorum principium eſt & finis. Ipſe repentè ditat & pauperat, infrigidat & inflammat, exaltat & deprimit, illuſtrat & obſcurat, multa mira intus agens, quę faciliter nequeūt enarrari. Eia dilecte Ieſu fac ſicut tibi melius videtur, quia ad profundum non intelligo meipſum. Tibi ſoli notum eſt quid mihi vtilius ſit. Ego committo me tibi, fac mecum ſecundum placatiorem voluntatem tuam. Quando mihi aliquid obeſt, hoc citò percipio, quia inquietudo cordis non eſt delectabilis ad portandum. Omnis impeditio & perturbatio, ex propria exquiſitione venit. Natura ſemper quæ ſua ſunt quærit, diuerſis modis intus & foris, in paruis & in magnis, & valde inuitè vult mori & ſeipſam abdicare. Veruntamen oportet ipſam mori & deuinci, ſi ſpiritus debet quietari, & cum Chriſto vniri. Eia dilecte domine fac me participem gratiæ tuæ, & ne derelinquas linquas me in neceſsitatibus meis, quia plura adhuc habeo ad ſuperandum. Necdum ad fundum me reliqui, neque totaliter mihiipſi ſum mortuus, nec ab omnibus creatis rebus & affectionibus adhæſiuis ſolutus & euacuatus: ſed natura adhuc fortiter in me viuit, & operatur partem ſuam, & dat mihi intelligere quòd fomes peccati Hiebuſeus adhuc in terra mea moratur. Fomes peccati Hiebuſeus. Benefac dilecte domine mihi propter gratiam tuam, quia in virtute tua mox ad nihilum cadunt omnes inimici mei. Vnico enim verbo, & in ictu oculi, mox ante te ſunt effugati. Verùm me oportet ſemper ſtare in timore, & nunquam mihiipſi confidere, Ioſu. 15. Iudic. 1. quia licet frequenter eripiar & liberer, tamen non ſum ſecurus. Super nullo ſapore nec commodo nec ſolatio confidere poſſum, tantum ſuper miſericordia tua ô dulcis & miſericors domine. Sine te ſum mihi ipſi onus & impedimentum, ſed tecum & in te efficior firmus & liber, & potens mei ipſius. Non poſſum ponere cor meum ſuper aliquem locum quantumcunque pulcher ille fuerit, quia totum tranſitorium eſt quicquid hic quæritur extrinſecus, totum eſt inſtabile & inſecurum, in hominibus, in rebus, in domibus, in clauſuris, & vbique inuenitur defectus, contrarietas, & reſiſtentia in vno vel in altero, & omnino ſuper pati & premi ab intra vel ab extra venire vult res quælibet in præſenti. Nihil quippe iuuat quando paſsio venit, quàm decorus ſit locus, vel quantā bona habeātur. Qui bene cū paupertate ſe gerere ſcit, & melius pati pro deo, ac

potius ſemper minus deſiderat quàm amplius, ille maiorem pacem obtinebit,& altiorem lætitiam apud deum. Quando aliquid temporale nimium diligitur, non poterit diu interna pax poſsideri. In ſimplici oculo & puro corde cuncta ſunt aſpicienda, & cauendum ne cum delectatione ſenſualitatis res conſiderentur. ſic enim abſque nocumento & purus in conſcientia homo permanebit. Omnibus rebus mundi & cunctis gaudijs cæli præponenda eſt voluntas dei. Quod nobis concedat ipſe deus. Amen.

Incipit liber quintus de ordinatione ſpiritualis exercitij: Cuius hæc ſunt capita.

Breuis admonitio ſpiritualis exercitij.	Cap. j.
De oratione.	Cap. ij.
De dilectione.	Cap. iij.
De operatione.	Cap. iiij.
De choro.	Cap. v.
De vigilijs matutinis.	Cap. vj.
De meditatióne poſt matutinas.	Cap. vij.
De cuſtodia cellæ.	Cap. viij.
De exitu ad laborem.	Cap. ix.
De obedientia & humili reſponſione.	Cap. x.
Ad quid omnia exercitia ſint dirigenda.	Cap. xi.
De refugio ad deum ſemper habendo.	Cap. xij.
De meditatione paſsionis Chriſti.	Cap. xiij.
De virili confidentia in Chriſto.	Cap. xiiij.
De bono Cellæ cuſtodita.	Cap. xv.
De contemptu conſolationum externarum.	Cap. xvj.
De bona & pacifica vita.	Cap. xvij.

Breuis admonitio ſpiritualis exercitij. Cap. I.

A puſillis ad maiora progrediendũ.

AB exterioribus peruenitur ad interiora, ab inferioribus ad ſuperiora, à corporalibus ad ſpiritualia. Paulatim proficit homo, & hoc per cotidiana exercitia. Et licet primò multa ſint grauia, tamen in conſuetudinem ducta fiunt leuia & ſapida. Tria ſunt omni religioſo neceſſaria, ſine quibus nõ poteſt diu ſtare in bona vita. Hæc ſunt, oratio, lectio, & operatio. In iſtis omni die ſe exercere debet, & ſemper in aliquo horum occupari.

Tria monacho omnino neceſſaria.

De oratione. Cap. II.

Ora-

ORatio illuminat, oratio purgat, oratio conſolatur, oratio lætificat, oratio impetrat fauorem, oratio alleuiat laborem, oratio nutrit deuotionem, oratio præbet fiduciam, oratio expellit pigritiam, oratio fugat dæmonem, oratio vincit tentationē. Non te pigeat orare, ſi vis à vitijs liberari. Oratio ſemper eſt neceſſaria, ſicut & gratia, ſine qua viuere ſpiritualiter non poſſumus. Orare debemus pro gratia, quia gratia eſt qua tantum indigemus. Melius eſt orare quàm legere, tamen in tempore ſuo vtrunque eſt agendum. Orationis vires. Oratio perinde atq; gratia neceſſaria.

De lectione. Cap. III.

LEctio debet eſſe quaſi oratio: & antequam legas, præcedat oratio. Lectio ſacra ignorantiam noſtram erudit, dubia ſoluit, errores corrigit, bonos mores inſtruit, facit cognoſcere vitia, hortatur ad virtutes, excitat ad feruorem, incutit timorem, recolligit mentem, recreat faſtidioſum animum. Et quia non potes continuè orare vel legere, debes aliquid vtile exterius operari: in qua operatione oratio præeat, oratio intercurrat, oratio totum finiat. Oratio vbique ſemper præcedat intercedat, ſequatur. Lectio quantū cómodat.

De operatione. Cap. IIII.

OPerari manibus bonum eſt corpori, deſeruit ſpiritui, ædificatio eſt proximi, & reparatio eſt ſenſus noſtri. Etſi interdum pigri ſumus, tamen perſeuerando vincimus. O quàm deuoti fuerunt ſancti qui ſine intermiſſione orauerūt: quam ſtudioſi, qui nunquam ſacra lectione ſatiari potuerunt: quàm feruentes, qui nunquam frangi laboribus valuerunt. Qui propter deum ſibi aliquam violentiam facit, deus ipſi maiorem gratiam dabit, & citò in virum perfectum mutabitur. Conſuetudo mala per bonam conſuetudinem vincitur. Et bona conſuetudo tandem in naturam vertitur, vt quod primo fuit difficile, poſtea leue videatur, ac facile. Operari manib⁹ quàm bonum.

De choro. Cap. V.

ISta tria, oratio, lectio, & operatio, occurrunt nobis facienda in choro, quia ibi præcipue frequentatur oratio in pſalmis, hymnis, & collectis. Ibi etiam ſacra lectio recitatur in matutinis, in epiſtolis & euangelijs. Nec vnquam deeſt ibi perfecta eruditio, ſi fuerit diligens aduertentia. Ibi loquitur Ieſus nobiſcum cum cantatur, Salus populi ego ſum. & iterum nos loquimur cum Ieſu, cum dicimus, Spes mea domine à iuuentute mea, adiutor in opportunitatibus in tribulatione. Pſa. 70. Ibi eſt operatio bona & perfecta, cum corpore ſtamus, & ore cantamus. Non eſt paruus nec infructuoſus labor die nocteq; frequentare chorū. Non eſt ocioſus qui deuotè orat, immo maximus labor ſe dare ad orationē, cùm orare non libet. Non eſt ocioſus, qui ſcripturas legit, Qui in choro pſallit, ſimul & orat & legit & operatur.

aut legere audit, aut de eis meditatur, aut ruminat. Fit homini chor⁹ paradiſus, ſi incipit delectari in omnibus diuinis ſcripturis.

De vigilijs matutinis. Cap. VI.

Vigiletur in oratione media nocte

OMni media nocte ſtatim vt ſuſcitatus fueris, ſurge alacriter, & præpara cor tuum ad vigilandum & pſallendum domino in lætitia & exultatione. Si non habes deuotionem in choro, pſalle æquo animo, & expecta gratiam domini de cælo. Sæpè dat deus in fine, quod iuſtè ante denegauit. Vult vt laboremus, vult vt patienter expectemus, vult vt gratum nobis ſit & magnum, quod dare diſpoſuit, vult vt cognoſcamus veraciter quòd à nobis nihil boni habemus, ſed totum de ſua gratia & miſericordia nobis confert. Oremus ergo, cantemus & laudemus deum noſtrum qui fecit nos, quia nihil iucundius quàm deum corde & ore laudare. Longe ſit ſomnolentia, longe ſit pigritia, vbi in conſpectu angelorum & coram oculis maieſtatis dei ſtamus.

De meditatione poſt matutinas. Cap. VII.

FInitis matutinis offer teipſum deo in ſacrificium laudis perpetuæ, vt in ſui nominis laude & amore tota die ac nocte te digneris conſeruare. Hoc enim principale opus noſtrũ eſſe debet, ſemper deum laudare, & omnia opera noſtra exteriora, & interiora, parua & magna ad eius honorẽ puro & integro corde agere. Vita angelica eſt chorum cum deuotione & reuerentia frequentare. Nam ibi plures deuoti viſiones angelicas habuerunt, ſæpius in ſpiritu rapti ſunt, frequenter illuminati, dulciter conſolati, & fortiter accenſi ſunt.

De cuſtodia cellæ. Cap. VIII.

FInitis primis vel tertijs ſtudeas te continere à verbis multis & circuitionibus, ſed quanto celerius potes, cellam pete, & aliquid boni exercitij propone, quod tibi per totam diem deſeruiat. Statue firmiter quòd te hodie velis cuſtodire in omnibus moribus & ſenſibus tuis. Habere ſemper pudicos oculos, non curioſos, pauca & vtilia verba. Greſſum maturum, & inceſſum humilem, & in omnibus motibus & ſtatu nihil agere aut prætendere quod cuiuſquam offendat aſpectum. Vbicunque neceſſe fuerit te eſſe, omnibus priuatis prætermiſsis ſtudeas tempeſtiuè venire. Nec aſſueſcas malum vſum, vltimus ſæpius veniendo. Nihil æſtima quod facis, ſi nõ prius feceris quod debes. Eſto igitur vbicunque cum primis alacer & paratus in omni loco & tẽpore ad hoc deputatis. Communia ſemper præpone proprijs & priuatis. Alterius potius quàm propriã ſtudeas facere volũtatem, & omnibus eris dilectus tã deo quàm fratribus. Pauca verba & humile reſponſum habeat os tuũ. Melius eſt tacere, quàm imprudenter loqui. Libẽter ſis in cella: ſi nõ potes, cuſtodi os tuum.

Propoſitũ quolibet die rehouãdum.

De

De exitu ad laborem. Cap. IX.

ANtequam exeas, & poſtquã intraueris cellam, breuem habeas orationem. Noli cor tuũ effundere ad exteriora, ſed diſce manibus operari, & corde orare. Nemo ſtatim perfect⁹ eſt, nec vna die acquiritur virtus & deuotio iſta, ſed quotidiano exercitio, & diligẽti propoſito efficitur homo deuotus & internus.

De obedientia & humili reſponſione. Cap. X.

QVod tibi ſemel inhibetur, ſic ſtudeas dimittere, vt non ſit opus ſecundo. Quod tibi pro bono dicitur, pro bono accipe, & eris ſemper inde melior. Non quæras excuſationem in defectibus, ſed humiliationem cum emendatione. Si vis lucrari ſemper & amari, humilia te, & tace ſuſtinẽs. Virtutes ſemper lætificant, paſsiones mœſtitiam generant. Sacram ſcripturam dilige, libenter in corde lege, & aliquid inde extrahe. Diſce deuotè meditari, cum gemitu cordis orare, & mentem ad deum eleuare.

Ad quid omnia exercitia dirigenda ſint. Cap. XI.

OMnia exercitia ad hoc dirigenda ſunt, vt paſsiones vincantur, vt propria voluntas mortificetur, vt mundus contemnatur, & deus diligatur: vt caro refrenetur, & ſpiritus ad cæleſtia eleuetur: vt omnibus affectionibus mitigatis, puritas cordis & tranquilla mens poſsideatur. Modicum laborabis, & magnam requiem inuenies. Breue eſt tempus peregrinationis noſtræ, ſed præmium noſtrum erit gaudium ſine fine. Multi maiora tolerãt pro mundo, quàm nos pro deo. Multi duriora patiuntur & virilius agunt pro inferno, quàm nos pro cæli regno.

De refugio ad deum ſemper habendo. Cap. XII.

VIriliter age, & confortetur cor tuum, dominus erit tecum Pſa. 26.
in omni tempore & loco. Quære illum, & inuenies: clama, ne ceſſes: ſi moram fecerit, expecta eum, & non morabitur. Dic Abac. 2.
ad eum, Veni domine, & noli tardare, domine ad adiuuãdum me feſtina. Adiuua me Ieſu bone, & ſalua erit anima mea. Seruus tuus ſum ego, da mihi auxilium gratiæ tuæ, & bene mihi citò erit. Domine dignare eſſe mecũ, & ego libenter volo eſſe tecum. Domine propter te incepi, propter te mundum reliqui, propter te patior tentationes iſtas. Propter te ſuſtineo labores iſtos, propter te morior tota die. Propter te exiſtimatus ſicut ſtultus & inutilis homo. Propter te arguor & corripior, propter te ſurgo & canto, propter te ieiuno & vigilo, propter te laboro & ſcribo, propter te cellam cuſtodio, & taceo. Propter te omnia ago & ſuſtineo, quia tu bene dignus es, & largus ad retribuẽdum mihi in tẽpore tibi beneplacito. Domine ſuſcipe ſeruum tuũ in bonum, & non timebo quid faciat mihi caro vel homo. Domine Ieſu eſto refugium meum, & vnicum ſolatium meũ. Eſto tu ſpiritualis

amicus meus, quia omnes amici mei me reliquerũt. Eſto tu ſpes mea, quia ſpes vana in hominibus. Eſto tu gaudium meum & lætitia cordis mei, quia omne gaudium mundi totum inane. Eſto tu dux meus & notus meus & ſocius meus in via hac qua ambulo, quia homines citò deficient & auferentur à me. In te cantatio mea, in te conſolatio mea, in te tota fiducia mea. Sis tu ſalus mea & honor meus, amor meus & dulcedo mea. Da mihi amare crucem tuam, & imitari veſtigia paſsionis tuæ. Scribe vulnera tua in corde meo, & da mihi ex deſiderio ſuſtinere improperia & iniurias vndecunque illatas, & tibi configurari in vita & in morte. Tu mihi viuere ſis, & mori pro te magnum lucrum videatur.

De *meditatione paſsionis Chriſti.* Cap. XIII.

MVlta bona confert paſsio Chriſti frequenter meditata: & quãdocunque aliquid aduerſitatis vel grauitatis extra vel intra occurrerit, tunc ſpecialiter recurrendum eſt ad paſsionem Chriſti, & penſandum quantum dominus ſuſtinuerit pro nobis indignis. Et in hoc debemus conſolari, quia dat nobis de calice ſuo bibere, & vult quòd diſcamus in nobis ſuam paſsionem perfectè ſentire. Modicum confert pœnas Chriſti cogitare, niſi homo velit ſimilia libenter tolerare. Debemusq́ etiam penſare quanta paſsi ſunt ſancti tormenta pro nomine Chriſti.

De *virili confidentia in Chriſto.* Cap. XIIII.

IGitur abiecto timore ſeruili, induere ſpiritum feruoris & dilectionis. Accipe fortitudinem, & induere armaturam dei, vt
Deu. 31 poſsis reſiſtere in die malo. Confide fili, & noli timere, quia ego
Ioſu. 1. tecum ſum, dicit dominus, vt eruam te. Confortare & eſto robuſtus, quia plures nobiſcum ſunt, quàm contra nos. Ego (inquit dominus) ante te ibo, & pugnabo pro te, eroq́ue tecum ad quæcunque perrexeris. Pone ergo totam ſpem tuam in domino, & noli eſſe puſillanimis corde, ſed conſtans & virilis ad omnia.

De *bono cellæ.* Cap. XV.

SIt tibi cella paradiſus, chorus cælum, lectio ſacra cibus. Sit tibi ſilentium amicus, labor ſocius, oratio auxiliarius. In choro ſis ſtabilis & quietus, tibi & deo maximè intentus. In cella aut legens, aut orans, aut operans inueniaris. Ad loca vbi multi conueniunt & loquuntur, non tranſeas. Tene te ſolitarium & ſenties bonum. In labore & communi ſocietate raro aut parũ loquaris. Raro egredere foras: & ſi euocatus fueris, citò reuertaris. Vbicunque eſſe debes, ſine mora venias. Humiles & cõpoſitos mores habeas, & omnes ſenſus tuos ſub diſciplina cuſtodias. Diſcas pro deo pati in omni grauitate & neceſsitate. Non ſis importunus, ſed omnia fac cum tranquillitate. Cum patientia & humili-

tate

tate omnes vinces aduerſantes. Viriliter age, & confortetur cor tuum, & fugiet inimicus.

De contemptu conſolationum externarum. Cap. XVI.

BEatus qui non habet conſolationem in terra. Beatus qui deſpicit omnem conſolationem pro Chriſto. Beatus qui pati ſcit cùm à deo & ab hominibus dereli&tus fuerit. Beatus qui ordinationem dei expectat, & omnia de manu eius accipit. Diſce ſine humano ſolatio viuere, etiam cum copia aſsit cōſolatorum. Fragile & indurabile eſt ſolatium in hominibus confidere, aut nimis de eorum præſentia gaudere, vel de abſentia contriſtari. Nec enim tu diu hic eris, nec illi etiam diu tecum permanebunt. Citò cuncta obliuioni tradentur, & ideo tanquam nihilum & inane omnes res mundi in corde tuo cenſeantur. Sit locus tuus proprius regnū dei & manſio cæleſtis, vbi Chriſtus ſedet in dextera dei patris. Nulla terra, nulla regio, nulla ciuitas tibi placeat aut te alliciat ad videndum, ſed tantum cæleſtis habitatio ſanctorum, vbi ſunt nouem ordines angelorum laudantium deum in ſecula ſeculorum. Amen.

De bona & pacifica vita. Cap. XVII.

SI vis deo dignè viuere, debes teipſum illi reſignare. Pone cor tuum ad quod eſſe debet, tunc pacem habebis vbique. Propone grauiora portare, tunc minora facilius portabis. Diſce in omnibus te vincere, & pacem intus habebis. Quod doleo, hoc volo, & ſic cælum habeo. Cum pacientia & ſilentio maior pax acquiritur. Sapiens eſt, qui bene patiens eſt. Si debeam me ad omnia vincere, tunc oportet me à mortificatione inchoare. Ante omnia mortificatio mihi neceſſaria eſt & bona. Quanuis haberem iſtud vel illud, tamen mihi non ſufficeret. Depone de corde placet & diſplicet, & nihil te vrgebit. Eris quietus ab intra, ſi te non fundis nimis ad extra. Noli ſollicitari de bonis terrenis, ne perdas æterna bona in cælis, quæ chriſtus promiſit amicis ſuis. In patiētia, bona & pacifica vita. Quicquid ſcitur vel habetur nihil eſt, niſi deus ad votum habeatur. Qui omnia paruipendit quæ ſub cælo delectant, poteſt ſupra cælos tollere mentem, & aliquam de cæleſtibus gaudijs capere partem. Heu quomodo poteſt eſſe quod volumus aliquid eſſe? Nil tamen in veritate ſumus, quanuis nobis aliquid eſſe videamur. Quid vis multū conqueri, & hinc inde diſcurrere? Quocunque vadis & venis, non omnia proſpera inuenies. Nam vbiq; occurrit aliquid ad patiendum: & ſi inde neſcis gaudere, oportet te tamen ſuſtinere, & tandem ad pacem te ponere, ſicque in patientia omnia ſuperare. Totum nihil eſt, niſi deſiſtas te ipſum in aliquo quærere. Quandiu hic vixeris, contra te ipſum certare habes, & aduerſarium ſuſtinere. In hoc creſcit meritum, ſi propter

dcum

deum ſuſtines quod eſt tibi moleſtum. Qui pati fugit, pati ipſum ſequetur, quia iſta vita plena eſt defectibus & preſſuris. Quamuis libenter eſſes liber à paſsionibus cunctis, tamen non eſſet ſemper profectus tuus. Patienter ergo ſuſtine, ſi vis deo placere, & multum promereri. Nam totum tibi cedet in bonum, ſi de manu dei accipis omne infortunium tanquam animæ lucrum. Recta via ad cælum, eſt pati propter deum. In humili ſufferentia cognoſcitur virtuoſa vita, & cæleſtis ſapientia, & ſic peruenitur ad æternum paradiſi gaudium. Quod nobis concedat pius Ieſus per ſuæ ſanctiſsimæ mortis meritum, & precioſiſsimæ matris ſuæ ſemper virginis Mariæ ſuffragium. Qui cum patre & ſancto ſpiritu viuit & regnat deus, per omnia ſecula ſeculorum. Amen.

Deo gratias.

Incipit prologus in Dialogum Nouitiorum.

Ioan. 6.

COlligite quæ ſuperauerunt fragmenta, ne pereant. Verbum Chriſti eſt ad diſcipulos ſuos. Cùm enim omnipotens & miſericors dominus de quinque panibus & duobus piſcibus quinque milia hominum ſatiaſſet, iuſsit reliquias fragmentorum colligi, ne perirent. Myſticè autem loquendo fragmenta ciborũ ſunt verba doctorum, & exempla bonorum, quæ a ſtudioſis fratribus frequenter penſari debent, & in libris vel in tabulis tanquam in cophinis ad vtilitatem legentium diligenter inſeri & obſeruari. Hac conſideratione inductus pro nouitijs exhortandis quorundam prædeceſſorum meorum monita & exempla deo iuuante huic opuſculo inſerere cogitaui, quatenus his bonis auditis laudetur altiſsimus deus, à quo bona cuncta procedunt, & multi legentes iſta ad contemptum mundi amplius accendantur.

Verba doctorũ & exẽpla bonorũ, fragmenta ſuntquę colligi oportet.

Explicit prologus. Incipiunt Capitula.

Quòd locutio de deo multum prodeſt nouiter conuerſis. Cap. j.
Quòd meliora ſunt in exemplum trahenda, & deteriora vitanda. Cap. ij.
De laudabili ſtatu religioſorum ſi bene ſeruetur. Cap. iij.
De periculis nouitiorum ex conſortio mundanorum. Cap. iiij.
De ſacerdote tentato, & à deo conſolato. Cap. v.
De iuuene clerico qui relicto ſtudio monaſterium intrauit. Cap. vj.
De matrona quæ filium conuerſum planxit, ſed poſteà ad deum conuerſa gratias egit. Cap. vij.
Quòd potius eſt deo obediendum quàm amicis. Cap. viij.

Inci-

Incipit dialogus Nouitiorũ de contẽptu mũdi. **Nouitius.**

ROgo te pater chariſsime, vt amore Ieſu Chriſti diligentem ad me reſpectum habeas, quæ ſalutaria ſunt edoceas, exceſſus meos ſtrictè corrigas, paſsionibus meis remedia tempeſtiuè adhibeas, & ſi qua exempla bona noſti, mihi etiã imitanda proponas. Idcirco enim mundum & ea quæ in mundo ſunt reliqui, vt in ſtatu religionis plenius diſcam voluntatem dei & faciam, a periculis tentationum ſecurius viuam, & tandem finito huius vitæ ſtadio, æternæ beatitudinis præmia cum fidelibus Chriſti merear adipiſci. Intendo namq; decætero totam vitam ad dei ſeruitium ordinare, & modicum temporis, quod mihi remanet, in religione conſummare. Quapropter paratus ſum omnem ſubire laborem, & tuis admonitionibus acquieſcere, ac ſeniorum obtemperare ſtatutis pro mea ſalute editis & profectu, ſicut nouitium decet, & ſtatus religionis requirit. Scopus monaſticè aggredientium.

Quòd locutio de deo multũ prodeſt nouiter cõuerſis. Ca. I. **Senior.**

LIbenter audio quod dicis, & ſi potero prodeſſe, faciam quod hortaris. Aſsit nunc ſpiritus ſancti gratia, vt eloquar digna, quatenus deo noſtra colloquia placeant, & proximis vtilia fiant. Siquidẽ magna ars docẽdi eſt recta debite proferre, & eadẽ teſtimonijs ſacris confirmare. Cupio autẽ tecum de deo & ſeruis dei aliqua loqui, vt tibi ex auditione ſolatiũ veniat, & mihi meritum ex huiuſmodi collocutione accreſcat. Confido in domino Ieſu, quòd pietas eius non deerit nobis orantibus, qui præſentiã ſuam promiſit de ſe loquentibus affuturã, dicens: Vbi duo vel tres cõgregati ſunt in nomine meo, ibi ſum in medio eorum. Hinc eſt Mat. 18. quòd duobus diſcipulis ambulãtibus in via, & de ſe loquẽtibus, in ſpecie peregrini apparuit, & ait: Qui ſunt hi ſermones quos Luc. 24. cõfertis adinuicẽ ambulantes, & eſtis triſtes? Et dixerũt, De Ieſu Nazareno. Ecce qualiter pius dominus de ſe cõtriſtatis præſentialiter occurrit. Et quia nõ de ſecularibus negotijs, ſed de factis noſtri ſaluatoris loquebantur, idcirco ab eo meruerunt cõſolari, & in diuinis ſcripturis pariter erudiri. Moxq; in amore Chriſti tã vehementer ſunt accẽſi, vt ex dulci colloquio eius mirabiliter illuminati dicerẽt: Nónne cor noſtrũ ardẽs erat in nobis, dũ nobis loqueretur in via, & aperiret ſcripturas? Sicut autẽ bona colloquia accẽdũt corda piorũ in amorẽ cæleſtiũ, ac germinare faciũt opera virtutũ, ſic vaniloquia corrũpũt bonos mores, & gratiã dei perdũt, deuotionẽ extinguũt, conſcientiã maculãt, & alios ſcandalizant. Oremus ergo ad dominum, vt illuminet vultum ſuũ ſuper nos, & cuſtodiat nos ab omni opere malo, & ſermone ocioſo. Quid colloquia bona, quid mala efficiunt.

Sedea-

Luc.10. Sedeamus cum Maria Magdalena ad pedes Ieſu ad audiendum verbum illius, quod poteſt ſaluare animas noſtras, & in omnibus
Iaco. 2. actibus noſtris ad beneplacitum dei tendamus.

Nouitius.

CONfortaſti me, & inſtruxiſti verbis optimis & exemplis. Vtinam cuſtodiam vias meas, vt non delinquā in lingua mea. Vtinam dirigantur omnes viæ meæ in conſpectu dei mei ſemper. Sed non pigeat te ad interrogata mea reſpondere. Dic quæſo, quomodo poteſt quis ad perfectum ſeculi contemptum venire, & verus Chriſti diſcipulus effici? Video namque multos ſeculum relinquere, & poſtea tamen ad ſecularem vitam redire. Alios etiam conſidero habitum religionis aſſumere, ſed à priſtino feruore languere. Cum alijs eccleſiam intrant, ſed deuotionis gratiam non deguſtant. Quoſdam etiam intueor ad exteriora defluere, & paulatim ad noxiam libertatem declinare. Rogo te, non me patiaris à via perfectionis exorbitare, ſed quid cauendum ſit, quídve tenendum, doceas euidenter.

Quòd meliora ſunt in exemplum trahenda, & deteriora vitanda. Cap. 11. *Senior.*

BOnus diſcipulus paratus eſt acquieſcere magiſtri ſui cōſilio, nec quicquā temere contra eius ſentētiam agere præſumit. Sic ſeruat humilitatem, implet obedientiam, meretur gratiam, tenet pacem, cuſtodit cōſcientiam, & auget ſibi gloriam. Qui enim aurem ſuam præbet ſapientiæ & doctrinæ in principio, non poterit de facili errare, ſed gaudebit de beato fine, breui labore tranſacto. Tantoque plus proficiet in virtutibus, & ſapientior erit, quanto humilius ſuperioribus ſe ſubmittit. Nam arbor quæ in altum creſcere debet, oportet quòd radices mittat in imo, ne cadat. Non ergo paueas repentino timore, ſed in deo ſtatue fiduciam firmam, relinque propriam voluntatem, & ſubijce te in vera humilitate. Dominus erit in latere tuo, qui protegit gradiē-
Prou. 2. tes ſimpliciter, & humilibus ſua ſecreta reuelat. Vt autem melius
Mat. 11. perſeueres in bono, a melioribus viuendi accipe normam, à doctioribus inueſtiga ſapientiam, ab expertis quære conſilium, & cum deuotis tracta ſermonem. Si autem videris quoſdam à via veritatis errare, & retro poſt Satanam abire, noli pereuntes imitari, ſed bonos & feruentes ſtudeas ſemper æmulari. Quære cum paucis ſaluari, qui per anguſtam portam intrant ad vitam. Nam
Matt. 7. Chriſto teſte, lata & ſpatioſa eſt via quæ ducit ad perditionem, & multi ſunt qui intrant per eam. Væ eis qui à domino deo recedunt & redeunt in Aegyptum, hoc eſt in hunc mundum peccatis tenebroſum, vt paſcant carnem ſuam cito morituram. Beatus autem homo qui metuit dominum, & in lege eius meditatur die ac no-

ac noćte, vt ambulet in vijs eius. Attamen pius dominus non deſerit ſuos, ſed ſicut bonus paſtor conſolatur oues ſuas, quæ vocem eius audiunt, & ſequuntur eum vſque ad mortem, eligentes magis mori in bello tentationum, quàm peccato conſentire, vel turpiter ad ſeculum redire. Talibus enim dicit: Nolite timere puſillus grex, quia placuit patri veſtro dare vobis regnum. Quid timendum ſub tali paſtore viuere, pro æterno regno militare quod ipſe dare promiſit? Et quidem faciet quod promiſit. Nec ſolum gaudia futura pro contemptu mundi promiſit ſe daturum, ſed etiam in præſenti dat ſeruientibus ſibi conſolationem ſpiritusſancti, quæ longè melior eſt & ſuauior quàm omnis lætitia mundi. Nam ſæpè orantibus deuotionis gratiam infundit, & in lege dei meditantibus lumen intelligentiæ aperit, vt guſtata ſuauitate ſpiritus, caro vileſcat & mundus. Vnde perfećtè huic ſeculo renunciantibus dominus ait: Omnis qui reliquerit domum vel fratres aut ſorores, aut patrem, aut matrem, aut agros propter nomē meum, centuplum accipiet, & vitam æternam poſsidebit. Sed quia multi vanas conſolationes quærunt, & ad exteriora ſe conuertunt, idcirco deuotionis gratiam non ſentiunt, nec cæleſtem illuminationem accipere merentur. Eſt ergo tutiſsimus ſtatus placendi deo, & meritorius amplioris gratiæ & gloriæ, fugere mundum, amicos relinquere, temporalia contemnere, arćtiorem vitam aſſumere, proprijs renunciare, ſub obedientia viuere, laboribus inſiſtere, vigilijs & ieiunijs carnem macerare, lećtionibus & orationibus incumbere, contra tētationes & vitia quotidie certare, præſentia faſtidire, æterna deſiderare, gratiam dei inſtanter quærere, inuentam ſollicitè cuſtodire, viliter de ſeipſo ſentire, alijs libenter obſequium impendere, ſoli deo optare placere, ſine querela inter fratres niti cōuerſari, & in ſanćto propoſito, ac proficiendi deſiderio firmiter perſeuerare. Hæc ad verum Chriſti diſcipulum pertinent, hæc ſeruum dei ad cæleſte regnum indubitanter perducunt. Vnde benignus magiſter elećtis diſcipulis ſuis, Vos, inquit, eſtis qui permanſiſtis mecum in tentationibus meis. Et ego diſpono vobis ſicut diſpoſuit mihi pater meus regnū, vt edatis & bibatis ſuper mēſam meā in regno meo.

Luc. 12. Mat. 19. Via tutiſſima ad placendū deo. Luc. 22.

Nouitius.

PLacent quæ dixiſti. Ex his namque verbis confortatus ſum in domino, & in ſpem vitæ æternæ, pro qua laboro, lætus reſpiro. Non enim ſunt condignæ paſsiones huius temporis ad futuram gloriam quæ releuabitur in nobis. Et verè qui deo fideliter ſeruiunt, & modo bene habent, & in futuro maiora percipient. Omnia enim cooperantur elećtis in bonum tam præſentia quàm futura. Quapropter precor tuam clementiam, vt vacillan-

Rom. 8. Ibidem.

tem animam ſacris eloquijs confirmes, & ſi qua bona exempla de alijs noſti, mihi etiam libenter exponas. Quanuis enim multa præclara facta de veteribus ſanctis audiui, opto tamen bona noua audire de modernis. Veruntamen cauſas a ſpirituali profectu tardantes prius mihi aperi, vt inimici fraudes cauere, & calles iuſtorum valeam inoffenſo pede tranſire.

De laudabili ſtatu religioſorũ, ſi bene ſeruetur. Cap. III. Senior.

[Monachorum cõditio, nobilis ac ſancta, ſi quidem ſeruetur.] Status religioſorum magnus & ſanctus eſt ſi bene ſeruetur, ſi quiſque ſic viuat vt regula docet, & habitus demonſtrat: ſed non eſt ideo frater ſecurus & ſpiritualis mox cenſendus, quòd cum bonis ambulat, & ſacras lectiones frequenter audit, & bene cantat, ſed quia toto corde nititur implere quod promiſit, & facit quod debet. Quòd ſi ex fragilitate excedit quandoq;, aut aliqua tentatione vincitur, vel paſsione mouetur; citò ſe corrigere ſtudeat, & multũ doleat, reum ſe cognoſcat, nec excuſando culpam augeat, ſed ad petendam veniam ſponte ſe humiliet, vt deus ignoſcat. Pius enim dominus quanuis offenſus ſit & contẽptus, fletibus & precibus confitentium cito placatur, ſicut Dauid ſan-
[Pſal. 50.] ctus pœnitẽdo teſtatur: Cor contritum & humiliatum deus non
[Phil. 3.] deſpicies. Igitur magno conamine ad anteriora te extende, quæ retro ſunt & huius mundi obliuiſcere, nec ad remiſſos & infirmiores reſpice, ſed ad quid veniſti, & quid te agere oportet, attẽde. Nam qui proficere vult, omni die incipere debet, nec vllum laborem abhorrere, nec aliquod tempus ocioſè præterire. Non igitur longos dies, nec annos plures in religione computes, nec de dignitate ordinis glorieris, nec loci amœnitate delecteris, ſed quàm longè adhuc à veris virtutibus diſtes, penſa, & in quantis
[Gala. 6.] vitiorum ſordibus iaceas, diligẽter pertracta. Nam qui ſe aliquid eſſe putat, ipſe ſe ſeducit. Per elationẽ quippe gratia Chriſti perditur, & bona diu quæſita citius euelluntur. Igitur occulta ſuper te iudicia dei metue, omnia opera tua diſtrictè diſcute, altiora noli quærere, nec curioſa rimari, ſed quæ tibi præcepit deus, co-
[Eccl. 3.] gita ſemper. Et quandiu in corpore peccati manes, non ſecuritatem à tentationibus, non requiem à laboribus tibi audeas polliceri, ſed ſicut ſtrenuus miles certa contra vitia, & donec accipias coronam gloriæ, ſcutum patientiæ in omni tentatione & anguſtia corde firmiſsimo tene, vt cum Apoſtolo Paulo dicas mortis
[2. Ti. 1.] articulo imminente: Bonum certamen certaui, curſum conſummaui, fidem ſeruaui, de reliquo repoſita eſt mihi corona iuſtitiæ, quam reddet mihi iuſtus iudex. Et quidem dominus noſter Ieſus Chriſtus non miſit Apoſtolos ſuos ad quærendum honores tẽporales & commoda carnis, ſed ad crucem portandam, & propriæ voluntatis libertatem abnegandam. Vnde ſequaces ſuos horta-

hortatur dicens, Si quis vult venire poſt me, abneget ſemetipſum, & tollat crucem ſuam, & ſequatur me. Indue ergo armaturam dei, & ſta in præparatione pugnæ, quoniam multi bellantes aduerſum te, caro, mundus, & diabolus, qui non ceſſant impugnare die ac nocte innocentes, & Chriſto ſeruire volentes. Sed ne timeas eos nec audias, neque credas eis, nec conſentias ſuggeſtionibus eorum pulchris & fictis, quoniam in dolo tecum loquuntur, vt capiant & decipiant, atque a deo elongent, & ad omne malum finaliter perducant. Quapropter vigila in orationibus, & aduerſus inſidias diabili diuinum flagita humiliter quotidie auxilium, & fratrum expertorum acquieſce cõſilio, ne tentatio tibi dominetur, & mundus rurſum te illiciat & inuoluat. Habeto igitur in mente quod in Apocalypſi ad conſolationem militum Chriſti in ſeculo pugnantium legitur, Qui vicerit, faciam illum columnam in templo meo, & dabo ei edere de ligno vitæ quod eſt in paradiſo dei mei. Mat. 16. Apoc. 3.

Nouitius.

SIcut iam ſupra ad emendationis ſtudium & perfectæ mortificationis agonem me animaſti, ita nunc pericula à bono incepto retrahentia, & ad ſecularia deſideria inuitantia, ad cautelam mihi planius deſcribe. Dolendum enim vehementer, cum quis labitur in teporem, refugiendo parui temporis laborem: ſed magis deflendum cum aliquis relicto dei timore reuertitur ad ſeculum, diaboli ſequendo inſtinctum, ſicut infelix Iudas fecit, qui propter pecuniæ quæſtum reliquit Chriſtum, & cum phariſæis iniit cõſilium, ac tandem peruenit ad laqueum, miſerabiliter finiendo vitam præſentem, & mortem incurrendo ſempiternam. Aperi ergo os tuum, & denuda dolos ſerpentis antiqui, qui ſub ſpecie boni decipit multos, vt ſæpe probaſti.

De periculis nouitiorũ ex cõſortio mundanorũ. Cap. IIII. Senior.

SVnt multa quæ impediunt incipientes, ſunt plura que retrahunt proficientes, ſunt verò valde pauci qui ad perfectionem perueniunt, & omnem difficultatem per vitæ meritum tranſcendunt. Quidam namque feruenter incipiunt, ſed orta tentatione à propoſito ſancto reſiliunt, & ad priſtina vitia relabũtur. Et quia deum purè non quærunt, nec integrè ſe reſignant, tot obſtacula inueniunt, quod tentamenta eis occurrunt. Hi enim ignorãt aut obliti ſunt quod elegerunt, quia pro deo & pro anima ſua certare atq; pati aduerſa venerunt, ſicut dominus apertiſsimè dicit: In mundo preſſuram habebitis, ſed cõfidite, ego vici mundũ. Quomodo? Per tolerantiam videlicet alienæ malitiæ, & perſeuerantiam in ſtatu bonæ vitæ. Multi enim ſic deo ſeruire volunt, tanquã nihil grauitatis paſſuri, ſed cum omni iucũditate ſint hic vi- Ioã. 16.

cturi. Sed qui talia quærunt, terrena adhuc ſapiunt, & religioſorum certamina non nouerunt. Vtinam recaleſcant, & per fructum boni operis ſe exerceant, ne per proprium commodum decepti æterna præmia perdant. Studeas ergo ad ſufferẽtiam laborum & dolorum te præparare, quatenus in futuro cum Chriſto æternaliter gaudere, & cum triumphatoribus mundi in cælo coronari merearis. Ad cautionem igitur tuam animaduerte quæ dico. Si non vis decipi in via domini, ſi intendis proficere, & in bono perſeuerare, fuge conſortia hominum ſecularium, caue occaſiones tentationum, vt non videas nec audias quæ mundi ſunt, ne corpore aſſociatus eis, etiam mente inquineris. Vilipende honores, diuitias & voluptates, quæ ſeducũt amatores ſuos, nec vnquam ſatiant poſsidentes. Qui enim volunt diuites fieri in hoc ſeculo, incidunt in laqueũ diaboli, & in deſideria multa, de quibus non poterunt ſine magna gratia dei liberari. Hæc autẽ tria vitiã prædicta foueæ ſunt & radices omnium peccatorum. Vt ergo melius vincas, & tutius viuas, nec venenoſi ſerpentis morſibus intereas, qui mille modis inſidiatur animarum ſaluti, fuge, tace, quieſce, abſcondere, elongare. Ama neſciri, diſce mori, luge præterita, ſperne præſentia, meditare futura. Hæc breuis regula maneat in memoria tua, & docebit te vincere omnia terrena. Relinque etiam notos & amicos, parentes & vicinos, vt Chriſtum inuenias, & angelorum ſocius poſtmodũ fias. Beatius eſt tibi vt elongatus innocenter viuas, & ſolus ſalueris, quàm cum multis lupis & draconibus diſcumbendo & canendo pericliteris. Nam raro diu bonus permanebit, qui ſecularibus perſonis libenter ſe immiſcet. Cito quoque deuotionẽ ſuam perdit, qui ſolicitè eam non cuſtodit, ſed varia amicorum ſolatia petit. Lumen in lucerna clauſum, fulgorem ſuum retinet & ardorem: extra verò poſitum & eiectum leui flatu extinguitur & tenebreſcit. Quòd ſi omne rarum charum cenſetur, tanto erit quis deo charior, & hominibus reuerentior, quanto rarius foris videtur. Et ſi omnibus religioſis & deuotis excurſus nociuus eſt, & occupatio interdicitur ſecularis, præcipuè tamen iuuenibus & nouellis nocet viſitare amicos ſeculares, ac patriam requirere natiuã quam reliquerunt. Noli ergo affectare familiaritatem extraneorum qui habitum geris deuotorum, ſed per contemptum mundanorum diſce ſcandere ad ſocietatem ciuium ſupernorum. Quid ad te de ſtatu mundi ſcire, nouos rumores inquirere, & talia friuola audire, vnde poſtea cogaris phantaſticari, & vix queas orando ac gemendo & legendo expellere ea de corde? Quidam ſub ſpecie pietatis inducti ſunt ad conuertendum amicos & cognatos, & dum inter illos morari non timuerunt, inimici fraude circunuenti

[Margin notes: 1.Ti.6. — Honores, diuitiæ ac voluptates ſeculi, omnium peccatorum radices. — Nota ſimile.]

uenti ſuum propoſitum infregerunt. Oportet namq; quòd valde fortis ſit & bene fundatus in virtutibus, atque in omni actione & locutione incedat circunſpectus, qui fructificare debet in populo, & abſque periculo conſcientiæ conuerſari in ſeculo. Et zelus quidem animarum laudãdus eſt, ſi ſit diſcretus, rectus, purus, nullaque vanitate infectus, qui raro inuenitur in nouellis, & nondum plenè mortificatis. Quid enim proderit homini ſi totum mundum lucretur, & ſeipſum perdiderit? Dilige aliorum ſalutem, ſed tuum caueto periculum. Non eſt præbendam perdere, aut corrigiam amittere, animam periculo exponere, aut votum frangere, vel à ſancto propoſito reſilere. Tutiora loca inermibus & infirmis ſunt quærenda. Arduum enim nimis in ſeculo continenter viuere, & immunem ſe à peccato conſeruare. Dauid vir ſanctus fortis & armatus cum perſecutionem à Saul rege pateretur, ad tutiora loca in deſerto cum ſuis militibus aſcẽdit, ibidem latuit, donec ſæuitia hoſtis ceſſaret. Et tu ergo longè ab amicis & ſecularibus hominibus diſcede, ne peccatis prauorum inuoluaris, & poſt caſum inopinatum plangas te erraſſe, & pœniteat bonis conſilijs non credidiſſe. Siquidem tenellus flos citò manu capitur, tactu læditur, & facillimè ſpina perforatur. Sic imperitus iuuenis & nouiter conuerſus, niſi fugiat & recedat à ſocietate mundana, incẽdetur celeriter igne carnalis concupiſcentiæ, & inquinabitur pice lubricalis vitæ, diſcurrendo per mortifera itinera gulæ, luxuriæ, auaritiæ, ſuperbiæ & inuidiæ, velut equus effrenis ſine timore, & tanquam inſenſatus ſine ratione. Si enim vix potes tentationibus reſiſtere occaſione remota, quid in medio laqueorum præſumis mens infirma? Ecce alij precibus, alij promiſsionibus aggrediuntur animum iuuenilem, laudant corporis formam, ſuadent incolere patriam, & augmentare progeniem, nec debere parentes relinquere, quos deus præcepit ore ſuo honorare. Sicque verbis pulchris & humanæ ſapientiæ cantilenis melodizant auribus pudicis, donec moueant arbuſculam deo adhærere cupiẽtem, ſi fortè audiat & acquieſcat amicorum conſilijs, & ſecum abducant incautum ad ſeculum, qui iam mentis pedem leuauit ad cælum, & propoſuit incunctanter intrare monaſterium, ac dei ſe facere ſeruum, propter ſummæ beatitudinis promiſſum. Alij etiam viceuerſa duris increpationibus, crebris irriſionibus, & mordacis linguæ ſtimulis prouocant innocentem, ac humiliter incedentem nominant hypocritam, amentem. Quid tu (inquiunt) infatuate prætendis, quòd amicos deſeris, & bonos dies contemnis? An tu ſolus ſanctus eris, & ſolus regnum dei intrabis? Putas nemo bonus erit & deo placebit, niſi ita fecerit & ierit ſicut tu facis & tranſis? An ſoli monachi, & tui

Mat. 16.

1. Reg. 27.

ſimiles ſaluabuntur? Deſine deſine miſer, quia non vales perficere quod cœpiſti. Nónne vides quam multi à religioſitate iſta receſſerunt, & quàm pauci ibidē perdurarunt? Mane nobiſcum, reuertere ad amicos, eſto lætus ſocius, fruere bonis conceſsis, deus erit propitius. Hæc & his multa ſimilia dicere conſueuerunt ſapientes mundi, inimici crucis Chriſti, vt decipiant ſimplices, & peruertant a via iuſta Chriſtum ſequi volentes. Contra quos di-
Pſ. 118. cendum eſt cū propheta in pſalmo: Mihi autē adhærere deo bonum eſt, ponere in domino ſpem meam. Et item, Narrauerūt mihi iniqui fabulationes, ſed non vt lex tua. Caueas ergo tibi à ſibilis ſerpentum, quoniā ſubuerſores ſunt tecū, & diabolus eſt princeps eorum. Quem enim diabolus per ſe vincere non poteſt, nec defraudare, illum per ſatellites ſuos peruertere quærit, aut blanditijs irretire, ne ſeculum relinquat. Nam mūdus ſcit tot dolos & nequitias, tot inuentiones cōfingit, & rixas habet, vt nemini pax tuta ſit, nec firma fides, & vix aliquis euadere poſsit innocuus, niſi ſegreget ſe ab hominum turbis, & Ieſum quærat, vt euangelium docet, in locis deſertis. Exi ergo cito cum Abrahā patriarcha de terra tua, & de cognatione tua, & de domo patris tui, & veni in terrā ſanctam, id eſt monaſticam vitam, & laudabilem in Chriſto congregationem, vt audias legem vitæ & diſciplinæ, & ſeruias domino deo tuo fideliter omnibus diebus vitæ tuæ, donec finito laboris tui certamine, æternum regnū accipias, vbi in conſpectu dei & ſanctorum cum angelis ſanctis ſemper exultes. Noli retro reſpicere cum vxore Loth, neque maneas in Sodoma carni ſeruiendo, ſed ſalua te in montibus, ſuperna quærendo: & angelicum ducatum per obedientię viam humiliter ſequere, vniuerſas propriæ voluntatis affectiones pro deo mortificando. Fuge cum ſancto Helia à facie Iezabelis peſsimæ mulieris, & perge in ſolitudinis ſecretum, perpetuæ continentiæ ſeruando propoſitum, donec in curru igneo poſt turbinem ſeculi leueris in cælum. Perſeuera etiam cum beato Samuele in tabernaculo fœderis coram arca dei, in habitu religioſo deuotè ac reuerenter domino miniſtrando, vt audias vocem dei loquentis de excelſo, cæleſtium conſolationum libamenta prægustando, ac tandem pleniſſimè his domini verbis conſoleris in morte: Euge ſerue bone & fidelis, quia in pauca fuiſti fidelis, ſupra multa te cōſtituam, intra in gaudium domini tui. Eſto igitur fidelis vſque ad mortem, & dabitur tibi corona vitæ. Quam nemo meretur dignè accipere, niſi qui legitimè certauerit, & vſque in finem perſeuerauerit in virtute. Sed vt iam dicta factis comprobem, etiam exempla perſeuerandi tibi deſcribam.

De ſacerdote tentato, & à deo conſolato. Cap. V.

Erat apud nos ſacerdos quidam Alardus nomine cupiens ſeculo renunciare, & canonicæ religionis habitum acceptare. Sed antequam inueſtitus eſſet, tentator affuit ad memoriam ei priores ſeculi delicias reducens, quibus diu prodige vtebatur; cœpitque triſtari vehementer, quia parentes & amicos reliquiſſet, & iam inter alienos tanquam exul à patria ſua viuere deberet deſolatus. Triſtitia igitur ſuborta, ſecuta ſunt & alia non pauca grauamina veluti tonitrua dura. Nam tædium loci & difficultatem ordinis hoſtis ei incuſſit malignus, & quàm bene poſſet viuere in partibus ſuis, & multis æque prodeſſe amicis. Hæc enim ſunt fraudulenti ſerpentis iacula, quibus ſæpè nouitiorum corda nititur vulnerare, vt à ſancto propoſito eos reſilire compellat. Sed deo miſerante dum adhuc ſacerdos ſtaret in acie certaminis, lux cæleſtis conſolationis emicuit, & totam nebulam mundanæ triſtitiæ diſsipauit. Itaque ſpiritu dei contra diabolicas immiſsiones redaccenſus & confortatus, cœpit intra ſe cogitare ad quid veniſſet, & ſolerti ratione in propoſitum iam arreptum perpendens virili animo ſeipſum erigebat dicens. Ecce deo prouidente hunc locum emendationis gratia ſpontè ſupplex intraſti, nunc multo plura pro tuis neceſſarijs inueniſti, quàm pridem in ſeculo reliquiſti. Paucos amicos propter Chriſtum poſtergaſti, Sed iã plures ſpirituales fratres maiori charitate tibi coniunctos pro carnalibus recepiſti. Cuncta quæ ad vſum huius monaſterij pertinent, tua ſunt, ac tecum diuiduntur in charitate. Alij pro te laborant, alij pro te orant, alij pro te legunt, alij ſcribunt, nemo hic ociatur, nemo propria poſsidet, omnia in commune conferuntur. En tot habes hic ſeruitia, quot ſunt clauſtri officia cum vniuerſa familia. Quid ergo habes conqueri, aut quid times deo libero corde ſeruire? Subijce te incunctanter ſuauiſsimo iugo Chriſti, tolle ſuper te onus domini leue, obliuiſcere populum tuum, & domũ patris tui, vt pro paruis magna recipias, pro temporalibus æterna, pro vanitatibus huius ſeculi glorioſiſsimũ regnum dei, quatenus cum Paulo apoſtolo veraciter proloquaris: Tanquam nihil proprietatis habentes, & omnia in communitate poſsidentes. Hæc & ſimilia eo cogitante, & ſanctorum patrum veſtigia per ſingulos dies conſiderante, confortatus eſt in melius animus ſacerdotis. Et poſt probationis tempus habitu regulari indutus eſt, atque anno completo ſolenni voto profeſſus. Qui poſtmodum in ordine annis triginta laudabiliter viuens, in bona ſenectute obdormiuit in pace.

De iuuene clerico qui relicto ſtudio monaſterium intrauit.
Cap. VI.

Adoleſcẽs quidã à ſtudijs ad monaſterium deſciuit.

FVit quidam iuuenis ſcholaris primæuæ ætatis flore vigeſcẽs, qui ſtudio literarum deditus Dauentriæ, nonnunquam a cõſtudentibus ſocijs & promotis, ad ſtudium Pariſienſe inuitabatur promiſsis & donis. Sed quorundam deuotorum conſilio ab hac intentione reuocatus eſt, & informatus ne ſe periculo daret deſiderio altioris doctrinæ. Interea accidit, vt duo germani fratres conſodales eius corpore & ingenio habiles de ſchola Dauentrienſi verſus Pariſios ſe transferrent. Cumq́; paruo tempore ibidẽ in ſtudio ſtetiſſent, vno die ambo defuncti ſunt. Sed & alij quidam ex ſtudentibus ad magiſterium promoti, poſt multas expenſas & diuturnos labores, cum cœpiſſent ſcientia & fama clarere, ex hac luce repentè ſunt ſubtracti. Audiens hoc præfatus iuuenis de ſuis coætaneis ſtudentibus, compunctus eſt amplius, atque in breui valedicens ſcholaſticis rebus, diſcipulus Chriſti inter regulares effectus eſt.

De matrona quæ filium conuerſum planxit, ſed poſtea ad deum conuerſa gratias egit. Cap. VII.

MAtrona quædam diues & ſecularis filium vnicum habuit tenerè dilectum, ætate & ſcientia ac moribus adornatum. Hic cæleſti inſpiratione afflatus elegit deo potius humiliter ſeruire, quàm in ſeculo paternis bonis tranſitorie frui, & mercari. Receſsit ergo ab aſpectibus amicorum longius, petiitque monaſterium regularium ad famulandum domino ſecretius & perfectius, cunctis mundi retinaculis abdicatis. Quem mater vidua ſubſecuta precibus ac lamentis ſtuduit reuocare, ſed minimè valuit. Illa igitur ad ſua abeunte, & in mœrore graui exiſtẽte, contigit in eadem ciuitate caſus infauſtus, vt cuiuſdam potentis diuitis filius ab altero ſeditiosè percuſſus plangeretur extinctus. Quo audito, matrona rem geſtam exhorruit, & ad ſe tandem reuerſa alienis periculis docta, propriam triſtitiam temperauit, atque ſemetipſam redarguit dicens. Quàm bene tibi accidit, vt hoc de filio tuo non audias, nec decætero formides: Nónne tutius in monaſterio deo ſeruit, quàm apud te in ſeculo periret? Ex illa demum die ad bonitatem dei conuerſa gratias maximas egit, nec vltra filium quaſi amiſſum planxit, ſed de eius conuerſione ſummopere gaudebat, fratres regulares ſpecialiter dilexit, hoſpitio ſæpius recepit. Et hoc mihi in menſa ſua recitauit.

Nouitius.

GRatanter audio quod dicis, & ſpero quòd mihi proficiet & multis. Satis dolendum quòd multi parentes ita inordinatè filios ſuos diligunt, quòd magis eos ſeculo nutriunt quàm deo, quòd plus cupiunt illos diuitijs ac honoribus ſublimari, quam virtutibus & bonis moribus pollere. Heu quòd non recogitant

quam

quàm ſubitò mors filios à parentibus ſeparat, nec vllus hominum quantumcunque diues vel nobilis fuerit, poterit ſemetipſum aut aliquem amicorum à mortis lege liberare, ſed oportet nos omnes ante diſtricti iudicis tribunal præſentari, vt referat vnuſquiſque prout geſsit in vita, & recipiat pro qualitate meritorum ſuorum irreuocabilem ſententiam, æternam ſcilicet gloriam vel pœnam.

Quòd potius eſt deo obediendũ, quàm amicis. Cap. VIII. *Senior.*

RECtè ſentis pro tua ſalute. Nam qui deo ſeruire ſtatuit, debet ei potius quàm parentibus obedire. Hinc eſt quòd veritas ſequentibus ſe diſcipulis ait: Qui amat patrem vel matrem plusquam me, non eſt me dignus. Non ergo audiendi ſunt, qui propter ſolatium amicorum ſuadent in ſeculo manẽdum, ſed illi potiſsimùm imitandi ſunt, qui propter amorem Chriſti elegerũt ab amicis elongari, quatenus deo liberius ſeruiant, deuotius ei inhæreant, & frequentius pro amicis exorẽt. Vnde ſi viæ dei voluerint aduerſari, & ingreſſum religionis impedire, vitandi ſunt & relinquẽdi. Nam & omnium religioſorum legifer & magiſter Ieſus Chriſtus dominus noſter formam perfectę abrenunciationis oſtendit, cum dicit: Si quis venit ad me, & non odit patrem ſuum & matrem, adhuc autem & animam ſuam, non poteſt eſſe meus diſcipulus. Attende quòd non dixit dominus, quære primũ an placeat parentibus vel amicis, ſed hoc ſatage facere, quod mihi noueris maximè placere. Dimitte ergo mortuos ſepelire mortuos ſuos, tu autem ſequere me, & quære primum regnũ dei, & iuſtitiam eius. Habebis enim theſaurum in cælis, ſi renunciaueris omnibus terrenis. O quàm ſtolidi ſunt & cæci, qui pro vili & breuiſsimo delectamento carnis, negligunt quærere æterna gaudia cæli, qui nunc formidãt ſubire ſacri ordinis diſciplinam, & non ponderant inextinguibilis ignis perpetui flãmam. Ah nimiũ differt humilis habitus monachorũ, & larualis aſpectus dæmoniorũ. Valde diſſonant inter ſe deuotus cantus religioſorum, & intolerabilis planctus dãnatorum. O ſi ſcirent donum dei, & guſtaſſent quàm ſuauis eſt dominus, & quàm iucundũ eſt cæleſti domino ſeruire, libenter terrena cuncta relinquerẽt, quæ nec diu tenere valent, & ad religionis ſtatũ conuolarent, per quẽ recto itinere ad cælũ conſcenderent. Vnde pius dominus puſillos corde cohortatur, ne præcepta ſalutaria in ordine perhorreſcãt, ſed potius cum omni humilitate obedientiæ iugum ſuſcipiant, dicens: Tollite iugum meum ſuper vos, & diſcite à me quia mitis ſum & humilis corde, & inuenietis requiem animabus veſtris. Quam nobis preſtare dignetur Ieſus Chriſtus Mariæ filius, qui regnat deus per omnia ſecula ſeculorum. Amen.

Luc. 14.
Matt. 8.
Matt. 6.
Mat. 11.

Incipiunt Capitula libelli qui dicitur Doctrinale Iuuenum.

De commendatione ſacræ ſcripturæ. Cap.j.
De differentia clerici & monachi. Cap.ij.
De theſaura eloquiorum diuinorum. Cap.iij.
De bonis ſcriptoribus librorum. Cap.iiij.
De firma cuſtodia librorum. Cap.v.
De ornatu clauſtri bene fundati. Cap.vj.
De indocto clerico ſine ſacris libris. Cap.vij.
De cantu eccleſiæ in hymnis & pſalmis. Cap.viij.
De feſtis Chriſti, & reliquijs ſanctorum. Cap.ix.
De moribus humilis fratris, & vitijs ſuperbi & pigri. Cap.x.
De abnegatione ſui & omnium rerum. Cap.xj.
De deſiderio cæleſtium gaudiorum. Cap.xij.

De commendatione ſacræ ſcripturæ. Cap. I.

Fili à iuuentute tua excipe doctrinam, & vſque ad canos inuenies ſapientiam. Igitur ante omnes artes diſce ſacram ſcripturam legere, & rectè intelligere, firmiter credere, bene ac iuſtè viuere, vt ad vitam æternam poſsis Chriſto fauente fœliciter peruenire. Nam ignorantia diuinæ legis mater eſt erroris, & ianua mortis, priuatio honoris, virtutis & ſalutis. Verbum autem dei & doctrina Chriſti lumen vitæ, ſalus mundi, porta cæli, cibus animæ iucunditas cordis deum ſuper omnia amantis. Dicit quidam deuotus monachus factus. Hoc eſt neſcire, ſine Chriſto plurima ſcire. Si Chriſtum bene ſcis, ſatis eſt ſi cætera neſcis, noxia nempe tibi. Nil ergo ſacræ ſcripturæ præponendum, nil Chriſto ſuper-
Ioã.10. ponendum, nil illi coæquandum, qui dicit, Ego ſum oſtium ouium: per me ſi quis introierit, ſaluabitur. Et iterum, Ego ſum via veritas & vita. Nemo venit ad patrem, niſi per me. Nemo venit ad cælum, niſi per me. Nemo liberabitur ab inferno, niſi per me. Vnde ſanctus Petrus contra Iudæos libera voce clamat & dicit. Non eſt aliud nomen ſub cælo datum hominibus, in quo oportet nos ſaluos fieri, niſi nomē domini noſtri Ieſu Chriſti filij dei.

De differentia clerici & monachi. Cap. II.

Ibidem. Oves meæ vocem meam audiunt, ait dominus. Ille vocē Ieſu audit, qui mundum ſpernit, carnem domat, diabolo reſiſtit, & vitia ſua vincit, & Ieſum ex toto corde ſuo diligit, & pro poſſe ſequitur. Eſt magnum vitium in ſcholis loqui incongruè Latinum, ſed maius eſt vitium corā angelis offendere quotidie deum pecca-

peccatis, nec inde dolere. Eſt etiam magnum vitium apud logicos neſcire ſoluere argumentum, ſed maius eſt vitium apud monachos frangere ieiunium & ſilentium. Eſt magna confuſio apud rhetores titubare in lingua & verbis, ſed maior eſt reprehēſio apud deuotos cantores errare in hymnis & pſalmis, nec attendere ad ſenſum verborum in ſcripturis. Dicitur quod ſcientia non habet hoſtem niſi ignorantē, & conſcientia nō habet acriorem arguentem, quàm ſeipſam male regentem. De nullo magis conqueri & indignari habes, quam de teipſo ô homo inobediēs deo, conſcientia propria te accuſante abſque teſte aliquo in iudicio. Cum enim contra virtutem & conſcientiam agis, teipſum lædis & confundis. Igitur, Omnibus in factis ſis cuſtos cordis & oris, Ad mala non pronus. Ad hæc iuuat optime in ſolitudine manere, orare, ſtudere, ſcribere, operari.

De theſauro eloquiorum diuinorum. Cap. III.

LAetabor ego ſuper eloquia tua, ſicut qui inuenit ſpolia multa. Vbi? In libraria noſtra multis ſacris codicibus ornata. Nā libri doctorum, theſauri ſunt clericorum. Docent enim ignaros, arguunt ocioſos, excitant torpentes, ſtimulant dormientes, corrigunt errantes, erigunt corruentes, terrent ridentes, conſolantur lugentes, laudant humiles, vituperant ſuperbientes, confortant debiles, reprimunt præſumentes, concordant rixantes, mitigant turbatos, lætificant triſtes, ſubſannant vane gloriantes, iuſtificant pios, damnant peruerſos, ſanant languentes, ſaluant pœnitentes, honorāt veraces, confundunt fictos & mendaces, defendunt iuſtos & miſericordes, vindicant omnes iniqua agētes, ſicut ſcriptum eſt in pſalmo, Odiſti omnes qui operantur iniquitatem, perdes omnes qui loquuntur mendacium. A quibus malis nos ſemper cuſtodiat Ieſus Chriſtus dominus noſter. Amen.

Pſ. 118.

Libri ſacri quos fructus afferant.

De bonis ſcriptoribus librorum. Cap. IIII.

AVdi Iſrael præcepta domini, & ea in corde tuo quaſi in libro ſcribe. O dulce verbum & vtile conſilium cordi firmiter inſerendum, & piæ memoriæ iugiter commendandum. Sed quia cor hominis eſt inſtabile, & memoria multum vaga & labilis, ideo oportet adhibere infirmo animo vtile remedium contra obliuionem & frequentem errorem, vt verba dei ſcribantur in libro, ne pereant ſemina ſancta ex ore prolata. Quoniā quidem vox audita citò perit, litera autē ſcripta diu manet ad legendū prædicandū. Prodeſt autē multū exēplar bonum & correctū bene ſcribendū, & delectat ad ſæpe legendū. Vnde quidā ama[...] ſcripturæ ait ſacros libros ſcribenti, Scribito correctè, diſtin[...] protrahe rectè. Nec nimis acceleres, nequa imperfecta relinq[...]

Libri in ſubſidium memoriæ.

Ille enim rem bene facit, qui nil negligit quod ſtatus & ordo rei requirit. Non conturberis in labore præ tædio, nam deus eſt cauſa omnis boni operis, qui reddit vnicuiq; propriã mercedem ſecundum piam intentionem in cælis. Cum mortuus fueris, non deſperabis. orabunt enim pro te, qui legerint volumina tua olim à te ſatis bene ſcripta. Dicit dominus in Euangelio: Qui dederit potum calicem aquæ frigidæ ſitienti, non perdet mercedẽ ſuam. Multo magis qui dat aquam viuam ſapientiæ ſalutaris legenti in libro digito dei ſcripto, non perdet mercedem ſuam in cælo.

De firma cuſtodia librorum. Cap. V.

POnite librum iſtum in latere arcę fœderis in teſtimoniũ coram domino, vt ſit in bona cuſtodia & magna reuerentia coram ſacerdotibus & omni populo. Hæc verba & multa alia præcepta locutus eſt Moyſes famulus domini ante mortẽ ſuã, mandans Leuitis cuſtodire librum legis in arca dei aurea diligenter obſerata. Igitur cum magna cautela, & firma clauſura ſeruãda eſt libraria ſacrorum eloquiorũ ab omni putredine pulueris, ab incendio ignis, & ſtillicidio humoris, à raptu furis & ſtrepitu clamoris, à luto pedum & morſu vermium, ab omni macula & ruptura foliorũ. Non enim dign⁹ eſt in ſacro libro legere, qui neſcit bene cuſtodire, & in apto loco negligit reponere. Sic accipe librum in manibus tuis ad legendũ, ſicut Symeon iuſtus puerum Ieſum in vlnas ſuas ad portandum & oſculandum. Et poſtquã legiſti, claude librũ, & gratias age de omni verbo ex ore dei, quia inueniſti in agro dominico theſaurum occultũ. Ab omni igitur ſorde ſeruandus eſt theſaurus eccleſiæ, à ſanctis doctoribus elaboratus & editus, à bonis ſcriptoribus ſcriptus & collectus, pro multorum conſolatione à deo prouiſus.

Biblio-theca ſe-dulo ſer-uanda.

Luc. 2.

De ornatu clauſtri bene fundati. Cap. VI.

GLorioſa dicta ſunt de te ciuitas dei. Placet namq; deo & ſanctis eius clauſtrũ bene fundatũ, à tumultu ſeculi ſegregatum, multis deuotis fratribus & ſacris libris ornatũ. Hoc etiã piè creditur placere omnibus deũ amantibus, & diuina libenter audientibus, quia clauſtrũ ſummi regis eſt caſtrũ, & cæleſtis imperatoris palatium, paratũ religioſis perſonis ad habitandũ, & deo fideliter ſeruiendum. Verè locus iſte ſanctus eſt, deo & angelis acceptabilis, dæmonibus terribilis, deuotis amabilis, ad obſecrã-
...m deum multum optabilis, delectabilis, ſuauis, & honorabilis.
...n eſt hic aliud, ſicut legimus & canimus, niſi domus dei ad
...lum, aula dei ad laudandũ, chorus dei ad cantandũ, altare dei
...lebrandum, porta dei ad intrandũ cælos, ſcala dei ad tranſ-
...ndum nubes, atrium dei ad ſepeliendum mortuos, hoſpita-
... ad recipiendum peregrinos, cœnaculũ dei ad reficiendum

paupe-

paupéres, menſa dei ad communicandum ægros. Sicut ſancti angeli in cælo deum ſemper laudant, & ſtellæ in firmamento cæli clarè fulgẽt, ſic religioſi & deuoti monachi nocte ſurgẽtes hymnos & pſalmos in choro cantant, deo laudes immolant, angelos lætificant, dæmones fugant, & ſeipſos alarum vocibus excitant ne dormitent. Sicut nobilis ciuitas muris, portis & ſeris firmatur, ſic etiam religioſum monaſteriũ multis deuotis fratribus, ſacris libris, & doctis viris, tanquã gẽmis & precioſis lapidibꝰ decoratur, ad laudẽ dei & honorẽ omniũ ſanctorũ ſuorũ, qui cũ eo gaudẽt nũc in cælis, quia ſecuti ſunt veſtigia paſsionis eius in terris.

De indocto clerico ſine ſacris libris. Cap. VII.

SEruus tuus ego ſum, da mihi intellectum domine. Nã legere & non intelligere negligere eſt. Et quomodo poſſum intelligere, niſi aliquis docuerit me? Et quis melius docebit, q̃ tu deus in omnibus? Beatus homo quem tu erudieris domine, & de lege tua docueris eum. Melior eſt auditio & eruditio doctrinæ tuæ, negociatione auri & argenti, & cunctis opibus. Igitur ad te domine confugio, doce me facere voluntatem tuam, & relinquere meam. In hoc ſtat totum quod ſummè eſt neceſſarium, vt omni tempore dicam, Pater fiat voluntas tua, ſicut in cælo & in terra. Nihil mihi melius, nil animæ meæ ſalubrius. Domine tu omnia bona mea. Tu doctor meus, tu liber meus, quia ſine te indoctus ſum, & ad omnia inutilis. Væ clerico indocto & ſine ſacris libris, qui ſibi & alijs ſæpe eſt cauſa erroris. Nam clericus ſine ſacris libris quaſi miles ſine armis, equus ſine frenis, nauis ſine remis, ſcriptor ſine pennis, auis ſine alis, aſcenſor ſine ſcalis, ſutor ſine ſubulis, tector ſine tegulis, faber ſine malleis, ſartor ſine acu & filis, raſor ſine cultris, ſagittator ſine iaculis, viator ſine baculo, cæcus ſine ductore. Omnes iſti parum vel nihil valent nec proficiunt ſine inſtrumẽtis & bono inſtructore. Similiter clauſtrum & congregatio clericorũ ſine ſacris libris, quaſi coquina ſine ollis, menſa ſine cibis, puteus ſine aquis, riuus ſine piſcibus, ſaccus ſine veſtibus, hortus ſine floribus, burſa ſine pecunijs, vinea ſine botris, turris ſine cuſtodibus, domus ſine vtenſilibus. Ab omnibus his malis & animæ damnis cuſtodiat nos pius dominus noſter Ieſus Chriſtus, & ſit ipſe nobis omnia in omnibus nunc & in perpetuum. Amen.

Eccleſiaſticus homo ſine libris quibus ſimilis.

De cantu eccleſiæ in hymnis & pſalmis. Cap. VIII.

LAus eius in eccleſia ſanctorum. Surge frater qui dormis, & illuminabit te Chriſtus. Surge piger, campana ſonat, vocat te Chriſtus. Surge citò, periculũ eſt in mora. Ecce Ieſus venit cum Maria, & omnis angelorũ chorus te expectat cum corona, quam potes promereri in hac hora. Sed ſatan econtrario ſuggerit, Iace & dor- Pſ. 149.

& dormi adhuc modicum, ſatis mane eſt, adhuc tempeſtiuè venies. Sic ſuadet & blanditur, caro fragilis trahit, & decipit hoſtis callidus, cum ei obeditur & dormitur. Nihil enim eſt tã bonum factum & iucũdum, tam diuinũ & ſalutiferũ, quin malignus dæmon hoc nitatur impedire, & ad malum ſemper trahere. Domine nónne bonum ſemen ſeminaſti in agro tuo? vnde ergo habet zizania? Inimicus hoc fecit. Sed quomodo hæc euellam domine? Reſpondet ſanctus Petrus: Reſiſtite ei fortes in fide. Et beatus Iacobus ſimiliter, Reſiſtite diabolo, & fugiet à vobis. Si malum ingerit, noli cõſentire. Si delectat caro, reſpue, cõtere, & repelle. Igitur inuocandus eſt Ieſus & ſpiritus ſanctus cum omnibus donis ſuis, qui humilibus dat gratiã, vt det etiã tibi virtutẽ contra diaboli malitiã. Spiritus enim ſanctus ſuggerit menti ſemper bona, humilia, pudica, ſobria, honeſta, pacifica, ſimplicia, benigna, deuota, cæleſtia, æterna. Sed heu ſpiritus malignus fallacia plenus, aut aperta mala ſuggerit, aut ſi bona quædam prædicat, mala intentione facit vt ſeducat. Ipſe omnis doli artifex, mille modis impugnat, repulſus redit & tentat. Cum bona agis dolet, & ſi dimittis gaudet, mala autẽ ſuadere nunquã ceſſat. Sit ergo crebro deuotus pſalmus in ore, dulcis Ieſus in corde, ſancta Maria in voce. Nam his auditis nominibus fugiet longè à te hoſtis immundus. Quot enim ſancta verba nominas, tot iacula in hoſtem iactas. Si ceſſas orare & legere, hoſtis incipit vincere & gaudere. Sed ſi in prece perſeueras, fugit ſuperbus, quia confuſus. Ante orationẽ omnia præſentia exclude, in oratione Ieſum Chriſtũ tibi præfige, aut in præſepe, aut in cruce. Poſt orationem gratias age, & quocunque ierit, cum eo vade & permane. In omnibus quæ agis cogitas & loqueris, ſit finis, Benedictus deus de omni bono in cælo & in terra.

Aduerſus Satanæ inſidias crebrò pſallendum.

De feſtis Chriſti & reliquijs ſanctorum. Cap. IX.

DOmine dilexi decorem domus tuæ, & locum habitationis gloriæ tuæ. Hæc domus tua deus multipliciter & ſublimiter decoratur feſtis tuis, & ſanctorũ tuorum reliquijs venerãdis in multis locis, vnde deuotio fidelium maximè excitatur ad laudandum. Decoraſti domine cælos ſanctis angelis, firmamentum Sole, Luna, ſtellis, aera auibus, aquas piſcibus, terrã hominibus & beſtijs, cũ alijs innumeris bonis pro vſibus noſtris. Et nunc in fine ſeculorum pro ſpeciali munere dediſti teipſum nobis in ſacramento, tanquã dulce manna in cibũ, ne eſſemus in hoc mũdo ſine deo & angelorum cibo. Et ideo omnis locus & eccleſia vbi fuerit hoſtia conſecrata in altari vel in arca clauſa, debet haberi in maxima reuerentia, cum omnibus libris, vaſis ac veſtibus ad cultũ dei pertinẽtibus. Vide ergo & conſidera mira dei opera in

ſancta eccleſia. Templa Chriſti & ſanctorũ caſtra ſunt chriſtianorum, vt in eis vigilent, & orent, & contra diabolum pugnent. Feſta Chriſti & ſanctorũ, deſignant gaudia cælorũ, vbi nũc cum Chriſto regnant, qui mundum contempſerunt. Nomina ſanctorum, & præcipuè Ieſus & Maria, ſunt plagæ & tonitrua dæmoniorũ, quibus terrentur, vt fugiant à facie eorũ. Geſta ſanctorum confirmant corda puſillorũ, vt conſtantes ſint, & per arctã viam eos ſequantur. Scripta ſanctorum lucernę ſunt viatorũ, ne in fide errent, ſed ſanctorum dictis firmiter credant. Signa ſanctorum confundunt facta malorum, ne bonos opprimant, & in ſuis malitijs glorientur. Oſſa ſanctorũ roborant fidẽ populorũ, ne mori timeant, ſed cum electis reſurgere confidant. Imagines ſanctorũ excitant mentes deuotorum ad amorẽ & venerationem eorum, vt pro nobis orent. Picturæ ſanctorũ ſcripturæ ſunt laicorum, vt videant quid agere, & quo tendere debent. Organa muſicorum in eccleſia mouent corda tepidorum ad optanda æterna præmia beatorum. Cantica pſalmorum accendunt animas aridorum ad priſtinum feruorem, per ora multorũ. Carmina hymnorum recreant aures clericorum, vt cantent & exultent in conſpectu dei & angelorum. Sicut fiſtulæ multæ in organo dulcem ſonum reddunt audientibus, ſic multi fratres concorditer pſallentes valde placent deo, & omnibus cæli ciuibus. Omnes ergo ſimul oremus, & Chriſtum inuocemus. Ad ſocietatem ciuium ſupernorum, perducat nos rex angelorum.

Chriſti tẽpla & feſta. Sanctorum nomina cui vſui ſint Chriſtianis. Geſta. Scripta. Signa. Oſſa. Imagines. Picturæ. Organa pneumatica. Cãtica.

De moribus humilis fratris, & vitijs ſuperbi & pigri. Cap. x.

RESpexit deus in orationem humilium, & non ſpreuit preces eorum. Optima doctrina docens nos humiliter orare & de miſericordia dei non deſperare. Vide ergo domine humilitatem meam, vilitatem meam, infirmitatem meam, & quotidianũ defectum meum, & dimitte mihi omnia peccata mea, propter nomen ſanctum tuum, & merita ſanctorum tuorum in cælo, & bonorum in terra. Non veniat mihi pes ſuperbiæ, nec vana gloria decipiat me, nec mala triſtitia deiiciat me. Nulla quoque deſpectio conturbet me, ne fortè peccem tibi per impatientiam meam. Eſto mihi adiutor in bonis, & protector à malis deus meus, miſericordia mea. Tu ſpes mea à iuuentute mea, conſolator meus in omni tribulatione mea. Tu ſalutare vultus mei deus meus, & nemo alius. In te tota ſalus virtus & gloria mea.

De humili fratre.

FRater humilis & deuotus, paupertatis amator, ſimplicitatis ſectator, patiẽtiæ ſeruus, obedientiæ filius, caſtitatis cuſtos, innocẽtiæ teſtis, cõcordiæ ſocius, diſciplinæ diſcipul⁹, pacis amicus, ſibi rigidus, alijs benignus, hic ſecretũ quærit, tumultũ fugit,

fugit, ſilentiũ amat, lõga colloquia vitat, ſoli deo vacare appetit, omnia terrena deſpicit, omni tempore cũ Chriſto eſſe deſiderat.

De ſuperbo fratre.

FRater ſuperbus heu humili cõtrarius, audax & auſterus, vagus & verboſus, multis tedioſus & oneroſus, facilis ad iram, difficilis ad veniam petendam, propria quærit, communia negligit, raro bene contentus, nunquam in ſe pacatus.

De pigro fratre.

FRater acedioſus quaſi ſemper infirmus, vltimus ferè in omni loco & horis, ocio & ſomno deditus. Tarde ad opus venit, citò inde recedit, pronus ad exitũ, ſegnis ad reditũ, lætus ad prandium, triſtis ad ieiunandũ, velox ad dormiendum, piger ad ſurgendum, raucus ad cantandũ, ſonorus ad fabulandum, ſurdus ad obediendum, claudus ad laborandum. Tepor cordis, grauis animæ morbus generat tædiũ operis, & quærit ſolatium foris parui valoris. Non vincitur melius, niſi diligẽtia boni operis, ſtudio ſacræ lectionis, & vſu frequentis orationis cum memoria dominicæ paſsionis. Qui vult vitia vincere, oportet eum ſæpius violentiam facere naturæ, & Chriſti gratiam humiliter implorare, & patienter expectare.

De abnegatione ſui & omnium rerum. Cap. XI.

QVI non renunciauerit omnibus quæ poſsidet, non poteſt meus eſſe diſcipul⁹. Domine deus, dur⁹ videtur hic ſermo tuus, & quis poteſt eũ implere? Audi fili mi, & docebo te, & non erit tibi graue & impoſsibile facere quod dixi. Dilige me, & relinque te, & inuenies me in omni loco & tẽpore. Ego ſummũ bonũ & ſumme deſiderabile animę tuæ. En ſto ante oſtiũ cordis tui & pulſo; aperi mihi & introibo ad te, quia ego ſalus & vita tua. Ego omnia in omnibus, & ſuper omnia amãdus & laudãdus. Ego totus tuus hic & vbiq; prę ſens: ſed cœcus me nõ videt, & ſurdus nõ audit, & ſtultus nõ intelligit hæc. Tu ergo eſto totus meus, & in nullo te quærẽs, & ſapiet tibi ſuauiſsime præ oĩbus deus tuus.

Domine verũ eſt quod loqueris, placet mihi omne quod dicis. Igitur relinquã me cito propter te, ne tardè inueniã te. Tu in me, & ego in te, per amorẽ quẽ accendis in me. Oro te domine mane apud me liberè, non deficiã relictus a te tãquam exul in carcere, & peregrinus in itinere. Adiuua me & ſaluus ero, & meditabor in oĩbus vijs, verbis & factis tuis die ac nocte. Diligã te domine virtus mea purè & perfectè propter te, & omnia a te facta propter te. Nec me niſi propter te, & ſemper plus q̃ me. Omnia autẽ infra te, & te ſolũ ſupra oĩa bona in cælo & in terra. Tu ſolus mihi ſufficis plenè & perfectè, ideo nil volo nec cupio niſi te, qui es ante omnia & ſupra omnia & in oĩbus deus benedict⁹ in ſecula. Amẽ.

De de-

De deſiderio cæleſtium gaudiorum. Cap. XII.

BEati qui habitant in domo tua domine, in ſęcula ſęculorum laudabunt te. O dulce & cęleſte verbum, laudabunt te. Non ſe ſed te, omnia bona tibi aſſcribendo, nil ſibi vanè attribuendo. Sed quomodo laudabunt te? Altiſsime, deuotiſsime, puriſsime, ſuauiſsime, feruentiſsime, clariſsime, ſecuriſsime, feliciſsime. Quid plura? Noli quærere vltra ampliora & meliora, vbi deus eſt omnia, totus præſens, præſtans & illuſtrans omnia, & beatificans omnes & ſingulos in gloria. O verè vita beata, dignè laudanda, ſumme amanda, maximè deſideranda, vbi omnia bona ſimul perfectè cum deo & in deo vnita, iucundiſsimè ſine amiſſione & aliqua minoratione perpetuè firmiſsimeque durabunt. Beati ergo omnes qui habitant in domo tua domine, in ſęcula ſęculorū laudabunt te. Inter hęc ſæpè ſuſpiro exul in mundo, elongatus à regno dei, & cum ſancto in pſalterio intimè oro: O quãdo conſolaberis me, quando lætificabis me vultu tuo in regno tuo? Educ de carcere animam meam, vt confitear nomini ſancto tuo, & laudem te cum omnibus ſanctis tuis per æterna ſęcula ſæculorum. Amen.

In cælis beati ſpiritus quomodo laudant Deum.

Pſalm. 118.

FINIS.

Sequitur Eruditio boni diſpenſatoris ad Cellarium miſſa, & tribus libellis diſtincta: Quorum primi hæc ſunt Capitula.

De inſtituto Marthæ & cuiuſlibet diſpenſatoris boni. Cap. j.
De fideli & prudenti ſeruo. Cap. ij.
Recapitulatio de fideli ſeruo. Cap. iij.
Quantum confert homini fidelitas. Cap. iiij.
De fiducia in deo tempore paupertatis. Cap. v.
De liberalitate & dandi libertate. Cap. vj.
De præmeditatione circa operanda. Cap. vij.
De prudentia religioſa in omni facto. Cap. viij.
Quòd prudens ſit ſibiipſi intimus. Cap. ix.
De paſſionibus vincendis. Cap. x.
Quòd certis & ſtatis horis vacandum deo. Cap. xj.
De cuſtodia oris. Cap. xij.
De bono exemplo dando. Cap. xiij.
De vitandis occaſionibus ſcandali. Cap. xiiij.
De non credendis facilè nouitatibus, neque aliis referendis. Cap. xv.
De vtilibus narrationibus. Cap. xvj.
Qui ſint vitandi. Cap. xvij.

Cum quibus eſt conuerſandum. Cap. xviij.
De quibus materijs eſt interrogandum & colloquendum? Cap. xix.
De reuelatione ſcripturarum myſticarum à deo imploranda. Cap. xx.
De ſpirituali collatione ſeu collocutione. Cap. xxj.
De quotidianis operibus quomodo fiant. Cap. xxij.
De conſilio maiorum in ſpiritualibus cauſis conſiderando & recipiendo. Cap. xxiij.
De reuerentia prælatorum. Cap. xxiiij.
De cauenda familiaritate cum prælatis. Cap. xxv.
De periculo pauperum in officijs. Cap. xxvj.
De vitandis cuique rebus ſibi non commiſsis. Cap. xxvij.
De praua conſideratione. Cap. xxviij.
De differentia inter ſapientiam & prudentiam. Cap. xxix.
Quòd neceſſaria eſt prouidentia habenti curas temporales. Cap. xxx.

De inſtituto Marthæ & cuiuſlibet diſpenſatoris boni. Cap. I.

QVia nunc chariſsime officium ſuſcepiſti Marthæ, non debes bonum & ſanctum miniſteriũ acidiosè peragere, ſed fideliter propter Chriſtum, qui omnia nobis adminiſtrat, & propter æternam ſalutem tuam, exercere. In quo de quibuſdam neceſſarijs conſiderationibus ad- 1.Co.4. monẽdus es. Sic enim beatus Paulus dicit: Hic autem quæritur inter diſpenſatores, vt fidelis quis inueniatur.

De fideli & prudenti ſeruo. Cap. II.

VNde oportet eum eſſe fidelem, cui committitur miniſterium tale, ſed & prudentem nihilominus, ne videatur ſæpius errare. Fidelem intellige in commiſsis, ne res negligat, ne malè cuſtodiat, & ne quicquam quod vtilitati aut communitati prodeſſe poſsit, per ipſum deprauetur, ſed magis pia cura emẽdetur. Prudentem verò, in ipſis rebus pro tempore & perſonis diſtribuendis. Vno tempore conuenit dare, quod alio tempore licet negare. Quibuſdam vtile eſt & pium condeſcendere in petitionibus, quibuſdam verò oportet te magis reſiſtere. Quorundam etiam neceſsitates charitatis officio præueniendæ ſunt. Si ergo diſcretè agis, & neceſsitatem penſas in hominibus, prudentiam non abiecisti. Si compateris infirmis, & miſereris egenis, quippe teipſum prius conſiderans, qualiter & alijs ſis beneficus, charitatẽ induiſti. Talem te cupio, videlicet fidelem in opere, & prudentem in conſilio. An non talem ſeruum dominus in euangelio requirit? Quis eſt (inquit) fidelis ſeruus & prudens
Mat.24. quem conſtituat dominus ſuper familiam ſuam, vt det illis cibũ

in tempore? Pro te eſt, ſi fidelis fueris: quanuis te minus prudentem æſtimare debeas, ſicut Paulus dicit, Nolite eſſe prudentes apud voſmetipſos. Et iterum, Non alta ſapientes, ſed humilibus conſentiētes. Sic enim de ſeipſis ſapientes efficiũtur ſapiētiores. Ro.12.

Recapitulatio de fideli ſeruo. Cap. III.

QVis eſt autem fidelis ſeruus, niſi qui non quærit quæ ſua ſunt, ſed quæ Ieſu Chriſti? vt quicquid agit, eius amore faciat, eius gloriam tantummodo deſideret & expectet, atque ipſius magis quàm ſuam voluntatem ſequatur, & dicat, Pater fiat voluntas tua, non mea. E duobus tamen ſeruis, fidelis potius eſt quam prudens eligendus, atque inſtituendus ad negocia. Siquidem fideli ſeruo nihil charius in domo, & amico fideli nulla ponderatio eſt, maximè in conſilio. Sed quid aliquem tam fidelem & vnanimem facit hominem ſecundum cor dei, cui libere credi poſsit? Primò vtique timor domini, dehinc dilectio ſine ſimulatione, poſtremò nullius terreni commodi quæſtus, fidelem ſeruum conſtituũt. Talis erat vas electionis Paulus, cui credita ſunt tam multa precioſa & magnifica ſecreta. Et ipſe fidelis inuentus eſt in domo dei, & prudenter ſe agebat in omnibus. Vnde ita dicit, Non quærens quod mihi vtile, ſed quod multis. Item, Non quæro veſtra, ſed vos: nec quæro datum, ſed fructum. Luc.22. Fidelis ſeruus prudēti præſtat. 1.Cor. 10. Phil.4.

Quantum confert homini fidelitas. Cap. IIII.

FIdelitas ergo ſi fuerit inuenta in homine, reddit ipſum ſuperioribus ſuis charum & precioſum, æqualibus amabilem, cæteriſque ſodalibus ſuis valdè venerabilem & gratioſum, ita vt nemo iuſtam aduerſus eum habeat querelam, ſed lætentur omnes de virtute fidelitatis eius. Noſti aliquos inter nos, & quantæ ſint recommendationis, frequenter audis & gaudenter etiam pertractas. Quæris imitari vt bonum poſsideas, quod in alijs laudas, & bene facis, ſed melius dum perficis. Siquando intelligis te deficere, doles imperfectionem tuam, & velles vtique talis inueniri, vt nemo imponeret querelam ſeruituti tuæ. Miniſtras enim dei ſeruis, & ideo formidas ne ſis indignus & inutilis, negligens aut tardus, prodigus aut nimis parcus. Sed ſi niteris tamen facere ſecundum tuam poſsibilitatem, reſpiciendo ſemper primo dei voluntatem, atque deinde proximi neceſsitatem, erit dominus propitius tuæ inſufficientię, quam debes maiorem quàm alii putant, in te recognoſcere. Nemo ſecurius excuſatur, quàm qui culpam propriam agnoſcens ſe humiliat. Etiam ſi alij excuſant, bonitati eorum plus deputa, quàm tuæ innocentiæ.

De fiducia in deo tempore paupertatis. Cap. V.

IN domo vbi abundat paupertas, & multi commenſales ſunt, ibi anguſtior eſt via miniſtrandi. Nec idcirco tamen deſeren-

da eſt cura pietatis, ſed de dei miſericordia confidendum. Vnde
Marc. 8. in Euangelio habes: Miſereor turbæ, quia iam triduo ſuſtinent me, nec habent quod manducent: & ieiunos eos nolo dimittere in domos ſuas, ne deficiant in via. Diſcipuli dicebant, Dimitte turbam, vt eant in caſtella & emant ſibi. ſed Ieſus reſpondit eis, Date illis vos manducare. vt probaret eos quanta eſſet fides illorum, in tanta multitudine cum tanta paupertate panum & piſcium. Illi deſperabant de ſufficientia, dicentes: Sed hæc quid inter tantos? Benigniſsimus dominus quid poſt hæc dixerit, audi: Facite homines diſcumbere. Accepit panes, benedixit, iuſſitque diſcipulis ſuis, vt apponerent turbis. Et manducauerunt & ſaturati ſunt, & ſuperfuit de fragmentis. In hac lectione intuere fidem, quantum valeat, quomodo non eſt deſperandum, ſed ſuſtinendum, te non habente quid appponas. Da quantum potes, & dominus prouidebit de futuro. Multum valet fides bonorum in neceſsitate. Nec franguntur, niſi humana plus quàm diuina auxilia ſperantes. Exempla fidei audiſti ab alijs, ſed nunquid non etiam expertus es? Dico quod audiui a fratre probato, quia in quadam domo cùm adeſſent multi hoſpites pauperes, laborantes cum cęteris, ponebatur rete ad capiendum aliquos piſces, & tot capti ſunt quot hoſpites aduenerant. Et conſiderantes hoc fratres deo gratias egerunt, quia tã clementer prouiderat dominus.

In egeſtate prę ſumẽdũ de dei liberalitate.

De liberalitate & dandi libertate. Cap. VI.

2. Co. 8. QVando igitur voluntas tua prompta eſt, ſecundum id quod habes, deo accepta eſt, non ſecundum id quod non habes. Deficiente autem ſubſtantia excuſatio eſt facilis, dummodo non obſiſtat tenacia aliqua, aut timor pœnuriæ ſequentis. Prouidentia tamen cùm ſit bona, parcitas nimia ne inſidietur cauendum eſt. Date (inquit omnium dator) & dabitur vobis. Quandiu vel vnum panem habueris, dimidiabis cum Chriſto, nam retribuetur omnibus benefacientibus hic & in futuro. Diſperſit, dedit pauperibus, iuſtitia eius manet in ſeculum ſeculi. In te liberalitas ſemper agnoſcatur in timore dei, cum dilectione hominum, & odio vitiorum. Amplius deſideres te benefacere, quàm tenere aliquid in craſtinum. Qui hodie dedit, cras etiam dabit. Neque auaro (vt ita dicam) datur, quod Chriſto datur, aut tenaci, aut ingrato, aut neſcienti, aut obliuiſcẽti, vt neceſſe ſit de ſingulis ſollicitari ſumptibus, & dicere, quis nobis aliàs aliquid redonabit?

Dãdum eſt, quadiu quid habem⁹. Luc. 6. Pſalm. 111.

Pſal. 33. Oculi tui ſemper ad dominum, quoniam non eſt inopia timentibus eum. Diuites eguerunt & eſurierunt, inquirentes autem dominum non minuentur omni bono. Spera in domino, & fac bonitatem, & ne amittas liberalitatem: loquere confidenter ad dominum cum propheta: Oculi omnium in te ſperant domine, & tu

Pſalm. 144.

das

das eſcas illorum in tempore opportuno. Aperis tu manum tuã, & imples omne animal benedictione. Vnum adhuc ſcio quòd graue poſsit eſſe danti libenter, ſi reſtringitur manus eius per obedientiam ſuperioris. Et ne virtutem obedientiæ perdas, penſa quòd melior eſt obedientia quàm victimæ. Attamen bona voluntas tua perfectè poteſt implere in paucis, quod optaueris facere in omnibus diuitijs. Qui paratus eſt dare exiguum, cum habuerit parum, non vtique tardabit dare maiora, cum domino largiente ditior fuerit. In modico diſce, quod in magno æſtimas te facturum. Humanæ fragilitatis eſt nimium ſollicitari de futuris, nec vti liberaliter poſſe conceſsis eſt miſeræ mentis. Auaro ſemper eſt inopia, fidenti totus mundus plenus diuitiarum eſt. Vide ergo ne detrimentum temporale inferat tibi nocumentum ſpirituale: ſed deficientibus opibus terrenis, non deficiat fides tua, quinimmo confidas magnificè de dei prouidentia. Qui promiſit cæleſtia & æterna, non negabit temporalia. Non tamen ſemper donat pro noſtro libitu, ne ſimus abundantes in ſæculo, & minus idcirco deſideremus quæ ſurſum ſunt in cælo. In curis temporalibus conſiſtenti vix poteſt deeſſe talis imperfectio, quin teneatur cupiditate rerum, videlicet amore poſſidendi, aut timore eas amittendi. Vnde opinor quòd nemo plenarie cognoſcit qualis ſit affectus ſuus, niſi cùm res cœperit actitare temporales, & curas habere exteriores. Sed qui in his occupantur, & tamen amorem creatoris præponunt corde ſuo defectuoſis creaturis, non tam facilè ruunt in culpam. Et ſi ſe delinquere aliquando in paruo deprehenderint, feſtinant mũdare conſcientiam.

De præmeditatione circa operanda. Cap. VII.

AD eruditionem tui habe præmeditationem aliquam prudentem circa agenda. Aliqui ſunt tardiores, aliqui quodammodo præcipites in factis ſuis. Tardi ſæpe bona omittunt, aut parum operis inchoantes non perficiunt. Viuaciores vero dum inconſideratè currunt, leuiter impingunt. Vnde in medio ſemper virtus conſiſtit. Debes igitur ſeruare menſuram poſsibilitatis tuæ, & cogitare quod ſolet dici, Multum facit qui rem debitè & bene facit.

De prudentia religioſa in omni facto. Cap. VIII.

NEceſſarium tibi eſt habere aliquam prudentiam, ſed humilem, religioſam & verecundam, ne videaris ſuperbus, auſterus, & audax, quaſi cum auctoritate faciens vel imperans. Multò melius eſt, vt obſecrando loquaris, quàm iubendo, ea quæ oportet fieri. Eris prudens, ſi euitas videri prudens. nam ſi vis videri prudens, neceſſe erit vt hoc alijs foris oſtẽdere velis verbo

aut facto. Quod cùm feceris, non poteſt contingere quin excedas aliquando menſuram prudentiæ tuæ, ita vt dicas magis ad facta tua vel aliorum quam expediat, vel excuſes negligentiam tuã plus quàm iuſtum ſit, & per hanc oſtẽtationem amittas viam veræ prudentiæ, quæ conſiſtit in humilitate maximè.

Quòd prudens ſit ſibipſi intimus. Cap. IX.

ERis prudens, ſi fueris ſemper proximus cordi tuo. Ibi diſce, quod iuuet te omni tempore. Ibi conſtitue tibi manſionem à facie inimici. Inibi aſcende per orationem lachrymantem ante pedes Ieſu, vt vincas omnem paſsionem, & fumigantem delectationem mundi & carnis aduerſum te. Hæc eſt via prudentiæ, amare iuſtitiam, & odire iniquitatem: benefacere, & malum pro veritate ſuſtinere: exteriora agere, & interiora non obliuiſci: curas ad tempus habere, alienum tamen eſſe ab omnium rerum blandimento: non ſequi trahentem concupiſcentiam, ſed reluctari per virtutem magnam. Non tu eas ſequere: ſed illæ te ſequãtur. Tu verò quò vadis? Ad eum qui miſit te, vt facias opera tua omnia in charitate, & cuſtodias ea ſumma humilitate. hoc

Mat 11 enim iter quo oſtenditur ſalutare dei. Etenim dicit: Venite ad me

Ioã. 14. omnes qui laboratis. Et rurſum. Ego ſum via, veritas & vita. Si huc uſque veneris, non priuaberis ſpiritualibus profectibus: ſed

Mat. 13. eris ſicut liber ſcriptus foris & intus, ſimiliſque patrifamilias proferenti noua & vetera de theſauro ſuo, dum exteriora agis, & apud altiſsimum ſit cogitatio tua. Quàm ſimile etiam huic

Pſal. 36. ſenſui, quod in pſalmo legiſti: Os iuſti meditabitur ſapientiam, & lingua eius loquetur iudicium. Lex dei eius in corde ipſius, & non ſupplantabũtur greſſus eius. Hæc tibi ſignabis, quotienſcunque tumultus ferre grauaris. Nam actio non eſt cauſa perturbationis noſtræ, ſed magis paſsio.

De paſsionibus vincendis. Cap. X.

IGitur circa eas vigilandum eſt, ne incipiant ſurgere, & poſsint præualere. Quid ſic turbat oculum prudentis, ſicut frequens ira? quid ita inquinat ſicut concupiſcentia? quid ita excæcat ſicut munera & blandimenta noxia? Ingemiſcit propheta aduerſus paſsiones iſtas, & confitens deo abſcõdita cordis ſui ſic orat:

Pſal. 37. Domine ante te omne deſiderium meum, & gemitus meus à te non eſt abſconditus. Cor meum conturbatum eſt, ecce ira pacem tollens: dereliquit me virtus mea, ecce concupiſcentia vigorem animi molliens: & lumen oculorum meorum non eſt mecum, ecce auaritia munera ſecum portans, ſed oculos veritatis & iuſtitiæ plerunque eruens. Nunc ergo vide qualiter euadas laqueos venantium, in quibus omnes poſiti ſumus. Nullus alteri obijcere poteſt, quid concupiſcis? Ecce in concupiſcentia om

nes

nes generati ſumus. Et quia bellum omni ex parte inſtat, cauti ſimus. Deus adiutor noſter, & ideo intente oremus. Suauis eſt & mitis: ideo accedamus. Miſericors eſt & clemens: ideo non deſperemus. Potens eſt & diues in miſericordia: propter hoc non deficiamus, ſed cum apoſtolo dicamus: Omnia poſſum in eo qui me confortat.

In omni paſſionum genere ad Deũ recurrendum.

Phil. 4.

Quòd certis & ſtatis horis vacandum. Cap. XI.

SIc tempera actiones, laboreſque externos, vt tamen orationi lectioni ac meditationi ſcripturarum vaces aliqua ex parte diei. Si potes, fiat exemplo prophetæ in pſalmo. Veſpere & mane & meridie narrabo & annunciabo, & exaudiet vocem meam. Conſidera ſequentes verſus eiuſdem pſalmi, & docebunt te vacare tibi, & ſperare in domino. Nam vltimus ſic concludit: Viri ſanguinum & doloſi non dimidiabunt dies ſuos, ego autem ſperabo in te domine. Nota in hoc verſu, quòd carnales & animales terrena ſapientes, & interiora diſsimulantes non diuidunt tempora ſua, vt aliquando retractent opera ſua, & ſciant quid deſit eis. Sed non eſt talis actio bonorum, qui menſurant thalamos cordis ſui hinc & inde, ne forte in vacuum currant. Multi per multa currunt: ſed vnus accipit brauium. Diſtrahitur ſæpè mens in labore, ideo reuertatur poſt laborem ad vnionem ſui, quia vnio iſta multa vtilia docet: & hoc eſt quod dicitur, vnus accipit brauium. Inuenies tempus ſufficiens vacandi, ſi nullum impendis ocioſitati, non ſolùm operis, ſed & ſermonis & cogitationis. Beatus homo qui in ſui conſideratione ſæpè vigilat, ne fortè propter incuriam de tenebris ad tenebras vadat.

1. Co. 9.

In ſummis negociis eua inuenit homo diligens tẽpus quo ſibi vacet.

De cuſtodia oris. Cap. XII.

CVſtodi etiã diligenter verba oris tui, vt dixiſſe aliquid poſtmodum non pœniteat. Qui inter multos conuerſatur, maiori indiget cuſtodia, quia ab omnibus conſiderari poteſt cuius conuerſationis fuerit. Quis ita ſimplex, vt non diſcernat qualiter ſe habeat aliquis in opere & ſermone? Hoc ideo replico, vt cogites quia ſpectaculum facti ſumus angelis & hominibus: & vt neminem habeas tam ſocialem, coram quo minus honeſte & virtuosè te geras. Non des vnquam occaſionem diſſolutionis per verba rara vel ſigna vana, quia generat hæc leuitas duplex malum. In alijs exempli boni, in te etiam ſancti propoſiti diſsipatio eſt. Noli eſſe fabula hominum, vt aliquis dicat, Hæc & hæc mihi ille recitauit, volens ſe excuſare per te, quaſi ideo accuſanda leuia non ſint, quia tu dixeris qui melior putaris. In hoc multi frequenter delinquimus, quòd noſtra errata exemplis aut verbis aliorum iuſtificamus, tanquam nobis idcirco liceat, quia idem & alij faciunt. Credo quòd pluribus ſæpè diſplicet,

1. Co. 4.

quòd citò ocioſè aut inconſideratè aliquid dixerint. Quomodo audet ſe homo per alterius negligentiam defendere in malo, quando nihil minus per hoc peccat coram deo? Quare cæcus

Gala. 5. cæcum ſequeris, vt in foueam pariter cadatis? Bonum æmulamini in bono ſemper, ait Apoſtolus, & imitatores mei eſtote, ſicut

1. Cor. 4. 11. & ego Chriſti.

De bono exemplo dando. Cap. XIII.

ATtende tibi, vt quantum vales, omnibus ſis cauſa boni exempli, vt in te clarificetur nomen & vita Ieſu Chriſti. Nemo veniat ad præſentiam tuam, quin ædificatus & lætus recedat à te. Tu verò retine apud te, quod non ſis dignus alicuius alloquio: ſed magis tibi proficit aliorum viſus, ſermo, oratio. Caue tamen familiaritatem eorum qui imitandi non ſunt, quamuis in Chriſto diligendi. Prædixi, & iterum dico, vt taliter ambules, ne fias prouerbium hominum loquentium ſibi placita de quocunque volunt. Non poteſt quis melius tollere fabulationes leuium hominum, quàm vt ipſe leuis in verbis & moribus ſuis non videatur. Benignus tamen & alacer apparere debes, ne horrori ſis maximè verecundis & modeſtis fratribus.

Familiares tibi ne ſint, quos imitari non debes.

De vitandis occaſionibus ſcandali. Cap. XIIII.

NOn ſtes ad loquendum diu in aperto, alijs laborantibus & occupatis circa iniuncta opera, ne dicatur tibi: Quid hic

Mat. 20. ſtatis tota die ocioſi? Non des occaſionem loquendi venientibus ad feneſtram: ſed expedias eos verbis benignis & vtilibus: neque cum triſtitia dimitte illos, ſed cum pace & gaudio refectos cibo potuque neceſſariò, poſteà commenda te orationibus eorum, & dic eis, Iam ite dilecti fratres, & agite gratias deo, & oretis pro me. Si aliquid plus addideris pro eorum conſolatione, bene retribuet tibi dominus. Cùm veniunt aliqui in occurſum tranſitus tui, non debet te latere quin præcogites an iuſtam & vtilem potuerint habere cauſam illuc accedendi, & penes tuum ſcire non des occaſionem volenti occaſionem: vnde ſi te ſubtrahis talibus, poſtmodum non lugebis. Semper tamen paratus eſto ad ſatisfactionem poſcenti te: ſed ociari nullum patere apud te: ſed fraterne admone eos vt tranſeant, quia tibi non vacat: Chriſtus eſt qui tibi loqui deſiderat. Hoc modo te liberas a ſuperfluis, & illos ad quietem ſuam, cellæque cuſtodiam inducis. Nihil tamen temerè iudices: ſed vide quãta charitas, quàm amica fraternitas traxit eos ad te. Diſcretè ergo age in his, vt aliquando audias venientes, aliquãndo ſinas tranſire etiam loqui volentes.

De non credendis facilè nouitatibus neque referendis. Cap. XV.

ET quia ſæpè diuerſa percipis, & noua tibi plerunque dicuntur, non facilè credas. Difficilius ea conſequenter alijs dicas, & multò ſit melius ſi omnino ſileas. Quid ad te? Ieſum ſequere, & ſine mortuos ſepelire mortuos ſuos. Huiuſcemodi diſtractionibus & curioſitatibus ſeruus dei intendere nullo modo debet, ſed ædificationi & cuſtodiæ cordis ſui, orando, legendo, meditando, & alia opera ſancta in nomine dei faciendo. In actibus apoſtolorum habes, quòd Athenienſes ad nihil aliud vacabant, niſi aut dicere aut audire aliquid noui: ſed talis vſus nimis damnabilis ſit apud clauſtrales Deum præ oculis habentes. Rumoribus nō indulgēdum.

De vtilibus narrationibus. Cap. XVI.

SVnt tamen quædam, ſi referantur ex charitate, quæ ædificant etiam audientes, ſicut denunciatio alicuius defuncti petitio ſuffragij pro tribulato, conuerſio peccatorum, ſtatus deuotorum, & alia his ſimilia, quibus eſt condolendū ſeu etiā cōgaudendū, prout cauſæ requirunt. Conſiderare ſimiliter diuina iudicia ſuper ſtatum mundi prodeſt bonis & electis dei ad contemptum eius, ſicut ſunt peſtilentiæ, fames, incendia, præliaque terrarum, & cæteræ tribulationes graues, quibus gloria mundi proſternitur, & delectatio carnis amaricatur. Hæc mala ſæpè boni & ſpirituales ad profectum ſuum trahunt, & per exempla talia ſe & ceteros ad compunctionem cordis, ad luctum peccatorum, ad emendationem vitæ, & ad preparationem mortis ſecum excitant, quæ etiam in ſacris codicibus & eccleſiaſticis hiſtorijs manifeſtè leguntur. Sed hunc ſalutarem profectum plures indeuoti & verboſi aut neſciunt, aut non intendunt, ſed quaſi in fabulam deductionis peruertunt. Vnde potes elicere quòd ſicut boni & virtuoſi ad bonum omnia quæ audiunt vel vident, conantur inducere, ita inſtabiles & vagi, tepidi & diſſoluti hæc eadem ad ſuam malitiam exercendam inflectunt. Ideo perſpicito quid ſit quod audiſti, & quis fructus eſſe valeat vltra dicendi.

Qui ſint vitandi. Cap. XVII.

PRopterea noli libenter approximare ſecularibus, neque perſonis magnis: nec eò etiam conuenias vbi noſti eſſe multitudinem presbyterorum, quia ſtatui tuo nō congruit, nec officio.

Cum quibus eſt conuerſandum. Cap. XVIII.

CVm ſimplicibus & deuotis, & bene ſentientibus de deo, & conſentientibus tibi propter deum in bono, ſit ſermocinatio tua, & crebrior ſociatio. Et quicunque non concordant cum ſpiritu tuo, illis cede propter pacem tuam & ipſorum, quia defenſor & iudex noſter Ieſus Chriſtus clarè nos interius agnoſcit, ante quem humana iudicia ſæpiſsimè errant. Si deſideras ali-

quem ædificare, ſoli melius dicis, quia multis nonnunquam diſplicet, quod vnus vel duo gratanter audiunt.

De quibus materijs eſt interrogandum & colloquendum. Cap. XIX.

QVæſtiones in ſcripturis noli mouere in communi audientia, neque de materijs altis & curioſis libenter loquaris: ſed quæcunque ſunt humilia, virtuoſa, & amabilia, deuota, & excitatiua ad amorem Chriſti, pacifica, pudica & honeſta coram deo & hominibus, hæc loquere & exhortare. Si verò audieris aliqua difficilia & obſcura moueri ab alijs, tace primò, & cogita quòd ſis diſcipulus Chriſti, quem non oportet docere, ſed audire humiliter verba ſeniorum, & cum verecundia & reuerentia vtilia interrogare, & diſcere in ſilentio. Vnde Paulus dicit: Docere autem mulieri non permitto. Id eſt, non patiar quòd inſiſtat aliorum doctrinæ, qui infirmus eſt & debilis in virtutibus & quodammodo adhuc carnalis eſt, in quo ſæpè abundant paſſiones ſuperbiæ, iræ, rixæ, gulæ, inuidiæ, vanæ gloriæ, & cæteræ peſtes cordis, & morum leuitates: cui neque eſt experientia & annoſa exercitatio ſpiritualis vitæ & diſciplinæ, ſed vana & indeuota ſcientia, & aſſueta ad non interrogata leuis reſponſio. Iſtum enim non decet præſentibus alijs & peritioribus quicquam loqui, docendi ſaltem modo. Non dicas ergo opinionem tuam, ne oſtendere ſcientiam tuam cum Heliu videaris, qui beatum Iob meliorem & ſapientiorem ſe auſus eſt docere, & duriter increpare, ac rationibus compoſitis ingenioſè, vincere: ſed deus ſpreuit eum & reprobauit, eò quòd ſuperbè & animosè iuſto & ſancto viro ſe prætuliſſet.

1. Tim. 2.

Cui non liceat in ſeniorũ conſeſſu loqui.

Iob. 30.

De reuelatione ſcripturarum myſticarum à deo imploranda & à proximo. Cap. XX.

QVando autem deſideras aliquid obſcurum intelligere, & de dubijs certificari, primum a domino pete ſenſum & intellectum illius reuelari ad profectum tuum, & pro gloria eius. Contigit aliquando cuidam in tali forma deum oranti, cùm ſe iterum contuliſſet lectioni, ſtatim ei aperiri ignorantiam eius: qui conſolatus in verbo domini didicit habere recurſum frequentiorem ad deum omnia ſcientem. Tamen rurſus hominis ſenſus quandoque à deo humiliatur, ne capiat verbum tenebroſum, vt non eleuetur cor eius, & cadat in laqueum diaboli, autumans ſe aliquid ſcire, cùm nihil ſciat. Et niſi deus voluerit nobis reuelare, nónne tenebræ videntur eſſe ſcripturæ? Ideo ſecundum conſuetudinem ſanctorum patrum quærendum eſt humiliter à fratre aliquo, vt exponat & declaret nobis intellectum obſcurioris literæ. Sic enim diſcipuli interrogabant dominum dicentes, Ediſſere nobis parabolam zizaniorum.

Mat. 13.

De ſpi-

De ſpirituali collatione. Cap. XXI.

COnfert etiam non modicam ſcientiæ vtilitatem ſtudioſa & vnanimis duorum ſibi bene conſentientium diuina collatio. Vnde Saluator noſter ait: Vbi duo vel tres congregati fuerint in nomine meo, ibi ſum in medio eorum. Et alibi: Dum hæc autem adhuc loquerentur, ſtetit Ieſus in medio diſcipulorum ſuorum, & ait, Pax vobis, & cætera quæ de reſurrectione eius plenius leguntur. Amor ergo in diuinis ſcripturis commendabilis eſt, per quem & carnalia & ocioſa tantò celerius vitamus, quantò maior eſt in nobis. Senties in operibus tuis effectum meliorem, ſi diuinæ ſcientiæ fueris ſpeculator, & impiger imitator. Mat. 18. Ioã. 20.

De quotidianis operibus quomodo fiant Cap. XXII.

CVm opus tibi videtur vt aliqua neceſſaria procures, vel etiã quædam ad meliorem durationem reformes, fac in dei nomine ſine multa quæſtione, & eris liberior à retractione eorum qui contradicere potuerint. Ex quadam leuitate oppoſitionem faciunt, & neſcio qualem probationem in alijs quærunt. Qui ergo ſilere ſcit & facere, ſapientem viam tenet. Hæc in quotidianis & leuibus obſeruanda puto. Decet tamen fratris alicuius verba patienter audire, & propter virtutem humilitatis diſcendam, ſequi interdum inferiorem: ſed non ſemper, cum putatur fieri aliud magis inconueniens, quod bonæ & puræ conſcientiæ melius relinquo, quàm imperitè conſulam. Quæ ex æquo facturus es cela alios.

De conſilio maiorum in ſpiritualibus cauſis conſiderando & recipiendo. Cap. XXIII.

DE ſpiritualibus & maioribus cauſis, ſuperiorum primò eſt voluntas conſideranda, deinde ipſorum, ſi dubitas, requirenda ſententia, vt quicquid iudicauerint, pro meliori accipiatur conſilio. Si non acquieuerint vel ſatisfecerint interrogationi, expectanda eſt reſponſio. fortè mature ſe deliberant perſpicientes alia æquè ibidem concurrentia, vel obuiantia, vt non tam facilis & certa poſsit ſolutio dari. Poſtquam ſemel aut bis ſanè intellexerint negocium quærentis, non expedit nimis inſiſtere ad informandum eos, ne generetur aliqua grauitas aut moleſtia ab vtraque parte. Quietius eſt ergo amodo tacere, & aliud conſilium quærere; ſicut ſanctus ait, Auxilium meum à domino, qui fecit cælum & terram. Cùm deſunt humana, diuina ſunt inquirenda ſuffragia, vt effectum concedat ſalutarem cauſis neceſſarijs. Sed præcaue tibi, vt quantum minus vales, importunè aliquid poſtules, & dum ſentis parum proficere petitionem tuam, noli vexare te per aliquam impatientiam, ſed recordare, O felix patria ſanctorum replens deſideria, & miſerorum neſciens grauamina. Pſalm. 120.

De reuerentia prælatorum ac ſeniorum. Cap. XXIIII.

COram ſenioribus exhibeas te verecundum & morigeratum, & nil temere in verbo aut opere a te percipiatur: ſed humilitas & ſimplicitas. Semper ſenioribus reuerentia deferatur & honor. ſiue dignitate prælationis, ſiue auctoritate officij, ſiue ætate temporis, & conuerſatione venerabiles fuerint, humili corde exigeris reddere debitam ſubiectionem, & beatus ſi imples eã, & deuote veneraris prælati tui præſentiam.

De cauenda familiaritate cum prælatis ſuis. Cap. XXV.

QVorum tamen ſocietatem declinare debes vbicunque aptè & quotienſcunque licitè potueris, quia multis fuit nociuum, quòd paruam reuerentiam coram ſenibus & prælatis ſuis habuerunt, & ſeduxit corda paruulorum & inexpertorum talis conſuetudo. Ideo ſapienter facit, qui magnorum hominum notitiam, & prælatorum familiaritatem deuitat, quia non bene decet, nec ædificat intuentes. Neque hoc ad ſubtrahendum quicquam ſanctitati illorum dicitur: ſed ad cautelam nouitiorum & ſimplicium proponitur. Quidam ex familiaritate nimia & alloquijs magnorum, audacius ſe rebus & negocijs altioribus immerſerunt, quod forſitan non feciſſent ſi liberiores erga ſuperiores ſuos non fuiſſent. Etiam aliquando cæteris fratribus ſe præferentes, putabant ſe aliquid eſſe: ſed in fine decepti ſunt, quia hominibus & non deo placere voluerunt. Proinde vtile iuuenibus eſt, & nouis palmitibus expediens, propter futuras occaſiones mali, nunquam talia quærere quæ ſpectant ad ſuperiorum gratiam & familiaritatem minus cautam: ſed humiliora & ſimpliciora loca & officia exquirant ſibi, gaudentes in abiectione omnium pomparum mundi, & quòd ignoti & parui habentur in oculis hominum reputari. Verum non eſt paruus fructus ſpiritualis gratiæ, quãdo ſe homo ab omni temperat propter Chriſtum, amicorum inclinatione, & eius appetit ſolummodo gratiã, qui confortat pauperem & exulem conſolatur in abſcondito.

De periculo pauperum in officijs. Cap. XXVI.

CAuendum eſt pauperi, ne efficiatur præſumptuoſus & audax, & obliuiſcatur paupertatis & inopiæ ſuæ in qua natus eſt. melius illi eſſet ſi ſemper vitam in egeſtate duceret, quàm poſt paupertatem in terrenis ſubſtantijs ſuperbiret. Maledictum ſit aurum & argentum, & omnis precioſa ſubſtantia deſiderabilis viſu pereat, quæ pauperem & ſimplicem ad ſuperbiam & mentis cęcitatem perducit. Verè infelix homo, qui in terra ſibi nomen inuenit, & laudem. finem ſuum poſuit. Quid ita metuendum pauperi & inopi, ſicut exaltari & prædicari? Multi quando latebant, deo viuebant: quando neſciebantur, deus illos viſitare digna-

dignatus eſt, & tanto familiarius, quantò minus ſociati erant hominibus. Sed dum ad negocia temporalia perueniſſent, hincinde diſsipati non potuerunt cogitare quid fuiſſent, & aliter his contigit quam putaſſent. Abſconde ergo chariſsime modicum te ad momentum, & vide quid prodeſt omnis labor hominis & operatio multa ſine fructu. Fructus eſt ſanctitas & puritas cordis, plenitudo dilectionis, delectatio in operibus bonis, finis verò vita æterna eſt.

De vitandis cuique rebus ſibi non commiſſis. Cap. XXVII.

OBſerua quoque cautius, vt de ordinatione maiorum aut fratrum conſilio non multum adijcias tibi, aut de qualibet re quæ non eſt tibi commiſſa, quia non parui periculi eſt rebus ad te nõ pertinentibus aliquo modo conſcientiam occupare. Quiſquis curis multis ſe interſerit, ſeipſum lædit. Qui verò vnum quod ſuper omnia eſt, ſolummodo quærit, in pace multiplici erit conſcientia eius. Potes teipſum inquietare talibus, & proficies nihil. Ad tuum conceptum rem quamlibet habere erraticum videtur & impoſsibile. Noli igitur errare, quia error finem non habet, id eſt perfectam conſummationem. Si vis eſſe bonus & perfectus ſeruus dei, non tuam, ſed dei opta in omnibus voluntatem. Eius ſequere animo humili ordinationem, & omnia tibi parebunt, nil etiam tuæ diſconueniet voluntati, ſicut ſcriptum eſt: Ordinatione tua perſeuerat dies, quoniam omnia ſeruiunt tibi. Pſalm. 118.
Dies eſt homo iuſtus propter lucem veritatis & iuſtitiæ, qua illuminatur à ſole Chriſto, ſcilicet ad videndum ordinationem omnis æquitatis eius. Iſte ergo perſeuerat ordinatione dei, hoc eſt, mente conſtans eſt & immobilis ſuper omnibus quæ ei contingere poſſunt, ferens cuncta æquanimiter, quia ab illo procedunt, cuius nutui omnia ſubſunt & obediunt. Noli in iſto vel in illo tuam velle impleri voluntatem vel electionem, quæ ſæpè proprietaria eſt & iniuſta, ſed dic: Sicut dominus voluerit, ita fiat, nam ita fieri melius eſt. Quicquid etiam per ſeruos ſuos inſtituerit, pro bono fit, & inde lucet ſeruus dei bonus, quoniam omnia in bonum accipit, ſciens quia conſummatio perfectionis eſt alienatio omnis propriæ voluntatis. Rarius ergo ſtatue tibi conſilium tuum, & firmiter non ponatur in animo quod eſt incertum an fiat vel fieri expediat, quia in rebus cunctis finis inſpiciendus eſt. Et quæ ad bonum finem dirigũt, laudem habent, non quæ in facie apparẽt. nam ignota ſunt plerunque talia, quãuis probabilia foris videantur.

De praua conſideratione. Cap. XXVIII.

IDcirco ſapientes & eruditi viri res quaſlibet intuentur à longe, & longanimiter expectant rimantes tacitè quis ſit finis intenti

tenti operis, ne feſtinantia rem confundant, & præcipitio corruant. Prouidentia nanque regitur ſtatus ſapientis, & actio eius vniuerſa (ſi plena ſit oculis) erit probatiſsima & ſtabilis. Ipſius eſt rerum cauſas, puta initium & finem debitum diſcernere, & quæ ſint agenda, quæ etiam vitanda, ſemper præuidere, ne incõfusè fiant. Si quis indiget ſapientia, poſtulet à deo, & dabitur ei, ſi vtilis ei eſſe poſsit & expediens: aliter illam deſiderare non debet, quia damnabilem rem exoraret.

Iaco. 1.

De differentia inter ſapientiam & prudentiam. Cap. XXIX.

SApientia tamen cæleſtium rerum magis videtur eſſe, prudentia verò ſeu prouidentia ad temporalia negocia congruentius ſpectat, quia cæleſtia & æterna ſapere potius iubemur, temporalia autem omnia in tranſitu habere docemur. Vnde licenter conceditur vſus neceſſarius bonis & ſanctis viris pro ponendo viatico. Sed non in omnibus cernitur tantus diuinæ dilectionis radius, vt quod dignitate & elegantia mentis proponunt, hoc exerceant auidius. Norunt ſancti quòd hæc ima præſentata ſupernis, ſint abiectiſsima: nec precio laudis alicuius ducenda. Itaque quodammodo aſsimilantur caducis qui caduca petunt, & priuantur gloria cæleſtium qui ſatiantur temporalium. Quæ omnia prudens diſpẽſator debet animaduertere, & ne terreſtrium rerum diſtributione diſpergatur nimium, bonis ſempiternis ſuum renouare cordis palatum ſtudeat. Tantoque libentius (dum illi vacat) immoretur ſuperis, quo magis conſtat quòd grauis eſt & periculoſa omnis cura temporalis, quæ diuinis non releuatur ſuſtentamentis.

Quòd neceſſaria eſt prouidentia habenti curas temporales Cap. XXX.

EGet quippe maiori prouidentię luce qui inter temporales curas tanquam inter vitæ tenebras verſatur, & illi bonum eſt, ſi tantummodo rebus mutuatus, non alligatus corde externa miniſtret. Laudabile ſatis, ſi in negocijs ſancto non deſit ocio, ſi curis ad tempus pro fraterna cauſa intentus, nihilominus inueniatur meditatione æternorum & contemplatione ſuſpenſus. Qui enim ſanctæ Marthæ fideliter implere negocium ſatagit, beatiſſimæ Mariæ dignus habebitur aliquando dulcedine foueri, & conſolationis diuinæ & allocutionis ſilentio immorari. Quo ille rectè cenſetur aptus, cui iam fraternæ neceſsitati ſeruire placet, & Chriſti tantum dilectio ſuper omnem temporalem curam amabilis, in intentione præcipua eſt. Non ſicut is cuius foris videtur miniſtratio, ſed ab intus non ardet vera dilectio, & intentionis non lucet pura ſimplicitas, & ſimplex puritas. Sua enim commoditate perdit lucrum commoditatis, & libitu proprio deſtituitur à Chriſti beneplacito. Nam omne quod agitur, ſi in ve-

Externis reb⁹ impeditus ſubinde redeat ad ſeſe.

in veritate & puritate non manſerit, in interitum vadit & euaneſcit. Tetigi paululum boni diſpenſatoris neceſſarium inſtitutum, qualiter ſibijpſi debeat etiam intentus & præſens eſſe, nec rebus exterioribus varijſque negocijs totaliter inhiare, quinimmo eligat ſecundum affectionem ſuam cordialem nullis implicari curis, ſed inſiſtere (quantum opportunè conceſſum fuerit) ſtudijs theoricis. Veruntamen quiſquis per diuinam voluntatem tanquam ſeruus à domino fuerit aduocatus ad faciendum opera miſericordiæ, impleat mandatum obedientiæ, & ne declinet ad propriam nimis quietem: ſed magis offerat ſe per bonam & promptam voluntatem ad ſeruiendum Deo viuenti in ſęcula ſæculorum. Amen.

De miniſterio Marthæ, & ocio Mariæ, & de concordi conuenientia ad inuicem ad eruditionem boni diſpenſatoris Libellus Secundus: Cuius hæc ſunt Capita.

De comparatione Marthæ ad Mariam, id eſt, actiuæ ad contemplatiuam, & quòd vtraque laudabilis, nec altera ab altera ſeparanda. Cap. j.

De opere Marthæ. Cap. ij.

De opere Mariæ. Cap. iij.

De admonitione Marthæ. Cap. iiij.

De conſolatione Marthæ. Cap. v.

De admonitione Mariæ. Cap. vj.

De increpatione tepidæ Mariæ. Cap. vij.

De comparatione Marthæ ad Mariam, id eſt, actiuæ ad contemplatiuam, & quòd vtraq; laudabilis, nec altera ab altera ſeparanda. Cap. I.

QVanuis eligibilior pars Mariæ ſit & ſuauior, tamen beatæ Marthæ ſororis eiuſdem pars laborioſa laudabilis eſt & deo accepta, ſicut per ſeipſum dominus ait in euangelio: Si quis mihi miniſtrauerit, honorificabit eum pater meus, qui eſt in cælis. Ioã. 12. Miniſtrare ſpecialiter ſpectat ad Martham, ſicut vacare ad Mariam, non tamen debent iſtæ duæ ſorores ab inuicem ſeparari, nec debent de ſtatu ſuo contendere: ſed magis ſtudeant pariter Chriſtum hoſpitio recipere, vt in omnibus poſsint perfectè ſtare, & quotidianis proficere virtutum augmentis.

Opus Marthæ. Cap. II.

MArtha ſeruiat, laboret, atque prouideat bona coram Deo Luc. 10.
& hominibus, vt ſoror eius Maria liberius vacet diuinis. 2. Co. 8.
Nec murmuret contra ſororem ſuam, quòd eam ſolam reliquit miniſtrare: ſed potius adhortetur, vt in quiete & ſilentio ſe teneat,

teneat, & nullis ſe mundi occupet negocijs: ſed Ieſum ſemper
1.Pe.1. præ oculis habeat, in quem angeli proſpicere concupiſcunt. Audiatque eum, & miretur de verbis gratiæ quæ procedunt de ore eius, atque talem ſe exhibeat, vt digna ſit auditu diuino. Tam purum & abſque terrena mole cor ſuum præparet, vt cæleſtibus deſiderijs accenſa quandoque mereatur introire cum ipſo ad inconſueta dulcedinis eius gaudia.

Opus Mariæ. Cap. III.

MAria verò ſorori ſuæ compati debet, & ſæpius dominum orare vt dignè & deuote valeat miniſtrare ſibi & alijs neceſſaria huius vitæ, vt patiens ſit in aduerſis, fidelis & prudens in omnibus negocijs ſuis, atque ſic exteriora moderetur & ordinet, vt ſeipſam interius non omnino negligat: ſed cùm tempus occurrerit, exemplo ſuo ad vacandum ſibi paululum in ſecretũ ſecedat. Nec ſibi ſoli & deo viuere magnum & gaudioſum reputet, ſorore relicta ſub ſarcina: ſed pio conſiderationis oculo, eius memor ſit apud dilectum ſuum, necnon conſolationis verbo quantum valet ſubleuamentum deferat. Memento Maria quòd non vales liberè vacare, niſi Martha voluerit pro te laborare: & niſi illa exteriora diſponeret, tu minus lucide interiora videres. Vtilis eſt tibi ſororis tuæ ſollicitudo, vt non perturbetur tua deſiderabilis ſolitudo. Ne ergo velis ſororem tuam contemnere, aut iudicare minus ſanctam, quia occupatur rebus tranſitorijs vilibuſque materijs: magis autem hoc cogita, quantã tibi in humilitate ſeruitutis ſuæ pręſtat contẽplandi occaſionẽ. Quæ licet exteriora procuret, diſpenſet, & cuſtodiat, alia tamen habet in intentione cordis, quæ principalius amat. Nam Ieſus Chriſtus vtique eſt finis pro quo intantum laborat, propter quem etiam ſibi parcere à mane vſque ad veſperam non acquieſcit, vt alij fructum ſpiritualem ex hoc maiorem conſequantur. Dilige proinde ſororem tuam, & defer ei compaſsionem, orationem, reuerentiam, & excuſationem. Si quid minus poteſt in ſpirituali conuerſatione, hoc tu ſupplere deſidera per ſancta & deuota exercitia tua. Non tamen ex te illud præſumas, aut de te plus quàm oportet ſapere velis: ſed dei gratia te exhortante interius, bonum charitatis tuæ ſtudium in hoc commenda, quia omnia bona opera tua ei communicare debeas, quæ plura impedimenta deuotionis habet quam tu. Soror enim tua eſt, & illi debes quidquid boni apud deum habere vales.

Admonitio Marthæ. Cap. IIII.

AVdi iterum & tu Martha, quæ ſollicitaris circa frequens miniſterium. Caue ne turberis in opere, & ne deficias in tribulatione, quia ſatis abundanter & cauſarum tumultus adue-

nient

nient tibi, & aduerſitatum contra te varietas non deficiet. Beata eris, ſi omnia patienter accipis, & cum gratiarum actione a deo eſſe bona & mala ſalubriter ſentis. Semper igitur tibi opus eſt patientia atque prudentia, vt per patientiam mala ſuperes, & per prudentiam aliis bona miſericorditer impendas, quanuis ſint etiam ingrati. Attende tu quibus ſeruias, & qua mercede laboras. Nonne Chriſtus eſt, cui te totam contuliſti? Eius Martha es, & eius voluntatem facere debes, ne offendas & pecces. Potens eſt dominus tibi dare gratiam maiorem, & oſtendere etiam gloriam ſuam, vt quæ tam ſedulò & deuotè ei miniſtras in mundo, tandem iuxta eum recumbas in regno eius.

Conſolatio Marthæ. Cap. V.

EIa Martha, magna erit merces tua in cælo, tantum eſto fidelis in miniſtrando. Propterea ſerui, fer curam, præpara quæ opus ſunt ad vitam iſtam ſiue in coquina, ſiue in braxatorio & cellario, ſiue terendo ſemina, ſiue molendo ſinapis ſiue alterius generis grana. Opus ſi vile eſt, tamen precium vita æterna eſt. Quicquid enim expendis in vſum fratrum Chriſti, reddet tibi iuſtus iudex in die iudicij. Quando omittis propriam voluntatem & vtilitatem aliquam, ſeu quando poſtponis ſpiritualem lectionem propter aliorum neceſsitatem, tunc emis à Chriſto hæreditatem æternæ vitæ, & ille fit tibi precioſum & firmiſsimum pignus ſolutionis æternæ gloriæ. Vnde patri ſic dicit: Volo pater, vt vbi ego ſum, illic ſit & miniſter meus. O Ioã. 12.
Martha, multa potes operari opera bona, ſi ſis voluntaria & parata. Egent ſeruitio tuo ſerui Chriſti, & ſine tua cura non ſunt in deo liberi. Si tamen vis eſſe meritorium opus tuum, fac ex animo bono, & non cum triſtitia neque cum tædio. Magnam potes exercere charitatem in fratres, magnam etiam generare lætitiam dum eſuriunt & ſitiunt, nec habent quod manducent, & tu ſubuenis neceſsitatibus eorum, apponendo ea quæ dominus conceſsit infirmitati corporis humani. Attende quid Iſaac patriarcha dixerit Eſau filio ſuo: Tolle (inquit) arma tua pha- Gen. 27
retram & arcum tuum. Cumque venatu aliquid apprehenderis, fac mihi inde pulmentum vt comedam, & benedicat tibi anima mea. Similiter benedicet te ô Martha quicunque recreatus fuerit cibo & potu in nomine Chriſti per miniſterium tuum: nec erit tantum benedictio tua temporalis quædam retributio, ſed potius æternæ hæreditatis firma perceptio.

Admonitio Mariæ. Cap. VI.

ALloquenda eſt iterum ſoror Marthæ Maria, vt dòmi ſedeat ac meditetur vt columba, verba cæleſtia. Tanto affectu quæ æterna ſunt cogita felix Maria, tam ſuaui guſtu ſapiant tibi in-

teriora bona, vt minus cures exteriorem indigentiam. Minimè quoque contriſteris, ſi datur quandoque minus, ſi ſapiat minus, ſi præparetur tardius, ſi quid aliud defectuoſum fuerit in Marthæ manibus. Non enim parum ipſa ædificatur, quòd tam ſuſtinẽs videaris in neceſsitate: nec erit ei alio tẽpore oneroſum meliorare cùm dominus donauerit, conſiderata patientia tua in tempore quo non poteſt. Quantò tu fueris patientior benignior & quietior, tanto ſorori tuæ fit omnis labor leuior, & occupatio tolerabilior. Conſiderat nanque fructum ſpiritualis incrementi ex te, & conſolatur non modicum in ſuo opere, quia tu paſceris ſpiritu magis quàm carne. Ipſa etiam gaudet coram deo quòd tam facili contentaris miniſterio, ne grauetur ſupra modum: ſed parcis labori eius, ac vacandi orandique indulges largius tempus. Satis reprehenſibile eſſet, vt cum quietis iter ambulare deberes, moleſta fias etiam laboranti.

Increpatio tepidæ Mariæ. Cap. VII.

IN omnibus exhibe te mitem, patientem, deuotam, terrena nõ curantem: ſed deo vnitam, & eius contemplationi crebro intendentem. Alioquin quomodo locum imples Mariæ, ſi non inuigilas quieti & cuſtodiæ tui? Aut non æſtimas eſſe onus grauis iudicij, habere tantam prouidentiam in temporalibus, & minus vacare ſtudijs ſpiritualibus? Time ne auferatur pars tua à te, propter ingratitudinem tuam, & detur ſorori tuę facienti fructus bonos. Quæ huiuſmodi eſt, non dignè fungitur ſancto ocio Marię: ſed expelletur ab omni mox ſpirituali dulcedine ex iuſta ratione. Sed mirum fortè videtur, quomodo aliquid reprehenſibile de Maria ſentiri poſsit, quæ à Chriſto laudari cognoſcitur. Hic ſciendum eſt quòd multi in loco ſanctorum ſtant, qui tamen cõuerſatione ſua multum à ſanctis diſtant. Multi etiam nomen religionis habent, qui tamen adhuc ſæculari vita torpent. Multi foris quieſcunt ab occupationibus ex officio commiſsis, qui nondum tamen conquieſcunt ab externarum rerum concupiſcentijs. Ex quadam enim infirmitate ſpiritualis feruoris prouenit quòd plures inquietè videntur poſiti: nec tamen vt dignum eſt ſibi vacare nituntur. Ideo vt tactum eſt, in loco Mariæ huiuſmodi ſectatores negligentiæ redarguuntur, tanquam ab igne diuini amoris alienati, & in deuotione tam remiſsi. Sed quæ vera eſt Maria, ſectatur ſemper Ieſu veſtigia, & dicit cum ſponſa: Sub vmbra illius quem deſidarauit anima mea ſedi, & fructus eius dulcis gutturi meo. Hæc pauca de miniſterio Marthæ & ocio Mariæ, ſi conſiderata ſeruentur ſollicitè, fiet vt poſt præſentes labores reddatur nobis fructus dilectionis cum corona iuſtitiæ. Amen.

Maria et ſi Chriſto vicina, tamẽ alicubi reprehẽſibilis.

Cant. 2.

De cru-

De eruditione fidelis diſpenſatoris in vita actiua Libellus III. Cuius hæc ſunt Capita.

De commendatione Martha & fidelis diſpenſatoris.	*Cap. j.*
De profunda abnegatione ſui.	*Cap. ij.*
Declaratio literalis illius Can. Introduxit me rex in cellaria ſua.	*Cap. iij.*
Qualiter teipſum conſolaberis in Chriſto.	*Cap. iiij.*
Duæ interrogationes fiunt.	*Cap. v.*
De ſpirituali intellectu ſuper reſpōſo ad dictas interrogationes.	*Cap. vj.*
De aſpiratione ad cæleſtia.	*Cap. vij.*
De ſpirituali eſu & potu de cellarijs Chriſti.	*Cap. viij.*
De hilaritate vultus & promptitudine ad externa opera charitatis poſt guſtum diuinæ ſuauitatis.	*Cap. ix.*
Quis ſit aptus diuinis colloquijs.	*Cap. x.*

De commendatione Marthæ & fidelis diſpenſatoris. Cap. I.

INueni adhuc aliquid ſuaue in ſcripturis ſanctis, quod te ô Martha delectet in officio tuo. Tunc enim opera noſtra leuiora fiunt nobis & dulciora, ſi confirmationem trahant ex eloquijs ſanctis, atque imitationem demonſtrent iuſtorum præcedentiū exemplis. Vileſcere poſſent forte opera pietatis apud non intelligentes virtutum merita, niſi forent à beatiſsimis hominibus magna cum deuotione continuata. Magnus quoque honor eſt, & nullius erubeſcentiæ locus, quando pro cæleſti regno ſponte quis ſe humiliat, & ſeruum facit, exemplo Ieſu Chriſti & ſanctorum eius incitatus. Dicit enim in canticis ſponſa figuratè oſtendens per myſtica verba quid bonitatis in hoc Chriſtus vidit, quòd quidam in laboribus ſic deſeruiunt. Manus meæ (inquit) diſtillauerunt myrrham, & digiti mei pleni myrrha probatiſsima. Manus ſponſæ hi ſunt, qui amore Chriſti opera charitatis exercent in fratres, quorum virtus interior & actio exterior ſic abundat ex affectu dilectionis ad omnes, vt amara & deſpecta oculis humanis tractare, ad qualemcunque conſolationem debilium & impotentium delectentur. Sed & digiti pleni ſunt myrrha probatiſsima, dum ſingula & diſtincta officia ex ſpiritus ſancti ordinatione formata ſic fiunt in domo Dei, vt omnes qui ad agendum aliquid deputati fuerint, non ex proprio conſenſu, ſed magis trahantur per ſalutarem obedientiam, renunciantes proprietatibus omnibus, etiam cum grauitate quandoque cordis & amaritudine valida. Etenim ſic in veritate efficiuntur myrrha probatiſsima, cùm in rebus paruiſsimis, &

Labor fit leuior confirmatus cū exemplis antiquorum ex ſacris literis.

Cant. 5. Explicatio huiꝰ ex Cāticis cap. Manus meæ diſtillauerūt myrrhā, &c.

in quibus foret aliqua naturæ conſolatio, ſeipſos relinquere & mortificare laborant. Poteſt igitur probata myrrha accipi, dum quis propter Chriſtum carnalem vitam crucifigit laboribus, vigilijs & ieiunijs: ſed fit tunc myrrha probatiſsima, cùm in nullis rebus ſibi viuit, ſed ſuperatis apertis & groſsioribus mortificationum ſtimulis, etiam valdè ſubtiles propriæ voluntatis motus immolat. Quod cùm fecerit, nimirum cum Chriſto in cruce ſitiēte, potum felle mixtum ſpiritualiter guſtat. Cui competit

Ioā. 19. illa in cruce pendentis reſponſio: Conſummatum eſt.

De profunda abnegatione ſui. Cap. II.

Verbum Chriſti conſummatum eſt, de ijs dici queat, q̄ in totum ſe abnegauerint.

NAm cùm aliquis ad tantam peruenerit abnegationis profunditatem, vt neque in magnis neque in paruis, nec in aduerſis nec in proſperis ſuam exquiſierit voluntatem, iure etiam de ſe dicere poteſt: Conſummatum eſt. hoc eſt, Quicquid virtutis, quicquid perfectionis, quicquid ſpiritualis eſt conuerſationis, in hoc vno munere adimpleui, videlicet in plenaria mei abnegatione. Et hæc eſt myrrha probatiſsima. Sed antequam huius myrrhæ ſpeciem quis agnoſcat, in multis ſæpe grauitatibus ſeipſum experitur, quam facilè caro remurmurat, quotiens trepidat, quotiens ſubruit, in quo conflictu intelligit quantus ſit labor non facere quod concupiſcit, quàm durum frangere ad omnem nutum alterius, ſuos conceptus animi. Si ergo hæc & his ſimilia latius excogitata pertranſierit tanquam veræ mortificationis probamenta, quæ omnia fortes Chriſti amatores ardentiſsimo affectu ſubire feſtinant, inueniet proculdubio quàm veraciter dictum ſit, Et digiti mei pleni myrrha probatiſsima. Probantur enim à minimo vſque ad maximum eorum digiti, & à ſummo vertice vſque ad plantam pedis, ſine tentatione nihil vacat in ipſis. Nam modò iubentur exteriora, modò compelluntur ad ſui cuſtodiam introire, nunc huc illucque diſcurrere, nunc etiam quieti inſiſtere, modò paulò plus vigilare, & paulo poſt vigilias nequaquam protrahere: nunc quodlibet protinus abiicere, nunc etiam quod horrent ſine mora perficere. Si eſt aliquod genus ſupplicij quod martyres facit, tunc maximè illi martyres fiunt, qui totiens verbo dei tanquam gladio ſubmiſsi plectuntur, quotiens ſibi ipſis per obedientiam moriuntur. O quàm ſublimiter de talibus filiis gloriari poteſt ſponſa Chriſti mater eccleſia dicens, Manus meæ diſtillauerunt myrrham, & digiti mei pleni myrrha probatiſsima.

Martyrij ſpecies quędam eſt ſibi toties per obedientiam mori.

Declaratio literalis, Introduxit me rex in cellaria ſua. Cap. III.

ACcipe & aliud verbum ex ore ſponſi aptum miniſterio tuo, quod etiam prius putabam inducere ad conſolationem: ſed præuenit me Deus quaſi neſcienter docens me primum debere

mihi-

mihimetipſi interius mori, antequam dignè poſſem alijs foris deſeruire, vtputa ſi adhuc impatiens in paruis læſionibus eſſem, qualiter tunc aliorum infirmitates bene ſuſtinerem: & ſi adhuc ſuperbus eſſet animus meus, quomodo portarem ſine murmure murmurationes, ſine contradictione detractiones, & indiſciplinatorum mores. Conſtat nanque quòd patientia & humilitas ſummæ neceſſariæ ſunt miniſtrantibus. Eſt autem intentum verbum iſtud, quod ſponſa cum multa etiam jucunditate loquitur dicens, Introduxit me rex in cellaria ſua. Habeat ipſa intellectum huius verbi in miniſterio Chriſti abſconditum, tu æſtima apud te magnum, ſi inueniatur etiam in te per opus aliquod extrinſecum æque ipſi gratum. Nam ſi hoc ipſum verbum, Introduxit me rex &c. traxerit quis ad boni cellarij officium, inueniet vtique plenum ſenſum & perfectum, intus ſapidum, & foris non ocioſum. Patiẽtia & humilitas officijs cum primis neceſſariæ. Cant. 1.

Qualiter teipſum conſolaberis in Chriſto. Cap. IIII.

PRopterea libenter & perſeueranter age quod agis, & quodam mentali gaudio vtere in opere tuo, retinens apud te verbum ſuauitate plenum, Introduxit me rex in cellaria ſua. Hęc eſt enim voluntas patris tui qui in cælis eſt, & eius qui in terris, vt ita facias ſicut ordinatum eſt tibi. Nam potes coram iudicantibus te confidenter proteſtari, quia non ego ipſe introduxi me, ſed introduxit me rex in cellaria ſua. Deus rex cæli & terræ, maris, & omnium quæ in eis ſunt, rex magnus ſuper omnes reges, qui cuncta ſapienter regit quæ potenter creauit, rex potens, rex clemens, ſolus & ſingularis rex, regens etiam eos qui reges vocantur, rex regum, & dominus dominantium, mecum diſpoſuit, & in me fieri voluit, vt aliquo ſaltem tempore vitæ meæ, ego pauper & indignus homuncio implerem miniſterium iſtud, reſpiciendo ad ea quæ ſub cura cellarij poſita ſunt. Siue enim hoc ideo ordinauit, vt qui ad maiora & altiora vitæ contemplatiuæ minus valui, in bonæ ſaltem actionis vita fructum haberem, ſiue vt humilitatis & patientiæ & cæterarum virtutum profectum ad meam vtilitatem melius ſic apprehenderem, ſiue vt eius duntaxat voluntatem hoc modo plenaria mei abnegatione facerem, ſiue quocunque alio occulto beneplacito eius, mihi tamen ſemper placito, nequaquam diſſentio, non contradico, non refugio; ſed gaudeo & gaudebo de tanto iniuncto ſeruitio, quia introduxit me in cellaria ſua. Hic etiam pater noſter vicarius & amicus dei in me hoc ipſum adimpleri voluit, vt fratribus domus huius meo pauperculo labore ſubſeruirem, & ego paratum me eſſe cupio, quãdiu valeo vel pedem mouere. Si ita incipis ſapere, & tanquam diuinum conſiderare beneplacitum, tunc & hilariter ac Explicatio paraphraſtica huius ex Cantico ſpõſę, introduxit me rex &c. iuxta literã & ſpiritum.

reuerenter omnia perficere delectabit animã tuam. Sed ad quid introduxit te, penſare etiam habes: nec ignorare cauſam vtilem debes. Non enim ideo introductus es, vt tu fruaris bonis illic repoſitis, & alij inediam ſuſtineant: ſed potius intelligas idcirco te vocatum & introductum, vt per tuum laborem alijs ſit requies: per tuam curam & prouidentiam ſubleuentur pauperes Chriſti: ita vt neceſsitate adueniente, tibi interdum ſubtrahas, vnde paſcatur eſuriens & ſitiens Chriſtus, & ex bono opere fraternæ dilectionis tuipſe plus reficiaris in corde, quàm caro tua cibo aliquo corporeo. Tunc proficies maximè in tam ſancto officio, ſi ſpiritualem requiris fructum, non curans aliquod terrenum commodum vel incommodum, ſed indefeſſo mentis deſiderio præter ſolum deum non optas poſsidere theſaurum aliquẽ in terris, neque aliud quodcunque lucrũ expectas de labore tuo, quàm cæleſtem vitam & gloriam æternam in futuro cum Chriſto. Nam te perſeuerante & omnia perficiente ſecundum eius bonam voluntatem, faciet ipſe tandem tecum hanc gratiam, vt merearis eius intueri faciem perennis gloriæ, & tanto dulcius & ſublimius ſentias verba huius amoris cantici verificari in te, quantò glorioſior eſt illa cæleſtis domus abundans cellarijs optimis diuerſorum meritorum ſanctorum, quàm hæc paupercula & lutea domus paruo contenta cellario, in quo abſconduntur victualia ad ſuſtentationem fratrum noſtrorum pauperum & peregrinorum: ita vt dicas in dulcedine animæ tuæ, Introduxit me rex in cellaria ſua.

Duæ interrogationes. *Cap. V.*

SEd iterum video aliud requirendum ſecundum groſsiorem intellectum reſpicientem forinſecus atrium, quid in hoc voluit ſignificare verbo, cellaria, quaſi multa eſſent, cùm & vnum cellarium videatur ſufficere. Quare etiam addidit ſua, tanquam eius eſſet poſſeſsio, & non noſtra, vt magis communis eſſet demonſtratio? Intellige bonam rationem harum quæſtionum. Quia nonnunquam inferiores cum fortioribus, & ideo felicioribus in vna domo ſimul commorantur, ſæpe debiles egent indulgentius miniſtrari ſibi aliqua neceſſaria, quibus ſeniores non indigent. Ne ergo poſſent quidam ex hac plenitudine miſericordiæ ſcandalizari, dicere maluit ſponſa benigna mater fortibus adoleſcentibus pro excuſatione debilium filiorum ſe à rege clementiſsimo introductam in cellaria, quatenus viſa copioſa benedictione, vnicuique ex eiſdem miniſtraret, quantum opus eſſet ad naturæ congruentiam. Et bene ſatis ſubdidit ſua, vt vnuſquiſque ſeruorum dei videns ſe de cellario Chriſti participare bonum corpori neceſſarium, ſciat eſſe totum à deo: nec

hæc

hæc parua & vilia adiutoria ſine gratiarum actione autumet ſibi conceſſa: immo cum ſupplici mente pro his minimis vicem deuotæ confeſsionis deo refundat, quem nulla creatura ſufficienter pro minimo quantulumcunque beneficio laudare ſufficit. Valde enim magnum eſt, quòd tam magnificus dominus & rex omnium regum nos paſcere dignatur de donis ſuis, cui nihil dignum retribuere poſſumus. Etiam pulchrè ſponſa cùm dixiſſet in cellaria, addidit ſua, vt nemo inde quicquam ſibi arroget, ſed de eius bonitate ſibi porrigi neceſſaria confiteatur, atque cum propheta cantet domino dicens: Propter nomen tuum deduces me, & enutries me. Ex hinc ſimiliter admonere omnes voluit, ne de vlla proprietate adinuicem contenderent, vt neque iſte inflatus dicat, Iſtud meum eſt. nec ille, hoc meum eſt: taliquè iniqua proprietate vnus contra alium concupiſcat in perditionem ſalutis ſuæ. Placuit ergo dicere cellaria ſua, vt audito quòd omnia ſint dei, tollatur mox omnis proprietas rei, fiantque per ipſius diſpenſationem nobis communia, & eius dignatione noſtra, quæ verè duntaxat illius ſunt propria. Sic ergo patet quam viliter & compatienter poſitum ſit cellaria, & nō cellarium: quàm ſalubriter & gratanter adiectum, ſua. quæ pariter omnia conſiderata non modicam conferunt bono & fideli cuſtodi diuinæ conſolationis gratiam, eo quòd tantam inuenerit in Chriſti ſeruitio virtutis viam, necnon meritorum plurimorum fertilitatem.

Pſal. 30.

De ſpirituali intellectu ſuper reſponſo ad dictas interrogationes. Cap. VI.

EXpleto ſecundum paupertatem meam ſenſu rudiori, iam ad interiorem ſpiritus medullam te tranſmitto, quam tamen nō à me audies, ſed vt ab introductione ſponſi capias verbum illius, optime faueo. Non enim paruam credo eum percepiſſe internæ conſolationis pinguedinem, qui ſibi conſcius eſt de abſcondito & nouo hoc exultationis fructu. Introduxit me rex in cellaria ſua. Mihi quidem miſero, & ſterilitatem cordis ſæpiùs patienti, precioſum nimium eſſet, ſi aliquando poſt ſingultus & pulſationes fortes ad huius ſponſi miſerationem promerendam de præteritis malis potuero veniam inuenire, ſi etiam contra morbos vitiorum & ægras affectiones animi voluero aliquas ſpecies medicinales impetrare. Nec hoc eſt vtique quod ſponſa quæ amore flagrat, inebriata ab vbertate domus dei reuertens, auribus noſtris infudit dicens, Introduxit me rex in cellaria ſua. Quid eſt ergo quod loquitur? Ignorare me fateor. Tu verò ſi intelligere potes ſicut dignum eſt, congaudeo gratiæ diuinæ: Parum tamen quòd à longe ſtans ſentio per rimas

Introduci in cellaria ſponſi, myſticè quid.

cellariorum in quibus ſponſa iam introducta potitur melioribus ſponſi bonis, libens propono, vt ſi placuerit cordi tuo, accipias illud deſiderãter. Si quis Chriſtum ſyncerè & intime amãs, huius vitæ qualitercunque blandientis gaudia contempſerit, illum non dubito poſſe experiri quid cæleſtis dulcedinis vox iſta contineat. Introduxit me rex in cellaria ſua. Quicunque autem in hac valle miſera ſufficere ſibi gratulatur, quod tẽporalis proſperitas & rerum affluentia non ei deficiat, hic profectò alienus & tanquam immundus repellitur ab interioribus diuitijs: nec ei conuenit guſtare dulciſsimum verbum, Introduxit me rex in cel
Pſalm. 143. laria ſua. Habet enim iam hic promptuaria ſua & horrea frumenti vini & olei ſui, quibus multiplicatis delectatur & requieſcit, non in pace Chriſti, ſed in corde terræ. Sanctis igitur & fidelibus electorum mentibus ſolùm hæc amicabilis reuelatur intelligentia, cui intentam aurem accommodare te velim, vt merearis & tu particeps eſſe bonorum horum ſpiritualiumque gaudiorum. Siquando igitur interius deo perſenſeris te iunctum, & tibi hoc ſæculum penitus amareſcere, ſi etiam inter ſacras lectiones infundi tibi compunctionem, atque mentis illuminationem deſurſum venientem, ſi etiam poſt deuotam & perſeuerantem orationem deſiderium æternæ vitæ incaleſcere & augmentari perceperis, vnde hæc bona procedere autumas, niſi de cellarijs ſupernis? Si inſuper altius te attrahi ad inuiſibilia bona perſpexeris, ac omnem cogitatum tuum in dominum iactari, ita vt ſolius dei memor ſis, in quo vita ſalus & requies ſumma eſt, petierisque vt cum ipſo felici vita viuas, & amodo non reuertaris ad miſerias iſtas, quandiu tale aliquid tibi ſentire donatur, cur negare potes quòd introduxit me rex in cellaria ſua? Nec deo difficile eſt oſtendere tibi charitatem ſuam, vt videas eius arcana in altiſsimis condita, pro cuius amore libenter exteriora opera miniſtrare nõ recuſas, quantũcunque ſint humilia & deſpecta.

De aſpiratione ad cæleſtia. Cap. VII.

HOc tamen tuum eſt dignè deo conuerſari, & in externis negocijs mentem a ſupernis non auertere: ſed ad illa guſtanda ſecreta de nouo ſemper aſpirare. Quam felix eris, ſi internæ dei vocationi ſine mora gratulanter occurreris? Si hoc vel alio
Pſal. 9. etiam modo dixeris, Domine qui laborem & dolorem conſideras, quam libentiſsime ad te venirem, optimè noſti. Ecce aſſum,
Ioã. 14. fiat mihi ſecundum verbum tuum, quod olim dixiſti, Et ego manifeſtabo ei meipſum. Sed & hoc erat, & ſemper eſt deſiderium meum. Vtinam inueniam gratiam in oculis tuis, & tibi placeat pauperculum ſeruitium meum. Nil quippe ſic charum eſſe poterit ſeruulo tuo, ſicut habere gratiam in conſpectu tuo, & agnoſci

noſci inter filios tuos, qui nec dignus ſum vocari ſeruus tuus. Domine quicquid aliud dico, quicquid deſidero, ecce totus in manibus tuis ſum, fac mihi ſecundum verbum tuum, ſecundum beneplacitum tuum, ſecundum ordinationem tuam, & ſecundũ omnem voluntatem tuam.

De ſpirituali eſu & potu de cellariis Chriſti. **Cap. VIII.**

ADhuc te cum domino ſermocinãte, ſi dixerit tibi, Qui mihi miniſtrat, me ſequatur, ſequere eum quocunque ierit. Qui ſcis an velit præire & præparare viam, atque aperire ſignacula, vt introducaris in cellaria ſua? Sequere eum, & quodcunque dixerit tibi, facito. Si dixerit tibi, bibe, etiam bibe de calice eius. Eſt enim vinum hoc optimum, & cellaria noſtra non habent ſimile. Charitas enim vinum eſt. Dum ergo impleris illa, optimo vino inebriaris. Vbi inuenies eam, niſi in cellarijs eius? Et quod eſt precium eius? Non comparabit eam quis nummis, ſed ſpretis illis, & omnibus quæ ſunt mũdi. Bibe chariſsime, & inebriare dulcedine charitatis, ecce hydria coram te eſt, & fons vitæ. Deus enim charitas eſt. Si dixerit comede, quodcunque inueneris comede. Totum bonum eſt, quicquid tibi reconditum vides. Mel inueniſti, comede quod ſatis eſt. Si obtulerit etiam partem piſcis aſsi & fauum mellis, ſume reliquias eius. Cumque liquatæ fuerint in ore tuo, facient te ſentire mirabilem dulcedinem. Aperiat ipſe ſenſum in piſce aſſo & mellis fauo.. Nam ipſe eſt piſcis in paſsione aſſatus, & fauus mellis in reſurrectione apparẽs lætus diſcipulis ſuis, & loquens de regno dei. Si paſsionem deuotè recolis, de piſce aſſo comedis: & ſi de reſurrectionis eius gloria & potentia diuinitatis iucundaris, mel in cera inueniſti. Si etiam panem porrexerit, & aqua ſapientiæ ſalutaris te potauerit, ſurge in morem Heliæ, & comede & bibe, quia tibi grandis reſtat via donec venias in montem dei Oreb. Nam tempus eſt comedendi, & tempus laborandi. Deſcendente te ad nos, nihil coctum inuenies, neque quid aſſum igni. Manduca ergo ibi & bibe coram domino, erit enim neceſſarium tibi. Adhuc enim quinque anni reſtabũt tibi, & erit fames in terra. Quandiu enim ſumus in corpore, quod quinque ſenſibus diſtinctum eſt, peregrinamur à domino, & ideo eſurimus & ſitimus vſque in horã hanc donec veniat regnum dei. Nec potes dicere, ſufficit mihi, niſi cùm apparuerit gloria domini, & allata fuerit arca cordis tui in templum cæleſtis Hieruſalem. Bene & proſperè te agente cum domino, quidni difficulter redeas ad ſolita, ad tumultuoſa, ad laborioſa onera? Si dixeris cum Petro, Bonum eſt mihi hic eſſe: non admiror, quia & ego idipſum vociferarer, ſi tam vicinus eſſem. Sed nondum venit hora tua: forſitan audies, Nec ideo adduxi te vt

1.Ioã. 4

Pro. 25.

Luc. 24.

Chriſtus piſcis aſſus & fauus mellis.

3.Reg. 19.

Luc. 9.

perpetuo maneas: ſed ſcias quomodo oporteat te in domo mea conuerſari. Propterea ſtabiliui te vino dilectionis, & cibaria dedi tibi in abundantia, & nolui te fraudari à deſiderio tuo. en vident oculi tui, quæ promiſeram ſeruientibus mihi. Reuertere iam in pace, & viſita fratres tuos, ne forte expectent & quærant te, dicentes: Vbi eſt cellarius noſter? Venies autem iterum ad me, cùm vacuum tibi fuerit. Caue ne contriſtes mendicum in nomine meo venientem. Et quomodo videbis faciem meam,

2.Cor. 11. fratre tuo contriſtato & infirmante? Quis enim infirmatur, &

Mat.25. ego non infirmor? Auditurus es in nouiſſimo die: Eſuriui, & dediſti mihi manducare: ſitiui, & dediſti mihi potum. Infirmus fui, & viſitaſti me. Affer mihi adhuc vas aliud, & dabo tibi oleū miſe-

Apo.2. ricordiæ, & effundes illud ſuper ſeptem opera pietatis. Vade ergo & fac omnia ſicut noſti me velle, & ero tecum. Eſto fidelis vſque ad mortem, & dabo tibi coronam vitæ.

De hilaritate vultus & promptitudine ad externa opera charitatis post guſtum diuinæ ſuauitatis. Cap. IX.

Exo.34. IAm vltra quid ego loquar, niſi congaudendo tibi, ſi reuerſus fueris cum gratia cæleſti ad infirma corporis noſtri? Splendida facta erat facies Moyſi ex locutione domini in monte Sinai. Et vnde hoc, niſi quia introduxit eum dominus in cellaria ſua? Quàm ſplendida & hilaris apparebit etiam nobis facies tua, ſermo placidus & ſuauis, greſſus pulchri & pacifici, & omnis denique actio prouida & ordinata, dum veneris viſitare egentes & ſitientes egreſſus à conſpectu domini, quia ſine benedictione venire non potes. Et tuum eſt vtique domino dicere antequam vadas & deſcendas de monte in Aegyptum, præſentes ſcilicet tenebras: Non dimittam te, niſi benedixeris mihi. Nobis equi-

(Quàm iucūdus & placidus redeat ad Marthā, qui ſuauiter verſatus eſt cū Maria.)

Gen.32 dem proficit hæc benedictio: ſed tibi principalius. Quantò tu paratior ad neceſſaria noſtra, tantò nos cogis arctius ad diuina myſteria. Quantò quoque deuotior & affabilior viſus fueris à nobis, tantò fit acceptabilius quicquid humanitatis impenderis. At verò cùm talem te inuenerimus, quid niſi obſtupeſcentes congratulabimur dicentes: Vnde iſta copioſa mentis & corporis lætitia? Fuit ne hodie dominus apud te, & neſciebamus vſque modo? Beatus es tu, & beati omnes qui ſeruiunt ei, & qui non diſcedunt ab eo, donec reddant illi animas ſuas, quas tam frequenter ponunt pro fratribus ſuis. Quid reſpondebis ad hæc collata beneficia, niſi humilia & deuota oris & cordis cantica? Quid me intuemini, aut quid in me admiramini? Dei dona ſunt

Vox D. Clemētis. quicquid vidiſtis in me vaſe fictili, in teſta arida, & in tenui calamo. Et vt gloria domini mei Ieſu Chriſti manifeſtetur, noueritis quia non meis meritis ad vos me miſit dominus: ſed veſtris

bonis

bonis operibus participem me fieri. Ecce dico vobis, introduxit me rex in cellaria ſua. Ex hoc eſt omne quod cernitis. Propter quod rogo, & vos dilectiſsimi mei vna mecum gratias agite ſuper inenarrabili dono eius. Deprecemur quoque ſeduli eius dilectionem, vt quandiu hic pariter ſubſiſtimus, ſpiritualis gratiæ conſolatione nos refouere dignetur, ac tandem in ſua æterna cellaria perducat, vbi omnium electorum corda referta ſunt pace dulciſsima, & lætitia perſultant opulentiſsima. Colligite ex his præmiſsis quàm pium ſit ſeruire fratribus, quam placitum deo, & angelis quodammodo æquale, qui miſsi leguntur in miniſterium propter eos qui hæreditatem capient æternæ ſalutis: quàm multiplex etiam virtus, quæ clarior & verior per actus probatur, quam cogitatione imaginaria poſsidetur. O quàm magnam dat fideli ſeruo fiduciam nunc in tempore iſto, & dabit maiorem in extremo examine ſermo domini quem locutus eſt dicens: Euge ſerue bone & fidelis, quia in modico fuiſti fidelis, intra in gaudium domini tui. Pius dominus qui remunerare ſemper ſolet famulantes ſibi, non idcirco denegabit tibi abſcondita dulcedinis ſuæ, quia te promptum externis & ſeruilibus operibus mancipaſti.

Heb. 1.

Luc. 19.

Quis ſit aptus diuinis colloquijs. Cap. x.

IVuat tamen valde pro adipiſcenda crebra ipſius amicitia, familiariter ei colloqui per interna mentis verba. Et qui hæc ſibi concedi deſiderat, oportet vt ineptas locutiones & occupationes caueat: nec humanus viſus ipſum nimis delectet, quia amor Chriſti diſtractis & extraneis mentibus neſcit copulari. Felix nimis chariſsime, cui donatum eſt huiuſmodi experiri ſolatia. Sed nunc ora pro me, vt ſua intima cõſolatione dignetur dominus mentem meam largius illuſtrare, atque a cunctis mundi negocijs intactam cuſtodire.

Sequitur Vitæ Solitariæ commendatio, duobus libellis: quorum prioris hæc ſunt capita.

De commendatione ſolitudinis, Cap. j.
Conſideratio diuinæ bonitatis. Cap. ij.
De humilitate noſtra ſecundum ordinationem dei. Cap. iij.
Vtile eſſe exiſtenti in quiete, vt recogitet de priori labore. Cap. iiij.
De amore ad ſolitudinem & ſecretum. Cap. v.
Quòd non omnium eſt vacare. Cap. vj.
Contemptus conſolationum extranearum. Cap. vij.
Conſolatio infirmorum. Cap. viij.
Conſolatio in ſcripturis diuinis. Cap. ix.

Spiri-

Spiritualis dilectio ad ſanctos. Cap.x.
Congratulatio ad piè defunctos. Cap.xj.
Conſolatio ſpiritualis hominis. Cap.xij.
Communis vita magna iam apparet, ſi bene ſeruetur. Cap.xiij.
Signa deuotorum. Cap.xiiij.
Tentationes deuotorum. Cap.xv.
Reprobatio temporalis ſolatij. Cap.xvj.
Commendatio dulcedinis cæleſtis, quæ eſt in Chriſto Ieſu. Cap.xvij.

De commendatione ſolitudinis. Cap. I.

CHariſsime, cùm eſſes in occupationibus externis, & pro nomine Chriſti laborem ſubiſſes fraternum, breui quadam admonitione (ſicut tunc poſcebat rei vtilitas) te iuuare quaſi ſpirituali manu volui, quoniam aliter non potui, vt dum illam aliquando attēderes, rectius inter curas ambulares. Sed iam nunc cùm ſolutus ſis ab illo onere, & reſtitutus priſtinæ quieti, etiam ſolatiū fraternum tibi nolo ſubtrahere: ſed modicum de amore cellæ, & ſilentij cuſtodia (quia ſic ordo poſtulat viuendi) dicam.

Conſideratio diuinæ bonitatis. Cap. II.

DEbes in hac reſtitutione tua diuinam ſuper te bonitatem multiformiter attendere, & ei quacunque de cauſa factum ſit, multum regratiari. Autumo quòd pro tuo profectu erit, quicquid expertus es in illo officio, quod ante neſciebas. Spero iterum, quod non minus tibi proſperabitur ad bonum tuum, quoniam liberatus es & ſolutus, atque tibi plenius redditus.

De humilitate noſtra ſecundum ordinationem dei. Cap. III.

IN omnibus denique temporalibus variationibus, ſiue per nos ſiue per alios contingunt, ſupernam ordinationem conſiderare debemus, & tali ordinatione nos humiliter deo proſternere, atque petere, vt ipſe nobis donet quod ſaluti noſtræ plus viderit prodeſſe. Sicut lutum in manu figuli, ita nos in manibus eius: Tantum dignetur nos facere vas in honorem, & non in cōtumeliam. Siue fecerit nos paruos & contemptibiles & extremos inter fratres noſtros, non hoc multum curemus, dummodo æquè illi mereamur placere. Et vtique credimus & confiteri debemus vnum deū patrem nos omnes habere, quotquot ſiue per gratiam ſiue per naturam exiſtimus. Et ideo de inæqualitate meritorum & diſtributione officiorum, nulli expedit iniuſtè cogitare aduerſus aliquem quantumlibet deſpectum & inferiorem cæteris hominibus in hoc mundo. Ad propoſitum ergo rediens dico

Eccl. 33.
Rom. 9.
In omnibus quæ nobis accidat, æquo animo ſimus.

dico quòd propter dimiſſam illius officij curam, non es modo inferior aut inutilior ad pia opera facienda, de quo aliqua conſcripſi tibi vt ſenſeras tunc conuenientia: ſed fortè modo talia non ſapiunt, quia non conueniunt. Bene. Sed quid in futurum adhuc valeant, neſcis, cum poſsit res conſimilis aduenire. Sunt tamen ibi ſi aduertis, quædam, quæ quieti & propoſito præſenti deſeruiunt.

Vtile eſt exiſtenti in quiete, vt recogitet de priori labore. Cap. IIII.

SI ergo ad memoriam tuam redeūt illa onera & occupationes elapſæ, forſitan vtiliter interdum proſunt, tunc credo clarius ſenties quantum diſtat inter tunc & nunc. Videbis quoque quòd tuæ virtutis non fuerat, animum potuiſſe ſub interiori cuſtodia in occupationibus ſeruare, quando & in quiete vix cohibere ſe pręualet humana infirmitas. Pepercit igitur tibi deus, & ideo gaude in adepta ſimplicitate, & conuerte ſenſum tuum liberius iam ad intelligentiam ſpiritualium rerum. Citò vileſcet ſapiētia terrena amanti cæleſtem ſapientiam. Raró diu cōueniunt frequens exteriorum occupatio, & diuinorum ſecretorum notitia.

In quiete & ocio ſuauis eſt recordatio laboris pręteriti.

De amore ad ſolitudinem & ſecretum. Cap. V.

FVge dilecte mi, ait ſponſa, quia & ſponſus Ieſus legitur etiam declinaſſe à turba conſtituta in loco. Eris frequenter cum Ieſu, ſi amaueris ſecretum, & curaueris cuſtodire paradiſi locum, quem beatus Hieronymus cellam nominat, dicens: Quandiu non es in patria, cella ſit paradiſus tuus. Inibi gaudebis in domino, & confabulaberis ei, & ille reſpondebit tibi. Appropinquabit cordi tuo lux eius, & veritas manifeſtabitur tibi amplius. Sole orto & feruente, multiplicabūtur radij illius, & Chriſto veniente illuſtrabitur interior domus tua. Emundaberis lumine nouo, & in fulgore eius perſultabunt omnia interiora tua. Et dices: Domine quis ſimilis tibi? Quàm verus ſermo quem legi: In lumine tuo videbimus lumen? Et nunc domine deus illuminatio mea & ſalus mea, in lumine tuo ambulabo, & in nomine tuo exultabo tota die, & in iuſtitia tua exaltabor, quia gloria virtutis meæ tu es, & in beneplacito tuo voluntas mea ſtabit.

Cant. 8. Ioan. 5. Pſal. 34. Pſal. 35. Pſal. 26 Pſal. 88.

Quòd non omnium eſt vacare. Cap. VI.

COnſidera gratiam tibi deſuper datam, & viuere ſecundum eam curato, quoniam non omnibus ſic vacat ſolatiari cum Chriſto, quemadmodum oblatum eſt tibi aptum & ſufficiens tempus præ cæteris: tantum aſsit ſpiritus Ieſu, qui docet & illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. Cùm enim adeſt ſpiritus eius, non habes requirere præſentiam alicuius hominis vt conſoleris. Quando autem abeſt, expecta eum, quoniam veniet, & non tardabit.

Ioan. 1.

Con-

Contemptus conſolationum extranearum. Cap. VII.

CAuere tamen oportet vt deforis ſuperflua ſolatia non petantur: ſed vel interim ſilentio & luctui inſiſtere, aut cum amico de negligentia & anguſtia ſua conferre. Et iſta hominis conſolatio ſatis vtilis & neceſſaria tempore ſuo, quia non omnium eſt dicere cum apoſtolo, quia non ab homine, neque per hominem didici, ſed per reuelationem Ieſu Chriſti. Qui humano ſolatio non eget, multum ſuper hoc regratiari deo poteſt.

Gala. 1.

Conſolatio infirmorum. Cap. VIII.

ET qui adhuc carere non poteſt, quid niſi deum in ſeruis ſuis humiliter audire debet: & non ſicut ab homine, ſed tanquam ab ore dei prolatum ſit, cõſolationis verbum ſuſcipere? Qui etiã per ſcripturas nobis adhuc tãquam paruulis loquitur, vt habeamus tamen aliquid vnde conſolemur.

Conſolatio in ſcripturis diuinis. Cap. IX.

ESt enim non parua conſolatio, qui nullam exteriorem habet, quod delectatur in ſcripturis diuinis. Et cùm legit euangelium aut prophetas, nónne videtur quodammodo colloquiũ celebrare cum Ieſu & apoſtolis eius, necnon cum prophetis antiquis? Et cum cæteros libros doctorum auidiſsime legit, quid niſi ex bona eorum ſocietate à ſe omne mentis faſtidium repellit? An non ſæpiſsime cùm Auguſtinum vel Gregorium legis, tanquam præſentes eos intueris? Aut minori affectu eorum dicta complecteris, quia in carne non ſunt, quam ſi viuerent, & ad te ſua ſcripta direxiſſent?

Spiritualis dilectio ad ſanctos. Cap. X.

POſſet fortè magis aliquid conferre tibi veneranda ipſorum præſentia: ſed ſpiritualis homo hanc affectionem facilè ſupergreditur, cui in deo omnes viuunt & præſentes ſunt, qui & in hominibus ſanctis non tantum corporalem aſpectum quantum diuinam in eis gratiam intuens, ſpiritualiter eos vbique diligit & veneratur. Nónne & prædictorum duorum patrum ſententiæ meminit, quòd ideo Ieſus Chriſtus ſuam nobis corporalem ſubtraxit præſentiam, vt fide coleretur potius quam oculo, & ſpiritu ac mente arctius diligeretur quam aſpectu? ſicut idem
Ioh. 6. ipſe dominus noſter ait: Niſi abiero, paracletus non veniet. Expedit enim vobis, vt ego vadam.

Congratulatio ad piè defunctos. Cap. XI.

CVm ergo tolluntur à nobis ſpirituales amici, ſi ſequuntur Chriſtum ad cælos aſcendentem, congaudendum erit vtique eis, quia vadunt ad patrem, quia illam cæleſtem manſionem accipiunt, ad quam noſtra peregrinatio in hac valle lachrymarum totiens ſuſpirat. Si verò aliqui adhuc differun-

tur

tur à regno, pro paruulorum eos nimirum conſolatione viuere credendum eſt, quibus lac ſpiritalis conſolationis opus eſt.

Conſolatio ſpiritualis hominis. Cap. XII.

QVi autem ad tantam gratiam peruenire poteſt, vt ſine humano ſolatio etiam & ſolus viuere dulce habeat, gaudeat, quia quantò exterius minus quærit, tantò vberius intus per ſpiritum conſolari merebitur. Huiuſmodi hominis eſt iugi meditatione diuinæ legis cuncta terrena obliuiſci, & ardenti mentis deſiderio beatorum gaudijs intereſſe, ac omnem conſolationis ſuauitatem in illa beatitudine conſtituere, atque exhinc frequenter haurire fluenta deuotarum lachrymarum, quæ ipſi etiã præ amoris magnitudine dulces ſunt, quemadmodum ſanctus Dauid ex deſiderio videndi deum loquitur: Fuerunt mihi lachrymæ meæ panes die ac nocte, dum dicitur mihi quotidie, vbi eſt deus tuus? Quàm bonum eſt homini ſic eſſe: ſed non ſine labore & cuſtodia ſui poterit diu ſic eſſe. Multa ſunt enim quæ hominem à ſuo propoſito retrahunt. Pſal. 41.

Communis vita magna iam apparet, ſi bene ſeruetur. Cap. XIII.

SEd tamen magnum pro nunc videtur, ſi quis communis vitæ ſequens formam, nullos ſuperfluos exitus & circuitus faciat, licet propter grauitatem vitæ quandoque neceſſarios egreſſus deuitare aliquid maius ſit. Qui adhuc largioribus indigent conſolationibus, non ſunt deſpiciendi nec frangendi. fortè expedit aliquibus vt parumper de aëre rapiant, quia ſi omnem perdiderint humanam conſolationem, cùm diuinam nondum idonei ſint perfectè capere, conſumentur tædio, & affligentur pluſquam oportet, neſcientes viam fortium imitari. Tu autem aſcende modicum altius, & ſic compatere alijs, vt imitari tamen eorum infirma nõ velis. Strictiora tamen & grauiora quàm portare ſufficias, non approbo, ſed ſecundum facultatem tuam, ſecretum & ſolitudinem, vt religioſiſsime vaces, propono.

Infirmorum habeatur ratio, quæ ad ſolatia pertinet.

Signa deuotorum. Cap. XIIII.

BOnum ſignum deuotionis eſt cellam amare, vel alterum locum aptum ad vacandum deo expetere, ne impediatur ſpiritus in oratione vel meditatione cæleſti. Amabilis talis vita, non oneroſa. Siquidem deuotis mentibus omnis locus ſecretus aptus & placidus, & omne tempus breue ad exercitia ſpiritualia.

Spiritualis homo ſeceſſum amat.

Tentationes deuotorum. Cap. XV.

FOrtè aliter interdum ſæpè experiuntur, & eis quælibet dulcia & leuia in amaritudinem & tædium vertuntur. Cùm ergo talia ſuperueniunt, non idcirco priora bona poſtponere debent:

nec

nec putare quod deo displiceat propositū sanctū: sed cogi-
tare quam utile sit, ut quandoque parum tribulentur, et probent
a spiritibus malignis et sic per patientiam fructus bonos affe-
rant. admonentur per hęc quoque de cętero fieri sollicitiores, ad
tollerantiam aduersitatum, quia non tantū in quiete, sed etiam
in tribulationibus et tentationibus deum diligere, et laudare, glori-
osior profectus uię perfectionis est, ad ęternam uitam.

v. Reprobatio temporalis solatij. c. 16.

Quid potest boni conferre homini breue et inane foris solatium?
aut quid proposito creaturę capietur de creatura iucunditatibus. ni-
si per creaturam quęrit ascendere ad conditorem, laborabit, nec
satiabitur anima eius. de consensu creatoris ad amandum creaturas
exire licet: desiderio uero carnis attrahere delectationes, vetitum est spū

x. Comendatio dulcedinis cęlestis quę est in xpō Jesu. c. 17.

Agnosce sponsi cęlestis speciem, et aduerte dignitates amoris
tui quia quidquid preter ipsum amaueris non implebit te, sed
fugit abs te. fugit omnis gloria terrestrium, et propinat amanti-
bus eam fel et acetum in nouissimis. saturitatem nō habet mundus
neque olei suauitatem. Jesus autem dulcedo ineffabilis, et totus
desiderabilis, qui suos consolatione internę pacis in presenti fre-
quenter visitat, et in futura vita satietate mirifica adimplebit.

x. De familiaritate cum Jesu. cap. 18.

quęre igitur ipsius ditari consolatione ipsius secreta dulcedine
refici ipsius casta familiaritate, in abissum diuinitatis recipi, quia
Joā. 14 vox eius est. nemo uenit ad patrem nisi per me. nullus locus tam
solitarius sit, in quo Jesus priorem locum nō habeat. sine illo omne
secretum tumultus, cum illo omnis locus quietus et delectabilis.
dulcius est esse cum illo in cruce quam sine illo in paradiso ipso pre-
sente quid iam deesse poterit.

x. quod diuersimode nunc adest Jesus dilectis suis. c. 19.

Nunc tamen adest sicut peregrinationi nrę congruit, postea videbitur
sicuti est. adest quidem semper, sed non eodem modo, quia aliquando
judicium suum nobis per tribulationum flagella aperit. aliquando mi-
sericordias suas per ablationem aduersantium, restitutionemque pacis
manifestat. sic adest pijs dilectoribus suis, ut tamen sine pressura
Joā. 16. in hac vita non sint. in mundo inquit pressuram habebitis, sed cō-
fidite. quia ego vici mundum. sic adest ipse tanquam filijs pater
2. cor. 6 ut castigati et non mortificati, ut destituti sed non derelicti.

ut infirmi facti sed fide non fracti, ut lugentes et esurientes sed semper gaudentes et charitate ferventes, meliusque et expeditius tendant ad eterna, formidolosi et despectique teneant presentia. rursum adest dilectus gratiam infundendo, interius consolando, celestia revelando, sacramentis et corporis largiendo vitia et passiones supprimendo, temptationes et ceteras gravitates auferendo, sed non semper durat hec clara hora, quia iterum se subtrahens permittit pene omnia contraria evenire. ut fides illorum preciosior sit auro quod per ignem probatur. et tamen i. p. tunc adest etiam et satis utiliter et fructuose, licet sustinenti sit gravius et indelectabilius.

De laude patientis adversa cum Jesu et scandala. c. 20.

Quam laudabilis sit, cui Jesus placet non minus in adversis quam in prosperis. qui cum illo manducat et bibit. et iterum libenter esurit et sitit. qui sequitur eum usque in montem visionis et glorie et constanter non formidat sequi eum in patibulo, confiteturque in singulis vitiis quoniam bonus quoniam dulcis, et amabilis atque laudabilis valde. Sine ipse dicit beatus qui non fuerit scandalizatus in me, quando videlicet adversa contingunt quia in prosperis scandala non veniunt, nec eo tempore probatur Luc. 7
esse discipulus Jesu. dilige eum quando bona tribuit, dilige eum quando eadem tollit, insuper et quando tribulationem mittens affligit, nulla adversitas, nulla prosperitas cor ab eo penitus separet, nec mirum si gravatur et tribulatur ipsa natura cum instat passio: dummodo tamen spiritus se subdat voluntati et ordinationi eius manet usque in patiente natura dilectio.

De solatio habendo cum Christo Jesu. c. 21.

Sic itaque pro solatio unico tibi sit: ubicunque fueris et qualitercunque tecum transierit ipsum in tua mansionem semper sitias et omnia consilia tua in eo permaneant. gratiam eius et presentiam summe caveat violare, qui in illo. O sensus quid pacis habebis. alta cogitatio et sensus elatus, amor temporalis et affectus visibilium, et quodcunque gaudium vile de creaturis, obnubilat cor etiam sanctius, ne videatur Jesus cum patre in celo, aut sub matre in presepio. insipida fiunt omnia devota Christi mysteria, convertenti se ad exteriora et inania. affectus vero affectus vincit, et qui spiritualia sapit, omnia inferiora propter Christum libenter relinquit.

Vita Christi et sanctorum extra mundum fuit. cap. 22.

Antecessit nos forma filii dei, et secuti sunt eum omnes exercitus sanctorum in albis. vilipensus est apostolo Christi omnis decor exterior sensibilium rerum aurum et argentum lapides preciosi. apud

pides precioſi, varius ornatus veſtium, abundantia diuitiarum, copioſus apparatus epularum, voluptas carnis, frequentia clientum, effrenatio deliciarum, & omne delectabile & commodum corporis non potuit emollire corda ſanctorum, nec inficere nares eorum, neque ſeducere oculos eorum, quia florentem mundum mentis deſpectu calcarunt: cum ſcirent profecto celerem finem habiturum omne gaudium præſentis vitæ, & poſt ea in breui ſecuturum præmium quod nullo fine claudetur. His tamen omnibus irretitus eſt mundus miſerabiliter, his inſanit libidinibus, his lætatur luti volutabris. Tacere melius eſt de his quam immunda purgamenta reuoluere: ne coinquinationis ſuæ puluerem etiam ad ſecretum mẽtis hoſtis iactet, ne tumultus inferat, ne meliora dirimat, ne occaſionem alicuius maculæ ex hac recordatione præbeat, & ſuſtinere non poſsis.

Spiritualibus curæ eſt etiam tacere de mundo.

De quiete cellicolæ à turbine ſeculi. Cap. XXIII.

QVàm bene agis cellicola quòd ſpretis ſeculi tumultibus confugiſti ſub vmbraculum Chriſti, vbi interim repauſes quiete felici. Quam ſapienter elegiſti latere, quàm proficue conaris ſoli Deo viuere, & eius oculis tantummodo apparere? Si Chriſtum & matrem Chriſti diligis, ſi amantes Ieſum & currentes poſt eum deuote ſequeris, non erit in te amor & cura carnis, neque anguſtus paupertatis locus, neque labor tædioſus, neque triſtis ſolitudo tua, neque ſilentium non iucundum.

De incluſorio & ſecreto corde in omni loco. Cap. XXIIII.

FAc tibi quoddam cordis incluſorium, vt etiam quolibet in loco conſtitutus ſis, tecum comitetur tua ſolitudo. Arcam conſtrue ex omni parte firmam & ſeratam, vt ſalueris ab aquis diluuij. graues enim ſunt & indicibiles fluctus magni maris, ſecularis vtique cohabitationis. Super ripam Iordanis ſtabat Ioannes, & vidit Ieſum ad ſe venientem. Stat cum eo ſuper ripam fluminis, qui ſeorſum ab actibus mundanis degit, vt Ieſum oculis fidei altius contempletur. Vnam tamen feneſtram habeat arca tua, vt per eam intret Chriſtus: & ſit obliqua, ne veniat Satanas, quia minus lęte amicum ſuſcipit, qui inimici fraudes auditumque non obſtruit. Omnibus bonis inimicus eſt diabolus, inſidiatorque continuus: ſed monachis & religioſis amplius. Qui quanto perfectius per iter incedunt virtutis, tanto acrius ille nititur eos impedire, quibuſcũque potuerit artibus. Aduerſus quem nos muniat, & à cuius fallacia præſignet & tueatur ſeruulos ſuos Ieſus Chriſtus Dominus noſter. Amen.

Spiritualem ſemper ſequitur ſolitudo

Ioan. 1.

Gen. 6.

Libelli Secundi de vita ſolitaria & ſilentio Capita.

De cuſtodia ſilentij. Cap.i.
Exemplum ſilentij in David propheta. Cap.ij.
Commendatio ſilentij ſecundum priſcos patres ſanctos & religioſos. Cap.iij.
Virtutes ſilentij. Cap.iiij.
Remedium contra multiloquium. Cap.v.
Reprehenſio loquacium. Cap.vi.
Excuſatio vtilium doctrinarum. Cap.vij.
De cautela contra rigorem nimium & abſtractionem ſingularè. Cap.viij.
Diſtinctio diuerſorum hominum in ſilendo. Cap.ix.
De quibuſdam ſpecialibus impedimentis quæ ſunt in locutione longa. Cap. x.
Contra nocturna colloquia. Cap.xi.
Experimentum malæ conſcientiæ arguit talia colloquia. Cap.xij.
Remedium contra prædicta. Cap.xiij.
Neceſſariæ locutiones. Cap.xiiij.
Conſilium taliter loquentium. Cap.xv.
Conſideratio vtilis prudentibus. Cap.xvi.
De inſtabilitate leuiter & diſſolute loquentium. Cap.xvij.
Qualiter diſſueſcit homo à multiloquio. Cap.xviij.
De peccato locutionis. Cap.xix.
De vitio detractionis. Cap.xx.
Quòd faciliter peccatur in verbo. Cap.xxi.
Qualiter decipitur homo, & retrahitur à cuſtodia ſilentij. Cap.xxij.
Recognitio erroris poſt lapſum. Cap.xxiij.
De laqueis linguæ. Cap.xxiiij.
Quæſtio oritur ex paulo ante & longe ante dictis. Cap.xxv.
Diſcretio ſequenda eſt, & inquirenda præ omnibus iam dictis. Cap.xxvi.
Deuoti & religioſi plus cæteris ſilentio inſiſtere debent. Cap.xxvij.
Communiter (hoc eſt fere omnes) ſilere magis indigemus quàm loqui. Cap.xxviij.
Defectus conſolationis ſpiritualis vnde proueniat. Cap.xxix.
Silendum eſt magis in deuotis temporibus & feſtiuitatibus. Cap.xxx.
De communione Euchariſtiæ. Cap.xxxi.
Comparatio dilecti amici ad dilectiſſimum amicum Chriſtum. Cap.xxxij.
Dignitas Chriſti & humilitatis eiuſdem ad nos. Cap.xxxiij.
Quantam habeat anima, ſuſcepto Chriſto conſolationem. Cap.xxxiiij.
Cur non ſuſcipimus vberem fructum ex frequenti communione corporis dominici. Cap.xxxv.
Sæpius communicare maxima eſt conſolatio animæ religioſæ. Cap.xxxvi.

Quòd diabolus nititur impedire deuotionẽ hominis ad Deum. Ca.xxxvij.
Quòd diabolus inſidiatur maxime ſolitariis. Cap.xxxviij.
Virilitas & alacritas cuique habenda contra inimicum. Cap.xxxix.

De cuſtodia ſilentij. Cap. I.

Silentiũ cuſtos religionis.

NOn ſatis debet eſſe ad profectum tuum vt diligas ſecretum, niſi diligas religionis cuſtodem, ſacrum ſcilicet ſilentium.

Exemplum ſilentij in Dauid propheta Cap. II.

HInc de ſancto Dauid, qui tam multa cæleſtis contemplationis arcana in ſecreta manſione didicit & cecinit, notanter ſcribitur, quòd Chuſi erat amicus Dauid, qui interpretatur ſilentium. Quam ſpecialis iſte amicus eius fuerit, in pluribus pſalterij locis aperit dicens: Dixi cuſtodiam vias meas, vt non delinquam in lingua mea. Et paulo poſt, Obmutui & humiliatus ſum, & ſilui a bonis. Qui rurſus alibi deprecatur dominum pro continentia linguæ dicẽs: Pone domine cuſtodiã ori meo, & oſtium circunſtantiæ labijs meis. Talis ac tantus vir, qui quotidie magnis populorũ turbis ambiebatur, & regali poteſtate etiã multis nationibus dominabatur, ſilẽtium diligebat, & ne ſuperaretur aliqua fragilitate aut leuitate, pro hac dominum humiliter exorabat. Vbi ſtatutũ legerat ſilentium religioſorũ? vbi diſciplinam didicerat monaſticã? Certe ſpiritus ſancti gratia prçuentus & inſtructus, legem vitç & diſciplinç ſuſcepit ac tenuit. Quæ ſi nunc aſsit nobis, poterimus & eãdem obſeruare ſilentij formam, quç à ſenioribus noſtris tradita eſt, & diligẽtius ab antiquo cõmẽdata.

2.Re.16 · Pſal.38. · Pſa.140

Commendatio ſilentij ſecundum priſcos patres ſanctos & religioſos. Cap. III.

OMnes religioſi patres commendauerunt ſilentium: & quicunque etiam priuatim vixerunt, hoc tenuerunt & docuerunt. Quidam habent quaſi quotidianum ſilentium, quidam autem ſub quodam moderamine temporum, locorum & perſonarũ. Et licet non arcteris ad tantam obſeruantiam, ad quantam multi ex profeſsione ordinis tenentur, tamen magni meriti apud deum eris, quòd ex voto & amore ſilentij, os tuum cuſtodis. Inſuper & alijs in hoc propoſito bonum & çdificabile prçbebis exemplum, cum viderint formam ſanctæ religionis in te florere.

Virtutes ſilentij. Cap. IIII.

SIs igitur ſollicitus in hac obſeruantia, propter multas virtutes in ea latentes. Nam ſilentium bene ſeruando, obedientiam etiam ſeruas, humilitatem retines, verecũdiam adornas,

ſenibus

ſenibus reuerentiam exhibes, iuuenibus exemplum prębes, leuibus & diſſolutis timorem incutis, extraneis bonā famam, intraneis pacem & concordiam generas. Habeas autē adhuc talem cuſtodiam, vt primo ſerues ſtricte & perfecte quod communis conſtitutio fixit: dehinc vt cum loqui licet, temperate vtilia & neceſſaria ſiue tibi ſeu alijs dicas. Quæcunque autem ex ſuperfluitate aut ocioſitate aut negligentia coincidunt, citius emendare feſtines, atque poſt lapſum præmunitior eſto decætero.

Remedium contra multiloquium. Cap. V.

SAlutare remedium eſt contra exceſſum locutionis, aliquo tempore abſtinere à neceſſarijs & licitis verbis, etiam ſi nemo iubeat. Leuius & ſuauius onus fertur, quod ex affectu voluntario & interiori ſpiritus ſancti correptione accipitur. Prudenter quidem ſe arctat ſub diſciplina diſcipulus agnoſcens recentem culpam antequam magiſter cum virga accedat ad feriendum creſcentem iam paſsionem.

Reprehenſio loquacium. Cap. VI.

SI aſſueſcit aliquis ad ſingulas occaſiones loqui, quando erit liber & quietus in ſe? Raro deerit loquaci loquendi occaſio, neque vlla ei perſona diſconuenit. Quaſi omnibus notus ſit, ſic affatur tacentes & ignotos. Sapientibus & inſipientibus debitorem ſe facit. ſi & materia & peritia ſermonis non deſit, de omnibus ſe inſtructū putat: tamen hora breuis & ſignum ſilentij cogit breuiare ſermonem. In hoc vſus eſt malus, peior correctionis negligentia, ſed fragilitas aliquando venialis, & ad correctionem pronior.

Excuſatio vtilium doctrinarum. Cap. VII.

NE tamen putetur omnis locutio aut ſermo prolixus reprehenſibilis, ex doctrina Chriſti & apoſtolorum actibus probari poteſt. Nam Chriſtus aſcendens in montem docturus diſcipulos ſuos, vberiori eos ſermone protracto ditauit. Altera quoque vice electurus duodecim apoſtolos, prius ſapientiæ ſuæ monitis largius illos inſtruens, ad prædicandum miſit. Nouiſsime vero cum iam eſſet receſſurus, & in craſtino paſſurus, poſt ſacratiſsimam cœnam cœpit ſolito prolixiorem habere ſermonem, ſicut triſtibus & orphanis ſua gratiſsima præſentia orbandis neceſſariū eſſe percipiebat. Conſtat de beato apoſtolo Paulo, quòd aliquando ædificationis gratia vſque ad mediam noctem ſermonē protraxerit. Similia quoque inueniuntur geſta ab antiquis patribus, quemadmodum beatus Antonius fratribus collationem vberiore impertitus eſt, veluti & beatus Benedictus domino hoc volente ſorori ſuę de cęleſtibus gaudijs nocturnum colloquium præter conſuetudinem ſolitam conceſsit. Vbi ergo talis inter-

[Margin: Doctrinæ quāuis prolixæ non minuūt ſilentij virtutē. Matt. 5. Matt. 10 Ioā. 14. Act. 20.]

ſeipſum non penitus perdat. Ideoque illi bene, cui donatum eſt à domino eſſe & poſſe in quiete & in cella morari, quia exteriora & ſecularia vix ſine culpa & ſpirituali detrimẽto poſſunt tractari. Nam qui in multitudine eſt, ſępè tacere ab alijs non permittitur. Et cum ex neceſsitate loqui tantũ appetit, vſu locutionis ad negligentiam ſui primo labitur, poſtmodũ lingua procliuus ad quęcunque libet reſoluitur. Vnde conſequenter accidit vt quod audire pacificè vix potuit propter cordis cuſtodiam, ex multa negligentia hoc ipſum non pudeat eum publicare. Silentiũ nó omnibus æquè indicitur.

De quibuſdam ſpecialibus impedimentis in locutione longa. *Cap.* x.

SCiendum ergo quòd in locutionibus ſolent homini ſpirituali ſæpè multa contingere detrimenta. Propterea vtilę eſt habere aliquam admonitionem & inſtructionẽ ad quædam ſpecialius cauenda. Vnde frequenter habere longa colloquia irreligioſum eſt & ſuſpectum. Nam talia inanem faciunt hominem, & ſancti propoſiti immemorem, & ad quietis & cellæ cuſtodiam pigrum, & ad diuina cogitanda cęcum & inſipidũ. Raro enim ædificatio naſcitur ſpiritualis hincinde vage conferentibus. Abſque certa ſpecialique tractandi materia, longa colloquia non expediunt, & his pręcipue temporibus quibus deo familiarius vacandum eſſet. Nam ſummopere mane & veſpere ab omnibus humanis actibus & colloquiis ceſſandum eſt, quia hæ ſunt horę deuotionis, reparationis, emendationis, & propoſitionis. Et quia iſta tempora negligẽter ducunt, timendum ſatis quòd per totũ diem diſtractiores erunt, pluraque offendicula incurrent. Sacra igitur illorum inſtitutio religioſorum, qui arctiori ſilentio poſt horam completorij vſque poſt primas inſiſtunt, potiſsimum conſideranda eſſet & imitanda. Incommoda ex prolixa locutione.

Contra nocturna colloquia. *Cap.* x I.

NOn eſt bona quorundam conſuetudo, ſed execranda, noctem ſacram turbandi fabulis, quæ electa eſt & deputata tantum cæleſtibus diſciplinis. Niſi enim præcaueatur veſpertina ſeu nocturna inutilis fabulatio, ſequitur multotiens de mane longa dormitatio, & alia diſconuenientia in reliquis Dei operibus: quia ſecundum quendam ſapientem, vno inconuenienti dato ſequuntur plurima. Et eſt deflenda vtique tranſgreſsio, dignéque punienda, diem videlicet laboribus & diſtractionibus deducere, & aduesperaſcẽte ſole his deteriora addere, nec lapſum diei curſum per reſtantia quietis tẽpora aliquatenus reuocare. Incongruũ omnino videtur, vt alijs deuotioni & quieti deditis, alij paſcantur infelicibus fabulis, vnde ſibijpſis graueẽ conſcientiã, reliquis autẽ ſcandali occaſionem, aut aliud puritatis impedimẽtum Ariſtoteles.

contra Deum & proximum peccantes acquirant.

Experimentum malæ conſcientiæ arguit talia colloquia. Cap. XII.

Intēpe-ſtiua colloquia cōſcientiā onerant.

CONfeſsi ſunt quidam experientia inſtructi paruam ſe gratiam, triſtitiam vero magnam ex nocturnis contraxiſſe colloquijs, quia ſi bona multa interfuerant, atque prima intentio pura viſa eſt, mala tamen arctius premebant, quæ qualicunque occaſione non defuerunt. Nam hoc multoties accidit, vt aliquid indecens ſeu ſeculare aut detractorium verbnm dicatur aut audiatur, quod non faciliter à corde recedat, & ex illo plus inficiatur auditor, vel grauius mordeatur poſtea qui dixit, quàm de omnibus alijs ſane & acceptabiliter pertractatis emendetur. Cum enim homines valde fragiles ſimus, paruum & leue eſt vnde non parum ſæpè lędimur aut inficimur.

Remedium contra prædicta. Cap. XIII.

Antidotus aduerſus peſtem loquacitatis.

IDeo medicina huius fragilitatis efficax eſt præcauere tentationis laqueum, fugere occaſionē, citius etiam abrumpere antequam creſcat ignis linguę, quia ignita tela diaboli exeunt per linguā immoderatam, quam ille commouere tanquam familiare ſibi membrum nunquam ceſſat.

De neceſſariis locutionibus. Cap. XIIII.

SEd cum aliqui ſint, quos cauſa ſatis neceſſaria ſæpè ad loquendum trahit, ſiue de his quæ ad officium curæ eorum ſpectant, ſiue quæ interius ex animi perplexitate exurgunt, ita vt ad aliorum conſilium & ſolatium, eorum ſolatium aliqualiter dependeat, non videtur tum poſsibile vt moras loquendi aliquando non exaggerent.

Conſilium taliter loquentium. Cap. XV.

Prætextꝰ neceſſariæ locutionis quomodo tollatur.

QVibus tamen hoc faciendum eſt & ſuggerendum, ne humana ſolatia vltra neceſſarium petant, ſed potius miſericordiam domini cogitantes, in ſuis dubijs & perplexitatibus ſtudeant in ſilentio intentius ad deū confugere, & ab eo ſuffragium petere, atque ab alijs etiam fratribus manum ſuperni leuaminis humiliter inquirere, donec ſubleuentur. Quicquid autem humano metu aut propria fiducia maculoſum contraxerint, ſtatim vt animaduertere cœperint, eidē ſupernæ bonitati ſummęque prouidentię eius vniuerſaliter committant, quoniam quidem nulla ſunt humana conſilia, inutiliſque mortalium ſolertia, niſi ipſius præueniat & ſubſequatur nos ſemper clementia. Sic ergo ſemetipſos poterunt à nociuis & nō neceſſarijs verbis caſtificare, aliiſque occaſionem labendi tollere.

Conſideratio vtilis prudentibus. Cap. XVI.

Simul-

SImulque conſiderent, quòd non aſſueſcit homo cauere ſuperflua, niſi à multis licitis libenter abſtineat. Sapientibus enim pauca ſufficiũt, & neceſſarijs acquieſcentes multorum garrulationẽ non aduertunt. Inſipientibus vero non ſufficit verborũ numerus, neque modum imitari ſapientiũ norunt, & tamen ſcriptum eſt, Stultus ſi tacuerit, ſapiens reputabitur. Vt ſuperflua tolli queant, abſtinendum interdum à neceſſarijs. Prou. 17

De inſtabilitate leuiter & diſſolute loquentium. Cap. XVII.

HAnc doctrinam quidam cupientes ſeruare, non diu perſeuerant, quia aliter conſuefacti vincere pronitatem verborum leuium arduũ putant. Cum enim ab omni ſermone vacuo prolixo & vario ſe ſuſpendere proponunt, quandoque etiam cũ multo gemitu reprehendere incipiunt, quòd hucuſque tam incuſtoditi vixerunt, ſed occurrente occaſione impoſitũ ſibi propter vitioſam conſuetudinem ſilentium reſoluunt. Aſſuetudo diu multumque loquendi, tacendi votũ remoratur.

Qualiter diſſueſcit homo à multiloquio. Cap. XVIII.

QVam vtique conſuetudinem ſi dedicere & amputare voluerint, ſtudeant ſæpè inuocare propoſitum hodie ſilendi propter amorem Chriſti, & ſollicitius occaſiones loquendi declinare, atque hominum leuium libenterque fabulantium vitare præſentiam. Nec hoc tantum propter illos, quantum propter ſuam infirmitatem & inſufficientiam, ſibi faciendum eſſe ſentiant. Inſuper pro ſui confortatione penſent, quanta mala ex tali vitioſo vſu ſoleant ſibi accidere, quanta etiam poſſent adhuc, niſi vigilanter compeſcãt linguam, accumulare. Linguam enim nullus hominum domare poteſt. Satis grauis & lamentabilis iſta ſententia, quòd humanum genus in tanta verſatur debilitate & inſipientia, quòd tam paruum membrum rationis imperio nequit ſubiugare. Forte longe facilius eſſet multis omnino tacere, quàm verbo non iocari, aut quod ad rem non pertinet, aliquando non dicere. Quod ſi tacuerint, certe liberi erunt ab offenſione verbi. Iacob. 3.

De multiplici peccato locutionis, Cap. XIX.

QVis enim plene iudicet quotiens peccatur verbo? Aut enim ocioſum, aut iocoſum, aut elatum, aut durũ, aut indignabundum, aut diſſolutum, aut adulatorium, aut ſeductorium, aut vanglorioſum, aut prçſumptuoſum, aut defenſorium, aut excuſatorium, aut detractorium, aut mendoſum, aut inhoneſtum, aut nociuum, aut exprobratorium, aut illuſorium, aut ſuperfluũ, aut improuiſum, aut intẽpeſtiuum, aut illicitũ, aut alio quolibet genere vitioſum eſt verbum quod emittitur.

De vitio detractionis. Cap. XX.

INter quæ ſæpiſsime detractionis vitium principatur, quia de abſentibus loqui nunc iſta nunc illa, generaliſsimum inter ho-

mines congregatos inuenitur. Et vnuſquiſque libenter quod ſibi in aliis placet aut diſplicet, euomit, minus caute attendens ne forte cuiquam deroget, quàm grauiter etiam & faciliter poſsit verbo delinquere. Sæpè dicitur, quod ſtatim vt dictum eſt, pœnitere incipit, & nunquam (ſi poſſet illæſum reuocari) diceretur. Et vtinam ſemel cadendo doceretur homo damno ſuo, ne iterum caderet.

Quòd faciliter peccatur verbo, facilius corde. Cap. XXI.

QVo facilius delinquitur, quàm verbo? Qui enim verbo non
Iaco. 3. offendit, hic perfectus eſt vir. Sed tamen cogitatione multo facilius ac etiam grauius delinqui poteſt. Ex corde enim (vt dominus ait) oriuntur blaſphemiæ, mendacia, quæ coinquinant
Mat. 15 hominem. Malum igitur prius concipitur in corde, verbum autem malũ procedit ex malo corde. Sed in corde facilius & occultius, in verbo autem facilius & manifeſtius peccatur. Hinc etiam
Pro. 10. ſcriptum eſt. In multiloquio non deerit peccatum.

Qualiter decipitur homo & retrahitur à cuſtodia ſilentij. Cap. XXII.

DEcipitur homo multotiens ſub pietatis & affabilitatis vultu, retractus à rigore ſuo quem ſibi indixerat, vt cum cauere cupiens nimietatem loquẽdi, timet periculum aliud, ne ex ſua taciturnitate quiſpiam grauetur, quia forte non ſatisfacit ei, quia rarius eum alloquitur, quia parum de ipſius fraternitate curare videtur: vnde etiam aliquando parua charitas, celerior ſuſpicio, commotio & indignatio, conqueſtio aut etiam detractio in altero ſurrepere poſſet. Sed hoc ſi aliquo indicio deprehenderet, & alterius charitatem ſuper ſe violari præſentiret, tunc quantum liceret ei ex obedientia loci & temporis loqui, non lo-
Pro. 21. quens peccaret. Lingua enim placabilis lignum vitæ, & verbum bonum ſuper omne donum. Sic iterum deſcendet homo ad aperiendum oſtium pulſanti, qui pro ſua perſona claudere ſemper appeteret os ſuum, vt tanto ſecurius cuſtodiret animam ſuam. Sed quomodo decipitur, nõdum apparet, quia ex forma prędicta ſoluere ſilentium, non culpa, ſed virtus videtur. Verum quia homo ad loquendum ſerus & cuſtoditus, circa principium aliquãtulum ſtrictior eſt, ſed cum iam lingua ad longiora mouetur colloquia, multa etiam negligenter ſubintrare patitur, quę ex fine ſero conſcientia ad ſe reuertente clarius videt, ita quod inceptum eſt neceſsitate & vtilitate alterius, finitur ſæpè leuitate & permixtione externæ conſolationis: & qui propoſuit vix admittere neceſſaria, ne rueret ad ocioſa, ex primis neceſſarijs ducitur extra ſe ad reprehenſibilia. Sæpè etiam aduertit lapſum ſuum, & tamen labendo non tacet: videt ſe deuiare, nec redit, donec foueam

apertam

apertam inueniat, aut obſtaculum quod os eius obſtruat: atque vtinam confuſus & humiliatus eiulando & dolēdo reſipiſcat, nec amodo ſibi confidat.

Recognitio erroris poſt lapſum. Cap. XXIII.

QVi cum plene in ſe reuerſus fuerit, fragliitatem ſuam multam conſiderans, deceptionemq́ue perpendens, merito cum propheta conqueri poteſt: Laqueum parauerunt pedibus meis, & incuruauerunt animam meam. Pſal. 56.

De laqueis linguæ. Cap. XXIIII.

PRimo ſiquidem homo illaqueatur ad auditum verborum nō ſanorum, poſtea incuruatur ad conſenſum, vt dicat iam talia quæ audire metuebat: Valde enim incuruatur anima, quando deſerto Deo & ſermonibus eius conuertitur ad vaniloquia, pro capienda conſolatione miſera. Vel ſic quandoque pedibus illaqueatur, vt ſtet ad loquendum per aliquas moras, tandem ex placentia audiendi vel loquendi incuruatur ad ſedendum, vt ſit iucunda & integra fabulatio. Ecce frater quātus laqueus linguæ, quàm prona ſubintrat ſeductio. Non ergo diſſonat à vero, quia ſæpè decipitur quis ſub pietatis vultu a ſancto rigore.

Quæſtio oritur ex his & longe ante dictis. Cap. XXV.

RVrſum te mouere poteſt, cum longe ſuperius dictum ſit cauendum eſſe de nimio rigore, qui quoſdam de ſingularitate notat & quandoque perdidit, cur hic oſtenditur caſus & laqueus, ſi rigor negligitur? Inter anguſtias comprehenditur hoc audito animus, & ſermo iſte magis perplexum legentem facit. Qui propter huiuſmodi mouetur, cogitet quia vtrobique pericula vbi obſtacula plura inſunt, ſiue loquatur, ſiue indiſcrete quis taceat.

Diſcretio ſequenda eſt & inquirenda præ omnibus iam dictis. Cap. XVI.

VT autem ad aliquam ſaltem diſcretionis regulam ſe aptet & informet, conueniens fuit, vt hanc oſtenſo bono ſilentij & vitio loquacitatis cum eorum laqueis, virtutis amator facilius inueniret. Nec ergo ſimpliciter oportuit commendari ſilentium, quaſi ſemper ſeruandum: neque reprehendi ipſam rurſus locutionem tāquam ſemper ſuperfluam, quia in omnibus diſcretio pulcherrima virtus eſt, quæ laqueos a dextris & à ſiniſtris præcauens viam perfectiſsimam demonſtrat. Diſcretio vbiq; neceſſaria.

Deuoti & religioſi plus cæteris ſilentio inſiſtere debent. Cap. XXVII.

ESt tamen pluribus magis neceſſaria cuſtodia ſilentij, qui videlicet in ſtatu religionis & propoſito bono, atque à ſecularibus Silentiū mona-

culanbus

...us, in primis neceſſarium.

cularibus hominibus remoti, & omnibus temporalibus exuti deo ſeruire elegerunt. Qui etiam maiorem rationē tenentur reddere in die iudicij pro omni verbo, ſed de qualibet alia negligentia & tranſgreſsione grauius iudicabuntur. Cui enim plus donatum eſt, plus ab eo exigitur. Si etiam illi plenā excuſationem non habent, qui officio paſtoralis curæ, aut fraternæ neceſsitatis commiſsione, quædam ocioſa verba vel ſuperflua per fragilitatem coguntur admittere, quanto minus qui nullo tenentur vinculo ſollicitudinis alienæ?

Communiter ſilere magis indigemus quàm loqui.

Cap. XXVIII.

COmmuniter omnes plus indigemus ſilere quàm loqui: & vere pauci ſunt qui ad loquendum tam tardi ſint vt violentia indigeant. E contrariò vero multa violentia opus habemus vt raro vel pauca loquamur. Nam loqui & fabulari ſecūdum naturam eſt, ſed ſilere contra carnem, quę exterioribus & ſecularibus paſci delectatur rumoribus. Poteſt tamen fieri, vt homini ſępè contrarium ſit loqui, & maxime cum intrinſecus viſitatur & cōpungitur, atque amore aut terrore eruditur, ne tantā gratiam per negligentiam amittat.

Defectus conſolationis ſpiritualis vnde veniat. Cap. XXIX.

Vbi multa verba ibi egeſtas.

HInc etiam poteſt eſſe ſignum quòd paruam habemus interiorem conſolationem, quia tam facile & frequenter quærimus exteriorem. Et ideo non meremur diuinam accipere, quia libenter admittimus humanam & caducam, quam oporteret nos potius faſtidire. Quam ſi perfecte & perſeuerāter non valet quis abijcere, ſtudeat ſaltem paulatim ad altiora & meliora tranſire.

Silendum eſt magis in deuotis temporibus & feſtiuitatibus. Cap. XXX.

BEne deceret religioſum quibuſdam deuotis temporibus anni, ſicut in aduentu domini, & in quadrageſima, & quibuſdam alijs diebus, ſcilicet ſextis ferijs, abſtinere ſe à colloquijs, quanto ſtrictius poſſet. Inſuper arripienda eſſet maior cuſtodia cordis & oris pariter in vigilijs & magnis feſtiuitatibus ſanctorum, quatènus debita reuerentia & digna, quantū ſtatus ſuus permiſerit, præparatus ad feſta ventura, mereretur in die ſancto ſanctiſsimum dominici corporis & ſanguinis ſacramētum deſiderio magno, gaudioque ſincero ſuſcipere.

De communione. Cap. XXXI.

COnuenit enim illo præcipue die, quo Chriſtum ſacramentaliter ſuſcepimus ad hoſpitium cordis noſtri, ſacratiori nos inſiſtere cuſtodiæ, & ſaltem vnum lætū diem cū ipſo ducere, qui multis diebus & horis ab eius amplexu diſtrahimur. Non eſſet ni-

ſet nimis mirum ſi tunc anima deuota cum eo eſſet tota, quando & ipſe non dimidiatus, ſed totus ad eam venire dignatus eſt Chriſtus.

Comparatio dilecti amici ad dilectiſſimum amicum Chriſtum. Cap. XXXII.

QVis enim veniente ad ſe amico chariſsimo, ſtatim cum allocutus eũ ſemel fuerit, foras egredi feſtinat, ipſo ſolo in domo relicto? quin potius ingreditur cum eo etiam ſi foris fuerit, & tanti hoſpitis curam alacriter excipit, ita vt alijs hinc inde occupatis & ad externa egredientibus, hic ſoli ſe coniungit, tantoque familiarius alloquitur, proprius aſsi, & cuncta dilectionis ſigna exhibet, quanto ſecurior eſt quia nemine præſente & aſpiciente poſsit verecundari vel prohiberi. Hoc modo ſuſceptionis, Chriſti aduentus deberet ab omnibus famulantibus ſibi recoli: & longe deuotius & reuerentius, quanto maior eſt omnibus amicis & creaturis, deſideranter ab vnoquoque noſtrum recipi. O dulciſſimum amicum præ omnibus dilectis gratioſiſsimo honore ſuſcipiendum. Chriſtus amicus noſter intimus.

Dignitas Chriſti & humiliatus eiuſdem ad nos. Cap. XXXIII.

QVi & tantæ dignitatis eſt & nobilitatis, vt nulla perſona, nulla creatura tam valens & elegans ſit, quæ ei præſentari debeat vel aſsimilari: & iterum tantæ humilitatis & bonitatis exiſtit, vt ad hominem inopem & infirmum venire, atque ſub tectum eius intrare non dedignetur. Et qui cælum inhabitat, & omnem cæleſtem curiam ſua deifica præſentia lætificat, adhuc cum pauperibus hominibus eſſe, eorumque hoſpitia mendicare, & ingredi, quotienſcunque deſiderauerint, & ſibi aperuerint, non deſpicit. Vnde ſic ait: Ecce ego ſto ante oſtium, & pulſo: ſi quis aperuerit mihi, intrabo ad illum, & cœnabo cum illo, & ipſe mecum. Fit autem iſta cœna, quandocunque Chriſtus ſpirituali mente vel etiam communione ſacramentali deuote & digne ſuſcipitur & manducatur. Chriſti dignitas & dignatio incõparabilis. Apoc. 3.

Quantam habeat anima ſuſcepto Chriſto conſolationem. Cap. XXXIIII.

HIc ergo cum ſuſceptus fuerit, quomodo iam libet alicui foras exire? Habet enim fontem omnium conſolationum, habet & paradiſum omnis voluptatis. Qui hoc fonte biberit, non ſitiet vnquam: Quia qui corde ſuauitatem in Chriſto abſconditam plenius deguſtat, nunquam temporalem vel carnalem delectationem appetit: & hoc eſt, non ſitiet vnquam. Bene illi animæ quę huic ſponſo & amico dulciſsimo ad ſe venienti domum mentis ſemper parat, parandoque quotidie mundiorem efficere curat. Ipſe vtique libens hanc intrabit, qui antequam mundari incepiſſet, Ioan. 4.

incepiſſet, ad hoc venit vt eijceret tenebras eius, & mũdaret eam ſibi. Veni domine Ieſu & munda me, laua & exterge me, vt merear puro corde & caſto corpore ſuſcipere te, quia non eſt mihi bonum eſſe ſine te.

Cur non ſuſcipimus vberem fructum ex frequenti communione. Cap. XXXV.

TImendum quòd ideo multi fructum paruum accipiunt de menſa Chriſti, quia nec antea nec poſtea ſunt in ſufficienti cuſtodia ſui, nec ſatis reuerenter præcogitant quis eſt qui venturus eſt, nec poſtea ruminant quia hodie ſanctus ſanctorum ingreſſus eſt ad eos. Qui autem ſolliciti ſunt præparare interiorem domum ſuam, & occurrere lætanter obuiam Chriſto, ipſi nouerunt quid efficaciæ & ſuauitatis habeat hæc ſacroſancta communio. In hoc agnoſcitur vniuſcuiuſque deuotio & amor ad Chriſtum, ſecundum quòd ingenioſe ſe aptare curauerit ad ſuſceptionem eius.

Sæpius communicare maxima eſt conſolatio animæ religioſæ. Cap. XXXVI.

EST nanque maxima conſolatio religioſæ animæ deſpicientis iam cuncta præſentia, diligentis ſolitariè & extra homines viuere, ſoli deo & ſibi in ſilentio intentius vacare, vt Chriſtum conſolatorem animarum omnium ſępius ad ſuam ſumat conſolationem & profectum. Non eſt illi materia externæ lætitiæ, non ægra ſpes longioris vitæ, non vana occupatio amicitiæ carnalis, non euagatio ambulationis corporalis, non implicatio commodi temporalis, non ſuperflua ſollicitudo rei familiaris, non magna fiducia in proſperis, non mentis deiectio in aduerſis, ſed habet intus in anima Chriſtum, propter quẽ omnia terrena ſolatia æſtimat detrimenta, loquens cum beatiſsima Agatha: Mens mea ſolidata eſt, & in Chriſto fundata, ideo non curo hæc ima. Tantum mihi conſortium ſuum Chriſtus donet, amicabiliterque confabuletur, & ſatis dulciter conſolabor. Excedunt quippe eius colloquia, omnium conſolatorum verba.

Diabolus nititur impedire deuotionem hominis ad Deum triſtitia & acedia. Cap. XXXVII.

SEd omnium bonorum æmulator diabolus tantam conſiderans hominis cum deo pactionem, non patitur eum ſine moleſtia tentationis in ſancto propoſito conſiſtere. Curandum ergo ſummopere eſt, & vigilandum contra nequitias eius. Nam ſæpè graui triſtitia, ſæpè tædio affligit bene conuerſantẽ, & cuncta quæ poſſunt eum anguſtiare, ad memoriam ducit. Tota vacatio eius eſt, vt eijciat amatorem quietis & ſilentij de tabernaculo ſuo. Iſtis enim ſpecialiter vitijs triſtitia & acedia (ex quibus

quaſi

quaſi ſemper oritur cordis tædium) perſequitur ſolitarium, & maxime incipientem, & naturaliter triſtem aut puſillanimẽ, quia per iſta homini quodammodo vires aufert. Sed quiſquis firmiter in deo confidit, eiusque amori nihil anteponit, ſed mundum & omnia quæ mundi ſunt calcare appetit, ſeipſumque volẽti animo ad omnes perferendas triſtitias, amaritudines & grauedines exponit, nullumque aliud ſolatium ſiue per hominem, ſiue per aliquã mundi creaturam, quàm Chriſtum vnicũ omnium bonorum ſolatium concupiſcit, profecto non tãtum triſtitiæ & acediæ, ſed omnium tentantium vitiorum victor & expulſor erit.

Inſidiatur ſolitariis maxime diabolus. Cap. XXXVIII.

ET quia magnus fructus & cæleſtis theſaurus quæritur & inuenitur à ſolitarijs deo deditis, ſciẽs hoc diabolus, qui Adam & Euam tentando, blandiendo & falſa promittendo ſeduxit, paradiſoque indignos reddidit, ipſe nunc vſque nititur ſeducere & ſubuertere vnunquẽque Chriſti ſeruum, mundi contemptorem, ſi quo modo extra cellam & ſollicitam cordis eius cuſtodiam trahat, & ſui propoſiti faciat obliuiſci, aut etiam paululum de profectu ſpirituali & feruore imminui. Et ſicut ante iam dixi, per triſtitiam vel acediam mentis amplius iſtud machinatur, quia cum mens triſtitia vel acedia inuoluta fuerit, nil eſt quod agere libet, ſed vndique ſe conſtrictam & deſolatam conſpiciens in conſolatione, ei ab inimico ſuggeritur vt dolori iſti externa recreatione medeatur. Eleganter ergo perſuadet ſanctus Antonius dicens: Vnica ratio vincendi inimicum, lætitia ſpiritualis. Gen. 3.

Virilitas & alacritas cuique habenda contra inimicum. Cap. XXXIX.

NAm qui virilis eſt & alacer in domino, quamuis fuerit impetitus tentationibus, potens erit aduerſarium ſuum expugnare. Et quid dicam de fortitudine illius animi, qui nec patitur immundum ſpiritum ad fores intrare? E contrario triſtitiæ & acediæ morbo languens, etiam ſi armamenta reſiſtendi habet, nulla vtitur potentia. Deficit enim corde, & formidine ac puſillanimitate propria ſæpè antè proſternitur, quàm labor eum prælij tangat. Quapropter ô miles Chriſti indue animã virilem, & ne paueas ad ſonitũ folij volantis, ſed reſumptis viribus ſta conſtanter aduerſus multiplices diaboli conatus, nec credas mendacio eius. Dominus omnipotẽs ipſe erit protector tuus, & merces tua magna nimis, cuius poteſtas ſuper paſsiones tuas, ita vt ſubijciantur ditioni tuę vniuerſæ iſtæ nationes. Et quia exceſſum loquendi feci, ad portũ ſilentij iam remeo. Lingua ergo manusque ſcribentis ſimul hoc iam fine ſileſcat.

Explicit

Explicit epiſtola de commendatione ſolitudinis, & cuſtodia ſilentij, ſcripta ad quendam regularem a miniſterio ſuo abſolutum.

Incipit Libellus de tribus tabernaculis, in quibus caſtra tenent tres militares virtutes, in primo paupertas, in ſecundo humilitas, & in tertio patientia, de quibus tria ſunt capita.

De paupertate. *Cap.* I.

EST ſcriptum in propheta, Patientia pauperum
Pſal.9. non peribit in finem. Magna eſt domine Deus
meus patientia ſeruorum tuorum. Et hæc eſt
victoria eorum qui cuncta ſuperant aduerſa in
Luc.21. hoc mundo. Dixiſti enim, In patientia ve-
ſtra poſsidebitis animas veſtras. Tu multi-
pliciter nos probas, & vndiq; tribulationibus
nos circuncingis, nunc foris, nũc intus: nunc apertis, nũc occul-
tis nos examinas tentationibus, ita vt in nobis nihil ſit quod per
tentationis ignẽ non trãſeat. Vis nos in omnibus tentare, in mul-
Deus nos per omnia probat & exercet. tis anguſtiare, vt in omnibus probati, & ex multis miſerijs libera-
ti, gratias multas tuæ referamus miſericordiæ ac bonitati. Hoc
placitum eſt viſumque bonum in conſpectu tuo, & vtile ad pro-
fectum noſtrum. Si tu domine Deus noſter pro nobis, quis con-
tra nos? Sequar ergo te domine quocunque ieris, dummodo mi-
Rom. 8. hi dux in via tu fueris. Si ambulauero in medio vmbræ mortis,
Matt. 8. Pſa. 31. non timebo mala, quoniam tu mecum es. Confitebor tamen
Pſal.22. aduerſum me iuſtitiam meam domino, & infirma mea non abſ-
condam, ſi forte à bono medico conſolationis fomenta perci-
Hie.11. piam. Vide domine paupertatem & infirmitatem meam, atten-
de quæ dico, tibi enim reuelaui cauſam meam. Et deſidero re-
quiem, & tu iniungis mihi laborem. Anhelo ad ſublimia, tu au-
tem proponis humilia. Quæro deliciarum copiam, ſed tu ſua-
des paupertatis inopiam. Eſt ne domine Deus meus iſtud con-
ſilium & verbum tuum? Vtique. Et quomodo coarctor, vt per-
ficiatur in me? Dilige (inquit dominus) me, & non anguſtiabe-
ris in te. Facile eſt in igne charitatis conſumi omnem anguſtiam
paupertatis. Dulce eſt amanti compauperari filio dei, leue eſt
omne onus quod charitas tolerare iubet. Nec erit cuiquam
labor durus, qui charitatis pane fuerit confortatus. Bene lo-
cutus es domine, fiat quæſo ſicut dixiſti. Qui dediſti conſilium,
fer & auxilium. Efficiatur totum ſuaue quicquid videtur car-
ni graue: & onus leue, quod iam ante videbatur importabile. Ex-
Pſa. 72. ultet caro mea in Deo viuo, & ſpritus meus in Deo ſalutari ſuo.

Quàm

Quàm bonus Iſraël Deus ijs qui recto ſunt corde. Diligã te domine virtus mea, firmamentum meum, & refugium meum. Diligam etiam ſanctam paupertatem, humilitatem & patiẽtiam, ſequẽdo viam tuam & ſanctorum tuorum. Habeo amodo paupertatem pro diuitijs, humilitatem pro gloria, patiẽtiam pro requie. Sit mihi de his cura, & placeant quæcũque ſpiritus requirit, quia caro non prodeſt quicquam. Delecter in his ſicut in omnibus diuitijs, & pes ſuperborum diuitum atque ſuauiter viuentium non moueat me. Cadent enim ipſi cum venerit dies illorum, & finis eorum ſine honore. Ego autem in domino gaudebo, & exultabo in deo Ieſu meo, qui factus eſt mihi exemplum paupertatis, humilitatis, & patientiæ. Conſiderans ergo prædictas virtutes in te domine & in quibuſdã ſeruis tuis, inuenio te ſuper omnia humilem, Möyſen vero ſeruum tuum valde manſuetum, & Heliam multum pauperem. Recordor quoque illos tecũ in monte aliquando apparuiſſe, & qualiter Petrus ait, Domine ſi vis faciamus hic tria tabernacula, tibi vnum, Moyſi vnum, & Heliæ vnum. Secundum quem modum prædictas virtutes quaſi tria tabernacula aſpicio, in quibus habitare deſidero. Si dixero quòd dominus meus habitauerit in tabernaculo humilitatis, quid conuenientius? Diſcite (inquit) à me, quia mitis ſum, & humilis corde: Igitur tabernaculum tuum domine humilitas eſt, in quo ſpiritus ſanctus requieſcit. Vnde ſcriptum eſt, Super quem requieſcam, niſi ſuper humilem & quietũ, & trementẽ ſermones meos? Moyſes vero quale tabernaculum habuit? Si manſuetudinẽ eius conſiderauero, non dubium quin erit patientia. Erat enim (ſcriptura teſtante) Moyſes vir mitiſsimus ſuper omnes homines qui morabantur in terra. Hoc tabernaculum factum eſt ſecundũ exemplar quod in mõte monſtratum eſt, vbi dominus ait: Beati mites, quoniam ipſi poſsidebunt terrã. Helias iam venit, ſed eamus & videamus vbi habitaret. Quòd ſi paupertatem & abſtinentiam illius inſpexero, paupertas vtique reſpõdebit, quia ego ſum. Habitauit in tabernaculo paupertatis magnus ille Helias propheta. Teſtantur corui qui eum paſcebant, ſpelunca in qua latebat, aſperitas veſtium quæ eum tegebat, & angelus domini, qui ſubcinericium panẽ & aquam illi miniſtrabat. Quàm bonum eſt nos hic eſſe, & quàm iucũdum in his tabernaculis habitare? O ſi merear inter ſanctorum tuorũ numerum vnus de minimis inueniri, vt locum inueniam in domo tua, & cum defecerit virtus mea, illi me recipiãt in tabernacula ſua. Quàm fœlix etiam eſſem, ſi inter hæc tã precioſiſsima tabernacula vel paruulum vnum mihi ædificare poſſem, vt dignaretur ad me venire Dominus Deus meus, & manſionem facere? Scio enim quòd libenter habitat in his

Pſa. 17. Ioan. 6. Abac. 3. Nu. 12. 3. Re. 17 Mat. 17 Matt. 11 Eſa. 66. Matt. 5. 3. Re. 17 & 19. Luc. 16.

virtutibus dominus & rex virtutum. Nunc igitur loquere domine ad ſeruũ tuum, quia audit ſeruus tuus, & oſtende mihi ſecundum multitudinem miſericordiæ tuę ſanctitatẽ paupertatis, gratiam humilitatis, & fortitudinem patientiæ. Et dominus: Quoniam in verbis meis quæris conſolari, & in his tribus virtutibus optas erudiri, libenter faciam quod precaris. Sed de paupertate quæ initium harũ videtur, ſermo incipiẽdus eſt. Beatiſsima paupertas, quæ ſpecialem apud me obtinet ſanctitatis locum, in tuo corde vtinam altius imprimatur. Audiui enim gemitum tuum quomodo anxiatus ſis in paupertate, ſed diſplicuit mihi. Non eſt hæc res bona, quã audio de te. Nonne eſt iſta quam elegi, & ſignata in theſauris meis? Surge & tranſi cum paſtoribus vſque Bethleem, & vide hoc verbũ quod caro factum eſt, quod dominus oſtendit tibi, & cognoſce an ibi paupertas defuit. Vide paupertatẽ meam, & cõparatione eius ſatis modica tua paupertas aut etiam nulla erit. Magnum vtique chaos poſitum eſt inter meam tuamq́ue paupertatem. Nam ipſe cũ diues eſſem, nulliusque egerem, pauper & exul in mundo fieri, & hoc propter te nõ erubui. Tu vero qui pauper es & nudus, qui nihil in hunc mundũ tuliſti, nónne iſtud attendere debuiſti? Iam ceſſet querela tua. Sufficere credo ad cõſolationem tui, ſi meæ paupertatis magnitudinem intentius aſpexeris. Epulari autem & gaudere, nõ modo, ſed in futuro debes. Ibi enim edent pauperes & ſaturabuntur, & & laudabunt me omnes qui exquiſierint me in ſancta paupertate. Non eſt ſeruorum Dei de præſentibus lætari bonis, & mundi conformari põpis, ſed deſpectis eius delicijs, ad paupertatis meæ delicias cõfugere. Vere paupertas ac humilitas mea his cordibus deliciæ ſunt, quibus diuitiæ terrenæ viluerunt. An forte cum diuite vis indui purpura & byſſo, & quotidie ſplẽdide epulari? Vide ne cõtingat tibi cum illo in inferno æternaliter cruciari. Hoc eſt autem iudicium meum, quia opera illorum ſequuntur illos. Vnum iam ſupereſt, vt penuriam patienter amodo feras, aut de numero pauperum meorum non eris. Viam pauperibus ſpecioſam oſtendi laborantibus, & pulſantibus portam aperui, humilibus regni ianuam patefeci, & diues non tranſibit per eam. Vis videre intrantem? Aperi oculos tuos, & vide. Factum eſt autem vt moreretur mendicus, & portaretur ab angelis in ſinum Abrahæ. Iucundáne viſio? Iucũda vtique, & omnino deſiderabilis. Et quomodo huc aſcendere potuit, & quis eſt qui eũ ſequi poſsit? Memẽto fili quòd Lazarus iſte fuit vlceribus & miſerijs plenus, qui eſuriens & ſitiens ante ianuas diuitis iacuit. Et qui tanta pro nomine meo pertulit, nónne intrare in gaudiũ meũ dignus fuit? Imitare eum ſi vis. Si enim mihi placita erat anima illius, vnde hoc.

Marginalia: Paupertatis encomion. — Luc. 1. — 1. Co. 8. — Pſal. 21. — Luc. 16. — Apo. 14

hoc,niſi quia placuit prius pauper:tas & patientia eius? Vade & tu fac ſimiliter. Amen dico tibi, niſi cõuerſus fueris & factus ſicut Lazarus iſte,aut vnus de pauperibus meis, non poteris ab angelis ſuſcipi in cęlis. Nemo intrabit niſi mundus fuerit. Et ſi immundus fuerit,purgabit eum pater meus in camino paupertatis, Apo. 14 & aqua tentationis expiabit eum,& ſic mũdatus poſt mortis occaſum ad caſtra ſanctorum reuertetur. Intellexiſti hæc omnia? Etiam domine. Et nunç quid dicam? Venit hora & nunc eſt, vt multi hãc ſanam doctrinã non ſuſcipiant, ſed vnuſquiſque quod ſibi placitum & delectabile videtur,hoc magis impleat. Tu verò non ita didiciſti Ieſum Chriſtum, ante cuius oculos paupertas eius proſcripta eſt. Audi tamen rurſus quæ loquar tibi. Familiaris amica mea paupertas,quã in terris multipliciter dilexi, & aſtrinxi,meiſque commendare amicis diſpoſui, ſic à multis aliena facta eſt,vt vix locus ſit quo pes eius requieſcat: & ſi interdum videtur apud quoſdam morari,ſtatim cum groſsiora queque & abiectiora eam viderint diligere,timore quodam exterriti, aut deſiderio melioris edulij dicunt, Recede à nobis: viam ſciẽtiarum tuarum nolumus, contraria enim es deſiderijs noſtris, viæ tuæ viæ difficiles, & calles tui duriſsimi. Quare veniſti ad nos? an ideo vt occideres nos,& pecora noſtra? Pecora carnem ſuam vocant. Ecce paupertas quid iſti dicunt, & quantum tibi detrahunt. Sed ſcio quia nihil mali diſpoſuiſti cõtra eos,ſed in iuſsione mea ad curanda vulnera peccatorum eorũ, ad nutriendum quoque ſi quas habuerunt virtutes, ad illos acceſsiſti. Longe aliter ſentiebat ſanctus ille qui dicebat: Paraſti in cõſpectu meo menſam aduerſus eos qui tribulãt me. Paraſti in dulcedine tua pauperi Deus. Pſal. 22.
Et iterum lętus pſallebat. Quoniam inops & pauper ſum ego. Et, Pſal. 67
Pauper & inops laudabunt nomen tuum. Veruntamen paupertas Pſal. 85.
amica mea noli contriſtari. Non enim te abiecerunt,ſed me. Qui Pſal. 87.
enim te ſpernit, me ſpernit: & qui te recipit,me ſuſcipit. Scio quod non ab omnibus diligeris, taceo quòd interdum cum indignatione effugaris. Omnia hæc faciunt tibi, quia non nouerunt te, nec quanti ſis meriti apud me. Tu verò ne timeas,quia ego ſum qui elegi te. Emi te, & cunctis opibus precioſiorem cunctiſque delicijs ſuauiorem exiſtimaui te. Ab infantia mea exquiſiui te,& vſque ad ſenectam & ſenium non receſsi à te. O vos omnes qui tranſitis per viam, attẽdite & videte ſi eſt talis paupertas Cant. 3. ſicut paupertas mea. Filiæ Sion occurrite modo,& videte regem Salomonem in diademate, quo coronauit eum mater ſua, quomodo eum reclinauit in præſepio, qui ſemper erat in patris imperio. Quomodo pannis eũ inuoluit,qui cælum & terram palmo cõcludit. Videte pãnos meos & linteola mea,quibus adhuc puer Luc. 2.

Pauper- taté mul ti reij- ciunt.

Chriſtus quam pauper fuerit, a- peritur.

inuolutus ſum, & mihi ſimilem ſi vidiſtis, venite & arguite me & paupertatē meam. Ecce ſignū quod oſtendi vobis, quod annū ciatum eſt ab angelis, apparuit in terris, per Mariam virginē impletum eſt, vt vidiſtis. Vſquequo paruuli non diligitis pauperta-
Eſa.9. tem cū paruulus natus ſit vobis, & paruulus datus ſit vobis? Sed diuitibus videtur hęc ſtultitia, & ſuperbis ignominia, mihi tamē & omnibus electis meis ſapiētia eſt atque gloria. Conſidera quęſo & alia facta mea. Ieiunaui quadraginta diebus & quadraginta
Matt.4. noctibus, nihil manducans in illis: poſtea vero eſurij. Vide quid feci. Hoc erat ieiunium meum quod elegi, quod opere cōpleui. Quis mihi laborem hunc recompenſare poterit? Et quis eſt qui vel in modico me imitari geſtit? Quiſquis iſle eſt, dilectus mihi eſt. Fatigatus ex itinere ſuper puteū ſedi, & a muliere Samaritana
Ioan. 4. aquā petij, Et dixi: Da mihi bibere. Ecce aquā ad potandum petij, qui hominibus vina dare conſueui, & aquam in vinum olim mutaui. Diſcipuli autem mei abierunt in ciuitatem, vt cibos emerent,
Ioan. 2. & reuertentes dicebant, Rabbi manduca. Tanquam neceſſitatem patienti hæc mihi miniſtrabant, vt paupertas probaretur in me, & multa neceſsitas quam pro ſalute hominum ſuſcepi, nota fieret. Et nunc ſi diligis, ſequere me, quia maiora his tibi de-
Mat. 27 monſtrabo. En pauper & nudus tandem in cruce ſum ſuſpenſus. In omni etiam vita mea parum videbar habere, iam cunctis ablatis, ſolus & nudus in cruce figor. Quis me pauperior, qui omni ſolatio humano deſtituor? Hæc in corde tuo ſcribere debes, & intentè cogitare, quia ad amorem ſanctæ paupertatis poſſunt te accendere. Ecce paupertas amica mea quibus verbis & exemplis te magnificaui, & nunc iterum cui aſsimilabo te amica mea? Similis es hominibus gaudentibus in ſpiritu ſancto, & dicentibus: Tanquam nihil habentes, & omnia poſsidentes: vt egentes, mul-
2.Co.6. tos autē locupletantes. Nos infirmi, nos ignobiles propter Chri-
1.Co.4. ſtum, omnia arbitramur vt ſtercora vt Chriſtum lucrifaciamus.
Phili. 3. Quam apta ſimilitudo, & vtinam in multis mihi annuncietur talis æmulatio. Recordor iam pauperis ſerui mei Franciſci, qui
D. Franciſcus paupertatis cultor. paupertatem ſumme dilexit. Vere fidelis & multum fidelis iſte ſeruus meus, qui ſic illam diligebat, vt ex cordis affectu dominam ſuam vocaret. Et cum dilexiſſet eā etiam vſque in finem vitæ ſuæ dilexit. Ideoque in regno meo mecum tripudiat, quia prius in mundo cum ſancta paupertate commercium faciens lætus erat. Vnde etiam illi occurrens dignanter & dulciter eam in hæc verba ſalutabat: Beneueniat domina mea paupertas, caſtitas & obedientia. Iſta ſcilicet paupertas, & duæ prædictæ ſorores eius, ſunt præcipua vota religionis. Hæc de humili dixi Franciſco. Sed & de alijs ſanctis vis forſan tibi quædam breuiter

uiter apponi, quorum paupertas toti orbi refulget. Noſti Martinum virum ſanctiſsimum, qui ob ſingularem deuotionem paupertatis, Martinus pauper & modicus meruit appellari. Nec hoc videatur tibi deſpectum, quia in paupertate fuit, & eſt ſanctorum gaudium, hinc in eius laude ſublimiter decantatur, Martinus Abrahæ ſinu lætus excipitur, Martinus hic pauper & modicus cælum diues ingreditur, hymnis cæleſtibus honoratur. Si tibi amarum videtur pauper & modicus, dulceſcat interim cęleſtis regni introitus. Proponam & alium ciuem fideliſsimum ſanctæ paupertatis amatorem, hic eſt beatiſsimus præſul Auguſtinus, doctor magnificus, de quo ita canit clericorum chorus, Teſtamentum nullum fecit, quia vnde faceret pauper Chriſti non habuit. Et rurſus in hymno, Amatorem paupertatis te collaudãt pauperes &c. Hi ſunt pontifices almi, pauperes ſpiritu, pauperes rebus, ſed meritis locupletes, & clari virtutibus. Plures adhuc potuiſſem teſtes paupertatis adducere, ſed hæc breuiter ſufficiant, ne te onerare videar. Et dixi, Cur ita loquitur dominus meus? Non enim attædior audire quęcunque dignetur magiſter & dominus meus ſeruo ſuo dicere. Oſtende mihi alios, & ſufficit mihi. Qui ſunt iſti, & quę nomina eorum? Iſti (inquit dominus) ſunt electi amici mei in eremo olim conuerſantes patres antiqui, Paulus, Antonius, Macharius, Pachomius, Arſenius, & Romæ quondam Alexius, atque Ioannes eleemoſynarius, dilectus frater Martyrius, & pauper ille Seruulus, quorum meminit ſanctus papa Gregorius. Horum conuerſatio cunctis eſt viuendi ſpeculum, & eleemoſynas eorum narrabit omnis eccleſia ſanctorum. In his lucebat humilitas, gaudebat paupertas, triumphabat patiẽtia. Sed & ſanctiſsimam Elizabeth viduam quam reticere nolui, in exemplum amandę paupertatis tibi commendo. Cuius vitam & mores frequenter rogo inſpicias, vt amore virtutum eius ad verã perfectionem accendaris, & totus in amore cæleſtium illius exemplo te erige, vt deſpectis mundi delectamentis, verus pauper ſpiritu effici poſsis. Iam ad propoſitum ordinem ſermo redeat, & omnis pauper pro nomine Chriſti diligenter auſcultet. Multa habeo de vobis diuitibus dicere & iudicare, ſed vos non recipitis me. Vobis dico pauperibus, audite me, quoniam eſtis ex ouibus meis. Nolite timere puſillus grex, quia placuit patri meo dare vobis regnum. Pauperem quidem vitam hic geritis, ſed multa bona habebitis ſi me in paupertate dilexeritis. Si diligeretis me, gauderetis vtique, quia ad euangelizandum pauperibus miſſus ſum in mundum. Cum eſſem in mundo, dilexi paupertatem: diuitias vero habere nolui, quia non ſunt ex patre, ſed de mundo. Qui enim volunt diuites fieri in hoc ſeculo, incidunt in laqueum

D. Martinus pauper.

D. Auguſtinus pauper.

Diuorũ aliquot catalogus qui paupertatem amauerunt.

Eccl 31

Elizabetæ Hungaricæ paupertas.

Luc. 12. Tob. 4. Eſa. 61. Mat. 11

1. Ti. 6.

diaboli,& in varia deſideria cordis,& difficilè intrabunt in reg-
Mat. 19 num cælorum. Non eſt autem regnum meum de hoc mundo.
Ioã. 18. Si ex hoc mundo fuiſſet regnum meum, miniſtri vtique mei deſeruiuiſſent mihi, & magno comitatu mihi aſtitiſſent. Nunc autem regnum meum non eſt hinc, ſed factus ſum ſeruus & mini-
Mat. 20 ſter totius mundi. Non enim veni miniſtrari, ſed miniſtrare, & dare animam meam redemptionem pro multis. Inclinate ergo pauperes mei aurem veſtram in verba oris mei, & diſcite à me, quia in paupertate vos præceſsi. Sufficiat vobis paupertas veſtra, vt diuitæ computentur. Gaudete & exultate cum ea,
Matt. 5. quia merces veſtra multa eſt in cælo. Non turbetur cor veſtrum, neque formidet, quia ego ſum qui loquor vobis. Viriliter agite, & confortamini omnes qui amicitiam cum ſancta paupertate coniungere ſtatuiſtis. Permanete cum ea, & ero vobiſcum. Nolite lugere, neque contriſtari quia diuitias non habetis, ſed lætamini in domino Deo veſtro, quia eas contempſiſtis, & pauperes Chriſti facti eſtis. O ſancta & laudabilis paupertas, quibus te laudibus efferam, quomodo te appellabo, & quibus modis te amicis meis recommendabo? O quàm mirabile exemplum oſtendi cunctis fratribus egentibus propter me, quando inops & pauper factus ſum propter illos? Sed timeo adhuc ſatis quòd peregrina ſis in multorum cordibus. Veni proinde, quia mittam te ad quandam famulam mihi notiſsimam. Peregrinare paruo tempore apud illam, donec veniat tempus viſitationis tuæ. In die viſitationis eris glorioſa & ſub-
Eſa. 62. limis, nec vocaberis tunc deſolata, ſed dilecta mea, & eris corona gloriæ, & diadema in manu Dei tui. Tunc fulgebis ſicut ſol in regno patris mei, & pulchra eris vt luna in conſpectu meo.
Acto. 14 Interim tamen multa pro nomine meo oportet te pati, & per
Pſal. 90. multas tribulationes intrare regnum cælorum. Noli tamen in hoc deficere, quia tecum ſum in tribulatione, eripiam te, & glorificabo te. Perge proinde ſecundum meum conſilium ad locum quem monſtrauero tibi. Scio quòd domina loci illius te libenter propter nomen meum, gaudenterque ſuſcipiet. Iam mihi de illa per ſeruum quendam famatiſsimum intimatum eſt, quoniam tibi ſancta conuerſatio eius per omnia congruit. Vnde nec ipſa ſine te perfecta eſſe, aut diu ſola non poteſt conſiſtere. Sur-
Ioã. 14. ge dilecta amica mea paupertas, & veni. Sed dicis mihi, Domine quò vadam, & quomodo poſſum viam ſcire? Per me inquam tranſibis, & mox habitationem illius attinges. Ego enim ſum via. Et quod (inquis) nomen eſt huius tam ſanctæ famulæ, de qua tanta bona audio domine? Indica mihi, vt audito nomine exurgam, & tranſeam cum feſtinatione. Et cum peruenero ad illam,

ſalutabo

ſalutabo eam, & dicam. Benedicta filia tu à domino, gaude & lætare filia Sion, quia ad te me miſit dominus. Quid tu o paupertas interrogas de nomine? magnum eſt enim nomen eius apud me, & apud ſeruos meos præclarũ valde. Ipſa vocatur humilitas. Sanctitas & virtus eius, angelis & hominib⁹ venerabilis eſt. Pro hac ſcriptum eſt de te. Bonis mẽtibus paupertas ſolet eſſe cuſtos humilitatis. Ecce paupertas, ecce hæc eſt de qua dixi tibi. Hæc eſt Noëmi illa, pulchra eſt, & amica mea eſt. Sicut te ab initio dilexi ita & hanc diligo. Cuſtodi hanc humilitatem, quam maxime in ſanctis meis diligo. Nolo vt derelinquas eam: nam ſi recte perpendere velis, ſimiliorem tui in omni terra non inuenies, apud quam ſecurius diutiusque morari poſsis. Omnes te relinquunt, omnes deſpiciunt, ſed humilitas vera te in domũ ſuam introducit. Cognatæ enim eſtis, idcirco ſimul habitare debetis. Non eſt beatificanda illa paupertas, quæ humilitatem neſcit: neque deo placita humilitas, quæ paupertatem deſpicit. Sit igitur vobis cor vnum & anima vna in Deo, nec dicatis vobis aliquid proprium, ſed ſint vobis omnia communia, victus, veſtis, & omnia quæ ad huius vitæ pertinent neceſſaria. Siquidem paupertas veſtis tua interdum videtur vilis & inculta, ſed propter hoc à domina humilitate nõ abijcieris. Credo firmiter quod his exterioribus innoteſces qualis apud me ſis intus, dummodo non erubeſcas. De vilibus indumentis erubeſcere ſignum eſt latentis ſuperbiæ: & de his gloriã quærere, vitium hypocriſis. Calcei tui veteres ſunt, nonnunquam & confractos vidi, ſed humilitas in his ambulare non veretur, quia multi ſanctorum nudis pedibus tranſierunt. Vnde apertiſsime legitur in Eſaia propheta, quòd dixit ad eum dominus, Vade & ſolue ſaccum de lumbis tuis, & calceamenta tua tolle de pedibus tuis: & fecit ſic, vadens nudus & diſcalceatus. Ecce teſtis idoneus ad approbandum veritatem rei. Menſa tua ô bona paupertas ſimplicibus cibis tantùmque neceſſarijs contenta eſt, humilitas huic intereſſe ſobrietatis conuiuio vult pro nomine meo libentiſsime. Scio, inquit, abundare & penuriam pati, vbique & in omnibus inſtructa ſum. Omnia poſſum in eo qui me cõfortat. Scire tamen etiam debet quiſquis hæc verba legerit, quòd infirmis & debilibus paupertas condeſcendere miſericorditer nouit, ſed fortioribus hæc ardua proponit, vt habeant ſemper quo creſcant. Hinc eſt quòd ipſa laboribus & fatigationibus ſæpe inſiſtit, nec panem ſuum ocioſa cõmedit, vt apoſtoli verba complere poſsit qui dicit: Nulli onerosus fui, ſed in fatigatione die & nocte, panem ocioſe non comedi, & multa conſimilia. Humilitas autem collaborans paupertati de quibuſdam per prophetam conqueritur,

Paupertas humilitatis cuſtos.
Ruth. 1.
Eſa. 20.
Phili. 4.
Pro. 32.
1. Cor. 11.
Pſal. 72.

quia in laboribus hominum non ſunt, & cum hominibus nõ flagellabuntur, ideo inquit tenuit eos ſuperbia. Et in euangelio dum alios videret in foro ſtantes ocioſos, increpat illos dicens, Mat. 20 Quid hic ſtatis tota die ocioſi? Ite & vos in vineam meam, & quod iuſtum fuerit, dabo vobis. Paupertas in ſtratis indiſpoſitis, aut interdum in ſtramentis, culcitris, aut mattulis requiem ſibi qualemcunque ſuſcipit. Humilitas verò non in mollibus nec precioſis lectis requieſcit, ſed nec cum cunctis rebus quæ ſunt mundi, ſtatuit vel exiguam amicitiam iungere. Legit enim Mat. 3. quia Ioannes indutus erat pilis camelorum, & qui mollibus veſtiuntur, in domibus regum ſunt. Et audiuit de me, Vulpes fo- Luc. 9. ueas habent, & volucres cæli nidos, filius autem hominis non habet vbi caput ſuum reclinet. Paupertas etiam ſeruos & ancillas, prædia & palatia, cuncta quoque quæ ad honeſtatem aut commodum præſentis vitę pertinent, non poſsidet, alioquin venerabile nomen ſuum amitteret. Omnia hæc humilitas nec habet nec habere cupit, ſed filio dei coæquari volens, dicit, Ego Mat. 20 ſum qui veni miniſtrare, & non miniſtrari. Ancilla Chriſti ſum, dominari mihi non licet. Summa ingenuitas mea eſt, vt ſeruitus Chriſti in me reluceat. Ego quæ ſtatui ſoli omnium creatori deſeruire, quomodo vnquam potero his vanis & caducis vel ad horam intendere? Longe a me & a domo mea ſit omnis qui paupertatem & ſimplicitatem non prætenderit: propterea ſcito paupertas dilectiſsima, quòd pro voto & cum gaudio a domina humilitate, ſi tamen ita velit appellari, ſolummodo ſuſcipieris. Cæteris quidem incognita es, & puto quòd diu remanebis, non ſit tibi curæ. Memento quòd & ego ipſe multis incognitus exiti. Si me perſecuti ſunt, & te perſequentur. Si me oderunt, & te pariter odio habebunt. Memento ſermonis mei quem dixi, quia non eſt ſeruus maior domino ſuo. In humilitate & patientia erit fortitudo & conſolatio tui. Reſpondens autem paupertas in perſona pauperis ad dominum dixit: Ego ancilla tua, fac mecũ ſecundum voluntatem tuam. Tu locutus es ad famulam tuam, & vnde hoc mihi vt inueniam tantam gratiam corã oculis tuis. Quàm clemens es in miſericordijs tuis, vt peregrinam agnoſceres, viduam benediceres, & deſolatam non relinqueres. Non præ gaudio ſe capit cor meum, quomodo tanta maieſtas non dedignatur me infirmam aſpicere, tanta celſitudo humiliatam & conculcatam inquirere, tam potentiſsimus rex & opulentiſsimus pauperculam diligere. Et quid hæc aliud, quàm diuitiæ bonitatis eius, viſcera miſericordiæ eius & ineffabilis dulcedo charitatis eius? Magnum erat ſi mei recordari voluiſſet, & aliquem ad me de minimis ſeruis ſuis deſtinaſſet: nunc autem ſurrexit de ſolio

Humilitas ſola paupertatem amat.

Ioan. 13

ſuo

ſuo regali, potẽtiam regalem paupertate commutans, habitu inuentus eſt vt pauper homo, formam etiam ſerui induens, nec tantum ſerui, ſed etiam mali ſerui, vt pro omnibus morti traderetur & crucifigeretur, qui nihil morti debebat, in quo nec dolus iuuentus eſt. Per omnia ſimilis factus mihi, ætate, habitu, & cognatione, quia puer paruulus & pauperculus erat: non diuites, ſed pauperes etiam parentes elegerat. Magna mihi proinde gloriatio & exultatio, multa fiducia & conſolatio in Chriſto Ieſu. Conſolamini, conſolamini popule meus, dicit dominus Deus veſter. Quis populus domini, ſi non pauperes eius? Non populus Dei, diuites ſeculi. Væ enim vobis diuitibus, qui habetis conſolationem veſtram. Propterea dixit Ieſus, Beati pauperes ſpiritu, quoniam veſtrum eſt regnum cælorum. Siue de corporali ſiue de ſpirituali paupertate id intelligitur, in ſingulis voluntaria paupertas prædicanda & amanda videtur. Videte ergo ne cõtemnatis vnum ex puſillus iſtis qui in me credunt, & pauperes propter nomen meum facti ſunt. Ego enim dicit, dominus deus, ſum pater pauperum, iudex orphanorum & viduarum. Deſiderium pauperum exaudiui, præparationẽ & humilitatem cordis eorum audiuit auris mea. Nolite tangere eos, neque per vim, neque per fraudem nocere ejs. Ego vindex ſum omnium. Ne ergo velitis eos contriſtare, mei enim ſunt omnes pauperes. Et nunc vbi eſtis pauperes mei? Nunquid non audiſtis vocem meam. Ecce quanta pro vobis edidi teſtimonia, vt vobis grata eſſet dilecta paupertas amica mea. Hanc dixi amicam, quia proprio actu & habitu feci precioſiſsimam, vt diſcant omnes reges & principes terræ non eam habere contemptui, ſed ſuſcipere & venerari ſicut vere chariſsimam, quam cæli & terræ rex ſuper omnes reges in ſacra ſua dedicauit infantia. Si non creditis verbis meis, operibus credite. Ite ergo & videte locum vbi poſitus erat dominus, aut in præſepio, aut in ſepulchro. Nonne ego ipſe ſum Chriſtus? Palpate ergo & videte, quia diuitias & voluptates non habeo, ſed pãnos & ſudarium. Iam credite quia diues non ſum, & paupertatem meam diligitè. Hæc ad laudem paupertatis ſufficiant, quæ vere laudabilis eſt, & ab omnibus dei ſeruis multum amari debet, quia Deus illam & omnes ſancti cunctis diuitijs mundi præferebant.

Phil. 2. 1. Pe. 2. Iaco. 2. Eſa. 40. Luc. 6. Mat. 5. Mat. 18 Pſal. 67. Eſa. 9. Pſal. 9.

De Humilitate. Cap. 11.

SEd conſequenter ad virtutem humilitatis tranſeamus. Humilitas enim ſi paupertati coniuncta non fuerit, deo placere paupertas nõ poteſt. Sicut igitur de paupertate, ita domine deus meus & de humilitate loquere mihi. Multis modis iſtam cõmendari in ſcripturis tuis audio, & miris in te modis emicuiſſe præ cæteris inuenio. Quis ſic veram humilitatem oſtendere &

Paupertas ingrata Deo abſque humilitate.

docere potuit, quemadmodum Deus homo factus. Vnde aperte
Mat. 11 omnibus dicis: Diſcite a me, quia mitis ſum, & humilis corde.
Et ſi aliud exemplum veræ humilitatis non haberem, quam te
dominum meum Ieſum, nec aliam humiliandi cauſam omnino
ipſe ſolus ſufficeres. Quem ſequar, ſi te non ſequor? Cui cre-
dam, ſi tibi non credo? Quis mihi perſuadere poterit quòd hu-
militas eſt via regni cœleſtis, ſi ille non valet qui de cælo venit?
Vſquequo inſipiens eris anima mea ambulans per vias non re-
ctas, ſemper errans, & ad veritatem nunquam perueniens? Ecce
humilitas via eſt, & alia non eſt. Ego (inquit) ſum via, veritas &
Ioan. 14 vita. Humilia te, inclina te quæſo anima mea, & erit Chriſtus vi-
ta tua. Noli attendere quid alij dicant, ſed vide quid Chriſtus hu
Luc. 12. milibus dicit: Nolite timere puſillus grex, quia complacuit patri
meo dare vobis regnũ. Hinc rurſus & in alio loco exultãs in ſpi-
Mat. 11 ritu ſancto ad patrẽ ait: Confiteor tibi pater domine cœli & terræ,
quia abſcondiſti hæc à ſapientibus & prudẽtibus, & reuelaſti ea
paruulis. Ita pater, quoniam ſic beneplacitũ eſt ante te. Quid tibi
Mat. 15. videtur de Chriſto, cuiꝰ filius eſt? Vere filius dei erat homo iſte.
Si ille in mundo nihil habere voluit, qui omnia cum patre cõdi-
dit, quid tu adhuc in illo quæris & diligis? Time quòd dicit, Vos
Ioã. 13. de mũdo eſtis. Cùm Ieſus eſſet adhuc cum diſcipulis ſuis, & hora
appropinquaret paſsionis volẽs illis exẽplum dare perfectæ hu-
militatis, ac mutuæ dilectionis: ſurgit à cœna, & ponit veſtimen-
ta, & mittit aquã in peluim, cœpitque lauare pedes diſcipulorum
ſuorũ, & ait illis: Scitis quid fecerim vobis? Vos vocatis me magi
ſter & domine, & bene dicitis. Si ego dominꝰ & magiſter veſtros
laui pedes, & vos debetis alter alterius lauare pedes. Exemplum
enim dedi vobis, vt & vos ita faciatis. O vere ſummũ humilitatis
exẽplum. Deus ecce hominũ ſeruꝰ factus eſt, & homo adhuc ho
mini aut potius deo ſubiectus non eſt. Confundantur & reuere-
antur omnes ſuperbi, quia contempſerunt conſilium filij dei. Vi-
ciſti nos domine Ieſu, viciſti nos humilitate tua, ecce confundi-
mur in ſuperbia noſtra. Confuſio operuit faciem noſtram. Quid,
inquis, facere debui tibi ô ſuperbe, & non feci? Cur reſpicis in
me? Putas quòd ſis melior me? Si non hoc apparet tibi, forſitan
humiliaſſes te; nunc vero ſuperbia tua aſcendit ſemper. Conuer
timini filij hominum, & nolite aſcendere, quia non ſum vobiſcũ.
Si enim aſcenderitis, cadetis corã inimicis veſtris, & ſubſanna-
1. Pe. 5. bunt vos, & cognoſcetis quia ſuperbis reſiſto. Humiliamini ſub
Luc. 14. potẽti manu mea, & exaltabo vos. Omnis enim qui ſe humiliat,
exaltabitur: & qui ſe exaltat, humiliabitur. Quãti volebant aſcen
Exo. 15. dere, & ceciderunt quaſi lapis in profundum? Pharao & currus
Gen. 3. eius ſubmerſi ſunt in mari rubro, Adam & Eua expulſi ſunt de
paradiſo,

paradiſo. Angelus, & qui cum eo erant, proiecti ſunt de cælo. Et Eſa. 14.
ibi omnes propter aſcenſum montis ſuperbiæ corruerunt in damnationem mortis æternæ. Heu heu domine à facie furoris iræ tuæ quis ſuſtinebit? Deiecisti eos dum alleuarentur. Cecidit Babylon, & facta eſt ruina eius magna. Sed quid faciam miſer? quò fugiam? Tremens factus ſum ego & timeo, quia Deus nec angelis nec hominibus ſuperbientibus pepercit. Væ mihi ſi ſic aſcendero, & væ iterum mihi ſi non deſcendero. Quis oſtendet mihi viam, per quam poſſim ſecure & ſine periculo ambulare? Ego (inquit dominus) ſum via: per me ſi introieris, ſaluaberis. Tranſite ad me omnes qui concupiſcitis me, & ſcandalum non erit vobis, quemadmodum contigit ſuperbis. Ego lux mundi: Qui ſequitur me, non ambulat in tenebris, ſed habebit lumen vitæ. Ego forma iuſtitiæ, ego exemplar humilitatis. Ego paſtor bonus, qui paſco oues meas. Paui eos in innocentia cordis mei, & in verbis oris mei confortaui illos. Domine qui paſcis me à iuuentute mea, ne derelinquas me. Spiritus tuus bonus deducet me in terram rectam, propter nomen tuum viuificabis me in humilitate tua. Ipſa eſt quæ ſaluam faciet animam meam, & ab æternis caſibus cuſtodiet eam. Si fuero humilis, ſaluus ero. Memento mei domine, ait humilis & contritus latro, cum veneris in regnum tuum. Et dixit illi Ieſus, Amen dico tibi, hodie mecum eris in paradiſo. O quanta eſt virtus humilitatis, quæ latroni aperuit gaudia paradiſi? Adam vbi es? Domine (inquit) vocem tuam audiui, & timui, eò quòd nudus eſſem. Miſer, quis te nudauit, niſi ſuperbia tua? Eritis ſicut dij, aiebat princeps veſter. Mentita eſt iniquitas ſibi, & factus eſt ille, & ecce filij eius omnes miſeri, & nihil deitatis inuenerunt viri diuitiarum in manibus ſuis, ſed labores & dolores comprehēderunt eos. Melior eſt ergo iſte humilis latro, quàm Adam quondam iuſtus & elatus. Per humilitatem ſuam iſte aſcendit, per ſuperbiam ille deſcēdit. Sed quid dixi deſcendit? Vtinam deſcendiſſet, nunc autem cecidit in latrones, qui etiam deſpoliauerunt eum, quia ſuperbia nunquam deſcendit, ſed ſemper cadit. Cecidit in cælo, cecidit in paradiſo, in mari, & in omnibus abyſsis. Chriſtus deſcendit, & de cælo deſcendit, & ipſe eſt qui etiam aſcendit ſuper omnes cælos, vt adimpleret omnia. Bone Ieſu quum vndique pugnas pro me, deponens ſuperbos & potentes de ſede, & exaltans humiles. Et clamaſti, Zachæe feſtinans deſcende, quia hodie in domo tua oportet me manere. At ille feſtinans deſcendit, & filius Abrahæ factus eſt. Domine deſcēde priuſquam moriatur filius meus, ſic orabat quidam regulus. Et dixit illi Ieſus: Vade, filius tuus viuit. Deſcendit etiam Ieſus de monte, & ſecutæ ſunt eum turbæ

Pſa. 72. Ioan. 10. Eccl. 24. Ioan. 8. Ioan. 10. Pſal. 77. Pſa. 142. Luc. 23. Gene. 3. Pſa. 75. Luc. 10. Ephe. 4. Luc. 1. Luc. 19. Ioan. 4. Matt. 8.

turbæ multæ, Deſcendiſti domine vt ſaluum faceres genus humanum, quod perierat aſcendendo. Et quare omnes tam cupidi ad aſcendendum, tam tardi ad deſcendendum inuenimur? Magiſter (ait alius) ſequor te quocunque ieris. Bene dixit ſequor te, quia ſequendo te nemo errat, quoniam lux es & dies; & qui ambulat in die, non offendit. Sequor te quocunque ieris ſiue aſcendendo ſiue deſcendendo, quia bonum aſcenſum & deſcenſum docuiſti me. Bonus aſcenſus de mundo ad patrem: libenter illuc aſcendam, quoniam ibi eſt theſaurus meus indeficiens, & celebrantur ibi nuptiæ agni, ſed & magnus dies feſtus omnium ſanctorum mox appropinquabit. Aſcendite ad diem feſtum hunc. Ite & dicite fratribus meis. Aſcendo ad patrem meum & patrem veſtrum, deum meum & deum veſtrum. Quis aſcendet in montem iſtum, aut quis ſtabit in loco ſancto eius? Mons Dei mons pinguis eſt iſte, vt quid ſuſpicamini montes coagulatos? Altus mons huiuſcemodi, à iacentibus non videtur. Propterea Ioannes qui pennis contemplationis eleuabatur, vidit agnum ſtantem ſupra montem Sion. Quem Propheta ſequi cupiens, orabat, Quis dabit mihi pennas, ſicut columbæ, & volabo & requieſcam? Aſcendit etiam Simon Petrus, & ait: Domine bonum eſt nos hic eſſe. Iſti viri ſancti te Domine Ieſu ſunt ſecuti, & oſtendiſti eis gloriam ſempiternam, quam promiſiſti diligentibus te. Iam aſcenſum audiui, quia tranſit ad regnum tuum omnis qui relinquit mundum. Sed iterum deſcendimus, quoniam modo tempus deſcendendi aduenit. Domine inclina cælos tuos & deſcende, tange montes ſuperbiæ, & fumigabunt. Deſcende ad nos, quia ad te aſcendere non valemus. Si nitimur, deficimus: & ſi interdum aſcendimus, curuum iter facimus, & peius agimus, & labimur in lutum profundum. Si quiuerit claudus currere, & confractus pedibus ambulare, tunc poteſt etiam ſuperbus proficere. Quanto plus currit, tanto magis offendit: & quo altius ſalit, eo deſperatius in ima ruit. Si poſueris in cælum ô ſuperbe nidum tuum, inde te detraham, dicit dominus. Audiuimus ſuperbiam Moab, ſuperbus eſt valde. Superbia eius & arrogantia eius pluſquam fortitudo eius. Quid ſuperbis terra & cinis? Terra es, & in terram ibis. Deſcende prius, & tunc aſcendes. Vanum eſt tibi ante lucem ſurgere, ſurge poſtquam ſederis, quoniam quidem ſic ſanctos imitaris. Sedebat Iob in ſterquilinio, Dauid coram domino, Ezechiel in medio captiuorum. Sede tu & ſcribe cito. Memento quæſo domine quòd ſicut lutum feceris me, & in puluerem reduces me. Et ora cum Propheta, Peccaui, & malum coram te fecit. Non ergo intres in iudicium cum ſeruo tuo, quia non iuſtificabitur in conſpectu tuo

Marginalia: Ibidem. — Ioan. 7. — Ioã. 20. — Pſal. 23. — Pſal. 67 — Apo. 14 — Pſa. 54. — Mat. 17. — Humilitate aſcéditur, ſuperbia deſcenditur. — Pſa. 134 — Abdiç. 1 — Eſa. 16. — Eccl. 10 — Gen. 3. — Pſ. 126. — Iob. 2. — Ezec. 3. — Iob. 10. — Pſal 50. — Pſa. 142

ctu tuo omnis viuens. Recordare & illius Publicani, qui ſtabat à longè, & non audebat oculos in cælum leuare, ſed percutiebat pectus ſuum dicens, Deus propitius eſto mihi peccatori. Amen dico tibi, quia deſcendit hic iuſtificatus ab illo, id eſt præ illo, ſcilicet phariſæo. Quis ſicut tu domine Deus noſter qui in altis habitas, & humilia reſpicis in cælo & in terra, qui ſuſcitas à terra inopem, & de ſtercore erigis pauperem? Eſto in humilitate noſtra memor noſtri, cuſtodi paruulos tuos, & humilia peccatores vſque ad terram. Iudicare domine Deus pupillo & humili, vt non apponat vltra magnificare ſe homo ſuper terram. Ecce per ſcripturas ſanctas tranſiens video ſicut vulneratum ſuperbum, & ipſe de manu tua repulſus eſt. Sed iam videre libet econtrario, qualis etiam humilis actu ſit & moribus, quæ cogitatio eius, & quod ſignum ſanctitatis eius. Et dominus. Ecce domi latet, quia humilis locum ſemper quęrit nouiſsimum, ſicut ſcriptum eſt: Cum inuitatus fueris ad nuptias, vade & recumbe in nouiſsimo loco. Non tamen hoc ficte, ſed hunc deberi ſibi ſentit ex digno. Alioquin non erit illi gloria neque merces apud patrem qui in cælis eſt, qui omnia videt in abſconſo. Si alijs obiurgatus & diffamatus fuerit, patienter ſuſtinet, & humiliter tacet. Meditatur in corde quanta opprobria ſuſtinuit Saluator mundi. Dicebant enim Iudæi de filio Dei, Dæmonium habet, & ſeducit turbas. Vorax eſt, & potator vini, amicus publicanorum & peccatorum. Conſolatur his verbis ſeipſum humilis, & dicit: Non eſt ſeruus maior domino ſuo. Si patremfamilias Belzebub vocauerunt, quanto magis domeſticos eius? Sequar dominum meum Ieſum, quia ipſe dixit: Qui vult venire poſt me, abneget ſemetipſum, & tollat crucem ſuam & ſequatur me. Noli cōturbari anima mea, quoniam digna factis recipis, Ieſus autem nihil mali geſsit, nec quicquam morte dignum fecit, & tamen vſque ad mortem crucis ſemetipſum humiliauit. Quia ſi in viridi ligno quod erat in paradiſo Dei, hæc fecerunt, in arido, quod tu es, quid fiet? Et ideo iniuſte queru'or, iuſte autem patior, quotienſcunque & à quocunque vituperor. Si fuerit humilis increpatus & accuſatus, nō quærit excuſationes, aut redargutiones, ſed omnem oſtendit humiliationem, confitetur culpam, promittit ſui emendationem. Cur hoc? Quia non hominibus placere, ſed deo quęrit ſatisfacere. Paruipendit confuſionem hominum, quia timet diuinum iudicium, vbi occulta erunt manifeſta. Quiſquis humiliter modo cōfitetur culpam propriam, percipiet tunc à me peccatorum ſuorum remiſsionem. Dicit ergo humilis ſiue iuſte ſiue iniuſte reprehenſus, Peccaui, & malum coram te feci. Ego in flagella paratus ſum, & dolor meus in conſpectu

Luc. 18. Pſ. 112. Pſ. 146. Pſa. 135 Pſal. 9. Pſa. 88. Humilis & modeſti mores & cogitatus qui ſint. Luc. 14. Matt. 6. Luce. 7. Mat. 10 Luc. 9. Phili. 2. Luc. 23. Pſa. 50. Pſa. 37.

ſpectu meo ſemper. Quoniam iniquitatem meam annunciabo, & cogitabo pro peccato meo. Sentit vulnus peccati interius, & ideo fert leuius quicquid cruciat exterius. Hoc eſt enim magnum humilitatis indicium, confiteri in redargutione peccatum proprium. Econtrario quidam ſuperbi agunt excuſando, & ſe defendendo coram alijs. Non (inquit ſuperbia eorum) hoc feci: aut ſi feci, bene feci. Si male, non multum male, neque in tantum ſicut iſti dicũt. Quis eſt ille homo, qui talia loquitur de me? Et tamen iſtiuſmodi fabulatur aliquando publice de perpetratis malis ſuis, ibi inquiens fui, & talia feci: hęc dixi, & ſic reſpondi. Quantæ miſerię & cæcitatis eſt, iſtud ore proprio pronunciare ſe male egiſſe, & peccatorem ſe reputari ab alijs ferre nõ poſ-
Pſal.4. ſe? Filij hominum vſquequo diligitis hanc vanitatem, & quæritis mendacium? Si interrogatus fuerit humilis, non promptulus ad reſponſa inuenitur, ſed ſerus & prouidus. Non eſt etiam ad riſum facilis, ſed grauitate temperatus. Cor eius deuotione ſpirituali citius tangitur, quia de temporali gaudio non conſolatur. Compunctioni eſt deditus, & ad conſiderandũ ſe inuenitur primus. Studet propria flere mala, aliorum bona conſiderare, & infirma eorum portare, & pio modo excuſare. De magnis & ſublimibus præſentis vitæ rebus, de honoribus & dignitatibus, de gradibus de cathedris minime curat, ſed omnia peritura & vana
Pſal.48. eſſe conſiderat. Homo enim cum interierit, non ſumet hæc omnia ſecum. Et vbi (inquit) ſunt qui in hoc mundo floruerunt? Tanquam peregrinus & hoſpes vnius noctis, ſic pertranſierunt. Contemnit ergo omnes mundi honores, amplectitur opprobria & abiectiones. Eligit abiectus eſſe in domo dei, magis quàm habi-
Pſal.83. tare in tabernaculis peccatorũ. Suſcipit leue iugum Chriſti, abijcit laborioſam ſeruitutem diaboli. Nihil laborioſius quàm velle aſcendere, & hoc fruſtra, quia ſuperbus timet ſemper ne ſuperetur, & quotidie deijcitur, ipſo etiam ignorante. Pax autem & gaudium cum humili, qui per viam planam ſanctorum graditur, &
Pſal.64. in vallibus commoratur. Valles enim abundabũt frumento, hoc eſt conſolatione ſpiritus ſancti: clamabunt & hymnum dicent pro donis quæ perceperunt. Propterea nil iam quærit in terrenis, quia ſpes eius tota ſuſpenſa eſt in cæleſtibus. Orat cum pro-
Pſa. 21. pheta, & dicit: Spes mea domine à iuuentute mea tu es, portio mea in terra viuentiũ. Quid enim mihi eſt in cælo, & à deo meo quid volui ſuper terram? Deus cordis mei, & pars mea Deus in æternum. Subeſſe deſiderat, alijs ſeruire paratus eſt, propter nomen meum Recordatur enim ſcripturę dicentis: Remanſit puer
Lucę.2. Ieſus in Hieruſalem, & non cognouerunt parẽtes eius. Vbi mox
Luc.22. ſequitur: Et deſcendit cum eis, & erat ſubditus illis. Et iterũ, Ego

in medio veſtrum ſum, ſicut qui miniſtrat. Dicit ergo ad ſemetipſum. Nónne ſubiecta deo eris anima meá, quoniam ab ipſo ſalutare meum? Veruntamen ſubiecta deo eſto anima mea: quia ipſe eſt ſalus tua. Familiaris eſt humilibus amor ſubiectionis, deſpectionis, & nullius reputationis. Et vbi poſſunt tales inueniri? Domine mi tu ſcis. Tibi nota eſt omnis congregatio ſanctorum, quoniam humilium inhabitator es mentium. Non ſum ex illis, ſed miſerere mei, & parce peccatis meis, vt detur mihi locus pœnitentiæ, illorum ſaltem meritis. Gaudeant qui huiuſmodi ſunt, quiá magnam gratiam apud te inuenerunt. Ecce ad memoriam venit illa omnium ſanctorum ſanctiſsima Dei genitrix virgo Maria, cui ab angelo dicitur, Ne timeas Maria, inueniſti enim gratiam apud dominum. Et ego cur non inuenio gratiam in oculis tuis? Quia (inquit dominus) necdum paruus factus es ſub oculis tuis. Defectus gratiæ eſt propter aggeres ſuperbiæ. Eijce primum hanc trabẽ de oculo tuo, & tunc videbis quid facturus ſim humili ſeruo meo. Quando negaui humili gratiam? Et quando non éxaudiui orationem pauperis? Audi prophetam. Iſte pauper clamauit ad dominum, & dominus exaudiuit eum, & ex omnibus tribulationibus eius ſaluauit eũ, quia Reſpexit deus in orationem humilium, & non ſpreuit preces eorum. Multi elato cordè accedunt ad me, & ego non exaudio eos. Petunt non vt ſanentur à peccatis, ſed vt appareant ſancti hominibus. Optant deuotionem, ſed pati nolunt mecum confuſionem: humilitatem concupiſcunt, ſed cum humilibus contemni ab hominibus refugiunt. Sic amare quærunt virtutes ſine odio vitiorum, & falluntur in deſiderio ſuo. Qui enim vult habere dulcedinem virtutis, exſtirpare debet cor a vitijs & paſsionum tribulis. Humilis autem nititur ſemper deſtruere omnem elationem cordis, & odit prælationem ſuper alios, quæ eſt iniquitas maximé. Nam hæc angelos fecit dæmones, & homines conſtituit peccatores, quia immundus eſt coram Deo omnis qui exaltat cor ſuum. Vę qui magni eſtis in oculis veſtris, & coram vobiſmetipſis prudentes. Væ qui creditis omne altum ſanctum, & ad omne ſublime dicitis, honor dei eſt, & gloria eius. Et quare decipitis cor veſtrum? Multũ erigimini filij Leui. Nolite ambulare in magnis & mirabilibus ſuper vos, ſed inclinate rebelles ceruicem veſtram. Quod ſi non feceritis, ego aſcendam contra vos, & conuocabo cælum & terram & omnia elementa aduerſum vos, & pugnabit mecũ orbis terrarũ cõtra inſenſatos & ſuperbos. Et incuruabitur altitudó veſtra, & ſublimis erit in conculcationẽ, & glorioſus terræ in cõfuſionẽ. Vę qui aſcẽditis ad latera aquilonis ſuper montẽ excelſum valde, vt videatis omnia regna mũdi, & gloriã eorum. Et dici-

Pſal. 61. — Lucæ. 1. — Pſal 33. — Pſ. 101. — Eſa. 5. — Sap. 5. — Eſa. 2.

ſpectu meo ſemper. Quoniam iniquitatem meam annunciabo, & cogitabo pro peccato meo. Sentit vulnus peccati interius, & ideo fert leuius quicquid cruciat exterius. Hoc eſt enim magnum humilitatis indicium, confiteri in redargutione peccatum proprium. Econtrario quidam ſuperbi agunt excuſando, & ſe defendendo coram alijs. Non (inquit ſuperbia eorum) hoc feci: aut ſi feci, bene feci. Si male, non multum male, neque in tantum ſicut iſti dicũt. Quis eſt ille homo, qui talia loquitur de me? Et tamen iſtiuſmodi fabulatur aliquando publice de perpetratis malis ſuis, ibi inquiens fui, & talia feci: hęc dixi, & ſic reſpondi. Quantæ miſerię & cæcitatis eſt, iſtud ore proprio pronunciare ſe male egiſſe, & peccatorem ſe reputari ab alijs ferre nõ poſſe? Filij hominum vſquequo diligitis hanc vanitatem, & quæritis mendacium? Si interrogatus fuerit humilis, non promptulus ad reſponſa inuenitur, ſed ſerus & prouidus. Non eſt etiam ad riſum facilis, ſed grauitate temperatus. Cor eius deuotione ſpirituali citius tangitur, quia de temporali gaudio non conſolatur. Compunctioni eſt deditus, & ad conſiderandũ ſe inuenitur primus. Studet propria flere mala, aliorum bona conſiderare, & infirma eorum portare, & pio modo excuſare. De magnis & ſublimibus præſentis vitæ rebus, de honoribus & dignitatibus, de gradibus de cathedris minime curat, ſed omnia peritura & vana eſſe conſiderat. Homo enim cum interierit, non ſumet hæc omnia ſecum. Et vbi (inquit) ſunt qui in hoc mundo floruerunt? Tanquam peregrinus & hoſpes vnius noctis, ſic pertranſierunt. Contemnit ergo omnes mundi honores, amplectitur opprobria & abiectiones. Eligit abiectus eſſe in domo dei, magis quàm habitare in tabernaculis peccatorũ. Suſcipit leue iugum Chriſti, abijcit laborioſam ſeruitutem diaboli. Nihil laborioſius quàm velle aſcendere, & hoc fruſtra, quia ſuperbus timet ſemper ne ſuperetur, & quotidie deijcitur, ipſo etiam ignorante. Pax autem & gaudium cum humili, qui per viam planam ſanctorum graditur, & in vallibus commoratur. Valles enim abundabũt frumento, hoc eſt conſolatione ſpiritus ſancti: clamabunt & hymnum dicent pro donis quæ perceperunt. Propterea nil iam quærit in terrenis, quia ſpes eius tota ſuſpenſa eſt in cæleſtibus. Orat cum propheta, & dicit: Spes mea domine à iuuentute mea tu es, portio mea in terra viuentiũ. Quid enim mihi eſt in cælo, & à deo meo quid volui ſuper terram? Deus cordis mei, & pars mea Deus in æternum. Subeſſe deſiderat, alijs ſeruire paratus eſt, propter nomen meum. Recordatur enim ſcripturę dicentis: Remanſit puer Ieſus in Hieruſalem, & non cognouerunt parẽtes eius. Vbi mox ſequitur: Et deſcendit cum eis, & erat ſubditus illis. Et iterũ, Ego in medio

Pſal. 4. — Pſal. 48. — Pſal. 83. — Pſal. 64. — Pſa. 21. — Lucę. 2. — Luc. 22.

in medio veſtrum ſum, ſicut qui miniſtrat. Dicit ergo ad ſemetipſum. Nónne ſubiecta deo eris anima meá, quoniam ab ipſo ſalutare meum? Veruntamen ſubiecta deo eſto anima mea: quia ipſe eſt ſalus tua. Familiaris eſt humilibus amor ſubiectionis, deſpectionis, & nullius reputationis. Et vbi poſſunt tales inueniri? Domine mi tu ſcis. Tibi nota eſt omnis congregatio ſanctorum, quoniam humilium inhabitator es mentium. Non ſum ex illis, ſed miſerere mei, & parce peccatis meis, vt detur mihi locus pœnitentiæ, illorum ſaltem meritis. Gaudeant qui huiuſmodi ſunt, quiá magnam gratiam apud te inuenerunt. Ecce ad memoriam venit illa omnium ſanctorum ſanctiſsima Dei genitrix virgo Maria, cui ab angelo dicitur, Ne timeas Maria, inueniſti enim gratiam apud dominum. Et ego cur non inuenio gratiam in oculis tuis? Quia (inquit dominus) necdum paruus factus es ſub oculis tuis. Defectus gratiæ eſt propter aggeres ſuperbiæ. Eijce primum hanc trabẽ de oculo tuo, & tunc videbis quid facturus ſim humili ſeruo meo. Quando negaui humili gratiam? Et quando non exaudiui orationem pauperis? Audi prophetam. Iſte pauper clamauit ad dominum, & dominus exaudiuit eum, & ex omnibus tribulationibus eius ſaluauit eũ, quia Reſpexit deus in orationem humilium, & non ſpreuit preces eorum. Multi elato corde accedunt ad me, & ego non exaudio eos. Petunt non vt ſanentur à peccatis, ſed vt appareant ſancti hominibus. Optant deuotionem, ſed pati nolunt mecum confuſionem: humilitatem concupiſcunt, ſed cum humilibus contemni ab hominibus refugiunt. Sic amare quærunt virtutes ſine odio vitiorum, & falluntur in deſiderio ſuo. Qui enim vult habere dulcedinem virtutis, extirpare debet cor à vitijs & paſsionum tribulis. Humilis autem nititur ſemper deſtruere omnem elationem cordis, & odit prælationem ſuper alios, quæ eſt iniquitas maxime. Nam hæc angelos fecit dæmones, & homines conſtituit peccatores, quia immundus eſt coram Deo omnis qui exaltat cor ſuum. Vę qui magni eſtis in oculis veſtris, & coram vobiſmetipſis prudentes. Væ qui creditis omne altum ſanctum, & ad omne ſublimé dicitis, honor dei eſt, & gloria eius. Et quare decipitis cor veſtrum? Multũ erigimini filij Leui. Nolite ambulare in magnis & mirabilibus ſuper vos, ſed inclinate rebelles ceruicem veſtram. Quod ſi non feceritis, ego aſcendam contra vos, & conuocabo cælum & terram & omnia elementa aduerſum vos, & pugnabit mecũ orbis terrarũ cõtra inſenſatos & ſuperbos. Et incuruabitur altitudo veſtra, & ſublimis erit in conculcationẽ, & glorioſus terræ in cõfuſionẽ. Vę qui aſcẽditis ad latera aquilonis ſuper montẽ excelſum valde, vt videatis omnia regna mũdi, & gloriã eorum.

Pſal. 61.
Lucæ. 1.
Pſal 33.
Pſ. 101.
Eſa. 5.
Sap. 5.
Eſa. 2.

Et dici-

Et dicitis, Spes noſtra turris Babylonis: illic ſedebimus, & gaudebimus. Sed non erit neque ſtabit verbum iſtud. Plãctum iſtum
Pſ 136. pro cantu audietis, Filia Babylonis miſera: beatus qui retribuet tibi retributionem tuã quam promeruiſti. Ecce malleus & incus, virga & baculus, ſtridor & fletus ſuper omnem arrogantem. Caſus & deiectio, ignominia & confuſio ſuper omnem præſumentem. Nolite ergo in altũ extollere cornu veſtrũ, nolite loqui ad-
Pſa. 74. Pſa. 136 uerſus deum iniquitatem, ſed exinanite vos vſque ad fundamentum in ea congregatione, in qua ſtatis. Fundamentum eſt ipſa humilitas, & aliud fundamentum nemo poteſt ponere, præter id quod poſitũ eſt, quod eſt Chriſtus Ieſus. Hoc fundamentum
Pſa. 86. fundatur in montibus ſanctis. diligit enim dñus portas Sion ſuper omnia tabernacula Babylonis. De humilibus loquendum fuerat, ſed ſuperbia Satanæ hoc impediuit. Nam ſunt plurimi ad aſcenſum tam prõpti, ad deſcenſum verò pigri, ſatis parati ad honores, ad gradus & prælationes. Sentiunt de ſe magna, præſumũt fortia, & imaginãtur his multa ſimilia. Hæc mala cauenda ſunt, & à corde pauperum Chriſti citius repellenda. Eſt etiam laudandum in humili valde, quòd tam tardus inuenitur ad tumultus ſeculi, ad interiora verò ſollicitus, quoniam apparere foris nimis metuit, & abſcondi ab hominibus velut mortuus gaudet. Studium eius circa humilia exempla ſanctorum, circa materiam propriæ fragilitatis, & memoriam humilis Ieſu inter homines conuerſantis. Multam inuenit ſeipſum humiliandi cauſam; & ſyluam magnam quærit deuote meditandi tam diebus quàm noctibus. Legit ergo in ſcripturis ſanctis, & conſiderat quàm longe ſit à ſanctorum virtutibus. Miratur eorum exercitia, labores, tentationes, abſtinentias: intuetur ſummam humilitatem, fortiſsimam patientiam, perfectam obedientiam, & plenam omnium rerum ſecularium mortificationem. Deflet ideo acriter, & contriſtatur vehementer, quia non eſt in eo talis virtutum feruor, neque pro acquirendis virtutibus conſimilis labor. Ah puluis, inquit, quid nos ſumus? Caro & ſanguis, in quibus nos inuoluti iacemus, Terra patria noſtra, terrena cogitatio noſtra, animalis conuerſatio noſtra, lignum & lapides occupatio noſtra. Eſca & potus, ſomnus & ocium in finibus noſtris. O quantum in imo ſumus, qui vix veſtigium pedis de virtutibus ſanctorum habemus? Et tamen adhuc ſuperbimus, & viã humilitatis non quęrimus? Adhuc in bonis tepeſcimus, in malis quotidie ſeneſcimus, & putari aut videri ab alijs aliquid volumus. Hoc eſt enim alienum ab humili corde, quod feruet iugiter proficiendi deſi-
Iaco. 1. derio. Conſiderauit enim ſe, & abijt amarus in indignatione ſpiritus ſui, ad interius cubiculum ſuũ, vt ploret ibi. Deinde ſurgẽs

legit

legit in Apoſtolo Paulo quid de ſe ſentiat. Ego (inquit) ſum minimus Apoſtolorũ, qui non ſum dignus vocari Apoſtolus, quoniam perſecutus ſum eccleſiam dei. Et in euangelio de beata virgine. Reſpexit deus humilitatem ancillæ ſuæ. Et iterum in propheta. Humiliaui in ieiunio animam meam, & poſui veſtimẽtum meum cilicium. Et cum Abraham. Loquar ad dominum meum, cum ſim puluis & cinis: Omnia hæc operatur in electorum cordibus vera humilitas, quæ omnium virtutum cauſa eſt & cuſtos. Surge nunc, atque occurrens illi, dic ad eam. Beneueniat domina mea humilitas. Ingredere ad me ô virtus Chriſti, inuentrix gratiæ, ſingularis gloriatio virginis Mariæ. Accede ad me ô reparatio læſæ charitatis, reconciliatio totius humanæ perditionis. Per te cæli aperti ſunt, & per te clauſtra inferni confracta. per te erecti ſumus, & per te ad patriam reducti. Tu de peccatoribus facis iuſtos, & iuſtos angelis aſſocias. Tu Chriſtum de cælo vocaſti, & Mariam ſuper choros angelorum exaltaſti. Deus licet diues ſit in gratia, nemini tamen niſi humili confert gratiã. Et quia hæc virtus præ omnibus in Maria abundauit, ideo & ipſa gratia plena fuit. Iam claret quòd humilitas eſt omnium ſanctorum & fuit ſemper virtus maxima. Ipſa meretur quod meritis nõ debetur, ipſa percipit quod litera non docetur. Hæc caſum neſcit, quia nunquam de ſe magna præſumit. Qui hanc habet, diligit & cuſtodit, in pace Chriſti dormiet & requieſcet, ſicut Chriſtus humilibus repromiſit, Diſcite à me quia mitis ſum, & humilis corde, & inuenietis requiem animabus veſtris.

1. Cor. 15. Luc. 1. Pſa. 34. Gen. 18 Humilitatis laus. Iac. 4. Luc. 1. Mat. 18

De patientia. Cap. III.

Poſtquam domine de ſancta paupertate & humilitate quędam eloqui dignatus es, reſtat iam vt ſecundum promiſſum tuum de patientia mirabili virtute, ſeruo tuo aliqua inſinues. Fateor hoc namque coram te, multum me hac virtute egere, & valde mihi opus eſſe multa patiẽtia. Qualis eſt enim vita mea niſi quædam longa miſeria à die natiuitatis vſq; in diem ſepulturæ meæ? Et nihil inter hæc vacat, quod non laborem & dolorẽ mihi multiplicet. Et quomodo in hanc veni miſeriam deus meus? Tu noſti bene quanta mala circundederunt me in corporis carcare poſitum, & nemo eſt qui ita nouit miſeriam hominum, ſicut tu domine deus noſter. Vide ergo quam neceſſaria mihi ſit patientia. Quid eſt anima mea quòd in terra inimicorum es? Nam ſi in via dei ambulaſſes, habitaſſes vtique in pace ſuper terram. Dereliquiſti dominum deum tuum fontem aquarum viuentium, & fodiſti tibi ciſternas quæ non poterant aquas cõtinere, & ideo tradita es manibus odientium te. Sed reuertere ad me, dicit dominus, & ego ſuſcipiã te. Propter peccata mea domine, hæc omnia

Patientia virtus mirabilis. Vita hominis quaſi quędam longa miſeria. Baru. 3. Hier. 2.

iuſto iudicio tuo euenerũt ſuper me. Peccaui cum patribus meis, & porto graue iugum ſuper omnes filios Adam, quoniam filij irę
Eccl.40. omnes filij eius. Veruntamen niſi ſubuenisſet nobis auxilium
Ephe.2. tuum de cælo, quaſi Sodoma fuiſſemus, & quaſi Gomorra ſimi-
Eſa.1. les eſſemus, quæ ſubmerſæ ſunt in momento. Ideoque miſericor-
Thre.3. diæ tuæ multæ domine, quòd conſumpti non ſumus: & bonitas magna nimis, quòd adhuc viuimus. Filij mortis eramus omnes, ſed præueniſti nos in miſerationibus tuis, & non ſicut delictum noſtrum, ſic & iudicium tuum, ſed ſuperabundauit miſericordia
Pſ.102. tua ſuper omnia opera noſtra peſsima. Recordatus es quia puluis ſumus, & homo ſicut fœnum & flos agri. Tibi hæc dixi deus & pater miſericordiarum, vt ſcirem miſeriam meam & cauſam miſeriarum omnium rectum iudicium tuum. Sed tamen adhuc quæro ex omnibus his ſiqua ſit conſolatio in Chriſto Ieſu domino noſtro. Et ſi non ad plenum merear conſolari, tribue ſaltem ex par-
Pſ.118. te aliqua. Quis ergo conſolabitur animam meam? Multos inueni deſolatores narrantes mihi iniquas fabulationes, ſed non vt lex tua domine. O conſolator optime, dulcis hoſpes animę, dulce re-
Pſ.144. frigerium, qui imples omne animal benedictione: aperi manum tuam, & effunde benedictionem de cælo ſuper arentem terram
Pſ.142. meam. Expando ad te manus meas, quia ſum ſicut terra ſine aqua tibi. Velociter exaudi me domine, defecit enim ſpiritus meus. Et ego ſine te quo ibo? Et ad quem confugiam? Tu es domine, deus meus, & ideo ſuſcipe propitius preces meas. Leuaui ad te animam meam, tu noli me deſpicere. Oſtendi miſeriam, tu
Pſa.36. noli oculos auertere. Peccaui, noli me condemnare. Tibi dixit cor meum, exquiſiuit te facies mea domine, noli me derelinque-
Mat.11 re. Dixiſti enim per temetipſum nos conſolari cupiens. Venite ad me omnes qui laboratis & onerati eſtis, & ego reficiam vos.
Ioan.7. Et iterum. Si quis ſitit, veniat ad me, & bibat. Sitiuit in te anima
Pſa.62. mea, quàm multipliciter tibi caro mea? In terra deſerta, inuia &
Ioſu.15 inaquoſa, habitatio mea domine. Terram arentem dediſti mihi domine, da & irriguam ſuperius. Neque enim parua eſt miſeria mea, qua affligor in hac vita mea. Nam quocunque me verto, dolores & labores inuenio. Et ideo quęſo ne iraſcaris mihi, quia anxiatus eſt in me ſpiritus meus, & verba mea nõ murmure, ſed do-
Pſ.141. lore plena ſunt. Effudi in conſpectu tuo orationem meam, & tribulationem meam ante te pronuncio. Eſt enim miſero ſæpe conſolatio, ſuam miſeriam amico reuelare. Et vulnus tumens dum aperitur, minus dolet, & citius curatur. Tibi ergo reuelaui cauſam meam pater miſericordiarum. Et ait dominus. Quid vis vt faciam tibi? Animæquior eſto fili mi. Videns vidi afflictionem
Exo.3. populi mei qui eſt in Aegypto, & deſcendi liberare eum. Sed

cum

eum etiam benefecero tibi, memor eris nominis mei, quia ſaluator & redemptor tuus ego ſum. Iam noli contriſtari, quia ego ipſe qui loquebar, ecce aſſum. Quare ergo mœrore conſumeris? nunquid conſiliarius non eſt tibi? Recordare ſermonis, quid promiſerim diſcipulis meis: Non relinquam vos orphanos: ſed mittam promiſſum patris mei in vos ſpiritum veritatis, vt maneat vobiſcum in æternum. Ille eſt enim, qui in aduerſis conſolatur corda ſanctorum. Et dixi hoc de apoſtolis. Domine & diſcipulis tuis dixiſti, & impleſti in eis promiſſum tuum: ſed de me neſcio quomodo fiet iſtud, quoniam non fueram ibi. Et dominus, Nonne & tu diſcipulus meus vis fieri? Etiam. Quod dixi eis, dico omnibus, quia puſillum & magnum ego ſuſcipio. Rogaui patrem meum non tantum pro his: ſed etiam pro eis qui credituri ſunt in me per verbum eorum. Omnis enim qui voluerit eſſe diſcipulus Chriſti, particeps erit bonorum omnium quæ promiſi electis meis. Elegi eos, & poſui eos vt eant & fructum afferant in patientiā, & fructus eorum maneat in vita æterna. Hoc loquor tibi, vt in me pacem habeas, & in patientia animam tuam cuſtodias. Pacem meam relinquo tibi, pacem meam do tibi, non quomodo mundus dat, ego do tibi. Patiens eſto, & aduerſa libens ſuſcipe. Ne deficias in tribulationibus, quia tribulatio ignis conſumens eſt. Purgat peccata, extinguit præſumptionem, fugat diſſolutionem, ingerit ſalubrem triſtitiam, dat odium mundanorum, & facit Chriſti imitatorem. Velles iſtis lucris carere? Non domine. Hæc tamen operatur in tribulatione vera patientia. Noli proinde quærere pacem niſi in deo, pacem & gaudium in ſpiritu ſancto, quam mundus non poteſt dare. Et dixi, O pax & gaudium domini mei Ieſu Chriſti, quales filios tu facere conſueuiſti, quibus modis te mentibus electorum de cælo veniens infudiſti? O pax & gaudium in ſpiritu ſancto, quod non datur impijs; ſed manifeſtatur humilibus & omnibus deuotis dei ſeruis. Vtinam dirumperes cœlos & ad me deſcenderes, & infirmam animam meam viſitares frequentius, & experimento diſcerem, quoniam benignus eſt ſpiritus ſapientiæ, & pax multa diligentibus legem tuam, & guſtantibus ſuauitatem ſpiritusſancti. Quàm libenter tunc iſta caduca & terrena omnia contemnerem, vt eius dulcedini ſemper inhærerem. Quàm patienter omnia aduerſantia ſuſciperem, cum præ amore eius graue quicquam eſſe non ſentirem. Et quid tunc vltra oblectare me poſſet, quando ille ſic me abſorbuiſſet? O quàm ſuauis eſt domine ſpiritus tuus, qui vt dulcedinem tuam in filios gratiæ demonſtrares, pane ſuauiſſimo de cælo præſtito eſurientes animas repleſti bonis internis, faſtidioſos di-

[Margin notes: Luc. 24. — Ioã. 17. — Ioã. 15. — Io. 16. — Ioã. 14. — Tribulationis fructus. — Sap. 1. — Pſ. 118. — Sap. 12.]

ſos diuites dimittens inanes, quia conſolatione ſancti ſpiritus di-
1. Cor. 12. gni non ſunt. Hæc omnia operatur vnus & idem ſpiritus tuus, di-
uidens ſingulis prout vult, adiuuans infirmitatem noſtram, &
conſolans nos in peregrinatione noſtra in grandi exilio, quo re-
Act. 2. legati ſumus. Sed ſcio domine quia hæc eſt hora diei tertia, quã-
do Petrus aperuit os ſuum & loquebatur verbum tuum cum fi-
ducia magna, quando repletus eſt vino nouo quod lætificat cor
hominis, quando vnctus eſt oleo gratiæ & lætitiæ cum conſor-
Rom. 5. tibus ſuis. Hæc eſt hora de qua coapoſtolus eius dicit. Charitas
Rom. 8. dei diffuſa eſt in cordibus noſtris per ſpiritum ſanctum qui da-
tus eſt nobis, quia non accepimus ſpiritum huius mundi, ſed ſpi-
Phil. 4. ritum qui ex deo eſt. Et ſcripſit dicens. Gaudete fratres in domi-
no ſemper, iterum dico gaudete, dominus enim prope eſt. Verè
illi prope erat, qui tantam gratiæ copiam à domino perceperat,
vt eſſet ipſe plenus, & alijs propinaret ex abundantia cordis tam
2. Co. 5. multiplices conſolationes. Siue (inquit) mente excedimus deo,
ſiue ſobrij ſumus vobis, omnia propter vos chariſsimi. Hæc eſt
Pſal. 39. hora in qua propheta lætatur dicens. Et immiſit in os meum cã-
Pſal. 70. ticum nouum, carmen deo noſtro. Exultabunt labia mea cum
Pſal. 83. cantauero tibi, & anima mea quam redemiſti. Cor meum & caro
mea exultauerunt in deum vnum. Et plures ſerunt qui de hac
Heb. 6. multa præcinuerunt, & guſtauerũt bonum dei donum, virtutem
quoque & gratiam quam habebant. Deus meus tu eis hoc dedi-
ſti, deus tu propitius eis fuiſti, & eos interius per ſpiritum tuum
docuiſti. Beati ſunt ſerui illi, qui cæleſtium bonorum participes
fieri meruerunt, & tam dulci & pio domino ſeruire die ac nocte
amauerunt. Non ſunt de terra vita & conuerſatio eorum: ſed vi-
uunt de memoria æternorum corda illorum. Saturati ſunt de op-
Pſal. 16 timis bonis domini, & vtinam dimittant reliquias ſuas paruulis
Pſal. 21. ſuis, vt edant pauperes & ſaturentur de micis quæ cadunt de mẽ-
ſa dominorum ſuorum. Sed vbi eſt hora illa, de qua rurſus ſcri-
Luc. 22. ptum eſt, Hæc eſt hora veſtra, & poteſtas tenebrarum? Domine
Ieſu (ſi bene memini) verba tua ſunt hæc. Et alia cõplura ad me-
moriam reuocare me delectat, quia ſcio quod propter me om-
nia facta ſunt & ſcripta. Vbi eſt, Ieſu bone verbum ſalutis noſtrę,
Mat. 26 quod locutus es in triſtitia animæ tuæ? Triſtis eſt anima mea vſ-
Mar. 14 que ad mortẽ. Et ſtatim poſtea ad diſcipulos, Venit hora, vt tra-
datur filius hominis in manus peccatorum, & crucifigatur & oc-
Ioã. 12. cidatur. Et alibi. Pater ſaluifica me ex hac hora: ſed propterea ve-
Ioã. 11. ni in hanc horam. vt ſcilicet Ieſu bone moriaris pro populo, &
nõ tota gens pereat. Quia niſi granum frumenti, quod eſt Chri-
Ioã. 12. ſtus dominus, cadens in terram mortuum fuerit, ipſum ſolũ ma-
net. ſi autem mortuum fuerit, multum fructum affert. O felix &

beata hora, qua homo redemptus eſt ab æterna morte. O læta & grata nimis triſtitia, quæ perpetuam noſtræ perditionis deterſit mœſtitiam, reddiditque mortalibus amiſſa gaudia paradiſi. Hic erat fructus Ieſu ſacræ paſsionis tuæ & triſtitiæ multæ pro nobis aſſumptæ, vt hominem perditum ad vitam perennem reduceres. Ergo illa hora non erat gaudij ſed mœroris, non conſolationis ſed paſsionis, non pacis ſed afflictionis, vt diceres Ieſu turbis: Tanquam ad latronem exiſtis cum gladijs & fuſtibus comprehendere me? Mat.26. Hæc planè fuit hora turbinis & nebulæ, quoniam clamabant vehementer Iudæi: Crucifige crucifige eum, reus eſt Ibidem. mortis. Ieſus tamen tacebat, & cum accuſaretur a principibus ſacerdotum, nihil reſpondit. Mar.14 Mat.27 Quid nunc conquereris anima mea? Dic vbi ſit patientia tua? Tu rea es, & Ieſus pro te in pœna eſt. Tu peccaſti, & ille flagellatur. Tu feciſti hoc malum grande, quod deleri non potuit, niſi eius innocenti morte. Quid igitur retribues ei pro omnibus quæ tribuit tibi? Et quam commutationem dabis pro anima tua? Ille pro te poſuit animam ſuam: quid rependes ei? Calicem (inquam) ſalutaris accipiam, & nomen domini inuocabo. Pſ.115. Iuſtè omnino. Et ſi volueris non ingratus eſſe, ſtude & iſtum bibere. Et dominus, Potes calicem bibere quem ego guſtaui? Et dixi, Omnia poſſum in eo qui me confortat. Phil.4. At ille. Bibite ex eo omnes. Mat.26. Bibite vinum meum, quod miſcui vobis. Prou.9. Et iterum dico vobis: Niſi mādu caueritis carnem filij hominis, & biberitis eius ſanguinem, nō habebitis vitam in vobis. Ioan.6. Et ne dixeritis in cordibus veſtris, Durus eſt ſermo iſte, & quis poteſt eum audire? Ibidem. Reſpicite ad me, & videte, quia ego ſolus portaui pondus diei & æſtus. Et ſi fuerunt quidam qui portauerunt onus graue: ſed quid in comparatione mei? Ego in innocētia mea ingreſſus ſum per foramē acus. Pſal.24. Infixus ſum in limo profundi, & non fuit in me culpa. Pſal.68. Torcular calcaui ſolus, & de gentibus non erat vir mecum. Eſa.63. Supra dorſum meum fabricauerunt peccatores, prolongauerunt iniquitatem ſuam. Pſ.128. Videte manus meas & pedes meos, quia crucifixus ſum pro uobis. Luc.24. Mittite manus veſtras, & cognoſcite loca clauorum meorum. Palpate vulnera mea, & videte quia fluunt ſanguis & aqua de latere meo. Ioā.20. Afferte vaſa cordis veſtri, & ſuſcipite liquorem balſami. Oleum miſericordiæ & gratiæ recondite in vaſis veſtris. Sugite mel de petra, oleumque de ſaxo duriſsimo. Deu.32 Aperui ianuam cordis mei, intrate in illud. Latus lancea perforari feci, abſcondite vos in illo. Quid debui vltra facere, & non feci? Reſpondete mihi. Manete in me, & ego in vobis. Ioā.14. Libenter ſufferte aliqud pro me, ego ſuſtinui tam multa pro vobis. Feci leue & portabile exemplo meo, ne formidetis crucem quam cernitis. Accedite ad me omnes

qui in triſtitia eſtis, qui anguſtiamini in viſceribus veſtris, qui conſolationem non habetis. Ego enim ſum conſolator veſter.
Pſal. 9. Cur timetis in die mala? Ego ſum protector veſter, adiutor in opportunitatibus, in tribulatione. Dicite mihi, quando non affui ſperantibus in me? Quando defui clamantibus ad me? In pſalmo
Pſal. 33. quid ſcriptum eſt, & quomodo legiſtis? Iuxta eſt dominus his qui tribulato ſunt corde, & humiles ſpiritu ſaluabit. Clamauerunt iuſti, & dominus exaudiuit eos, & ex omnibus tribulationibus eorum liberabit eos. Ecce quibus exhortor vos verbis, vt non deficiatis in tribulationibus. Magis gaudere deberetis quòd tribulamini in hoc mundo. Signum dilectionis exiſtima-
Apoc. 5. te, & verè ſignum eſt electorum meorum. Aperite librum ſignatum, foris & intus ſcriptum, vetus dico & nouum teſtamentum, legite & intelligite, quia nemo ſanctorum fuit qui tentationibus & paſsionibus varijs non ſit examinatus, qui non ſit iniuriã paſſus, qui non fuerit in omnibus his deo acceptior, & ſanctior coram hominibus effectus. Sancti mei in aduerſis proficiunt, in tribulationibus odorem innocentiæ ſuæ per patientiam oſtendunt.
Greg. Bonus eſſe Abel renuit, quem malitia Cain non exercet. Caſtus quomodo quis putatur, niſi quem carnis laſciuia vincere non potuit? Pudicitiæ amator oſtenditur, qui cum Ioſeph caſto iuuene contra virus ſuadendis fœminæ luctatur. Obediens verus etiam probatur, qui proprijs voluntatibus contraire nititur. Et hic cum fideli Abraham pro obedientiæ virtute laudabitur, & benedictione cæleſti replebitur, qui magis obedit voci dei, quàm voci
Propriã cuiuſq; volũtatem odit Deus. carnis ſuę quę ſemper proprijs motibus agitatur. De propria voluntate quid dicam? Ipſa eſt quam maxime odit anima mea. Non eſt mihi quicquam acceptum, quod voluntate propria fuerit vitiatum. Parua & magna ſimul maculat bona: quemadmodum ve-
Obediẽtiæ laus & virtus. ra obedientia cuncta facit eſſe incorrupta. Agat bonum aliquis ex propria voluntate, & minus erit, etiam nonnunquam culpabile. Dimittat ex obedientia bonum, & fiet maius. Creuit enim vſque ad contemptum ſui, & peruenit ad Ieſum filium dei, & exemplum obedientiæ eius. Quàm paucos ego inuenio, qui hoc obedientiæ fulgent exemplo? Vnuſquiſque quod ſibi bonum videtur, libenter agit, propterea ſæpè errat. Scitote filij obedientiæ, quia malum agere nunquam licet; bonum autem propter obedientiam quandoque intermittere ad perfectum vos ducit. Sicut enim perfecta charitas ſeipſam non quærit, ſic vera obedientia extra videre proprium ſemper tendit. Mihi obeditis, cum præpoſitis veſtris ſubiacetis. Mihi viuitis, dum vos immolatis. Ego vos viuificaui, ego pro vobis occiſus fui: & vos mecum viuetis, ſi commortui fueritis. Mortificate filij

mei

mei mortificate proprias voluntates, proprium videre, proprium conſilium, & omne prauum & carnale deſiderium. Occidite inimicos iſtos, alioquin ipſi occident vos. Erunt vobis ſudes in oculis, lancea in latere, ſerpens in via, & vrſa in ſemita, ſi non occideritis eos. Non ſinent vos dormire in lectulo pacificæ conſcientiæ, & pacem auferent de corde terræ veſtræ, quia iſti ſunt qui conturbant Iſrael, hoc eſt fidelem animam deum videre cupientem. Admonui vos. Videte igitur quomodo cautè ambuletis, quoniam dies mali ſunt, & abſtinete ab omni ſpecie mala. Propoſui vobis patriarchas, & ſi parum eſt, adducam prophetas, quoniam ipſi tribulationes multas experti ſunt in hoc ſeculo nequam. Primus dicit: Tribulationem & dolorem inueni, & nomen domini inuocabo. Tribulatio & anguſtia inuenerunt me, mandata tua non ſum oblitus. Multæ tribulationes iuſtorum, & de omnibus his liberauit eos dominus. Conſiderate tamen vim verborum, quia propheta in ſeipſo ſemper inuenit laborem & dolorem: ſed conſilium euadendi habuit, cum ad deum in omni preſſura cordis ſui clamauit. Hic iterum dixit: Ad dominum cum tribularer clamaui, & exaudiuit me. Secundus dicit: Ego plorans plorani, & oculus meus deducens aquam, quia longe factus eſt à me conſolator conuertens animam meam. Factus ſum in deriſum omni populo meo, canticum eorum tota die. Repleuit me amaritudinibus, inebriauit me abſinthio. Confregit ad numerum dentes meos, cibauit me cinere. Et repulſa eſt anima mea, oblitus ſum bonorum. Et dixi, Perijt finis meus, & ſpes mea à domino. Attende verba iſta, quia verba lamentationis ſunt, & ſcripſit hæc Hieremias propheta. Sed conſolationem ſuam etiam inuenit, cum iterum ſubdit: Pars mea dominus, dixit anima mea, propterea expectabo eum. Bonus eſt dominus ſperantibus in eum, animæ quærenti illum, quia non in ſempiternum repellit dominus. Tertius dicit: Væ mihi, quia factus ſum ſicut qui colligit in autumno racemos vindemiæ. Non eſt botrus ad comedendum, immaturas ficus deſiderauit anima mea. Perijt ſanctus de terra, & rectus in hominibus non eſt. Conſolatur tamen ſeipſum dicens, Ego autem ad dominum aſpiciam, & expectabo deum ſaluatorem meum. Audiet me deus meus. Cum ſedero in tenebris, dominus lux mea eſt. Iram domini portabo, quoniam peccaui ei. Educet me in lucem, videbo iuſtitiam eius. Ecce teſtimonia prophetarum, quomodo ſunt compuncta corda eorum, & qualiter in deo ſunt conſolati ſpiritus ipſorum. Patientiam Iob etiam noſtis Magnum vtique patientiæ ſpeculum, datum omnibus ſeruis meis in ſolatium. Alias

Ephe. 5. 2. Th. 4. Pſ. 114. Pſ. 118. Pſa. 33. Pſ. 119. Thr. 1. Thr. 3. Mich. 7.

quoque ſanctorum paſsiones, perſecutiones, & tentationes non ignoratis. Hi namq; omnes, & maximè ſancti martyres, grauioribus ſunt probati ſupplicijs, & per patientiam ſunt perſecutorum ſuorum facti victores. Nónne ſi bene perpenditis, nemo dignus erit coronari, qui non legitimè videtur certare? Etenim in certamine probatur bonus miles. Deponite certamina tentationum, & conflictus tribulationum, & nulla erit victoria. Et ſi nulla victoria, recte nulli debetur mercedis corona. Dicit ergo ſanctus Iacobus apoſtolus: Omne gaudium exiſtimate fratres mei, cum in tentationes varias incideritis. Et ſanctus Petrus: Si quid patimini propter iuſtitiã, beati. Et Paulus: Quia vobis donatum eſt in Chriſto, vt non ſolum in eum credatis, ſed pro illo patiamini. Tu quoque horum admonitus exemplis & doctrinis, omni tempore patiẽtiam in corde ſerua, & in omni tribulatione & anguſtia teipſum mihi reſigna. Quis tibi nocere poterit, ſi bonus æmulator virtutis fueris? Ecce omnes gemit⁹ tui numerati ſunt: & tam paruum nihil pateris, pro quo non coronaberis. In tribulatione poſitus, memẽto quòd hæc eſt via ſanctorum, per quam tranſitur ad regna cælorũ. Conſolare etiam te ipſum, quia Chriſto Ieſu domino tuo in hoc aſsimilaris, & gratias age ſi modicum illi retribuere poſsis. Dico tibi quoniam maioris meriti eſt aduerſa pati, quàm bona operari. Quamplurimos ſeruos ego video habere: ſed parum poſſunt ſuſtinere. Modica tribulatione frauguntur, pauca contumelia irritantur, leui occaſione ſcandalizantur, citò de illata iniuria conqueruntur, multa argumenta cogitant quando arguuntur. Non eſt iſta via bona; ſed mihi & omnibus ſanctis diſsimilis valde. Quidam etiam dicunt quia paruam pacem habent, & ego dico quòd ideo pacem non habetis, quia patientiam non ſeruatis. Ideo pacem non habetis, quia proprietarij eſtis, quia carnales eſtis, & ſecundum hominem ambulatis. Vnde bella & lites in vobis, niſi ex concupiſcentijs veſtris? Pacem in præſenti vita nõ inuenietis, niſi in patientia veſtra. Quãto quis patientior fuerit, tanto maiori pace perfruetur. Pacem meam do vobis, non quomodo mundus dat. Pax mea in patientia multa, in malorum tolerantia, in contemptu ſecularium gaudiorum. Qui enim voluerit eſſe amicus dei, ſic oportet eum facere. Non veni mittere pacem in terram, ſed gladium. Pax in terra erit hominibus bonæ voluntatis; quia non eſt pax impijs, dicit dominus. Habete pacem in deo, & non cum mundo: pacẽ non cum vitiis & concupiſcentijs veſtris, ſed pacem contra vitia pugnando fortiter. Hæc eſt bona & ſancta pax, & acceptabilis mihi. Memento etiam in tribulatione tua, quòd omnis labor & dolor finietur breui tempore: ſed merces erit æterna & copioſa

2.Ti.2. Iaco.1. 1. Petr. 3. Phil.1. 1.Pet.3

Maioris meriti eſt mala pati, quã bona operari.

Pax ex patiẽtia.

Iaco.5. Ioã. 14. Mat. 10. Luc. 1. Eſa. 48.

apud

apud me in cælis. Rurſum attende de damnatione malorũ, quanta erunt cruciamenta eorum. Si tam parum modo vales ſuſtinere, quid fiet de inextinguibili pœna infernali? Infer digitũ tuum in flammam ignis, & fortitan vix tolerare ſufficis. Quid ergo erit ſi totum corpus mittatur in gehennam ignis? Noli proinde timere eum qui occidit carnem: nec indigneris ei qui flagellat miſerum corpus: ſed time eum qui poſtquam occiderit, poteſtatem habet & corpus & animam perdere in gehennam. Iſtud dico time, iſtud pondera, iſtud frequenter cogita, & videbis quod nihil eſt omnis tribulatio tua. In omnibus igitur mundi preſſuris, his te verbis conſolaberis: Patiens eſto vſque ad aduentum domini, quia finis omnium mox appropinquabit. Tranſit omnis mundus, & concupiſcentia eius. Qui etiam nihil amat in mundo, leuius aduerſa tolerat. Decipiuntur omnes amatores eius, in nihilo confidentes. Sancti verò homines ad æterna præmia anhelant, & exire de mundo citius cõcupiſcunt. Nil in eo habere volunt: ſed theſaurum in cælo ſibi recondunt. Aduerſa tamen multa ſuſtinent: ſed patientiæ armis ſe defendunt. Sæpè carere aduerſitatibus & tribulationibus mallent: ſed tamen in omnibus his ſe manibus meis commendant, dicentes: Pater fiat voluntas tua. Pater non ſicut ego volo: ſed ſicut tu vis. Omnia quæcunque voluit dominus fecit in cælo & in terra, in mari & in omnibus abyſsis: & ideo nemini contingit aduerſitas ſine mea permiſsione & iuſta ordinatione. Et dixi, Domine tu omnia noſti, tu ſcis quid expediat mihi. Ecce ſeruus tuus ſum ego, fiat mihi ſecundũ verbũ tuum. Omnia iudicia tua vera ſunt & recta: hũc humilias, & hũc exaltas, quia in manu tua ſunt omnes fines terræ. Iuſtus es domine, & rectum iudiciũ tuum. fidelis es & ſanctus in omnibus operibus tuis. In voluntate tua cuncta ſunt poſita, & non eſt qui poſsit reſiſtere tibi. Tu enim feciſti cælum & terram, mare & omnia quæ cæli ambitu continẽtur. dominus vniuerſorum tu es, propterea in manus tuas cõmendo ſpiritum meũ, quia redẽptor meus tu es. Liberator meus ab inimicis meis iracundis, paſsionibus & vitijs meis, ſuſceptor in tribulationibus, conſolator in anguſtiis multis quæ circundederunt me nimis. Domine patientia mihi neceſſaria eſt, patientia defenſatrix mea. Dixi patientiæ, ſoror mea es: paupertati, amica mea: humilitati, domina mea & mater mea. Vos eſtis omnes dilectæ domino, & verbis oris eius benedictæ. Vtinã mihi & omnibus ſeruis eius tam gratæ & iucundæ, quemadmodum illi acceptæ. Obſecro ſemel & iterũ, vt permaneatis nobiſcum vſque in finem vitæ noſtræ, quia ſecuri ad dominum veniemus ſi vobiſcum permanſerimus.

Mat. 10.

Iaco. 5.
1. Io. 2.

Luc. 22.
Pſ. 134.

Pſ. 118.
Pſ. 144.
Heſt. 13

Pſal. 17

FINIS.

Incipit libellus de vera compunctione cordis.

Gemit⁹ peccatoris reuertentis.

FLete mecum omnes amici mei, & videte dolorem meum, quia vehemens eſt. Attendite plagam meam, quoniam profunda eſt. Quid eſt quod defleo? Hoc inquam eſt, quia proiectus ſum à facie Dei cæli, a facie oculorum eius. In
Pſa. 30. Tob. 5. tenebris & in vmbra mortis ſedeo, & lumen cæli non video. Quale igitur gaudium poteſt
Luc. 10. eſſe mihi? Miſer ego homuncio deſcendi ab Hieruſalem in Hiericho, & incidi in latrones crudeliſsimos, qui etiam deſpoliauerunt me tunica immortalitatis, & plagis impoſitis abierũt, ſemi-
Cant. 5. uiuo relicto. Inuenerunt me cuſtodes ciuitatis, percuſſerunt me, & vulnerauerunt me, tulerunt pallium meum cuſtodes murorum. Nunc ergo filiæ Hieruſalem, nunciate dilecto; quia dolore
Ioã. 11. repletus ſum. Mittite ad illum dicentes, Ecce Lazarus quem a-
Mat. 8. mas, infirmatur. Domine, puer meus iacet in lecto paralyticus, & male torquetur. Iam multos annos habeo in infirmitate, claudus ſum ego ſeruus tuus ex vtero matris meæ, qui grauí vinculo originalis peccati obnoxius ſum & conſtrictus. Filius Adam præuaricatoris ego ſum, & filius mortis, totus in peccatis natus. Miſerabilis introitus meus, & horribilis exitus meus. Et quo fu-
Pſ. 138. giam? Neſcio. Si aſcendero in cælum, tu illic es, qui peccantibus non parcis. Et ſi deſcendero ad infernum, ades, vt punias præuaricantes. Vbi abſcondam me à vultu iræ tuæ, quia peccaui nimis in vita mea? Aſpexi ſurſum in cælum, & dixit deus, Tollatur impius, ne videat gloriam dei. Reſpexi iterum in abyſſum; & inſo-
Luc. 13. nuit vox terribilis, Ligatis manibus & pedibus proijcite eum in tenebras exteriores, ibi erit fletus, & ſtridor dentium. Ex his cõturbatus factus cæpi pauere & multum mœſtus eſſe: ſed & om-
Pſal. 54. nia oſſa mea immutata ſunt à facie iræ indignationis domini. Timor & tremor venerunt ſuper me, & contexerunt me tenebræ:
Pſ. 129. Et dixi, Quis ergo poterit ſaluus eſſe? Si iniquitates obſeruaue-
Pſ. 110. rit, quis ſuſtinebit? Terribile & ſanctum nomen eius. Sed nunc tace anima mea. Audiui enim conſolatoriam vocem, loquentem
Mat. 5. ad eos qui in triſtitia & luctu ſunt. Scribe, beati qui lugent, quo-
Mat. 3. niam ipſi conſolabuntur. Et iterum, pœnitentiam agite, appropinquabit enim regnum cælorum. Vox domini conſolantis ſer-
Hier. 3. uos ſuos, Vox domini poſt tergum monentis, Conuertimini filij
Eze. 18. hominum, & viuite. Conuertimini ad me, & ego conuertar ad
Mat. 11 vos. Venite ad me omnes qui laboratis & onerati eſtis, & ego re-
Pſa. 33. ficiam vos. Et propheta occurrens mœrentibus ſic ait, Iuxta eſt dominus his qui tribulato ſunt corde. Et de ſemetipſo loquitur

verbum conſolatione plenum, Audiuit dominus & miſertus eſt mei, dominus factus eſt adiutor meus, quoniam non ſpreuit deprecationem pauperis. Ecce adhuc locus eſt, & necdum clauſa ianua. Poteris ergo per pœnitentiam omnia inſtaurare, & mala quæ feciſti, & bona quæ omiſiſti. Iam noli nimis expaueſcere. Venit enim filius hominis quærere & ſaluum facere quod perierat. Et rurſum, Non veni vocare iuſtos, ſed peccatores. Eleua igitur te anima mea in confidentiam bonam, quia dominus locutus eſt. Vita tua inferno appropinquauit, & morti tradita eras: ſed deus miſertus eſt tui, & cogitauit tecum facere miſericordiam ſuam. Timuiſti valde à facie dei, & cogitaſti vt abſconderes te ab eo, ſicut pater Adam fecit quando peccauit: ſed hoc fruſtra cogitaſti. Meditata es quoque fugam in aliquam regionem, quemadmodum Ionas fugit à facie domini in nauim: ſed & in hoc vanè laboraſti. Neque enim occultando neque fugiendo manus dei euades. Reuertere igitur per aliam viam in regionem cæleſtem, quam oſtendit tibi deus vt ambulares per eam. Hæc eſt via: Pœnitentiam agite. Optimum conſilium & fortè auxilium datum eſt tibi de cælo. Conſilium tale eſt, vt dignè pœniteas, & flendo peccata tua vindices, & ſic reconciliata pacem habeas ad deum. Auxilium tuum à domino, qui fecit cælum & terram. Qui cum tantus eſſet, pro te omne debitum ſoluere dignatus eſt. Tradidit enim in mortem animam ſuam, & pro tranſgreſſoribus exorauit vt non perirent, & ita morte ſua eripuit te à morte æterna, & auxiliatus eſt tibi per crucem ſuam. Iſtud quoque recommendans fidelibus Paulus apoſtolus ait, Peccata noſtra tulit affigens illa cruci, condonans nobis omnia delicta, vt viuamus cum illo. Hinc in alio loco idem apoſtolus loquitur, Fidelis ſermo & omni acceptione dignus, quia Chriſtus Ieſus venit in hunc mundum peccatores ſaluos facere. Ecce qualem conſolationem & quantam ſpem reliquit deus peccatoribus, ſed pœnitentibus, ſed conuerſis. Memento verbi ſancti ſui, in quo ſpem dedit tibi. Et nunc domine proſterno me in oratione ante te, & clamo ex toto corde meo.

Pſa. 29. Luc. 19. Mat. 9. Gen. 3. Ionæ. 1. Pſ. 123. Eph. 5. Eſa. 53. Colo. 2. 1. Tim.

Oratio.

DOmine deus, ſancte pater, peccaui in cælum & coram te, & non ſum dignus vocari filius tuus. Sed pater mi fac me ſicut vnum ex mercenarijs tuis. Iuſtè agis ſi proijcis me à facie tua: ſed miſericorditer facis, indignum omni beneficio recipiendo. In hac confiſus miſericordia procido ad pedes tuos, lachrymas fundo, veſtigia tua adoro & oſculor deuotè, te deprecans humili & contrito corde. Reſpice miſericors deus ſuper pulicem vnum, & canem mortuum, & repropitiare mihi ſicut beatiſsimæ

Luc. 15. Oratio agnoſcẽtis ſe peccatoris.

Mariæ

Mariæ Magdalenæ quondam peccatrici veniam ad pedes tuos
Pſa.35. tam cito promerenti. Prætende miſericordiam tuam ſcientibus te.da dexteram profugo ſeruo tuo, & videant oculi tui piiſsimi cõtritionem cordis. Nec iraſcatur dominus meus in perpetuum ſuper malignitatem ſerui ſui: ſed vniuerſæ multitudinis miſericordiæ ſuæ à ſeculo recordetur:& ſit hodie placabilis in ſeruum ſuum. Exaudi domine hanc vnicam petitionem quam fundit coram te ſeruus tuus, genua flectens ante omnipotentiam tuam, adorans ſuper terram vultum gloriæ tuæ: quia ſtulte egi & inſipienter nimis, multotiens offendens manſuetudinem tuam, non veritus thronum regni tui. Dimitte obſecro omnem noxam ſeruo tuo,& ne deleas nomen meum de libro viuentium:ſed in electorum tuorum numero me ſcribere digneris, vt inueniar in laudem & gloriam ſancti nominis tui. Amen. O quanta eſt miſericordia tua domine, qui vt bonitatem tuam abundantius oſtenderes, voluiſti hominem dignum morte à morte liberare. Inſuper profugos & fugitiuos ſeruos voce benigniſsima reuocare ſtuduiſti, mittens fideles ſeruos & amicos tuos hora cœnæ dicere inuitatis, quia parata ſunt omnia, venite ad nuptias. Debueras ex iuſtitiæ ordine miſiſſe expeditos vernaculos poſt inimicos tuos, qui noluerunt te regnare ſuper ſe, & occidere homicidas illos, quia digni erant, aut in carcerem mittere, donec redderent nouiſsimum quadrantem, aut deputare cum ijs qui in inferno ſunt. Sed non es vſus hac poteſtate: ſed omnem manſuetudinem tuam oſtendiſti, patienter ferens omnia vſque ad tempus, vt liberẽtur dilecti tui, & fugiant à facie arcus, hoc eſt vt iudicium horrendum conuerſatione digna præueniant. Si enim voluiſſes extendere manum tuam in impios & in cunctos qui peccauerunt, multos perdidiſſes, qui iam amici tui facti ſunt, & inter primos apud te locum inuenerunt. Non haberes nunc Petrum, qui ter negando peccauit: nec Paulum, qui perſequendo blaſphemauit: neque Matthæum publicanum, qui terrenis lucris inhiauit: ſed nec vnum quidem de principibus magnis apoſtolis tuis, quos conſtituiſti iudices ſuper omnem terram. Nunc quidem chariſsimi tibi facti ſunt,& nota feciſti eis omnia quæcunque audiſti à patre, & clarificatus es in eis,& ipſi clarificauerunt nomen tuum ſuper terram. Hæc fecit omnipotens manus tua, & miſericordia tua,& dextera tua repleta omni dulcedine. Abſcondens enim omnem iram tuam, voluiſti nos facere filios gratiæ, & conſortes diuinæ naturæ,& cohæredes regni tui. O fons pietatis & infinitæ miſerationis, qui nunquam ſupereffluere ceſſas, ſed appropinquantibus tibi ſemper expanſus permanes. Ad te vtinam omnes ingrediantur, & guſtent de cibis menſæ tuæ, quoniam ſuaues ſunt, &

Longanimitas Dei in expectãdo peccatores.

Mat.22.

Pſ.107.

Pſal.59.

Ioã.21.

non eſt in illis mors neque amaritudo aliqua. Sed non in omnibus beneplacitum eſt tibi. Multi enim conuertunt ſe retrorſum, diligentes hoc ſeculum magis quàm cœtum ſanctorum filiorum tuorum, deſperantes ſemetipſos, & ſeruientes immunditijs & iniquitatibus, quorum manet iudicium certum, & longe à te facti, ſub ſentibus eſſe delicias putant. Dilecti verò filij tui & fideles ſerui tui odientes mala, ipſi diligunt te in toto corde ſuo, meditantur die ac nocte in mandatis tuis, & hos abſcondiſti ſub alis tuis, ne capiantur illecebris ſeculi. Hi plerunque deſiderio magno vitæ perpetuę flagrantes citius diſſolui cupiunt, vt tecũ multo felicius viuãt. Et cum non exaudiuntur ad voluntatem ſuam, fit tamen ad ſalutem ipſorum & tuam diſpenſationem, vt adhuc laboribus exerceantur. Non quòd tu domine minus illos tũc diligas, quia illorum mox preces & deſideria non imples: ſed differendo copioſius vis remunerare, quos amplius fatigari in hoc mundo permittis. Bene illis qui tãtam aſſecuti ſunt à te gratiam, qui iam æternæ vitæ deſiderio æſtuant, & per fructum boni operis manipulos retributionis prȩſtolantur. Ego qui peccator ſum, & peccatorum meorum pondere premor, quomodo leuare audeam oculos meos in montes iſtos eximios ſanctos tuos & perfectos viros, qui terrenam habitationem tãquam vallem lachrymarum altitudine conuerſationis excreuerunt, & cælum iã contemplationis acumine tangunt? Væ væ væ (inquit Ioannes apoſtolus) habitantibus in terra. Væ carnalibus mentibus, & hunc mundum adhuc per deſiderium inhabitãtibus. Væ etiam his qui paſſionum multarum aculeis circundantur. Et væ longè errantibus à via iuſtorum, qui non flent, ſed vanè rident, & (quod grauius eſt) cum in præſentia dei male agunt, hoc ipſum non metuunt, ſed ſubitò paruipendunt. Quid ergo mirum ſi nunc doleo, ſi tamen vt dignum eſt & verè doleo? Nam dolor internus mutat affectum hominis, & non vult gaudere nec amodo conſolari in terrenis. Vide vnde dolere & flere debeas. Satis raro perfectè ſe colligit animus, & interdum vix lucet deſuper veritas, & modica ex parte fruitur anima ſuo cæleſti cibo. Ideo meritò gemere poteſt amore grauata terreno, quia deo̅ facta eſt & ſibiipſi tam ignota. Deploret igitur quicunque cor intus habet in ſemetpſo, & dicat, Quia cinerem tanquam panem manducabam, & poculum meum cum fletu miſcebam. Hoc inquam eſt quod intra meipſum percogitans defleo, quia terrenis prò dolor & viſibilibus rebus ſine neceſsitate ſæpius implicor, aliquotiẽs delector, quãdoque difficulter quod grauius eſt auellor. Heu me ab ijs quæ nociua mihi ſint, & quȩ deteſtor ſæpius & odi, rurſum tamen captiuor ab illis. O lutum lutum, vſquequo adhærebis mihi? O te-

Iob. 30.

Dei pietas erga ſuos.

Apoc. 8.

Pſ. 101.

Queſtus peccatoris ob miſeriā & pericula vitę pręſentis.

nebræ & lubricum, quandiu inuoluar à vobis? Quandiu patiar vos, & quouſque ero vobiſcum? Magna infirmitas mea, vt ſtare ſit difficile, procliuum autem vitijs & mentis calamitatibus ſuccumbere. Sum etenim terrenus de terra formatus, & ideo naturali fragilitate plus terrenis quam cæleſtibus me ſentio cogitationibus commoueri. Aeterna bona minus auidè quæro, quæ ſurſum ſunt non ſapio, & areſcit tanquam teſta virtus mea, quia oblitus ſum comedere panem meum. Meum inquam meum, quem deus pater dederat mihi: ſed iam mutatus eſt mihi in terrenum. Et qui cæleſti frumento ſatiari potuiſſem, ecce manduco cinerem. Miſer & multum infelix ego ſum, qui ad hanc inediam perueni, vt ſuperna neſciens & negligens, ad amandum hæc inferiora me verto. Ad edendum & guſtandum delicias perpetuas ſuper mel & fauum dulciores creatus eram: ſed peccans in deum meum excæcatus ſum, & illas amiſi epulas, atque mundi huius cupiditatibus foueor. Tantoque licentius cor meum ad ſingula terrena ſolatia effuſum eſt, quanto longius ſe ab intimis expulſum deprehendit. Conuerſus tamen aliquando ad meipſum, in iſtis terrenis felicem me non inuenio. nam multis aduerſitatibus multiſque doloribus circundor & repleor, & in multa poſitus anguſtia ſæpius contriſtor, & quid eligam ignoro. Coarctor nimis è duobus, & vtrum præponam alteri, tardè quidem & vix diſcerno. Illa quæ ſupra me ſunt peto vt veniant, & non ſemper præſto ſunt: hæc quæ infra me deus poſuit, opto vt diſcedant, & ipſa manere iuxta me non vocata volunt. Veniunt cateruatim ad me, & cum eis cogitationes diuerſæ quædam ex ſeculo, aliquæ ex carne, plures ex diabolo, & circundantes me vndique dicunt, Os tuum & caro tua ſumus. Maneamus paululum apud te. Conſentire nobis. Amicus eſto noſter, & ſede hic etiam apud nos. Blandimentis ſuis & promiſsionibus magnis aſtute mihi inſidiantur, minis & terroribus varijſque malorum euentibus animam meam nituntur affligere. Ego autem quoniam mortalis ſum homo, & imbecillis ad reſiſtendum, horum ſuaſionibus & importunitatibus vt oportet non ſatis contradico. Et tamen ſi ita vt ſuadēt fecero, certum eſt quòd fallor, quoniam in dolo mecum loquuntur, & non eſt ex deo iſta ſuaſio, ſed ex maligno. Qui enim ex deo nati ſunt, reſiſtunt diabolo, & fugit ab eis. Et qui odio habent mundum & quæ in eo ſunt, non eſt quod retardet illos. Qui etiam in deo ſapientes ſunt, non credunt omni ſpiritui: ſed probant omnia, vtrum ex deo ſit ſpiritus, an ex mundo. Audiunt quidem, ſed non conſentiunt, dicentes. Neſcimus vnde ſitis. Diſcedite, quoniam ex patre diabolo eſtis, & veritas in vobis non eſt. Talis eſt conflictus piorum:

rum: & quis ſit labor tentationum omnium, nouit dominus qui vniuerſa reſpicit. Vita iſta doloribus & preſſuris plena eſt, ſicut optimè norũt qui de amaritudinis eius calice biberũt. Quęrit idcirco humanus animus vnde poſsit recreari, & fruſtra eſt omnis conſolatio, niſi aſsit diuina. Quotidiana inſtruitur experientia, quòd fallax eſt omnis ſpes terrena, & in amaritudinem illi prouenict, quicquid extra deum in tempore huius peregrinationis quærit. Heu mihi quia longinqua facta eſt habitatio mea, & non eſt vtique in hac vita tale quid, in quo requieſcat tutè anima mea. Dicunt mihi ſingula membra mea: Noli pro nihilo fatigari, quia prius cõſumêris antequam poteris ſatiari in his terrenis. Dicit proinde ſpiritus meus, qui cibum ſuauem delicioſum & optimum ſemper appetit, Reuertar in domum meam vnde exiui, quia melius mihi erat tunc quàm nunc, & iam nauſeam patior in his quæ foris oblata ſunt. Sed ô caro mea vtinam hanc vocem audires, & poſtpoſita tua prudentia ſpiritum æmulari velles. Proculdubio vitam inuenires, & mortem euaderes ſempiternam. Temporale debitum oportet te perſoluere, quia damnata es in prima præuaricatione. Et ideo prudenter ageres ſi te omni manſuetudine ſpiritui ſubderes, rebellemque te non faceres: vt ſecunda mors te non tangeret, ſed in requiem æternam, quam maximè diligis, introires. Sequere ergo me, & ſpiritum tuum noli contriſtare aduerſus eum concupiſcendo, magis verò ad omnia quæ ille præcipit, paratior eſto. Dico tibi, ſi particeps fueris tribulationis, eris & conſolationis. Indue te cinere & cilicio, deſcende, ſede in puluere filia Sion. Plange mecum, quia non eſt mihi bene, & dolor meus non eſt modicus neque momentaneus. Deus meus & dominus meus iratus eſt ſuper ſeruum ſuum, & maledixit operibus eius, & dixit, In ſudore vultus tui veſceris pane tuo. Et ego confiteor quod ideo terram deſiderabilem iuſtè amiſi, quia mandatum dei non cuſtodiui. Cibus meus non erat antequam huc cecidiſſem, animalis, terrenus, & corporeus: ſed cælicus, angelicus, & ſpiritualis. Panis triticeus ſubtilis & diſcuſſus erat, quẽ parauerat mihi deus, nũc autem hordeaceus groſſus & mucidus factus eſt: etiam ſi dixero quòd ſit ſubcinericius qui non eſt reuerſatus, verum fatear. Bene ergo deploro ego dolorem meum quem concepi de exilio in quo natus ſum, & damnum meum quod ſuſtineo in terra aliena. Plangite ſimul filij hominum, & flete ſuper voſipſos filij Adam, qui cinerem tanquam panem manducatis, qui cæleſtem cibum pro terreno commutaſtis. Et ô infelices & cæci filij, quid amiſiſtis? Verum quia non agnoſcitis, propterea minimè fletis, & eo magis deflendi eſtis, quòd tam grandem miſe-

Anima ſpiritui obediat.

Gen. 3.

miſeriam veſtram non videtis. Intuemini excidium meum, quibus priuatus ſum delicijs,& quantis malis circunſeptus. Laboro iam in pręſenti vita,& die ac nocte ſuſpiro pro æterno conuiuio, vbi nemo eſurit.ſed omnes in iucunditate vinum bibunt,vinum lætificans & clarificans ſanctorum corda, non mentes euertens: nec eſt qui mihi hauſtum ex illo præbeat.Vix puſillus aquæ ſalutaris,quæ in cæleſtibus regnis exuberat, datur poſtulanti. Clauſum eſt cælum ſuper me, & terra non dat fructum ſuum, ſed ſpi-
Pſal.4. nas & tribulos germinat mihi,& vos dicitis,Cur fles? quare non comedis & bibis? Filij hominum vſquequo graui corde? Vſquequo talia ſapitis? & quare affligitis cor meum loquentes mihi ſtultitiam? Non eſt vobis pars in ſermone domini, & ſubuertēre quæritis iuſtum mendaci promiſsione,dicentes, Pax pax,& non
Eſa.48. eſt pax. Quid vobis & paci? Non eſt pax impijs, dicit dominus. Nec enim propterea fleo,quia diues non ſum,quia vino & pane, frumento & oleo non abundo, ſicut vos abundare quæritis: ſed quia in mundo ſum, & illum nondum video qui eſt vera pax, & ſumma beatitudo. Intendite plagæ meæ, & palpate vulnera mea, & ſi mecum non vultis flere, dimittite me vt plangam paululum dolorem meum antequam vadam ex hac vita,& amplius non reuertar.Sedebo interim lugens,& cõtriſtatus incedam, foras non
Iob.3. egrediar:ſed moriar in nidulo meo,& ſepeliar in ſepulchro quod effodi mihi. Gauiſus ſum vehementer quòd inueni ſepulchrum, vt dormiam in illo,& non videam mala ſuper terram.Tædet animam meam vitæ meæ, & dolor meus renouatur quotidie. Peto ergo mi domine deus, vt abſoluas me ab omni peccatorum vinculo, & deſuper terram eripias me, quia melior eſt mihi mors quàm vita. Et quid hic amplius faciam? Tranſeunt dies & dies, anni & anni,ſeruus autem tuus non multum proficit.Ne protrahas indignum ſeruum tuum:nec patiaris eum diutius vagari poſt
Pſ.118. vanitatem huius vitæ. Erraui ſicut ouis quæ perijt, require ſeruum tuum domine,quia tempus eſt. Neque iuſtitia mea, neque bonitas mea domine: ſed miſericordia tua & manſuetudo quæ
Pſ.105. menſurari non poteſt. Secundum hanc fac mihi ſeruo tuo, & viſita me in ſalutari tuo ad videndum in bonitate electorum tuorum,ad lætandum in lætitia gentis tuæ, vt lauderis cum hæreditate tua quam acquiſiſti ſanguine tuo. Qui cum patre & ſpirituſancto manes deus benedictus in ſecula. Amen.

FINIS.

Incipiunt capitula libri ſequentis qui dicitur Ortulus roſarum.

De bona ſocietate quærenda,& mala fugienda. Cap.j.

De fuga

De fuga ſeculi, & laqueis diaboli. Cap.ij.
De vera ſapientia quærenda apud deum. Ca.iij.
De pugna contra propria vitia. Cap iiij.
De deuotionis gratia acquirenda. Cap.v.
De auditione & lectione diuini ſermonis. Cap.vj.
De diuina conſolatione in tribulatione. Cap.vij.
De gaudio bonæ conſcientiæ in ſpiritu ſancto. Cap viij.
De bonis moribus humilis fratris. Cap.ix.
De inſtabilitate humani cordis. Cap.x.
De fiducia in deo habenda tempore anguſtiæ. Cap.xj.
De virtute orationis, & vtilitate ſacræ lectionis. Cap xij.
De laude charitatis, & fructibus eius. Cap.xiij.
De vigili cura & labore contra tentationes. Cap.xiiij.
De fraterno onere inuicem portando. Cap.xv.
De amore Chriſti, & odio mundi. Cap.xvj.
De imitatione ſanctiſsimæ vitæ domini noſtri Ieſu Chriſti. Cap.xvij.
De æterna laude dei. Cap.xviij.

De bona ſocietate. Cap. I.

CVM ſancto ſanctus eris, & cum peruerſo Pſa.17.
peruerteris. Attende diligēter frater aman-
de in Chriſto, ne ſeducaris à ſocijs maleuo-
lis, diſſolutis & medoſis. Iunge te fratri vir-
tuoſo & diſciplinato & erudito, a quo audias
ſemper verbum bonum conſolatorium, &
imitatione dignum. Sicut enim carbo frigi- Qui me
dus coniunctus igni ardenti fit calidus & liores e-
ardens, ſic tepidus ſocians ſe feruido & deuoto fit ſæpe ferui- uaſerūt
dus & deuotus, doctus & morigeratus. Sic Apoſtoli adhærentes ſanctorū
Chriſto, facti ſunt viri ſancti, repleti ſpirituſancto. Sic Marcus comer-
adhærens ſancto Petro fit eruditus in euāgelio ſancto, quod au- cio.
diuit ab ore beati Petri cum ingenti gaudio. Sic Timotheus ad- Apoſtoli
hærens ſancto Paulo, fit doctus in ſcripturis ſanctis a iuuentutis S. Marcꝰ
ſuæ exordio. A quo poſtmodum proficiente dei gratia ordinatur Timotheus.
epiſcopus in Epheſo, multum prædilectus ab eo, ſicut filius vni- 2.Ti.3.
cus à patre chariſsimo. Sic ſanctus Polycarpus coniunctus ſan Polycar
cto Ioanni apoſtolo fit feruidus prędicator fidei in populo, & in- pus.
clytus martyr cum ſancto Ignatio. Sic beatiſsimus pater noſter Ignatiꝰ.
Auguſtinus inſtructus ac baptizatus à ſancto Ambroſio epiſco- Auguſti
po, fit tandem glorioſus doctor ſanctæ eccleſiæ, illuſtriſsimè iam nus
nominatus in toto mundo. Sic ſanctus iuuenis Maurus adhæ- Maurꝰ.
rens ſancto Benedicto, fit deo iuuante poſtea abbas ſanctus, vir-

Bernardus. tutibus & miraculis clarus. Sic deo dilectus Bernardus adhærens venerabili abbati Stephano in Ciſtertienſi monaſterio, fit lumen religionis in ordine ſuo, & tanquam ſydus clarum fulgens in cælo. Exempla ſunt plurima tam noua quam vetera, quia prodeſt ſaluti animæ, ſocietas bona, & nocet conuentio praua. Prodeſt lectio bona, nocet auditio mala. Prodeſt ſolitudo cum ſilentio, nocet tumultus & vagus diſcurſus in mundo. Aut igitur eſto ſolus deo vacando, aut cum ſocio deuoto de Chriſti virtutibus conferendo. Caue de altis rebus curioſè quærere, ſtude vitia tua cognoſcere, & remedia ſana morbis adhibere.

De fuga ſeculi, & laqueis diaboli. Cap. 11.

Prou. 2. AVdiens ſapiens ſapientior erit. Audi adoleſcentule bone verbum æternæ ſapientiæ, ſuper omnes ſapientes mundi tibi magis vtile. Noli ſecundum beati Ioannis dictum, diligere mundum, & ea quæ in mundo ſunt: ſed reſpue omnia tanquam ſtercora & venena. Cogita de fine ſine fine, & ceſſabit tentatio. Caue animæ tuæ periculum: non ſis alicui ſcãdalum: nec loquaris indecens verbum. Si te retrahit à deo pater carnalis, reſponde quod patrem habes in cælis. Si mater aut ſoror impedit, dic eis, Mortales eſtis & fallaces: qui me creauit, ipſe me gubernabit. Qui deo ſeruit, omni bono non deficiet. Commenda omnes amicos tuos deo, orans vt ſe emendent, & caueant à peccatis, ne deum offendant, & pro terrenis cæleſtia perdant. Magna cordis inquietudo, amicorum viſitatio frequens. Mundus trãſit, & concupiſcentia eius, & tu pariter tranſibis, & amici tecum omnes. Multi laquei diaboli, & qui vult fieri diues, & videri magnus, incidit in varias tentationes eius. Laquei quotidiani ſunt cibus & potus, oculus vagus, ſermo ocioſus, inconſtantia cordis, & tædiũ boni operis. Omnia vanitas, honor, diuitiæ & poteſtas. Quid quæris, quid cupis videre in mundo, vbi nihil eſt mundum? Totum vanum, lubricum & doloſum, præter amare deum, & facere ſemper bonum. Non potes perfectè amare deum, niſi contemnas teipſum & mundum propter deum, qui reddet tibi centuplum in præſenti, & vitam æternam in futuro. O frater peregrine non ſit tibi graue elongari ab amicis & notis, qui ſæpe ſunt impedimentum æternæ ſalutis, & ſubtractio diuinæ conſolationis. Vbi ſunt ſocij tui, cum quibus luſiſti & riſiſti? Neſcio. Abierunt, & me reliquerunt. Vbi eſt quod heri vidiſti? Euanuit. Vbi eſt quod comediſti & bibiſti? Totum perijt. Quid nocuit quòd abſtinuiſti? Nihil omnino. Sapiens ergo qui deo ſeruit, & ſeculum cum ſuis delectationibus funditus ſpernit. Verè ita eſt. Væ omnibus mundi illecebra ebrijs, quos cito omnis iucunda ſocietas deſeret, fugiet atque ſepeliet. Ecce mortui ſunt omnes.

Margin: 1. Io. 2. — 1. Io. 2. — 1. Ti. 6. — Mat. 19

Nou

Non vltrà reuertentur ad me, ego magis ſequar eos, deo vocante. Hoſpites fuerunt ſuper terram, & ego. Omnia hic reliquerunt, & ego. Tanquam vmbra ſubitò tranſierunt, & ego.

De vera ſapientia apud deum quærenda. Cap. III.

BEatus vir qui inuenit ſapientiam. Quære veram ſapientiam quam Chriſtus docuit, & exemplo ſuo oſtendit. Verus ſapiens odit iniquitatem, loquitur veritatem, & operatur iuſtitiam. Qui ſobriè, caſtè, piè, humiliter & deuotè viuit, & pericula tentationum cauet, ſapiens eſt, & deo placet. Hic bonam famam habet, bonam conſcientiam ſeruat, triſtitiam fugat, pacem poſsidet, & cordis lætitiam frequenter à deo accipit, quam mundus ignorat nec ſapit. Sapientia mundi vanitas eſt, & ſtultitia reputatur apud deum. Decipit ſuos amatores, & in fine torquet amantes. Sapientia verò carnis mors animæ eſt, quæ ſubito tollit pariter vina bibentes, & delicijs inhærentes. Nam Luctus & pœna, poſt carnis gaudia fœda. Trahitur autem vera ſapientia de occultis verbis & ſacris actibus Chriſti, qui ſuadet ſpernere mundum, fugere delicias, domare carnem, pati dolores, ſubire labores, amare virtutes. Prou. 3.

De pugna contra propria vitia. Cap. IIII.

REgnum cælorum vim patitur. Multorum eſt incipere, paucorum proficere, paucisſimorum ad perfectionem peruenire. Aut enim ad carnem nimis labimur, aut in ſuperbiam erigimur, aut aduerſis frangimur. Heu raro hic inuenitur qui deum pure quærat, & ſeipſum perfectè vincat, & funditus relinquat. Dixit quidam deuotus: Rara auis perfectio, arduum nimis vincere ſeipſum. Qui non laborat pro virtute, nō ſatiabitur eius dulcedine. Omnis virtus bonum habet ſibi annexum, & recreat bene operantem. Qui vitioſè agit, generat ſibi malum finem, perdit honorem, deſtruit quietem, inuenit dolorē, auget triſtitiam, tollit boni ſaporem. Qui autem abſtinet à licitis, ſecurior eſt ab illicitis. Qui canis linguam reſtringit, morſum non timebit: & qui ſilentium ſtrictè ſeruat, labijs ſuis non offendit. Longè eſt à mendacio, à lite, à detractione, à maledictione, ab ira & murmuratione, qui libenter latet & tacet. Qui non audit mala, nec videt vana, facilius ea vitat, & negligit ſimilia recogitare. Senſuum enim cuſtodia puritatis eſt cauſa, pacis diſciplina, deuotionis camera. Quando ira venit ad mentem, ſapientia recedit à prudente. Qui iracundè loquitur, latranti cani aſsimilatur. Qui autem manſuetè reſpondet, iræ motum frangit, & pro ſpinis roſas præbet afflicto. Benedicta lingua prudentis, quia ſanat vulnera iraſcentis. Qui reſiſtit viti,s cum primum oriuntur & parua videntur, facilius ea expellit antequam duriora fiant. Mat. 11

Qui innititur deuotis exercitijs orando & meditando quæ cæleſtia ſunt, aſsimilatur ſapienti ortulano, plantanti roſas & lilia in agro ſuo. Hic valde gaudebit in futuro, cum ſanctis angelis in cæleſti paradiſo. Angelis eſt ſimilis, qui puritatem cuſtodit mentis & corporis. Dæmonum eſt ſeruus qui conſentit vitijs, & delectatur in cogitationibus prauis. Dura eſt pugna delectationi reſiſtere: ſed durior erit pœna futura, in æternis ignibus cruciari. Ardor ardore vincitur, clauus clauo expellitur, riſus mœrore fugatur. Cum amor dei intrat, cuncta tranſitoria de corde recedunt. Prudens eſt ille, qui ſpernit milia mille. Omnia ſunt nulla, rex, papa, & plumbea bulla. Cunctorum finis, mors, caro fœda, cinis. Quantumcunque enim quis ſe extollit, nihil eſt, mors omnia tollit. Felix peregrinus, qui habet hoſpitium in cælis.

De deuotionis gratia acquirenda. Cap. V.

Luc. 6. VAe vobis qui ridetis, quia flebitis. Sicut virtus non poteſt ſtare cum vitio, ſic deuotio non poteſt acquiri cum riſu & in conuiuio: ſed cum luctu & in ſilentio. Perfecta autem virtus non ſubito acquiritur, ſed paulatim cum multo gemitu & dolore, cum firmo propoſito proficiendi ſemper in melius, vim ſibi faciendo, ſæpius ſcilicet ieiunando, vigilando, orando, meditando, ſtudendo, ſcribēdo, laborando, à fabulis abſtinendo, & in ſecreto libenter manendo. Omne gaudium quod de deo non eſt, cito perit, maculat, & lædit. Bonus ſermo ſuauis eſt ad audiēdum, durus turbat amicum, ocioſus perdit temporis fructum. Eſto diligens in operando bona, patiens in tolerando mala, & beatus eris in via tua, deum laudando omni hora. Raro tibi vnum vel alterum deerit, triſtari aut lætari. Felix qui omnia ad bonum trahit, & de aduerſis lucrum ſibi facit. Qui deum diligit, amara ſicut dulcia æqualiter à deo accipit, & gratias agit. Bene & firmiter ſtat, qui non in ſe nec in homine, ſed in deo ſpem ſuam ponit.

De auditione & lectione diuini ſermonis Cap. VI.

Luc. 11. BEati qui audiunt verbum dei. Vtile eſt ſolatium humanum, quod impedit diuinum. Cum ſacra lectio legitur, deus tibi loquitur: ideo cum humilitate verbum dei audi gratanter. Veritas non eſt aſpernanda, à quocūque ſimplici proferatur. Qui bene viuit, bene docet: & qui bene legit, dei nuncius eſt. Fidelis nuncius nociua tacet, vtilia refert, fingere neſcit. Pura veritas, iucundum verbum. Subtilis ſermo paruulis nocet, blandus ſæpe decipit. Falſus narrator pacis turbator: qui illum audit, ſcandalum non euadit. Iudex diſcretus, omni laude dignus: Durus & immiſericors, non eſt miſericordia dignus. Iracundus animus torquet ſeipſum grauius, vexat innocentes ſæpius, maledicit potentibus occulte, & deridet apertè bene agētes. Doloſus in verbis

bis fallit ſibi credentes: ideo paucos habebit amicos. Bonum eſt tacere mala, ſanctum vera proferre, rationabile modeſte agere. Iuſtum eſt nulli nocere, piũ omnibus prodeſſe, religioſum verbis & moribus proximum ædificare. Prudentis eſt agenda præmeditari, & ſine cauſa nil noui quærere, ignota non facilè enarrare, dubioſa non ſtatim confirmare. Magnum bonum pro pace cordis ſilentium oris. nam os fatui quaſi ſemper apertum, rixiſq; proximum. Qui deo placere deſiderat, cor & os cuſtodiat ne deuotionis gratiam perdat, & quietem amantes offendat. Multa pulchra verba non implent ſaccum: nec eloquentia verborum ſanctificat ocioſum, neque ambitioſum. Qui bene facit, bene habebit.

De diuina conſolatione in tribulatione. Cap. VII.

IVxta eſt dominus his qui tribulato ſunt corde. Nemo inuenitur tam bonus & deuotus, cui non occurrat aliquid oneris & grauitatis. Cum ergo fueris in tribulatione & cordis mœrore, tunc es cum Ieſu in cruce. Cum autem iterum conſolaris in oratione per gratiam ſancti ſpiritus, tunc quaſi ex mortuis cum Chriſto reſurgis de ſepulchro; & celebras paſcha in nouitate vitæ cum Ieſu in corde iubilando. Cum vero audieris aliquem indigna & dura verba tibi dicentem, tunc datur tibi de calice domini bibere pro medicina animæ tuæ. Tace & bibe ſalutis pocula ſine murmure, & dominus reſpondebit pro te in vita & in morte. Non obliuiſcetur tui deus. Nihil glorioſius, quàm ſilendo & patiendo obſtruere os loquentis iniqua, & ſequi exẽplum Chriſti tacentis coram Pilato, cui multa falſa fuere obiecta. Non enim es melior deo tuo pro te flagellato ac deriſo, & tandem à malignis occiſo. Neſcit homo quam bonus ſit & virtuoſus, niſi cum vexatus fuerit aduerſis. Chriſtus multos habet amatores & ſodales menſæ: ſed paucos ſectatores abſtinentiæ. Verus amator crucifixi non refugit pati dolores, nec confundi à peruerſis, vt ſit Chriſto conformis in ſcandalo crucis. Nam cui Chriſtus viuere eſt, huic pati & mori pro Chriſto lucrum eſt maximum. Quanto ardentius deum quis diligit, tanto minus mortem timet, & eo amplius diſſolui concupiſcit, vt cum Chriſto feliciter viuat, & in perpetuum cum angelis gaudeat. Felix anima quæ Ieſum medullitus amat, præſentia bona amore æternorum vilipendit, pro nomine Ieſu mala patienter tolerat, & ad pedes Ieſu humiliter ſe proſternit & orat vt in virtutibus proficiat, & conſtans perſeueret.

Pſa. 33.

Mat. 26.

Phil. 1.

De gaudio bonæ conſcientiæ in ſpiritu ſancto. Cap. III.

GAude in domino ſemper. Congaude bonis, ſuſtine malos, compatere afflictis, ignoſce delinquentibus, ora pro omnibus.

Phil. 4.

bus. Proijce à te malam triſtitiam, quæ importat acediam & rancorem. Aſſume dulcem & ſanctam meditationem de vita & paſſione Chriſti, & inuenies veram conſolationem contra omnem triſtitiam & tentationem. Bona vita meretur laudem, tepida conuerſatio ſibi & alijs eſt oneroſa. Bona conſcientia parit gaudium, mala conſcientia generat ſibi tormentum. Studeas ſemper bene agere, & eris in bona pace. Non te nocebunt mala prauorum, ſi permanſeris firmus in recta via iuſtorum. Bona conuerſatio hominis fert ſecum lætitiam cordis, & famam iuſtæ laudis. Vana exultatio cito perit ab ore laudantis. Plus nocet blanda laus ſtulti, quàm dura correptio iuſti. Humilis oratio aſcendit in cælum, placat deum, impetrat gratiam, repellit diaboli fraudem. Humilis confeſsio meretur veniam, friuola excuſatio aggrauat culpam. Vera contritio delet maculam, feruens meditatio minuit pœnam. Vana fabulatio ſubtrahit deuotionis gratiam, bona locutio auget lætitiam. Cauta cuſtodia ſenſuum vbique neceſſaria, vtilis eſt vago clauſura. Frequens oratio firma protectio, oris ſilentium pacis domicilium. Multi feruenter incipiunt, ſed perſeuerantia accipit gloriæ coronam. Iugum Chriſti amantibus eſt ſuaue, tepidis graue, ſuperbis amarum, mitibus leue, humilibus charum. Dulcis Ieſus omnia dulcia & leuia facit. Carnalis ſemper mollia quærit, ſpiritualis talia fugit & odit. Maximè iuſtus dolet, quòd omnes motus vitiorum extinguere nequit. Sed quare deus iſta permittit? Ideo, vt homo ſemper ſe humiliet, & adiutorium diuinum ſemper imploret. Sicut ſuperbus in honoribus, & diues in diuitijs lætatur, ſic verus humilis in contemptu ſuiipſius, & pauper ſpiritu in paucitate rerum delectatur. Gloria & diuitiæ ſeruorum dei, Chriſtus rex cælorū. Extra deum omnis delectatio praua, omnis lætitia vana, omnis copia rerum inopia eſt. Nil quippe a[illegible] famem ſatiat, niſi ſolus deus qui eam creauit. Magna libertas animi, nil cōcupiſcere quæ ſunt mundi. Vita iuſti bona agere, mala pati, in omnibus deum laudare, de bonis nunquam ſuperbire. Ille deum veraciter laudat, qui viliter de ſe ſentit, & quicquid boni cogitat loquitur & facit, hoc totum deo fideliter aſſcribit. Cum ergo de vana gloria tentaris, non conſentias: ſed cum propheta protinus humiliter

Pſ. 113. dicas: Non nobis domine, non nobis, ſed nomini tuo da gloriam. Fortiſsimus triumphus hominis, vincere quod delectat, aggredi quod terret, ſufferre leuiter quod grauiter dolet.

De bonis moribus humilis fratris. Cap. IX.

Iaco. 4. HVmilibus autem deus dat gratiam. Omnis actio & locutio religioſi fratris debet humili verecundia ornari, & nulla re vana occupari. Bonum ſignum futuræ probitatis in nouitijs & iuue-

iuuenibus, humiles habere mores, parum loqui, & præcipuè inter ſeniores Qui non aſſueſcit primo audire & diſcere tacere, raro reputabitur inter doctos & ſapientes. Ideo multi iudicantur ſtulti, quia moribus ſunt inculti. Cito obedire, frequenter orare, deuotè meditari, diligenter laborare, libenter ſtudere, diſcurſus vitare, ſolitudinem diligere, deuotum faciunt monachum & tranquillum animum. Legitur in Geneſi quòd deus ad Abel & munera eius reſpexit, ad Cain non aſpexit. Quare? Quia Abel innocens & humilis: Cain autem inuidus & peruerſus. Eſto Abel patiendo tibi moleſtum, non litiges cum Cain, ne perdas pacem, & boni nominis famam. Melius eſt tibi rem tuam perdere, quàm offendere deum, & lædere fratrem, ac frangere charitatem. Si vis lucrari theſaurum cæleſtem, proijce à te terræ molem. Si cupis honorem perennem, deſpice gloriam temporalem. Si deſideras pacem, caue contentionis locum, & iræ radicem. Si vis magnus eſſe in cælo, eſto paruulus in mundo. Non te iuſtifices coram hominibus, quia vana laus humana, vbi accuſat mala conſcientia. Audax & verboſus ambo vituperabiles, modum rectum non ſeruantes. Multi fortes ceciderunt, quia nimis de ſeipſis præſumpſerunt. Multi infirmi conualuerunt, quia in deo ſperauerunt, & eum inuocauerunt. Humilis & manſuetus amabilem ſe facit omnibus. Auſterus & rigidus auertit ſibi approximantes. Vincit ſibi contrarios patiens & taciturnus, cum obſequio charitatis. Multiplicat amicos, qui libenter ſeruit alijs & compatitur tribulatis. Qui neſcit tacere cum tempus eſt, confundit ſe coram multis. Gen. 4.

Prudens eſt & habilis in artibus, qui ſcit ſeipſum facere bonum & commendabilem in virtutibus. Ille fortis eſt viribus, qui fortiter reſiſtit vitijs. Magnus eſt dominus, qui dominatur prauis deſiderijs ſuis. Fortis eſt miles & bene armatus, qui carnem domat continentiæ armis. Dignus eſt locari cum angelis in cælis, qui caſtè viuit in terris. Homo caſtus amicus dei, & angelorum ſocius. Humilis & caſtus vincit dæmones. Magnus eſt prælatus qui virtuosè ſe regit, & dat bonum exemplum ſubditis. Ille dignus eſt laude bonorum, qui nititur ſequi virtutes eorum. Nobilis eſt & ingenuus, quem nobilitat ſua virtus. Pulcher hic eſt homo, qui mundus eſt à peccato. Malus etſi ornatur foris, niger tamen eſt intus. Ille felix eſt & diues, qui gratia dei plenus eſt, & nil cupit honoris. Fatuus eſt & inſanus, qui amat ſibi nociua, & dimittit animæ ſalubria. Hæc eſt ſapientia diuina quærere bona ſempiterna, & deſpicere omnia tranſitoria. Sapiens, qui à ſtatutis patrum non deuiat, & fidei articulos cuſtodit & ſeruat. Dilectio dei & mandatorum eius, honorabilis

eſt ſapiētia. Si quis à te àppetit doceri, viam humilitatis ei oſtende, & exemplo præcede. Verus humilis neſcit inflari, ſpernit laudari, contemptus gaudet, læſus cito ignoſcit.

De inſtabilitate humani cordis. Cap. X.

Ioã. 15. QVi manet in me, & ego in eo, hic fērt fructum multum. Cogitationes & affectiones hominum variæ ſunt & inſtabiles: Hier. 2. ſed inanes omnes & impuræ, quæ de deo non ſunt. O cor humanum cupidum nimis & inſatiabile, quam malum eſt tibi & amarum relinquere deum tuum? Cur multa inania cogitas, quæ te perfecte conſolari nequeunt, nec plene ſatiare? Quid igitur facies, quo te vertes vt bene habeas? Reuertere cito ad cor tuum, vide in quantis offendiſti, cura emendare quæ deliquiſti. Præpara deo domum mentis, cuſtodi te ab irruentibus imaginibus & curis externis, vt replearis conſolatione ſancti ſpiritus. Qui ſæpius foris euagatur, raro inde melioratur. Omnia ad nihilū tendunt, quæ foris nitida apparent. Nec videntem ſatiant viſa, nec audita implent corda: & niſi omnia referantur ad laudem creatoris, inanis eſt omnis viſio videntis. Hinc ſanctus Dauid cum Pſal. 91. cithara laudes canit deo in eccleſia. Delectaſti me domine in factura tua, & in operibus manuum tuarum exultabo. Nemo ſtabilitur in bono creato, ſed tantum in deo ſolo ſummo bono. Sta in veritate, & veritas liberabit te de omni mendacio & iniquitate, de tua perſona fabulata. Omnia quæ de proximo male fin- Ioã. 14. guntur, reuertentur in caput obloquentis. Chriſtus veritas eſt, & qui ſequitur Chriſtum, amator eſt veritatis, & omnis virtutis. Qui deſerit veritatem propter lucrum temporale vel honorem, perdit fidem & virtutis decorem. Deus veritas eſt, & mendaces non ſinit diu latere. Malus ad tempus fingere poteſt: ſed finaliter veridicus præualebit, & fictus confundetur vbi non opinatur. Noli aliqua cogitare nec deſiderare, niſi quæ recta ſunt, & deo maximè placent. hæc enim ſunt virtutes & bona opera ad honorem dei facta. Qui loquitur veritatem, & odit iniquitatem, hic magnus erit in regno cælorum. Qui operatur iniquitatem, & odit veritatem, in æternis pœnis cruciabitur. Mane in veritate & charitate, & eris acceptus deo & angelis & hominibus. Nec timeas. Malus poteſt auferre aliqua tranſitoria: ſed deus reddet patienti multo maiora & æterna. Si vis habere pacem & bonam conſcientiam, ſerua humilitatem patientiam & obedientiam. Nullus hoſtis peior tibi, quàm tuipſe tibi grauiter commotus. Si enim proprios defectus caute conſideres, aliorum facta parum ponderabis.

De fiducia in deo habenda tempore anguſtiæ.
Cap. XI.

Spera

SPera in domino,& fac bonitatẽ, Nemò vanè exultet dè bo- Pſa.36.
nis temporalibus, nemo de ſuis amicis & cognatis nimis cō-
fidat,quia omnia incerta ſunt,& plena periculis.Qui autem con-
fidit in domino,& in neceſsitate ad eum clamauerit,non deſere-
tur ab eo, in quacunque tribulatione fuerit. Pax magna bene a-
genti, bona loquenti, nemini nocenti, ab omni via mala & ini-
qua cogitatione ſe cuſtodienti. Claude oſtium domus tuæ. & e-
ris in pace. Cadit facillimè qui non proponit quotidie aliquid
boni in corde, tanquam ſcutum contra ictum ſatanæ.Multi cum
eis non ſuccedit proſpere, deſinunt orare & repugnare. Atta-
men ſine labore & certamine virtus non acquiritur: nec ſine di-
ligenti cautione cuſtoditur. Vagus & leuis moribus horret di-
ſciplinam & cellam, ſicut auis capturam. Non deſperes grauiter
tentatus,aut duriter correptus,aut deriſus,aut confuſus,aut de-
ſpectus: ſed memento quòd iniquitas tua deſpici & caſtigari iu-
ſtè meretur. Suſtine patienter, & loquere confidenter. Bonum
mihi domine quia humiliaſti me, vt diſcam iuſtificationes tuas. Pſ.118.
In tentatione & tribulatione homo addiſcit deum ſibi eſſe ma-
gis neceſſarium, propter ſuam indigentiam, & defectuum gra-
uitatem. Fatuus & infidelis eſt ſeruus, qui de bonis domini ſui
vult ſuperbire,& alios deſpicere.Qui conſeruos ſuos deſpicit,&
ſe meliorem reputat,deum & omnes ſanctos offendit. Hic error
maximè in nobis oritur, quia humiles non ſumus: nec proprios
defectus attendimus, quos ſemper attẽdere & deflere debemus.
Vnuſquiſq; ſufficiens onus ſibiipſi eſt. Quid ergo prodeſt quòd Noſcere
alienis te ingeris, & plus tollis quàm portare vales? Ideo inter- atq; ex-
dum homo apertè cadit,aut errat,aut aliquid negligit, vt confu- cutere ſe
ſus coram alijs ſe humiliet, compati diſcat, erranti ſubueniat, & quẽque
apud ſe caſu proprio doctus dicat: Hic homo eſt, non angelus. oportet.
Sicut mihi accidit,ſic & illi contigit.Fratres ſumus.Ego màle,ip-
ſe fortè bene prætendit. Qui nũquam cadit nec errat,ſolus deus
eſt.Quarè rides de lapſu alterius? Qui ſtas,vide ne cadas.Deride 1. Cor
lapſum tuum. Aperta confuſio ſæpe eſt extinctio vanæ gloriæ. 10.

De virtute orationis, & vtilitate ſacræ lectionis. Cap. XII.

SIne intermiſsione orate. Quare? Quia vbique ſunt tribula- 1.Th.5.
tiones & tentationes, vbique inſidiæ, & immiſsiones per an-
gelos malos. Raro audiuntur bona noua,vbique inſurgunt præ-
lia multa, intus timores, foris pugnæ. Nulla dies ſine labore,
nulla hora abſque mortis horrore. Fiunt autem iuſto dei iudi-
cio bella & incendia, propter hominum peccata, & vt electi ex-
citentur flagellis ad cœleſtia quærenda. Ideoque continua ora-
tio ſummè eſt neceſſaria contra omnia mundi pericula,tanquam
fortis lorica contra hoſtium iacula. Qui non orat, non pugnat:

& qui viriliter non reſiſtit, cito vincitur, & coronam perdit. Sed quis poteſt ſemper orare & pugnare? Omnia poteſt, qui deum
Pſ. 144. inuocat, & in eo confidit. Nam prope eſt dominus omnibus inuocantibus eum in veritate. Si non potes ſemper ore clamare, ora ſpiritu & mente, ora deſiderio & pia intentione. Iuge ſacrificium in ara cordis, eſt bona voluntas ſemper bene agendi, & ſemper deo ſeruiendi. Semper enim orat, qui ſemper bene facit. Qui de præteritis malis dolet, & pro futuris bonis gemit,
Pſa. 37. orare non deſinit. Dic cum ſancto Dauid: Domine ante te omne deſiderium meum, & gemitus meus à te non eſt abſconditus. Valde vtilis eſt ſermo dei, & ſacra lectio, ad recolligendum animum per diuerſa diſtractum, aut aliqua paſsione grauatum. Lectio oſtendit rectam viam viuendi, exempla prouocant ad imitandum, oratio impetrat gratiam ad perficiendum. Bona eſt lectio de deo, melior oratio ad deum, optima oratio propter deum. Beatus qui omnia verba & facta ſua ordinat ad laudem dei, ſicut in beatitudinis finem, vt ſit deus omnia in omnibus, & ſuper omnia benedictus & laudatus in ſecula. Quomodo poteſt dici religioſus, & effici deuotus, quem delectat magis fabulari quàm legere & orare? Qui libenter vana audit, & leuia profert, vili precio animam ſuam vendit. In omni tribulatione & tentatione ad orationem recurre, ſicut ad portum animæ tutum, diuinum implorando auxilium. Quanto citius, tanto melius: quanto tardius, tanto peius. Quanto ſæpius, tanto vtilius: quanto feruentius, tanto deo acceptius. Pius & miſericors deus vult rogari, cauſas dat orandi, ſpem promittit exaudiendi, dicens. Pe-
Mat 7. tite, & dabitur vobis. Hortatur verbis, prouocat exemplis, minatur virgis, blanditur donis, caſtigat aduerſis, lætificat proſpe-
Gen. 1. ris, & ſic fit veſpere & mane dies vnus. Sæpe etiam dat deus experimentum internæ ſuauitatis deuotè orantibus, ſecreto manentibus, & libenter tacentibus, quod denegat fabulantibus &
Nuncia bona quæ. foris vagantibus. Qui vult bona noua audire, audiat Chriſtum loquentem de regno dei, de iudicio futuro, de cæleſti Hieruſalem, de felicitate ciuium ſupernorum, de ordinibus & choris angelorum, de gloria & honore omnium electorum, de præmio ſanctorum lætantium in ſecula ſeculorum.

Audiat prophetas myſteria Chriſti nunciantes, & peccatoribus pœnas intonantes. Audiat apoſtolos & euangeliſtas opera & miracula Chriſti apertè narrantes. Audiat doctores pulchrè ſermocinantes, obſcura clarè exponentes, moribus vitam ornantes, hæreſes & errores extirpantes. Capiat quilibet quod ſibi deſeruit & placet, non ſpernat ſimplicia, nec reprehendat quæ non intelligit alta. Stultum eſt enim reprehendere ſapientes, & iniquum

quum iudicare diuinos & ſanctos. Stude primo humiliter diſcere, & parua implere, & deus dabit tibi maiora (ſi vtile fuerit) citius intelligere. Scriptum eſt enim: ſcienti bonum & non facienti, peccatum eſt illi. Ioan. 4. Qui multa ſcit & legit, ſi non facit quæ nouit & didicit, vacuus & famelicus de bona menſa recedit. Qui raro orat, & parum laborat, diu frigidus & pauper remanebit. Qui contra vitia diſputat, & vitijs non reſiſtit, bona ſemina inter ſpinas iactat. Paruum fructum de multis verbis colligit, qui orando cor à prauis cogitationibus non præmunit. Felix anima, quæ ab omni impuritate irruente ſtrictè ſe cuſtodit: nec patitur quid morari in abdito cordis quod oculos dei latenter offendat. Humilis confeſsio peccatorum, purgatio eſt omnium vitiorum in corde humili & contrito ante deum. Deuotus delectatur in precibus, ſtudioſus in libris, virtuoſus in virtutibus, ſuperbus in honoribus, humilis in deſpectibus, diues in prædijs, auarus in pecunijs, mendicus in eleemoſynis, guloſus in cibis & potibus, ocioſus in fabulis, ſobrius in abſtinentia, ſapiens in ſapientia bonus monachus in ordinis diſciplina: ſuper omnia autem delectat & lætificat amor dei, & bona conſcientia. Si vis vincere animæ tuæ nequiſsimos hoſtes, fuge, tace, quieſce, ora, ieiuna, ſtude, labora. Sanctus cogitat ſancta, loquitur vera, operatur recta, ſpernit præſentia, contemplatur æterna. Humilis audit conſilia, prudens cauet pericula, patiens piè fert ſibi moleſta, diligens non negligit opera ſua. Qui parua non cauet, ad peiora corruet. Tepidus in mane, raro ferueſcit in veſpere. Qui cito abijcit à ſe torporem & arripit laborem, gaudium ſibi acquirit & magnum honorem: & ſi non ab hominibus, certè a deo, quod eſt omnibus amplius optandum & præferendum. Nam ipſe merces omnium bonorum laborum, ſudorum & dolorum; perpéſque corona ſanctorum. Ocioſus non ſatiatur fabulis, virtuoſus etiam abſtinet à licitis. Ille bene ſtat, & rectè ambulat, qui in humilitate ſe fundat, & omnes mundi honores pro nihilo taxat. Ille optimè ſapit & ſapienter agit, qui ſoli deo placere ſtudet, exteriora fugit, interna quærit, cæleſtia appetit, terrena omnia faſtidit atque deſpicit, & amorem dei omnibus bonis ſemper præponit.

De laude charitatis, & fructibus eius. Cap. XIII.

OMnia veſtra in charitate fiant. Nobilis virtus eſt Charitas, quæ omnibus virtutibus ſupereminet, & ſcientijs & donis. 1. Cor. 16. Hæc deum amplectitur, & angelos ſociat hominibus, & de filijs hominum efficit filios dei & amicos. Hæc Chriſtum fecit naſci de virgine, & crucifigi pro humana ſalute. Hæc animam à peccato purificat, & ad amandum deum toto corde

corde, toto affectu, toto intellectu ſurſum trahit, ac mira dulcedine replet & accendit. Hæc de peccatoribus facit iuſtos, de ſeruis liberos, de hoſtibus amicos, de peregrinis ciues, de ignotis familiares, de vagis ſtabiles, de ſuperbis humiles, de peruerſis mites, de tepidis feruidos, de triſtibus lætos, de tenacibus lar-
Rom. 5. gos, de terrenis cæleſtes, & de indoctis ſapientes. Hæc omnia operatur charitas diffuſa in credentium cordibus per ſpiritũ ſanctum datum eis de cælis. Hæc alas habet latiſsimas & longas, volat ſuper cherubim & ſeraphim, & ſuper omnes choros angelorum. Coniungit ſumma infimis, tranſit per media, redit ad ſumma, vnum efficit de multis, lætificat omnes & ſingulos, non in ſeipſis vane gloriantes, ſed in diuino amore ſe ſuper ſe extẽdentes. Charitas circuit cælum & terram, mare & aridam, & omnia quæ videt & audit in creaturis, ad laudem & gloriam refert creatoris. Non enim eſt aliquid tam paruum & vile in rerum naturis, in quibus non luceat bonitas entis, opus artificis, potẽtia creantis, ſapientia diſponentis, & prouidentia omnia rectiſsimè gubernantis. Hæc conſideratio facit animam deuotam deum laudare, omni loco ac tempore benedicere, exultare & iubilare. Per hanc animus ardeſcit intus, & ſicut cera liqueſcens à facie ignis, neſcit modum tenere: ſed ſuper omnia cæli luminaria volitat, vt vnicum dilectum ſuum & omnium rerum conditorem omnibus præſidentem inueniat, quatenus in eo feliciſsimè gaudeat, & ſecurè quieſcat. O quàm iucunde & quàm bene illi eſt, cui adhærere deo & ſecretè frui datum eſt? O ſi paruum mihi guſtare liceat, quod angelis clarè patet, & finem non habet.

Sed ad actiuam vitam redeundum, & contra tentationes quotidianas fortiter per virtutem charitatis præliandum. Sæpe enim poſt gaudium ſequitur luctus, poſt ſolatium triſtitia, poſt riſum fletus, poſt pacem & tranquillitatem bellum & anxietas, & poſt magnam conſolationem ſequitur grauis deſolatio, aut importuna tentatio, vel corporis læſio, aut hominum vexatio, aut amicorum ſubtractio, aut hoſtium inuaſio, aut mentis conturbatio, aut deriſio paruulorum, aut increpatio maiorum, aut dura correctio prælatorum. Omnia hæc cõtingunt ad humiliandum cordis noſtri ſuperbiam, ad compatiendum infirmis, tribulatis & tentatis. Non ergo confidamus in nobis, nec alta ſapiamus, nec commoda noſtra quæramus: ſed in omnibus humiliemus nos, ſubiecti
1. Pet. 2 deo, & omni humanæ creaturæ propter deum in vera charitate. Per charitatem venit deus in mundum, per charitatem Chriſtus deſcendit ad hominem peccatorem, per charitatem & crucis ignominiam aſcendit ad patris dexteram, & dedit homini maximum honorem. Charitas nũquam eſt ocioſa. operatur enim magna

gna

gna & ſublimia, inclinat ſe etiam libenter ad humilia & abiecta. Ipſa perficit diligenter honeſta, delectatur viliora ſibi iniungi ex obedientia. Non abhorret tangere infirmorum vulnera, lauare pedes, ſternere lectulos, purgare veſtes, tergere ſordes. Ipſa patienter fert aſpera, lætatur inter opprobria. Sicut ignis conſumit ligna, ſic charitas vitia extinguit. Cor mundat per contritionem, lauat per confeſsionem, abſtergit per orationem, illuminat per ſacram lectionem, accendit per deuotam meditationem, colligit per ſecretam habitationem, coniungit animam deo per feruentem amorem. Charitas excitat os hominis ad laudandum deum, manus ad operandum, pedes ad ambulandum, oculos ad cōtemplandum, memoriam ad recordandum, exteriora membra ad ſeruiendum, interiora dona ad amandum deum ſuper omnia bona in cælo & in terra. Ipſa charitas in humili anima delet mala præterita, munit contra futura, inſtruit de præſentibus, liberat de multis dubijs, prohibet a curioſis, amputat ſuperflua, excludit vana, arguit falſa, odit turpia, mitigat dura, illuminat obſcura, aperit oranti cæli ſecreta, ordinat omnia intus & extra. Charitas eſt bona voluntas in anima ſancta, quæ non deſinit recta operari, quamuis debilitas vel neceſsitas quandoque non permittat agere bonum quod prætendit. O felix munda anima, cui deus eſt omnia, quæ præter deum nil ſentit iucundum nec precioſum, ſed cuncta amara ei videntur & oneroſa. Talem deus requirit, talem diligit, qui ſe & omnia propter eius amorem ſpernit & relinquit, fortiter certat, & cor ſuum in puritate cuſtodit. Cito & liberè ad deum anima pura pergit, & ſuper omnia mundi condita euolat, quæ in terris nil commodi vel honoris concupiſcit. Charitas Chriſti omnia vincula mundi ſoluit, omnia onera leuia facit, & quæcunque deo placent, fideliter implere ſatagit. Vnde cum Chriſto orat & dicit: Pater non mea voluntas, ſed tua ſemper & vbique fiat. Amen. Mat. 25.

De vigili cura & labore contra tentationes. Cap. XIIII.

RESiſtite diabolo, & fugiet à vobis. Vbicunque fuerit bonus homo occupatus cum deo orando, meditando, ſtudendo, ſcribendo, ibi aſſunt angeli ſancti cōgaudendo, aſſunt & dæmones ipſum tentando & diſtrahendo. Cum inceperis orare, fugiunt dæmones, quaſi ab igne ſancti ſpiritus: & cum volueris fabulari, redeunt omnes celeriter ad excitandos rumores inanes. Si autem ſuperuenerit bonus prælatus, diſsipabit mox omnes fabulantes, & arguet ocio vacantes, & bona opera negligentes. Maneas ergo in ſilentio, & cogita de deo tuo pro ſolatio habendo, & liberaberis de tædio boni operis, perſeuerans in bono incepto. Eſto fidelis in modico, & lucraberis decem milia talenta in Iaco. 4.

regno ſuperno. Non ſis ocioſus in ſecreto, nec verboſus in publico, & fugiet diabolus victus à taciturno. Odit enim laborantem & tacentem, orantem & bona meditantem. Vbicunque fueris ſolus vel cum alijs, oportet te certare, vigilare, & orare contra tentationes carnis & ſpiritus. Certa fortiter, ora feruenter, labora diligenter, ſtude frequenter, tace libenter, ſuſtine patienter. Spera in domino ſemper, quantumcunque fueris tribulatus, & deſolatus vehemẽter. Qui ſeipſum in omni loco & tẽpore ponit ad patientiã, maiorem nunc habebit pacem, & de aduerſarijs victoriã, & in futuro cũ electis clariorẽ gloriæ coronã obtinebit.

De fraterno onere inuicem portando. Cap. XV.

Gala. 6. ALter alterius onera portate. Quoniam quidem omnes in Chriſto vnum ſumus, ideo fraternam charitatem tenere debemus, in vinculo pacis, & in bono ſemper concordare. Omnes Chriſti membra ſumus, renati in baptiſmo per gratiam ſpiritus ſancti, paſsione Chriſti redempti, ſanguine Chriſti mũdati, corpore Chriſti refecti, verbis Chriſti eruditi, miraculis Chriſti cõfirmati, exemplis Chriſti ædificati. Quur ergo alter alteri nocetis fratres mei? Qui alium verbo vel facto lædit, Chriſtum offendit. Chriſtus vindicabit, Chriſtus puniet, niſi cito ſe emendauerit. Vnum deum patrem habemus in cælis, omnes in Chriſto fratres ſumus, de quacunque ciuitate vel patria hic cõgregati, aut quantalibet parentela nobili vel ignobili generati. Vnus deus nos omnes creauit, vnus paſcit & gubernat, vnus ad vnius beatitudinis finem nos vocauit & quotidie vocat, per vocem foris, per contritionẽ intus: qui ſe nobis videndum promiſit in præmium æternum in conſpectu angelorum, cum vnanimi felicitate omnium ciuium ſupernorum. Si ergo à deo vnanimiter vocati ſumus, vno precio redempti, vno ſpiritu omnes potati, ſtudeamus mutuo diligere & inſeruire. Si Chriſto placere cupimus, propter Chriſtum inuicem onera noſtra portemus, & ex charitate pro inuicem oremus, quia ſic deus in nobis eſt, & nos in deo ſumus. Quicquid ergo imperfectionis & ineptitudinis videmus vel audimus, hoc piè in bonum interpretari debemus, ſicut de nobis fieri optamus. O frater amande porta & portaberis, excuſa & excuſaberis. Compatere peccanti, & compatietur tibi. Conſolare lugentem, & conſolaberis à gaudente. Erige cadentem, & erigeris domino auxiliante. Sicut feceris alteri, ſic fiet etiam tibi, deo iuſtè iudicante & vindicante. Non mireris nec indigneris ſi cadit homo fragilis in mundo, quia angelus cecidit in cælo, & Adam in paradiſo victus a modico pomo. Sæpe valde parua res eſt, vnde homo valde grauiter tentatur in ſeipſo, vel etiã vexatur ab alio. Hoc deus iuſtè permittit cõtingere, vt veraciter cogno-

ſcas,

ſcas, quòd ſi non potes parua vincere, non poteris grauiora ſuperare. Eſto benignus in fratrem tentatum, & ora pro tribulato ſicut pro temetipſo. Bonum tuum bonum meum per congratulationem, & malum tuum malum meum per cõpaſsionem. Nam omnes fragiles homines ſumus, idcirco pro inuicem orare ex charitate tenemur. Nemo alteri improperare poteſt defectum eius ſe neglecto, quia ſi quis aliquem defectuoſum deſpicit, quaſi cæcus cæcum illudit, & ſurdus ſurdo maledicit, & ſtultus ſtultum deridet. Tace de alio tibi non cõmiſſo male loqui: ſed teipſum magis reſpice, & corrige quod praue feciſti. Si rectè iudicas, & proximũ emendare intendis, à teipſo incipe. Et tunc procede, non cõmote ſed modeſtè & diſcrete. Si diligis me ſincere & fraterne, cõpatere mihi ſicut tibi, & ora pro me. Qui alium corripit, & pro eo non orat nec condolet, crudelis eſt hoſtis, non medicus pius, ſed oneroſus fabulator. Qui pro alio ſicut pro ſeipſo orat, duplex bonum facit. Quanto quis plus habet de bono fraternæ charitatis, tanto libentius pro eo orat, vt perfectius ſe emendet, & oculos infirmorum non offendat. Ideo amplius contriſtatur ſi audire noluerit, & admonenti indignatur. Quilibet eſt alteri aut roſa redolens, aut ſpina pungens.

Ora pro eo quẽ corripis, alioqui hoſtis es nõ medicus. Omnes alter alteri ſumus aut roſa aut ſpina.

De amore Chriſti, & odio mundi. Cap. XVI.

Ioã. 15.

MAne in dilectione mea. Vox Chriſti vox dulcis ad audiendum, ſalubris omnibus ad obediendum. Amor Chriſti iucunditas mentis, paradiſus animæ, excludit mundum, vincit diabolum, claudit infernum, aperit cælum. Amor Chriſti & amor mundi contrarij ſunt, & nihil commune habent: nec ſimul commorari poſſunt. Amor Chriſti currus Heliæ aſcendẽs in cælum: amor mundi quadriga diaboli trahens ad infernum. Amor ſui, læſio ſui: obliuio mundi, inuentio cæli. Plus nocet blanda locutio ficti amici, quàm dura corruptio hominis iuſti. Cogitatio doloſi fingit mendacia, mens iuſti rectè procedit in cauſis. Non euadet ſcandalum, qui alteri infert ſcandalum. Rector & cognitor omnium deus non diu patitur ouiculam ſuam errare & balare: ſed aut baculo timoris feriens reuocat, aut amoris oculo intuens, ad conſcientiam reducit. Vbi pax & concordia, ibi deus & omnia bona. Vbi lis & diſſenſio, ibi diabolus & omnia mala. Vbi humilitas, ibi ſapientia. Vbi ſuperbia, ibi radix malitiæ. Vince ſuperbiam, & inuenies pacem magnam. Vbi dura verba, ibi læduntur charitatis viſcera. Vbi ſolitudo & ſilentium, ibi quies monachorum. Vbi labor & diſciplina, ibi profectus religioſorum. Vbi riſus & diſſolutio, ibi fugi deuotio. Ocioſus & verboſus raro compunctus, raro à delicto purus. Vbi prompta obedientia, ibi læta cõſcientia. Vbi fabulatio longa, ibi operis negligentia.

Pro. 11.

gentia. Vbi propria exquiſitio, ibi charitatis defectus. Vbi doctrina Chriſti viget, ibi ſalus animæ creſcit. Vbi fratrum cōcordia, ibi dulcis melodia. Vbi mediocritas ſeruatur, ibi virtus concordiæ diutius perſeuerat. Vbi diſcretio in corripiendo culpas aliorum cuſtoditur, ibi nemo iuſte conqueri debet, nec facilè prælato indignari. Vnde quidam: Omnibus adde modum, modus eſt pulcherrima virtus. Vbi patientia, ibi magna hoſtis victoria. Vbi turbatio intrat, ibi pax cito de domo recedit. Claude oris oſtium, & pondera verba tua, antequam loquaris. Vbi fides & veritas, ibi pacis ſecuritas. Vbi dolus & nequitia, ibi ſtulta cogitatio & cæca prudentia. Vbi charitas, ibi ſpiritus ſanctus. Vbi leuis ſuſpicio, ibi frequens indignatio. Vbi veritatis cognitio, ibi rectis corde lætitia. Vbi ficta narratio, ibi ſæpe amici deceptio latet. Vbi humilis confeſsio, ibi facilis veniæ impetratio. Vbi terrena ſapientia deficit, ibi diuina protectio amplius eſt inuocanda. Quicunque malitiosè iniuſta prætendit, ipſe malum finem conſequetur. Pax multa bene agenti, & ad patientiam ſe præparanti. Væ impio in malo, & ficto in bono, quia nemini plus nocet iniquitas eius, quàm illi ipſi. Vbi duplicitas, ibi in conſtantia, & multa nequitia. Bene ſimplici & iuſto ſine dolo, quia deus cū eo, dirigens omnia opera eius itinere recto. Qui verbum ſuū male ſeruat, quis facilè ei credet? Qui autem verbum ſuum in melius mutat, verbum veritatis non infringit. Delectabile eſt bona audire, ſed laudabile magis opere exercere. Optima collatio, vitæ emendatio. Fructus bonæ collationis abſtinere à peccatis, & proficere in virtutibus. Fructus deuotæ orationis vnire cor ſuū cum deo in feruore ſancti ſpiritus. Ille deuotè orat, qui omnia vana à ſe excludit. Qui imaginem crucifixi ſibi præponit, diabolica phantaſmata cito repellit. Pulchra animæ imaginatio, paſsionis Chriſti iugis recordatio. Qui ſacra Ieſu vulnera quotidie pēſat, mentis ſuæ vulnera mitigat, purgat & curat. Qui omnia terrena tanquam lutum vilipēdit, nec honores deſiderat, cordis munditiā acquirit, & deo libere vacare poteſt. Ille deum ſummè laudat & honorat, qui ſeipſum profunde humiliat, & defectus ſuos cautè conſiderat, gemit & plorat. Magnus clamor in auribus dei, vera contritio cordis ex ore humilis peccatoris. Quicquid boni facis, ad laudem dei facias. Qui virtutes ſuas & aliorum quælibet opera bona ſimpliciter & integre, pure & libere ad laudem & honorem dei refert, totum deo aſſcribendo, nil meritis ſuis nec viribus attribuendo, ſed ab omnibus ſe ſpoliat & denudat, ſuperbiam, inuidiam, & vanam gloriam funditus calcat & necat. Aeterna namque gloria & honore ſe priuat, qui in ſe & non in deo ſolo ſummo gaudet. Ideoque beata virgo Maria pro maximis

Iaco. 1.

donis

ſionis ſibi collatis in ſuo deuotiſsimo cantico iubilans dicit: Exultauit ſpiritus meus in deo ſalutari meo. Qui ſe aliquid eſſe putat, cùm nihil ſit, ſeipſum ſeducit, ait apoſtolus Paulus: qui in tertium cælum raptus non eſt ex hoc elatus, ſed quicquid boni fecit, docuit & dictauit, hoc totum fideliter deo attribuit, dicens: Gratia dei ſum id quod ſum.

Luc. 1. Gala. 6. 1. Cor. 15.

De imitatione ſanctiſſimæ vitæ domini noſtri Ieſu Chriſti. Cap. XVII.

QVod vni de fratribus meis feciſtis, mihi feciſtis. Notate verba, ſignate myſteria, imitamini exempla. Qui fratri indigenti ſubuenit, Ieſum per manum retinet. Qui onus ſibi impoſitum patienter ſuſtinet, Ieſum & hunc crucifixum in humeris ſuis portat. Qui fratri contriſtato ſolatioſum verbum reſpondet, oſculum amoroſum ori Ieſu tribuit. Qui alterius culpam plangit, & pro eo veniam petit, pedes Ieſu lauat & extergit. Qui iraſcentem ad pacem reformat, lectulum floridum Ieſu in anima parat. Qui fratri in menſa meliora quàm ſibi apponit, Ieſum charitatis dapibus & fauo mellis paſcit. Qui bonas meditationes de deo aſſumit, Ieſum in thalamum cordis ſui introducit. Qui fratri librum ſacræ lectionis porrigit, vinum optimum ori Ieſu propinat. Qui ocioſa verba loqui prohibet, muſcas de menſa Ieſu expellit. Qui detractiones audire renuit, & loquentes inhoneſta corripit, nigrum canem de domo Ieſu baculo ferit & fugat. Qui inter refectionem bene & diſtinctè legit, conuiuantes in menſa Ieſu poculo cæleſti lætificat, & inebriat ſitientes. Qui malè legit, ſaporem cibi minuit: & qui ſæpè titubat, mappam Ieſu maculat. Qui mala alterius audit, & multum inde dolet & gemit, ſacra Ieſu vulnera tangit & perungit. Qui bona exempla & virtutes de proximo ſuo narrat, pulchros flores oculis Ieſu repræſentat. Qui verba Ieſu deuotè legit & prædicat, in naribus audientium dulcia aromata ſpargit. Qui defectus alterius piè portat & excuſat, miſericordiam Ieſu citò impetrabit. Qui diffamiam alterius & ſcandalum proximi occultat, nuda Ieſu membra veſtibus tegit. Qui diuina miracula & humilia Chriſti opera ſedulò cogitat & ſuauiter ruminat, mel & lac ex ore Ieſu accipit. Sic enim beatiſsima Agnes dixit & fecit, quæ etiam pro amore Ieſu ſanguinem ſuum fudit. Qui pro debili & infirmo fratre legit aut cantat, ante incunabula Ieſu cum angelis iucundè citharizat. Qui deuotè orat, & à delicatis cibis abſtinet, & proprijs rebus renunciat, cum ſanctis tria precioſa munera Ieſu manibus offert. Qui capita fratrum ac veſtes lauat, cum ſancto Ioanne Baptiſta Ieſum baptizat. Qui cellam ſuam cuſtodit & tacet, cum Ieſu deſertum intrat. Qui vitijs reſiſtit, & corpus caſtigat, cum Ieſu ieiunat.

Mat. 25. Qui quomodo Ieſum vel imitentur, vel inhonorent. D. Agnes.

nat. Qui fratri ſalutare verbum dicit, cum Ieſu regnum dei prædicat. Qui pro infirmo & tentato fideliter orat, cum Ieſu Lazarũ viſitat, & cum Maria & Martha plorat. Qui pro fidelibus defunctis miſſas celebrat, & vigilias legit, cum Ieſu ad monumentum Lazari trãſit, orãs vt animas a pœnis miſericorditer liberet. Qui cum fratribus ad commune refectorium vadit, vt ſacram lectionem audiat, cũ Ieſu & diſcipulis eius cœnat & bibit. Qui eloquia dei in menſa lecta in corde ſuo recõdit, cum ſancto Ioanne apoſtolo ſupra pectus Ieſu in cœna recumbit. Qui in aduerſis humiliter & prompte obedit, Ieſum veraciter cum diſcipulis in mõtem Oliueti ſequitur, vbi traditus & captus fuit. Qui in tribulatione & tentatione inſtanter & feruenter orat, cũ Ieſu in agonia contra diabolum pugnat. Qui ſuum velle & nolle totaliter relinquit, cum Ieſu voluntatem patris ſui gratanter implet, & crucem in Caluariam portat. Qui pro aduerſarijs ſuis orat, & in ſe pecantibus libenter indulget, cum Ieſu pro inimicis rogat ne malè pereant, ſed conuertantur ad deum, & viuant. Qui omnibus quæ ſunt mundi ſponte renunciat, & cuncta viſibilia obliuioni tradit, cum Ieſu in cruce moritur, & cum Paulo in paradiſum rapitur. Qui cor ſuum mundum & quietum ſeruat, Ieſum in ſindone mũda inuoluit, & in corde ſepelit. Qui in ſeruitio Ieſu vſque in finẽ perſeuerat, cum Ieſu in ſepulchro ſuauiter dormit & requieſcit. Qui beatæ virgini Mariæ in doloribus eius compatitur, hic iterũ ab ea in anguſtijs ſuis cum pio filio eius Ieſu conſolari meretur. Qui omnia verba & geſta Ieſu mente recolit, & dente conterit, dulces aromatum ſpecies illi præparat, quę ad ſolatium animæ triſtis optimè valẽt. Qui de beneficijs ſibi collatis humiliter & deuotè gratias agit, cum Maria Magdalena ad monumentum Ieſu cum aromatibus venit. Qui poſt contritionem & confeſſionem peccatorum firmiter ſe emendare proponit, cum Ieſu à morte culpæ reſurgit. Qui torporem mentis abijcit, & nouum feruorem arripit, nouum paſcha in ſpiritu cum Ieſu celebrat, & alleluia cum eo in choro iubilans cantat. Qui omnia ſæculi gaudia ſpernit, pericula fugit, religioſam vitam quærit & acceptat, cum Ieſu & diſcipulis eius cœnaculum clauſum intrat, vt in ſecreto liberius deo ſeruiat, purius viuat, & ſpiritum ſanctum plenius accipiat. Qui omnia temporalia negligit, & in meditatione ſancta ad cæleſtia totus inardeſcit, cum Ieſu ad cælos pergit &
Phil. 1. aſcendit. Beata anima, cui Chriſtus viuere eſt, & mori cum Chriſto lucrum. Oportet quòd ſibijpſi moriatur, qui Chriſto viuere deſiderat. Oportet quòd omnia caduca relinquat, cui Chriſtus ſapere & dulceſcere debet. Labor eſt in relinquendo, dolor in moriendo, ſed æterna ſalus & vita cum Chriſto feliciter regnando.

O quan-

O quando hoc erit, vt ſolus deus mihi totus ſit, & ego illi totus intentus & vnitus? Quandiu enim anima fidelis non eſt deo vnita in gloria, non poteſt plenè eſſe beata. Sequere ergo Chriſtum paſsibus amoris in vita tua per fidem charitate feruentem, vt dignus fias videre cum facie ad faciem angelos beatificantem. Ad quam intuẽdam nos omnes perducere dignetur Ieſus Chriſtus poſt mortẽ, qui pro omnibus nobis amarã pertulit crucẽ. Amen.

De æterna laude dei. Cap. XVIII.

SEmper laus eius in ore meo. O dulcis vox in auribus deuotorum, ſed dulcior in præſentia dei & ſanctorum angelorum. Si omnia organa muſicorum canerẽt, & laudem dei non reſonarẽt, in vanum concreparent, nec animam ſanctam recrearent, neque ſatiarent. Oportet enim quòd deus & honor eius ſit cauſa canendi, & omnis vanitas ſit excluſa, ſi laus debet eſſe deo grata & accepta. Si intentio tua fuerit pura, tunc poteris exultare in vera cordis lætitia cum Maria. Dulcis ſymphonia in cælo & in terra, laudare deum puro corde & conſona voce cum omni creatura, pro ſua immenſa bonitate, & excellenti magnificentia. Delectabile opus laudare deum omni tempore, diligere creatorem cæli & terræ, honorare maximè æternæ vitæ largitorem. Siquidem ſanctorum angelorum vita honor & gloria laudare deum totis præcordijs, & nunquam à laude ceſſare, qui nunquam poſſunt fatigari, nec inaniter gloriari. Hoc etiam agũt ſanctorum animæ in cæleſti patria, liberatæ de vinculis corporum, de laqueis ſatanæ, ab omni tentatione eius ſecuræ, & iam deo vnitæ in perfecta charitate, & perenni lætitia, & ineffabili beatitudine repletæ. Recogitant modo liberæ cum maxima dulcedine, in quãta fuerunt tribulatione & amaritudine, & quanta euaſerunt pericula & tentamenta huius miſeræ vitæ. Verſa ſunt eis omnia lamenta in cantica lætitiæ, & dura verbera in augmenta pulchrioris coronæ. O quàm beata illa patria, vbi pacata ſunt omnia, triſtitia nulla, omnia iucunda, diuina laude & dulci iubilo plena. Benedic ergo & tu anima fidelis dominum de cælis, lauda deum tuum Sion, grauata pondere carnis. Inuoca ſenſum in loco certaminis, vt aſsit tibi à dextris tuis & ſiniſtris cum angelis ſanctis. Ora ne præualeat contra te dæmonum impetus, ne decipiat te mollities carnis, ne frangat te rigor ordinis, aut labor corporis. Suſcipe pro Chriſti amore onus ſanctæ crucis, quæ aperiet tibi portam regni cæleſtis. Quid amplius cupis? Via regia veniendi ad Chriſtum eſt vincere propriam voluntatem, ſuſtinere defectum, non quærere carnis commodum. Habebis certè æternam requiem pro paruo labore, æternum honorem pro humili ſtatu & infimo loco. Sit ergo ſemper laus Dei in ore tuo, in proſperis

Pſal. 33.
Luc. 1.
Pſalm. 147.

& aduerſis, multum enim in hoc potes promereri, ſi plenè te reſignaueris ad voluntatem dei. Quicquid grauitatis tibi occurrerit interius aut exterius, hoc accipè piè & gratioſè de manu benigniſsimi creatoris, qui curam gerit de omnibus nobis puſillis, & magnis. Qui te fecit ad imaginem ſuam, non relinquet te in neceſsitatibus tuis, propter immenſam bonitatem ſuam. Aperi ergo os tuum in laudem dei omnipotentis, cuius prouidentia reguntur omnia in cælo & in terra, in mari & in omnibus abyſſis. Lauda creatorem tuum qui te fecit hominem & non beſtiam: & ſi te muſcam feciſſet, adhuc laudandus eſſet, & bene feciſſet. Non poteſt leo gloriari de fortitudine ſua contra muſcam & culicem, quia ſi leo poteſt altius clamare, nō tamen poteſt tam altè ſicut muſca volare. Ne ergo ſit contentio inter magnū & paruū, inter diuitem & pauperē, inter fortem & debilem, inter ſapientem & ſimplicem, inter regentem & ſeruientem. Omnes pariter laudemus dominum deum noſtrum, qui creauit omnem creaturam mira pulchritudine & varietate ad laudē nominis ſui & gloriam, & hominum vtilitatem largiter & apertè demonſtrandam. Lauda anima fidelis redemptorem tuum, qui te redemit de manu æternæ mortis per paſsionem ſuæ benedictæ crucis. Cui dignè regratiari non poteris, etiam ſi millies pro ipſo mori & crucifigi poſſes. Lauda protectorem tuum, qui te à multis periculis & peccatis cuſtodiuit. Lauda benefactorem tuum, qui tanta beneficia tibi tribuit quæ vix enumerare ſufficis. Ecce adhuc quotidie noua dona tibi tranſmittit, & per ſe etiā ad te in altare venit, in quo optimum donum quod ipſe eſt & habet, tibi ad communicandū præbet. Nil aliud pro his à te requirit, & tam gratum habet, niſi vt ipſum purè & intimè propter ſeipſum ames & laudes. Cùm fueris lætus, & bene tibi ſucceſſerit, lauda & gratias age, quia pius dominus te conſolari dignatus eſt, ne in via deficias. Nam totiens panem de cęlo tibi ad refocillandum ſpiritum tuum mittit, quotiens verbum dei audis & legis, ac de incarnatione & paſſione Chriſti deuotè meditaris. Cùm fueris triſtis aut debilis, lauda & gratias age, quia deus te viſitat, probat & purgat, ne ſuperbias, & de te præſumas. Afflictio enim corporis, ſæpè eſt reductio ad compunctionem cordis. Cùm fueris ſanus & fortis, lauda & gratias age, quia deus dedit tibi vires, vt labores & aliis ſeruias, & tempus nunquam ocioſè expendas. Cùm fueris in horto vel in pomario videns diuerſas ſpecies & arbores, flores, & roſas, pyra, poma, herbarum virores, & lilia odorifera, lauda & gratias age, quia oſtendit tibi deus multa mirabilia opera ſua in terra germinantia, quæ omni anno renouat mira potentia ac ſapiētia ſua pro magna ſua bonitate, & hominum vtilitate. In omni ergo la-

Deus perpetuo laudandus ab omnibꝰ per omnia.

go loco & tempore lauda deum & gratias age, quia plena eſt omnis terra maieſtate eius , & ſuper cælos gloria eius. Lauda deum cum omnibus ſanctis in terris,quem laudant omnes angeli in cælis.Si laudas,angelis aſsimilaris,ſi nō laudas, ingratus es,& peior beſtijs.Ecce volucres cæli cantant , piſces natant , canes latrant, pecora clamant,& omnia elementa ad laudem dei ſe mouent , & magnificentiam creatoris ſui naturalibus motibus demonſtrant. In cunctis ergo quæ agis habe deum præ oculis tuis:caue offenſas,gratias age pro beneficijs impenſis,& in fine cuiuſlibet operis tui cordetenus regratiando deo ſic cōclude.Deo gratias,deo laus,nunc & in æternum.Omnis ſpiritus laudet dominū. Amen. Pſalm. 112.

Explicit Ortulus Roſarum.

Incipit Prologus in librum qui dicitur Vallis Liliorum.

IVſtus germinabit ſicut lilium , & florebit in æternū ante dominum. Iſte libellus poteſt nominari Vallis Liliorum,ad diſtinctionem alterius precedentis,qui Ortulus Roſarum intitulatur : quia ſicut ille tractat de multis virtutibus tanquam de rubeis roſis in ortulo Ieſu natis, ſic iſte loquitur de multis virtutibus tanquam de candidis lilijs in valle humilitatis à domino Ieſu plantatis,& ſpiritus ſancti intima aſperſione dulciter irrigatis . Nam teſtante beato Gregorio,qui ſine humilitate virtutes congregat , in ventum puluerem portat. De his quoque lilijs loquitur etiam ſponſa Chriſti humilis & deuota anima ad Ieſum ſponſum ſuum in Canticis canticorum,ore cantans,& corde iubilans de viſitatione ſui & donis eius.Dilectus meus (inquit)mihi,& ego illi , qui paſcitur inter lilia. Et iterum, Dilectus meus candidus & rubicundus, inter vbera mea commorabitur. Cui laus honor & gloria in ſæcula ſæculorum.Amen.

Oſe.14. Humilitas radix & mater virtutū. Cant.6. Cant.5.

Incipiunt Capitula.

De triplici ſtatu humanæ vitæ.	*Cap.j.*
De laude dei in paupertate.	*Cap.ij.*
De probatione deuotorum per contraria.	*Cap.iij.*
De vero amatore Dei	*Cap.iiij.*
De gratitudine animæ pro omni bono.	*Cap.v.*
De conformitate animæ deuotæ cum crucifixo.	*Cap.vj.*
De ambulatione animæ puræ cum deo.	*Cap.vij.*
De pace cordis & quiete in deo.	*Cap.viij.*
De recollectione cordis cum deo.	*Cap.ix.*

De vigilatione & oratione contra tentationes. Cap.x.
De timore æternæ pœnæ contra vitia carnis. Cap.xj.
De memoria dominicæ paſsionis. Cap.xij.
De inuocatione ſancti nominis Ieſu & beatæ Mariæ. Cap.xiij.
De forti certamine contra vitia. Cap.xiiij.
De ſtabilitate in loco & in ordine. Cap.xv.
De diuino ſolatio in tribulatione. Cap.xvj.
De cuſtodia conſcientiæ. Cap.xvij.
De ſolitudine & ſilentio. Cap.xviij.
De refugio pauperis ad deum adiutorem ſuum. Cap.xix.
De paupere & infirmo Lazaro. Cap.xx.
De claro intellectu ſacræ ſcripturæ. Cap.xxj.
De magnis meritis patientiæ pro Chriſto. Cap.xxij.
De bonis moribus humilis monachi. Cap.xxiij.
De prouida locutione, & fraterna compaſsione. Cap.xxiiij.
De incerta hora mortis. Cap.xxv.
De æterna laude dei. Cap.xxvj.
De laude ſanctorum angelorum. Cap.xxvij.
Oratio deuoti amatoris dei. Cap.xxviij.
De vnione cordis cum deo habenda. Cap.xxix.
De vera pace in ſolo deo. Cap.xxx.
De recta intentione ad Deum. Cap.xxxj.
Oratio humilis & contriti ſpiritus. Cap.xxxij.
De bona ſocietate cum Ieſu & ſanctis eius. Cap.xxxiij.
De ſummo bono & vltimo fine in ſolo deo ponendo. Cap.xxxiiij.

Incipit Vallis Liliorum, Ad laudem dei, pro ſolatio tribularorum.

De triplici ſtatu vitæ humanæ. Cap. I.

Cant. 2. Chriſtus flos cāpi & liliū conuallium.

EGo flos campi, & lilium conualllum. Hæc eſt vox Chriſti ad ſanctam eccleſiam in genera-
li, & ad quamlibet animam deuotam in ſpe-
ciali. Chriſtus enim eſt ſpecioſus ſpōſus ſan-
ctæ Eccleſiæ, & caput omnium fidelium, flos
omnium virtutum, & lilium cōuallium, ama-
tor humilitatis & caſtitatis. Qui ergo vult
Chriſto ſeruire, & cæleſti ſponſo placere, ſtudeat vitia ſua vin-
cere, lilia virtutum colligere, ocium vitare, libenter ſtudere, li-
bros ſcribere, manibus operari quod vtile eſt, frequenter orare,
& deo intimè vacare, tumultus fugere, ſecretum diligere, & de
alienis rebus & ſibi nociuis tacere. Habitus nanque exterior pa-
rum valet ſine interiore virtute coram deo. Vas eſt foris ornatū,
ſed

ſed intus vacuum. Sicut ex bono vaſe vini bonus odor procędit, ſic ex bono corde religioſi bona verba & ſancta opera procedũt, ad laudem dei, & vtilitatem proximi. Attẽde ergo frater ſtatum tuum in quo ſtas & coram hominibus ambulas, vt deo dignè placere ſtudeas, & alios factis & moribus ſanctis ædifices. Totũ enim in te redundabit quicquid boni feceris, & quicquid mali coram deo cõmiſeris. Quando ergo comedis & bibis, dormis & quieſcis, & quocunque volueris pro libitu tuo tranſis, tunc facis opera carnis, & aſsimilaris beſtijs terrenis, quæ diſcurrũt comedunt & bibunt, & replent ventrem ſuum donec ſaturentur. Et ſi quis eis reſiſtit, illum ſtimulant cornibus & vngulis, terrent vultibus, & mordent dentibus, & clamant vocibus horrendis. Tales ſunt carnales homines, guloſi, auari, ſuperbi, iracundi, & litigioſi, ſpiritum dei non habentes, ſed paſsiones ſuas ſequentes. Sed quando vigilas & oras, legis & cãtas pſalmos & hymnos de deo & ſanctis eius, vel quando ieiunas & abſtines à vitijs, & proximo ſeruis, aut pro peccatis tuis doles gemis & ploras, confiteris, & veniam petis, tunc facis opera ſpiritus ſancti, & ſecundum ſpiritum ambulas, & religioſæ vitæ ordinem ſeruas. Tunc etiam ſanctis angelis aſsimilaris in cælis, qui ſemper deum laudant & cantant, & benedicunt, & nunquã faciem ſuã ab eo auertunt. Quando verò ſuperbis, iraſceris, detrahis, murmuras, fallis, mentiris, alios perturbas, & de malis eorũ gaudes, & de bonis triſtaris, aut quando proximũ deſpicis, & cõmodum tuũ in omnibus quæris, tunc diabolum ſequeris, & dęmonibus aſsimilaris per malitiã & vitia quę committis. Nam ipſi paſsiones ſuas & nequitias ſequũtur quantũ poſſunt & audent facere: & in malis delectãtur, quia boni non ſunt, & alios ſeducere & peruertere nitũtur. Vita ergo iuſtorũ angelis ſimilis, vita carnalium beſtijs æqualis, vita ſuperborum dęmonibus comparatur. Caue ſerue dei, ne laqueis eorũ inuoluaris, & in iudicio ab eis accuſeris & confundaris.

Carnales beſtijs, iuſti angelis, ſuperbi dęmonib⁹ ſimiles.

De laude dei in paupertate deuotionis. Cap. II.

Pauper & inops laudabunt nomen tuum domine. Quando ſentis te aridum, frigidum & triſtem in orando, meditando bona de deo, nõ debes propterea deſperare, nec deſiſtere Ieſum humiliter inuocare, ſed in paupertate ſpiritus tui deum lauda, & gratias age, & iſtum verſiculum pro conſolatione libenter lege, Pauper & inops laudabunt nomen tuum domine. Multi enim ſancti & deuoti fuerunt etiam quandoque aridi, & per longum tempus à deo derelicti, vt diſcerent patientiam & alijs compati per doloris & inopię experientiã, & non præſumerent nimis de ſeipſis in tẽpore deuotionis & iubilationis. Lege etiã verſum iſtũ ſequentem cum propheta in pſalmo: Ego autem mẽdicus ſum & pau- Pſal. 73. Pſal. 69.

pauper, & dominus ſollicitus eſt mei. In domino confido, quia ipſe virtus & ſalus mea. Verum eſt, nam omne bonum à deo. Noli ergo præſumere cùm lætus fueris, nec te deijcere triſtitia grauatus, ſed ſicut domino placuerit in oculis ſuis, ſic eſto contentus in omnibus. Nil enim boni habes à teipſo, ſed totū eſt à deo. Cum gratia deuotionis datur, ſol de cælo lucet, & animá illuminatur, & quaſi in diuitijs exultat. Sed miſer deciperis, ſi præſumis & inflaris. Cùm verò occultè ſubtrahitur gratia, & ab ingrato tollitur, tunc verè pauper es & infirmus, & parum potes ſuſtinere, & tædet orare. Sed hoc pro beneficio accipe, quòd deus te pauperem facit & humiliat cum electis ſuis, & percutit dorſum tuum filiorum virga pro exceſſibus tuis occultis, & negligentijs multis quotidianis, vt tibijpſi vileſcas, & nunquam altè de te
Ro.12. ſapias, ſicut conſulit ſanctus Paulus ad Romanos. Noli, inquit, altum ſapere, ſed time. Magnum lucrum animæ, de ſe viliter ſentire, & deo omne bonum funditus aſcribere,

De probatione deuotorum per contraria. Cap. III.

Pſal. 32 GAudete iuſti in domino. In cælo ſemper eſt gaudium, in inferno ſemper eſt luctus, in mundo vtrunque ad tempus, ad probandum homines bonos & malos. In æſtate ſunt dies clariores, & in hyeme obſcuriores. Sic eſt etiam cum anima deuota. Quando gratia dei venit, & eam illuminat, tunc multa abſcondita cognoſcit & intelligit, cātat & iubilat cum magna deuotione quam ſentit. Sed in tempore tentationis cum ſubtrahitur gratia deuotionis, tunc eſt in hyeme & frigore, in obſcuritate intellectus, & in pauore mētis, Tunc patientia eſt neceſſaria & deo magis accepta, & creſcunt virtutes per aduerſa, & augentur per patientiam æterna præmia. Humiliatur anima & purgatur per flagella, confunditur ſuperbia & euaneſcit vana gloria. Quandiu viuit anima in corpore, exercetur in vtroque, pro profectu ampliore in Chriſti amore. Magna ergo ars, magna virtus eſt, bene vti bonis & malis. Benedic ergo anima mea domino in omni tēpore, lauda deum tuum Sion die ac nocte, & erit merces tua magna vtrobiq; coram deo in cęlo & in terra, & omnia ſeruient tibi
Rom.8. proſpera & aduerſa, bona & mala, lęta & triſtia. Vnde Apoſtolus Paulus ait: Diligentibus deum omnia cooperantur in bonum, & nihil deerit timentibus eum. Beati qui in omnibus ſequuntur voluntatem dei.

De vero amatore dei. Cap. IIII.

Pſal.30. Sap.6. DIligite dominum omnes ſancti eius puſilli & magni, quia puſillum & magnum ipſe fecit. Verus amator dei amat purè deum, ſcilicet deum propter deum, & propter eum ſolū fruēdum, & non propter lucrum ab ipſo habendum, nec propter aliquod

quod proprium commodum, nec ſolatium aut præmium inde promerendum, ſed totaliter & finaliter propter ſuam infinitam bonitatem & ſuperexcellentem dignitatem. Ideo in laudem Dei Pſalmiſta frequenter dicit & repetit, Confitemini domino quo- Pſalm.
niam bonus, & hoc dicere dulce eſt amanti. Sed dicere, quoniam 105.
in æternum miſericordia eius, dulcius ſapit pœnitenti & dolenti 106.
de peccatis ſuis. Ne ergo deſperet homo fragilis in malis ſuis, 117. 135.
additur, quoniam in æternum miſericordia eius. Ille autem amplius placet deo, qui profundius ſe humiliat, & feruentius ipſum amat. Beatus qui ſe viliorē omnibus reputat, & cauet omne quod deo diſplicere cognoſcit. Beatus qui propter deum & beneplacitum eius totum opus ſuum facit ex charitate cum pura intentione, & quicquid boni cogitat, hoc ad dei honorem & laudem & gloriam integrè refert. Beatus qui nil ſibi retinet, ſed totum deo liberè reddit, quod a deo accepit.

De gratitudine animæ pro omni bono. Cap. V.

MAgnificate dominum mecum, & exaltemus nomen eius in idipſum. Ille magnificè deum laudat, qui de minimis etiam beneficijs gratias maximas agit, quia ille dat qui ſuper omnia maximus eſt. Nil tibi paruū nec vile eſſe debet, quod altiſsimus tibi ex gratia liberè præſtat. Non quærit deus nec exigit aliquid magis quàm vt gratis ametur, & omnis offenſa caueatur, atq; gratitudo ſemper & vbique ei reddatur. Magnus coram deo eſt, qui ſe ex vera humilitate ſpernit & ſubſternit, & omnibus bonis & beneficijs indignum ſe iudicat, nec in aliquo bono vanè exultat, nec laudem concupiſcit, Maior tamen ille, qui ſicut Iob percuſſus, contemptus, conuiciatus, depauperatus, neglectus, tentatus, afflictus deriſus, & confuſus gratias agit, lætatur & benedicit, & omnia grauamina & exilia ſibi contingentia pro maximis lucris computat, & propter deum ſuſtinet, & conqueri ceſſat. Beatus qui virgam doloris ſicut Iob de manu dei piè accipit, & totaliter voluntati diuinæ ſe offert & committit. Beatus qui hoc ſemper quærit & eligit quod deo magis placet, & pro delicijs vilia capit, & læſus lætior manet, & damnū temporale, animæ lucrū reputat.

(Pſal. 33. — Iob. 1.)

De conformitate animæ deuotæ cum crucifixo. Cap. VI.

CVm ipſo ſum in tribulatione. Quid eſt hoc domine? Expone mihi verbum iſtud quod dixiſti, aperi ſenſum huius verſiculi, pro ſolatio ſerui tui. Audi fili. Quādo es in tribulatione & cordis mœrore, tunc es cum Ieſu in cruce: & quando iterum conſolaris in deuotione, & delectaris in hymnis & canticis diuinis, tunc reſurgis cum Ieſu in nouitate ſpiritus, & quaſi à mortuis ſuſcitaris de ſepulchro, alleluia lætè canendo. Cùm autem flexis genibus oras pro peccatis tuis, & intimè doles & ploras, tunc du

(Pſal. 90.)

ris ictibus ante portam cæli pulſas. Cùm verò omnia terrena iã negligis, & ſola cæleſtia intus meditaris, tunc cum Ieſu ad cælũ pergis, & angelis ſociaris. Eſto ergo mitis, humilis, & patiens in omni euentu & infirmitate irruente ſuper te propter deum, & porta crucem tuam patienter cum Ieſu, moriendo quotidie in cruce pro æterna ſalute tua, quia omnis afflictio carnis patienter tolerata medicina eſt animę, & ſatisfactio pro peccatis, & ſpes futuræ beatitudinis & gloriæ. Amen.

De ambulatione animæ puræ cum deo. Cap. VII.

Ioh. 12. AMbulate dum lucem habetis. Ille ambulat cum deo in luce, qui nil cupit de hoc mundo habere, ſed habet cor ſuum fixum ad deum in cælo. Nam ibi eſt theſaurus animæ abſconditus dominus Ieſus Chriſtus, in quo omnia bona cõtinentur. Semper miſer eſt & eget, quicquid habet, qui deum amicum non habet. Ille deum habet, qui eum amat, & ſermonem eius ſeruat. Ille verbum dei bene ſeruat, qui ocioſum verbum nunquam profert, qui opere oſtendit quod ore prædicat, qui propriam gloriam nõ quærit, ſed omnia bona quę facit, & in alijs videt, pure ad gloriã dei refert. Qui autem ſibi placet, ſtulto placet, & deo diſplicet. Ideo in omnibus bonis quæ agis & dicis, deo placere ſtudeas, vt ampliora bona ab eo recipias. De bonis naturæ quid gloriaris, cùm ſis mortalis a vermibus mox rodendus? Audi ſenem iuuenis, Recipe te à rebus te diſtrahentibus, quia requiem non inuenies, niſi ad cor tuum redeas, & deum ſuper omnia bona quęras, & intimè diligas.

De pace cordis & quiete in deum. Cap. VIII.

Pſal. 75. IN pace factus eſt locus eius. Quis eſt in bona pace? Qui mitis eſt, & humilis corde. Quare vis ſcire de ſtatu aliorum qualiter ſit cum eis, & teipſum negligis in multis? Ecce qui melius ſcit ſe humiliare, & pati propter deum, hic melius eſt in pace. Huic omne onus fit leue, propter deum quem habet in corde. Beatus qui loquitur cum deo orando, meditando, cantando, legendo, & de alienis tacet quæ fiunt in mundo: Vbicunque es & trãſis vel fugis, cogitatio tua tecum trãſit. Bona meditatio lętificat, mala contriſtat. Ira perturbat, inuidia excæcat, odium necat. Deuota lectio inſtruit, oratio accendit, operatio verbũ implet. Sermo ſanctus corda mundat, vanus maculat, ocioſus ſcandalizat, durus grauat, pius placat, moralis ædificat, hiſtorialis fidem confirmat, cæleſtis ad æthera leuat. Munda ergo cor tuum ab omni malitia, & eris in bona pace. Non eſt pax bona niſi in deo & cum virtuoſo, qui omnia bene agit propter deum quem diligit. Mane in ſilentio, & ſuſtine modicum propter deum, & ipſe liberabit te ab omni onere & inquietudine. Beata vita & bona conſcientia

dant

dant fiduciam ad deum in tribulatione & in morte, mala autem conſcientia ſemper eſt in timore & in lite. Iracundus citò cadit de vno malo in aliud peius. Patiens & mitis de hoſte facit amicum, & deum inueniet ſibi ſemper propitium propter pietatem erga peccantem.

De recollectione cordis cum deo. Cap. IX.

QVi non colligit mecum, diſpergit, ait dominus noſter Ieſus Chriſtus. Cùm fueris multum diſperſus & indeuotus propter multiplices diaboli phantaſias, & amaras paſſiones cordis & hominum diſplicentias te inquietantes; ſtude te recolligere in ſecreto per orationem dominicam & angelicā ſalutationē, & proſterne te ſolo tenus ante ſanctā crucem, vel beatę virginis Mariæ imaginem, aut alicuius ſancti deuotam picturā, ad dei honorem ſanctorumque memoriā factam. Inuoca pręcipuè Ieſum & Mariam cum omnibus angelis & cœli ciuibus, pro miſericordia & gratia diuinę conſolationis tibi iterum reddenda, & dic cū ſancto Dauid in pſalmo, Domine ante te omne deſiderium meū, & gemitus meus à te non eſt abſconditus. Domine ſpes mea à iuuentute, ad te confugio in tribulatione mea. O domine doce me ſemper ſequi & facere voluntatem tuam, & relinquere meam: quia hoc beneplacitum eſt tibi, & vtile mihi pro ſalute animæ meæ. Domine nunquam mihi contingat aliquid cogitare vel deſiderare aut operari quod diſplicet tibi, aut alteri nocet, ſicut præcepiſti mihi & omnibus ſeruientibus tibi. Cùm contrarium ago, corrige me in miſericordia tua, & nō in ira perdas me: Quia deus meus es tu, & ego pauper & fragilis ſeruus tuus, gratia & miſericordia tua in omnibus maximè egens. Sit nomen ſanctum tuum nunc & in æternum ſuper omnia benedictum.

Luc. 12.

Pſal. 37.

De vigilatione & oratione contra tentationes Cap. X.

VIgilate & orate, vt non intretis in tentationem, carnis vel ſpiritus, vel diaboli, vel mundi. Caro ſuggerit cōcupiſcentiam, ſpiritus ſuperbiam, diabolus inuidiam, mundus vanitatem. Chriſtus autem è contrario docet, nam ſuadet ſeruare caſtitatē, humilitatem, charitatem, & contemptum mundi, ad promerendum regnum dei, & euadendum pœnas inferni. Vigilandum igitur & orandum omni tempore & in omni loco, quia nullibi ſecuritas ab aduerſario maligno, qui non dormit nec quieſcit à tentando, ſed circuit & quærit quem decipiat & moleſtet, & à bonis exercitijs impediat, & ab oratione ceſſare faciat. Ideo dominus noſter Ieſus Chriſtus ſciēs nequitias diaboli, & vtilitatē orationis, fortitudinem hoſtis, & debilitatē hominis, admonet fortiter diſcipulos ſuos & omnes fideles vigilare & orare, ſi nō velint ab hoſtib⁹ ſuis, id eſt vitijs ſuperari. Vigilate igitur & orate, vt non

Mar. 14

1. Pe. 5.

intre-

intretis in tentationẽ diaboli, nec ei cõſentiatis. Si nõ potes totũ pſalterium legere, lege vnum pſalmum, vnum verſum, vnum deuotum hymnum de Ieſu, de Maria, aut de aliquo ſancto, ad excitandum cor tuum ſurſum in deum, per gemitum, & viuæ vocis oraculum. Prope eſt enim deus omnibus inuocantibus ſe cum

Eccl. 35 humilitate. Nam humilis oratio iuſti penetrat cælos, dat fiduciã ad deum, & frangit diaboli conſilium & vires, minas & nugas. Si

Mat. 6. impediris foris ab hominibus, intra cubiculum tuum ſecundum Chriſti conſilium, & clauſo oſtio ora patrem tuum in abſcondito. Ipſe enim ſcit quid cogitas & deſideras, & quid opus eſt tibi. Sic ergo in omni petitione ora: Pater fiat ſemper voluntas tua, non mea: fac mecum ſicut placitum eſt tibi, & vtile mihi. Si fueris cum alijs in choro, lege & canta cum eis, ſicut angelus coram deo. Sic canta exterius, vt compungaris interius. Sic placeas hominibus, vt non diſpliceas deo & ſanctis angelis eius. Deus enim magis attendit compunctionem cordis, quam clamorem altæ vocis: quia per humilem precem deus placatur, per vanam gloriam offenditur. Per mœroris fletum gratia acquiritur, & virtus augetur, per diſſolutionis ſonum deuotio perditur, & pro omni culpa & negligentia pœna reddetur. A quibus malis diuina pietas nos ſemper cuſtodiat, & ad cæleſtia regna perducat. Amen.

De timore æternæ pœnæ contra vitia carnis, & ſuperbiam mentis. Cap. XI.

Pſalm. 118. Confige timore tuo carnes meas. Vtilis eſt hæc oratio contra carnis vitia, & ad ſuperbiam mentis deprimẽdam. Iſta enim duo mala quotidie hominem impugnãt & vexant. aut enim caro illicita concupiſcit, aut ſpiritus de bono ſuperbit, & laudẽ quærit. Vtrũque magnum malum, vtrobique periculum graue. Cùm te tentat caro miſera citò moritura, cogita æterni ignis tormenta, & ſic ignem concupiſcentiæ extingues igne gehennæ, & motus maiores expellent minores, vt ſpiritus ſaluus fiat per ignem. Breuis eſt omnis delectatio carnalis, fallax & vana omnis mundi lætitia, omnis decor corporis, omnis honor & gloria. Sicut dolor capitis cogit diſſolutum gemere & flere, ſic timor mortis & ardor inferni faciunt paſſionatum & tentatum à peccatis abſtinere. Qui ſine timore eſt, citò corruit in malum: & qui ſe non humiliat coram deo & ſanctis eius, confundetur in iudicio à dæmonibus, & punietur duriſsime ab eis. Firma & vera ſententia iſta ſtat, nec fallit, Siue homo, ſiue angelus ſit, deus ſuperbis reſiſtit,

Iaco. 4. humilibus autem dat gratiã. Miſericordia autem domini ab æterno cum ſanctis & electis ſuis vſque in æternum. Time ergo ſuperbe iudicium dei in omnibus factis tuis, & noli gloriari in vanis reputationibus tuis. Cùm feceris totũ quod poteris & debes,

adhuc

adhuc deficis in multis, & vix vnum pro mille reddere vales. Time virgam dei, time baculum, time iudicium futurum. Nil tranſibit impunitum, nil erit in bonis irremuneratum. Si cella tua arderet, nõne timeres, & citò ſurgeres & fugeres? Ecce quid facit timor & tremor, & cogitatio de pœnis futuris, quæ nullis finientur temporibus. Expellunt nanque teporem, & inducunt orationis feruorem, propter nimium inferni horrorem.

De memoria dominicæ paſsionis contra diſſolutos. Cap. XII.

BEati qui lugent quoniam ipſi conſolabuntur. A quo? Certè à Chriſto in ſecreto corde, non de hoc mundo in vanis rebus. Leuia enim & iocoſa verba & frequens riſus, non congruunt ſacræ paſsioni Chriſti, & amariſsimis vulneribus eius. Si enim haberem vnam acutam ſpinam de corona Ieſu in capite meo, aut in dorſo meo transfixam, nunquid riderem? Minime, ſed præ dolore magis flerem, & altè clamarem. Si etiam vnum clauum crucis in pede haberem, quò irem & currerem?. Nuſquam vtique irem aut currerem, ſed magis ſederem & dolerem, & per experientiã dolorum meorum Chriſto compati diſcerem. Et vtinam amariſſime poſſem flere, in remiſsionem omnium peccatorum meorũ. O quàm ſanctus dolor & dulcis fletus, ex compaſsione ſanctorũ vulnerum domini noſtri Ieſu Chriſti largiter effuſus. Quando ergo grauaris, aut tentaris, aut infirmaris, recurre citò ad orationis ſcutum, & ſanctæ crucis vexillum, & in ſanctorum vulnerum Chriſti fixuris quære vitiorum tuorum ſalutiferam medicinam, per deuotam orationem & ſerioſam paſsionis eius recordationẽ. Pondera ſanctæ crucis magnitudinem, longitudinem, & altitudinem, in qua Ieſus Chriſtus pependit nudus diris clauis pro te confixus. Numera attentè quàm multæ acutæ ſpinæ in corona domini fuerunt, quæ ſanctum verticem capitis filij dei tam acriter punxerunt, & largiſsimè cruentari fecerunt. Pone hæc & cętera arma paſsionis Ieſu Chriſti iuxta te pro bona cuſtodia diei ac noctis, ne inuidus hoſtis diabolus inueniat te vacuum à diuinis imaginibus, & inquinet cor tuum ſordidis picturis & vrticis. Sit tibi proinde lectulus tuus ſine plumis, in memoriam ſanctæ natiuitatis domini noſtri Ieſu Chriſti, quaſi anguſtum & pauperculum præſepe virtutibus plenum, in quo puer Ieſus vagiebat in cunabulis pannis inuolutus, modico fœno pro ſerico pallio tectus, paruoque lacte matris virginis refectus. Sit duritia & vilitas culcitræ tuæ recordatio quædam duri & lapidei ſepulcri domini noſtri Ieſu Chriſti pro te crucifixi, & verè mortui, & in corde terræ ſepulti, ac grãdi lapide clauſi. Hic ergo in pace Chriſti quieſce, omnia oblitus quæ ſunt in mundo, omnia reputans vilia & pro nihilo quæ magna vidẽtur & iucunda, vt cum eo reſurgas

Mat. 5.

Expẽde vim argumẽti.

ſurgas nunc in virtutibus & gratia, & in nouiſsimo die cum electis in gloria ſempiterna. Amen.

De inuocatione ſancti nominis Ieſu & beatæ Mariæ virginis matris eius. Cap. XIII.

Pſal. 5. DIrige domine deus meus in conſpectu tuo viam meam. Viæ tuæ domine Ieſu Chriſte viæ pulchræ, viæ mundæ & ſecuræ ad ambulandum in eis recte & perfecte. Et omnes ſemitæ tuę pacificæ & ſanctæ, ad perducēdū omnes fideles tuos & humiles corde in regnū tuū cæleſte. Vbicūq; ergo pergis, ambulas ſtas & reſides, inuoca Ieſum & Mariā piā matrē eius, & hūc ſanctū verſiculū libenter pro cōductu viæ lege. Dirige domine deus meus

Pſal. 16. in conſpectu tuo viā meam. Deinde cōſimiliter iſtum adde. Perfice pie Ieſu greſſus meos in ſemitis tuis, vt non moueantur veſtigia mea ad videndum vana, & loquendum ocioſa, animæ meæ nociua. Poſt hæc etiam hunc dulcem verſiculum pro viatico ciborum aſſume, & quaſi baculum in manu firmiter tene, & ſæpe orans deuotè lege: Ieſus & Maria ſint mecum ſemper in via, in omni loco, & in omni tempore pro bona cuſtodia, ne fortè per deuia errem, & diſpergar per multa phantaſmata intus & extra. Hæc ſancta oratio, Ieſus & Maria, breuis eſt ad legendum, leuis ad portandum, facilis ad tenendum, dulcis ad cogitandum, fortis ad protegendum, fidelis ad cuſtodiendum, ſocialis ad ambulandum, delectabilis ad recreandum, amicabilis ad conſolandum, potens ad adiuuandum, prudens ad perducendum recto itinere omnem pauperem peregrinum & ſæculi contemptorem ad vitā æternam. Hæc ſancta oratio habet ſecum meliores comites, & potentiores milites prę omnibus regibus & principibus mundi, & altiores ſanctos præ omnibus ſanctis in cælo & in terra. Hæc ſancta oratio trahit ad ſe in feruore ſpiritus totam cæleſtem curiam, quæ ſequitur cum omni reuerentia dominum ſuum Ieſum Chriſtum, & dominam ſuam ſanctam Mariam matrem Ieſu benedictam, omni laude digniſsimam ab omnibus honorandam. Qui illos pro ſocijs ſecum habet in via huius vitæ, etiam pios patronos inueniet mortis tempore. Noli iam ipſos deſerere, ſi cupis cum Ieſu & Maria ſemper viuere & gaudere. Bene ergo & ſecurè ambulat, qui Ieſum & Mariam in corde portat, ore ſæpe nominat, labijs benedicit, manibus plaudit, pedibus tripudiat, voce clamat, corde iubilat, oculis plorat, vultu ſuſpirat, oſculis placat, brachiis amplectitur, & flexis genibus adorat. Beatus qui Ieſum & Mariam ſedulò inuocat, deuotè ſalutat, amoroſè commemorat, eximiè honorat, lætiſsime collaudat, altiſsimè glorificat, ardentiſsimè amat, ſuauiſsimè eructat, iucundiſsimè celebrat & cantat. O quàm dulcis eſt Ieſus, & quàm dulcis ſancta Maria

Maria dilecta mater eius. Beatus peregrinus qui in omni loco & tempore exilij ſui in corpore meminit patriæ cæleſtis, vbi Ieſus & Maria gaudent pariter cum omnibus angelis & ſanctis ſuis in maxima lætitia & æterna gloria. Beatus peregrinus qui non quærit manſionem in mundo, ſed cupit diſſolui & eſſe cum Chriſto in cælis. Beatus pauper & mendicus, qui quotidie tranſit pro pane cæli, & donec accipiat vnam micam, non ceſſat ſupplicare humiliter ante dei menſam. Beatus qui vocatur ad cœnã agni, & donec perueniat ad conuiuium ſupernum, accipit eius ſacramentum. Quotiens enim aliquis deuotè communicat, aut ſacerdos ad honorem dei reuerenter & deuotè celebrat, totiens cum benedicto Ieſu & benedicta matre eius ſpiritualiter manducat & bibit. Iſte eſt diſcipulus Ieſu, capellanus beatæ Mariæ virginis, ſocius angelorum, conciuis apoſtolorum, domeſticus dei, cognatus ſanctorum, amicus cæli. Hic turbas fugit, fabulas vitat, verba Ieſu cogitat, & cor ſuum cum cæteris ſenſibus ſuis ſollicitè cuſtodit, ne Ieſum & Mariam & omnes ſanctos offendat. Hic accipiet benedictionem & miſericordiam à domino Ieſu ſalutari ſuo, & quàm citò ad eum clamauerit, exaudiet eum de cælo ſancto ſuo, in quocũque loco fuerit & periculo. Nam cùm diſcipuli in mari nauigarent, & præ timore ſubmergendi Ieſum inuocarent, ſtatim ipſe Ieſus affuit & dixit, Quid timidi eſtis? Habete fiduciam: Ego ſum, nolite timere. Vox enim Ieſu vox dulcis ad conſolandum, fortis ad protegendum, iucunda ad lætificandum, benigna ad indulgendum, gratioſa ad tribuendum vitam æternam. Amen.

Pſal. 23. Ioan. 6.

De forti certamine contra vitia per exempla ſanctorum. Cap. XIIII.

Viriliter agite, & confortetur cor veſtrum. Sicut per paſsionem & crucem Ieſu, & ſanctorum martyrum pœnas, diſcimus aduerſa tolerare, ſic etiam per beatam virginem Mariam & per omnes ſanctas virgines, viduas, & continentes diſcimus carnalia vitia vincere, diuitias contemnere, honores fugere, & per cõtemptũ omniũ mundanorũ cæleſtia quęrere & amare. O ſerue dei ſtude virorũ fortiũ patiẽtiam inſuperabilẽ ſequi, diabolo & conſilio eius reſiſtere, & per debilium puellarũ conſtantiã virginalẽ, omnia delectabilia carnis cũ cæteris vitijs longe à te proijcere & ſpernere. Si bona tẽporalia deus dederit pro ſua clemẽtia paupertati tuæ, noli inde miſer extolli, noli ſtultè cor apponere, quia neſcis quãdiu hic eris, & iſtis fruêris. Noli longã optare vitã, ſed bonam, quia melior eſt bona conſciẽtia, q̃ omnes theſauri mũdi. Quantò enim plus habueris de rebus terrenis, tãto diſtrictius inde iudicaberis. Heu fallax gratia & breuis gloria mundi, in

Pſal. 30.

di, in diuitijs, honoribus, prælaturis, & delicijs huius vitæ gaudere, poſt quæ ſequuntur maximi dolores & fletus, cum diabolo ſemper ardere, vbi nulla eſt redéptio à pœnis eorū. Sed o quam magna iucunditas electorū cum angelis ſemper lætari, vbi ſumma felicitas omnium bonorum cum deo & ſanctis eius ſine fine durabit. O quàm felices viri, & prudentes virgines, qui omnia propter Chriſtum reliquerunt, & per arctā viam ad æternam patriam peruenire ſtuduerunt. Scitote ergo omnes fideles & deuoti ſerui Ieſu Chriſti, quod oportet vos contra varias tentationes carnales & ſpirituales pugnare, vigilare, orare, ieiunare, & laborare quandiu viuitis. Oportet carnem caſtigare, ne intumeſcat & concupiſcat contra ſpiritum, & ne decipiat & præualeat contra animam trahendo ipſam in gehennam. Quid prodeſt hic carnē delicatè nutrire, & poſteà in inferno grauiſsime torqueri? Et quid iuuat hic laudari & honorari ab hominibus, & in futuro confundi & condemnari cum impijs & dæmonibus? In mundo doctor & magnus reputari, & in numero electorum non computari, maxima confuſio & deriſio eſt coram deo & omnibus ſanctis eius. Pro Chriſto autem pati & vilipendi a maleuolis, maximus honor, laus, & gloria apud deum & omnes ſanctos. Hinc ipſe ait diſcipulis ſuis, & cōſolatur vbique omnes fideles pro nomine eius iniuriam & preſſuram patientes. Beati eritis cùm vos

Mat. 5. oderint homines, & exprobrauerint propter nomen meū. Gaudete & exultate, ecce enim merces veſtra multa eſt in cęlis. Amē.

De ſtabilitate in loco & in ordine. Cap. XV.

1. Cor. 15. STabiles eſtote in omni opere domini ſemper. Dic mihi bone frater, quid vtilitatis & ſanctitatis tibi confert huc illuc diſcurrere, & multa vbique videre & audire, & ad regnum cęlorum non poſſe peruenire? Beatus qui ab omni euagatione cor ſuum & corpus cuſtodit, & citò ad ſeipſum cum gemitu redit, & veniam petit. Væ tibi qui ſępè foris euagaris, & tempus infructuoſe expendis, & alios ſcandalizas. Pax multa libenter in cella manenti, deo in ſecreto vacanti, ſæpe oranti, ſacros libros ſcribenti, ſcripturas ſtudioſe legēti, ac ſanctis meditationibus affectuoſe inſiſtenti. Ocioſus & fabuloſus multa correptione dignus, & à communi colloquio ſeparandus, ne fortè ſimplices & puſillos inficiat, & vanis verbis ac moribus peruerſis ſcandalizet ac perturbet. Time diſſolutè & iocosè futura ignis purgatorij tormenta, vbi pro quolibet leui & ocioſo verbo & cogitatu maligno patieris a dæmonibus duriſsima verbera. Multo melius eſt ergo modò timere & cauere, pœnitere & flere, quàm in futuro cum impijs ſine fine torqueri, & à dæmonibus fuſtigari. Certè nō eſt riſus & iocus, in inferno ſemper ardere, vnde nullo auxilio poteris

teris liberari. Si quis iſta frequenter penſaret, & ſtrictè ponderaret, omnia mundana citò contẽneret, & omnia delectamenta carnis exhorreret, vt æternas pœnas euaderet, & ad cæleſtia gaudia poſt mortem perueniret. Sed væ eis modo, & amplius in futuro, qui diuina iudicia modicum attendũt, & ferè omnia pro leuibus ducunt, quia pœnas illas in corpore non ſunt experti.

De diuino ſolatio in tribulatione pro Chriſto. Cap. XVI.

IN mundo preſſuram habebitis, ſed confidite, ego vici mundum. Dicitur in prouerbijs à multis, ſolatium eſt miſeris ſociũ habere in pœnis. Quis eſt iſte ſocius tam bonus & pius, qui ſcit compati miſeris & infirmis? Iſte eſt dominus noſter Ieſus Chriſtus pro nobis paſſus & crucifixus, qui in euangelio dicit ſe medicum & paſtorem eſſe animarum, & conſolatorem tribulatorũ pauperum, & infirmorum, lapſorum & vulneratorum. Non eſt (inquit) opus ſanis medicus, ſed malè habentibus. Et ſimiliter de eodem loquitur ſanctus Dauid, ita conſolando triſtes: Iuxta eſt dominus his qui tribulato ſunt corde. Et iterum in alio pſalmo de quolibet tentato & tribulato ne deſperet, ita per ſeipſum loquitur deus dicens: Cum ipſo ſum in tribulatione, eripiam eum, & glorificabo eum. Eſt enim verè magna conſolatio triſtibus, & varijs modis afflictis, quia Chriſtus fuit etiam tentatus, triſtis, & in multis doloribus pro nobis afflictus. Niſi enim eſſet vtile & ſalubre animæ noſtræ pati & tribulari in mundo, nõ permitteret hoc deus fieri, qui eſt ſummè bonus & iuſtus in omnib⁹ vijs ſuis. Qui ergo proprio filio ſuo non pepercit à flagellis, tu quis es qui audes cõtradicere verberibus eius, reus in multis peccatis? Iuſtũ eſt enim vt ſeruus malus & inutilis non contradicat domino ſuo percuſſus ſaltem in modico, quando filius in omnibus dilectus, & in nullo culpabilis, tantis plagis fuit percuſſus. Iuſtum etiã eſt, vt de eodem calice ægrotus ſanandus modicũ breuiter bibat, de quo medicus ſanus totum amaritudinis poculum ſibi oblatũ bibit, vt totũ mortis venenũ purgaret, & hominẽ in anima & corpore nécatum perfectè ſanaret, & ab æterna morte liberaret. Alleuiatur igitur multum onus ſerui, in conſideratione grauioris ponderis innocentis domini ſui. Mitigatur valde dolor languentis, ſi diligenter penſat quoniã hæc afflictio piè tolerata eſt purgatio pro peccatis, & ſpes æternę ſalutis. Magnũ nanq; & honorificum eſt pauperi ſeruo, ſi ipſe fuerit domini ſui panno eodem veſtitus, & purpura filij regis inſignitus, cũ qua meretur ad regis ęterni nuptias introire. Panni Ieſu ſunt humilitas cordis, paupertas in neceſſarijs, patientia in aduerſis, perſeuerãtia in virtutibus. Qui virgã dei pro munere accipit, ſalutẽ animę ex verbere reportat, & coronã amplioris glorię in cęlo recipiet. Beatus qui intelli-

Ioã. 16.
Ioã. 10.
Pſal. 30.
Pſal. 90.
Rom. 8.
Panni Ieſu.
Pſa. 40.

git ſuper egenum & pauperem Ieſum pro nobis nudum & inopē factum, cum eſſet ditiſsimus omnium, & ſequitur eum patienter ferendo crucem ſuam in quotidianis laboribus pro ſalute animæ ſuæ vſque ad mortem.

De cuſtodia conſcientiæ in omni loco & tempore. Cap. XVII.

Pſa. 118 ANima mea in manibus meis ſemper. Nihil vtilius & ſalubrius cupienti ad vitā æternā peruenire, q̄ ſemper cogitare de animæ ſuę ſalute. Lege & percurre omnia, non eſt ſalus animę niſi in deo & in bona vita. Hinc ait dominus & redemptor ani-
Mat. 16 marum diſcipulis ſuis: Quid prodeſt homini ſi mundum vniuerſum lucretur, animæ verò ſuæ detrimentū patiatur? Qui iſtud frequenter cogitat, & magis de animę ſuę ſalute curā gerit, q̄ de tēporali lucro vel corporali cibo, hic verè ſapiens negociator eſt, quia æterna ſpiritualia omnibus perituris pręponit & quærit. Iſte
Mat. 25 eſt vnus de bonis & fidelib⁹ Chriſti ſeruis, qui de duobus talētis quatuor, & de quinq; decē facit, & vnū non abſcōdit in terra, nec ſecludit, nec à ſe proijcit, nec contemnit, ſed pauperi potiùs tribuit vt pro ſe oret, aut ad altare deo offert regratiando ipſi etiam pro minimo dono quod accepit. Beatus ſeruus ſuper pauca fidelis & prudens, qui omnia tempora ſua vtiliter expendit, & de extraneis rebus ad ſe non pertinentibus tacet, ſed tanquā ſurdus & mutus propter deum factus, pacificè tumultus ſæculi pertranſit, & animā ſuam ante ſe in manibus ſuis ſemper portat. Noli ergo de ſtatu aliorum curioſè quærere, niſi quantū charitas dei & fraterna cōpaſsio exigit. Noli laudes hominū appetere quæ vanæ ſunt, nec vituperia expaueſcere (quæ non obſunt, ſed animā purgant & humiliāt, & in cęlo altè coronāt. Nemo dignus eſt à deo ſublimari, niſi qui ſcit ꝑ deo vituperia pati. Sicut enim tu domine deus paſſus es pro me, ita & ego debeo pati pro te, & te ſequi
Ioā. 21. pro poſſe. Tu enim ſancto Petro dixiſti, Sequere me. Sed heu mihi domine quia tam parum poſſum pati pro te. Sæpè propono, & de decem vix vnum perficio. Multa ſunt verba, ſed opera pauca, Totum eſt culpa mea, & excuſatio nulla. Nam deſidia & negligentia propria augent peccata mea. Quid ergo reſtat ad iſta dicere & cogitare, niſi veniam petere & orare? Peccaui domine, miſerere mei. Sic enim omnes ſancti ante te fecerunt & docuerunt, & adhuc quotidie omnes fideles faciunt. Omnes ſancti & amici dei orate pro me, quia infirmus ſum, & omnibus bonis indigeo, & ab omnibus iuuari humiliter peto.

Oratio pauperis.

Pſa. 118 O Sancte ſanctorū domine deus meus, inclina aurem tuam ad precē pauperis ſerui tui. Adiuua me & ſaluus ero, & meditabor in iuſtificationibus tuis ſemper. O vtinam merear vnus de

pusil-

puſillis gregis tui eſſe in regno, quod præparaſti humilibus & diligentibus te. Diligam ergo te domine virtus mea ex toto corde meo, ſicut præcepiſti ore ſancto tuo. Tu ſpes mea & ſalus mea, & totum deſiderium meum. Da mihi intellectum clarum contra omnem errorem, cor mundum contra omnem impuritatem, fidem rectam contra omnem dubitationem, ſpem firmā contra omnem diffidentiā, charitatem feruentē cōtra omnem acediam & negligentiā, magnam patientiā contra omnem turbationem, ſanctam meditationem contra turpem imaginationem, continuā orationem contra diaboli impugnationē, diligentem attentionem ad lectionem contra frequentem mentis euagationem, bonam occupationem contra cordis tædium & ſomnolentiam, deuotam ſacræ paſsionis tuæ recordationem contra omnium vitiorum mortificationem. Adeſto mihi in his bonis deus meus, & confirma me in omnibus verbis ſanctis tuis. Amen.

De ſolitudine & ſilentio. Cap. XVIII.

ECce elongaui fugiens, & manſi in ſolitudine. Quare? Propter Pſal. 54.
multa bona inde prouenientia, & ad cauēdum diſtractiones cordis mei in multis rebus viſis & auditis, quia quæ oculus non videt, nec auris audit, cor non dolet nec citò turbatur. Igitur latere & tacere bonum eſt pro pace cordis, & obtentu deuotę orationis. Ad hoc iuuant locus ſecretus, & receſſus à turbis, vbi non eſt ſtrepitus. Sicut enim piſcis extra aquam citò moritur, ita monachus extra cellam leuiter diſtrahitur & inquinatur. Nam prudens apis mel ex floribus colligens ſtatim inde euolat, & ſecretum gaudens repetit, & hoc in alueario cautè abſcondit, vt habeat vnde in hyeme latenter viuat. Ideo enim ſuauitatem odoris abſcondit, ne foris vagando fructum laboris ſui iterum perdat. Nam precioſa aromata in pyxide clauſa fortius fragrant, aperta & oſtenſa virtutem odoris citius amittunt. Flores quoque manibus attacti læduntur, intra ſepta pomarij clauſi ſeruantur, & muris altis firmati tutantur. Creſcunt roſæ in ortis clauſæ ſecuræ, areſcunt, & calcātur pedibus in vijs proiectæ. Sic vagus & inſtabilis monachus vileſcit ſæpè foris viſus, fugiens autem turbas & manēs intus reputatur ſanctus. Candela ardēs à vēto citò extinguitur, in lucerna latens cuſtoditur. Sic feruor deuotionis in ſecretario cubiculi tutius ſeruatur, & in negocijs externis faciliùs diſsipatur. Igitur cellam & ſilentium dilige, ſi vis deuotus & pacificus intus permanere. Oportet quòd valde fortis ſit & cuſtoditus, qui foris inter homines ambulat, & interius non impeditur nociuis. Maneas ergo libenter in ſolitudine & in cella, deuotionis cauſa, ſicut beata virgo Maria manſit ſola in cubiculo clauſa, loquens cū ſancto angelo ſibi miſſo à deo de cęlo,

vt etiam ad te veniat ſanctus angelus domini nuncius cæleſtis, & cuſtos animæ tuæ fidelis, & recedat à te lõgius ſpiritus malignus cũ omnibus phãtaſiis ſuis. Dixit quidã deuotus ſilentij amator: Rarò loquor diu hominibus ſine aliqua læſione conſcientiæ intus. Et alius quidam: Oportet vt ſit valde ędificabile verbũ, quod emendet ſilentium. Et tertius ait: Nobile eſt verbum in ſuo tempore dictum. Et quartus adiecit: Qui os ſuum firmiter claudit, nõ detrahit, nec mentitur. O quam laudable & iucundum loquentis verbum, nil mali, nil vani, nil doli, nil falſi habens admixtum. Multi multa loquuntur, ſed non ſine periculo linguæ pronæ ad malum. Pax igitur multa cuſtodienti os ſuum, & manenti in cella, & ſæpè oranti. Lauda quoque taciturnum virtuoſum, increpa vagum verboſum, caue doloſum. Fuge tumultum, dilige ſecretum, ſequere humilem & deuotum, ſuſtine patienter tibi moleſtum, propter Chriſtum pro te crucifixum. Frater interrogauit ſenem, Quod eſt ſtatutũ in ordine pro pace & deuotione maximè proficuum? Reſpondit notabile verbum. Seruare à patribus ſilentium ſtatutum, vitare tumultus hominum, & ocium. Hæc tria in ordine valde neceſſaria, deo & angelis accepta, ſcilicet laborare manu contra ocium, amare lectionis ſtudium contra cordis tædium, & continuare orationis vſum contra diaboli dolum. Hæc laudant ſancti patres antiqui & noui, quia frater tacẽs & deo vacans ab ipſo cælitus benedicitur, & ad cõtemplanda diuina ſecreta aptior inuenitur, & altius illuſtratur. Vagus verò & fabuloſus qui ocioſè circuit, donis cęleſtibus indignus efficitur, & alijs eſt moleſtus. Neſcit ſuperbus diu tacere, quia cupit doctus videri, & præ alijs laudari. Qui præſumptuoſè loquitur, à multis vituperatur: qui autem verecundè tacuerit, gratiam ab aſtantibus meretur. Magna humilitas cordis, ſentire de ſeipſò vilia, & de alijs ſemper meliora. Grandis ſuperbia abundare in ſenſu ſuo, & ſtare in propria voluntate deo & communitati fratrum contraria. Hæc eſt lepra peſsima quam odit deus, & percutit ſæpè ſubitanea morte. Simplex & innocẽs humiliter obediẽs, vbique lætus & ſecurus. Laudabilis fama habere pauca verba, cauere leuia, loqui vtilia, & omnia agere cum modeſtia. Omnibus adde modum, modus eſt pulcherrima virtus. Et hoc eſt quod ait Chriſtus, Habete ſal in vobis, & pacem habete inter vos. Et Paulus apoſtolus, Omnis ſermo veſter ſale conditus ſit. Et ſanctus Iob, Quomodo poteſt comedi, quod non eſt ſale conditum? Caſtus & pudicus cuſtodit cor ſuum, os ſuum, & omnes ſenſus ſuos pronos ſemper in malum, vt non peccet, & deum ac proximnm offendat. Non eſt corde compunctus, qui vana libenter audit, & recitat coram alijs. Perdit citò compunctionis gratiam, qui non

Dicta virorũ piorũ de ſilentij laude.

Tria monacho cuilibet neceſſaria.

Mat. 18.
Colo. 4.
Iob. 6.

non cuſtodit cordis & oris ianuam Monachus pronus ad loquẽdum, facilè excedit loquendi menſuram. Si haberes Ieſum crucifixum in corde tuo fixum, non exiret citò de ore tuo verbum vanum & ocioſum. Sed quia non habes Ieſum firmiter in corde tuo clauſum, ideo ſępè quęris ſolatium forinſecum debile & friuolum, parum iuuans intus a doloribus prementibus cor tuum. Solus enim Ieſus præſtat verum animæ ſolatium, & ſanat omnes languores vitiorum. In breui momento & vnico verbo poteſt liberare dolentem ab omni malo. Nam amplior eſt gratia dei in bono quam culpa in malo. Cur audis vanos rumores ſęculi, qui ſæpè te conturbant & diſtrahunt in corde? Quare negligis dulces ſermones Chriſti, qui te conſolari poſſunt, & confortare in omni tribulatione tua die ac nocte?

De refugio pauperis ad deum adiutorem ſuum. Cap. XIX.

Tibi derelictus eſt pauper, orphano tu eris adiutor. Beatus ille pauper, cui deus eſt adiutor in omni tribulatione ſua, cõſolator in anguſtia, vnica ſpes & confidentia in extremis, corona gloriæ in regno æternæ beatitudinis. Precioſa virtus voluntaria paupertas aſſumpta pro Chriſto, cuius merces æterna permanet cum angelis in celo, quo fur non appropiat ad furandum, nec raptor ad prædandum, neque latro ad occidendum. In multis periculis & curis quotidianis ſunt diuites huius ſæculi, à quibus liber eſt ſeruus Chriſti renuncians omnibus quæ ſunt mundi. Magna libertas animæ fidelis, quæ nil proprietatis habet in aliqua re mundi propter regnum dei, & amorem Ieſu Chriſti, ſed omnia poſsidet in Chriſto, qui pro nobis pauper & dolẽs factus eſt. Qui pendens nudus in cruce non habuit vbi caput ſuum reclinaret, vel manum aut pedem vſquam moueret. Quis huic pauperi in omnibus indigẽtijs ſimilis? Verè nullus. Propter hoc exaltatum eſt nomen eius ſolius ſuper omnia in cælo & in terra, & ſuper omnia benedictũ in ſæcula. O bona pauperies, niſi te deus ante tuliſſet, tunc tua durities, cunctis deſpecta fuiſſet. Felix paupertas rerũ, quę tollit ſuperbiam oculorũ, & occaſionem multorum vitiorum. Verè ille eſt pauper ſpiritu, qui de nullo verbo & facto bono ſuperbit, nec in altiore gradu eſſe cupit, ne grauius cadat. O quàm magna virtus abdicata paupertas, nil habens in proprio, quæ animæ aperit cæli portam, auget gloriæ coronam, & cum martyribus meretur accipere patientię palmã, poſt huius vitæ anguſtiam in Chriſti ſeruitio conſummatam. Nam hoc eſt veraciter & fideliter Chriſto ſeruire, pro eius amore penuriam & alia multa incommoda ſuſtinere. Beatus qui de neceſsitate & infirmitate ſua facit virtutem, & de omni quod patitur, ſequitur dei voluntatem. Noli ergo pauper nimis contriſtari cùm ino-

Pſal. 9.

Pſa. 148

piam pateris, nec indignari ſi derideris, aut ab amicis tuis relinqueris. Conuerte cor tuum ad Chriſtum pauperem pro te factum & infirmum, quære ſolatium tuum à deo & in deo ſolo, ſi optas ſemper eſſe in gaudio. Nam omnia alia ſolatia foris quæſita nulla ſunt, nec durant, nec ſufficiunt, quantumcunque videntur magna. Elige itaque Ieſum Chriſtum dei filium in ſpecialem amicum & cognatum tuũ, reliquos omnes relinque propter ipſum. Caue omnem ſocium volentem te impedire à ſancto ſeruitio Chriſti, & trahere ad ſæculum & portas inferni. Lata
Matt.7. eſt enim via quæ ducit ad inferos, & multi ſunt qui intrant per eam, ait Ieſus Chriſtus. Solus ipſe ſufficit ad perfectum ſolatium habendum, qui poteſt dare regnum cælorum omnibus
1.Io.2. relinquentibus regnum mundi, & omnem ornatum eius. Tranſit enim mundus & concupiſcentia eius, tanquam fumus venti, & flos agri areſcens. Sta ergo frater paupercule firmiſsime in bono propoſito ſemper ſeruiendi deo, & permane cum fratribus tuis die ac nocte in laboribus multis, in loco iſto quem propter deum primitus elegiſti, & parentes ac cognatos ſponte reliquiſti, & integre te deo obtuliſti, vt etiam cum eis maximè cõgaudeas in regno Chriſti, & omnibus ſanctis. Nam pro paruo labore & breui dolore in mundo, reddetur tibi æterna requies in cælo. Recogita ſedulò ſacra vulnera Chriſti, & acerba vlcera pauperis Lazari, & proderit tibi in agone quando debes mori, & de hoc mundo tranſire.

De paupere & infirmo Lazaro. Cap. XX.

Pſal.68. EGo ſum pauper & dolens, deus adiuua me. Hæc vox pauperis & infirmi ad deum ſuſpirantis pro regno dei. O pauper & infirme, ſuſtine patienter per modicum tempus dolores corporis, & penuriam in cibis & veſtibus, quia non diu hic eris & dolebis. Gratias age deo, quia leuius eſt modo flagellari cum pauperibus & debilibus, quam poſteà cruciari in inferno cum fortibus & diuitibus. Recordare malorum tuorum præteritorum, quibus deum & proximum ſæpè offendiſti, & ſuſtine virgam domini in remiſsionem peccatorum tuorum, de quibus nõ
Luc.10. plenè pœnituiſti nec ſatisfeciſti. Memento etiam pro conſolatione tua omnium grauium dolorum & ſanctorum vulnerum Chriſti, quia multa & grauiora ipſe flagella pro te ſuſtinuit. Memento quoque pro alleuatione tui, pauperis & vlceroſi Lazari poſt mortem in ſinũ Abrahæ læte recepti, & paueſce finem delicati diuitis poſt conuiuia ſua in inferno ſepulti, vnde nunquã poterit liberari. Vide nunc quid potius eligendum ſit tibi, an pati modicum & egere cum Lazaro infirmo, & gaudere ſemper cũ Chriſto: an deliciari breuiter ſuperflue cum diuite ſano, & ſubito mo-

tò mori, & ſepeliri in inferno, & ardere iugiter cum diabolo? Intelligenti ſatis dictum eſt paucis verbis. Beatus qui intelligit, & emendat ſe tempeſtiuè de omnibus malis ſuis, ne damnetur cum impijs, duris verberibus cruciãdus. Quem enim modo ſacra verba non cõpungunt nec corrigunt, poſteà ſæua verbera ſine fructu lacerabunt, neç vnquam torquere ceſſabunt. Ab his malis liber eſt Lazarus pauper & infirmus, ab angelis ſanctis in ſinum Abrahę lętiſsimè portatus. Audi adhuc multa beneficia dei huic pauperi Lazaro miſericorditer oſtẽſa. Non habuit (vt exiſtimo) amicos diuites ſe viſitãtes, nec aliquos ſeruos aut ſocios ſibi ſeruientes, ſed (ſicut dicit Ieſus) canes ad eum veniebant, & lingebant vlcera eius. Ipſi ſoli in tanta miſeria pro ſolatio ſunt relicti. Et quid miſerabilius, quàm hominem humano ſolatio deſtitui, & beſtijs conſolandum relinqui? Nec tamen ex ore pauperis impatientia ſonuit, aut vox murmuris, ſed potius gratiarum actio, & vox laudis. Sed cui negabat humana impietas ſolatium, brutorum feritas manſuetè exhibuit obſequium. Tu ergo infirme ne murmuraueris ſi ad horam inconſolatus relinquaris, & infirmitatum ſtimulis agiteris, ſed cogita tibi ex diuina miſericordia diſpenſante id euenire, vt hic ſectus hic vſtus non pereas. Ipſe fortè in minutiſsimis peccatis, tu autem in grauiſsimis crebrius offendiſti. Patienter ergo dolores infirmitatum ſuſtine, & te derelictum interdum ab hominibus gaude, vt cum Lazaro merearis cæleſtis regni ianuam introire.

De claro intellectu ſacræ ſcripturæ. Cap. XXI.

DEclaratio ſermonum tuorum illuminat, & intellectum dat Pſa. 118
paruulis. Quæcunque in lege veteri & noua ſcripta ſunt, ad doctrinam animæ noſtræ ſcripta ſunt, vt deo fideliter ſeruiamus odiendo malum, & adhærendo ſummo bono corde puro, integro & perfecto hic & in futuro. Quæ igitur ignoras, humiliter quære, & quæ non bene intelligis, pete reuerenter à doctioribus tibi declarari. Nam declaratio ſermonum dei illuminat corda paruulorum. Si non potes adhuc altiora capere, tunc parua cum
paruulis diſce, ſicut dominus Ieſus dicit: Sinite paruulos venire Mat. 19
ad me, talium eſt enim regnum cælorum. Quæ ergo intellectum tuum excedunt, noli temerè perſcrutari, ſed omnia hæc ſpiritui ſancto committe, & firmiter vera eſſe crede, quia ſpirituſſanctus doctor eſt omnis veritatis, & non poteſt teſtis eſſe falſitatis. Quòd multi habent multa dubia, non eſt culpa nec vitium ſacræ ſcripturæ, ſed cæcitatis mentis eorum, & negligentia ſtudij in ſacris libris, qui continent æternæ ſalutis neceſſaria documenta. Igitur canonicas ſcripturas libenter lege, & expoſitiones doctorum cum diligentia aduerte, & intelligere ſtude. Nec tamen

propter diligentiam ſtudij eſt ab oratione & miſſarum celebratione ceſſandum. Sæpe enim in oratione & in miſſa multa ſecreta deuotis pandũtur, quæ pompoſis & curioſis ſcrutatoribus occultantur. Prodeſt autem valde paruulis & rudibus cum ſimplicia verba eis proponuntur, nocent verò ſubtilia, attamen iuuant ſi obſcura dicta explanantur. Et qui diligenter ad lectiones in choro & refectorio aduertunt, & cautius perſcrutantur quid intrinſecus verba hiſtoriæ continent, paſcuntur fauo mellis ex omni verbo dei quod audiunt & legunt. Vnde quandiu homo corpore mortali viuit, ſemper magis addiſcere poteſt, & ad altiora capienda proficere: ſed ad claram intelligentiam angelorum & beatorũ viſionem nõ attinget, donec ad æternæ beatitudinis gloriã Chriſto auxiliãte perueniat. Solidus & fortis cib⁹ nocet paruulis & infirmis, mollis cibus & tenuis potus nutrit infantes. Simplicia organa & moderata cantica dulcius ſæpe reſonant & lætificant, alti clamores quaſi dura tonitrua debiles animos magis terrent quàm recreant. Crebra fulgura excæcant oculos, lux in laterna conſeruat aciem viſus. Profunda flumina ſubmergunt incaute natantes, per pontem tranſeuntes euadunt pericula aquæ ſecurius. Sæpe per iter planum agnus liber tranſit, vbi bos fortis cadit & rapitur, ligatur & mactatur. Sic ſimpliciter credens, & humiliter obediens gratiam inuenit, & ſibi confidens perdit quod habet. Alta extollunt leuiter ſuperbos, & in fine confundunt gloriantes. Vidi ſimplices in oratione ex deuotione flere, & alte clamantes & diſcantantes nil tale in corde ſentire. Quare hoc accidit? Quia ſimplex & humilis deo placere ſtudet in omni quod agit & loquitur. Vox ſimplicis corde, apud deum in cælo: vox vagi cordis & diſſoluti cantoris coram hominibus in vicis & plateis ciuitatis. Qui ſenſum pſalmorum serioſè attendit, & paulatim legit & cantat, magnam deuotionis dulcedinem concipit. Verè enim ſuauis eſt dominus rectis corde, qui gloriam eius quærunt, non propriã laudem. Benedictus ſermo ex ore loquentis & cantantis, vnde compungitur cor audientis. Gallus antequam cantet, prius ſeipſum alis ſuis verberat & excitat, ſic bonus frater & deuotus orator ſe primitus corrigere debet, antequam alium increpet. Ille bene & prudenter docet, qui à ſeipſo incipit, & primò emendat quod in alijs notat & reprehendit. Sic ſanctus Paulus alios inſtruens, humiliter ſe peccatorem pręalijs nominat dicens: Quia Ieſus Chriſtus venit in hunc mundũ peccatores ſaluos facere: quorum primus ego ſum, qui non ſum dignus vocari apoſtolus. Et quare ò ſanctiſsime Paule? Quia perſecutus ſum eccleſiam dei. Vnde ergo ſanctus & vas electionis verè dignè glorificandus? Non ex meipſo, non ab hominibus, ſed

Ne ſtudioſius æquo ſe vexet homo in capiendo clariſsimo ſacrarum literarũ intellectu.

1. Tim. 1.

ſed per vocationem & reuelationem Ieſu Chriſti, à quo didici mitis & humilis eſſe, & euangelio eius obedire. Nihil boni mihi attribuo, ſed quicquid egi & docui, hoc totum ei principaliter aſſcribo, qui me vocauit per gratiam ſuam ad fidem quam prædico & ſeruo vſque ad mortem. Nam ſola gratia dei ſum id quod ſum, & gratia eius in me vacua non fuit, ſed ſemper in me manet & manebit, donec perueniam ad eum qui me precioſo ſanguine ſuo redemit & ſaluauit. 1. Cor. 15.

De magnis meritis patientiæ pro Chriſto. *Cap.* XXII.

IN patientia veſtra poſſidebitis animas veſtras. Quando ergo aliquis durè tibi loquitur, aut te iniuſtè increpat, non ſtatim iraſcaris nec durè reſpondeas, ſed tace, aut humiliter loquere, & ſuſtine patiēter, ſicut fecit Ieſus. Nam accuſatus à multis tacuit, & flagellatus non murmurauit. Aut ſi opus eſt loqui & proſit, tunc reſponde benigne, & doce prudenter, ſicut Chriſtus dura alapa percuſſus reſpondit ſeruo pontificis verbis rectis & manſuetis. Sic enim alios magis ædificas, & teipſum à confuſione liberas. In omni euentu rerum & contradictione linguarum prauarum, tene patientiam, & tace piè ad obiecta. Attende profectū animę tuę in omnibus, quam magni meriti ſit patiētię virtus, quę ornat animā virtutibus, & ducit ad palmā cum martyribus. Hanc Chriſtus docuit, & factis in paſsione exēplificauit. Cùm enim accuſaretur à principibus ſacerdotum, & ſenioribus populi, nihil reſpōdit. Impleuit opere, quod dixit ſermone, Diſcite à me quia mitis ſum & humilis corde, & inuenietis requiem animabus veſtris. Non inuenitur alicubi requies vera & pax ſecura, niſi in ſolo deo, in vera humilitate & benigna patientia, in qua vincuntur omnia aduerſa. Sit ergo in deo tota ſpes tua, nō in aliqua creatura parua vel magna, quia ſine deo omnia vana, & cum deo oĩa bona. Luc. 21. Mat. 26 Ioã. 18. Luc. 23. Mat 11

De bonis moribus humilis monachi. *Cap.* XXIII.

FVge dilecte mi, fuge. Quare? Propter multa pericula mundi, quæ ſæpè homini contingunt qui in ſæculo conuerſatur. Nā qui deo vacare appetit, libenter ſolus eſt & orat, ſtudet & ſcribit, & ſic per multa bona exercitia à vitiorum periculis cuſtoditur, & tempus ſuum fructuoſè expendit, & alios ædificat. Qui autem libenter foris ambulat, & hincinde fabulari deſiderat, raro eſt quin cor ſuum maculet, & indeuotior ad cellam pacis amicam redeat. Sermo pius & modeſtus cunctis acceptus, durus & incōſideratus offendit amicos. Qui verax eſt, vera loquitur: & qui fictis verbis aliū decipit, oditur. Verus humilis de bonis operibus laudes non quęrit, ſed omnia bona deo aſſcribit, & mala ſibi. Qui mendacium ore profert, Chriſtum à corde fugat: & qui alta quęrit ſeipſum confundit, & iuſtè decipitur. Qui planè & rectè lo- Cant. 8.

 quitur,

quitur, ab omnibus honoratur & amatur. Omnes fratres ſumus ab vno deo creati, omnes peccatores ex parentibus nati, ſed per gratiam Chriſti ad fidem vocati & baptizati mūdamur, & Chriſto vnimur. Nemo ergo alium contemnat, nemo derideat, neque in aliquo lædat, ſed potius propter deum iuuet & inſtruat in quantum valet, ſicut ſibijpſi fieri deſiderat quando indiget. Qui ergo debilem in fide ſacris verbis confortat, panem cæli languenti porrigit. Qui triſtem conſolatur, potum vitæ ſitienti propinat. Qui iracundum ſermone blando mitigat, fauo mellis linguam canis vngit, ne duris morſibus aliquem lædat. Qui diſſolutum tacere facit, magnam pacem inter fratres deuotos generat. Qui alijs ſe præfert, ſtultum ſe oſtendit & confuſione dignū. Qui in omnibus ſe humiliat, gratiam ampliorem meretur & gloriam. Pius & humilis laqueos diaboli orando frangit & euadit, quos ſuperbus vanè gloriādo incurrit & perit. A quibus pius Ieſus nos ſemper cuſtodiat, & ad cæli gaudia perducat. Amen.

De prouida locutione, & fraterna compaſſione. Cap. XXIIII.

Luc. 4. MEdice cura teipſum. Iſtud in mente ſemper habeas antequā loquaris, & aliquem corripias, ne fortè amplius pecces indiſcrete vel iniuſtè aliquem arguendo. Os iuſti & prudentis ſeruat tempus & modum loquendi, & perſonam ac naturam hominis prius attendit, ne fortè perdat aut lædat quem ſanare debuerat. Os bene eruditum & diſcretum eſt quaſi vas ſolidum auro ornatum, vnguento plenum, balſamo odoriferum, & omni honore dignum. Ex bonis verbis tuis & religioſis moribus ſæculares ædificantur, pigri excitantur, negligentes arguuntur, diſſoluti compunguntur, ignari inſtruuntur, deuoti inflammantur. Magis enim per viuida exempla homines trahuntur ad contemptum ſæculi, & emendationem vitæ, quàm per multa verba ſæcularis ſcientiæ. Non eſt magna ars & virtus velle alios docere & corripere, ſed ſeipſum bene regere, & correptiones piè ſuſcipere, & feruenter ſe in iſtis emendare, hæc magna eſt ſapientia apud deum & homines. Diſce dubioſa ad meliora trahere, ignota non iudicare, aperta mala cauere, proprium ſcandalum tegere, mores & defectus infirmorum ſupportare: & quæ non potes emendare, deo committe. Cogita quòd deus in multis te portauit, & adhuc quotidie portat, nec tamen te emendas ſicut ſæpè dicis & proponis, ſed piè te tolerat & expectat, vt pœniteas, & infirmitatem tuam magis cognoſcas, & veniam humiliter petas, & neminem ſpernas, nec temerè iudices. Porta ergo fratrem tuum in paucis, ſicut te deus portat in multis. Paucis verbis deuotus & humilis vtitur, ne per exceſſum intus diſtrahatur. Superbus rigidè loquitur, iracundus alios perturbat, & correptus tur-

turbatur. Mitis correptus patienter ſuſtinet, obſecrat magis quàm increpat, peccanti condolet, & amicum factis ſe probat. Qui præeſſe alijs appetit, periculis ſe exponit, & vileſcit. Amator vanæ gloriæ neſcit diu tacere, ne videatur ignarus eſſe. Erubeſcit vilia & ſeruilia opera facere, & poſt alios ſtare, & in infimo loco ſedere. Et tamen honor maximus eſt in omnibus humilitatem oſtendere, & alijs inferiorem ſe ſentire, & omnibus libenter velle propter Chriſtum ſeruire, qui ait: Ego in medio veſtrum ſum, ſicut qui miniſtrat. Diſce iuuenis prius tacere antequam loquaris, ne coram ſenibus confundaris. Tutius eſt tacere, quàm inſipienter loqui. Magna ars ſcire tacere cùm fueris correptus, & magna ſapiétia loqui modeſtè in tempore ſuo quod iuſtum eſt & decet, coram eruditis. Inſipiens neſcit ſeruare tempus & modum & ordinem, ideò multa mala illi occurrunt, & iuſtè reprobatur. Iuuenis audax & ad loquendum velox inſipienti ſimilis, & caſui proximus. Si inſtructus audit, & correptus tacet, & obedit, ſpes magni profectus erit, & in virtutibus quaſi lilium florebit. Grandis ſuperbia ſtare in propria voluntate deo cõtraria, & nolle acquieſcere ſeniorum conſilijs & verbis. Sed quia difficile eſt homini in omnibus verbis & factis modum tenere, & ſe cuſtodire, ideo religioſi eligunt & quærunt in ſecreto manere & tacere, turbas fugere, & orationi vacare. Luc. 22.

De incerta hora mortis, & celeri fine huius vitæ. Cap. XXV.

VIgilate, quia neſcitis diem neque horam. Felix anima, quæ ſæpè cogitat de nouiſſima hora, quando omnia ſunt ceſſatura in hac vita, læta & triſtia, honores & vituperia. Felix anima paupercula propter deum peregrina facta, quæ ſpernit omnia mundana culmina, quantumcunque ſint magna & decora. In illa vltima hora peribunt ab oculis omnia caſtella, villæ & oppida, omnia vaſa argẽtea & aurea, omnia fercula lauta, & pocula varia cũ aromatibus dulcorata. Ceſſabunt pariter lyra, tuba, tibia & cithara, omnis ludus, iocus, riſus, ſaltus, plauſus, cãtus & diſcãtus, clamor in plateis & in domibus: quia ad nihilum redigẽtur omniũ viuentium corda, & pauebit a facie dei omnis terra. O quam ſapiens qui quotidie hæc penſat, & ad futura bona & æterna gaudia percipienda cum fletu ſe præparat? Beatus qui ſponte deſerit quęcũq; carnaliter delectãt in terra, vbi omnia ſunt periculis & laqueis plena. Beatus peregrinus qui ſæpè gemit & dolet in hoc exilio, & cupit diſſolui & eſſe cũ Chriſto in cæleſti regno. Beatus qui odit hunc mundum, & quæ in mundo allicere poſſunt ad peccandũ, & fugit cum Helia in deſertum ad monaſterium, à facie multorum periculorũ, quæ ſæpè trahunt hominem incuſtoditum ad infernũ. Beatus qui vigilat die ac nocte cõtra tentatio- Mat. 25

nes

3.Reg. 19. nes ſuas,& frequenter orat cum Helia dicens: Sufficit mihi domine,tolle animam meam:quia melius eſt mihi cũ bona ſpe mori & decedere in gratia, quam videre mala, & viuere inter tot pericula.Nam quandiu anima eſt in corpore, & corpus alitur cibis terrenis, non eſt homo purus a peccatis omnibus, nec liber a tentationibus ſuis,neque certus a caſibus futuris. Decipitur ergo valde & errat tanquam inſipiens corde,qui hic diu viuere appetit, & multa agere proponit, & neſcit an craſtinum habebit. Memento homo nobilis & diues in delicijs tuis, qualis eris poſt mortem in terra ſepultus. Et quid proderunt tunc omnes diuitiæ? En hodie rex viuit & imperat, & cras non inuenitur nec auditur. Hodie in alto ſolio ſedet, & aureo pallio veſtitur, & cras ſub terra ſepelitur, & amplius non videtur. Hodie à multis honoratur,& cras à nullo curatur.Hodie magnificatur ab omnibus, & cras priuatur diuitijs & honoribus, villis & caſtellis, Hodie ſpecioſus præ filijs hominum & in numero regum, & cras cibus vermium, & fœtor narium. Sicut nudus venit in mundum, ſic quaſi pauper & exul fertur in ſepulchrum. Nam omniũ deliciarum & pomparum ſæculi breuis finis,mors,dolor,luctus, & pauor inuadit omnes.Moritur dominus papa & cardinalis, & ſuccedit alius citò moriturus. Nemo quippe vnius diei certitudinem viuendi habet,nec impetrare poteſt à papa bullam nunquam moriendi,nec obtinere pecunia præbendam iugiter manentem.Sæpè enim poſt impetratam gratiam & prælaturam repentina mors venit,& omnia ſimul tollit.Sicque fit vt ita pauper & nudus homo de Roma recedit,ſicut prius ad curiam venit. Legitur in hiſtorijs de multis antiquis patribus qui valde diu vixerunt, qui fuit,qui fuit,qui fuit,& ſic de alijs ſequentibus, & in fine cõcluditur,& mortuus eſt.Omnes enim morimur,& tanquã aquę labimur in terram, vnde facti ſumus. Quid eſt totũ tempus vitæ noſtræ,niſi nunc breue inſtans,quaſi ventus volans,& aurora mane pertranſiens,& hoſpes non reuertens? Quaſi fulgur cæli in ictu oculi,ſic pereunt omnia regna & tempora mundi. Numera omnes dies,horas, menſes & annos vitæ tuæ,dic vbi iam ſunt?Tranſierunt tanquam vmbra ſolis, & perierunt ſicut aranea texens. Flauit ventus,& perijt opus eius. Nihil ergo ſtabile & durabile ſuper terram, de qua factus eſt Adam, & filij eius. Totum enim vanum & fragile, quicquid videtur in ſæculo magnum decorum & delectabile.Non ergo te decipiant illecebrę,nec frangant iniuriæ,Qualitercunque ſit aliquid ornatum coloribus,aut auro & argento & gemmis precioſis decoratum, vileſcit & areſcit mortuum ac ſepultum. In omni igitur opere quod agis, & in quocũque loco fueris,quocunque pergis,& quacunque tranſis,memor

2.Reg. 14.

eſto ſi-

eſto finis vitæ tuæ, & vltimæ horæ quam neſcis. Felix qui cupit cum Paulo diſſolui, & eſſe cum Chriſto. Hoc enim multò melius, quam in carne diutius viuere & à deo peregrinari, & in fluctibus ſæculi quaſſari & turbari. Si Ieſum in mente ſemper geris, & verè diligis, & ad eum quotidie oras, tunc vtique fiduciam habebis de regno eius qui ait: Volo pater vt vbi ego ſum, illic ſit & miniſter meus. Beatus ille ſeruus, qui meruerit audire in extremis dulce verbum Chriſti, Euge ſerue bone & fidelis, quia ſuper pauca fuiſti fidelis, intra in gaudium domini tui. Phil. 1. Ioã. 12. Mat. 25

De æterna laude dei, & deſiderio æternæ gloriæ. Cap. XXVI.

LAuda anima mea dominum, à quo omne bonum procedit, & nunc & in æternum permanebit. Ad ipſum ergo omnia referre debes, ſicut ad omnis boni principiũ & finem, & cum magna gratitudine ipſum intimè laudare, vt iterum in te fluãt dona cæleſtis gratiæ largiori munere; donec peruenias ad fontem perennis vitæ, & ad patriam claritatis æternæ, & viſionem diuinæ præſentiæ & gloriæ. Nil quippe tibi melius, nil ſalubrius, nil ſuauius, nil iucũdius, nil dignius, nil altius, nil felicius, nil perfecti⁹, nil beatius, q̃ ardentiſsime amare & altiſsime laudare deum. Hoc centies dico, hoc millies replico. Nullum ſtudiũ elegantius, nullum opus eminentius, quam amare & laudare deum creatorem ac redemptorem tuum ex toto corde tuo, ex tota anima tua, ex tota mente tua, & ex omnibus viribus tuis. Hoc age quandiu viuis, ſentis & intelligis, hoc perfice opere & ſermone, die ac nocte, mane, meridie, veſpere, omni hora, omnique momento. Pro poſſe & noſſe, integrè, purè adhære ſemper deo, vt ſit deus omnia in omnibus, ante omnia & ſuper omnia à te dilectus, benedictus, laudatus & ſuperexaltatus in ſæcula, & tibi bene cum eo ſine fine. Exulta ergo anima fidelis in domino deo tuo, ſicut beata virgo Maria exultauit in Ieſu ſalutari ſuo. Exulta & lauda deũ tuum qui te fecit & redemit, quia debitor dei es in valde multis & magnis beneficijs, & quotidianis bonis tibi benigne collatis, pro quibus omnibus plenè & dignè deo regratiari nunquam ſufficis, etiam ſi angelus ſanctus eſſes. Attamen lauda & gratias age, vt homo mortalis, miſericordia dei indigens, & eam ſemper quærens & implorans. Non ceſſes orare & laudare deum. Licet ſæpe cadis, peccas & eum offendis, non tamen inde deſperabis, ſed magis te humiliabis & orabis. Ama & amaberis, quia amor omnia mala præterita emendat, purgat & ſanat, illuminat & accendit, fugat triſtitiam, & parit cordi gaudium, quale mundus non nouit, nec caro & ſanguis ſentire valet. Lauda deum & laudaberis, benedic & benediceris, ſanctifica & ſanctificaberis, magnifica & magnificaberis, glorifica deum & glorificaberis ab eo in corpore &

Ama & lauda Deũ, & omnia facis. Luc. 1.

re & in anima. Sed quando erit hoc domine? quando replebis os meum laude perpetua, & exultabit cor meum & anima mea cum ſanctis tuis in gloria tua? Suſtine tempus ad modicum, & videbis mirabilia magna cùm ſonuerit tuba nouiſsima. Tunc dabo ſanctis meis pro omni labore & dolore requiem & vitam æternam. Quid vis amplius? Prorſus nihil. Tu ſolus ſufficis mihi deus meus, qui das vitam æternam, amatoribus & laudatoribus tuis, pro paruis immenſa, pro infimis ſumma, pro perituris æterna. Da teipſum deo & totum quod habes, da ei quicquid agis, ſcis & vales, & eris ditior, & charior deo quàm fuiſti. Dic cum

2.Co. 6 ſancto Paulo, Tanquam nihil habentes pro proprio, & omnia poſsidentes in deo. Quaſi viles & pauperes ac triſtes in hoc mundo, ſed diuites ac hilares ſemper in domino, certi de futuro præmio in cælo. O domine deus ſalutare vultus mei & deus meus, quando lætificabis me in regno tuo clariſsimo vultu tuo? O quando illuminabis omnes tenebras meas ſplendore lucis æternæ? quando auferes omnia obſtacula mea de medio cordis mei, pax vera, beatitudo ſumma, & felicitas perfecta? O quando ſine omni impedimento contrariorum ſequar te ſecurè & liberè quocunque ieris domine? O quando oculis meis clarè te videbo ſine ſpeculo, ſine ænigmate, ſine parabolis, ſine figuris, ſine quæſtionibus, ſine dubijs, ſine opinionibus, ſine interrogationibus à magiſtris? O quando omnia ſciam quæ credo in ſcripturis ſanctis, & lego in libris varijs, & audio auribus meis à lectoribus in multis locis, de deo meo, de angelis & omnibus angelorum choris, de gloria & beatitudine cæleſtis patriæ, de pace & ineffabili gaudio ciuium ſupernorum? O quando ibi ero? quando veniam & apparebo in conſpectu tuo, & cõtemplabor lætam faciem tuam & gloriam regni tui cum cherubim & ſeraphim & omnibus ſanctis? Sed nondum venit hora illa, clauſa eſt adhuc ante me cæli porta. Ideo gemo corde & ore quandiu hìc fuero, donec veniam ad te deus meus.

De laude ſanctorum angelorum in cælo. Cap. XXVII.

Pſalm. 137. IN conſpectu angelorum pſallam tibi. O rex altiſsime, deus ſummè laudabilis, creator omnium rerum, angelorum & hominum, quandiu morabor in terris, & elongabor a te & ab omnibus ſanctis angelis tuis in cælis? Heu me pauperem & infelicem, quandiu manducabo cum hominibus panem terrenum, panem laboris & doloris, & priuabor pane angelorum continente omnis ſaporis ſuauitatem? O domine quando audiam vocem

Sap. 16. laudis tuæ ex ore angelorum tuorum in cælo, ſicut beatus Ioannes apoſtolus relegatus in exilium audiuit vocem multorum an-

Apo. 14 gelorum pſallentium in vnum, ſanctus ſanctus ſanctus? O vtinã

eſſem

eſſem vnus cum ipſis, & talem vocem haberem? Quàm libenter vellem te laudare cum eis, & ſuper omnia altiſsima cæli cantica cātare & magnificare nomen ſanctum tuum in æternum? O cherubim & ſeraphim quàm dulciter quàm pulchriter quàm feruenter & excellenter cantatis & iubilatis coram deo, ſine omni tædio, ſine fatigatione, ſine ceſſatione in æterna felicitate. Ideo omnis vox humana eſt mihi rauca, omnis cantus diſſonus, omnis pſalmus aridus, omnis muſica grauis, omnis cithara ſurda, omne organum mutum, omnis mundi lætitia grandis triſtitia, omnis ludus vlulatus, omnis cibus & potus inſipidus, omnis caro fœnum, omne vinum fel & acetum, omne mel venenum, omne iucundum aſperum, omnis decor fœtor, omnis ornatus ſtercus, omnis honor & gloria vanitas & fumus, omne precioſum & nobile vile & deforme, immo omnia nulla comparatione æternæ vitæ, æternæ gloriæ, æternæ lætitiæ in conſpectu dei & angelorum, qui altiſsimè collaudant ſanctam & glorioſam trinitatem die ac nocte ſine fine. Sed quia ad iſta ſublimia cælorum cantica aſcendere nequeo, nec plene ea comprehendere ſufficio, ideo meipſum plango, & valde deſpicio, & coram deo & omnibus hominibus flecto genua mea, & humiliter veniam peto. Nam opera mea verè nulla ſunt ſine gratia & miſericordia tua domine, quàm maximè oſtēdis ſuper omnem creaturam tuā ſine numero & menſura. O altitudo diuitiarum ſapientiæ & ſci- Ro.11.
entiæ dei, quàm profunda ſunt iudicia tua & vera à ſęculo vſque in finem ſæculorum, ſuper bonos & malos, ſuper gratos & ingratos, ſuper pios & impios, ita vt nemo poſsit plenè inueſtigare opera tua: nec debeat iuſtè conqueri in aliquo facto improuiſo. Benedictus ergo ſemper deus meus.

Oratio deuoti amatoris & laudatoris dei. Cap. XXVIII.

DIrigatur domine oratio mea ſicut incenſum in conſpectu Pſalm.
tuo. Cupio domine deus meus cum omnibus ſanctis tuis 140.
& creaturis in omni loco & tempore deuotè te laudare, benedicere & prædicare, & puro corde ſemper amare, & ſuper omnia opera tua nomen ſanctum tuum magnificare & exaltare in perpetuum: Quoniā tu es deus meus, & ego pauper ſeruus tuus. Tu Deus a-
lux mea & ſpes mea deus meus. Tu fortitudo mea, patientia mea, nimæ a-
laus & gloria mea deus meus. Tu ſapientia mea & prudētia mea, mātē eſt
pulchritudo mea, & dulcedo mea deus meus. Tu muſica mea & omnia.
cithara, organum meū & tympanū meū deus meus. Tu pſalmus meus & hymnus meus, cantus meus & iubilus meus deus meus. Tu galea mea & lorica mea, arcus meus & gladius meus deus meus. Tu theſaurus meus, aurū meum, argentum meū, talentum meum, ad ſoluendum omne debitum meum deus meus. Tu do-

mus mea & caſtrum meum, & palatium meum deus meus. Tu ſcutum meum, & vexillum meum, turris fortitudinis & defenſor vitæ meæ deus meus. Tu ortulus meus & pomarium meum, viridarium meum & refrigerium meum deus meus. Tu aula mea & menſa mea, cibus meus & potus meus deus meus. Omnis enim cibus qui non eſt à te coctus & paratus, inſipidus eſt mihi, deus meus: Tu cinnamomum meum & balſamum ſuauitatis meæ, nardus mea & electa myrrha mea cũ precioſis vnguẽtis deus meus. Tu roſa mea & lilium meum, tu ſertum meũ & corona mea deus meus. Tu thalamus meus & lectulus meus, ſudarium meum ad tergendum, linteum ad inuoluendũ deus meus. Tu lucerna mea & lampas mea, candelabrum meum & ſydus meum deus meus. Tu liber meus intus & foris ſcriptus, biblia mea in qua tota ſacra ſcriptura iacet, magiſter meus & deus meus. Tu lector meus & inſtructor meus, medicus meus & apothecarius meus deus meus. In te omnia inuenio & habeo te donante & miſerante: & quicquid extra te quæro & deſidero, parum vel nihil mihi prodeſſe ſentio. Aperi ergo cor meum in lege tua ſancta, redde mihi

Pſalm. 118. lætitiam ſalutaris tui, dilata cor meum ad currend[um i]n viam tuam, confirma me in verbis tuis, quia non eſt qui adiuuet, non eſt qui præter te ſaluũ faciat, & ad vitam æternam perducat. Exaudi me deus meus cùm deprecor, cùm tribulor, cùm læt[o]r, cùm ſanus ſum. In omnibus me tibi commendo, & te in æternum benedico. Amen.

De vnione cordis cum deo habenda. Cap. XXIX.

Pſalm. 114. CONuertere anima mea in requiem tuam, quia dominus benefecit tibi. Ipſe enim eſt requies tua, & pax tua, ipſe vita, ſalus, & beatitudo tua. Igitur omnia opera bona quæ facis, vides & audis, ſemper ad laudem dei referas, vt pacem & bonam conſcientiam habeas. Non in te nec in alijs ſtes, nec maneas nec exultes: ſed in deo ſolo purè, firmiter, & perfectè, qui dat omnia & operatur omnia in omnibus pro ſua magna bonitate & immenſa clementia. Quis mihi det talem gratiam, vt omnia ad laudem & honorem domini dei mei referam, & rectè faciam ſicut teneor & poſſum facere, & nulla res parua vel magna à Deo me retrahat, nec inficiat, nec conturbet, n[e]c in aliquo impediat. Sed fortè mihi non eſt poſsibile ad hæc modo poſſe venire. Eſt tamen totum deo poſsibile, qui animam deuotam poteſt ſibi per gratiam in amore citò vnire. Hoc enim perfectus & purus amor dei in momento facere poteſt quotienſcunque voluerit, vt omnibus oblitis ſibi ſoli ſim perfectè vnitus & igne amoris eius vehementer accenſus & liquefactus. O deus meus amor meus in loco peregrinationis meæ, quãdo ero tibi totus vnitus: cum omnibus

Animæ diligentis Deũ felicitas.

Amoris eſt vnire.

ani-

animæ meæ viribus à te mihi datis & gratioſe infuſis? Sileat ante te omnis creatura tua Deus meus, tu ſolus mihi loquaris aſsis & illumines, qui es omnia in omnibus, & ſuper omnia cæli luminaria æternaliter benedictus. Felix anima in hoc mūdo deſolata, à Deo conſolata, ab hominibus ignorata, ſanctis angelis nota, à malis neglecta, à bonis requiſita; a ſuperbis deſpecta, ab humilibus dilecta, à ſecularibus ſeparata, à ſpiritualibus congregata, à magnatibus deriſa, à paruulis honorata, foris quaſi mortua, intus ſemper viua, carne afflicta, ſpiritu læta, corpore debilis, mente fortis, vultu deformis, conſcientia pulchra, labore fatigata, oratione roborata, onere preſſa, ſolatio erecta, carne in mūdo tenta, ſpiritu ad cælum rapta, & Chriſto copulata. Felix qui Ieſum & Mariam & omnes angelos & ſanctos dei habet amicos in hac vita, duces in via, conſules in dubio, doctores in ſtudio, lectores in menſa ſodales in cella, familiares in colloquio, cātores in churo, cuſtodes in periculis, adiutores in prælio, defenſores contra hoſtes, interceſſores pro peccatis, ſubuentores in extremis confortatores in agone, aduocatos, in iudicio, patronos coram deo, ſuſceptores in cælo. Sit tibi religioſe & deuote frater poſtquam reliquiſti ſæculum, pro terrenis parentibus Deus cæli pater, Ieſus frater, virgo Maria mater, angeli amici, religioſi cognati, omnes fideles propinqui, ſenes auunculi, iuuenes fratres, coniuges matres, virgines ſorores, pauperes nepotes, peregrini cōſobrini, mites & humiles cōſodales, ſobrij & caſti cōmenſales, infirmi & debiles familiares, afflicti & oppreſsi contubernales, deriſi & deſpecti multū amicabiles omnes deuoti honorabiles, omnes mundum ſpernentes & Chriſto ſeruientes cohæredes regni cæleſtis. Hæc eſt generatio ſancta nobiliſque progenies, ex deo nata, deo placita, fide fundata, ſpe roborata, charitate ornata, patientia armata, igne probata, conſtantia firma. 1. Cori. 15.

De vera pace in ſolo deo quærenda. Cap. XXX.

PAx vobis. Ego ſum, nolite timere. In Chriſto Ieſu tota ſalus & vera pax animæ conſiſtit. Et qui Chriſtum diligit, habet pacem, & in eo quieſcit: nec vltra eum nec ſupra eum quid quærere plus affectat. Pax animæ fidelis in hac vita, ferre multa aduerſa pro amore dei & nomine Chriſti. Decipitur & errat, qui aliter ſentit & cogitat. In vanū laborat, qui Deum in omni facto ſuo & cogitatu nō præponit, nec ipſum pure quærit & cupit. Non eſt pax impijs, dicit dominus: ſed pax multa diligentibus legem tuam domine. Pax quam Chriſtus docuit & promiſit, in profunda humilitate exiſtit, & in abnegatione propriæ voluntatis, in mortificatione omnis prauæ delectationis, in abiectione omnis mundanæ laudis, & externæ conſolationis in rebus perituris. Ioā. 14.

Pax Chriſti in quo ſita.

Cuſtodi ergo cor tuum ad intra, & omnes ſenſus tuos ad extra, ne capiaris aliqua illecebra & recreatione animę tuę nociua. Iuuant ſæpe creaturę, ſi ad creatoris laudem & honorem dei recte & pure referantur, vel ad aliquā vtilitatē ſuam vel alterius profectum moderate & diſcrete aſſumātur. Nocent autem ſæpe res pulchrę, ſi curioſe, impudice & male cōcupitę aſpiciantur, & deſuper delectant & contra rationem & honorem dei placent & animum mouent. Nam ſicut boni ſe cuſtodiunt, ita incauti vincuntur vitijs. Tentant diuitiæ, corrumpūt pecuniæ, inficiunt delicię, necant epulę multæ, inflant ſcientię, tument potentię, eleuant honores. Reſpuunt peruerſi humiles mores, vanę laudes ſeducunt animos leues. Fatui ſunt omnes & vęcordes, qui iſta terrena quęrunt, & pro magno reputant, quę animā ſatiare non poſſunt, nec quieſcere permittunt. Omnia temporalia defectuoſa & indurabilia ſunt, & pręter Deum nil eſt perfectum, nec pro ſummo gaudio & optimo bono habendum. In nulla ergo creatura viua, vel puchra pictura, aut nobili genitura, aut alta ſtatura, aut magna prælatura pone cogitatum & deſiderium tuum, ſi non vis falli, turbari, & inquinari, quia totum vanū lubricum & noxium eſt, niſi omnia trahas ad Deum, à quo omne bonū, & in quo omnia viuunt & conſiſtunt. Non ergo vane glorieris homo fragilis & mortalis, in multis culpabilis, & ad malum citò labilis, & ad ſtandum & permanendum in bono debilis: nec confidas tibijpſi nimis: nec ſtes fixe in te, nec in alijs, alte cogitando & pręſumendo, ſed quicquid boni conſideras & intelligis in te & in omnibus creaturis, totum deo pure & integre offer & aſſcribe. Tunc pacem & quietem cordis inuenies in Chriſto, & non in aliquo bono creato, & implebitur in te & de te dulce & ſanctum verbum Chriſti ab eo in monte pręedicatū: Beati mundo corde, quo-
Mat. 5. niā ipſi Deum videbunt. Cui laus honor & gloria ab omni creatura in ſecula ſeculorum. Amen.

De recta intentione ad Deum erigenda. Cap. XXXI.

Pſal. 24. OCuli mei ſemper ad dominum, quoniam ipſe euellet de laqueo pedes meos. In omni cogitatione locutione & operatione tua, habeas ſemper rectam & purā intētionem ad Deum, vt omnia facias ad laudem & gloriam & honorem Dei, & proximi ædificationem. Ipſe eſt cauſa omnium bonorum meritorum, atque largitor æternorum præmiorum. Ipſe principium & finis omnium operum tuorum eſſe debet, ne perdas fructū laborum tuorum. Si memor fueris terribilium iudiciorum Dei, non vane gloriaberis. Peſsima peſtis vana gloria, & velle laudari foris ab omnibus. Hoc vtique vaniſsimum eſt, & ſuperbiæ ſignum, gratiæ dei contrarium. Quid ergo facies, & in quo confides & ſperabis?

rabis? Non in te nec in homine, nec in aliqua re mundi, nec in ſtellis cæli: ſed in ſolo creatore deo tuo, qui fecit te, & habet te & omnia creata ſimul in manu & poteſtate ſua ſine onere & adiutore. Dic ergo & ora cum Dauid in pſalmo: Oculi mei ſemper ad dominũ, quoniam ipſe euellet de laqueo pedes meos. Et iterum. Domine ante te omne deſiderium meum, & gemitus meus a te non eſt abſconditus. Relictis ergo vanis rationibus & conſilijs hominum, in cũctis neceſſitatibus tuis potius cũ precibus & ſanctis deſiderijs recurre cõfidenter ad dominum Deũ tuum, quoniã ipſe eſt qui euellet de laqueo pedes tuos, vt non mouearis à recta via virtutis & vera humilitate, ſed ſtes fixus in deo vſque in finẽ. Omne opus bonum propter Deum factum lætificat conſcientiam, illuminat mẽtem, & ampliorem meretur gratiam. Omne autem malum opus mœſtificat agentẽ, & maculat famam bonam, & impedit diuinę conſolationis influẽtiam. Qui aliquid propter vanam gloriã facit, elationis vento lucernam extinguit: & qui propter mundũ agit, & apparere appetit, citò Deo iraſcẽte in lutũ cadit. Non ergo lęteris in aliqua felicitate huius mundi, quemadmodum ſtulti: ſed ſta ſemper in timore dei, & cognitione fragilitatis tuæ. Frequens lapſus & facilis error tuus, docebunt te humiliter & viliter de teipſo ſentire. Neminem velis in hac vita nimis laudare, quia neſcis qualis ſit quiſque futurus. Nec temere iudices cadentẽ, quia poteſt deus citò erigere flentem. Pro omnibus ora, & omnes deo cõmitte. Eſto vilis in oculis tuis, vt fias magnus corã oculis dei qui humiles reſpicit, & altos à lõge cognoſcit, & ſubito proſternit. Si ab hominibus deſpiceris, & alij tibi pręponuntur, ne triſteris nimis, quia melius & ſecurius eſt humiliari cum mitibus & ſimplicibus, quàm à deo reprobari cum diuitibus & elatis. Caue laudari, time magnificari, erubeſce honorari, fuge reputari, quęre latitare. Elige deo vacare, ſacris lectionibus & deuotis precibus ſedulo immorari. Non eſt ſine laude & honore, qui propter deũ ſpernit laudes & honores. Nec eſt ſine ſolatio diuino, qui omnia huius mundi gaudia reputat pro nihilo, & omnia ſibi contraria ſuſtinet libenter pro Christo, & quotidie anhelat eſſe cum eo in cælo.

Pſal. 37.

Oratio humilis & contriti ſpiritus. Cap. XXXII.

AD te domine leuaui animam meam, qui habitas in cælis. O domine Deus qui omnia prouide ac iuſte diſponis in cælo & in terra, cum angelis & hominibus & omnibus creaturis tuis, accipe pro magnis laudibus & gratificationibus tibi debitis omnes tribulationes & anguſtias cordis mei in vera contritione peccatorum meorum tibi modo oblatas. Conuerte mihi omne malum in bonum, & bonum ſemper in melius, pro gloria nominis tui,

Pſal. 24. & 122.

nis tui, & animæ meæ æterna ſalute. Tu ſcis omnem infirmitatem meam, & magnam ignorantiam meam, atque quotidianam inſtabilitatem memoriæ meæ, quàm citò vagor huc illuc longius à te ſæpiſsime. Parce mihi domine ſecundum multitudinem miſerationum tuarum, & reduc me citius ad te. Conſerua cor meũ apud te in deuota oratione & ſacra meditatione die ac nocte. Quantum mihi eſt poſsibile in hoc fragili corpore, cupio placare benigniſsimam faciem tuam muneribus ſacris & precibus, & præcipue tribus pauperum obolis, contritione cordis, confeſſione oris, & ſatisfactione humilis operis. Domine Deus meus ſumme amabilis, memento mei pauperis, quia homo ſum fragilis, non angelus ſanctus: peccator magnus, non innocens agnus: tepidus orator, non feruidus contemplator. Et ideo nec dignus ſeruitor tuus: nec inter deuotos oratores debeo computari, nec videri, nec nominari. Domine mi chariſsime, accepta ſit tibi obſecro humilis oratio mea, & amara contritio peccatorum meorum, pro dulci cantu & iubilatione angelorum, & concordi laudatione omnium cæleſtium ciuium ſupernorum. Veruntamen non deſpero nec deſperabo de venia & miſericordia tua, quamuis ſæpius cado, & grauor in meipſo ex infirmitate mea. Non ceſſo nec ceſſabo à laude tua in via mea: ſed laudabo & magnificabo te, donec ad te perueniat, ô Deus, anima mea. Nam te ſemper laudare & ſuper omnia amare, ſumma felicitas eſt angelorum & beatorum in patria.

De bona ſocietate cum Ieſu & ſanctis eius. Cap. XXXIII.

Pſal.68. QVærite deum, & viuet anima veſtra. Nihil melius, nil animæ felicius. Qui aliud quærit, nihil in fine obtinebit. Si ergo vis habere bonum ſocium pro ſolatio, quære Ieſum cum paſtoribus in præſepio, aut cũ ſanctis magis in matris gremio, aut cum Symeone & Anna in templo, aut cum Martha in caſtello, aut cum Maria Magdalena in ſepulcro, aut cum apoſtolis in cœnaculo, ad accipiendum ſpiritum ſanctum cum magno gaudio. Beatus qui in his & alijs ſanctis locis Ieſum deuote quærit, non corpore, ſed ſpiritu & veritate. Beatus qui in omni loco & omni tempore Ieſum intime quærit, & magnis deſiderijs ad eius claram viſionem & præſentiam anhelat, & quotidie ſe præparat. Beatus qui Ieſum in vita ſua per paſsionem & crucem ſequitur, quia in extremis bene ipſi cum Ieſu erit, & ab auditione mala non timebit. Non ſolum Ieſum quære, ſed etiam diſcipulos Ieſu, & omnes diligentes Ieſum, & qui patienter ferunt aduerſa propter Ieſum. Amor nanque Ieſu & amicorum eius mundum ſpernit, & omne vanum & impurum longe à ſe repellit. Relinque ergo amicos & notos ac ſodales extraneos qui in ſolitudine & deuotione te impedire

[Margin: Ieſus vbi quærendus. Luc.1. Matt.2. Lucæ.2. Luc.10. Ioã.20. Act.1.]

pedire poſſunt, & quære pro ſingulari ſolatio tuo in ſecretario cellæ familiaritatem cum ſanctis apoſtolis & cognatis Ieſu, vt loquantur tibi de regno dei, & ſtatu æternæ beatitudinis, & quo modo per multas tribulationes poſsis ad eorum ſocietatem peruenire. Accede autem ante omnes ſanctos & ſanctas cæleſtis curiæ ciues ad ſecretum tabernaculum atque oratorium beatæ Mariæ virginis à ſeculi turbis remotum, & quære ibi ſolatium animæ tuæ precibus inſiſtendo. Audi quomodo angelus domini cum Maria loquitur de incarnatione Chriſti, & redemptione generis humani. Felix dies & beata hora, ſi poteris ibi facere morã cũ angelo Gabriële & beata virgine Maria, audiendo ab eis myſteria cæleſtia. Crede firmiſsime omnia eſſe vera per angelum Mariæ nunciata, ſicut Maria credidit deo, & angelo eius ſibi miſſo de cælo. Deinde quære diligẽter ſanctum Ioannem Baptiſtam præcurſorem domini noſtri Ieſu Chriſti in eremo latentem, & flexis genibus ſaluta eum deuotiſsime ſupplicando: Aue ſanctiſſime & dilectiſsime amice Ieſu Chriſti Ioannes. Multa bona & magna mirabilia audiui de te, quàm ſancte & miraculoſe ſis natus, quàm ſtricte & religioſe fuiſti à puero in ſolitudine conuerſatus: ne leui ſaltem famine aut cogitatione peccares. Quære ab eo quandiu ibidem ſolus manſerit, & maneas cum eo quantum placet, & tempus permiſerit. Diſce ab eo quid comederit & biberit, & quis ei neceſſaria miniſtrauerit, vtrum pater eius & mater aliqua ipſi miſerint, & quãdoque ad eum venerint, vel ipſe ad eos videndos exierit, an etiã ſanctus angelus Gabriël ad eum quandoque deſcenderit, & multa ſecreta ei reuelauerit, & an Ieſus ei perſonaliter apparuerit, & manus eius confortauerit, ſicut ſcriptum eſt in euangelio: Etenim manus domini erat cum eo. Quicquid de iſtis ſit, totaliter ſpiritui ſancto committe, qui ipſum impleuit, docuit & erexit, & totam vitam eius virtutibus ornauit, & vſque ad exitum vitæ in eremo & inter homines & in vinculis & in carcere cuſtodiuit, & tandem cum martyrij palma animam eius ſuſcepit. Deinde ad apoſtolos Chriſti procede, & quære ſanctum Petrum, & vade cum eo in templum ad orandum: vel etiam in cœnaculum aſcende ad accipiendum ſpiritum ſanctum. Quære etiam Paulum in Damaſco & in Epheſo, & vade cum eo per omnia ad prædicandum euangelium Chriſti non in corpore, ſed in ſpiritu. Ecce quomodo plus omnibus laborat, & quàm ſæpè orat, & quàm frequenter in orando & contemplando rapitur per exceſſum in cælum. Sublimis volatus iſte non omnibus datur, & tamen ad ima deſcendens dicit: Ego non arbitror me comprehendiſſe. Et iterum poſt alia, ad inſtruendum humiles in vita & in paſsione Chriſti ait: Nihil ar-

[Margin: Familiaritas & conſuetudo ſanctorum ambienda. — Luc. 1. — Ioan. Baptiſta. — Luc. 1. — Petrus, Act. 3. — Paulus, — 2. Cor. 12. — Phili. 3.]

1.Co.2. hil arbitratus ſum me ſcire inter vos, niſi Ieſum Chriſtum, & hunc crucifixum. Sequere ſanctum Paulum, & ducet te recta via ad Chriſtum, & per crucem ad cælum. Vade vlterius & Andreas quære Andream apoſtolum in Achaiæ partibus prædicantem Chriſtum, & audi verba pendentis in cruce pro Chriſti nomine. Signa ea in corde tuo, & ſtude implere cum gaudio, inſpirante & iuuante ſpiritu ſancto quæcunque loquitur de paſsione Chriſti, & ſanctę crucis laudibus. Quære conſequenter ſanctum Iacob⁹. Iacobum maiorem paſſum & occiſum ab Herode, & bibe cum eo calicem paſsionis huius miſerabilis vitæ, patienter tolerando dolores pro amore dei, & animæ tuæ ſalute. Deinde procede, Ioannes euang. & quęre Ioannem apoſtolum Chriſto dilectum, & pro nomine Ieſu in exilium relegatum, ab omnibus ſecularibus curis & negocijs ſegregatum, vbi diuina reuelatione altius illuſtratus, Apoc. 1. Apocalypſim de ſtatu totius eccleſiæ militantis & triumphantis, figuris & myſticis verbis ſcripſit, & poſt hæc etiam pro omnium eccleſiarum & fidelium eruditione & conſolatione ſanctum euangelium de diuinitate Chriſti vltimus edidit. Lege & ſtude in iſtis & alijs ſacræ ſcripturæ libris, pro captu tuo & conſolatione exilij tui in hoc mundo, non vt doctus & ſapiens videaris, ſed mitis & patiens, humilis & obediens vſque ad mortem efficiaris. Quære adhuc alios ſanctos apoſtolos pro conſolatione tua, in Chriſti ſeruitio occupatos, pro fide & amore Chriſti occiſos, verbo & exemplo multos ædificantes. Vide ſan- Iacobi epiſtolæ laus. ctum Iacobum fratrem domini epiſtolam canonicā ſcribentem, formam chriſtianę vitę & religionis perfectionem continētem. Thomas Quęre & ſanctum Thomam in India, qui vulnera Chriſti reuerenter palpauit, firmiter credidit, & cum feruenti amore aperte clamauit dicens: Dominus meus, & Deus meus. Quære etiam Ioā. 20. Matthę⁹ cum magno deſiderio ſanctum & eruditū apoſtolum Matthęum euangeliſtam ſcribentem hebraicis literis Chriſti euangelium toti mundo profuturum, omnibus nationibus populis & linguis varijs ad ſalutem deſtinatum. Simili modo & affectu quære alios ſanctos apoſtolos & diſcipulos Ieſu Chriſti in locis ſuis verbum vitæ retinentes, & populum docentes, & vſque ad mortem in vinea domini laborātes. Iſti ſunt ſancti & amici Dei, qui ſanguine fuſo per coronam martyrij meruerunt vitam æternam. Lege ergo libenter vitam & paſsiones eorum, & conſolaberis in laboribus & doloribus tuis, quia nihil eſt quod tu facis & pateris pro Chriſto in ſeruitio dei, comparatione ſanctorum & aliorum deuotorum.

De ſummo bono & vltimo fine in ſolo Deo ponendo. Cap. XXXIIII.

Satiabor

SAtiabor cum apparuerit gloria tua. O domine quomodo poteſt homo ad hanc gloriam peruenire? Per contemptum ſui & omnium terrenorum, & per ardentem amorem omnium cæleſtium bonorum. Teſtes ſunt animæ ſanctorum lætantes in regno cælorum, & omnes fideles certantes & laborantes contra tentationes vitiorum. Ab hoc glorioſo fine & ſummo bono æternaliter fruendo longe diſtant ſuperbi dæmones, infideles pagani, peruerſi Iudæi, & hæretici indurati, homines carnales mundum diligentes, Deum negligentes, & in terrenis bonis & honoribus ac laudibus finem ſuum & felicitatem conſtituentes: qui, heu Deus, propter hæc habenda augenda & ſeruanda currunt, laborant, ſtudent, vigilant, & fere nunquam quieſcunt, nec ſollicitare ceſſant donec aliquid acquirant. Et cum acquiſierint, ſiue rectum ſiue indirectum fuerit, adhuc non contentantur: ſed ad altiora ſcandere & gloriari ſuper cæteros concupiſcunt, & intumeſcunt, doctos ſe iactant, magnos ſe exiſtimant, & ab alijs honorari affectant. Et tamen totum & vanum lubricum & nihilum, & finaliter periculoſum & perditum, quod quęrũt & cupiunt. Certe erratis & voſipſos decipitis, quibus mundus adhuc dulcis eſt, & iucunda vita pręſens, qui nil certi habetis de omnibus bonis veſtris, & quotidie morti & iudicio dei futuro propinquatis. Nihil enim eſt in hac vita ita iucundum, quin habeat aliquid amaritudinis annexum: nil in creaturis tam precioſum & bonum & delectabile, quod poſsit animã hominis ſatiare & beatificare, ab omni malo eripere, & omni bono replere, & ſemper lętificare, niſi ſol⁹ deus ſumme bonus æternus & immenſus. Hic eſt creator omnium rerum viſibilium & inuiſibilium, angelorum & hominum, qui eſt ante omnia & ſuper omnia & in omnibus Deus benedictus in ſęcula. Quid enim digne de Deo dici poteſt aut cogitari ab aliqua creatura in cælo & in terra? Excedit nanque Deus omnia, ante cuius oculos omnia videntur vana & nulla. Ideo fatua eſt omnis anima, & permanebit ſemper egena & miſera, quę extra deũ aliqua quęrit & diligit, quę a dilectione & honore dei mentem ſeparant. Magna & mirabilia opera tua domine, & cogitare & perſcrutari ſingula non eſt mihi nec alicui creaturę poſsibile. Quid igitur faciam, quia nõ poſſum altiora capere, nec ſecreta cęleſtia penetrare, neque cum angelis faciem dei mei contẽplari? Indignũ me fateor tantis bonis frui, & cum ſanctis in cęlo conuerſari. Ideo me ſemper humiliabo & deſpiciam coram deo & omnibus hominibus, quãdiu fuero, & ero vilis in oculis meis, vt deus miſereatur mei peccatoris nũc & in omnib⁹ horis. Recogitabo omnes annos meos in amaritudine animæ meæ, quibus irã merui, &

Pſal. 16.

Eſai. 38.

placabo in gemitu & fletu Deum, quem offendi ſæpius verbis, factis, viſu, auditu, & cæteris ſenſibus meis, quos mihi ad ſeruiendum ſibi dedit in toto corde meo quandiu in corpore viuo. Sed ne deſperem & deijciar in malis meis, recordabor domine omnium bonorum tuorum, & in omnium miſericordiarum tuarum quæ a ſeculo ſunt, donec ad te auxiliante gratia tua merear ſaluus peruenire. Libera me ab omnibus malis irruentibus ſubito in me, quæ retrahunt ſæpius cor meum à cæleſtibus bonis meditandis. Adeſto mihi pie Deus, & pone me iuxta te, ne incipiam vagari & elongari a ſummo bono quod tu es domine. Nam in te ſolo totum bonum meum. Da teipſum mihi, & ſufficit animæ meæ domine Deus ſalutis meæ, Amen.

FINIS.

Incipit conſolatio pauperum & infirmorum.

Eſai.40. CONſolamini conſolamini popule meus, dicit dominus deus veſter.

Pauper.

NOli pauper contriſtari, quia diues non es.

Debilis.

NOli murmurare debilis corpore, qui ſæpius infirmaris, nec habes quod delectat.

Lazarus infirmus.

GAude in domino frater Lazare qui multis vulneribus modo repleris, quia tibi præparatur æterna requies pro modico & vili cibo maleque parato, & pro breui dolore in corpore ſuſtentato. Pro micis tibi negatis habebis ſplendidas epulas in conuiuio cæleſtis regis, & comedes ſemper panem cæli de menſa Ieſu Chriſti in regno patris ſui. Pro vulneribus tibi inflictis habebis coronam miræ pulchritudinis, ornatam floribus immenſæ ſuauitatis. Pro canibus lingentibus vulnera tua, habebis angelos tibi ſeruientes in lætitia magna, laudantes deum pro tua multiplici inopia & benigna patientia.

Ioſeph peregrinus.

LAetare frater Ioſeph innocens & manſuete pro longa peregrinatione tua in terra aliena, vbi non habes amicos te viſitantes & honorantes, & munuſcula tibi dulcia offerentes, quia magna erit merces tua in cæleſti patria, & conſolaberis ab angelis in paruo latens cubiculo, qui tibi præparabunt amplam & ſplendidam manſionem in cælo, quia humiliorem locum & viliorem veſtem elegiſti in hoc mundo.

Claudus deſpectus.

EXulta frater claude qui à multis iam deſpiceris, quia non vales currere per vicos & plateas cum fortibus & diuitibus, qui lętantur in varijs delicijs carnis, & ſubito deſcendunt ad inferos. Tu vero in ſecreto maneas, & indeſinenter pro te & alijs ora, ac Chriſtum ſpecialiter lauda, qui multas occaſiones peccandi tibi abſtulit, & cæleſtis regni portam per arctam viam intrare oſtendit.

Columbanus tacitus.

IVbila frater Columbane humilis & taciturne, ſine dolo ſine felle. Eſto nunc obediens vſque ad mortem, qui abnegado temetipſum tollis vere crucem tuam eundó poſt Chriſtum. Ideo gaudebis cum omnibus ſanctis & electis dei in perpetuum: nec timebis damnari cum diabolo in ignem æternum.

Simplicianus indoctus.

CAnta & lauda deum frater Simpliciane, quoniam reliquiſti prudentiam huius ſeculi & fallacias diaboli cum nundinis ſuis, & curas terrenas longe abieciſti. Gratias age quia meruiſti audire veri Salomonis ſapientiam domini noſtri Ieſu Chriſti, in ſua humilitate & manſuetudine. Diſce frangere propriam voluntatem, & carnis vincere voluptatem, & quotidie certa contra diaboli impugnationem, & cordis euagationem. Sta firmiter, pugna viriliter. Noli recedere à certaminis loco & bono conſortio, quia tecum eſt dominus Deus tuus & angeli eius, ante quorum conſpectum fugiet cito ſpiritus malignus, tanquam fumus à vento repulſus.

Turtur ſolitarius.

AVdi turtur gemebunde, attende deſiderator vitæ ſolitariæ, & caſtitatis amator æternæ. Quando te ſubtrahis à tumultibus hominum orando, meditando, ſtudendo, tunc appropinquas celeſtibus choris angelorum, & recedent à te impetus dæmonum & imagines turpium idolorum, omniumque nocẽtium monſtra vitiorum. Nemo tam quiete viuit in cõgregatione, tam lætanter ex hoc mundo tranſit, quàm verus obediens, mitis & humilis corde, renuncians perfecte omni propriæ voluntati, ſubditus deo & hominibus propter Deum ex virtute ſine mora. Magna virtus, magna gratia, vincere ſeipſum, & mori omni hora. Dura pugna ſed glorioſa & æterna præmia reddentur pro victoria conſummata.

Enchiridij Monachorum capita.

De recta via iuſtorum ad regnum cælorum Cap. i.
De bona cuſtodia cordis & oris. Cap. ii.

De fre-

De frequenti inuocatione nominis Ieſu & Mariæ. Cap. iij.
De certamine contra quotidiana vitia. Cap. iiij.
De optimis bonis animæ. Cap. v.
De vera & interna conſolatione animæ. Cap. vj.
De recollectione cordis in ſilentio oris. Cap. vij.
De remediis contra vanam gloriam & laudem. Cap. viij.
De munditia cordis à vitijs & paſsionibus occultis. Cap. ix.

De recta via iuſtorum ad regnum cælorum. Cap. I.

Crux, vnica ad regnum cęlorum via.

VIa iuſtorum recta facta eſt, & iter ſanctorum præparatum eſt. Quomodo? Per dolorem & laborem. Sic enim itur ad regnum cælorum. Non eſt alia via ad vitam æternam? Non. Recta ſola via crucis? Ita eſt. Hanc Chriſtus verbo docuit, & ſancto exemplo ſuo ſequendam omnibus præoſtendit. Hanc omnes ſancti ſecuti ſunt vſque ad mortem, iuxta illam domini ſententiam, Matt. 7. Intrate per anguſtam portam, quæ ducit ad vitam. O monache, Monachi munus in cella. quid facis in cella? Lego, ſcribo, colligo mella. Hæc animæ meæ ſolatia. Bene dixiſti. Nam cella monachorum in labore & ſtudio librorum flagrare debet. O clerice quid facis in choro? Lego, In Choro. canto, crimina ploro. Recte reſpondiſti. Nam chorus clericorum in canore & iubilo pſalmorum occupari debet, & Deum corde & ore laudare, ſicut angeli in cælo. O religioſe quid facis In mēſa. in menſa? Fel Chriſti vulnera penſo. Condoleo, numero, per ſingula vulnera ploro. Iuſte & optime penſaſti. Nam menſa egenorum in mœrore & fletu dolorum Chriſti verſari debet, & Deo In cœna. regratiari. O deuote quid bibis in cœna? Bona dogmata nectare plena. Recte reſpondiſti. Nam cœna deuotorum in ſacra lectio- Matt. 6. ne & ſenſu verborũ delectari debet. Nónne anima plus eſt quam corpus? Si ſapit bonus hauſtus in ore, multo melius ſapit bonus intellectus ſcripturæ in corde.

De bona cuſtodia cordis & oris. Cap. II.

Pſal. 38. DIxi cuſtodiam vias meas, vt non delinquam in lingua mea. Nunquam ſis ocioſus nec verboſus, nec curioſus nec cachinnoſus. Ante laborem & in labore memor ſis domini dei tui, vt te cuſtodiat. Semper inter hoſtes verſaris, & inter pericula maris fluctuas: ideo inceſſanter orandum eſt, ne vincaris à vitijs, & in profundo malorum deſperando ſubmergaris. Sta firmiter, & Aduerſus treis beſtias depugnā dum. noli deficere in quotidiano certamine, & a tribus beſtijs maxime caue. Mane certa contra acediam, meridie contra gulam, veſpere contra carnis laſciuiam. Canis vult diu dormire, lupus vult multum comedere, aſinus vult in ſtratu laſciuire. Canem excita virga,

virga, lupum percute baculo, aſinum flagella ſpinis acutis. Virga eſt timor mortis, baculus eſt ardor inferni, ſpinę paſsio Chriſti & ſanctorum matyrum cruciatus. En tribus his armis vincuntur crimina quæuis.

De frequenti inuocatione nominis Ieſu & Mariæ. Cap. III.

ADiuua me, & ſaluus ero. Stude Deum inuocare in omni opere mane, meridie, & veſpere cum ſancto Danièle, & iuuaberis in omni neceſsitate corporis & animæ. Ieſum habe in corde, & eris mundus ab omni ſorde. Sit aue Maria ſæpe in ore, & repleberis Spirituſſancti conſolatione. Solitudo & ſilentium, oratio & ieiunium, arma ſunt monachorum. Laborare in die, vigilare & orare in nocte, ſanctorũ exercitium ſpeciale. Hoc Deo & angelis eſt acceptum, dæmonibus cõtrarium, iuuenibus vtile, ſenibus delectabile, pigris graue, deuotis leue & ſuaue. Cum non potes bene vigilare, ſtudeas Ieſum inuocare, & fugiet à te diabolus bonorum inimicus. Si nõ potes dormire præ triſtitia, ſtudeas Mariam ſalutare cum lætitia, & aderit tibi angelus ſanctus bonorum amicus. Si tædet orare, ſtudeas pſalmos ruminare, & confortabit te ſpiritus ſanctus conſolator optimus, doctor intimus, illuſtrator cordis maximus.

De certamine contra quotidiana vitia. Cap. IIII.

REgnum cælorum vim patitur, & violenti rapiunt illud. Idcirco indue arma ſanctæ crucis, certa ſicut fortis miles, ſtude vt bonus clericus, ora vt deuotus monachus, labora vt fidelis dei ſeruus, & eris in cælo glorioſe coronatus. Clauus clauo expellitur, vitium virtute ſuperatur. Ira ſilentio compeſcitur, gula ieiunio refrenatur. Ocium labore fugatur, riſum dolore quaſſatur. Odium amore necatur, hoſtis beneficio placatur. Pax cordis patientia acquiritur, & qui alios leuiter arguit, indignationem citò incurrit. Parua enim rerum implicatio, multę pacis eſt acquiſitio. Sæpe hoc dicitur, & ſępe repetẽdum eſt, vt bene cuſtodiatur, Nil dictu facilius, nil facto beatius, Chriſto referente, Si ſcitis hæc, beati eritis ſi feceritis ea. Verboſi multi, taciturni autem pauci. Cupidi multi, pauci paucis contenti. Nemo perfecte contentatur, niſi ſummo bono plene fruatur. Inops eſt omnis mẽſa pane carẽs & ſale. Inſipida refectio, ſi deſit ſacra lectio, & affluũt inania verba. Optimũ ferculum animę, verbũ dei audire & bene maſticare. Dulci cibo paſcitur, qui ſacris verbis delectatur. Diu aridus & indeuotus erit, qui vana libenter audit & quærit. Pſa. 118

De optimis bonis animæ. Cap. V.

DIligam te domine virtus mea. Inter nobiles nil virtute nobilius, inter ignobiles nil vitio deterius. Inter pulchros & honeſtos nil caſtitate pulchrius, inter ſciẽtias nil ſapiẽtia altius, inter

inter deuotos libros nil vita Ieſu Chriſti ſalubrius. Inter omnes preces & laudes dei nil Pater noſter ſanctius, nil Aue Maria dulcius,& angelis iucundius. Omnia vota deſyderia ſanctorum oratio dominica excellit. Omnia enim dicta prophetarum & melliflua verba pſalmorum & canticorum pleniſsime & ſecretiſsime in ſe continet. Omnia neceſſaria petit, Deum ſumme laudat, Deo animam coniungit,& de terra ad cęlum leuat,nubes penetrat, & angelos tranſcendit. Beatus qui attente ſingula verba Chriſti penſat.

Oratio dominica cæteris præſtat.

De vera & interna conſolatione animæ. *Cap.* VI.

VIncenti dabo manna abſconditum,& nomen nouum. Manna abſconditum eſt conſolatio ſancti ſpiritus de ſpe veniæ, & contritione peccatorum,cum propoſito bono & firma intentione ſe ſemper emendandi & proficiẽdi. Verax eſt Deus,& omnia verba eius vera ſunt & firmæ. Fidelis & verus amicus nõ mentitur:nec agit in dolo cũ proximo ſuo. Qui alium decipit,nõ eſt veritas in eo. Qui de bono ſuperbit, non eſt gratus nec fidelis Deo. Noli ſuperbire,ne perdas donũ quod accepiſti de cęlo ſine merito tuo. Curam habe de bono nomine:ſed noli meliorem te fingere:nec ſanctiorem alijs credere. Bona vita bonum nomen facit,& qui male ſe regit,bonum nomen perdit. Nomen nouum iterum acquirit, qui malos mores relinquit. Ille veraciter quaſi hodie natus viuere incipit,qui in ſpiritu ambulare proponit, & omnia nociua vitat & ſpernit. Melior eſt bona fama ex ſanctitate vitæ,quam odor vnguenti precioſi, & diuitiæ multæ.

Manna abſconditum.

Nomen nouum.

De recollectione cordis ſilentio oris. *Cap.* VII.

SEcretum meum mihi. Cum diſtractus fueris ex colloquijs longis, recollige te iterum in longo ſilentio, intus manendo in ſecreto ſolus,& gemendo pro commiſsis. Citò fit diſtractio cordis ex rebus viſis & auditis:ſed frequens oratio & interna compũctio expellit imagines noxias,& curas ſuperfluas. Qui nil commodi quærit nec concupiſcit in terris,& elongat ſe à tumultibus cunctis, poteſt citò libere volare ad Chriſtum in cælos, ſicut ait deuotiſsima mater ſancti Auguſtini in exceſſu mentis:Volemus,inquit,ad cælum fideles.

S. Monicæ vox.

De remedijs contra vanam gloriam & laudem *Cap.* VIII.

VAnitas omnis homo viuens. Noli extolli de aliquo bono coram hominibus,quia habes multos defectus intus,quos nouit Deus,& tu non vides,nec ponderas ſicut debes. Qui laudem humanam quærit de ſingulari facto, ſępe confuſionem incurrit Deo permittente coram multis in aperto. Vana gloria & amor propriæ laudis decipiunt multos priuãdo eos bonis æternis, vt patet in virginibus ſtultis. Quid ſtultius, quàm vana diligere,

gere,& vera reſpuere? Quid peruerſius, quàm deum negligere, & hominem attendere? Quid amentius, quàm mūdum aſpicere, & cęlum deſpicere? Cor diuitis in terra, cor pauperis in cęlo. Cor humilis ſub deo, cor ſuperbi contra Deum.

De munditia cordis à vitiis & paſsionibus occultis. Cap. IX.

BEati mundo corde. Munda cor tuum à vitijs, vt vere ſis bonus. Quare miſer vis laudari de bonis quę non habes. Vere ita deſpicabilis es in multis, vt merito erubeſcere poſsis, quamuis libenter hoc non audis tibi dici ab alijs. Qui ſunt qui vanitatem amant? Qui humanam laudem affectant. Humilis & ſibijpſi vilis in veritate ſtat, & nunquam ſe de bono eleuat: ſed ſemper ſe humiliat, & peccatorem fatetur & dolet. Inſpice te recte & interne, & noli leuiter credere linguę alienæ, & famę ventoſę. Vidi laudantem ſocium ſuum in facie, & poſt tergum detrahentem peſsime. Conſideraui arguentem amicum in charitate serioſe, & excuſantem eum publice ipſo neſciente. Quando veritas & charitas ſibi obuiant, tunc quæ pacis & ſalutis ſunt pariter tractant. Laua manus tuas ab opere peruerſo, & prohibe labia tua à verbo ocioſo, oculos à viſu nociuo, cor a cogitatu maligno, & eris mundus coram Deo. Sæpe lauas manus & faciem, ne diſpliceas hominibus: multo magis laua conſcientiam tuam à vitijs, vt placeas Deo & angelis eius qui vident abſcondita cordis. Matt. 5.

De vera pace cordis in virtutibus. Cap. X.

BEati pacifici &c. Cor purum diligit Deus in pace habitat Christus, ſuper humilem & mitem requieſcit ſpiritus ſanctus. In tumultu perditur Ieſus, in riſu offenditur, in ira expellitur, in mendacio conſpuitur, in detractione ſpoliatur, in dolo percutitur, in odio crucifigitur. Quicquid mali proximo ingeritur, Ieſus ſibi factum conqueritur. Caue offendere Deum, caueas ſcandalizare proximum ad imaginem dei factum. Reuoca errātem, inſtrue ignorantem, da bonum exemplum tolle omne offendiculum, ſequere Ieſum patiendo opprobrium, pro malo reſtitue bonum, & recipies pro omni modico hic paſſo præmium æternum, & gaudium cum angelis ſanctis in regno cælorum. Amen. Matt. 5. Aduerſus Ieſum facis quicquid peccas.

Incipiunt capitula libelli qui dicitur Vita boni Monachi.

De renunciatione ſeculi. Cap. i.
De remediis vitiorum. Cap. ij.
De exemplis eremitarum. Cap. iij.
De patientia martyrum. Cap. iiij.

De ſtudio

De ſtudio doctorum. Cap.v.
De labore & oratione confeſſorum. Cap.vj.
De extirpatione vitiorum. Cap.vij.
De exercitus monachorum. Cap.viij.
De corona & præmio monachorum. Cap.ix.

Incipit vita boni Monachi.

AVdi religioſe monache, auſculta deuote clerice, attende ſenex & paruule, doctrinam bonæ vitæ.
Sequere humiles mores Ieſu Chriſti & exempla ſanctorum.
Quæ te ducant ad regnum cælorum.
Relinque curioſa argumenta verborum,
Quæ impediunt profectum deuotionis & virtutum.

De renunciatione ſeculi. Cap. I.

MOnache ad quid veniſti?
Quare mundum reliquiſti?
Cur cappam iſtam induiſti,
Et pompam mundi deſpexiſti?
Nonne vt deo ſeruires, & cor tuum cuſtodires?
Cur ergo ſic vagaris, & vana meditaris?
Multum peccas euagando, tempus perdis ociando.

De remediis vitiorum. Cap. II.

APprehende arma & ſcutum:
Euagari non eſt tutum.
Ociari grande vitium.
Fabulando perdis præmium.
Operando vince tædium,
Orando quære remedium.

De exemplis Eremitarum. Cap. III.

MAne ergo in cœnobio:
Viue caſte ſine proprio.
Fuge, tace cum Arſenio, ſede ſolus cum Machario.
Sæpe ora cum Antonio, labora cum Pachomio.
Ieiuna cum Euagrio, vigila cum Hilario.

De patienatia martyrum. Cap. IIII.

SVſtine dolores cum Laurentio:
Deſpice honores cum Vincentio.
Dilige Ieſum cum Ignatio:
Fer damna rerum cum Euſtathio.
Confitere Chriſtum cum Tyburtio:
Reſiſte draconi cum Georgio.
Coronaberis cum martyribus,

Si reſiſtis

Si reſiſtis malis inſtinctibus.

De ſtudio doctorum. Cap. V.

LEge ſcribe cum Hieronymo,
Viro ſancto & doctiſsimo.
Canta hymnos cum Ambroſio
Pſalmos Dauid in pſalterio.
Stude doce cum Auguſtino,
De ſummo bono & diuino.
Cuius librorum magna copia, illuſtratur ſancta eccleſia.
Diſce mori mundo cum Gregorio,
Perſeuerando in monaſterio.
Porta Ieſum cum martyrio, viſita ægrum in exilio.
Lætaberis cum doctoribus,
Si fidem ſeruas cum moribus,

De labore & oratione confeſſorum. Cap. VI.

IMitare ſanctum Benedictum:
Serua omne verbum tibi dictum.
Bonum eſt laborare manibus:
Melius orare cum fletibus.
Quære Ieſum cum Bernardo.
Cum Hugone & Richardo.
In canticis canticorum, & in choro angelorum.
In ſtudio clericorum, & in verbis ſeniorum.
In commentis magiſtrorum, & in libris deuotorum.
Præmiaberis cum confeſſoribus:
Si abnegaueris te in omnibus.

De extirpatione vitiorum. Cap. VII.

CAue curioſa legere,
Quæ poſſunt mentem diſtrahere.
Stude vitia tua cognoſcere:
Et viriliter eis reſiſtere.
Ambula cum ſimplicibus, adhære innocentibus.
Benefac tibi contrario, ſupplica pro aduerſario.
Et eris charus dei filio, ac dignus ſanctorum conſortio.

De exercitiis Monachorum. Cap. VIII.

MOnachorum eſt orare, gemiſcere, & plorare pro ſuis defectibus.
Carnem ſuam caſtigare, vigilare, ieiunare à voluptatibus.
Linguam refrenare, aures obturare.
A vanitatibus.
Oculos cuſtodire, pedes præmunire
Ab excurſibus.
Manibꝰ laborare, labijs exultare, corde iubilare, in dei laudibus.

Caput

Caput denudare, baſſe inclinare, genua curuare crucifixi pedib⁹.
Prompte obedire, nunquam contraire ſuis maioribus:
Libenter ſeruire, citò ſubuenire, infirmis fratribus.
Curas mundi abijcere, cæleſtibus intendere totis conatibus.

De corona & præmio monachorum. Cap. IX.

NE vincaris à dæmonio, omnia fac cum conſilio; & non facile errabis.
Neſcis enim quandiu hic eris, certum eſt quòd morieris, nunquam tamen deſperabis.
Eſto internus deuotus Deo totus, mundo ignotus, & eris ſemper lætus.
Multum tibi vilis & deſpectus, fratri tuo pius & ſubiectus, maturus & facetus.
De bonis Deo da gloriam.
Et de malis pete veniam, omnem remittens iniuriam.
Sicque per Dei gratiam, peruenies ad patriam,
Poſt huius vitæ miſeriam.
Vbi Ieſus & Maria in ſumma gaudēt gloria cum tota cæli curia.
Ad quam nos poſt multa pericula, perducat agnus ſine macula.
Cui laus per æterna ſecula. Amen.

Explicit vita boni Monachi.

Doctrinæ duæ alta mente reponendæ.

VItam Ieſu Chriſti ſtude imitari.
Caſte, iuſte, pie diſce conuerſari.
De nato Ieſu cane dulciter.
De paſſo Ieſu dole grauiter.
Læta miſce triſtibus, tuis exercitijs.
Mala terge fletibus, caue à delicijs.
Ieſum quære diligenter.
Clama pulſa vehementer.
In deuotis hymnis delectare.
Dulce eſt de Ieſu cogitare.
Dulcius cum Ieſu iubilare.
Dulciſsimum cælos penetrare.
Ieſu ob amorem,
Omnem fer laborem.
Suſtine vim patiens.
Tace vt ſis ſapiens.
Mores rege, aures tege.
Sæpe ora, ſæpe lege.
Omni die, omni hora
Te reſigna ſine mora.

Altera doctrina.

ASſueſce Ieſum inuocare.
Mariam ſæpe ſalutare.
Cruce ſancta te ſignare.
Omnes ſanctos honorare.
Contra dæmones certare, vigilare, & orare,
Sacra verba ruminare, deo laudes decantare
Infimis renunciare, ad ſuperna cor leuare.
Extra Ieſum nil amare, nihil velle, nil optare.
In domino ſemper ſpera, age recta, profer vera.
Coram deo te humilia, & gratiam inuenies.
Ama pauca & ſimplicia, & pacem multam ſenties.
Qui modo eſt humilior, in cælo erit altior.
Et qui nunc viuit ſtrictior, in futuro canet lætior.
Secundum merita ſingulorum, reddentur præmia beatorum.

Incipiunt capitula libri ſequentis qui dicitur Manuale paruulorum.

De vocatione paruulorum ad Chriſtum. Cap.i.
De doctrina Ieſu, & humilitate eius. Cap.ij.
De puritate & ſublimitate ſancti Ioannis apoſtoli. Cap.iij.
De ſanctitate & excellentia ſancti Pauli apoſtoli. Cap.iiij.
De magna humilitate ſancti Franciſci. Cap.v.
De bona imaginatione contra malum. Cap.vi.
De breuitate omnis rei ſub cælo. Cap.vij.
De deuotione ſancti Dauid regis in oratione. Cap.viij.
De paupertate ſpiritus propter Chriſtum. Cap.ix.
De ſtudio ſimplicis fratris in paßione Chriſti. Cap.x.
De puritate multarum virtutum. Cap.xi.
De laude dei ex ore iuſti. Cap.xij.
De arcta cuſtodia cordis & oris. Cap.xiij.
De frequentia orandi. Cap.xiiij.
De æternæ vitæ præmio promerendo. Cap.xv.

Incipit Manuale paruulorum.

De vocatione paruulorum ad Chriſtum. Cap. I.

SInite paruulos venire ad me, talium eſt enim regnum cælorũ. Hæc ſunt verba Ieſu Chriſti ſummi paſtoris & cæleſtis doctoris noſtri in ſchola Dei, quæ diſcipulis ſuis & turbis loquebatur cũ paruuli ſibi à parentibus præſentarentur ad tangendũ. Quos pius magiſter & dulcis dominus (ſicut ſanctus Mar

cus narrat)complexans,& manus ſuas ſuper eos imponens, benedicebat eos & ait,Amen dico vobis, quiſquis non receperit regnum dei velut paruulus,non intrabit in illud.Et iterũ ſecundum Matthæum ad omnes maiores ait: Niſi conuerſi fueritis & efficiamini ſicut paruuli,non intrabitis in regnum cælorum. O bone paſtor & dulcis magiſter, quàm dulciter loqueris,& veraciter doces,& paucis verbis oſtendis omnibus hominibus rectã viam tendendi per humilitatem ad regnum dei.Hæc ſancta verba conſolantur humiles & pauperes, arguunt ſuperbos & diuites,confortant ſimplices & innocentes.Deus enim ſuperbis reſiſtit,humilibus autem dat gratiam in pręſenti,& gloriam in futuro.In omnibus ergo bonis quę agis loqueris & cogitas,ab humilitate noli recedere,ne perdas totũ quod facis.Nam nulla valent opera bona, niſi fuerint in humilitate fundata, & charitatis melle perfuſa,& ad honorem dei pura intentione facta.Caue ſuperbiam,omnium vitiorum foueam,& virtutũ ruinam. Eſto innocẽs & quaſi paruulus ſine dolo, ab omni malitia purus,& eris Deo & hominibus dilectus,& in te pacatus.

Mat. 18. Iaco. 4. Humilitas nunquam deſerenda.

De doctrina Ieſu,& humilitate eius. Cap. II.

Mat. 11.

DIſcite à me, ait Ieſus, quia mitis ſum, & humilis corde. O humilitas virtus Chriſti,quantum confundis ſuperbiam vanitatis noſtræ,qui de paruis bonis cupimus laudari, & de multis malis nolumus vituperari?O bone Ieſu tu pro nobis multa mala pertuliſti quę non feciſti,& innumera nobis bona cõtuliſti quæ non meruimus,nec digni ſumus habere. Nam totum gratiæ eſt & immenſæ pietatis quicquid boni feciſti nobis, & adhuc quotidie facis,parcendo delictis noſtris, & benefaciendo in multis. Gratias ſemper tibi pie Deus:ſed vę nobis ingratis tepidis & ſuperbis pro innumeris beneficijs tuis & promiſsis.

De puritate & ſublimitate ſancti Ioannis apoſtoli. Cap. III.

Ioannes Euang. vnde tã ſapiẽs & charus Deo.

ECce puer meus electus quem elegi. Quid fecit beatum Ioannem apoſtolum tam clarum ingenio, & tam prædilectum à domino noſtro Ieſu Chriſto, vt tam alta caperet & ſcriberet de Deo vltra omnes doctores in mundo? Magna puritas eius mentis & corporis,perfecta quoque charitas ardens erga Deum & proximos ſuos, non verbo tantum & lingua, ſed opere & veritate. Hoc enim ipſe aperte teſtatur in epiſtola ſua de gemina charitate ſcribens. Si ergo non potes cum ſancto Ioanne euangeliſta altiora contemplari de ſancta trinitate, ſtude humilitatem & patientiam Chriſti cum infirmo Lazaro cogitare & ſequi.Et ſi non vales cum ſancto Paulo ad tertium cælum euolare, ſtude cum beata Maria Magdalena ad pedes Ieſu plorare, & veniam petere.

Si nõ potes cum celſioribus diuis ſublimia apprehendere, ſectare cũ alijs humilia.

De ſan-

De ſanctitate & excellentia Pauli apoſtoli. Cap. IIII.

VAs electionis mihi eſt iſte. Quid fecit ſanctum Paulum tam magnum & ſublimem apud Deum? Contemptus mundi & omnium terrenorũ, cum abnegatione ſuijpſius, & mortificatione carnis, & abiectione omnis temporalis honoris. Quid plus ſuper hæc omnia? Perfectus amor dei & proximi, ſine aliquo lucro terreno & proprio cõmodo Chriſto ſeruiendo in hoc mundo. Quid inter multas reuelationes ſibi à deo factas magis docuit & cõmendauit fidelibus Romanis, Corinthijs, Galatis, & cęteris omnibus in vniuerſo orbe conſtitutis? Ieſum Chriſtum, & hunc pro nobis crucifixum: Pro quo ipſe multa pati optauit, & mori non formidauit, quia ſacra ſtigmata paſsionis eius quotidie in corde & corpore ſuo pro nomine eius & amore portauit.

De magna humilitate ſancti Franciſci. Cap. V.

HIc eſt qui contempſit vitam mundi. Quid fecit humilem & ſanctum Franciſcum tam deuotum & deo dilectum in hac vita, & tam altum in gloria? Vere profunda humilitas ſua, & quia inter omnia beneficia diuina & exercitia quotidiana paſsionem Chriſti & ſacra vulnera doloris eius immenſi amoris plena in mente portauit, recoluit, condoluit, grauiſsimè ponderauit, amariſsime fleuit, & ardẽtiſsime amauit. Nam magna gratia confertur humilibus, & paſsionem Chriſti quotidie recolentibus. Verus enim humilis non ſe reputat nec eleuat de bonis quæ facit: ſed omnibus viliorem ſe exiſtimat, & cunctis inferiorem veraciter confitetur. Hic propria mala ſua inſpicit & plãgit, & aliorum bona videns congaudet, pro quibus deum laudat & benedicit, orans vt ſui miſereatur, & ſe à malis liberet.

De bona imaginatione contra malum. Cap. VI.

VAde retro Satana. O miles Chriſti loquere hæc verba contra omnia mala phantaſmata diaboli. nam arma tua ſunt ſancta verba & opera Chriſti. Igitur contra ignita carnis iacula, penſa amara Chriſti vulnera. Contra tędium cordis, ſit ſemper in ore dulcis Ieſus. Contra omnes malas ſuſpiciones & indignationes tuas de alijs, cogita omnes culpas tuas quas feciſti ab initio natiuitatis tuæ vſque modo, & deſiſte indignari. Sint omnia bona tua alijs communia, & ad laudem dei facta: ſed mala tibi ſoli imputa, & ad feruentiorem emendationem conuerte. Dum vacat tempus & hora ab externo labore, ſit protinus pſalmus & laus Dei in corde & in ore. Cor non poteſt diu quieſcere, nec lingua tacere. aut enim bona aut mala imaginatur, aut triſtia penſat, aut læta reuoluit, ſicut molendinum quod à vento mouetur. Ne ergo mala ſubito irruant & maculent, ſacra verba tanquam munda grana cordi tuo inſere, & ea diligenter reuoluendo in cibum

Immiſſiones cogitationum malarũ vmbone bonarũ repellẽdæ, pręcipuè verbo Dei.

conuerte. O vtinã tot bona verba dicas & ores, quot ocioſa dixiſti, & tot bona recogites & rumines, quot mala & noxia cogitaſti. Aperi cor tuum Chriſto, & claude diabolo, vt ſit anima tua in cælo, & non in ſeculo. Loquitur tibi Chriſtus in omni verbo dei, & in omni libro ſcripto digito ſpirituſſancti. Quæcunque enim in ſcripturis ſanctis legis, ſcribis & intelligis, ſolatia ſunt animæ fidelis in tribulatione, & remedia contra diaboli venena, & reuocant cor vagæ mentis ad deum ſuum in cælum.

De breuitate omnis rei ſub cælo. Cap. VII.

VAnitas omnis homo viuens. Hodie homo eſt, & cras non inuenitur. Perit diues, perit pauper, perit iuuenis, perit ſenex. Perit pulcher, perit niger, perit doctus, perit indoctus. Perit magnus, perit paruus, perit nobilis, perit ignobilis. Perit dominus, perit ſeruus, perit prelatus, perit ſubditus. Perit honoratus, perit refutatus, perit magiſter, perit diſcipulus. Perit clericus, perit laicus, perit canonicus, perit monachus. Perit theologus, perit aſtrologus, perit medicus, perit in omni arte perit⁹. Ecce omnia pereunt, præter amare deum, & iuſte viuere.

De deuotione ſancti Dauid regis in oratione. Cap. VIII.

QVis enim in omnibus ſicut Dauid fidelis, pergens ad imperium regis cæleſtis? Hic in die fuit miles fortis in bellando contra hoſtes ſuos, & in nocte deuotus monachus orando cum gemitu & lachrymis pro peccatis ſuis commiſsis. Maxime autem regratiabatur deo pro innumeris beneficijs ſibi ſpecialiter datis, & omnibus creaturis generaliter collatis, quas ad gloriam ſancti nominis ſui mirabiliter creauit & ornauit. Et ne
Pſa.113 de bonis acceptis ſuperbiret, ait deum laudando. Non nobis domine nõ nobis, ſed nomini tuo da gloriam. Et ne in aduerſis de-
Pſal. 26 ficeret, ait. Adiutor meus eſto domine, ne derelinquas me. Et ne
Pſa.112 vnquam ingratus eſſet, ait. Sit nomẽ domini benedictum ex hoc nunc & vſque in ſeculum.

De paupertate ſpiritus propter Chriſtum. Cap. IX.

TAnquam nihil habentes in hoc mundo, & omnia poſsidentes cum Chriſto. O ſancta paupertas ſpiritus ſuper omnes diuitias mundi & honores amanda, quam Chriſtus docuit, & vſque in finẽ vitę ſeruauit, & omnibus perfectis pro exemplo reliquit. Hanc multi ſapientes, nobiles, diuites & potẽtes Chriſtum ſequentes, propter regnum cælorum ſponte elegerunt. O quãta libertas puræ animæ, quę nihil habere deſiderat de ſtatu & ornatu ſeculi amore Ieſu Chriſti? Vere magna ſecuritas conſcientiæ, & iucunditas cordis, ſtare in ſubiectione & obedientia, & propter Chriſtum crucifixum ſe abnegare plene vſque ad mortem. O cæleſte manna ſuperbis abſconditum, humilibus reuelatum, in-

nocenti-

nocentibus propinatum, à deuotis prægustatum, qui pro ſpeciali ſolatio recolunt Chriſtum pro ſe paſſum & crucifixum.

De ſtudio ſimplicis fratris in paſsione Chriſti. Cap. X.

SAlus tua ego ſum, dicit dominus. Plus ſanctitatis & puritatis, ſcientiæ & prudentiæ contra omnes nequitias diaboli & errores mundi ac ſordes vitiorum inuenit ſimplex & innocẽs frater in vita & paſsione domini, quàm altus ſpeculator & ſubtilis diſputator in conſideratione totius machinę mundi. Vitã & paſſionem Chriſti docemur imitari: machinam mundi ſpeculari ſine laude & gloria dei, vanitas eſt & ſtultitia. Melius eſt orare humiliter Deum, quàm ſubtiliter perſcrutari cælum. Dei enim eſt gubernare omnia qui creauit omnia, hominis eſt ſeruare mandata eius, & cauere peccata. Omnes ſancti eſſemus, ſi iſta faceremus. Sed quia multi iſta non faciunt, nec bene viuunt: ideo multa mala eis iuſto dei iudicio contingunt. Fuge ergo frater ſeculum, intra lætus clauſtrum, ſequere ſanus Chriſtum per arctam viã ad cælum. Bonum eſt tibi cum vno oculo intrare cęlũ quàm cum duobus in infernum, vbi erit fletus & ſtridor dentium pro omnibus malis in perpetuum. Væ eis. Pſal. 34. Quãtus profect9 ſimplici animę in Chriſti cruce.

De puritate multarum virtutum. Cap. XI.

EStote rationabiles ſine dolo. O ſanctum & ſuaue verbum, ex ore ſancti Petri apoſtoli prolatũ. Placet nanque maxime deo & angelis eius, caſtitas cum humilitate, ſcientia ſine inflatione, prudentia ſine præſumptione, eloquentia ſine vana gloria, lætitia ſine diſſolutione, triſtitia ſine amaritudine, patiẽtia ſine murmure, locutio ſine mendacio, reſponſio ſine fallacia, promiſsio ſine craſtino, laudatio ſine vituperio, dilectio ſine vitio, oratio ſine tædio, gratitudo deo pro omni bono ſine termino, meditatio ſine diſperſione, contemplatio ſine obſcuratione operatio ſine inquinatione, quies ſine pigritatione, vnio animæ cum deo ſine intermiſsione. Ecce verus Iſraëlita, in quo dolus non eſt. O quàm bonus Deus Iſraël, his qui recto ſunt corde. Dic ergo cum Dauid in pſalmo, neglecto omni bono terreno intime orando: Mihi autem adhærere Deo bonum eſt, ponere in domino ſpem meã. Sicut fuerit voluntas in cælo, ſic fiat. Nil aliud volo, nil cupio, niſi te ſolum domine, pro omni labore meo & præmio in cælo. Amen. Quomodo per omnia placeas Deo.

De laude Dei ex ore iuſti. Cap. XII.

REctos decet laudatio. Beatus qui omnia bona opera ſua facit cum pura intentione ſimpliciter ad laudem dei. Beatus qui omni tempore cor ſuum ad beneplacitum dei dirigit, & nullum proprium commodum finaliter quærit. Beatus qui omnia immunda idola antiqui hoſtis à ſe lõge proijcit, & ad arma Chri- Pſal. 32. Iuſtus omnia refert in Deum.

ſti crucifixi humiliter in anguſtijs confugit & orat. Hic bene procedit, & cum Ieſu vbique per mare & aridã pergit: donec ad patriam cum eo perueniat. O Ieſu dulce nomen ſuper omnia nomina ſanctorum in cælo & in terra, cui omne genu flectitur cæleſtium terreſtrium & infernorum, angelorum & hominum. Tu via iuſtorum, gloria beatorum, ſpes egenorũ, ſalus infirmorum, amator deuotorum, & conſolator omnium tribulatorũ. Eſto mihi adiutor & protector in omni neceſsitate, propter nomen ſanctum tuum benedictum in ſecula. Cum pauper fuero, laudabo te: cum triſtis fuero, laudabo te. Cum lætus fuero, laudabo te: vbicunque fuero, ſemper laudabo te. Amen.

De arcta cuſtodia cordis & oris. Cap. XIII.

Pſal. 50. COr mundum crea in me Deus. Hæc oratio valde vtilis eſt & potens contra omne vitium dure tentans, & ſubito cordi irruens. Nil laborioſius & vtilius q̃ cuſtodire cor à vanis phantaſijs, & os à verbis ocioſis. Nil fructuoſius quàm ſpiritualibus vacare exercitijs, orando, meditãdo, ſtudendo, pſallendo, & charitatis opera libenter faciendo. Pauca verba ſufficiunt ad neceſſitatẽ, longa texunt ſuperfluitatem, leuia inducunt vanitatẽ, curioſa important diſtractionem, dura excitant turbationem, alta generant elationem, ſimplicia oſtendunt humilitatẽ, vera parant iucunditatem falſa prouocant indignationẽ, bona merentur laudem, mala pœnã ſancta vita æternã gloriam. Bonus ergo cuſtos cordis ſui ſollicite etiam cuſtodit oſtium oris ſuis, ne perdat gratiam deuotionis interius per incuriam ſermonis exterius.

De frequentia orandi. Cap. XIIII.

QVoniam oportet ſemper orare. O quàm dulcis & ſalubris admonitio, quàm pura & ſancta oratio cælos tãgens, & terram deſerens, deo colloquens, & hominibus tacens. Hoc itaque verbum Chriſtus ait ad Apoſtolos ſuos, & ad omnes religioſos. Sicut enim corp⁹ viuit & nutritur cibis terrenis: ita anima ſacris verbis & orationibus & meditationibus cõfortatur. Dat fiduciã orandi ingens dolor cordis pro commiſsis, & humilis cõfeſsio oris de perpetratis, cũ intentione ſe emẽdandi in iſtis. Nil quippe bona voluntate ditius, & deo acceptius & animæ noſtrę ſalubrius. Totiens nanque deum oras, quotiens pro peccatis tuis gemis & doles, & quia quotidie peccas: ideo quotidie etiã orare & gemere debes, ac veniam petere pro offenſis. Multũ oras ſi multum doles, parum oras ſi parum doles. Parum impetras, ſi parum attendis ad ea quę legis & cantas. In multis fit exceſſus, ſed quotidiana oratio & gemitus cordis cum feruore ſancti ſpiritus expurgat languores hos omnes. Qui non orat & gemit pro culpis quotidianis, pœnã ſibi auget in pœnis futuris. Non ergo pigeat

Gemitus pro peccatis, oratio eſt.

ſemper

ſemper orare,& deo deuote gratias agere,quia ipſe nunquã ceſſat nobis benefacere.Ideo nullus locus,nullum tempus,nullum opus,nullus labor, nullus dolor ab orando nos impedire debet, ſuper quos Deus oculos ſuos apertos hic & vbique ſemper habet.Quotiens enim domini Dei tui recordaris & gemis, totiens cum eo ſecrete loqueris & oras.Si non potes ſemper voce orare, poteris tamen & debes mente & deſiderio ad deum clamare, gemere,& plorare.Semper enim deum orat,qui ſemper bona cogitat,bona loquitur,& bona facit ad honorem Dei. Amen.

Orare ſemper qui poteris.

De æterna vitæ præmio promerendo. *Cap.* XV.

ECce merces veſtra multa eſt in cælo . Omne gaudium præſens breue eſt, & heu multis malis inuolutum : regnum autem dei gaudio ſemper plenum & æternum , ſupra omnem ſenſum & intellectum eleuatum.Hoc nullus tibi dare poteſt nec auferre,niſi ſolus Deus creator omnium,iudex viuorũ & mortuorum,reddens ſingulis pro meritis operum ſuorum. Propter hoc regnum conſequendum promerendum & æternaliter poſsidendum,fortiter eſt certandum,laborandum, alacriter vigilandum, & feruenter orandum,ſæpe ieiunandum, ſæpe gemendum,ſæpe lugendum,ſæpe confitendum,ſæpe cõmunicandum,deuote miniſtrandum,deuote celebrandũ,deuote pſallendum , diligenter ſtudendũ,ſtricte ſilendum,libenter ſeruiendum,prõte obediendum,patienter omne graue ferendũ,omne carnale citò reſpuendum,omne ſeculare vbique vitandum, omne turpe fugiendum, omne honeſtum ſectandũ, omne vitioſum odiẽdum,omne virtuoſum amandum,omne curioſum amputandum,omne ſimplex & purum eligendum,omne terrenum relinquendum,omne cæleſte & diuinum ſumme amplectendum . Hæc eſt via vitæ cæleſtis,& formula renunciationis ſeculi in ſtatu religionis , ducens paruulos mites & caſtos ad æternæ vitæ beatitudinẽ,& gloriam ſanctorum æternaliter cum Chriſto perfruendam. Amen.

Luc. 6.

Factu quid opus eſt ad regnũ cælorum cõſequẽdum.

Explicit Manuale paruulorum.

Incipiunt capitula libelli qui dicitur Hoſpitale pauperum.

De contemptu omnium mundanorum bonorum. Cap. j.
De quinque panibus in deſerto huius vitæ. Cap. ij.
De duplici pugna carnis ac ſpiritus. Cap. iij.
De inſtabilitate humani cordis. Cap. iiij.
De obedientia ſimplicis ac humilis fratris. Cap. v.
De triplici ſignaculo ſanctæ crucis. Cap. vj.
De pia compaßione cum infirmis. Cap. vij.

De perſeuerantia in bonis inceptis. Cap.viij.
De varijs antiqui hoſtis inſidijs. Cap.ix.
De ſcuto bonæ voluntatis contra hoſtes. Cap.x.
De laude dei in omni opere bono. Cap.xj.
De vitio vanæ gloriæ & propriæ complacentiæ. Cap.xij.
De varijs bellis impiorum, & patientia piorum. Cap.xiij.
De malitia prauorum contra innocentes. Cap.xiiij.
De inuidia diaboli contra ſalutem hominum. Cap.xv.
De armatura Chriſti & ſanctorum contra vitia. Cap.xvj.
De vtilitate frequentis orationis. Cap.xvij.
De priuatis orationibus quaſi iaculis acutis in hoſtes. Cap.xviij.
De verſiculis ante initium operis legendis. Cap xix.
De ſeptem virtutum gemmis bonæ congregationis. Cap.xx.

De contemptu omnium bonorum mundanorum. Cap. I.

Pſal.22. DOminus regit me, & nihil mihi deerit: in loco paſcuæ ibi me collocauit. Quid habet homo amplius de omnibus bonis ſuis & diuitijs terrenis, niſi victum & veſtitum? Vnde ergo ſuperbit? Et cum obierit, omnia hic dimittet, & nihil ſecum ſumet, niſi modicum operculum ad tegẽdum corpuſculum ſuum ſepeliendum, poſtea à vermibus corrodendum. Qui de omnibus præteritis reddet rationem deo, quibus vſus eſt, ſiue paucis ſiue multis, tanquam de expenſis pro viatico ſibi conceſsis, quæ cum vſura ſtricte requirentur. Quantumcunque aliquis magnus fuerit diuitijs vel honoribus ſubleuatus, non eſt ex hoc ſanctior, nec perpetuus bonorum ſuorum dominus: ſed tantũ ſeruus conductus ad tempus ſub poteſtate ſuperioris domini ſui cęleſtis regis & æterni imperatoris, ac iudicis, qui omnia tribuit ad lucrũ bene agendi, non ad ſpatium & cauſam. Reddet autẽ pius dominus mercedem congruam, immo vltra condignum bonis ſeruis ſuis pro paruo labore æternã requiem, pro breui triſtitia æterna gaudia pro omni cõtumelia & iniuria pro ſe paſſa, æternam gloriam & coronam. Dat etiam nunc vnicuique dona ſua quantum ſibi placuerit, ſecundum occulta iudicia ſua iuſta & recta, in omni loco & tempore ſine errore. Nam bonis omnia ad bonum ordinat, & malis ad pœnam conuertit ita vt nemo de iudicijs Dei iuſte conqueri poſsit, niſi de ſe ipſo indigno & ingrato, meliora de proximo, optima ſemper ſentiens de Deo. Quidam honorabilis vitæ ſacerdos in partibus Hollandiæ poſt mortem illuſtris domini ſui prædicauit ſermonem in populo dicens. Dominus noſter comes Hollandiæ mortuus eſt, chariſsimi oretis pro eo,

Defunctum dominum

pro eo. Fuit hic paruo & breuiſsimo tempore habens aliquos vſusfructus & reditus annales, quos iam amiſit, & ſecum ſumere non potuit. Si modo haberet aliqua hæreditaria manentia bona, maxime ipſi conuenirent. Cum quidam nobilis princeps mori deberet, ait coram multis ſibi aſtantibus miniſtris, O qui ſemper pauper cuſtos ouium fuiſſet, quanto ſecurius mori poſſet quam ego? Alius quidam magnus dominus cum ægrotaret, venerunt multi poſtulantes aliquid pro memoriali & ſeruitijs impenſis, O domine domine quid ego habebo, & quid dabis mihi modo? Tunc ille ait, Ecce omnes iſti quæ ſua ſunt quærunt, & nemo de anima mea cogitat, & ego ignoro vbi hac nocte hoſpitabor & manebo. Et ſic mortuus eſt, & ſero pœnitens cognouit omnia mundana eſſe vana & deceptoria, quæ quaſi in momento & tanquam fumus euaneſcunt. Felix ergo pauper rebus, & virtutibus diues, qui cum propheta in fine vitæ ſuę dicere poteſt confidenter: Domin⁹ regit me, & nihil mihi deerit, in loco paſcuæ ibi me collocauit, propter nomen ſanctum ſuum.

Suũ quo modo quidam commẽdauit po pulo. Vox nobilis cuiuſdam dum iam animam ageret. Itẽ alius.

De quinque panibus in deſerto huius vitæ. Cap. II.

NOn in ſolo pane viuit homo, ſed in omni verbo dei. Deus dominus ac Saluator noſter locutus eſt olim antiquis ſanctis per legem & prophetas, & nunc adhuc nobis quotidie loquitur in ſcripturis ſanctis per ſanctos doctores veteris ac noui teſtamẽti expoſitores, quid credere, & qualiter viuere, & Deo ſeruire debeamus. Libenter ergo lege & ſcribe verba ſanctorum ex ore dei, pro ſalute multorum. Dixit deuotus ſacerdos dominus Florentius Dauentrienſis vni de fratribus ſuis: indifferẽs mihi eſt, nec multum refert, vtrum in antiquo an in nouo teſtamento lego, vtrunque enim Deus fecit. Cum venerabilis magiſter Gerardus Magnus horas legeret cum diſcipulo ſuo, poſtea ab eo quæſiuit: Intelligis bene Ioannes quæ legis? Qui reſpõdit, Non omnia. Dixit ergo ipſi ſecrete, In ſingulis verſibus & verbis pſalmi varius & myſticus ſenſus mihi occurrit. Gratias deo & ſanctis doctoribus qui me fideliter varijs ſenſibus inſtruxerunt. Igitur de miſericordia & gratia dei accipe quinque panes in deſerto huius vitæ, ad virtuoſe viuẽdum vtiles & efficaces. Primus panis eſt dolor cordis de omnibus malis præteritis in ſeculo geſtis. Secundus eſt confeſsio oris de quotidianis defectibus in ordine commiſsis, & de magna negligentia multi boni operis. Tertius eſt panis diuinæ conſolationis in oratione, de ſpe veniæ, & de remiſsione peccatorum. Quartus eſt panis gratificationis pro beneficijs à Deo acceptis, tã in proſperis quàm in aduerſis. Pro quibus omnibus Deus ſit iugiter benedictus, cuius miſericordiæ non eſt numerus, qui vſque modo non deſinit benefacere

Mat. 4.

Florẽtij dictum de lectione ſacræ ſcripturæ.

Gerardi vox de ſenſibus ſacrę ſcripturæ.

 nobis.

nobis. Quintus eſt panis internæ iubilationis & contemplationis, de ſpe æternæ beatitudinis, & magnitudine futuræ gloriæ cum deo & omnibus ſanctis eius. Lauda ergo deum pro quinque panibus iſtis, & multis alijs beneficijs eius in his tribus ſignatis, ſcilicet bonis naturæ, gratiæ, & perennis gloriæ.

De duplici pugna carnis & ſpiritus. Cap. III.

Pſa. 118 NArrauerunt mihi iniqui fabulationes: ſed non vt lex tua. Cuſtodi ergo omnes ſenſus tuos, ne ſeducaris à vanis & illecebroſis dæmonum figmentis. Nam quandiu homo viuit, pugnare oportet ne vincatur: ſed non ſemper æque fortiter tentatur. Igitur in hoc bello poſitus clama precibus & ſedulis cordis gemitibus ad dominum in cælis, Caro trahit deorſum, ſpiritus trahit ſurſum. Caro quærit mollia & blanda, ſpiritus ſanctus contrà ſuadet dura & aſpera. Si ſequeris carnem, decipieris: ſi ſequeris ſpiritũ, coronaberis. Attende diligenter, & caue ab omni parte, quia nõ es tutus ab hoſtium iaculis, vbicunque fueris, ſeu intus ſeu foris. Sint vulnera Chriſti cordi tuo firmiter infixa: Ieſus & Maria cuſtodes in omni via. Iſtos pro armis indue, & pro gladio & baculo in manu retine. Cum indoctis, inexpertis & indiſcretis, cum importunis & audacibus noli multum loqui, ne leuiter offendaris. Cum humilibus & ſimplicibus deum diligentibus libenter loquere, & conſiſte. Iuuat bona ſocietas colloquẽs de deo, nocet mala ſocietas fabulans de mundo. Caue obloquentes, ſequere ſimplices & tacentes.

Aliorſum nos trahit caro atque ſpiritus.

De inſtabilitate humani cordis. Cap. IIII.

Iob. 10. TAedet animam meam vitæ meę. Quare? Propter laborem & dolorem & multa aduerſa quæ mihi occurrunt, à Deo me ſeparãt. Quid igitur faciam, & quò me vertã, vt melius habeam? Suſtine patienter, & expecta dominũ confidenter, quia iuxta eſt

Pſal. 33. domin⁹ his qui tribulato ſunt corde, & humiles ſpiritu ſaluabit. Nam propter ſuperbiam & mentis elationem deflectendam, iuſte patimur, affligimur, deprimimur & deſpicimur. Reduc ergo ad mentem vitia & peccata tua, cum foris deſpiceris, & tacebit querela & indignatio tua de obiectis. Nemo purus a peccato, nemo liber à ſorde, nemo innocẽs à culpa & pœna, omnes enim

Prou. 20 peccauimus. Solus Deus purus ſanctus & immortalis, æternus,

Iob. 15. immenſus, inuiolabilis, & ſuper omnia laudabilis in ſecula. Sit er

Rom. 3. go tota ſpes & lætitia tua in deo, & bona voluntas etiam parata pati pœnam propter deum. Omne gaudium mũdi citò tranſit, & omnis laus eius plena iræ & doli. Omnis etiam delectatio carnis pœnam habet ſibi annexam, & meretur confuſionem & deſpectum. Qui multa habet, multam curam ex eis patietur. Qui modicis ſcit contentari, pacatior erit. Infelix eſt miſer, qui Deo

Aduerſa mũdi huius leuiter toleranda.

non

non ſeruit. Perdit totum quod habet, qui deum non amat. Vanus eſt & inſtabilis, qui in creaturis ſpem ponit, & deum negligit. Beatus cui Deus eſt omnia in omnibus, & cum Paulo apoſtolo lætus dicit, Mihi autem abſit gloriari, niſi in cruce domini mei Ieſu Chriſti: per quem mundus mihi crucifixus eſt, & ego mundo. Legitur in prouerbijs de pigro & inſtabili corde in dei ſeruitio, Vult piger & non vult. Hoc eſt. Vult bene comedere & bibere, & non vult laborare & ieiunare. Vult diu dormire, & non vult citò ſurgere. Vult fabulari, & non vult vigilare & orare. Vult alios dure corripere, & non vult modicum ſuſtinere. Vult alios docere, & ſeipſum negligit emendare. Huic debetur virga & baculus, niſi ſe emendauerit in prædictis defectibus. Qui autem permanſerit ſtabilis in virtutibus erit hic & in æternum benedictus. Amen.

Gala. 6.

Prou. 13

De obedientia ſimplicis & humilis fratris. Cap. v.

VIr obediens loquetur victoriã, ait ſapiens. Quomodo? Quia qui ſimpliciter obedit, vincit ſeipſum, propriam voluntatem relinquendo, & alterius voluntatẽ humiliter ſequendo. Inde magna pax & concordia oritur, bona conſcientia acquiritur, & cordis lætitia augetur. Iſte confidentiam ad deum obtinet, & mori nõ timet, quia Deus eſt ſpes eius, cui vſque ad mortẽ perfecte obedire paratus fuit. Nam opera bona in obedientia ſimpliciter facta, deo ſunt gratiſsima, & maxime meritoria. Qui ſuperiori vel æquali aut minori ſe ſubdit & obedit, diabolum vincit & proſternit, qui inſtigare ſolet ne quis alteri humiliter cedat, ſed duriter reſiſtat. Ex quibus iræ, rixæ, & alia multa mala inter fratres & pacatos ſæpe naſcuntur. Hæc humilis Ieſus Chriſtus nõ docet: ſed potius ad ſimplicẽ obedientiam omnes reuocat dicens, Diſcite à me, quia mitis ſum & humilis corde. Homo obediens homini propter deum, maximum honorem deo facit, & ei placet. Sine obediẽtia aut parua aut nulla ſunt opera noſtra æſtimanda aut ponderanda. Cum humili & prompta obedientia etiam complacent deo valde parua & vilia ſeruitia, ex charitate pro vtilitate communi facta. Verus obediens non eſt tardus, nec negligens, nec querulosus, ſed pro poſſe paratus ad omnia Deo placita. Siue ergo obediens orat, ſiue laborat, ſiue vigilat, ſiue dormit, ſiue loquitur aut tacet, ſiue ſtat aut ambulat, ſiue ſcribit aut legit, ſiue intrat aut exit, ſiue comedit aut ieiunat, omnia ex virtute obedientiæ in bonum & ad meritum ipſi conuertuntur. Igitur ſemper in gaudio eſt & pace, qui ſeipſum vincit, abnegat, ſpoliat, & viliſicat, & ad obediendum propter deum deo & eius vicario corde & animo omni hora ſponte ſe reſignat. Aperite huic cælum ſancti angeli, fugite dæmones ſuperbi, occurrite

Pro. 21. Obediẽtiæ laus ac meritum.

Diabolus præcipuè obedientibus grauis.

Mat. 11.

rite partiarchæ & prophetæ, ſuccurrite apoſtoli & euangeliſtæ, intercedite martyres & confeſſores, ſupplicate ſacerdotes & diacones, implorate virgines, viduæ, & continentes, ſubuenite omnes Chriſti fideles fratres & ſorores, ſuſcipite animam pauperis humilis ſimplicis & obedientis fratris vobiſcum de ergaſtulo corporis, & in ſinum Abrahæ cum paupere quondam Lazaro collocate, vt requieſcat in pace Chriſti dulciter, & ſine timore confidenter, donec in nouiſsimo die reſurgat cum omnibus ſanctis in æterna gloria feliciter. Amen.

De triplici ſignaculo ſanctæ crucis. Cap. VI.

Cant. 8. POne me vt ſignaculũ diuini amoris ſuper cor tuum, ad amãdum me ſuper omnia, & ſcribe ſanctæ crucis ſignum in pectore tuo, & omnia ſacra paſsionis meæ vulnera contra maligni ſpiritus iacula. Crux etenim mea ſalutis via, triumphale ſignũ, & inexpugnabile ſcutum, fugat corporis & animæ pericula. Igitur in tribus locis præcipuè ſtatue ſanctæ crucis ſignum, ſuper cor, ſuper os, & ſuper brachium tuum contra omne vitium. Signa cor tuum ne cogites mala, ſed ſemper bona de deo & beneficijs eius, vt habeas cor cuſtoditum, ab omni malitia tutum, cũ deo & omnibus ſanctis vnitum. Signa os tuum, vt non loquaris mala nec leuia nec proterua, ſed bona, ſancta & vtilia, & eris deo charus & acceptus, & ab hominibus iuſte laudatus. Signa brachium tuum, manus tuas & digitos tuos, ne facias aliqua illicita, ſed pietatis opera proximo profutura, & de omnibus iſtis deum benedic & lauda. Cogita ergo ſemper & vbique bona, loquere ſemper bona, age ſemper bona, & erit paſsioni Chriſti conformis vita tua, triplici ſignaculo ſanctæ crucis præmunita. Per crucem Chriſti ſuperabis omnia tentamenta, læta, triſtia, dulcia & amara, quæ ſubitò irruunt ad cordis tui ſecreta. Vix enim eſt aliquid tam bonũ quod proponis facere, quin diabolus nitatur impedire, & ad malũ ſemper trahere & maculare. Noli ea attẽdere, noli reputare, ſed omnia tanquã ſtercora reſpue. Ieſum inuoca, cruce te cõſigna, ad Mariã iuxta crucẽ fuge, geme, plãge, cõdole: à cruce noli recedere, ſed cum Ieſu & Maria opta viuere & mori in hac vita, vt intres cum eis in tabernacula æterna. Amen.

De pia compaſsione cum infirmis. Cap. VII.

SVpportate inuicem in charitate, quia charitas operit multitu-
Ephe. 4. dinem peccatorum. Nemo de ſe præſumat, nec infirmos de-
1. Pet. 4. ſpiciat, quia nullus ſcit quid adhuc de ſe fiet, & an perſeuerabit. Omnes fragiles ſumus, omnes adiuuari indigemus, omnes bo-
Luc. 6. nũ cupimus, & malum abhorremus. Eſtote ergo miſericordes, ait dominus, ſicut & pater veſter celeſtis miſericors eſt. Noli nimis eſſe iuſtus, ne obſtupeſcas & indureſcas, & perdas aut lædas

ægrum,

ægrũ, quem ſanare & conſolari debueras. Superexaltet ergo miſericordia iudiciũ, iuxta beati Iacobi apoſtoli ſententiam. Quam benign⁹ ſacerdos dominus Florẽtius ſecutus dixit, Semper plus lucratus ſum pietate, q̃ rigore & terrore. Verùm eſt, ſic Chriſtus docet. Qualẽ te facis erga fratrẽ proximũ, talẽ inuenies aliũ poſteà recto iudicio ad teipſum. Quæcũque enim bona agis in fratrem debilem, triſtem, ac læſum, Chriſto facis, tanquam angelus reuerẽter domino deo miniſtrãdo. Igitur cautus ſis & ſollicitus, vt tẽpus tuum vtiliter expendas, & omnia bona ad laudẽ dei referas, & nihil tibi vanè attribuas. Nam dei dona ſunt omnia quę habes, ſcilicet eſſe, viuere, intelligere, cogitare, loqui & operari. Quando laudem & gloriam dei in his quæris, ſurſum ad Deum cũ angelis in cęlũ pergis: ſed quando inanẽ gloriã quæris, & gaudes, & tibiipſi places, & ſuper alios te eleuas, tunc deorſum cadis, & cælũ perdis, gratiã amittis, & pœnã incurris, ob ſuperbiã & mentis elationem quã diabolo inſtante concipis, & à te non abijcis & deſpicis. Fœtet enim & immundus eſt ante deũ, & coram angelis eius, omnis qui exaltat cor ſuum, & in ſeipſo gloriatur. Qui autem verè humilis eſt & ſibi vilis, omnibus benignus, pauperi miſericors, infirmo compaſsiuus, tribulato conſolatiuus, erranti inſtructiuus, cadenti erectiuus, dubitanti confirmatiuus, hic accipiet benedictionem & miſericordiam à deo in hoc exilio, & vitam æternam in cælo. Amen.

Iaco. 2.

Florẽtij vox de pietate.

De perſeuerantia in bonis inceptis. Cap. VIII.

SVſtinete hìc, & vigilate mecum. Hæc locutus eſt Ieſus diſcipulis ſuis cùm iret ad locũ paſsionis ſuæ paſſurus mortẽ pro nobis. Hęc cogitare & ad ſe trahere debet, quicunque monaſterium vel deuotã congregationem intrat, quaſi Chriſtus ſibi ore dicat, Suſtine hic, & vigila mecũ, ora & præpara te ad tentationes futuras. Exemplũm enim vigilandi & orandi oſtendi tibi & alijs, vt ita facias, & in bonis inceptis perſeueres. Qui enim perſeuerauerit vſque in finẽ, hic ſaluus erit. Multę tẽtationes bonorũ, multę & conſolationes eorũ. Non ſunt tamen condignę omnes paſsiones iuſtorũ, ad futura præmia æternorum gaudiorum. Cùm venerit tentatio, mox aſsit oratio. Non deſperes nec recedas à loco, conſtans eſto, & cõmenda te deo. Felix quem faciunt aliena & propria pericula cautum, humilem & manſuetũ, miſericordem, compatientẽ, obſequioſum, affabilem, & neminẽ ſpernentẽ. Beata cõgregatio vbi Ieſus eſt in medio eorũ, vita, virtus, pax, & concordia morũ. Non autẽ mireris nec ſcãdalizeris, nec turberis, nec formides, nec deſperes ſi interdũ contingũt aliqua defectuoſa in cõgregatione bonorũ fratrũ aut ſororũ, & in religioſis locis & perſonis, aut ſi aliqui recedũt à bonis inceptis, aut

Mar. 14.

Mat. 24.

Rom. 8.

qui-

quidam murmurant in abſtinentijs, aut tepeſcunt in virtutibus, & deuotis exercitijs à deo & ſanctis inſtitutis. Nam fragiles ſumus & inſtabiles, ad malum proni, & ad ſurgendum pigri. Et niſi deus ſua nos ſemper adiuuet, ſtare & perſeuerare non valeamus, nec hoſtibus nec vitijs reſiſtere. Deo autem iuuante omnia poſſumus, & incipere, & proficere, & conſummare. Igitur ad cautelam attende, quia in angelis ſuis Deus reperit prauitatem, & primus homo cecidit in paradiſo victus à pomo. Et multitudo filiorum Iſraël perijt in deſerto, murmurando, inobediendo, carnes concupiſcendo. Etiam Chriſto pręſente & prædicante contigerunt aliqua defectuoſa & imperfecta inter apoſtolos & ſequaces eius, quis eorum inter eos eſſet primus, & maior in regno cælorum. Quos ipſe pia redargutione compeſcuit, & exemplo ſuo ac verbo docuit non alta quærere, ſed humiliter inuicem ſeruire, & inuicem ex charitate pure diligere. Quod nobis facere & implere concedat Ieſus Chriſtus dominus noſter. Amen.

Iob. 4. Nu. 14. Nu. 25. Nu. 26.

De variis antiqui hoſtis inſidiis. Cap. IX.

Iaco. 4. Reſiſtite diabolo, & fugiet à vobis. Quomodo? Per fidem & crucem Ieſu Chriſti. Quibus armis? In vigilijs & ieiunijs, in laboribus diurnis, & orationibus nocturnis, in ſacris lectionibus & deuotis meditationibus, in paupertate & caſtitate, in humilitate & ſimplicitate, in ſilentio à vaniloquijs, in ſolitudine à ſeculi tumultibus, in compaſsione cum afflictis, in ſupplicatione pro aduerſarijs, in perfecta obedientia, & multa patientia in forti certamine contra vitia, in perſeuerantia omnium virtutum, in abnegatione proprietatis, & contemptu altitudinis laudis & honoris. Qui enim in his & alijs pijs actibus & exercitijs ſedulus & firmus permanſerit, vere deo placet, & diabolo reſiſtit. Nam varijs modis & dolis religioſos magis quàm alios tentat, odit, terret, & inquietat, ita vt nemo liber ab eius laqueis exiſtat, in quocunque loco & ſtatu, aut in qualicunque ordine & clauſura fuerit. Quid igitur reſtat facere? Ad dominum confugere, ad Ieſum clamare gemere & plorare, vt ipſe te ſemper adiuuet confortet & cuſtodiat, & poſt multa pericula ad ſe, vbi vera & æterna pax eſt, benigne cum gratia perducat. O quàm bene prudēter facit, qui omnia terrena relinquit, & omnes vias peccandi vitat & in ſecreto à negocijs ſeculi ſe abſcondit. O quam vtiliter & fructuoſe ſtudet, qui in vita & paſsione Chriſti quotidie ſe exercitat, & omnia curioſa & alta quæ à deo & internis retrahunt, dimittit, vt de vltimo fine & iudicio ſæpiſsime penſet. Fidelis & prudens ſeruus, qui humilia exēpla Chriſti & ſanctorum eius deuote ſequitur, & latas vias magnorum cauet & fugit. Nam diuitibus & magnatib' maxime inſidiatur diabolus, & per

honores

honores & delicias decipit & perdit. A quibus pauperes & ſim- Diuiti-
plices ſunt ſæpe magis liberi, ſed nõ penitus ſecuri. Nam viden- bus &
tes multos doctos in hoc mũdo florere, & ſocios ſuos ad altiora honora-
cõſcendere, tentãtur ſimilia habere, & licite poſsidere. Sed Chri tis maxi-
ſtus contradicit, & melius ſuadet dicẽs, Vendite quæ poſsidetis, ime in-
& à vobis non habetis, nec feciſtis, nec creaſtis, & date pauperi- ſtat dia-
bus. Nolite theſaurizare vobis ſuper terram, vbi omnia pereũt. bolus.
Theſaurizate vobis theſauros in cælis, vbi omnia bona in æter- Luc. 12.
num manent. Fuge ergo mundum, & ſequere Chriſtum, vt eua- & 18.
das infernum, & intres cum eo cælum. Matt. 6.

De ſcuto bonæ voluntatis contra hoſtes. Cap. X.

SCuto circundabit te veritas eius, non timebis à timore no- Pſal. 90.
cturno, in longis matutinis, nec in die à dęmonio meridiano
in laboribus multis & ieiunijs ſtrictis. Ieſus Chriſtus via veritas Ioan. 14
& vita, ſalus, virtus, ſapiẽtia aderit tibi à dextris tuis & ſiniſtris in
omnibus quæ legis cantas & agis, vt perſeueres lætus in dei ſem
per laudibus. Ipſe adiutor tuus, cuſtos & protector fortis, ab om
nib⁹ hoſtibus malignis. Si Deus pro nobis, ait Paulus, quis cõtra Rom. 8.
nos? Vis non timere hoſtẽ? Ama Chriſtum. Quanto enim plus in
te creſcit amor dei, tanto plus vileſcit amor mũdi, & perit timor
mali. Amor dei mortẽ non timet, nec diabolum, nec infernũ. Te
ne ergo fortiter ſcutum bonę voluntatis in amore dei, & peribit Pſal. 5.
omnis timor & fraus inimici. Bona voluntas odit omne malum,
cauet pro poſſe omne peccatũ, reſpuit fictũ, negat falſum, fugit
mendaciũ, deteſtatur omne vanũ inhoneſtũ. Bona voluntas be-
ne placet deo, diligit omne bonũ, omne verum, iuſtũ & ſanctum,
quęrit pure vbique honorẽ dei in omni opere & ſermone bono,
in omni loco & tẽpore, quandiu vixerit in mũdo. Bona volũtas
cõgaudet proximo in bono, cõtriſtatur de malo, ſubuenit in ne
ceſſarijs, orat pro delictis, indulget offenſis, miſeretur infirmis,
conſulit meliora errãtibus. Bona & perfecta voluntas habet deũ
ſemper prę oculis, & cupit ſoli deo placere in bonis operibus &
cogitationib⁹ ſuis, aliorum profectũ corde & ore amat, & ſuũ re
putat, propriã voluntatẽ citò abijcit, laudẽ ſpernit, reputari ſub-
terfugit. oĩa enim vana reputat quæ à deo retrahũt, & in infimis
delectatur. O frater paupcule infime & deſpecte, noli deficere in
tribulatiõe & dolore, qa probaris cũ Chriſto in cruce, & cũ mar
tyrib⁹ in clauſura & carcere. Suſtine ergo modicũ patiẽter & libẽ
ter, qui nõ potes multa ferre gaudẽter, ſicut multi ſancti fecerũt.
Fer ſaltẽ pauca leuia verba, qui nõ vales pati dura verbera. Suſti-
ne tu pro Chriſto aliqua tibi grauia, quãdo tã multi ſeculares ſu
ſtinent pro mũdo grauiora ſine numero. Noli perdere meritum
tuum per impatientiam, qui omni die & hora potes promereri
per

per piam ſufferentiam regnum Dei & æternam gloriam. In tribulatione & dolore ſtatue ante te paſsionem Ieſu Chriſti, & feres leuius omne graue quod te premit. Nemo eſt in mundo cui non occurrit aliquid contrarium in corpore vel in animo. Nullus ſine labore & dolore ſub cælo, vnuſquiſque ſibiipſi onus eſt & paſsio, ſiue ſolus ſit, ſiue cum alio, in ocio vel negocio. Neceſſaria ergo gratia dei & magna patientia intus & extra, tanquam ſcutum bonæ voluntatis contra inimici iacula, & carnis vitia, & mundi blandimenta. Indue armaturam Chriſti ſerue dei, & certa vt bonus & fidelis miles, crucifixo firmiter adhęrendo. Tota vi-
Luc 9. ta Chriſti crux fuit, ſic & tua erit. Ipſe enim dicit, Qui vult venire poſt me, tollat crucē ſuam, & ſequatur me in regnum meum.

De laude Dei in omni opere bono. Cap. XI.

Pſa. 145 LAuda anima mea dominum. Omnia bona fac ad laudem dei, & quandocunque aliqua bona cogitas loqueris & operaris, dic in fine, Deo laus, Deo gratia. Quia ſine deo & gratia eius nil boni potes perficere nec incipere, nec bene, recte, & virtuoſe cōſummare. Deus omnis boni initiū & finis, dat, & repetit quod dedit. Recedat ergo ſuperbia, iactantia & vana gloria, veniat & intret humilis oratio, deuota meditatio gratiarum actio, & vox laudis omni tempore. Quomodo poteſt aliquis venire ad puritatem
Pſal. 33. & pacem cordis? Audi breuiter, & ſerua verſum iſtum in pſalmo, Declina à malo & fac bonum. Cuſtodi cor tuum à malis phantaſijs, os tuū à verbis nociuis, manus tuas ab actibus illicitis. Ecce hic homo accipiet benedictionē à domino, & miſericordiam
Pſal. 23. à deo ſalutari ſuo. Cogita ergo ſemper bona, loquere ſemper bona, age ſemper bona, & erit in pace vita tua, cum conſcientia bona. Pax omni bono, humili, manſueto, ſimplici, omnibus renuncianti, & vſque ad mortem obedienti. Væ omni malo, iniquo, & doloſo, peruerſo, ſuperbo, inobedienti, nemini plus quàm ſibi nocenti.

De vitio vanæ gloriæ & propriæ complacentiæ. Cap. XII.

Luc. 12. NOlite in ſublime tolli, ait humilis Ieſus. Non ergo vane glorieris terra vilis & cinis in teipſo, cum bene tibi fuerit. neſcis enim quid futura pariet dies, ſi ſtabis, an corrues. Dicit
Rom. 14 beatus Paulus ad Romanos, Noli altū ſapere, ſed time. Noli ſu-
Iaco. 4. perbire in bono, ne cadas in malo. Deus enim ſuperbis reſiſtit tā angelis quàm hominibus ſuperbientibus, & de ſeipſis pręſumentibus, & ſibi complacentibus. Heu ſuperbia inſidiatur omnibus, prelatis & ſubditis, ſecularibus & religioſis. Superbia morb⁹ valde cōtagioſus citò inficit cor hominis, tētat caſtos & deuotos, iu-
Prou. 20 ſtos & innocētes, doctos & potētes. Quis ergo gloriabitur caſtū ſe habere cor inter homines, vt viuat ab omni malitia pur⁹? Vere nullus.

nullus. O deus tu ſolus ſanctus, tu ſolus dominus, tu ſolus altiſſimus Ieſu Chriſte: tu ante omnes, & inter omnes, tu ſuper omnes angelos & ſanctos benedictus es in ſecula. Oro itaque domine deus ſana animam meam, quia peccaui tibi. Cor mundum crea in me, & omnes iniquitates meas dele, vt ſim totus purus, totus tuus, tibi placitus & acceptus, mihi autem vilis & abiectus in oculis meis, vt inueniam gratiam & miſericordiam coram te & omnibus ſanctis tuis, nunc & ſemper pie Ieſu Chriſte. Pſa. 40. Pſa. 50.

De varijs bellis impiorum, & patientia piorum. Cap. XIII.

EXpugna impugnantes me, quoniam multi bellantes aduerſum me. Patientia ergo eſt tibi neceſſaria, & præcipuè gratia dei confortans te intus & extra in omni loco & tempore. Multa ſunt bella in mundo, multus labor & dolor ſub cælo, ſed non in cælo. Et quis enumeret omnia mala mūdi, & occulta iudicia dei? Quis niſi deus ſolus iudex iuſtus fortis & patiens, hominū malitiam vincens, lucēs & pluens ſuper bonos & malos? Non eſt qui ſe abſcōdat à calore & notitia eius, & poſsit præterire iudicium eius, & effugere manus eius. In omni loco oculi domini cōtemplantur bonos & malos. Dic ergo cum Dauid in pſalmo, Oculi mei ſemper ad dominum, quoniam ipſe euellet de laqueo pedes meos. Et, Niſi quia dominus adiuuit me, paulominus habitaſſet in inferno anima mea. Non ponas ſpem tuam & pacem in homine, nec in aliqua creatura cæli & terræ, ſi non vis errare, falli & turbari. Salus in ſolo deo viuo, vero, æterno, & ſummè bono, qui omnia creauit ex nihilo, & regit recto iudicio. Pſa. 34. Pſa. 55. Pro. 15. Pſa. 33. Pſa. 93.

De malitia prauorum contra innocentes. Cap. XIIII.

BEnefac domine bonis & rectis corde. Beati qui ambulant in innocentia ſua coram te domine, & ſine dolo in bona ſimplicitate quærunt te. Beati omnes qui ante omnia & in omnibus verbis & factis ſuis laudem tuam, gloriam tuam, honorem tuum, & amorem tuum, ſecundum omnem voluntatē tuam prætendunt, & nil proprietatis in omni opere ſuo habēt, nec habere cupiunt. Sit Ieſus in corde tuo in omni loco & tempore, in labore & quiete, ſine fictione, ſine murmure, ſicut decet humilem ſeruum dei, ad omnia bona paratū die ac nocte. Non ſic impij non ſic, ſed tanquam puluis quem proijcit ventus à facie terræ, & in quibus non eſt timor dei ante oculos eorum, nec amor dei in cordibus eorum. Quid ergo in eis & inter eos regnat? Omnis iniuſtitia, lis & diſcordia, ſuperbia, inuidia, auaritia, fraus & nequitia. Hæc vita prauorum, qui non ceſſant malignari, & bonos ac ſimplices inquietare. Sed bonis ad meritum, ipſis malis ad ſuppliciū: bonis ad virtutū profectum, impijs ad malorū cumulū. Da nobis domine cū bonis in virtutibus perſeuerare. Amen. Pſ. 124. Pſal. 1.

De inuidia diaboli contra ſalutem hominum. Cap. XV.

Sap.2. INuidia diaboli mors intrauit in orbem terrarum, & inde lis & diſcordia multa inter homines eſt exorta. Heu diabolus peſsimus hoſtis generis humani, princeps tenebrarum, & rex ſuper omnes filios ſuperbiæ, non ceſſat adhuc tentare & inquietare fideles deo ſeruientes. Fecit diſcordiam in cælo inter angelos, litem in paradiſo inter deum & hominẽ, inter Adam & vxorem eius, trahens eos ad peccandum, inter Abel & Cain ad litigandum & occidendum, inter Iacob & Eſau ad odiendum. Circuit quotidie per mundum ad peruertendum, inter ſecularem & religioſum ad deridendum, inter laicum & clericũ ad detrahendum, inter doctum & ignarum, inter ſtultum & ſapientem. Fremit inter ſuperbum & humilem, inter fortem & debilem, inter magnũ & paruum, inter pulchrum & deformem, inter nobilem & degenerem, inter ſenem & iuuenem, inter prælatum & ſubditum, inter ſtabilem & vagabundum, inter deuotum & diſſolutum, inter taciturnum & loquacem, inter ſimplicem & aſtutum, inter veratem & mendacem. Inter hos & alios multos bonos & malos ſatan diſcurrit, nitẽs ad malum trahere, & à bono impedire. A quo nos cuſtodire & protegere dignetur Ieſus Chriſtus dominus noſter, qui per crucem ſuam principem mundi vicit, & precioſo ſanguine ſuo de manu eius nos redemit. Qui cum &c.

Iob.41.

Diabol⁹ vbique ſerit diſcordia.

De armatura Chriſti & ſanctorum contra vitia. Cap. XVI.

Ephe.6. ACcipite & induite armaturam dei, vt poſsitis reſiſtere in die malo, & in omnibus perfecti ſtare. Qui enim perſeuerauerit vſque in finem, hic ſaluus erit. Et ſi quis aliquando ceciderit & in aliquo offenderit, non tamen deſperet, ſed cito pœniteat & reſurgat, cautius ſe cuſtodiat & emendet. O quam bonũ conſilium & ſalutare remedium certans contra omne malum dictum vel factum, promittens certanti & pœnitenti magnum meritum, & vincenti ac perſeueranti æternum gaudium poſt hoc exilium poſsidendum. Vnde Ioannes Baptiſta prædicans regnum dei & contemptum mundi, ait, Pœnitentiam agite, appropinquabit enim regnum cælorum. Et dominus, Menſuram bonam & cõfertam & coagitatam & ſupereffluentem dabunt in ſinum veſtrum. Arma militiæ noſtræ non carnalia ab extra, ſed ſpiritualia dona ab intra, charitatis opera, humilia ſeruitia, orationes, fletus, & ieiunia. Arma aurea ſunt ſanctiſsima nomina Ieſus & Maria, & omniũ ſanctorũ nomina ſanctorũ deuote inuocata. Arma pauperis & humilis ſerui dei ſunt crux, claui, lãcea, precioſa quinque vulnera, & omnia paſsionis Chriſti ſtigmata in memoria ſcripta. Arma argentea ſunt ſacræ ſcripturæ eloquia, doctorum volumina, clericorum iura, canonicorum decreta, monachorum ſtatuta, de-

Mat.24

Matt.3.

Luc.6.

2.Cor.10.

uoto-

uotorum preces, humilium mores, obedientium exempla. Arma ænea & candida, ſunt ſanctorum martyrum prælia, & grauia eorum tormenta pro fide catholica, ad deſtruendum idola vana, & ad exaltandum nomen Ieſu Chriſti crucifixi ſuper omnia regna & culmina mundi, & luminaria cæli. Arma ferrea ſunt cilicia & ieiunia, & pœnitentium dura opera carni oneroſa, lōgæ vigiliæ, preces multæ, lachrymæ amarę pro animę ſalute, calores in æſtate, labores in meſſe, frigora in hyeme, dolores in capite, in dēte, in crure, in pede, & in alijs membris corporis, ad domandum vitia carnis, & ad reſiſtendum diaboli ſagittis. Arma virginum, viduarum & matronarum, ſunt caſtitas, verecundia, taciturnitas, humilitas, modeſtia, honeſtas, ſobrietas, abſtinentia à delicijs & ornamentis noxijs, manſio in domibus, cautio à vijs publicis, & firma cuſtodia cordis & oris in omnibus operibus, temporibus & locis. His armis nos indue Ieſu piiſsime, & ab hoſtium defende periculis, vt ad te ſecurè peruenire mereamur, intercedentibus ſanctis tuis pro nobis. Amen.

De vtilitate frequentis orationis. Cap. XVII.

APud me oratio deo vitæ meæ, in omni loco & tempore. Vbicunque ergo fueris, aſsit tecum ſancta oratio pro ſocio & ſolatio, ſiue breuis, ſiue longa, pro temporis congruentia. Deuoto ſeruo dei omnis locus aptus ad orandum, omne tempus breue ad bona meditandum. Scriptum enim eſt, & quotidie in miſſa legitur, Pleni ſunt cæli & terra gloria tua, oſanna in excelſis. Vis fructuosè & breuiter orare? Offer deo cor tuum plenè, & ora, Obſecro ſaluifica, benedic & ſanctifica me domine qui habitas in cælis, fiat voluntas tua in me omni tempore. Et ſi rectè ſapis & bene intelligis ac prouide conſpicis, tunc omnis bona actio locutio & cogitatio de deo, de virtutibus & ſanctis ſcripturis, eſt ſupplex oratio. Hæc ad cælum pulſat, veniam petit, gratiā & gloriam impetrat. Et quando hæc facis ad laudem dei, congaudent ſancti angeli, turbantur demones, ædificantur proximi fratres & ſorores, qui ad orandū excitātur oratione frequēti. Nō ergo ceſſet os ab oratione, nec manus ab opere, nec cor à meditatiōe, nec pes tardet à diuino ſeruitio. Surgat tecū oratio nocte de lectulo, vigilet & cātet tecū hymnos & pſalmos in pſalterio, quieſcat tecū in dormitorio, præcedat & ſequatur te in choro, ſedeat tecū in refectorio, doceat te in locutorio, ſoluat tecū gratias cibo ſobriè ſumpto, tranſeat tecum in agrū, plantet tecum ſpecies in orto, redeat tecum in cubiculū, mundet tecū pedes à luto verborū, lauet tecū manus à ſorde operum, comitetur te in omni loco priuato & aperto, habitet tecum in ſilentio, ſit tecum in principio laboris, in medio & in fine eius, Ad laudem & gloriā ſanctæ trinitatis.

Pſa. 41.
Mat. 21
Pſ. 117.

De priuatis orationibus quaſi iaculis acutis in hoſtes. Cap. XVIII.

Pſa.32. VErbo domini cæli firmati ſunt, & ſpiritu oris eius omnis virtus eorum. Verbum dei ſcutum animæ fidelis ad protegendum, & iaculum acutum contra inimicum. Multæ fraudes antiqui hoſtis, multæ vanæ immiſsiones eius cōtra deuotos ſimplices & humiles: Sed Chriſtus dei virtus & ſapientia omnibus potentior eſt in cælo & in terra, qui vno ſolo verbo poteſt ſatanam vincere & conterere ſub pedibus ſuorum. Igitur ſi repentinus timor irruit ſuper te, ora & lege. Eſto nobis domine turris fortitudinis a facie inimici. Si caro putrida ſtimulat, ora & lege. Confige timore tuo carnes meas, a iudicijs enim tuis timui. Si praua ſuſpicio influit, ora & lege. Cor mundum crea in me deus, & ſpiritum rectum innoua in viſceribus meis. Si mala triſtitia te premit, ora & lege. Redde mihi lætitiam ſalutaris tui, & ſpiritu principali confirma me. Si vana gloria inflat, ora & lege. Nō nobis domine non nobis, ſed nomini tuo da gloriam. Si deſperatio moleſtat, ora & lege. Spes mea domine à iuuentute mea, de vētre matris meæ tu es protector meus. Si tædium mentem occupat, ora & lege. Adiuua me & ſaluus ero, & meditabor in iuſtificationibus tuis ſemper. Si ſomnus opprimit, ora & lege. Illumina ocūlos meos ne obdormiā in morte, nequādo dicat inimicus meus, præualui aduerſus eū. Si acedia impugnat, ora & lege. Excita domine potētiam tuam, & veni. Confirma me in verbis tuis, ne deficiam in via. Si labor aggrauat, ora & lege. Vide humilitatem meam & laborem meum, & dimitte vniuerſa delicta mea. Si iracundia conturbat, ora & lege. Da patientiam domine & pacem ſeruo tuo, ne perdam coronam animæ meæ in cælo. Tu enim dixiſti, In patientia veſtra poſsidebitis animas veſtras. Si appetitus honoris & altior ſtatus te allicit & implicat, ora & lege. Inclina cor meum deus in teſtimonia tua, & non in auaritiam. Auerte oculos meos ne videant vanitatem, in via tua viuifica me. Si cibus & potus immoderatus te tentat, ora & lege. Regnum dei non eſt eſca & potus, ſed pax & gaudium in ſpiritu ſancto. Spiritus eſt qui viuificat, caro non prodeſt quicquam. Si curioſitas audiendi noua aut videndi pulchra te mouet, ora & lege. Omnis gloria filiæ regis ab intus. Omnia enim infima caduca, omnia mundana vana, quantumcunque ſint decora. In ſolo deo omnia bona plena ſine fine. Si Ieſum ſequeris, & omnibus renunciaueris, omnia in eo poſsidebis. Poſt multa ſacra verba hoc vnum retine, ſæpe ora, ſæpe lege. Mihi adhærere deo bonum eſt, ponere in domino totam ſpem meam.

Marginalia: Verbum dei ſcutum aduerſus omnia tela inimici. — Pſa.60. — Pſ.118. — Pſa.50. — Ibidem. — Pſ.113. — Pſa.70. — Pſ.118. — Pſa.12. — Pſa.79. — Pſa.24. — Luc.21. — Pſ.118. — Ro.14. — Ioan.6. — Pſa.44. — Pſa 72.

De verſiculis ante initium operis legendis. Cap. XIX.

In cor-

IN corde meo abſcondi eloquia tua, vt non peccem tibi. Nam cito corruet homo in malum, ſi non habuerit aliquid boni in corde ſuo de deo Ieſu ſalutari ſuo. Vt ergo prõpte habeas deum in mente, omnia quæ audis & vides legis & pẽſas, trahe ad deum. Memor eſto nominis domini dei tui die ac nocte, vt bene ſit tibi cum eo, quia ſine eo ſemper male tibi erit, vbicunque fueris, & quicquid habueris. Quando ſuſcitaris in nocte, aperi oculos tuos & lege verſiculum iſtum, & dic ad teipſum. Surge ſurge qui dormis, & illuminabit te Chriſtus, qui promiſit coronam vigilantibus & orantibus. Cum pulſatur iterũ, mox lege. Ecce ſponſus Ieſus venit, exite obuiam ei. Qui tardè venit, confundetur, & benedictione carebit. Cum vocatus fueris ad laborem, lege: In nomine Ieſu Chriſti Nazareni ſurge & ambula, & fac opera tibi iniuncta, quia melior eſt obedientia, quàm victima propria. Inter laborem ſæpe ora, pſalmos deuotè rumina, fabulas caue, Ieſum inuoca, & genua flecte. Ad ſonum campanæ lege Aue Maria, & ei te commenda. Ad pulſum chori lege. Hoc ſignum magni regis eſt, eamus & offeramus ei munera aurum thus & myrrham. Quando chorum intras, lege. Introibo in domum tuam domine, adorabo ad templum ſanctum tuum in timore tuo. Quando cum alijs ſtas in choro, lege. In conſpectu angelorum pſallam tibi, adorabo ad templum ſanctum tuum, & confitebor nomini tuo. Quando exis è choro, lege. Deduc me domine in ſemita mandatorum tuorum, quia ipſam volui. Quando intras ſacriſtiam, lege. Verè locus iſte ſanctus, in quo ſacerdotes & miniſtri ſe præparant ad diuina celebranda. Quando gradum dormitorij aſcendis, lege. Aſcendo ad patrem meum & patrem veſtrum, deum meum & deum veſtrũ, alleluia. Quando deſcendis, lege. Zachæe feſtinans deſcende, quia hodie in domo tua oportet me manere. Quando intras cellam, lege. Aperite mihi portas iuſtitiæ, ingreſſus in eas confitebor domino. Hæc requies mea in ſeculũ ſeculi, hic habitabo quoniam elegi eam. Quando exis foras, lege. Dirige domine deus meus in conſpectu tuo viam meam. Domine ſequor te quocunque ieris, quia verba vitæ æternæ habes. Cum redieris, lege. Bonum eſt nos hic eſſe, faciamus hic tria tabernacula cũ Ieſu & Maria & tota cæli curia, quia melius eſt hic quàm in platea. Cum pulſatur ad prandium, lege. Beatus qui manducabit panem in regno dei. Meus cibus eſt, vt faciam voluntatẽ patris mei qui eſt in cælis. Ante guſtum cibi, lege. Cibabis nos pane lachrymarum, & potum dabis nobis in lachrymis in menſura. Si male ſapit cibus, lege. Dederunt in eſcam meã fel, & in ſiti mea potauerunt me aceto. Cum ergo Ieſus accepiſſet acetum, dixit patri. Cõſummatum eſt, & mox inclinato capite emiſit ſpiritum.

[Margin: Ephe. 5. — Mat 25. — Act. 3. — 1. Reg. 15. — Eccl. 4. — Mat. 2. — Pſal. 5. — Pſa. 37. — Pſ. 118. — Gen. 28 — Ioã. 20. — Luc. 19. — Pſ. 117. — Pſ. 131. — Pſal. 5. — Mat. 8. — Ioan. 6. — Mat. 17 — Luc. 14. — Ioan. 4. — Pſa. 79. — Pſa. 68. — Ioã. 19.]

nobis. Quintus eſt panis internæ iubilationis & contemplationis, de ſpe æternæ beatitudinis, & magnitudine futuræ gloriæ cum deo & omnibus ſanctis eius. Lauda ergo deum pro quinque panibus iſtis, & multis alijs beneficijs eius in his tribus ſignatis, ſcilicet bonis naturæ, gratiæ, & perennis gloriæ.

De duplici pugna carnis & ſpiritus. Cap. III.

Pſal. 118. NArrauerunt mihi iniqui fabulationes: ſed non vt lex tua. Cuſtodi ergo omnes ſenſus tuos, ne ſeducaris à vanis & illecebroſis dæmonum figmentis. Nam quandiu homo viuit, pugnare oportet ne vincatur: ſed non ſemper æque fortiter tentatur. Igitur in hoc bello poſitus clama precibus & ſedulis cordis gemitibus ad dominum in cælis. Caro trahit deorſum, ſpiritus trahit ſurſum. Caro quærit mollia & blanda, ſpiritus ſanctus contrà ſuadet dura & aſpera. Si ſequeris carnem, decipieris: ſi ſequeris ſpiritũ, coronaberis. Attende diligenter, & caue ab omni parte, quia nõ es tutus ab hoſtium iaculis, vbicunque fueris, ſeu intus ſeu foris. Sint vulnera Chriſti cordi tuo firmiter infixa: Ieſus & Maria cuſtodes in omni via. Iſtos pro armis indue, & pro gladio & baculo in manu retine. Cum indoctis, inexpertis & indiſcretis, cum importunis & audacibus noli multum loqui, ne leuiter offendaris. Cum humilibus & ſimplicibus deum diligentibus libenter loquere, & conſiſte. Iuuat bona ſocietas colloquẽs de deo, nocet mala ſocietas fabulans de mundo. Caue obloquentes, ſequere ſimplices & tacentes.

Aliorſum nos trahit caro atque ſpiritus.

De inſtabilitate humani cordis. Cap. IIII.

Iob. 10. TAedet animam meam vitæ meę. Quare? Propter laborem & dolorem & multa aduerſa quæ mihi occurrunt, à Deo me ſeparãt. Quid igitur faciam, & quò me vertã, vt melius habeam? Suſtine patienter, & expecta dominũ confidenter, quia iuxta eſt

Pſal. 33. domin⁹ his qui tribulato ſunt corde, & humiles ſpiritu ſaluabit. Nam propter ſuperbiam & mentis elationem defleℭtendam, iuſte patimur, affligimur, deprimimur & deſpicimur. Reduc ergo ad mentem vitia & peccata tua, cum foris deſpiceris, & tacebit querela & indignatio tua de obiectis. Nemo purus a peccato, nemo liber à ſorde, nemo innocẽs à culpa & pœna, omnes enim

Prou. 20. Iob. 15. Rom. 3. peccauimus. Solus Deus purus ſanctus & immortalis, æternus, immenſus, inuiolabilis, & ſuper omnia laudabilis in ſecula. Sit ergo tota ſpes & lætitia tua in deo, & bona voluntas etiam parata pati pœnam propter deum. Omne gaudium mũdi citò tranſit, & omnis laus eius plena iræ & doli. Omnis etiam delectatio carnis pœnam habet ſibi annexam, & meretur confuſionem & deſpectum. Qui multa habet, multam curam ex eis patietur. Qui modicis ſcit contentari, pacatior erit. Infelix eſt miſer, qui Deo

Aduerſa mũdi huius leuiter tolerãda.

non

non ſeruit. Perdit totum quod habet, qui deum non amat. Vanus eſt & inſtabilis, qui in creaturis ſpem ponit, & deum negligit. Beatus cui Deus eſt omnia in omnibus, & cum Paulo apoſtolo lætus dicit, Mihi autem abſit gloriari, niſi in cruce domini mei Ieſu Chriſti: per quem mundus mihi crucifixus eſt, & ego mundo. Legitur in prouerbijs de pigro & inſtabili corde in dei ſeruitio, Vult piger & non vult. Hoc eſt. Vult bene comedere & bibere, & non vult laborare & ieiunare. Vult diu dormire, & non vult citò ſurgere. Vult fabulari, & non vult vigilare & orare. Vult alios dure corripere, & non vult modicum ſuſtinere. Vult alios docere, & ſeipſum negligit emendare. Huic debetur virga & baculus, niſi ſe emendauerit in prædictis defectibus. Qui autem permanſerit ſtabilis in virtutibus erit hic & in æternum benedictus. Amen.

Gala. 6.

Prou. 13

De obedientia ſimplicis & humilis fratris. *Cap. V.*

VIr obediens loquetur victoriã, ait ſapiens. Quomodo? Quia qui ſimpliciter obedit, vincit ſeipſum, propriam voluntatem relinquendo, & alterius voluntatẽ humiliter ſequendo. Inde magna pax & concordia oritur, bona conſcientia acquiritur, & cordis lætitia augetur. Iſte confidentiam ad deum obtinet, & mori nõ timet, quia Deus eſt ſpes eius, cui vſque ad mortẽ perfecte obedire paratus fuit. Nam opera bona in obedientia ſimpliciter facta, deo ſunt gratiſsima, & maxime meritoria. Qui ſuperiori vel æquali aut minori ſe ſubdit & obedit, diabolum vincit & proſternit, qui inſtigare ſolet ne quis alteri humiliter cedat, ſed duriter reſiſtat. Ex quibus iræ, rixæ, & alia multa mala inter fratres & pacatos ſæpe naſcuntur. Hæc humilis Ieſus Chriſtus nõ docet: ſed potius ad ſimplicẽ obedientiam omnes reuocat dicens, Diſcite à me, quia mitis ſum & humilis corde. Homo obediens homini propter deum, maximum honorem deo facit, & ei placet. Sine obediẽtia aut parua aut nulla ſunt opera noſtra æſtimanda aut ponderanda. Cum humili & prompta obedientia etiam complacent deo valde parua & vilia ſeruitia, ex charitate pro vtilitate communi facta. Verus obediens non eſt tardus, nec negligens, nec querulofus, ſed pro poſſe paratus ad omnia Deo placita. Siue ergo obediens orat, ſiue laborat, ſiue vigilat, ſiue dormit, ſiue loquitur aut tacet, ſiue ſtat aut ambulat, ſiue ſcribit aut legit, ſiue intrat aut exit, ſiue comedit aut ieiunat, omnia ex virtute obedientiæ in bonum & ad meritum ipſi conuertuntur. Igitur ſemper in gaudio eſt & pace, qui ſeipſum vincit, abnegat, ſpoliat, & vilificat, & ad obediendum propter deum deo & eius vicario corde & animo omni hora ſponte ſe reſignat. Aperite huic cælum ſancti angeli, fugite dæmones ſuperbi, occurrite

Pro. 21. Obediẽtiæ laus ac meritum.

Diabolus præcipuè obedientibus grauis.

Mat. 11.

rite partiarchæ & prophetæ, ſuccurrite apoſtoli & euangeliſtæ, intercedite martyres & confeſſores, ſupplicate ſacerdotes & diacones, implorate virgines, viduæ, & continentes, ſubuenite omnes Chriſti fideles fratres & ſorores, ſuſcipite animam pauperis humilis ſimplicis & obedientis fratris vobiſcum de ergaſtulo corporis, & in ſinum Abrahæ cum paupere quondam Lazaro collocate, vt requieſcat in pace Chriſti dulciter, & ſine timore confidenter, donec in nouiſsimo die reſurgat cum omnibus ſanctis in æterna gloria feliciter. Amen.

De triplici ſignaculo ſanctæ crucis. Cap. VI.

Cant. 8. POne me vt ſignaculũ diuini amoris ſuper cor tuum, ad amãdum me ſuper omnia, & ſcribe ſanctæ crucis ſignum in pectore tuo, & omnia ſacra paſsionis meæ vulnera contra maligni ſpiritus iacula. Crux etenim mea ſalutis via, triumphale ſignũ, & inexpugnabile ſcutum, fugat corporis & animæ pericula. Igitur in tribus locis præcipuè ſtatue ſanctæ crucis ſignum, ſuper cor, ſuper os, & ſuper brachium tuum contra omne vitium. Signa cor tuum ne cogites mala, ſed ſemper bona de deo & beneficijs eius, vt habeas cor cuſtoditum, ab omni malitia tutum, cũ deo & omnibus ſanctis vnitum. Signa os tuum, vt non loquaris mala nec leuia nec proterua, ſed bona, ſancta & vtilia, & eris deo charus & acceptus, & ab hominibus iuſtè laudatus. Signa brachium tuum, manus tuas & digitos tuos, ne facias aliqua illicita, ſed pietatis opera proximo profutura, & de omnibus iſtis deum benedic & lauda. Cogita ergo ſemper & vbique bona, loquere ſemper bona, age ſemper bona, & erit paſsioni Chriſti conformis vita tua, triplici ſignaculo ſanctæ crucis præmunita. Per crucem Chriſti ſuperabis omnia tentamenta, læta, triſtia, dulcia & amara, quæ ſubitò irruunt ad cordis tui ſecreta. Vix enim eſt aliquid tam bonũ quod proponis facere, quin diabolus nitatur impedire, & ad malũ ſemper trahere & maculare. Noli ea attẽdere, noli reputare, ſed omnia tanquã ſtercora reſpue. Ieſum inuoca, cruce te cõſigna, ad Mariã iuxta crucẽ fuge, geme, plãge, cõdole: à cruce noli recedere, ſed cum Ieſu & Maria opta viuere & mori in hac vita, vt intres cum eis in tabernacula æterna. Amen.

De pia compaſsione cum infirmis. Cap. VII.

SVpportate inuicem in charitate, quia charitas operit multitu-
Ephe. 4. dinem peccatorum. Nemo de ſe præſumat, nec infirmos de-
1. Pet. 4. ſpiciat, quia nullus ſcit quid adhuc de ſe fiet, & an perſeuerabit. Omnes fragiles ſumus, omnes adiuuari indigemus, omnes bo-
Luc. 6. nũ cupimus, & malum abhorremus. Eſtote ergo miſericordes, ait dominus, ſicut & pater veſter cęleſtis miſericors eſt. Noli nimis eſſe iuſtus, ne obſtupeſcas & indureſcas, & perdas aut lædas

ægrum,

ægrũ,quem ſanare & conſolari debueras.Superexaltet ergo miſericordia iudiciũ,iuxta beati Iacobi apoſtoli ſententiam.Quam benign⁹ ſacerdos dominus Florẽtius ſecutus dixit, Semper plus lucratus ſum pietate, q̃ rigore & terrore.Verùm eſt,ſic Chriſtus docet. Qualẽ te facis erga fratrẽ proximũ,talẽ inuenies aliũ poſteà recto iudicio ad teipſum.Quæcũque enim bona agis in fratrem debilem,triſtem,ac læſum,Chriſto facis,tanquam angelus reuerẽter domino deo miniſtrãdo.Igitur cautus ſis & ſollicitus, vt tẽpus tuum vtiliter expendas , & omnia bona ad laudẽ dei referas,& nihil tibi vane attribuas. Nam dei dona ſunt omnia quę habes,ſcilicet eſſe, viuere,intelligere,cogitare,loqui & operari. Quando laudem & gloriam dei in his quæris , ſurſum ad Deum cũ angelis in cęlũ pergis:ſed quando inanẽ gloriã quæris,& gaudes, & tibiipſi places, & ſuper alios te eleuas, tunc deorſum cadis,& cælũ perdis,gratiã amittis, & pœnã incurris, ob ſuperbiã & mentis elationem quã diabolo inſtante concipis , & à te non abijcis & deſpicis.Fœtet enim & immundus eſt ante deũ,& coram angelis eius , omnis qui exaltat cor ſuum , & in ſeipſo gloriatur.Qui autem verè humilis eſt & ſibi vilis , omnibus benignus,pauperi miſericors, infirmo compaſſiuus, tribulato conſolatiuus,erranti inſtructiuus,cadenti erectiuus,dubitanti confirmatiuus, hic accipiet benedictionem & miſericordiam à deo in hoc exilio,& vitam æternam in cælo.Amen. Iaco. 2. Florẽtij vox de pietate.

De perſeuerantia in bonis inceptis. *Cap.* VIII.

SVſtinete hic,& vigilate mecum. Hæc locutus eſt Ieſus diſcipulis ſuis cùm iret ad locũ paſſionis ſuæ paſſurus mortẽ pro nobis.Hęc cogitare & ad ſe trahere debet,quicunque monaſterium vel deuotã congregationem intrat, quaſi Chriſtus ſibi ore dicat,Suſtine hic, & vigila mecũ , ora & præpara te ad tentationes futuras. Exemplum enim vigilandi & orandi oſtendi tibi & alijs,vt ita facias,& in bonis inceptis perſeueres.Qui enim perſeuerauerit vſque in finẽ, hic ſaluus erit. Multę tẽtationes bonorũ,multę & conſolationes eorũ.Non ſunt tamen condignę omnes paſſiones iuſtorũ,ad futura præmia æternorum gaudiorum. Cùm venerit tentatio,mox aſsit oratio. Non deſperes nec recedas à loco,conſtans eſto,& cõmenda te deo.Felix quem faciunt aliena & propria pericula cautum , humilem & manſuetũ, miſericordem,compatientẽ,obſequioſum, affabilem,& neminẽ ſpernentẽ.Beata cõgregatio vbi Ieſus eſt in medio eorũ, vita,virtus, pax,& concordia morũ. Non autẽ mireris nec ſcãdalizeris, nec turberis,nec formides,nec deſperes ſi interdũ contingũt aliqua defectuoſa in cõgregatione bonorũ fratrũ aut ſororũ,& in religioſis locis & perſonis,aut ſi aliqui recedũt à bonis inceptis,aut qui- Mar. 14. Mat. 34. Rom. 8.

quidam murmurant in abſtinentijs, aut tepeſcunt in virtutibus, & deuotis exercitijs à deo & ſanctis inſtitutis. Nam fragiles ſumus & inſtabiles, ad malum proni, & ad ſurgendum pigri. Et niſi deus ſua nos ſemper adiuuet, ſtare & perſeuerare non valeamus, nec hoſtibus nec vitijs reſiſtere. Deo autem iuuante omnia poſſumus, & incipere, & proficere, & conſummare. Igitur ad cautelam attende, quia in angelis ſuis Deus reperit prauitatem, & primus homo cecidit in paradiſo victus à pomo. Et multitudo filiorum Iſraël perijt in deſerto, murmurando, inobediendo, carnes concupiſcendo. Etiam Chriſto preſente & prædicante contigerunt aliqua defectuoſa & imperfecta inter apoſtolos & ſequaces eius, quis eorum inter eos eſſet primus, & maior in regno cælorum. Quos ipſe pia redargutione compeſcuit, & exemplo ſuo ac verbo docuit non alta quærere, ſed humiliter inuicem ſeruire, & inuicem ex charitate pure diligere. Quod nobis facere & implere concedat Ieſus Chriſtus dominus noſter. Amen.

Iob. 4. Nu. 14. Nu. 25. Nu. 26.

De variis antiqui hoſtis inſidiis. Cap. IX.

Iaco. 4. Reſiſtite diabolo, & fugiet à vobis. Quomodo? Per fidem & crucem Ieſu Chriſti. Quibus armis? In vigilijs & ieiunijs, in laboribus diurnis, & orationibus nocturnis, in ſacris lectionibus & deuotis meditationibus, in paupertate & caſtitate, in humilitate & ſimplicitate, in ſilentio à vaniloquijs, in ſolitudine à ſeculi tumultibus, in compaſsione cum afflictis, in ſupplicatione pro aduerſarijs, in perfecta obedientia, & multa patientia in forti certamine contra vitia, in perſeuerantia omnium virtutum, in abnegatione proprietatis, & contemptu altitudinis laudis & honoris. Qui enim in his & alijs pijs actibus & exercitijs ſedulus & firmus permanſerit, vere deo placet, & diabolo reſiſtit. Nam varijs modis & dolis religioſos magis quàm alios tentat, odit, terret, & inquietat, ita vt nemo liber ab eius laqueis exiſtat, in quocunque loco & ſtatu, aut in qualicunque ordine & clauſura fuerit. Quid igitur reſtat facere? Ad dominum confugere, ad Ieſum clamare gemere & plorare, vt ipſe te ſemper adiuuet confortet & cuſtodiat, & poſt multa pericula ad ſe, vbi vera & æterna pax eſt, benigne cum gratia perducat. O quàm bene prudẽter facit, qui omnia terrena relinquit, & omnes vias peccandi vitat & in ſecreto à negocijs ſeculi ſe abſcondit. O quam vtiliter & fructuoſe ſtudet, qui in vita & paſsione Chriſti quotidie ſe exercitat, & omnia curioſa & alta quæ à deo & internis retrahunt, dimittit, vt de vltimo fine & iudicio ſæpiſsime penſet. Fidelis & prudens ſeruus, qui humilia exẽpla Chriſti & ſanctorum eius deuote ſequitur, & latas vias magnorum cauet & fugit. Nam diuitibus & magnatib⁹ maxime inſidiatur diabolus, & per honores

honores & delicias decipit & perdit. A quibus pauperes & ſimplices ſunt ſæpe magis liberi, ſed nō penitus ſecuri. Nam videntes multos doctos in hoc mūdo florere, & ſocios ſuos ad altiora cōſcendere, tentātur ſimilia habere, & licite poſsidere. Sed Chriſtus contradicit, & melius ſuadet dicēs, Vendite quæ poſsidetis, & à vobis non habetis, nec feciſtis, nec creaſtis, & date pauperibus. Nolite theſaurizare vobis ſuper terram, vbi omnia pereūt. Theſaurizate vobis theſauros in cælis, vbi omnia bona in æternum manent. Fuge ergo mundum, & ſequere Chriſtum, vt euadas infernum, & intres cum eo cælum.

Diuitibus & honoratis maxime inſtat diabolus. Luc. 12. & 18. Matt. 6.

De ſcuto bonæ voluntatis contra hoſtes. Cap. X.

SCuto circundabit te veritas eius, non timebis à timore nocturno, in longis matutinis, nec in die à dæmonio meridiano in laboribus multis & ieiunijs ſtrictis. Ieſus Chriſtus via veritas & vita, ſalus, virtus, ſapiētia aderit tibi à dextris tuis & ſiniſtris in omnibus quæ legis cantas & agis, vt perſeueres lætus in dei ſemper laudibus. Ipſe adiutor tuus, cuſtos & protector fortis, ab omnib⁹ hoſtibus malignis. Si Deus pro nobis, ait Paulus, quis cōtra nos? Vis non timere hoſtē? Ama Chriſtum. Quanto enim plus in te creſcit amor dei, tanto plus vileſcit amor mūdi, & perit timor mali. Amor dei mortē non timet, nec diabolum, nec infernū. Tene ergo fortiter ſcutum bonæ voluntatis in amore dei, & peribit omnis timor & fraus inimici. Bona voluntas odit omne malum, cauet pro poſſe omne peccatū, reſpuit fictū, negat falſum, fugit mendaciū, deteſtatur omne vanū inhoneſtū. Bona voluntas bene placet deo, diligit omne bonū, omne verum, iuſtū & ſanctum, quærit pure vbique honorē dei in omni opere & ſermone bono, in omni loco & tēpore, quandiu vixerit in mūdo. Bona volūtas cōgaudet proximo in bono, cōtriſtatur de malo, ſubuenit in neceſſarijs, orat pro delictis, indulget offēnſis, miſeretur infirmis, conſulit meliora errātibus. Bona & perfecta voluntas habet deū ſemper præ oculis, & cupit ſoli deo placere in bonis operibus & cogitationib⁹ ſuis, aliorum profectū corde & ore amat, & ſuū reputat, propriā voluntatē citò abijcit, laudē ſpernit, reputari ſubterfugit. oīa enim vana reputat quæ à deo retrahūt, & in infimis delectatur. O frater paupcule infime & deſpecte, noli deficere in tribulatiōe & dolore, qa probaris cū Chriſto in cruce, & cū martyrib⁹ in clauſura & carcere. Suſtine ergo modicū patiēter & libēter, qui nō potes multa ferre gaudēter, ſicut multi ſancti fecerūt. Fer ſaltē pauca leuia verba, qui nō vales pati dura verbera. Suſtine tu pro Chriſto aliqua tibi grauia, quādo tā multi ſeculares ſuſtinent pro mūdo grauiora ſine numero. Noli perdere meritum tuum per impatientiam, qui omni die & hora potes promereri

Pſal. 90. Ioan. 14 Rom. 8. Pſal. 5.

per piam ſufferentiam regnum Dei & æternam gloriam. In tribulatione & dolore ſtatue ante te paſsionem Ieſu Chriſti, & feres leuius omne graue quod te premit. Nemo eſt in mundo cui non occurrit aliquid contrarium in corpore vel in animo. Nullus ſine labore & dolore ſub cælo, vnuſquiſque ſibijpſi onus eſt & paſsio, ſiue ſolus ſit, ſiue cum alio, in ocio vel negocio. Neceſſaria ergo gratia dei & magna patientia intus & extra, tanquam ſcutum bonæ voluntatis contra inimici iacula, & carnis vitia, & mundi blandimenta. Indue armaturam Chriſti ſerue dei, & certa vt bonus & fidelis miles, crucifixo firmiter adhęrendo. Tota vi-
Luc 9. ta Chriſti crux fuit, ſic & tua erit. Ipſe enim dicit, Qui vult venire poſt me, tollat crucẽ ſuam, & ſequatur me in regnum meum.

De laude Dei in omni opere bono. Cap. XI.

Pſa. 145 LAuda anima mea dominum. Omnia bona fac ad laudem dei, & quandocunque aliqua bona cogitas loqueris & operaris, dic in fine, Deo laus, Deo gratia. Quia ſine deo & gratia eius nil boni potes perficere nec incipere, nec bene, recte, & virtuoſę cõſummare. Deus omnis boni initiũ & finis, dat, & repetit quod dedit. Recedat ergo ſuperbia, iactantia & vana gloria, veniat & intret humilis oratio, deuota meditatio gratiarum actio, & vox laudis omni tempore. Quomodo poteſt aliquis venire ad puritatem & pacem cordis? Audi breuiter, & ſerua verſum iſtum in pſalmo,
Pſal. 33. Declina à malo & fac bonum. Cuſtodi cor tuum à malis phantaſijs, os tuũ à verbis nociuis, manus tuas ab actibus illicitis. Ecce hic homo accipiet benedictionẽ à domino, & miſericordiam
Pſal. 23. à deo ſalutari ſuo. Cogita ergo ſemper bona, loquere ſemper bona, age ſemper bona, & erit in pace vita tua, cum conſcientia bona. Pax omni bono, humili, manſueto, ſimplici, omnibus renuncianti, & vſque ad mortem obedienti. Væ omni malo, iniquo, & doloſo, peruerſo, ſuperbo, inobedienti, nemini plus quàm ſibi nocenti.

De vitio vanæ gloriæ & propriæ complacentiæ. Cap. XII.

Luc. 12. NOlite in ſublime tolli, ait humilis Ieſus. Non ergo vane glorieris terra vilis & cinis in teipſo, cum bene tibi fuerit. neſcis enim quid futura pariet dies, ſi ſtabis, an corrues. Dicit
Rom. 14 beatus Paulus ad Romanos, Noli altũ ſapere, ſed time. Noli ſu-
Iaco. 4. perbire in bono, ne cadas in malo. Deus enim ſuperbis reſiſtit tã angelis quàm hominibus ſuperbientibus, & de ſeipſis prǽſumentibus, & ſibi complacentibus. Heu ſuperbia inſidiatur omnibus, prǽlatis & ſubditis, ſecularibus & religioſis. Superbia morbus valde cõtagioſus citò inficit cor hominis, tẽtat caſtos & deuotos, iu-
Prou. 20 ſtos & innocẽtes, doctos & potẽtes. Quis ergo gloriabitur caſtũ ſe habere cor inter homines, vt viuat ab omni malitia purus? Vere nullus.

nullus. O deus tu ſolus ſanctus, tu ſolus dominus, tu ſolus altiſſimus Ieſu Chriſte: tu ante omnes, & inter omnes, tu ſuper omnes angelos & ſanctos benedictus es in ſecula. Oro itaque domine deus ſana animam meam, quia peccaui tibi. Cor mundum crea in me, & omnes iniquitates meas dele, vt ſim totus purus, totus tuus, tibi placitus & acceptus, mihi autem vilis & abiectus in oculis meis, vt inueniam gratiam & miſericordiam coram te & omnibus ſanctis tuis, nunc & ſemper pie Ieſu Chriſte. Pſa. 40. Pſa. 50.

De varijs bellis impiorum, & patientia piorum. Cap. XIII.

EXpugna impugnantes me, quoniam multi bellantes aduerſum me. Patientia ergo eſt tibi neceſſaria, & præcipuè gratia dei confortans te intus & extra in omni loco & tempore. Multa ſunt bella in mundo, multus labor & dolor ſub cælo, ſed non in cælo. Et quis enumeret omnia mala mũdi, & occulta iudicia dei? Quis niſi deus ſolus iudex iuſtus fortis & patiens, hominũ malitiam vincens, lucẽs & pluens ſuper bonos & malos? Non eſt qui ſe abſcõdat à calore & notitia eius, & poſsit præterire iudicium eius, & effugere manus eius. In omni loco oculi domini cõtemplantur bonos & malos. Dic ergo cum Dauid in pſalmo, Oculi mei ſemper ad dominum, quoniam ipſe euellet de laqueo pedes meos. Et, Niſi quia dominus adiuuit me, paulominus habitaſſet in inferno anima mea. Non ponas ſpem tuam & pacem in homine, nec in aliqua creatura cæli & terræ, ſi non vis errare, falli & turbari. Salus in ſolo deo viuo, vero, æterno, & ſummè bono, qui omnia creauit ex nihilo, & regit recto iudicio. Pſa. 34. Pſa. 55. Pro. 15. Pſa. 33. Pſa. 93.

De malitia prauorum contra innocentes. Cap. XIIII.

BEnefac domine bonis & rectis corde. Beati qui ambulant in innocentia ſua coram te domine, & ſine dolo in bona ſimplicitate quærunt te. Beati omnes qui ante omnia & in omnibus verbis & factis ſuis laudem tuam, gloriam tuam, honorem tuum, & amorem tuum, ſecundum omnem voluntatẽ tuam prætendunt, & nil proprietatis in omni opere ſuo habẽt, nec habere cupiunt. Sit Ieſus in corde tuo in omni loco & tempore, in labore & quiete, ſine fictione, ſine murmure, ſicut decet humilem ſeruum dei, ad omnia bona paratũ die ac nocte. Non ſic impij non ſic, ſed tanquam puluis quem proijcit ventus à facie terræ, & in quibus non eſt timor dei ante oculos eorum, nec amor dei in cordibus eorum. Quid ergo in eis & inter eos regnat? Omnis iniuſtitia, lis & diſcordia, ſuperbia, inuidia, auaritia, fraus & nequitia. Hæc vita prauorum, qui non ceſſant malignari, & bonos ac ſimplices inquietare. Sed bonis ad meritum, ipſis malis ad ſuppliciũ: bonis ad virtutũ profectum, impijs ad malorũ cumulũ. Da nobis domine cũ bonis in virtutibus perſeuerare. Amen. Pſ. 124. Pſal. 1.

De inuidia diaboli contra ſalutem hominum. Cap. XV.

Sap.2. INuidia diaboli mors intrauit in orbem terrarum, & inde lis & diſcordia multa inter homines eſt exorta. Heu diabolus peſsimus hoſtis generis humani, princeps tenebrarum, & rex ſuper omnes filios ſuperbiæ, non ceſſat adhuc tentare & inquietare fideles deo ſeruientes. Fecit diſcordiam in cælo inter angelos, litem in paradiſo inter deum & hominẽ, inter Adam & vxorem eius, trahens eos ad peccandum, inter Abel & Cain ad litigandum & occidendum, inter Iacob & Eſau ad odiendum. Circuit quotidie per mundum ad peruertendum, inter ſecularem & religioſum ad deridendum, inter laicum & clericũ ad detrahendum, inter doctum & ignarum, inter ſtultum & ſapientem. Fremit inter ſuperbum & humilem, inter fortem & debilem, inter magnũ & paruum, inter pulchrum & deformem, inter nobilem & degenerem, inter ſenem & iuuenem, inter prælatum & ſubditum, inter ſtabilem & vagabundum, inter deuotum & diſſolutum, inter taciturnum & loquacem, inter ſimplicem & aſtutum, inter veratem & mendacem. Inter hos & alios multos bonos & malos ſatan diſcurrit, nitẽs ad malum trahere, & à bono impedire. A quo nos cuſtodire & protegere dignetur Ieſus Chriſtus dominus noſter, qui per crucem ſuam principem mundi vicit, & precioſo ſanguine ſuo de manu eius nos redemit. Qui cum &c.

Iob.41.

Diabolꝰ vbique ſerit diſcordia.

De armatura Chriſti & ſanctorum contra vitia. Cap. XVI.

Ephe.6. ACcipite & induite armaturam dei, vt poſsitis reſiſtere in die malo, & in omnibus perfecti ſtare. Qui enim perſeuerauerit vſque in finem, hic ſaluus erit. Et ſi quis aliquando ceciderit & in aliquo offenderit, non tamen deſperet, ſed cito pœniteat & reſurgat, cautius ſe cuſtodiat & emendet. O quam bonũ conſilium & ſalutare remedium certans contra omne malum dictum vel factum, promittens certanti & pœnitenti magnum meritum, & vincenti ac perſeueranti æternum gaudium poſt hoc exilium poſsidendum. Vnde Ioannes Baptiſta prædicans regnum dei & contemptum mundi, ait, Pœnitentiam agite, appropinquabit enim regnum cælorum. Et dominus, Menſuram bonam & cõfertam & coagitatam & ſupereffluentem dabunt in ſinum veſtrum. Arma militiæ noſtræ non carnalia ab extra, ſed ſpiritualia dona ab intra, charitatis opera, humilia ſeruitia, orationes, fletus, & ieiunia. Arma aurea ſunt ſanctiſsima nomina Ieſus & Maria, & omniũ ſanctorũ nomina ſanctorũ deuote inuocata. Arma pauperis & humilis ſerui dei ſunt crux, claui, lãcea, precioſa quinque vulnera, & omnia paſsionis Chriſti ſtigmata in memoria ſcripta. Arma argentea ſunt ſacræ ſcripturæ eloquia, doctorum volumina, clericorum iura, canonicorum decreta, monachorum ſtatuta, de-

Mat.24

Matt.3.

Luc.6.

2.Cor. 10.

uotorum preces, humilium mores, obedientium exempla. Arma ænea & candida, ſunt ſanctorum martyrum prælia, & grauia eorum tormenta pro fide catholica, ad deſtruendum idola vana, & ad exaltandum nomen Ieſu Chriſti crucifixi ſuper omnia regna & culmina mundi, & luminaria cæli. Arma ferrea ſunt cilicia & ieiunia, & pœnitentium dura opera carni onerosa, lõgæ vigiliæ, preces multæ, lachrymæ amarę pro animę ſalute, calores in æſtate, labores in meſſe, frigora in hyeme, dolores in capite, in dẽte, in crure, in pede, & in alijs membris corporis, ad domandum vitia carnis, & ad reſiſtendum diaboli ſagittis. Arma virginum, viduarum & matronarum, ſunt caſtitas, verecundia, taciturnitas, humilitas, modeſtia, honeſtas, ſobrietas, abſtinentia à delicijs & ornamentis noxijs, manſio in domibus, cautio à vijs publicis, & firma cuſtodia cordis & oris in omnibus operibus, temporibus & locis. His armis nos indue Ieſu piiſsime, & ab hoſtium defende periculis, vt ad te ſecurè peruenire mereamur, intercedentibus ſanctis tuis pro nobis. Amen.

De vtilitate frequentis orationis. Cap. XVII.

APud me oratio deo vitæ meæ, in omni loco & tempore. Vbicunque ergo fueris, aſsit tecum ſancta oratio pro ſocio & ſolatio, ſiue breuis, ſiue longa, pro temporis congruentia. Deuoto ſeruo dei omnis locus aptus ad orandum, omne tempus breue ad bona meditandum. Scriptum enim eſt, & quotidie in miſſa legitur, Pleni ſunt cæli & terra gloria tua, oſanna in excelſis. Vis fructuosè & breuiter orare? Offer deo cor tuum plenè, & ora, Obſecro ſaluifica, benedic & ſanctifica me domine qui habitas in cælis, fiat voluntas tua in me omni tempore. Et ſi rectè ſapis & bene intelligis ac prouide conſpicis, tunc omnis bona actio locutio & cogitatio de deo, de virtutibus & ſanctis ſcripturis, eſt ſupplex oratio. Hæc ad cælum pulſat, veniam petit, gratiã & gloriam impetrat. Et quando hæc facis ad laudem dei, congaudent ſancti angeli, turbantur demones, ædificantur proximi fratres & ſorores, qui ad orandũ excitãtur oratione frequẽti. Nõ ergo ceſſet os ab oratione, nec manus ab opere, nec cor à meditatiõe, nec pes tardet à diuino ſeruitio. Surgat tecũ oratio nocte de lectulo, vigilet & cãtet tecũ hymnos & pſalmos in pſalterio, quieſcat tecũ in dormitorio, præcedat & ſequatur te in choro, ſedeat tecũ in refectorio, doceat te in locutorio, ſoluat tecũ gratias cibo ſobriè ſumpto, tranſeat tecum in agrũ, plantet tecum ſpecies in orto, redeat tecum in cubiculũ, mundet tecũ pedes à luto verborũ, lauet tecũ manus à ſorde operum, comitetur te in omni loco priuato & aperto, habitet tecum in ſilentio, ſit tecum in principio laboris, in medio & in fine eius, Ad laudem & gloriã ſanctæ trinitatis.

Pſa. 41.
Mat. 21
Pſ. 117.

De priuatis orationibus quaſi iaculis acutis in hoſtes.
Cap. XVIII.

Pſa.32. VErbo domini cæli firmati ſunt, & ſpiritu oris eius omnis virtus eorum. Verbum dei ſcutum animæ fidelis ad protegendum, & iaculum acutum contra inimicum. Multæ fraudes antiqui hoſtis, multæ vanæ immiſsiones eius cõtra deuotos ſimplices & humiles: Sed Chriſtus dei virtus & ſapientia omnibus potentior eſt in cælo & in terra, qui vno ſolo verbo poteſt ſatanam vincere & conterere ſub pedibus ſuorum. Igitur ſi repentinus timor irruit ſuper te, ora & lege. Eſto nobis domine turris fortitudinis a facie inimici. Si caro putrida ſtimulat, ora & lege. Confige timore tuo carnes meas, à iudicijs enim tuis timui. Si praua ſuſpicio influit, ora & lege. Cor mundum crea in me deus, & ſpiritum rectum innoua in viſceribus meis. Si mala triſtitia te premit, ora & lege. Redde mihi lætitiam ſalutaris tui, & ſpiritu principali confirma me. Si vana gloria inflat, ora & lege. Nõ nobis domine non nobis, ſed nomini tuo da gloriam. Si deſperatio moleſtat, ora & lege. Spes mea domine à iuuentute mea, de vẽtre matris meæ tu es protector meus. Si tædium mentem occupat, ora & lege. Adiuua me & ſaluus ero, & meditabor in iuſtificationibus tuis ſemper. Si ſomnus opprimit, ora & lege. Illumina ocũlos meos ne obdormiã in morte, nequãdo dicat inimicus meus, præualui aduerſus eũ. Si acedia impugnat, ora & lege. Excita domine potẽtiam tuam, & veni. Confirma me in verbis tuis, ne deficiam in via. Si labor aggrauat, ora & lege. Vide humilitatem meam & laborem meum, & dimitte vniuerſa delicta mea. Si iracundia conturbat, ora & lege. Da patientiam domine & pacem ſeruo tuo, ne perdam coronam animæ meæ in cælo. Tu enim dixiſti, In pãtientia veſtra poſsidebitis animas veſtras. Si appetitus honoris & altior ſtatus te allicit & implicat, ora & lege. Inclina cor meum deus in teſtimonia tua, & non in auaritiam. Auerte oculos meos ne videant vanitatem, in via tua viuifica me. Si cibus & potus immoderatus te tentat, ora & lege. Regnum dei non eſt eſca & potus, ſed pax & gaudium in ſpiritu ſancto. Spiritus eſt qui viuificat, caro non prodeſt quicquam. Si curioſitas audiendi noua aut videndi pulchra te mouet, ora & lege. Omnis gloria filiæ regis ab intus. Omnia enim infima caduca, omnia mundana vana, quantumcunque ſint decora. In ſolo deo omnia bona plena ſine fine. Si Ieſum ſequeris, & omnibus renunciaueris, omnia in eo poſsidebis. Poſt multa ſacra verba hoc vnum retine, ſæpe ora, ſæpe lege. Mihi adhærere deo bonum eſt, ponere in domino totam ſpem meam.

[Margin: Verbum dei ſcutum aduerſus omnia tela inimici. — Pſa.60. — Pſ.118. — Pſa.50. — Ibidem. — Pſ.113. — Pſa.70. — Pſ.118. — Pſa.12. — Pſa.79. — Pſa.24. — Luc.21. — Pſ.118. — Ro.14. — Ioan.6. — Pſa.44. — Pſa.72.]

De verſiculis ante initium operis legendis. *Cap.* XIX.

In cor-

IN corde meo abſcondi eloquia tua, vt non peccem tibi. Nam cito corruet homo in malum, ſi non habuerit aliquid boni in corde ſuo de deo Ieſu ſalutari ſuo. Vt ergo prõpte habeas deum in mente, omnia quæ audis & vides legis & pẽſas, trahe ad deum. Memor eſto nominis domini dei tui die ac nocte, vt bene ſit tibi cum eo, quia ſine eo ſemper male tibi erit, vbicunque fueris, & quicquid habueris. Quando ſuſcitaris in nocte, aperi oculos tuos & lege verſiculum iſtum, & dic ad teipſum. Surge ſurge qui dormis, & illuminabit te Chriſtus, qui promiſit coronam vigilantibus & orantibus. Cum pulſatur iterũ, mox lege. Ecce ſponſus Ieſus venit, exite obuiam ei. Qui tardè venit, confundetur, & benedictione carebit. Cum vocatus fueris ad laborem, lege: In nomine Ieſu Chriſti Nazareni ſurge & ambula, & fac opera tibi iniuncta, quia melior eſt obedientia, quàm victima propria. Inter laborem ſæpe ora, pſalmos deuotè rumina, fabulas caue, Ieſum inuoca, & genua flecte. Ad ſonum campanæ lege Aue Maria, & ei te commenda. Ad pulſum chori lege. Hoc ſignum magni regis eſt, eamus & offeramus ei munera aurum thus & myrrham. Quando chorum intras, lege. Introibo in domum tuam domine, adorabo ad templum ſanctum tuum in timore tuo. Quando cum alijs ſtas in choro, lege. In conſpectu angelorum pſallam tibi, adorabo ad templum ſanctum tuum, & confitebor nomini tuo. Quando exis è choro, lege. Deduc me domine in ſemita mandatorum tuorum, quia ipſam volui. Quando intras ſacriſtiam, lege. Verè locus iſte ſanctus, in quo ſacerdotes & miniſtri ſe præparant ad diuina celebranda. Quando gradum dormitorij aſcendis, lege. Aſcendo ad patrem meum & patrem veſtrum, deum meum & deum veſtrũ, alleluia. Quando deſcendis, lege. Zachæe feſtinans deſcende, quia hodie in domo tua oportet me manere. Quando intras cellam, lege. Aperite mihi portas iuſtitiæ, ingreſſus in eas confitebor domino. Hæc requies mea in ſeculũ ſeculi, hic habitabo quoniam elegi eam. Quando exis foras, lege. Dirige domine deus meus in conſpectu tuo viam meam. Domine ſequor te quocunque ieris, quia verba vitæ æternæ habes. Cum redieris, lege. Bonum eſt nos hic eſſe, faciamus hic tria tabernacula cũ Ieſu & Maria & tota cæli curia, quia melius eſt hic quàm in platea. Cum pulſatur ad prandium, lege. Beatus qui manducabit panem in regno dei. Meus cibus eſt, vt faciam voluntatẽ patris mei qui eſt in cælis. Ante guſtum cibi, lege. Cibabis nos pane lachrymarum, & potum dabis nobis in lachrymis in menſura. Si male ſapit cibus, lege. Dederunt in eſcam meã fel, & in ſiti mea potauerunt me aceto. Cum ergo Ieſus accepiſſet acetum, dixit patri. Cõſummatum eſt, & mox inclinato capite emiſit ſpi-

Pſ. 118. Ephe. 5. Mat 25. Act. 3. 1. Reg. 15. Eccl. 4. Mat. 2. Pſal. 5. Pſa. 37. Pſ. 118. Gen. 28 Ioã. 20. Luc. 19. Pſ. 117. Pſ. 131. Pſal. 5. Mat. 8. Ioan. 6. Mat. 17 Luc. 14. Ioan. 4. Pſa. 79. Pſa. 68. Ioã. 19.

ritum. Felix qui cum Ieſu in cruce moritur, vt cum eo reſurgere mereatur. Si cibus bene ſapit & potus pro communi paratus, le-
Pſ.118. ge. Quàm dulcia faucibus meis eloquia tua, ſuper mel & fauum
Sap.12. ori meo. O quàm ſuauis eſt domine ſpiritus tuus, & quàm magna
Pſa.30. multitudo dulcedinis tuæ, quam abſcondiſti timentibus te. Ante
Pſ.123. initium operis lege. Adiutorium noſtrum in nomine domini, qui fecit cælum & terram. Omnia ad laudem dei, lege. Adeſto omnipotens deus pater & filius & ſpiritus ſanctus. lege. Aſsiſte mihi ô pia virgo Maria cum Ieſu dilecto filio tuo ſaluatore meo. In fine omnis laboris lege. Deo gratias, deo laus pro omni bono. Ante
Pſ.118. lectionem in libro, lege. O æterna ſapientia reuela oculos meos,
Pſ.103. & conſiderabo mirabilia de lege tua. Emitte ſpiritum tuum, & creabuntur in me virtutes & dona gratiæ, cum ſpe futuræ gloriæ. Poſt ſtudium pone librum ad locum ſuum, & recogita quæ
Ioã.13. legiſti, memorans verbum domini quod in cœna dixit, Si hæc ſcitis, beati eritis, ſi feceritis ea. In omni verbo dei inuenies mãna cæli, ſi rectè intelligis, & bene viuis. Si male viuis, lapis eſt, non panis ſuauis. Conuerte cor tuũ ad humilem & pium Ieſum, & inuenies animæ tuæ ſolatium, & omnia aduerſa conuertentur tibi in bonum & æternum gaudium.

De ſeptem virtutum gemmis bonæ conuerſationis. Cap. XX.

Pſ.111. Generatio rectorum benedicetur, & iter impiorum peribit.
Pſal.1. Benedictio domini ſuper caput iuſti, maledictus vero qui
Pro.10. declinat à mandatis domini. In omni bona & deuota congrega-
Pſ.118. tione fulgent præcipuè ſeptem commendabiles virtutum gemmæ tanquam deuotionis ſigna deo & angelis placita, ſed de omnibus contraria. Prima gemma eſt obedientia in ſubditis, vt omnes ſuperiori ſuo ſponte, promptè & humiliter obediãt, & vnuſquiſque propriam voluntatem ſuam relinquat, & cum Chriſto omni hora dicat, Pater nõ ſicut ego volo, ſed ſicut tu vis. Pater fiat voluntas tua bona, & non mea mala. Sic vincitur diabolus, & cõſilium eius annullatur, creſcit obedientiæ meritum, & augetur cæleſte præmium. Secunda gemma eſt cõcordia in bonis moribus, vt ſimul laborent, vigilent, orent, ieiunent, edant, & inui-
Iaco.5. cem ſe confortent, iuxta verbum Iacobi apoſtoli. Orate pro inuicem, vt ſaluemini. Tertia gemma eſt, conſtantia in locis, ne locum ſuum leuiter deſerant, nec pro commodis proprijs mutẽt, ſed pro Chriſto firmiter ſe ſuſtineant, vt à Chriſto audiant, Vos
Luc.22. eſtis qui permanſiſtis mecum in tentationibus meis. Quarta gemma eſt patientia in aduerſis, vt parati ſint dura & aſpera pro vita æterna ſufferre, quæ ſibi poſſunt contingere ſiue à ſeipſis, ſiue ab alijs, deo iuſto permittente. In loco enim vbi multi congregantur ex diuerſis ætatibus & nationibus, raro eſt quin ibi contin-

contingat aliqua turbatio in verbis vel factis. Ideo neceſſaria eſt patientia optima medicina contra omnem turbationē, iuxta ſancti Pauli doctrinam, Alter alterius onera portate, & ſic adimplebitis legem Chriſti. Quę autem iſta ſunt onera, quotidiana experientia docet, ſcilicet infirmitas corporum, & imperfectiones animorum, & virtutū defectus in omnibus nobis, quia nemo perfectus in omnibus, niſi ſolus deus. Quinta gemma eſt manſuetudo ſermonis ad conſodales, nutriens charitatem, delens iram, & faciens pacem inter fratres, vt nemo aliū verbo, ſigno, facto, riſu, ioco, ſerio turbet, lædat, aut offendat, ſed ſicut ſeipſum attendat, diligat, & Chriſtum præ oculis ſemper habeat qui dicit, Diſcite à me quia mitis ſum & humilis corde, & inuenietis requiem animabus veſtris in mundo, & vitā æternam in cælo. Sexta gēma eſt gratitudo pro beneficijs dei, laudans & benedicens deū pro omnibus bonis ab initio mundi vſque ad finē & conſummationem ſeculi. Tanta enim ſunt beneficia dei in cælo & in terra, vt nemo explicare vel numerare ea ſufficiat. Ideo omnia deo retribuenda ſunt, & ab omnibus laus ſemper ſoluenda. Septima gemma eſt perſeuerantia finalis in omnibus virtutibus prædictis, cum multis alijs donis iſtis annexis. Hæc ducit prudentem & fidelem ſeruum in paucis, pro quinque talentis lucratis in gaudium domini ſui, æternæ pacis requiem, vbi cum Ieſu & omnibus ſanctis gaudebit ſemper in gloria. Amen.

Gala. 6. Mat. 11. Mat 25.

Incipit Prologus in ſoliloquium animæ.

CONſolationis gratia aliquas ſententias deuotas in vnū coaceruaui libellū, quem meo pectori charius committere volui, & quaſi quoddā delectabile pratū varijs arboribus conſitū, pulchriſq; venuſtū floribus habere diſpoſui, in quod ad legendū ſpeculandumq; optabiles materias tēpore neceſsitudinis pro refouēdis animis tædio vel mœrore obtectis quandoq; introirē. Vt autem lucide & prompte inuenirem ſub qua arbore quieſcerē, vel quis ad legēdum flos gratior eſſet, ſingula capitulorū loca rubricatis titulis præfulgere feci. Vario etiam ſermonum genere, nūc loquens, nunc diſputans, nunc orans, nunc colloquens, nunc in propria perſona, nunc in peregrina, placido ſtylo textum præſentem circunflexi. Rogo ergo, nemo legentium indignans moueatur ſuper ſcribentis manū, quia ipſi totaliter confabulari placuit. Ignoſcat quoq; imperfectioni & facilitati dictaminis, penſans quòd deo non artificioſa, ſed ſimplicia & pura magis redolent. Quòd ſi fortè vſpiam ſenſus aut minus integer, aut minus clarus apparuerit, ſuper his pium flagito correctorem; denun-

cians ei ſi quid ineptum inuenerit, ex inaduertentia potius quàm ex propoſito id mihi proruiſſe. Adhuc quia humana iudicia quãuis probabilia falli poſſunt, ad te omnipotens deus & pater luminum ſupplex diſcipulus recurro, & iſtud ſoliloquium tibi repræſento, vt tu digna approbes, vitioſa improbes, mihique vel alteri fideli ſeruo rectius ſeruanda quæ diſplicent inſinues. Precor itemque pater ſancte largire mihi exiguo mãcipio tuo tempus & horam commorandi in vberrimis paſcuis ſcripturarum, quæ meæ chariſsimæ deliciæ ſunt & erunt, donec dies æternitatis eluceſcat, & vmbra mortalitatis inclinetur. Subtrahe proinde curas inutiles, amores temporales, paſsiones noxias, aliaſq; cauſas ab ocio concupito me retardantes. Oportet enim liberũ eſſe animum & tranquillum de intimis & diuinis meditari cupiẽtem. Ideo vt talem conſequi merear, benedictione cæleſtis dulcedinis tuæ me imbuere digneris & perfundere, vt tibi ad gloriam, mihi quoque ad qualemcunque loquar conſolationis gratiam.

Oratio pro impetrãda animi trãquillitate ad capiendas ſcripturas.

Explicit Prologus.

Incipiunt capitula huius operis.

De deſiderio animæ quærentis deum. Cap. j.
De diſtricto dei iudicio. Cap. ij.
De dolore & fletu peccatorum. Cap. iij.
De lamentatione temporis & negligentiæ Cap. iiij.
De breuitate & miſeria præſentis vitæ. Cap. v.
De anhelatione æternæ vitæ. Cap. vj.
De optatione bonæ mortis. Cap. vij.
De mortuo mundo, cuius vita eſt in Chriſto. Cap. viij.
De elongatione à creaturis. Cap. ix.
De contemptu omnium conſolationum terrenarum. Cap. x.
De magna dulcedine & conſolatione in deo. Cap. xj.
De vnico & ſummo bono quærendo. Cap. xij.
De vnione animæ cum deo, & ſubtractione gratiæ. Cap. xiij.
De triſtitia animæ abſente dilecti gratia. Cap. xiiij.
De ſcrutinio ſuper dilecto & donis gratiæ eius. Cap. xv.
De benigna protectione dilecti, & ſufferentia animæ. Cap. xvj.
De reſponſione dilecti, quæ ſit ratio receſſus ſui. Cap. xvij.
De fiducia diuinæ miſerationis. Cap. xviij.
De deſiderio diuinæ fruitionis. Cap. xix.
De gemitu animæ ex dilatione gloriæ. Cap. xx.
De memoria cæleſtis patriæ. Cap. xxj.
De acceſſu ad ſanctum ſanctorum Ieſum Chriſtum regem angelorum. Cap.

Cap. xxij.
De proceſſu ad ſalutandam Mariam. Cap. xxiij.
De conſolatione eiuſdem. Cap. xxiiij.
De agendis gratijs pro acceptis beneficijs. Cap. xxv.

Incipit Soliloquium animæ.

De deſiderio animæ quærentis deum. Cap. I.

Mihi autem adhærere deo bonum eſt. O breue Pſa. 72. & dulce verbum, deum amplectens, & mundum excludens vniuerſum. Quid amplius dicendum, & quid vltrà cupiendum? Nónne ſatis eſt ſi fiat quod iam dictum eſt? Et ſi dicantur alia & alia multa, nónne ad hoc vnum reducẽda ſunt omnia? Dic ergo anima mea cum propheta, Mihi autem adhærere deo bonum eſt. O deus meus tu vnicum bonum meum, ſolus bonus & dulcis. De te loqui dulce eſt amanti, de te cogitare ſuaue eſt deuoto, cuius cor non eſt in mundo, ſed tecum abſconditum in cælo, vt tu ſis ei ſola vera requies & intima ſuauitas, nec hic crucietur quotidie, vbi tẽtat falſa cupiditas. Deus meus quomodo eſt illi in corde, qui tuo feruet amore? Quale gaudium eius, quem nulla delectat creaturarũ vanitas? An non vox eius canit in pſalmo, de quo & ſermonis ſuſcepi exordiũ, & talis eſt, Quid mihi eſt in cælo, & à te quid voPſa. 72. lui ſuper terram? O anima ſancta, anima deuota & ad deum ſuſpenſa, quid hoc audio de te? Quid eſt quod loqueris? Parua tibi videntur quæ in cælo ſunt & in terra? Parua mihi ſunt omnia. Quid ergo quæris? Quem vis ſine iſtis? Et vbi inuenies eum ſine his? Habétne nomen aut locum, aut habitationem ad quærendum? Vbi eſt locus habitationis gloriæ eius, de quo cecinisti dicens, Domine dilexi decorem domus tuæ, & locum habitatio- Pſa. 25. nis gloriæ tuæ? Reſponde obſecro mihi. Nam ſi poteris eũ mihi indicare, ibo tecum, & quæremus illum ſimul, eritque deus tuus deus meus, & bene nobis cum fuerit inuentus à nobis & detentus. Quid hoc (inquit) quæris à me, aut cur tale aliquid ſcrutaris apud me? Putas quòd tibi talia dicam, aut dicere valeam? Quòd ſi charitas fauet, nónne rei huius raritas, aut etiam ſecreti mei profunditas magis dicere prohibet? Quid me interrogas? Interroga eos qui audierunt & viderunt: ecce hi ſciunt quis ſit ille quem quæris. Sed potius eum interroga, qui nouit omnia. Ipſe enim eſt de quo fit ſermo, qui melius ſe tibi indicabit, & vbinam habitet, longè clarius demonſtrabit. Is vtique eſt qui docet hominem Pſa. 93. ſcien-

Iaco. 4. ſcientiam, dat quoque humilibus gratiam ſuam. Accede ad eum qui reuelat ſeipſum cum voluerit, & cui placuerit, nec eſt qui ſine eo aperiat. Potens eſt ſolus reuelare tibi gaudium amantium ſe, & vltra quam potes à me diſcere. Et nũc quid ſic loqueris anima ſancta & humilis? Ne autumes me velle à te inquirere, quod fortè ſciri non oportet, aut nequeat dici. Maneat ſecretum tuum tibi, clauſum ſit ſuper te oſtium tuum, ſtet firmum ſignaculum fidei, non moueatur velum à ſanctuario. Manduca panem ſanctũ in ſacrario; intra tabernaculum domus tuæ, aſcẽde ſuperius cœnaculum, ingredere cellarium regis æterni, aut quod præſtantius eſt, & amabilius ſonat, thalamum ſcilicet cæleſtis ſponſi tui. Scio
Mat. 15 ſcriptum, Non eſt bonum ſumere panem filiorum, & mittere canibus ad manducandum. Noui hoc & legi. Tu autem vide quid ſequitur, & miſerere mei ſecundum eloquium eius quæ dixit, Catelli edunt de micis cadentibus de menſa dominorũ ſuorum. Noli proinde celare verbum quod ſciſcitor, ſed de vbertate internæ ſuauitatis effunde vel vnam ſcintillam amoris igniti. Da guttam paruulam vini precioſi, emitte de optimo vnguento vel modicum odoris, vt & ipſe guſtare valeã, cuius tibi nota eſt pars optima, & amabile tam crebro ſolamen. Quid cunctaris? Satisfac deſideranti, & aperi oſtium amico iam tertio pulſanti. Dic dilecta de dilecto, me tamen non neglecto. Si non vales ſicut eſt dicere, dic vtcunq; potueris. Nam dicere ſicuti eſt, quis valebit? Et quis dicentem caperet? Ergo ſi non vt in ſe eſt, dic ſaltem qualis ſit in te. Si non quid ſibi, eructa tamen quid boni fecerit tibi. Quis enim quid ſit in ſe, inueſtigabit? Tu non poteris, eo quòd confeſſa ſis & non negaſti dicens, Mirabilis facta eſt ſciẽtia tua ex me, confortata eſt, & non potero ad eam. Quò ibo à ſpiritu tuo? Si ergo non ſufficis penetrare ſpiritum tuum quem creauit creator & viuificator omnium ſpirituum, quomodo penetrabis increatum? Nónne ideo ſtupens dixiſti, Domine quis ſimilis tibi? Dic tamen obſecro per aliquam ſimilitudinem cuius eſſentiam necdum attigiſti. Neque enim ex parte negare debes, cui totum reuelandum non exiſtimas. Fateor (inquit) quia nimium curioſus es tu, & importunus mihi. Perſcrutaris omnia mea, & ad ſecreta cubilis mei mittis manum tuam. Miſi te ad illum, & iterum venis ad me? Me quæris, an ipſum? Sed quæſo te, cuius es ſpiritus? Quieſce obſecro, & noli mihi moleſtus eſſe, quia ſupra me eſt quem quæris. Et dixi, Nunquid qui deũ quærit, tam facilè conquieſcet? Noli protrahere ſermonem, qui potes cito adhibere conſolationem? Quouſque animam meam ſuſpendis? Quid dicis
Gen. 32 & non dicis? Viuit anima tua quia non dimittam te, niſi benedixeris mihi. Etenim pro benedictione mea erit, ſi oſtenderis eum mihi.

Deus quid in ſe ſit, nemo dicere queat. quid in nobis, fortaſſe aliquis.

Pſ. 138.

Pſa. 34.

mihi. Iam ergo ſi vidiſti illum, dicito mihi palam, & ego eum tollam. Rurſus illa. Video te in deſiderio eſſe, & in amore creatoris laborare. Rem difficilem à me poſtulas, & neſcio an fieri poſsit quod optas. Scit bene quem quæris, quia non eſt meum hoc dicere tibi. Videtur tale eſſe ſcrutinium tuum, quale & ſponſæ quæ in Canticis, Indica mihi (inquit) quem diligit anima mea. Vis ergo à me diſcere quis ſit iſte, aut quid boni mecum egerit ipſe? Vtrunque autem ſecretum meum mihi. Sed non es contentus, nec illius magnitudine deterreris, qui cælos excedit: nec mea paruitate auerteris, qui nullius momenti ſum in conſpectu eius. Cur impoſuiſti mihi onus iſtud? Hoc enim dicere labor eſt ante me, donec intrem in ſanctuariũ dei, & intelligam. Cur vis ſcire quod loqui non licet? Et dixi. Nunquid non libet? Et quidem maxime. Placet enim ea ſæpe magis ſcire, quæ difficilius panduntur. Mihi tamẽ queſo ne ita difficilis ſis, vt omnino taceas. Ne timeas quòd hæc inimicis mox prodam. Seruabo verbum tuum amice, & valde amice. Secure dicas mihi, in ſecreto ſilentij tui. Ecce duo hic ſoli ſumus. Nec ego leuitate, nec tu arrogantia delectabimur, ſed in eo qui nos conſiderare fecit, de quo & loquimur. Si autem ſuperuenerit ipſe, demus locum, & ſit in medio noſtrum. Et ſi dignetur loqui, libenter audiamus, noſque interim ſileamus. Tu autem non teneberis illa hora reſpondere votis meis. Illo enim loquente ſilere debet omnis caro. At illa. Bonum pactum eſt. Sit ille tantum nobiſcum, & feramur ad ſecretum noſtrum. Sit ipſe dux verbi, & ducat quò nos ire delectat. Dilectus iſte de quo diligentiſsimè ſciſcitaris, talis ac tantus eſt, vt ſermone non poſsit explicari, cum ſit ineffabilis. Tam altus & ſuperexaltatus eſt omnibus creaturis, vt ſit ſemper incomprehenſibilis. Virtus eius & magnificentia eius interminabilis. Quicquid de eo dicitur aut ſcribitur, indignum eo totum creditur, quia omnibus ſuperfertur. Cæli dixerunt. Pertranſiuit nos, & aſcendit, inualuitque ſuper nos. Terra reſpondit. Si cæli cælorum non capiunt, nolite me interrogare. Stellæ cecinerunt. Tenebræ ſumus & non lux, niſi illuxerit. Mare contremuit & ait. Non eſt in me, & abyſſus ignorauit. Audis quid iſti dicunt? Audiui & conturbatus ſum, à voce eorum contremuerunt labia mea. Quid ergo fiet ſi interrogauerimus eũ? Interrogemus. Domine ſi tu es ipſe de quo cecinere viri, & cui omnia deſeruiunt per tempora? Vtique ego ſum qui ſum, & præter me non eſt alter. Ego primus & nouiſsimus, omnia creans & gubernans. Viuo ego, dicit dominus, quia regnabo in æternum & vltra. Quid dicis nunc vermicule, circunfuſus tanto lumine? Ecce dilectus tuus loquitur tecum, quem putabas eſſe mecum. Mecum erat, quan-

Cant. 1.

Pſa. 72.

De⁹ ineffabilis incõprehenſibilis, interminabilis.

2. Par. 6

Exo. 3.

quando illi dicebam, Mihi autem adhærere deo bonum eſt. Te-
Pſa.76. cum erit, ſi dixeris & tu. Renuit conſolari anima mea, & diē ho-
Hie.17. minis nón concupiui, ſed in te domine ſperabo, tu es enim rex
Pſal.5. meus & deus meus. Non eris ſimilis vagis amatoribus, ſed vni-
cus vnici, vnicum requirens, qui nullum de externis admittit ſo-
dalem. Sermo ergo tuus ſolius cum ſolo, etiam ſi abierit ſede va-
Quomodo deus animam diligit. cua, patienter ferens omnia. Nam hic eſt modus eius, ire & redi-
re, & probare ſibi dilectam, atque in amore facere perfectā. Non
te conturbet receſſus, ſi optas eius acceſſum. Expecta, expecta,
modicum ibit, & poſt modicum redibit. Hoc tamen totum amor
facit, qui nunc fert ad ſumma, nuncque demittit ad ima. Amor e-
ius gratioſiſsimus cunctis floſculis ſuauior, lilijs candidor, & mi-
cantibus gemmis pulchrior. Eius ſiquidem amori nil in creatu-
ris eſt præferendum, & ideo pro eius amore totum deſpiciēdum.
Ego tacta amore eius intrinſecus, intantum cœpi ardere corde
tenus, vt omnibus valedicens creaturis, eius ſolummodo preca-
rer caſtiſsimos amplexus, & inconſuetam multis edidi vocem,
tanquam carbones ignitos de fornace ardenti præferens. Quid
mihi eſt in cælo, & à te quid volui ſuper terram? Deus cordis
mei, & pars mea deus in æternum. Intellige nunc de dilecto tuo
qualis ac quantus ſit, qui omnia etiam entia incomprehenſibili-
ter tranſcendit. Et licet ſit ineffabilis & omnino inexcogitabilis,
quia interminabilis, eſt tamen multum amabilis, attrectabilis, ſo-
cialis, exorabilis, ita vt cum capi nequeat, miro tamē modo amari
poſsit. Etenim amando capitur, amando ſtringitur, ſed deſide-
rando quæritur, orando pulſatur, expectādo premeretur. Si nec-
dum tibi ſatisfeci, ſatisfaciat ille quem quæſiſti, & doceat te ſu-
per omnes docentes, ſe inuenire.

De diſtricto dei iudicio. Cap. II.

Pſa.85. Laetetur cor meum, vt timeat nomen tuum. Deus meus mul-
tum amabilis es, ſed & terribilis multum. Qui amat gaudeat,
timeat verò qui nō amat. Qui nec timet nec amat, ſtolidus eſt &
Heb.10 inſanus. Eſt enim horrendū incidere in manus tuas. Et quis præ
Pſa.89. timore iram tuam dinumerare poterit? Aut quis ſtabit ad viden-
Mala.3. dum te in iudicio venturo? Quia ſicut rugitus leonis, ſic rugitus
Eſa.5. tuus, & ſicut ignis vibrans gladius tuus. A clamore vocis tuæ
commouebuntur omnes inhabitantes orbem, & concutientur
omnia fundamenta terræ cum veneris. Quis ergo non timebit?
Aut quomodo poterit quis effugere manus tuas? Si abſconderit
ſe homo ſubter petram firmiſsimam, tonabis ſuper eam, & ſcin-
detur fortitudo eius. Et ſi latuerit in ſpeluncis aut in montibus,
inde eruetur, & ſuſtinebit iratum, quem non ſtuduit habere pla-
catum. Certè non eſt locus vbi homo a facie tua abſcondatur.

Omnia

Omnia enim tibi nuda & aperta, penetras quoque omnia interiora hominis, & ſubtiliſsimos cogitationum motus perſpicis. Nullum ergo ſecretum clauſum eſt oculis tuis. O quàm terribilis eris peccatoribus & induratis mētibus, qui modo gloriantur cum male fecerint, & exultant in rebus peſsimis, & dicunt, non videt dominus, nec intelligit deus. Tanquam non ſis venturus, ſic inflantur verbis inanibus, & auertunt oculos ſuos, ne videant in finem. Tu autem venies hora qua non æſtimant, capienturque peccatorum ſuorum laqueis. Et ſicut fures & latrones comprehenſi confunduntur, ſic confundentur in tempore ſuo. Deridebis eos qui nunc derident tuos, & reddes eis malitiam ſuam, qui odio habuerunt iuſtitiam tuam. Modo ſurdeſcunt ad vocē tuam, ſed veniet tempus quando clamabunt, & nemo exaudiet. Vertūt nunc verbum tuum in fabulam, ſed conuertentur tunc ipſi in flammam. Egredietur enim ſermo tuus horribili flatu, percutietque impios & incredulos ſine miſericordia. Quid tunc dicet ſuperbus, inflatus ſcientia, ac tumens potentia? Quid reſpondebit, cum tuba nouiſsima inſonuerit? quando tu domine deus noſter cum angelis & archangelis in maieſtate apparueris? Tunc certe obmuteſcent omnes iniqui illuſores verbi tui, & conturbabuntur vndique qui non timuerunt deuotos tuos inſectari. Tunc confundentur confuſione maxima, qui relicta conſcientia & honeſtate vitæ, vanitatibus ſe ſubdidere & illecebris. Tūc ſoluent pœnas, qui carni laxarunt habenas. Tunc dabunt mugitum ad cælum, qui nunc tympanum tenent & chorum. Tunc totum vertetur in luctum, quicquid per immoderatum gaudium eſt cōtractum. Tunc ligabuntur in faſciculos ad comburendum, qui ſocij fuerunt ad inebriandum. Et quos amor ligabit in culpa, vltrix flamma ſimul rotabit in pœna. O ſtulti & miſeri, ô veſani & cæci amatores ſeculi, quid agitis & prætenditis? Quomodo effugietis iram domini? Cur ad æternos cruciatus feſtinatis pro modica voluptate quam amatis? Cur gehennam non horretis, qui paruam pœnitentiam ſic timetis? Et qui mortem carnis fugitis, quare æternam animæ mortem non præcauetis? Niſi ergo conuerſi fueritis, & pœnitentiam egeritis, hæc horrenda igneaque tormenta deo vindicante non euadetis. Tremēs factus ſum ego, dum extremum penſo diem & horam, quoniam tunc deus non flectetur precibus, ſed erit iuſtus iudex omnibus. Sancte deus, ſancte fortis, ſancte & miſericors ſaluator amaræ morti ne tradas me, ſed da locum pœnitentiæ, vt dignè queam peccata mea deflere, prius quàm defungar hac luce.

Heb. 4. Prou. 2. Pſa. 93. Mat. 15

De dolore & fletu peccatorum. Cap. III.

Dolor

Pſa.37. DOlor meus in conſpectu meo ſemper. Deus meus vitam meam maculaui peccatis multis, ſed vide lachrymas meas,
Rom.7. quas fundo in conſpectu tuo pro eis. Scio enim quia non habitat in me bonum, & quandiu mortale gero corpus, non ſum liber à peccatis. Facio igitur malum & pecco quotidie, & quod grauius eſt, multa patior abire ſine gemitu & digna contritione. Nam exterioribus rebus & vanis curioſitatibus ſæpius intentus & implexus, nõ poſſum tam celeriter reuerti ad ſalutares fletus. Ideo tam fortiter multiplicantur in me peccatorum tenebræ, fontes obſtruentes gratiæ, & venas diuinæ conſolationis non admittentes. An iſtud paruum eſt malum? Grande eſt hoc malum deus meus, & fit tanto grandius, quanto citius tranſit à corde, nec vllo me pũgit dolore. Domine nunquid nõ reſpicies? Quandiu illudam te, & fallã me? Vſquequo taces domine? Vbi eſt virga? vbi ſtimulus & baculus? Quare ſubtrahis iudicium & infernum ab oculis meis? Si ſtarent hæc ante me, putas negligenter agerem? Si taces, emendationis gratia patientiam exhibes. Sed ſi neglexero, nónne acriter poſt corriges? Si non hic, certè in futuro corripies. Nil quippe tranſibit inultum, nec paruum nec grande peccatum. Sed multo melius hic, vbi fructuoſus fletus, labor breuis, ſatisfactio acceptior, & reconciliatio facilior eſt. Ne parcas igitur virgæ, ſed acri collyrio vnge oculos meos, nec in poſterum reſerues mala mea, ne fortè tradar tortoribus ad ſoluendum nouiſsimum quadrantem. Melius eſt nunc parum & ſalubriter pungi, quam poſtea tam acerba luere tormenta purgatorij. Lugendum ergo mihi, & dolor ingẽs pro peccatis eſt habendus. Multa enim habeo quæ defleam, ſed vnde rideam, non habeo cauſam. Tenebræ cordis, & lubrica conſcientia, caſus in vitia, & occaſus gratiæ, flere & gemere mihi ſuadẽt, immo ex anguſtia me ſępe compellunt. Cogitans quoque diuerſas tentationes & malorum incurſus, ad quid riſus? Parce mihi domine, parce mihi. Si enim fleuero tactus dolore intrinſecus, non eſt mirum, quia tempus flendi eſt. Felix hora, quando naſcitur mihi pro peccatis dolor. Beata lachryma quæ fluit ex doloris vehementia, circunſcripta omni cordis macula. Et quis ſufficit abyſſum hanc plenè diſcutere, & latentes ſordes ſine palpatione arguere? Deus meus lumen verum tu potes omnes cordis mei tenebras illuſtrare, & omnes maculas eius in ſpiritu ardoris & iudicij concremare. Tuum eſt dare cor nouũ, creare cor mundum, & præparare ibi ſecretum habitaculũ, vt fiat locus requietionis tuæ, & tabernaculum nominis tui, qui es amator munditiæ, & hoſpes bonæ conſcientiæ. Sed quia neglectam domũ non libenter viſitas, immo beſtialibus motibus illudendam ſæpe relinquis,

linquis,ideo ſollicitus ſum ne id mihi contingat, ſed ad reparandas ruinas meas miſericors & clemens ſuccurre. Væ illi cui iratus abſceſſeris. Pax ei ad quem deſcenderis, & apud quem permanſeris. Ego miſer poſitus in medio laqueorum, & grauatus compedibus peccatorum, quale mihi eſt conſilium, & quod ſalutis remedium,niſi vt ad te leuem cõtritos oculos meos,ſi fortè audiatur clamor meus in excelſis? Neque enim ſalubrius remedium inquinata conſcientia inueniet vel habebit, quàm amariſſime ſe in oratione mactare.Et importuna tẽtatio quomodo melius curabitur ne præualeat,niſi vt cõtinua oratio ad te fundatur, & multum ſe homo humiliet? Sed hæc bona quis mihi tribuet, orare & flere ſicut expedit? Vnde mihi humilitas,& tãta lachrymarum copia? Vtique apud te domine, apud quem miſericordia & copioſa redemptio. O domine deus dator omnis gratiæ, concede mihi dignè flere etiam quantumcunque minima,& quæ latent & quæ patent omnia ſimul ſine excuſatione caſtigare. Hæc inter me & te maſticata gratiam mihi reſtituant amiſſam, & ad meliora præparent,ac viciniora ſaluti. Pſ.129.

De lamentatione ob infirmitatem & inconſtantiam in bono. Cap. IIII.

IMperfectum meum viderunt oculi tui. Ah domine deus,quid vnquam fiet de me,cum deficiam quotidie? Quando emendabo perfectè vitam meam? Quando melius fiet? quando conualeſcam, & quando omnia vincam? Deiectus ſum in limo profundi. Putas adhuc ſpes eſſe poterit reſurgendi,emendandi, proficiendi,& perueniendi? Non eſt mihi ſpes de me,& vtinam firmior ſit in te. Deſperatio mihi ingeritur valida, quia infirmitas mea grãdeſcit ex longa vexatione , nec video finem doloris & iniquitatis. Et ſi dixero nunc incipiam,ecce tẽpus eſt, conabor ſicut potero,ſtatim adeſt peccatum præ foribus,& erigitur aduerſum me inimic⁹,& tenet me cõſuetudo mali tenaciter & inuite. Vide domine deiectionẽ mei, & cõculcationem mei, & omnẽ quã patior calamitatẽ. Exaltetur dextera tua, & libera me ab his qui me cõcluſerunt,quia cecinit timor eorũ ſuper me. Periit conſiliũ à me, & fortitudo mea defecit. Brachiũ meum confractũ eſt,& gladius meus ſaluare me non poterit. Non video ad quẽ diuertam,& qui me recipiat & curet,nõ cõparet. Tu ſolus mihi ad refugiũ remanſiſti,ſed quia offendi,hoc eſt quod me deterret. Peccaui,ignoſce mihi. Pœnitet me totum,& valde multũ. Redde tu mihi quod tibi rectè videtur, & propitius eſto. Iuſte me deſeruiſti,iuſtè me aduerſario tradidiſti. Meméto quęſo figmenti tui,& repara quod cecidit,nam per ſe ſtare non potuit. Attende gemitum meum,& neceſſitatem meam. Labor meus & dolor cordis mei non ſint in Pſ.138.

obli-

obliuione coram te. Captiuitatem & incarcerationem meã, oppreſsionem & exactionem meam reſpice miſericors pater, & erue vinctum de domo carceris ac miſeræ ſeruitutis. Si vixerit homo multis annis, quid ex hoc emendabitur? Et quis nouit vtrum melior an peior fiet? Incertus eſt hominis progreſſus & exitus, & dubioſa perſeuerantia, propter varios caſus malorum, & tentationum pericula. Multi prima ſunt conuerſione boni & humiles, poſtea peruerſi & rebelles. Prius timorati & deuoti, compũcti & taciti, pòſt verò liberi & diſſoluti, loquaces & incuſtoditi. Et qui prius cogitationes reſtringebant, poſtea de verbis & factis vix curam gerunt, ſicque paulatim vadit in deterius omne malum non præcautum in principio. Quis ergo non debeat timere & circunſpectus eſſe, cum bonis & modeſtis interdum ſoleant multa infauſta accidere? Quis etiam ſcit an electus fuerit, & omnia ſuſtinere poſsit? Oportet vt omnes probẽtur, & quis certus eſt quòd non comburatur, quoniam ignis tentatio eſt? Timendum ergo omnibus, & æquè de meliori ſperandum, ſed non temere preſumendum, nec ſub vana ſpe torpendum. Aurum probatum ſaluabitur, tu autem homo vide cuius ſubſtantiæ ſis. Cæ-
Mala. 3. leſtis conflator conflabit, & filios Leui emundabit, omnes videlicet ſeruientes ſibi. Non ſemper aurum eſt, qui hominibus fulget vt aurum, nec ſemper ſtipula aut reprobum argentum, qui vim patitur & ſuſtinet flagella, quia deus intentiones aſpicit & corda, operans etiam ibi plerunque mirabilia, vbi à multis putãtur perdita. Domine deus quid mihi gaudij eſſe poteſt in mũdo, cum pertractare cœpero incertitudinem & infirmitatem omnis
Luc. 1. rei ſub cælo? De te tamen certus ſum quoniam bonus, quoniam in ſeculum miſericordia tua ſuper omnes te timentes. Nam bonitas tua & pietas infinito maior eſt quàm omnis iniquitas mea. Et hoc meum erit ſolatium, quandiu emendandi concẽſſeris ſpatium.

De breuitate & miſeria præſentis vitæ. Cap. V.

Pſ. 101. PAucitatem dierum meorum nuncia mihi. Quandiu in hoc
Heb. 11 mundo ſum, mundus non ſum. Et quandiu hic maneo, pau-
1 Ti. 6. per peregrinus ſum, & hoſpes ſuper terram. Nihil intuli in hunc
Iob. 1. mundum, & nihil inde auferre poſſum, quia nudus huc vẽni, &
Sap. 5. nudus hinc egrediar. Quaſi vmbra quæ præterijt, & quaſi pluma quæ vento tollitur, & tanquã hoſpes vnius noctis mox tranſibo. Omnis vita præſens vna breuiſsima nox eſt. Dies mei pauci ſunt & mali, & poſt modicum finientur, & erunt quaſi non fuiſſent. Mortuo homine quid niſi vilitas in homine? Quis curabit de fœtido cadauere? Aut quis quæret de abſente mortuo, qui nec
Pſ. 111. viuẽs computabitur pro aliquo? Memoria hominis breuis ſuper terram,

terram, & apud notos & ignotos. Sed in memoria æterna erit iuſtus, quia deo qui non moritur, æternaliter erit coniunctus. Felix igitur qui non ponit ſpem ſuam in homine, nec nimium lætatur in in aliqua re mundi vel ſpecie, ſed in cælo habet cor fixum, quia hic totum caducum & vanum. Numera omnes ab origine mundi vſque nunc, dic quæſo vbi ſunt? Et quos adhuc viuere vides vel audis, quandiu putas durabunt? Pronuncia ergo de omnibus, quia vanitas omnis homo viuens. O vitam pauperē & miſerabilem, vitam fragilem & lamentabilem, quā boni magis patiuntur quàm diligunt. Mali autem etſi multum eam diligūt, tamen diu in ea ſubſiſtere non poſſunt. O quando finieris, & quando ceſſabis vniuerſa vanitas mundi? Sed veniet tempus quādo liberabuntur à ſeruitute corruptionis omnes electi, qui iam ſæpe lamentantur, quia longe ſunt à regno Chriſti. Vtinam areſcat in corde meo totus hic mundus, & fiat mihi tantum ſuauis dominus deus meus ſponſus immortalis. Verè fallax & amariſsimum poculum eſt huius vitæ decurrens gaudiū. Bibant qui volunt, quia ſolutionem duram omnes poſtea luent. Et quanto plus quis eo fuerit inebriatus, tanto acrius ſentiet eius cruciatus, quia omnia iucunda in hoc mundo celerius vento tranſibunt, & ſuis dilectoribus dolores & ardores relinquent. Fuge ergo à me fallax mūdi gloria, & omnis fatua carnaliſque lætitia. Multos trahis & decipis, ſed in fine eos relinquis & ſubmergis. Væ credentibus tibi, væ ſubmerſis ibi. Veni & accede ſancta abiectio, & omniū pomparum ſeculi plena deſpectio, & noli à me recedere peregrinationis meæ ſalubris recordatio. Quid ſum niſi cinis & terra? & quorſum tēdo niſi ad terram? O quam miſer factus ſum, & quàm iuſte triſtari poſſum, cum reuoluo peregrinationem meam, qui etiam ignoro qualiter adhuc fineam eam. Si bene vixero, & ſic perſeuerauero, non eſt timēdum de mala morte. Sed de bona vita & irreprehenſibili conſcientia quis poteris gloriari. Qui ſe talem nouit, in domino glorietur, & mei peccatoris miſereatur. Viuere mihi non libet, quia miſeria vndique vrget. Mori conſcientia mala timet, quia quid deo reſpondeat, vnum pro mille nō habet. Non eſt ſimile huic trepidationi verbum prophetæ dicētis, Paratum cor meum deus, paratum cor meum. Domine deus ſalutis meæ da finem bonum vitæ meæ, & noli prolongare dies luctus mei. Lugens veni in hunc carcerem, & ſine timore hinc non exibo. Longa mihi videtur hæc vita, ſed hoc miſeria frequens facit & triſtitia. Reuera autem non longa, ſed velocius curſore decurrunt tempora. Ei verò qui in triſtitia & dolore verſatur, omne tempus longum eſt, & diem quaſi annum computat. Ideò tædioſa eſt mihi hæc vita, & tanto grauius me affligit, quāto ve-

Pſa. 38.

Rom. 8.

Pſ. 107.

Iob. 9.

rius ſingulas eius miſerias intueor. Sed etſi aliquæ intercurrunt conſolationes & lætitiæ, circunſpicere me oportet an ex deo ſint, an non. Si ex deo, libenter eas accepto, ſed quandiu durabunt ignoro. Tamen quantumcunque exiguæ ſint, mihi placent & ſapiunt. Sed vtinam deus meus largiter influant, & horas non breues apud me faciant. Quæ autem ex deo non ſunt, viles ſunt & cito peribunt, quanuis in facie iucundæ videantur & dulces. Sic ſic tranſit vita iſta, bonis & malis ſemper admixta. Quandiu ergo hic ſum, pauper & peregrinus ſum. Non poſſum dicere ſatis eſt mihi, quia ſatietas nullius boni eſt in præſenti, ſed bonum meum quod expecto, tu es, in quem credo. Cum ergo apparuerit gloria tua, & me impleuerit, tunc confitebor tibi, quia omnino mihi iam ſufficit. Interim tamen quia verbum hoc abſconditum eſt à me, multiplex luctus circundat animam meam. Propterea memor verbi ſancti tui, hoc ſæpe di-
Mat.26 co, Triſtis eſt anima mea vſque ad mortem. Bonum mihi ſi hæc hora tranſiſſet, nec vllus luctus aut dolor occuparet. Sed pietas tua domine oro me conſeruet.

De anhelatione æternæ vitæ. *Cap.* VI.

Pſ.141. EDuc de carcere animam meam. Doloris vis ſilere me non patitur. Quid enim hic diutius moror? Neſcio enim quid hic valeo. Tarde nimis proficio, & vtinam non magis deficerem. Quàm bene mihi faceres domine, ſi cito me hinc tolleres, ne deterius mecum fieret. Vita mea in dolore ſuſpirat, & in opere ſe non emendat. Si expectas, non ex hoc emendor, ſed etiam tua longanimitate abutor. Et ſi corrigis vix patior, quia
Iob.13. ſiccam ſtipulam perſequeris. Cur ergo non tollis ſeruum tuum?
Luc.13. Vt quid etiam terram occupat? Quod eſt dicere, Quare cum bonis habitat, & vitam ac mores non emendat? Cur locum alicuius melius conuerſantis quandiu ſupereſt, & tam negligenter ac tepide ſe agit, indignè & damnoſe occupat? Et hoc triſte nimis cogitans, in auribus dei mei loquor. Sed bone domine, noli in ira tua clamare contra me, Succidite arborem, & mittite in ignem. Ego infirmitatem meam accuſo coram te, vt ignoſcas confitenti mihi. Meum eſt accuſare, tuum eſt indulgere. Meum eſt flere & dolere grauiter, tuum eſt flentem conſolari miſericorditer. Aut igitur domine deus præſta mihi maiorem gratiam in hac vita, aut tolle me cito de hoc mundo, ne peior fiat ſciſſura. Nam diu viuere, & vitam non emendare, pœnam eſt accumulare. Nec mihi poteſt placere talis vita, quæ profectum neſcit, & defectum nō plangit. Qui enim ſancte & iuſte viuit, dolet in quibuſcunq; deficit, & vt magis in virtute ac gratia creſcat, in deſiderio ſemper habet. Sed quid hic faciet

qui

qui ſe quotidie ſentit deficere, & grauiter contra ſpiritū carnem ſurgere? Qui etiam nonnunquam tædio victus & negligentia, & torpore tepefactus iam ceſſat repugnare, aut proiectis armis ſpiritualibus ſequitur impetū carnis, & quocunq; eum propria trahit voluntas. Talis heu domine deus appropinquat vſq; ad portas mortis, & viuens in carne mortem incurrit animæ. O quantum vnicuiq; timendum eſt de ſeductione & ſupplantatione inimici. Nemo ſecurus, nemo mūdus, ſed eſt fragilitas in omnibus. Tu autem domine qui omnia potes & omnia cognoſcis, reſuſcita confractum corde, & munda immundum ab omni ſorde, & da ſpiritū nouum in viſceribus eius, vt diſcedat omnis tepor & languor, & reuertatur ſpiritualis feruor, & vſq; in finē ſtet immobilis tuus amor. Solūmodo eget adiutorio tuo, qui præpeditur pōdere ſuo. Nec valet per ſe abijcere ſarcinā peccatorum, donec tu de cælo præſtes gratiā valētem ſoluere dura vincula paſsionum. Quā peto mihi donari, quia ſine gratia non poteſt eſſe bona vita, nec ſine ea percipitur æterna vita. Quod autē nunc viuo in corpore, non eſt conſolatio mihi, quia melior eſt mihi mors quàm vita. Quare? Quia propter hanc vitā elongor ab æterna vita, quæ venire non poteſt, niſi mors præſentem perimat, & mors ipſa ſimul deſtruatur. Ideo deſiderium meum ſurſum reſpicit, & cor quęrens æternā requiem alte ſuſpirat & clamat: Sufficit mihi domine, tolle animam meam quā redemiſti ſanguine tuo. Aperi mihi portam regni tui, & introduc pauperem peregrinum, de exilio ad te reuertentem. Audi me domine, & ſolue me à corporis vinculo. Quid hic vltra faciā? Nec mihi, nec alijs ſum vtilis. Ad quid ergo viuo? Mihi quidē oneroſus, cæteris tædioſus. Quid fiet de me? Neſcio domine an tu melius aliquid de me prouidiſti quare tardentur deſideria mea. Conſentio ordinationi tuæ, quoniā bona eſt. Sed in me tantum malū inuenio, quare mihi viuere in mūdo onus ſit & tædium. Nam pecco quotidie, & peccatum ſuper peccatū adijcio, & ſicut dignum eſt nō pœniteo. Si igitur ſolutus eſſem ab hoc corpore peccati, & tibi ſociatus in regno, nec ego amplius peccarē, nec tu in aliquo offendereris, ſed ſemper te laudarē. Sed adhuc ſuſtines me, & omnē oſtendis patientiā. Cognoſco culpā meam, quia ob peccata mea non licet regnum ingredi, nam nihil immundum in illud introibit. Sed quando ero ſine peccato, quando ad plenum mundabor, vt non timeam prohiberi, ſed magis gaudeam intromitti? Si non profecero feruentius, nec ſollicitior fuero quàm hactenus fui, timeo quòd ſpes mea parua ſatis erit. Sed tu domine qui neminem vis perire, ſed omnes ſaluos fieri, præſta mihi maiorem gratiam ad emendationem vitæ, & ad ſperāda bona cæleſtia da ſpiritū pinguedinis internæ:

3. Reg. 19.

1. Ti. 2.

Nunquam hic ſit cor meum ſecũdum carnem lætum, ſed timendo expectet letũ. Nulla creatura me teneat aut cura, ſed tua optata præſentia me trahat & cõſoletur. Beatus qui te expectat domine, ſed beatior qui iam emigrauit ab hoc ſeculo nequam. non enim vltra aliquid moleſtiæ ſentiet vel timebit.

De optatione bonæ mortis. Cap. VII.

Pſa.70. SPes mea domine à iuuentute mea. In hac ſpe ad te confugio, dum nouiſsima hora & tempus reſolutionis meæ venerit. O ſi bene paratus eſſem, vt mori ſub ſpe gratiæ poſſem? O ſi felici tranſitu diem extremum clauſiſſem, & corpoream ſarcinam depoſuiſſem, quot tunc pericula & timores euaſiſſem? Felix quem elegiſti & aſſumpſiſti, qui iam depoſito corpore tranſit ex hoc mundo ad patrem, de exilio ad regnum, de carcere ad palatium, de tenebris ad lucem, de morte ad vitam, de periculis ad ſecuritatem, de labore ad requiem, de cunctis miſerijs ad perpetuam beatitudinem. Felix anima quæ iam potitur præmio ſuo; gaudẽs

Querimonia peccatoris ob admiſſa in deũ.

Pſ.119. in te domino ſuo. Sed heu mihi, quia incolatus meus prolongatus eſt vſque adhuc. Quàm gratioſe & miſericorditer mihi faceres, ſi citius me euocares, & ad te peruenire ſineres, vt vbi tu es, illic & ego eſſem. Ah ſi maturius me ex hoc mũdo tuliſſes, quando necdum inquinamenta eius cognoſcebam, & quando peccare etiam in paruis metuebam, quanta mihi bona in hoc præſtitiſſes? Nunc autem diutius viuendo vagatus ſum lõgius à te, & offendi in valde multis. Væ mihi, quid feci? Secutus ſum paſsiones carnis, vanitates attraxi, virtutes deſerui, innocentiam non cuſtodiui, mala malis addidi, & prò dolor expertus ſum quod legi,

Pſa.3. Væ impio in malum. Vix ſero redii, tarde incepi, in reditu nõ feſtinaui, in profectu non ferbui, in feruore non creui, & quod deterius eſt, a priſtino etiam calore refrixi. Hinc & mori ſæpe timui, quia vrgente conſcientia non vixi vt debui. Sed propter pericula tentationum, ne fieret nouiſsimus error peior priore, mortem frequenter optaui. Et dixi, O ſi in gratia mortuus iam eſſem, ne tantis afficerer malis ſuper terram. O ſi deus me tempeſtiue auferre dignaretur, & omnium laborum meorum finem imponeret, quàm bene mihi tunc contigiſſet? Verùm in voluntate tua domine omnia ſunt poſita. Si decreueris facere quod poſtulo, erit continuo. Sin aliter, fiat voluntas tua. Ego poſſum tibi inſinuare deſiderium meum, & calamitatẽ quam patior, non quaſi neſcienti, ſed vt tali alloquio aliquod refrigerium animæ meæ faciam. Scio quòd nondum bene paratus ſum, conſcientia enim adhuc multum metuit. Et quid mirum ſi ego peccator timeo, quando & multi ſancti patres timuerũt, cum aliter ſint iudicia tua, aliter iudicia noſtra? Sed quomodo me præparabo? Bonum vtique eſſet

vt me-

ut melius me præpararem in illum diem, quem ignoro vtrũ hodie an cras futurus ſit. Et innouabo firmius propoſitũ, præteritas negligentias deplorabo, totum me tibi immolabo, & tuæ miſericordiæ me in perpetuum commendabo. Domine deus meus in miſericordia tua ſtãt omnia opera mea; & nulla ſunt propria merita, niſi aſsit tua pietas & miſeratio immenſa. Et hæc eſt ſpes mea, & tota fiducia mea. Sed qualiter eſt cum bona & immaculata conſcientia? Quid dicit caſta & deuota anima? Veni (ait) domine Ieſu, veni & noli tardare, relaxa facinora mea, ſolue vincula, educ vinctũ de domo carceris, de lacu miſeriæ, & de luto fœcis. Expectans expectaui te, intende mihi & exaudi me. Noli me apud ſeculum diutius relinquere. Satis ſit quòd hucuſque certaui, quòd tanto tempore exulaui, quòd te frui non merui: nec facie ad faciem contemplari potui. Nunc optato concede perfrui gaudio, quod nullo finitur termino, nec vllo obnubilatur tædio. Oſtende mihi faciem tuam, quam angeli ſemper vident. Sonet vox tua in auribus meis, quam illi ſine intermiſsione audiunt. Veni domine Ieſu, & tolle me de terra aliena, reuoca abiectum ad patriam, & in priſtinum gradum lapſum reſtitue. Veni redemptor bone, fac me participem æternæ tuæ gloriæ. Tempus eſt vt reuertar ad te, tempus eſt vt commendes terræ corpus meum, de qua ſumptum eſt. Non eſt magna cura vbi ponatur, vel qualiter tractetur, dummodo ſpiritus ſaluus fiat, & ad te perueniat. Habeat bene ſpiritus meus quem tibi commendo, caro autem mea requieſcat in ſpe, in nouiſsimo die reſuſcitanda. Nam vbicunque recondita fuerit, tibi remota vel ignota eſſe non poterit. Recipe me ab hominibus, & ſanctorum tuorum me coniunge ſocietatibus. Tædet me vitæ temporalis, ſola me delectat dies æternæ claritatis. Non mihi obſiſtat in exitu de Aegypto ſerpẽs antiquus, non latret contra me in porta inimicus, non tetra eius imago perterreat, non mortis horror conturbet, ſed ſancti angeli tui fideliter aſsiſtant, fortiter iuuent, viriliter protegant, blande leniterque ſuſcipiant, & ad cæleſtem paradiſum cum exultatione perducant. Aſsiſtat & glorioſa dei genitrix virgo Maria, & tota cæleſtis frequentia. Et tu Ieſu bone, dulcis, optime, redde mihi lætitiã vultus tuj, & noli me reijcere à dilectis ſanctis tuis, ſed recordare ô fili dei, quòd precioſo ſanguine tuo ab inimico me redemiſti. Suſcipe me in gloria, in miſericordia & in bonitate tua, quia deſiderio deſideraui apud te facere paſcha. O felix dies optati præmij mei, eia benedicta hora tranſitus beati, quam diu deſideraui, & ſemper præ oculis ſeruaui. Quid mihi iam nocuerunt tribulationes & preſſuræ in mundo? quid obfuit contemptus & labor, & humiliatio pro nomine tuo? Tu mihi vi-

uere fuiſti, nunc autem mori lucrum erit, & eſſe tecum in regno multo melius manebit. Sit tibi laus & gloria, qui es vita viuentium, ſpes morientium, ſalus & requies omnium in te ſperantium.

De mortuo mundo, cuius vita eſt in Chriſto. Cap. VIII.

Pſ. 118. AVerte oculos meos, ne videant vanitatem. O Ieſu vita vera, vita mori neſcia, tribue mihi ex amore conteri, ex amore vulnerari, ex amore mori, ne caro poſsit mihi dominari. Nondum perfectè mortuus ſum mundo, ſed viuit adhuc in me vetus homo, ſuſcitans in me varias rixas, & deſideria multorum malorum, faciens noctes amaras, & dies tædioſos. O quando fiet, vt cum fiducia dicam, Ego autem exiſtimabam me tanquã mortuum ſuper terram? Qui enim mortuus eſt, non curat laudes hominum, nec vituperia exprobrantium, quia mortuus eſt. Qui eſt carne mortuus, non loquitur, non odorat, non guſtat, nec exercet quicquam operis, ſed nec vanitatem huius mundi audit: non etiam videt curioſa & pulchra, & quæcunque allicere poſſunt ad amandum aliquid vile ſuper terram. Sed qui mortuus eſt mundo, non eſt in mundo, ſed in deo cui viuit, ſicut & dilectis diſcipulis Paulus dicit, Mortui eſtis, & vita veſtra abſcondita eſt cum Chriſto in deo. Iſte ſic loquitur, ſic cogitat, ſic videt ea quæ foris ſunt, quaſi non ſint: quia quod videtur, temporale eſt & vanum: quod non videtur, æternum eſt & verum. Illuc igitur ſpectat, illic flagrat, hoc ei in corde eſt, ad hoc laborat, ad hoc peruenire deſiderat. Hoc vult, hoc amat, hoc quærit, hoc ſapit quod intus eſt & latet, magnum videlicet bonum, ſummum, æternum bonum, de quo cogitare nunquam illi ſatis eſt, quia nimis charum eſt, & dulce & delectabile, & pluſquam ineffabile. Qui talis eſt, multum elongatus eſt à præſentibus, & totis affectibus inhiat æternis, habens ſub ſe appetitum ſenſualitatis. Nam ſenſualitas quærit exteriora, cupit delectabilia, aſpicit præſentia, negligit futura, fugit vbicunque poteſt aſpera & amara, quæ tamen ſpiritui ſæpe ſunt ſalubria. Vnde non ſinit ſpiritum in ſilentio & quiete agere, ſed diuerſa ei adducit phantaſmata, quæ vix ſunt dicenda, pro nihilo tamen in veritate curanda. Qui autem habet gratiam ſpiritualis fortitudinis, poteſt citius ſubiugare inſolentes motus carnis, pſallens in verbo diuinæ virtutis, Dominus mihi adiutor, non timebo quid faciat mihi caro. Quamuis igitur iſta ſenſualitas bellum incitet, & vox carnis ſubmurmuret, non tamen ei facile conſentit, quia maior eſt vis amoris dei quæ interius confortat. Iſte quandoque tam dulciter, tam fortiter & ardenter ad deum trahitur, rapitur & tenetur, vt non videat aut vix ſentiat quæ iuxta te ſunt & ſtrepunt

[Margin notes: Mortuũ mundo ad mortuũ carne comparatio. — Colo. 3. — 2. Co. 4. — Mortu⁹ mundo æterna tantum cogitat, ac côcupiſcit. — Pſ. 117.]

puns

punt in mundo, quia non eſt ibi, ſed alibi, non infra, ſed ſupra, cum deo & in deo, qui ſpiritum introrſus mouet, erigit, & quaſi in curru igneo tranſuehit, vt fruatur aliquando eo in felici & diu concupito cordis ſui deſiderio ſancto. Non inuenitur foris, quia tranſtulit illum amator eius. Ibi ſolus audit verba eius, verba dilecti, & gaudio gaudet propter vocem ſponſi in nullo ſibi ſuſpecti. Nec ſtatim effundit in ſolum phialam ſuam ad hauriendam vanitatem, ſed inuentum theſaurum abſcondit, & claudit ſub ſignaculo, ne pes ſuperbiæ intret, & virtus omnis depereat. Sic namque dicit ei, Pone me ſicut ſignaculum ſuper cor tuum, & quæ ibi ſequuntur. Vtile eſt ſignare cor & cuſtodire illud, ne fortè dilectus declinet & fugiat, quia cor purũ & humile ſpecialiter quærit & viſitat. Confert iſta ſecum, & miratur tãtum bonum, quod omnem ſenſum ſuperat & donum. Miratur iterum & interrogat diligenter, quidnam eſt hoc? Et lætatur vehementer, quia manna de cælo deſcendit. Qui autem miniſtrat panem de cælo verum, dat etiam guſtanti intellectum bonum, vt ſciat quòd omne datum optimum & omne donum perfectum deſurſum eſt, deſcendens à patre luminum. Hoc iam, inquit, à deo verbum eſt. Nihil ſine eo, omnia mihi ex ipſo ſunt. Rurſus miratur & conqueritur quare tantũ bonum tam modice curat, cum quo tamẽ non modice ei bene eſt: quare quoq; non ſæpius ad audiendum & videdum illud, cor ſuum inclinat, quo dulcius ac felicius ad fruendum nil eſſe poteſt. Et modo vtinam decætero id fiat. Hoc enim ſumme me delectat, & amplius delectabit, ſi tamen operam ad vacandum dedero. Veniat dilectus meus in cor meum, vt comedam de fructu pomorum eius. Declinet ad me, & oſtendat ſeipſum mihi, & ego me illi. Ipſe bonum meum, & gaudium meum. Tunc incipit anhelare & deſiderare ac vehemẽter amare hoc bonum, in quo eſt omne bonum, hoc gaudium in quo eſt omne gaudium, hoc vnum in quo omnia, paruum & magnum, ſummum & imum, non tamen aliquid ipſorum conditorum, ſed ſine forma conceptuum humanorum, principium & finis omnium bonorum ab eo formatorum. Vnde quandoque vult ex toto illo bono repleri, ac gaudio ſuauiſsimo perfundi, & quodammodo ab ipſo cupit ad fundum abſorberi & conſumi, vt ſatisfiat inſatiabili ſuo amori, ita vt nihil ſuiipſius ſit, ſed eius totius cuius eſt ignis & æſtus amoris, cuius eſt hoc mirabile opus, vt ſic in eum auidius rapiatur, & vnus cum eo ſpiritus efficiatur. Nec propter hoc ſe extollit, aut ſe aliquid eſſe putat, aut cæteros deſpicit vel minores iudicat, quia non eſt hoc eius, ſed munus dei gratuitum, vt merito non debeat inde extolli, cum ſe ſenſerit taliter ab eo conſolari. Non enim quærit laudes, neq;

Cant.8.

Exo.16.

Iaco.1.

fauores curat extraneos, ſed dilectum quærit, eius laudem & fauorem ſolummodo ſitit, in quo omnia habet, & pluſquam hæc omnia inuenit, quia amorem eius, dulcedinem eius, & gaudioſam fruitionem eius omnibus præfert tranſitorijs, & ſuper omnia honorem eius concupiſcit & diligit. Ideoque de nullo bono ſe efferre, nec vanè gloriari poteſt. Ipſe gloria eius, laus & exultatio eius. Ipſe verum & ſyncerum gaudium, ſummum & vnicum bonum, totum deſiderium & complementum eius. Magis autem vult & alios ſecum ita lætari, & tali frui bono ſine fine nunc & in cælo. Hoc enim deſiderat & orat, vt omnibus hominibus ſe notum faciat, & omnes ad ſe conuertat & trahat, vt ipſe ſolus laudetur & glorificetur, quia dilectus eius charitas eſt, & amoris puteus, qui non poteſt exhauriri. Plus enim omnes amat, quam ab omnibus poſsit amari. Placet tamen ei ſi quis eum ex fundo amare appetat, licet ad fundum peruenire non valeat, quia ipſe omnes in amore deuorat, vincit & ſuperat.

De elongatione à creaturis. Cap. IX.

Pſa. 54. ECce elongaui fugiens, & manſi in ſolitudine. O quàm ſalubre, quàm iucundum & ſuaue eſt ſedere in ſolitudine & tacere, & loqui cum deo, ac frui ſolo ſummo bono, in quo ſunt omnia bona? Vtinam ſic eſſem cõiunctus illi ſimpliciſsimo & vnico bono, vt nullis mouerer affectionibus & diſtractionibus rerum tranſeuntium, nulli creaturæ nulliſque rei viſibili oculos videndo & aduertendo curioſe præberem. Infelix ego homo, quis
Rom. 7. me liberabit de corpore mortis huius? Heu quàm ſæpe moritur anima mea propter creaturas quas amat, ſæpe creatoris ſui propter eas obliuiſcitur & ſeducitur. Inſtabilis mens mea nunc illud vult, nunc illud, nunc hic eſt, nunc ibi, pacem quærens in creaturis, & non inueniens, quia omnis creatura etſi delectationem aliquam habet ad vſum, non tamẽ præſtat ſatietatẽ ad fruendum.
Hie. 17. Inſcrutabile cor hominis, & quis cognoſcet illud? Deus tu ſcis
Pſa. 93. cogitationes hominum, quoniam vanæ ſunt. O deus æterne, ſumme & immenſe creator omnium & rector, ego ſum creatura tua, quam feciſti in virtute tua. Ad amandum te factus ſum, & modo volo amare te, & non poſſum quantum volo. Ligatus ſum vano amore & viſcoſo affectu rerum labentium, à quibus dum me excutere conor, vix aut nullatenus ſine graui dolore poſſum. O ſi tu mihi dulceſcas & ſapias, quàm cito fugient & peribunt? Interdum tamen video mentis intuitu inuiſibilia tua per ea quæ facta ſunt, & te ſummum bonum, verum ſempiternum deum. Et delectat me his immorari, ſed ſtatim neſcio quo flatu actus ab hoc ſtudio reuocor, & in amore & pondere viſibilium miſer languens teneor. Ecce enim firmiter propono in corde meo,

de meo, tanquam ſignum fœderis inter me & te faciendo, quòd nullam creaturam videre & amare volo propter amorem tui nobilem ac precioſum, ſed omnia contemnere, & me & omnia mea pariter relinquere. Poſt hæc autem aſcendunt cogitationes huius mundi, carnis peccatricis cognatæ & vicinæ, tam ſuauiter ad cor meum, quaſi in ipſis eſſet aliqua felicitas, & quaſi amiſſurus eſſem quid magni boni ſi eas contemnerem, lætam faciem prætendentes, finem triſtem abſcondentes, quid in præſentiarum ſit exhibentes, quid mali autem ſequatur tacentes, quaſi vbique & in omnibus quærendus ſis creaturis, & nihil abijciendum vel contemnendum quod à te deo meo conſtat factum: ſicque abducunt me ſæpe à propoſito meo, & tandem omnino ſeducunt. O quam vanæ, quàm deceptoriæ & prope nihil etiam ſtantes & florentes probantur, quæ poſt ſubitaneas ſuas delectationes diffugientes, me inter ſpinas & tribulos malæ conſcientiæ relinquunt? Væ mihi domine, & væ iterum mihi, quia vanitati citius credidi & aſſenſi, te autem qui veritas es, tam facilè reliqui. O quantum in hoc deliqui, quòd non omnibus poſtpoſitis tibi ſoli adhæſi? Nam ad amandum te & fruendum factus ſum, ſed creaturas inordinate ſequendo te amiſi, & in eis nullam cordis mei pauſationem inueni. Conuerte me domine ad te, & noli me in terrenis relinquere, qui cæleſtia te ſequentibus dignatus es promittere.

De contemptu conſolationum terrenarum. Cap. x.

Renuit conſolari anima mea. Noli euagari anima mea poſt vanitates & inſanias falſas, ſed conuertere ad dominum deum tuum, quia ipſe fons totius conſolationis. Quicquid in hominibus quæſieris aut in creaturis, perdes, & perditum ſenties, quia poteſt aliquid ſolatij in eis apparere, nihil autem permanere. Cur fruſtra deciperis? Stultum eſt mendicare à paupere, cum diues ſufficienter voluerit dare. Omnis creatura pauper eſt ad conſolandum, deus autem diues eſt in gratia, qui dat omnibus affluenter, & non improperat, ſi tamen quæſieris diligenter, patienterque expectaueris. Reuertere anima, reuertere columba ad Noe in arcam, ad Chriſtum in cordis ſecretum, quia diu foris manere non eſt ſecurum. Renue conſolari exterius, ſi vis recreari interius. Noli cum coruo extra arcam manere, ſed cadauer cito fuge. Eſuriens redi, paſcet te Chriſtus pane cæli. Si neceſsitas vrget, vel infirmitas aliquando ad extra te tenet, moram caue, redi mox intra, ne diluuio verborum pereas, aut laqueo tentantis inimici capiaris. Multæ ſunt inſidiæ libenter extra vagantis animæ, & magnæ tutelæ cito reuertentis columbæ. Quæ cum non inueniſſet vbi requieſceret pes

Pſa. 76.

Iaco. 1.

Gen. 8.

eius, reuerſa eſt ad Noe in arcam. Et tu ergo vade ad cellam tuam, & habita ibi, ſitque tibi graue eſſe alibi. Beata anima cuius conſcientia ante deum munda eſt, nec vlla tenetur re vana, neque amore alicuius inquinata, neq; odio tabefacta. Beata quæ nullam conſolationem ab aliqua creatura quærit, ſed omnem ſpem ſuam in deo ponit. Beata quæ reſpuit omnem forinſecam & temporalem requiem, & quæcunque ad carnis pertinent commodum, atque libenter pro Chriſto amplectitur laborem & defectum. Beata quæ ſeipſam deo committit, vt ſecum faciat ſicut illi placuerit. Beata quæ nunquam gloriam ſuam quærit, nũquam voluntatem ſuam fieri deſiderat, ſed dei gloriam & volũtatem in omnibus rebus intendit amat & præponit. Beata quæ ſe alienam facit ab omnibus temporalibus rebus, & puram ſe ſeruat apud deum in cunctis actibus ſuis. O quæcunque talis es anima, gaude & lætare non modice, quia vales iam verſari in intimis & cæleſtibus, & deum laudare diebus ac noctibus. Beata & benedicta à deo, cuius deſideria ſurſum ſunt, cuius manus & brachia ex-
Eze.11. panſa ſunt, ſicut duæ alæ Cherubim, cuius oculi mundi ad contemplandum deum, cuius omnis vigor & labor interior vadit & aſcendit, & non reuertitur, donec inueniat quem ſolum præ omnibus amat. Et cum inuenerit, tunc omnibus oblitis ſequitur dilectum quocunque ipſe voluerit & duxerit. Vt autem locutus
Gen.15 fuerit, gaudebit ad vocem eius dicentis: Ego dilectus tuus, vnicus & elect⁹. Ego merces tua magna nimis. Eſto humilis ad proſpera, & mane inter aduerſa fortis. Ecce qui diligunt me, quomodo conſolantur per me. Quàm dulciter putas tractabuntur, cum depoſita omni moleſtia corporis & animæ ad æternam requiem ſuſcipientur? O ſi tali fruerer dulcedine quemadmodum anima ſancta, deo dilecta & deuota, quando ſopitis ſenſibus ſurſum in ſpiritu fertur, & eleuatur ſuper ſemetipſam in amplexus dilecti, & deo per intimæ dilectionis vinculum copulatur. O deus meus cordis mei theſaurus verus, nõ ignoras quin hoc doloris mei intus abſconditi vnicum foret refrigerium. Sed huius vnctionis tu elargitor es & infuſor. Tu doces, tu hortaris, tu foues, tu conſolaris, tu prouehis & ſuſtentas, tu ducis & reducis, tu facis cum anima quam elegiſti, ſicut vis, & totum bonum eſt quicquid agis & vis. Ego vero quaſi vas aridum, & boni ſpiritus tui infuſione indignus, peto ſacram ipſius emanationem mihi ampliari, quatenus & internæ dilectionis tuæ dulcedinem guſtare, & ſacras illas delicias valeam præſentire, quas animam tibi ſtudioſe vacantem non diffido frequenter mereri. Odoraui à longe aromata cæleſtia, cum de anima ſancta meditatus ſum quædam interiora mentis ſtudia. Sed tu domine ſcis quàm rara mihi, quàm tenuis eſt

æternorum cogitatio, quàm frequenter arentia verba, quàm rudis intellectus & impacata conſcientia, quàm confuſa interiora mea, inilluminata & indeuota, nec alicuius niſi mea ſolummodo culpa. Interdum tamen viam quęrens ad interiora, aſſumptis mecum cogitationibus in ſecreto de bonis electæ animæ serioſe pertracto, quantæ ſint lætitiæ cæleſtes ac deliciæ ſpiritales in eius corde, quæ pax, quæ tranquillitas, quæ ſpes & exultatio in deo ſalutari ſuo, cuius eloquium dulce, & facies decora. Et licet breuis ſit mora, eſt tamen gratioſa hora. Hæc autem me cogitante, & te illuminante tenebras meas, inuenio ſuper me iuſtas querelas, & ſentio per occultas gratiæ rimulas, quia talis & talis eſt anima tibi intime vnita, & ſic & ſic tu ei locutus es. Illa tacet ab omnibus ſenſibilibus, & tu loqueris ei in ſpiritu de inuiſibilibus. Videtur quaſi derelicta ab omnibus creaturis, & tu eam cōſolaris modis ineffabilibus. Dixi ergo rurſus hæc in corde meo, Væ animæ peccatrici, conſcientiæ graui, conuerſationi tepidæ, non habenti lumen gratiæ, neque ſolatium ſpirituale, quærenti lachrymas, nec inuenienti aliquas. Pax huic qui Chriſtum ſyncerè diligit, & oculos cordis ſui ab ęo nunquam deflectit: ſed quæ placita ſunt ei ſemper inquirit, quia in pace & æquitate ambulabit, & in gaudio eius non miſcebitur alienus. Videbit quòd bonum eſt ocium eius, & guſtabit quia ſuauis eſt dominus deus ſuus in quo confidit. Elongabit ſe à tumultibus externis, & expectabit cum prouentu magno aduentum eius in intimis. Ecce ſic operatur deus in vaſis ſibi electis. Si quis venit ad eum, non reuertetur vacuus, qui libenter dat aquam ſitienti, & panem eſurienti. Deus meus cum introieris in domum amantis te animæ, nónne paſces eam tuo lacte, & deduces aliquando etiam extra ſe, præ abundanti tua dulcedine, ad capiendum te ſine aliqua corporali imagine? O veritas, veritas, quantum valet & agit charitas. Tunc loqueris illi verbum tuum ſecretiſsime, & oſtendis ei omnia nouiſsima & antiqua in charitate & fruitione fælicisſima, vbi finiuntur omnia verba humana. Extunc facis maximè tibi confidentem de æterna requie, de ſanctorum conſocietate, quia prærogando pignus ſpecialis gratiæ, valentiorem vtique reddis ad ſperanda quæ non videt, & ad ſpernanda præſentia quæ ſenſu tenet. Recordare mei pauperis mendici pater bone per viſcera miſericordiæ tuæ, & mitte panem de cælo verum, verbum bonum conſolatione & gratia plenum.

De magna dulcedine & conſolatione in deo.

Cap. XI.

OMnia oſſa mea dicent, domine quis ſimilis tibi? Vnus eſt, & ſimilis illi non eſt, Deus meus eſt, & omne comparatum Pſa 34.

ei ni-

ei nihil eſt. Dilectus intimus, & amicus fideliſsimus, qui amantem ſe nunquam deſerit, ſed cum amante ſe libenter ſociat. Et ſi aliquando ſe abſcondit aut anguſtiari permittit, non hoc agit vt reprobet, ſed vt probet purget & erudiat. Non ergo omnino tunc deſerit, ſed etiam ſapientius inſtruit, vt appareat qualis quiſque ex ſe ſit, & quouſque peruenerit. Pulcher es dilecte mi & amabilis valde, non carni ſed menti, non oculo aut ſenſui alicui, ſed animæ credenti, mundum cor habenti, & ad inuiſibilia atque ſpiritualia ſe transferenti. Qui ergo tibi per deuotionis affectum vniri deſiderat, neceſſe eſt vt omnem carnalem affectum in ſe mortificet, & puritatem conſcientiæ maximè cuſtodiat. Diſplicet enim tibi ſi quis graditur ad fragiles creaturas pro mendicando ſolatio. Propterea introrſus me vocas vt amem te, & iubes vt expectem te, quoniam tunc inueniam te, quotienſcunque me poſtpono, & ſicut tu vis, ita & ego volo. Et hoc erit totum bonum meum, vt gratis ſeruiam, nullam timens amiſsionem, nec aliquam faciens cum amore auaritiam, quia purè amantem approbas animam. O illam vnam, in vita & in morte tibi ſoli vnicam. Ego autem longè a te proiectus ſæpe eo per aliam viam amando res perituras, non ſicut oportet, nec ad quem finem decet. Sed ne cum his peream, reuertar citius conſiderando in eis laudes tuas, & ad te meas dirigendo affectiones. Tu domine deus meus qui omnia feciſti ex nihilo, da ex omnibus pſallere nomini ſancto tuo. Tua eſt enim potentia, tua eſt ſapientia, tua bonitas ac pietas, æterna quoque gloria & maieſtas. Regnum tuum omnium ſeculorum, & dominatio tua in omni generatione & generatione. Tu omnia diſponis, quæ ſurſum ſunt & quæ in terris. Omnia cognoſcis, omnia in manu tua habes: nihil tibi reſiſtit, nihil te conturbat: ſed cum tranquillitate omnia iudicas, & rebelles etiam tibi ſubijcis, & ſeruire facis. Scis omnia quę geruntur in vniuerſo, & antequam fiant fine concluſiſti certo. Tu es deus cæli & terræ, viſibilium & inuiſibilium creator & gubernator, omniumque temporum diſpoſitor. Conſerua quæſo per orbem famulos tuos longè lateque diſperſos, tuo tamen ſeruitio ſpecialiter deputatos. Fac eos laudes tuas enarrare, & voce conſona vbique gloriam tuam prædicare. Excita corda eorum valenter in amore tui, & dona eis omnia opera ſua ſancto fine conſummare. O quàm pius, quàm dulcis es diligentibus te? quàm bene places guſtantibus te? Qui experti ſunt ſuauitatem tuam, norunt inde melius cogitare & loqui. Vincit enim tua dulcedo omnem dulcedinem, & dulcorat omnem amaritudinem. Domine deus meus de te viri ſancti locuti ſunt, & prophetæ non tacuerunt. Quotquot fuerunt ſancti ab initio mundi,

Pſ. 144.

Sap. 12.

mundi, in te crediderunt, tibi ſeruierunt, in hoſtijs & muneribus te coluerunt, nomen ſanctum tuum laudauerunt, & benedixerunt, quia te creatorem ſuum & omnium rerum conditorem cognouerunt, & in te ſuper omnia ſperauerunt. Cognouerunt te in viſionibus ſuis, tu ſiquidem reuelaſti eis nomen tuum, aliũ præter te neſcierunt. Cuſtodierunt legem mandatorum tuorũ, quam eis dediſti. Non ſunt ſecuti falſorum deorum figmenta ſtultiſsima: ſed adorauerunt te viuentem in ſecula ſeculorum, qui creaſti omnia. Leuauerunt vocem ſuam in confeſsione laudis tuæ, quia tu de excelſis clamorem magnum auribus eorum infudiſti, dicens. Ego ſum, qui ſum. Ante me non eſt formatus deus, & Exo. 3.
poſt me non erit. Feci quæ futura ſunt, & præterita non perierunt à memoria mea. Hæc audientes & intelligentes eleuauerunt etiam in longinquo fidei oculos, credentes quod ſaluos nos faciet dominus, & qui venturus eſt, veniet & non mentietur. Hec præſcientes conſolati ſunt non minimum, & vehementer admirantes præſentiam futuræ maieſtatis, præ ſtupore defecerunt. Reſpirantes pauliſper, & præ gaudio aſpicientes dei potentiam venientem, dixerunt, Ipſe eſt, ipſe eſt, dominus deus noſter eſt, & alius non eſt. Ipſe cepit, & ſaluabit nos. Non poteſt negare ſeipſum, quoniam verus eſt. Sicut audiuimusq; ita & vidimus: ſicut credimus, ſic & loquimur, & teſtamur veritati. Semel locutus eſt deus, dixit & facta ſunt. Dixit, Conſilium meum ſtabit, veſtrum filij hominum peribit. Væ qui cogitatis inutile, & poſt verba dei ridetis. Væ qui fingitis de corde veſtro ſapientiam, & in potentia veſtra erigimini. Audite verbum domini qui quęritis dominum, ſcitote quia iudicium eius cum habitatoribus terræ. Non eſt bonum ſi auerſi fueritis, ſtate & conſiderate vias eius. Reuertimini & venite, libenter ſuſcipiet vos, quia miſericors & clemens eſt dominus. Nec ſicut homo iram ſeruat, ſed omnia peccata donat, inſuper & gratiam priorem cum poſteriore reſtituet. Tantùm in toto corde conuertimini, & donate vos illi ad ſeruiendum mente fideli. Hæc vox ſanctorum in auribus meis. Quaſi melos in conuiuio, & quaſi thus redolens de thuribulo, ſic eſt verbum dei in corde puro. Sancti autem tui domine repleti ſpiritu tuo, memoriam abundantiæ ſuauitatis tuæ eructauerunt, & eloquia ſua nobis eructanda reliquerunt. Meus autem ſermo ſæpe clauditur inter anguſtias, aſcendendi iter non habet. Sed ſi ignis deſurſum venerit, ignitum eloquium meum erit. Et ſi incanduerit, mox conſumet me. Non ſubſiſtam à facie eius, quia ſicut à vento palea, ſic tolletur de corde mœſtitia: & ſicut rubigo ab igne, conſumentur peccata mea. Ignis diuinus omnia comburens, mundabit aream cordis. Deſcende & accende, modicum

Eſa. 43. 2.Ti. 2. Eſa. 46. Mich. 2. Oſeæ. 4.

tiſcentibus, currit cum feruentibus, volat cum contemplantibus. Adeſt orantibus, loquitur cum legentibus, quieſcit cum meditantibus. In omnibus his operatur vnus atque idem deus, apparens ſingulis prout vult, & non eſt reprehenſio in ſermone eius, neque inueſtigatio operum eius. Magna ſunt enim & inſcrutabilia iudicia eius, & nemo dicere poteſt, cur ita facis? & quare hunc magis quàm illum eligis? Stulta eſt hominis interrogatio aduerſus omnipotentem, & omnis adinuentio filiorum Adam, vanitas & nihilum. Quomodo placent tibi hæc, & qualiter ſapit tibi deus? Bene ſapit mihi, & opera eius non poſſunt mihi diſplicere. Iuſtus eſt, & quis poteſt eum arguere de iniuſtia? Qui enim hoc fecerit, contrarium ſe illi conſtituit, & arguetur ab irreprehenſibili lumine eius. Sed hæc quæ audiſti, quid ſunt in conſpectu eius? Vix ſcintilla modica eſt, abſque eo quod intrinſecus latet. Quæris quid iſtud? Dico. Neſcio quid eſt, ſed eſt totum ſupra me, & quaſi inacceſsibilis quædam caligo, cuius principium ſicut & finis ignoratur. Sit proinde potior meditatio tua, & affectus frequentior circa humilia veſtigia Ieſu, & noli ad alta cito conſcendere, ne opprimaris à gloria. Verum quia amor intenſus interdum obliuiſcitur reuerentiæ & timoris, tolerandum eſt ſi aliquando de dilecto ſuo amans intenſe inflammatur, vt quærat non ſolum qualiter paruulus natus in præſepio vagiat, aut in patibulo crucifixus pendeat: ſed qualiter glorioſus in cælo regnet, & cuncta ſub cælo mirabiliter diſponat. Libenter ſequor te amande Ieſu in terris: ſed multo libentius ſequerer ad cælos. Vbi eſt theſaurus meus, ibi erit & cor meum. Theſaurus meus tu es charior omni creatura, qui es ad dexteram patris. Pro me incarnatus, pro me eleuatus. Exemplum te reliquiſti in terris, præmium te ſeruas in cælis. Ad te igitur oculi mei, poſt te omnes greſſus mei ibunt. Tibi dicit cor meum, exquirit te facies mea, faciem tuam domine iugiter requiram. Vſquequo domine viſio gloriæ tuæ? Quare faciem tuam abſcondis, & arbitraris me inimicum tuum? Scis vtique quia tam diu fertur huc illuc animus, trahitur & retrahitur in diuerſa affectus meus, donec tibi tanquam ſuo amabili iungatur in cælis. Vis etenim amoris quieſcere neſcit: ſed de ſuo amato inceſſanter quærit, nuncios emittit, preces geminat: ſed nec ſic dimittit, quia amor omnino poſsidere vult quod concupiſcit. Trahe ergo me, vt currere incipiam feruenter poſt te. Opus mihi eſt tractu, & magno tractu. Niſi enim traxeris, nemo venit, nemo ſequitur, quia ad ſe quiſque curuatur. Si trahis, ecce venio, ecce feſtino, curro, ferueo. Si minus, nec curro nec quæro, vix eſt quòd ſequi deſidero. Sed ſi manum dederis, tanto celerius

Marginalia: Pro. 25. — Matt. 6. — Pſa. 26. — Iob. 13. — Trahi opus habemus.

rius curro, quanto fortius traxeris. Vox dilecti mei trahentis: Et ego cùm exaltatus fuero à terra, omnia traham ad meipſum. Ieſu bone trahe me poſt te, & non ſolùm ego, ſed omnes curremus in odore vnguentorum tuorum. Primum itaque trahe me poſt te, deinde ſequantur alij viſo exemplo bonæ vitæ. At ne ſuperbire poſsimus, bonum eſt nobis hoc ſimul ſentire; quia non in viribus noſtris, ſed in odore vnguentorum tuorum currere cœpimus. Hic eſt tractus diuinus, ſine quo profitit nullus: ſed nec incipit aliquis, ſicut itidem dixiſti: Nemo venit ad me, niſi pater meus traxerit eum. Quem ergo trahit pater, vtique ſequitur te, & deſerit ſe. Bene tractus videbatur, qui dicebat: Magiſter, ſequar te quocunque ieris. Sed non eſt omnium ſic ad te affici: nec paruæ eſt animæ tam parate ad omnia te ſequi. Quid tibi obeſt anima mea, quòd propter Ieſum non deſeris omnia? Quare tam inuitè ſepararis à vanis & perituris? Quid iuuant hæc viſa? Ecce cùm per res mortales & viſibiles creaturas pergis volens in eis contentari, perdis meliora. A ſummo bono te diuidis cùm hoc agis, & à vera ac beata æternaque vita te auertis. Idcirco miſera & infelix manebis, plena doloribus & anxietatibus. Quocunque enim te vertere diſponis, dolores ſemper inuenies, & tædia multa, niſi fueris iterum ad creatorem conuerſa, quia ipſe eſt pax tua, & requies ſecura. Verùm ſi in terrenis morã minimè feceris, nec pedem in limo fixeris, ſed potiùs conſideraueris & venerata fueris in ſpeculo creaturarum non imaginem quæ tranſit, ſed eum cuius eſt hæc imago & ſuperſcriptio, beata eris, & non morieris. Cùm enim cuncta viſibilia non ad fruendum quæris, ſed ad benedicendum creatoris tui nomen aſpicis, fabricãdo tibi ex ſummis & imis operibus eius ſcalam quandam cui innitaris ad ſurſum pergẽdum, liberaberis vtique à ſæculi viſco peſsimo, & tuo deſiderato fini ſatis intimè copulaberis, qui eſt ſuper omnia deus benedictus in ſæcula. Amen.

Ioã. 13. Cant. 1. Iaco. 6. Matt. 8.

De vnione animæ cum deo & de ſubtractione gratiæ. Cap. XIII.

ADhæſit anima mea poſt te. Deus meus conſolator verus, tu ſcis quia non tædet me tui: ſed quotidie libet tecum in ſecreto meo loqui. Sed vbi te quæram, ſi fortè ad horãm perdidero? Quis me perducet ad te? Tu ſuper omnia deus, & ego inter inferiora homo pauperculus. Tu in cęlo, & ego in mundo. Tu ſolus altiſsimus, ego verò pauper & mendicus. Quis menſus eſt diſtantiam cæli & terræ? Hæc valdè diſtant: ſed tu longiùs à me. Quis ergo me tibi adunabit? Aut tu facies, aut nullus poterit. Veruntamen ſi vis fiet vtique celeriter. Tu autem noſti, quòd cadere mihi procliuius ex me eſt, abs te vero ſtare donatur & proficere. Ideoque pendet anima mea ex dignatione ſpiritus tui, &

Pſal. 62. Animã etiã hic poſſe cũ Deo vniri.

B infu-

infuſione gratiæ ſalutaris. Iubente te eleuabitur de terra, auertẽte autem te faciem tuam, ad ſe conturbabitur. Propter charitatem tamen tuam & manſuetudinem aſſumes me, & deducet me mirabiliter ad te dextera tua. Quique terrigenæ & filij hominũ audite, quia poſsibile eſt ac facillimum apud deum, vt fiat quod

Pſal. 48 ſcriptum eſt, Simul in vnum diues & pauper. Pauper ego ſum & omnibus indigens: ſed diues iſte deus meus eſt, nullius egens. Huius rei etſi non magnam experientiam, habeo tamen fidele teſtimonium vnde id probem, quod poſsit anima deo vniri per

Cant. 2. gratiam. Dilectus meus inquit mihi, & ego illi, qui paſcitur inter lilia. Hoc eſt teſtimonium amici & amicæ, ſponſi & ſponſæ: conueniens ſatis & validum ſacræ legis teſtimonium. Secun-

Ioã. 17. dum autem ſimile eſt huic: Volo pater vt omnes vnum ſint, ſicut & nos vnum ſumus. Ecce duorum librorum præclara teſtimonia, quibus liquidè patet deo poſſe animam familiariter coniungi ſecundum gratiam cælitus ipſi datam. Et ſi rès eſt rara, tamen valde eſt chara, nec amanti ignota. Quanuis quoque ſit difficilis, non eſt tamen penitus impoſsibilis. Quam ergo deus ſibi ſic cõiunxit, nemo ſeparare aut conturbare audeat. Si ſtupes dignationem vnionis huius, obſtupeſce & admirare excellentiam bonitatis eius, necnon & aſſumptæ humanitatis vnionem ſingula-

Pſa. 135 rem. Licet ei agere quod vult, qui facit mirabilia magna ſolus. Si meritum quæris, inuenies beneplacitum voluntatis eius. O dulcis ſocietas, cum Chriſto & ſub alis Chriſti. O gratioſa coniunctio, plena dilectione & ſuauitate ſpiritusſancti, quæ melius ſentitur quàm dicitur. Hæc pertinent ad animã quæ omnibus mundanis ſe fecit alienam, quam non tenet amor vitæ præſentis: ſed ſurſum vexit ſecretum mentis. Quantò iſtud notius eſt amanti, tantò obſcurius eſt & mihi. Vellẽ tamen libenter intereſſe quando animæ deuotæ ſolet bene eſſe. Eſt autem illi bene, dum fuerit cum ſponſo in meridie. Eſt & illi male & multum ægre, ſi cõtigerit Ieſum abeſſe, ſi deſinant fluere aromata gratiæ, ſi minus ſapiant literæ ſanctæ, ſi tædet orationi aut meditationi inſiſtere, ſi ſic denſantur cordis nebulæ, & tantum præualent cogitationes noxiæ, vt cohiberi vix valeant, ſed pene ſimul omnia bona priora obruere nitantur. O domine deus, quid ſic facis? Quis eſt iſte ludus? O pie Ieſu, quid in hoc facto prætendis? Si tibi non diſpliceret, optarem latius inter te & dilectam tibi habere colloquium. Ex eo quòd ipſa votis omnibus tuam gratioſam quærit præſentiam, qua caſtis foueatur delicijs, miror cur ipſam pateris interdum ſedere ſic deſolatam. Quaſi ipſa non eſſet quæ te expectiſſet, ita pertranſis & recedis. Ipſa autem gemens & ſola. Eius e-

Eſa. 26. nim vox iſta videtur, Anima mea deſiderauit te in nocte. Nox

ei eſt,

ei eſt, cùm tu vera lux non ades. Precatur ergo tuam preſentiam, ne tenebræ peccatorum eam comprehendant. Sentit vtique incommoda multa, ſubtracta ſibi viſitationis tuæ gratia. Niſi enim aliquid paſſa eſſet, non tam deſideranter poſt te clamaſſet. Clamauit & altera, cuius verba iam ſupra, Adhæſit anima mea poſt te. Sed nullam exiſtimo huic tam moleſtam fore vel videri moleſtiam, quàm tuam abeſſe præſentiam. Et non mirum ſi ex hac etiam carentia incidat anima amoroſa in quendam cordis ſui languorem. Tu enim difficulter quandoque inueniris, & cùm fueris tandem inuentus, illa gaudet ad reditum tuum, ſperans lætum diem agere tecum: ſed minus cauta de receſſu tuo, nihil triſte ſuſpicatur. Tu autem aliud tacitè tractans, ſæpè fugam exhibes. Recedis quippe repente de manibus eius, illa non præſumente. Laudo te, in hoc quomodo laudabo? Si quid laudis habes & dulcoris, cur in hoc facto videris illud amittere? Niſi tu eſſes, forſitan ſcandalum illi generares. Sed non poteſt in te ſcandalizari, à quo ſe nouit tam valenter amari. Si ergo quid iuſtæ rationis tali documento figuras, indica mihi obſecro deus. Vellem enim libenter intelligere: nec inutile iudico vel parum inde ſcire. Occulta nanque iudicia tua nemo per ſe intuetur: ſed lux tua eſt quæ obſcura quæque illuſtrat, & noxia fugat. Quare igitur eſt quòd te ſubtrahis interdum tam occultè ab anima, ipſa ignorante? Diligis eam an non? Si diligis, cur fugis dilecte mi? Si non diligis, cur pridem viſitaſti? Etiam ſi non diligis, cur denuo reuerteris, & oſtium pulſas & intras? Nunquid leuitate vteris eundo & redeundo? Abſit. Sed non eſt illi leuis tam frequens alteratio, quinimmo naſcitur non modica turbatio. Adhuc minor forſitan querela eſſet, ſi palam illi diceres, Vado & venio iterum, & gaudebit cor tuum, & gaudium tuum nemo tollet à te. Nunc autem prouerbium nullum dicis: ſed illius verbi recordatur cuius veritatem experitur, quia Ieſus abſcondit ſe, & exiuit de templo. Habeo ergo aduerſum te pauca: ſed ex bona radice orta eſt mea conqueſtio. Cupio humiliter erudiri, non impatienter litigare. Dabis proinde interroganti reſponſum, cùm fuerit opportunum. Loquatur etiam ad maiorem intelligentiam aliquid pro ſe anima deuota. Reſponde & tu liberè partem tuam. Loquere inquam ô anima ad dilectum tuum liberè. Dilectus enim patienter te audiet, & occurret verbis pacificis, ne detrimentum ex eo patiaris. Quis enim te conſolabitur, ſi non ipſe fuerit conſolator? Et tuam infirmitatem quis clementiùs feret, quàm qui cuncta ſine onere portat? Cui etiam tutius reuelabis ſi quid triſte habueris, quàm omnia plene ſcienti? Aut cui magis fidem dabis, quam non fallenti veritati? Iam hæc ſi quis externorũ au-

Pſal. 62. Animæ quare ſe ſubtrahit Deus. Ioã. 16. Ioan. 8.

dierit,& qui non eſt de amicis ſponſi, præ foribus arceatur. Si n vero ſponſum diligit, ſi fidelis fuerit, ſi deuotus & internus, illi liber concedatur ingreſſus. Si cuſtos conſcientiæ, ſi amator virtutis fuerit & diſciplinæ, ſi affectu purus & intellectu clarus, ſi in ſe humilis & ad ſuos pius, ſi bona audita non malè capere, non vanè efferre, non temerè arguere, non animosè defendere, non ſuperbè prædicare nouit, ſed econtrario non intellecta venerari, obſcura & myſtica ſanè interpretari didicit, talis introducatur, & huic interſit gratis colloquio. Affectus enim cordis ex verborũ ſonitu magis penſari debet, quàm vocum qualitates. Indica ergo mihi anima, qualiter te ſuſtines abſente dilecti gratia? Ego me ſentio minus leuiter poſſe ſufferre, ſi ſe in longum voluerit differre, & puto aliquid ſimile de te. Si vis ſedeamus hic pariter, & conferamus ſuper hoc verbo pro aliqua conſolatione noſtra.

De triſtitia animæ abſente gratia. Cap. XIIII.

Pſalm. 118. DOrmitauit anima mea præ tædio. Quis eſt iſte ſermo quẽ loqueris? Quare dicis Sion, reliquit me dominus? Noli timere filia Sion, anima amans & ſpeculans, ecce rex tuus dilectus dile-
Baruc. 4 cti veniet tibi. Surge, ſta in excelſo, & vide iucunditatem quę ve-
Cant. 5. niet tibi à deo tuo. Quæſiui (inquit) & non inueni: vocaui, & non reſpondit mihi, propterea dormitauit anima mea præ tædio. Et ego. Hæc vox turturis amiſſo compare. Non eſt hodie ſicut heri & pridie, quando cantabas cantica lætitiæ. Præceſsit mane, venit veſpera. ſponſus autem cubat in meridie: nec datur accedere. Verba tua triſtitiam ſonant, & oculi tui lachrymis rigantur. Anima in dolore es, & conſolari opus habes. Sed dic, vnde eſt? Non eſt mihi ſuper auro & argento, aut qualibet re mundi quæſtio, non de lucro aut damno, non de iniuria aut penuria, quæ mundo iam mortua ſum & crucifixa. Si bene te noui, diu omnibus mundanis abrenunciaſti. Sed an etiam te in omnibus perfectè abnegaſti, & vſque ad contemptum tui veneris, inquiro. Hoc paucíſsimorum eſt, & exigitur ſpecialiter à te. Vnde eſt ergo dolor tuus? Quid amiſiſti? Si de dilecto eſt, ſcio quia non immeritò triſtitia impleuit cor tuum: nec eſt quidquam tibi iucundum, donec reuertatur, & reddat tibi aſpectum ſuum. Sed quomodo interim te ſuſtines, ô delicata & innixa ſuper dilectum? Et mihi conſtat quia ſemper pro voto non adeſt. Ergo dũ abeſt, quid ſolatij habes, & in quo te quietas? Narra mihi ſecreta tua, etiam ſi ſint dolore plena. Te Chriſtum abſentem dolere nemo dubitat, niſi qui non amat. Habes modo triſtitiam: ſed de ſponſo Chriſto, non de mundo iſto. Et ſcio quòd illo reuertente iterum conſolaberis, quia non in perpetuum tui obliuiſcetur.
Ioã. 14. Dixit enim. Non relinquam vos orphanos, vado & venio ad vos.

Non

Non ergo ſunt vacua verba tua cum tantò dolore prolata, ſed cor amantis oſtēdunt, & gelidum cor feriunt, quod amore Christi non igneſcit. Vox enim tua vox turturis, non clamor murmuris. Ideo confido quòd inuenies eum, quem doles amiſſum. Interrogo tamen te, Quid dicis de eo quem ſic abſentem ploras? Bonus eſt, an aliud ſuſpicaris? Et quidem bonus, & bonus valde, iuſtus & fidelis, in quo non eſt iniquitas, ſed nec eſſe poteſt. Cur igitur doles de bono, in quo non eſt dolus. Non de bono doleo quia bonus eſt: ſed me miſeram lugeo, quoniam bonum & fidelē amicū amiſi. Ego ego ſum quę merui: ſed vę vę, quia ſollicitè gratiam eius non cuſtodiui. Perdendo didici, quid habendo poſſedi. Indicat dilecti abſentia, quid contulit eius præſentia. Lætabar cum eo & iucundabar: ſed minus cauta fui de celeri receſſu. Venit ſaliens in montibus, hilaris & iucūndus in oſtijs domus meæ. Et ſtatim clauſi fores carnis, & introduxi ad me dilectum. Sediq́ue cum eo, & requieui ſub eius vmbraculo à turbine & à pluuia. Et gauiſa ſum viſo dilecto. Quid ni gauderem? Ipſe gaudium meum, & exultatio cordis mei. Eia quid habui, & quid in illa hora poſſedi? Non poſſum indicare tibi quàm bene mihi ceſſit: nec nunc quidem dicere expedit. Plus deſiderare non potui præſente illo quem ſolum dilexi. O quantum dilexi, quando me & omnia neglexi. De omni re quę delectare potuiſſet, parum vel nihil curaui, quia eius amor me totam rapuit, & quicquid ipſe non erat, incongruum videbatur & inſipidum. Quo ablato proiectum eſt cor meum pene extra me. Dependebat enim anima mea ex gratia eius, quia aliūd non habui ſolatium, niſi hunc quē plango ſubtractum. Sufficiebat mihi & ſatis erat ad omnem lætitiæ veritatem. Sicut volebam ſic ille erat, & quicquid mihi præcipiebat libenter acceptabam, meq́ue illi totaliter & promptè donabam. Et concors animus, & tranquillitas magno nobiſcum. Nec fuit auſus quiſquam noſtrum irrumpere ſilentium, illo nimirum ſic iubente per os ſuum. Adiuro vos filiæ Hieruſalem per capreas hinnulosq́ue camporum, vt non ſuſcitetis neque euigilare faciatis dilectam, donec ipſa velit. Iam nunc perpende, ſi vales verba mea ſentire, quantum mihi de abſentia dilecti neceſſe ſit dolere, cuius ex præſentia omnibus bonis cœpi abundare. Ad hæc reſpondi. Scio quid loqueris, experimento ſæpius probaui quod dicis. Sed in hoc conſolemur, quia eius diſpenſatio voluntatis, noſtræ deuotionis eſt profectus. Et nunc quæ dixiſti, gratanter ſuſcepi, ſed adhuc perfectius ea vellem audire. Tardioribus enim ſenſu, opus eſt moroſior declaratio.

Quàm bene ſit animæ prēſente gratia.

Cant. 2.

De ſcrutinio ſuper dilecto, & donis gratiæ eius. Cap. XV.

rum me veſtiuit gloria meritorum. Dehinc cum multis peccatis me deformaſſem,& inepta ad redamandum eſſem, non aſpexit ad meam fœditatem, ſed ad ſinum miſerationũ ſuarum. Etenim adhuc longius me vagantem, vocauit per gratiam ſuam,nõ ſinens me perire in hoc ſæculo. Prouidit deinde locum mihi ad pauſandum modicum,quãdiu in hoc fragili corpore dego. Non eſt tamen vera pauſatio, neque diuturna iſta qualiſcunque habitatio ſub vmbra dilecti.Illa eſt vera pauſatio,quæ poſt præſentis vitæ labores percipitur in patria. Eſt tamen ſuo modo ſuauis quædam animæ releuatio ad deum ſuſpirantis, exutam ſe videre à grauibus ſæculi nexibus,& illic iam eſſe quo poſsit dilecto plenius ſeruire,atque in ſecreto ſilentij ſibi & illi vacare. Non defuit etiam diuerſis neceſsitatibus meis, iuuans & in tentationibus primitiuis.Frequenter quoque me ſermonibus inſtruxit vtilibus, confirmans me in verbis ſuis. Et ſicut nouellæ plantationes rigari ſolent imbribus, ſic internis me rigauit conſolationibus,ne tanqnam teſta, virtus in me inchoata areſceret. Et dixit mihi.Si volueris & audieris me, videbis omne bonum. Si feceris quæ dico,eris amica mea.Si me elegeris,& ſuper omnia amaueris, fiet tibi à patre meo quodcunque petieris. Sin autem me dimiſeris,erit tibi hoc in offendiculum, & ponam contra te zelum meum.Et cùm quæſieris alterum,non diu tibi placebit: ſed in tædium & amaritudinem conuertetur, quia ego ſalus & vita ſum animæ.Et conuerti me ad eum qui benefecit mihi,& excutiens me de puluere terrenæ affectionis, ſtatui in corde meo de reliquo viuere illi ſoli,quoniam nihil melius eo: nec vllum ſalubrius hoc pacto, Eant & requirant quicunque volunt quem ament & cui ſeruiant, mihi compertum eſt hunc verum eſſe animæ virum,pro quo nec mori erit difficile, vt eius ſemper inhæream amori.Adhæſi ergo illi,placuit enim ſemper mihi:nec meliorem inuenire potui.Talem enim vehementiſsimè deſiderauit anima mea, quo nemo maior, nemo melior nec dignior eſſet, & qui omnibus bonis afflueret.Et quia multum benignus erat,cõſolatoria adhuc verba dabat,prçuidens ſollicitè ne quidã aſperitate & duritia nimia me terrerent & frãgerent, ſed quod leue ac ſuaue eſſet ad portandũ,magis imponerent & docerent,vt ſic affectus initiatus melius traheretur, ac fortius in amatum tenderet,nec reſiliret.Melius(inquit)docebitur & proficiet, ſi nõ coactè,ſed ſponte prouocetur. Facilius ſuſcipiet iugũ meũ,ſi amor magis per præmia inuitauerit, quàm timor per ſupplicia terruerit. Quòd ſi impulſu indiget, ſolerti moderamine tamen fiat, ne violentia ſubruatur. Ipſe enim ſciebat quid nouellæ plantationi expediret, & quid mihi poſtmodum vtilitatis hæc ipſa pietas

eius, reuerſa eſt ad Noe in arcam. Et tu ergo vade ad cellam tuam, & habita ibi, ſitque tibi graue eſſe alibi. Beata anima cuius conſcientia ante deum munda eſt, nec vlla tenetur re vana, neque amore alicuius inquinata, neq; odio tabefacta. Beata quæ nullam conſolationem ab aliqua creatura quærit, ſed omnem ſpem ſuam in deo ponit. Beata quæ reſpuit omnem forinſecam & temporalem requiem, & quæcunque ad carnis pertinent commodum, atque libenter pro Chriſto amplectitur laborem & defectum. Beata quæ ſeipſam deo committit, vt ſecum faciat ſicut illi placuerit. Beata quæ nunquam gloriam ſuam quærit, nũquam voluntatem ſuam fieri deſiderat, ſed dei gloriam & volũtatem in omnibus rebus intendit amat & præponit. Beata quæ ſe alienam facit ab omnibus temporalibus rebus, & puram ſe ſeruat apud deum in cunctis actibus ſuis. O quæcunque talis es anima, gaude & lætare non modice, quia vales iam verſari in intimis & cæleſtibus, & deum laudare diebus ac noctibus. Beata & benedicta à deo, cuius deſideria ſurſum ſunt, cuius manus & brachia ex-
Exo.11. panſa ſunt, ſicut duæ alæ Cherubim, cuius oculi mundi ad contemplandum deum, cuius omnis vigor & labor interior vadit & aſcendit, & non reuertitur, donec inueniat quem ſolum præ omnibus amat. Et cum inuenerit, tunc omnibus oblitis ſequitur dilectum quocunque ipſe voluerit & duxerit. Vt autem locutus
Gen.15 fuerit, gaudebit ad vocem eius dicentis: Ego dilectus tuus, vnicus & elect⁹. Ego merces tua magna nimis. Eſto humilis ad proſpera, & mane inter aduerſa fortis. Ecce qui diligunt me, quomodo conſolantur per me. Quàm dulciter putas tractabuntur, cum depoſita omni moleſtia corporis & animæ ad æternam requiem ſuſcipientur? O ſi tali fruerer dulcedine quemadmodum anima ſancta, deo dilecta & deuota, quando ſopitis ſenſibus ſurſum in ſpiritu fertur, & eleuatur ſuper ſemetipſam in amplexus dilecti, & deo per intimæ dilectionis vinculum copulatur. O deus meus cordis mei theſaurus verus, nõ ignoras quin hoc doloris mei intus abſconditi vnicum foret refrigerium. Sed huius vnctionis tu elargitor es & infuſor. Tu doces, tu hortaris, tu foues, tu conſolaris, tu prouehis & ſuſtentas, tu ducis & reducis, tu facis cum anima quam elegiſti, ſicut vis, & totum bonum eſt quicquid agis & vis. Ego vero quaſi vas acidum, & boni ſpiritus tui infuſione indignus, peto ſacram ipſius emanationem mihi ampliari, quatenus & internæ dilectionis tuæ dulcedinem guſtare, & ſacras illas delicias valeam præſentire, quas animam tibi ſtudioſe vacantem non diffido frequenter mereri. Odoraui à longe aromata cæleſtia, cum de anima ſancta meditatus ſum quædam interiora mentis ſtudia. Sed tu domine ſcis quàm rara mihi, quàm tenuis eſt

æternorum cogitatio, quàm frequenter arentia verba, quàm rudis intellectus & impacata conſcientia, quam confuſa interiora mea, inilluminata & indeuota, nec alicuius niſi mea ſolummodo culpa. Interdum tamen viam quęrens ad interiora, aſſumptis mecum cogitationibus in ſecreto de bonis electæ animæ ſeriòſe pertracto, quantæ ſint lætitiæ cæleſtes ac deliciæ ſpiritales in eius corde, quæ pax, quæ tranquillitas, quæ ſpes & exultatio in deo ſalutari ſuo, cuius eloquium dulce, & facies decora. Et licet breuis ſit mora, eſt tamen gratioſa hora. Hæc autem me cogitante, & te illuminante tenebras meas, inuenio ſuper me iuſtas querelas, & ſentio per occultas gratiæ rimulas, quia talis & talis eſt anima tibi intime vnita, & ſic & ſic tu ei locutus es. Illa tacet ab omnibus ſenſibilibus, & tu loqueris ei in ſpiritu de inuiſibilibus. Videtur quaſi derelicta ab omnibus creaturis, & tu eam cōſolaris modis ineffabilibus. Dixi ergo rurſus hæc in corde meo, Væ animæ peccatrici, conſcientiæ graui, conuerſationi tepidæ, non habenti lumen gratiæ, neque ſolatium ſpirituale, quærenti lachrymas, nec inuenienti aliquas. Pax huic qui Chriſtum ſyncerè diligit, & oculos cordis ſui ab eo nunquam deflectit: ſed quæ placita ſunt ei ſemper inquirit, quia in pace & æquitate ambulabit, & in gaudio eius non miſcebitur alienus. Videbit quòd bonum eſt ocium eius, & guſtabit quia ſuauis eſt dominus deus ſuus in quo confidit. Elongabit ſe à tumultibus externis, & expectabit cum prouentu magno aduentum eius in intimis. Ecce ſic operatur deus in vaſis ſibi electis. Si quis venit ad eum, non reuertetur vacuus, qui libenter dat aquam ſitienti, & panem eſurienti. Deus meus cum introieris in domum amantis te animæ, nónne paſces eam tuo lacte, & deduces aliquando etiam extra ſe, præ abundanti tua dulcedine, ad capiendum te ſine aliqua corporali imagine? O veritas, veritas, quantum valet & agit charitas. Tunc loqueris illi verbum tuum ſecretiſsime, & oſtendis ei omnia nouiſsima & antiqua in charitate & fruitione feliciſsima, vbi finiuntur omnia verba humana. Extunc facis maximè tibi confidentem de æterna requie, de ſanctorum conſocietate, quia prærogando pignus ſpecialis gratiæ, valentiorem vtique reddis ad ſperanda quæ non videt, & ad ſpernanda præſentia quæ ſenſu tenet. Recordare mei pauperis mendici pater bone per viſcera miſericordiæ tuæ, & mitte panem de cælo verum, verbum bonum conſolatione & gratia plenum.

De magna dulcedine & conſolatione in deo.

Cap. XI.

OMnia oſſa mea dicent, domine quis ſimilis tibi? Vnus eſt, & ſimilis illi non eſt, Deus meus eſt, & omne comparatum Pſa 34.

ſibi ni-

ei nihil eſt. Dilectus intimus, & amicus fidelisſimus, qui amantem ſe nunquam deſerit, ſed cum amante ſe libenter ſociat. Et ſi aliquando ſe abſcondit aut anguſtiari permittit, non hoc agit vt reprobet, ſed vt probet purget & erudiat. Non ergo omnino tunc deſerit, ſed etiam ſapientius inſtruit, vt appareat qualis quiſque ex ſe ſit, & quouſque peruenerit. Pulcher es dilecte mi & amabilis valde, non carni ſed menti, non oculo aut ſenſui alicui, ſed animæ credenti, mundum cor habenti, & ad inuiſibilia atque ſpiritualia ſe transferenti. Qui ergo tibi per deuotionis affectum vniri deſiderat, neceſſe eſt vt omnem carnalem affectum in ſe mortificet, & puritatem conſcientiæ maximè cuſtodiat. Diſplicet enim tibi ſi quis graditur ad fragiles creaturas pro mendicando ſolatio. Propterea introrſus me vocas vt amem te, & iubes vt expectem te, quoniam tunc inueniam te, quotienſcunque me poſtpono, & ſicut tu vis, ita & ego volo. Et hoc erit totum bonum meum, vt gratis ſeruiam, nullam timens amiſsionem, nec aliquam faciens cum amore auaritiam, quia purè amantem approbas animam. O illam vnam, in vita & in morte tibi ſoli vnitam. Ego autem longè a te proiectus ſæpe eo per aliam viam amando res perituras, non ſicut oportet, nec ad quem finem decet. Sed ne cum his peream, reuertar citius conſiderando in eis laudes tuas, & ad te meas dirigendo affectiones. Tu domine deus meus qui omnia feciſti ex nihilo, da ex omnibus pſallere nomini ſancto tuo. Tua eſt enim potentia, tua eſt ſapientia, tua bonitas ac pietas, æterna quoque gloria & maieſtas. Regnum tuum
Pſ. 144. omnium ſeculorum, & dominatio tua in omni generatione & generatione. Tu omnia diſponis, quæ ſurſum ſunt & quæ in terris. Omnia cognoſcis, omnia in manu tua habes: nihil tibi reſiſtit, nihil te conturbat: ſed cum tranquillitate omnia iudi-
Sap. 12. cas, & rebelles etiam tibi ſubijcis, & ſeruire facis. Scis omnia quę geruntur in vniuerſo, & antequam fiant fine concluſiſti certo. Tu es deus cæli & terræ, viſibilium & inuiſibilium creator & gubernator, omniumque temporum diſpoſitor. Conſerua quæſo per orbem famulos tuos longè lateque diſperſos, tuo tamen ſeruitio ſpecialiter deputatos. Fac eos laudes tuas enarrare, & voce conſona vbique gloriam tuam prædicare. Excita corda eorum valenter in amore tui, & dona eis omnia opera ſua ſancto fine conſummare. O quàm pius, quàm dulcis es diligentibus te? quàm bene places guſtantibus te? Qui experti ſunt ſuauitatem tuam, norunt inde melius cogitare & loqui. Vincit enim tua dulcedo omnem dulcedinem, & dulcorat omnem amaritudinem. Domine deus meus de te viri ſancti locuti ſunt, & prophetæ non tacuerunt. Quotquot fuerunt ſancti ab initio

mundi,

mundi, in te crediderunt, tibi ſeruierunt, in hoſtijs & muneribus te coluerunt, nomen ſanctum tuum laudauerunt, & benedixerunt, quia te creatorem ſuum & omnium rerum conditorem cognouerunt, & in te ſuper omnia ſperauerunt. Cognouerunt te in viſionibus ſuis, tu ſiquidem reuelaſti eis nomen tuum, aliũ præter te neſcierunt. Cuſtodierunt legem mandatorum tuorũ, quam eis dediſti. Non ſunt ſecuti falſorum deorum figmenta ſtultiſſima: ſed adorauerunt te viuentem in ſecula ſeculorum, qui creaſti omnia. Leuauerunt vocem ſuam in confeſsione laudis tuæ, quia tu de excelſis clamorem magnum auribus eorum infudiſti, dicens. Ego ſum, qui ſum. Ante me non eſt formatus deus, & Exo. 3.
poſt me non erit. Feci quæ futura ſunt, & præterita non perie- Eſa. 43.
runt à memoria mea. Hæc audientes & intelligentes eleuauerunt etiam in longinquo fidei oculos, credentes quod ſaluos nos faciet dominus, & qui venturus eſt, veniet & non mentietur. Hęc præſcientes conſolati ſunt non minimum, & vehementer admirantes præſentiam futuræ maieſtatis, præ ſtupore defecerunt. Reſpirantes pauliſper, & præ gaudio aſpicientes dei potentiam venientem, dixerunt, Ipſe eſt, ipſe eſt, dominus deus noſter eſt, & alius non eſt. Ipſe cepit, & ſaluabit nos. Non poteſt negare ſeip- 2.Ti. 2.
ſum, quoniam verus eſt. Sicut audiuimus, ita & vidimus: ſicut credimus, ſic & loquimur, & teſtamur veritati. Semel locutus eſt deus, dixit & facta ſunt. Dixit, Conſilium meum ſtabit, veſtrum Eſa. 46.
filij hominum peribit. Væ qui cogitatis inutile, & poſt verba dei Mich. 2.
ridetis. Væ qui fingitis de corde veſtro ſapientiam, & in potentia veſtra erigimini. Audite verbum domini qui quęritis dominum, ſcitote quia iudicium eius cum habitatoribus terræ. Non eſt bo- Oſeæ. 4.
num ſi auerſi fueritis, ſtate & conſiderate vias eius. Reuertimini & venite, libenter ſuſcipiet vos, quia miſericors & clemens eſt dominus. Nec ſicut homo iram ſeruat, ſed omnia peccata donat, inſuper & gratiam priorem cum poſteriore reſtituet. Tantùm in toto corde conuertimini, & donate vos illi ad ſeruiendum mente fideli. Hæc vox ſanctorum in auribus meis. Quaſi melos in conuiuio, & quaſi thus redolens de thuribulo, ſic eſt verbum dei in corde puro. Sancti autem tui domine repleti ſpiritu tuo, memoriam abundantiæ ſuauitatis tuæ eructauerunt, & eloquia ſua nobis eructanda reliquerunt. Meus autem ſermo ſæpe clauditur inter anguſtias, aſcendendi iter non habet. Sed ſi ignis deſurſum venerit, ignitum eloquium meum erit. Et ſi incanduerit, mox conſumet me. Non ſubſiſtam à facie eius, quia ſicut à vento palea, ſic tolletur de corde mœſtitia: & ſicut rubigo ab igne, conſumentur peccata mea. Ignis diuinus omnia comburens, mundabit aream cordis. Deſcende & accende, modicum

tange me, & euolabo. Præterita non erunt, & futura non computabuntur, quia omnia mala obliuioni tradentur. Vetera tranſient, in abundantia noua venient, & affluent deſideria ſancta, atque ex omni latere conſurgent vbicunque flauerit ſpiritus almus. Timor non erit, ſed amor totum implebit, ceſſabitque quaſſatio, nam dextræ dei eſt hæc mutatio. Ideo quod loquor, non mea, ſed eius eſt laudatio. Conſolatio lugenti eſt, panis datur petenti, hauſtum ſuſcepit ſitiens. Manus ægro data eſt, vacillanti baculus venit. Deficiens vires reſumpſit, requiem laſſus inuenit. Deſperanti noua lux oriri viſa eſt, clamanti venit reſponſum. Caliganti infulſit dulce lumen, via patuit ignoranti, & porta illico eſt reſerata pulſanti. Dubitanti affuit veritas, titubanti ſuccurrit auctoritas, affectanter quærenti obuiam venit mater charitas. Cupienti dilecto loqui, lætior ipſe occurrit. Ecce aſſum, inquit, dic, quid noui nunc accidit? An tibi excidit, pro me pati & agere debere? Volentem cum eo pergere, nec hoc prohibuit. Statimque aſcendi, & oblitus ſum quicquid moleſtiæ habui. Deſiderantem cum ipſo habitare, mox contriſtari noluit: ſed lenibus verbis edocuit, quòd modo id fieri non conuenit. Deſiderium tuum bonum eſt, & placet oratio quam præſentaſti mihi: ſed oportet adhuc differri. Vade & reuertere in domum tuam, & annuncia tuis quanta fecit tibi dominus. Et dic eis, Præparate ſinguli corda veſtra, & deponite graue onus peccati, & ſitis cauti & fortes aduerſus inſidias diaboli. Vigilate & orate, vt non intretis in tentationem. Tempus prope eſt vt veniam, videte vt paratos vos inueniam. Ecce prædixi vobis.

De vnico & ſummo bono quærendo. Cap. XII.

Pſa. 34. DIc animę meę, ſalus tua ego ſum. O quàm nobilis es anima, quam mira virtus in te latet, quæ quieſcere non vales, niſi ſummo adepto bono, & vltimato inuento fine. Quo cognito & inuento, ceſſat motus tuus. O bonum ſuper omne bonum, ò finis ſine fine, quando fruar te ſine modo & ſine fine? Multa hic inuenio bona? ſed quæ alterant, non quæ ſatiant. Porro vnum eſt neceſſarium. Hoc vnum quæro, hoc vnum deſidero. Propter vnum omnia, & ex vno omnia. Hoc ſi habuero, contentus ero: & niſi potitus fuero, ſemper fluctuo, quia multa me implere non poſſunt. Quid hoc vnum? Neſcio dicere, deſiderare me ſentio, quo nihil melius nec maius eſt: ſed nec cogitari poteſt. Non enim hoc vnum inter omnia, ſed vnum ſuper
Pſa. 72. omnia eſt. Deus meus eſt, cui adhærere, bonum mihi eſt. Huic dico, huic clamo, Dic animæ meæ, ſalus tua ego ſum. Quid vltra concupiſcis anima mea, deſiderij plena? Nónne melius eſt

vt vni

vt vni adhæreas quàm multis? Ex vno multa, non vnum ex multis. Ceſſa multa quærere, vni te iunge, vni adhære, in vno totum conſiſtit. Quærant alij multa & varia ad extra, tu quære vnum internum bonum, & ſufficit tibi. Ecce alius villam quærit, alius in negociationem ſuam vadit. Alius argentum & aurum multum congregat, alius voluptates ambit & honores. Alius amicos & cognatos requirit, notos & affines libenter viſitat, alius vrbes & caſtella intrat, & varias mũdi partes deſiderio oculorum ductus luſtrat. Alius ſapientiam, alius potentiam, alius magiſterium, alius regale aut principale petit obſequium. Et in hunc modum alius hoc, alius illud, ſiue in ſeculari ſiue in ſpirituali ſtatu requirit. Pauci vnum & propter vnum pure & ſimpliciter quærunt. Ideoque nec ſtabilem pacem inueniunt, nec internam gratiam ſapiunt. Quicunque enim ſunt Chriſti, non temporalia, non terrena quærunt, tanquam tunc magni & glorioſi eſſent, ſi his omnibus abundarent. Num ergo ad te pertinet quæ iſti quærunt, ô anima deuota? Profecto nihil. Deteſtor hæc omnia, quia vnum eſt bonum meum, vnum diligo, vnum requiro, & ipſum melius mihi eſt, quam omnia bona infra vel ſupra. Si tantum bonum inueniſti, hortor te, & ſuadeo tibi, cuſtodi & tene, pro quo omnia contempſiſti. Nam illud habendo cæteris carere non erit oneroſum, immo pro ipſo lucrando, omnia dare & pati debere, iudicabis rectiſsimè dignum. Colo. 3. Quære ergo nunc anima mea tam ſingulare & ſupereminens bonum. Quandiu in carne viuis, quærere neceſſe eſt, quia nec ſatis inueniri poteſt, quod ad plenum comprehendi non poteſt. Erit autem finis quærendi, cum venerit hora fruendi. Tunc enim erit omnia in omnibus, ipſe ſolus vnus ſufficiens omnibus & ſingulis. Etſi ibi adhuc quæritur vbi ſemper inuenitur, non tamen ſicut hic cum labore, ſed ſummo cum gaudio & amore. Qualis autem ſit pijs in hac vita, multis docetur nominibus: nec ignoratur ab expertis. Aduerte tamen aliquantulum experientia magiſtra iuuante, quæ ſint diuinæ pietatis nomina. Pauca tibi expono: ſed plura atque ſacratiora eius doceat gratia. Ecce ſponſus eſt amantibus, & qui adhuc in timore ei ſeruiunt, metuendus dominus. Pater eſt bonis filijs, maleuolis autem diſtrictus iudex. Infirmis eſt medicus, & ſanis ſolidus cibus. Doctor eſt ignorantibus, & obtemperantibus ſibi ſalus æterna. Via eſt incipientibus, veritas proficientibus, & vita perfectis. Spes eſt pœnitentibus, & iuſtis conſolator optimus. Gloria eſt humilium, & pœna ſuperborum. Lux eſt in tenebris, & lucerna in noctibus: dat medelam ægris mentibus, & vinũ lætitiæ multũ triſtibus. Stat cum pugnantibus, ambulat cum proficiſcen-

Deus qualis ſit pijs hic, nomina ei docent. Spõſus. Dominus. Pater. Iudex. Medicus. Cibus. Doctor. Salus. Via. Veritas. Vita. Spes. Conſolator. Gloria. Lux. Lucerna.

ciſcentibus, currit cum feruentibus, volat cum contemplantibus. Adeſt orantibus, loquitur cum legentibus, quieſcit cum meditantibus. In omnibus his operatur vnus atque idem deus, apparens ſingulis prout vult, & non eſt reprehenſio in ſermone eius, neque inueſtigatio operum eius. Magna ſunt enim & inſcrutabilia iudicia eius, & nemo dicere poteſt, cur ita facis? & quare hunc magis quàm illum eligis? Stulta eſt hominis interrogatio aduerſus omnipotentem, & omnis adinuentio filiorum Adam, vanitas & nihilum. Quomodo placent tibi hæc, & qualiter ſapit tibi deus? Bene ſapit mihi, & opera eius non poſſunt mihi diſplicere. Iuſtus eſt, & quis poteſt eum arguere de iniuſtia? Qui enim hoc fecerit, contrarium ſe illi conſtituit, & arguetur ab irreprehenſibili lumine eius. Sed hæc quæ audiſti, quid ſunt in conſpectu eius? Vix ſcintilla modica eſt, abſque eo quod intrinſecus latet. Quæris quid iſtud? Dico. Neſcio quid eſt, ſed eſt totum ſupra me, & quaſi inacceſsibilis quædam caligo, cuius principium ſicut & finis ignoratur. Sit proinde potior meditatio tua, & affectus frequentior circa humilia veſtigia Ie-
Pro.25. ſu, & noli ad alta cito conſcendere, ne opprimaris à gloria. Verum quia amor intenſus interdum obliuiſcitur reuerentiæ & timoris, tolerandum eſt ſi aliquando de dilecto ſuo amans intenſe inflammatur, vt quærat non ſolum qualiter paruulus natus in præſepio vagiat, aut in patibulo crucifixus pendeat: ſed qualiter glorioſus in cælo regnet, & cuncta ſub cælo mirabiliter diſponat. Libenter ſequor te amande Ieſu in terris: ſed multo li-
Matt.6. bentius ſequerer ad cælos. Vbi eſt theſaurus meus, ibi erit & cor meum. Theſaurus meus tu es charior omni creatura, qui es ad dexteram patris. Pro me incarnatus, pro me eleuatus. Exemplum te reliquiſti in terris, præmium te ſeruas in cælis. Ad te igi-
Pſa.26. tur oculi mei, poſt te omnes greſſus mei ibunt. Tibi dicit cor meum, exquirit te facies mea, faciem tuam domine iugiter re-
Iob.13. quiram. Vſquequo domine viſio gloriæ tuæ? Quare faciem tuam abſcondis, & arbitraris me inimicum tuum? Scis vtique quia tam diu fertur huc illuc animus, trahitur & retrahitur in diuerſa affectus meus, donec tibi tanquam ſuo amabili iungatur in cælis. Vis etenim amoris quieſcere neſcit: ſed de ſuo amato inceſſanter quærit, nuncios emittit, preces geminat: ſed nec ſic dimittit, quia amor omnino poſsidere vult quod concupiſcit. Tra-
Trahi opus habemus. he ergo me, vt currere incipiam feruenter poſt te. Opus mihi eſt tractu, & magno tractu. Niſi enim traxeris, nemo venit, nemo ſequitur, quia ad ſe quiſque curuatur. Si trahis, ecce venio, ecce feſtino, curro, ferueo. Si minus, nec curro nec quæro, vix eſt quòd ſequi deſidero. Sed ſi manum dederis, tanto celerius

rius curro, quanto fortius traxeris. Vox dilecti mei trahentis: Et ego cùm exaltatus fuero à terra, omnia traham ad meipſum. Ieſu bone trahe me poſt te, & non ſolùm ego, ſed omnes curremus in odore vnguentorum tuorum. Primum itaque trahe me poſt te, deinde ſequantur alij viſo exemplo bonæ vitæ. At ne ſuperbire poſsimus, bonum eſt nobis hoc ſimul ſentire; quia non in viribus noſtris, ſed in odore vnguentorum tuorum currere cœpimus. Hic eſt tractus diuinus, ſine quo profitit nullus: ſed nec incipit aliquis, ſicut itidem dixiſti: Nemo venit ad me, niſi pater meus traxerit eum. Quem ergo trahit pater, vtique ſequitur te, & deſerit ſe. Bene tractus videbatur, qui dicebat: Magiſter, ſequar te quocunque ieris. Sed non eſt omnium ſic ad te affici: nec paruæ eſt animæ tam parate ad omnia te ſequi. Quid tibi obeſt anima mea, quòd propter Ieſum non deſeris omnia? Quare tam inuitè ſepararis à vanis & perituris? Quid iuuant hæc viſa? Ecce cùm per res mortales & viſibiles creaturas pergis volens in eis contentari, perdis meliora. A ſummo bono te diuidis cùm hoc agis, & à vera ac beata æternaque vita te auertis. Idcirco miſera & infelix manebis, plena doloribus & anxietatibus. Quocunque enim te vertere diſponis, dolores ſemper inuenies, & tædia multa, niſi fueris iterum ad creatorem conuerſa, quia ipſe eſt pax tua, & requies ſecura. Verùm ſi in terrenis mora minimè feceris, nec pedem in limo fixeris, ſed potiùs conſideraueris & venerata fueris in ſpeculo creaturarum non imaginem quæ tranſit, ſed eum cuius eſt hæc imago & ſuperſcriptio, beata eris, & non morieris. Cùm enim cuncta viſibilia non ad fruendum quæris, ſed ad benedicendum creatoris tui nomen aſpicis, fabricãdo tibi ex ſummis & imis operibus eius ſcalam quandam cui innitaris ad ſurſum pergẽdum, liberaberis vtique à ſæculi viſco peſsimo, & tuo deſiderato fini ſatis intimè copulaberis, qui eſt ſuper omnia deus benedictus in ſæcula. Amen.

Ioã. 13.
Cant. 1.
Iaco. 6.
Matt. 8.

De vnione animæ cum deo & de ſubtractione gratiæ. Cap. XIII.

ADhæſit anima mea poſt te. Deus meus conſolator verus, tu ſcis quia non tædet me tui: ſed quotidie libet tecum in ſecreto meo loqui. Sed vbi te quæram, ſi fortè ad horãm perdidero? Quis me perducet ad te? Tu ſuper omnia deus, & ego inter inferiora homo pauperculus. Tu in cęlo, & ego in mundo. Tu ſolus altiſsimus, ego verò pauper & mendicus. Quis menſus eſt diſtantiam cæli & terræ? Hæc valdè diſtant: ſed tu longiùs à me. Quis ergo me tibi adunabit? Aut tu facies, aut nullus poterit. Veruntamen ſi vis fiet vtique celeriter. Tu autem noſti, quòd cadere mihi procliuius ex me eſt, abs te vero ſtare donatur & proficere. Ideoque pendet anima mea ex dignatione ſpiritus tui, & infu-

Pſal. 62.
Animã etiã hic poſſe cũ Deo vniri.

infuſione gratiæ ſalutaris. Iubente te eleuabitur de terra, auertē-te autem te faciem tuam, ad ſe conturbabitur. Propter charitatem tamen tuam & manſuetudinem aſſumes me, & deducet me mirabiliter ad te dextera tua. Quique terrigenæ & filij hominū audite, quia poſsibile eſt ac facillimum apud deum, vt fiat quod

Pſal. 48 ſcriptum eſt, Simul in vnum diues & pauper. Pauper ego ſum & omnibus indigens: ſed diues iſte deus meus eſt, nullius egens. Huius rei etſi non magnam experientiam, habeo tamen fidele teſtimonium vnde id probem, quòd poſsit anima deo vniri per

Cant. 2. gratiam. Dilectus meus inquit mihi, & ego illi, qui paſcitur inter lilia. Hoc eſt teſtimonium amici & amicæ, ſponſi & ſponſæ: conueniens ſatis & validum ſacræ legis teſtimonium. Secun-

Ioā. 17. dum autem ſimile eſt huic: Volo pater vt omnes vnum ſint, ſicut & nos vnum ſumus. Ecce duorum librorum præclara teſtimonia, quibus liquidè patet deo poſſe animam familiariter coniungi ſecundum gratiam cælitus ipſi datam. Et ſi rēs eſt rara, tamen valde eſt chara, nec amanti ignota. Quanuis quoque ſit difficilis, non eſt tamen penitus impoſsibilis. Quam ergo deus ſibi ſic cōiunxit, nemo ſeparare aut conturbare audeat. Si ſtupes dignationem vnionis huius, obſtupeſce & admirare excellentiam bonitatis eius, necnon & aſſumptæ humanitatis vnionem ſingula-

Pſa. 135 rem. Licet ei agere quod vult, qui facit mirabilia magna ſolus. Si meritum quæris, inuenies beneplacitum voluntatis eius. O dulcis ſocietas, cum Chriſto & ſub alis Chriſti. O gratioſa coniunctio, plena dilectione & ſuauitate ſpiritusſancti, quæ melius ſentitur quàm dicitur. Hæc pertinent ad animā quæ omnibus mundanis ſe fecit alienam, quam non tenet amor vitæ præſentis: ſed ſurſum vexit ſecretum mentis. Quantò iſtud notius eſt amanti, tantò obſcurius eſt & mihi. Vellē tamen libenter intereſſe quando animæ deuotæ ſolet bene eſſe. Eſt autem illi bene, dum fuerit cum ſponſo in meridie. Eſt & illi male & multum ægre, ſi cōtigerit Ieſum abeſſe, ſi deſinant fluere aromata gratiæ, ſi minus ſapiant literæ ſanctæ, ſi tædet orationi aut meditationi inſiſtere, ſi ſic denſantur cordis nebulæ, & tantum præualent cogitationes noxiæ, vt cohiberi vix valeant, ſed pene ſimul omnia bona priora obruere nitantur. O domine deus, quid ſic facis? Quis eſt iſte ludus? O pie Ieſu, quid in hoc facto prætendis? Si tibi non diſpliceret, optarem latius inter te & dilectam tibi habere colloquium. Ex eo quòd ipſa votis omnibus tuam gratioſam quærit præſentiam, qua caſtis foueatur deliciis, miror cur ipſam pateris interdum ſedere ſic deſolatam. Quaſi ipſa non eſſet quæ te expectiſſet, ita pertranſis & recedis. Ipſa autem gemens & ſola. Eius e-

Eſa. 26. nim vox iſta videtur, Anima mea deſiderauit te in nocte. Nox

ei eſt,

ei eſt, cùm tu vera lux non ades. Precatur ergo tuam præſentiam, ne tenebræ peccatorum eam comprehendant. Sentit vtique incommoda multa, ſubtracta ſibi viſitationis tuæ gratia. Niſi enim aliquid paſſa eſſet, non tam deſideranter poſt te clamaſſet. Clamauit & altera, cuius verba iam ſupra, Adhæſit anima mea poſt te. Sed nullam exiſtimo huic tam moleſtam fore vel videri moleſtiam, quàm tuam abeſſe præſentiam. Et non mirum ſi ex hac etiam carentia incidat anima amoroſa in quendam cordis ſui languorem. Tu enim difficulter quandoque inueniris, & cùm fueris tandem inuentus, illa gaudet ad reditum tuum, ſperans lætum diem agere tecum: ſed minus cauta de receſſu tuo, nihil triſte ſuſpicatur. Tu autem aliud tacitè tractans, ſæpè fugam exhibes. Recedis quippe repente de manibus eius, illa non præſumente. Laudo te, in hoc quomodo laudabo? Si quid laudis habes & dulcoris, cur in hoc facto videris illud amittere? Niſi tu eſſes, forſitan ſcandalum illi generares. Sed non poteſt in te ſcandalizari, à quo ſe nouit tam valenter amari. Si ergo quid iuſtæ rationis tali documento figuras, indica mihi obſecro deus. Vellem enim libenter intelligere: nec inutile iudico vel parum inde ſcire. Occulta nanque iudicia tua nemo per ſe intuetur: ſed lux tua eſt quæ obſcura quæque illuſtrat, & noxia fugat. Quare igitur eſt quòd te ſubtrahis interdum tam occultè ab anima, ipſa ignorante: Diligis eam an non? Si diligis, cur fugis dilecte mi? Si non diligis, cur pridem viſitaſti? Etiam ſi non diligis, cur denuo reuerteris, & oſtium pulſas & intras? Nunquid leuitate vteris eundo & redeundo? Abſit. Sed non eſt illi leuis tam frequens alteratio, quinimmo naſcitur non modica turbatio. Adhuc minor forſitan querela eſſet, ſi palam illi diceres, Vado & venio iterum, & gaudebit cor tuum, & gaudium tuum nemo tollet à te. Nunc autem prouerbium nullum dicis: ſed illius verbi recordatur cuius veritatem experitur, quia Ieſus abſcondit ſe, & exiuit de templo. Habeo ergo aduerſum te pauca: ſed ex bona radice orta eſt mea conqueſtio. Cupio humiliter erudiri, non impatienter litigare. Dabis proinde interroganti reſponſum, cùm fuerit opportunum. Loquatur etiam ad maiorem intelligentiam aliquid pro ſe anima deuota. Reſponde & tu liberè partem tuam. Loquere inquam ô anima ad dilectum tuum liberè. Dilectus enim patienter te audiet, & occurret verbis pacificis, ne detrimentum ex eo patiaris. Quis enim te conſolabitur, ſi non ipſe fuerit conſolator? Et tuam infirmitatem quis clementiùs feret, quàm qui cuncta ſine onere portat? Cui etiam tutius reuelabis ſi quid triſte habueris, quàm omnia plene ſcienti? Aut cui magis fidem dabis, quàm non fallenti veritati? Iam hæc ſi quis externorũ au-

Pſal. 62.

Animæ quare ſe ſubtrahit Deus.

Ioã. 14.

Ioan. 8.

dierit, & qui non eſt de amicis ſponſi, præ foribus arceatur. Si
verò ſponſum diligit, ſi fidelis fuerit, ſi deuotus & internus, illi
liber concedatur ingreſſus. Si cuſtos conſcientiæ, ſi amator virtutis fuerit & diſciplinæ, ſi affectu purus & intellectu clarus, ſi in ſe humilis & ad ſuos pius, ſi bona audita non malè capere, non vanè efferre, non temerè arguere, non animosè defendere, non ſuperbè prædicare nouit, ſed econtrario non intellecta venerari, obſcura & myſtica ſane interpretari didicit, talis introducatur, & huic interſit gratis colloquio. Affectus enim cordis ex verborũ ſonitu magis penſari debet, quàm vocum qualitates. Indica ergo mihi anima, qualiter te ſuſtines abſente dilecti gratia? Ego me ſentio minus leuiter poſſe ſufferre, ſi ſe in longum voluerit differre, & puto aliquid ſimile de te. Si vis ſedeamus hic pariter, & conferamus ſuper hoc verbo pro aliqua conſolatione noſtra.

De triſtitia animæ abſente gratia. Cap. XIIII.

Pſalm. 118. DOrmitauit anima mea præ tædio. Quis eſt iſte ſermo quẽ loqueris? Quare dicis Sion, reliquit me dominus? Noli timere filia Sion, anima amans & ſpeculans, ecce rex tuus dilectus dilecti veniet tibi. Surge, ſta in excelſo, & vide iucunditatem quę veniet tibi à deo tuo. Quæſiui (inquit) & non inueni: vocaui, & non reſpondit mihi, propterea dormitauit anima mea præ tædio. Et ego. Hæc vox turturis amiſſo compare. Non eſt hodie ſicut heri & pridie, quando cantabas cantica lætitiæ. Præceſsit mane, venit veſpera. ſponſus autem cubat in meridie: nec datur accedere. Verba tua triſtitiam ſonant, & oculi tui lachrymis rigantur. Anima in dolore es, & conſolari opus habes. Sed dic, vnde eſt? Non eſt mihi ſuper auro & argento, aut qualibet re mundi quæſtio, non de lucro aut damno, non de iniuria aut penuria, quæ mundo iam mortua ſum & crucifixa. Si bene te noui, diu omnibus mundanis abrenunciaſti. Sed an etiam te in omnibus perfectè abnegaſti, & vſque ad contemptum tui veneris, inquiro. Hoc paucisſimorum eſt, & exigitur ſpecialiter à te. Vnde eſt ergo dolor tuus? Quid amiſiſti? Si de dilecto eſt, ſcio quia non immeritò triſtitia impleuit cor tuum: nec eſt quidquam tibi iucundum, donec reuertatur, & reddat tibi aſpectum ſuum. Sed quomodo interim te ſuſtines, ô delicata & innixa ſuper dilectum? Et mihi conſtat quia ſemper pro voto non adeſt. Ergo dũ abeſt, quid ſolatij habes, & in quo te quietas? Narra mihi ſecreta tua, etiam ſi ſint dolore plena. Te Chriſtum abſentem dolere nemo dubitat, niſi qui non amat. Habes modo triſtitiam: ſed de ſponſo Chriſto, non de mundo iſto. Et ſcio quòd illo reuertente iterum conſolaberis, quia non in perpetuum tui obliuiſcetur.

Ioã. 14. Dixit enim. Non relinquam vos orphanos, vado & venio ad vos.

Baruc. 4 Cant. 5.

Non

Non ergo ſunt vacua verba tua cum tantò dolore prolata, ſed cor amantis oſtẽdunt, & gelidum cor feriunt, quod amore Chriſti non igneſcit. Vox enim tua vox turturis, non clamor murmuris. Ideo confido quòd inuenies eum, quem doles amiſſum. Interrogo tamen te, Quid dicis de eo quem ſic abſentem ploras? Bonus eſt, an aliud ſuſpicaris? Et quidem bonus, & bonus valde, iuſtus & fidelis, in quo non eſt iniquitas, ſed nec eſſe poteſt. Cur igitur doles de bono, in quo non eſt dolus. Non de bono doleo quia bonus eſt: ſed me miſeram lugeo, quoniam bonum & fidelẽ amicũ amiſi. Ego ego ſum quę merui: ſed vę vę, quia ſollicitè gratiam eius non cuſtodiui. Perdendo didici, quid habendo poſſedi. Indicat dilecti abſentia, quid contulit eius præſentia. Lætabar cum eo & iucundabar: ſed minus cauta fui de celeri receſſu. Venit ſaliens in montibus, hilaris & iucũdus in oſtijs domus meæ. Et ſtatim clauſi fores carnis, & introduxi ad me dilectum. Sediq́ue cum eo, & requieui ſub eius vmbraculo à turbine & à pluuia. Et gauiſa ſum viſo dilecto. Quid ni gauderem? Ipſe gaudium meum, & exultatio cordis mei. Eia quid habui, & quid in illa hora poſſedi? Non poſſum indicare tibi quàm bene mihi ceſſit: nec nunc quidem dicere expedit. Plus deſiderare non potui præſente illo quem ſolum dilexi. O quantum dilexi, quando me & omnia neglexi. De omni re quę delectare potuiſſet, parum vel nihil curaui, quia eius amor me totam rapuit, & quicquid ipſe non erat, incongruum videbatur & inſipidum. Quo ablato proiectum eſt cor meum pene extra me. Dependebat enim anima mea ex gratia eius, quia aliũd non habui ſolatium, niſi hunc quẽ plango ſubtractum. Sufficiebat mihi & ſatis erat ad omnem lætitiæ veritatem. Sicut volebam ſic ille erat, & quicquid mihi præcipiebat libenter acceptabam, meque illi totaliter & promptè donabam. Et concors animus, & tranquillitas magno nobiſcum. Nec fuit auſus quiſquam noſtrum irrumpere ſilentium, illo nimirum ſic iubente per os ſuum. Adiuro vos filiæ Hieruſalem per capreas hinnuloſque camporum, vt non ſuſcitetis neque euigilare faciatis dilectam, donec ipſa velit. Iam nunc perpende, ſi vales verba mea ſentire, quantum mihi de abſentia dilecti neceſſe ſit dolere, cuius ex præſentia omnibus bonis cœpi abundare. Ad hæc reſpondi. Scio quid loqueris, experimento ſæpius probaui quod dicis. Sed in hoc conſolemur, quia eius diſpenſatio voluntatis, noſtræ deuotionis eſt profectus. Et nunc quæ dixiſti, gratanter ſuſcepi, ſed adhuc perfectius ea vellem audire. Tardioribus enim ſenſu, opus eſt moroſior declaratio.

Quàm bene ſit animæ præſente gratia.

Cant. 2.

De ſcrutinio ſuper dilecto, & donis gratiæ eius. *Cap.* XV.

rum me veſtiuit gloria meritorum. Dehinc cum multis peccatis me deformaſſem,& inepta ad redamandum eſſem, non aſpexit ad meam fœditatem, ſed ad ſinum miſerationũ ſuarum. Etenim adhuc longius me vagantem, vocauit per gratiam ſuam,nõ ſinens me perire in hoc ſæculo. Prouidit deinde locum mihi ad pauſandum modicum,quãdiu in hoc fragili corpore dego. Non eſt tamen vera pauſatio, neque diuturna iſta qualiſcunque habitatio ſub vmbra dilecti.Illa eſt vera pauſatio,quæ poſt præſentis vitæ labores percipitur in patria. Eſt tamen ſuo modo ſuauis quædam animæ releuatio ad deum ſuſpirantis, exutam ſe videre a grauibus ſæculi nexibus,& illic iam eſſe quo poſsit dilecto plenius ſeruire,atque in ſecreto ſilentij ſibi & illi vacare. Non defuit etiam diuerſis neceſsitatibus meis, iuuans & in tentationibus primitiuis.Frequenter quoque me ſermonibus inſtruxit vtilibus, confirmans me in verbis ſuis. Et ſicut nouellæ plantationes rigari ſolent imbribus, ſic internis me rigauit conſolationibus,ne tanqnam teſta, virtus in me inchoata areſceret. Et dixit mihi.Si volueris & audieris me, videbis omne bonum. Si feceris quæ dico,eris amica mea.Si me elegeris,& ſuper omnia amaueris, fiet tibi à patre meo quodcunque petieris. Sin autem me dimiſeris,erit tibi hoc in offendiculum, & ponam contra te zelum meum.Et cùm quæſieris alterum,non diu tibi placebit: ſed in tædium & amaritudinem conuertetur, quia ego ſalus & vita ſum animæ.Et conuerti me ad eum qui benefecit mihi,& excutiens me de puluere terrenæ affectionis, ſtatui in corde meo de reliquo viuere illi ſoli,quoniam nihil melius eo: nec vllum ſalubrius hoc pacto, Eant & requirant quicunque volunt quem ament & cui ſeruiant, mihi compertum eſt hunc verum eſſe animæ virum,pro quo nec mori erit difficile, vt eius ſemper inhæream amori.Adhæſi ergo illi,placuit enim ſemper mihi:nec meliorem inuenire potui.Talem enim vehementiſsimè deſiderauit anima mea, quo nemo maior, nemo melior nec dignior eſſet, & qui omnibus bonis afflueret.Et quia multum benignus erat,cõſolatoria adhuc verba dabat,prçuidens ſollicitè ne quidã aſperitate & duritia nimia me terrerent & frãgerent, ſed quod leue ac ſuaue eſſet ad portandũ,magis imponerent & docerent,vt ſic affectus initiatus melius traheretur, ac fortius in amatum tenderet,nec reſiliret.Melius(inquit)docebitur & proficiet, ſi nõ coactè,ſed ſponte prouocetur. Facilius ſuſcipiet iugũ meũ,ſi amor magis per præmia inuitauerit, quàm timor per ſupplicia terruerit. Quòd ſi impulſu indiget, ſolerti moderamine tamen fiat, ne violentia ſubruatur. Ipſe enim ſciebat quid nouellæ plantationi expediret, & quid mihi poſtmodum vtilitatis hæc ipſa pietas

conferret, maximè inſtante probationis tempore, cùm poſſem faciliter recogitare quanta in initio feciſſet animæ meæ, & ideo non deficerem in aliquo certamine. Nec mox mihi indicare voluit, quæ & quanta in eius ſeruitio eſſem paſſura: ſed lætis quandoque permiſcuit triſtia, conſiderans imbecillitatem & incapacitatem primò naſcentis fruticis, donec ad ardua conualeſcerē. Poſt hæc circunduxit me & docuit, atque in humeris ſuis portauit. Circunduxit per paginas ſacras, & ſancto flamine me armauit contra diaboli nequitias. Propoſuit mihi omnium virtutum ſpecularia, ſanctos videlicet patriarchas & prophetas, ac noui teſtamenti glorioſa luminaria. Circunduxit etiam me per loca eremi, & tabernacula Aegypti, vbi vigere inceperat & creſcere monachorum ac cœnobitarum nomen magnificum, qui ſuis exemplis imitabile & credibile fecerant ſuaue eſſe iugum domini, & amaram atque fallacem latam viam ſæculi. Docuit me ſicut mater paruulum, frangens mihi nuces ſpiritales, & inſerens faucibus meis nucleos, quia dulces erant ad veſcendum. Inueſtiga ſi potes quid ſignificent, & vbinam tales inueniantur. Aperi codicem apoſtolicum, & coniectis oculis lege, ſi potes tanta capere myſteria. Reuolue Eſaiam, inſpice euangelium lumen omnium luminarium, & vide ſi non producant ex ſe dulciſsimos nucleos. Quicquid ex his inueneris obſcurum, & intellectu difficile, nucleus in teſta eſt. Sed ſi audieris exponi & intellexeris quod ante non potuiſti, teſta nucis frangitur, & dulcedo nuclei ſaporeſcit in corde. Sic & in alijs ſententijs ſubtilioribus exiſtimandum eſt. Vnde & tot potes intueri nuces, quot ſenſus latentes. Et quomodo putas portauit me in humeris? Fecit hoc quotieſcunque infirmitatem meam aſpexit. nec tamen abiecit neque deſpexit, ſed patienter & longanimiter me ſuſtinuit. Portauit etiam me in humeris ſuis, quando alijs inſpirauit & virtutem dedit patiendi infirmitates meas, & quicquid in me reprehenſibile erat. Portauit adhuc multò charius me in humeris ſuis, quādo baiulans ſibi crucē exiuit in eū qui dicitur caluariæ locum, vbi & crucifixus eſt. Ego enim ab ipſo magis ibi portabar, quam crux ipſa. Et erant onera grauiora humeris eius peccata mea, quàm hoc lignum crucis. Nam propter me portata eſt crux illa, non propter ipſum. Meruit tamen dedicari & honorari propter eum qui baiulauit eam, & mortuus eſt in ea. O quantum mihi ſuper omnia amandus eſt & venerandus, cuius meritò & gratia ſic quæſita ſum & redempta? Erit igitur mihi dilectus iſte, ſicut vnicus matri ſuæ. Et ego veraciter noui, quia nequaquam eius conuenio dilectioni. Tamen quicquid præſumpſi, de illius proceſsit dignatione. Et conſequens non fuit, vt illo tam benignè

Obſcuritas in ſacris literis, nucleus eſt in teſta.

Ioā. 19.

gnè ſe gerente ad me, non occurrerem ad vicarios amplexus. Memoriter teneo quid dixerit Dauid, Quis ſum ego, vt fiam gener regis? Sed eſt longè maior iſta quàm illa affinitas: quia hæc eſt cælebs & ſincera cognatio, vbi caro & ſanguis locum non habent, ſed fides inuiolata & bonæ conſcientiæ ad deum interrogatio. De qua & ille diſcipulus quem amabat plurimum Ieſus dicit: Quia maior eſt qui in nobis eſt, quàm qui in mundo. Deus enim charitas eſt, & ipſa hanc cognationem parturit. Cùm ergo Dauid tantùm ſe humiliauerit vt gener terreni regis fieret, quàm humiliter me oportet ſentire, quòd rex regum dominus me pauperculam dignatur agnoſcere, & ad ſui amorem trahere? Fecit itaque mecum non ſicut merui, ſed quemadmodum beneuolentiſsima virtus eius dignabatur, ſicut per omnia charitati & infinitæ bonitati eius placere videbatur. Felix & benedicta anima, diuini amoris vinculo colligata. Quàm nobilis & ingenua, quæ tam ſanctæ copulæ non ignorat vota? Et quia iam prolixior ſermo de dilecto proceſsit, nec tamen quod quærebas narratum eſt, ex ordine alius ſuccedat, quem ipſe nobis dulcem ac fructuoſum facere dignetur.

1.Re.18 Cognatio ſyncera quę 1.Pet.3

De benigna protectione dilecti & ſufferentia animę. Cap. XVI.

ECce ſicut oculi ancillę in manibus dominę ſuę, ita oculi mei ſemper ad dilectum meum. Ex eo tempore quo eum amare cœpi, etiam perſeuerare cum ipſo volui. Quod cùm inſtituiſſem, placuit ei hoc ipſum, & confirmauit dicens. Qui manſerit in me, & ego in eo, hic fert fructum multum. Sed vt probaretur virtus dilectionis, quàm vera, quàm fortis & quàm caſta eſſet, neceſſè fuit vt tentatio illud aperiret. Tentari autem non poſſem, niſi ipſo permittente, & paululum ſe abſcondente. Et quia ad purgationem interioris hominis, necnon ad fœcundiorem fructificationem virtutum, atque clariorem ſpiritualium donorum perceptionem tentatio proficere ſolet, ipſa me apprehendit, & exercere cœpit. Quàm fortiter & quàm frequenter huc illuc me iecit, quem nullum latet ſecretum deus & dominus meus clariſſime nouit, qui teſtis eſt omnium quæ in corde meo gerebantur. Et nunc vſque me conſpicit, nec aliud quàm fragile figmentum eſſe cognoſcit. Niſi ergo adiuuiſſet me, quando grauabar tam anxiè, ita vt viuere vix me crederem, paulominus habitaſſet in inferno anima mea, tanquam prolapſa in deſperationis foueā. Sed ipſe miſertus eſt mei, qui tribulatis corde ſolet adeſſe. Quis enim ad tolerandas præualeret tam multas tentationes, niſi deo ſe protegente & adiuuante? Quòd igitur ſtare potui ante faciem venti, eius fuit miſericordiæ. Et quòd adhuc ſtare me cognoſco,

Pſa.122 Ioā. 15. Pſal.93.

ſco, ex eiuſdem pietatis munere venit. Vnde mihi nequaquam confidere debeo, donec in carne viuo. Etiam ſi cælum ſerenum ſit, non puto quod ſecuritas amodo erit. Subitò enim aër concitabitur, & fortaſsis quādo minimè exiſtimatur. Tantò igitur magis mihi neceſſaria eſt dilecti mei gratia & protectio, quantò verius experior pene omnia patere periculis. Nuſquam locus tutus eſt niſi in cælo, vbi dilectus meus paſcit electos ſuos in lętitia & exultatione. Sed quando ibi? Dicere inde quid poſſum? Cogitare vix modicum inde licet, nec tamen clarè: ſed introire minimè licet. Vtinam veniat ipſe, & collocet me in loco paſcuæ ſanctorum lucidiſsimo tutiſsimo & amœniſsimo, vbi non eſt Satan, neque occurſus malus decætero. Adhuc in mari laboro, & an portum attingam ſalutis, propter tentationes ex diuerſo afflatu tumeſcentes ignoro. Nihil ergo mecum agitur in tuto: ſed hoc mihi pro ſcuto manet & tegumento, quod fidei lumen ſemper aſpiciam, quòd dilecti mei gratiam humiliter requiram, quòd bonam ſpem ad eum indefeſſe geram, quod ab eius charitate ſeparari nullatenus conſentiam, quod denique eius prouidentiæ & abyſſali miſericordiæ pluſquam propriæ induſtriæ me relinquam. Quapropter licet etiam frequentiſsimè titubem, ac nonnunquam in vitia cadam, nequaquam tamen deſperare debeo, ſed ad ipſum inſtanter clamabo & eiulabo: Domine deus meus miſerere animæ meæ, & ne ſinas me periclitari in tentationibus meis, ſed adiuua me fideliter, vt fortiter reſiſtā & vincam. Operi manuum tuarum porrige dexteram, qui me probas per Satanam, & ſæpè ponis ad partem ſiniſtram. Quòd ſi tam grauis tentatio aduenerit, quæ me ad dominum clamare prohibuerit, mox ex intimo corde ſuſpirabo. Ipſe enim nouit abſcondita cordis, & ſcit quid deſiderat ſpiritus. Non enim eſt voluntas eius, vt pereat vnus ex his puſillis qui credunt in eum. O quàm magna miſericordia eius ſuper me, etiam ignorante me, vel non aduertente, quòd mecum fuerit in tribulatione? Nam multotiens præſeruauit me vt non traderer paſsionibus. Quandoque verò ex occulto eius iudicio factum eſt, vt caderem & vincerer etiam in paruis, ne fortè ſuperbirem, & in magnis præſumerem, ſed humiliata & confuſa diſcerem quia nihil eram etiam cum bene ſtare videbar & florere. Suadeo ergo ne temerè aut citò me laudes, licet proſpere procedam, ſed fini ſancto reſerua potius laudem, immo non me, ſed dominum lauda. Laudetur ſolus glorioſus deus, qui aſtitit mihi frequenter in tentationibus meis. Sæpe nanque cum capta eſſem ab eis, piè liberauit me. Interdum autem cùm venirent vt turbo ad diſpergendum me, emiſit ſagittas ſuas, & diſsipauit eas, fulgura multiplicauit, & con-

Nuſquā alibi locus tut⁹, quàm in cælo.

Iob. 14.

Pſal. 43.

Rom. 8.

turs

turbauit eas. Et receſſerunt à me vſque ad tempus. Nam omnino carere eis me noluit, quòd raro alicui ſanctorum in hac vita donauit. Habui ergo poſt hæc modicam requiem, largiente dilecto meo pacem. Qua tamen adepta, non ad corporale neque ad ſæculare ocium me contuli: ſed ad mentale ocium me verti, vt terram de longe cernerem, & cæli iam ſecreta parumper inſpicerem. Intendi itaque mihi vt viderem qualis eſſem, & quibus modis illi melius placere poſſem, qui tãta mihi dilectionis oſtendit ſigna, merita mea valde excedentia. Non poteram in turbine tentationis videre quàm ſuauis eſſet dilectus meus: ſed in ſereno mentis, & quiete ſolitudinis. Et quantum in me erat, hanc pacis ſerenitatem ſine intermiſsione optabam, vt illi perfectius adhærerem, & ſine aliqua abſtractione & moleſtia vacarem. Sed non ſecundum deſiderium animæ, effectus ſemper comitatur gratiæ. Datur tamen nonnunquam deſiderata dulcedo, nonnunquam verò differtur ex iuſto. Cui etenim non optabilius foret ſub vmbra pauſare dilecti, dummodo liceret, dummodo tempus & locus admitteret? Nunc autem vicíſsim operatur mecum dilectus meus. Nec ſemper ſentio quod turbat, nec indeſinenter fruor quod delectat, ſed fit veſpere & mane dies vnus, quia eundo & redeundo per læta & triſtia, agitur tota hæc mortalis vita. Senſerat nimirum hoc idem ſanctus qui dicebat: Viſitas eum diluculo, & ſubitò probas illum. Videtur tamen aliqualis requies, ſi non nimis continua ſit aut importuna tentatio. Cùm ergo donatum mihi fuerit vel parum in dilecto meo ſuauiter requieſcere, gratum omnino habeo, & optabile. Gaudeo in hoc & ſemper gaudebo, pro tam deifico munere. Præſtat inſuper fiduciam affandi eum, quacunque de cauſa fuerit, quòd totiens benigna viſitatione ſua me gratis præuenerit. Siquidem ipſo appropinquante, & diem feſtum mecum agere volente, ſubitò lux cordi meo infulget, ante cuius conſpectum omnium inanium cogitationum caligo pellitur, & diu optata ſerenitas poſsidetur. Ad ingreſſum nanque eius ſtare non poteſt aliquid turpe aut indecens, quia munditiæ amator aſt & inſertor: ſed neceſſe eſt vt abſcedat omnis illuſio diaboli, cum omnibus pompis mundi. Suppreſsis ergo paſsionibus & tentationibus meis quas pertuli, clarius eum cœpi agnoſcere, atque feruentius diligere: ſtudui quoque gratias eidem agere quòd iam ſero dignatus ſit vitiorum a me tumultus prohibere. Etenim ipſa ſolent pacem meam inquietare, & os meum moliuntur obſtruere, ne loquar ad dilectum meum. Sed fruſtra eſt eorum conatus aduerſus potentiã eius & ſapientiã, qui in quolibet tumultu poteſt illabi cordi meo, & ſecreta ſua mihi ſilenter infundere, ita vt cunctas

Gen. 1.

Iob. 7.

eorum

eorum muſsitationes pro nihilo ducam, penitusque non aduertam. O mi cordialiſsime & pulcherrime dilecte, ſic quæſo aſſume me ad te, quotienſcunque videris affectus meos premi aliqua vitiorum mole, aut teneri inutili occupatione, ne longiùs à te poſt greges malarum cogitationum vagari incipiam, ac quàm citò priuari gratia tua, ſine qua nõ potero durare in tua exquiſita amicitia. Tu es enim dominus meus & deus meus, qui verbo tuo

Pſal.65. omnia ſanas & ſanctificas, qui poſuiſti animam meam ad vitam, & non dediſti commoueri pedes meos, ſed de tempore iniquo & de laqueis mortis extraxiſti me. O quanti derelicti ſunt & perierunt, qui innocentiores me fuerunt? Benedic igitur anima mea domino, & omnia quæ intra me ſunt, nomini ſancto eius. Benedic anima mea domino, & noli obliuiſci omnes retributiones eius. Parum eſt vtique, & modicum nimis, quicquid dixeris aut cogitaueris vel promiſeris in laude eius. Maior eſt enim omni laude, & ſuauior omni melodia. Propterea adhæret tibi anima mea, & ſuper omnia data te diligit, quanuis pulchrum ſit & dulce quod mihi ex charitate miſeris. Tu nanque ſolus es ſponſus, cætera donaria ſunt, & indicia amoris. Non diligam ea pro te: nec credam ſine te omnia mihi poſſe ſufficere, ne fortè cum illis amittam & te. Vti propter te multis ſinis: ſed pro te frui nec aliquibus rebus vis. Ideo dilecte mi ſponſe Ieſu Chriſte omnibus te præpoſui, & præ omnibus amare curaui. Da ergo mihi feliciter te frui, & fruibili vnione vnà tecum perpetuò beatificari. Sed quò perueni? Longius forſitan te protraxi quàm volebas. Sed indulge amice. Suſtulit enim me paululum amor ſummi ac vnici amici, & vtinam de cætero magis ſuſtollat, ac te pariter leuet in altum. Prouideat nobis cæleſtem aſcenſum, non autem teneamus humilem deſcenſum. Si relinquar interdum à dilecto quæris? Dico, etiam. Quid facis inter hæc? Suſtineo me quanto æquanimius poſſum, & expecto donec veniat. Natura grauor: ſed ſpiritu interius me ſuſtento, ne ſit inconſolabilis dolor. Memor ſum, quia ſine dolore non viuitur in amore. Ex fide viuo, ſcripturis ſanctis credo, verbis conſolatorijs aſſentio. Et licet adhuc male habeam, melius tamen poſſe fieri non diffido: nec diffidere debeo. Vera ſunt enim & firma quæ narrantur eloquia. Ipſi nanque in multis ſunt exercitati, & in ſimilibus probati. Natura ſemper optat alleuiari, & in aliquo conſolari quærit: ſed ſpiritus tamen promptus eſt ad perferendum omnia quæcunque deus pati me voluerit. Si itaque indeuotior & pigrior ad bona facienda fuero, propterea non erit ſine remedio plaga mea. Etiam ſi occiderit me, ait iuſtus, in ipſo ſperabo. Si virtutes diligo, patientia magna virtus eſt, ſeruetur ergo & modo. Difficultas nanque

Pſalm. 102. — Vtimur rebus, fruimur Deo. — Sublata viſitatio ne ſponſi, quid agat anima. — Iob 13.

que operis, ſæpè auget claritatem virtutis. Vt autem probetur, magisque clarificetur virtus, per contrarios ſolet experiri ſucceſſus. Cùm igitur tale probamentum aduenerit, ne diffidas, nec concidas, ſed conſerua patientiam, & dei commenda iuſtitiam. Non eſt deus tam ſeuerus & immiſericors, vt diu inconſolatum te patiatur manere. Tantum caueas ne immoderatè doleas, & velis aduerſus iuſtum & ſanctum remurmurare, quia relinqueris, ne & malignus ſpiritus acerbiores tibi tẽtationes de fide & blaſphemia immittat, & ex his nimium pauidus plus crucieris quàm oporteat. Idcirco ſuſtine te modicum, & dolorem comprime, etiam quãtalibet tibi grauedo cordis ingeratur aut corporis. Permane firmus in bono propoſito, quod inſtituiſti ſeruare ab initio. Iuuat enim in tali maxime articulo, omnem ſpem in dilectum proijcere. Expecta patienter conſolationem cęleſtem, ſenties citò vberem gratiam, & dei reſpectum. Ecce habes fidelem teſtem dicentem. Expectans expectaui dominum, & intendit mihi. Vt Pſal. 39. autem in proximo illam merearis conſequi, interim ſæpiùs ora, & pro te orari ſupplica, ſicque te totaliter eius committe voluntati & ordinationi, vt faciat tecum ſicut placitum magis fuerit ſibi. Dicasque illi cum bona confidentia. In manibus tuis opera mea, tu ſcis qualiter mecum ſit, tu cognoſcis quid patior, & nunc ſi vis citiùs conſolabor. Fiat tamen ſemper quod tibi rectum & bonum videtur in oculis tuis, & miſerere mei deſolati & mendici pauperis, ad te humiliter gementis. Si igitur in patientia & lõganimitate perſeueraueris, nec propter modicam tribulationem à fide & caſtitate quæ eſt in Chriſto Ieſu, declinaueris, profectò reuertetur ad te ſplendor gratiæ eius, & illuminabit te copioſius. Eritque multo charior dilectus reuertens, quàm ſi nunquã abſens fuiſſet. Non enim eſt irreuocabile verbum: nec ſic offenſus eſt, vt iam vltra nequeat reconciliari. Placabitur citiùs & facillimè, dummodo tu operam dederis & cauere melius, & ſatisfacere maturius ſpoponderis. Si his ſalutaribus monitis acquieſcis, erit tecum dilectus ſicuti prius, & ex illius præſentia iucundaberis, & dices. Quàm magna multitudo dulcedinis tuæ domine, quàm abſcondiſti timentibus te. Perfeciſti eis qui ſperant in te, ſub vmbra alarum tuarum proteges eos. O Sion renouaberis, & videbis inclytum tuum qui regnaturus eſt in te. Ipſe eſt rex virtutũ & dilectus tuus, cuius poſteriora in pallore auri: ſed caput eius aurum optimum. Hæc pro tui conſolatione perpaucis ſint dicta. Reliqua verò de dilecti mutatione promiſſa, qualiter nunc videlicet apparet, nuncque diſcurrit, ſequẽti narratione ab ore eius ſuſcipies & audies.

Pſal. 30. Eſai 62. Pſal. 67. Dani. 2.

De reſponſione dilecti quæ ſit ratio receſſus ſui. Cap. XVII.

Mira-

infuſione gratiæ ſalutaris. Iubente te eleuabitur de terra, auertẽte autem te faciem tuam, ad ſe conturbabitur. Propter charitatem tamen tuam & manſuetudinem aſſumes me, & deducet me mirabiliter ad te dextera tua. Quique terrigenæ & filij hominũ audite, quia poſsibile eſt ac facillimum apud deum, vt fiat quod

Pſal. 48 ſcriptum eſt, Simul in vnum diues & pauper. Pauper ego ſum & omnibus indigens: ſed diues iſte deus meus eſt, nullius egens. Huius rei etſi non magnam experientiam, habeo tamen fidele teſtimonium vnde id probem, quòd poſsit anima deo vniri per

Cant. 2. gratiam. Dilectus meus inquit mihi, & ego illi, qui paſcitur inter lilia. Hoc eſt teſtimonium amici & amicæ, ſponſi & ſponſæ: conueniens ſatis & validum ſacræ legis teſtimonium. Secun-

Ioã. 17. dum autem ſimile eſt huic: Volo pater vt omnes vnum ſint, ſicut & nos vnum ſumus. Ecce duorum librorum præclara teſtimonia, quibus liquidè patet deo poſſe animam familiariter coniungi ſecundum gratiam cælitus ipſi datam. Et ſi res eſt rara, tamen valde eſt chara, nec amanti ignota. Quamuis quoque ſit difficilis, non eſt tamen penitus impoſsibilis. Quam ergo deus ſibi ſic cõiunxit, nemo ſeparare aut conturbare audeat. Si ſtupes dignationem vnionis huius, obſtupeſce & admirare excellentiam bonitatis eius, necnon & aſſumptæ humanitatis vnionem ſingula-

Pſa. 135 rem. Licet ei agere quod vult, qui facit mirabilia magna ſolus. Si meritum quæris, inuenies beneplacitum voluntatis eius. O dulcis ſocietas, cum Chriſto & ſub alis Chriſti. O gratioſa coniunctio, plena dilectione & ſuauitate ſpiritusſancti, quæ melius ſentitur quàm dicitur. Hæc pertinent ad animã quæ omnibus mundanis ſe fecit alienam, quam non tenet amor vitæ præſentis: ſed ſurſum vexit ſecretum mentis. Quantò iſtud notius eſt amanti, tantò obſcurius eſt & mihi. Vellẽ tamen libenter intereſſe quando animæ deuotæ ſolet bene eſſe. Eſt autem illi bene, dum fuerit cum ſponſo in meridie. Eſt & illi male & multum ægre, ſi cõtigerit Ieſum abeſſe, ſi deſinant fluere aromata gratiæ, ſi minus ſapiant literæ ſanctæ, ſi tædet orationi aut meditationi inſiſtere, ſi ſic denſantur cordis nebulæ, & tantum præualent cogitationes noxiæ, vt cohiberi vix valeant, ſed pene ſimul omnia bona priora obruere nitantur. O domine deus, quid ſic facis? Quis eſt iſte ludus? O pie Ieſu, quid in hoc facto prætendis? Si tibi non diſpliceret, optarem latius inter te & dilectam tibi habere colloquium. Ex eo quòd ipſa votis omnibus tuam gratioſam quærit præſentiam, qua caſtis foueatur deliciis, miror cur ipſam pateris interdum ſedere ſic deſolatam. Quaſi ipſa non eſſet quæ te expetiſſet, ita pertranſis & recedis. Ipſa autem gemens & ſola. Eius e-

Eſa. 26. nim vox iſta videtur, Anima mea deſiderauit te in nocte. Nox ei eſt,

ei eſt, cùm tu vera lux non ades. Precatur ergo tuam preſentiam, ne tenebræ peccatorum eam comprehendant. Sentit vtique incommoda multa, ſubtracta ſibi viſitationis tuæ gratia. Niſi enim aliquid paſſa eſſet, non tam deſideranter poſt te clamaſſet. Clamauit & altera, cuius verba iam ſupra, Adhæſit anima mea poſt te. Sed nullam exiſtimo huic tam moleſtam fore vel videri moleſtiam, quàm tuam abeſſe præſentiam. Et non mirum ſi ex hac etiam carentia incidat anima amoroſa in quendam cordis ſui languorem. Tu enim difficulter quandoque inueniris, & cùm fueris tandem inuentus, illa gaudet ad reditum tuum, ſperans lætum diem agere tecum: ſed minus cauta de receſſu tuo, nihil triſte ſuſpicatur. Tu autem aliud tacitè tractans, ſæpè fugam exhibes. Recedis quippe repente de manibus eius, illa non præſumente. Laudo te, in hoc quomodo laudabo? Si quid laudis habes & dulcoris, cur in hoc facto videris illud amittere? Niſi tu eſſes, forſitan ſcandalum illi generares. Sed non poteſt in te ſcandalizari, à quo ſe nouit tam valenter amari. Si ergo quid iuſtæ rationis tali documento figuras, indica mihi obſecro deus. Vellem enim libenter intelligere: nec inutile iudico vel parum inde ſcire. Occulta nanque iudicia tua nemo per ſe intuetur: ſed lux tua eſt quæ obſcura quæque illuſtrat, & noxia fugat. Quare igitur eſt quòd te ſubtrahis interdum tam occultè ab anima, ipſa ignorante? Diligis eam an non? Si diligis, cur fugis dilecte mi? Si non diligis, cur pridem viſitaſti? Etiam ſi non diligis, cur denuo reuerteris, & oſtium pulſas & intras? Nunquid leuitate vteris eundo & redeundo? Abſit. Sed non eſt illi leuis tam frequens alteratio, quinimmo naſcitur non modica turbatio. Adhuc minor forſitan querela eſſet, ſi palam illi diceres, Vado & venio iterum, & gaudebit cor tuum, & gaudium tuum nemo tollet à te. Nunc autem prouerbium nullum dicis: ſed illius verbi recordatur cuius veritatem experitur, quia Ieſus abſcondit ſe, & exiuit de templo. Habeo ergo aduerſum te pauca: ſed ex bona radice orta eſt mea conqueſtio. Cupio humiliter erudiri, non impatienter litigare. Dabis proinde interroganti reſponſum, cùm fuerit opportunum. Loquatur etiam ad maiorem intelligentiam aliquid pro ſe anima deuota. Reſponde & tu liberè partem tuam. Loquere inquam ô anima ad dilectum tuum liberè. Dilectus enim patienter te audiet, & occurret verbis pacificis, ne detrimentum ex eo patiaris. Quis enim te conſolabitur, ſi non ipſe fuerit conſolator? Et tuam infirmitatem quis clementiùs feret, quàm qui cuncta ſine onere portat? Cui etiam tutius reuelabis ſi quid triſte habueris, quàm omnia plene ſcienti? Aut cui magis fidem dabis, quàm non fallenti veritati? Iam hæc ſi quis externorũ au-

Pſal. 62.

Animæ quare ſe ſubtrahit Deus.

Ioã. 16.

Ioan. 8.

dierit,& qui non eſt de amicis ſponſi, præ foribus arceatur. Siri verò ſponſum diligit, ſi fidelis fuerit, ſi deuotus & internus, illi liber concedatur ingreſſus. Si cuſtos conſcientiæ, ſi amator virtutis fuerit & diſciplinæ, ſi affectu purus & intellectu clarus, ſi in ſe humilis & ad ſuos pius, ſi bona audita non malè capere, non vanè efferre, non temerè arguere, non animosè defendere, non ſuperbè prædicare nouit, ſed econtrario non intellecta venerari, obſcura & myſtica ſanè interpretari didicit, talis introducatur, & huic interſit gratis colloquio. Affectus enim cordis ex verborũ ſonitu magis penſari debet, quàm vocum qualitates. Indica ergo mihi anima, qualiter te ſuſtines abſente dilecti gratia? Ego me ſentio minus leuiter poſſe ſufferre, ſi ſe in longum voluerit differre, & puto aliquid ſimile de te. Si vis ſedeamus hic pariter, & conferamus ſuper hoc verbo pro aliqua conſolatione noſtra.

De triſtitia animæ abſente gratia. Cap. XIIII.

Pſalm. 118. DOrmitauit anima mea præ tædio. Quis eſt iſte ſermo quẽ loqueris? Quare dicis Sion, reliquit me dominus? Noli timere filia Sion, anima amans & ſpeculans, ecce rex tuus dilectus dile-
Baruc. 4 cti veniet tibi. Surge, ſta in excelſo, & vide iucunditatem quę ve-
Cant. 5. niet tibi à deo tuo. Quæſiui (inquit) & non inueni: vocaui, & non reſpondit mihi, propterea dormitauit anima mea præ tædio. Et ego. Hæc vox turturis amiſſo compare. Non eſt hodie ſicut heri & pridie, quando cantabas cantica lætitiæ. Præceſsit mane, venit veſpera. ſponſus autem cubat in meridie: nec datur accedere. Verba tua triſtitiam ſonant, & oculi tui lachrymis rigantur. Anima in dolore es, & conſolari opus habes. Sed dic, vnde eſt? Non eſt mihi ſuper auro & argento, aut qualibet re mundi quæſtio, non de lucro aut damno, non de iniuria aut penuria, quæ mundo iam mortua ſum & crucifixa. Si bene te noui, diu omnibus mundanis abrenunciaſti. Sed an etiam te in omnibus perfectè abnegaſti, & vſque ad contemptum tui veneris, inquiro. Hoc paucíſsimorum eſt, & exigitur ſpecialiter à te. Vnde eſt ergo dolor tuus? Quid amiſiſti? Si de dilecto eſt, ſcio quia non immeritò triſtitia impleuit cor tuum: nec eſt quidquam tibi iucundum, donec reuertatur, & reddat tibi aſpectum ſuum. Sed quomodo interim te ſuſtines, ô delicata & innixa ſuper dilectum? Et mihi conſtat quia ſemper pro voto non adeſt. Ergo dũ abeſt, quid ſolatij habes, & in quo te quietas? Narra mihi ſecreta tua, etiam ſi ſint dolore plena. Te Chriſtum abſentem dolere nemo dubitat, niſi qui non amat. Habes modo triſtitiam: ſed de ſponſo Chriſto, non de mundo iſto. Et ſcio quòd illo reuertente iterum conſolaberis, quia non in perpetuum tui obliuiſcetur.
Ioã. 14. Dixit enim. Non relinquam vos orphanos, vado & venio ad vos.

Non

Non ergo ſunt vacua verba tua cum tantò dolore prolata, ſed cor amantis oſtēdunt, & gelidum cor feriunt, quod amore Chriſti non igneſcit. Vox enim tua vox turturis, non clamor murmuris. Ideo confido quòd inuenies eum, quem doles amiſſum. Interrogo tamen te, Quid dicis de eo quem ſic abſentem ploras? Bonus eſt, an aliud ſuſpicaris? Et quidem bonus, & bonus valde, iuſtus & fidelis, in quo non eſt iniquitas, ſed nec eſſe poteſt. Cur igitur doles de bono, in quo non eſt dolus. Non de bono doleo quia bonus eſt: ſed me miſeram lugeo, quoniam bonum & fidelē amicū amiſi. Ego ego ſum quę merui: ſed vę vę, quia ſollicitè gratiam eius non cuſtodiui. Perdendo didici, quid habendo poſſedi. Indicat dilecti abſentia, quid contulit eius præſentia. Lætabar cum èo & iucundabar: ſed minus cauta fui de celeri receſſu. Venit ſaliens in montibus, hilaris & iucūndus in oſtijs domus meæ. Et ſtatim clauſi fores carnis, & introduxi ad me dilectum. Sedique cum eo, & requieui ſub eius vmbraculo à turbine & à pluuia. Et gauiſa ſum viſo dilecto. Quid ni gauderem? Ipſe gaudium meum, & exultatio cordis mei. Eia quid habui, & quid in illa hora poſſedi? Non poſſum indicare tibi quàm bene mihi ceſſit: nec nunc quidem dicere expedit. Plus deſiderare non potui præſente illo quem ſolum dilexi. O quantum dilexi, quando me & omnia neglexi. De omni re quę delectare potuiſſet, parum vel nihil curaui, quia eius amor me totam rapuit, & quicquid ipſe non erat, incongruum videbatur & inſipidum. Quo ablato proiectum eſt cor meum pene extra me. Dependebat enim anima mea ex gratia eius, quia aliūd non habui ſolatium, niſi hunc quē plango ſubtractum. Sufficiebat mihi & ſatis erat ad omnem lætitiæ veritatem. Sicut volebam ſic ille erat, & quicquid mihi præcipiebat libenter acceptabam, meque illi totaliter & promtè donabam. Et concors animus, & tranquillitas magno nobiſcum. Nec fuit auſus quiſquam noſtrum irrumpere ſilentium, illo nimirum ſic iubente per os ſuum. Adiuro vos filiæ Hieruſalem per capreas hinnuloſque camporum, vt non ſuſcitetis neque euigilare faciatis dilectam, donec ipſa velit. Iam nunc perpende, ſi vales verba mea ſentire, quantum mihi de abſentia dilecti neceſſe ſit dolere, cuius ex præſentia omnibus bonis cœpi abundare. Ad hæc reſpondi. Scio quid loqueris, experimento ſæpius probaui quod dicis. Sed in hoc conſolemur, quia eius diſpenſatio voluntatis, noſtræ deuotionis eſt profectus. Et nunc quæ dixiſti, gratanter ſuſcepi, ſed adhuc perfectius ea vellem audire. Tardioribus enim ſenſu, opus eſt moroſior declaratio.

Quàm bene ſit animæ pręſente gratia.

Cant. 2.

De ſcrutinio ſuper dilecto, & donis gratiæ eius. Cap. XV.

Pſal.65. Benedictus deus qui non amouit miſericordiam ſuam à me. Aſſum igitur pio rurſus ſcrutinio quærens, ſiquando te ſine interna conſolatione reliquerit dilectus, quid interim agis, quid etiam ſuper hoc conſulis? quali quoque arte poſsit reconciliari vel reuocari? Rogo te chariſsima & deuota Chriſti amica, nihil horum ſileas à me quæ venerim interrogare. Potes prodeſſe hac vice, pandendo mihi quod piè ſentis. Ex tuis ſermonibus potero menſurare pōdus mei doloris, iuſté ne ſit an iniuſte quod dolui. Vidi enim te quandoque hilarem, quandoque vero triſtem, rurſusque conſpexi gaudentem, & ex te perpendi aliquantulum me. Sed cauſam huius mutationis hanc reor eſſe potiſsimam, de tranſitu & reditu vnici dilecti tui. In quo caſu plura te percurriſſe intelligens informandus acceſsi. At illa. Deſiderijs tuis annuens, conabor ſaltem modicè propalare quæ intra me aguntur, ſiue cùm fuero cum dilecto, ſiue cum ablactata remanſero ſola, expectando eum quem diligit anima mea. Sane hoc primũ noueris. Quantum mihi gaudij & dulcedinis eius confert gratia, tantum doloris & amaritudinis miniſtrat illius abſentia. Sed cur ſic diſpenſat vices ſuas, vellem eum potius dicere quàm me. Audies autem vbi compleuero verba carminis mei, quia poſtremò introducemus eum ad nos, ſedensque in medio noſtrum docebit nos ordinationem ſuam, quam ſolitus eſt exhibere amantibus ſuam præſentiam. Sed iam audi patienter me, & imperfectum eloquium meum non ſit tibi graue. Ad excitandum nanque corda noſtra in vnum conuenimus, vt vel pariter lugeamus,

Eccl.4. vel ex amore in ſimul gaudeamus. Væ enim ſoli, quia cùm ceciderit in aliquam triſtitiam vel tentationem, non habet ſubleuantem. Et ſi fuerint duo pariter, confouebuntur mutuo, dum vno triſtante alter conſolationem ingerit, aut ſi conſolari reſpuit, compaſsionem mox præbet, & ſuper amico contriſtari vehementer incipit, ſicque fit vt aut pariter gaudeant, aut de ablato gaudio lachrymis ſe mutuis conſolentur. Et quamuis adhuc dolor de aduerſa cauſa vel re flebili inſit, animæquiores tamen fiunt, quia tam vnicordes ſe inueniant, vt rebus mutatis corda minimè mutari ſeu corrumpi potuerint. Quis non diceret

Pſalm. 132. conſiderata hac animorum tam fida concordia, Ecce quàm bonum & quàm iucundum habitare fratres in vnum? Poſſam igitur liberius tibi dicere quod ſentio, quia nil doli vel captionis in te formido. Ecce iſte dulciſsimus ſponſus & dilectiſsimus a-

Dona gratiæ Dei erga animam. micus meus dominus meus Ieſus Chriſtus amator animarũ ſanctarum, ex amore ceſſare non valens, attraxit me miſeram ad ſe. Et cùm non eſſem, dedit mihi eſſe, viuere, ſapere, & communi hac frui luce. Contulit & renaſci per gratiam baptiſmi, & ſuo-

rum

rum me veſtiuit gloria meritorum. Dehinc cum multis peccatis me deformaſſem,& inepta ad redamandum eſſem, non aſpexit ad meam fœditatem, ſed ad ſinum miſerationũ ſuarum. Etenim adhuc longius me vagantem, vocauit per gratiam ſuam,nõ ſinens me perire in hoc ſæculo. Prouidit deinde locum mihi ad pauſandum modicum,quãdiu in hoc fragili corpore dego. Non eſt tamen vera pauſatio, neque diuturna iſta qualiſcunque habitatio ſub vmbra dilecti.Illa eſt vera pauſatio,quæ poſt præſentis vitæ labores percipitur in patria. Eſt tamen ſuo modo ſuauis quædam animæ releuatio ad deum ſuſpirantis, exutam ſe videre à grauibus ſæculi nexibus,& illic iam eſſe quo poſsit dilecto plenius ſeruire,atque in ſecreto ſilentij ſibi & illi vacare. Non defuit etiam diuerſis neceſsitatibus meis, iuuans & in tentationibus primitiuis.Frequenter quoque me ſermonibus inſtruxit vtilibus, confirmans me in verbis ſuis. Et ſicut nouellæ plantationes rigari ſolent imbribus, ſic internis me rigauit conſolationibus,ne tanqnam teſta, virtus in me inchoata areſceret. Et dixit mihi.Si volueris & audieris me, videbis omne bonum. Si feceris quæ dico,eris amica mea.Si me elegeris,& ſuper omnia amaueris, fiet tibi à patre meo quodcunque petieris. Sin autem me dimiſeris,erit tibi hoc in offendiculum, & ponam contra te zelum meum.Et cùm quæſieris alterum,non diu tibi placebit: ſed in tædium & amaritudinem conuertetur, quia ego ſalus & vita ſum animæ.Et conuerti me ad eum qui benefecit mihi,& excutiens me de puluere terrenæ affectionis, ſtatui in corde meo de reliquo viuere illi ſoli,quoniam nihil melius eo: nec vllum ſalubrius hoc pacto, Eant & requirant quicunque volunt quem ament & cui ſeruiant, mihi compertum eſt hunc verum eſſe animæ virum,pro quo nec mori erit difficile, vt eius ſemper inhæream amori.Adhæſi ergo illi,placuit enim ſemper mihi:nec meliorem inuenire potui.Talem enim vehementiſsimè deſiderauit anima mea, quo nemo maior, nemo melior nec dignior eſſet, & qui omnibus bonis afflueret.Et quia multum benignus erat,cõſolatoria adhuc verba dabat,pręuidens ſollicitè ne quidã aſperitate & duritia nimia me terrerent & frãgerent, ſed quod leue ac ſuaue eſſet ad portandũ,magis imponerent & docerent,vt ſic affectus initiatus melius traheretur, ac fortius in amatum tenderet,nec reſiliret.Melius(inquit)docebitur & proficiet, ſi nõ coactè,ſed ſponte prouocetur. Facilius ſuſcipiet iugũ meũ,ſi amor magis per præmia inuitauerit, quàm timor per ſupplicia terruerit. Quòd ſi impulſu indiget, ſolerti moderamine tamen fiat, ne violentia ſubruatur. Ipſe enim ſciebat quid nouellæ plantationi expediret, & quid mihi poſtmodum vtilitatis hæc ipſa pietas

gnè ſe gerente ad me, non occurrerem ad vicarios amplexus. Memoriter teneo quid dixerit Dauid, Quis ſum ego, vt fiam gener regis? Sed eſt longè maior iſta quàm illa affinitas: quia hæc eſt cælebs & ſincera cognatio, vbi caro & ſanguis locum non habent, ſed fides inuiolata & bonæ conſcientiæ ad deum interrogatio. De qua & ille diſcipulus quem amabat plurimum Ieſus dicit: Quia maior eſt qui in nobis eſt, quàm qui in mundo. Deus enim charitas eſt, & ipſa hanc cognationem parturit. Cùm ergo Dauid tantùm ſe humiliauerit vt gener terreni regis fieret, quàm humiliter me oportet ſentire, quòd rex regum dominus me pauperculam dignatur agnoſcere, & ad ſui amorem trahere? Fecit itaque mecum non ſicut merui, ſed quemadmodum beneuolentiſsima virtus eius dignabatur, ſicut per omnia charitati & infinitæ bonitati eius placere videbatur. Felix & benedicta anima, diuini amoris vinculo colligata. Quàm nobilis & ingenua, quæ tam ſanctæ copulæ non ignorat vota? Et quia iam prolixior ſermo de dilecto proceſsit, nec tamen quod quærebas narratum eſt, ex ordine alius ſuccedat, quem ipſe nobis dulcem ac fructuoſum facere dignetur.

1.Re.18 Cognatio ſyncera quę 1.Pet.3

De benigna protectione dilecti & ſufferentia animæ. Cap. XVI.

ECce ſicut oculi ancillę in manibus dominę ſuę, ita oculi mei ſemper ad dilectum meum. Ex eo tempore quo eum amare cœpi, etiam perſeuerare cum ipſo volui. Quod cùm inſtituiſſem, placuit ei hoc ipſum, & confirmauit dicens. Qui manſerit in me, & ego in eo, hic fert fructum multum. Sed vt probaretur virtus dilectionis, quàm vera, quàm fortis & quàm caſta eſſet, neceſſe fuit vt tentatio illud aperiret. Tentari autem non poſſem, niſi ipſo permittente, & paululum ſe abſcondente. Et quia ad purgationem interioris hominis, necnon ad fœcundiorem fructificationem virtutum, atque clariorem ſpiritualium donorum perceptionem tentatio proficere ſolet, ipſa me apprehendit, & exercere cœpit. Quàm fortiter & quàm frequenter huc illuc me iecit, quem nullum latet ſecretum deus & dominus meus clariſſime nouit, qui teſtis eſt omnium quæ in corde meo gerebantur. Et nunc vſque me conſpicit, nec aliud quàm fragile figmentum eſſe cognoſcit. Niſi ergo adiuuiſſet me, quando grauabar tam anxiè, ita vt viuere vix me crederem, paulominus habitaſſet in inferno anima mea, tanquam prolapſa in deſperationis foueã. Sed ipſe miſertus eſt mei, qui tribulatis corde ſolet adeſſe. Quis enim ad tolerandas præualeret tam multas tentationes, niſi deo ſe protegente & adiuuante? Quòd igitur ſtare potui ante faciem venti, eius fuit miſericordiæ. Et quòd adhuc ſtare me cogno-

Pſa.122 Ioã. 15. Pſal.93.

ſco, ex eiuſdem pietatis munere venit. Vnde mihi nequaquam confidere debeo, donec in carne viuo. Etiam ſi cælum ſerenum ſit, non puto quod ſecuritas amodo erit. Subitò enim aër concitabitur, & fortaſsis quãdo minimè exiſtimatur. Tantò igitur magis mihi neceſſaria eſt dilecti mei gratia & protectio, quantò verius experior pene omnia patere periculis. Nuſquam locus tutus eſt niſi in cælo, vbi dilectus meus paſcit electos ſuos in letitia & exultatione. Sed quando ibi? Dicere inde quid poſſum? Cogitare vix modicum inde licet, nec tamen clare: ſed introire minimè licet. Vtinam veniat ipſe, & collocet me in loco paſcuæ ſanctorum lucidiſsimo tutiſsimo & amœniſsimo, vbi non eſt Satan, neque occurſus malus decætero. Adhuc in mari laboro, & an portum attingam ſalutis, propter tentationes ex diuerſo afflatu tumeſcentes ignoro. Nihil ergo mecum agitur in tuto: ſed hoc mihi pro ſcuto manet & tegumento, quod fidei lumen ſemper aſpiciam, quòd dilecti mei gratiam humiliter requiram, quòd bonam ſpem ad eum indefeſſe geram, quod ab eius charitate ſeparari nullatenus conſentiam, quod denique eius prouidentiæ & abyſſali miſericordiæ pluſquam propriæ induſtriæ me relinquam. Quapropter licet etiam frequentiſsimè titubem, ac nonnunquam in vitia cadam, nequaquam tamen deſperare debeo, ſed ad ipſum inſtanter clamabo & eiulabo: Domine deus meus miſerere animæ meæ, & ne ſinas me periclitari in tentationibus meis, ſed adiuua me fideliter, vt fortiter reſiſtã & vincam. Operi manuum tuarum porrige dexteram, qui me probas per Satanam, & ſæpè ponis ad partem ſiniſtram. Quòd ſi tam grauis tentatio aduenerit, quæ me ad dominum clamare prohibuerit, mox ex intimo corde ſuſpirabo. Ipſe enim nouit abſcondita cordis, & ſcit quid deſiderat ſpiritus. Non enim eſt voluntas eius, vt pereat vnus ex his puſillis qui credunt in eum. O quàm magna miſericordia eius ſuper me, etiam ignorante me, vel non aduertente, quòd mecum fuerit in tribulatione? Nam multotiens præſeruauit me vt non traderer paſsionibus. Quandoque verò ex occulto eius iudicio factum eſt, vt caderem & vincerer etiam in paruis, ne fortè ſuperbirem, & in magnis præſumerem, ſed humiliata & confuſa diſcerem quia nihil eram etiam cum bene ſtare videbar & florere. Suadeo ergo ne temerè aut citò me laudes, licet proſpere procedam, ſed fini ſancto reſerua potius laudem, immo non me, ſed dominum lauda. Laudetur ſolus glorioſus deus, qui aſtitit mihi frequenter in tentationibus meis. Sæpè nanque cum capta eſſem ab eis, piè liberauit me. Interdum autem cùm venirent vt turbo ad diſpergendum me, emiſit ſagittas ſuas, & diſsipauit eas, fulgura multiplicauit, & con-

Nuſquã alibi locus tut⁹, quàm in cælo.

Iob. 14.

Pſal. 43.

Rom. 8.

turbauit eas. Et receſſerunt à me vſque ad tempus. Nam omnino carere eis me noluit, quòd rarò alicui ſanctorum in hac vita donauit. Habui ergo poſt hæc modicam requiem, largiente dilecto meo pacem. Qua tamen adepta, non ad corporale neque ad ſæculare ocium me contuli: ſed ad mentale ocium me verti, vt terram de longe cernerem, & cæli iam ſecreta parumper inſpicerem. Intendi itaque mihi vt viderem qualis eſſem, & quibus modis illi melius placere poſſem, qui tãta mihi dilectionis oſtendit ſigna, merita mea valde excedentia. Non poteram in turbine tentationis videre quàm ſuauis eſſet dilectus meus: ſed in ſereno mentis, & quiete ſolitudinis. Et quantum in me erat, hanc pacis ſerenitatem ſine intermiſsione optabam, vt illi perfectius adhærerem, & ſine aliqua abſtractione & moleſtia vacarem. Sed non ſecundum deſiderium animæ, effectus ſemper comitatur gratiæ. Datur tamen nonnunquam deſiderata dulcedo, nonnunquam verò differtur ex iuſto. Cui etenim non optabilius foret ſub vmbra pauſare dilecti, dummodo liceret, dummodo tempus & locus admitteret? Nunc autem viciſsim operatur mecum dilectus meus. Nec ſemper ſentio quod turbat, nec indeſinenter fruor quod delectat, ſed fit veſpere & mane dies vnus, quia eundo & redeundo per læta & triſtia, agitur tota hæc mortalis vita. Senſerat nimirum hoc idem ſanctus qui dicebat: Viſitas eum diluculo, & ſubitò probas illum. Videtur tamen aliqualis requies, ſi non nimis continua ſit aut importuna tentatio. Cùm ergo donatum mihi fuerit vel parum in dilecto meo ſuauiter requieſcere, gratum omnino habeo, & optabile. Gaudeo in hoc & ſemper gaudebo, pro tam deifico munere. Præſtat inſuper fiduciam affandi eum, quacunque de cauſa fuerit, quòd totiens benigna viſitatione ſua me gratis præuenerit. Siquidem ipſo appropinquante, & diem feſtum mecum agere volente, ſubitò lux cordi meo infulget, ante cuius conſpectum omnium inanium cogitationum caligo pellitur, & diu optata ſerenitas poſſidetur. Ad ingreſſum nanque eius ſtare non poteſt aliquid turpe aut indecens, quia munditiæ amator aſt & inſertor: ſed neceſſe eſt vt abſcedat omnis illuſio diaboli, cum omnibus pompis mundi. Suppreſsis ergo paſsionibus & tentationibus meis quas pertuli, clarius eum cœpi agnoſcere, atque feruentius diligere: ſtudui quoque gratias eidem agere quòd iam ſerò dignatus ſit vitiorum a me tumultus prohibere. Etenim ipſa ſolent pacem meam inquietare, & os meum moliuntur obſtruere, ne loquar ad dilectum meum. Sed fruſtra eſt eorum conatus aduerſus potentiã eius & ſapientiã, qui in quolibet tumultu poteſt illabi cordi meo, & ſecreta ſua mihi ſilenter infundere, ita vt cunctas eorum

Gen. 1.

Iob. 7.

eorum muſsitationes pro nihilo ducam, penitusque non aduertam. O mi cordialiſsime & pulcherrime dilecte, ſic quæſo aſſume me ad te, quotienſcunque videris affectus meos premi aliqua vitiorum mole, aut teneri inutili occupatione, ne longiùs à te poſt greges malarum cogitationum vagari incipiam, ac quàm citò priuari gratia tua, ſine qua nõ potero durare in tua exquiſita amicitia. Tu es enim dominus meus & deus meus, qui verbo tuo

Pſal. 65. omnia ſanas & ſanctificas, qui poſuiſti animam meam ad vitam, & non dediſti commoueri pedes meos, ſed de tempore iniquo &

Pſalm. 102. de laqueis mortis extraxiſti me. O quanti derelicti ſunt & perierunt, qui innocentiores me fuerunt? Benedic igitur anima mea domino, & omnia quæ intra me ſunt, nomini ſancto eius. Benedic anima mea domino, & noli obliuiſci omnes retributiones eius. Parum eſt vtique, & modicum nimis, quicquid dixeris aut cogitaueris, vel promiſeris in laude eius. Maior eſt enim omni laude, & ſuauior omni melodia. Propterea adhæret tibi anima mea, & ſuper omnia data te diligit, quanuis pulchrum ſit & dulce quod mihi ex charitate miſeris. Tu nanque ſolus es ſponſus, cætera donaria ſunt, & indicia amoris. Non diligam ea pro te: nec credam ſine te omnia mihi poſſe ſufficere, ne fortè cum il-

Vtimur rebus, fruimur Deo. lis amittam & te. Vti propter te multis ſinis: ſed pro te frui nec aliquibus rebus vis. Ideo dilecte mi ſponſe Ieſu Chriſte omnibus te præpoſui, & præ omnibus amare curaui. Da ergo mihi feliciter te frui, & fruibili vnione vnà tecum perpetuò beatificari. Sed quò perueni? Longius forſitan te protraxi quàm volebas. Sed indulge amice. Suſtulit enim me paululum amor ſummi ac vnici amici, & vtinam de cætero magis ſuſtollat, ac te pariter leuet in altum. Prouideat nobis cæleſtem aſcenſum, non autem teneamus humilem deſcenſum. Si relinquar interdum à dilecto

Sublata viſitatio ne ſponſi, quid agat anima. quæris? Dico, etiam. Quid facis inter hæc? Suſtineo me quanto æquanimius poſſum, & expecto donec veniat. Natura grauor: ſed ſpiritu interius me ſuſtento, ne ſit inconſolabilis dolor. Memor ſum, quia ſine dolore non viuitur in amore. Ex fide viuo, ſcripturis ſanctis credo, verbis conſolatorijs aſſentio. Et licet adhuc male habeam, melius tamen poſſe fieri non diffido: nec diffidere debeo. Vera ſunt enim & firma quæ narrantur eloquia. Ipſi nanque in multis ſunt exercitati, & in ſimilibus probati. Natura ſemper optat alleuiari, & in aliquo conſolari quærit: ſed ſpiritus tamen promptus eſt ad perferendum omnia quæcunque deus pati me voluerit. Si itaque indeuotior & pigrior ad bona fa-

Iob 13. cienda fuero, propterea non erit ſine remedio plaga mea. Etiam ſi occiderit me, ait iuſtus, in ipſo ſperabo. Si virtutes diligo, patientia magna virtus eſt, ſeruetur ergo & modo. Difficultas nan-

que operis, ſæpè auget claritatem virtutis. Vt autem probetur, magiſque clarificetur virtus, per contrarios ſolet experiri ſucceſſus. Cùm igitur tale probamentum aduenerit, ne diffidas, nec concidas, ſed conſerua patientiam, & dei commenda iuſtitiam. Non eſt deus tam ſeuerus & immiſericors, vt diu inconſolatum te patiatur manere. Tantum caueas ne immoderatè doleas, & velis aduerſus iuſtum & ſanctum remurmurare, quia relinqueris, ne & malignus ſpiritus acerbiores tibi tẽtationes de fide & blaſphemia immittat, & ex his nimium pauidus plus crucieris quàm oporteat. Idcirco ſuſtine te modicum, & dolorem comprime, etiam quãtalibet tibi grauedo cordis ingeratur aut corporis. Permane firmus in bono propoſito, quod inſtituiſti ſeruare ab initio. Iuuat enim in tali maxime articulo, omnem ſpem in dilectum proijcere. Expecta patienter conſolationem cęleſtem, ſenties citò vberem gratiam, & dei reſpectum. Ecce habes fidelem teſtem dicentem. Expectans expectaui dominum, & intendit mihi. Vt Pſal. 39. autem in proximo illam merearis conſequi, interim ſæpiùs ora, & pro te orari ſupplica, ſicque te totaliter eius committe voluntati & ordinationi, vt faciat tecum ſicut placitum magis fuerit ſibi. Dicaſque illi cum bona confidentia. In manibus tuis opera mea, tu ſcis qualiter mecum ſit, tu cognoſcis quid patior, & nunc ſi vis citiùs conſolabor. Fiat tamen ſemper quod tibi rectum & bonum videtur in oculis tuis, & miſerere mei deſolati & mendici pauperis, ad te humiliter gementis. Si igitur in patientia & lõganimitate perſeueraueris, nec propter modicam tribulationem à fide & caſtitate quæ eſt in Chriſto Ieſu, declinaueris, profectò reuertetur ad te ſplendor gratiæ eius, & illuminabit te copioſius. Eritque multo charior dilectus reuertens, quàm ſi nunquã abſens fuiſſet. Non enim eſt irreuocabile verbum: nec ſic offenſus eſt, vt iam vltra nequeat reconciliari. Placabitur citiùs & facillimè, dummodo tu operam dederis & cauere melius, & ſatisfacere maturius ſpoponderis. Si his ſalutaribus monitis acquieſcis, erit tecum dilectus ſicuti prius, & ex illius præſentia iucundaberis, & dices. Quàm magna multitudo dulcedinis tuæ domine, quàm abſcondiſti timentibus te. Perfeciſti eis qui ſperant in te, ſub vmbra alarum tuarum proteges eos. O Sion renouaberis, & videbis inclytum tuum qui regnaturus eſt in te. Ipſe eſt rex virtutũ & dilectus tuus, cuius poſteriora in pallore auri: ſed caput eius aurum optimum. Hæc pro tui conſolatione perpaucis ſint dicta. Reliqua verò de dilecti mutatione promiſſa, qualiter nunc videlicet apparet, nuncque diſcurrit, ſequẽti narratione ab ore eius ſuſcipies & audies.

Pſal. 30. Eſai 62. Pſal. 67. Dani. 2.

De reſponſione dilecti quæ ſit ratio receſſus ſui. Cap. XVII.

Mira-

Pſalm. 138. MIrabilia opera tua, & anima mea cognoſcet nimis. Quid eſt dilecte mi quòd ſic feciſti mihi? Vt quid me dereliquiſti? Reſponde mihi. Reliquiſti me & abijſti. Sed & denuo repedaſti. Et in hoc bene feciſti. Si non citò veniſſes, pene defeciſſem. Sed miſertus es mei, conſcius ſecretorũ meorum. Etenim triſtis eram ex receſſu tuo; & nunc pro reuerſione tua ſum conſolata. Dic tamen aliquid ad doctrinam meam, quid boni in hoc prætendiſti? Quid te iuuat ſic diſcurrere, & me affligere? An te audire delectat, Mane nobiſcũ domine, quoniã adueſperaſcit? Veni & ſede in
Luc. 24. medio noſtrum, quia ecce ego & alius quidam diſcipulus te audire cupimus, & obſecramus vt doceas nos. Dic fidenter quod placuerit, & ad me ſi vis verba tua conuerte. Nullum libentius quàm te audio loquentem. Et ſi quis alius loquitur, propter te qui in eo loqueris, ſermo eius mihi gratus & audibilis efficitur. Erunt igitur eloquia tua dulciora mihi ſuper mel & fauũ, vincunt enim
Cant. 2. omnem ſuauitatem verborum. Sonet iam vox tua in aurib⁹ meis.
Eſai 63. Intonuit ergo vox dilecti mei, & dixit. Ego qui loquor iuſtitiam. Quis ſimilis mei in conſilio & prudentia? Quis fecit mare & ari-
Eſai. 45. dam? Ego dominus formans lucem, & creans tenebras. Quis intrauit abyſſum, & de profundo eduxit aquas? Ego dominus,
Pſal. 7. ſcrutans corda & renes. Quis cognouit omnia nouiſsima & antiqua? Ego dominus, qui feci omnia in numero & põdere & men-
Sap. 11. ſura. Ego creator cæli & terræ, rector omnium ſeculorum. Ego ſecretorum cognitor, & occultorũ reuelator. Ego vniuerſa complector, & ſingulorum cauſas intueor. Ego Deus, & non mutor, apud quẽ omnium mutabilium ſtant immutabiliter rationes. Ego Deus omnipotens, cuius poteſtas inſuperabilis. Ego altiſsimus, cuius altitudo inattingibilis. Ego bonitas, cuius entitas incapabilis. Ego præſentiſsimus & ſecretiſsimus. Ego intimus, & à ſenſibus remotiſsimus. Ego omnia ſine onere porto, & cuncta ſine diſtẽtione impleo, rego. Ego pręterita ſimul & futura æque intueor vt præſentia. Ego omnẽ corporalem pariter & ſpiritualem excedo creaturam. Ego varijs modis nominabilis, nulla tamen cogitatione vere formabilis. Ego ſubito cõpareo, & mox dum neſcitur
Eſai. 45. lateo. Vere ego deus abſconditus, qui mille modis diſpenſo vices meas cum amantibus. Et dixi etiam hæc ad amantem animã. Abſcondam faciem meam ab ea modicum, ad momentum eam relinquã, vt videã ſi caſte diligat. Multum eſt caſte diligere, quia hoc eſt non propter ſeipſam me diligere, non propter aliquod temporale commodum, vel ſpirituale ſolatium: ſed me ſolummodo propter me, & ſeſe finaliter propter me, & ob aliud nihil ſperandum à me. Non eſt omnium ſic me amare: ſed eſt ſolius perfectiſsimæ animæ, hæc prærogatiua caſti amoris. Quæ autem adhuc

huc imperfecta eſt, neceſſe habet frequenter probari & exercitari, vt ſciat quantum diligat, & ſi vſque ad cōtemptum ſui. Dixiſti enim in corde tuo. Profecto diligo, & idipſum frequenter repetis, quia diligo. Sed non tantum verbis vel cogitationibus credo. Etenim te in veritate probabo. Cum præſens ſum & blandior, cum deuotionem tribuo, aut datam augeo, cum tantum proſpera aut pro maiore parte iucunda præfero, tunc deuote dicis, dilecte mi diligo te. Et bene dicis. Sum enim amabilis valde, & omnia quæ de me dici aut cogitari poſſunt, amabilia ſunt, & dulcia atque laudabilia in ſecula. Sed & in benefactis ſolum me amare & laudare, quid grande eſt? Nam & peccatores hoc faciunt. Equidem me ſæpè benedicunt, cum acceperint quod male cupiunt. Sed non eſt ſpecioſa laus in ore peccatoris. Qui ergo propter beneficium aut conſolationem me diligit, quid amplius auaro facit? Eccl. 15.
Proficias, proficias, & ad perfectiora aſcende. Pigeat ſemper debilem & mollem eſſe, diſce ſolidum edere cibum, non lacte paruulorum diutius veſci. Tranſi ad numerum fortium Dauid, tenentium haſtam & gladium & clypeum. Tolle crucē, & ſequere me. Feſtina inter illos computari, qui diuerſa grauamina & multa exilij genera pro me ſciunt portare. Nimis inclinaris ad conſolationem. Probare ergo te volo, & inclinare ad aliud latus, vt experiaris quid pati poſsis, ne tibi innocens & ſancta videaris. Mittam Pſa. 77.
ſuper te tribulationem, & iram & indignationem, immiſsionemque per angelos malos. Alij quæ tua ſunt tollent, alij quibus indiges negabunt. Alij tibi detrahent, alij in facie reſiſtent. Alij graue iugum imponent, alij quò tu non vis te ducent. Alij exterius, & alij interius te affligent. Alij aſſumentur ad ſtatum & honores, tu relinqueris ad contumelias & labores. In omnibus his & maioribus probaberis vt athleta fortis. Recedam nec dimittā quin diligenter te examinem, ſi in facie mihi benedixeris. Quòd ſi in toto corde me dilexeris, & in omni tempore nomen meum benedixeris, dignum eſt vt amodo ſponſa voceris, & ſecretum apud me cubiculum obtineas. Quòd ſi necdum virgam meam portare ſufficis, ſed hanc diſciplinam minus amabilem cenſueris, lugens multis diebus abſentiam meam, quam affectanter & ſedulo petis, mittam tibi baculum meum vt ſurgas; & poſt hoc veniam, & ſuſcitaberis ad priſtinam gratiam. Non enim vt omnino deficias, quia ego amantem me diligo. Et ſi nondum perfecte diligis, non tamen paruulam contemno: ſed vt creſcas curabo. Cura mihi eſt de te vt bene habeas, nolo ergo vt de me hæreas. Scio quidem quantum pati valeas, & ideo tempero vires meas, ne ſupra id quod poſsis ſuſtinere tenteris, & deficias. Quòd ſi moram fecero, expecta me vſque in diem viſitationis. Veniens ve-

niam,

niam, & promiſsioni meæ ſatisfaciam. Tu autem orationi incumbe, ſacræ lectioni intende, & in omnibus patientiam & longanimitatem tene. Nec enim ignoro quia interim in mœrore exiſtis: ſed te tam ſubitò infirmari, & ab omni ſpe quaſi non eſſem rediturus deficere, non placet vtique mihi. Vbi eſt fides tua? Magna fide opus eſt tibi in hac parte maximè, quia & ſi me non vides, videris tamen a me, cui te & omnia tua credere debes. Licet nanque iudicia meá ignores, dicit tamen firma fides, Bonum eſt quicquid diſponit & operatur Deus. Conſolor igitur te, quia infirmitas hæc non erit ad mortem, ſed pro gloria Dei. Abſtuli à te deſiderium tuum, & volui tentare fidem & dilectionem tuã. Feci enim hæc omnia, vt tuam infirmitatem apertiùs ſcires, & meam bonitatem magis intelligeres. Non te ita bene noſti, ſicut ego noui. Ego te & omnia tua noui, nõ ex tempore ſed ab æterno. Agnoſce ergo quid ex me tibi veniat, vide quàm pauper ex tuo ſis, ſiquando à me relinqueris. Nondum in vera tui cognitione plene profeciſti. Et quia expedit plurimum hoc te ſcire, volui vt experimento diſceres. Bonum eſt tibi quòd aliquando deſolaris, quòd tribularis, quòd humiliaris, vt ſic propriam manifeſtius palpes infirmitatem. Ego noui hanc magis venire ad profectum tuum. Si ex hac prudentior & ſollicitior fueris ad ſingula, quid perdidiſti? Arrogans es plerunque & inſcia tui, putans te habere bonum quod non habes. Deciperis amore proprio, & dum non cogitas datorem, abuteris dato. Ego inebriaui te: ſed oblita es quia de vite mea botrus erat. Experire modò te ipſam, agnoſce quid virium habeas. Si ex te eſt quod habuiſti, cur non tenuiſti? Si nec illud tenere potuiſti, cognoſce quia deſuper accepiſti. Da ergo honorem gratiæ, & confitere quia ſine me nihil potes facere. Conſidera quàm neceſſarius ſum tibi, quàm ſufficiens & ſolus potens in omni bono te confirmare. Vbi eras priuſquam te vocarem, niſi in peccatis tuis? Et nunc vbi es niſi quò perduxi te? Sed & quando tibi bene erat ſine me? Et dixi, Nunquam dulciſsime domine. Tu ſolus vnicus & ſingularis dilectus meus, in omnibus & præ omnibus fideliſsimus. Quare igitur cogitaſti apud te non rectè, vt ires poſt amatores alienos? Quid tibi diſplicuit in me? Nunquid gloria mea aut pulchritudo mea? Verè domine, non eſt ſimilis tibi in pulchritudine & in gloria, in diuitijs & potentia, neque talis in cælo neque in terra. Tu es enim ſolus altiſsimus ſuper omnem creaturam. Tui ſunt cæli, & tua eſt terra, orbem terræ & plenitudinem eius tu fundaſti. Multum eſt quod creaturis donaſti, ex quibus magna pulchritudo, ſapientia & bonitas tua relucet: ſed nihil in comparatione beatæ & glorioſæ præſentiæ tuæ. Experien-

Pſal. 88. Hier. 2.

rientia nunc didici, quod ámarum mihi eſt vel ad horam te reliquiſſe. Ad me ergo reuertere, dicit dilectus tuus. Satis eſt quòd hucuſque circuncurſitaſti. Diſce ſtabilis eſſe & mitis, ſperans & fidens in me non tantùm in die viſitationis, ſed abundantius in nocte tentationis. Ego dimiſi te vt fatigata citiùs ad me redires, & fruſtrato exteriori ſolatio, demum intelligeres quid tibi contulit dilectio mea, quæ totiens te inuitauit. Aduerte itaque nunc, quia ratione non caret, quòd nonnunquam relinqueris, quòd ſine affectu manes, quòd tædio afficeris, quòd tentationibus fatigaris, quòd hinc & inde affligeris, quòd conſilium non inuenis, nec auxilium ſentis, ſed anguſtiam vndique & egeſtatem pateris. Ideo relinquo te, vt cognoſcas meam præſentiam tibi eſſe neceſſariam, non modo in vna re, aut in maxima tantum cauſa, ſed in omni profecto actione, in omni loco & tempore, tam mane quàm ſero, & vbicunque fueris, ieris vel ſteteris. Sic quidem inſtrueris ſollicitè cum dilecto tuo ambulare, & à vanis abſtinere, offenſaſque cauere. Relinquo te vt ſcias quantum diligas me, hoc eſt vt appareat tibi modus dilectionis tuæ. Mich. 6. Fortiorem te & beatiorem putabas quàm eras: ſed euidentius patuit, auxilio meo tibi paulùlum ſubtracto, quia egens fuiſti & miſera. Quomodo cognoſcetur dilectio tua, niſi cùm manſuetè portaueris grauamina? Interdum te video tepeſcentem, ſed vt ſuſciteris ad feruorem & quærendi diligentiam, abſcondo me ad horam, tanquam dilectus ſtans poſt parietem. Video & ſcio omnia: ſed exercitatio vtilis ad multa, maiorem dat ſæpè intelligentiam. Etiam ſi me diligis, vtique quærere non tardabis. Si placeo, indagare curabis. An ignoras, quia laborioſè acquiſitæ diuitiæ, tenentur magis ſtudioſè? Cui æquè optata requies, ſicut fatigato? Cui tam iucundus amor, niſi in quo præceſſit amati dolor? Et redinuentus theſaurus, nónne bis charior eſt quàm prius? Duplex gaudium & geminata redit lætitia de intermiſſa dilecti præſentia. Vtiliter igitur me ſubtraho, quia non dedignando hoc ago, ſed pia quadam diſpenſatione ſic cum amantibus ludo. Sufficiat pro præſenti, quia tantillũ audire meruiſti. Do autem licentiam totiens reuertendi ad me, quotiens tibi ſenſeris opus eſſe. Ego nunquam viſcera mea clauſi humiliter & ſerioſè deprecanti.

Cant. 2. Eſa. 28.

De fiducia diuinæ miſerationis. Cap. XVIII.

DEus meus miſericordia mea, & ideo nõ ſum confuſus. Non videatur cuiquam abſurdum, ſi cupiam cum domino deo meo frequenter celebrare colloquium, cuius benignitas me pigrum ſæpè trahis & accendit ad orandum & meditandum, ita vt eius non reſpondere vocibus, durũ mihi ſonet & ingratum. Sed Pſal. 58. Eſai. 50.

C dicit

dicit forſitan aliquis contra me, Ergo nec tu times deum, cùm ſis reuera peccator immundus, & vita ipſa indignus? Vnde tibi hæc præſumptio cordis? Et cùm ſis omnium minimus, & deſpectior vniuerſis, quid adhuc te diuinis ingeris colloquijs? Quem teipſum facis? Dilecte mi domine, pro me reſponde, quia os pec-
Pſalm. catoris apertum eſt ſuper me. Si me iuſtificare voluero, os meum
108. condemnabit me. Et ſi mundus fuero, hoc ipſum ignorauit ani-
Iob. 9 ma mea. Tu ſcis inſipientiam & confuſionem meam. Tu loquere, ego libenter ſilebo. Et vox dilecti mei, Ne attendas ad verba
Marc. 2. exprobrantium tibi: ſed auſculta potiùs quod dixi. Non enim veni vocare iuſtos, ſed peccatores. An nõ licet mihi facere quod volo? Voluntati meæ quis reſiſtet? Si tibi quanuis nouiſsimo benefacere voluero in modico, quis arguet me de peccato? Qui ſine peccato eſt, primus in te lapidem mittat. Si autem & ipſi peccatores ſunt, cur gratię detrahunt? Non tu me elegiſti: ſed miſericordia mea te præuenit. An adhuc aliquis audet murmurare contra te, quia acceſsiſti ad me? Certè non eſt murmur eius contra te, ſed apertè contra me, quia peccatores recipio, & manduco cum illis. Et quare non vendicares tibi familiaritatem meam, quam potius gaudeo exhibere quàm retrahere? Cui ego. Dilecte domine, non imputetur eis: ſed mihi & peccatis meis. Non nego quicquid de me ægrè ſentitur, fateor & hoc indubiè, quia multò plus eſt quàm ſcitur. Dicit illę. Bonum tibi quia humiliaſti te, ſic enim ſemper magis lucraris, & gratiam meam facilius impetrabis. Propterea tamen non es abijciendus quia peccator es & defectuoſus, quanquam temetipſum ob id deſpicere debeas meritò, nec vnquam obliuiſci in quantis deliquiſti. Sed ne anxietate intereas, penſa quàm ſæpè de peccatoribus iuſtos facio & amicos, humiles eligens, & de ſe pręſumentes relinquens. Non opus habeo vt dones mihi aliquid de tuo: ſed tantùm hoc peto, dilige me corde puro, & ſufficit. Cui rurſus. Prò pudor mihi, quia nõ eſt quicquam in me vnde poſsit amor tuus erga me incitari. Dicit iterum. Nihil horum attendo quæ mundus ad placendum offert, nil talium requiro, amor per ſe ſatis eſt,
Adhortatio ad fiduciã habendã Deo. tantum ferueat, mecumque perſeueret. Veruntamen cuius ſunt, quæ hominẽ adornare poſſunt? Nónne mea ſunt omnia, & quæ in corpore & quæ in anima fulgent? Quæ autem mundi ſunt, & quę corpus honeſtant, parum te implicare debent. Quæ verò ad decorem virtutis pertinent, tua intereſt & oportet iſta curare, vt placeas coram deo in lumine viuentium. Iuſtè tamen te humiliaſti, & accuſaſti tam foris quàm intus coram vultu meæ maieſtatis, confitendo veraciter infirma & dedecora tua, atque profundius ingemiſcendo, quia nequaquam dignus es familiarita-

tis

tis meæ vendicare gratiam vel ad horam, cùm ſim ſpeculum ſine macula, & tu peccator & immundus ab infantia. Memor ergo eſto fragilis conditionis tuæ, & generoſæ celſitudinis meæ, ſicque cum humili reuerentia ad me accede confidenter. Ego enim ſum qui deleo iniquitates & peccata, qui iuſtifico impium, dimittens ei omnia delicta propter nomen meū. Non ſolùm hæc confero: ſed adhuc maiora dona miſericordiæ paratus ſum præſtare. Nam & miſereri potius eligo quàm iraſci, malens parcere quàm punire. Sed hoc parum viſum eſt mihi, neque ſic contentus ſum, vt poſt primam gratiam non adijciam ſecundam vel tertiam, immo finem non impono miſerationum mearum: ſed neque gratiarum & beneficiorum meorum dicibilis eſt numerus. Denique poſt peccatorum veniam, poſt pœnitentiam & ſatisfactionem completam, reddo plerunque ſalutaris vultus mei lętitiam, infundendo abundantiorem ſpiritusſancti gratiam. Et licet adhuc in carne peccator moretur, in meam tamen illum recipio familiaritatem, ita vt de perpetratis malis nulla ſit erubeſcenda iam confuſio: ſed magis gratiarum actio & vox laudis, quia tranſierunt vetera, & noua facta ſunt omnia. Tam pius & miſericors ſum, vt ſemper paratior ſim ad indulgendum, quàm tu ad pœnitendum, promptior ad dandum, quàm tu ad rogandum. Quid igitur times, quid trepidas ad ſinum accedere tantæ pietatis? Et cur te alienas à gratia mea ſponte oblata? Etiam ſi ſcires quòd propoſuiſſem negare, non tamen à precando deberes deſiſtere, neque confidentiam exauditionis amittere: ſed inſuper vehementius donec acciperes inſtare. Infinitæ ſunt enim miſerationes meæ, & quod vno tempore negatur, alio tempore poterit piè concedi. Qui ſcis ſi quando conuertam ad te faciem meam, & donem tibi deſiderium cordis tui? Et quid dicit propheta de me? Accedite inquit ad eum, & illuminamini, & facies veſtræ non confundentur. Ergo magis accuſa acceſſus tui raritatem, quàm acceſſum frequentem, & plus timidam verecundiam, quàm promptam veniæ præſumptionem. De mea bonitate confidere, rectæ humilitatis & magnæ fidei eſt indicium. Hæc dico, vt non pecces. Quòd ſi peccaueris, non deſperes, ſed citò reſurgas. Habes enim adhuc ſpem, & aduocatum apud patrem. An expectare vis vt dignus fias priuſquam accedas? Et ex te quando hoc poteris? Si ſolum boni & digni, magni & perfecti viri mihi appropinquare debent, peccatores & publicani quem adibunt? Quid ergo euangeliū dicit? Et erāt inquit appropinquātes ad Ieſum publicani & peccatores, vt audirēt illum. Accedāt ergo indigni, vt fiant digni. Accedant mali, vt efficiantur boni. Accedāt

Eſai. 43. 2. Co[r.] Pſal. 33. 1. Ioā. 2. Luc. 15.

parui & imperfecti, vt fiant magni & perfecti. Accedant omnes,
Ioan. 7. accedant ſinguli, vt accipiant de plenitudine fontis viui. Ego ſum fons vitæ, qui non poteſt exhauriri. Qui ſitit, veniat ad me & bibat. Et qui nihil habet, veniat vt gratis emat. Qui morbidus eſt, veniat vt ſanetur. Qui tepidus eſt, veniat vt accendatur. Qui timidus eſt, veniat vt confortetur. Qui triſtis eſt, veniat vt conſoletur. Qui aridus eſt, veniat vt adipe & pinguedine ſpiritus repleatur. Qui tædio afficitur, veniat vt gaudio recreetur. En
Prou. 8. deliciæ meæ eſſe cum filijs hominum. Qui concupiſcit ſapientiam, veniat ad doctrinam meam. Qui quærit diuitias, veniat vt accipiat æternas & incorruptibiles. Qui honores ambit, veniat vt nomen æternum in cælo hæreditet. Qui felicitatem deſiderat, veniat vt eam ſine timore & periculo poſsideat. Qui omnium bonorum abundantiam concupiſcit, veniat ad me vt ſummum æternum ac immenſum bonũ percipiat. Ego ſum qui omnia temporalia bona præſto, & ſuper temporalia æterna bona in cæleſtibus tribuo. Nec promiſsioni meæ deero, cùm adimpleta fuerit mandatorum meorum ſalutaris obſeruantia. Coronabitur autem glorioſe in cælo, qui legitimè certauerit in hoc mundo.

De deſiderio diuinæ fruitionis. Cap. XIX.

Pſal. 23 Meditatio cordis mei in conſpectu tuo ſemper. Quid animæ fideli ſuauius, quid iucundius eſſe poteſt, quàm deuotè de domino deo dilecto ſuo meditari, vt quem clara ac beatifica viſione intueri necdum valet, ſaltem per ſtudioſam recordationẽ quaſi præſentem ſibi faciat? Contempletur igitur eum per ſpeculum in ænigmate, quem facie ad faciem non poteſt videre. Scrutetur nihilominus per ſcripturas & figuras, quem in ſuo fulgore contemplari non ſufficit. O ſi ſtudium quærendi faciem domini nunquam frigeſcat: ſed de die in diem magis ferueſcat. Ineſt autem animæ deum amanti inceſſabilis æſtus ad eius viſionem perfruendam, quia viſio dei beatitudo ſumma eſt, & felicitas perfecta. Appetit ergo hanc Beatitudinem, quatenus totus eius appetitus ſuo cõiunctus fini, ſatietur & quietetur, quoniam nullo præſenti bono poterit vnquam contentari. Nam crebra experientia didicit, quòd quantò longius à cæleſti beatitudine errauerit, tantò infelicior eſt & inquietior, cùm nihil creaturis ſtabile appareat aut durabile, quo eius affectus poſsit mitigari. Redeat ergo ad eum à quo facta eſt, & ab illo requirat bea-
Pſalm. 102. titudinem, vnde ſumpſit originem: Quoniam quidem qui creauit animam, ipſe eſt qui ſatiat in bonis deſiderium eius. Nam talem affectum ei indidit, vt eo dempto nullum ſit bonum quo contentetur, nullum gaudiũ quo ſecurè fruatur. Noli ergo hic

ſtare anima mea, quia non eſt iſte locus requietionis tuæ: ſed perge ſurſum, aſcende ad eum qui te fecit. Iam enim & ille nuncios miſit, & ad aſcendendum te inuitat. Quot deſideria æternæ vitæ inſpirat, tot nuncios tibi tranſmittit. Quibus ſuſceptis, para te ad ambulandum. Ambulas ſi eum videre deſideras, ſi ei placere cõtendis, ſi inferioribus abrenuncias, ſi eius amore agis quicquid agendum vel dimittendum fuerit. Non enim tu eum prius quærere poſſes, niſi & ipſe te prius quęſiſſet, & ſancta in te deſideria ſuſcitaſſet. Siquidem languet illa anima, nõ amore, ſed tædio pernicioſo, quæ æterni ſolis non fuerit irradiata calore. Sed ſi auſtro ſuauiter flante à frigore fuerit reſoluta & mœrore, tũc mox æſtuare incipit præ deſiderio inſpirati luminis, ad incomprehenſæ arcanum diuinitatis. O veri ſolis ardor immẽſus, quot tuñc in amante parturis æſtus? Soluis triſtitiæ tenebras, & laborioſas actiones in nihilum mutas. Longos annos dieſque paupertatis, vno ſimplici illapſu abunde & conſolaris. O triſtium medicina, ô errantium & quęrentium fulgida lucerna. Tu iugiter mihi mica, tu manſionem in me para, donec illuceſcat lux perpetua. O quàm dulcis & iucunda erit tua præſentia, quando ex ſola tenui memoria tãta prodeunt ſolatia. Quàm libenter me poſſum ad te conuertere, quàm liberè omnibus renunciare, vt tua gratia merear conſolari. Non enim difficile erit animæ cupienti tuam faciem cernere, à pręſentium ſe oblectatione nudare, cùm iam maiorem interius ſentiat, aut in proximo ſibi largiendam fiducialiter abs te expectet. Præterea nullus inſipienter cogitans putet, quòd tu animam tibi deuotam diu inconſolatam relinques, vel quòd parua recipiet chariſmata gratiæ pro vniuerſis victorijs naturæ, quia nec in qualitate nec in ſuauitatis quantitate poterit vnquam tuæ cæleſti conſolationi comparari qualiſcunque terrena delectatio, etiam vndecunque concepta. Studeas ergo fidelis anima talem te exhibere Chriſto cæleſti ſponſo, vt eius gratia & conſolatione digna ſemper exiſtas, quia per ipſum & in ipſo copioſiſsimè reperies, quod te in quauis anxietate poſitam conſoletur. Quantò frequentiùs ad ipſum acceſſeris, eiuſque lateri vicinius tuum applicueris, tantò tibi dulcior apparebit & iucundior. Quòd ſi te ſubtraxeris, tu ſola detrimentum patieris, ille autem in ſua permanens pulchritudine, nil moleſtum ſentiet nec triſte. Tu bonitate eges illius, ille nullius. Ideo tu beatior ex ipſo fieri potes, ille ex tuo profecto non poteſt. Solus eſt qui ſibi ſufficit, ſolus cui nihil addi minuiue poteſt. Eius gratia ſunt quæcunque ſunt, quæcunque viuunt ſentiunt & intelligunt. Meritò ergo omnia quæ creata ſunt, ipſum laudando benedicunt. O ſi ſufficienter eum enarrare tibi & ex-

plicare poſſem, quàm libenter id agerem. Sed quid? Ineffabile eſt, ſicut & effari prohibetur. Similiter quod inexcogitabile fertur, nulla cogitatione vel voce verè formatur. Et cùm ita ſit, cogita tamen interim humano more de creatore tuo, habēdo memoriam abundantiæ ſuauitatis eius pro ſolatio, donec præſentiam vultus ſui tibi oſtendat in regno.

De gemitu animæ ex dilatione gloriæ. Cap. XX.

Pſal. 30. EGo dixi in exceſſu mentis meæ, proiectus ſum à facie oculorum tuorum. Percuſſum eſt cor meum intra me, ex dilatione gloriæ tuæ: Loquar ergo, & confabulabor cum amaritudine animæ meæ. Vis amoris tui dicere me compellit: nec patitur tibi aliquid abſcondi. Quid igitur referam? Ecce deus meus in pace amaritudo mea amariſsima. Qui non intelligit, neſcit quid hæc volunt. Non ego ſic: ſed ſcio & ſentio, & ideo cantare cum propheta non erubeſco. Tibi domino deo meo loquor, cui omnia ſunt nota, qui & ſcire dediſti & ſentire pro bona voluntate tua, ne fortè plus glorier, aut aliquid ab inſipiente exiſtimer. Quod ergo à te accepi, dicere poſſum tibi. Et quid opus eſt tibi hoc dicere, cùm omnia ſcias, nec vllum ex his ſolatium expectes? Et quale ſolatium tibi veniret, qui es conſolatio deſolatorum? Ergo mihi totum prodeſſe poteſt, qui verborum adhuc ſolatio indigeo, vt ſermonibus bonis & dulcibus excitem affectū meum in te, & faciam refrigerium aliquod deſolatę animæ meę. Etenim cùm non poſsim te videre præſentem, lugebo abſentē, quia & hoc amoris eſt indicium, & dulce ſatis amanti. Iam ſenſus huius verſiculi apparere incipit, quia de anima amante rectè ſcribitur. Quantò enim ardentius amat, quantoq́ue vehementius æterna deſiderat, tantò veracius virtutem huius verſiculi in ſe viuere ſentit. Non ſunt frigida verba, niſi non amanti: nec ſurda organa, niſi cor obturanti. Scit amans & flagrās anima, & totiens intra ſe concaleſcit cor eius, quotiens ex amore æternæ pacis compungitur. Ipſa ergo dicit tibi domino deo ſuo, non omnibus quibus ignota eſſe cupit. Et ſi hominibus aliquando loquitur, hoc tamen foris eſt quod illi audiunt: tibi quicquid dicit, intus dicit, & amando magis quàm ſonando. Ecce (ait) in pace amaritudo mea amariſsima. Ac ſi confiteatur: Poſtquam ad pacem mentis te largiente redij, magis mihi grauis eſſe incipit fallax ſtatus mundi. Video enim in hac pace, quantum diſiungor à ſumma pace. Et quidem prius occupata deſiderijs terrenis, & varijs commota paſsionibus, plurimum impediebar ab interioribus meis, & per conſequens à contemplatione cæleſtium, pro quibus anxie gemere debui: ſed minime potui, quia ſenſum interni doloris per incuriam perdidi. Iam verò ſublatis inanium

Eſai. 38.

Explanatio myſtica verbi Ezechiæ, in pace.

cogitationum tumultibus, in pace mentis aliquantulum reſideo, & toto cordis deſiderio trahor ad ſuperna, & amplius plango quia bonis cæleſtibus non fruor, quàm prius plangebam cũ mundi malis cruciarer. Eſt ergo amaritudo animæ meæ in hoc mundo degere, ſub peccati ſarcina incedere. Sed hæc mihi amariſsima fit, cum pro poſſe meo recollectis in vnum affectibus, bona iam cordis pace potior, atque totis medullis in amplexus æternæ pacis commoueor, & tamen propter mortalitatis meæ vinculum apprehendere impedior. Ideoque cum gemitu ad te clamare compellor, & dico: Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? Rom. 7. Non ſentio grauius onus, quàm diutius peregrinari à te in ſęculo, quia in amore laborans, nullam præter te conſolationem requiro. Euidentiſsima nanque comprobatione didici, non poſſe animam meam bonis ſaciari præſentibus, nec veram adipiſci beatitudinem, niſi tibi cõiuncta cæleſtem acceperit manſionem. Licet enim exceſsiuè amet, flagret, & contempletur ſita in corpore, inſatiabilis tamen perſeuerat eius affectus niſi depoſito corpore. Idcirco in adeptione ſummi boni, & in lumine vultus tui finis eius cõſummatur. O rex cæli ſummè amabilis, ô dilecte mi pulcherrimè totus deſiderabilis. Quando adimplebis me lætitia cum vultu tuo? Pſal. 15. quando ſatiabis omne deſiderium meum fonte perenni? Sitiuit in te anima mea, & multipliciter affligitur te non adepto. Quãdiu in terris viuo, & te nondũ video, triſte eſt mihi omne quod cerno. In tantum caleſcit cor meum, vt non modo ſemel, ſed ſæpiùs in exceſſu meo dicam. Quando veniam & apparebo ante Pſal. 41. faciem dei mei? Creſcit adhuc amor, & deſiderium amplius igneſcit, ita vt flere die noctuque nõ ceſſem, dum cogito per ſingulós dies, vbi eſt deus meus? Amanti nanque dulce eſt pro te flere; dum quod deſiderat non poteſt habere: ſed oportet vtique expectare & carere. Ex his fletibus magis paſcitur & confortatur amans anima, quàm ſi haberet omnia terrena. Nam ſi illa diligeret, pro te nullatenus fleret. O quàm beata & tibi placita fuſio talium lachrymarum. Siquidem ſæcularium gaudiorum ac temporalium cupiditatum peremptrices ſunt, & cæleſtium conſolationum deuotæ impetrATrices. Propterea ſpecialium deuotorum & ſolummodo amantium eſt iſte profluuius tam ſanctarum lachrymarum. Piarum lachrymarum fructus. Alia eſt ratio lachrymarum ijs qui miſera neceſsitate conſtringuntur. Ille quia morbidus eſt, iſte quia oppreſſus eſt: alius quia iniuriam patitur, alius quia ſuæ voluntati contraitur, nonnunquam lachrymatur. Sola tu anima deuota diuini amoris lachrymas fundis: pro damnis autem temporalibus, & cauſis tranſitorijs, verò dei iudicio te ſubmittis, & gratias

agis. Nemo tamen indeuotus velut inſipientem te iudicet aut impatientem, audiens te flentem, quia lachrymæ iſtæ non grauant, ſed recreant: non maculant, ſed lauant: nec oculis officiũt, quæ oculos cordis puriores reddere conſueuerunt. Sentiant alij de re quod volunt, non poſſum ego aliud niſi bene de te ſentire, nam & conſimili opto fletu potari. Si (inquit) mecum optas lachrymari, poteris & conſolari. Vtinam eſſet anima tua pro anima mea, nunquam ignorares quod ſentio. Ego ſcio cui credidi, & certus ſum quia facilius eſt negare cælum & terrã non eſſe, quàm deũ non eſſe. Et ſcio quidem ipſum eſſe bonũ animę meę, & nunquam me beatam fieri poſſe ſine eius perfecta cõtẽplatione. Cuius cõtẽplatio quia necdũ mihi c llata eſt, neque perpetuè firmata, nimirũ plango quòd tanta p ior felicitate, quòd huius vitæ tenebris inuoluor, quòd propria ſic grauor infirmitate, vt lucem illam non valeam ſufferre, & quòd tam exigui ſit momenti, & tectum nebula, quicquid meditor de cæleſti gloria. Quapropter planctũ ſæpè gemino pro cantu, & dũ dicitur mihi
Pſal. 41 per ſingulos dies, vbi eſt deus tuus? magis compungitur ſpiritus meus. Penſo enim ſuſpenſe, Vbi eſt bonum meum, & perfectum cordis mei gaudiũ? Vbi pax & requies vera? Vbi hæc omnia ineffabilia bona, niſi in deo meo? Et quando his perfungar, niſi ei ſine medio fuero coniuncta? Et quando ibi ero? Credo, ſpero, ſed non poſsideo. Vbi eſt ergo deus meus, quẽ ſic amo, & nondũ video, cuius amor me totiens vulnerat, abſentia contriſtat, ſed & viſitatio nonnunquã recreat? Vbi eſt deus meus, quẽ ſemel vidiſſe eſt omnia didiciſſe? Vbi eſt deus meus, in quẽ cor meũ & caro mea exultare iugiter cõcupiſcit? Vbi eſt deus meus, ꝓ quo tot labores ſuſtineo & dolores? cuiꝰ memoria dulcis, ſed pręſentia charior, omnem de corde mœſtitiam repellit. Vbi eſt ſpes mea & tota gloriatio mea? Nónne in te deus meus, ſalutare vultus mei? Oſtende mihi gloriam tuam, & ne auertas faciem tuam à me, & ceſſabo conqueri. Si litigo parũ tecũ, nõ mihi improperes. amor enim vehemens habet multos modos mirabiles. Expectare cogor, & deſiderare magis inſtigor, ſicq; duellũ amabile pſeuerat.

De memoria & deſiderio cæleſtis patriæ. Cap. XXI.

Pſal. 25. DOmine dilexi decorem domus tuæ, & locum habitationis gloriæ tuæ. Quam libenter apud te eſſem, bene noſti deus meus: & quàm intimè hoc deſidero, nõ poſſum ſatis dicere. Nõ ſolùm hoc peto cùm mihi male eſt, ſed etiam quantumlibet hìc mihi bene ſit, opto tamẽ vt magis tecũ mihi eſſe liceat. Sed quomodo ſatisfiet deſiderio meo? Hic eſſe me tædet & oportet, tecum eſſe libet & nondum licet. Non video niſi vt patienter dilationem iſtam feram, & optionem meam tibi reſignem. Quid

enim

enim? Muſsitare volo, cùm ſic oportet fieri? Abſit. Et multi ſiquidem ſancti diu ſe ſuſtinuerunt in hoc ſæculo, quorum tamen corda erant in cælo. Quòd ſi meam protendere volueris peregrinationẽ, parebo etiam quouſque tibi placuerit. Veruntamen vt cõplacitior ſit in expectatione ſua affectus eſſendi tecum, volo interim aliquid de manſione cæleſti meditari mecum. Non tamen præſumo vel minima illa penetrare gaudia, quæ præparaſti diligentibus te, ſed ſparſim modicum quid meditabor, vnde affectus meus ſæpè terrenis preſſus & infectus, iterum excitetur, & in ſpem vitæ æternæ ſubleuetur. O ſi dies illa illuxiſſet, quò cæli gaudia me rapuiſſent? Quàm lætus tunc forem, & quam felicem me putarẽ? quàm vtique tunc in ſtabili pace beatus eſſem? Nec opus foret inde aliquid inueſtigare, quando nulla poſſent ſecreta latere. Sed in nocte vita mea verſatur, & ideo non mirandum ſi caligat oculus meus inter nebulas gloriæ. Attamen leuabo oculos meos à lõgè proſpectãs, & ſanctã illam ciuitatẽ Hieruſalẽ ſalutãs, quę cõſtruitur in cælis viuis ex lapidibus, angelis videlicet & hominibus ſanctis, plena ſemper exiſtens in laude & canore iubilo, deum ſine fine laudãdo. Eia & nunc anima mea aſſumptis deſideriorum pennis perge ſurſum, euola à corporeis ſenſibus, tranſmigra à viſibilibus mundi figuris ad habitaculum dei ſanctum, ad Hieruſalem nouam perpetua pace ſtabilitã, gloria & honore coronatam, & omnium bonorum aggregatione perfectam. Ecce mira & ineffabilia, quæ non licet homini loqui. Senſus nõ capit, intellectus nõ attingit humanus, q̃ glorioſus ſit deus in ſanctis ſuis, q̃ mirabilis in maieſtate ſua. Extende cogitatũ tuũ vſq; in altiſsima, dilata deſideriũ tuum in perpetuas æternitates, & dic cum propheta, Glorioſa dicta ſunt de te ciuitas ſancta dei. Ibi quicquid deſideratur habetur, & quicquid habetur ſecurè poſsidetur. Ibi videtur deus facie ad faciem, clarè & ſine ænigmate, nõ raptim, nec horarie, ſed ſine fine lympide. Ibi cognoſcitur beata & glorioſa trinitas, & inſeparabilis vnitas, quæ ab omnibus cæli ciuibus adoratur, laudatur, & benedicitur. Ibi eſt ille vnicus dilectus ſingularis, precioſior cunctis opibus, theſaurus deſiderabilis, dominus meus Ieſus Chriſtus, eccleſiæ ſponſus immortalis, in quo ſunt omnes theſauri ſapientiæ & ſcientiæ dei à ſæculo abſconditi, ſed ipſis beatis manifeſti. O quàm iucundi ſunt omnes ſancti ante faciem ſancti ſanctorum, qui eſt cauſa & origo ſalutis eorum. Ibi enim non in prouerbijs loquitur eis, ſed palã de patre annunciat ipſis. Ipſe liber eorum, verbum in principio apud deum, docens de omnibus, & adimplens omnia, ita vt nihil deſit eis in gloria. O felix ſempiterna gloria, quæ non eſt de breui memoria, ſed in ſplendoribus ſan-

Apo. 21

Pſal. 86.

Colo. 2.

Ioã. 16.

Pſalm. 138. MIrabilia opera tua, & anima mea cognoſcet nimis. Quid eſt dilecte mi quòd ſic feciſti mihi? Vt quid me dereliquiſti? Reſponde mihi. Reliquiſti me & abiјſti. Sed & denuo repedaſti. Et in hoc bene feciſti. Si non citò veniſſes, pene defeciſſem. Sed miſertus es mei, conſcius ſecretorũ meorum. Etenim triſtis eram ex receſſu tuo; & nunc pro reuerſione tua ſum conſolata. Dic tamen aliquid ad doctrinam meam, quid boni in hoc prætendiſti? Quid te iuuat ſic diſcurrere, & me affligere? An te audire delectat,

Luc. 24. Mane nobiſcũ domine, quoniã adueſperaſcit? Veni & ſede in medio noſtrum, quia ecce ego & alius quidam diſcipulus te audire cupimus, & obſecramus vt doceas nos. Dic fidenter quod placuerit, & ad me ſi vis verba tua conuerte. Nullum libentius quàm te audio loquentem. Et ſi quis alius loquitur, propter te qui in eo loqueris, ſermo eius mihi gratus & audibilis efficitur. Erunt igitur eloquia tua dulciora mihi ſuper mel & fauũ, vincunt enim

Cant. 2. omnem ſuauitatem verborum. Sonet iam vox tua in aurib⁹ meis.

Eſai 63. Intonuit ergo vox dilecti mei, & dixit. Ego qui loquor iuſtitiam. Quis ſimilis mei in conſilio & prudentia? Quis fecit mare & ari-

Eſai. 45. dam? Ego dominus formans lucem, & creans tenebras. Quis intrauit abyſſum, & de profundo eduxit aquas? Ego dominus,

Pſal. 7. ſcrutans corda & renes. Quis cognouit omnia nouiſsima & antiqua? Ego dominus, qui feci omnia in numero & põdere & men-

Sap. 11. ſura. Ego creator cæli & terræ, rector omnium ſeculorum. Ego ſecretorum cognitor, & occultorũ reuelator. Ego vniuerſa complector, & ſingulorum cauſas intueor. Ego Deus, & non mutor, apud quẽ omnium mutabilium ſtant immutabiliter rationes. Ego Deus omnipotens, cuius poteſtas inſuperabilis. Ego altiſsimus, cuius altitudo inattingibilis. Ego bonitas, cuius entitas incapabilis. Ego præſentiſsimus & ſecretiſsimus. Ego intimus, & à ſenſibus remotiſsimus. Ego omnia ſine onere porto, & cuncta ſine diſtẽtione impleo, rego. Ego pręterita ſimul & futura æque intueor vt præſentia. Ego omnẽ corporalem pariter & ſpiritualem excedo creaturam. Ego varijs modis nominabilis, nulla tamen cogitatione vere formabilis. Ego ſubito cõpareo, & mox dum neſcitur

Eſai. 45. lateo. Vere ego deus abſconditus, qui mille modis diſpenſo vices meas cum amantibus. Et dixi etiam hæc ad amantem animã. Abſcondam faciem meam ab ea modicum, ad momentum eam relinquã, vt videã ſi caſte diligat. Multum eſt caſte diligere, quia hoc eſt non propter ſeipſam me diligere, non propter aliquod temporale commodum, vel ſpirituale ſolatium: ſed me ſolummodo propter me, & ſeſe finaliter propter me, & ob aliud nihil ſperandum à me. Non eſt omnium ſic me amare: ſed eſt ſolius perfectiſsimæ animæ, hæc prærogatiua caſti amoris. Quæ autem adhuc

huc

huc imperfecta eſt, neceſſe habet frequenter probari & exercitari, vt ſciat quantum diligat, & ſi vſque ad cōtemptum ſui. Dixiſti enim in corde tuo. Profectò diligo, & idipſum frequenter repetis, quia diligo. Sed non tantum verbis vel cogitationibus credo. Etenim te in veritate probabo. Cum præſens ſum & blandior, cum deuotionem tribuo, aut datam augeo, cum tantum proſpera aut pro maiore parte iucunda præfero, tunc deuote dicis, dilecte mi diligo te. Et bene dicis. Sum enim amabilis valde, & omnia quæ de me dici aut cogitari poſſunt, amabilia ſunt, & dulcia atque laudabilia in ſecula. Sed & in benefactis ſolum me amare & laudare, quid grande eſt? Nam & peccatores hoc faciunt. Equidem me ſæpè benedicunt, cum acceperint quod male cupiunt. Sed non eſt ſpecioſa laus in ore peccatoris. Qui ergo propter beneficium aut conſolationem me diligit, quid amplius auaro facit? Eccl. 15.
Proficias, proficias, & ad perfectiora aſcende. Pigeat ſemper debilem & mollem eſſe, diſce ſolidum edere cibum, non lacte paruulorum diutius veſci. Tranſi ad numerum fortium Dauid, tenentium haſtam & gladium & clypeum. Tolle crucē, & ſequere me. Feſtina inter illos computari, qui diuerſa grauamina & multa exilij genera pro me ſciunt portare. Nimis inclinaris ad conſolationem. Probare ergo te volo, & inclinare ad aliud latus, vt experiaris quid pati poſſis, ne tibi innocens & ſancta videaris. Mittam ſuper te tribulationem, & iram & indignationem, immiſſionemque per angelos malos. Alij quæ tua ſunt tollent, alij quibus indiges negabunt. Alij tibi detrahent, alij in facie reſiſtent. Alij graue iugum imponent, alij quò tu non vis te ducent. Alij exterius, & alij interius te affligent. Alij aſſumentur ad ſtatum & honores, tu relinqueris ad contumelias & labores. In omnibus his & maioribus probaberis vt athleta fortis. Recedam nec dimittā quin diligenter te examinem, ſi in facie mihi benedixeris. Quòd ſi in toto corde me dilexeris, & in omni tempore nomen meum benedixeris, dignum eſt vt amodo ſponſa voceris, & ſecretum apud me cubiculum obtineas. Quòd ſi necdum virgam meam portare ſufficis, ſed hanc diſciplinam minus amabilem cenſueris, lugens multis diebus abſentiam meam, quam affectanter & ſedulo petis, mittam tibi baculum meum vt ſurgas; & poſt hoc veniam, & ſuſcitaberis ad priſtinam gratiam. Non enim vt omnino deficias, quia ego amantem me diligo. Et ſi nondum perfecte diligis, non tamen paruulam contemno: ſed vt creſcas curabo. Cura mihi eſt de te vt bene habeas, nolo ergo vt de me hæreas. Scio quidem quantum pati valeas, & ideo tempero vires meas, ne ſupra id quod poſſis ſuſtinere tenteris, & deficias. Quòd ſi moram fecero, expecta me vſque in diem viſitationis. Veniens veniam, Pſa. 77.

niam,& promiſsioni meæ ſatisfaciam. Tu autem orationi incumbe, ſacræ lectioni intende, & in omnibus patientiam & longanimitatem tene. Nec enim ignoro quia interim in mœrore exiſtis: ſed te tam ſubitò infirmari, & ab omni ſpe quaſi non eſſem rediturus deficere, non placet vtique mihi. Vbi eſt fides tua? Magna fide opus eſt tibi in hac parte maximè, quia & ſi me non vides, videris tamen a me, cui te & omnia tua credere debes. Licet nanque iudicia meá ignores, dicit tamen firma fides, Bonum eſt quicquid diſponit & operatur Deus. Conſolor igitur te, quia infirmitas hæc non erit ad mortem, ſed pro gloria Dei. Abſtuli à te deſiderium tuum, & volui tentare fidem & dilectionem tuã. Feci enim hæc omnia, vt tuam infirmitatem apertiùs ſcires, & meam bonitatem magis intelligeres. Non te ita bene noſti, ſicut ego noui. Ego te & omnia tua noui, nõ ex tempore ſed ab æterno. Agnoſce ergo quid ex me tibi veniat, vide quàm pauper ex tuo ſis, ſiquando à me relinqueris. Nondum in vera tui cognitione plene profeciſti. Et quia expedit plurimum hoc te ſcire, volui vt experimento diſceres. Bonum eſt tibi quòd aliquando deſolaris, quòd tribularis, quòd humiliaris, vt ſic propriam manifeſtius palpes infirmitatem. Ego noui hanc magis venire ad profectum tuum. Si ex hac prudentior & ſollicitior fueris ad ſingula, quid perdidiſti? Arrogans es plerunque & inſcia tui, putans te habere bonum quod non habes. Deciperis amore proprio, & dum non cogitas datorem, abuteris dato. Ego inebriaui te: ſed oblita es quia de vite mea botrus erat. Experire modò te ipſam, agnoſce quid virium habeas. Si ex te eſt quod habuiſti, cur non tenuiſti? Si nec illud tenere potuiſti, cognoſce quia deſuper accepiſti. Da ergo honorem gratiæ, & confitere quia ſine me nihil potes facere. Conſidera quàm neceſſarius ſum tibi, quàm ſufficiens & ſolus potens in omni bono te confirmare. Vbi eras priuſquam te vocarem, niſi in peccatis tuis? Et nunc vbi es niſi quò perduxi te? Sed & quando tibi bene erat ſine me? Et dixi, Nunquam dulciſsime domine. Tu ſolus vnicus & ſingularis dilectus meus, in omnibus & præ omnibus fideliſsimus. Quare igitur cogitaſti apud te non rectè, vt ires poſt amatores alienos? Quid tibi diſplicuit in me? Nunquid gloria mea aut pulchritudo mea? Verè domine, non eſt ſimilis tibi in pulchritudine & in gloria, in diuitijs & potentia, neque talis in cælo neque in terra. Tu es enim ſolus altiſsimus ſuper omnem creaturam. Tui ſunt cæli, & tua eſt terra, orbem terræ & plenitudinem eius tu fundaſti. Multum eſt quod creaturis donaſti, ex quibus magna pulchritudo, ſapientia & bonitas tua relucet: ſed nihil in comparatione beatæ & glorioſæ præſentiæ tuæ. Experien-

Pſal. 88.

Hier. 2.

rientia nunc didici, quod amarum mihi eſt vel ad horam te reliquiſſe. Ad me ergo reuertere, dicit dilectus tuus. Satis eſt quòd hueuſque circuncurſitaſti. Diſce ſtabilis eſſe & mitis, ſperans & fidens in me non tantùm in die viſitationis, ſed abundantius in nocte tentationis. Ego dimiſi te vt fatigata citiùs ad me redires, & fruſtrato exteriori ſolatio, demum intelligeres quid tibi contulit dilectio mea, quæ totiens te inuitauit. Aduerte itaque nunc, quia ratione non caret, quòd nonnunquàm relinqueris, quòd ſine affectu manes, quòd tædio afficeris, quòd tentationibus fatigaris, quòd hinc & inde affligeris, quòd conſilium non inuenis, nec auxilium ſentis, ſed anguſtiam vndique & egeſtatem pateris. Ideo relinquo te, vt cognoſcas meam præſentiam tibi eſſe neceſſariam, non modo in vna re, aut in maxima tantum cauſa, ſed in omni profecto actione, in omni loco & tempore, tam manè quàm ſero, & vbicunque fueris, ieris vel ſteteris. Sic quidem inſtrueris ſollicitè cum dilecto tuo ambulare, & à vanis abſtinere, offenſaſque cauere. Relinquo te vt ſcias quantum diligas me, hoc eſt vt appareat tibi modus dilectionis tuæ. Mich. 6.
Fortiorem te & beatiorem putabas quàm eras: ſed euidentius patuit, auxilio meo tibi paululum ſubtracto, quia egens fuiſti & miſera. Quomodo cognoſcetur dilectio tua, niſi cùm manſuetè portaueris grauamina? Interdum te video tepeſcentem, ſed vt ſuſciteris ad feruorem & quærendi diligentiam, abſcondo me ad horam, tanquam dilectus ſtans poſt parietem. Video & ſcio omnia: ſed exercitatio vtilis ad multa, maiorem dat ſæpè intelligentiam. Etiam ſi me diligis, vtique quærere non tardabis. Si placeo, indagare curabis. An ignoras, quia laborioſè acquiſitæ diuitiæ, tenentur magis ſtudioſè? Cui æquè optata requies, ſicut fatigato? Cui tam iucundus amor, niſi in quo præceſſit amati dolor? Et redinuentus theſaurus, nónne bis charior eſt quàm prius? Duplex gaudium & geminata redit lætitia de intermiſſa dilecti præſentia. Vtiliter igitur me ſubtraho, quia non dedignando hoc ago, ſed pia quadam diſpenſatione ſic cum amantibus ludo. Sufficiat pro præſenti, quia tantillũ audire meruiſti. Do autem licentiam totiens reuertendi ad me, quotiens tibi ſenſeris opus eſſe. Ego nunquam viſcera mea clauſi humiliter & ſeriosè deprecanti.

Cant. 2. Eſa. 28.

De fiducia diuinæ miſerationis. Cap. XVIII.

DEus meus miſericordia mea, & ideo nõ ſum confuſus. Non videatur cuiquam abſurdum, ſi cupiam cum domino deo meo frequenter celebrare colloquium, cuius benignitas me pigrum ſæpè trahis & accendit ad orandum & meditandum, ita vt eius non reſpondere vocibus, durũ mihi ſonet & ingratum. Sed

Pſal. 58. Eſai. 50.

C dicit

dicit forſitan aliquis contra me, Ergo nec tu times deum, cùm ſis reuera peccator immundus, & vita ipſa indignus? Vnde tibi hæc præſumptio cordis? Et cùm ſis omnium minimus, & deſpectior vniuerſis, quid adhuc te diuinis ingeris colloquijs? Quem teipſum facis? Dilecte mi domine, pro me reſponde, quia os peccatoris apertum eſt ſuper me. Si me iuſtificare voluero, os meum condemnabit me. Et ſi mundus fuero, hoc ipſum ignorauit anima mea. Tu ſcis inſipientiam & confuſionem meam. Tu loquere, ego libenter ſilebo. Et vox dilecti mei, Ne attendas ad verba exprobrantium tibi: ſed auſculta potiùs quod dixi. Non enim veni vocare iuſtos, ſed peccatores. An nō licet mihi facere quod volo? Voluntati meæ quis reſiſtet? Si tibi quamuis nouiſſimo benefacere voluero in modico, quis arguet me de peccato? Qui ſine peccato eſt, primus in te lapidem mittat. Si autem & ipſi peccatores ſunt, cur gratię detrahunt? Non tu me elegiſti: ſed miſericordia mea te præuenit. An adhuc aliquis audet murmurare contra te, quia acceſſiſti ad me? Certè non eſt murmur eius contra te, ſed apertè contra me, quia peccatores recipio, & manduco cum illis. Et quare non vendicares tibi familiaritatem meam, quam potius gaudeo exhibere quàm retrahere? Cui ego. Dilecte domine, non imputetur eis: ſed mihi & peccatis meis. Non nego quicquid de me ægrè ſentitur, fateor & hoc indubiè, quia multò plus eſt quàm ſcitur. Dicit illę. Bonum tibi quia humiliaſti te, ſic enim ſemper magis lucraris, & gratiam meam facilius impetrabis. Propterea tamen non es abijciendus quia peccator es & defectuoſus, quanquam temetipſum ob id deſpicere debeas meritò, nec vnquam obliuiſci in quantis deliquiſti. Sed ne anxietate intereas, penſa quàm ſæpè de peccatoribus iuſtos facio & amicos, humiles eligens, & de ſe pręſumentes relinquens. Non opus habeo vt dones mihi aliquid de tuo: ſed tantum hoc peto, dilige me corde puro, & ſufficit. Cui rurſus. Prò pudor mihi, quia nō eſt quicquam in me vnde poſſit amor tuus erga me incitari. Dicit iterum. Nihil horum attendo quæ mundus ad placendum offert, nil talium requiro, amor per ſe ſatis eſt, tantum ferueat, mecumque perſeueret. Veruntamen cuius ſunt, quæ hominē adornare poſſunt? Nónne mea ſunt omnia, & quæ in corpore & quæ in anima fulgent? Quæ autem mundi ſunt, & quę corpus honeſtant, parum te implicare debent. Quæ verò ad decorem virtutis pertinent, tua intereſt & oportet iſta curare, vt placeas coram deo in lumine viuentium. Iuſtè tamen te humiliaſti, & accuſaſti tam foris quàm intus coram vultu meæ maieſtatis, confitendo veraciter infirma & dedecora tua, atque profundius ingemiſcendo, quia nequaquam dignus es familiaritatis

Pſalm. 108. Iob. 9. Marc. 2.

Adhortatio ad fiduciā habendā Deo.

tis meæ vendicare gratiam vel ad horam, cùm ſim ſpeculum ſine macula, & tu peccator & immundus ab infantia. Memor ergo eſto fragilis conditionis tuæ, & generoſæ celſitudinis meæ, ſicque cum humili reuerentia ad me accede confidenter. Ego enim ſum qui deleo iniquitates & peccata, qui iuſtifico impium, dimittens ei omnia delicta propter nomen meũ. Non ſolùm hæc confero: ſed adhuc maiora dona miſericordiæ paratus ſum præſtare. Nam & miſereri potius eligo quàm iraſci, malens parcere quàm punire. Sed hoc parum viſum eſt mihi, neque ſic contentus ſum, vt poſt primam gratiam non adijciam ſecundam vel tertiam, immo finem non impono miſerationum mearum: ſed neque gratiarum & beneficiorum meorum dicibilis eſt numerus. Denique poſt peccatorum veniam, poſt pœnitentiam & ſatisfactionem completam, reddo plerunque ſalutaris vultus mei lętitiam, infundendo abundantiorem ſpiritusſancti gratiam. Et licet adhuc in carne peccator moretur, in meam tamen illum recipio familiaritatem, ita vt de perpetratis malis nulla ſit erubeſcenda iam confuſio: ſed magis gratiarum actio & vox laudis, quia tranſierunt vetera, & noua facta ſunt omnia. Tam pius & miſericors ſum, vt ſemper paratior ſim ad indulgendum, quàm tu ad pœnitendum, promptior ad dandum, quam tu ad rogandum. Quid igitur times, quid trepidas ad ſinum accedere tantæ pietatis? Et cur te alienas à gratia mea ſponte oblata? Etiam ſi ſcires quòd propoſuiſſem negare, non tamen à precando deberes deſiſtere, neque confidentiam exauditionis amittere: ſed inſuper vehementius donec acciperes inſtare. Infinitæ ſunt enim miſerationes meæ, & quod vno tempore negatur, alio tempore poterit piè concedi. Qui ſcis ſi quando conuertam ad te faciem meam, & donem tibi deſiderium cordis tui? Et quid dicit propheta de me? Accedite inquit ad eum, & illuminamini, & facies veſtræ non confundentur. Ergo magis accuſa acceſſus tui raritatem, quàm acceſſum frequentem, & plus timidam verecundiam, quàm promptam veniæ præſumptionem. De mea bonitate confidere, rectæ humilitatis & magnæ fidei eſt indicium. Hæc dico, vt non pecces. Quòd ſi peccaueris, non deſperes, ſed citò reſurgas. Habes enim adhuc ſpem, & aduocatum apud patrem. An expectare vis vt dignus fias priuſquam accedas? Et ex te quando hoc poteris? Si ſolum boni & digni, magni & perfecti viri mihi appropinquare debent, peccatores & publicani quem adibunt? Quid ergo euangeliũ dicit? Et erãt inquit appropinquãtes ad Ieſum publicani & peccatores, vt audirẽt illum. Accedãt ergo indigni, vt fiant digni. Accedant mali, vt efficiantur boni. Accedãt

Sap. 7. Eſai. 43. 2. Co Pſal. 33. 1. Ioã. 2. Luc. 15.

parui & imperfecti, vt fiant magni & perfecti. Accedant omnes,
Ioan. 7. accedant ſinguli, vt accipiant de plenitudine fontis viui. Ego ſum fons vitæ, qui non poteſt exhauriri. Qui ſitit, veniat ad me & bibat. Et qui nihil habet, veniat vt gratis emat. Qui morbidus eſt, veniat vt ſanetur. Qui tepidus eſt, veniat vt accendatur. Qui timidus eſt, veniat vt confortetur. Qui triſtis eſt, veniat vt conſoletur. Qui aridus eſt, veniat vt adipe & pinguedine ſpiritus
Prou. 8. repleatur. Qui tædio afficitur, veniat vt gaudio recreetur. En deliciæ meæ eſſe cum filijs hominum. Qui concupiſcit ſapientiam, veniat ad doctrinam meam. Qui quærit diuitias, veniat vt accipiat æternas & incorruptibiles. Qui honores ambit, veniat vt nomen æternum in cælo hæreditet. Qui felicitatem deſiderat, veniat vt eam ſine timore & periculo poſsideat. Qui omnium bonorum abundantiam concupiſcit, veniat ad me vt ſummum æternum ac immenſum bonũ percipiat. Ego ſum qui omnia temporalia bona præſto, & ſuper temporalia æterna bona in cæleſtibus tribuo. Nec promiſsioni meæ deero, cùm adimpleta fuerit mandatorum meorum ſalutaris obſeruantia. Coronabitur autem glorioſe in cælo, qui legitimè certauerit in hoc mundo.

De deſiderio diuinæ fruitionis. Cap. XIX.

Pſal. 23 MEditatio cordis mei in conſpectu tuo ſemper. Quid animæ fideli ſuauius, quid iucundius eſſe poteſt, quàm deuotè de domino deo dilecto ſuo meditari, vt quem clara ac beatifica viſione intueri necdum valet, ſaltem per ſtudioſam recordationẽ quaſi præſentem ſibi faciat? Contempletur igitur eum per ſpeculum in ænigmate, quem facie ad faciem non poteſt videre. Scrutetur nihilominus per ſcripturas & figuras, quem in ſuo fulgore contemplari non ſufficit. O ſi ſtudium quærendi faciem domini nunquam frigeſcat: ſed de die in diem magis ferueſcat. Ineſt autem animæ deum amanti inceſſabilis æſtus ad eius viſionem perfruendam, quia viſio dei beatitudo ſumma eſt, & felicitas perfecta. Appetit ergo hanc beatitudinem, quatenus totus eius appetitus ſuo cõiunctus fini, ſatietur & quietetur, quoniam nullo præſenti bono poterit vnquam contentari. Nam crebra experientia didicit, quòd quantò longius à cæleſti beatitudine errauerit, tantò infelicior eſt & inquietior, cùm nihil creaturis ſtabile appareat aut durabile, quo eius affectus poſsit mitigari. Redeat ergo ad eum à quo facta eſt, & ab illo requirat bea-
Pſalm. 102. titudinem, vnde ſumpſit originem: Quoniam quidem qui creauit animam, ipſe eſt qui ſatiat in bonis deſiderium eius. Nam talem affectum ei indidit, vt eo dempto nullum ſit bonum quo contentetur, nullum gaudiũ quo ſecurè fruatur. Noli ergo hic

ſtare

ſtare anima mea, quia non eſt iſte locus requietionis tuæ: ſed perge ſurſum, aſcende ad eum qui te fecit. Iam enim & ille nuncios miſit, & ad aſcendendum te inuitat. Quot deſideria æternæ vitæ inſpirat, tot nuncios tibi tranſmittit. Quibus ſuſceptis, para te ad ambulandum. Ambulas ſi eum videre deſideras, ſi ei placere cōtendis, ſi inferioribus abrenuncias, ſi eius amore agis quicquid agendum vel dimittendum fuerit. Non enim tu eum prius quærere poſſes, niſi & ipſe te prius quęſiſſet, & ſancta in te deſideria ſuſcitaſſet. Siquidem languet illa anima, nō amore, ſed tædio pernicioſo, quæ æterni ſolis non fuerit irradiata calore. Sed ſi auſtro ſuauiter flante à frigore fuerit reſoluta & mœrore, tūc mox æſtuare incipit præ deſiderio inſpirati luminis, ad incomprehenſæ arcanum diuinitatis. O veri ſolis ardor immēſus, quot tunc in amante parturis æſtus? Soluis triſtitiæ tenebras, & laborioſas actiones in nihilum mutas. Longos annos dieſque paupertatis, vno ſimplici illapſu abunde & conſolaris. O triſtium medicina, ô errantium & quęrentium fulgida lucerna. Tu iugiter mihi mica, tu manſionem in me para, donec illuceſcat lux perpetua. O quàm dulcis & iucunda erit tua præſentia, quando ex ſola tenui memoria tāta prodeunt ſolatia. Quàm libenter me poſſum ad te conuertere, quàm liberè omnibus renunciare, vt tua gratia merear conſolari. Non enim difficile erit animæ cupienti tuam faciem cernere, à pręſentium ſe oblectatione nudare, cùm iam maiorem interius ſentiat, aut in proximo ſibi largiendam fiducialiter abs te expectet. Præterea nullus inſipienter cogitans putet, quòd tu animam tibi deuotam diu inconſolatam relinques, vel quòd parua recipiet chariſmata gratiæ pro vniuerſis victorijs naturæ, quia nec in qualitate nec in ſuauitatis quantitate poterit vnquam tuæ cæleſti conſolationi comparari qualiſcunque terrena delectatio, etiam vndecunque concepta. Studeas ergo fidelis anima talem te exhibere Chriſto cæleſti ſponſo, vt eius gratia & conſolatione digna ſemper exiſtas, quia per ipſum & in ipſo copioſiſsimè reperies, quod te in quauis anxietate poſitam conſoletur. Quantò frequentiùs ad ipſum acceſſeris, eiuſque lateri vicinius tuum applicueris, tantò tibi dulcior apparebit & iucundior. Quòd ſi te ſubtraxeris, tu ſola detrimentum patieris, ille autem in ſua permanens pulchritudine, nil moleſtum ſentiet nec triſte. Tu bonitate eges illius, ille nullius. Ideo tu beatior ex ipſo fieri potes, ille ex tuo profecto non poteſt. Solus eſt qui ſibi ſufficit, ſolus cui nihil addi minuiue poteſt. Eius gratia ſunt quæcunque ſunt, quæcunque viuunt ſentiunt & intelligunt. Meritò ergo omnia quæ creata ſunt, ipſum laudando benedicunt. O ſi ſufficienter eum enarrare tibi & ex-

plicare poſſem, quàm libenter id agerem. Sed quid? Ineffabile eſt, ſicut & effari prohibetur. Similiter quod inexcogitabile fertur, nulla cogitatione vel voce verè formatur. Et cùm ita ſit, cogita tamen interim humano more de creatore tuo, habẽdo memoriam abundantiæ ſuauitatis eius pro ſolatio, donec præſentiam vultus ſui tibi oſtendat in regno.

De gemitu animæ ex dilatione gloriæ. Cap. XX.

Pſal. 30. EGo dixi in exceſſu mentis meæ, proiectus ſum à facie oculorum tuorum. Percuſſum eſt cor meum intra me, ex dilatione gloriæ tuæ: Loquar ergo, & confabulabor cum amaritudine animæ meæ. Vis amoris tui dicere me compellit: nec patitur Eſai. 38. tibi aliquid abſcondi. Quid igitur referam? Ecce deus meus in pace amaritudo mea amariſsima. Qui non intelligit, neſcit quid hæc volunt. Non ego ſic: ſed ſcio & ſentio, & ideo cantare cum propheta non erubeſco. Tibi domino deo meo loquor, cui omnia ſunt nota, qui & ſcire dediſti & ſentire pro bona voluntate tua, ne fortè plus glorier, aut aliquid ab inſipiente exiſtimer. Quod ergo à te accepi, dicere poſſum tibi. Et quid opus eſt tibi hoc dicere, cùm omnia ſcias, nec vllum ex his ſolatium expectes? Et quale ſolatium tibi veniret, qui es conſolatio deſolatorum? Ergo mihi totum prodeſſe poteſt, qui verborum adhuc ſolatio indigeo, vt ſermonibus bonis & dulcibus excitem affectũ meum in te, & faciam refrigerium aliquod deſolatę animæ meę. Etenim cùm non poſsim te videre præſentem, lugebo abſentẽ, quia & hoc amoris eſt indicium, & dulce ſatis amanti. Iam ſenſus huius verſiculi apparere incipit, quia de anima amante rectè ſcribitur. Quantò enim ardentius amat, quantoque vehementius æterna deſiderat, tantò veracius virtutem huius verſiculi in ſe viuere ſentit. Non ſunt frigida verba, niſi non amanti: nec ſurda organa, niſi cor obturanti. Scit amans & flagrãs anima, & totiens intra ſe concaleſcit cor eius, quotiens ex amore æternæ pacis compungitur. Ipſa ergo dicit tibi domino deo ſuo, non omnibus quibus ignota eſſe cupit. Et ſi hominibus aliquando loquitur, hoc tamen foris eſt quod illi audiunt: tibi quicquid dicit, intus dicit, & amando magis quàm ſonando. Ecce (ait) in pace amaritudo mea amariſsima. Ac ſi confiteatur: Poſtquam ad pacem mentis te largiente redij, magis mihi grauis eſſe incipit fallax ſtatus mundi. Video enim in hac pace, quantum disiungor à ſumma pace. Et quidem prius occupata deſiderijs terrenis, & varijs commota paſsionibus, plurimum impediebar ab interioribus meis, & per conſequens à contemplatione cæleſtium, pro quibus anxie gemere debui: ſed minime potui, quia ſenſum interni doloris per incuriam perdidi. Iam verò ſublatis inanium

Explanatio mystica verbi Ezechiæ, in pace.

cogi-

cogitationum tumultibus, in pace mentis aliquantulum reſi-
deo, & toto cordis deſiderio trahor ad ſuperna, & amplius plan-
go quia bonis cæleſtibus non fruor, quam prius plangebam cū
mundi malis cruciarer. Eſt ergo amaritudo animæ meæ in hoc
mundo degere, ſub peccati ſarcina incedere. Sed hæc mihi a-
mariſsima fit, cum pro poſſe meo recollectis in vnum affecti-
bus, bona iam cordis pace potior, atque totis medullis in ample-
xus æternæ pacis commoueor, & tamen propter mortalitatis
meæ vinculum apprehendere impedior. Ideoque cum gemitu
ad te clamare compellor, & dico: Infelix ego homo, quis me li- Rom. 7.
berabit de corpore mortis huius? Non ſentio grauius onus,
quàm diutius peregrinari à te in ſeculo, quia in amore laborans,
nullam præter te conſolationem requiro. Euidentiſsima nan-
que comprobatione didici, non poſſe animam meam bonis ſa-
tiari præſentibus, nec veram adipiſci beatitudinem, niſi tibi cō-
iuncta cæleſtem acceperit manſionem. Licet enim exceſsiuè a-
met, flagret, & contempletur ſita in corpore, inſatiabilis tamen
perſeuerat eius affectus niſi depoſito corpore. Idcirco in ade-
ptione ſummi boni, & in lumine vultus tui finis eius cōſumma-
tur. O rex cæli ſummè amabilis, ô dilecte mi pulcherrimè totus
deſiderabilis. Quando adimplebis me lætitia cum vultu tuo? Pſal. 15.
quando ſatiabis omne deſiderium meum fonte perenni? Sitiuit
in te anima mea, & multipliciter affligitur te non adepto. Quā-
diu in terris viuo, & te nondū video, triſte eſt mihi omne quod
cerno. In tantum caleſcit cor meum, vt non modo ſemel, ſed ſæ-
piùs in exceſſu meo dicam. Quando veniam & apparebo ante Pſal. 41.
faciem dei mei? Creſcit adhuc amor, & deſiderium amplius ig-
neſcit, ita vt flere die noctuque nō ceſſem, dum cogito per ſin-
gulós dies, vbi eſt deus meus? Amanti nanque dulce eſt pro te
flere; dum quod deſiderat non poteſt habere: ſed oportet vtique
expectare & carere. Ex his fletibus magis paſcitur & conforta-
tur amans anima, quàm ſi haberet omnia terrena. Nam ſi illa di-
ligeret, pro te nullatenus fleret. O quàm beata & tibi placita fu-
ſio talium lachrymarum. Siquidem ſæcularium gaudiorum ac
temporalium cupiditatum peremptrices ſunt, & cæleſtium con- Piarum lachrymarum fructus.
ſolationum deuotæ impetratrices. Propterea ſpecialium deuo-
torum & ſolummodo amantium eſt iſte profluuius tam ſancta-
rum lachrymarum. Alia eſt ratio lachrymarum ijs qui miſera
neceſsitate conſtringuntur. Ille quia morbidus eſt, iſte quia op-
preſſus eſt: alius quia iniuriam patitur, alius quia ſuæ voluntati
contraitur, nonnunquam lachrymatur. Sola tu anima deuota
diuini amoris lachrymas fundis: pro damnis autem temporali-
bus, & cauſis tranſitorijs, verò dei iudicio te ſubmittis, & gratias

agis. Nemo tamen indeuotus velut inſipientem te iudicet aut impatientem, audiens te flentem, quia lachrymæ iſtæ non grauant, ſed recreant: non maculant, ſed lauant: nec oculis officiũt, quæ oculos cordis puriores reddere conſueuerunt. Sentiant alij de re quod volunt, non poſſum ego aliud niſi bene de te ſentire, nam & conſimili opto fletu potari. Si (inquit) mecum optas lachrymari, poteris & conſolari. Vtinam eſſet anima tua pro anima mea, nunquam ignorares quod ſentio. Ego ſcio cui credidi, & certus ſum quia facilius eſt negare cælum & terrã non eſſe, quàm deũ non eſſe. Et ſcio quidem ipſum eſſe bonũ animę meę, & nunquam me beatam fieri poſſe ſine eius perfecta contẽplatione. Cuius contẽplatio quia necdũ mihi c llata eſt, neque perpetuè firmata, nimirũ plango quòd tanta p ıor felicitate, quòd huius vitæ tenebris inuoluor, quòd propria ſic grauor infirmitate, vt lucem illam non valeam ſufferre, & quòd tam exigui ſit momenti, & tectum nebula, quicquid meditor de cæleſti gloria. Quapropter planctũ ſæpè gemino pro cantu, & dũ dicitur mihi
Pſal. 41 per ſingulos dies, vbi eſt deus tuus? magis compungitur ſpiritus meus. Penſo enim ſuſpenſe, Vbi eſt bonum meum, & perfectum cordis mei gaudiũ? Vbi pax & requies vera? Vbi hæc omnia ineffabilia bona, niſi in deo meo? Et quando his perfungar, niſi ei ſine medio fuero coniuncta? Et quando ibi ero? Credo, ſpero, ſed non poſsideo. Vbi eſt ergo deus meus, quẽ ſic amo, & nondũ video, cuius amor me totiens vulnerat, abſentia contriſtat, ſed & viſitatio nonnunquã recreat? Vbi eſt deus meus, quẽ ſemel vidiſſe eſt omnia didiciſſe? Vbi eſt deus meus, in quẽ cor meũ & caro mea exultare iugiter cõcupiſcit? Vbi eſt deus meus, ꝑ quo tot labores ſuſtineo & dolores? cui⁹ memoria dulcis, ſed pręſentia charior, omnem de corde mœſtitiam repellit. Vbi eſt ſpes mea & tota gloriatio mea? Nónne in te deus meus, ſalutare vultus mei? Oſtende mihi gloriam tuam, & ne auertas faciem tuam à me, & ceſſabo conqueri. Si litigo parũ tecũ, nõ mihi improperes. amor enim vehemens habet multos modos mirabiles. Expectare cogor, & deſiderare magis inſtigor, ſicq; duellũ amabile pſeuerat.

De memoria & deſiderio cæleſtis patriæ. Cap. XXI.

Pſal. 25. DOmine dilexi decorem domus tuæ, & locum habitationis gloriæ tuæ. Quam libenter apud te eſſem, bene noſti deus meus: & quàm intimè hoc deſidero, nõ poſſum ſatis dicere. Nõ ſolùm hoc peto cùm mihi male eſt, ſed etiam quantumlibet hîc mihi bene ſit, opto tamẽ vt magis tecũ mihi eſſe liceat. Sed quomodo ſatisfiet deſiderio meo? Hic eſſe me tædet & oportet, tecum eſſe libet & nondum licet. Non video niſi vt patienter dilationem iſtam feram, & optionem meam tibi reſignem. Quid

enim?Muſsitare volo, cùm ſic oportet fieri? Abſit. Et multi ſiquidem ſancti diu ſe ſuſtinuerunt in hoc ſæculo, quorum tamen corda erant in cælo. Quòd ſi meam protendere volueris peregrinationē, parebo etiam quouſque tibi placuerit. Veruntamen vt cōplacitior ſit in expectatione ſua affectus eſſendi tecum, volo interim aliquid de manſione cæleſti meditari mecum. Non tamen præſumo vel minima illa penetrare gaudia, quæ præparaſti diligentibus te, ſed ſparſim modicum quid meditabor, vnde affectus meus ſæpè terrenis preſſus & infectus, iterum excitetur, & in ſpem vitæ æternæ ſubleuetur. O ſi dies illa illuxiſſet, quò cæli gaudia me rapuiſſent? Quàm lætus tunc forem, & quam felicem me putarē? quàm vtique tunc in ſtabili pace beatus eſſem? Nec opus foret inde aliquid inueſtigare, quando nulla poſſent ſecreta latere. Sed in nocte vita mea verſatur, & ideo non mirandum ſi caligat oculus meus inter nebulas gloriæ. Attamen leuabo oculos meos à lōgè proſpectās, & ſanctā illam ciuitatē Hieruſalē ſalutās, quę cōſtruitur in cælis viuis ex lapidibus, angelis videlicet & hominibus ſanctis, plena ſemper exiſtens in laude & canore iubilo, deum ſine fine laudādo. Eia & nunc anima mea aſſumptis deſideriorum pennis perge ſurſum, euola à corporeis ſenſibus, tranſmigra à viſibilibus mundi figuris ad habitaculum dei ſanctum, ad Hieruſalem nouam perpetua pace ſtabilitā, gloria & honore coronatam, & omnium bonorum aggregatione perfectam. Ecce mira & ineffabilia, quæ non licet homini loqui. Senſus nō capit, intellectus nō attingit humanus, q̄ glorioſus ſit deus in ſanctis ſuis, q̄ mirabilis in maieſtate ſua. Extende cogitatū tuū vſq; in altiſsima, dilata deſideriū tuum in perpetuas æternitates, & dic cum propheta, Glorioſa dicta ſunt de te ciuitas ſancta dei. Ibi quicquid deſideratur habetur, & quicquid habetur ſecurè poſsidetur. Ibi videtur deus facie ad faciem, clarè & ſine ænigmate, nō raptim, nec horarie, ſed ſine fine lympide. Ibi cognoſcitur beata & glorioſa trinitas, & inſeparabilis vnitas, quæ ab omnibus cæli ciuibus adoratur, laudatur, & benedicitur. Ibi eſt ille vnicus dilectus ſingularis, precioſior cunctis opibus, theſaurus deſiderabilis, dominus meus Ieſus Chriſtus, eccleſiæ ſponſus immortalis, in quo ſunt omnes theſauri ſapientiæ & ſcientiæ dei à ſæculo abſconditi, ſed ipſis beatis manifeſti. O quàm iucundi ſunt omnes ſancti ante faciem ſancti ſanctorum, qui eſt cauſa & origo ſalutis eorum. Ibi enim non in prouerbijs loquitur eis, ſed palā de patre annunciat ipſis. Ipſe liber eorum, verbum in principio apud deum, docens de omnibus, & adimplens omnia, ita vt nihil deſit eis in gloria. O felix ſempiterna gloria, quæ non eſt de breui memoria, ſed in ſplendoribus ſanctorum

Apo. 21

Pſal. 86.

Colo. 2.

Ioā. 16.

 ctorum

ctorum de dei præſentia. Ibi eſt & glorioſiſsima mater dei perpetua virgo Maria, totam cæleſtem curiam perornans ſpecie & pulchritudine ſua, quā circundant & comitantur virginales turmæ, tanquam flores roſarum, & lilia conuallium. Ibi ſunt angeli & archangeli in ſuis ordinibus poſiti, diuinis laudibus alacriter intenti, quorum alij ſupremi, alij medij, alij inferiores ſecundum tres hierarchias ſunt diſtincti. Ibi ſunt patriarchæ & prophetæ, qui de aduentu Chriſti ſpiritu ſancto olim repleti præcinuerūt, & nunc ipſum dominum Ieſum Chriſtum, regem regum, deum verum cognoſcunt, ac inceſſabili laude benedicunt. Iam vident oculo ad oculum redemptorem ſuum, quem diu expectabant, & corde aduenire deſiderabant. Ibi ſunt præclari & omni veneratione dignisſimi præcones Chriſti apoſtoli & diſcipuli domini, ſanctitate & gratia pleni, fundatores catholicæ fidei, ſed nunc deuoti interceſſores in æterna gloria pro ijs quos in fide genuerunt & inſtruxerunt. Ibi præcipuè fulget venerabilis Baptiſta Chriſti Ioannes, amicus ſponſi ſpecialis. Ibi Petrus clauiger cæleſtis, Paulus doctor egregius, Andreas, Philippus, Thomas, Iacobus, & Ioannes, cum cæteris apoſtolis & euangeliſtis eccleſiarum columnis. Horum fidem tenere, & exemplar imitari, ad vitam æternam eſt peruenire. Ibi ſunt inclyti martyres proprio ſanguine purpurati, & in æternum cum Chriſto beati, quorum licet corpora crudeliſsime laniarentur, tamen animæ non potuerunt per tormenta a Chriſto ſeparari. Ibi ſunt luciſiſsimi confeſſores, qui vitam ſæcularem contemnentes, cæleſtes fieri meruerunt. Ibi ſunt magni glorioſique doctores per ſanctæ vitæ meritum altius in dei contemplatione ſuſpenſi, è quibus multi viuentem ſanctitatis imaginem in ſuis ſcripturis reliquerunt. Ibi ſunt iuuenes & virgines, ſenes cum iunioribus nomen domini aſsiduè collaudantes, & quicquid boni ac virtutis vnquam geſſerunt, diuinæ maieſtati aſſcribētes, ſemper grati, ſemper deuoti, ſemper iucundi, ſemper & accenſi, nec vnquā faſtidio preſsi, ſed iugi contēplatione in deū erecti. O quàm glorioſum eſt hoc regnum, in quo cum Chriſto regnant omnes ſancti, amicti ſtola prima, ſecurique de reliqua. Ibi iam ſequuntur agnū quocūque ierit, quia nulla ſeparatio ab ipſo erit, ſed in æternum gaudentes in domino gaudebunt. Hæc contēplare anima mea, & ſuper omnia viſibilia tuam cogitationem ſuſpēde. Verè locus iſte ſanctus eſt, & dominus eſt in eo. Hic ſemper pax & gaudium redundant, hic omnium bonorum affluentia, omniumque malorū perpetua carentia. O ſi poſſes modicū quiddam de ineffabilibus ſanctorū gaudijs capere, vnde peregrinatio tua aliquantiſper conſolaretur, quia apud me non inuenies niſi labores & dolores, impetus

Apo. 4.

tenta-

tentationum, & luctus ſæculi. O ſi tibi dignetur aliquid inſpirare ſuperni luminis auctor, nec vacuam te remittat ad areſcentes eſcas meas, ſed ſecundum diuitias ſuperabundantis gratiæ ſuæ, ab omnibus materialibus formis te purificet & euacuet, ac in abyſſum ſuę æternę claritatis vel raptim inducat. Vtinã ex illo cęleſti ſanctuario formã & exemplar veræ ſanctitatis quã imiteris reportes. Meliora ſunt enim & veriora exẽplaria cæleſtiũ & cõfirmatorum, quàm quę terrenis demõſtrationibus probãtur. Da mihi domine deus ſapere & intelligere quę ſit ſanctorũ perfecta felicitas, non ex codicibus inde ſcriptis, ſed per ſpiritum ſanctũ qui docet de celeſtibus ſecretis, ſupra id etiam quã poſsit humanus attingere ſenſus. Da & vitã meam multo feruentius ad ſpiritualiora eleuare, & inter crebra tribulationũ pondera, patientiæ palmam fortiter tenere, donec ſoluto carnis debito, ad hanc quã deſidero beatitudinem tua miſericordia valcam peruenire.

De acceſſu ad ſanctum ſanctorum Ieſum Chriſtum regem angelorum. Cap. XXII.

TV es ipſe rex meus & deus meus. Exurge anima mea, veni & ingredere in locũ tabernaculi admirabilis vſque ad domum dei. Psal.43. Psal.41. Decet nanque vt cæteris omiſsis cum ſupplici reuerentia nunc procedas ad ſalutandum dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, ſaluatorem ac redemptorem tuum, qui eſt caput omnis principatus & poteſtatis, gaudium & corona ſanctorum omnium, firma ſpes ac certa expectatio cunctorũ fidelium. Ipſe eſt qui te fecit & redemit, ipſe pro te laborauit, certauit, & vicit. Ipſe eſt aduocatus tuus, & propitiatio pro peccatis tuis. Ipſe eſt cõ- 1.Ioã. 2 ſolator tuus, prouiſor tuus, & gubernator tuus. Ipſe eſt vnicus & ſingularis dilectus tuus, qui paſcitur inter lilia, & inter vbera tua optat commorari. Quis vnquam tibi tanta bona fecit? Quis tanta charitate te dilexit? Ad hunc accede, huic te præbe. Aperi ei cor tuum, & enumera coram illo quæcunque diu celata portaſti. Nemo tibi melius indicabit nec reuelabit quid ſpei vel conſilij ſit gerẽdum in rebus humanis, quæ tot variantur euẽtibus. Apud ipſum vota & deſideria tua, & in ipſo conſilia tua perma- Tob.4. neant. Spes hominũ fruſtra, ipſe autẽ eſt ſtabilimentũ pacis. Per ipſum habemus acceſſum ad patrẽ, & ab ipſo omnis gratia tibi Ephe.2. donatur, & virt⁹ amplior infunditur. Siue triſteris ſiue gaudeas, ad ipſum habeas ſemper recurſum. Ipſe ſpecular vitę, ipſe norma iuſtitię. Ipſe lux indeficiens animę, amor pudicitiæ, & gaudium conſcientię. Propter ipſum faciliter omnia delectabilia cõtemnes, propter ipſum omnia amara & cõtraria tolerabiliora erunt, Ro.11. & placebunt tolerata eius amore. Denique ex ipſo & per ipſum & in ipſo ſunt omnia. Ad ipſum principaliter omnis intẽtio, omnis

niſi actio, ſermo, lectio, oratio, meditatio, & ſpeculatio reſpicere debẽt. Per ipſum tibi ſalus datur, & præparatur vita æterna. Propter ipſum non timebis mori, nec recuſabis viuere, quia eius fidelitati debes te credere, nec eius honori vel amori quicquam præponere. Accede ergo nunc, & gratias age tuo redemptori. O dulciſsime & ſuper omnia amabiliſsime Ieſu, ſis deuotiſsimè ſalutatus, altiſsimè laudatus, & nunc & æternaliter ab omni creatura benedictus. O digniſsime Ieſu, quid honoris vnquam reperiam, aut quã gratiarum actionem reddam tibi, qui mihi infinitas miſericordias exhibuiſti? Et ſi aliquid inuenirem quod tibi donare poſſem, nónne tuum eſſet antequam darem? Parum vel nihil habeo. Nunquid de nihilo ſacrificare poſſum? Accipe tamen ſacrificium humilitatis, paupertatis, & nihileitatis meæ, & ſit totum tibi aſſcriptum, quicquid mihi impertiri voluiſti. Dicant & pro me laudes immenſas omnes angelorum chori, tibi ſemper aſsiſtẽtes. Dicant & omnes ſpiritus iuſtorum, alta iubilatione id ipſum repetẽtes. Sed adhuc quid agã in memoriã & laudẽ ſanctiſsimi nominis tui? Multa deberem agere, multis teneor & obligor, & vix ad minima ſufficio. Legam igitur de te Ieſu mi dulciſsime, ſcribam de te, cantabo de te, cogitabo de te, loquar de te, operabor pro te, patiar pro te. Exultabo in te, laudabo te, magnificabo te, glorificabo te. Digne adorabo te, quia deus meus es tu, in quem credidi, quem amaui, quem quæſiui, quem ſemper optaui. Fac mecum ſignum in bono, vt videãt oculi mei ſpecioſum vultum tuum in cælo. Ad pedes tuos humiliter mente me proſterno, deprecans obnixè tuam clementiã cum lachrymis, quatenus mihi miſericors eſſe digneris. Scribe nomen meũ in libro vitæ, nec vnquam illud deleatur, quod ſancta manus tua conſcripſit. Ego infelix & ſanctorum meritis valde diſsimilis, de tua ſuperabundanti prętogatiua meritorum confidens imploro, vt ſaltem inter infima & extrema electorũ membra merear cõputari. Scio quia non eſt talis vita & conuerſatio mea, vt confidere aliquid de me ipſo audeam, ſed tota ſpes & conſolatio mea in precio precioſi ſanguinis tui conſtat & requieſcit, in quo me totaliter pono, & ponendum ſentio, cum omnibus quæ egi, deliqui, merui, & omiſi. Vide ergo exiguitatẽ & indigentiam meã clementiſsime Ieſu, attende affectum cordis mei quem ad te gero & habeo, non quia ego dignus ſum, ſed quia tu benignus es, qui ab indignis non dedignaris tangi & amari. Terret me impuritas mea, ſed iterum me trahit & allicit ad te maxima pietas & humilitas tua, qui non ſolùm homo fieri, ſed etiam pro homine peccatore pati, mori, & ſepeliri, in vera charitate conſenſiſti. Ideoque ad te confugio, quia nihil boni in me inuenio. Tu ſupple pro

Accedẽtis ad Ieſum precatio.

Pſal. 85

ple pro

ple pro me, quod minus valet modicitas mea perficere. Tu deſiderium mihi tribuiſti, vt te ſalutarem, laudarem atque benedicerem, quia ſpes mea tu es, & portio mea in terra viuentium. Deſiderium animæ meæ eſt eſſe tecum in regno cęlorum, ſed quia tempus meum nondum eſt paratum, expectabo te vſque ad veſperam. Interim hęc mihi ſit conſolatio in loco peregrinationis meæ, quòd memor ſum nominis tui & maximæ charitatis tuæ, & quòd præſentem te habeo in fide, & ſacramentis eccleſiæ. Intolerabile mihi prorſus foret in hoc mundo viuere, niſi ſpē haberē in te domine. Non enim cōſentio cū ſęculo gaudere: & ne ſine conſolatione & gaudio manerē, in te ſtatui gaudiū meū ponere. Multū & ſæpe errarē, & multū in cogitationibus fluctuarem, niſi te in memoria mea & in imaginatione mea tenerem. Et quia diuinitatis tuę altitudinem capere non poſſum, nec incorporeā veritatē comprehendere ſufficio, tutius me ad ſanctæ humanitatis tuæ geſta & verba conuerto, quia hæc cogitans non omnino à diuinitate tua recedo. Gratias tibi Ieſu bone, dulcis & amande, quia frater meus, os meum & caro mea fieri dignatus es. Gratias & ſanctæ Mariæ matri tuæ, de cuius virginali carne ſacroſancta corporis tui membra aſſumpſiſti, ac mediāte anima rationali perfectè diuinitati adunaſti, vt ipſa non tantum hominis, ſed & dei mater dignè ac fideliter appelletur. Pſalm. 141.

De ſalutanda virgine glorioſa. Cap. XXIII.

AStitit regina à dextris tuis in veſtitu deaurato, circundata amictu varietatis. Quāuis nullius ſim meriti, ſed multorum delictorum conſcius mihi, eſt tamen pergrādis fiducia mea, paſſio tua domine Ieſu, & meritum glorioſæ virginis ſanctæ Mariæ matris tuæ, de qua parumper cogitare nunc libet, & quæſo vt liceat. Quis enim ego ſum, vt audeam propius accedere, niſi venia prius poſtulata? Scio indignitatem meam in eius ſingulari reuerentia non debere apparere, quam nimirum angeli venerantur cū ſtupore dicentes, Quæ eſt iſta quę aſcendit de deſerto mundi, delicijs affluens paradiſi? Idcirco ô prædulciſsima Maria, nequaquam mihi cōuenit tuam gloriam & honorem, tuā pulchritudinem & magnificentiā conſiderare, quoniam terra ſum & cinis, immo terra vilior & cinere, quia peccator ſum, & ad omne malū procliuus valdè. Tu autem cælo celſior facta, mūdum ſub pedibus habes, & propter honore filij tui omni honore digna exiſtis & reuerentia. Attamen ineffabilis pietas tua quæ omnem cogitatū excedit, affectum meū ad te trahit & allicit, quia tu es vtique ſolamē deſolatorū, & tu miſeris peccatoribus libēs ſubuenire conſueuiſti. Ego quidē omnibus bonis conſolationibus & confortationibus, & maximè gratia filij tui me egere ſentio, nam

Pſal. 44. Cant. 8.

nam me ipſum nullatenus iuuare ſufficio. Tu autem pijſsima mater, ſi meam paruitatem dignaris attēdere, multis me potes ſubleuare auxilijs, atque vberioribus conſolationibus inter preſſuras refouere. Cùm ergo aliqua preſſura vel tentatione fuero circumuentus, citò mihi & ſine trepidatione ad te eſt recurrēdum, quia ibi pronior miſericordia, vbi amplior redūdat gratia. Quòd ſi fortè aliquando libet ſpeculationi excelſæ gloriæ tuæ intendere, atque honorificè te ex intimo ſalutare, longè puriori me oportet corde procedere, nec ſine superni luminis ductu mihi expedit proficiſci. Verè nō eſt illi gloria, ſed digna reddenda cōfuſio, quiſquis irreuerenter ad tuū pręſumpſerit oſtium accederet. Oportet autē accedentem ſumma cum reuerentia & humilitate procedere, bona tamen ſpe ſimul iuncta, quatenus tua miſerante clementia dignus ſit admitti. Humiliter ergo ac reuerēter, deuotè & cōfidenter ad te procedo, Gabrielis portās in ore ſalutationem tibi ſuppliciter offerendam, quā & inclinato capite ob tui reuerentiā, & expanſis manibus ob eminentē deuotionis affectū lęte repręſento, atq; eandē centies millibus, & multo amplius ab omnibus cęleſtibus ſpiritib⁹ pro me dici peto & imploro. Nā quid dignius & dulci⁹ ꝓ pręſenti offerā, prorſus ignoro.

Salutationis angelicę energia.

Auſcultet itaque tunc ſancti nominis tui pius amator. Cælum gaudet, ſtupet omnis terra, cùm dico Aue Maria. Satan fugit, infernus cōtremiſcit, cùm dico Aue Maria. Mundus vileſcit, caro marceſcit, cùm dico Aue Maria. Abſcedit triſtitia, venit noua lętitia, cū dico Aue Maria. Torpor euaneſcit, cor ex amore liqueſcit, cū dico Aue Maria. Creſcit deuotio, oritur cōpunctio, ſpes proficit, augetur cōſolatio, cùm dico Aue Maria. Recreatur animus, & in bono cōfortatur æger affectus, cùm dico Aue Maria. Siquidem tanta eſt ſuauitas huius benedictę ſalutationis, vt humanis nō poſsit explicari verbis, ſed ſemper manet altior & profundior, quàm omnis creatura indagare ſufficiat. Propterea iterum flecto humiliter genua meá ad te ſanctiſsima virgo Maria, & dico, Aue Maria gratia plena. Suſcipe clementiſsima domina mea ſancta Maria hanc deuotiſsimam ſalutationem, & me in ea ſuſcipe, vt aliquid habeam quod tibi gratè placet, quod mihi fiduciam ad te pręſtet, quod maiorē ſemper amorē accendat, ac in iugi deuotione tui venerandi nominis conſeruet. Vtinam ad ſatisfaciendum deſiderio honorandi & ſalutandi te ex totis præcordijs meis, omnia membra mea modo verterentur in linguas, & linguæ in igneas voces, vt modum inuenirem glorificandi te dei genitrix in æternum. Vtinam adhuc pro omnibus peccatis meis quibus iram merui, & grauiſsimè filium tuum contriſtaui, te quoque & omnem exercitum cęli ſæpiſsimè inhonoraui & offendi,

ſendi, hãc ſuauiſsimam Gabrielis ſalutationem reddere valeam, tãquam ſanctam & puram orationis hoſtiam, omnium commiſſorum meorum expiatricem. Vtinam quoque cùm nimis fragilis & labilis ſit vita mea, pro vniuerſis exceſsibus & negligentijs meis, pro omnibus etiam cogitationibus vanis, immũdis & peruerſis, omnes beati ſpiritus & animæ iuſtorum puriſsima deuotione & ardentiſsima deprecatione dicant tibi ô beatiſsima virgo Maria, ac centupliciter in honore tuo altiſsimam hanc ſalutationem replicent, qua pater & filius & ſpirituſſanctus te primùm per angelum ſuum ſtatuit ſalutare, quatenus ſic aliquo modo reperiam incenſum, dignum in odorem ſuauitatis, qui nihil bonitatis & dignę recõpenſationis in me reperio. Sed & nunc in pręſentia tua proſtratus & ſincera deuotione inuitatus, atque totus in veneratione almiflui nominis tui accenſus, repręſento tibi letitiam ſalutationis iſtius, quãdo Gabriel archangelus à deo miſſus, ſecretarium thalami tui eſt ingreſſus, & flexis reuerẽter genibus, noua & inaudita à ſæculo ſalutatione tuam virginalem faciẽ honorauit, & dixit, Aue gratia plena, dominus tecũ, benedicta tu in mulieribus. Quam & ego fideliũ more, & aureo ſi poſſem ore ex integro cupio perſoluere, atq; vt mecũ omnes creaturæ pariter loquantur, in intimis viſceribus concupiſco. Aue Maria plena, dominus tecum, benedicta tu in mulieribus, & benedictus fructus ventris tui Ieſus Chriſtus, Amen. Hæc eſt ſalutatio angelica, ſpiritus ſancti inſtitutione formata, tuæ maximæ dignitati & ſanctitati congrua. Hæc eſt oratio parua verbis, alta myſterijs, breuis ſermone, lata virtute, ſuper mel dulcis, & ſuper aurum precioſa, ore cordis iugiter ruminanda, labijsque puris frequentiſsimè legenda ac repetenda. Nam verbis pauciſsimis contexitur, & in latiſsimum torrentem cæleſtis ſuauitatis diffunditur. Sed væ faſtidioſis, væ indeuotis & vagis oratoribus aurea verba non ponderantibus, nec mellea pocula guſtãtibus, qui totiens dicunt Aue Maria ſine attentione & reuerentia. O dulciſſima virgo Maria, cuſtodi me à tam graui negligentia & deſidia, & tribue veniam de tranſacta iam culpa. Ero amodo deuotior feruentior & attentior in dicendo Aue Maria, ſiue in choro, ſiue in cella, ſiue in horto, ſiue in agro, aut quocunque locorum fuero. Et nunc poſt hęc quid petam à te domina mea chariſsima? Quid melius, quidve vtilius, & quid tam neceſſarium mihi indigno peccatori, niſi vt inueniam gratiam coram te & dilectiſsimo filio tuo? Peto ergo gratiam dei te interueniente & impendente, quæ teſte angelo apud deum plenitudinem gratiæ inueniſti. Nulla charior petitio eſt, nec vlla re plus indigeo, quàm gratia & miſericordia dei. Sufficit mihi gratia dei, cæteris

Luc. 1. Ibidem. 2. Cor. 12.

non

non obtentis. Quid eſt enim omnis conatus meus ſine illa? Quid item impoſsibile ea aſsiſtente & iuuante? Habeo multas & diuerſas animi ægritudines, ſed diuina gratia efficacisſima medicina eſt contra omnes paſsiones: & ſi dignanter aduenerit, mitigabit vniuerſas. Habeo quoque inopiam ſpiritualis ſapientiæ & ſcientiæ, ſed diuina gratia ſumma magiſtra eſt, & doctrix cæleſtis diſciplinæ, quæ repentè in cunctis neceſſarijs me ſufficit inſtruere. Nam vltra neceſſarium aliquid petere, aut præter licitum aliquid velle ſcire, hæc ipſa gratia diſſuadet, ſed humiliari ſub ſe, & contentari ſe, ipſa monet & docet. Hanc igitur mihi impetra gratiã clemens virgo Maria, quæ tã nobilis eſt & precioſa, vt meritò aliud nihil deſiderare debeã aut petere, q̃ gratiam pro gratia.

De conſolatione Mariæ. Cap. XXIIII.

Pſal. 44. Diffuſa eſt gratia in labijs tuis. Eia obſecro te domina mea, vel nunc parum loquere mecum ſancta Maria. Aperi os tuũ in nomine dilecti filij tui, qui te benedixit in omni gratia ſpirituali. Vox Marię. Ego ſum (inquit) mater miſericordię plena charitate & dulcedine. Ego peccatorum ſcala, reorum ſpes & venia. Ego mœſtorum conſolatio, & ſanctorum ſpecialis lætitia. Tranſite ad me omnes qui diligitis me, & ab vberibus conſolationũ mearũ adimplemini, quia pia ſum & miſericors omnibus inuocantibus me. Venite omnes iuſti & peccatores, rogabo pro vobis patrem, rogabo & filium, vt repropitietur vobis per ſpiritũ ſanctum. Omnes inuito, omnes expecto, omnes venire deſidero, nullum peccatorem deſpicio, ſed ſuper pœnitente peccatore etiam cum angelis dei magna charitate congaudeo, quia non perit precioſus ſanguis filij mei effuſus pro mundo. Accedite ergo ad me filij hominũ, attendite & videte zelum meum pro vobis ad deum filium meum Ieſum Chriſtum. Ecce ego iram eius in me ſuſcipiam, placabo illum precibus ſedulis, quem vos offendiſſe cognoſcitis. Conuertimini & venite, agite pœnitentiam, & impetrabo vobis indulgentiam. Ecce ego ſto inter cęlum & terram, inter deum & peccatorem, & ne mundus iſte pereat, precibus meis obtineo. Nolite ergo abuti miſericordia dei & mea clementia, ſed omnem cauete offenſam, ne ſubitò ſuper vos redeat indignatio, & intolerabilis vindicta. Præmunio filios meos, obſecro dilectos meos, eſtote imitatores filij mei, & matris veſtræ. Recordamini mei, quæ veſtri non poſſum obliuiſci. Ego enim ſum omniũ miſerorum miſeratrix, omniũq; fideliũ pijſsima aduocatrix. Diſcipulus. O gratioſisſimum verbũ, omni cęleſti dulcedine plenũ. O vox ſublimis de cęlo rorãs, ſuauiter influẽs, peccatores conſolans, & iuſtos lætificans. O cæleſtis fiſtula, quam dulciter reſonas in deſperata conſcientia? Et vnde mihi vt alloquatur

Mariæ deiparæ præconia. Eccl. 24.

quatur me mater domini mei? Benedicta tu mater ſanctiſsima, & benedictum eloquium oris tui, nam mel & lac ſub lingua tua, & odor verborum tuorum ſuper omnia aromata. Anima mea liquefacta eſt, vt locuta es ò Maria. Ecce vt facta eſt vox conſolationis tuæ in auribus meis, exultauit in gaudio anima mea. Reuiuiſcit namque intra me ſpiritus meus, & omnia interiora mea gaudio nouo perfunduntur, quoniam bona & iucunda per te mihi hodie nunciata ſunt. Triſtis eram, ſed nunc gaudio propter vocem tuam. Vox enim tua dulcis in auribus meis. Grauatus eram & deſolatus, ſed nunc releuatus ſum & confortatus. Miſiſti enim manum tuam de alto, & tetigiſti me, conualuique de infirmitate. Vix loqui poteram, ſed nunc libet etiam cantare, & gratias tibi magnificè agere. Tædebat viuere, ſed iam nec mori timeo, quia te aduocatam apud filium ſciens pro mea cauſa teneo, cuius miſericordiæ me commendo ex hac hora & deinceps omni in momento. Ex quo enim locuta es ad cor deſolati orphani tui, repente mutatus ſum in melius, & valide interius recreatus. Quodammodo deſperatus iacui, ſed acceſsit conſolatio tua, meque erexit cum iucunditate dicens. Vox Mariæ.

Quid eſt fili, & qui ſunt qui volunt nocere tibi? Noli timere, ego videbo pro te fili mi. Viuo ego, & viuit filius meus Ieſus frater tuus, qui eſt ad dexteram patris, fidelis vtique pontifex & interceſſor pro peccatis tuis. In ipſo ſumme ſperare debes, quia ipſe eſt dator vitæ, & deſtructor mortis. Ex me temporaliter incarnatus, ex patre æternaliter genitus, toti mũdo in ſalutem datus eſt. Ecce vnde ſpes & conſolatio, & per quem fides & victoria. Sit Ieſus & Maria in tua ſemper memoria, & non timebis inimici iacula. Diſcipulus. O felix hora, quando tribulato cordi meo adeſſe dignaris ô piiſsima virgo Maria. O ſi eſſet longior mora ad audiendum verba tua conſolatoria, nam vehementer me accendunt & afficiunt, quoniam ex intimo me tangunt & inſtruunt. Beata vbera tua diuina Maria, quæ nũquam ceſſant dulciſsimum conſolationis lac emittere. Nam præ vbertate gratiæ latentis olim pueri tui dilecti Ieſu, non potes innatam tibi miſericordiam denegare poſtulanti, ſed gratiam ſæpe exhibes etiam in multis delinquenti. O mater ſummæ pietatis, maximæ miſerationis & charitatis. O virgo incomparabilis, omnibus amabilis & venerabilis. O genitrix ſingularis ex te nati filij dei, ſed & totius Chriſtianitatis mater generalis, ac cuique pro ſuæ deuotionis affectu valde cordialis & ſpecialis. O virgo virginum, regina mundi, & domina angelorum, trahe me poſt te, ne iacens maneã ſub onere peccatorum. Effunde gratiam, rorem ſaluificum de cælis miniſtra, vt veraciter merear ſentire, quòd tu es mater gratiæ, & fons

patens miſericordiæ. Vox Mariæ. Ego ſum mater pulchræ dilectionis, caſti & ſancti timoris, piæ allocutionis, & ſuauiſsimæ cõſolationis. Audito ergo nomine meo, exulta in toto corde tuo, inclina reuerenter, meque ſaluta libenter. Nam honorando matrem honoras & filium, qui deum habet patrem. Ego enim ſum Maria mater Ieſu, & hoc nomen mihi in æternum manebit. Ieſus autem quid? Chriſtus filius dei viui. Hic eſt Saluator mundi, rex cæli & terræ, dominus angelorum, ac redemptor fidelium, iudex viuorum & mortuorum. Ipſe eſt ſpes piorum, conſolatio deuotorum, pax manſuetorum, diuitiæ pauperum, gloria humiliũ, fortitudo debilium, via errãtium, lumen cæcorum, baculus claudorum, vnctio aridorum, leuamen oppreſſorum, iuuamen tribulatorum, & omnium bonorum ſingulare refugium. Benedic filium cum matre, & eris dilectus à patre. Da ei honorem & gloriã, quotiens mihi aliquam exhibueris reuerentiam. Eius gloria, mea lætitia, & mea laudatio eius eſt veneratio. Pone me & Ieſum ſicut ſignaculum ſuper cor tuũ, ſicut ſignaculum ſuper brachiũ tuum. Stans igitur aut ſedens, orans aut legens, ſcribens aut operans, creber in ore, ſemper autem in corde Ieſus verſetur & Maria. Diſcipulus. Eia amen. Seruiant tibi omnes populi, tribus & linguæ, & incuruentur ante te omnes creaturæ. Cęlum dicat, Gaude Maria. terra reſpondeat, Aue in æternum & vltra. Confiteantur ſimul omnes ſancti nomini tuo magno, & exultent omnes deuoti coram te & agno Ieſu Chriſto filio tuo domino noſtro. Amen.

Ieſu pij. ad.

De reddendis gratijs. *Cap.* XXV.

Pſal.71. SIt nomen domini benedictum in ſecula. Seruiat tibi domine deus quicquid ago, lego, & ſcribo, omne quod cogito dico & intelligo. A te incipiat, & per te, & in te omne opus meum finiatur. Quod dediſti, hoc recipe, & vnde flumina exeunt, illuc reuertantur. Nunquam melius mihi manet nec vnquam dulcius ſapit, quàm cum totum tibi ſincere retribuo, quicquid rectũ à me geritur aut cogitatur. Opto gratias agere, ſed tunc veraciter ago, ſi totum tibi & nihil mihi dedero ex omnibus datis & acceptis. Quid inquam poſſum retribuere malus & piger ſeruulus? Nihil eſt ſeruitium meum, etiam ſi fecero omne quod iuſsiſti. Propterea ad nihil redactus ſum, & in veritate humiliatus. Bonum mihi quia humiliaſti me, vt tu ſolus iuſtificeris, tu ſolus lauderis ab omnibus, nec vnquam glorietur in ſe puluis viliſsimus. Veruntamen deſiſtere nolo, ſed laudare te cupio corde & ore, quia ſi dignè non poſſum perficere, indignum tamen eſt omnino ſilere, nec recognoſcere. Laus mea deus meus tu es, in te cantatio mea ſemper. O qui vel parum ſentiret de gloria tua, & quid eſt in te gloriari, quàm nihili duceret quicquid blanditur de ex-

Pſ.118. Pſa.70.

terna

terna gloria? O qui vel parum ſaperet de dulcedine tua, quàm cito illi amareſceret omnis delectatio terrena? O quantum ferueret, qui ſaltem paruam ſcintillam charitatis tuæ haberet? Nam omnia libentiſsimè contemneret, vt tui amori inhærere liceret. Et verè totum illi ſuaue ac leue eſſet, quicquid pro amore tui agere vel pati poſſet. O quantum exultaret, quàm vehementer poſt te curreret, memor omnium bonorum tuorum? Nihil charius quæreret, nil beatius poſsideret, nil ſequeretur auidius, quàm quod amori tui ſeruiret. Etenim amando onus non ſentiret, quia amor omnia onera portaret. Et ideò qui de onere conqueruntur, exiguos ſe in amore teſtantur. Ex amore tibi ſeruire, iucundiſsimum eſt, & laboris ſolamen. Amor non reſpicit ad proprium commodum, nec veretur pati incommodum, ſed tuum quærit in omnibus beneplacitum. O quàm dulcis res eſt amor tui Chriſte, quàm bene ſonat, quàm ſuauiter intrat, quàm fortiter tenet & ſtringit? Vtinam me ſeruituti perpetuæ obliget, totaliter capiat, totaliter ſibi ſubijciat, & proprium tuū me tibi faciat. Tunc enim maximè liber ſum, cum ab amore tui captus ſum, & omni proprietate priuatus & alienatus. Seruus tuus ego ſum domine, tuus inquam, quia emiſti me. Libenter ſum tuus; & non pudet me proprium tuum eſſe. Nolo meus ipſius eſſe, tu iuua vt poſsim ab omni proprietate liberari. Tu conſla & accende, ſuſcita igniculum, & æſtuabit cor meum, fietq; purum clarum & amœnum, quia amor tuus fugat omne vitium, & conſumit omne peccatum. Tu tene amoris vinculum, & ſtabit meum pauperculum ſeruitium. Nec ignoro quia nihil tibi confert meum ſeruitium, ſed mihi tantum proficit ſi ago quod tibi gratum eſſe noui. Vtinam faciam & non ſileam, dicam & non abſcondam opera tua. Quando enim dignè ſufficiam excogitare omnia illa beneficia quæ mihi indigno contuliſti? Magnam miſericordam domine cum ſeruo tuo feciſti, ſed ego pro dolor non retribui grates ſicut dignè meruiſti. Ideoque me tenent pœnæ & dolores cordis, quia non poſſum reſpondere beneficijs tuis tam multis & tam magnis: Vtinam vel ſemel digne & integre pro omnibus his queam tibi regratiari. Sed in quo nihil eſt quid de illo exire poteſt? Vas namque vacuum, nil habet ad propinandum. Quid ergo faciam? Dare me aliquid oportet, quia vacuum appparere coram te non licet, nam & omnis ingratus tibi diſplicet. O ſi haberem aliquid in toto mundo quod tibi darem, & gratum foret oculis tuis? Quid vis habere dilecte domine? Bonorum meorum vtique non eges. Cur ergo exigis à me datum? Nemo ditior te, & adhuc aliquid poſtulas à me? Volo (inquit) totum habere. Nam tibi hoc expedit, ſi vis gratiam meam

Charitas dei quid efficit, vbi ineſt.

Pſ. 142.

Pſa. 15.

mereri. Ego dabo gratiam, & tu reddes gratiam, & ſic tenebimus pariter iugem charitatem. Da te mihi, & totū dediſti. O Ieſu fons omnis boni, fons vitæ, fons gratiæ, fons dulcedinis, fons æternæ ſapientiæ, infunde nunc piiſsime donum cæleſtis gratiæ, & doce me tibi ſemper gratias agere, & memetipſum ante omnia tibi dare, quia hoc eſt chariſsimum quod poſſum tribuere. Sentio hoc, & conſentio. Accipe me, ecce tuus ſum totus, & omnia mea tua ſunt, Vnum eſt quod non poſſum tribuere tibi. Quid hoc? Peccatum meum, quod mihi proprium eſt, & ideo tibi imputandum non eſt. Meum eſt peccatum, & omnis defectus in me reperibilis mihi ſoli attribuendus, tibi autem gloria & gratiarum actio pro omnibus beneficijs tuis. Sed iam ad memoranda beneficia tua ex multis pauca mihi recolligo, & quæ amplius mouent, & eminent. Nam omnia perſcrutari nec tempus patitur, nec cogitatio præualet. Excedit enim numeroſitas modum, & magnitudo obruit ſenſum, ſed & dignitas non habet precium. Nam emi non poſſunt, quia gratis dantur, & ideo pro eis tantum grates requiruntur, alioquin ab ingrato omnia auferentur. Primū igitur gratias ago tibi domino deo meo creatori omnium, quòd me hominem rationalem dignatus es creare, & ſuper opera manuum tuarum ſecundum animam ad imaginem tuam & ſimilitudinem factam conſtituere. Magnum hoc & primum beneficium gratuita bonitate donatum mihi. neque enim meipſum ego feci, ſed tu me feciſti, introducens me in orbem terræ per parentes quos tibi in hoc ſeruire voluiſti. Et ecce melior ſum omni corpore, prælatus omnibus beſtijs & volatilibus cęli, quia ad imaginem dei factus, æternæ ſapientiæ capax, lucis increatæ & veritatis incommutabilis ſum naturaliter particeps. Pro omni igitur quod ſum viuo & ſapio, gratias tibi perpetuas refero, optans & petens vt omnes ſimul creaturæ quæ in cælo ſunt & in terra, nomen tuum laudent admirabile & ſuperexaltatum in ſecula. Benedico te pater & domine cæli & terræ, qui omnia creaſti ex nihilo per vnigenitum filium tuum in ſpiritu ſancto. Ex pura & libera voluntate non aliqua neceſsitate creaſti omnia, vt notam faceres filijs hominum potentiam tuam, & mundum hunc viſibilem optimè diſpoſuiſti per inuiſibilem ſapientiam tibi coæternam. Benedicant te omnes creaturæ tuæ tibi in cunctis ſubiectæ, & humano generi ad miniſterium conditæ. Nam te iubente cælum pluuias congruis dat temporibus, & terra fructus affert plurimos. Lucent ſol & luna clare ſuper terram, ſtellæ circunlucent noctibus per ordinem. Fontes ſcatent, fluunt riui, natant in vndis piſces generis diuerſi. Volant, cantant aues cæli, ſaliunt in montibus capreæ, hinnuli & cerui. Oues & iumenta ad bona gaudent paſcua, currunt per nemo-

Beneficiorum dei præcipuorū catalogus.

Pſ. 144.

nemora diuerſa animalia. Prata virent, campi florent, & omnia ligna ſiluarum ramos fructuſque producunt. Hæc ſunt opera tua deus, qui facis mirabilia magna ſolus, Secundum beneficium mihi exhibitum eſt myſterium incarnationis, opus redemptionis, & precium ſalutis noſtræ, fructus vtique paſsionis tuæ & mortis. O magnum pietatis opus, opus excellentiſsimæ charitatis, ſummæ humilitatis, & patientiæ ſingularis. Hoc homo non meruit, hoc angelorum nullus facere potuit, hoc prophetæ mirati ſunt, hoc apoſtoli viderunt & docuerunt, hoc fideles omnes ſuſceperunt, hoc maximè electi diligunt & recolunt. Hoc beneficium bene cogitatum excitat deſideria, inflammat corda, nutrit deuotionem, illuminat mentem, purgat affectum, trahit ad cælum, retrahit à mundo, ducit ad Chriſtum, & vnit animam Chriſto. Superabundat donum iſtud dono priori, vnus tamen eſt qui vtrunque dedit & fecit Ieſus Chriſtus dominus deus noſter. Nihil enim mihi naſci profuit in mundo, niſi & redimi profuiſſet dato ſanguinis precio. Subuenit ergo mihi gratia, excreuit diuina miſericordia, & facta eſt copioſa redemptio, nam vitiata natura abſque creatoris non potuit reparari auxilio. O pater miſericordiarum, & deus totius conſolationis, vt damnatum ſeruum redimeres, filiũ tradidiſti. O mira circa nos tuæ pietatis dignatio, quam explicare non valet mens humana, nec angelica ratio. O dulciſſime Ieſu principium noſtræ ſalutis & finis, tu ſolus noſti qui ſolus potuiſti conferre opem miſeris & damnatis. Nam in humillima & abiecta forma ſerui apparere dignatus es hominibus, & pro mortalibus vermiculis ſententiam diræ mortis ſola miſerante charitate libentiſsime ſuſcepiſti. O Ieſu fons bonitatis & pietatis, lux lucis æternæ, & ſpeculum ſine macula dei maieſtatis, accende cor meum meditatione huius ineffabilis beneficij, quod mihi & toti mundo exhibere voluiſti. Generale quidem hoc beneficium ſicut & primum, omnibus ſufficiens ad ſalutem, ſed nõ in omnibus tamen efficiens fructum, propter multorum infidelitatem & malitiam. Electis autem omnibus ſalutare eſt & proficuum, propter quos omnia creata ſunt, & per te Ieſu Chriſte recreata. O bone Ieſu quãta nobis beneficia in humanitate tua præſtitiſti? Factus es frater noſter, & caro noſtra, vt filij dei computaremur, & per te acceſſum haberemus ad patrem, cuius offenſam placare nemo dignus fuit, niſi tu de quo ipſe ait. Hic eſt filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui. Felix anima quę ſacramenta noſtræ redemptionis ſtudioſe recolit, affectuoſe diligit, dignè veneratur, & pro omnibus tibi gratias agit, ac tuo conſilio plus quàm ſuo ſenſui credit. Nam hoc myſterium non eſt quiſquam idoneus per ſe inueſtigare, nec humana attingitur

Quanta nobis beneficia in beneficio incarnationis Chriſti collata ſunt.

Pſ. 129.

Sap. 7.

Matt. 3. & 17.

ſapiētia, ſed fidei potius firmitate, ac puri cordis intuitu deſuper illuſtrato. Beatus qui meretur accipere per gratiam, quod mundi ſapientes non potuerunt cognoſcere per naturam. O Ieſu ſapientia patris, fac me intelligere in luce fidei hoc magnum & mirabile myſterium tuæ incarnationis, quia in illo totius noſtræ ſalutis latet dulcedo, abundat maxima charitas, & inſcrutabilis ſapientiæ tuæ plenitudo coruſcat. Proficiat ſeruus tuus per augmenta virtutum, & bonarum ſtudia actionum, ac magis magiſq; in hoc memoriali incarnationis arcano, cū ſacræ paſsionis profundo inſtruatur, atque totus in tua intima pertrahatur. Profunda admodum abyſſus & diuinum quoddam pelagus, tantæ charitatis tantæque dignationis adhibitio, quod tranſnatari non poteſt, in quo natant & renatant ſpirituales piſces parui & magni, quos intra rete fidei cepiſti. Maneat igitur in recordatione mea tanta charitas & dulcedo, tanta humilitas & manſuetudo, & in omni orationis ſacrificio ac meditationis exercitio occurrat & immiſceatur aliquid de incarnationis paſsioniſque myſterio, tanquam lucidiſsimum thus & ſuauiſsimum balſamum in odorem

Pſ. 100. ſuauitatis deo patri offerendum. Dicāt nunc mecum qui redempti ſunt à domino, quos redemit de manu inimici, canticum diuinæ laudis, & hymnum mentalis iubilationis cum gratiarum actione perſoluant. Et omnes angeli ſtantes in circuitu throni procidant in facies ſuas, & adorent agnum dei qui abſtulit peccata mundi, dicentes. Te decet laus & honor domine. Benedictio & claritas, gratiarum actio & vox laudis, fortitudo & imperium, maieſtas & ſapientia tibi domino deo noſtro Ieſu Chriſto in ſecula ſeculorum. Amen. Tertium beneficium prioribus non inferius eſt gratia iuſtificationis, qua me clementer ad conuerſionem & vitæ emendationem traxiſti, donans pœnitudinem peccatorū, ſpem veniæ, & propoſitū bene agendi, ac in perpetuum tibi ſeruiendi. Hoc clare conſiderans beatus Paulus adhortatur diſcipulos ſuos, ne datori tanti beneficij ſint ingrati, ſed vt memores cæleſtis gratiæ dignas ſupernæ vocationi laudes ſtudeāt

Iuſtificationis beneficiū quātum.

1. Co. 1. referre. Videte (inquit) vocationem veſtram fratres, quia nō multi ſapientes, non multi potentes, ſed quæ infirma ſunt mundi elegit deus. In me hæc conſidero, qui contemptibilis & inutilis huic mundo, tua ſancta vocatione ereptus ſum de ipſius naufragio, & ad ſeruiendum tibi etiam tuo merui ſociari collegio. At ne retro iterum abirem, voto me ſponte conſtrinxi. Quod vtique non meis meritis, ſed tuæ deputo prouidentiæ. De quo te magnificè laudo & benedico, quia dignatus es me vocare per gratiam, dans mihi voluntatem bonam, & abijciens à me peccatorum ſarcinam. Nam & ſuaui iugo tuo me ſubiecisti, emolliens

mentem meam vnctione ſpiritus tui, quem mundus neſcit, nec videt, nec ſapit. Cuſtodi hanc voluntatem miſericors domine, inſuper adauge dona gratiæ, quãdiu ſum in hac viſibili luce. Sentio vocationem iſtam magnum eſſe beneficium, quod non omnibus datur, ſed quibus paratum eſt à patre, quia non eſt volentis neq; currentis, ſed miſerentis dei, vt omne os loquens inania obſtruatur, & totus homo tibi ſubiectus ſit, & non glorietur omnis caro in cõſpectu tuo, nec ſibi quicquam deputet de proprijs meritis vel operibus bonis. Nam ſi ſecundũ iuſtitiam mecum agere voluiſſes, iam deputatus eſſem cum ijs qui in inferno ſunt. Sed pepercit mihi pietas tua domine, atque locum tribuiſti indulgẽtiæ, ne ſimilis fierem filio perditionis. Magnas igitur tibi teneor laudes reddere pro tam magnifico beneficio, & vtinã dignis reſpondeam vocibus & moribus, cũctis vitę meæ temporibus. Obſecro autem vt pro gratiarum actione acceptes meum pauperculum obſequium, quo tibi ſeruire cupio & ex charitate debeo, & vt debitum ſeruitutis meæ radicaliter procedat ac finaliter tendat ad tuum beneplacitũ & honorem, nec vnquam cor meum à tua dilectione auertatur, ſed anima mea & corpus meũ pariter vigeant & perſeuerent iugiter in ſanctiſsimo ſeruitio tuo. quandiu ſpiritus eſt in viſceribus meis, & cõpos mei ipſius ſum, & tui recordari poſſum, nunquam ceſſet laus tua ex ore meo, & abũdantia ſanctorum tuorum non recedat de corde meo. Quòd ſi ſeruus tuus multis annis vixerit, dato etiam quòd centum aut mille annis eſſet victurus, non erit propterea tepidus vel perterritus in humilitate & ſubiectione tibi famulari, ſed ita deuote & voluntarie tibi in omnibus deſeruiam, ſicut ea hora & die quando primum cor meum à te admonitum eſt & confirmatum, vt te dominum ſolum pura & integra mente ſequeretur. Nec huic propoſito obſtabit aliqua infirmitas ſeu aduerſitas intercurrens, ſed ſicut nunc ſentio, & te deo meo audiente propono, ita quoque quod ſemel egreſſum eſt de labijs meis, te adiuuante cupio adimplere. Sin verò per aliquam fragilitatem vel aliquam culpam hæc voluntas fuerit confracta, quia non eſt homo ſuper terram ſic iuſtus qui viuat & non peccet, adhuc non diffidam nec dimittam, ſed mox incuruabo genua cordis mei cum multa contritione & lachrymis offerendo tibi triſtem & ſauciam conſcientiam meam, ad ſanandum eam medicamento gratiæ tuæ, & ad alligandum multo fortius propoſitum quàm antea fuerat conſtitutum. Non me pœnitebit boni incepti, immo gratias agam, quia hoc à te vel ſemel merui ſuſcipere, quòd tibi conſenſi æternaliter militare. Potens es autem omnipotens & miſericors domine, qui me de nihilo creaſti, quique hominis infirmitatem

Rom. 9.
1. Co. 1.
Gratiarum actio de beneficijs.
1. Par. 6

& caſum ab initio prænoſti, omnia commiſſa mea mihi benigniſſime dimittere, ac inſtaurare omiſſa, perdita reſtituere, liuida curare, ſordida mundare, tenebroſa illuminare, tumida inclinare, extincta reaccendere, confracta reædificare, neglecta recuperare, praua corrigere, aſpera complanare, curioſa reſtringere, vaga colligere, inordinata componere, ac totum ſtatum mentis meæ in melius commutare, ita vt iam nil deſit de priori propoſito, ſed etiam omnis occaſio mali cooperetur mihi in melius tibi humiliter proſtrato. Hæc eſt mutatio dexteræ excelſi, hæc eſt viſitatio cæleſtis, hæc eſt multiplex collatio diuinæ pietatis. Accipe etiam pro gratiarum actione cuncta ſanctæ eccleſiæ deuota ſeruitia, cum vnanimi concentu totius cœleſtis curiæ. Et omnes ſancti ab origine mundi qui per gratiam tuam illuminati ſunt & vocati, omnes quoque fideles & Chriſtiani in omni populo & tribu & lingua & natione, qui vſque hodie ſunt, & ante nos fuerunt, & poſt nos erunt, pariter celebrent & collaudent dulciſſimum atqueglorioſiſſimum nomen tuum, quod eſt ſuper omne nomen benedictum. Dicant iterum & renouent cum ingenti gaudio, laudes vniuerſas tuo nomini dignè dicendas, tot vtique vicibus quot cælum ſtellas, quot mare piſces, quot gramina tellus, quotque biblia continet apices. Et cum iſtud totum fecerint, & pro me ſuppliciter dixerint, tunc adhuc confitebor tibi quia necdum ſatisfactum eſt ineffabili laudi nominis tui, quod totis viribus cupio laudare, & omnimodo ſuperexaltare, quouſque ad illas perueniam curiales laudes, quas modo non poſſunt attingere nec proſequi mortalium hominum voces. Vides nunc anima mea magnitudinem & precioſitatem beneficiorum creatoris ac redemptoris domini dei tui, cui ad regratiandum non ſufficit omnis creatura, quam ipſe in laudem & gloriam ſui æterni benedicti nominis condidit, qui nullius vtique gloriæ eget, ſed ſibi ſoli ipſe ſolus ſufficit, ſua gloria eſt ipſe qui eſt. Ecce præ multitudine beneficiorum eius non potui cuncta ante oculos

Mat. 2. tuos reducere, ſed elegi ex grandi copia tria munera precioſa, quemadmodum magi domino oblaturi fecerunt, in quibus placuit bene vniuerſa concludere. Nam omne beneficium ſi diligenter aduertis, aut eſt naturæ, aut gratiæ, aut ſuperexcellentiæ: & quodcunque aliud eſt, ſatis conuenienter ad aliquod horum trium habet referri. In creatione habes beneficium naturæ, in redemptione beneficium ſuperexcellentiæ, in iuſtificatione donum conſidera gratiæ. Pro quibus omnibus & ſingulis gloria tibi ſit ſancta trinitas, æqualis vna deitas, & ante omnia ſecula, & nunc & in perpetuum. Amen.

Omne benefi-ciū dei triplex.

FINIS.

Prolo-

Prologus in Sermones ad Nouitios.

DIlectis in Chriſto fratribus, Innocentio, Simpliciano, ac cæteris crucifixi diſcipulis, ſacræ religionis diſciplinam diligentibus frater peregrinus in valle lachrymarum degens, orationum veſtrarum iuuamina humiliter petes. Pax Chriſti in cordibus veſtris abundet, & patientia multiplex vobis & mihi in cruce Chriſti condonetur. Sermones quos per modum dulcis collationis pro nouitijs noſtris diuerſis quidem temporibus in vnum collegi, vobis in charitate communicare pium cenſui, iuſtumque exiſtimaui. Quamuis igitur incultus ſit ſermo, & materia non ardua, tamen ſimplicibus placere cupiens, quod dominus inſpirauit & dedit, libenter pijs & deuotis offero ad legendum. Quod ſi forte indiſcretus ſermo quempiam offenderit, peto vt venia cõcedatur exiguo, atque in melius reformetur, quod abſurdum foris ſonare videtur. Et quia exempla ſæpe plus mouent audientes quam ſola verba, idcirco more beati Gregorij inſtructus, in pleriſque locis poſt finem ſermonis pro maiori aſſertione exempla quædam ſicut memoriæ occurrebant, breuiter annotaui. Gratãter fratres accipite quæ vobis ſicut dilectis amicis offero, oretis vt ſint omnia ad honorem dei, & multorum profectum. Sciẽdum itaque, quòd liber iſte continet ſermones xxx. & habet tres partes. Quarum prima pars continet nouem ſermones, ad deſignandum nouem choros angelorum. Secunda autem pars continet ſermones decem, ad deſignandum decalogum legis, ſecundum numerum decem præceptorum. Tertia verò pars continet ſermones vndecim, ad deſignandum ſtatum religioſorum, in renunciatione ſeculi, & baiulatione crucis, ſecundum conſilium noſtri ſaluatoris dicentis, Qui vult venire poſt me, abneget ſemetipſum, & tollat crucem ſuam, & ſequatur me. Mat.15.

Tituli Sermonum Primæ patris.

De concordia fratrum, & melodia diuinæ laudis. Ser.j.

De laude bonæ congregationis. Ser.ij.

De verbis & conſilijs ſeniorum humiliter audiendis. Ser.iij.

De bonis colloquijs inuicem habendis. Ser.iiij.

De patientia conſeruanda inter deſides & peruerſos. Ser.v.

De vigilijs nocturnis contra impugnationem ſoporis. Ser.vj.

De cuſtodia oris & diligentia operis cum obedientia ſuperioris. Ser.vij.

De vana gloria cauenda, & quòd ſoli deo laus eſt exhibenda. Ser. viij.
De periculo multorum malorum ex multiloquio. Ser. ix.

Pars prima.

De concordia fratrum, & melodia diuinæ laudis. Ser. I.

Pſ.132.

ECce quàm bonum & quàm iucundum, habitare fratres in vnum. Dauid ſanctus & verè propheta magnus coram domino, repletus ſpiritu ſancto, multos edidit pſalmos, quoſdã pro auxilij poſtulatione in tribulatione, quoſdam pro gratiarum actione de hoſtium liberatione, ſed raro vel nuſquã tam bonam & iucundam edidit ſymphoniam, ſicut in hoc breui cãtico graduum declarauit dicens: Ecce quàm bonum & quàm iucundum, habitare fratres in vnum. Omnes enim bonum naturaliter appetunt & iucunditatem, malum verò & triſtitiam refugiunt tanquam hominis infelicitatem. Igitur de fraterna charitate & vnanimitate loqui geſtiens, tacitis alijs bonis præſentibus, ſpecialiter deuotioni fratrum congaudebat, ſumptoque pſalterio iucundo cum cithara, in domo domini præcinebat dicens, Ecce quàm bonum & quàm iucundum, habitare fratres in vnum. Verè fratres nulla maior extat iucunditas in monaſterio religioſorum, & congregatione fratrum & ſororum, quàm vnanimitas animorum & cõcordia morum, cum obſeruantia regulæ & ſtatutorum, ſecundum decreta prælatorum, & monita ſeniorum. Sed hanc ſanctam ac deo placitam fratrum concordiam diabolus omniũ bonorum inimicus oppugnare & infringere non deſiſtit, varijs modis die ac nocte inſidias parans ad decipiendum animas deſides ac vagas: & nunc quidem apertè per locutiones vanas conturbat, nũc occultè per ſuggeſtiones turpes tẽtat & inquietat, quatenus nouum Chriſti militem a ſancto propoſito reuocet, aut antiquum diſcipulum in deſidiam trahat, aut debilem in murmurationem trudat, aut paſsionatum in pertinacia ſtringat. Sed cõtra hos dolos & terrores Satanæ certat ac triumphat vnanimis conuentus fratrum multorum, qui nocturnis vigilijs incubãt, diurnis laboribus inſudant, ſacris lectionibus intendunt, deuotis precibus & pſalmorum melodijs inſiſtendo deo iubilant, & quaſi cæleſtibus tubis pariter inſonando diabolum perſequũtur. Vehementer enim eum affligunt cum ieiunant, verberant cum diſciplinam recipiunt, calcant cum veniam petunt, premunt cum ſe humiliant, terrent cum Ieſum inuocant, torquent cum Mariam nominant, fugant

Diabolum viri pij quî exerceat & fugent.

fugant cum cruce ſe ſignant, vrunt cum crucifixum adorant, vincunt cum obediunt, arctant cum in ſolitudine manent, ligant cum ſtrictè ſilentium ſeruant. Verè hæc eſt ſancta congregatio fratrum quærentium dominum, quærentium faciem dei Iacob, ſpernentium mundum, diligentium Chriſtum, abnegantium ſe & omnia propter deum, certantium contra diabolum & exercitium eius, donec recedat, ne tam cito in caſtra dei redire præſumat. Perpendite ergo chariſsimi quàm bonum & iucũdum eſt habitare fratres in vnum, qui in vna domo congregati, vnius regulæ profeſsione colligati, ſub vno prælato bene ordinati, pariter ſurgunt ad vigilias, pariter conueniunt ad horas canonicas, pariter incipiunt cantare & legere, pariter nituntur diuinum officium honorificè conſummare. O quàm gratum & commendabile collegium ad laudandum deum præcipuè dedicatum, vbi ſunt tot tubæ reſonantes, quot voces in choro alacriter cantantes. Sed hæc audientes quid dicunt dæmones religioſos perſequentes? Fugiamus (inquiunt) Iſraelem, hanc ſanctam & deuotam congregationem, dominus enim pugnat pro eis contra nos. Exo. 14.
Iſti enim ſunt veri Iſraelitæ, qui ex Aegypto & ſecularis vitæ tenebris egreſsi, propter Chriſtum parentes & amicos reliquerũt, & nunc habitu ſanctæ religionis induti, deo perpetuè ſe vouerunt, & contra nos militare fortiter cœperunt, ad confuſionem vtique noſtram, & ſuam gloriam augmentandam. Conſtanter ergo fratres ſtate armati precibus cõtra aduerſarios ſalutis veſtræ, nullius impetum formidantes, ſed in domino confidentes gratias agite de beneficijs vobis collatis, præ multis in ſeculo errãtibus. Non pigeat omni nocte ſurgere ad vigilias nocturnales, ſed facto ſigno abijcite torporem ab oculis, euagationem à cordibus, diſſolutionem à moribus. Eia chariſsimi attendite præſentiam Chriſti, angelorum cuſtodiam, reuerentiam ſacramenti, & reliquias ſanctorum, in quorum conſpectu ſtatis & pſallitis, licet oculis corporalibus eos non videatis. Cauete diligenter à vanis phantaſijs & immundis ſpiritibus, ne inueniant locum intrandi & latendi in vobis. Cito auertite faciem veſtram à mercatu diaboli, ſignate corda veſtra ſigno ſanctæ crucis, recurrite ad paſſionem Chriſti. Erubeſcite alia cogitare, quàm verba dei quæ legitis & cantatis. Incipite modo cæleſtem vitam ducere cũ angelis, pacẽ & concordiam tenete cum omnibus, nulli ſcãdali occaſionem detis, verbis vel actibus offenſiuis. In Chriſti charitate ſupportate imperfectiones infirmorum, non tamen conſentiatis vitijs aut querelis eorum. Orate frequenter pro tribulatis & tẽtatis, timete ne vobis ſimilia contingant, aut peiora incurratis. Omnibus autem exemplum veræ humilitatis, manſuetudinis,

patientiæ, taciturnitatis & obedientiæ exhibete, vt perennem à deo mercedem cum ſanctis eius & electis in cælo recipiatis. Si enim vel minimum gaudium cognoſceretis, ad omnia quæ deo placent conuolaretis, & ad chorum vbi diuina & cæleſtia die ac nocte tractantur, feſtinaretis. Cum ergo tædium cordis ſentitis ex onere laboris, recolite æterna pręmia promiſſa vobis in cælis.

1. Cor. 15. Vnde beatus Paulus qui plus omnibus laborauit, pigros excitando, debiles confortando, inter labores ad mentem cæleſtia reuo-

Rom. 8. cabat dicens: Non ſunt condignæ paſsiones huius temporis ad futuram gloriam quæ reuelabitur in nobis, nunquam poterit dei ſeruus vinci certamine, nec grauari temporali labore, qui æterna bona vel mala ſemper gerit in mente. qui ergo deſiderat habere cor purum & quietum, excludat a ſe omne terrenū commodum, & humanum ſolatium. Cito namque perditur cęleſtium deſiderium in ſilentio acquiſitum, nisi fuerit cum omni diligen-

Cœnobiū mari ſimile. tia ab extraneis rumoribus cuſtoditum. Cœnobium monachorum eſt ſicut ſalſum mare, quod corpora mortua non poteſt in ſe retinere, ſed ſtatim ad littus putrida proijcit, ſana verò & viuida nutrit, atque ad incrementum perducens nitida intuentibus reddit. Scitote ergo quòd homo carnalis ſub vili panno latens diu ſe fingere non poteſt, ſed aut in ſe per teporem deficit, & à feruore areſcit, aut cito recedit, aut recedere cogitat, aut cum murmure manens fœtorem de ſe peruerſę actionis oſtendit. Et quia leuis eſt corde, & diſſolutus ore, alios ſępe deridet, quia ſuperbus & iracundus cōtentiones inter pacificos mouet, & ſimplices accuſat. Et quoniam radices humilitatis non habet, & ſpinas carnalitatis euellere negligit, idcirco dulces flores caſtitatis cū fructibus obedientię & charitatis giguere non valet. In congregatione deuotorum probantur corda multorum tanquam aurum in fornace ardenti, vtrum deſideria eorum ex deo ſint, an ex carne concepta. Qui enim proprium commodum quærunt, & cōmunes labores & obſeruantias ordinis negligenter prętereunt, hi parum in ſpiritu proficiunt, ſed ad exteriora declinantes ſæpe ad priſtina vitia labuntur. Quomodo poterit aliquis diu in diſciplina & deuotione perſeuerare, qui contra tentationes & paſsiones viriliter non pugnat? Quapropter dum parua latent vitia, tempeſtiuè adhibenda ſunt remedia, ne vrticæ creſcentes bona ſemina premant. Dicit namque ſaluator de quibuſdam fictis & tepidis fratribus, in quibus non eſt feruor ſpiritualis, ſed tantū extrinſecus apparet habitus humilis cum affectu honoris. Omnis plantatio quam non plantauit pater meus cęleſtis, eradicabitur. Et verè qui non ædificat domum ſuam ſupra petram firmam, id eſt vitam ſuam ſuper Chriſtum & verā humilitatem, flante vento elatio-

elationis cadit à ſtatu deuotionis ad exteriores occupationes, & in varias tentationes diaboli. A quibus malis nos benignè cuſtodiat Ieſus Chriſtus filius dei, qui verbo & exemplo ſuo docuit nos humiliter conſeruari, & pacem cum fratribus ſine fictione & diſſolutione ſemper retinere. Amen.

De laude & fructu bonæ congregationis. Ser. II.

FRater qui adiuuatur à fratre, quaſi ciuitas firma. Dilecti fratres notate verba iſta à Salomone ſapiẽter & proficuè dicta, & tenete perſeueranter loca veſtra in ſocietate bona. Suſtinete inuicem cum omni humilitate & manſuetudine portando onera veſtra, propter multa pericula euadenda, & maxima præmia animæ veſtræ à deo promerenda. Congregatio quippe bonorum eſt quaſi turris fortitudinis à facie inimici. Ibi namque homo ſecurius viuit, vbi à pluribus iuuatur: & ſi interdum ab aliquo tribulatur, ab alio rurſus conſolatur. Qui bonæ voluntatis eſt, & deum quærit, inter deum quærentes amplius proficiet, & firmius ſtabit. Ibi homo magis in virtute probatur, & exercetur, ibi frequenter de negligentia arguitur. Ibi ad perfectiora verbo & exemplo trahitur, ibi ſuam imperfectionem conſiderare & lugere compellitur. Ibi alterius feruore excitatur, alterius humilitate docetur: iſtius obediẽtia mouetur, illius patientia ædificatur. Ibi verecundatur eſſe vilior, ibi confunditur inueniri tardior. Ibi inuenit quos timet, ibi habet quos diligit, & ſic ex omnibus proficit. Ibi alterius correptio eius fit admonitio, ibi alienum periculum proprium efficitur ſpeculum. Ibi vnus alterius eſt cuſtodia, & alius alium probat in patientia. Ibi homo portat & portatur, ibi multa audit & videt vnde doceatur. Ibi regula & ſancta inſtitutio in bono conſeruant, ibi confeſsio & diſciplina exceſſus emendant. Ibi boni commendantur, vt meliores fiant: ibi negligentes arguuntur, vt referueſcant. Ibi homo non permittitur torpeſcere, nec ſecundum ſuum̃ libitũ agere. Ibi cogitur ſpiritui ſeruire, & carnis deſiderijs reſiſtere. Ibi diuerſa ſunt officia, & multa exhibẽtur charitatis obſequia. Ibi omnia tẽpus habent, & ad opus ſuum quiſque ex obedientia vadit. Ibi nulli ociari conceditur, ſed vnicuique menſura operis iniungitur. Ibi infirmus à fortiore ſuſtentatur, ibi ſanus infirmum viſitans Chriſto ſeruire lætatur. Ibi vno deficiente, alius locum eius ſupplet, ibi ſana membra pro debilibus ſollicitantur. Ibi actiuus pro vacante laborat, ibi deo vacans pro laborante orat. Ibi vno legente multi ædificantur, ibi ſinguli hebdomadas ſuas explentes ſe inuicem liberant, ne fatigentur. Ibi homo habet multos pro ſe orantes, & in extremis ſe contra diabolum protegentes. Ibi tot auxiliarios inuenit, quot ſocios habet, qui ipſi in neceſsitatibus aſsiſtunt. Ibi feliciter obdormit

dormit in domino, ibi multorum intercesſionibus citiùs liberatur à purgatorio. Ibi poſt mortem hæredes, dei ſeruos, ſui vtique interdum memores relinquit, quorum pia ſtudia, ipſius erit in cælo lætititia. Ibi labor eius & bona conuerſatio obliuionem non accipiet, ſed multis poſteris ad exemplum proficiet. Ibi ſequentes pro prædeceſſoribus ſuis orare tenentur, & dominum pro benefactorum beneficijs laudare. Ibi quicquid boni agitur, ad omnium ibidem quieſcentium participationem prouenire creditur. Ibi qui adhuc viuunt, pro defunctis fratribus ſolliciti ſunt, vt à pœnis ſoluantur: & qui iam cum Chriſto regnant, pro peregrinantibus ſupplicant, vt in bono perſeuerẽt: & qui adhuc ſuperſunt, ad fratres ſuos venire deſiderant. Ibi ſingulare bonum fit commune, ibi temporale tranſit in æternum. Ibi temporaliter conuiuentes, æternaliter erunt congaudentes. Magnum igitur & iucundum bonum, habitatio multorum deuotorum in vnum. Qui in ſancta congregatione vſque in finem perſeuerauerit, etiam ſi imperfectus fuerit, propter multorum orationes & merita perfectorum ad beatum finem deo propitio perueniet. Qui autem bonam congregationem deſerit, quaſi extra portum ſtabilitatis & ſalutis diuertens, marinis procellis ſe exponit. Qui enim de medio congregationis ſe ſeparat, incertum eſt vbi adhuc perſeuerabit. Finis cito declarabit vtrum ex deo an ex paſſione receſsit. Maneas ergo in medio ſanctæ congrega-
Luc.22. tionis, & manebit tecum dominus. Ipſe enim ait: Ego in medio veſtrũ ſum, ſicut qui miniſtrat. Et ad diſcipulos inquit: Vos eſtis qui permanſiſtis mecum in tentationibus meis. Si bonus es, mane & ædifica alios. Si peccator es & infirmus, mane vt ædificeris ab alijs. Quocunque autem perrexeris, ſcito quoniam diabolus tibi aduerſabitur, & ſequetur te tua paſsio, etiam ſi ſolus fueris & incluſus. Sæpe namque ex verbis leuibus & habitu curioſo exterius, cognoſcitur ſtatus mentis, quid vanitatis geritur intus.

Exemplum duorum fratrum.

VEnerunt aliquando duo fratres ad domum cuiuſdam nobilis viri & terreni principis pro aliqua cauſa monaſticæ vtilitatis. Intuens ergo eos diligenter princeps honeſtus, conſiderauit habitum & mores vtrorumque extrinſecus. Illis autem recedentibus dixit vir ſagax domicellæ ſuæ in ſecreto, nulli tamen palam derogando, Videbatur mihi quòd vnus iſtorum aut nuper illuc venit, aut cito inde recedere velit. Ad quem domina admirans ait, Vnde hoc ſcitis? Reſpondit. Ex diſsimili veſte & geſtu in verbis & moribus, coniecturo differentiam conuerſationis. poſt breue igitur tempus res latens apparuit foris.

Veſtis, geſtꝰ & ſermo arguũt hominem.

Aliud

Aliud exemplum.

QVidam deuotus grauiter à diabolo tentatus, exiuit de cõgregatione fratrum ad captanda ſolatia mundi in ludicris vanis. Relicto igitur humili cœtu clericorum, ſociauit ſe frequẽter contubernijs laicorum. Quadam vero die exiens portam ciuitatis cœpit cum ſodalibus ſuis pro pecunijs ludere, diuque ludens perdidit pecuniæ taxam, & quod peius eſt, bonæ conſcientiæ famam. Finito tandem pyramidis ludulo, coactus eſt ſoluere debita ſine dilationis termino. Recuſat itaque truſatoribus truſam reddere, repugnat fortiter, nititur effugere, ſponte nihil ſoluere contendit. Commoti ergo pariter luſores & conglobati aduerſus debitorem perfidum, tanquam canes rabidi contra lupum clamant, trahunt, verberant manibus, maledidicunt verbis, Redde truſator quod debes. Sed cum non acquieſceret exactoribus ſuis, irati nimis reddiderunt ei multa dura verbera pro denarijs paucis. Demum reſumpto ſpiritu, à quibuſdã in oppidũ eſt reductus. Mandauit ergo deuotis fratribus patriotis ſuis obſecrans precibus multis, vt eum viſitarent grauatũ languoribus, recitãs corã eis hiſtoriam ſuæ miſeræ paſsionis. Verſa enim erat cithara mundanæ ludificationis, in luctũ acerrimæ afflictionis. Quibus auditis, viſitant ægrotũ beneuoli fratres, compatiẽdo animæ afflictæ, increpant tamen ſerioſe erroneum pro admiſſo ſcelere, dicentes digna eum recepiſſe verbera, iuxta illa euãgelica domini verba: Exi cito in vias & ſepes, & compelle intrare. Si enim, inquiunt, in congregatione manſiſſes, tot plagas non recepiſſes. Tunc multũ ingemiſcens, fatebatur ſtultè ſe egiſſe & peccaſſe. Idcirco (inquit) ſi conualuero, fauente domino me emẽdare propono. Multi autem ex fratribus hæc infortunia audientes timore correpti ſunt, & conſtantiores effecti in melius profecerunt, iuxta illud Salomonis, Peſtilente flagellato, ſtultus ſapientior erit. Bonum eſt ergo in domo cum fratribus manere, & à ſocietate ſeculari abſtinere, & ſine conſilio prælati nil attentare, nec exitum per licẽtiam extorquere fraude vel prece. Nam ſæpe pœnitet in fine, quod male acquiritur propria voluntate. Qui vult proficere, & in congregatione perſeuerare, debet apertus eſſe prælato ſuo in cõfeſsione, fidelis in opere, verax in ſermone. Debet inter fratres eſſe verecundus, humilis, tacitus, quietus, pius, morigeratus, patens, gratus, & obſequioſus. Iſta faciunt deo charum, hominibus amabilem, & nulli oneroſum.

Exitus ex cœnobio, quã plenus periculi.

Luc. 14.

Pro. 19.

Aliud exemplum de quodam clerico ſæpe euagante.

CLericus quidam in congregatione fratrum ſtudij cauſa habitabat, qui pro recreatione quærẽda ſæpe ad amicos diuertit, ſæpe etiam loca & domos religioſorũ viſitauit. Dixerũt ergo ei fra-

ei fratres & conſtudentes ſocij, timentes ipſi periculum ex frequenti diſcurſu imminere, Si vis in bono ſtatu perſeuerare, noli extra domum tam ſæpe vagari, caue amicos viſitare, & familiaritates fœminarum. Cum ergo ſæpius & ſerioſe à multis admonitus eſſet, & prauam conſuetudinem non reſecaret, tandem tentatione creſcente, ſanctam ſocietatem reliquit, & ad amicos rediês vxore accepta totus ſecularis & vagus effectus eſt.

De conſiliis ſeniorum humiliter audiendis. Ser. 111.

Deu.32 INterroga patrem tuum, & annuntiabit tibi: maiores tuos, & dicent tibi. Dilecti fratres audite libenter ſalutaria monita ſe-
Eſa.5. niorum veſtrorum, & nolite eſſe prudentes apud voſmetipſos, ne incidatis in laqueum diaboli, & ſcandalum animæ veſtræ acquiratis. Nolite altiora quærere, nec curioſe aliorum facta perſcrutari, ſed quid velit deus, & quid promiſiſtis ſeruare, omni tempore cogitetis. Dixit quidam deuotus religioſus, Qui de omnibus alienis tacet, de omnibus pacem habet. O precioſum verbum, vtile, & ſemper animo retinendum. Quanto enim quis latius foris extenditur, tanto plus intus minoratur. Nemo ergo alios inſpiciendo ſe negligat, ſed ante omnia curam ſui gerens de reliquis taceat, qui ad eius commiſsionem non ſpectant. Idcirco quilibet
Pſ.118. internus eſſe cupiens cum pſalmiſta dicat, Anima mea in manibus meis ſemper, & legem tuam non ſum oblitus. Quicunq; voluerit in ſpiritu proficere, det ſe ſæpius ad orationem & ſilentij ſecretum, caueat multas quæſtiones & fabulationes longas te-
Pſ.142. xere, ſed potius cum ſancto Dauid deuotè oret, Domine ad te confugi, doce me facere voluntatem tuam. Si quæritis quæ ſit voluntas dei, reſpondet beatus Paulus planè ac lucidè omnibus
1.Teſ.4 nobis, Hæc eſt voluntas dei, ſanctificatio veſtra. Quæ eſt ſanctificatio iſta, niſi abſtinere à malo, & exercere ſe quotidie in bono? Si ignoratis quid deo magis placeat, & quid vtilius agere debeatis, ite incunctanter & interrogate diligenter à prælato veſtro, aut à ſenioribus magis expertis, ne cõtingat vos in proprio ſenſu abundare & errare. Quæ eſt cauſa quòd tam multi à prima deuotione tepeſcunt, & tam parum in veris virtutibus proficiũt? Quia prò dolor à ſancto propoſito paupertatis & ſimplicitatis, quod à ſenioribus acceperunt & didicerunt, paulatim recedunt, & potius proprias inclinationes ſequuntur, & nouas commentitias fingunt, ſimplicia & humilia abhorrent, familiaritates hominum quærunt, ſcientiam ſuam oſtendere appetunt, & ſuper ſeniores aut etiam doctos ſe arbitrantur. Et vtinam nouitiorũ humilia exercitia iterum apprehenderẽt, & paruam admonitionem gratanter acciperent. Fratres, nemo erubeſcat à ſenioribus erudiri, nemo ſpernat à minoribus ædificationis verbum audire,

quia

quia hoc eſt humilitatis commendabile ſignum, hoc ſpiritualis profectus eſt valde bonum præſagiũ, iuxta illud Salomonis prouerbium. Audiens ſapiens ſapientior erit, & intelligens gubernacula poſsidebit. Qui vult ſapiens eſſe & doctus reputari antequam audiat & diſcat, diu ſtultus inter ſapientes remanebit. Prouerbium veridicum eſt, Qui nõ vult audire magiſtrum vt bonus diſcipulus, hic cum dyſcolis verberabitur vt aſinus rudis. Conſiderate iam conſequenter ex ſcripturis vtriuſque teſtamenti ſanctos patres & doctores prophetas & apoſtolicos viros ſcientia & virtutibus præclaros, quàm ſolliciti fuerunt tam in vita quàm in morte inſtruere filios & ſubditos ſuos, quàm multa ſecreta dei prædixerunt eis de futuris & cæleſtibus bonis ſub diuerſis figuris & parabolis, quatenus omnes auditores ſuos beneuolos redderent ad obſeruantias legis, & cupidos facerent ad omnia diuina promiſſa tã præſentia quàm futura percipienda. Moyſes enim doctor & legiſlator præcipuus ſic ait. Audi Iſrael præcepta & iudicia quæ ego doceo te, vt faciens ea viuas. Non addetis ad verbum quod loquor vobis, neque auferetis ex eo, & docebis ea filios ac nepotes tuos. Et rurſum in alio loco. Diliges dominum deum tuum ex toto corde tuo & ex tota anima tua, & ex tota fortitudine tua. Eruntque verba hæc quæ ego præcipio tibi hodie, in corde tuo, & narrabis ea filijs tuis, & meditaberis ſedẽs in domo tua, & ambulans in itinere, dormiens atque conſurgens. Et ligabis ea quaſi ſignum in manu tua, & mouebuntur inter oculos tuos, ſcribeſque ea in limine & in oſtijs domus tuæ. Ecce quàm ſancta mandata ac religioſa exercitia diuinæ doctrinæ propoſita ſunt nobis per Moyſem, etiam cunctis fidelibus digne imitanda. Poſt Moyſem ſanctum ſurrexit Ioſue in loco eius fidelis miniſter electus ex millibus, cui dixit dominus. Sicut fui cum Moyſe, ita ero & tecum. Confortare & eſto robuſtus valde, & cuſtodias & facias omnem legem quam præcepit tibi Moyſes ſeruus meus, nec declines ab ea ad dexteram vel ad ſiniſtram. Et quia Moyſes poſuit ſuper eum manum ſuam, meruit benedictionem diuinam, & repletus eſt ſpiritu ſapientiæ, quæ maximè neceſſaria eſt pro bono regimine in ciuitate & multitudine: & obedierunt ei filij Iſrael ſicut Moyſi, iuxta præceptum domini. Hæc audiens quilibet frater nouitius vel profeſſus, debet trahere vtile exemplum ad ſeipſum, obediendo humiliter prælato ſuo aut ſeniori fratri propter deum, vt mereatur habere benedictionẽ cæleſtem, propter humilitatem ſuam & obedientiam promptam. Nam humilis obedientia ſpecialem meretur à deo gratiam, & defenditur à multis diaboli laqueis, & excuſabitur in iudicio de malis ſibi obiectis & offenſis. Idcirco rogo vos iuniores audite humiliter

Prou. [illegible]

Deut. 6.

ſeniores, qui habent longam experiẽtiam in multis, qui diu portauerunt in ordine pondus diei & æſtus, ſæpe corpore fatigati, ſæpe mente afflicti. Quos deus fortiter probauit in camino paupertatis, tãquam aurum in fornace ignis, & poſt longam inediam & anguſtiam cordis conſolatus eſt eos ſæpius gaudio ſpiritusſancti, & dulcedine ſacramenti, ſicut olim in deſerto filios

Exo. 16. Iſrael pauit manna cæleſti. Legitur in primo libro regum, quòd

1. Re. 3. Samuel charus deo & hominibus, cum adhuc eſſet puerulus, à

Samuel obediẽtiæ typ9. ſancta matre ſua Anna deo oblatus eſt, & Heli ſacerdoti ad erudiendum commendatus, quatenus eius magiſterio à pueritiá aſſueſceret deo in tabernaculo altaris humiliter ſeruire, & ſecundum legem dei bonis moribus ad altiora & ſacratiora capienda paulatim proficeret. Quod & factum eſt, deo feliciter annuente. Qui in omnibus agendis & conſulendis ſacerdoti ſuo tanquam vicario dei ſtuduit incunctãter obedire, vt nec ad dormiendum quidem ſine eius licentia ire præſumeret. Nam trina vice à domino in nocte vocatus, ſtatim de lectulo ſurrexit. Et quia diuinam reuelationem adhuc ignorabat, ad notam ſibi ſacerdotis præſentiam promptulus cucurrit, & vocem quam audiuit, iudicio prælati ſui expoſuit, plus credens induſtriæ ſenioris ac conſilio ſacerdotis, quàm ſuæ innocentiæ, qui de facili poterat in ſecretis dei decipi, aut inaniter eleuari. O qualis hic erit puer in futuro, qui tam obſequioſus & obediens fuit ſeniori in vitæ primordio? Certè creſcente ætate concreuit & altioris reuelationis gratia, vt poſt mortem ſacerdotis ſui, iudex fieret totius populi, & ex iuſsione domini reges vngeret, & virtute orationis potentiam inimicorum debellaret. Cognouerunt enim omnes à Dan vſque Berſabee, quòd fidelis Samuel propheta eſſet domini. Qui ſæpius conuocans oculum, & dei beneficia quamplurima memorans, redarguit eos de ſtulta idolorum cultura, & de magna ingratitudine eorum poſt tanta beneficia data. Et quia deum ſæpius offenderant, ideo grauiſsimè ab hoſtibus caſtigari

1. Re. 7. meruerunt. Deinde ad ſacræ legis obſeruantiam ſollicitè reuocat omnes errantes, & ait. Auferte deos alienos, & preparate corda veſtra domino, & ſeruite illi ſoli, & liberabit vos de manibus inimicorum veſtrorum. Dauid quoque rex potens & ſanctus à Samuele oleo ſancto in principem populi vnctus, cum pluribus annis Iſraeliticum regnum ſtrenuè gubernaſſet, ante mortem ſuam vocauit ad ſe Salomonem filium ſuum, præcepitque ei dicens, Ego ingrediar viam vniuerſæ terræ, confortare & eſto vir, & obſerua cuſtodias domini dei tui, vt ambules in vijs eius, & cuſtodias cæremonias eius, & præcepta eius, & iudicia & teſti-

Pſa. 77. monia, ſicut ſcriptum eſt in lege Moyſi. Rurſus in pſalmo quodam

dam ſpiritu ſancto afflatus, populum ſibi commiſſum erudiens & ad diuinum cultum exhortans, orat & dicit. Attendite popule meus legem meam, inclinate aurem veſtram in verba oris mei. Quanta mandauit patribus noſtris nota facere ea filijs ſuis, vt cognoſcat generatio altera? Filij qui naſcentur & exurgent, narrabunt filijs ſuis, vt ponant in deo ſpem ſuam, & non obliuiſcantur operum domini, & mandata eius exquirant. Ecce quàm deuota admonitio glorioſi regis ad cuſtodiam ſacratiſsimæ legis. Salomon quoque ſapientiſsimus regum paterna veſtigia ſequẽs, inter multas prouerbiorum ſententias iuuenes ſic inſtruens ait. Audite filij diſciplinam patris, & attendite vt ſciatis prudentiam. Prou.4. Donum bonum tribuam vobis, legem meam ne derelinquatis. Nam & ego filius fui patris mei tenellus, & vnigenitus corã matre mea, & docebat me atque dicebat. Suſcipiat verba mea cor tuum, cuſtodi præcepta mea, & viues. Poſside ſapientiam, poſside prudentiam, ne dimittas eam, & ſeruabit te. Ecce quàm vtilẽ doctrinã tradit ſapiens iuuenibus & præcipue vobis nouitijs ſcholam dei ingreſsis, quatenus deo fauẽte in virtutibus vſque in ſenectam proficiatis. Legitur etiam in libro primo Maccabæorum 1.Ma.2. de Matathia viro clariſsimo & æmulatore legis conſtantiſsimo, quod zelo dei inflammatus, & diuino auxilio atque humano potenter accinctus impios ac deſertores paternæ legis de finibus ſuis expulit, & neglecta patrum piorum ſtatuta ad ſanctam deo placentem obſeruantiam decenter pro viribus reformauit. Qui nihil aliud in cunctis bellicoſis actibus ſuis prætendit, niſi vt honor dei & cultus in ſacris legibus firmiſsime ſtarent, & populus deſolatus deo ſeruiendo felici pace gauderet, atque ſumma exultatione deum omnipotentem cordibus ſinceris coleret, ac vocibus iucundis iugiter collaudaret. Hic tandem poſt multa inclyta bonorum operum geſta moriturus, & paterna charitate de futuris ſollicitus ne bonum pio conamine inceptum, per deſidiam deperiret, conuocatis ad ſe filijs & amicis zelum dei habentibus, confortauit corda eorum ſermonibus optimis cum multis ſanctorum præcedentium exemplis, & ad perſeuerãtiam boni ſtatus iam incepti ſingulos ſtrenue exhortans & deprecans ait. Nunc ergo ô filij æmulatores eſtote legis, & date animas veſtras pro teſtamento patrum. Mementote operum patrum quæ fecerunt in generationibus ſuis, & accipietis gloriam magnam, & nomen æternum. Saluator quoque noſter dominus Ieſus Chriſtus peracto per paſsionem & crucẽ ſuam redẽptionis noſtræ myſterio, poſt beatã reſurrectionem ſuã apparẽs frequẽter diſcipulis ſuis, inter multa ſacrata verba quibus eos ſapienter & expreſſe inſtruxit, hęc finaliter & ſalubriter intulit. Eũtes (ait) Mar.16

In mundum vniuerſum prædicate euangelium omni creaturæ, & docete omnes gentes ſeruare omnia quęcunque mandaui vobis. O felix & meritoria obedientia, quæ nil aliud cogitat quam beneplacitum & voluntatem patris cæleſtis deſideranter implere. O quam ſancta anima, quæ nititur ſe reſignare, & totam vitam ſuam moribus Chriſti conformare. Vere optimum exemplum bene viuendi reliquit omnibus nobis Ieſus Chriſtus. Ipſe magiſter omniũ, ipſe liber & regula religioſorum, ipſe conuẽtus monachorum, ipſe textus & gloſſa decretorum. Ipſe forma vitę clericorum, doctrina laicorum, lucerna fidelium, lætitia iuſtorum, gloria angelorum, finis & conſummatio omnium deſideriorum ſanctorum. Legitur etiam in actibus apoſtolorum de beatiſsimo Paulo apoſtolo, quòd in initio conuerſionis ſuæ vox cæleſtis dixit ad eum, Surge & ingredere ciuitatem, & ibi tibi dicetur quid te oporteat facere. Qui ſtatim ſurrexit, & voci dei obediuit, factuſque eſt ſanctus & magnus prædicator in orbe terrarum, qui prius fuerat perſecutor eccleſiarum. Hic perfectæ abrenunciationis exemplum oſtendit omnibus religioſis, præcipuè tamen obedientiæ formã reliquit nouiter conuerſis, vt omni hora cum Paulo dicant, Domine quid me vis facere? Et ſicut tunc de ſubita conuerſione eius ſtupebant omnes qui eum nouerant, ita & nunc mirantur & gaudent de eius doctrina cuncti mundi ſapientes, vbicunque Chriſtus fuerit nominatus. Idcirco diuina charitate accenſus, omnes ad amorem Chriſti hortabatur dicens: Imitatores mei eſtote chariſsimi, ſicut & ego Chriſti. De quo in actibus apoſtolorum ſcribitur quòd cum Barnaba ad prædicandum gentibus verbum dei miſſus fuit, & plures ad fidem Chriſti conuertit. Poſt aliquot autem dies dixit iterum ad Barnabã Paulus: Reuertentes viſitemus fratres per vniuerſas ciuitates in quibus prædicauimus verbum domini, quomodo ſe habeant, vtrum proficiant an deficiant in bonis inceptis. Et iterum. Paulus vero electo Syla pro ſocio ad prædicãdum idoneo, perambulabat Syriam & Ciliciam confirmans eccleſias, præcipiens ſeruare & cuſtodire præcepta apoſtolorũ & ſeniorum. Ecce fratres iam multa bona audiſtis, quam ſolliciti fuerunt ſancti viri temporibus ſuis docere filios ſuos & ſubditos, vt ambularent in ſacris dei præceptis, quæ ſanctæ conuerſationis exempla etiam reliquerunt poſteris ſuis, quæ ipſi prius à patribus & ſenioribus frequenter audierunt & didicerunt. Sic ergo & vos chariſsimi tanquam nouellæ oliuarum plantatæ in domo domini ſtate in obedientia & diſciplina clauſtrali, tenete traditiones ſeniorum, & ſtatuta capituli generalis, definita & ordinata diuina inſpiratione pro ſalute veſtra. Gratanter accipite monita prælatorum veſtrorũ

Act. 9. Phil. 3. Act. 13. Act. 15.

ſuſtinete corruptiones eorũ, quia melius eſt quòd ipſi vos modo corrigant, quàm diabolus grauius in futuro vos puniat & deludat. Si enim nunc propter Chriſtum humiliter conſilijs ſeniorum acquieſcitis, & propriam ſapientiam relinquitis, tunc magnam pacem habebitis, & per gratiam Chriſti æternam beatitudinem recipietis. Amen.

De bonis colloquijs inuicem habendis. Ser. IIII.

VBI enim ſunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi ſum in medio eorum, dicit dominus. Attendite dilecti fratres præſentiam Chriſti in omni loco, quocunque conuenitis ſiue ad orandum, ſiue ad laborandum, ne alius alium impediat, aut verbo vel ſigno leuitatis offendat. Si ergo data licentia loqui interdum vobis liceat, ſit ſermo de deo & deuotis materijs ex ſcripturis ſanctis, quæ vos ædificent in virtutibus, & conſolentur in aduerſis. Sic fecerunt olim ſancti patres in Aegypto, quãdo conuenerunt pariter pro conſilijs & remedijs in tẽtationibus ſuperandis. De ſeculi verò rumoribus & varijs hominum ſtatibus loqui caueatis, nec aliquem ſecularem temere iudicetis, quoniam deus iudicabit omnes iniqua agentes. Nulla igitur cura vobis ſit de temporalibus rebus cogitare, nec inde fabulari, ſed tãtum de ſpirituali profectu in virtutibus, & de remedijs vitiorum veſtrorum. Committatis omnia exteriora & negocia domus deo regenda, & prælatis veſtris diſponenda, qui rationem reddent in iudicio de ſibi commiſsis. Vos eſtote pacati, & grati de miniſterio quotidiano vobis exhibito, contenti ſtipendijs veſtris in victu & veſtitu moderato, non curioſa, non ſuperflua, non recentia, non molliora quærentes, ſed ſicut boni ſimplices filij dei ſine querela & diſceptatione inter fratres conuerſantes, indignos vos omnibus his beneficijs ex humilitate reputetis. Ferueat mẽs veſtra in cæleſtis regni deſiderijs, & in deuotis exercitijs alius alium præire conetur, & præter Chriſtum & hunc crucifixum nil ſcire nec cogitare libeat, quatenus omnia ſecularia & carnalia ex amore & condolore crucifixi in nauſeam vertantur, & pœnitentiæ labor breuis & facilis vobis appareat, & diſciplina regularis vitæ in dulcedinem & bonæ conſcientiæ iucunditatem per ſingulos dies conuertatur. Tunc enim Chriſtus vobis orantibus & colloquentibus inter vos commorabitur, docens vos terrena deſpicere, & amare cæleſtia, & contra diabolicas tentationes fortiter certare, ac paſsiones carnis refrenare. Quare enim veniſtis de ſeculo, niſi vt tota ſpes veſtra eſſet de deo, & cor ſurſum in cælo? Quia ergo elegiſtis renunciare ſeculo, & ſeruire Chriſto in monaſterio, fugite homines ſeculares, relinquite amicos carnales, quia poſſunt vos in deuotione veſtra impedire, & ad nociua de- Mat.18

ſideria fabulãdo trahere, nec aliquem fructũ animæ veſtræ conferre. Quãto rarius & breuius loquimini hominibus, tanto ſecurius eſt pro cuſtodia cordis & oris. Eſt multum pro honore veſtro & fama ordinis, ſi pro reuerentia hoſpitum in præſentia eorum verecundi & taciturni appareatis. plus enim ędificabitis bonis moribus, quam curialitate ſermonis. Ex vno indiſciplinatọ verbo arguunt vos leuitatis & imprudentiæ, & ſub habitu religionis coniecturant vulpem latere, & ouem fingi. Pauci igitur ſint ſermones veſtri, vtiles & circunſpecti, quia verbum ocioſum non erit impunitum apud deum. Pro hoc cauendo, ſilentium eſt amandum & ſeruandum, à ſanctis patribus antiquis & modernis prælatis noſtris in religione ſalubriter inſtitutum. In nullo denique ſtatu & ordine ſtabit pax & diſciplina, ſi non aſsit cenſura ſilentij quietis amica, quæ eſt deuotionis nutrimentum, cõtentionis obturatio, vanitatis fuga. In ſilentio diſcatis, qualiter & cui loqui debeatis. Ex vanis verbis fit animus vagus & lubricus, vix valens ad altiora ſua redire poſt longos gemitus & fletus. Ex diuinis vero colloquijs naſcitur amor dei, ædificatio proximi, odium mundi, deſiderium regni cæleſtis, dolor de peccatis, feruor charitatis, refrenatio cupiditatis, & renouatio totius interioris
Pſ. 144. hominis in ſpeculo ſanctiſsimæ vitæ noſtri ſaluatoris. Ipſe enim adeſſe dignatur de ſe loquentibus, prope eſt omnibus ſe inuocantibus. Excitat verbo ſancto torpentes, confortat debiles, adiuuat fortiter dimicantes, coronat vincentes. Terret per ſupplicia, hortatur per exempla bona, conſolatur per dona promiſſa, lætificat temporali gratia gratis data, beatificat æterna cœli glo-
Pſa. 16. ria manifeſtata, atteſtante Pſalmiſta. Satiabor (inquit) cum apparuerit gloria tua. Tam pius & miſericors eſt Ieſus, tam dulcis & mitis eſt Chriſtus, vt ſi quis ei locum in corde pręparauerit, abſq; dubio lumen gratiæ ſuæ libenter illi oſtendet, & cum eo cœnabit. Si ſolus eſt & legit aut orat: Ieſus vult eſſe ſecundus. Si duo ſimul legunt aut cantant: Ieſus vult eſſe tertius. Nec vacua erit petitio iſtorum in nomine Ieſu congregatorum, qui bona fide humiliter & deuote ſupplicant, ſi tamen in omni re quam petunt & deſiderant, eius beneplacitum quærunt, & ſuæ propriæ voluntati renunciant, illud grauiſsimum Chriſti verbum dicentes,
Luc. 22. Pater non mea voluntas, ſed tua ſemper fiat, Amen.

De patientia conſeruanda inter deſides & peruerſos.
Sermo V.

Iſa. 35. Dicite, puſillanimes confortamini, & nolite timerę. Dilecti fratres non turbemini ſi interdum contingunt aliqua in religioſis defectuoſa, quæ vobis diſplicent, aut ſi aliqui recedunt

dunt à congregatione bonorum, vel ſi tepide conuerſantur cum eis propter tentationes diaboli quas quotidie in dei ſeruitio patiuntur. Nam hæc triſtia humanæ fragilitatis tentamenta etiam contigerunt ante tempora noſtra, ſicut de multis ſanctis & religioſis viris legitur, qui iam in toto orbe à multis honorantur, Nos quidem fragiles ſumus, & ad malum procliui, ideo neceſſarium eſt noſtros prauos mores per ſtatuta arctari, & quaſi indomitos pullos ad ſtipitem ſanctæ crucis pro nomine Ieſu ligari, ne ſecundum propria deſideria viuendo declinemus à via recta ſanctorum, qui per anguſtam portam intrauerunt regnum cælorum. Oremus ergo pro inuicem, vt deus adiuuet nos, & confortet in omni tribulatione & tentatione noſtra, & cuſtodiat ab infeſtatione & deceptione inimici, qui vbique circuit quærens quem deuoret, quali arte aliquem de medio congregationis trahat ad ſeculum, & de ſeculo ad infernum. Ibi nulla eſt redemptio, ſed ſempiternus horror inhabitat. ibi animæ quærunt mortem, & non inueniunt. ibi cruciantur die ac nocte in igne & ſulphure, quia modicam agere pœnitentiam noluerunt, & tempus ſuum tam vane & infructuoſe expenderunt. Fratres non quæramus quietem & commodum carnis ſicut ſeculares: ſed laborem & dolorem pro peccatis. Reſiſtamus vitijs, ſæpe ieiunando, orando, legendo, meditando. Certe non habebimus pacem & quietem ſuper terram, vbicunque fuerimus, vel quocunque perrexerimus pro ſolatio habendo, vel pro tædio releuando, aut pro laboris onere diminuendo, niſi conuertamus nos ad Chriſtum per orationem & contritionem peccatorum, cum firmo propoſito agendi ſemper pœnitentiam, vt poſſimus per hunc leuem laborem & breuem dolorem æterni ignis euadere pœnam. Pax noſtra & quies bonæ vitæ eſt in multa patientia ſecundum vitam Chriſti, & exempla ſanctorum, non in longa fuga per loca arida, nec in nauicula per flumina tranſmarina. Ionas propheta fugere voluit à facie domini, nauem aſcendit, ſed nihil ei profuit. Tradidit ſe ſopori, quietem quæſiuit, ſed non inuenit. Latere ſe credidit: ſed deus abſconditũ prodidit, tempeſtatẽ mouit, & mare turbauit. Tunc dormientẽ nautæ excitãt, increpant, & in aquam proijciunt, qui mox a piſce deglutitus quaſi fugitiuus & inobediens in ventre ceti pro culpa incarceratur. Clamauit ergo in arcto carcere clauſus, orauitque dominum vt liberaretur de tantis periculis maris, & anguſtia piſcis. Tandem verò omni humano auxilio deſtitutus cognouit in afflictione ſui, quòd manus Dei effugere impoſſibile eſt, & diuinis obedire præceptis tutiſsima animæ ſalus. Non ergo fugiamus labores & anguſtias pro ſalute noſtra in religione ſubortas, de quibus

Velut indomiti pulli neceſſe habemus alligari ſtipiti crucis.

Pax & quies nõ in fuga, ſed in patiẽtia. Ionæ. 1.

antea neſciebamus: ſed ſtemus firmiter, certemus viriliter, obediamus feſtinanter, oremus frequenter, laboremus diligenter, taceamus libenter. Suſtineamus nos propter Chriſtum patienter, ſicut omnes ſancti fecerunt qui grauiora perpeſsi nunc gaudent
Pſal.65. in cælis, & dicunt: Tranſiuimus per aquam & ignem, & eduxiſti nos in refrigerium ſempiternum. Inter multa pericula verſamur, & qui tentant nos & vexant, non dormiunt nec quieſcunt, ſed quærunt nos decipere, & a bono incepto impedire. Non tamen deſperemus, nec orare & clamare ad Chriſtum ceſſemus, etiam ſi tepidi & aridi ſæpius fuerimus, & præ anguſtia cordis ignoremus quid agere debeamus, quia forte probat nos deus in paucis, ſi vere eum diligimus, non verbis tantum, ſed & factis & plagis. Igitur ſurgentibus ventis duris non retrocedamus, ſed manus ad remos ponamus, arma ſpiritualia arripiamus, animum triſtem erigamus, de nouo incipiamus, & multo fortius quàm fecimus, contra carnem, contra mundum, & contra diabolum certare ſtudeamus. Quanto enim durior pugna, tanto glorioſior corona: & quanto frequentior vexatio tribulantis, tanto laudabilior virtus patientis. Multum impedit puſillanimitas cordis, cito amittere confidentiam in aduerſis, negligere ſanctum propoſitum, reuoluere ſeculi ſtatum, imaginari amicorum præſentiam, ſociorum penſare iucunditatem, quæ omnia ſunt vanitatis & fatuitatis, ſicut finis repentinus omnis delectationis & honoris oſtendit. Vita noſtra fratres & religio pro deo aſſumpta in quotidiano certamine conſiſtit, ſcilicet contra vitia certando, quæ omni loco & tempore in choro & dormitorio, in ſilentio, in labore nos perſequuntur & tentant, vtinam non vincant. Ideo non mirum ſi interdum labimur & vulneramur, ſi leuiter offendimus & offendimur in verbis, in factis proprijs vel alienis. Homines ſumus, non angeli, mortales ſumus, & fragiles peccatores, exules ſumus & peregrini, non ciues cæli, inſtabiles & proni ad vitia, nondū perfecti in gratia, nec beati in gloria. Iſta conſideratio humiliare nos debet, non eleuare in ſuperbiam mentis, ſed per propriam fragilitatem inducere ad ſpem diuinæ miſericordiæ & pietatis, ſine qua nihil boni incipere valemus nec perficere, domino atteſtan-
Ioã. 15. te qui ait. Quia ſine me nihil poteſtis facere. Propria namque fragilitas nos maxime premit, ſed diuina inſpiratio ac cæleſtis viſitatio deficientes iterum erigit, & ad bene operandum confortat, atque ad ſuſtinendum quæcunque improuiſa ſuper nos veniunt, benigne pro vtilitate ſalutis noſtræ ordinat, & iuſto occultoque iudicio omnia diſpenſat. Ipſi enim cura eſt de omnibus nobis, ab
1.Cor. 10. initio vitæ vſque ad finem mortis. Qui enim fecit nos, non derelinquet nos, ſi eum non relinquamus, ſed faciet cum tentatione pro-

ne prouentum, vt poſsimus reſiſtere, & moleſtias eius ſuſtinere. Dicamus ergo cum ſancto in pſalmo, quando impugnamur ab inimico maligno. Adiuua me domine deus meus, ne derelinquas me. Et iterum cum tota mentis fiducia clamemus ad Chriſtum in cælis. Oculi mei ſemper ad dominum, quoniam ipſe euellet de laqueo pedes meos. Pax vera & perfecta requies eſt in cælo, non in terra, quia hic omnia ſunt in motu & timore frequenti preſſura. Igitur fortis patientia nobis ſumme neceſſaria eſt in hac fragili vita, quæ non eſt niſi quotidiana luctatio contra vitia. Siue enim homo fuerit in domo propria ſiue aliena, ſiue inter notos aut familiares amicos, cito illi obuiabit quod diſplicet aut perturbat animæ quietem nullibi tutam. Ponat ergo quilibet ſe ad patientiam, vt optimè poteſt, & patienter portet quæcunque deus permiſerit, & ſic ampliorem pacem habebit. Si ab aliquo læſus & vituperatus fuerit, vincat ſuperbiam ſuam, & diſcat pati contumeliam, & inueniet apud deum gratiam magnam, & gloriam æternam. Doleat ſe peccaſſe, & minus patienter contemptum ſui toleraſſe, & de omnibus offenſis humiliter veniam petat, & deus libenter omnia ipſi dimittet. Dilecti fratres non deſperetis, nec mala malis adijciatis: ſed ſtatim quando conſcientia vos accuſat, ad confeſsionis remedium feſtinetis. Solus deus eſt, in quem peccatum non cadit. Nam in angelis ſuis reperit prauitatem, & magna pars eorum de cælo cecidit per ſuperbiam, quia de donis ſibi collatis non dederunt deo gloriam. Primus homo in paradiſo tentatus eſt, & deceptus, & propter inobedientiæ culpam de loco voluptatis eiectus fuit in huius mundi miſeriam. Quid ergo mirum, ſi frater aliquis fragilis à diabolo carne grauiter tentatus, vel à multis pro culpa ſua increpatus, quandoque erret & peccet, aut impatiens fiat, quando homo bene conditus in paradiſo cecidit, vbi tot commoda & nulla incommoda habuit? Multi boni & iuſti viri fuerunt in veteri lege ſæpius tentati & vexati à malis hominibus: ſed patienter malos ſuſtinuerunt, vt meliores per aduerſa fierent. Quandoque verò per voluntatem dei malis reſtiterunt, & iuſtam vindictam impijs reddiderunt, ne boni oppreſsi in tribulatione nimia deficerent. Quidam etiam ſubita tentatione fracti ceciderunt, alij longa ægritudine quaſſati, humiliati ſunt in iniquitatibus ſuis, & quos diuitiæ & honores extulerunt, dolores & confuſiones ad fragilitatis ſuæ cognitionem reduxerunt. Multi quoque poſt grauem lapſum cito pœnitendo fortiores ſurrexerunt, & in ſancta conuerſatione vitam laudabiliter conſummarunt. Temporibus Chriſti & apoſtolorum eius fuerunt boni malis permixti, in ciuitate, in itinere, in domo, in deſerto.

Pſa. 26.
Pſa. 24.
Iob. 4.
Mali nũquã non bonis admixti.

Aliqui Chriſto crediderunt & opera eius laudauerunt, quidam ipſi contradixerunt, & de eo murmurauerunt. Quidam etiã myſtica verba eius male intelligentes, ipſum deriſerunt, & quia vitia eorum iuſte reprehendebat, vera & ſancta miracula eius inuidioſe denigrauerunt. Etiam Chriſto prædicante & præſente, contigit inter diſcipulos quædam indignatio & diſceptatio, quis eorum eſſet maior & primus in prælatione & regimine naſcentis eccleſiæ, quam ex diuerſis locis & populis & præcipue pauperibus & ſimplicibus congregauit, quos pius & humilis magiſter verbo ſuo & exemplo ad pacis concordiam per humilitatis

Mat. 18. viam benigna correptione reuocauit dicens: Niſi conuerſi fueritis, & efficiamini ſicut paruuli, non intrabitis in regnum cælorum. Et iterum. Qui vult primus eſſe, erit omnium veſtrum ſeruus. Ecce chariſsimi per iſta humilitatis & patientiæ exempla, quæ ſunt omnium virtutum fundamenta, poteſt ſimplex & obediens frater ſine multis argumentis & aſtutis verbis ad regnum cælorum ſecura conſcientia peruenire, & æternos euadere cruciatus inferni, patienter ſuſtinendo quælibet contraria à peruerſis iniuſte ſibi illata. Apparet itaque ex prædictis, quod in omnibus locis & temporibus ſanctorum fuerunt boni & mali, fideles & increduli, deuoti & diſſoluti, beneuoli & peruerſi, ſpirituales & carnales, & boni per patientiam profecerunt quotidie in melius, & mali tanquam fumus euanuerunt in malitijs & deſiderijs ſuis. Deus autem omnium rerum cõditor, & inſpector ſeculorum à principio vſque ad finem, ſic nouit moderari cauſas

Rom. 8. ſingulorum, vt bonis omnia cooperentur in bonum, & malis omnia proueniant ad pœnam æternam. A quibus malis nunc & in æuum cuſtodiat nos pius & miſericors dominus, iudex iuſtus & patiens redditor, qui eſt ſuper omnia benedictus deus in ſecula, Amen.

De vigilijs nocturnis contra impugnationem ſoporis.

Sermo VI.

Mar. 14. Simon dormis? Non potuiſtis vna hora vigilare mecum? Vigilate & orate, vt non intretis in tentationem. Vox iſta dilecti fratres vox eſt cæleſtis regis & ſaluatoris noſtri Ieſu Chriſti, qui hortatur milites ſuos ad vigilandum in caſtris contra tentationes diaboli aduerſarij generis humani. Quod ergo dominus vigilanter ad beatum Petrum & ad reliquos diſcipulos loquitur: hoc etiam indubitanter omnibus nobis dicit. Igitur cuſtode media nocte veniente & excitante mox ad ſonum cymbali euigilemus, & ad ingreſſum chori deuotis precibus nos præparemus, ac cæleſti ſponſo ardentibus faculis occurramus. Studeamus chariſsimi viriliter abijcere pigritiam corporis, & ſomnolentiam ab

oculis noſtris. Extollamus manus in cælum ad laudandum creatorem noſtrum vocibus lætis, & mentibus puris ne fortè præualeat contra nos callidiſsimus hoſtis, & derideat quoſdam oſcitantes, quoſdam parum cantantes, quoſdam vocibus diſcrepantēs. Peſsimus aliquorum vſus eſt, & vtinam non multorum, quod dicere pudet, qui in dormitorio ſeu in lecto diu phantaſiando vigilant, & in eccleſia in choro præ tædio deuotionis dormitant. Hi ſibi & alijs frequenter nocent: nec Chriſto ſtrenue militant, neque pro benefactoribus & tribulatis fideliter orant. Valde enim grauiter deum offendunt, pigre ſurgendo, tarde ſæpius veniendo, tepide pſallendo, verba corrumpendo, crebrius oſcitando, vage circunſpiciendo, male aduertendo, negligenter inclinando, de longitudine pſalmorum attædiando, & ad finem feſtinando. Gaudent ad ſonum refectorij, horrent ſignum capituli: properant ad fabulas, tarde intrant ad cellam: languent ad opera: feruent ad fercula bene parata. Omnia iſta ſunt ſigna paruæ deuotionis, magnæ ingratitudinis, & vehementis confuſionis. Heu non eſt timor dei ante oculos iſtorum, nō amor dei in corde, non laus eius in ore: ſed fraus in voce, & tepor in actione. Vbi eſt deus, vbi angeli, vbi ſancti dei omnes? Vbi prælatus, vbi lector, vbi ſuſcitator? Omnia euaneſcunt ante oculos dormitantis. Euigilate iuſti, & nolite peccare, ait apoſtolus. Vigilate & orate, ait dominus, ne tentet vos ſatanas præ inopia ſpiritus pigritantes. Ipſe etenim circuit die ac nocte quærens quem deuoret, qualiter decipiat ſimplicem, deuotum diſtrahat, & quietum perturbet. Lætatur valde ſi aliquis non cantat, aut male legit, ſi clauſis oculis dormitat, ſi vagis oculis circunſpicit, & ſeipſum negligit. Adeſt cito vt verſum ex ore torpentis rapiat, & in ſacculum ſuum verborum fragmina iactet. O frater aſelle de genere dormitantium, & numero fatuorum virginum, quarum lampades in nocte extinctæ leguntur, ſi deum non times, nec angelos reuereris, nec fratres tuos ſcandalizare erubeſcis, quare diabolum tibi inſidiantem non metuis, qui omnia verba neglecta & imperfecta in charta ſua caute deſcribit? Sicut enim angeli ſancti deuotas deo preces offerunt, & frequenter cantantes diligunt & commendant, ſic Satanas cum ſuis æmulis, inſidiatur orantibus, vt diſtrahat & impediat concorditer pſallentes, & habeat non pauca contra eos de quibus eos accuſet & torqueat. Sed quia tam immanem raptorem, tam aſtutum circuitorem, tam ſtrictum exactorem, tam durum accuſatorem, & ſeuerum tortorem non attendis nec formidas, & futura mala & infernalia tormenta raro aut parum attendis, ideo torpeſcis & dormitas, & tanquam mor-

In vigilāteis in lecto, & oſcitanteis in choro.

1. Cor. 15.
Mat. 26.
1. Pe. 5.

ei fratres & conſtudentes ſocij, timentes ipſi periculum ex frequenti diſcurſu imminere, Si vis in bono ſtatu perſeuerare, noli extra domum tam ſæpe vagari, caue amicos viſitare, & familiaritates fœminarum. Cum ergo ſæpius & ſerioſe à multis admonitus eſſet, & prauam conſuetudinem non reſecaret, tandem tentatione creſcente, ſanctam ſocietatem reliquit, & ad amicos rediẽs vxore accepta totus ſecularis & vagus effectus eſt.

De conſilijs ſeniorum humiliter audiendis. Ser. III.

Deu.32 INterroga patrem tuum, & annuntiabit tibi: maiores tuos, & dicent tibi. Dilecti fratres audite libenter ſalutaria monita ſe-
Eſa.5. niorum veſtrorum, & nolite eſſe prudentes apud voſmetipſos, ne incidatis in laqueum diaboli, & ſcandalum animæ veſtræ acquiratis. Nolite altiora quærere, nec curioſe aliorum facta perſcrutari, ſed quid velit deus, & quid promiſiſtis ſeruare, omni tempore cogitetis. Dixit quidam deuotus religioſus, Qui de omnibus alienis tacet, de omnibus pacem habet. O precioſum verbum, vtile, & ſemper animo retinendum. Quanto enim quis latius foris extenditur, tanto plus intus minoratur. Nemo ergo alios inſpiciendo ſe negligat, ſed ante omnia curam ſui gerens de reliquis taceat, qui ad eius commiſſionem non ſpectant. Idcirco quilibet
Pſ.118. internus eſſe cupiens cum pſalmiſta dicat, Anima mea in manibus meis ſemper, & legem tuam non ſum oblitus. Quicunq; voluerit in ſpiritu proficere, det ſe ſæpius ad orationem & ſilentij ſecretum, caueat multas quæſtiones & fabulationes longas te-
Pſ.142. xere, ſed potius cum ſancto Dauid deuotè oret, Domine ad te confugi, doce me facere voluntatem tuam. Si quæritis quæ ſit voluntas dei, reſpondet beatus Paulus planè ac lucidè omnibus
1.Teſ.4 nobis, Hæc eſt voluntas dei, ſanctificatio veſtra. Quæ eſt ſanctificatio iſta, niſi abſtinere à malo, & exercere ſe quotidie in bono? Si ignoratis quid deo magis placeat, & quid vtilius agere debeatis, ite incunctanter & interrogate diligenter à prælato veſtro, aut à ſenioribus magis expertis, ne cõtingat vos in proprio ſenſu abundare & errare. Quæ eſt cauſa quòd tam multi à prima deuotione tepeſcunt, & tam parum in veris virtutibus proficiũt? Quia prò dolor à ſancto propoſito paupertatis & ſimplicitatis, quod à ſenioribus acceperunt & didicerunt, paulatim recedunt, & potius proprias inclinationes ſequuntur, & nouas commentitias fingunt, ſimplicia & humilia abhorrent, familiaritates hominum quærunt, ſcientiam ſuam oſtendere appetunt, & ſuper ſeniores aut etiam doctos ſe arbitrantur. Et vtinam nouitiorũ humilia exercitia iterum apprehenderẽt, & paruam admonitionem gratanter acciperent. Fratres, nemo erubeſcat à ſenioribus erudiri, nemo ſpernat à minoribus ædificationis verbum audire, quia

quia hoc eſt humilitatis commendabile ſignum, hoc ſpiritualis profectus eſt valde bonum præſagiũ, iuxta illud Salomonis prouerbium. Audiens ſapiens ſapientior erit, & intelligens gubernacula poſsidebit. Qui vult ſapiens eſſe & doctus reputari antequam audiat & diſcat, diu ſtultus inter ſapientes remanebit. Prouerbium veridicum eſt, Qui nõ vult audire magiſtrum vt bonus diſcipulus, hic cum dyſcolis verberabitur vt aſinus rudis. Conſiderate iam conſequenter ex ſcripturis vtriuſque teſtamenti ſanctos patres & doctores prophetas & apoſtolicos viros ſcientia & virtutibus præclaros, quàm ſolliciti fuerunt tam in vita quàm in morte inſtruere filios & ſubditos ſuos, quàm multa ſecreta dei prædixerunt eis de futuris & cæleſtibus bonis ſub diuerſis figuris & parabolis, quatenus omnes auditores ſuos beneuolos redderent ad obſeruantias legis, & cupidos facerent ad omnia diuina promiſſa tã præſentia quàm futura percipienda. Moyſes enim doctor & legiſlator præcipuus ſic ait. Audi Iſrael præcepta & iudicia quæ ego doceo te, vt faciens ea viuas. Non addetis ad verbum quod loquor vobis, neque auferetis ex eo, & docebis ea filios ac nepotes tuos. Et rurſum in alio loco. Diliges dominum deum tuum ex toto corde tuo & ex tota anima tua, & ex tota for titudine tua. Eruntque verba hæc quæ ego præcipio tibi hodie, in corde tuo, & narrabis ea filijs tuis, & meditaberis ſedẽs in domo tua, & ambulans in itinere, dormiens atque conſurgens. Et ligabis ea quaſi ſignum in manu tua, & mouebuntur inter oculos tuos, ſcribeſque ea in limine & in oſtijs domus tuæ. Ecce quàm ſancta mandata ac religioſa exercitia diuinæ doctrinæ propoſita ſunt nobis per Moyſem, etiam cunctis fidelibus digne imitanda. Poſt Moyſem ſanctum ſurrexit Ioſue in loco eius fidelis miniſter electus ex millibus, cui dixit dominus. Sicut fui cum Moyſe, ita ero & tecum. Confortare & eſto robuſtus valde, & cuſtodias & facias omnem legem quam præcepit tibi Moyſes ſeruus meus, nec declines ab ea ad dexteram vel ad ſiniſtram. Et quia Moyſes poſuit ſuper eum manum ſuam, meruit benedictionem diuinam, & repletus eſt ſpiritu ſapientiæ, quæ maximè neceſſaria eſt pro bono regimine in ciuitate & multitudine: & obedierunt ei filij Iſrael ſicut Moyſi, iuxta præceptum domini. Hæc audiens quilibet frater nouitius vel profeſſus, debet trahere vtile exemplum ad ſeipſum, obediendo humiliter prælato ſuo aut ſeniori fratri propter deum, vt mereatur habere benedictionẽ cæleſtem, propter humilitatem ſuam & obedientiam promptam. Nam humilis obedientia ſpecialem meretur à deo gratiam, & defenditur à multis diaboli laqueis, & excuſabitur in iudicio de malis ſibi obiectis & offenſis. Idcirco rogo vos iuniores audite humiliter

Prouer. 1.

Deut. 6.

E ſenio-

ſeniores, qui habent longam experiētiam in multis, qui diu pórtauerunt in ordine pondus diei & æſtus, ſæpe corpore fatigati, ſæpe mente afflicti. Quos deus fortiter probauit in camino paupertatis, taquam aurum in fornace ignis, & poſt longam inediam & anguſtiam cordis conſolatus eſt eos ſæpius gaudio ſpiritusſancti, & dulcedine ſacramenti, ſicut olium in deſerto filios
Exo. 16. Iſrael pauit manna cæleſti. Legitur in primo libro regum, quòd
1. Re. 3. Samuel charus deo & hominibus, cum adhuc eſſet puerulus, à
Samuel obediētiæ typ⁹. ſancta matre ſua Anna deo oblatus eſt, & Heli ſacerdoti ad erudiendum commendatus, quatenus eius magiſterio à pueritiá aſſueſceret deo in tabernaculo altaris humiliter ſeruire, & ſecundum legem dei bonis moribus ad altiora & ſacratiora capienda paulatim proficeret. Quod & factum eſt, deo feliciter annuente. Qui in omnibus agendis & conſulendis ſacerdoti ſuo tanquam vicario dei ſtuduit incunctāter obedire, vt nec ad dormiendum quidem ſine eius licentia ire præſumeret. Nam trina vice à domino in nocte vocatus, ſtatim de lectulo ſurrexit. Et quia diuinam reuelationem adhuc ignorabat, ad notam ſibi ſacerdotis præſentiam promptulus cucurrit, & vocem quam audiuit, iudicio prælati ſui expoſuit, plus credens induſtriæ ſenioris ac conſilio ſacerdotis, quàm ſuæ innocentiæ, qui de facili poterat in ſecretis dei decipi, aut inaniter eleuari. O qualis hic erit puer in futuro, qui tam obſequioſus & obediens fuit ſeniori in vitæ primordio? Certè creſcente ætate concreuit & altioris reuelationis gratia, vt poſt mortem ſacerdotis ſui, iudex fieret totius populi, & ex iuſsione domini reges vngeret, & virtute orationis potentiam inimicorum debellaret. Cognouerunt enim omnes à Dan vſque Berſabee, quòd fidelis Samuel propheta eſſet domini. Qui ſæpius conuocans populum, & dei beneficia quamplurima memorans, redarguit eos de ſtulta idolorum cultura, & de magna ingratitudine eorum poſt tanta beneficia data. Et quia deum ſæpius offenderant, ideo grauiſsimè ab hoſtibus caſtigari
1. Re. 7. meruerunt. Deinde ad ſacræ legis obſeruantiam ſollicitè reuocat omnes errantes, & ait. Auferte deos alienos, & preparate corda veſtra domino, & ſeruite illi ſoli, & liberabit vos de manibus inimicorum veſtrorum. Dauid quoque rex potens & ſanctus à Samuele oleo ſancto in principem populi vnctus, cum pluribus annis Iſraeliticum regnum ſtrenuè gubernaſſet, ante mortem ſuam vocauit ad ſe Salomonem filium ſuum, præcepitque ei dicens, Ego ingrediar viam vniuerſæ terræ, confortare & eſto vir, & obſerua cuſtodias domini dei tui, vt ambules in vijs eius, & cuſtodias cæremonias eius, & præcepta eius, & iudicia & teſti-
Pſa. 77. monia, ſicut ſcriptum eſt in lege Moyſi. Rurſus in pſalmo quodam

dam ſpiritu ſancto afflatus, populum ſibi commiſſum erudiens & ad diuinum cultum exhortans, orat & dicit. Attendite popule meus legem meam, inclinate aurem veſtram in verba oris mei. Quanta mandauit patribus noſtris nota facere ea filijs ſuis, vt cognoſcat generatio altera? Filij qui naſcentur & exurgent, narrabunt filijs ſuis, vt ponant in deo ſpem ſuam, & non obliuiſcantur operum domini, & mandata eius exquirant. Ecce quàm deuota admonitio glorioſi regis ad cuſtodiam ſacratiſsimæ legis. Salomon quoque ſapientiſsimus regum paterna veſtigia ſequẽs, inter multas prouerbiorum ſententias iuuenes ſic inſtruens ait. Audite filij diſciplinam patris, & attendite vt ſciatis prudentiam. Prou.4 Donum bonum tribuam vobis, legem meam ne derelinquatis. Nam & ego filius fui patris mei tenellus, & vnigenitus corã matre mea, & docebat me atque dicebat. Suſcipiat verba mea cor tuum, cuſtodi præcepta mea, & viues. Poſside ſapientiam, poſside prudentiam, ne dimittas eam, & ſeruabit te. Ecce quàm vtilẽ doctrinã tradit ſapiens iuuenibus & præcipue vobis nouitijs ſcholam dei ingreſsis, quatenus deo fauẽte in virtutibus vſque in ſenectam proficiatis. Legitur etiam in libro primo Maccabæorum 1.Ma.2 de Matathia viro clariſsimo & æmulatore legis conſtantiſsimo, quòd zelo dei inflammatus, & diuino auxilio atque humano potenter accinctus impios ac deſertores paternæ legis de finibus ſuis expulit, & neglecta patrum piorum ſtatuta ad ſanctam deo placentem obſeruantiam decenter pro viribus reformauit. Qui nihil aliud in cunctis bellicoſis actibus ſuis prætendit, niſi vt honor dei & cultus in ſacris legibus firmiſsime ſtarent, & populus deſolatus deo ſeruiendo felici pace gauderet, atque ſumma exultatione deum omnipotentem cordibus ſinceris coleret, ac vocibus iucundis iugiter collaudaret. Hic tandem poſt multa inclyta bonorum operum geſta moriturus, & paterna charitate de futuris ſollicitus ne bonum pio conamine inceptum, per deſidiam deperiret, conuocatis ad ſe filijs & amicis zelum dei habentibus; confortauit corda eorum ſermonibus optimis cum multis ſanctorum præcedentium exemplis, & ad perſeuerãtiam boni ſtatus iam incepti ſingulos ſtrenue exhortans & deprecans ait. Nunc ergo ô filij æmulatores eſtote legis, & date animas veſtras pro teſtamento patrum. Mementote operum patrum quæ fecerunt in generationibus ſuis, & accipietis gloriam magnam, & nomen æternum. Saluator quoque noſter dominus Ieſus Chriſtus peracto per paſsionem & crucẽ ſuam redẽptionis noſtræ myſterio, poſt beatã reſurrectionem ſuã apparẽs frequẽter diſcipulis ſuis, inter multa ſacrata verba quibus eos ſapienter & expreſse inſtruxit, hęc finaliter & ſalubriter intulit. Eũtes (ait) Mar.16

In mundum vniuerſum prædicate euangelium omni creaturæ, & docete omnes gentes ſeruare omnia quęcunque mandaui vobis. O felix & meritoria obedientia, quæ nil aliud cogitat quàm beneplacitum & voluntatem patris cæleſtis deſideranter implere. O quam ſancta anima, quæ nititur ſe reſignare, & totam vitam ſuam moribus Chriſti conformare. Vere optimum exemplum bene viuendi reliquit omnibus nobis Ieſus Chriſtus. Ipſe magiſter omniū, ipſe liber & regula religioſorum, ipſe conuētus monachorum, ipſe textus & gloſſa decretorum. Ipſe forma vitę clericorum, doctrina laicorum, lucerna fidelium, lætitia iuſtorum, gloria angelorum, finis & conſummatio omnium deſideriorum ſanctorum. Legitur etiam in actibus apoſtolorum de beatiſsimo Paulo apoſtolo, quòd in initio conuerſionis ſuæ vox cæleſtis di-
Act. 9. xit ad eum, Surge & ingredere ciuitatem, & ibi tibi dicetur quid te oporteat facere. Qui ſtatim ſurrexit, & voci dei obediuit, factuſque eſt ſanctus & magnus prædicator in orbe terrarum, qui prius fuerat perſecutor eccleſiarum. Hic perfectæ abrenunciationis exemplum oſtendit omnibus religioſis, præcipuè tamen obedientiæ formā reliquit nouiter conuerſis, vt omni hora cum Paulo dicant, Domine quid me vis facere? Et ſicut tunc de ſubita conuerſione eius ſtupebant omnes qui eum nouerant, ita & nunc mirantur & gaudent de eius doctrina cuncti mundi ſapientes, vbicunque Chriſtus fuerit nominatus. Idcirco diuina charitate accenſus, omnes ad amorem Chriſti hortabatur dicens: Imi-
Phil. 3. tatores mei eſtote chariſsimi, ſicut & ego Chriſti. De quo in actibus apoſtolorum ſcribitur quòd cum Barnaba ad prædicandum gentibus verbum dei miſſus fuit, & plures ad fidem Chriſti conuertit. Poſt aliquot autem dies dixit iterum ad Barnabā Pau-
Act. 13. lus: Reuertentes viſitemus fratres per vniuerſas ciuitates in quibus prædicauimus verbum domini, quomodo ſe habeant, vtrum
Act. 15. proficiant an deficiant in bonis inceptis. Et iterum. Paulus vero electo Syla pro ſocio ad prædicādum idoneo, perambulabat Syriam & Ciliciam confirmans eccleſias, præcipiens ſeruare & cuſtodire præcepta apoſtolorū & ſeniorum. Ecce fratres iam multa bona audiſtis, quam ſolliciti fuerunt ſancti viri temporibus ſuis docere filios ſuos & ſubditos, vt ambularent in ſacris dei præceptis, quæ ſanctæ conuerſationis exempla etiam reliquerunt poſteris ſuis, quæ ipſi prius à patribus & ſenioribus frequenter audierunt & didicerunt. Sic ergo & vos chariſsimi tanquam nouellæ oliuarum plantatæ in domo domini ſtate in obedientia & diſciplina clauſtrali, tenete traditiones ſeniorum, & ſtatuta capituli generalis, definita & ordinata diuina inſpiratione pro ſalute veſtra. Gratanter accipite monita prælatorum veſtrorū et patienter

ſuſti-

ſuſtinere corruptiones eorũ, quia melius eſt quòd ipſi vos modo corrigant, quàm diabolus grauius in futuro vos puniat & deludat. Si enim nunc propter Chriſtum humiliter conſilijs ſeniorum acquieſcitis, & propriam ſapientiam relinquitis, tunc magnam pacem habebitis, & per gratiam Chriſti æternam beatitudinem recipietis. Amen.

De bonis colloquijs inuicem habendis. Ser. IIII.

VBI enim ſunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi ſum in medio eorum, dicit dominus. Attendite dilecti fratres præſentiam Chriſti in omni loco, quocunque conuenitis ſiue ad orandum, ſiue ad laborandum, ne alius alium impediat, aut verbo vel ſigno leuitatis offendat. Si ergo data licentia loqui interdum vobis liceat, ſit ſermo de deo & deuotis materijs ex ſcripturis ſanctis, quæ vos ædificent in virtutibus, & conſolentur in aduerſis. Sic fecerunt olim ſancti patres in Aegypto, quãdo conuenerunt pariter pro conſilijs & remedijs in tẽtationibus ſuperandis. De ſeculi verò rumoribus & varijs hominum ſtatibus loqui caueatis, nec aliquem ſecularem temere iudicetis, quoniam deus iudicabit omnes iniqua agentes. Nulla igitur cura vobis ſit de temporalibus rebus cogitare, nec inde fabulari, ſed tãtum de ſpirituali profectu in virtutibus, & de remedijs vitiorum veſtrorum. Committatis omnia exteriora & negocia domus deo regenda, & prælatis veſtris diſponenda, qui rationem reddent in iudicio de ſibi commiſsis. Vos eſtote pacati, & grati de miniſterio quotidiano vobis exhibito, contenti ſtipendijs veſtris in victu & veſtitu moderato, non curioſa, non ſuperflua, non recentia, non molliora quærentes, ſed ſicut boni ſimplices filij dei ſine querela & diſceptatione inter fratres conuerſantes, indignos vos omnibus his beneficijs ex humilitate reputetis. Ferueat mẽs veſtra in cæleſtis regni deſiderijs, & in deuotis exercitijs alius alium præire conetur, & præter Chriſtum & hunc crucifixum nil ſcire nec cogitare libeat, quatenus omnia ſecularia & carnalia ex amore & condolore crucifixi in nauſeam vertantur, & pœnitentiæ labor breuis & facilis vobis appareat, & diſciplina regularis vitæ in dulcedinem & bonæ conſcientiæ iucunditatem per ſingulos dies conuertatur. Tunc enim Chriſtus vobis orantibus & colloquentibus inter vos commorabitur, docens vos terrena deſpicere, & amare cæleſtia, & contra diabolicas tentationes fortiter certare, ac paſsiones carnis refrenare. Quare enim veniſtis de ſeculo, niſi vt tota ſpes veſtra eſſet de deo, & cor ſurſum in cælo? Quia ergo elegiſtis renunciare ſeculo, & ſeruire Chriſto in monaſterio, fugite homines ſeculares, relinquite amicos carnales, quia poſſunt vos in deuotione veſtra impedire, & ad nociua de- Mat. 18

ſideria fabulãdo trahere, nec aliquem fructũ animæ veſtræ conferre. Quãto rarius & breuius loquimini hominibus, tanto ſecurius eſt pro cuſtodia cordis & oris. Eſt multum pro honore veſtro & fama ordinis, ſi pro reuerentia hoſpitum in præſentia eorum verecundi & taciturni appareatis. plus enim ędificabitis bonis moribus, quam curialitate ſermonis. Ex vno indiſciplinato verbo arguunt vos leuitatis & imprudentiæ, & ſub habitu religionis coniecturant vulpem latere, & ouem fingi. Pauci igitur ſint ſermones veſtri, vtiles & circunſpecti, quia verbum ocioſum non erit impunitum apud deum. Pro hoc cauendo, ſilentium eſt amandum & ſeruandum, à ſanctis patribus antiquis & modernis prælatis noſtris in religione ſalubriter inſtitutum. In nullo denique ſtatu & ordine ſtabit pax & diſciplina, ſi non aſsit cenſura ſilentij quietis amica, quæ eſt deuotionis nutrimentum, cõtentionis obturatio, vanitatis fuga. In ſilentio diſcatis, qualiter & cui loqui debeatis. Ex vanis verbis fit animus vagus & lubricus, vix valens ad altiora ſua redire poſt longos gemitus & fletus. Ex diuinis vero colloquijs naſcitur amor dei, ædificatio proximi, odium mundi, deſiderium regni cæleſtis, dolor de peccatis, feruor charitatis, refrenatio cupiditatis, & renouatio totius interioris
Pſ. 144. hominis in ſpeculo ſanctiſsimæ vitæ noſtri ſaluatoris. Ipſe enim adeſſe dignatur de ſe loquentibus, prope eſt omnibus ſe inuocantibus. Excitat verbo ſancto torpentes, confortat debiles, adiuuat fortiter dimicantes, coronat vincentes. Terret per ſupplicia, hortatur per exempla bona, conſolatur per dona promiſſa, lætificat temporali gratią gratis data, beatificat æterna cæli glo-
Pſa. 16. ria manifeſtata, atteſtante Pſalmiſta. Satiabor (inquit) cum apparuerit gloria tua. Tam pius & miſericors eſt Ieſus, tam dulcis & mitis eſt Chriſtus, vt ſi quis ei locum in corde pręparauerit, abſq; dubio lumen gratiæ ſuæ libenter illi oſtendet, & cum eo cœnabit. Si ſolus eſt & legit aut orat: Ieſus vult eſſe ſecundus. Si duo ſimul legunt aut cantant: Ieſus vult eſſe tertius. Nec vacua erit petitio iſtorum in nomine Ieſu congregatorum, qui bona fide humiliter & deuote ſupplicant, ſi tamen in omni re quam petunt & deſiderant, eius beneplacitum quærunt, & ſuæ propriæ voluntati renunciant, illud grauiſsimum Chriſti verbum dicentes,
Luc. 22. Pater non mea voluntas, ſed tua ſemper fiat, Amen.

De patientia conſeruanda inter deſides & peruerſos.
Sermo V.

Eſa. 35. Dicite, puſillanimes confortamini, & nolite timerę. Dilecti fratres non turbemini ſi interdum contingunt aliqua in religioſis defectuoſa, quæ vobis diſplicent, aut ſi aliqui recedunt

dunt à congregatione bonorum, vel ſi tepide conuerſantur cum eis propter tentationes diaboli quas quotidie in dei ſeruitio patiuntur. Nam hæc triſtia humanæ fragilitatis tentamenta etiam contigerunt ante tempora noſtra, ſicut de multis ſanctis & religioſis viris legitur, qui iam in toto orbe à multis honorantur. Nos quidem fragiles ſumus, & ad malum procliui, ideo neceſſarium eſt noſtros prauos mores per ſtatuta arctari, & quaſi indomitos pullos ad ſtipitem ſanctæ crucis pro nomine Ieſu ligari, ne ſecundum propria deſideria viuendo declinemus à via recta ſanctorum, qui per anguſtam portam intrauerunt regnum cælorum. Oremus ergo pro inuicem, vt deus adiuuet nos, & confortet in omni tribulatione & tentatione noſtra, & cuſtodiat ab infeſtatione & deceptione inimici, qui vbique circuit quærens quem deuoret, quali arte aliquem de medio congregationis trahat ad ſeculum, & de ſeculo ad infernum. Ibi nulla eſt redemptio, ſed ſempiternus horror inhabitat. ibi animæ quærunt mortem, & non inueniunt. ibi cruciantur die ac nocte in igne & ſulphure, quia modicam agere pœnitentiam noluerunt, & tempus ſuum tam vane & infructuoſe expenderunt. Fratres non quæramus quietem & commodum carnis ſicut ſeculares: ſed laborem & dolorem pro peccatis. Reſiſtamus vitijs, ſæpe ieiunando, orando, legendo, meditando. Certe non habebimus pacem & quietem ſuper terram, vbicunque fuerimus, vel quocunque perrexerimus pro ſolatio habendo, vel pro tædio releuando, aut pro laboris onere diminuendo, niſi conuertamus nos ad Chriſtum per orationem & contritionem peccatorum, cum firmo propoſito agendi ſemper pœnitentiam, vt poſsimus per hunc leuem laborem & breuem dolorem æterni ignis euadere pœnam. Pax noſtra & quies bonæ vitæ eſt in multa patientia ſecundum vitam Chriſti, & exempla ſanctorum, non in longa fuga per loca arida, nec in nauicula per flumina tranſmarina. Ionas propheta fugere voluit à facie domini, nauem aſcendit, ſed nihil ei profuit. Tradidit ſe ſopori, quietem quæſiuit, ſed non inuenit. Latere ſe credidit: ſed deus abſconditũ prodidit, tempeſtatẽ mouit, & mare turbauit. Tunc dormientẽ nautæ excitãt, increpant, & in aquam proijciunt, qui mox a piſce deglutitus quaſi fugitiuus & inobediens in ventre ceti pro culpa incarceratur. Clamauit ergo in arcto carcere clauſus, orauitque dominum vt liberararetur de tantis periculis maris, & anguſtia piſcis. Tandem verò omni humano auxilio deſtitutus cognouit in afflictione ſui, quòd manus Dei effugere impoſsibile eſt, & diuinis obedire præceptis tutiſsima animæ ſalus. Non ergo fugiamus labores & anguſtias pro ſalute noſtra in religione ſubortas, de quibus

Velut indomiti pulli ne ceſſe habemus alligari ſtipiti crucis.

Pax & quies nõ in fuga, ſed in patiẽtia. Ionæ. 1.

antea neſciebamus: ſed ſtemus firmiter, certemus viriliter, obediamus feſtinanter, oremus frequenter, laboremus diligenter, taceamus libenter. Suſtineamus nos propter Chriſtum patienter, ſicut omnes ſancti fecerunt qui grauiora perpeſsi nunc gaudent
Pſal. 65. in cælis, & dicunt: Tranſiuimus per aquam & ignem, & eduxiſti nos in refrigerium ſempiternum. Inter multa pericula verſamur, & qui tentant nos & vexant, non dormiunt nec quieſcunt, ſed quærunt nos decipere, & a bono incepto impedire. Non tamen deſperemus, nec orare & clamare ad Chriſtum ceſſemus, etiam ſi tepidi & aridi ſæpius fuerimus, & præ anguſtia cordis ignoremus quid agere debeamus, quia forte probat nos deus in paucis, ſi vere eum diligimus non verbis tantum, ſed & factis & plagis. Igitur ſurgentibus ventis duris non retrocedamus, ſed manus ad remos ponamus, arma ſpiritualia arripiamus, animum triſtem erigamus, de nouo incipiamus, & multo fortius quàm fecimus, contra carnem, contra mundum, & contra diabolum certare ſtudeamus. Quanto enim durior pugna, tanto glorioſior corona: & quanto frequentior vexatio tribulantis, tanto laudabilior virtus patientis. Multum impedit puſillanimitas cordis, cito amittere confidentiam in aduerſis, negligere ſanctum propoſitum, reuoluere ſeculi ſtatum, imaginari amicorum præſentiam, ſociorum penſare iucunditatem, quæ omnia ſunt vanitatis & fatuitatis, ſicut finis repentinus omnis delectationis & honoris oſtendit. Vita noſtra fratres & religio pro deo aſſumpta in quotidiano certamine conſiſtit, ſcilicet contra vitia certando, quæ omni loco & tempore in choro & dormitorio, in ſilentio, in labore nos perſequuntur & tentant, vtinam non vincant. Ideo non mirum ſi interdum labimur & vulneramur, ſi leuiter offendimus & offendimur in verbis, in factis proprijs vel alienis. Homines ſumus, non angeli, mortales ſumus, & fragiles peccatores, exules ſumus & peregrini, non ciues cæli, inſtabiles & proni ad vitia, nondũ perfecti in gratia, nec beati in gloria. Iſta conſideratio humiliare nos debet, non eleuare in ſuperbiam mentis, ſed per propriam fragilitatem inducere ad ſpem diuinæ miſericordiæ & pietatis, ſine qua nihil boni incipere valemus nec perficere, domino atteſtan-
Ioã. 15. te qui ait. Quia ſine me nihil poteſtis facere. Propria namque fragilitas nos maxime premit, ſed diuina inſpiratio ac cæleſtis viſitatio deficientes iterum erigit, & ad bene operandum confortat, atque ad ſuſtinendum quæcunque improuiſa ſuper nos veniunt, benigne pro vtilitate ſalutis noſtræ ordinat, & iuſto occultoque iudicio omnia diſpenſat. Ipſi enim cura eſt de omnibus nobis, ab
1. Cor. 10. initio vitæ vſque ad finem mortis. Qui enim fecit nos, non derelinquet nos, ſi eum non relinquamus, ſed faciet cum tentatione pro-

ne prouentum, vt poſsimus reſiſtere, & moleſtias eius ſuſtinere. Dicamus ergo cum ſancto in pſalmo, quando impugnamur ab inimico maligno. Adiuua me domine deus meus, ne derelinquas me. Et iterum cum tota mentis fiducia clamemus ad Chriſtum in cælis. Oculi mei ſemper ad dominum, quoniam ipſe euellet de laqueo pedes meos. Pax vera & perfecta requies eſt in cælo, non in terra, quia hic omnia ſunt in motu & timore frequenti preſſura. Igitur fortis patientia nobis ſumme neceſſaria eſt in hac fragili vita, quæ non eſt niſi quotidiana luctatio contra vitia. Siue enim homo fuerit in domo propria ſiue aliena, ſiue inter notos aut familiares amicos, cito illi obuiabit quod diſplicet aut perturbat animæ quietem nullibi tutam. Ponat ergo quilibet ſe ad patientiam, vt optimè poteſt, & patienter portet quæcunque deus permiſerit, & ſic ampliorem pacem habebit. Si ab aliquo læſus & vituperatus fuerit, vincat ſuperbiam ſuam, & diſcat pati contumeliam, & inueniet apud deum gratiam magnam, & gloriam æternam. Doleat ſe peccaſſe, & minus patienter contemptum ſui toleraſſe, & de omnibus offenſis humiliter veniam petat, & deus libenter omnia ipſi dimittet. Dilecti fratres non deſperetis, nec mala malis adijciatis: ſed ſtatim quando conſcientia vos accuſat, ad confeſsionis remedium feſtinetis. Solus deus eſt, in quem peccatum non cadit. Nam in angelis ſuis reperit prauitatem, & magna pars eorum de cælo cecidit per ſuperbiam, quia de donis ſibi collatis non dederunt deo gloriam. Primus homo in paradiſo tentatus eſt, & deceptus, & propter inobedientiæ culpam de loco voluptatis eiectus fuit in huius mundi miſeriam. Quid ergo mirum, ſi frater aliquis fragilis à diabolo carne grauiter tentatus, vel à multis pro culpa ſua increpatus, quandoque erret & peccet, aut impatiens fiat, quando homo bene conditus in paradiſo cecidit, vbi tot commoda & nulla incommoda habuit? Multi boni & iuſti viri fuerunt in veteri lege ſæpius tentati & vexati à malis hominibus: ſed patienter malos ſuſtinuerunt, vt meliores per aduerſa fierent. Quandoque verò per voluntatem dei malis reſtiterunt, & iuſtam vindictam impijs reddiderunt, ne boni oppreſsi in tribulatione nimia deficerent. Quidam etiam ſubita tentatione fracti ceciderunt, alij longa ægritudine quaſſati, humiliati ſunt in iniquitatibus ſuis, & quos diuitiæ & honores extulerunt, dolores & confuſiones ad fragilitatis ſuæ cognitionem reduxerunt. Multi quoque poſt grauem lapſum cito pœnitendo fortiores ſurrexerunt, & in ſancta conuerſatione vitam laudabiliter conſummarunt. Temporibus Chriſti & apoſtolorum eius fuerunt boni malis permixti, in ciuitate, in itinere, in domo, in deſerto.

Pſa. 26.

Pſa. 24.

Iob. 4.

Mali nũquã non bonis admixti.

Aliqui Chriſto crediderunt & opera eius laudauerunt, quidam ipſi contradixerunt, & de eo murmurauerunt. Quidam etiã myſtica verba eius male intelligentes, ipſum deriſerunt, & quia vitia eorum iuſte reprehendebat, vera & ſancta miracula eius inuidioſe denigrauerunt. Etiam Chriſto prædicante & præſente, contigit inter diſcipulos quædam indignatio & diſceptatio, quis eorum eſſet maior & primus in prælatione & regimine naſcentis eccleſiæ, quam ex diuerſis locis & populis & præcipue pauperibus & ſimplicibus congregauit, quos pius & humilis magiſter verbo ſuo & exemplo ad pacis concordiam per humilitatis
Mat. 18. viam benigna correptione reuocauit dicens: Niſi conuerſi fueritis, & efficiamini ſicut paruuli, non intrabitis in regnum cælorum. Et iterum. Qui vult primus eſſe, erit omnium veſtrum ſeruus. Ecce chariſsimi per iſta humilitatis & patientiæ exempla, quæ ſunt omnium virtutum fundamenta, poteſt ſimplex & obediens frater ſine multis argumentis & aſtutis verbis ad regnum cælorum ſecura conſcientia peruenire, & æternos euadere cruciatus inferni, patienter ſuſtinendo quælibet contraria à peruerſis iniuſte ſibi illata. Apparet itaque ex prædictis, quod in omnibus locis & temporibus ſanctorum fuerunt boni & mali, fideles & increduli, deuoti & diſſoluti, beneuoli & peruerſi, ſpirituales & carnales, & boni per patientiam profecerunt quotidie in melius, & mali tanquam fumus euanuerunt in malitijs & deſiderijs ſuis. Deus autem omnium rerum cõditor, & inſpector ſeculorum à principio vſque ad finem, ſic nouit moderari cauſas
Rom. 8. ſingulorum, vt bonis omnia cooperentur in bonum, & malis omnia proueniant ad pœnam æternam. A quibus malis nunc & in æuum cuſtodiat nos pius & miſericors dominus, iudex iuſtus & patiens redditor, qui eſt ſuper omnia benedictus deus in ſecula, Amen.

De vigilijs nocturnis contra impugnationem ſoporis.

Sermo VI.

Mar. 14. SImon dormis? Non potuiſtis vna hora vigilare mecum? Vigilate & orate, vt non intretis in tentationem. Vox iſta dilecti fratres vox eſt cæleſtis regis & ſaluatoris noſtri Ieſu Chriſti, qui hortatur milites ſuos ad vigilandum in caſtris contra tentationes diaboli aduerſarij generis humani. Quod ergo dominus vigilanter ad beatum Petrum & ad reliquos diſcipulos loquitur: hoc etiam indubitanter omnibus nobis dicit. Igitur cuſtode media nocte veniente & excitante mox ad ſonum cymbali euigilemus, & ad ingreſſum chori deuotis precibus nos præparemus, ac cæleſti ſponſo ardentibus faculis occurramus. Studeamus chariſsimi viriliter abijcere pigritiam corporis, & ſomnolentiam ab

oculis noſtris. Extollamus manus in cælum ad laudandum creatorem noſtrum vocibus lætis, & mentibus puris ne fortè præualeat contra nos callidiſsimus hoſtis, & derideat quoſdam oſcitantes, quoſdam parum cantantes, quoſdam vocibus diſcrepantẽs. Peſsimus aliquorum vſus eſt, & vtinam non multorum, quod dicere pudet, qui in dormitorio ſeu in lecto diu phantaſiando vigilant, & in eccleſia in choro præ tædio deuotionis dormitant. Hi ſibi & alijs frequenter nocent: nec Chriſto ſtrenue militant, neque pro benefactoribus & tribulatis fideliter orant. Valde enim grauiter deum offendunt, pigre ſurgendo, tarde ſæpius veniendo, tepide pſallendo, verba corrumpendo, crebrius oſcitando, vage circunſpiciendo, male aduertendo, negligenter inclinando, de longitudine pſalmorum attædiando, & ad finem feſtinando. Gaudent ad ſonum refectorij, horrent ſignum capituli: properant ad fabulas, tarde intrant ad cellam: languent ad opera: feruent ad fercula bene parata. Omnia iſta ſunt ſigna paruæ deuotionis, magnæ ingratitudinis, & vehementis confuſionis. Heu non eſt timor dei ante oculos iſtorum, nõ amor dei in corde, non laus eius in ore: ſed fraus in voce, & tepor in actione. Vbi eſt deus, vbi angeli, vbi ſancti dei omnes? Vbi prælatus, vbi lector, vbi ſuſcitator? Omnia euaneſcunt ante oculos dormitantis. Euigilate iuſti, & nolite peccare, ait apoſtolus. Vigilate & orate, ait dominus, ne tentet vos ſatanas præ inopia ſpiritus pigritantes. Ipſe etenim circuit die ac nocte quærens quem deuoret, qualiter decipiat ſimplicem, deuotum diſtrahat, & quietum perturbet. Lætatur valde ſi aliquis non cantat, aut male legit, ſi clauſis oculis dormitat, ſi vagis oculis circunſpicit, & ſeipſum negligit. Adeſt cito vt verſum ex ore torpentis rapiat, & in ſacculum ſuum verborum fragmina iactet. O frater aſelle de genere dormitantium, & numero fatuorum virginum, quarum lampades in nocte extinctæ leguntur, ſi deum non times, nec angelos reuereris, nec fratres tuos ſcandalizare erubeſcis, quare diabolum tibi inſidiantem non metuis, qui omnia verba neglecta & imperfecta in charta ſua caute deſcribit? Sicut enim angeli ſancti deuotas deo preces offerunt, & frequenter cantantes diligunt & commendant, ſic Satanas cum ſuis æmulis, inſidiatur orantibus, vt diſtrahat & impediat concorditer pſallentes, & habeat non pauca contra eos de quibus eos accuſet & torqueat. Sed quia tam immanem raptorem, tam aſtutum circuitorem, tam ſtrictum exactorem, tam durum accuſatorem, & ſeuerum tortorem non attendis nec formidas, & futura mala & infernalia tormenta raro aut parum attendis, ideo torpeſcis & dormitas, & tanquam mortuus

In vigilãteis in lecto, & oſcitanteis in choro.

1. Cor. 15.
Mat. 26.
1. Pe. 5.

tuus in ſepulchro iaces & taces. Non eſt labor tam grauis, nec dolor tam acerbus, quin leuior fiat comparatione ignis infernalis. Heu quid facies in mortis articulo, diabolo occurrente cum vultu teterrimo, & hiatu furioſo? Vbi tunc amici fideles, vbi epulæ ſplendidæ & omnes mũdi honores? Vis hæc terribilia euadere,& dæmones non timere? Surge,ora,canta, lege, labora. Ad iniurias tace,læſiones ſuſtine,deſpectiones dilige,honores ſperne, peccantibus indulge. Non recedant ab oculis tuis luctus damnatorum, ingens clamor dæmoniorum,& grauiſsimus diſceſſus à præſentia dei & iucunda ſocietate ſanctorum. Times plerunque videns incendium fornacis ardentis, expaueſcis fulgura & tonitrua, horreſcis tempeſtates & frigora valida, & vix audes dormire & manere in cella. Ex quo audiſti & legiſti multos extinctos ſubito caſu & languore, cur non metuis ſimilia tibi poſſe accidere?Scito grauiora poſt mortem cruciamina imminere.Pone in mente tua quæ naturaliter horribilia videntur,ſcilicet ollam ſuccenſam pice plenam, ſulphurę fœtentem,attende leones frementes, canes mordentes, ſerpentes ſæuientes, bufones corrodentes,dracones glutientes,& vinces citius turpiſsima vitia ad cor tuum maculandum per diabolum tibi immiſſa,fugabiſq́ue longius à te torporem mentis, ſomnolentiam corporis,& deſiderium vaniſsimæ laudis.Dico tibi quòd longæ vigiliæ,longæ lectiones, horæ diurnæ, ſilentium, labor, & ieiunium, breue faciunt purgatorium, & magnum inducunt gaudium poſt trium aut quatuor horarum ſpatium. Mirum eſt quòd tam faciliter tædium ſentis in choro cantando, legendo, & non attædiaris diùtius fabulando, aut rumores ſeculi audiendo. Intellige iſtud eſſe diabolicum factum, qui nititur omni modo diuinum impedire ſeruitium, & retrahere te ab eccleſia & à conuentu pſallentium, vt habeat ſocium in inferno perpetue comburendum.Tunc clamabunt & vlulabunt prę nimio calore & dolore,qui modo deum non laudãt corde & ore cum ingenti feruore. Si te delectat cum amico colloqui pro qualicunque ſolatio capeſſendo,quanto magis feſtinare debes & anhelare ad diuina audienda, vt loquaris cum deo in hymnis & canticis, omnibus aliјs curis & imaginationibus prætermiſsis? Sed quia ſæpe plus mouent facta quàm verba, adiјcienda ſunt in fine ſermonis exempla aliqua inſtructionis gratia. Imitare bona quæ placent, caue mala quæ offendunt.

Exemplum.

FRater quidam inter matutinas parum cœpit dormire. Quod attendens frater proxime illi aſsiſtens, ſolerter auribus eius hoc verbum tantum ingeſsit, Infernus. Quo audito, ille ſubito perter-

perterritus & expergefactus, omnem torporem à ſe abiecit. Cogita ergo piger de inferno, & non dormitabis in choro laſſus præ tædio.

Exemplum aliud.

ALius quoque frater cantans, cum vocem eius aſtans nõ audiret, obiecit ei quod tunc temporis in matutinis cantabatur, Simon dormis? At ille commotus ex verbis illis deprehendit ſe notatum in ſopore, & expauit admonentem præ ſtupore & pudore.

Exemplum aliud.

FVit quidam frater in ordine regularium deo deuotus & bene literatus, peritus cantor, & diuinæ laudationis amator ſtudioſus. Hic quadam vice loquebatur cum alio fratre ſocialiter de dulcedine diuini cantus, & de ſolenni officio, quod fit in eccleſia in præcipuis feſtis. Dixit ergo ei pro ædificatione puſillanimitatem eius confortando, vt alacriter cantaret in choro. Frater, deo laus, ego nunquam habui tædium in diuino officio, quantũcunque longum eſſet. Nam in feſto palmarum, quanuis diuinum officium ſatis prolixum videtur præ cæteris diebus, tamen nõ ſum attædiatus de longitudine cãtus, ſed ita paratum me ſenſi ad cantandum, quòd ſi aliquis iterum ab initio totum incipere voluiſſer, libenter cum eo incepiſſem & cantaſſem. Hoc audito ædificatus eſt frater prædictus, & ad cantandum alacrior effectus. Bene huic ſeniori credendum fuit, quia ſemper cum primis ad chorum venit, raro exijt, exiens pro neceſsitate cito redijt, præſens fideliter pro poſſe iuuit, & oculos in diuerſa non defixit.

Exemplum aliud.

ALius eiuſdem ordinis frater zelo dei accenſus, contra ſomnolentiam fortiter certabat, & hanc ſibi violentiam inferebat. Grauatus namque ſomno in choro capillos capitis ſui manu traxit, barbam duriter fricuit, naſum ſtilo pupugit, oculos ſaliua detriuit, & ſub mẽto acutum lignum quandoque poſuit, vt ſomni torporem fugaret. Cumq; motus carnis ſentiret, flammas incendij infernalis cogitabat, & digitorũ vnguibus cutem corporis ſui acriter ſulcauit, & rubras cicatrices tam diu carni pruriẽti infixit, donec motus illicitus ex diabolo incitatus penit⁹ ceſſaret.

De cuſtodia oris & diligentia operis cum obedientia ſuperioris.

Sermo VII.

BOnus homo de bono theſauro profert bonum. Dilecti fratres, ſemper aliquid boni de deo & ſacra ſcriptura habeatis in cordibus veſtris reconditum, atque in opere exteriori replicate dulcia verba Chriſti, quæ confortent vos in grauamine laboris veſtri. Ruminetis ſedulo deuotos pſalmos & hymnos ſub Mat. 12.

nos ſub

nos ſub ſilentio oris veſtri, ne diabolus inueniat vos intus vagos & ocioſos circa facta aliorum inutiliter occupatos, quia cor inſtabile & à bonis cogitationibus vacuum, nidus eſt diaboli. Ponderate verba veſtra antequam loquamini, ne quid inſipidum proferatis quod audiētem offendat, & dixiſſe pœniteat, quia diſcretionis limitem non ſeruaſtis. Si non ſcitis ſapienter loqui, ſtudeatis humiliter & verecūde tacere, iuxta illud Salomonis: Stul-
Pro. 17. tus ſi tacuerit ſapiens reputabitur. Tempus ad bene operandum datum eſt, non ad ociandum, neque ad fabulandum, neque ad iocandum. Nullum ergo tempus abſque fructu boni operis tranſire permittatis. quòd ſi habetis licentiam loquendi, non tamen
Mat. 12. aliquid inutile proferēdi. Sicut enim de omni verbo ocioſo reddituri eſtis rationem coram deo in iudicio, ita etiā de omni tempore & momento male & negligenter expenſo. Secundum diuerſa autem tempora vel feſta, per diem & noctem aſſumenda ſunt exercitia temporibus apta, & feruentius accendenda propoſita bona. Attamen propter bonum obedientiæ, & fraternæ charitatis obſequium, omnia priuata ſunt abnegāda: nec aliquod deuotionale ſingulare factum ſanctæ obedientiæ & communi vtilitati præferendum. Sic Chriſtus reliquit templum & doctores
Luc. 2. legis, & obediuit matri & Ioſeph ſicut bonus filius ſubditus parentibus ſuis, ad exemplum omnibus religioſis. Qui in hoc bene ſe exercet, & quotidie certat, & ſeipſum vincere laborat, altiſsime coronabitur, quia legitime certauit. Omnia enim opera bona ex ſimplici obedientia propter deum facta, deo ſunt gratiſsima, & maxima remuneratione digna, in cælo perpetue coronāda. Abnegatio namque propriæ voluntatis cum vera humilitate cordis ſubdita prælato & conſilio ſui ſuperioris, omnia temporalia lucra & vtilitatis augmenta ſuperat, & præfulget laude æterna. Sicut enim nil ditius bona voluntate, nec quietius ſpontanea ſubiectione, ſic nil deterius propria voluntate cum inflatio-
Pro. 21. ne ſuperbiæ. Hinc de laude obedientiæ Salomon dicit. Vir obediens loquetur victoriam. Magnum certamen eſt ſeipſum vincere, glorioſus triumphus ceruicem ſuperbiæ flectere, proprium videre relinquere, propriam ſapientiam deponere, & in nullo ſe velle oſtentare. Omnis qui propter deum ſponte obedit, opus fortiſsimi militis facit, quia contra ſeipſum certat, & diuini timoris gladio propriæ voluntatis motus enecat. Ideoque cum martyribus coronam perennis gloriæ accipiet, quia viriliter certauit & vicit. Quicunque ergo ſuperiori aut etiam inferiori humiliter obedit, & ſenſum ſuum alterius ſenſui libenter ſubijcit, iſte nil perdit, ſed cedens alteri amplius lucratur. Omnis qui ſe ſic vincit & humiliat, caput ſuperbi Luciferi conculcat, qui con-

traria humilitati ſuadet, ne homo alteri cedat, ſed ad argumenta callida ſe vertat. Cur hoc? Ne tacendo foris vileſcat, & quaſi fatuus aut inſcius appareat, quia ſe defendere neſcit, aut ſuperari permittit. Heu ſuperbia quam cæca & fatua ſemper, quam longe deuias à regno dei, & præcipitanter curris ad portas inferni? O quanta bona & laudabilia dicta ſunt de te humilitas ſancta ſemper obedire parata? tibi enim apertæ ſunt ianuæ cæli, ad videndam glorioſam faciem Ieſu Chriſti. Non ergo graue alicui ſit, nec indignum videatur, propter deum obedire homini in licitis & honeſtis, quando Chriſtus factus eſt obediens vſque ad ignominiam crucis. Reuera fratres ſi quis obedierit aut ſeruierit fratri propter deum, hic exhibet deo maximum in ſui ſubiectione honorem, & habebit in fine Chriſtum ſui laboris præmium, ac ſanctæ ſeruitutis remuneratorem ita dicentem: Quod vni de his fratribus meis minimis feciſtis, mihi feciſtis. Sine o- Mat 25.
bedientia namque & fraterna charitate, aut parua aut nulla ſunt opera noſtra. Cum humili verò obedientia placent deo etiam vilia & parua obſequia fratribus impenſa. Verus & perfectus obediens non tardat vocatus, non ſe excuſat occupatus, aut fatigatus. Timet enim dei incurrere offenſam, ſi non ſequitur iubentis vocem ſecundum ſuam poſsibilitatem. Siue ergo obediēs orat vel laborat, ſiue legit aut ſcribit, ſiue tacet aut loquitur, ſiue vigilat aut quieſcit, ſiue comedit aut ieiunat, omnia ipſi in bonum ex merito ſanctæ obedientiæ computantur. Nam in omnibus actibus ſuis faciendis vel dimittendis æque bene meretur ſi ſeipſum plene intus reſignat, ſi in his beneplacitum & honorem dei veraciter quærit & intendit. Et tanto amplius proficit, & deo gratius placet, quanto citius & alacrius implet quod voluntas ſuperioris facere dictat. Et ſi melius ſciret, & clarius ſibi mandatum innoteſceret, omni murmuratione remota promptiſſimum ſe ad obediendum deo & vicario eius exhiberet. Idcirco verus obediens ſemper in gaudio eſt, & magnam fiduciam in deo habet, cuius voluntatem perficere omni tempore cupit, à quo præmium ſine fine recipere cum electis non dubitat, corde & ore decantans: Paratum cor meum deus, paratum cor meum. Pſa. 56.
Et iterum. Paratus ſum & non ſum turbatus, vt cuſtodiam mandata tua. Pſ. 118.

De vana gloria cauenda, & quòd ſoli deo laus eſt exhibenda. Sermo VIII.

SIC luceat lux veſtra coram hominibus, vt videant opera veſtra bona, & glorificent patrem veſtrum qui in cęlis eſt. Matt. 5. Dilecti fratres quando aliquid boni facitis, nolite extolli, nolite vane gloriari: ſed humilietis cor veſtrum coram deo, ne propter

vanam

vanam gloriam & propriam complacentiam perdatis cæleſtem gloriam, & mercedem æternā. Omnis actio bona deo aſſcribenda eſt, non veſtræ induſtriæ nec potentiæ. Studeatis ſoli deo velle placere, & proximo bonum exemplum dare, in obſeruātia regularis diſciplinæ, ne diabolus inueniat vnde vos grauiter accuſet, & improperet quia ſimiles eſtis ſepulchris foris dealbatis. Quid prodeſt vana laus hominum, quādo intus arguit mala conſcientia peccatorum? Superbus & ambitioſus gloriæ temporalis laborem habet ſine fructu, & niſi cito pœnituerit, & ſe profunde humiliauerit, maioris pœnę cumulum aggregabit. Extra charitatem dei & proximi nulla proſunt opera ab hominibus laudata: ſed ſunt ſicut vaſa vacua, oleum non habentia, & ſicut lucernæ in tenebris non lucentes. Profecto namque fatuæ ſunt virgines, qui pro aliquo bono opere vel ſermone quærunt hominum laudes. Prudentes vero ſunt, qui in timore ſtant, & paruum bonum quod agunt, in vera humilitate cuſtodiunt: totum etiā quod ſciunt & intelligunt, & ad effectum perducunt, aut facere in melius proponūt, hoc ſummo deo omnium bonorum largitori veraciter attribuunt. Alioquin fures ſunt & latrones: fures, quia gloriam & honorem dei illicitè vſurpant. Latrones, quia vane gloriando animam ſuam inficiunt, & ſuperbiendo gratiam dei perdunt. Quis eſt iuſtus & prudens? Qui deum præ oculis ſemper habet, ſemper bona cogitat, ſemper bona loquitur, ſemper bona operatur dum viuit & poteſt. Nolite fratres ideo ſuperbire quòd multa ſcitis & legiſtis, aut quòd diu in via dei & in religione fuiſtis. Dolendum magis, quòd tam parum in virtutibus profeciſtis, & vtinam primitias nouellæ dulcedinis adhuc haberetis, & ita ſentiretis. Veruntamen non debetis deſperare, nec ab inceptis bonis deſiſtere: ſed cum omni humilitate diuinum auxilium efflagitare, vt deus dignetur nouum feruorem vobis inſpirare. Nam quandiu homo in ſtatu præſenti uerſatur, inſtabilis eſt, & de bono ad malum labilis, & econuerſo de malo ad bo-
Eccl. 7. num reparabilis. Vnde ſapiens rex Salomon ait: Non eſt homo iuſtus ſuper terram, qui faciat bonum, & non peccet. Et amantiſſimus Ieſu diſcipulus beatus Ioannes dicit in epiſtola ſua, ne ali-
1. Io. 1. quis glorietur inaniter de iuſtitia & puritate ſua. Si dixerimus quia peccatum non habemus, noſipſos ſeducimus, & veritas in nobis non eſt. Nemo ergo ſe excuſet quaſi innocens ſit, & à culpa purus, quia in multis offendimus omnes, ait bea-
Iaco. 3. tus Iacobus apoſtolus. Aut enim ſciens quis peccat, aut ignorans, aut ſponte, aut inductus, aut ex infirmitate, aut peruerſa voluntate, aut ex timore vel ex amore, aut ex deſperatione vel præſumptione, aut ex animi leuitate, aut ex conſuetudine, aut ex

Quot modis quis peccat.

aut ex tepiditate, aut ex ſocietate tractus, aut ſingulariter elatus, aut iracundia commotus, aut concupiſcentia allectus. Iſtis paſſionibus varijſque deſiderijs tanquã contrarijs ventis mouetur & turbatur ſæpe cor hominis, & propter has mũdi procellas rariſsime venit homo ad portũ quietis. Vix enim eſt dies aut nox, hora vel mora tam breuis & bona, quin in aliquo homo erret aut tepeſcat, aut negligentias committat. Pro quibus omnibus ſine intermiſsione orare oportet, vt pius Deus miſericorditer ignoſcat omnibus malis noſtris quæ verbo vel facto aut cogitatione commiſimus. Et quia nemo purus à ſorde, ideo cum humilitate & cordis cõtritione ad confeſsionis remedium celeriter recurrendum eſt, & cum maiori cuſtodia de cætero ab omni occaſione malarum cogitationum præcauendum. Oportet hominem in initio niti præcauere malum, ne ſerpens lubricus foramen paruum inueniat, & tandem totum caput cũ cauda violenter infigat. Cor hominis quieſcere neſcit: ſed vel in bono vel in malo occupatur, ſicut experientia frequens docet: & quantum bonum quis diligit, & virtutes ſectatur, tantum malum odit, & vitia execratur, quia contraria in vna domo morari non poſſunt. Nemo tamen requiem cordis inueniet, quicquid habet vel deſiderat, niſi Deum verum & ſummum bonum quærat & habeat ad fruendum, & temporalibus moderate vtatur ad æternum Dei regnum promerendum. Quærite ergo nunc fratres Chriſtum in humilitate, vt poſtea videatis eum in ſua maieſtate. Quærite nunc gratiam eius per orationes cum lachrymis ſinceris, vt purificati à ſordibus cunctis digni ſitis videre faciem eius in cælis. Quærite nunc Chriſtum in lege & prophetis velatum ſub figuris, vt poſtea omnia ſecreta ſcripturarum perfecte ſine libris & magiſtris cognoſcatis, ſicut per apoſtolum Paulum dicitur: Videmus nunc per ſpeculum in ænigmate, tunc autem facie ad faciem. Sed ad habendum ſummum bonum cum electis Dei, quis aptus & dignus eſſe poterit? Nempe verus humilis, perfecte obediens, mitis & patiens, multum dolens de peccatis, fortiter reſiſtens vitijs, mundi gloriam ſpernens: ſeipſum nihil reputans, ad exteriora rarus, ad interiora aſsiduus, ad terrena frigidus, ad cæleſtia feruidus, ad portandum alios benignus, ad caſtigandum ſe ſtrenuus, ad indulgendum facilis, ad iraſcẽdum difficilis, ad cuſtodiendum cor ſuum omni hora ſollicitus, ad exeundum foras tardus, ad remanendum domi animo lætus. Beatus qui hæc mente reuoluit, & ad intima ſua citiſsime redit. Beatus qui nihil temporale, nil carnale, nil turbidum, nil tumidum in ſecretarium cordis ſui ſinit intrare, nec patitur immorari. Beatus qui multa bona ſcit, & facit quæ didicit,

Iob. 15.

1. Cor. 13.

F quia

quia nunc magnam pacem habet, & in futuro beatiorem cum Chriſto gloriam iugiter obtinebit. Tunc enim euaneſcet omnis vana gloria & temporalis lætitia, cum apparuerit Chriſtus vera & cæleſtis gloria. Quam nobis conferre dignetur cum omnibus ſanctis ſuis, qui eſt ſuper omnia Deus benedictus in ſecula. Amen.

De periculo multorum malorum ex multiloquio. Sermo IX.

1. Reg. 2 NOlite multiplicare loqui ſublimia gloriantes. Dilecti fratres teneatis verſiculum iſtum firmiter in mente veſtra, & caueatis loqui de alta materia, ne diabolꝰ vos tentet de vana gloria, & perdatis tēpora veſtra pro deuotione & cōpunctione vobis data. Magis expediret multis quòd cogitarent de pœnis inferni & igne purgatorij, q̄ de latitudine mūdi, & altitudine cæli. Nam cogitare & loqui de tremendo futuro iudicio, & de ſupplicijs reproborū, ſępe timorē incutit, qui eſt valde vtilis tepidis & diſſolutis. Loqui autem de cælo empyreo & nouem choris angelorum, non deſeruit iuuenibus & immortificatis monachis, qui leuiter extolluntur cū ſubtilia aliqua legunt vel audiunt, de quibus melius tacerent, & defectus ſuos inſpicerent & lugerēt. Fratres tunc vere ſapienter agitis, ſi cognoſcitis vitia veſtra, & acriter de omnibus malis doletis quę feciſtis. Heu quāta bona omni hora ociando & fabulando perditis, quæ laborando, tacendo, & orando lucrari poteſtis? Proponatis ergo firmiter vos emēdare, & feruenter proficere, & in ordine cōſtanter perſeuerare. Sępiſſime oculos veſtros cum humili prece leuate ad dominū in cælis gemendo, & in ſecreto cordis veſtri pro delictis orādo. Tales Deus diligit, qui corda ſua ad cęleſtia ſæpius leuant, & orant. Libenter ignoſcit culpis veſtris præteritis, ſi veniam petitis, & gratiā quæritis & cuſtoditis. Nunquā fatue cogitetis magna & alta de vobis, ne cadatis antequam ſciatis. Quanto ergo aliqua bona cogitatis vel dicitis vel facitis, non hæc vobis vel in modico attribuere debetis: ſed ſtatim omnia ad deum integre referre cum gratiarum actione ſtudeatis, à quo omnia bona deſcendunt, quæ in vobis cognoſcitis, & in alijs videtis. (Gratiæ per omnia Deo agendæ.) Omnia dei dona ſunt quę corpus & animam ornant Deus enim dedit eſſe, viuere, ſentire, agere diſcernere, & intelligere. Magna cęcitas cordis eſt nō conſiderare dona diuina, & quantū tenemur creatori regratiari. Tot ſunt beneficia dei, vt numerari nequeant, nec ſufficiant explicari. Grauiter ergo peccant, & per ingratitudinem deum offendūt, qui vanis implicati, deuotas deo laudes pro beneficis eius non perſoluunt. Vnde apoſtolus Paulus ait: Gratias agite ſemper pro omnibus, in nomine domini noſtri Ieſu Chriſti. (Ephe. 5.) Et Dauid in pſalterio & cithara canens, poſt multa beneficia collata Deo gratias

referens

referens dicit: Adiutor meus tibi pſallam, quia Deus ſuſceptor Pſal. 58.
meus es, deus meus, miſericordia mea. Et per Eſaiam prophetam Eſai. 42.
ipſe dominus loquitur dicẽs: Gloriam meã alteri nõ dabo. Quid ergo dicemus ad hæc, qui nihil aut parũ boni facimus, & tamen gloriari & laudari cupimus? Fœda res omnino, reputari velle de virtutibus quas nõ habemus. Relinquamus hanc vanitatẽ, ſequamur ſanctos apoſtolos & prophetas, qui vere ſancti fuerũt, & tamen nihil ſibi de ſanctitate, ſed totũ deo attribuerunt. Quando igitur gloriam dei quęrimus & honorẽ & de omnibus bonis nobis collatis gratias ei pure & integre reddimus, tũc ſurſum cum angelis in cęlum aſcendimus, qui in natiuitate Chriſti, Gloria in Luc. 2.
excelſis Deo, cantauerunt. Quando vero inanẽ gloriã de aliquo bono foris appetimus, aut nobiſipſis intus placemus, & plus põderamus opera noſtra quàm debemus, tunc veraces non ſumus, nec in veritate humiles, ſed ſuperbi & inanes, deo deſpecti, angelis reprobati, & ab omnibus ſanctis alienati. Vnde ex vitio elationis infra nos cadim⁹, & paulatim inferno appropinquamus, quia dæmonibus & dãnatis aſsimilamur, qui deum nõ amant nec laudant, nec gloriã dei contẽplari valent. Et quia honorẽ deo debitũ non exhibent, nec ſponte cũ ſanctis ſe humiliant, ſed creatori ſuo peruerſe & ſuperbe reſiſtũt, iuſto dei iudicio, pœnã infernalẽ quocunq; ſecum ferunt & in malitijs tabeſcunt. Ignibus vruntur, & non purgantur: acerrime torquentur, & nunquã meliorantur. Ex quo in ſeipſis gloriã quęſierunt, cęlum perdiderunt, & ab æterna gloria dei in opprobrium ſempiternũ ceciderũt. Sic heu miſeri ſuperbi homines in ſe gloriantes, & alios deſpiciẽtes, citius peribunt q̃ putant, qui de ſe prępſumẽtes dicunt aut cogitãt, Manus noſtra excelſa, & nõ dominus fecit hęc omnia. Eſtote er- Deu. 32
go frates humiles corde, caſti, benigni, modeſti, cõpatientes, circũſpecti in verbis, diligẽtes in opere, feruentes in oratione, patientes in tribulatione, obediẽtes ſine tardatione, ſimplices ſine quęſtione, verecundi ſine fictione, taciturni ſine ſuſpicione, obſequioſi ſine murmuratione. Quãdo etiã deus ex ſua magna pietate aliqua bona alicui orãti vel ſtudenti inſpirat vel reuelat, nõ ſtatim de hoc ſe extollat, nec alijs ſe pręferat, aut ſanctiorẽ exiſtimet, ſed cogitare debet & credere, ꝙ nõ propter ſuas virtutes & labores, nec propter ſua merita & ingenioſa opera hęc fecit ipſi deus, ſed propter immenſam bonitatẽ ſuã, qua pluit ſuꝑ bonos & malos, effũdẽs miſericordiã ſuã ſuper omnẽ creaturã. Sic enim loquitur per Ezechiẽlem prophetã ad Iudęos ſuperbiẽtes de bo- Ezec. 20
nis ſibi datis: Nõ propter vos, ſed propter memetipſum hoc feci dom⁹ Iſraẽl, notũ ſit vobis. Nemo ergo abutatur bonitate & miſeratione diuina ſuꝑ ſe, ſibi aliq̃d attribuẽdo per ſuperbiã, ne in

dignationem dei mox incurrat propter ingratitudinem ſuam, & audiat durā contra ſe iudicis ſententiam terribiliter intonātem:
Luc.19. Auferte ab eo mnam, id eſt deuotionis gratiam, qua indignus eſt propter vanā gloriam, & date ei qui decem mnas habet, propter ſuam humilitatē & gratitudinem. Non dign⁹ eſt maiora recipere dona, niſi qui pro minoribus ſtudet ſemper deo gratias agere, & indignum ſe omnibus fatetur. Dat ſepe benigniſsimus dominus conſolationē ſuam non ſolum propter vnum hominē vel duos à ſe inuicē conſolandos, ſed etiā propter aliorum ædificationē, & multorum inſtructionē ad amandum & laudandū tam pium, dulcem ac largifluum dominū in donis ſuis, qui tā bonus & beneficus eſt dando gratiā ſuam humilibus, manſuetis, & corde cōpunctis. Subtrahit vero cito dulcedinē ſuā ab elatis & ingratis, à vaniloquis, à curioſis, doloſis & murmuroſis. Oportet enim cor mūdum eſſe à vitiis, ſi intrare debet dulcedo ſancti ſpiritus, quę precioſior eſt cunctis opibus terrenis. Ditabitur autem bonis æternis in cælis, qui reſpuit delectari in laudibus humanis. Quæratis ergo potius conſolari in deuotis precibus & lachrmis, quàm in altis quæſtionibus, & longis fabulis. Studete in libro conſcientiæ, fugite vmbras vanę gloriæ, recondite oleum in vaſis veſtris cum prudentibus virginibus, abſcondite theſaurum cordis in
Mat.25. valle humilitatis. Si enim culmen veri honoris quæritis, ad illam cæleſtē patriam toto deſiderio feſtinetis. Ad quam feliciter obtinendam perducat nos pariter omnes Ieſus Chriſtus. Amen.

Explicit pars prima ſermonum ad Nouitios:

Incipiunt tituli ſermonum ſecundæ partis.

De *multis tribulationibus iuſtorum pro regno cælorum.* Sermo j.
De *quotidiano martyrio & bello in ſtatu religionis.* Sermo ij.
De *ſapientia confeſſorum, & continentia religioſorum.* Sermo iij.
De *cauta cuſtodia cordis, & gratia internæ deuotionis.* Sermo iiij.
De *conſtantia & perſeuerantia in ſtatu religionis.* Sermo v.
De *cauta cuſtodia iuuenum contra multas tentationes.* Sermo vj.
De *diſtricto Dei iudicio, vbi accuſabunt nos omnes creaturæ.* Sermo vij.
De *vana gloria vitanda, & humili obedientia ſectanda.* Sermo viij.
De *ſpirituali militia contra vitia.* Sermo ix.
De *variis bellis & periculis huius vitæ.* Sermo x.

De multis tribulationibus iuſtorum pro regno cælorum. Sermo I.

Pſal.33. MVltæ tribulationes iuſtorum, & de omnibus his liberabit eos dominus. Dilecti fratres ſanctorum vitam aſpicite, doctrinam ſanctorum libenter audite & legite, exempla eorum imitari deſiderate, ac glorioſa eorum ſuffragia inſtāter petite, vt in aduerſis

fortes

fortes ſitis, & omnes labores diurnos ac nocturnos pro Chriſto conſtanter ferre valeatis. Non dubitetis de futura Chriſti promiſsione, quã reddet diligentibus ſe opere cõpleto, & agone viriliter conſummato. Non fuiſtis in inferno nec in puteo Luciferi, ideo oneroſa videtur ſtatuta clauſtri. Non eſtis experti ignem purgatorij, ideo horretis ſuſtinere verbũ improperij, rigorem ſilentij, duritiam lectuli, grauitatẽ ieiunij, vilitatem cibi, laborem cantandi, & frequentiã orandi. Si vultis omnia habere pro libitu veſtro, quid inde meremini corã deo? Iſta nõ cõcordant ſanctis, qui paſsi ſunt grauiſsimas pœnas tẽporibus multis. Conſideretis igitur in paruis laboribus & anguſtijs veſtris acerbiſsimas ſanctorũ martyrum paſsiones, & quorũ ſolennia per annũ celebratis, horũ agones ſectamini per veras virtutes. Cumque tribulationẽ aliquam ſentitis, ſcutũ patientiæ aſſumite, ne ante tempus finiti certaminis in religione deficiatis. Non ſcandalizet vos, ſi mali florent in mundo, & boni gemũt ſub onere: ſi peruerſi gaudẽt in honoribus, & boni priuantur rebus neceſſarijs & amicis. Deus clemens & iuſtus meliora & æterna bona prouidit electis ſuis in poſterũ reddenda, quos nunc diuerſis modis percutit per malos & caſtigat, vt digniores fiant ad maiora præmia recipiẽda in cæleſtibus. Multę itaq; ſunt tribulationes iuſtorũ propter regnũ cælorũ, ſed & multa flagella peccatorũ, quæ ſunt initia dolorum futurorum. Et quis poterit plene cogitare & perpendere abyſſum iudicorum dei ſuper filios hominũ? Etenim iuſtus dominus, & iuſtitias dilexit, qui bonis & rectis corde omnia in bonũ ordinat, & in ſalutẽ eorũ conuertit, & malis, duris ac peruerſis omnia in eorum perniciẽ & luctum retorquet. Suſtinete ergo fratres ſicut boni & fideles ſerui Chriſti patiẽti corde & animo beneuolenti pauca grauamina quę vos interdũ moleſtãt, & probant q̃ fortes eſtis, quia nõ diu durabunt, nec confundent humiles, ſed pie tolerata valde lętificabunt animas veſtras, iuxta illud pſalmiſtę. Exultabũt oſſa humilata, & humiles ſpiritu ſaluabit. Si eſſemus vere humiles, & onera peccatorũ noſtrũ ſtricte ponderare vellemus, nihil importabile ſentiremus, vix vnum pro mille nos recipere diceremus. Oportebat nanque Chriſtum pati, & ita intrare in gloriam ſuam, qui tamen peccatũ non fecit: quãto magis pati oportet nos miſeros peccatores, qui quotidie offendim⁹ multos in multis, ſcilicet deũ, angelos ſanctos, & homines? Permittit autẽ deus multas tribulationes cadere ſuper electos ſuos, non ad eorum reprobationẽ, ſed ad peccatorum purgationẽ, ad meritorũ augmentum, ad maiorẽ cautelam, & ad eorum imbecillitatem per patientię virtutem roborandã. Ponat ergo vnuſquiſque ſe ad patientiã, ſi vult habere cordis tranquillitatem, ſi cupit

Pſal. 31.
Flagella peccatorum initia dolorum.
Pſal. 10.
Pſal. 50.
Pſal. 33.
Luc. 24.
1. Pet. 2.
Electos ſuos quare permitti deus cadere.

coronā gloriæ recipere in cælo poſt certaminis ſui laborē. Vita iſta tēporalis plena eſt tribulis & ſpinis, in qua exercetur & probatur electi per aſpera, vt eo ardētius deſiderēt bona æterna. Ecce nemini parcit deus, ſed dat vnicuiq; onus propriū ad portandū, vt habeat cauſam ad multū promerendum. Alia nanq; adueniūt & tentāt nos à dextris per blādimenta, alia à ſiniſtris per vituperia, alia ab anteriori parte occurrunt per auſterū vultū, alia à poſteriori pungunt per detractionis morſum, alia à ſuperiorib⁹ nos arctant ad laborandum, alia ab inferiorib⁹ ebulliunt ad deridendū, ſicut pueri paruuli ſanctū Heliſeum. His ſex ventis cōmouetur ſtatus vitę pręſentis, & impugnatur omnis Chriſtian⁹ ſiue religioſ⁹ ſiue ſecularis. Nec diues nec pauper, nec ſan⁹ nec æger ſine onere eſt. Quilibet habet ſatis ad portandum, & qui dorſum ſuū ad hoc pręparat & incuruat, ſapiēter agit, & leuius portabit. Qui autē ociari quærit, & delectari fabulis, ac vagari per officinas & nemora cāpi, incidet in latrones & canes mordentes, hoc eſt in varias tētationes carnales gratiā deuotionis extinguentes & conſcientiā multis vulneribus ſauciātes. Sic eſt religioſus in clauſtro profeſſus, ſicut nobilis miles ab hoſtib⁹ in caſtro vndique obſeſſus. Non poteſt fugere, nō poteſt ocio torpeſcere, ſed vigilare oportet, & in armis ſemper ſtare cōtra inimicorum inſidias & ſagittas. Niſi enim pugil Chriſti cingulo caſtitatis ſit accinctus, & ſcuto patientię vndiq; præmunitus, aut cito turbatur, aut deijcitur, aut vulneratur. Statē ergo in timore dei, & pręparate vos ad certandū cōtra paſsiones veſtras & hominum vexationes & linguas iniquas, quia habebitis ſemper aliquē aduerſarium nunc iſtū, nūc illum, prout deus permiſerit, ad humiliandū vos, ne in bonis ſuperbiatis, & per vanā gloriam totū perdatis. Quòd ſi humiliter & patienter aduerſarios veſtros ſuſtinueritis, eritis deo accepti, & ſanctis martyribus in patiendo cōformes, atq; in regno cæleſti valde glorioſi & ſublimes. Oportet omnino ꝙ humilitas gloriā precedat, & patientia victoribus coronā cū multis ictibus præparet. Nā ſine patientia & certamine & labore, vana eſt ſpes premij cęleſtis. Induite ergo vos dilecti fratres (ſicut beat⁹ Paulus ait) loricā fidei, nō heſitātes de adiutorio dei, pro ſummo ſolatio diuinæ promiſſa inter anguſtias recolētes, ac totā ſpē veſtrā in deo & nō in hominibus ponatis, quia homines ſępe fallunt & fallūtur in opinionibus & aſtutijs ſuis, meditātur inania, & ſtulta loquuntur, iudicia futura non proſpiciunt, nec deum vt oportet metuunt. Cauete pręcipue ab hominib⁹ iracundis & doloſis, à ſocijs vagis iocoſis, ne diſcatis fabulari & ridere cum leuibus, qui ambulant per amœna loca ad hoſpitia praua. Sed cum ſimplicibus & humilibus, cum mitibus & deuotis ſit cōuerſatio

1. Theſſ. 5.

veſtra, vt

veſtra, vt ab iſtis capiatis cõſolationẽ ſpiritus, & in virtutibus magis ac magis proficiatis. Patientia & fortitudo eſt vobis maxime neceſſaria, qui in religione eſtis & ſtatis ſub obediẽtia. Et ideo libenti animo & pleno corde obedire, & bonis conſilijs maiorum acquieſcere ſtudeatis, licet interdum aſpera & vilia videãtur quæ iubentur. Igitur ſicut ab omni parte inſtant pugnæ impugnantes fragilitatem veſtram, ita ſunt præmia maxima in dextera dei poſita, pro multa patientia omnium tribulationum vobis reſtituenda. Animetis ergo vos ad omnia ferenda, & non abijciatis onera ad promerenda gaudia ſempiterna. A ſuperioribus nãq́ue oportet vos frequẽter ſuſtinere correptiones pro exceſsibus veſtris, quia melius eſt hic quàm in futuro purgari. Sed & eorũm obedire præceptis propter deum tutiſsimum eſt, ſi vultis cũ electis fœliciſsime coronari. Subijciatis ergo vos ſpontane eorum ductui, vt ducãt vos tutiori via & breuiori ſpatio inter tot hoſtes & pericula ad portũ ſalutis ſine murmure & ſiniſtra aliqua ſuſpicione. Ab inferioribus oportet vos ſuſtinere corũ imperfectiones tã morum quàm corporum, quod eſt opus pietatis, & quandoque etiã irrioſines ſufferre, quod eſt manſuetudinis inſigne. A dexteris oportet vos caute attẽdere, ne per adulationes & vanas cõmendationes ſeducamini, ne ſanctos & iuſtos vos exiſtimetis, aut ſuper id quod dicitur, cor eleuetis. Nocẽt ſæpe vanæ laudes, fallunt dulcia verba animos leues, ſicut auceps fiſtula dulciter canens decipit & arripit aues. Ergo laudem & honorẽ ab hominibus non quæratis, ſed fugiatis, ne apud deum mercedem plenã pro fabulis ſtolidis perdatis. Multi in facie laudantes, poſt tergũ vitia narrant. Qui conſcientiã ſuam inſpicit, humanas laudes nõ ponderat nec affectat. A ſiniſtris vero oportet etiã cautelam magnam habere, vt nõ turbemini ab ijs qui vituperant facta veſtra, deridendo, proclamãdo, & ad peius bona interpretando. Ne impatientes ſitis in corde, aut dure reſpõdeatis in voce, quia forte volunt vos opprobrijs probare, ſi vere humiles eſtis, & patiẽtes in aduerſis. Ab anteriori parte oportet vos cõſiderare cum quibus loquimini, cum quibus ſtatis & ambulatis, quales ſint vicini veſtri & confratres in moribus, in verbis, in actibus ſuis, ne forte ſeducamini & inquinemini malis exẽplis per diſſolutiones & libertates iuuenibus valde nociuas. Nam ſæpe poſt iocos leues peruenitur ad triſtis conſcientiæ dolores, iuxta illud prouerbium Salomonis: Extrema gaudij luctus occupat, & riſus dolore miſcebitur. Non debetis omni verbo credere: nec vlterius citò audita proferre. Non omnia ædificant, nec aliorum ſecreta ſcire expedit. Sæpe mendacia narrantur pro veris, quæ à cæleſtibus deſiderijs retrahunt audientes. Abſtinete ergo à nugis & io- Prou. 14

cis, quæ bona ſtudia impediunt, intellectum obſcurant, memoriam diſtrahunt, & pacem habentes friuolis ſuſpicionibus inquietant. A poſteriori parte oportet vos etiam oculum habere apertum, & de futuris periculis non exigue præcogitare, ſcilicet qualia poſſent vobis per eos quos iam amicos tenetis, contraria aduenire. Præparetis igitur dorſum veſtrum ad ſuſtinendum omnē euentum malorum, ad abluendum peccata præterita, ad vitandū iucūda præſentia, & ad minuendū futura purgatorij tormenta. Nam hominum oblocutiones, detractiones, accuſationes & deriſiones patienter acceptæ, medicinæ ſunt optimæ pro ſalute animæ, à iuſtiſsimo deo peccatoribus iuſte inflictæ. Non itaque nocebit dura correptio verborū, ſi beneuoli & innocentes eſtis, quia ſermo durus vtilis eſt correctionem diſſolutorum. Audiſtis iam ex ſupradictis in quàm multis periculoſis bellis cōſiſtitis, & quanta bona poteſtis promereri, ſi viriliter repugnatis. Non ergo ſitis remiſsi, nec præ multitudine hoſtium deſperantes: ſed cum religioſa ſollicitudine ſatagite ſemper in melius & feruentius exercitium proficere, vt per longanimitatem & patientiam in virtutibus & laboribus multis perueniatis ad requiem perpetuam ab omnibus malis ſecuram, & ad deſideratam vobis æternæ vitæ coronam, largiente domino noſtro Ieſu Chriſto, & intercedentibus ſanctis martyribus ſuis. Amen.

De quotidiano martyrio & bello in ſtatu religionis. Sermo II.

Pſal. 43. QVoniam propter te mortificamur tota die æſtimati ſumus oues occiſionis. Dilecti fratres bene notate verba iſta in auribus veſtris iam lecta, quæ valde ſalubriter pro inſtructione veſtri diu ante natiuitatē veſtram per prophetam in pſalmo ſunt prænunciata. Benedictus Deus qui vocauit vos de præſenti ſeculo nequā, in quo periclitantur multi in corpore & in anima, ſequentes carnis deſideria & fugitiuos honores. Videte ergo vocationem veſtri ad congregationē iſtam à deo paratā, in qua promereri poteſtis breui tempore cum modico labore vitam æternam. Ecce religionem intraſtis, ſponte proprijs renunciaſtis, & quodāmodo mundo mortui eſtis, aut quaſi mortuos in ſepulcris vos reputare debetis. Hoc etenim habitus veſter foris oſtendit, & fama de vobis eſt, quòd de mundo nō eſtis, ſed filij dei excelſi omnes. Dicunt enim frequenter homines ſeculares de religioſis perſonis: Qui deo ſeruit, totū mundum deludit, & valde ſapiēter facit. Cęlum ſibi cōparat, & ab inferno non timebit. Mortificate ergo membra veſtra ſuper terram, ne diabolicus furor vos iterum alliciat, & ad æterna ſupplicia per mollitiem carnis ſecū trahat. Magnus profecto labor eſt certare quotidie contra paſsiones & vitia: ſed præmia maxima vincentibus ſunt promiſſa. Per-

cogitetis

cogitetis verba quę cantantur tam ſedulo de ſanctis martyribus in eccleſia noſtra, pro eorũ laude & memoria ad impetranda ſuffragia, quorum dulcedo tangere debet cordis noſtri intima, & excitare tepiditatẽ noſtram, ad toleranda pro Chriſto vel pauca contraria. Sic enim ad veſperas ſæpiſsime ſuffragatur. Certamen magnum habuerũt ſancti dei, tranſierunt per ignẽ & aquam &c. O dilecti fratres, qui in religione ſub obedientia ſtatis, ſi fideliter impletis quod vouiſtis, martyres eſtis, aut adhuc quotidie patiendo fieri poteſtis. Nam totiens nouas coronas & margaritas precioſas pro certamine veſtro accipietis, quotiẽs ſingula membra veſtri corporis quotidianis laborib⁹ pro Chriſto exponitis. Et ſi proprias voluntates relinquitis, & ſenſualitati veſtræ fortiter reſiſtitis, magnã a deo conſolationem intus percipietis. Omnis religioſus in obedientia viuens paratus ſuam voluntatẽ frangere, atque prælato ſuo humiliter nitẽs obedire, veraciter in ſpiritu martyr efficitur, quanuis materiali gladio in collo nõ feriatur. Et quicunque perfectę mortificationi tota die, id eſt per totum tempus vitæ ſuę ſe tradit, ſimplici ex corde obediendo, exemplum Abrahæ imitatur, qui vnicũ dilectum filium ſuum Iſaac in holocauſtum offerre, ligare & occidere non recuſauit. Legimus etiam de ſanctis martyribus, quòd per diuerſa tormẽtorum genera tranſierunt ad regna cęlorum, qui non elegerunt pro ſua voluntate qualem pœnam aut mortem pateretur: ſed totaliter diuinæ ordinationi ſe commiſerunt, corpus & animam creatori ſuo ad omnia ſuſtinenda conſtanter obtulerunt. Quando igitur aliquis veſtrum audit præceptum ſibi contrarium à prælato imponi, & tamẽ paratus eſt obedire, ſi tunc etiã vim ſibijpſi inferre conatur, atque murmurationem inſurgentem cõpeſcit & necat, tunc gratiſsimũ deo ſacrificium in ara cordis immolat, & cũ martyribus de hoſte victor ſuijpſius factus ſtrenue triumphat. Multi nanque martyres violẽter tracti ſunt ad carceres, & duriſsimis inibi vinculis ferreis ſtringebãtur, quin etiam ſine cibo & potu, ſine lumine & aliquo humano ſolatio dimittebãtur iacere in fœtore, & mortis horrore, & tamen in fide Chriſti conſtantes permanſerẽt, & gratias deo in doloribus ſuis agere ſtuduerunt, quia pro nomine eius contumelias & tormenta pati meruerunt. Horum exempla intuentes nolite in aduerſis deficere, & de nimia paupertate conqueri, nec propter rigorem diſciplinæ prælio ante finem victoriæ fugere. Illi digne coronari merentur, qui legitime certant & perſeuerant. Leuiſsimus eſt omnis labor pœnitentiæ noſtræ, cõparatione pœnarum & abſtinentiarum ſanctorum martyrum, & cõſideratione dolorum infernorum. Audiſtis frequenter in paſsionibus martyrum, quòd in diuerſis membris

Gen. 22

ſuis fuerunt cruciati, & poſt graues dolores eiſdem membris priuati, deinde ferociſsimis beſtijs ad deuorandum dati, aut etiā flammis ardentibus iniecti. Nondum fratres iſta eſtis experti, nondum ſic tentati nec probati, nondum ſic vexati, nec verberati, nondum ſic deriſi, nec contumelijs repleti, nondum de domibus veſtris nudi & ignominioſi expulſi, & per plateas publice

Heb. 12 tracti. Nondum vſque ad ſanguinis effuſionem tentationibus reſtitiſtis, nec manū nec pedem amputari pro fide & caſtitate permiſiſtis. Verū ſi ſæpe deficitis in minimis paſsionibus pro Chriſto in religione ſubortis, quomodo maiora pati in perſecutione poſſetis? Sunt itaque multa in quibus probare poteſtis fortitudinem veſtram, quanquam ſanguinem nō funditis, nec vſque ad mutilationē membrorum repugnatis. Sancti martyres membra ſua pœnis expoſuerūt grauiſsimis, vos in multis ieiunijs & vigilijs, in ſilentio & laboribus corpus veſtrū ne inſoleſcat, caſtigare debetis. Qui enim omne amarum pro dulci, omne vile pro pulchro, omne triſte pro gaudio accipit & ſuſtinet, hic veraciter calicem domini cum martyribus bibit, & in futuris pœnis vri non timebit, ſed ſanctorum choris ſociari ſumme gaudebit. Alterum ex his eligatis, aut æternaliter cōburi cum dæmonibus pro modicis voluptatibus, aut pro breui abſtinētia perenni gloria perfrui cum angelis ſanctis. Et quia martyres mala perpetua cauerunt, ideo mala tranſitoria leuius pertulerunt, & potius anguſtā viam ad latitudinem cæli intrare optauerūt. Poteſt quilibet in ordine & in ſtatu ſuo religioſe & deuote viuendo palmam martyrij obtinere, ſi contra vitia ſua fortiter certat, ſi pro aduerſantibus & detrahentibus orat, ſi caſtitatem illibatam ſtrenue ſeruat, ſi obedientiam vſque ad mortem exemplo Chriſti cuſtodit, ſi de omnibus terrenis & neceſſarijs huius vitæ ſemper minus ꝙ plus habere deſiderat, & beneplacitum Dei in omnibus quærit, & ſuum velle relinquit. Sancta quippe voluntaria paupertas pro martyrio cōputatur: & ideo ſicut martyribus, ita & pauperibus regnum cælorū a domino promiſſum eſt & donatur. Cum ergo verboſo & diſſoluto ſilentium imponitur, ne extraneis vel fratri loquatur, tunc lingua ad fabulādum prona quaſi reſte ligatur, &

Matt. 5. ne noceat alteri, ſilentio cohibetur. Et vere multis verboſis plus expedit pro pace conſcientię verecunde tacere, ꝙ hic & illic hiſtorias de ſtatu ſeculi retexere. Et cum vago homini præcipitur in clauſtro manere, aut in cella quiete reſidere, tunc pedes eius pia violentia quaſi in cippo locantur, & ſic ad viā ſalutis cor inſtabile redire compellitur, iuxta illud domini verbum: Exi citò

Luc. 14. in plateas & vicos ciuitatis & cōpelle intrare. Heu quot foris vagando perierunt, quot ſuæ curioſitati ſeruiēdo nil ſanctitatis retulerunt?

Martyr ſine ſanguine q̄s eſſe poſſit.

Pauperū & martyrum idē præmiū.

tulerunt

tulerunt? O quàm multi per rectoris virgam reducti ſunt ad conſcientiæ & bonæ vitæ cuſtodiã, & de neceſsitate fecerunt virtutẽ? Cum curioſus oculos ſuos claudit, ne ſeculi vanitates aſpiciat, tunc mercedẽ cum ſanctis recipiet, quorũ oculi fuerunt a tyrannis excæcati. Cum piger aliquis laborare cogitur, tunc manibus & pedibus ad locum martyrij trahitur. Et ſi obedierit ad omnia ſibi iniuncta, præmiabitur cũ martyribus, quorũ manus vinculis fuere ligatæ, & pedes in equuleo ſuſpenſi. Cogitare ergo debet bonus obediens frater ꝙ proprij corporis non habet poteſtatẽ, ſed prelatus, cui propter deum ſe reſignauit libere, vt eat & faciat quod ille iuſſerit pro animæ ſuæ ſalute. Sic enim obtibit cum martyribus patientiæ palmam, & æternę vitæ coronam, præſtante domino noſtro Ieſu Chriſto, regnante in ſecula ſeculorum. Amen.

De ſapientia confeſſorum, & continentia religioſorum. ***Sermo III.***

OS iuſti meditabitur ſapientiam, & lingua eius loquetur iudicium. Dilecti fratres iſta ſolent cãtari & legi de confeſſoribus & doctoribꝰ, quos præcipua deuotione honorare debemus, atque ſuffragia eorum deſideranter implorare, quatenus eorum virtutes ſtrenue imitãdo, mereamur finito præſentis vitæ ſtadio ad eorum ſocietatẽ peruenire. Igitur ſi nõ poſſumus grauiſsima & diuerſa tormentorũ genera cum ſanctis martyribus ſuſtinere, ſtudeamus pro viribus noſtris cũ cõfeſſoribus & eremitis in ſancta religione humiliter patienter & cõtinentur viuere, queãdmodũ & illi deo placuerunt, multis lõgis vigilijs & ieiunijs carnem macerando. Deſcribit nãque propheta in dicto pſalmi verſiculo, qualis ſit vita iuſti viri placẽtis deo, & ꝙ beatꝰ exitꝰ eius qui permanſerit cõſtans in propoſito ſancto. Solet autẽ vita iuſti viri ac boni religioſi ex quibuſdã ſignis notari, & maxime cõmendari, videlicet vt habeat os cuſtoditum à malo, lingua eruditã in bono, cor quietũ à turbatione, deuotũ in oratione, ſuſpẽſum in contẽplatione, vt faciat opus bonũ cum recta intentione ad deũ, careatq; ſiniſtra ſuſpicione ad proximum. Et qui iſta habere deſiderat, legẽ dei in corde ſuo ponat, ſacra verba frequẽter cogitet, libẽter audiat & legat, de mundanis vero ſileat, tantum de his quę ad ſalutẽ animę pertinent, curã ampliorẽ gerat, alienas ſollicitudines abijciat, nullum tẽpus ocio indulgeat: ſed vel oret, aut ſtudeat, aut laboret quatenus boni operis talentum ſicut fidelis ſeruus quotidie augere valeat. Diſcat antequã doceat, & magis eligat tacere ꝙ loqui ſi ſapiens fieri deſiderat. Pauca verba & vtilia habeat, cũ modeſtia ſingula proferat, corã magnatibus apparere caueat, cũ timore dei omnes actus ſuos & ſermones diſponat, tanquam ab ipſo iudicãdus, ſi in aliquo offendat. Tutius ergo eſt & melius,

Pſal. 36.

Notæ ad depręhẽdendum virum iuſtum ac bonum.

melius, vt homo taceat, qui debite loqui neſcit. Si quis imperitus diuinā ſapientiam habere cōcupiſcit, delicias carnis ſpernat, ſenſus exteriores ſtricte cuſtodiat, ne vanitates mūdi hauriat, ad interiora ſe conuertat, defectus ſuos inſpiciat, conſcientiam per ſingulos dies examinet cōmiſſa defleat, nil impunitū relinquat, ad cęleſtia ſuſpiret, futurū iudicium metuat, præſentē vitam carcerem reputet, à Chriſto elongari pœnale ſentiat, ſanctorū choris non intereſſe maximum tędium ponderet, nihil in hoc mundo poſsidere cupiat, vt cor liberum ſemper habeat, omne gaudium temporale luctum æſtimet, ac præ deſiderio æternorū, omnem copiam rerum egeſtatem deputet. Hæc intima ſentimenta vagabundus & fabuloſus ignorat, & qui honores ambit, verā ſapientiam nūquam inueniet. Beatus igitur ille religioſus, in cuius corde lex dei requieſcit, cuius os meditatur ſapientiā ſanctorum non ſeculi vanitatem, cuius lingua erudita rectum iudicium in omni cauſa tractat, ne quid fruſtra quaſi in ventū producat, cuius bona opera ad dei beneplacitū ſemper tēdunt, cuius greſſus intus & foris ſecundum eloquium diuinum diriguntur in bonum.

Sapiētia & ſpiritualis viri ſtudiū. Sapientis ergo & ſpiritualis viri ſtudium eſt diſcernere verum à falſo, vitium à virtute, neceſſarium à ſuperfluo, honeſtum a ſcandalo, clarū ab obſcuro, expediēs ab illicito, priuatum à publico, diſtortum à recto, iuſtum à peruerſo, ſimplicēque ab aſtuto, innocentem à ficto & doloſo. Vnde dominus per Hieremiam prophetā ait in laudē viri iuſti. Si ſeparaueris precioſum a vili, quaſi os meum eris. Verax & iuſtus eſt deus, & iuſtitias dilexit, æquitatem vidit vultus eius. Et ideo tales quærit & diligit, qui ambulēt coram eo in veritate. Horū greſſus non ſupplantabuntur ab aduerſario diabolo, nec à mundi blandimentis, nec à proprijs concupiſcentijs, neque ab aliorum laudibus aut vituperijs ſeducentur. Nam dextera dei protegit gradientes in ſimplicitate cordis ſub alis eius, & omnia quæ dixerint & fecerint, ad maximum eis proficient meritū, & præmium ſempiternū. Quo feliciter adepto, non erit quod cupient amplius. Beati enim omnes qui digni erunt regno dei intereſſe, & cū Chriſto epulari & gaudere, pro eo quod in vita ſua Chriſtum amauerunt, & omnia terrena vilipenderunt. Dilecti fratres imitamini humilem vitam Ieſu Chriſti, ſicut & ſancti confeſſores fecerunt, inter quos fuerunt multi nobiles ac diuites viri, qui longo tempore in abſtinētia carnis, in carentia frumenti vini & olei & aliorū delectabiliū ciborū duxerunt vitā valde religioſam & duram, crucifigentes cum vitijs & concupiſcentiis ſuis carnē fragilem, non propter laudem humanā, ſed vt deo ſatisfacerent pro peccatis per feruentē pœnitentiam. Hi contra tentationes diaboli & mundi honores certantes

Hie. 15.

Pſal. 10.

vſque

vſque ad mortem, felici tandem fine curſum vitæ ſuæ compleuerunt. Quãuis igitur iſti tyrannorum gladium aut ignẽ vrentem, aut morſum beſtiarum, ſeu alia ſæuiſsima tormenta non pertulerunt in corpore, maximum tamen bellum & quotidianum martyrium perfecerunt in mente, vitam caſtam, humilem, abiectam, internam, deuotã, benignam, patientẽ, ſobriam, modeſtam, pauperem & abſconditam præ cunctis mundi opibus amplexantes, ideoque digne coronas meruerunt habere perpetuas. Si ergo quæritis veram ſapientiam, & cupitis habere pacificã vitam deo placentem & hominibus gratã, detis ad veram cordis humilitatẽ, ſicut ſcriptum eſt: Vbi humilitas, ibi ſapientia. Hanc ſapientiã mundus odit, diabolus impugnat, caro abhorret, ſtultus deridet, ſuperbus deſpicit, iracundus perſequitur. Magis etenim placet deo humilis & caſta vita, quam alta ſcientia, & plus eſt portanda bona & pura conſcientia, quàm ſubtilis & verboſa eloquentia. Longe etiã melior eſt ſimplex obediẽtia, quàm cauta excuſatio. Vtilior ſilentij cuſtodia, quam extorta loquendi licentia. Protegit enim deus obedientes ſimpliciter, & callidos in ſtultũ finem cadere ſępe permittit. Non eſt parua prudentia ſeipſum attendere, & ſub omni creatura ſe humiliare, quia deus propter hominẽ ſe humiliauit vſque ad extrema terræ, vt peccatores cõuerteret, & pœnitentes ad alta cælorum per veram humilitatẽ traheret, & æternaliter beatificaret. Multi docti philoſophi & magni in oculis ſuis viam ſalutaris prudentiæ neglexerunt aut neſcierunt, & ab humilitate Chriſti recedentes à veritate errauerunt, & difficulter ad contemptum ſeculi venire potuerunt. Multi etiã magiſtri ſcientiam dei & notitiam virtutũ ex longo ſtudio haurientes, de humilitate & caſtitate, de contemptu mundi & ſancta religione & obedientia optime prædicant, qui tamen amore ſeculi detenti vix à longe Chriſtum ſequuntur, &(vt dicitur) on⁹ quod laudant, tangere vitãt. Tam nobilis eſt virtus humilitatis, vt eam frequẽter ſuperbi & ſeculares cõmendẽt. Et tã laudabilis eſt virtus caſtitatis, vt eam magnifice extollãt etiam incontinentes, & ad confuſionẽ ſui dignis laudibus honorẽt. Et hoc vtiq; ex deo eſt, qui ſuos fideliſsimos amatores & humiles ac caſtos clientes glorificat in præſenti, vbi aduenæ ſunt & peregrini, quos in futuræ beatitudinis manſione ampliori gloria lætificare prętendit pro omni confuſione quã pertulerunt. Quicunque ergo continenter viuit, & ſenſus ſuos ſub diſciplina regulari intus & foris cuſtodit, is iure cõfeſſor domini vocabitur, quia ſuper pauca bona prudens & fidelis fuit. Nam quinque talẽta ſibi tradita, id eſt quinque corporis ſenſus bene rexit, innocenter viuendo, & alijs bonum exemplũ exhibẽdo. Hæc enim duo maxime in religioſis & abdicatis

Viri Dei quotidie martyres ſunt.

Prou. 11

Philoſophi admodum pauci, ſi qui tamen, ſeculum contempſerunt.

Humilitatem & caſtitatem prędicant etiam ſuperbi & inceſti.

Monachus bonus confeſſor domini eſt.

Mat. 25.

abdicatis perſonis deo placent, vt coram hominibus luceant bona vita & ſancta doctrina. Talis autem ſeruus poſt completos labores in gaudium domini ſui lætus introibit, quia fidelis inuentus eſt in omni opere & ſermone bono, ad laudem dei & ædificationem proximi in ſecula ſeculorum. Amen.

De cauta cordis cuſtodia, & gratia interna deuotionis.

Sermo IIII.

Prou. 4. OMni cuſtodia ſerua cor tuum, quia ex ipſo vita procedit. Dilecti fratres diligenter penſate admonitionem prudentiſsimi regis Salomonis, & ſollicite vigilate circa cuſtodiam cordis veſtri, ne diabolus inueniat foramen intrādi. Ille non quęrit aliud niſi vos decipere, & à deo fraudulentur abſtrahere. Quando cor hominis à ſummo bono abſtrahitur, tunc in infimis quærit delectari, & varijs deſiderijs hinc inde mouetur. Et qui tēpeſtiue non reſiſtit, captiuatur & ſuperatur. Nihil laborioſius, quàm cor cuſtodire ab euagatione & vitioſis imaginibus ex ſenſibilibus Hier. 17. rebus acquiſitis. Prauū & inſcrutabile eſt cor hominis, & ad malum procliuū ab adoleſcentia ſua. Et quis cognoſcet illud, & omnes mot⁹ eius per ſingulos dies enumerabit? Vtique ſolus deus, qui vniuerſa conſpicit antequam fiant, de quo dicitur in pſalmo. Pſal. 93. Dominus ſcit cogitationes hominum, quoniam vanæ ſunt. Cor nunquā quieſcit, quin in aliquo ſit occupatum, ſiue bonum fuerit ſiue malum. In bono cor confortatur, in malo perturbatur. Si quis cor ſuum geſtit cuſtodire & ab euagatione reſtringere, bonā meditatione ſtudeat aſſumere, & de verbis ſacræ ſcripturæ fauum mellis colligat, vnde animā ſuam paſcat. Leuia verba dimittat, curioſa nō quærat, in proſperis nō ſe eleuet, in aduerſis patiētiā ſeruet, & omnia ſuper ſe ventura Deo libere committat. Hoc quoque præcipue penſet, qualiter vnionē cum deo habere poſſit, qui in pacifico corde locū ad habitādum quęrit. Idcirco totis viribus ab infimis curis ſe elōget, & cor aſſuetū vagari, per orationes ignitas & crebra ſuſpiria ſurſum leuet & dicat. Oculi mei Pſal. 23. ſemper ad dominum. Quotiens autē à ſummo bono ex fragilitate aut aliqua neceſsitate impeditur, rurſus incipiat, & citò per orationem reſurgat, gemēs & dolens pœniteat, ꝙ ad momentum creatorē pro creatura neglexit, cui pro poſſe totis affectibus intendere & iugiter adhærere deberet. Ex ſacra nanq; lectione trahitur bona meditatio de deo, ex bona meditatione procedit deuota affectio, & prōpta eleuatio mentis in Deum. Exinde ſurgit feruens & interna oratio penetrans cælos, omnem creaturā relinquens & ſoli Deo adhærere cupiens, in quo omnia bona ſunt quæ concupiſci poſſunt. Solus enim Deus eſt, qui totum animæ deſiderium implet, quietat & beatificat, ad quē ſuſpirare & con-

Sacra lectio quos fructus gignat.

Ieſus vnus ani-

nolare

uolare debet omnis religioſus ſecretum amans, occaſiones fabulandi vitās. Qui enim loca ſpatiandi foris quęrit, & cor ſuum cuſtodire negligit, hanc vnionis gratiā aut nō ſapit, aut parum guſtans citò perdit. Et heu vix cum magno labore & dolore deuotionis dulcedinem recuperabit, quia minus ſollicite eā cuſtodiuit. Reſtat ergo omnibꝰ friuolis omiſsis ad Chriſtum ſedulo cōfugere, & cum eo amicitiā ſpiritaliter iungere, & cuncta ab eius amore retrahentia abijcere & refutare. Quæcunque bonā conſcientiam nō poſſunt facere, nec charitatis Chriſti feruorē dare vel augere, omnino vitāda ſunt & reſpuenda ab omni clauſtrali & monacho religioſo, cuius cor debet eſſe in cælo, nō vagari in ſeculo. O frater monache qui ſanctitatis ſpeciem geris habitu & nomine, claude oſtium oris tui, & ſecretum cordis nō omnibus reueles. Aperi camerā oris tui Ieſu Chriſto cōſolatori amātiſsimo, ac tutori vitæ tuę fideliſsimo, vt benedictꝰ Ieſus ante omnia & præ omnibus in cælo & in terra tibi dilectus diu deſideratus & expectatus, ad te venire dignetur, & māſionem tecum facere. Obſecra obnixe vt ſæpius te viſitet & illuminet, doceat ignorātiam tuā, confortet puſillanimitatē, erigat ſpem, repellat diffidentiā, confirmet fidē, infundat amorem, augeatq; feruorē. O q̄ bene eſt cuſtoditꝰ & armatus cōtra diaboli inſidias & malas cogitationes ac turpes imaginationes, qui imaginē crucifixi habet in corde fixā, omnia interiora ſua penetrātem, & ad omne bonum cogitandum & agendum ſemper & vbiq; inſtigantem. Tunc recte poterit mira cum dulcedine cordis ex pręſentia Chriſti intime cōſolatus dicere quod Dauid ſanctus cum magna lętitia deo pſallebat: Viam mandatorum tuorum cucurri, cum dilataſti cor meum. Nihil ergo inter tē & Ieſum amatorem innocentiæ & puritatis veniat, nec intus lateat nec duret, immo nec parum tāgat, nec vanis laudibus mulceat, nec inficiat, quia cor purum & tenerum deo in religione oblatum, non patitur ſecum aliquem extra Ieſum ſibi coniungi & cōfabulari. Nam omnia in creaturis temporaliter ſolatioſa & pulchra non ſufficiunt ad plenum animæ gaudium: ſed ſolus Ieſus ſufficit ad omne deſiderium perficiendum. Cuncta extra Ieſum crucifixum generant faſtidium & habent defectum, & quaſi abſinthium & fel amariſsimum torquēt animum varijs deſiderijs occupatum. Fons igitur omnis boni & totius cōſolationis melliſluus riuus, Ieſus Chriſtus verus conſolator animarū. Qui vult à deo conſolari, Ieſum in ſocium eligat, cum quo loquatur & ambulet, donec ad cælum perueniat. Stude in amore Ieſu viuere, toti mundo mori, & in cruce Chriſti nō in teipſo nec in hominibus gloriari. Illa hora tibi ſæpe penſanda eſt, quando non poteris amplius vnum verbum loqui, nec membrum

mam lumplet.

Pſa. 118

brum mouere. Et quanuis religioſus ſit terrenis bonis & amicis priuatus, habet tamen cęleſtem theſaurũ in arca cordis ſui clauſum Ieſum Chriſtum, & hũc crucifixum. Habet & fideliſsimum animæ ſuæ amicum, ac ſapiẽtiſsimum vitæ ſuæ doctorem, ipſum regem angelorum, omniumque rerum conditorem. Vis ergo habere pacem & tranquillitatẽ cordis, & ad gratiam Chriſti & amicitiam angelorum promoueri? Contemne teipſum propter Chriſtum, & quantũ poſsibile eſt, ſtude habere cor purum a ſeculo ſegregatũ, ad diuina feruidum, & ad cæleſtia ſuſpenſum. Qui enim nihil terreni ſolatij foris quęrit, nihil in creaturis inordinate diligit, cito internã quietem & Chriſti amorem ſentiet, & cunctas grauitates vndecunque venientes, Chriſto intus confortante & iuuante facillime tolerabit. Multas nanque turbationũ materias amputat, multos laqueos tentationũ euadit & ſuperat, qui propter Chriſtum ab omnibus terrenis deſiderijs perfecte ſe denudat & elongat. Hic ad cæleſtia nullo terrenorum pondere grauatus euolare libere poſsit, quotiens dilecti amatoris ſui qui in cælis eſt, recordatus fuerit, aut eius verba audierit vel legerit. Dolor népe de abſentia Ieſu vehementer cõpungit, amor verò ex præſentia, gratia eius languentẽ vngit, triſtẽ conſolatur, & torpẽtem accendit. Qui ad hanc deuotionis gratiam & contẽplationis celſitudinẽ non valet tam repente pertingere, non deſperet, nec laborare deſiſtat, gemat oret, ſolus ſedeat, taceat, & ſe recolligat, expectet longanimiter, ſperet confidenter, & vltra quàm credi poteſt conſolabitur affluenter. Benignus eſt enim Ieſus ſuper omnes ſanctos ſuos, non deſerit ſperantes in ſe. Probat frequenter, corripit amanter, inſtruit ſapienter, vocat ineſſanter, pulſat fortiter, aperit libenter, ſuſcipit lætanter, indulget clementer, donat ſufficienter, coronat excellenter. Non ergo te frangant amoroſa Ieſu verbera: nec faſtidias audire ſacra eius verba, à quocunque vel vbicunque fuerint lecta. Non te deijciat cordis inconſtantia, nec corporis ægritudo, nec dolor capitis in Chriſti ſeruitio acquiſitus. Qui te creauit, & ad ſeruitium ſuũ vocauit, non deerit tibi pro nomine ſuo patienti. Omnia enim mala quę pateris, & quæcunque bona ad honorem dei in hac domo feceris in diſciplina perſeuerando, ſcribentur in libro vitæ æternæ, & cõputabuntur tibi ad maximum præmium in regno cælorũ. Auerte igitur te à vanis, redi ad interiora mentis, recogita beneficia dilecti amatoris tui ſæpius tibi conceſſa, & adhuc ampliora in futuro reuelanda. Trahat te ad ſeruiendum gratanter pijſsimo ſaluatori pietas eius immenſa, ad amandum ipſum bonitas infinita, ad ſperandum in miſericordia eius, charitas eius vſque in ſeculum extenſa, verè pœnitentibus promiſſa, perſeuerantibus in fine

Pax cordis, & amor chriſti qui acquiratur

Benignitas Ieſu miraculum omne ſuperat.

ſine reddēda, Tranſeunt omnia præter amare deum, pereunt cuncta ſine Chriſto, amareſcunt omnia ſinė Ieſu pro ſalute mūdi incarnato, paſſo, crucifixo, reſuſcitato & glorificato. Hæc ſit ſapiētia veſtra fratres, hoc ſtudium præ cunctis literarū ſtudijs eligatis, meditari die ac nocte Ieſum crucifixū nobis in cruce immolatum, & in cælis eleuatū, vt tota ſpes veſtra ſurſum tendat in ipſum ſuper omnia amandum & laudandum. Ideoque pro ipſo pati & fatigari in ei⁹ ſeruitio reputetis pro theſauro maximo in agro ſanctæ crucis inuēto. Meditatio operum diuinorū & ſermonum Chriſti dulcedinem parit & lętitiam, fidem roborat, ſpem erigit, charitatemque in corde accēdit, quam ſe daturum fidelibus ſuis ipſe promiſit. Sed inuidus diabolus qui Chriſtum tentare audebat, & perſecutiones in ecclesia ſæpius ſuſcitauit, ac multos ſanctos vexauit, adhuc non ceſſat moleſtare deuotos, tædium boni ingerens, & clauſtri rigorem diſſuadens. Heu callida inſtigatione multos decipit per blanda & mollia, terret per dura & aſpera. Veruntamen Chriſto auxiliante non nocebunt tela eius nequiſſima: ſed erunt fortiter dimicantibus & viriliter reſiſtentibus in laudem & gloriam, & diabolo ad perpetuam confuſionem & pœnam. A cuius laqueis & fraudibus nos ſemper cuſtodiat Ieſus Chriſtus, qui eſt ad dexteram patris ſuper omnia Deus benedictus in ſecula. Amen.

Nota religioſe.

DIxit quidam deuotus ſolitudinis amator. Beatus monachus deſolatus, cui mundus exilium, cælum patria, cella paradiſus eſt. Beatus religioſus deo deuot⁹, ſeculo ignotus, cui oppidū carcer, clauſtrū refrigerium, labor requies, ſolitudo ſolatium, luctus gaudium, ſilentium pacis hoſpitium. Beatus cui ſacra lectio cibus, oratio potus, pſalmus iubilus, meditatio Chriſtus, ſpeculatio deus. Beat⁹ religioſus qui omnia ſtudia & exercitia ſua ad virtutes & beneplacitum dei ordinat, & nihil ſingularitatis & oſtentationis verbo vel facto prętendit, cauens vbique ne deum vel proximum offendat. Beatus qui pro bono accipit quādo aliquis eum corripit & recte inſtruit, ne in errore permaneat, & male pereat. Beatus qui os ſuum ſtricte cuſtodit, ne ocioſum aut nociuū verbum proferat. Talis magnam pacem habebit, bonam cōſcientiam & famā deuotioniſque gratiam obtinebit ſpecialem. Multa iurgia ceſſare facit, qui patiens eſt & tacet. Religioſus in abſcondito manens, quaſi lucerna in nocte ſecure ardens. Flabunt venti, & non nocebunt deo vacanti & oranti. Vere magnus theſaurus in ore ſapientis, ſed nō minor in corde tacentis & orātis. Dixit quidam expertus. Quicquid boni tacendo colligo, hoc ſe re totum loquendo cum hominibus diſpergo. Quia Sanſon ſe- *Iudi. 15.*

(Margin: Beatitudo monachi in quo conſiſtat. — Silentij fructus.)

cretum ſuum mulieri retulit, & parabolam mellis nō abſcondit, poſtea ab hoſtibus captus & deluſus fuit. Bonū eſt ergo religioſo ſilentium ſeruare, & verba ſua caute ponderare. Qui enim ſilentium bene ſeruat, quaſi ſacculum plenum pecunia ſecum ad domum mentis portat.

Exemplum de ſilentio.

Monachus quidam loquendi gratiam fieri ſibi noluit.

FVit in partibus ſuperioribus Monachus quidam ordinis Ciſterſienſis ſollicitus cuſtos oris ſui, & clauſtralis diſciplinæ diligens obſeruator. Hic zelo deuotionis accenſus, vix vnicum verbum in hebdomada loquebatur. Cui abbas cauſa ſolatij ait. Frater do tibi licentiam quādoque loquendi cum fratribus. Qui reſpondit. Pater reuerende non deſidero talem licentiā habere. Quod audiens abbas ædificatus eſt in reſponſo fratris libenter tacentis.

Exemplum de ſolitudine.

QVidam frater regularis ordinis foras emiſſus, expleto negocio ad domum ſuā celeriter ac deſideranter redire ſtuduit, vt deo liberius in ſilentio vacaret. In via autem conſtitutus inuenit quēdam viatorem ſibi amicum & notum, qui diuerſa loca ſanctorū & monaſteria ſe viſitaſſe aſſerebat. Interrogatus ergo de religioſis locis, dicebat ſe etiā in ſacro Carthuſiæ clauſtro fuiſſe. Cumq; multa bona de ſitu loci illius in alto mōte & arcta ſolitudine, ac fratrū ibidem habitantium rigore loqueretur, hoc tandem intulit. Inueni ibi fratrem, cum quo libenter loquēs, curioſe interrogaui dicēs. Quanto tempore hic habitaſti? Qui ait. Quadraginta anni lapſi ſunt, & interim non vidi primam portam per quam primo ingreſſus ſum. Audiēs hæc frater prædictus miratus eſt, & alijs fratribus ſuis iſta pro bono exemplo amādæ ſolitudinis recitauit. O quàm rarum & alienum eſt iſtud in multis religioſis temporibus iſtis, qui pro pœna carceris reputarent, ſi intra annum extra ſepta monaſterij vel extra portā ſpatiandi cauſa exire non deberent.

De conſtantia & perſeuerantia in ſtatu religionis. *Sermo* v.

2. Pa. 20 COnſtantes eſtote, & videbitis auxiliū domini ſuper vos. Dilecti fratres gratanter accipite verbum pię exhortationis ad perſeuerantiam vos admonens in ſtatu religonis, quæ maximam
Heb. 10 habet remunerationem in cęlis. Proponatis firmiter in cordibus veſtris quòd velitis in loco & ordine iſto quem ſpōte elegeſtis, permanere cōſtantes, & cū omnibus in hac domo propter Chriſtum diu ante tēpora veſtra congregatis bona & mala ſuſtinere. Qui dedit bene incipere, dabit per gratiam ſuā melius conſummare. Non enim veſtris meritis ad hunc conuentū vocati eſtis, ſed coronis eorum participes vos fieri credatis. Horum orationibus

nibus adiuuari & beneficijs ſuſtentari gaudeatis,& gratias ſemper deo agatis. Non enim ad ociandum & epulandum veniſtis, ſed vt Deo fideliter & deuote ſeruiatis. Et tanto ſollicitiores & prõptiores eſſe debetis ad omnem obſeruantiam ordinis & communes labores,quanto plura conuenientia in ædibus & libris,in cibarijs & veſtibus iam habetis,quę multi ſeniores ante vos non habuerunt.Vos in labores eorũ introiſtis,ideo grati ſitis de bonis acceptis.Hæc temporalia à deo parata quaſi encenia quędam ad ſuſtentaculum corporis vobis conferuntur.Si vtimini iſtis ſobrie cum gratiarũ actione & beneuolentia,tunc adijcientur vobis adhuc ampliora bona in cælis,quæ certiſsimè reddentur omnibus perſeuerantibus in ordinis diſciplina. Et ſi necdum intelligere nec capere poteſtis futura gaudia præparata in nuptijs cæleſtibus,firmiter tamen credatis, quia fidelis & potens eſt Deus dare quæ promiſit diligentibus ſe,qui nõ coacte ſed libera mẽte ſeruiunt ei die ac nocte ſine querela.Idcirco cũ ingenti ſollicitudine abijcite citò de corde veſtro nociuã triſtitiam, & omnẽ indignationẽ,tanquam venenum diaboli,& ſtudeatis inter fratres veſtros tanquã angeli pacis inter cõciues ſuos cõuerſari.Tollite ſuper humeros veſtros iugũ domini amantibus leue & ſuaue,donec perueniatis ad patriã felicitatis æternę.Interim vero probari habetis more ſanctorum per varias tẽtationes,quæ in religione ſæpe contingunt, & nouitios hinc inde grauiter affligere ſolent,quatenus tanquam aurum in fornace probati, & à rubigine vitiorum præteritorum purgati, fulgeatis in conſpectu dei ſicut agni nouelli in fontibus loti.Enimuero poſt lachrymas & dolores,recipietis conſolationes diuinas & illuminationes mentales omnes labores & anguſtias alleuiantes.Quid vultis amplius? Ecce nunc dantur vobis terrena bona pro ſuſtentaculo corporis in via laboris,poſtea vero dabuntur cæleſtia & ſempiterna bona in regno dei cum angelis ſanctis, quia cognatos & amicos reliquiſtis,& deo potius quã ſeculo ſeruire elegiſtis.Si igitur cõſtantes permanſeritis in eo quod cœpiſtis,lętãter & fiducialiter à Chriſto in iudicio audietis:Vos eſtis qui permanſiſtis mecũ in tentationibus meis, & ego diſpono vobis ſicut diſpoſuit mihi pater meus regnum, vt edatis & bibatis ſuper menſam meam in regno meo. O dulce & conſolatioſum verbum, confortans ad perſeuerandum in ordine aſſumpto, & in quacunque tentatione & tribulatione, aut infirmitate quis fuerit circumuentus. Dei profecto eſt adiuuare, & de omni anguſtia mentis & corporis afflictum liberare. Et qui confidit in Deo orando & patienter ſuſtinendo,conſolabitur tẽpore opportuno gratias agendo de auxilio cælitus ſibi collato.Non eſt perſonarũ acceptor Deus,ſed in Deu. 10

omni ſtatu & loco in quo fuerit memoria nominis eius ſub cęlo aderit tentatis & tribulatis corde. Exaudiet eos pro ſua clementia, & oſtēdet eis ſecreta iudicia ſua, & mirabilia magna in omni re quā operatur in terra. Non poteſt quis dicere Deo, cur me ita affligis, & aridū relinques, & aliū ſic promoues, & plures voluptates habere pmittis? Stulta & vana eſt huiuſmodi cogitatio, vel in minima re dubitare aut cōqueri de dei prouidētia & bonitate. Infirmorū & inſipientium mos eſt reprehēdere & male interpretari facta prudentium quæ nō intelligunt, qui mirātur & ſcandalizantur plerunque in ſeipſis quare deus iſta vel illa tā aperta mala fieri permittit. Quibus Pſalmiſta ita reſpōdet. Iuſtus dominus in omnibus vijs ſuis, & ſanctus in omnibus operibus ſuis. Et iterum. Iuſtus es domine, & rectum iudicium tuum. Hoc igitur firmiter teneatis, quòd in omni loco oculi domini contemplantur bonos & malos, & nemo poteſt ſe abſcōdere à iudicijs eius, nec multis pulchris verbis mala ſua excuſare, neque ad ſuperiorem iudicem contentioſe appellare. Quicunque ergo in ſtatu humili & ordine ſuo manens, cōtra tentationes & vitia ſua ſtrictius certauerit, maiorem nunc gratiā deuotionis à deo meretur, & in futuro amplioris gloriæ beatitudine perfruetur. Poteſt quilibet religioſus in ordine ſuo & loco a Deo ſibi prouiſo animam ſuam ſaluare, & virtuoſe proficere, ſi ſollicite ſeruat quæ ordo inſtituit, & prælatus facere iubet ac conſulit. Nemo igitur inſtabilis ſe ſeducat, neque ſtulta & vana imaginatione de alio loco cogitet, & de incertis futuris iucundiora ſibi prophetando dicat: O Deus ſi in tali loco & ordine eſſem, quàm bene & deuote me habere vellem, nec de aliquo amplius cōqueri vel turbari. Heu miſer & inſipiens homo, qui extranea ob defectum feruoris cogitas, & ſępius ex anguſtia prępentis paſsionis leuiora cōfingis, cur non facis hæ bona in loco iſto, vbi cum multorum fratrum gratia & bonæ conſcientiæ pace viuere potes deo teſte & fauente? Quare negligis modica tibi dicta, & præſumis ampliora futura? Præſcito quod ſępe aliter & multo deterius contingere ſolet tepidis & dyſcolis diſcipulis, quàm ipſi in animo prius finxerunt, abſq; fructu alicuius valoris. Multos fefellit iſta imaginatio, multos eruditos errare fecit facilis loci mutatio, plures contriſtauit ad alium ordinē inconſulta migratio. Sæpiſsime nanque in alijs probatum eſt, quòd raro emendatior redijt, qui plura loca quæſiuit. Vbicunque enim homo fuerit, homines inueniet, etiam claudos & debiles, quos vtiq; tolerare oportet. Et forte imperfectiores aliquos videbis, qui tibi in multis non placebunt, nec tu eis ſimiliter cōplacebis. Dicent forte quidam aut cogitabunt de te ſiniſtre, Si valuiſſes aliquid, māſiſſes potius in loco in ordine tuo

Pſal. 44. Pſal. 118 Eccl. 23.

Inſtabilitatis pruriginem vitet monachus.

cum

cum pace. Manifeſta tamen citò erit cauſa cuiuſlibet diſcurſantis de loco ad locum, quid eum amplius agitauit. Non enim diu latere poteſt ficta ſanctitas, nec corrigit eũ leuitas, nec alios ædificat euagandi libertas. Nam veræ deuotionis nutricius eſt ſolitarius & religioſus incluſus. Audite cuiuſdã deuoti ſenis parabolam. Cum aliquis vno pede claudus aut monoculus ęgreditur, raro vtroque ſanus reuertitur. Vulpes exiens foueã, neſcit diu per rectã incedere viã. Sic homo vagæ mentis & doloſus nequit diu ſe fingere, ſed ſeipſum prodit etiã inuitus coram multis ignotis, aut verbis, aut factis apertis. Sępè etiã iracundia motus, oſtendit impatientiæ ſuę aculeos, cum fuerit pro culpa ſua correctus, aut ſilentium ſeruare coactus. Superbus homo paſsionatus intrinſecus ad breue coram alijs quandoque ſe cõprimit, ne reprobetur & vileſcat extrinſecus. Proceſſu vero tẽporis liberior factus, ad ſolita reuertetur inuerecundus. Sicque patebit pluribus, quòd non vere fuit humilis, ſed voluit videri bonus & iuſtus. Tentatio diaboli non permittit fugitiuum diu abſcondi, nec quiete agere, ſed per noua & inopinata obſtacula pungere inchoat, multoque deterius vexare & confundere timidũ laborat, quia nidulum ſuum inſipienter reliquit. Onus quippe ordinis diurnum & nocturnum collo monachi impoſitum, oſtendit citò quantũ portare poteſt pro amore dei & ſuſtinere. Idcirco in omni loco & ſtatu, in omni officio & dignitate ſpirituali, aut occupatione temporali, quã maxime neceſſaria eſt lõganimis patientia, ac diuinæ gratię larga affluentia, cum frequenti precum inſtantia, ne infirma mens crebris ictibus tacta moueatur ſubita ira ad impatientiam, aut ſuggeſtione ſatanæ quærat reddere vindictam, indigne ferendo opprobria ſibi obiecta. Noli miles Chriſti fugere, noli teipſum deijcere, noli à primo feruore tepeſcere, nec de diuinæ dulcedinis conſolatione hæſitare. Noli quærere exteriora corporis commoda, animæ tuæ valde nociua, ſed propter deum ſuſtine tentationes & hominum vexationes tam in hoc loco quàm in alia domo. Nec æſtimes te à deo derelictum ſi multa tibi occurrunt ad patiendum, quia non es melior Chriſto paſſo, nec martyribus ſanctior atrociter interfectis. Homines agunt & ſæpe obloquuntur vt homines, nec ſemper verum eſt quod dicunt nec multum curandum ſi laudant an vituperant. Caue omni tempore & loco à malefacto & ſcandalo, & Deus liberabit te à verbo iniquo de te mendaciter dicto. Scriptum eſt in quadam collecta quadrageſimæ ſuper populum. Tuere domine populum tuũ, & ab omnibus peccatis clementer emunda, quia nulla ei nocebit aduerſitates, ſi nulla dominetur iniquitas. Pœna enim non facit aliquem reum, ſed culpa iuſtam exigit pœnam. Deum ergo

præ oculis habeas:orare in tribulatione nō omittas:temporibus debitis ſcripturas ſanctas lege vel ſcribe:vt tædiū cordis melius vincas. Dat deus ſæpe in vna hora, quod in tota denegat ſeptimana. Nunquā de tua virtute & iuſtitia præſume: ſed de miſericordia & bonitate dei optime confide:& inter ſpē & deſperationem caute & diſcrete procede. Nunquā ita hilaris ſis & ſecurus, vt timorem & verecundiam à te excludas. Qui Deo vult placere, & proximum ædificare, debet omnia verba ſua & mores foris & intus taliter ordinare, quaſi ſtatim coram deo & angelis eius deberet præſentari. Noli ergo religioſe frater, ſi leuis fueris & vagus aut verboſus, de exteriori habitu corā hominibus quaſi ſanctus homo gloriari, nec de aliquo opere priuato vel communi ſuperbire, ſed potius inutilē te reputabis, ſi recte ſapis, vt pote qui de mille talentis vix vnum reddere ſufficis. Non es ideo ſanctus & magnus dominus dicēdus, quia cappam geris extrinſecus, quod aſinus facere poſſet, ſi eſſet taliter veſtitus. Attende conſcientiæ tuæ fœditatem magis quàm æſtimationem humanam, quia non ſunt omnia ita ſana corā deo & clara, ſicut apparent hominibus

1.Re.16 eſſe pulchra. Homo videt in facie, Deus autem in corde, qui etiā minutiſsima cōſiderat, quę tu nō cognoſcitis, aut modicū pōderas. Idcirco deprime cor tuū ſub diſtricto dei examine, & noli de dignitate religionis vane extolli, neque de virtutibus aliorum & miraculis ſanctorū iactanter loqui. Scipſum denigrat & confundit, qui patrum ſuorum ſanctitatem commendat, & humilem eorum conuerſationem ſequi negligit: qui regularis & religioſus vocatur, & viuendi normā quam ſancti poſteris reliquerunt, feruenter non ſectatur: qui de bonis monaſterij quotidie viuit, & ſtatuta monaſtica tepide ſeruat, aut leuiter frangit. Attamen propter ſanctos patres præcedentes qui religionis ordinē inſtituerunt, & regulas viuendi compoſuerunt, deſides & vagantes à ſecularibus perſonis & magnatibus quos Dei ſeruos credūt, etiā honorantur. Ideo vnuſquiſque ſeipſum recte inſpiciat, & alijs bonum exemplum tribuat: ne ſancto ordini iniuriam faciat, & confuſionem ſibi malis moribus generet. Væ illi, inquit dominus, per quem ſcandalum venit. Si vis aliquem religioſum vere cognoſcere & cōmendare: non corporis habitum album vel nigrum inſpice, nec ad ſubtilitatem verborum attēde: ſed humiles mores eius interioris hominis imaginem præferētes conſidera.

Monachi perfectio vnde dinoſcatur.

Gratiam quoq; Chriſti, quam accepit, tacitus venerare, & Deum pro donis ſuis ama & lauda, qui talem famulum ſibi elegit in terra, tētationibus & periculis plena. Caute tamen & moderate lauda quem diligis: ne te & ipſum decipias, ſi vltra quàm oportet aliquid dicas, de quo poſtea erubeſcas. Fratres omnes in Chriſto vnum

vnum ſumus, vnum patrem cæleſtem habemus: omnes vnius ſanctæ matris eccleſię filij vocamur, quicunque in Chriſtum credimus, & in Chriſto baptizati ſum᷑: ideo de habitu exteriori & diuerſo modo viuendi contendere non debemus: ſed vnuſquiſque in ordine & ſtatu ſuo bene ſtudeat viuere, & deo ſoli ad votum cum gratiarum actione digne placere. Non enim loci amœnitas nec magnitudo, non veſtis pulchra nec gradus excellentia perfectum facit religioſum: ſed perfecta ſeculi abrenunciatio, & vitiorum quotidiana mortificatio, & præcipue puritas cordis, & amor virtutũ, tendẽs directe in deum. Religionis nomen magnã habet laudẽ inter ſeculares, ſed ſine contẽptu ſeculi parui põderis eſt apud deum. Sed quid valet altũ nomen ſine opere virtutis? Quid prodeſt altus ſtatus ſine humilitate & charitate? Ille vere religioſus eſt, qui ſeculo ſponte renunciat, & corde ad ſeculum non regyrat: qui perpetue ſe Deo obligat, & omnes voluntates ſuas propter deum frangere ſtudet. Qui enim cum ſancto habitu & bono nomine opera virtutum ſic agit extere, vt tamẽ ſoli deo in omni cogitatu & actu placere intendat interius: hic digne laudandus eſt, & amicus dei appellandus. Si cupis vanã gloriam vincere, attende ſingulos defectus tuos quaſi omnibus notos, & ceſſabit vanę glorię motus. Caue ſingularitatem verbis & moribus oſtendere: noli nimium de te præſumere, cũ proſpere tibi ſucceſſerit: ne deijciaris aduerſitate ingruente. Maneas in loco tuo, & pone te ad patientiam: & inuenies pacem & gratiam corã deo & hominibus: & eris dilectus fratribus cunctis. Sed ne aliquis de facili cogitet mutare habitum vel locum, referã vobis cuiuſdam fratris factum ad maiorem cautelam habendam.

Exemplum.

FVit quidam frater in ordine regularium probabiliter diu cõuerſatus: & procurator factus, apud multos religioſos & ſeculares erat bene reputatus. Hic longo tempore tẽtationem habuit & deſiderium trãſeundi ad alium ordinẽ, & locum remotum: quod & fecit, licet minus prouide & incõſulte. Nam ex debili fine patuit poſtmodũ leuitas inconſtantiæ. Prouidit autẽ ſecrete ſibi locũ apud quoſdã religioſos mendicãtes ſatis bonę cõuerſationis ſub regula beati Auguſtini degẽtes à quibus etiã benigne & libẽter eſt receptus. Nec longa mora extitit ad probandum: ſed feſtinãter eſt inueſtitus propter vehemens ſuũ deſiderium adimplendum. Tam inſtanter petijt & anhelauit ad illũ ordinẽ, vt eodem die libenter profeſsionẽ feciſſet, ſi fratribus hoc placuiſſet. Sed fratres cautiores, quàm ipſe, quia conuerſationis eius ſtatum neſciebant, repentino deſiderio eius non conſenſerunt, ſed tẽpus probationis (vt moris eſt) libere ipſi indulſerunt.

Exiſtimabant enim, ſicut exterius apparebat, hunc aduenā vtilē ſibi fore, quia perſonis indigebāt ad ordinis reformationem. Sed cum iam inueſtitus eſſet, mutatū eſt cor eius in aliud q̄ credidit. Cœpitque vehementer cōtriſtari & pœnitere, ꝙ locū priſtinum vbi diu moratus fuerat reliquerat, & fratres ſuos ſine debita cauſa ſecrete dimiſerat, quos nō parum de ſuo receſſu contriſtauerat & cōfuderat. Vix octo dies intercesſerant, & in tātum prę cōfuſione mentis doluit & ingemuit, ꝙ nec comedere nec dormire potuit. Interrogatus ergo quid ſibi obeſſet, dixit: Nullatenus poſſum in conſcientia cōtentari, nec pacem habere, niſi iterum ad priſtinos cōfratres meos fuero reuerſus. Quibus auditis, ſatis contriſtati & permoti ſunt fratres, & acriter eius inconſtantiam arguebant, eò quòd in tam breui tēpore remutatus eſſet, & puerilem rem præſumpſiſſet. Ad quos ipſe humiliter & verecunde reſpondens, ita ſe excuſabat. Credatis mihi fratres, ꝙ per multos iam annos hanc tentationem habui, vt ad alium ordinem tranſirem, & tam fortiter hoc in animo cōcepi, ꝙ putabam nunquam me poſſe mutari. Sed iā hoc ipſum experientia propria aliter eſſe probaui, quod prius perpendere nequiui. His igitur ab eo dictis, ne ſcandalum adhuc latens erumperet & creſceret, inito cōſilio ſaniori, miſerunt ad priorem quendam ordinis regularium in vicino morantem, rogantes vt ad eos properanter venire dignaretur, cauſa neceſſaria perurgente. Quo adueniente, rem geſtā per ordinem pandunt: & quid iam faciendum ſit diligenter efflagitant. Nec longa mora trahitur: ſed paci ab vtraque parte prouidetur. Igitur frater prædictus dolore magno cōpunctus, habitu præſumpto exuitur: & rurſum priore habitu regularium canonicorum in ordine conſueto induitur: ſicque turbationis ocaſio de medio ſublata repente ceſſat. Deinde dato ipſi ſocio, ad monaſterium ſuū priſtinum rediit: & petens humiliter veniā de offenſis patratis, a cōfratrib⁹ ſuis miſericorditer eſt receptus. Moxque iniuncta ipſi ſalutari pœnitentia, de præſumptionis errore caſtigatus eſt. Et decætero cautior factus, didicit nil temere debere agere: nec per alienas domos inſipienter diſcurſare.

De cauta cuſtodia iuuenum contra multas tentationes.

Sermo VI.

Ephe. 5. Videte quomodo caute ambuletis: quoniam dies mali ſunt. Dilecti fratres his verbis admonet nos omnes doctor egregius beatus Paulus apoſtolus, vt cauti ſimus, & fortiter certemus cōtra vitia in hac domo domini, vbi eſt habitatio peregrinorum mundi in qua erectum eſt vexillum ſanctę crucis in ſignum ſpiritualis militiæ pro lucrādis aureis coronis in cæleſtibus regnis.

Pſal. 45. Quapropter à proficiēdi deſiderio nemo torpeſcat: dominus virtutum

tutum nobiſcum:qui eſt fortis ſupplãtator vitiorum,& hoſtium fugator. Nemo turbetur neque formidet ab impetu tẽtationum diuerſarum,nec a multitudine contrariorum ventorum,neque à fatigatione laborũ quotidianorum:quoniã per multas tribulatio nes oportet nos omnes intrare in regnũ cælorum:ſicut prędicat euangelium Chriſti,& docent actus apoſtolorũ. Nempe & ipſe apoſtolus Paulus vas electionis ad cæli ſecreta frequẽter raptus, tentationes habuit:vexationes hominũ paſſus eſt:atque in multis laboribus fatigatus, detractiones & murmurationes cõtra ſe iniuſtas ſæpius audiuit & ſuſtinuit. Nec tamen propter aduerſa affligentia a Chriſti ſeruitio & amore diſceſsit, nec refrixit, ſed magis viriliter ad tolerandũ om̃nia ſe expoſuit:& alios ſecum ad certamen propter coronã glorię cõfortauit, quam Chriſtus ſeruis ſuis multa cõtraria pro ſe ſuſtinẽtibus promiſit. Et factus eſt beatus Paulus tanto lætior & ſecurior ad percipienda præmia futura in cælo,quãto duriora pertulit à notis & ignotis tanquã homo deſpicabilis in mundo.Fratres nolite nimiũ timere pro Chriſto pati & vilipẽdi:omnia hæc nihil ſunt,& citò finientur:immo cõparatione futurorum bonorũ & malorũ, vix vnius pũcti ſunt aut momenti reputãda. Scitote ergo ꝙ hæc vita & regularis diſciplina quã deo inſpirante acceptatis, bona eſt, & animæ veſtræ valde ſalutaris:ſed nõ ab hoſtium inſidijs ſecura:nec à vexationibus hominũ & increpationibus peruerſorũ ſemper quieta: quia modo iſte, modo ille dicet aliquid aut faciet quod oculis veſtris nõ placebit.Quid ergo facietis? Patientes eſtote & tacete:dominꝰ pugnabit pro vobis:& veritas liberabit vos.Non perdatis meritum veſtrum,ſed tacẽdo ſuſtinete modicum, dignos vos omni cõfuſione iudicãtes.Adhuc nõ eſtis in cęlo cum angelis ſanctis, ſed in mundo cum hominibus bonis & malis: qui non deficient in hac regione vmbræ mortis. Idcirco poteſtis bene ſæpius gemere,& nõ leuiter ridere:magis autẽ timere,& non fatue de vobis præſumere. Itaque ſollicite in omni loco & tempore coram deo ambulate, quia incerti eſtis de bono fine, & qualiter Deus velit facta veſtra iudicare,neſcitis. Timete dominum omnes ſancti eius,ait Dauid ſanctus,quoniam nihil deeſt timentibus eum. Quare hortatur timere, & ſub magna cuſtodia diſciplinæ ſtare? Quia terribilia ſunt iudicia dei ſuper filios hominũ,& nemo certus eſt vtrũ dignus ſit odio an amore. Idcirco valde vtile eſt homini adhuc carnali diſſoluto & immortificato habere timorem dei,& omnia opera ſua vereri,& vilia de ſe ſentire. Nam timor dei facit à peccato recedere,pericula tẽtationum præcauere, de præteritis malis dolere,à pręſentibus delectationibus abſtinere, de neceſſarijs vitæ ſobrie ſumere, ac diſcrete actus ſuos regere,

Act. 14.

Paulus in aduerſis probatus amicus Dei

Rom. 8.

Exo. 14.

Pſal. 33.

Pſal. 65.

Timor Dei homini infirmo neceſſariꝰ.

Prou. 15

Timor dei quid efficiat.

ſemper ad perfectiora tendere, & cuncta quę deo magis placent, inquirere ac ſtudioſe agere, & ad eius honorē omnia bona laudabiliter trahere & promouere. Heu heu fratres multa pericula
1.Ioā.5. circundāt nos vndiq;, ſcilicet caro diabolus, & mundus totus in maligno poſitus. Ex his generātur pericula & tētationes, & pauci ſunt qui ſine læſione & inquinatione euadunt. Quid ergo mirū ſi quis de ſua fragilitate timeat, cum vbiq; laqueos diaboli cōtra ſe extendi percipiat? Si enim bona agit, ſi bene legit, cātat vel ſcribit, ſi orat, ſtudet, prædicat aut celebrat, ecce ſtatim adeſt diabolus cum vana gloria, probum impugnans per proſpera, volēs eū deijcere & priuare gratia à deo ipſi collata. Si vero in aliquod vitium per fragiliatē cadit, mox aduerſarius lætus accurrit, ſuggeritque nō eſſe magnum malum, nec grauiter puniendum, ſed & breuiter cōfitendū & caute excuſandum, cū multi talia & grauiora faciant & fecerint. Sic lapſum tepidū hoſtis callidus decipit, quatenus parum pœniteat, tarde ad confeſsionem eat, cōmunicare differat, miniſtrare timeat, ad exteriora ſe conuertat, cellā exhorreat, fabulari & ociari quęrat, debilem ſe fingat, neceſſaria omittat, aliena inueſtiget, diuina negligat, terrena mente reuoluat. Hæc omnia ſi quis tēpeſtiue, non expellit, grauiores diaboli laqueos incurrit. Rurſum quoſdam debiles per iracūdiam & patientiā lędere & proſternere quęrit, & modica re perdita vel ablata contriſtat vel perturbat. Indignationem ſuſcitat, ſuſpiciones immittit, bene geſta peruertit, falſa pro veris ſeminat, & mala pro bonis reddere ſuadet. O peruerſitas hoſtis doloſi, quantæ ſunt inſidiæ & decipulæ tuæ in omni loco & tempore occulte lædentes & improuiſe? Et quis cognoſcat eas, & enumeret omnes? Solus Deus omnium ſecretorū cognitor nouit aſtutias diabolicas, qui docet eas pręcauendas per ſcripturas ſacras ex ſpiritu ſancto reuelatas. Quid ergo faciet homo grauiter tentatus & multipliciter vexatus à facie inimici, qui etiam corā alienis accuſatur & deridetur? Quò fugiet vt laqueos euadat, & mala non audiat, nec videat? Quando veniet tēpus vt pacem & quietem habeat? Dixi vobis, & iterū dico omnibus paruis & magnis, Pax noſtra eſt in
Pax noſtra vbi ſita. multa patientia, in vera humilitate, in contēptu omnium conſolationum terrenarum, in forti tolerantia contrariorū, in longanimi expectatione cęleſtium gaudiorum. Recordamini igitur chariſsimi in tribulatione veſtra beneficiorum diuinorum, & mirabilium operum ſuorum ab initio creaturæ vſque ad conſummationem ſeculi, & inuenietis ꝙ pietas dei excedit malitiam hominum parcendo eorū malis, vt vitā emendēt in melius. Et cū pios flagellat aduerſis, etiam amorem ſuum in dilectis oſtendit. Qui ergo verbera beneficia reputāt, ipſi nunc pacem habent, & hos

iucundiſsi-

iucundiſsima retributio ſequetur in cælis. Ibi enim plena pax & ſecuritas ab hoſtibus, libertas a vitijs, ſanitas à morbis, requies à laboribus. Ibi diuitiæ ſine ſollicitudine, deliciæ ſine amaritudine, cognitio ſine errore, dilectio ſine fictione, gaudiũ ſine mœrore, honor ſine cõfuſione, laus & gloria ſine ceſſatione. Sed heu hęc bona deſunt in mũdo, vbi omnia permixta ſunt malis. nã rara virtus perfecta, raro conſcientia ab omni macula pura. Et niſi aſsit gratia diuina, & diligens cordis cuſtodia, citò negligens cadit in vitia & ſolita mala. Et vnde hoc accidit? Quia cum peccato nati ſumus, & a iuuentute ad delicias carnis inclinamur, tepide ad virtutes nos damus, inuite à proprijs conceptibus retrahimur, vanis implicamur, alienã ſcrutamur. Ideo proniores ſunt ſenſus noſtri etiam poſt conuerſionẽ & cõfeſsionẽ peccatorum ad terrena & viſibilia bona ſibi nota redire, quàm ad cæleſtia & inuiſibilia deſideranda aſſurgere. Grauis dolor eſt vago homini abſtrahere mentem ab infimis bonis naturæ ſuæ aſſuetis, grãdis labor attollere animum ad ſuperna & æterna bona abſcõdita ab oculis humanis. Heu heu quanta anguſtia animę, laborare & certare quotidie contra ſe pro æternæ vitæ retributione? Sed latent adhuc tanta bona & magna merita & infinita præmia quæ Deus laborantibus, certantibus, dolentibus & pie ſuſtinentibus copioſiſsime reddet in futuro, ſecundum ſua promiſſa in euangelio ſancto. Ecce (inquit) merces veſtra multa eſt in cælo, quæ vobis dabitur pro breui certamine atque preſſura in mundo. Sed quis poteſt omnia pericula huius vitæ cognoſcere & prædicere, quæ poſſunt homini ſub ſole in loco tentationis contingere? Nam iuſto & impio multa æque ſimilia eueniunt. Sæpe etiẽ aduerſa plus cõtriſtant, q̃ bona adepta lętificãt. Si aliquis pauper eſt, ſollicitudo vrget eũ de bonis acquirẽdis. Si diues fuerit, timorẽ habet de perdendis. Væ ergo habenti, & væ non habenti, quia vtrobique inſtant pericula peccãdi. Orat ergo ſapiens mediũ viam eligẽs, & dicit: Diuitias & paupertatem ne dederis mihi, ſed tantum victui meo neceſſaria præbe. His fili mi amplius ne requiras. Paupertatem Chriſti amicã proter Chriſtum nõ verearis, quia ſponte pati defectũ, virtutis eſt, & acquiſitio regni cæleſtis. Dulcior eſt ſępe ſiccus panis pauperis eſurientis, quàm crapuloſa menſa ſatiati diuitis. Salubrior eſt mendicanti aquæ potus ſub vili tecto aſſeris, quàm fortis vini copia in palatio regis. Plus enim diuitẽ ſatietas ciborum grauat, plus vini potus caput eius lædit, quàm tenuis victus ſtomachum mendici languentis. Periclitatur autem citiſſime ſancta paupertas in diuitijs magnis, ſobrietas in conuiuijs lautis humilitas in honoribus altis, caſtitas in amicitia cum fœminis, deuotio in tumultibus, compunctio in riſibus, ſilẽtium in turbis,

In cælis felicitas quæ.

Luc. 6.

Prou. 30

Virtutes quæ vbinam periclitentur.

turbis, puritas cordis in rumoribus, quies in laboribus, manſuetudo in aduerſis, prudentia in officijs, trāquillitas in occupationibus, diſcretio in correptionibus, ſapor diuinorū in fabulis vanis. Ecce quomodo virtutes obſcurātur & ſubruuntur per nimiā familiaritatē quorundam actuum cum ſecularibus. Cito nanque ſpiritualis dulcedo per externa negocia perditur, & feruor charitatis à deo quæſitus, per lōgas fabulas frigeſcit & extinguitur. Et niſi per cōpunctionem leuitas mentis refrenetur, per orationem tepiditas expellatur, per lectionem ſerenitas recuperetur, per puram & humilem confeſsionē conſciētia crebrius mundetur, vitia aſſueta redeunt, creſcunt, indurant, opprimunt & affligunt. Quapropter neceſſe eſt religioſum fratrem ſeipſum præcipue admonere, & aliorū admonitiones benigne accipere, magnam curā contra paſsiones ſuas adhibere, ac fortiter cōtra vitiā irruentia rebellare, quia per fortia certamina itur ſine dubio ad gaudia ſempiterna vincentibus in extremis reddēda. Hinc Christus per beatum Ioannē in Apocalypſi loquens adhortatur ſtrenuè fidelem militem ſuū certare, & contra diaboli nequitias per orationes & ſacra ſtudia vigilare. Eſto (inquit) fidelis vſque ad mortem, & dabo tibi coronam vitæ. Et iterum in eodē. Vincenti dabo manna abſconditum, & nomē nouum quod nemo ſcit, niſi qui accipit. De quo beat⁹ Paulus ait: Nemo coronabitur, niſi qui legitime certauerit. Duo precioſa dona Chriſtus promittit bellatori ſuo, ne deficiat in certamine contra vitia, ſcilicet manna diuinæ conſolationis in præſenti, & coronā perennis lætitię in regno cæleſti. Nolite ergo fratres ſeduci inanibus verbis per amicos ſeculares, nec attendatis ad honores tēporales, ſed tenete bonam & rectam viam per regularem vitam perducentem ad vitam æternā. Quam nobis omnibus dominus Ieſus Chriſtus poſt dolores & labores huius mortalis vitæ concedat, qui pro noſtra ſalute fortiter in mundo laborauit, certauit, doluit, fleuit, orauit, paſſus & crucifixus triumphauit. Amen.

Apoc. 2.

2. Tim. 2

De diſtricto Dei iudicio, vbi accuſabunt nos omnes creaturæ. Sermo VII.

1 Pet. 5. Humiliamini ſub potēti manu dei, vt vos exaltet in tempore viſitationis. Dilecti fratres ſerioſe attēdite ſacra beati Petri apoſtoli verba, quę iam in epiſtola eius ſunt lecta. Hortatur enim omnes ad veram cordis humilitatem, vt homo conſideret altiſsimam ſuper ſe dei potentiam, & propriæ fragilitatis multiplicem miſeriā. Hęc duo ſimul iuncta faciūt humiliter de ſeipſo ſentire, & de nullo bono opere ſuperbire. Hinc rurſus ait. Deus ſuperbis reſiſtit, humilibus autē dat gratiā. Inſpiciatis ergo corda veſtra deo in omnibus aperta, recogitare mala præterita, præſentia

Iaco. 4.

pericula,

pericula, futura dei iudicia, & quã diſtrictè ſint omnia opera noſtra examinanda. Neſcimus fratres qualiter Deus iudicabit nos. Timeo autem ꝙ accuſatores noſtri multa grauia obijciẽt nobis, de quibus nunc parũ recogitamus. Sed qui ſunt iſti accuſatores noſtri? Vere valde multi, de quibus nunc aliqui ſunt recitãdi. Accuſabunt nos angeli ſancti, quia inſtinctibus diuinis nõ obediuimus, ſed potius carni & ſanguini vltra neceſsitatẽ ſæpe indulſimus. Accuſabunt nos dęmones horrendi & maligni, loca tẽpora & perſonas allegantes, in quibus & cum quibus peccauimus, nec dignã pœnitentiam fecimus. Accuſabunt nos ſancti patriarchæ & prophetę, quia bona eorum exempla & fidem non ſumus imitati per opera, qui prædixerunt nobis multo bona per ſacra eloquia de Chriſto & vita ęterna. Accuſabunt nos ſancti apoſtoli & euangeliſtæ, quia illam perfectionis viam quã à Chriſto didicerunt & tenuerunt, & docuerunt, tam negligẽter & tepide ſecuti ſumus etiam poſtquam monaſterium intrauimus, & Deo ſeruire promiſimus. Accuſabũt nos ſancti martyres pro Chriſto occiſi, quia eorum patientiam ſaltem in paucis vexati debiliter ſectati ſumus, & ad mollia carnis prolapſi, vix ſcintillam primi feruoris retinemus. Accuſabunt nos ſancti cõfeſſores & omnes religioſi ordines, quia eorũ abſtinentiam & laborem invigilijs & ieiunijs multis, in orationibus & lectionib⁹, ſicut de eis legimus, pro poſſe ſecuti nõ ſumus. Accuſabunt nos boni paſtores ſacerdotes & doctores, qui multum laborauerunt pro ſalute animarũ, pro conuerſione peccatorum, pro diſciplina religioſorum, pro conſolatione tribulatorum, quia eorum prudẽtiam & prædicationẽ non ſumus in clauſtris per contemptũ ſeculi perfecte imitati, nec cũ tanta reuerentia & amore eorum libros mel & fauũ dulciſsimos gratanter accepimus, nec ſtudioſe perlegimus, nec diligenter ad ſacros eorũ ſermones aduertimus. Accuſabunt nos lectores, cantores, ſcriptores, & omnes libri quos in choro, dormitorio, in refectorio & in cellis pro ſtudio habemus, quia fructum paruũ in iſtis fecimus, ſed ad aliena & vaniloquia ſæpius auſcultauimus. Ideo dicent ſi loqui poſſent, Cantauimus vobis, & non ſaltaſtis præ magnitudine gaudiorum & præmiorum futurorum quæ in libris noſtris ſcripta cõtinentur, quæ Deus vobis pro cõſolatione & eruditione veſtri tranſmiſit. Rurſumq; dolentes cũ lugentibus pueris dicent: Planximus vobis, & non ploraſtis prę nimijs miſerijs & pœnis futuris, quas vobis frequẽter denunciauimus. Accuſabunt nos ſancti eremitæ ſolitariæ vitę amatores, à ſecularibus mente & corpore ſegregati, quia eorum angelicã conuerſationẽ & cæleſtem contemplationẽ in continuis orationibus & deuotis meditationibus, in ſilentio & laboribus, in abrenunciatione

Accuſabũt nos multi in extremo examine.
Angeli.
Dæmones.
Patriarchæ & prophetæ.
Apoſtoli & euangeliſtæ.
Martyres.
Confeſſores.
Paſtores boni.
Mat. 11.
Eremitę.

tione terrenorum,& mortificatione vitiorum,neglexinus perfe-ͨte imitari. Ideoque ipſi exultabunt in magna gloria corã deo & angelis,& nos confuſi ſtabimus propter delicias quas libẽter ac ceptauimus. Accuſabũt nos ſanctę virgines,ſanctæ viduæ,& om nes pueri,& puellę,pudicitiã deo amabilẽ conſtanter obſeruan-tes,quę licet ſexu & ætate fragiles eſſent,tamẽ per dura tormẽta ab amore & fide cęleſtis ſponſi ſeparari nõ potuerunt. Nos vero difficulter a periculis & occaſionibus carnalium vitiorum caue-mus,plerunq; inuite ieiunamus,&rigorẽ ſilentij laxe ſeruamus, clauſurã & ſecretũ cellæ pro pace cordis,& cõuerſatione deuo-tionis inſipiẽter abhorremus, & heu frequẽter ſuſurrãdo leuib⁹ verbis diabolo inſtigãte offendimus, qui auctor eſt turbationis, ſuſurrij & leuitatis. Multę nãque ſacrę virgines & nobiles matro næ inter amicos & parentes ſeculares inter diuitias & honores à delicijs abſtinuerunt, inter perſecutores & deriſores caſtitatis propoſitũ fortiter tenuerunt,clauſuras & carceres,vincula,ver-bera & exilia patientiſsime tolerarunt. Quid ergo ad iſta dice-mus qui viri ſumus? Nam ſæpius foris ſpatiari quærimus, vnde paruum fructum repertamus. Erubeſcamus dilecti fratres quòd tã multos glorioſos ſanctos ac ſanctas virgines,ſenes & iuuenes paſſos legimus,& adhuc parũ pati valemus. Sequamur eos pœni tendo de malis,quos ſequi nõ poſſumus moriẽdo pro virtutibus. Dicamus omnes gemẽdo & flendo: Miſerere noſtri domine,par ce peccatis noſtris, da veniã de omnibus offenſis,placare ſancto rum tuorũ meritis & precibus tibi gratiſsime acceptis. Sunt prę-terea & alij multi accuſatores noſtri,ſcilicet loc⁹ aptus,ordo ſan ctus,& habitus religioſus:quia & ſi ſeculum reliquimus ad ocu-lum foris,& religioſum habitũ portamus cum alijs,tamẽ ſtatuta ordinis tã ſtricte non cuſtodimus ſicut promiſimus. Accuſabunt nos prælati & rectores noſtri,cum fuerint corã Chriſto de bona cõuerſatione noſtra diligenter per ſingula interrogati. Oportet enim ꝙ dicant pure rei veritatẽ ante iudicẽ Chriſtum omnia ſe-creta ſcientẽ. Inter multa pręcipue quæretur ab ipſis,& exigetur à nobis, ſi in omnibus cũ debita reuerẽtia obedientes fuimus, ſi pacẽ & concordiã cum fratribus ſalua ordinis diſciplina ſeruaui mus, ſi diuinũ officium die noctuq; deuote & attẽde alacriter & vigilanter perſoluimus, ſi pro benefactoribus viuis & defunctis feruenter ac frequẽter orauimus, ſi pro quotidianis exceſsib⁹ & defectibus dignã pœnitentiã egimus, ſi pro tribulatis amicis & aduerſariis noſtris preces ex charitate & pia compaſsione effudi mus, ſi cõmune bonum & obedientiã omni priuato ſtudio & de uotioni prępoſuimus. Accuſabunt etiã nos fratres noſtri vidẽtes conuerſationẽ noſtrã a mane vſq; ad veſperam,quia bonum ex-

Fœminę ſanctæ.

emplum

emplum eis non dedimus vigilando, orando, laborando, & alijs deuotis exercitijs inſiſtendo, ſed precioſum tempus pœnitentiæ infructuoſe ſæpe expendimus, proprium commodum quærendo, & vtilia omittendo. Accuſabunt nos ſeculares homines, peregrini & hoſpites aduentantes quia viderunt nos foris vagantes, leues moribus, diſſolutos verbis, bene veſtitos, delicate comedentes, parũ laborantes, diu fabulãtes, tarde ad chorũ, ad cellam, & quietẽ properãtes. Nam tenemur eis & hominibus omnibus dare bonæ cõuerſationis exẽplum, eò ꝙ facti ſumus deo & angelis ſpectaculũ, cunctiſq; intuentibus doctis & indoctis vitę æternę oportet oſtendere viã, & boni nominis gerere famã. Accuſabunt nos inſuper elementa & omnes creaturæ cæli & terræ, propter multa ſeruitia vſibus noſtris exhibita, quia creatori noſtro debitum famulatum nõ exhibuimus, & gratiarum actiones pro collatis beneficijs totis cordium affectibus ſicut oportuit ac decuit nõ perſoluimus ſecundũ vires quas à deo accepimus. Ex quo enim ſani videmur, ac neceſſaria quotidiana à prouiſoribus noſtris ſine magna ſollicitudine percipimus, & donaria gratuita libenter acceptamus, ideo iam magis deo obligamur tanquã cõmenſales regis cæleſtis. Ignis dicet, & cõtra torporẽ & ingratitudinẽ noſtrã exclamabit, Ego iubente deo creatore meo vobis in multis locis ſubuenio, ego ſicut fidelis ſeruus gratis ſeruio, ſanis & infirmis in coquina, in piſtrino, in braxatorio, in lauatorio & in oratorio, & quotienſcunq; neceſſariũ fuit, piũ me præbui omnibus calefacere ſe volentibus ad ignem. Ego virtute mihi data cõburo ſtramina, ceſpites, lapides, & ligna, exicco humida, calefacio frigida, mollio dura, induro mollia, in diuerſis materijs ago cõtraria, mira dei potẽtia legibus naturę impreſſa, vt vos habeatis cõmoda veſtra ad ſeruiendum deo cum lætitia & gratitudine magna. Nã in hyeme manus veſtras & pedes calefacio, candelas accendo, tenebras fugo, claritatẽ lucis oculis reddo. Quid debui facere, & nõ feci? Reſpõdete creatori meo, ſi negaui obedire eiꝰ imperio. Feci enim ſine cõtradictione, tam bonis q̃ malis, quæcunq; mandauit fieri dominus cõditor meus omnipotẽs & miſericors deus. Bonis quidẽ & iuſtis ad vtilitatem eorum caleo & luceo, malis vero & ingratis ad vindictã ardeſco. Cumque deus iratus iuſſerit, tunc ciuitates, villas & caſtra cõburo, & tam diuites quàm pauperes ſine perſonarum acceptione deuaſto, omnẽque mundi lætitiam, pulchritudinem & abundantiam in cinerẽ redigo, & tamen illæſus in propriæ naturæ forma permaneo. Aër dicet. Ego auram bonam & ſerenitatem præbeo, ad commodoſe ambulandum, ad ingenioſe laborandum, ad fructuoſe ſeminandum, & ad maturos fructus in horrea & vaſcula hominum colligendos.

1. Co. 4.

Elemẽta & creaturæ omnes nos accuſabunt in iudicio.

gendos. Sed quia ſæpe homines abutuntur bonis datis ad vanitates & illicita lucra exercenda, iratus deus malitijs eorũ, ſubito me cogit exercere terribilia in terra, in mari, in arboribus, in pecoribus, in caſtris, in oppidis, in agris, & in domibus ſacris. Nam clara adhuc die nemine aduertente nubes eleuo, vẽtos produco, fulgura emitto, tonitrua genero tẽpeſtates excito, mare perturbo, grãdines proijcio, hymbres effundo, terrã concutio, arbores euello, domos ſubuerto, & mirã dei potentiã in iſtis inferioribus terribiliter oſtendo, vt omnes peccatores terræ deum timere diſcant, & q̃ horrendum futurum iudicium in nouiſsimo die ſequatur, ex præſentibus malis perpẽdant. Aqua dicet. Ego terrã hymbribus irrigo, fontes & flumina produco, piſces diuerſi generis enutrio, naues etiã onerarias multis opibus onuſtas firmiter porto, & ad longinquas regiones & inſulas flante vento tranſuecto,
Pſa. 106 & multa mirabilia opera dei in mari & in aquis multis nauigantibus demonſtro, vt annuncient opera eius in exultatione cum ad portũ peruenerint, & de magnis periculis liberati magnifice gratias agant.
2. Mac 1 Et quia peccata vindictam exigunt, ideo grauiter deo offenſo ſepe naues tẽpeſtate quatio & frãgo ſæpe homines ſubmergo, precioſas rerũ copias abſorbeo, & tanquã lutũ platearum aurum & argentũ in quib⁹ homines cõfidunt, in imũ proſterno, quatenus auari, & ſuperbi gigãtes qui deprimunt pauperes & defraudãt innocentes, in diuitijs ſuis nõ exultent, nec ſpẽ in terrenis ponãt, ſed in deo viuo, qui cuncta fecit ex nihilo, & pauperes paſcit in modico. Ego ſanctorum man⁹ & pedes lauo, & malis & ingratis ad multa deſeruio. Sitientibus potum præſto, puteos & foſſas impleo, purgo ſordes, cãdido veſtes, & ad varios vſus hominum & pecorum dulcia pocula aquarũ de fontibus & torrentibus propino. Ego propter peccata hominũ verſa ſum in cruorẽ in terra Aegypti, contra naturã de petra deſerti largiſsime fluxi,
Exo. 7. ad preces ſanctorũ conuerſa ſum in dulcedinẽ, & ad verbũ Chri
Exo. 17. Ios. 15. ſti in ſaporẽ optimi vini. Multas igitur gratias deo reddere tenẽ
Ioan. 2. tur qui copiã aquarũ habent, & piſces retibus captãt: qui verò vino & poculis varijs ſe inebriant, & pauperibus parũ aut nihil tribuunt, cũ diuite in inferno cruciabũtur. Terra dicet. Ego homines & iumẽta ſuſtẽto, vias planas & ſemitas rectas per campos & nemora eũtibus exhibeo, mõtes & colles, ne aquę prępualeant, ad refugiũ ſeruo. Ego ligna & gramina, & varias herbarum ſpecies nutrio, vineas & oliueta, fic⁹, & mala granata, poma, pyra, nuces, amygdala, fabas, piſa, ordeũ, triticũ, flores, roſas, lilia, violas, profero, & per ſingulos annos cultorib⁹ terrę & meſſorib⁹ cõſuetos redit⁹ ſoluo. Et pro omnib⁹ iſtis beneficijs largiter hominib⁹ apportatis, nõ aliud reqro & gratũ habeo, niſi vt oẽs vbiq; terrarũ

nationes

nationes & inſulæ gentium deũ cognoſcant, colant, prædicent, laudent, & adorent, & ſuper omnia bona viſibilia & inuiſibilia diligant, honorent, & exaltent, quãdiu viuunt, odorant, ſpirant, terram calcant, fodiunt, plantant, & ædificant. Ego quoque poſt mortem carnis recipio corpora defunctorum in gremium meũ, tanquam mater filios luce priuatos, quia de terra facta ſunt, & in terram omnia reuertentur, ſicut ad matrem ſuam, vnde factus eſt Adam, & tanquam ad commune hoſpitale omnium mortaliũ peregrinorum. Cùm enim quis inutilis fuerit mundo, aut ſenio fatigatus, aut bello occiſus, aut morbo infectus, aut vultu deformis, & nemo hunc amplius voluerit in domo tenere, nec in lecto refouere, tunc ſine longa mora ad me amici vel vicini recurrunt, foueam parant, & abiectum ſuum ad me reducunt, & ſub tecto meo in terra abſcondunt. Et quem viuentem dilexerãt, & valdè laudabant & honorabant, iam mortuum vitant, nares obſtruunt, inſpicere horreſcunt, & recedũt. Ego autem terra à deo creata, miſericordia plena, nullum defunctum quantumcunque miſerum, leproſum, ſaucium aut fœtidum abhorreo aut cõtemno, ſed ſine perſonarũ acceptione omnes Adæ filios & filias generaliter admitto, qui propter primi parentis culpam coguntur redire in terram, de qua omnes traxerunt originem. Ego indifferenter aperio pauperi & diuiti locum ſepulchri: & ſi interdum viuentes pro loco digniore litigant, defuncti tamen tacent, nec ſepelientibus contradicunt. Omnes reges terræ, omnes principes, omnes duces, comites, barones, præſides, milites, nobiles, ignobiles, antiſtites, abbates, doctores, legiſtas, ſacerdotes, clericos, & laicos breui tugurio claudo, tego & conſeruo, donec nouiſsima tuba reſonante, Chriſtus in maieſtate ſua cum angelis ſanctis apparuerit in maxima gloria. Tunc enim cogar iterum reddere corpora in ſepulchris dormientia, ad præſentandum in iudicio bonos & malos, ſingulos cum corporibus ſuis ſine mora, vt recipiat vnuſquiſque mercedem vel pœnam ſecundum opera ſua quæ geſsit in vita. Nec tũc potero aliquem violenter retinere, nec prece nec precio à facie iudicis & ab ira agni amplius abſcondere, nec armis defendere, quoniam iuſtus domiuus iuſtè iudicabit omnes fines terrę, iuſtos miſericorditer ſaluans, & impios pro ſuis demeritis iuſtiſsimè damnans. O vtinam mortales iſta penſarent, & de diſtricto dei iudicio cum tremore & gemitu frequenter cogitarẽt. Omnes enim (vt ait apoſtolus) ſtabimus ante tribunal Chriſti, de ſingulis malis præteritis rationem reddituri, accuſantibus nos (vt dictum eſt) omnibus creaturis, circũſtantibus angelis, & dæmonibus auidè paratis ad recipiendũ ſecum in ignem dãnatos 2. Cor. 5

tos. Ibi nullus ſe poterit excuſare, nec ad excellentiam imperatoris appellare, nec literis apoſtolicis neque priuilegijs regalibus ſe defendere contra ſententiā iudicis cuncta ab æterno cernentis, qui ſecretiſsimas cogitationes & opera ſingulorū in qualibet ætate & hora patrata cognoſcit notitia clara, nullo ipſi referente. Cuius tremendum iudicium omnes nunc revereri debemus, & ante iudicij diem & mortis horam cū vera cordis cōtritione de malis omnibus pœnitere, & veniam humiliter petere, ne fortè de hoc mundo ſubitò ad iudicium rapti, cum impijs perpetuo dānemur. Præſtet nobis miſericors deus nūc & ſemper inuenire miſericordiā ante thronū gratiæ ſuæ, vt cū electis mereamur benedici, & in regnū gloriæ fœliciter introduci. Amen.

De vana gloria vitanda, & humili obedientia ſectanda. Sermo VIII.

2.Cor.1 QVi gloriatur, in domino glorietur. Dilecti fratres ſi veſtrā ſecularem vitam præteritam cum dolore cordis recogitatis, & quātum deum offendiſtis, ad quid gloriari poteſtis? Si etiā negligentias quotidianas & offenſiones diuerſas caute conſiderare velitis, vnde gloriari habetis qui tam defectuoſi eſtis? Qui mala ſua præterita & præſentia pericula vigilanter attendit & ſtrictè ponderat, nunquam de operibus ſuis vanè gloriari poteſt. Quis noſtrum ſcit qualiter Deus ſingula verba, cogitationes & opera, die & nocte penſat & iudicat, vtrum ea acceptat, an reprobat? Neſcit etiam homo quanuis modo bonus & deuotus ſit, quandiu ſic manebit, vtrum melior an deterior adhuc fiet. Fratres ſi occulta Dei iudicia & terribilia opera eius ſuper filios hominum ab initio mundi cogitare cœperitis, euaneſcet citiùs omne altum & carnale quod delectat in

Pſalm. 118. terrenis. Vnde ſanctus Dauid orat: Confige timore tuo carnes meas, à iudicijs enim tuis timui. Sicut deus pius & miſericors eſt pœnitentibus & feruenter ſe emendātibus, ita rigidus eſt & terribilis malè & negligenter agentibus. Nolite ergo gloriari in malitia & nequitia elati cordis veſtri, ſicut multi fatui faciunt, qui luto inquinati non erubeſcunt, ſed etiam ab alijs deriſi lætantur & rident. Leuate oculos veſtros ad cælum, & angelorum dignitatem, puritatem, ac ſummam beatitudinē reſpicite, qui nō quærunt laudem propriā nec alienā gloriam, ſed dei gloriam, & honorem & decorem, à quo conditos ſe cognoſcunt, in quo & inuicem ſe diligunt, ac totum ei gratiſsimè aſcribunt quod potiſsimum ab eo acceperunt. Si ergo angeli ſancti humiles ſunt & grati deo in tanta ſublimitate, quanto magis homo mortalis & peccator humiliare ſe debet, & omnem vanā gloriam refutare? Diſce miſer & ſuperbe, non altū ſapere, ſed humilibus corde & ore cōſentire, vt inuenias gratiā corā deo & angelis, quam elati

aſſe-

aſſequi nequeunt, & ne perdas æternã gloriam in cælo, quã mali angeli per ſuperbiam perdiderunt. Stude ſoli deo in omni opere bono velle placere, & omni humanæ creaturæ propter deum te ſubijcere, maioribus obedire, minorib⁹ ſubuenire, omnibus reuerentiã exhibere, mores infirmorum & peruerſorũ pie tolerare. Si quæris ſaluari, ſi optas beari, & exaltari, ſequere humilem Chriſtum, & deſpice temetipſum. Non enim aliter poteris aſcẽdere in cælum, niſi te humiliaueris ex toto corde propter deũ. Non deſideres eſſe in ore hominũ, qui vanis laudibus decipiũt fatuũ temporalis gloriæ amatorem. Inſpice in veritate cor tuũ, quã multis paſſionibus ſit obnoxium, & nõ gloriaberis in teipſo, nec proximum tuũ deſpicies, quantumlibet pauper ſit & infirmus. Memoriter retine notabile verbum Chriſti, & cũ tentauerit vana gloria mundi, reſpõde tibiipſi, quod Iudæis Chriſtus dixit: Si ego glorifico meipſum, gloria mea nihil eſt. Recedat ergo vana gloria & laus humana de ſciẽtia & arte acquiſita: ceſſet ſtulta iactantia de opere bono, & ſermone perito: euellatur ſæcularis aſtutia de corde religioſo: pereat falſa imaginatio de ſanctitate foris oſtẽſa: erubeſcat præſumptio nouitatis abſq; fructu charitatis, contra pacem cõmunitatis. Gaude ſemper columbina ſimplicitate abſq; felle amaritudinis: corripe fratrẽ in ſpiritu lenitatis: doce plus exẽplo humili, q̃ verbo ſubtili. Porta cõpatienter tibi contrarium quem emẽdare non potes ad purum. Veniet citò tempus cũ iniquitas oppilabit os illius: & nequitia redũdabit in caput fallentis, ſuſtinebitq; confuſionem ſuã qui libenter humanã appetit laudẽ, & honoris quærit dignitatẽ. Quid ſanctitatis confert magni nominis dilatatio, quando perparum vel nihil virtutis reſidet in cõſcientia? Quid deuotionis præſtat diuerſarum regionum peruagatio, quæ magnæ vanitatis cauſa eſt, & mentis diſtractio? Quid vtilitatis affert religioſo domorum notitia, & altorum murorum & caſtrorũ curioſa inſpectio? Nempe de terra omnia iſta facta ſunt, & in terrã omnia reuertẽtur. Sæpe etiam per potentiam armorum ad puluerem deiiciuntur, & igne comburuntur. Melior eſt ergo pauper latens in vili domuncula comedens olera & legumina cum bona conſcientia: quàm diues habitans in aula pulchra, bibẽs vina, & edens pinguia cum lætitia & ſuperbia, repletus mala cõſcientia: cui poteſt illud euãgelicum verbũ rectè aſſignari: Stulte, hac nocte à te animã tuã repetũt, quę autẽ paraſti cuius erunt? Nemo itaq; de vanis hominum laudibus gaudeat, etiã ſi aliquid laudabile agat. Nemo de bonitate ſua nimis cõfidat, neque de fortitudine ſua inaniter præſumat, nec etiam de nobilitate generis ſe extollat. Nemo de facultate ſcientiæ infletur, nemo de dignitate prælationis ſuper alios

Ioan. 8.

Luc. 12.

glorietur, nemo de abundantia pecuniarum & redituum confidens, diuitem ac felicem ſe reputet, nec pauperes deſpiciat, quia neſcit quandiu viuet, & iſta tenebit: neſcit quid moleſtię ſibi inde prouenire poſsit, cùm deus hoc permiſerit. In omni denique re temporali & opere humano incertus eſt proceſſus & bonus exitus. Nam ſępiſsimè res aliter eueniunt quàm homines putāt, & ſæpè conſilia in contrarium mutantur. Neſciunt cæci montes claro die ſpeculari, quamuis aſtuti fuerint. Falluntur frequenter ſapientes in oculis ſuis de futuris, qui in ſua calliditate confidētes, deū ante oculos ſuos non habent. Nam qui terrena ambiūt, honores diligunt, voluptates ſequuntur, damna metuunt, proſpera concupiſcūt, altiora petunt, in vanis gaudent: iuſto dei iudicio iterum dolebunt, miſerabiliterque de perditis bonis affligentur. Inter ſpem bonorū & metum malorū cor ſeculare & carnale continuè fluctuat, quia anchoram ſpei in cęleſte deſideriū non figit, vbi omnia bona abūdant, & perpetuè durant. Quapropter chariſsimi fratres ex quo nemo pro certo nouit quid de futuris ſibi vtilius ſit, aut magis pro ſalute animę ſuæ expediat, tutius eſt & honeſtius vti conſilio ſapientū & expertorum, & pręcipuè pręlatorum noſtrorum ac ſeniorum, qui habent ſcientiam ſcripturarum, & experientiam periculorum de ſe & de alijs multis. Sæpè enim diabolus inſtinctu maligno deuotos etiam ſub ſpecie boni decipit. Nullus ergo in deſiderio ſuo & imaginatione priuata capitoſus ſit, nec in proprio videre & naturali ingenio animosè abundet, ſed etiam in paruis rebus non ſatis clarè ſibi notis timorate procedat, conſilium quærat, cum deliberatione agat, motiuum ſuum dicat, latens mentis vulnus aperiat, medico credat, ſub fictis verbis ſemetipſum non decipiat, non aliter ore dicat quàm in corde habet, quia ſcriptum eſt. Perdēs

Pſal. 5. omnes qui loquuntur mendacium. Eſt regula iuris: Qui malè narrat, nihil impetrat, ſed omni beneficio indignum ſe facit, & ſuſpectum cōpluribus reddit. Magna & laudabilis prudētia eſt, induſtrię propriæ renunciare, humiliter ſuperiori obedire, doctiori credere, experientiori acquieſcere, & in omnibus bonis deo placitis hilarem ſe ſemper exhibere. Nec timendum ibi erroris periculum, vbi pia intētio pręlati excuſat obedientē diſcipulum. Demū omnibus religioſis Chriſto obligatis ſecurè ſuadendum, vt totum negocium perplexitatis ſuæ, totum deſideriū deuotionis, totum ſtudium lectionis, totum ocium cōtēplationis, omnem fructum prędicationis ſuæ, & quicquid boni mente concipiunt, primò ſtudeant deo in ſecreta oratione præſentare, deinde hoc idem fideliter prælato ſuo ſicut vicario Chriſti in aperta confeſsione humiliter exponant, & indubitanter ipſis cō-

mit-

mittant quid facere debeant vel dimittere. Nam perfecta obedientia de ſuo proprio quæſitu nihil habere debet, nec paruum nec magnum cum amore vitioſo poſsidere: quatenus omni cupiditate & commoditate euulſa pro poſſe, liberum volatum anima habeat ad cælũ. Huic Chriſtus iam viuere eſt, & mori pro Chriſto maximũ lucrum. Eſſe verò cum Chriſto, vnicũ deſiderium, & feliciſsimum bonum. Fratres, ſemper in corde firmiter teneatis verbum ſapientis Salomonis, qui ſimplicem obedientiam cum reſignatione propriæ voluntatis præfert omnibus ſacrificijs dicens: Melior eſt obedientia quàm victima. Et item, Omnia fac cum conſilio, & poſt factum non pœnitebis. Phil. 1. Eccl. 4. Eccl. 32

Exemplum.

ERant duo deuoti fratres in congregatione Dauentrienſi ſtudio vacantes, & loquebantur pariter de virtute obedientiæ. Dixit ergo vnus alteri ſocio ſuo: Semper mihi malè ſucceſſit, quando neglecto conſilio feci voluntatem meam. Reſpondit alter. Nec me pœnituit quod bonis conſilijs acquieui. Noui fratrem ſenem qui in iuuentute ſua ſeniorum verba valdè libenter audiuit, ſed de hoc multum doluit, quòd multa obliuioni tradidit.

De ſpirituali militia contra vitia, exemplo ſanctorum & ſanctarum. Sermo nonus.

CVm audieritis prælia & ſeditiones, nolite terreri. Dilecti fratres in hac vita inter hoſtes verſamur, & ex omni parte bellum nobis inſtat contra vitia gerendum. Quotidie tentamur & impugnamur, nunc quidem molliter, nunc acriter, ſemper autem periculosè & nequiter, diabolo nobis vbique inſidiante & infeſtante. Nullus quippe viuens à tentationibus & turbationibus totaliter liber eſt quãdiu ſpiritus in corpore manet, ſed quilibet cogitur etiã inuitus portare pondus diei & æſtus. Nemo ergo ocio torpeat, nemo à caſtris dei recedere cogitet, nemo ante finem belli arma ſua deponat. Accingatur nouus miles enſe nouo in feruore ſpiritus contra nequitias diaboli pugnaturus, pugnet fortiter in gladio bis acuto, timorem pariter & amorem dei in mente habendo, ſecretum orationis quærendo, publicum & ocium ſummè vitando. Nemo enim coronabitur in cælo, niſi qui legitimè certauerit cõtra paſsiones ſuas & vitia in hoc mundo. Enſis nouus eſt nouus feruor ſanctæ deuotionis, qui à principio cõuerſionis ſæpè datur benigna ſancti ſpiritus illuſtratione nouis militibus, ad præliandum fortiter contra tentationes futuras. Caueat ergo diligenter nouitius ne deuotionis gratiam perdat torpore infectus, ſed omni tẽpore ad ſpiritualem pugnã ſe præparet, & oret ſæpius vt ſit vnus de electis Abrahę vernacu- Luc. 21. 2. Tim. 2. Gen. 14

ſis, qui hoſtes ſuos vicit, fide & prece armatus. Acuat gladiũ ſuũ, frequẽter innouãdo primũ propoſitum ſuum quod accepit, nũc meditando paſsionẽ dominicam, nunc martyrum certamina & cruẽta vulnera, nunc æterni ignis incendia, nunc dæmonũ grandem horrorẽ, nunc intolerabilẽ picis ac ſulphuris fœtorem, nũc inferni profunditatem, nunc damnatorum flebilem clamorem, nunc omnis ſalutis deſperationem. Hæc ſi ad mentem venerint, torporem excutiunt, concupiſcentiam carnis reprimunt, vitiorum rubiginem conſumunt, negligentiam redarguunt, & ad ſpiritualem profectum & deuotionis feruorẽ feruenter accendũt. Timeat ergo nimis tepidus religioſus, reſtringat ſe vagus & diſſolutus, ne veniat in illum locum tormentorum, vbi nullus eſt exitus, nec miſericordiæ locus. Nunc verò in tempore gratiæ negligentias prçteritas corrigere ſtudeat, ſecretarium cordis ſui per humilem confeſsionem & deuotã orationem purget, recolligat ſe per ſacram lectionem, & frequentẽ cordis compunctionem, refrenet verborum leuitatem per ſilentij cuſtodiam, reformet internç pacis tranquillitatẽ per externorum negociorũ obliuionẽ, expellat irruentes ſordes malarũ cogitationum per purã cçleſtium meditationẽ, & ad placandã citius dei offenſam, verã teneat humilitatem. Hçc pertinent ad viriles & bellicoſos tyrones, qui propter tres hoſtium cuneos iubentur in armis ſtare, & contra carnem mundum & diabolum per totam vitam ſuam ſtrenuè dimicare. Bellare ergo oportet cum adiutorio dei inſtãter orando, à delicatis abſtinendo, patienter aduerſa tolerando, ſicut fecerunt omnes ſancti, & præcipue martyres Chriſti, qui fortiſsimè certando vicerunt aduerſarios ſuos benignè patiendo, atque poſt multa improperia & tormenta innocenter moriẽdo. Non attenderunt ad amicos & parentes carnales, non ad diuitias & honores temporales, ſed ad æterna præmia, ad cæleſtes theſauros, ad coronas triumphales, & ad immarceſsibilem gloriam promerendam. Etenim per tranſitoria tormenta meruerunt ſine mora migrare ad gaudia ſempiterna. Nunc gaudent animæ eorum in cælis, qui veſtigia Chriſti ſecuti ſunt in contumelijs & grauiſsimis pœnis. Certauerunt etiam ſancti confeſſores ſobriè, iuſtè & piè viuendo, ſæpè ieiunando, vigilando, orando, meditando, ſtudendo, gemendo, plorando, pro ſuis peccatis & aliorũ ſupplicando, oblocutiones, detractiones, deriſiones, murmurationes, minas, exactiones, damna & iniurias ſuſtinendo, in fide recta, ſpe firma, & charitate perfecta vſq; ad mortem perſeuerando. Certauerunt etiam ſancti & ſolennes ſanctæ eccleſiæ doctores, contra hæreticos & varios errores diſputando, verbum dei ſedulò prædicando, libros ſcribendo, ſtudendo,

dictan-

dictando, quæſtiones mouendo, dubia ſoluendo, obſcura lucidando, vitioſa refutando, ſalubria proponendo, recta & vtilia hominibus perſuadendo, à curioſis, intricatis & infructuoſis quæſtiunculis ſimplices prohibendo, pigros excitando, duros corripiendo, triſtes conſolando, debiles confortando, ac bonum exemplum viuendi alijs quotidie exhibẽdo, vt quod verbis ſuadere non poterant, probis actibus affirmarent. Certauerunt etiã ſancti eremitæ & monachi, & diuerſorum ordinum profeſſores, ſęculo renunciantes, vanitates mundi & delicias carnis ſpernentes, gloriam & honorem temporalem conculcantes, tumultus hominum fugientes, ſolitudinem diligentes, propria relinquẽtes, crucem ſuam tollentes, corpus ſuum per abſtinentiam caſtigantes, linguam ſilentio refrenantes, euagationes & diſcurſus deuitantes, violentiã ſibi per ſingulos dies inferentes, iugo ſanctæ obedientiæ ſe ſponte ſubijcientes, in clauſtris ſub regularibus diſciplinis ſtrictè viuentes, apoſtolicam perfectionem imitantes, & propter Chriſtum quotidie crucifixioni ſe tradentes, omnibus inordinatis affectionibus & proprijs motibus perfecto corde reluctantes, nil ſibi ex omnibus charis, vtenſilibus, libris, vel veſtibus priuato amore retinentes. Nil quippe perfectius, nil ſalubrius, nil vtilius, nil laudabilius, nil ſecurius & quietius pro bona conſcientia & pace cordis habenda, quàm vt religioſus deo deuotus & profeſſus monachus, omni hora ſine contradictione, ſine mora, ſine fictione, ſine auerſione, promptè & libenter prælato ſuo obediat, ſeipſum fortiter vincendo, humiliter ſubijciendo, patienter oneroſa & inſuauia ſupportando. Ad iſtam perfectionis viam ſeruãdam, requiritur magnum certamen contra ſenſualitatis inclinationem, contra proprij ſenſus prudentiam, contra malam ſuam cõſuetudinem, & carnis libertatem quæ inuitè vult alijs ſubdi & arctari, ſed potius quærit ſpatiari iucundari & deliciari. Hæc enim valdè contraria ſunt legi dei & rationi, & communi paci fratrum, ac bono regimini clauſtrali. Quapropter multum laudabilis & verè amabilis reputabitur ſimplex & obediens frater, qui hilari vultu & corde beneuolo paratus eſt omnibus obſequi, exemplo Ieſu Chriſti ſeruans legem vitæ & diſciplinæ pro ſalute animæ ſuæ in ordine regulari. Rurſum multum culpabilis & reprehenſibilis eſt aſtutus frater in ſenſu ſuo abundans, qui non obedit humiliter ſuo prælato, reuerentiã & ſubiectionẽ ei exhibendo. Væ illi qui inuitè ac victo corde obedit, & leuiter murmurat. Hunc Chriſt⁹ patri ſuo obediẽs grauiter arguet, & ſępè in pręſenti duriter vindicare ſolet. Nam ipſe pręlatus eccleſiæ dicit: Qui vos audit, me audit: & qui vos ſpernit, me ſpernit. Quod enim apoſtolis dixit,

Obediẽtia quãtĩ meriti apud Deum.

Mat. 10.

hoc etiam ſucceſſoribus eorum & cæteris prælatis dicit, hoc & monaſteriorum rectoribus loquitur, iubens ſubditis vt obediāt propter deum, propter magnum meritum & bonum exemplum,
Heb. 13 quia omnibus obedientibus dabit gratiam & æternam gloriam, inobedientibus verò & peruerſis confuſionem & pœnam æternam. Verus nanque obediens, & poteſtatibus ſublimioribus à deo conſtitutis ſe ſubdens, comparatur ſapienti negociatori, qui in omni loco & foro venalium cogitat lucrum ſuum augere, & dāna præcauere, meliora nititur cōparare, & vilioribus non implicari. Sic etiam religioſus vinculo obedientiæ ligatus penſare debet & conari in omni opere & negocio ſibi commiſſo, vt fideliter agat, nil omittendo quod deo placet, & prælatus ſibi committit. Tunc enim maximè in bono proficit, & meritum ſuũ ampliat, ſi viſibilia mundi ſpernendo cęleſtibus intendit, ſi obedire ad alterius nutum præ cunctis opibus reputat animę ſuæ lucrum. Melior eſt enim obedientiæ fructus, quam propriæ prudentię cogitatus ſubtiliter auiſatus. Et multò fructuoſior eſt recta voluntas propter deum, quàm ſtudium longum & pſalteriũ perlectum. Beatus igitur religioſus cuiuſcunque ordinis & ſtatus, qui Chriſtum ſequitur, modo per crucem & carnis violentiam ſemper obedire paratus, quoniam in fine obitus ſui recipiet cum ſanctis confeſſoribus ſpeciale præmium in cælis, Chriſto
Mat. 25 promittente & dicente his verbis: Euge ſerue bone & fidelis, quia in pauca fuiſti fidelis, intra in gaudium domini tui. Non ergo dedignetur homo vilis & ignarus, puluis & cinis futurus, ſe ſubdere & obedire homini ſalubria ſuadenti, quando angelus obedit angelo vno nutu aliquid ſibi innuenti, & ſanctus Gabriel
Luc. 1. miſſus à deo venit nunciare Mariæ incarnationem Chriſti. Sed hoc amplius mirandum eſt, & omnibus nobis propoſitũ ad imitandum, quod deus homini obediuit, ſeruiuit, & ad vilia & infima ſe humiliter inclinauit, ne alicui quātumcunque magno, docto vel nobili, graue ſit obedire maiori, aut etiam æquali vel minori, cùm Chriſtus hæc omnia priùs fecerit. Obediuit nanque
Luc. 2. Ioſeph & matri relinquens templum & doctores, vbi poterat habere fauorem & honorem, deſcenditque cum parentibus in Nazareth, & erat ſubditus eis, vbi multis amicis quàm magnus eſſet manſit diu incognitus. Certauerũt etiam fortiter contra hoſtes ſuos ſacræ virgines & viduæ continentes, quæ ſæculi vanitates & carnis voluptates ac diabolicas tētationes in ætate puellari & ſexu fragili vicerunt amore Ieſu Chriſti, orationibus, vigilijs & ieiunijs inſiſtentes, mundana cōſortia & colloquia inutilia vitantes, corpora ſua caſtigantes, ab omni ornatu ſuperfluo abſtinentes, ſoli deo ſincera mente & caſto corpore placere cupientes,

pientes, ad cæleſtes nuptias per ſancta deſideria & interna ſuſpiria quotidie ſe præparantes, deuotis meditationibus, hymnis, pſalmis tanquam floribus albis thalāmum cordis adornantes, contritione & confeſsione maculas conſcientiæ lauantes, & ad cæleſtis & inuiſibilis ſponſi præſentiam inceſſanter cum gemitu & ardenti amore anhelantes. O ſacra trophæa virginum, ô fortia bella puellarum, viduarum & nobilium dominarum, quæ propter amorem cæleſtis ſponſi, & angelicæ puritatis pulchritudinem ſeruandam, contempſerunt nuptias terrenas, amicitias virorum, patrimonia parentum, ſolatia filiorum, conuiuia cognatorum, ornamenta veſtium, ſplendorem gemmarum, copiam vaſorum, annulos aureos ſcyphos argēteos, varias ſupellectiles, cortinas ſericas, ſedes depictas, miniſteria ſeruorum, comitiuas ancillarum, organa muſicorum, ſpectacula ludorum, & omnia delectamenta gaudiorum mundanorum, quæ offert & oſtentat vanus & lubricus hic mundus inſipientium oculis. Hæc enim nihil profuerunt nec proſunt amatoribus ſuis, qui lætantur in perituris & ludicris rebus, fallacijs & doloribus plenis. Felix igitur caterua ſanctarum virginum, quæ cuncta ſæculi huius gaudia & corporis ornamenta tanquam ſtercora repudiare ſtuduit pro vita æterna, & magis cum angelis & archangelis concupiuit beatificari in cæleſti gloria. O verè beata concio virginalis ſexus, quæ in ſuo gradu ſtabilis permanſit, & vſque ad ſanguinis effuſionem vitijs ac tyrannicis legibus cōtradixit. Ideoque ſpecioſiſsimas in cælo coronas precioſis gemmis & margaritis ornatas, pro victoria certaminis ſui à Chriſto percipere glorioſa laude promeruit. Quis etenim dignè & ſufficienter poterit explicare quales ſæpè anguſtias pertulerunt in corde, quales tentationes in carne, quales ſuggeſtiones dæmonum ſentiebant in oratione, qui eas a caſtitate Chriſti ad delectationes inſtigabāt? Heu quanta conſilia machinatus eſt Satanas per amicos ſuadentes, per matronas blandientes, per multiplices quoque deriſiones & terrores, vt ſeducerent eas & traherent ſecum per breues delicias ad pœnas infernales? Sed Chriſto auctore miſerante & iuuante nil valuerunt contra virgineas acies diabolica figmenta, nec hominum impiorum clamores, nec tyrannorum verbera, nec arma minantia mortes: quoniam charitas Chriſti fortior omni armatura, dignior omni honore, pulchrior omni decore, ſuauior omni melodia, tam vehementer ardebat in virgineis cordibus & fœmineis turmis ſigno crucis armatis, vt nec ignes, nec verbera nec beſtias, nec carceres, nec famem, nec mortem pati timerent, quatenus firmam fidem & caſtitatis gemmam puro corde & corpore, perpetuo cum honore in cæ-

lis coronandam conſeruarent. Hæc igitur beatorum martyrum certamina, ſanctorumque confeſſorum longam & duram abſtinentiam, & præcipuè ſanctarum virginum caſtimoniam, patientiam ac perſeuerantiam ad imitandum vobis proponere debetis, & ad reſiſtendum vitijs & paſsionibus viriliter vos armare. Hortor omnes in charitate, vt pro ſcuto luctaminis ſanctorum ſuffragia non negligatis, ne in tentationibus veſtris deficiatis, largiente domino Ieſu Chriſto omnium bonorum remuneratore. Amen.

De varijs bellis & periculis huius vitæ. Sermo x.

Gal. 5. CAro concupiſcit aduerſus ſpiritum, ſpiritus autem aduerſus carnem, hæc enim ſibi inuicem aduerſantur. Dilecti fratres ſuperiori ſermone pauca de ſpirituali ſanctorum militia audiſtis, nunc conſequenter de diuerſis bellis aliqua dicenda ſunt, ad cauendum laqueos & dolos ſerpentis antiqui, qui nequitia plenus tanquam leo rugiens circuit, quærens quem deuoret, & ſpecialiter contra nouellos milites Chriſti atrociter fremit. Inuidet enim eis gloriam regni cæleſtis, vnde ipſe ſubitò per ſuperbiā cecidit cum multis. Cuius ſuaſione peſtifera plures decipiūtur, & quādoque famoſi viri in ſcientia & regimine ſublimati errauerunt vana gloria infecti, qui hominū amicitia tracti lapſi ſunt, & grauiter vulnerati. Cauete autem nouiter conuerſi fratres à duobus præcipuè malis, ſcilicet à deſiderijs carnalibus repente irruentibus per quinque corporis ſenſus, & à ſuperbia mentis per appetitum vanæ laudis, ne gratiam internæ deuotionis perdatis, cum mercede æternæ retributionis. Militia noſtra fratres chariſsimi non eſt carnalis potentia, ſed benigna omnium iniuriarum pro Chriſto ſufferentia: non ſæcularis ſapientia, ſed humilis obedientia: non corporalis commodi exquiſitio, ſed carnis afflictio, nō laboris ſubtractio, ſed prauæ delectationis mortificatio. Si quæritis quandiu durabunt bella iſta inter carnem & ſpiritum, inter diabolum & hominē, inter mundum & Chriſtū, dico ſecundum Euangelium & apoſtolum, vſque ad vltimū vitæ noſtræ terminum, & ſæculi cōſummationem. Dixit enim Chriſtus ante paſsionis ſuæ horam, Triſtis eſt anima mea vſque ad mortem. Et ad diſcipulos in vltima cœna: In mundo preſſuram habebitis. Si me perſecuti ſunt, & vos perſequentur. Et ideo eos cōfortans ad patientiā & perſeuerantiā, ait amicis de ſuo receſſu grauatis: Non turbetur cor veſtrum neque formidet, quia vado parare vobis locum, vt vbi ſum ego, & vos ſitis mecum. Sed interim dum eſtis in mūdo, teneatis patientiam pro forti ſcuto, & verbum dei pro gladio acuto, & loricā fidei in omni periculo cōfidendo ſemper in deo. Oremus ergo fratres vt gratiā & miſericor-

Recens conuerſi ſibi caueant à duobus.

Mat. 26

Ioā. 16.

Ioā. 14.

ſericordiam inueniamus in conſpectu domini noſtri Ieſu Chriſti, doceatque nos artem certandi contra paſsiones & vitia noſtra quę nos impugnant & tentant, quandiu in carne viuimus, & corpus nutrimus. Dicat vnuſquiſq; cum Dauid in pſalmo, quãdo diabolo inſidiante tentatur aliquo vitio, vel moleſtatur ab homine peruerſo. Domine expugna impugnantes me, ne deficiam ſub onere, quia ſine te non valeo reſiſtere nec ſuſtinere. Pſal. 34 Qui enim ſæpè tentatur, & in tentatione ſua ad Chriſtum citò confugit & orat, per gratiam eius liberabitur, confortabitur, & præualebit, multumque proficiet in virtute patientiæ, & maiorem coronam pro forti certamine recipiet. Qui autem raro aut nunquam tentatur, nec proprijs nec alienis malitijs moleſtatur, hic angelus potius dicendus eſt quam homo terrenus. Huius habitatio verius in cælo quærenda eſt, q̃ in terra. Nam ibi ſumma pax & cõcordia, hic autem pax rara, breuis lætitia, quies modica, turbatio frequens, grauis cura, & incerta victoria. Non tamẽ deſperandum eſt, quia pro minimo labore & dolore dabitur gaudium ſine fine. Sed multitudinem bellorum, & hoſtium noſtrorũ fraudes, quis poterit enodare? Nullus, niſi a deo illuminatus fuerit, & bene eruditus in ſcripturis ſanctis, ſicut Paulus qui ait: Non ignoramus aſtutias eius. Audite tamen pauca de bellis bonorum & malorum ex diuinis libris ad cautelam & eruditionem veſtram, vt cautiores ſemper ſitis ad reſiſtedum periculis malorum, & fortiores ad perſeuerandum in ſemitis iuſtorum. Primũ bellum incepit per angelos in cælo, quando Lucifer per ſuperbiam voluit altius ſe extollere, & aſsimilari altiſsimo, & quaſi in propria virtute gloriari, & in ſeipſo ſingulariter delectari. Hoc percepto in ſuperni regis palatio, ſanctus Michaël & angeli eius indignè ferentes arrogantiã ſuperbiẽtis Luciferi, permoti ſunt zelo iuſtitiæ, & eiecerunt omnes ſuperbię ciues de finibus ſuis. Non enim debuit aliquis angelorũ quantumlibet magnus ſupra creatoris ſui magnificẽtiã ſe erigere, nec factus factori ſuo ſe æquare, nec in decore ſapiẽtię ſuę temerè gloriari, nec abuti donis altioribus à deo ſibi gratuito collatis. Quia ergo Satanas per tumorẽ ſuperbię ſe nimis extulit vanè gloriandó, & ſedẽ ſuã ſupra cęteros eleuãdo, iuſto dei iudicio cecidit de felici ſocietate ſanctorũ angelorũ in abyſſum inferni, & carcerẽ damnatorum. De quo ſaluator ad diſcipulos ait: Videbam Satanam tanquam fulgur de cælo cadentem. De cuius terribili caſu & irrecuperabili lapſu, beatus Ioannes Euangeliſta loquitur in Apocalypſi dicens, Factum eſt prælium magnum in cælo, Michaël & angeli eius præliabantur cum dracone, & proiectus eſt draco in terrã, & angeli eius cum illo miſsi ſunt, & non eſt inuentus locus eorum

Eſai. 14. Primum bellum mouit Lucifer.

Luc. 10.

Apo. 12

rum amplius in cælo. Ecce quanta meruit ſuperbia diaboli, qui proiectus eſt à facie dei cæli, ne videat gloriam dei. Quam ſine dubio conſequi non poteſt, quum in ſeipſo voluerit gloriari. Hinc etiam Eſaias manifeſte de reproborum perditione exclamat, Tollatur impius, ne videat gloriam dei. Certiſsimo exemplo iam patet quam maximè extollentia ſuperborũ deo diſpliceat, qui angelis ſuperbientibus nõ pepercit, ſed æternis eos ignibus tradidit cruciandos, omni ſpe veniæ ablata. Heu quam ſeuera ſententia superni iudicis, proijci à iucunda facie diuinæ maieſtatis & perpetuæ felicitatis, & ſemper comburi acerrimis flã-mis, quæ nõ poſſunt extingui aquis, nec remedijs mitigari. Quapropter vnicuique formidandum eſt de tam ſeuero dei iudicio in angelis ſuperbiẽtibus æternaliter damnatis, & obnixius cum Pſalmiſta confitendum & orandum. Non veniat mihi pes ſuperbiæ, & manus peccatoris nõ moueat me. Et iterum, Nónne deo ſubiecta erit anima mea? ab ipſo enim ſalutare meum. Secundum bellum incepit in paradiſo primo homine formato, ſcilicet inter diabolum & hominem, inter Euam & ſerpentem. Nam diabolus inuidens homini adhuc innocenti, quòd poſſet obtinere aſcenſum cæli per obedientiam mandati, acceſsit in ſpecie ſerpentis cum callida quæſtione ad mulierem, quã nouerat infirmiorem, & viro molliorem, ac blãdis verbis & aſtutis perſuaſionibus ſeduxit faciliter ſibi credentem, & dei præceptum in tali articulo non attendentem. Sed prò dolor homo bene à deo conditus, & in optimo paradiſi loco poſitus, per tranſgreſsionem ſacri mandati perdidit innocentiæ ſtatum, & maximæ quietis locum, ob vnius viliſsimi pomi morſellum. Ideoque grauiter deum offendens mortis incidit ſententiam, & multã corporis & animę meruit miſeriã, ſicut iam veraciter nos omnes filij Euæ experimur, patimur, & dolemus, qui vitio originalis culpę inquinati corrupti & quaſſati ſumus. In hoc bello victus eſt homo tentatus de pomo, quia diabolica nequitia ſeductus, & mortalis peccati veneno intoxicatus, multis vulneribus ſauciatus eſt, ſcilicet fame, ſiti, frigore, calore, labore, ſudore, peſte, languore, & mortis horrore. Heu etiam paradiſum perdidit & cælum ob inobediẽtiæ culpam, per ſerpentis fallaciam, & mulieris inſipiẽtiam, quæ nimium credula verbis diabolicis decepta eſt quinque modis in quinque ſenſibus corporis, ſcilicet per auditum falſi ſermonis, per viſum pulchri coloris, per tactum pomi noxialis, per odoratum boni odoris, & per guſtum dulcis ſaporis. Sed quod peius eſt, guſtato peſtifero cibo, decepit vlterius virũ ſuum blandiẽdo, & tradendo ei fructum illicitum, ſub pœna mortis ambobus interdictum. Hoc autẽ malo temere perpetrato, iratus eſt deus, expel-

[Margin notes: Eſa. 26. — Pſal. 35 — Pſal. 36. — Secundũ atq; adeò perpetuũ bellũ ſatanæ aduerſus hominem. — Mulier prima quintupliciter ſeducta.]

expellẽdo reos de paradiſo voluptatis, de amœniſsimo & quietiſsimo loco totius orbis, & ad agendam pœnitentiam detruſit eos in huius mundi exilium, tanquam in carcerem, ad manducandum panem doloris & laboris cunctis diebus vitæ eorũ, cum vniuerſis filijs & poſteris ex eorum ſemine naſcituris. Iſtud bellum inter diabolum & hominem tandiu durabit, quandiu humanum genus verſabitur in terra. Et donec cõpleatur electorũ numerus, non ceſſat malignus ſpiritus perſequi bonos ſibi contrarios. Sed tamẽ pius & miſericors dominus deus homini lapſo cõpatiens, ait ad ſerpentem tortuoſum, inuidum, & malitioſum: Inimicitias ponam inter te & mulierem, & ſemen tuum & ſemẽ illius, Chriſtum deſignans ex fœmina naſciturum, & genus humanum redempturum. Ipſa (inquit) cõteret caput tuum, & tu inſidiaberis calcaneo eius. Ex his verbis patet nequitia & malitia diaboli contra nos, quia non eſt ei credendum, nec cum eo fabulandum, nec cum eo diſputandum, quia callidior eſt omnibus animantibus in terra, & ſubtilior omnibus ſtudentibus in ſcholis & ſæculi negocijs. Cauete nouitij caput ſerpẽtis, initiũ tentationis. Latet ſub herba virus ſerpentis, qui ſæpè venit & decipit puerũ ſub ſpecie pulchri pomi intus fœtentis. Non ſolùm autẽ ſimplices & laicos decipit, ſed etiam doctos & magiſtros nominatos atque clauſtrales, varias eis ingerens vanitates. Tentat ferè quotidie per quinque corporis ſenſus, nunc per carnem alliciẽdo, nunc per ſpiritũ eleuando, nunc per iram indignãdo. Aut enim facit homines rixari propter honores & diuitias, aut lætari in delicijs, aut nimis triſtari in aduerſis & damnis terrenis. Hæc ſunt opera diaboli, qui cecidit per ſuperbiam de altitudine cæli. Ipſe fecit filios Iſraël murmurare propter laborem & penuriam ciborũ in deſerto, perſuaſit Iudæis ſacrificare Idolis in templo deo conſecrato. Ipſe tentauit Chriſtum tribus vicibus poſt longum ieiunium, ſeminauit zizania inter triticum, inter apoſtolos traditorem, inter diſcipulos murmuratorẽ, inter diaconos ſeductorem, inter fideles fidei perſecutorem. Ipſe ſeduxit Iudam per furtum, de furto traxit ad laqueum, de laqueo miſerum duxit ad infernum, vbi nulla eſt redemptio, nec vllum refrigerium. Heu omnes conſentientes ipſi allicit ad peccandum contra deum & proximum, atque poſt multa mala ſuadet perdere ſeipſum, negligere cælum, & diligere mundum. Quis eſt qui monachum trahit ad ſęculum, & ad tumultus hominum? Diabolus inſidiator animarum. Quis clericum de choro trahit ad forum? Diabolus omnis doli artifex, diuinum cultum impedire cupiens. Quis laicum conuerſum de labore trahit ad ocium & fabulandum? Diabolus circuiens orbem, vt inueniat aliquem foris vagantem, &

Gen. 3. Exo. 15. 16. 17. 1. Mac. 2. Matt. 4. Mat. 13 Apo. 2.

parum

parum vel nihil pro communi bono laborantem. Quis pigrum in lectulo retinet, ne ſuſcitatus citò ſurgat? Diabolus, claudens oculos ſomnolenti, vt parum adhuc iaceat, & ſomnolentiæ ſuæ ſatisfaciat. Gaudet enim de pigritante, & ſæpius tarde veniente. Quis diſcordias inter fratres ſeminat, & ſuſpiciones multas in eis generat? Diabolus pacis turbator, litis amator, nequitiæ inuentor, mendacij pater, veritatis obſcurator, doloſitatis auctor, partialitatis ſuſcitator. Quis docet amare delicias, vitare labores, concupiſcere honores, bene comedere & bibere, & ornatè incedere? Diabolus incitator gulę, commotor iræ, caſtitatis prędator, clericorum inſidiator, monachorum tentator, virginum moleſtator, continentium impugnator, innocentium ſeductor, ſimplicium deriſor, ſapientium ſubuerſor, bonorum detractor, prauorum commendator, deuotionis impeditor, diſſolutionis procurator. Hæc de bellis & mille artibus ac fraudibus diaboli innotuiſſe vobis nō diſpliceat, vt maiorem cautelam & ſtrictiorem cuſtodiam contra quamlibet eius tentationem & ſuggeſtionem habeatis: quia ſicut à multis dicitur, & frequenter experitur, nunquam à malitia nocendi diabolus ceſſat, nec alios quieſcere ſinit, ſed vbi ipſe non venit, ſuos comites ad vexandum ouiculas Chriſti mittit. Quòd ſi rapere nequeat, & occidere prohibetur, ad minus eas lædere per terrores conatur. Et ſi aliquem vagantem viderit, & à bono opere vel ſtudio aut oratione torpentem, ad hunc tentandum liberius accedit, quia arma reſiſtentia hoſti incautè depoſuit. Tertium bellum dicitur inteſtinum litigium, quod ortum eſt inter carnem & ſpiritum, carne concupiſcente contra ſpiritum ex pœna peccati, & ſpiritu repugnante per rationem contra ſenſualitatem. Hanc rebellionem primus homo in ſtatu innocentiæ nō ſenſerat, quia ſpiritus deo ſubiectus corporis vires rationis freno quiete regebat. Iſtud autem bellum inteſtinum duriſsimum eſt, & moleſtiſsimum omnibus nobis in carne corruptibili & peccatrice generatis & natis. Quid nanque durius & moleſtius vnicuique pacem deſideranti, quàm quotidie bellare contra ſeipſum, niti contra naturam, reſtringere fomitem, vincere concupiſcentiam intus prurientem? O ſerue dei, ô miles Chriſti, audi conſilium bonum & vtile tibi. Cuſtodi viſum, claude auditum, nō tāgas illicitū, fuge nociuum. Et ſi ſentis aculeum, noli adhibere conſenſum. Nil tam laborioſum, ſicut de nouo ſemper incipere, de mane vſque ad veſperam contra tres turmas ſtare, orationum iacula in hoſtes mittere, tubis ſacris canere, corde gemere, vocibus clamitare, & de victoria triumphi frequenter dubitare. Vnde niſi dominus aderit nobis, nequaquam tantis periculis poterit fragilitas noſtra

Bellum inteſtinū omniū lógè moleſtiſſimum.

noſtra reſiſtere. Graue omnino onus & intricatum bellum, carnem fouere, hoſtem nutrire, veſtire, calefacere, leuare, tergere, blandiri ne murmuret, caſtigare ne recalcitret, conſolari ne deſperet, increpare ne pigreſcat, ſubiugare ne intumeſcat, confortare ne deficiat, percutere ne reſiſtat, inſtruere ne erret, reprimere ne inſoleſcat, diligere naturam vt ſociam, odire verò laſciuiam vt mortis foueam. Denique carnem occidere non licet, à ſe repellere nemo valet, huic obedire non oportet, credere illi citò non decet, affabulari non expedit, arridere præcipuè nocet. Quid ergo fiet? Seruiat caro ſpiritui, ſponte obediat, laboret, deſudet, ieiunet, ſurgat, vigilet, oret, cantet, & laudet, donec poſt breuem laborem æternam requiem accipiat. Hanc itaque carnem fragilem, mortalem, concupiſcibilem, indomitam, & ſæpè ſpiritui rebellem, ratio regere debet, & timor refrenare, honeſtas moderari, diſciplina cohibere, probitas adornare, verecundia tegere, ſobrietas temperare, iuſtitia caſtigare cùm peccat, prudentia inſtruere cùm errat, diſcretio conſiderare, ne quid nimium fiat. Spiritus itaque omnia perſcrutans tanquam ſtrenuus gubernator diligenter ad carnalem mentem & iuuenilem animum reſpiciat, ne proprio ſenſui inhæreat, ne ocio torpeat, ne mollia quærat, & quæ rigoris ſunt fugiat, ſed ad orandum citò ſurgat, ad chorum tempeſtiuè veniat, ad laborem promptè tranſeat, circuire ocioſè caueat, ſilentium ſtrictè teneat, quietē cellæ diligat, frequenter oret, libenter ſtudeat, libenter ſcribat, debitis temporibus ſingula faciat, omnibus priuatis communia præponat, minoribus ſeruire non erubeſcat, maioribus obedire feſtinet, ad quæque imperata lætus accedat, diuinis laudibus intereſſe ſummè gaudeat, vacare deo intus eligat, & nullis externis implicari optimam partem reputet. Quamuis igitur durū & moleſtū ſit contra carnis incentiua quotidie bellare, tamen valde virtuoſum eſt & meritoriū concupiſcentię reſiſtere, & violētiā naturæ inferre, quæ ad propria cōmoda & ſibi placita multū vitioſe inclinatur. Et niſi celerius ei reſiſtatur abſtinendo & cōpeſcendo, ſeducit animam, & trahit ad conſenſum, ſicut Eua decepit Adam alliciendo eum & præbendo ei vetitum pomum ad comedendum. In hoc bello nullus vincitur, niſi mala voluntate corruptus, & à deo ſponte auerſus. Quicunq; enim ſequitur carnis ſuæ deſiderium, citò labitur in vitium, niſi tenuerit rationis frenum. Cauete ergo pericula in quotidiano carnis conflictu, quia quandiu viuimus in hoc mundo, edendo, bibendo, variè tentamur. Vnde & Micheas propheta admonet deſides & molles animos ad cuſtodiam conſcientiæ dicens: Ab ea quæ dormit in ſinu tuo, cuſtodi clauſtra oris tui. Hoc eſt, omnes ſenſus corpo-

Caro pareat ne pereat.

Sola voluntate quis aut vincitur aut vincit.

Mich. 7.

corporis tui cohibe firmiter exterius:ne mors intret per corporis feneſtras ad interiora cordis, & diabolus te captet retibus ſuis. Fratres ſi viriliter agitis & certatis, & Chriſtũ in adiutoriũ veſtrum inuocatis, multò plus in iſto bello carnis poteſtis vtiq; promereri, quã ſi nihil grauitatis in vobis ſentiretis. Habeatis ergo ſemper bonam fiduciã in deo, & non deſiſtatis orare, & cõtra vitia pugnare. Multa quidem & magna bona latent in hoc certamine, quæ deo placẽt in fragili carne. Recipietis autem maxima præmia cum certa ſpe futuræ gloriæ à iuſto iudice, etiã pro minima cordis contritione, & corporis qualicũque breui dolore. Lætificabunt quoque plurimum animas veſtras in fine vitæ veſtræ omnia grauamina pro Chriſti amore tolerata, ſicut ait quædã deuota ſoror in agone conſtituta: Hic perpeſſum eſt, hic certatũ eſt: modo pergitur ad præmiũ. Quid plura dicam bellãtibus cõtra carnem ſuam? Omnia quæcunque facitis ex virtute obedientię, vel quę ſuſtinetis in ordine pro rigore diſciplinæ, & amore iuſtitiæ, ſcribẽtur in libro vitæ: licet quãdoq; caro remurmuret ex fragilitate. Quod ſi diabolus vos cõmouet aliqua indignatione aut praua ſuſpicione, contra prælatum iubentem, vel fratrem non bene agentem, vel malè loquentem, nõ ideo dimittatis bonũ inceptum, ſed magis ad honorem dei & ædificationẽ proximi perficite quod incepiſtis. Tunc enim peſsimus inſidiator & impeditor omnis boni diabolus citò fugiet à vobis, cùm fuerit contemptus & non auditus. Siquidem cuncta eius ſuſpiria de mundo, de carne, de diuitijs, de gloria terrena; plena ſunt veneno & fallacia. Multi in ſenio iam plangunt, quia in iuuentute tam fatue egerunt & deũ offenderunt. State ergo & pugnate pro anima veſtra, in religione & congregatione ſancta. Quicquid enim mali patimini in laboribus & doloribus, in caloribus & frigoribus, in vigilijs & ieiunijs, in abſtinentia à carnibus & lacticinijs, in carentia vini & potus melioris pro vitijs extinguẽdis, & virtutibus acquirẽdis, hoc totum cõputabitur vobis pro maximis lucris & præmijs in regno Chriſti, ſuper milia auri & argenti, & omnia deſiderabilia mundi. Quid enim dignius, quàm eſſe amicũ dei? Quid felicius, q̃ computari inter filios dei? Quid ditius, quam habere patrẽ in regno Chriſti? Quid iucundius, q̃ intereſſe gaudijs angelorum? Quid nobilius, quam perpetuo coronari in preſentia dei, & aſpectu omniũ ſanctorũ? O q̃ delectabile & gaudioſum erit animę agonizãti & deũ amãti, ab angelis

Luc. 16. ferri in cælũ, & cum Lazaro quondã paupere lętificari in æterna requie, pro breui labore & modico dolore in corpore perpeſſo, pro vili indumento, & cibo minus ſapido, pro lectulo duro, & ſomno ſæpiùs ſubtracto, pro lachrymis effuſis, & orationibus deuo-

deuotis, pro meditationibus ſanctis, & alijs multis exercitijs bo nis & lectionibus ſacris, in obedientia & patientia cōſummatis. O ſancta obedientia & felix patientia pro Chriſto, quæ cæli por tā aperit morituro. Quartum bellum vocatur domeſticum duel- lum, quod ortū eſt inter duos fratres germanos, durum nimis & perniciosſum, diabolo inſtigante, & inuidia ardeſcēte. Nam ſicut legitur in libro Geneſis, natis duob⁹ Adæ filijs, inuidioſus Cain ſurrexit aduerſus Abel fratrem ſuū, iuſtum & deo dilectū: cuius munera deo accepta narrātur. Vnde in ira furoris crudeliter per- motus, quaſi lupus rapax cōtra agnum pium deſæuiuit, & inno- centē fratrē ſuum meliorē ſe occidere ſuſtinuit, nō veritus deū, nec parentes contriſtare erubeſcens, ſed proteruo animo accen- ſus manus ſuas noxias extendit: & primus inter homines homi- cidiū perpetrauit. Ex his duobus litigantibus inceperunt multæ diſcordiæ & partialitates inter homines, in diuerſis regionibus & locis, in ciuitatibus & villis, pro primatu & diuitijs inuicem altercantes. Ex hac occaſione creſcente vbiq; æmulatione acci- dit etiā, perſecutio prauorum contra vitā bonorum, ſicut ſacræ hiſtoriæ indicant ſanctorum & diuerſæ chronicę continent gē- tilium & Chriſtianorū, quæ tractāt copioſe de bellis Troiano- rum, Romanorū, regumq; multorum & diuerſorum populorū. Sicut fuit ab initio mundi inter filios Adā lis & bellum, zelus & contentio: & præcipuè inter auaros & ambitioſos pro terrenis habendis & ampliandis: ſic adhuc litigant in diebus iſtis homi- nes pro perituris rebus, & honoribus vanis. Et timendum quòd etiā poſt nos iſta durabūt, donec dominus ad iudicādum omnes fines terræ in nouiſſimo die manifeſtè aduenerit. Tunc enim Chriſto apparente in maieſtate ſua & gloria reddetur vnicuique iuxta opera ſua. Tunc ceſſabunt omnia iurgia, & impiorum bel- la, & tollentur de regno dei omnia ſcandala. Tunc tacebunt ora loquentiū iniqua, & gaudebunt oſſa ſanctorum humiliata. Tunc audietur ab ore iuſti iudicis vna finalis & irreuocabilis ſentētia, Ite maledicti in ignem æternum: & venite benedicti patris mei, percipite regnum ab origine mundi vobis præparatum. Interim verò quādiu generatio preterit, & generatio aduenit, mixta ſunt omnia in terra noſtra, ſpinis & tribulis plena. Nunc aſſunt læta, nunc triſtia, nunc fames cruciat, nunc ſitis exurit, nunc timor deijcit, nunc ſpes erigit, nunc labor fatigat, nunc quies recreat, nunc ſanitas delectat, nunc languor debilitat, & poſt modicum temporis mors imminens omnia pulchra & iucunda cōſumit. In omni igitur loco ſtatu & ordine inueniuntur boni cū malis per- mixti, benigni cum proteruis, humiles cum ſuperbis, pacifici cū iracundis, deuoti cum diſſolutis, verecūdi cum audacibus, taci-

[Margin: Bellū domeſticū inter fratres. — Gen. 4. — Mat. 13. — Pſal. 50 — Mat. 25 — Eccl. 1. — Hic omnia mixta, idque qua de cauſa.]

turni cum loquacibus, ſobrij cum guloſis, feruidi cum tepidis, ſtudioſi cum pigris, interni cum externis, ſimplices cum aſtutis, veraces cum doloſis, prouidi cum negligentibus, docti cum ignaris, prudentes cum fatuis, validi cum infirmis, ſtabiles cum inconſtantibus, modeſti cum diſcordantibus, & ſic de alijs multis vitijs & moribus hominum bonorum & prauorum, iuxta illud Eſaiæ prophetæ, Habitabit lupus cum agno, & pardus cum hœdo accubabit, vitulus & leo & ouis ſimul morabuntur, & puer paruulus minabit eos. Fiunt autem hæc omnia tam proſpera quam aduerſa cum bonis & malis ſimiliter in hac vita permiſſione diuina, ad oſtendendum occulta iudicia dei in omnibus vijs ſuis, vt probentur electi & purgentur deuoti per malos, & non ſuperbiant de bonis ſibi collatis. Viuunt mali cum bonis, vt per exempla bonorum prouocentur ad emendationem morum ſuorum, & non habeant excuſationem per ignorantiam bonæ vitæ & diſciplinæ, quam vident in bonis ſibi coniunctis. Quidã valdè inconſtantes ſunt, & citò mouentur in odium vel amorem ex leui verbo vel facto alterius. Rident pro leui fabula, & pro muſca volante iraſcuntur. Quidam pro recreatione quærunt homines, & amittunt deum & ſanctos. Non eſt paruum damnum, perdere deuotionis gratiam per multiloquium. Quidam de aliorum malis loquuntur, & ſuos defectus emendare negligũt. Quidam de futuris bellis terrarum præloquuntur, ſed melius eſſet quòd de bellis contra vitia cogitarent, & qualiter illa vincerent. Si æterna bona & mala ad cor tranſirent, omnia temporalia citius euaneſcerent. Qui de mundo ſunt, de mundo loquuntur: & qui Chriſtum diligunt, de cæleſtibus cogitant, & alijs cæleſtia quæ amant libenter denunciant. Stulti ſtulta & vana referunt, & leues corde libenter leuia audiunt. Bonum eſt ergo de friuolis rebus & incertis euentibus tacere, & deo omnia occulta iudicia ſua committere, ſine cuius prouidentia nec folium arboris cadit in terram. Nec ſine cauſa iuſtus premitur: nec pauper ſpoliatur: nec innocens occiditur. Nemo de deo iuſte conqueri habet, quia omnia iuſtè ſapienter & prouidè diſponit, licet homo vias iuſtitiæ eius non comprehendat. Qui enim ſpem ſuam in deo firmiter ponit, bene ſtat & non vacillabit, qualitercunque res in mundo tranſeant. Vnde ergo lites & bella inter homines? Nónne ex concupiſcentia carnis, & ſuperbia ſpiritus? Radix enim omnium malorum cupiditas. Quæ ſi refrenata non fuerit, ad innumera mala perducit. Cùm enim deſiderata bona negantur, aut habita ſubtrahuntur, fit animus triſtis, exurgit latens paſſio litis in corde, & indignatio apparet in vultu, & vox dura erumpit ab ore. In nobis ergo eſt materia litis, & diſcordiæ fomes,

Eſa. 11. Iaco. 4. 1. Tim. 6.

mes,

ines, ſcilicet cupiditas rei, amor habendi, timor perdendi, dolor boni amiſsi. Malus verò & impatiens plus nocet ſibi quam alijs, & magis læditur à ſeipſo intus, quàm ab alijs foris. Omnis paſſionatus onus ſibiipſi & turbatio cordis, vbicunque fuerit, ſiue ſolus, ſiue cum alijs multis. Continua & domeſtica lis noſtra hęc eſt, quia caro noſtra non eſt ſubiecta ſpiritui ſecundum rectam rationem bene viuendi: nec ſpiritus perfectè ſubditus eſt deo, ſecundum omnem voluntatem ſuam ipſi ſoli intimè placendi hic & in æternum. Sed diabolus malitioſus quieſcere neſcit, & quò ipſe non vadit, nuncium occultè mittit, vt pacem aliorum turbet, aut callidè decipiat. Aut enim a bono retrahit, aut ad malum incitat, aut falſa pro veris ſuggerit, aut de veris dubium facit. Sed fallitur qui illi credit. Quid aliud habet agere, quàm per mundum diſcurrere, & homines tentare, & bonos vexare? Sed qui in deo confidunt, & ad orationem citò recurrunt, omnia conſilia eius tanquam aranearum telas Chriſto iuuante diſrumpere poſſunt, & in nullo timere debent minas malorum: Nemo tutior eſt à laqueis tentationum, quàm verus humilis, perfectè obediens, & pauper peregrinus, qui nil commodi temporalis quærit, nec bona mundi concupiſcit. Quis eſt hic & verè laudabimus eum? O quàm laudabilis virtus humilitas, quæ laqueos diaboli euadit omnes. Quàm precioſa & decora virtus caſtitatis, quæ carnis illecebras vincit cum omnibus mundi pompis. Magna virtus paupertas ſpontanea, qua emitur cælum ſine pecunia. Nobilis virtus patientia, per quam vincuntur omnia mũdi aduerſa. Sublimis virtus obedientia, cui ſæpe obediunt elementa, & quæ videntur homini impoſsibilia.

Diaboli omne atque vnicum negocium, tẽtatio. Humilitas omneis Satanę conatus frangit.

Exemplum obedientiæ.

FVit deuota quædam prioriſſa in ordine regularium quodam tempore ex febribus valde infirma. Cuius doloribus vna iuuencula ſoror compatiens, etiàm lachrymas fudit. Quæ ſecretè intrauit chorum proſternens ſe ante reliquias ſanctorum, orans obnixè vt mater cõualeſceret, & ipſa pro ea febricitaret. Et ſtatim factum eſt ita. Nam oratione completa, iuuencula cœpit ægrotare, & prioriſſa eodem die & deinceps conualuit. Audiens autem mater pijſsima iuuenculam infirmari, vocauit eam, quærens ab ea quid egiſſet aut comediſſet. Quæ reſpõdit, Nihil mali comedi, ſed rogaui dominum credens illud melius eſſe, vt ego pro te infirmarer, & tu ſana tunc eſſes. Deuota mater cum bona fiducia, quam in deo habuit, ait. Ex parte dei præcipio tibi per obedientiam, vt amplius non ægrotes. Quarum preces deus exaudiens dedit vtrique ſalutem, ad ſancti nominis ſui inuocationem, laudem & honorem. Amen.

Exemplum patientiæ.

QVidam frater interrogauit quendam peregrinum de longè venientem dicens: Dic mihi bone amice, quid boni in via audiſti & vidiſti? Reſpondit, Patientiã pauperum audiui à multis ſatis laudari, ſed à paucis vidi imitari. Quid plura? Ait. Inter delicias comperi ſpinas, inter honores vidi dolores, & inter diuitias inueni frequenter lites, & curas magnas. Eſt ne aliquis liber ab his malis? Ait triſtis: Pauci admodum in diebus iſtis. Et ſi plures ſunt, ignoro. Beati igitur religioſi qui ſciunt paucioribus cõtentari, & à nemine honorari cupiunt, nec laudari. Deus enim erit merces eorũ. Nam rarò mihi talis occurrit, qui de proprio dãno nõ doluit, vel de proximo ſuo nõ eſt cõqueſtus. Veruntamen ſi eſt alicui pax in hac vita ſperanda, tunc eã verus humilis habet, qui iniurias patienter ſuſtinet, & tacet. Qui vult ergo habere pacem & bonã conſcientiã, relinquat pro amore dei voluntatem ſuam, & diſcat patienter ferre iniuriam, & hominum deſpectionem. Sic enim Chriſtus fecit portando pro nobis ignominioſam crucem, & obediendo patri vſque ad mortem.

FINIS.

Incipiunt tituli Tertiæ Partis.

De cruce quotidie tollenda in religione aſſumpta. Sermo j.

De veneratione & commemoratione beatæ Mariæ virginis. Sermo ij.

De laude dulciſſimi nominis Ieſu et dulciſſimæ matris eius Mariæ. Serm. iij.

De deuoto ſeruitio beatæ virginis, et recordatione nominis eius. Sermo iiij.

De dolore & conſolatione beatæ Mariæ virginis. Sermo v.

De excellẽtia meritorũ & de priuilegiis beatæ Mariæ virginis. Sermo vj.

De tribus ſpecioſis veſtibus beatæ Agnetæ virginis. Sermo vij.

De aurea corona in capite beatæ Agnetis virginis. Sermo viij.

In dedicatione templi, de quinque luminaribus templi. Sermo ix.

De ornamentis & moribus miniſtrorum in templo dei. Sermo x.

De quatuor conditionibus ad ædificationem & decorem domus dei pertinentibus. Sermo xj.

De cruce quotidie tollenda in religione aſſumpta. Sermo I.

Gal. 6. MIhi autem abſit gloriari, niſi in cruce domini noſtri Ieſu Chriſti dilecti fratres beatus Paulus cæleſtium ſecretorum contemplator eximius oſtendit nobis in prædictis verbis crucis rectã viã bene viuendi, optimã doctrinam aduerſa patiendi, firmiſsimam

mam ſcalā aſcendendi ad cælum per inuictiſsimum ſanctæ crucis ſignum. Hæc enim ducit amatores ſui in regionem æternæ lucis, æternæ pacis, æternæque beatitudinis, quā mundus dare non poteſt, nec diabolus auferre. Horret humana fragilitas pati paupertatem, abiectionem, vilitatem, eſuriem, laborem, doloré, anguſtiam, deriſionem, quæ ſæpe contingunt, & hominem grauant & conturbant. Sed hæc omnia ſimul iuncta à deo nobis diſpenſatione tranſmiſſa, ſalutaré fabricant crucé per multiplicem pœnā, & veris cruciferis crucem ſuā tollentibus aperiunt cæleſtis regni portam, certantibus præparant vitæ palmá, & vincentibus dant æternæ gloriæ coronam. O verè beata crux Chriſti, quę regem cęlorū portare meruiſti, & toti mundo gaudium ſalutis attuliſti. Per te dæmones fugantur, infirmi curantur, pauidi confortantur, vitioſi mundantur, pigri excitātur, ſuperbi humiliātur, duri cōpunguntur, & deuoti fletibus irrigantur. Beati qui paſsionem Chriſti quotidie recolūt, & crucem ſuam poſt Chriſtum baiulare concupiſcunt. Habent nunc boni & religioſi fratres ſub obedientia ſtantes in quotidiana afflictione corporis & in reſignatione propriæ volūtatis, crucem foris aſperam & amaram, ſed intus dulcedine plenam, propter ſpem æternæ ſalutis, & diuinæ conſolationis affluentiam tribulatis corde promiſſam. Quam ſi continuè non ſentiunt, aut tardius influere percipiunt, longanimiter tamen expectare debent, & diuinæ volūtati ſe reſignare. Nam ipſe melius nouit tempus miſerendi, & modum tribulatis ſubueniendi, ſicut medicus artem curādi, & magiſter peritiam regendi. Habent interni baiulatores crucis magnam confidentiam & gloriandi cauſam in cruce Ieſu Chriſti, quia non de ſuis meritis & operibus confidunt & ſaluari præſumunt, ſed de miſericordia dei & meritis Ieſu Chriſti pro peccatis noſtris crucifixi, in quem fideliter credunt, quem corde diligunt, ore confitentur, laudant, prędicant, honorant & benedicunt. Solus deus familiares amicos ſuos per crucem ſanctam ſolet probare, vtrum verè an fictè eum quærant & ament, & ſi mandata eius perfectè cuſtodiant. Præcipuè tamen probantur per tolerantiam iniuriarum, & ſubtractionem conſolationum internarum, per mortem amicorum & damna rerum, per dolores capitis & læſiones membrorum, per abſtinentiam ciborum, & aſperitatem veſtium, per duritiam lectuli, & frigora pedum, per longas vigilias noctis, & diurnos labores per oris ſilentium, & correptiones præſidentium, per vermes mordentes, & linguas detrahentes. Inter hæc tamen conſolantur per deuotam meditationem dominicæ paſſionis, ſicut multis deuotis in ſecreto compertum eſt. Nempe iſtorum eſt guſtare abſconditum mel de petra, oleumque miſericor-

Cruce ſuos probat Deus.

Crux monachorum quæ.

ſericordiæ ſtillans de benedicto ligno ſanctæ crucis, cuius ſapor optimus, odor ſuauiſsimus, tactus ſaniſsimus, fructus fœliciſsimus. O verè digniſsimum & precioſiſsimum lignum vitæ, in medio eccleſię plantatū pro medicamine animæ. O Ieſu Nazarene crucifixe, tu peccatorū vincula ſoluis, ſanctorū animas liberas, ſuperborum colla humilias, prauorum potentiam conteris, fideles confortas, incredulos fugas, pios eruis, duros flagellas, aduerſarios deprimis, eliſos erigis, oppreſſos eripis, nocentes percutis, innocentes defendis, veraces diligis, mendaces odis, carnales deſpicis, ſpiritales reſpicis, ad te venientes ſuſcipis, ad te fugientes abſcondis. Te inuocantes exaudis, te viſitantes lætificas, te quærentes adiuuas, ad te clamantes confortas. Te honorantes honoras, te laudantes laudas, te amantes amas, te adorantes glorificas, te benedicentes benedicis, te exaltantes exaltas. Te reſpicientes reſpicis, te oſculantes oſcularis, te amplectentes amplecteris, te ſequentes ad cælum perducis. Sed væ amatoribus mundi, qui veſtigia Chriſti non attendunt, nec per viam ſanctæ crucis ambulant: ſed ad ſua deſideria cōplenda aurum & argentum congregant, quæ ſecum ferre nullatenus poſſunt. Væ ſuperbis & magnis in oculis ſuis, qui humilitatem deuotorum ſpernunt, ſimplicitatem deridient, paupertatem miſeriam vocant, obedientiam paruipendunt, patientiam a ſe repellunt, caſtitatem malè cuſtodiunt, & crucifixo contrariè viuunt. Væ delicatis & curioſis, qui carnem ſuam nimis fouent, & foris veſtibus ornant, & animam ſuam negligunt & peccatis maculāt. Væ auaris & ambitioſis, qui pro terrenis bonis & honoribus multum laborant, & ſæpè litigant, & pro cæleſtibus bonis & æternis gaudijs parū agere & pati poſſunt. Ideo terrena frequenter ſubitò perdunt, & cæleſtia non acquirunt. Nemo enim poteſt hic gaudere cum ſæculo, & ibi regnare cum Chriſto pro no-
Luc. 6. bis crucifixo. Non eſt ſeruus major domino ſuo, nec diſcipulus melior magiſtro ſuo, quem oportebat pati crucem, & ita intrare
Luc. 24. in gloriam ſuam. Et certè poſt breuiſsima vitæ huius gaudia ſequuntur æterna lamenta. Et tunc duriter cruciabuntur in igne & ſulphure, qui modo edunt lautè & abundè, & bibunt vinum
Luc. 13. cum riſu & dulcedine. Niſi enim (ait dominus) pœnitentiā egeritis, omnes ſimul peribitis. Sunt homines mortales qui ſuā fragilitatem non conſiderant, nec vilitatem luti vnde facti ſunt, cogitant: ſed de nobilitate generis ſui gloriantur, de diuitibus parentibus intumeſcunt, de ſcientia & arte ſua inflantur, de fortitudine & pulchritudine præſumunt, de regimine & prælatura exultant, de ornatis & varijs veſtibus ſe eleuant, de notitia & fama nominis ſui lætantur, de viſitatione amicorum conſolantur,

de priuatione ſui honoris triſtantur, de aliorũ fœlicitate & promotione ſibi contrariorum torquentur. Sed heu hæc omnia diligenter inſpecta & veraciter penſata, vana ſunt, nec aliqua reputatione digna, quòd ſubito caſura & in nihilum reditura. Omnis quippe caro fœnum, & omnis ſtatus mundi tanquam flos agri cadit, areſcit, & putreſcit, ac ſi nunquã hic hortus fuiſſet. Sunt & alij multi vanis ludis intenti, crucis Chriſti ſigno contrarij, & à ſanctorum ſocietate moribus & actibus valde remoti. Qui quaſi inſani gaudẽt in varijs mũdi ſpectaculis, in pſalterijs & citharis, in tubis & organis, currũt & ſaltãt pedibus, plaudũt manibus, cãtãt vocibus, ridẽt dentibus, & præ lætitia cordis vix ſe capiũt in geſtibus corporis, quia ſummum bonũ ſuum conſtituunt in ludis & gaudijs præſentibus. Quod ſi durabile & deo acceptabile eſſet, multum deſiderabile & laudabile foret. Sed heu quammaximè falluntur homines tam reges quàm principes populi, lætantes in vanitatibus iſtius ſeculi. Nam vanitas omnis homo viuens, tanquã vmbra fugiens, & ros mane pertranſiens. O quàm longè ſunt iſti a ſummo bono, à dulcedine dei, à melodijs angelorum, à ſemitis iuſtorum, à ſanctitate religioſorum, & à ſpiritali gaudio deuotorum. Veniet veniet citò mors ſuper eos antequam ſciãt, qui modo lætãtur quaſi ſecuri eſſent, & ceſſabit omnis ludus & cantus in domibus eorum & plateis. Et gaudebunt pauperes, infirmi & huic mundo deſpecti cum omnibus veris cruciferis amatoribus Chriſti, qui carnem ſuam crucifixerunt cum vitijs & concupiſcentijs in hoc mundo, ne cum impijs damnentur in iudicio futuro. Vę etiam vagis & diſſolutis monachis, ſolo nomine & habitu religioſis, qui crucem ſuam cum murmure portant, & inuitè obediunt, cellam malè cuſtodiunt, ſilentium leuiter frangunt, labores fugiunt, ocia diligunt, orationes breuiant, fabulant, prolongant, ad exteriora proni, ad interiora pigri, ad cogitandum bona torpidi, ad penſandum mala procliui, ad edendum & bibendum alacres, ad ieiunandum triſtes, ad increpandum faciles, ad ſuſtinendum debiles, ad honores cupidi, ad humilia verecundi, ad rigorem diſciplinæ auerſi, & ad laxiora ſemper inclinati. Sed heu pie deus quòd filij huius ſæculi prudentiores ſunt & feruentiores in terrenis acquirendis, augmentandis & conſeruandis, quàm filij lucis & ſerui ſanctæ crucis, pro virtutibus colligendis, & vitijs extirpandis. O vtinam omnes ſaperent & intelligerent quàm delectabile eſt deuotis exercitijs intendere, ſcripturarum arcana perſcrutari, verba Chriſti & opera meditari, ſæpè legere, ſæpè orare, lecta & audita maſticare, beneficia dei quotidie recolere, pro omnibus bonis datis & creatis etiã pro minimis deo regratiari, ad meliora

Eſai 40.

Pſal. 38.

Corrupti monachi deſcriptio.

Luc. 16.

Crucem ferre quid.

ſemper tendere, ad cæleſtia ſuſpirare, & omnia terrena ex corde elongare. O quam ſanctū eſt in cauta cuſtodia cordis ſtare, euagationes per feruidas orationes & puras meditationes excludere, imaginationem mundi per imaginem crucifixi vincere, tentationes diabolicas ſancta cruce, clauis, & lancea repellere, motiones carnis ſpinis & flagellis acutis extinguere, iniurias illatas patienti animo ferre, damna & vituperia pro lucro animæ reputare, & omnia grauamina præſentia pro amore Chriſti leuiſsima ponderare. Hæc enim & ſimilia attentè cogitare & niti exercere eſt crucē tollere, & in cruce Chriſti & non in carne gloriari. Ex dulci nanque ligno crucis, dulcis odor cæleſtis gratiæ effluit, qui cūcta ſęculi gaudia repellit, carnis delectamenta extinguit, cordis elationem reprimit, internæ cōſolationis munera triſtibus affert, iniuriam patientibus fortitudinem prębet, anxios animos varijs modis verbis Chriſti & exemplis quietat. O religioſè frater quare contriſtaris & conquereris de grauitate crucis tuæ, in vigilijs longis, in ieiunijs multis, in labore & ſilentio, in obedientia & ſtricta diſciplina, quæ pro profectu tuo & animę ſalute à ſanctis patribus ſunt deo inſpirante vtiliter inſtituta, quatenus per iſta ſecurè & prudēter incedas, qui teipſum bene & virtuoſè regere neſcis? Putas quòd tu ſine cruce & dolore ad regnum cęlorū intrabis præ omnibus ſanctis, quod Chriſtus non potuit nec voluit, nec aliquis ex chariſsimis amicis & ſanctis eius impetrauit? Nā ipſe dixit: Oportebat pati Chriſtum, & ita intrare in gloriā ſuā. (Luc. 24.) Erras planè in exiſtimatione tua, nec attendis veſtigia Chriſti tibi oſtenſa, qui per crucē ex hoc mundo tranſiuit ad patrem ſuum cęleſtē. Interroga quemlibet de victoribus & cęleſtis regni ciuibus, quomodo venerit ad hāc gloriā dei perpetuè poſsidendā. Nōnne per crucem & pœnā? Eia dilecti fratres, tollite iugū domini ſuper vos amātibus ſuaue & leue. Amplectimini deſiderāter crucem ſanctā omnib⁹ virtutibus floridam, cæleſti vnctione plenā, vt perducat vos ſine errore cū ſpe gloriæ in vitā æternā. Quid vultis amplius? Hęc eſt via & nō alia, via recta, via ſancta, via perfecta, via Chriſti, via iuſtorū, via electorum ſaluādorum. Ambulate in ea, perſeuerate in ea, ſuſtinete in ea, viuite in ea, morimini in ea, expirate in ea. Crux Chriſti vincit omnia diaboli machinamenta, crux ad ſe trahit omniū fideliū corda, crux delet omnia mala, & cōfert nobis omnia bona, per Ieſum Chriſtū qui pependit & mortuus eſt in ea. Nō eſt aliqua armatura tam fortis, nec ſagitta tā acuta & terribilis contra diaboli potentiā & ſæuitiā, quā ſic timet vt ſignum crucis, in qua filium dei ſuſpendi fecit & occidi, qui innocens fuit, & ab omni macula purus. (Crucis Chriſti dignitas.) O verè beata crux Chriſti omni honore digniſsima.

gniſsima, omni amore amplexanda, amantibus leuis ad portandum onera, triſtibus ſolatioſa ad ſuſtinendum opprobria, pœnitentibus benigna ad dimittendum debita pro omni offenſa. Hęc eſt ſanctis angelis valde honorabilis, hominibus multum amabilis, dæmonibus nimis terribilis, deſpecta ſuperbis, accepta humilibus, aſpera carnalibus, dulcis ſpiritalibus, inſipida ſtultis affectuoſa deuotis, affabilis pauperibus, cōſocialis peregrinis, amicabilis afflictis, conſolabilis infirmis, confortabilis morituris. Recondite ergo omnia ſacra Ieſu vulnera in ſecretario cordis veſtri, quæ ſuper omnia aromata ſapiunt animæ deuotæ in mœrore exiſtēti, nec ſolatium foris ab hominibus quærenti. Penſate etiam dolores beatæ virginis matris Ieſu ſtantis iuxta crucē, quàm multas tunc lachrymas cum intima compaſsione effudit cum multis fœminis ſecum plorantibus, vt & ipſa memor ſit veſtri in omnibus anguſtijs veſtris. Sequimini Chriſtum per paſſionem ſuam & crucem ducentem ad æternam requiem & lucē, quia ſi ei modo eſtis ſocij tribulationis, eritis poſtmodum cum eo ſocij menſæ cæleſtis, & perpetuæ exultationis. Plantate in hortulo memoriæ veſtræ arborem ſanctæ crucis, contra omnes mortiferas diaboli ſuggeſtiones medicinam valde virtuoſam proferentem. Huius enim nobiliſsimæ & fœliciſsimæ arboris radix eſt humilitas & paupertas, cortex labor & pœnitentia, rami miſericordia & iuſtitia, folia veritas & doctrina, flores vera honeſtas & pudicitia, odor ſobrietas & abſtinentia, pulchritudo caſtitas & obedientia, ſplendor fides recta & ſpes firma, fortitudo magnanimitas & patientia, longitudo longanimitas & perſeuerantia, latitudo benignitas & concordia, altitudo charitas & ſapientia, dulcedo amor & lætitia, fructus ſalus & vita æterna. Bene ergo & dignè in ſancta eccleſia de ſancta cruce cantatur, ꝙ nulla ſilua talem profert arborem frōde flore germine plenam. Sed nec in hortis Salomonis inuenitur ſpecies talis, nec herba ſic valens pro medicamine omnis lāguoris, vt arbor ſanctæ crucis proferens aromata diuinæ virtutis ad reformationem humanæ ſalutis. Hæc eſt arbor fœcundiſsima ſuper omnes arbores paradiſi benedicta, ramis pulcherrimis extenſa, folijs virētibus ornata, fructibus vberrimis per mundum dilatata, altitudine tangens cælos, profunditate penetrans inferos, latitudine ambiens montes & colles, magnitudine implens orbem terrarum, fortitudine vincens impios reges & fidei perſecutores, pietate attrahens debiles, ſuauitate ſanans peccatores. Hæc eſt vitis deifica, oliua fructifera, dulcis ficulnea, foris aſpera, intus melliflua, in domo dei plantata, in humilitate radicata, in patientia probata, in obedientia conſummata, in charitate confirmata. Hæc eſt

Arboris crucis Chriſti deſcriptio elegātiſsima.

 palma

palma præclara dignè Chriſtifera vocata, humero Ieſu baiulata, in monte caluariæ alte leuata, à Iudæis condemnata, à gentilibus deturpata, ab impijs exprobrata, à perfidis abnegata, à fidelibus lamentata, à pijs implorata, à deuotis multum amata, à religioſis ſummè venerata. Hæc Conſtantino imperatori cælitus eſt oſtenſa, à ſancta Helena regina diligenter quæſita, & cum magno gaudio inuenta. Hæc ab eodem nobili chriſticola fuit amoroſe amplexata, lachrymoſa facie irrigata, & labijs puris affectuoſiſsime oſculata. Hæc iã deo mirabiliter diſponente in multis locis ſignis emicat & virtutibus. Hæc à regibus & principibus mundi, ab omni clero & populo adoratur quæritur & honoratur, & pro omnibus plagis & contumelijs ab impijs ſibi factis a cunctis Chriſti fidelibus ampliori deuotione colitur & celebratur. Attamen ex occulto dei conſilio & prouidentia, hæc omnia pro ſalute mundi geſta ſunt & ordinata. Hæc animam deuotam piæ compaſsionis affectu ſæpè compungit, ſæpe lachrymare facit, cùm imaginem crucifixi aſpicit: ſæpè cor amantis conuulnerať, cùm Chriſtum pro ſe vulneratum penſat. Beatus homo & fidelis ſeruus ille, qui ſacra Ieſu vulnera in corde ſuo iugiter portat, & quicquid aduerſitatis ipſi obuiat, de manu dei hoc accipit & piè ſuſtinet, vt crucifixo ſaltẽ in modico conformis fiat. Dignus nanque eſt à Chriſto viſitari & conſolari, qui ſe ſtudet paſsioni eius in vita & in morte plene conformare. Hæc eſt via ſanctæ crucis, hæc doctrina noſtri ſaluatoris, hæc ſapientia ſanctorum, hæc regula monachorum, hæc vita bonorum, hæc lectio clericorum, hęc meditatio deuotorũ,

Via crucis Christi quæ.

Chriſtum humiliter imitari, pro Chriſto mala pati, pro dulcibus amara ſumere, honores ſpernere, cõtemptum æquanimiter ferre, à delectationibus prauis abſtinere, occaſiones vitiorum fugere, diſſolutiones vitare, pro defectibus proprijs & alienis gemere, pro tribulatis & tentatis orare, pro benefactoribus gratias agere, pro aduerſarijs vt conuertantur ſupplicare, bene agentibus congaudere, iniuriam patientibus condolere, indigentibus ſubuenire, alta non appetere, humilia eligere, ſimplicia diligere, ſuperflua reſecare, paucis cõtentari, pro virtutibus laborare, contra vitia quotidie certare, carnem ieiunio domare, ſpiritum oratione & lectione roborare, humanam laudem refutare, ſolitudinem quærere, ſilentium amare, deo vacare, ad cęleſtia ſuſpirare, omnia terrena ex corde vilipendere, nil præter deum ſibi ſolatioſum reputare. Iſte poteſt cum beato Paulo apoſtolo dicere, quòd mihi viuere Chriſtus eſt & mori lucrum. Et iterum: Gloriari me oportet in cruce domini mei Ieſu Chriſti, per quem mundus iſte mihi crucifixus eſt, & ego mundo. O religioſe monache,

Phil. 1.
Gal. 6.

nache, & ſectator arctioris vitæ, noli ab aſſumpta cruce in ordine recedere: ſed ſuſtine & porta crucem vſque ad mortem, & inuenies æternam requiem, cæleſtem gloriam & honorem. Quando aliqua tribulatio tibi aduenit, tunc Chriſtus cum cruce tibi obuiat, & iter ad cæleſte regnum quò pergere debeas, oſtendit. Si quis autem gloriatur & ſperat in diuitijs & honoribus huius mundi, verè decipitur, & nihil ex omnibus ſecum portabit, quæ in mundo amare conſueuit. Qui verò in cruce Chriſti gloriatur, & omnia propter Chriſtum contemnit, hic interim à Chriſto in præſenti conſolabitur, & in futuro cæleſtibus bonis replebitur, ac ſine fine cum Chriſto & omnibus ſanctis feliciſsime gaudebit. Quæ nobis præſtare dignetur Ieſus Chriſtus pro nobis in cruce paſſus & mortuus, cui æterna laus & gloria in ſæcula ſæculorum. Amen.

Tribulatis Chriſtus venit obuiam cũ cruce.

Exemplum de ſancta cruce.

FVit apud nos laicus quidam Nicolaus Petri nominatus, ex partibus Hollandiæ natus. Hic Deo inſpirante cùm eſſet carpentarius bonus, ſtatuit in animo ſæculum relinquere, & monaſterium noſtrum intrare. Cum ergo ſolus eſſet in via, & monaſterio appropinquaret, diabolo inſidiante & tentante, cœpit anxiari & multum formidare, neſciens quid ſibi obeſſet in bona via, ſole adhuc clare lucente. Stans ergo & deliberans apud ſe quid ageret, cùm nullum adeſſe cerneret, cœpit cogitare quòd fortè diabolus eum impedire vellet, ne vlterius ad monaſterium procederet. Circumſpiciens ergo huc illuc, vidit à longe quaſi nigram nubeculam de terra aſcendere, & paulatim in altum excreſcere, & quaſi à vento agitante moueri. Perterritus itaque valde & coniecturans quòd ſatanas iter ſuum impedire niteretur, ne propoſitum ſuum impleret, ſtatim eleuata manu ſanctæ crucis ſignum fecit, & ſalutari ſigno frontem armauit. Sicque abiecto timore, & forti fide confortatus, frontem iterum cruce ſignans viriliter proceſsit. Quo facto diabolicum illud phantaſma virtutem ſanctæ crucis non valens ferre, quaſi ſagittam acutam contra ſe miſſam deuitans, à via declinauit, moxque tanquam fumus euaneſcens ex toto diſparuit. Tuncque multum lætus effectus monaſterium noſtrum in honorem ſanctæ Agnetis virginis dedicatum conſtanter intrauit, quod tunc temporis in magna paupertate inceptum paucis cognitum fuit. Hic poſtmodum multis annis ſuperuiuens ad honorem ſanctæ crucis omnibus ferijs ſextis ieiunauit, & etiam tempore meſsis magnis laboribus fatigatus nunquam ſanctæ crucis ieiunium ſoluit, ſed propoſitum ſuum quod bene incepit, conſtantiſsimè terminauit.

Crucis ſignũ q̃ ſit efficax, probat exẽplis.

Aliud

Aliud exemplum.

FVit quædam ſoror conuerſa Margarita nomine, deo deuota in ordine regularium ſororum, quæ officio coquinę deputata tanquam fidelis Martha, Chriſto & ſororibus humiliter ſeruire ſtuduit quandiu potuit. Quadam igitur vice poſita erat patella olei ſuper ignem qui ardebat, ipſa verò operi intenta non longe diſtabat. Cumque cerneret oleum nimis ebullire, & in altum ſpumas eius aſcendere, timens illud effundi & igne conſumi, citiùs ad focum cucurrit. Et facto deſuper ſanctæ crucis ſigno, mox tumor ſpumæ ad ima reſedit, ac ſi aquam frigidam inieciſſet. Quod ſocia eius videns mirata eſt, & alijs poſteà hoc factum reuelauit.

Exemplum aliud.

MVlier quædam Campenſis ibat ad forum ciuitatis, vt ſibi & domeſticis ſuis modicum lactis emeret. Emptione autem facta, ad domum redire feſtinabat, tenens in manu amphoram lactis quam ſecum tulerat. In via ergo poſita cupiebat de lacte bibere, & inclinans ſe reſedit ſuper terram. Accepta itaque in manu amphora, fecit deſuper ſignum ſanctæ crucis antequam biberet, ſtatimque amphora inferius crepuit, & lac in terram ruens vbertim effluxit. Quo viſo nimis exterita ſurrexit, & perpendens quid miri ſibi accidiſſet, præſenti ſigno virtutē ſanctę crucis patenter agnouit. Quidam autem rem geſtam audientes, dixerunt: Fortè niſi hæc mulier ſigno ſanctæ crucis ſe ſignaſſet, diabolum cū lacte imbibiſſet. Bonum eſt ergo cibum ac potum prius ſigno ſanctæ crucis benedicere, ne aliquid nociuum homini ex vitio gulæ contingat, per quam diabolus multos ſæpius tentat & captat.

Aliud exemplum.

DVo fratres religioſi habita licentia ibant pariter non longè extra monaſterij portam, poſt horam reuerſuri ad cellam deuotionis amicam. Dum ergo fabularentur adinuicē de diuerſis ſibi placitis hiſtorijs, interuenit etiam ex incuſtodia oris ſermo detractionis de factis ſui prioris inſtigatione maligni ſpiritus. Tunc ecce ſubitò apparuit eis equus niger valdè terribilis cum impetu occurrens ambulantibus, & quaſi volens inuadere fabulantes. At illi nimium perterriti mox ſigno ſanctæ crucis ſe munientes, concito curſu ad monaſterij portam fugerunt, & ſic periculum ſæuiſsimi hoſtis per ſanctæ crucis ſignum euaſerunt. Et dixerunt. Malè fecimus, ocioſa & detractoria de alijs loquēdo. Ideo accidit nobis tam enorme monſtrum, ad cauendum decætero peſsimum detractionis vitium omnibus abominandum.

Exem-

Exemplum aliud.

QVidam frater ex labore fatigatus, cùm ſerò facto ad dormiendum ſe diſponeret, neglexit ſolito more ſigno ſanctæ crucis contra terrorem inimici ſe ſignare. Nam celeri oppreſſus ſomno, nō eſt armatus ſalutiferę crucis ſigno. Poſtea tā grauiter fuit perterritus in ſomno ab antiquo humani generis inimico, vt præ timore clamaret alta voce, & expergefactus tremeret cū ingenti ſtupore. Tunc demum recordatus eſt quòd veſpere pręcedenti non ſatis cautè ſe ſignaſſet ſolito vexillo ſanctæ crucis, & idcirco hoſtis malignus fuit ipſi in illa nocte tā ſeuerè moleſtus. Ad ſe ergo plene reuerſus, inuocato ſalutari nomine Ieſu cruce ſe ſignauit, & ſuffragiū ſanctæ crucis deuotè legit, ſicque iterū obdormiēs in pace Chriſti ſecurè quieuit. Et ob huius rei factum per ſanctæ crucis ſignum, ſine cruce Chriſti nullum locum mundi ab hoſtis terrore putauit eſſe ſecurum.

Aliud exemplum.

VIr quidam honeſtus vidit in ſomnis ſibi aſtare imaginem ſanctæ crucis: quæ primò ante eum ſtetit & aſpexit, poſteà verò poſt ipſum ſtans in dorſo detruſit & receſsit. Super quo nimis perterritus & perplexus, cuidam deuoto presbytero quod viderat reuelauit. Qui viſionem perpendens, nec incaſſum reputans, ait trepidanti. Fortè dominus noſter vult te probare, & ad ſuſtinendū aliquid oneris vobis imponere. Præparetis ergo dorſum veſtrum ad portandum piè cum eo crucē, quia flagellat omnem filium quem diligit. His dictis conſolatus eſt homo cōmittens ſe deo, qui nihil facit niſi pro bono. Nec diu poſt venit ſuper eum tribulatio & deſpęctio hominum, quam crux prius viſa in ſomnis præfigurauit. Ipſe verò diligenter præmonitus ad patientiam ſe diſpoſuit, & poſt dignam probationem bono fine vitam terminauit.

Exemplum aliud.

QVidam deuotus frater præ cæteris ſacris libris in paſsione domini ſe exercere ſtuduit, & imaginem ſanctæ crucis in magna reuerentia habuit. Et vbicunque aliquam crucem vidit, humiliter inclinans libenter ſe ſignauit, memor dei ſui pro ſe crucifixi, quem amare & honorare deſiderauit. Quadam igitur nocte vidit in viſione quandam imaginem ſanctæ crucis in pariete cuiuſdam eccleſiæ pendentem, multis vulneribus ac plagis ſauciatam. Quam nimis dolenter aſpiciens, flexis genibus & iunctis manibus ſuppliciter adorauit. Statimque imago dextrū brachium ſuum de cruce ad eum extendit, & dexteram manum ſibi porrexit. De quo cùm multum de tanta dignatione miraretur, dictum eſt ei: Hoc pro honore quem mihi in cruce exhibui-

ſti. Exinde cœpit maior deuotio in corde eius erga imaginẽ ſanctæ crucis excreſcere, & dulcius ei fiebat de paſsione domini quotidie meditari, legere, & orare.

Oratio de laude ſanctæ crucis.

O Dulciſsima & amatiſsima crux domini mei Ieſu Chriſti, foris nimis triſtis & amara, ſed intus diuina dulcedine plena. O arbor decora & fulgida, membris Chriſti tanquã precioſis Margaritis ornata. O vitis fœcunda, duris clauis perforata. O oliua ſpecioſa, ſanguine Chriſti coloratata, aqua lateris eius ſanctificata. O lignum vitæ, portans regem gloriæ pro mundi ſalute. O crux ſcutum inexpugnabile, vexillum regis incomparabile, ſignum ſalutis admirabile, in titulo capitis habens ſcriptum

Ioh. 19. tale, Ieſus Nazarenus rex Iudæorum. Salue Ieſu Nazarene, laus angelorum, vita beatorum, venia peccatorum, ſalus omnium populorum. O crux ſalutifera ab æterno præuiſa & electa, tu omnium virtutum floribus adornaris, digne adoraris, miraculis coruſcas, fructibus æternæ ſalutis exuberas, ſuper omnia aromata redoles, morbos corporis & animæ ſanas, iuſtis cælum aperis, peccatoribus veniam præbes, diabolum fugas, infernum frangis, captiuos liberas, redemptos beatificas. O crux arbor ſpecioſiſsima ſuper omnia ligna ſiluaruum benedicta, tu cedro altior, palma latior, cypreſſo odoratior, balſamo nobilior, vite fœcundior, oliua pinguior, ficu dulcior, buxo viridior, quercu fortior, roſa pulchrior, lilijs candidior. O crux ſplendidiſsima, ſole excelſior, ſtellis clarior, luna lucidior, gemmis micantior, lapidibus precioſior, auro dignior, argento melior, nardo efficacior, cunctis aromatibus & medicinis ſalubrior. O crux valde amabilis, ſumme venerabilis, eſto mihi peccatori propitia & placabilis, dux bonæ vitæ, lux rectæ viæ, protectrix ab hoſte, liberatrix in tremendo iudicio, & pia ſuſceptrix in regno ſuperno. Aſsiſte mihi in agone, cõforta in fide, ſpem veniæ tribue, charitatẽ cordi infunde, & cũ felici fine ex hoc mũdo migrare cõcede, vt me per te recipiat, qui in te pependit & me redemit, Ieſus Chriſtus dominus noſter. Laudat mundus amatores ſui, milites fortes & barones quod pro patria & ciuibus ſuis bellauerunt, & periculis multis ac morti viriliter ſe expoſuerũt, & cõmune bonũ omnibus priuatis & proprijs prętulerũt, quãto magis Chriſtus laudãdus eſt & amãdus? qui pro omnibus nobis crucifixus eſt & mortuus, vt in ęternũ viueremus, & cũ eo in cęlis regnaremus. Amẽ.

De veneratione & commemoratione beatæ Mariæ virginis. Sermo II.

Ioã. 19. STabat iuxta crucem Ieſu mater eius. Dilecti fratres dignum eſt & conſequens, vt poſt memoriam ſanctæ crucis habeatur etiam

etiam ſpecialis memoria doloris beatiſsimæ ſemper virginis dei genitricis Mariæ, quæ aſtitit fideliter dilecto filio ſuo Ieſu pendenti in cruce, atque pro totius mundi ſalute morienti. O flebile ſpectaculum matris & filij crucifixi, matris lachrymantis, & filij condolentis, matris deficientis, & filij alloquentis, matris ſub cruce ſtantis, & filij in cruce pendentis, matris ſuſpirantis, & filij expirantis. O immenſi doloris magnitudo, nunquam obliuiſcenda, ſed in corde deuotorum fixe tenenda. Scripſit Pilatus titulum in tabula ſuper crucem: Ieſus Nazarenus rex Iudæorum. Scribe etiam & tu eundem titulum in corde tuo aureis literis contra deriſus hominum, & terrores dæmonum, & liberabit te Ieſus Chriſtus rex cælorum ab omni preſſura iniquorum. Si ita feceris, aſtabit & tibi mater Ieſu Maria precibus ſuis, ne deſperes in extremis & anguſtijs tuis. Nulla enim mater tam magnum in natiuitate filij ſui gaudium & ſolatium habuit, ſicut hæc beatiſsima ſenſit, quæ filium dei concipere & parere meruit. Nulla etiam mater tantam triſtitiam & intolerabilem dolorem in morte carnalis filij ſui habuit & pertulit, ſicut hæc beatiſsima & amantiſsima mater in paſsione prædilecti filij ſui ex compaſsione perſenſit, quando iuxta crucem eius ſtetit, ac doloris gladio conuulnerata amariſsimè fleuit. Certè tantis viſis doloribus in filio, quem ſingulariter ſuper omnia exceſsiue diligebat, mirum valdè fuit quòd vltra in corpore viuere potuit, cuius animam totiens doloris gladius pertranſiuit, quotiens filium torqueri & illudi vidit vel audiuit. O verè ſingulare martyrium in deſolata matre, & tenera virgine, quæ acrius torquebatur in corde compatiendo filio, quàm martyr aliquis ſuſpenſus in equuleo. Fratres ſi dominam noſtram diligitis, & eius patrocinium in omni tribulatione deſideratis, nunc ſtetis cum ea iuxta crucem Ieſu compatiendo ipſi & dilecto filio eius ex intimo corde, vt & ipſa iterum ſedulò oret pro peccatis & negligentijs veſtris in morte. Qui enim nunc ſæpè & deuotè paſſionem domini & lachrymas triſtiſsimæ matris eius pio mentis affectu recogitat & perpendit, ſperare debet de miſericordia dei, & beneuolentia amborum, matris & filij, quòd ſibi etiam aderunt in neceſsitatibus ſuis, & ſubuenient conſolando iacentem in extremis. O quàm læta erit anima illa, quæ Ieſum & Mariam dilexit in vita ſua, & triſtem ſtationem Mariæ iuxta crucem Ieſu omni die reuoluit in mente. Fœlix religioſus ille contemnens omnia ſolatia mundi, qui dominam noſtram ſanctam Mariam elegit ſibi in matrem conſolantem, totius vitæ ſuæ cuſtodem protegentem. Nulli dubium quin pia & miſericors mater conſolatrix pauperum, & orphanorum adiutrix, loquetur

Adſtandum cruci cum Maria.

quetur libenter pro fideli ſeruo ſuo de mundo migrante verbum bonum & ſuaue, placãdo faciem dilecti filij ſui redemptoris noſtri precibus ſuis ſanctis, dicens: Fili mi amatiſsimè miſerere animæ famuli tui amatoris & laudatoris mei, ſicut tu bene noſti & vidiſti, de cuius ore ſancti angeli ſæpius mihi deuotę ſalutationis gaudia nunciarunt, qui etiam ad laudandum nomen ſanctum tuum & meum plures ſecum fratres inuitare conſueuit. Hic etiam notarius noſter ſcribens ſacros libros, & amator ſanctæ crucis, libenter orans & pſalmos cantans, qui audito nomine ſanct[illegible] tuo atque meo, reuerenter ſolebat ad nos inclinare, & geniculando ſalutare. Tranſiens per viam & videns à longe crucem, memor paſsionis tuæ exhibuit tibi reuerentiam, inclinando ſe ad crucem. Cernens etiam in eccleſia vel in aliquo loco pictam imaginem meam, vel te in ſinu meo iacentem aut ſedentẽ, vel quaſi mortuum inter brachia mea pendentem, ſtatim compaſſus eſt & doluit, fleuit & orauit, genua flexit, & adorauit. Hic ſine oſculo amoris à nobis nõ receſsit: ſed tota die ac nocte dolores ſanctorum vulnerum tuorum & fletus oculorum meorum in corde ſuo abſcondit, & intimè mihi compati ſtuduit. Memor ergo eſto horum fili mi chariſsime, & da ei nunc inuenire miſericordiam coram te, me cum omnibus angelis & ſanctis tuis pro eo inſtantia magna ſupplicante. Fratres iſta modo attendere debetis, dum adhuc ſani eſtis, & tempus emendandi habetis. Procuretis iam vobis tales amicos & aduocatos, qui loquantur pro offenſis debitisque veſtris verbum bonum deo v[illegible] gratum, & recipiant vos in æterna tabernacula ſua poſt hu[illegible] mundi pericula & laborioſa certamina. Non enim inuenietis fideliores amicos & potentiores in cęlo & in terra, quàm Ieſum regem angelorum, & Mariam dominam noſtram reginam cælorum. Si amatores Chriſti eſtis, tollite crucem Chriſti, ſequimini crucem, ſtate iuxta crucem, amplectimini crucem, non relinquatis crucem, donec veniatis ad Ieſum Chriſtum veram lucem, qui
Ioan. 8. dicit: Ego ſum lux mundi, qui ſequitur me, non ambulat in tenebris. Si conſolari in omni tribulatione quæritis, accedite ad Mariam matrem Ieſu iuxta crucem ſtantem, flentem & dolentem, & omnia grauamina veſtra aut citò recedent, aut leuiora fient. Eligite hanc benigniſsimam matrem Ieſu præ cunctis parentibus & amicis veſtris, in matrẽ ſpecialem & aduocatam ante mortem, & ſalutate eam angelica ſalutatione frequenter, quia hanc vocem audit valde libenter. Si malignus hoſtis vos tentat, & à laude dei & Mariæ impedit, non curetis, nec laudare & orare ceſſetis, ſed eo ardentiùs Mariam inuocate, Mariam ſalutate, Mariam cogitate, Mariam nominate, Mariam honorate, Mariã

ſemper glorificate, Mariæ inclinate, Mariæ vos commendate. Cum Maria in cella manete, cum Maria ſilete, cum Maria gaudete, cum Maria dolete Cu Mari. laborate, cum Maria vigilate, cum Maria orate, cum M n lare, cũ Maria ſedete. Cum Maria Ieſum quærite, c m M ia nis portate, cũ Maria & Ieſu in Nazareth habitate. C r in Hieruſalem ite; Cum Maria ixta crucem Ieſu ſtate, c Maria Ieſum plorate, cum Maria Ieſum ſepelite. Cum Maria & Ieſu reſurg te, cũ Maria & Ieſu cælos aſcendite, cum Maria & Ieſu re & mori deſiderate. Fratres ſi iſta bene cogitatis & exe diabolus fugiet à vobis, & in ſpirituali vita proficietis a libenter pro vobis orabit pro ſua clementia, & Ieſus lil nter matrem ſuam exaudiet pro ſua reuerentia. Parum eſt omne quod agimus, ſed ſi per Mariam & filium eius Ieſum humili & contrito cor trem accedimus, miſericordiam conſequemur & grat tempore, & gloriam in futuro cum ipſis ſine fine. Fr deuota quæ habet Ieſum & Mariam amicos familiares in hac vita, ſodales in menſa, comites in via, prouiſores in neceſſ e, conſolatores in tribulatione, adiutores in periculis, conſult s in dubijs, ſuſceptores in extremis. Beatus religioſus, qui ſe putat peregrinum in hoc mundo, & pro ſummo ſolatio habet Jesus et Mariam in cordis hoſpitio.

Exempla de ſalutationis angelicæ virtute.

frater quidam libellum in cella perdidit, quem diu ſollicite quærens inuenire non potuit. Cumque de eius amiſsione triſtaretur et de inuentione eius iam deſperaret, conuertit ſe ad orationes inuocans beatam virginem per angelicam ſalutationem. cum ergo ſolito more aue Maria legere inciperet, & ſæpe repeteret et inter hæc de libello dolens cogitaret, ſubito ei venit ad mentem tale inſpiramentum, vbi ſedebat iuxta lectulum orans ante beatæ Mariæ virginis imaginem, Quære hic ante te sub stramine lecti. Statim manum ſuam ad aſſerem lectuli extendit, volens explorare an ibi aliquid abſconditum lateret: & ecce leuato modico ſtramine, mox libellum manu tetigit & attraxit. Quo viſo miratus eſt, & præ gaudio magno oſculans deo gratias egit, & beatæ virgini angelicas orationes ipſi promiſſas protinus perſoluit. Et dixit. Forte domina noſtra voluit aliquot aue Maria habere, & ideo non potuiſti tam cito libellum inuenire. Bonum eſt ergo aue Maria ſæpe legere, & matrem Ieſu deuote inuocare.

Aliud exemplum.

Q.Vidam frater ſcribens libros in cella, diabolo inſidiante ſordida cogitatione moleſtabatur. Quod ſentiens, & inde

gne ferens, ſtatim ſurrexit vt cellam exiret, & iſtam vexationem citius euaderet. Sed antequam exiret, deo inſpirante reſpexit ad beatæ virginis imaginem, quam apud ſe habebat, & deuotionis cauſa ſalutare ſolebat. Mox igitur flexit genua, & iunctis manibus cœpit legere deuote aue Maria. Et ecce continuo affuit gratia diuina ſubueniente illi pia domina noſtra Maria cum nobili prole ſua benedicta. Nam incepta & intente perlecta ſalutatione angelica, cum in fine iam dixiſſet, Ieſus Chriſtus amen, mox in ſemetipſo ſenſit dei virtutem, & ab omni noxa quietem. Stupens ergo de celeri exauditione, cognouit in præſenti articulo magnam angelicæ ſalutationis vtilitatem, contra quamlibet hoſtis impugnationem. Et gratias agens deo, ait intra ſe. Nunc ſcio vere, quia potens eſt domina noſtra ſancta Maria iuuare & eripere omnes clamantes ad ſe. Nocte vero ſequenti talis ei viſio apparuit dormienti. Videbatur enim ſibi quòd per ortum pomarij ſolus tranſiret. Cui occurrens Satanas, ipſum terrere & fugare cœpit. At ille perterritus a facie eius, cœpit præcurrere vt euaderet manus eius. Et cum non auderet extra ſepta monaſterij tranſire, ex repentino curſu ſubito cecidit in foſſam aquæ in limum profundi. Timens ergo ſubmergi, cum nullum adeſſe videret qui eum iuuaret & extraheret, cœpit intra ſe angelicam ſalutationem legere, & auxilium petere. Mox igitur cum dixiſſet, Ieſus Chriſtus amen, raptus eſt de profundo lacu aquæ, & ſuper aridam terræ reſtitutus. Tunc valde exhilaratus, & quaſi de laqueo mortis ereptus expergefactus eſt, & ad ſe plene reuerſus. Erigens ergo ſe in lectulo præ gaudio cœpit flere, & pro gratiarum actione flexis genibus legit attente ſæpiſsime, Aue Maria. Addidit etiam hæc verba, Aue Maria dulcis domina noſtra gratia plena, dominus tecum miſericordiæ porta.

Exemplum aliud.

DVO fratres regulares ibant pariter ad partes ſuperiores pro pia cauſa viſitandi parentes, & amicos in Chriſto fideles. Contigit ergo paululum eos à recto itinere deuiare. Dixit itaque ſenior iuniori. Frater videtur mihi quod erramus, reuertamur iterum ad publicam viam. Reuertentes ergo ad priorem locum cœpit ſenior orare, & beatam virginem inuocare, vt mitteret eis recti itineris ducem, & bonæ ſocietatis viatorem. Cumque iam aliqua ſuffragia cum hymnis & collectis de beata virgine legiſſet, ecce occurrit eis vir quidam in ſpecie peregrini baculum & ſacellum in dorſo pro viatico ſecum ferens. Qui ſalutatis fratribus, dixit ſe velle tendere ſurſum pro indulgentijs ad ſanctum Quirinum, & libenter cum eis comitari. Sequebantur ergo velociter recti itineris ducem per longæ viæ ſpatium, donec

nec venirent ad optatum hoſpitij ſui locum. Tunc ſenior cognoſcens diuinum eis affuiſſe auxilium, ampliores gratias deo & beatæ virgini ſtuduit referre pro ducatu bonæ viæ, memor verbi ſancti Petri apoſtoli dicentis: Omnem ſollicitudinem veſtram proijcientes in eum, quoniam ipſi cura eſt de vobis. 1.Pet.5

Aliud exemplum.

FRater quidam in tribulatione poſitus habuit vſum inuocandi Ieſum, & piiſsimam matrem eius Mariam. Et quando tentabatur vitioſa aliqua paſsione, vel triſtitia, ſtatim confugit ad paſsionem domini per orationem angelicam inuocando Ieſum & Mariam in adiutorium contra tentationem. Quadam igitur nocte vidit in ſomnis diabolum ſibi occurrere, & velle nocere. Et cum timeret lædi, nec poſſet effugere, cœpit ſubmiſſe aue Maria dicere: ſed cum ille audiſſet Ieſum nominari, ſtatim auertit ſe ab eo, & cœpit fugere, & cito currere. Quo viſo clamauit frater adhuc altius poſt eum Ieſus Ieſus, & quanto fortius clamauit, tanto celerius præcurrebat Satanas perterritus voce dulcis nominis Ieſu & matris eius Mariæ. Et ſubito cadens nō comparuit. Hoc videns frater præ lætitia cordis euigilauit, & ait. Si cum vno aue Maria poſſum diabolum fugare, quid habeo nunc timere?

Exemplum aliud.

ERat apud nos laicus quidā Egbertus nomine, ſenex & prouectæ ætatis, deuotus deo & beatæ virgini, ac feruidus ſanctæ paupertatis amator. Hic ſecundum vires ſuas fortiter laborauit terram fodiendo & tranſuectando, atque in laboribus deſudans dominicæ paſsionis labores recogitabat, & fatigatus ex labore, pro releuamine corporis orationi inſiſtebat. Hunc ſatanas diu tentauit vt de monaſterio recederet, & per mundum mendicatum iret, ſuadens quod hoc deo magis placeret, quia hic multa commoda haberet quibus indignus eſſet. Sed ab hac opinione conſilio prioris & fratrum admonitionibus retractus eſt, ne ſe periculo daret, & per mundum vagando finaliter erraret. Sæpe enim callidus tentator ſub ſpecie melioris boni ſimplices decepit, & à bono incepto per mutationem loci ad inconſtantiam animi trahit. Cumque adhuc minimè contentus eſſet ad manendum, nec tamen auderet incōſulte ſine licentia recedere, inter hæc tentamenta confugit ad beatā virginem per deuota orationum ſuarum ſuffragia. Quadam igitur die fatigatus ex labore, reclinauit ſe ad orandum iuxta vehiculum ſuum, ſicut ſæpius faciebat inuocando beatā virginem, & nominando Ieſum Chriſtum. Cum ergo ſolus iaceret proſtratus in terra, parum ſoporatus eſt dulci ſopore in domino. Viditque valde venerabilem

dominam ſibi aſsiſtentem, & pia admonitione hæc verba dicentem: Maneas in loco iſto, & quod prior tibi conſulit & dicit, hoc facias. His dictis, honorabilis domina ſtatim diſparuit, & ille ad ſe reuerſus & experrectus vberrime fleuit. Deinde ad priorem feſtinanter accelsit, & ea quæ viderat & audierat, per ordinem cum gemitu & fletu ei referebat. Ad quem prior tanquam paſtor bonus ouem triſtem conſolando reſpondit: Bene placet hoc mihi chare Egberte. Maneas nobiſcum, ſicut domina noſtra tibi modo oſtendit & dixit. Nec diu poſtea ſuperuixit, ſed pro breui labore æterna præmia accepturus, cum multa patientia in obedientia perſeuerans bono fine in octaua ſancti Ioannis apoſtoli & euangeliſtæ inter matutinas obdormiuit in domino, anno domini milleſimo quadringenteſimo viceſimo.

De laude & inuocatione dulciſsimi nominis Ieſu, & dulciſsimæ matris eius Mariæ. Ser. III.

Eccl. 24 SPiritus meus ſuper mel dulcis, & hæreditas mea ſuper mel & fauum. Digne quidem fratres & pulchre ſatis verba æternæ ſapientiæ ad matrem referuntur miſericordiæ, de qua ortus eſt ſol iuſtitiæ Chriſtus. Dulcis Ieſus, dulcis Maria, & non eſt in eis amaritudo aliqua; ſed ſumma pietas, manſuetudo, charitas, & miſericordia ſine menſura. Beatus qui adhæret veſtigijs humilis Ieſu, & ad matrem eius deuotè ſe conuertit, vt inueniat gratiam in conſpectu eorum. Recollige ergo fideliſsime ſerue dei in vnum faſciculum facta Ieſu, quæ egit & dixit, & proderunt tibi plus quàm omnes theſauri mundi. Pertracta etiã apud te ſedula mente ſanctiſsimæ matris Ieſu acta & verba, & erunt animæ tuæ ſolatioſa, atque ſuper omnia aromata dulcia. Delectatur corpus odoribus bonis, & reparatur ciborum fomentis, anima autem virtutibus veris, & meditationibus ſanctis nutritur, confortatur, & lætatur. Quanto vero perfectioribus quis inſtat ſtudijs, & nobilioribus ſe ſubdit magiſtris, tanto clarius edocetur, & ad culmen beatitudinis citius perueniet. Summi magiſtri virtutis, & totius ſanctitatis luminaria ſunt Ieſus & Maria, quos pro modulo tuæ paruitatis tibi anteponere debes, & tanquam præſentes intueri. His iunge te, his familiarem & deuotum te exhibe. Vbicunque audieris aliquid de Ieſu & Maria recitari, ibi aurem diligenter accommoda, ibi moram diutius trahe, & quid ædificationis ac latentis inſit dulcedinis penſa. Quotieſcunque etiam ad opus diuinum acceſſeris peragendum, vel quando ad laborem communem ſiue priuatum actum fueris euocatus, primum ad cælum oculos leua, & Ieſum atque Mariam ſpecialiter inuoca, & ipſorum perpetuæ cuſtodiæ ſuppliciter te commenda. Offer te quoque beneplacito eorum in cunctis agendis, vt fiat actio tua deo

grata,

grata, proximo vtilis, tibi ſalubris. Sit ſemper intentio tua pura, ferueat voluntas bona, ſit labor diſcretus, ſermo circunſpectus, executio perſeuerans, in ſancti nominis Ieſu laudem, ac benedictæ matris eius honorem. Hic incipe laudare, venerari & amare, vt in futuro merearis cum ipſis regnare, atq; in perpetuum cum angelis ſanctis eos laudare benedicere & prædicare. Laus Ieſu ſuauis & pulchra, laus Mariæ amabilis & decora. Lætus igitur lauda, triſtis exora. digni enim ſunt omni laude, & omni tempore pariter inuocandi Quanto frequentius in eorum laude te exercueris, tanto in amore plus creſces, atque in deuotionis gratia conualeſces. Nunquam tui obliuiſcentur, ſi tu non fueris eorum oblitus. Et ſi eos neglexeris, quod abſit, aut male te rexeris, quod longe deus auertat, vel à deuotione cõcepta tepueris, quod deus non permittat, neceſſe erit dignis caſtigationibus te flagellari, & aduerſitatibus ad mentem reuocari, vt diſcas cum deo ſollicitior conuerſari, & gratiam præſtitam decætero vigilantius cuſtodire. Tuncque memento benefactorum illorum, & deplora negligentiam tuam, & ingratitudinem magnam, quam ſtulte incurriſti. Felix qui meretur admonitiones Ieſu in ſpiritu audire, vt ſe in melius corrigat, quatenus poſt fletus amaros, iterũ in iucundos rapiatur exceſſus. Excedit namque pietas Ieſu omnia peccata mundi, & benignitas Mariæ nunquam poterit exhauriri. O ſi poſſes in amore & laude Ieſu multũ proficere, & benedictæ matri eius Mariæ digne deuoteque ſeruire. Sed quid facies quia dignus non es eos aliquatenus nominare, cum ſis homo fragilis, tepidus & negligens, in multis quoque frequenter oſtendens? Quomodo ergo laudabis eos, cum non ſit ſpecioſa laus in ore peccatoris? Decet enim ſanctos à iuſtis & dignis laudari. Silendum igitur, an aliquid dicendum? Væ tibi ſi non laudaueris, & væ tibi ſi indigna labia aperueris. Quid facies, vt miſericordiam inuenias, & offenſam non occurras? Nihil melius ad captandam beneuolentiam benigniſsimi Ieſu, & miſericordiſsimæ Mariæ matris eius, quàm vt humilies temetipſum in omnibus, & ſub omnibus te inclines, atque in nouiſsimo loco te ponas, indigna & vilia de te veraciter ſentiendo, & ad nihilum ſi quid boni ſenſeris, redigendo. Ita placabitur deus, & miſerebitur tui Ieſus, Maria quoque orabit pro te, & conſolaberis in humilitate tua. Non confundéris à facie eorum, ſed copioſe recipies ſoluendo cantica laudis. Quod ſi digne laudare nequeas, age quod vales, redde quod habes. Refrigerabit enim te intentio pia, donec ditior fias ad reddenda obſequia meliora. Qui magni ſunt & valde deuoti, laudẽt magnifice & deuote. qui autem parum olei habent, etiam hoc ipſum libenter filio olei & matri gratiæ ſacrificent. Videtur

Eccl. 15

ſilendum propter excellentem gloriam & dignitatem magnifici germinis matris virginis, ſed quoniam puſillos & peccatores Maria non ſpernit, miſericorditer vociferationem tuam in cœtu laudantium admittet, ſicut propheta ſanctus dicit: Pauper & inops laudabunt nomen tuum. Idcirco modicum dicendum fuit, propter deuotionis incitamentum, & ſi non plurimum diſerte, humiliori tamen genere & affectu prõptiori pro viriũ quantitate. Qui ſunt ſublimiores in cælo, & fuerunt humiliores in terra? Nónne Ieſus & Maria? Ieſus ſeruum ſe fecit: Maria ancillam ſe nominauit. Charitatem amborum totus expertus eſt orbis, dignitatem eorum cæli prædicant ciues, exercitus adorat angelorum. O ſi poſſes illis intereſſe, & indefeſsis vocibus dulce nomen Ieſu & dulciſsimæ virginis Mariæ collaudare. O quàm bonum & quàm iucundum eſt iſtis ſeruire, qui nobis tam fideliter quàm humiliter ſeruierunt. Seruite domino filij hominum, qui vobis ſæpius ſeruire dignatus eſt. Seruite genetrici dei, quæ vobis ſanctæ ſeruitutis exempla oſtendit. O quantum decet ſummos honorare patronos, qui plus omnibus iuuare poſſunt, per quorum manus iudicia ſuperna tranſeunt & implentur. Omni ergo hora implorandi ſunt, qui ab hoſtibus mentis & corporis defendunt, & ſuis ſeruitoribus æterna gaudia conferunt. In qualibet neceſsitate ad Ieſum & Mariam recurre, omnem grauitatem tuam eis expone, confitere delicta, deplora commiſſa. Pete veniam, arripe pœnitentiam, ſpem reſume, emendationem promitte, & de auxilio gratiæ bene cõfide. Si faciliter laberis, citius reſurgere cura. Libenter annuent votis ſupplicum, non deſpicient gemitum pauperum, ſed gaudebunt etiam ſuper te angeli ſancti, cum conuerſus fueris ex toto corde ab omni deformitate peccati, & meliorem vitam aſſumpſeris ſecundum formam Chriſti & matris Ieſu benedicti. Tu tantummodo caue offenſam, & illi optata non negabunt præſidia. Tu debitam exhibe reuerentiam, illi curam tibi adhibebunt firmiſsimam. Amen.

Pſa. 73.

Ieſus & Maria vt omniũ humilimi in terra fuerunt, ita in cælo ſublimiores ſunt omnibus.

Oratio.

Tibi domine Ieſu & ſanctiſsimæ matri tuæ virgini Mariæ commendo animam meam, & corpus meum cuſtodiendum in vitam æternam. O vnica ſpes mea Ieſus & Maria, in omni tribulatione & anguſtia ſuccurrat mihi pietas veſtra. Vos eſtis patroni potentiſsimi, ſuper omnes ſanctos amãdi. Non habeo pauper & peregrinus in hoc mundo tam fideles & charos amicos ex omnibus charis & notis meis, ſicut de vobis confido.

De deuoto ſeruitio beatæ virginis, & recordatione nominis eius. Ser. IIII.

Memo-

MEmoria mea in generatione ſeculorum. Maria paupertatis amica, humilitatis via, patientiæ forma, & in omnibus perfecta, ab exordio natiuitatis Ieſu pauperculam vitam duxit, & vſque ad exitum eius in cruce, patientiã conſtãter tenuit. Hanc ſequi placeat, hanc honorare humili & deuoto obſequio decet, atque quotidie perpendere oportet quid gratitudinis & ſpecialis dilectionis ei intentius exhibeatur. Libenter gauderes cũ Maria in cælo, fer etiã libenter paupertatem & contemptũ cum Maria in terra. Intuere humiles mores eius, & virginalẽ verecundiam inter ſuas ſodales, & compeſce tuas leuitates, ac fuge tumultus. Caue offendere Ieſum & Mariã verbis vanis, & factis indignis. Non eſt enim leue, tam charos offendere patronos. Vident omnia quę geris, & qualẽ te in emendatione pręſtiteris, tales in ſubuentione tua experieris. Attamen vincit ſapientia malitiã tuam, & benignitas eorum ad pœnitentiã te adducit. Si errata cognoſcis, muta ſtatum tuum in melius. In bonis perſeuera, & de bonis dei gratias deuote retribue. Fecit ita beata Maria cũ eſſet repleta ſpiritu ſancto, & Ieſum portaret in vtero. Diſce manſuetudinis eius exemplo, occurrentes grauitates pie tolerare, & ſubmitte te ordinatiõi diuinę, ſicut ordinatũ eſt ab æterno. Ieſus erit adiutor tuus, Maria erit tibi mater fidelis, eſto tu filius bonus, & ſeruus deuotus ad omne bonum paratus. Vis facere quod placet beatæ virgini? Sis humilis, patiens, ſobrius, caſtus, verecundus. Feruidus, internus, manſuetus, mẽte deuotus. Raro ſis extra, lege, ſcribe, & ſæpius ora. Seruitium Mariæ nec longum videri debet nec onerosum. Delectabile eſt & lætabundum, tali dominæ corde & voce famulari. Nã abſq; inſigni retributione non erit, quantumcũq; modicũ in eius honore impẽſum fuerit. Parua obſequia humilis mater non adſpernatur, modica oblata pia virgo libenter acceptat, cũ ſponte & deuote offerũtur. Nouit quòd magna dare non poſſumus, neq; impoſsibilia exigit à ſeruulis ſuis miſericors domina, manſueta regina. Neſcit nobilis illa natura indigẽtibus non miſereri, quæ miſericordiam vniuerſo peperit orbi. O quàm gratioſe recipit fideliter ſibi ſeruiẽtes, quę tã frequenter cõuertit monitis ſuis & miraculis euidẽtibus miſere in ſeculo viuẽtes. Quot fuiſſent æternaliter condẽnati, vel in deſperatione permãſiſſent obſtinati, niſi benigniſsima virgo Maria pro eis interpellaſſet ad filiũ? Digne ergo de ea dicitur, q; ſit miſeratrix miſerorũ, & auxiliatrix omniũ peccatorũ. Nõ noſtra quærit, nec noſtris indiget, cui cæleſtia ad nutũ famulãtur. Amat noſtrum bonum, cum à nobis exigit ſeruitium: cupit noſtram ſalutẽ, cum poſtulat ſibi exhiberi laudem. Et quando nominis ſui memoriã celebrari conſpicit, inde quærit occaſionem benefaciẽdi nobis. Delectatur

Eccl. 24.

Maria virgo nobis imitanda.

Maria nulli deeſt.

tur enim ſeruitoribus ſuis repēdere vicem. Valde fidelis in promiſsis,& largiſsima in donis. Plena eſt delicijs, & ſemper angelorum fruitur concentibus. Attamen hominum ſeruitijs iucundatur, vt honor dei & ſalus multorum latius inde propagetur. Flectitur lachrymis miſerorum, compatitur doloribus tribulatorum, ſuccurrit periculis tentatorum, inclinatur precibus deuotorum. Si quis inhæſitanter ac humiliter ad eam confugerit,& dulce atque glorioſum nomen eius inuocauerit, vacua manu ab ea non recedet. Habet adhęrentes plurimos,& ipſi obediunt angelorum chori, quos mittere poteſt in ſolatium deſtitutorum. Dæmonibus imperat, ne aliquem moleſtare audeant, qui eius ditioni ſe ſubijcit & curæ. Expaueſcunt cæli reginam ſpiritus maligni,& diffugiūt audito nomine ſancto eius, velut ab igne. Horrent ſanctū & terribile nomen Mariæ, quod Chriſtianis eſt ſumme amabile,& vbiq; celebre. Non audent apparere, nec poſſunt ſua ludibria exercere, vbi nouerint nomē clarere ſanctæ Mariæ. Tanquam tonitruum de cælo factum ſic proſternuntur ad ſanctæ Mariæ vocabulum,& quo ſæpius illud profertur, ac deſiderabilius inuocatur, eo citius & longius ipſi fugantur. Rurſum angeli ſancti & ſpiritus iuſtorum lætantur & congaudent deuotioni fidelium, eò quòd tam libenter & ſedulo frequentant memoriam ſanctæ Mariæ, cuius honorabile nomen in omnibus patet eccleſijs, quæ eius nomini ſpecialiter ſunt dedicatæ. Et congruum ac dignum eſt præ cunctis ſanctis dei honorari matrem à terrigenis, quam vniuerſitas angelorum veneratur laudibus excelſis. Mariæ itaque nomen omnibus fidelibus venerādum, deuotis ſemper amandum, religioſis amplectendum, ſecularibus commendandum, peccatoribus prædicandum, tribulatis inſinuandum, in periculis omnibus inuocandum. Ipſa eſt propinquiſsima deo,& chariſsima dei filio nato ſuo Ieſu benedicto, potens fiducialiter intercedere pro fidelibus Adæ filijs, vt ignoſcat eorum delictis,& ſuccurrat periculis. Nam cum opportunitas ſe præbuerit, non tardat in auribus filij ſui verbum bonum proloqui,& miſericordiam impetrare indigentibus. Exauditur autem promptiſsimè in omni cauſa ſibi commiſſa, pro ſingulari ſua reuerentia, quoniam benignus filius eius Ieſus auctor ſalutis generis humani, nihil negans eam honorat. Quapropter quilibet fidelis & deuotus cupiens mundi naufragia euadere, & æternæ ſaluationis attingere portum, confugiat ad dominam noſtrā ſanctam Mariam, cuius ineffabilis pietas miſeris ſapit dulcius,& fortius inhæret, vt merito de ea abundandius præſumere liceat. Reuera ab infantia creuit cum ea miſericordia: nec eam reliquit in cælo, vt pauperum ſuorum modo obliuiſcatur, ſed vberius ip-

ſam

ſam ac dulcius impleuit. Et licet omnium ſit altiſsima, atque feliciſsimis circumamicta gaudijs, non eſt tamē humilitatis ſuæ oblita, per quam meruit digniſsime ſuper omnes ſublimari. Ideoq; nouit ad minimos ſeruulos ſuos dignanter ſe inclinare, gaudens aduocata miſerorum fieri, atque orphanorum mater appellari, Amen.

De dolore & conſolatione beatæ Mariæ *virginis.*
Sermo v.

QVaſi myrrha electa dedi ſuauitatem odoris. Almæ virginis Eccl. 24
Mariæ exempla ſummo tibi deſiderio ſunt recolenda. Ipſa enim vt myrrha electa fructum obtulit odoriferum in patientia: & abundantiori diuinæ dulcedinis ſolatio iucundiſsime eſt refecta. Fortiſsimum inuenies & tu ſolatium, ſi Mariæ nomen guſtaueris cordi tuo inſertum. Habebis etenim multa bona, ſi bene fueris cum Maria. Dilectio ſanctæ Mariæ expellit omnē æſtum carnalis concupiſcentiæ, & donat refrigerium caſtimoniæ. Dilectio ſanctæ Mariæ facit mundum contemnere, & Chriſto in humilitate ſeruire. Dilectio ſanctæ Mariæ ab omni mala ſocietate conſeruat, & ad religioſæ cōuerſationis puritatem informat. Dilige ergo ſanctam Mariam, & percipies ſpecialem gratiam. Inuoca Mariam, & obtinebis victoriam. Honora Mariam, & habebis mercedem perpetuam. Duo confert præcipuè bona, ſancta conuerſatio Mariæ ad memoriam ſæpe reducta. In proſperis docet te deum ex intimo corde laudare, & in aduerſis patientem permanere. Ipſa ſine intermiſsione deum pro acceptis beneficijs altiſsime laudauit, quæ ab ipſo cæteris excellentius accepit. Ipſa in preſſuris huius ſeculi mitem ſe ſemper exhibuit, & cōtemptibilia magis quam proſpera elegit. Nullum diem ſine dolore tranſijt: nec tamen ſine magna cōſolatione inter anguſtias fuit. Omnis quippe tribulatio pro Chriſto ſuſcepta dulcorat & lætificat, & quanto crebrius quis malorum ictibus teritur, tanto potioribus donis augeri meretur. Doluit namque vehementer virgo beata pro mundi erroribus, & pro multorum malitijs, compaſſa fuit vere pœnitentibus, & duriter tentatis. Doluit pro magna ingratitudine hominum, quibus deus pater miſit filiū ſuum vnigenitum ex charitate incarnatum, vt redirent ad paradiſum per Adam olim amiſſum. Doluit de perditione prauorū, qui contemnebant audire dei verbum, qui potius diligebant mundum quàm cælum, & diuitias magis quærebant fallaces, quàm virtutes veras. Doluit de innocentium oppreſsione, & violentia malignorum, de contemptu pauperum, & elatione ſuperborum, de negligentia diuini cultus, & de transgreſsione cæleſtium mandatorum. Et quia mundus totus in malignitate poſitus erat, & 1. Io. 5.

Memoriā & dilectionē Mariæ quid cōſequatur.

Mariæ nullus dies abſque dolore abijt.

pauci ad videndum lumen æternum, quod mundo illuxerat, ſe. diſponebant, ſummæ pietatis mater, compaſsionum ſtimulis abundabat. In his patientiſsime ſe habuit, ducens vitam martyrio plenam, fundens lachrymoſas preces cum ſingultibus pro ſalute animarum. Quòd ſi latius attendere velis quę & quanta in perſecutione atque paſsione dilecti filij ſui ſuſtinuit, inuenies eam nimirum tot amaras potiones ebibiſſe in vita, quod Ieſus habuit ætatum momenta, & membra vulnerata. Quando enim paſſus eſt Ieſus aliquem defectum & abiectionem hominum, & illa nō defecit per compaſsionem? Si doluit quando Ieſum ad horam perdidit, quantum fleuit cum crucifigi & mori vidit? Notum eſt amantibus Ieſum, quòd maternus affectus exceſsit in condolendo, generalem deuotorum modum. Ideo ſi experiri expetis vim doloris in matre, cogita vehemētiam amoris in virgine. Rurſum gaudium Mariæ nemo effari poteſt, nemo affluētiam dulcedinis eius, & conſolationis magnitudinem valet comprehendere, quia ibi amplior lętitia & conſolatio, vbi plenior infuſio gratiæ atq; frequentior dei viſitatio conſueuit adeſſe. Hinc & ardenter ſemper excreſcit diuinæ laudis affectus, & innouatur totius interioris hominis ſtatus. Non permittit gratia cęleſtis animā ſanctam, deum ſuper omnia amantem, ſine interna conſolatione viuere, ſed ad ſuperna continuo erigit, & in agendis ſapienter illuſtrat, accendit in meditationibus ſanctis, & deuotum reddit in gratijs referendis. Quanto autem maior gratia & purior vita, tanto lætior conſcientia, & deuotior oratio laudantis. Hęc namque conuerſatio à terrenis ſeparata tumultibus, nec infirmis retenta deſiderijs, quotidie angelicis inſeri appetit choris, pręſentibus ſupereleuatur rebus, & ſummę trinitatis æſtuat perenni gloria frui. Quam gloriam nullus ſanctorum ſic lympide pręlibauit in hac vita, ſicut beata & glorioſa virgo Maria, omnium contemplantium ac deum benedicētium ardentiſsima exoratrix effecta. Imitare iam nunc & tu matrem dei auditis laudationum eius præconijs, quaten⁹ & ipſe in numero deuotorū merearis precibus matris virginis cōputari. Studeas ſollicitè in pręnominatis virtutum paſsibus ſanctiſsimam ſubſequi Mariam, ad conſequendam cæleſtis glorię palmam. Contriſtare ſatis de præteritis negligentijs tuis, & de vitijs nondum victis, quibus deum & omnes creaturas offendiſti. Nequiter egiſti in ſeculo, tepide conuerſatus es in Chriſti ſeruitio, ideoque tibi lugendum primò ſuper teipſo, dehinc ex charitate ſuper proximo. Compatere itaque periculis male viuentium, quibus æternus inſtat cruciatus, niſi reſipiſcant à malis. Multi male agunt & neſciunt, plures prauitates ſuas cognoſcunt, nec tamen emendant. Pro his dolendum &

Mœror atq; dolor Mariæ ſuper filio quātus.

Animā ſanctam nō ſinit de⁹ abſque conſolatione viuere.

Dolendum nobis ob multa, exēplo Mariæ.

orandum, vt det illis deus compunctionis ſpiritum ad ſalutem. Ora etiam pro amicis & benefactoribus, pro aduerſarijs & detrahentibus tibi, vt pijs tribuatur gratia digna, odioſis cognitio bona, omnibus autem pax Chriſti cum miſericordia. Ora vt omnes deum diligant, & mandata eius cuſtodiant, vt creatorem ſuum creaturæ rationales glorificent, propter quas deus cuncta mirabilia fecit, & ſeipſum exinaniuit, Marię & Ioſeph humiliter ſubiectus. Iterum eſto gratus diuinis beneficijs toti humano generi per ſacratiſsimam dei genitricem dignantiſsime collatis, reuerentiam & honorem eidem iugiter exhibendo. Cum enim lex naturæ iubeat parentibus carnis reuerentiam & amorem omni tempore deferri, multo magis matri gratiæ, filij eccleſiæ debent eſſe grati & gratioſi, atque dei genitricem ſuper parentes & cognatos omnes amare. Oportet etiam te addiſcere votiuis laudibus ad deum cum Maria aſcendere, & eius patrocinijs fideliter inniti, non tuis viribus confidere, ne mens tua oppreſſa paſsionibus retardetur inferius, ſed quotidie nouis deſiderijs accenſa ſurſum libera tendat, vbi cum Ieſu angelorum rege, glorioſa cæli regina pia virgo Maria feliciter regnat. Sed heu denuo deſcendere cogit in hanc vallem lachrymarum mortalis infirmitas, poſt breuem guſtationem conſolationum diuinarum. Et tunc iterum neceſſe eſt clamitare ad matrem multarum miſericordiarum, vt ſuggerat miſericordi filio ſuo te non habere vinum feruoris, ſed indigere ſacro deuotionis vnguento, ad ſe debita cum veneratione laudandum. Etenim ipſi cura eſt de egenis & contemptoribus mundi, & de contemptis in mundo propter Ieſum & Euangelium regni. Ideoque vtile multum ſcire locum refugij à facie inimici, vbi protegaris à ſagittis acutis, vbi lateas à frigoribus & tribulationum procellis. Non eſt tutior locus ad latendum, quàm ſinus Mariæ, nec equus velocior ad euadendum manus perſequentis, quàm oratio fidei miſſa in caſtellum regalis domicellæ noſtræ ſanctæ Mariæ. Nam & ipſe Ieſus hoc caſtellum intrauit, ſumens ex ea ſacra corporis ſui membra, ad expugnandum principem tenebrarum. Intra ergo & tu ſub huius caſtelli vmbraculum, orans die ac nocte, vt à cunctis malis imminentibus eruaris meritis ſanctiſsimæ virginis, ſub ampliſsimo & pulcherrimo mantello dominæ noſtræ latitando ſecure. Etenim orante ſancta Maria, ruit omnis turba maligna. Iuuante Maria, euades pericula cuncta. Ibi pauper habet domicilium, ibi infirmus inuenit remedium, ibi triſtis accipit ſolatium, ibi turbatus meretur conſilium, ibi deſtitutus acquirit iuuamen. Bene tibi, & multum bene, ſi ita te exhibueris dignum & obſequioſum beneplacito ſanctæ Mariæ,

Luc. 2.

Maria ſi diligatur, portus peccatoribꝰ eſt tutiſſimus.

Ioan. 2.

Mariæ, vt eius gratiam obtineas in præſenti, & gloriam cum electis omnibus in futuro. Tene illam, nec dimitte eam, donec te benedicat, & ad cæli palatium felici gubernatione perducat. Amen.

De excellentia meritorum & priuilegijs donorum beatæ Mariæ virginis. Ser. VI.

Pro. 31. MVltæ filiæ congregauerunt diuitias, tu ſupergreſſa es vniuerſas. Dilecti fratres eſtote fideles ſerui Ieſu Chriſti, & deuoti amatores ſanctiſsimæ matris eius virginis Mariæ, ſi vultis cum ea ſemper lætari in cælis. Tunc eritis deo & benedictæ matris eius dilecti, ſi corde humiles, & corpore fueritis caſti, ſi in omni cōuerſatione veſtra moleſti, prouidi, timorati & circunſpecti, nulli occaſionem dederitis ſcandali, nec iuſtæ querelæ. Multum eſt pro ſalute veſtra, pro honore dei, & laude beatæ virginis, vt ſitis in oratione deuoti, in lectione ſtudioſi, in opere ſtrenui, in dormitorio quieti, in choro vigiles, in cantando alacres, in capitulo corrigibiles, in admonitione docibiles, in ſilentio ſtricti, in refectione ſobrij, in oculis cuſtoditi, & in omnibus moribus veſtris diſciplinati. Si ergo deſideratis beatam virginem digne laudare & ſumme venerari, tunc ſitis ſicut ſimplices filij dei ſine malitia, ſine dolo, ſine nequitia, ſine mendacio, ſine ira, ſine diſceptatione, ſine murmure, ſine ſuſpicione, omnia contraria vobis ſupportantes in charitate fraterna, cum humilitate & patientia, propter Ieſum & Mariam, & ſanctorum vitam imitādam, propter pacem veſtram, & aliorum ædificationem, & maxime propter ſanctę trinitatis gloriam perfruēdam. Omnia enim amara dulcia fiunt, omnia grauia leuigantur, cum amor Ieſu, & piæ matris eius memoria, ad cordis intima penetrant. Si quis probare voluerit, frequenter de eis cogitet, loquatur, legat, cantet, & oret. Vt autem aliquantum vobis innoteſcat excellentiſsima dignitas beatiſsimæ virginis Mariæ, audite pauca de pluribus donis & priuilegijs eius, quibus deus eam benedixit & exaltauit præ omnibus ſanctis angelis & archangelis in cælis, & præ cunctis hominibus in terris. Hæc eſt virgo ſacratiſsima, & mater dei chariſsima, de qua canitur in ſancta eccleſia per totū orbē terrarū late diffuſa: Exaltata eſt ſancta dei genitrix ſuper choros angelorū ad cæleſtia regna. Recogitate ergo diligēter antiqua ſanctorum patriarcharum geſta, de quorum ſtirpe orta eſt mater dei Maria, tanquam roſa inter ſpinas ſine ſpina. Sicut enim olim per multos ſanctos viros patriarchas & prophetas, per iudices & reges, per ſacerdotes & leuitas, per doctores & ſcribas, verbis ſignis & figuris prænunciatus eſt Chriſtus dei filius ex virgine pro mundi redemptione naſciturus, & in cruce paſſurus, ita conuenientes

Chriſtū in lege viri, Mariā fœminæ figurarūt.

nienter ſatis & ſapienter ordinatione diuina præfigurata & præconizata eſt beatiſsima ac deuotiſsima virgo Maria per ſacras illius temporis virgines, per illuſtres fœminas, per caſtas viduas, per deuotas prophetiſſas, & per cæteras honeſtas matronas, in caſtitate viuētes, atq; ob pudicitiæ cuſtodiam cū puellis ſuis in domib⁹ & cameris ab aſpectibus virorū incluſas. Hæc eſt reuera atteſtatione ſanctarū ſcripturarum, omniū virginum virgo prudētiſsima, omniū fœminarum pudiciſsima, omniū puellarū ſpecioſiſsima, omniū matronarū honeſtiſsima, omnium domicellarum venuſtiſsima, omniū reginarum regina nobiliſsima, in qua omnis decor virginalis, omnis virt⁹ moralis, omnis ſpeculatio theologalis, omnis deuotio affectualis, omnis operatio virtutis, omnis perfectio ſanctitatis, pariter conueniunt, inhabitant, & perfectiſsimè elucent, quæ nec ante ſe ſimilem, nec poſt ſe æqualē habet, nec habuit, nec habebit. Et ſicut olim materiale tēplum Salomonis præ omnibus terrarum templis decoratum, & latiſsimè nominatum, ac copioſiſsimè ditatum, magnificè à regibus & populis honorabatur, ita ſpirituale dei templum quod eſt beata virgo Maria ab omni labe pura, ſuper omnia templa ſanctorū prænitet, & ideo amplius honorari debet & amari. O vere inclita proles ex inſigni patriarcharum proſapia nobiliter procreata, ex ſacerdotali genere generoſe producta, ex pontificali dignitate digniſsimè deriuata, ex prophetali choro veriſsime prænunciata, ex regali ſtirpe illuſtriſsimè edita, ex dauidica linea rectiſsime originata, ex nobiliſsima tribu Iuda clariſsimè prolata, ex Iſraelitica plebe feliciſsimè progenita, ex electo populo dei ſingulariter prælecta, ex ſanctis ac religioſis ac deo placitis parentibus diuina præordinatione in lucem mundi ſereniſsime exorta. O felix & illibata virgo Maria, omni laude & honore digniſsima, omni amore & reuerentia ab omnibus amplexanda. O ſplēdida virginum gemma, tu ab initio & ante ſecula à deo es prędeſtinata, redemptorem mundi tempore pręfinito paritura, à patriarchis deſiderata, & prophetis prænunciata, à multis regibus & iuſtis adoptata, à deuotiſsimo populo in Iſrael diu expectata, & tandem deo miſerante ægrotanti mundo viſibiliter demonſtrata. O ſacra & illuſtriſsima virgo Maria, quam præclarum & laudabile eſt nomen tuum in vniuerſa terra. Nempe a ſolis ortu vſque ad occaſum in diuerſis partibus Iudæis & Gentibus, Græcis & Latinis, Romanis & Germanis prædicatum eſt nomen tuū per euangelium Ieſu Chriſti filij tui, & adhuc quotidie prædicatur inclytum nomen tuū in omnibus eccleſijs dei, in ſacellis & clauſtris, in campis & ſyluis deo dicatis, à paruis & magnis per ſacerdotes & doctores, & per diuerſorum ordinum prædicatores, qui omnes

Maria templo Salomonis confertur.

omnes pariter te laudare & elucidare deſiderant. Nam vſque ad cæli ſydera te extollere, & ſuper angelicam dignitatem, tuam ſanctitatem & pulchritudinem commendare vocibus altis cũcti iuſtorum ſpiritus inardeſcunt & congaudent, & præ amoris magnitudine & deuotionis dulcedine cantando, meditando, orando, & ſacra ſolennia tua celebrando, nequeunt fatigari, iuxta illud

Eccl. 24. ſapientiæ verbum, Qui edunt me, adhuc eſurient: & qui bibunt me, adhuc ſitient. Laus & gloria altiſsimo deo, qui maximã gratiam tibi præſtitit ô Maria præ filiabus hominum in mundo, & nũc ſedem tuam ſtatuit iuxta thronum filij tui in cæleſti regno, in eminentiori loco ſuper omnes choros angelorum & ſanctorum, ab æterno tibi pulcherrimè præparato, & in perpetuum feliciſsimè permanſuro.

Encomion Mariæ ſingulariſsimũ.

O ſumme venerabilis virgo Maria æterni regis mater & filia, omnium ore benedicenda, omni honore veneranda, virginitate candidiſsima, humilitate profundiſsima, charitate feruentiſsima, patientia mitiſsima, miſericordia pleniſſima, oratione deuotiſsima meditatione puriſsima, contemplatione altiſsima, compaſsione ſuauiſsima; conſilio prudentiſsima, auxilio potentiſsima. Tu aula dei, porta cæli, paradiſus deliciarum, puteus gratiarum, angelorum gloria, hominum lætitia, forma morum, virtutum ſplendor, lucerna vitæ, ſpes egenorum, ſalus infirmorum, mater orphanorum. O virgo virginum tota ſuauis & formoſa, micans ſicut ſtella, rubens tanquam roſa, nitens vt margarita, lucens vt ſol & luna in cælo & terra. O virgo mitis, innocens ſicut agna, ſimplex vt columba, prudens ſicut nobilis domina, ſeruiens vt humilis ancilla. O radix ſancta, cedrus alta, vitis fœcunda, ficus dulciſsima, palma latiſsima, in te reperiuntur omnia bona, & per te nobis æterna donantur præmia. Omnes ergo ad te confugere debemus, ſicut filij ad ſinum matris, & orphani ad domum patris, quandiu viuimus, vt tuis glorioſis meritis & precibus protegamur ab omnibus malis. Sed

Stellæ duodecim in diademate Mariæ. Apo. 12

iam audite dicta cuiuſdam doctoris de duodecim ſtellis in corona beatæ virginis, quibus fulget domina noſtra ſancta Maria præ omnibus ſanctis in cælis. Iſtæ duodecim ſtellæ, ſunt duodecim prærogatiuæ regnãtis eius charitatis, quas habet reſpectu omnium aliorum ciuium ſupernorũ. Reſpectu enim eccleſiæ militantis habet quatuor ſimilia ſuperlucentia dona, miſericordiæ operibus plena: quia præ ceteris omnibus exaudit benignius, condeſcendit humilius, agit virtuoſius, ſuccurrit frequentius, ſicut experiẽtia docet in arduis eccleſię cauſis. Item reſpectu eccleſiæ triumphantis habet iſtas quatuor eminentes prærogatiuas: quia cæteris omnibus collocatur in cęlo altius, reſplendet lucidius, amatur feruentius, honoratur amplius, ſicut dignum eſt

ſentire

ſentire de glorioſis eius meritis. Item reſpectu ſummę trinitatis beatificãtis, habet ſimiliter quatuor prerogatiuas ſiue ſtellas cũctis ſideribus clariores: quia præ cęteris omnibus æternę trinitatis gloriã contemplantibus, ipſam ſanctam trinitatem intuetur lympidius, afficitur erga illam iucundius, contẽplatur intimius, & fruitur illa ſuper omnes in cęlo felicius, de quibus nemo dubitare debet amplius. Sed adhuc audite quid de iſtis ſtellis ſanctus ait Bernardus ſpecialis amator beatæ virginis, dulcis doctor & deuotus monachorum informator. In capite (inquit) eius corona ſtellarum duodecim. Quis illas æſtimet gemmas, quis ſtellas enumeret, è quibus Marię regiũ diadema compactum eſt? Supra hominem eſt huius coronæ rationẽ exponere, indicare compoſitionem. Nos tamen pro modulo noſtrę exiguitatis abſtinentes à periculoſo ſcrutinio ſecretorum, non incongrue forſitan duodecim ſtellas iſtas prærogatiuas gratiarum intelligere videamur, quibus Maria ſingulariter adornatur. Siquidem inuenire eſt in Maria prerogatiuam cæli, prerogatiuam carnis, & prerogatiuam cordis. Et ſi fuerit ternarius iſte per quaternarium multiplicatus, habemus fortè ſtellas duodecim, quibus reginę noſtrę diadema prefulgeat vniuerſis. Mihi ſane ſingularis rutilat fulgor primo in Marię generatione, ſecundo in angelica ſalutatione, tertio in ſpiritus ſancti ſuperuentione, quarto in filij dei inenarrabili conceptione. Veſtrę quidem ſedulitatis erit ſingula quæque diligẽtius intueri, mihi vero ex multis verbis pauca notificaſſe vobis ſufficiat. Si quis plenius vult ſcire ſenſum ſtellarũ myſticum, legat illum beati Bernardi ſermonẽ tali themate inchoatũ, Signum apparuit in cęlo. Hęc igitur dilecti fratres propter ſingularẽ reuerentiam & amorem beatiſsimę virginis Marię frequenter reuoluite, ore ruminate, & pro gratiarum actione hymnos & cantica lætitię in feſtis & commemoratione eius per annum libentiſsimè decantate. Precipue tamen ante altare dei & coram imagine beatę virginis capita veſtra nudate & inclinate, genua humiliter flectite, quaſi præſentem in corpore Mariam videretis cum angelo loquentem, aut filium ſinu tenentem, moxq; eleuatis oculis cum bona fiducia ſperandæ ſalutis, opem miſericordiæ à matre miſericordię affectuoſe implorate, & dicite. O clementiſsima mater dei virgo Maria, regina cęli, domina mũdi, ſanctorum gaudium, peccatorum ſolatium, attende gemitus contritorum, imple deſideria deuotorum, ſuccurre neceſsitatibus infirmorum, conforta corda tribulatorum, aſsiſte agonizãtibus, protege ſupplices ſeruulos tuos ab infeſtatione dæmonum, perduc tecum amatores tuos ad æternæ beatitudinis præmium, vbi cum amantiſsimo filio tuo Ieſu Chriſto regnas feliciſsimè in perpetuum. Amen.

Precatio ad Mariam.

De tri-

De tribus ſpecioſis veſtibus beatæ Agnetis virginis & martyris.

Sermo VII.

INduit me dominus veſtimento ſalutis, & indumento lætitiæ circundedit me. Dilecti fratres iſta leguntur & cantantur de ſancta Agnete virgine egregia ſponſa Chriſti & glorioſa patrona noſtra, cuius diem feſtum annua reuolutione ſolenniter celebrare debemus, & eius magnifica ſuffragia deuotis precibus poſtulare. Et vtinam dignetur pro nobis omnibus orare, quæ valde dilecta eſt a domino noſtro Ieſu Chriſto, & optime viſa coram oculis eius & ſanctiſsima matre ſua Maria, ad rogãdum pro qualibet pia cauſa. O vtinam tam deuotas ac acceptabiles deo preces pro ſuis ſeruulis & amicis in cæleſti regno iam effundere nõ omittat, ſicut quondam pro præfecti filio male extincto fleuit & orauit, quem à mortuis Chriſti gratia donante ſuſcitauit. Notate ergo verba prædicta in principio huius ſermonis quaſi ea ex ore feliciſsimę Agnetis iã auribus veſtris audiretis. Conſiderate pulchritudinem veſtimentorum ſpecioſiſsimæ virginis, quibus eam induit & ornauit interius magis quam exterius Ieſus Chriſtus ſponſus eius cæleſtis. Digna enim fuit à Chriſto veſtimento ſalutis indui, & ſtola iucunditatis ornari, quæ omnem ornatum ſeculi contempſit, & pro amore ſponſi immortalis ſanguinem fudit, atque precioſam hic mortem libenter pro vita æterna accepit. Ibi nunc gaudet cum amabiliſsimo ſponſo ſuo & angelis ſanctis, cum glorioſa matre Ieſu, & innumerabilibus virginum turmis, cõſtituta in altioribus virginum choris, ſequens agnũ quocunque ierit, & cantans dulcia cantica dramatis ſolis virginibus decantanda, quæ omnium organorum ſonos & omnium muſicorum melodiam excedunt. Inſuper hanc prærogatiuam habere meruit in terris, vt feliciſsimi nominis ſui memoria perpetuis laudibus in eccleſia recolatur, & deuotiſsimè celebretur, & à cunctis Chriſti fidelibus magnifice honoretur. Hanc profecto magni & ſancti doctores frequenter commendant, excellenter laudant, patenter prædicant, & omnibus nobis ad exemplum amandæ caſtitatis textum paſsionis eius recitant, atque ad amandum Chriſtum iuuenes & virgines altis præconijs exhortantur. Sed videamus nunc de ſpecioſis veſtibus ſanctæ Agnetis, quibus præfulget præ cunctis artificialibus ſtolis ab hominibus factis. Valde enim precioſa & pulchra ſunt veſtimenta, quibus animæ ſanctorum ornantur ab intra, quæ Chriſtus de cæleſti theſauro attulit mundo, natus ex Maria virgine de regia ſtirpe pro ſalute noſtra. Sunt autem præcipuè trium veſtium genera ſpiritus ſancti artificio contexta, quæ Chriſtus dedit ſanctæ Agneti ſponſæ ſuæ pro munere, quatenus nullum amatorẽ præter ipſum ſolum amaret,

Agnetẽ tribus veſtibus ornauit Chriſtus.

amaret, nec aſpiceret, nec ad colloquendum admitteret, ne fortè amorem eius minueret, aut offuſcaret, aut extingueret, quod valde indecens eſſet, & maximè deuotionem orãtis impediret. Prima vtique veſtis qua induta eſt beatiſsima Agnes vna de ſapientibus virginibus, eſt alba talaris tunica, vitro clarior, byſſo mundior, niue candidior. Et hæc dicitur virginitas inuiolabilis, deo amabilis, angelis acceptabilis, hominibus multum honorabilis. Hanc ſanctam & deo placentem veſtem ab annis puerilibus, immo ab ipſis incunabulis Agnes caſtiſsima induit, & inuiolabiliter conſeruauit, quæ inter exordia reptantis infantiæ a parentibus deo oblata, & annulo fidei Chriſto deſponſata fuit, vt ab amore & fœdere cæleſtis ſponſi, nulla ratione, nulla potentia, nullo terrore nec blandimento vllo reuocari poſſet, ſed virgo in æuum permanſit, & pro fide ac caſtitatę mori non formidauit. Hæc veſtis habet inferius fimbriam auream digito dei ſubtiliter contextam, in qua albis literis habentur melliflua nomina, Ieſus & Maria, necnon omnium aliarum ſanctarum virginum ingenua nomina, ſecundum ordinem alphabeti decenter inſcripta, ad ſequendum beata veſtigia Ieſu Chriſti, & benedictæ matris eius perpetuæ virginis Mariæ excẽpla, pro cæleſti gloria feliciter obtinenda. Secunda veſtis eſt rubea ſiue purpurea, precioſo ſanguine agni immaculati Ieſu Chriſti colorata, & multis albis floribus luculenter ornata. Et hæc vocatur patientia inſuperabilis, ſiue conſtantia infatigabilis. In hac veſte continentur omnia dominicæ paſsionis ſigna, & ſtigmata ſancta, quæ etiam cum interni doloris ſtimulo per quatuor angulos ante & retro inueniuntur animæ amanti impreſſa. Hæc autem ſunt diuini amoris ſigna, & inuictæ ſapientiæ ſcuta contra diaboli tela: ſcilicet crux ſancta, claui, lancea, virga, reſtis, columna, alba veſtis & purpura, fel, arundo, ſputa, flagella, corona ſpinea, & alia multa improperia & vulnera dura. Hæc veſtis habet etiam fimbriam argenteam, longam & latam, hoc eſt fidem rectam, claram & firmam vſque ad mortẽ: in qua omnium beatorum martyrum nomina græcis, latinis, & hebraicis literis ſecundũ ordinem continentur alphabeti roſeo colore inſcripta, quæ diligenter inſpecta & perlecta, animã tribulatam & tentatã confortant ad tolerãda omnia mundi iſtius aduerſa. Hac nobili & purpurea veſte indutus eſt dominus noſter Ieſus Chriſtus rex martyrum & ſponſus virginum in ſua beata ac benedicta paſsione, portans ſpineam coronam & purpureum veſtimentum pro noſtra ſalute, ad confortandum puſillorum corda in tribulatione ſua, pro qualicunque contumelia aut iniuria eis facta, quatenus poſt leuem & temporalem tribulationẽ in mundo, recipere mereantur immarceſsibilem coronam in cælo. Om-

nis enim tribulatio patienter tolerata pro Chriſto, certam ſpem facit æternaliter regnandi cum Chriſto. Hanc ſanctam & regalem veſtem dedit Chriſtus dilectę ſponſæ ſuę nobili virgini ſanctæ Agneti tempore perſecutionis Chriſtianorum in ſancta vrbe Romana, ad ſectanda ſacrę paſsionis ſuæ veſtigia, ad perferēdas contumelias & minas impiorum pro fide & caſtitate, cū magna conſtantia, exemplo multorum martyrum & innumerabilium virginum pro nomine Chriſti innocenter occiſorum. De quorum laudabili triumpho & ineffabili gloria Chriſtum nunc laudat & magnifice iubilat in toto orbe terrarum ſancta mater eccleſia. Felix anima quæ fortiter certat contra irruentia vitia, & crebro ſuſpirat, & orat inter diuerſa pericula & grauamina, vt poſsit citius liberari ab omni preſſura & miſeria. Tertia veſtis ſanctę Agnetis eſt aureum pallium pro velamine virginitatis de holoſericis factum, quod totum corpus virginis circumcingit, tegit, & ornat. Et vt intuentibus clarius fulgeat & placeat, multis candidis margaritis, multis precioſis lapidibus ac coruſcantibus gemmis intextum decoratur. Et hęc cæteris imminentior veſtibus ſpiritus ſancti artificio texitur, quę à doctis & intelligentibus digne ac recte vocatur charitas inextinguibilis, de qua per beatum Paulum dicitur, Charitas nunquam excidit, ſiue prophetię euacuabuntur, ſiue linguę ceſſabunt, ſiue ſciētia deſtruetur. Hac veſte induta eſt beatiſsima Agnes, quando interrogata de ſponſo ſuo quis eſſet, fiducialiter reſpondit: Amo Chriſtum, in cuius thalamum introiui, cuius mater virgo eſt, cuius pater fœminam neſcit. Quem cum amauero, caſta ſum: cum tetigero, munda ſum: cum accepero, virgo ſum. Ibi charitas ſumme neceſſaria eſt ad ornandum virginitatis indumētum, quia ſine charitate virginitas deo placere non poteſt, nec etiam inter prudentes virgines virgo ſuperba computabitur, quę oleum charitatis & feruentis deuotionis in lampade cordis nō habet. Vt ergo veſtis virginalis in conſpectu dei & angelorum clare reſplendeat, caſtitatis amatrix ab omni ſuperbia mentis, & diſſolutione oris cuſtodire ſe debet, ne forte per negligentiam interiorum, & cōcupiſcentiam oculorum exteriorum decepta, cæleſtis ſponſi oculos maximè offendat. Ideo omnes ſenſus ſuos & ſermones omni loco & tempore ſtricte ſub religioſa diſciplina teneat, & totum bonū caſtitatis deo fideliter & integre aſcribat, qui tam electum donū ad decorem animæ ipſi conferre dignatus eſt. Inſuper cū magna humilitate & quotidiana ſupplicatione à Chriſto deſideranter petat, vt vſq; in finem caſta, ſobria & pudica (ſicut virginē Chriſti decet) conſtanter perſeueret, & omnes carnis illecebras vincere, & ſeculi curas abijcere valeat, quādiu in fragili

Abſque charitate Virginitas & pat.ētia macæ & ingratæ Deo.

corpo-

corpore ſubſiſtit: quia inter hoſtes & pericula multa verſatur. Iſta charitas eſt etiã valde neceſſaria ad ornatum ſecundę veſtis virginalis, quę dicitur patientia inſuperabilis, quia patientia ſine charitate Chriſti nõ prodeſt ad ſalutem & meritum vitę ęternę, etiã ſi ferarum morſus, aut ignẽ, aut gladiũ, aut crucis ſupplicium quis ſuſtineat. Non enim pœna martyrem facit, ſed bona cauſa ſanctum martyrem facit, qui pro fide Chriſti patitur, aut pro iuſtitia, aut pro caſtitate, & pręcipue pro animarũ ſalute. Contulit autem Chriſtus beatiſsimę Agneti has tres precioſas veſtes in ſignum maximæ dilectionis & perpetuæ deſpõſationis, quas valde gratanter accepit, & cũ magna lętitia intus ſe ornãs dixit: Induit me dominus veſtimento ſalutis, & indumento lætitię circũdedit me. Et iterũ, Induit me dominus cyclade auro texta, & immẽſis monilibus ornauit me. His itaq; veſtibus ſacris cælitus induta, & quaſi tribus clypeis munita proceſsit virgo iuuencula Agnes beatiſsima contra tres turmas diaboli pugnatura, ſcilicet contra carnis delicias, mundi diuitias, & impiorũ hominum minas. Gratias omnipotenti deo fortiſsimo adiutori noſtro, regi inuiſibili & immortali ſpõſo omniũ rerũ creatori, qui cor virginis confortauit vt vinceret, corpus ſpõſę ſuæ intactũ cuſtodiuit, Agnam innocentem inter flammas illęſam conſeruauit, & tam vehementer cor eius in amorẽ ſui ſanctiſsimi ac melliflui nominis accendit, vt magis eligeret mori, quàm cęleſtis ſponſi ſui fidem frãgere, cui ſe deuouit perpetuo fœdere famulari. O vere admirabilis cõſtantia virginis, ô quàm laudabilis patiẽtia ſanctæ Agnetis, quę inter tentationes & perſecutiones, inter tot clamores, deriſiones, blanditias, terrores, & armatos viros gladijs vibrãtes, virginitatis propoſitũ tenuit, & Chriſtũ ſponſum ſuũ eſſe, palàm corã aduerſarijs profiteri nõ timuit, ſed cũ magna conſtantia de nobilitate, de pulchritudine & poteſtate Chriſti ſponſi ſui multa magnifica laudabiliter narrando clamauit dicẽs: Ipſi ſum deſpõſata, cui angeli ſeruiunt, cuius pulchritudinẽ ſol & luna mirãtur. Ipſi ſoli ſeruo fidẽ, ipſi me tota deuotiõe cõmitto. Et merito quidem. Ipſe enim ſolus verus deus eſt, potens in cęlo & in terra: ſedens ſuper cherubim & ſeraphim intuetur abyſſos & abſcondita cordis. Ipſe humiles reſpicit, & ſuperbos à longe cognoſcit. Ipſe perſonã hominis nõ accipit, ſed rectũ iudiciũ in omnibus ſeruat, tribuẽs vnicuiq; veraciter quod debet. Ipſe ab æterno omnia cognoſcit, & cũ ſumma prouidentia cuncta gubernat. Ipſe electos ſuos multipliciter probat, & pro multa patientia copioſe in cęlo remunerat, reprobos verò propter eorũ malitiã diſtrictè punit & dãnat, ſeruata in his omnibus magna miſericordia cũ plena iuſtitia: Cui æterna laus & gloria per infinita ſeculorũ ſecula. Amen.

De aurea corona in capite ſanctiſsimæ Agnetis virginis & martyris. *Sermo* VIII.

Tanquam ſponſam decorauit me corona. Dilecti fratres nūc de corona ſanctæ Agnetis virginis, qua coronauit eā Chriſtus in cælis, pauca (ſi placet) audiatis. Corona eſt ornamentum capitis, & maximæ dignitatis, quæ ſpecialiter debetur regibus, & regum filijs & filiabus ob nobilitatem generis, aut etiam aliquibus magnis perſonis in ſignum victoriæ aut doctrinæ, aut ſanctitatis, ſeu eximiæ virtutis. Vnde de ſanctis martyribus ſpecialiter legitur & cantatur: Corona aurea ſuper caput eius, expreſſa ſigno ſanctitatis. Sed quis huius coronæ pulchritudinem digne enarrabit? Exiſtimo quòd nemo mortalium ſcire poterit, niſi cui deus hoc myſterium reuelauerit, aut eius gratia poſt mortem ad regnum dei peruenerit. Iſta aurea corona omnem ſeculi huius gloriam & decorem tam regū̃ quàm principum, tam nobilium quàm præſulum mitras excedit, quæ non de terrena materia facta eſt, ſed in cæleſti officina a deo parata, noua ſemper claritate refulget. Et quid melius & dignius pro noſtra imaginatione per hanc coronam intelligere poſſumus, quàm ipſum dominum noſtrum Ieſum Chriſtum æternæ gloriæ donatorem? Ipſe eſt enim eſſentiale præmium & corona omnium ſanctorum, principium & finis omnium bonorum. Ipſe ſumma felicitas, ſumma iucunditas, ſumma pulchritudo, ſumma ſuauitas. Ipſe æterna veritas, æterna ſapientia, æterna bonitas, æterna maieſtas. Ipſe fons vitæ amœniſsimus, qui omnes cæli ciues ſua præſentia lætificat & inebriat, & miſericordia ſaluat & coronat, per gratiam iuſtificat & illuminat, per gloriam beatificat & ſatiat. Ipſe omnia ad ſe trahit, omnia per ſe implet, ſuper omnia exaltat, & ſupereffluenter remunerat, tribuens ſingulis aureum denarium pro laboribus paucis, & pro breui certamine auream coronam in vita æterna cum angelis potiſsimum poſsidendam. Pro hac corona habenda omnes laborare debemus, & certare vt vincamus, ſicut omnes ſancti ante nos fecerunt & vicerunt qui modo cum Chriſto regnant, & coronas triumphales pro duri certaminis labore in capitibus portant. Qui tamen ſibi victoriam de hoſtibus non aſſcribunt, ſed cum omni reuerentia & gratitudine coronas ſuas ante ſedem dei coram agno deponunt, & cum ingenti exultatione & conſona voce pſallunt & dicunt, Benedictio, claritas, ſapiētia, laus, honor, gloria, ſalus, virtus, victoria deo noſtro in ſecula, qui nos per multas tribulationes perduxit ad hanc glorioſam coronam feliciter obtinendam. Hanc auream coronam cum aureola percipere meruit Agnes beatiſsima, permanens fortis & cōſtans in paſſione ſua pro fide & caſtitate, tradens ſemetipſam in mortem, vt

Chriſtus corona & præmium ſanctorum omnium.

acci-

acciperet coronam gloriæ nunquam amittendam. Quid hac corona pulchrius, quid iucundius, quid ſublimius? Quid felicius, quàm regem angelorum clariſsimè contemplari cum omnibus ſanctis in cælis? O virgo Chriſti, contemptrix mundi, quæ elegiſti Chriſto in caſtitate ſeruire, exhilareſce in ſpe futuræ gloriæ. Si deſideras auream coronam ferre in cælo, fer modo Chriſtum ſemper in corde, ſemper in ore, ſemper in opere. Auerte oculos tuos à mundo, leua animam tuam ad Ieſum in cælum. Sis feruens in laude eius, humilis & vilis in oculis tuis, frequens in precibus, prompta in obſequijs, prouida in verbis, patiens in doloribus, tacita in opprobrijs, hilaris in deſpectibus, ſimplex in veſtibus, pudica in moribus, cuſtodita in omnibus vijs tuis. Noli Chriſtum negligere in aliquo opere vel momento temporis ſub cælo, qui nunquam auertit oculos ſuos à te, in quocunque fueris loco. Attende Agnetem ſanctam quaſi in corpore morantem: & caſtitatis exempla tibi monſtrantem. Tam ſancta, tam caſta, tam deuota, tam pudica, tam honeſta, tam cuſtodita fuit Agnes beatiſsima in hac vita, vt nec oculos ſuos leuaret ad idola gentium, nec ad ſpectacula ludorum, nec ad fulgorem auri vel argēti, nec concupiſcèret decorem aut amicitiam alicuius mortalis viri, ſed deum mente gerens, fide tenens, corde amans, ore laudans, toto animæ deſiderio oculos ſuos erigebat continue ad cælum, vbi ſciebat eſſe Chriſtum ſponſum ſuum, cordis ſui theſaurum optimum, ſuper omnia deſiderabilia amandum & amplectēdum. Igitur adhuc pro ampliori deuotione excitanda, contemplari libet pulchritudinem coronæ beatiſsimæ Agnetis, quæ ſpecioſis ornata floribus, mirandam iucunditatem caſtis ingerit mentibus. Habet enim tres circulos argenteos ad honorem ſanctæ trinitatis, continentes tria ſerta conſtipata floribus pulcherrimi coloris, & ſuauiſsimi odoris. Qui habet aures audiendi audiat, & intelligat quid myſtice iſta ſignificent. Delectātur virgines in pulchris veſtibus & floribus, milites in armis aureis & loricis, clerici in libris & ſtudijs, monachi in hymnis & pſalmis, ſeculares in terrenis, principes in delicijs, ſpirituales in diuinis. Nulla tamen delectatio maior & ſuauior, quàm in deo & virtutibus veris ad dei honorem factis exultare. Dimiſsis ergo lubricis & caducis, cum caſtis & ſacratis virginibus inſpiciamus internis oculis immarceſsibiles flores in corona feliciſsimæ Agnetis. Primus circulus continet ſertum ex albis floribus & candidis lilijs, in valle humilitatis conceptis & natis. Iſti flores deſignant ſanctas & deuotas meditationes de incarnatione Ieſu Chriſti ex Maria pura & ſancta virgine nati, mundis pannis inuoluti, in arcto præſepio locati, virgineis vberibus lactati, angelicis laudibus commēdati,

Adhortatio virginis ſacræ ad demerēdam coronam, qui eſt Chriſtus.

 à deuo-

à deuotis paſtoribus viſitati, à ſtella radiāte reuelati, à ſanctis regibus queſiti, inuēti, & adorati: ab eiſdem tribus muneribus auro thure & myrrha oblatis digne venerati, à ſancto Simeone in vlnis amoroſis amplexati, ab Anna vidua corde & ore ſumme benedicti & confeſsi. Quid in his omnibus bonis auditis, lectis & percogitatis aliud reperitur, quàm hortus plenus floribus & lilijs, cū aromatibus multis? Vere hęc omnia nitent, florēt & choruſcant: flagrant fragrant & delectant. Iſti flores de natiuitate Chriſti & perpetua virginitate beatę Mariæ matris eius, habent tam ſuauem odorem, tam mirum ſaporem, tam magnū decorem, tam fortem ardorem, quòd expellunt ab anima languente omnem tētationem, & carnalem amorem, omnem iram & indignationem, omnem inuidiam & ſuperbiam, omnem acediam & torporem, omnem duritiam & perturbationem, omnem triſtitiam & diffidentiam, omnem nequitiam & fallaciam, omnem turpitudinem & diabolicam immiſsionem, ſiue à viro, ſiue à muliere, ſiue à iuuene, ſiue à ſene, ſiue à diuite, ſiue à paupere, quia pro omnibus natus eſt Chriſtus, pro omnibus paſſus & crucifixus, vt omnes ſaluos faceret, omnes à peccatis mundaret, & virtutum floribus adornaret. Sunt autem in iſto ſerto quinque lilia pro caſtitatis cuſtodia virginibus valde neceſſaria, ſcilicet verecundia, taciturnitas, ſobrietas, ſolitudo, & clauſura. Hęc valde muniūt virginis aulam, & clariorem reddūt eius coronam. Audi virgo Paulum, virginum ſanctimoniam commendantem. Virgo (inquit) cogitat quę domini ſunt, vt ſit ſancta corpore & ſpiritu in Chriſto Ieſu domino noſtro. Quis eſt iſte Ieſus quē ſic amant ſanctæ virgines, vt relinquant etiam parentes? Hic eſt Ieſus Nazarenus, dei patris vnigenitus, filius Marię virginis, ſponſus Agnetis, amator caſtitatis, cuſtos virginitatis. Hic eſt cōſolator pauperum, defenſor viduarum, ſuſceptor orphanorum, qui loquitur ad virgines in canticis canticorum: Ego flos campi, & lilium conuallium. Ego ſanctarum mentium viſitator & inhabitator. Quapropter virgo Chriſti ſi vis cæleſti ſponſo digne placere, ſtude flores virgineos & mūda lilia intus habere, & omnes ſenſus tuos foris à deceptionibus cuſtodire. Caue miluum ô ſimplex columba, fuge lupum ô mitis agnella, caue ſerpentem tibi appropinquantem caſta puella, ne per feneſtras corporis intret ad cubiculum cordis, & corrumpatur puritas conſcientię tuæ, per incautum viſum, vel turpem auditum, aut per cæteros ſenſus tuos pronos ſemper ad malum. Idcirco ſumme cauenda ſunt loca, perſonæ, tempora, colloquia, ſalutationes, munera, riſus, iocus, aſpectus, ornatus, conuiuia, cantica vana. Hæc & alia multa carnis blandimenta mundus habet, quæ pro dolor offert ſuis amatoribus cæca mēte curren-

Meditari incarnationē Chriſti quātum iuuet.

1. Cor. 7

Cant. 2.

Monialis inſtitutio atq; adeo cœnobitarum omniū.

currentibus ad inferni tormenta. O ſtulta mundi gaudia, poſt quæ ſequuntur æterna lamenta. Peribunt enim omnia pulchra & delectabilia ſine mora cum mortis venerit hora. Sunt autẽ iſta terrena & carnalia oblectamenta venenoſa virginibus, horrenda pudicis, fugienda deuotis, execrãda religioſis, ſumme cauenda iuuenibus, ſtricte corrigenda in adultis & incautis. Vera namque diſcipula Chriſti & amatrix caſtitatis ab aſpectibus hominum ſe abſcondit, ne offendat deum, ne amittat ſpiritusſancti ſolatium, ne forte ſibi & alijs ſit in periculum & ſcandalum, & diabolo in ludibrium fiat, quę erat ſocia angelorum. Igitur in quanto arctiori manſerit cuſtodia & ordinis diſciplina, tanto pulchriora lilia habebit in ſua aureola & aurea corona. Cumque virgo abſcondita ſoli deo placere intendens & cupiens, ab omnibus mũdanis curis & fabulis ſe elongauerit & mũdauerit, tunc Chriſti adſpirãte gratia, ſuauis ex ea odor bonæ vitæ, ſicut odor myrrhæ & thuris emanabit, & multę filiæ Sion adhuc ſeculo deditæ audientes ſanctam conuerſationem incluſæ monialis, excitabuntur etiam ad relinquendam propter Chriſtum omnem ſeculi vanitatem, vt apprehendant cum virginibus aureæ coronæ pulchritudinem. O quàm ſapienter agis filia Sion, quæ mundum lubricum ſpernis, angelorum regi nubere & adhærere ſemper intendis, & ad cæleſtes nuptias intrare feſtinas. Intra intra clauſtrum virginum, vbi diſcas facere voluntatem domini regis tui, & præpara te cum ſodalibus tuis vigilando, orando, & expectando beatum aduentum ſponſi tui de cælo. Certè ſi perſeuraueris in eo quod cœpiſti, erit ſine dubio quod deſideranter à domino deo tuo ſæpe petiſti. Secundus circulus huius aureæ coronæ continet ſertum ex rubris floribus colligatum, viſu pulchrum, odoratu dulcifluum, auditu mirandum, cordi ſolatioſum. Iſtæ roſæ deſignant carnis caſtigationem, mundi deſpectionem, cordis compunctionem, & ſacram meditationem cum intimo compaſsionis affectu erga dominicam paſsionem. Iſtæ roſæ creſcunt inter ſpinas & tribulos & vrticas, id eſt inter varias tentationes carnis, & hominum vexationes, qui nunc verbis duris, nunc prauis moribus alios inquietant, & deuotionem modeſti hominis ſæpe perturbant. Væ illis, & bene his qui patiuntur moleſtias ab importunis. Iſtæ roſæ ideo dicuntur rubræ ſiue purpureæ, quia verecundis mentibus dolorem inferunt & ruborem. Attamen fragrant ſuauiter, ſi fuerint duriter confricatæ, quia humiles mentes dulciter reſpondent & pię, cũ fuerint ab iracundis argutæ & deſpectæ, & ampliores gratias deo reddunt, quia à ſpinis proximorum lædi & pungi meruerũt. Iſtæ roſæ ſuper ignem poſitæ & exuſtæ, dulcem aquam emittunt pro

medicina vtilem, ſimiliter mites & humiles igne ſancti ſpiritus accenſi, pro iniurioſis & inuidis pie intercedunt, & lachrymas cum gemitu ſæpius fundunt. Reuera magna ſunt patiētium merita, magna virginum trophæa, magna apud deum continentium fulgent præconia, quibus æterna merces cum aurea corona reddetur in cælis, ſtellis præclarior vniuerſis. O virgo mitis & humilis, valde multum potes promereri in preſſuris pro Chriſti nomine ſumptis. Etenim quotiens verbum durum aut factum læſiuum patienter ſuſtines, totiens rubeas roſas de ſpinis gignis & producis, & coronam tuam magis clareſcere facis. Iſtæ roſæ inueniūtur in magna copia apud ſanctos martyres & virgines deo dedicatas, qui fide armati, charitate inflammati, & patientia accincti, roſeum ſanguinem ſuum pro Chriſto largiter fuderūt, & coronas triumphales roſis ac lilijs emicantes meruerunt habere perpetuas, ſummo honore gaudentes. Vnde de ſancto Tiburtio nobili martyre Chriſti legitur, quòd iuſſus ſuper ardentes carbones nudis pedibus incedere, ipſe in domino Ieſu confidens intrepidus acceſsit, & facto ſanctæ crucis ſigno ſuper igneos globos ſtetit illæſus, & gaudenti animo iudici reſpondit: In nomine domini noſtri Ieſu Chriſti videtur mihi quòd ſuper roſeos flores ingrediar, quia creatura ipſa creatoris famulatur imperio. Hinc etiam de ſancta Dorothea nobili virgine & martyre pulcherrima fertur, quod ante horam paſsionis ſuæ breuiter orans meruit impetrare de paradiſo cæleſtis ſponſi ſui Ieſu Chriſti tres florētiſsimas roſas, cum tribus odoriferis pomellis, quas Theophilo viro ſcholaſtico ſibi inſultanti & non credēti per puerum angelici decoris eleganter tranſmiſit. Quibus ille conſpectis, conuerſus eſt, & fidelis effectus, atque fidei calore accenſus, protenus per martyrij palmam Dorotheam ſequens, paradiſum lætus intrauit, ſicut eidem egregia ſponſa Chriſti Dorothea promiſerat. Nemo igitur de iſtis rubicundis roſis acquirendis deſperet, quaſi longe poſitis, & difficulter iam inueniendis. Nam poſſunt ab omnibus Chriſtianis & præcipuè à deuotis religioſis perſonis tam die quàm nocte, tam hyeme quàm æſtate ſtudioſe quæri, & fructuoſe inueniri, ſed debent caute ſeruari. Legendo enim Chriſti paſsionem & ſanctorum martyrum paſsiones roſæ rubræ in libris eccleſiaſticis quæruntur, meditando & orando inueniuntur, iuſte, ſobrie, caſte & pie viuendo carpuntur & ſeruantur. Amplius autem iſtæ rubicundæ roſæ quærēdæ ſunt tempore anguſtię iuxta mōtem oliueti in horto ſecreto à turbis, in quem introiuit Ieſus & diſcipuli eius vt orarent. Qui tunc à Iudæis captus, ligatus, percuſſus, flagellatus, coronatus, crucifixus, vulneratus, & quaſi toto corpore cruentus apparuit, omni

Tiburtius martyr.

Dorothea virgo & martyr.

roſa rubicundior, precioſi ſanguinis ſui rubore perfuſus & purpuratus. O quam multas rubras roſas ex ſingulis plagis & vulneneribus ſuis mitiſsimus Ieſus produxit, omnibus aromatib⁹ ſuauiores & pulchriores. Nempe quanto ſæpius roſæ iſtæ aſpiciuntur, durius teruntur, diutius mente reuoluuntur, tanto vehemẽtius fragrant, dulceſcunt, florent & rubeſcunt, creſcunt, & dilatantur. Excedunt enim roſæ I E S V Chriſti Nazareni in roſeto paſsionis eius ortę, & in Hieruſalem quaſi in mortariolo a Iudęis contritæ, omnium ſanctorum martyrum ac virginum paſsiones, dignitate, magnitudine, ſuauitate, pulchritudine, & omnium gratiarum plenitudine, ab ortu ſolis vſque ad fines orbis terræ. Sunt autẽ iſtæ roſę valde precioſæ, & ad ornandum cuiuſlibet deuotæ animæ coronã habiles & formoſæ, ita vt nullo præcio mũdi valeant exiſtimari, nec à mercatoribus comparari, neq; in apothecis medicorum inueniri. Vbi ergo poſſunt diſcerni & acquiri? Non in foro, ſed in choro: non in platea, ſed in eccleſia: non in bello, ſed in cella: non in tumultu, ſed in ſilentio: non in riſu, ſed in planctu: non in conuiuio, ſed in ieiunio. Verum ſpecialiter à contemptoribus ſeculi crucem ſuam quotidie tollentibus, & in paſsione Chriſti ſerioſe meditantibus citius inueniuntur, & vberius intra miſſam colliguntur. Valde enim recreant triſtes animos, & confortant aduerſitate depreſſos. Oportet autem deuotam animam magnam ſibi adhibere cuſtodiam, ne doloſus raptor diabolus in hunc hortum roſarum cum figmentis ſuis peſſimis ſubito veniat, & ſi arcam cordis apertam inuenerit, ſuaues Chriſti roſas exinde tollat, & fœtidas vrticas & nigros carbones clanculum immittat. Vbi eſt tunc Ieſus, vbi crux, vbi claui, vbi lancea, ad fugandum hoſtem malignum de arca tua? Surge & vigila, clama & ora, Ieſum inuoca, crucifixum adora. Imprime tibi ſignum ſanctæ crucis contra hoſtem omnis virtutis, arripe lanceam Longini militis contra terrorem ſæui leonis, claude cor tuum contra virus ſerpentis, confirma illud tribus domini clauis quaſi tribus fortibus ſeris, ne callido & rapido hoſti pateat tam facilis intrandi locus ad intima cordis. Tertius circulus continet ſertum ex blaueis & glaucis floribus optime compoſitũ, ſuper omnia agri gramina odoriferum, cæleſtibus myſterijs plenum. Recte enim ad decorem virginalis coronæ huiuſcemodi flores pertinent, qui puritatem cum virginibus ſeruant. Et ſi bene intelliguntur, non parum religioſorum mores ædificant, qui terrena funditus reliquerunt. Igitur blauei flores, qui ſpeciem tenent ætherei coloris, deſignant contemplationem gloriæ cæleſtis, & magnum deſiderium perfectorum & incluſorum, qui oblitis omnibus infimis & præſentibus bonis perituris, medi-

tantur æterna, inhiantque inceſſanter ad præſentiam dei, & angelorum conſortia, vbi omnia ſunt tranquilla, iucunda atque perfecta. Hi in oratione frequenter accenſi cupiunt cum beato Paulo à vinculis corporis diſſolui, & cum Helia in igneo curru ad cælum transferri, & cum Chriſto in regno eius feliciter præſentari, vbi ſemper gaudeant & epulentur in conſpectu dei, laudãdo & canendo cum angelis ſanctis ſine omni impedimento & labore altiſsimas laudas ſummæ trinitati in perpetuas æternitates. Hi flores, ſcilicet meditationes de cæleſtibus gaudijs, valde ornant coronam cuiuſlibet ſacræ virginis & animæ fidelis Chriſtum cordialiter amantis, & ad deum fontem viuum auide ſitientis. Hi ſacri flores maxime inueniuntur & leguntur in euangelicis pratis & hortulis ſaluatoris, meditando de gaudijs dominicæ reſurrectionis, aſcenſionis, & ſpirituſſancti donis, & de miraculis per apoſtolos Chriſti in primitiua eccleſia in nomine Ieſu glorioſe perpetratis. Simili modo ex ſpeciali deuotione carpuntur flores cęleſtis lætitię in ſingulis feſtiuitatibus beatiſsimæ virginis Marię, & aliorum ſanctorum natalitijs, quando de ipſis deuote in eccleſia cantatur, legitur & celebratur, & de æterna ſanctorum gloria deſideranter cogitatur. Totiens nanque flores ætherei ſplendoris in anima contemplatiua ad deum ſuſpenſa oriuntur, creſcunt & dulceſcunt, quotiens ex memoria cęleſtium mens compungitur & accenditur, & ad pręſentiam Chriſti & ſanctorum ſuſpirat & anhelat. Vnde ſępe per feruida deſideria ſurſum reſpicit, & ex intimis præcordijs cum Helia clamat & orat, Sufficit mihi domine, tolle animam meam, quia melior eſt dies vna in atrijs tuis ſuper mille huius vitę gaudia. Sed rurſum conſiderandum, quòd tunc nobiles iſtæ roſę de corona animæ deuotę cadunt, ſordeſcunt & areſcunt, cum infimis, vanis & curioſis rebus mens incipit delectari, aut friuole foris occupatur, & ex quodam torpore preſſa negligit cæleſtia meditari omnibus viſibilibus præferenda, & omnibus theſauris mundi meliora. Vnde & beatus Paulus diſcipulos ſuos ad florigeram patriam exhortans ait: Quæ ſurſum ſunt quærite, vbi Chriſtus eſt in dextera dei ſedens: quę ſurſum ſunt ſapite, non quę ſuper terram. Quare? Quia cito præterit figura huius mundi, & nihil permanet ſub ſole, quod poteſt cor hominis ſatiare.

Phil. 1. 4. Re. 2. 3. Reg. 19. Col. 3. 1. Cor. 7

Miſerationis affectus induendus exẽplo Chriſti.

Sunt etiam in hoc virgineo ſerto multi pulcherrimi flores crocei & cærulei coloris igneum habentes ſplendorem, aſpectu delectabiles, odoratu ſuaues, tactu leues & flexibiles. Iſti pertinent ad vitam actiuam, & deſignant compaſsiuos affectus cordis ad ſubueniendum debilibus & infirmis, & dulces ſermones ex

ore prudentis ad conſolandum triſtes & grauatos, ne deficiant in tentationibus & laboribus quotidianis. Sic enim lex dei præcipit, & charitas fraterna exigit, vt fortis debilem portet, prudens inſtruat ignarum, mitis compeſcat iratum, feruidus excitet torpentem, lætus conſoletur triſtem, maturus corripiat diſſolutum, diſcretus refrenet nimium, humilis reprimat ſuperbum, ſimplex cohibeat curioſum, ſtabilis retineat vagum, taciturnus increpet verboſum, vt ſilentio ſuo ædificet potius audientes quàm verbis effuſis. Ex iſtis croceis floribus odor ſuauiſsimus ſępius manat, qui animos debiles ſpiritalibus fomentis confortat, vt in virtutibus magis proficiant. Hinc eſt quod diuus Paulus multis virtutũ floribus ornatus, ad colligendũ charitatis flores diſcipulos hortatur dicens: Per charitatẽ ſeruite inuicem, quia ſumus inuicem membra. Et iterum: Alter alterius onera portate, & ſic adimplebitis legem Chriſti. Iſti flores fraternæ cõpaſsionis & eruditionis inueniuntur plenius in agro dominicæ prędicationis, ſcilicet in dulcibus Chriſti ſermonibus, & octo beatitudinibus in myſticis parabolis & iucundis reuelationibus regni cæleſtis, in ſignis varijs ſuper infirmos & obſeſſos, in miſericordia ſuper egenos & pauperes, in benignitate ſuper peccatores & pœnitentes, in manſuetis verbis ad duros & peruerſos, in honeſtis moribus & humilibus obſequijs & penurijs rerum coram diſcipulis ſuis, in fatigatione teneri corporis ſui, & longa pernoctatione in orationibus deuotis in altis montibus & locis ſecretis, ad meditandum de cæleſtibus gaudijs aptis. Ecce quot ſacri ſermones, tot pulchri flores: quot myſticæ parabolæ, tot nobiles roſæ. Et quãdo de regno dei & angelis Ieſus loquebatur apoſtolis, tũc flores æthereos amicis ſuis oſtendit in cæli ſecretis. Et quãdo mandatũ nouũ eis dedit, vt inuicẽ ſe diligerẽt, atq; pedes eorum lauit tam verbo quàm exẽplo eos inſtruendo, tunc optimi odoris fragrãtiam ex croceis floribus inter eos diſperſit. O quam ſtupendum ſignum fecit Ieſus, cum ſeipſum omnibus prębuit omnibus veræ humilitatis exemplum? O mirum ſuper omne mirum, quòd omnium ſanctorum ſanctiſsimus & omnium dominorum altiſsimus fit omnium ſeruorum ſuorum ſeruus infimus, quòd ſumma maieſtas inclinauit ſe ſponte infra homines ſimplices & pauperes ſuos commenſales dicens: Ego ſum in medio veſtri ſicut qui miniſtrat. non enim veni miniſtrari, ſed miniſtrare. Si ego dominus & magiſter veſter veſtros laui pedes, & vos debetis alter alterius lauare pedes. Quid plus domine? Alius pro alio orare debet, exemplo inſtruere, neminem lædere, omnibus benefacere velle. Iſti flores fraternæ cõpaſsionis & piæ ſubuentionis valde ornant coronã virgineæ puritatis, & vitam religioſe conuerſa-

Ephe. 4. Gal. 6.

Humilitas Chriſti miraculum omniũ maximum.

Luc. 22.

Ioã. 13.

uerſationis,tam in contemplatione cæleſtium ſecretorum,quàm in viſitatione languentium proximorum. Tunc enim flores virtutum inter fratres ſuauius redolent,& vberius creſcunt, cũ deuotus contemplator angelicos ordines ad horam deſerit, & ad ſeruiendum infirmis & egenis lætus accedit, quaſi Chriſtum in præſenti videret. Cum etiam ſtudioſus lector ſcripturarum, aut diligens ſcriptor librorum vocatus codicem claudit, & pennam de manu ponit,& ad ſonum pulſantis ſtatim ſurgit & ad chorum vadit,aut ad communem laborem conuentus incunctanter properat,tunc noui flores in horto cordis eius per gratiã ſancti ſpiritus cum fructibus obedientiæ incipiunt oriri, dilatari & magnificari, & ipſi ad maximum meritum & pulchriorem coronæ ornatum computabuntur. Præcauendum tamen amatori ſolitudinis,& deuotæ meditationis ſpeculatori à leuitatibus & rumoribus, ne per longas occupationes & ſuperfluas locutiones perdat ſuauitatem vnguenti myſtici,& ſaporem mellis extinguat leuis infectio fellis & aceti. Quis enim eſt tam deuotus in oratione,tam ſtudioſus in ſacra lectione, tam ſtrenuus in operatione, qui tam cito ſe recolligit ab intra, quàm facilè labitur ad extra? Quis tam cito conſolidat fracta,quam facilè frangit aliqua? Quis tam cito immũda lauat, quàm facilè in lutum cadit? Igitur ô virgines Chriſti, ô religioſi ſerui dei, ſtate ſuper cuſtodiam cordis & oris veſtri, ne corrumpantur ſenſus veſtri per varia deſideria mundi,quæ nihil proſunt ambulantibus in eis,cum magnis periculis & anguſtijs. Ecce innumeris fallacijs & laqueis mundus eſt

Luc.21. plenus. Ideoque ſecundum verbum Chriſti oportet vigilare & orare contra tentationes & tribulationes ab omni parte ſurgentes, & ad bene agendum non deficere, quandiu vires aſſunt, & tempora gratiæ promerendæ florent. Non eſt corrigiam calceamenti perdere, gratiam dei amittere, tempus pœnitentiæ negligere,diem vane conſumere,& vitam æternam pro modico delectamento deſpicere. Recogitate immenſam bonitatem Chriſti ſuper omne genus humanũ,quanta bona fecit, quanta mala pertulit, & quàm magna præmia electis ſuis poſt huius vitæ certamina promiſit. Habete bonam fiduciam in domino ſemper,& ad auxilium diuinum in omni neceſsitate recurrite, & in tempore tribulationis nolite deſperare, nec ab oratione ceſſare. Capiatis notabile exemplum patientiæ & perſeuerantiæ de ſancta Agnete virgine Chriſti & martyre, corpore quidem iuuencula, ſed animo cana: ſtatura paruula,meritis magna:ſexu infirma,fide fortiſsima: veſtibus ſpoliata,virtutibus ornata, quæ vt diabolum & comites eius vinceret, ad Chriſtum deuotis & ſedulis precibus conuolabat. Cumque humana rabies non ceſſaret, ſed diabolo

inſti-

inſtigante ignem copioſum pararet, ipſa intrepida manẽs in medio flammarum expanſis manibus orabat Chriſtum corde,& ore laudabat, atque per martyrij palmam ad ſponſum ſuum peruenire optabat, quem ſuper omnia ſyncerisſimo amore diligebat. Plus enim valuit ingẽs amor Chriſti in ſola fragili virgine,quàm tyrannicus furor armatus gladio & igne.Idcirco ſpecioſisſimam hanc auream coronam cum tribus floridis ſertis ornatam habere meruit, quia mundum ſpreuit, carnem domuit, diabolum vicit, tyrannum deriſit,præmia calcauit,pœnas ſuperauit,& ad Chriſti gloriam pro Chriſto moriendo felicisſimo fine peruenit. Nunc omnes pariter oremus & clamemus ad dominum noſtrum Ieſum Chriſtum amatorem caſtitatis,innocentiæ, & omnis puritatis,vt doceat nos angelicam vitam in fragili carne imitari, & cum ſanctis virginibus caſtitatem mentis & corporis præcipue amare, venerari & conſeruare. Amen.

Oratio.

O Dulcisſime domine Ieſu Chriſte flos omnium virtutum, caſtisſime amator virginum, fortisſime debellator dæmonum,ſtrictisſime extirpator vitiorum, fragilitatem meam propitius reſpice, & per interceſsionem beatisſimæ matris tuæ virginis Mariæ,& dilectæ ſponſę tuæ ſanctę Agnetis virginis ac martyris venerandæ,auxilium mihi ſupernæ virtutis impende,vt diſcam terrena cuncta deſpicere, & amare cæleſtia: vitijs reſiſtere, & tentationibus non conſentire, virtutibus firmiter adhærere, honores fugere,delicias vitare, peccata commiſſa plangere, occaſiones malorum cauere, à praua conſuetudine abſtinere, cum bonis cõuerſari, & in bonitate perſeuerare,quatenus dono gratiæ tuæ merear coronam æternæ vitæ cum ſancta Agnete & cum omnibus ſanctis æternaliter in regno tuo posſidere. Amen. Oratio in memoriam D.Agnetis.

Exemplum.

FRater quidam domus noſtrę,capitis dolorem frequenter patiebatur,& ideo nonnunquam exire chorum cogebatur.Habebat autem ſpecialem deuotionem ad ſanctam Agnetem venerabilem virginem patronam noſtram, multæ pietatis dulcedine affluentem.Deſiderauit ergo ingenti cordis deſiderio ſacras reliquias eius viſitare in Traiecto,quæ ibidem in arca argentea auro tecta in eccleſia cathedrali ſancti Martini honorifice conſeruantur. Contigit ergo vt cum priore ſuo pergeret ad præfatum ſummæ reuerentiæ locum viſitandum,& veniens ad præfatæ cathedralis eccleſiæ aulam multis ſanctorum reliquijs decẽter ornatam, petijt à cuſtode ſibi oſtendi beatisſimæ Agnetis arcam ob deuotionis ſuæ inſtantiam diu deſideratam. Tunc ſanctarum reli-

reliquiarum cuſtos ait: Non facilè licet mihi reſerare precioſam ſanctæ Agnetis arcam, ſed libenter vobis antiquam almæ virginis capſulã oſtendam, in qua ſacræ reliquiæ eius diu requieuerũt ad dei laudem & gloriam. Quod frater audiẽs lætatus eſt & conſolatus, expectans honorabilem ſibi loculum præſentandum. Quo viſo & aperto, inclinauit ſe reuerenter, & oſculans ſanctum ſcrinium, intromiſit caput ſuum confidenter, ſperans ſibi auxilium meritis ſanctæ Agnetis affuturum inhæſitanter. His igitur actis maximas gratias egit deo & ſanctæ Agneti virgini, quod patentibus oculis ſuis hæc meruiſſet intueri. Qui ex hoc tempore & deinceps à priſtinis doloribus releuatus eſt non ſolum in corpore, ſed etiam ampliori deuotione profecit in mente, atque reliquum vitæ ſuæ tempus iucundo & felici agone in feruore ſpiritus bene terminauit.

Aliud exemplum.

ALius quidam frater cum in profeſto ſanctæ Agnetis ad refectorium legiſſet, accidit ei improuiſe quòd poſtea ſolus comedens os piſcis in ore eius frangeretur, & palato tam fixe inhæreret, vt acumen eius nec extrahere nec expuere tunc valeret. Quapropter contriſtatus valde, & timẽs periculum vocis ex hac læſione ſibi imminere, expectauit patienter horam veſpertinam de ſancta Agnete ſolenniter in choro decantandam. Cumque cantor reſponſorium, Pulchra facie, altius incepiſſet, & conuentus chori lætis vocibus ad honorem ſanctæ Agnetis reſiduum proſequeretur, deuote cantando & laudando, cœpit frater læſus pariter concinere, & ſanctam Agnetem dilectam & benignã patronam ſuam ſuppliciter inuocare, vt in ea hora ſubueniret, & ſe de iſta læſione liberaret. Et ô mira dei clementia, & quàm ineffabilis virtus eius & potentia, quæ non deſerit ſperantes in ſe, de quacunque tribulatione clamauerint ad eum. Statim nanque cum hæc verba cum conuentu caneret, Intercede pro omnibus nobis, ſenſit quendam pruritum in palato gutturis, cœpitq; parum tuſsire, & in inſtanti cum ſaliua oris exſpuit aculeum piſcis ſine dolore ſui gutturis. Tunc alacer effectus gratias egit deo & ſanctæ Agneti virgini, quòd tam cito meruiſſet exaudiri & curari. Finitis autem veſperis mãſit ſilenter in choro proſternens ſe humiliter ſuper ſcabellum pedum ſuorum, oſculando pauimentum aſſerum ex intimo cordis affectu, congratulans in ſecreto de tanto beneficio meritis ſanctæ Agnetis ſibi collato. Deinde magis volens certificari de præſenti facto, quæſiuit aculeum piſcis ex ore proiectum, & inuenit eum in arena prolapſum. Quem ſecum tollens ad cellam, poſuit iuxta ſanctæ Agnetis imaginem, ob eius ſpecialem dilectionem perpetue recolendam. Cuius ſa-

cro patrocinio pius dominus ab omni periculo nos ſemper & vbique dignetur cuſtodire, & in bona conuerſatione cum omnibus nobis commendatis conſeruare. Amen.

Exemplum aliud.

FVit in ciuitate Svuollenſi ciuis quidam Hermãnus de oeuer nominatus, diues & honeſtus, pius & miſericors ſuper pauperes, atq; in hoſpitali ſancti ſpiritus fidelis infirmorum & egenorumq procurator. Hic quadam turbatione orta in ciuitate contra eum & quoſdam conciues eius, cõfugit ad monaſterium noſtrum in monte ſanctæ Agnetis virginis hoſpitandi gratia. Qui pro ſua probitate & manſuetudine ſuſceptus eſt, & benigne tractatus cum multa charitate & fraterna beneuolẽtia. Modico autem tempore tranſacto didicit Confiteor legere, & ſacerdoti ad miſſam miniſtrare, licet iam ſenex eſſet, & literas penitus ignoraret. Quod cum tãta diligentia & deuotione fecit, vt alijs aliunde occupatis ſæpe bis vel ter vno die ſacerdotibus ad miſſam libenter & alacriter miniſtraret. Siquidem venerabili patri noſtro Vvilhelmo Vorniken tunc temporis priori domus noſtræ ſpirituali amatori ſanctæ Agnetis, frequenter inter ſummam miſſam choro canente, ipſe retro in eccleſia ſuperpellicio indutus magno cum affectu miniſtrauit. Accidit autem quadam vice vt ipſe quaſdam pecunias ex cella in qua morabatur perderet: de quibus vehementer doluit mirans quis hoc feciſſet. Nondum enim ſua reſignauerat: ſed ſicut hoſpes & amicus fidelis inter fratres in ambitu clauſtri habitabat. Nam inter meridianum prãdium quidam alienus & ignotus latenter per feneſtram apertam cameram eius intrauit: & quantum ſibi placuit furatus eſt, & cito receſsit. Prandio igitur facto, cum Hermannus poſt gratias dictas cellam ſuam intraret, pecunias ſuas quærens non reperit: & ſatis contriſtatus vni conuerſorũ fratri Ioanni de Eme ſibi familiari conquerendo dixit, O bone dilecte frater Ioannes, ſunt hic fures in domo? Qui ait, Non vtique bone Hermanne. Tunc ille furtum ſibi iam factum reuelauit dicens. Perdidi pecunias quas habui in cella, & modo inter prandium ſunt ſecrete furatæ. Cui frater Ioannes conſolando triſtem reſpondit: Non cogites bone amice, quòd aliquis fratrum noſtrorum aut ex familiaribus domus huius hoc fecerit: ſed forte aliquis extraneus hoſpes qui hortũ pomarij intrauit, tentatus hoc egit, ſicut quandoque præteritis temporibus experti ſumus, veſtibus occulte furatis. Audiens autem hæc venerabilis pater & prior noſter Vvilhelmus contriſtatus eſt valde, & omnes fratres de damno boni viri ex confuſione furti doluerunt. Tunc quidam fratrum noſtrorum ipſi magis familiares, conſolando & ad patientiam hortando dixerunt ei:

O Her-

O Hermanne chariſsime ſis modo patiens in iſto, quia fortè dominus deus noſter non vult quod occupes amplius cor tuũ pecunijs iſtis. Facias ergo nunc de neceſsitate virtutem, & offeras pecunias eas deo & ſanctę Agneti pro ſalute animę tuæ, & ſi poſtea contigerit te iterum eas acquirere, quòd non velis inde aliquid retinere, ſed ad cultum dei, & miniſterium ſanctæ Agnetis omnia prouenire debeant. Fecit bono animo & pia intentione quod conſultum eſt, vouens ſponte omnia deo plene, & beatæ Mariæ virgini & ſanctæ Agneti patronæ eccleſię noſtræ paulo ante conſecratę. Igitur oblatione iſta votiua conſummata, venit poſt triduum nuncius bonus de Svvollis miſſus à domino Ioanne de Haerlem tunc rectore deuotarum ſororum Beguignarum dicẽs, Fratres non ſitis ſolliciti & triſtes de pecunijs perditis, cito eas recipietis deo fauente. His auditis gauiſus eſt Hermannus, & cum eo prior noſter & totus conuentus. Quis autem fuit iſte fur & raptor, clericus an laicus, hucuſque neſcitur. Nam ſperatur quòd pœnituit, & domino Ioanni ſecreto vt ad monaſterium omnia remitteret ſupplicauit, quod etiam tacito nomine fideliter fecit. Empta ſunt autem & comparata de pecunijs illis receptis, ad ſanctæ Agnetis honorem, duo ornamenta ſacerdotalia, & calix vnus argenteus deauratus, titulo Hermanni de oeuer ſub pede calicis inſcripto.

Aliud exemplum.

QVidam frater domus noſtræ celebrans in domo capituli in altari ſanctæ Agnetis virginis diabolo inſidiante ſubito tentatus eſt in miſſa de fide & ſacramento corporis Chriſti, in quo ſæpius habuit conſolationem & deuotionem magnam. Sentiens ergo grauem influere quæſtionẽ, conuertit ſe cito ad pium dominum Ieſum cum gemitu & recta fidei intentione orando. Moxque audiuit diuinum reſponſum intus ſibi dictum, Crede ſicut ſancta Agnes, Cæcilia, Barbara, & aliæ ſacræ virgines crediderunt, quæ pro Chriſto paſſę ſunt, & de nullo verbo in fide dubitauerunt. His auditis, ceſſauit tentatio & quęſtionis dubitatio. Et ſępius poſtea contra diabolicam immiſsionem hæc verba reuoluit, Crede ſicut Agnes, Cęcilia, Barbara, & nunquam errabis in fide catholica. Nam tot ſunt teſtimonia vera, quot ſunt ſancta verba in Biblia.

Exemplum aliud.

ALius etiam quidam de fratribus noſtris infirmus in eodem loco & altari ex deuotione communicauit, qui diu baculis ſe ſuſtentans curuus incedere ſolebat. Sed poſt celebrationem miſſæ virtute Chriſti & meritis ſanctę Agnetis ſic conualuit, vt baculos ſuos poſt miſſam ibidem relinqueret, & poſtea ad cho-

rum

rum & conuentum lætus & rectus tranſiret. Mirante autem quodam fratre de iſto facto, ſciſcitari cœpit pie quid ægrotus egerit, & inter miſſam cogitauerit. Reſpondit ſanatus. Cogitaui & reuolui verba ſancti Euangelij, Luca referente de Domino noſtro Ieſu Chriſto. Et omnis turba quærebat eum tangere, & virtus de illo exibat, & ſanabat omnes. Bona ergo fides & virtus ſacramenti cum precibus ſanctorum ſanare adhuc poſſunt mente & corpore debiles, vt fiant feruentes in amore Dei, & ad omne opus bonum promptiores, & ſuis prælatis ſine mora obedientes. Hæc ſunt æternæ ſalutis miracula, quæ adhuc frequenter operatur Chriſtus cum deuotis mira clementia.

Aliud exemplum.

ACcidit quodam tempore in quadrageſima quòd quidam frater rogatus fuit celebrare miſſam mane circa horam quintam pro hoſpitibus, & tota domus noſtræ familia, ſicut conſuetum eſt fieri pro bona cuſtodia laborãtium in officijs, & pro itinerantibus via propinqua vel remota. Frater autẽ ille pie annuit, & ex charitate libenter fecit, pro quo rogatus fuit. Erat tunc feſtum ſanctiGregorij Papę, quem frater ſpeciali affectu diligebat, quia in eius feſto ſcholas ad diſcendum alphabetum cum alijs pueris primitus intrauit. Cũ ergo acceſsiſſet ad altare, cœpit cogitare qualem miſſam vellet legere, de ieiunio, an de ſancto Gregorio. Statim venit ei ad mentem. Tu nondum legiſti miſſam in hac hebdomada de ſancta Agnete, pro ſpeciali cauſa tibi cõmiſſa. Lege ergo modo de ſanctaAgnete cum collecta de ſancto Gregorio, & poſtea canta miſſam de eo in choro cum toto conuentũ corde iucũdo. Fecit ſic in nomine domini cum bona fiducia, ſoluendo vota ſua de ſancta Agnete patrona noſtra Chriſto ſumme dilecta. Omnibus igitur in eccleſia fere congregatis, & miſſam audientibus, contingit periculum incendij in domo agriculturæ noſtræ, nemine adhuc ſciente. Sed pius & miſericors Deus optime prouidit, quòd incendium cito extinctum fuit. Nam laicus quidam donatus noſter Mathias nomine poſt eleuationẽ eccleſiam exiens ſuperuenit, & fomitem ignis extinxit. Quod meritis ſanctę Agnetis confidimus aſſcribendum, de qua tunc ſpecialiter legebatur miſſa ad rogãdum pro pia cauſa dominum. Deus enim qui beatam Agnetam in medio flammarum expanſis manibus orantem illæſam conſeruauit, ipſe illo die domum noſtram cum omnibus ſuis vtenſilibus incombuſtam precibus & meritis eius clementi bonitate cuſtodiuit. Vnus enim laicorum ad audiẽdam miſſam cum alijs intrauit eccleſiam, & neglexerat ſub tecto domus lucernam extinguere, quę combuſto ligamine cecidit ſuper ſegetes ibi iacentes, & accendit. Sed pius dominus omnia vidẽs,

& inopum preces miſericorditer attendens, huic pericula per alium(vt prædictum eſt)tempeſtiue ſubuenire conceſsit. Audiēs autem deuotus & prædilectus pater noſter frater Theodoricus Cliuis tertius domus noſtræ prior venerabilis periculum incendij accidiſſe, & dei gratia cito ceſſaſſe, primo ſatis expauit, nec mirum. Deinde conſolatus eſt,& gratias egit deo,quòd tam graue periculum non proceſsit,ſed repente diſsipatum fuit. Cum ergo rumor incēdij ad aures aliorum perueniſſet,frater qui de ſancta Agnete miſſam eodem die celebrauit,ſecrete ad priorem patrem ſuum acceſsit, & humiliter ei indicauit, Dilecte pater gratias agamus deo & ſanctæ Agneti patronæ noſtræ, quia miſſa de ea hodie lecta fuit pro ſpeciali cauſa, & ſpero quòd fideliter pro nobis orauit,& ab incēdio iſto nos dominus liberauit. Tunc bonus pater & pius paſtor congaudens magnifice, vtpote caſtus amator ſanctæ Agnetis,iniunxit ſpeciales orationes fratribus, atque largiores eleemoſynas diſtribui iuſsit pauperibus pro tam euidenti protectione ab incendio præſenti, & ab omni malo futuro. Amen.

Aliud exemplum.

VIr quidam furatus eſt equum ex paſcuis monaſterij noſtri montis ſanctæ Agnetis quem ſecum duxit vltra miliare à monaſterio noſtro ſitum, putans ſe eſſe ſecurum,& ad propriam domum cum præda proſpere rediturum. Veniens ergo ad villam quandam ligauit equum reſticulo ad ſtipitem cuiuſdam ſepis in biuio, & intrans hoſpitium ſedit ibi ad bibendum, & modice quieſcendum. Interim vero equus ſolus foris ſtans, & nullum adeſſe videns,quodammodo impatienter motus quòd in loco alieno eſſet, & à domo ſuæ habitationis violenter abductus, cœpit caput ſuum frequenter huc illuc agitare, & pedibus calcitrare. Et tandiu lorum quo ligatus erat, huc illucque diſtraxit, donec penitus ſolueret ligaminis nodum. Cumque ſe liberum & enodatum iam ſentiret,& ſeſſorem ſuum diu expectando nō perciperet,quia naturale eſt animali ligato diligere libertatem,& ad ſuum tendere ſtabulum conſuetum, ſtatim vertit caput ſuum ad viam rectam qua venerat, & ſolus deo ducente fortiter currens ad portam monaſterij ſaluus peruenit. Ibique moroſe ſtans & expectans in loco ſibi noto, à portario & colono noſtro bene cognitus eſt,& lætāter introductus, de quo deus æternaliter ſit benedictus. O beatiſsima Agnes ſemper honoranda,tuis hoc meritis deputamus, quia in multis neceſsitatibus noſtris tua patrocinia experti ſumus. Ideoque Chriſtum in te prędicamus,& deuote inuocamus,& laudamus, gratias agentes deo ſemper pro omnibus bonis ſuis miſericorditer nobis ſæpe collatis.

De quin-

De quinque luminaribus templi in dedicatione eccleſiæ. Ser. IX.

DOmus mea domus orationis vocabitur dicit dominus. Dilecti fratres hodie eſt ſolennis feſtiuitas dedicationis eccleſiæ noſtræ, quæ ab omnibus in hoc loco habitantibus debet deuote & iucunde celebrari, & mentes celebrantium ad ſuperna angelorum gaudia incitare. Ad hoc enim omnis eccleſia conſtruitur & dedicatur, vt in ea diuinæ laudis obſequia agantur, & orationes fidelium in loco ſancto citius & plenius a deo exaudiri mereantur. Valde autem eccleſia dei ornatur & illuminatur, ſi hæc quinque ſeruitia in ea ſeruantur, & tanquam cæli luminaria, vt in templo dei luceant, ſollicite cuſtodiantur. Primo inter cætera diuini cultus obſequia emicat, & domum orationis illuſtrat, atque ingredientes eccleſiam ad orandum excitat, & in diuino amore corda fidelium accendit, cum ſacerdotes ſacris veſtibus induti ad altare reuerenter accedunt, miſſas deuote celebrant, & pro ſe & communi populo ſacrificium deo ſumme placitum offerunt, & pie intercedunt. Secundo domum dei præcipue ornat & illuminat chorus clericorum cum quotidie horæ canonicæ ab eccleſia inſtitutæ à clericis & religioſis perſonis temporibus ſuis debite perſoluuntur, & omnia cantanda & legenda ad honorem dei modeſte & honeſte fiunt & complentur, & omnis leuitas, ſtrepitus & confuſio pro poſſe ſtricte vitantur. Mat. 21 In feſto dedicationis eccleſię, ſermo. Templo dei quinque ſunt ornamenta.

Tertio domum dei maxime ornat & illuminat, cum verbum dei frequenter à ſacerdotibus, paſtoribus & doctoribus, populo Chriſtiano, regibus & principibus, ſenibus & iuuenibus, paruulis & magnis ſtrenue prædicatur, & quaſi tuba cæleſti ne peccent ſupplicijs terrentur, & ne deſperent æternis præmijs conſolantur. Magna enim præmia habebunt ſancti ſacerdotes & prædicatores, qui vita & doctrina multos erudiunt, & ad virtutes frequenter admonendo trahunt & accendunt. Vnde de ſancto patre noſtro Auguſtino, glorioſo ſanctæ eccleſiæ doctore legitur & cantatur, quod verbum dei vſque ad ipſam ſuam ægritudinem impræter miſſe alacriter & fortiter ſana mente ſanoque conſilio in ſancta eccleſia prædicabat. Qui deo auxiliante diu vixit in virtute, pro multorum ſalute ſcribens libros, & docens inſcios, ſanctam eccleſiam multitudine librorum ſuorum magnifice ditauit ornauit & illuminauit. Quem ob meritorum ſuorum dignitatem laudare oportet, & filiali amore ſemper honorare, & ſuppliciter exorare, vt recto itinere eum ſequi valeamus ad Chriſtum regnantem in cælis, quem tam ardenter amauit & laudauit in hymnis & pſalmis dum eſſet in terris.

Quarto domum dei profecto ornat & illuminat frequens viſitatio eccleſiæ ad audiendum verbum dei, & ad cuſtodiendam

legem vitæ & diſciplinæ, perducentem ad patriam charitatis & pacis æternæ. Qui enim ad cæleſtis regni gaudia poſt mortem peruenire feliciter deſiderant, modo dum ſani ſunt & viuunt, debent domum dei frequenter viſitare, & prædicationem libenter audire, confeſsiones ſæpe facere, indulgentias quærere & impetrare. Tempus enim breue eſt, & incerta mortis hora. Qui ergo modo non pœnitet nec ſe emẽdat, poſt clauſam ianuam foris ſtabit, & miſericordiam non impetrabit: clamabit dolens, nec exaudietur plorans. Beatus populus & laudabilis nimis, qui relictis vanis ſpectaculis, properat tempeſtiue ad domum orationis, & prædicationem diuini ſermonis, gratias agens deo de beneficijs acceptis, atque pro futuris amplius orans. Pulchrum eſt ſpectaculum videre templum dei fidelibus vbiq; repletum, & forum à negocijs ſeculi eſſe quietum. Quinto eccleſiam dei ornat & illuminat frequens & communis oratio multorum tam cleri quàm totius populi Chriſtiani ad deum inſtanter ſupplicantis, pro diuerſis & neceſsitatibus omnium indigentium, ſanorum & infirmorum, viuorum & defunctorum. Iſta quinque luminaria ſunt valde neceſſaria & vtilia in omni eccleſia, quæ domum orationis optime ornant, & tanquã quinq; ardentes lampades templum dei illuminant, & rectam viam ad ſupernam Hieruſalem & cœleſtẽ manſionem demonſtrãt. Vbicunq; ergo in eccleſia iſta deuota & ſancta officia debitis temporibus reuerenter & diligenter fiunt, ibi deus habitat, ibi præſidet, docet & gubernat, ſicut in Apocalypſi
Apo. 21 beatus Ioannes ait, Ecce tabernaculum Dei cum hominibus, & habitabit cũ illis. Omnibus igitur tumultibus & fabulis cum iocis excluſis, nil aliud in domo orationis & loco ſancto fieri decet & debet, niſi quod deo maximę placet, & proximos ędificat, & ad diuinum officium ſpecialiter pertinet. Quæ ergo ad deuotionis gratiam, & ad canticorum dulcedinem, & verborum intelligentiam iuuant, hęc corde penſari debent, & læto ore ad laudem dei proferri. Omnia vitioſa & ocioſa colloquia vbique vitanda ſunt, ſed præcipue in templo dei, in aula ſummi regis, in ſanctuario ſpiritusſancti, in conſpectu angelorum, & cæleſtium ciuium, ſupernorumque ſpirituum præſentia. Summe igitur venerabilis eſt locus iſte à deo ab eterno præuiſus, & ad ſeruiendum ipſi cũ eius miniſtris & ſacris vaſis electus & deputatus, & in tempore præfinito per manus pontificis cum multis ſanctorum reliquijs conſecratus & ornatus. In quo quidem loco humana iungũtur diuinis, ima ſummis, terrena cæleſtibus, per ſacramenta Chriſti quæ ibidem tractantur & celebrantur à ſacerdotibus in miſsis. Quod agunt ſancti angeli in cælis, hoc etiam agere debent fideles in terris, ſcilicet laudare & benedicere deum totis viribus, & magnificare

care eum præ omnibus ſanctis & creaturis, pro donis & beneficijs ſuis. Et ſi non tanta dignitate & alacritate ſicut angeli, tamen pro poſſe ſuæ infirmitatis quilibet debet niti facere & aptare ſe, vt deū perfectè cum angelis ſemper laudet, ſuper omnia amet, & in omnibus benedicat. Si non potes labijs oris reſonare, debes ſui ſpirijs cordis ad Deum clamare. Si fueris raucus vel diſſonus, noli ceſſare à laudibus, nec te ſubtrahere à diuinis officijs, ſed auſculta quid cātatur & legitur ab alijs, & congaude bene cantantibus. Si non vales ita pulchre cantare ſicut alaudæ & philomenæ, canta & lauda lugubre ſicut corui & ranæ in palude, qui cantant ſicut deus dedit, & natura conceſsit. Noli extolli monedula de clamore vocis, quia neſcis quandiu durabis, & alte cantabis. Vox quippe humilis & contriti cordis bene ſonat in auribus dei omnipotentis omnia audientis. Canta & lauda deum in voce exultationis, memor tamen propriæ vilitatis cum timore futuræ tribulationis. Canta humiliter cum ſancto Dauid in pſalmo, Lætetur cor meum, vt timeat nomen tuum domine. Quis ſicut Dauid fidelis in omnibus, pergens ad imperiū regis, qui miles fuit in diē fortiter bellando, monachus in nocte alacriter ſurgendo & deuote orādo? Si non potes cum ſancto Ioanne Euangeliſta ſublimia & diuina contemplari, procide cum Maria Magdalena ad pedes Ieſu humiliter veniam petendo, & pro peccatis lachrymando vt dimittantur etiam tibi peccata multa quibus deum ſæpius offendiſti. Si non vales cum ſancto Paulo ad tertium cælum euolare, maneas cum eo apud Ieſum Chriſtum crucifixum, non in carne gloriando, ſed carnem cum vitijs & concupiſcentijs ſuis crucifigendo. Si non habes alas aquilæ volātis ad cæli ſidera, habeas pennas ſimplicis columbæ nidificantis in petra, meditando quotidie ſacroſancta Ieſu vulnera Plus enim ſanctitatis & dulcedinis inuenit humilis Frāciſcus in paſsiōe Chriſti, quàm ſubtilis aſtronomus in ſpeculando ſidera cęli. Relictis ergo curioſis & infructuoſis rebus, ſtude in vita & paſsione Chriſti, & proficiet tibi magis quàm omnes artes mundi. Si vis cōſolari cęlitus: fuge homines, & ſeculi rumores. Eſto libēter cum domino ſolus: & quęre ſolatium intus in deuotis precibus & meditationibus ſanctis. Nihil ſalubrius nihil iucundius & dulcius, quàm deum laudare in hymnis & pſalmis, & habere cor ſurſum cum angelis in cælis, infimis neglectis. Talis dicere poteſt in raptu ſpiritus: Memor fui dei ſolius in iubilo cordis. Vere dominus eſt in loco iſto: non eſt hic aliud, niſi domus Dei, & porta cæli. Aperite mihi portas angeli ſancti, & laudabo vobiſcum nomen domini dei mei in ſeculū ſeculi. Væ autē illi qui ſcienter cogitat vana inter diuina, & iniurioſa reuoluit mente peruerſa. Væ qui idola imaginatur immunda:

In tēplo dei faciat quiſq; quod poſsit.

Pſa. 85.
1. Reg. 22.
Dauid rex miles & monachus.
Luc. 7.
2. Co. 12.
Gal. 5.

In oratorio nihil aliud quā oretur.

munda: & negligit precioſa Chriſti vulnera: nec inferni timet pati tormenta. Væ qui ibi tacet & dormit, vbi vigilare & orare deberet. Væ pigris & diſſolutis, & tarde venientibus, qui vagis oculis parietes aſpiciunt, & dulces pſalmos non aduertunt. Væ qui de cibo & potu frequenter cogitant, & de pœnis animarum in purgatorio parum penſant, & raro plorant. Si quis ibi fuiſſet per horam, nũquam ſentiret in choro tædium, nec in ieiunio triſtitiam, nec in labore grauedinem. Benedicti omnes religioſi & deuoti ſerui dei, alacres in diuinis, ſtudioſi in libris legendis & ſcribendis, qui ſe & alios compeſcunt à verbis leuibus, & fideliter orant pro benefactoribus ſuis, & omnibus tribulatis & tentatis, quorum magnus eſt numerus, deo melius quàm hominibus notus. Quicunq; ergo gratus & fidelis fuerit in modicis & præſentibus donis, dignus erit ampliora recipere à deo in cælis. In diuino officio negligenter aliquid agere, impune non ibit. Cauete & timete, ne eleemoſynæ clament contra vos, quia male ſunt expenſæ, & horæ negligenter ſæpius lectæ & perſolutæ. A quibus malis Ieſus Chriſtus nos liberet, omnes offenſas nobis dimittat, & ad cæleſtia regna poſt huius vitę pericula feliciter perducat. Amen.

De ornamentis & moribus miniſtrorum in templo dei.

Sermo X.

1. Mac. 4. ORnauerunt faciem templi coronis aureis, & dedicauerunt altare domino, & facta eſt lætitia magna in populo. Dilecti fratres iſta leguntur Maccabæorum libro primo, de templo dei renouato, & cantantur etiam à nobis in eccleſia tempore conſueto. Sicut ergo illi antiqui ſancti fuerunt alacres & deuoti in templo materiali laudando deum in hymnis & organis, pro victoria data eis de cælis contra aduerſarios, ita & nos multo deuotiores eſſe debemus regratiando deo, qui nos eripuit de tumultibus ſeculi, & laqueis diaboli, & dedit ſpem perueniendi ad feſtiuitatem cæleſtis Hieruſalem, & ad dedicationem templi immaterialis in quo habitat deus cũ omnibus ſanctis ſuis. Quæratis in litera ſpiritualẽ ſenſum, & in cera mel abſconditũ, & delectetur anima veſtra in deo viuo, & in omni verbo quod procedit de ore dei, ſicut angeli & omnes ſancti in cælo. Tunc enim poterit anima veſtra per ſcalã ſanctorũ verborum ad alta cælorũ aſcẽdere, quando negligit exteriorẽ ornatũ attẽdere, & ex intimis præcordijs recordatur domini dei ſui ſolius, quantũdatur ipſi ſapere ex gratia ſupernæ viſitatiõis in ſtatu humanæ fragilitatis. Fratres ibi eſt magna feſtiuitas dedicationis eccleſiæ, vbi eſt puritas innocẽtis vitæ, libertas bonæ cõſcientiæ, iucũditas ſpiritualis lętitiæ, prædicatio ſanctæ doctrinæ, obſeruatio regularis diſciplinę,

[margin: Myſticè quæ ad tẽplum dei ſpectãt deſcribit.]

recor-

recordatio regni cæleſtis, obliuio omnis gaudij ſecularis. Ibi eſt vera pulchritudo templi, & ornatus eccleſiæ cum ramis & floribus bene redolentibus, vbi eſt vera cōtritio cordis, humilis confeſsio oris, & digna ſatisfactio pro peccatis cōmiſsis. Ibi eſt læta dedicatio noui altaris, vbi eſt nouus feruor deuotionis, cū gratiarum actione in iubilo cordis pro beneficijs acceptis. Nemo vacuus apparere debet in conſpectu domini, ſed ſemper aliquid offerre in altari ad honorē dei. Ille vitulū offert & hircū, qui carnis petulantiam frāgit per ieiuniū. Ille bouem mactat & taurum, qui ſuperbiā mentis & duritiam proprij ſenſus redigit ad nihilū per humilitatem & ſapientis conſiliū. Ille agnum immaculatum deo dignum offert, qui paſsionē Chriſti quotidie deuote cōmemorat, & ſe ei per patientiā & manſuetudinē cōformat. Ille arietem immolat, qui totā virtutē & fortitudinē ſuam deo aſſcribit, & nil boni ſibi attribuit. Ille renes cor & pectus in altari cremat, qui omnes carnales affectus ſancti ſpiritus feruore refrenat. Ille colūbam offert, qui ſimpliciter ambulat, & de alienis rebus tacet, qui cū dolentibus gemit, & pro ſibi contrariātibus orat. Ille turturē deo offert, qui caſtitatē diligit, & ſolitudinē quærit, & cum ſolatiū terrenū perdit, ad cęleſte palatium liberius volat. Ille paſſerē immolat, qui à garritu verborū inutilium abſtinet, & in ſecreto cellę ſolus reſidet, vt maiorem pacē habeat, & nulli oneroſus loquendo exiſtat. Ille vero faciē templi coronis aureis ornat, qui præclara geſta ſanctorū libenter legit, ſcribit & prædicat, & ad incitamenta virtutum, eorū præmia alijs denunciat, ne in tentationibus deficiant. Ille aureos clypeos in eccleſia pro ornatu ſuſpendit, qui veteris & noui teſtamenti patres quātis virtutibus fulgeant, proximis ſuis ad ædificationē narrat, qui martyrū certamina ad tolerandum aduerſa recitat, labores confeſſorū ad abſtinendum commemorat, trophæa virginum ac viduarum continentium, ad caſtigandū corpus beatificat, libros doctorū & ſermones prædicatorum ad ſtudendū, legendum, ſcribēdum digne commendat, & aliorum bona opera ad laudem dei & decorem ſanctæ eccleſiæ replicat & expandit. Ille pulchras imagines pingit & ornat, qui vita & moribus proximum ædificat. Ecce tot aurea ſcuta fulgent in eccleſia, quot ſunt ſanctorum nomina, quot feſta, quot ſacra verba, quot bona videmus exempla. O quàm magna feſtiuitas celebratur in dedicatione eccleſiæ triumphantis, vbi omnibus deuictis hoſtibus, cuncti ſimul gaudent ſancti cū angelis, amicti ſtolis albis, & coronati coronis aureis nunquam perituris. Ibi quippe æterna laus, & gloria ſine ceſſatione manſura. Ibi vox dulcis ſine rancore, cantus altus ſine labore, pax ingens ſine timore, lætitia ſine mœrore, amor ſine liuore, ſcien- Felicitas in cæleſti Hieruſalem quanta.

ſcientia ſine errore. Ibi abūdantia ſine defectu, dignitas ſine deſpectu, ſanitas ſine interitu, iucunditas ſine fletu, ſecuritas ſine metu, voluptas ſine vitio, ſatietas ſine tædio, claritas ſine nubilo, veritas ſine ambiguo, puritas ſine piaculo, libertas ſine obſtaculo, conſcientia ſine ſcrupulo, ſumma felicitas ſine termino, omnia bona in deo. O quàm feſtiue gaudent ibi ſanctorum animæ à vinculo corporis abſolutæ, ab omni labe peccati purgatæ, deo intime coniunctæ, ſine medio vnitæ, per ambitum cæli volantes

Pſ. 122. libere, canentes & gratias agentes deo lætiſsime: Laqueus contritus eſt, & nos liberatæ ſumus. Quotiens ergo adeſt aliqua feſtiuitas ſanctorū in eccleſia, recordari debemus qualis & quanta ſit in cæleſti patria, & deſpicere omne quod delectat in hac vita. Beati religioſi, qui à ſecularibus turbis remoti, à temporalibus curis liberi, à paſsionibus tranquilli, ad cæleſtia oculū mentis dirigunt, & præ dulcedine amoris intimi quem ſentiunt, diſſolui & eſſe cum Chriſto concupiſcunt. Beati qui ad cæleſtē dedicationem & ad cœnam agni vocati ſunt, & ita ſe ſtudent præparare, vt cum electis digni ſint intrare. Vox vera: Nemo poteſt hic gaudere cum ſeculo, & poſtea regnare cum Chriſto. Amœna prata, ſtultos ducunt ad hoſpitia praua. Et qui modo delicias & honores ſemper quærunt, poſt breue gaudium inuenient æternum ignem & luctum. Heu miſeri & inſenſati amatores ſeculi, qui feſta Chriſti, & ſanctorum honores, in conuiuia ciborum & ludos conuertitis, vbi manebitis? Væ vobis qui Ieſum deſeritis, & mundum requiritis: ſanctos negligitis, & vagos ac lubricos vobis aſſociatis: angelos offenditis, & dæmones lætificatis. Væ qui ſimplices deridetis, & fallaces commendatis: roſas virtutum conculcatis, & ſpinas peccatorum colligitis: præſentia bona aſpicitis, & futura mala non præuidetis nec timetis. Cur ſtulti voſipſos decipitis, & ad rectam viam non reditis? Timete deum nequando iraſcatur dominus, & pereatis cito de terra cum impijs, & recipiatis infernum pro delicijs quas amaſtis. Dignus eſt enim operarius mercede ſua, ſiue bonū ſiue malum fecerit in hac vita.

In profanātes feſta.

Habet etiam felix & ſancta mater eccleſia pro magno ſolatio & decore domus dei, multa ſanctorum corpora in bona cuſtodia, omni honore digna. Ad quorum aſpectum multi fideles excitātur ſæpe ad amorem dei & fletum, deſideranter petentes quotidiana ſuffragia, vt per eorum ſancta merita mereantur peruenire ad gaudia æterna. Quæ eſt enim eccleſia vel capella tam pauper & modica, quæ non habet vel procurat habere aliquas ſacras reliquias pro ornatu oratorij ſui, ex deuotione erga animas ſanctorum regnantium cum Chriſto in gloria? Nam ſacra oſſa ſanctorum humiliter venerari, Chriſtum eſt honorare, in quibus

habita-

habitauit ſpiritusſanctus, à quibus victus eſt mundus, & diabolus per fidem Chriſti confuſus. Sperandum igitur indubitanter, quod libenter orabunt pro nobis amicis ſuis in terra degentibus, quos viderint in oratione feruentes, & oculos crebro ad cęlos cum gemitu leuantes, & omnia propter Chriſtum ex animo relinquentes. Iuuat etiam non modicum infirmos animos ad lætitiam cordis, ſi in feſtis, melioribus veſtibus & cappis ſacerdotes & miniſtri induantur pro diuino officio decentius celebrando, ſi floribus & frondibus altaria & loca ſacrata adornentur, quatenus per externa ſigna, torpentium corda ad meditandum cæleſtia bona citius accendantur. Nihil tamen in his cæremonijs, cultibus & ornatibus inaniter pro humana laude & propria complacentia fieri debet, ne deus qui corda humilium reſpicit, vanis clamoribus & vagis moribus offendatur, ne feſtum temporale in vitium animæ ex aliqua leuitate aut curioſitate conuertatur. Non enim eſt ſpecioſa laus in ore ſuperbiẽtis, nec placent deo labia ſonora, vana gloria fœdata, vel diſcordi voce prolata. Dicat ergo grates deo omnis deuotus orator, iubilet domino laudes omnis ardens amator, cantent & laudent deum omnes animæ ſanctorum cum angelis in cælo, cantent & laudent deum omnes eccleſiæ terrarum cum fidelibus in hoc mundo, dicentes: Te decet laus & honor domine, pro tua maxima dignitate in ſecula ſeculorum. Amen.

De quatuor conditionibus ad ædificationem & decorem domus dei pertinentibus. Sermo XI.

DOmum tuam domine dęcet ſanctitudo, in longitudine dierum. Dilecti fratres ſitis circunſpecti & cuſtoditi in omni loco & tempore, maxime autem in eccleſia, in choro, & in diuino officio, vbi à multis poteſtis conſiderari. Vos eſtis templum dei, vos eſtis domus dei, vos elegit deus in hæreditatẽ ſibi, quibus promiſit dare regnum dei. Notate ergo cõditiones quatuor ad decorem domus dei pertinentes, & ad ſanctitatem veræ religionis perducentes. Omnis bona domus debet habere fundamentum firmum, parietes rectos, feneſtras claras, & tectum integrum. Primo debet domus animæ noſtræ habere fundamentum profundę humilitatis, ne totum ædificium cadat ab alto elationis in barathrum æternæ damnationis. Idcirco multi ceciderunt de ſtatu religionis in varias tentationes diaboli, & vita carnis, quia non habuerunt nec ſteterunt ſuper firmum fundamentum veræ humilitatis, quæ hominem cuſtodit ab innumeris diaboli inſidijs & caſibus. Felix anima quæ honorem temporalem non appetit, ſed omne commodum pro poſſe vitat, & deſpectum pro maximo lucro reputat. Dixit quidam deuotus: Qui me lau-

Pſa. 92.

Quatuor ad ſãctitatem veræ religionis pducũt.

Humilitas, ædificij ſpiritualis fundamẽtum.

dant, ſæpe decipiunt: & qui me vituperant, bonum mihi ſæpe faciunt. Vnde Dauid ſanctus orat, Non veniat mihi pes ſuperbiæ. Quare? Ibi enim ceciderunt qui operantur iniquitatem, expulſi ſunt, nec potuerunt ſtare. Et quare non potuerunt ſtare? Quia ſuperbi fuerunt, & deo gratias non egerunt. Deus enim ſuperbis reſiſtit, humilibus autem dat gratiam. Nemo quippe ſecure & iuſte laudatur, niſi verus humilis, cui ſordeſcit mundus, & omnis gloria eius. Qui ergo vult bene & firmiter ſtare, fundamentum humilitatis teneat, ab humilitate non recedat, quantumcunque laudatus fuerit & honoratus. Caueatis fratres ne totum premium laboris veſtri perdatis per ſuperbiam & vanam hominum laudem, ne cum diabolo cadatis in damnationem & ignem æternum. Tranſit cito tanquam fumus omnis delectatio carnis, omnis honor & gloria temporalis, ſed non cito tranſibit pœna infernalis, immo in æternum durabit ignis ille ſulphúreus impijs præparatus. Secũdo debet domus animæ noſtræ habere quatuor parietes rectos & firmos ſurſum erectos & coniugatos, non de curuis lignis & aſſeribus ruptis, ſed de lapidibus precioſis artificioſe quadratis & bene politis. Hi ſunt quatuor ſancta euangelia de incarnatione Chriſti veraciter conſcripta, toti mundo ad recte credendum & iuſte ac pie viuendum ſalubriter deſtinata. Iſti parietes ſunt ſicut muri fortiſsimi, & ſicut turres Hieruſalem cum propugnaculis ſuis, qui cadere nõ poſſunt, nec in æternum perire, quia veritas domini ab æterno & vſque in æternum permanebit. Quantumlibet ergo ſæuiat mundus contra fideles, humiles & deuotos, aut tentet diabolus, aut perſequatur tyrannus, aut rapiat auarus, non tamen conturbabitur iuſtus in domino confidens. Et ſi maledicat malignus, irrideat paganus, deludat Iudæus, arguat aſtutus, reprobet philoſophus, dubitet incredulus, erret hæreticus, latret blaſphemus, clamet obſeſſus, terreat gladius iratus, mordeat dentibus inſanus, ſemper tamen præualebit contra mendaces homines veridicus Chriſtus, & vincet cum eo fidelis Chriſtianus veris verbis eius confortatus. Nolite (inquit) timere puſillus grex. Ego dabo vobis os & ſapientiam, cui non poterunt reſiſtere & contradicere omnes aduerſarij veſtri. Nun facilius eſt cælum & terram præterire, quàm de lege vnum apicem cadere. Qui ergo ſequitur Chriſtum, & recte credit, ac bene viuit ſicut euangelia docent, & ſancti doctores plane exponũt, habet quatuor parietes rectos & firmos, diuina charitate connexos, qui templum animæ ſuæ valde muniunt, & omnes dubitationes ex animo repellunt. Sic enim ſunt in homine fideli & deuota anima ſancti euangelij verba diuinitus inſpirata, ſicut aurea ſcuta contra ignita diaboli tentamenta, &

carnis

Psal. 35.

Quatuor euangelia, quatuor ſunt parietes domus Dei.

Psal. 99.

Chriſtus veritas vincet.

Luc. 12.

Luc. 21.

Luc. 16.

carnis blandimenta, ſicut precioſi lapides in pectore Aaron ſacerdotis contra mundi errores; ſicut candidæ margaritæ in corona virginis contra cogitationes iniquas, ſicut lampades ardentes in medio eccleſiæ ante dominum cæli & terræ clariſsimè lucentes, & ſicut columnæ æreæ argento decoratæ totum ædificium templi ſuſtentantes. Felix anima, cui placet & ſapit omne verbum quod de ore dei procedit, & quicquid in euãgelio Chriſti audit & legit. Quanto enim ſæpius quis euangelica verba audierit & legerit, atque attentius cogitauerit & ruminauerit, tanto in virtutibus plus proficiet, & domus animæ eius firmius ſtabit, pulchriuſque fulgebit. Multum quoque in fine gaudebit qui Ieſum intime diligit, & ſpecialem gratiam ab eo ob eius memoriam obtinebit. Ipſe enim ait ad dilectos diſcipulos ſuos in mundo exulantes: Manete in dilectione mea. Qui manet in me, & ego in eo: hic fert fructum multum. Si vultis ferre fructum multum, & augere meritum laborum veſtrorum, tunc eatis per arctam viam, relinquendo propriam voluntatem veſtram propter obedientiam, quæ ducit recto itinere in vitam æternam. Si vultis etiam ſcire ſummam omnium librorum, tunc ſtudeatis ſequi Chriſtum per crucem & contemptum omnium mundanorum, & inuenietis requiem animabus veſtris, & aperietur vobis regnum cælorum. Purgetis proinde agrum cordis veſtri à tribulis & ſpinis vitiorum, & recipietis gratiam Chriſti, & amicitiam omnium ſanctorum angelorum. Orientur enim profecto vobis laborantibus in vinea domini multæ in anima virtutum ſpecies, ſcilicet pro lappa ſuperbiæ nardus humilitatis, pro vrtica libidinis lilium caſtitatis, pro abſinthio iracundiæ ficus manſuetudinis, pro ſpina inuidiæ roſa charitatis, pro tribulo triſtitiæ botrus ſpiritualis lætitiæ, pro zizania diſcordiæ balſamum ſuauis concordiæ, pro iunipero læſionis oliua fraternæ compaſsionis, pro *geniſta diſſolutionis myrrha deuotæ meditationis. Tertio debet domus animæ noſtræ habere ſeptem feneſtras claras ad recipiendum lumen cæli, deo ſemper apertas, ſed contra diaboli tonitrua & fulmina clauſas. Iſtæ feneſtræ ſunt ſeptem dona ſpiritusſancti, quæ illuminant animam per veritatis cognitionem, & accendunt intus per amoris feruorem. His donis acceptis & accenſis fugantur tenebræ peccatorum, & delectationes ſenſuum exteriorum, quæ excæcant oculos ſtultorum reſpicientium vanitates mundanorum, qui negligunt heu gloriam beatorum in regno cælorum. Cauendum ergo valde ne feneſtræ animæ noſtræ obſcurentur fumo iracundiæ, aut nebula triſtitiæ, aut puluere vanæ gloriæ, aut turpi imaginatione, aut longa confabulatione.

Exo. 28.

Ioã. 15.

* fabula,

Vitan-

Vitandum præcipue ne feneſtræ noſtræ illuminatæ ſpiritu ſapientiæ & intellectus in ſcripturis, rumpantur duris verbis, aut luto malæ ſuſpicionis inquinentur, aut temporalibus curis nimis implicentur, & ſic à ſuperni luminis claritate diſtrahantur, & cęleſti conſolatione ſæpe priuentur. Caute igitur omnino cuſtodiendæ ſunt feneſtræ domus noſtrę in omni loco & tempore, ob fragilitatem humanæ vitæ, quæ de facili declinat à deuotionis feruore ad terrenas occupationes, pro recreatione, aut ſub ſpecie vtilitatis alicuæ. Sed fallit deo ſæpe vacātem angelus ſatanæ, ſub ſpecie recreationis externæ. Ideoque deuotis precibus amplius eſt inſiſtendum, & ſacris meditationibus feneſtræ domus noſtræ fortius ſunt muniendæ, ne diabolus locum intrandi habeat per euagationem mentis, & hoc maxime in tempore orationis, & ſtudio ſacræ lectionis. Venit enim ſatanas occulte per oſtium viſus vel auditus cum phantaſijs externis quærens rapere pſalmum vel verbū ex ore legentis, aut ſuadens exire chorum ex tædio mentis. Quapropter magnopere ſatagendum, & ad interiora tempeſtiue reuertendum, quatenus Chriſto veniente, & oſtium pulſante, ſtatim ipſi aperiatur, & lux gratiæ eius dulciter influat, & totam domum mentis illuminet, purificet, & ſanctificet, & ab omnibus irruentibus vitijs cautius cuſtodiat & defendat. O benigniſsime domine Ieſu Chriſte miſericordia mea & refugium meum in omni tribulatione & anguſtia mea, ô vtinam digneris quandoque cum cæleſti lumine comitantibus angelis in domum animæ meæ intrare, & cum aureo thuribulo aromatibus pleno omnia interiora mea thurificare, & cor meum in templum ſancti ſpiritus conſecrare, cruce ſancta ſignare, oleo gratiæ inungere, auream vrnam cũm māna ibi reponere, & librum legis tuæ lateri meo fixe applicare, vt in eo ſtudeam ac diſcam cæleſtia ac diuina mandata tua die ac nocte, quandiu dego exul in terra. Debet etiam domus animæ noſtræ habere quatuor fortes trabes, ne elationis vento parietes moueantur, aut maledictionis iaculo aliquis percuſſus, à veritate euangelij & ſanctitate humilis vitæ recedat. Omnia enim ſine humilitate & firma cuſtodia, periculis patent & ruinis. Teneat ergo anima fidelis trabem iuſtitiæ, nulli inferendo iniuriam: teneat trabem fortitudinis, pie ſuſtinendo aliorum malitiam: teneat trabē temperantiæ, refrenando carnis petulantiam: teneat trabem prudentiæ, cauendo erroris falláciam. Fili à iuuentute accipe doctrinam, diſce à ſapiente ſapientiam, vt ſis prudens, eſt enim ignorātia mater erroris. Noli etiam eſſe negligens, quia negligentia eſt perditio multi boni operis & temporis. Quis facile recuperabit tempus amiſſum? Vna hora ſilentij cum deo expenſa plus lætificabit conſcientiam, quàm

quàm tres horæ vanis fabulis conſumptæ. Sitis ergo chariſsimi diligentes in opere, cuſtoditi in ore, ſimplices in malo, prudẽtes in bono, deuoti deo, benigni proximo, alieni mundo, propinqui cælo. Quarto debet domus animæ noſtræ habere tectum ſolidum & integrum contra pluuiam & ventum, ne opus bene inceptum pereat ante finem completum, & incurrat ſcandalum qui omiſit ex incuria tegere domum bene fundatam. Dicit ſponſus in canticis: Tigna domorum noſtrarum cedrina, laquearia cupreſsina. Ex duobus lignis fiunt tigna, quæ ex vertice domus ſunt iuncta, & inferius diuiſa, ſed clauis parietibus affixa. Habeat ergo anima conſtantiam in principio conuerſionis ſuæ ad proficiendum in virtutibus, teneat etiam perſeuerantiam boni operis vſque ad exitum vitæ de ergaſtulo corporis, vt conſequatur pro breui labore certaminis, præmium æternę beatitudinis. Cum iſtis duobus lignis conſtantiæ & perſeuerantię conſtruitur & perficitur tectum animę fidelis, quæ facta eſt ad imaginẽ ſanctæ Trinitatis. Multi feruenter incipiunt, ſed paulatim tepeſcũt, ad exteriora ſe vertunt, & negligunt perficere quod inceperunt. Horum domus ſartum tectum non habet, ideo cogitationes malæ ſæpe intrant, quę conſcientiam maculant, & deuotionis gratiam perdunt. Tandem vento tentationis duriter flante, aut cadunt à bono propoſito, aut cogitant recedere à loco ſuo, inſtigante diabolo. Iſti ergo niſi conſilio prelatorum acquieſcunt, diu cum bonis perſeuerare non poſſunt. Noli homo fragilis a ſtatu religionis & à ſancta congregatione recedere, ſed ſuſtine per modicum tempus propter ſpem æternę retributionis in cęleſtibus gaudijs. Sta in bono propoſito firmiter, acquieſce conſilio humiliter, certa quotidie viriliter, labora diligenter, ora frequẽter, ſuſtine patienter, indulge libenter, expecta lõganimiter, ſpera confidenter, perſeuera conſtanter, & coronaberis à deo corona glorię indubitanter. Qui perſeuerauerit vſque in finem, hic ſaluus erit. Vtile eſt etiam domum noſtram tegere lapidibus petrinis, ne ventus elationis inflet, aut hymber carnalis delectationis conſcientiam maculet. Tegulę petrinę ſunt exempla & verba Chriſti, quę nos docent diabolo reſiſtere, & cõtra prauas ſuggeſtiones, bonas meditationes aſſumere, & die ac nocte in oratione vigilare. Felix anima, quæ vitam ſuam ad bonum perſeuerantię finem perducere meretur, vt poſt multos labores corporis & dolores cordis poſsit dicere in fine quod Chriſtus dixit in cruce, Conſummatum eſt. His paucis ad laudem dei de domo & templo animę dictis, multæ gratiarum actiones deo referendæ ſunt, etiam pro minimo verbo & cogitatu bono deſuper inſpirato. Debet ergo omnis ſacer locus à nobis in reuerentia ſem-

per

Cõſtãda & perſeuerantia tectũ domus Dei.
Cant. 1.
Mat. 24
Ioã. 19.

Beneficia multa in domo dei chriſtianis conferũtur.

per haberi, propter multa beneficia, quæ ibidem orantibus ſolent deuotis præſtari. Ibi nanque peccator pœnitens & orans accipit veniam, iuſtus gratias agens meretur gratiã. Ibi pauper gemens & orans accipit eleemoſynam, diues compatiens & tribuẽs meretur dei miſericordiam. Ibi ſacerdos celebrans offert deo ſacrificium omni ſacrificio dignius, pro ſe & alijs multis orans & genua flectens. Ibi miſſam audiens ſępe compungitur vſque ad lachrymas intime dolens. Ibi deuotus orator inter miſſam cogitat ſacram Chriſti paſsionem. Ibi peregrinus viator ambulaturus per terram & aquam, accipit benedictionem, & boni itineris ducem Ieſum Chriſtum amicum fidelem. Ibi miniſter ſacerdotis ſupplet angelorum locum per obſequium maxime deo gratum. Ibi communicans recipit ſanctiſsimum corpus dominicum, angelorum cibum, præ omni dono digniſsimum. Ibi iturus ad laborem per diem accepit à deo confortationem, triſtis conſolationem, timidus fiduciam, compunctus deuotionem. Ibi tentatus inuenit remedium, anxiatus conſilium, defectuoſus auxilium. Ibi ſanus accipit lætitiam, infirmus medicinam, moriturus ab hoſte in via tutelam, defunctus à pœnis liberationem, per miſſarum celebrationem. Bonum eſt ergo domum dei intrare, eccleſiam viſitare, miſſam audire, cœmiterium circuire, pro mortuis orare, ſacra loca & altaria adornare, reliquias ſanctorum conſeruare, imagines ſanctorum honorare, ſuper omnes ſanctos & ſanctas ſacramentum Chriſti ſuppliciter adorare, alta non diſcutere, difficilia nolle penetrare, ſecreta humiliter venerari, profunda deo committere. Nam veritas neminem fallit, omnipotens deus omnia poteſt. Qui vult bene ſtare & deo placere debet de omnibus malis pręteritis multum dolere, etiam de bonis neglectis, & peccatis confeſsis. Salus animę ſæpe gemere, ſæpe orare, ſępe confiteri, ſępe communicare. Deuotionis ſigna, ſępe bona proponere, ſępe bona cogitare, ſcribere, legere, hymnos & pſalmos ruminare, nunquam ociari, friuola vitare, fructuoſa operari, corde deum amare, & ore deuote laudare. Fratres modo eſt tempus gratię, modo debemus quęrere, petere, & pulſare, & omni conatu ad recipiendam dei gratiam nos aptare. Modo poſſumus omni die & in omni loco ęternam gloriam promereri, & æternas euadere pœnas, ſi per dei gratiam veram agimus pœnitentiam. Nondum clauſa eſt porta cæli, ianua patet, qui parati ſunt intrent. Qui non ſunt parati adhuc, melius ſe ſtudeant præparare; & vitam perfectius emendare, vt Chriſto veniente & vocante, digni ſint cum iuſtis lætanter intrare. O fidelis & humilis anima conſidera quàm magna eſt miſericordia dei ſuper te in omni vita tua, quia non ſtatim ſe vindicat, ſed diu expectat, &

ad ſa

ad ſe pie reuocat. O felix mater eccleſia vere apud te eſt deus abſconditus, theſaurus infinitus, copioſa redemptio, & ſalus æterna. Oculus humanus non vidit nec videre poteſt, nec intellectus aliquis capit, nec ratio fragilis penetrat, qualiter deus in ſacramento vere totus ſit: manducatur, & tamen integer ſemper manet. O quam magna mirabilia agit deus in ſacramento, cui nihil impoſsibile eſt facere quodcunque voluerit in cælo & in terra, pro ſancti nominis ſui gloria & æterna memoria. O ſalutaris hoſtia, quæ celi pandis oſtium, quàm mirabilia dicuntur de te, quàm ineffabilia ſunt omnia quæ latent in te, quàm pie & veraciter creduntur de te, & inuiſibiliter operantur per te. Hæc nobis proponuntur fideliter credenda, reuerenter celebranda, deſideranter ſumenda, ſuauiter guſtanda, inceſſanter recolenda, ardenter amplectenda, & quotidie pro omnium ſalute gratiſſime deo patri offerenda. Nam quotiens miſſa celebratur, & hoſtia verbo dei conſecratur, totiens deus noſter ad homines venit, pro hominibus de cælo deſcendit, cum hominibus manere deſiderat, quos creauit & redemit, ac in æternũ beatificare intendit, ſicut promiſit dicens: Ecce ego vobiſcũ ſum omnibus diebus, vſque ad conſummationem ſeculi. O ſolatioſum verbum, ô pium & fidele teſtimonium, ô magnum & indubitabile diuinumque promiſſum, deum habere ſecum in ſacramento præſentem, quem angeli habent & adorant in cælo regnantem. Quando ergo ſacra hoſtia in altari ſacerdotis manibus leuatur, & hominibus adoranda oſtenditur, tunc Chriſtus pro nobis paſſus & crucifixus ſub myſtico velamine præſentatur, vere adoratur, deuote inuocatur, digne honoratur. Quicunque igitur voluerit templũ dei intrare & orare, aut legere aut cantare, aut miſſam audire vel celebrare, debet prius ſe præparare, & cum pia intentione ita ſe diſponere ac cogitare, quaſi ad ſummum pontificem & imperatorem eſſet iturus in neceſſaria cauſa aliquid petiturus pro ſe & amicis. Iuuat enim orãtem & pſallentem in omni loco & tempore, cogitare deum quaſi præſentem, & ſe cum ſanctis angelis ſerioſe claris oculis reſpicientem. Qualem autem quiſque ante orationem ſe diſpoſuerit, talem ſe poſtmodum in oratione frequenter inueniet. Vagus vage orat, leuis leuiter cantat. Attende homo fragilis reuerentiam dei, & cum ſancto Dauid ingredere in locum tabernaculi admirabilis in timore ſancto. Non præſumas de teipſo, ſed cum publicano pete miſericordiam & veniam in præſenti exilio vt in futuro merearis cum Lazaro habere æternam requiem & gloriam in cælo. Quam nobis omnibus præſtare dignetur Ieſus Chriſtus dei

Mat. 28

Pſa. 41.

Luc. 18.

dei filius ex Maria virgine natus, pro nobis crucifixus & immolatus, qui cum patre & ſpiritu ſancto viuit & regnat deus per omnia ſecula ſeculorum. Amen.

Finis Sermonum ad nouitios.

Incipiunt tituli ſermonum ad fratres.

De abnegatione ſuipſius, & contemptu conſolationum terrenarum. Ser. i.
De mœrore & conſolatione animæ in deo. Sermo ij.
De duplici compunctione animæ pro cœleſti patria. Sermo iij.
De laudibus precioſæ Margaritæ caſtitatis. Sermo iiij.
De cuſtodia caſtitatis. Sermo v.
Contra carnalia tentamenta. Sermo vj.
De bono ſolitudinis, exemplo Chriſti & ſanctorum patrum. Sermo vij.
De bono ſilentij, & fructu eius. Sermo viij.
De ſolitudine cordis qua ſupra ſe leuatur anima. Sermo ix.

De abnegatione ſuiipſius, & contemptu conſolationum terrenarum. Sermo I.

Luc. 14. QVI non renunciauerit omnibus quæ poſsidet, non poteſt meus eſſe diſcipulus. Iſtis verbis dominus Ieſus videtur illos arguere, qui perfectionem quam inchoant, vſque ad conſummationem non ſequuntur. Initium enim dum quidam arripiunt relinquendo exteriora quæ poſsident, ad hoc quod perfectius eſt, ſcilicet ſeipſos relinquendo, voluntates proprias frangendo, non aſſurgunt. Et ideo multotiens ad priorem ſtatum reuertuntur: quia ex quo partim aliquibus renunciant, neq; iuxta ſententiam domini cuncta terrena perfecte deſerũt, adhuc laqueos quibus capiantur & relabantur, in ſe retinent. Sed omnis verus Chriſti diſcipulus tam ſe quàm ſua propter eius amorem contemnat, nihil de terrenis tenere velit, ne impediatur in itinere quò tendit. Diſcat ſeipſum per ardorem virtutum & gratiã ſancti ſpiritus vincere, qui antea potuit eius inſpiratione mundana contemnere. Beata mens, quæ omnibus renunciare nititur, quæ in vmbra huius vitæ florere videntur. Hæc perfecta eſt renunciatio, ſeipſum ex corde relinquere, nulliuſque creaturæ ſolatium quærere, quia dum temporale aliquid inordinate appetitur, vera abdicatio non habetur. Et quando ad contemptum præſentium Chriſti ſeruus non nititur, parum de diuina conſolatione percipere meretur.

Perfecta renúciatio quæ.

Qui

Qui enim foris ſequitur quod appetit. in dei amore & in ſancto propoſito refrigeſcit. Sed penſare ſæpiùs & meditari talis debet, quàm citò perit quicquid charum & magnum æſtimatur, tam de hominibus quam etiam de vniuerſis mundi creaturis. Hoc corde pertractet, quia in vno ſtatu non manent, ſed mutantur omnia & deficiunt. Ergo ibi ſolatium quærat, vbi ſolius veritatis & æternitatis plenitudo eſt. Et ex indeficiente fonte ad refrigerandum ſeu conſolandum animam ſuam hauſtum aquæ viuæ petat, quia nobilior eſt guttula vna diuinæ dulcedinis, quàm puteus plenus voluptatibus terrenis. Fallitur omnino quicũque in hoc tempore ſolatiari amat. Perit ab eo veri gaudij ſolamen, quiſquis mundi huius ſequitur fallacem amorem. Quàm felix & ſancta anima, quæ ſolius dei paſcitur amore, & ſanctarum virtutum trahitur odore, cuius tantum propoſitum eſt, vt viſibilia contemnendo, inuiſibilibus & diuinis ſaginetur. Talis multum ſapiens eſſe liquido demonſtratur, quia pro modicis immenſa, pro tranſitorijs perpetua, pro vilibus precioſa, pro deformibus pulchra, pro miſeris iucunda, pro amaris ſuauia, & quod ſublimius eſt & verius, pro nihilo vniuerſa mercatur. Iſta enim iam in terris cæleſtem ſponſum querit, cuius amore præſentia faſtidit, futura diligit, & aduentum eius præſtolatur, vt audire ab eo mortis tempore poſsit: Ecce ſponſus venit, exite obuiam ei. Hæc cælibem agit vitam, & angelorum ſequitur formam, atque Chriſto ſoli exhibere ſe curat illibatam. Vult ergo interim cunctis carere ſolatijs, vt ab eo mereatur conſolari plenius. Et deflet omne quod mentem de terrenis afficit deſiderijs, alioquin illius non poſſet munda præſentari aſpectibus. Vnde etiam tanto rigore ſe conſtringit intus, vt quicquid decætero extrinſecus ſe applicauerit, indignando potius quam probando expellat. Nec mirũ. Timet, enim ne anguſtia illi fiat ·nius amor quẽ diligit. Optat ſoli adhærere, quem cũ multis perfectè caſteque nequit diligere. Hinc eſt quod vna ex his loquitur: Illi ſoli ſeruo fidem, ipſi me tota deuotione committo. Habet tamen in exilio præſentis vitæ ſolatium, ſed non gaudium plenum. Suſcepit ſponſi arram, ſed non ipſum. Legit epiſtolam de nuptijs ſcriptam, ſed nondum venit hora eius. Et cùm venerit, tunc introducetur, nec mora erit. Veſtes & ornamenta per legatos accepit, ſed tunc duplicibus veſtietur. Solatium nanque eius memoria Chriſti eſt, & amplius illi ſolatium fit, quia diu hìc non erit, quia ſtatim ipſe veniet, oſtiumque pulſabit & dicet, Surge & veni. Sed quid ipſa? Nónne ad hanc vocem euigilabit? Surgat itaque, proſpiciat per feneſtram, ſi ipſe eſt quem diligit: & cùm iterum atque iterum pulſauerit, ſine mora aperiat, & illi dicat: Ecce ego, quia vocaſti

Mat. 25
D.Hagnes.

Pſalm. 141. Si me quæris, præſto ſum domine. Educ de cuſtodia animā meā, ad confitendum nomini tuo. Non me permittas domine diutius ſeparari à te, ſed in bonitate tua ſuſcipe me. Et quantum lætabitur, ſi tale aliquid domino audire mereatur, Sequere me, tempus eſt vt pariter epulemur. Eamus iam non ad vineam excolēdam, ſed ad vinum optimum bibendum. Eamus non iterum in Iudęā, ſed in patriam meam. Aſcendamus ad diem feſtum hunc, quia magnus iſte dies feſtus angelorum & hominum. Sed quid de te, ô anima mea in corpore peregrinante, & iam diu expectante, & quotidie in oratione tua dicente, Adueniat regnum tuū? Quando videbo? Putas de me recogitet? Putas obliuiſcetur miſereri
Pſal. 76 deus? Quando apparebit, & quando veniet? Sed forte in cubiculo eſt, & dormit. Nunquid tu dormies, & cor tuum non euigilabit? Clamabis igitur ſi dignetur audire, & pulſabis cordis voce
Pſal. 43 dicens: Exurge, quare obdormis domine, exurge, & ne repellas in finem. Sed fortaſsis ſecretiori adhuc conſilio & ſaniori iudicio dominus differt, quod tu ô anima magis impetu quàm diſcretione facis. Pauſabis igitur parum, ſed ſub vmbra eius, nec in æſtibus mundi quieſces. Melius tibi mori eſt, quàm mundo viuere. Felicius tibi lugere, quàm de ijs quæ non ſunt & videntur, gaudere. In domino conſolabitur anima mea, audiant man-
Pſal. 33 2. Co. 5 ſueti & lætentur. Quandiu enim ſancta anima viuit in corpore, peregrinari ſe a domino dolet: ſed quia voluntas eius eſt, peregrinationem patienter ſuſtinet. Vt interim tamen alium dilectū non quærat vel eligat, illius amore certare fortiter neceſſe habet, quia multi aduerſarij, multi ad decipiendum parati. Et ideo diſtrictè caſtigare debet quicquid foris ſe finxerit amabile. Nec alicui quantumlibet blandienti credat, ne dilecti amicitiam fraude capta perdat: quia dum ſponſus abeſt, lugere magis eius abſentiam decet, & viduitatis tempus cognoſcere, donec veniat, & eam ad ſe in æterna tabernacula perducat. Ibi enim requieſcunt ſanctorum animæ, non in vmbra, ſed in præſentia, & sereniſsimā iugiter ſpeculantur faciem dei patris, quem cum filio eius vnigenito dilexerunt in terris, & ſecuti ſunt relictis omnibus.

De mœrore & conſolatione animæ in deo. Sermo II.

SOlet anima deuota quæ Chriſtum diligit, de eius abſentia dolere, & de ipſius ſpirituali viſitatione plurimum conſolari. Hoc tamen magnæ dilectionis Chriſti ſignum eſt, non ipſius meritum, quotienſcunque ab illo cōſolatur. Bonum ergo ei eſt, ſi ſe dignam non putet, ſed exiguam inſufficientem ad donum gratiæ eius percipiendum. Quæ eſt enim anima, quæ tantis beneficijs reſpondere valeat, etiam ſi iugiter gratias rependat? Cer[tum] eſt quod nulla inuenietur, dato quòd omnium eſſet repleta

ſancto-

ſanctorum meritis. Soli nanque deo conuenit præ omnibus ſanctis, honor virtus & gloria. Animæ autem diligenti deum magnum eſt, ſi pro ſuo modulo laudare vel exiguum poſsit, & in ſanctis eius mirabilem eum prædicare: aut ſi id agere non ſufficit, ſatis imparem laudibus dei ſe ſentiens; ſaltem non omittat propriam deflere miſeriam. Et iſtud fortaſsis multo vtilius proderit, quòd non tam altiora ſapere, quàm minora quæque beneficia amare videatur. Congruus ordo aſcendendi ad deum eſt, ab inferioribus ſtudijs ad potiora tendere, & rurſus ad priſtinam infirmitatem humiliter ſe reflectere. Ibi igitur maneat diutius, vbi tutior probatur eſſe locus. Quòd ſi aſcẽdere ipſam delectat, cum omni humilitate & timore perficiat. In deſcenſu ſuo non tamen penitus deijciatur, quoniam humilibus ſedes regni cæleſtis promittitur; ſed libentiſsimè ibidem commoretur. Et ſi natura horret & inferior videri non vult carnalis homo, pondere futuri iudicij terreatur, vbi omnes elati confundentur. Beata nimium anima, quæ locum in hoc tempore eligit nouiſsimum, & ſeſe deflet per momenta ſingula, quoniam magna eius miſeria exiſtit. Multam dolendi materiam habet, quam nec perfectè valet cognoſcere, niſi ſe à terrenis conſolationibus exuat, & ad æterna bona fide non ficta transferat. Etenim ex propria fragilitate qua tantum ad hæc ima premitur, fideliter anima deprehẽdit quòd ſine Chriſti gratia neque ſtare, ſed neque ſe eleuare ad cæleſtia poteſt. Ideoque indiget vt à Chriſto Ieſu per viſitationem ſpiritualem & conſolationem internam ſuſtentetur frequẽtius, ne abſorbeatur aliqua delectatione temporaliũ, aut fallaci ſuggeſtione diaboli auertatur à ſancto propoſito. Multiplices ſunt enim inſidiæ & immiſsiones diabolicæ, quæ caueri abſque ſpeciali etiam gratiæ luce non poſſunt. Diuerſæ tentationes & inopinabiles tribulationes occurrunt plerunq; hominibus ſanctis, ſed benignus dominus cuncta facit prodeſſe bonis, ſuper quo benedictum ſit nomen ſanctum eius. Debet autem deo deuota anima inter labores quibus in hoc peregrinationis loco affligitur, de futura ſanctorũ meditari requie, ne ſub onere deficiat, quamuis ſępe triſtati luctus ſolet eſſe ſolamen. Videns nanq; ineuitabilem miſeriam, quid mirum ſi doleat? Conſiderãs quoque grande exiliũ, quomodo lęta erit? Sentiẽs abeſſe ſæpiùs quẽ intimè diligit, notum eſt amantibus quale incõmodum patiatur. Verùm qui non amant, iſta neſciunt, nec quo dolore anima ſancta concutitur, quæ venditis omnibus terrenis, ad quærendum inuiſibilem ſponſum ſe contulit. Talis enim Chriſtum præ omnibus conſolationibus, qui ſponſus eſt & amicus dulciſsimus, ſui pectoris deſiderat habere ſolatium. Complures terrenam

& vanam dilectionem habentes grauiter ferunt dilationem aut ablationem alicuius rei corruptibilis, quàm ſibi vtilem exiſtimant, gaudentque de prouentu illius, & quotidiano aſpectu cōſolantur. Si ſic agitur in inſipientium cordibus, fortius flagrare debet anima deuota in amore ſummi conditoris. Cùm ergo per gratiam Chriſti viſitatur, mox noua lætitia in ea naſcitur, ac æternorum ſpe erigitur, exultat quoque in deſiderio cordis ſui, omniumque affectu virium internarum ad hanc guſtādam vertitur dulcedinem. Et vt craſsius per verbum internum reficiatur, in quo tanta dulcedo exuberat, aperit os ſuum, & attrahit
Pſal. 72 ſpiritum, dicens: Quàm bonus Iſraël deus, his qui recto ſunt corde. Deus meus deus meus, dulcedo non fallax, dulcedo ſola reficiens, virtus & decor animæ meæ, quàm bene mihi in hoc viſitationis tempore. Non meis meritis, non meis votis, ſed tuæ bonitati aſſcribo hanc horā domine, qui es verus & vnicus omnium mœrentium, & te diligentium conſolator animarum.

De duplici compunctione animæ pro cæleſti patria. Sermo III.

Iob 6. QVis det vt veniat petitio mea, & quod expecto tribuat mihi deus? Magnum deſiderium fidelis animæ præſenti verſiculo innuitur, quæ non terrenas res, ſed contemptis illis cum concupiſcentiis ſuis, æterna bona ſibi largiri depoſcit. Illa enim ſunt quæ fidelis anima expectat, pro quibus laborat quotidie tolerando certamina. Veruntamen finiri laborioſam vitam citius optat, & venire beatam requiem quam expectat, cordialiſsimo affectu comprecatur. Antequam ad deum conuerſa eſſet, & cum huius mundi delectationes eam adhuc tenerent, non illa quæ in cælis promittebantur quærere curabat, ſed aut ignorāſ aut paruipendens inuiſibilia bona, ſatiari viſibilibus, & diu illis frui ſummopere intendebat. Nunc verò ad Chriſtum conuerſa & præſentia nihili pendit, & futura ardentius concupiſcit. Simili quoque deſiderio ardebat illa prophetalis anima, quæ dicebat: Vnam petii à domino, hanc requiram, vt inhabitem in domo do-
Pſal. 26 mini omnibus diebus vitæ meæ. Duplici autem ſtimulo cōpungitur anima, vt tam inſtanter & ardenter quærat tranſire ad patriam. Interdum quippe præſentium malorum vrgetur incommodis. Videns nanque tam in ſe quàm in aliis multiplices tentationes, graues labores, diuerſaſque occupationes in quibus multi periclitantur, & pauci illæſi euadunt, prudenter ſibi conſulēs, & aliis compatiens, quandiu propoſito ſancto feruet, à miſeriis iſtis liberari ſuppliciter deſiderat. Timet enim ne fortè iterum ad ſecularia aut carnalia trahatur, aut in alios errores morum, vel leuitates animi inducatur, quia etſi modo plenam voluntatē deo placendi habet, non tamen ſecuritatem ſic perſeuerādi accepit.

Vnde

Vnde non immeritò timida & infirmitatis ſuæ conſcia, patriam ſupernam petit, & omnibus votis tolli ex hac miſerabili vita ſanius ſibi fore ſentit, priuſquam (quod abſit) nouiſsima ſua peiora prioribus fierent. Ibi enim omni timore ſublato, cum voluntate perfecta ſecuritas etiam perfectè ſtabit. Ex hoc ergo ſtimulo quaſi ſiniſtro calcari equus ſancti deſiderij valenter inſtigatur, quo anima curſu incepto ad patriam pergit cæleſtem, quia in præſenti non habet manentem ciuitatem, ſed nec requiem quidem. Quandoque verò deo deuota anima non tribulatione malorum & dolore afficitur ad exeundum de carcere ſuo, ſed nobiliori modo, videlicet deſiderio viſionis diuinæ accenſa, trahitur vehementer ad ſuperna. Fitque ei nimis anguſta præſens vita, quia adhuc copia ſibi plenitudinis negatur, quæ de fonte magis ſatiari appetit, quàm ſobrijs hauſtibus refocillari. Valde autem diſtat iſte ſtimulus à priore. Nam dextro iam calcari impulſus equus deſiderij tãto expeditius fertur ad anteriora, quãto amor plus valet quàm dolor efficere. Huic animæ pulchrè & dignius aptatur, quod de patriarcha Iacob ſcriptura commemorat. Quia (inquit) ſeruiebat Iacob pro Rachel ſeptem annis, &. Gen. 29
videbantur ei dies pauci præ amoris magnitudine. Sic etiam omnis labor paruus videtur amanti deum, & deſideranti claritatem vultus eius inſpicere, nec ieiunia horret, nec labores diurnos ponderat, neque elongari ab amicis & proximis triſte ducit: ſed neque aliquid æſtimari aut promoueri in hoc mundo huiuſmodi anima curat. Ideo omnia paruipendens præſentia, & vnum ſuper omnia deſiderans, eius amore frequentiſsimè vulneratur, quia quod ſummè deſiderat, adhuc in dies & dies differtur. Quocunque tamen iſtorum modorum anima compũgitur, tanquam in exceſſu mentis poſita præſenti verſiculo deſiderium cæleſtis beatitudinis complectitur, ac ſæpius eundem reuoluendo enutrit deuotionem quam de ſupernis concepit, dicens: Quis det vt veniat petitio mea, & quod expecto tribuat mihi deus? Væ ergo omnibus ambulantibus in deſiderijs carnis, qui nec conſideratione miſeriæ temporalis oculos ad cæleſtia leuant, nec magnitudine æternæ felicitatis ad ea percipienda vitam ſuam diſponunt. Sed nihil tibi & illis anima fidelis, ſine eis agere quod volunt, & implere omne quod delectat, abſque dubio conſtat, quia non diu neque in perpetuum durabit. Tu verò ſicut nunc audiſti, & gauiſa es in pollicitatione patriæ cæleſtis, ita in eius quæſo amore ſpes tua magis ac magis roboretur, donec brauium laboris tui merearis accipere. Inſta diligenter pro virtutibus, paſsiones fortiter vince, charitatis & caſtitatis dona in cuſtodia humilitatis ſub clauſura diuini timoris collige & re-

conde, ac contra ſpiritales nequitias arma orationis indue, & ſemper diuinæ bonitati pluſquam propriæ induſtriæ in cunctis confide.

De laudibus precioſæ margaritæ caſtitatis. Sermo. IIII.

Loquamur aliquid de laudibus caſtitatis, & ad decorem eius
Sap. 1. primo habitatorem illius cōſideremus. Spiritus nanque ſanctus auctor eſt principalis innocentis vite, & conſecrator totius caſtimoniæ: quoniam in maleuolam animam non introibit ſapientia, & in corpore ſubdito peccatis ſpiritus ſancti non permanebit gratia. Abſque eius ſpeciali munere caſtus nullus fuit, & niſi illo miſericorditer protegente in hac gloria, virgo nemo permanſit. Glorioſa ſiquidem continentiæ virtus, victorioſa caſtitatis palma, inſignis & laudabilis flos virginum inuiolabilis.

Caſtitas peculiare donū dei.

Quanta ſit virginum continentiumque gloria, indicant ipſorū magna certamina, & vincentium perſeuerantiumque paucitas facit eminentiam huius virtutis lucere magis. Depoſita omni ſpe propria, nihil de noſtra induſtria, ſed totum de immenſa dei cōfidamus miſericordia, quæ nunquam aberit dilectis ſuis in hac mortali vita. Nam ſupra nos eſt hæc virtus, & confertur tantum diuinitus, neque tamen ingratis aut elatis, ſed humilibus & con-
Pſal. 50 tritis corde, clamātibus quotidie in oratione & dicentibus: Cor mundum crea in me deus, & ſpiritum rectum innoua in viſceribus meis. Speremus igitur eius pietate hanc nobis virtutem ab ipſo tribui, quem cōſtat ſanctorum lachrymis poſſe placari, cuius etiam inſpiratione cupimus de tā admirabili margarita pauxillum loqui. Simile eſt enim regnum cælorum homini nego-
Mat. 25 ciatori quærenti bonas margaritas: inuenta autem vna precioſa margarita, dedit omnia ſua, & comparauit eam. His verbis Chriſtus Ieſus eccleſiæ ſponſus præmonet & hortatur nos ad amorem caſtitatis, adæquans illam rebus optimis, per figuram precioſi lapidis. Quia ergo nemo nobilium inuenitur, qui non velit precioſorum lapidum gloria fulciri, dummodo illi facultas aſsit, ac veſtibus valde bonis non affectet indui, ne vileſcat hominibus, multò magis nos verſa vice deo placere ſtudeamus. Sed quæ eſt iſta temporalis gloria, & qualis veſtium corruptibilium decor eſſe poterit, cùm homo exigui temporis ſit tanquam fumus & vapor pertranſiens? Proinde ſit nobis indignum & confuſum valde, quòd nobis deo conſecratis non eſt ſollicitudo tanta pro immortali ornatu animæ, ſicut ineſſe plerunque cernitur ſtultis mundi amatoribus pro vili corporis indumento. Nunc ergo hortatu ſaluatoris noſtri demus omnem curam ad comparationem huius nobiliſsimæ margaritæ, ſi volumus in ſanctorum ſorte ſplendidi apparere: Minus enim in conſpectu

ſummi

ſummi regis glorioſi erunt, qui cæteris licet honeſtantur virtutibus, hanc in ſe gemmam non habuerint. Antequam ſaluator de cæleſtibus deſcenderet, latebat hæc virtus, & quantæ eſſet dignitatis & gloriæ, perpaucis innotuit. Sed nouus rex nouam produxit de cæleſti theſauro gemmã, & quoniam ſponſus hic erat, contulit hanc eccleſiæ, & accepit eam in ſuam. Et ſic affinitate coniunctus eſt ei, & ipſa eius ſponſa dicitur, propter caſtitatis fidem, & charitatis indiſſolutionem. Erat ſatis inaudita prioribus ſæculis vox turturis in terra noſtra, quando non benedicebantur beatæ ſteriles, ſed recenſebantur per Moyſen filiorũ generationes. Nec tamen omnino videbatur abſcondita prophetis, quamuis nõ prædicabatur popularibus, quod ſatis liquet in hoc, cùm quidam ex prophetis more caſtiſsimæ turturis ita inſonuit: Lætare ſterilis quæ non paris, decanta laudem quæ nõ pariebas, quoniam multi filij deſertæ magis quàm eius quæ habet virum. Et in altero quodam loco contemplatus vitam continentium beatiſsimam, & eam ſeruantibus à domino donari ſpecialem gloriam, prophetauit dicens: Hæc dicit dominus deus eunuchis. Qui cuſtodierint ſabbata mea, & elegerint quæ volui, & tenuerint fœdus meum, dabo eis in domo mea & in muris meis locum & nomen melius à filijs & filiabus. Ecce non tantum domini voce commendatur caſtitas, ſed etiam præcedentium patrum oraculis eſt magnificè declarata. Quàm bene decuit, vt vtriuſque teſtamenti auctoritas hanc noſtris commendaret pectoribus, qua poſsimus deo fieri viciniores, & ſupernis ſpiritibus ſemper chariores. Incorruptio enim (vt ſcribitur in libro ſapientię) proximum facit eſſe deo. Quam ſplendida & ſpecioſa facta es o beata caſtitas, vt digna videaris ad agni intromitti nuptias. Hæc eſt formoſa colũba ac ſingularis amica creatoris omnium, quæ contemnit conſortia mortalium, deteſtatur omnem carnis ſaniem, & ad cæleſtem properat amatorem. Ipſa lilio aſsimilatur candidiſsimo, byſsino figuratur mundo, & ſpecies eius ſemper placuit altiſsimo. Huius candore reficiuntur ſanctorum oculi, & odore famæ eius trahuntur ad Chriſtum innumerabiles virginum chori. Odor enim mirus eſt in veſtimentis eius, quia caſtitas ſpargit vbique fragrantiam ſui intacti corporis. Cuncti nanque reuerentiam caſtis deferunt, & inuenitur etiam inter eos laudabilis qui nunc munditiam ſeruant incorruptionis. Contulit hanc gratiam caſtitati Chriſtus per inhabitationẽ ſui ſpiritus, vt ſit benedicta ab omnibus, quæ tranſcẽdit limites humanę fragilitatis. Nil ſic hominem ſuper propriã fragilitatem eleuat, ſicut virtus caſtitatis, quæ cælis etiam vim infert. Dũ enim quis ſeruat per gratiã in terris, quod per naturã

Virginitas & caſtitas neque olim ſub lege ignotæ.

Exo. 3. Num. 1

Eſa. 54.

Pſal. 56

Sap. 6.

Caſtitas cunctis amabilis.

angelici ſpiritus, nónne vim infert cęleſtibus? Talis enim in domino gloriatur, & dicit. Domine exaltaſti ſuper terram habitationem meam, & pro morte defluenti deprecatus ſum, & liberaſti corpus meum a perditione. Cui meritò debetur diuina reſpõſio, Hęc eſt quæ neſciuit thorũ in delicto, habebit fructũ in reſpectione animarum ſanctarũ. Et rurſus in generali ſponſus cõgratulatur cæleſtis. Hæ ſunt quæ non nubent neque nubentur, ſed ſunt ſicut angeli dei in cælis. Iam patet clarius, quia caſtitas de cælis ſumpſit originem, & à conſortibus nobiliſsimis traxit progeniem, cùm ſit filia cæleſtis Hieruſalem, & cognata ſupernorum ciuium. In germine & fœcunditate eius exultat ſpiritus ſanctus, nam non præterit tempus quo deficiat fructificare caſtas generationes deo multum acceptabiles, quæ ſunt deuotæ orationes, ſanctæ meditationes, & mundi cordis affectiones. O quam pulchra eſt ergo caſta generatio cum charitate, quæ cælũ replet incorruptionis ſuauitate, & fœcundat terram conuerſationis ſanctitate. Tam ſuauis denique odor inerat caſtitati, vt æterni regis filius de ſola naſci dignatus ſit virgine, conſecrans hanc in matre, quam detulit poſtmodum in dotem ſanctæ eccleſiæ. Non tamen propter ſolam fatemur virginitatem, quoniam virginitas ſola non eſt, nec ſola placuit Chriſto. Nec angelus inquit, Aue caſtitate plena, ſed aue gratia plena: vt virtutum plenitudo potius referatur gratiæ, quam caſtitati vel innocentiæ. Per ſolam quippe gratiam poſsidentur, caſtitatis, humilitatis, charitatis, cæterarumque virtutũ chariſmata. Refulſit nanque in Maria præ cunctis excellentius decus virginitatis, cùm eius vita (vt ita dicamus) ſola caſtitas & immaculata virginitas extiterit. Sed habuit etiam gratiam perfectiſsimæ humilitatis, per quam de ſummo celo filium dei ad ſe traxit. Vnde & de ea ſcribitur in cãticis: Dum eſſet rex in accubitu ſuo, nardus mea dedit odorem ſuauitatis. Eſt itaque deo munus valde gratiſsimum habere perpetuæ incorruptionis gaudium, & acceptabile ſacrificium cunctis temporibus vitæ ſuæ ſeruare continentiæ propoſitum. Stupet natura, mirantur angeli, lętantur archangeli, exultat quoque omnis ſanctorum cuneus in obtutu & pulchritudine huius virtutis. Occurrit etiam Ieſus Chriſtus amator caſtitatis, conſeruator pudicitiæ, ſalutans animam quam ſibi adoptauit in ſponſam, iubilans & modulans in ipſius aduentu carmina quædam ex canticorum cãticis: Ecce tu pulchra es amica mea, ecce tu pulchra, oculi tui columbarum. Quid ad hæc dicetis homines corpore & mente corrupti? An non demulcent aures veſtras hæ voces gratulabundæ, hæ delicæ mundis & caſtis reſeruatæ? Et ſi vultis recipere & verè intelligere, ſeruite munditiæ, ſtudete ſobrietati,

Eccl. 51. Sap. 3. Mat. 22. Virtutũ plenitudo in Maria ex gratia proceſsit. Cant. 1. Cant. 1.

tati, & mundas manus veſtras conſeruate. Et veniet à deo vobis lætitia & inenarrabilis exultatio, quam ſoli percipiunt qui mundi luxus deſpiciunt, & mentem ab omnibus delicijs eius ſuſpendunt. Eia chariſsimi nunc omnes arrigamus aures noſtras intentius, quoniam venit nobis ſponſus de cœleſtibus. Et vos Chriſti virgines ferte lampades iam ardentes oleum ſimul deferentes. Ecce ianua patet, quæ paratæ ſunt intrent. Intremus, intremus per portas quas aperuit dominus, vt cum omnibus ſanctis mereamur illum benedicere & laudare in ſæcula ſæculorum. Amē.

De cuſtodia caſtitatis. *Sermo* V.

SErmone præcedenti in laudem caſtitatis quædam diximus, ſperantes quòd hæc virtus multorum erit grata cordibus, quæ iure nil in ſe habet offenſionis. Et ſi ſunt qui offenduntur, ſuæ potius hoc obſcœnitati, non eius ſanctitati imputent. nam caſtitas velut quidam carbunculus in ſanctorum vita ſemper emicuit. Confidimus igitur quod tanto charius amplexabitur ab omnibus, quantò ſplendidior effecta videtur ſacrarum laudum præconijs. Alta profectò laus eius, quæ non ex hominibus ſed à deo procedit, & ſanctorum abundantius declaratur exemplis. Præceſſerunt nos multi continentiæ armis amicti, & fuſo ſanguine proprio reliquerunt quid ſit agendum nobis de corpore noſtro, quia ſanctitati non corruptioni nos optant famulari. Concurrit etiam hodie ſacratiſsima vtriuſque ſexus multitudo ad regales nuptias filij dei, optans pro illecebris carnis adimpleri ſpirituſſancti fructibus, qui ſunt pax, patientia, modeſtia, continentia, caſtitas. Et quia tam excellentis eſt dignitatis, non eſt mirum, ſi trepidi in eius deprehendamur laudibus, cùm ipſa locum habeat celſiorem, & materiam loquendi miniſtret copioſam magis peritis. Silere tamen de illa non oportet omni modo, quam tam neceſſariam nobis agnoſcimus, ſine qua nec ſanctitatis perfectionem valemus aſſequi, pro qua in ſanctorum omnium remuneratione tranſlato laboris onere in perpetuum beari non dubitamus. Perſcrutemur ergo diligentiſsime qualiter ſeruari poſsit caſtitas, quibus etiam iuuari remedijs debeat incontinens animus. Ad virtutem quippe caſtitatis abſque labore & certamine non peruenitur, ſine timore dei & ſui cuſtodia, nulli in ea perſeuerare donatur. Grandis quædam cuſtodia ad conſeruationem perſeuerantiamque caſtitatis eſt vtique inſtituenda deuotis, ne videlicet loqui, audire, legere, aut talia intueri velit affectio carnis, vnde poſtea generari queat aliqua occaſio tentationis. Verùm hi qui ſpiritu ſancto irrorante ab æſtibus carnis aliquantulum temperati ſunt, & magno iam caſtitatis munere præcincti videntur, ſi foris adhuc per ſen-

ſuum

ſuum cuſtodiam ſe nō muniunt, periculo rurſus & caſui appropinquant. Foris enim per ſenſus hauritur, vnde mens caſta deturpari, & delectationum ſordidarum veneno ad mortem nonnunquam ſolet infici. Dehinc valde eſt neceſſarium cordis cubile ſollicitius obſtrui, ne viſa aut audita prius phantaſmata irruant, ne illa quæ videbantur obliuioni tradita, propter hominis incuriam reuertantur, & pacem cum tranquillitate conſciētiæ de corde tollant, ſicque de caſtitatis beatitudine cogitare prohibeant. Cęcatur protinus mens pura, ſi ſollicitudinem intimam cum diſciplina corporalium ſenſuum amiſerit, & quæ gaudio perfundi poterat, indubitanter amaritudini & dolori admiſcetur. Quid mirandum, ſi tradatur ludibrio diaboli, quæ pretermiſit fideliſsimum pactum immortalis ſponſi? Auertat benigniſsimus ſaluator Chriſtus talem iudicij ſententiam à cordibus noſtris, ſed dignetur potiùs conferre vberiorem ſpiritus ſui gratiam, qua intus ſanctificari & confirmari aduerſus carnis bella mereamur. Flagitemus ab ipſo remedia ſalutaria, quibus concupiſcentiæ fomes ſopiatur, & caſtitatis augeatur refrigerium, vt ſimus ſanctificationis templum, & ſicut decet ſanctos, immaculati perſeueremus cum Chriſto, quemadmodum propheta in pſalmo loquitur: Domum tuam decet ſanctitudo in longitudine dierum. Valet maximè ad caſtimoniæ decus promerendum ſobrietatis virtus, quæ delicatiores reſpuit cibos, & potum effluentem reſecat, vigilijs ſacris atque ieiunijs comprimere carnis laſciuiam ſuadet, laborare manibus prædicat, occupari ſemper in dei opere adhortatur, quia ocium & deliciæ prędones ſunt caſtitatis. Beatiſsima verò caſtitas totius gratiæ & ſanctitatis amatrix ſapienter quidem admonet renunciare terrenis affectibus, ne cęleſtibus fraudemur muneribus, & ne ſanctorum conſortijs ſimus indigni, ita inquiens: Ego mater pulchrę dilectionis & timoris, & magnitudinis & ſanctę ſpei. Tranſite ad me omnes qui cōcupiſcitis me, & à generationibus meis adimplemini. Qualis ipſa eſt, tales fieri & alios deſiderat. Nam ipſa liberrima exiſtit, & nulla peccatorum contagione violata, manet in innocentia vitæ. Nullis carnalibus reſoluitur æſtibus, refugit brutorum ſubdi actibus, & ſulphureis conſumi flammis contremiſcit, propter creatoris ſui reuerētiam. Ingenua (inquit) ſum, & ſpecioſiſsima in genere meo, vt omnis actio, vox & ſermo index pudicitię proteſtatur. Ideo obſcœnis nimium dedignor circūueniri negocijs, ſolis delector ſinceris & probis ſodalibus intereſſe. Vox etenim mea in cāticis eſt, Fulcite me floribus, ſtipate me malis, quia ſolius conditoris amore lāgueo. Talibus incitamentis ex ſpiritus ſancti vnctione fluētibus cōfortatur

[Margin notes: Pſal. 92 (beside "ta in pſalmo loquitur"); Ociū & deliciæ prædones caſtitatis; Eccl. 24 (beside "ſite ad me omnes"); Cant. 2. (beside "dalibus intereſſe")]

tatur caſtitatis amator, ac cōtra immiſsionem Satanæ & concupiſcentiæ motum ſit conſtans bellator. Hic non pugnatur armis aut ferro, ſed patientia, oratione, & humilitate. nam ita ſubiugatur facilius omnis motus libidinis. Donum enim dei eſt, & miſericordia in electis illius, poſſe corruptibilis carnis concupiſcentiam compeſcere, ignem quoque in ſinu proprio ferre, nec tamen preualere aduerſus mentem. Veriſsimæ gratiæ dei eſt hoc priuilegium, & nullius hominis meritum. Merito ergo Moyſes famulus domini miratus eſt quare rubus ardebat & non cōburebatur, atq; ait: Vadam, & videbo viſionem hanc grādem. Quis ex nobis eſt quem ſtupor non apprehendat, quomodo in carne fragili, in vaſe fictili fieri poſsit, vt homo carnali grauatus pruritu, frequenti vexatus tentationum impulſu, nunquam præſtet voluptuoſæ cogitationi conſenſum? O quam mirabilis deus in ſanctis ſuis, qui talem virtutem & fortitudinem contulit ſeruis ſuis, benedictus in æternum deus. Opus nanque magnæ fortitudinis eſt, talem in ſeipſo experiri rebellionē, & cōtinuò per gratiam dei de ſe conari habere victoriā. Vt verò certior ſit hec victoria, fuga eſt aſſumēda, his tamē magis qui infirmiores ſe cognoſcūt. Nec imputandum inertiæ hominis & puſillanimitati talis occultatio, cùm vtique magnanimus dicēdus ſit qui feſtinus effugerit, & cautius ignes lubricos declinādo deuicerit. Hoc in Ioſeph patriarcha caſtiſsimo adoleſcente factum legimus, cùm impudens fœmina oculos in luciditſsimum pudicitiæ ſpeculum inieciſſet, quia fugit Ioſeph & exijt foras. Multum itaque circūſpectus & pauidus eſſe debet, qui in carne fragili beatius caſtiuſque viuere diſpoſuit. Paueat, & ſe cuſtodiat omnis iuuenilis animus, quoniam magnæ inſidiæ & multa pericula conſurgere aduerſus eum conſueuerunt. Incerta victoria, & moleſtiora probantur certamina. Nulla ætas, neuter quoque ſexus libertatem ſibi caſtitatis audeat polliceri. Cogitandus eſt frequenter Sanſonis ſanctificati hominis lamentabilis laqueus, qui cū funibus & catenis vinci non poſſet, vnius mulieris blandimento ſuperatus eſt, & hoſtibus traditus, qui ſtatim eruerunt oculos eius, & vinctum perduxerunt in ciuitatem ſuam, quia mens carnis diſſoluta blanditijs, poteſtati traditur diabolicæ ad illudendum. ac illi per ſuggeſtionem cupiditatum & voluptatum ſæcularium eius ſpiritualem euertunt intētionem, cordis ſcilicet oculum, & vinctum ad ſæculum pertrahunt, aut (quod deſperatius eſt) Tartari tandem clauſtris mancipant. Doleamus, & timore ſolliciti de noſtra infirmitate, nunquam erigamur, quando ſanctus Dauid rex & propheta Dei, deiectus eſt voluptate carnis: & qui terrena mente pura ſæpiſsimè calcabat, flebiliter (vt dicimus) ad illi-

Exo. 3.

Fuga cōducit ad cuſtodiā caſtitatis.

Gen. 39

Iudi. 16

Sanſon captiuus vinctus & cæcatus quid ſignificet.

2. Reg. 11.

cita opera quandoque cecidit. Pro qua enormitate criminis aduerſa illi multiplicia ſuſcitauit omnipotens deus, iuſte puniens hoc grande facinus ad terrorem cuiuſlibet præuaricatoris. Sapientiſsimi quoque Salomonis lapſus profundius intueamur, amplius que diuinum metuamus iudicium, quòd talis ac tantus vir,
2.Reg. de quo legitur quòd dominus dilexit eũ, & appellatus ſit ama-
12. bilis domini, & quòd fecit illum excelſum præ omnibus regi-
3.Reg. bus Iſraël, ad hanc corruit mentis inſaniam, vt idola adoraret,
11. & quia mulieres euerterunt ſenſum eius. Quis igitur non pertime-
16. ſcat de ſe, etiam ſi fuerit iam caſtus & ſanctus in operibus ſuis, audiens viros tam fortes & illuſtres cecidiſſe? Idcirco nemo ſe fiducia non bona erigat, quandiu eum grauat corruptibilis huius vitæ incertitudo, ſed tanto magis ſe humiliet & deprimat, quia qualis illum tentatio apprehendere poſsit ignorat, & quis
Mat. 20 eius finis ſit, præſcire non valet. Multi enim ſunt vocati, pauci verò electi. Adhibenda eſt ergo cautio magna pro perſeuerantia & cuſtodia caſtitatis, ne vnquam callido tentatori foris aut intus pateat vel minimus acceſſus. Nullus tamen quamuis imbecillis, frangatur laboribus aliquibus, aut tentationibus perturbetur, ſed meminerit quòd tãto illi erit corona precioſior, quãto fuerit in reſiſtendo cõflictus maior. Neque videri poſſet cur caſtitatis victoria haberetur meritis maior, & laude ſanctorum inſignior, ſi non grauioribus ac tantis probaretur tentationum incurſibus. Lætificare ergo nos debet illa beatiſsima fœlicitatis æternæ repromiſsio, & erigere ad laborem certaminis ſpes coronæ immarceſcibilis, qua laureatæ lætantur ſanctorum animæ cum Chriſto ſine fine pro leuiſsimis laboribus. Ad quam nos exules perducere dignetur Ieſus Chriſtus ſpes & corona ſanctorum omnium, qui cũ patre & ſpiritu ſancto regnat deus per omnia ſæcula ſæculorum. Amen.

Contra carnalia tentamenta. *Sermo* VI.

DE re quidem neceſſaria & vtili ſæpiùs tractare nec ſuperfluum putari debet, nec infructuoſum. Quid ita neceſſariũ, quid tam vtile ſaluti omnium, ſicut mortiferis mederi paſsionibus animarum? Nil itaque ſic morbidum, ſic contagioſum inuenitur in homine, ſicuti concupiſcentia carnalis, & indomita libido, quæ totam corrumpit animæ pulchritudinem. Supra nanque pauca de laudibus caſtitatis egimus, deinde ſubſequenti ſermone de eius obſeruatione nonnulla remedia protulimus. Reſtat ergo nunc adhibere aliquod ſalutiferum cauterium, vt qui neque decore neque amore trahũtur caſtitatis, vel terribili metu gehennæ terreantur ab æſtu libidinis. Diuerſis diuerſa conueniunt, & non omnes vno ordine imbuendi ſunt. Aduerte igitur

dete-

deteſtabilis aſſenſor libidinis: Proferam contra beſtialem vitam tuā cęlum & terram, inducā iudices damnationis tuę angelos & archangelos, dabo teſtes veriſsimos concremationis tuę, vniuerſum cœtum ſanctorum. Nouiſsime ipſe creator & rector omniū ſęculorum ſententiā inferet incōmutabilem, & armabitur vniuerſitas creaturæ in vltionem peſsimæ turpitudinis tuæ. Sed & ipſi maligni & teterrimi ſpiritus intentatores & fautores tui rugient ſuper te, & cruciabunt carnes tuas ignitis fuſcinulis ſuis, & parabūt focum ſulphure & pice plenū animæ tuæ, qui in æternum nō extinguetur. Reuelabunt cæli iniquitatem tuā, quia cū illi legem naturæ qui ſine ſenſu ſunt, nunquā amiſerint, te qui legem dei tranſgreſſus es, & precioſam imaginem eius maculaſti, iudicabunt, & ſuis coniungi habitaculis nequaquam patientur. Itaq; celo indignus eris immundiſsime peccator. Clamabit etiā aduerſus te terra inter alia elementa humilia, quia cum illa fructū ſuum reddere mortalibus conſueuerit, tu carni obediendo factus es indignior terra, vtpote qui fœtorem libidinis ſectatus es pro ſanctitate. Non ergo te terra ſuſcipiet, niſi ad operiendū miſerabile corpus tuum, eritque cibus vermium, donec in nouiſſima tuba tremefacta illud eijciat, vt in inferno ſubmergatur cū anima tua. Ibi erit habitatio tua, & clauderis velut in puteo bullienti, à quo nulla erit redemptio. Ibi cruciaberis die ac nocte pro delectationibus tuis, & nemo tibi propitiabitur, quia corrupiſti corpus tuum, & confudiſti animam tuam. Glorioſos amicos dei & luminaria cęlorum, angelos videlicet, & archangelos erubeſcere feciſti, quia cū illi pręcipuo puritatis cādore fulgeſcāt, tu omni tabe fœculentior, turpiſsima facie denigrata longe ab eorū aſpectibus detraheris, & flāmigeris dæmonum fornaculis ſociaberis, quorum facies ſuper nigredinē carbonum, & fauces inſatiabiles, & oculi proterui & horribiles nimis. Propter indomabilem libidinem tuam, & abominabilē concupiſcentiā, quam voluiſti ad tempus exercere, cogêris ſine tempore infernalia tormenta pati. Nam ignis infernalis ardebit in amatores libidinis, ita vt neque mare, neq; omnis aquarum abundātia illam flammā ſufficiant extinguere. Quapropter exhorreſce peccata carnalia, ſi vis æterna euadere incendia. Noli perdere precioſam animam tuam, quā Chriſtus redemit ſanguine ſuo. Noli cōtriſtare angelos ſanctos, & deū inhonorare. Metue dominum, & carnem tuā ne ita dilexeris, vt pro illa perpetuam damnationem incurras. Si enim ſecundū carnem vixeritis, moriemini. Si autem ſpiritu facta carnis mortificaueritis, viuetis. O quam cito tranſit delectatio, & q̄ lōga inſtabit cruciatio. O q̄ citò pœnitebit ſtultè egiſſe, quam grauis remorſus erit pro ſcelere. Eia quantū lætabūtur, qui non

Impudicum omnia dānant.

Rom. 8.

qui non conſenſerũt operibus nequam? Quãta etiam fiducia ex-pectabunt iudicij diem, qui non inquinauerunt veſtimenta ſua? Tunc ſtabunt iuſti qui pie, ſobrie, caſteq; vixerunt, in magna cõſtantia aduerſus dæmones, qui tunc eos tentabant, & ad opera nepharia inſtigabant, & aduerſus omnes qui eis occaſiones criminum præſtruebant. Tunc item ſtabunt ad ſiniſtrã iniuſti, adulteri, inceſtuoſi, incõtinentes, qui delicijs & comeſſationibus vacabãt, atq; præ nimia confuſione contremiſcent à facie iudicis
Mat. 25 cæli & terræ, ab auditione illa ſeueriſsima, Ite maledicti in ignẽ æternum, qui paratus eſt diabolo, & angelis eius. Tunc eiulabũt & clamabunt: Væ væ quid vnquã egimus? vt quid noſipſos in tã breui momento perdidimus? Ah ah dãnati ſumus. Heu q vnquã nati fuimus. Tarde tarde iam pœnitemus, fruſtra eſt clamor & dolor noſter, quia ſine mutatione manebit ſententia quã accepimus. Nulla ſuffragia ſanctorum, nulla nos valebunt adiuuare beneficia amicorum. Ecce æternæ nocti & perpetuæ obliuioni traditi ſumus. Speculamini igitur vos ò filij hominum in damnatorum pœnis & opprobrijs, ne fortè veniat repentina mors, & calamitas inferni vos opprimat, & nõ ſit qui liberet. Conuertimini
Rom. 6. ni & agite pœnitentiã, qui cum morte fœdus iniſtis. State inno-
Iaco. 1. centes, & pugnate iuuenes contra libidines, ne dederitis membra veſtra arma iniquitatis peccato, quia peccatum cũm conſummatum fuerit, generat mortem. Aeternum ignem cogitate, & de
Eſa. 33. cordibus veſtris concupiſcentiæ ignem exufflate. Quis ex vobis habitare poterit cum igne deuorante? Præmia ſanctorũ cõſiderate, & æternam gloriam perdere pro immunda delectatione deſpicite. Senſus & oculos veſtros ab impudico viſu claudite, & deum gemitibus exorate, vt vos intactos cuſtodiat, & perſeuerare vſque in finem laudabiliter concedat. Amen.

De dono ſolitudinis, exemplo Christi & ſanctorum patrum. Sermo VII.

FOns & origo profectus ſpiritualis, libenter in cella reſidere, & in ſolitudine ſub ſilentio ſe tegere, vt poſsit dei ſeruus ſæ
Gala. 6. culo mori, & Chriſto tatum viuere, & cũ apoſtolo dicere. Mihi
Col. 3. mũdus crucifixus eſt, & ego mundo. Et iterum ab eodem audire. Mortui enim vos eſtis, & vita veſtra abſcõdita eſt cũ Chriſto in deo. Solitudo corporis & cordis pariter quærenda eſt, & cuſtodienda. Nam corporis bona eſt & tuta, ſed cordis melior & tutior. Qui tamen primam abijcit, alteram nõ inueniet, quia vna eſt alterius cuſtodia, & hęc duo confouentur mutuo. Hæc ſolitudo eſt verè deuotis ſingulare confugium. Hæc docet (vt iam dictum eſt) mori ſæculo, & exterioris curę non inquinari ſorde, atque ſanctis inhærere meditationibus, etiam cæleſtibus non-

nunquam

nunquã appropinquare ſpiritibus. Hanc Chriſtus verbo & exẽplo docuit, quando in nocte ſolus in oratione pernoctauit, & orantibus cubiculum intrare iuſsit. Eſt enim nocturnum tempus aptum ſæpè pro deuotione, & ſacra meditatione non paruum ſubſidium. Maximè autem formam vitæ ſolitariæ exhibuit, quãdo quadraginta diebus & quadraginta noctibus ieiunauit, & in deſerto eremita fuit, ibique, vt euangeliſta refert, cum beſtijs erat. Quod propter nos agere dignatus eſt, vt etiam nosipſi libenter ſoli ſimus, & quantum in nobis eſt, illi ſemper vacare velimus. Hanc amauit propheta qui dicebat. Elongaui fugiens, & manſi in ſolitudine. Et alius quidam ſedebat ſolus & tacebat, & leuabat ſe ſupra ſe. Verè in ſolitudine aliquid magni latere videtur, quæ à pleriſque ſanctis tam ardenter eſt amplexata. Nam ipſa ſolet incipientibus à multis eſſe protectio periculis, & à diuerſis vmbra tentationibus. Perfectis verò & ſpiritualibus quorum conuerſatio eſt in cælis, qui & ſi corpore in terris ſunt, in bonis æternis tamen mentem ardenter figere cupiunt, ſolitudo quaſi locus & paradiſus voluptatis eſt, & tanquam ortus deliciarum amœniſsimus. Quodammodo enim ſerui dei ſeipſos inueniunt, cùm in cubiculo ſolitarios ſe conſpiciunt. Cunctis igitur proficere cupientibus amor ſolitudinis videtur vtilis & ſatis neceſſarius. In illa ſæpe dolore cordis tacti præterita mala plangimus, præſentia diſcernimus, & futura cautius præuidemus. Itaque apparet quòd in ſolitudine ſalubrem animæ fructum afferimus, modo mala noſtra deplorandò, modo contra tentationes & vitia nos exercendo, modo remedia paſsionum exquirendo, modo in profectu virtutum nos conſolando. Ibi etiam deuotionem cordis facilius accendimus, & ne tepeſcat vel extingnatur, melius cuſtodimus. Veruntamen ne grauis vel magna videatur nobis noſtra ſolitudo, ad ſanctorum patrum pergamus interioris ſolitudinis loca. Quæramus Paulum primum eremitam, quæramus Antonium vel Macharium, ſi fortè occurrat aliquis qui hominem intra annos viginti vel triginta vt amplius non viderit, & tunc quam exiguum ſit tempus quo latere ſolemus, apparebit. Et ſi adhuc plures cernere delectactamur, videbimus non modo viros, ſed & fœminas atque virgines huius ſolitudinis conſortes, & tam arduæ vitæ & verè ſpiritalis militiæ ſeruaſſe ſemitas. Horum igitur omnium exemplis edocti, amplius noſtræ ſolitudinis latibula adamemus, & apparere foris qua poſſumus diligentia deuitemus. Et erit nobis tanto Chriſtus familiarior, cordibusq; noſtris ipſius amor ſuauior, quãto huius ſęculi aſpect⁹ atq; affectus fuerit rarior. In q̃ua ſolitudine nos dignetur cuſtodire, qui ſolus in corpore potuit

ſine

Luc. 6. Mat. 6. Marc. 1. Pſal. 54 Thre. 3.

ſine culpa viuere, Ieſus Chriſtus dominus noſter. Amen.

De bono ſilentij, & fructu eius. Sermo VIII.

Silentium amica ſolitudinis eſt, ſicut quidam cuſtos eius ſapiebat & dicebat, Sedebit ſolitarius & tacebit. Nam rarò bene niſi in ſolitudine cuſtoditur, ſed & facilius ibidem tenetur, quia abſentia occaſionis multotiens eſt victoria tētationis. Iſtud ſilentium obſeruare cupiebat ſanctus qui dicebat: Dixi cuſtodiā vias meas, vt non delinquam in lingua mea. Et rurſus orabat. Pone domine cuſtodiam ori meo, & oſtium circunſtantiæ labijs meis. Sed & dominus noſter Ieſus Chriſtus ſilentium nos amare docuit dicens. Sit ſermo veſter, eſt, eſt, non, non. Quod amplius eſt, à malo eſt. Quibus verbis diſertè nos inſtruit, vt neceſſaria tantum & vtilia loqui curemus, ſuperflua verò & inutilia declinemus. Non enim ſeruus dei ſilentium ita reputare debet, quaſi loquendum nūquam ſit, ſed ſuo tempore & loco verba ſua ſicut diſpēſator bonus diſtribuere ſciat. Vnuſquiſque perpendat quid ſibi ſalubrius exiſtat, quia quibuſdam magis expedit ſilentio intendere, alijs contrario non nimium taciturnitati ſe dare. Qui autem ſilētio vult ſtudere, inſpiciat Chriſtum, quomodo ab iniquis accuſatus nihil reſpondit, ita vt Pilatus miraretur vehemēter. Vnde & iterum ſcriptum eſt. Ieſus autem tacebat. Sed & beatiſsima mater eius virgo Maria paucis vtebatur verbis. Et ſicut dicit beatus Bernardus, quater eam (vt ex euangelio colligitur) locutam fuiſſe legimus. Propter hoc nobis valde expedit, quatenus tam exemplo eius quam filij eius obſeruemus omnia verba hæc, conferentes ea in cordibus noſtris. Igitur ſit omnis ſeruus dei velox ad audiendum, tardus ad loquendum, & feruidus ad proficiendum. Attende ſi non ſilētium totius boni interioris cuſtos eſt & incrementum. Vide etiam ſi non theſaurus cæleſtiū bonorum in his cordibus requieſcit. Beatus qui ſilentium diligit & cuſtodit, nam in cuſtodia illius magnæ deuotionis fructū ſibi accreſcere ſentiet, dummodo in alijs ſollicitus & ipſe fuerit. Parum enim valet cuſtodia oris, abſque cuſtodia & diligētia cuiuſlibet boni operis. Propter hoc qui ſilentio & luctu ſalutari gaudēt, hi præcipuè ſciūt preciū eius, quia virtus & ſanitas eorū verſatur in linguis eorū. Et profectū quē inde ſentiunt, ſæpius experiuntur, quia leuitatibus ſubdi noluerunt. De his aptari poteſt quod in pſalmo legitur: Non eſt ruina maceriæ, ſcilicet ſpiritualis ædificationis, neq; tranſitus neq; clamor in plateis eorū. Hoc eſt, in latitudine cordis eorū nō eſt vllus ſecularium actuū concurſus, nec inutiliū etiam cogitationū ſtrepitus. Et quia deo intus coniuncti ſunt, ideo à mundanis deſiderijs ſæpè ſileſcunt. Beatū ergo dixerunt populum cui hæc ſunt, quia dominus deus

Thre. 3.

Solitudo ſilentij parēs & alumna.

Matt. 5.

Maria tantum quater in Euāgelio locuta.

Luc. 1.

Ioan. 2.

Pſalm. 143.

protector eius eſt. O ſi daretur famulo dei interdum experiri ſilentij ac ſolitudinis ſuæ ſpirituales delicias, quam merito ex abũdantia ſuauitatis earum in hæc verba prorumperet: Ecce quàm bonum & quàm iucundum eſt ſedere ſolum & tacere, & leuare ſe ſupra ſe, & aduentum præſtolari dilecti amici Ieſu Chriſti? Quis talem dubitet eſſe fœlicem, & optimam cum Maria partẽ elegiſſe? Qui poteſt accipere capiat, ſed non omnes ad hoc tendunt, neque per ſanctum deſiderium ad interna bona ſe accendunt. Qui ſunt de mundo (ait ſanctus Ioãnes) de mundo loquũtur, & mundus eos audit: & qui eſt ex deo, verba dei audit. Verè precioſum, verbum nunquam proferre ocioſum, & valde iucundum in cũctis verbis ſuis fore ſollicitum. Vnde beatus Iacobus hunc aſſerit perfectum, qui verbo non offendit, quia linguam nemo hominum domare poteſt. Sed quia apud deum omnia poſſibilia ſunt, id quod proprijs viribus non valemus, eius munere fieri poteſt, quia non eſt impoſsibile apud deum omne verbum. Sed nos miſeri noſipſos decipimus, quia remedia contra conſuetudines malas non quærimus. Quis non expertus quàm graue ſit ſilentij clauſtrum intrare poſt inutiles aut prolixas fabulationes? Beatus qui malæ conſcientiæ flagellis pro incontinentia ſilentij edoctus, decætero cautior inuenitur, ne in idipſum aut in deterius rurſus corruat. Amator verò ſilentij, & cuſtos caſtę cõſcientiæ, bonum quod intus ſentit, non ignorat, quia in pace factus eſt locus eius. Et ſi eſt interdum conflictus ei vt ſe comprimat, ſuccedit tamen poſteà pax magna, quia hoſtibus reſtitit, & ſibijpſi vim intulit. Timet etiam frequenter iſte ne inuentum theſaurum per incuriam aut leuitatem amittat, quem magis abſcondere quàm effundere domini conſilio debet. Videte (inquit Chriſtus) ne quis ſciat. Vnde ſicut auarus nummos, ita religioſus verba ſua trutinare debet, ne inutiliter aut ſine lucro verbum aliquod dicat. Religioſorum etenim & deuotorum eſt vacare, ſilere, orare, & præter deum nil velle ſcire. Locus enim in quo religioſus ſtat, ſanctus eſt. Vt quid etiam terram hanc optimam occupat, ſi fructus bonos non germinat? Bonus homo, ait dominus Ieſus, de bono theſauro, hoc eſt de puro corde, profert bona, & malus ſimiliter mala. Loquamur ergo de deo ſi tempus fuerit, aut differamus propter deum: de mundanis omnino rebus taceamus. Nec ſit tibi graue homo dei paruo tempore in hoc ſæculo ſilere, quia ſi feceris, cum angelis poteris in æternum gaudere. Hoc igitur modo age in terris, quod ſancti angeli ſeruauerunt in cælis. Factum eſt, ait euãngeliſta Ioannes) ſilentium in cælo. Hoc Lucifer quia non tenuit, propterea cum omni comitatu ſuo de cælo cecidit. Dixit enim: In cælum conſcendam, ponam

Luc. 10.
Iaco. 3.
Mar. 10
Luc. 1.
Apoc. 8
Lucifer quia ſilẽtium nõ tenuit, corruit.
Eſa. 41.

nam ſedem meam ad aquilonem: aſcendam ſuper altitudinem nubium, ſimilis ero altiſsimo. O miſer quid loqueris? Vt quid cogitationes iſtæ aſcendunt in cor tuum? In illo ſummo monaſterio vbi perpetuum ſilentium ab omni malo, ſtatutum eſt ab illo ſupremo abbate, tu quomodo loqui non timuiſti? An neſciebas quia in his quæ præcepit tibi deus, oportet te eſſe? Quomodo cecidiſti Lucifer qui mane oriebaris? Turbaſti cælũ ſuperbia tua, nõ ſeruaſti diſciplinam dei patris, ſed tranſgreſſus es ſtatuta
Pſa. 35. ſummi abbatis. Merito proinde expulſus es, nec potuiſti ſtare, quia ſilentium in celeſti monaſterio confregiſti. Cauendum omnino à tali præſumptione & locutione, & ad illud properandum ſilentium, quod à tantis caſibus poteſt præſeruare animum. De
Pſal. 33 quo ſcriptum eſt, Prohibe linguam tuam à malo, & labia tua ne loquantur dolum. Eſt tamen quoddam ſilentium quod tam angelis quàm hominibus non conceditur, immo & nuſquam admittendum videtur, hoc eſt ſilere à laude dei, à deuotione, & gratiarum actione. De quo propheta ita meminit. Vos qui remi-
Eſa. 62. niſcimini domini ne taceatis, & ne detis ſilentium ei. Et ne viderentur inobedientes, clamabant voce magna dicentes. San-
Eſa. 6. ctus ſanctus ſanctus, dominus deus ſabaoth, plena eſt omnis terra maieſtate eius. Et nos ſimiliter clamemus in cælum, & miſerebitur noſtri. laudemus etiam cum in terris, quem laudant omnes angeli in cælis. Sed quia longe ſumus ab illo loco, vbi nemo verbo offendit, reuertatur vnuſquiſque ad cor ſuum, ſileat à malo, ſileat etiam cum propheta quandoque à bonis propter melius. Ad exemplum ſilentij propone tibi ſer-
Pſal. 38 ue dei ſæpe facta antiquorum patrum. Perge ſi vis, perge mente ad tabernacula illorum, ſi forte inuenire poſsis abbatem Agathonem, qui iam tribus annis lapidem in ore pro rigore ſilentij portauit. Et magnum illum Arſenium ſi inueneris, illo tacente loqui forſitan non audebis. Et alios perquam multos ſi quæſieris, in cubiculis & in ſpeluncis terræ ſolitarios & ſilentio deditos potius reperies, quàm foris vagantes. Propterea non illud ſegniter debes tenere, vnde tam precioſa religionis ſtudia poſſunt tibi oriri: quia per ſolitudinem & ſilentium multi ſanctorum ad quietem cordis perducti ſunt, & inibi multotiens didicerunt quicquid alijs ſalubriter tandem prædicauerunt. Sic Antonius primò latuit, poſt verò glorioſus & magnus monachorum pater apparuit. Sic Benedictus abbas, ſic fecit in monaſterio ſuo ſanctus Gregorius, ita & conſequenter deuotiſsimus Bernardus cum multis alijs viris perfectis. Et horum vitam ſi inſpicis, inuenies quid imitari debeas. Nam viuendi ſpeculum opere & verbo facti ſunt.

Nũquã ſilendũ à laude dei.

Patres Eremi prodigioſæ taciturnitatis.

Sancti in ſolitudine didicerũt, quod alios poſt docuerunt.

De ſolitudine cordis qua ſupra ſe leuatur anima. Sermo IX.

DE interiori ſolitudine iam pauca videamus. Hanc quærere & amare debet quiſquis vniri deo cupit. Hæc mentis ſolitudo dicitur, & longè dignior & vtilior corporis ſolitudine eſſe creditur. Hæc enim niſi menti inſederit, corporis etiam ſolitudo multitudo fit. Hæc eſt quæ totum interiorem hominem ab omni ſeruat vitio purum, & contra ſuggeſtiones ſatanæ reddit cor valde ſecurum. Nam quamuis diuerſis cogitationibus mens iſta concutitur, introire tamen hoſtis aut præualere vltra conſenſum propter hanc ſolitudinem non permittitur. Laudabilis & prædicanda iſta ſolitudo, quia magna mentis eſt fortitudo, qua cuncta ſuperantur in hoc ſæculo. Hæc eſt quæ in multitudine multa neſcit, quia alibi occupari ſe potius debere dicit, cùm citò pertranſeat quicquid hic ſtare aut florere videtur. Et vbi cuncta motibus ſuis inſeruiunt, hæc vni immobiliter, quod tantum neceſſarium eſt, inhærere ſummopere quærit. Qui hanc intrat ſolitudinem, quamuis foris laboret, eius tamen mens intus orare non ceſſat. Et ſi ad horam inde videtur diſtrahi, mox in idipſum redire feſtinat, quia intus habet qui quotidie clamat: Redi ad cor, ecce aſſum, ecce venio citò. En ſto ante oſtium & pulſo, aperi mihi ſoror mea, quia concupiui ſpeciem tuam. Beata anima quæ ad hanc vocem ſemper vigilat, quia ſuper omnia bona præſentia conſtituetur. Idcirco enim vox dilecti hanc inuitat aſcendere, ne infimis rebus poſſit indebito amore retineri: quia qui iſtis caducis tenetur, valde intus diſtrahitur, & ad ſolitudinem cordis, in qua deus hominibus loquitur, tardius venit, ideoque viſitatione eius multotiens carebit. Hanc diſcipuli illi in monte Thabor intrauerant, qui neminem niſi Ieſum tantum poſt mentis exceſſum videbant. Mat. 17 In hanc quoque Moyſes aſcendit, quãdo ſolus in monte cum deo quaſi vir cum amico ſuo loquebatur, vbi quadraginta diebus & quadraginta noctibus ſine humano ſolatio fuit. Exo. 34 De qua plura dicere quis poterit, niſi vberius expertus, & ab omni ſæculari ſtrepitu alienus? Nam dulcius eſt, longeque nobilius interiora bona experiri, quàm inde quicquã definire, vel à quocunque iuſto tantum labiorum vocibus percipere. Qui tamen hæc experiri deſiderat, cor à fæce ſæcularium deſideriorũ emũdet, concupiſcentias proprias mortificet, de terrenis conſolari rebus metuat, ſed in domino deo conſolari & gaudere ſemper quærat. Et tunc cognoſcere poteſt quoniam ſuauis eſt dominus, beatus vir qui ſperat in eo. Tunc etiam in ſolitudine interiori libens commorabitur, & de bonis ſempiternis frequenter meditabitur.

Incipiunt tituli Epiſtolarum ſequentium.

Epiſtola incitatiua ad ſpiritualem profectum. *folio ſeq.*
Epiſtola de cuſtodia habenda ad ſeipſum. *folio ccxciij.*
Epiſtola pro confortatione cuiuſdam deuoti. *folio ccxciiij.*
Epiſtola de conuerſione & perſeuerantia in bono propoſito. *fol. ccxcv.*
Epiſtola de pia memoria defunctorum. *folio ccxcvij.*
Epiſtola deuota ad quendam regularem. *ibi.*

Incipit epiſtola incitatiua ad ſpiritualem profectum.

CHariſsime frater libenter tecum diuido, ſi quid boni dominus pauperi ſeruo ſuo ſuggeſſerit. Ego ſum pauper & mendicus, ſed ſpero quòd dominus ſollicitus erit mei & tui ſimiliter. Vnde oro eius clementiam, vt eleemoſyna communis ſit nobis de largitate menſæ eius. Occurrit hodie dominus mendico ſuo cũ ſuauiſsimo pane de cælo. Dulcis admodum & gratioſus ſermo infuſus eſt auribus meis. Sonuit enim lectio Apocalypſis, & de multitudine tantorum myſteriorum retentus eſt apud me breuis verſiculus. Plura capere non ſufficio, ſed nec pauca quæ obſcurius ſonant. Dedit dominus vt aliquid breuiter & dulciter ſonaret, vnde traheretur affectus: vtinam donet etiã vt hoc ipſum aperiatur intellectui, quia ſi ſpiritualibus videtur liquidum, manet tamen carnalibus occultum. Volo ergo te participem fieri huius muneris. Nam tunc verè comites indiuidui ſumus, cùm in Chriſto vnum ſapimus, vnum quærimus, & in vnum tendimus. Appone aurem, & auſculta diligẽter quod ſonat valde dulciter. Qui habet (inquit) aurem, audiat quid ſpiritus dicat eccleſijs.
Apoc. 2 Vincenti dabo manna abſconditum. Et dabo illi calculum candidum, & in calculo nomen nouum quod nemo ſcit niſi qui accipit. Audis iam frater cæleſtem vocem? Vtinam & interiorem cordium noſtrorum auditum tangat, vt vim virtutis illius ſentiamus. Sermo viuus eſt, & omni acceptione dignus. O quàm cæleſtis vox, quæ nil terrenum fatur? Quod ſi caro nõ capit, capiat
Ioan. 6. ſpiritus, quo nimirum totus hic ſermo plenus eſt. Verba (inquit) quæ ego loquor, ſpiritus & vita ſunt. Spiritus eſt qui viuificat, caro non prodeſt quicquam. Non ergo ſentit arcana ſupernè reuelationis homo externus, carnalis, vagus & elatus: Paulo atteſtãte
1. Co. 2. te qui ait: Animalis homo non percipit ea quæ ſunt ſpiritus dei, ſtultitia enim eſt illi, & non poteſt intelligere, quia ſpiritualiter examinatur. Spiritualibus ergo loquitur, qui ſpiritu facta carnis mortificant, & mundum odio habent, & maligna diaboli conſilia reſpuunt. hi enim primitias ſpiritus habentes, quid ſit hoc abſcon-

abſconditum manna, ignorare non poſſunt, quia hoc guſtando potius q̃ legendo vel audiendo didicerunt. Datur autem manna dilectis filijs ex amore deo patri ſeruientibus, qui eius voluntati ſemper placere, eius gloriam ſtudent quærere. Et ſi non hoſtes accipere, manna interiorem mentis exprimit dulcedinem ſiue conſolationem ſanctorũ in hac vita. Eſt igitur congruus ſenſus, Vincenti dabo manna abſconditum, Contemnẽti carnalem cõſolationem, dabo ſpiritalẽ: reſpuẽti terrena & exteriora bona, oſtendam cæleſtia & interiora chariſmata, quæ merito ſui excedunt omnia alia delectamenta. Talia ac tanta etiã exiſtunt, vt dignus nemo ſit cognoſcere, niſi prius diſcat vana & vilia ſolatia contemnere. Scriptum eſt enim: Vir inſipiens non cognoſcet, & ſtultus non intelliget hæc. Libet autem pro expugnãdis vitijs & malis cõſuetudinibus vincendis, aliqua latius hic introducere. Sicut quondam filijs Iſrael in deſerto habitantibus deus manna pluit, ita & modò ſpiritualibus filijs ſuis gratiam internæ conſolationis cõtra tentamẽta tribuit. Tandiu filij Iſraël cibo illo aliti ſunt, donec terrã promiſsionis attingerent: & quandiu electi in mũdo peregrinãtur, pane vitæ & intellectus fouẽtur, donec depoſito corpore terrã viuentiũ intrent. Dum autem de frugibus illius terræ mãducare cœpiſſent, ſtatim mãna deſijt: & dum ſancti aſſumpti fuerint in beatitudinis gloriã, amodo non indigent recreari noſtro more ſpiritali alimonia. Vnus tamẽ panis eſt qui angelos paſcit & homines, animas in gloria, & viatores in gratia. Sed eſt quod me multum mouet, quia plures ſibi deeſſe manna cauſantur, plures etiã qui illo refici cõſueuerant, guſtum iã perdiderunt. Quæ eſt alia cauſa huius ariditatis & inſipidi oris veſtri, niſi quia ad egena & infirma mũdi ſolatia reuerſi eſtis? Mementote egreſsionis veſtrę de Aegypto. Dies ille memoriale nominis domini in ſempiternum recordetur. Nulli dubiũ quin manus domini vobiſcum erat, alioquin in ſęculo remanſiſſetis. Vbi eſt ergo ille ſpiritus, ille primitialis feruor, intentio firma, propoſitum immobile, fortis vt mors dilectio? Quodammodo armati egreſsi eſtis mundum, dum conſtanti animo omnia perferre aduerſa vilia & aſpera aſſenſiſtis. Inſuper & cum gaudio veniſtis ad montẽ dei Oreb, ad audiendã legem vitæ & diſciplinæ, dum monita ſeniorũ libenter audire, & ſecundũ ea religioſè viuere ſpopõdiſtis. Cur ergo nunc vos itineris tędet? cur ad ſarcinas ſedetis, & grauati ingemiſcitis? Iam propter tempus & annos de fructibus terræ promiſsionis, botros & malagranata alijs afferre & propinare deberetis, & ecce vobis etiã manna deeſt. Conuertimini filij reuertẽtes, quia ſi corpore nõ eſtis reuerſi ad ſęculũ, tamen corde adhuc tenemini in varijs deſiderijs terrenorũ. Pro

Manna promittit deus ſpernẽtib9 terrenas delicias.

Pſal. 91

Hier. 3.

dolor, multi ſpiritaliter exeunt Aegyptum, tranſeunt Mare rubrum, ambulant per deſertum, portant tabernacula & vaſa eius, ſed non intrant terram promiſsionis. Pene omnia accidunt eis quæ contigerunt filijs Iſrael, qui murmurantes contra Moyſen doluerunt quòd educti eſſent de Aegypto. Sic complures hodie reperiuntur qui mundum relinquunt, parentes & amicos deſerunt, peccata & vitia plangunt præterita, carnalia deſideria abominantur, ignotam iuſtitiæ normam ad manum magiſtrorum ducti ſequuntur, vitam Chriſti crucifixi aſpiciunt, & iugum domini ſuaue in obedientia & abnegatione propria ferunt, ita vt omnes parati & feruentes ſint ad labores & abſtinentias, mites ad increpationes, humiles ad abiectiones, patiētes ad correctiones, & ad aduerſa quælibet & indigna conſtantiſsimi, ſed non in tali feruore omnes perdurant. Nam aliquando tempore egreſſionis, id eſt conuerſionis ſuæ peracto, minus cauti & ſolliciti de profectu ſuo incidunt in varias tentationes & ægritudines paſsionum, ita vt nonnulli ſe incepiſſe contriſtētur, quidam verò deliberent, & modum excogitent redeundi. Alij autem & ſi manſerint, cum tempore quodam & vſu aſinariam molam trahant, quia paruam deuotionem & affectum habent in his quæ agenda didicerunt, laborioſa & dura omnia ſentiunt, quia manna non habent. Cælum videtur eis æneum, & terra ferrea, quia neque cæleſtia contemplari, neque agrum cordis virtutibus & deuotis exercitijs excolere ſciunt. Dicunt tamen quòd libenter eſſent deuoti, libenter haberent virtutes, vellent ſe viciſſe ſuas paſsiones. Sed non ſufficit tantum bene velle, ſi deeſt manus & opera. Oportet quòd laboretis, quòd vim naturæ faciatis, ſicut dicit dominus: Regnum cælorum vim patitur, & violenti rapiunt illud. Violentia opus eſt, & ſcitis quòd ſancti non ocio & ſomno promeruerunt regnum dei. Vſquequo tardatis, & quare non armamini contra paſsiones, vt obtineatis virtutes, & diuerſas conſolationes ſuſcipere digni inueniamini? Quantò amplius tardaueritis, tanto peius ſemper fiet, & ſine labore & dolore optatam requiem non percipietis. Petite & accipietis, quærite & inuenietis, pulſate & aperietur vobis. Pigritia & negligentia vos tenent, ſed contra has primo accingimini, & bellate prælia domini. Quid negligitis proprium profectum? Certè pro vobis eſt, & pro pace veſtra erit labor veſter. Dicit ſcriptura: Modicum laboraui, & multam requiem inueni. Sed fortè reſpondebitis: Aduerſus vitia & paſsiones certare quis ſemper poteſt? Multæ ſunt & penè inſuperabiles, vt nobis videtur. Quis tantam ſuſtinere poteſt vexationem? Audite increduli & rebelles, delicati milites, & ſerui pigri. Laborem attenditis, pugnam

Mat. 11
Mat. 7.
Eccl. 51

gnam conſideratis, ſed de præmio & victoria eius non cogitatis? Et quid eſt omnis labor ad æternam requiem? Et quid breuis exercitatio ad bonæ conſcientiæ conſolationem? O ſi inciperetis, & fortiter ac integrè proponeretis vt aut vincere aut mori eligeretis, profectò leue domino auxiliante ſentiretis quod modo inſuperabile putatis. Vix aliquando ita vitioſus quis repertus eſt, cui diligentia cum perſeuerantia boni virtutes negauit. Videtur vobis laborioſum vincere paſsiones veſtras, ſed niſi edomitæ fuerint, nunquam habebitis veram cordis requiem. Quando ergo alij ſunt cum deo in deuotione & bona pace, tunc vobis erit triſtitia, grauedo & tædium foris & intus. Nunquam eritis ſecuri & veraciter læti, niſi mortificaueritis carnalitates veſtras. Et ſi non trahit vos ſanctorum religioſitas, & pluriinorũ deuotio, terreat ſaltem miſerabilis inopia veſtra, & diuinæ vltionis ſententia. Congregabo (inquit) ſuper eos mala, & ſagittas meas complebo in eis. Conſumentur fame, & deuorabunt eos aues morſu amariſsimo. Satis durè intonant verſiculi iſti, & vtinam conuertant vetuſtatem veſtram, quatenus innouati & feruidi effecti, meliores vos quotidie & alacriores faciant promiſſa ſpiritus ſancti. Vincenti (ait) dabo manna abſconditum. Si volueritis, & audieritis me, bona terræ comedetis. Orietur vobis pro ſpina pulcherrima roſa, & pro tribulo candidiſsimum liliũ. Magna ſunt hæc, dulcia & conſolatoria cupientibus proficere. Non ergo te conturbet homo dei, non te deijciat multitudo vitiorũ. Crede deo, & ſpera in eo, & eris melior victor quàm fuiſti. Dominus pugnabit pro te, & tu tacebis. Intelligis ne hoc? Dominus ipſe dabit fortitudinem vt reſiſtas iræ, pigritiam excutias, & concupiſcenti animo non conſentias. Et tu tacebis, quia tibi hanc potentiam non aſſcribes, te propter hoc non eleuabis, ſed deo totum purè tribues qui aſtitit a dextris pauperis. Etiam quantum vales hominibus te abſconde, & nihil aliud quàm infirmum & inopem te confitere. Siquando inſurrexerit contrarius tibi, & dixerit quod non libenter audis, eſto patiens & tace, illatis malis dominus reſpondebit. Iuſtus enim dominus inultum non patietur abire quodcunque nociuum verbum. Quid tibi nocere poteſt alterius malitia, ſi contra te inflatur, ſi detrahit, ſi obiurgat? Seipſum magis prodit, quia bonus non eſt. Nam ſi tu bonus fueris, & in patientia manſeris, nil mali tibi intulit, ſed potius meritum tuum auxit. Tu clarior ex opprobrio coram ſapientibus, tu probatior ex virtute patientiæ. Nemini nocet prauitas alterius, neminem lædit verbum contumelioſum, quandiu ipſe pius & immotus fuerit. Omnis homo qualis interius eſt, talis ei exterior aduerſitas erit: quia ſi tu bo-

Marginalia: Deu. 32 (beside "Congregabo"); Exo. 14. (beside "Dominus pugnabit"); Iniurias feras, nó inferas aut referas. (beside "Quid tibi nocere")

tu bonus ſimplex ac rectus ac deum timens probaris, nemo tibi bonitatem, iuſtitiam & pacem tuam poteſt auferre, niſi eam voluntarie reliqueris. Non eſt magna patientia, quã parua res perturbat. Diſce ſaltem tacere ad iniuriam, quia prudentis eſt tacere in tempore malo. Qui vincere deſiderat, victum ſe tradat. Cogita de corona non de iniuria, & quomodo poſsis alium ſanare, nõ quid poſsis econtrario quaſi zelo iuſtitiæ motus reſpondere. Si ille non ignoſcit, tu ignoſce, quia vt frequenter maiorem habet culpam qui alteri iraſcitur, quam qui iratum patitur. Miſerorum proprium eſt conqueri, & impatientium citius commoueri, & cauſas alijs imponere. Tu ergo eſto libẽter reus, vt fias ante deũ innocens. Tu primo à teipſo incipe, & ſic poteris etiam alium ſanare. Audiat tamen qui zelum videtur habere aduerſus aliorum defectus, qui indignatur ſi contra iuſtitiam agitur. Quàm recte & prudenter ageres, ſi zelum tuum etiam contra tuam commotionem exerceres, & quod in alio reprehendis, priùs in te emendares. Cùm ergo aliorum culpis iraſceris, quid iuuat de oculo fratris tui feſtucam tollere, & tuæ impatientiæ motus non cohibere? An tibi videtur non eſſe feſtuca, ſed potius trabs, illius culpa? Vide ne fortè ex tuo iudicio trabẽ ſuſpicioſe reputes, quod coram deo vix feſtuca habetur. Non fidas nimis proprio iudicio, quia homo es, & non deus. Siue tamen magnum ſiue paruũ fuerit, vtilius ſemper teipſum cõſideras, quòd & tu peccator es,
Rom. 2. & tutatione indiges. In quo ergo alium iudicas, teipſum condẽnas cum eadem facis. Quid enim mihi prodeſt ſi aliquem verbis meis ſanauero, & in proprijs paſsionibus manſero? Bene illi cui malitia mea cedit in bonum, ſed væ mihi propriæ ſalutis interemptori. Non eſt indicium manſueti cordis inconſiderate aliũ corripere, aut in correptione modum tranſire, vel non poſſe motum inuectionis differre, donec ira in manſuetudinem, & zelus amarus redeat in dulcedinem. Forſitan tunc videbis non eſſe tãtæ culpæ reum quem reprehenderas, ac etiam magis excuſabis, ſuper quo prius ſubitò indignabaris. Sed & tuæ malitiæ imputabis non incongruè, quòd tantillum non potuiſti iniuriæ perferre, lugebis quoque plus iniuſtam correptionem quàm illius culpam. Pudeat igitur te nondum didiciſſe paruos fratris defectus tolerare, qui quotidie infirmitatem propriam ab alijs deſideras portari. Cur ergo eandem miſericordiam non exhibes alteri, quam optas fieri tibi? Reuertere ad temetipſum, & pertimeſce, ne grauius delinquas indignando & male ferendo, quàm frater tuus peccando. Ille fortè caſum ſuum mox vt agnouit fleuit, & decetero cauere propoſuit, tu verò impatiens & incompaſsiuus peccatum tuum nec inſpexiſti nec fleuiſti. Adhuc ille ſatis bene

bene per amorem in corde ſuo tecũ ſtat, & nihil mali de te exiſtimat, ſed ſe magis humiliat, & te ſuper ſe iuſtificat. Videas ergo nè ille qui videtur peccator, in regno dei te præcedat, & tu cũ iuſtitię præſumptione ſimilis fias ſuperbo Phariſæo, qui reprobatus eſt a domino propter ſuam ſuperbiam aduerſus Publicani humilitatem. Luc. 18 Ecce iam audiſti aliqualiter chariſsime quomodo teipſum debeas vincere, & zelum contra propria vitia exercere. Stúdeas ergo magis ac magis proficere, & ſemper aliquid vitioſæ conſuetudinis amputare. Sicut autem negligentia vitia nutrire ſolet, & virtutes amittere, ita diligentia quælibet inueterata mala euertit & expugnat. Nam & ſi labor eſt in principio pugnæ, tamen cùm videris paulatim hoſtes ruere, conſolaberis de proſpero fine. Impedit nos valde, quòd non audemus violentiam inferre naturæ. O quantos labores faciunt homines pro terrenis lucrandis, & nos pro æternis bonis marceſcimus? Nauta petit mare, mercator circuit regiones, miles fert arma bellica, ruſticus vomere ſcindit arua. Et ſine labore non queunt diuitias & honores obtinere. Vt quid ergo nos virtutes ſine magna ſollicitudine adipiſci credimus? Hodie aliquid inchoare, & cras modicum addere, & ſic diebus ſingulis virtutẽ virtuti, propoſitum propoſito iungere, perficit hominem virtuoſum, deuotum, purum, ſanctum, & religioſum, deo charum, & hominibus gratioſum. Hoc ordine promeretur homo nomen nouum in calculo clauſum, quia calcatis vitijs efficitur candidus interius, & ſæpius fruitur conſolationibus ſupernæ dulcedinis, quæ ignotę manent carnalibus & tepidis. Ruminemus igitur ſedulamente præſentem verſiculum aduerſus deteſtabilem deſidiam, ad igniendum nos & fratres noſtros in amorẽ ſpiritualis profectus, & vt vitia noſtra curẽtur, donationes cęleſtium virtutum in nobis augeantur. Neq; enim fraudabit à deſiderio ſuo fideles certatores ſpiritus ſanctus, qui vt viriliter decertarent, hortatoria voce inſonuit dicens: Vincenti dabo manna abſconditum.

Epiſtola de cuſtodia habenda ad ſeipſum.

FRater mi in Chriſto dilecte videas quomodo cautè ambules, quoniam dies mali ſunt. Magna cautela eſt ſeruo dei habẽda in omnibus verbis & operibus ſuis. Nam qui non eſt præuiſus in rebus ſuis, aut citò lædit aut læditur. Et magnũ damnum ſentiet in fine, quiſquis in principio fuerit negligens aut præceps. Diu perpendendum eſt antequam fiat aliquid, & ſæpius recurrendum eſt ad cordis habitaculum; ne homo ſit abſque conſilio, ſicut gens praua & exaſperans quæ nõ direxit ad deum cor ſuũ. Igitur pręcedat oculus tuus omnia opera tua, & omnia age cum prouidentia. Nec incedas per aliena facta te neglecto, quia ne-

mo ille ſapientior eſt, cuius anima ſemper in manibus eius eſt.
Pſalm. 118. Non habet homo chariorem theſaurum nec meliorem ſubſtantiam ſuper terram, ſi bene cogitauerit, quàm animam ſuam. Debet igitur vigilare, & ſemper eſſe in cuſtodia animæ ſuæ, quia nihil comparari poteſt ſaluti eius. Salus enim conſiſtit in veris virtutibus. Vera autem virtus abominatur omne vitium. Quãto magis quis nititur contra vitia, tanto magis accedit ad virtutes. Quanto virtus amplius placet, tãto plus deteſtatur eius contrarium. Cognitio viciorũ multum prodeſt ad ſuperandũ vitia. Plures non cognoſcũt in veritate proprios defectus, & quidã quãuis ſciant, non ſatis ponderãt: aut ſi ponderant, cito oculos auertunt, & obliuiſcuntur quod tolerant. Non eſt ita faciendum chariſsime frater, ſed reſiſtendum eſt ſemper malitię & iniquitati, & remedium inquirendum, & auxilium a deo flagitandum. Maximè autem eſt obuiandum motibus paſsionum in principio pugnæ, quia ſi pugna creuerit, infirmus homo vbi erit? Ex parua re fit ſæpe grauis inquietudo, & ex verbo vno naſcũtur multa verba, & de modico riſu ſcaturit ſæpe grãdis diſſolutio. Parua contumelia generat ſtultis & inconſideratis hominibus difficilem exitum & profundum vulnus. Bene ergo & prudenter agit, qui omnibus neglectis ſe cuſtodit, iudicat & ordinat. Tanto minus poteſt vnuſquiſque prouidere ſibi, quanto pronior eſt ad conſiderandum alios. Deſiderans habere pacem, debet habitare in Sion. Hoc eſt vtile homini qui non inuenit requiem in hoc ſæculo, vt confugiat ad dominum, & cupiat citò diſſolui & eſſe cũ Chriſto, quia non eſt alius qui pro nobis pugnet, niſi ipſe qui fecit nos. Si ſentis inſurgere vitia, oppone remedia quæ ſcis tibi eſſe vtilia: & quæ audiſti ab alijs, cogita frequenter ſi tibi deſeruiunt. Quotidianum bellum gerendum eſt, quoniam tentamur quotidie. Nec eſt victus, qui vitioſam conſuetudinem ſæpè rebellare ſentit. Dolere tamen debet, quia adhuc in eo malũ viuit, & nõdum perfectè ſibi mortuus eſt. Accipienda eſt ſemper noua fiducia, licet ſæpè deiiciatur homo. In ſpeciali proponendum eſt contra illa vitia fortius, quæ magis moleſtant & frequentius adueniunt. Aliquando ira, aliquando ſuperbia, aliquãdo concupiſcentia cor hominis tribulatur, & vehementer inflãmatur. Sed ſcuto orationis aut gemitu cordis aut inuocatione ſancti nominis Ieſu eſt occurrendum, & in cælum reſpiciendum, vnde venit omne auxilium. Et quandoque ſic oret vel conſimiliter: O bone Ieſu, ſuccurre mihi modo. Eia domine deus adiuua me. Quid ego miſer agam ſine te? quid incipiam & quomodo finiam deus meus? Melius noſti quid tibi ſit neceſſarium, quia & hoc quotidiana docet infeſtatio: at qualiter euades, docet & docebit ſpiritus

tur ſancti vnctio. Ibi igitur quære auxiliū & conſilium, & abſcōdita poſt illa cordis tui refrigerium. Conſidera teipſum, quid quæris in operibus tuis, quid diligis, & quid non diligis. Secundum deſideria ſua fit homo ſtabilis aut vagus. Qui multum concupiſcit, & multa habere vult, quomodo in ſe manebit? Diſpergitur in omnem ventum cæli, & capitur laqueo deſiderij terreni. Parua res eſt ſepe, propter quam adipiſcendam generatur homini perplexitas magna. Sed qui omnia expellit a ſe, permittens vnumquodque ſtare ſicut inuenit, bene in pace erit. Qui vero multis ſe ingerit, ac multa ordinat & regit, ille ſeipſum lædit & perdit. Et quia magiſter vult eſſe in rebus alienis, non eſt mirum ſi neſcit eſſe diſcipulus in ſuis. O quanta adhuc diſcere habet, quæ non videt? Quantum illi adhuc deficit, & ó quàm longè ſtat! Quid ergo vult ſe intermittere de alijs, & quæ emendare nō poteſt? Aut cur ſe implicat talibus, quæ ad ipſum non pertinent? Quid pertinet ad me? inquis. Vt tantum cogites de te, & aliud quodcunq; fuerit, proiicias procul à te. In iſta cogitatione inuenies te, & cuſtodies, & proficies maximè. Eris ſæpius liber a ſuſpicione & indignatione. Parū curabis de exteriorū occupatione, & gubernatione eorū quę ſiūt in domo. Dilecte frater dominus cuſtodiat te, ab omni malo cuſtodiat animā tuā dominus. Amē. Pſalm. 120.

Epiſtola pro confortatione cuiuſdam deuoti.

SVſcipiamus chariſsime de manu dei quicquid voluerit ſuper nos venire deus. Nihil enim ſine iuſta & certa cauſa agitur in terris. Et ideo curemus nos deo ſubiicere cor noſtrū & ſenſum noſtrum, vt reſpiciēs humilitatē & patientiā noſtrā, bene diſponat deſiderium noſtrum. Inclinemus nos ſub ſancta & glorioſa maieſtate eius, quia puluis ſumus, & cogitemus quàm magnum & dignum ſit, vt recogitet de nobis aliquando deus. Ex hac humili exiſtimatione ſenſus noſtri, & accuſatione culparū noſtrarum, confeſsioneque iuſti iudicij dei, quod vt frequenter occultum, ſemper autem rectum eſt, apprehendamus ſpē & confidentiam ad ipſum, & oremus largiter, atque ab alijs etiam inſtanter flagitemus orationes, quatenus ſua maxima pietas noſtram miſeriam & tribulationem tantarum tentationum immutare dignetur. Nec ideo diffidamus de nobis quia multa contraria ſentimus & patimur, & ſæpius quam vellemus & grauius quam alij tentamur, vel quòd inconſtantes ſumus, & tam parum laborare poſſumus, ſeu quòd toties cadimus & tardè reſurgimus, aut quòd tam indeuoti & aridi inuenimur, & parum appetitū ad virtutes & ad deū ſentimus. Omnia iſta ſolent bonis accidere, & ſępiſsimè deuotiſsimi talia ſūt experti. Cū ergo taliter nos affligi ſenſerimus inter triſtitias totidē, domino humiliter dicamus: Tentationes bonorū.

Domi-

Domine deus ſi dignus non ſum nec tibi placet vt liberer à preſſura cordis mei, ſaltem hoc mihi largiri digneris vt patiens ſim, & non murmurem cōtra virgam tuam qua me percutis. Memor etenim bene ſum quod canitur in eccleſia tua? Tūſionibus preſſuris expoliti lapides, & quòd illuc introducitur omnis qui pro Chriſti nomine hic in mundo premitur. Propter quod peto, vt pro quacunq; culpa iſta patior, ad mei purgationem ſemper peruenire facias, & pro ſigno clementiæ, nō reprobationis furorē, capienda eſſe doceas. Debemus ergo ſic nos domino integro affectu reſignare, & plus eius bonitati confidere quam audemus poſtulare. Eius creaturæ ſumus, & ipſi cura eſt de nobis. Qui vocauit nos, ipſe adiuuabit nos, & cuſtodiet nos a tētatione hac in æternū, vt non velimus cū hoc mundo gaudere, neq; latā viam quā multi tenent, denuo ambulare. Admoneo te, attende ſcripturas ſanctas. Sequi vis Chriſtum, an mūdum iſtum? Credis apoſtolo, an magis philoſopho? Chriſtus dicit, Intrate per anguſtam portam, quę ducit ad vitam. Et iterum, Tollite iugum meū ſuper vos, & diſcite a me quia mitis ſum & humilis corde. Dicit apoſtolus, Nolite cōformari huic ſæculo: & ſi ſecundum carnē vixeritis, moriemini. Nemo vos ſeducat inanibus verbis. Quicunque ſunt Chriſti, carnem ſuā crucifixerunt cum vitijs & cōcupiſcentijs. Ego Chriſto confixus ſum cruci. Ego ſtigmata domini Ieſu in corpore meo porto. Mihi mundus crucifixus eſt, & ego mundo. Omnia arbitror vt ſtercora, vt Chriſtum lucrifaciam. Iſta ſunt verba apoſtolica, ſed apud philoſophos & ſæculi prudentes talia non inuenies. Et quanuis aliqui gentiles contemptum diuitiarum laudabant, & voluptates ſpernebant; & eorum doctrinam multi hodie commendant, de Chriſto tamen nihil ſciebant, nec æternæ vitę amore id agebant, ſed euanuerūt in cogitationibus ſuis. Et omnes (nī fallor) homines cupiunt eſſe cum Chriſto, & ad populum eius pertinere, ſed pauci volunt ſequi vitam Chriſti. Iterùm dicunt ſe diabolum odire, & eius veſtigia nolle ſequi, ſed vita paucorum continentium ſe à ſæcularibus actibus carnalibusque deſiderijs, oſtendit quòd multi ſunt ex parte eius. Opera probant cuius ſeruus quis fuerit. Ait ergo Chriſtus: Qui ſequitur me, non ambulat in tenebris, ſed habebit lumen vitæ. In mundum hunc veni, vt qui non vident videant, & qui vident cæci fiant. Ac ſi diceret: Ego humilis & pauper in hoc mundo apparui hominibus, vt exemplo meo efficiantur ſimplices & humiles, & intelligant opera diuina & cæleſtia miracula ad credendum mihi. Et qui ſeipſos peccatores & deſpectos & quodammodo cæcos & inſcios cognouerint, per gratiam meam illuminari digni erunt, ſicq́ue capient deuota humilitate

Matt. 7. Mat. 11. Ro. 12. Rom. 8. Gal. 5. Gal. 2. Gala. 6. Phil. 4. Rom. 1.

Pauci ſe cōtinentes a vitijs oſtēdūt quā multi ſint vitioſi.

Ioan. 8. Ioan. 9.

militate, quod ſuperbi & apud ſe ſapientes nequaquam intelligere queunt, atque idcirco in cordis cæcitate & ſtulta opinione manent, exiſtimantes ſuam doctrinam certiorem, meam autem dubioſam, & mundo exitialem. Sicut olim Iudæi Chriſtum præſentem in carne contemnebāt, ſic modo plures carnales eum cõtemptui habent, & in cecitate pro dolor perſeuerant. Malunt potius credere ſibi, quàm Euangelio, & carni magis ſeruire, quam deo. Atque ideo longos optant dies & voluptuoſos ſuper terrā, cælum autem reſpicere negligunt, & quàm velociter tollentur ex hac vita non attendunt. Hæc ſi cogitas, nimirum ſenties melius eſſe ſequi humilem deum crucifixū & paſſum pro nobis, & merito nos debere pati cum illo, & relinqui à parētibus & amicis in hoc mundo. Mane igitur apud deum qui te vocauit, & ne diſcedas ab amore eius, ſed aſcende arborem crucis, vt inde videas Ieſum ambulantem, & viam ad æternam vitam pręparantē. Luc. 19.
Hęc eſt via, ait propheta, ambulate in ea. Via crucis vita noſtra: Eſa. 30.
via electorū, via paucorū: via amara, via vitę & ſalutis: via breuis, via directa: via laboris, via perfectionis. Via inquam crucis eſt, ſed ducit ad gloriā, ad latitudinem, ad regnum cęlorum, ad multa millia & frequentiam angelorum, ad dulcedinem mirabilē & interminabilem, ad longitudinem dierum in ſeculum ſeculi, ad deſideratum finem omnium fruitionum, & appetitum cordium, ad requiem & pacem ſecuriſsimam, ad iucunditatem & exultationem amœniſsimā: quæ breui quodā verſiculo qui cantatur in feſto ſanctæ crucis, pulchrè tanguntur. Serui crucis crucem laudent, qui per crucem ſibi gaudent vitæ dari munera. Quia ergo vita Chriſti crux fuit, debet vita Chriſtiani etiam crux eſſe. Et multo magis vita monachorum, clericorum, & omnium religioſorum in cruce erit. Extra crucem non eſt ſalus, præter crucem non venitur ad regnum Chriſti. Oportebat pati Chriſtū, & reſurgere à mortuis, & ita intrare in gloriam ſuam. Si aliam viam quærimus, erramus, & in perditionem ducimur. Et qui crucem fugere cupimus, in medium lacus ardentis picis & ſulphuris incurremus. Crux noſtra æterno cruciatui comparata, eſt delectabiliſsima. Labor noſter perpetua requie donādus, leuiſsimus eſt. Frangere voluntatem propriam crux eſt, & fortè qua maior vix eſt: ſed in inferno quis vnquam vel in minimo ſua volūtate vtitur, cùm ſemper quod nolit pati cogatur, quod voluerit nunquā accipiat? Fili (inquit) recordare quia recepiſti bona in vita tua, & ſimiliter Lazarus mala. Cõmediſti & bibiſti, & ſaturatus es nimis. Meliora & delicatiora elegiſti tibi veſtimēta, & ornatus es. Riſiſti, cantaſti, ſaltaſti prę lętitia, nec prohibuiſti cor tuum à voluptatibus, ſed quodcunque libuit ſine contradictione impleſti.

Luc. 24. (margin, beside "Oportebat pati Chriſtū")
Luc. 18 (margin, beside "Fili (inquit) recordare")

Et hæc

Et hæc exiſtimaſti patrem tuã & regnum tuum & gloriam tuã, nec de Lazaro quicquam cogitaſti, quantum egeret, quantum pateretur, quantum infirmaretur. Recordare ergo fili quia recepiſti bona in vita tua, & Lazarus ſimiliter mala. Nunc autem hic conſolatur, tu vero cruciaris. Ille dum viueret crucem habuit,& ad modicũ ſatium ſuſtinuit:tu dum viueres, cęlum tuum in terra habuiſti, & libenter vitam in delicijs protraxiſſes. Sed nunc ille nec pœnam corporis nec animæ patitur, ſed in requie beata lętatur:tu verò & modo cruciatum in anima habes, & poſtea ſimul in corpore & anima torquendus dãnaberis. Hæc meditare inter tentationes tuas, & domino aſpirãte ceſſabit earum impetus. Nã ſolet ardor ardore expelli,& labor labore grauiore minui. Sta ergo in loco iſto quem elegiſti, & eleua patientię clypeum contra ictus tentationum, mori eligens magis quàm ce-
Apoc. 3 dere antiqui hoſtis vexationibus. Qui vicerit (ait ſpiritus ſanctus) faciam illum columnam in paradiſo dei mei, & ſcribam ſuper eum nomen patris mei, & nomen ciuitatis nouę Hieruſalẽ. Inſuper ſanctorum exempla intuere, & eorum ſuffragia iugiter quære. Memento quantum ſancti pro vita æterna laborauerunt, in qua nunc cum Chriſto ſine fine regnantes gaudent. Quanto in mundo deſpectiores & pauperiores fuerunt, tanto nunc glorioſiores & nobiliores in cælo refulgent. Propter amorem igitur Chriſti & locus & ſtatus inferior ſemper plus placere debet, & dulceſcere cordi tuo, quia vanitas eſt in hac vita aliquid apparere. Quanto in inferiori & humiliori ſtatu quis fuerit, tãto verius ſæpe bona agit,& facilius habita cuſtodit. Si alij nos præcedunt, quid ad nos? Sequamur Ieſum in humilitate & ſimplicitate, & non curemus humanã vanitatem. Nos propter Chriſtum ſtulti, ignobiles, & infirmi, nos propter illum libenter ſimus ab-
Pſal. 21 iecti & nouiſsimi reputati. Ego (inquit) ſum vermis & non homo, opprobrium hominum,& abiectio plebis. Quæ maior gloria, quam cum Chriſto gloriari in cruce? Quæ maior conſolatio
Ioſue 1. cordis, quam portare viuentem imaginem crucifixi? Confortare igitur,& eſto robuſtus, & ne timeas, quia ego tecum ſum vt liberem te, dicit dominus. Compaſſus tibi, locutus ſum tanquam infirmus infirmo, vt pariter in domino conſolati per ipſum cõualeſcamus in ipſo. Amen.

Epiſtola de conuerſione, & perſeuerantia in bono propoſito.

DIlecte frater intime congaudeo tibi, quia inueniſti locum deo ſeruiẽdi. Sit dominus noſter ex hinc benedictus, qui te vocare dignatus eſt ad ſuum ſeruitium. Agnoſco hanc vocationem donum dei eſſe, quoniã non ex meritis tuis, ſed ſecundum miſericordiam ſuam de ſæculi vanitatibus te eripuit, & in electã ſocie-

ſocietatem perduxit,vbi audires atq; oculis etiam cerneres qualiter illi ſeruires. Quàm multi diuites,nobiles & potentes,quam multi ſapientes,literati & famoſi adoleſcentes in hoc ſęculo miſerabiliter fluctuant,& abijcere iugum diaboli a ſuis ceruicibus non preualent,nec illo ſpiritu adhuc mouentur,vt ſæculo renũcient. O vanitas vanitatum, mundum diligere, & quæ dei ſunt, minus curare. Veniet tempus,veniet citò tempus, quãdo omnes ſæculares & carnales delectationes ſimul finẽ habebunt,& tunc relinquent vel inuiti præſens ſæculum, qui modo voluntarij nõ ſunt abrenunciare pompis eius. Tu autem dilecte frater maiorem gratiam à domino accepiſti, quia inter tot ſodales tuos à multis periculis corporis & animæ, a laqueis diaboli es præſeruatus,& in loco apto ad ſaluandam animam tuam conſtitutus.O quãtas gratias deo debes, qui regnum ſuum promęrendum obtulit,quod diues pecunia poſsidere non poteſt. Et quàm miranda dei gràtia, vt inualidus & imperitus ſanctorum viam fortiter ambulet,quam robuſtus & doctus ſæpè ſubſequi vix valet. Recogita vbinam ſunt olim tecum ſtudentes, vbi illi ſocij familiares, cum quibus viuere & ludere ſecundum carnem dulce erat, cum quibus peregrinari in remotis partibus non amore Chriſti, ſed cupidine temporalis proceſſus & lucri, iucundum tibi videbatur. Quàm multi iam obierunt,quàm multi etiam vagi in ſæculo remanſerunt.Bene de ipſis cum ſancto Moyſe dicere potes,cõſideratis finibus eorum: Vtinam ſaperent & intelligerent, ac nouiſsima prouiderent. Audiſti alios Romam pergere,& pro beneficijs laborare,alios Pariſijs reſidere, & ad magiſterium tendere, alios perceptis dignitatibus & prælaturis, in medio populi exaltatos iam eſſe.Tu autem quid?Gratias deo, quia nihil horum attentaſti,immo & propter Chriſtum iã veluti ſtercora iſta mundana culmina & gaudia reputãs,adieciſti etiam teipſum cõtemnere,loquẽs cum beato Dauid: Elegi abiectus eſſe in domo dei mei, magis quàm habitare in tabernaculis peccatorum. Tu vtique elegiſti hodie dominum deum in patrem, cui ſeruire regnare eſt,pro quo humiliari in præſenti ſæculo, æternæ exaltationis tibi cauſa erit.Pro illo labor,requies:penuria, diuitiæ:cõtemptus,honor:tribulatio,conſolatio:infirmitas,robur:mœror, gaudium tibi ſemper ſit. Et quo purius & ardentius eum amaueris, eo viliora terrena omnia cenſebis. Caue tamen chariſsime, ne aliquãdo permittas maligni ſpiritus conſiliũ intrare cor tuũ, vt contriſteris quia amicos & ſocios reliquiſti,& quia ipſi iã magni domini effecti nunciantur,& tu adhuc permanes in innocẽtia tua.Noli audire eos qui te in aliam viam conantur trahere,& dicunt: Vſquequo ſic tranſies, & quare ad altioris ſtatus gradum

Deu. 32

Pſal. 83

dum non tendis? nec aliud opus inchoas, vnde alijs etiam aliquē fructum feras? Solet enim diabolus poſt aliqua tempora conuerſionis tentare ſeruum dei de præteritis rebus in ſæculo, de amicorum viſitationibus, de multorum ſociorum ſuorum conuerſationibus, quatenus talibus cogitationibus eum retrahere poſſit ad ſeculum, aut impedire a profectu, & ab obliuione mundanorum. Sed crede expertis. Nocet dei ſeruo memoria & retractatio vitæ ſecularis, qui mūdo plene & ſibi eſt mortuus. Nocet etiam inſtigatio blanda multorum loquentium de altiori gradu & meliori loco, qui veluti ſapientes prudenter conſulere volūt, ſed ſenſum Chriſti in abiectione & humilitate, in fuga mundi, & tenore arctioris vitæ non habent. Nam nudum Chriſtum ſequi aut recuſant, aut pigreſcunt incipere, ne videantur proximis ſolatium ſubtrahere. Et quia gratiam non ſentiunt, qua deus ſibi ſeruientes & omnia relinquentes imbuit & confortat, durum ſermonem hunc eſſe dicunt, omnibus amicis & rebus proprijs abrenunciare. Et ſicut ipſi ſapiunt, ita alijs & libenter perſuadēt. Sed contra tales loquitur ſententia ſaluatoris. Cauete (inquit) ab

Mat. 10 hominibus. Multi enim ſunt qui pulchris ſermonibus, & aptis (vt ipſis videtur) rationibus, viam leuem & planam commendare ſciunt, & hominem imperitum quandoque iuſtificant & laudant, atq; per tales ſermones bene proficientem & firmiter ſtantem quandoque vacillare faciunt. Veruntamen deus conteret dentes eorum in ore ipſorum, quia iuxta iter ſanctorum nō ambulant, neque loquuntur. Non veniat anima mea in conſilium eorum, & domus eorum longe ſit a me. Ideoque frater dilecte nunquam tibi placeat talia audire, & multò minus credere velis. Siue enim diabolus inſtiget, ſiue homines fabulentur, quod incepiſti, in eo permaneas obſecro. Recurre ad Euangelium, &

Mat. 16 optimū audies remedium. Quid prodeſt homini ſi lucretur vniuerſum mūdum, ſeipſum autem perdat? Hoc apud te ſemper retine, & cuiuſuis manus pugnauerit contra te, ſcuto euangelico vtere. Sed ſolent quidam homines ſine ſpiritu & ſcientia dei obiicere quandoque ſæculo renunciantibus: Ergo qui in ſæculo ſunt, peribunt, & vos ſoli ſalui eritis? Aut non poteſt aliquis venire ad cœlum, niſi ita viuat, ſicut vos viuitis? Quid fabulamini ſic iniuſtè cōtra deum & ſeruos dei. Neque hoc Chriſtus dixit, neque ſerui eius ita locuti ſunt. Benefacite, iuſte viuite, & mandata dei cuſtodite, & nemo vobis ſalutē negabit. Ad hæc illi iterato, Mandata (inquiunt) vellemus ſeruare, ſed non poſſumus. Si debem⁹ lucrari victū & neceſſaria vitæ, oportet nos ſepè cōtraria agere. Qui cū ſeculo cōuerſamur, ſecularia negocia quomodo cauebimus? Si iſta pfectè cōſideratis, & pericula atq; fallacias mun-

Obiectiones, fieri ſolitæ renūciantibus ſeculo.

mundi nō ignoratis, quid ergo obloquimini quia ſerui dei mundum fugiunt, & monaſteria aut congregationes deuotorum intrant, vt deo ſine tali impedimento ſeruiant? Si imitari non vultis aut non valetis, ſaltē congaudere & adiuuare bonos pro veſtra ſalute deberetis. Sed non plus frater de iſtis, quia nec taliter loquentes excuſationē habent de peccatis ſuis. Conſtanter igitur age, Chriſtus qui tibi incipere donauit, ipſe perficiet, conſolidabitque in finem propoſitum tuum. Ecce tempus breue, mors incerta, omnia caduca & vana in mundo. Multi iam in ſepulchris fœtent, qui diu ſe viuere exiſtimabant. Receſſerunt à memoria hominum, qui in ore verſabantur omnium. Colit mundus præſentes, abſentes neſcit, deſerit morientes. Beatius ergo contemnere fallacē mundum, & ſequi veritatem, quæ nobis pariter concedat vitam æternam. Amen.

Epiſtola de pia memoria defunctorum.

MVltum iam tempus prę terijt dilecte frater, ex quo decreueră aliquid pro pia memoria defunctorum charitati tuæ inſinuare, & maxime parentum noſtrorū, & amicorum ſpecialium, omniumque deuotorum quorum nomina deus in libro vitæ ſcribere dignetur, & inter ſanctos ſuos collocare animas eorum, ſicut & corpora eorum apud nos ſepulta ſunt in terris. Nos debemus libenter pro eis & pro omnibus fidelibus defunctis orare, quia hoc opus eſt ſummę charitatis & miſericordiæ. Sicut igitur nobis deſideramus ſubueniri poſt mortem, ita & eis quo melius poſſumus domino opitulante laboremus ſubuenire. Qui enim pro animarum liberatione fidelis & ſedulus fuerit nimirū & ſibijpſi plurimum proficit, cum pro talibus orans nequaquā ſe ſpoliat orationis fructu, & inſuper ſibi recordationem mortis adducit, & vix ſine cōpunctionis gratia ad ſolita exit, ſciens ꝙ omnes viā vniuerſę carnis ingreſſuri ſumus, & quod illi iā expleuerunt, certiſsime ſibi conſtat futurū. Oremus igitur pro charis noſtris, quia poſt modicū eos ſequemur, & cum meliꝰ habuerint omnino, in eadem neceſsitate recordabuntur noſtri. Non ſit fides noſtra oré tenus, neque quę in facie ſunt reſpiciamus, ſed dilectionē faciamus ſiue præſentes ſiue abſentes corporaliter fuerimus. Charitas enim nunquā excidit, & qui ſe veritate diligunt ſeipſos obliuiſci nō poterunt. In neceſsitate probatur amicus fidelis. Eſt enim impium & crudele nimis, ſi videas fratrem tuū aut amicum cordis tui carceri traditū, vel flammis iniectum, nec mouearis ad fletum, & cum manum porrigere poſsis, nihil agas charitatis, ac etiam ſi loqui aliquid pro eius quiueris liberatione, clauſo pertranſeas ore. O fidelem Samaritanum, qui viſo homine vulnerato a latronibus & expoliato, miſericordia motus eſt. Væ væ pin-

[Margin: Quantū p̄ſit meminiſſe defunctorū in bonum. — 1. Co 13 — Luc. 10. — Gen. 40]

cernarum magiſtro qui oblitus eſt Ioſeph ſui interpretis, cum de carcere eſſet eductus. Sic timeo ne multotiens contingat cũ aliquis amicorum obierit, & pro ſe inſtanter orari petierit, ac fidei viuentium ſe cõmendauerit, ꝙ nonnunquã obliuionem accipit, aut paruã aut tardi⁹ ſentit aduenire expiationis hoſtiam, ꝙ̃ ſperaſſet. Propter ꝙ dilectiſsime meipſũ & te pariter admoneo, vt pietatis oculũ frequenter dirigamus ad memoriã defunctorum, & quicquid ad eorũ abſolutionẽ nouerimus prodeſſe, deuota exequamur feſtinatione, põderantes ꝙ̃ graui tenetur tormento, & ꝙ niſi purgati fuerint, ad requiẽ tranſire non poſſunt. Eorũ etenim cõſolatio & liberatio, maxime in Chriſti meritis, & ſanctorũ ſuffragijs, & fideliũ conſtat oblationibus. Simus ergo feruentes ad ſoluẽda beneficia ſalutaria, & deuote oremus pro eis generaliter & priuatim. Attẽte vigilias legamus, libenter & ſæpius ad miſſam miniſtremus. & cũ ſacerdote vota labiorũ noſtrorũ in conſpectu ſummi & veri ſacerdotis offeramus, qui eſt hoſtia dignißima ad exhaurienda omniũ peccata. In illa hora dũ Chriſtus in altari inter manus ſacerdotis deo patri pro ſalute viuorũ & defunctorum offertur, teipſum cura cũ omnib⁹ tibi in orationibus cõmendatis offerre, in acquiſitionẽ & poſſeſsionẽ perpetuę ſalutis, & vt omnes ſint participes hui⁹ precioſiſsimi ſacrificij, ꝙ immolatum ſemel in cruce, ſufficiens eſt preciũ pro peccatis totius ſeculi. Habeas tũc ſpecialẽ memoriam eorũ qui tibi ſunt cõmendati, & recita nomina eorũ in pręſentia Chriſti, & reuerẽter ac deuote ſæpius flecte genua cordis tui, vbi cõſiſtis ante fontẽ miſerationũ domini. Quotiẽſcunque etiã te ad perceptionẽ corporis Chriſti præparas, & perceptũ tecum habes, eſto quæſo memor fidelium defunctorũ & implora tãto ardentius miſericordiam eius, quãto certius retines in te pign⁹ æternæ redẽptionis. Sæpe de mane, ſæpe de veſpere, ſed & in labore, & tẽpore ſcripturæ, chariſsimorũ tuorum recogita obitũ, quomodo habeant, & quomodo aliquid facias pro eis, quod ipſis poteſt prodeſſe & tibi nihil obeſſe. Antequam comedã ſuſpiro, ait ſanctus Iob. Ex quo verbo pietatis & compaſsionis tibi innuitur op⁹, vt nunquã cibum corporalẽ ſumas, niſi prius fidelibus defunctis aliquam ſpiritalem eleemoſynã mittas. Ego noui aliquorum talem eſſe conſuetudinẽ, qui ſigno refectorij facto ſe expediunt, & vacant orationi, ad refrigerium animarum fidelium, quorum eleemoſynis ſuſtentantur.

Liberatio defunctorũ ex igne purgatorio quibus modis fit.

Iob. 3.

Epiſtola deuota ad quendam regularem.

Deuotionẽ & pacem quę conſeruent.

ISta ſunt pręcipue neceſſaria & vtilia pro conſeruatione deuotionis & pace cordis, pro profectu virtutũ, & ædificatione aliorum, ſcilicet ſolitudo, ſilentium, opus manuum, oratio, lectio, meditatio ſcripturarũ, paupertas, ſobrietas, obliuio patriæ, fuga ſeculi,

culi, quies clauſtri, viſitatio chori, & cuſtodia cellæ. Cum his obſeruationibus ſit homo compūctus, internus & deuotus. Nimia occupatio in externis magnum impedimētum eſt interiorum, & infrigidat a cæleſtibus. Duo ſunt quæ valde nocent religioſis ꝙ tam parū illuminantur, quia ſunt nimis multiplices in exercitijs corporalibus, nō conſiderantes ad quid omnia ordinata ſunt: & quia non examinant ſollicite interiora ſua, quibus affectionibus mouentur ad virtutes vel ad vitia, & quantum diſtant ab vnione cū deo habenda. Nam tanto quis deo vnitur & plus illuminatur quāto a mundi curis magis elongatur. Multa nō ſunt homini neceſſaria ſcire nec habere, ſed curioſitas & auaritia trahūt ad multa animę nociua. Placeat tibi propter Chriſtum ſimplex veſtitus, & ſobria menſa, nec quæras precioſa ornamenta. Chriſtus amat cor purum, non cappam pulchrā, neque caſulam ſericam mira varietate contextā. Non optes vt monaſterium tuum abūdet diuitijs & altis ædificijs, ſed vt floreāt omnes fratres bonis moribus, & virtutibus ſanctis. Et ſi alicui pulchra & ſumptuoſa videas, excuſare potes & tolerare pro honore dei & reuerentia loci, ſed nō debes ſimilia affectare. Quādo relinquis amicos propter Chriſtum, & nō quæris conſolationes hominū, ſed permanes in cella faciendo opus tuum, tunc aderit tibi gratia cęleſtis, illuminando cor tuum, & gaudebunt ſuper te angeli ſancti, & cuſtodient te ab impugnationibus inimici ne dominētur tibi, ſed viriliter agas, & precibus eis reſiſtas. Quæ ad ſeculare ſcientiam & reputationem humanā trahunt, omnino caueas, ſed ſemper humilia ſectare, ſicut fecerūt Ieſus & beata virgo Maria. Attende quoque vitā doctrinam & patientiam ſanctorū, qui habuerunt veram ſapiētiam per quam ſoli deo placere ſtuduerunt. Pius dominus non derelinquit electos ſuos in mundo afflictos, ſed tollit quandoq; eos tempeſtiue de laqueis ſuperuenturis, ne deteriora mala incurrāt, quæ forte tolerare nequirēt. Debes ſollicite cogitare de defectib⁹ tuis, & ſæpe ingemiſcere, ne vincaris vel ſeducaris. Ora primo pro proprijs miſerijs, deinde pro alijs amicis viuis vel defunctis, ſicut fraterna charitas exigit. Plus tamen confidere debes de dei gratia & miſericordia, & ſanctorum meritis, quàm de tuis precibus & actibus bonis. Habeas firmum propoſitū te emendandi, & ſi cētum annis poſſes adhuc viuere, cogita ꝙ propter nihil aliud velis viuere, niſi vt deo poſſis perfectius ſeruire. Contra tria vitia oportet quotidie certare, quæ raro plene vincuntur, ſcilicet contra ſuperbiā, contra gulam, & acediā. Superbia latet in corde, & multipliciter extollit ſtultū in propria exiſtimatione ſui: apparet ſæpe in veſtitu, aperitur in voce, notatur in inceſſu & leuitate morum. Gula graue eſt vitium: quæ ſi refrenata non fuerit, facit

Duo in primis monacho obſunt.

Aduerſus tria vitia quotidie pugnandum.

hominem diſſolutum, pigrum, & ad ſpiritualia ineptum, inducit ſomnolentiam, & excitat libidinem. Acedia multum retrahit à ſpirituali exercitio, ab intenta oratione, & ſacrę lectionis ſtudio: quęrit carnis mollitiem, fugit laborē, odit cellā, diligit fabulari, delectatur vanis rumoribus, attædiatur intereſſe diuinis. Qui nō certat viriliter aduerſus iſta tria vitia, paruū proficiet in bona vita, & cito cadet ad alia peiora mala ex iſtis naſcentia. Dilectio dei probatur magis in contemptu ſui & omnium terrenorum, quàm in pulchritudine verborū. Plus Deus delectatur in humili prece contriti cordis, quàm in alto clamore curioſę vocis. Semper humilis inuenit gratiam: & qui ſe dat ād humilem obedientiā, optimam habebit conſcientiam & quietiſsimā vitā. Sæpe eſt occultæ ſuperbiæ ſignum, deſiderare habere magnam deuotionem vel reuelationem. Potius te iudica diuina cōſolatione indignū. Nam de defectibus tuis atq; exceſsibus cogitare, magis placet deo, & vtilius eſt tibi, quàm indagare de cæleſtibus ſecretis. Quandiu non es verus humilis, & totus ab intra mortificatus, ita vt laudibus non delecteris, nec maledictis mouearis, non expedit tibi altiora perſcrutari. Chriſtus ſæpe cōpeſcuit apoſtolos de multis futuris & ſubtilibus materiis loqui. Cur ergo tu vis ſcire quæ excedunt ſcientiam tuā? Munda conſcientiam tuā, & caue præſumptionem, & ſtude diuinam diſcere & facere voluntatem, non propriam. Sic enim orat ſanctus Dauid, magnus cognitor cæleſtium ſecretorum: Domine ad te confugi, doce me facere voluntatem tuam. Quicquid ergo humiliorē te non facit, & ad maius beneplacitum dei non tendit, noli cupere nec curare, quia deo obligaris mundam ſeruare conſcientiam, & ſeculi abijcere vanitatem. Verba domini noſtri Ieſu Chriſti cum magna diligētia attende, dauidicos pſalmos ſæpe rumina, quia in illis eſt vera ſapientia & ſalus tua. Paſsionem Chriſti & vulnera Ieſu in corde tuo quaſi in libro ſcribe, & totā ſpem tuam in meritis Chriſti & ſanctorū precibus pone. Quid enim nos fragiles agere poſſumus, niſi ꝙ multum humiliemus nos ſub potenti manu dei, & corā ipſo proſtrati veniam petamus? Reſiſtendo vitijs & inſiſtendo bonis exercitijs, concupiſcentiæ & paſsiones paulatim minuūtur in nobis, & virtutes amplius roborantur, ita vt homo delectetur in eis frequenter, & maxime ſi honorē dei & non ſuum cōmodum vel pacem propriam quærat, quia aliter non eſſet purum, nec vere virtuoſum. Nam qui ad deum omnia opera ſua pure non refert, ſuperbus eſt & vanus. Quicquid boni homo facit, cogitare debet quia donum dei eſt, & non ſe reputet inde. Nam tenetur deo regratiari, & magis ſe humiliare, ne imputetur ſibi ad peccatum, & grauius de ingratitudine iudicetur. Omne opus bonū in deo factum, gra-

Deuotio non ſemper anxie deſyderada.

Pſa. 142

1. Pet. 5

ctum gratiam maiorem meretur, lætificat mentem, & delectat operantem, quia deum habet adiuuantẽ. Qui deſiderat à deo conſolari, taceat de mundanis, oret ſæpius, & raro ſit foris. Omne enim peccatum generat triſtitiam, corrumpit naturam, & meretur pœnã. Attende donum dei in alio, & dilige illud ſicut verę eſt donum dei. Erit autẽ tuum, ſi diligis illud tanquã, tuum ſemper tamen totum ad deum humiliter referendo, ne perdas bonum malę vtendo. Tunc male vteris bono, ſi inde extolleris & vane gloriaris. Tunc bene vteris malo, ſi inde humiliaris & cõtriſtaris, & per pœnitẽtiam emendaris, nec te ſuperbe excuſas. Status huius vitæ debilis, eſt & plenus periculis, ideo ad deum ſemper currendum eſt, & orandum vt nos cuſtodiat & adiuuet in omni luctamine & opere bono vſque in finem.

Finis Epiſtolarum grauium & moralium Deo deditiſſimi patris & deuotiſsimi Thomæ Mallęoli à Campis.

Incipit prologus in vitam venerabilis magiſtri Gerardi magni, vulgariter Groot.

AVxiliante domino frater chariſsime, de paternis actibus, pauca tamen de pluribus, charitatis auſu dicere tentabo, ob magnã vtique petitionis tuæ inſtantiam, & cõmunem vtilitatẽ. Ex quo enim multi iã patres & deuoti fratres olim mihi cogniti dormierũt, eorũ virtutes effari nõ vereor, quatenus exinde bonã memoriã de bonis exẽplis ipſorũ poſteris relinquã ad diuini nominis laudem altius extollendã. Igitur à venerabili magiſtro Gerardo cognomento magno, prædicatore egregio & deuoto exordium ſumã. Deinde etiam ſi dominus annuerit, de deuotis fratibus diſcipulis eius aliquã ſanctę cõuerſationis exẽpla adijciam, ad tuam & aliorum ſimplicium fratrum deuotionẽ excitandam. Quem licet in carne non viderim, plures tamẽ diſcipulatui eius adhærentes corporaliter agnoui, à quibus multa de fœlicibꝰ actibus eius frequenter audiui, vt non putes me propria imaginatione hæc confinxiſſe, ſed à valde fidelibus vtriuſque ſexus perſonis veridica relatione percepiſſe.

Explicit prologus.

Incipiunt capitula.

De ortu & interpretatione nominis Gerardi. *Cap. j.*
De celeri profectu eius in ſtudio Pariſienſi. Cap. ij.

De conuerſionis eius reuelatione Coloniæ. *Cap. iij.*
Qualiter per religioſum patrem & priorem Carthuſienſem tractus ſit ad Deum. *Cap. iiij.*
De mutatione habitus & morum. *Cap. v.*
Qualiter à conſortio ſecularium ſe ſubtraxit. *Cap. vj.*
De abſtinentia eius, & cibo quod geſtauit. *Cap. vij.*
Quo conſilio cœperit verbum dei prædicare. *Cap. viij.*
De laboribus & patientia eius inter aduerſarios. *Cap. ix.*
De profectione eius ad partes Brabantiæ. *Cap. x.*
De rigore eius in victu & veſtitu. *Cap. xj.*
De deuotione eius in orationibus & diuinis audiendis. *Cap. xij.*
De magno eius deſiderio legendi ſcripturas ſanctas. *Cap. xiij.*
De multiplici fructu eius in conuerſione hominum. *Cap. xiiij.*
De deuotis congregationibus & monaſterijs ab eo exortis. *Cap. xv.*
De felici obitu eius & ſepultura. *Cap. xvj.*
De magnifica commendatione eius à cantore Parienſi. *Cap. xvij.*
De publica proteſtatione eius, & de veridica prædicatione Euangelij quod prædicauit. *Cap. xviij.*

Sequitur vita venerabilis magiſtri Gerardi magni deo deuoti diaconi, & prædicatoris eximij.

De ortu & interpretatione nominis eiuſdem. *Cap. I.*

VEnerabilis magiſter Gerardus dictus magnus, ciuis fuit Dauentrienſis ciuitatis, ex honeſtis & maioribus eiuſdem loci parentibus ortus, ac diligenti cura ſuorum teneriter educatus. Congrue autem ſatis tale ſortitus eſt nomen à terrenis parentibus ſibi impoſitum, ſed cęleſti prouiſione poſtmodũ in melius permutatum. Nam qui antiquam vitam ſuã in nouę conuerſationis ſtatũ mutauit, digne quoq; nomen eius piam interpretationẽ habere promeruit, ſicut ob virtutũ eius inſignia ſequẽs narratio declarabit. Dicitur nanq; Gerardus quaſi gerens artes, quia ſtudio literarum deditus, in liberalibus artibus & ſcientijs multis fuit vel maxime eruditus. Vel dicitur Gerardus quaſi gerens ardorem, quia gratia dei miſericorditer præuẽtus, in amore Chriſti arſit interius, & in diuinis laudibus vehemẽter erat affectus. Vel recte iã tertio Gerardus vocatur quaſi gerẽs ardua, quia ad deũ perfecte cõuerſus, magna & alta geſsit in vita, dum ſedulo mentẽ ad cęleſtia erexit, & multos populos ad emendationẽ vitæ prædicando conuertit. Nam totã hanc patriam noſtram vita, verbo, moribus, & doctrina illuminauit, & accęndit. Fuit itaq; re & nomine magnus in ſeculo, di-

culo, diuitijs, honoribus, ſcientijs, ac beneficijs locupleratus, ſed maior extitit in cõtemptu ſeculi, & imitatione humilis vitæ Ieſu Chriſti, necnon in multiplici fructu diſcipulorum Chriſti, ſicut veſtigia derelicta patenter oſtendunt. In memoria ergo æterna erit vir iſte, qui in diebus noſtris orthodoxę fidei regulares ſecutus docuit, & ſanctæ religionis ſtatũ per deuota exempla reparauit. Nam licet diu in ſeculari vita inſolens ac vanus interceſſerit, tamen poſtea conuerſus humillimè ac deuotiſsime in ſancta paupertate & abſtinẽtia multa vitã valde exemplarem exegit, quam & felici agone optime conſummauit.

De celeri profectu eius in ſtudio Pariſienſi. Cap. II.

HIc itaque à parentibus ad ſtudium Pariſienſe ſub annis adoleſcentiæ miſſus eſt, & copioſis expenſis præ multis conſodalibus affluens, ſatagebat (pro quo venerat) proficere diligenter. Nec tunc quidem Chriſti gloriã ſtudẽs quærebat, ſed magni nominis vmbram ſequens, famam potiſsimũ curabat humanam. In breui tamen ſecundum cõmunem ſtudentium curſum, ad altiora auide nitens, ad magiſteriũ intellectu ſuffragante decimooctauo ætatis ſuę anno promotus eſt. Adeptus ergo hunc apicẽ, cum calleret ingenio, ac ſeculari faſtu tumeret, eccleſiaſticis beneficijs inſignitur, & inter plura beneficia etiã Aquenſis eccleſię canonicus inueſtitur. Verum latas adhuc ſeculi vias necdũ inſpiratus peruagatur, donec deo miſerante in virũ alium mutaretur.

Quòd conuerſio eius cuidam ſolitario in Colonia fuit reuelata. Cap. III.

SEd cũ omnipotens & miſericors deus qui facit mirabilia magna ſolus, hunc doctũ & famatiſsimum magiſtrũ à præſentis ſeculi nexibꝰ ſoluere decreuiſſet, modum cõuerſionis eius duxit ad effectum. Cuius tamen conuerſio hominibus inopinata & incognita, cuidã ſolitario in Colonia prius fuit reuelata, & prædicta. Cum enim quodã tẽpore Coloniæ eſſet, & ſecularibus ludis intenderet vagabundus, præfatus ſolitarius nomen & habitum magiſtri Gerardi expreſſe deſignans, prædixit eius conuerſionẽ citò complendam, & multis profuturã. Vnde quidam hoc ſciens, venit ad eum vbi ſtabat, & ait. Quid hic ſtas vanis intentus? Alius homo fieri debes. Quod ille de ſe dictum tanquam puerile factum exiſtimauit, nec tunc quidẽ multũ aduertit. Sed Deus præſcius futurorum qui non fallit, in breui tempore impleuit prædeſtinationis ſuæ verbum, reuocans dilectum ſibi Gerardum à via iniquitatis ad ſanctæ conuerſationis ſtatum, per quendã religioſum Carthuſienſis ordinis virum. Pſa. 135

Qualiter per religioſum Carthuſienſem tractus ſit ad Deum. Cap. IIII.

ERat nanque in terra Gelrenſi apud oppidum Arnemenſe religioſus quidã prior ordinis Carthuſienſis in Monichuſen, vir literatus & deuot⁹, magiſtro Gerardo olim in ſeculo familiariter notus. Hic charitatis viſceribus plenus, & zelo animarũ erga proximũ concitatus, cœpit cogitare qualiter cũ magiſtro Gerardo poſſet habere ſermonẽ, & ſecreto de ei⁹ tractare ſalute, ne tantus vir eruditusq; magiſter in ſeculo deperiret, ſed de diaboli laqueis ereptus dei auxilio, electorum numero iũgeretur. Eo ſiquidem præcipue tẽpore mundi ſtatus in maligno videbatur vndique poſitus, ita vt pauci eſſent qui verbũ vitæ moribus ac vocibus prædicarent, pauciores vero qui continentiã ſectarentur, & quod dolendũ erat, nomẽ ſanctæ religionis, & ſtatus deuotionis præ inopia ſpiritus à patrũ præcedentium veſtigijs nimium claudicabat. Apud Carthuſienſes vero lux vitæ cœleſtis remanſit occulto, & carnalibus videbatur ſatis auſtera, erat tamen deo gratiſsima, & ſpiritu feruentibus optabilis atque iucunda. Interea accidit vt prænominatus prior cauſa emergente Traiectũ tẽderet, ibique dilectum magiſtrũ Gerardum eſſe percipiens, ad eius colloquiũ deſideranter properat, moxque ad extrahendum piſcem hunc magnum de ſeculi fluctibus, ſanctæ exhortationis rete opportune relaxat. Aggreditur ergo familiarẽ amicum, ſalutat ſodalem antiquum, hortatur ſapienter hoſpitẽ benignum, cum docto loquitur de ſummo bono, proponit pręmia ęterna, terret iudicio futuro, miſcet blandis triſtitia, laudat religionẽ, mũdi vituperat curſum, oſtendit ſub ſole cuncta eſſe peritura. Nam mors imminet, inquit, incerta dies mortis & hora, ſed ó quanta ſectatoribus Chriſti ſunt dona promiſſa? Inter hæc ſancta mutuaq; colloquia ſæpius repetita, adeſt gratia diuina. Mollitur animus audiẽtis, fidem præbet dictis magiſter reuerendus, aſſentit veris, ducitur rationibus, trahitur promiſsis, firmatur ſanctorum exemplis. Tandẽ proponit vitã mutare in melius, & mundanis renunciare faſtibus deo fauente. His prior perceptis exhilaratur altius ꝙ ſemen dei in terrã bonã cecidit, gaudetq; gaudio magno de ceto grandi Chriſti hamo capto, citius de marinis turbinibus extrahẽdo. Redit lętus ad ſocium ſuũ, gratias agit deo à quo omne bonum, fatetur ſe nõ fruſtra texuiſſe ſermonẽ: Quia cœpi, inquit, vt ſpero, magiſtrũ Gerardũ, & confido de eius conuerſione, quòd bonum propoſitum velit tenere, & factis cõprobare. O ſtupenda & laudanda ſaluatoris noſtri clementia. O ineffabilis ſpiritusſancti virtus & gratia, quæ facile corda hominum mutat, dum intus viſitat & illuſtrat. Hæc eſt mutatio dexteræ excelſi, faciens prodigia ſurſum, & ſigna in terra deorſum, euacuãs tenebras, & lucem cordi infundens. Hęc eſt dei ſolius potentia magna, qui in benedictionibus

Apud Carthuſianos velut cineribus latuit vigu itque in temera r⁹ hactenus monachiſimus.

Pſal. 76.

dictionibus

dictionibus dulcedinis ſuæ præuenit electum diaconum ſuũ Gerardum, faciens de leone agnum, quem ante ſecula prędeſtinauit ſibi incorporandum, atque in fine ſeculorũ præparauit ad euangelizãdum verbum ſuum multis ciuitatibus & populis ad ſancti nominis ſui laudem & honorem.

De mutatione habitus & morum. Cap. v.

NEc longe poſt cœpit bonæ voluntatis ſuæ propoſitũ ducere ad effectum. Igitur animo bene deliberato, & in Chriſto fundato, abrenũtiat beneficijs cũctis, veſtes mutat ſeculares, ſimplicibus induitur, ſicut decuit humilẽ clericum, mundi contéptum diuitijs præferentẽ. Fit rumor in populo, & multi obſtupeſcentes de nouitate facti, adinuicẽ loquebantur: Quid hic iã pretendit? Quæ res noua huic accidit? Nunquid multæ literę ad inſaniam eũ perduxerunt? Ecce qui iam antea ornatis veſtibus incedebat, nunc incultis & griſeis tegitur lanis. Et qui conuiuijs & epulis delectabatur varijs, nunc reſpuit iucunda, quærit vilia, fugit honores, diligit paupertatẽ. Etenim manus domini erat cum eo, cœpitque fiducialiter agere in nomine domini. Vnde hominum fabulationes & ſuſurrationes inanes paruipẽdens, ad deum tota cordis intentione ſe conuertit dicens: Elegi abiectus eſſe in domo dei mei, magis quàm habitare in tabernaculis peccatorũ. Factus eſt ergo deo cooperante ex diuite pauper, de ſuperbo humilis, de delicato abſtinens, de vago ſtabilis, de mundano ſpiritualis, de curioſo ſimplex & deuotus. Loquentibus igitur & mirantibus populis de ſubita mutatione tanti viri, acceſsit ad eum ſecreto vnus ciuiũ eius de magnatibus, volens plenius ſcire propoſitum venerabilis magiſtri fugiẽtis lętacõſortia mundi. Cumque multa ab eo ſtudioſe exquiſiſſet, & perfectę abrenunciationis myſteriũ audiſſet, ita de dubijs quæſitis perdocetur, vt ſumme ædificatus abiret dicẽs, Quid iſti ignari & vulgares de bono & prudẽti viro tã inſana verba loquuntur? Nunquã tã ſapiens & ſeniatus eſſe cœpit, ſicut modo cũ ſeculi vias fugiens deſerit, & deo in ſpiritu humilitatis ſeruire intẽdit. Quàm fœlix foret qui imitari vellet, nec bene agenti inſultaret? Si in hoc bono perſtiterit, multorum erit ipſe cauſa bonorum.

Acto. 26

Pſal. 83.

Qualiter à conſortio ſecularium ſe ſubtraxit. Cap. vi.

SEd ne ſemen ſanctũ in corde viri dei plantatũ, àtrãſeuntibus ſecus viam cõculcaretur, aut à volucribus cæli nõ opertum carperetur, ne etiã lumen accẽſum leui flatu extingueretur, ſed potius ſub modio latẽs ſeruaretur, & pinguedine internę deuotionis nutriretur, vel ne recẽs & fragilis arundo vanitatis aura pulſata ad terrã mox flecteretur, ſed virtute firmaretur ex alto elegit humilis magiſter ad tẽpus latere, & ab humanis aſpectib⁹

ſeculariumque colloquijs ſe caute ſegregare, à cunctis quoque mundi curis animū ſoluere, ſoli deo & ſibi libere vacare, vt primo in ſe diſceret quod poſtea docturus erat, quatenus diuina dulcedine prægustata æquanimius ferret pro veritate aduerſa, nec diabolica pertimeſceret tentamenta ipſi aduentura. Seceſſit igitur à ciuitate ſua, & de domo paterna, venitque in partes Gelriæ ad religioſos fratres Carthuſienſes in Monichuſen in Christi charitate ſibi dilectos. A quibus reuerenter ſuſceptus, cellā accepit vt hoſpes amandus, quā lætus & deſiderāter ingrediens, cum
Matt. 17 beato Petro in mētis exceſſu ait, Domine bonū eſt nos hic eſſe. Ibi nanq; recollegit cordis ſui diſperſiones, ibi veteris vitę deterſit rubigines, atq; interioris hominis imaginē reformauit ad purum. Ibi inſurgentes paſsionum motus ieiunando vigilandoque confregit, & dæmonū varios inſultus orando flendoque deuicit,
Pſal. 54. loquens cū ſancto Dauid, Ecce elongaui fugiens, & māſi in ſolitudine. Expectabā eum qui ſaluū me fecit à puſillanimitate ſpiritus & tempeſtate. Vidi & ego habitationis eiꝰ locum, in quo lucerna dei & amicus omnipotentis ad tempus latuit, donec ſuper candelabrum poneretur, vt omnibus lucis exempla monſtraret.

De abſtinentia eius, & cilicio quod geſtauit. Cap. VII.

NOuus igitur miles Chriſti ſub caſtris Carthuſiorum ſtabat intrepidus. Nec tędio cellæ vincitur intus, nec laboris exercitio frāgitur foris, ſed ſicut bonus clauſtralis fit cuſtos cordis & oris. Etenim agrū cordis ſui diſtricta examinatione quotidie viſitans diligenter excoluit, ſpinas vitiorū eradicando, ac virtutum ſemina inſerēdo. Itaque bellū ſpirituale aduerſus carnem & ſanguinē aſſumens, quo citius mundi rectorē, principē tenebrarum diabolum proſterneret, ſtrenue contra ſeipſum in loco ſolitudinis armatur. Non ergo ſe palpat vt delicatus, nec ſibi parcit quaſi ſit debilis, nec ſe excuſat tanquā innoxius, nec pœnitētiam differt ſicut negligens & tepidus ſeruus, ſed memor iniquitatum ſuarū antiquarum ſpiritū contritionis cōcepit, & faciem Chriſti placare deſiderans, carnē ſuam cum vitijs & cōcupiſcentijs pro nomine Ieſu crucifixit. Tenero namq; corpuſculo crebra ieiunia indixit, ab eſu carniū (ſicut mos ordinis eſt) & à multis licitis abſtinuit. vigilias noctis prolōgauit, ſomni torporē, ſtādo, orando, genu flectēdo ab oculis excuſsit, atq; in ſpiritu feruoris corpus ſpiritui ſeruire coegit. Lumbos quoque ſuos cilicio aſperrimo & nodoſo præcinxit, ne caro laſciuiēs titillaret: fortiq; pudicitię vigore renes cōſtringens, pellē & carnē pro aīa fideliter expoſuit.
Pſal. 34. Vnde ad literā veraciter prophetæ verbū in pſalmo impleuit, vt merito dicere poſſet, Ego autē cum mihi moleſti eſſent, induebar cilicio. Qui ſunt iſti ò bone magiſter tibi in clauſtro infeſti?

Caro,

Caro certe concupiſcens, mundus alliciens, & diabolus tentans. Mirum ſi in hac ſolitudine tentationes habes, vbi iam a ſecularibus longe degis. Non ſum ſecurus, nec ego nec aliquis in corpore peccati conſtitutus. Sed ne vincar affectionibus prauis, aut mouear exemplis malis quæſiui locum ſolitudinis ſub maiori ſpe diuinæ protectionis. Et quidē Chriſtus nunquam fuit tam aperte tentatus, niſi cum intraſſet deſertum, & ieiunaſſet a cibis, qui tamen liber erat à paſsionibus cunctis. Itaque ego qui peccator ſum, vt deo meo amplius ſatisfaciã, ſubtraxi me à turbis, humiliaui in ieiunio animã meam, vt oratio mea in ſinu meo cõuertatur. Retulit mihi quędam deuota ſoror quam ipſe cõuertit, quòd poſt mortem eius cilicium magiſtri Gerardi vidiſſet, & manibus contrectaſſet, quia valde longum & aſperũ fuit, & multos nodos habuit ad grauiorem pœnam ipſi infligendam.

Quòd conſilio religioſorum cœpit verbum dei prædicere. Cap. VIII.

Cumque deuotus ac ſtudioſus magiſter virtutum proficeret incrementis, & mundus tanto magis ei vileſceret, quanto Chriſtus ipſi plus dulceſcebat, deo diſponente cũ tempus fructificãdi iam inſtaret, conſiliũ fuit prudentũ virorũ ac religioſorũ fratrũ, vt lucerna ardens & lucens ſuper cãdelabrum poneretur, quatenus omnibus qui in domo dei ſunt luceret, ac per vocẽ prædicationis, & per ſanctę cõuerſationis exemplũ accẽderet corda peccatorũ. Fuiſſet bonũ q̃ vir magnæ facultatis deo & ſibi cõtinue vacaſſet in ſolitudine clauſtrali, ſed mai⁹ bonũ & altior laus dei exinde ſperabatur, q̃ magiſter ad prædicandũ idoneus, & ad ferendũ onus ordinis minus validus plurib⁹ proficeret animab⁹ verbũ vitæ palã prædicãdo, qui viã humilitatis didicit incedere, terrena omnia aſpernãdo, vt ſic Chriſto lucrũ maximum ferret, & multos ſecũ ad æternum perduceret regnum, tanto glorioſior vtiq; in futuro, quanto feruẽtius laboraret pro animarũ ſalute in præſenti. Tribus autẽ annis lectioni & orationi vacauit antequã prædicare inciperet. Accenſus eſt ergo præco fidelis ſpiritualibus armis & ſcripturarũ documentis ad euangelizandũ verbum dei in ciuitatibus & villis corã clericis & laicis ac religioſis multis audientibus viris & mulieribus, paruulis & magnis, doctis pariter & indoctis, magnatib⁹, ſcabinis, cõſulibus, ſeruis ac liberis, diuitibus, pauperibus, indigenis & peregrinis. Cumq; tuba ſalutari intonaret, nec quicquam neceſſariæ ſalutis audientium auribus ſubtraheret, ſed omne conſilium dei ſecundũ ſtatum & conditiones perſonarum ſexus & ætatis publice annũciaret, cõmota ſunt corda plurimorũ à facie formidinis domini, & à ventura ira iudicij extremi, & ignis extremi. Poſuit quippe ſecurim ſecundũ beati Ioannis baptiſtę ſentẽtiam ad radicẽ arboris, vt diſtrictum Matt. 3.

iudicem

iudicē omnes timerent,peccare deſinerēt,ac dignos pœnitentię fructus agerent,orationib⁹,eleemoſinis & ieiunijs inſiſtendo,faciem pij conditoris præuenirent atq; placarent. Et multi audientes ſermonem eius cōpuncti ſunt,& accedentes ad eum conſilio eius ſe ſubdiderunt,omnem vanitatem ſeculi abijcientes.Quidā etiam in caſtimonię æmulatione virgines permanſerunt:nōnulli continentiam vouentes, plures ſecum in dei ſeruitio cōgregarunt.Sed quoniam probitas bonorum inuidiā patitur malorum, cōtradixerunt ei frequenter homines mente corrupti,amatores mundi,& deliciarum ſectatores, viam veritatis odientes,& omnibus bonis aduerſantes.Iſti viro dei ſecreto detrahebāt,& quādoque apertis latratibus cōtra eum turbationē ſuſcitabant, quia eorum vitia & ſcelera acriter arguebat.Sed quod nequi⁹ eſt,quidam prelati & ſacerdotes necnō religioſi circunuagantes,indigne ferebant tanti viri doctrinā & iuſtitiæ zelum in deſertores ſacræ legis:idcirco famā eius denigrare, & animi conſtantiam debellare conabātur.De quibus & ipſe in quadam epiſtola ita ſcribit:Multi me circunſtant latratus,qui exardeſcunt ſicut ignis in ſpinis,ſed non cōparent: Vnde amator Chriſti & zelator animarum,nec minis aduerſantium turbabatur , nec vituperijs exprobrantium irritabatur.Fundatus enim erat ſupra firmā petrā,quia non quęſiuit mundi gloriā,nec veritus eſt pati pro Chriſto contumeliam , quinimmo paratus erat pro veritate & Euangelio dei corpus tradere & animā ad dei gloriam promouendā,& vbilibet dilatandam . Benedictus itaque Deus qui talem nobis prædicatorem ſuſcitauit, & ad prædicandum tranſmiſit,per quem nobis in hac infima terra refulſit lux vitæ cæleſtis.

De laboribus & patientia eius inter aduerſarios. Cap. IX.

LOngum eſt enarrare labores quos pertulit in prædicando, conflictos quos habuit cōtra ſubuerſores fidei in diſputādo exhortationes quas peregit, deuotos fratres & ſorores in ſancto propoſito cōfirmando. Et hæc latiſsime in epiſtolis eius patent, quas diuerſis perſonis pro conſolatione deſtinauit. Ait nāque in epiſtola quadā ad ſacerdotes in Amſterdamo ſibi multū familiares.Non terreamini chariſsimi,ſi famā audiueritis de Campenſibus contra me.Omnia ſuccedunt vt ſpero ſicut deus vult. Et mirabiliter augetur eccleſia in Campis,deo altiſsimo laus & gloria. Ardeat charitas intra nos nō lente,ſed vehemēter. Deſpiciamus iſta ſtercora,ſimus in laudē conditoris vt exēplaria altiſsimi.Sentiens proinde multos eccleſiarum prelatos ſibi aduerſari,& prędicationē ſuā inimica æmulatione impediri, ac callido edicto interdici,ceſsit humiliter furori & liuori,nolēs in populo tumultū contra clerum agitare.Dixitque ad plebem quę indigne ferebat

inhibitio-

inhibitionẽ talem confictã, Prȩlati noſtri ſunt, & volumus prout decet & tenemur eorũ edictis obedire. Non enim quærimus aliquem lȩdere, nec ſcandalum ſuſcitare. Dominus bene nouit ſuos quos elegit ab initio, & vocabit etiã per gratiam ſuam ſine nobis ſicut ei placuerit. Suppreſsit ergo vocẽ ſuam ad tẽpus, & interim ad priuatas ſe cõtulit exhortationes, cunctis aduentantibus cõſolationis verbum alacri corde impendendo, quemadmodũ & beatus Paulus ait: Et ego ipſe impendar pro animab' veſtris, nõ quȩrens quod mihi vtile, ſed ꝙ multis. Fecit etiã plures ſacræ theologiȩ libros à ſcholaribus ſcribi, quos attraxit colloquijs bonis, ac precio remunerauit, inuitans eos ad domum ſuam venire, & verbum dei ſæpius audire, vt ſic inſtrueret ad caſtitatem, & vitæ emendationem, quatenus æternȩ beatitudinis participes fierent, & ſanctȩ nouitatis formam arriperent, per abrenuntiationem vitæ ſecularis. Interdum quoque pia cautione præhabita pecuniæ ſumma ex integro non ſoluit, ſed per partes tribuit, vt frequẽter ad eum pro debito tollendo accederẽt, & tali occaſione familiaritatis eius gratiã inuenirent. Qui tãto libentius magiſtri doctrinam audiebant, quanto maiora pietatis beneficia in eo redundare videbant. Multum enim affectauit ex his ſcriptoribus aliquos facere Chriſti: quod etiã deo fauente factum eſt in tẽpore breui. Plus enim delectabatur ſimplicibus & minus eruditis loqui, quã ſapientibus ſeculi, quia innocentes & egeni plerunque cõſilium dei citius admittunt, q̃ aſtutiores qui in ſua ſapientia confidunt. Vnde propheta Dauid: Innocẽtes & recti adhæſerunt mihi, quia ſuſtinui te. Quidam ex ordine mendicantium religioſus habitu, ſed pernicioſus ſermone, cœpit venerabili magiſtro contradicere in multis. Is ergo cum eum vincere non poſſet, ad curiam Romanã iter arripuit, vt viro dei litẽ inferret, aut qualicunq; aſtutia ſilentiũ imponeret: ꝙ vtiq; facere pertimuiſſet, ſi ſpiritu dei motus fuiſſet. Verum deus arbiter iuſtus & pacis amator aliter diſpoſuit, q̃ ille iniquus turbator præſumpſit. Subito enim infirmat' in via obijt, & tota machinatio eius ad nihilũ redacta ceſſauit. Fuit & alius in ordine prȩdicatorũ eloquẽs ſermocinator, magnȩ opinionis habens titulũ & dignitatem, qui cõperta venerabili magiſtri fama præclara, gauiſus eſt charitate eximia, cõgratulans eidẽ mente deuota. Miſit ergo ipſi amicabilẽ literã elegãti dictamine conſcriptã, recõmendans bonum opus ab eo inceptum, ſuadens ne frangeretur inpulſibus peruerſorum, ſed in domino confiſus ſtaret fortiſsime, & populo Chriſtiano cæleſtia fluenta vberius inſtillaret. Quibus auditis & literis perlectis magiſter in multis probatus, collegã ſanctæ exhortationis charitatis vlnis amplexatus eſt, & ad prædicationis op' velut diuinis oraculis armabatur.

2.Co.12

Pſal.24.

De profe-

De profectione eius ad partes Brabantiæ. Cap. x.

AVdiens pius & humilis magiſter Gerardus magnam ac celebrem famā venerabilis domini Ioannis Ruſebroec religioſi, prioris Viridis vallis prope Bruxellam, perrexit ad partes Brabantiæ per lōginqui itineris ſpatiū ad videndā ſancti ac deuotiſſimi patris præſentiā corporalem, vt quem opinione vulgata tantum & ex librorum eius editione cognouerat, corā quoque poſitus oculata ſpecie cerneret, ac viuentis in carne vocem gratioſam tanquā ſpiritusſancti fiſtulam audiret ſua verba reſonātem. Aſſumpſit ergo ſecum reuerendum magiſtrum Ioannē Cele rectorē ſcholę Svuollenſis, deuotū ac fidelem Ieſu Chriſti amatorē, quorum erat anima vna & cor vnū in domino, & grata vtriuſque ſocietas & accenſa voluntas, vt ad hominē dei pariter proficiſcerentur, ſpiritualis ædificationis duntaxat gratia. Profectus eſt etiam cum eis vir quidam fidelis & deuotus laicus Gerardus calopifex dictus, dux auguſti itineris, & indiuiduus comes huius fœlicisſimæ profectionis. Venientes ergo ad locum viridis vallis nomine, viderunt in eo nō alta & curioſa ædificia, ſed ſimplicitatis & paupertatis inſignia, quæ cœleſtis regis noſtri fuerunt veſtigia prima, cum in orbē terrarum rex cæli ex virgine natus proceſsit inopia plenus. Intrantibus autē monaſterij portā, mox occurrit pater ſanctus prior deuotus, ætate grandæuus, affabilitate ſerenus, ac morum honeſtate reuerendus, propter quem intuendum & viſitandum venerāt. Qui benigniſsime aduentantes ſalutans, diuina reuelatione inſtructus magiſtrū Gerardum proprio nomine appellauit & cognouit, quē tamen antea nunquam viderat. Salutatione igitur præmiſſa hoſpites honeſtiſsimos ſecū ad interiora clauſtri perduxit, & debitā humanitatis gratiā hilari vultu & corde lætiori eis exhibuit, tanquā Ieſum Chriſtum recepiſſet. Manſit autē magiſter Gerardus ibidē paucis diebus cōferēs cū viro dei de ſanctis ſcripturis, a quo multa ſecreta cæleſtia audiuit, quę ſuum intellectū excedere fatebatur, ita vt cū regina

3. Reg. 10. Saba ſtupēs diceret, Maior eſt ſapiētia & ſciētia tua pater eximie q̄ rumor quē audiui in terra mea: viciſti enim virtutibus famam. Poſt hæc cū ſuis ad propriā vrbem plurimū ædificat⁹ repedauit, & tanquā mundū animal audita mente pertractās frequenter intus ruminauit, & quædam ex his dictis ne obliuiſceretur in ſcripta redegit. Cui etiam deus obitū amātiſsimi patris reuelauit, vt in cōpulſatione cāpanarum multis ciuibus audientibus manifeſtauit, eiuſque animam vna hora purgatā ad cæleſtem gloriam tranſiſſe quibuſdā amicis ſuis ſecretius indicauit. Sed nec ipſe diu poſtea ſuperuixit. Nam triennio fere tranſacto mortalitatis tēpore carnis debitū domino ſe vocante perſoluit. Nec fuit ocioſa huius viſi-

ius viſitationis peregrinatio, nec infructuoſa tam ſancti patris al locutio, ſed viuę vocis eius informatio fiebat nutrimentum amplioris dilectionis, & augmentum noui feruoris, ſicut in quadam epiſtola ad eoſdem fratres de viridi valle directa teſtatur dicens: Intime cõmendari deſidero præpoſito & priori cuius ſcabellum pedum tam in hac vita quàm in futura (quia anima mea ipſi præ cunctis mortalibus amore & reuerentia conglutinata eſt) fieri concupiſco. Ardeo adhuc & ſuſpiro veſtrã præſentiam, & de ſpiritu veſtro renouari & inſpirari & mihi impertiri.

De rigore eius in victu & veſtitu. Cap. XI.

DOmeſtica autem conuerſatio eius qualis fuerit, paucis ediſcam. Ipſe nanque normã viuendi ſibi ſtatuit, & multa deuota exercicia cumpilando deſcripſit. Valde ſobrius in comedendo fuit, & pene omni die vno prandio contentari conſueuit. Somni neceſsitatẽ ſic temperauit, vt ſeptẽ horas pro quiete ſufficere ex iſtimaret. Extra domum ſuã comedere a quocunque etiam inuitatus noluit, deuitans familiaritates ſecularium, & longas epulationes diuitum in detrimentũ egenorum. Tam rigide ſuum propoſitum tenuit, vt nemo eum inuitare aut moleſtare precibus auderet. Et in hac conſcientia bonis viris ſit placuit, vt malis omnẽ obloquẽdi tolleret anſam. Attamẽ aliquos pauperes deo ſeruientes, & interdum vnum vel duos honeſtos burgenſes, ad ſuã menſulam conuocauit ob inſtructionem vitę melioris, quos vberius ſuauitate cæleſtis ſermonis refecit, q̃ ferculis accuratis quæ minime præparauit. Siue enim ſol⁹, ſiue cum hoſpite edebat, lectio ſancta præibat, ſermo ædificatiuus ex ore mellito fluebat: alias ſilentium ſuum ſtricte tenebat. Longe ab ore eius riſus & iocus, longius detractionis næuus, aut qui ad rem non pertinet rumor ſecularis. Sermo eius ſale conditus & ſuper omne delectamentũ, dei cultus & animæ ſalus ſapiebat edenti. Inter hęc etiam menſæ cæleſtis in regno dei & dulcis ſocietatis ſanctorum poſt grande huius mundi exilium recordabatur, ſicq; hoſpites ſuos reddidit lætos in domino in corde cõpunctos. Habebat autẽ refectoriolum modicum, in quo pauci cum eo poterãt diſcumbere. Vbi in propinquo contra menſam ſtabat promptuarium libris optimis refertum, vt ſi ferculum corporis non placeret, ex copia librorũ poculum animæ amicis ſuis propinaret. Sæpe etiã cibos inſulſos aut exuſtos edebat, non impatiens, ſed gratias agens, & tanquam pœnam de pręteritis bonis exigens & perſoluens. Ipſe ſibi cibos coquere ſolebat, licet peritiã coquendi non haberet. A ſororibus autẽ quæ in vicina domo ſegregatim morabantur, ſuſcipere ſeruitium deuitabat. Si quid forte emẽdum eſſet in foro venali, hoc illæ prouidebant, nullam tamen ad ſuum domicilium ingredi permiſit,

Fœminarũ vitandum cõmercium.

permiſit, ſed vnius clerici ſolatio contentus fuit. Cuncta ad honeſtatem bonę famę tam intus quam foris diſponebat. Et ne ſuſpecta res notaretur, nulli ſororum niſi clauſa & obuelata feneſtra loquebatur. Quòd ſi aliquid ipſi dādum erat & miniſtrandū, per volubilem rotā hoc inferebatur. Vnde quidā diſcipulorum eius videns eum tā ſollicite cuſtoditum, quæſiuit ab eo familiare verbum dicens. Quare bone magiſter ta diligenter obſtruitis feneſtrā veſtram? Reſpondit verbum ædificatione dignum: Si poſſem, etiam aures obturarem, ne voces earum audirem. Siquidem abundans cautela nō nocet. Omne enim ſcādalum & periculum fragilium perſonarū, ex incuſtodia ſenſuum & nimia familiaritate venit. Qui ergo vult ſeruare continentiam, viſum reprimat & auditum. nā ſola neceſſitate cogente, cum fœminis timorate eſt loquēdum. Ieiunia autē ſanctæ eccleſiæ multum ſtricte obſeruabat. Ferijs ſextis à lacticinijs penitus abſtinebat, & ſæpe iſtis diebus cōdimento ſalis pro oleo vtebatur. Scutellam ſuā raro lauit, ſed pane tergebat, aut catello & muribus lingendā expoſuit, nec mucidum panem abhorrebat. Ferijs quintis vero ob paraſceuen ſequentem, cuncta vaſcula ſua ab omni ſorde pinguedinis pœna facta abluebat in aquis. Erat igitur iucundus in domino modicis & ſimplicibus neceſſarijs contentus, ſuperflua reſecans, delicata non requirens, ſibi rigidus & parcus, alijs miſericors & benignus. Veſtimenta eius griſei coloris erant, & humiliter formata, nō mollia, non nitida, nō multis rugis cōplicata, raro noua, & ob vetuſtatem quandoque attrita, quæ modicis etiā panniculis fecerat reſarciri. Nec erubuit homo bene natus inter amicos & cōciues videri abiectus in veſtitu. Geſtauit perinde ruptū pellicium multis particulis repeciatū, pauperibus & mendicantibus conſimile, diuitibus aſpernabile, deuotis tamen exēplare, & poſteris ſanctum memoriale. Omnis ſiquidem amictus illius nō magni valoris erat, ſed nō paruę virtutis. Nam totus ornat⁹ eius abintus lucebat, ideo externos nō curabat obtutus. Quæ prius vix aſpexiſſet, iſtis iam delectabatur inuolui. O virum inclytum, non mollibus indutum, ſed cum Ioanne duris cilicij ſagis opertum, cum Chriſto quoque ſanctæ paupertatis pannis amictum. Interrogatus eſt aliquando à quodam familiari amico, quare tam antiquum & ſubunculatum pellicium portaret, vnde ruſticanus homo erubeſcere potuiſſet? Reſpondit more ſuo grato & iucundo: In hoc quæro commodum meum, ne frigus patiar, & ne ventus per foramina intret ſi non eſſent obſtructa. Hoc audiens frater ille, valde ædificatus fuit perpendens quòd nō mundo, ſed Deo tantum placere deſideraret. Quæſitus eſt etiam de pellicio ſuo & tunicis, quot annorum eſſent. Qui ait, Maius pellicium

licium quod ſuperius gero, vltra nouē annos habet: ſed paruum quod ſubtus porto, duorum annorum eſt. Quandiu, inquit, portaſti tunicā tuam? At ille. Vna duodecim annorum eſt, altera vero trium. Poterat ergo cū ſancto Dauid dicere domino fiducialiter ſupplicando. Vide humilitatē meā & laborē meum, & dimitte vniuerſa delicta mea. Recordabatur enim humilis magiſter, & paupertatis ſectator, qualis dudum in ſeculo fuiſſet cum delicias amaret, quoniam oportet recto iudicio contraria contrarijs curare. Olim ſiquidem pulchris veſtibus & cingulo deargentato proceſsit in publicū, tranſijt etiā inter canonicos cum ſuperpellicio ſubtiliſsimo & almutio formoſo, corpori ſuo lautiora ſæpe indulſit alimenta & pocula precioſa, ſed poſtea mutatus in virum alterum non eſt paſſus priora inulta tranſire, ſubiecitque ſe non ſolum pedibus maiorum & honoratorum, ſed etiam nouiſsimorum laicorum, corā eis ſuper nudam terram aliquotiēs comedendo, ita inquiens. Non ſum dignus vobiſcum in ſedili ad menſam ſedere, quia plus omnibus peccaui, & deū offendi. Et qui capiti ſuo loturam ſuperfluam frequenter exhibuerat crines molliter cōponendo, poſtmodum ſibijpſi indignatus birretū geſsit in capite valde vetuſtum à tineis corroſum, & pene centum foraminibus pertuſum. Magnam igitur ſibi violentiam fecit, carnem ſubegit, mundum contempſit, caput ſerpentis antiqui contriuit, nec vitia ſibi dominari permiſit, ſed Chriſto duce per viam humilitatis conſtanter inceſsit, vitam ſuam ſecundū mores ſanctorum patrum legitime conformando. Pſal. 24.

De deuotione eius in orationibus & diuinis audiendis.

Cap. XII.

Sed quàm deuotus & feruidus in oratione extiterit, quis enarrabit? Sæpe nanque cum horas legeret, ex infuſione ſuperabundantis gratiæ in vocē iubilationis erupit, internum cordis gaudium cātu dulciſono promens. Dumque leniter intra ſe modularetur, ſurſum in deum ſpiritus eius ardēter ferebatur. Plus enim iucundabatur in eloquijs diuinis & orationibus deuotis, quàm vnquam prius in mundi comeſſationibus, & varijs muſicorum cantilenis. Habebat autē ſecum in miniſterio Ioannem Zutphanię cognomento Brinckerinc deuotum clericum, moribus maturum, ab adoleſcentia ſua deo deditum, qui cum eo horas canonicas legere, & ad diuerſa loca prædicationis tēpore ipſum comitari ſolebat. Hunc bonæ indolis iuuenem tanquam filium paternè dilexit, quia deo & hominibus charus extitit, & difficulter ab eius latere auelli potuit. Cui quadā vice horis expletis dixit: Quid tu Ioannes iam meditaris? Intelligiſne quæ legis? Dic mihi, quid inde ſentis? At ille ad magiſtrū, Quomodo intelli-

gerem, niſi ab aliquo inſtructus? Tunc ille ad diſcipulum ſuũ. Et mihi ſenſus multiplex & myſticus occurrit, & de vno ad alium latenter tranſmittit, vt tędium in legendo non habeã, ſed diutius his bonis gaudeam immorari. In via poſitus & hoſpitio receptus dicto cõpletorio dixit duobus diſcipulis ſuis, Florentio & Ioãni iam prefato, Dicamus modo ſinguli ſuffragia noſtra quotidiana: Et hæc erant de conſuetudine bona, vt vnus alteri defectus ſuos diceret, ſi quid forte reprehẽſibile in ipſo notaſſet. Tunc ſatis libenter obtẽperantes libere ſe inuicem admonebãt, & humiliter culpã agnoſcentes veniam petebant, ſicque charitatiue emẽdati ibant ad quietẽ. Quodam tẽpore cum ciues Dauentrienſes cõtra hoſtes ſuos pergerent armati, vir dei pro ciuiũ ſalute ſuppliciter orauit. Et factum eſt deo diſpenſante vt hoſtibus appropinquantibus nebula condenſa inter eos exurgeret, vnde aduerſarij perterriti & in fugã verſi diſceſſerunt, at ciues cum ſuis ſalui & alacres in oppidum remearunt. Multum ergo valet deprecatio iuſti aſsidua. Omni quoque mane priuſquã negocia externa tractãda ſuſciperet, vel querentibus reſpõſa daret, ſacris lectionibus mentem refocillabat, & deuotis meditationibus ac precibus futuras actiones ſuas tempeſtiue ſtuduit preuenire, ſecundum illud Pſal-

Pſa. 118 miſtæ verbum: Præuenerunt oculi mei ad te diluculo, vt meditarer eloquia tua. Quotidie miſſam cum magna reuerentia & debita deuotione ſatagebat audire, quærens primo regnum dei & iuſtitiam eis, deinde proximorũ vtilitatibus ſe exponens, rectũ tenuit iter geminæ charitatis, iuxta illud in canticis. Ordinauit in

Cant. 1. me charitatẽ. Cumque eccleſiam introiſſe, non ad ſpectandũ excelſas parietum vitrinas ſtetit erect⁹, ſed humiliter genua coram in oratione ſe proſtrauit. Nec vllos ibi ſermones conſerere voluit, ſed ſolum diuinas auſcultare laudes aut horas legere cõplacuit, vitans in templo Dei omne ocioſum verbũ loqui. Et ne deuotio orantis ex tumultu hominum turbaretur, aut ab aſtãtibus quid ſecreti cũ domino gereret notaretur, locum priuatũ & clauſum apud fratres minores obtinuit, vbi ſolus recluſus iacuit in oratione proſtratus, & per quandam feneſtellã venerabile altaris ſacramentum in pluribus locis vidit & adorauit. Ibique precibus & gemitibus cælum pulſabat, pectus ſuum cũ Publicano amariſſime tundebat, poſtulans deum ſibi propitiũ fieri, & delictis preteritis ignoſci, ab inſtantibus malis & paſsionibus emũdari, & à futuris periculis ſolitæ pietatis ſuæ munere defendi. Tantæque deuotionis & contẽplationis extitit, vt diuina plerunque reuelatiõe mereretur cõſolari, & prophetico ſpiritu inſtrui de futuris. Nam quendã diſcipulũ ſuũ de lõga fratris ſui abſentia triſtẽ, cõſolabatur de celeri aduẽtu eius, quia ſanus eſt, inquit, frater tuus, & citò

& citò veniet. & ita accidit. De quibuſdam etiam fratribus clericis ſibi adhærentibus prædixit, ꝙ aliqui eorum ad ſacerdotium eſſent promouendi, & quidā ad ſtatū religionis aſſumendi. Quodam tempore magno deſiderio æternæ vitæ accenſus, ait vni ex diſcipulis ſuis, Quid hic faciā amplius? Vtinā eſſem apud dominum meum in cælis. Tunc frater ille reſpondit, Pręſdilecte magiſter, non poſſumus adhuc carere præſentia tua. Quis nos ita inſtrueret, & pro nobis tā ſtrenue certaret? Pauci ſumus & imbecilles, & iſti ſeculares citò nos forſitan fugarent. At ille rurſum cōfidenter aiebat, Rogabo pro vobis patrē vt non deficiat deuotio veſtra, quā dominus noſter plantauit in terra iſta. Spero ꝙ iſtud modicum inceptum erit in magnum profectum. Deus bene prouidebit ſibi pro me alium virum idoneum, qui ſe murum ponet pro domo dei indubitanter.

De magno deſiderio eius legendi ſcripturas ſanctas. Cap. XIII.

MAgnus autē huic venerabili magiſtro inerat amor legendi ſcripturas ſanctas: & infatigabilis æſtus colligendi libros doctorum, pluſquā theſauros denariorum. Vnde in epiſtola quadā teſtatur dicens: Sēper (inquit) ſum inutilis: ſemperq; auarus & prææuarus librorū. Quamuis enim multis doctis eſſet doctior, nō tamen inde voluit honorari: ſed erat mœſtorū conſolator, & omnium volentium deo famulari, fidelis ſemper adiutor. Nec deſtitit ſemel lecta ſæpe repetere, obſcura quoque diligentius inueſtigare: vt ſeipſo ſemper melior fieret, & induſtrior ad ſacratiora capeſſendā. Sed nec puduit eum à minoribus aliquid diſcere vel quærere, ſciens ſcriptum, Declaratio ſermonum tuorum illuminat, & intellectum dat paruulis. Vnde talibus valde affabilē ſe pręſbuit & benignum, immò maluit potius ab alio conſilium petere, quam in ſenſu ſolus abundare. Quàm, inquit, ſi puer aliquis me poſſet inſtruere ad ſciendam plenius domini voluntatem, libentius eum vellem audire, quàm nemine conſulto ex meipſo aliquid noui attentare? Erat igitur ſtudioſus in ſcripturis legendis, ſed non curioſus in pulchris libris habendis. Siquidem & breuiarium non multum valens habuit, ex quo horas ſuas legebat, vitans pro vſu ſuo omne quod niteret, aut ſimplicitatem non redoleret. Videns ergo quēdam habere librum ſatis bene paratum, & quàm ſollicite illum inſpiceret & complicaret, dixit ei, Potius habeo quód liber me cuſtodiat, quàm ego illum. Seruire debet liber vtilitati legentis, non ad curioſitatem intuentis. Itaque affectio deuoti magiſtri magis verſabatur erga ſententias in libris, quàm ad venuſtatem expoliti codicis. Sic & beatus Hieronymus maluit habere in vilibus membranis codices emendatos, quàm pulchros & incorrectos. Eſt tamen decens & recommendabile

Pſa. 118

Libros accuratè cuſtodiri addecet.

mendabile ſatis pro honore dei, & ornatu ſanctæ eccleſię longe lateque florentis, ꝙ libri ſacrę ſcripturæ, & ad diuinum officium pertinentes, meliori ſtylo ſcribãtur, atq; ab omni pulueris ſorde & corruptione præſeruentur, quatenus multis tã præſentibus q̃ futuris catholicę pacis fidelibus deſeruiant, & inertes ad legendũ ardentius prouocent, ac diu nobiſcũ perſeuerẽt, quia magno precio empti & longo labore cõſcripti exiſtimantur. Nec ſolum ſacros libros perlegere ſtuduit, ſed etiã ex authenticis dictis ſanctorũ nonnulla opuſcula rogatu aliorum flagitatus pro vtilitate petentiũ fideliter cõſcripſit & edidit, paratus etiam illos inſtruere, quos corporaliter adire & ore ten⁹ informare nõ potuit. Scripſit nanq; inter cętera plures notabiles epiſtolas quę apud pleroſque ſimul aggregatæ pro digno memoriali ſeruãtur & leguntur. Habuit enim ſcientiã omnium liberalium artium cum multiplici ſanctarum ſcripturarum notitia, necnon naturale ingeniũ valde acutũ, diuinæ gratię lumine exornatum, linguã quoque eruditam, copiam exhortandi, memoriamq; tenacem, vt vix ei alter in tot ſcientiis ſciretur æqualis, & in ſancta cõuerſatione tam ſtrenuus & deuotus. Cumq; eſſet tam diuinarum q̃ humanarũ eruditionum prærogatiua illuſtratus, erat nihilominus in deferendo honorẽ maioribus ſuis & prælatis valde humilis & ſubmiſſus, in ſtudendo ſimplicia & deuota aliorũ dicta bene affectatus, in ſermocinando circunſpectus, in ſcribendo ſcriba velox, in meditando cõpunctus, & in negocijs ſibi commiſsis fidelis & expeditus. Sed ne obliuioni traderet quæ agere vel dicere eum oportebat, prout vtilitas cauſarum exigebat, mox in regeſtis aut in marginibus librorũ vel operculis negocia occurrẽtia firmiter aſsignare ſolebat. Vnde ad cautelã propter æmulos reuincendos qui ei inſidiabantur in multis, copias dictorum ſuorum apud ſe diligenter retinuit, vt caſu emergente in promptu haberet quid detrahentium latratibus reſponderet.

Contigit igitur vt quidam eccleſiaſticus prælatus aduerſarius eius cõtra ipſum diſceptaret, & de quibuſdam ſcriptis eius quaſi minus bene ſaperet, palam eum argueret, non perpendens quali inuidiæ morbo intus ipſe laboraret. Tunc vir dei memor innocentiæ ſuæ, copiam literarũ ſuarum protulit, aſſerẽs illa quæ ſibi obijciebantur, nõ eſſe ſcripta ipſius, nec cũ literis ſuis conſonantiã habere. Vos (inquit) domine videritis quales literas recepiſtis vel miſiſtis: En hec eſt copia & ſeries literarũ mearum quas manu mea dictaui. cũ iſtis loquor, & pro iſtis ago & reſpondeo. His ita conſtãter editis, obſtructũ eſt os loquẽtis iniqua, & magiſter inſignis per aſſertionẽ veritatis in maiori abſceſsit reuerẽtia corã multis aſtantibus: Quoniã veritas ſemper pręualebit, quanuis ab

nis ab imperitis frequenter impugnetur. Fertur quoque ꝙ idem magiſter in aſtronomia & necromãtia tritus fuerit, & antequam conuerſus eſſet, quædam magicæ artis præſtigia actitaſſet. Sed à duobus diſcipulis eius intellexi plura ipſi nõ recte imponi. Cum enim vnus diſcipulorum eius de hac re ſciſcitaretur ab eo veritatem, ait illi: Sciẽtiam quidem huius artis didici, & libros legi & habui, ſed magicã leuitatem non exercui. Adiecit etiam mihi dicere quidã diſcipulus eius fidelis & deuotus presbyter ad certificandum me clarius de dubio præſenti. Quia duplex eſt (inquit) necrõmantia. Vna dicitur naturalis, quæ eſt ſubtiliſsima, & a paucis vix diſcernitur à ſecunda, quæ diabolica appellatur, & à iure prohibetur. Naturalẽ magiſter Gerardus ſciuit, ſed alterã exiſtimo eum non didiciſſe, nec cũ diabolo pactum inijſſe. Sed qualitercunque tamen ſit, quicquid vanitatis & cõtagionis ex prædicta ſciẽtia olim cõtraxit, ſiue ilocaliter ſiue ſerioſe aliquid egit vel dixit, hæc cuncta dignis pœnitentiæ fructibus ad deum plene conuerſus diluit & purgauit. In cuius rei teſtimonium, quadam ægritudine tactus, corã ſacerdote omnibus illicitis artibus renunciauit, & codices vanitatis igni tradidit exurendos. Agnoſcatur in his omnibus diuinæ pietatis ſinus immẽſus, qualiter omnipotens Deus quoſdã ſinit grauiorib⁹ peccatis & diuturnis erroribus implicari, & tandẽ ampliori miſeratione apparente ex occulto, renouat perditos ad vitã, ac lapſos ſuſcitat ad pœnitentiam, donans nõ ſolum de præteritis criminibus veniã, ſed etiam perfecte conuerſis & bene proficere nitẽtibus, cumulũ maioris gratiæ, & quod diabolus inſtigauit ad cõfuſionis pœnã deus nouit ordinare ad altioris gloriæ coronam promerendam. Si enim gaudium naſcitur angelis ſuper vno peccatore pœnitentiã agente, quàm ingẽs gaudium factũ eſt de eo qui nõ ſolum de proprijs malis pœnituit, ſed tam multos etiam peccatores ad pœnitẽtiam verbo & exemplo ſuo cõuertit, atque magnam turbam fidelium ad cæleſtia regna trahere laborauit?

Necromãtia ſiue Magia duplex.

De multiplici fructu eius in conuerſione hominum. *Cap.* XIIII.

QVoniam quidem omnis arbor, Chriſto atteſtãte, ex fructu cognoſcitur, pandendũ nunc eſt quales ac quãtos pietatis fructus hæc arbor protulerit in tã breui tẽpore quo prædicauit. Tribus autẽ præcipue arboribus hunc memorabilẽ virũ & doctum magiſtrũ dignum duxi cõparandum, videlicet oliuæ fertili cedro ſublimi & palmæ florenti. Ipſe enim tanquã lignũ fructiferũ ſecus decurſus aquarũ plantatus extitit, qui in tẽpore ſuo fructus optimos deo reddidit, quia plenus fluentis ſcripturarum, vineã domini ſabaoth vbertim irrigauit, vnde botri deuotionis cũ viriditate boni operis excreuerunt ad laudẽ domini noſtri ſalua

toris. Non fuit iſte homo dei arbor ſterilis, nec ſylueſtris velut quercus defluentibus folijs, ſed reuera fertilis vt oliua ſpecioſa in cãpis, ſicut cedrus nobilis exaltata in Libano, & tanquã palma decora in mõte Sion Præſtitit enim ei miſericors deus gratiã magnam, quã non in vacuum recepit, ſed ad vſum boni operis exercuit, vt fieret omnibus exẽplum virtutis, qui prius fuerat multis cauſa erroris, & comes vanitatis. Et factus eſt tanto humilior & feruentior ad bonum, quãto grauius ſe nouerat errafſe in malo. Quamobrem ſpiritu dei innouatus & accẽſus, operibus miſericordiæ diligentius inſiſtebat, magno cõpaſsionis affectu proximis ſuccurrendo, ſalutis verbum populis prædicãdo, triſtibus & tentatis tanquam pius animarũ medicus diuinæ conſolationis ſolatium ad hibendo, & recidiuantes crebra exhortatione adprimi feruoris ſtatũ precibus & lamentis reuocando. Quia ergo multã miſericordiã aſſecutus eſt à domino, & hanc cũ ꝓximo impertiri ſtuduit in vera charitate largiter & vbique, merito poteſt cũ ſancto Dauid cantare & dicere: Ego autẽ ſicut oliua fructificaui

Pſal.51. in domo domini, ſperaui in miſericordia dei in æternũ. Nõ enim

Matt.18 incõpaſsiuus & immiſericors extitit, ſicut malus ille ſeruus, qui omnibus ſibi dimiſsis non eſt miſertus conſerui ſui, ſed ab initio cõuerſionis ſuę omne debitũ in ſe peccãtibus dimiſit, pro detrahẽtibus ſibi ſuppliciter orauit, paratus etiã ad ſatisfactionẽ prior venire ſi quẽ offendiſſet, & cum omnibus pacẽ ſalua veritatis defenſione cõſeruare. Nec etiã abſcondit pecuniam domini ſui, ſi-

Mat. 25 cut piger ille ſeruus proprijs cõmodis intentus, ſed donũ ſcientiæ ac talentũ ſibi traditum, ad lucrandas animas fideliter expoſuit. Digne ergo oliuę fertili cõparatur, qui oleũ miſericordię ꝙ à deo percepit, in proximos ſuos pia erogatione trãsfudit. Pręcipue tamen miſericordiæ viſcera, pauperibus clericis, viduis deſolatis, & virginibus caſtitatẽ ſeruantibus oſtendit, curã paternæ ſollicitudinis eis impendens, atq; omni quo potuit conſolationis auxilio, neceſsitatibus egenorũ per ſe & per alios ſtuduit ſubuenire. Comparatur quoq; non abſurde cedro ſublimi in altũ protenſæ, quia terrena cuncta ſpernendo, per contẽplationẽ æternorum creuit in altũ, atque per proprię fragilitatis reſpectũ, cor ſuũ fixit in humilitatis profundo, factusq́; eſt tanto latior in ſummo, quãto anguſtior & depreſsior in mundo. Cum enim eſſet tã multis ſcientijs præditus, & maximæ reputationis inter egregios ſui tẽporis doctores, deſpexit tamen omne culmen ſecularis honoris, & ſimplicium ſe conformauit moribus vt ſi quis eũ non cognouiſſet, vix attendiſſet aut ſalutaſſet. Bene etiam palmę florenti magiſter iſte aſsimilatur, quã antiquitus victores pugilesq́; ſolebãt coronari, quia multis laboribus & ſcripturarum documentis

veluti

veluti armorũ telis contra hęreticos, ſimoniacos, vſurarios, proprietarios, focariſtas, ac alia cõplura vitiornm mõſtra certauit, & vicit, dignus proinde æternę beatitudinis palma coronari, atq; a fidelibus populis debita laudũ veneratione cõmendari. Ecce iam ver⁹ Iſraelita, & theologicæ veritatis deuotiſsimus prędicator & defenſor, qui ſic deum dilexit, vt proximum non negligeret: ſic ad cæleſtia mentem erexit, vt neceſsitatibus aliorum nõ deeſſet: qui non tantum propriæ ſaluti intendi, ſed multis prodeſſe, & ſecum ad perfectiorem vitã ducere ſatagebat. Erat enim vultu hilaris, affatu benignus, mente trãquillus, habitu humilis, victu ſobrius, conſilio ſagax, iudicio diſcretus, rigidus contra vitia, ferui dus ad virtutes, ocium fugitans, ſemper aliquid vtilitatis pro ædi ficatione exercens, ſimplicitatem diligens, humilia ſectans, cęleſtia meditans, interna penetrans, lectionibus & orationibus ſedulo vacans, deum ſemper præ oculis habens, iura eccleſię ſollicite cuſtodiens, atque ſecularibus bonũ exẽplum præbens, nil terreni cõmodi ex prædicatione quęrens, ſed animarũ lucra penſans, ac gratis ſine eccleſiaſticis ſumptibus euangelizans. Quanuis ergo longæuam vitam non duxit ſenio feſtam, in breui tamen tempore multum fructũ prædicatione ſua protulit, & deuotiſsimos poſt ſe diſcipulos ac fratres in diuerſis locis reliquit, quos ipſe primo nouæ lucis gratia, qua imbutus erat, fideliter inſtruxit & accendit.

De deuotis congregationibus & monaſteriis ab eo exortis. Cap. XV.

OPtime autem æterna patris ſapientia ſupernaque clementia prouidit, vt ſeneſcenti iam mundo, & ad deteriora vergẽti, talis ac tantus magiſter tanquam cæleſtis legatus deſtinaretur, lorica fidei indut⁹, & ſanctitate vitæ ſuffultus, per quẽ religio ſacra refloreret, & deuotio chriſtiani populi ad diuini cultus ſtudium & obſeruantiam decalogi frequẽter eius ſermonibus erudita incaleſceret, atque opera miſericordię in pauperes exerceret. Non enim imperiti hominis opus eſſe videbatur, tot hominũ malitijs poſſe reſiſtere, & de profunda peccatorũ caligine pereuntes animas ad veritatis lucem reuocare. Sed huic doctiſsimo viro & in multis experto gratia diuina prædicandi tribuit facultatẽ, qui vitæ merito & doctrina cęleſti pleniſsime inſtruct⁹, alios pręcellebat, & contẽptum mundi nõ in humanę ſapientiæ verbis, ſed ſanctæ conuerſationis exẽplis ſuis auditoribus efficacius perſuadebat. Tantusque affectus audiendi verbũ dei in populo fuit, vt turbam conuenientẽ eccleſia vix caperet. Nam multi ſua prãdia relinquebãt, & negocia neceſſaria ſuſpẽdentes, ad ei⁹ ſermonẽ pia prorſus auiditatę tracti cõcurrebant. Sæpe nanque duos ſermo-

nes vno die prædicauit, & quandoque ſpiritu feruoris cõcepto, trib⁹ horis aut amplius ſermonẽ continuauit. Prædicauit autem in principalioribus ciuitatibus diœceſis Traiectẽſis, Dauentriç, Svuollis, Campis pluribus vicibus, & in Traiecto corã vniuerſo clero, atq; in Hollandiæ partibus, Leydis, Delfi, Goudç, & in Amſterdamo primũ ſermonẽ teuthonicũ, & in cõpluribus alijs oppidis ac villis famatis, vbi ſperabat aliquem fructum facere, & nouum populũ deo parturire. Et benedict⁹ deus, qui miſſo deſuper ſpiritu ſancto accẽdit corda fidelium ſuorum, & auxit populum ſuum vehementer, vt de paucis granis cõuerſis ſurgerent multç cõgregationes deuotorũ fratrũ & ſororũ in caſtimonia vitæ deo ſeruientium, ex quibus nõnulla monaſteria regulariũ ac ſanctimonialiũ fœminarum initiũ ſanctæ cõuerſationis acceperũt. Magna laus magiſtri Gerardi, ꝙ de origine ac fonte prædicationis eius ſtirps tanta proceſsit, quæ nec poſt mortẽ eius licet nouiter plantata in agro dominico germinare ceſſauit. Siquidẽ primo ad proximas regiones Hollandiæ, Gelriæ, Brabantiæ, dehinc ad remotiores partes Flandriæ, Friſiæ, Vueſtfaliæ, Saxoniæ, ordo regularis & deuotorum conuentus deo proſperãte curſim emanauit, inſuper ad audientiam apoſtolicç ſedis odor bonç opinionis peruenit. Ipſe nanque venerabilis magiſter Gerardus ſpiritu dei repletus, cũ videret paulatim numerũ diſcipulorum ſuorum augmentari, & ad ſtudiũ cæleſtis exercitij cõflagrare, operã dedit & conſuluit, vt deuoti quandoq; in vnã domum pro mutua exhortatione cõuenirent, & de deo ac charitate ſeruanda ſyncere tractarent. Et ſi qui ſimul ſtare vellent, de labore manuum ſuarũ victum quærerent, & cõmunem vitã quantũ poſſent ſub diſciplina eccleſiaſtica tenerent. Nullum etiã permiſit publice mendicare, niſi euidens neceſsitas coegiſſet, nec curioſe per domos ſub obtentu alimoniæ circuire, ſed potius domi manere, & operi ma-

2.Theſſ. 3. nuali, vt Paulus docuit, inſiſtere ſuaſit, neque aliqua negocia deuotionis impeditiua ſpe vberioris lucri cenſuit exercẽda, ne diabolo inſtigante daretur infirmis occaſio recidiuandi rurſum ad priſtina mala. Habuit etiã in propoſito ædificandi monaſterium clericorum ordinis Canonicorũ regularium, volens quoſdam de idoneis clericis ſibi adhçrentibus ad religionis habitum promouere, vt alijs deuotis eſſent in exẽplum, & aduentantibus aliũde clericis vel laicis, bonæ cõuerſationis iter oſtenderent. Ad hunc ordinẽ regularium inſtituendũ præcipue inductus fuit propter ſingularẽ reuerentiam & amorẽ venerabilis domini Ioannis Ruſebroec primi prioris Viridis vallis, & aliorum ibidem religioſe conuerſantium probatiſsimorũ fratrum in ordine regulari, quos dudũ perſonaliter in Brabãtia viſitauerat, à quibus magnã ædifi-

cationis

cationis formam ob multā ipſorum humilitatē & ſimplicis habi tus deferentiā traxit & annotauit. Cum igitur pro loco religioni apto & monaſterio fundando diligēter inſtaret, mortalitate pręuentus nō potuit perficere ꝙ optauit, ſed deo regi immortali & inuiſibili omnium rerū cōditori intentū volūtatis ſuę pro operis effectu obtulit, ac totū deſideriū monaſticæ conſtructionis chariſsimis diſcipulis ſuis ab eo cōuerſis perficiendum cōmiſit, hortās ne tantū bonum ipſo defuncto ſopiretur, ſed pro honore dei ampliando, omnes pariter conſilium præſtarent & iuuamen. Ex his fuerunt qui monaſterium in Vvindeſem & domum ſanctæ Agnetis in monte prope Svuollas primitus Deo iuuante fundauerunt.

De felici obitu eius & ſepultura. Cap. XVI.

SEntiens itaque fidelis & prudens ſeruus domini magiſter Gerardus dierum ſuorū adeſſe finē, vt pote cōmuni mortalitatis fulmine percuſſus, ſalutare viaticū petijt & accepit. Inſuper plagā domini patienter tolerans cū electis non refugit flagellari, vt irā omnipotentis iudicis tāto facilius placaret, quanto humilius & libentius præſentia flagella ſuſtineret. Igitur omnimodo volūtati diuinæ ſe reſignans, & ordinationi ſupernę ſpōte ſe ſubijciēs agonē ſuum fiducialiter domino cōmendauit, ita ad aſtātens ſibi fratres breuiter loquēs. En vocor à domino, & tēpus reſolutionis meę inſtat. Auguſtinus & Bernardus pulſant ad oſtiū, nō poſſum præterire terminū à deo conſtitutū. Cogor cum mortalibus cęteris debitum perſoluere carnis. Deus tueatur exitū meum pergat ſpirit⁹ ad dominū qui fecit illū. Tegat terra corpuſculū, de terra ſumptū, non diu ibi manſurum. Det mihi deus inuenire requiem poſt mortē, pro cuius amore laboraui, ſcripſi, & prædicaui. Contriſtati vero nimis diſcipuli eius, & profunde ingemiſcētes dixerunt. Quid iam vltra faciemus, & quis decætero nos informabit? Tu pater & defenſor noſter fuiſti, & ad dominū nos traxiſti. Iam aduerſarij noſtri lætabuntur, & ſeculares nos ſubſannabūt dicentes: Non habēt iſti ducem ac principem, ideo cito redigentur in nihilum. Si te veniente auſi fuerunt nos deridere, & maledicere, quid facient te decedēte? Cadat oratio tua pro nobis, & fer citò auxiliū filijs derelictis. Tuo conſilio nos emēdare incepimus, adiuua vt perſeueremus. Videns pius & miſericors magiſter corda filiorū ſuorū de ſuo tranſitu grauiter contriſtari, benignā conſolationē intulit dicens. Habete fiduciā in domino chariſsimi, nec timeatis ſeculares homines cōtra vos garrientes. State firmiter in propoſito ſancto, dominus erit vobiſcum in loco iſto. Nō enim præualebit homo infringere, quę de⁹ decreuit operari. Vt primū venero ad dominum, ſpero ꝙ proijciam vobis flores de cælo, vt

gratiam ſentiatis, & fructum faciatis in mundo. Commendo autem vos omnes deo & ſanctis eius. Et ecce dominus Florentius dilectus diſcipulus meus, in quo vere ſpiritus ſanctus requieſcit, erit vobis pater & rector veſter. Ipſum loco mei habeatis, ipſum audite, & eius conſilio obedite. Non noui conſimilem ei, de quo talia ſentio, & cui tantũ confido, quem ſicut patrẽ diligere & honorare debetis. Sicque benigne cõſolatus eſt diſcipulos ſuos graui mœrore affectos, ſpondens auxilium dei eis certiſsime affuturum. Quibus nõ aurum nec argentũ, nec prædiorum copias reliquit in teſtamentũ, ſed ſacros codices & paupculas veſtes, ac alia quædã vilia & antiqua vtenſilia in ſignum contẽptus mũdi, & ad conſequendum facilius regnũ dei. Tunc etiam venerunt ad eum quidam deuoti ſcholares morbo peſtilentiæ percuſsi, cupientes pro remedio animę ſalutare aliquod verbũ ab eo audire. Ad quos ille clementer locutus eſt: Si habetis bonam voluntatem, ſemper ſeruiendo deo ſecure poteſtis mori. Omnes lectiones quas didiciſtis reputabuntur vobis ſicut oratio dominicalis, propter piam intentionẽ quam ad deũ in ſtudendo habuiſtis. His auditis conſolati iuuenes, & reuertẽtes ad hoſpitia ſua defuncti ſunt in confeſsione bona, commendantes deo & angelis ſanctis animas ſuas Chriſti ſanguine redẽptas. Igitur poſt feſtum aſſumptionis beatæ Marię ſemper virginis cum iam natalis dies beati Bernardi illuxiſſet, venerabilis pater magiſter Gerardus ſpeciali deuotione ſancto Bernardo affectus, ſole adueſperaſcẽte inter quintam horam & ſextam tradidit deo animã ſuam ſacramẽtis eccleſiaſticis munitã, fide precioſam, ac multis virtutib⁹ clarã, Anno dominicę incarnationis milleſimo trecẽteſimo octogeſimoquarto, ætatis ſuæ quadrageſimo circiter quarto, tẽpore Vrbani Papę ſexti, ac reuerendiſsimi domini Florentij de Vveuelichouẽ Traiectenſis epiſcopi viri ſpectabilis, multis probis actibus adornati. Cum ergo triſtis rumor obitus eius exiſſet in populum, conuenerunt multi fideles ad tã amandi & deo deuoti magiſtri exequias celebrãdas. Fuderuntque pias lachrymas religioſi fratres & ſorores, debitũ humanæ defunctionis cum precibus & miſſarũ ſolennijs ex more perſoluentes. Omniq; eccleſiaſtico officio fideliter peracto, corpus eius deportatũ eſt ad eccleſiam beatę Mariæ, in qua reuerendæ traditur ſepulturę, vbi frequenter verbũ dei noſcitur viua voce prædicaſſe. Ibi nõ longe à ſanctuario requieſcit in pace, cũ cæteris fidelibus reſuſcitãdus in nouiſsimo die, per Ieſum Chriſtum dominum noſtrum, qui iudicaturus eſt viuos & mortuos & ſeculum per ignem. Hęc pauca de pluribus & magnificis actibus venerabilis magiſtri Gerardi pro ædificatione pręſentiũ & futurorum fratrũ noſtræ congregationis ſunt dicta ad laudem

Domini

Domini noſtri Jeſu Chriſti. Peto autē veniam mihi dari pro omni errato & ſermonis defectu, quia imperitiam meā agnoſco, & fraternæ correctioni humiliter me ſubijcio, gratiæ dei tribuens quicquid boni hic ſcriptum inuenitur.

NOuitius. Multum deſideranter iſta audio, & quaſi nouū deuotionis ſpiritum ſentio mihi exinde generari. O ſi multi iam tales magiſtri poſſent inueniri, qui eccleſiam dei tam præclaris exēplis & doctrinis conarentur informare. Quapropter egregium virū hactenus mihi ignotum in maiori reuerētia dilectionis habebo, & eius ſcripta ac geſta vbicunque inuenero, ſtudioſe perlegere & indagare curabo. Sed quæſo te ſi adhuc aliqua cōmendabilia de eo noſti, quatenus hæc mihi prius ediſſeras, antequam ad vlteriora procedas.

SEnior. Licet ad alia ſcribenda feſtinem, tamen vt tuo deſiderio ſatisfaciam paucis, audi quid de eodem quidam doctor in theologia cantor Pariſienſis olim ipſi familiaris ſcribit, & quāta eum laude poſt mortem extollit.

De magnifica commendatione eius à cantore Pariſienſi.

Cap. XVII.

SAcræ recordationis magiſter Gerardus dictus magnus feliciter migrauit ad dominum. Et vere magnus, quoniā in omnibus ſcientijs liberalibus, naturalib⁹, moralibus, ciuilibus, canonicis, & theologicis ſimul in vno ſuppoſito cōgregatis, nulli ſecundus erat in orbe. Erat etiam tātæ ſanctitatis & exempli in mortificatione carnis, in abnegatione tēporalium, in cōtemptu mundi, in charitate fraterna ad omnes, in deſiderio ſalutis animarum, in efficacia prædicationis, in reprobatione & deteſtatione vitiorū, in opponendo ſe hereticis, in perſequendo ſecundū iura canonica concubinarios, in conuertendo ad vitā ſpiritualem plures viros ac mulieres prius ſecundū ſeculum viuētes, in fidelitate ad dominum noſtrum Vrbanum ſextum, ꝙ multa millia perſonarum teſtificarentur de credulitate ꝙ credunt eum fuiſſe nō minorem in dictis virtutibus quàm in antedictis ſcientijs. Magiſter Vvilhelmus de Saluaruilla cantor Pariſienſis archidiaconus Brabantiæ in eccleſia Leodienſi, doctor in theologia præcellēs, hæc prędicta cōpilauit, prout ab ore fide dignorū audiuit, & ſecundū ꝙ ipſe magiſtrum Gerardū nouit, vera eſſe procul dubio credit.

NOuitius. Conſonant ſcriptis tuis verba ſupradicti doctoris, de veridica laude magiſtri Gerardi primi noſtræ religionis inſtitutoris. Nam quod doctor precellens breuiter & ſummatim conſcripſit, tu largiore ſtilo reſeraſti. Vnde quo plura teſtimonia de venerabili viro percipio, eo amplius exulto, & dictis eius fidem firmius adhibeo.

Senior.

SEnior. Vt ergo non tantum aliorum teſtimonijs informeris, ad habendam notitiam magiſtri fideliſsimi volo introducere eloquia oris eius, quatenus publica proteſtatione eius lecta, cognoſcas clare, quid viuens ipſe docuerit & profeſſus ſit.

De publica proteſtatione eius, & de veridica prædicatione Euangelij quod prædicauit. Cap. XVIII.

EGo Gerardus dictus teuthonice Groot coram omnipotenti deo, coram omnibus ſanctis, & coram vobis & omnibus hominib' proteſtor firmiter me circa ea quæ fidei ſunt, in ipſo ſummo lapide Ieſu Chriſto fundamento, firmā, illibatam & catholicam fidem prædicaſſe & defendiſſe, atq; in via morum ſanas, certas & indubitatas euangelicas & apoſtolicas doctrinas & vias, ſecundum ſcripturas diuinitus inſpiratas docuiſſe & ſeminaſſe ſecundum ſenſus & intelligentias ſanctorum doctorum & patrum Ambroſij, Gregorij, Auguſtini, Hieronymi, Chryſoſtomi, Dionyſij, Bernardi, Bedæ, Iſidori, Hugonis & Richardi, quorū libros vna cum ſanctorum aliorum libris pro terrenis habeo & quero. Itemq; ea quæ ſcripſi aut prædicaui circa iura humana, aut circa materiam decretorū aut decretaliū, & maxime circa turpiſsimos notorios fornicatores, ſpero ab omnibus medullitus iura intelligentibus aut tanquā certa & indubitata, aut tāquam ſecuriora & probabiliora aut veriora, cum eo temperamento & moderamine quibus ea pronunciaui aut ſcripſi, inueniri & probari, ſaluo ſemper iudicio ſacroſanctæ Romanæ eccleſiæ, cui humillime vndiq; & vbique me ſubmitto. Et ſi (quod abſit longiſsime) me contra fidem vel ſanā doctrinam quam vbique defendo, quiſpiam dixiſſe diceret vel confingeret, aut nominatim me exprimēdo, aut ſi hoc nō auderet in proprijs verbis, diffuſius circunloquendo, aut in genere me vrendo ſecundum præſumptionē aut cleri aut populi deſignaret, aut temerarie infamaret, aut falſum aut mendacium reperietur in effectu. Epiſcopalem reuerētiam excipio, cui in hoc defero honorem. Si tamē (quod abſit) quid reperiretur in literis principis populi & domini noſtri epiſcopi, reſpondeo ꝙ beatus Bernardus ad literas quaſdā ſummi pontificis cum aſſenſum malo præbuiſſet, reſpondit, videlicet pontificē noſtrum aut circunuentum mendacio, aut importunitate victum.

Concluſa & propoſita, non vota, in nomine domini à magiſtro Gerardo edita.

AD gloriam & honorē & ſeruitium dei intendo vitam meam ordinare, & ad ſalutem animæ meæ. Nullum bonum temporale ſiue corporis ſiue honoris ſeu fortunæ ſeu ſciētiæ præponere ſaluti animæ meę. Omnem æmulationē dei ſequi, de qua mihi certū eſſet eſſe ſcientiam & diſcretionē, habito reſpectu ad cor-

pus &

pus & ſtatum meũ, de quibus aliquæ æmulationes ſubſequũtur.

Primum eſt, nullum amplius beneficium deſiderare: nec ſpem nec deſiderium in aliquod lucrum temporale ponere de futuro. Siquidem quanto plura habuero, tanto ſine dubio auarior fuero. Item ſecundũ eccleſiam primitiuã nõ potes habere plura beneficia. Item in morte te pœnitebit, quia communiter dicitur ꝙ nunquam quis pluralis in beneficijs ſine huius pœnitudine mortuus eſt. Et quãto plura beneficia & plura bona habeo, tanto pluribus ſeruio, & pluribus oneratus ſum, & eſt contra libertatẽ ſpiritus, quæ eſt principale bonum in vita ſpirituali. Alligatur enim affectus pluribus, & tenetur pluribus alligatus. Repugnat nanq, paci cordis & quieti mentis affectio huiuſmodi animã inficiens, & curæ iſtæ annexæ mentẽ maculant & diſturbant ſæpius. Itẽ appetitus pluriũ reſcindendus eſt, deinde poſſeſſa abbreuianda ſunt, diſcrete ad minus. Item. Si de meis largiri volo, cur pro pluribus ſtabo? Tantum eſt ſi dedero ex modico modicum, ſicut ex magno multum deo, quia non ſubſtantiam, ſed cor penſat deus. Vnde vidua quæ miſit duo minuta, diuitibus pręfertur à domino. Item video ꝙ quæ habeo, excellenter me ligant, quanto magis illa acquirenda ſi adderentur iſtis? Item ſatis habeo ſecundum proportiones cõmunis vitæ & dignitatis. Item nulli cardinali vel eccleſiaſtico, attento fine hoc ſeruiam, ad beneficia vel bona temporalia conſequenda, quia hoc ſeruitium multis lapſibus & recidiuationibus proximum eſt, & tu debilis es, & periculis multis niſi in ſeruitio dei, te expones, & morti ſatis proximus, & nullas comeſſationes vales ſuſtinere. Item nulli domino temporali ſeruies ad lucrum conſequendum. Item nullius domini vis vnquam eſſe aſtrologus. Item pro nullo homine mũdi exercere debes aliquam ſcientiarum prohibitarũ, quia res in multis in ſe malæ, ſuſpicioſæ, & ſuſpectę & prohibitę. Item omnes has ſuperſtitiones & alias curioſitates debes à mẽtibus hominũ remouere, inquantum potes, ſalua quiete mẽtis, & puritate & libertate voluntatis, vt in illo in quo deo diſplicui, deo cõplaceam ſecundum ſuã voluntatem. Item nunquã tempus eliges ad itinerandũ vel fleubotomizandũ, vel ad aliquid aliud niſi groſſo modo ſecundum aëris conſiſtentiam. Talis enim electio prohibita eſt in decretis & à ſanctis patribus. Item quicquid incipiam, in nomine domini incipiam, & ſpem meã in illa re ponã in domino, vt ipſe ad viam ſalutis meæ me in illa re dirigat. Et nõ depẽdeat aliqua ſpes in fato vel orbibus cæleſtibus alia à ſpe dei & oratione, & bonis ſpiritibus, & eorũ cuſtodia. Item, quomodo ſcio ſi proſperari in via vel in re eſt mihi vtile? immo ſæpiſſime inutile, quia ſæpe anguſtia, ſæpe tribulatio vtiliſsima eſt, ergo ſupponã me ordinationi Dei.

Sacerdotia ſiue beneficia plura quis vnus habere tutò nó poteſt.

Temporis nulla ratio habẽda ad iter ſuſcipiẽdum, aut aliud quiduis.

Beatus

gerem, niſi ab aliquo inſtructus? Tunc ille ad diſcipulum ſuũ. Et mihi ſenſus multiplex & myſticus occurrit, & de vno ad alium latenter tranſmittit, vt tędium in legendo non habeã, ſed diutius his bonis gaudeam immorari. In via poſitus & hoſpitio receptus dicto cõpletorio dixit duobus diſcipulis ſuis, Florentio & Ioãni iam prefato, Dicamus modo ſinguli ſuffragia noſtra quotidiana. Et hæc erant de conſuetudine bona, vt vnus alteri defectus ſuos diceret, ſi quid forte reprehẽſibile in ipſo notaſſet. Tunc ſatis libenter obtẽperantes libere ſe inuicem admonebãt, & humiliter culpã agnoſcentes veniam petebant, ſicq̃ue charitatiue emẽdati ibant ad quietẽ. Quodam tẽpore cum ciues Dauentrienſes cõtra hoſtes ſuos pergerent armati, vir dei pro ciuiũ ſalute ſuppliciter orauit. Et factum eſt deo diſpenſante vt hoſtibus appropinquantibus nebula condenſa inter eos exurgeret, vnde aduerſarij perterriti & in fugã verſi diſceſſerunt, at ciues cum ſuis ſalui & alacres in oppidum remearunt. Multum ergo valet deprecatio iuſti aſsidua. Omni quoque mane priuſquã negocia externa tractãda ſuſciperet, vel quęrentibus reſpõſa daret, ſacris lectionibus mentem refocillabat, & deuotis meditationibus ac precibus futuras actiones ſuas tempeſtiue ſtuduit pręuenire, ſecundum illud Pſal-
Pſa. 118 miſtæ verbum: Præuenerunt oculi mei ad te diluculo, vt meditarer eloquia tua. Quotidie miſſam cum magna reuerentia & debita deuotione ſatagebat audire, quærens primo regnum dei & iuſtitiam eis, deinde proximorũ vtilitatibus ſe exponens, rectũ te-
Cant. 1. nuit iter geminæ charitatis, iuxta illud in canticis. Ordinauit in me charitatẽ. Cumq̃ue eccleſiam introiſſe, non ad ſpectandũ excelſas parietum vitrinas ſtetit erect⁹, ſed humiliter genua coram in oratione ſe proſtrauit. Nec vllos ibi ſermones conſerere voluit, ſed ſolum diuinas auſcultare laudes aut horas legere cõplacuit, vitans in templo Dei omne ocioſum verbũ loqui. Et ne deuotio orantis ex tumultu hominum turbaretur, aut ab aſtãtibus quid ſecreti cũ domino gereret notaretur, locum priuatũ & clauſum apud fratres minores obtinuit, vbi ſolus recluſus iacuit in oratione proſtratus, & per quandam feneſtellã venerabile altaris ſacramentum in pluribus locis vidit & adorauit. Ibique precibus & gemitibus cælum pulſabat, pectus ſuum cũ Publicano amariſſime tundebat, poſtulans deum ſibi propitiũ fieri, & delictis pręteritis ignoſci, ab inſtantibus malis & paſsionibus emũdari, & à futuris periculis ſolitæ pietatis ſuæ munere defendi. Tantæq̃ue deuotionis & contẽplationis extitit, vt diuina plerunque reuelatiõe mereretur cõſolari, & prophetico ſpiritu inſtrui de futuris. Nam quendã diſcipulũ ſuũ de lõga fratris ſui abſentia triſtẽ, cõſolabatur de celeri aduẽtu eius, quia ſanus eſt, inquit, frater tuus, & citò

& citò veniet. & ita accidit. De quibuſdam etiam fratribus cleri-
cis ſibi adhærentibus prædixit, ꝙ aliqui eorum ad ſacerdotium
eſſent promouendi, & quidã ad ſtatũ religionis aſſumendi. Quo
dam tempore magno deſiderio æternæ vitæ accenſus, ait vni ex
diſcipulis ſuis, Quid hic faciã amplius? Vtinã eſſem apud domi-
num meum in cælis. Tunc frater ille reſpondit, Prędilecte magi-
ſter, non poſſumus adhuc carere præſentia tua. Quis nos ita in-
ſtrueret, & pro nobis tã ſtrenue certaret? Pauci ſumus & imbecil
les, & iſti ſeculares citò nos forſitan fugarent. At ille rurſum cõ-
fidenter aiebat, Rogabo pro vobis patrẽ vt non deficiat deuotio
veſtra, quã dominus noſter plantauit in terra iſta. Spero ꝙ iſtud
modicum inceptum erit in magnum profectum. Deus bene pro-
uidebit ſibi pro me alium virum idoneum, qui ſe murum ponet
pro domo dei indubitanter.

De magno deſiderio eius legendi ſcripturas ſanctas. Cap. XIII.

MAgnus autẽ huic venerabili magiſtro in erat amor legendi
ſcripturas ſanctas: & infatigabilis æſtus colligendi libros
doctorum, pluſquã theſauros denariorum. Vnde in epiſtola qua-
dã teſtatur dicens: Sẽper (inquit) ſum inutilis: ſemperq; auarus &
prædauarus librorũ. Quamuis enim multis doctis eſſet doctior, nõ
tamen inde voluit honorari: ſed erat mœſtorũ conſolator, & om
nium volentium deo famulari, fidelis ſemper adiutor. Nec deſti-
tit ſemel lecta ſæpe repetere, obſcura quoque diligentius inueſti
gare: vt ſeipſo ſemper melior fieret, & induſtrior ad ſacratiora ca
peſſendá. Sed nec puduit eum à minoribus aliquid diſcere vel
quærere, ſciens ſcriptum, Declaratio ſermonum tuorum illumi- Pſa. 118
nat, & intellectum dat paruulis. Vnde talibus valde affabilẽ ſe prę-
buit & benignum, immò maluit potius ab alio conſilium petere,
quam in ſenſu ſolus abundare. Quàm, inquit, ſi puer aliquis me
poſſet inſtruere ad ſciendam plenius domini voluntatem, liben
tius eum vellem audire, quàm nemine conſulto ex meipſo ali-
quid noui attentare? Erat igitur ſtudioſus in ſcripturis legendis,
ſed non curioſus in pulchris libris habendis. Siquidem & bre-
uiarium non multum valens habuit, ex quo horas ſuas legebat,
vitans pro vſu ſuo omne quod niteret, aut ſimplicitatem non re-
doleret. Videns ergo quẽdam habere librum ſatis bene paratum,
& quàm ſollicite illum inſpiceret & complicaret, dixit ei, Po-
tius habeo quód liber me cuſtodiat, quàm ego illum. Seruire de
bet liber vtilitati legentis, non ad curioſitatem intuentis. Ita-
que affectio deuoti magiſtri magis verſabatur erga ſententias in
libris, quàm ad venuſtatem expoliti codicis. Sic & beatus Hie-
ronymus maluit habere in vilibus membranis codices emenda-
tos, quàm pulchros & incorrectos. Eſt tamen decens & recom-

Libros accuratè cuſtodiri addecet.

mendabile ſatis pro honore dei,& ornatu ſanctæ eccleſię longe lateque florentis, quod libri ſacrę ſcripturæ,& ad diuinum officium pertinentes,meliori ſtylo ſcribātur, atq; ab omni pulueris ſorde & corruptione præſeruentur, quatenus multis tā præſentibus q̃ futuris catholicę pacis fidelibus deſeruiant,& inertes ad legendū ardentius prouocent,ac diu nobiſcū perſeuerēt, quia magno precio empti & longo labore cōſcripti exiſtimantur.Nec ſolum ſacros libros perlegere ſtuduit,ſed etiā ex authenticis dictis ſanctorū nonnulla opuſcula rogatu aliorum flagitatus pro vtilitate petentiū fideliter cōſcripſit & edidit, paratus etiam illos inſtruere,quos corporaliter adire & ore ten᷑ informare nō potuit.Scripſit nanq; inter cętera plures notabiles epiſtolas quę apud pleroſque ſimul aggregatæ pro digno memoriali ſeruātur & leguntur. Habuit enim ſcientiā omnium liberalium artium cum multiplici ſanctarum ſcripturarum notitia,necnon naturale ingeniū valde acutū,diuinæ gratię lumine exornatum,linguā quoque eruditam,copiam exhortandi,memoriamq; tenacem,vt vix ei alter in tot ſcientiis ſciretur æqualis, & in ſancta cōuerſatione tam ſtrenuus & deuotus.Cumq; eſſet tam diuinarum q̃ humanarū eruditionum prærogatiua illuſtratus, erat nihilominus in deferendo honorē maioribus ſuis & prælatis valde humilis & ſubmiſſus,in ſtudendo ſimplicia & deuota aliorū dicta bene affectatus,in ſermocinando circunſpectus,in ſcribendo ſcriba velox,in meditando cōpunctus,& in negocijs ſibi commiſsis fidelis & expeditus. Sed ne obliuioni traderet quæ agere vel dicere eum oportebat, prout vtilitas cauſarum exigebat,mox in regeſtis aut in marginibus librorū vel operculis negocia occurrētia firmiter aſsignare ſolebat.Vnde ad cautelā propter æmulos reuincendos qui ei inſidiabantur in multis,copias dictorum ſuorum apud ſe diligenter retinuit, vt caſu emergente in promptu haberet quid detrahentium latratibus reſponderet.

Contigit igitur vt quidam eccleſiaſticus prælatus aduerſarius eius cōtra ipſum diſceptaret,& de quibuſdam ſcriptis eius quaſi minus bene ſaperet,palam eum argueret, non perpendens quali inuidiæ morbo intus ipſe laboraret. Tunc vir dei memor innocentiæ ſuæ,copiam literarū ſuarum protulit,aſſerens illa quæ ſibi obijciebantur,nō eſſe ſcripta ipſius,nec cū literis ſuis conſonantiā habere. Vos(inquit)domine videritis quales literas recepiſtis vel miſiſtis:En hec eſt copia & ſeries literarū mearum quas manu mea dictaui. cū iſtis loquor, & pro iſtis ago & reſpondeo. His ita conſtāter editis,obſtructū eſt os loquētis iniqua,& magiſter inſignis per aſſertionē veritatis in maiori abſceſsit reuerētia corā multis aſtantibus:Quoniā veritas ſemper prętualebit,quanuis ab

nis ab imperitis frequenter impugnetur. Fertur quoque ꝙ idem magiſter in aſtronomia & necromãtia tritus fuerit, & antequam conuerſus eſſet, quædam magicæ artis præſtigia actitaſſet. Sed à duobus diſcipulis eius intellexi plura ipſi nõ recte imponi. Cum enim vnus diſcipulorum eius de hac re ſciſcitaretur ab eo veritatem, ait illi: Sciẽtiam quidem huius artis didici, & libros legi & habui, ſed magicã leuitatem non exercui. Adiecit etiam mihi dicere quidã diſcipulus eius fidelis & deuotus presbyter ad certificandum me clarius de dubio præſenti. Quia duplex eſt (inquit) necrõmantia. Vna dicitur naturalis, quæ eſt ſubtiliſsima, & à paucis vix diſcernitur à ſecunda, quæ diabolica appellatur, & à iure prohibetur. Naturalẽ magiſter Gerardus ſciuit, ſed alterã exiſtimo eum non didiciſſe, nec cũ diabolo pactum inijſſe. Sed qualitercunque tamen ſit, quicquid vanitatis & cõtagionis ex prædicta ſciẽtia olim cõtraxit, ſiue iculariter ſiue ſerioſe aliquid egit vel dixit, hæc cuncta dignis pœnitentiæ fructibus ad deum plene conuerſus diluit & purgauit. In cuius rei teſtimonium, quadam ægritudine tactus, corã ſacerdote omnibus illicitis artibus renunciauit, & codices vanitatis igni tradidit exurendos. Agnoſcatur in his omnibus diuinæ pietatis ſinus immẽſus, qualiter omnipotens Deus quoſdã ſinit grauiorib⁹ peccatis & diuturnis erroribus implicari, & tandẽ ampliori miſeratione apparente ex occulto, renouat perditos ad vitã, ac lapſos ſuſcitat ad pœnitentiam, donans nõ ſolum de præteritis criminibus veniã, ſed etiam perfecte conuerſis & bene proficere nitẽtibus, cumulũ maioris gratiæ, & quod diabolus inſtigauit ad cõfuſionis pœnã deus nouit ordinare ad altioris gloriæ coronam promerendam. Si enim gaudium naſcitur angelis ſuper vno peccatore pœnitentiã agente, quàm ingẽs gaudium factũ eſt de eo qui nõ ſolum de proprijs malis pœnituit, ſed tam multos etiam peccatores ad pœnitẽtiam verbo & exemplo ſuo cõuertit, atque magnam turbam fidelium ad cæleſtia regna trahere laborauit?

Necromãtia ſiue Magia duplex.

De multiplici fructu eius in conuerſione hominum. Cap. XVIII.

QVoniam quidem omnis arbor, Chriſto atteſtãte, ex fructu cognoſcitur, pandendũ nunc eſt quales ac quãtos pietatis fructus hæc arbor protulerit in tã breui tẽpore quo prædicauit. Tribus autẽ præcipue arboribus hunc memorabilẽ virum & doctum magiſtrũ dignum duxi cõparandum, videlicet oliue fertili cedro ſublimi & palmæ florenti. Ipſe enim tanquã lignũ fructiferũ ſecus decurſus aquarũ plantatus extitit, qui in tẽpore ſuo fructus optimos deo reddidit, quia plenus fluentis ſcripturarum, vineã domini ſabaoth vbertim irrigauit, vnde botri deuotionis cũ viriditate boni operis excreuerunt ad laudẽ domini noſtri ſalua

toris. Non fuit iſte homo dei arbor ſterilis, nec ſylueſtris velut quercus defluentibus folijs, ſed reuera fertilis vt oliua ſpecioſa in cāpis, ſicut cedrus nobilis exaltata in Libano, & tanquā palma decora in mōte Sion Præſtitit enim ei miſericors deus gratiā magnam, quā non in vacuum recepit, ſed ad vſum boni operis exercuit, vt fieret omnibus exēplum virtutis, qui prius fuerat multis cauſa erroris, & comes vanitatis. Et factus eſt tanto humilior & feruentior ad bonum, quāto grauius ſe nouerat errasſe in malo. Quamobrem ſpiritu dei innouatus & accēſus, operibus miſericordiæ diligentius inſiſtebat, magno cōpaſsionis affectu proximis ſuccurrendo, ſalutis verbum populis prædicādo, triſtibus & tentatis tanquam pius animarū medicus diuinæ conſolationis ſolatium adhibendo, & recidiuantes crebra exhortatione adprimi feruoris ſtatū precibus & lamentis reuocando. Quia ergo multā miſericordiā aſſecutus eſt à domino, & hanc cū proximo impertiri ſtuduit in vera charitate largiter & vbique, merito poteſt cū ſancto Dauid cantare & dicere: Ego autē ſicut oliua fructificaui

Pſal. 51. in domo domini, ſperaui in miſericordia dei in æternū. Nō enim

Matt. 18 incōpaſsiuus & immiſericors extitit, ſicut malus ille ſeruus, qui omnibus ſibi dimiſsis non eſt miſertus conſerui ſui, ſed ab initio cōuerſionis ſuę omne debitū in ſe peccātibus dimiſit, pro detrahētibus ſibi ſuppliciter orauit, paratus etiā ad ſatisfactionē prior venire ſi quē offendiſſet, & cum omnibus pacē ſalua veritatis defenſione cōſeruare. Nec etiā abſcondit pecuniam domini ſui, ſi-

Mat. 25 cut piger ille ſeruus proprijs cōmodis intentus, ſed donū ſcientiæ ac talentū ſibi traditum, ad lucrandas animas fideliter expoſuit. Digne ergo oliuę fertili cōparatur, qui oleū miſericordię ꝙ à deo percepit, in proximos ſuos pia erogatione trāsfudit. Pręcipue tamen miſericordiæ viſcera, pauperibus clericis, viduis deſolatis, & virginibus caſtitatē ſeruantibus oſtendit, curā paternæ ſollicitudinis eis impendens, atq; omni quo potuit conſolationis auxilio, neceſsitatibus egenorū per ſe & per alios ſtuduit ſubuenire. Comparatur quoq; non abſurde cedro ſublimi in altū protenſæ, quia terrena cuncta ſpernendo, per contēplationē æternorum creuit in altū, atque per proprię fragilitatis reſpectū, cor ſuū fixit in humilitatis profundo, factusq́, eſt tanto latior in ſummo, quāto anguſtior & depreſsior in mundo. Cum enim eſſet tā multis ſcientijs præditus, & maximæ reputationis inter egregios ſui tēporis doctores, deſpexit tamen omne culmen ſecularis honoris, & ſimplicium ſe conformauit moribus vt ſi quis eū non cognouiſſet, vix attendiſſet aut ſalutaſſet. Bene etiam palmę florenti magiſter iſte aſsimilatur, quā antiquitus victores pugilesq; ſolebāt coronari, quia multis laboribus & ſcripturarum documentis

veluti

veluti armorũ telis contra hereticos, ſimoniacos, vſurarios, proprietarios, focariſtas, ac alia cõplura vitiornm mõſtra certauit, & vicit, dignus proinde æternę beatitudinis palma coronari, atq; a fidelibus populis debita laudũ veneratione cõmendari. Ecce iam ver⁹ Iſraelita, & theologicæ veritatis deuotiſsimus prędicator & defenſor, qui ſic deum dilexit, vt proximum non negligeret: ſic ad cæleſtia mentem erexit, vt neceſsitatibus aliorum nõ deeſſet: qui non tantum propriæ ſaluti intendi, ſed multis prodeſſe, & ſecum ad perfectiorem vitã ducere ſatagebat. Erat enim vultu hilaris, affatu benignus, mente trãquillus, habitu humilis, victu ſobrius, conſilio ſagax, iudicio diſcretus, rigidus contra vitia, feruidus ad virtutes, ocium fugitans, ſemper aliquid vtilitatis pro ædificatione exercens, ſimplicitatem diligens, humilia ſectans, cęleſtia meditans, interna penetrans, lectionibus & orationibus ſedulo vacans, deum ſemper præ oculis habens, iura eccleſię ſollicite cuſtodiens, atque ſecularibus bonũ exẽplum præbens, nil terreni cõmodi ex prædicatione quęrens, ſed animarũ lucra penſans, ac gratis ſine eccleſiaſticis ſumptibus euangelizans. Quanuis ergo longæuam vitam non duxit ſenio feſtam, in breui tamen tempore multum fructũ prædicatione ſua protulit, & deuotiſsimos poſt ſe diſcipulos ac fratres in diuerſis locis reliquit, quos ipſe primo nouæ lucis gratia, qua imbutus erat, fideliter inſtruxit & accendit.

De deuotis congregationibus & monaſteriis ab eo exortis. Cap. XV.

OPtime autem æterna patris ſapientia ſupernaque clementia prouidit, vt seneſcenti iam mundo, & ad deteriora vergẽti, talis ac tantus magiſter tanquam cæleſtis legatus deſtinaretur, lorica fidei indut⁹, & ſanctitate vitæ ſuffultus, per quẽ religio ſacra refloreret, & deuotio chriſtiani populi ad diuini cultus ſtudium & obſeruantiam decalogi frequẽter eius ſermonibus erudita incaleſceret, atque opera miſericordię in pauperes exerceret. Non enim imperiti hominis opus eſſe videbatur, tot hominũ malitijs poſſe reſiſtere, & de profunda peccatorũ caligine pereuntes animas ad veritatis lucem reuocare. Sed huic doctiſsimo viro & in multis experto gratia diuina prædicandi tribuit facultatẽ, qui vitæ merito & doctrina cęleſti pleniſsime inſtruct⁹, alios pręcellebat, & contẽptum mundi nõ in humanę ſapientiæ verbis, ſed ſanctæ conuerſationis exẽplis ſuis auditoribus efficacius perſuadebat. Tantuſque affectus audiendi verbũ dei in populo fuit, vt turbam conuenientẽ eccleſia vix caperet. Nam multi ſua prãdia relinquebãt, & negocia neceſſaria ſuſpẽdentes, ad ei⁹ ſermonẽ pia prorſus auiditatę tracti cõcurrebant. Sæpe nanque duos ſermo-

nes vno die prædicauit, & quandoque ſpiritu feruoris cõcepto, trib⁹ horis aut amplius ſermonẽ continuauit. Prædicauit autem in principalioribus ciuitatibus diœceſis Traiectẽſis, Dauentriç, Svuollis, Campis pluribus vicibus, & in Traiecto corã vniuerſo clero, atq; in Hollandiæ partibus, Leydis, Delfi, Goudę, & in Amſterdamo primũ ſermonẽ teuthonicũ, & in cõpluribus alijs oppidis ac villi famatis, vbi ſperabat aliquem fructum facere, & nouum populũ deo parturire. Et benedict⁹ deus, qui miſſo deſuper ſpiritu ſancto accẽdit corda fidelium ſuorum, & auxit populum ſuum vehementer, vt de paucis granis cõuerſis ſurgerent multę cõgregationes deuotorũ fratrũ & ſororũ in caſtimonia vitæ deo ſeruientium, ex quibus nõnulla monaſteria regulariũ ac ſanctimonialiũ fœminarum initiũ ſanctæ cõuerſationis acceperũt. Magna laus magiſtri Gerardi, ꝙ de origine ac fonte prædicationis eius ſtirps tanta proceſsit, quæ nec poſt mortẽ eius licet nouiter plantata in agro dominico germinare ceſſauit. Siquidẽ primo ad proximas regiones Hollandiæ, Gelriæ, Brabantiæ, dehinc ad remotiores partes Flandriæ, Friſiæ, Vueſtfaliæ, Saxoniæ, ordo regularis & deuotorum conuentus deo proſperãte curſim emanauit, inſuper ad audientiam apoſtolicę ſedis odor bonę opinionis peruenit. Ipſe nanque venerabilis magiſter Gerardus ſpiritu dei repletus, cũ videret paulatim numerũ diſcipulorum ſuorum augmentari, & ad ſtudiũ cæleſtis exercitij cõflagrare, operã dedit & conſuluit, vt deuoti quandoq; in vnã domum pro mutua exhortatione cõuenirent, & de deo ac charitate ſeruanda ſyncere tractarent. Et ſi qui ſimul ſtare vellent, de labore manuum ſuarũ victum quærerent, & cõmunem vitã quantũ poſſent ſub diſciplina eccleſiaſtica tenerent. Nullum etiã permiſit publice mendicare, niſi euidens neceſsitas coegiſſet, nec curioſe per domos ſub obtentu alimoniæ circuire, ſed potius domi manere, & operi ma-
2. Theſſ. 3. nuali, vt Paulus docuit, inſiſtere ſuaſit, neque aliqua negocia deuotionis impeditiua ſpe vberioris lucri cenſuit exercẽda, ne diabolo inſtigante daretur infirmis occaſio recidiuandi rurſum ad priſtina mala. Habuit etiã in propoſito ædificandi monaſterium clericorum ordinis Canonicorũ regularium, volens quoſdam de idoneis clericis ſibi adhęrentibus ad religionis habitum promouere, vt alijs deuotis eſſent in exẽplum, & aduentantibus aliũde clericis vel laicis, bonæ cõuerſationis iter oſtenderent. Ad hunc ordinẽ regularium inſtituendũ præcipue inductus fuit propter ſingularẽ reuerentiam & amorẽ venerabilis domini Ioannis Ruſebroec primi prioris Viridis vallis, & aliorum ibidem religioſe conuerſantium probatiſsimorũ fratrum in ordine regulari, quos dudũ perſonaliter in Brabãtia viſitauerat, à quibus magnã ædifi-

cationis

cationis formam ob multā ipſorum humilitatē & ſimplicis habi tus deferentiā traxit & annotauit. Cum igitur pro loco religioni apto & monaſterio fundando diligēter inſtaret, mortalitate prę uentus nō potuit perficere ꝙ optauit, ſed deo regi immortali & inuiſibili omnium rerū cōditori intentū volūtatis ſuę pro operis effectu obtulit, ac totū deſideriū monaſticæ conſtructionis chariſsimis diſcipulis ſuis ab eo cōuerſis perficiendum cōmiſit, hortās ne tantū bonum ipſo defuncto ſopiretur, ſed pro honore dei ampliando, omnes pariter conſilium præſtarent & iuuamen. Ex his fuerunt qui monaſterium in Vvindeſem & domum ſanctæ Agnetis in monte prope Svuollas primitus Deo iuuante fundauerunt.

De felici obitu eius & ſepultura. Cap. XVI.

SEntiens itaque fidelis & prudens ſeruus domini magiſter Gerardus dierum ſuorū adeſſe finē, vt pote cōmuni mortalitatis fulmine percuſſus, ſalutare viaticū petijt & accepit. Inſuper plagā domini patienter tolerans cū electis non refugit flagellari, vt irā omnipotentis iudicis tāto facilius placaret, quanto humilius & libentius præſentia flagella ſuſtineret. Igitur omnimodo volūtati diuinæ ſe reſignans, & ordinationi supernę ſpōte ſe ſubijciēs agonē ſuum fiducialiter domino cōmendauit, ita ad aſtātens ſibi fratres breuiter loquēs. En vocor à domino, & tēpus reſolutionis meę inſtat. Auguſtinus & Bernardus pulſant ad oſtiū, nō poſſum præterire terminū à deo conſtitutū. Cogor cum mortalibus cęteris debitum perſoluere carnis. Deus tueatur exitū meum pergat ſpirit⁹ ad dominū qui fecit illū. Tegat terra corpuſculū, de terra ſumptū, non diu ibi manſurum. Det mihi deus inuenire requiem poſt mortē, pro cuius amore laboraui, ſcripſi, & prædicaui. Contriſtati vero nimis diſcipuli eius, & profunde ingemiſcētes dixerunt. Quid iam vltra faciemus, & quis decætero nos informabit? Tu pater & defenſor noſter fuiſti, & ad dominū nos traxiſti. Iam aduerſarij noſtri lætabuntur, & ſeculares nos ſubſannabūt dicentes: Non habēt iſti ducem ac principem, ideo cito redigentur in nihilum. Si te veniente auſi fuerunt nos deridere, & maledicere, quid facient te decedēte? Cadat oratio tua pro nobis, & fer citò auxiliū filijs derelictis. Tuo conſilio nos emēdare incepimus, ad iuua vt perſeueremus. Videns pius & miſericors magiſter corda filiorū ſuorū de ſuo tranſitu grauiter contriſtari, benignā conſolationē intulit dicens. Habete fiduciā in domino chariſsimi, nec timeatis ſeculares homines cōtra vos garrientes. State firmiter in propoſito ſancto, dominus erit vobiſcum in loco iſto. Nō enim præualebit homo infringere, quę de⁹ decreuit operari. Vt primū venero ad dominum, ſpero ꝙ proijciam vobis flores de cælo, vt

gratiam ſentiatis,& fructum faciatis in mundo. Commendo autem vos omnes deo & ſanctis eius . Et ecce dominus Florentius dilectus diſcipulus meus,in quo vere ſpiritus ſanctus requieſcit, erit vobis pater & rector veſter. Ipſum loco mei habeatis,ipſum audite,& eius conſilio obedite. Non noui conſimilem ei,de quo talia ſentio,& cui tantũ confido,quem ſicut patrẽ diligere & honorare debetis.Sicque benigne cõſolatus eſt diſcipulos ſuos graui mœrore affectos,ſpondens auxilium dei eis certiſsime affuturum.Quibus nõ aurum nec argentũ,nec prædiorum copias reliquit in teſtamentũ,ſed ſacros codices & pauperculas veſtes,ac alia quædã vilia & antiqua vtenſilia in ſignum contẽptus mũdi,& ad conſequendum facilius regnũ dei.Tunc etiam venerunt ad eum quidam deuoti ſcholares morbo peſtilentiæ percuſsi, cupientes pro remedio animę ſalutare aliquod verbũ ab eo audire.Ad quos ille clementer locutus eſt: Si habetis bonam voluntatem,ſemper ſeruiendo deo ſecure poteſtis mori. Omnes lectiones quas didiciſtis reputabuntur vobis ſicut oratio dominicalis, propter piam intentionẽ quam ad deũ in ſtudendo habuiſtis. His auditis conſolati iuuenes,& reuertẽtes ad hoſpitia ſua defuncti ſunt in confeſsione bona,commendantes deo & angelis ſanctis animas ſuas Chriſti ſanguine redẽptas. Igitur poſt feſtum aſſumptionis beatæ Marię ſemper virginis cum iam natalis dies beati Bernardi illuxiſſet,venerabilis pater magiſter Gerardus ſpeciali deuotione ſancto Bernardo affectus,ſole adueſperaſcẽte inter quintam horam & ſextam tradidit deo animã ſuam ſacramẽtis eccleſiaſticis munitã,fide precioſam, ac multis virtutib⁹ clarã, Anno dominicę incarnationis milleſimo trecẽteſimo octogeſimoquarto,ætatis ſuæ quadrageſimo circiter quarto, tẽpore Vrbani Papę ſexti, ac reuerendiſsimi domini Florentij de Vveuelichouẽ Traiectenſis epiſcopi viri ſpectabilis,multis probis actibus adornati. Cum ergo triſtis rumor obitus eius exiſſet in populum,conuenerunt multi fideles ad tã amandi & deo deuoti magiſtri exequias celebrãdas.Fuderuntque pias lachrymas religioſi fratres & ſorores, debitũ humanæ defunctionis cum precibus & miſſarũ ſolennijs ex more perſoluentes.Omniq; eccleſiaſtico officio fideliter peracto,corpus eius deportatũ eſt ad eccleſiam beatę Mariæ,in qua reuerendæ traditur ſepulturę,vbi frequenter verbũ dei noſcitur viua voce prædicaſſe.Ibi nõ longe à ſanctuario requieſcit in pace,cũ cæteris fidelibus reſuſcitãdus in nouiſsimo die,per Ieſum Chriſtum dominum noſtrum , qui iudicaturus eſt viuos & mortuos & ſeculum per ignem.Hęc pauca de pluribus & magnificis actibus venerabilis magiſtri Gerardi pro ædificatione pręſentiũ & futurorum fratrũ noſtræ congregationis ſunt dicta ad laudem

Domini

Domini noſtri Ieſu Chriſti. Peto autē veniam mihi dari pro omni errato & ſermonis defectu, quia imperitiam meā agnoſco, & fraternæ correctioni humiliter me ſubijcio, gratiæ dei tribuens quicquid boni hic ſcriptum inuenitur.

NOuitius. Multum deſideranter iſta audio, & quaſi nouū deuotionis ſpiritum ſentio mihi exinde generari. O ſi multi iam tales magiſtri poſſent inueniri, qui eccleſiam dei tam pręclaris exēplis & doctrinis conarentur informare. Quapropter egregium virū hactenus mihi ignotum in maiori reuerētia dilectionis habebo, & eius ſcripta ac geſta vbicunque inuenero, ſtudioſe perlegere & indagare curabo. Sed quæſo te ſi adhuc aliqua cō mendabilia de eo noſti, quatenus hæc mihi prius ediſſeras, antequam ad vlteriora procedas.

SEnior. Licet ad alia ſcribenda feſtinem, tamen vt tuo deſiderio ſatisfaciam paucis, audi quid de eodem quidam doctor in theologia cantor Pariſienſis olim ipſi familiaris ſcribit, & quāta eum laude poſt mortem extollit.

De magnifica commendatione eius à cantore Pariſienſi.
Cap. XVII.

SAcræ recordationis magiſter Gerardus dictus magnus feliciter migrauit ad dominum. Et vere magnus, quoniā in omnibus ſcientijs liberalibus, naturalib⁹, moralibus, ciuilibus, canonicis, & theologicis ſimul in vno ſuppoſito cōgregatis, nulli ſecundus erat in orbe. Erat etiam tātæ ſanctitatis & exempli in mortificatione carnis, in abnegatione tēporalium, in cōtemptu mundi, in charitate fraterna ad omnes, in deſiderio ſalutis animarum, in efficacia prædicationis, in reprobatione & deteſtatione vitiorū, in opponendo ſe hęreticis, in perſequendo ſecundū iura canonica concubinarios, in conuertendo ad vitā ſpiritualem plures viros ac mulieres prius ſecundū ſeculum viuētes, in fidelitate ad dominum noſtrum Vrbanum ſextum, ꝙ multa millia perſonarum teſtificarentur de credulitate ꝙ credunt eum fuiſſe nō minorem in dictis virtutibus quàm in antedictis ſcientijs. Magiſter Vvilhelmus de Saluaruilla cantor Pariſienſis archidiaconus Brabantiæ in eccleſia Leodienſi, doctor in theologia præcellēs, hæc prędicta cōpilauit, prout ab ore fide dignorū audiuit, & ſecundū ꝙ ipſe magiſtrum Gerardū nouit, vera eſſe procul dubio credit.

NOuitius. Conſonant ſcriptis tuis verba ſupradicti doctoris, de veridica laude magiſtri Gerardi primi noſtræ religionis inſtitutoris. Nam quod doctor precellens breuiter & ſummatim conſcripſit, tu largiore ſtilo reſeraſti. Vnde quo plura teſtimonia de venerabili viro percipio, eo amplius exulto, & dictis eius fidem firmius adhibeo.

pus & ſtatum meũ, de quibus aliquæ æmulationes ſubſequũtur.

Primum eſt, nullum amplius beneficium deſiderare: nec ſpem nec deſiderium in aliquod lucrum temporale ponere de futuro. Siquidem quanto plura habuero, tanto ſine dubio auarior fuero. Item ſecundũ eccleſiam primitiuã nõ potes habere plura beneficia. Item in morte te pœnitebit, quia communiter dicitur ꝙ nunquam quis pluralis in beneficijs ſine huius pœnitudine mortuus eſt. Et quãto plura beneficia & plura bona habeo, tanto pluribus ſeruio, & pluribus oneratus ſum, & eſt contra libertatẽ ſpiritus, quæ eſt principale bonum in vita ſpirituali. Alligatur enim affectus pluribus, & tenetur pluribus alligatus. Repugnat nanq, paci cordis & quieti mentis affectio huiuſmodi animã inficiens, & curæ iſtæ annexæ mentẽ maculant & diſturbant ſæpius. Itẽ appetitus pluriũ reſcindendus eſt, deinde poſſeſſa abbreuianda ſunt, diſcrete ad minus. Item. Si de meis largiri volo, cur pro pluribus ſtabo? Tantum eſt ſi dedero ex modico modicum, ſicut ex magno multum deo, quia non ſubſtantiam, ſed cor penſat deus. Vnde vidua quæ miſit duo minuta, diuitibus prefertur à domino. Item video ꝙ quæ habeo, excellenter me ligant, quanto magis illa acquirenda ſi adderentur iſtis? Item ſatis habeo ſecundum proportiones cõmunis vitæ & dignitatis. Item nulli cardinali vel eccleſiaſtico, attento fine hoc ſeruiam, ad beneficia vel bona temporalia conſequenda, quia hoc ſeruitium multis lapſibus & recidiuationibus proximum eſt, & tu debilis es, & periculis multis niſi in ſeruitio dei, te expones, & morti ſatis proximus, & nullas comeſſationes vales ſuſtinere. Item nulli domino temporali ſeruies ad lucrum conſequendum. Item nullius domini vis vnquam eſſe aſtrologus. Item pro nullo homine mũdi exercere debes aliquam ſcientiarum prohibitarũ, quia res in multis in ſe malæ, ſuſpicioſæ, & ſuſpectę & prohibitę. Item omnes has ſuperſtitiones & alias curioſitates debes à mẽtibus hominũ remouere, inquantum potes, ſalua quiete mẽtis, & puritate & libertate voluntatis, vt in illo in quo deo diſplicui, deo cõplaceam ſecundum ſuã voluntatem. Item nunquã tempus eliges ad itinerandũ vel fleubotomizandũ, vel ad aliquid aliud niſi groſſo modo ſecundum aëris conſiſtentiam. Talis enim electio prohibita eſt in decretis & à ſanctis patribus. Item quicquid incipiam, in nomine domini incipiam, & ſpem meã in illa re ponã in domino, vt ipſe ad viam ſalutis meæ me in illa re dirigat. Et nõ depẽdeat aliqua ſpes in fato vel orbibus cæleſtibus alia à ſpe dei & oratione, & bonis ſpiritibus, & eorũ cuſtodia. Item, quomodo ſcio ſi proſperari in via vel in re eſt mihi vtile? immo ſæpiſſime inutile, quia ſæpe anguſtia, ſæpe tribulatio vtiliſsima eſt, ergo ſupponã me ordinationi Dei.

Sacerdotia ſine beneficia plura quis vnquam habere tutò nõ poteſt.

Temporis nulla ratio habẽda ad iter ſuſcipiẽdum, aut aliud quiduis.

Beatus

Beatus enim homo qui ſperat in deo. Omnem igitur ſollicitudi-nem in eum proijcias, quoniam ipſi cura eſt de te. Quanta enim miſericordia me per flagella contra meam voluntatẽ ſpero reuocauit? Nec ſolliciti debemus eſſe quid manducemus, quanto minus de aſtris & ſuperſtitioſis? Neceſſarium eſt enim ex corde puro omni Chriſtiano ſeipſum delerere, & ſe deo committere. Item nunquam iudicabo rem futurã, & modicum aduertam futura in genere, quoniam deo & me & mea ſingula ſupponã. Item per honores & fauores & per auaritiã, quibus omnes ſtudent, coinquinatur homo, & per tales lucratiuas ſcientias obſcuratur, paſsionatur, & rectitudo naturalis obliquatur, & inficitur appetitus, vt nec quæ ſunt dei nec virtutis nec bona corporis recte aſpiciant. Vnde rariſsimè eſt ꝙ qui ſcientijs lucratiuis vel medicinę vel legibus vel decretis inhæret, rectus ſit vel æquus in ratione, vel iuſtus vel quietius vel recte viuens. Item. Tu nullum tempus conſumes in geometricis, arithmeticis, rhetoricis, dialecticis, grammaticis, lyricis, poëtis, iudicialibus, aſtrologis. Hæc enim omnia per Senecã reprobantur, & retracto oculo bono viro reſpicienda ſunt, quanto magis ſpirituali vel chriſtiano reſpuenda? Item inutilis temporis conſumptio eſt, & nihil prodeſt ad vitam. Item inter omnes ſcientias gentilium, moralia minus abhorrẽda ſunt, quæ ſæpe ſunt multũ vtilia & proficua tã in propria perſona q̃ in docendo alios. Vnde ſapientiores omnẽ philoſophiam ad mores retorquebant, ſicut Socrates, & Plato. Et ſi de altis rebus dixerunt, etiã ſub leui moralitate ea figuratiue ſecundũ beatum Auguſtinum & experientiam tuam tradiderũt, vt & inueniri poſſet ſemper mos iuxta cognitionem. Vnde & Seneca hæc ſecutus in quæſtionibus naturalibus totiens admiſcet moralia. Quicquid enim meliores nos nõ facit, vel à malo non retrahit, nociuũ eſt. Item ſecreta naturæ nõ eſſe ſtudioſe inquirenda in libris gentilium, nec legis noſtræ veteris & noui teſtamenti, ſed cum occurrent, de eis & in eis deus eſt laudandus & glorificandus, vt de naturali fiat meritoria ſcientia, & offeratur ſicut ſacrificium deo altiſsimo, per gratiarũ actiones cum Abel iuſto, & cũ eo cogitetur aliquod bonũ in honorem dei. Aduerte in omnibus ꝙ hæc omnia coinquinant, non ſatiant, & inuenies in eis nauſeam per gratiam ſpero altiſsimi. Nunquam capies gradum in medicina, quia nec lucrum nec beneficia cum gradu intendo acquirere. Similiter nec gradum in legibus vel canonibus, quia finis graduum eſt vel lucrum vel beneficia, vel inanis iactantia, vel gloria mundi, quæ cum ad lucrũ vel beneficia non ordinãtur, ſimpliciter inutiles ſunt, & ſuperuacue & ſtultiſsimæ res, & contra deũ & omnẽ libertatẽ & puritatem ſunt, & homo cũ illas appetit, cadit in mala plu-

Moralia ex ſcriptis gentilium precipuè ſectanda.

Gradus & honores in ſcientijs q̃ vani.

la plurima, & peiores ſunt lucris & beneficijs. Item nullã artem ſtudere, nullum librum facere, nullum iter arripere vel laborem, nullam practicã ſcientiæ exercere ad dilatandam famã meam, & nomen ſcientiæ meæ, & ad habendos honores vel gratitudinem quorumcunque, vel propter memoriã mei poſt me derelinquendam. Si enim propter hæc, talia vel aliquem actum fecero, mercedem in eis ponendo, nõ reddetur mihi apud patrem qui in cælis eſt, & ſi quid talium propter bonum & mercedem æternam ſemper faciam, vnde dilatatio nominis omnimodo vitetur. Item quia hæc inanis gloria memoria & fama etiam per philoſophos tam excellenter eſt reprobata, vt vix eam aliquis dignus laude admitteret. Et ſi veniret laus ex opere propter deum facto, de quo intentio fuerit occulta, licet hoc opus luceat, redde altiſsimo laudem illam & gloriam. Item ſecundũ Bernardum, nullum verbum proferas, de quo multũ religioſus vel ſcientificus appareas. Item omnem diſputationem publicã vitare & abhorrere, quæ eſt litigioſa vel ad triumphandum vel ad apparẽdum, ſicut ſunt omnes diſputationes theologorũ & artiſtarum Pariſij, immo nec ad diſcendum intereſſe. Patet quia contra quietẽ ſunt, & lites & diſſenſiones fiunt, & inutiles & ſemper curioſæ, & vt plurimum ſuperſtitioſæ, animales, diabolicę & terrenę, ita ꝙ doctrina ſæpe nociua, & ſemper inutilis eſt, & conſumptio temporis inutilis eſt. Interim poſsis lucrũ ſpirituale acquirere vel oratione in merito vel ſtudio alicuius deuoti. Item nunquã diſputabo cum quocunque priuate, niſi præordinetur certus finis euidentis boni, & niſi talis ſit, qui me velit audire, & cum quo poſsim ſine litigio cõferre & modeſte, niſi malitia rigorẽ requireret propter bonũ ſubſequẽs, & hoc nunquã niſi bene deliberate. Patet quia ſemper in bono ſine omnis res debet ordinari in laudem dei, hoc eſt ſemper orare. Vnde non diſſeras cũ eo, niſi qui veritatem concedit. Item nunquã ſtudebis ad capiendũ gradũ in theologia vel nitêris ad hoc, quia lucrũ & beneficia nolo conſequi vel famã & ſcientiã æqualiter poſſum habere ſine gradu. Item communiter eſt carnale, & qui carnaliter ſapiũt. Item in multis retrahereris à ſalute proximi. Item ab oratione, à puritate mẽtis & abſtractione. Item multis vanis lectionib⁹ oportet intereſſe, & multitudine hominum, in quibus homo inquinatur & diuaricatur. In legibus & in medicina nunquam ſtudebis, niſi caſu occurrente, & in quo poſsis aliquid boni facere cum eis. Nihil enim nutriunt in ſe, ſed mentem diuertunt. ſed amore concordiæ, vel caſu neceſsitatis vel caſu mirabili ſe offerẽte in legibus poteſt videri, & pro proprio corpore vel ſocij in medicina. Sunt enim res ſeculares in quibus magis congruum eſt pati aliorum conſilia, quàm dare.

Diſputationes publicæ haud ad cõutiles.

Item,

Item theologis, monachis, & legem dei deſiderãtibus prohibẽtur leges medicinæ. Item non dabis dubias medicinas, vel dubiæ infirmitati qualſcũque medicinas vel cuicunq; ægroto, niſi maxima neceſsitate modicũ dicas, vbi alius haberi non poſsit, ſed aliter nunquã te intromittas. Item vides quantũ boni viri gaudent liberati à practica eius. Item in nullis cauſis placiti vel cõtrouerſiæ conſulas, vel te intromittas, niſi euidẽter conſtaret tibi ꝙ illi calũnia euidens fieret, & niſi miſerabilis & niſi cauſa tota pia eſſet, vel manifeſtiſsimorum malorum fieret repreſsio, vel pauperum ſuppreſsio, & ſi ęqua mẽte ſeruata, poſsis te intromittere. Et poſt intromiſsionem te retrahe, ita vt reliquiarum curę non maneant. Et in hoc caute attende, vt amicitia vel cõſanguinitate vel odio non mouearis. Et ſi amicus vel conſanguineus, vel odibilis aliquando tibi, inueſtiga intra te, ſi eſſet alienus vel non odibilis, ſi idem faceres. Patet ſatis quia cõditio fœlicitatis in ruſtico eſt, quod non vidit, ſecundum Virgilium, ferrea iura, inſanumque forum. Item coram officiali vel iudice ſpirituali pro nullo amicorum vel conſanguineorum vel aliorum fauore cõparebis niſi vrgeret maxima neceſsitas pietatis, & tunc alium procuratorẽ mittere debes, ſi neceſsitas requirat, & ipſemet nõ ire. Ex hoc nanq; turbatur quies mentis, ſi ires, & ſtrepitui & naufragio mundi te intromitteres: in omnibus alijs mitte mortuos ſepelire mortuos ſuos. Corã ſcabinis vel iudice ſeculari in Dauentria non cõparebis, niſi in ſimilibus neceſsitatibus, quia amici tui omnia hæc tractant ſatis coram ſcabinis. Nunquam de quibuſcũque hominum controuerſijs (niſi vt ſupra) te intromittas, niſi ad componendũ, ſi in breui & ſine ſtrepitu componi poteſt. & vbicunque etiam compoſitio fieri debet, ſi æque bene per alium fieri poteſt, nõ te intromittas, & hoc ſemper conſidera, ſed propter tuam quietem, pacem quã poſſes veriſimiliter ordinare, non dimittes. Itẽ. Quandocunque aliquis tuus cõſanguineus verberatur, interficitur vel moleſtatur, nunquã iniuriantem moleſtabis, nunquam cõſilium in malum eius contra eum dabis, nunquam os tuum contra eum obturabis vel eum vitabis, ſed potius conſolatorie monebis, vel ad pacem reduces. Et ſi volunt vindicare amici, à vindicta eos remouebis placidis verbis, & ab iniurijs, ne inferant. Tu te dimittes omnibus, & exemplũ tale præbebis quanto magis alios monebis. Item facta amicorum & cõſanguineorum vel dominorum nunquam tractabo, niſi mere pia ſint ad miſericordiam & pietatem & iuſtitiam declinantia, & quæ per alios æque bene fieri nõ poſsint. Malum eſſet etiam propter contemplationem, pietatem & iuſtitiam, quod per alium fieri non poſſet deſerere, & proximi vtilitates pias.

De ſacris

De ſacris libris ſtudendis.

REuertor ad ſcientias. Radix ſtudij tui & ſpeculum vitæ ſint primo euangelium Chriſti, quia ibi eſt vita Chriſti. Deinde vitæ & collationes patrum. Deinde epiſtolæ Pauli & canonicæ, & actus apoſtolorum. Deinde libri deuoti, vt meditationes Bernardi, & Anſelmi horologium. De conſcientia Bernardi. Soliloquia Auguſtini, & conſimiles libri. Item legẽda & flores ſanctorum. Inſtructiones patrum ad mores, ſicut paſtorale Gregorij. De opere monachali beati Auguſtini. Gregorius ſuper Iob, & ſimilia. Homiliæ euangeliorum ſanctorum patrum & quatuor doctorum. Intellectus ſanctorum patrum, & poſtillæ ſuper epiſtolas Pauli, quia continentur in capitulis eccleſiæ. Studium in libris Salomonis parabolarum, & eccleſiaſtæ, & eccleſiaſtici, quia continentur in eccleſia in lectionibus & capitulis, Orabo ſpiritu, orabo & mẽte. Studium & intellectus pſalterij, quia continentur in eccleſia ſanctorum patrum, Pſallam ſpiritu, pſallam & mente. Librorum Moſaicorum, ſtudium hiſtoriarum, Ioſue, Iudicum & Regum, prophetarum, & expoſitiones patrum in his. De modo tranſcurrendi decreta propter ſcire inſtituta maiorum & eccleſiæ, non ad incorporandum, ſed tranſcurrere, ne ignorantia iuris pietatẽ vertas in inobediẽtiam, vt videas groſſos eccleſiæ primitiuę fructus, vt ſcias à quibus debes cauere, & à quibus monere cauendum. Omni die quando potes debes audire miſſam vſque ad finem. laicis enim præceptum eſt in dominicis, vt de cõſe. diſ. i. c. miſſas. clericis ſingulis diebus, vt in gloſſa ibidem. Item in eccleſia maneas diebus feſtis quouſque miſſæ ſolennitas compleatur. Item corporali naturæ iuuamen eſt ad deuotionem cantus, vt ſcis per experientiam. Surgendum ſemper in euangelio & ſtandum eſt, vnde de conſe. i. c. dicitur: Apoſtolica auctoritate mandamus, vt non ſedentes ſed venerabiliter curui ſtantes ſimus, & in conſpectu euangelij. In verbo venerabiliter, includitur honorem tribuendum euangelio, vnde & in verbo quo dicit, Attente verba eius audiant, & fideliter adorent, id eſt venerentur per compoſitionem corporis. Corporales venerationes ſunt in curuitate, ſecundo in capitio deponendo ex cõſuetudine, tertio inclinare ad verbum Ieſus & Maria, quia hoc habent deo deuoti. Item cum legitur euangelium, mens non debet aliam ſibi orationem prępo nere, vel aliam lectionem cui debet intẽdere. Pluribus intentus minor eſt ad ſingula ſenſus. Pręcipiuntur enim verba euangelij & ſcripturarum apoſtoli in ſolennitatibus attendenda, per cap. Omnes. de conſe. d. prima. Fruſtra audire eſſet niſi attenderemus. Item nihil legere, nihil meditari, quia attẽdere præſens debitum eſt ſeu debemus euãgelio,

Miſſam audiẽdo quomodo nos gerere oporteat.

à quo ſubtrahimus omne quod vel dicendo vel meditando peragimus. Item curuatio noſtra illis verbis & veneratio corporalis, ſigna ſunt venerationum mentalium. Signa falſa ſunt, niſi ſignata eis reſpondeant. Item illorum mentalium hæc exteriora inductiua ſunt: & ſic ſunt fruſtra, ſi eis non correſponderent. Item plus ore & mente venerari eſt, quàm ſolo ore vel capitio. Vnde audiam capitio, audiam aure, audiam & mente: aliter eſt ſicut cymbalum tinniens aut æs ſonans. Non ſunt mihi voces aut loquelæ quorum ſermo a me non percipitur. Item genu flexo, capite non velato, dorſo inclinato ſtabis poſt conſecrationem ſacramenti, ſi ipſum vel calicem videre valeas. Humilis illa adoratio & baſſiatio corporis decens deo & menti congrua in iuuamen deuotionis omnimodo, immo aptiſsima inclinatio capitis ſuper cubitum, vt ſcis. Maxime enim ſeruus tenetur exhibere reuerentiam domino in præſentia domini. Incuruatio eſt mirabiliter apta deuotioni mentis, propter proportionabilem phantaſmatum motionem. Quando es remote, vel videre non potes, iaceas capite declinato, & ora in abſcondito deum tuum, à Sanctus vſque ad pacem, & deinde ſiue capias ſiue non, vſque ad euangelium ſancti Ioannis. Pacem venerabiliter & deuote ſumas, quia contactus eſt dominici corporis per os ſacerdotis. Nónne & Veronica adoratur? Nónne pictura Christi, non Christi dedicata corpore adoratur? Nam fideles ſolebant communicare omnes in primitiua eccleſia, loco cuius communicationis datur pax, quaſi aliquid communicationis corporis Christi. Ratio, quare non ita communiter datur corpus, opinor, quia in primitiua eccleſia meliores erant feruente ſanguine Chriſti, & religio ſtetit in vigore & culmine, quæ eſt iam antiquata. Vnde & ipſi ſe ſubtraxit. Quando pax venit, ſis paratus ac ſi capias corpus Chriſti, & tunc leua deſiderium & te præpara, vt ſi ſacramentum corporaliter manducare non vales, ſaltem ſpiritualiter manduces. Poſt communionem talem ex pace, oportet deſiderium tuum manere & diu durare intus. Si tamen euagari incipias ſicut ſolet tibi contingere, quando per te cogitas quæ non præordinaſti, vade ad paſsionem Chriſti. Item à Sanctus ſanctus præpara te ad videndum ſacramentum. Nunquid ſolent omnes ſe præparare ad videndum regem, à quo & videantur? Poſt viſionem præpara te ad ipſum manducandum, & nihil aliud facias, quia tunc præſentia Chriſti operatur & iuuat infirmitatem tuam, & ſic ad ſacramenti amorem exciteris. Hoc patet per hoc quod dicitur Surſum corda, & habemus ad dominum. Item ſemper appropinqua ſacerdoti quantum honor permittit, vt audias miſſam, vt videas ſacramentum, & in præſentia eius ſta. Nunquam velis alicui conſulere vel

Incuruatio apta deuotioni.

Pax oblata in miſſa, quid notet.

re vel

re vel dicere niſi deuotiſsimo vel iuuare vt ordinetur. Primo propter dicta quæ ad officia continentur, quæ fieri deberent & non fiunt, vt patet in iiij. ſententiarum & in decretis. Secundo propter ſimoniam quæ communiter interuenit. Tertio propter inutilem ſtatum eccleſiæ. De abſtinentia, videntur bona, ſed non promiſſa. Primo ſeruare præcepta ieiunia, ſecundo nunquam comedere carnes. Rationes habes in margarita decretorum de cõſecratione, v. diſtinctione, vbi. Tertio aduentum & ſeptuageſimam ſemper ieiunare non ſine cauſa dimittere. Quarto quotidianum ieiunium ſit, non ſatiari totaliter, niſi frigus impediat. Hoc ſuadent philoſophi omnes, præcipue Seneca & Ariſtoteles. Dum adhuc appetitus durat, manum retrahe, ſed male ſcitur ſatietas, ſed eam ſic conſidera quantum velles comedere ſi omnino liceret tibi vſquequaque, & de illo appetitu durante aliquid trahas quod tibi rationabile videtur. Quinto iuxta finem comeſtionis vel vltimum ferculum, delibera quantum comediſti, & quantum eſſes adhuc comeſturus ſi continuares, & de hoc reſeca, ſequitur vel præcedit iſta præcedentem? Sexto in principio cum præparare incipis, delibera comeſtionem tuam & eius quantitatem. Septimo caue plus quàm ab vno pyro cocto poſt cibũ, nec multum magnum, vel tria paruiſsima. Octauo ſemper in nocte comedere inter horam quartam & quintã, niſi hoſpites, infirmitas vel accidens aliud, iter vel huiuſmodi impediuerit. Probatur per cauſas. Primo hoc digeſtioni cõueniens, vt cib⁹ in ſtomacho non corrumpatur in vigilia, per hoc quòd calor ſit nimis modicus. Secundo propter ſtudium vel aliud impediens digeſtionem in vigilia, ſicut ſollicitudo & triſtitia. Tertio ne digeſtionem impediat potus ſuperſumptus. Quarto ne potum ſuperſumere tibi conſcientiam faciat, quod ſæpe contingit. Quinto ne crudum pomum, ſpecies vel alia te tentent per diem. Sexto quia ſomnus eſt melior, quia plenus venter libenter dormit. Septimo quia tunc ſtudium & orationes diei minus impediunt ſomnum. Octauo ex hoc fiet vt eatur cito dormitum, & vna hora ſemper. Nono ex hoc fiet vt ſit vnus ſomnus continuus propter tempeſtiuam dormitionem. Decimo non tenebit te delectatio ſtudij nimis ad noctem. Vndecimo quia tunc habes totam diem in laboribus & orationibus. Duodecimo quia tunc tua vigilia tota eſt ſobria & ieiuna, ſubtilis & apta ad deum & opera. Item plus appetit homo cibum qui comedit quam ieiunus, ſicut non poteſt ſe homo abſtinere exiſtens iuxta vel in menſa. Item ab exaltatione ſanctæ crucis vſque ad paſcha non niſi ſemel comedere, hoc eſt Carthuſiẽſium & Bernarditarum & aliorum. Item hoc incipit in ſeptembri circa æquinoctium, & du-

De abſtinẽtia documẽta.

rat vſque ad æquinoctium fere vernale. Item in magno rigido plus comedere licet, non tamen niſi ſemel, quia hoc eſt doctrina Hippocratis. Item hoc adiuuat te ad reſiſtēdum frigoribus, quibus vix alias poſſes reſiſtere: Vnde potes vna hora vel medi plus dormire. Item quando bis comedendum eſt, tunc modicum de paruo digeſtibili, vt vnum ouum, non plus, vel magis aliqua ſiccantia, vt panem & vinum, vel ſpecies cum panē modico, ſi tamen vinum, &c. quia pro digeſtione. Sunt hic rationes ſicut ſuperius, vbi de nocte comedendum concluditur. Item vellē poſſe nunquam bibere vinum ſine cauſa quandiu eſſem ſanus, ne contra doctrinam Pauli agerem, eſt enim in eo luxuria, item expenſæ nimiæ. Item poſt prandium & ante, & iner prandium nūquam bibere, niſi infirmitas vel cauſa maxima ac ratio dictaret. In labore & poſt laborem nullo modo bibere, niſi ſedata calefactione, hoc ſanum corpori & animæ. Nulla ſatietas trahat te ad potandum inter horas vel ieiunia frangēda. Bonum eſt inijcere pedes in compedes ſapientiæ. Item ſit tibi hora ad perlegenda ea quæ ſcribis in hoc libro, quia hoc ordinat ſtatum tuum. Videtur mihi quod patres in deſerto breues & crebras orationes fecerūt, ex eo vt ſemper continue cor eleuetur ad dominum, & non in res fundatur, ſed abſtrahatur a rebus, & ſic faciendum eſt. Conſilium in nomine domini, quòd ſemper ferijs quartis ieiunem, niſi infirmitas vel rationabilis cauſa obſtiterit, vt non habeam tamen tanquam fixum, ſed tanquam ad quod niti debeo: ſimiliter ſabbato, & feria ſexta. Die namque feriæ quartæ Iudas tradidit dominum, & ſexta crucifixus eſt, & qui non ieiunat, videtur tradere & crucifigere Chriſtum cum crucifigentibus ſine neceſsitate. Eo plus teneor, quia clericus ſum de ſorte domini. Item ſanitas conſeruatur multa, & animam ſentio meliorem cum deo ſuo. Etiam ſi modicum corpori noceret, non aduerte, ſemper enim melius fuiſti quando ieiunaſti. ſemper ſolue deo tuo aliquid, & ſemper eius melius recordaberis. Caue ſubitam comeſtionem & auaram & auidam. Venit enim velocitas ex amore obiecti inordinato. Edacitas velox gulæ & deſiderium admixtum habet & vitium. Gregorius in expoſitione Iob. Loquacitatem excitat, immo inebriat, calefacit & exorbitat, ſicut ebrietas vel nimia loquela, tepefacit, & illecebras educit. Item omnem cogitatum de deo præſcindit & recludit. Melius eſt vnum actum in magna mora bene facere, quàm in parua exorbitare. Nam ad ſanitatē corporis quanto honeſtius & ornatius ingeritur cibus, tāto facilius digeritur & ſalubrius. Et ſic etiam debet vſitari & ſcribendo & loquendo & agendo, vt non feſtines. Secūdo quia in illis nō poteſt gloria domini quæri, cum ita impetu homo fertur in rem, quòd

Ieiuniorum per hebdomada ratio.

quòd omnes vires in eam extenduntur. Diſcas ergo tardare & minui ab actu. Nullum bonum facias, vt inobedientiam incurras. In temporalibus pecunijs, reditibus & libris habeas te ſicut diſpenſatorem, & videas vt in hoc fidelis & prudens inueniaris. Tibi ergo victum & veſtitum frugaliter tribuas, deinde magis indigẽtibus & melioribus, & in ſalutem animarum magis. Nulli non indigenti aliquid notabiliter tribuas vnquam, quia indigẽtes plurimos inuenis. Et ſi abundanti tribueres, fideliter non diſpenſares, nec prudenter ad tuam ſalutem. Item ne carnaliter in dando afficiaris. A nullo temporale accipiam, cum indigentiores reperiantur, quia quod nulli facere volo, ab alijs non poſtulabo. Item dixit: Pro nulla re mũdi deberet homo turbari. Qui facit illud quod ſcit, multum meretur ſcientiæ: & qui non facit illud quod ſcit, multum cæcitatis. Magnum eſt obedire in illis quæ ſunt homini contraria & grauia, & hæc eſt vera obedientia. Præ omnibus & in omnibus ſtude te humiliare ſpecialiter in corde, & etiam ad extra coram fratribus. Scientia ſcientiarum eſt ſcire ſe nihil ſcire. Quãto plus homo ſcit ſe diſtare à perfectione, tam prope eſt perfectioni. Initium vanæ gloriæ eſt ſibiipſi placere. In nullo melius cognoſcitur homo, quàm in hoc, quòd laudatur. Semper debes niti aliquid boni notare & cogitare de alio. Quotiens aliquid inordinate extra deum concupiſcimus, totiẽs à deo fornicamur. Ideo propheta ait. Mihi autẽ deo adhærere bonum eſt. Viriles eſſe debemus in oratione, & non leuiter deſiſtere: nec cogitare quòd deus non vult nos exaudire, ſed quotiens repellimur, nunquam deſperemus. Puſillanimes orare debent tanquam filius ad pium patrem, ſicut in euangelio dicitur: Quis ex vobis patrem petit panem, nunquid lapidem dat ei? Et cætera. In omni re mundi eſt tentatio, quamuis homo non ſentiat. Maxima tentatio eſt non tentari. Quandiu homo inuenit in ſe aliquid ad amputandum, tunc bene ſtat. Quàndo aliquid mali ſibi ſuggeritur, cogita quòd velis ſocios tuos interrogare, & tunc diabolus ſtat confuſus. Semper magis ſperabis de æterna gloria, quàm timebis de gehenna. Caueat quiuis ne alios ſcandalizet moribus ſuis, ſed ſtudeat mores ſuos corrigere, & honeſte ſe vbique habere, vt alij magis ædificentur. Cum qualibus cogitationibus vadit homo dormitum, cum talibus ſurgit. Vtile eſt tunc orare, vel aliquos pſalmos legere. Modica confuſio hic perpeſſa delet æternam confuſionem coram deo & omnibus ſanctis. Illi ſtudeas ſolum placere, & illum timere, qui te & omnia tua cognoſcit. Poſito quòd omnibus placeres, & deo diſpliceres, quid eſſet? Auerte ergo cor tuum à creaturis, etiam cum magna vi. Aduerte vt teipſum perfecte ſic vincas, & erige cor tuum ſemper ad deum, ſicut pro-

Scientia omniũ maxima eſt ſcire ſe nihil ſcire.

Pſal. 72.

Luc. 11.

Maxima tentatio nó tentari.

ſicut pro-

Pſa. 24. cut propheta dicit: Oculi mei ſemper ad dominum. Deo gratias.

Epiſtola ad epiſcopum Traiectenſem pro magiſtro Gerardo Groot quando erat ipſi interdictum ne publice prædicaret.

PAter præcelſæ poteſtatis, & princeps populi Traiectenſis. Nuper cum inſpirante domino, Gerardus Magnus diaconus veſtrę diœceſis in his vltimis temporibus prædicationis zelo accenſus, clero ac populo ſcelera ſua annunciaſſet & pericula, necnon ſanam & veram euangelicam & apoſtolicam doctrinā, contra hæreticos, vſurarios, & clericos focarias habentes, atq; contra diuerſa aliorum facinora & flagitia in diœceſi veſtra per veſtram & parochialium curatorum licentiam, non ſine fructu & incremento vt ſperat prædicaſſet & ſeminaſſet. Vnde in diuerſis locis multorum corda vias ſuas peruerſas & malas relinquentia, conuerſa ſunt ad dominum. Vnde etiam in agro dominico virginei flores plurimi, viduarumque caſtarum & voluntariorum pauperum ſegetes, abrenunciationes ſeculi, reſtitutiones ablatorum, atq; multi & varij alij eccleſiaſtici & catholici germinis fructus, ad oculos vere deum amantium noſcuntur pullulaſſe. Vnde etiam quorundam hęreticorum ſecrete ſerpentium in terra, audacia compreſſa videtur, & in partibus Zeelandiæ vſurarum prauitas & væſani amores ceſſauerunt. Veruntamen eidem Gerardo, procurantibus vt præſumitur clericis & presbyteris focarias habentibus, per veſtras literas ſine cauſa vel cauſæ cognitione exercitium prædicationis indirecte interdictum eſt. Nam quamuis generaliter veſtræ literę emanarunt, omnes tamen alij ad ſua officia pene reſtituti ſunt: quod ab epiſcopali prouidentia nō ſperat idem Gerardus, ſed à malignorum ſuggeſtione proceſsiſſe, in ſanctæ ædificationis non paruum detrimentum & grauamen. Inde lætantur hæretici, & ſerpunt audacius. Inde exultant inimici eccleſiæ clerici focariſtæ, in lubrico carnis fœtidiſsime permanentes. Inde gaudent vſurarij, inde etiam multiplicantur ſcandala, & multiplicantur forte latius quam carnales & mundanæ mētes valēt exiſtimare. Et quamuis deo teſte idem Gerardus, quantū eſt ex ſe, ſpeculationi veritatis vacare mallet & quieſcere, tamen quia vidit hoſtem humani generis in proximos ſuos vndique crudeliter graſſari, & eos per abrupta & in præcipitia vitiorum impellere, quorum plures ſecundum ſpem ipſius, vt etiam ex effectu apparuit, per ſuam prædicationem poſsint eripi à laqueo venantium, & à verbo aſpero, zelo domus domini incitatur, & amore proximorum accenditur & ſtimulatur, vt poſsit verbum domini ſine emolumento temporali in paupertate humiliter ſed veraciter prędicare & ſeminare, prout prius non ſine fructu euidenti prædicauit & ſeminauit. Et ſi ſibi ſpecialis licentia dene-

denegatur, hoc ſaltem petit vt parochialibus curatis non inhibeatur, quin ipſum poſsint ſi velint admittere, qui ſecundũ conſuetudinē ciuitatis & diœceſis Traiectenſis, quos voluerint prædicatores maxime veros & bonos ſine licentia veſtra ſemper admittere conſueuerunt. Et adhuc (quod abſit à dominatione veſtra) ſi contra huiuſmodi fructum & contra conſuetudinem prędictam ipſum Gerardum velitis à prędicationis exercitio prohibere, rogat & petit humiliter & obnixius, vt ſibi cauſas & rationes prohibitionis veſtræ velitis oſtendere, & non ſine monitione, quæ ſemper debet pręcedere, ipſum iudicare, aut iure ſuo priuare, vel à iure ſuo ſuſpendere, qui paratus eſt non ſolum vobis pater, verum omni homini de ſingulis quę docet publice vel priuate, rationem reddere, & ſanctis ſanctorum radicibus & ſcripturis veraciter comprobare, & ſi nęceſſe fuerit, ad conſpectum ſummi pontificis deducere.

Epiſtola magiſtri VVilhelmi de Saluaruilla cantoris Pariſienſis ad Papam Vrbanum ſextum ad impetrandum magiſtro Gerardo priuilegium prædicandi.

SAnctiſsimo in Chriſto patri ac domino noſtro, domino Vrbano diuina prouidentia Papæ ſexto, ſacroſanctæ Romanæ ac vniuerſalis eccléſiæ ſummo pontifici. Humillimus veſtræ ſanctitatis orator & ſeruitor, VVilhelmus de Saluaruilla cantor Pariſienſis, archidiaconus Brabantiæ in eccleſia Leodienſi. Beatiſsime pater humillima ac deuotiſsima ad pedum oſcula beatorum ſubiectione præmiſſa, zelum dei habēs, niſi fallor, ſcribo fideliter quæ ſequuntur. Vir quidam venerabilis nomine Gerardus Magnus, diaconus Traiectenſis diœceſis, in ſcientijs liberalibus naturalibus & moralibus ac etiam in theologia & iure canonico eruditus, qui dudum propter deum omnia beneficia ſua, ſcilicet præbendas Traiectenſem & Aquenſem, ac etiam patrimonium ſuum ſatis largum reliquit, modica dicti patrimonij parte retenta pro tenui victu ſuo, cui mundus crucifixus eſt, & ipſe mundo, factus eſt magnus hæreticorum perſecutor, iuſtitiæ & vnitatis eccleſiæ zelator, & feruidus prædicator in dicta diœceſi contra vitia laicorum & clericorum, nihil ab illis quibus prædicat recipiens ſeu requirens, nullum temporales ſeu eccleſiaſticum petit beneficium, ſed deſiderat, vt liberius & ſine impedimento prædicare poſsit, habere ſuper hæc commiſsionem auctoritate apoſtolica. Vnde quantum mihi poteſt apparere, videretur expediens quòd veſtra ſanctitas eidem conferat auctoritatem prædicandi, & contra hæreticos inquirendi, & etiam veſtræ ſanctitatis canonicam iuſtitiam in ſuis ſermonibus propalandi, in prouincia Colonienſi, vel ſaltem in præ

dicta diœceſi Traiectenſi. Præſentiam veſtræ ſanctitatis dignetur altiſsimus conſeruare feliciter ad regimen eccleſiæ ſuæ ſanctæ. Scriptum Leodij. xxj. die Octobris.

Epitaphium vetus & inconditum venerabilis magiſtri Gerardi Magni.

GErardus Magnus, vixit ſicut pius agnus.
Fecit quod dixit, ſicut docuit quoque vixit.
Sicut non fictus, alijs mitis, ſibi ſtrictus.
Lux fuerat cleri, tradens huic lumina veri.
Lux fuerat prauis, oculus mentis bene gnauis.
Hic mundo ſpretus, ſed pneumate corde repletus.
Eius doctrina, falſis fuerat quaſi ſpina.
Ridiculum vanis, odium mentis maleſanis.
Quæ falſos læſit, pars veridicis ſed adhæſit
Illi pro vero, fuit vtilis hic quia clero
Vt clero laicis prodeſſe volens inimicis,
Doctrina veri, debet Chriſtus miſereri
Eius de iure, pro tali pondere curæ.
Talis namque fore voluit gratis ſed amore
Diuino tactus, nulla mercede coactus.
Namque reſignauit præbendas, ſicut amauit
Chriſtum, ſic ſtrauit carnem, tenues quoque pauit
De propriiſque bonis, tenuit regimen rationis.
Sic fuit exemplo, lux in Chriſti bene templo.
Gerardus Magnus quem verus diligit agnus:
Sanctorum ſortem tenet euincens modo mortem.

FINIS.

Prologus in vitam reuerendi patris domini Florentij deuoti presbyteri & vicarij eccleſiæ Dauentrienſis.

DIgnum iam arbitror ex ordine promiſſo aliqua etiam ſcribere de vita & moribus reuerēdi patris ac piæ memoriæ magiſtri Florentij Dauentrienſis eccleſię presbyteri, quondam magiſtri Gerardi diſcipuli, de quo ſuperius narrationem peregi. Et rectus iam ordo loquendi procedit, vt qui boni arboris vbertatem in Gerardo oſtendi, qui fuit noſtræ deuotionis fundator, iam in pio Floren-

Florentio eius diſcipulo aperiam ſpecioſi floris dulcedinem, qui eiuſdem deuotionis imitator extitit, & feruentiſsimus propagator. Cuius humiles & tractabiles mores, profecto ſunt animæ languentis flores medicinales, & ſanctæ eius virtutes nouellos inſtruunt & prouectos. Obſecro autem te frater bone, ne ſimplicitatē eloquij mei ad iniuriam illuſtris ſacerdotis retorqueas qui erat humilitatis & ſimplicitatis amator, ſed bona audita pio conſiderationis oculo inſpicias & perlegas. Eſto ſicut apis prudentiſsima ſugendo mel dulce de floribus pulchris prato in virenti, atque ad ædificationem ſtatus & ordinis tui dilecti patris noſtri Florentij virtutum germina & exempla tanquam flores roſarum & lilia redolentia, in ortulo pectoris tui diligenter inſere & recõde, vt in bono ſemper proficias, & in amore Chriſti amplius inardeſcas. Ipſe enim fuit inſigne virtutis ſpeculum, & cunctis deo ſeruire cupientibus ad cæleſte regnum ſingulare iuuamen. De quo tanto fidentius valeo loqui, quanto apertius eum agnoui, & ſæpius ipſi adſtiti & miniſtraui.

NOuitius. Opus quod rogatu meo & aliorum inſtanter incepiſti, ad honorem dei perfice. Erit enim delectabile poſteris audire, quam clara luminaria in finibus noſtris emicuerũt. Quorum meritis tu quoque particeps eſſe poteris, ſi ea quæ gratis accepiſti, cæteris in charitate ſtudeatis impertiri.

SEnior. Laborioſum eſt opus quod aggredior, & quod ſcientiam meam ac vires imbecilles excedit. Nam potius eligerem ab alijs dictata in ſilẽtio legere, quàm ruſticitate mea claritatem illuſtrium virorum barbarizando obſcurare. Verum tu qui non apices literarum ſed virtutes morum quæris in literis, propter inopiam dictaminis non debes aſpernari margaritas in vilibus conchis. Fateor nanque imperitiam meam non poſſe ſufficere ad tanti patris vitam deſcribendam, ſed in templo dei offero pilos caprarum ad operiendum tectũ tabernaculi, qui lapides precioſos non habeo ad ornandam chlamydem ſacerdotis. Deniq; durum & ingratum mihi indigno videtur, ſi tam dilecti patris virtutes reticerem, qui mihi & multis alijs benefecit in vita, & primo traxit ad dei ſeruitium, ac tandẽ direxit ad monaſterij portum. Vnde pro gratiarum actione & dulci recordatione eius libens ipſi rependo muneris vicem, hoc opuſculum conficiendo poſt eius deceſſum. Sit igitur pro aliquanta excuſatione operis præſumpti ingens affectus patris reuerendi, cuius memoriam inter deuotos opto ſemper & vbique florere. Dominus autem Ieſus qui duo minuta pauperis viduæ non ſpreuit, mihi exiguo in

futuro recompenſet, quòd pia intẽtione in eius gazophylacium mitto manum, doctioribus me altiora reſeruans. Nam & propriam exiguitatem ſciens, correctioni me ſubdo maiorum. Iuuet me obſecro deuota mens orando, & ſi quid ædificationis hauſerit hæc ſcripta legendo, laudet deum de vniuerſis donis ſuis, & ſit grata etiam in paruis.

Explicit Prologus.

Incipiunt capitula vitæ Florentij.

De humilitate Christi, quam dominus Florentius ſtuduit imitari. Cap.j.
De interpretatione nominis Florentij, & laude triplici. Cap.ij.
De interpretatione nominis patris eius Radevvini. Cap.iij.
De patria eius, & profectu in ſtudio Pragenſi. Cap.iiij.
De honeſtate morum eius inter ſeculares. Cap.v.
De conuerſione eius per prædicationem magiſtri Gerardi. Cap.vj.
Qualiter ſeculari vita deſpecta magiſtro Gerardo adhæſit. Cap.vij.
Qualiter ipſe iam plene conuerſus complures alios conuertit. Cap.viij.
De preſſuris & iniurijs ipſi illatis. Cap.ix.
De promotione eius ad ſacerdotium, & deſcenſu humilitatis eius. Cap.x.
De raritate exitus eius, & cum quanta diſciplina ſtabat in choro. Cap.xj.
De ſimplicitate veſtimentorum eius. Cap.xij.
De humili ſeruitio eius inter fratres. Cap.xiij.
De labore manuum eius pro communi bono. Cap.xiiij.
De miſericordia eius in pauperes & ægrotos atque ignotos. Cap.xv.
De refectione pauperum, & balneatione miſerorum. Cap.xvj.
De abſtinentia eius & infirmitatibus ex rigore auſteritatis contractis. Cap.xvij
Qualiter orationibus deuotorum adiutus ſæpe reconualuit. Cap.xviij.
Quòd ſemel in nocte paſchali angelica viſitatione curatus fuit. Cap.xix.
De viro qui eo prædicante in puteum cecidit, & inde illæſus extractus fuit. Cap.xx.
De viſione crucifixi ſuper domum eius apparentis. Cap.xxj.
De patientia eius & manſuetudine, ac dilectione ad omnes. Cap.xxij.
De deuota exhortatione eius ad ſpiritualem profectum. Cap.xxiij.
De efficacia ſermonum eius, & intellectu ſcripturarum. Cap.xxiiij.
De cuſtodia verborum, & iuratione vitanda. Cap.xxv.
De tribus periculoſis tentationibus deuotorum. Cap.xxvj.
De emiſſione fratrum ad fructificandum in diuerſis locis. Cap.xxvij.
De felici tranſitu eius ex hoc mũdo, & eccleſiaſtica ſepultura. Ca.xxviij.
De quadam viſione facta poſt obitũ eius, & magna gloria eius. Ca.xxix.

Expliciunt capitula.

Inci-

Incipit vita Forentij.

De humilitate Chriſti quam dominus Florentius ſtuduit imitari. Cap. I.

FLos omnium virtutum omniumque ſcientiarum magiſter & dominus noſter Ieſus Chriſtus ab humilitate & manſuetudine normam viuendi incepit, quam & diſcipulis ſuis tanquam legitimam regulam tradidit obſeruandam, dicēs, Diſcite à me quia mitis ſum & humilis corde, Mat. 11 & inuenietis requiem animabus veſtris. Hanc autem veræ humilitatis virtutē, quæ rectiſsima via eſt ad cæleſte regnum promerendum, ſecutus eſt deuotus & humilis ſacerdos Chriſti, magiſter Florentius filius Radevvini, quam vſque ad conſummationem vitæ ſuæ per multos ſpiritales agones in longa carnis maceratione continentiſsime viuendo tenuit, donec in æternæ beatitudinis requiem pro pijs & iuſtis laboribus à deo remunerandus introiret. Sed qualiter ad hanc humilitatis viam peruenerit, referam deo fauente per proceſſus ſequentes. Deus enim omnipotens & miſericors qui eum ab æterno ſacerdotem elegit conſecrandum, ac donis ſublimioribus præſciuit illuſtrandum, ipſe quoq; eundem de mundi naufragio mira pietate eripuit & abſtraxit, atque in ſanctioris vitæ ſtatum & nouæ prolis palmitem per verbum veritatis efficaciter regenerauit.

De interpretatione nominis Florentij & laude triplici. Cap. II.

SAne non ſine præſagio futuræ probitatis Florentius Radevvini eſt appellatus, ad cæleſtis patris gloriā, & ſui generis famam lucidius declarandā. Tunc enim res digna laude geritur, ſi vita nomini concordat, ſi fama virtutibus non diſſentit; quod vtiq; in ſynceris actibus eius comprobatur. Eſt nanq; Florentius dulce nomen pijs ad nominandum & recolēdum, qui talem ſe exhibuit in vita, vt ab omnibus tam religioſis quàm ſecularibus in maximo amore & reuerētia haberetur. Pulchre autem Florētius quaſi flores legēs dicitur, propter liberales artes quas olim didicit, in quibus tantum valuit & profecit, vt magiſter vocaretur & eſſet. Aut propter diuinæ legis notitiam, & ſacrę theologiæ libros quos præ cæteris ſcientijs libentius legit, & ſuper omnes mundi theſauros charius dilexit, quemadmodum propheta in pſalmo dicit. Ideo dilexi mandata tua ſuper aurum Pſ. 118. & topazion. Sed multo pulchrius Florentius dicitur quaſi florem tenens, quia Chriſtum omnium virtutum florem & caſtitatis amatorem ſecutus eſt: pro cuius amore florentem mundum deſpe-

deſpexit, atque ſynceritatem fidei & catholicæ pacis vnitatem firmiſsime tenuit, dicens cum ſponſa in canticis canticorum. Dilectus meus mihi, & ego illi, qui paſcitur inter lilia. Tenui eū, nec dimittam. Adhuc autem ſacratiori ſenſu & vberiori fructu Florentius dicitur quaſi flores colligēs, quia multos fratres clericos primæua ætate florentes, ſecum in domo ſua congregauit, qui ſeculi vanitate deſpecta humiliter & deuote altiſsimo domino in caſtimonia vitæ & fraterna charitate ſeruierunt, ſecundum
Pſa. 32. quod ſanctus Dauid gratulabunda voce decantat: Ecce quàm bonum & quàm iucundum habitare fratres in vnum. Hos cum tanta diſciplina & ſpiritali feruore rexit & educauit, vt eſſet domus domini Florentij ſchola cæleſtis exercitij, ſpeculum ſanctitatis, ornatus morum, exemplar virtutum, aditus pauperum, conuentus clericorum, inſtructio laicorum, refugiū deuotorum, & totius boni initium & profectus. Ex hac quippe domo complures honorabiles & literati viri ſpiritum deuotionis conceperūt, & veluti apes dulcedine mellis refertæ, de alueario pleno ad fructificandum in alijs locis longius proceſſerunt, & deo benedictionem dante non modicum fructum effecerunt, vt de his me-
Cant. 2. rito dicere libeat, quia flores apparuerunt in terra noſtra.

De interpretatione nominis patris eius Radevvini.
Cap. III.

SED nec abſurdum videatur, ſi paterni nominis vocabulum myſtice exponatur, quia hoc ad laudem tanti viri nō parum tendere exiſtimatur. Apte ergo ſatis Radevvinus dicitur, quaſi radius diuin⁹. Quo nomine recte Chriſtus intelligitur, qui eſt ſplendor patris, mundum illuminans ſapientiæ ſuæ luce, vita pura, doctrina vera, miraculis ſanctis, & reuelationibus multis. Qui & apoſtolos ſuos tanquam veri ſolis radios miſit in orbem terrarum ad prædicandum verbum ſuum, & ad dandum exem-
Mat. 5. plum bonum fidelibus cunctis, ita ad eos inquiens: Sic luceat lux veſtra coram hominibus, vt videant opera veſtra bona, & glorificent patrem veſtrum qui in cælis eſt. Bene ergo Florentius filius Radevvini dictus eſt, qui à Chriſto in ſpem viuam renatus, ab ipſo irradiari meruit & accendi, vt terrena deſpiceret, & cæleſtia ardenter amaret. Et ſi idem nomen Radevvinus ex teutonico transferatur ad latinum, conſilium exprimit, & vinum. Quæ duo ſimul Florentio optime adaptantur, qui conſiliū mundanæ ſapientiæ reliquit, & diuinæ legis mandatis ſe ſubdidit, iu-
Pſ. 118. xta illud pſalmiſtæ: Nam & teſtimonia tua meditatio mea eſt, & conſilium meum iuſtificationes tuæ. Cui etiam Chriſtus pro delectationibus vanis & carnalibus quas mundus offert ſuis amatoribus, guſtum internæ ſuauitatis præſtitit, quam mundus acci-
pere

pere non meretur: & ſpiritualis lætitiæ vino dum diuina myſteria celebraret, cor eius & animam potiſsimum repleuit, vt omnia interiora eius diuini amoris incendio feruerent, atque in voce exultationis cum propheta deuotiſsime iubilaret dicens: Cor meum & caro mea exultauerunt in deum viuum. Tunc enim totus intra ſe collectus, & ſupra ſe in ſpiritu raptus, ſemetipſum hoſtiam viuentem ac deo placentem obtulit, multumque fideliter pro ſancta eccleſia & omni populo Chriſtiano ſuppliciter interceſsit. In quo ſacro conuiuio deificam in ſuo fonte dulcedinem guſtans, & præ magnitudine diuinæ largitatis amoroſe liquefactus, cum magna gratiarum actione hæc myſtica verba ruminabat, Quam magna multitudo dulcedinis tuæ domine, quam abſcondiſti timentibus te? Sed his iam prælibatis, ad rem geſtam ſtylus vertatur.

Pſa. 83.

Pſa. 30.

De patria eius, & profectu in ſtudio Pragenſi. Cap. IIII.

REuerendus pater & deuotus ſacerdos Chriſti magiſter Florentius vicarius fuit eccleſiæ Dauentrienſis, per prædicationem venerabilis magiſtri Gerardi Magni diuina gratia opitulante conuerſus. Cuius factus humilis auditor, per omnia ſtuduit eius fieri imitator. Et ſalutaribus conſilijs gratanter acceptis, ipſum ſicut patrem chariſsimum, & ſuæ ſalutis genitorem dilexit, ac ſumma cum reuerentia vt decuit ſemper & vbique honorauit. Vnde mutuo ab ipſo inter cæteros diſcipulos ſuos amplius diligi meruit, & præ cæteris commēdari, ob ſpecialem morum ſuorum venuſtatem, & modeſtiam qua eminenter præditus fuit, ac religioſus refulſit. Hic igitur de ciuitate Leyderdam in terra nobilis domicelli de Erkel originem natiuitatis duxit, quæ circa fines Hollandiæ ſita, tribus fere miliaribus à Traiectenſi ciuitate diſtat. Huius pater Radevvinus nomine, vir quidem erat inter ſuos fama notiſsimus, rebus ac facultatibus ſecundum ſtatus ſui exigentiam decenter adornatus: qui filio ſuo Florentio ad ſtudium Pragenſe pergenti pium aſſenſum præbuit, & iuuamen. Nam tunc temporis apud Pragam Bohemię ſtudium priuilegiatum latiſsime floruit, & multi de partibus inferioribus illuc expeditius pergebant. Fit cito artiſta bonus, qui erat ingenio clarus, & in proficiēdo ſtudioſus, taliter inter ſcholares pius ad domeſticos, reuerendus erga magiſtros. Poſt hæc ad patriam ſuam cognatoſque reuertitur, & pro magiſterij gradu honorifice ſuſcipitur. Congaudent vniuerſi amici cum vicinis eximie, quòd iucunda eius præſentia ſalubri proſperitate poſt tanta terrarum ſpatia & pericula diuinitus conceſſa, frui ac conſolari merebantur. Siquidem matura eius de Pragenſi vniuerſitate ac ſtudio reuerſio, grandis extitit amicorū exultatio, ſed deo melius diſponente

nente facta eſt æternæ ſalutis eius fœlix præparatio, quia non multo nec longe poſt tempore lapſo factus eſt verus Chriſti diſcipulus de magiſtro. Cui etiam pius dominus cum de Pragis rediret, rem ſatis mirandam oſtẽdit, in qua miſericordiam eius manifeſte cognouit. Nam cum ad quandam profundam vallem perueniſſet, ſequebatur eum currus cum impetu magno de monte deſcendens, quem declinare non valens, & periculum corporis metuens, cum iam humanum deeſſet auxilium, confugit ad diuinum. Et inuocato omnipotente domino, affuit gratia ſaluatoris immenſa. Vidit namque (quod dictu mirabile eſt) mox vt dominum inuocaſſet, currum eũdem antecedere ſe per viam qua tendebat, & omne periculum eſſe ſublatum. Quod factum erga ſe miraculoſe geſtum deo totum aſſcripſit, qui tribulatos corde ſanat, & ab omni anguſtia liberat ad ſe clamantes.

De honeſtate morum eius inter ſeculares. *Cap.* V.

Erat autem morum honeſtate conſpicuus, lætus inter ſodales, affabilis verbis, liberalis expenſis, facie venuſtus, ſtatura gracilis & mediocriter procerus. Quem deus aliquo tempore permiſit in ſeculo verſari, & eius inſanias falſas experiri, ſed non finaliter periclitari, vt nemo conuerti volens de venia deſperet, quando hunc tam cito in melius mutatum cognoſcit. Quodam namque tempore inuitatus eſt cum multis amicis ad nuptias ſeculares. Cumque in itinere ſimul pergerent, egit aliquid pro ſolatio amicorum, promptiſsime eis obſequendo, & lætitiam exhibendo. Præcidit itaque ramos virentes de arboribus, quibus ſecum allatis obumbrauit in vehiculo ſedentes, vt magnos inde mereretur habere fauores. Nondum enim ſciebat quid dominus de ſe facturus eſſet, nec aduertit quanto ſtudio conſcientiam ſuam interius ornare cum virginibus ſanctis debuiſſet, vt ad cæleſtes nuptias dignus eſſet intromitti. Sed nec ſpiritales epulas in nuptijs Chriſti nouerat, ideo ſecularibus conuiuijs intereſſe gaudebat. Verum deo miſerãte non diu in hac vanitate permanſit, ſed ad magnam deuotionis gratiam omnẽ mundi ſuauitatem ſuperantem felici vocatione peruenit. Præfigurauit tamen iſtud factum ſeculare, aliquod bonum in eo futurũ, quia ipſe dei gratia mutatus in virum ſpiritualem plures ſecum contubernales inuitaturus eſſet ad nuptias ciuium ſupernorum, vbi ſponſus immortalis Ieſus Chriſtus cum omnibus ſanctis conuiuatur in ſecula ſeculorum. Hoc poſtea veriſsime patuit in multis fratribus per eum deuote conuerſis, ſicut etiã manifeſte oculis meis conſpexi, & tota Dauentria nouit.

De conuerſione eius per prædicationem magiſtri Gerardi. *Cap.* VI.

Nec

NEc diſtulit pietas ſaluatoris noſtri ſuccurrere ouiculæ erranti, quæ inter nebulas glorię ſecularis verſabatur non ſine periculo grandi. Cum igitur tempus miſerendi eius adueniſſet, pius paſtor animarum ouem ſuam precio ſanguinis ſui care redemptam de medio laqueorum caute ſubtraxit, & ad ſanctæ congregationis caulam quam recturus erat, clementer induxit. Prædicante namque venerabili magiſtro Gerardo magno euangelium Chriſti per dioceſim Traiectenſem, multi clerici & laici audito verbo dei reliquerunt vanitates ſeculi, cupientes euadere pœnas ignis æterni, & regna cęleſtia per pœnitentiam & luctum adipiſci. Viua etenim vox magiſtri prædicantis, tanto fortius valuit in cordibus audientium, quanto perfectius cæteros præibat in via virtutum, vt fidem ſermonibus eius daret ſancta conuerſatio in operatione oſtenſa. Cum igitur Dauentriæ apud ſanctam Mariam frequenter prædicaret, affuit etiam magiſter Florentius diligenter auſcultans quid diceret, & lumine cæleſtis ſermonis ſapienter foris inſtructus, mox interius irradiatus eſt, & corde compunctus. Solebat enim prædicator egregius interdum oculos ſuos dirigere ad aſtantes, & pro audientium qualitate ac vtilitate ſermonem ſuum formare in altum vel longum per feruoris exceſſum, quemadmodum cupidi piſcatores ibi latius ſua retia laxant, quo plures piſces confluxiſſe opinantur. Diuina itaq; inſpiratione actum eſt, vt magiſter florentius ætate iuuenili decorus, & ſufficienter præbendatus, vocem domini libenter audiret, & ſonitum cæleſtis fiſtulæ non ſurda aure pertranſiret, ſed ad ſe vtiliter traxit, quod ad omnes generaliter per os magni prædicatoris emanauit. Erat enim de ouibus illis de quibus ſaluator noſter prædixit: Oues meæ vocem meam audiunt, & ego cognoſco eas, & ſequuntur me. Ioã. 10.

Qualiter ſeculari vita deſpecta magiſtro Gerardo adhæſit. Cap. VII.

IGitur ſpiritu dei afflatus magiſter florentius ac rore cæleſti intime perfuſus repęte pedem vanitatis retraxit, quem in huius ſeculi itinere figere cœperat. Perpenditque prudenter quid ſequeretur poſt fugitiua gaudia carnis, quia profecto mors ſæua, & luctus æternus. Ideoque ne florigeram angelorum patriam amitteret, falſos mũdi honores ſpernere decreuit, & humilem vitam Chriſti ſectari pro optimo duxit. Cupiens ergo magiſtro Gerardo familiarius loqui, quem vidit magnum zelum animarum ad omnes habere, non differt ad eius reuerentiam fidenter accedere, cui quid intus gerebat, tanquam amico & ſecretario dei ex ordine narrat. At ille venientem gaudenter acceptans, charitatis ſinum aperit, colloquium deſideratum præbet, paratus rationem reddere de quibuſcunque voluiſſet ſciſcitari.

ſcitari. Itaque in vnum conuenientes, ea quæ ſalutaria ſunt dulciter conferunt, exardeſcunt corda amborum cæleſtibus, vileſcunt omnia terrena, ratificantur conſilia bona de diuina ſeruitute tenenda. Efficiũtur deinceps in fraternitatis amore vnanimes, qui in ſanctæ conuerſationis propoſito ad patriam in domino feruent. Quibus affuit etiam multiplex gratia Chriſti, vt nõ tantummodo ſibi, ſed & proximis ſuis proficerent ad ſalutem. Nam additi ſunt illis ad ſolatium amplioris gaudij, & decorem domus dei noſtri, quidam literati & eloquentes viri, qui dono ſpiritus ſancti vehementer inflammati, elegerunt veſtigijs Chriſti firmiter adherere, atque per contemptum mundanorum & fortia bella vitiorum ad æterna bona tranſire.

Qualiter ipſe tam plene conuerſus complures alios conuertit. Cap. VIII.

CVmque ſuauiſsimus diuini amoris auſter, hortulum cordis magiſtri Florentij crebrius perflaret, & fletibus irrigaret, cœpit magna deuotione fœcundari, & ad extrahendum alios de ſordibus peccatorum, pia æmulatione moueri. Dedit ergo operam ad habẽdum fratres ſpirituales, qui dudum ſtudio literarum intentus delectabatur ſocios habere ſeculares. Nam igne quo ipſe iam erat accenſus, cupiebat & alios ſecum accendere, & lumine quo fuerat à deo illuſtratus, non tardauit ad ſe venientes verbis & exemplis lucidis informare. Suaſit igitur clericis ac laicis deo ſeruire volentibus, praua conſortia fugere ad audiendum verbum dei properare, humilitatem Chriſti ſectari, & ſanctorum vitam ad imitandum aſpicere, quatenus per continentiæ virtutem & præcepta dominica præmia conſequerentur æterna. Nec fuit inutilis labor quem pro lucrandis animabus impendit, ſed copioſus inde fructus excreuit. Plures nanque iuuenes & virgines eius ſalutari conſilio freti, relictis parentibus & amicis humiliter & deuote incedere cœperunt, & ſecularem vitam odientes, apoſtolico more ſocialem in Chriſto conuerſationem ducere, & alacri corde communem menſam & victum tenuem habere gaudebant. Deníque virtutum gradibus ſingulos proficere hortabatur, orare ſæpius, & temporibus debitis laborare manibus, necnon ſacris lectionibus, ac meditationibus inſiſtere compunctiuis, quibus feruor deuotionis maior acquiratur, & horror continuus contra vitiorum incentiua habeatur, ne quis per deſidiam cordis a diabolo ſeducatur.

De preſſuris & iniurijs ipſi illatis. Cap. IX.

INtuens hæc ſtudia ſpiritualis exercitij, antiquus humani generis hoſtis grauiter doluit, & felicibus initijs ac pijs actibus deuoti magiſtri Florentij inuidit, non omittens perſequi bene agen-

agentem. Nam metuẽs exemplo eius & induſtria ſermonis multarum animarum ſpolia ſibi auferri, ſuſcitauit aduerſarios quoſdam qui aſperis verbis & deriſionibus inſuetis, iuſti ſimplicitatem impugnarent, ad retrahendum eum a bonis inceptis. Sed vir animo manſuetus, & ad toleranda opprobria pro Chriſto bene animatus, nec verborum iniurijs, nec detractionum mouetur figmentis, ſed velut aranearum telas paruipendit omnia, permanens conſtantiſsime in bono quod cœpit. Ibat ergo mitis inter peruerſos, patiens inter obloquentes, nulli malum pro malo reddens, ſed tranquillo corde orabat & tacebat, aut rationabili verbo inprudentum ora frenabat. Reprehenderunt enim ſtulti quod ignorabant: & quem humiliter incedere, atque omnem leuitatem vitare cernebant, hunc proterno ſenſu multum delirare autumabant. Ipſe autem tanquam flos campi proceſsit verecundo aſpectu, griſea tunica indutus, & longa toga palliatus. Et ſicut lilium inter ſpinas creſcit, & inciſum redolet, ſic Florentius deriſus inter ſubſannantes lætior fiebat, & odorem notitiæ ſuæ per patientiam ſuauiorem reddidit ac clariorem. Induit enim eũ dominus loricam fidei, & virtute conſtantiæ militem ſuum armauit, vt non poſſet hominum peruerſitas ſtatum mentis eius euertere, quem gratia dei roborauit intus. Studuit quippe pro nomine Ieſu contumelias pati & terrores, ſciens ſcriptum: Beati eritis cum maledixerint vobis homines, & exprobrauerint nomen veſtrum tanquam malum propter filium hominis. Attendebat igitur ſedulo in auctorem vitæ Ieſum filium dei, quem Samaritanum & ſeductorem vocabant Phariſæi, qui diſcipulos ſuos præmonuit multa cõtraria debere pati à mundanis, quia & ipſe prius grauiora patiebatur ab æmulis Iudæis. Si me, inquit, perſecuti ſunt, & vos perſequentur. nõ eſt enim ſeruus maior domino ſuo. Et ſi patremfamilias Beelzebub vocauerunt, quanto magis domeſticos eius? His itaque ſermonibus ſanctis ſtrenue confortatus, nec hominum ludibria curauit, nec à vera humilitatis via quam veritas docuit, declinauit, ſed per contemptum mundi, & abnegationem ſui, conatus eſt aſcendere ad alta virtutum. Elegit namque potius abiectus Lullardus cum fratribus ſuis vocari, aut inſanus à ſecularibus reputari, quàm magnus dominus & magiſter nominari. Vnde quantum in eo fuit, honorificum magiſtri nomen ſuppreſſit, voluitque ſolum ſimplici nomine Florentius dici, ſicut & alij fratres eius, quorum aliqui ſatis bene literati erant, & ex ditioribus in ſeculo nati. Nihil autem precioſum aut nitidum in veſtibus habere voluit, nil delicatum in cibis cupiuit, nil ſuperfluitatis in neceſſarijs vtenſilibus admiſit, ſed ſimpliciora & plana quæ humilitatem prætenderent, & ſeculares

Luc. 6. Ioan. 8. Ioã. 15. Mat. 10.

non offenderent, qui melius docentur humili exemplo, quàm ſubtili ſermone. Itaque communem vitam ſectando, & fraternam charitatem omnibus exhibendo, non alta de ſe ſapiendo, ſed humilibus ſemper conſentiendo, iam non vt magiſter rigidus metuebatur, ſed ſicut amabilis pater diligebatur, quia in ipſo velut in lucidiſsimo ſpeculo & foris decens morum honeſtas, & intus cæleſtis puritas apparebat.

De promotione eius ad ſacerdotium, & deſcenſu humilitatis eius. Cap. X.

Pro. 29. SED quia humilem merito gloria ſequitur, & mitem iuſta laudatio decet, illi qui viro dei prius aduerſabantur, videntes mentis eius conſtantiam, & propoſitum in domino fixum, repreſſerunt linguas ſuas ab infeſtatione iniuſta. Vnde ad pietatem conuerſi cœperunt commendare vitæ ſanctitatem, & reuereri eum propter modeſtiam habitus eius & diſciplinam, nec non fratrum eius deuota diligere ſtudia in humilitate Chriſti fundata. Et quidem iuſte. Quem enim gratia dei perfuderat, & multis virtutibus florere fecerat, recte diligi meruit, & ab omnibus magnificari. Creſcente igitur fama bonitatis eius, complures clerici & laici ad audiendum verbum dei domum eius frequentabant, & nonnulli de ſcabinis & maioribus ciuitatis conſilij cauſa ad eum veniebant, eò quod ſapientia dei & fides maior ſecundum virtutem animi inueniebantur eidem ineſſe. Quapropter in arduis & obſcuris caſibus conſcientias ſuas ſecurius ei committebant, & libenter eum audiebant, auditoque eo multa bona deo placita faciebant. Gaudebat igitur magiſter humilis charitate plenus, de fructu animarum & ſpirituali profectu fratrum ſuorum, magnamque curam pro neceſsitatibus pauperum clericorum gerebat, Chriſtum dominum in eis venerando. Conſiderans autem venerabilis magiſter Gerardus dilectum diſcipulum ſuum magiſtrum Florentium ſpeciali deuotionis prærogatiua florere, cõſilio ſancti ſpiritus inſpiratus, & multorum fratrum precibus flagitatus, decreuit eundem ad ſacerdotij gradum promouere. Qui tanto honore indignum ſe conteſtans, ab hoc onere humiliter petijt ſubleuari. Sed fratrum victus inſtãtia tandem magiſtri ſui monitis reſiſtere non audens, obedientia compellente aſſenſit. Factus ergo presbyter nõ eſt elatus in gloriam humanam, ſed tanto humilior in omni actu & habitu ſuo inuentus eſt, quanto dignitate & ordine maior. De quo magiſter Gerardus tale teſtimonium perhibuit dicens: Semel feci vnum ordinari in presbyterum, & ſpero quòd dignus ſit. De cætero caueбо ne leuiter quid ſimile faciam, quia paucos ad hoc idoneos cerno. Ipſe tamen dominus Florentius ſicut vere paruus & vilis

in ocu-

in oculis ſuis, nil magni ex clericali ordinatione de ſeipſo exiſtimauit, ſed inferiores etiam fratres in animo ſibi præpoſuit, & de quodam ſimplici clerico nondum in ſacris conſtituto ſic ait: O ſi pro calice meo poſſem deo offerre in iudicio pennam illius clerici.

De raritate exitus ſui, & cum quanta diſciplina ſtabat in choro. Cap. XI.

EX bonis autem & honeſtis moribus ſuis facile poterat vir domini Florentius ab ignotis & ſecularibus agnoſci quòd erat deuotus homo, & amicus dei, dignuſque vicarius Ieſu Chriſti. Hic itaq; prius fuit canonicus ſancti Petri in Traiecto, ſed illa præbenda relicta vicariam recepit in Dauentria, vt apud magiſtrum Gerardum ſtaret, eius erudiēdus exemplo & doctrina. Vnde ſemel vni amicorum dixerat hæc verba: Spero quòd nō moriar canonicus, ſed in humiliori ſtatu ſeruiam deo. Et factum eſt ita ad laudem dei in ſecula. Qui cum in magna haberetur reuerentia pro ſua ſanctitate & abſtinentia, ſumme tamen vitauit ab hominibus honorari. Ideoque egredi ad publicum declinauit, & manere domi cum fratribus ſuis vnicum ſolatiū ſibi duxit, ſciens maiorem ſibi profectum, & alijs exemplum ſtabilitatis inde prouenire. Tranſiens autem per plateam expeditius ibat, non texens alicubi longos ſermones, ſed breui verbo aut ſolo nutu capitis ſatisfecit obuianti. Sed & oblatos ſibi honores ſic paruipendebat exterius, vt ſæpe non aduerteret obuiātes: nec quorſum tenderent, inueſtigare curaret. Vadens autem ad eccleſiam interim orabat, aut meditabatur dē deo, prout ſpiritus ſanctus inſpirabat. Propter magnam autem corporis ſui debilitatem, & frequentes infirmitates quas in primo feruore propter nimiam abſtinentiam inciderat, non potuit quotidie chorum viſitare. In magnis tamen feſtiuitatibus & celebritatibus ſanctorum, quantū valetudo permiſit, libenter affuit veſperis & miſſæ maiori. Cumque eſſet ſenior vicarius, in ſiniſtro latere chori ſemper in inferiori ſtallo locum tenuit, cum tamen altiſsima ei ſedes poſt canonicos competiſſet. Stans autem in choro nequaquam vagis oculis circunſpectabat, ſed verſus ad altare cum omni diſciplina & reuerentia quietiſsimus ſtabat, deo & ſibi deuote intētus, & prout æger potuit, moderata voce, nō fractis notulis pſallebat. Ita morigeratus & reuerenda facie erat, vt multi pueri & cātores eū frequēter aſpicerent, & religioſitatem eius mirarentur, quia nihil leuitatis in verbo aut motu corporis apparuit, vnde potuiſſet reprehendi. Et ego tūc temporis cum alijs ſcholaribus chorum viſitare conſueui, ſicut iniunctum mihi fuerat à magiſtro Ioanne Boeme qui ſcholas & chorum ſtrenue regebat. Quotiens ergo dominum

meum Florentium in choro ſtantem vidi, licet ipſe non circunſpiceret, præſentiam tamen eius ob reuerentiam ſtatus eius metuens, cauebam aliquid fabulari. Et accidit aliquádo vt non longe ab eo ſtarem in choro, vertitque ſe ad librum nobiſcum canendo. Et ſtans poſt me, manus ſuas ſuper humerum meum poſuit, ſtetique fixus vix audens me mouere, ſtupens ad tantæ dignationis gratiam. Erant quoque tunc temporis in collegio Dauentrienſi plures canonici & vicarij literati, ac probabilis vitæ viri, ſtrenui & alacres ad diuinum officium debita cum laude perſoluendum. Hi virum dei magiſtrum Florentium in reuerentia & digno honore habentes, ipſo præſente inſolentias leues ſollicitius compeſcebant, totuſque chorus illuſtrabatur tanti ſacerdotis diſciplina.

De ſimplicitate veſtimentorum eius. Cap. XII.

AMator ſimplicitatis & humilitatis pius dominus Florétius, ſciens quod ornatus veſtium clericum non facit, ſed magis humilitas cordis, & probitas morum, ad maiorem conſcientiæ ſuæ puritatem ſeruandam, omnem a ſe amouit veſtium nitorem, & quicquid ad mundi pertinuit pompam, & oſtentationem humanam. Vt ergo interiori homini habitus exterior reſponderet, poſtquam ſacerdos effectus eſt, non quæſiuit molliores veſtes quaſi præ cæteris ſibi magis competentes, ſed communibus & ſimplicibus ſicut alij fratres erat contentus. Nam deum præ oculis ſemper habens, non amauit tranſitorium corporis cultum vel ornatum, ſed ad virtutes animæ oculum gerebat apertum. Cauebat autem infirmis dare offendiculum in propria veſte, aut alia quacunque neceſsitate naturæ, eliges exemplo Chriſti quod humilitati erat propinquius, & minus ab hominibus reputabatur. Non ergo alia portabat in feſtis, alia in diebus quotidianis, ſed tantum in celebratione miſſæ ob reuerétiam ſacramenti meliori ornamento in feſtis vtebatur; in quo tamen metam ſeruauit debitæ honeſtatis. Almutium eius quod habebat, ſatis antiquum & pallidũ erat, & in multis locis quaſi a tineis corroſum & caluum. Et quádo vidi eum cũ tali Almutio ad chorum tranſire, condolui quòd tam bonus & honeſtus ſacerdos ita ſimpliciter & humiliter incedebat. Ad pedes non habebat pulchra ſandalia, ſicut alij vicarij in eccleſia, ſed pro illis fecerat ſibi parua & baſſa calopodia, quæ erant antiquo corio ſubſuta, cum quibus ſine ſtrepitu chorum intrauit. Tunica eius & toga de griſeo panno erant. Dederat ei auunculus eius nouam togam amicitiæ gratia, ſed eam noluit portare, quia nimis honeſta videbatur, & ipſe ſimplicia præferebat ſemper precioſis. Capitium nigri coloris aut griſei fuit, & ſicut ipſi parabatur portauit, quod vtranq; ſcapu-

ſcapulam & colla nuda protexit. Manicas habebat paruas & ſtrictas cum paucis nodis, quæ propter attritionem vetuſtatis interdum fuerant nouis panniculis anterius reparatæ. Non enim erubeſcebat humilis ſacerdos dei antiquam tunicam à ſartore repeciatam portare, quinimo ipſe & omnes fratres eius contendebant ſacra æmulatione viliora indumenta habere, & in hoc alius alium ſuperare. Quadam vice præſente quodam ſeculari clerico loquebatur deuote de deo, & ſtabat idem ſcholaris iuxta eum pulchris & curioſis manicis ſuis occupatus, nunc huc nunc illuc manus ſuas verſando. Ad quem dominus Florentius benigne intuens aiebat: Ecce frater manicas meas quales ego habeo, quæ me non occupant nec inquietant. Nam tam longas manicas ferre ſicut tu habes, tædium mihi foret & onus. His auditis parum erubeſcens quietius ſtetit, & bene acceptans quod dixit, ædificatus abſceſsit, quia ad ſimplicitatem veſtium proprio eum exemplo inſtruxiſſet. Alio quoque tempore vocauit ad ſe ſartorem, qui ei tunicam nouam facere debebat, & ait: Magiſter ſcis deformem tunicam facere? Qui reſpondit. Neſcio an bene hoc noui. Dicas tamen mihi domine, qualem vultis habere? Tunc ait humilis magiſter Florentius ad ſartorem. Facias de iſto panno quatuor partes, & ita conſuas eas ſimul ſine plicis, vt de facili queam tunicam iſtam induere & exuere, & tunc ſatis bona erit. Ad hæc ſartor cum admiratione multa reſpondit: O dilecte mi qualiter hoc ſtaret? Quare vellem bonum pannum deſtruere? Ego faciam bene ſicut melius conuenit. Tunc humilis & mitis ſacerdos ait: Quæ cura eſt de apparatu ad extra? Facias amore dei planiori modo quo potes, ſic enim mihi magis placet. nam ſimplicia me decet habere ad ædificationem cæterorum. O nobilem Chriſti ſacerdotem ad humilia ſemper inclinatum, qui vt deo amplius placeret, omnem curioſitatem amputauit.

De humili ſeruitio eius inter fratres. Cap. XIII.

LVx mundi Chriſtus ad illuminandum mentes fidelium venit in mundum, prædicans verba vitæ cæleſtis, atque per humilitatis ſuæ exempla, ad amorem ſui nominis torpida peccatorum corda præcipue accendit, quæ cunctis per orbem fidelibus imitanda reliquit. Nam talem ſe Chriſtus in medio diſcipulorum ſuorum exhibuit, ſicut vnum ex ipſis, ſeruitium pietatis oſtendens, & dominium poteſtatis non exercens, vt qui eum imitari voluerit, ab eo quoque dignus ſit honorari, & ſuper omnia bona in cæleſti regno conſtitui. Ego, inquit, Luc. 22.
in medio veſtrum ſum ſicut qui miniſtrat. Et iterum. Filius ho- Mat. 20.

minis non venit miniſtrari, ſed miniſtrare, & dare animam ſuam pro multis. Hanc autem ſanctę ſeruitutis doctrinam, humilis ſeruus Chriſti Florentius cum fratribus ſuis ſtuduit obſeruare, perſuadens omnibus ſibi adhærentibus, cuiuſcunque eſſent ætatis, vt per charitatem inuicem ſeruirent, inuicem ſua onera portarent, nulla abiecta opera exhorrerent, ſed humilia ſeruitia libenter exercerent, illud amplectendo charius, quod minus continet honoris, & plus habet laboris & rigoris. Mos igitur ſanctus & probabilis apud eos virtus inoleuit, vt quilibet fratrū per hebdomadam in coquinæ miniſterio ſtaret, & cum omni humilitate ibi coqueret, vel quæ ſibi a coco iniungebantur, prompte & hilariter adimpleret. Feruebant enim tunc omnes ad viliora opera facienda, ſiquidem & pro regno dei laborare iucunda requies putabatur. Volens ergo bonus pater & dulcis magiſter Florentius exemplum bonum præbere ſubiectis, tenuit etiam ipſe in coquina vicem ſuam pro poſſe. Cui quidam ex vicinis compaſſione motus dixit: Cur bone domine verſaris in coquina? Non habes aliquem qui pro te iſtud faciat? Nónne melius eſſet quòd tu ires ad eccleſiam, & alius coqueret pro te? Reſpondit humilis miniſter Chriſti Florentius dicens: Nónne magis affectare debeo quòd habeam omnium aliorum orationes, quam ſolummodo meas? Dum enim ego ſum in coquina, omnes alij interim tenentur orare pro me. Maiorem ergo fructum ſpero conſequi de orationibus aliorum qui ſunt in eccleſia, quàm ſi ego ſolus orarem. Sic ergo tam verbo quàm exemplo ædificauit vniuerſos, non quærens quod ſibi eſſet delectabile, ſed alijs vtile & exemplare. Quotiens autem cum fratribus comedebat, primum ferculum manibus ſuis eis appoſuit, & de hoc plurimum doluit, quia infirmitate cogente refectioni fratrum quotidie intereſſe non potuit. Quapropter ſeorſum in coquina cum coco ſuo ſolus edebat, habens menſam paruam ſobrie paratam, quia ſolidum cibum debilitas ſtomachi non ſufferebat. Ego licet indignus ab ipſo ſæpe inuitatus menſam eius paraui, & modicum quod petebat de cellario attuli, gaudenſque cum multa hilaritate ei miniſtraui.

De labore manuum eius pro communi bono. Cap. XIIII.

Optimus in moribus digneq; memorandus inter omnes deuotos deuotiſsimus Florentius nunquam ocioſus voluit inueniri, ſed precioſum tempus fructuoſe niſus eſt expēdere, cauens omnimodo, quamuis beneficiatus eſſet panem ſuum gratis & abſque labore manducare. Quod à venerabili magiſtro Gerardo didicit & accepit, hoc diligenter obſeruauit, cuius ſentētia fuit, vt nemo ad congregationē ſuſcipi deberet, niſi ſecun-

dum

dum beati Pauli dictum manibus laborare vellet. Eſt namq; operatio ſancta ad omnem ſpiritualem profectum vtiliſsima, per quam carnis laſciuia domatur, & ab euagandi leuitate mens diſſoluta citius refrenatur. Per hanc ocia nociua tolluntur, & confabulationes friuolæ ex ocio ſurgentes facilius decurtãtur. Occaſione enim loquẽdi ſublata, labor proficiet in manibus, & erit ſemper ditior in bonis, qui fuerit operarius fidelis. Per hãc etiam neceſsitatibus fratrum ſapienter prouidetur, & pauperum miſerijs copioſius ſubuenitur. Nam illa eleemoſyna gratius deo placet, & clarius lucet, quæ de vultus ſudore procedit, & iuſto labore quæſita reficit indigentes. Igitur ars ſcribendi libros, quæ clericis melius conuenit, & quietius exerceri poteſt, à fratribus domus eius eſt maturius arrepta, & pro cõmuni bono ſeruando vſitatius introducta. Ipſe vero venerãdus pater Florentius ne vacuũ nomen gereret rectoris, ſed in exhibitione operis officiũ ſacerdotale commẽdaret, dedit ſcriptoribus exemplum clarum, membranas pumicando, quaterniones lineando & componẽdo. Quia licet minus bene ſcribere ſciret, in præparando tamen alijs neceſſaria, quàm plurimum ſcriptores adiuuit manu ſua oleo ſancto conſecrata. Interdum cum opus eſſet, & tempus vacaret, aſſumpto ſocio libros iam ſcriptos perlegit & correxit, aut de ſcripturis ſanctis aliqua deuota notabilia ad conſolationem fratrum & exercitationem internorum compilauit. Multum namq; gauiſus eſt & delectatus, cum pro cõmuni aliquid vtilitatis per diem feciſſet, ſciens hoc deo gratiſsimum fore. Verum multitudine clericorum ad eum confluente, cum fama bonitatis eius longius reſonaret, requiſitus eſt à multis extraneis & religioſis viris & literatis. Idcirco pro animarum ſalute altioribus negotijs oportebat eum intendere, & à priuatis actionibus & internis ſtudijs frequenter abſtinere, & ſpiritualia lucra temporalibus commodis anteferre. Totque cõſultandi cauſa ante cameram eius quandoque ſteterunt cupientes ei loqui, aut abſcondita ſua tanquam viro ſancto confiteri, vt vix ei tranſitus exeundi pateret, vix tempus pro horis dicendis & neceſsitatibus corporis ſoluendis opportune ſupereſſet. Neminem tamen inconſolatum reliquit, ſed vel incontinenti expediuit, aut altera vice liberum ad ſe reditum ſecundum condictum petentis conceſsit. Contigit aliquotiens vt horas ſuas legere inciperet, & ſuperuenientibus alijs & aliis perquam multis, non poſſet finire pſalmum quem inchoarat. Ne ergo tædio affectus deſiſteret aperire pulſanti, ait ad ſemetipſum, Adhuc ſemel propter deum, ſicque ſemel iterauit ſæpe, & fiebat longum, vincens moleſtiam & inquietudinem aliorum in patientia ex charitate fraterna.

1. Cor. 4.

De miſericordia eius in pauperes & ægrotos atque ignotos. Cap. XV.

VIrtus quoq; miſericordiæ in corde pij patris inter alia pietatis opera præcipue floruit & excreuit, quam frequenti eleemoſynarum largitione in pauperes & peregrinos oſtendit & impleuit. Vnde merito de ipſo dici debet, quod de iuſto viro in
Pſ. 111. pſalmo decantatur, Diſperſit, dedit pauperibus, iuſtitia eius manet in ſeculum ſeculi. Ipſe enim dominus Florentius fuit piiſſimus pater pauperum, dulciſſimus conſolator tribulatorum, & compatientiſſimus viſitator infirmorum. Qui profecto ſpiritu dei plenus cum lacte miſerationis habuit vinum zeli & feruoris, fouens infirmos oleo miſericordiæ, & odio habens paſſiones & vitia ipſorum, magna cum maturitate & diſcretione exercens vtrunque in tempore ſuo. Sæpe nanque egenis & debilibus cibos menſæ ſuæ miſit, & ſpecies ſibi ex charitate miſſas maiori charitate vlterius cum alijs indigentibus impertitus eſt. Pauperum etiam nomina in ſcriptis habuit, quorum curã vni aut duobus fratribus ſuis iniunxit, vt hoſpitia honeſta & ſubſidia ſumptuũ eis procurarent. Erant autem tunc temporis in oppido Dauentriẽſi viri quidam honeſti, deum timentes, ſecundum conſilium domini Florentij bene conuerſantes, necnon matronæ aliquæ diuites & deuotæ, miſericordiæ actibus deditæ, quæ eccleſiam dei ſedulo viſitantes, & ſacerdotes honorantes, multa beneficia pauperibus clericis deo famulantibus, rogatu & inſtantia eiuſdem domini Florentij libentiſſime miniſtrabant. Tam pius tamque dilectus omnibus apparebat humilis vicarius Chriſti Florentius, vt ſi pro aliquo paupere rogaſſet, cito petitionem ſuam impetraſſet. Ignotis & extraneis ita affabilem ſe præbuit, quaſi amici & cognati ſui fuiſſent, quærens vnde eſſent, & quo nomine vocarentur, rogans vt interdum viſitandi gratia ad ſe accederent.

Paruulis & iuuenibus naturali innocentia & puritate nitentibus inſignis caſtitatis amator ſuam beneuolentiam non abſcondit, ſed pijs verbis ad amandum Ieſum & Mariam eos inſtruxit, ſuadẽs eis innocentiam ſeruare, quatenus angeli dei ſimiles facti, in cælo canticum virginum decantarent. Triſtibus & tentatis hilarem ſe exhibuit & ſolatioſum, vt ſi quis offenſus fuiſſet & turbatus, eo viſo & ſecum parum loquente, mox bene pacatus & conſolatus ad ſua cum gaudio remearet. Hoc ſæpiſsime expertus ſum in me ipſo, & ſocijs meis deuotarijs, qui eius conſilio eruditi ſumus, & in ſchola Chriſti optimis collationibus informati. Sed nec leproſos & aliqua deformitate corporis vitiatis abhorruit, immo clementiorem ſe talibus abiectis perſonis curauit exhibere, cognoſcẽs hoc magis placere creatori, & ſibi glorioſius fore,
quia

quia non vilitatem perſonæ, ſed naturæ copulam & imaginẽ dei in homine conſiderabat. Vidi quendã monoculum & alium pede claudicantem ab ipſo conuerſos, & probabiles viros poſtea effectos. Cognoui etiam quendam leproſum extra mœnia ciuitatis morantem, qui deuotionis gratia ad ſacerdotem dei acceſsit, loquens cum ipſo familiariter, multis hoc idem videntibus, & mirantibus quam humiliter iuxta leproſum ſederet. Cui etiam iuſſit potum dari, & miſericordiam vtique ſpecialem impẽdi, quem poſt plura ſecræ conſolationis verba, dimiſit ad propriam manſionem cum ſuo collega gratioſe redire.

De refectione pauperum, & lauatura miſerorum. Cap. XVI.

QVia vero, docente ſcriptura diuina, hilarem datorem diligit deus, libet amplius aliquid narrare de eximia miſericordia huius clementiſsimi patris Florentij erga inopes & vlceroſos atque deformes, ſolatia amicorum non habẽtes. Igitur miſericordiſsimus pater pauperum, exceptis quotidianis eleemoſynis in pios mendicantium vſus, omni anno in feſto beati Gregorij papæ; duodecim pauperes ſcholares ad honorem ſancti Gregorij ad ſuum prandium inuitare ſolebat, quia beatum Gregorium duodecim pauperes omni die habuiſſe legerat. Et ego ex commiſsione eius aliquos pauperes nominatim mihi expreſſos, ad domum eius hora prandij introduxi. Qui cibo potuque refecti, alacri corde ad ſcholas redierũt, & de acceptis beneficijs deo laudes, & magnas grates largifluo hoſpiti ſuo domino Florẽtio, & fratribus eius retulerunt. Tunc manifeſte impletum eſt quod per pſalmiſtam dicitur, & à multis religioſis ante benedictionem menſæ canitur: Edent pauperes, & ſaturabuntur, & laudabunt dominum qui requirunt eum, &c. Similiter in menſe Maio quando herbæ agreſtes maxime valent pro medicamentis, pius pater non eſt oblitus pauperum ſuorum. Sciens ergo multos eſſe debiles, ſcabioſos & vlceroſos, fecit eos ad domum ſuam venire certo die & hora, pro quadam medicina & corporali balneatione in aquis calidis cum odoriferis herbis ſuſcipienda. Quibus bene balneatis & lotis, lectulum parauit mundiſsimum pro ſudoribus eorum abſtergendis. Datoque poculo, & conſolationis verbo, cum ingenti lætitia ibant ad ſua hoſpitia, mutuo inter ſe conferentes, Quam bonus & pius homo eſt iſte dominus Florentius, & quam boni fratres ſunt iſti cum eo habitantes, qui nobis propter deum gratis talia præſtant? Quodam tempore in quadrageſima cum tempora eſſent aliquatenus cara, & pauperes mendicantes grauarentur inopia, multi ad ſolatium miſericordis patris Florentij obſecrando confugerunt, ſperantes qualecunque ſubſidium inuenire, quia nemo vacuus, nemo inconſo-

2.Co.9.

Pſal.21.

latus inde conſueuit abire. In tali ergo articulo, miſericordiarum pater condoluit fame afflictis & pauperibus deuotis, habitoque conſilio cum fratribus ſuis, quæſiuit optimum modum ſuccurrendi egenis, qui erant ita attenuati rebus vt neque æs in zonis, neque panes haberent in ſaccellis. Tunc vnanimiter fratres accenſi ſunt ad ſuccurrẽdum pauperum turmis: & præcipue in tam ſancto tempore quadrageſimæ, quando aguntur dies pœnitentiæ, & largiora miſericordiæ ſtipendia exuberare debẽt erga indigentes, panem pro deo multis precibus poſtulantes, ſicut in
Eſa. 58. Eſaia legitur: Frange eſurienti panem tuum, & egenos vagoſque induc in domum tuam. Cum videris nudum, operi eum, & carnem tuam ne deſpexeris. Statuerunt ergo firmiter aliquid ſibi ſubtrahere, & pauperibus contribuere copioſius, atque vltra ſolitum tempus laboris vnam horam adijcere quotidiano operi ſuo per totam quadrageſimam pro pauperibus, & quicquid illa hora ſcribendo lucrarentur, hoc integre collectũ prouiſori pauperum tradere, vt ille conſequenter neceſſaria alimenta emeret, & indigentibus fideliter miniſtraret. Hoc idem fecerunt in alijs domibus quidam fratres ſcriptores & officiales, proprijs de laboribus eleemoſynam deo immolantes, ſeipſos ſponte caſtigantes, & pauperes feliciſsime recreantes. Et quis digne explicabit omnes miſericordias huius feliciſsimi patris in pauperes & peregrinos, maxime autem erga ſimplices & deuotos Chriſto famulantes? Et ſi omnes tacuerint, ego non ſilebo, ſed miſericordias domini Florentij in æternum cantabo, quia indubitata fide ipſo adhuc viuente per ſeptennium multitudinem miſerationum
Iob. 29. ipſius experientia rerum probaui. Siquidem cum beato Iob, pes fuit claudo, oculus cæco, manus egeno, baculus infirmo, ſolamen lapſo, amictus male veſtito. Alius namque gaudebat de eleemoſyna ſibi data, alius de tunica ſibi parata: alius togam, alius capitium reportauit. Alius calceos, alius caligas, alius cingulum & ſoccos recepit. Alius libros, alius pennas, atramentum & papyrum ſe impetraſſe lætabatur. Singuli pro ſingulis læti muneribus, ab ipſo honorabili domino Florentio patre orphanorum & egenorum emolumẽtum non tantum corporis, ſed & animæ ſuæ remedium ſe conſecutos fatebantur. Cuius virtutes & opera charitatis ad plenum exprimere lingua fragilis non ſufficit, quia exiſtimationem humanam conuerſatio eius ac fratrum ipſius præcellit. Merito ergo de his dicere non vereor, quod de apoſtolicis viris ſcribitur: Iſti ſunt viri miſericordiæ, quorum iuſtitiæ obliuionem non acceperunt. Cum ſemine eorum permanent bona, & eleemoſynas eorum narrabit omnis eccleſia ſanctorum.

De ab-

De abſtinentia eius, & infirmitatibus ex rigore contractis. *Cap.* XVII.

FEruidus ac deuotus dei famulus Florentius in primordio conuerſionis ſuæ ad edomandam carnis ſuæ concupiſcentiam, corpus ſuum ieiunijs & vigilijs rigide nimis caſtigauit, non ſatis naturæ imbecillitatem attendẽs, ſed in feruore ſpiritus tantum perſequebatur hoſtem domeſticum, vt pondere rigoris obrueret ciuem ſibi adhuc neceſſarium & fidelem, quia non ſolum ab illicitis & ſuperfluis abſtinebat, ſed multa etiam ſibi neceſſaria ſubtraxit, ita vt plerunque appetitum comedendi perderet, & guſtum diſcernendi cibos non haberet. Vnde ſemel accidit, vt abſente coco cellarium intraret, & ex quadam amphora oleum pro ceruiſia potaret, nec hoc diſcernere potuit, niſi quando cocus eum de qua amphora bibiſſet requiſiuit, & tunc ſe erraſſe cognouit. Alio quoque tempore in monaſterio quodam oblatum ei fuit modicum vini ad bibendum pro ſua debilitate, & reuerentia quam ad ipſum fratres habebant. Cumque inde parum guſtaſſet, ait aſtanti: Quam acrem & amaram ceruiſiam habetis. Et mirati ſunt fratres, quia vinum ab alio liquore non diſcreuit. Comedit igitur ſæpius quaſi ſine ſapore, & potius ex neceſsitate naturæ, quam ex appetitu gulæ, vel alicuius cibi ſuauitate. Veni aliquando ad viſitandum eum in camera eius, vbi ſedebat debilis in lectulo ſuo, & ſalutaui eum benigne, multum dolens de eius infirmitate. Frater autem Iacobus de Viana qui ei tunc miniſtrauit, aliquas ſpecies confortatiuas ei obtulit dicens: Iſtæ bonæ ſpecies ſunt, guſtes parũ inde. Nónne valde bene ſapiunt? Tunc ille me audiente reſpondit: Cruſtula panis melius vobis ſaperet, quàm iſtud mihi. Quamuis ergo totus debilis eſſet, & multis teneretur incommodis corporis, non tamen ab opere dei & pijs animarum fructibus ceſſauit, ſed quando acceſſus hominum pati potuit, reſumpto ſpiritu dabat petentibus monita ſalutis. Et tanto dulcius, quanto amplius nouerant eum à deo dilectum, & infirmitatibus varijs tanquam aurum precioſum in igne probatum.

Qualiter orationibus deuotorũ adiutus ſæpe reconualuit. *Cap.* XVIII.

CVM igitur frequentes pateretur moleſtias corporis, ſtuduit deo ſedule gratias agere, quia non ſunt condignæ paſsiones huius temporis ad futuram gloriam dei promerendam. Ideoque virgam domini ſibi illatam, patienter ſuſcepit, ſicut animæ medicinam, reputans dilectionis eſſe ſignum, ſecundum illud apoſtolicum verbum: Quem enim diligit dominus caſtigat, flagellat autem omnem filium quem recipit. Volens autem pius dominus oſtendere quantum ſibi placeret probata virtus filiorum, & quantum valerent orationes deuotorum, miſertus eſt dilecti ſacerdo-

Rom. 8.

Heb. 12

ſacerdotis ſui ſæpe in extrema neceſsitate conſtituti, qui à medicis humana via deſperatus videbatur. Sed ipſe in domino ſpem totam poſuit, qui merentes erigit ſoſpitate. Igitur quotiens grauis eum infirmitas inuaſit, miſſum eſt ad vicinas congregationes fratrum & clericorum atque ſororum, vt pro eo inſtanter ſingulis diebus omnes orarent, quatenus deus ei adhuc parceret, eius vitam pro multorum ſalute protelando, ne deuoti triſtitiam ſuper triſtitiam haberent, ſi tam amabili patre & neceſſario gubernatore priuarentur. Ego quandoque internuncius huius rei fui dicens ſororibus: Orate pro domino Florentio, quia grauiter infirmatur. Et ecce clemens dominus qui non ſpernit preces pauperum, ſed vota humilium libenter exaudit, reddidit ſanitatem dilecto & fideli ſeruo ſuo, vt notam faceret filijs hominum potentiam ſuam. Fuit temporibus illis magnus quidam magiſter in medicinis, dominus Euerhardus Eza curatus in Almelo, vir valde perit⁹ & nominatus inter phyſicos doctos, qui deuotionis gratia inſpiratus, multum familiaris extitit domino Florẽtio, & fratribus eius alijſque Chriſto deuotis. Hic frequenter ad dominum Florentium venire conſueuit, & libenter illi artis ſuæ medicamenta adhibuit, quem fratres valde diligebant, & reuerenter ſuſcipiebant. Qui magna adhibita diligentia pro curatione domini Florentij intimi amici ſui multotiens ei profuit, mœſtitiamque fratrum fiducia ſperãdæ ſalutis ſæpe erigebat & conſolabatur. Dicebatque, Iſta attento in domino plus confidens quam in arte medicinæ, quia ſupra humanas vires eſt, quòd hic homo poteſt tandiu in tam debili corpore viuere: & niſi ſpecialis gratia eum præſeruaret, & orationes multorum pro eo fierẽt, celerrimè deficeret, aut etiam diu defunctus fuiſſet. Bonum eſt ergo fideliter pro ipſo orare, quia ſalus eius ſpecialiter in diuina ſtat gratia.

Pſ. 144.

Quòd ſemel in nocte paſchali angelica viſione curatus fuit.

Cap. XIX.

INter cætera tempora anni grauius & frequentius in quadrageſima ægrotare ſolebat, propter cibos quadrageſimales ſibi magis oneroſos & inflatiuos. Et licet tunc corpore debilior erat, mente tamen hilariori ad ſuſceptionem ieiunij ſe offerebat. Semel igitur quaſi per totum ieiunium debilitato ſtomacho nimium languebat, & vix vſque ad paſcha victurus ſperabatur. Sed deuota fratrum oratio non ceſſauit ad dominum pro eo clamitare, & gratiam domini quam ſæpe fuerant experti, multiplicatis interceſſoribus iterum flagitabant. Deficiebat enim tunc omne humanum præſidium, ideoque ad fortiſsimum deitatis recurrebant ſolatium. Cum ergo iam peracto ieiunio, dominicæ reſurrectio-

rectionis glorioſa inſtaret feſtiuitas, & electus vir dominus Florentius in lectulo ſuo requieſceret dulci ſomno ſoporatus, ecce in ipſa ſacratiſsima nocte paſchæ mox angelica viſione meruit conſolari & confortari. Vidit namque duos angelos ſibi apparere, quorum vnus ſtabat ad dexteram lectuli, & alter ad ſiniſtram. Eleuans autem vnus manum ſuam in altum, quaſi ad percutiendum gladium vibrabat ſuper caput dormientis, ſed ſtatim alter ictum ſuſtentauit ferientis, & prohibuit eum, dicens: Noli percutere, vita enim adhuc viuet, & non morietur. Ad hanc viſionem cęlitus factam obſtupefactus & quaſi de morte ad vitam reſuſcitatus euigilauit, mirabiliter in domino confortatus: & vocans miniſtrum ſuum qui nō longe in camera quieſcebat, ait illi confidenter. Surge, & para aliquid quod hodie manducem. Sentio me melius habere, & volumus in domino pariter epulari. Tunc ille ingenti gaudio repletus feſtinauit parare quod iuſsit. Et omnes qui audierunt, mirati ſunt & gauiſi, quia tam cito conualeſcere cœperat, quem iam pridem mori formidabant. Hanc viſionem poſtea auunculo ſuo canonico ſanctæ Mariæ in Traiecto intimauit, qui eum cordialiſsime dilexit, non tamen ſeipſum nominando, ſed quòd cuidam reuelatum eſſet quòd adhuc ſuperuicturus eſſet. De quo magnifice & intime cōgratulans deum benedixit, quia miſit angelum ſuum, & ſanauit eum ab interitu mortis. Vixit poſt hæc clariſsimus dominus Florentius aliquot annos, ad conſolationem omnium deuotorum tam clericorum quàm laicorum, de diuerſis partibus & regionibus ad eum venientium pro remedijs animarum ſuarū, quibus vir domini tam verbo quam exemplo magnum præſtitit ſanctæ conuerſationis ducatum, cum vniuerſis fratribus ſecum in domo congregatis, ad laudem dei omnipotentis.

De viro qui in puteum cecidit, & inde illæſus extractus fuit.

Cap. XX.

Accidit autem quodam tempore vt plures ad audiendū verbum dei in antiquam domum prędilecti patris domini Florentij conuenirent. Et dum collatio deuotæ exhortationis fieret, vir quidam cum alijs fidelibus ſedebat ſuper putei marginem, & oppreſſus ſomno cecidit improuiſe retro in aquam, capite verſo. Ad cuius lapſum exterriti qui aderant, mox in puteum dolentes reſpiciunt, & ecce deo protegēte ſterit homo ſuper pedes ſuos in aquis putei ſaluus & illæſus mirantibus cūctis. Sumentes ergo feſtinanter vectem deſuper pendentem, ſubmiſerunt in os putei, & extraxerunt hominem viuum, quem exiſtimauerunt pene ſubmerſum & defunctum. Videntes autem eum de tanto periculo liberatum, gratias deo omnipotenti retulerūt, & con-

& cõſolati ſunt nõ minime, quia deus non eſt paſſus hominẽ periclitari in illa domo ſubita morte. Hæc mihi quidam ciuis Campenſis retulit, qui præſens tunc affuit, & Dauentriæ iuuenis frequentauit: ſed & multa alia bona de viro dei & fratribus eius enarrauit. Et ego ex eodem puteo ſæpius aquã hauſi ad vſum coquinæ, qui ſatis anguſtus erat, & ideo res geſta ad gloriã dei amplius valet, qui ſupra id quod petitur, occurrit periculis animarum.

De viſione crucifixi ſuper domum eius apparentis. Cap. XXI.

GRata admodum & deo dilecta congregatio fratrum in domo reuerendi patris domini Florentij, ad laudem dei collecta magnis refulſit virtutibus, & ſublimium meritorum actibus extitit decorata. Ibi humilitas omnium virtutum prima, exquiſita fuit à maiore vſque ad minimum, faciens de terrena domo paradiſum, & transferẽs homines mortales in cæleſtes margaritas, tanquam lapides viuos in templo dei glorificãdos. Ibi obedientia mater virtutum, & diſcretionis lucerna, viguit ſub tanta diſciplina, vt ſumma eſſet ſapientia obedire ſine mora, & nefas foret horrendum præterire ſenioris conſilium aut minimum verbum. Ibi charitas ad deum & ad proximum ſic arſit intus & extra, vt dura corda peccatorum auditis ſermonibus ſanctis, ſoluerentur in lachrymas, & qui frigidi aduenerant, verbi calore accenſi, læti abibant decætero peccare cauentes. Ibi ſpiritualis militiæ armatura contra ſingula vitia enituit ſtrenue, & ſenes cum iunioribus aduerſus ſatanam & propriam carnem, ac mundi fallacias, fortiter certare didicerunt. Ibi antiquorum patrum memoria, & Aegyptiorum monachorum feruida conuerſatio, quæ quaſi ſemimortua iacuit in terra, ad vitam redijt, & clericorum ſtatus ad ſummæ perfectionis normam ſecũdum eccleſiæ primordia ſurrexit. Ibi audiebatur deuota ſpiritualis exercitij exhortatio, & inter quotidianas meditationes ſacroſancta & doloroſa paſsio ſaluatoris noſtri Ieſu Chriſti, crebrius & affectuoſius eſt repetita & maſticata, ex cuius intenta recordatione ſalus animæ noſcitur effluere, valens mortiferos ſerpentis morſus ſanare, & mentem paſsionatam mitigare, ac torpentem animum ad cæleſtia de terrenis per cruciformem imitationem ſubleuare. Cum igitur magnificæ deuotionis ardor erga diuina beneficia recolẽda, in multorum cordibus flagraret, & exemplo reuerendi patris domini Florentij ad perfectum mundi contemptum ſancta illa congregatio erudita proficeret ſemper in melius, pius deus qui benedictionem ſuam & gratiam humilibus præſtat, non deſtitit conſolationibus ſacris & internis gaudijs refouere ſibi fideliter ſeruientes. Et vt de multis aliquid proferam, vnam breuiter viſio-

nem his inſeram, quam deus omnium ſecretorum cognitor ſuper domum illam cęleſti vnctione benedictam oſtendere dignatus eſt. Quidam ex nouellis plantationibus domini Florentij diſcipulus deuotus quadam nocte inſolita viſione perterritus expauit totus in principio, ſed in fine lætificatus eſt mira dei pietate. Cumque in ſtratu ſuo quieſceret, ecce ventus ab aquilone validus nimis, & tempeſtas ſæuiſsima veniebat totam cõcutere terram, quaſi iam inſtaret dies extremi iudicij omni carni metuenda. Pauefactus ergo horrenda tempeſtate cœpit iuuenis ille cogitare quonam fugeret, & quo diuerteret a facie formidinis domini. Deprehenſus itaque inter anguſtias aſpexit ſurſum in cælum, & ecce ſignum crucis euidens in aere apparuit, ſalutis humanæ auctorem repræſentans. Videns ergo hanc ſanctam imaginem crucifixi expanſis manibus & confixis clauis in aere pendentem, cuius radijs illuminabatur orbis, iam tempeſtas illa ceſſabat. Et crux vltra procedebat vſque dum ſtaret ſupra domum domini Florentij, in qua habitabant ſanctæ crucis ſerui, & veri contemptores mundi. Ad cuius aduentum & præſentiam tota domus quaſi obuiam tendens ſaluatori, à fundamento eleuabatur in aere ſuper terram, nuſquam tangẽs terram: atq; reuerenter inclinans ex vno latere verſus crucem, redijt iterum ſuper ſtabilitatem ſuam. Imago autem crucis proceſsit, & ſtetit ſuper murum contra oſtium domus, per quod quotidianus eſt trãſitus fratrum. His viſis cœpit iuuenis expãſis manibus orare verſus crucem, & petere à timore terribilis iudicij protectionem. Statim raptus eſt de loco ſuo, & intra ianuam domus domini Florẽtij collocatus, tanquam in loco ſecuritatis ſub alis crucifixi. Tunc nimium exhilaratus, & quaſi de omni anguſtia tutatus, præ ineffabili lætitia expergefactus eſt. Et vehementer admirans gratias egit deo, qui dignatus eſt ſibi talia de deuotis fratribus illis reuelare, quibus deinceps ſtuduit adhærere, & vitam eorum cum Chriſto abſconditam ſemper venerari.

De patientia eius & manſuetudine, ac dilectione ad omnes. Cap. XXII.

QVidam curialis ſeculari fultus aſtutia virũ dei magiſtrum Florentium non eſt veritus moleſtare, ſed eum beneficio ſuo conabatur frontoſe priuare, exiſtimans quòd forſitan nemo ſe opponeret, aut pro vicario Chriſti reſponderet, quia deuotus & manſuetus ad iniurias videbatur. Vocatus ergo ad cauſam, vt de obiectis ſibi querelis aduerſario reſponderet, non multa contentione nec ſplendido ſermone vſus eſt, ſed breui & humili reſponſione ſic ait: Si vos melius ius habetis quam ego, teneatis in nomine dei. Mirati ſunt aſtantes, & ædificati in verbo præſenti.

Vnus

Vnus autem ex canonicis pro viro dei zelans, nec ſuſtinens iuſtum & innocentem opprimi, ait ad eum: Quomodo ita loquimini dilecte magiſter Florenti? Non curatis plus de præbenda veſtra? Veruntamen iſte non habebit quod quærit, ſed pro vobis agimus, vt teneatis quod bono iure poſsidetis. His auditis ſiluit aduerſarius, & receſsit nihil adeptus. Cognouerunt ſiquidem à maximo vſque ad minimũ, quod fidelis & deuotus magiſter Florentius dignus ſacerdos Chriſti erat, cuius vita & doctrina plures ad ſeculi contemptum trahebantur. Nam de magnis & terrena ſapientibus humiles & ſimplices fratres fecit, necnõ quoſdam competenter inſtructos ad ſtatum religionis & ſacerdotij honorem creſcente in eis ſeptiformi ſpiritũſſancti gratia habilitauit. Illud autem pro maximo lucro & gaudio ſingulari reputabat, ſi alicui iter æternæ ſalutis oſtendiſſet, atque a peccatis ad continentiam reuocaſſet. Reuerebatur igitur à mundanis, honorabatur a magnatibus, & a bonis & deuotis tenerrime diligebatur. Fecerat enim eum tam amabilem cunctis vita ſyncera, charitas ad eum perfecta, pietas ad proximum, largitas ad egenos, honeſtas ad ciues, affabilitas ad afflictos. Vnde quidam de eo dicebat: Non eſt religioſus quem tãtum diligo, nec eſt quem tantum timeo, ſicut dominum Florentium, quem ſicut angelum dei aſpicio. Ipſe tamen nequaquam de ſui reputatione gaudebat, ſed de conuerſione hominum & fratrum profectu, quorum numerus quotidie augmentabatur, domino gratiam ſuam in diebus eius largiter conferente. Hinc & nomen eius ad exteras ciuitates cum multa admiratione & bonæ famæ notitia peruenit, & tam præſentes quàm abſentes eximijs eum laudibus commendabant. Sed humanas laudes ſibi impenſas non attẽdit nec ponderauit, immo vilipendit & deriſit. Nam literas quaſdam commendatitias ſibi tranſmiſſas breuiter legens poſt ciſtam iactauit dicens: Non eſt aliud quod ſcribant? Bene potuiſſent de hoc tacuiſſe.

De deuota exhortatione eius ad ſpiritualem profectum. Cap. XXIII.

Egregius ac vernans flos ſacerdotum magiſter Florentius, feruidus animarum zelator, non ſolum curam domeſticorum fratrum habuit, ſed etiam ſalutaris verbi ſemina in alijs vicinis congregationibus clericorum, plantare ſtuduit, faciens interdum collationẽ deuotæ exhortationis per ſe vel per aliũ idoneum fratrem domus ſuæ pro mutua pace & charitate ſeruanda. Ad cuius aduentum lætabantur omnes inhabitantes, ex ore ſacerdotis dei ſacra verba audire cupientes. Nam loquebatur ſpiritusſanctus per eum ad conſolationem gregis puſilli, qui paratus erat ei obedire alacriter & deuote. Dicebat ergo in quadam

colla-

collatione admonendo hoc modo: Quilibet deberet omni die proponere vitam ſuam feruenter emendare, & nouum certamen contra tentationes & vitia ſua arripere, & quę amplius eum moleſtant, fortius illa niti vincere, & violentiam ſibi propter Chriſtum inferre, quia regnum cælorum vim patitur, & violenti rapiunt illud. Mat. 11 Eſt etiam vtile quandoque alicui fratri diſcreto & in via dei experto paſsiones ſuas & perplexitates reuelare, nec proprio ſenſui inniti, ſed alteri potius credere, atque humiliter accipere conſilium, & libenter ſequi ſuum rectorem, quia hoc eſt magnum releuamen nouiter cõuerſis, & bonum ſignum ſpiritualis profectus. Qui ergo ſic proponit deo ſemper ſeruire, & totam vitam ſuam diligenter emendare, atq; ab omni peccato ſe cauere, de hoc magis meretur & acceptior fit, quam ſi centum pauperes paſceret, & tale propoſitum continendi non haberet: quia maximum munus quod homo poteſt deo offerre, eſt bona & perfecta voluntas ſeruiendi deo omni tempore quo vixerit. Talis etiam non poteſt male mori, quandiu in ſancto propoſito ſteterit. Et ſi obierit, ſpero quòd in ſtatu ſalutis erit, & miſericordiam inueniet, quia bonum propoſitum habuit, & bona volũtas pro opere completo ipſi ad meritum computabitur, ſicut Dauid ſanctus cõfitetur dicens, Domine vt ſcuto bonæ voluntatis tuæ coronaſti nos. Pſal. 5 Multa quidem & alia conſolatiua pro confirmatione bonorum iuuenum loquebatur, qui de diuerſis partibus illic congregati fuerant, non tantum in ſchola literarum, ſed etiã in ſchola Chriſti vacãtes ſtudio ſpirituali. Quidam ex ipſis verba viri dei in tabulis ſignabant, & alijs abſentibus indicare cum magno feruore ſatagebant, multo alacrius diuina eloquia inter ſe tractantes, quam ſeculares ſolent ſcurrilia recitare. De altis quæſtionibus & ſubtilibus rebus & intricatis negocijs omnino tacuit, ſciens quòd paruã ædificationem deuotis mentibus præſtant, & compunctioni cordis frequenter obſiſtunt, & corda innocentium ſubuertunt, ſicut expertum eſt in pleriſque qui curioſa ſcrutantes, & viam Chriſti planam & humilem relinquentes, multis lapſibus & erroribus ſe inſeruerunt. Cum quidam literatus monachus quendam Carthuſienſem argueret eò quod ordo eorum deditus eſſet ſolitudini, & quieti ad vacandum propriæ ſaluti, & pene nullum fructum facere viderentur in eccleſia dei; reſpondit ille bonus religioſus ſatis prudenter & eleganter dicens, Nos libenter faceremus quod vos prædicatis & docetis. Nam contemptum mũdi melius credimus pœnitentiæ laboribus perſuaderi, quàm ſermonibus pulchris & euagationibus multis. Vir quidã ex Iudęis ad fidẽ chriſtianã conuerſus, audiens famam ſanctę conuerſationis magiſtri Florentij, cupiebat

cum ipſo de antiquis patriarchis & prophetis diſſerere, eò quòd in vetere lege & Hebraicis literis ſatis edoctus videbatur, & rabbi a multis ſecundum ſectam Iudæorum dicebatur. Cumque veniſſet ad præſentiam viri dei, ipſe benigne eum ſuſcipiens, & patienter audiens, humane & charitatiue cum eo egit, fidem ſynceram in Chriſto ſuadens tenere, ac operibus bonis inſudare. De quæſtionibus verò legis ad ſalutem non pertinẽtibus, & genealogijs veterum nihil ventilare voluit, non quia ignorabat, ſed quia ædificationem non importabant.

De efficacia ſermonum eius, & intellectu ſcripturarum. Cap. XXIIII.

SErmo reuerendi ſacerdotis non fuit palpās adulatio, ſed veritatis clara proteſtatio; non ſæcularis eloquentia, ſed humilis informatio morum, & ad abiectionem ſæculi rationabilis inductio per exempla ſanctorum. Neque enim à diuitibus pecunias quæſiuit, nec honorē inter magnates, ſed cū ſimplicibus liberior ſermocinatio eius pro quibus etiā inſtabat apud potētes vt pauperum memores eſſent, & de mammona iniquitatis facerent ſibi amicos in tabernaculis regni cæleſtis. Et quis illi facilè negaret, pro quo ipſe intercedere volebat? Offenſam dei timebat, qui eū in petitione nō audiſſet. Venit ad eū aliquādo paſtor & curatus eccleſiæ Dauētrienſis bonus amicus eius, beneuolentiā obſequij ſui exhibēs & dicēs: Prędilecte mi domine Florenti, ſi poſſum aliquid tibi gratum facere, non parcas mihi. Ad quē prius pater ait: Nihil aliud pro nunc, niſi vt beneuolum te exhibeas deuotis fratribus & ſororibus ſub cura tua poſitis, ne moleſtentur à ſæcularibus & improbis perſonis. Qui mox pie annuens reſpondit: Libenter id faciam amore dei & veſtri, vt etiā ſitis memores mei. Magiſter Ioannes Boheme rector ſcholariū, & vicarius maioris eccleſię, ſub quo diu ſcholas frequētaui, magnus amicus fuit domini Florētij, libenter eū audiēs, & faciēs ꝙ deo placitū fore ſciebat. Cū ergo tēpus ſoluēdi preciū inſtaret, reddiderūt ſinguli quod iure debebant. Tunc etiā ego obtuli ei preciū ad manum eius, repetens librū quē pro pignore reliqueram. Et quia notitiam mei habuit, ſciēs me ſtare ſub cura domini Florentij, ait mihi, Quis dedit tibi hāc pecuniam? Reſpondi. Dominus meus Florentius. Vade (inquit) reporta ipſi pecuniam ſuam, nolo à te recipere propter ipſum. Reportaui iterum pecuniam domino meo Florentio, & dixi: Reddidit mihi magiſter precium amore tui. At ille, Grates illi ago, aliàs iterum donis potioribus prouidebo. Per ſpiritum diſcretionis ſciebat quid vnicuique reſpondere deberet, & per donum conſilij ſapientibus & indoctis, varijsq; neceſsitatibus occupatis ſalutari ſubuenit remedio,

medio, nihil tamen terreni commodi pro his requirens. Vnde quidam eius conſilio ſe committens dicebat: Quotiens conſiliū domini Florentij ſecutus ſum, bene mihi ſucceſsit: & quando proprio ſenſui innixus ſum, malum mihi ſemper aduenit, aut me pœnituit, quia non feci ſicut mihi dixit. Intellectus ſanctarum ſcripturarum velut quidam cæleſtis radius in eo luculenter reſplenduit, tantaque puritate diuinæ claritatis illuminatus eſt, vt ſiue in vetere ſiue in nouo teſtamento legeret, ab omni parte myſticus ei ſenſus occurreret, & vbique inueniret quod eum inſtrueret, & ad deum omnium ſciētiarum fontem finemque verborum reduceret. Habebat tamen apud ſe ſimplices & morales libros, & præcipuè Speculum monachorum, & quædam virtutum exercitia contra vitia quibus ſe ſuosque commilitones in Chriſti militia docuit contra diabolica tentamenta triumphare. Nouis autem & imperfectis, ac ſæculari faſtu tumidis, & carnali amore adhuc infectis diſſuaſit alta & ſubtilia atque obſcura & dubioſa legere, & curioſe rimari. Diſcant ergo iſti primitus ſe humiliare, & proprios defectus bene cognoſcere, ſuperioribus ſuis perfectè obedire, nemini ſe præferre, cum omnibus pacem & concordiam tenere, timorem dei in mente ſemper habere, & firmum fundamētum in humilitate ponere, ac ſic demum ad arcem claritatis, & diuinæ ſpeculationis aſcendere lucem, per inhabitantem ſpiritusſancti gratiam mundis cordibus promiſſam, iuxta illam domini ſententiam qua ait: Beati mundo corde, quoniam ipſi deum videbunt. Qui autem ſtudent magis videri ſubtiles quàm eſſe humiles, & plus quærunt ſcire quàm bene viuere, cito extolluntur, & ſunt carnales. Tales ſolebat acriter corripere, & ad cognitionem defectuum ſuorum per humiliationem & frequētes exercitationes ſalubriter reuocare. Quādo autem neceſſariū fuit vt aliquē argueret, ita timebatur, vt nemo auderet cōtradicere, nec ſe excuſare, propter reuerentiā ſanctitatis eius, quā nullus audebat offendere, metuēs dei indignationē incurrere, ſi nō humiliter ſermonib⁹ eius obediſſet. Mat. 5.

De cuſtodia verborum, & iuratione vitanda. Cap. XXV.

QVodam tempore apud Amerſfordiam conſtitutus, ab incolis illius ciuitatis & maioribus illius loci ſatis reuerēter eſt ſuſceptus, & interdum pia deuotione viſitatus. Tunc etiam quidam honeſti viri ad audiēdam vocem ſermonum eius venerunt ad prandendū cum eo & fratribus eius, cupientes familiaritatis eius habere gratiā, & exēplis bonis & doctrinis informari. Quos benignè tractans, & pro eorū ſtatu ſalubriter exhortās, poſt auditionē verbi dei, cum gratiarū actione ſinguli in domū ſuā ſunt reuerſi. Illis autē abſcedētibus, mox breuē admonitio-

nem fratribus dixit: Periculoſum eſt magnatibus & ſæcularibus loqui & coniungi. Non expedit diuitibus blandiri, nec arctiora eis conuenit dici. Ideo oportet vt homo cautè præuideat quid talibus loquatur, ne ſcandalizentur in aliquo verbo leui, vel actu indecenti. Habent enim oculos ſuper nos apertos ad conſiderandum geſtus noſtros, propter bona quæ audiunt de nobis. Stemus ergo ſuper cuſtodiam noſtram, & demus bonum exemplum aliis qui nos viſitant & requirunt, qui tãtum exteriora vident, & ſecundum hæc de interioribus iudicant. Quanuis in omnibus perfecti non ſimus, tamen præcauendum eſt ne malum exemplum & occaſionem ſcãdali demus infirmis. Sed iſti nimis beneuoli ſunt nobis, & hoc fortè non expedit nobis. Non delectemur fauoribus vanis, qui ſimplices & humiles eſſe debemus. Melius eſt ergo ad locum priſtinũ citius redire, quia multi ibidem minus curãt de nobis, & quidam etiam derident nos & obloquuntur, quod valdè nobis proficuum eſt, & ad deum magis redire compellit. Fuit itaque vir domini Florentius cuſtoditus & præmeditatus in cunctis ſermonibus ſuis, maximè coram ſæcularibus & ignotis perſonis. Peſsimam etiam hominum ſæcularium conſuetudinem iurandi ſtrictè vitauit, & omnibus ſuis interdixit, vt neque certè vel verè in quotidiano ſermone dicerent, ne peccatum ſuper peccatum ex incauta iuratione cumularent. Quando ergo aliquid notabile & ſerioſum exprimere voluit, aut dicere in teſtimonium oportebat, non facilè nec temerè iurandi notam interpoſuit, ſed faceto modo ita reſpondit, Dico vobis finaliter, vel vtique: & ſic ſatisfecit quærenti. Nec voluit verbum aſſertiuè loqui, in quo potuit deprehendi, ſed memor verbi domini, eſt eſt, non non, lapſum linguæ ſtuduit præcauere, & alios bono exemplo & ſimplici veritatis prolatione docere. Vnde magis ipſi credebatur ſine iuramento, quàm aliorum linguis multa iuratione malè aſſuetis.

Viri dei tut *inter hoſtes quã cũ amicis verſantur.*

Mat. 5.

De tribus periculoſis tentationibus deuotorum. Cap. XXVI.

Tentationes tres prętextu boni fallẽtes.

EXpertiſsimus in ſpiritualibus rebus ac ſtrenuus athleta magiſter Florentius, tres tentationes dicebat eſſe valde periculoſas, quæ ſub prætextu boni decipiunt multos. Et niſi tempeſtiuè eis in principio reſiſtatur, ad peruerſum finẽ paulatim perducunt, aut in miſerabilem teporem deſides trahunt. Sed (quod nequius eſt) multi has tentationes pro verſutia diabolicæ fraudis minus cautè aduertunt, & in quanta pericula labi poſſunt, vix à prudentibus & expertis informari queunt. Vna eſt quãdo aliquis nouiter conuerſus repatriare deſiderat, & viſitare quærit parentes vel amicos. Hic enim ſub ſpecie boni & ſpe conuertẽdi ſæculares reuertẽs ad ſęculum, cùm exiſtimat in partibus ſuis

facere

ſacere fructum, ex tali occaſione ſæpè negligit ſemetipſum. Dumque moras trahit inter vanos & lubricos, periculoſis ſe exponit ventis & vndis: quia (ſicut frequens experientia docet) leuis animus, & necdum in virtute fundatus, ſi mundanis libenter iungitur, aut peccatis eorum inuoluitur, aut tentatus refrigeſcit ab inceptis bonis. Bonum eſt ergo homini, vt ſemper fugiat omne quod animæ nocet, & ſine cauſa notabili patriam vel amicos non requirat. Nunquam de ſeipſo præſumat, ſed pręſens ſæculum laqueis venenatis plenum habeat vbique ſuſpectum, & prælati ſui ſequatur conſilium & dictum, quod in omni euentu eſt magis ſecurum & firmum. Nam de decem vix vnus vel duo illæſi redeūt, qui inter cognatos & notos diu verſantur. Sępè etiam alijs deteriores & vaniores ſiunt, qui a bono propoſito reſilientes in ſæculo remanent, & gratiam dei abijcientes nō erubeſcunt iterare mala quæ prius contempſerunt. Alia tentatio eſt quando laicus vult eſſe clericus, & idcirco humilem ſtatum relinquit, & a ſancta congregatione recedit, vt agnitis literis magnus dominus fiat, & neſcit miſer quam male decipitur, qui humilitate & obedientia relicta tendit ad alta. Hic ex modica ſcientia citò inflatur, & tarde bonus clericus erit, qui proprio motu ductus pro vilibus literis virtutes perdit, & boni nominis famam denigrat; vtinam totus ſæcularis non fiat. Tertia tentatio eſt quando clericus & literatus anhelat ad ſacros ordines & prælaturam aut aliquam dignitatem ſub aliqua ſpecie ſanctitatis, vt poſsit alijs magis prodeſſe, & melius docere ac frequentius prædicare. Iſte licet piam intentionem videatur habere, intus tamen graui ſuperbia laborat, dum per ſe aſcendere feſtinat vt alijs maior appareat. Et quia humilem ſubiectionē non diligit, & contemptum ſui inuitè ſuſtinet, per preces & cautelas amicorum quærit promotionis ſuffragium, non attendēs animæ ſuæ periculum. Heu quàm malam inueniet conſcientiam poſt modicam & breuem gloriæ captionem, quam difficulter aſſequitur, multoque facilius omni honore priuari poteſt. Qui ab his tribus liberari deſiderat, deū quotidie roget, vt eū à ſuperbia & vana gloria cuſtodiat, & in humili ſubiectione & perfecta obedientia conſeruet. Nam ſuperbia facit hominem intus cæcū & inſipidum, & foris garrulum ac præſumptuoſum, ſui ipſius neſcium, & de alijs habere contemptum. Et quod deterius eſt, ſuper alios quærere dominium, apertum ſatis eſt perditionis ſignum, & multorum malorum inductiuum. Cùm quidam frater cum domino Florentio loqueretur in camera eius, ait illi inter cætera. Studeatis vos dare ad humilitatem, tunc poteſtis proficere, & gratiam dei promereri.

Superbia & ambitio quam noceat.

De emiſſione fratrum ad fructificandum in diuerſis locis. Cap. XXVII.

Phil. 1. ARdentiſsimus amator Chriſti dominus Florẽtius, cui Chriſtus viuere erat & mori lucrum, deſiderans fructum facere in tempore ſuo, maximam operã dedit multis prodeſſe ad æternæ ſalutis regnum, ſuadens hunc miſerum & caducum ſpernere mundum. Miſit ergo plures perſonas ad diuerſa monaſteria & ad nouas domos pro aliorum conuerſione extruendas. Ex quibus aliqui in Vvindeshem, aliqui in montem ſanctæ Agnetis, aliqui in Northorn, aliqui in Gelriam, aliqui in Hollandiã perrexerunt. Quidam etiam monaſteriorum priores, nonnulli rectores congregationum & monialium confeſſores effecti ſunt. Ex quibus aliqui adhuc ſuperſtites ſunt, qui deuotiſsimum & deo dilectum magiſtrum & dominum Florentiũ pridem in carne viuentem cognouerunt, & indubitabile teſtimonium magnę ſanctitatis eius perhibere poſſunt. Sed & ſacer ordo Carthuſienſis, necnon Ciſterſienſis, ſanctique Benedicti, viros habet mihi non ignotos, qui virum Florentium & fratres ſanctę congregationis eius cum Dauentriæ frequentarent, videre & audire meruerunt, & me verum dicere comprobabunt. Fuerunt eodem tẽpore quo claruit & floruit in Dauẽtria inſignis ſacerdos dei Florentius, plures deuoti ſacerdotes in diœceſi Traiectenſi, qui populum fidelem ſermonibus ſacris inſtruxere, & religioſos conuentus ſiue fratrum ſiue ſororum ſtrenue gubernare nouerant. Hi omnes debita cũ reuerentia domino Florentio humiliter ſe ſubmittebant, & angelicum virum ſuper arduis cauſis libentiſſimè cõſultantes, eius potius diſcretioni & prudentię q̃ ſibiipſis credere maluerunt. Videbãt enim in ipſo prę cęteris gratiam diuini cõſilij celſius efflorere, qui tanquã lilium conuallium aqua ſapientiæ perfuſus, in medio turbarum candorem ſuæ puritatis conſeruauit, & bonę opinionis odorem longè lateque reſperſit. Erat itaque tunc temporis in Traiecto dominus Vvernboldus famatus prædicator & cõfeſſor ſororum ſanctę Ceciliæ, feruens amator ſanctæ ſcripturæ, & magnus amicus reuerẽdi patris domini Florẽtij, optimè viſus & auditus à tota cõmunitate plebis. Apud Amersfordiã fuit dominus Vvilhelmus Henrici, qui incepit cõgregationẽ clericorũ qui poſteà facti ſunt canonici regulares. In Svvollis fuerũt dominus Henricus Goude egregius prædicator, pecuniarũ cõtẽptor, humilis cõfeſſor beguinarũ, necnõ dominus Gerardus Kalker deuotorũ clericorum rector, & optimus virtutũ informator. In partibus Hollandię claruerũt valde notabiles & eruditi in lege domini presbyteri, verbo & actione cõſpicui, quorũ aliqui cõtubernales magiſtri Gerardi fuerunt,

runt, atq; Florentio cordialiſsime prędilecti, qui ſuis in locis fru ctum non paruũ domino retulerunt in conuerſione hominũ, & ædificatione conuentuũ deuotorum. In Harlẽ fuit dominus Hugo aurifaber dictus cũ presbyteris ſuis. In Amſterdamo dominus Giſebertus Doü, duorũ monaſteriorũ fundator, ac multarũ ſororũ inclytus gubernator. In Medenblic dominus Paulus totus deo deuotus & probus. Horũ etiam meminit magiſter Gerardus in epiſtolis ſuis, & per hos prima deuotio in Hollãdia cœpit & profecit. Fuit enimuero in partibus Gelriæ in Doesbrouch dominus Dericus Gruter multarum ſororum laudabilis pater, antiquus magiſtri Gerardi diſcipulus, qui multa mihi bona de eo narrauit. Longum eſt per ſingulos nominare deuotos patres qui à tempore magiſtri Gerardi cœperunt, & contẽporanei domini Florentij fuerunt, qui nos vanitates ſæculi contemnere, & humiliter ac continenter viuere docuerunt, omnibusque ſequacibus ſuis clara exempla deuotæ conuerſationis per patientiam & obedientiam reliquerunt.

De felici tranſitu eius ex hoc mundo, & eccleſiaſtica ſepultura. Cap. XXVIII.

BEnigniſsimus Ieſus omnium fidelium conditor & redẽptor, æterneq; vitæ fideliſsimus promiſſor ac redditor copioſus, qui dicit, Omnis qui reliquerit patrem & matrem & cætera terrena propter nomen meum, centuplum accipiet, & vitam æternam poſsidebit: ad remunerandum fidelẽ famulum ſuum pium Florentium multis adornatum virtutibus, ac diuerſis probatum preſſuris & languoribus, de huius ergaſtulo corporis educere dignatus eſt, & in regnum ſuum cæleſte lætantibus angelis trãſferre. Fundatis igitur eius conſilio & auxilio quàm plurimis deuotis cõgregationibus & monaſterijs, atq; humili grege domus ſuæ ſecundum beneplacitum Chriſti in pace & charitate fraterna ordinatè inſtructo & ſollicitè cuſtodito, iam ad ſupernæ patriæ ciues & Chriſti gloria intuendam medullitus ſuſpirabat, & ardenter anhelabat, per omnia confidens in Chriſto Ieſu quem ſuper omnia amabat. Petiuit ergo ſibi corpus domini cũ ſyncera deuotione miniſtrari, quod & plena fide & digna veneratione intuens & adorans ait, O mi dilecte domine deus ignoſce mihi, quòd totiens te tã indigne tractaui & ſumpſi. Ad hęc verba multi cõpuncti fleuerunt. Quidam etiã ex canonicis iſta audiens valdè ingemuit dicẽs: Quid ergo ego miſer peccator dicã, ſi tantus vir talia de ſe ſentit & dicit? Vir autẽ deo plenus & Chriſti gratia munitus totum ſe in diuino beneplacito obtulit, & quandiu loqui aliquid potuit, ſaluberrimæ conſolationis verba dilectis filijs & fratribus ſuis eructauit. Inter alia dignè memoranda, Mat. 19

ſraternæ charitatis vnitatem commendauit dicens: Quicunq; in vna domo habitant, vnum ſentiant, & vnum propoſitum in domino teneant, & ſemper ad conformitatem morum ſine omni ſingularitate cum ſimplici obedientia ſui ſuperioris tendant. Ibi eſt pax, ibi ſpiritualis profectus, & optima diſpoſitio domus, vbi omnes in feruore ſpiritus nituntur eſſe vnanimes, & humilitate Chriſti ſe omnibus conformare. Manete in humili ſimplicitate veſtra, & Chriſtus manebit vobiſcum. Poſt ſacram exhortationẽ ne grex domini inter populares fluctus conſtitutus ſine rectore maneret quaſi debito gubernaculo deſtitutus, pręfecit vniuerſę congregationi ſuæ vnum de presbyteris ſuis, dominum Amiliũ virum deuotum, ſapientem & eruditum, zelum dei & animarum ſalutẽ incunctanter habentem, vt ad eum ſinguli recurrerent, & ipſi ex animo obedirent. His itaq; atq; alijs quiete diſpoſitis, creſcente iã infirmitate corporis, ad extrema peruenit vitæ præſentis. Cùm ergo dominicæ annunciationis ſanctiſsima ſolennitas inſtaret, deuotiſsimus vicarius Chriſti Florentius intimus amator beatiſsimæ ſemper virginis Marię pijſsimæ matris Ieſu Chriſti in profeſto eiuſdem glorioſæ genitricis dei, poſt horam cõpletorij pulſato ad laudem beatæ virginis Aue Maria ſolito more, finito iam die finem vitæ fecit in terris, orantibus fratribus circa eum cum gemitu & mœrore. Nec mirum. Vis etenim intenſi amoris cogebat eos flere chariſsimum patrem omniũ deuotorum lumen & ſpeculum, omniumque tribulatorum ſolamẽ ex hac temporali luce ſubtractum. Sed pia fides amãtium recogitans optimi ſacerdotis ſobrietatem ac vitæ modeſtiam, conſolabatur ſpe gloriæ cæleſtis ipſi non negandæ per Ieſum Chriſtũ quem toto corde dilexit, cui vſque ad mortem plena fidei deuotione ſeruiendo, perſeueranter adhæſit. Tranſijt autem ex hoc mundo dilectus deo & hominibus ſacerdos magiſter Florẽtius anno dominicæ incarnationis milleſimo quadringenteſimo tẽpore Bonifacij papæ noni, & anno ætatis ſuæ vt exiſtimo quinquageſimo, aut non multo ſenior. Vixit verò poſt obitum venerabilis magiſtri Gerardi in bona ac ſancta conuerſatione annis ferè ſedecim, quibus magnum fructum fecit in populo dei in Dauentria & in tota diœceſi Traiectenſi. De cuius laudabili vita ſit laus & gloria Chriſto in ſæcula, qui tam præclari luminis ſidere decorauit tẽpora noſtra. Sequenti igitur die congregatis canonicis cum clericis corpuſculum eius lõga maceratione caſtigatũ ad eccleſiã ſancti Lebuini a canonicis & presbyteris eſt proceſsionaliter allatum, & exequiarum ſolẽnijs perſolutis antę altare eius in honore ſancti Pauli conſecratum cum magna reuerentia ſepelitur. Ipſe autẽ electus ſacerdos dei ſicut verus humilis

milis ſeruus Chriſti, optauerat cum fratribus ſuis ante eum defunctis in cœmeterio ſepeliri, & nihil amplius honoris ſibi exhiberi. Sed reuerendus dominus Rambertus decanus Dauentrienſis hoc penitus recuſauit, quin potius rectiſsime decreuit, vt in eccleſia & loco celebri honorifice conderetur, qui eiuſdẽ eccleſię extitit ſacerdos egregius virtutib⁹ & ſciẽtia illuſtratus.

De quadam viſione facta poſt obitum eius, & de magna gloria ipſius. Cap. XXIX.

FVit in ciuitate Gorichem vir quidam fidelis bonæ vitæ, & famæ laudabilis Ioannes Hermanni nomine, cuius vxor Iutta vocabatur, qui pariter ſecundum mandata dei viuentes, complures alios ad dei ſeruitium traxerunt. Frequenter ſacris diebus de deo in domo ſua loquebantur, hoſpitalitatẽ multis deuotis ad ſe venientibus libenter exhibentes. Erant autem ambo valde familiares domino Florentio, à quo ſanctæ conuerſationis formã habentes, etiam proximis ſuis vitæ exempla præbuerunt. Poſt obitum igitur domini Florentij ſupradictus Ioannes in breui ex hoc ſæculo migrauit. Euenit itaque quadam die vt Iutta deo deuotiſsima in camera ſua orationi incumberet. Qua conſummata, ſurrexit aperiẽs oſtium ad exeundum de camera ſua. Quod cùm aperiret, repente audiuit feneſtram cameræ poſt ſe aperiri. Reſpiciens ergo vidit quendam lumine ſplendoris circumamictum & aſpectu amabiliſsimum eãdem feneſtram intrantem, viro ſuo faciẽ tenus ſimilẽ. Cui illa ait: Es tu ibi Ioannes dilecte cõiunx? Cui ille, Ego ſum. Sed ne modo voces me coniugem tuum. Cui illa, Et quomodo eſt tecum? Ille reſpondit: Ego ſaluatus ſum, & gaudijs cæleſtibus & pręſentia dei fruor. Cui illa: Et quomodo eſt cum domino Florentio patre noſtro? Reſpondit ille: Dominus Florentius eſt in valde magna gloria, & omnia eius incepta recta & bona fuerunt. Et adiecit. Mane in hac domo, & non mutes locum, quia citò morieris. Et hæc rectrici ſororum Aleydæ Thomæ reuelato. Et tandem hæc viſio diſparuit. Poſt hæc iſta Iutta ita feruido ad deum corde dies ſuos licet perpaucos peregit, vt omnia temporalia tanquam deſpecta ſtercora ei viderentur. Ex quo ſigno ſolo euidenter apparet, quòd ſupradicta viſio nõ fuit deluſio vana, ſed reuelatio cęleſtis à deo facta. Cũ quęreret quidam de magna gloria domini Florentij in cęlo, reſponſum eſt: Propter tres maxime *virtutes* Primò propter eximiam charitatem quã habuit ad deum *omnia* bona ſua finaliter ad eũ referendo, & dei honorem & beneplacitum in omnibus quęrẽdo. Secundò propter zelũ animarum quẽ ad proximos ſuos habuit, ſalutẽ omnium deſiderando, & ad ſeruitium dei eos alacriter trahendo. Tertiò propter magnam humilitatem ſuam, & cõ-

 tem-

temptum ſuijpſius, ſemper parua & vilia de ſeipſo ſentiendo. Et hæc tria ſatis lucidè & diſtinctè in vita eius ſuperius deſcripta apparent, & a multis fidelibus non ignorantur.

F I N I S.

Incipit epiſtola eiuſdem ad quendam regularem in Vvyndeshem.

CHariſsime quare me ſic vexas? nónne mihi ſufficiunt miſeriæ meæ? Tamen tædio victus, & importunitate tua compulſus, cogor tibi ſcribere quæ longè à me diſtant. Primò vt ita importune corā deo pulſes pro omnibus tuis ſine intermiſsione, & cōfeſtim aperiet tibi longe clarius q̃ aliquis hominū totius vitę tibi poſsit ſcribere, ſi permanſeris perſeuerans quærendo, pulſando, petendo. Item ſuadeo tibi vt ante omnia humilies te ſub omnibus, & ſufficit tibi corde verbis & operibus. Cogita indeſinenter ſecundum beatum Bernardum ad fratres de monte dei, vbique ſolem lucere niſi in conſcientia tua, vbique ſerenum eſſe niſi apud te. Et hoc fit per aſsiduam aſſuefactionem, inſpiciēdo propriam vilitatem corporis & animæ, non reſpiciendo defectus aliorum, aut excuſando. Maximè quando corripis aliquē, tunc caue tibi ab intra, ne te eleues. Beatus Hieronymus ſuper Marcum dicit. Cæcus à domino illuminatus vidit homines tanquam arbores ambulantes: ſic dicit quòd peccator exiſtimabit omnes homines ſuper ſe. ſic & tu vide omnes fratres tanquam arbores coram te. In operibus tuis fac viliora & abiecta, ſed interim vilitatem tuam cogita, aut de morte, aut de pœna aut iudicio, vel quicquid poteſt te deprimere aut accendere ad amorem dei & proximi: & in huiuſmodi cogitationibus exerce te ad amorem dei & proximi, vel ad extirpandum vitia, vel acquirendas virtutes. Item ſecundum Bernardum ad fratres de monte dei Compara diem præſentem ſemel in die diei præteritæ, vt apprehendere poſsis quod proficis in virtutibus aut deficis. Diſce ſemel aut bis in die tibi præeſſe, & vitam tuam ordinare, mores componere, & teipſum accuſare & condemnare, nec impunitum dimittere. Conſulo tibi vt habeas circa te Speculum monachorum, aut Speculum Bernardi, ſecundum quod omnes actus tuos potes ordinare, quem librum etiam dicas exterius, quod in omnibus operibus tuis leuiter occurrat quomodo te debeas habere, aut in quo te male habuiſti. Item omnes actus tuos præueni præmeditatione & oratione breui, quomodo te deceat habere in eodem opere, & hoc erit tibi leue quando prompta conſuetudine ſcis libellum exterius. Item mane & poſt prandium ſtatue ante oculos tuos tuas malas conſuetudines, & vitia

vitia tua principaliora, & virtutes ad quas niteris; & ſic intra recenter bellum cum hoſtibus tuis, cum carne, mundo, & diabolo, nil hæſitans, quia plures ſunt nobiſcum, quàm contra nos. Et ſic implebis illud Bernardi; Manè præteritæ noctis fac à teipſo exactionem: & venturæ diei tibi ſtatue cautionem, quomodo per totam diem te vis habere. Item Bernardus. Singulis horis deſcribe tua ſingula exercitia, cui ſpiritualia, ſpiritualia: cui corporalia, corporalia: vt in veſperis quando de ſingulis factis tuis tenes capitulum, ſi quid imperfectum fuerit, ſuo modo, ſuo loco aut tempore non abeat impunitum vel irrecompenſatum. Quære commune bonum, & cor ſemper ſurſum habe. Ora pro me frater, nunquam ſic feci. Vale.

Ante prandium cogitabis de paſsione domini. Poſt prandium de morte, de iudicio, de pœnis inferni. Poſt cœnam de vitijs & peccatis.

Quædam notabilia verba domini Florentij presbyteri.

ANte omnia cognoſce vitia tua & paſsiones tuas. Semper ſis vigilans circa tentationē & motus paſsionum. Si ſentis eas, & ſtatim reijcis, nō nocent. ſi moraris, malum eſt. ſi delectaris & moraris in eis, peius eſt. Ad quæſita humiliter reſpōde. Fuge mulieres, & caue inſpicere. Malum exemplum eſt ſecularibus; oculos non cuſtodire. Dic peccatum tuum cum verecundia & triſtitia, & magno propoſito dimittendi, coram deo & presbytero tuo. Dic culpam tuam ſingulariter, ſic feci, & hoc feci. Nota bene in quo ſtat culpa tua, & hoc expone ſimplicibus verbis. Non debes malum alicuius dicere, niſi poſsit ipſi vel alteri prodeſſe. Accuſa alium cum compaſsione, ſicut cum infirmo fratre. Tunc conſcientia eſt bona, & ratio tua recta, quando nihil agis niſi ſecundum ſacram ſcripturam, & intelligis eam ſicut ſancti intellexerunt, & non credas capiti proprio. Bonum eſſet homini ſpirituali quòd temporalia ſua in aliquo tempore deputato tractaret, & poſt ad ſpiritualia rediret quaſi omnium oblitus. Exiſtimo quòd motus & cogitationes quæ incidunt in corda noſtra, non ſunt in poteſtate noſtra, ſed tamen noſtrum eſt aliquid boni in corde noſtro plantare, legendo, orando, ruminando, donec alij motus illiciti ab his victi ſuccumbant, & per gratiam dei ceſſent. Sunt aliqui tantæ ſuperbiæ, quòd vel oportet eos alios regere, vel omnino deficere, & ad mundum reuerti, quia nec ſciunt ſe æquare alijs, nec ſubeſſe. Sæpe mouetur totum corpus ſecundum paſsionem quæ regnat in homine, ipſo tamen non conſiderante. Quidam per medium annum nec bene potuit dormire nec comedere, & non potuit cauſam inuenire, ſed poſtmodum inuenit cauſam, quæ fuit triſtitia. ita latent paſsiones in

nes in nobis. Debiles nō iudicabunt facta ſuperiorum, quia ſæpè falluntur. Nil tene ſecretum vel in rebus vel in conſcientia, quin reueles. Raro loquere cum ſæculari, quin cōfortes eum ſecundum ſtatum ſuum ad bonum. Fuge ſæculares magnates & conuiuantes. Si facis opus humile & vile in præſentia hominū, noli ridere. ſi rides, ſuperbis. quaſi hoc opus ad te non pertineat. Diſce intelligere quod oras, & ſic expellentur vagæ cogitationes. Altus cantus conturbat caput, & ſenſum & deuotionem extinguit. In orationibus potius deſiderare debes gratiam & miſe-
Luc. 1. ricordiam domini, quàm magna præmia. Maria reputabat ſe indignam ſalutatione angelica, & repleta ſpiritu ſancto aſcendit citò ad mōtana, & ſeruiebat Elizabeth. Si quis haberet loqui magno regi, conciliaret ſibi ſpecialiores apud regem. ſic de Maria agendum eſt, quæ maximè ſpecialis eſt deo. Omnia fierent homini dulcia, ſi ſe bene exerceret in paſsione dominica. Sine intermiſsione deberemus cor noſtrum erigere ad cælum, & ad ſacram ſcripturam recurrere, & ſæpiùs ſuſpirare; quòd tam carnales ſumus & pigri ad bona æterna quęrenda. Ex nimia feſtinātia perditur deuotio. Caue ergo importunitatem, & omnia fac cum attenta conſideratione, & non ex cōſuetudine. Quando aliquid contrarium corpori tuo iniungitur tibi, cogita quòd corpus nō eſt tuum, ſed eius in cuius obedientiam te dediſti. Quantum homo omnia bona ſua ſiue corporis ſiue animæ cōmunia fecerit, tantum omnia bona aliorum erunt ipſi communia. Dilige omnes conuerſos æqualiter in deo, tam abſentes quàm tecū exiſtentes. Fuge actionem cui appendet honor, vel de qua vanè gloriari potes, ſi poſſet per aliū æque bene fieri. Quod in alio loco & per alium poteſt bene fieri, dilige & exalta plus q̄ ſi per te fuiſſet factū. Noli inuidere ꝙ alius te ſanctior ſit, vel maiorem habeat famām: ſed dona dei ama in illo, & tua erunt. Nil ſic extinguit carnalia vitia, ſicut feruens ſtudium. Aſſueſce & coge te in camera manere, & in libro lege, donec ſit tibi dulce, & graue exire, & cū gaudio intrare. Fuge ad cellam ſicut ad amicam: quia ſecurus es in ea. Quandocunque homo loqueretur cum hominibus, deberet niti vt imprimeret eis humilia. Scientia ſecularis eſt valde allectiua: caueat ergo homo ne nimis afficiatur ad illam quaſi per medium ſtudeat tranſire ad deū, nec ſatis ſit in medio ſtare. Deuotus & venerabilis pater Florentius dixit ſæpe ad ſocios ſuos & fratres: Quàm bene vobis eſt, & quàm ſecure ſtatis, quòd poteſtis ſic viuere ſub obedientia. Et ſi anteà ſciuiſſet, pro nulla re mundi incepiſſet alios regere, niſi ipſe prius ſub obedientia fuiſſet. Et niſi infirmitas corporis impediret, adhuc mallet eſſe ſub ſtrenuo aliquo magiſtro, qui eius voluntatem plene frangeret.

Item ſi eſſet ſub obedientia, nunquam vellet eſſe perplexus. Nã quiuis deberet ponere onus ſuum ſuper dorſum alterius in quo dubitaret. Meritò deberet ſe homo ſub omnibus conuerſis humiliare, quantumcunque etiam nouis: quia neſcit quantam gratiam ipſis dederit deus. Nunquam poteſt aliquis venire ad veram humilitatem, niſi contemnatur ab alijs, & in nullo curetur. Melius eſſet conculcari pedibus, quam laudibus aliorum conſentire. Cùm aliquis fratrum petit conſilium, debes ei humiliter dicere quod legiſti. Semper eſt melius ſequi videre aliorũ quàm proprium: niſi homo ſciret aliquid melius ſibi reuelatum propter humilitatem eius qui ab eo interrogauit, & nunquam ſibi illud aſſcribat. Si homo habuerit multas phãtaſias: tunc debet vocaliter orare. Omnia exercitia & ſtudia ſua debet homo dirigere, vt paſsiones & defectus ſuos ſuperet: quia alioqui parũ proficit. In labore communi ſta in continua cuſtodia, cauendo multa verba: & cogita de ſtudio tuo quæ legiſti. Non eſt morbus tam grauis, à quo verus obediens non curatur. Si homo purè ſe reſignaſſet, non deberet plus ſibi confidere vel deſperare, quàm ſuperior ſibi diceret. Sæpè debet homo reſignare in die deo & ſuperiori ſuo, & genua cordis pro venia flectere, & intellectualiter obedire. Miror ꝙ qui ſub obedientia eſt, habet dubia, & nõ ſtat contentus. Quando aliquid boni facis: cautè reſpice vt fiat vtique propter deum, & non concupiſcas aliud niſi honorẽ dei, & ædificationem proximi. Inter fratres potes cogitare, O ſi poſſem me taliter habere, quòd nullus per me ſcandalizaretur. Semper debes niti quærere communia, quia ſi quærere incipis te in minimis, citò probaberis ad maiora. Quicquid eſt pro communi bono, ſollicite cuſtodire debemus, ſicut ſacra vaſa altaris. Libri ſacræ ſcripturæ cuſtodiendi ſunt tanquam veriſsimus theſaurus eccleſiæ. In ſcriptura non ſolùm quęrere debemus nos, ſcilicet vt bene ſcribamus, ſed etiã vtilitatem cõmunis boni, vt libri ſint correcti & bene compunctuati & diſtincti, quia nos non libenter ſtudemus ex malis & incorrectis libris. Væ illi qui in cõmunitate exiſtens quærit quod ſuum eſt, vel dicit aliquid eſſe ſuum. Væ homini qui in communitate murmurat de aliquo, & diſſentit cõmunitati, vel qualicũque modo eam perturbat. Tunc verè in vnum habitamus, ſi vnũ volumus, vnũ ſapimus, & vnius moris ſumus in domino. In omni opere ſuo & moribus ſuis ſtudeat ſe quilibet communitati conformare, in legendo, cantando, comedendo, ieiunando, & non ſit ſingularis. Nihil tam pacificum reddit hominem, quàm quòd nihil ex ſe præſumat facere, ſed totum cum conſilio bonorum, & ſemper credat ſalubrius eſſe quod conſulunt. Stude humiliter implere quod tibi iubetur,

Via pertingendi ad verã humilitatem.

tur,quia ſi vis diſcere,vix verus obediens eris. Quantum poteſt ſtude deuotioni,attentè orando. Diſſolutio eſt deuotioni contraria,ſicut aqua igni. Quamuis pauper es in virtutibus & debilis,non debes tamen te deiicere,ſed magis humiliare, & cogitare,Quia non habeo magna,volo iſtud paruum deo offerre quod habeo,ſicut Maria obtulit par turturum, & non agnum. Ille verè eſt frater & amicus alterius,qui odit vitia eius, & iuuat ipſum ea vincere. Semper debes niti te occupare aliquibus bonis, & omnino non attendere ad phantaſias. Periculoſum eſt multum ſæpè loqui vel conuerſari cum hominibus ſæcularibus poteſtatem habentibus ſiue dignitatem,vt ſunt ſcabini,presbyteri, canonici,& alij diuites.Ratio eſt,quia ex natura timens illos ſæpè homo applaudit eis, & aſſentit verbis eorum. Caueas de multiloquio,maximè apud ſæculares,quia rarò loquitur homo , quin poſtea pœniteat de aliquo verbo incauto. Etiam abſtineas a riſu & cachinno,quia qualem ipſi viderint hominem ab extra, talem ipſum iudicant ab intra,quamuis tamen talis non ſit. Parum prodeſt multum ſtudere , niſi quis ſtudeat vitam ſuam emendare,& cum omni diligentia ad bonos mores ordinare. Nam diabolus multa ſcit de ſcripturis, & tamen nihil ei prodeſt. Si quis mane tardus & piger fuerit,non debet deſperare,quoniam deus poteſt illi dare gratiam deuotionis,quando ſibi placuerit. Ante laborem,breuem oratiunculam præmitte.Seruus Chriſti breuiter ſubmiſſa voce loqui debet,& cauere loqui vbi non debet.Et ſi neceſsitas cogit, eat ad locum ſecretiorem ſibi permiſſum, & videat vtrum expediat quod loquitur.Semper niti debes vt ædifices audientes verbis tuis,& trahas eos magis ad ſeruitiũ Chriſti,quoniam nihil plus placet deo, quàm laborare pro animabus conuertendis. Et nihil iniurioſius deo facere poſſumus , quam aliquem noſtro malo exemplo ſcãdalizare,vel à ſeruitio dei laxare,quia hoc peius eſt, quàm Chriſtum cum Iudæis carnaliter crucifixiſſe. Præ omnibus actibus bonis debes niti pro puritate cordis,& bonas meditationes aſſumere , quia ex his ſurgit charitas, oratio , deuotio , & omnes aliæ virtutes firmantur. Nunquam ſis ocioſus , ſed ſancta præcipuè occupatione implicitus, dirigendo affectiones tuas & omnes operationes ad deum. Melius eſt modicum ſpiritus , quam multa ſcientia ſine deuotione. Nam pulchrorũ verborum valde leuis eſt emptio,ſed operũ bonorum difficilis inuentio.Quicquid fecerit homo,ſi non ſenſerit ſe inde humiliorem,nihil ſciat ſe lucratum. Quando aliquid boni facis,fac ſimpliciter & purè,ad honorem dei, & non quæras te ipſum aliquo modo. Ex improuidentia verborum veniunt perturbationes,ſcandala & oblocutiones. Vide ergo quid facis,

qua-

quare facis, & quomodo facis. Non eſt leue, in quo offenditur deus, & ſcandalizatur proximus. Ante initium operis propone qualiter te velis habere, nec leuiter hoc frangas. Feſtina ad cellam, & recuperabis deuotionem perditam. Quando duo vel plures colloquuntur, quiuis reſpiciat quòd non ad inutilia ſermo procedat. Et ſi contigerit, debes hoc alteri abſque omni verecundia dicere charitatiuè & humiliter: Frater, non expedit nobis plus loqui, eamus ad cellam, & faciamus aliquid melius. Seruus dei quantumcunque poteſt debet niti quòd cor ſuum auertat à creaturis & concupiſcentijs terrenis. Et quanto plus in illo profecerit, tanto plus creſcit appetitus ad amorem dei. Deſiderans proficere ſtudeat ſibi vim facere, hoc eſt nitatur vitia ſua vincere, vt qui prius deſiderauit ſublimia, iam deſideret humilia, & ſic de alijs vitijs vincendis. Bonus obediens nunquam debet paruipendere mandatum, quantumcunque leue videatur. Tunc diabolus in veritate fugit a nobis, quando perſpexerit nos humiles & vnicordes, quia ipſe eſt pater ſuperbiæ & diſcordiæ. Non debemus attendere proximum noſtrum vt pulchrum vel diuitem, ſed ſicut ſanguine Chriſti redemptum. Seruus dei multum niti debet pro pace & concordia habenda cum fratribus ſuis, quia angeli nihil plus diligunt & libentius vident in nobis, quàm quòd ſumus inuicem pacifici & concordes. Quicquid boni ſeruus Chriſti facit, nunquam ſit ſecurus, ſed timeat ſemper de ſeipſo, ne fortè reprobus inueniatur coram domino noſtro Ieſu Chriſto. Et præ omnib' debet niti vt omnes homines reputet ſanctiores & meliores ſe. Deuotio non eſt aliud niſi deſiderium animæ ad deum. Quantumcunque parum conſuetudinis noſtræ fuerit, ſi quis tamen humiliter ſtuduerit facere, totum reputabitur pro obedientia. Quòd ſi neglexerit & non curauerit, timeo quòd grauiter punietur. Optans in humilitate proficere, ſæpè debet ſibi dura & deſpecta proponere, & ſemetipſum arguere, iudicare & condemnare, & ſecretis cogitationibus ſuam vilitatem conſiderare, vt adueniente humiliatione ſciat patienter contemptum pati. Cùm ſentis inuidiam vel ſuſpicionem aut vanam gloriam, reſpõde tibi ad intra & dic: Prò pudor, quòd tu adhuc tam miſer & tã debilis es, quòd ex aliorum profectu deficis, & deterior efficeris. Sicque intus temetipſum humilia & confunde, & fugiet diaboli tentatio à te, qui ſolet talia ingerere. Magno labore oportet nos contra carnalia pugnare, ſi volumus ea vincere. Raro vel nunquam comedimus, quin diabolus inſidietur nobis. Igitur ſemper vigilemus & oremus, quia aduerſarius nunquam dormitat, ſed vndique nos impugnat.

Inci-

Incipit prologus libri de diſcipulis domini Florentij.

QVia deo donante de venerabilibus patribus ac illuſtribus viris magiſtro Gerardo & domino Florentio quædam virtutum opera ſecundum tenuitatem ingenij mei impolito ſermone deſcripſi, reſtat nunc conſequenter prout memoriæ occurrit, de eorum diſcipulis aliqua aſsignare, quæ ſimplicium fratrum vitam & mores valeant humiliter informare. Hi etenim ſæculi pompam & carnis mollitiem viriliter calcantes, Chriſtum ſectati ſunt per arctam viam quæ ducit ad vitam, vt non immeritò cæli luminaribus comparentur. Nam maximam multitudinem fidelium virtutibus ſuis illuſtrarunt, quam ad bene agendum dum adhuc viuerent exhortari non ceſſarunt. Ideoque pia eorum in Chriſto conuerſatio non eſt penitus ſilenda, ſed ad inſtructionem paruulorum pandenda ſunt facta eorum veneranda.

NOVITIVS.

ROgo te obnixe, vt de tam præclaris viris ſaltem paucas deuotionis ſcintillas in lucem proferas, quibus accendi valeã ad virtutis amorem, quatenus ex auditu modernorum nouę cõuerſationis ſtatum arripiam. Nam plerique poëtarum geſta ſcripſere gentilium, pro qualicunque vtilitate legentiũ: quantò magis ad conſolationem religioſorum recitare debes exempla ſeruorum dei qui mundum triumpharunt, vt boni in melius ſemper proficiant, & pigri de corporis lectulo citius ſuſcitentur?

SENIOR.

SI me digneris audire: dicam quod non parum te ædificet in præſenti. Eos tibi proponam, qui nõ tantum virtutis nomen, ſed cum bono nomine vitam tenuerunt virtutibus claram. Sed iam prò dolor, aliqui ſunt qui primo feruore derelicto, euagationes diligunt, vaniloquijs delectantur, propriam ſapientiam primis patrum noſtrorum inſtitutionibus præponunt, & ad ſua deſideria explenda callidis argumentis pro ſacris legibus vtuntur. Quorum ſtultam præſumptionem omnimodè caueas, & probatorum patrum humiles mores habitumque attendas, qui in diebus noſtris ſub diſciplina reuerendi patris domini Florẽtij Dauentriæ emicuerunt. Det igitur nunc gratiam proferendi ea quæ ædificationis ſunt, quatenus præſens hic ſermo ſic ſimplices & humiles fratres erudiat, vt Chriſtum ſequi in religione cupientes, omnẽ ſæculi curã perfectè abijciant, & tales in feruore deuotionis & ſanctæ ſimplicitatis ſubiectione eſſe ſtudeãt, quales iſti deuoti virtutum viri omni ſtudio prædicandi extiterunt.

Inci-

Incipiunt Capitula.

De prima congregatione clericorum in Dauentria. Cap.j.
De domino Ioanne Gronde. Cap.ij.
De domino Ioanne Brinckerinck. Cap.iij.
De domino Luberto Berneri. Cap.iiij.
Scriptum domini Amilij de felici obitu eius. Cap.v.
Collecta quadam ex deuotis exercitijs domini Luberti. Cap.vj.
De domino Henrico Brune. Cap.vij.
De domino Gerardo Sutphanienſi. Cap.viij.
De domino Amilio de Buren. Cap.ix.
Exhortatio eius de mutua charitate ſeruanda. Cap.x.
De domino Iacobo Vianenſi. Cap.xj.
De Ioanne Keſſel humili coco. Cap.xij.
De deuotis exercitijs eius. Cap.xiij.
De Arnoldo Scoonhouia deuoto clerico. Cap.xiiij.

De prima congregatione clericorum in Dauentria. Cap. I.

BOnorum probitas (vt ratio dictat) laudem dignam vbique meretur. Nam qui in vita ſua laudabiliter vixerunt, poſt mortem quoque obliuioni tradi non debent. Siquidem ad ſolatium viuorum, actus iuſtorum recenſendi ſunt, & ad exemplum cæteris fidelibus proponendi. Vnde iam præcipuè eos commendare oportet, qui in domo reuerendi patris Florentij à principio domus illius deo humiliter ac deuotè ſeruire ſtuduerunt, & cū magno feruore ſpiritus vſque ad finem vitæ in ſancta obediētia cōſtantiſsime permanſerunt. Non tamen omnium intendo ſcribere virtutes, quod nullatenus poſsibile eſt, ſed de pluribus pauca mihi nota libet memorare. Cùm igitur ſtudij cauſa in annis adoleſcentię Dauentriam perueniſſem, quæſiui iter pergendi ad regulares in Vvyndeſem. Ibique inuentis fratribus canonicis regularibus cum germano meo, hortatu illius inductus ſum adire ſummæ reuerentię virum magiſtrum Florentium Dauentriēſis eccleſiæ vicarium, ſacerdotemque deuotum, cuius fama dulciſsima ad partes ſuperiores iam aſcenderat, & in amorem ſui mentem meam traxerat, quem frequens turba ſcholarium in diuinis rebus agentem commendare ſolebat. Viſu enim & auditu iuſtus erat, atque omnium oculis gratioſus, vtpote verus dei cultor, & ſanctæ matris eccleſię deuotiſsimus venerator. Venientē ergo ad præſentiam patris reuerēdi, mox pietate motus, aliquātiſper me ſecum in domo tenuit, & ad ſcholas inſtituit, datis inſuper libris, quibus me egere putauit. Demum hoſpitium cum 2.Pet.2

quadam honeſta & deuota matrona gratis impetrauit, quæ mihi & alijs multis clericis ſæpius bene fecit. Adiunctus itaque tam deuoto viro & fratribus eius, quotidie deuotam eorum conuerſationem attendi & inſpexi, & gauiſus ſum ac delectatus in bonis moribus eorum, & in verbis gratiæ quæ de ore humilium procedebant, quia nunquam prius tales homines, tam deuotos & feruentes in charitate dei & proximi me vidiſſe memini, qui inter ſæculares viuentes, de ſæculari vita nihil habebant, nihilque de terrenis negocijs curare videbantur. Nam domi quiete manentes, libris ſcribendis operã ſollicitè dabant, ſacris lectionibus & deuotis meditationibus frequenter inſiſtentes, ad iaculatas orationes laboris tempore pro ſolamine recurrebant. Manè etiam dictis matutinis horis eccleſiam viſitabant, & inter miſſarum celebrationem, primitias oris ſui, & cordis ſuſpiria deo libantes, puras manus & oculos mentis corpore proſtrati leuabãt ad cælum, precibus & lamentis deum ſibi per hoſtiam ſalutarẽ reconciliari quærentes. Huius eximiæ congregationis primus inſtitutor & ſpiritualis rector extitit dominus ac magiſter Florẽtius virtutibus ornatus, & diuina ſapientia & intelligentia in agnitione Chriſti refertus, ſacræ apoſtolicę vitę cum ſuis presbyteris & clericis formam humiliter imitando. Iſti ergo cor vnum & animã vnam in deo habentes, ſinguli quæ ſua erant in cõmune conferebant, & ſimplicẽ victum ac veſtitũ accipiẽtes, de craſtino cogitare vitabant. Sponte nanq; ſe deo dicantes omnes rectori ſuo aut eius vicario obedire ſatagebant, & ſanctam obedientiã pro ſumma regula tenẽtes, totis viribus ſe ipſos vincere, & paſsionibus reſiſtere, ac motus propriæ volũtatis frãgere nitebãtur, rogantes inſuper feruẽter, vt pro defectibus & negligẽtijs ſuis ſeriosè corriperẽtur. Idcirco gratia magna & vera deuotio erat in eis, & multos ædificabãt verbis & exẽplis, atq; patiẽter deriſiones ſæculariũ ferentes, plures etiã ad ſęculi cõtemptũ perducebãt. Et qui antea illos deſpexerant, vitã eorũ ſine honore tanquã ſtultitiã exiſtimãtes, poſteà ad deũ conuerſi, & deuotionis gratiã experti, veros dei ſeruos & amicos palã illos cõſcientia perurgente fatebantur. Multi ergo viri ac mulieres, mundana felicitate contempta conuerſi ſunt ad dominũ, & conſilijs dilecti patris domini Florentij innitẽtes, præcepta dominica ſeruare, & miſericordiæ opera chriſtiana deuotione in pauperes exercere ſtuduerunt. Adiuuabãt autem eum omnes fratres ſui, verbum vitę retinentes, qui tanquã luminaria cæli in medio turbarum lucebant mundo ſeneſcenti. Quidam etiam ſacerdotes ſcientia diuinæ legis illuſtrati, ſtrenuè in eccleſia prædicabant, quorum ex prædicatione fideles populi in actibus pijs exercen-

Oratio ſanctis viris poſt laborem loco eſt ſolaminis.

dis & ſermonibus ſacris audiendis ſalubriter ſunt inſtructi.

De domino Ioanne Gronde. Cap. 11.

FVit tunc temporis in Dauentria ſacerdos deuotus dominus Ioannes de Gronde dictus de Oetmershem ex Tvvenchia natus. Hic fama celebris & ſermone facundus, aliquo tempore in Hollandiæ partibus honeſtiſsimè conuerſatus eſt, qui caſtitatis titulo inter ſacerdotes inſigniter effulſit, ſimplici altaris beneficio ſobriè contentus. Hunc venerabilis magiſter Gerardus magnus ad ſe accerſiri fecit, ita ſcribens ad ſacerdotes qui in Amſterdamo domino deuotè tunc ſeruiebant, quibus ſpeciali charitatis vinculo vnitus erat. Ait nanque, Noſcatis quòd villa Dauentrienſis mirabiliter bono presbytero pro adiutorio ſpiritualium in confeſsione indiget, quia nullũ talem ad votum noſtrum habemus. Quapropter vos rogo, ſi non fuerit notabile impedimentum ſanctæ eccleſiæ in Amſterdamo, noſtrũ prædilectum Ioannem de Gronde à loco veſtro remoueri, nobis ſine dubio proficuus erit. Et ſtatus ipſi erit multum conueniens, qui tantum ad hoc ordinatur, vt ſubueniat veraciter conuerſis ad dominum, quod eſt opus pijſsimum. Et libentiſsime & cum gaudio eum acceptabimus. Veniens igitur Dauentriam ad magiſtrum Gerardum, & benigne receptus, in antiqua domo domini Florentij cum primis fratribus illius ſanctæ congregationis humiliter & deuotè cum communi ſocietate vixit, & feruens ſpiritu, ſummo mane fratres ad orationem excitare conſueuit dicens: Surgite, vigilate & orate, vt non intretis in tentationem. Permanſit autem in eadem domo vſque ad obitum magiſtri Gerardi, poſt cuius felicem tranſitum fuit apud ſorores in camera magiſtri Gerardi. Prædicauit autem verbum dei frequenter in eccleſia Dauentrienſi voce ſolenni, cuius prædicationi dominus Florentius quandoque reuerenter affuit, audiens intentè ac deſideranter diuini ſermonis dulcedinem ex ore prædicantis. Erat enim vox eius ſonora, aures hominum penetrans, & corda compungens. Hic etiam interdum Svvollas venit, ad confortandum deuotos fratres & ſorores. Et quodam tempore ibidem in quadrageſima pluries prædicauit, inſuper paſsionem domini in die paraſceues vltra ſex horas deuotiſsimè prædicando expoſuit, modico tamen interuallo in medio ſermonis pro virium reparatione populis indulto. Cumque charitatis intuitu moras illic faceret, quorundam deuotorum confeſsiones audiuit, dans remedia ſalutaria pœnitentibus, & ſuadens permanere in propoſito ſancto. Nam multus in ea populus ad ſeruiendũ deo inuentus eſt, & vſque ad tempora noſtra feliciter ampliatus. Tam diligẽter deuotus prędicator quærebatur &

tur & libenter audiebatur, vt hoſpitio receptus verbum ſalutis ad prandiũ ſedens petentibus non negaret, ſed inter epulas corporis animarum medicinam pręſtabat. corde cõtritis ſuper delictis ſibi confeſsis. In hoc ſiquidem opere Chriſtum imitabatur,
Luc. 10 qui inter cibos menſæ, pœnitentiam beatiſsimæ Mariæ Magdalenæ clementer ſuſcepit, & Simonem de pœnitente malè ſentiẽtem, prudenti ratione per pietatis opera ſibi exhibita redarguit, & bene inſtruxit. Acceſsit etiam interdum ad fratres in mõtem ſanctæ Agnetis, eorum confeſsiones audiendo, qui adhuc pauperes erant, & ſine ſacerdote. Et ait, Non ſit vobis graue humilem deum ſequi, nam paucis laboribus poteſtis regnum dei promereri. Poſt hæc redire feſtinauit ad habitationis ſuæ locum, nolens diu à dilectis fratribus domini Florentij ſeparari, cum quibus viuere vnicum ipſi ſolatium fuit, & qui ipſum cordialiſsime diligebant. Simplex erat in veſtitu, & ſobrius in conuictu, non blandiens ſæcularibus propter quæſtum, ſed ſicut verus euangelicus prædicator lucrum quęrebat animarum, & augmentum ſpiritualis profectus in domibus deuotorum. Cùm ergo domino fideliter miniſtraſſet, & dies vocationis eius iam inſtaret, vt pro laboribus ſuis æternam mercedem reciperet, cœpit grauiter infirmari. Et exiſtimans ſe non diu victurum, fecit ſe ad domum domini Florentij deportari, deſiderans finem dierum ſuorum in medio fratrum conſummare, quorum orationibus & meritis ſe confidebat in extremo maximè iuuari, & ab inimico inſidiante fideliſsime defendi. Quod & factum eſt deo miſeráte. Nam domino Florentio cum fratribus ſuis præſente, confortatus eſt in miſericordia altiſsimi, & ad iuſsionem patris dilecti vltimũ verbum ſuum terminauit in nomine domini. Sicq́ue agonem ſuum domino commendans, ſpiritum vitæ ſummo mane circa horam quartam in craſtino ſancti Ioannis ante portam Latinam exhalauit, Anno domini milleſimo trecenteſimo nonageſimo ſecundo, menſis Maij die ſeptima. Sepultus eſt autem in eccleſia beatæ Mariæ virginis ad latus venerabilis magiſtri Gerardi in vno ſepulchro, vbi pariter requieſcunt in pace. Et hoc apte ſatis, vt quomodo dilexerunt ſe in vita, ita & in morte non ſint abinuicem ſeparati, in vna eccleſia ſub vnius petræ ſignaculo clauſi, expectantes aduentum domini noſtri Ieſu Chriſti, ab ipſo iterum reſuſcitandi.

De domino Ioanne Brinckerinck. *Cap.* III.

HVic athletæ dei ſucceſsit dominus Ioannes Brinckerinck, quondam magiſtri Gerardi diſcipulus prædilectus, de Sutphania natus. Hic veniente magiſtro Gerardo & prædicante in diuerſis locis cum ipſo ſæpè perrexit, comes itineris eius, quémadmodum

admodum Lucas cum Paulo. Vnde multa bona frequenter ab eo audiuit & didicit, factus deuotus imitator operum eius, ac teſtis idoneus ſanctitatis eius, intrans & exiens cum eo, horas legendo, ac alia pietatis obſequia ſedulo exhibendo. Poſt cuius mortem feliciter celebratam ſub obedientia reuerendi patris domini Florentij, deuote & humiliter vixit, non ſegnis æmulator bonarum informationum quas olim magiſtro Gerardo prædicante ſitibundo pectore hauſit. Dei autem conſilio ad ſacerdotium promotus eſt, manſitque cum fratribus in congregatione multum laborans in ædificatione primæ domus domini Florentij, donec defuncto domino Ioanne de Gronde, ad regimen ſororum poneretur. Qui ſicut vir ſtrenuus & zelator caſtitatis, in omni diſciplina creditam ſibi domum gubernauit, proprijs nõ parcens laboribus, ſæpius ſupra vires fatigatus pro animabus lucrandis. Ipſe etiam interdum verbum dei prædicauit in eccleſia, acriter obiurgando peccata, & virtutes commendãdo vt decuit excellenter. Bina vice audiui eum prædicantem in die paraſceues paſsionem domini ſatis compunctè & prolixe. Primum thema eius fuit, Proprio filio ſuo non pepercit deus. Secundum verò ex pſalmo ſumpſit: Quid retribuam domino pro omnibus quæ retribuit mihi? Libẽter a deuotis audiebatur, ſed ſæculares quidam ſuſurrabant contra eum, quia vitia eorum vbi oportuit arguebat. Sed tamen propter hos non terrebatur, quia amabat veritatem dicere, & pro iuſtitia agonizare, eligens deo potius obedire & bonis prodeſſe, quàm prauis conſentire. Quadam igitur die in circuncisione domini valde eleganter & dulciter de nomine Ieſu prædicauit, benedictum & dulce nomen Ieſu ſuper omnia nomina in cælo & in terra exaltando. Tandem ad arguendum quoſdam ſæculares & ſtolidos homines ſermo eius deſcendit, eo quòd prò dolor plures minus reuerenter immo ſępè iocanter ſanctum & inuiolabile nomen Ieſu nominant: & clamauit dicens, Sunt quidam qui audito dulci & benedicto nomine Ieſu iocaliter & deſpectiuè loquuntur, Ay Ieſus deus beguinarum. O miſeri & inſenſati quid dicitis? Quis eſt ergo deus veſter? Eſt tunc diabolus deus veſter, quia dicitis, Ieſus deus beguinarum. Hoc eſt magnum ſcandalum vobis. Illis autem hoc ſanctum nomen magnus honor eſt & gaudium ſingulare, quia frequenter nominant Ieſum, ſumme venerantur Ieſum, & ante omnia & ſuper omnia nomina ſanctorum diligunt & adorãt Ieſum dei filium, quem vos deridetis & deſpicitis, quia fratres & beguinæ Ieſum libenter nominant, & deuotè laudant, & in nomine Ieſu inuicem ſe ſalutant. Væ vobis qui diabolum frequentiùs in ore habetis quàm Ieſum, eò quòd nimis humilis & de-

2. Tim. 4.

ſpectus Ieſus vobis eſſe videtur. Hæc dicens lætificabat amatores Ieſu, & confundebat deriſores eius prout digni erant. Cúmque numerus ancillarum dei cœpiſſet augeri, dominus Ioannes ſpem iactans in adiutorium altiſsimi, fecit ampliora ædificia ad habitandum, vt plures animas ſaluaret, quæ de huius mundi naufragio ad Chriſtum confugerant. Demum extra ciuitatem verſus Aquilonem monaſterium ſanctimonialium non ſine grandi labore conſtruxit, in quo de domo magiſtri Gerardi ſorores aliquas aſſumens, fecit illas ſacris literis imbui, & habitu regularium ſub perpetua clauſura inueſtiri. Has ſtrenuè cum his quæ in ciuitate manebant, per viginti ſex annos domino iuuante rexit vſque ad vitæ terminum, nonnullis tamen ad alia loca pro nouis domibus inchoandis ab ipſo tranſmiſsis. Nam primò ſedecim tantum ſorores in communi viuentes reperit, ſed domino multiplicante numerum in diebus eius, poſt obitum centum quinquaginta reliquit. Sed quam humiliter ac timoratè inter tanta bona de ſeipſo ſenſerit, teſtantur verba quæ vni familiari ſocio aliquando dixit. Cùm enim pariter per viam tranſirent, & de futura vita loquerentur, hæc ait: Ecce frater ſi angelus domini ad me nunc veniret & diceret, Inclina te Ioannes, & permitte caput tuum amputari, & eris in purgatorio, ego libenter hoc ſubirem, vt de ſalute mea certus eſſem, & ſic in gratia mori poſſem. Alia vice in prædicatione ſua hæc dixit: O quàm magnus & altus eſt ſtatus ſacerdotalis, cuius dignitatem vix aliquis mortalis dignè exequi valet. Ego ſi tam facilè poſſem tunicam ſacerdotalem deponere ſicut induere, ſtatim eam hic exuerem. Aduertant hæc qui de ſacris ordinibus gloriantur & intumeſcunt, nec quantis debitis obligantur attendunt, & diſcant de ſeipſis humiliter ſentire, & in timore dei corda ſua deprimere, quia tanto erit quiſque ſecurior apud deum in futuro, quanto nunc humilior in ſemetipſo. Ecce iſte ſeruus dei multos labores fecit in vita ſua, paſſus eſt contumelias & detractiones ab æmulis, ſed per patientiam vicit omnes. Et dans deo gloriam, opus bonum quod incepit, fideliter conſummauit, & tanto deo plus placuit, quanto humilius de ſe ſenſit, & plures ſecum ad cælibem vitam traxit. Igitur poſtquam in vinea domini quam dextera dei plantauit, diu ſatis vbertimque laboraſſet, venit dies ad veſperam, in qua laboris ſui præmium reciperet, & ab omni opere temporali ceſſare deberet, iuxta verbum domini dicentis: Voca operarios, & redde illis mercedem ſuam. Et ecce magna vi febrium correptus infirmatur, & exiſtimans ſe iam migraturum, denunciat priori de Vvyndeſem ægritudinis ſuæ moleſtiam, & dierum

Ordo ſacerdotalis, quātus.

ſuorum

ſuorum finem aduenifſe. Quo veniente exponit ei deſiderij ſui intentum, commendans eidem, ſicut fideli commiſſario curam ſanctimonialium, quatenus de idoneo rectore eis prouideret, ne feruor diſciplinæ nouiter introductus, per negligentiam aut inſolentiam deperiret. Cùm ergo feſtiuitas dominicæ annunciationis illuxiſſet, ſequenti die fidelis ſeruus Chriſti Ioannes ad cæleſtem patriam anhelans, ſeptimo Calendas Aprilis animam deo reddidit, cui totis viribus in corpore poſitus ſtuduit à iuuentute ſua famulari: Anno domini milleſimo quadringenteſimo decimonono, reſidente in ſede Traiectenſi venerabili domino Fœderico de Blanckenhem nobili epiſcopo omnium deuotorum patrono pio & glorioſo. Sepultus eſt autem in monaſteio ſanctimonialium ordinis regularium in Dyepenuene ante ſummum altare in medio chori quod ipſe primus incepit, & ad honorem beatæ virginis & ſanctæ Agnetis conſecrari fecit.

NOVITIVS.

GRatanter capio quod dicis. Felix Dauentria, quæ talibus ſacerdotibus extitit adornata. Sed iter inceptum iam proſequere, & quæ nondum audiui, noli abſcondere mihi.

SENIOR.

EXigit feruida petitio tua, vt adhuc quædam incognita tibi deſcribam. Sed mens proprijs grauata malis quid dignè dicere valet de virtutibus perfectorum? Quia tamen pietatis cauſa id facere cœpi, conſequentia patienter aduerte. Breuiter tranſibo, ne tædium generet lectori ſermo prolixus. Nec quæras in verbis ornatum, ſed ædificationem morum in humili conuerſatione deuotorum.

De domino Luberto Berneri. *Cap.* IIII.

INter illa primitiua deuotorum luminaria refulſit Dauentriæ magnæ humilitatis & ſummæ obedientiæ ſacerdos quidã nominis Lubertus filius Berneri Ioãnis de Svvollis oriundus. Cùius feruidam in Chriſto conuerſationem plures mecum nouerunt fratres in Vvyndeſem, in monte ſanctæ Agnetis, & in fonte beatæ Mariæ prope Arnem, ex quibus multi adhuc ſuperſtites ſunt, quidam autem in domino dormierunt. Quid autem dicam pauperculus de tam egregio viro, cui teſtimonium perhibet tam religioſa multitudo? Sed & ipſi ſæculares viri cõſulares & ſcabini, necnon eius temporis canonici & vicarij Dauentriẽſes dominum Lubertum cognouerũt magnarum virtutum fuiſſe virum, quod ex multis humilibus actibus eius probari poteſt, de quibus exẽpli gratia hic aliquos inſeram, tanquã ſuaue olentes ramuſculos de bona arbore natos. Hic igitur iuuenili ætate

pollens, & artis grammaticæ Rudimenta tranſcendens cum coætaneis ſocijs ciuibus ſuis profectus eſt ad ſtudium Pragenſe, ibique breui tempore baccalaureus factus Svvollas rediJt ab amicis ſuis lætiſsimè receptus. Nec diu poſtea deuotorum fratrũ affabilitate tractus cæleſti inſpiratione ad emendationem emollitur, inuitiſque parentibus & amicis clanculo receſsit Chriſto ſeruire proponens, & ſtudium ſæculare in ſpirituale exercitium felicius commutauit. Venitque Dauentriam ad magiſtrum Florentium vitæ ſanctitate potiſsimè tum florentem, a quo paternæ ſuſceptus, docetur perfectè renunciare pompis & curis ſæculi, & humilem vitam Chriſti imitari. Qui toto mentis feruore iugo obedientiæ ſe ſubdidit, & diſciplinam nouæ vitæ alacriter arripuit, & ſemetipſum quotidie hoſtiam viuam domino offerens, ad ſummam perfectionem per propriæ voluntatis fractionem cito aſcendit. Sed pater eius Bernerus potens ſcabinus Svvollenſis indignè ſatis tulit, quòd filius ſuus Florentij diſcipulus eſt effectus, & ad tam humilem ſtatum ſe cõuertiſſet. Miſit ergo nuncios plures, qui eum à propoſito ſancto reducerent, exiſtimans ipſum nimis errare, quòd parentes & ſæculi diuitias inſipienter reliquiſſet. Sed Lubertus animo conſtans ſtabat intrepidus, eligens magis ſequi conſilium Chriſti; quàm facere voluntatem patris ſui terreni, quia deus maior homine eſt, qui
Mat. 10 ſe ſuper omnia præcipit amari dicens: Qui amat patrem aut matrem plus quàm me, non eſt me dignus. Interea accidit vt pater eius infirmaretur, & erat languor fortiſsimus, vt nec loqui quidem poſſet. Nunciatum eſt ergo Luberto, quatenus ad patrem citò veniret ſi eum viuentem videre cuperet, vtpote qui in extrema neceſsitate conſtitutus, conſilium ſalutis per ipſum deo propitio eſſet habiturus. Tunc ille filialiter condolens patri ægrotanti, memor dominici præcepti, ſed immemor iniuriæ ſibi prius illatæ, acceſsit feſtinus domum paternam, propter animæ eius ſalutem. Viſitat iam ſecurus infirmum, quem dudum fugiebat perſequentem: ac blande eum alloquitur, quem pertulerat aduerſantem. Videns autem pater filium ſuum dilectum, exhilaratur nimis ad eius conſpectum. Et quod mirum eſt dictu, incipit loqui præ gaudio, qui anteà obmutuit oris priuatus officio. Mox obſecrat ab eo veniam, vt ſibi clementer ignoſcat, quòd ei in via dei aliquando reſiſtebat. Ille charitatis viſceribus affluens, libenter cuncta remittit. Pacato igitur patre cum filio, ſaniori iam pater vtitur conſilio, & nolens filium bonis fraudari paternis, omnia illi dari præcipit, quæ hæreditario iure ad ipſum deuoluuntur. Hæc viuens ordinat, quatenus deum poſt mortem propitium inueniat, & filij ſui precibus fideliter

deliter adiuuetur. Poſt paucos dies pater obijt, & Lubertus memor beneficiorum patris deuotas pro eo preces cum multis lachrymis fudit. Recepitque deinceps portionem ſuam non ad cupiditatem propriam, ſed cũcta in manu domini Florentij in pios vſus fratrum tradidit diſpenſanda. At ille non ad priuata commoda ſibi credita retinuit, ſed ad ædificationem domus ſuæ & ſolutionem expenſarum expoſuit. Hæc eſt domus domini Florentij titulo nominis eius inſignis, quæ fauentibus ciuitatis ſcabinis, pro congregatione clericorum deuotorum fundata eſt, Anno domini milleſimo trecenteſimo nonageſimo primo. Eodem anno Lubertus cum ſocio ſuo Henrico Brune viro deuoto presbyter eſt ordinatus. Qui ambo tanquam gemelli fratres lacte ſanctę deuotionis in domo illa enutriti, & magnis virtutibus ornati, ſacerdotali honore digni cenſebantur, viri ſecundum ſeculum genere clari, ſecundum deum deuotione præcipui, humiles, ſobrij, caſti, benigni, alacres, feruidi, amabiles, tractabiles, ſimplices, & obedientes. Sed iam de domino Luberto presbytero facto aliqua exempla quæ vidi, & à fratribus ſæpè audiui, dicere conabor. Quadam nanque vice ſedebat in camera ſua ſcribendo, miſitque dominus Florentius pro eo vt ad ſe veniret. Statim vt hoc audiuit, pēnam de manu ſua poſuit, & de ſede ſurrexit. Erat autem in vltima riga lateris, & fortè tria vel quatuor verba adhuc ſcribenda reſtabant. Dixit ergo ad eum frater qui miſſus fuit pro eo: Perſcribe illam rigam ſeu lineam, & tunc latus erit finitum, adhuc tempeſtiuè venies. Ad hæc ſicut verus obediens reſpondit: Non plus, ſed oportet obedire. Ecce nouus Marcus cum eodem præmiandus in cælo, de quo in vitis patrũ legitur, quòd vocatus ab abbate inceptam literam non compleuit. Facto ergo negocio Lubertus ad explendum opus ſuum redijt, repletus fructu obedientiæ cum gaudio bonæ conſcientię. Tunc frater ille domino Florentio ex ordine hęc omnia recitauit. Audiens autem dominus Florentius tam promptam Luberti obedientiam, reſpondit ita eundem commēdando: Luberte Luberte quàm benè noſti lucrum tuum & animæ profectum? Tam diligens erat in ſcribendo, vt cùm ei aliquis loqueretur, ipſe nihilominus ſcribebat, & quod vtile fuit reſpondebat. Alio tempore iuuenis quidam ſcholaris ſcripturus literas ad parentes, de conſilio eius compoſuit eas in camera eius me præſente. Superuenit dominus Florentius, & ait: Quid facitis? Reſpondit reuerenter: Socius meus ſcribit literas ad parētes. Tunc dulciſsimus pater ait. Scribe, vt ſcribaris in vitã æternam. Et iuuenis ille poſteà factus eſt deuotus religioſus. Et ego nõ ſum oblitus verborũ domini mei Florentij quę locutus eſt in camera Luberti, quia

bonus

bonus homo de bono theſauro ſemper profert bona. Ad hoc enim ſtudebat dominus Florentius, vt ædificationis verbū proferret: ad hoc conabatur Lubertus diſcipulus eius, ne verbū ex ore magiſtri negligeret, ſed feſtinanter impleret. Quidam deuotus licentiam petijt a domino Florentio viſitandi amicos & cognatos. Conceſsit ille, ne contriſtaret importunè petentem. Poſtea reuerſus, & multa pericula expertus in via, acceſsit ad Lubertum Chriſti famulum dicens: Miror quòd dominus Florentius tam facile mihi licentiā dedit repatriandi, cùm tot pericula homini occurrāt in mundo. Reſpondit ei Lubertus: Si dominus Florentius cognouiſſet te tam fortem, & poſuiſſes totam voluntatem tuam in beneplacito eius, benę aliter dixiſſet tibi. Sed ille condeſcendit deſiderio tuo & inclinationi ex pietate, ne per ſe peiora attentares. Vnde culpa eſt ex parte tua, non de conſenſu ipſius. Tunc ille. Bonum eſt quòd hoc ſcio. Alias melius prouidebo, vt faciam ſicut dicitur mihi, vtens eius cōſilio qui me regere habet. Fatue igitur facit, qui contra ſuperioris beneplacitū propriam inclinationē ſequitur, ſicut iam probatum eſt in iſto, & multorum experientia idem teſtatur.

Obediētię bonū quantū.

NOVITIVS.

Libenter hæc audio de virtute ſanctæ obedientiæ. Vtinā pręſenti exemplo inſtructus decætero caueam abundare in ſenſu proprio, ſed ſemper me inclinē ad obediendum prælato meo. Sed adhuc velim audire de humilitate huius deuoti viri, quia niſi humilis fuiſſet, tam citò non obediuiſſet.

SENIOR.

Dignum eſt vt de hoc aliqua tibi dicam. Nam in pia cauſa exaudire petentem, ædificationis eſt & non parui meriti apud omnipotentem. Humilis fuit iſte felicis memoriæ dominus Lubertus, humilis corde, humilis habitu, humilis actione, humilis ſermone, vt ſequentia declarabunt. Solebat nanque aliorum virtutes altius commendare, & ſeipſum omnibus viliorem reputare, & cum pauperibus & ſimplicibus libentius quàm cum diuitibus loqui. Vnde quidam clericus ad eum veniens rogauit, vt aliqua bona pro emendatione ſibi diceret. Qui reſpondit: Bone frater, quid ego piger & inutilis homo tibi dicerem? Vade ad illum fratrem, & ipſe te melius informabit. Ego ſum ſicut vas vrinale fœtidum, quod nunquam ad purum poteſt lauari, ſed ſemper de ſe fœtorem emittit. Audiens hæc frater ille multum ædificatus abſceſsit, & ſocijs ſuis dixit, Quàm humilis homo eſt dominus Lubertus? Duo clerici inter ſe de domino Luberto loquebantur, quorum vnus ait, Videtur mihi quòd dominus Lubertus nimis auſterum vultum prætendit: libenter ipſi quando-

que lo-

que loquerer, ſed non audeo. Reſpondit alius: Si placet, dicam ipſi, & forte emendabit ſe. Venit ergo ad eum, & dixit: Domine libenter dicerem tibi modicum. Qui reſpondit. Bene potes. Dixit ergo. Quidam offenduntur in te, quòd tam maturè incedis, & auſtere eos inſpicis. Ideo non audent ad te venire, & tecum loqui. Sis magis affabilis, & dulcior in verbis tuis, vt liberè accedant ad te. Tunc reſpõdit humilis dominus Lubertus: Ego libentiſsimè me emendabo per dei gratiam, grates tibi quòd me admonuiſti. Ex illa hora dominus Lubertus quaſi in alterum virum mutatus eſt, vultusque eius hilarior apparuit erga aduentãtes, debita tamen honeſtate ſeruata. Quodam tempore congregatis fratribus, dominus Florentius interrogauit de quadam materia ex ſcripturis ſanctis. Multis ergo tacentibus, dominus Lubertus quia ſenior erat, loqui cœpit. Dominus Florentius volẽs eũ coram alijs humiliare & probare, ait illi serioſè: Luberte exiſtimas quòd talia neſcimus, quamuis nõ ſumus baccalaurij & magiſtri? Mox ille humiliter reſpondit, Mea præſumptio. Habebat autem hanc conſuetudinem, quãdo de aliqua re parua corripiebatur, vt ſe non excuſaret, ſed magis ſe reum fateretur, dicens: Mea culpa, aut mea negligentia, aut mea inaduertentia, aut mea leuitas, aut mea obtuſitas, aut pigritia, vel aliud conſimile verbum quod humilitatem ſonaret, & fratres ædificaret. Cùm legeret ad menſam, quandoque ſcienter titubauit, vt à correctore menſæ corrigeretur, & diſsimulauit ſe interdum audire, vt eum amplius emendaret, deſiderans confundi & hebes reputari, quaſi non ſciret melius legere. Sed dominus Gerardus Surphaniæ, qui erat correctór errorum in menſa, perpendens quia non ſimpliciter de ignorantia errabat, ſed ex virtute humilitatis, ceſſauit eum iterum emendare. Habebat autem vocem virilem & tubalem, multumque decenter legebat. Frater quidam quæſiuit à domino Florentio dicens: Quare me non ita reprehendis & exercitas ſicut dominum Lubertum, & Ioãnem Keſſel cocum noſtrum? Nónne eſſet etiam mihi bonum, vt me aliquotiens exercitares & argueres? Reſpondit pius pater diſcretionis virtute plenus: Si te tam fortem ad omnia cognoſcerem, bene ſimiliter te probarẽ. Sed iſti tales ſunt, vt ex increpationibus magis proficiant, nec inde murmurant, ſed humiliores & feruentiores ex hoc fiunt: Gaudent enim ſe deſpici, & præ alijs reprehendi. Solebat autem dilectus pater iſtos frequenter coram fratribus in præſentia eorum arguere, quia licet eos duriter corriperet, propter exemplum cæteris præſtandum, intimè tamen eos diligebat, ſicut ſpecialiter in obitu eorũ profuſis lachrymis oſtendebat. Huic denique domino Luberto ſicut viro virtuoſo & pru-

Fortiũ eſt fortiter reprehẽdi.

& prudenti veraciter ſapiebant virtutes, & maximè horrori erãt paſsiones & concupiſcentiæ carnales. Nam quod contrarium ſibi erat, illud vincere conabatur, & alios conſimiliter ad certãdum cõtra vitia fortiter incitabat. Quadam igitur vice cum quibuſdam fratribus deuotè & feruenter de paſsionibus vincendis loquebatur, & vſq; ad mediam ferè noctem collatio mutua extendebatur, atque in dei amore & emendatione vitæ corda eorũ ita ſunt accenſa, vt ſeipſos obliuiſcerentur, non ſentientes ſomni vaporem, ſed omnem expellentes torporem, in nouam quandam deuotionem ex ignito colloquio verbi dei euigilabant, experimentaliter probantes in ſemetipſis illum verſiculum pſal-
Pſalm. 118. miſtæ eſſe completum: Ignitum eloquium tuum vehementer, & ſeruus tuus dilexit illud. Ex hac ſancta collatione valdè feruebant ipſe & qui cum eo ad ſpiritualem profectum erant inuitati, vt poſtea ad commilitones fratres ſuos Lubertus iucundo ore diceret & affectuosè repeteret, quando quando volumus nos iterum ignire?

NOVITIVS.

DVm iſta narras, in admirationem me ducis. O vtinam ſemper talia audirem, quę me ſalubriter cõpungerent & accenderent, & nullum vaniloquium interueniret, quod conſcientiam meam macularet. Sed ad vitãdum ſcurrilia verba, profer vlterius huius humilis ſacerdotis exẽpla. Fateor enim me ex deuota collatione iſta non modicam lætitiam recipere.

SENIOR.

Ioan. 8. SAluator noſter Ieſus Chriſtus dicit: Qui ex Deo eſt, verba dei audit. Et quia tu libenter de ſeruis dei bona audis & legis, ſpero quòd hoc ſit de gratia diuina, quam cum magna ſollicitudine cuſtodire debes, & ad humilitatem te ſemper inclinare, quæ in domino Luberto arctius erat radicata. Quodam igitur tẽpore ſtabat circa coquinam molendo ſinapium, & ſuperuenerũt quidam amici eius Svvollenſes, viſitare eum cupientes. Intuens autem eos, admonitus eſt eos alloqui, ne forte offenderẽtur eius allocutione optabili defraudati, quia erant viri honeſti, & conſules nominati. Tunc humilis Lubertus ſicut erat linteo pręcinctus, acceſsit ad eos, & ſalutauit familiariter amicos, non erubeſcens ſeruili habitu coram amicis apparere, ſed deo geſtiens magis humili in officio placere. Poſt breue colloquium vale dicto amicis, rediit ad opus iniunctum, amici verò recedentes de humilitate eius plurimũ ſunt ædificati. Cùm eſſet aliquando Svvollis, quidam amicorum eius ibant cum eo bene veſtiti, ille autem ſicut ſimplex frater ibat longa toga innocenter indutus. Hoc quidã videntes dicebãt de eo admirando, Ecce quomodo trãſit

agnus

agnus inter lupos. Et erat aperta cōparatio, quia ingens diſtátia vtriuſque vitæ. Semel in æſtate dabatur ipſi capitiū ſimplex griſeum, pallidum, & antiquum. Frater autem Amilius multum ipſi familiaris & dilectus volens eum probare, dixit ei: Luberte quale capitium habes modo? Satis malè ſtat tibi. nam ſic pendet in collo tuo, quaſi eſſes pulmone percuſſus. Tunc ille lætus reſpōdit. Frater mi quid dicis? Ecce & palpa quàm bonus pannus eſt iſte, & deſine vituperare, quod non ſum dignus portare. Audiēs hæc Amilius ædificatus eſt in verbis eius. Rurſum quoq; Amilius hęc mihi de eo recitauit dicens. Iſte dominus Lubertus ita humilis eſt, & mortificatus in propria voluntate, vt etiam paruo puero ſe ſubderet, & minimo fratri in domo ita libenter obediret, ſicut domino Florentio, ſi eum dominus Florentius poneret ad regendam hanc domum. Erat quippe vilis & abiectus in oculis ſuis, & ideo meliora ſenſit de alijs, & præcipuè de eis qui ſeruiebant fratribus in coquina. Et dicebat, Iſte Ioannes Keſſel & ſocius eius multùm præcedunt nos in virtutibus, ipſi adhuc efficientur ſuperiores noſtri. Nam confuſionem nobis faciunt propter teporem noſtrum, & ipſi operātur cum magno feruore. Videntur eſſe ſerui noſtri, ſed reuera domini ſunt & magiſtri in via dei. Hæc autem ex cordis humilitate proferebat, quibus ſeipſum & alios optimè informabat. Sciebat etiā competenter bene ſcribere, & libenter ſcripſit, vitans ociū, & diligenter operi manuum inſtans, & alios inducens ad ſcribendum. Rogante autem quodam iuuene vt exemplar ei ſcriberet, benignè annuit, & fecit. Et ait. Bene addiſces ſcribere, longos enim & molles digitos habes. Et deo cooperante verum prophetauit. Scripſit autem in rotunda ſcriptura hæc verba pro exemplari & bono memoriali: Tollite iugum meū ſuper vos, & diſcite à me quia mitis ſum, & humilis corde. Iugum enim meum ſuaue eſt, & onus meum leue. Iſta verba intimè ſapiebant ipſi, & ideo omiſsis philoſophorum dictis, ad humilitatem Chriſti hortabatur, quę ducit ad veram ſapientiam & æternam beatitudinem promerendam. Igitur poſtquā humilis & deuotus ſacerdos dominus Lubertus de ſylua cognominatus, multis virtutibus clarus, ex hoc ſæculo eſſet migraturus, inſtanter petijt à fratribus vt ſui recordarentur poſt mortem in orationibus ſuis, pręcipuè tamen tempore ſcripturæ in cellis, legēdo in priuato quandoq; orationem pro defunctis. Cum ergo plaga mortalitatis Dauentriæ & in circumiacentibus locis grauiter regnaret, pleroſque etiam deuotos de hac vita ſubtraxit, ſed æternæ luci (vt piè credendum eſt) in ſupernis coniunxit, contigit etiam dominum Lubertum eadem peſte cōprehendi. Et ecce in menſe Iulio tribus diebus ante feſtum beatæ Ma-

Mat. 11

tæ Mariæ Magdalenæ cœpit ægrotare; & lecto decumbere, dicens ſe non diu hic permanſurum: Laboratum eſt econtrario multis precibus, & quæſitum remedium a deo & ab intelligentibus chirurgicis, quia vita eius erat optabilis cunctis. Sed illius præualuere deſideriorum preces ad audientiam ſupernorum ciuium præuolantes. Dixit ergo ei vnus de fratribus: Adhuc non ſeparabimur tam cito, ſed in camera domini Florentij tenebimus collationes noſtras. Tunc ille. Non hic amplius, ſed in ſupernis cum ſanctis. Cupiebat enim diſſolui, & eſſe cum Chriſto. Igitur in die beatæ Mariæ Magdalenæ fecit coram ſe cantari ſequentiam, Laus tibi Chriſte. Qua cantata ait: Quam deuota & feruida verba ſunt iſta. Et repetiuit intra ſe hunc verſum ruminando, Quidnam haberet ægra ſi non accepiſſet, ſi non medicus adeſſet? Multi deuoti qui aderant hæc audientes, lachrymati ſunt. Ille verò lætus in domino conſolabatur mœrentes. Frater Amilius qui ei ſollicitè miniſtrauit, multa ædificabilia ex ore eius audiens, diligenter omnia conſeruabat, quæ poſt obitum eius per epiſtolam fratribus abſentibus per ordinem ſcribens digna fide expoſuit, quam etiam pro memoriali his inſerere placet, in qua plenius felix obitus eius & finis vitæ cognoſcetur. Cùm igitur octo fermè diebus ægrotaſſet, nec reconualuiſſet, tandem multis doloribus fatigatus ad extrema peruenit, & diuina conſolatione repletus, in craſtino ſancti Iacobi apoſtoli coram fratribus qui exitum eius deuotis precibus tuebantur, lætus ac feliciter obdormiuit in domino: Anno dominicæ incarnationis M. CCC. nonageſimo octauo, ſeptimo Calendas Auguſti, tempore Bonifacij papæ noni. Cuius corpus in cœmeterio ſancti Lebuini circa Ioannem Keſſel deuotum Chriſti famulum collegam eius in auſtrali parte eccleſiæ reuerenter eſt ſepultum, vbi & complures alij fratres per ſucceſſum temporis conſepulti requieſcunt in pace.

Scriptum prædilecti domini Amilij de felici obitu domini Luberti. Cap. V.

IN nomine domini Amen. Anno natiuitatis eiuſdem Milleſimo trecenteſimo nonageſimo octauo, quartodecimo Calendas Auguſti, dominus Lubertus vanden Buſche, id eſt, de buſco aut ſylua, humilis presbyter, & homo magni feruoris morbo peſtilentiali correptus, per duos vel tres primos dies ſomniando & dormiendo quaſi ſine ſenſibus (ſicut huius morbi moris eſt) verſabatur in lectulo, in quibus diebus ad tantam venit debilitatem, vt morti videretur proximus. Poſt hoc tamen confortatus videbatur diſponi ad conualeſcentiam ab his

qui

qui aderant, ſed ipſe per omnia habuit ſe quaſi certiſsimè ſe ſciret moriturum, aliquos confortans, aliquibus valedicens. Etiam complures dictauit literas ad amicos ſuos familiares presbyteros & religioſos huc illuc ad diuerſa loca, vt ſibi ad purgatorium & loca pœnarum tranſeunti, miſsis, vigilijs, & orationibus ſubuenirent. Deinde deſiderauit conuocari fratres noſtros domeſticos, dicens quòd videretur ſibi vtile & congruum, vt cum quibus tot annis conuerſatus fuiſſet, pacificatus diſcederet, & veniam ac indulgentiam peteret. Quibus conuocatis, ſtans apud eos innixus baculo quo ſuſtentabatur, ita exorſus eſt: Ego tot annis fui in domo domini Florentij, & parum me emendaui, & non ita in virtutibus profeci, ſicut propoſui quando eò veni. Tunc enim fuit omnis intentio mea & propoſitum, quòd vellem me dare ad omnem humiliationem, ſubiectionem, abiectionem, charitatem, & cæteras virtutes, & in omnibus me ſubijcere domino Florentio, & omnibus fratribus, quod non ita feci, ſicut iam moriturus me feciſſe gauderem. Sed fui vobis ſæpè ſcandalum & offenſio, ſuperbia mea, & alijs compluribus vitijs, quæ tunc ex humilitate proferebat. Deinde humillime quantumcunque debilis proſtratus in terra, cum magna humilitate & lachrymis ab omnibus veniam poſtulabat. O quis tam duri cordis, qui lachrymas continere potuiſſet, quando tantum virum, patrem & fratrem cordialiſsimum cerneret tam humiliter cum lachrymis proſtratum in terra? Deinde eleuatus à terra, & innixus baculo, cœpit iterum loqui ad fratres, & exhortari eos vt fideliter & cordialiter ſeruarent vnionem & charitatem ad inuicem, & vt ſemper niterentur ſe ſubijcere, & in obedientia charitatis ſibi inuicem acquieſcere, & vt quilibet niteretur eſſe minimus & ſeruilis alijs. Etiam vt fideliter fratres ſe inuicem niterentur cuſtodire, charitatiuè admonendo, & fraternaliter corripiendo de vitijs & inordinatis moribus, & non blandiri vel applaudere ſibi inuicem in vitijs & negligentijs, & ſic venirent ad veram vnionem & charitatem per extirpationem vitiorum. Addens, ſi ſic ſimul manſeritis, & ita feceritis, à nullo habebitis timere, & eritis tanquam murus inexpugnabilis. Alioquin citò res peribunt, & omnia nullius reputationis erunt, ſed tantum vanitas & friuola. Poſt hoc humiliter rogabat fratres vt fideliter orarent pro ſe, & memores eſſent ſui in orationibus ſuis ſicut in eis confideret, & ſpecialiter in illis orationibus quibus quotidie inter laborem manuum ſe exercitant, & ſic valedicens fratribus dimiſit eos. Deinde altero die dictauit vnam epiſtolam mittendam domino Florentio, & alijs fratribus tunc abſentibus, quæ ſequitur in hæc verba.

Inci-

Incipit epiſtola deuoti & humilis domini Luberti ad dominum Florentium.

SAlutem & omne bonum. Chariſsime pater, de infirmitate mea Amilius dilectus noſter credo vobis ſcripſit, hoc tamen addo quòd à ſexta feria qua obruebar pene vſque ad tertiam feriam ſine ſenſibus dormiens, neſciui quomodo huc illucque in lecto me verterem. Sed nunc cùm dominus propter bonitatem ſuam ingeniolum meum modicum reilluminauit, non potui pacificè ex hac miſeria tranſire, niſi vobis ſaltem ſemel & nunquã amplius in hac vita dolorem meũ & neceſsitates infinitas mihi præcipuè imminentes obuolutus pedibus veſtris filialiter aperirem. Iam enim terribili dei iudicio coram angelis eius & aduocatis noſtris pręcipuis pręſentandus ſum, cum maxima verecundia peccatorum illorum, de quorum remedijs vos me ſæpiſſimè inſtruxiſtis. Sed heu tunc nõ cogitaui quòd mihi tam grauia & terribilia forent, ſicut vos ea ponderaſtis. Et quia domine Florenti manui veſtræ propriæ in dei iudicio neſcio contradicere ſuper paſsionibus meis quas mihi ſcripſiſtis, licet tamen multis & importunis precibus meis ad hoc vos quodammodo coëgi, & eandem ſchedulam Amilio dilecto noſtro vobis præſentandam cõmiſi, vt miſericordius ex illis & alijs videatis quid iam patiar in loco horroris & immanium pœnarum, & vt precibus veſtris mihi maximè neceſſarijs occurratis. Prædilectiſsime pater, ſi apud vos præſens eſſem, flebilibus oculis vos rogarem, vt mihi præcipuè de inobedientia & alijs offenſionibus (vt inde non terribilius damnarer) paternaliter & ſincerè velitis indulgere, ſicut non dubito quòd libenter indulgetis. Nunc loquar ad vos dilectiſsimi fratres, qui vita veſtra & conuerſatione me tepidum & negligentem totiens ad emendationem reuocaſtis, dulciſsimis veſtris admonitionibus me totiens de paſsionibus meis admonuiſtis, ſed heu miſer ego (vt ſcitis) me non emendaui quantum potui & debui, nec exempla veſtra nec verba poterant duritiam cordis mei compungere, ſicut expediebat mihi, neſciens tamen nec præuidens quòd talis qualis ſum ex hac vita ad loco horribilium pœnarum, vbi ſerpentes ſunt mordẽtes, leones feroces, lupi rapaces, & infinita monſtra dæmoniorum, ſubitò eſſem deducendus. Gratias tamen omnibus vobis pro veſtris exhortatorijs & bonis exemplis, ſi quas poſsim, nunquã reddere negligam. ſed non ſufficio, quia quantulumcunque in hac vita profeci, hoc adiutorio dei & veſtro profeci, nec mihi aſſcribo. Nunc etiã de omnibus negligentijs meis humiliter me pedibus veſtris proſternens, corde & ore corã deo & vobis me accuſo, & veniã de ſingulis peto. Rogo etiã vos quatenus obitus mei

mei diem illis quibus vobis viſum fuerit expedire, quod tamen ſatis facietis, denūciari facere velitis, & pro me diuinū officium vigilias, & alia quę vobis videntur, fieri faciatis. Valete, valete, & in æternum valete, quos amplius in hac vita non ſum viſurus. Dictata hac epiſtola in vigilia ſancti Iacobi apoſtoli, reſedit ad perlegendum eam ſi forte aliquid placuiſſet apponere vel deponere. Tunc ſubito inuaſit eũ tantus horror & tanta debilitas, vt omnibus viribus deſtitueretur, & ſic ab his qui aderant, reclinatus & reductus eſt in lectum. Et ſtatim poſt hoc cœpit magnis doloribus & anguſtijs agitari, ita vt inſtantiſsime cũ lugubri alta & lamentabili voce clamaret, & peteret vt conuocarentur fratres domus noſtræ, & alij deuoti extra domum noſtram, vt orationibus ſuis ſibi ſuccurrerēt. Quibus cōuocatis incepit mirabiliter tremere pectore, & omni corpore vehementer palpitare & conquaſſari, palleſcere, ſudare, verſis oculis horribiliter videre, ore ac dentibus fremens ac ſtridens dabat rugitus anxios, & voces lugubres. Interea deuotis vndique concurrentibus, & cum lachrymis pro eo inſtāter orantibus, reſpiciens ad eos & ipſe aliquantulū incepit lachrymari. Tunc innuit mihi Amilio qui ſemper ipſi aderam, vt cereū ſibi in manu quaſi ſtatim morituro poſitum remouerē, & vt cum eo legeremus ſeptem pſalmos, quia adhuc non eſt moriturus. Incepit ergo legens mecũ vnum verſum, alijs dicentibus reliquum, & ſic quaſi vſque ad finem magno feruore & deuotione continuebat. Quibus finitis dixit: Maneamus omnes in fine apud ſanctam Mariam, & ſic incepit, Salue regina, cum collectis. Quam antiphonam ſæpius cum magno affectu & deuotione repetiuit, dicens collectam, & mutans ſæpius verba ſecundum affectum & deuotionem ſuam. Et cum ſibi ſucceſsiue vis loquendi ſubtraheretur, ſæpiſsime eādem antiphonam incepit, vt eam alij proſequerentur. Quo ſatis diu continuato, dixit mihi Amilio quòd ego dicerem fratribus ꝙ orarent pro eo ſub ſilentio in compūctione cordis. Poſt hoc diu iacuit ſine loquela, & (vt extra apparuit) in magnis pœnis & anguſtijs. Deuoti vero & fratres noſtri per totam diem apud eũ orantes perſeuerabant, de hora in horā mortem eius expectando. Poſtquā diu ſic iacuiſſet, vocauit me dicens: Amili frater nunc mihi virtus loquēdi reſtituta eſt. Dicas ergo fratribus noſtris & omnibus deuotis, vt quiuis eorum pro me legere incipiat pſalterium, & quòd in principio & in fine cuiuſlibet pſalmi flexis genibus orēt vnum Aue Maria. Poſt hoc dixit mihi: Dicas fratribus quòd ego non curo multitudinem pſalmorum, ſed quòd aliquando expectent modicum intra pſalmos, meditantes, & in cōpunctione cordis pro me dominum orantes, ne præ multitudine pſalmorum obruantur in

intellectu. Poſtquam hoc eis dixiſſem, dixit mihi, vt omnibus congregationibus demandarem, vt orarent pro eo ſeptem pſalmos, horas de domina, horas ſancti ſpiritus, & ſi quid aliud ſcirent, perſeuerantes ſecum in orationibus, ſic expectādo mortem ſuam. Quo facto ſubiunxit dicens ad me: Frater timeo fratres & ſorores grauare, ſed cogit me neceſsitas, quia omnino non confido in me, ſed valde multum in orationibus deuotorum hominum. Quod videtur vobis? Tunc conſolabar eum vt eſſet bene contentus, eò quòd libentiſsime fecerent. Deinde ab hora veſperarum vel circiter vſque ad octauā horam iacuit ſine loquela in magnis ardoribus. Octaua hora cœpit denuo loqui, & efficiebatur totus tranquillus. Poſt hoc vocauit me ad ſe, & dixit mihi quomodo per diem fuiſſet ſecū. Primo quòd habuiſſet multas & mirabiles tentationes. Et quòd veniſſet ad eum quidā malignus ſpiritus in ſpecie fratris noſtri Ioannis Ketel, qui multis modis nitebatur eum decipere, & quòd iſte ſpiritus valde multa & mirabilia dixit ipſi de gloria cœleſti, de diuerſis ſubtilibus & altis materijs, de quibus multa vera & conformia ſcripturis, ſed multa intermiſcuit falſa, & ꝙ multa mirabilia dixiſſet ſibi quæ non ſciret exprimere, quia modus loquendi fuit ſpiritualis, & ꝙ ſpiritus ille videbatur coniunctus ſpiritui ſuo, vt ipſe loqueretur ſibi, & ſpiritus ſuus reſponderet ei. Deinde dixit: Iſti ſpiritui fuit valde contrarium, quòd aliquādo alloquebar vos. Quando volui vos alloqui, tūc dixit mihi, Non loquaris carni, non loquaris carni. Etiam fuit ipſi valde contrarium, quòd ego feci fieri tam multas orationes à deuotis, & quòd tantum in eis confidebām. Et quando ego petij à vobis quòd legerētur pſalteria, ipſe dixit mihi ad intra, ſtercus ſtercus, vt quid confidis in iſtis pſalmis, Maria, Gregorio, Hieronymo, & ſimilibus? Tu deberes in deo confidere. Deus iraſcitur tibi quòd tantum confidis in iſtis rebus, & non in ſe ſolo. Sed quia puſillanimis & timidus es, & nō feciſti ex malitia, ipſe indulget tibi, ſed noli amplius talia facere. Ego Ketel ſic non feci, tamē ſine purgatorio veni ad regnum cœlorum. Me vero requirente quomodo hoc eſſet, ille ſubiunxit duas cauſas. Vna erat quòd omnibus bonis & diuitijs temporalibus pure propter deum & ſalutem animæ ſuæ renunciaſſet, & ſe ad talem humilem ſtatum, puta officium coquinæ, dediſſet, & quòd nunquam pœnituiſſet eum renūciaſſe. Secunda cauſa erat, quòd cum magno affectu & deſiderio ſic perſeuerauerit in coquina, ſine vllo deſiderio redeundi ad priſtina. Et ꝙ habuit firmum propoſitū & magnū affectum in tali humili ſtatu & abiecto officio (vt poſſet omnibus ſeruire) vſque ad mortē permanendi, & quòd in tali ſtatu & propoſito obijſſet. Tunc dixit mihi dominus Lubertus:

Vera imago tētationū maligni ſpiritus ſub mortem hominis.

Frater

Præter ſcio quòd iſta quæ iſte nequam ſpiritus narrauit de vero & dilecto fratre noſtro Ioanne Ketel, vera ſunt, ſed vtrum ſine purgatorio venit ad regnum cælorum, neſcio. Et ſubiunxit. Iſte nequam ſpiritus etiam dixit mihi, quòd ego ſine purgatorio venirẽ ad regnum cęlorum. Me vero inquirente cauſam, reſpondit: Tu coram deo martyr es, eò quòd pro fratribus & ſororibus tuis poſuiſti animã tuã, quia ex affectu & charitate elegiſti apud eos manere in tali periculo mortis. Tunc dixit ad me humilis dominus Lubertus: Vtrum ſine purgatorio veniam ad regnum cælorum neſcio, ſed hoc negare non poſſum, quin ex charitate & affectu manſi apud fratres. Sed tantum eſt ꝙ omnino multis verbis nitebatur me inducere, vt confiderem in proprijs meritis & virtutibus. Ego tamen ſemper timidus nunquam confiſus ſum in meipſo, nec adhuc confido. Sed omnis confidẽtia & ſpes mea eſt in miſericordia dei, in precibus & meritis glorioſæ virginis Mariæ & aliorum ſanctorum, & orationibus deuotorum hominum. Ergo placet mihi & gaudeo ꝙ multi boni pſalmi & orationes lecti ſunt. Aliquando priuauit me omnibus ſenſibus præter ſolum auditũ, & illum ſimiliter conabatur auferre, ſed non potuit. Item dominus Lubertus dixit mihi de pluribus alijs mirabilibus, quæ diabolus dixerat ei, quorum plura erant hęretica & cõtra fidem, ad quę nitebatur eum trahere, ſed multa intermiſcuit vera. Et ſic ſcio ꝙ fuit malignus ſpiritus qui conabatur me decipere, quoniam plura falſa & mendacia ſemper miſcuit. Apparet igitur mihi quòd valde vtile & neceſſarium ſit homini moriẽti, vt habeat hominẽ intelligentem apud ſe ſicut ſunt fratres noſtri, vſque in exitum. Hæc in vigilia ſancti Iacobi apoſtoli poſt octauã horam de veſpere narrauit mihi. Poſt hæc totus debilis in magna tranquillitate & pace cordis vſque ad mortẽ perdurabat. Valde enim ardenter cupiebat diſſolui, & eſſe cum Chriſto, habens firmã fiduciam, & ſpem de aduentu domini noſtri Ieſu Chriſti, glorioſæ virginis Mariæ, & aliorum ſanctorum. Et in tali ardẽti deſiderio cum magno feruore orans, ſuſpirans, ruminanſque deuotos pſalmos, ſpecialiter pſalmum Beati immaculati vſque in craſtinum ſancti Iacobi perdurabat, ſepius inquirens quàm propinquus eſſet morti, & an adhuc haberet omnia ſigna mortis, anne breuis anhelitus eſſet verum ſignum mortis, & huiuſmodi. Et in nullo eum melius conſolari potuimus, quam vt mortem propinquam adeſſe diceremus, Aliquando cum magna fiducia quaſi exclamando, O quando veniet Dominus Ieſus & ſancta Maria cum angelis ſanctis abſoluere me & huiuſmodi. Spero quòd non diu expectabunt. O ſi vellent citò venire, ô ſi vellent facere finem. Spero quòd non diu hic durabo, & huiuſmodi. Et ſæpiſsime in-

uocabat ſanctã Mariam, Hieronymum, & Gregorium, quos ſpecialiter dilexerat, & alios ſanctos vt orarent pro eo, & adeſſent & ſuccurrerent ipſi in hora mortis. Etiam petijt vt aliquãdo breuiter alloqueremur eum excitando ad inuocationem ſanctorum & orationem, & alioquin oraremus pro eo in ſilētio ſuſpirijs & gemitibus, in cõpunctione cordis ad dominũ ſecum ſuam mortem expectantes. Sic in tanto feruore, in tanta deuotione, in tã ardenti deſiderio diſſoluendi, & in affectuoſa ac fiduciali expectatione aduetus domini noſtri Ieſu Chriſti, glorioſæ virginis Mariæ, ſanctorum angelorum & aliorum ſanctorum, peruenit ad horã extremã: nec (vt videtur) fraudatus eſt a deſiderio ſuo. Iam enim in membris omnibus premortuus erat & totus frigidus, ſola vita in lingua & pectore videbatur palpitare & vix aliquod membrorum videbatur poſſe mouere. Et ecce ſubito ſine cuiuſquam ſuſtentatione ſeipſum proprio motu erigens, comploſis eleuatisque manibus, oculis ſurſum verſus parietem defixis, illuc reuerentiſsime cum omni deuotione inclinauit. Et viribus quibus potuit, raucam & fractam vocem recolligẽs exclamauit, In gloria, in bonitate tua, in miſericordia tua ſuſcipe ſuſcipe. In gloria, in gloria, in bonitate in bonitate, in miſericordia ſuſcipe ſuſcipe ſuſcipe. Et dũ ſic erectus ſedens hæc ſæpius iteraret, tandem reclinatus ad lectum, bina vice eiſdem motibus & geſtibus eadem replicans ſe iterum erexit. Qui vltima vice reclinatus videbatur iacere in magno ſtupore & admiratione. Ego vero inquirens alloquebar eum dicens: Luberte frater quid eſt? quomodo eſt tecum? Ipſe autem quaſi cum magna admiratione reſpondit: Mira, mira, mirabilia mirabilia, magna mirabilia vidi, quando me erexi. Quo dicto ſtatim ſubiũxit: Vocate fratres, vocate fratres, Quibus conuocatis, ſtatim modicũ agonizando expirauit, & feliciter in domino obdormiuit, plenus virtutibus & bonis operibus, de quo benedictus ſit Deus in ſecula. Amen.

Ex epiſtola domini Florentij de commendatione eius.

QVis non doleret de morte dilecti fratris Luberti, qui eum nouit? quis non fleret ſi quis eum dilexit? Quis non de domo noſtra plangeret & lamentaretur, ſi diligenter reſpiciat quantam ruinam, quantum caſum domui noſtræ mors eius minatur? quantum humilitatis exemplum, quantum feruoris ad communia ſpectaculum per mortem eis ablatum ſit? Quis remanſit, qui vt ipſe ad omnia deuotionis præcipue & contemptus exercitia feruet? Quis noſtrum vt Lubertus communia promouet? Quẽ vt ipſum pro domo noſtra comedit zelus dei? Quis noſtrum remanſit, qui ſibi tam vilis in oculis proprijs, tam parum ſapiens, tam parum idoneus ſibi videatur? Horum omnium

nium exemplum in eius morte ablatum eſt. Hinc merito pie dolet qui domum noſtram diligit. Hinc lachrymatur qui profectum noſtrum in ſpiritualibus affectat. Hinc nos quantum dilectum fratrem Lubertum dileximus, tantum dolemus. Quanto corda noſtra ipſi erant vnita, tanto amarius ſentiunt eius ſeparationem. Vere erat nobis cũ dulciſsimo fratre Luberto cor vnum & anima vna in domino. Penſate igitur ex vnione cordium dolorem ſeparationis. Quæ menſura triſtitiæ, ex amoris quantitate perpendite. Verum ſi breuiter & clare menſuram triſtitiarum & dolorum noſtrorum ſcire cupitis, qui vtique tantus & tam grauis eſt, vt vix duas rigas vel tres in literis veſtris potuimus legere, vix tres rigas reſcribere potuimus quin effluerent lachrymæ copioſæ & ſcribere & legere prohiberent. ſi inquam huius triſtitiæ & miſeriæ menſuram ſcire cupitis, perfecte propria corda veſtra inſpicite, qui nobiſcum ſimiliter dilexiſtis Lubertum.

Collecta quædam ex deuotis exercitiis Domini *Luberti. Cap.* VI.

TVum erit laborare pro vitijs tuis extirpandis, & pro virtutibus acquirendis. Sed niſi pure ex corde Deo teipſum reſignaueris, & illi vlterius commiſeris, generat tibi magis præſumptionem, & faciet te durum & perplexum, & anxium & puſillanimem. Labora ergo cum verecundia & quiete & timore, ſed reſigna & committe Deo vt faciat ſicut voluerit, & noli triſtari vel deiici, ſi neſcis propoſitum tuum exequi. forte ſic eſt voluntas Dei, vt non confidas propriæ virtuti. In oratione nihil intende niſi Deo & pſalmodiæ, quaſi in conſpectu Dei. Et committe voluntati eius libere ex toto, & abijce leuiori modo quo poteris ſuperfluas & vanas cogitationes, & ad hoc tende, quaſi tu ſolus coram Deo & beata virgine & omnibus ſanctis ſtares, & oſtende eis neceſſitatem & vulnera animæ tuæ. Noli attendere fratres in oratione, in colloquio, vel vbicunque, nec etiam quoſcunque, quia valde alienaris a te ipſo, & diſſoluit virtutem mentis, facit te ſuſpicioſum & amarum, obſcurat intellectum, generat Dei obliuionem, & applauſum hominum, obnubilat intellectum, turbat conſcientiam. Habeas cor pacificum & à phantaſmatibus rerum & à peccatis auerſum, & ad deum conuerſum. Tene faciem communem cum cæteris ſine nimia auſteritate aut ſerenitatis oſtentatione, & apud te ipſum ſemper intus maneas. Et in quocunque opere auerſus fueris ab iſta forma, nitere reformare te, & ſic ſemper tranquillo animo perficies voluntatem Dei, & cuſtodies te a vitijs, & ſemper hilaris perſeuerabis. Caue omni modo in omnibus vehe-

mentiam, ſed omnia deliberato animo facito abſque oſtentatione. Nunquam debes alicui alquid dure dicere, vel opprobrioſe increpare, aut deridere increpando. Obſecra & mone vt charitas poſcit, & quandoque turbidi animi es patienter & quiete ſuffer illa quæ ſunt tibi contraria & paſsioni tuæ, & pro tunc nihil moue contra hoc vel de illo ad quod importune agitaris. Potius expecta donec gratia dei & ſerenitas mentis redierit. Fuge interim ad cameram & ad orationem tanquam infirmus & obſeſſus,
Luc.21. & cogita, In patientia veſtra poſsidebitis animas veſtras. Elige ad tempus ſolitudinem, & laborare manibus patienter orare, & facere ſine importunitate. Semper aliquid de deo aut ſacra ſcriptura ruminare, quod ad amorē vel timorē dei, aut ad horrorē vitiorum te inflammet. In omni actione temporali non nimis ſtricte attendere exteriora & ornatum, ſed intendere voluntati Dei ſolum, & ipſi totum cōmittere: cor & oculos auertere ab hominibus, ad intra ſemper manere, exteriora obliuiſci: ad cæleſtia oratione, ſuſpirijs, lectione, compunctione tendere, & mentem ad prædicta frequēter exacuere oſtentationem & præſumptionem fugere, abijcere imagines hominū de corde. In hoc omnis virtus, omnis profectus, exequi voluntatem dei, & ipſi placere. Ad hoc tende, vt intentio tua ſit ad deū & ſecundum deum, & abijce paſsiones animę. Hoc habe pro regula infallibili: Quicquid placet domino Florentio & fratribus, hoc vult Deus vt facias, quia inhabitantur à deo, & ipſi nihil quærunt niſi eius voluntatē. Omnia fac cum conſilio domini Florentij: & quando abeſt, eodē modo per omnia quaſi ex deo fac cum cōſilio domini Geradi, quia longe ſapiētior, humilior, cautior, & ſpiritualior, & abſtractior te eſt, & facit magis ſecundū voluntatem dei, quam tu. Cauenda eſt multū occaſio vitiorum. Et ſępe in quiete videris tibi aliquid eſſe, ſed effuſus in exterioribus rebus apparet quid in te latuit. ex hoc potes multū te humiliare. Longa locutio hominē à ſe rapit, & ducit in ignorantiam, præmeditationem aufert, inordinata profert. Neceſſarium eſt ergo homini multa dicere volenti, frequens meditatio & interpolatio ſiue pauſatio, ſcilicet vtrum ſecundum beneplacitum Dei loquatur, an non, an declinet ad iactantiam & applauſum hominum & ad vanam gloriam. Neceſsitatem, pietatem, & vtilitatem, attende in verbis, & maxime voluntatem Dei. Nullo modo licet loqui burdoſa, vel alios verbis ad hoc incitare. Nunquam improuiſe ex capite tuo deriſorie alicui coram alijs aliquem defectum dicere, quia ſignum eſt ſuperbiæ & præſumptionis, & malum exemplum alijs. Diſce parum & paucis verbis loqui, & cum præmeditatione, & expecta alium in verbis, & time audire vnde lædaris. Diſcute

verba

verba etiam cuiuſcunque, an ſint vera, an detractoria. Firmiter propone per gratiam Dei de malo nullius hominis dicere, nec libenter audire, niſi pia vtilitate: & tunc maxime caue ne ſeducaris. Aſſueſce ad nullam rem mundi neque temporalem neque ſpiritualem cor importune effundere, ſed ſemper cum timore vitiorum tuorum mediocriter abſtrahere, cum diſcretione & pedetentim incedere, ad horam te mutare, & nunquam in toto à te recedere, ſed in verbo Dei cor tenere ſuſpenſum, & reflexum contra vitia tua in communi, tamen ſpecialiter magis contra hoc quod tunc magis times. Et ſic per gratiam Dei cum bono moderamine & matura deliberatione coram oculis dei loqui & facere quicquid putas deo placere. In comeſtione caue auiditatem & ſubitam comeſtionem, ſed retrahe potius appetitum, vt cæca & turbata concupiſcentia tua illuminetur compunctione & auiditate lectionis: & cum quiete maſtica aliquid de lectione: aut de illa particula, Homo quidam fecit cœnam magnam. Quandocunque ex comeſtione turbatus es in capite vel grauatus, tunc fuge ad cameram, vel loquens cum hominibus magis caute conare ad cuſtodiam. tutius eſt fugere & orare. Beatus homo qui ſemper eſt pauidus. Et veraciter ſcito, quando declinas à timore ad ſecuritatem, declinas à deo, & caperis à dæmonibus, & à paſsionibus tuis. Tamen ſic debes timere, vt eo magis de deo confidas. Et quanto videris tibi infirmior, tanto faciet fortiorem. Præſtat ergo alijs magis credere, & in teipſo trepidare, Propter deum diſce ab alijs virtutes & mores, & time vanam gloriam tuam. Chriſtus tibi didicit, tibi tacuit. Diſce intus manere, & inter fratres & alios homines communiter & ſocialiter te habere, & extolle eos. Cogita virtutes eorum, & vitia tua. Semper de aliquo cum quo es, virtutem aliquam cogita, & vitium tuum, ad humiliandum te ad intra ex vitijs interioribus Deo & angelis & tibi notis. Accede ad ſtudium ſicut ad cibum capiendum animæ, vt lectione refecta diſcat in illis anima occupari quæ legit, & obliuiſci temporalia, & refrenari à vitijs. Non multum ſimul eſt tibi vtile ſtudere ſine maſticatione & oratione, ſed parum, & maſticare illud cum oratione & deſiderio, & ſic mittere in ventrem animæ, & in mores & in virtutes, vt anima his quaſi nutrimento ſuſtentetur. Sicut enim corpus cibo, ſic anima virtutibus reficitur. Nunquam debes aliqua ſtudere quæ non reficiunt animam, quia fructus ſtudij eſt fortitudo animæ, & propter virtutes acquirendas. Studere propter ſcire, & propter docere alios, aut propter quodcunque aliud quàm dictum eſt, non nutrit animam, ſed facit eam inſanam, ſicut

Luc. 14.

Pro. 28.

Literis nauare operam ob aliud

 ſuperflui

quiduis ſuperfluî humores corpus, & generat vanam gloriam, elatum quàm vt cor, incompoſitos mores, vanas cogitationes, inſtabilitatem ſaluus mentis, dei obliuionem & contemptum, applauſum hominum, fias quid turbatam conſcientiã, tenebroſum intellectum, & magis exinaprofit. nit & debilitat animam quam reficit. Igitur moderate ſtudere & bene maſticare magis reficit animam quam incõſiderate multa abſque maſticatione. Sequitur ergo ꝙ anima mortua eſt quæ verba dei indeſinenter non digerit in mores & in virtutes, vel conſumit ſeipſam, & fit putrida diuerſarum concupiſcentiarum malarum humoribus, & conſumitur à dæmonibus, ſicut corpus à vermibus. In pulſu horologij quaſi in medio inimicorum verſatus & in te deficiens, clama ad deum, & ora. Ne derelinquas me Domine Deus Deus meus, ne diſceſſeris à me. Aliquando ad beatam virginem, Aue Maria. Cogitate a deo reſpici, & opera tua ab angelis ipſi præſentari, quid boni feciſti, quantum profeciſti, & quid mali commiſiſti. Cum audis campanam, cogita: Surgite mortui, venite ad iudicium. Semper nitere ſequi voluntatem aliorum in illis quæ non ſunt peccata vel contra deum, & tuam voluntatem & conſilium ſemper abijcere. Omnia contraria & tibi dura cum labore & dolore capere, & nulli ad extra impatientia reſpondere. Eiige magis miſereri, & in hoc potius excedere, quam in duritia. Quando interrogas prælatum & rectorem tuum, cogita quòd dominus in eis habitãs loquitur per eos, & dicit ſuam voluntatem, & quam periculoſum eſt tibi eius diſpoſitioni per eos reſiſtere Multotiens cogita de peccatis quotidianis, ex qua radice procedant. Timor immoderatus vel nimia præſumptio quotidie te impediunt. Declinare ad diuitias, ad delicias, ad honorationem & applauſum hominũ, ad curioſitatem, ad delectationes terrenorum, ad propriã voluntatẽ & proprium videre, & fugere vel non curare humilia, ad huiuſmodi declinare, eſt regredi ad vitia, & auerti à Chriſto, & maxime ab regula patris ſpiritualis, quia hæc eſt veriſsima via ad virtutes, reſiſtere vitijs, & humiliter obedire prælatis.

De domino Henrico Brune. *Cap.* VII.

MAgnæ deuotionis & ſanctæ ſimplicitatis virum, necnon angelicæ puritatis ſacerdotem præterire non debeo, ſed ipſius primordiali ſocio atque præcordialiſsimo compresbytero domino Luberto coniungere placet, & aliquid in eius laudem proferre. Ipſe eſt dominus Henricus Brune, ſodalis domini Luberti, deo Dilectus, & hominibus acceptus, omnibus benignus, nulli oneroſus. Hic in Hollandia natus, ciuis fuit Leydenſis ciuitatis, ex honeſtis parentibus & conſanguineis. Sed nihili æſtimans ſeculi diuitias, & honores, amicorum vitauit

aſpectus,

aſpectus, quæ ſuit dominum in tempore iuuentutis; & vſque ad ſenium adhæſit illi corde perfecto. Manſit autem in obedientia in domo domini Florentij cum omni humilitate & manſuetudine multa, audiens confeſsiones deuotorum, & celebrans miſſas ſuas cum magna deuotione & reuerentia, ſine cura temporalium rerum viuens in tranquillitate & ſimplicitate cordis, atque inter fratres conuerſans ſine querela, teſtimonium bonum habens in tota Dauentria, notus apud religioſos in pluribus locis, ſicut verus Iraelita abſque dolo & nequitia, tanquam columba ſine felle, præditus ſingulari innocentia vitæ. Oculi eius ſemper ad dominum, & vbicunque ſolus eſſe potuit, ab oratione & deuota meditatione non ceſſauit. Sedebat aliquando in hyeme iuxta focum manus ſuas calefaciendo, ſed faciem conuertit ad parietem, ſecreto interim orans, & ſilentium bene ſeruans. Quod cum viderem, multum ædificatus fui, & eo amplius eum dilexi. Nunquam ego indecens verbum ab eo percepi, nec ſuper eo conqueri audiui, niſi quòd miſſam ſuam cæteris tractius celebrare conſueuit. Quo tamen facto plures ſeculares ad deuotionem miſſæ ſuæ traxit, & facilis ei indulgentia dabatur, quia inuite a dilecto Ieſu ſeparabatur. Accidit autem vt vir quidam fidelis occulta impugnatione diaboli tentaretur in fide, qui etiam de ſacramento altaris cœpit quodammodo dubitare de veritate corporis Chriſti. Is ergo cum ſtaret ad audiendam miſſam huius deuoti ſacerdotis ſæpe ingemuit, dolens de praua immiſsione ſpiritus maligni, orauitque dominum, vt ſui in hac vacillatione dignaretur miſereri. Sed miſericors Deus qui animarum ſaluti varijs ac miris modis occurrere ſolet, præfatum virum noua & inſolita viſione inſtruxit, atque in fide ſuauiter confortauit. Vidit nanque inter manus ſacerdotis ſibi apparere non ſpeciem panis, ſed formam ſpecioſi pueri præ filijs hominum: & nimium ſtupens ac tremens gratias egit, & Deum benedixit. Sacerdos vero de his nihil ſciens, officium miſſæ ſolito more cum benedictione compleuit. Non enim propter eum qui fide & gratia plenus erat, hæc oſtenſa ſunt, ſed propter infirmum in fide roborandum. Et quia ſermo de venerabili ſacramento incidit, adhuc referam conſimile factum de quodam ſacerdote in partibus Friſiæ, ſed minus laudabilis vitæ. Siquidem bonæ memoriæ fratre noſtro Alardo narrante cognoui, quòd erat cum eo quidam presbyter paruæ ſcientiæ, & famæ non claræ. Iſte cum eccleſiam intraret vt diuina celebraret, honeſta quædam matrona quæ eius imperitiam cognouit cœpit intra ſe de eo ſuſpecte cogitare ac murmurando dicere: Quid tu imperite vis facere, & quomodo tu

Miracula pro cõfirmatione fidei Euchariſtię.

indigne poteris tam magnum ſacramentum conficere? Hæc ea cogitante, presbyter cœpit celebrare, & diuina myſteria tractare & conſecrare. Factum eſt autem dum venerabile ſacramentum ritu eccleſiaſtico conſecratũ eleuaretur, & omnis populus hoc flexis genibus fideliter adoraret, matrona ſupradicta vidit in eleuatione apertis oculis figurã hominis Chriſti, nimiũ ſtupida & perplexa. Finita itaque miſſa hanc viſionem alteri ſacerdoti ſecrete expoſuit, & quid mali de celebrante antea cogitauerit, humiliter confeſſa eſt. Qui diligenter geſtę rei ordinem & viſione examinans, matronę reſpondit: Hoc Deus pro tua ſalute fieri permiſit, ne decætero male deo ſacerdotibus cogites, nec de vera cõſecratione dubites, licet malæ famæ ſint, & indignæ vitæ. Illa hæc audiens firmam fidem tenuit, & deo iudicium de ſacerdotibus eius commiſit. Sed non te pigeat aliud iterum miraculum de hoc ſummæ venerationis ſacramento audire. Eo nanque tẽpore quo monaſterių̃ montis ſanctæ Agnetis illic moraturus intraui, quidam deuotus clericus mecũ diu in eodem loco habitans pro quadam cauſa ad vicinũ monaſterium perrexit. Cumque in itinere eſſet, iunxit ſe illi quidam ſecularis, cum eo ſocialiter vadens, ac familiariter colloquens. Factum eſt autem dum pariter ambularent, & de deo conferrent, ait ille ſecularis clerico ſecũ comitãti: Dicam tibi amice dilecte quid mihi in vita mea breuiter accidit. Longo fui tempore quòd intrans eccleſiam nunquã potui ſacramentum altaris in manibus ſacerdotis videre. Exiſtimãs autem quia nimis remotè tunc ſtarem, & prę caligine oculorum non poſſem bene videre, acceſsi propius quantum auſus fui & licuit, ſed nihil penitus profuit mihi, nihilque inter manus ſacerdotis conſpexi. At iſtud etiam vltra annũ mihi euenit, & qua de cauſa, non ſatis perpẽdi. Tandem in me reuerſus & multũ perplexus ad ſacerdotem me contuli, & cuncta ei in cõfeſsione denudaui. Ille benigne me audiens, & caute ſecreta perquirens, inuenit me ſtare in odio cuiuſdam proximi mei, cui pro nulla re volui offenſam qua me offenderat, dimittere. Animaduertens bonus & diſcretus confeſſor culpam malitiæ meæ, increpando & admonendo perdocuit me aſſerens periculoſe valde fore in tali duritia ſtare: nec poſſe aliquando veniam promereri, niſi ex corde dimitterem offenſas omnes atque idcirco mihi iſtud accidere, quia non eſſem dignus diuinum ſacramentum oculis malignis intueri. Auditis his ſacris monitis acquieui conſilio ſacerdotis, & toto corde compunctus remiſi ex integro iniurias, nolens meipſum decætero vindicare, quatenus poſſem deo reconciliari, & gratiam perditam recuperare. Tunc demum ſacerdos me abſoluit, & impoſita pœnitentia abire permiſit. His geſtis ſtatim ad eccleſiam intraui, & miſ-

ſam au-

ſam audiui deo mihi propitio facto ſacrum corpus Chriſti in manibus ſacerdotis oculis meis clariſsime vidi, & gratias agens, Deum in mirabilibus operibus ſuis benedixi. Sed ad propoſitum redeundum, & de felici fine dilecti domini Henrici aliquid iam tractandum. Nam cuius vita virtutibus ornata extitit, eius quoque exitus felicem tranſitum ex hoc mundo meruit habere. Inter alias virtutes homo iſte pius & deuotus, ſuo ſuperiori humiliter erat ſubiectus, dans exemplum bonum presbyteris & clericis, ne ſe eleuent propter ſacerdotalem gradum ſupra iuniores. Celebrauit aliquotiens in feſtis apud leproſos de licentia domini Florentij, vbi eidem tunc miniſtraui. Quadam vice cum fratribus perrexit pro indulgentijs in Arnem, & interrogatus eſt in via pro quanto indulgentias ſuas daret. Qui ait: Libenter darem indulgentias meas pro hac gratia, vt quotienſcunque alicui aliqua bona dicerem, quòd ille ſtatim conuerteretur, & vitam ſuam emendaret. Quod audientes fratres mirabiliter ædificati ſunt de tam bono reſponſo ex magno animarũ zelo in corde pio & puro. Igitur anno domini M. CCCC. XXXIX. cum peſtilentia regnaret Sutphaniæ, vbi tunc fratres domus domini Florentij a Dauentria profugi cum multis alijs deuotis morabantur, dominus Henricus ipſa peſte infirmatus eſt, & ad extrema peruenit, præmium laboris ſui à domino cõfidenter expectans. Qui fere à tẽpore magiſtri Gerardi ſtetit in domo domini Florentij per annos circiter XLIIII. ſacerdotio functus, diutiſsimè viuens vltra omnes qui cum eo in primo feruore inceperunt. Sed per omne tempus ſuum laborauit in opere ſcripturæ: quem multotiens vidi vaſa coquinæ lauantem, & alia humilia opera facientem. Pene nihil ſciuit, nec voluit loqui, niſi de deo, & de ſalute animarum. Et quod exercuit in vita, continuauit vſque ad mortem. Nam omnes horas ſuas legit vſquequo tradidit ſpiritum. Nec lectionem ſacræ ſcripturæ intermiſit in infirmitate ſua, conſolationem quęrens potius in ſermonibus dei, quam in cõfabulatione hominum. Migrauit autem ab hoc ſæculo pijſsimus ſacerdos anno domini ſupradicto in craſtino ſancti Bartholomęi apoſtoli circa. x I. horam diei ipſo die ſancti Gregorij epiſcopi Traiectenſis. Sepultus eſt autem in cœmeterio ſanctæ Vvalburgæ virginis apud collegium canonicorum in Sutphania.

De domino Gerardo Sutphanienſi.

Cap. VIII.

LIbet iam deuoti & eruditi viri domini Gerardi de Sutphania virtutes breuiter indagare, & pro bono memoriali vitæ eius exempla atque ſcripta futuræ generationi imitanda proponere, qui inter primos fratres & diuinæ legis zelatores meruit

præſtantiſ-

[illegible] Nam deo disponente tandem ad studium Dauentriense accessit, ibique inuentis deuotis fratribus, domino Florentio firmiter adhæsit. & sufficienter iam edoctus fragilem mundi statum pro Christi amore & propria salute dereliquit. Cœpit itaque conuerſus diligenter emendationi inſiſtere, & in ſpirituali feruore profectu, ac mentē ſuam ab omnium temporalium rerum implicatione ſegregare, & tanquam bonus eremitarius cellam diligere, & ad interna exercitia ſe dare, tempus ſuum ſtudendo & ſcribendo expendere, ita vt multi ſtuperent, quia raro viſus eſt egredi, & ſolatium foris nō captaret. Habuit autē pro ſolatio maximo libros ſanctos, & pro ſpatiamento [illegible] ſacra palatia cœli. Tranſiens vero ad eccleſiā, quaſi ſine aduertentia hominū pertranſiuit. Cumque interrogaretur an non impediretur a tranſeuntibus ſecularibus, reſpōdit: Cogito ꝙ grex porcorū illic trāſit. Quid ad me de ſtatura hominū? Sedens in camera ſua ita intentus erat operi ſuo, ſcribendo, legendo, orando, quod ſæpe de tota die non aperuit feneſtram, nec foras reſpiceret, licet aura ſatis ſerena fuiſſet. Dixit ergo ei quidam ex fratribus:

fratribus:Cur non aperis feneſtram tuam? Tu ſedes hic quaſi in cauea clauſus. bonum eſſet quòd aliquam reſpirationẽ caperes. Reſpondit homo deditus ſtudio diſciplinæ:Si poſſem vacare, & ſcirem tantum præcogitare,forte bonum eſſet quod hoc facerẽ. Quæſitum eſt ab eo quid cogitaret quando ad prandium pulſatum eſſet.Qui ait.Sicut ad vnum,ſic ad reliquum opus vado. Pene nihil curabat iſte quid comederet,vel quando hora refectionis eſſet.Et cũ neceſsitas ad comedendum vrgeret,magis ad auditionem ſacræ lectionis quàm ad reficiendum corpus feſtinauit.Fuit prætereà incurius ſui corporis, maiorem curam gerens de viribus animæ reparandis.Et niſi dominus Florẽtius pro eius neceſsitatibus ſollicitus fuiſſet,citò ſeipſum deſtruxiſſet, & defeciſſet. Hinc accidit quòd occultum morbum quem medici fiſtulam vocant, diu patienter portauit,nolens aliquos ſecum occupari,nec pro ſe expenſas fieri, ſed dolores in corpore pro animæ remedio pati. Verum vbi dominus Florentius hoc percepit, medicum aduocauit,qui curã eius gereret donec ſanaretur.Erat autem armarius & cuſtos librorum , magnã diligentiam habens pro libris colligendis & ſcribendis. Et multis clericis extraneis ſacros codices conceſsit,vt haberent in domibus ſuis & in ſcholis lectiones ſacras,ad vitandum fabulas ocioſas & vagos circuitus in feſtis , quibus præcipue admonentur clerici intendere diuinis.Et dicebat,Iſti libri plus prædicant & docent,quàm nos dicere poſsimus.Nam libri ſacri ſunt animarum noſtrarum lumina & ſolatia,atque vera medicamina vitæ,quibus non minus in hac peregrinatione carere poſſumus,quam eccleſię ſacramentis.Diligebat autẽ ſacræ theologiæ libros ſuper omnes diuitias mundi,& plus gaudebat de bono codice bene ſcripto,quàm de prandio lauto,& optimi ſaporis vino.Sciebat enim ꝙ non erũt ſapientes, qui delicatis ferculis & potibus delectantur.Qui vero ſtudijs ſacris dediti ſunt , replebuntur ſapientia, & cæleſtibus ſecretis merentur admitti.Igitur libros in maxima reuerentia habuit,deſiderantiſsime in eis legit, & ſub diligenti cuſtodia eos ſeruauit. Plures etiam clerici ad eum pro diuerſis caſibus & dubijs ſoluẽdis veniebant , & libenter collationes eius audiebant , quia erat vir eloquens & doctus , & in multis exercitationibus probatus, ſciens quid vnicuique deberet reſpondere.Frequenter dominus Florentius ipſum aduocauit pro negocijs domus diſponendis,& præcipue cum eo tractabat de his quæ iuris peritiã requirebant, & ſpiritualẽ cauſam expetere videbantur . Vnde ſi quid graue & arduum occurriſſet,hoc declarationi & examini magiſtrorũ vbi oportuit reſeruauit,audiens reuerenter doctiores,& ſequens incunctãter ſanctorum auctoritates, dicta ſua teſtimonijs ſacris pa

tenter

tenter affirmãs. Quapropter à ſapiẽtibus & literatis viris pro ingenio ipſi collato mirifice laudabatur, ſed ipſe pro nihilo duxit hominum laudes. Non enim eloquẽtiæ ſtuduit eſſe ſectator, ſed bonæ conſcientiæ obſeruator. Itaque ad intelligentiam ſcripturarum non tam longa exercitatio ſtudij eum iuuit, quàm ſpiritus ſancti informatio, qui intellectũ dat paruulis, & myſteria ſua reuelat mentibus puris. Ad quam ſane puritatem conſequendam omne exercitiũ ſuum direxit, incutiens timorẽ dei nouiter conuerſis, increpans torpentes, & ad mortificationẽ vitiorũ exhortans in virtutibus proficere cupiẽtes. Si, inquit, negligimus certare cõtra vitia, preualebũt paſsiones, & incidem^9 laqueos diaboli, qui ſemper inſidiatur profectui noſtro. Idcirco laborandũ eſt cũ omni diligẽtia vt viriliter repugnemus, quia corona æternæ gloriæ vincentibus eſt promiſſa. Poſtquam ergo illuminatus iſte ſacerdos humiliter & deuote inter fratres cum multa gratia cõuerſatus eſt, & cũ plures libros perlegiſſet, ante finem vitæ ſuę quaſi nouiter conuerſus Speculum monachorum & Profectus religioſorum iterum legere cœpit, in quibus ſpiritum deuotionis ſtuduit recolligere, & ad primitiuum feruorem ſe innouare. Nec diu ſuperuixit tali proficiendi zelo accenſus, ſed memor domini Luberti defuncti quem plurimum dilexit, & in cuius obitu lachrymas multas fudit, ipſum in breui ſubſecut^9 eſt. Nam miſſus cum fratre Amilio ad abbatẽ in Dickeninghe doctorẽ decretorũ cũ quo ſæpius tractare de caſibus iuris conſueuit, reuertẽs de via Vvyndeſem venit, ibiq̃ pernoctando, infirmatus eſt vſque ad mortem. Cui Amilius inquit, Videtur mihi quòd mori properas. Ad quẽ ille: Hoc etiam videtur mihi. Itaque creſcente ægritudine, in nocte ſanctæ Barbaræ virginis, quaſi ſomno leui ſopitus ſpiritũ vitæ exhalauit, Anno domini M.C C C nonageſimo-octauo, ætatis ſuæ triceſſimoprimo. Cuius corpus à priore & fratribus digno cũ honore in tranſitu ante fores eccleſiæ eſt ſepultum. Audiens autem dominus Florentius obitum dilecti domini Gerardi, cõtriſtatus eſt valde, & fleuit ipſe & omnes fratres eius cum eo fletu magno, charitate nimia compellente, quia ſublatus eſt ab eis frater chariſsimus qui erat columna domus, & altera manus in negocijs pertractandis. Sed benedictus Deus, qui talẽ virum nobis habere conceſsit.

De domino Amilio de Buren. Cap. IX.

NVnc dilecti & deo digni ſacerdotis domini Amilij habenda eſt memoria, & huic chartulæ inſerenda. Hic quidẽ ſucceſſor reuerendi patris domini Florẽtij in regimine domus extitit ſecundus, ab ipſo familiariter dilect^9, & multis virtutũ gem

mulis

mulis inſignitus. Fuit nanque de partibus Gelriæ in confinio domini de Buren oriundus, & inter ſuos progenitores de numero curialiũ curialis æſtimatus. Cumque ſtudij cauſa ſe Dauentriam applicuiſſet, vbi ſtudium particulare tunc ſatis viguit, tanta diligẽtia in ſcholaſticis artibus profecit, vt in breui inter primarios vnus de doctioribus fieret, & magiſtro propter ingenij ſubtilitatem charius placeret. Dei autẽ munere factum eſt, vt tale ingeniũ in ſeculari vita non periret, nec mundi honores per ſcientiam ambiret, ſed omnia tanquã ſtercora refutaret. Præuentus ergo cæleſti gratia, & ab altiſsimo inſpiratus, acceſsit domũ domini Florentij, & attractus eſt pietate ſermonũ eius ſubdens ſe conſilio ſpiritus ſancti per os reuerendi patris loquẽtis, qui ei monita dabat ſapiẽtiæ ſalutaris. Igitur poſtpoſitis ſcholis, & amicis carnalibus derelictis, factus eſt humilis frater & Chriſti diſcipulus, atque ſuo exemplo multis profuit ad renunciandũ ſeculo, & ſeruiendum Chriſto. Tradidit autẽ ſemetipſum ad humillima quæque opera facienda, nõ parcens corpori propter animæ ſuæ ſalutem, nil proprij cõmodi quærens in præſenti. Sed in virtute ſanctæ obedientiæ graues etiã labores ſubijt pinſendo, braxãdo, & alia quælibet ſibi cõmiſſa hilariter & fideliter exequendo. Mirabantur multi ꝙ in corpore non grandi potuit tã laborioſa exercere, quæ vtique in ſeculo non didicit, nec prius facere cõſueuit, & vix aliquis fortior pro temporali lucro perfeciſſet. Sed amor Chriſti & fraterna charitas valens ad omnia, bonæ voluntati vires miniſtrabat, vt meritũ eius amplius creſceret, quo omnibus feruẽtius laborabat. Qui in tantũ deo & fratribus placuit, vt poſt dormitionẽ domini Luberti & Gerardi, ſtatim ſacerdos ordinaretur domino Florẽtio adhuc viuẽte. Cumque primã miſſam ſuam celebrare deberet, dominus Florentius ſuperpellicio indutus affuit, donec officium ſuum ad honorem dei perfecte deuoteque cõpleret. Celebrauit autẽ ante ſummam miſſam ſuper altare ſancti Pauli pertinens ad vicariam domini Florentij ſatis ſecrete ſine coccurſu populi. Hic itaque pietate præcipuus, & in omni cõmiſſo vere fidelis, cunctiſque in neceſſitate poſitis conſolatiuus amicus, tẽpore peſtilentiali curam geſſit infirmorũ, paratus cum fratribus ſuis aut viuere aut mori ex obedientia & charitate fraterna. Nam Ioanni Ketel coco domus & domino Luberto aſtitit intrepidus, vſque in finem vitæ miniſtrando eis, & alijs multis ſimili morbo detentis. Ipſe quoque poſt multa obſequia fratribus impenſa ægrotare cœpit, ſed deo miſerante ad cõſolationem fratrum reconualuit, ne triſtitiam ſuper triſtitiam haberent. Ab eius ore multa bona de virtutibus fratrum audiui, quæ in huius operis libro vbi opportunitas requirebat, conſcripſi quãuis relatorem

relatorem nominatim non expreſsi.

Venit aliquando ad fratres in montem ſanctæ Agnetis, & loquens aliquibus ſibi notis, hortabatur eos permanere in ſancto propoſito ordinis, ad proficiendum in virtutibus. De cuius bonis moribus & gratioſis verbis valde ædificatus fuit, quia ſerena facie & oculis ante ſe fixis ſtetit ſicut agnus manſuetus, aſtātium facies non attendens. Igitur poſt felicē domini Florētij obitum, qui ipſum ad gubernationem domus deputauit, expletis in bono regimine quatuor annis & menſibus quaſi tribus, obdormiuit in domino in profeſto Barnabæ Apoſtoli, anno domini milleſimo quadringenteſimo quarto. Qui ſepultus eſt iuxta dominum Lubertū in cœmeterio ſancti Lebuini ad auſtralem partem eccleſiæ, non longe a veſtibulo ſacerdotum.

Exhortatio domini Amilij de mutua charitate ſeruanda.

Cap. X.

FRatres chariſsimi hucuſq; ſemper in vnione perſeuerauim⁹ in charitate mutua, ſed iam (vt videtur) receſſurus ſum à vobis. Propterea cordialiter affecto, vt vnionē quam hucuſque feruenter tenuiſtis, de qua Chriſto ſit laus & gloria, firmiter perſeueranterque ſeruetis. Et illi cui cura domus cōmittitur, per omnia ſicut Chriſto, & ſicut mihi hucuſque feciſtis, charitatiue obēdiatis, perſonā eius nō reſpiciendo, ſed Chriſtum in eo. Ideo nolite cogitare illa eſſe mala vel irrationabilia, vel ſaluti veſtrę contraria, quæ vobis præceperit, quia non ipſe, ſed domin⁹ per eū præcipit, ideo propter Chriſtum & ſicut Chriſto ipſi obediatis. Ideo que vobis ab ipſo præcepta, tanquā ſint de cælo edita, complere feſtinate, quia dominus non ſemper vult per ſeipſum, vel per miracula vel per angelos vobis voluntatē ſuam manifeſtare, ſed ita diſpoſuit, vt per hominē voluntatē ſuam noſceremus, & homini nobis talia conſulenti vel præcipiēti ſicut ſibi obediremus. Ideo quæcunq; officia vel præcepta charitatiua vobis ab ipſo impoſita libenti & hilari animo impleatis, nō cogitando vobis illa eſſe infructuoſa, vel deuotionis vel etiā ſalutis impeditiua, quia mille deuotiones reſpectu humilitatis & ſubiectionis quā homo hilariter exhibet, nihil ſunt. Ideo ſi etiam viderētur irrationabilia, & magna inde impedimēta futura & facta, nihil tamē vos iudicetis, ſed ſemper humiliter in ſubiectione nihil iudicādo perſeueretis: Chriſtum (ſicut ſæpe dixi) & non perſonam in homine conſiderantes, quia non propter perſonam illi ſubijcimini, ſed propter deū, propter æternam ſalutē, & profectum veſtrum, propter regnum cælorum hoc agitis. Ideo quod cœpiſtis perficite, nihil patrem veſtrum iudicando, ſed eum ſumme venerando, & in omnibus illi humiliter & hilariter obtemperando: nō cogitādo vos eſſe tam

Stimul⁹ acerrimus ad amplectendam obedientiam.

eſſe tam ſenes, tam expertos, tam doctos, tam ſapientes quàm ſit ipſe, quia non propter eum vos ei ſubijcimini, ſed propter Chriſtum, & veſtri humiliationē, & ſecuritatē, vt ad ipſum quaſi ad patrem ſemper refugium & conſiliū habeatis. Quid enim vobis & mihi fratres, niſi quia propter deum obediſtis mihi? Et quid mihi & domino Florētio & magiſtro Gerardo, ſi cū eo fuiſſem, niſi propter regnum cælorum ei obediſſem? Quilibet ergo cogitare debet quomodo poſsit ſe humiliare & ſubijcere, & ſtudeat eſſe contentus quodcunque officium ſibi iniungatur, ſiue paruum ſiue magnum, & non ſit ſibi ſapiens, ſed hoc putet ſibi melius, quod fuerit ei ordinatum. Et ſi aliquis vellet habere exceptiones de aliquo officio, dicens in omnibus ſe velle acquieſcere, ſed ad hoc vel ad illud officium nō eſſet deducendus, ego mallem eum expellere de domo, quàm tale priuilegiū ipſi dare. Nam alio tempore quando eius propria voluntas aliud vellet, etiam in illo deberet eſſe rebellis. Sed nō cogitet niſi Chriſtum in quo velit acquieſcere. Fratres ſimus tanquam membra inuicem, & ſuſtineamus nos mutuo. Quod ſi noluerimus facere, citò peribūt res noſtræ. Nītamur inuicem tenere charitatem & vnionem, & quiuis nitatur cōculcari quodammodo ſub pedibus alterius, & ſic nulla aduerſitas poterit nocere. Nihil aliud ſcio quod dicā vobis, niſi quod dominus dixit diſcipulis ſuis iam aſcēſurus, vt diligatis inuicem, ſicut Chriſtus dilexit vos, & oretis pro me. Ego ſi venero apud dominum, faciam quod potero. Et quia ſæpe male me habui, & vos ſcandalizaui, peto vt mihi ignoſcatis, quia fui negligens, & multis alijs vitijs implicatus, quæ omnia coram vobis paratus eſſem confiteri, niſi timerem quòd aliqui veſtrum ſcandalizarentur. His dictis, depoſuit capitium ſuum, petens veniam à fratribus de culpis ſuis compuncte & valde humiliter, & cœpit flere. Quo viſo fratres flexerunt genua, & fleuerunt omnes fortiter & amarè. Hæc verba domini Amilij nouiſsima pro ædificatione mutuæ charitatis & pacis ſunt dicta.

Aduerſus retractarios, & minus obſequētes.

Vox memorabilis decedentis è vita.

De domino Iacobo de Viana. Cap. XI.

STrenuus ac maturus moribus Dominus Iacobus de Viana, magnam gratiam humilitatis, compunctionis & internitatis habuit, ſæpe ſuſpirans & lachrymans pro quotidianis defectibus ſuis diſtrictè examinans ſemetipſum. Etiam illud in ſe redarguit quod alius in ipſo commendabat, metuens rigidum ſuperni iudicis examen in omni quod agebat, qui non ſolum apertas negligētias, ſed occultas cōſcientiæ maculas iudicabit. Longe à corde eius altum ſapere de ſeipſo, aut velle reputari pro bono, cui omnibus ſubeſſe, & minoribus ſicut maioribus obſequi complacebat. Erat autē egregius ſcriptor inter ſcriptores, diligens ad

gens ad ſcripturam, & librorum cuſtodiam. Quidam iuuenis pe tijt ab eo informari in ſpirituali exercitio, qui ſtatim ex humilitate pigrum ſe fatebatur & miſerum, & quòd nondū virtutis initium perfectè attigiſſet, cœpitque quoſdam iuniores fratres cōmendare, quam feruentes & intelligentes eſſent. Alia vice idem iuuenis multum contriſtatus retulit ei anguſtiam cordis ſui, deſiderans conſolationis verbum audire. Qui benigne eum conſolans, hortabatur ad patientiam, & vt gratiam domini humiliter expectaret, quia pius dominus contritis corde ſolet adeſſe, ſicut

Pſal. 93. Pſalmiſta dicit: Secundum multitudinem dolorum meorum in corde meo, conſolationes tuæ lætificauerunt animam meam. Qua conſolatione ſuſcepta, ſępius tam dulcium verborum poſtmodum recordabatur cum aliquid triſte illi occurreret, quia cū humana conſolatio deficit, ad diuinam recurrendum eſt, & cogitandum quoniam magni ſancti & electi viri etiam grauitates & deſolationes quandoque habuerunt. Hic igitur cum eſſet laudabilis vitæ, & cuperet in infimo gradu & in ſimplici clericali ſtatu manere, propter virtutes tamen ſuas & inſigne humilitatis donum de beneplacito dei & conſilio domini Florentij ac fratrum eius promotus eſt ad ſacerdotium. Quod ei tamen valde graue fuit, ita vt acriter fleret cum hoc percepiſſet quòd ordinari deberet. Fatebatur enim ſe eſſe nimis indignum ad talem ſtatum, reputans eos grauiter peccaſſe qui hoc conſilium dediſſent, eò quòd inidoneum promouere decreuiſſent. Sed quanto plus ſe deprimebat, tanto amplius Deo & fratribus placebat, & eo libentius dominus Florentius ipſum promouebat. Eo ſiquidem tempore apud deuotos ſacerdotium rarum erat & precioſum. Nam niſi iuſſus & compulſus pro communi vtilitate, nemo hoc acceptare audebat, quia omnes altiorem ſtatum fugiebant, & in humiliori loco & officio minori manere eligebant. Vnde dominus Florentius qui erat gemma ſacerdotum, fertur aliquando dixiſſe, Si non eſſem ſacerdos, nec curam aliorum haberem, tunc poſſem me perfectè emendare, quia locus ſuperior plures occaſiones turbationum habet, à quibus magis liber eſt bonus ſubditus, ſine cura exteriorum viuens. Quodam tempore dominus Iacobus volens cogitare de defectibus ſuis, aſcendit ſecrete ſolarium domus, & grauiter ſuſpirans, culpas ſuas in tabula ſcripſit, ne obliuioni traderetur quod confitendum exiſtimauit. Et cum a quodam interrogaretur de ſtatu domus, ait: Si quis nobiſcum habitare deſiderat, oportet ꝙ ſe humiliet, & omnibus minorem ſe faciat, & talis paradiſum hic habet, & optime contentatur. Solebat dominus Florentius interdum ipſum corripere, & ad moderatam compunctionis grauitatem reuocare, ne

Sacerdotij inauguratio olim quā fuit viris pijs formidata.

Subiectionis cōditio quā ſecura.

care, ne nimio rigore metam diſcretionis excederet. At ille patienter ferens correptionem, multum ſe humiliauit, quia minus diſcrete procederet. Feruidus nanque ſpiritus eius proprias ſupergreſſus eſt vires, ſed pia eius intentio eum excuſabat, quia deum finaliter quærebat. Incidit autem poſt hæc in corporalem ægritudinem, & deficientibus paulatim viribus, ante patrem ſuum dominum Florentium in bona confeſsione vitam finiuit, Anno domini milleſimo quadringenteſimo, in craſtino ſancti Gregorij papæ, quem ſpeciali deuotione dilexit. Sepultus eſt autẽ cum fratribus ſuis in cœmeterio maioris eccleſię apud ſanctum Lebuinum.

De Ioanne Cacabo vulgò Ketel, humili coco. *Cap.* XII.

Erat quidam humilis ſeruus Chriſti in domo domini Florentij Ioannes Ketel nomine, coquinæ officio deputatus, qui deſpectis omnibus mundanis, elegit viam ſanctæ paupertatis in terris, vt æternas diuitias cum ſanctis poſsideret in cælis. Nam per opera miſericordiæ & charitatis meruit ingreſſum perennis felicitatis. Hic dudum optime mihi notus cum Dauentriæ frequentarem, tam humilem ſe exhibuit moribus & exemplis, vt contemptum mundi plus factis prędicaret quàm verbis. Nec tamen fuit inanis eius ſermo, cum de deo loqueretur, quia omnem excellentiam tẽporalem auditoribus ſuis perſuaſit eſſe ſpernendam, nec vllum laborem pro Chriſti amore abhorrendum. Sed quis digne huius viri loquetur virtutes? Attamen pauca dicere charitas expoſtulat, ne margarita in agro dominico abſcondita diutius lateat, ſed pro ædificatione plurimorum ad lucẽ veniat. Huius natalis ciuitas fuit Duſeborch in comitatu de Marcka, nõ longe à Vveſalia iuxta Rheni fluminis decurſum: cuius mater Chriſtina filium ſubſecuta diem extremum Dauentriæ clauſit in domo ſororum. Hic itaque primo negociator extitit in partibus Flandriæ & Hollandiæ, manſionẽ ſtatuens cũ mercatoribus marinis in Dordraco, ſępius tamen habuit inſpirationem bonam ad ſeruiendum deo; ſed neſciebat qualiter inciperet, aut qua via ad hoc tenderet. Cumque ſeculi rebus aliquandiu proſpere vſus fuiſſet, tandem meliori conſilio inſpiratus cogitauit mundi fallaciam & grauem eius ſeruitutem abijcere, ac velle ſacerdotio fungi, vt deo honeſtius in hoc ſtatu ſeruiret. Hac igitur occaſione poſtpoſuit ſeculi nundinas, & audita fama deuotorum clericorum in Dauentria, venit illuc cum quibuſdam boni propoſiti viris inuiſere ſcholas. Et apprehenſa aliquanta notitia in grammatica pro intellectu ſacræ ſcripturæ, cum vidiſſet ſanctam conuerſationem domini Florentij ac fratrum eius, in alterum mutatus eſt virũ, & ad ſeculi renunciationem accenditur cum multis.

quiduis quàm vt ſaluus fias quid proſit.

ſuperflui humores corpus, & generat vanam gloriam, elatum cor, incompoſitos mores, vanas cogitationes, inſtabilitatem mentis, dei obliuionem & contemptum, applauſum hominum, turbatam conſcientiã, tenebroſum intellectum, & magis exinanit & debilitat animam quàm reficit. Igitur moderate ſtudere & bene maſticare magis reficit animam quàm incõſiderate multa abſque maſticatione. Sequitur ergo ꝙ anima mortua eſt quæ verba dei indeſinenter non digerit in mores & in virtutes, vel conſumit ſeipſam, & fit putrida diuerſarum concupiſcentiarum malarum humoribus, & conſumitur à dæmonibus, ſicut corpus à vermibus. In pulſu horologij quaſi in medio inimicorum verſatus & in te deficiens, clama ad deum, & ora. Ne derelinquas me Domine Deus Deus meus, ne diſceſſeris à me. Aliquando ad beatam virginem, Aue Maria. Cogitate a deo reſpici, & opera tua ab angelis ipſi præſentari, quid boni feciſti, quantum profeciſti, & quid mali commiſiſti. Cum audis campanam, cogita: Surgite mortui, venite ad iudicium. Semper nitere ſequi voluntatem aliorum in illis quæ non ſunt peccata vel contra deum, & tuam voluntatem & conſilium ſemper abijcere. Omnia contraria & tibi dura cum labore & dolore capere, & nulli ad extra impatientia reſpondere. Elige magis miſereri, & in hoc potitus excedere, quàm in duritia. Quando interrogas prælatum & rectorem tuum, cogita quòd dominus in eis habitãs loquitur per eos, & dicit ſuam voluntatem, & quàm periculoſum eſt tibi eius diſpoſitioni per eos reſiſtere. Multotiens cogita de peccatis quotidianis, ex qua radice procedant. Timor immoderatus vel nimia præſumptio quotidie te impediunt. Declinare ad diuitias, ad delicias, ad honorationem & applauſum hominũ, ad curioſitatem, ad delectationes terrenorum, ad propriã voluntatẽ & proprium videre, & fugere vel non curare humilia, ad huiuſmodi declinare, eſt regredi ad vitia, & auerti à Chriſto, & maxime ab regula patris ſpiritualis, quia hæc eſt veriſsima via ad virtutes, reſiſtere vitijs, & humiliter obedire prælatis.

De domino Henrico Brune. Cap. VII.

MAgnæ deuotionis & ſanctæ ſimplicitatis virum, necnon angelicæ puritatis ſacerdotem præterire non debeo, ſed ipſius primordiali ſocio atque præcordialiſsimo compresbytero domino Luberto coniungere placet, & aliquid in eius laudem proferre. Ipſe eſt dominus Henricus Brune, ſodalis domini Luberti, deo Dilectus, & hominibus acceptus, omnibus benignus, nulli oneroſus. Hic in Hollandia natus, ciuis fuit Leydenſis ciuitatis, ex honeſtis parentibus & conſanguineis. Sed nihili æſtimans ſeculi diuitias, & honores, amicorum vitauit

aſpectus,

aſpectus, quæſiuit dominum in tempore iuuentutis; & vſque ad ſenium adhæſit illi corde perfecto. Manſit autem in obedientia in domo domini Florentij cum omni humilitate & manſuetudine multa, audiens confeſſiones deuotorum, & celebrans miſſas ſuas cum magna deuotione & reuerentia, ſine cura temporalium rerum viuens in tranquillitate & ſimplicitate cordis, atque inter fratres conuerſans ſine querela, teſtimonium bonum habens in tota Dauentria, notus apud religioſos in pluribus locis, ſicut verus Iſraëlita abſque dolo & nequitia, tanquam columba ſine felle, præditus ſingulari innocentia vitæ. Oculi eius ſemper ad dominum, & vbicunque ſolus eſſe potuit, ab oratione & deuota meditatione non ceſſauit. Sedebat aliquando in hyeme iuxta focum manus ſuas calefaciendo, ſed faciem conuertit ad parietem, ſecreto interim orans, & ſilentium bene ſeruans. Quod cum viderem, multum ædificatus fui, & eo amplius eum dilexi. Nunquam ego indecens verbum ab eo percepi, nec ſuper eo conqueri audiui, niſi quòd miſſam ſuam cæteris tractius celebrare conſueuit. Quo tamen facto plures ſeculares ad deuotionem miſſæ ſuæ traxit, & facilis ei indulgentia dabatur, quia inuite a dilecto Ieſu ſeparabatur. Accidit autem vt vir quidam fidelis occulta impugnatione diaboli tentaretur in fide, qui etiam de ſacramento altaris cœpit quodammodo dubitare de veritate corporis Chriſti. Is ergo cum ſtaret ad audiendam miſſam huius deuoti ſacerdotis ſæpe ingemuit, dolens de praua immiſsione ſpiritus maligni, orauitque dominum, vt ſui in hac vacillatione dignaretur miſereri. Sed miſericors Deus qui animarum ſaluti varijs ac miris modis occurrere ſolet, præfatum virum noua & inſolita viſione inſtruxit, atque in fide ſuauiter confortauit. Vidit nanque inter manus ſacerdotis ſibi apparere non ſpeciem pánis, ſed formam ſpecioſi pueri præ filijs hominum: & nimium ſtupens ac tremens gratias egit, & Deum benedixit. Sacerdos vero de his nihil ſciens, officium miſſæ ſolito more cum benedictione compleuit. Non enim propter eum qui fide & gratia plenus erat, hæc oſtenſa ſunt, ſed propter infirmum in fide roborandum. Et quia ſermo de venerabili ſacramento incidit, adhuc referam conſimile factum de quodam ſacerdote in partibus Friſiæ, ſed minus laudabilis vitæ. Siquidem bonæ memoriæ fratre noſtro Alardo narrante cognoui, quòd erat cum eo quidam presbyter paruæ ſcientiæ, & famæ non claræ. Iſte cum eccleſiam intraret vt diuina celebraret, honeſta quædam mátrona quæ eius imperitiam cognouit cœpit intra ſe de eo ſuſpecte cogitare ac murmurando dicere: Quid tu imperite vis facere, & quomodo tu

Miracula tria pro cõfirmatione fidei Euchariſtię

indigne poteris tam magnum ſacramentum conficere? Hæc ea cogitante, presbyter cœpit celebrare, & diuina myſteria tractare & conſecrare. Factum eſt autem dum venerabile ſacramentum ritu eccleſiaſtico conſecratū eleuaretur, & omnis populus hoc flexis genibus fideliter adoraret, matrona ſupradicta vidit in eleuatione apertis oculis figurā hominis Chriſti, nimiū ſtupida & perplexa. Finita itaque miſſa hanc viſionem alteri ſacerdoti ſecrete expoſuit, & quid mali de celebrante antea cogitauerit, humiliter confeſſa eſt. Qui diligenter geſtę rei ordinem & viſione examinans, matronę reſpondit: Hoc Deus pro tua ſalute fieri permiſit, ne decætero male deo ſacerdotibus cogites, nec de vera cōſecratione dubites, licet malæ famæ ſint, & indignæ vitæ. Illa hæc audiens firmam fidem tenuit, & deo iudicium de ſacerdotibus eius commiſit. Sed non te pigeat aliud iterum miraculum de hoc ſummæ venerationis ſacramento audire. Eo nanque tēpore quo monaſteriū montis ſanctæ Agnetis illic moraturus intraui, quidam deuotus clericus mecū diu in eodem loco habitans pro quadam cauſa ad vicinū monaſterium perrexit. Cumque in itinere eſſet, iunxit ſe illi quidam ſecularis, cum eo ſocialiter vadens, ac familiariter colloquens. Factum eſt autem dum pariter ambularent, & de deo conferrent, ait ille ſecularis clerico ſecū comitāti: Dicam tibi amice dilecte quid mihi in vita mea breuiter accidit. Longo fui tempore quòd intrans eccleſiam nunquā potui ſacramentum altaris in manibus ſacerdotis videre. Exiſtimās autem quia nimis remotè tunc ſtarem, & prę caligine oculorum non poſſem bene videre, acceſsi propius quantum auſus fui & licuit, ſed nihil penitus profuit mihi, nihilque inter manus ſacerdotis conſpexi. At iſtud etiam vltra annū mihi euenit, & qua de cauſa, non ſatis perpēdi. Tandem in me reuerſus & multū perplexus ad ſacerdotem me contuli, & cuncta ei in cōfeſsione denudaui. Ille benigne me audiens, & caute ſecreta perquirens, inuenit me ſtare in odio cuiuſdam proximi mei, cui pro nulla re volui offenſam qua me offenderat, dimittere. Animaduertens bonus & diſcretus confeſſor culpam malitiæ meæ, increpando & admonendo perdocuit me aſſerens periculoſe valde fore in tali duritia ſtare: nec poſſe aliquando veniam promereri, niſi ex corde dimitterem offenſas omnes atque idcirco mihi iſtud accidere, quia non eſſem dignus diuinum ſacramentum oculis malignis intueri. Auditis his ſacris monitis acquieui conſilio ſacerdotis, & toto corde compunctus remiſi ex integro iniurias, nolens meipſum decætero vindicare, quatenus poſſem deo reconciliari, & gratiam perditam recuperare. Tunc demum ſacerdos me abſoluit, & impoſita pœnitentia abire permiſit. His geſtis ſtatim ad eccleſiam intraui, & miſ-

ſam au-

ſam audiui deo mihi propitio facto ſacrum corpus Chriſti in manibus ſacerdotis oculis meis clariſsime vidi, & gratias agens, Deum in mirabilibus operibus ſuis benedixi. Sed ad propoſitum redeundum, & de felici fine dilecti domini Henrici aliquid iam tractandum. Nam cuius vita virtutibus ornata extitit, eius quoque exitus felicem tranſitum ex hoc mundo meruit habere. Inter alias virtutes homo iſte pius & deuotus, ſuo ſuperiori humiliter erat ſubiectus, dans exemplum bonum presbyteris & clericis, ne ſe eleuent propter ſacerdotalem gradum ſupra iuniores. Celebrauit aliquotiens in feſtis apud leproſos de licentia domini Florentij, vbi eidem tunc miniſtraui. Quadam vice cum fratribus perrexit pro indulgentijs in Arnem, & interrogatus eſt in via pro quanto indulgentias ſuas daret. Qui ait: Libenter darem indulgentias meas pro hac gratia, vt quotienſcunque alicui aliqua bona dicerem, quòd ille ſtatim conuerteretur, & vitam ſuam emendaret, Quod audientes fratres mirabiliter ædificati ſunt de tam bono reſponſo ex magno animarũ zelo in corde pio & puro. Igitur anno domini M. CCCC. XXXIX. cum peſtilentia regnaret Sutphaniæ, vbi tunc fratres domus domini Florentij a Dauentria profugi cum multis alijs deuotis morabantur, dominus Henricus ipſa peſte infirmat⁹ eſt, & ad extrema peruenit, præmium laboris ſui à domino cõfidenter expectans. Qui fere à tẽpore magiſtri Gerardi ſtetit in domo domini Florentij per annos circiter XLIIII. ſacerdotio functus, diutiſsimè viuens vltra omnes qui cum eo in primo feruore inceperunt. Sed per omne tempus ſuum laborauit in opere ſcripturæ: quem multotiens vidi vaſa coquinæ lauantem, & alia humilia opera facientem. Pene nihil ſciuit, nec voluit loqui, niſi de deo, & de ſalute animarum. Et quod exercuit in vita, continuauit vſque ad mortem. Nam omnes horas ſuas legit vſquequo tradidit ſpiritum. Nec lectionem ſacræ ſcripturæ intermiſit in infirmitate ſua, conſolationem quærens potius in ſermonibus dei, quàm in cõfabulatione hominum. Migrauit autem ab hoc ſæculo pijſsimus ſacerdos anno domini ſupradicto in craſtino ſancti Bartholomęi apoſtoli circa XI. horam diei ipſo die ſancti Gregorij epiſcopi Traiectenſis. Sepultus eſt autem in cœmeterio ſanctæ Vvalburgæ virginis apud collegium canonicorum in Sutphania.

De domino Gerardo Sutphanienſi.

Cap. VIII.

LIbet iam deuoti & eruditi viri domini Gerardi de Sutphania virtutes breuiter indagare, & pro bono memoriali vitæ eius exempla atque ſcripta futuræ generationi imitanda proponere, qui inter primos fratres & diuinæ legis zelatores meruit

præſtantiſ-

præſtantiſsimus nominari. Et licet breui vixerit tempore gratiſſima tamen nobis reliquit doctrinæ monumenta. Erat enim ſtudioſus valde in ſcripturis ſanctis, trahens etiã ex abditis ſententijs doctorum varias aromatum ſpecies, cõtra vitiorum morbos ad ſanandum animarũ languores, ſicut pręcipue patet in duobus libellis ab eo editis, quorum vnus incipit Homo quidam, & alius Beatus vir, intitulatur. Ab infantia nanque & puerilibus annis ad diſcẽdum inclinatus fuit, ingenio habilis, & ad artes auidus liberales, refugiens ex animo negocia ſecularia, & quæcunque poterant ſtudium ſapiẽtiæ impedire. Cumque adoleuiſſet bonę indolis iuuenis, perrexit ad extraneas ſcholas melius imbuendus, ibique toto conamine ſatagebat bene frequentare, mane diluculo ſurgere, & ad audiendam lectionem tempeſtiue properare. Omnę tempus ad ſtudendũ breue ipſi videtur, ſemper ex ore magiſtri aliquid vberioris ſcientiæ capere cupienti, quod armariolo pectoris ſui tenacius inſerebat. In tantum animus eius flagrabat in ſcientia proficere, vt vehementer triſtaretur quando in ſcholis non legebatur à magiſtris. Proinde quandoque flebat ꝙ diebus celebribus lectio non fiebat, male contentus quod dies ſine fructu lectionis tranſiret. Longe nanque diſtabat ingenua mens eius a ſegnitie obtuſorum, & euagatione laſciuorum, qui per plateas currentes luſibus delectantur inſanis, exhorrẽtes ſcholas, & eccleſiam raro viſitantes. Hic vero penſabat, ad quid veniſſet, & cur ſcholæ inſtitutæ eſſent, ideo acriter ſtudio incubuit: & tam ſapienter profecit, vt de ſcholaſtico diſcipulo æternæ ſapientiæ diſcipulus poſtmodũ fieri mereretur. Nam deo diſponẽte tãdem ad ſtudium Dauentrienſe acceſsit, ibique inuẽtis deuotis fratribus, domino Florentio firmiter adhæſit, & ſufficienter iam edoctus fragilem mundi ſtatum pro Chriſti amore & propria ſalute dereliquit. Cœpit itaque conuerſus diligenter emendationi inſiſtere, & in ſpirituali feruere profectu, ac mentẽ ſuam ab omnium temporalium rerum implicatione ſegregare, & tanquam bonus eremitarius cellam diligere, & ad interna exercitia ſe dare, tempus ſuum ſtudendo & ſcribendo expendere, ita vt multi ſtuperent, quia raro viſus eſt egredi, & ſolatium foris nõ captaret. Habuit autẽ pro ſolatio maximo libros ſanctos, & pro ſpatiamento cãpi, quæſiuit ſacra palatia cæli. Tranſiens vero ad eccleſiã, quaſi ſine aduertẽtia hominũ pertranſiuit. Cumque interrogaretur an nõ impediretur à tranſeuntibus ſecularibus, reſpõdit: Cogito ꝙ grex porcorũ illac trãſit. Quid ad me de ſtatura hominũ? Sedens in camera ſua ita intentus erat operi ſuo, ſcribendo, legendo, orando, quod ſæpe de tota die non aperuit feneſtram, nec foras reſpicerat, licet aura ſatis ſerena fuiſſet. Dixit ergo ei quidam ex

fratribus:

fratribus:Cur non aperis feneſtram tuam? Tu ſedes hic quaſi in cauea clauſus. bonum eſſet quòd aliquam reſpirationẽ caperes. Reſpondit homo deditus ſtudio diſciplinæ:Si poſſem vacare, & ſcirem tantum præcogitare,forte bonum eſſet quod hoc facerẽ. Quæſitum eſt ab eo quid cogitaret quando ad prandium pulſatum eſſet.Qui ait.Sicut ad vnum,ſic ad reliquum opus vado. Pene nihil curabat iſte quid comederet,vel quando hora refectionis eſſet.Et cũ neceſsitas ad comedendum vrgeret,magis ad auditionem ſacræ lectionis quàm ad reficiendum corpus feſtinauit.Fuit præterea incurius ſui corporis, maiorem curam gerens de viribus animæ reparandis.Et niſi dominus Florẽtius pro eius neceſsitatibus ſollicitus fuiſſet,citò ſeipſum deſtruxiſſet, & defeciſſet. Hinc accidit quòd occultum morbum quem medici fiſtulam vocant, diu patienter portauit,nolens aliquos ſecum occupari,nec pro ſe expenſas fieri, ſed dolores in corpore pro animæ remedio pati. Verum vbi dominus Florentius hoc percepit, medicum aduocauit,qui curã eius gereret donec ſanaretur.Erat autem armarius & cuſtos librorum , magnã diligentiam habens pro libris colligendis & ſcribendis . Et multis clericis extraneis ſacros codices conceſsit,vt haberent in domibus ſuis & in ſcholis lectiones ſacras,ad vitandum fabulas ocioſas & vagos circuitus in feſtis , quibus præcipue admonentur clerici intendere diuinis.Et dicebat,Iſti libri plus prædicant & docent,quàm nos dicere poſsimus.Nam libri ſacri ſunt animarum noſtrarum lumina & ſolatia,atque vera medicamina vitæ,quibus non minus in hac peregrinatione carere poſſumus,quam eccleſię ſacramentis.Diligebat autẽ ſacræ theologiæ libros ſuper omnes diuitias mundi,& plus gaudebat de bono codice bene ſcripto,quàm de prandio lauto,& optimi ſaporis vino.Sciebat enim ꝙ non erũt ſapientes, qui delicatis ferculis & potibus delectantur.Qui vero ſtudijs ſacris dediti ſunt , replebuntur ſapientia, & cæleſtibus ſecretis merentur admitti.Igitur libros in maxima reuerentia habuit,deſiderantiſsime in eis legit, & ſub diligenti cuſtodia eos ſeruauit. Plures etiam clerici ad eum pro diuerſis caſibus & dubijs ſoluẽdis veniebant , & libenter collationes eius audiebant , quia erat vir eloquens & doctus , & in multis exercitationibus probatus, ſciens quid vnicuique deberet reſpondere.Frequenter dominus Florentius ipſum aduocauit pro negocijs domus diſponendis,& præcipue cum eo tractabat de his quæ iuris peritiã requirebant, & ſpiritualẽ cauſam expetere videbantur . Vnde ſi quid graue & arduum occurriſſet,hoc declarationi & examini magiſtrorũ vbi oportuit reſeruauit,audiens reuerenter doctiores,& ſequens incunctãter ſanctorum auctoritates, dicta ſua teſtimonijs ſacris pa tenter

tenter affirmãs. Quapropter à ſapiẽtibus & literatis viris pro ingenio ipſi collato mirifice laudabatur, ſed ipſe pro nihilo duxit hominum laudes. Non enim eloquẽtiæ ſtuduit eſſe ſectator, ſed bonæ conſcientiæ obſeruator. Itaque ad intelligentiam ſcripturarum non tam longa exercitatio ſtudij eum iuuit, quàm ſpiritus ſancti informatio, qui intellectũ dat paruulis, & myſteria ſua reuelat mentibus puris. Ad quam ſane puritatem conſequẽdam omne exercitiũ ſuum direxit, incutiens timorẽ dei nouiter conuerſis, increpans torpentes, & ad mortificationẽ vitiorũ exhortans in virtutibus proficere cupiẽtes. Si, inquit, negligimus certare cõtra vitia, preualebũt paſsiones, & incidemꝰ laqueos diaboli, qui ſemper inſidiatur profectui noſtro. Idcirco laborandũ eſt cũ omni diligẽtia vt viriliter repugnemus, quia corona æternæ gloriæ vincentibus eſt promiſſa. Poſtquam ergo illuminatus iſte ſacerdos humiliter & deuote inter fratres cum multa gratia cõuerſatus eſt, & cũ plures libros perlegiſſet, ante finem vitæ ſuę quaſi nouiter conuerſus Speculum monachorum & Profectus religioſorum iterum legere cœpit, in quibus ſpiritum deuotionis ſtuduit recolligere, & ad primitiuum feruorem ſe innouare. Nec diu ſuperuixit tali proficiendi zelo accenſus, ſed memor domini Luberti defuncti quem plurimum dilexit, & in cuius obitu lachrymas multas fudit, ipſum in breui ſubſecutꝰ eſt. Nam miſſus cum fratre Amilio ad abbatẽ in Dickeninghe doctorẽ decretorũ cũ quo ſæpius tractare de caſibus iuris conſueuit, reuertẽs de via Vvyndeſem venit, ibique pernoctando, infirmatus eſt vſque ad mortem. Cui Amilius inquit, Videtur mihi quòd mori properas. Ad quẽ ille: Hoc etiam videtur mihi. Itaque creſcente ægritudine, in nocte ſanctæ Barbaræ virginis, quaſi ſomno leni ſopitus ſpiritũ vitæ exhalauit, Anno domini M.C C C. nonageſimooctauo, ætatis ſuæ triceſimoprimo. Cuius corpus à priore & fratribus digno cũ honore in tranſitu ante fores eccleſiæ eſt ſepultum. Audiens autem dominus Florentius obitum dilecti domini Gerardi, cõtriſtatus eſt valde, & fleuit ipſe & omnes fratres eius cum eo fletu magno, charitate nimia compellente, quia ſublatus eſt ab eis frater chariſsimus qui erat columna domus, & altera manus in negocijs pertractandis. Sed benedictus Deus, qui talẽ virum nobis habere conceſsit.

De domino Amilio de Buren. Cap. IX.

NVnc dilecti & deo digni ſacerdotis domini Amilij habenda eſt memoria, & huic chartulæ inſerenda. Hic quidẽ ſucceſſor reuerendi patris domini Florẽtij in regimine domus extitit ſecundus, ab ipſo familiariter dilectꝰ, & multis virtutũ gemmulis

mulis inſignitus. Fuit nanque de partibus Gelriæ in confinio domini de Buren oriundus, & inter ſuos progenitores de numero curialiũ curialis æſtimatus. Cumque ſtudij cauſa ſe Dauentriam applicuiſſet, vbi ſtudium particulare tunc ſatis viguit, tanta diligẽtia in ſcholaſticis artibus profecit, vt in breui inter primarios vnus de doctioribus fieret, & magiſtro propter ingenij ſubtilitatem charius placeret. Dei autem munere factum eſt, vt tale ingeniũ in ſeculari vita non periret, nec mundi honores per ſcientiam ambiret, ſed omnia tanquã ſtercora refutaret. Preuentus ergo cæleſti gratia, & ab altiſsimo inſpiratus, acceſsit domũ domini Florentij, & attractus eſt pietate ſermonũ eius ſubdens ſe conſilio ſpiritus ſancti per os reuerendi patris loquẽtis, qui ei monita dabat ſapiẽtię ſalutaris. Igitur poſtpoſitis ſcholis, & amicis carnalibus derelictis, factus eſt humilis frater & Chriſti diſcipulus, atque ſuo exemplo multis profuit ad renunciandũ ſeculo, & ſeruiendum Chriſto. Tradidit autẽ ſemetipſum ad humillima quæque opera facienda, nõ parcens corpori propter animę ſuæ ſalutem, nil proprij cõmodi quærens in præſenti. Sed in virtute ſanctæ obedientiæ graues etiã labores ſubijt pinſendo, braxãdo, & alia quælibet ſibi cõmiſſa hilariter & fideliter exequendo. Mirabantur multi q̃ in corpore non grandi potuit tã laborioſa exercere, quę vtique in ſeculo non didicit, nec prius facere cõſueuit, & vix aliquis fortior pro temporali lucro perfeciſſet. Sed amor Chriſti & fraterna charitas valens ad omnia, bonæ voluntati vires miniſtrabat, vt meritũ eius amplius creſceret, quo omnibus feruẽtius laborabat. Qui in tantũ deo & fratribus placuit, vt poſt dormitionẽ domini Luberti & Gerardi, ſtatim ſacerdos ordinaretur domino Florẽtio adhuc viuẽte. Cumque primã miſſam ſuam celebrare deberet, dominus Florentius ſuperpellicio indutus affuit, donec officium ſuum ad honorem dei perfecte deuoteque cõpleret. Celebrauit autẽ ante ſummam miſſam ſuper altare ſancti Pauli pertinens ad vicariam domini Florentij ſatis ſecrete ſine concurſu populi. Hic itaque pietate pręcipuus, & in omni cõmiſſo vere fidelis, cunctiſque in neceſsitate poſitis conſolatiuus amicus, tẽpore peſtilentiali curam geſsit infirmorũ, paratus cum fratribus ſuis aut viuere aut mori ex obedientia & charitate fraterna. Nam Ioanni Ketel coco domus & domino Luberto aſtitit intrepidus, vſque in finem vitæ miniſtrando eis, & alijs multis ſimili morbo detentis. Ipſe quoque poſt multa obſequia fratribus impenſa ægrotare cœpit, ſed deo miſerante ad cõſolationem fratrum reconualuit, ne triſtitiam ſuper triſtitiam haberent. Ab eius ore multa bona de virtutibus fratrum audiui, quæ in huius operis libro vbi opportunitas requirebat, conſcripſi quãuis

relatorem

relatorem nominatim non expreſsi.

Venit aliquando ad fratres in montem ſanctæ Agnetis, & loquens aliquibus ſibi notis, hortabatur eos permanere in ſancto propoſito ordinis, ad proficiendum in virtutibus. De cuius bonis moribus & gratioſis verbis valde ædificatus fuit, quia ſerena facie & oculis ante ſe fixis ſtetit ſicut agnus manſuetus, aſtãtium facies non attendens. Igitur poſt felicẽ domini Florẽtij obitum, qui ipſum ad gubernationem domus deputauit, expletis in bono regimine quatuor annis & menſibus quaſi tribus, obdormiuit in domino in profeſto Barnabæ Apoſtoli, anno domini milleſimo quadringenteſimo quarto. Qui ſepultus eſt iuxta dominum Lubertũ in cœmeterio ſancti Lebuini ad auſtralem partem eccleſiæ, non longe à veſtibulo ſacerdotum.

Exhortatio domini Amilij de mutua charitate ſeruanda.

Cap. X.

Fratres chariſsimi hucuſq; ſemper in vnione perſeuerauim⁹ in charitate mutua, ſed iam (vt videtur) receſſurus ſum à vobis. Propterea cordialiter affecto, vt vnionẽ quam hucuſque feruenter tenuiſtis, de qua Chriſto ſit laus & gloria, firmiter perſeuerant erq́ue ſeruetis. Et illi cui cura domus cõmittitur, per omnia ſicut Chriſto, & ſicut mihi hucuſque feciſtis, charitatiue obediãtis, perſonã eius nõ reſpiciendo, ſed Chriſtum in eo. Ideo nolite cogitare illa eſſe mala vel irrationabilia, vel ſaluti veſtrę contraria, quæ vobis præceperit, quia non ipſe, ſed domin⁹ per eũ præcipit, ideo propter Chriſtum & ſicut Chriſto ipſi obediatis. Ideo q́ue vobis ab ipſo præcepta, tanquã ſint de cælo edita, complere feſtinate, quia dominus non ſemper vult per ſeipſum, vel per miracula vel per angelos vobis voluntatẽ ſuam manifeſtare, ſed ita diſpoſuit, vt per hominẽ voluntatẽ ſuam noſceremus, & homini nobis talia conſulenti vel præcipiẽti ſicut ſibi obediremus. Ideo quæcunq; officia vel præcepta charitatiua vobis ab ipſo impoſita libenti & hilari animo impleatis, nõ cogitando vobis illa eſſe infructuoſa, vel deuotionis vel etiã ſalutis impeditiua, quia mille deuotiones reſpectu humilitatis & ſubiectionis quã homo hilariter exhibet, nihil ſunt. Ideo ſi etiam viderẽtur irrationabilia, & magna inde impedimẽta futura & facta, nihil tamẽ vos iudicetis, ſed ſemper humiliter in ſubiectione nihil iudicãdo perſeueretis: Chriſtum (ſicut ſæpe dixi) & non perſonam in homine conſiderantes, quia non propter perſonam illi ſubijcimini, ſed propter deũ, propter æternam ſalutẽ, & profectum veſtrum, propter regnum cælorum hoc agitis. Ideo quod cœpiſtis perficite, nihil patrem veſtrum iudicando, ſed eum ſumme venerando, & in omnibus illi humiliter & hilariter obtemperando: nõ cogitãdo vos

Stimul⁹ acerrimus ad amplectendam obedientiam.

eſſe tam ſenes, tam expertos, tam doctos, tam ſapientes quàm ſit ipſe, quia non propter eum vos ei ſubijcimini, ſed propter Christum, & veſtri humiliationẽ, & ſecuritatẽ, vt ad ipſum quaſi ad patrem ſemper refugium & conſiliũ habeatis. Quid enim vobis & mihi fratres, niſi quia propter deum obediſtis mihi? Et quid mihi & domino Florẽtio & magiſtro Gerardo, ſi cũ eo fuiſſem, niſi propter regnum cælorum ei obediſſem? Quilibet ergo cogitare debet quomodo poſsit ſe humiliare & ſubijcere, & ſtudeat eſſe contentus quodcunque officium ſibi iniungatur, ſiue paruum ſiue magnum, & non ſit ſibi ſapiens, ſed hoc putet ſibi melius, quod fuerit ei ordinatum. Et ſi aliquis vellet habere exceptiones de aliquo officio, dicens in omnibus ſe velle acquieſcere, ſed ad hoc vel ad illud officium nõ eſſet deducendus, ego mallem eum expellere de domo, quàm tale priuilegiũ ipſi dare. Nam alio tempore quando eius propria voluntas aliud vellet, etiam in illo deberet eſſe rebellis. Sed nõ cogitet niſi Chriſtum in quo velit acquieſcere. Fratres ſimus tanquam membra inuicem, & ſuſtineamus nos mutuo. Quod ſi noluerimus facere, citò peribũt res noſtræ. Nitamur inuicem tenere charitatem & vnionem, & quiuis nitatur cõculcari quodammodo ſub pedibus alterius, & ſic nulla aduerſitas poterit nocere. Nihil aliud ſcio quod dicã vobis, niſi quod dominus dixit diſcipulis ſuis iam aſcẽſurus, vt diligatis inuicem, ſicut Chriſtus dilexit vos, & oretis pro me. Ego ſi venero apud dominum, faciam quod potero. Et quia ſæpe male me habui, & vos ſcandalizaui, peto vt mihi ignoſcatis, quia fui negligens, & multis alijs vitijs implicatus, quæ omnia coram vobis paratus eſſem confiteri, niſi timerem quòd aliqui veſtrum ſcandalizarentur. His dictis, depoſuit capitium ſuum, petens veniam à fratribus de culpis ſuis compuncte & valde humiliter, & cœpit flere. Quo viſo fratres flexerunt genua, & fleuerunt omnes fortiter & amarè. Hæc verba domini Amilij nouiſsima pro ædificatione mutuæ charitatis & pacis ſunt dicta.

Aduerſus refractarios, & minus obſequẽtes.

Vox memorabilis decedentis è vita.

De domino Iacobo de Viana. Cap. XI.

STrenuus ac maturus moribus Dominus Iacobus de Viana, magnam gratiam humilitatis, compunctionis & internitatis habuit, ſæpe ſuſpirans & lachrymans pro quotidianis defectibus ſuis diſtrictè examinans ſemetipſum. Etiam illud in ſe redarguit quod alius in ipſo commendabat, metuens rigidum ſuperni iudicis examen in omni quod agebat, qui non ſolum apertas negligẽtias, ſed occultas cõſcientiæ maculas iudicabit. Longe à corde eius altum ſapere de ſeipſo, aut velle reputari pro bono, cui omnibus ſubeſſe, & minoribus ſicut maioribus obſequi complacebat. Erat autẽ egregius ſcriptor inter ſcriptores, diligens ad

gens ad ſcripturam, & librorum cuſtodiam. Quidam iuuenis petijt ab eo informari in ſpirituali exercitio, qui ſtatim ex humilitate pigrum ſe fatebatur & miſerum, & quòd nondũ virtutis initium perfectè attigiſſet, cœpitque quoſdam iuniores fratres cõmendare, quam feruentes & intelligentes eſſent. Alia vice idem iuuenis multum contriſtatus retulit ei anguſtiam cordis ſui, deſiderans conſolationis verbum audire. Qui benigne eum conſolans, hortabatur ad patientiam, & vt gratiam domini humiliter expectaret, quia pius dominus contritis corde ſolet adeſſe, ſicut
Pſal. 93. Pſalmiſta dicit: Secundum multitudinem dolorum meorum in corde meo, conſolationes tuæ lætificauerunt animam meam. Qua conſolatione ſuſcepta, ſępius tam dulcium verborum poſtmodum recordabatur cum aliquid triſte illi occurreret, quia cũ humana conſolatio deficit, ad diuinam recurrendum eſt, & cogitandum quoniam magni ſancti & electi viri etiam grauitates & deſolationes quandoque habuerunt. Hic igitur cum eſſet laudabilis vitæ, & cuperet in infimo gradu & in ſimplici clericali ſtatu manere, propter virtutes tamen ſuas & inſigne humilitatis donum de beneplacito dei & conſilio domini Florentij ac fratrum eius promotus eſt ad ſacerdotium. Quod ei tamen valde graue fuit, ita vt acriter fleret cum hoc percepiſſet quòd ordinari deberet. Fatebatur enim ſe eſſe nimis indignum ad talem ſtatum, reputans eos grauiter peccaſſe qui hoc conſilium dediſſent, eò quòd inidoneum promouere decreuiſſent. Sed quanto plus ſe deprimebat, tanto amplius Deo & fratribus placebat, & eo libentius dominus Florentius ipſum promouebat. Eo ſiquidem tempore apud deuotos ſacerdotium rarum erat & precioſum. Nam niſi iuſſus & compulſus pro communi vtilitate, nemo hoc acceptare audebat, quia omnes altiorem ſtatum fugiebant, & in humiliori loco & officio minori manere eligebant. Vnde dominus Florentius qui erat gemma ſacerdotum, fertur aliquando dixiſſe, Si non eſſem ſacerdos, nec curam aliorum haberem, tunc poſſem me perfectè emendare, quia locus ſuperior plures occaſiones turbationum habet, à quibus magis liber eſt bonus ſubditus, ſine cura exteriorum viuens. Quodam tempore dominus Iacobus volens cogitare de defectibus ſuis, aſcendit ſecrete ſolarium domus, & grauiter ſuſpirans, culpas ſuas in tabula ſcripſit, ne obliuioni traderetur quod confitendum exiſtimauit. Et cum a quodam interrogaretur de ſtatu domus, ait: Si quis nobiſcum habitare deſiderat, oportet ꝙ ſe humiliet, & omnibus minorem ſe faciat, & talis paradiſum hic habet, & optime contentatur. Solebat dominus Florentius interdum ipſum corripere, & ad moderatam compunctionis grauitatem reuocare, ne

Sacerdotij inauguratio olim quã fuit viris pijs formidata.

Subiectionis cõditio quã ſecura.

care, ne nimio rigore metam diſcretionis excederet. At ille patienter ferens correptionem, multum ſe humiliauit, quia minus diſcrete procederet. Feruidus nanque ſpiritus eius proprias ſupergreſſus eſt vires, ſed pia eius intentio eum excuſabat, quia deum finaliter quærebat. Incidit autem poſt hæc in corporalem ægritudinem, & deficientibus paulatim viribus, ante patrem ſuum dominum Florentium in bona confeſsione vitam finiuit, Anno domini milleſimo quadringenteſimo, in craſtino ſancti Gregorij papæ, quem ſpeciali deuotione dilexit. Sepultus eſt autẽ cum fratribus ſuis in cœmeterio maioris eccleſię apud ſanctum Lebuinum.

De Ioanne Cacabo vulgò Ketel, humili coco. Cap. XII.

ERat quidam humilis ſeruus Chriſti in domo domini Florentij Ioannes Ketel nomine, coquinæ officio deputatus, qui deſpectis omnibus mundanis, elegit viam ſanctæ paupertatis in terris, vt æternas diuitias cum ſanctis poſsideret in cælis. Nam per opera miſericordiæ & charitatis meruit ingreſſum perennis felicitatis. Hic dudum optime mihi notus cum Dauentriæ frequentarem, tam humilem ſe exhibuit moribus & exemplis, vt contemptum mundi plus factis prędicaret quàm verbis. Nec tamen fuit inanis eius ſermo, cum de deo loqueretur, quia omnem excellentiam tẽporalem auditoribus ſuis perſuaſit eſſe ſpernendam, nec vllum laborem pro Chriſti amore abhorrendum. Sed quis digne huius viri loquetur virtutes? Attamen pauca dicere charitas expoſtulat, ne margarita in agro dominico abſcondita diutius lateat, ſed pro ædificatione plurimorum ad lucẽ veniat. Huius natalis ciuitas fuit Duſcborch in comitatu de Marcka, nõ longe à Vveſalia iuxta Rheni fluminis decurſum: cuius mater Chriſtina filium ſubſecuta diem extremum Dauentriæ clauſit in domo ſororum. Hic itaque primo negociator extitit in partibus Flandriæ & Hollàndiæ, manſionẽ ſtatuens cũ mercatoribus marinis in Dordraco, ſępius tamen habuit inſpirationem bonam ad ſeruiendum deo; ſed neſciebat qualiter inciperet, aut qua via ad hoc tenderet. Cumque ſeculi rebus aliquandiu proſpere vſus fuiſſet, tandem meliori conſilio inſpiratus cogitauit mundi fallaciam & grauem eius ſeruitutem abijcere, ac velle ſacerdotio fungi, vt deo honeſtius in hoc ſtatu ſeruiret. Hac igitur occaſione poſtpoſuit ſeculi nundinas, & audita fama deuotorum clericorum in Dauentria, venit illuc cum quibuſdam boni propoſiti viris inuiſere ſcholas. Et apprehenſa aliquanta notitia in grammatica pro intellectu ſacræ ſcripturæ, cum vidiſſet ſanctam conuerſationem domini Florentij ac fratrum eius, in alterum mutatus eſt virũ, & ad ſeculi renunciationem accenditur cum multis.

Reliquit regulas Alexandri & Donati, & intrauit ſcholam cæleſtis exercitij, vt diſceret voluntatem dei in domo domini Florentij, vbi plures congregati Chriſto ſeruiebant in humilitate fundati, & in charitate diuina firmati. Petiuit ergo magna inſtantia ad ſeruiendũ fratribus in coquina, vt quãdiu hic viueret, gratum deo obſequium in humili ſtatu exhiberet. Poſt multas itaq; preces admiſſus eſt ad probationem, & depoſitis veſtibus ſecularibus, indutus eſt habitu veterano & theriſtro lineo, coquinæ ſordibus apto. Plus autem in tali integumento delectatus eſt, quàm ſi ſtola ſacerdotali fuiſſet amictus. Et factus eſt exẽplum humilitatis & abiectionis omnibus qui in domo erant, tradens ſe perfectæ mortificationi pro amore crucifixi. Exijt autem fama bonæ conuerſationis eius ad aures extraneorum, & mirabantur multi magnates, quòd diues quondam ille mercator nunc effectus eſt pauperculus cocus, & humilis frater. Nam qui prius propoſuerat per ſcientiam aſcendere ad eccleſiaſtici ordinis dignitatem, poſtea omni culmine honoris & cuiuſcunque dignitatis faſtu relicto, nouiſsimum quæſiuit locum, Chriſtum imitando, qui humiliauit ſemetipſum, formam ſerui accipiens diſcipulis ſuis miniſtrando. Præparauerat autem ſibi quædam precioſa ornamenta ſacerdotalia cum adhuc eſſet ſecularis, quæ aureis imaginibus intexta erant, tam pulchra, vt cathedralis epiſcopus vel abbas regalis potuiſſet ea cũ honore deferre. Sed ſpiritu dei ſalubriter informatus omnia iſta poſtpoſuit & abiecit, & vendens alijs caſulam cum cappa ſerica, ipſe pannis vilibus, nigra tunica & griſea toga inueſtitus eſt ad ſeruiendum in coquina. Maximas igitur gratias deo referebat, quòd ſe ad huiuſcemodi miniſterium vocaſſet, nec cum multis in ſeculo perire permiſiſſet. Dixit ergo aliquando cũ magna iucunditate cordis ad fratres: Nónne magnus ſacerdos factus ſum & prælatus, qui omni die bis communico fratres? ſignificãs in hac parabola, quòd tam mane quàm veſpere prandiũ eis præparabat, & Chriſtum in ſingulis fratribus reficiebat. Sępe nãque inuẽtus eſt flexis genibus orare circa ignem, & cum ollam manu congereret, ore deuotè pſallebat. Fecit de coquina oratorium, ſciẽs vbique eſſe deum, & de igne materiali excitauit ſpiritualem feruorem. Quæ in eccleſia audiebat cantari, hæc poſtea inter opera ſua dulciter ruminabat. Sicque Deum mente gerens, foris practicauit coquendo, intus vero vacabat cæleſtia meditando, nullum tempus infructuoſe ducendo, nec interna exercitia ſua negligendo. Cibos fratrum tempeſtiuè & ſollicitè ſtuduit parare, qui magiſter cocorum fuit, nil tamen ſuperfluitatis introduxit, ſed meliora alijs tribuens, viliora ipſe ſumebat. Tres ſanctos ſpeciali deuotione ſibi præ-

Oeconomus velut quidam ſacerdos.

ſibi prælegit, ſanctum ſcilicet Alexium, qui in domo paterna diu in peregriuo habitu latuit, & multa deſpectiua a propria familia patienter ſuſtinuit. Item ſanctum Franciſcum paupertat s amatorem, qui nihil terreni in hoc mundo poſsidere voluit. Item ſanctam Elizabeth viduam, quæ miſericordiæ viſceribus affluens omnia pauperibus diſtribuit, & omnes mundi diuitias atque honores tāquam ſtercora deſpexit. Semel loquebatur cum ſocio ſuo de ſancta paupertate, & cum tanto feruore verba eius ſonabant, quòd ex geſtu corporis & alteratione vultus, totus videbatur interius inflammatus. Quodam die ſacro cum quidam clerici veniſſent ad eum de ſchola, cœpit eis dicere aliqua bona, & inter cætera hæc ait: Bene inuenimus in euangelio ſcriptum: Beati pauperes ſpiritu, quoniam ipſorum eſt regnū cælorum, ſed nullibi legimus. Beati magiſtri artium. At illi obſtupeſcentes de nouitate verborum, cum multa reuerentia eius verba ſumpſerunt. Quibus etiam declarabat ſententiam ſuam, quia ſine humilitate ſcientia nō prodeſt, ſed paupertate ſpiritus, id eſt humilitate regnum dei veraciter obtinetur. Nam & humilitas nūc inuenit gratiam apud deum, & vitam æternam in futuro. Erat autem valde pius & miſericors erga pauperes alendos, & præcipue qui deo ſeruire cupiebāt. Et cum quidam dicerent quod per plateas mendicando parum acquirerent, ſatis mirabatur, quòd multi diuites tam tenaces eſſent, nec pauperibus largiter darent, qui ſine magno detrimento ſui poſſent opera miſericordiæ exercere, & maxima præmia à deo recipere. Volens igitur probare quod pauperes dixerant, exijt die quadam ſero tā facto in ſpecie pauperis mendicare panē cum ſocio ſibi deputato. Et clamabat ante fores, dicens, Detis cuidam pauperi peregrino aliquid propter deum, qui libenter eſſet in Hieruſalē. Non ſignauit Hieruſalem terrenam, quæ occidit Chriſtum & prophetas, ſed cæleſtem patriam, quam inhabitant ciues ſanctorum & angeli Dei, ad quam ſuſpirauit pauper iſte peregrinus Ioannes, corpore interim elongatus à cæleſti Hieruſalem, mente vero quotidie tendens ad illam. Audiens hanc vocem clericus quidam intraneus ſurrexit citò aperire ianuam, vt ſciret quis eſſet iſte peregrinus. Et currens poſt eum, quæſiuit dicens: Quis es tu qui taliter petis? At ille cupiens latere tacuit, ſed victus precibus ait: Ego ſum. Tunc ex voce ipſum cognoſcens, reſpondit: Es tu Ioannes Ketel? Mendicas nunc panem? Vnde venit iſtud? Dixit ergo Ioannes: Taceas, ne facias inde plura verba. Eſt bona & pia cauſa. Clericus vero rediens in domum narrauit domeſticis ſuis dicēs, Mirum, mirum quod vidi. Ioannes Ketel cocus domini Florentij oſtiatim quærit panem. At illi ſigno crucis ſe ſignantes obſtupuerunt

puerunt dicentes, Quid iam prætendit ille bonus homo? Et hæc inter ſe conferentes ædificati ſunt exemplo Ioannis, & quibuſdam ſecretè recitauerunt quæ geſta ſunt. Sed Ioannes domum reuertens eleemoſynarum fragmenta cum magno gaudio portauit in coquinam, & oſtendit domino Florētio & fratribus benedictionem ſancti panis quem pro deo rogauit. Gauiſus eſt autē dominus Florentius de deuotione humilis coci ſui, & ait: Ioannes da nobis partem de eleemoſyna tua. Qui reſpondit: Libenter dabo vobis inde comedere, ſed volo iterū pauperibus de noſtris panibus prouidere, quia pauperes non debent ſua perdere, ſed etiam ampliora recipere. Tunc datum eſt fratribus aliquid de eleemoſynis illis in prandio, & Ioānes accepit integros panes ex promptuario ad dandum pauperibus pro deo, ſicut ipſi commiſſum erat, & facta eſt lætitia magna in domo illa. Quodam tempore exijt mane haurire aquam de flumine iuxta portam piſciū. Intrans autem in nauem cuiuſdam piſcatoris vt aquam mundam hauriret, ſuperuenit piſcator & ait, Quid hic habes agere? Exeas citò de nauicula. Tunc ille ferens patienter verba increpantis omiſit haurire aquam, ne hominem offenderet. Videns autem vir ille quòd eſſet bonus frater, & nihil dicens recederet, miſericordia motus eſt & ait, Venias huc ad me, & des mihi vaſculū tuum. Et hauſta aqua reddidit ei dicens, Eas nunc in pace. Qui regratians benefactori ſuo, reportauit aquam in hydria orans deuote in via, ſicut ſemper facere conſueuit quando pro negocio aliquo exibat. Sciens dominus Florentius ipſum eſſe virum virtutis, & ad tolerandum aduerſa fortiter animatum, ſæpius eum de negligentia redarguit, culpam ipſi imponens vbi culpabilis non fuit, volens in hoc patientiam eius probare, & alijs ad exēplum monſtrare. Cum igitur quidam pulſaret ad feneſtram coquinæ, & alij ante ianuam, feſtinauit Ioannes reſpondere ſingulis pro neceſsitatibus opportunis. Et illo huc illuc diſcurrente pulſauit dominus Florentius manu ſua ſuper mēſam, vt illi aliquid apportaret, quaſi neceſsitatem haberet. Quo parum tardante propter occupationes, dixit pius pater ſerioſe ad cocum ſuum probandum, Quandiu ſedebo hic te expectando? Ad hæc bonus cocus manſuete reſpondit: Adſum chariſsime, & portabo quod placet. Ignoſcas quæſo tarditati meæ. Dixit etiam interdum ſic ad eum, Quomodo ſapit iſtud ſic? neſcis melius coquere? Forte fratres poſſunt murmurare, quòd debent male coctos cibos tuos comedere. Ille vero patienter increpationem audiens, & negligentē ſe confitens, libenter, inquit, me emendabo. Cui dominus Florentius: Sæpe hoc dicis, ſed parum proficis. Alia quoque vice tranſeunte domino Florentio per coquinā, venit poſt eum Ioannes, &

nes, & flexis genibus traxit fimbriam veſtimenti eius veniam petens. Ad quem reſpiciens ait: Quid eſt modo? Tunc ille. Ego fudi aliquid ex amphora in cellario. Cui rurſum durius reſpondit: Sic ſic deſtruis res noſtras, vnā frangendo, & alteram fundendo. Et ſtatim auerſa facie clauſit oſtium coquinæ, dimittens cocum in genibus procumbentem. Qui omnia humiliter ſuſtinens ſurrexit de terra, nihil conqueſtus inde quaſi iniuriam paſſus, ſed ſine hæſitatione optime ſenſit de patre ſancto, qui eum increpauit pro vtilitate ſua. His & alijs multis modis probauit eum frequēter dominus Florentius, quem ſpecialiter vtique dilexit, & corde veneratus eſt propter fidelitatē eius, & paupertatis amorem, de qua ſæpius loquebatur cum eo in coquina. Et quāuis magnæ literaturæ non eſſet, habuit tamen ingeniū bonum ad intelligēdum ſcripturas, ſciens caute diſcernere inter vitia & virtutes, & efficacia remedia dare tribulatis & tentatis. Libenter legit in ſacro codice tēpore ſibi vacante a labore, non vt doctior fieret ex ſcientia inflante, ſed feruentior in charitate ad opus redderetur. Diligenter aduertit ad lectiones in menſa, colligēs ex paucis verbis multa: & quod illi denegauit altitudo Latini ſermonis, ſuppleuit virtus obedientiæ, & frequēs meditatio beneficiorum dei. Vnde deſideranter ſtuduit in vita domini noſtri Ieſu Chriſti, trahēs ex eo totius vitæ ſuæ regulam, & propter eius amorem amplexatus eſt infimum ſtatum, & viliorē cibum, atque veſtē pauperiorem. Cum legiſſet aliquando librū Ioannis Climaci de perfecta abrenunciatione ſeculi, & mortificatione propriæ voluntatis, protulit exinde ſententias ſpiritu plenas, vt docti viri de hoc mirarentur, ꝙ tam bonum intellectum illius libri haberet. Ante paucos dies obitus ſui, requiſitus eſt vt diceret ſi quid emendatione dignum in domo ſciret, quia fratres libenter ſe emendare velllent. Tunc reſpondit fidelis amator pauperum dicens, In tribus optarem emendationē noſtrā. Primo vt parcius comederemus & pauperibus amplius daretur. Secundo vt meliora ornamenta venderentur, & preciū pauperibꝰ largiretur. Tertio quia multos libros habemus, vt aliqui venderētur neceſſarijs retentis, & pauperibus melius ſubueniretur. His dictis dominus Florentius cōgaudens deuotioni & miſerationi eius dixit, Ioānes, valde bonū eſt quod dicis. Tempore infirmitatis eius venerūt quidā pauperes clerici, vt eum viſitarent. Quos ille intuēs oculis miſericordię ait, O dilecti pauperes mei, iam decætero non potero vobis aliquid dare. Commendo vos deo, vt vobis prouideat in bono. Inter plura humilia exercitia hoc in vſu habuit, vt omni ſabbato in memoriam mortis ſuæ longum linteolum ſeu kedellum portaret, & in eo coquere tunc conſueuit, petens & deſiderās in eodem poſt mor-

tem ſepeliri. Quod & factũ eſt. Nam Mathias de Machlinia, qui ſocius eius erat, fecit veſtem illam lauari, vt in ea ſepeliretur ſicut deſiderauit. Igitur multis bonis virtutum fructibus repletus ſeruus dei Ioannes cocus ex hac vita iam migraturus, cœpit infra octauã Pentecoſtes apoſtemate tactus infirmari, & ad ſequentem vitæ tranſitum ſe diſponere. Cui hoc etiam ad magnum meritum creuit, quòd antequam infirmaretur, curam pauperum clericorum & infirmorum ex obedientia & charitate de nouo ſuſceperat, cupiens eos viſitare, & neceſſaria ſolicite eis miniſtrare. Sed præuentus eſt infirmitate, & dulcedine viſitationis Chriſti mirifice conſolatus. Nam dominus Amilius qui ipſi in infirmitate fideliter aſtitit, & continue miniſtrauit, quadam die de ſummo mane ad eum viſitandum acceſsit, & quærens ſi aliquid vellet, de licentia eius eccleſiam intrauit miſſam auditurus. Qua finita rediit ad infirmum. Cui Ioannes: Placet mecum diuidere miſſam in charitate quam audiſti? Reſpondit Amilius: Libenter tecum totum diuido & tribuo in charitate dilecte frater. Ad quem Ioãnes: Frater mi, dominus noſter Ieſus Chriſtus interim me viſitare dignatus eſt. Tunc Amilius hoc audiens, dixit: Quo abiit quæſo? Qui reſpondit: Statim quando aperuiſti ianuam, diſparuit. Gauiſus eſt ergo Amilius, & gratias agens dominum benedixit. Et hæc mihi poſtmodum enarrauit. Tentauit etiam ſatanas ſeruum dei decipere & terrere, ita dicens ad eum: Recipe burſam tuam fœtide mercator. Exiſtimas tu quòd pecunia tua poſsis emere regnum cælorum? Humilis autem Ioannes intelligens hoſtis malitiam, intra ſe tacite dixit: Non de me præſumo, ſed de miſericordia dei, & in meritis ſanctorum. Sicque inimicus totaliter confuſus abſceſsit, & Ioãnes diuinæ miſericordiæ fiducialiter ſe cõmiſit. Deuot⁹ igitur famulus Chriſti ad orationẽ intentius ſe conuertit, & inter alia pſalmodiæ cantica, hęc verba ruminauit: Dominus ſoluit cõpeditos, dominus illuminat cęcos. Amilius vero ſedẽs ad lectulũ eius aurẽ appoſuit, vt de ore agonizantis aliquid amplius audiret pro bono memoriali, ſed prę raucitate infirmę vocis intelligere nõ valuit. Tandẽ diu agonizãdo, & cõtra vim mortis deſudãs, inter deuotas fratrũ preces qui cõuenerãt, ſpiritũ vitæ exhalauit beato fine in ſeruitio Chriſti cõſummato, Anno domini milleſimo trecẽteſimo nonageſimo octauo, ſabbato quatuor tẽporum poſt Pẽtecoſtẽ, die Petronillæ virginis. Cui[us] corpuſculũ reconditum eſt in cœmeterio apud ſanctum Lebuinũ vbi & plures fratres poſt eũ defuncti in pace Chriſti requieſcũt, per Chriſtum in nouiſsimo die cũ fidelibus cunctis reſuſcitãdi. Sit laus & gloria Chriſto de tam deuoto viro & humili coco, qui breui annorum curriculo & labore exiguo ſorti-

guo ſortitus eſt(vt pie credim⁹)maxima præmia in cælo: de quo venerabilis pater dominus Ioannes Hueiden prior in Vvyndeſem dignum teſtimonium reddidit, dicens. Vtinam cum tali viro & in tali ſtatu mori mihi contigiſſet.

Incipit deuotum exercitium eiuſdem fratris Ioannis.

Cap. XIII.

QVid retribuam tibi Deus æterne, pro omnibus quæ retribuiſti mihi? O dilecte Ioannes miſerere tuijpſius, & penſa cum magna diligẽtia & omnibus viribus tuis præteritam vitam tuã, quid fuiſti in ſeculo, quid adhuc es, & quid promeruiſti. Cogita inæſtimabilem bonitatem dilecti domini noſtri Ieſu Chriſti, quam tibi vltra tam multos homines exhibuit, penſa quàm grauiter vltra alios te iudicabit, ſi te non emendaueris. Sta in timore & cogita quòd ille qui tam benigne tibi pepercit, forſitan diutius parcere nolit. Pone in corde tuo quòd hodie vel vt longiſsime cras ſis moriturus, & quorſum perges? Væ mihi deus æterne, quò fugiam à facie iræ tuæ, quia peccata mea exiſtunt ſuper arenam maris? Veruntamẽ ſcio veriſsime, quòd nihil ita tibi diſplicet ſicut deſperare, & quòd non vis mortem peccatoris, ſed pœnitentiã. Dic ergo ad eum in gemitu cordis tui: Aſpice in me miſerum peccatorem immenſa pietas dei, conuertere ad me iniquum hominem patens miſericordia. Ecce ego deſolatus venio ad omnipotentem, vulneratus curro ad medicum. Serua ſolitam pietatem tuam, qui tam diu gladium vindictæ ſuſpendiſti. Dele numerum iniquitatum mearum, multitudine miſerationum tuarum. Multa alia potes etiã cogitare de miſericordia dei ſicut de Dauid, de ſancto Petro & ſancto Paulo, de Maria Magdalena, & de publicanis & alijs multis peccatoribus, prout manifeſte in tota vita Chriſti patet, quàm miſericors extitit erga pœnitẽtes qui ad eum acceſſerunt: in quibus non ponderauit quam multũ peccauerunt, ſed quantum amauerunt. Quapropter ſi ad iſtam dilectionem debeam peruenire, tunc ſumme mihi neceſſarium eſt quòd reſpiciam fragilitatem meam, & quòd in veritate ſentiam, quòd ex me ipſo nihil boni poſſum, atque inceſſanter præ oculis habeam magnitudinem dei & fidelitatẽ eius, & meijpſius paruitatem & infidelitatem ad ipſum, in quibus multa conſideranda ſunt. Nam ſi rectè hæc attendo, perducent me ad ſubiectionem omnium hominum, & ad meijpſius contẽptum, ita vt etiam deſiderem contemni. Sed iſtud oportet veraciter ſedula cogitatione exerceri, ſæpius inuocando dominũ, à quo vtique venire oportebit. Si igitur ad iſtam humilitatem & ad hanc dilectionem debeam peruenire, neceſſarium eſt mihi vt habeam quotidianum exercitium & regulam quæ me ad iſta perducant. Itaque ſecundum dicta

dum dicta ſanctorũ neceſſarium mihi eſt præterita peccata mea aſpicere, & ea ante oculos ſemper habere, & multum niti ea ponderare. Et iſtud valde ſupprimet me & humiliabit, & defectus fratrum meorum ac aliorum hominum non magnipendam, nec leniter iudicabo, ſed cũ cõpaſsione ad meliora trahã. Et hoc expedit mihi vt pro iſto laborẽ, & caueam aliorũ facta vel verba curioſe inueſtigare: & vtique fugiã detractionẽ, & ſi audiero quid, nitar excuſare, & ſeorſum ponere & abijcere. Multum etiam me iuuabit quòd conſiderem virtutes fratrum meorum, de quibus exiſtimo quòd maior pars nunquam mortale commiſit: & econtrario recenſeam magnitudinem peccatorum meorum, atque ita inueniã quòd non ſum dignus inter eos conuerſari, nec ipſis ſeruire, ſed habeam eos in reuerẽtia, & ſperem quòd per bona opera eorum & orationes perueniam ad vitam æternam. Eſt etiam mihi neceſſarium quòd omni tempore præ oculis habeam Dei præſentiam, & quotidie nitar ab intra aliquid boni cogitare in opere meo, & ſingulariter ſequi cupiam illud digniſsimum ſpeculum vitam domini noſtri Ieſu Chriſti, eius humilitatẽ, eius pietatem, eius patientiam, eius deſpectionem & paupertatem, & ſpecialiter eius charitatem: & multum nitar vnũquenque hominum ſicut dei imaginem aſpicere, & omnia opera mea ſic trahã quaſi Chriſto faciam, & iſtud multum alleuiabit opus meũ, & beneuolum me ſingulis præbebit. Conabor etiam vt orationẽ meam attente & ſine feſtinantia legam, & frequenter in labore & opere meo genua mea flectam, & modicũ breuiter cũ attẽtione orem. Omni mane tertia hora audiens campanã ſurgere debes abſque mora, & ſtatim aliquid boni cogitare cum gratiarum actione de miſericordia dei & de tua miſeria, & ꝙ deus ibidẽ præſens ſit, & angeli & ſancti: & aduerte quid legis, & ad quẽ loqueris. Flecte genua vel ſede honeſte ſine acedia & reclinatione ad vnum vel alterum latus, & ita ſemper ages dum oras. Finitis matutinis vel primis lege ſacrã ſcripturam: & ſi ſopore deprimeris, modicũ ex ſtudio tuo ſcribe. Quinta hora ſignata, pertracta ſi aliquid agere habes in coquina. ſi nihil ibi agendum putas, claude coquinã, & liga libros: aut ſi aliquid aliud tibi cõmiſſum eſt, hoc age, donec tempus ſit intrãdi coquinam. Dum cõpulſatur ad miſſam, incipe legere tertiam flexis genibus in domo vſque ad pſalmos, & lege conſequenter in via eundo ad eccleſiam quod reſtat. In eccleſia ſedeas recte ſuper genua tua per totã miſſam in aliquo angulo, & cogita de vita & paſsione dilecti domini noſtri Ieſu Chriſti ſecundum conſuetudinem tuam. Finita miſſa incipe ſextã legere in eccleſia vſque ad pſalmos, deinde reliqua eundo per viam. Cum de eccleſia reuerſus fueris in coquinã, ora primo modicũ,

& propone in corde tuo qualiter te velis habere per diem, & in quibus punctis tibi neceſſarium eſt te emendare, & ad hoc fortiter conare, habendo prę oculis, vt prędictũ eſt, illud diuinum ſpeculum vitæ & morũ dilecti domini noſtri Ieſu Chriſti, & quaſi ipſi miniſtras & nõ hominibus. Inter laborem & opus tuũ debes ſępe breuiter orare flexis genibus cum attẽtione, & ſpecialiter ad ſignum cãpanæ, & quando in eccleſia pulſatur ad eleuationẽ ſacri corporis domini noſtri Ieſu Chriſti. Coge te ſæpius aliquid boni cogitare inter laborem tuum, videlicet de beneficijs dei, de regno cælorum, de iudicio, de morte, & quando aliquis pulſat ante coquinam, vt des reſpõſum bonum. Et ſi habes tẽpus, ſtude parum in excerpto tuo. Quemcunque de fratribus in domo aut extra domum videris, illum aſpice tanquã Chriſtũ, & pręcipuè illos, qui curam domus gerunt. Et ſi aliquid à te deſiderant, hoc lęta facie citius age. Antequã incipias comedere, lege Benedicite: & aliquid boni inter prandium ſtudeas legere vel meditari: & caueas ne nimis feſtinanter edas, & à delicato cibo vel potu: nec ſis diutius quàm fratres in menſa, & citò ſurge cũ aliquis inter prandiũ pulſat qui menſæ miniſtrat. Facto prandio, debes lectori de calido cibo prouidere, & ſicut fratres habuerũt. Et interim lege gratias, & reſidua cibaria repone, & vaſa coquinę ſingula ad loca ſua quantocitius vales. Cùm veneris ad camerã prandio cõpleto, ſtatim lege nonã, ac deinde fac opera & labora vſq; ad ſecundũ pulſum veſperarũ apud fratres minores, niſi aliquid aliud habueris agendum in domo vel foris, & tunc lege veſperas tuas. Et ſi amplius de tẽpore habes, cogita vel ſtude aliquid boni, vſq; dum quarta hora ſignata ſit, & tũc intrabis coquinã parãdo fratrib⁹ cœnã. Cœna autẽ facta pertractabis de craſtino die, quid tũc infirmi & fratres comedere debeãt. Et cũ res in coquina diſpoſitę fuerint, tũc vade ad cameram, & lege cõpletorium tuũ, & poſtea potes ſtudere, & aliquid boni agere donec octaua hora ſignetur. Poſt octauã horã debes ſcribere defectus tuos, & cogitare aliquid boni de materia ſancta, & orare aliquid cũ inuocatione ſanctorum, & cum iſtis ire dormitũ circa horã nonã, & niti cũ ſanctis meditationibus obdormire. Et dum experrectus fueris, cogita ſtatim de materia deuota, cum quibus iterum dormire queas. Ante omnia iſta debeo præponere obedientiam, ita vt quicquid rectores domus iuſſerint, vel aliter cõſuluerint q̃ ego concepi, ſtatim in illis me relinquere volo, & citò facere quod ipſi deſiderant, & niti nullã rem nec vllum opus cũ inordinato amore poſsidere, & ſic facilius me relinquã. Debeo etiã niti vt habeã eos in reuerẽtia & honore qui ſunt cuſtodes & procuratores domus, & multũ præcauere ne vllã duram

cogita-

cogitationem neque ſuſpicionem ſuper eos acquiram, ſed pie & ſimpliciter facere quod volunt, ſine iudicando & perſcrutando quare hoc vel illud mandent: & habere vtique præ oculis meam ſimplicitatem, & ꝙ non ſum ſapiens, & eorum ſapientiam magnam reputare. Et vtique ante oculos tenere quod meipſum eis reſignaui in loco dei, & meiipſius non ſum, ad quod tamen meipſum ex voto nõ obligaui, ſed ex libera, mera voluntate & propoſito, quia ſpero ꝙ mihi ſalubre ſit taliter ſtare, & non facere ſecundum meũ videre & velle. Et idcirco volo cogitare meũ propter quid, & multum eos rogare vt velint me deprimere. Inſuper debeo niti vt in omnibus operibus meis ac verbis & cogitationibus deum plus timeam quàm homines, vt quicquid facio, hoc pure ſit ad honorem dei, & ad ipſi ſoli placendum. Et in quacunque re excedo, vt in illa deum plus formide offendere, quàm homines. Et vtique me cuſtodiam à iactãtia & appetitu oſtentationis & laudis coram hominibus. Sed & multum nitar ad ſilendum, quod me notabiliter iuuabit ad multa. Et quòd loquar cũ prouidentia, & interdum legã vnum Aue Maria antequam loquar vel reſpondeam, nec res magis dicam quam ſint, & caueam diſſolutionẽ & multa verba & ſonoroſa, ſpecialiter in coquina, & alios de iſtis ſtudeam admonere, qui horum quicquã fecerint. Et multum niti eſſe ſolus vbicunque poſſum, & introrſum armatus, & quòd vtique nunquam ſim ocioſus, & caueam detractionẽ loqui vel audire. In officio tibi cõmiſſo eris diligens ad cuſtodiẽdum res bene exterius, & in hoc ſis obediens atque vnicuique benignus appareas ſpecialiter cibos infirmorũ procurando, & maxime domini Florẽtij, qui pene quotidie debilis eſt & infirmus. Vt omnibus hoſpitibus ſim beneuolus recipiendo eos tanquam Chriſtum, ſed non multum cum eis loquendo, & vt reſpiciam bene ad pauperes, & in his tantum agam quãtum mihi eſt cõmiſſum pro poſſe meo, ita vt habeam eos in reuerentia, & exhibeã eis benignitatem: & res mihi cõmiſſas bene cuſtodiã. Quando foras exeo pro negocio, vt tũc nitar oculos meos bene cuſtodire, & aliquid boni legere vel cogitare in platea, & quanto citius poſſum domum reuertendo. Sępe etiã nitar reuelare tentationes meas, & ad minus inter octo dies vni de defectibus meis conqueri, & remedium inde accipere, & niti me ſemper reũ dare, & contra nullum arguere. Et ſi aliquid frango vel negligo, pro illo volo libenter veniã petere. Volo etiam cauere à multa pręguſtatione cibi ſine neceſsitate & à potatione extra tẽpus prandij ſine licentia ſuperiorum, & vt non faciam aliquid poſt tergum eorum, quod non auderẽ facere in eorum præſentia. Multum etiam debeo niti omnia deſpectiua & humilia opera facere, & Mathia & Ioãnem fra-

tres

tres noſtros inde releuare vbicunque poſſum, & habere eos in reuerentia, & oſtendere me beneuolum ad eos, & promptum ad omne humile opus coadiuuandum. Cauebo me ꝙ non percipiatur à me querimonia de veſtibus, de cibis, aut his ſimilib⁹ ſed potius nitar ſentire ꝙ non ſum dignus iſtis quibus indigeo. Debeo etiam niti ſtudere libris qui me ad iſta adiuuent, & totũ ſtudium meum ad iſta trahere, & niti morate me habere in eundo, ſtando, ſedendo, & in cõſimilibus. Eſt etiã mihi vtile vt magna reputem exercitia domus iſtius ſuper omnes alias domos, & vt habeã magnum affectum in opere meo in coquina, & magnũ propoſitum in hoc ſtatu mori, & pro nulla re mihi aduẽtura ab iſto velle ſeparari, ſalua ſemper obedientia. Et vt in hoc magnã habeam fiduciam ad amantiſsimum dominum noſtrum quòd omnia peccata mea velit cum iſto indulgere mihi, & de omni opere quantumcunque paruo ſpeciale præmium largiri. Et licet multa alia bona opera ſint, quæ maiora & ſanctiora ſunt, quòd tamen propterea non diſcedam ab opere meo, ſed firmiter maneam ſuper hoc, & cõfidam quòd mihi nullum opus ſalubrius nec vtilius eſt, quàm hoc ad quod me dominus vocauit. Inſuper volo omni die poſt octauam horam me examinare in omni huiuſcemodi modo, & videre in quo amplius exceſsi, & ſpero fortiter proponere decętero in hoc me vtique emendare.

Explicit exercitium & propoſitum humilis & deuoti hominis Ioannis Ketel quondam coci in domo domini Florentij.

De Arnoldo Schoenhouiæ, id eſt bellæ curiæ, deuoto clerico. Cap. XIIII.

CVm Dauentrienſis eccleſia reuerẽdi patris domini Florentij floreret pręſentia, & multi de diuerſis partibus ſcholares Dauentriam intrarent propter doctrinę ſtudium, venit illuc quidam de finibus Hollandiæ bonæ naturæ iuuenis, expers malitiæ ſecularis, Arnoldus nomine, filius Vvyronis viri fidelis & honeſti ciuis Schoenhouiæ ciuitatis. Hic igitur dum adhuc in domo parentum eſſet, & ſcholas cũ ſodalibus pueris frequentaret, non eſt ſecutus itinera ludentium in plateis, ſed ſolitus erat mane eccleſiam intrare, & ibidem ad ſingula altaria orationes & vota ſua Deo offerre, tradens cor ſuum diluculo ad dominum qui fecit illum. Hæc autem primordia tam deuotæ pueritiæ, fuerunt quædam indicia amplioris gratiæ promerendæ in virili ætate. Nam deo ipſum protegente, à cõtagione carnis permãſit immunis. Ingreſſus ergo (vt dixi) oppidum Dauentrienſe magiſtro Ioãne de arbore tũc regente, præſentauit ſe obtutibus domini Florẽtij ad habendum

habēdum hoſpitium in domibus deuotorum, clericorū quorum non parua multitudo in diuerſis domibus ſub cura & diſciplina deuotiſsimi patris viuebat, ſacris dominicis obediendo conſilijs ac præceptis, & nihilominus ſcholaſticis libris inſudando temporibus certis. Cernens itaque dominus Florentius Arnoldum ad ſeruiendum deo feruenter affectatum, atque à ſeculo totaliter auerſum, conceſsit ei manſionem in antiquā domo ſua, vbi plures clerici numero fere viginti in communi burſa ſtabant, vnam communē menſam & ſumptum habētes, & in magna deuotione domino famulātes. Inter quos tres erāt laici, vn⁹ procurator qui neceſſaria emebat, alius coquinę pręfuit, tertius veſtes ſarciebat. Ex illa domo poſtea quidam ad ordinem canonicorū regularium tranſierunt, quidam ad ſacredotalem gradum peruenerunt, fructum alibi facientes de bonis exemplis quæ Dauentriæ didicerunt & viderunt. Eodem tempore adiuuante domino Florentio & conſulente domū illam inhabitare cœpi, & fere per annum in congregatione illa cum Arnoldo permanſi, ſimul vna camerula vnoque lecto ambo cōtenti. Ibi quippe didici ſcribere, & ſacram ſcripturam legere, & quæ ad mores ſpectant, deuotoſque tractatus audire. Ad ſeculi quoque contēptum fortius animabar maxime dulci cōuerſatione fratrū, & pia admonitione Arnoldi quotidie adiutus & inſtructus. Quicquid tunc ſcribendo lucrari potui, in ſumptus cōmunes tradidi, & quod mihi defuit, larga pietas dilecti domini mei Florentij pro me perſoluit, & paterne in omnib⁹ ſubuenit. Multa igitur deuotionis ſigna in Arnoldo notaui, quia multū exemplaris & deuotus fuit tam in domo quàm in ſcholis, nulli moleſtus nec amarus, ſed omnibus gratus & benignus. Omni mane hora quarta cāpana ſignacula dante, ſtatim euigilans alacriter ſurrexit, & flexis genibus ante lectulum breuiter orauit, primitias oris ſui domino feruide libans. Deinde celeriter ſe veſtiendo ad locū orationis pro matutinis beatę Mariæ virginis & ſanctæ crucis legendis tempeſtiue proceſsit, non faciens morā alijs, ſed cunctos præuenire ſatagebat. Ad miſſam iturus feſtinauit eſſe cū primis, flectens humiliter genua circa altaria audiendo officium miſſæ cū ſupplici reuerentia, nec ceſſans ab oratione & meditatione ſacra, donec miſſarū ſolennia eſſent rite finita. Amabat autē locum ſecretū à turbis remotum, ne impediretur in orando: & tanto feruentius tunc orabat, quo ſecretius exiſtebat. Fugiebat hominum aſpectus, ne in aliquo notaretur eſſe deuotus. Cauebat quoq; ne vox ſua audiretur foris, quia in priuata oratione ſoli deo volebat eſſe apertus. Sed tamen non ſemper ita latere potuit quin ardens lampas vel inuita foras crepitaret. Accidit ergo aliquotiens me ipſi aſsiſtente latēter, vt eo

orante

orante caute aduerterem quid ageret, atque per illius feruorem ad precandũ accenſus fui, optans talem deuotionis gratiã quandoque ſentire, qualem ille fere quotidie videbatur habere. Nec mirum ſi deuotus in orando fuit, qui ſolicitus cuſtos cordis & oris extitit quacunque tranſiſſet. Nam & ex magna deuotionis dulcedine, ſonus iubilationis in eius gutture audiebatur, quaſi cibum ſuauiſsimum deguſtaſſet, iuxta illud pſalmiſtę verbum, Exultationes dei in gutture eorum. Sedens in ſcholis cũ pueris non aduertit clamores pueriles, ſed legente magiſtro ſcribebat lecta in papyro, poſtea repetens ea per ſe vel cum ſocio, fabulas vanas deuitãs. Non ſe fudit ad externa, ſed lectione firmata modicum legit in pagina ſacra, ſępe tacite orãs, aut intime ſuſpirans, deũ in ſtudio ſuo præcipue quęrens. Si quid notabile inueniſſet, hoc aſſidenti ſocio charitatiue oſtendit, vel ad legendũ tradidit, ſicque verbis ſacris & bonis alloquijs multos à ſcurrilitatibus & riſibus abſtraxit. Feſtiuis diebus cõplures frequentãtes, cuiuſcunq; ætatis vel artis fuiſſent, ſecũ ad domũ domini Florentij pro audienda collatione duxit, gaudens & ſperãs de conuerſione aliquorũ. Et deo inſpirante nõ eſt fraudatus à deſiderio ſuo, quia vidit fructum laborũ ſuorum in emendatione morũ ſecularium iuuenum & ſeniorũ. Sermo eius & exhortatio non de altis materijs nec de extraneis rebus, ſed de vera cõuerſione ad deum & correctione vitæ ſecularis extitit. Et plus in bona ſimplicitate oris deuoti, q̃ in ſubtilitate ſermonis Latini profecit. Poſtquã ergo cõpetenter literat⁹ videbatur, reliq̃t ſcholaſticalia, & cõtulit ſe pleniſsime ad ſpiritualia ſtudia, domũ, parentes, ac patriã ſuam obliuiſcẽs pro vita æterna, prõptiſsime ſe ſubijciens iugo obediẽtię, & clericorũ diſciplinę, ſecundũ laudabiles cõſuetudines domus antiquę, à deuotiſsimo patre domino Florẽtio primitus ordinatas. Nõ magnopere laborauit pro multa ſcientia habenda, ſed pro bona conſcientia & puritate cordis ſeruãda, ſciens mũdos corde beatos eſſe, & deo gratiſsime placere. Cœpit autẽ inſtare & feruenter rogare, vt in domo domini Florẽtij in poſſet habitare cunctis diebus vitæ ſuæ, nõ affectans alium ſtatũ in toto mundo, q̃ talem vitam cũ tam deuotis & deo dignis fratribus ducere, ſub ſtrenuo magiſterio & obedientia patris ſumme venerãdi. Adhuc enim viuebãt in carne quos ſupra memoraui dilecti domini Florẽtij diſcipuli & alũni deuotiſsimi, domin⁹ Lubertus, domin⁹ Hẽric⁹, dominus Gerardus, dominus Amilius, dominus Iacobus, & Ioãnes ketel, cũ alijs primitiuis fratrib⁹ in domo illa plãtatis Chriſti amore feruẽtibus, & proximis ſuę lucis exẽpla mõſtrantib⁹, quorũ humili cõſortio & ſynceritati vitæ chariſsim⁹ frater Arnold⁹ ſitiebat copulari, felicẽ ſe exiſtimãs ſi cũ his Florẽtigenis cęlibẽ

vitam

vitam in terra agentibus mereretur toto tẽpore mortalitatis ſuæ conuerſari. Illo igitur perſiſtente in prece, diſtulit dominus Florentius deſiderium eius exaudire, vt probaretur melius, ita dicẽs ad eum: Diſcas bene ſcribere, & tunc ſpes erit de te. Quo audito tota diligentia nitebatur ſcribendi artem addiſcere, ſæpe vadens ad quendam bonum ſcriptorẽ, & petens ab eo plenius informari. Et dixit mihi: O ſi ſcirem bene ſcribere, vt poſsim citius cum domino Florẽtio habitare. Spero quòd bene per gratiã dei vellẽ paſsiones meas vincere, ſi tantummodo ſcribere ſcirem. Et cum hęc audiſſem, miratus ſum probitatem eius & feruorẽ, quia omni cõnamine ſatagebat agere quæ dominus Florentius dixerat. Et ego verſa vice cogitaui mecum dicens: Bene vellem addiſcere ſcribęre, ſi ſcirem me bene emendare. Verum ipſe gratiam dei ſpecialem hàbuit, quæ eum ad omne opus bonũ inſtruxit, vt nil ei graue ad obediendum videretur. Quam gratiam exercitijs deuotis enutrire, & orationibus ſedulis ſeruare conabatur, ne in vacuum gratiam dei recepiſſe argueretur. Igitur antequam in codice legeret, vel ſcribere inciperet, breuiter orauit, mentem ſuam eleuans ad deum. ſimiliter & in fine operis ſui fecit, gratias agendo. Exiens domum vel rediẽs ad cameram coram imagine Chriſti genua flexit, & orans atque inclinans ad opus ſuũ acceſsit. Ad ſingulas horas cũ campana ſignaret, Aue Maria, vel quid ſimile legit. Cum adhuc ſcholas frequentaret, ſi iannuã eccleſiæ apertam vidiſſet, quantum tempus permiſit, libẽter ante vel poſt exitum ſcholę eccleſiam intrauit, vel ad minus verſus eccleſiam inclinauit. Conſuetudines bonas à ſenioribus impoſitas ſolicite obſeruabat, nil quamlibet minimum ſcienter pretermittens. Admonitiones de qualibet re parua ſibi intimatas gratanter accepit, ſtudioſe emendare curauit. Omne verbum à ſuperiore ſuo aut eius vicario dictum, ita humiliter accepit, quaſi ex ore dei vel alicuius ſancti audiſſet. Sed nec diſcutere vel dijudicare audebat, aliter interpretando quàm dictum erat. Idcirco magnam pacem intus habuit, & tam deo quàm hominbus charus fuit, & quaſi ſemper lætus in domino ad omnia iuſſa ſponte paratus. Ante feſtiuitates Chriſti & ſanctorũ cum magna intentione ad ſacram cõmunionem ſe ſtuduit præparare, & dicebat: Iam magnum feſtum inſtat, præparemus nos deuote ad ſuſcipiendum dominum. Item hodie eſt feſtum iſtius ſancti, imploremus feruenter eius ſuffragium.

Loquente quodam iuuene cum domino Florentio de vitio vanæ gloriæ, & remedia poſtulante, ſuperuenit Arnoldus tranſiens ante illos. Quem videns dominus Florentius ait iuueni, Quid dicis de iſto fratre? Habet ipſe etiam vanam gloriam? Reſpondit iuuenis: Exiſtimo quòd non. Cui dominus Florentius:

Bene

Bene credo ſic eſſe vt dicis. Poſtquam ergo fere per annum affectus Arnoldi protractus eſſet, & ſufficienter probatus, & tamen conſtans permaneret, & longanimiter expectaret fraternitatem ſibi concedi, acquieſcens dominus Florentius petitionibus eius aſſumpſit eum dans ei locum inter fratres: quod ei erat lætiſſimum, & de eo maximas gratias deo referebat. Tunc quaſi de nouo conuerſus & in perfectiorem ſtatum vocatus eſſet, ita feruēter & humiliter conuerſari ſtuduit, vt fieret omnibus exemplum virtutis & ſummæ ſubiectionis, nil laxans à deuotione priſtina & conſuetudine bona ab antiquioribus domus illius fratribus ſibi tradita. Toto corde apprehendit diſciplinam, quotidianis renouationibus ſe exercendo ad virtutes, ſecundum illud apoſtoli, Renouamini autem ſpiritu mētis veſtræ. Excuſsit a ſe torporem alacer ad vigilandum & orandum, multum diligens ad ſcribendum, & negligētes bono zelo inductus pie & charitatiue admonendo. Præter voluntatem rectoris ſui non videbatur alia voluntas in eo viuere, illius facta & dicta magnificando, & tanquā cælitus emiſſa humiliter ea amplectando. Et ſic non ſolum in iuuētute ſua, ſed vſque ad vltimum vitæ, tanquam innocens puer permanſit obediens & ſubiectus. In veſtitu quoque, in ſermone & moribus ſuis humilitatem & verecundiam exhibuit, trahēs ſemper ad meliorem partem ſi quid inſolēs vidiſſet, aut defectuoſum percepiſſet. Infimum locum quærebat non ficte, ſed ex animo. Et ſicut aliqui grauantur in humiliationibus, ſic ipſe grauabatur in ſupportatione humiliationis. Iucūdus erat inter fratres ſine diſſolutione, tamen nec multum loquax, ſed ori ſuo cuſtodiam ponens, & quæ ædificationis erant, in medium proferens, multo libentius audiens quàm docens. In labore erat fidelis & feruens, & grauabatur ſi non ſemper adiuuaret fratres in braxatura, de nocte ſurgendo. Ante horam ſcribendi, pennas ſuas parare ſolebat, vt eo expeditius ſcriberet, & commune bonum promoueret. Sic nitebatur facta ſua ordinare, ne per eum fratres grauarentur, ſed potius aliquid vtilitatis eis importaret. Studebat ergo quantum potuit, ne fratrum labores comederet, ideoque communia & exteriora opera libenter faciebat. Et quod minus lucrari poterat ſcribendo, gaudebat ſuppleri per patrem ſuum carnalem, qui aliquā ſummam pecuniarum fratribus annuatim mittere conſueuit. Poſt obitum parentum ſuorum, hæreditatem ad ſe deuolutam libenter ad communem vſum fratrum dediſſet, ſed morte præuētus impeditus fuit. Cum enim propoſuiſſet ad Hollandiam pergere pro diſpoſitione hæreditatis ſuæ, venit Sutphaniam ad fratres ſuos qui ibidem tunc morabantur, & paucis diebus illic peractis cœpit poſt feſtum Philippi & Iacobi infirmari, Ephe. 4.

 & ſic

& ſic dilata eſt itenceratio eius ad patriam, ne forte alibi à conſortio fratrum elongatus conſummaretur. Sentiens ergo magis ac magis ſe infirmari, tamen non multum lecto decubuit: nam ipſo die ſancti Vvyronis epiſcopi, qui fuit penultimus dies vitæ eius, lectulum ſuum ipſe ſibi ſtrauit, & in craſtino Vvyronis, ſcilicet in die ſancti Gengulfi martyris circa horam veſperarum diſpoſitis rebus ſuis, communicatus eſt ſacro corpore Chriſti, & etiam inunctus. Sero autem facto cum valde debilem ſe ſentiret, deſiderauit fratres ad ſe pariter cõuenire, quibus deuote ſe cõmendauit, vt fideliter pro eo orarent, & cuidam deuotæ virgini in Schiedam nomine Lydevvy obitum ſuum denũciarent, quam aliquando in partibus Hollandiæ viſitauit, de qua multa miranda ex longa eius patientia referuntur, quæ promiſerat ſe oraturam pro eo. His dictis iacuit compos mentis ſuæ vſque ad decimam horam die diſcedente. Veniens autem ad extremam horam, nullam triſtitiam oſtendit, ſed dixit ſe paratum eſſe: & tunc præſentibus fratribus & orantibus tradidit ſpiritum hora ſupra dicta, ſine magna, vt videbatur, pœna: quia cum deuotis fratribus ab adoleſcentia ſua conuerſatus erat cum bona conſcientia, tãquam verus dei cultor, & deuotus Chriſti amator, in humili ſtatu clericali per annos triginta & vnum in congregatione fratrum perſeuerando. Defunctus eſt autem dulcis & amabilis frater Anno domini milleſimo quadringenteſimo triceſimo, menſis Maij die nono in ciuitate Sutphaniæ terræ Gelrẽſis, & in cœmeterio beatæ Mariæ virginis ſepultus ad auſtralem partem eccleſiæ.

NOVITIVS.

CVM iſtorum virorum vitam audio, cogor vitam meam deſpicere, quia in iſtis conſpicio quàm lõge adhuc à veris virtutibus diſto. Attamen mihi proficere ſpero quòd hæc te narrante percepi, nam intendo me cordialiter emendare.

SENIOR.

IDcirco iſta tibi breuiter dixi, vt ad ſpiritualem feruorem te ſtudeas dare, & in humilibus exercitijs gaudeas conuerſari. Nec vnquam ad aliquam dignitatem vel honoris officium anheles, ſed ad omnimodam ſubiectionem & vitiorum extirpationem labores, vt deo amplius placere poſsis, qui humilibus ſemper dat ſpecialem deuotionis gratiam, & poſt præſentis vitæ laborem bene exercitatis gloriam ſempiternam. Amen.

Finiunt vitæ diſcipulorum Gerardi & Florentij.

Inci-

Incipit Alphabetum Monachi in ſchola domini noſtri Ieſu Chriſti ſtudere volentis, compoſitum à venerabili patre Thoma Malleolo à Campis.

Oratio vt dirigatur in vijs domini.

VIas tuas domine demonſtra mihi, & ſemitas tuas doce me. Obſecro te deus meus, doce me vias bonæ vitæ, pro ſalute animæ meæ. Mõſtra mihi vias mandatorum tuorum, vt curram eas. Doce me ſemitas conſiliorum tuorum, vt ambulẽ in via immaculata. Aufer cæcitatẽ meam: ne ſit non ſatis monſtraſſe, infunde gratiã ſpiritus tui, qui deducet me in viam rectam. Pſa. 23.

DEVS.

Intellectum tibi dabo, & inſtruam te in via hac qua gradieris, Pſa. 31.
firmabo ſuper te oculos meos.

Lectio I.

AMa neſciri, & pro nihilo reputari. hoc enim tibi ſalubrius eſt & vtilius ſi vis ad vitam ingredi, quàm à multis hominibus laudari.

Lect. II.

BEneuolus eſto omnibus, non ſolum bonis, ſed etiam malis, & nulli oneroſus.

Lect. III.

CVſtodi cor tuum ab euagatione,
Os tuum ab encioſa locutione,
Et cæteros ſenſus tuos ſub rigore diſciplinæ.

Lect. IIII.

DIlige ſilentium & ſolitudinem, & inuenies quietẽ magnam, & conſcientiam bonam. Vbi enim multitudo, ibi frequenter eſt ſtrepitus, & magna diſtractio cordis.

Lect. V.

ELige paupertatem & ſimplicitatem,
Et in paucis eſto contentus,
Et non facile murmurabis.

Lect. VI.

FVge quantum potes homines & ſeculi rumores, quia non potes ſatis eſſe deo & hominibus, æternis & tranſitorijs.

Lect. VII.

GRatias age ſemper deo, corde & ore,
Qualitercunque tibi ſuccedit, in grauamine & dolore. Nam deus omnia diſpenſat prouide in mundo, vero & recto iudicio ab æterno.

Lect. VIII.

HVmilia te in omnibus, & ſub omnibus, & mereberis gratiam ab omnibus: Eris quoque deo acceptus, & hominibus dilectus: Et diabolus fugiet a te citius propter humilitatis virtutem ſibi valde contrariam.

Lect. IX.

IN omni opere bono habeas intentionem puram ad placẽdum deo, qui inſpector eſt cordis, & diligit iuſtos & puros.

Lect. X.

KArisſimos exiſtima amicos & patronos qui te premunt & vituperant. Si enim recte ſapis & conſideras, lucrum inde acquires. Nam proſunt tibi in bono, quicunque obſunt in malo.

Lect. XI.

LAbore & dolore cum gemitu & fletu acquiritur regnum, & honoribus acquiſitis perditur paradiſus.

Lect. XII.

MAgnum donum dei eſt pauperem eſſe in mundo propter Chriſtum, & infimum lubenter tenere locum.

Magna ſuperbia eſt altum petere gradum.

Ad alta ſemper diabolus ſuadet, honores ambire, fugere deſpectionem, vt cadat aſcenſor eius retrorſum, quum ad breue tempus dominatus fuerit pauperum.

Minima dona exiſtima magna, & eris dignus accipere maiora.

Lect. XIII.

NEminem ſpernas. Nulli noceas.

Afflicto omni condoleas, egeno ſubuenias.

Et nunquam te extollas.

Lect. XIIII.

OMne tempus in deo expendas.

Nihil enim precioſius tempore, in quo promereri potes regnum dei in perpetuum.

Omnibus quoque te amabilem, benignum, & affabilem, ſine diſſolutione exhibeas.

Omnia bona ad laudem dei referas, & ſine conſilio & deliberatione nihil facias.

Lect. XV.

PRimum ſemper diſquire in opere tuo vtrum deo placeat, an diſpliceat.

Nec timore, nec amore age contra conſcientiam tuam.

In dubijs ad ſcripturam ſanctam & obedientiam prælati tui recurre: nec tibi ipſi nimis confide.

Prius diſce tacere quàm loqui,

Potiuſque velis inſtrui quàm docere.

Tutius

Tutius eſt enim velle latere quàm apparere.

Lect. XVI.

QVæcunque ad te non pertinent, de illis ne iudices: nec te illis intromittas, vt pacem ſemper habeas.

Qui communia ſectatur, & ſingularia vitat, magis diligetur, & citius ad bonum finem perueniet.

Qui tempeſtiue facit quod debet, is poſtea lætior erit.

Lect. XVII.

REuertere cito ad interiora cordis tui, & claude oſtia oris tui, ne vagari incipias per varia deſideria mũdi conſilio diaboli.

Nocent enim multa audita, tentant pulchra viſa, turbant illata vituperia.

Recede ergo ab iracundo, indocto, diſſoluto.

Et mane in ſilentio cum deo.

Lect. XVIII.

SObrius eſto in victu, modeſtus in veſtitu, prouidus in verbis, honeſtus in moribus, maturus in conſilio, fortis in aduerſis, humilis in proſperis, gratus pro beneficijs, hilaris in deſpectibus, patiens in doloribus, diſcretus in omnibus agendis.

Lect. XIX.

TIme deum offendere etiam in minimis negligentijs & defectib⁹. Noli præſumere in bonis, nec deſperare in aduerſis.

Timor dei facit recedere à peccato, & ſollicitat in bono opere, vt bonum bene fiat.

Totum deo committe, & quod tibi eſt graue fiet cito portabile.

Pax tua ſit in patientia multa. Leuis eſt omnis tribulatio pro vita æterna.

Lect. XX.

VEnde deo omnia commoda tua, & dabit tibi meliora, adueniente gratia in vna bora.

Nemo liberior eo qui ſe & ſua omnia deo dedit, & Chriſtum amando emit, qui mundum in cruce redemit.

Lect. XXI.

Xp̃s ſit vita tua, lectio tua, meditatio tua, locutio tua. Ipſe ſit deſiderium tuum, lucrum tuum, tota ſpes tua, & merces tua.

Si aliud quæris quàm pure deum, damnum patieris, laborabis, & requiem non inuenies.

Lect. XXII.

YMnos & pſalmos deo canere opus monachorum omniumque clericorum:

Quibus congaudent chori angelorum,

Laudantes deum iugiter in regno cælorum.

Seruire carni, mors animæ, cibus vermiculorum.

Nidus dæmoniorum, vitaque pecorum.
Fomes morborum, corruptio corporum.
Inquinatio morum, perditio bonorum.
Acquiſitio multorum malorum & dolorum.
Seruire deo, beatitudo eſt animæ.
Sanitas corporis, prudentia ſpiritus.
Cæleſtis vita curiæ.
Hymnos dulces deo canit, qui in tribulatione ſua deum ſemper laudat.
Initium & finis omnis boni religioſi, eſt deum corde amare, ore laudare: & fratrem ſuum exemplo ædificare.

Lect. XXIII.

ZAchæe frater deſcende chariſsime, de altitudine ſecularis ſcientiæ.
Veni, & diſce in ſchola dei viam humilitatis, manſuetudinis & patientiæ.
Per quam poſsis, Chriſto docente, peruenire ſecurus ad æternæ beatitudinem gloriæ. Amen.

Concluſio opuſculi.

SCribe nouelle monache Alphabetũ iſtud in corde tuo quaſi in libro vitæ, & per ſingulos dies chartulam tuam inſpice, & ad bonos mores aſſueſce. Pauca ſunt verba, ſed magna habẽt myſteria, & perfectorum opera, ornant exterius, & quietant interius.
A contemptu mundi, & ſuiipſius abnegatione incipit vita boni religioſi, & proficit vſque ad contemplationem dei.

Benedictio.

BEatus diſcipulus ille qui ſequitur Chriſtum per iter aſperum, tradens ei omne velle ſuum & nolle, portans cotidie pro Chriſto crucem ſuam, vt habeat gloriam magnam, & vitam æternam. Quam nobis omnibus deus concedat, qui trinus & vnus viuit & regnat. Amen.

Canticum de laudibus virginum.

AMA Ieſum cum Agnete,
Magdalenam lauda læte,
In hymnis & canticis.
Agatham ſanctam venerare,
Luciam paſſam imitare,
Quantum digne ſufficis.
Barbaram ora cum Balbina.
Ceciliam ora cum Chriſtiana,
Totis ex præcordijs.

Catha-

Catharinam cum Sabina
Margaretam cum Martina
Lauda magnis gaudijs.
Iulianam cum Iuſtina,
Cuucram cum Euphroſyna
Iubila in organis.
Dorotheam cum Eugenia
Petronillam cum Euphemia
Honora in tympanis.
Sophiam cum Eulalia.
Gertrudem cum Pelagia
Exalta lætis vocibus.
Priſcam, Dariam, cum Helena,
Apolloniam cum Serena,
Magnifica honoribus.
Scholaſticam cum Suſanna,
Teclam, Claram, cum Ioanna,
Lætifica cæli præmijs.
Vrſulam cum ſodalibus
Cordulam cum æqualibus
Adorna roſis & lilijs.
Omnes ſanctæ virgines cum coniugibus,
Omnes ſanctæ viduæ non ſine continentibus,
Orate deum pro noſtris exceſsibus.
Sit laus deo, honor, & gloria
De virginum magna victoria
Et dulcis hymnus ſanctis eius omnibus.
Qui nos ſua gratia, ad ſe ducat cum lætitia
Sanctorum ſuorum meritis
Poſt huius vitæ pericula in æterna tabernacula
Laxis peccatorum debitis.
Amen tamen dicant omnia, cæleſtia terreſtria,
Angeli cum hominibus, & creaturis omnibus,
Deo ſemper gratias.

Canticum de gaudijs cæleſtibus, & nouem choris angelorum.

O Qualis, quantaque lætitia,
Reſonant in cæleſti patria:
Vbi Ieſus gaudet cum Maria
Læto vultu, dulci melodia?
Aſtant Angelorum chori,

Laudes cantant creatori.
Regem cernunt in decore,
Clamant corde,laudant ore,
Tympanizant,citharizant,
Volant alis,ſtant in ſchalis,
Sonant nolis,fulgent ſtolis,
Coram ſumma trinitate.
Clamant ſanctus,ſanctus,ſanctus,
Fugit dolor,ceſſat planctus,
In ſuperna ciuitate.
Concors vox eſt omnium,deum collaudantium:
Feruet amor mentium clare contuentium
Beatam trinitatem in vna deitate,
Quam adorant Seraphim feruenti in amore:
Venerantur Cherubim ingenti ſub honore:
Mirantur nimis Throni de tanta maieſtate.
Dominationes hos ſequuntur,
Summo bono plenè perfruuntur,
Quibus Principatus coniunguntur.
Lætabunda ſemper charitate
Poteſtates cum Virtutibus,
Micant ſignis, tonant nutibus.
Malos arcent,bonis parcent
Admiranda ſemper pietate.
Archangeli cum Angelis
Alte iubilant in cælis.
Vigilant,cuſtodiunt:viſitant, erudiunt:
Puſillos cum maioribus.
Preces deo afferunt,dona eius referunt.
Defendunt humiles,confortant debiles,
Exultant cum cantoribus.
Hos ergo honorare nos decet & amare
Synceris mentibus, votis feruentibus
Lingua,doctrina,moribus.
O quàm præclara regio,& quàm decora legio,
Ex angelis & hominibus.
O glorioſa ciuitas,in qua ſumma tranquillitas
Lux & pax in cunctis finibus.
Ciues huius ciuitatis,
Veſte nitent caſtitatis:
Legem tenent charitatis:
Firmum pactum vnitatis.
Non laborant,nil ignorant:

Non

Non tentantur, nec vexantur:
Semper ſani, ſemper læti:
Cunctis bonis ſunt repleti.
O quàm beata ſocietas
Vbi regnat deus trinitas,
Abundat vbi pietas,
Cunctos illuſtrat veritas?
Laudem ergo dicite, omnes ſancti ſimul pſallite
Qui vos per ſuam gratiam
Ad tantam duxit gloriam:
Benedictus deus. Amen.

Hymnus ad Angelos & ſanctos in cælo.

CIues cæli attendite, & angeli percipite:
In hac valle miſeriæ exulanti ſuccurrire.
Vos in perenni gaudio, & ego in exilio:
Penſare quod gemens dico, an mirum ſit quòd lugeo.
In terris diu viuere, & Chriſtum nondum cernere,
Graue nimis eſt animæ languenti eius amore.
Hinc ſponſa in meridie ſponſum requirit anxie:
Quem myſtica ſub ſpem occluſum colit vera fide.
Fides ſpes & charitas, clamant, Ieſu quò properas?
Raboni vbi habitas? cur ire longe ſimulas?
De mea nunc abſentia noli flere ò anima:
Ibi fige ſuſpiria, quò te præcedo, in patria.
Conſoletur exilium, gratiæ ſtillicidium:
Fratrum quoque ſubſidium, ac luctus tui præmium.
Ad patrem ſurſum tranſeo, vt in miſſo paraclito
Exultes & in filio, quandiu es in ſeculo.

Canticum de virtute patientiæ.

ADuerſa mundi tolera, pro Chriſti nomine:
Plus nocent ſæpe proſpera cum leui flamine.
Cum à malis moleſtaris, nihil perdis, ſed lucraris.
Patiendo promereris, multa bona conſequêris.
Nam deum honorificas, & angelos lætificas:
Coronam tuam duplicas, & proximos ædificas.
Labor quidem paruus eſt, atque breuis vita:
Merces autem grandis eſt, quies infinita.
Totiens dei martyr efficeris,
Quotiens pro eo pœnam pateris.
Patiendo fit homo melior, auroque fit pulchrior.
Vita tota clarior, laude quoque dignior.
Gradu ſtatus altior, à vitijs purgatior,
Virtutibus perfectior, Ieſu Chriſto acceptior,

Sanctis quoque ſimilior, hoſtibus ſuis fortior.
Amicis amabilior, & deo ſuo charior.

FINIS.

Hæc ſunt opera venerabilis Thomæ Malleoli à Campis.

Sequuntur pauca addititia, quæ & quòd addititia ſunt, ſeorſum duximus imprimenda: & quòd ſuperiori editione continebantur, noluimus ſupprimere, ne quid auidus lector in noſtra hac editione deſideraret.

Incipit tractatus de Meditatione cordis, Magiſtri Ioannis Gerſon Cancellarij academiæ Pariſienſis celeberrimi.

Caput I.

Pſal. 18. Meditatio cordis mei in conſpectu tuo ſemper. Felix certe qui cum propheta poteſt ex ſententia dicere verbum iſtud deo. Sed videamus in primis quid ſit meditatio cordis, non pro carnali ſolo ſed ſpirituali corde. Eſt autem meditatio, vehemens cordis applicatio ad aliquid inueſtigandum & inueniendum. (Meditatio quid) Et hæc applicatio fortis habet difficultatem, quæ quandoq; maior eſt, quandoque minor. Quod vt intelligatur, præſupponatur ex creditis, & ab experientia, cor noſtrum conditum eſſe, & tres habere ſpecies oculorum, mẽtales oculos, rationales oculos, & oculos ſenſuales. Et ex illis eſt vtrobique vnus oculus in cognitione, alius in affectione. Fundatur hæc diſtinctio in altera, qua dicimus hominem habere portionem ſeu faciem rationis duplicem, quarum ſuperior vertitur ad leges æternas, altera ad temporales. Neutra tamen in actu ſuo dependet ab organo corporeo. Sub iſtis eſt ratio demerſa corpori, quæ ſenſualitas appellatur. Primus oculorum vocatur ab alijs oculus mentis, alter oculus rationis, tertius oculus carnis.

Cap. II.

FVerat ab initio bene conditæ rationalis naturæ talis ordo, ordiniſque tranquillitas, quod ad nutum & merum imperium ſenſualitas rationi inferiori, & inferior ratio ſuperiori ſeruiebat, & erat ab inferioribus ad ſuperna pronus & facilis aſcenſus, faciente hoc leuitate originalis iuſtitiæ ſubleuantis ſurſum corda, quemadmodum naturaliter ignis ſua leuitate ſurſum fertur. At vero poſtquam aduerſus dominum ſupremum ingrata

proditio demeruit auferri iuſtitiam hanc originalem, ſubintroijt pondus grauiſsimum concomitans peccatum, quod miſeram & captiuam animam trahere non ceſſat ad infima, tanquam circumligata ſit funibus, catenis & compedibus vincta in mendicitate & ferro. Sicque mirabili, immo miſerabili confuſione facta eſt ordinis prioris peruerſio, quòd in homine ſic merſo tenebris & carcere cæco, conturbatus eſt in ira triplex vtrinque oculus, per imperfectionem in ſenſualitate, per obnubilationem in inferiori rationis perfectione, & per quandam excæcationem in ſuperioris rationis portione. Pſ. 106.

Ex quãta felicitate in quatam decidimus miſeriam.

Cap. III.

HAbemus ecce cauſam primam difficultatis quam in meditatione ſentimus, quam in habendis ſemper ad dominum oculis experimur. Facit hoc pœnalis illa grauedo deorſum iugiter impellens, quemadmodum videre eſt ſenſibiliter in aquæ ductu, quæ tota facilitate defluit ad ima. Continetur autem vel ſurſum leuatur non niſi cum violentia. non aliter cor ad infima pronum leuiter effluit hac illacque veluti ſine retinaculo vel labore, quoniam facilis deſcenſus Auerni, ait poeta: Sed reuocare gradum, ſuperaſque euadere ad auras, Hoc opus, hic labor eſt.

Difficultas in meditãdo vnde.

Virgil. 6 Aeneid.

Cap. IIII.

PErſcrutemur conſequenter ex prædictis naturam ſeu proprietatem meditationis: quoniam ex hoc ipſo, quàm neceſſaria nobis ad deum tendẽtibus exiſtat, videbimus. Diximus autem & reperimus quòd meditatio eſt vehemens applicatio vel attentio animi ad aliquid inueſtigandum vel inueniendum fructuosè. Addimus fructuoſe, ne meditatio vergat aut in ſuperſtitionem, aut in curioſitatem, aut in melancholicam ſtoliditatem. Dicamus ergo complentes, quòd meditatio eſt vehemens & ſalubris animi applicatio ad aliquid inueſtigandum, vel experimentaliter cognoſcendum. Ponimus hoc vltimum propter naturam ipſius affectionis, quæ diuerſa ſortitur nomina proportionaliter ad conditionem cognitionis. Non poteſt aliter affectio cognoſci quam experimentaliter ab eo qui per eam afficitur. Quam experimentalem affectionis cognitionem non poteſt eam habens in alterum verbis quibuſlibet infundere niſi ſimiliter affectus ſit alter ille: quoniam ſolus nouit (prout in Apocalypſi ſcribitur) qui accipit. Propterea vocatur manna abſconditum. Exemplis eſt perſpicuum in illo qui nouit dulcedinem mellis ſolùm per doctrinam, ſicut medicus ſanus infirmitatis dolorem. Hæc autem dulcedo a guſtante, hic dolor ab ægrotante aliter & longe plenius cognoſcuntur. Apoc. 2.

Cap.

Cap. V.

PErpendamus ex his quàm profunde ſenſerit propheta naturam meditationis dum ait: In meditatione mea exardeſcet ignis. Vtrumque enim complexus eſt, lumen in intellectu, & ardorem in affectu. Quàm vero ſit difficile vt ignis deuotionis ſpiritualis exardeſcat flatu meditationis, fiet notum conſiderantibus ignem naturalem, dum quæritur à lignis aquoſis, viridibus, luto reſperſis, elici. Suffla quantum potes, iterum atque iterum multo conatu reſuffla, emerget plurimus ab initio fumus, ab initio conturbans oculos. Vix emicabit ſcintilla, quæ mox euaneſcet. Diſperges forſitan iratus congeſta prius ligna, ſi nō in longanimitate perſtiteris. Quam longanimitatem appellamus, hic meditationem, aut meditationi coniungendam.

Pſa. 38.

Ignē deuotionis exardeſcere flatu meditationis, quā difficile.

Cap. VI.

MEminimus nos aliquas ſcripſiſſe doctrinas vel induſtrias nedum Latino, ſed & Gallico ſermone, ſuper habenda meditatione tali: licet fortaſsis vteremur alijs terminis in tractatulo de myſtica theologia parte ſecunda, quæ praxim eius docet, & quæ in altero de monte contemplationis edito, in altero rurſum de mendicitate ſpirituali compilato. Deniq; tanta reperitur difficultas, tanta pro diuerſitate hominum varietas in practicando doctrinam veræ ſanctæque meditationis, quòd vtrum ſilere, an aliquid ſcribere conſultius ſit: videor egomet mihiipſi incertus, & quandoque ſub dubio fluctuans.

Cap. VII.

CVm enim recogito, quòd abſque meditationis exercitio nullus ſecluſo dei miraculo ſpeciali ad perfectionem contemplationis dirigitur aut peruenit: vix vllus ad rectiſsimā chriſtianæ religionis normam ſe componit: audeo zelo, ardeoq; ſtudium ſanctæ meditationis ſuadere. At dum totiens expertus pericula, ſedulus recogito difficultatem & arduitatem perueniendi quò trahere meditatio nititur: ego quaſi torpens & ſtupidus efficior. Quæſierit aliquis quo pacto ſit venit, quod nimium frequenter expertum eſt, ſtudium meditationis conuerti dilabique in morbum melancholicæ paſsionis propter immoderationem, vel propter ſuperbiam dari in reprobum ſenſum diabolicæ illuſionis.

Studium meditationis nónunquam prorſus aberrat à ſcopo.

Cap. VIII.

MAnuducamus exemplis id quod dicimus. Scimus vinum in iucunditatem & hominis ſalutem conditum eſſe. Sic enim ſcriptura, ſic ratio loquitur. Videmus tamen ex abuſu potantium, præſertim dum febrium dyſcraſia laborāt, quòd potus vini alioquin ſalubris generat vel ægritudinis augmentum, vel maniam & furo-

Iudic. 9. Eccl. 40.

& furorem: aut quandoque mortem. Nos autem filios omnes Adæ, quis ægrotos, quis febricitantes eſſe peſsimis animę febribus negauerit, quibus vertuntur in nauſeam & amaritudinem optima diuinorum eloquiorum verba, quibus in fel conuertitur ſuauiſsimus diuini verbi panis? Heu miſeros nos: heu quam ex intima conſideratione talis miſeriæ conclamauit apoſtolus: Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? Subiungit: Gratia per Ieſum Chriſtum. Rom. 7.

Cap. IX.

QVid agimus ergo? Quid abimus præcipites per abrupta vitiorum? Ibimúſne poſt deſideria cordis noſtri, & in adinuentionibus noſtris peſsimis deſperati ſine lege, ſine freno, ſine ordine? nunquid ſufficient nobis cogitationes inſtabiles, ſordidæ, fluxæ, ſomnióque ſimillimæ: quæ non conſolationem, vel ædificationem allaturæ ſunt, ſed deſolationem, mœſtitiam & ruinam oblectantibus ſe in eiſdem? Reſpondebimus nequaquam id fieri debere, ſi aſsit diſcretio moderatrix in omnibus: quam non ſecurius habere poſt diuinam gratiam poterimus, quàm per ſedulum & ſecurum alterius experti nóſque diligentis & agnoſcentis conſilium.

Cap. X.

CLamat Ariſtoteles voce experientiæ loquens, quòd ars & virtus ſunt circa difficilia: vt ars pingendi, ars ſcribendi, ars citharizandi: virtus caſtitatis: virtus fortitudinis: virtus ſobrietatis. Hoc vero ſic intelligendum eſt, quòd ab initio virtus & ars multas in acquiſitione ſui patiuntur difficultates: dum verò fuerint cõquiſitæ, facilia ſunt eis omnia. Pingit faciliter pictor exercitatus in arte: ſic de ſcriptore: ſic de citharizante videmus: ita vt dixerit idem Ariſtoteles, quòd ars perfecta non liberat, tam illi facilis eſt actus eius.

Meditatio artis initiationi cõparatur.

Cap. XI.

VTamur iſta comparatione dum de meditatione loquimur. Attendamus quòd in trahendo paſsim lineas picturæ vel ſcripturæ difficultas nulla eſt, ſicut nec in diſcurſione digitorum per citharæ chordas. Inuenimus ſimiliter in cogitatione. Non enim difficulter aut laborioſe nunc hoc, nunc illud prout occurrerit cogitatur: ſed quòd nullus inde reſultet effectus, vides ſic in pingente, ſic ſcribente, & ſic citharizante, ita neque prorſus in ſic cogitante, immo cum ſe talibus cogitationibus vagis oblectauerit, vt dicit Seneca, triſtis remanebit. Porro laborioſe, ſtudioſe, & attentiſsimè cum mira tarditate pingendo, ſcribendo, & citharizando, fit quandoque vt bene & celeriter iſta fiant.

Cap.

Cap. XII.

QVorſum iſta? Nimirum vt oſtendamus quemadmodum de cogitatione nulla vnquam proficiet, aut emerget in meditationem, quanto minus in contemplationem? Ex meditatione verò quæ ſummam habet difficultatem, ſi bona fide ſimplici & diſcreta diligenter exerceatur, perueniemus ad hanc perfectionem, quod abſque vlla difficultate fiet apud nos fructuoſe, quod ſummo meditationis ſtudio conquirere voluimus. Ita deniquè tranſibit meditatio in contemplationem. Non enim differt contemplatio à meditatione, niſi penes facile & difficile, quoniam vtrobique eſt fructus. aliter in cognitione.

Meditatio, vbi inſueueris, contemplatio eſt.

Cap. XIII.

DEſcribitur autem contemplatio quòd eſt liber & expeditus mentis intuitus in res perſpiciendas vſquequaque diffuſus. Et hoc quo ad contemplationem quæ reſpicit intellectum. Porrò quo ad contemplationem quæ conſiſtit in affectu & in praxi, deſcribit eam Hugo, quòd eſt per ſubleuatæ mentis iubilum, mors quædam carnalium deſideriorum. Hoc eſt guſtare quam ſuauis eſt dominus, quem viſum ſequitur alia longe cognitio, quàm fuerit intellectualis ſolùm viſio, vel quædam auditio per fidem aut per ſcripturam.

Cótemplatio quid.

Cap. XIIII.

Eſa. 38. Pſa. 76.

MEditabitur ecce aliquis gemens & ſuſpirans vt columba, dicet cum propheta, Meditatus ſum nocte cum corde meo, exercitabar, & ſcopebam ſpiritum meum. Facit hoc anxie, difficulter, laborioſe, recogitando nunc omnes annos ſuos in amaritudine animæ ſuæ, nunc iudicia dei quæ ſunt abyſſus multa in cælo ſurſum, & in abyſsis deorſum, & ita de reliquis circa quæ verſatur meditantis attentio vehemens, vt ea quæ meditatur vel cogitat, lympidius vel firmius in affectum ſuum trahat. Efficiet tandem vt hæc omnia tanta facilitate recogitet & ſapiat, quàm facilis eſt ipſa cogitatio. Docent nos exempla prædicta ſi dubitamus. Non enim plus laboris habent ſcriptor & cithariſta bene agendo quod optimè didicerint, quàm vagus & vanus aliquis ab initio diſcurrens ſine arte & ordine per lineas picturæ, vel ſcripturæ, aut per citharæ chordas.

Cap. XV.

ADdendum eſt ad præmiſſa nihilominus quòd vix eſt aliquis ita perfectus in arte ſua quin aſsidue poſsit ad aliqua vel cognoſcenda vel agenda proficere, qualia neceſſe eſt vt non habeat ſine labore. multo magis hoc verum eſt in ipſa de qua loquimur meditatione, quæ nouos veritatis aut deuotionis fœtus iugiter parere ſtudet, ſed non deeſt parturitionis dolor propter

illud maledictum ſpiritualiter intellectum: In dolore paries filios. Non meminit tamen preſſuræ propter gaudium, quia natus eſt ipſis nouus cognitionis & affectionis ſanctæ fœtus in animi ſui mundum. Gen. 3. Ioã. 16.

Cap. XVI.

EVenit autem ab initio frequentius, vt dum aliquis nondum purgatus a vitijs, ſatagit meditari vt columba, meditatur quaſi vetus ſimia dolos, odia. Meditatur ſicut carnis rabioſa ſilentia rodens, iuxta verbum ſatyrici. Meditatur quaſi ſordida ſus, dum fœdiſsimas in animo verſat reuerſatque cogitationes. Quid porro de blaſphemiæ ſpiritu, quàm abominabilis, quam horridus? Nonnunquam reſurgit territans meditantem, loquens aduerſus deum, ſanctos ſanctaſque ingentia quæ nec fari licet. Iaciuntur infidelitatis iacula, barathrum deſperationis aperitur, experimentum quoque manifeſtat quàm recte iuſſerit ſapiens, Fili accedens ad ſeruitutem dei, præpara animam tuam ad tentationem. Sequitur præſidium certiſsimum, Sta in timore. Beatus enim vir qui ſemper eſt pauidus. Pro. 28. Eccl. 2.

Cap. XVII.

PAuidus vero ſemper, quomodo beatus? quæret aliquis. Dum timor additur timori, ſcrupulus ſcrupulis, puſillanimitas puſillanimitati, præſertim cum non adeſt aſsiduè conſiliator, dux & præmonſtrator itineris arcti & recti. Si vero talis, qui rarus eſt, inuentus forte fuerit cum ocio nouum meditantem inſtruendi quantum libuerit, felix quidẽ erit ipſe nouus tyro, ſi tamen protenus abſque vlla trepidatione paratus eſt credere conſilio. Sed ô quotiens bone Ieſu, quotiẽs hæſitabit, & idem repetet iterum, iterumque quaſi falli reformidans quæret idem? Denique non vtetur erga dantem ſibi conſilium doctrina Iacobi, quæ eſt; vt poſtulet in fide nihil hæſitans. Scripſi quædã ſuper huiuſmodi ſcrupulis in tractatulo de preparatione ad Miſſam; aliqua ſimiliter de cautelis cõtra ſpiritum blaſphemiæ duriſsimum, aduerſus quem remedium optimum eſt contemnere nec curare, quin potius irridere, nec ſuper his ſollicitè confiteri niſi forſitan in principio pro cautela ad habendum conſilium. De ſcrupulis verò teneatur hæc regula, quòd aduerſus eos agendum eſt, ſi ita prudens aliquis & expertus conſiliator dictauerit, mandauerit aut iuſſerit: nec aget in hoc contra conſcientiam ſuam demeritoriè, dum illam ad conſilium ſapientiorum per rationis libertatem ab animo ſuo mutat & diſponit, quamuis aſsiduè ſenſualitatis remurmuratio forte ſentiatur. Alioquin nunquam fiet in pace deo locus cordis. Ruſus aduertendum quòd quia dicente Ariſtotele omnis noſtra cognitio venit à ſenſu, ideo neceſſe eſt omnem intelligen-

Iaco. 1. Remediũ aduerſus ſpiritum blaſphemiæ. Itẽ aduerſus ſcrupos.

telligentem, phantaſmata ſpeculari, ſic originatur meditatio noſtri cordis à ſenſibilibus quæ figurata ſunt, quæ colorata, & cæteris accidentibus temporis & loci circumuoluta. Hinc ſunt meditationes conſcriptæ, hinc imagines pictæ vel ſculptæ, hinc generaliter fit illud pſalmiſtæ: Meditatus ſum in omnibus operibus tuis, in factis manuum tuarum meditabar. Quæ vtique facta, opera ſunt corporalia. Nihilominus debet aſſurgere meditans & vltrà progredi, veluti per ſcalam quandam ex viſibilibus ad inuiſibilia, ſicut dicit Apoſtolus, Quoniam inuiſibilia dei, ex his quę facta ſunt intellecta conſpiciuntur, ſempiterna quoque virtus eius & diuinitas. Propterea docens nos a corporalibus ad ſpiritualia migrare, dicebat: Et ſi Chriſtum ſecundum carnem cognouimus, nunc tamen ſecundum carnem non cognoſcimus.

Meditatio ex ſenſibilibꝰ exurgit. Pſ. 142. Rom. 1. 2. Cor. 5

Cap. XVIII.

ADuertendum verò quòd meditaturis duplices inter cæteras tenduntur inſidiæ, Vna dum petunt conſilium ſuper occurrentibus ſcrupulis in meditatione ſua, præſertim mulier à viro. Altera, dum ſunt in actu meditationis. Fit in primo caſu crebrius & leuius quam a multis credi poteſt, agglutinatio quædam animorum, velata pallio ſanctæ deuotæque dilectionis, quæ primò confabulationibus ſub typo quærendi conſilij quæritur, dehinc anima veluti confricata caleſcit, & ſenſim igne ceco carnalis amoris carpitur & vritur, nec intelligitur primò, donec tãdem ad riſus leues, ad facetos blandóſque geſtus peruẽtum eſt. Auertat deus à ſuis id quod reliquum ſilemus. Timeo, inquit apoſtolus, ne dum ſpiritu cœperitis, carne cõſumemini. Scripſi iam pluries talia conſequenter ad Auguſtinum, nominatim in tractatulo de probatione ſpirituum. Incurrunt aliud periculum meditantes, dum ſolis phantaſijs, dum ſolis imaginibus corporeis ſe tradũt, & toto corde vehementer incumbunt. Fit proinde quòd meditãs dum tranſire ſatagit in contemplationẽ, collabatur ad melãcholiã ſeu phantaſticam læſionem, ita tãdem vt imagines iterũ verſatas in imaginatiua virtute pro rebus ipſis exterioribus accipiat. Et ſicut euenit in ſomniantibus, dum dormiunt, non aliter iſtis in vigilia contingit, quorum verba & opera nullam inter ſe connexionem, nullum ordinem ſeruant, vbi neq; eſt principium neque finis: vbi, ſicut vulgo dicitur, neque eſt caput, neq; cauda, ſed de gallô fit ſaltus ad cygnum, ita vt vigilantes ſomniare videantur. De qualibus dicunt vulgares, *Ilz reſuent, ou ilz ſont en reſuerie* Porrò timent non timenda, ſperant non ſperanda. Nunc gaudio diſſoluũtur, nunc ſubito mœrore tapeſcũt. Quales egent amplius fomento Hippocratis, quàm monitione ſapientis.

Inſidiæ duplices meditaturis paratæ. Gala. 3.

Finis optimi tractatus M. Ioannis Gerſon de meditatione cordis.

Sequitur tractatulus non minus vtilis de meditatione & ad memoriam reductione mortis, incerti, ſed non pœnitendi authoris.

De morte propria. Caput I.

DE morte tua ita poteris formare meditationes. Primò, vt horam mortis ſemper ſuſpectam habeas, cogita quòd improuiſo mors veniet, quia ſicut fur veniet, quando minime ſperabis, quãdo minime cogitabis, quando minime diſpoſuiſti quando adhuc diutius te viuere ſperabis & cogitaſti. Habe te nonnunquam perinde ac ſi ſtatim eſſes moriturus & melius ſenties quæ ſequuntur. Cogita itaq; qualiter mortem præcedit grauiſsima infirmitas, cum tales infirmitates, non ſint niſi præcones eius. Vide ergo grauitatem huius infirmitatis, cogita errorem naturalis inclinationis appetentis permanere. Cogita itaque cum iam homo ſe ſenſerit à mundo tranſiturum, ſiue medicis hoc dicentibus, ſiue per ſeipſum ſenſerit, qualis tunc erit clamor conſcientiæ, qualis recurſus in eo qui ſe non diſpoſuit. Tunc enim ipſa peccata ad memoriam confluent. Et cogita quantum de ſingulis peccatis tuis & paſsionibus cruciaberis, quoniam illa non viciſti. Cogita ſi in tali articulo mortis non contritus à peccatis ſis, quanto deſiderio deſiderares vnam horam ſanitatis vel annũ pro emendatione. Cogita homo, cum ad illam horam veneris, & hinc tranſibis, ac tempus præteritum comparaueris ad æternitatem ad quam trãſibis, quàm breuis tibi videbitur tota vita tua. Apparebit enim tibi breue ſomnium, & ita erit tibi totum tempus tuũ, & tota vita tua, ac ſi per mediũ ſpatij parui, puta dimidiæ leucæ, perrepſiſſes. Cogita quantus erit dolor cũ videbis ꝙ propter tam paruam delectationem illa ſempiterna gaudia amiſiſti. Cogita quàm amara erit ſeparatio ab ijs quæ vitioſe dilexiſti, puta ab honore tuo, quia hic in alto ſtatu totis viribus honorem quæſiuiſti, vel voluptates tuas, & ſic de cõſimilibus. Conſidera diſpoſitionẽ morientis, quomodo totũ corpus nigreſcit & rigeſcit, & oculi cõtabeſcunt. Cogita quomodo dæmones ſunt ibi præparati ad eſcã, tanquam leones rugientes, expectantes animam. Deinde conſidera quomodo anima in egreſſu ſuo cum inceperit conſiderare regionem ignotam, & quot dæmones eam expectant, quàm inuite exit, & quàm libenter rediret ad corpus ſuum, ſed non poteſt, quia clauſæ ſunt feneſtræ ſenſuum, & aditus vitales. Cogita ergo tranſire ad cateruas inimicorum, cogita quomodo tunc ſinguli ſpiritus vitiorum ad eam occurrent, quærẽtes ſua in ipſa, videlicet ſpiritus ſupea-

ſuperbiæ ſuperbiã, ſpiritus luxuriæ luxuriam, & ſic quæ ſua ſunt ſinguli. Vltimò aduertẽdum quomodo anima egreſſa de corpore ſtatim ſtatuetur ante tribunal iudicis, expectatura ſẽtẽtiam quæ in æternum nõ reuocabitur, & quocunque legauerit, ibi manebit.
Eccl. 11 Scriptum enim eſt, In quocunque loco lignum ceciderit, ibi erit. Deinde cogita quomodo tandem corpus tuũ tradetur ſepulturæ, & perpetuæ obliuioni. Hoſpes fuit hic, & obijt, & memoria eius receſsit de terra. Poteris autem modum hunc ex cõtrario aſſumere de morte iuſtorum. Nam illi videntes ſe de hoc mundo migraturos, gaudent in teſtimonijs conſcientię exultant quod liberantur de iſtis miſerijs: & quia ſic non fuerunt ligati concupiſcentijs, non dolent hinc exire.

De pœnis infernalibus. cap. II.

Gehẽnę ppetuæ facies. IMaginare ipſum infernum ſecundum quaſdam ſimilitudines à ſanctis ſuper hoc poſitas: aſpice igitur chaos horribiliſſimum, locum ſubterraneum, puteum profundiſſimum & totum ignitum. Imaginare ciuitatem horribilem & magnam, ac penitus tenebroſam, obſcuriſsimis & terribiliſſimis flãmis ſuccenſam clamantibus, vlulantibus & plangentibus vniuerſis, ſingultibus inexplicabilibus & ſimilibus poteris explicare. Cogita de pœnarũ acerbitate. Dicitur enim ille ignis ad ignem nr̃m tanto maioris eſſe caloris, quanto noſter ignis ad ignem depictum & ita cogita de frigore & fœtore. Huius pœnalitatis acerbitas patet ex ſtridore dentium, ex gemitu, planctu, & blaſphemia dei, & ſic de alijs. Cogita de pœnarũ multiplicitate. Nã ibi eſt ignis inextinguibilis & obſcuriſsimus, frigus intolerabile, fœtor horribilis, tenebræ palpabiles. Ibi erunt peccata vindictã exercentia in omni ſenſu, in viſu per horribiles viſus & aſpectus dæmoniorum, in auditu per lamẽtabiles gemit⁹ & clamores, in olfactu per fœtores ſulphureos & alios intolerabiles, in guſtu per plumbi & picis infuſionẽ, in tactu per immẽſum ignis ardorẽ, & vermiũ morſum. Cogita etiã de execrabili ſocietate & crudelitate tortorũ, ſine omni miſericordia in torquendo non fatigatorum, qui nec ad miſericordiam cõmouentur. Inſultabunt enim dicentes, Vbi nunc gloria? vbi nunc al-
Sap. 12. tus ſtatus? vbi nunc eſt ſuperbia? Cogita quomodo ibi per membra quibus qui peccauit, per eadem & punietur, ita quod in omnibus membris ibi pœnam ſentiet & ſuſtinebit. Cogita etiam de pœna interiori, videlicet de interiori morſu conſcientiæ, cuius vermis non extinguetur: & de gloria eorum qui non morientur. Quis poteſt cogitare ſufficienter quantum doleant quòd illã pœ-
Eſa. 66. nam modicis doloribus & breui tempore non euaſerunt? Itẽ paſ-
Marc 9. ſiones maximę in eis regnabunt. Erunt enim maximè iracundi & inuidi, & erunt ita furioſi ſicut canes rabidi. Item recordabuntur

priores

priores delectationes ad augmentum pœnæ. vnde ibi lamentabuntur dicentes: Quid nobis profuit ſuperbia? aut diuitiarum iactantia quid contulit nobis? (Sap. 5.) Tranſierunt omnia illa. Cogita de duratione pœnarum, quòd ſcilicet nunquam ſint finē habituræ, non poſt mille millia annorum immo nō poſt tot annos quot poſſent in mille millibus annis numerari quia, vbi nulla redeptio, ibi nullus finis.

De extremo iudicio ſeu examine Caput III.

Attende quantus tunc erit terror: Ipſa enim tuba angelica mirabilis, terrēda, ſigna, fulgura, coruſcationes, percutiēt corda hominum, & pauere facient, cogita ſi potes magnitudinem iræ iuſti iudicis venientis contra eos qui eum offenderunt, & quantū mali terrebuntur. imaginare quomodo & quàm amara fiet ibi diuiſio. Ponētur enim iuſti, humiles & mites ad dexterā, ſuperbi & inuidi ad ſiniſtram in æternum, amodo non coniungendi. Tunc (Mat. 24) erunt duo, quorum vnus aſſumetur & alius relinquetur. Cogita quid horroris & timoris, quid admirationis erit ſuperbis & elatis huius mundi, cum ſe à deo abiectos, & viles pauperes deſperatos, quos inſanos putabāt, ad dexteram Chriſti in gloria videbunt aſſiſtentes. Tunc enim pœnitentiam intra ſe agentes dicent Ecce hi ſunt quos aliquando habuimus in deriſum, & ſimilitudin[em] im- (Sap. 5.) properij. Nos inſenſati vitam illorū eſtimabam⁹ inſaniā, & finem illorum ſine honore. Ecce quomodo computati ſunt inter filios Dei. Et tunc iuſti ſtabun[t] in magna conſtantia aduerſus eos qui ſe anguſtiauerunt. Cogita quomodo omnium operum & cogitationum fiet redditio. Hieruſalem enim ſcrutabitur in lucernis, id eſt, (Soph. 1.) qui apparent velut ſancti, inueſtigabuntur ibi, & quicquid occultum in eis fuerit, ad lumen veniet. Teſtes enim erunt qui oſtendent eis omnia quæ fecerunt, vbi & quādo. Item proprium ſcelus & totus mundus dabunt teſtimonium contra peccatores. Cogita quomodo Chriſtus exhibebit ibi paſsionis ſuæ inſignia, & quomodo per illa exprobrabit nobis ea quæ contempſimus. Cogita de illo tonitruo horribili, & irreuocabili ſententia, Ite maledicti (Mat. 25) in ignem æternum. Cogita de dulciſsima inuitatione iuſtorum ad ſempiternam cœnam per illam benedictam vocem, Venite benedicti patris mei &c. Cogita quàm magna ſunt opera miſericordiæ & pietatis, cum ea ſolùm Chriſtus ad iudicium ſuum adducere videatur. Cogita quòd iuſti ibunt in vitam æternam, iniuſti autem in ſupplicium ſempiternum. & hæc duo loca ſemper diuiſa manebunt.

De gaudiis ſupercæleſtibus. Caput IIII.

Imaginare locum illum per imaginarias ſimilitudines à ſanctis pro noſtra capacitate inuentas. Eſt enim ciuitas ex auro mun-

diſsimo gēmiſque precioſiſsimis mirabiliter conſtructa, ſingulæ portæ ex ſingulis margaritis. Eſt campus ſpecioſiſsimus omnium florū pulchritudine decoratus. Ibi æſtatis amœnitas, ibi odorum ſuauitas. Cogita quantum potes, quantum erit gaudium ex viſione ſanctiſsimę trinitatis, in qua relucet exemplar omnis pulchritudinis, omnis bonitatis, omnis ſuauitatis, quam videndo, omnia ſcienda ſcies: & quicquid volueris, in ea habebis: in cuius etiam viſione beatificaberis. Cogita humanitatē Chriſti, quomodo qui hic fuit propter nos pauper & vilis & homo, ibi ſublimis erit deus & homo. Cogita de gaudijs quæ habebis ibi de ſocietate glorioſiſsimæ virginis Mariæ, & omnium ſanctorum, apoſtolorum, martyrum, confeſſorum & virginum, & quòd de cuiuſlibet gaudio gaudebis. Et tu cogita de dotibus quas ibi corpus tuū recipiet, quæ ſunt, immortalitas, impaſsibilitas, ſumme agilitas & maxima ſpecioſitas. Cogita de dotibus animæ quibus ipſa ſplendebit, quæ ſunt plenitudo ſcientiæ, iuſtitiæ, & lætitiæ. Cogita ex his dotibus quàm multa alia conſequêris, videlicet ſecuritatem qua nō timebis. Non enim timebis à tentatione inimici. Inde tibi ſumma libertas, inde ſanitas, inde voluptas, inde amicitia, inde honor, inde concordia. Et breuiter habebis ibi quicquid volueris: & quicquid volueris non habere, non habebis, dicit Anſelmus.

Sequitur amplius de meditatione mortis: & primùm de inopinata acceleratione eius conqueſtio. Caput V.

QVacunque impugnatione aut tentatione impugnaris, vel pigritia torpeſcis, & opus diuinum tibi deſipit, & à te negligitur, vnum hoc remedium efficaciſsimū tibi ſcribo. Sedeas igitur in ſecreto cellę tuę, & recollige ad te ſenſum tuum, & memor eſto diei mortis, quaſi nūc videres corporis tui mortificationē. Cogita cladē horribilem breuiter ſuper te vēturam: ſuſcipe dolorē, & te omnino exiſtima eſſe in pūcto mortis, ita ꝙ nullo modo effugere poſsis, forſitā enim hodie ſic erit. Et caue ne dicere habeas, ſicut

Psal. 17. quidā in articulo mortis poſitus dicebat: Heu circundederūt me dolores mortis, torrētes iniquitatis cōturbauerūt me, dolores inferni circundederunt me, præoccupauerūt me laquei mortis. Heu me deus æterne, ad quid in hūc mundū natus ſum? quare natus ex

Iob 3. vtero non ſtatim perij? Heu principium vitæ meę fuit cū fletu infantili & labore, nunc autē finis exitus mei eſt cū dolore miſerabili & mœrore. O o mors ꝙ amara eſt memoria tui homini pecca-

Eccl. 41 tori? Sed amarior eſt præſentia tua. O o quàm tardè crediidiſſem, quòd tam citò (& nunc) mori debuiſſem? Sed heu, mors terribilis iam repente quaſi ex inſidiis erumpens, irruiſti ſuper me, comprehendiſti me, atque tuis funibus circūligaſti me, & in vinculis ferreis

ferreis tecum trahis, ſicut trahi ſolet dãnatus ad ſupplicium mortis. Nunc cum dolore cõploſis manibus emitto terribile rugitũ, mortis imperium cupiens effugere, ſed nõ eſt locus fugiendi. Circunſpicio ad omnem plagam terræ, & non eſt vnde veniat auxilium mihi. Vocem audio mortis horribilem, feſtinantis, intonantis & dicentis, Filius es mortis. Nec opes, nec honores, nec ratio, nec ſciẽtia, nec ſapiẽtia, nec diſcretio, nec amici, nec cognati, nec aliud quid te valet liberare de manu mea. Surge, exi foras. Numerus menſium qui apud deum præfixus eſt, nunc omnino finiẽdus eſt. fixum eſt, mutari non poteſt decretum eſt, impleri oportet. O o mi Deus, cur oportet me mori nunc? non poteſt hæc ſententia reuocari? debeo tam cito recedere mundo nunquam reuerſurus recedere? o mortis immensa crudelitas, o inexcogitata calamitas Satis eſt, inquit mors, verba nihil tibi conferẽt, nec ſuſpiria, nec lamenta, nec ploratus, nec ululatus, quin cõfeſtim tradaris meo imperio, ubi experieris talia quæ oculus tuus nõ vidit, nec auris tua percipere sategit nec cor tuum cogitare curauit. Satis habuiſti de tempore in quo potuisti te præparare, & cogitare neceſsitatem & anguſtiam tuam ... cœlum quieſcet, ſol obtenebreſcet, antequam poſsis effugere iam inſtantẽ anguſtiam. Heu mala mors, indiſpoſitum præuenis me, & ad terrã incognitam ſic me perpetuò traducere vis. Propter hoc ploro, nunc exiturus, & neſcio quo iturus, & perpetuò manſurus. O o mi Deus, veraciter nũc cognoſco quia vẽtus fuit vita mea, nec aſpiciet me in hac vita viſus hominis amplius, & nõ reuertetur oculus meus vt videat bona huius mundi in perpetuum relinquenda. Iob. 14. Iob. 7.

Temporis amiſsi deploratio. *Caput* VI.

SEd quid hæc? amplius lamentandũ & plorandum & plangendum eſt damnum temporis mei, & dierum præteritorum, qui inutiliter & ſine omni fructu trãſierunt, Heu me qualiter vixi. Erraui à via veritatis, & iuſtitiæ lumen non illuxit mihi. Laſſatus in via iniquitatis & perditionis, ambulaui vias difficiles & infructuoſas, viã autẽ domini dereliqui infeliciſsimus. Heu mihi quid profuit ſuperbia? quid diuitiarum & voluptatum cõcupiſcentia? quid alienarũ rerum rapina? quid vana gloria? Tranſierunt omnia iſta tãquam vmbra pręteriens, & tãquam nuncius præcurrens, & tanquã nauis quæ pertranſit fluctantem aquã, cuius, cũ pertranſierit, non eſt veſtigium inuenire: aut tanquã auis, quę trãſuolat in aëre, cuius nullum inuenitur veſtigium itineris illius, ſed tantùm ſonitus auditur alarum, verberans leuem ventum: aut tanquam ſagitta emiſſa in locum deſtinatum. diuiſus enim aër in ſe cõtinuò recluſus eſt, vt tranſitus illius ignoretur. ſic & ego continuò natus deſij eſſe, & nullum virtutis ſignum in me monſtrare volui. In ini- Sap. 5.

quitate autem propria conſumor. Nunc vita mea, ſpes mea, tanquam lanugo quæ a vento tollitur, tanquam ſpuma gracilis quæ à procella diſpergitur, & tanquam fumus qui a vēto diffuſus eſt, & tanquam memoria hoſpitis vnius diei prætereūtis. Et ideo ſermo meus nunc in amaritudine eſt, & verba mea dolore ſunt plena. Factum eſt mœſtum cor meum, contenebrati ſunt oculi mei. Quis mihi det vt ſim iuxta dies præteritos, quando ſtola fortitudinis & ſanitatis & decoris indutus eram, & plurimos annos poſt me expectabam, vt prouidere poſſim nouiſſima mala quæ irruerunt ſuper me in hac hora? Heu me miſerū, tunc non curabā temporis precioſitatem immenſam, cuius nec vnam horam vel momentum, ſi darem totum mundum impetrare poſſem. Tempus meum eſt excluſum, nec aliud inueniam in [illegible]. Heu quomodo data flatibus naui, & freno concupiſcentiæ laxato, dies precioſiſſimos in vanitate conſumpſi et negligentiæ in tale deduxi? Nunc autem ſicut piſces capiuntur hamo, et aues laqueo, ſic captus ſum in tempore malo. Tempus olim longus expectabam, nūc omni priuandus ſum. Tempus mihi datum ad pœnitentiam peragendam, dilapſum eſt, & a nullo homine reuocari poteſt. Non fuit hora tam breuis, in qua ſpiritualia lucra, ſuo valore omnia mala excedentia, comparare non potuiſſem.

Eccle. 9.

Temporis inutiliter expenſi lamentatio. Cap. VII.

Heu heu miſerum, nō eſt mirandū ſi nunc ſtillat oculus meus præ dolore & mœrore, & palpebræ meæ fluunt aquis, quia tempus mœrendi & flēdi ſtatim auferendum eſt, & quod præterijt negligenter expenſum, nullatenus reuocari poteſt. O o mi deus, quare neglexi? quare tardaui? Cur tot gratioſos dies, longiſſimis & vaniſſimis locutionib⁹, ocioſis operibus, inanibus cogitationib⁹, in ſomno & ebritatib⁹ expēdi? Quare meipſum intātū neglexi? O o cordis mei gemitus inenarribiles, q̄ vaniſſime expendi tēpus meum? Scire volui aſtrorū curſus, cęlorum motus, rerum etiam naturaliū cauſas, herbarum vires, hominum mores, entium rationes, & alia multa curioſiſſime & vaniſſime diſcere ſtudui, tēpus in illis conſumpſi, & fefelli, multa ſciui, & meipſum ignoraui. Heu me quare ſtudui vanitati, & quare hunc paſſum periculoſiſſimū & difficillimum neceſſario tranſeundū & prouidendū nō didici? Quare in tota vita mea nō didici ſcire bene viuere, & bene mori? Nunc autē hunc tranſitū velut rem inſolitam, mihi mirabiliter reformido: & certe mille anni erāt neceſſarij ad præuidendum & prædiſcendum punctum in quo ſi errare contigerit, nil præcedentia aut ſubſequentia proficient. Et quoniam ſi, licet difficile ſit, etiam in hoc tranſitu me non errare, contingeret, poſſem aliquatenus conſolari, ſed vix de mille euadit vnus,

quin ha-

quin barathrum lubricum patiatur. O o infelix, ſi lapſus fuero, in perpetuum ibi ero. O ego ſtultus, & meiipſius deſertor & perditor. Quare per totam vitam meam nō didici ſcientiam bene moriendi, & ab hoc periculo euadere, cuius ignorātia & carentia in periculis expoſitum me cruciat? Vellem ſcire, ſed tarde doleo me neſcire, propter hoc ergo magis ac magis anguſtiatur ſpiritus meus. Eia vos qui adeſtis, qui miſeriam meam videtis, qui flore iuuentutis adhuc gaudetis, & qui adhuc tempus ad merendum & pœnitendum habetis, reſpicite miſerias meas, conſiderate anguſtias meas, & in periculo meo veſtrum damnum & periculum futurum præcauete. Florem iuuentis veſtræ cum deo expendite, & in adoleſcentia veſtra iugum ipſius portate. Tempus ſacris occupationibus & orationibus implete, vigilate, & orate, ne ſimilia citò patiamini. Hei iucunda iuuentus nunquam recuperabilis, qualiter te perdidi? qualiter te neglexi? verba increpationis iuuenta mea laſciuiens odit, corrigentibus acquieſcere noluit, admonentibus aurē minime inclinauit detestatus ſum diſciplinam, & increpantibus nō acquieuit cor meum. o a ... mi Deus, nunc in profundum laqueū mortis cecidi tempus ad peragendam pœnitentiam & emendandam vitā tam inutiliter expendi, & ipſo in ſuperbia & riſu abuſus ſum: & nunc quidem me ò infelicē, locus nō eſt, dum anguſtiæ me præmunt vndique, & de quocunque alio dolore vel damno cogitare non permittunt. Cor meū ſcinditur, venæ rūpuntur, oſſa diſiungūtur, timore & terrore mortis proſtratus ſum, vinculis illius ligatus, anxietatibus nimijs mens mea premitur. Migrare timeo, retrocedere non valeo: pœnitētiam facere vellē, ſed non poſſum præ dolore mortis. Quid agerè debeā, penitus ignoro. In peccatis multis irretitus modū euadendi non video. Timor & hebetudo mentis alienauerunt ſenſum à me. Quemadmodum perdix ſub vnguibus accipitris mox diſcerpenda comprimitur, & præ anguſtia mortis exanimis redditur, ſic omnis ſenſus à me receſsit, omnis ſcientia à me euanuit, tanquam puluis quem proijcit ventus à facie terræ. Nil aliud cogito, niſi ſolum ſi quomodo euadere poſsim mortis diſcrimina, cuius tamen via poſsibilis nō apparet. Mors me premit, dolor me concutit, conſcientia me remordet & reprehendit: vndique circūdatus ſum priuatis inimicis. Sicine ſeparat me amara mors?

Pſal. 1.

1. Reg. 15.

De ſera pœnitentiæ incertitudine, & dolore non prius acta.

Caput VII.

O Felix pœnitentia, & matura conuerſio, quia ſecura. Qui autem tarde, ſicut ego infelix per omnia, ad pœnitentima ſe conuertit, de ſalute ſua dubius & incertus erit, quia neſcit vtrum verè an ficte pœniteat, timore, an amore, an aſsiſtentium fauore.

Væ væ mihi, qui tam diu vitam meã corrigere & corripere diſtuli, qui tam diu ſalutem meam tardaui. O o longa nimis protractio emendationis meę. O o qualiter tantum tardaſti? Propoſitũ tuum fuit bonum, ſed ſine executione: volũtas recta ſine operatione, & promiſſa bona ſine redditione, hęc me miſerum perdiderunt, deceperunt. Incitatus ad bonum dicebam, cras, cras, ſine paululum: ſtatim, modo, modo: ſed modo non habebat modũ, ſtatim non habebat terminum. O cras, cras, quàm longã reſtem mihi feciſti? in barathrum mortis me procraſtinando protraxiſti: decepiſti me, & deceptus ſum. Nónne ſuper hoc miſerrime affligitur cor meum, & ſauciatur anima mea? Et o miſer, ſi timor & vmbra ſic me deterrẽt, vt penè exanimis iaceã, qd faciã cũ ſtatim ante ſeueriſsimi & diſtrictiſsimi iudicis tribunal exhibitꝰ, ſententiã perpetuę mortis expectabo? Et nunc omnes dies mei tranſierunt tanquã filum quod à texente telam ſucciditur: perditi ſunt, & irreuocabiliter abierũt. Proinde neſcio an vnquã vnam diem vel horam expẽdi in dei mei creatoris & redẽptoris voluntate. Hoc eſt vnde vulnerantur omnia interiora mea, & contremiſcunt omnia oſſa mea. Ah ah Deus æterne, quam confuſus & verecũdus coram te & ſanctis tuis adiudicandus ſtabo, cum reuelabuntur abſcõdita cordis mei, & machinationes peſsimę. Cogar de omnibus cõmiſsis & omiſsis reddere rationẽ, nec erit palliandi locus aut poteſtas, ne fugiendi aliqua opportunitas. Domine mi, quid ad hæc dicã, aut quid faciam? vnde veniet auxilium mihi? In proximo eſt tribulatio, vt de hoc mundo recedam, in quo tamen diu viuere putabam. Attendite ad me nunc quæſo diligenter amici & proximi mei. Ecce in hac hora magis gauderem de breui oratiuncula, puta de ſalutatione angelica deuote pro me dicta, quàm ſuper infinita millia auri & argenti.

Exhortatio ad virtutem ante diem mortis cum amara recordatione illius neglectæ. Caput VIII.

O Mortales miſeri, ſicut ego, forſan hodie morituri, bona facite, faciem domini in pſalmis & confeſsionibus præuenite, peccata plorate, opera meritoria multiplicate, prophetas & alios prędicatores audite, & ſic modo in mundo viuite, quod in hac triſti hora & anxia doleo & me pudet non feciſſe. Nunc vellem ieiunaſſe aſsidue, vitia deploraſſe, & oraſſe: & nũc diſpono, ſi mortem euaderẽ, me vitã angelicam perducturũ. Sed vere iuſte ego nunc quando volo, priuor poteſtate, qui quãdo potui, vti nolui data mihi facultate. O Deus, quot horas & tempora non reditura perdidi? quot momenta, quot varia facta & inutilia pertractaui, & tam multa precioſa neglexi? Non neceſſarijs me implicaui, neceſſaria autem prætermiſi. Aliorum adiutorio pluſquam neceſſe fuit, vel

quàm mihi forſan expediebat, intendebam, & meipſum negligebam. Aliorum animas lucrabar, detrimentum meæ patiebar. Audite audite omnes qui meis intereſtis miſerijs, quia vt videtis, tēpus mihi deficit, nec reuertetur in hora huius neceſsitatis meæ. Acceſsi ad amicos meos, requiſiui ſingulos, de quibus mihi ſpes amplior erat, petens eleemoſynam ſpiritualem, & repulerunt me dicentes, Ne forte nobis & tibi non ſufficiat. O Deus pijſsime, miſericordiarum pater, reſpice ad me deſolatū: & qui nihil in me reperis quod remuneres, miſerere ſaltem afflicto, quem in afflictione vides omni auxilio deſtitutū. Heu quanta bona in tanto tēpore facere potuiſſem ac cōgregare, & turpiter neglexi? O Deus meus, quàm etiam minima opera ſatisfactoria mihi nūc eſſent grata & valentia? Cupio ſaturari de micis quæ cadunt de menſa dominorum meorum, & nemo mihi donat. Et id quod theſaurizare & acquirere toto tempore meo potui, oportet me nunc cum dolore & pudore nimio deſerere, & mendicare. Putás ne magis mihi miſerebuntur alieni, quam egomet mihijpſi? Propter hoc quia de eis diffido, mœſtum eſt & triſte cor meum, quia defecit auxiliator. Sane enim ridiculoſe petūtur auxilia in anguſtia, quæ non fuerunt ab aliquo in pace quæſita: ſed vanius petuntur, cum ab offenſo iudice poſtulantur. Deum in pace mea & proſperitate vitæ meæ plurimum offendi, quomodo igitur, aut qua facie, vel qua fiducia auxilium poſtulabo ab eo? O vos omnes compatimini mihi, & miſeremini mei: & quandiu vires ſuppetunt, & tempus iuuat & dies congregate in horrea theſauros cæleſtes, & facite vobis amicos de mammona iniquitatis, vt cum defeceritis vna dierum, recipiant vos in æterna tabernacula, & non relinquamini vacui, ſicut in hac hora vobis aliquando ſuperuentura, me vacuum & bonis operibus priuatum videtis.

Mat. 25

Mat. 15

Spem in homine poſuiſſe dolet, & ne ponamus dehortatur.

Caput IX.

O Fallax turba amicorum, deceptrix cura medicorum: omnia bona mihi promittebant, ſalutem meam prædicabant, dicentes mihi: Nihil omnino tibi timendum eſt, nullum periculum eſt. confiteri adhuc non cures, infirmitas hæc non eſt niſi humorum deordinatio quædam, quieſce, dormi, omnem ſollicitudinem & curam depone, & citò hæc infirmitas pertranſibit. O amici falſi, inimici veri animæ meæ, & deceptores ſalutis meæ, veſtris promiſsionibus inhærendo, & iacula mortis nō præcauendo deceptus ſum. fatuus miſer ego. ſic ex improuiſo fallitur omnis homo. Reſpexi vſquequaque vt viderem corpus proprium, fortitudinem ſolitæ iuuentutis, & ecce correptum & deſiccatum

eſt corpus tanquam fœnum, & pulchritudo tanquam flos fœni exaruit, & cecidit omnis ſpes, & cogitatio mea. In die enim mortis peribunt omnes cogitationes eorum. Quò abierunt omnia in quibus ſperabam? vbi eſt iuuentutis laſciuæ diſſolutio? proſperitatis & ſanitatis arridens promiſsio. Dicebant mihi, ſanus es, iuuenis es. & ecce nunc vita ſcinditur, & dum adhuc ordirer, & hæc & alia vana cogitatione diſponerem, ex inſperato tela mea, vita mea, tota ſpes mea ſic ſcinditur & ſecatur. Et dignum quidem eſt vt præueniatur morte, qui mortẽ noluit præuenire. Heu me, appropinquat hora diſſolutionis meæ. Viſum perdo, anhelitu deficior, motu priuor, ſenſu euacuor. Recedere compellor, amplius tardare non poſſum. O infelix nunc finẽ verbis impono, vlterius plangere non valeo. Ecce nunc venit hora, quæ me auferet de terra. Ecce propero ad inuiſibilia, relinquo temporalia: feſtino ad æterna, coram omnipotenti iudice reſponſurus, & ſententiam dubiam & ignotam mihi ſuſcepturus. Ideo timendo & mihiipſi compatiendo, inter hæc amara quaſi torrẽtes lachrymarum effundo. Sed quid proficit nunc flere, & verba amariſsima exaggerare? Concluſum eſt, mutari non poteſt. Heu me nunc video, nunc experior, quòd amplius nil valeo, & mors mihi appropinquat.

Pſal. 145

Mortis aduentantis indicia, & morientis extrema cohortatio. Caput X.

O Vos amantiſsimi mei, vobis & huic infelici vitę, vale perpetuum dico. En, manus incipiunt rigeſcere, pedes frigeſcere, vngues nigreſcere, facies palleſcere, viſus obumbrari, oculi profundari, intuitus reuerſari, incipio horribilis per omnia fieri. Ah me miſerum, punctura mortis circundant me, & cor meum pene ſuffocarunt. O cordis anguſtiæ, & preſſuræ mortiferæ. En, pulſus incipit titubare, anhelitus deficere. Lucem mundi amplius non video. quæ quidem omnia attendentes amici mei & fratres mei clamitant: Eia frater, ſpem habe in domino, nunc recurrere ad dominum. Heu me, mille anni erant neceſſarij ad diſponendum vt tam longam viam arriperem, & hanc terribilem horam ſecurus expectarem. Qualis enim in hoc puncto exiero, talis præſentabor iudicio extremo, & ero in ſtatu ſempiterno. O quàm beatus es pater Arſeni, qui ſemper hanc horam ante oculos habuiſti? Heu me, vbi putas in hac nocte deget pauper ſpiritus meus? aut quis ſuſcipiet miſeram animam meam? Vbi hoſpitabitur vel pernoctabit? aut quos ſocios habebit? vel qui erunt qui eam ſuſcipient in illa regione ignota, & ei occurrent? O quàm deſolata erit anima mea? O quàm derelicta & abiecta ſupra vniuerſas animas? Et quis eſt qui ei fideliter aſsit, & qui eam efficaciter iuuare poſsit aut velit?

Non

Non enim ad aliquem ſanctorũ conuerti me, vt ipſe in hac hora pro me peroraret,& mihi familiaris adeſſet. Domin' Deus miſericors,tu noſter dux,tu via,tu hoſpes, tu oſtiũ, tu ſis refugium in hac hora, & miſerere animæ meæ, vt miſeratio Abrahæ eam in ſinu ſuo collocet.Iam enim amplius hic ſtare non poſſum.Iam video ſuper me cateruãm dæmonum horribilium ouantium, & irruere volentium in miſeram animam meam, & vt prædam diſcerpere eam nitentium.O mi Deus, quam terribilis eſt aſpectus eorum,qui non præſtolantur aliud, niſi ſpiritum meum deſolatum, quem creaſti, in proximo exiturum, ſi forte eis torquendus in ſortem relinquatur? Nunc appropinquas iudex mi diſtrictiſsime, & iam rationem redditurus de omnibus vſque ad minimam cogitationẽ tibi aſsiſtere debeo. O ſtrictiſsime iudex,quam multũ ponderas in iudicando ea quæ homines modica reputant,faciliter operando? Nunc igitur valete fratres ſocij & amici chariſsimi, quia hinc iam exiturus oculum mentis ad purgationem ad quam deducendus ſum dirigo, vbi video dolorem, miſeriam, & afflictionem multam, & ibi recludendus ſum vſque dum reddam minimum quadrantem. Valete: beneviuere & bene mori in domino diſcite, in quo eſt ſalus, vita, & reſurrectio noſtra, & oremus pro inuicem,vt ſaluemur cum eo,qui eſt benedictus in ſecula ſeculorum. Amen.

Finis meditationis huius.

Incipit ſpeculum peccatoris, De nouiſsimis prouidendis,
Caput I.

QVONIAM fratres chariſsimi in via huius ſeculi fugientes ſumus, omneſque dies noſtri ſicut vmbra prætereunt, neceſſe eſt corde ſollicito memorari ſæpius quòd noſtra fragilitas, noſtra mortalis infirmitas, totiens nos cogit obliuiſci, quodque omnipotens dominus noſtrum ſua gratia volens profectum, per beatum Moyſen tribuit conſilium dicens in Deuterono. triceſimoſecundo capite, Vtinam ſaperent & intelligerent, ac nouiſsima prouiderent. Eia fratres mei chariſsimi, ecce feliciter poterimus euadere mortis periculum, ſi diligenter ſtudeamus ſequi diuinum conſilium, quod eſt mortis remedium, ſalutis antidotum, peccatoris ſpeculum, cum nobis inſinuat, dicens, Vtinam ſaperent & intelligerent, ac nouiſsima prouiderent. O ſalutifera redemptoris noſtri ſententia, ex qua nobis eſt inſtructio ſapientiæ,admonitio continentiæ,ſpeculum prouidentiæ,exaltatio

pœnitentiæ,

pœnitētiæ, & acquiſitio diuinæ gratiæ. O admiranda bonitas noſtri creatoris, o ineffabilis charitas noſtri redemptoris, o prædicanda benignitas noſtri Saluatoris. Nos ſerui nequam ſumus, ſerui negligentes, ſerui inutiles, qui noſtris exigentibus demeritis mortem meruimus potius quam vitam, & ecce ipſe author vitæ, ipſe dator veniæ, ipſe largitor gratię, nos inuitat ad ſalutē dicens, Vtinā ſaperent & intelligerent, &c. Quis enim niſi periturus homo hęc audiens, iſta conſiderans, non vehemētiſsime gratuletur, & vltrà quàm fari poſsit exultet, in gaudio ſpiritus, in vtero ſuo, quòd ipſi omnipotenti deo, ipſi regi ſeculorum, ipſi angelorum domino, ipſi creatori omnium creaturarum, cura eſt de nobis infimis, & miſeris ac mortalibus? Cura ergo quam maxima nobis ineſſe debet, quatenus præ omnibus & ſuper omnia ſacris eius præceptis obediam⁹, & ea deuote diligamus, & ſtudiose adimplemus. Væ nobis in perpetuum, quoniam, teſte apoſtolo, miſerabiliores omnibus hominibus erimus aut deteriores, ſi hæc non fecerimus. Vere ad exequenda nobis mandata eius ocioſi & inanes exiſtimus, niſi in primis & ante omnia odio habeamus quæ ipſi domino diſplicere cognouerimus, & illa fideli corde diligamus, quæ tremendæ eius maieſtati placere credimus. Proinde die noctuque exorandus eſt ipſe clemēs & miſericors deus & dominus, vt nobis largiatur auxilium, qui ſuum tam ſalutare præſtat conſilium, dicens, Vtinam ſaperent & intelligerent &c.

.2.Cor. 15.

Quot bona pariat nouiſsimorum prouidentia.

Caput II.

O Fratres chariſsimi, intelligite quæſo quæ legitis. Conſideratio enim huius ſententiæ, deſtructio eſt ſuperbiæ, extinctio inuidiæ, medela malitiæ, effugatio luxuriæ, euacuatio vanitatis & iactantiæ, conſtructio diſciplinæ, perfectio ſanctimoniæ, præparatio ſalutis æternæ. Ait ergo: Vtinā ſaperent & intelligerent, &c. Heu heu quam paucorum eſt iſta virtus? Pauci ſunt qui ſalutarem hanc noſtri ſaluatoris ſapiant ſententiam. Pauci ſunt quibus eſt ante oculos propriæ fragilitatis cognitio, corruptibilis carnis corruptio, peccatorum recordatio, inſtantis mortis meditatio, fœtentis gehennę putei conſideratio. Ecce quam vtile ſpeculū peccatoris. Reuera bone frater ſi te ſæpius in huiuſmodi ſpeculo proſpexeris, eris abſque dubio Sanſone fortior, Dauide ſanctior, Salomone ſapientior. Illi enim in hoc ſpeculo ſe ſæpius conſiderare neglexerunt, ideo carnis ſuæ deſiderijs cæcati corruerunt. Igitur ſi tanti viri, in tam horribilem lapſi ſunt culpam, quibus tanta affuit fortitudo & ſapientia, quanta cautela, quātoque ſtudio nobis eſt vigilandū, quibus ineſt tanta debilitas, tantaq; imperitia? Porro tres viri iſti ideo leguntur in ſancta eccleſia, vt ſint fidelibus

Sāſonis Dauid.is

non ad exemplum ruinæ, ſed ad ſpeculum cautelæ, quatenus nullus noſtrum in ſua confidat fortitudine, nullus preſumat de ſua ſapientia, immo ſemper timidi, ſemper reatus noſtri conſcij, ſemper de noſtra ſalute ſimus ſolliciti, nūquā noſtræ corruptionis & noſtræ mortalitatis obliti. Qui vero huiuſmodi verba negligēter audiūt, non ſapiunt nec intelligūt, nec nouiſsima prouidēt, & ſic in mortem & in damnationem vadunt. Vt igitur mens noſtra circa prudentiæ ſtudium euigilet, dominica hortatur ſententia dicens: Vtinam ſaperent & intelligerent, & cætera. Hanc admonitionem ſalutiferam oculo rationis conſidères chariſsime, non in tranſitu, immo cum ſtudio & deliberatione ſæpiſsime reuoluēdo, quia ſicut thus non redolet, niſi ponatur in igne, ita nulla ſacræ ſcripturæ ſapit ſententia, niſi coacta ſit in corde. Ergo digere hæc verba, & eorum ſententiam in corde tuo imprime, Vtinam ſaperent & intelligerent, &c. & Salomonis acta quare legantur in eccleſia.

De ſcientia, intelligentia & prudentia in verbis domini per Moyſen prolatis inclusis. Caput III.

ECce hic frater chariſsime tria tibi in hoc proponuntur, ſcilicet ſcientia, intelligentia, & prudentia. Vult igitur dominus vt ſcias vitam præſentem fugitiuam, periculoſam, breuem, miſerijs tabeſcentem, vniuerſæ vanitati ſubiectam, peccatorum ſordibus pollutam, cupiditate corruptā, in breui perituram: quatenus quanto infelicior mūdus iſte eſſe conſpicitur, tanto facilius pro amore cæleſtis patriæ contemnatur.

Vult itaque dominus vt fragilem conditionem tuam intelligas ſic meditando, videlicet quòd nudus egreſſus es de vtero matris tuæ, nudus reuertêris illuc: & quòd terra es, & in terram ibis. In huius vitæ miſeriam nudus intraſti & lugens, dies tuos in dolore & ærumna pertranſiſti, cum luctu & labore hinc exiturus es. Intelligas igitur qualiter ſit ingreſſus tuus flebilis, progreſſus tuus debilis, & egreſſus tuus horribilis. Intellige ergo quantum ſis in hac valle miſeriæ exul & ægrotus, virtutibus pauper & modicus, labilis & infirmus, ac in proximo moriturus.

Frater felix eris ſi hæc intelligas, & in corde tuo quaſi in libro ſcribas, & hanc vnam quam tibi trado regulam ſeruare ſtudeas: Viue deo gratus, toti mundo tumulatus: Crimine mundatus, ſemper tranſire paratus. O quam felix & beatus vir, cuius anima circa huiuſmodi ſtudium euigilat: qui im prudēter ſapit & intelligit, ac nouiſsima prouidet? Chariſsime tu ergo fac ſimiliter. Legiſti iam in hoc Speculo peccatoris, quid ſane ſapias, quid intelligas, reſtat vt nouiſsima prouideas. Ora ergo cum propheta, & dic: Notum fac mihi domine finem meum, & numerum dierum meorum

meorum qualis eſt, vt ſciam quid deſit mihi. O vtilis oratio, ô felix contemplatio, ô neceſſaria poſtulatio. Non ſiquidem tempora vel momẽta quæ pater poſuit in ſua poteſtate, præſcire depoſcas, ſed quòd ſis aduena & peregrinus tu huius mundi ærumnoſæ peregrinationis exilio, homo infirmus, & exigui temporis, intelligas & cognoſcas. Ergo vtinam ſaperent, ſcilicet præterita peccata quantum ſint amara. Vnde Hieremias, Vide quam amarum eſt & malum te dereliquiſſe Deum tuum. Malum eſt in culpa, amarum in pœna. Et intelligerent, ſcilicet pręſentia quantum ſint vana, Vnde Eccleſiaſtes primo, Vanitas vanitatum, & omnia vanitas. Et nouiſsima prouiderent ſcilicet æternitatem gloriæ quantum ad bonos, & æternitatem mortis quantum ad malos. Vt ſibi prouiderent contra ſterilitatem futuram, ſicut Ioſeph Geneſis quadrageſimoprimo, & Eccleſiaſtici ſeptimo, In omnibus operibus tuis memorare nouiſsima tua, & in æternum non peccabis.

Act. 1.

Hie. 2.

Reuera chariſsime frater, ſi præſentis vitæ tuæ breuitatem attendas, & quid tibi deeſt in agenda deo digna pœnitentia, id eſt diſciplina præceptorum eius obſeruanda, & ſanctitate coram ipſo perficiẽda, ſaperes & intelligeres, & mortis telũ ante oculos tuos proſpiceres: proculdubiò mox ſine mora ſpretis põpis, poſtpoſitis mũdi curis, deſpectis carnis illecebris, proiectis voluptatibus, contẽptis delicijs, in tui cuſtodia vigilares, ac nouiſsima prudenter prouideres. Sapientis enim eſt non tantùm cuiuſlibet rei principium proſpicere, quin etiam finem exitumque prouidere, vt ait Tullius: Rerum exitus prudentia metitur. Denique felix eſſe cõprobatur, qui ſic cogitat de ſupplicio ante ſupplicium, vt poſtmodum ſupplicij effugiat periculum.

De prouidentia nouiſsimorum, præſertim in articulo mortis euenturorum, habenda. *Caput* IIII.

DIcis ergo mihi. Paratus ſum præ omnibus acquieſcere diuino conſilio vt ſapiam & intelligã, ac nouiſsima prouideam: ſed quæ ſunt mea nouiſsima? Illa vtique de quibus ſpiritus ſanctus tibi per Salomonem loquitur, vt ſuperius eſt iam dictum, In omnibus memorare nouiſsima tua, & in æternum non peccabis. Nõ melius poterit luxurioſa caro domari, quàm, qualis erit mortua, præmeditari: & ſi tales meditationes habueris, felicem te dicent omnes generationes. Melius nihil eſt quàm mentis ditatio. Quàm optime mens tua ditatur, quandò contra cuncta aduerſantia prouidentiæ ſcientia illuſtratur. Legitur enim in poëta, quòd centum lumina in capite Argus habebat: quod ita poteſt intelligi fictum, quoniam intra mentis ſuę circunſpectionem prudentiam poſsidebat. Igitur ſi eam tanto ſtudio poſsidebat paganus, multo fortius puriorem prouidẽtiæ oculum debet habere popu-

re populus vel clericus Chriſtianus. Eſto ergo alter Argus, imo illo cautior, illo ſtudioſior, illo prudentior, vt ſapias & intelligas, ac nouiſsima prouideas.

Hæc enim ſunt nouiſsima, quæ prouidere ſollicite ſumma prudentia eſt, vtique illa hora terribilis in qua miſera anima tua ex hoc corpuſculo corruptibili eſt timens egreſſura. Crede mihi, tu qui legis hæc, ad huiuſmodi rei tremendas conſiderationes maluiſſe debueras poſsidere prouidentiam, quàm totius mundi dominationem. Vtinam ſaperes quæ dei ſunt, & intelligeres quæ mundi ſunt, & prouideres quæ inferni ſunt: profectò Deum timeres, ſuperbiam non appeteres, mundum contemneres, & infernum horreres. In illa nimis metuenda extrema hora tua quis amicorum, quis parentum tuorum veniens cum gladiis & armis poterit auxilium ferre? Non enim erit tunc qui conſoletur te ex omnibus charis tuis. Reſpicies forſan ad auxilium, & ad iudicium hominum, ſed refugium tantummodo erit apud Deum. Cogites igitur tecum chariſsime, quo timore timendus, quo amore diligendus, quo honore venerandus ſit ipſe Dominus IESVS CHRISTVS Dominus noſter, qui ſalutis præſidium ſolus præſtare poteſt poſt mortem. Reduc ſæpiſsime & ſæpius chariſsime ad memoriam, illam extremam exitus tui diem, & antequam miſera anima tua ex carcere carnis exeat, prouideas quò vadat. Iſtiuſmodi enim conſideratio contritionem concipit: contritio compunctionem parit: compunctio contemplationem ſiue pium & humilem affectum in Deum: pium videlicet ex fiducia adiutorij diuinæ bonitatis & clementiæ: humilem ex conſideratione propriæ fragilitatis & miſeriæ.

De morientium tabefactione, & ſcientiæ mundanæ vanitate. Caput V.

HAec lector attende. Quid enim eſt in omni ſcientia quod hominem prouocet facilius ad cuſtodiam ſui, & ad omnem iniuſtitiam expellendam, ad ſanitatē in timore dei perficiendam, quàm ſuæ corruptionis conſideratio? ſuæ mortalitatis certa cognitio? poſtremò tremendæ mortis ſuæ recordatio? Etenim tunc homo fit non homo. Homo quando ægroteſcit, paulatim ægritudo creſcit, peccator expaueſcit, cor contremiſcit, caput conſtupeſcit, ſenſus euaneſcit, virtus exareſcit, vultus palleſcit, facies nigreſcit, oculus tenebreſcit, auris ſurdeſcit, naſus putreſcit, lingua flacceſcit, os obmuteſcit, corpus tabeſcit, caro marceſsit: tunc carnis pulchritudo, fœtor efficitur & putredo, tunc homo ſoluitur in cinerem, & vertitur in vermem. Ecce ſatis horribile

horribile ſpectaculum, ſed eſt nimis vtile ſpeculum, quoniã nulla artis medicina, nullaque doctrina ſic ſuperat ſuperbiã, nec ſic vincit malitiam, nec ſic extinguit libidinem, nec ſic calcat mundi vanitatem, ſicut huiuſmodi horrendæ mortis recordatio. Ergo vtinam ſaperẽt & intelligerent, ac nouiſsima prouiderẽt. Et quid in hoc mũdo tantum vileſcit quantũ homo, cuius corpus cum ſit exanime, non permittitur eſſe intra domum triduo præ fœtore: ſed vt vile ſtercus foras proiicitur, in profundo terræ abſconditur, putredini traditur, vermibus in eſcam datur, cadauer efficitur. Erubeſcat ergo ſuperbus & infelix peccator, & timeat, elatione cęcatus, ira inflatus, impatiẽtiæ vitio fœdatus, cui plus placet ars Ariſtotelis, quam ſcientia de apoſtolis: plus codex Platones, quam diuinus liber legis: quem nulla lectio lætificat, nulla ſcientia ædificat, cui nullus ſermo ſapit, niſi fuerit grammaticè cõfectus, dialecticè imaginatus, rhetoricè purpuratus. Stultus es qui hæc ignoras, & erras, quoniam qui talia agunt, & in talibus dies ſuos conſumunt, peccatum ſibi generant, & mortem parãt, quia ex ſimili ſtudio ſimilem concipiunt ſcientiam, hoc eſt folia colligunt, & non fructus id eſt verba. non virtutes. Verba enim in ventum proferunt, & aërem verbis verberant, verboſitatem ſonant, iactantiam oſtendunt, de quibus per Pſalmiſtam dicitur: Turbati ſunt & moti ſunt ſicut ebrius, & omnis ſapientia eorum deuorata eſt. Sicut enim ebrius neſcit quid agit, aut quò vadit, eò quòd ſeipſum ignorat, ita inſipientes clerici ſeculares inhærendo huius mundi ſcientiæ, ſe conturbant, liberos deuorant, ſententias multiplicant, ſed quid agant, penitus ignorant, quia ad quàm miſerum finem tendant, miſeri non attendunt. O vtinam tales viri ſaperent & intelligerent &c.

De diſsiplina & ſcientia veritatis apprehendendis, ne pereamus de via iuſta. Caput VI.

SI enim fugientis vitæ ſuæ breuitatem perpenderent, ſi damna dierum ſuorum ante oculos conuerterent, ſi quàm tremendo iudici non ſolum de mortiferis operibus, immo de omni verbo ocioſo quàm diſtrictè reſponſuri ſunt, præuiderent, mox terrore perterriti, mox diuino amore percuſsi, vana huius mundi ſtudia relinquerent, & de ſtudio vanitatis venirent ad ſtudium veritatis, & de ſtudio ſtultitiæ venirent ad ſtudium ſapientiæ, hoc eſt de ſtudio curioſitatis ad ſtudium humilitatis, de ſchola luxurię & prauitatis, ad ſcholam mũditię & ſanctitatis ſeu caſtitatis, de vita iniquitatis ad vitã bonitatis ſeu ſanctitatis, hoc eſt de vita fornicationis ad vitam beatæ religionis, id eſt de domo conuerſationis mundanę ad domum ſanctæ diſciplinę. Vnde ipſe benedictus ſpiritus ſanctus per prophetã peccatoribus pręcebit dicens

cepit dicens in pſalmo: Apprehendite diſciplinā, nequando iraſcatur dominus, & pereatis de via iuſta. O quam terribilis eſt hæc ſententia, & nimis metuenda ijs qui diſciplinā non apprehenderunt? Ex hac ſpiritus ſancti ſententia patet quòd peribunt, hinc eſt ꝙ dominus per Moyſen ait: Omnis anima quę afflicta nō fuerit, peribit de populo ſuo. Notanda ſunt attentius verba iſta. Anima, inquit, peribit quæ non fuerit afflicta, ſubaudi, per diſciplinā, per morū correctionē, per conſcientię purificationē: & dicebat, die hac, id eſt in præſenti tēpore gratię, id eſt die huius vitæ, quoniā qui non ſuſcipit modo tēpus pœnitentiæ, poſt mortē non inueniet locū indulgentię. Quapropter timeſce tu peccator, tu caro ſuperba, tu vile cadauer, quē adhuc viuentem vermes cotidie corrodunt, qui de tuo corruptibili corpuſculo generātur. Cōtere miſce ſuperbiā, proijce vanitatem, fuge luxuriā, apprehēde diſciplinam, ne pereas. Vide in hoc ſpeculo quid es, quid eris, cuius conceptio, tabes mēſtrua: origo, luctus: putredo, finis. Vtinā ſaperent & intelligerent. Ecce frater te conuenio verbo. Quicquid agunt alij, ſis memor ipſe tui. Vileſcat mundus tibi pluſquam tu mundo. Habens igitur tantæ calamitatis miſeriam, conſiderans attentius & cum propheta ingemiſcēs dicito. Iniquitatem meam annunciabo, & cogitabo pro peccato meo, Quoniam in flagella paratus ſum, & dolor meus contra me eſt ſemper. Et iterum dic cum apoſtolo qui flebilem humanæ conditionis ſtatum deplorat dicens, Infelix homo ego, quis me liberabit de corpore mortis huius? Hæc ſalutifera apoſtoli ſententia prudentem lectorem exigit. Adhuc in corpore apoſtolus vixit, qui tamen corpus mortuum nominauit: quia qui ſapiens eſt, iam mortem ante oculos conſiderat, iam ſe mortuum reputat, cum ſe moriturum pro certo ſciat.

Pſal. 2. Pſal. 37. Rom. 7.

De exitu animæ è corporis ergaſtulo in loca cruciatuum, deq́ue dæmonum in eam inſultu. Caput VII.

ATtende ergo in illa terribili hora de qua loquor, miſera peccatoris anima, qua de mundo exitura es, quò exitura & itura es. Aderunt mox miniſtri maligni illi maledicti diaboli, illi tartarei, illi ſpiritus horribiles, & peſsimi leones rugientes, vt rapiant prædam, ſcilicet tuam peccatricem animā miſeram. Tunc ſubito horribilia patebunt loca pœnarum, chaos & caligo tenebrarum, horror miſeriæ & tribulationis, terror & tremor anguſtæ & cōfuſionis, terror horrendæ viſionis, tremor tremendæ manſionis, vbi locus flentium, vbi ſtridor dentium, vbi morſus vermiū, vbi clamor dolentium, vbi luctus gementiū, vbi eſt vox clamantium peccatorum dicētium, Væ, væ, væ nobis filijs Euæ. Cumque hæc & his ſimilia, immo millies pluſquā dici poteſt peiora, de corpore egreſ-

re egreſſura miſera anima immo miſerrima, audierit, viderit, & ſenſerit, qualis timor & quantus ſeu q̃ magnus terror & tremor erit in ea? Quæ lingua poteſt dicere, quis liber exponere? Quid tunc proderit ſcientiæ iactātia, ſeculi pōpa, mundi vanitas, terrenæ dignitatis cupiditas? Nunquid poterunt luxuriæ appetitus, cibus exquiſitus, potus delicatus, veſtis curioſitas, calciamenti ſpecioſitas, carnis mollities, ventris ingluuies, ciborum ſuperfluitas, crapulæ ebrietas, domorū cōſtructio, prębēdarum acquiſitio, diuitiarum aggregatio, omnia iſta miſeram animā hominis eripere de ore horrendi & horribilis leonis, & de maledicti fauce draconis? Hanc vtinā lectionē legat aliquis, & ſapiat, & ſane intelligat, & in corde ſuo retineat, implicatus amore mundi & carnis, inebriatus & cæcatus, cui plus placet luxurioſi cadaueris venenoſa voluptas, q̃ animæ ſuæ ſanitas, qui plus ſtudet circa Marcā quàm circa Marcum: cui etiā plus eſt de mundo q̃ de Chriſto: cui plus de lege bouina, quàm de lege diuina. Legat igitur lectionē iſtam inſipiens iſte qui huiuſmodi eſt, & ſpeculetur in hoc ſpeculo peccatoris ſpeciem ſuam. conſideret diligenter vnde veniat, & quid ſit, & quò vadat. Perpendat in pręmiſsis per quā ſemitā vehemēter metuendā, per quod iter tenebroſum, per quas horrendas manus, miſera eius anima tranſitura eſt. O ſtulte peccator, quia iſta conſiderare neſcis ſiue pręmeditari, quia iſta pręuidere negligis, ideo ſæpius inuadit te ſuperbia, exagitat ira, excruciat malitia, vulnerat inuidia, inflāmat luxuria, fatigat pigritia, ligat auaritia. Quoniā horrenda imminentia tibi tormenta prudenter nō reſpicis, idcirco cōtumax, iniurioſus, obſtinatus ſæpe efficeris, piger & acedioſus ad opus diuinum accedis, & illud negligēter agis & deſidioſe. Quare? quia non præuides quò vadis. Vtinam ergo ſaperes & intelligeres &c.

De iudice Chriſto tremendo, & dæmonum aſpectu plurimum exhorrendo. Caput VIII.

TRemendus eſt illius aſpectus, vt dicit Leo papa, cui peruium eſt omne ſolidum, apertum omne ſecretum: cui obſcura clarent, muta reſpōdent, ſilentium cōfitetur, mens ſine voce loquitur. Si ille ſerpens diabolus venenoſus Satanas auſus fuit impetū facere in animā ſanctiſsimā beatiſsimi Martini, qui erat gēma ſacerdotum, quā felicem animam præſentibus angelis euntem in cęlum curabat impedire, quomodo timendum eſt tibi peccatori, & trementer præmeditādum quàm horribiliter occurret animæ tuę ille animarum hoſtis amariſsimus? Eia frater chariſsime, pręcogita, & nunquā à corde tuo recedat, quantū illa beatiſsima virgo perpetua mater Domini noſtri Ieſu Chriſti animę ſuæ prouidebat, quæ vt legimus, filium ſuū exorauit vt maligni ſpiritus in

ſuo tranſitu nõ adeſſent. O ſi tanta & tam ſancta & tam Deo chara, immo chariſsima anima, viſionem nephandorum ſpirituũ dubitabat, quid faciet anima peccatrix? Quomodo ſtare poterit ad horrendum aſpectum tremendi vultus eius, ad intolerabilem fœtorem oris eius, ad flãmas ſulphureas oculorũ eius? Certus eſto ꝙ timor huius horrẽdę beſtiæ omne genus tormentorum ſuperat, pluſquam in mundo hoc cogitari queat. Quod propheta pauidus expaueſcens ad orationem confugit dicens, Exaudi Deus orationem meam cum deprecor, à timore inimici eripe animam meã. Non dicit, a poteſtate, ſed à timore. Quare? ad inſinuandum quàm magna ſit pœna, quàm horribilis, q̃ intolerabilis ſit terror ipſius inimici. Heu heu frater mi, ſi talis & tantus tremor eſt animę peccatrici ex ſolo Satanę viſu, quãta cõfuſio, quãtus horror, quanta afflictio, quantáve lamẽtatio erit eius tactus? O ſtulti filij hominum & vani; vt quid diligitis vanitatem, & quæritis mendacium? Qui enim diligit vanitatem, odit animam ſuam, & odibiles ſunt Deo impius & impietas eius. Vnde pſalmiſta: Nunquid qui oderunt te domine oderam, &c. Perfecto odio oderam illos. Altiſsimus omni odio odit peccatores, & miſeretur pœnitẽtibus. Et quare tam horrendam tamq; horribilem nõ circunſpicitis miſeriam. Quare non proijcitis ſuperbiam? Quare non extinguitis auaritiã? Quare non contemnitis luxuriam? Quare mores veſtros non corrigitis? Quare mandatũ Dei ſalutiferumque eius conſilium negligenter auditis? Quare non ſapitis & intelligitis, ac nouiſsima prouidetis? Pſal. 4. Pſal. 10 Sap. 14. Pſa. 138 Eccl. 12

De eo quod dominus dicit: Ego quoque in interitu veſtro ridebo, quàm ſit tremendum. Caput IX.

HInc eſt quòd domin⁹ vos peccatores terribiliter alloquitur: Ego inquit in interitu veſtro ridebo, & ſubſannabo cũ vobis quod timebatis aduenerit. O q̃ timẽda eſt hæc dominica ſententia? Vtinã lector ſaperet in palato cordis, quantũ cõtineat amaritudinis, quãtũmve formidinis, quia reuera ſi ſciret, omni die & hora vitam ſuam cautius cuſtodiret. Si dices forſitan, ꝙ deriſio & ſubſannatio nõ cadunt in ipſum omnipotentem Deum, & quod eius venerãda ſanctiſsimaque natura ſimplex, huiuſmodi paſsiones ſiue iniurias nõ admittit. Cur ergo ab omnipotente Deo peccatoribus dicitur: Ego in interitu veſtro ridebo? Attende qui interrogas, quomodo tibi dicta debeat exponi ſententia. Ego, inquit, in interitu veſtro ridebo, id eſt, cum finis veſter venerit, vos deriſione dignos clamabo, & cũ irruerit ſuper vos illa repentina calamitas, ſubſannabo, id eſt cum mors amara vos momorderit, æterna ſubſannatione dignos vos damnabo. Audi tu peccator ſententiam terribilem, quam ſi tu intelligeres, ſine du- Prou. 1.

bio expaueſceres. Sed ſcripturas ſacras negligenter legis, actus vitę tuæ, mala quæ facis, peccata quæ cōmittis, facta, dicta, & opera tua mala nō ſapienter reſpicis, velox ad menſam, tardus ad eccleſiam, potens ad potandū, ſed æger ad pſallēdum: peruigil ad fabulas, ſomnolētus ad vigilias, paratus ad loquendum, ſed tardus & mutus ad pſalmodiandum, prōptus ad iram & detractiones, piger vero ad orationes. Inuidiæ amator, Chriſti pauperum perſequutor, feſtucā in alio oculo reſpiciens, ſed trabem in oculo tuo non videns. Aliorum facta contemnens, ſed tua non conſiderans nec deſerens: cæteros reprehendis, teipſum nō corrigis: alios vituperas, & teipſum collaudas: malitiæ inuētor, diſciplinæ deſtructor: amicus vitiorū, & hoſti virtutum. Hæc ſunt quæ hominem excæcant, & a Deo ſeparant. Hæc ſunt quæ monachum faciunt dæmoniacum, conuerſum faciunt peruerſum, clericum hæreticum, chriſtianum antichriſtum. qui enim Chriſtianus non eſt, antichriſtus eſt. Non eſt chriſtianus, qui vita & moribus Chriſto
Pſal. 91. eſt contrarius. Heu heu, vir inſipiens non cognoſcet, & ſtultus non intelliget hæc. Et ideo ſicut dicit idem propheta: Simul in-
Pſal. 48. ſipiens & ſtultus peribunt.

De differentia inter inſipientem & ſtultum. Caput x.

SEd quæ diſtantia eſt inter inſipientem & ſtultum? Omnis ſtultus eſt inſipiens, inſipiens enim dicitur quaſi nō ſapiēs. Multi autē inueniuntur qui ſapientes non ſunt, & tamē ſtulti non ſunt. Multi iuſti non ſunt, & tamen iniqui non ſunt. Vis ergo noſcere quis ſit inſipiens, & quis ſtultus? Inſipiens eſt & qui ſe à gaudijs paradiſi peregrinum eſſe nō conſiderat, & qui ſe exulem in hoc exilio non attendit. Stultus eſt qui licet iſta cognouerit, liberari tamen à mundi miſeria per pœnitentiæ meritum non intendit. Item inſipiens eſt qui nō credit futura ſupplicia reproborum eſſe perpetua, & gaudia iuſtorū æterna. ſtultus autē qui licet iſta crediderit, tamen vt mortem perpetuam euaderet, & gloriā æternam caſte viuendo, pieque conuerſando acquireret, non intēdit. Iuſto ergo Dei iudicio ſimul inſipiens & ſtultus peribunt: quod tamen non fieret ſi ſaperent & intelligerent, ac nouiſsima prouiderent. Ecce frater mi, iam legiſti, iam vidiſti in hoc Speculo peccatoris, quid ſapias, quid intelligas, quę nouiſsima prouideas. Supereſt igitur vt diligenter diſcas, & in corde tuo firmes, vt ſane ſapias, recte intelligas, & vt nouiſsima tua prudenter prouideas, vt per hæc æternam damnationem euadas, & cum Domino Ieſu Chriſto vitam æternam poſsideas: quod nobis concedat, qui ſine fine viuit & regnat. Amen.

Explicit Speculum peccatoris.

De Con-

De Contemptu mundi per memoriam mortis ſummorum virorum, carmina ex Theſauro ſpirituali emendatius deprompta.

CAeſar vbi, & Priamus, Troumque acerrimus Hector?
Et pius Aeneas? vbi nunc facundus Vlyſſes?
Et gemini Atridæ? Romanæ vbi cõditor vrbis
Romulus:& totum quanuis deuicerit orbem,
Auguſtus? tantoque potẽs vbi robore Sanſon?
Dic vbi Sylla ferox, vbi Martis fulmen Achilles,
Formoſaque Paris facie, princepſque Latini
Tullius eloquij? Sacrarum vbi gloria legum
Bartholus? & fuluo Craſſus ditiſsimus auro?
Nunc Salomonis vbi ſapientia? nunc vbi clari
Scipio, Pompeius, Marius, Macedoque triumphis?
Nunc vbi Pieridum ſplendor, vatumque magiſter
Virgilius, Xerxeſve opibus populiſque ſuperbus?
Francorum & reges, Martellus, Carolus ingens,
Carolus octauus, Burgundio Carolus, atque
Ductores alij populis & Marte ſuperbi?
Omnes præcipiti mors meſſuit improba falce,
Et tulit in cineres, nullius territa mole.
Cúrnam igitur falſas & inaneis diligis auras?
Cur te letifera mundus dulcedine ludit?
Nónne vides noſtræ quàm paruula tempora vitæ?
Et miſera in quantis verſetur vita periclis?
Eia age letiferas iam mundi deſpue pompas,
Pelle theoninæ triſtiſsima crimina linguæ,
Linque venenatæ mortalia gaudia carnis,
Sperne voluptatem, faſtumque atque ocia frange,
Reſpue ſerpentis virus, diroſque ſuſurros,
Conſilia & luxus quicunque in tartara trudunt.
Sis memor ipſe tui fati iamiam properantis:
Nec pro te paſsi capiant te obliuia Chriſti.
Effuge terribles Erebi ſine fine dolores,
Perpetuam quærens cæli in regione ſalutem.

FINIS.

INDEX OMNIVM QVAE MEMORABILIA viſa ſunt in ſermonibus & tractatibus, quos operibus Thomæ Campenſis adiecimus.

A autem priorem chartæ paginam indicat, B poſteriorem.

A.

Abbas multorum fratrum non poteſt quin moleſtus ſit nonnullis 50.a
Abbas quis creari debeat 81.b Abbatis mun⁹. 4.b
Abnegatio propriæ voluntatis neceſſaria progredi cupientibus 148.b
Abnegatio ſui inter monita euangelica 154.b
Abſtinentia mira ab omni cibo humano per viginti annos 59.a
Abſtinentia multum addit meriti 58.a
Abſtinentiæ partes tres 146.b
Actio gratiarum ob beneficia 128.a
Adhortatio ad militiam ſpiritualem 2.a
Adhortatio ad ſtudium & lectionem ſacrarum literarum 12.b
Adhortatio ad amorem quietis 21.a
Adhortatio ad ſenes & iuuenes 40.b
Adhortatio ad meditandum domini paſsionem 66.a
Admonitio verè maſcula 83.b
Affectibus ſeptem debemus continuè ferri in Deum 145.a
Agimus nihil neq; iuſtius neq; vtilius, q̃ quũ deũ diligimus. 90.b
Aduerſus irriſores bonorum operum 41.b
Amabis deũ, ſi repetes apud te, quãtũ ꝓ te fecit & paſſus eſt. 93.b
Amor Dei igni ſimilis 17.b
Amor recti facilius retinetur, quàm recipiatur amiſſus 17.b
Amor Dei, ocioſum hominem eſſe non ſinit 22.b
Amor meus crucifixus eſt, vox d. Ignatij 30.b
Amor Dei docet omnia 91.b
Amor nihil aliud, quàm dulcis ebrietas animi 92.b
Amor dei ſpiritualibus exercitijs vires colligit 95.a
Amore Chriſti nihil fortius 31.a
Amoris diuini energia 91.a
Amoris diuini exercitiũ neceſſariũ progredi cupientibus 149.a
Angelus homini quid præſtat 117.a
Arma aduerſus hoſtes longè validiſsima, fides, charitas, humilitas, amor 1.b Aſcenſionis gradus nouem 122.b

B.

Bona vita, bona oratio 30.a
Beneficium quale vocatio noſtri 117.b

C.

in Capitulo duo neceſſaria fratribus 48.a

in Ca-

In Capitulo quomodo ſe gerat monachus 128.b
Capitulum locus expiatorius 48.a
Caro caſtiganda 38.b
Caſtitas præcipuè donum Dei 85.b
Caſtitas cum primis monachos decet 84.b
Caſtitatem amas, ama & ieiunium 85.b Caſtitatis laus 84.b
Caſtus quis 85.a Caſtitas donum Dei 85.b
Charitas fraterna monachorum 88.a
Charitas vera nihil quod corrumpi queat, moratur 88.b
Charitas vnum Deum reſpicit 90.a
Charitas hominis in Deum 90.b
Charitas meta eſt & finis totius vitæ regularis 109.b
Charitas fraterna, progredi cupientibus neceſſaria 148.a
Charitatis vires 88.b
Charitatis præſentis argumenta 100.a
Cautela & circunſpectio in omnibus operibus habenda 131.a
Certamen quotidianum tentationis 35.a
Chriſti imitatio neceſſaria progredi cupientibus 148.b
Chriſtiani omnes martyrium debemus Chriſto 75.b
Chriſtus, dux 1.b
Chriſtus in ſcripturis ſacris noſcitur 13.b
Chriſtus vnicum & ſingulare patientiæ exemplum 70.b
Chriſtus ſe viam dixit, vt eum ſequamur 77.b
Ciborum penuria & vilitas multum facit ad temperantiæ & ſobrietatis virtutem 57.b
Cibum minus quam mentem expendit dominus 56.b
Cogitationes ex ſenſibus oriuntur 31.b
Cogitationes malæ, naſcentes opprimendæ 34.a
Cogitationum cuſtodia & origo 31.a
Cognitio duplex homini neceſſaria ad ſalutem 15.a
Colloquia inutilia pomis acerbis ſimilia 130.b
Conſilium Conſtantienſe reformari cœnobia ſanciuit 103.a
Confeſsio qualis ſit 54.b
Confeſsio, vt perfecta ſit, quid habeat 132.a
Compunctionis gratia quo ſtudio retinetur [illegible].b
Conſcientia excutienda ante ſomnum 128.b
Cōſcientiæ ſerenitas 93.b
Conſcientiæ bonæ dotes 93.b
Conſortium malorum fugiendum 40.a
Conſuetudo mala duriſsimum telum 34.b
Conſuetudo mala quàm graue malum 34.b.119.b
Conteſtatio Io. Chryſoſtomi in initio tentationis 11.b
Contritio quid, & quænam germana 54.a.b

Continentia & caſtitas vera 84.b
Cor hominis, mola eſt perpetuo mota 31.a
Cor euacuetur amore creaturarum 142.a
Corpus quomodo dirigatur 136.b
Crucis ſignum quoties in via occurrit, gratiæ agantur 46.a
Crucis ſignum quantæ virtutis 12.b
Crucis Chriſti brachia quatuor 146.b
Crux monachorum quæ. 39.a

D.

DEferri, nobis multum prodeſt, ſi Chriſtum amamus, ſiue iuſtè ſiue iniuſtè 49.b
Deliciæ ſeruorum Dei, quæ 60.a
Deuotionis ſenſus quare viris pijs ſubtrahitur 121.b
Deus varijs modis tentat & ſeruat homines 37.a
Deus nobis toto animo amandus ob multa 116.b
Deus nos quantum poteſt & debet, diligit 117.a
Diſcretio 101.a
Diuitiæ & cenſus ingens, cœnobiorum labes 23.a
Diuorum in ordine d. Benedicti catalogus 102.b
In eos qui Diuorũ hiſtorias pro ludo & irreuerenter habẽt. 115.b
Dolor magis timetur, quam voluptas diligitur 95.a
Dormiſſe ſeptem ad ſummum horas, ſatis. 68.a

E.

ECcleſiæ ſanctiones ſecundum euangelium proximę ſunt autoritatis 10.b
Errare ſatius quàm contendere 140.a
Error in conſcientia, vnde 94.b
Euangelij ſemper potior cura ac ratio habeatur, quam eorũ quæ ſecundum illud conſtituta ſunt 152.a
Euangelium, fundamentũ omnium regularũ eccleſiaſticarũ. 10.b
Eunuchi qui felices 38.a
Exercitia ſpiritualia in ſolitudine & ſilentio quinque 21.b
Exercitia ſeptem hominis ſeipſum agnoſcentis 145.b

F.

FAmiliaritas cum quouis hominum vitanda 130.b
Felicitatis æternæ effigies 114.b
Ferendum leuiter, quum ob peccata deferimur 128.b
Fidei præſtantia 9.a
Fides ſaluans, quæ 8.b
Fides prima & origo omnium virtutum 98.b
Fides chriſtiana, vna ſaluat 112.a
extra Fidem Chriſti non eſt ſalus 51.a
Fortitudo Chriſtiana quid 101.a.b

Fridericus

Fridericus Bauarus Spanhemenſe monaſterium repurgauit. 73.a

G.

GEhennæ inferorum forma 114.a
Geſtus exterior quis eſſe debeat 129.a
Gratia Dei quibus de cauſis ſubtrahitur 120.a
Gratia amiſſa quomodo recipitur 122.a
Gratiæ ſpiritualis cógnitio quomodo habetur 118.a
Gratiam Dei à ſuggeſtione diaboli diſcernendi ars 119.a
Gratiarum actio, quoties ſignum crucis occurret in via 46.a
Gratia à Cibo 130.a
Gula quomodo frenanda. 136.b

H.

HOminis interioris & cordis puritas quomodo ſeruetur. 125.b
Hominis vtriuſque in menſa quæ ratio habenda 137.a
Homo ad virtutem natus 115.a
Homo nihil de ſe glorietur 153.a
Humilitas parendi nihil non obtinet 30.a
Humilitas omnium virtutum neruus 45.a
Humilitas ſumma & præcipua virtus monachorum 75.b
Humilitas vera non quid adſit, ſed quid deſit ſibi cōſiderat 76.b
Humilitas vera quum faciat maxima, de ſe ſentit humillima ibidē
Humilitas paſsionis Chriſti, ſumma humilitatis noſtræ occaſio 77.b
Humilitas vbi ſapientia 78.a
Humilitas quàm neceſſaria potiſsimum monacho 78.b
Humilitas obedientiæ mater 80.a
Humilitas & obedientia alæ duæ, quibus itur in cælum 80.b
Humilitas quanta virtus 100.a
Humilitas vna ſatanam profligat 118.a
Humilitas velut pyxis quædam, vel penus virtutum 120.a
Humilitas progredi volentibus neceſſaria 148.a
ad Humilitatem quæ res prouocent 77.a
Humilitatis maxima commendatio 76.b
Humilitatis pugna cum ſuperbia 79.a
Humilitatis veræ indicia quæ 106.a
Humilis obedientia & charitas, duo hæc niſi adſint, nihil prodeſt. 118.b

I.

IEiunia quæ tandem ſalutaria 60.a
Ieiunium in ſacris literis commendatiſsimum 55.b
Ieiunium monachorum quod optimum ibidem
Ieiunium quadrageſimale monachorum 60.b
Ieiunium vicennale cuiuſdam Nicolai Heluetij 59.a

Impedimenta nouem in via Dei 147.b
Impietatis progreſſus 46.b
In ingratos redemptori 66.a
Indoctus voluntatis diuina inexcuſabilis 15.a
In impatientes,ſed iactabundos 71.a
In inſtabiles monachos 82.b
In ſecus omnino ſe gerentes in cœnobijs, quam qua de cauſa illuc ierint & vouerint 73.b
Infirmitatis ratio quomodo habenda 131.a
Inſtitutum rectioris vitæ 54.b
Ioannes Baptiſta princeps monachorum 21.b
Ioannis Chryſoſtomi conteſtatio in initio tentationis 11.b
Ioannis Tritemij ardor ergo literas 15.b. 98.a
Iudicet chriſtianus vel omnia candidè, vel nihil 129.a
Iudicij ſupremi imago ſemper in oculis habenda 113.b
Iudicium alterius vitandum 129.a
Iuſtitia muniatur miles chriſtianus,& quæ ea ſit 10.a
Iuſtitia monachorum quæ 10.b
Iuſtitia velut epitome quædam omnium virtutum 100.b
Iuſtitiæ ſiue charitatis gradus. 101.a

L.

LAbor monachorum manualis 23.a
Lachrymarum fons è diuerſis venis ſcaturit 118.b
Lectionis modus 126.b
Libidini qui ſeſe ſemel permiſerũt,nõ temere cõpunguntur. 86.b
Libidinis æſtum quomodo extinguas 86.a
Libido vincenda non pugna ſed fuga 85.a
Librorum ſcriptio opus monachis aptum 24.b
Librorum excudendorum ars Moguntiæ inuenta 24.b
Lingua noſtra,fornax eſt quotidiana 130.b
Locutionum genera tria d.Benedictus damnat 33.a
Loquendi modus. 130.a

M.

MAli nihil in cælo,boni nihil in mundo habent 72.b
Mala tolerata magis purgant,quàm bona pacta 37.a
Meditandus quomodo Ieſus 127.a
Meditatio mortis quam plena bonæ frugis 98.b
Meditatio ſui quàm neceſſaria 127.a
Mens illi vacet,quem oras 68.b
Mens in omni actione erigatur in Deum 126.b
Mentis puritas & eleuatio in deum,neceſſaria progredi cupientibus 149.a
Miles chriſtian' ſemper ſibi timeat 7.a & Muniatur iuſtitia. 10.a

Militia

Militia ſpiritualis monachorum deſcribitur 1.a
Militiæ ſpiritualis profectus 14.a & Armatura 8.a
Miſſæ quomodo adeundæ 127.a
Monachi etymon 1. Scopus fol.1.a
Monachi bis dederunt nomina imperatori Chriſto 2.b
Monachi fœdifragi, non monachi, ſed irriſores 3.a
Monachi ſacris ordinibus inaugurati, ſanctitatem ampliorem debent 5.a
Monachi inutiles increpantur 6.b
Monachi omnino aut felices aut infelices 18.a
Monachi Spanhemenſes quàm frugaliter victitarint olim 57.a
Monachi tota vita, quadrageſimæ vita eſt 61.a
Monachi, ſæculi fabula 70.a
Monachi cuiuſdam manſuetiſsima patientia 70.a
Monachi felices, bonum nacti abbatem 82.a
Monachis ſcriptio neceſſaria 24.b
Monachis quàm caute viuendum 98.b
Monacho bono nihil felicius 7.
Monacho nihil ſit neque amicitiæ neque commercij cum ſecularibus 46.a
Monacho in primis vitandum ocium 19.a.61.b
Monacho tepiditas lætalis 18.a
Monacho ingrato quid exprobraturus ſit Dominus 73.b
Monacho viam ſalutis aggreſſo neceſſaria 111.a
Monachorum partes 1.a
Monachorum antiquorum ardor in labore manuum 24.b
Monachorum tot ſunt in ſæculo iudices, quot ſpectatores 44.a
aduerſus Monachorum luxum 56.b
Monachorum præfecti quatenus præſtent ſeſe humiles 107.a
Monachus quomodo imitetur Chriſtum, ſaluberrima admonitio 5.b
in Monachos ſacrarum literarum ſtudium reijcientes 14.b
in Monachos ſeculariter viuenteis 18.a
in Monachos voluptarios 52.a
Monachus ſacras literas diſcat 16.a
Monachus ne differat tepori irrepenti occurrere 19.b
Monachus olim nemo ſine labore manuum 23.b
Monachus ceu animal mundum, ſemper ſancti quidpiam ruminet 25.a
Monachus exemplo ſecularium excitetur 25.b
Monachus ſemper orare ſpiritu tenetur 27.a
Monachus peregè miſſus qui ſe regat 43.b
Monachus, animo nunquam extra cœnobium ſit 44.a

Monachus

Monachus ſyncerus ſemper monachus, id eſt ſolus ibidem
Monachus auro ſimilis 44.b
Monachus ſcōmatibus & dicterijs ſeculariū non moueatur. 45.a
Monachus probus nihil celat abbatem ſuum 47.a
Monachus quotidie ſe melior fiat 54.b
Monachus præfecto ſuo per omnia morem gerat 64.b
Monachus ſaltem ſemel per diem reminiſcatur paſsionis domini 65.b
Monachus profeſsionis ſuæ nunquam immemor ſit 81.a
Monachus diuturnus martyr 83.a
Monachus angelum Dei referat 102.a
Monachus & ſi neceſsitate obediat, immenſum tamen fructum refert 124.a
Monachus contendat ad perfectionem 125.b
Monaſticæ vitæ puritas diuitias peperit ; eaſdem excluſa excludit 23.b
Monaſticæ vitæ ordinatio quæ bona 102.b
Mortis meditatio frequens q̃ ſalubris 16.a.77.b.& 95.b.131.b
Mortis præparatio continua ſit 98.b
Moritur quomodo quis ſecurus 96.b
Munditia cordis quid 133.b
ad Munditiam cordis parandam quæ neceſſaria ibidem
Mundus hic quædam fornax eſt iuſtis 36.b
Mundus quibus crucifixus. 125.a

N.

Natura contenta paucis 59.b
Neceſſaria neſcire, turpe: non diſcere, turpius: contemnere, turpiſsimum 15.b
Neceſsitas multiplex 124.b
Nicolai cuiuſdam Heluetij mira abſtinentia 59.a
Nicolaus Cuſanus vir doctiſs. 103.a

O.

Obedientia monachorum 80.a
Obediētia nihil maius aut acceptius deo poteſt offerri. 81.a
Obedientia, monachi armatura 81.b
Obedientia & munditia cordis ſuadentur 133.a
Obedientia ſeruanda 136.a
Obedientiæ precium 80.b
Obſequendum omnibus quoad licet 126.a
Ocioſitas vitetur 126.b
Ocioſum verbum, quod 32.b
Ocium monacho in primis fugiendum 19.a
Orandum ſine intermiſsione 26.a

Orandum quid & quomodo 27.a
Orandum per virtutem crucis Chriſti 30.b
Orantium vnanimitas ad exauditionem neceſſaria 68.b
Orandi modus 126.b
Orare ſine intermiſsione, eſt præcipuè monachorum 26.a
Oratio potiſsimum eſt cordis 26.b
Oratio puræ mentis quàm efficax 28.b
Oratio nõ minus potẽs q̃ breuis aduerſus omnẽ tentationẽ. 28.b
Oratio cum gratiarum actione poſt preces canonicas 30.b
Oratio quoties libido mentem pulſauerit 87.a
Oratio & lectio ſemper alternent 127.a.339.a
Orationis alæ duæ 26.b
Orationis fructum duo impediunt 26.b
Orationis vbique maior ratio, quàm lectionis habenda 126.b
Orationes præceptæ vltro ſuſceptis præferantur 127.a

P.

PAradiſus in ſynceris monaſterijs 22.b
Paſsionis dominicæ memoria quotidie facienda cum gratiarum actione 104.a
Paſtorem inutilem quando plebs mereatur 82.b
Paſtoris & Abbatis munus 4.b
Patientia & manſuetudo 70.a
Patientiæ gradus tres 75.b
Paternæ ſolicitudinis imago 41.a
Patrũ antiquuorũ ſanctitas refrixit, atq; adeo perijt in filijs. 102.b
Paupertas ſuadatur 132.b
Paupertatis euangelicæ radices tres 146.b
Pauperẽ beatũ non inopia, ſed patientia & contemptus facit 3.b
Pacis encomion 11.a
Pax euangelicæ quæ, & quomodo poſsideatur 10.b
Peccata quomodo quotidie expianda 47.a
Peccata publica Abbati, priuata & occulta confeſsionario aperiantur 48.a
Peccata plebis inutilem paſtorem merentur 82.b
Peccatum auertit à nobis gratiam Dei 12.a
Peccatum quemadmodum fugiendum 112.b
Peccati fugam quænam ſuadeant ibidem
Perfectio citius attingitur auxilio inſtitutoris idonei, quàm proprio conatu 135.b
Perfectiones quindecim neceſſariæ ſpirituali 146.a
Perfectionis gradus 150.a
Perſeuerantia colophon omnium virtutum 101.b
Pœnitentia magis in patientia quàm actione conſiſtit 49.a

Pœnitentia vera monachorum, quæ 52.a
Pœnitentia ſe nemo dicat non egere 53.b
Pœnitentiæ veræ quatuor neceſſaria 54.a
Prædicandi modus 140.b
Præfectus qualis eſſe debeat 64.b
Prælatus circunſpectiſs. ſit 49.a
Propoſitum ſanctum quotidie renouandum 17.a
Proximo quales eſſe debemus 145.b
Prudentia chriſtiana quid 100.b
Pugilibus chriſtianis imitandi paleſtritæ carnales 7.b
Purgatorium deſiderare an liceat 50.b
Paritas monaſtica diuitias peperit 23.b
Puſillanimitas in conſcientia vnde oritur 94.b

Q.

QVadrageſimale ieiunium 60.b
Quam ingens profectus ex perfecta ſui cognitione 135.a
Quomodo omnibus peccatoribus viliorem te & peiorem poſsis certò credere. 134.b

R.

RAtiones & ſtimuli ad conandum ſemper & conſcendendum ad altiora 144.b
Refectio quomodo ſumenda 129.b
Regulæ diſcipulorum Chriſti 152.a
Regula incipientium, infirmorum & imperfectorum 153.a
Regula perfectiorum 151.b
Regulæ monachorum vnde introductæ 152.a
Regulam vnam præſcripſit omnibus Dominus Ieſus ibidem
Remedia aduerſus omnes tentationes ex conſideratione futuri ſæculi 128.a
Remedia ad omnes euentus 131.a
Remedia aduerſus aliquot tentationes ſpirituales 141.a
Remedia optima aduerſus diaboli laqueos 144.b
Repletio, fame pernicioſior 56.a
Reuelationes & viſiones, nullo modo ambiendæ 141.a
Riſu & triſtitia quando vtetur monachus 129.b
Riſus monacho omnino interdictus 33.a
Remedium aduerſus vagationes animi 127.a
Remedium aduerſus inconſtantiam propoſiti boni. 131.b

S.

SAlus non eſt extra fidem Chriſti 51.a
Sanctificare ieiunium quid 56.a
Satietas in victu ſemper vitanda 57.b Satisfactio 55.a
Scala graduum ad perfectionem 150.a

Scurri-

Scurrilitas quid 33.a
Segnities peſtis monacho omnium nocentiſsima 69.a
Senſus mortificentur 148.a
Sermo index pectoris 40 a
Seruo Chriſti Chriſtus vnus ſufficit 3.a.b
Scripturæ diuinæ quibus pateant 14.a
Singularitas fugienda 11.a
Sobrietas & abſtinentia quomodo viriliter ſeruentur 138.b
Solitudinis & quietis amor 20.a
Solitudo vnde inducta 20 b
Somni & vigiliæ quæ ratio ſit habenda 138.b
Somnus & vigilia monachorum 67.a
Somnus non minus obeſt quàm cibus 67.b
aduerſus Spem vitæ longioris 97.a
Spes vitæ longioris multos fallit 19.b
Spes quid 99.b
Spiritum Dei habe, & omnia aſſequêris 29.b
Superbia & tumor animi quomodo retundatur 126 a
Superbus quidam monachus fœdè lapſus 71.b

T.

TAciturnitas ſuadetur 133.a
Temperantia 101.a
Temporalibus quomodo & quatenus vacandum 140.a
Tentationi venienti occurrendum, idque quomodo 95.a
Tentationibus quomodo reſiſtendum 37.b
Tentationis certamen quotidianum 35.a
Tepiditas lætalis monacho 18.a
Tepidus vim ſibi inferat 18.b
Timendum ſemper 128.b
Timor ſpem non deſtituat 99.b
Tria in primis fugienda 146.b
Tria maximopere amplectenda ibidem
Tria nunquam non meditanda ibidem
Triſtitia & riſus 129.b
Tritemij etiamnum adoleſcentis feruens erga bonas literas ſtudium 15.b.98.a

V.

VEritas inter arma Chriſtiani 9.b
Veritas monachis neceſſaria 10.a
Veritas contraria vanitati 10.a
Verbum Dei gladius, ſpiritus 11.b
Viæ ducenti ad cælum quatuor neceſſaria 110.b
Vigilantia quos fructus adferat 69.b

Vir

Vir bonus nunquam ſolus 22.b
Virtutem quædam ſeries ac gradus ad regnum cælorum 89.b
Vita bona, bona oratio 30.a
Vita multorum etiam monachorum q̃ diſsideat à Chriſto 52.b
Via ardua, quæ ducit ad vitam 109.b
Vixit ſatis diu, qui vixit bene 96.b
Vocatio noſtri quantum beneficium 117.b
Voluntatis diuinæ indoctus, inexcuſabilis 15.a
Votum ſaluberrimum 92.b
Vox ad deuotionem facit. 127.a

Indicis in addita ad opera Thomæ Campenſis,

FINIS.

In Ioannis Tritemij Sermonum libros Capitum & Homiliarum index.

De Militia ſpirituali	Homilia	I.	fol. 1.
De Profectu militiæ ſpiritualis	Homilia	II.	fol. 4.
Quæ ſit armatura militiæ ſpiritualis	Homilia	III.	fol. 8.
de Lectione & ſtudio diuinarum ſcripturarum	Homilia	IIII.	fol. 12.
de Quotidiana renouationis ſancti propoſiti	Homilia	V.	fol 16.
de Amore quietis & ſolitudinis	Homilia	VI.	fol. 20.
de Manuali monachorum labore	Homilia	VII.	fol. 23.
Quod ſine intermiſsione ſit orandum	Homilia	VIII.	fol. 26.
de Cuſtodia & origine cogitationum	Homilia	IX.	fol. 31.
de Quotidiano certamine tentationis	Homilia	X.	fol. 35.
de Fugiendo prauorum conſortio	Homilia	XI.	fol. 40.
de Monachis, in viam directis	Homilia	XII.	fol. 44.
de Quotidiana peccatorum expiatione	Homilia	XIII.	fol. 47.
de Vera pœnitentia Monachorum	Homilia	XIIII.	fol. 51.
de Abſtinentia & ieiunio monachorum	Homilia	XV.	fol. 55.
de Quadrageſimali monachorum ieiunio	Homilia	XVI.	fol. 61.
de Somno & vigilia monachorum	Homilia	XVII.	fol. 67.
de Patientia & manſuetudine	Homilia	XVIII.	fol 70.
de Vera humilitate monachorum	Homilia	XIX.	fol. 75.
de Monachorum vera obedientia	Homilia	XX.	fol. 80.
de Continentia & vera caſtitate	Homilia	XXI.	fol 84.
de Fraterna charitate monachorum	Homilia	XXII.	fol 88.
de charitate hominis in Deum	Homilia	XXIII.	fol 90.
de Serenitate conſcientiæ	Homilia	XXIIII.	fol. 94.
de Continua præparatione ad mortem	Homilia	XXV.	fol 96.

In librum Exhortationum ad Monachos.

Quod caute ſit monachis viuendum	Sermo	I.	fol. 98.
Quæ ſit vita monaſticæ ordinatio vera	Sermo	II.	fol. 102.
Quæ ſint vera humilitatis indicia	Sermo	III.	fol. 106.
de Ardua via quæ ducit ad vitam	Sermo	IIII.	fol 110.
Quemadmodum ſit fugiendum peccatum	Sermo	V.	fol. 112.
de Cognitione gratiæ ſpiritualis	Sermo	VI.	fol. 118.
de Nouem gradibus Aſcenſionis	Sermo	VII.	fol. 122.

FINIS.

VENERABILI in Chriſto ac religioſiſsimo Patri Dionyſio DELESTRIO, COENOBII CAELESTI-*norum nuper in Eſclimontiani caſtri pomœrio ædificati, Priori meritiſsimo, Venerabilibus item patribus, Nicolao Gebenalto, Claudio Henutio, Ioanni Calderonio, Franciſco Audigerio, Petro Bergerio, Rolando Laſileo, Nicolao Viuiano, omnibus è Marcuſsiaco monaſterio illuc ſuperiore menſe ad cultus diuini munia euocatis, Frater Gabriel Putherbeus ſalutem ac felicitatem in Domino IESV.*

QVOD felix fauſtum fortunatumq́ ſit, gaudeo Pater multis mihi nominibus obſeruande, quòd tandem Deo bene propitio, ac vberrimè ſuppeditante omnia, municentiſsima pietate reuerēdi in Chriſto Patris ac domini, domini Stephani Poncherij Baionæ Epiſcopi, in Eſclimontiano illius prædio, caſtiſsimi veſtri Cæleſtinorū inſtituti ſemina iam ieceritis, tu, cæteriq́; venerabiles Patres, è Marcuſsiaco primigenia vobis domo illuc ab eo decimoſexto Calendas menſis huius acciti. Veſtrum erit poſthac ſic præſtare vos viros, ſic intemeratæ monaſtices ſacris operari, ſic indefeſſo ſyncerioris obſeruantiæ tenore ab ea quæ perfecta ſunt, contendere ac conari, vt neque ſuper fœnum lignum aut ſtipulam, neque ſuper arenam ædificaſſe ſe ille pòſt vnquā audiat, aut exprobrare id genus quicquam queat vllum inſequentium ſeculorum. Interea virum tantopere de vobis, de re Monaſtica, de Chriſtianiſmo, de bonis omnibus meritum, bonorum & magnorum operum patratorem, neceſsitudines inſuper eius & amicos omneis precibus, quod poteſtis, noctu diuq́; ex animo fuſis ad dominum, iuuate, tutamini, ſeruate. Dignus eſt enim, cui hoc

præſtetis: nam eccleſiam vobis ædificauit. Piis ſpiritibus iam corpore ſolutis iuſta ſoluite. In egenos & pauperes, quod ſupererit, erogate. Deum ſuper inenarrabilibus virtutibus, donis & beneficiis eius, quibus genus noſtrum ornare, dicam etiam onerare nunquam deſinit, laudibus, eulogiis, hymnis, odis & canticis ſpiritualibus magno animo proſequimini. Ad hunc enim modum vocationi veſtræ, ſimul & viri pientiſſimi votis & expectationi reſponderitis. Porrò quòd ſemper veſtræ familiæ ex animo bene volui, accepiq́; ingenti cum gaudio conſilia tanti viri de domo vobis noua inædificanda proceſſiſſe, vnde non parum gloriæ & laudi CHRISTI *eſſet acceſſurum, animi mei lætitiam aliquo xeniolo teſtatam vobis volui. Accipite ergo chariſſimi in domino patres, & ea quæ præceſſerunt religioſiſſima optimi patris Thomæ Campenſis opera, & has Ioannis Tritemij Abbatis exhortationes & ſermones, quos habuit ad Monachos puriorem amplexatos monachiſmum. Accipite & de diſciplina monaſtica libellum nuper à nobis ex quatuor diui Bernardi tractatulis compoſitum. Diui item Vincentij ex Prædicatorio ordine libellum de vita ſpirituali, miros feruoris ſpiritualis ignes ſpirantem. Addidimus ex quodam ſpectatiſſimæ pietatis patre impedimenta quæ ſeſe ferè offerunt progredi volentibus ad Deum, & cum his gradus quoque quibus aſcenditur ad perfectionem. In calce velut loco tragematum & bellariorum attexuimus regulas duas diſcipulorum* CHRISTI, *quantiuis (ſic Deus me amet) precij & momenti, ſicuti vos quoque per ocium poſthac facilè iudicaturi eſtis. Ad hæc duplicem indicem, & eundem locupletiſſimum, edidimus, &, ſicubi opus eſſet, in margine annotatiunculas, quæ eueſtigio prodant ſi quid ſcitu dignum ſit. Hæc autem, qualiacunque ſint, ſub nominis veſtri auſpicio exire volui, non veluti mea (ipſa ſiquidem inſcriptio ſatis indicat quorum ſunt) ſed veluti tum apud me ignotiora*

tiora

tiora, tum vobis plurimum profutura. Qui ſi animum iſtum erga vos meum probatis, obſecro per miſeticotdiam domini noſtri IESV CHRISTI, vt nos precibus veſtris apud Deum commendare dignemini. Dominus noſter IESVS CHRISTVS noua ſemper ſpiritus ſui acceſsione corroboret pectora veſtra erga ſe, ac felicibus veſtris cœptis aſpiret. Bene valete Patres, mihi, quotquot eſtis, ad vnum dilectiſsimi. Ex ædibus noſtris ad altas Erocas, Septimo Calendas Iulias, Anno reparatæ ſalutis ſupra milleſimum quingenteſimo quadrageſimo octauo.

IOANNES Tritemius vocatus abbas Spanheimenſis, reuerendo patri & præceptori ſuo, domino Ioanni de Colenhauſen, abbati monaſterij ſanctorum Marcellini & Petri martyrum in Selgenſtat, quondam verò Spanheimenſi, anteceſſori meo, reuerentiam & honorem.

Neſcio, præceptor mihi ſemper venerande, ſub quo ſydere infortunato monaſterium iſtud Spanheimenſe conſtet extructum, quòd abbas in eo moritur rarus, ſed omnes penè tædio affecti, iam ferme ab annis ſeptuaginta, ſicut ex annalibus reperi, ſpontanea voluntate ceſſerunt. Tu etiam præcedentium exemplo, nos pauperes ante tempus quare deſerueris, non penitus ignoramus, qui noſtram & inopiam accuſamus meritò, & rebellem quorundã temeritatem. Experior iam nunc, prò dolor, cauſam quæ tuum impulit animum, vt Spanheimenſem dimitteres abbatiam, ſterilem penitus, & infructuoſam, in qua tredecim à reformatione præſediſti annis, non ſine animi ſolicitudine continua, & laboribus infinitis. Tranſeo quas pertuleris fratrum iniurias plurimorum, quæ quidem ſuper me quotidie omnia duplicantur. Librum Exhortationum mearum ad fratres, quem nuper inter furentes mundialium rerum occupationes lucubraui, vt paternitati tuæ tranſmitterem, præcepiſti: qui etſi tua ſit lectione indignus, nolui tamen obſiſtere iuſsioni parentis. Vnde precor manſuetudinem tuam, limam correctionis dignanter adhibeas, & ſiqua deſunt, adiicias, ſuperflua reſcindas, ineptáque vel tradas ignibus, vel certe componas. Vale dulciſsime pater, memor noſtri. Ex Spanhem, ſexta die menſis Auguſti, Anno Chriſtianorum M.CCCC.LXXXVI.

Sermones & Exhortationes ad monachos Ioannis Tritemij Abbatis Spanheimenſis, poſtea Herbipolenſis: quorum ſermonum duo ſunt libri: primus vocatur Homiliarum, ſecundus Sermonum.

IN NOMINE DOMINI NOSTRI IESV Chriſti, incipit liber primus Exhortationum ad monachos.

De militia ſpirituali monachorum. Homilia I.

MIlitiæ chriſtianæ conuenit fratres, & præcipue monachorum, variis mundi huius ſubiacere calamitatibus, & ſicut aurum in fornace, continuis exerceri atq; probari tribulationibus. Monachorum eſt enim militiæ chriſtianorum cōmunem normulam altiore modo viuendi tranſcendere, & non ſolum præceptis dominicis, ſed etiam conſiliis obedire. Monachorum eſt diuitias honores & omnes præſentis mundi voluptates pro dei amore penitus contemnere, & ſuperatis carnalibus deſideriis, ſoli deo iugiter vacare. Monachus nanque quaſi ſolitarius ab vnitate dicitur, qui etiam ipſo nominis ſui vocabulo ad contemptum ſeculi moneatur. Monachi proinde officium eſt ſecum in ſolitudine mundum & purificatum à vitiis conſiſtere, & Chriſtum ſuper omnia dulciter amare. Scopus enim monachorum ad quem regularis inſtitutio dirigitur, Chriſtus eſt, quem imitari quiſquis recuſat, nec monachus quidē nec chriſtianus eſt. Vnde fratres mei ſcire debemus, quoniam quiſquis dominum & ſaluatorē noſtrum in vera patientia & humilitate non ſequitur, nihil ei prodeſt ad ſalutem quòd chriſtianus vel monachus nuncupatur. Ipſe nanque eſt qui in ſacro euangelio dicit: Non omnis qui dicit mihi Domine domine, intrabit in regnum cælorum, ſed qui facit voluntatem patris mei qui in cælis eſt, ipſe intrabit in regnum cælorum. Quæ autem ſit dei voluntas, ſanctus apoſtolus

Monachorum partes.

Monachi etymon.

Monachi ſcopus.

Matt. 7.

1.The.4 aperuit dicẽs: Hæc eſt voluntas dei, ſanctificatio veſtra. Sed cum huius præceptæ nobis ſanctificationis neceſſaria conſummatio magnam requirat in omnibus tolerantiam malorum & humilitatem, quoniam nemo ſanctus viribus ſuis: oportet nos fratres mei continuam vocationis noſtrę penes noſmetipſos habere conſiderationem: vt nunquã ocio torpentes perniciosiſſimo, in agone

1.Pet.5 militari ab hoſte vincamur, qui tanquam leo rugiens circuit quærens incautum & langueſcentem animo, quem deuoret pereuntem. Milites enim ſumus dei contra aduerſarium triplicem pugnãtem, carnem videlicet, mundum, & diabolum, Anceps bellum & nimis durum certamen, illum pati hoſtem quem natura dedit familiarem. Armemus nos igitur fratres chariſſimi ornamentis virtutum: quoniam non facilè ab aduerſario vincitur, quiſquis bonorum operum ſplendore decoratur. In primis muniamus nos fide conſtantiſſima ſanctæ ac indiuiduæ Trinitatis: cuius deuota & ſyncera mentis & oris confeſſio, cunctas dæmonum iniquas machinationes & fraudes procul eliminat, & maximum hoſtem deuincens proſternit, ac penitus eneruat. Arripiamus deinde nobis feruentiſsimã dei & proximi charitatẽ, quę dęmonibus ſuper omnia eſt formidabilis, maximè ſi in vera humilitate chriſtiana fuerit radicata. Non demus animę noſtrę confidentiam, quoniam beatus dicitur qui ſemper eſt pauidus: qui autem mẽtis eſt durę, corruet in malum. Ducem noſtrum ſequamur Chriſtum, qui in euangelio dixit: Ego ſum via veritas & vita, quia nemo venit ad

Ioan.14 patrem niſi per me. Nunc ergo fratres attendite his quę in ſanctis ſcripturis de ſaluatore noſtro leguntur, quoniam qui dicit ſe in Chriſto, hoc eſt via veritatis manere, ſtudeat ſicut ille ambulauit & ipſe ambulare. Oportuit autem illum primum pati opprobrium crucis & ſic intrare in gloriam ſuã, quo moneremur & nos milites eius quamuis indigni, quoniã oportet nos per multas

Acto.14 tribulationes intrare in regnũ dei. Idcirco dominus ipſe rex vniuerſorũ nos admonuit in euangelio dicens: Qui vult venire poſt

Mar.8. me, abneget ſemetipſum, & tollat crucẽ ſuã quotidie, & ſequatur me. Ecce Chriſtus via nobis ad vitã æternã proponitur, qui cùm

Phil.2. eſſet dominus cæleſtium & mundanorũ, pro nobis exinaniuit ſemetipſum formam ſerui accipiens, in qua voluntariè non coactus infirma noſtra portauit, factus patri obediẽs vſq; ad mortẽ: mortẽ autẽ crucis. Itaq; ſi dominũ totius vniuerſitatis primum oportuit pati, fieri certè non poteſt, quin & nos imitatores eius iniquos & viliſſimos peccatores oporteat multa pati, qui totum quod patimur,

Margin notes: Arma aduerſo hoſteslõge validiſſima. Fides. Charitas. Humilitas. Timor. Dux Chriſtus. 1.Ioã.2 Luc.24.

mur, noſtro merito iuſtè ſuſtinemus: Nemo enim venit ad gloriã ſupernæ ciuitatis, niſi fuerit hic primũ iuſtificatus à peccato. ſed cũ multæ ſint tribulationes iuſtorũ, nequaquã iuſtus eſſe poterit, qui aduerſa ſuſtinere pro iuſtitia in hoc mundo recuſauit. Imitemur ergo fratres mei chariſſimi, in multa patientia & humilitate dominum & ſaluatorẽ noſtrum Ieſum Chriſtũ, qui homo factus pro nobis maxima voluntariè ſuſtinuit, & in hoc mundo nunquã ſine amaritudine perſecutionis fuit. Ab hora enim ſacratiſsimæ natiuitatis ſuæ vſque ad exitum ſpiritus ſui de corpore, ſemper in amaritudine præſentis vitæ pro nobis patiẽtiſsimus extitit, & futuræ paſsionis amaritudo præcognita nunquã ab eius præſcientia receſsit. Cùm enim deus eſſet omnipotens homo factus pro nobis, omnia nouit, omnia ſciuit, omnia præuidit, nec eum quicquã eorum quæ paſſurus erat latere potuit, qui vt pateretur in mundo, paſsibilis factus, deus quod erat impaſsibilis permanſit. Natus autem de virgine Maria ſine virili commercio, vt legem conſummaret, octauo mox die circunciditur, & qui nullum habuit peccatum, pro noſtris reatibus vulneratur. A facie perſequentis noctu puer in Aegyptum ducitur, & qui dominus erat omnium, pauper & egenus in medio gentiũ incognitus ſeptennio exulat. Denique cunctis vitæ ſuæ diebus in hoc mundo labores continuos patientiſsimè ſuſtinuit, & nulla vnquàm ſubire aduerſa pro gloria patris recuſauit. Omnia nanque dura & aſpera voluntariè iuſtus & innocens pro nobis indigniſsimis paſſus eſt, morte nos amariſsima crucis de interitu perpetuæ damnationis redemit, & in proprio ſanguine nos patri miſericorditer reconciliauit. Chriſto igitur paſſo pro nobis in carne, ſicut princeps apoſtolorum præmonuit, eadem cogitatione fratres mei armemur: vt ea quæ pro nobis ille ſuſtinuit, nos compatientes innocenti, ad memoriam ſedulò reuocemus. Nam ſi compatimur, & conregnabimus glorioſè triumphanti. Ecce Chriſtus nos vocat quo præceſsit ad gloriam, arma dat quibus ipſe prius mundi principem ſuperauit, præſcripſit formam qua miles regem ſequi debeat ad coronã. Ad cœli palatiũ Chriſtus milites ſuos vocat, quos comitãtibus donis virtutum preſſuræ deducunt, præmiaq; victores ſuſcipiunt perpetuò regnaturos. Vnde militiam noſtram fratres chariſsimi ſemper ſtudioſiſsimè proſequentes, bellum vitiis & concupiſcentiis iugiter indicamus: vt quemadmodum caro militat aduerſus ſpiritum, ita nos pugnemus aſsiduè vigilantes in oratione & ieiunio contra incentorem vitiorum. Quandiu enim viuimus in hoc

Pſal. 33. *Luc. 2.* *Matt. 2.* *1. Pet. 4.* *2. Tim. 2.* *Adhortio ad militiã ſpiritualem.* *Gala. 5.* *2. Cor. 5.*

mundo peregrinamur à domino, & quaſi athletæ certamus in ſtadio, neceſſarium vitæ curſum in agone continuo peragentes. Pugnamus autem non viribus noſtris, ſed regis noſtri miſeratione ſuffulti, qui ſuis imitatoribus in ſancto euangelio dixit: Sine
Ioan. 15 me nihil poteſtis facere. Et ne pugnam militię nobis propoſitam vt impoſſibilem refugeremus alibi dixit: In mundo preſſuram habebitis: ſed confidite, ego vici mundum. Et vt ſciremus dominum Ieſum ſeruulis ſuis in hoc mundo ſemper eſſe præſentem,
Mat. 28 ita nobis in apoſtolis pollicetur, Ecce ego vobiſcum ſum omnibus diebus vſque ad conſummationem ſeculi. Hac ſecuritatis accepta pollicitatione ô milites Chriſti fratres mei chariſſimi, cur hæſitamus? quare non fortiter ſtamus aduerſum omnes huius inſolentias mundi? Regem & protectorem noſtrum pugnantibus nobis ſemper habemus præſentem, & dimicare contra infirmum hoſtem, qui neminem ſuperat niſi volentem, miſeri formidamus? Accingite vos precor ad inſuperabilem militiam Chriſti, quam eſtis duplici conditione profeſſi, altera quando in fonte ſacri baptiſmatis abrenunciantes ſatanæ, in verba chriſtianæ inſtitutionis iuraſtis: altera vero quando hoc indumentum monaſticæ religionis ſolenniter induiſtis. Magna vos proficiendi neceſſitas conſtringit, ſi profeſſionem veſtram debita conſideratione penſetis, quoniam vt mandata ſeruare debeatis euangelica, ratio nominis chriſtiani præcipit: & vt monaſticæ inſtitutionis præcepta cuſtodiatis, votum quod emiſiſtis voluntariè, requirit. Non vobis iam ſufficit ad ſalutem, ea complere præcepta, quæ chriſtianis in communi proponuntur ſeruanda, niſi etiam diligentiſſime cuſtodiatis inſtituta quæ promiſiſtis monaſtica.

Monachi bis aſtricti, bis dederunt nomina imperatori Chriſto.

Pſal 75. Vouete, inquit ſcriptura, & reddite. Iterumque alia ſcriptu-
Eccleſ. 5 ra dicit: Si quid vouiſti deo, ne moreris reddere. Diſplicet enim ei infidelis & ſtulta promiſſio, multoque melius eſt non vouere, quam poſt votum promiſſa non reddere. Et ſanctus Auguſtinus quàm ſit neceſſarium deo reddere promiſſa nos admonet dicens: Sunt quædam quæ etiam non vouentes domino debemus, & ſunt quædam quæ niſi vouerimus, non debemus. Sed poſtquam ea domino promittimus, neceſſario reddere conſtringimur. At nunc frates mei quid voueritis domino deo veſtro, ſolerter quæſo perpendite, & ſub qua neceſſitate redditionis promiſſorun ſitis conſtituti, ſedulo penſate. Vouiſtis enim deo veſtro non homini obedientiam & conuerſionem morum veſtrorum ſecundum regulam ſanctiſſimi legiſlatoris noſtri Benedicti,

dicti,& perpetuam in hac religionis ordini ſtabilitatem. Obedientiam vero,quam deo promiſiſtis,eius vicario homini debetis, quem vices Chriſti gerere in monaſterio ex regula quam profitemini didiciſtis. Conuerſio autem morum qualis debeat eſſe ſecundú regulam,in capite quarto de inſtrumentis bonorũ operũ prænotato plane conſpicitis, in quo totius perfectionis monaſticæ ſummam paucis comprehenſam inuenitis. Enimuero quod faciendũ circa nouitios diuus pater noſter pręcepit,omnes audiuiſtis,& in vnoquoque veſtrum factũ in exordio profeſſionis ſuę non ignoratis.Sic enim dicit: Suſcipiẽdus autẽ,in oratorio coram omnibus promittat de ſtabilitate ſua,& conuerſione morũ ſuorũ & obedientia, corã deo & ſanctis eius,vt ſi aliquando aliter fecerit,à deo ſe damnandũ ſciat quem irridet. Conſiderate nunc itaq; fratres ſub quanta ſitis neceſſitate conſtituti obſeruantiæ regularis: quoniam niſi opere compleueritis quod in ſuſceptione monachici habitus promiſiſtis, non ſerui dei,non amici, non monachi, ſed irriſores coram omnipotenti domino eritis iudicandi. Semper ergo memores eſtote eorum quæ vobis regula præcipit, ſecundum quam inſtituere mores veſtros promiſiſtis, & laborate ſicut veri milites Ieſu Chriſti,aſſiduè in timore domini vigilantes, quoniam ſicut dicit ſcriptura,niſi vos conſtanter tenueritis in timore domini, cito ſubuertetur domus veſtra. Attendite vocationem veſtram,quia non ad ociũ,non ad huius mundi voluptates neque ad carnis proſequendum deſideria: ſed potius ad laborem continuum, ad omnium deliciarum abſtinentiam,& iugem carnis macerationem ſub imagine crucifixi,vt portetis in cordibus veſtris eius ſtigmata,dominus vos vocauit.Miſiſtis iam certe manus veſtras ad aratrum ſanctæ agriculturæ cæleſtis, in qua vobis pręcipitur continuo deſudare labore, & non ſolum retro nunquam reſpicere, ſed proficiendo ſemper de virtute in virtutem ad ſupremæ culmen perfectionis anhelare. Nihil enim aliud eſt monachum viuere, quàm hominum declinare conſortium, in ſolitudine ſoli deo per amoris feruentiſſimi deſiderium actualiter placere. Hinc ſcriptura dicit: Bonum eſt viro cum portauerit iugum domini ab adoleſcentia ſua, ſedebit ſolitarius & tacebit, quia leuabit ſe ſupra ſe. Vnde ſi vultis eſſe perfecti vos qui perfectionem ex regulari inſtituto tenemini amare,à conuerſatione quam Chriſtus docuit incipite,& qui iam pro eius amore contemnitis omnia, etiam voſmetipſos vincere, ſuperare & contemnere humiliter non negligatis. Seruus autem Chriſti nihil

Monachi fœdifragi nõ monachi, ſed irriſores

Eccl. 27

Luc. 9.

Thre. 3.

Seruo Chriſti Chriſtus vnus ſufficit

Seruo Chriſti Chriſtus vnus ſufficit.

habet præter Chriſtũ, nihil amat, nihil curat, nihil quærit niſi Chriſtũ, vt poſsit eſſe perfectus, & ei placere cuius militiá voluntariè eſt profeſſus. Monachus autẽ qui aliquid habet præter Chriſtum, non poteſt eſſe perfectus, quoniá verus amor non diuiditur, nec diuerſis atque contrariis mens veraciter vnitur. Propterea dominus dicit: Si vis perfectus eſſe, vade & vende omnia quæ habes & dá pauperibus, & veniens ſequere me. Vos quidẽ amantiſsimi fratres iam vt confido reliquiſtis mundum & quicquid habuiſtis in mundo, nec ſolùm res mundi omnes quas poſſediſtis, & habere potuiſſetis: ſed etiam deſiderium omne depoſuiſtis habendi, veniſtiſque ad hoc diui præſulis Martini cœnobium, in quo rerum temporalium paupertas eſt magna, & hoc ſolum eſt nobis diuitiarum loco donatum, auaritiæ cauſas non inuenire. Verum ſicut pœna martyrem non facit, ſed cauſa, ſic inopia beatum non efficit pauperẽ, ſed voluntaria pro Chriſti amore in ipſa paupertate patientia. Non enim quoſlibet dominus in euangelio pauperes prædicauit beatos atque regno donandos cælorum: ſed pauperes ſpiritu prænunciauit eſſe, vt noſtis, duntaxat beandos. Contemptus nanque diuitiarum non ſufficit ad ſalutem, niſi renunciator auri ſtudeat etiam totis viribus per patientiam & humilitatem conſtanter imitari ſaluatorem. Facilius eſt enim contemnere mundum, quàm ſpernere & abnegare ſemetipſum. Attamen quicunque vult imitari filium dei, & perfectionem conſequi euangelicam, oportet non ſolum mundi & rerum temporalium, ſed ſui quoque ipſius fieri contemptorem. Dicit nanque Saluator in ſancto euangelio: Niſi quis renunciauerit omnibus quæ poſſidet, non poteſt meus eſſe diſcipulus. Et ne putaremus hoc ſufficere ad perfectionem: iterum de proprio contemptu proteſtatur apertius dicens: Si quis vult me ſequi, abneget ſemetipſum, & tollat crucem ſuam, & ſequatur me. Qui enim voluerit animam ſuam ſaluam facere, perdet eam: qui autem perdiderit animam ſuam propter me, & euangelium, ſaluam faciet eam. Chriſtus factus eſt obediens patri vſque ad mortem, quem ſi, vt promiſiſtis, imitari volueritis, neceſſarium eſt fratres vt voſmetipſos vobis abnegetis. Monachus enim eſſe non poterit, qui ſuæ voluntati propriæ nõ in toto prius renunciauit. Vos qui coram deo & ſanctis eius omnibus promiſiſtis ſecundum regulam monaſticam viuere, propriam voluntatem non licet vobis deinceps vſurpare, quoniam quod ſemel eſt deo conſecratum, in humanos vſus non eſt amplius reuocandum. Non enim vobiſmetipſis,

Matt. 19

Pauperẽ beatum nõ inopia, ſed patiẽtia & contẽptus facit.

Matt. 5.

Luc. 14

Luc. 9.

Phil. 2.

metipſis ſed Chriſto regi militatis, vnde neque velle neque nolle in poteſtate veſtra retinetis. Mortui nanque eſtis, vt ſacer Chriſtophilus inquit, & vita veſtra abſcondita eſt cum Chriſto in deo. cùm autem Chriſtus apparuerit vita veſtra, tunc & vos apparebitis cum ipſo in gloria: cum quo ſi gaudere ſine fine cupitis, Coloſ. 3
oportet vt nunc in tempore hoc pro eius amore ſtrenuè militetis. Nemo enim coronabitur cum Chriſto, niſi qui legitimè 2. Tim. 2
certando perſeuerauerit vſque in finem, cum non poſſit vincere qui neſcit perſeuerare.

De profectu militiæ ſpiritualis. Homilia ſecunda.

Quotienſcunque fratres chariſſimi ad memoriam illius recordatio momenti venerit, quando reclamantem & renitentem me vobis indignum conſtituiſtis abbatem, totiens amaritudine cordis mei totus in memetipſo concutior, & lachrymas etiam inuitus & nolens fundere compellor. Noui enim quòd meritis meis non ſum vobis prælatus: ſi autem veſtris id factum ſit, neſcio: concedat omnipotens deus, vt demeritis non ſit facta vel meis veſtríſve hæc ipſa de me ordinatio. Cur ita voluiſtis fratres? iuuenem me indoctum & nequaquam idoneum ad militiam quam profitemur, erexiſtis in ducem, vt mihi docere ſimul & diſcere omnino iam ſit neceſſarium, quando nec vitæ perfectio commendat doctrinam, nec ætatis conſideratio neceſſarium paſtori adhuc conſequitur auctoritatem. In iſto iam triennio ſatis experior quantis ſum miſeriis inuolutus, dum omnium veſtrum portare infirmitates ſolus ipſe compellor, & à nemine infelix ego ſupportor. Quis me liberauerit de mundi huius vanitatibus, in quas reuocatus ſum, qui vt omnem præſentis vitæ curam & ſolicitudinem ſubterfugerem, monaſterium intraui? Quoniam quidem verò neceſſe eſt onus portare humeris meis impoſitum, vos precor fratres, ſedulo manus adiutrices mihi orationum veſtrarum porrigite, quatinus in medio veſtrum domino largiente ita conuerſari merear, quò ſpiritualis militiæ conditionem, quam regula nobis præcipit, non excedam. Eiuſdem nanque militiæ ſumus profeſſores, nec votum diſcernit officium, quo me paſtorem cum ouibus profeſſio ſolennis in exordio huius vitæ fecit obligatum. Vnde cum vobis loquor de ſpirituali militia, quam

ſumus

ſumus deo miſerante profeſſi: intentio eſt mea, quantum dominus Ieſus donare dignabitur, & meipſum de plumis ignauiæ ac tepiditatis ad feruorem ſanctæ nouitatis excutere, & vos omnes pro viribus ad cuſtodiam militaris ordinis prouocare. Sumus enim fragiles & infirmi, nec diu ſtabiles in ſancto propoſito conſiſtimus, niſi quotidianis exercitijs feruorem ſpiritus continue renouemus. Mei nanque ratione officij aſtringor vobis ea quæ ad ſalutem veſtram vobis poſſunt conducere, in medium proponere: ad vos pertinet loquentē me vt paſtorem animarum veſtrarū patienter in omnibus audire. Quamuis enim ad docendum tantam multitudinem ſeniorum iuuenis non ſum idoneus, quia tamen me vobis conſtituiſtis paſtorem, compellor ſub neceſſitate ſalutis gregem paſcere quem ſuſcepi gubernandum. Ego quod meum eſt libenter pro viribus & ago & agam quandiu in hac ſollicitudine curæ paſtoralis vixero: ſenes vos iuuenis docebo, & quemadmodum illi militare debeatis in cuius arma iuraſtis, ſine intermiſſione demōſtrabo. Non enim me fugit horrenda legiſlatoris noſtri comminatio dicentis: Sciat abbas culpę paſtoris incumbere, quicquid in ouibus pater familias vtilitatis minus potuerit inuenire. Et vos fratres mei concernit quod ſequitur, ſi me prædicante & monente dei verbum contemptus oriatur. Tantum, inquit, iterum erit liber, vt ſi inquieto vel inobedienti gregi paſtoris fuerit omnis diligentia attributa, & morbidis eorum actibus vniuerſa fuerit cura exhibita, paſtor eorum in iudicio domini abſolutus, dicat cum propheta domino: Iuſtitiam tuam non abſcondi in corde meo, veritatem tuam & ſalutare tuum dixi, ipſi autem contemnentes ſpreuerunt me. Et tunc demum inobedientibus curæ ſuæ ouibus, pœna ſit eis præualens ipſa mors. Nullum hic velamen excuſationis relinquitur, ſubterfugiendi locus non præſtatur, ſed periculum vtrarumq; partium publicè deſcribitur. Ego nanque locum tenens abbatis, ſi non vobis annunciauero iuſtitiam dei, ſi peccantes vos non emendauero ſecundum regulam, officium meum negaui: & mihi totum imputabitur, quod minus in vobis ſanctitatis inuenitur. Meum eſt enim ratione paſtoralis officij, quid vobis ad ſalutem animarum veſtrarum expediat, dicere: veſtium vero eſt ea quæ in nomine ſaluatoris pronunciauero, humiliter audire: & quantū vnuſquiſque præualet, corde magno fideliter adimplere. Audiſtis periculum meum ſi non clamauero: audiuiſtis & veſtrum ſi me vobis contempſeritis verbum dei prædicantem. Vt autem miſera-

Paſtoris & abbatis munus.

Pſal. 39.

tione ſaluatoris omnes euadamus ſecuri: id ſtudioſe proſequatur vnuſquiſque noſtrum, quod ſibi in hac militia ſpirituali præcipitur: ſummopere cauentes ne veritatis ſurdi auditores facti, domino mentiamur. Voti ſedulo recordemur quod emiſimus: & ordinem ſanctum quem profitemur, vſque ad mortem inuiolabilem conſeruemus. Audiamus regem noſtrum ſuis in euangelio militibus dicentem. Si quis mihi miniſtrat, me ſequatur: & vbi ego ſum, illic & miniſter meus erit. Miniſtri ſumus regis æterni ſacerdotes atque leuitæ, omnes monachi clauſtrales: duplicique ratione ad magnam obligati ſanctitatem: quippe qui ordinem ſimul ſuſcepimus clericorum: & monaſticæ puritatis regulam profitemur. Sequamur ergo præceptorem noſtrũ cui militamus, per iter aſperitatis omnium virtutum: & armemus nos per fidem rectam - ſpem firmam: denique ac proximi feruentiſsimam charitatem: in qua totius ſanctitatis perfectio comprehenditur. Quiſquis enim charitatis munimine cingitur, nunquã ab aduerſario ſuperatur. In charitate nanque veraciter Chriſti dulceſcit militia: & eius feruor cum in corde militis ardere cœperit, nulla metuit aduerſa. Charitas enim, vt diuus Gregorius inquit, nunquam eſt ocioſa: ſed magna operatur ſi vera eſt: quod ſi operari renuit, perfecta charitas non fuit. Milites ergo clauſtrales qui vos æterno regi perpetuo ſeruituros ſpopondiſtis, abiicite iam nunc opera tenebrarum: & induite charitatem dei & proximi, quæ eſt armatura ſalutis omnium fortiſſima: qua ſi quis indutus fuerit, nullos labores quantumlibet duros, nulla huius mundi contraria formidabit. Non timebit famem: non ſitim: non perſecutiones hominum: non opprobria: non irriſiones: non carceres: non vincula: non quæcunque dura & aduerſa: ſed omnis qui charitatem dei perfecte ſemel guſtauerit, inuictus contra quæcunque mundi furetia permanebit. Dei verus amator in tribulationibus gaudet: in aduerſis lætatur: in perſecutionibus propter iuſtitiam exultat. Regem ſequitur ſuum in cœlis reſidentem: ibi mente conuerſatur & animi deſiderio: vbi ſuum regnare non dubitat ſaluatorem. Quicquid in mundo voluptatis & deliciarum vſpiam cernitur: ſeruo Chriſti in vera charitate ferueſcenti quaſi viliſſimum ſtercus fœtorem & horrorem generat, quoniam nihil terrenum, nihil tranſitorium, nihil caducum, ſed illum cui ſe deuouit ſolum tota mentis intentione amat. Verus etenim Chriſti miles nihil de rebus mundi cogitat, non carnem, ſed mentem curat, vtpote qui ſcriptum non ignorat. Nemo militans deo, implicat ſe negociis ſecu-

Margin notes: Ioan. 12 — Monachi ſacris ordinibus inaugurati ſanctitatem ampliorem debent. — 2. Tim. 2

ſecularibus, vt illi placeat cui ſe probauit. Enimuero quicunque terreno militant imperatori, præceptis eius in cunctis ſemper obediunt, & ſtatim quò iuſſerit ille, ſine contradictione vadunt. Ducem ſequuntur omnes vnum, & quicquid ille regis nomine præceperit, nemo ex omni militia contradicit. Vos quoque milites regis ſeculorum qui me vobis ducem eius vice ac pręceptorem conſtituiſtis, mandatū imperatoris veſtri Ieſu Chriſti per os meū audite,& quod ille præcipit nobis in ſancto euāgelio, facite. Audite quid iubeat,& quemadmodum militare vos oporteat in obſeruantia diſciplinæ regularis cōſiderate. Qui mihi miniſtrat,
Ioan.12 inquit, me ſequatur. Audi monache, clauſtralem portans militiam, attende. Dicit ad te Chriſtus cui militas, te alloquitur cœleſtis imperator, cui ad altare miniſtras. Si meus vis eſſe miniſter, virtutem patientię & humilitatis, quam ex me didiciſti, opor-
Ioan.13 tet vt ſequaris. Exemplum enim dedi vobis, ô milites mei, vt quēadmodum ego feci, & vos ſimiliter faciatis. Charitas ô monache me compulit, vt ex virgine homo naſcerer in mundo, ipſa te mei amore purum & humilem ſemper conſeruet in clauſtro. Pater quod mihi pręcepit opus humanæ ſalutis, tui cauſa ſtudui ſemper indeſinenti meditatione perficere: & tu ſi me diligis, ſanctum monaſticę conuerſationis propoſitum quod aſſumpſiſti, pro peccatis tuis vſque ad mortem cura inuiolatum conſeruare. Ego patri meo cœleſti ſemper in cunctis voluntariè vſque ad mortem crucis amariſſimam ſubiectus & obediens extiti, tu quoque ſi venire ad me volueris, abbati tuo loco mei conſtituto, in omnibus ſemper iuxta regulam humiliter obedi. Ego mandatum quod dedit mihi pater meus, nunquàm in aliquo ſum tranſgreſſus, & tu niſi tria principalia monaſticę inſtitutionis vota vſque ad mortem inuiolata ſeruaueris, inter miniſtros meos & milites nequaquàm es numerandus. Ego cùm eſſem diues, propter ſalutem tuam factus ſum pauper & egenus: tu vero niſi amore mei contempſeris & dimiſeris omnia, meus non poteris eſſe diſcipulus. Inopiam, famem, ſitim, æſtum, frigus, & continuos in mundo labores tui cauſa ſuſtinui: in quibus niſi me ſecundū regulam tuā pro viribus patiēter ac voluntariè ſecutus fueris, meus certè nec
Luc.21, miniſter nec miles nec monachus eris. In patientia enim tua poſſidebis animam tuam. Ego in hoc mundo nihil concupiui, nihil habui, nihil terrenum amaui, ſed pauper humilis & manſuetus incedens, me patemę voluntati perfectiſſime ſemper in omnibus ſuſceptibilem iniuriarum & verberum ſubieci. Tu autem ô monache

Chriſtū quomodo imitetur monachus.

Saluberrima admonitio

nache clauſtralis, qui monaſticam regulam profiteris ſub abbate vel priore, ſi iam deinceps carnis tuę concupiſcentias fueris ſecutus, ſi peculium aut proprium in monaſterio poſſederis, ſi prętermeme aliquid amaueris, ſi præceptoris tui mandata cõtempſeris, ſi mihi non perſeueranter in humilitate militaueris, ſciens ſcito quoniam non militem te habebo, non monachũ, non miniſtrum, non diſcipulum computabo, ſed profugum, apoſtatam, perfidum, mendacẽ, irriſorem & periurum infidelem te iudicans, cum traditore meo Iuda, & recidentibus angelis in æternum ſicut meruiſti ſine miſericordia condemnabo. Quod mihi vouerunt labia tua, non amplius eſt tuum, ſed meum. ſi verò quod meũ eſt tibi vſurpaueris, non monachus & ſeruus meus vis eſſe fidelis, ſed fur & latro peruerſus, impius & iniuſtus, talem quoque te cum venero, nihil dubites iudicabo. Si autẽ in ſancto propoſito vſq; ad mortẽ fideliter perſeueraueris, ſi voluntatẽ quam mihi cõſecraſti ſolenniter, ſub poteſtate vicarij mei, quem tibi conſtitui paſtorẽ, inuiolatã cuſtodieris, ſi obedientiã, paupertatẽ, & caſtitatẽ cum humilitate pro amore nominis mei vſq; in finẽ obſeruaueris, ſi mihi ſoli complacere in omnibus actionibus tuis ſemper ſtudueris, ſi me per arduum iter virtutum ſine intermiſſione ſequi curaueris, ſciẽs indubitanter certiſſimè ſcito, quoniam vt amicum ex ſeruo te factum chariſſimum, te habebo militẽ mecum in regno meo coronandum, te amabo, te diligam, te in medio ſanctorum meorum in æternum conſtituam glorioſum. Audi me nunc ſerue meus: qui propter nominis mei reuerentiam & honorem te militiæ inſcripſiſti monachorum, & corde magno atque perfecto ſequere veſtigia pedum meorum, ſicut præceptor ille tuus quondam Benedictus amicus meus te docuit, & totis conatibus imitatus fuit. Non te decipiant illecebræ carnis ô ſtrenue miles: non ſeducant animum tuum mihi dicatum, vana & pernicioſa huius commercia mundi: nunquam cedas immundi ſpiritus nimium doloſis ſuggeſtionibus, qui totus in tui perniciem debacchatur, ſed memento tuum in hoc ſeculo breuiſſimum eſſe incolatum, & ante fores mortem aſtare, quam ſubterfugere nemo vnquam potuit mortalium. Semper in memoria conſiſtant tua illa quæ neceſſariò ſubibis nouiſſima, & ex velociſſimo tranſitu earum voluptatum carnis quæ prętererierunt: & futurarum pœnarum cogitatione, huius incolatus horrorem tibi neceſſarium aſſumito & contemptum. Quemadmodum pro me labor breuis in mundo habitus cum patientia & charitate, felicitatem militibus meis æternam

æternam præparat, ita carnis deſideria & voluptates quæ ſubito tráſeunt, animam hominis peccatoris ad inferos demergunt ſine fine cruciandam. Ad me igitur ſint omnia deſideria tua monache qui mihi miniſtras & qui per arduum iter obſeruantiæ regularis me ſequeris, præbe mihi cor tuum, ſi felicitatem deſideras: me ſolum quærito, ſi vitam & ſalutem propriam amas. Me cum amaueris tranquillus & ſanctus es, cum ſecutus fueris beatus es, & ſine fine glorioſus. Quid fratres mei faceretis ſi vos contingeret hæc verba, quæ diximus nos, ex ore ſaluatoris & regis noſtri audire loquentis? Quid inquam ageretis? Credo certe magnam in cordibus veſtris compunctionem futuram, ſi Chriſtum perſonaliter audiretis loquentem. Nos autem vicem Chriſti in monaſterio gerentes, loquimur ſermones quos ille donauit, & non attenditis: conteſtamur vobis neceſſariā ſalutis palæſtram, & ſigna compunctionis nulla exhibetis. Quid cauſæ fuerit vt iſta dicerem, ſi neſcitis, iam precor intelligite. Video quoſdam è vobis

Increpatio ad inutiles monachos. ſacras abhorrere lectiones vanitatibus deditos, & nihil minus curare quàm ſpiritualis militiæ perfectionem, quorum deus venter eſt, & gloria in cōfuſione. Exiſtimatis ne viliſſimi nebulones, qui nihil ſpirituale ſapitis, quod Chriſtus iterum de cælo venturus ſit, vt ea vobis loquatur, quæ prædicatoribus ſuis dicenda cōmiſit? An Paulum non audiuiſtis dicentem, Chriſtus reſurgens

Rom.6 ex mortuis, iam non moritur, mors illi vltra non dominabitur. Quod enim mortuus eſt peccato mortuus eſt ſemel, quod autem viuit, viuit deo? Semel Chriſtus in terra viſus eſt, ſemel inter mortales viſibilis apparuit: ſemel viam ſalutis æternæ prædicauit, ſecundo non adiiciet. Cōſtituit paſtores & vicarios ſuper familiam ſuam qui doceant ignorantes, quorum volens manifeſtare aucto-

Lu.10 ritatem, in euangelio dixit: Qui vos audit me audit & qui vos ſpernit me ſpernit. Eos igitur audite quos Chriſtus vobis præfecit rectores, quibus tritici ſpiritualis diſpenſationem commiſit, ſicut in ſancto euangelio dixit, Quis putas eſt fidelis diſpenſator

Luc.12 & prudens, quem cōſtituit dominus ſuper familiam ſuam, vt det illis in tempore tritici menſuram? Beatus ille ſeruus quem cùm venerit dominus, inuenerit ità facientes. Exhortamur vos itaque fratres in domino Ieſu, & qua poſſumus ſedulitate rogamus, ne dies veſtros in vanitate conſumatis sed conſiderate ſuæ vitæ nimiam breuitatem, & facite condignos pœnitentiæ fructus dum vobis opportunè conceditur, ne ſi pœnitere neglexeritis tempus amputetur. Scitis enim quid ſcriptura nobis dicat diuina. Dies domini

domini ſicut fur in nocte ſic veniet. Cauete precor differre bo- 1.Theſ.5
num, quia nemo ſcit veſtrum, quando ſit moriturus: quin potius 2.Pet.3
verum illud poëtæ laſciui Naſonis attendite ita monentis. Sed
propera, nec te venturas differ in horas, Qui non eſt hodie, cras
minus aptus erit. Nemo vitam ſibi fratres promittat longæuam,
ſed vnuſquiſque mortem cogitet potius inſtare vicinam: ideoque
ſic viuat paratus, tanquã craſtino die de corpore migraturus. Spes
enim vitæ longioris multos decepit, & à feruore ſancti propoſiti
retardãs, ſubito ad inferos demerſit. Militiam igitur veſtram, quæ
non poſt multum neceſſariò finietur, ita perficite, vt non timeatis
coram rege veſtro, cùm venerit, apparere. Memores ſemper eſto-
te, quia non habetis hic manentem ciuitatem, neque in hac vita
mortali diu poteſtis conſiſtere, ſed mors cito veniet, quæ vos cõ-
pellet emigrare. Quicunque enim verus eſt monachus, & miles
Chriſti deſiderat eſſe fidelis, omnia huius mundi oblectamenta
contemnit, præſentem ſibi dominum ſuum ſemper cogitat, & ab-
iectis à ſe impedimentis ſarcinulisque omnibus, quemadmo-
dum illi valeat complacere ſuper omnia curat. In conquirendis
vitæ neceſſariis non debet eſſe ſollicitus, cùm hæc omnia ſubie-
ctis apponat prouidentia paſtoris. Omnis cura monachi ſit mun-
dum ſe cuſtodire ab hoc ſeculo, vt liber & abſolutus ab omnibus,
nihil quærat niſi deum, nihil cogitet niſi Ieſum pro nobis cruci-
fixum. O felix Chriſti miles cui regna promittuntur cęlorum, ſi fi-
delis prudens ac vigilans in dei amore vſque ad finem perſeue-
ſerit. Nihil certè bono monacho fœlicius: cui ſe dei filius pollice- Mona-
tur in præmium. nihil etiam laborioſius: qui conſtitutus in ago- cho bo-
ne certaminis quotidie de ſua periclitatur ſalute. & nihil mona- no nihil
cho fortius qui vincit mundum ſimul atque diabolum. nihil quo- fęlicius.
que imbecillius eo qui à carne propria ſuperatur. Semper igitur
tibi ô monache contra occultum hoſtem ſalutis tuæ vigilandum
eſt: qui nunquã facilius vincitur, quàm ſi procul ab introitu mẽtis
arceatur vnde ſic ẽtra cum victor cupis euadere, non patiaris tibi
machinas doli ac fraudis illius propius admoueri. Cuſtodi ſenſus
in primis tuos, ne mors per feneſtras ingrediatur: & hoſtis tunc Miles
maximè caueto inſidias, cum te ad tempus in tua deuotione per- Chriſtia
miſeris eſſe ſecurum. Admonitionis nunquam obliuiſcaris viri ſa- nis ſem-
pientis, qui dicit: Si non in timore domini tenueris te inſtanter: per ſoli
cito ſubuertitur domus tua, id eſt conſcientia. Idcirco Salomon citus e-
in prouerbijs dixit. Beatus homo qui ſemper eſt pauidus: qui ve- Hier.5.
rò mentis eſt durę, corruet in malum. Mox enim vt monachus de Eccl.27.
Prou.28.

ſecuritate præſumpſerit, iam ſine dubio ad interitũ tendit. Oportet ergo militem Chriſti contra ſuos aduerſarios ſemper eſſe paratum, vt quãdiu viuit in hoc mortali corpore, non ſe confidat illos perfectè ſuperaſſe. Semper enim caro concupiſcit aduerſus ſpiritum, & nequandó ſuperetur animus, quamdiu contingit viuere, neceſſarium eſt pugnare. Quotienſcunque hoſtem tuum inuiſibilem viceris, iterum ſemper inſurgens cum maiore ſæuitia tibi congreditur, vt qui fortitudine non poteſt obtinere victoriã, aſſiduitate ſaltem inducat deſperationem. Tu autẽ Chriſti miles fortiſſime caueto ne in agone huius breuiſſimi certaminis deficias, caue ne ante completum in fine prælium, arma neceſſarij muniminis deponas. Dicit enim ſaluator: Qui perſeuerauerit vſque
Mat.10. in finem, ſaluus erit. Non des requiem animæ tuæ quamdiu tibi fuerit conceſſum in hac miſerabili peregrinatione morari, ſed ſemper aliquid boni facito, ne vnquã diabolus inueniat te ocioſum. Memento ſemper admonitionis ſcripturæ dicentis: Quodcunq;
Eccl. 9. poteſt manus tua inſtanter operare: quia nec opus nec ratio nec ſapientia nec ſcientia erunt apud inferos, quò tu properas. Nemo
2. Re.14 eſt enim qui ſemper viuat: ſed omnes morimur, & ſicut aquæ in terram delabimur, quæ amplius ad priorem ſtatum non reuertentur. Tunc non erit amplius tempus operandi bonum ad me-
Gala.6. ritum fœlicitatis ęternę, ſed quęcunque hic nunc in tempore ſeminauerit homo, tunc pro mercede recipiet. Idcirco iterum ſancta
Eccl.11. dicit ſcriptura: Mane ſemina ſemen tuum, & veſpere ne ceſſet
2.Tim.2 manus tua. Et ſanctus Paulus Timotheum admonens dicit: Labora ſicut bonus miles Chriſti Ieſu. Nemo autem militans deo implicat ſe negocijs ſecularib⁹, vt ei placeat, cui ſe probauit. Nam & eorum qui certant in agone, nemo coronabitur niſi qui legitimè certauerit. Omnis autem qui in agone contendit: ab omni-
1.Cor.7 bus ſe abſtinet. In alio quoque loco idem Chriſtophilus ait: Volo vos ſine ſollicitudine eſſe. Tu ergo Chriſti miles, qui contendis
Pugilib⁹ Chriſtianis imitãdi palæſtritæ carnales in agone certaminis quotidiani, vt corã deo tuo tãdem in æternũ appareas glorioſus, gymnoſophiſtam imitare corruptibilem, qui decertans in agone, pro corruptibili quidem corona ne vincatur, ab omnibus ſe abſtinet vt nudus & liber expeditius currat. Itaque ſi viam dei ambulare in vera puritate deſideras, ſi vincere hoſtem in agone certaminis optas, proijce abs te omnia veſtimenta curarum terreſtrium, capillóſque depone omnes carnalium voluptatum. Quiſquis enim capillis & veſtimentis à ſe proiectis nudus currere didicit, nihil præter abſolutum corpus, quo
teneri

teneri queat ab aduerſario, circunducit. Nam qui nudus currit, omni ſe ſollicitudine ſpoliauit rerum circunſtrepentium, & nihil aliud quàm victoriam cogitat, nec quid interim penes vxorem geratur aut filios curat. Non eum reuocat à curſu quicquam præſentium, non deterret agilitas ſociorum, inter multos contendit quaſi ſolus, ad præmium feſtinat anhelans quaſi certus. Hunc imitare Chriſti miles in ſpirituali certamine, nudus in cruce pendentem ſaluatorem nudum contemplare, quatinus tanto facilius aduerſarium queas proſternere, quanto minus de mundi vanitatibus te viderit habere. Nudus itaque leuis & expeditus ex omni parte dimica, nudus & abſolutus ab omnibus in cælum vola. Nudus in hunc mundum veniſti, nudus in terram reuerſurus es. Hæc fratres mei ſedulo cogitantes ſic currite, vt vitam comprehendatis æternam cum omnibus ſanctis. Amen.

Quæ ſit armatura militiæ ſpiritualis.
Homilia III.

SAnctum Apoſtolum fratres chariſſimi hodie audiuimus ad Epheſios in epiſtola ſcribentem: Induite vos armaturam dei, vt poſſitis ſtare aduerſus inſidias diaboli, quoniam non eſt nobis colluctatio aduerſus carnem & ſanguinem, ſed aduerſus principes & poteſtates, aduerſus mundi rectores tenebrarum harum: contra ſpiritalia nequitiæ in cæleſtibus. Propterea accipite vos armaturam dei, vt poſsitis reſiſtere in die malo, & in omnibus perfecti ſtare. Quæ autem ſit armatura dei ſubiungit. State ergo ſuccincti lumbos veſtros in veritate, & induti loricam iuſtitiæ, & calciati pedes in præparationem Euangelij pacis. In omnibus ſumentes ſcutum fidei, in quo poſsitis omnia tela nequiſsimi ignea extinguere: & galeam ſalutis aſſumite, & gladium ſpiritus, quod eſt verbum Dei: per omnem orationem & obſecrationem orantes omni tempore in Spiritu, & in ipſo vigilantes in omni inſtantia & obſecratione pro omnibus ſanctis. Ad Theſſalonicenſes Apoſtolus quoque ſimiliter ait: Nos autem qui diei ſumus, ſobrij ſimus, induti loricā fidei & charitatis: & galeam ſpem ſalutis. Hæc ſunt arma fratres, quibus induti milites Chriſti ſæuum debellant aduerſarium. Hæc ſunt mo-

Ephe. 6.

nachorum inſignia virtutum: ſine quibus victoriam nemo conſequitur vitiorum. Militiæ humanæ, quam plerique nimis ſtudioſè ſectantur mortales, inſtrumenta ſunt, galea, ſcutum, thorax, gladius, pugio, lorica, baltheus, lancea, & cætera id genus multa, quibus curioſiſſimè armantur ad bellum proceſſuri homines: & niſi quam diligentiſſimè in toto fuerint corpore muniti, ad præliandum certè minus iudicantur idonei. Spiritualis autẽ militiæ noſtræ arma ſunt fides, ſpes, charitas, patientia, humilitas, obediẽtia, caſtitas, ſimul cum ſanctis animę virtutibus per diuum pręceptorem noſtrum Benedictum enumeratis in regula ſub capite quarto, vbi de inſtrumentis bonorum operum pulchram facit mentionem. Et vtinam fratres mei tam eſſemus curioſi & diligentes pro his militiæ noſtræ armis ſpiritualibus, quàm homines mundanos pro eorum corruptibili armatura videmus eſſe ſollicitos. Nunc autem, quod nimis dolenter dico, quoniam arma ſalutis quibus debellare omnes aduerſarios noſtros debueramus, turpiter abiicimus, quid reſtat aliud niſi vt hoſti noſtro in certamine ſuccumbamus? Sed forſan dicetis, Si fides Chriſtiana, ſicut apoſtolus teſtatur, ad armaturam ſpiritualis militię pertinet, eam certè nunquàm abiecimus. Credimus enim firmiter, quicquid nobis credendũ ſancta mater eccleſia propoſuit, & in ea fidei profeſſione vſque ad mortẽ conſtanter intendimus permanere. Sed eſto, quid autem dicit ſanctus Iacobus in epiſtola? Quid proderit fratres mei, ſi fidem quis dicat ſe habere, opera autem non habeat? Nunquid poterit fides ſaluare eum? Sicut enim corpus ſine ſpiritu mortuum eſt: ita fides ſine operibus mortua eſt. Quoties igitur cunque de fide ſcriptura loquitur, non vulgaris & mortua, ſed bonis operibus formata, atque diuini amoris dulcedine illuſtrata ſemper oportet intelligatur. Nemo enim ſaluabitur per fidẽ tantum, ſicut Iacobus dicit in epiſtola, ſed oportet fidei coniungere chriſtianæ opera pietatis. Vos creditis in vnum deũ omnipotentem, creatorem cæli & terræ, patrem & filiũ & ſpiritum ſanctum? Bene facitis. Et dęmones credunt & contremiſcunt. Quid enim? Vbi ſunt opera, per quæ fides veſtra declaretur in Chriſto formata? Ocioſa & mortua eſt fides, quę ſanctis & neceſſariis non commendatur operibus. In Chriſtum credimus, bene eſt ſi Chriſti ſequamur exempla. Nam ſi Chriſtum pietatis operibus non ſequimur, fruſtrà nobis de ſola fide blandimur. Vos inquam creditis, & dæmones credunt. Cum dilectione fides eſt chriſtiani, ſine dilectione fides diaboli. Rectè creditis, ſi deum ex toto corde

Iaco. 2.

Fides quę ſaluat.

pro

pro viribus amatis. Si autē verè deum non diligitis, fidem ocioſam & mortuam habetis. Probatio autem dilectionis, ſancto Gregorio teſtante, exhibitio eſt operis. Sic enim loquitur in euangelio dominus: Si quis diligit me, ſermonem meum ſeruabit. Hæc ergo eſt fides vera, bonis & ſanctis operibus ſecundum Chriſti doctrinam ordinata. Si fide ſimul & opere in dominū Ieſum creditis, certè ſcutum ſalutis in manibus tenetis, in quo cunctos aduerſarios ipſo largiente domino facilè ſuperabitis. De hac armatura ſcriptum eſt: Sancti per fidem vicerunt regna, operati ſunt iuſtitiā; adepti ſunt repromiſſionem. Ioannes quoque ait: Omne quod natū eſt ex deo, vincit mundū: & hæc eſt victoria quæ vincit mundum, fides noſtra. Et princeps apoſtolorū Petrus ita nos cōmonet dicens: Fratres ſobrij eſtote & vigilate, quoniā aduerſarius veſter diabolus tanquā leo rugiens circuit quærens quem deuoret, cui reſiſtite fortes in fide. Vera fides & confidētia in dominum noſtrum Ieſum Chriſtum eſt armatura inuincibilis atq; fortiſſima: cui nemo vnquā aduerſariorum potuit reſiſtere, ſicut in libro Paralipomenō ſcribitur: Dixit rex Ioſaphat exercitui ſuo: Credite in domino deo veſtro, & ſecuri eritis. In Eccleſiaſtico etiā ſic legimus: Qui timetis dominū, credite illi, & non euacuabitur merces veſtra. Et iterum: In opere tuo crede ex fide animæ tuæ, hæc eſt enim conuerſatio mandatorum. Qui credit deo, attendit mandatis: & qui confidit in illo, non minoratus erit. Curate nunc igitur fratres chariſſimi & ſummo ſtudio ſemper elaborate vt ſcutum hoc fidei ſanctis operibus formatę contra omnes hoſtium veſtrorum incurſus manibus portetis: quia nunquā ab aduerſario vincitur, qui hoc ſcuto inexpugnabili munitur. Hoc diuus confirmās Auguſtinus de verbis domini ait: Nullæ maiores diuitię, nulli theſauri, nulli honores, nulla huius mūdi maior eſt ſubſtantia, quàm eſt fides catholica, quæ peccatores homines ſaluat, cæcos illuminat, infirmos curat, catechumenos baptizat, fideles iuſtificat, pœnitentes reparat, iuſtos augmentat, martyres coronat, virgines & viduas & coniugales caſto pudore conſeruat, clericos ordinat, ſacerdotes conſecrat, credētes in hæreditate æterna cum ſanctis angelis locat. Sicut in radice arboris nulla prorſus apparet pulchritudinis ſpecies, & tamen quicquid eſt in arbore pulchritudinis vel decoris, ex illa procedit: ſic ex fidei humilitate quicquid meriti, quicquid beatitudinis anima ſuſceptura eſt, totum ex fidei fundamento procedit. Nam ſicut apoſtolus dicit: Quicquid ſiue omne quod non eſt ex fide, peccatū eſt, quoniā ſine fide impoſſibile

Ioan. 14 · Hebr. 11 · 1. Ioā. 5. · 1. Pet. 5. · 2. Par. 20 · Eccle. 2. · Fidei prędſtantia. · Rom. 14

 bile

Hebr.11 bile eſt placere deo. Credere enim oportet accedentem ad deum, quia eſt, & inquirentibus ſe remunerator ſit. Quanto autẽ quiſq; plus diligit, tanto in fide amplius proficit. Nã fides ſine charitate, eſt ſicut proiectũ inutile, ac ſine retinaculo ſcutum. O theſaurus omnibus opulentior fides, quæ formata in mente hominis mortalem immortalibus comparas, dæmones vincis, & regna cunctaque dura ſuperas fortiter & aduerſa. Fides eſt fundamentum omnium virtutum, ſine qua nullum ſpirituale ſubſiſtit ædificium. Fides illuminatrix eſt mentium, & principale ſpiritualis militiæ inſtrumentum. Nam ſine fidei ſcuto diabolus non vincitur, nec laſciuæ carnis impetus ſuperatur. Cogitemus ergo fratres quàm neceſſaria ſit nobis fides per charitatem formata ad ſalutem, ſine qua in hac militia nobis certantibus neque victoria conceditur, neque cõfidentia reſeruatur. Fides enim eſt ſcutum, in quo facillime hoſtẽ ſalutis noſtrę vincimus, ſi auſam diuini amoris adiungamus. Dicit nanque beatus papa Gregorius: Tunc enim veraciter fideles ſumus, ſi quod verbis promittimus, operibus adimplemus. In hac armatura fides cùm ſit fundamentum omnium bonorum operum, cunctas operationes noſtras iure debet præcedere, vt mens ad amorem valeat peruenire. Niſi enim fides prius teneatur, nullatenus ad ſpiritualẽ amorẽ pertingitur. Non enim charitas fidem, ſed fides præcedit charitatem, quia nemo poteſt diligere vel ſperare, quod bonũ renuit credere. Quoniã verò iam quod etiam iubet fideliter creditis, fundamentum ſpiritualis ędificij ſuper firmam petram collocaſtis: nũc oportet vt etiam reliqua ad perfectionem reſtantia ſine mora faciatis. Pacem igitur &

3. Eſd.3 veritatem diligite, quatinus in fide Chriſti vt veri milites poſſitis omni tẽpore ſtabiles & firmiſſimi permanere. Nam ſicuti ſcriptura teſtatur, veritas magna eſt, & fortior prę omnibus, nec eſt cum ea quicquam iniquum. Qui veritatem diligit, verus Chriſti diſcipulus eſt, ipſumque amat Chriſtum in euangelio dicentem: Ego

Veritas inter arma chriſtiani.

Ioan.14 ſum via, veritas & vita. Vniuerſæ quoque viæ domini miſericor-

Pſal.24. dia & veritas: à quo ſatanas per ſuperbiam cecidit, quoniam in veritate ſempiterna non permanſit. Iubet ergo ſanctus Chriſtophilus Paulus milites domini in veritate ſe præcingere: in quo ſtatum perfectionis, ad quem anhelare maximè debent clauſtrales, voluit demonſtrare. Quidnam aliud eſt veritatem diligere, quàm eſſe hominem id quod eſſe iubetur: & ita viuere ad normam iuſtitię, verum & ſolidum, qualem naturæ per gratiã ſancta perfectio requirit? Hinc Firmianus Lactãtius inquit: Qui veritati

Veritas monachis neceſſaria.

ſtudet, abijciat inimicas illi & anxias voluptates, quæ animum ſibi vinciunt, & liberum eſſe non permittunt. Semper autem præferat vera falſis, æterna breuibus, vtilia iucundis. Nihil aſpectui gratum ſit, niſi quod iuſte, quod pie, quod religioſe fieri poſſit; nihil auditui ſuaue, niſi quod animam reddit meliorem. Milites itaque lumbos in veritate habent præcinctos, quando carnis illecebris & mundi vanitatibus pro dei amore contemptis, ita ſtudēt pro viribus conuerſari & viuere, quatinus ſummę veritati, quę deus eſt, valeant in omnibus cōplacere. Poſt hæc miles Chriſti loricam iuſtitiæ iubetur induere, ſine qua nemo recte ac fructuoſe poterit domino militare. Iuſtitia vero eſt ſeruare & diſtribuere vnicuique quod ſibi ſecundum legem vel naturam debetur. Et hæc eſt omnium virtutum præclariſſima, ſine qua nulla poteſt eſſe pietas, nulla religio, nulla ſanctitas, nullaque bonorum malorúmve diſcretio. ipſa enim eſt lux & ſplendor magnus, ex qua totius boni conſurgit inter mortales vis atque dominatiò. Iuſtitia mater innocentiæ, concordiæ nutrix, parens amicitiæ, pietatis genitrix, & ſeruatrix religionis. Iuſtitia, ſicut teſtatur ſcriptura, perpetua eſt & immortalis: iniuſtitia autem mortis eſt acquiſitio. Quibus vero modis hanc iuſtitiæ loricam Chriſtianus miles debeat induere, ipſe ſaluator noſter in ſancto euangelio denunciat dicens: Omnia quæcunque vultis vt faciant vobis homines, & vos facite illis ſimiliter. Itaque fratres mei hunc viuendi modum in monaſterio ſeruate, vt vnuſquiſque commilitoni ſuo faciat in omnibus quemadmodum ſibi ab aliis fieri ſecundum rectum rationis iudicium omni tempore deſiderat. Hoc eſt enim primum iuſtitiæ munus, ne cui quis noceat, deinde vt communibus vtatur ſine cuiuſquam detrimento alterius: &, quod noſtra vlterius requirit militia, id faciat fratri quod ad ſalutem iuſta ratione conducit vt proprium. O quanta pace fruerentur mortales ſi hortamenta ſectarentur apoſtoli, qua onera portare alterius alter præcipitur. Omnis, inquit ſcriptura, qui facit iuſtitiam, ex deo natus eſt. Hæc eſt lorica iuſtitiæ fratres, mandata dei cuſtodire, proximum ſuum diligere, & deum ſuper omnia feruentiſsime amare. Hoc eſt indumentum militiæ noſtræ fortiſsimũ, deo cultum & pietatē, nobis ſanctimoniam, & proximo fraternã exhibere charitatē. Omnes ſub iuſtitiæ trophæo Chriſto militamus. ſiquis iniuſtus fuerit, nō ad Chriſti militiã, ſed potius ad dęmonũ ſe pertinere cōſortiũ oſtēdit. Iuſtitia nanq; virt⁹ eſt maxima, quæ vnicuiq; ꝙ ſuũ eſt diſtribuit: quã niſi diligētiſſime cuſtodieris, &

Veritas contraria vanitati.

Iuſtitia muniatur miles chriſtianus. Et quæ ea ſit.

Sap. 1.

Luc. 6.

Gala. 6.

1. Io. 2.

monachi & militis vocabulū amittis. Redde igitur deo cultum & pietatē, ſuperiori tuo ſiue rectori obedientiā, ſimul & reuerētiam, quarū altera cordis, altera vero eſt operis. Neq; enim ſufficit externus obtēperare maioribus, niſi ex intimo cordis affectu ſimiliter de eis recte ſentiamus. Hæc nanque vera iuſtitiā monachorū eſt fratres, qua vnuſquiſque iuxtā præſcriptam legis normā ſine offenſione conuerſatur, tribuens vnicuique ſuā propriam dignitatem, maiori ſuo reuerentiā, pari concordiam, minori diſciplinam, deo cultū & obedientiam, ſibi ſanctimoniam, inimico patientiam, pauperi miſericordiā, omnibus fraternam in domino charitatem. Ergo ſacer Chriſtophilus inquit: Debitores ſum⁹ fratres non carni, vt ſecumdum carnē viuamus. Si enim ſecundum carnem vixeritis, moriemini: ſi autē ſpiritu facta carnis mortificaueritis, viuetis. Recte igitur militat deo, qui diſtribuit vnicuique quod ſuū eſt. Calciatos dehinc pedes habere iubemur in præparationē euangelij pacis, quatinus bonum quod ipſi domino largiente cognouimus, etiam aliis hilariter cōmunicemus. Lex enim noſtra fratres, ſecundum quam domino militare iubemur, euangelium eſt Ieſu Chriſti, ad quod omnes clauſtraliū regulæ & conſtitutiones ordinātur. Non enim propter cōſtitutiones monaſticas euangeliū, ſed propter euangeliū ſtatuta ſunt facta monachorum. Chriſtianus nanque ſaluari poteſt non monach⁹, ſed monach⁹ ſaluari non poterit niſi fuerit chriſtianus. Pudeat quoſdā nimis ſuperſtitioſos & fatuos clauſtrales, qui regulas & ſtatuta ſua pluris faciūt quam euangeliū Chriſti, qui traditiones hominum cuſtodiunt vſque ad carceres & vincula, dei autē conſtitutiones & ſanctę vniuerſalis eccleſiæ non aduertūt. His verba ſaluatoris noſtri recte conueniunt, Iudæis cata Matthæū dicentis, Quare & vos tranſgredimini mandatū dei propter traditionem veſtram? Euangelica nanque doctrina, omnibus totius mūdi cōſtitutionibus longe eſt praeferēda. Poſt euāgeliū vero primū auctoritatis locum ſtatuta obtinent eccleſię vniuerſalis: & nullę monachorū cōſtitutiones aut regulę illis dignitate cōparātur. Curemus ad euāgelicā viuere puritatē, & erim⁹ in monaſtica patrū cōuerſatione perfecti. Sint pedes noſtri calciati ſemper in præparationē euāgelij pacis, vt mortificem⁹ in nobis deſideria carnis, & per amorē dei & proximi pacē habeamus cū omnibus. Nā ſine pace & concordia fraternitatis, nihil prodeſt maceratio carnis, ſancto dicēte Hieronymo: Quiſquis corpus affligit, ſed cōcordiā deſerit, deū quidē laudat in tympano, ſed non laudat in choro. Hinc Salomon pacificū laudans virum dicit

Iuſtitia monachorum quæ.

Rom. 8.

Euangeliū fundamētū omniū regularū monaſticarum.

Eccleſiæ ſanctiones ſecūdū Euangelium proximę ſunt autoritatis.

Pax euāgelica q̄ & quomodo poſſideatur.

in

in prouerbiis. Melior eſt buccella ſicca cũ gaudio, quàm domus plena victimis cum iurgio. Et iterũ: Honor inquit eſt homini qui ſeparat ſe à cõtentionibus, omnes autem ſtulti miſcentur contumeliis. Sanctus etiã Chriſtophilus amator pacis nos admonet dicens. Pacem ſequimini cũ omnibus, & ſactimoniam, ſine qua nemo videbit deũ. Vnde & propheta Zacharias. Pacem & veritatem diligite, dicit dominus omnipotẽs. Et ſaluator noſter dicit in ſancto euangelio ſecundũ Marcum. Habete in vobis ſal, & pacem habete inter vos. Non eſt pax impiis, dicit dominus. Is autẽ vere miles eſt Chriſti qui pacem habet cũ deo, cum proximo, & in ſemetipſo. Cũ deo pacẽ habere homo dicitur, qui bona volũtate motus & conuerſus ad ipſum per continuũ amoris deſiderium, contemptis tranſitoriis, mentis aciẽ ad ſuperna dirigit, & omnia quæ dominus pręcepit, diligẽtiſsime cuſtodit. Nato enim in carne dei filio, ſancti angeli domino gloriã cecinerunt qui ſuper omnia reſidet in excelſis, & pacem annũciauerunt hominibus bonę volũtatis. Impij autem & iniuſti homines hanc cũ deo pacem habere nequeunt, quoniã ſuas à domino voluntates auerterunt. Pacem vero habet cum proximo qui nulli facit iniuriã, qui lęſus non reddit vindictam, ſed malũ vincens in bono, fraternã nunquam deſerit charitatem. Si contra hunc talem proximorũ quiſpiam iniuſte murmurat, non ideo miles Chriſti deſeruit pacẽ, quia forſitan alius inſtituit ſine cauſa iuſta iniuſtã murmurationem. Iuſtus homo, qui pacẽ cum deo habet, nulli cupiens nocere proximorum, recte dicetur pacificus, etiã ſi contra illum conſurgat iniuſte quicũq; perturbatus. Dicit enim vir iuſt⁹. Cum his qui oderunt pacẽ, erã pacificus: cũ loquebar illis, impugnabant me gratis. Hinc ſanctus Auguſtinus loquitur. Apud veros dei cultores etiam ipſa bella pacata ſunt, quę non cupiditate aut crudelitate, ſed pacis ſtudio gerũtur, vt mali coerceantur, & boni ſubleuentur. In ſemetipſo pacem habet qui puritate ac ſanctimonia illuſtratus, in conſcientia ſua viuit ſine errore ſecurus, quem ſynderesis non remordet anxia, nec iniuſta cogitatio perturbat vel iniqua. Vnde rurſus Auguſtinus, Pax eſt ſerenitas mẽtis, tranquillitas animi, ſimplicitas cordis, vinculum amoris, conſortiũ charitatis. Hæc eſt quę inimicitias & ſimultates tollit, bella compeſcit, iras comprimit, ſuperbos calcat, humiles amat, diſcordes ſedat, inimicos concordat, cunctis eſt placida, nulli grauis, nulli moleſta, nulli oneroſa, neſcit extolli, neſcit inflari. Hanc qui accipit teneat, qui perdidit repetat, qui amiſit exquirat: quoniam qui in eadẽ inuentus non fuerit,

Marginal notes: Prou. 16 — Heb. 12. — Zach. 8. — Mat. 9. — Eſa. 57. — Luc. 2. — Pſal. 119 — Pacis encomion

à patre abdicatur, à filio exhæredatur, & nihilominus à ſpirituſancto alienus efficitur. Ad hæreditatem domini nunquam poteſt accedere, qui teſtamentum pacis noluit obſeruare. Locus enim dei
Pſal. 75. in pace eſt, diaboli autem manſio in ira & perturbatione. Omnis itaque homo, qui hanc triplicem pacem in corde ſuo non habuerit, qui eam in ore non præſtiterit, nec in operibus oſtenderit, nec monachus eſt dicendus, nec Chriſtianus. Hinc dicit in euangelio
Matt. 5. dominus, Beati pacifici, quoniam filij dei vocabuntur. Si dei vocantur filij qui pacem faciunt, proculdubio ſatanæ ſunt filij qui pacē confundūt. Vnde fratres mei chariſsimi habete inter vos pacem illam quam mundus dare non poteſt, quę eſt pax dei & domini
Eſa. 32. noſtri Ieſu Chriſti de qua dixit Eſaias propheta. Et erit opus iuſtitiæ pax, & cultus iuſtitiæ ſilentium, & ſecuritas vſque in ſempiternum. Deus enim pacis & dilectionis eſt dominus: vnde quicū-
1. Cor. 14 que pacem & fraternam dilectionem violat, quod verus dei ama
2. Co. 13 tor non ſit manifeſtat. Sit pax Chriſti vera in cordibus veſtris, &
1 Theſ. 5 2 Theſ. 3 nulla huius mundi aduerſa formidabitis. Inter vos etiam ſit pax vera non fucata, quoniam Chriſtus pacem non ex ore ſed ex corde deſiderat, & affectu potius quàm labiis vult proximum ſalutari. Vnde ſi contriſtauerit quiſpiam ex vobis in aliquo fratrē ſuum, ſatisfaciat illi quam primum ante ſolis occaſum, & cauete omnes
Ephe. 4 ne ſol occidat ſuper iracundiam veſtram, quoniam ira inueterata generat odium, & ſpoliat animam omni ornatu virtutum. Ergo monache ſi peccaueris in fratrem tuum, mox age pœnitentiam coram eo, ac procidens ad genua veniam precare. Et gladiū inquit ſpiritus, quod eſt verbum dei, per omnem orationem & obſecrationem in manibus Chriſti milites ſemper teneamus. Verbū dei quod in ſanctis continetur ſcripturis, victorioſum eſt contra omnes dæmonum incurſiones munimen, ſicut ſaluatoris noſtri monemur exemplo, qui tentatus à diabolo, tranquilla manſuetudine in faciem eius ſcripturarum diuinarum teſtimonia iaculauit di-
Matt. 4. cens. Scriptum eſt, non in ſolo pane viuit homo, ſed in omni verbo quod procedit ab ore dei. Et tu monache Chriſto militans, quotieſcunque tentaris à diabolo, fronti mox imprimito ſignum ſanctę crucis, & dicito cum ſancto Ioanne Chryſoſtomo in homilia quadam. Abrenuncio tibi ſanata cum omnibus iniquitatibus tuis, & coniungo me tibi IESV CHRISTE fili dei viui, quia ſcriptum eſt. Anima quę peccauerit, ipſa morietur. Hic eſt gladius
Eze. 18. ſpiritus ab vtraque parte acutiſsimus, quem ſi manibus in hoſtem mox à principio tentationis ſemper vibraueris, cunctas eius machina-

[Margin notes: Verbū dei gladius Spiritus. — Cōteſtatio Io. Chryſoſtomi in initio tētationis.]

machinationes & inſidias Deo protegente facile ſuperabis. Dicit enim ſcriptura : Reſiſtite diabolo, & fugiet à vobis . Itaque mane de ſtrato conſurgens eam mox facito quam dixi contra ſalutis tuæ aduerſarium conteſtationem : & neque diabolus neque homo peruerſus tibi nocere poterit incantatione aut maleficio , ſiue ſpaticum ſit illud, ſiue aliud. Hoc ipſum dormiturus ad noctem facito , & quotiens aliquam in cogitatione maligni ſpiritus perceperis inſurgere tentationem. Sicque tutus eris in omnibus viis tuis, fugietque procul á te diabolus, nec tibi audebit accedere propius, niſi tua te ignauia ſupplantauerit in primis, vt vel abieceris gladium, vel mortale aliquod commiſeris peccatum. Ait nanque ſcriptura: Qui faciunt iniquitatem & peccatum, hoſtes ſunt animæ ſuę. Salomon quoque dicit in Prouerbiis. Iniquitates ſuę capiunt impium: & funibus peccatorum ſuorum conſtringitur. Ipſe morietur, quia non habuit diſciplinam: & in multitudine ſtultitiæ ſuę decipietur. Idcirco fratres chariſsimi ſi habitare ſub protectione omni potentis dei ſecure volueritis, peccatum fugite : quia peccatum nos á domini auxilio diuidit: quemadmodum conſcientiæ puritas & munditia deo nos coniungit, dicente Eſaia propheta, Ecce non eſt abbreuiata manus domini vt ſaluare nequeat, neque aggrauata eſt auris eius vt non exaudiat, ſed iniquitates veſtræ diuiſerunt inter vos & deum veſtrum, & peccata veſtra abſconderunt faciem eius á vobis ne exaudiret. Hieremias quoque ait: Iniquitates noſtrę declinauerunt hęc, & peccata noſtra prohibuerunt bonum á nobis. Omnis enim qui mortaliter peccat, ianuam cordis ſui diabolo aperit, deo claudit, nec poteſt in adiutorium altiſsimi confidere quamdiu ſine pœnitentia in ſcelere permanſerit iacere.

Iaco. 4. Tob. 12. Prou. 5. Eſa. 59. Peccatū auertit à nobis auxilium Dei. Hiere. 5

Explicit Homilia tertia.

De lectione & ſtudio diuinarum ſcripturarum. Homilia quarta.

CVm omnis ſcriptura diuinitus inſpirata, vt ſacer Chriſtophilus inquit, vtilis ſit ad docēdum, (2.Ti.3) vel ad arguendū, ad corripiendū, ad erudiendū in iuſtitia, vt perfectus ſit homo dei, ad omne opus bonū inſtructus: libenter debemus lectioni diuinarū ſcripturarū inſiſtere, & omne ſtudium literaturæ ſecularis, in quo aliquādo deſudauimus, ad huius ſpeculationis aciem ordinare. In ſcripturis nanque diuinis quicquid ſalutaris requirit ſcientia, copioſiſſimè reperitur expreſſum, vt quod ibi non inueneris, minime ad ſalutem ſit neceſſariū. Maieſtas etenim diuinarum ſcripturarum omnem totius mundi ſcientiam atque doctrinam longe procul tranſcendit, quam ſpiritus ſanctus hominibus dei vt ſcriberetur infudit, & vt intelligatur à ſtudioſis lectoribus, illuſtrationis ſuæ gratiam impendit. Hanc fratres mei ſcripturam ſedulo cum puritate mentis & feruore geminæ charitatis reuoluite, quoniam quiſquis deum veraciter diligit, omne tempus quod inuenire poteſt ad ocium, in ſacris lectionibus conſumit. Sint vobis incitamenta precor ad ſalubre ſtudium ſcripturarum, furioſa vt ita dixerim geſta amatorum carnalium, qui literas & eulogia ſuarum accipientes amatricum, legere non ceſſant, ſæpiuſquè & relegunt & oſculantur: & quod maioris eſt indicium amoris, vel ad collum ſuſpendunt, vel ad pectus, quatinus nunquam à mente recedat eius quam cupiunt dilectæ memoria. Conſiderate fratres carnalium in amore dementiam, & veſtram circa dei amorem erubeſcite tepiditatem. Quis veſtrum circa ſcripturas dei ſanctas tanto cordis amore afficitur, quanto cæcus amator circa literas amatorias ſpurcas & vaniſſimas vnius meretriculæ inſaniens præ dilectione inflammatur? Ille propter abſentis quam cupit amorem literas & munuſcula crebris oſculis proſequitur, apices ſingulos præ nimio amore cōſiderando iteratis vicibus, rimatur in omnibus quæ agit, ſemper abſentem cogitat, ad eius venire conſpectum anxius feſtinat. O ſi nos qui monachi dicimur chriſtiani, qui regi ſupremo & immortali Chriſto Ieſu militamus, qui deum noſtrum ſuper omnia iubemur diligere, & nihil in hoc mundo præter ipſum præcipimur amare, ſi inquam tanto creatorem noſtrum proſequeremur amore, quanto ſuas amicas corruptibiles & mortales, obſeruant & diligunt

Adhortatio ad ſtudiū lectionem ſacrarū literarū.

diligunt homines carnaliter ſapientes. Deum nobis ſcriptura ſancta quotidie lecta inſinuat, eius voluntatem nobis manifeſtat, quid facere debeamus nos inſtruit: & quid cauere, pandit. Per ipſam omnipotens nobiſcum loquitur, & inuiſibili nos magiſterio informans conſolatur. ſancto dicente apoſtolo. Quæcunque enim ſcripta ſunt, ad noſtram doctrinam ſcripta ſunt, Ro. 15. vt per patientiam & conſolationem ſcripturarum ſpem habeamus. Vnde verus Chriſti miles & præcipuè clauſtralis, qui deum in toto corde ſuo diligit, eique ſoli placere concupiſcit, ſcripturas diuinas & maxime ſanctum euangelium affectuoſe amplectitur, & in eius lectione meditando aſsidue occupatur. Quicunque autem diuinarum ſcripturarum lectiones negligit, quod verus dei amator non ſit, manifeſte oſtendit. Sed quid ait ipſa Pro. 28. ſcriptura? Qui auertit aurem ſuam ne audiat legem, oratio eius erit execrabilis. Beati vero qui ſcrutantur teſtimonia domi- Pſa. 118 ni, in toto corde exquirunt eum. Vos itaque fratres mei ſi dominum Ieſum in toto corde veſtro veraciter diligitis, ſi complacere illi ſuper omnia vt veri milites deſideratis, ſi denique ad perfectionem vitæ monaſticæ cupitis proficere, in lectione diuinarum ſcripturarum, debetis vos ſemper cum affectione feruida occupare. Quàm ſit vtilis lectio ſcripturarum, beatus Hieronymus inſinuat dicens. Ama ſcientiam ſcripturarum & carnis vitia non amabis. Nihil enim poſt deum in hac vita ſuauius ſumitur, nihil dulcius ſentitur, nihil mentem ab amore huius mundi validius ſeparat, nihil contra omnes aduerſariorum tentationes militem Chriſti adeò confortat, nihil monachum ad omne opus bonum in tantum diſponit & confirmat, quemadmodum lectio frequens & ſtudium ardens ſcripturarum. Enimuero ſi omnipotentis beneficia, quæ humano impendit generi, per totam late ſcripturam legendo ad memoriam ſtudioſa deuotione reducimus, materiam & occaſionem præſtabunt nobis maximam, qua in dei amore peramplius ardentes proficiamus. Tota enim ſeries diuinarum ſcripturarum quid continet aliud, quàm textum quendam bonorum ordinem, quæ deus hominibus vel iam præſtitit, vel etiam ſe daturum repromiſit. Aut quid eſt quod nos ad tolerantiam malorum adeo corroborare queat & voluntarie reddere patientes, ſicut ſi legamus in euangelio paſſum innocenter pro nobis dei filium, & poſt eum martyrum victorias ſanctorum? Sacra nanque ſcriptura continet quæ nobis ad ſcientiam ſalutarem ſunt neceſſaria, & monet nos quid in hac peregrinatione militantes

litantes vtiliter debeamus appetere, quid etiam declinare. Hinc diuus iterum dicit Hieronymus. Noſtræ diuitiæ ſunt in lege dei meditari die ac nocte. Præparemus igitur nobis fortitudinem, aſſumamus nobis perfectum robur, vt inter errorum tenebras & confuſionem noctis ſcientiæ Chriſti lumen appareat, dieſque & noctes lucem habeant protegentem, vt ſcriptura duce ad terram ſanctam peruenire valeamus. Quidnam hac eruditione melius? quid ſuauius diſciplina? Quid dulcius domino noſtro Ieſu Chriſto, qui vera eſt ſalus & dulcedo fidelium animarum? Sit autem nobis conuiuium Chriſtus, ſit lectio ſacra cibus noſter & potus. Quid enim poteſt eſſe vita monachi ſacerdotis ſine ſcientia ſcripturarum? Chriſtum non viſu non auditu non tactu, ſed lectione ſcripturarum cognoſcimus, & quanto plus legendo ad veram ſcientiam proficimus, tanto in ſcripturis ſanctis amplius delectamur. Quid enim dulcius, quàm dei ſcire voluntatem, & promiſſionum precia non ignorare? Nam ſicut Hieronymus dicit, Pinguiſſimus eſt ager diuini ſermonis, qui omnes in ſe habet delicias, & quicquid volueris, ex illo naſcitur, ſicut tradunt Iudæi, quòd manna in deſerto quando comedebatur, ſecundum voluntatem & deſiderium in ore ſapiebat comedentis. Diuinas igitur ſcripturas fratres mei ſæpius legite, per quas poteſtis voluntatem dei plane cognoſcere, & contra inſidias diaboli fortiſſime vos armare. Nam ſi iuxta apoſtolum Paulum, Chriſtus dei virtus eſt, & dei ſapientia, qui neſcit ſcripturas, neſcit dei virtutem & ſapientiam, & Chriſtum quomodo ſciet? Ignorantia enim ſcripturarum, ignorantia eſt Chriſti: & qui neſcit Chriſtum, ad eius non pertinebit conſortium, ſancto dicente Chriſtophilo, quoniam ſiquis ignorat, certe & ignorabitur. Quanto autem quis in ſtudio diuinarum ſcripturarum magis aſſiduus fuerit, tanto ex earum lectione maiorem intelligētiam & dulcedinem capit. Vos autem maxime decet fratres diuinas ſcripturas quotidie legendo & diſcendo reuoluere, quibus & tempus copioſum ab occupationibus feriatum conceditur, & locus raritate occurrentium ſatis conueniens offertur. Idcirco vos hortor & moneo ſi veſtram ſalutem diligitis, vt diuinas lectiones in manibus ſemper habeatis, quatinus omne tempus, quod vobis poſt orationis cultum ſine labore permittitur, ad ſacræ ſcripturæ ſtudium expendatur. Non prætereat dies vlla fratres mei, in qua monachus Chriſto militans non aliquid legat ex ſacris voluminibus quod eum in ſancto propoſito faciat meliorem. Quin potius diui Hieronymi ſequatur conſilium

Margin notes: Chriſtus in ſcripturis ſacris noſcitur. — Sap. 16. — 1. Cor. 14.

ſilium

ſilium dicentis. Sint ſcripturæ ſemper in manibus diuinæ, & iugiter mente voluantur, nec tibi ſufficere putes mandata dei memoriæ recondere, niſi ſtudeas illa etiam operibus adimplere. Duo enim deus à nobis fratres mei requirit. Primò enim vult nos ſcire ſanctiſſimam voluntatem ſuam, ſecundo vt agnitam faciamus. Scire autem eius mandata non poſſumus, ſi diuinarum ſcripturarum ſcientiam ignoremus. Neque voluntatem dei facit qui eam ignorat, neque ſcit qui non didicit. Diſcito igitur quæ ſit Dei voluntas beneplacens, vt facias: facito cognitam, vt amplius intelligas. Nemo enim Dei voluntatem melius intelligit, quàm ille qui cognitam ex amore facit. Itaque ſi doctiſsimus diuinarum ſcripturarum paraphraſtes cupis euadere, non à verbis ſed à ſanctis operibus ſcientiæ ſtudium diſcas inchoare. Tunc enim ſacræ lectionis vberem comprehendes ſcientiam, ſi mundum cuſtodieris cor tuum ab omni peccato, & feruẽs in dei amore ſanctam compunctus iugiter reuolueris ſcripturã. Scientia enim diuinarũ ſcripturarum altus eſt mons in quo cum domino Moyſes loquitur, ad quem accedere vitiorum ſordibus pollutus homo prohibetur. Sic nanque in Exodo legitur. Cauete ne aſcendatis in montem: nec tangatis fines illius. Omnis qui tetigerit montem, morte morietur. Siue iumentum fuerit ſiue homo, non viuet. Homo ſiquidem montem tangit & moritur, quotiens quis literatura ſeculari turgidus, in ſimplicitate diuinarum ſcripturarum ſcandalizatur. Beſtia vero montem tangit, & lapidibus obruitur, quotiens homo carnalium furore paſſionum immerſus, ad ſacrę ſcripturæ ſtudium non purgatus animo progreditur. Si ergo lectiones diuinarum ſcripturarum ſalubriter vultis euoluere, ſi ad veram ſciẽtiam legendo cupitis peruenire: omnem curate in primis & elationem ſuperbię, & temeritatem perfidiæ deponere, ac deinde cubiculum cordis veſtri ab omni immundicia carnalium voluptatum expurgare. Deus enim, vt ait ſcriptura canonica, ſuperbis reſiſtit, humilibus autem dat gratiam. Nemo ſuperbus, elatus, arrogans, & temerarius, nemo carnalis animo, luxurioſus vel inquietis, ad ſtudiũ ſacræ ſcripturæ habetur idoneus, ſed humilis duntaxat, mitis, mãſuetus, pudicus, caſtus corpore, & mente tranquillus. Hinc Proſper in Epigrammate dicit. Mandata dei ſcrutari niſi quieta mens non poteſt. Vt ergo religioſum exerceatur ſtudium, abiicienda ſunt iurgia malignorum. Scrutari legem poſſunt vtcunque quieti, ſi mundi à ſtrepitu libera corda vacent. Vt mens ergo piis ſtudiis intenta iuuetur, prælia diuinus carnea vincat amor. Nam

Qui- bus pateant diuinę ſcripturæ.

Exo. 19

Iaco. 4.

Nam templum domini per ſacra ſilentia creſcit, & tacitè ſtruitur non ruitura domus. Mundatis igitur animis, & corde in dei amore compuncto, atque in vera contritione humiliato, ad ſtudium ſcripturarum procedite, quia non illuminabit vos dominus niſi ab
Sapi. 1. omni prius fecerit iniquitate purgatos. Namque vt ſcriptura ipſa dicit, peruerſæ cogitationes ſeparant à deo, probata autem virtus corripit inſipientes, quoniam in maliuolam animam non introibit ſapientia, nec habitabit in corpore ſubdito peccatis: quia ſpiritus ſanctus diſciplinæ effugiet fictum, & auferet ſe à cogitationibus quæ ſunt ſine intellectu. Ideoque orandum nobis eſt cum
Pſal. 50 ſancto Dauid crebrius ad dominum. Cor mundum crea in me deus, & ſpiritum rectum innoua in viſceribus meis. Nemo enim ſacras dei ſcripturas vtiliter intelligit, qui ſe in toto corde ſuo ad dominum per potentiam non conuertit. Ideoque ſi vultis diuina eloquia & recte & ſalubriter intelligere, ſummo in primis curate ſtudio, mundos vos ab omni pollutione peccati pro viribus cuſtodire. Non vos precor ſeducat quorundam monachorum væſana ſtultitia, qui ſuam ignorantiam trito conantur excuſare prouerbio dicentes. Ad quid nobis ſcientia ſcripturarum, qui prædicationis nullum habemus officium? Viri ſapientis amplectimur conſilium: qui dicit in libro prouerbiorum. Qui ambulat ſimpliciter: ambulat confidenter. Sufficit nobis ſimpliciter viuere: quoniam ſeruus ſciens voluntatem domini ſui & non faciens, vapulabit plagis multis: qui autem non cognouit & commiſit digna plagis, vapulabit paucis. O ſtulti & perditiſſimi petrones, qui ſcientiam ſalutarem contemnitis, & ignorantiam diuinarum ſcripturarum potius quàm intelligentiam amatis: Nunquid affectata ignorantia paucioribus vos plagis reddet obnoxios? Aut propterea delinquentes eritis coram deo innoxij, quia mandatorum dei volũtarie eſtis ignari? Duplici pœna cruciandi eritis, altera quòd ſcire viam mandatorum dei contemnitis, altera quòd ſermones eius non cuſtodis. Non eſt quam allegatis ſimplicitas, ſed
Pſa. 118 duplex potius impietas. Nam ſi iuxta prophetã beati ſunt qui ſcrutantur teſtimonia domini, quis dubitet illos eſſe maledictos, qui nec deum exquirunt nec ſcripturas eius aduertunt; ſed indurato
Pro. 19 magis animo contemnunt? Audite quid vobis Salomon dicat in prouerbiis. Vbi non eſt ſcientia animæ non eſt bonum, & ſtultitia hominis ſupplantat greſſus eius. De vobis etiam ô ſtultiſſimi tenebriones illud intelligitur ſancti Hieronymi, quoniam ibi non eſt ignorantia iam excuſabilis vbi ſcitur quod ſit illud quod igno-

In monachos ſacrarũ literarum ſtudiũ reiiciẽtes.
Pro. 10
Luc. 12

ratur. Magis autem cauendum vobis ne cum illis tandem computemini, qui dixerunt deo, recede à nobis, viam ſcientiarum tuarum nolumus. Verbum Salomonis male intelligitis, qui de ignorantia dictum ſimpliciter putatis. Qui ambulat ſimpliciter ſine aliqua deceptione proximi, ambulat confidenter in cuſtodiendo mandata dei. qui autem deprauat vias ſuas, non poteſt latere, ſed manifeſtus erit. Hinc rurſus ait: Labia iuſti erudiunt plurimos: qui autem indocti ſunt, in cordis egeſtate morientur. Quid miſerabilius ſacerdote indocto, qui etiam ſi prædicationis non habeat officium, ratione tamen ſuſcepti ordinis ad ſcientiam obligatur ſcripturarũ? Vult enim deus vt omnis homo ſanctam eius voluntatem impleat, quam nemo facere ſufficit qui ignorat. Primo itaque iubet dominus vt eius beneplacitum diſcas, ſecũdo vt facias. Quomodo igitur legis ignorantiam putabitis excuſabilem, per quã facti eſtis primæ voluntatis dei tranſgreſſores? Quare putatis omnipotens deus volumina hominibus ſuarum tradidit ſcripturarum? An vt legerentur ab eis intelligerenturque, vel vt non lectæ contemnerentur? Certè vt legerent eas mortalibus ſunt datæ ſcripturæ mandatorum dei, poſtea vero vt opere complerentur. Vos autem qui dei ſcripturas animo deliberato vultis ignorare: quomodo voluntatem eius quam inſinuant illæ, poteſtis facere? Aut quemadmodum legis factores eſſe poteritis, qui auditores anteà non fuiſtis? Fieri nanque poteſt vt ſciens voluntatem dei, aut obſeruet eam, aut negligat, ſed fieri non poteſt vt eam ignorans impleat. Enimuero facilius aliquis non faciet bonum quod nouit, quàm impleat opere quod ignorat. Nemo autem facit bonum quod neſcit. Dicit de ignorantibus in quodam loco ſanctus Auguſtinus. Non omnis ignorans immunis eſt à culpa. Ille enim ignorans poteſt excuſari à pœna, qui quod diſceret non inuenit. Illis autem ignoſci non poterit, qui à quo diſcerent habentes, diſciplinæ operam non dederunt. Hinc & ſanctus Leo papa dicit. Si in laicis videtur intolerabilis inſcitia, quantò magis in his qui præſunt, nec excuſatione eſt digna nec venia? Vnde fratres non facit vos ignorantia diuinarum ſcripturarum excuſatos coram deo, ſed dupliciter reos, qui ne dei voluntatem oporteat vos facere, eam penitus cupitis ignorare. Homo enim diuinæ voluntatis non debet eſſe ignarus, qui ad hoc in mundo ponitur, vt per illuſtrationem intellectus & puritatem affectus, viſionis eius ſempiternam fruitionem promereatur. Vtraque enim cognitio dei videlicet & ſui, vnicuique mortalium ne-

Indoctæ volũtatis diuinæ, inexcuſabilis

Cognitio duplex h…

minime neceſſaria ad ſalutem. ceſſaria eſt ad ſalutem, quam nuſquam inueniet ſine notitia ſcripturarũ. Enimuero ſicut ex cognitione ſui venit in hominem timor dei, & ex notitia dei naſcitur amor dei, ita prouenit ex ignorãtia ſui ſuperbia, & ex neglecta dei cognitione, cum deſperatione ſalutis contemptus. Nihil infelicius monacho indocto, qui ſtudium ſanctarum ſcripturarum vel negligit vel contemnit, quia nunquam poteſt in vera cordis tranquillitate apud ſemetipſum purus conſiſtere, ſed compellitur inquietudine propria contra monaſticę conuerſationis integritatem externis mentem & inutilibus occupare. Videmus inter vos quoſdam ſcripturarum ignaros, inſtabiles, mente dyſcolos & vagos, quibus eo magis imputamus ignorantiam, quo minus inclinantur ad diſciplinam. Turpe quidem eſt neſcire quod ſcire iuberis, turpius non diſcere, turpiſsimum vero contemnere. Et ſunt inter vos quidam qui ſcientiam ſalutarem neſciunt, ſunt etiam qui diſcere negligunt, quid ſi addam eſſe & alios qui ſcientiam diuinarum ſcripturarum penitus contẽnant? Certe non mentior, vos ſcitis quia verum eſt quod dico. Nam ſtudiis meis nonnulli veſtrum vſque ad inuidiam grauiter aduerſati ſunt, aratorem ſe malle habere prælatum quàm oratorem cauillantes. Nónne & viſitatores in ſuam trahere ſententiam tentauerunt, cupientes me illorum hortatu in abnegationem traducere ſcripturarum? vt ruricolam facerent & porcorum curatorem potius quàm animarũ. Sed fruſtra conantur diuinum impedire oraculum, quo impellente omnes mundi honores atque diuitias, quamdiu vixero, ſtudio poſtponere decreui ſcripturarum. Abbas ſum veſter quandiu voluerit ille qui me vocauit, ſi alterum è duobus oporteat, abbatiam malo dimittere, quam ſancto ſcripturarum ſtudio renunciare. Scio enim vere, nihil in hac vita homini clauſtrali ſalubrius poſſe contingere, quàm ſi diuinas cœperit ſcripturas veraciter amare. Quiſquis veſtrum hanc inſtitutionem meam ſequi voluerit, me ducem itineris pariter & comitem habebit. Qui autem ſequi diſcentem contempſerit, docentem nihilominus audire compelletur vel inuitus. Hęc dixerim in eos qui terrena ſapientes & caduca, timorem à ſe domini abiiciunt, qui omnia pene ignorantes, diſcere contemnunt. Ego noui pecoris mei vultum: & ſingulorum inclinationes cordium veſtrorum me credo non penitus ignorare. Idcirco non ceſſabo vos cohortari ad ſancta ſtudia ſcripturarum, ſciens quod amator ſacræ lectionis nõ poteſt carnaliũ operator eſſe vitiorum. Quanto enim monachus in perdiſcendis ſcripturis

Marginal notes: Neceſſaria neſcire turpe, non diſcere turpius, contẽnere turpiſsimũ. — Ioannis abbatis ardor erga literas. — Prou. 27

ſcripturis fuerit ſtudioſior, tanto minus carnalium voluptatum ardoribus inflammatur. Quanuis enim, iuxta ſententiam diui Hieronymi, monachus non docentis, ſed plangentis potius videatur habere officium, quia tamen Chriſti profitetur militiam: congruit, immo neceſſarium eſt, vt dei omnipotentis, in cuius verba iurauit & arma, beneplacitam nouerit voluntatem. Verum ſicut miles voluntatem domini ſui procul abſentis ſcire non poteſt niſi per nuncios & epiſtolas, ita monachus æterni regis præcepta non intelliget niſi per ſacras lectiones atque ſermones & euangelicas ſcripturas. Ianuam ſalutis neſcientibus lectio ſcripturarum aperit, ſtudioſum lectorem recto tramite ad dei notitiã introducit: amatorem ſui facit omnia mundana contemnere, & nihil aliud quàm veram ſapientiam amare. Nihil autem turpius quàm in ſpirituali conuerſatione monachum nolle proficere, & voluntatem dei ſcienter velle ignorare. Nemo ſibi de ſua infirmitate vel ignorantia blandiatur, quoniam qui ignorat ignorabitur, & qui ſcientiam odit ſalutarem, merito condemnatur. Miſſurus in omnem terram prædicatores dominus præmonuit dicẽs. Prudentes eſtote ſicut ſerpentes, & ſimplices ſicut columbę, ne vel ſupplanteris ab aliquo per ignorantiam, vel iniuriam ſtruas alicui per fraudem. Parum nanque diſtat in vitio, vel decipere poſſe, vel decipi. Rogo vos igitur fratres chariſsimi vt in regulã diui patris noſtri Benedicti velitis intendere, quę vos monet in pleriſque locis frequentius lectionibus diuinarum ſcripturarum inſudare. In ſcripturis enim docemur ad omnem pietatem informari, quemadmodum in hac breuiſsima peregrinatione huius incolatus debeamus viuere, vt domino deo noſtro poſſimus ſuper omnia placere. Monachorum nanque eſt mũdum & omnes voluptates præſentis vitæ pro dei amore contemnere, motus carnis illicitos viriliter comprimere, orationi quoque lectioni & meditationi ſcripturarum inſiſtere, & mentem à terrenis ad cœleſtia iugiter eleuare. Beatus ille monachus qui non abiit in conſilio impiorum, & in via peccatorum non ſtetit, & in cathedra hominum peſtilentium non ſedit, ſed in lege domini meditatur die ac nocte, diſcens hic in ſcripturis dei ſapientiam, cuius fructum recepturus eſt poſt huius peregrinationis terminum, vitam æternam.

Monachus ſacras literas diſcat.

1. Cor. 14.

Mat. 10

Pſal. 1.

De quotidiana renouatione ſancti propoſiti, Homilia V.

AVdiuimus fratres chariſsimi, lectionem nobis recitatam de libro ſancti Iob, in qua humani generis deplangit miſeriam, & huius calamitatem vitę, ſimul ac inſtabilem breuitatẽ. Homo inquit natus de muliere, breui viuens tempore, repletur multis miſeriis, qui quaſi flos egreditur & cõteritur, & fugit velut vmbra, & nũquã in eodẽ ſtatu permanet. Ecce inquit breues anni trãſeunt, & ſemitam per quam non reuertar ambulo. Deficiet omnis caro ſimul: & homo in cinerem reuertetur. Quid inter hæc fratres animaduertitis, quidúe cogitatis? Eſt ne in nobis homo, qui ſe neſciat eſſe mortalem, qui
Pſal.29. cum veritate poſsit dicere, non mouebor in ęternum? Heu fratres mei quàm ſumus cęci oculos tenentes apertos, quàm obliuioſi viatores ſumus & deſides, qui nos certo certius nouimus eſſe morituros, & ita in vanitate præſentis vitæ cõfidimus, ac ſi
Pſal.88 non eſſemus mortales. Sed quis eſt homo qui viuet & non videbit mortem, eruet animam ſuam de manu inferi? Ecce ait ſcriptura, omnes morimur, & quaſi aqua dilabimur ſuper terram. Idcirco memores eſtote fratres mei, quoniam mors non tardat, & breue computabitur omne quod pręteriit, quia vt ſanctus ait Chriſtophilus Paulus, Statutum eſt hominibus ſemel mori, quam legem neceſſitatis communem nemo poterit ſubterfugere. O ſi nunc venturæ mortis horam, quam vnuſquiſque noſtrum neceſſario ſubibit in breui, quotidie ante mentis intuitum poneremus, taliterq́ue vitam diſponeremus & mores, quò ſemper inueniremur parati, quàm felix & tuta fieri poſſet emigratio noſtra. Nónne & rex viuorum & mortuorum ipſe Chriſtus dominus noſter ad mortem nos ſemper volens eſſe paratos, in ſancto
Lu.12. Euangelio præmonuit dicens: Ideo & vos eſtote parati: quia qua hora non putabitis, filius hominis veniet. Quantum vero proſit ad mentis puritatem frequens meditatio mortis, ſapiens
Eccl.7. in Eccleſiaſtico præmonuit dicens, In omnibus operibus tuis memorate nouiſſima tua, & inęternũ non peccabis. Mortis futurę cogitatio timorem inducit: timor vero mentem neceſſario concutit: & quaſi clauus malleo impulſus, omnes carnis motus ſuperbę ligno crucis affigit. Huius conſideratione opinionis plerique philoſophorum gentilium, omnem viri ſapientis vitam quandam meditationem mortis continuam eſſe dicebant.

Frequẽs mortis meditatio, quã ſalubris.

Hinc

Hinc & ſanctus Hieronymus dicit: Nihil æque tibi proficiet ad temperantiam omnium rerum, ſicut frequens meditatio breuis vitæ huius & incertæ, quæ ſicut folium quod vento rapitur, defluit,& quando non timetur, in mortem cadit. Idcirco memento mortis tuæ, quam nullo conſilio potes euadere, & omnes motus carnis facile poteris ſuperare. Nam qui ſe quotidie cogitat moriturum, præſentia deſpicit, & ſe, niſi deſipiat penitus,ad futura præparabit. Scio enim & partim me fateor expertum, quòd mentis humanæ voluntas in ſancto vitæ ſpiritualis feruore diu vniformis non poteſt conſiſtere, & propterea memoriam mortis vobis ante oculos placuit ſæpius reuocare, quatenus dum mens futurorum timore concutitur, ſancti feruor propoſiti quotidie renouetur. Animus etenim humanus colligatus pro exercitio ſui ad corpus,nimiũ eſt fluxus & inſtabilis, & nunc ad illud rapitur, nunc verò ad aliud mouetur. Propterea dicit in Prouerbiis dei ſapientia per Salomonem. Præbe fili mi cor tuum mihi,& oculi tui vias meas cuſtodiant. Ac ſi dicat. Niſi totum amorem cordis tui diuinæ ſapientiæ mancipaueris, nunquam in cuſtodia mandatorum domini ſtabilis & confirmatus eris. Sicut enim cor primum eſt principium motus in homine,ita maior eſt illius pro vitæ conſeruatione cuſtodia, quoniam ſi morborum incurſu percutitur, vita corporis iam tota periclitatur. Vnde ſcriptum eſt: Omni cuſtodia ſerua cor tuum, quia ex ipſo vita procedit. Cordis autem nomine affectum intelligimus quotiens ad alicuius rei declinat amorem: illi tantum inhærens, vt totam implicet voluntatem. Hinc pſalmiſta dicit. Diuitiæ ſi affluant,nolite cor apponere, id eſt nolite illas ex voluntatis deſiderio amare. Nihil humano corde mobilius eſt,quod ad ſingulas pene cogitationes alteratur, & in eodem propoſito difficulter poteſt conſiſtere, niſi violenta quadam intentione reſtringatur. Quod ſanctus Dauid non ignorans ad dominum dicebat. Ego autem dixi in abundantia mea, non mouebor in æternum. Domine in voluntate tua præſtitiſti decori meo virtutem. Auertiſti faciem tuam à me, & factus ſum conturbatus. Idcirco fratres mei chariſſimi, ſi quis eſt veſtrûm qui domino & ſaluatori noſtro in vera puritate cordis famulari deſiderat, ſiquis monachus eſſe & opere ſimul & nomine optat, diſcat in primis non ſibi ſed deo confidere, & bonum ſanctæ conuerſationis propoſitum, noua ſemper inſtitutione curet, non ſolum quotidie, ſed ſingulis quantum præualet etiam horis atque momentis renouare. Spiritualis etenim conuerſationis feruor,

Pro. 23. Pro. 4. Pſal. 61. Pſal. 29. Sanctũ propoſitũ quotidie renouandũ.

ad cuius operationem experimentalem clauſtralis vitę inſtitutio omnis dignoſcitur ordinata, diu in eodē puncto non poteſt conſiſtere, quoniam ſi non ſemper in anteriora proficis, ad inferiora, & quod eſt deterius infirmiora, neceſſario recurrit. Non eſt in palęſtra ſpiritualis exercitij aliqua ſtationis moroſæ conſiſtentia, quoniam humani cordis proprietas eſt, ſuo motu naturali ſemper vel ad meliora proficere, vel ad id quod malū eſt recidiuare. Vnde ſi non proficis in conuerſatione ſpirituali, neceſſario deficis. ſi non ad ſanctiora progrederis, certe retrocedis. Quod nobis cum experientia perſpicuum fecerit, non ceſſo admonere charitates veſtras vt deſiderium veſtium in bona conuerſatione ſemper ad vlteriora extendatis, ne ibi pernicioſum incidatis deficiendi periculum, vbi proficiendi non innouaſtis appetitum. Feruor autem ſpiritualis propoſiti ad dei amorem dirigitur, & non aliterquàm in ipſo conſeruatur. Eſt enim dei amor igni non abſurde comparandus, quoniam ſicut ignis ſubtracto fomento lignorum, neceſſario extinguitur, ſic amor dei, ſi deſint continuata bonorum operum exercitia, mox euaneſcens periclitatur. Hinc eſt illud ſaluatoris in euangelio, Ignem veni mittere ſuper terram, & quid volo niſi vt ardeat? O monachi felix conſcientia illa, in cuius pectore pręter Chriſti amorem nihil ardet, qui deum diligit ſuper omnia, qui vanitatis ſtudia contemnit vniuerſa. Conſiderate nunc fratres quàm diligentiſſime conſcientias veſtras, & examuſſim penſiculate, ſi deum ſuper omnia diligitis, & ſi ardet in vobis iam ignis diuini amoris, quatinus fomentum adhibeatis neceſſarium, ne quando per veſtram tepiditatem ſancti feruoris igniculum ſentiatis penitus extinctum. Credite mihi fratres, quoniam experientia me docuit: ignē in vobis diuini feruoris ardentem faciliori exercitio conſeruabitis, quam extinctū denuo ſuccendatis. Quicunque igitur iam in ſe dei experitur amorem, quicunque cæleſtem in corde ſuo recepit charitatem, ſumma cum ſolicitudine caueat in prioris vitæ negligentias recidere, ſed fomenta adhibeat neceſſaria ſpiritualium exercitiorum, quatinus proficientem in ſe dei feruorem queat conſeruare. Caueat non ſolum peccata grandia, ſed etiam negligentias paruas, & quantum poterit minimas, quoniam qui minima ſpernit, paulatim decidit: & qui non ſemper metuit periculum, ſpiritualis feruoris atque propoſiti, cito ſentiet detrimentum. Dicit enim ſcriptura, Si non inſtanter tenueris te in timore domini, cito ſubuertetur domus tua. Beatus igitur homo qui ſemper eſt pauidus, qui de

Marginalia: Amor Dei, igni ſimilis. — Luc. 12. — Facilius retinetur amor re ſti, quàm recipitur amiſsus. — Eccl. 19. — Eccl. 27. — Pro. 28.

qui de acceptis virtutibus non præſumit, qui certo exiſtimat ſe deficere, quotiens ſe non inuenerit ſingulis momentis ad altiora profeciſſe. Sed vereor fratres & vehementer timeo, niſi me operum quorundam fallat æſtimatio, nonnullis in vobis ignem huius ſancti necdum adeſſe feruoris, quippe cum vera monachorum ſtudia parum videantur diligere, quod ex illorum conuerſatione cum ſit manifeſtum, nullus veſtrum poterit ignorare. Quos monere quidem non duxi penitus ſuperfluum, quanuis parum hactenus videar profeciſſe, cum non ſit abbreuiata manus domini, quo minus queat ſaluare penitentes. Confido enim in miſericordia dei viuentis, quoniam propter meam in eos charitatem, & exercitia pietatis illorum qui ad puritatem regulæ in vobis ambulant, dabit eis aliquando reſipiſcere, & ſtudia ſancti feruoris ardentius amare. Quid eſt fratres quòd non monaſticè in monaſterio viuitis, & profeſſi conuerſationem ſpiritus, ſecundum carnem ambulatis? An neſcitis quàm ſit periculoſum in cœnobio monachum ſeculariter viuere, & votum ſanctæ puritatis, quod emiſimus omnes, tepida conuerſatione violare? Cognoſcite precor, quoniã nouiſſima omnium clauſtraliũ extremis ſunt proxima, vt boni & zeloſi amatores propriꝫ ſalutis monachi, non vulgariũ ſed maxima ſanctorum in cælo præmia recipiãt, & qui malè vel tepidè in religione conuerſantur monaſtica, non mediocri aut populari, ſed grauiſsimo & dꝫmoniĩ puniantur cruciatu. Quãto enim ſtatus in quo quis peccat fuerit altior, tãto pœna delinquentis in eo erit & grauior. Idcircò ſi quis inter vos iam viã diuini amoris cũ feruore ſpiritus ambulare didicit, progrediatur neceſſe eſt, vt amplius quotidie proficiat. qui verò adhuc iacet in torpore mẽtis ignauꝫ, conetur quantocyus vt reſurgat. quoniã ſicuti iacẽtibus pœna promittitur, ita non perſeuerantibus corona victoriꝫ denegatur. Cauete igitur ne mentẽ ſubuertat pernicioſa tepiditas, quæ nimiũ eſt periculoſa clauſtralibus, quia moleſtiſsima eſt & plena miſeriarum, & dolorum, ac plane inferno proxima, de cuius voragine raro conſurgit monachus qui ſemel inciderit. Et heu quot inueniuntur hodie clauſtrales puſillanimes, remiſsi & deſides, qui ſub onere ſpiritualis militiꝫ frequenter ſuccumbunt, & raró ad verum ſpiritus feruorem reſurgunt. Horum ſanè miſeranda conditio, qui nomen habent quòd viuant & mortui ſunt: quos ad veram compunctionem cordis nec memoria mortis potuit inducere, nec inferni recordatio propoſita emollire. Huiuſmodi verò monachi,

In monachos ſeculariter viuẽtis.

Monachi omnino aut felices aut infelices.

Tepiditas letalis monacho.

Apoc. 3.

nachi, poſteaquàm diu ita manſerint in acedia torpentes, aut opprimũtur mala cõſuetudine & ſuccũbunt, aut fiũt quodammodo in inferno, vt nunquã ad plenũ reſpirent in lucem miſerationum dñi, nec in libertatẽ ſpiritus, quę ſola eſt regno cælorũ proxima, facitq; iugũ dñi ſuaue & onus leue, perueniãt. Hęc illis mala cõtingunt propterea quòd volũtas eorũ à carnalibus nondũ eſt purgata paſsionib⁹, nec bonũ ſic volũt, ſicuti nouerũt, à propria cõcupiſcentia illecti & abſtracti. Amant enim perituræ conſolationes carnis, quas & ſi interrumpunt aliquando, nunquam tamen penitus rumpunt. Inde eſt quod ſuas affectiones in deum rariſsimę dirigunt, & ſi quando compunguntur ad horam, non diu perſeuerãt, ſed pigritia & inertia fatigantur mox animo, bonum quod inchoauerant ex triſtitia & melancholia ſubito faſtidientes. Impleri autem feruore diuini amoris non poteſt mens his agitata procellis, quoniam caro ad ignem poſita ſępiúſque remota ſicut nunquam bene coquitur, ſic anima in acediam ſępius relapſa, diuino ſpiritu nequaquam veraciter illuſtratur. Dicit enim ſcriptura ad dominum: Qui elongant ſe à te, peribunt, & perdidiſti omnes qui operãtur iniquitatem. Quanto nanque mens per acediam longius à feruore diuini amoris receſſerit, tanto proximior inferno & deſperationi, rarius & difficilius ad veram pœnitentiam conualeſcit. Quicunque igitur ex vobis fratres mei fugere de medio Babylonis deſiderat, quicunque venire ad internum feruorem ſpiritus optat, ſummo ſemper conatu torporem mentis & acediam à ſe ſtudeat repellere, & ſanctum diuini amoris propoſitum quotidie innouare. Graue nimis eſt fateor prauæ conſuetudini carnis reſiſtere, & in corde veteri contra morem noua cogitare. Certe fratres nemo cum tepida voluntate de profundis inferni poteſt reſurgere, nec malam quis conſuetudinem ſine magna violentia & diuturna conſuetudine contraria poterit ſuperare. Nam & ſi nemo fiat ſanctus viribus ſuis, ſed Deus eſt qui operatur omnia in omnibus, conſtat nobis tamen manifeſte, quoniam dei regnum vim patitur, & qui ſuis inferre moribus carneis vim negligit, ad ſanctorum domini conſortium non pertingit. Audi nunc monache quicunque tepidus es ad amorem dei & acedioſus, audi inquam & contremiſce, quoniam niſi de mala conſuetudine torpentis vitæ continuo ſurrexeris niſi vim tibimetipſi per conſuetudinem contrariam intuleris, niſi ad feruorem diuini amoris cor tuum inſtanter præparaueris, nunquam dei faciem in gloria videbis. Radix deſperationis eſt acedia,

Pſal. 72.

Vim ſibi inferat tepid. 18

1. Co. 12

Matt. 11

acedia, & non ſolum radix, ſed & nutrix eius & mater, quę ſi
mentem hominis deo dicati ſemel oppreſſerit, omnem viam ad *Ocium*
ſalutem ilico prçcludit. Non enim dormientibus regnum cælo- *monacho in*
rum promittitur, non ocio & deſidia torpentibus beatitudo æter- *primis*
nitatis prçparatur, ſed his qui motibus carnis viriliter imperant, *fugiēdū*
corona reponitur: & qui ſpiritu non carne viuunt, æternę felici-
tatis gloria donantur. Nulla ſine labore virtus acquiritur, hoſtis
ſine congreſſu nullus ſuperatur. ſi vis coronari, vince. ſi vincere
cupis, neceſſe eſt vt fortiter ac perſeueranter prçlieris. Vſquequo *Pro.24.*
piger dormies, Salomon tibi clamat, quando conſurges è ſomno
tuo? Si impiger fueris, veniet vt fons meſsis tua, & egeſtas lon-
ge fugiet à te. Qui enim colligit in meſſe, filius ſapiens eſt, & qui
ſtertit ęſtate, filius confuſionis. Nam qui operatur terram ſuam,
ſatiabitur panibus: qui autem ſectatur ocium, replebitur egeſtate.
Nunc tempus eſt operandi bonum fratres, nunc opportunitas *Eccl.9.*
promerendi ęternam beatitudinem nobis à domino deo conce-
ditur, quę ſubito in morte amputatur. Dicit enim ſcriptura: Quod-
cunque facere poteſt manus tua inſtanter operare, quia nec opus
nec ratio, nec ſapientia nec ſcientia erunt apud inferos quo tu
properas. Si vos delectat bonum ęternę beatitudinis quod pro-
mittitur, oportet ne labores pugnandi mentem deterreant qui *2.Tim.2.*
proponuntur. Nemo enim à domino coronabitur, niſi qui legiti-
me certauerit: nemo perueniet ad culmen ęternę celſitudinis, niſi
qui feruore ſpiritus illicitos motus ſuperauerit carnis. Semper eſt
nobis pugnandum fratres contra triplicem aciem diaboli, quan-
diu in hac peregrinatione viuimus, quoniam nemo hic inſupera-
bilis vſque adeo efficitur, qui non tepeſcens paulatim ſuperetur.
Hinc ſanctus proclamat Auguſtinus: Nemo ſecurus eſſe debet in
hac vita, quæ tota tentatio nominatur, vt qui potuit fieri ex dete-
riori melior, non fiat ex melior quandoque deterior. Vnde & Sa- *Pro.11.*
lomon in libro prouerbiorum, Deſideria, inquit, occidunt pigrum,
quoniam ſicut in vnoquoque opere bono perfectionem tribuit
conſtantia, ita omnis religionis & profectus animæ ſpiritualis
interemptrix nouerca eſt acedia. Nam, vt diuus inquit Hierony-
mus, nihil in ſancto propoſito deterius eſt ocio, quoniam non ſo-
lum non acquirit noua, ſed etiam turpiter conſumit priora acqui-
ſita. Sanctę ſpiritualis vitę ratio proceſſu continuo gaudio proficit
& creſcit, ceſſatione vero torpet & deficit. Propterea fratres quo-
tidianis ac recentibus virtutum incrementis inſtauranda mens
eſt, & viuendi hoc iter ratio non de tranſacto, ſed eo quod reſtat

metienda. Ocioſitatem igitur, quæ mater & nutrix eſt omnium vitiorum, in primis fugite, acediam autem non fugiendo, ſed reſiſtendo fortiter ſuperate. Dicit autem ſcriptura. Multam malitiã docuit ocioſitas. In deſideriis enim vanis & perniciosis eſt omnis ocioſus. Semper itaque monachus, qui Chriſto in vera puritate mentis deſiderat militare, ſit in aliquo exercitio ſpirituali occupatus, ne ocium generet vitium, & inueniant perniciosæ cogitationes quo roborentur locum. Quemadmodum rubigo conſumit ferrum, & veſtis à vermibus corroditur, ita mentem eneruat ocium, & virtus diu intermiſſa animi, paulatim defluit, ac penitus eneruatur. Ocium igitur fugite, acediam vero ſuperate. Verũ cum non poſsimus in vno ſtatu diuini amoris firmiter & ſine mutatione mentis perſiſtere, neceſſarium nobis eſt ne defluamus penitus, quotidie ſanctum propoſitum innouare, vt quotiens per negligentiam humanæ infirmitatis quantumlibet parum torpeſcere à ſpirituali feruore incipimus, totiens noſmetipſos diſcutientes memoria futurorum, & dominicæ paſſionis intuitu ad priſtinum mox proficiendi propoſitum cõſcientiam reuocemus. Hoc autem ſummopere nobis cauendum eſt, ne hunc ſanctum proficiendi conatum differamus in craſtinum, quoniam ſæpe nocuit diſtuliſſe bonum in tempus futurum, quod fieri citius potuiſſet, Hinc ſapiens in eccleſiaſtico dicit, Ne tardes cõuerti ad dominũ, & ne differas de die in diem. Subito enim veniet ira illius, & in tempore vindictæ diſperdet te. Auguſtinus quoque ait, Cur bonum differs in craſtinum, dicens, ad huc vita longa erit? Quis enim ſcit ſi longa erit? Et ſi bona non eſt, quid prodeſt quod lõga erit? Sine vita bona, mors dicenda eſt conuerſatio monachi potius quam vita. Remedia igitur emendatioris vitæ, nullis ſunt cũctationibus differenda, ne tempus conuerſionis pereat tarditate cum iam nulla dilatio cõceditur pœnitendi. Qui enim pœnitenti indulgentiam promiſit, diem craſtinum non ſpopondit. Nemo deum timens conuerti differt ad pœnitentiam, nec in craſtinũ ſalutem prolongat hodiernam. Omnis autẽ homo ſciens ſe in mentis tepiditate conſtitutum, qui differt emendationem vitæ de die in diẽ, ſpe longioris æui decipitur, quoniam ſi ſciret ſe in craſtino moriturum, hodie proculdubio mutaret propoſitum. Multos miſerabiliter decepit ſpes vitæ longioris: qui dum emendationem conuerſationis ſuæ quotidie differunt, ſubito in mortis profundum cadunt. Quis in vobis eſt fratres, qui non ſtatuat in animo ſuo emendatioris vitæ aſſumere propoſitum antequam moriatur?

[Margin: Eccl. 33.]
[Margin: Monachos ne differat tepori ir repenti occurrere.]
[Margin: Eccle. 5.]
[Margin: Spes vitæ longioris multos fallit.]

moriatur? Credo enim quod vnuſquiſque veſtrum adhuc maiorem intẽdat exercere pietatem ad deum, priuſquam mortis periculum incidat. Et quare tam diu expectatis? Quare de die in diem differtis? Ecce qui nunc ſani viuitis, & non datis vos ad ſpiritualia exercitia diuini amoris, quando poteſtis, & dominus patienter expectat, veniet dies vnicuique veſtrum extrema, & iam properat, in qua perurgente angelo mortis, auferetur à vobis poteſtas, cuius effectum tantundem diſtuliſtis. Vnde iterum atque iterum vos rogo fratres, & qua poſſum ſedulitate admoneo, conuertite vos ad dominum deum noſtrum in toto corde veſtro dum viuitis ſani & incolumes, nec differatis vlterius voluntatem, ne amittatis etiam conceſſam vobis poteſtatem. Cogitate ſæpiusque recogitate, quoniam nõ ſumus ciues huius mũdi, ſed aduenæ & peregrini, neque habemus hic manentem ciuitatem, ſed futuram inquirimus, & ad mortem quotidie neſcientes etiam properamus.

De amore quietis & ſolitudinis Homilia VI.

DVo ſunt intellectus ab initio creati: quod neminem veſtrum ſciolatere fratres chariſſimi, angelicus videlicet & humanus. Angelicus vero quando fuerit creatus, ſancta ſcriptura manifeſte non aperit, ſed patrum ſententia conditionem angelorum opus dei eſſe & inter opera ſex dierum computauit. Sunt autem qui ſcribant angelos fuiſſe creatos longe ante mundum iſtum viſibilem, quod ſicut probare teſtimonio diuinarum ſcripturarum non poſſumus, ita neque temere impugnamus. Sunt enim viri graues & ſancti complures, qui conditionem angelorum principio mundi longè prætulerunt. Fuit autem intellectus angelicus ſtatim à principio in omnium ſcibilium actu factus: & omnia nouit quæ ſcire potuit, nihilque ad ſui perfectionem deinceps admiſit. Creatus enim à Domino in ſua perfectione naturali quam habere potuit, nullius rationem incrementi quo intelligeret amplius requiſiuit. Enimuero cùm ſine medio ſit Deo coniunctus purus intellectus natura factus eſt, nec more noſtro exercitatione ad intelligendum indiget, cuius eſſe nullam admittit corruptionem. Itaque ſuo adhærens obiecto per affectum amoris, Deum, quem centrum ſuæ beatitudinis

tudinis eſſe intelligit, immediatè & immobiliter cõtéplatur & diligit, beatus eſt, nullã ſui alteratione pertimeſcit. Humanus verò intellectus quē noſtri præceptores animã vocauerunt, à principio quidē in omni ignorantia creatus eſt, & nihil eorũ nouit quæ angelicus intelligit à natura. Differunt autē iſti duo intellectus ſicut actus & potentia, lux & tenebræ, ſcientia & ignorantia, habitus & priuatio, principium & finis, ſimplex & compoſitum, ſubſtantia & accidens, natura & ars, veritas & ſimilitudo. Omnia nanque ſcriptura teſtante diuina, quæ angelico intellectui à natura inſunt & à principio, humanus conſequetur per artem in fine, ſicut dominus Ieſus in ſancto euangelio dicit: In reſurrectione mortuorum neque nubent neque nubentur, ſed erunt ſicut angeli dei in cœlo. Vt enim mēs exerceatur ad intellectum per multos labores quaſi per artem, in ergaſtulo corporis ad breue tempus poſita eſt, in quo ſi cõuerſa ad deum, artificiũ ſuum per amorem ritè conſummauerit, egrediens tandem hinc, par angelo euadit. Quòd ſi carnis motibus conſentiens, ordinem ſuum non cuſtodierit, perturbata & miſera ruentibus apoſtatis ſpiritibus ſimilis de corpore in æternum crucianda emigrabit. Cùm enim mens noſtra ſiue anima in rerum omnium ignorantia & priuatione ſit creata, neceſſe eſt vt continua actione, motu, & arte in rerum notitiam perueniat. Finis quippe humanum intellectum æquat angelico, eius potentiam commutans in actum: facietque de priuatione habitum, de vacuo plenum, de imperfecto perfectum, de priuato habentem, de tenebroſo lucidum, de nocturno diurnum, de lunari ſolarem, & de terreno cæleſtem. Finis iſte fratres mei chariſſimi ſalutis æternę principium eſt: ad quem venire nemo fœliciter ſufficit, qui non totis viribus ad apicem perfectionis tendit. Verum cùm ſit difficile in medio turbarum hunc neceſſarium proficiendi conatum ſemper infractum tenere, vbi mille peccandi præbentur occaſiones, ſancti patres ordinis monaſtici fundatores verbo & exemplo nos docuerunt mundum fugere, & non ſolùm animo, ſed etiam corpore frequentiam declinare. Ex eis qui fortiores erant animo, plures conualuerunt ad eremum, vt eo mente fierent propinquiores domino, quo corpore longius receſſerunt à mundo. De quibus dictum Eſaiæ prophetæ legimus: Exultabit ſolitudo & florebit quaſi lilium, germinans germinabit & exultabit lætabunda & laudans. Alij verò cupientes prodeſſe multis, inſtituerunt cœnobia, in quibus multitudinem collocarunt monachorum, quorum conuerſatio ſegregata

Mat. 22

Solitudo vnde inducta.

gregata eſſet à populis,& nihilominus ſibi mutuo fieret ſocialis. Non enim omnibus conuenit ſedere in eremo, quibus in medio fratrum magis congruit domino militare. Nam & monaſteria noſtra ſolitudinem habent ſuam, vt qui voluerit eſſe ſolitarius poſſit in medio fratrum, dum cellæ in qua moratur continuauerit ſecretum. Monachus enim ſecundum nominis ſui interpretationem ſolitarius dicitur: propterea quòd mente & corpore à tumultu huius mundi ſegregatur. Vnde ſermonem hodiernum facturus ad charitates veſtras, moneo vos paterna ſollicitudine & rogo, ne fruſtrà tantundem fuerim locutus, qui nihil aliud quæro niſi veſtrum bonum, nihil magis cupio, quàm veſtrum in ſpirituali conuerſatione profectum. Rogo inquam vos & hortor in viſceribus fraternæ charitatis, vt cellæ quietem diligatis, tanquàm ſalutis veſtræ officinam, in qua pax eſt multa diligentibus deum, & magna commoditas perficiendi ad cognitionem ſummæ veritatis intellectũ. Dicit enim propheta Eſaias: In ſilentio & ſpe erit fortitudo veſtra. Qui non amat ſolitudinem cellæ & quietem ſilentij, mentis puritatem nequaquàm diligit: ſed corpore vagus, nouas ſemper animo vanitates haurit. Hinc diuus Hieronymus ait: Quid deſideramus vrbium frequentiam, qui de ſingularitate cenſemur? Mihi enim oppidum carcer eſt, ſolitudo paradiſus. Si nos fratres eremus delectaret ac ſolitudo, magnam locus iſte propoſito noſtro commoditatem præſtaret, vbi præter pauperes ruſticanos hoſpes rarus occurrit, nemo turbat quietem noſtram, nemo moleſtat, nemo ſpectacula vel rumores introducit momentaneæ nouitatis. Sed paucos inter vos amatores internæ quietis cerno, & doleo vehementer, propterea quòd optimè ſciam monachum non poſſe in ſpirituali conuerſatione proficere, quem conſtat cellæ quietem non amare. Qui autem nouit quantum animæ conferat bonum ſolitudinis ſecretum, cellam ſuam diligit, nec facilè foras egreditur, ſemper metuens in tumultu perdere, quod magno in al to labore congregauit. Nam vt ſanctus Auguſtinus dicit minus voluptatibus ſtimulatur, qui non eſt vbi frequentia eſt voluptatum: & minus auaritiæ moleſtias patitur, qui procul ab hominibus poſitus diuitias non videt. Cùm ergo ſanctus dei ſpiritus mentis amet ſecretum, horreat autem publicum, ad vos pertinet fratres cellarum ſolitudinem vt omnium ergaſterium virtutum diligere, & ab eius habitaculo ſine cauſa rationabili ſe nunquàm alienare. Monachus enim ſecreti amator non ocioſus,

Adhortatio ad amorẽ quietis.

Eſa. 30.

ſus, qui didicit fortiter in cella conſiſtere, multis interdum ſanctis conſolationibus fruitur, quibus vagus & inquietus neceſſariò priuatur. Quemadmodum piſcis ſi diutius teneatur extra aquam, moritur, ita monachi omnis perit deuotio, ſi crebrius extra cellam euagatur. Ioannem imitemur Baptiſtam, quem Chryſoſtomus principem dicit eſſe monachorum, qui monachus ſtatim vt natus eſt in eremo viuit, in eremo nutritur, & Chriſtum in ſolitudine monachus expectauit. Nam ſicut difficile eſt arborem iuxta viã poſitam fructus vſque ad maturitatem ſeruare, ſic difficile eſt monachum extra cellam ſuam crebro vagantem, & in actibus mundi occupatum, iuſtitiæ fructus vſque ad finem immaculatos cuſtodire. Recedamus igitur de via ſecularis tumultus, & plantemus nos in ſecreto monaſticæ ſolitudinis, vt nec mundus habeat nobiſcum quicquam communè, nec nos cum illo. Mens enim quæ curis & ſollicitudinibus mundi concutitur, raro in dei amore veraciter radicatur. Motus etenim corporis ſtatum frequenter alterat mentis, & homo qui ſemper in externis mergitur, feruore diuini ſpiritus nunquàm illuſtratur. Quies nanque mentis ex ſolida conſiſtentia corporis naſcitur, & vir qui ſolitudinem pro Dei amore diligit, fortior & ſibi vnitus in ſancto exercitio conſiſtit. Quiſquis igitur in vobis eſt fratres ſalutis propriæ ſtudioſus amator, diſcat quietus in cella conſiſtere, & quantum poteſt ſtudeat ſe in operibus diuini amoris cum deſiderio iugiter occupare. Eſto autem quietus in cella non ocioſus, tranquillus non ſomnolentus, ſpirituali ſemper exercitio deditus, non torpore animi diſſolutus. Inſtrumenta vero ſpiritualium in cella exercitiorum ſunt quatuor, legere, ſcribere, orare, ac meditari: quintum vero paucis conceditur, qui poſt veram cordis puritatem in montem contemplationis domini eleuantur. Deniq; quatuor iſta monachorum exercitia in ſolitudine cellæ manentium, ita ſunt moderanda, vt neque tædium generent, neque mentis torporem, ſed cuique actioni tempus congruum deputetur, vt dum viciſſitudo mentem alleuiat, vltra vires corpuſculum non grauetur. Habeat igitur horam ſuam conuenientem ſtudio diuinarum lectio ſcripturarum, quæ cùm ſenſerit deuotionis adeſſe deſiderium, mox in orationem feruidam commutetur. Manualis autem labor qui monacho commoranti ſub tranquillitate ſolitudinis indicitur, vtilis eſt valde ne pernicioſa in mente tepiditas oriatur. Nam lectio ſanctarum ſcripturarum ad dei charitatem monachum excitat, meditatio autem paſſionis dominicæ ac beneficiorum

Ioannes Baptiſta princeps monachorum

Exercitia ſpiritualia in ſolitudine & ſilẽtio, quinque.

neficiorum dei mentem ad feruorem amoris ardentiſſimi inflammat,oratio verò infirmum animum confirmat,& manualis labor temperate continuatus , à torpore & tædio conſeruat . Cùm oramus inſtanter & deuotè, cum deo noſtro vbique præſente loquimur:dum verò in ſanctis ſcripturis legimus, quid nobis ſit appetendum aut fugiendum, ab ipſo domino edocemur. Oratio ſi fuerit ardens in dei amore , mentem à peccatis & vitijs purificat, lectio autem inſtruit & informat, ſancto dicente Iſidoro . Orationibus,inquit,mundamur,lectionibus inſtruimur. Vtrunque bonum eſt, ſi licet: ſi non licet vtrunque , melius eſt orare quàm legere. Monachus ergo qui tempus ſuum in cella cupit vtiliter & fructuoſè expendere, his iugiter exercitijs per vices ſtudeat mentem & corpus occupare , quoniam animus qui tantis laboribus inuigilat,nullum peruerſis cogitationibus aditum præſtat . Hinc diuus Hieronymus monachum admonens dicit: Semper aliquid boni facito,vt diabolus inueniat te occupatum. Minus enim pulſatur illecebris carnis,qui ſemper occupatus vtiliter, nullum admittit faſtidium mentis . Enimuero dum cautus animæ ſuæ cuſtos monachus quiſque ab vnius boni operis exercitio in aliud cum deſiderio feruoris ſancti per viciſſitudinen rapitur, ad conſtantiam omnium virtutum roboratur, & tanto minus tædium incidit, quanto magis variari ſtudium, & alternis contra faſtidiũ vti conſueuit.Vnde rurſum Hieronymus ait:Lectionem frequenter interrumpat oratio , & animam iugiter adhærentem grata viciſſitudo ſanctæ operationis accendat . Monachus qui non amat cellæ ſecretum: verus Chriſti miles non eſt: quoniã nomen monachi & habitum portat ſine operibus : & qui ſolitarius eſſe pro dei amore debuerat, mente reuerſus ad ſeculum , vanitatis ſtudium amat. Hinc diuus papa Gregorius ait: Qui corpore remotus ab hominibus viuit, ſed tumultibus conuerſationis humanæ, terrenorũ ſe deſiderio cogitatione immergit,non eſt ſolitarius,quanuis in ſolitudine commoretur . Si vero prematur aliquis corporaliter popularibus turbis:& tamen nullos ſecularium curarum tumultus in corde patiatur, non eſt in vrbe, etiam ſi in medio hominum conuerſetur. Et hoc eſt quod contra Iouinianum ſanctus dicit Hieronymus: Sapiens, inquit, nunquam ſolus eſſe poteſt. Habet enim ſecum omnes qui ſunt & qui fuerunt boni , & animum liberum , & quæcunque vult profert, & transfert ſe quocunque voluerit. Quod enim corpore non poteſt, mente complectitur, & ſi hominum inopia fuerit , loquitur cum deo.
Nunquàm

Vir bonus nunquàm ſolus.

Nunquàm ergo vir bonus ſolus erit. Itaque conſiſtens in cella tua, ſemper ocium caueto, quoniam nihil ita vires mentis eneruat omnes ſicut ocium, poſteaquàm ex ſe produxerit acediam. Si deum ardenter amaueris, nunquàm eris ocioſus, quia verus Chriſti amor non ſinit in animo naſci torporem, ſed impellit ſemper ad voluntatem dilecti amantem. Et ſicuti quidam carnaliter ſapiens veraciter dixit, qui non vult fieri deſidioſus, amet, ita nos docuit experientia in amore ſpirituali, quia mentem quam inhabitare cœperit, torpeſcere ocio & ignauia non permittit. Semper enim ad meliora diuinus amor impellit, & quanto plus ardendo profecerit, tanto ſui maius incrementum ſumit. Huius vero ergaſterium amoris eſt conſcientia munda, quam ſi monachus & habere & conſeruare mundam deſiderat, neceſſe in primis eſt quod mundi vanitates & rerum temporalium negocia contẽnat. Non enim poſſibile eſt quod geminus in vno reſideat pectore amor, nec præualet homo diligere Chriſtum, qui non vult contemnere mundum. Deus nanque in trinitate perſonarum cùm ſit in eſſentia ſubſtantiæ vnus, aut ſolus à nobis diligitur, aut cum ſocio non amatur. Vt igitur conſcientia in omni puritate permaneat munda, vtque deum amare mens valeat ſuper omnia, ſecretum cellę monachus diligat, & nunquàm ab internæ dulcedinis exercitio recedat. In cella enim boni & ſapientis monachi ſumma tranquillitas eſt: & ſi vſpiam eſt paradiſus terreſtris, in monaſterio eſt eorum, qui ad puritatẽ inſtitutionis cœnobiticæ cõuerſantur. Eſt ibi pax, pietas, bonitas, lux, virtus, honeſtas, eſt ibi gaudium, puritas, dulcedo, & magna vitæ tranquillitas, vbi monachus orator deuotus cum domino loquitur, & futura cęleſtis regni ſuauitas à contemplatiuo milite prægustatur. O cella monachorum deo veraciter ſeruientium paradiſus, tu certè ortulus es honeſtiſſimæ voluptatis, in quo mens deo per amorem coniungitur, & per deſiderium dulciter eleuatur. Monachus qui te diligit veneratur & colit, verus Chriſti miles eſt, & domino in plenitudine virtutum deſeruit. Ille verò qui cellæ ſecretum abhorret & deſerit ſalutis propriæ officinam contemnit. Vos igitur fratres mei chariſſimi precor vt ſecretum cellæ incipiatis cum deſiderio mentis incolere, ſine cuius amore nullus ad perfectionem virtutum in cœnobio poterit peruenire.

Amor dei nunquã ocioſum ſinit eſſe hominẽ.

Paradiſus in ſynceris monaſteriis.

De labore Monachorum manuali.
Homilia VII.

LAbores manuum tuarum quia manducabis, inquit propheta domini, beatus es & bene tibi erit. Si beati cēſentur oēs qui proprio manuū victitant de labore: nemo certè panem manducat ſine reatu & crimine ocioſus, Omnipotens nanq; deus hanc protoplaſto Adæ pœnā pro mandati originalis tranſgreſſione inflixit, denuncians ei, quoniam in ſudore vultus ſui cibum de terra manibus operaturus eſſet. Cùm autem in Adam peccauerimus omnes, eiſdē neceſſario pœnis ſubijcimur quibus illum conſtat fuiſſe ſuppoſitum. Manibus ille ſuis laborabat eſcam vnde viueret, nec panem ocioſus manducabat. Hinc diuus pater noſter Benedictus ocium deteſtās monachorum, in regula quam nobis tradidit, inquit. Ocioſitas inimica eſt animæ, & ideo certis temporibus occupari debent monachi in labore manuum, certiſq́ue iterum horis in lectione diuina. Tunc enim verè ſunt monachi, ſi labore manuum ſuarum viuunt ſicut & patres noſtri fecerunt & apoſtoli. Vnde & ſanctus Chriſtophilus Paulus in epiſtola dicit: Qui non laborat, non manducet. Erat in primordio monaſtici ſtatus iſta conſuetudo monachorum, vt nullum ſine labore admitterent in ſui conſortium, non tam propter victus neceſſaria, quàm propter animæ ſalutem, ne pernicioſis cogitationibus per ocium daretur occaſio. Non erant monachis illo tempore cenſus, non decimæ, non reditus, non prouentus vlli annuales, ſed victum & veſtitum omnes in communi conuerſantes manibus ſibi procurabant, neminem debiti exactionē grauantes. Sancti quoque ſaluatoris noſtri apoſtoli cùm haberent poteſtatem de prædicatione euangelij viuendi, manibus ſuis laborare maluerunt, ne quem fidelium grauaſſe viderentur, & vt haberent non ſolùm vnde ipſi viuerent, ſed etiam quod indigentibus neceſſaria miniſtrarent. Verùm poſteaquàm cenſus monachi habere cœperunt & reditus, priſtina mox ſimplicitatis ſtudia defecerunt, creuitq́ue paulatim cum diuitiis rerum temporalium ſuperbia, intantum vt labores manuum omnes cum tempore monachi recuſarent. Quandiu fuerunt pauperes monachi & genere humiles, deum in veritate coluerunt: poſtea vero quàm diuitiis abundare cœperunt, ſimplicitatē fugauit duplicitas, & elatio no-

Pſal. 127

Geneſ. 3.

2. The. 3

Nemo olim monachus ſine labore manuum.

1. Theſ. 2

Diuitiæ & cēſus ingēs cœnobiorū labes.

bilium humilitatem monachorum extirpauit. Integritas nanque obſeruantiæ regularis abundantiam peperit rerum temporalium, ſed paulatim diuitiæ monachorum puritatem ordinis funditus extinxerunt. Sublata vero integritate obſeruantiæ regularis, mox etiam in multis cœnobiis diuitiæ rerum temporalium iuſto dei iudicio defecerunt. Et eorum numero præſens monaſterium fuit Spãhemenſe, neque vltimum fratres mei, neque primum quod multis annis in vtroque ſtatu miſerabiliter manſit deſolatũ vſq; e adeò quod quinque in eo dũtaxat monachi vitam agentes diſſolutam: non haberent vnde ſibi vitæ neceſſaria deſumerent. Vnde miſericordia dei tandem prouidente, Fridericus dux Tranſiluanus inuocato patrum ordinis reformati conſilio anno Chriſtianorum ſexageſimo nono ſupra quadringenteſimum atque milleſimum, deformatos vita monachos expulit, Abbatem nomine Ottonem de Colonia depoſuit, & alios de obſeruantia Burſſeldenſium ex cœnobio montis ſpecioſi nuncupatos, quatuor in hoc monaſterio collocauit: quibus Abbatem perfecit Ioannem ex nobili familia de Budisbach, quam vulgo de Carbonaria domo nũcupant: virum qualem vidiſtis & audiſtis æterna memoria dignum, qui locum hunc in extrema paupertate reperit, & annis ferme quatuordecim in magna patientia præſidens in eum ſtatum, quo nunc viuimus, reuocauit. Vnde cum nos inopia rerum temporalium adhuc grauiter premat, opus continuo eſſet labore, quo nos victu aleremus neceſſario, & domum dei, in qua verſamur, ab ære ſolueremus alieno. Sed qui ſunt veſtri labores, aut quantum nobis ad tam grandia conducere poſſunt? Numero ſumus pauci, & ruſticanos ad labores inepti, nec permittit nos ordinis ſacerdotalis inſtitutio totum in agro diem lapides manibus verſare, & diuinam intermittere ſeruitutem. Miſeri ſumus, & nimia paupertate inopiaque omnium neceſſariorum depreſsi: & ſi multum laborauerimus, parũ exinde proficimus, & ſi parũ fuerimus operati, amplius certe animo deficiemus. Homo enim ſcriptura teſtãte naſcitur ad laborẽ quemadmodũ auis ad volandũ. Ne igitur panẽ veſtrũ mãduceris ocioſi, ſemper vos aliquo labore honeſtọ & vtili oportebit eſſe mãcipatos, quo & mens à tædio reueletur obſeruãtiæ regularis, & inopia grauis vel in paruo ſaltẽ reparetur. Meſsis tẽpore ad fœnum, & autumni diebus ad vindemiã vos duntaxat extra monaſterium conſueuimus occupare, quando videlicet labor & multum eſt neceſſarius, & mercenariorum caritas precium mercedemque adauget famulorum. Reliquo vos tempore

[Margin: Puritas vitę monaſticæ diuitias peperit, eaſdem excluſa excludit]
[Margin: Iob.5.]

tempore in cœnobio decreuimus continere, propterea quòd labores veſtri comparatione inpenſarum monaſterij vtilitatibus parum conducunt, & voluntarij ad ruſticana ſtudia paucisſimi veſtrûm, vt nobis videtur, libenter occurrunt. Eſt alia conſideratio quæ animum concitat meum, ne vos externis operibus manuum de facili occupem ſine cauſa rationabili, & necesſitate manifeſta: experior etenim quod labores huiuſcemodi operis non conueniunt in vobis obſeruantiæ regulari, ſed integritatem monaſticæ diſciplinæ apud vos magis deſtruunt quàm promoueant. Erubeſco dicere & nihilominus effari compellor, veſtros labores extra monaſterium & cellam, plus deſtructionis afferre puritati animarum quàm ſalutis. Quid enim laboribus? Nónne vagari, diſcurrere, comeſſationibus indulgere & poculis, ac reliquum temporis ſermonibus occupare vanis & inutilibus? Non habetis in vobis illum ſpiritus dei ſanctum feruorem, quo priſcos inſtitutionis noſtræ monachos legimus quondam inflammatos, qui pro neceſſitate communi tanto deſiderio, tanto ſtudio, tantoque conatu omnes & ſinguli manibus ſuis laborabant, vt putaſſetis omne monaſterij negocium in vniuſcuiuſque prouidentia locatum. Ita enim laborabant ac ſi manibus ſuis ſinguli omnē enutrire congregationē debuiſſent. Inter hæc tamen diuini cultū obſequiū tanta cum alacritate die ac nocte perſoluerunt, quaſi laboribus manuum in nullo penitus fuiſſent occupati. Quis talium in vobis imitator eſt fratres, vt inopiam communitatis noſtræ totius vel ſuam exiſtimet, vel ſudore vultus ſui laborando pro viribus ſtudeat releuare? Illi manibus laborantes, continuis deum cordibus exorabant, vos autem fabulis intenti, nec manibus officio ſatisfacitis, nec monachi mentibus. Tempore quoque ieiunij regularis, illi ſtatutum ſibi abſtinentiæ modum aut diligenter cuſtodiebant, aut ſi præ magnitudine laborum nequiuiſſent, ideo manducabant, quatenus laboribus apti & idonei redderentur. Vos autem non manducatis vt laboretis, ſed laboratis potius vt manducetis, quando ex regula fuerat ieiunandum. Occaſionem ex labore ſumitis, vt ieiunium ſoluatis. Cæterum quàm immunde & viliſsime nonnulli ex vobis tractent indumenta ſua, quis regularis diſciplinæ ſtudioſus amator æquanimiter ferat? Cuius nam ſunt fratres mei quæ diſpendioſe conſumitis? Chriſti patrimonium eſt omne quod pertinet ad monaſteria ſeruorum Dei, totumque deo dicatum eſt, nec rebus Chriſti cuiquam licet abuti, vel

Ardor antiquorum monachorum in labore manuū.

eas in vſum alium commutare. An neſcitis quid vobis ſanctus legiſlator noſter Benedictus dicat in regula? Si quis ſordidè aut negligenter res monaſterij tractauerit, corripiatur. Si non emendauerit, diſciplinæ regulari ſubiaceat. Et in capite de cellario monaſterij dicit: Omnia vaſa monaſterij cunctamq́ue ſubſtantiã ita ſeruet, ac ſi altaris vaſa ſacrata conſpiciat. Denique tacere non poſſum nec debeo certè quàm ſordidè ac negligenter plerique veſtrum tractent omnia, quaſi vel non conſpiciantur à deo, vel nullum eorum rebus cœnobij pariat detrimentum ignauia. Scitote fratres quoniam prænuncians annuncio vobis quòd pro his omnibus, ſicut & pro aliis peccatis veſtris domino deo rationem eſtis reddituri. Labores extra monaſterium propterea vobis minui, ne grauius malè operando peccaretis, & iniunxi vobis opus manuale, ſcribere, libros ligare: hiſq́ue ſimilia quæ cum tranquillitate mentis & corporis intra ſepta monaſterij poteſtis perficere. Vtinam vel iſta manuum veſtrarum opera cum diligentia pro dei amore faceretis, ne panem in toto comedatis ocioſi. Nullum

Scriptio librorũ opus monachis dignũ.

eſt opus manuale, quod monachum meo iudicio plus deceat, quàm libros ſacræ lectionis ſcribere, & ſcribentibus alijs neceſſaria præparare. Hunc enim ſanctum laborem oratione plerunque licebit interrumpere, & pro cibo mentis non minus quàm corporis vigilare. Neceſſitas etiam nos vrget libris ſcribendis cum diligentia intendere, ſi cupimus habere ad manum, vnde nos mutuò poſſimus in ſtudio ſpirituali vtiliter occupare. Cernitis enim huius cœnobij bibliothecam omnem, quæ olim fuit inſignis & magna, per deformatos ante nos monachos vſque adeò diſtractam venditam & alienatam, vt vltra quatuordecim volumina non fuerint hic à nobis inuenta. Induſtria quidem impreſſoriæ artis noſtris diebus nuper apud Moguntiam inuentæ multa quotidie volumina producit in lucem, ſed comparare nobis omnia nequaquam eſt poſſibile, qui adhuc maxima deprimimur egeſtate. Quo circa vos moneo & hortor qui ad externos manuum labores non ſatis libenter occurritis, quatenus ad honorem dei ſcribendis voluminibus quàm diligenter laboretis, quia ſicut ocioſitas inimica eſt animæ, ſic labor moderatus ſpiritualis conſeruator eſt vitæ. Monachus enim quia miles eſt regis æterni, nunquàm debet eſſe ocioſus. Ocium nanque parit acediam, & illa introducit animæ pernicioſæ mortis egeſtatem. Labores autem monachorum ita ſunt moderandi, vt nunquàm à diuinis vacent colloquiis, ſed inter opera

Ars excuſoria librorũ, Moguntiçinuēta à quodam Petro.

manuum

manuſi, in corde meditatio ferueat ſcripturarum, quæ poſtea quã in odorem ſpiritus mentem perduxerit, mox in orationem deuotiſſimam commutetur. Sit ergo monachus Chriſti miles ſicuti animal dei mundũ quod ruminat, habens ſemper in ore cordis ſui ſanctarũ pabula ſcripturarum, ne vanis & pernicioſis cogitationibus mens pateat, aut verbum ex ore loquentis turpis ſiue ocioſum erumpat. Memor ſit ſemper inter operandũ ſcripturæ dicentis: Beatus vir qui in lege domini meditabitur die ac nocte. Omnis enim qui dominum Ieſum in veritate diligit, doctrinam ſimul & paſsionem eius in corde ſuo cum lachrymis & orationibus quotidie reuoluit. Verus nanque dei amator non eſt, qui mandatorum eius vel ad momentem obliuiſcitur. Enimuero ſicut ait ſcriptura, qui diligunt dominum, requirunt quæ beneplacita ſunt illi: & qui timent nomen ſanctum eius, replebuntur lege ipſius. Hinc quidam ſanctorum dixit ad dominũ: In corde meo abſcondi eloquia tua, vt non peccem tibi. Excitandus ergo ſemper animus, & ſtimulis ſpiritualibus quotidie renouandus, ne vel ignauia torpeat, vel inerti ocio langueſcat. Laboris monaſticæ inſtitutionis exercitium, lectionis & orationis ſtudium, & diligens cuſtodia vigiliarum, vera ſunt incitamenta virtutum. Nihil autem ſancto propoſito monachi pernicioſius ocio, quoniam & carnem excitat in libidinem, & mentis omnem eneruat virtutem, extinguitque ſpiritus feruorem. Omnium enim fomes & nutrimentũ malorum in clauſtro eſt ocium. Vbicunque igitur fueris ſiue in agro ſiue in clauſtro, ſemper ocium vt pernicioſiſsimam animæ peſtem fugito, mentem ornans & exercitans vel oratione vel meditatione ſcripturarum. Cum bonis & ſtudioſis dei amatoribus conuerſare libenter, negligentes vero & ſalutis propriæ contemptores deuita. Qui enim picem contingit, inquinabitur ab ea: & qui ſocium ſe facit peccatorum, non erit immunis à ſcelere. Sermones tuos diligenter conſidera, vt nulli detrahas omnino, nec alium auſcultes detrahentem: quoniam detractor ſimul & libens auditor vterque dæmoni famulatur, alter loquendo, alter vero auſcultando. Labora ſicut bonus miles Chriſti Ieſu, & diligenter operare manibus quodcunque tibi ex obedientia iniungitur, nec tibi durum videatur alterius obedire imperio, pro quo ſpiritui tuo corona æternæ fœlicitatis præparatur in cælo. Vnde nullus labor grauis, nullum tempus longum, nulla monacho dura videri obſeruantia debet, quibus gloria æternæ beatitudinis acquiritur. Breuitatem huius vitæ fratres mei perpendite, &

Monachus ceu animal mũdũ ſemper quid piã ſanctum ruminet.

Pſal. 1.

Eccl. 2.

Pſal. 118

agite bonum quandiu licet, quoniã qui nunc parcè ſeminat, poſt
2.Cor.9 mortem quoque parcè & metet: & pro ſuo vnuſquiſque opere mercedem condignam recepturus eſt, non pro alieno. Laborandi tempus breuiſſimum eſt, mercedis verò, quę bonis debetur operibus, ſempiternum. Conſiderate fratres mei homines mundo implicatos & omnes huius ſeculi amatores quàm fortes ſunt in rebus terrenis atque caducis, in cæleſtibus verò debiles & infirmi, vt vos intantum deo placere curetis, quantum illi vt mundo diuites appareant & glorioſi, continué laborant. Nam pro temporali gloria multi vſque ad mortem deſudare non refugiunt, ſed pro ſpe futuræ fœlicitatis etiam parum vel agere vel ſuſtinere contemnunt. Pro terrenis lucris quaſlibet iniurias patientiſſimé tolerant, & pro cęleſti mercede ſuſtinere vel tenuiſſimi verbi contumeliam recuſant. Regi terreno, principi vel iudici toto die fortes poſſunt aſſiſtere, in oratione autem coram omnipotente domino ad vnius horæ ſpacium nequeunt perdurare. Multa pro acquirendis perituris diuitiis aduerſa libenter tolerant, ſuperna verò bona quærere tanto magis negligunt, quanto in amore terreſtrium delectabilius occupantur. Horum vos conuerſatio fratres chariſſimi admoneat omnes huius mundi curas tanto amplius fugere, quanto iam vobis licet minus terrenarum rerum negocia pertractare. Omnem ſollicitudinem veſtram & curam pro acquiſitione cæleſtium bonorum ſemper impendite, & pro mercede futuræ beatitudinis omni tempore diligentiſſimé laborate. Nam ſicut ſcriptura teſtatur, militia eſt vita veſtra ſuper terram,

Job.7. Gala.6. & quæcũque homo ſeminauerit, hæc & metet. Scitote quia mors quotidie properat, & ſingulis momentis pars vitæ non amplius reuerſura extinguitur. Vigilate igitur fratres mei chariſſimi, vigilate, quia neſcitis quando dominus deus noſter ad iudiciũ mortis vniuſcuiuſque venturus ſit, ſero, an media nocte, an gallicantu, an mane: ne cùm venerit repentè, inueniat vos dormientes. Vigilate itaque omni tempore orantes, vt digni habeamini fugere mala omnia quę futura ſunt, & ſtare cum fiducia ante conſpe-

2.Cor.5 ctum filij dei omnia iudicantis. Omnes enim diuo teſtante Chriſtophilo, ſtabimus ante tribunal Chriſti, vt referat vnuſquiſque propria corporis prout geſſit, ſiue bonum ſiue malum. Beatus ille monachus quem inuenerit dominus in bonis operibus vigilantem, qui ſe ad nuptias agni cæleſtis in vera puritate cordis præparauerit, qui occurrere iudici non formidabit. Semper ſit illud in cordibus veſtris memorabile verbum diui Hieronymi ſuper euange-

Monachus exemplo ſecularium excitetur.

euangeliũ Secundum Matthæũ dicentis: Siue comedã,ſiue bibã, ſiue aliud quid faciam, ſemper vox illa videtur ſonare in auribus meis, Surgite mortui, & venite ad iudicium. Quotiens diem illum cogito futuri examinis,totus corde & corpore contremiſco. Vnde ſi qua præſentis vitæ eſt lætitia fratres mei,ita agenda eſt, vt amaritudo illius tremendi iudicij nunquàm recedat à memoria.O dies illa magna terribilis,tremenda nimium & amara valde, in qua ſol & luna obſcurabuntur, non diminutione luminis, ſed comparatione maieſtatis,vbi ceſſabit omne argumentum excuſationis, vbi omnia erunt manifeſta, nihilque latere iudicem poterit,quoniam qui nouit occultas cogitationes mentium, tunc palàm iudicabit, qui nec gratia præuenitur, nec miſericordia flectitur, muneribus & donis non corrumpitur, precibus non mitigabitur, nec ſatisfactione iam deinceps aliqua placabitur.In hac igitur vita poſiti fratres agat vnuſquiſque veſtrum pro anima ſua quantum poteſt, quoniam pœnitentia peccatorum hic facta,ſolum eſt vtilis & fructuoſa, quamdiu locus eſt veniæ,& ſententia adhuc differtur iuſtitiæ. Qui bene facere ac pœnitentiam agere differt vſque ad mortem,damnationi eſt proximus,quoniam bonum quod ſanus & incolumis negligit,raro infirmus & iam moriturus inſtaurabit.Dicit enim ſanctus papa Gregorius: Quiſquis pœnitẽtiæ fructus differre vſque ad mortis horam non metuit, ipſe ſibi teſtis eſt quòd pœnitere veraciter nunquã in eius mente fuit. Nunc ergo conuertite vos ad dominum noſtrũ in toto corde veſtro pœnitentiam agentes coram illo,& ſic viuite precor,vt cùm hic migrandũ fuerit,apparere ante faciem eius nõ timeatis.

Quod ſine intermiſſione ſit orandum.

Homilia VIII.

Dominus ac ſaluator noſter Ieſus Chriſtus in euangelio fratres cata Lucam volens nos cõtinuos eſſe in orationibus, ita præmonuit dicens: Oportet ſemper orare, & nunquàm deficere. Hoc domini conſilium prę cunctis mortalibus maximè decet monachos, & omnes in quacunque religione clauſtralęs, quorum omnis actio & tota vita, immo quicquid faciũt,aut oratio eſſe debet aut ſaltem orationi conforme. Dicuntur enim non abſque ratione ſpirituales, quicunq; militiam profitentur monaſticam,quatinus ipſo moneantur vocabulo,carnis voluptates pro

Luc.18.

Orare ſine intermiſſione præcipuè eſt monachorum

dei amore contemnere, & per veram charitatem in ardore ſpiritus ambulare. Dicit namque ſanctus Christi apoſtolus: Qui in carne ſunt deo placere non poſſunt, quoniam ſi ſecundum carnem vixeritis moriemini: ſi autem ſpiritu facta carnis mortificaueritis viueris. Sciens autem ſine orationis inſtantia feruorē ſpiritus diu in nobis non poſſe ſubſiſtere, iterum ad Theſſalonicenſes ait: Semper gaudete, ſine intermiſsione orate, in omnibus gratias agite, quoniam hæc eſt voluntas dei in Chriſto Ieſu in omnibus vobis. Quis autem ſit modus orandi, ſaluator nos docuit in euangelio dicens: Tu autem cum oraueris, intra in cubiculum tuum, & clauſo oſtio, ora patrem tuum in abſcondito, & pater tuus qui videt in abſcondito, reddet tibi. Et in alio loco dixit ad mulierem Samaritanam: Mulier crede mihi quia veniet hora quando neque in hoc monte neque in Hieroſolymis adorabitis patrem. Sed venit hora & nunc eſt, quando veri adoratores adorabunt patrem in ſpiritu & veritate. Nam & pater tales quærit qui adorent eum. Spiritus eſt deus, & eos qui adorant eum, in ſpiritu & veritate oportet adorare. Orationem eſſe cordis, potius quàm ſermonem oris prolixum, ex Chriſti doctrina conſtat manifeſtum, quia cum deus ſit ſpiritus non aliter quàm intimo feruore ſpiritus venit adorandus. Orationis enim cordis in feruore ſpiritus magna eſt virtus, multiplicationis vero ſermonum ſine attentione mentis nulla omnino vtilitas. Hinc ſanctus Hieronymus ait: Non in verbis tantum, ſed corde orandus eſt deus. Quapropter melior eſt quinque pſalmorum decantatio cum cordis puritate ac ſerenitate ſpiritualiq́ue hilaritate quàm totius pſalterij modulatio cum anxietate cordis atque triſtitia. & diuus papa Gregorius: Vera poſtulatio eſt, non in oris vocibus, ſed in cordis vocibus, hoc eſt in ſanctis cogitationibus. Nam valentiores voces apud dei aures non faciunt verba, ſed deſideria. Exceptis igitur his orationibus quas dicere vel ex decreto eccleſiæ tenemur, vel ex inſtitutione ordinis monaſtici, prolixitas in reliquis & multiplicatio verborum nihil aut parum conducunt ad veram internamq́ue deuotionem mentis, quoniam vbi non eſt feruens in dei amore deſiderium, ſuperfluè extenſio introducitur ſermonum. Dicit enim ſacer Auguſtinus: Abſit ab oratione multa precatio, ſed feruens perſeueret intentio, [illegible] multum loqui in orando eſt rem neceſſariam ſuperfluis agere verbis. Oratio nanque paucis verbis res multiplices comprehendit

Rom. 8.
1. Theſ. 5
Matt. 6.
Ioan. 4.
Oratio potiſsimū eſt cordis.

hendit, vt cito ſimplicitas fidei ſufficientiā ſuæ ſalutis addiſceret, & prudentia ingenioſorum profunditate myſteriorum ſtupeſceret. Illis vero quibus popter duritiam cordis, interni defuerit feruoris compunctio, cum ſe proſternūt ad orationē, ſermone prolixiore, clamore & lachrymis op⁹ eſt, vt diuturna excitatione mētis, ignem diuini amoris feruentē in ſemetipſis tādem excutiant, donec in affectum ſanctæ orationis in dei ſpiritu conſurgant. Poſtea vero quàm feruor diuini amoris & cōpunctionis mentē penetrauerit, iam deinceps non opus eſt exercitione verborum, ſed ſpiritualis fomenti continuatio requiritur, ne feruor ſpiritualis incendij extinguatur. In hunc finem ſanctiſſimus pater noſter orationē in cōuentu abbreuiari voluit: vt ſi quis in ſpiritu voluerit orare, ſeorſum poſsit. Sunt autē nonnulli, qui vſque adeo ſunt duri cordis, vt parū vel nihil inter orandū ſpiritualis inueniāt cōpunctionis, quibus libertas perniciem, & ſolitudo frequenter parit deſperationē. Attendite quæſo frares chariſsimi his quæ dico vobis, & penſate quàm ſitis ad ſine intermiſſione orandū obligati. Non ſatis eſt monacho in ſchola Chriſti regis æterni ad perfectionem tendenti orationes canonicas perſoluere, nec ſufficit homini, deo per votum ſolenniter dicato preces ordinis cōmunes in conuentu adimplere, quoniam qui ſemper orare ſine intermiſſione præcipitur, vltra verbales etiā ad ſpirituales orationes obligatur. Nam orationes ab eccleſia vel ordine inſtitutæ, ſub merito ſunt obediētiæ, & lege neceſſitatis oratione præcepti. ille verò modus orandi, qui ſpiritualis dicitur, omni tēpore monacho vtilis & neceſſarius ad perfectionem in libertate ſpiritus roboratur. Vnde notandum quod ad orationes quæ ſunt de pręcepto eccleſiæ vel ordinis, prolatio verborum de neceſſitate requiritur, cum intentione ſatisfaciendi ſtatuto quo ad orandum quiſpiam tenetur. Viderint illi quomodo ſatisfaciant mādato eccleſiæ, qui orationes ſeptem canonicas verborum prolatione non exprimunt, ſed ore clauſo ſeriem precum ſola cogitatione oculis miniſtrantibus percurrunt. In illis autem orationibus quas non ex mandato ſed propria voluntate ex deuotione ſola dicendas aſſumimus, feruor mentis in deum ſine prolatione verborum ſufficit, quia tales qui adorent in ſpiritu & veritate deus oratores ſicut diximus requirit. Canonicas vero preces quas nuncupant horas, dicere tenemur, & non ſolum cogitare. Vtrobique deuotio mentis ad deum eſt vtilis, ſine qua nullę preces creduntur efficaces. Itaqūe fratres mei quādo ſtamus ad orationē, ſummo ſtudio

Monachus orare ſemper ſpiritu tenetur.

 inuigilare

inuigilare debemus & intendere precibus quas fundimus, ne ſine fructu internæ compunctionis oremus. Diſcedat igitur procul omnis cogitatio carnis, mentem nulla impediat occupatio rei familiaris, nec aliud quicquam tunc animus cogitet, niſi hoc ſolum quod precatur. Ideo & ſacerdos præfatione ante ſacrificium de more præmiſſa, mentes fratrum parat dicens: Surſum corda, vt dum reſpondet plebs, Habemus ad dominum, admoneatur nihil aliud cogitare debere quàm ipſum quem inuocat deum. Claudatur ergo contra aduerſarium pectus, & ſoli domino pateat, nec in tempore ſanctæ orationis quicquam occupationis mundanæ penitus admittit. Magna enim orationis puræ vtilitas quæ veluti nuncius fidelis mandatum feruidę mentis peragit, volanſque aſcendit in cælum, quò caro non pertingit.

Orationis alæ duæ. Duabus etenim alis ſuſtentatur oratio, quatenus in cælum euolet, quarum altera ieiunium dicitur, altera vero eleemoſyna nominatur. Hinc ſanctus Ioannes dicit Chryſoſtomus: Nihil potentius homine orante, qui orat cum ieiunio, quoniam duplices alas habet, & neque oberrat neque torpet. Oremus igitur in ſummo feruore ſpiritus, & quanta poſſumus conſcientiæ puritate viuamus, quoniam illius eſt perfecta & deo placens oratio, cuius & cauſa clamat & lingua, cuius actus & ſermo deprecationi conſentiunt, cuius vita & cogitatio patrocinium precibus ferunt.

Ioan. 9. Nam ſine iuſtitia veritatis, omnis erit infructuoſa ratio, quoniam
Pſal. 118 ſcimus quòd deus non exaudit peccatores, & quia longe à pecca-
Pro. 28. toribus ſalus, dicente ſcriptura: Qui auertit aures ſuas ne audiat legem, oratio eius erit execrabilis. Sanctus quoque in Pſal-
Pſal. 65. mo propheta dicit: Iniquitatem ſi aſpexi in corde meo, non exaudiet me dominus. Sicut enim in vulnere nullum proficit medicamentum niſi prius extrahatur ferrum, ita nihil proficit illius oratio, cuius adhuc dolus in mente vel odium manet in pectore. Vt autem deus orationem exaudiat tuam, in primis oportet vt conſcientia mundetur ab omni macula peccati mortalis, & verum mens propoſitum ſubeat emendationis. Multum orare ſimul & in multis offendere, quid eſt aliud quàm Deum irridere?

Duo impediunt orationis fructũ. Duobus etenim modis oratio intercipitur, ne à domino exaudiatur, altero cũ oratur adhuc peccando cõmittit malũ, altero vero ſi debitori ſuo propter deũ non dimittit debitũ. Tu ergo qui habere fructũ orationũ tuarũ deſideras, qui venire ad dei miſerationẽ cũ penitẽtib' optas, caue ne quid mali cõtra dei volũtatẽ peragas, & cura diligẽter vt omnia in te cõmiſſa hominib' ex corde veraciter

taciter dimittas. Scis enim dixiſſe dominum: Dimittite, & dimittemini. Poſtea vero quàm mundaueris conſcientiam tuam à malo, & remiſeris omne delictum proximo, iam eris ad orandum idoneus, ſi fueris in feruore ſancti propoſiti rectè ad deum ordinatus. Iam nunc accede confidenter ad precandum dominum. proſterne te humiliter in conſpectu eius, & ora cum puritate cordis & feruore ſpiritus, nec deficias ab oratione, quandiu viuis in carne. Sit oratio tua pura, ſimplex, dilucida & manifeſta, ſit plena grauitatis & põderis & decore ornata veræ humilitatis. Nõ poſtules quicquã in oratione ſaluti animæ cõtrariũ, neque pro re tẽporali nimis importune preceris, quoniã impudẽtia eſt vt petas à deo diuitias quæ maximã occaſionẽ præſtãt ſuperbiæ, chriſtianã puritatẽ freqũeter cõmaculãt. Nõ eſt impudẽti ſi petas panẽ quotidianum, quoniam aliud eſt materiam poſtulare vnde ſuperbias, & aliud eſt petere alimentum neceſſarium vnde viuas. Non te iuſtifices orans, ne ſicut Phariſæus exeas condemnatus: nec poſtules quicquam à domino quaſi tuorum ex debito meritorum, ſed humilia te in omnibus, vt gratiam recipere merearis. Memento humilitatis publicani, & cum tanta humilitate ora, vt veniam peccatorum & animi iuſtificationem cum illo inuenias. Vberior enim eſt dei gratia quam oratio ſupplicãtis, & plus orantibus nobis tribuit quã rogamus. Non in clamore vocis orabis ad eum qui nouit abſcondita cordis, ſed in feruore ſpiritus & intimæ clamore mentis aures pulſa diuinæ maieſtatis. Neque longitudinem protrahas verborum ante eum qui eſt ſpiritus, quia non in multiloquio, ſed in pura mẽte orantis placabitur deus. In tempore orationis omnem malitiam & inquietudinem cordis proiice abs te, & quod ſæpe dicimus, remitte ſi quid habes aduerſus proximum tuum. Niſi enim proximo tuo debitum omne pro ſaluatoris amore dimiſeris, nihil tuis orationibus à domino impetrabis. Dicitur quoddam eſſe genus ſerpentis, quod cùm ire voluerit in aquam ad bibendum, prius euomit omne venenũ. Imitare & tu monache hunc ſerpentẽ in hac parte, omneque venenũ iræ & amaritudinis euome, remittens fratri tuo centũ denarios, vt tibi remittat dominus decẽ milia talentorum. Qualẽ erga te cupis eſſe dominũ, talẽ te quoq; exhibeas ad cõſeruũ. Inuoca dominũ ex toto corde tuo, & inuenies eũ. Sit oratio ardẽs atq; puriſsima, vt mẽs tua in eius amore ſanctiſsimo copuletur. Hoc ſtude in omni vita tua, vt orationem purã offeras dño deo in omni tẽpore. Nũquã deficias in oratiõe, nec de miſericordia

Marginalia: Luc. 6. — Quid & quomodo precandũ. — Luc. 18. — Matt. 18

debellat aërias poteſtates. Oratio mentē illuminat, affectum purificat, veniā delictorum impetrat, ſpiritū in dei amore contra omnes aduerſarios confortat. Nihil ſic mentē à terrenis ad cæleſtiū amorē eleuat, nihil carnis voluptates tā cito & valenter extermínat, nihil adeo illuſtrat intellectum, nihil quoque intantū veritatis confundit aduerſarium, ſicut oratio pura quæ cum feruore diuini amoris ad deū funditur, & bonæ teſtimonio conſcientiæ decoratur. Si dæmonibus cupis eſſe terribilis, ſi dei vis eſſe amicus, conſcientiam habeto puram, & ſpiritualem nunquā intermittas orationem. Omnia enim deuota poteſt oratio, ſi rectitudine fidei & vitæ puritate decoretur. Oratio dæmones fugat, virtutē malignātium eneruat, langueſcentem in tepiditate animam ſanat, ac debilem & infirmum in dei timore ſpiritum confirmat. Oratio pura deo facit proximum, & eum quem acceperat ſeruum, dei facit eſſe amicum. Oratio pura & feruens in amore dei cælum penetrat, intellectum orantis mirabiliter illuminat, infernū claudit, paradiſum aperit, animas fidelium introducit. Veritas enim non mentitur, quæ in ſancto euangelio promittit dicens: Petite & dabitur vobis, quærite & inuenietis, pulſate & aperietur vobis. Omnis enim qui petit accipit, & qui quærit inuenit, & pulſanti aperietur. Quis veſtrum in toto corde ſuo conuerſus ad dominum orauit vnquam & non eſt exauditus? Aut quis inuocauit dominum, & elongauit ſe ab eo? Dicit enim ſcriptura. Scitote quoniam exaudiet dominus preces veſtras, ſi manentes permanſeritis in ieiuniis & orationibus in conſpectu domini. Memores eſtote Moyſi ſerui domini, qui Amalech confidentem in virtute ſua, non ferro pugnando ſed precibus ſanctis orando deiecit. Multum enim valet deprecatio iuſti aſsidua, & oratio humiliantis ſe penetrat nubes. Helias homo erat ſimilis nobis paſsibilis, & orauit oratione vt non plueret ſuper terram, & non pluit annos tres & menſes ſex. Et rurſum orauit, & cælum dedit pluuiā, & terra dedit fructum ſuum. Oratione & lachrymis rex Ezechias quindecim annos vitæ longioris obtinuit, & prophetæ ſententiā precibus mutauit. Orationibus viri ſancti claruerunt miraculis, & ſupplicantes ad dominū mortuos reuocarunt ad vitā. Orationis etiam puritate ſubiecta ſunt omnia, & nihil eſt in nobis tam difficile, quod oratio deuota & feruida nequeat impetrare. Tunc autē orantes fiduciam impetrandi quod poſtulamus à domino accipimus, cū precibus noſtris vitæ prauitas nulla contradicit. Nam iuſtæ precis exauditor eſt dominus, quando videlicet

Matt. 7.

Iudith 4.

Iaco. 5.

Eccl. 35.

Eſa. 38.

[illegible] via [illegible] & [illegible] rel-
lus [illegible] facit orantem. Inter diſsimiles non ſtabit amicitia,
& inter deum & peccatorem non poterit eſſe communio. Si vis
exaudiri orans, caue ne prauis operibus a dei voluntate non diſcordes.
Viue ſpiritu perfectius deo, & nullam patieris in oratione repul-
ſam. Enimuero conſcientia pura in feruore diuini amoris ho-
minem deo facit intellectu perfectiorem, ſimilitudo caeteras amo-
rum: amor vero introducit familiaritatem, familiaritas confiden-
tiam, & confidentiam penitentis conſequitur faciem impetratio-
nem. Nam ſicut inter diſsimilia non fit vnio, ita inter deum &
hominem malum nihil proficit oratio. Quicunque igitur veſtri
orationum ſuarum conſequi deſiderat effectū, in primis per ve-
ram pœnitentiam cordis ſui domicilium ab omni mundet delicto.
Deinde ſanctæ compunctionis ſemetipſum ſtudeat inflammare
exercitio: poſtea mentem continue paſcat in dei amoris ſtudio,
quatenus bonum quod inchoat, nullo deinceps tempore inter-
mittat. Poſtea vero quam creſcente ſemper in eo diuini amoris
deſiderio, ſanctæ puritatis exercitium longo ſtudio perduxerit in
conſuetudinem, & mens in bono propoſito neceſſariam cōcepe
rit firmitatem, tunc primum ſimilitudo diuinæ communionis
paulatim introducitur, & ad ſtatū debitum oratio formatur. Nā
quanto mens in dei amore amplius exercitata profecerit, tanto ci-
tius oratio quod poſtulat à domino impetrabit. Solus etenim dei
amor facit orationem eſſe potentem, in quo mens quanto feruē-
tius arſerit, tanto facilius petitionum ſuarū conſequetur effectū.
Nam ſi multum amas, multum potes. Deus enim charitas eſt, &
1. Ioā. 4. qui manet in charitate, in deo manet, & deus in eo. In quo vero
manet deus, nihil eſt illo fortius, niſi deus ipſe ſolus. Sunt inter
vos quidam infirmi & debiles animo, qui ſe iam fortes in via do
mini exiſtimant atque perfectos, quorum eſt & rara & horaria
deuotio, qui ſine veſte nuptiali regno ſe appropinquaſſe glorian-
tur cæleſtem, cum tamen adhuc longe in inferioribus iaceant.
His ego quod ſæpius dixi, iterum dico, quoniam nemo repente
fit ſummus, & niſi monachus omnes paſsiones ſuas animales
per carnis macerationem domuerit, ad montem diuinæ contem-
plationis altiſsimum non pertingit. Quiſquis enim in cœnobio
ſub poteſtate & obedientia conſtitutus, voluntatem ſuam cōtra
monaſticam inſtitutionem ſequitur, dignus non eſt vt in ſuis
orationibus à domino exaudiatur. Iſti autem de quibus loqui-
mur, in oculis ſuis magni ſunt & ſapientes, qui propriam volun-
tatem

tatem diligentes, ad omnia murmurant, & quicquid ipſi non ordinauerint, male factum putant. Actus fratrum ſuorum curioſa inquiſitione diſcutiunt, ſuas verò diſcernere negligentias cõtemnunt. In moribus ſunt diſſoluti & incompoſiti, in verbis leues & clamoſi, ad obedientiam inuoluntarij, & ſemper in bonis operibus tardi & acedia pleni. Communia ordinis exercitia negligũt, priuatis iuxta voluntatem propriam intendunt. Et quandiu in ſua temeritate permanent, ad verum dei amorem non conſurgunt. Audiant quid dominus dicat, monachi propriæ voluntatis amatores. Non veni vt faciam voluntatem meam, ſed eius qui miſit me patris. Hunc fratres præceptorem attendite, ad cuius imitationem niſi vixeritis, ſine fructu orabitis. Eius nanque orationem libenter exaudit dominus, qui mandata eius in veritate cuſtodit. Qui vero dei mandatum tranſgreditur, qui carnis voluptates & mundi ſolatia cum deſiderio ſequitur, eius oratio non exauditur. Deus nanque iuſtus & rectus tunc orationẽ tuam libenter exaudire creditur, quãdo mens & vita bona ſimul deprecantur. Cuius autem conuerſatio deo diſplicet, oratio eius quomodo placebit? Deus enim ſpiritus eſt, & homo qui non in ſpiritu ſed in carne ambulat, certe ad Deum minime appropinquat. Tu itaque monache qui ad puritatem euangelij & regulæ non ambulas, qui propriam non dei voluntatem amas, ſcito quoniam orationum tuarum non ſenties efficaciam, niſi prius emendaueris vitam. Niſi enim conuerſatio tuæ vitæ concordauerit orationi, non impetrabis quod precaris. Tunc magna voce clamas ad dominum, quando etiam lingua tacente, bonis operibus clamas. Orationes enim bonę & conuerſatio mala, nihil boni merentur. Fac ergo quod ſapiens quidam monuit, Et ſi peccaſti non adiicias iterũ: ſed & de priſtinis deprecare, vt tibi dimittantur. Ante orationem præpara animam tuam, & noli eſſe quaſi homo qui tentat deum. Sit mens pura & ardens in amore domini, ſit conſcientia munda & in ſanctæ conuerſationis propoſito roborata, & erit oratio diuinis auribus grata, Si aliter oraueris, nihil impetrabis. Bene orat qui bene viuit: & facile impetrat, qui ſanctis operibus orat. Denique oratio multum redditur efficax & grata in conſpectu dei, ſi fuerit omni tempore cõſonans paſsioni domini noſtri Ieſu Chriſti. Chriſtus enim deus eſt & homo, mediator inter deum & nos, per quẽ tutum acceſſum habemus ad patrem, ſicut ipſe teſtatur in ſancto euangelio: Nemo, inquit, venit ad patrem niſi per me. Vnde nulla prætereat dies, in qua Chriſto, ad minus

Humilitas parẽdi nihil non obtinet.

Ioan. 6

Ioan. 4.

Eccl. 18.

Bona vita, bona oratio.

Ora per virtutẽ crucis Chriſti.

Ioan. 14

nus ſemel, orando gratias non agas, qui ſuorum dolore vulnerum animæ tuæ ſanauit languores, qui ſanguinem pro te ſuum effudit, & morte ſua innocentiſsima de mortis perpetuæ interitu te miſerum redemit. Homo certe ingratiſsimus eſt, & chriſtiano vocabulo indignus, qui tantorum beneficiorum Chriſti vſq; adeo fuerit obliuioſus, vt non quotidie vel ſemel ad minus gratiarum illi referat actiones. Monachus autem qui ſeculo mortuus deo ſoli viuere iubetur, dominicæ paſsionis memoriam in ſuo pectore iugiter portet, ſemper gratias agens ſuo redemptori, ſemper benedicens, ſemper adorans, & quotidie, immo quantum fieri poteſt, ſingulis momentis amaritudinem vulnerum Chriſti cum lachrymis compatiendo reuoluat. Omni die poſt orationes ſingulas regulares, quas Græci appellant canonicas: flexis genibus & eleuata mente in cælum dicat: Gratias ago tibi & benedicens adoro te o mediator dei & hominum Chriſte Ieſu dulciſsime, deus & homo, pro incarnatione tua ſanctiſsima, pro natiuitate tua ex virgine, pro circuncisione, pro fuga in Aegyptum & ſeptenni exilio, quod pro nobis ſuſtinuiſti. Adoro te domine ſaluator Ieſu Chriſte pro laboribus tuis, pro fame & ſiti, frigore ac nuditate, pro itineribus tuis, pro doctrina & predicatione tua, pro miraculis tuis pro vocatione gentium, & pro iuſtificatione peccatorum. Ago tibi gratias domine fili dei viui, pro dolore vulnerum tuorum, benedico te pro effuſione ſanctiſsimi ſanguinis tui, adoro te pro morte tua quam innocentiſsimè ſuſtinuiſti, & rogo te per omnem paſsionem, pietatem tuã & clementiam miſerere mei nunc & in hora mortis meę. Hanc breuiſsimã orationem in die ad minus ſepties deuotus monachus perorabit, & quotiens coram imagine crucifixi tranſierit, ſimili modo cum feruore mẽtis Chriſtum adorabit. Qui verus Chriſti amator eſt, Chriſtum ſemper cogitat, Chriſtum loquitur & veneratur, Chriſtũ ſibi non dubitat vbiq; eſſe præſentem. Eius memoriæ paſsio Chriſti nunquam deeſt, & præ amoris magnitudine ſeipſum obliuiſcitur, & in Chriſto mente & deſiderio totus occupatur. In amore Chriſti quiſquis feruet animo, terrena contemnit, carnem vincit, ſola cæleſtia concupiſcit. Chriſtum vigilans ſemper cum deſiderio cogitat, dormiens Chriſtum ſomniat, & continuè ſuſpirans, cum diuo Ignatio clamat: Amor meus crucifixus eſt. Suſpiriis cõiungit ſuſpiria, & Ieſum quem toto corde ſuo diligit, non oculis ſed ſpiritu præſentem cernit. Vrgente amoris deſiderio quotiens crucifixum intuetur, mox in lachrymas reſoluitur & æſtuãs charitatis

Oratio eſt gratiarũ actione poſt preces canonicas.

Amor meus crucifixus eſt.

ritatis incendio vociferatur. O amor cunctis fortitudinibus fortior, quàm dulciter ardet qui Chriſti deſiderio inflammatur. Recte locutus eſt qui dixit: Fortis eſt vt mors dilectio. Quid enim fortius eſſe poteſt amore Chriſti, cuius ardore ſancti martyres tot milia genera mortis contẽnentes ſuperauerunt? O amor crucifixe meus miſerere mei, da mihi eam de qua loquor, dilectionis tuæ ſentire dulcedinem, vt ſemper in corde meo circumferam tuam amariſſimam paſſionem. Scio fratres mei, ſcio quod non eſt efficacior modus orandi, nec vtilior nobis qui adhuc ſumus infirmi, quàm in memoria & virtute paſſionis domini noſtri Ieſu Chriſti. Vnde cum ſit manifeſtum quòd ſine mediatore non eſt aſcenſus mentis ad deum, omne opus bonum in Chriſti nomine eſt inchoandum, quia tunc preces ad deum vtiliter effundimus cum purificata conſcientia per eius vnigenitum filium oramus.

Amore Chriſti nihil fortius.

Cant. 8.

De cuſtodia & origine cogitationum. Homilia IX.

SAlomon rex ille quondam ſapientiſſimus in libro quem prouerbiorum prænotauit, filium ad veram cohortans ſapientiam, inter cætera dixit: Fili mi attende ſapientiam meam & prudentiæ meæ inclina aurem tuam, & cuſtodias cogitationes, & diſciplinam labia tua conſeruent. Non enim minima ſapientiæ pars eſt fratres chariſſimi, ſi ſciat monachus cogitationes ſuas prudenter diſcernere, & earum motus omni tempore ſollicitè cuſtodire. Magna res eſt nihil cogitare mali, ſed non minoris prudentiæ malas ab exordio cogitationes poſſe repellere. Humani etenim cordis profunda ſententia, mobilis, varia, multiplex & inſtabilis ſemper, cuius obſeruare principia, & refrenare motus, ſumma prudentia eſt, & magnum ſapientiæ ſignum. Molam ſi dixero perpetuo motu agitatam cor hominis, à veritate non aberraui, maxime ſi quis eius inquietudinem adamuſſim penſiculare voluerit. Quid nam aliud eſt cor humanum quam mola quædam in motu ſemper conterens aliquid? Nunquam eſt ocioſum cor humanum, nunquam ſine motu quieſcit, ſed agit ſemper aliquid: & ſicut mola ſemetipſam conſumit vacua motu proprio, ita cor hominis à ſemetipſo turpiter defluit, dum illud boni cogitatio non conſtringit. Semper mouetur in aliquod obiectum cum amoris ſui deſiderio, ſem-

Prou. 5.

Cor hominis mola eſt perpetuo motu.

per molit,ſemper agit, ſemper circa aliquid occupatur delectabi-le,ſiue bonũ ſit ſiue malũ. Sicut corpus nõ mouetur ſine anima,ſic mẽs hominis nõ manet fixa in bono niſi cõtinuè reſtricta fuerit per ſancta exercitia. Propterea dixit in Eccleſiaſtico vir ſapiens:

Eccl. 30 Iucũditas cordis hæc eſt vita hominis,& theſaurus ſine defectione ſanctitatis,& exultatio viri eſt lõgæuitas. Miſerere animæ tuæ placẽs deo,& cõtine & cõgrega cor tuũ in ſanctitate eius, & triſtitiã lõge expelle à te. Quid eſt cõgregatio cordis, niſi diligens cuſtodia cogitationis? Cor etenim ſuũ in ſanctitate domini congregat,qui motus cogitationũ ſuarũ in timore dei iugiter obſer-

Prou. 4 uat. Et ideo ſcriptura dicit: Omni cuſtodia ſerua cor tuũ, quoniã ex ipſo vita procedit. Sumũt autẽ cogitationes motuũ ſuorũ principia ex his quæ offerũtur à ſenſibus,quæ tanto euagãtur periculoſius, quanto minus iudicio rationis ab exordio conſiderantur. Quiſquis igitur cogitationũ ſuarũ vigilãs eſſe deſiderat, quiſquis cõgregare cor ſuũ in ſanctitate domini optat,ſenſus ſuos exteriores in primis diligentiſsime cuſtodiat, & frenũ prudẽtiæ ſingulis imponat. Hinc de auditu & viſu ſcriptura ſic præcipit. Sepi aures

Cogitationes ex ſenſibus oriũtur.

Eccl. 28. tuas ſpinis,& linguã nequã noli audire,& ori tuo facito oſtia , &

Eſa. 33. ſeras auribus tuis. Beatus homo qui obturat aures ſuas ne audiat ſanguinẽ, & claudit oculos ſuos ne videat malũ. In ſancto quoq;

Iob. 31. Iob ſic legimus: Pepigi fœdus cũ oculis meis,vt ne cogitarẽ quidẽ de virgine. In eos vero qui miniſterio ſenſuũ corruerũt in foueã peccatorũ,ſic dominus cõteſtatur per prophetã Hieremiam:

Hier. 9. Quia aſcendit mors per feneſtras veſtras, ingreſſa eſt domos veſtras diſperdere paruulos deforis,& iuuenes de plateis. Mors per feneſtras domos noſtras ingreditur, quotiẽs iniqua cogitatio per

Eccl. 27 miniſteriũ viſus vel auditus ad mentẽ intromittitur. Domus enim conſcientia eſt, de qua ſcriptura dicit: Niſi te inſtanter tenueris in timore domini,cito ſubuertetur domus tua,quod eſt conſcientia. Domus hæc fragilis eſt multum, & cito ſubuertitur,niſi con-

Pſal. 126 tinuo exercitio timoris domini muniatur. Niſi enim dominus cuſtodierit domum, fruſtra vigilat qui cuſtodit eam. Timore igitur domini munienda eſt domus conſcientię. Senſus quoque diligentiſſime refrenandi ſunt,quia cuſtodire cogitationes ſuas non ſufficit,qui aures & oculos ab occaſione mali non auertit. Itaque ſi vis cogitationum tuarum cuſtos eſſe prudens , & verus congregator cordis in ſanctitate domini, ſepi aures tuas ſpinis compunctionis timoris dei , ne per viſum introducant peccatum. Quod tibi non licet concupiſcere , noli cum deſiderio videre : & quod

habere

habere non expedit, noli cogitare. Multi perierunt miniſterio ſenſuum, & qui videre incaute pergunt externa, ſæpius interiora ſua bona turpiter amiſerunt. Qui non timet periculum, iam certe prope interitum eſt: & qui de ſua virtute pręſumit, ad ruinā peccati, feſtinanter currit. Qui oculum vibrat in choruſcationem fulguris, excæcabitur ad horam: & qui conſiderat ſpeciem mulieris, non erit immunis à periculo. Illius laudo prudentiam monachi qui in medio turbarum eſt ſolus, & ſenſibus ſuis præponit cenſorem, ne quid intromittat mali ad dominam. Statuit iuxta portam cuſtodes, qui gladio & fuſte repellant incompoſitè irruentes. Timor enim Domini ſanctus nunquam deſerit mentem viri ſapientis, ſed tanquam pugil fortis & vigilans ſemper ad latus ſtat principis, ita cuſtodit dominam cordis. Auertit aures ſuas ab omni ſcurrilitate verborum, & claudit oculos ſuos ne videant malum. Semper incedit iuxta duodecimum humilitatis gradum defixis in terram aſpectibus, orans cum propheta ad dominum: Auerte oculos meos ne videant vanitatem, in via Pſa. 118
tua viuifica me domine. Ita vos moneo fratres, ſenſus veſtros in timore domini dirigite, vt cordis domicilium ſemper mundum & inuiolatum poſſitis cuſtodire. Mementote ſcripturæ dicentis: Mundamini, qui fertis vaſa domini. Conſiderate precor quanta oporteat vos nitere munditia & puritate mentis, qui non ſolum Eſa. 52.
ratione ordinis ſacerdotalis vaſa domini fertis, ſed quod eſt amplius, etiam vos ipſi vaſa domini eſtis. Dicit enim ſanctus Chriſtophilus Paulus: Neſcitis quoniam corpora veſtra membra 1. Cor. 6
ſunt Chriſti? Et iterum dicit: An neſcitis quoniam membra veſtra templum ſunt ſpiritus ſancti, qui in vobis eſt, quem habetis à deo, & non eſtis veſtri? Ac alibi: Templum enim dei ſanctum eſt, quod eſtis vos. Et de ipſo Paulo in actibus apoſtolorum do- 2. Cor. 6
minus dixit ad Ananiam: Vade, quoniam vas electionis eſt mihi Act. 9.
iſte. Monachus qui ordine ſacerdotali in dei eccleſia fungitur, duplici ratione ad ſanctiſſimæ puritatis obſeruantiam tenetur. Oportet enim Chriſti militem propter votum quod Deo fecit, eſſe purum ſanctum & in bonis operibus iugiter infatigabilem, & ratione ſacerdotalis miniſterij circunſpectum, ac diligentiſſimè vigilantem. Scriptum eſt enim: Maledictus homo, qui Hier. 48
facit opus Dei negligenter. Vos miniſtri eſtis Dei omnipotentis, qui ad altare quotidie filium eius immolatis, cuius opus in manibus veſtris committitur, & magna propterea puritas mentis & corporis in veſtra conuerſatione poſtulatur. Vt ergo caſta

permaneat puritas mentis, neceſſe eſt quòd reſtringatur inſtabilitas cogitationis. Cuſtodiendi ſunt omni tempore ſenſus, per quos corrumpitur integritas mentis. Mortui enim eſtis mundo, & cœpiſtis iam viuere Chriſto, non licet vobis cogitare niſi ſanctum, nec decet vos dei miniſtros aliquid amare terrenum. Deus eſt enim cui ſeruitis ô monachi, omnipotens eſt cui miniſtratis ô fratres mei. Viuite puri, ſancti & innocentes, quia non decet vos occupari mundi negociis, qui ad militiam dei vocati eſtis. Creſcat in vobis cum tẽpore amor dei & puritas cordis, vt quanto diutius in hoc mundo viuitis, tanto ſanctiores euadatis. Viſum ab omni malo ſemper auertite, vt poſſitis in bonis cogitationibus ſine defectu permanere. Oculos mentis veſtræ ſemper in cælum erigite, & viſum carnis in rebus perituris nolite occupare. Auditum quoque veſtrum ab omni ſermone inutili, vano & ſtulto ſemper claudite, & futurum dei iudicium ſemper cum pauore cogitate. Manus veſtras illicito & turpi contactu quarumlibet rerum nolite polluere, vt Dei filium mundo corpore & pura conſcientia poſsitis immolare. In cibo & potu non eſt monachorum ſapores diſcernere, nec decet milites Chriſti corporales delicias amare. Natura pauca requirit, & quibus alatur, ruſticana cibaria: appetitus autem niſi reſtringatur imperio rationis, ad illicita rapitur, per quem naturæ ſimplicitas violatur. Crapulam in omnibus fugite, & in victu regularem temperantiam ſeruate. Nemo veſtrum patienter audiat detrahentem fratri ſuo, aut male de proximo loquentem. Linguam ſuam vnuſquiſque veſtrum ab inutili ſermone cohibeat, & male loqui de hominibus chriſtianus bonus monachus erubeſcat. Nunquã recedat à memoria veſtra illa comminatio domini in ſancto euangelio dicentis: Ex abundantia cordis os loquitur. Bonus homo de bono theſauro profert bona, & malus homo de malo theſauro profert mala. Dico autem vobis, quoniam omne verbum ocioſum quod locuti fuerint homines, reddent rationem de eo in die iudicij. O nimis metuenda ſententia. Si de ocioſo ſermone ratio exigitur, detractio, ſcurrilitas & turpiloquium, quid merentur? Aut ſi verbum inutile rationi diſtricti examinis cenſetur obnoxium, quid reſpondebit qui tam facile loquitur malum & pernicioſum? Ocioſum verbum eſt omnis loquutio hominum quæ ſine iuſta vtilitate prolata eſt, ratione carens legitimæ neceſsitatis. Propterea fratres conſiderate ſermones veſtros, & nemo loquatur verbum ad rem non pertinens vel iuſtæ vtilitatis,

Mat. 12.

Ocioſũ verbũ quod.

litatis, vel neceſſariç rationis. Audiuiſtis enim formidabilem domini ſententiam, & diui legiſlatoris noſtri præceptum nõ ignoratis in regula dicentis: Scurrilitates, verba ocioſa, & riſum mouentia, çterna clauſura in omnibus locis damnamus, & ad tale eloquium diſcipulũ aperire os non permittimus. Tria hic verborũ genera ſanctus pater Benedictus monachis interdixit, & çterna clauſura in omnibus locis damnauit. Scurrilia videlicet, ocioſa, & riſum mouentia. Quid autem ſit ſcurrilitas, grammaticorũ nobis interpretatio declarauit. Eſt enim ſcurrilitatis vitium vrbanitati & modeſtiæ oppoſitum, & iocularitas quædam laſciua riſum prouocans auditorum ſine verecundia vel honeſtate immoderatum per verba & geſtus qui non congruunt rationi, nec virum decent bonum, nec ſapienti conueniunt. Dicitur autẽ ſcurrilitas à ſcurra, qui domos ſequitur diuitum, laſciuis & inhoneſtis verbis & geſtibus auditores præmij vel ſtipis gratia prouocãs ad riſum. Et hoc genus verborũ monachis diuus pater Benedictus interdixit, & penitus damnauit, quoniam qui Deo ſeruiunt, merito abſtinere in conſpectu eius perpetuo à verbis turpibus & inhoneſtis iubentur. Inter ſcurrilitatem vero & multiloquium hoc intereſſe videtur, quòd illa excedit ratione inhoneſtatis, & iſta cauſa ſuperfluitatis. Illa eſt turpis & inhoneſta, iſta vero ſine vtilitate ſuperflua. Stultiloquium his recte coniungitur, quoniam non ſolum monachis, verũetiam omnibus interdicitur chriſtianis. Hinc ſanctus Chriſti apoſtolus dicit: Fornicatio autẽ & omnis immunditia aut auaritia nec nominetur in vobis, ſicut decet ſanctos, aut turpitudo, aut ſtultiloquium, aut ſcurrilitas quæ ad rem nõ pertinet, ſed magis gratiarum actio. Verbum ocioſum ſimiliter monachis cunctis interdicitur, quoniam à domino, ſicut audiſtis, in ſancto euangelio prohibetur. Riſum quoque mouentia verba non decent homines chriſtianos, & multo minus conueniunt clauſtralibus. Monachus enim qui mortuus eſt mundo, ſua nouiſsima ſemper cogitare præcipitur, riſum vero & omnem præſentis vitæ inſolentiam pro dei amore vbique locorum contemnere iubetur. Eſt autem riſus vox cõfuſa, internam animi lçtitiam hilaritate immoderata denuncians. Nihil autẽ quod modeſtiam & temperãtiam excedit, monachis adeſſe permittitur, quorum vita & conuerſatio non carni & ſanguini, ſed angelicæ puritati comparatur. Riſus autem intempeſtiuus & immoderata leuitate profuſus, diſſolutæ mentis indicium eſt, & oſtendit hominem moderatæ honeſtatis & modeſtiæ oblitum. Monachus

Tria loquutionũ genera, D. Benedicto dãnat.

Scurrilitas quid

Ephe. 5.

Riſus monacho omnino interdictus.

dei amore contemnere, & per veram charitatem in ardore ſpiritus ambulare. Dicit namque ſanctus Chriſti apoſtolus: Qui in carne ſunt deo placere non poſſunt, quoniam ſi ſecundum carnem vixeritis moriemini: ſi autem ſpiritu facta carnis mortificaueritis viuetis. Sciens autem ſine orationis inſtantia feruorē ſpiritus diu in nobis non poſſe ſubſiſtere, iterum ad Theſſalonicenſes ait: Semper gaudete, ſine intermiſsione orate, in omnibus gratias agite, quoniam hæc eſt voluntas dei in Chriſto Ieſu in omnibus vobis. Quis autem ſit modus orandi, ſaluator nos docuit in euangelio dicens: Tu autem cum oraueris, intra in cubiculum tuum, & clauſo oſtio, ora patrem tuum in abſcondito, & pater tuus qui videt in abſcondito, reddet tibi. Et in alio loco dixit ad mulierem Samaritanam: Mulier crede mihi quia veniet hora quando neque in hoc monte neque in Hieroſolymis adorabitis patrem. Sed venit hora & nunc eſt, quando veri adoratores adorabunt patrem in ſpiritu & veritate. Nam & pater tales quærit qui adorent eum. Spiritus eſt deus, & eos qui adorant eum, in ſpiritu & veritate oportet adorare. Orationem eſſe cordis, potius quàm ſermonem oris prolixum, ex Chriſti doctrina conſtat manifeſtum, quia cum deus ſit ſpiritus non aliter quàm intimo feruore ſpiritus venit adorandus. Orationis enim cordis in feruore ſpiritus magna eſt virtus, multiplicationis vero ſermonum ſine attentione mentis nulla omnino vtilitas. Hinc ſanctus Hieronymus ait: Non in verbis tantum, ſed corde orandus eſt deus. Quapropter melior eſt quinque pſalmorum decantatio cum cordis puritate ac ſerenitate ſpiritualique hilaritate quàm totius pſalterij modulatio cum anxietate cordis atque triſtitia. & diuus papa Gregorius: Vera poſtulatio eſt, non in oris vocibus, ſed in cordis vocibus, hoc eſt in ſanctis cogitationibus. Nam valentiores voces apud dei aures non faciunt verba, ſed deſideria. Exceptis igitur his orationibus quas dicere vel ex decreto eccleſiæ tenemur, vel ex inſtitutione ordinis monaſtici, prolixitas in reliquis & multiplicatio verborum nihil aut parum conducunt ad veram internamque deuotionem mentis, quoniam vbi non eſt feruens in dei amore deſiderium, ſuperfluè extenſio introducitur ſermonum. Dicit enim ſacer Auguſtinus: Abſit ab oratione multa precatio, ſed feruens perſeueret intentio, [illegible] multum loqui in orando eſt [illegible]em neceſſariam ſuperfluis agere verbis. Oratio nanque paucis verbis res multiplices comprehendit

Rom. 8.
1. Theſ. 5
Matt. 6.
Ioan. 4.
Oratio potiſsimū eſt cordis.

hendit, vt cito ſimplicitas fidei ſufficientiã ſuæ ſalutis addiſceret, & prudentia ingenioſorum profunditate myſteriorum ſtupeſceret. Illis vero quibus popter duritiam cordis, interni deſuent feruoris compunctio, cum ſe proſternũt ad orationẽ, ſermone prolixiore, clamore & lachrymis op⁹ eſt, vt diuturna excitatione mẽtis, ignem diuini amoris feruentẽ in ſemetipſis tãdem excutiant, donec in affectum ſanctæ orationis in dei ſpiritu conſurgant. Poſtea vero quàm feruor diuini amoris & cõpunctionis mentẽ penetrauerit, iam deinceps non opus eſt exercitione verborum, ſed ſpiritualis fomenti continuatio requiritur, ne feruor ſpiritualis incendij extinguatur. In hunc finem ſanctiſſimus pater noſter orationẽ in cõuentu abbreuiari voluit: vt ſi quis in ſpiritu voluerit orare, ſeorſum poſsit. Sunt autẽ nonnulli, qui vſque adeo ſunt duri cordis, vt parũ vel nihil inter orandũ ſpiritualis inueniãt cõpunctionis, quibus libertas perniciem, & ſolitudo frequenter parit deſperationẽ. Attendite quæſo frares chariſsimi his quæ dico vobis, & penſate quàm ſitis ad ſine intermiſſione orandũ obligati. Non ſatis eſt monacho in ſchola Chriſti regis æterni ad perfectionem tendenti orationes canonicas perſoluere, nec ſufficit homini, deo per votum ſolenniter dicato preces ordinis cõmunes in conuentu adimplere, quoniam qui ſemper orare ſine intermiſſione præcipitur, vltra verbales etiã ad ſpirituales orationes obligatur. Nam orationes ab eccleſia vel ordine inſtitutæ, ſub merito ſunt obediẽtiæ, & lege neceſſitatis oratione præcepti. ille verò modus orandi, qui ſpiritualis dicitur, omni tẽpore monacho vtilis & neceſſarius ad perfectionem in libertate ſpiritus roboratur. Vnde notandum quod ad orationes quæ ſunt de pręcepto eccleſiæ vel ordinis, prolatio verborum de neceſſitate requiritur, cum intentione ſatisfaciendi ſtatuto quo ad orandum quiſpiam tenetur. Viderint illi quomodo ſatisfaciant mãdato eccleſiæ, qui orationes ſeptem canonicas verborum prolatione non exprimunt, ſed ore clauſo ſeriem precum ſola cogitatione oculis miniſtrantibus percurrunt. In illis autem orationibus quas non ex mandato ſed propria voluntate ex deuotione ſola dicendas aſſumimus, feruor mentis in deum ſine prolatione verborum ſufficit, quia tales qui adorent in ſpiritu & veritate deus oratores ſicut diximus requirit. Canonicas vero preces quas nuncupant horas, dicere tenemur, & non ſolum cogitare. Vtrobique deuotio mentis ad deum eſt vtilis, ſine qua nullę preces creduntur efficaces. Itaque fratres mei quãdo ſtamus ad orationẽ, ſummo ſtudio

Monachus orare ſemper ſpiritu tenetur.

inuigilare debemus & intendere precibus quas fundimus, ne ſine fructu internæ compunctionis oremus. Diſcedat igitur procul omnis cogitatio carnis, mentem nulla impediat occupatio rei familiaris, nec aliud quicquam tunc animus cogitet, niſi hoc ſolum quod precatur. Ideo & ſacerdos præfatione ante ſacrificium de more præmiſſa, mentes fratrum parat dicens: Surſum corda, vt dum reſpondet plebs, Habemus ad dominum, admoneatur nihil aliud cogitare debere quàm ipſum quem inuocat deum. Claudatur ergo contra aduerſarium pectus, & ſoli domino pateat, nec in tempore ſanctæ orationis quicquam occupationis mundanæ penitus admittit. Magna enim orationis puræ vtilitas quæ veluti nuncius fidelis mandatum ſeruidę mentis peragit, volanſque aſcendit in cælum, quò caro non pertingit. Duabus etenim alis ſuſtentatur oratio, quatenus in cælum euolet, quarum altera ieiunium dicitur, altera vero eleemoſyna nominatur. Hinc ſanctus Ioannes dicit Chryſoſtomus: Nihil potentius homine orante, qui orat cum ieiunio, quoniam duplices alas habet, & neque oberrat neque torpet. Oremus igitur in ſummo feruore ſpiritus, & quanta poſſumus conſcientiæ puritate viuamus, quoniam illius eſt perfecta & deo placens oratio, cuius & cauſa clamat & lingua, cuius actus & ſermo deprecationi conſentiunt, cuius vita & cogitatio patrocinium precibus ferunt. Nam ſine iuſtitia veritatis, omnis erit infructuoſa ratio, quoniam ſcimus quòd deus non exaudit peccatores, & quia longe à peccatoribus ſalus, dicente ſcriptura: Qui auertit aures ſuas ne audiat legem, oratio eius erit execrabilis. Sanctus quoque in Pſalmo propheta dicit: Iniquitatem ſi aſpexi in corde meo, non exaudiet me dominus. Sicut enim in vulnere nullum proficit medicamentum niſi prius extrahatur ferrum, ita nihil proficit illius oratio, cuius adhuc dolus in mente vel odium manet in pectore. Vt autem deus orationem exaudiat tuam, in primis oportet vt conſcientia mundetur ab omni macula peccati mortalis, & verum mens propoſitum ſubeat emendationis. Multum orare ſimul & in multis offendere, quid eſt aliud quàm Deum irridere? Duobus etenim modis oratio intercipitur, ne à domino exaudiatur, altero cũ oratur adhuc peccando cõmittit malũ, altero vero ſi debitori ſuo propter deũ non dimittit debitũ. Tu ergo qui habere fructũ orationũ tuarũ deſideras, qui venire ad dei miſerationẽ cũ penitẽtib' optas, caue ne quid mali cõtra dei volũtatẽ peragas, & cura diligẽter vt omnia in te cõmiſſa hominib' ex corde veraciter

Orationis alæ duæ.

Ioan. 9.
Pſal. 118
Pro. 28.

Pſal. 65.

Duo impediunt orationis fructũ.

raciter dimittas. Scis enim dixiſſe dominum: Dimittite, & dimittemini. Poſtea vero quàm mundaueris conſcientiam tuam à malo, & remiſeris omne delictum proximo, iam eris ad orandum idoneus, ſi fueris in feruore ſancti propoſiti rectè ad deum ordinatus. Iam nunc accede confidenter ad precandum dominum. proſterne te humiliter in conſpectu eius, & ora cum puritate cordis & feruore ſpiritus, nec deficias ab oratione, quandiu viuis in carne. Sit oratio tua pura, ſimplex, dilucida & manifeſta, ſit plena grauitatis & põderis & decore ornata veræ humilitatis. Nõ poſtules quicquã in oratione ſaluti animæ cõtrariũ, neque pro re tẽporali nimis importune preceris, quoniã impudẽtia eſt vt petas à deo diuitias quæ maximã occaſionẽ præſtãt ſuperbiæ, chriſtianã puritatẽ frequẽter cõmaculãt. Nõ eſt impudẽti ſi petas panẽ quotidianum, quoniam aliud eſt materiam poſtulare vnde ſuperbias, & aliud eſt petere alimentum neceſſarium vnde viuas. Non te iuſtifices orans, ne ſicut Phariſæus exeas condemnatus: nec poſtules quicquam à domino quaſi tuorum ex debito meritorum, ſed humilia te in omnibus, vt gratiam recipere merearis. Memento humilitatis publicani, & cum tanta humilitate ora, vt veniam peccatorum & animi iuſtificationem cum illo inuenias. Vberior enim eſt dei gratia quam oratio ſupplicãtis, & plus orantibus nobis tribuit quã rogamus. Non in clamore vocis orabis ad eum qui nouit abſcondita cordis, ſed in feruore ſpiritus & intimæ clamore mentis aures pulſa diuinæ maieſtatis. Neque longuitudinem protrahas verborum ante eum qui eſt ſpiritus, quia non in multiloquio, ſed in pura mẽte orantis placabitur deus. In tempore orationis omnem malitiam & inquietudinem cordis proiice abs te, & quod ſæpe dicimus, remitte ſi quid habes aduerſus proximum tuum. Niſi enim proximo tuo debitum omne pro ſaluatoris amore dimiſeris, nihil tuis orationibus à domino impetrabis. Dicitur quoddam eſſe genus ſerpentis, quod cùm ire voluerit in aquam ad bibendum, prius euomit omne venenũ. Imitare & tu monache hunc ſerpentẽ in hac parte, omneque venenũ iræ & amaritudinis euome, remittens fratri tuo centũ denarios, vt tibi remittat dominus decẽ milia talentorum. Qualẽ erga te cupis eſſe dominũ, talẽ te quoq; exhibeas ad cõſeruũ. Inuoca dominũ ex toto corde tuo, & inuenies eũ. Sit oratio ardẽs atq; puriſsima, vt mẽs tua in eius amore ſanctiſsimo copuletur. Hoc ſtude in omni vita tua, vt orationem purã offeras dño deo in omni tẽpore. Nũquã deficias in oratiõe, nec de miſericordia

Luc. 6.

Quid & quomodo precandũ.

Luc. 18.

Matt. 18

debellat aërias poteſtates. Oratio mentē illuminat, affectum purificat, veniā delictorum impetrat, ſpiritū in dei amore contra omnes aduerſarios confortat. Nihil ſic mentē à terrenis ad cæleſtiū amorē eleuat, nihil carnis voluptates tā cito & valenter exterminat, nihil adeo illuſtrat intellectum, nihil quoque intantū veritatis confundit aduerſarium, ſicut oratio pura quæ cum feruore diuini amoris ad deū funditur, & bonæ teſtimonio conſcientiæ decoratur. Si dæmonibus cupis eſſe terribilis, ſi dei vis eſſe amicus, conſcientiam habeto puram, & ſpiritualem nunquā intermittas orationem. Omnia enim deuota poteſt oratio, ſi rectitudine fidei & vitæ puritate decoretur. Oratio dæmones fugat, virtutē malignātium eneruat, langueſcentem in tepiditate animam ſanat, ac debilem & infirmum in dei timore ſpiritum confirmat. Oratio pura deo facit proximum, & eum quem acceperat ſeruum, dei facit eſſe amicum. Oratio pura & feruens in amore dei cælum penetrat, intellectum orantis mirabiliter illuminat, infernū claudit, paradiſum aperit, animas fidelium introducit. Veritas enim non mentitur, quæ in ſancto euangelio promittit dicens: Petite & Matt.7.
dabitur vobis, quærite & inuenietis, pulſate & aperietur vobis. Omnis enim qui petit accipit, & qui quærit inuenit, & pulſanti aperietur. Quis veſtrum in toto corde ſuo conuerſus ad dominum orauit vnquam & non eſt exauditus? Aut quis inuocauit Iudith
dominum, & elongauit ſe ab eo? Dicit enim ſcriptura. Scitote 4.
quoniam exaudiet dominus preces veſtras, ſi manentes permanſeritis in ieiuniis & orationibus in conſpectu domini. Memores eſtote Moyſi ſerui domini, qui Amalech confidentem in virtute ſua, non ferro pugnando ſed precibus ſanctis orando deiecit.
Multum enim valet deprecatio iuſti aſsidua, & oratio humilian- Iaco.5.
tis ſe penetrat nubes. Helias homo erat ſimilis nobis paſsibilis, Eccl.35.
& orauit oratione vt non plueret ſuper terram, & non pluit annos tres & menſes ſex. Et rurſum orauit, & cælum dedit pluuiā, & terra dedit fructum ſuum. Oratione & lachrymis rex Ezechias Eſa.38.
quindecim annos vitæ longioris obtinuit, & prophetæ ſententiā precibus mutauit. Orationibus viri ſancti claruerunt miraculis, & ſupplicantes ad dominū mortuos reuocarunt ad vitā. Orationis etiam puritate ſubiecta ſunt omnia, & nihil eſt in nobis tam difficile, quod oratio deuota & feruida nequeat impetrare. Tunc autē orantes fiduciam impetrandi quod poſtulamus à domino accipimus, cū precibus noſtris vitæ prauitas nulla contradicit. Nam iuſtæ precis exauditor eſt dominus, quando videlicet

orationem vitæ commendat integritas,& reatus cõſcientiæ nullus hæſitare facit orantem. Inter diſsimiles non ſtabit amicitia, & inter deum & peccatorem non poterit eſſe communio. Si vis exaudiri orans, cura in primis vt à dei voluntate non diſcordes. Viue ſpiritu perſimilis deo,& nullam patieris in oratione repulſam. Enimuero conſcientiæ puritas in feruore diuini amoris hominem deo facit intellectu perſimilem, ſimilitudo cauſat amorem, amor vero introducit familiaritatem, familiaritas confidentiam, & confidentia petitionis conſequitur facilem impetrationem. Nam ſicut inter diſsimilia non fit vnio, ita inter deum & hominem malum nihil proficit oratio. Quicunque igitur veſtrũ orationum ſuarum conſequi deſiderat effectũ, in primis per veram pœnitentiam cordis ſui domiciliũ ab omni mundet delicto. Deinde ſanctæ compunctionis ſemetipſum ſtudeat inflammare exercitio, poſtea mentem continue paſcat in dei amoris ſtudio, quatenus bonum quod inchoat, nullo deinceps tempore intermittat. Poſtea vero quàm creſcente ſemper in eo diuini amoris deſiderio, ſanctæ puritatis exercitium longo ſtudio perduxerit in conſuetudinem, & mens in bono propoſito neceſſariam cõceperit firmitatem, tunc primum ſimilitudo diuinæ communionis paulatim introducitur. & ad ſtatũ debitum oratio formatur. Nã quanto mens in dei amore amplius excitata profecerit, tanto citius oratio quod poſtulat à domino impetrabit. Solus etenim dei amor facit orationem eſſe potentem, in quo mens quanto feruẽtius arſerit, tanto facilius petitionum ſuarũ conſequetur effectũ. Nam ſi multum amas, multum potes. Deus enim charitas eſt,& qui manet in charitate, in deo manet,& deus in eo. In quo vero manet deus, nihil eſt illo fortius, niſi deus ipſe ſolus. Sunt inter vos quidam infirmi & debiles animo, qui ſe iam fortes in via domini exiſtimant atque perfectos, quorum eſt & rara & horaria deuotio, qui ſine veſte nuptiali regno ſe appropinquaſſe glorientur cælorum, cum tamen adhuc longe in inferioribus iaceant. His ego quod ſæpius dixi, iterum dico, quoniam nemo repente fit ſummus, & niſi monachus omnes paſsiones ſuas animales per carnis macerationem domuerit, ad montem diuinæ contemplationis altiſsimum non pertingit. Quiſquis enim in cœnobio ſub poteſtate & obedientia conſtitutus, voluntatem ſuam cõtra monaſticam inſtitutionem ſequitur, dignus non eſt vt in ſuis orationibus à domino exaudiatur. Iſti autem de quibus loquimur, in oculis ſuis magni ſunt & ſapientes, qui propriam voluntatem

Habe ſpiritũ dei, & omnia impetrabis.

1. Ioã. 4.

tatem diligentes, ad omnia murmurant, & quicquid ipſi non ordinauerint, male factum putant. Actus fratrum ſuorum curioſa inquiſitione diſcutiunt, ſuas verò diſcenere negligentias cõtemnunt. In moribus ſunt diſſoluti & incompoſiti, in verbis leues & clamoſi, ad obedientiam inuoluntarij, & ſemper in bonis operibus tardi & acedia pleni. Communia ordinis exercitia negligũt, priuatis iuxta voluntatem propriam intendunt. Et quandiu in ſua temeritate permanent, ad verum dei amorem non conſurgunt. Audiant quid dominus dicat, monachi propriæ voluntatis amatores. Non veni vt faciam voluntatem meam, ſed eius qui miſit me patris. Hunc fratres præceptorem attendite, ad cuiùs imitationem niſi vixeritis, ſine fructu orabitis. Eius nanque orationem libenter exaudit dominus, qui mandata eius in veritate cuſtodit. Qui vero dei mandatum tranſgreditur, qui carnis voluptates & mundi ſolatia cum deſiderio ſequitur, eius oratio non exauditur. Deus nanque iuſtus & rectus tunc orationẽ tuam libenter exaudire creditur, quãdo mens & vita bona ſimul deprecantur. Cuius antem conuerſatio deo diſplicet, oratio eius quomodo placebit? Deus enim ſpiritus eſt, & homo qui non in ſpiritu ſed in carne ambulat, certe ad Deum minime appropinquat. Tu itaque monache qui ad puritatem euangelij & regulæ non ambulas, qui propriam non dei voluntatem amas, ſcito quoniam orationum tuarum non ſenties efficaciam, niſi prius emendaueris vitam. Niſi enim conuerſatio tuæ vitæ concordauerit orationi, non impetrabis quod precaris. Tunc magna voce clamas ad dominum, quando etiam lingua tacente, bonis operibus clamas. Orationes enim bonę & conuerſatio mala, nihil boni merentur. Fac ergo quod ſapiens quidam monuit, Et ſi peccaſti non adiicias iterũ: ſed & de priſtinis deprecare, vt tibi dimittantur. Ante orationem præpara animam tuam, & noli eſſe quaſi homo qui tentat deum. Sit mens pura & ardens in amore domini, ſit conſcientia munda & in ſanctæ conuerſationis propoſito roborata, & erit oratio diuinis auribus grata. Si aliter oraueris, nihil impetrabis. Bene orat qui bene viuit: & facile impetrat, qui ſanctis operibus orat. Denique oratio multum redditur efficax & grata in conſpectu dei, ſi fuerit omni tempore cõſonans paſsioni domini noſtri Ieſu Chriſti. Chriſtus enim deus eſt & homo, mediator inter deum & nos, per quẽ tutum acceſſum habemus ad patrem, ſicut ipſe teſtatur in ſancto euangelio: Nemo, inquit, venit ad patrem niſi per me. Vnde nulla prætereat dies, in qua Chriſto, ad minus

Marginalia: Humilitas parẽdi nihil non obtinet. — Ioan. 6 — Ioan. 4. — Eccl. 18. — Bona vita, bona oratio. — Ora per virtutẽ crucis Chriſti. — Ioan. 14

nus ſemel, orando gratias non agaſ, qui ſuorum dolore vulnerum animæ tuæ ſanauit languores, qui ſanguinem pro te ſuum effudit, & morte ſua innocentiſsima de mortis perpetuæ interitu te miſerum redemit. Homo certe ingratiſsimus eſt, & chriſtiano vocabulo indignus, qui tantorum beneficiorum Chriſti vſq; adeo fuerit obliuioſus, vt non quotidie vel ſemel ad minus gratiarum illi referat actiones. Monachus autem qui ſeculo mortuus deo ſoli viuere iubetur, dominicæ paſsionis memoriam in ſuo pectore iugiter portet, ſemper gratias agens ſuo redemptori, ſemper benedicens, ſemper adorans, & quotidie, immo quantum fieri poteſt, ſingulis momentis amaritudinem vulnerum Chriſti cum lachrymis compatiendo reuoluat. Omni die poſt orationes ſingulas regulares, quas Græci appellant canonicas: flexis genibus & eleuata mente in cælum dicat: Gratias ago tibi & benedicens adoro te o mediator dei & hominum Chriſte Ieſu dulciſsime, deus & homo, pro incarnatione tua ſanctiſsima, pro natiuitate tua ex virgine, pro circuncisione, pro fuga in Aegyptum & ſeptenni exilio, quod pro nobis ſuſtinuiſti. Adoro te domine ſaluator Ieſu Chriſte pro laboribus tuis, pro fame & ſiti, frigore ac nuditate, pro itineribus tuis, pro doctrina & predicatione tua, pro miraculis tuis pro vocatione gentium, & pro iuſtificatione peccatorum. Ago tibi gratias domine fili dei viui, pro dolore vulnerum tuorum, benedico te pro effuſione ſanctiſsimi ſanguinis tui, adoro te pro morte tua quam innocentiſsimè ſuſtinuiſti, & rogo te per omnem paſsionem, pietatem tuã & clementiam miſerere mei nunc & in hora mortis meę. Hanc breuiſsimã orationem in die ad minus ſepties deuotus monachus perorabit, & quotiens coram imagine crucifixi tranſierit, ſimili modo cum feruore mẽtis Chriſtum adorabit. Qui verus Chriſti amator eſt, Chriſtum ſemper cogitat, Chriſtum loquitur & veneratur, Chriſtũ ſibi non dubitat vbiq; eſſe præſentem. Eius memoriæ paſsio Chriſti nunquam deeſt, & præ amoris magnitudine ſeipſum obliuiſcitur, & in Chriſto mente & deſiderio totus occupatur. In amore Chriſti quiſquis feruet animo, terrena contemnit, carnem vincit, ſola cæleſtia concupiſcit. Chriſtum vigilans ſemper cum deſiderio cogitat, dormiens Chriſtum ſomniat, & continuè ſuſpirans, cum diuo Ignatio clamat: Amor meus crucifixus eſt. Suſpiriis cõiungit ſuſpiria, & Ieſum quem toto corde ſuo diligit, non oculis ſed ſpiritu præſentem cernit. Vrgente amoris deſiderio quotiens crucifixum intuetur, mox in lachrymas reſoluitur & æſtuãs charitatis

Oratio cũ gratiarũ actione poſt preces canonicas.

Amor meus crucifixus eſt.

ritatis incendio vociferatur. O amor cunctis fortitudinibus fortior, quàm dulciter ardet qui Chriſti deſiderio inflammatur. Recte locutus eſt qui dixit: Fortis eſt vt mors dilectio. Quid enim fortius eſſe poteſt amore Chriſti, cuius ardore ſancti martyres tot milia genera mortis contēnentes ſuperauerunt? O amor crucifixe meus miſerere mei, da mihi eam de qua loquor, dilectionis tuæ ſentire dulcedinem, vt ſemper in corde meo circumferam tuam amariſſimam paſſionem. Scio fratres mei, ſcio quod non eſt efficacior modus orandi, nec vtilior nobis qui adhuc ſumus infirmi, quàm in memoria & virtute paſſionis domini noſtri Ieſu Chriſti. Vnde cum ſit manifeſtum quòd ſine mediatore non eſt aſcenſus mentis ad deum, omne opus bonum in Chriſti nomine eſt inchoandum, quia tunc preces ad deum vtiliter effundimus cum purificata conſcientia per eius vnigenitum filium oramus.

Amore Chriſti nihil fortius. Cant. 8.

De cuſtodia & origine cogitationum. Homilia IX.

SAlomon rex ille quondam ſapientiſſimus in libro quem prouerbiorum prænotauit, filium ad veram cohortans ſapientiam, inter cætera dixit: Fili mi attende ſapientiam meam & prudentiæ meæ inclina aurem tuam, & cuſtodias cogitationes, & diſciplinam labia tua conſeruent. Non enim minima ſapientiæ pars eſt fratres chariſſimi, ſi ſciat monachus cogitationes ſuas prudenter diſcernere, & earum motus omni tempore ſollicitè cuſtodire. Magna res eſt nihil cogitare mali, ſed non minoris prudentiæ malas ab exordio cogitationes poſſe repellere. Humani etenim cordis profunda ſententia, mobilis, varia, multiplex & inſtabilis ſemper, cuius obſeruare principia, & refrenare motus, ſumma prudentia eſt, & magnum ſapientiæ ſignum. Molam ſi dixero perpetuo motu agitatam cor hominis, à veritate non aberraui, maxime ſi quis eius inquietudinem adamuſſim penſiculare voluerit. Quid nam aliud eſt cor humanum quam mola quædam in motu ſemper conterens aliquid? Nunquam eſt ocioſum cor humanum, nunquam ſine motu quieſcit, ſed agit ſemper aliquid: & ſicut mola ſemetipſam conſumit vacua motu proprio, ita cor hominis à ſemetipſo turpiter defluit, dum illud boni cogitatio non conſtringit. Semper mouetur in aliquod obiectum cum amoris ſui deſiderio, ſem-

Prou. 5.

Cor hominis mola eſt perpetuo motu.

per molit,ſemper agit, ſemper circa aliquid occupatur delectabile,ſiue bonũ ſit ſiue malũ. Sicut corpus nõ mouetur ſine anima,ſic mẽs hominis nõ manet fixa in bono niſi cõtinuè reſtricta fuerit per ſancta exercitia. Propterea dixit in Eccleſiaſtico vir ſapiens:
Eccl.30 Iucũditas cordis hæc eſt vita hominis,& theſaurus ſine defectione ſanctitatis,& exultatio viri eſt lõgæuitas. Miſerere animæ tuæ placẽs deo,& cõtine & cõgrega cor tuũ in ſanctitate eius, & triſtitiã lõge expelle à te. Quid eſt cõgregatio cordis, niſi diligens cuſtodia cogitationis? Cor etenim ſuũ in ſanctitate domini congregat,qui motus cogitationũ ſuarũ in timore dei iugiter obſer-
Prou.4. uat. Et ideo ſcriptura dicit: Omni cuſtodia ſerua cor tuũ, quoniã ex ipſo vita procedit. Sumũt autẽ cogitationes motuũ ſuorũ principia ex his quæ offerũtur à ſenſibus,quæ tanto euagãtur pericu-
Cogitationes ex ſenſibus oriũtur. loſius, quanto minus iudicio rationis ab exordio conſiderantur. Quiſquis igitur cogitationũ ſuarũ vigilãs eſſe deſiderat, quiſquis cõgregare cor ſuũ in ſanctitate domini optat,ſenſus ſuos exteriores in primis diligentiſsime cuſtodiat, & frenũ prudẽtiæ ſingulis imponat. Hinc de auditu & viſu ſcriptura ſic præcipit. Sepi aures
Eccl.28. tuas ſpinis,& linguã nequã noli audire,& ori tuo facito oſtia, &
Eſa.33. ſeras auribus tuis. Beatus homo qui obturat aures ſuas ne audiat ſanguinẽ, & claudit oculos ſuos ne videat malũ. In ſancto quoq;
Iob.31. Iob ſic legimus: Pepigi fœdus cũ oculis meis,vt ne cogitarẽ quidẽ de virgine. In eos vero qui miniſterio ſenſuũ corruerũt in foueã peccatorũ,ſic dominus cõteſtatur per prophetã Hieremiam:
Hier.9. Quia aſcendit mors per feneſtras veſtras, ingreſſa eſt domos veſtras diſperdere paruulos deforis,& iuuenes de plateis. Mors per feneſtras domos noſtras ingreditur, quotiẽs iniqua cogitatio per
Eccl.27 miniſteriũ viſus vel auditus ad mentẽ intromittitur. Domus enim conſcientia eſt, de qua ſcriptura dicit: Niſi te inſtanter tenueris in timore domini,cito ſubuertetur domus tua,quod eſt conſcientia. Domus hæc fragilis eſt multum, & cito ſubuertitur,niſi con-
Pſal.126 tinuo exercitio timoris domini muniatur. Niſi enim dominus cuſtodierit domum, fruſtra vigilat qui cuſtodit eam. Timore igitur domini munienda eſt domus conſcientię. Senſus quoque diligentiſſime refrenandi ſunt,quia cuſtodire cogitationes ſuas non ſufficit,qui aures & oculos ab occaſione mali non auertit. Itaque ſi vis cogitationum tuarum cuſtos eſſe prudens, & verus congregator cordis in ſanctitate domini, ſepi aures tuas ſpinis compunctionis timoris dei, ne per viſum introducant peccatum. Quod tibi non licet concupiſcere, noli cum deſiderio videre: & quod

habere

habere non expedit, noli cogitare. Multi perierunt miniſterio ſeuſuum, & qui videre incaute pergunt externa, ſæpius interiora ſua bona turpiter amiſerunt. Qui non timet periculum, iam certe prope interitum eſt: & qui de ſua virtute præſumit, ad ruinã peccati, feſtinanter currit. Qui oculum vibrat in choruſcationem fulguris, excæcabitur ad horam: & qui conſiderat ſpeciem mulieris, non erit immunis à periculo. Illius laudo prudentiam monachi qui in medio turbarum eſt ſolus, & ſenſibus ſuis præponit cenſorem, ne quid intromittat mali ad dominam. Statuit iuxtà portam cuſtodes, qui gladio & fuſte repellant incompoſitè irruentes. Timor enim Domini ſanctus nunquam deſerit mentem viri ſapientis, ſed tanquam pugil fortis & vigilans ſemper ad latus ſtat principis, ita cuſtodit dominam cordis. Auertit aures ſuas ab omni ſcurrilitate verborum, & claudit oculos ſuos ne videant malum. Semper incedit iuxta duodecimum humilitatis gradum defixis in terram aſpectibus, orans cum propheta ad dominum: Auerte oculos meos ne videant vanitatem, in via tua viuifica me domine. Ita vos moneo fratres, ſenſus veſtros in timore domini dirigite, vt cordis domicilium ſemper mundum & inuiolatum poſſitis cuſtodire. Mementote ſcripturæ dicentis: Mundamini, qui fertis vaſa domini. Conſiderate precor quanta oporteat vos viuere munditia & puritate mentis, qui non ſolum ratione ordinis ſacerdotalis vaſa domini fertis, ſed quod eſt amplius, etiam vos ipſi vaſa domini eſtis. Dicit enim ſanctus Chriſtophilus Paulus: Neſcitis quoniam corpora veſtra membra ſunt Chriſti? Et iterum dicit: An neſcitis quoniam membra veſtra templum ſunt ſpiritus ſancti, qui in vobis eſt, quem habetis à deo, & non eſtis veſtri? Ac alibi: Templum enim dei ſanctum eſt, quod eſtis vos. Et de ipſo Paulo in actibus apoſtolorum dominus dixit ad Ananiam: Vade, quoniam vas electionis eſt mihi iſte. Monachus qui ordine ſacerdotali in dei eccleſia fungitur, duplici ratione ad ſanctiſſimæ puritatis obſeruantiam tenetur. Oportet enim Chriſti militem propter votum quod Deo fecit, eſſe purum ſanctum & in bonis operibus iugiter infatigabilem, & ratione ſacerdotalis miniſterij circunſpectum, ac diligentiſſimè vigilantem. Scriptum eſt enim: Maledictus homo, qui facit opus Dei negligenter. Vos miniſtri eſtis Dei omnipotentis, qui ad altare quotidie filium eius immolatis, cuius opus in manibus veſtris committitur, & magna propterea puritas mentis & corporis in veſtra conuerſatione poſtulatur. Vt ergo caſta

Pſa. 118 | Eſa. 52. | 1. Cor. 6 | 1. Cor. 6 | Acto. 9. | Hier. 48

permaneat puritas mentis, neceſſe eſt quod reſtringatur inſtabilitas cogitationis. Cuſtodiendi ſunt omni tempore ſenſus, per quos corrumpitur integritas mentis. Mortui enim eſtis mundo, & cœpiſtis iam viuere Chriſto, non licet vobis cogitare niſi ſanctum, nec decet vos dei miniſtros aliquid amare terrenum. Deus eſt enim cui ſeruitis ô monachi, omnipotens eſt cui miniſtratis ô fratres mei. Viuite puri, ſancti & innocentes, quia non decet vos occupari mundi negociis, qui ad militiam dei vocati eſtis. Creſcat in vobis cum tẽpore amor dei & puritas cordis, vt quanto diutius in hoc mundo viuitis, tanto ſanctiores euadatis. Viſum ab omni malo ſemper auertite, vt poſſitis in bonis cogitationibus ſine defectu permanere. Oculos mentis veſtræ ſemper in cælum erigite, & viſum carnis in rebus perituris nolite occupare. Auditum quoque veſtrum ab omni ſermone inutili, vano & ſtulto ſemper claudite, & futurum dei iudicium ſemper cum pauore cogitare. Manus veſtras illicito & turpi contactu quarumlibet rerum nolite polluere, vt Dei filium mundo corpore & pura conſcientia poſsitis immolare. In cibo & potu non eſt monachorum ſapores diſcernere, nec decet milites Chriſti corporales delicias amare. Natura pauca requirit, & quibus alatur, ruſticana cibaria: appetitus autem niſi reſtringatur imperio rationis, ad illicita rapitur, per quem naturæ ſimplicitas violatur. Crapulam in omnibus fugite, & in victu regularem temperantiam ſeruate. Nemo veſtrum patienter audiat detrahentem fratri ſuo, aut male de proximo loquentem. Linguam ſuam vnuſquiſque veſtrum ab inutili ſermone cohibeat, & male loqui de hominibus chriſtianus bonus monachus erubeſcat. Nunquã recedat à memoria veſtra illa comminatio domini in ſancto euangelio dicentis: Ex abundantia cordis os loquitur. Bonus homo de bono theſauro profert bona, & malus homo de malo theſauro profert mala. Dico autem vobis, quoniam omne verbum ocioſum quod locuti fuerint homines, reddent rationem de eo in die iudicij. O nimis metuenda ſententia. Si de ocioſo ſermone ratio exigitur, detractio, ſcurrilitas & turpiloquium, quid merentur? Aut ſi verbum inutile rationi diſtricti examinis cenſetur obnoxium, quid reſpondebit qui tam facile loquitur malum & pernicioſum? Ocioſum verbum eſt omnis loquutio hominum quæ ſine iuſta vtilitate prolata eſt, ratione carens legitimæ neceſsitatis. Propterea fratres conſiderate ſermones veſtros, & nemo loquatur verbum ad rem non pertinens vel iuſtæ vtilitatis,

Mat. 12.

Ocioſũ verbũ quod.

litatis,vel neceſſariç rationis.Audiuiſtis enim formidabilem domini ſententiam, & diui legiſlatoris noſtri præceptum nõ ignoratis in regula dicentis: Scurrilitates,verba ocioſa,& riſum mouentia,ęterna clauſura in omnibus locis damnamus, & ad tale eloquium diſcipulũ aperire os non permittimus. Tria hic verborũ genera ſanctus pater Benedictus monachis interdixit,& ęterna clauſura in omnibus locis damnauit. Scurrilia videlicet, ocioſa,& riſum mouentia. Quid autem ſit ſcurrilitas, grammaticorũ nobis interpretatio declarauit. Eſt enim ſcurrilitatis vitium vrbanitati & modeſtiæ oppoſitum,& iocularitas quædam laſciua riſum prouocans auditorum ſine verecundia vel honeſtate immoderatum per verba & geſtus qui non congruunt rationi, nec virum decent bonum,nec ſapienti conueniunt. Dicitur autẽ ſcurrilitas à ſcurra,qui domos ſequitur diuitum, laſciuis & inhoneſtis verbis & geſtibus auditores præmij vel ſtipis gratia prouocãs ad riſum. Et hoc genus verborũ monachis diuus pater Benedictus interdixit,& penitus damnauit,quoniam qui Deo ſeruiunt,merito abſtinere in conſpectu eius perpetuo à verbis turpibus & inhoneſtis iubentur. Inter ſcurrilitatem vero & multiloquium hoc intereſſe videtur,quòd illa excedit ratione inhoneſtatis, & iſta cauſa ſuperfluitatis. Illa eſt turpis & inhoneſta,iſta vero ſine vtilitate ſuperflua. Stultiloquium his recte coniungitur, quoniam non ſolum monachis, verũetiam omnibus interdicitur chriſtianis. Hinc ſanctus Chriſti apoſtolus dicit: Fornicatio autẽ & omnis immunditia aut auaritia nec nominetur in vobis, ſicut decet ſanctos,aut turpitudo,aut ſtultiloquium, aut ſcurrilitas quæ ad rem nõ pertinet, ſed magis gratiarũ actio. Verbum ocioſum ſimiliter monachis cunctis interdicitur,quoniam à domino, ſicut audiſtis,in ſancto euangelio prohibetur. Riſum quoque mouentia verba non decent homines chriſtianos, & multo minus conueniunt clauſtralibus. Monachus enim qui mortuus eſt mundo, ſua nouiſsima ſemper cogitare præcipitur,riſum vero & omnem præſentis vitæ inſolentiam pro dei amore vbique locorum contemnere iubetur. Eſt autem riſus vox cõfuſa,internam animi lętitiam hilaritate immoderata denuncians. Nihil autẽ quod modeſtiam & temperãtiam excedit,monachis adeſſe permittitur,quorum vita & conuerſatio non carni & ſanguini, ſed angelicæ puritati comparatur. Riſus autem intempeſtiuus & immoderata leuitate profuſus,diſſolutæ mentis indicium eſt, & oſtendit hominem moderatæ honeſtatis & modeſtiæ oblitum. Monachus

Tria loquutionũ genera, D. Benedictⁿ dãnat.

Scurrilitas quid.

Ephe. 5.

Riſus monacho omnino interdictus.

vero qui Chriſtum imitari iubetur, & ea conditione ſeculo renunciat, vt maiore puritate viuere poſsit, ab omnibus cauere debebit, quæ ſtatum mentis virilem ſubuertunt, & vana huius mūdi gaudia pro cæleſtis patriæ deſiderio cuncta deſpicere, ſeque in omni maturitate mentis & corporis perpetuo inſuperabilem cōſeruare. Et quemadmodū riſus immoderatus monachis in omni tempore & loco interdicitur, ita & loqui verba riſum auditoribus mouentia prohibentur. Hic iam fratres chariſsimi voſmetipſos attendite, & quomodo refrenare linguas debeatis veſtras, ſedulo cogitate. Quid propheta dicat in pſalmo ad memoriam ſępius
Pſal.38. reuocate: Dixi cuſtodiam vias meas, vt non delinquam in lingua mea. Poſui ori meo cuſtodiam, obmutui, & humiliatus ſum, & ſilui à bonis. Recogitate vos in omni loco aſtare domino deo, qui vbique eſt præſens, omnia audit, omnia videt, omnia nouit, omnia intelligit, à cuius notitia nihil abſconditur, cuius diſtricto examini omnia reſeruantur: in cuius aſpectu ſic viuite, vt venire ad eius iudicium ſecuré valeatis. Quotiens de licētia noſtri vel prioris conuenitis ad colloquium, à verbis ſcurribilibus ocioſis & riſum concitantibus iuxta præceptum legiſlatoris noſtri ſummopere caueatis. ſint eloquia veſtra modeſtiæ plena, non clamoſa, non friuola, non temeraria, non cōtentioſa, ne rationi exactę reddantur obnoxia. Multiloquium ſimiliter fugite, quoniam non eſt
Prou.4. ſine peccato, & monachum facit cunctis hominibus oneroſum. Seniores loquantur non quælibet, ſed verba doctrinæ ſalutaris, quibus animos iuniorum ad ſemitam iuſtitiæ inſtruant, & ad dei amorem peramplius incendant. Nam ſancto legiſlatore noſtro dicente loqui & docere magiſtrum condecet, tacere & audire diſcipulum. Et ideo ſeniores loquantur vtilia & doceant, iuniores autem tacendo audiant & diſcant. Et ſiqua requirenda ſunt à priore, cum omni humilitate, reuerentia & ſubiectione requirantur, ne quis videatur plus loqui quàm expedit. Ex verbis ſuis cognoſcitur vir, & qui multiplicat locutiones in ore ſuo, inſipiens eſt corde. Conſcientiæ teſtis eſt ſermo viri, & qui pudicitiam & innocentiam cordis diligit, illius pudicos & ſine vanitate oportet eſſe ſermones. Dei nanque viuentis miniſtri eſtis ô fratres mei, omnis ſermo vanus inutilis & ocioſus non exeat de ore veſtro, ſed ſi quis bonus eſt ad ędificationem auditorum, vt charitatem augeat, mentibus ad illuſtrationem cordis in cognitioné & amorem ſummæ veritatis, Precioſa lingua monachi, quæ nihil omnino loquitur niſi ſanctum, & os benedictione dignum, de

quo

quo nihil profertur niſi diuinum. Cor ſuum vnuſquiſque mundum cuſtodiat ab omni cogitatione iniqua, quoniam qui bonus eſt corde, malum non loquitur verbum: & qui deum veraciter diligit, ſermonem non profert ocioſum. Omnem ſollicitudinem & conſiderationem adhibete cogitationibus veſtris, quoniã ibi præcipua intentione obſeruandum eſt malum vbi ſuorum proceſſuum ſumit exordium, quatenus mox vt oriri cœperit, radicitus amputetur. Nulla enim tam debilis cogitatio mali, quæ tempore non creſcat, ſi conſenſu nutriatur cogitantis. Mox igitur à principio vincendum eſt adhuc debile malum, quia dum mora interponitur, vires accipit malum, quantumlibet paruũ in exordio videatur. Magnum ex parua ſcintilla ſæpe oritur incendiũ, & de minuta cogitatione grande nonnunquam ſurgit peccatũ. Cogitatio dum parit delectationem, mox in conſenſum ſolet irrumpere, & conſequenter in opus etiam ſi poteſt ſemetipſam præcipitem dare. Dum autem cogitationi malę in opus per delectationem præſtiterit voluntas conſenſum, etiam ſi non perficiatur quod concupiſcit animus, iam tamen conſummatum eſt coram deo peccatum. Sed quid dicit ſcriptura? Peccatum cum fuerit conſummatum, generat mortem. Omnipotens etenim deus voluntatem hominis reſpicit, ſiue bonum ſiue malum velit. Propterea in ſancto euangelio dicit: Qui viderit mulierem ad concupiſcendum eam, iam mœchatus eſt eam in corde ſuo. Voluntatem deus pro facto computat, quotiens homo non poteſt in effectum deducere quod volebat. Idcirco iterum atque iterum moneo fratres, & quanta poſſum ſedulitate conteſtor, vt iuxta ſanctum Apoſtolum caute ambuletis, nõ quaſi inſipientes, redimentes tempus, quoniã dies mali ſunt. Inſidias dæmonis mali cautiſsime obſeruate, maliſque & immundis cogitationibus ſtatim à principio reſiſtite, quoniã ſero nimis cogitatur de remedio, cum morbus inualuit tẽpore diuturno. Aſſueſcite omni tẽpore bonis & ſanctis cogitationibus inſiſtere, & malarũ inſolentiam facile poteritis ſuperare. Nam ſicut vaſa bonis liquoribus plena, nihil corruptionis externæ ſuſcipiunt, ita mentes repletæ cogitationibus bonis, malarum intemperantiam nõ admittunt. Mundi cordis oculus eſt quo deus cernitur, & per puritatem conſciẽtiæ ad gloriã æternæ fœlicitatis peruenitur. Dicit enim in ſancto euãgelio dominus: Beati mũdo corde, quoniã ipſi deũ videbunt. Cor mũdũ ſpiritus ſancti habitaculũ eſt, & vbi mala cogitatio nõ admittitur, deus proculdubio moratur. Cor mundũ ſedes eſt ſapientiæ,

Naſcentes malæ cogitationes opprimendæ. *Iaco. 1.* *Matt. 5* *Ephe. 5* *Matt. 5.*

pientiæ,& vbi cuſtoditur puritas mentis,nulla nocebunt pericu-la aduerſitatis. Memores eſtote ſcripturæ dicentis: Peruerſæ co-
Sapi.1. gitationes ſeparant à DEO,probata autem virtus corripit inſipientes. Quoniam in maleuolam animam non introibit ſapientia, nec habitabit in corpore ſubdito peccatis. Spiritus enim ſanctus diſciplinæ effugiet fictum, & auferet ſe à cogitationibus quæ ſunt ſine intellectu. Peruerſa vero cogitatio eſt quæcunque admittitur Euangelicæ puritati contraria, cuius commercio mens cogitantis polluitur, quotiens in his quæ DEO aduerſantur, cogitando & reuoluendo delectatur. Et iſte cogitationes peruerſæ mentem cogitantis à DEO ſeparant, & paulatim in profundum malorum præcipitant. Mala enim atque peruerſa cogitatio mentem quam penetrauerit, primo per delectationis venenum intoxicat, deinde rationem obnubilat, poſtea voluntatem ad conſentiendum ſuggeſtioni malæ pertrahit, poſtremo peccatum in opere conſummat. Iam deinceps malum ſemel præſumptum licentius agitur, & omnis verecundia ſeu timor per conſuetudinem aufertur. Peccatum peccato coniungitur,& paulatim conſuetudo malefaciendi roboratur. Dum vero conſuetudini malę tempus conceditur,quędam mox peccandi neceſsitas generatur. Hic duriſſimum mortis imperium, hic extrema profunditas malorum. Quicunque hanc ſemel abyſſum peccatorum intrauerit,ſine ſpecialli DEI gratia & maximo laborare pœnitendi, ad puritatem cordis raro immo non facile conſurgit.Voluntate ſua peccator in hanc foueam mortis cecidit, reſurgere autem ſine dei miſeratione non valebit. Duriſsimum eſt iugum conſuetudinis male, cui ſi quis collum ſemel ſubmiſerit ad priſtinam libertatem ſpiritus raro conualeſcit. Hæc omnia operatur cogitatio peruerſa cum ad mentem intromittitur, & per delectationem in conſenſum & opus commutatur. Nulla enim cogitatio tam parua eſt,quæ paulatim non creſcat ſi à mente non repellitur. Beatus igitur ille monachus qui omnem cogitatu ſuum iactat in dominum, qui prauis cogitationibus ſemper & vbique denegat locũ, qui omnes mundi perituras diuitias deſpicit, qui cuncta corporis ſolatia cõtẽnit. Cordis munditiam ſui domino præparat, nihil in hoc mundo præter dominum amat, omnes cogitationes ſuas ad gloriam ſaluatoris ordinat, & mandata illius diligentiſſime obſeruat. Quid illo fœlicius monacho qui ſe non ciuem ſed peregrinum exhibet mundo? In mundo viuit quaſi non ſit in mundo: immo maior eſt mundo cuius conuer

Conſuetudo mala duriſſimũ telum.

ſatio

ſatio tota in cælo. Conſiderate nunc igitur fratres chariſsimi huius breuitatem temporis, & ſemper mementote quia mortales & cito tranſituri eſtis. Non enim habemus hic manētem ciuitatem, ſed futuram inquirimus, & qui tot milia hominum per mortem nos præceſsiſſe cognoſcimus, quàm cito ſimus neceſſario & ipſi morituri, cogitemus. Tempus nunc quidem breue, ſed acceptabile nobis multum conceditur, in quo fructus æternæ vitæ operemur. Nunc enim laborandi eſt tempus: nunc hora ſeminandi bonum, quia poſt mortem vnuſquiſque mercedem laborum ſuorum recepturus eſt, cum laborandi iam facultas nulla conceditur. Idcirco fratres mei hanc mortis horam ſanctis præuenite operibus, & nolite nunc in ſemine laboris deficere, vt in æterna retributione poſſitis ſine fine gaudere. Nulla prætereat dies in qua vnuſquiſque veſtrum ſe melior non euaſerit, & ad ea quæ præmiſit opera bona, nouum aliquid non addiderit. Semper cogitate futuræ precium meſſis, & nulla vos terrebit magnitudo laboris. Heb. 13

De quotidiano certamine tentationis.
Homilia X.

HEſterno ſermone admonui charitates veſtras dilectiſſimi fratres, principiis malarum cogitationum obſiſtere, & vos bonis ac ſanctis operibus ad futuræ mercedis præmium totis viribus præparare. Sed cum ſcriptura teſtante, tentatio ſit vita hominis ſuper terram, neceſſarium duxi de hac ipſa materia quantum dederit dominus in auribus veſtris diſſerere, vt præmoniti fortius contra aduerſarium inuiſibilem poſſitis dimicare. Verba non ignoratis viri ſapientis, qui in Eccleſiaſtico dicit: Fili accedens ad ſeruitutem DEI, ſta in iuſtitia, & in timore, & præpara animam tuam ad tentationem. Nemo ſe liberum à tentatione exiſtimet fratres, quandiu in hac mortali conuerſatione graditur, ſed quanto in dei timore quiſque amplius profecerit, tanto ſibi nouerit cautius eſſe viuendum. Dicit enim ſanctus papa Gregorius: Hoſtis noſter quanto magis rebellari ſibi conſpicit, tanto amplius expugnare cōtendit: Eos enim pulſare negligit, quos quieto iure ſe poſſidere ſentit. Fugiētē a ſe diabolus perſequitur, & eū qui rebellat ſuo imperio ſubuertere conatur. Vos ô viri quāto amplius in ſpirituali cōuerſatione proficitis,

Iob. 7.
Eccl. 2.

tanto maiore inſtantia contra aduerſarium ſalutis veſtræ oportet vigiletis. Nam vt ſanctus Ioannes Chryſoſtomus ait: Nunquam dormit noſter aduerſarius, ſed in perniciem ſemper vigilat generis humani, cũ nemo noſtrũ poteſt reſiſtere, niſi qui omni tempore in timore domini didicit vigilare. Et ſanctus Leo papa vrbis Romæ, in quodam ſermone dicit: Non deſinit antiquus hoſtis tentationum laqueos vbique prætẽdere, vt quoquo modo fidem credentium corrumpendo valeat denigrare. Nouit enim cui illecebras carnis ingerat, cui virus inuidiæ infundat, cui incitamenta luxurię apponat. Nouit quem mœrore conturbet, quem gaudio fallat, quem metu opprimat, quem admiratione ſeducat. Omnium diſcutit mores, omnium ventilat cauſas, omnium ſcrutatur affectus. Ibi quærit cauſas nocendi, vbi viderit quenquam diligentius occupari. Nulla ſunt ſine tentationum experimento opera virtutis, nulla ſine perturbationibus fides, nullum ſine hoſte certamen, nulla ſine congreſsione victoria. Hinc ſanctus Iacobus apoſtolus in epiſtola dicit: Batus vir qui ſuffert

Iaco.1. tentationem, quoniam cum probatus fuerit, accipiet coronam vitæ, quam repromiſit deus diligẽtibus ſe. Hinc iterum dicit ſcriptura: Vaſa figuli probat fornax, & homines iuſtos tentatio tribu-

Eccl.27 lationis. Sed ne quis putaret diabolo permiſſum tentare homines quantum deſiderat, ſanctus Chriſtophilus clamat: Fidelis autem

1.Co.10 deus eſt, qui nõ patietur vos tentari ſupra id ꝙ poteſtis, ſed faciet etiam cũ tentatione prouentum, vt poſsitis ſuſtinere. Et ſanctus Auguſtinus: Tantum, inquit, permittitur diabolus tentare quantũ tibi prodeſt, vt exercearis, vt proberis, vt qui te neſciebas, à te ipſo inueniaris. Poteſt enim diabolus permittẽte deo excitare tẽtationis motũ, ſed in tua eſt liberrima poteſtate ſi velis tentãri dare vel negare conſenſum. Vnde cum tentaret in deſerto dei filiũ, nõ impulit, non tetigit, non, coegit, ſed tantum dixit, Mitte te de-

Matt.4. orſum, vt intelligas quoniam non poteſt vincere niſi volentem. Idcirco diuus Chriſti archiapoſtolus dixit: Reſiſtite diabolo &

Iaco.4. fugiet à vobis. Poteſt enim ſuggerere malum diabolus, cogere non poteſt, nec ſuperare, niſi conſentias. Vita noſtra ſancto teſtante Auguſtino, in hac peregrinatione non poteſt eſſe ſine peccato & tentatione, quia profectus noſter per tentationes augetur, nec ſibi quiſquã innoteſcit niſi tentatus, nec poteſt coronari niſi vicerit, nec poteſt vincere niſi certauerit, nec poteſt certare niſi inimicum & tentationes habuerit. Dicit nanque ſcriptura:

Eccl.34 Qui nõ eſt tentatus, qualia ſcit? Nemo enim coronabitur, niſi qui

2.Tim.2

legitime

legitime certauerit. Accedentis igitur ad ſeruitutem dei, fratres chariſsimi, ſtate in iuſtitia & timore, & quandiu poteſtis vinci ab aduerſario, nolite gloriari. Semper vigilate, ſemper timete, quoniam hoſtis cum quo iniſtis certamen, nunquam dormit, non quieſcit, non ceſſat à perſecutione: vobiſque inſidians ſemper, nũquam fatigatur. Quòd ſi aliquando ſuperatus fuerit, mox ad nouum certamen conſurgit, nec deſiſtit ab impugnatione bonorum donec victus omnino ſuccumbat, aut certe importuna perſeuerantia concertantem vincat. Vnde & ſanctus papa Gregorius dicit: Antiquus hoſtis ex primo certamine dum ſe ſuccumbere conſiderat, alia tentationum bella reſtaurat. Intuetur humani generis cauteloſus aduerſarius, vniuſcuiuſque mores, & cui ſint vitio propinquiores, illa ponit ante faciem cordis, magniſque vtitur viribus vt ſubuertat ſtatum mentis. State in timore domini firmiter radicati, & cunctas facile ſuperabitis tentationes inimici. Scriptum eſt enim in libro Prouerbiorũ: In timore domini fiducia fortitudinis. Et iterum: Per miſericordiã & fidem purgantur peccata, per timorem autem domini declinat omnis à malo. In Eccleſiaſtico vero ſapiens dixit: Timor domini expellit peccatum. Nam qui ſine timore eſt, non poterit iuſtificari. Iracundia enim animoſitatis illius ſubuertit eum. Idcirco Salomonis teſtimonio beatus ille dicitur homo qui ſemper eſt pauidus: qui vero mentis eſt duræ, corruet in malum. Animas quoque veſtras per ſtudium ſanctæ conuerſationis præparate ad tentationem, vt cum venerit poſsitis reſiſtere, & eo fortiores ſtare. Nam facile ſuperabitis diabolum, ſi præparati ſemper acceſſeritis ad bellandum. Ecce aduerſarius veſter tanquam leo rugiens circuit quærens quem deuoret, cui vos oportet in fide domini noſtri IESV CHRISTI reſiſtere, ſi victoriam cupitis obtinere. Nullus hic fugiendi locus conceditur, nulla ſecuritatis morula pugnãtibus indulgetur, ſed congrediaris neceſſe eſt, ſuperaturus hoſtẽ ſi fortiter ſteteris, aut vincendus ab eo ſi male pugnaueris. Hac lege mundũ intrauimus omnes, vt pugnando vincamus: hac ſumus cõditione homines facti, vt ſuperatis illecebris carnis, pares angelis ſanctis euadere debeamus. Nũquã deſunt monachis certamina, quoniam quandiu verſamur in carne, tẽtationibus neceſſario ſumus expoſiti. Dicit enim ſcriptura: Multę tribulationes iuſtorũ, & de omnibus his liberabit eos dominus. In omnibus autẽ tẽtationib' noſtris illud Eſaię prophetę ad memoriã ſedulo reuocemus, dicentis: Qui ablactati eſtis à lacte, qui abſtracti ab vbere, tribulationẽ

Pro.14 Pro.15 Eccl.1 Pro.28 1 Pet.5 Psal.33

ſuper tribulationem expectate, ſpem ſuper ſpem adhuc puſillum propter malitiam labiorum, propter linguam malignam. Ablactati & abſtracti ab vbere ſunt viri ætate prouecti, quorum eſt tribulationem ſuper tribulationem propter deum ſuſcipere, vt ſpem ſuper ſpem mereantur reportare, ſacra dicente ſcriptura: Sed &

Rom. 5 gloriamur in tribulationibus noſtris, ſcientes quod tribulatio patientiam operatur, patientia autem probationem, probatio vero ſpem. Spes autem non confundit, quia charitas dei diffuſa eſt in cordibus noſtris per ſpiritum ſanctum qui datus eſt no-

Act. 14. bis. Per multas enim tribulationes oportet nos intrare in regnum dei. Tentationibus nanque nobiſmetipſis innoteſcimus, & experimur ſi deum veraciter timeamus. Hinc dominus per Moy-

Deut. 13 ſen ad populum loquitur dicens: Tentat vos dominus deus veſter, vt ſciat ſi diligatis eum de toto corde veſtro, & de tota ani-

Mundus hic fornax quędam eſt iuſtis. ma veſtra. Mundus iſte fratres chariſſimi fornaci comparandus eſt, in qua continuè ardet ignis tentationis & aduerſitatis, per quam neceſſariò nobis eſt tranſeundum. In hac fornace tribulationis palea comburitur, aurum verò & argentum ab omni macula purgantur: Palea in cinerem vertitur, aurum ad ornatum & decorem regalis palatij reſeruatur. Fornax inquam eſt mundus, ignis tentatio ſiue tribulatio, aurum homines iuſti, palea verò iniuſti & peccatores: artifex qui purgat aurum, ipſe eſt omnipotés deus, qui noſtris profectibus fauet, & ad virtutis meritum cooperatur per gratiam. Quod ergo vult deus faciamus, quod imponit patienter pro eius amore toleremus, quoniã vt ſacer Chri-

Rom. 8. ſtophilus inquit, non ſunt condignæ paſſiones huius temporis ad ſuperuenturã gloriam quæ reuelabitur in nobis. Hinc ſanctus Hieronymus ait: Quis non tribulari velit, quis ſe maledici non deſideret, vt mereatur Chriſti voce laudari, & cæleſti copioſaque mercede munerari? Vtinã propter domini mei nomẽ atq; iuſtitiã, cuncta infidelium turba me perſequatur & tribulet. Vtinam in opprobrium meũ totus hic mundus conſurgat, tantùm vt merear à Chriſto laudari, & ad ſuæ pollicitationis properare mercedem. Et

Eccl. 27 ſapiens in eccleſiaſtico dicit: Vaſa figuli probat fornax, & homines iuſtos tentatio tribulationis. Quiſquis igitur veſtrũ ô fratres mei ad regnum cælorũ peruenire deſiderat, quiſquis deo placere ſuper omnia curat, pro eius amore tribulationes tentationũ libenter diſcat ſuſcipere, & quicquid occurrerit aduerſi, gaudenter ſuſtinere. Nemo enim eſt noſtrum qui purgatione quotidiana non indigeat, nemo qui ſingulis momẽtis fermè nõ delinquat. Si ergo

propriam

propriam ſalutem diligimus, ſi nobis remitti noſtra delicta, & purgari ab omni cordis macula flagitamus, patiēter ſuſtineamus quicquid aduerſi nobis acciderit, quoniam plus animam purgant mala tribulationis quæ pro dei amore patienter tolerat, quàm opera bona que nunc in hoc mundo ſua ſponte patrat. Magna nobis in hoc loco patiendi materia relicta eſt, quos inopia grauiter premit, paupertas deprimit, æris quoque alieni debitū conſtringit. Quid in hoc monaſterio nō experimur aduerſi? quas nō procellas & tempeſtates patimur fratres? quibus nō exagitamur incommodis? Quam fuerint omnia deſolata huius cœnobij bona, cū ante annos quindecim obſeruantia introduceretur regularis, nullus veſtrum ignorare poteſt. Sed in me grauius debacchatur inopię cōmunis tribulatio, qui vobis vitæ neceſſaria prouidere debeo: & ſæpius vnde reddam, non ſatis ſcio. Conſolatur autem ſpiritum meum patientia veſtra, & ſpes quam in domino ſaluatore humilium concepiſtis, vt non dubitem eius miſericordiā cum tempore affuturā, & audio mihi dicentem per Eſaiā prophetam. Ecce excoxi te, ſed non quaſi argentum, elegi te in camino paupertatis. Libenter autem habebo patientiam in paupertate, quam deo ſic ordinante nunc patimur, vt venire poſt mortē ad ęternitatis diuitias mereamur. Quanto enim in hac peregrinatione noſtra iam perſecutionibus, paupertate, inopia, laboribus & tribulationibus fuerimus afflicti, tāto in futura remuneratione iuſtorū domino largiēte maiora pręmia cōſequemur. Mecum itaque fratres mei tolerate patienter, quicquid omnipotens deus pati nos præordinauit, quoniā ſicut diuus papa Gregorius ait, in omnipotente deo tunc certa eſt fiducia, quando pro opere bono aduerſitas additur, & in hoc mūdo flagellū dei cum gaudio recipitur, vt pulchrior merces in retributione ſanctorū futura ſeruetur. Iterum quoque dicit. De ſpe ſempiternę hęreditatis gaudium ſumunt, quos aduerſitas vitę tēporalis humiliat, quia nō ſaluandos in perpetuū cerneret, ſi erudiēdos ſub diſciplinæ regimine diuina diſpenſatio nō frenaret. Afflicti terrena perdimus, ſed afflictionē humiliter ſuſtinētes, bona nobis cæleſtia multiplicamus. Via quippe eſt vita præſens, qua ad patriam tendimus, & idcirco frequenter in ea perturbationibus tangimur, ne hic eſſe patriam arbitremur. Gaudeat ergo in aduerſitate ſua monachus, lętetur tentatus, cui crucifixus eſt mundus. ad dei ſe confidat pertinere conſortium, qui pura cōſciētia bonū ſemper operatur, & recipit in tribulatione cōtrariū. Veriſsimū enim diuinę miſerationis indiciū eſt,

Magis purgāt tolerata mala quā bona peracta.

Eſa. 48.

Variis modis tentat ac ſeruat. Deus homines.

eſt, ſi homo Chriſtianus variis aduerſitatibus in hoc mundo percutitur, qui pura conſcientia deo ſeruiens in vera humilitate ſine offenſione cõuerſatur. Frequẽter enim miſericors deus eos quos diligit, variis modis in hoc mũdo percutit, quibus æterna pręmia in cęlo pręparauit. Quoſdã verò ſciens multum poſſe peccare, ne peccent, infirmitate corporis præoccupat, & in ſalutem eorũ miſericorditer flagellat, cernens eorũ animabus vtilius eſſe languoribus frangi ad ſalutem, quàm viuere incolumes ad dãnationem. Alios vult eſſe pauperes, quos prænouit diuitiis vti non poſſe ad ſalutẽ. Multis enim huius mundi opes atque diuitię cauſam ęternæ dãnationis præbuerunt. Vnde ſanctus papa Gregorius iterum dicit. Multos ſua peius fœlicitas ſtrauit, multos diuturna pax victos reddidit: eoq; illos inopinatus hoſtis grauius percellit, quo longo quietis vſu negligẽtes inuenit. Vnde ſancti viri cum multa ſe proficere virtutũ proſperitate conſiderãt, quodã ſupernę diſpenſationis moderamine exerceri ſe etiã tentationibus exultant, quia tanto robuſtius acceptã virtutum gloriã cuſtodiunt, quãto tentationis impulſu concuſſi, infirmitatem ſuam humilius agnoſcunt. Cõpendioſum iter ad Chriſtũ eſt via tribulationis, & citius quàm in trãquillitate in eo reperitur. Dicit enim ſanctus pręſul Ambroſius: Multi ſunt qui in ocio quęrunt Chriſtũ, & non inueniunt, & ſunt qui quærunt in perſecutionibus, & cito inueniunt. In periculis fidelium ſuorũ adeſt, quẽadmodũ in pſalmo de iuſto loquitur dicẽs: Cum ipſo ſum in tribulatione: eripiam eum & glorificabo eum. Cuſtodiatur in aduerſitate conſcientię puritas, ſeruetur vitæ

Pſal. 90 inuiolata ſemper integritas, & erit nobis proculdubio ad ſalutis meritũ quæcunq; aduerſitas. Neminẽ antiquus hoſtis concertando poteſt deiicere, niſi quẽ inuenerit prius à ſemetipſo defeciſſe.

Tentationibus quomodo reſiſtendũ.

Ocio quęrit torpentẽ, incautum ſupplãtat militẽ, illumq; proſternit facillimè, quẽ armis inuenerit denudatũ. Propterea fratres mei ſemper vigilate in orationibus ſanctis, ſemper inſtate operibus bonis, vt quotiẽs tentator acceſſerit, nunquã inueniat ocioſos. Mementote verborũ ſaluatoris noſtri Ieſu Chriſti in ſacro euangelio

Lu. 12. dicentis: Sint lumbi veſtri præcincti, & lucernę ardentes in manibus veſtris, & vos ſimiles hominibus expectãtibus dominũ ſuum quãdo reuertatur à nuptijs, vt cum venerit & pulſauerit, cõfeſtim aperiãt ei. Vigilat, qui ſolidus in timore domini conſiſtẽs, nunquã torpore mentis dormitat. Vigilat, qui animã ſuam contra quęlibet huius mundi aduerſa per ſancti conſtantiã propoſiti infatigabilẽ cõſeruat. Vigilat, quiſquis proficere quotidie in amore domini nõ ceſſat.

ceſſat. Lucernã in manibus baiulat,quiſquis ſanctitatis propoſitũ cõdignis operationibus exornat. Lucernam quoq; tenet in manibus,quiſquis mente & corpore purgatus,proximo lucet operibus ſanctę pietatis.Hinc ſanctus Chriſti amator Paulus in epiſtola dicit:Obſecro vos chariſſimi per miſericordiãdei,vt exhibeatis corpora veſtra hoſtiã viuentem ſanctã deo placentẽ.Qui corpus ſuũ per ſanctę abſtinentię ſtudia caſtigans in ſeruitutẽ ſpiritui redigit, viuentẽ domino hoſtiam conſecrauit.Quiſquis autẽ cor ſuum ab omni pollutione peccati mundũ & purum cõſeruare iam didicit, ſanctam proculdubio hoſtiam domino immolauit.Quiſquis verò in ſanctitatis propoſito perſeuerauerit vſque ad finẽ,hoſtiam ſine dubio obtulit placentẽ.Lumbos autẽ pręcingimus,dũ nos ab omni ſpecie libidinis puros & immaculatos corpore & mente cuſtodimus.Magni apud deũ meriti virtus eſt ſanctæ caſtitatis, & pro magnitudine certaminis ſingulari prẹmio in retributione iuſtorũ donanda,dicẽte domino per Eſaiã prophetã. Hęc dicit dominus eunuchis: Qui cuſtodierit ſabbatha mea, & elegerint quæ ego volui,& tenuerint fœdus meum,dabo eis in domo mea & in muris meis locũ,& nomen melius à filiis & filiabus. Nomẽ ſempiternũ dabo eis quod non peribit.Et de his in ſancto euangelio dicit dominus:Sũt enim eunuchi qui de matris vtero ſic nati ſunt,& ſunt eunuchi facti ab hominibus,& ſunt eunuchi qui ſeipſos caſtrauerunt propter regnũ cęlorũ. Qui poteſt capere capiat. Quare autẽ dixit,qui poteſt capere capiat ? Puto quòd iſta eunuchorũ illatio qui ſeipſos caſtrant amore regni cęlorũ, non ad exciſionẽ genitalium referenda ſit mẽbrorum,quod plerique exiſtimantes errauerunt à veritate euangelij,ſed potius ad mentis imperiũ,quo caſtitas ſeruatur integra,Chriſti amore cõcepta.Seipſos enim propter regnum dei caſtrãt, qui veram mentis & corporis caſtitatem pro dei amore inuiolabilem obſeruant.Et ſicut corporaliter nemo facile caſtratur ſine magni cruciatu doloris, ita nemo ſine maximo laboris ſtudio peruenire ſufficit ad perfectionẽ caſtitatis. Et certè nemo caſtus viribus ſuis,nemo pudicus meritis propriis. Deus eſt qui dat bonã voluntatem,ipſe eſt etiam qui volũtati, vt poſſit, connectit virtutẽ. Quoniam verò non eſt multorum cœlibes viuere,ſuo relinquit vnũquẽque arbitrio,dicens:Qui poteſt capere capiat. Abſciſſio mẽbrorum caſtã non efficit mentem,quoniã radix luxuriæ interior eſt quàm vt pudẽdorum amputatione poſſit auferri. Mens verò ſi caſta & integra fuerit,facilè mẽbrorum inſolentiã refrenabit.Nihil enim fortius mente hominis deum pu-

Rom.12

Eſa.56.

Mat. 19

Felices eunuchi qui.

ro

ro corde ſuper omnia dulciter amantis. Cogitate nunc fratres chariſſimi futura præmia pulchritudinis, & non grauabit vos labor caſtitatis. Ad magna enim præmia celſitudinis, ardui peruenitur inſtantia laboris. Quicunque igitur laborem ſubterfugit certaminis, nunquàm perueniet ad celſitudinem honoris. Breue nunc tēpus eſt in quo laboramus reſiſtentes diabolo, ſed veniet quantocys æternum, quo regnantes ſine fine exultabimus cum Christo. Caſtigetur corpus abſtinentia diſcreta, ne mentis imperio recalcitret, frangatur concupiſcentia carnis ſanctis exercitiis, vt ſemper obediat conſiliis rationis. Si quando laſciuis mentem pulſare motibus cœperit, etiam coerceatur verberibus, quia melius eſt vt liuor plagarum humiliet dorſum, quàm carnis petulātia animam præcipitet in infernum. Dicit enim ſcriptura: Qui delicatè à pueritia ſua nutrit ſeruum ſuum, poſteà ſentiet eum contumacē. Caro ſeruus eſt mentis, quę ſemper imperio debet obedire rationis. Quòd ſi caro nimis licēter nutrita fuerit, ferre ſpiritus imperium iam voluptatibus aſſueta recuſabit. Seruus enim domino ſuo contumax efficitur, quotiens delicatè ab eo per conſuetudinem nutritur. Difficile autem eſt ſeruum rebellem & contumacē ad humilem obedientiam reducere, poſtea quàm longo tempore conſueuit recalcitrare. Scriptum eſt enim: Seruus verbis non poteſt erudiri, quia quod dicis intelligit, & reſpondere contemnit. Propterea ſapiens in eccleſiaſtico dicit: Cibaria & virga & onus aſino, panis & diſciplina & opus ſeruo. Operatur in diſciplina & quærit requieſcere, laxa manum illi & quærit libertatē. Iugum & lorum curuant collum durum, & ſeruum inclinant operationes aſſiduę. Si hæc ſcripturarū teſtimonia ad moralē ſenſum à literali mutuare cœperimus, omnia quæ de ſeruo & aſino ſunt dicta, quá rectè conueniāt carni pigrę ac delicatę, inueniemus. Verè etenim caro ſeruus eſt animæ, quę ſemper contra dominam erigitur, niſi diſciplina & opere quotidie fatigetur. Hanc enim qui in ocio & voluptatibus omni tēpore delicatè nutrit, cōtra ſpirituales inſtinctus neceſſariò ſentiet contumacē, quia dum caro in ſuperbiā erigitur, ſpiritus ocio langueſcens & tepidus infirmatur. Niſi ergo hunc ſeruum tuum, videlicet carnē, ô frater monache per opus & abſtinentiā continuè humiliaueris, niſi motibus eius illicitis frenū cōtinentię ac ſobrietatis impoſueris, totus illo pręeunte in præcipitiū ibis. Scimus enim ſancto dicēte apoſtolo, quoniā caro concupiſcit aduerſus ſpiritum, & niſi ſpiritu mortificauerimus opera carnis, in eius corruptione moriemur. Nihil amplius præcipitat animam

Caro caſtigetur

Prou. 29

Pro. 29.

Eccl. 33.

Gala. 6.

animam in foueam peccati, quàm inſolentia carnis, quæ dum ſuo viuere arbitrio permittitur, domino ſeruus contumax reluctatur. Caro infelix quæ concupiſcentia vanitatis præcipitas animã, non tibi cedet impune, ſi quid te ſuggerente mali commiſerit, quoniã deus vtranq; iudicabit. Væ tibi cũ illa peccauerit, quia dum Adam de paradiſo tranſgreſſor mandatorũ expellitur, Eua incẽtrix malorum neceſſario miſerũ comitatur. Eſto conſentiens ſpiritui caro, quia dicit apoſtolus: Qui autẽ ſunt Chriſti, carnẽ ſuam crucifixerunt cum vitiis & cõcupiſcentiis. Et vos ô viri fratres qui Chriſti militiã profitemini, qui in legẽ monaſticæ cõuerſationis voluntariæ iuraſtis, qui ſaluatoris imitari veſtigia promiſiſtis, attẽdite vocationẽ veſtrã, vt caute ambuletis non quaſi inſipientes qui omni vento agitantur, ſed tanquã veri amatores Ieſu Chriſti, qui ſpiritu facta carnis mortificarunt. Vos inquã cõmilitones mei amantiſſimi ſemper in bonis operibus vigilate, mortificantes pro Chriſti amore corpora veſtra quę ſunt ſuper terrã, in ieiuniis & orationibus aſsidui: & in meditatione diuinarũ ſcripturarũ iugiter occupati. Semper vos in anteriora extendite, quotidie feruorẽ ſancti propoſiti nouo ſtudio reformate. Ociũ & omnẽ deſidiã fugite, & quàm breue ſit huius vitę tẽpus, ſedulo cogitate. Nõ vos terreat breuis & modicus labor duri certaminis, nõ reddat puſillanimes improbitas hoſtis, quoniã labor omnis importunitate volũtaria cito vincitur, & diabolus quantũlibet ſæuiat, mox vt Chriſtũ inuocaueritis, ſuperatur. Mementote verborũ domini & ſaluatoris noſtri Ieſu Chriſti in ſancto euangelio dicentis. Qui vult venire poſt me, abneget ſemetipſum, & tollat crucẽ ſuã quotidie, & ſequatur me. Crux autẽ noſtra fratres mei quid eſt niſi vita tẽtationibus & aduerſitatibus plena, & onus diſciplinæ regularis, ſub quo die fatigamur & nocte? Sed cõgregemus corda noſtra fratres chariſsimi, & ſuſtineamus pro dei amore gaudẽter quicquid ille nos voluerit ſuſtinere, vt dicere in eius iudicio mereamur. Trãſiuimus per ignẽ & aquã, & induxiſti nos in refrigeriũ. O quàm glorioſa merces in regno cælorũ ſeruis dei reponitur, qui in hoc breui ſtadio certãtes nunc pro eius amore fatigãtur. Oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis aſcendit, illius immẽſitas boni, quod omnipotẽs deus ſuis amatoribus in ęterna fœlicitate pręparauit ſine fine perpetuo mãſurũ. Huius autẽ boni ſumma fœlicitas humilitate acquiritur, puritate cordis & diuini feruore amoris poſsidetur. Illò feſtinemus fratres chariſsimi, illò quãta poſſumus deuotione mẽtis curramus, vbi creatori ſuo per fruitionẽ dulcedinis

Gala. 5.

Luc. 9.

Crux monachorum quæ.

Eſa. 64.
1. Co. 2.

coniungitur ſpiritus, vbi in cognitionem ſummi boni, quod eſt deus, perficitur intellectus. Ibi eſt gaudium ſempiternæ fœlicitatis quod non minuitur, ibi lætitia quæ non terminatur, ibi laborum omnium perpetua requies, ibi tribulationum & iniuriarum pro Chriſto glorioſa merces. Quicquid boni nunc agimus, ibi proculdubio inueniemus repoſitum: quicquid pro amore Chriſti patienter ſuſtinuerimus aduerſi, ibi recipiemus præmio copioſiſſimo remuneratum. O monache monache qui tempus infructuoſe expendis tibi ad bene operandum à domino deo miſericorditer conceſſum, quid metes aut quid mercedis recipies in illa terribili hora, qui nunc tam piger & inuoluntarius es ad ſeminandum? An ſcriptum de ſanctorum laboribus non legiſti? Euntes ibant & flebant, mittẽtes ſemina ſua: Venientes autẽ venient cum exultatione portantes manipulos ſuos. Iam tempus eſt operandi agrum cordis tui ô monache, nunc hora ſeminandi bonum ſemen cum hilaritatis benedictione, quoniam qui parce nunc ſeminat, in illa quoque futuræ mercedis retributione parce & metet. Laborandum nunc eſt, & nunquã à bono opere ceſſandum, quoniam quicquid iam hic operati fuerimus, ibi proculdubio recipiemus. Si quis ergo fidelis inter vos eſt monachus, ſi quis propriæ ſalutis ſtudioſus amator, ſemper horam futuræ mercedis, quam nemo poteſt ſubterfugere, cogitet, ſemper ad reddendum villicationis ſuæ rationem ſe paret. Nulla dies vnquam prçtereat, in qua non fecerit aliquod opus bonum ſingulariter quod ad futuram retributionem præmittat. Illum ſe diem expendiſſe inutiliter exiſtimet, in quo non præmiſit bonum opus quod remunerandum expectet. Agrum cordis ſui monachus bonus omni tempore ſtudeat excolere, & omnes ſentes ac tribulos malarum affectionum penitus quantum præualet extirpare. Diſcat dominum Ieſum ſuper omnia pura mente diligere, & quicquid mandauit, ille, diligentiſſimè cuſtodire. Seminet in lachrymis deuotionis & cõſtantiæ, quod metat cum omnibus ſanctis in exultatione. Non deterreat mentem laborandi difficultas aſſidua, non frangat animum carnis decertatio dura, quoniam qui parum laborat, parum fructus in meſſe colligit: & qui nunc multum pro Chriſti amore in lachrymis ſeminat, fructum in die copioſiſsimum reportat. Hæc enim deſtinatio noſtri eſt itineris fratres, quod in præſenti perigrinatione agimus, vt continua laborum & aduerſitatum exercitatione purgati, hinc mundi & puri ad patriam exeamus.

Pſa. 125 — 2. Co. 9.

De

De fugiendo prauorum conſortio, Homilia vndecima.

PRauorum conſortia multos à via domini & ſaluatoris noſtri Ieſu Chriſti retraxerunt, proptereа fratres mei amantiſsimi non ceſſamus admonere vos quatenus cum bonis & ſanctis in via domini ambuletis, quorum inſtitutione & exemplo quotidie meliores euadatis. Nam ſicut diuus ait Chriſti apoſtolus, Menandri cuiuſdam græci ſenarium imitatus, corrumpunt bonos mores colloquia praua. Bonus 1. Co. 15. eſſe veraciter non deſiderat, quem prauorum conuerſatio delectat. Nemo enim praua loquitur, niſi qui prius in corde ſuo contra puritatem euangelicæ traditionis corruptus & deprauatus inuenitur. Qualis vnuſquiſque eſt, & qualia in ſecreto cordis ſui ruminando & cogitando peragit, talis ab eius ore ſermo frequẽtius procedit. Index pectoris ſermo. Cordis enim teſtis veraciſsimus eſt ſermo loquentis, domino ac ſaluatore noſtro in ſancto euangelio dicente, quoniã ex abundantia cordis os loquitur. Luc. 6. Nam bonus homo de theſauro cordis ſui profert bona, & malus profert ſimiliter mala. Cùm ergo bonus non ſit qui male loquitur, cauendi nobis ſunt omnes qui prauis ſcurrilibus & pernicioſis vtuntur ſermonibus, in quorum locutione turpiora quædam frequenter reſonant, ſanctitatis autem verba aut nunquam aut rariſsime audiuntur. Turpis ſermo impudici cordis indicium eſt, etiã ſi opera nõ ſequuntur. Vos igitur fratres mei chariſsimi, qui non ſolum in opere caſtitatẽ & omnimodam pudicitiam ſeruare vſque ad mortẽ implicita profeſsione ſimul & expreſſa ſecundum regulam & ſtatuta diuinorũ patrũ eccleſiaſtica promiſiſtis, verumetiam ab omni cogitatione immũda longe debetis eſſe alieni, conſortia prauorum hominũ fugite, & conuentus malignantiũ: & qui loquũtur iniqua turpia ſeu ocioſa, omni tempore declinate. Memẽtote ſcripturæ dicẽtis. Qui tetigerit picẽ, inquinabitur ab ea, & qui communicauerit ſuperbo, induet ſuperbiã. Eccl. 13. Hinc ſanctus papa Gregorius dicit. Infirmi vitare debent ſocietatem prauorum: ne mala quæ frequenter aſpiciunt, & corrigere non præualent, delectentur imitari. Et diuus Ioannes epiſcopus, Bonus, inquit, malo ſi connectitur, aut pares redduntur, aut cito ab inuicem ſeparantur. Amicitiæ enim pares aut quærunt aut faciunt. Rerum etenim natura ſic eſt, vt quotiens bonus malo coniungitur, non ex bono malus melioretur, ſed ex ma

ſio bonus contaminetur. Diuerſitas enim rerum nunquam poteſt habere concordiam, & multos ſollicitat nefanda ſocietas. Sunt inter vos quidam fratres, gemens dico, regularis diſciplinæ multum obliuioſi profeſſores, quibus cella carcer eſt, chorus obſidium, oratio nauſea, ſilentium pœna, ſcripturarum lectio faſtidiũ. Amor dei corda eorum aut nunquam aut raro ſurſum erigit, quorum conuerſatio tota in inferioribus conſiſtit. Quotienſcunque me contingit eſſe abſentem, mox inter ſe conueniunt, non de Chriſto neque de dulcidine regni cœleſtis, neque de ingritate obſeruantiæ regularis, ſed longũ de vanis & inutilibus huius mundi negociis ſermonem proferunt, & de quibus monacho nõ licet cogitare, fabulis regumque bellis ſe colloquendo intromittunt. Quicquid autem his loquor, quicquid dico, quid iniungo pœnitentiæ, nihil proficit, quos mala conſuetudo ab initio ſuæ inſtitutionis deprauauit. Nihil autem deterius conſuetudine mala. Monachus enim qui nouitius & iuuenis negligitur, omnibus vitæ ſuæ diebus in torpore & ignauia conuerſatur. Dicit namque

Pro. 22. ſcriptura, Adoleſcens ambulans iuxta viam ſuam, etiam cum ſenuerit, non recedet ab ea.

Adhortatio ad ſenes. Propterea vobis dico venerandi ſenes, vos precor, vos moneo, & per dei miſericordiam qua poſſum inſtantia rogo, ita iã deinceps viuite, ita conuerſamini, ita ambulate, quatinus annis conueniant mores ſenectutis: & qui iam longe proceſsiſtis in ſenium, exemplum ſanctitatis inſtitutioni præſtetis iuniorum. Vobis proculdubio aſcribitur, quicquid deeſſe iuniorum moribus inuenitur. Vos enim iuniores in omni ſanctitate in verbo & in opere debetis præcedere, vos illis exemplum totius perfectionis iubemini exhibere, vt dum omnium in vobis opera virtutum perfecta conſpiciunt, quaſi verecundiæ quodam impulſu prouocati, ad imitationem ſanctitatis veſtræ concitentur. Mores etenim ſeniorum, iunioribus viuendi præbent exemplum, ſicuti prouerbio dicitur, Quod cecinere ſenes, hoc & iuuenes didicerunt.

Ad iuuenes. Vos autẽ iuniores reuerentiam cum humilitate ſenioribus, illorum cõſiderando caniciem exhibete: & quos in obſeruãtia regularis diſciplinæ feruentiores cognoſcitis, eorũ vos cõſortio habere præceptores gaudeatis. Cauete illos, qui vel inquiete ambulant, vel puritatem regularis diſciplinæ negligẽtius obſeruant. Non omnes qui dicuntur ſeniores, iuniorũ imitatione ſunt digni: nec monachũ anni faciunt venerabilem, ſed mores in dei amore cum prudentia conſtituunt venerandũ. Propterea quicunque in vobis fratres chariſsimi, verus dei cupit eſſe amator,

quicũque proficere in ſancta conuerſatione monaſtica deſiderat quã profitetur, indiſciplinatorum fratrũ conſortia ſemper fugiat, & ſuo propoſito conſentientes in bonum commilitones quærat. Dicit nãque propheta in pſalmo. Cum ſancto ſanctus eris, & cũ viro innocente innocẽs eris, & cũ electo elect⁹ eris, & cũ peruerſo peruerteris. Multis enim nocuit ſocietas mala: & qui delectatur habitare cũ reprobis, nõ erit immunis à contagione peccati. Omnis quippe qui cũ malis cõuerſatur & reprobis, neceſſe eſt vt eorũ peruerſitate aliquantulũ eius vitietur integritas. Aut enim diligit illos, & ſimilis eorũ efficitur malus, aut odio habebit, & erit inimic⁹ multorũ, & ob id neceſſario inquietus. Quod ſi multitudine prauorũ deuictus eorum delectari cõſortio ſemel cœperit, iam & ipſe deprauatus eſt, & paulatim amplius deprauabitur. Si vero malorum opera deteſtatus fuerit, graui mentis incõmodo laborabit, & erit in proficiendo ad melius tanto tardius in ipſo deſideriũ, quanto inquietatur amplius cõſortio peruerſorum. Ago tamen gratias omnipotenti deo pro vobis, quoniam & ſi non omnes in dei charitate, vt optarem, eſtis feruidi, à magnis tamen, vt confido, peccatis & ſuperbiæ temeritate omnes procul viuitis alieni. Exhortationes meas & paternas admonitiones, quas vobis facio, vt teneor, quotidie libẽter ſuſcipitis, quãuis illas in opere necdũ perfectè omnes exhibeatis. Spero autẽ in domino Ieſu, quoniã perficiet in vobis bonũ quod cœpit, vt impleatur gaudium meũ, & videã vos omnes vno ſtudio, vno propoſito, vno ſancti feruoris incendio flagrantes, in ergaſterio delectari & exerceri diuini amoris. Cum autẽ hoc deſideriũ meum nonnulli veſtrum differant, animũ plenioris emendationis necdum aſſumentes quem cupio, iuſta neceſsitate cõpellor admonere proficientes, quatenus cõſurgentes animo virili, ſocietates priuatas & nocentes fugiant tepidorũ. Adhuc enim paruus in eorũ cordibus eſt ignis diuini amoris, adhuc nouitium & debile ſancti feruoris ardet incendiũ, & niſi quotidianis fomẽtetur augmentis, facile ſentiet detrimentũ. Idcirco iterũ atque iterum admoneo vos, qui amoris interni cœpiſtis experiri feruorẽ, pergite cõſtãter animo, quò domino inſpirãte deſtinaſtis, & ſi quos in hoc itinere ſancto vobis opere vel ſermone inueneritis cõtrarios, vt peſtiferũ virus declinate. Nã ſicuti aqua extinguit ignẽ cui infunditur, ſic nouitiorũ ſanctũ propoſitũ exẽplis tepidorũ violatur. Cauete illorum intereſſe colloquiis, quos in obſeruantia mãdatorũ dei & monaſticę puritatis cõſpicitis negligẽtes: quia cũ ſint paſsionibus agi-

Pſal. 17.

Paternę ſolicitudinis imago.

tati carnalibus, ex abundantia cordis nihil aliud quàm vana & carnalia loquuntur. Corrumpunt enim mores iuuenum bonos, ſeu colloquia praua. Vana ſunt cũcta illorum ſtudia, & inutiles immo peſtiferi ſermones, qui carnaliter ſapientes diuini amoris exercitia non nouerunt. Enimuero ſicut vna ouis morbida paulatim vniuerſum corrũpit ouile, ita vnus in congregatione monachus acedioſus & peruerſus, multarum ſæpe fit cauſa tranſgreſſionum. Quemadmodum ſancto Chriſtophilo teſtante modicũ fermentum totam farinę maſſam cui miſcetur ſuo corrũpit odore, ita monachi iuuenes atque nouitij, qui cũ tepidis & acedioſis cõuerſantur ſemotibus, illorũ prauis moribus imbuuntur, & nunquã deinceps ad ſancti feruoris integritatem reformantur. Quocirca vobis ſenioribus dico, Eſtote bonis operibus caſtiſque & ſemper pudicis ſermonibus iuuenũ forma viuendi, vt quoties pro ſuis emendãtur delictis, ſeniorum ſe non tueantur exemplis. Turpiſsimũ eſt enim ſeniores in illis eſſe culpabiles, pro quibus merito corripiũtur iuniores. Ita precor ſenes viuite, vt coram vobis nihil quod videatur eſſe reprehenſibile, iuniores aut loqui præſumant aut facere. Iudices vos timeant malorum, nec n patronatus vicẽ agentes, quoniã quotquot exẽplo veſtri peccauerint, veſtro periſſe magiſterio reputantur. Non ſit inter vos tepidus quiſquam aut deſidioſus, quoniam & deſideria occidunt pigrũ, & perimit vanitas omnẽ monachum ocioſum. Non ſit in vobis homo verboſus, girouagus, circumcellio, murmurans & inquietus, quoniã quiſquis talibus delectatur ſtudiis, & ſe malo perdit opere, & fratrẽ ſuũ occidit exẽplis. Nõ ſit inter vos irriſor ſimpliciũ, non humiliũ contẽptor, aut temerarius quiſquã taxator, quoniã qui ad irridendum eſt promptulus, in ſtultitia ſua conſummabitur, & non erit glorioſus. Os ſuum aperit cõtra humilem, ſemper quęrit iurgia, & gaudet ſe factis aliorum eſſe loquacem. Nõ proſperabitur in conſilio ſuo, & ſi fuerit aliquo ſublimatus honore, cito corruet in profundum. Odibilis eſt deo ſuperbia eius, quoniam quum ſit ſtultus & fatuus, eruditum ſe gloriatur & ſapientem. Cito denudabitur inſipientia eius, & grauis eum occupabit interitus. Cor eius meditabitur ſtultitiam, & nõ eſt pax in circuitu eius. Odio erit proximis atq; vicinis, & nullus illũ fidelis proximis atque vicinis, & nullus illũ fidelis proſequetur amicus. Vitã ducit in hypocriſi aſſumptę ſimulationis, & multos ſua ſtultitia trahet in auerſionẽ. Pacẽ odit, diſcordiã diligit, in ignauia mẽtis ſuę capietur, & non erit qui cõdoleat. Afflictione dulplici cõtereture

[Margin: 1. Cor. 5 — Pro. 21. — Aduerſus irriſores bonorum operum]

teretur, pro eo quòd habentibus pacẽ non permiſit. Diabolus in lingua eius nidũ cõpoſuit, & ſatanas in mẽte illius fixit domicilũ. Propterea nõ eſt amor fratrũ in corde ipſius, quoniã diſſeminat inter paſtorẽ & oues diſcordiã. Amicũ ſe dei gloriatur, & ſimilẽ in oĩ ſeruãtia regulari neminẽ accipit, ſed maximũ ornamẽtũ monachi humilitatẽ nõ intelligit. Os ſuũ ad verba ſpiritualis ędificationis nõ aperit, & ex corde illius nihil aliud quàm vanitas procedit. Diẽ totã mẽte diſſolutus & corpore vagus, diſcurrit in cœnobio, ſermoni vacat inutili & penitus ocioſo, nihil de ſalute animę cogitat, ventrẽ pro deo curat. Cuſtodi mẽtẽ tuã ab ei' eloquio & in viã ſermonũ eius pedẽ tuũ ne poſueris. Quiſquis te monachũ & dei miniſtrũ exhibere deſideras, quiſquis dominum Ieſum in toto corde veraciter amas, eſto cautus & vigilans in omnibus operibus tuis, & cõſortia ſemper eorũ fugito, in quorum vita nihil doctrinæ cæleſtis cõſpicitur. Humiliũ & perfectionem ſectantiũ monachorum comes eſto & ſocius, & eum quem in dei timore cognoueris eſſe fundatũ, libẽter admitte pręceptorem atque magiſtrũ. Cũ his qui amant diſciplinã & mẽtis puritatẽ, libenter ambula, & noli eſſe quaſi homo qui omni vẽto cedit agitatus, ſed cõfirma in bono propoſito animã tuam, ne prauorum decipiaris conſilio. Optimũ eſt enim gratia ſtabilire cor, & nec poſſe decipi, nec velle decipere. Fratrẽ diſciplinatũ habeas tibi amicum, & eum qui te verbo corrigit à malo, & exemplo inſtruit ad bonũ, ama & venerare vt patrẽ. Cum fratre inquieto nõ habeas aliquod familiaritatis cõmercium, nequando eius cõfortatus prauo exẽplo, in rebellionem incidas ſuperborum. Monachus iracundus & murmuratione plenus nõ ſit in latere tuo: & eum qui maioribus recalcitrat, nunquam arbitreris amicũ. Quẽ videris ſine benedictione ſenioris canonẽ violare ieiunij, vt hoſtẽ fuge ſalutis: & qui loquacitate velox eſt nõ exiſtẽte cauſa, ſubuertit pacẽ, & ſuſcitat lites. Quaſi à facie colubri fuge monachũ rebellẽ & inobedientẽ ſenioribus, quoniã veneno malitiæ plenus ęſtuat, & in elatione mẽtis perdidit animam ſuã. Qui nõ obedit mãdato ſenioris, peruerſus eſt: & qui correptus non humiliatur, apoſtata. Qui fratri ſuo detrahẽs obloquitur, nõ ſit in colloquio tuo, quoniã lõge eſt fure deterior. Quẽ omni ſtudio in obſeruãtia regulari videris ſollicitũ, vt patrẽ amabis, & veneraberis vt amãtiſſimũ pręceptorẽ. Eius familiaritate cõfidẽter vtaris, cui' amicitia ſemper in dei amore te faciat meliorẽ. Viros toto ſtudio imitare bonos, & illorũ ſequere mores, qui viuũt monaſticę perfectioni

ni conformes. Fratrē bonę voluntatis habe amicū, ab eo autē qui duri cordis eſt, auerte aures tuas. Qui leuis eſt animo, & moribus diſſolutus, ſit tibi quaſi homo qui ſepes in agro diſsipat. Noli ſocius eſſe illius qui regulam & ſilentiū contemnit, qui loca nō diſcernit nec tēpora, qui ſine benedictione prioris vbiq; verba multiplicat. Monachum vino & potationibus communem monaſterij canonē crebrius excedentem vt fomentum luxurię & ſcaturiginem deuita omnium vitiorū. Monachus qui cōſilio capitis ſui contra ſenioris mandatū innititur, perditioni eſt proximus, & feſtinus anhelat in periculū animæ ſuæ. Ne communicaueris operibus monachi pertinacis, & ne habeas illius amicitiā, qui ſua temeritate maiorū factis cachinnās obloquitur. In medio diſciplinatorū eſto continuus, & libenter cum humilibus ambulet anima tua. Qui enim viris coniungitur bonis, virtutē illorum participat: & qui cum malis graditur, cadet in foueā. Monachus autem peruerſę voluntatis ſeducit plurimos, & qui contēnit obedientiam, nūquam exaltabitur. Qui vocem loquēs extollit & clamat in altū vociferans, ſtultitiā cordis ſui nō poteſt abſcondere, & in vanitate ſua gloriabitur. Amicitia bonorū virorum firma ſalus eſt animę, & in ſocietate prauorum, ſimplicium innocentia corrumpitur. Societas illorū eſt optima, quorū dei timor confirmauit bonorum operum exempla. Nihil precioſius amico timēte deum, & nihil periculoſius ſocio qui praue eſt voluntatis. Frater timens deum in toto corde ſuo, pro muro fortitudinis erit amico ſuo: & qui tali cum ſanitate mentis coniungitur, benedictione dei ſpiritus omni tēpore ſanctificatur. Qui in medio timentiū deum graditur, quaſi muro in circuitu fortiſſimo ne deficiat ſuſtentatur. Ex verbis ſuis cognoſcitur ſeruus altiſsimi, & monachū bonū opera indicāt ſanctitatis. Omne verbū turpe, ſcurrile, & ocioſum ab ore timentis dominū nō egreditur: & qui verus amator eſt Ieſu, nihil quod offendat bonitatē, operatur. In ore monachi deum amantis ſemper Chriſtus reſonat: & qui verus eſt dei cultor, ſermonē iuſtitiæ in ore ſimul & in opere demōſtrat. Qui timet deū, conſiliarius eſt optimus: & qui ad canonē ambulat, iudex eſt prudens cogitationū. Senior timens deum, & in obſeruantia regulari multo tēpore probatus & expertus, director eſt iuuenum: & qui non habet in veſte maculā, bonus inſtitutor ſit nouitiorum. Qui diuinatū eſt intelligens doctor & explanator ſcripturarum, cuſtodiens in humilitate animā ſuam, omnia verba oris eius tanquam ſint aurea libenter excipe, quoniā neruos habent & ſoliditatem futuræ ſce-

ræ ſce-

væ fœlicitatis æternæ. Qui vere doctus eſt, infirmanti compatitur: & qui Ieſum diligit, fluctuantem animo ad fortitudinem cohortatur. Qui cum homine verboſo graditur, non euadet contentionem: & qui delectatur mendacio, nunquam erit ſapientię amicus. Qui aſsiduus eſt in externis, non erit proficiens, & ſine cauſa gloriatur ſe monachum. Cito propoſitum ſanctitatis corrumpitur, quando monachus extra cellam cum deſiderio frequentius euagatur. Qui ſecretum cellæ ſuæ ſine mandato ſenioris deſerit, ad perfectionem ſancti propoſiti non contendit. Bonorum virorum ac deum timentium pulchra ſocietas: & qui conſueuit habitare cum eis, non ſentiet confuſionem. Tabula munda eſt cor monachi iuuenis, in qua ſenirorum conuerſatio nunquam delenda inſcribitur. Cordis pulchri ſcriptor eſt peſsimus, ſenior qui turpia corā iuuene vel agit, vel loquitur. Qui ſermōe temerario mentis iuuenum inficit, quaſi Herodes impius, qui pueros interfecit. Malū quod iuuenis á ſene ſtulto & negligēte recipit, etiā presbyter factus non emēdabit. Omne vas quod impletur aceto, corrūpitur: & monachus qui in nouitiatu negligitur, cum ſenuerit, non emendatur. Maledictus ſenex cuius mala conuerſatione pereūt iuuenes, quoniā qui ſequētib⁹ relinquit mala veſtigia, qua ſi qui cęcū ſua manu prçcipitauit in foueā. Apud internu iudicē tot quiſque mortibus dignus eſt, quot innocentes prauo exemplo eius perierunt. Senē vitę moderatorē tuę requirito iuuenis: non qui multos cōpleuit annos in ſua conuerſatione diſſoluta & tepida, ſed quē timor domini & ſcripturarū dei ſcientia commēdat. Melior eſt ſocietas monachi adoleſcētis qui timet dominū, quàm ſenis doctoris contubernium, cuius vita non habet lumen amoris diuini, & regularis obſeruantiæ integritatem. Senex moribus incompoſitus, indigens munditia mentis, & carens diſciplina, quaſi qui lęſus in tibia claudus ducitur ad ſepulchrum. Monachus ſenex & diſſolut⁹, ſimilis eſt homini fatuo, qui neſciēs finē, cum latronibus in conuiuio potantium capitur. Senior ſine maturitate, quaſi fiſtula ſambuci contrita pedibus ludentium. Vane gloriatur ſe multis diebus exitiſſe monachū, qui conuerſationis internę non percepit initium. Qui cordis ſui munditiam diligit, à conſortio indiſciplinatorum fratrum ſe omni tempore cuſtodit. Sicut adhærens veſtibus ſaltantium macula picis contriſtat virgines, ita qui bonus eſt iuuenis, ad turpia verba ſeniorum erubeſcit. Laſciuus ſermo non eſt hominis deum timentis, quoniā ex abundantia cordis os loquitur: & qui turpia profert eloquia,

eloquia, non eſt mundus coram altiſsimo. Si odire te cœperint peccatores propter timorem dei, non contriſteris, quia niſi malis diſpliceas, bonorum perfectionem non apprehendes. Malis enim diſplicere propter iuſtitiam laudabile eſt, & diuini amoris manifeſtum indicium. Si diligis animam tuam, fuge conſilia indiſciplinatorum, & cum deriſoribus te communicaueris. Cum bonis ambula, & qui timet dominum, fiat conſiliarius tuus.

De monachis in viam directis.
Homilia XII.

MOnachorum eſt mundum fugere, & hominum turbas amore ſolitudinis, quantum præualent, omni tempore declinare. A ſolitudine monachus dicitur, ſicut ab vnitate vnus nominatur. Monachus eſſe non poteſt, qui frequentiam ſectatur populorum: & qui delectatur in vrbibus, monaſticam necdum guſtauit dulcedinem. Qui monachus es, cœnobij ſolitudinem ſine cauſa rationabili non debes deſerere: & qui obligaris ad ſilentium, noli colloquiis oblectari mundanorum. Quiſquis amat vagos in vrbe diſcurſus, conſcientiam ſuam deſeruit: & qui frequens eſt extra monaſterium ſuum, puritatem interni profectus non cuſtodit. Qui domos parentum circuit, & epulis delectatur proximorum, ſe non conſiderat monachum: & qui pergit ad conuiuia potantium, interficit animam ſuam. Qui dormit in domo cognati ſui, quærit ſolatia: & qui declinat religioſorum conuentus, pernicioſam ſequitur libertatem. Monachus in domo patris & matris quaſi agnus in medio luporum, & quaſi lepus qui venatorum circūdatus eſt canibus. Si monachus es, ſi dei ſeruus & miles, quid facis in domo parentum? aut quid requiris in medio populorum? Monachus extra cœnobium diu manens in medio ſecularium, quaſi homo qui ſub aquarum profundo ſepeliuit vnigenitū ſuū. Nam ſicuti piſcibus non eſt vita in arido, ita monachis non eſt ſalus animę in ſeculo. Extra flumen piſcis moritur, & monachi cōſcientię puritas cito extra monaſteriū violatur. Monachorū vita in cœnobio, & mors animorum in medio negociorū ſecularium. Magna virtus animi eſt turbas hominū fugere, aut quibus intereſſe fuerit omnino neceſſarium, mente tamen declinare. Cōpellimur neceſſitate iter nonnunquam per mundum agere, ſed tanto

minus ex hominum occurſu puritas conſcientiæ polluitur quanto mentis deſiderium à cellæ ſecreto minus elongatur. Monendus igitur nobis eſt monach⁹, quiſque bonus, vt quotiens pro cuiuſque rei neceſsitate, præcepto ſenioris, in viam dirigitur, nūquā foris animo euagetur. Qui ſenſus ſuos non cuſtodit, obiecto malo cito corrumpitur: & qui timorem domini abiicit, ad monaſterium impurus neceſſario reuertetur. Cū effluit Rhenus, limoſitate ſua pulchritudinem patentium in circuitu pratorum commaculat: & dum fabulis ſecularium intendit monachus, puritatem cōſcientię deturpat. Antequam ergo de monaſterio ponas pedem tuum, ſanctis te orationibus munias, & priuſquam egrediaris, viam domino precibus commendare non omittas. Deinde quod legiſlator mandarit exequere, & orationibus tam abbatis quàm fratrum omnium tuendum te committe. Canonem ſeueritatis obſeruantię regularis tibimetipſi pręſcribito, ſub cuius memoria ſtabili, ab omni animum defluxu occurrentium cuſtodias vanitatū. De cœnobio nuſquam progrediaris ſine benedictione abbatis, quia cum debeas eſſe mortuus atque ſepultus huic ſeculo non licebit tibi quicquam vlterius abſque ſenioris imperio. Militem te regis Ieſu Chriſti agnoſcito, tuum imperatorem ſequaris oportet, ſine quo non eſt ſalus Ille cruci affixus, nō ſuis ſed aliorum manibus deponitur: & tu ſi cupis ſaluari, neceſſe eſt tua voluntas abbatis imperio gubernetur. Monachus enim qui cœnobiū ſine permiſſione abbatis quoquam egreditur, quaſi ouicula in tenebris quæ domus incendio concrematur. Verus autem Chriſti monachus etiam extra cœnobium exiſtens corpore, in clauſtro mentis remanet, & nō minus eſt ſolus cū multis quàm in cella coſueuit eſſe ſolitarius. Amator Chriſti etiā in medio multitudinis Ieſum cogitat: & qui verus eſt operator virtutū in omni loco cor ſuū in dei timore ſolidū conſeruat. Nā & ſi corpore non ſit in monaſterio, corde tamen propter vigorē animi ſemper conſiſtit ſtabilis, quaſi ſol⁹ in clauſtro. Corporis motu ſpiritus nō polluitur, quādo mētis ſolitudo cuſtoditur. Eadē tibi ſanctitate viuēdū eſt in itinere ô monache, qua cōuerſari iuberis in cœnobio, & maiore quadā gradiendū cautela, ne quēpiam remiſſiore ſcandalizes exemplo, vbi tot monachorum ſunt iudices, quot inſpectores adeſſe videntur. Omnium oculi ſeculariū in monachos ſuciſpiūt, & ſanctitatē quam illos audiunt profeſſos, in operibus exquirunt. Plus offendit monach⁹ in vno temerario verbo, quàm homo ſeculo deditus in decē milib⁹. Quātūlibet enim leuis & ſcurrilis homo videa-

tur

Monachus animo nō quā extra cœnobiū ſit.

Syncerus monachus ſemper monachus eſt hoc eſt ſolus.

In ſeculo, monachorū tot ſunt iudices, quot ſpectatores.

tur mundanus, monachorum tamen inſolentiam æquanimiter tolerare non didicit, quoniã omnes clauſtrales non quales ſunt, ſed quales eſſe deberent, ruſtica ſimplicitate credit. Vnde malum verbum aut factum apud illos monacho ad dãnationem aſſcribitur, quod mundano homini ad veniã imputatur. Nec immeritò. Monachus ẽnim qui ſanctum & approbatũ canonẽ profeſſus eſt, omnem conatum ſuum tenetur ad perfectionẽ dirigere, & conuerſationẽ hominum ſeculariũ verbo & opere in omni puritate mẽtis & corporis lõge ſuperare. Verbum etenim leue ſeu ocioſum, quod ſecularibus ad veniã conceditur, clauſtralibus ad interitũ æſtimatur. Omnibus metallis aurũ precioſius eſt, & amplius à mortalibus cõcupiſcitur, & in nullo citius macula vel corruptio falſitatis accuſatur. Et vitiũ quod in auro iudiciaria ſeueritate diſcernitur, in cæteris metallis pro vilitate naturæ diſsimulatur. Aurum ſua pulchritudine lętificat oculos, & cõfortat in virtute ſua pręcordia vitæ. Aurum cõflatum in igne non minuitur: & verus dei monachus in tribulatione perſecutionis à ſanctitatis propoſito non mutatur. Parua in aureo vaſe macula multum in conſpectu potentis diſplicet: ſi curuũ ſit fictile, nemo deteſtatur. Monacho delinquente in modicis, clamor multorũ contra illum ingẽs oritur, quoniã auro conuerſatio eius cõparatur. Aureum eſt ſpeculum, canonica vita monachorum. Aurum in medio luti nullam naturæ ſuæ maculam recipit, ſed omnem pulchritudinem ſuam inuiolabilem cuſtodit. Monachus quoque verus Chriſti amator, qualis in ſecreto cellulæ ſuæ conuerſari didicit, talis etiam directus in viam cum hominibus conſiſtit, quia purus tam mente quàm corpore coram domino incedit. Nam ſi verus eſt monachus, puluere alienæ conuerſationis nõ polluitur, nec à rectitudine ſancti propoſiti cuiuſquam vel præſentia vel colloquio mutatur. Inter mundanorum tumultuarias fabulationes aliundè cogitat, & aliorum diſſoluta conuerſatio eius mẽtem non oblectat. Qui ſecum eſt corde, etiã in medio tumultuantium non diuiditur. Idcircò monache qui cupis eſſe bonus, mẽtem ad te tuam collige, & priuſquàm egrediaris cellam, ad iter cortuum diſpone. Timor domini ſemper tui ſit comes itineris, & cuſtodia monaſticæ diſciplinæ nunquã diſcedat de latere tuo. Sepi aures tuas nouiſsimorum memoria, ne ſermonis vani auditus mẽtis tuæ polluat integritatẽ. Oculos humiliter in terrã deprime, ne inſpiciãt quod concupiſcere dei ſeruum nõ deceat. Colloquiis noli intereſſe carnaliũ, quorũ ſi nequiueris declinare pręſentiam, caueto ne accõmodes mentem. Etiã in me-

Monachus auro ſimilis.

dio ribaldorum tuum non tranſgrediaris canonem, & conſuetã ne deſeras maturitatem. Contumelias & opprobria petronum ne timeas, & à verbis tenebrionum non turbetur cor tuum. Conſeruatio monaſticæ diſciplinæ iuſtitia, & qui deſpiciunt ſimplicē, riſu perſequuntur innocentem. Sanctum in omnibus conſerua propoſitum, & altiſsimus vindicabit iniuriam. Non dicas in corde tuo, vim patior, neque verecunderis ad verba deridentium. Gloria monachi ſuſtinere contumeliam: & corona pulchritudinis, gaudere in opprobriis. Qui patiens eſt ad iniurias, Atante eſt fortior: & qui non contriſtatur irriſus, maior eſt omnibus. Si in cœlo fixeris deſiderium tuum, nihil te conturbabit in terra: & ſi monachus es verus, ad iniurias exultabit cor tuum. Eſt iudex in cœlis qui nouit omnia, & eſt altiſsimus deus qui curat vniuerſa. Iuſtus retributor eſt meritorum, & pauperum ſuorum recordabitur. Quanto animam tuam nunc in hac vita pro eius amore deieceris in profundum humilitatis, tanto in futura gloria ſuper cæteros exaltaberis. Patientia enim aſcenditur cælum, & humilitate peruenitur ad regnum. Nam & ipſum oportuit pati Chriſtum, & ſic intrare in gloriam ſuam. Delicatus eſt miles, qui contumelias & irriſiones patiente imperatore, quęrit delicias: & illo pendente in patibulo crucis pro ſuo exercitu, ſequitur voluptates. Miles qui ſine armis ad bellũ nudus egreditur, & monach9 qui patientiam & humilitatem in contumelijs amplecti dedignatur, velox amborum interitus. Qui ſyncerus Chriſti amator eſt monachus, ad iniurias non iraſcitur, inferentibus contumeliam non comminatur, in ſancto ſtat fixus propoſito: & quantumlibet irruant improbi, non mouetur. Quemadmodum in pratis auget opportuna pluuia fœnum, ita monacho creſcit meritum ex humili tolerantia iniuriarum. Omnium neruus virtutum humilitas, & minera bonorum operum conſtans ad iniurias pro dei amore patientia. Egreſſurus itaque in viam de monaſterio, prępara cor tuum ad tolerantiam iniuriarum, & mẽtem corrobora aduerſum inſolentias denſorum. Cum inclamauerint poſt tergum tuum nebulones, nomen ingeminantes monachi, Chriſtum memento irriſum & conſputum ante pręſidem, qui non reſpondit verbum, ſed tacitus conſeruabat patientiam. Hunc imitare ducem ô monache: hũc ſemper auſculta præceptorem, qui mitis extitit & humilis corde. Non reſpondeas te irridentibus verbum, non intorqueas faciem tuam retrorſum, ſed dicito cum propheta: Qui inquirebant mala mihi, loquuti ſunt vanitates, & dolos tota die meditabantur:

Monachus ſcõ mãdb. & dicteriis ſecularíũ non moueatur.

Lu. 24.

Humilitas omniũ virtutum neruus.

Pſal. 37.

meditabantur: Ego autem tanquã ſurdus non audiebam, & ſicut mutus non aperiens os ſuum. Et factus ſum ſicut homo non audiens, & non habẽs in ore ſuo redargutiones. Hoc Chriſtus fecit, hoc Ieſus docuit, hoc rex omnium præcepit, cuius ſi vis eſſe diſcipulus, ad omnes iniurias ſemper oportet eſto paratus. Cõſtiturus in itinere qua potes deuotione orationes tuas canonicas dicere non negligas, & ſemper aliquid boni tecum in mente vel orando vel meditando reuolu as. Dominus tecum graditur, & ſancti angeli eius te ambulantẽ comitantur. Et ideo cor mundũ conſerua in omnibus, ne tantorum offendas comitũ maieſtatem. Dominus oculus eſt totus & auris, à cuius notitia nihil abſcõditur. Sermonibus tuis iugem adhibe cuſtodiam, & pręueniat omne verbum oris deliberatio cordis, vt nihil de quo pœnitere poſsis, omnino loquaris. Os monachi loquitur & pauca & rationabilia, & labia eius nunquàm excedunt in ſermone. Omnis conuerſatio eius in ædificationem ponitur proximorum, & qui moribus docet plurimos, etiam tacens vtilia loquitur. Qui amator verus eſt dei, humilimè in via graditur, & qui timet altiſſimum, os ſuum à cachinno temperat. In omni vita tua mortalem te cogita, & quaſi qui iam vltimum emittit ſpiritum, moriens viuito. Felix regnum & diues apud deũ prouincia in quibus cũ boote cõſurgunt monachi, quoniam vbi non eſt timor dei, replẽtur theatra clauſtralibus. Monachus in via quaſi vir qui dormiens loquitur: cùm euigilauerit de ſomno, nihil eorum quæ ſomniauerat, meminit. Sic enim canon monaſticus pręcipit. Nec præſumat quiſquã aliis referre, quęcunque foris monaſteriũ viderit aut audierit, quia plurima deſtructio eſt. Quod ſi quis præſumpſerit, vindictæ regulari ſubiaceat. Similiter & qui pręſumpſerit clauſtra monaſterij egredi, vel quocunq; ire, vel quippiam quantũuis paruulum ſine iuſſione abbatis facere. Hanc vitę normã voluntariè ſuſcipiẽtes in eius verba iurauimus, non licet alicui noſtrũm retrocedere, vel aliquid in contrariũ attentare. Quę foris vel audiſti vel vidiſti, foris maneãt, noli reuerſus dè via fratribus inferre nouitatẽ, ne mentiũ parias diſtractionem. Qui timet dominum, regulæ mandata cuſtodit: & qui amator eſt diſciplinæ, ſemper maturus incedit. Stultus in via gradiens verba multiplicat, & omnium mõtium vocabula inquirit. Frater autem humilis cum deo loquens in abſcondito cordis, tacenti eſt ſimilis, & in ſua ſimplicitate exultans graditur. Quicquid patrum conſtitutio mandauit, diligẽtiſſimè conſiderat. & vbicunque fuerit, omnia ſtudioſè conſeruat. Monachus qui directus in viam, ſe

mundum

mundum & purum custodiuit ab omni macula culpæ, lætus ad monaſterium reuertitur, & quaſi maris euaſerit periculum, ad portum quietis ſuſpirans feſtinat. Qui autem perdidit verecundiam, inſolens factus eſt, & quaſi iturus ad carcerem, triſtis mœrensque regreditur. Amicitiam ſecularium hominum verus Chriſti monachus non quęrit nec amat, ſed deſpicit: qui autem familiaritatem diſſimilium multiplicat, paulatim decidit à propoſito ſanctitatis. Maledictus homo clauſtralis, qui ponit in hominibus confidentiam ſuam, & receſſit à domino deo cor eius. Non quæras amicitias hominum, ſed cura vt inuiſibilium conſequaris conſortium angelorum. Non conueniunt monacho frequentes amicitię mortalium, per quas & vigor mentis reſoluitur, & vanę occupationes ingeruntur. Nam ſicut ſtillicidium lōgo tempore cauat lapidem quamuis durum & ſolidum, ſic nimia ſecularium hominum familiaritas paulatim rigorem emollit monaſticum. Charitatem habeto ad omnes, familiaritatem verò ad paucos. Qui deum habet amicum, facilè hominum contemnit familiaritatē: & qui cum angelis loquitur, mortalium colloquiis minimè delectatur. Quotiens in via ſignum dominicæ paſsionis aut crucifixi conſpexeris, non prætereas niſi dicas, Ago tibi gratias domine Ieſu Chriſte pro dolore vulnerum tuorum, pro ſanctiſsimi ſanguinis tui effuſione, & pro morte tua innocentiſsima, quam in ara crucis ſuſtinuiſti pro nobis: & rogo te per amaram paſsionem tuam, miſerere mei nunc & in tremenda hora mortis meæ. Hanc orationem breuiſsimam ſæpius inter eundum replica, & nunquam prætereas imaginem crucifixi, niſi gratias egeris ſaluatori. Non contendas cum eo qui tecum in via graditur, ne contra te reuerſus ad monaſterium mali quicquam mentiatur. Qui ſocium itineris ad impatientiam prouocat: quaſi qui canem furioſum verbere compellit ad latrandum. Manſuetudine vincitur improbus, & qui humilis eſt corde, mitigat animo concitatum. In medio ſecularium hominum non effundas ſermonem, ne fortè contra te ſumant irriſionem. Meſopolium loqui bona concedimus inter iuuenes, qui autem minor eſt ordine, audiat illum. Arator laſſus feſtinat ad requiem, & monachus integer animo, currens de via ad cellam ſuam cum deſiderio reuertitur. Comprimatur in ore verbum donec ratio ſententiam æquitatis proferat, & ſermo qui poteſt inſtruere audientes non abſcondatur. Non credideris carminibus palponum, quoniam cum exbaliſtauerint innocentem, aures mulcent ſermonibus incompoſitis. Mancipii ſimilis

Monacho nihil ſit neque amicitię neque cōmercij cū ſecularibus.

Actio gratiarū quoties in via occurret ſignum crucis.

ſimilis eſt monachus, qui contentionibus alitur, & quaſi homo ſpaticus, qui ſub nomine religionis iurgia ſuſcitat. Coram eruditis non adiicias loqui, ne forſitan cùm non intelligis parabolam, irridearis à circunſtantibus. Qui monachum ſe recognoſcit, profundo ſermone non vtitur: & qui docet paruulos, enodem facit quæſtionẽ. Cùm vadis ad homines propoſito tuo diſſimiles, non glorieris in aliquo, ſed ſi fueris interrogatus, paucis reſponde humiliter. Conſtitutus in itinere ſemper deum cogita, & ſenioris tui reuerentiam exiſtima comitãtem. Nihil facias omnino quod illi velis non eſſe manifeſtum, quoniam, vt ſacer inquit Hierodulus, Chriſti vices in cœnobio agere creditur, & ideo ab omnibus merito honoratur. Sic ergo viue quaſi eum ſemper habeas ante oculos pręſentẽ, & quod agere vel dicere illo inſpectante non pręſumeres, neque abſente vllatenus attentes. Stulta enim conſolatio eſt, conſcientiã mordente reatu, homines latere peccatũ, & iudicium fugere paſtoris, qui ſe ad mortẽ nouit ægrotantem. Monachus qui facit malum, quod ſuum cupit latere prælatũ, monaſtici canonis integritatẽ violauit, & in quintum humilitatis gradum enormiter deliquit. Sic enim præcipit: Quintus humilitatis gradus eſt, ſi omnes cogitationes malas cordi ſuo aduenieẽtes, & mala à ſe in abſcondito facta, per humilem confeſſionem abbati non celauerit ſuo. Hæc Benedicti patris ſunt monita, hæc ſancta monaſticæ inſtitutionis documẽta, quæ ſi tu monache contempſeris vel neglexeris, immemor ſalutis propriæ conuinceris. Certum humilitatis indicium eſt ſi monachus apetire ſeniori cor ſuum non recuſauerit, nihilq; malorum quæ cõmiſit, ſuum cupiat latere paſtorem. Qui confitetur delictum ſuũ cum humilitate, contra aduerſariũ ſalutis ſuæ confortabitur: & qui abſcondit cogitationes, proficiet in malum. Nulla enim tam parua cogitatio malorũ quæ paulatim non creſcat neglecta, & nullum tam exile vitium, quod vires non ſumat ſi fuerit diſſimulatum. Statim igitur à principio cogitationes malæ ſunt repellẽdæ, quia cùm praua nõ ſubitò extinguitur cogitatio, parit delectationẽ, delectatio verò cõſenſum, conſenſus autẽ præcipitat in operationẽ. Deinceps actio mali ſępius iterata generat conſuetudinẽ, conſuetudo neceſsitatem, neceſsitas autem inducit deſperationẽ, deſperatio contemptum, contemptus obſtinationem, & illa mortem animę parit æternã. Dicit nãque ſcriptura: Impius cùm venerit in profundum malorũ, contemnit. Nõne abbas tuus ô monache paſtor & medicus eſt animæ tuæ? Nõnne fratres mei chariſsimi ego poſt deum ille ſum, qui

Progreſſus impietatis.

Prou. 18

qui paſcit mortalia corpora veſtra neceſſario alimento? Nónne verbum ſalutis miniſtrare vobis ego compellor? Si oues paſtorem fugitis, quæ ſunt paſcua ſpiritus, quæ à nobis expectatis? Qui medicum fugit infirmus, propriam ſalutem deſpicit, & animam ſuam voluntarie occidit. Monachus ergo ambulans in via malitiæ, & declinans à ſemitis iuſtitiæ, morti eſt proximus, & tanto magis in profundum vitiorum labitur, quanto minus iudicium corrigentis reueretur. Ille autem vere eſt monachus, qui ab omni iniquitate cuſtodit animam ſuam, & nihil agit penitus, quod ſuũ vellet ignorare paſtorem. Qui occultat viam ſuam, non eſt purus: & qui fugit præſentiam iudicis, auget ſuſpicionem. Quaſi ouis in deſerto ambulans quæ à lupo rapitur, monachus negligens & impurus qui ſe à notitia ſubtrahit paſtoris & à dæmonibus deuoratur. Ouis morbida currens in interitum, & monachus abſcondens omne peccatum, nō eſt ſalus eorum niſi reuertantur ad medicũ. Reuertẽtes de via monachi ſtatim ipſo die, iuxta monaſticũ canonẽ fratrũ omniũ prouoluãtur cõſpectibus, quatinus cõmunibus orationibus expietur quicquid in via per negligẽtiã delinquitur. Multum enim valet ad diluendũ peccata cõmunis oratio plurimorum, ſi fuerit cum deuotionis feruore profuſa ad dominum.

Probus monachus nihil celat abbatẽ ſuum.

De quotidiana peccatorum expiatione.
Homilia XIII.

QVandiu in hac vita corruptibili ſumus conſtituti fratres chariſſimi, quotidie in multis offendimus, & quantumlibet ſanctè conuerſari videamur, peccato non caremus. Corpus enim quod corrumpitur, aggrauat animam, & deprimit terrena inhabitatio ſenſum multa cogitantem. Dicit nanque ſcriptura. Non eſt homo iuſtus in terra qui faciat bonum & non peccet. Diuus quoque euangeliſta Ioannes. Si dixerimus, inquit, quoniam peccatum non habemus, ipſi nos ſeducimus, & veritas in nobis non eſt. Commertio nempe carnis nimium delectata peccat anima, & fortitudo imminuitur deſperatione ſpiritus. Mens enim obiectione ſenſibiliũ decipitur, & delinquẽdi prõptido longa cõſuetudine roboratur. Infirmitas carnis feruorẽ ſpiritus debilitat, & ſancto mẽtis propoſito voluntatis fragilitas repugnat. Hinc Salomon rex ſapientiſſimus in libro Prouerbiorum dicit: Septies in die cadet iuſtus & reſurget, impij autem corruent in malũ. Huius ſententiæ teſtimonio admouemur

Sapi.9.
Eccl.7.
1.Ioã.1.
Pro.24.

in ſanctitatis propoſito non tepeſcere, etiam ſi nos contingeret ſepties in die cecidiſſe. Quotiens ô monache per peccatum a ſanctitatis propoſito cecideris, totiens reſurgere ad feruorem priſtinum non pigriteris. Humanæ fragilitatis eſt cadere, ſed pertinaciæ diabolicæ deiectum in luto ſceleris permanere. Semel peccauerunt dæmones, & facti ſunt in ſua obſtinatione indurati & pertinaces, ad pœnitentiam deinceps nunquam reuerſuri. Homines autem quotieſcunque ceciderint, ſemper ad pœnitentiam poſſunt reſurgere, & dei gratiam quam perdiderant peccando, lachrymis & orationibus impetrare. Cor etenim hominis flexibile, in vtranque partem moueri poteſt, quia nunquam homo in carne tam malus fieri poſſe credendus eſt, quin valeat ſi velit à malitia ſua reſipiſcere, & deo largiente ad bonitatem mentem ſuam reformare. Rurſus quoque nemo tam bonus in hac vita mortali efficitur, qui non fieri malus poſsit, ſi gratia domini abutatur. Quæ cum ita ſe habeant fratres mei, hodierna mihi cohortatione fueritis admonendi, quatinus caute ambuletis, vt qui conſcientia teſtante iam in ſemitis iuſtitiæ graditur, in ipſa proficiendo quotidie perſeueret: & qui reum ſe coram domino intelligit, vitam quantocyus emendet. Si te humana fragilitas quotidie impellit, ſiue, vt proprius dicam, præcipitat facitque delinquere, incitet etiam te amor dei & propriæ ſalutis quotidie culpam tuam per veram contritionem humiliter expiare. Sic enim ſepties in die cadit iuſtus & reſurgit, quoniam etſi ex humana fragilitate labitur, ſemper tamen in ſanctitatis perſeuerans propoſito, magis ac magis animo in dei amore confortatur. A grauibus nanque peccatis cõſcientiam ſuam conſeruans immunem, quotidianis negligentiis inuitus polluitur, & cum ſe viuere ſine delictis non poſſe conſpicit, ſuam humiliter infirmitatem agnoſcens, amplius ingemiſcit. Quod ſi etiam grauiore delicto præoccupatus fuerit, mox ad emendationem per pœnitentiam reſurgit. Vnde conſiderantes humanæ fragilitatis conditionem priſci monaſticæ diſciplinæ moderatores, varia expiationis genera inſtituerunt, quibus & bonæ voluntatis monachi quotidie proficiant in melius, & improbi ad obſeruantiam regularis vitæ compellantur. In regula nanque ſanctus pater Benedictus ſic præcipit dicens: Omni ſollicitudine curam gerat Abbas circa delinquentes fratres, quia non eſt opus ſanis medicus, ſed male habentibus. Quamobrem primi obſeruãtiæ regularis principes prouida conſideratione inſtituerũt, vt quotidie poſt primas in loco deputato conuentus celebretur culparum,

Marc. 2.

tum,in quo præſidente vel Abbate vel priore, omnium actus fratrum æqua diſcuſſione proferantur in medium. Locus iſte fratres mei typum gerit purgatorij animarum, quoniam hic non ſolum peccata expiantur præterita, ſed etiam præmunimur contra futura.In hoc etenim loco quem vocamus capitularem,quicquid in aperto deliquiſtis,corrigitur,& per ſalutarem pœnitentiam expiatur. Hic quotidie legem veſtram monaſticam,ad cuius integritatem viuere promiſiſtis, paraphraſte pronunciante cognoſcitis,hic verbum ſalutis exhortatorium diebus ſingulis auditis, hic martyrum Chriſti victorias multimodaſque pro fide orthodaxa paſſionis breuiter recitatas auſcultatis.Hæc eſt monachorũ ſchola pro conſideratione diſciplinæ regularis neceſſaria,in qua totum diſcitur,quod obſeruandum clauſtralibus mandatur.Duo ſunt fratres mei dilectiſsimi quæ à vobis iſte locus exigit, alterum vt in correptione humilem ſemper teneatis patientiam: alterum vero vt noſtram qualemcunque libenter ſuſcipiatis exhortationẽ. Ad primum cupientes vos eſſe paratos ſancti legiſlatores, noſtri fortia martyrum geſta, quorum imitatores fieri debeatis, legenda præcipiunt,ac deinde vt ſitis dociles animo, paſſum ex regulá vnum ſubiungere mandauerunt.Itaque vt ſitis imitatione ſanctorum martyrum fortes & patientes ad increpationes neceſſarias, ſeries paſſionis eorũ in auribus veſtris hic legitur, & quatinus ad ſalutarẽ doctrinam præparetis animos,lectio vobis de regula quã profitemini,vna recitatur. Sancti martyres Chriſti exemplo vos ſuo cohortantur ad patientiam, & vt ſitis etiam ad iniurias parati,diuus vos admonet Benedictus per doctrinam.Nemo igitur veſtrum amãtiſſimi fratres in hoc loco pœnitentiã recuſet pro ſuis negligentiis quotidie humiliter ſuſcipere, nemo dedignetur.Hic locus eſt publicum expiandi peccatũ, in quo ſic iudicij tẽperatur ſeueritas,vt pietas diſcretionis nõ violetur.Medicus enim eſſe cupio animarum veſtrarũ, non peremptor: idcirco ad iudicij noſtri examen ſecuri accedite, & voſmetipſos de commiſsis in aperto negligentiis humiliter proclamate.Nolo vos grauare ſupra regulam, vt ſecretiſsima conſcientiæ delicta de confeſsione ſacramẽtali ad publicũ transferã examen culparum quod nouimus feciſſe quoſdam in graue animarum detrimentum ſuorum ſubditorum. Sic enim dicit legifer noſter Benedictus in regula:Si vero animæ peccati cauſa fuerit latens, tantum Abbati aut ſpiritualibus ſenioribus patefaciat, qui ſciant curare ſua,& aliena non detegere vulnera ſeu publicare. Duo ſunt in monaſterio loca expiatio-

Capitulum locus expiatorius.

Duo in capitulo neceſſaria fratribus.

Peccata publica abbati, occulta

cōfeſſio nis peccati, alter eorum quæ ſunt manifeſta, & alter eorum quæ ſunt occulta. Manifeſta enim peccata in proclamatione culparũ quotidiana publice corā omnibus expianda ſunt, occulta vero, & quorũ manifeſtatio ſcandalizaret infirmos, ad confeſſionem ſunt remittenda. Nā cuius peccatum eſt manifeſtũ oportet vt publice quoque puniatur: & qui deliquit in occulto, etiā in ſecreto emendetur. Sunt quidā clauſtralium rectores, qui latentia ſubditorum peccata ad publicũ examē referre nō verentur, qui iudicio quidē meo nō ſatis prudēter iura prælationis exequũtur ſuæ, dũ ſubditis viā præcludunt ſalutis, & confeſſionē liberrimam conſtringũt ſub vinculo malæ voluntatis: quod quàm ſit periculoſum, nemo vel mediocriter ſapiens, qui nō intelligat. Hanc enim paſtoris temeritatē ſanctus inſtitutor monachorũ ita redarguit dicēs: Magnopere ſollicitudinē gerat Abbas, & omni ſagacitate & induſtria curet, ne aliquā de ouibus ſibi creditis perdat. Nouerit ſe infirmarũ curā ſuſcepiſſe animarũ, nō ſuper ſanas tyrānidē. Ordinauimus vobis ex ſenioribus quatuor ſpirituales cōfeſſores, vt ſi quis veſtrum aliqua fuerit occulta tentatione præoccupatus, & noſtram habuerit inexpertam iuuentutem ſuſpectam, ad illos pro conſolatione ſui ſecurum poſſit habere recurſum. Quanuis neminē in tota cōgregatione hactenus inuenerimus iſta, quē nobis fidē tam in confeſsione quàm extra detraxiſſe notauerimus. Omnes enim cognoſcitis & aperte videtis, quòd nihil in vobis amplius quęro, nihil plus deſidero, quàm veſtrā ſalutem, & ſpiritualis profectus quotidianũ incrementũ. Vos enim corona mea, vos honor meus, vos gaudiũ meũ: quia tunc me fœlicē exiſtimo, cũ vos in dei profeciſſe amore cognoſco. Magnā proficiendi opportunitatē conſecuti eſtis fratres chariſsimi, quoniā & locus in quo militamus domino, ab omni ſtrepitu remotus eſt, & quotidiana vos admonitione ad meliora promouere nō ceſſamus. Quotiens vero quiſpiam veſtrũ in aliquod peccatũ per humanam fragilitatē ceciderit, iacere in deiectione animi diutius nō permittitur, vbi alter ab altero in vera charitate fraterna pro ſuis neglegētiis quotidie proclamatur. Hæc eſt officina ſalutis, in qua mens pabulo cœleſtis doctrinæ paſcitur, & anima ſatisfactione publica quotidie à delictorum maculis emundatur. Hic locus eſt purgatorij terreſtris, in quo monachus pro ſuis negligentiis diſcrete corripitur, & per humilem patientiā pro Chriſti amore quotidie lōgo martyrio creatori ſuo immolatur. Noſtrũ eſt fratres in hoc conſiſtorio culparũ proclamatos diſcrete corripere, veſtrũ eſt omnia patiētiſsmè ſuffere,

ferre. Oportet enim vt pro noſtris ſatisfaciamus peccatis. quod ſi facere in hac vita neglexerimus, in futura cõpulſi neceſſario faciemus. Sunt inter vos nonnulli correctiones grauiter ferentes, quibus denũciamus, quod ſæpe diximus, quoniã neceſſe eſt vt in futuro grauiſsima ſuſtineãt, qui parua hic ſuſtinere ac leuia recuſant. Ego autẽ cõſiderans eorundem infirmitatem & ignorantiã penes meipſum grauiter crucior, quia mẽtes eorũ ſaucias video, & tamen adhibere neceſſaria medicamina pertimeſco. Nã ſi conuenientia morbis applicauero remedia, vereor ne puſillanimes effecti deſperatiõnẽ incidãt, vel certè in reprobũ ſenſum dati, penitus à ſancto propoſito recedant. Quãta igitur poſſum diſcretione vtor, ſicut vos omnes mihi teſtimoniũ perhibebitis, malẽs infirmos per patientiam cũ charitate mittere ad purgatoriũ, quàm ex iuſta ſeueritate deſperatos deſcẽdere ad infernũ. Quis enim in hac mortalitate ſatisfacere pro peccatis vnquã potuit, qui bonam pœnitentiæ nõ adhibuit voluntatẽ? Sola nanque voluntas bona, pœnitentiũ opera cõmendat. Cum autem plures puniãtur inuiti, adhuc ſunt remoti à perfecta ſatisfactione. Credite mihi fratres mei dilectiſsimi quoniam patiendo magis quàm agendo cõmendatur ſatisfactio pro peccatis. Nã & ipſe dominus ac ſaluator omniũ noſtrum Ieſus Chriſtus patiendo totius mundi peccatum in ara crucis expiauit. Vtinã ſciretis quàm ſit efficax animæ peccatis ſauciatę medicina, proclamationes & correptiones cũ humili patientia ſuſcipere, & etiã in augmentũ perfectę ſatiſfactionis iniurias & contumelias æquanimiter tolerare? Certus ſum quòd omnia ſatisfactionis genera procul excedit humilis in aduerſitate patientia: & quanto mens ad tolerandas pro Chriſti amore contumelias & iniurias promptior fuerit, tanto facilius & citius omniũ peccatorũ ſuorũ veniam & pleniorem indulgentiã à domino cõſequetur. Locus enim iſte in quo nũc loquimur, purgationis & expiationis ergaſterium eſt, in quo zelus diſciplinæ regularis principatum obtinet, diſcretio examini præſidet, charitas omnia dirigit & complet. Vnde hoc ipſo loco patientia vobis multũ eſt neceſſaria, ſine cuius præſentia nulla erit ſatisfactio cõſummata. Qui ſalutis ſuę ſtudioſus amator eſt monach⁹, hunc locum vt officinam expiationis diligit, & nunquam ſeipſo non melior factus inde procedit. Locus enim iſte dæmonibus metuendus eſt atque terribilis, ſanctis autẽ dei angelis charus, & multum venerandus, in quo humilium monachorũ culpa diluitur, & quicquid in aperto delinquitur, etiã publicè coram omnibus

Prælatus, circumſpectiſsimus ſit.

In patiẽtia magis quã actione cõſiſtit pœnitẽtia.

nibus expiatur. Si quid vero latentis culpæ à quoquã veſtrũ commiſſum fuerit, occulta ſimiliter cõfeſsio pœnitentis expurgabit. Vtrobique pura confeſsio cum humilitate requiritur, & tam hic quã illic patientia vobis neceſſaria iudicatur. Quiſquis igitur monachus cupis eſſe bonus, in omni patientia præpara animã tuã, vt tam in aduerſis quàm in proſperis cõſtantiſsimam teneas mẽtis tranquillitatem. Cum pro negligentiis tuis ab aliquo cõfratre proclamatus fueris, patienter feras cũ omni humilitate, fideliter inducens ad memoriam, quàm innocenter dei pro te filius fuerit accuſatus. Nam ſi paſſus eſt ille contumelias iuſtus & innocens, qui peccatum non fecit, quare tu non feras patienter increpationes à ſeniore, qui in multis quotidie offendis? Innumeras ille pro ſalute tua patientiſsimè ſuſtinuit iniurias, & tu pro tuis peccatis cur nõ ſufferas humiliter patiẽterque breues & pauculas admonitiones? Nam ſi iuſte proclamaris in iudicio culparum, neceſſario es patiens, quoniam quod ſuſtines, ipſe meruiſti, & imputabitur tibi humilis increpationũ tolerantia in ſatisfactionem peccatorum. Quod ſi nõ meruiſti proclamationem in iudicio, ſuſtineas tamen pro Chriſti amore patienter. nam nõ ſolũ reputabitur tibi ad ſatisfactionẽ præcedentiũ peccatorũ, ſed multò amplius ad iuſtificationẽ. Siue ergo iuſtè proclametur monachus ſiue iniuſtè, cauſam nõ habet iuſtæ defenſionis, quoniam ſi deliquit, merito ſuo patitur. ſi vero eſt innocens, magis ad patientiam obligatur. Nemo enim niſi patiẽs & humilis Chriſtũ poterit imitari: ſed cũ monachus Chriſti maxime teneatur eſſe diſcipulus & imitator, maxime illũ cõuenit eſſe patientem. Sine ferro & igne martyr eſſe poteſt monachus, ſi veram vbique patiẽtiam in animo pro dei amore cuſtodierit. Verus etenim monach' nec laudibus extollitur, nec vituperio cõtriſtatur, ad iniurias patientẽ ſe exhibet, ad cõtumelias & opprobria lætus humiliter tacet. Nemo fortior patiente, qui nouit ſemetipſum vincere, & quelibet cõtraria pro dei amore trãquilla mẽte humiliter tolerare. Omnis autẽ impatiens ſuperbus & arrogans eſt, quoniã præceptorẽ humilitatis Ieſum nõ ſequitur, & idcirco ad iuſtas increpationes quas meruit, indignatur. Quemadmodũ fornax probat aurũ, ita cõtumeliæ & iniuriæ probãt monachũ ſi veraciter diligat Chriſtum. Humilitas & patientia in aduerſis vera ſunt inſignia monachorũ: quorũ ornatu quicunque non induitur, fruſtra de nomine gloriatur. Qui humilis nõ eſt, monachus veraciter eſſe nõ poteſt: & qui patientiã nõ cuſtodit in aduerſis, verus Chriſti non poteſt

Multũ nobis prodeſt, ſi Chriſtum amamus ſiue iuſtè ſiue iniuſtè deferri.

eſſe

eſſe diſcipul⁹. Hinc Salomõ Rex in libro Prouerbiorũ dixit: Melior eſt patiens viro forti, & qui dominatur animo ſuo, expugnatore vrbium. Doctrina enim viri per patientiã dignoſcitur, & gloria eius eſt iniqua prætergredi. Vaſa figuli probat fornax, & homines iuſtos tentatio tribulationis. Ad omnes iniurias patiens eſt monachus, qui Chriſtũ in veritate ſequitur: & qui dominicæ paſsionis meditator eſt nõ obliuioſus, cõtumeliis exultat animo & lætatur. Omnes enim, vt ſacer Chriſtophilus inquit, qui pie volunt viuere in Chriſto Ieſu, perſecutionẽ patiẽtur: & quicquid eis acciderit mali, ſumma cõſtantia peruincũt. Et quanuis patientia monacho in omni loco & tẽpore ſit neceſſaria, in quotidiano tamẽ examine culparũ præcipua eſt intẽtione diligentius cuſtodiẽda, vbi de correctione morũ agitur, & quicquid fuerit cõtra normam monaſticæ puritatis cõmiſſum, in vnoquoque per ſeniorẽ emẽdatur. Prius ergo quàm hũc locũ ingrediamur, mane cogitãda ſunt omnia, & animus aduerſus ea quæ poſſunt euenire, firmãdus eſt, vt ſi durior forſitan increpatio euenerit, mentem à ſtatu tranquillitatis nõ ſubuertat. Nã etſi nulli veſtrũ contumeliã inferre ſiue iniuriam facere ſtatuerimus vnquã, fieri poſſe non negamus, vt vltra demeritũ ſe correptũ exiſtimet, quiſquis paternã in nobis correptionẽ verbis potius quàm animo penſat. Veſtram ſalutẽ, ſicut deus nouit, in omnibus, & nihil aliud quærimus, amputare vitia radicitus iuxta religionis noſtræ inſtituta, nõ lædere quenquã ſincere cogitamus. Nõ poſſumus omnibus complacere in omnibus, ſed illis diſplicere maxime cõpellimur, qui peccantes in canonem, quotidie impunitatẽ ſibi ſcelerũ pollicentur: de quibus rex Salomon dixit: Doctrina mala deſerentium viã vitæ, & qui odit increpationes, morietur. Nõ amat peſtilens eum qui ſe corripit, nec ad ſapientes graditur. Qui male operatur, ex propoſito fugit lucem, & odit correptionẽ, quia ſtultus eſt: qui autẽ ſenſatus eſt animo, gratias aget ſuo correctori. Propterea in hac parte non vereor odia murmurantium ſubditorum, ſciens me curam infirmarum ſuſcepiſſe ouium, quibus & volentibus & nolẽtibus ſalutis teneor adhibere remedia. Si fieri poſſet fratres optarẽ ſummopere neminẽ veſtrũ in aliquo vel tenuiter perturbare, ſed in medio veſtri cũ ſumma trãquillitate cõuerſari, & domino deo noſtro in pace mẽtis & corporis hilariter deſeruire. Sed quia nõ omnes quæ dei ſunt in veritate quęritis, oportet me corripere & aliquãdo turbare inquietos, ne impunitas paruorũ ſcelerũ audaciam præbeat grauiorum. Scio enim quã patiar neceſsitatem

Prou. 17 · *Eccl. 27* · *2. Ti. 3.* · *Pro. 15.* · Nõ poteſt abbas multorũ fratrũ, quia moleſtus ſit nõnullis.

periculi curę paſtoralis,& ideo ſilere nec poſſum nec debeo vobis peccantibus,ne ab aliquibus iudicer conſentiens. Libenter ſuffero,ſi me propterea cõtingat odio haberi:quod cum fieri ſine grauiſſimo animarum veſtrarum periculo nequeat,rogamus vos per dominum noſtrum Ieſum Chriſtum pro nobis crucifixum vt paternas & neceſſarias increpationes noſtras, pro dei amore in remiſſionem peccatorum veſtrorum omni tempore patienter & cum vera humilitate ſuſtineatis. Cogitet vnuſquiſque apud ſe nullum eſſe diem in quo omnia bene faciat, & non offendat in aliquo, ſciatque ſe mercedem ſuorum operum in breui recepturum,pro bonis bona,& pro malis ſimiliter mala. Studeat ergo quantumcunque poteſt in hac vita pro delictis ſatisfacere,& omnes iniquitates ſuas quotidiana caſtigatione corporis humiliter expiare. Scitote fratres mei quia non eſt aliquod peccatum tam paruũ,quod omnipotentis dei iuſtitia dimittat impunitum. Propterea cum nemo ſit noſtrum qui non offenderit in multis,armate vos precor patientia & humilitate, vt quotiens pro peccatis correpti fueritis,cum omni mãſuetudine ſuſtineatis. Nam in hoc tẽpore libertatis arbitrij cum parua expiatione ſatis poteſtis facere pro debitis multis, quãdo poſt mortem in purgatorio anima etiã pro paruis diu & grauiſſime cruciabitur. Enimuero multum valet ſatisfactio voluntaria:quę autem fit ex neceſſitate, minus promeretur ad gratiam. Omnino fratres conuenit & oportet animam purgari à delicto,ſi debeat in celis regnare & gaudere cum Chriſto. Anima vero quę purgationem delictorum in pręſenti vita neglexerit, grauius in futuro punietur. Nemo veſtrum dicat fratres mei chariſsimi, quod plures imperiti homines dicere conſueuerunt,Sufficit mihi,ſi anima mea purgatorij pœnas conſecuta fuerit. Credite mihi fratres, quicunque hoc verbum ex animo dixerit, quid futurum ſit purgatiorum , non perpendit. Neſcit enim quid petat,qui purgatoriũ deſiderat. Quemadmodum ſtultus eſt qui cũ poſſet ſoluere debitum liber,contemnit, & libens vadit ad carcerem,ita ſtultiſsimus omniũ hominũ eſt merito iudicandus, qui ſatisfacere in hac vita cũ poſsit deo pro peccatis,differt ad futurã. Huius vitę fructuoſa eſt pœnitentia,& volũtaria ſatisfactio, multũ quoq; meritoria: poſt mortem vero nõ erit locus pœnitendi, ſed vnuſquiſque tunc recipiet prout geſsit in corpore ſuo ſiue bonum ſiue malum. Hęc fratres cogitate dum ſani viuitis,ne mortis imperio pręoccupati ſero tandẽ doleatis. Dubiũ non expectet craſtinum ſalus hodierna,& qui debitũ poteſt cum gratia in liber

Purgatoriũ deſyderare an liceat.

2.Co.5.

tate

tate ſoluere, nõ ſe patiatur ad carcerem trahi cum tortura. Quantum quiſque poteſt in omni vita ſua tantum curet ſatisfacere pro peccatis, quoniam ſecurus ad dominũ ſpiritus reuertitur, qui adhuc in corpore exiſtens, per ignem diuini amoris quotidie purgatur. Habetis hic locum in quo publicorum reatuũ quotidiana expiatio agitur, ſi veram & humilem tenueritis in animo patientiam, certam proculdubio conſequemini omnium remiſsionem. Pro ſecretis vero & occultis quid agere debeatis, non ſolum regula vos admonet, ſed etiam quotidiana confeſsio ſacramentalis ad omnia informat. Ad altare nanque dei filium quotidie ſinguli deuote immolare conſueuimus, ad quod ſacroſanctum myſterium nemo noſtrũ accedit niſi prius ex more confeſſus, quoniam ſumma puritas requiritur, vbi ſalus per miſſam totius mundi renouatur. Quis inter hęc noſtrum fratres amantiſsimi quotidie in dei amore non proficiat, niſi omnem proficiendi appetitum turpiter ac penitus deponat? Audeo nanq; dicere, quia monach⁹ qui in hac ſancta congregatione non proficit, ſalutis proprię penitus conuincitur oblitus. Credite mihi fratres, neminem deus ſaluabit inuitum. ſi vos profectum neglexeritis proprium, non illi ſed vobis imputabitur. Deus enim lumen eſt intellectuale, quod illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum, ſicut altiuolans inquit Ioannes: qui autem lumen non recipiunt, in tenebris neceſſario permanſerunt. Qui mentem ſuam auertit à fide, quæ eſt in filio dei manet in tenebris: & qui non facit opera lucis, nihil fides ei proderit ad ſalutem. Extra fidem domini noſtri Ieſu Chriſti non eſt ſalus, & qui aliter ſentit, non eſt Chriſtianus. Nõ te ſeducat ô homo pietatis ſtultæ conſideratio, vt credas aliquem extra fidem Chriſti in qualibet religione ſaluandum, quantumlibet viuat innocenter, vel ad legem naturæ: quoniam ſicut extra Noë arcam non fuit hominibus vita, ſicut extra fidem Chriſtianam non eſt alicui ſalus ad vitam æternam. Chriſtus enim dei filius vnicus & ſolus ſaluator eſt mundi, in quem quicunque non crediderit, ira dei manet ſuper illũ, & cum diabolo condẽnabitur. Vos autẽ fratres mei qui iam in dominũ noſtrũ Ieſum Chriſtum creditis, ita precor deinceps viuite, vt nomine & opere Chriſtiani, ad eius cõſortiũ peruenire valeatis, qui viuit & regnat cũ deo patre in vnitate ſpiritus ſancti deus, per omnia ſecula ſeculorum.

Ioan. 1.

Extra fidẽ Chriſti nõ eſt ſalus.

De vera pœnitentia monachorum.
Homilia. XIIII.

De vera pœnitentia monachorum

QVanuis tota conuerſatio noſtra fratres mei cha
riſſimi recte pœnitentia nominari poſsit, quip-
pe qui & nobis mortui, & mundo iam ſepulti
videmur, quia tamen carne mortali ſumus cir-
cundati, & peregrinamur in medio nationis
peccatricis, fieri non poteſt quin fragilitatis
propriæ impulſu quotidie in aliquo delinquamus, pro cuius ex-
piatione non ſolum generaliter, ſed etiam ſpecialiter fuerit pœ-
nitendo ſatisfaciendum. Eſt enim pœnitentia cunctis mortalibus
neceſſaria, qua & commiſſa mala deplangant cum emendationis
propoſito, & deinceps quantum fieri poteſt, viuere ſtatuant ſine
peccato. Monachorum eſt proprium, ſine intermiſſione pœniten-
tiam agere, & tam pro ſuis quàm pro alienis peccatis iugiter ora-
re. Non enim docentis officium habet monachus, vt ſacer Hiero
nymus inquit, ſed plangentis, qui vel ſe lugeat infirmus, vel mun
dum perfectus, & domini pauidus præſtoletur aduentum. Si per-
fectus es monachus, pœnitentiam agito pro peccatis alienis, ſi ve
ro infirm⁹, oportet vt amplius pœniteas pro propriis. Sẽper itaque
pœnitendũ eſt monacho, qui non ſolũ pro ſuis ſed etiam pro de
lictis aliorum interceſſor ad deum conſtituitur. Sed quis in vobis
eſt fratres, qui proprio nõ grauetur delicto? Quis inquam eſt ve-
ſtrum, qui non indigeat pœnitentia? Video vos in multis quoti-
die offendere, & doleo: cerno quàm præteritorum negligatis pœ
nitentiam, & contremiſco. Nunquid non agnoſcitis vos eſſe mor
tales? Et quare vocabulo monachi non ſatisfacitis, vt pœnitenti-
am in tempore neceſſariam agatis? Mementote quæſo cõminan
tis ſcripturę dicentis. Ne tardes cõuerti ad dominum, & ne diffe
Eccl. 5. ras de die in diem. Subito enim veniet ira illius, & in tẽpore vin-
dictę diſperdet te. Nõ enim pręteribitis mortẽ, quę vobis ô ſenes
in ianua eſt, & iuniorib⁹ latet in inſidiis, ſed quando minus cogi-
tatis, de corpore cõpulſus exiet ſpiritus. Vnde ſi vos eſſe peccato-
res recognoſcitis, ſi venire ad dei miſericordiam deſideratis, a-
modo iam pœnitentiã precor aſſumite, & mores veſtros in om-
nibus ſecundũ regulę puritatẽ emendate. Satis ſit hactenus verã
neglexiſſe pœnitentiã, & minis tepidam tãto continuaſſe tempo
re cõuerſationem. Deus etenim qui diſsimulat peccata hominum
Sapi. 11. propter pœnitentiam, differentibus pœnitere non promiſit vi-
tæ prolongationẽ. Conſiderate longanimitatem dei, qui vos pec-
cantes quotidie tam diu miſericorditer diſtulit, & agite pœniten-
tiam, quatinus optatam inueniatis remiſsionem. Dicit enim do-

minus

minus per prophetam. Nolo mortem impij, ſed vt conuertatur à via ſua mala, & viuat. In ſancto quoque euangelio dicit. Pœnitentiam agite, appropinquabit enim regnum cœlorum. Magnum eſt bonum pœnitentia mortalibus, quæ ſordidas purgat animas, & mentes ab interitu reuocat deſtinato. Hinc diuus dicit Auguſtinus. Pœnitentia languores ſanat, leproſos curat, & mortuos ſuſcitat, ſanitatem auget, gratiam conſeruat. Pœnitentia claudis greſſum, cæcis viſum, aridis copiam, debilibus reſtituit firmitatem, vitia fugat, virtutes exornat, mentem munit & corroborat. Illa autem vera eſt pœnitentia fratres, quam neceſſariæ partes vt totum veraciter commendant, vbi contritio mentẽ penetrat, vbi latens peccatum humilis & pura confeſsio referat, vbi pro viribus ſatis facit obedientia, vbi ſic pœnitens dolet de præteritis, vt veraciter omni tempore caueat à futuris. Vera pœnitentia eſt quã dei amor gemitibus exornat & lachrymis, vbi plus dolet peccator de offenſa dei, quàm timet de cruciatu inferni. Et quis noſtrũ non doleat fratres amantiſsimi, quis non ingemiſcat monachorũ, in legem ſe deliquiſſe altiſsimi, à quo habemus non ſolũ viuere, ſed etiam expectamus promiſsionem fœlicitatis æternæ? Væ nobis fratres, ſi verã agere pœnitentiã in hac vita neglexerimus, quã vt ſemper ageremus, monachi facti ſumus. Noſtra enim conuerſatio in ſolo crucifixo Ieſu Chriſto debet eſſet occupata, & à mundi ſolatiis penitus aliena. Non decent te mundi ſolatia ô monache, non voluptates, non deliciæ, non riſus, non cachinni, non aliqua conſolatio carnis, ſed mœror & amaritudo cum lachrymis: quibus ſi non indulſeris continuè: monachi vocabulum amiſiſti. Non licet tibi gaudere cum ſeculo qui mortuus es mundo: nec debes aliqua præſentis vitæ ſolatia quærere, qui domino promiſiſti ſecundum regulam monaſticam in ſolitudine ſeruire. Tuum eſt monache, vniuerſa huius mundi gaudia pro dei amore ſemper & vbique contemnere, & nulla aduerſa vel dura ſubire pro honore ſaluatoris tui recuſare. Sic enim canõ monet, ſic inſtitutio monaſtica iubet, ſic ratio ſalutis neceſſaria ſuadet. Omni vilitate & extremitate iuberis eſſe cõtentus, & ſemper ad oĩa pauidus. Sed video pleroſq; veſtrũ regulã ſalutis peruertere & aliter quã oportet, in cœnobio conuerſari. Delicias monachi nũc quęrere in cœnobiis nõ metuũt, q̃ ad cõuerſionẽ pauperes & mẽdici de ſeculo venerũt. Nã quę foris habere nõ poterãt, iã ſi defuerint in monaſterio, quaſi cõtumeliã paſsi grauiſsimã, cõtra humilitatẽ rebellizãt. Vę monachis, quos non dei amor ſed inopia fęcit clauſtrales.

Eze. 18.
Matt. 3.
Pœnitẽtia vera, quę.

clauſtrales, quorum deus vēter eſt, & nihil minus quàm paupertatem cogitant. Non eſt veſtrum ô monachi delicias in monaſterio deinceps quęrere, quas regula præcipit omnino abnegare. Vobis cōuenit omnes voluptates præſentis vitæ ſpernere, & pręter deum nihil in hoc mundo penitus amare. Tota enim conuerſatio veſtra diuinis ſemper debet eſſe mancipata obſequiis, qui viuere ſpiritu, & non ſecundum carnem promiſiſtis. Nunquàm ſine pœnitētia viuit qui verus eſt monachus, ſed quotidie corpus ſuum per abſtinentiā macerat, quiſquis ad æternæ fœlicitatis epulas veraciter anhelat. Non enim fieri poteſt vt præſentis vitæ deliciis vtatur monachus, & æternis, ſed neceſſe eſt ſi ad illas anhelat, iſtas contemnat. Chriſti nanque ſaluatoris eſſe diſcipulus iubetur monachus, qui canonē profitetur cœnobiticum: cui ſi placere in veritate deſiderat, neceſſe eſt vt eius imitator fiat. Sic enim in ſancto euangelio dicit: Qui vult meus eſſe diſcipulus, me ſequatur. Quid vero ſit, me ſequatur, ſanctus Ioannes apoſtolus in epiſtola quadam edocet dicens: Qui dicit ſe in Chriſto manere, debet ſicut ille ambulauit & ipſe ambulare. Et ipſe dominus iterum
Mat.10. in euāgelio dicit: Qui vult venire poſt me, abneget ſemetipſum,
1.Ioan.2 & tollat crucē ſuā quotidie, & ſequatur me. Qui amat patrē aut matrē plus quàm me, nō eſt me dignus. Et qui amat filiū aut filiā
Luc.9. ſuper me, non eſt me dignus. Et qui non accipit crucem ſuam & ſequitur me, nō eſt me dignus. Non eſt obſcurè locutus magiſter tuus ô monache, neque ſententiā ænigmatibus inuoluit, ſed enodem protulit ſermonem, quò nullam prætendere queas excuſationem. Ipſe nanque Chriſtus eſt exemplar & norma conuerſationis: bonæ & perfectæ omni Chriſtiano, & precipue monacho, quem homo clauſtralis qui pro viribus in toto corde non ſequitur, de fidei profeſſione fruſtra gloriatur. Nam ſicut â Chriſto dicitur Chriſtianus, ita nominatur ab imitatione magiſtri diſcipulus. Moribus igitur imitare magiſtrum, vt verum te Chriſti probes diſcipulū. Dominus enim Ieſus Chriſtus, cuius te profiteris diſcipulū ô monache, cū eſſet diues, pro nobis pauper factus eſt. tu
2.Cor.8 autem cū ſis vilis & inops, in ſchola paupertatis omnium rerum abundantiam quæris: & quem præceptor iubet omnia pro ſui amore contemnere, rurſus omnia cupis in monaſterio poſſidere.
Philip.2 Dominus & magiſter tuus patri vſque ad mortem crucis obediens pro nobis extitit, tu vero ſuperbia & impatientia plenus, obedire maioribus pro eius amore aut renuis, aut inuitus & cum indignatione obedis. Ille propter ſalutem tuam nō ſolum verba & opprobria

Quàm diſſideat multorū vita, etiam monachorū, à Chriſto.

opprobria improborum hominum patientiſſimè in omni vita ſua ſuſtinuit, ſed etiam verbera plagaſque liuidas & horrẽda vulnera tui amore tolerauit. Mortem quoque ſubire turpiſſimam non timuit, vt animam tuã ab errore mortis ad vitam lucis æternæ reuocaret. A die natiuitatis ſuæ in mundo pauper vixit & humilis, multiſque tribulationibus ſaturatus & opprobriis, vt te perditiſſimum hominem ad dei cognitionem & amorem doctrina & beneficiis repararet. Quid enim eſſemus, ſi dei filius nõ apparuiſſet homo, niſi perditiſſimi? & quid ſumus, ſi non imitemur magiſtrum pro viribus, niſi ingrati? Væ nobis ingratis mortalibus, qui dominum & ſaluatorem noſtrum humillimum ſequi contemnimus. Intueamur cõuerſationem noſtram fratres, & comparemus diſcipulos ad magiſtrum, cuius nomen inuocatum eſt ſuper nos, & quàm longè receſſerimus à ſemitis benigniſsimi præceptoris noſtri, manifeſtè intelligemus. Sed reuertamur ad eum in toto corde precor, & agamus pœnitentiam, quia procul à via ſalutis receſsimus, carni potius quàm ſpiritui ſeruientes. Nemo ſemetipſum ſpei vanitate decipiat, nullus vltimam huius vitæ horam, quando iam nequeat peccare, pro pœnitentia expectet, quia nec vitæ quantitas habet certitudinem, nec dilatio pœnitendi ſecuritatem. Qui ſanus non pœnitet, ſtultus eſt: & qui non emendat vitia cùm poteſt, iuſto dei iudicio dilatã amittit poteſtatẽ. Tunc enim fructuoſa eſt pœnitentia, cum arbitrij libertate fuerit voluntaria: ſed mortis iam inſtãte periculo videtur potius eſſe neceſſaria, quàm propria pœnitentis electione aſſumpta. Nemo dicat in corde ſuo fratres mei, nemo cogitet durum eſſe pœnitendi laborem, & idcirco vſque in vltimam huius vitę particulam differendum. Nimis eſt periculoſa iſta cogitatio, quoniam vitæ certum terminum, quem vnicuique diuina prouidentia ſtatuit, ſicuti latere omnes voluit, ita nulli pœnitentiã differenti ex intẽtione prolongabit. Si volumus eſſe conſcientia tuti atq; ſecuri, agamus pœnitentiam dum ſani ſumus, dum peccare poſſumus, dum adhuc nulla mortis neceſsitate inſtantis vrgemur. Valde nanque dubia res eſt pœnitentiam agere cùm iam neceſsitas compellit, & mortis te inſtantia facit non amplius poſſe peccare, quando videlicet non tu peccata, ſed illa imponentem te ſui dimiſerunt. O quàm multi ſpe vitæ longioris decepti ad barathrum damnationis æternæ deſcendunt, qui pœnitentiã agere ſani cõtempſerunt. Quanto enim diutius pęnitentiam diſtuleris, tanto ſemper ad pœnitentiã minus diſpoſitus inueneris. Sumit nanque malitia cum tempore

vires;

vires,& nullum eſt peccatum tam paruum,quod non creſcat neglectum. Pœnitétiam igitur amplectere dum ſanus es,nec differas de die in diem,quoniam quid hodie poſsis,intelligis: quid autem futurum ſit craſtino, ignoras. Affert enim ſua quæque noua incommoda dies,& qui hodie ad pœnitétiam non eſt diſpoſitus, cras forſitan minus aptus erit. Nemo autem dicat veſtrum, quid peccaui,vt mihi neceſſaria videatur pœnitétia, cùm vita mea tota nihil ſit aliud quàm dura quædã & prolixa pœnitendi neceſsitas? Audiſtis ſcriptura teſtante, quoniam non eſt homo ſuper terram qui benefaciat,& non peccet, cùm nemo ſit mundus coram deo. Nam & ſi non cõmittatis grandia humanæ impietatis ſcelera, vt ſunt homicidiũ,furtum, adulterium,fornicationes,& his ſimilia, quia tamen in ea eſtis vocatione cõſtituti,in qua viribus totis ad ſtatum perfectionis omnem debetis eleuare conatũ,peccata quę mortalibus in mundo viuentibus parua ſunt,vobis certe grauiora imputantur. Cauenda ſunt enim clauſtralibus, quantum fieri poteſt, omnia peccata, non ſolũ quæ ſalutem impediunt, ſed etiam quę commaculant indictam perfectionem. Et quis veſtrum tanta puritate viuit, quantũ perfectio monaſtica requirit? Grande peccatum eſt monacho, ſi à perfectione conatum ſuum depoſuerit,ſi negligenter in monaſterio vixerit,ſi vel vnum canonis & euangelij mandatum tranſgreſſus fuerit. Et quis in vobis eſt fratres, qui dominum deum tanta ſinceritate, tanta charitate, tantoque diligat feruore amoris, ſicut homo factorem & redemptorem ſuum tenetur diligere? Aut quem dabitis mihi ex omnibus vobis, qui non excedat aliquãdo vel in cibo ſumẽdo,vel in potu, plus quàm integritati congruit monachorum? Quis veſtrum non offendit in verbo? aut quis non vexatur aliquando cogitationibus malis? Quem in vobis non percuſſit acedia? & quem triſtis non turbauit pigritia? Quis eſt ille quem in hac parua congregatione veſtrum non tangat elatio,& quẽ non facit impatientia frequentius murmurantem? Conſideret vnuſquiſque veſtrum ſemitas cõuerſationis ſuæ, & inueniet ſe in multis quolibet etiam momẽto delinquere. Quid enim ſi nihil mali commiſerit monachus? Quid ſi mundum ſe cuſtodierit ab hoc ſeculo nequã? Perfectus eſſe non poterit,niſi & à malo declinauerit,& bonũ fecerit,quod eius perfectio requirit. Alterum enim ſine altero non ſufficit,ſed ex vtroq; perfectio in homine cõſurgit. Summo igitur ſtudio nobis ſemper inuigilandum eſt fratres, vt ſatisfaciamus inſtitutioni ſanctorum patrum,ſecundũ quam viuere nos profeſſione publica ſolenniter

obliga-

Eccle.7.

Nemo ſe dicat nõ egere pœnitẽtia.

obligauimus, quatinus ad perfectionẽ nobis propoſitam conatum noſtrum ſine intermiſſione dirigamus. Non retrahat nos à ſancto conatu propriæ infirmitatis noſtræ conſideratio, quia non minus adiuuamur gratia creatoris, quàm noſtro curramus deſiderio. Sicuti quotidie in multis quidẽ negligentius conuerſando qualibet occaſione delinquimus, ita ſingulis quoque momentis à torpore mentis reſurgentes, ſanctum conatum in bono propoſito renouemus. Coniungamus ſanctis orationibus lachrymas, & dei ſemper auxiliũ deuotis ſupplicationibus inuocemus. Charitatem in omnibus cuſtodiamus inuiolabilem, quoniam ipſa eſt quę multitudinem operit peccatorum. Singulis diebus bonus Chriſti miles, qui domino ſuo cupit eſſe fidelis, conſcientiam ſuam ad minus ſemel diſcutiendo examinet, & quantum in ſancto profecerit deſiderio, vel defecerit eo die, diligẽtius penſet. Quotiens verò deprehẽderit ſe deliquiſſe in aliquo, confeſtim agat pœnitentiam, & cum lachrymis à domino poſtulet miſerationem. Non dubium expectet craſtinum ſalus hodierna, & qui ſtatim poteſt inuenire veniam, nullatenus interponat dilationem. Corde mox doleat ſe peccaſſe contra dominum, ſanctum quoque nouo feruore innouet propoſitũ, illumq́ue diem ſe perdidiſſe penitus exiſtimet, in quo ſe melior proficiendo non euaſerit. Sẽper in ore monachi verſetur oratio, in corde ſit iugis compunctio, ab oculis lachrymæ deuotionis continuè defluant, & interni amoris exercitia nunquam ab eius memoria recedant. Crebro ſit in mente hominis clauſtralis dominicæ paſſionis amariſſimæ recordatio, & omnes preces quas facit ad patrem, in virtute ſanguinis & vulnerum domini noſtri Ieſu Chriſti porrigantur. Semper in ore ſint verba compunctæ mentis indicium præ ſe ferentia, & vel oratio porrigatur ad deum, vel ſermonum eius meditatio reuoluatur. Declinet à malo deuotus monachus, & faciat bonum quod poteſt, cum hilaritate & diſcretione ſpiritus dei, quoniam ſicut eſt dictum, ad pœnitentiam agendam non ſufficit mores commutare in melius, & à malefactis recedere, niſi etiàm bonis operibus conſcientiam ſuam ſtudeat exornare. Ad veram igitur pœnitentiam quatuor, vt ſcitis fratres mei, requiruntur. Primum eſt contritio vera pro peccatis, quæ eſt dolor cordis volũtariè aſſumptus, in eorum deteſtationem malorum quæ cõmiſit. De qua ſcriptura dicit: Cor cõtritum & humiliatum deus non deſpicies. Et iterũ: Qui ſeminant in lachrymis, in exultatione metẽt. Comes enim pœnitentię dolor eſt contritionis, qui quanto maior fuerit, tanto pœnitentia

Monachꝰ quotidie ſe melior fiat.

Pœnitẽtiæ verę quatuor neceſſaria.

Pſal. 50. Pſal. 125

Cõtritio quid, & quæ germana.

tia fructuoſior erit. Contritio nāque vera eſt quam & dolor mẽtis cõmendat, & lachrymarũ mũdatio continua teſtatur. Magna eſt vtilitas lachrymarũ, quia nullũ eſt tam graue peccatũ, quod contritio lachrymis nõ deleat comitata. Hinc ſanctus doctor Augustinus dicit: O humilis lachryma quàm potens es & virtuoſa, quia tuum eſt regnũ, tua eſt potentia. Aſpectũ iudicis nõ vereris inimicis accuſantibus ſilentiũ imponis, ſola intras ad regem, ſed ſola non recedis: vincis inuincibilem, & ligas omnipotentẽ. Idẽ quoque ait: Quanto eſt quilibet ſanctior & deſiderij ſancti plenior, tanto eſt in orando fletus vberior. Vera cõpunctio dolorem habet, dolor autem lachrymis oſtenditur, & his pœnitentia quaſi quibuſdam ornamentis decoratur. Vera compunctio facit animũ horreſcere peccatum, quæ cum cœperit à timore, ſuis aucta incrementis, paulatim conſurgit in amorem, cuius magna eſt virtus, & verè admiranda poteſtas, vt cui mox cedit omnis peccatorum enormitas. Quemcunque enim vera cordis cõpunctio ſupplicare fecerit, mox hũc miſericors dominus exaudit. O felices lachrymę, ô ſalutaris afflictio, & vere dulcis amaritudo, quã diabolus metuit, per quam anima compuncta ad dei miſericordiam conſurgit. Nam, vt ſanctus inquit papa Gregorius, quo vberius culpa defletur, eo altior cognitio veritatis attingitur, quia ad videndum internum lumen polluta dudum conſcientia lachrymis baptizata renouatur. Secũdũ quod ad pœnitentię veritatem pertinet, eſt firmum emendationis propoſitum, quoniã quiſquis verbũ confeſsionis in ore habet, & in corde non habet emendationis propoſitum, aut doloſus eſt aut vanus. Qui vero in corde & non in ore, aut ſuperbus eſt aut timidus, & nequaquam ad veram pœnitentiam idoneus. Dicit enim ſcriptura: Corde creditur ad iuſtitiam, ore autem cõfeſsio fit ad ſalutem. Quæ Chriſtophili ſententia & ſi de fide domini noſtri Ieſu Chriſti principaliter intelligenda ſit, recte nihilominus ad veram pœnitentiam videtur applicãda. Nam ſine confeſsione oris non ſufficit ad pœnitentiam ſola contritio cordis, ex eo maxime tempore quo ſtatutum eccleſiæ confeſsionem decreuit neceſſariam ad ſalutem. Tertium igitur, oris cõfeſsio eſt, ad veritatem pœnitentiæ neceſſarium, ſine qua nec contritio ſufficit, nec emendationis futuræ propoſitũ. Qualis verò debeat eſſe hæc ſalutaris confeſsio, neminem veſtrum latere ſcio. Dico tamen quia fortaſsis non erit inutile, quoniam oportet confeſsionem eſſe propriam, integram, liberam, humilem, ſpontaneam & verecundam. Dicit enim præſul ſanctus

[Margin: ...tus germana. — Inſtitutum ſtrictioris vitæ. — Rom. 10 — Confeſſio qualis ſit.]

ctus Ambroſius, quoniam plurimum ſuffragatur deo ad remittendum peccata hominibus verecunda confeſsio, & pœnam quã euitare defenſione nõ poſſumus, pudore humili releuamus. Magna res eſt confeſsio debita peccatorum, quoniam & ſauciam delictis animam confitentis mox ad ſanitatem reformat ſpiritualem, mentem quoque humiliatam iuſtificat, & veniam peccatis donat. Omnis enim ſpes noſtra poſt lapſum peccati conſiſtit in humilitate confeſsionis, quoniam culpa non dimittitur, niſi deo ſcienti omnia per ſacerdotem in confeſsione reueletur. In confeſsione nanque locus eſt mię, ſicut Salomon dicit in libro Prouerbiorũ: Qui abſcondit ſcelera ſua, nõ dirigetur: qui autem confeſſus fuerit & reliquerit ea: miſericordiam conſequetur. In pſalmo quoque ſcriptũ eſt: Dixi confitebor aduerſum me iniuſtitiam meam domino, & tu remiſiſti impietatem peccati mei. Sanctus etiam euangeliſta Ioannes in epiſtola prima dicit: Si confitemur peccata noſtra, deus fidelis eſt & iuſtus, vt remittat nobis peccata noſtra, & emundabit nos ab omni iniquitate. Et ſanctus præſul Auguſtinus ait: Confeſsio eſt ſalus animarum, diſsipatrix vitiorum, reſtauratrix virtutum, expugnatrix dæmonum, & cumulatrix omnium bonorum. Os claudit inferni, & portas cæleſtis aperit paradiſi. Caſsiodorus quoque virtutem commendans veræ cõfeſsionis, ita dicit: O beata confeſsio quæ ſempiternum tollit opprobrium, quoniam quicquid reatuum inuenerit pœnitentia, perpetuis ſeculis reddit abſolutũ. Quartum ad veram pœnitentiã neceſſariũ, ſatisfactio eſt, qua videlicet omnes cauſas peccatorum excidentes auferimus, & pro his quę commiſimus perperam, ſanctis operibus dominum placamus. Hinc diuus papa Gregorius ait: Nequaquã ſatisfacimus ſi ab iniquitate ceſſamus, niſi voluptates quoque quas diliximus, oppoſitis econtrario lamentis inſequamur. Sanctiſsimus etiam papa Leo in ſermone dicit: Oratione, dei propitiatio quæritur, ieiunio cõcupiſcentia carnis extinguitur, eleemoſynis peccata redimuntur, ſimulque per omnia dei imago in nobis renouatur. Eſt autem confeſsio, delinquentis voluntaria accuſatio ex erubeſcentia, & per claues eccleſiæ ſatisfactoria pro peccatis, cum obligatione per pœnitentiam, ea quæ protulit caſtigãdi in ſemetipſo iuſsione ſacerdotis. Oportet autem confeſsionem eſſe ſimplicem, humilem, purã, fidelem, frequentem, nudam & apertam, diſcretam, voluntariam, propriã, verecundam, integram, ſecretam, lachrymis plenam, debitis temporibus factam, fortem, & ſeipſum ex animo veraciter accuſan-

Pro. 28

Pſal. 31

1 Ioã. 1

Satisfactio.

rem, quoniam hæc omnia requirit vera pœnitentia, quæ ſic peccata defleat præterita, vt deinceps nõ cõmittat amplius plãgenda.

De abſtinentia & ieiunio monachorum. Homilia X V.

MAgnum & neceſſarium bonum eſt monacho fratres chariſsimi abſtinentia cum ieiunio, vt mente videlicet non delinquat in concupiſcentia carnis & cogitationibus malis, & corpore abſtineat ab eſcis & potib' laſciuiam animi generantibus. Cito enim concupiſcentia mentis in libidinẽ accenditur, ſi corpus nimis accuratè nutriatur. Huius boni vtilitatẽ maximam conſiderantes olim ſanctiſsimi patres, qui monachis viuendi præcepta tradiderũt, vna omnes ſententia ieiuniorum nobis certam ſtatuere menſuram, ſub cuius moderamine tantum corpus ciborum refectionem ſumeret, quantam natura requireret, non quantam intemperies concupiſceret voluntatis. Sancta quoq; ſcriptura ieiunium nobis multipliciter commendat, cuius toties cum laude facit mentionẽ. Dicit enim dominus deus per os prophetæ ſui Iohelis: Conuertimini ad me in toto corde veſtro in ieiunio planctu & fletu. In libro quoque Iudith ſic legitur: Scitote quoniam exaudiet dominus preces veſtras, ſi manentes permanſeritis in ieiuniis & orationibus in cõſpectu domini. In Tobia ſimiliter legimus: Bona eſt oratio cum ieiunio & eleemoſyna magis quam theſauros auri recondere, quoniam eleemoſyna à morte liberat, & ipſa eſt quę purgat peccata. Dominus quoque noſter Ieſus Chriſtus in ſancto euãgelio dixit ad diſcipulos: Beati qui nũc eſuritis, quoniam ſaturabimini. Optimũ vero monachorũ ieiuniũ eſt abſtinere à cunctis quæ animũ polluere poſſunt, hoc eſt ocioſum non proferre ſermonem vanas inutiles ſeu turpes nullas admittere cogitationes, nihil cõmittere quod dei non deceat ſeruum, & nihil omittere quod ad iuſtitiæ pertinet cõſummationẽ. Niſi enim mẽs à vitiis & peccatis ieiunauerit, corporalis abſtinentia nihil ad animæ proficiet ſalutem. Hinc diuus presbyter Hieronymus ait: Abſtinentia tua atque ieiunium eo magis deo grata ſunt, quo cum moribus ſanctis offeruntur, vt quæ in aliis ſunt vmbracula vitiorum, in te fiant ornamenta virtutum. Nam quid prodeſt attenuari corpus abſtinentia, ſi animus intumeſcit ſuperbia? aut quid virtuis habet vinum

Ieiuniũ in ſacris literis cõmẽdatiſsimũ.
Iohel. 2.
Iudit. 4.
Tob. 12.
Luc. 6.
Ieiuniũ monachorũ quod optimũ.

hum non bibere, & ira,luxuria,odio atque inuidia inebriari?Aut quid nobis cõducet ad æternã ſalutẽ fratres, quòd iuxta regulam diui patris noſtri Benedicti carnes nõ comedimus, ſi carnis vitia non domamus?Dicit enim ter ſanctus papa Gregorius:Incaſſum corpus per abſtinẽtiã atteritur,ſi inordinatis motibus diuiſa mẽs vitiis diſsipatur. Vnde benedicit ſcriptura:Sanctificate ieiunium. Ioel. 2.a Ieiuniũ ſanctificare, eſt adiunctis aliis bonis operibus dignã deo carnis abſtinentiã oſtendere. Enimuero ſi abſtinentia ſola ciborum hominem virtuoſum efficeret, non opus fuiſſet adiungere ſanctificate:ſed quia ieiunium ad ſanctificationẽ animæ ſolũ non ſufficit,neceſſariũ eſt vt virtutũ ornatu omniũ decoretur. Nã qui à cibis abſtinent,& mala peragunt, dæmones imitantur,quibus & ſemper eſt ieiunium,& nũquã deeſt peccatũ. Acceptabile deo ieiuniũ eſt corpus per abſtinentiã à cõcupiſcentia malorũ reſtringere; & facta carnis per ſpiritũ cõpunctionis pro Chriſti amore iugiter mortificare. Sit mens ieiunantis in dei charitate feruida, ſit cõſcientia ſemper à vitiis mũda,& placebũt altiſsimo ſeruorũ humilium ieiunia. Sint monachis quotidiana ieiunia,ſicut canon ſancti præceptoris Benedicti inſtituit:ſint munda corda,ſicut dominus Ieſus in ſacro euangelio præcepit:ſit moderata refectio ſatietatem fugiens, quoniã ſicut ex nimia ſaturitate corpus diuerſis & variis morbis corrumpitur, ita libidinis incõpoſitus motus in eo cõcitatur. Modicus nanque ac moderatus cibus & corpori eſt medicina,& animæ virtutis adminiculũ. Dicit enim ſanctus Ioannes,os aureũ,epiſcopus:Nihil ſic iucundũ eſt ſicut cibus bene digeſtus atque decoctus,nihil ſic ſalutẽ,nihil ſic acumẽ operatur ſenſuum,nihil ſic ægritudinẽ fugat, ſicut moderata refectio. Sufficientia enim cum nutrimento moderata ſoſpitatem ſimul procreat & voluptatem. Abundantia vero morbum facit,moleſtiaſque ingerit,& ægritudines varias generat. Quòd enim fames nimia facit,hoc etiã plenitudo immoderata ciborũ cõſueuit operari. Fames quidẽ in paucis diebus aufert hominẽ & liberat eum de hac vita pœnali,exceſſus vero ciborũ conſumit & computreſcere facit corpus humanum, & macerat ægritudine diuturna, tandemque morte crudeli conſumit. Vt ergo mente viuatis & corpore ſani fratres mei dilectiſsimi,hanc normam viuendi tenete,quam vobis ſancti patres verbo præſcripſerunt; & viuo præmonſtrarunt exemplo, vt omnem ciborum potuumque luxuriam fugientes, corpori tantum indulgeatis, quantum requirente natura bonæ valetudini ſatis eſt. Cibus famem ſedet,

Sanctificate ieiunium, quid

Matt. 5.

Repletio fame perniciofior.

non corpus incitet ad libidiné: potus extinguat ſitim, nõ mentem ſubuertat aut ſenſum: veſtis arceat frigus, non faciat in vanitatis amore molleſcere animũ. Memores ſemper eſtote fratres quoniã gula primos parentes noſtros de regno paradiſi & innocentiæ turpiter expulit, qui nõ auem, nõ piſcem, non vitulum deuorauerunt aut porcum, vt cibum æſtimaretis in culpa, ſed viliſsimũ pomum contra dei mandatũ præſumpſerunt, quò nõ eſcam ſed appetitum ſciatis obnoxiũ eſſe vitio peccati. Sæpe nanq; fieri poteſt vt aliquis homo lautiores cibos ſine culpa ſumat, dum appetitũ regulat, qui viliores nõ ſine conſcientiæ reatu percipit, cũ temperantiæ modum per immoderantiã excedit. Vnde nemo veſtrũ ſe à vitio gulæ propterea exiſtimet ſecurum, quia nec lauta cibaria comedit nec delicata, cum non cibus ſed appetitus cibi habeatur in culpa. Valde nanque poſsibile eſt manducanté fabas & olera peccatũ reatus cõtrahere, & aues in cibo ſumentem alium delicatiſsimas non peccare. Hinc quidam ſanctorum patrum dicit: Quibuſlibet eſcis repletus venter ſeminaria luxuriæ parit, nec præualet mens diſcretionũ gubernacula moderari, ciborum pondere præfocata. Non enim ſola crapula vini mentem inebriare conſueuit, verum etiam cunctarum eſcarum nimietas vacillantem ac nutabundam eam reddit, omniq́ue integritatis ac puritatis contemplatione omnino deſpoliat. Propterea magna diſcretione opus eſt, vt & corpori cibus duntaxat impendatur ad vitæ ſuſtentationem neceſſarius, & nullus indulgentiæ fiat exceſſus. Hinc ait diuus papa Gregorius: Magnus diſcretionis labor eſt exactori ciborũ corpori & aliquid impẽdere, & aliquid denegare, & nõ dando gulã reſtringere, & dando naturã enutrire. Per abſtinentiam quippe vitia extinguẽda ſunt, nõ caro: & per cibũ corpus alendũ eſt, nõ peccata. Sic ergo neceſſe eſt vt artẽ continentiæ monachus in victu teneat, quatenus nõ carnem, ſed vitia occidat. Sæpe enim dum in carne hoſtem perſequimur, ſpiritum deuotionis, quem diligimus, per immoderatam abſtinentiam ſeuere trucidamus. Sæpius etiam dum carni nimium compatientes, quaſi cõciui parcimus, ad prælium contra nos hoſtem enutrimus. Dominante autem gulæ vitio, omne quod homines fortiter egerunt, perdunt: quia dum venter non reſtringitur, ſimul omnes virtutes obruuntur. Nam ad conflictum ſpiritualis agonis non aſſurgitur, ſi non intra noſmetipſos poſitus hoſtis, gulæ videlicet appetitus, per nos iuuante deo prius edometur: quoniam niſi ea quæ nobis ſunt viciniora ſuperauerimus, inaniter ad ea quæ ſunt longius poſita, pugnaturi

Nõ tam cibum quàm modum expedit domin-nus, nec tam qualem ſed quantũ ſumas.

pugnaturi feſtinamus. Incaſſum nanque contra extraneos inimicos bellū in cāpo geritur, ſi intra vrbis mœnia ciuis inſidians habeatur. Dæmonū inſultus nunquā vincimus, niſi gulā prius in nobiſmetipſis ſuperemus. Nemo ſe fratres inani perſuaſione ſeducat, vt inter fabas & olera credat non eſſe peccatum, ſi animus nimia laxet voluptate percipiendi appetitum. Nam vbique poteſt in ſumendo eſſe reatus, dum vltra naturæ normam extenditur appetitus. Ecce carnem ſiue in monaſterio ſiue extra nunquam comedimus, piſces hic in rure campeſtri rariſſime videmus, nemo inter nos vnquam lautiora vidit cibaria, delicata habere nec poſſumus, nec quidem debemus eſculenta. Cibaria autem noſtra ſunt ordeum, auena, fabæ, piſa & olera, lac quoque, caſeus & oua. Ex his vitæ noſtrę quotidiana percipimus ſuſtencula, quorum ne conſurgat faſtidium, fames incitat appetitum. Piſces extra tēpus ieiunij quadrageſimalis nobis vſque adeo ſunt rari, vt vix in menſe ſemel pauci afferantur ex Nabo flumine, atque minutiſsimi. Nullum eſt in tota Burſfeldenſium reformatione cœnobiū minus in piſcium neceſsitate prouiſum. Sed nunquid propterea non poſſumus gulæ vitium incidere, quoniam lautiora cibaria non poſſumus inuenire? Enimuero cum non cibus in vitio ſit, ſicut iā dictum eſt, ſed appetitus, non minus piſorum aut fabarum comeſtor in edendo poteſt delinquere, quàm ille qui cibos lautiſsimos & exquiſitos conſueuit manducare. Non facit nos inopia penitus à gula ſecuros, quamuis cauſas minuat in delicationibus delinquendi. Habemus quidem victū ſimplicē & ruſticanū, quo vtcunque ſuſtentetur natura, hoc precor fratres mei curemus, ne in illo quod nauſeam delicatis generat, conſcientia noſtra per exceſſum polluatur. Sumamus cum patientia & gratiarum actione de eo quod dominus donauit, quantum neceſsitas ipſa requirit, nec putemus diaboli nobis non poſſe nocere inſidias, qui primos in paradiſo homines non lautiore cibo, ſed modico & vili pomo ſupplantauit. Non enim in cibo vitium eſt, ſed in appetitu, cum aut interdicta nobis concupiſcimus, aut conceſsis auidè inhiantes aliter vtimur quàm debemus. Neminem plus decet abſtinentia quam monachū, qui cum ſit ad Chriſti militiā ſpecialiter vocatus, non conuenit eius profeſsioni quibuſlibet vacare deliciis. Paupertas noſtra abſtinentiæ nobis quandā neceſsitatem indicit, quia tanto nos facilius ad temperantiam poſſumus reſtringere, quanto nos quo defluamus deliciarum minus poſſumus inuenire. Vertamus itaq; precor grauamina egeſtatis in arma ſalutis, vt

Quàm frugaliter Spāhemenſes monachi vixerint, qui ne triticē quidem aut ſiliginē eſitarent.

Penuria & vilitas ciborum multū facit ad téperantiæ ac ſobrietatis virtuté.

quo minus lautioribus reficimur cibariis, eò purius in ſanctitate animi ieiunemus. Facilius enim in paupertate ſeruatur temperantia, quæ in diuitiis quidem periclitatur citius. Qualis autem debeat eſſe cibus monachorū, beatus manifeſtat Hieronymus dicens in epiſtola quadam ad Paulinum: Sit vilis & veſpertinus tibi cibus, holera videlicet & legumina, interdūque piſciculos edere paucos, pro ſummis ducas deliciis. Qui Chriſtū deſiderat, & illo cæleſti pane veſcitur, nō quærit magnopere quàm de precioſis cibis ſtercus conficiat. Amator Chriſti abſtinentiam diligit, ieiunium vt vnicum animæ corporiſque remedium, colit: ſummo cauet ſtudio, ne cor eius grauetur crapula; nec plus ſumit ciborum, quàm contenta paucis expoſtulat natura. Monachus autem qui ieiunium abiicit, qui nutricem virtutum abſtinentiam odit, qui cibos cum auiditate ingurgitat, qui vinum aut ſiceram, & quicquid inebriare poteſt, ad ſatietatē potat, ipſo monachi nomine indignus eſt, & Chriſti nō poteſt eſſe diſcipulus. Væ temporibus noſtris, in quibus iam clerici & monachi complures virtutē abſtinentiæ turpiter abiecerunt, & qui populo dei non minus exēplo quàm verbo iter ſalutis præmonſtrare debuerant, comeſſationibus dediti, cōtinuiſque potationibus & voluptatibus contra omnē honeſtatem clericorū immerſi, eum in perditionem æternæ mortis præcedere feſtinant. Dicit autem ſcriptura: Initium vitæ hominis, panis & aqua. At nunc monachi & clauſtrales noſtri quicquid precioſius venditur, quicquid lautius inuenitur, ſibi magnis ſumptibus cōparant, ſuis ventribus ingurgitando ſepeliunt, animā ſimul & corpus per intemperantiam corrumpunt. Inter epulas de ieiunio diſputant, & cùm inebriati fuerint, tēperantiam laudant. Ibi vnuſquiſque victorem ſe gloriatur vitiorū, cum à gula & ebrietate iam fuerit ſuperatus. Videte, inquit dominus noſter Ieſus Chriſtus in ſancto euangelio ſecundum Lucam, ne grauentur corda veſtra in crapula. Non decet hominem deo dicatum ad ſatietatem comedere vel bibere, nec licet monacho plus quàm natura exigit manducare. Sedet famem comeſtio, non inducat repletionem: abſint procul ructus, quos epulonibus conſueuit generare ſatietas, vomitus & indigeries nunquam inter monachos audiātur. Magno diſcretionis moderamine omnes vtamur clauſtrales oportet, quatenus ita corpus nutriatur eſculentis & poculis, vt ſpiritui ſubſeruiens poſſit viuere, non autem vt incraſſatum contra mentis imperium incipiat laſciuire. Procul ſemper abſit ſatietas, quoniā nihil ſic inflammat corpus, & concitat membra genitalia,

Eccl. 29.

Aduerſus luxū monachorū.

Luc. 21.

Satietas in victu ſemper vitanda.

talia, ſicut indigeſtus cibus & venter æſtuans vino ſiue ceruiſia. Hinc diuus Hieronymus monens Euſtochiũ ad virtutum omnium conſeruatricem temperantiam, in quadam Epiſtola dicit: Sponſa Chriſti vinum fugiat pro veneno, quoniam aduerſus adoleſcentiam arma ſunt vinũ & ipſa iuuentus procliuior ad gulam. Non ſic auaritia quatit adoleſcentiã, nec inflat ſuperbia, neq; delectat ambitio, ſicut illa quæ nobis videntur concreta voluptati vitia carnis. Facile aliis carebimus vitiis, ſi in timore domini vel mediocriter vigilemus. Hic autẽ hoſtis noſter intus eſt ſemper incluſus: quocunque pergimus, hunc nobiſcũ aduerſariũ portamus. Vinum & adoleſcẽtia, duplex incendiũ voluptatis. Quid oleum flammæ adiicimus, aut quare ardenti corpuſculo fomenta ignea miniſtramus? Multos caſte ambulantes in medio itinere proſtrauit ingluuies, & quos ſuis inſtinctibus vincere diabolus nõ potuit, in profundum luxuriæ vini potatio nimia proiecit. Idcirco ſanctiſsimus vitæ noſtræ inſtitutor Benedictus inſtrumenta bonorum enumerans operum, inter præcipua repoſuit corpus caſtigare, vigilias amplecti, ieiuniũ amare. Nemo enim Chriſtũ in veritate ſequitur, qui carnem ſuam delicatè nutriens ſine quotidiana abſtinentia in monaſterio cõuerſatur. Abſtinẽtia quippe moderata ac deo placẽs multa in nobis bona operatur ſi vſq; ad finẽ vitæ religioſa intẽtione fuerit cõtinuata. Auget enim in primis meritũ, & nutrit in nobis omniũ genera virtutũ. Quænã fuit cauſa, vt primis parentibus noſtris omnipotẽs deus eſum pomi ſub interminatione mortis interdiceret, niſi vt eis meritorũ cauſam per obedientiæ bonũ oſtenderet? Creauit enim teſtante ſcriptura duos intellectus ab initio, angelicũ videlicet & humanũ, quibus ad fruitionẽ æternę felicitatis per gratiã cõmunicaret ſemetipſum. Quãuis tamen vtrunque ex gratiæ ſuæ dono condidit, fieri perpetuò felices etiam ex merito eorum proprio rectiſſimè ordinauit, quatinus in eis & miſeratio locum, & conuerſio neceſſarium ad ſalutem conſequeretur meritum. Angelicus vero intellectus ſtatim bifariam diuiſus eſt, cum aliis per elationẽ ſua ſponte corruentibus, alij ſuo per amorẽ principio humiles & ſubiecti adhæſerunt. Et illi quidem apoſtatantes à ſuo principio, infelices receſſerunt, iſti autẽ pro adhæſionis merito ſempiterna beatitudine ſunt donati. Humanus vero intellectus in carnem demiſſus eſt, qui mox perſuadẽte diabolo mandatũ dei trãſgreditur, & de interdicto ſibi cibo epulatur. Hinc totius humani generis perditio ſequitur, quã auferre alius quàm dei filius homo factus ex virgine pro nobis

Abſtinẽtia multũ addit meriti.

 potuit

mat, orationibus efficaciā conciliat, exemplum virtutis proximo declarat. Abſtinentia mentem purificat, animā virtutibus ornat, infirmū corpuſculum ſanat Qui diligit abſtinentiam, ſapiens eſt: & qui ieiuniū amat, dominator fortis. Mens ſobria domiciliū ſapientię: qui autem ſectatur conuiuia, in egeſtate animi morietur. Difficile eſt hominē euadere ſapientē, qui vitam agit in deliciis. Paucis contētatur natura, & in modicis vitę ſanitas cōſeruatur. Multis nocuit diuti⁹ cōtinuata voracitas, & plures crapula quàm gladio perierūt. Conſuetudo enim naturā alterare videtur, & quā to diutius conualuerit, tanto iam fortior in quolibet negocio erit. Eſt apud, Heluetios homo Nicolaus nomine cuius abſtinētia totius Germanię, homines conuertit in admirationem, & hodie, ſicut audiuiſtis, in ore omniū cum ſanctitatis titulo nominatur. Is quōdam ruricola in quodam Heluetiorum vico exiſtens, more paganorū inter quatuordecim ius dicere conſueuit alter cantibus villanis. Contigit eum quodā tempore ſententiam non poſſe reuocare ſociorū, quam putabat iniquam, metuensque ſalutis animę ſuę periculū, relictis domo, vxore, filiis, & cunctis mūdi negociis ac rebus, ſolus in vicinū nemus pro dei ſeceſsit amore, in quo vitā ſolitari⁹ agit. Et ecce annus hodie viceſimus ex quo ſolitudinem ingreſſus, cibū non ſumpſit humanum. Omnibus notiſſima loquor, nec hominē in Germania viuere puto, qui famā huius miraculi nō audierit. Et ne quis forſitan in poſterū ſimulatione deceptos nos credat, Heluetianos vnà cum pręſule Conſtantienſis eccleſię in teſtimoniū citamus, qui mores & vitā eius curioſiſſime obſeruat. Acutiſſimus ingenio vir eſt, qui cum ſit literarū penitus ignarus, tamen quaſi alter eremita quondā Antonius, ſenſum optime callet ſcripturarum. Vidimus quæ diſertiſsime cum quodā diſputauit magiſtro de ſacramento altaris, quę ſatis mirari non poterit, qui cęleſtia per contemplationis ſtudiū minime guſtauit. Hęc ideo introduxerim fratres, quò intelligatis nihil eſſe tā difficile, quod conſuetudo multo tēpore cōtinuata non efficiat leue. Sanctus iſte homo, ſicut ipſe cōfitetur, nō ſubito ad huius abſtinētię celſitudinem peruenit, ſed cum tempore ſucceſſiue per gradus, paulatim videlicet ſibi de cibo ſubtrahens modicum, quouſque tandem abſtinere potuit per totū. Abſtinuit enim ſicut diximus ab omni corruptibili cibo iam in annū ferme viceſimum. Hui⁹ viri exemplo fratres mei vnuſquiſq; veſtrū diſcat ſibi quotidie aliquid de cibo & potu pro dei amore ſubtrahere, & aſſueſcat corpori ſuo, non quantū poteſt, ſed quantū ſatis eſt ad na

Nicolai cuiuſdā Heluetij mira abſtinentia.

Natura cõtenta paucis. turæ ſuſtentationem, miniſtrare. Paucis enim minimisque Boetio teſtante natura contenta eſt, cuius ſatietatem ſi ſuperfluis tẽtes vrgere alimentis, aut iniucundũ fiet quod infuderis, aut nociuum. Multas ægritudines multa fercula pariunt, & ventris ingluuies mentem hebetat, & vitam cruciat. Dicit enim vir ſapiens:

Eccle. 5. Dulcis eſt ſomnus operanti, ſiue parum ſiue multum comedat, ſaturitas autem diuitis non ſinit eum dormire. Sine ſatietate implendus eſt venter, & ſine faſtidio de menſa ſurgendum, vt videlicet edamus non quantum poſſumus, ſed quantum poſtulante natura debemus. Monachis autem maxime vitanda eſt ciborũ varietas: nã qui eſculentis variis vtitur, plusq̃ natura exigit, ingerere ſtomacho tentãs, nõ ſine gulę vitio epulatur. Vires enim corporis noſtri moderato & ſimplici ſunt cibo reficiendę, non autẽ variis & multis turpiter opprimẽdę, quia non corpus propter eſcã, ſed eſca propter corpus creata eſt. Quod enim varios corpori morbos afferat ciborum varietas, antiquorũ temperantia probamus, quos vniformis eſculentorũ ſimplicitas in hac vita diutiſsime conſeruauit. Sanctiſsimus autẽ inſtitutor noſter, principum monachorum omnium modeſtiſsimus hierophantes Benedictus canonẽ nobis pręſcripſit ſumma diſcretione decoratũ, in quo menſam ciborũ cupiens oſtendere monachis, dicit: Sufficere credimus ad refectionem quotidianam tam ſextę quam nonę omnibus menſis cocta duo pulmentaria, propter diuerſorum infirmitates, vt qui forſitã ex vno nõ potuerit edere, ex alio reficiatur. Ergo duo pulmentaria cocta omnibus fratribus ſufficiant. Et ſi fuerint ibi poma, aut naſcentia leguminũ, addatur & tertiũ. Si mentem legiſlatoris noſtri ſanę intelligo, monachis duo pulmẽtaria cocta indulſit, vbi neceſsitas expoſtulat infirmitatis, non ad ſanorũ repletionẽ appetitus. Monachus enim qui ſanus eſt, ab hac indulgẽtia merito excipitur, vt vno duntaxat pulmentario cocto reficiatur. Infirmus autem refici de vtroque mea ſentẽtia iure permittitur, cum exceſſus in nullo timeatur. Verum cũ non omnia poſsimus ęqualiter omnes, & vnus plus indigeat ciborũ, alius vero minus, impoſsibile eſt vnam abſtinentię formam pręſcribere cunctis: ſed relinquitur vniuſcuiuſque diſcretionis iudicio, vt tantum ſumat quantum expoſtulat neceſſitas, non quantum imperat appetentiæ voluptas. Hoc maxime cauendum, ne ſubrepat immoderata ciborũ ſatietas, quæ tunc animam commaculat, cum aut faſtidium refęctionẽ ſequitur, aut grauis acedia mentem Vomitus de ſaturitate procedens, canũ eſt potius quàm monachorum. Religio chriſtiana virum

na virum maxime deteſtatur epulonem, quoniam deliciæ ſeruorum dei, non eſca & potus, ſed pietas & iuſtitia ſunt, quia & deus fidei puritate colitur, & vnicuique quod ſuum eſt iuſte miniſtratur. Quiſquis igitur deo placere in toto corde tuo deſideras, quicunque peruenire ad æternæ fœlicitatis gaudia feſtinas, ieiunandi modum tibi iuxta menſuram virium tuarum indicito, & curam adhibe maximam, vt ieiunans ſis in oratione continuus, in iudiciis iuſtus, in fraterna dilectione præcipuus, in iniuriis patiens, in increpationibus humilis, in ſermone circunſpectus, in conſcientia mundus, in amore dei feruidus, & in cunctis actionibus tuis comitante prudentia timoratu. Verba inutilia & ocioſa fugito, & eſto perſeuerans in operibus bonis omni tempore, habens in aduerſis cõſtantiam, in tentationibus vigilantiam, in refectione continentiam, & ſimplicem in corde puritatẽ. Sint moderata & ſancta in omni mẽtis humilitate ieiunia, quę ita corpus attenuent, vt mentem in ſuperbiam nõ eleuent, ne humilitatis exercitium, materia fiat vitiorum. Ieiunium ocium deteſtatur, verboſitatem nõ amat, ſecretũ diligit, orationib⁹ & lachrymis intendit. Ieiuniũ ſancto teſtante Ambroſio, mors culpæ eſt, excidium delictorũ, remediũ ſalutis, radix gratię, fundamentũ caſtitatis. Hoc gradu iuſtus ad deum Moyſes peruenit, hoc munere Helias in cęlũ, priuſquã moreretur, curru aſcendit. Qui ſpiritu ambulãt, ieiunium diligunt: & qui caſtitatem profitentur, affluẽtiã neceſſario fugiunt deliciarũ. Fames enim amica virginitati eſt inimica laſciuię. Saturitas vero prodit caſtitatẽ, & nutrit laſciuiam. Ardẽtes enim diaboli ſagittas ieiuniũ extinguit, orationis inſtantia reprimit, & vigiliarum in Chriſti amore continuatio, omnes dæmonũ inſidias repellit. Hinc ſanctus Leo papa in quodam ſermone dicit: Quid poteſt eſſe ieiunio efficacius, cuius obſeruantia appropinquamus deo, & reſiſtentes diabolo, vitia blanda ſuperamus? Semper enim virtuti cibus ieiunium fuit, & abſtinentia ſanctæ caſtitatis alimentum. De abſtinentia quippe cogitationes caſtæ procedunt, rationabiles generat voluntates, pudica quoque conſilia, & per voluntarias afflictiones caro concupiſcentiis moritur, virtutibus ſpiritus innouatur. Amemus igitur ieiunium fratres mei virtutis amore, propter eũ qui mortẽ pro nobis ſubire non abnuit, & abſtineamus non ſolum ab illicitis, ſed etiã quãtũ fieri poteſt à cõceſſis, vt qui cõtra mandata ſalutis in multis offendim⁹, in recõpenſam ſatisfactionis ab omni nos deinceps voluptate reſtringam⁹. Ieiunem⁹ ab omni pęccato, nullũ ſumam⁹ malitię

Deliciæ ſeruorũ dei, quę.

Quę tandem ſalutaria ieiunia.

malitiæ cibum, nullas epulas voluptatis deuoremus, nec vino luxuriæ inebriemur. Ieiunemus à prauitatibus cunctis, abſtineamus à malis operibus: verba inutilia, vana, ocioſa, ſcurrilia, & pernicioſa non loquamur, & à nociuis peruerſisque cogitationibus, quæ ſeparant à deo, ſemper caueamus. In orationibus dei ſemper ſtudioſiſsimè vigilemus, ſcientes illum nobis vbique præſentiſsimum quem precibus inuocamus. Semper in ore noſtro ſit laus eius, & cum laudare magnificentiam eius ſermone non poſſumus, amoris caſtiſsimi deſiderijs ipſum in corde adoremus. Tunc enim grata ſunt illi noſtra ieiunia, cum ſanctis fuerint operibus & continuis orationibus adornata. Oratio enim iuſti, ſacra teſtante ſcriptura, penetrat cælos, quæ tanto fit efficacior, quanto charitate ac ieiunio decorata inuenitur. Iungamus ei veluti alas binas ieiunium & charitatem, & impetrabit nobis à domino quicquid ad ſalutem conducibile petierimus.

Eccl. 35

De quadrageſimali ieiunio monachorum. Homilia XVI.

QVia largiente domino noſtro Ieſu Chriſto fratres chariſsimi quadrageſimale ieiunium inchoauimus, ratio expoſtulat vt de illius obſeruatione aliquid breuiter dicamus. Quanuis enim plura ſanctorum patrum ſcripta de hac ſacroſancta exercitatione ieiuniorum habeatis, quia tamen expertior in vobis ſermones meos non penitus infructuoſos, libenter ædificationi veſtræ impartior quod largitus eſt dominus. Habet nanque, beato teſtante Hieronymo, viuæ vocis actus latentem quandam intus operationem, quā Græco ſermone ornatius energiam nuncupauit, & oratio præceptoris ore prolata fortior eſt ad perſuadendum. Ego autem ſolo nomine paſtoris in medio veſtri ſegregatus, cōfiteor me iuuenem indoctum, & neceſſaria pro regimine animarum experientia ſimul ac diſcretione carentē, quo fit vt loquar cum rubore quodam & verecundia iuuenis inter ſenes, ignarus inter doctos, diſcipulus inter magiſtros. Vnde precor nemo veſtrum ſimplicitatem ſermonis mei contemnat, nemo loquentem me grauiter ferat, quoniam & ſi ad dicendum non ſum idoneus; tamen ratione commiſſi paſtoralis curæ officij ad monendum vos corā deo me fateor obligatum. Charitas mihi veſtra loquendi præbet audaciā, & quanto vos prōptiores ad audiendū oſtenditis, tanto me amplius vt loquar prouocatis. Nec erit labor

mihi graui s quantumlibet magnus videatur, quo ſalus animarũ veſtrarum perficitur. Vos me orationibus adiuuate, vt dominus Ieſus in ore meo loquatur, cõcedatque puſillo vires ingenio proferendi ad mediũ, quicquid in vobis producere poteſt ſancti ſermonis incrementum. Nã quãtum cupio prodeſſe charitati veſtræ ſermonibus meis nequeo, propterea quòd cura rei ſecularis nimium cõpellor occupari. Vnde feſtis ſolum diebus, & in ea parte noctis, quam poſt laudes nocturnas ducere ſoleo inſomnẽ, vobis exhortandis inſeruio, in ſchedulis cõcipiens, quæ mihi dicenda occurrunt. Itaque hodiernam collocutionem de regula ſanctiſſimi patris noſtri Benedicti introducere volui, qui de quadrageſimali obſeruatione ſic dicit: Licet omni tẽpore vita monachi quadrageſimæ debeat obſeruationem habere, tamen quia paucorum eſt iſta virtus, ideo ſuademus iſtis diebus quadrageſimę omni puritate vitã ſuam cuſtodire, omneſque pariter ſordes & negligentias aliorum tẽporum his diebus ſanctis diluere. Quod tunc digne fit, ſi ab omnibus vitiis tẽperemus, orationi, cum fletibus, lectioni & cõpunctioni cordis operam demus. Si paucorum eſt iſta virtus, vt omni tempore vitam obſeruantię agant quadrageſimalis, manifeſte iã conſtat paucos in religione viuere monachos ad euangelij puritatẽ, cũ teneantur omnes qui Chriſti profitentur militiam, ad perfectionis apicem conatum ſuũ dirigere. Monachus enim iuxta nominis ſui interpretationem ſolitarius, in cœnobio tunc recte viuere ad euãgeliũ & regulã quam profeſſus eſt creditur, cum ſeculi rebus atque honoribus pro dei amore contẽptis, in omni puritate cordis corã deo & hominibus conuerſatur, in opere ſtrenuus, in cogitatione mundus, in ſermone parcus atque pacificus. Hæc eſt vita monachi quadrageſimalem in omni tẽpore habens obſeruãtiam, corpus pro dei amore caſtigare per abſtinẽtiã, & mentẽ alere per internam cõpunctionem. Recte viuit, qui iuſte viuit, qui deũ diligit ſuper omnia, qui ſummo ſtudio, ſummaque diligẽtia verbis & factis illius obſeruat mãdata. Ille enim Chriſti verus eſt monachus, qui Chriſtũ totis viribus imitatur. Si autem volueris imitari Chriſtũ ô monache, quæ ſum dicturus, diligẽtiſſime obſerua. Fuge mundũ & omnia ſolatia carnis, vt vere ſolitari⁹ eſſe merearis. Cogitationes vanas, inutiles, turpes, atque nociuas, nũquam in corde tuo morari permittas, ſed cogita ſemper aliquid boni, & dominicæ paſſionis memoria de animo tuo nunquam recedat, quo minus pendẽtem in cruce dominum quotidie cum gratiarum actione ſpeculeris. Deũ

Tota vita monachi propriẽ quadrageſimi ieiunij obſeruatia eſt.

tibi

tibi præſentem vbiq; conſidera, qui videt nouit & intelligit quicquid vel cogitaueris vel operatus fueris, quoniã nihil eſt illi occultum. Cor mundum cuſtodi ab omni inquinamẽto peccati, & puram habẽto conſciẽtiam ſemper in vero Chriſti amore feruentem. Nullum tibi ocioſum auolet tempus, ſed in bonis operibus ſemper inueniat te cõgitatio implicatum. Somno ne torpeas multo, & ab omni teporis acedia procul te facias alienum. Ciborum & potus temperantiã capeſſe, & quanto licet parcius viuito, vt corpus moderatè ſuſtentatum ſpiritui ſemper in humilitate ſubſeruiat, & minimè contra rationis imperium conſurgat. Mox vt ſenſeris in te aliquem oriri torporem, ad amariſsimæ paſsionis domini noſtri Ieſu Chriſti memoriam confugito, & quicquid acediã depellere velocius poteſt, in mentem reducito. Moras rumpito precor omnes; quoniam torpor mentis ſubito creſcit diſsimulatus, & acedia, quæ nouo feruore mentis non ſtatim extinguitur, in grauem animæ perniciem cõfeſtim roboratur. Omnium enim malorum in monacho eſt peſsimum, ſi per torporem & acediam locum in corde ſuo prẽſtiterit ſeminario vitiorum. Et vobis ò monachi non ſolùm quotidie, ſed omni hora atque momento contra hanc beſtiam vigilandum eſt, quoniam admiſſa in cor, nunquam ſola ingreditur, ſed eam tota congeries & ſcaturigo omnium vitiorum comitatur. Non eſt pernicioſior peſtis monachi, quàm torpor acediæ, per quem omnis feruor deuotionis extinguitur, & pro fideli obſequio intermiſſo ignauia & ocio mens in foueã deſperationis agitata præcipitatur. A ſanctitatis propoſito velociter deficit, quiſquis moram acediæ permittit. Quo contra Salomon te admonet in libro Prouerbiorum dicens: Vade ad formicam ò piger, & conſidera vias eius, & diſce ſapientiam: quæ cum non habeat ducẽ, nec præceptorẽ, nec principem, parat in æſtate cibum ſuũ, & congregat in meſſe quod comedat. Et iterum dicit: Deſideria occidunt pigrum, quia noluerunt quicquam manus eius laborare. Nihil ſanctitatis propoſitum profeſsis deterius eſt ocio, quia non ſolùm nihil boni accumulat, ſed etiam conſumit & diſsipat omnia prius accumulata. Nam ſanctæ deuotionis feruor proceſſu gaudet ac proficit, ceſſatione vero torpeſcit, & paulatim ne dicam ſubito euaneſcit. Radix enim deſperationis eſt ignauia, & omnium mater ac nutrix vitiorum. Nam ſicut veſtimentum tineam & generat & nutrit, ita pernicioſiſsima peſtis acedia & parit & fouet deſperationem. Neminem hæc beſtia plus vexare conſueuit, quàm monachos, & eos præcipuè qui vitam ducunt in ſolitudine abſtra-

Monacho ociũ in primis fugiẽdũ.

Prou. 6.

Prou. 21

abſtractã. Cauendũ ergo ſummopere vobis eſt ô monachi ab hoc hoſte ſalutis animarũ, & non fugiendo, ſed reſiſtendo fortiter dimicandũ, ſeduloq́; cogitandũ, quia torpore & ignauia nemo ſanctitatis honorẽ conſecutus eſt, neq; aliquis regnũ æternæ felicitatis ſine magno & cõtinuo labore promeruit. Quotidianis igitur ac recẽtibus virtutũ ſemper incrementis inſtaurãda mens eſt, & viuendi hoc periculoſum iter non de trãſacto, ſed potius de reliquo metiendũ. Nemo ſecuritatem ſibi promittat in hac vita, quæ tota tentatio nominatur, tot periculis plena, quot ſunt affectiones in anima, ſed caueat vnuſquiſque vt qui potuit fieri ex deteriore melior, nõ fiat ex meliore deterior. Et his ſanctis maxime diebus curemus omnes quantum poſſumus fieri meliores, adiicientes nobis conſilio diui præceptoris noſtri aliquid ad ſolitum penſum ſeruitutis noſtræ, orationes videlicet peculiares, ciborum & potus abſtinentiã, vt vnuſquiſq; ſuper menſurã ſibi indictam aliquid propria voluntate cũ gaudio ſancti ſpiritus offerat deo, id eſt ſubtrahat corpori ſuo de cibo, de potu, de ſomno, de loquacitate, de ſecuritate, & cum ſpiritalis deſiderij gaudio ſanctum paſcha expectet. Parum enim religioſus alijs temporibus eſſe monachus cõuincitur, qui ſanctis diebus iſtis non religioſior & in dei amore feruẽtior deuotiorq́; inuenitur. Hinc diuus papa Gregorius ait in quadã Homilia: Quadrageſima ſumma obſeruatione eſt obſeruãda, vt ieiuniũ in ea præter dies dominicos, qui de abſtinentia ſubtracti ſunt, niſi quem infirmitas impedierit, nullatenus ſoluatur, quia ipſi dies decimæ ſunt anni quas offerre domino iubemur. Sanctus quoq; Ambroſius dicit: Ille quadrageſimã facit, qui ieiunãdo & vigilãdo aſcendit ad paſcha. Nã ſicut reliquo tẽpore anni ieiunare præmiũ eſt, ita in quadrageſima non ieiunare peccatum. Ille enim voluntaria ſunt ieiunia, & iſta neceſſaria: illa de arbitrio veniunt, iſta verò de lege. Ad illa inuitamur, ad iſta compellimur. Et ergo qui conſtitutum numerum vna die manducãdo prçterit, non vt violator vnius diei accuſatur, ſed vt tranſgreſſor totius quadrageſimæ arguitur. Refrenanda ſunt his ſacris diebus omnia deſideria carnis, caſtigandum eſt per abſtinentiam corpus, vt ſi forſan alijs temporibus minus temperatè viximus, hoc quadrageſimali ieiunio vtcumque recompenſemus. Sequamur ergo monita ſanctiſsimi patris noſtri Benedicti fratres chariſsimi, & quanta poſſumus nos ſedulitate in ſanctis operibus exercitemus, ſubtrahentes corpori noſtro aliquid pro dei amore de cibo & potu quotidie, quatenus veros nos dei ſeruos comprobemus

neceſsitate, non ſit contemptor ſanctæ communitatis, diſpenſatorem ſe rerum monaſterij agnoſcat, non Dominum. Non ſit deriſor ſubditorum ſuorum, non turbulentus, non importunus, non tyrannus, ſed amator eorum ſyncerus, ſermone placidus, moribus lenis & integer, conuerſatione ſanctus, conſcientia mundus, mente in Deum ſemper deuotus. Curam gerat animarum ſibi commiſſarum omni tempore ſollicitam, & nihil eorum negligat, quæ ad ſalutem eis videntur poſſe conducere. Non ſe propterea in altum extollat, quoniã rector aliorum poſitus eſt, ſed meminerit ſibi tanto metuendũ amplius, quanto ad reddendam pro omnibus ratioṅe in tremendo iudicio Dei certiſsime eſt obligatus. Superbos, rebelles & contumaces quaſi Dominus corrigat, humiles, obedientes & dirigibiles vt pater manſuetiſsimus benigne foueat, & vnicuique ſine perſonarum acceptione ius ſuum ſapiẽter diſtribuat. Matrem ſe ac nutricem monachorum ſemper exiſtimet: & ideo quos manſuetudine poteſt ad meliora reducere, importunis verbis & duris inuectionibus nõ debet exacerbare. Infirmorum ſemper curam gerat ſollicitã, & ita prouideat omnibus, vt iuſtam non habeant cauſam murmurandi. In ſuis diſcat infirmitatibus, quemadmodum oporteat eum ſubditis miſereri. Bonus enim paſtor animarum eſſe non poteſt, qui neceſsitatibus infirmantium ſubditorum ex animo compati dedignatur. Ille vero bonus inter monachos abbas fieri poteſt, qui ſe perſonis infirmantium ita nouit comparare; vt quotiens aliquid frater ab eo poſtulat, perſonæ formam in ſe poſtulantis aſſumens in corde ſuo dicat: Quid mihi fieri vellem in hoc negocio ſecundum rectum iudicium rationis, ſi eſſem in perſona poſtulantis? Enimuero ſi abbas imaginetur ſe ſubditum, nullum a ſe dimittet abire contriſtatum. Diximus iam fratres quales vos deceat eſſe pro Dei amore ad nos, vt monachi exiſtentes boni, Domino Ieſu in veritate placeatis. Audiſtis nihilominus qualem ego me vobis debeam exhibere paſtorem: quod vtrum faciam, necne, vos ipſi melius quàm ipſe iudicabitis. Fruſtra enim ieiunabimus, & nullum quadrageſimalis obſeruantiæ fructum inueniemus, niſi omnes in vera charitate fraterna cum puritate cordis in Dei amore permanſerimus. Quidnam prodeſt ad æternam ſalutem, per abſtinentiam & ieiunium affligere corpus, & in vera charitate eccleſiaſticæ vnionis coram deo non eſſe concordes? Aut quid conducet à cibis abſtinere lautioribus, & conſcientiam fœdare operibus ſiue cógitationibus malis? Vt enim Deo ſint grata quæ inchoauimus ieiunia, neceſſarium eſt vt ſint non ſolum aliena & remota à vitijs atque peccatis; ſed etiam virtutum plenitudine omnium decorata.

Dicit enim ſacer Ambroſius: Quid prodeſt ieiunare viſceribus, & luxuriari venationibus: abſtinere à cibis, & errare peccatis? An putatis illum ieiunare fratres, Qui primo diluculo non ad eccleſiam vigilat, non beatorum martyrum ſancta loca requirit, ſed mane ſurgens congregat ſeruulos, diſponit retia, producit canes, ſaltus ſiluaſque perluſtrat, ſeruos inquam ſecum protrahit fortaſsis magis ad eccleſiam feſtinantes? Voluptatibus ſuis peccata accumulat aliena, neſciens reum ſe futurum tam de ſuo delicto, quam de perditione ſeruorum. Et ſanctus Leo Papa. Non in ſola abſtinetia cibi ſtat noſtri ſumma ieiunij. Haud enim fructuoſe corpori eſca ſubtrahitur, niſi mens ab omni iniquitate reuocetur, Diuus quoque Hieronymus ait: Quid prodeſt corpus tenuari abſtinentia, ſi animus intumeſcit ſuperbia? Quid virtutis habet vinum non bibere, & ira, odio cæteriſque animæ venenoſis inebriari poculis? Nemo igitur veſtrum de ſola ſibi ciborum abſtinentia promittat ſanctitatem, quoniam quicquid ad veram pœnitentiam requiritur, etiam ieiunio neceſſarium iudicatur. Contritis enim pro peccatis in vero emendationis propoſito ieiunia ad ſalutem proficiunt, qui bonis & ſanctis operibus feruide inſiſtunt. Vnde ieiunantibus à cibo & potu, à cunctis etiam abſtinendū eſt vitijs, quatinus mens virtutum ornata decore, in Chriſti amore dulciter ferueat, & ab intimæ conuerſationis profectu minime tepeſcat. Abſtinentiæ nanq; virtus nulla, ſi charitatis non fuerit operibus decorata. Idcirco meum audi ò monache conſilium, ſi vis ieiunium facere coram Deo fructuoſum. In primis expurga conſcientiam tuam ab omni macula peccati, vt nulla in te remaneat concupiſcentia mali, vt mens in exercitio fiat diuini amoris feruida, & in cunctis virtutibus laudabiliter exornata. Per contritionis & confeſsionis remedium peccata dilue præterita, & orationibus inſtando cum lachrymis, mentem contra omnes tentationes in Dei adiutorio confirma. Ad Deum quantum potes in amoris exercitio eſto feruidus, ad teipſum in conſcientia pura bene tranquillus, ad confratrem tuum in vera charitate ordinatus. In humilitate ſemper eſto præcipuus, cōſtantia & obedientia firmus, caſtitate mentis & corporis nitidus, manſuetudine pius, actione monachus, perfectionis deſiderio iugiter accenſus. Si hoc munditiæ ac puritatis genere abſtinentiam tuam commendaueris, recte ieiunabis. In meditatione paſsionis Domini & ſaluatoris noſtri Ieſu Chriſti diligēter exercita mentem tuam, ita vt nulla prætereat dies, in qua vitam & mortem eius cum gratiarum actione ad minus ſemel non percurreris meditando cum lachrymis. Rudis enim & nimium indeuotus ne

Monachoſalitē ſemel p diem ieiuniſcē dū paſſionis do minicæ.

dicam

dicam ingratus eſt Chriſtianus, qui ita vel rebus temporalibus immergitur, vel carnis voluptatibus occupatur, vt redemptoris ſui amariſsimæ paſsionis quotidie non ſemel ad minus gratias agendo recordetur. Monachus autem qui beneficiorum Domini noſtri Ieſu Chriſti obliuiſcitur, qui paſsionis eius non ſemel quotidie cum gratiarum actione reminiſcitur, qui non omni die in lege Domini Euangelica meditatur, ingratiſsimus merito omnium hominum cenſetur. Nihil eſt enim illa oratione potentius, quæ Deo patri offertur in vnione ac virtute dominicæ paſsionis. Iuſte nimirum damnandus ille eſt ſpiritus, qui precioſiſsimo Chriſti ſanguine redemptus, à carnis ſuæ voluptatibus ſeducitur, vt tantorum erga ſe beneficiorum Dei non recordetur. Nulla enim cauſa fuit vt Dei filius homo fieret, niſi quia nos peccatores voluit iuſtificare, pro nobis natus in mundo, pro nobis paſſus in mundo, & pro noſtris ſceleribus crudeliter mortuus in ligno. Ille iuſtus venit in mundum, vt nos iuſtificaret qui eramus peccatores: pius venit ad impios, vt pietatem, humilitatem & patientiam ab eo diſceremus. Venit medicus ad infirmos, vita ad mortuos, miſeratio ad deſperatos, quem non noſtra merita de cœlo traxerunt in mundum, ſed peccata. Dignum eſt igitur fratres mei vt tota deuotione hoc ieiunium quadrageſimale ſacratiſsimæ paſsioni eius dicatum celebremus, qui tanta pro noſtra ſalute facere prior eſt dignatus, qui vt nos de interitu mortis eriperet, ſemetipſum pro nobis dare in mortem non dubitauit. Agamus Chriſti amore quicquid boni poſſumus, perferamus intuitu paſſionis eius & mortis omne quod nobis aduerſitatis in hoc mundo acciderit, quoniam Dominus Ieſus, qui pati pro nobis ex charitate voluit, vt eum toto corde diligamus, veraciter ſe digniſſimum oſtendit. Nam ſi peccatorem te frater agnoſcis, ſua te Chriſtus morte ſaluauit. In cruce quomodo decet contemplare pendentem, & ab omni morſu peccati ſanaberis. Nihil enim in hoc mundo reperitur efficacius ad curanda conſcientiæ vulnera, nihil potentius ad purgandam aciem pauidæ mentis, quàm ſedula vulnerum Chriſti meditatio. Fuſus enim precioſiſsimus ſanguis Domini, ſufficiens factus eſt medicina peccati. Hinc ſanctus dicit præſul Auguſtinus: Fratres vt vulnerati à peccato ſanemur, Chriſtum crucifixum intueamur. Quomodo enim qui intuebantur ſerpentem æneum in deſerto, nõ periebant morſibus ſerpentum, ſic qui fide & deuotione intuentur mortem Ieſu Chriſti, ſanantur à morſibus peccatorum. Si autem iuſtificatum te confidis à peccato, eo magis atq; feruentius tibi Chriſt⁹ in cruce pẽdens intuẽdus eſt, ſine cui⁹ merito paſsionis

Aduerſus ingratos redemptori.

Adhortatio ad meditandam domini paſſionem.

nemo

nemo viuit iuſtus in terra. Nam extra fidem Chriſti non eſt iuſtitia:& quantumlibet homo viuat religioſe, ſi non credit in dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, æternã nullatenus conſequetur ſalutem, ſed ira Dei manet ſuper eum, & neceſſario peribit in æternum. Mors Chriſti ianuam ſalutis aperuit, per quam nemo alius poteſt ingredi, niſi qui in Chriſtũ fideliter credit. Propterea enim Chriſtus damnationi ſe mortis humiliter ſubdidit, vt credentes à iugo damnationis perpetuæ liberaret. O charitas infinita, ô pietas ſine menſura, quis credentiũ in te maieſtas æterna non miretur tam ſtupenda nobis indulta beneficia? Paſsio enim tua Domine Ieſu noſtrę ſalutis eſt precium vltimumq; peccatorum refugium, infirmarum mentium ſingulare remedium, fons, origo & finis omnium bonorum. Recolamus nunc igitur fratres chariſsimi & ſedulo ad memoriam reuocemus dominicæ paſsionis amaritudinem, vt quia neceſſario peccatores nos eſſe recognoſcimus, iuſtificari tandem per meritum ipſius ſaluatoris noſtri valeamus. Meditatio enim dominicæ paſsionis præcellit omnia huius mundi exercitia, ſi cum deuotionis intimæ feruore diutius fuerit continuata. Mens illa monachi, quæ ſtudio diuini amoris ſuccenſa, paſsionis Domini noſtri Ieſu Chriſti memoriã habere cum lachrymis quotidie ad horam ſaltem modicam conſueuit, dæmonũ ſuggeſtionibus non facile pateſcit. Cor etenim illud quod amor Ieſu poſsidet, omnibus cogitationibus malis ſemper inacceſsibile & clauſum manet. Felix nimirũ ille monachus, & nunquam præter honorem nominandus, qui in doctrina & paſsione Domini noſtri Ieſu Chriſti cũ amoris ſtudio meditatur die ac nocte, qui ſaluatoris ſui nunquã obliuiſcitur, qui ſiue comedat, ſiue bibat, ſiue aliud quid faciat, ſemper Dominum Ieſum in cruce pendentẽ oculis mentalibus intuetur. Nullæ verſantur in eius corde pernicioſæ cogitationes, verbũ ex ore eius malum vel ocioſum nõ procedit, nihil quàm crucifixũ pro nobis Ieſum cogitat, & quicquid loquitur, Ieſum vel iuſtitiã ſonat. Mox vt imaginẽ depictã Ieſu viderit crucifixi, in lachrymas reſoluitur, & præ nimio mentis deſiderio quaſi ſtupidus effectus amaritudine dulciſsima repletur. Nullas vitæ preſentis conſolationes poteſt admittere, quia cũ dominum ſuũ in cælo reſidere cogitat, ſuũ in terra prolongatũ exilium plorat. Nihil in hoc mundo preter Ieſum diligit, nihil aliud quã crucifixũ quærit. diuitiæ ſi aſsint, cor ſuũ penitus dedignatur apponere. ſi autẽ defuerint, eas minime quærit inuenire. Cum enim ſe pauperis Ieſu agnoſcat eſſe diſcipulum, optime intelligit huius mũdi diuitias magnum chriſtianę perfectionis eſſe impedimentũ. Victum habens tenuem, & vilẽ corporis amictum, cũ ſuo domino contentus eſt,

tus eſt, qui pauper factus pro nobis beatos iuſtitiā prædixit eſurientes. Felix in quā ille monachus, qui dicere veraciter cū ſancto martyre Chriſti Theophoro poteſt. Amor meus crucifixus eſt, & ideo cor meū nullā huius mundi recipit cōſolationem. Et illud Chriſtophili Pauli. Mihi mūdus crucifixus eſt, & ego mundo. Gala. 6. Nunc ergo fratres mei chariſsimi audite conſilium meū, & per iugem dominicæ paſsionis memoriam inchoatum ſanctificate ieiunium. Dico enim vobis quod inter omnia exercitia monachorum nullum poteſt eſſe ſanctius, nullū deo acceptabilius, nullū vobis ſalubrius, quam illud quod in meditatione paſsionis Domini noſtri Ieſu Chriſti, quotidiana ſedulitate cum interni amoris cōpunctione practicatur. Hoc enim ſalutaris paſsionis exercitium, ſubito de peccatore facit pœnitētem, de tepido & arido mirabili compunctione deuotum, de impio iuſtum. Multitudinem peccatorum operit, vires ſpiritui contra dæmones tribuit, vitijs cunctis dat terminum, & ſanctis animæ virtutibus validum confert incrementum. Dominicæ paſsionis deuote continuata memoria conſcientiā meditantis purificat, intellectū in omni cognitione veritatis illuminat, affectū in dei amore ſuauiter inflammat. Paſsionis Chriſti deuota meditatio facit omnia huius mundi oblectamenta contēnere, & nulla quantūlibet dura vel contraria formidare. Libidinē exterminat, luxuriam tam mētis quam corporis edomat, inuidiā fugat, gulā refrenat, auaritiā ſedat, acediam inflāmat, irā mitigat, ſuperbiā radicitus extirpat. Mentem inſuper hominis, quā paſsio Chriſti veraciter occupat, nulla rei carnalis paſsio fatigat. O quam ſuauiter ardet, quē paſsionis Ieſu memoria dulciter inflāmauit, & quā feliciter mens æſtuat, quæ mortis Chriſti iugē amplectitur meditationē. O bone Ieſu amor crucifixe meus, qui ſalus & ſaluator fidelium es animarum, da nobis continuam paſsionis tuæ memoriā agere, cōcede famulis tuis inchoata ieiunia bonis ſemper operibus commendare, quia tunc abſtinentia noſtra maieſtati tuæ incircumſcriptibili erit gratiſsima, cum ſanguinis tui precioſi fuerit meditatione decorata, qui viuis & regnas cum Deo patre in vnitate ſpiritus ſancti Deus, per omnia ſecula ſeculorum.

De ſomno & vigilia monachorum. Homilia XVII.

Monachus qui ſe moriturum ſemper cogitat, nullum tempus ocioſum tranſire permittit. Dicit enim ſcriptura: Memorare nouiſsimā tua, & in æternum non peccabis. Eccle. 7. Quo contra de obliuioſis & inertibus eſt ſcriptum: Gens abſque conſilio eſt & ſine prudentia, vtinam ſaperent & intelligerent, ac nouiſsima proui- Deu 32

derent. Memoria mortis animo inducit vigilantiam, & omnem extinguit inordinatam mentis cogitationem. Qui mortem rectè metuit, nunquam in bono opere torpeſcit. Dicit

Eccle.9. nanque vir ſapiens: Quodcunque facere poteſt manus tua, inſtanter operare, quia nec opus, nec ratio, nec ſapientia, nec ſciẽtia erunt apud inferos, quò tu properas. Monachus enim qui verus Dei cultor eſt, nullum temporis momentum inutiliter expendit, ſed noctibus atque diebus in exercitio boni operis ſemper vigiliam mentis cum ſumma deuotione peragit, & cor-

Cant.5. pore dormiens, in animo conſtanter ad Dei nuncios dicit: Ego dormio, & cor meum vigilat. Somnus imago eſt mortis, & ſenſuum corporis ligatio. qui autem verus amator eſt Chriſti, etiam dormiens corpore, mente vigilat, oranſque indeſinenter

Pſal.37 ad Dominum charitatis affectu clamat: Ante te eſt omne deſiderium meum, te ſomnians cogito Ieſu crucifixe amor meus.

Erubeſco fratres mei, & vehementer confundor de vigilantia monachorum afferre ſermonem: quia dum præcedentium ſanctorum patrum conſuetudinem vigilandi ad memoriam reuoco, quam longe ab illorum perfectione diſtet noſtra infirmitas, mœrens recognoſco. Illi diuino ſuccenſi amore in Dei laudibus noctes integras frequenter duxerunt inſomnes: nobis autem horarum octo ſpacium dormiendi vix interdum videtur ſufficere, quarum ante matutinum quinque, poſtea vero tres

Somnus non minus obeſt, quàm cibus. breuitatis accuſare non ceſſamus. Vera enim monachorum abſtinentia non ſolum in ciborum & potuum parſimonia conſiſtit, ſed etiam in vigiliarum ad Dei laudem continuatione, quia ſtulta eſt maceratio carnis in qua venter ab eſcis reſtringitur, & totum corpus per ſomnolentiam impinguatur. Non ſolum quippe corpus cibo & potu in ſui ſubſiſtentiam reficitur: ſed etiam ſomni quiete reformatur. Quale nam eſt illud monachorum ieiunium, cibis & potibus abſtinendo parcere, & ſomno ad ſatietatem indulgere? Parum refert cibo an ſomno reficias corpus, cum in vtroque ſatietas ſit vitium. Propterea veteres & primi monachorum principes non minus dormiendi quàm comedendi atque bibendi temperantiam cuſtodientes, in vtroque continentiſsimi perdurarunt. Eorum aliqui ſtantes in pedibus ſuis, aliqui vero ſuper nudam terram iacentes, parciſsimum naturæ ſomnum conceſſerunt. Quorum non infimum ſanctitatis merito quendam nouimus dixiſſe, Sufficit vna hora monacho ad dormiendum, ſi pugnator fuerit & aduerſarius vitiorum. Non enim minus luxuriam nutrit ſomnus, quam cibus & potus. Alius quidam ſanctorum duas ad dormiendum horas vel tres monacho volebat ſufficere, vt parcitatem ciborum,

quietis

quietis etiam temperantia commendaret. Recentiores autem ordinis noſtri reformatores, qui nobis ſub nomine vnionis de Burſfeldia per Germaniam viuendi modum ad puritatem regulæ tradiderunt, conſiderantes infirmitatem humanæ conditionis, vigiliarum rationem modeſtiſsimè ordinarunt. Quinque etenim horarum ſpacium ante nocturnas laudes monachis in conuentu miſericorditer indulſerunt, & duarum vel ſemitrium poſt matutinas dormitioni ſimiliter addiderunt. Cui hoc tempus, videlicet ſeptem horarum, ad quieſcendum non ſufficit, nimis ſe pigrum & acedioſum monachum oſtendit. Vnde monemur vigilare non ſolum mente, ſed etiam corpore, quoniam cor ſuum vix in vera puritate conſeruare ſufficit, qui corporaliter in Dei vigilare obſequio contēmnit. Vigilemus igitur dilectiſsimi fratres maximè his ſanctis quadrageſimæ diebus, in quibus vitijs bellum indiximus, & antiquum hoſtem diabolum vincere & ſuperare fortiter parati ſumus. Audiſtis enim ſanctum Apoſtolorum Principem his verbis admonentem: Fratres ſobrij eſtote & vigilate. Quare hoc monuit? Quia, inquit, aduerſarius veſter diabolus tanquam Leo rugiens circuit quærens quem deuoret, cui reſiſtite fortes in fide. Itaque fratres mei vigilemus quandiu ſumus in bello cōſtituti, nequando ſomnolentia depreſsi vel ocio, ab aduerſario ſalutis noſtræ ſuperemur. Quandiu enim in carne viuimus, neceſſe eſt vt vigilantia & caſtigatione corporis noſtri contra inimicum fortiter pugnemus. Non deterreat vos labor certaminis, quoniam etſi aduerſarius noſter ſit importunus, vſque adeo tamen infirmus & debilis eſt, vt neminem poſsit ſuperare niſi volentem, & eum qui omnem cuſtodiam ſui penitus abiecit. Dominus autem Ieſus Chriſtus adiutor & protector noſter eſt fortis, qui virtutem præſtat alacriter dimicantibus, & victores immarceſsibili corona cum omnibus ſanctis ſuis donabit in cœlis. Quemadmodum puluis à vento diſpergitur, ſic aduerſarius noſter diabolus à voce pſallentium cum humili deuotione confuſus & territus effugatur. Nemo igitur veſtrum dilectiſsimi fratres negligenter agat, nemo in tempore orationis pigritia mentis & ſomnolentia torpeſcat, nemo diaboli concertationem inordinato pauore timeat. State viriliter pro ſalute animarum veſtrarum perpetua contra infirmum aduerſarium pugnantes, & non minus carnem propriā quàm dæmones habete ſuſpectam. Scitis enim teſtante nō ſolū ſcriptura, verū etiā longa experiētia docente, quoniā caro concupiſcit aduerſus ſpiritum: & ideo monachus qui propriæ carnis petulantia non læditur, raro in certamine a dæmonibus ſuperatur. Spiritu igitur ambulate,

Septem ad ſomnū horas etiā monacho dormiſſe, abunde eſt.

1. Pe. 5.

Gala. 5.

 & car-

& carnis deſideria non perficietis. Qui vigilans & pugnator eſt fortis, infirmiorem & torpentem a deuotione fratrem excitet, cumq; tam verbis quam exemplis ad ſanctum feruorem ſpiritus pro viribus reformet. Qui ſpiritualis eſt inter vos, inordinatum fratrem ſuũ non deſpiciat, ſed per humilem admonitionem eum potius ad pietatis ſtudium reducat. Dicit enim ſcriptura: Alter alterius onera portate, & ſic adimplebitis legem Chriſti. Enimuero ſi conſentientes in fraterna dilectione ad inuicem per fidẽ IeſuChriſti ſemper vnanimes fueritis, aduerſarium veſtrum diabolum facile ſine dubio vincetis. Nam vbi vera charitas Chriſti habitantes in cœnobio monachos facit vnanimes, ibi Deus in omni ſanctitate colitur, ibi ſanctorum angelorum præſentia inuiſibilis eſſe creditur, per quos malignorum ſpirituũ temeritas refrenatur. In tali congregatione ſanctorum Deus habitat, quem cœleſtis regni exercitus vna cum pſallentium monachorum vocibus collaudat. Paradiſus eſt deliciarũ cœleſtium, multitudo in dei amore feruentium monachorum. Ciuitas multitudine ornata turrium, cõgregatio eſt idipſum in domino ſentientium monachorum. Vigilate fratres mei precor, vigilate in orationibus ſanctis, & eo maxime tempore ſomnolentiam & mẽtis torporem excutite, quando in eccleſia coram Domino ſtatis ad pſallendum. Nam ſi corã Deo ſtantes in pſalmodia feruentes in oratione fueritis, eius proculdubio gratia vobis adeſſe ſentietis. Nimis enim alienus eſt a monachi propoſito, qui inter orãdum aliunde cogitat, & mẽtem ſuam nõ diuinis, ſed caducis rebus vel occupationibus agitãdam præſtat. Scitis enim quid ſanctus inſtitutor noſter Benedictus dicat in regula. Si cũ hominibus, inquit, potẽtibus volumus aliqua ſuggerere, non præſumimus niſi cũ humilitate & reuerentia, quãto magis domino Deo vniuerſorũ cum omni humilitate & puritatis deuotione ſupplicandũ eſt, & non in multiloquio, ſed in puritate cordis, & compunctione lachrymarũ nos exaudiri ſciamus? Quoniã vero nobis pſalletibus Deũ vbiq; credimus eſſe præſente, magna in oratione reuerẽtia opus eſt, vt mens noſtra voci per omnia cõcordet. Cogitemus ergo fratres cui aſsiſtimus, & cui in cõſpectu angelorũ pſalmos orando recitamus: quoniam monachus qui orationis tẽpore vanis cogitationibus cor ſuum occupat, quaſi homo qui aſtans ante Regem vel Cæſarem, & loquens cum eo de his quæ ad ſalutem corporis ſui valde ſunt neceſſaria, vocatus autem à ſeruo ſuo regem dimittit, ſeque ad confabulationes famuli vanas & inutiles conuertit. Vere ſtultus iudicaretur ab omnibus quicunque hoc faceret, & merito pœnis videretur grauiſsimis puniendus. Monachus autem quid meretur, qui ſtans coram

Vnanimitas orantium ad exauditionẽ neceſſaria.

Mens illi vacet, quem oras.

Nota ſimile

coram ſummo rege vniuerſorum, & loquens cum eo de ſalute animæ ſuæ, oculos repente interiores conuertit ad occupationes inutiles, & neglecta æterni regis præſentia vanas admittit vel etiam pernicioſas in mentem cogitationes? Si terreni regis illuſor atque contemptor amputatione capitis plectitur, cœleſtem contemnens imperatorem quid meretur? Quocirca moneo vos fratres, & quanta poſſum ſinceritate rogo, quatinus purificetis corda veſtra maxime in tempore orationis ab cogitationis iniquæ macula, vt hoc ſolum reuoluatis in animo, quod in ore decantatis. Sicut angeli cum timore & ſumma reuerentia Deo ſemper aſsiſtunt, hymnum laudis perpetuum decantantes, ita curemus & nos fratres mei puro corde, conſcientia munda & feruentiſsima illi deuotione aſsiſtere, vt multo magis ſpiritu quàm corpore laudes ei poſsimus decantare. Segregemus ergo mentes noſtras àb omnibus negocijs terrenis, purgemus conſcientias noſtras a cunctis illecebris carnis: induamus feruorem ſancti ſpiritus, & omnem à nobis pigritiam & ignauiam longe repellamus. Nam ſicut onus graue dorſum hominis acedioſi deprimit, ita ſomnolentia tempore pſalmodiæ monachorum mentes opprimere conſueuit. Nihil plus nocet monachis quàm acedia, quæ paulatim eneruat omnes vires mentis, totumque feruorem ſpiritus extinguit. Mox enim vt monachus à feruore ſanctæ deuotionis cœperit deficere, mentem ſubintrant innumeræ cogitationes malæ, quas tanto minus iam poteſt repellere, quanto longius à feruore priſtino conuincitur receſsiſſe. Hinc ſomnolentia in diuinorum exhibitione obſequiorum oritur, mens triſtitia & melancholia nimium grauatur, quam monachus tepeſcens animo, non ſpiritualibus, ſed terrenis atque carnalibus conſolatiunculis releuare omni ſtudio meditatur. Cumque diutius in hac alienatione mentis progreditur, ad compunctionis exercitium iam quaſi inſenſibilis obduratur, & quanto conſolationibus carnis inhiat, tanto longius ab interno feruore ſpiritus aberrat. Quid enim vos in tempore pſalmodiæ facit ſomnolentos, niſi acedia? quoniam mens quę in torporem incidit, mox corpus dormitare facit. Sed iterum vos moneo fratres vt crebrius conſueui, quatenus ignauiam & ſomnolentiam tempore orationis maxime fugiatis, quoniam ſicut ebrietas obliuionem inducit animo, ſic etiam ſomnolentiam mentem inſanam & fatuam efficit coram Deo. Cauete hoc ſomnolentiæ vitium ô [illegible]s iuuenes, quo ex ſenioribus quoſdam longa iam conſuetudine dolemus infectos, quibus in choro familiaris eſt dormitatio, & nimis rara mentis ad Deum compunctio. Cauete inquam hanc malam

Nulla peſtis exitialior monachis, quàm ignities.

dormiendi conſuetudinem, quæ poſtquam monachum ſemel captiuum abduxerit, raro liberum permittit. Propterea in exordio conuerſionis maximè iuuenibus contra hunc pernicioſiſsimum hoſtem religionis pugnandum eſt, ſicut quidam in carmine dixit: Principijs obſta: ſero medicina paratur, Cum mala per longas inualuere moras. Sed propera, nec te venturas differ jn horas, Qui non eſt hodie, cras minus aptus erit. Difficile nanque eſt longam & diuturnitate inueteratam curare infirmitatem. Regibus & Principibus terrenis quanta diligentiá & ſedulitate famuli aſsiſtant videamus, vt quemadmodum coram Deo, qui ſolus eſt Rex omnium & Dominus vniuerſorum, in orationibus aſtare nos deceat, non ignoremus. Oculi omnium in Dominum reſpiciunt, & ad nutum eius omnes & ſinguli diligentiſsime pendent, ne quid illo iubente per negligentiam fugiat aſsiſtentes. Hinc igitur conſideremus, quanta nos oporteat Domino deo puritate in orationis ſynaxi die noctuq; aſsiſtere, a quo regnum cupimus æternæ fœlicitatis impetrare. Non vox, non clamor, ſed feruens in Dei charitate intentio meretur exauditionem. Somnolentiam ergo & torporem mentis vt letale venenum fugite, quia ſomnus & ocium ſcaturigo ſunt omnium vitiorum. Oculus autem vigilans miniſter eſt internæ deuotionis, & monachus qui Ieſum Chriſtum veraciter diligit, ab omni immoderantia ſe cuſtodit. Qui vigilans eſt, mentem acuit intelligentia, multum vero dormiens monachus turpiter excæcat animam ſuam. Vigilans in oratione & ieiunio monachus, formidabilis eſt diabolo: qui autem cibo ſatiatur & ſomno, à ſpiritu fornicationis non permittitur quieſcere.

Vigilan[illegible] [illegible] afferat.

Vigilia enim orationibus dicata feruore frangit luxuriæ, ignem quoque valenter extinguit concupiſcentiæ, intima cordis purificat, mentem illuminat, affectum ad amorem cæleſtium inflammat. Vigilia eſt bonarum cogitationum parens nutrix atq; cuſtodia, tentationum antiqui hoſtis certa victoria, phantaſmatum fuga, mors vitiorum, vita & fons omnium virtutum. Somnus autem multus comes & fotor libidinis, raptor vitę hominis, imago mortis, obliuionis conciliator, inertiæ coniunx. Somnus immoderatus ſtomachum corrumpit, cerebrum lædit, corpus ſimul & animam diſſoluit. Monachus frequenter ſomno deditus, ſapientiam ſpernit, caſtitatem proſtituit, animæ ſalutem negligit, tempus precioſum perdit, menten interficit, vitia nutrit. Quiſquis igitur veſtrum amantiſsimi fratres ad ſupernæ fœlicitatis requiem peruenire deſiderat, omnem à ſe torporem & ignauiam mentis fortiter repellat, diſcat in primis ſemetipſum vincere, vt hoſtem ſalutis ſuæ diabolum deinceps

valeat

valeat ſuperare. Enimuero niſi malum quod in te eſt, prius exterminaueris, illud quod aduentitium eſt, quando ſuperabis? Diſce paſsionibus imperare tuis, & omnia quæ foris accidunt, adiuuante Domino facile ſuperabis. Purga mentem ab omni concupiſcentia inordinata, vt ſolum Ieſum in veritate ſuper omnia diligas, cum quo gaudere in æternum ſperas. Nemo autem cum Chriſto regnabit in cœlis, qui eum ſanctis moribus non imitatur in terris, ſancta dicente ſcriptura: Qui dicit ſe in Chriſto manere, debet ſicut ille ambulauit, & ipſe ambulare. 1. Ioã. 2. Dominus etenim Ieſus qui ſua nos morte ab interitu damnationis æternæ liberauit, ipſe mediator Dei & hominum voluntarie factus eſt, ipſe via, per quam nobis vitæ trames eſt continuandus, ipſe dux potens itineris, ipſe norma & regula Chriſtianis eſt ſalutaris conuerſationis. Nemo venit ad deum niſi per Chriſtum patrem, nemo videbit niſi per filium. Vnde ſi vultis venire ad ſalutem, oportet vt tranſeatis per ſaluatorẽ. Ipſe nanque in ſancto Euangelio dixit: Nemo venit ad patrem Ioã. 10. niſi per me. Et illud, Ego ſum oſtium: per me ſi quis introie- Ioã. 14. rit, pabulum vitæ æternæ inueniet. Ac iterum: Ego ſum via veritas & vita. Per hanc viam pijs & ſanctis moribus viuendo precor fratres mei ſemper incedite: hanc veritatem puro corde feruenter diligite: ad hanc vitam, quæ ſola eſt permanens, ardenter feſtinate. Doctrina Chriſti nunquam de cordibus veſtris recedat, ſed omni tempore in memoria permaneat, quoniã verus imitator eius fieri renuit, qui non die ac nocte in meditatione verborum eius exercitatus fuit. Semper itaque in orationibus vigilantes tanta puritate mentis viuite, quatinus vocãtem vos in mortis hora cum lætitia mereamini audire, Ieſum Chriſtum Dominum noſtrum, qui viuit & regnat cum Deo patre in vnitate ſpiritus ſancti Deus omnipotens vnus, per omnia ſecula ſeculorum. Amen.

De patientia & manſuetudine. Homilia XVIII.

INter omnes fidei Chriſtianæ profeſſores nullum hodie genus eſt hominum, cui virtus patientiæ Mat. 24 magis videatur eſſe neceſſaria, quam cœtui monachorum. Nam refrigeſcente his noſtris diebus charitate multorum, vt Pauli vtamur eloquio, ſpectaculum facti ſumus mortalibus, vt quocunque monachus inter homines mundanos deuenerit, digitis ferme omnium a quibus cernitur, ſubſannandus & irridendus denotetur. Cur hoc dixerim ſcitis, qui factum in oppido nuper Bingionum non ignoratis. Excepit iuuenum ac puerorum ebria turba monachum quempiam via tranſeuntem publica, & quaſi pluuiæ cau-

Monachi huius ſeculi fabula.

1. Co. 4.

Monachi cuiuſdam mira patientia.

ſam

ſam præſtitiſſet itinerans, proiecit in lutum, tractanſque iniuria virum, impudentiæ ſuæ miſerandum effinxit ſpectaculum. Nemo, qui compeſceret inſolentes, affuit: vicit tamen patientia monachi furentes, & Chriſti plenus amore, nihil aliud, cum male tractaretur, quàm Deo gratias, reſpondit. Vnde quanto ſe magis exhibuit mente & animo tranquillum, tanto plus nebulones inſontem traxerunt, vino illum æſtuare putantes, quem amor Chriſti iucundum fecerat & lætum. Reliquit monachis cunctis magnum patientiæ documentum: qui cum poſſet ſe vindicare, non voluit, iniuriarum. Vtinam fratres mei tam patientes pro Dei amore peccatiſque noſtris eſſemus in minimis, quàm ille bonus vir in maximis fuit. Sunt inter vos quidam, inuitus loquor, nimium proterui & impatientes, qui verbo quamuis non iniurioſo mouentur ad iram: atque dum pro ſuis negligentijs iuſte corriguntur, iniuſte murmurant, peccatum per impatientiam peccato adijcientes. Sed in quem finem patientiam illis memorati hominis propono in medium, qui omnium virorum patientiſsimum non attendunt Ieſum Chriſtum? Enimuero quiſquis exemplo regis cœlorum patientiam & humilitatem non amplectitur, nullius imitatione hominis ad manſuetudinem reuocatur. Summum nanque & ſupremum patientiæ & humilitatis exemplar eſt Dei filius, cuius recordatione paſsionis quiſquis ad ſufferentiam non flectitur, induratus & dæmonum ſocius merito cenſetur. Verba Domini noſtri Ieſu Chriſti eſſe vera bonus nemo dubitat chriſtianus. dicit autem in ſancto Euangelio Chriſtus: Beati mites: quoniam ipſi poſsidebunt terrã. Si mites beati ſunt dicẽdi: quid prohibet ne rancoroſi, iracundi & immites nominentur maledicti? Certe nihil. Et ſi teſtante ipſo Domino & ſaluatore noſtro Ieſu Chriſto animas noſtras in patientia poſsidemus, nõ eſt dubium quin eas per impatientiam amittamus. Maxime igitur conuenit monachos eſſe mites, manſuetos & patientes, qui ſe Chriſti & Apoſtolorum imitationi ſoleniter deuouerunt. Chriſtus autem omniũ mitiſsimus ſuis in Euãgelio diſcipulis & imitatoribus præcipit, dicẽs. Diſcite à me quia mitis ſum, & humilis corde, & inuenietis requiem animabus veſtris. Hinc ſanctus præſul Auguſtinus: Si cũ Chriſto vis regnare in cælis, diſce prius ab eo vt ſis mitis, patiens, humilis & manſuetus, quoniam niſi ad eius imitationem vitæ in hoc mundo conuerſatus fueris, nullatenus cum eo in perpetuum regnabis. Diuus quoque Ambroſius dicit: Cùm depoſuero omne peccatum, & exuero omnem militiam, & ſimplicitate contentus fuero inops malorum, ſupereſt vt mores temperem. Quid enim mihi prodeſt carere ſceleribus, niſi fuero mitis

Chriſto vnici & ſingulare patientiæ exẽplum.

Mat. 5.

Luc. 21.

Mat. 11

mitis atque manſuetus? Ille autem mitis eſt qui cedit improbitatibus; & non reſiſtit in malo, ſed vincit in bono malum. Manſuetus eſt autem teſtante Chryſoſtomo, qui cum iniurijs prouocatus fuerit: nec malum cogitat facere, nec facit. Caſſiodorus vero dicit: Manſuetos appellamus manu conſuetos, id eſt patientes & mites, qui alienas iniquitates tolerant, nec aliquem grauare præſumunt, de qualibus in pſalmo dicitur: In Domino laudabitur anima mea, audiant manſueti & lætentur. Non dixit in lege periti, non ieiunantes, non pſallentes, ſed manſueti lætentur, qui cum charitate præcipue habere omnium rerum temperantiam conſueuerunt. Illi autem veræ ſunt mites, manſueti & patientes, qui neminem lædunt, nemini iniuriantur, neminem penitus offendunt, ſed in ſua ſimplici humilitate conſiſtentes omnes iniurias, contumelias & irriſiones pro Chriſti amore ſemper æquanimiter tolerant, & contra lædentes nullo animi dolore mouentur, quemadmodum fuiſſe monachum illum iam diximus, quem apud Bingiones pueri furentes nimis contumelioſe tractauerunt. Facilè autem eſt eſſe mitem, patientem & manſuetum quandiu nihil dicitur vel agitur niſi pro voluntate & arbitrio patientis. Patebit autem quam ſit longe à vera manſuetudine, ſi leuis oriatur occaſio. Magna eſt virtus ſi non lædas à quo læſus es: magna fortitudo animi, ſi pro Dei amore iniuriam remittas inferenti: magna gloria ſi Chriſti mandatum obſeruas, & preces pro iniuriantibus fundis. Nemo vires animi cognouit ſui, quem contumelia nedum aduſsit inſignis. Nemo ſe glorietur mitem vel patientem, qui non fuit ſaturatus opprobrijs. Non eſt ſine aduerſitate patientia, nec ſine improperio manſuetudo, quoniam ſi debitas tolerantiæ metas cuſtodire volueris, oportebit in primis contumeliam adeſſe inferentem. Si fuiſſem, inquit monachus piger & animalis, in diebus martyrum, nulla pœnarum genera ſubire pro Chriſti amore timuiſſem, corpus voluntariè obieciſſem tortoribus, vt coronam martyrij reportaſſem. Magna ſtultitiæ temeritas, Verbum pro Dei amore patienter ſufferre nunquam potuiſti, & conſtantiam ſanctorum martyrum polliceris? Leuem correptionem metuis, qui corpus te daturum pro Chriſto promittis. Si martyrium te delectat, audi quid beatiſsimus Papa Gregorius dicat: Si adiuuante nos Chriſto virtutem patientiæ ſeruare contendimus, & in pace Eccleſiæ viuimus, & martyrij palmam tenemus. Nam ſine ferro & flamma martyres eſſe poſſumus, ſi patientiam in animo veraciter cuſtodiamus. Mori à perſequente, martyrium in aperto opere eſt: ferre autem contumelias, & odientem diligere, martyrium eſt in occulta cogitatione. Patientia

Pſal. 33.

In impatientes, ſed iactabundos.

tientia vero eſt aliena mala æquanimiter perpeti, & contra eum qui malum intulit, nullo dolore morderi. Quid nunc piger dices ô monache, qui martyrium verborum ſufferre leuiſsimum impotens, de conſtantia fundendi ſanguinis tam proterue gloriaris? Diſce miſer in leuibus habere patientiam, & conſidera, quoniam, dicente ſcriptura, qui in modico infidelis eſt, ei quod maius eſt, quis crederet? Ad omnia quæ fiunt in cœnobio murmuras, increpatus quantumlibet leniter pro grauibus delictis & negligentijs tuis, impatientiſsime toleras, nemo tibi recte in monaſterio graditur, nemo præter te in tua æſtimatione religioſe conuerſatur.. Tu, quantum tibi videtur, ſolus in cœnobio ſanctus, tu omnium doctiſsimus neminem ſcire conſentis quod tu ſolus ignoras. Super omnes te honoribus cunctis exiſtimas dignum, quia non ſolum patientia cares, ſed neque humilitatem veram, neque obedientiam retines. Non eſt hæc via per quam itur ad regnum cœlorum, quando in ſchola humilitatis ſuperbit monachus, & moribus Chriſto viuit contrarius Chriſtianus. Monachus autem Ieſu Chriſti ſolenniter iuratus miniſter, vt Dominum poſsit imitari ſuum, nõ debet eſſe ſuperbus, ſed humilis: obediens, non rebellis: manſuetus, nõ crudelis, neq; proteruus, ſed mitis. Monachus vero ſuperbus, iracundus, contentioſus & propriæ voluntatis amator, quales prò dolor vt frequenter ſunt in temporalibus conſtituti, quos apud nos cellarios ſecundum regulam nuncupamus, quorum elatio multis viam ad interitum fecit. Compellit me dolor ad loquendum, & prohibet verecundia, quamuis caſum noueritis omnes quo nos in fratre diabolus pridem confudit. Quis illo in tota congregatione noſtra ſuperbior? quis maiore proteruia plenus inceſsit? Quia vero maiorem inter nos rerum temporalium experiẽtiam habere videbatur, cunctis ob id ſe præſtantiorem exiſtimauit. Permiſit omnipotens vt caderet, quatenus qui ſuã infirmitatem reputatus agnoſcere noluit, confuſus tandem nõ ſine multorum ſcandalo aduerſarium intelligeret Deum ſuperborum. Doleo vehementer, & plus quàm dici poteſt, culpa ruẽtis mihi grauior videtur, quoniam illo ruente confundimur omnes. Det illi deus pœnitentiam agere veram, vt qui eius lapſu ſcandalizati fuerãt, ſatiſfactione coram Deo & hominibus ædificẽtur. Semper monachis pernicioſa fuit elatio, & mẽtem hominis quam ſemel inuaſerit, in foueam vitiorum omnium demergit. Cauete ſuperbiam fratres mei, quoniam ipſa eſt omnis peccati exordium. ipſa eſt quæ per inuidiã diaboli, mortẽ introduxit in orbẽ terrarum. Superbia virtutum eſt mors omnium, & cunctorum fons & ſcaturigo vitiorum. Humilitas autem virtutum nutrix maxime decet mo-

Luc. 16.

Superbꝰ quidam monachus fœdè lapſus eſt.

cet monachos, quoniam & mites facit & manſuetos. Omnis enim ſuperbus impatiens, & omnis arrogans manſuetudinis inimicus. Qui humilis eſt corde, habet in aduerſis pro Dei amore patientiam: & qui ad iniurias animo tranquillus eſt, duplicem meretur coronam. Vir patiens in aduerſis, Deo proximus: qui autem ſuperbus & immitis eſt, lætificat inimicos. Dicit nanque ſcriptura, Melior eſt patiens viro forti, & qui dominatur animo ſuo, expugnatore vrbium. Sanctus quoq; preſul Auguſtinus. Paratus debet eſſe homo iuſtus & pius, patienter eorum malitiam ſuſtinere, quos fieri bonos cupit, vt potius numerus creſcat bonorũ, & non pari malitia ſe quis numero addat malorũ. Eſt enim nobis patientia multum neceſſaria fratres, vt voluntatem dei facientes, ſanctam in Chriſto reportemus promiſsionem. Nobis quotidie aſſunt, quibus exercitemur, aduerſa, propterea ſicuti tolerantiæ nunquam deeſt cauſa, ita precor neceſſaria ſemper aſsit patientia. Inopia & paupertate neceſſarium rerum opprimimur, carnis infirmæ commercio grauamur, tentat præterea nos mundus, vt alliciat, tentat diabolus, vt seducat. Inter tot ſalutis noſtræ aduerſarios neceſſarium eſt fratres vt in omni patientia & humilitate vigilemus, quoniam in hac peregrinatione quandiu viuimus, in medio, vt ita dixerim, malorum poſiti ſumus. Sufficiat nobis paupertas noſtra oportet, quia non eſt monaſticæ religionis in temporalibus exaltari, ſed potius deprimi, vt monachi pauperes Chriſtum imitantes pro nobis pauperem factum, in perpetuum cum eo in cœlis mereamur gloriari. Quid ſi malos & peccatores quoſdam in ſeculo videamus abundare diuitijs? Si boni homines & iuſti in hoc mundo ſunt diuites, eorum non fortitudini, ſed infirmitati per Dei prouideauidentiam conſulitur, vt beneficijs ad meliora prouocentur. Iunior fui, dicit propheta, & ſenui, & non vidi iuſtum derelictum, nec ſemen eius mendicans. Iacta inquit cogitatum tuum in Domino, & ipſe te enutriet, non dabit in æternum fluctuationem iuſto. Nouit Dominus Ieſus quid vnicuique ſeruulorum ſuorum ad ſalutem conueniat, & ideo munera præſentis vitæ pro captu ſingulorum inæqualiter diſpenſat. Non enim omnibus omnia conueniunt, propterea iuſtorum in hoc mũdo rebus tẽporalibus alij ſunt pauperes, alij vero locupletes. De pauperibus Dominus Ieſu in ſancto Euangelio dicit. Beati pauperes ſpiritu, quoniam ipſorum eſt regnum cœlorum. Et per prophetam loquitur dicens. Ecce excoxi te, ſed non quaſi argentum, elegi te in camino paupertatis. Non enim conducit ad æternam ſalutem omnibus, huius mundi poſsidere diuitias, ſed quoſdam expedit eſſe pauperes, quoſdam vero locupletes,

Pro. 16. Heb. 10. Pſal. 36 Mat 5. Eſa. 48.

prout

prout Dominus vniuerſorum cuique prouidit eſſe vtilius. De iuſtis & bonis diuitibus Salomon dicit in libro Prouerbiorum: Benedictio Domini diuites facit, nec ſociabitur ei afflictio. Si autem mali & reprobi diuitijs abundauerint in hoc ſeculo, non debet bonos mouere ad indignationem: ſed magis timeant eum, qui nullum bonum dimittit irremuneratum, & nullum malum impunitum. Malos enim, quos propter iniquitatem eorum remunerare in cælis non poteſt, pro eorum bonis in hac vita remunerat: & bonis, quos hic in paupertate nutrit, pro iuſtitiæ merito æterna in cœlis præmia conſeruat. Verum ſicut non omnes in hoc mundo pauperes ſunt iuſti & boni, ita non omnes rerum temporalium diuites in hac vita ſunt mali. Malorum remuneratio in terris merito ſine indignatione ferenda eſt, quam non amor Dei, ſed iuſtitia voluit eſſe præſentem. Vnde ſicut mali nihil habent in cœlo, ita vos qui monaſticam paupertatem eſtis profeſsi, nihil habere debetis in terra, ſed ſpe illius boni ad quod tenditis, quicquid in via contigerit, aduerſi tolerare patientiſsimè debetis. Nam, vt ſanctus Chriſti amator Paulus ait, non ſunt condignæ paſsiones huius temporis ad ſuperuenturam gloriam, quæ reuelabitur in nobis. Qui diuites ſunt in Chriſto, coniungant humilitati miſericordiam: qui vero ſunt pauperes, ſumant cum innocentia pro Dei amore patientiam. Miles etenim Chriſti nec paupertate deijcitur, nec diuitijs eleuatur, ſed in ſe firmus conſiſtens animo, regi cœlorum tranquillus militat, & nihil de rebus tranſitorijs curat. Ita qui verus eſt monachus, nec laudibus extollitur, nec vituperatione frangitur, non intumeſcit neceſſariarum rerum affluentia, nec contrahitur paupertate, læta ſimul contemnit & triſtia, quoniam ſicut propheta dixerat, ſol eum non vret per diem, nec luna per noctem.

Pro. 10.

Mali nihil in cœlo, boni nihil in mundo poſs. dēt

Rom. 8.

Pſa. 120

Nos autem fratres chariſsimi faciamus de neceſsitate virtutem & voluntatem bonam, & de paupertatis incommodo, quod neceſſario patimur, bonum nobis & vtile magnum comparemus, quod tunc demum fieri poteſt, ſi pro Dei amore hanc ipſam viriliter & animo tranquillo toleremus inopiam. Anteceſſorum noſtrorum deformata conuerſatio eam quam patimur egeſtatem huic monaſterio induxit, quam omnipotentis Dei miſeratio, ſi mandata eius corde perfecto cuſtodierimus, cum tempore procul dubio releuabit. Ab annis retro ferme ducentis quemadmodum coniectura ſimul & literis præcedentium aſſequi poſſumus, puritas monaſticæ inſtitutionis in hoc Spanhemēſi monaſterio, ſicuti & in alijs pene omnibus defecit & inordinatio vitæ monachorum omnem terrenarum rerum ſubſtantiam

ſtantiam penitus diſsipauit. Enimuero cum anno Chriſtianorum nono & ſexageſimo ſupra quadringenteſimum atq; milleſimum Fridericus comes palatinus ac Bauariæ dux Chriſtianiſſimus qui morabatur in Semeren, reprobam monachorum vitam in ſuo principatu nimis haberet exoſam, tria cœnobia monachis deformatis expulſis reformauit, & optime inſtitutos ex alijs monaſterijs introduxit. Et primo quidem duo canonicorum regularium ſancti Auguſtini monaſteria ad obſeruantiam regularis diſciplinæ reduxit, Rauengirſerburg videlicet apud Cynotos, & Svvabenheim apud Stauroneſios in pago Nagauienſium. Nouiſsime anno Domini prænotato etiam hoc præſens cœnobium noſtrum Spãhemenſe ad reformationem ordinis reuocauit, eliminatiſque abbate cum monachis quinque, alios de obſeruantia quatuor in locum reſtituit, quibus prædeceſſorem meum Ioannem de Colenhuſen nunc in Selgenſtat abbatiſantem præfecit. Tãta vero locum paupertate oppreſſum & ære grauatum alieno inuenerunt, vt nemo fuerit qui illum crederet poſſe reſtaurari, quoniam prouentus annui omnes aut venditi aut ſub redemptionis titulo fuerunt alienati, nihil etiam de quo viuerent, penitus fuit relictum. Adeſt eorum quæ dicimus relator & teſtis frater noſter Heinricus vnus ex primis quatuor reformatoribus de Maguntia miſsis, ex cuius ore plenius omnia cognoſcetis. Et ecce iam annus decimus & ſeptimus agitur, ex quo locus iſte ſub capitulo reformatæ vnionis de Burſerfeldia inſtauratur, & adhuc paupertate non modica excoquimur. Hæc propterea dixerim fratres, vt ſciatis quoniam neceſsitatem quam patimur non ſoli portamus, cum illi quatuor viri qui monaſterium reformauerunt, primi ſuſtinuerint grauiora, quibus faba & piſum ſatiauerant ventrem, & potum in menſura pyracium tenue præbuit. Vocauit nos miſeratio Dei ad hunc locum, in quo ſalutis noſtræ antidicum per patientiam vincamus, vt iuxta conſilium diui Apoſtoli victum habentes tenuem, & quo tegamur veſtimentum, contenti, Domino gratias agentes, in hilaritate mentis ſeruiamus. Non enim ſumus vocati ad epulas carnis, neq; ad delicias huius mundi, non ad voluptates neque ad vitæ præſentis ſolatia, ſed ad militandum Domino & Imperatori noſtro Ieſu Chriſto in abſtinentia omnium delectabilium huius ſeculi, in conſcientia pura & humilitate cordis. Attendite nunc igitur vocationẽ veſtram ô monachi, & nolite propoſitum ſanctitatis corrũpere, ſi ad Dei gloriam cupitis peruenire. Væ tibi monache infidelis qui vocationis tuæ contemptor ac voti tranſgreſſor factus, in monaſterio non monaſtice viuis, qui ad tribulationem patienter tolerãdam

Fridericus Bauariæ dux Spanhemenſe monaſterium repurgauit.

1. Tim. 6.

In ſecus omnino ſe gerenteis in cęnobijs quã qua de cauſa illuc ierint ac vouerint

vocatus es Dei, pro amore, & de refrigerio percunctaris. Iubet enim te tua profeſsio in omni vilitate & extremitate veſtimentorum humiliter contentum incedere, & tu curioſitati veſtium non metuis ſtudium adhibere. In ſitim vocatus es, & tu aquam bibere contemnens, vinum vſque ad ſatietatem potare contra monaſticum canonem delectaris. Ad dimicandum contra ſalutis tuæ aduerſarium fortiter, monachus factus es, & tu proiectis à te virtutum armis, piger, iners & nudus, immo, quod grauius eſt, caterua vitiorum comitante incedis. Ad vigilandum in orationibus ſanctis inuitatus es, & tu ſomno inerti & ignauia turpi reſolueris. In ſubiectionem humilis obedientiæ vocatus es, & tu inflatus ſuperbia ſeniorum pręceptis obtemperare contemnis. In charitatem vocatus es, & tu contra fratre tuum odiũ in pectore geſtare non formidas. In fletum & lachrymas vocatus es: & riſus cum inordinato profundis cachinno. Ad pœnitentiam te Dominus vocauit in monaſterio, & tu reſolutus in laſciuiam peccato coniungis peccatum. Ad meditandum die ac nocte in lege Domini noſtri Ieſu Chriſti vocatus es, & tu poſt vanitatem ambulans, fabulis & rebus caducis intendis. Ad cœlum vocatus es, & tu mundum diligens, terrena ſectaris. In manſuetudinem humilitatis vocauit te Dominus, & tu rancore & ſuperbia plenus incedis. Ad perfectionem puriſsimæ conuerſationis monaſticæ à Domino vocatus es, & tu vt iumentum in ſtercore vanitatis & negligentiæ computreſcis. Ad obſeruantiam mandatorum Dei vocatus es, & tu voluptatibus carnis deditus, nihil minus quàm Chriſtum cogitas. Ad amandum Dominum Ieſum ſuper omnia inuitatus es: & tu ambulas poſt deſideria cordis tui mala, ingratum te exhibens redemptori tuo.

Qui ſpiritu viuere debueras, terrena ſapis, & omnia ſpiritualis conuerſationis ſancta exercitia ſubmerſus in ſuperbia contemnis. Et quid in illa die iudicij reſponſurus es iudici, qui ingratiſſimo tibi dicturus eſt: Ego, qui Dominus ſum vniuerſorum, propter te humiliaui memetipſum formam ſerui accipiens, & habitu inuentus vt homo, ſanguinem pro te meum effudi, pro te verbera ſuſtinui, & mortem pro te nimis amaram ſpontanea voluntate ſubiui. Ego te ô monache in toto corde meo dilexi, ego te in ſanguine meo de morte perpetua redemi: ego te ſi mãdata cuſtodiuiſſes mea, ad cœleſte regnum ex amore vocaui.

Quid exprobraturus ſit dominus monacho ingrato. Phil. 2.

Tu autem vixiſti pręceptis meis contrarius, & quod grauius eſt, in verba mea iuratus cum eſſes, apoſtatam & impium te traditorem contra me Dominum tuum exhibere non timuiſti. Nunc igitur da rationem villicationis tuæ. Quid tunc reſponſurus es ô monache piger & deſes, qui tempus nunc acceptabile tam infructuoſe

fructuoſe conſumis, & viuere in vera puritate monaſtica ſecundum regulam contemnis? Quid inquam reſpondebis? Negabisne prauitatis opera quæ commiſiſti, oſtenſurus per fallaciam bona quæ nunc operari ſpernis, quatenus mendacio circunuenias iudicem, ſicque debitam euadas tuis demeritis pœnam? Sed ignorare non debes, quoniam omnia quæ feciſti, dixiſti vel cogitaſti per omnem vitam tuam, bona & mala in conſpectu iudicis ſunt manifeſta, & nihil eum latere poteſt, qui ſolus omnia nouit. Omnia enim in libro Dei ſcripta ſunt, & conſcientia tua omnium aduerſum te malegeſtorum apertum perhibebit teſtimonium: ita quòd nec minima quidem cogitatio poterit latere. Dicit enim ad Deum ſcriptura prophetarum: Quoniam cogitatio hominis confitebitur tibi. Ad tribunal omnia ſcientis iudicandus es, ante cuius terribile iudicium omnis creatura cum metu nimio & tremore ſtabit, vbi nulla penitus admittitur excuſatio, ſed ſinguli recepturi ſunt debitam ſuis meritis ſemota appellatione ſententiam. Milia milium & decies centena milia ſanctorum ſpirituum aſsiſtent ei, & tu mendacio te fallere iudicem poſſe confidis? Sed audi conſilium meum, & ſurgens ab inertia tua pernicioſa tandem expergiſcere, & per veram pęnitentiam ad Dei miſericordiam in tempore à iuſtitia recurre. Non differas de die in diem, quoniam nimis eſt periculoſum in peccatis manenti confidere, & ſalutis remedium quod offertur, refutare. Memento quoniam moriturus es, & quando non cogitas, ad iudicium vocaberis. Cogita precor dubium viuendi tempus quomodo labitur, & omnia quæ mortalia ſunt, quàm cito corrumpuntur. Nihil in humanis ſtabile, nihil fixum, nihil firmum, ſed omnia quæ cernimus, corruptibilia ſunt, & cum tẽpore mutantur. Conſidera etiam vbinam ſunt fratres noſtri Valentinus, Martinus & Ioannes, qui anno præſenti nobiſcum viuentes ſani incolumes ac læti fuerunt, nobiſcum pariter loquebantur, manducabant, bibebant & laborabant, nihil minus quàm hoc anno ſe morituros cogitantes. Ecce quando non putabant, venit mors, rapuit eos, ſtatuitque animas eorum ad tribunal tremendi iudicis, qui reddidit vnicuique ſecundum opera manuum ſuarum. Ecce nunc iam diſce fratrum tuorum exemplo quoniam & tu moriturus es, & forſitan multo tranſibis ab hoc mundo citius quàm poteris æſtimare. Reſipiſcito miſer quando iam potes, age pœnitentiam in tempore ſanitatis tuæ, quando iudex pollicetur miſericordiam, & noli differre bonum hodiernum in dubium craſtinum. Conſurge vel nunc ſero tandem ab ignauia negligentioris tranſactæ conuerſationis, in qua hactenus turpiter cõputruiſti, & expurga Pſal. 57

conſcientiam tuam ab omni macula peccati, lachrymis exterge quod commiſiſti malum, & iam deinceps viue innocenter vt condecet monachum. Perfectum emendationis capeſſe propoſitum, & intellige quoniam non incipientibus bonum ſed perſeuerantibus vſque in finem repromittitur regnū cœlorum.
Mat. 24 Scito etiam quod non peruenitur inertia & torpore ad cœlum, ſed labore magno, conatu voluntatis proficiendi maximo, & ſtudio exercitij ſpiritualis indefeſſo. Volens igitur Domino ſeruire ac placere in veritate, ſemper conſiſte apud temetipſum pauidus in timore, & præpara animam tuam ad tentationem. Reſiſtendum eſt fortiter inordinatis motibus, & concupiſcentijs carnis: reluctandum eſt animo conſtantiſsimo blandimentis & vanitatibus ſeculi cunctis: per orationes & magnanimitatem ſpiritus fugandus eſt dæmon noſtræ aduerſarius ſalutis. Nemo ſomnolentus, piger & acedioſus vnquam Dei peruenit ad regnum: nemo ſine labore continuo & multis ſudoribus obtinuit cœlum. Dicit enim in ſancto Euangelio Dominus: Re-
Mat. 11 gnum Dei vim patitur, & volenti, hoc eſt qui malis concupiſcētijs carnis nouerunt reſiſtere conſtanter, rapiunt illud. Reuoluite omnium geſta ſanctorum, & nunſquam inuenietis aliquem ſine magno & continuo labore ſanctificatum. Nam & ſi nemo fiat ſanctus viribus ſuis, tamen omnipotentis domini gratioſa miſeratio, quæ & voluntatem benefaciendi certantibus præſtat & vires, neminem ſanctificat ſine operibus bonæ & rectæ
1. Tim. 2. voluntatis. Cum ergo Deus velit ſaluos fieri omnes homines, & neminem perire, nobis fratres mei ſummo opere cauendum eſt ne gratiam eius in vacuum recipiamus, ſed enitendum potius viribus totis quatenus tanti ſatoris gratuitis donis veluti ager fertilis ex operibus bonæ voluntatis, fructibus ſemper reſpondeamus condignis. Armemus nos igitur ſcuto fidei, & induamus loricam conſtantiæ ac patientiæ ſalutaris, vt præparati aduerſus omnia quæ nobis accidere poſſunt, per humilitatem & feruorem ſancti ſpiritus adiuuante Domino noſtro Ieſu Chriſto vincamus. In omnibus his patientia nobis multum eſt neceſſaria, ſine cuius adminiculo nulla vnquam fuit vel eſſe potuit in operibus bonis & ſanctis perſeuerantia. Neque enim via ſanctis ad cœlum fuit alia quàm patientia, neque ſanctificari vnquam potuit, qui patientiam abiecit. Enimuero quotquot omnipotenti Deo placuerunt ab exordio mundi vſq; in hāc noſtram ætatem, non aliter quàm per patientiam contra mundi princi-
Pſal. 43 pem triumpharunt. Vnde illud pſalmiſtæ omnes dicere quàm rectiſsime potuerunt: Propter te mortificamur tota die, æſtimati ſumus ſicut oues occiſionis. Sanctiſsimus quoque Apoſtolus

ſtolus Chriſti Paulus veterem commemorans patientiam ſanctorum, inter cætera dicit: Circumierunt in melotis, in pellibus caprinis, egentes, anguſtiati, afflicti, quibus dignus non erat mundus, in ſolitudinibus errantes, in montibus, in ſpeluncis & in cauernis terræ. Omnes enim qui volunt pie viuere in Chriſto, perſecutionem patientur, quoniam ſicut ait propheta; multæ ſunt tribulationes iuſtorum, & de omnibus his liberabit eos Dominus. Neceſſaria eſt igitur cunctis mortalibus patientia, & maxime decet clauſtrales, quoniam ſicuti nũquam deſunt iuſtis in hoc mundo contraria, ita nemo iuſtificabitur ſine patientia. Sunt autem gradus patientiæ principales, quemadmodum veterum diſtinxit induſtria, tres. Primus quidem ac infirmus illorum eſt hominum qui aduerſa neque inquirunt neque libenter ſufferunt, ſed cum acciderint, grauantur animo, & deiſciuntur mœrore, conqueruntur etiam quandoque & murmurant contra inferentes ad horam, ſed poſtquam inflammata trãſierit concitatio mentis, ad ſe redeunt, & irrogatam ſine vindicta contumeliam patienter tolerare videntur. Horum tamen non magnæ virtutis patientia ſemper vitio inquietæ mentis eſt proxima, & propterea ſæpe nullius, interdum vero minoris meriti æſtimanda. Et quanuis hi tales noſtris temporibus virtute patientiæ dicantur inſignes, cõparati tamen veteribus ſanctis, hoc venerabile nomen Chriſtianæ longanimitatis & tolerantię non merentur. Non enim patientia videtur eſſe vera, quæ amaritudine & indignatione mentis concitatæ fuerit obfuſcata. Secundus patientiæ gradus illorum eſſe hominum dicitur, qui licet mala perpeti non quærant, attamen cum venerint, vltro benigne ſuſcipiunt, & quaſi donum à Deo miſſum patientiſsime amplexantur. Et hi tales veraciter dicendi ſunt patientes, qui diuino ſuccenſi amore, quicquid aduerſi prouenerit, æquanimiter tolerant, & eandem quam prius habebant in proſperis animi tranquillitatem etiam in tribulatione conſeruant. Horum ex numero fuiſſe ſanctiſsimum illum Iob Idumæũ non dubitauerim, qui non ſolum aduerſitate percuſſus extrema patienter omnia tulit, ſed etiam in voragine malorum poſitus gratias agens Domino benedixit. Dominus inquiens dedit, Dominus abſtulit: ſicut Domino placuit, ita factum eſt, ſit nomen Domini benedictum. Hunc patientiæ gradum omnes cuſtodire conuenit Chriſtianos, & præ cæteris maxime clauſtrales. Dicit enim vir ſapiens. Doctrina viri per patientiam dignoſcitur. Nam quanto vnuſquiſque in lege Domini & cognitione inſtitutionis naturæ rationalis doctior fuerit, tanto in aduerſis patientior erit. Quid ſi audentius loquar veritatis amator, quoniam plus nobis pro-

Heb. 11
2. tim. 3
Pſal. 33
Patiẽtiæ gradus tres.
Iob. 1.
Pro. 19.

ſunt aduerſa quàm proſpera, ſi docti ſumus, & propriæ conditionis non obliuioſi penſiculatores: Tertius vero patientiæ gradus reliquorum certe & ſupremus & perfectiſsimus illis merito conceditur, qui contraria non ſolum cum opus fuerit, pro Dei amore & vtilitate fratrum æquanimiter tolerant, ſed etiam feruentiore ſpiritu charitatis inflammati vltro ſe ingerentes ad cõtumelias & iniurias ſuſcipiendas alacriter feſtinant. Et hoc genus patientiæ bipharian diuiditur, ſicuti duplex ratio martyrij ſanctorum inuenitur. Nam quidam cum latere potuiſſent in perſecutione credentium, ardente in eis charitate Chriſti, nemine compellente, ſed ſpontanea ſe voluntate tribunalibus perſequẽtium ingeſſerunt, & Ieſum publice confitentes redemptorem mundi, illata ſibi tormenta cum gaudio ſuſceperunt. Alij vero quamuis ſe vltro non ingeſſerint, martyrium tamen gaudenter ſuſceperunt oblatum, parati ſemper ſuſtinere pro fide Chriſti, quicquid crudelitas tyrannorum inferre potuiſſet. His gradum obtinent lucidiſsimi confeſſores merito viciniorem, quos & ſi crudelitas impiorum perſequendo non abſtulit, gloriam tamen martyrij nullatenus amiſerunt. Enimuero crucifigentes pro Chriſti nomine carnem ſuam in hoc mundo, & voluntarium & diuturnum martyrium pertulerunt, qui per abſtinentiam & humilitatem gloriſ̃i facti ſunt, animo conſtantes ac patientiſſimi ſemper exiſtentes, & ad martyrium corporaliter ſuſcipiendum paratiſsimi. Quorum vos ô monachi pro viribus imitatores eſſe curate, quoniam hoſtes qui corpus interimunt pro Chriſto, iam deſunt, concupiſcentijs carnis reluctantes, & aduerſa patienter pro Dei amore ſuſtinentes, vos martyres mente & ſpiritu exhibeatis. Martyrij genus in pace ſanctorum eſt optimum carnem pro Dei nomine per abſtinentiam affligere, nihil in hoc mundo concupiſcere, in operibus bonis ſemper proficere, & ſi quid acciderit mali, cum hilaritate mentis gratanter ac patienter in omnibus tolerare. Ad hanc normam patientiæ fratres chariſsimi deinceps viuite, ſi cum Chriſto in æternum cupitis regnare. Alter alterius onera portate, & ſic adimplebitis legem Chriſti, vt quod ſibi fieri quiſq; deſiderat, etiam fratri ſuo hilariter impendat.

Iſto modo Chriſtiani omnes martyriũ debemus Chriſto.

De vera humilitate monachorum. Homilia XII.

Humilitas ſumma & præcipua virtꝰ monachorum.

OMnium ferme doctorum ſententia eſt fratres chariſsimi, ſummam & præcipuam monachorum virtutem non aliam eſſe quam humilitatem, propterea quod ipſa mater & nutrix ſit omniũ virtutum. Humilitas namq; monachũ facit, ſuperbia deſtruxit & cor-

& corrumpit. Hinc Dominus per Eſaiam dicit: Ad quem reſpiciam niſi ad pauperculum & contritum ſpiritu, & trementem ſermones meos? Deus enim ſuperbis reſiſtit, humilibus autem dat gratiam, quia initium omnis peccati ſuperbia eſt, & ſine vera humilitate nemo ſalutem conſequi poteſt. Quod cum ita ſit, neceſſarium mihi fore exiſtimo fratres ſine intermiſsione cohortari vos, vt ſuperbiam fugientes, in omnibus operibus veſtris profundam ſemper cuſtodiatis humilitatem. Nullum quippe opus bonum Domino Deo placere creditur, quod ſine condimento humilitatis præſentatur. Humilitas enim medicina eſt animarum fidelium ſaluberrima, quæ omnibus conſulit, quoniã tumentia ſpiritus vlcera comprimit, tabeſcentia reficit, deprauata corrigit, excreſcentia tollit. O mater & parens omnium virtutum humilitas, tu patientiam confirmas, compunctionem excitas, charitatem illuminas, caſtitatem ornas, orationem fœcũdas, ieiunium & abſtinentiam commendas. O ſancta & vere Deo dilecta humilitas, tu per pęnitentiam iuſtificas impium, tu in ſanctitatis propoſito conſeruas iuſtum, tu amatoribus tuis potenter aperis cœlum, tu pœnitentibus claudis infernum. O venerãda & nimiũ Deo grata humilitas, tu filium patris æterni de cœlis in vterum Mariæ caſtiſsimæ atq; perpetuæ Virginis compuliſti deſcendere, tu illum nobis feciſti viſibilem apparere, tu pãnis inuolutum vilibus repoſuiſti in præſepio, vt nos ornamentis perpetuæ fœlicitatis decoraret in cœlo. Tu Dei filium circuncitionem carnis impuliſti ſuſcipere, vt mente circuncisi nos ad promiſſam hæreditatem ſanctorum poſſemus introire. O magnæ poteſtatis humilitas, quæ regem cœli & terræ a facie vnius vilißimi homuncionis feciſti recedere, & ſeptenni exilio in terra Aegyptiorum habitare. Tu Chriſtum Ieſum vnigenitum dei filium, quem corpus humanum pro ſalute noſtra compuliſti aſſumere, amariſsimam quoque paſsionem & mortẽ feciſti ſpontanea voluntate ſubire. Magnum eſt imperium tuum ò venerãda ſanctificatis humilitas, quoniam tibi regnum cœlorum promittitur, tuis cultoribus beatitudinis ſempiternæ munus conceditur, & quiſquis tua cuſtodit veſtigia, ad angelorum celſitudinem ſublimatur, dicente in ſancto Euangelio Chriſto: Omnis qui ſe exaltat, humiliabitur: & qui ſe humiliat, exaltabitur. Te Rex cœlorum docuit, qui ſuis imitatoribus dixit: Diſcite à me quia mitis ſum & humilis corde, & inuenietis requiem animabus veſtris. Beatiſsima quoq; genitrix intacta virgo Maria, in ſuo cantico laudis dulciſsimo de domino deo ſic loquitur: Depoſuit potẽtes de ſedib9, & exaltauit humiles. Et propheta dicit in pſalmo: Reſpexit dominus in orationes humiliũ, & non ſpreuit

Iaco. 4.
Eccl. 10.
Mat. 2.
Luc. 18.
Mat. 11
Luc. 1.
Pſa. 101

Eccl. 35.

preces eorum. Oratio nanque humiliantis ſe nubes penetrat, & donec propinquet non conſolabitur, & non diſcedet donec altiſsimus aſpiciat. Monachum in conſcientia ſua purum humilitas Deo facit gratiſsimum, & quanto ſe pro Dei honore amplius humiliando deiecerit, tanto glorioſior in regno apparebit. Monachus qui veraciter ſe humiliat, filius altiſsimi per gratiæ participationem efficitur, & cum Rege cœlorum Ieſu Chriſto in æternum lætabitur. Qui vere Chriſtum imitari deſiderat, humilitatem quoque veram aſſumat, qua circumamictus & munitus quaſi lorica fortitudinis magna faciat, & de ſe non niſi humilia ſentiens, vanæ gloriæ maculam non incurrat. Hæc enim vera monachorum perfectio eſt, propriam ſemper imperfectionem humiliter recognoſcere, & potius quid ei deſit boni, quam quid habeat, ſedulò cogitare. Vera nanque humilitas in anteriora per deſiderium charitatis ſemper extenditur, & præteritorum cauta memoratrix, ne perdat habita metuit, & cupiens nondum habita per ſtudium deuotionis acquirere, in ſanctitatis feruore non tepeſcit. In quantis adhuc deficiat, ſtudioſiſsimè conſiderat, & in quibus profecerit non penſat. Enimuero quiſquis ſe iam eſſe aliquid exiſtimat, adhuc longius à vera humilitate diſtat, quoniam vera humilitas magna facit, & de ſe ſentit minima, & quanto amplius profecerit, tanto infirmitatem ſuam profundius recognoſcit. Sic etenim ſcriptura præcipit dicens. Quanto maior es, humilia te in omnibus, & coram Deo inuenies gratiam. Iterumque dicit: Humilia valdè ſpiritum tuum, quoniam vindicta carnis impij ignis & vermis. Humilitatem igitur fratres mei aſſumite veram, non illam quæ foris in geſtu & voce coram hominibus à ſimulatoribus quandoque oſtenditur, ſed Chriſtianam, quæ puro cordis affectu poſſidetur. Aliud eſt enim virtutem habere humilitatis, & aliud imaginem ſimilitudinis. Vera humilitas ad omnes iniurias & contumelias tranquillo corde ſemper eſt patiens, ad præcepta quoque non ſolum maiorum ſed etiam æqualium eſt ſine diſceptatione obediens, in aduerſis ſeruat conſtantiam, in corporis neceſsitate moderantiam, in moribus continentiam, in conuictu honeſtatem. Hilaris eſt non diſſoluta, grauis eſt non melancholica, larga in miſerationibus non prodiga, infirmis compatiens non remiſſa. Humilitas Chriſtiana ſine intermiſsione in amore Dei compungitur, in ſpiritu deuotionis feruens iugiter lachrymis rigatur, ſuum Principem Ieſum Chriſtum videre ſemper deſiderat, cuius monita ſequens in ſpiritu præ dolore ſuſpirat. Dolet enim ſe peccatorem quicunque humilitatem veram complectitur, ingemiſcit ſe non poſſe tantum proficere, quantum cu-

Vera humilitas nõ quid adſit, ſed quid deſit ſibi, conſiderat.

Vera humilitas cũ faciat maxima de ſe ſentit minima.

Eccle. 3.

Eccle 6.

Humilitatis maxima cõmẽdatio

tum cupit quiſquis Dei filium imitatur. Nihil excellentius humilitate Chriſtiana, nihil præclarius cognitione propria, quæ ſemper in eminentiori polita nunquam extollitur: & ſubiecta omnibus, vniuerſis dominatur. Qui enim paruus eſt in oculis ſuis, magnus coram Deo efficitur: & qui ſe magnum aliquid eſſe in hoc mundo exiſtimat, coram Deo nullius momenti iudicatur. Nam tanto erit quiſque apud internum iudicem precioſior, quanto bene faciens & nunquam deficiens fuerit in æſtimatione ſua deſpectior. Humilitas enim ſtabile fundamentum eſt omnium virtutum, quoniam omne ſpirituale ædificiũ, quod in altum Chriſtianæ perfectionis erigitur, ſola humilitatis petra ſuſtinetur. Enimuero ſi vera deſit humilitas, nihil erit aliud virtutum cæterarum congregatio, quàm ruina quædam conſtructæ ſine fundamento in ſabulo domus. In ſpirituali ſiquidem ædificio fundamentum ſtabile ponit humilitas, latitudinem vero ipſius domus ordinat charitas, in altum paries continuatione bonorum operum in feruore ſpiritus erigitur, in fide Domini noſtri Ieſu Chriſti, & ſpe firma promiſsionis æternæ protectionis & fœlicitatis tectum in vertice collocatur, & longitudo in longanimitate patientiæ pulcherrima ordinatione diſponitur. Vnde fratres mei vos iterum atq; iterum moneo, conteſtor & oro, quatenus ędificium ſpiritualis exercitationis in humilitatis imo fundare curetis, quoniam nullum Deo placet opus bonum, quod extra veram humilitatem fuerit oblatum. Sunt autem multa quæ ſeruos Dei ad veram conſueuerunt humilitatem prouocare. Nam aliquos propriæ vilitatis conſideratio in ſemetipſis coram Deo humiliat, quia dum ſe miſeros & infirmos eſſe iam ſæpius experti conſiderant, omne ſpem ſuam & confidentiam in Deum humiliati locant. Alij vero multitudinem erga ſe beneficiorum Dei penſiculantes, iudicium ingratitudinis metuunt, & ideo in conſpectu Dei cum magno timore ac reuerentia gratitudinis ſemper humiles incedunt. Et quis noſtrum eſt fratres, cui omnipotentis Dei miſeratio non multa etiam ſingulariter præſtiterit beneficia? cui ſi volumus eſſe grati, maxime ſimus humiles oportet. Alij poſt multitudinem peccatorum ad pœnitentiam diuina pietate conuerſi, quanta contra legem omnipotentis mala commiſerint, ad memoriam ſedulo reuocant, & pro his in amaritudine ſpiritus humiliati, ſuas impietates cum horrore deteſtantur. Nos autem in multis offendimus, vnde neceſſarium eſt vt nos mente & coram ſemper etiam corpore humiliemus, vt ſuperabundet gratia, vbi peccatum prius abundauit. Sæpius autem diuinæ miſerationis prouidentia quoſdam enormiter ad tempus permittit delinquere, vt poſtea conuerſi

Ad humilitatẽ quæ res prouocent.

Sui ipſius cognitio.

Conſideratio beneficiorũ Dei.

Peccatorũ recordatio.

ad pœnitentiam, in vera diſcant humilitate permanere. Melior eſt pœnitens humilis eo qui non peccauit ſuperbo, quoniam humilitas pœnitentes iuſtificat, & ſuperbia arrogantes etiam ſi aliud nihil male fecerint quam id ſolum quòd ſuperbi ſunt, in æternum damnat. Alij Chriſti Ieſu amaram paſsionem quotidiana meditatione in corde ſuo portantes, tanto ſe magis humiliant, quanto ſe tantis tamque mirificis ipſius redemptoris ſui debitores nimis inſufficientes beneficijs non ignorant. Humiliauit ſemetipſum Dei filius homo factus pro nobis, multiſque ſaturatus opprobrijs, mortem crucis turpiſsimam voluntarie ſubiuit, vt nos de mortis perpetuæ interitu liberaret. Quis homo Chriſtianus, & monachus maxime, non humiliabit deo valde animam ſuam, cum tantam creatoris & redemptoris ſui humilitatem ad memoriam reuocauerit? Enimuero quem Chriſti humilitas ad manſuetudinem non prouocat, nullæ hominum admonitiones in eo proficient. Fruſtra dicimur monachi, niſi Chriſtum pro viribus humiliter fuerimus ſecuti. Propterea namque viam ſe eſſe dixit in ſancto Euangelio, vt eius humilitatem imitemur: & tanti conuerſatio magiſtri, fieret ſpiritualis forma diſcipuli. Nos itaque fratres quantum poſſumus totis viribus elaboremus, vt omne quod in nobis tumidum ſuperbia reddidit, humilitas meditatione amariſsimæ paſsionis Ieſu Chriſti concepta, complanet, inſtauret ac reformet. O quantum nos conuenit humiliare animas noſtras amore Ieſu Chriſti fratres mei, cum ipſe Deus & creator omnium homo factus in tantam ſe pro nobis deiecerit humilitatem. Summa igitur medicina eſt ad inducendam veram ſeruo Dei humilitatem, ſi quotidie ſæpiuſque ad memoriam reuocauerit amariſsimam Chriſti Ieſu paſsionem. Multos etiam tribulationes, aduerſitates & infirmitates cum paupertate vel inopia fecerunt humiles, qui forſitan in proſperis & ſecundis periſſent elati. Et nobis confidimus, quod ſæpius dicere ſolemus, ad ſalutem noſtram cōducere paupertatem, dum cauſam humilitatis habemus magnam, elationis vero & ſuperbiæ materiam nullam inuenimus. Alij continua exercitatione virtutum, & memoria mortis, quam breui neceſſario ſunt paſſuri, ad magnam humilitatem peruenerunt. Quem non etiam ſuperbiſsimum humiliet intenta meditatio mortis? Aut quis tam ferox animo, qui non demittat paulatim tumorem, ſi diligentius cogitauerit in breui ſe moriturum? Proinde conſcientia monachi nūquam debet memoriam à ſe mortis futuræ depellere, quatenus & humilis permaneat & triſtis, vt conſiſtens in humilitate non ſuperbiat; & mœror continuus omnem cordi laſciuiam interdicat. Nonnullos etiam gratuita

Dei

Paſsionis Chriſti meditatio.

Io. 14. Chriſt⁹ ſe viā dixit, vt eū ſequamur.

Humilitas paſſionis Chriſti, ſumma humilitatis noſtræ occaſio.

Aduerſa & moleſtia mūdi huius.

Mortis memoria.

Spiritus diuini inhabitatio.

Dei miſeratio præuenit, & ſpiritusſancti cohabitatione humiles facit. Omnis qui ſpiritu Dei agitur, ſuperbiam ſumme deteſtatur. Qui ſeipſum in veritate cognoſcit, ſapientiſsimus eſt, & non poteſt ab humilitatis manſuetudine facere diſceſſum. Omnis autem ſuperbus & arrogans ignarus eſt, etiam ſi magnus inter mortales & inclytus videatur. Vera enim ſapientia in domicilio requieſcit ſanctæ humilitatis, & ipſa per patientiæ documentum clarior oſtenditur. Ex cognitione Dei ſuiipſius humilitas naſcitur, & hæc vera ſapientia merito nuncupatur. Qui ſeipſum cognouit veraciter, iam non habet vnde ſuperbiat, quoniam ſciens vilitatem ſuam, nihil altum cogitat, ſed in mœrore animi poſitus ad Dominum clamat: Quid eſt homo quòd memor es eius, aut filius hominis quia reputas eum? Homo vanitati ſimilis factus eſt, dies eius ſicut vmbra prætereunt. Quid ergo ſuperbit terra & cinis? Quid tumet contra Deum ſpiritus hominis caduci atque mortalis? Humiliamini igitur ô fratres mei chariſsimi, ſicut ſcriptum eſt, ſub potenti manu Dei, vt vos exaltet in tempore viſitationis. Valde namque placet Domino Deo in ſeruis ſuis cum timore caſto humilitas, quippe qui nullam ſine ea virtutem hominis approbat ad ſalutem. Vnde ſi cupimus ſolium excelſi ſcandere regni cœlorum, oportet nos multum eſſe humiles, quia non eſt aliud iter ad cœlum, niſi profundiſsimæ humilitatis, per quod & ipſe Dei filius & omnes ſancti aſcenderunt. Omnes autem qui per aliam portam ad regnum intrare conati ſunt, repercuſſo in limine humilitatis, ſuperbiæ capite, ingredi minime potuerunt. Non enim capit ſuperbos ianua humilitatis, & anguſtum iter manſuetudinis amatores non recepit auaritiæ & elationis. Quicunque igitur venire ad celſitudinem regni cœleſtis deſiderat, per gradus humilitatis aſcendat, ſine quibus aſcendere quiſquis incipit, in profundum perditionis & mortis indubitanter cadit. Humilitas enim ſcala eſt cœli, duodecim pulchrè diſtincta climatibus, de cuius aſcenſu legiſlator noſter Benedictus dicit in regula: Si humilitatis ſummæ volumus culmen attingere, & ad exaltationem illam cœleſtem velociter peruenire, illa nobis erigenda eſt ſcala, quæ in ſomnis Iacob apparuit, per quam ei aſcendentes & deſcendentes angeli demonſtrabantur. Non aliud ſine dubio deſcenſus ille & aſcenſus à nobis intelligitur, niſi exaltatione deſcendere, & humilitate aſcendere, ſicut ſcriptura nobis indicat diuina: Omnis qui ſe exaltat, humiliabitur: & qui ſe humiliat, exaltabitur. Scala vero ipſa erecta, noſtra eſt vita in hoc ſeculo, quæ humiliato corde à Domino erigitur in cœlum. Latera enim eiuſdem ſcalæ, dicimus noſtrum

Pro. 11. Vbi cognitio Dei & ſuiipſius, ibi ſapiẽtia: vbi ſapiẽtia ibi humilitas.
Pſal. 8.
Pſa. 143
Eccl. 10
Iob. 15.
Gen. 28
Luc. 18.

ſtrum eſſe corpus & animam: in quæ latera diuerſos gradus humilitatis & diſciplinæ euocatio diuina aſcendendos inſeruit. Conſequenter vero ipſos duodecim gradus per ordinem pulchra ſatis diſtributione enumerat, qui cum vobis ſint omnino notiſsimi, ſuperfluum fuerit in eis recenſendis hac vice diutius occupari. Sufficit enim hoc loco meminiſſe canonis ſancti, in cuius verba omnes voluntariè dudum iuraſtis, vt ſciatis vobis humilitatem non minus ad ſalutem neceſſariam, quàm Dei ſimul & proximi charitatem. Monachi etenim virtus maxima eſſe humilitas dicitur, & in tantum eſt ſuæ profeſsioni neceſſaria, vt ſine ea nequeat ſaluari. Monachus elatus animo, atque ſuperbus, non Chriſti, ſed diaboli mancipium eſt, & partem cum Dei filio non habebit in cœlis, ſed cum dæmonibus in inferno ſine fine cruciabitur. Nam Chriſtus magiſter & præceptor humilitatis omnes deteſtatur ſuperbos, & in ſui conſortium non admittit niſi humiles, mites, & manſuetos. Diabolus autem caput & inuentor ſuperbiæ eſt, cuius ſerui atq; diſcipuli ſunt omnes qui ſuperbiam eius & elationem ſequuntur. Ipſe nanque Rex ſuperborum humilitatem ferre non poteſt, fugit mites, & in conſpectu manſuetorum corde, ſtare non præſumit. In conuentu enim ſeruorum Dei humilium Chriſtus habitat, in medio autem ſuperborum contentiones & iurgia diſcordantium diabolus concitat. Vbi fuerit humilitas, ibi pax eſt vera, & ſumma tranquillitas: vbi autem dominatur ſuperbia, ibi rancor, ira, turbatio & diſcordia ſine intermiſsione confundunt vniuerſa. Cauete igitur fratres mei ſuperbiam, quoniam ſi angelos de cœlo proiecit elatos, pauperes quando non damnaret clauſtrales? Dæmones fecit ex angelis, & ſocios dæmonum proculdubio facit ex monachis. Humilitatem ſequamini omni tempore totis viribus, & quantum poteſtis fugite omnem ſuperbiam & oſtentationem, quoniam niſi humiliaueritis valde animas veſtras, non intrabitis in regnum cœlorum. In ſimplicitate cordis veſtri coram Domino Ieſu ſemper ambulate, puram, in omnibus conſcientiam habentes, ne humilitas veſtra fiat beſtialis, quia nihil confert ad ſalutem peccatorem ſe publicè recognoſcere, & in malo perſeuerando culpam non emendare. Verus etenim Chriſti ſeruus humilitatem ſuam bonis operibus ſanctificat, & omnem vitæ reatum tranſactæ per continuam pœnitentiam emendat. Ad memoriam quotidie reuocat malum quod ſe commiſiſſe meminit, & ſe offendiſſe Dominum grauiter ingemiſcit. Caute multum ambulat, & ita commiſſa deplangit præterita, vt nequaquam committat amplius plangenda.

Monachus qui veraciter eſt humilis, Dominum Ieſum in pura con-

Humilitas quàm neceſſaria potiſſimum monacho.

Iob. 41.

ra conſcientia ſequitur, & nihil in hoc mundo timet amplius, quàm præceptorem offendere, quem imitatur. Quicquid agit, & quocunque inceſſerit, præſentem Dominum Ieſum ſemper cogitat, & quemadmodum illi complaceat ſoli, continua meditatione explorat. Hæc etenim vera & Chriſtiana humilitas, & humilis eſt chriſtianitas, peccatum in vera compunctione diluere, & conſcientiam in omni puritate non ſolum metu pœnarum, ſed Chriſti potius amore omni tempore conſeruare. Vera monachorum humilitas quicquid poteſt boni pro Dei honore operatur continue, & nihil operaturam ſe cogitat quod nouit Chriſto diſplicere. Vera monachorum humilitas nihil eorum quæ Deus mandauit, negligit, & quæ prohibuit ille, ſemper vt mortifera fugit. Monachus pœnitens in compunctione lachrymarum humilis, & Domino ſeruiens in feruore charitatis, ſanctorum eſt ſocius angelorum, cælique amicus ciuibus, & dæmonibus multum formidabilis. Nihil enim plus metuunt & fugiunt dæmones, quàm humilitatem ſeruorum Ieſu Chriſti, quia cum ſint ipſi vitioſa voluntate ſua ſuperbiſsimi, humilium deuotione vehementiſsime cruciantur. Nam vbi vera eſt humilitas, dæmones ſubſiſtere nequeunt, quoniam ſicut glacies ab igne reſoluitur, ita maligni ſpiritus à præſentia humilis monachi diſsipantur. O veneranda mater & conſeruatrix omnium virtutum humilitas, tuum eſt regnum, tua potẽtia: tu regnum confers humilibus, tu gloriam felicitatis æternæ tribus manſuetis, ſine tuo ducatu nemo venit ad cælum: qui te ſequitur, non timet infernum. Qui ſine te virtutum opera congregat, quaſi qui in puluerem in ventum portat. Tu condimentum bonorum operum es omnium, quoniam ſicut cibus in ore comedentis abſque ſale non eſt ſapidus, ita ſine tuo comitatu, Dei nullus conſtituitur amicus. Humilitas filium Dei hominem fecit, humilitas ſeruum Chriſti ſancto angelo comparabit. Angelus per ſuperbiam arbitrio proprio factus eſt diabolus, & homo Chriſtianus per humilitatem fit angelus. Humilitas manſuetis Dei ſeruis aperit cœlum, & ſuperbia homines elatos demergit ad infernum. Humilitas, Dei facit amicos: & ſuperbia, dæmonum efficit ſocios. Humilitas mentem ad veram ſapientiam illuminat, & ſuperbia intellectum illius quem poſſederit, obcæcat. Humilitas purgat à cunctis inordinatis affectionibus hominem quem poſsidet, & ſuperbia ſuum cultorẽ omnibus ſceleribus & ſpurcitijs adimplet. Humilitas amatorem ſuum Dei ſeruum efficit, ſuperbia vero diaboli mancipium facit. Humilitas ſapientem facit in lege Domini, ſuperbia autem ſtultum reddit hominem à cognitione altiſsimi.

Humilitatis pugna cũ ſuperbia

mi.Hu-

mi. Humilitas introducit pauperem ad conſortium Dei, & ſuperbia diuitem membrum facit diaboli. Humilitas mater & nutrix virtutum eſt omnium, & ſuperbia cunctorum eſt ſcaturigo vitiorum. Humilitas multitudinem peccatorum mediante charitate operit: ſuperbia vero ſola omnium plenitudinem vitiorum introducit. Humilitas bona monachorum opera Deo facit eſſe gratiſsima, ſuperbia autem creatori elatorum ſtudia reddit ocioſa. Humilitas quicquid poſtulauerit à Domino ſuſcipit, ſuperborum vero precibus deus omnipotens reſiſtit. Humilitas in miſerationibus Domini piam ſemper habet cum hilaritate mentis fiduciam, ſuperbia autem cum deſperationis aculeo generat in homine perturbationem. Humilitas in Chriſti amore ſemper habet gaudium ſpiritus, ſuperbiam vero pernicioſus ſemper occupat metus. Humilitas bonorum operum fotrix nihil ſpiritualium exercitiorum negligit, ſuperbia autem omnia ſalutis ſtudia contemnit. Humilitas peccatores iuſtificat, ſuperbia vero ſuos ſectatores damnat. Humilitas Deo facit proximum, ſuperbia autem a gratia Dei efficit alienum. Humilitas mandatis Dei placida voluntate ſtudioſa obſequitur, ſuperbia præceptis altiſsimi reluctatur. Humilitas merita ſempiternæ fœlicitatis accumulat, ſuperbia autem ſibi grauiſsima inferni tormenta parat. Humilitas ſecuritatem præſtat in mortis articulo, ſuperbia vero horribilem metum & calamitatem affert morituro. Humilitas animam ſui cultoris in tremendo Dei iudicio ab omni anguſtia liberat, ſuperbia autem omnes elatos quos decepit in mundo, coram iudice accuſat. Humilitas Dei ſeruos iudicis locabit ad dexteram, ſuperbia vero damnandos conſtituet ad ſiniſtram. Humilitas cauſam aget pro ſuis & obtinebit in iudicio, ſuperbia autem nimium confuſa tradet elatos diabolo. Humilitas præmium æternæ fœlicitatis ſuis rependet amicis, ſuperbia vero tormenta perpetuæ damnationis omnibus dabit elatis. Humilitas in cœlo ſine fine coronabitur, ſuperbia autem apud inferos inæſtimabilem cruciatum cum dæmonibus perpetuo patietur. Humilitas coronata cum Chriſto regnabit in cœlis, & ſuperbia contempta cum diabolo cruciabitur in pœnis. Humilitas læta & glorioſa in æternum ſedebit ad dexteram Dei, ſuperbia autem triſtis & ignominioſa ſine fine iacebit in tormentis inferni. Tunc humiles exultabunt in gloria, & ſuperbi omnes præ nimio dolore perpetuis temporibus clamabunt in pœna. Ibi ſtabunt humiles in conſpectu Dei ad ſanctorum omnium in lætitia magna, & exultatione ſempiterna, recipientes pro voluntaria huius vitæ inopia diuitias immarceſsibiles, pro manſuetudine regnum, pro

triſtitia gaudium, pro Dei amore imperium, pro contemptu mundi & carnis maceratione ſpontanea cœlum. Videntes autem ſuperbi & arrogantes in inferno conſtituti tantam gloriam humilium, quos in mundo deſpexerunt, mirabuntur in tam ſubita mutatione ſanctorum, turbabunturque timore horribili præ nimia ſpiritus anguſtia gemētes & dicentes in furore ſuperbiæ: Hi ſunt monachi pauperes & humilis quondam vilibus induti, ſequeſtrati ab hominibus, ab eſu carniū & omni ſpurcitia carnis abiſtinentes, quos habuimus aliquando in deriſum & ſimilitudinem improperij. nos inſenſati, vitam illorum æſtimabámus inſaniam, & finem illorum ſine honore. Ecce quomodo inter filios Dei computati ſunt, & inter ſanctos ſors illorum eſt. Ergo errauimus a via veritatis, & iuſtitiæ nobis lumen non illuxit: & ſol intelligentiæ non eſt ortus nobis. Quid nobis iam prodeſt ſuperbia, qua tunc inflati contempſimus humiles? & quid nobis confert habita in ſeculo diuitiarum iactantia? Præterierunt omnia, & nos pro contumacia inter dæmones computati ſumus, quoniam humilitatem odio ſemper habuimus, ac ſine fine patimur inæſtimabiles cruciatus. Humiles autem in perpetuum viuent, & apud Dominum eſt merces eorum, & cogitatio illorum apud altiſsimum. Hæc fratres mei ſemper præcogitate, quoniam indubitanter ita futura ſunt: veramque propterea mentis humilitatem aſſumite, peccatum omne fugite, conſcientiam puram conſeruate, quatenus æternæ præmia vitæ mereamini obtinere. Amen. Sap. 5.

De monachorum obedientia vera.

Homilia XX.

HVmilitas monachorum ſi vera & perfecta fuerit, omnem plenitudinem ſanctarum virtutum parit. Quod ſi virtutum ſplendore caruerit, vera in mente humilitas nunquam fuit. In primis etenim veram parit obedientiam, & profundam in cunctis pro Dei amore ſubiectionem. Monachus enim qui verè humilis peregrinatur in carne, ſaluatoris noſtri Ieſu Chriſti ſtudioſum ſe in omnibus præbet diſcipulum, pro cuius amore omni vilitate & extremitate contentus, abbati ſuo in cunctis obediens ſe gloriatur ſubiectum. Magna virtus eſt humilis pro Chriſti amore obedientia, quæ monacho cœlum aperit: & infernum ſua fortitudine claudit. Obedientia viam paradiſi reparat: & pacem inter Deum & hominem reformat. Hæc au- *Humilitas obedientiæ mater.*

tem

tem eſt obedientia monachi vera: quæ non ſeruili metu, ſed internæ charitatis affectu mandatis ſuperiorum impenditur: quæ timore pœnæ, ſed amore iuſtitiæ vſque ad mortem perſeuerans, in hilaritate mentis bonum operatur. Duæ ſunt alæ mentis pulcherrimæ, quibus a terra monachus in cœlũ auolat: quarum altera humilitas dicitur: altera ſubiectionis obedientia nominatur. Monachus qui his alis ornatus non fuerit, & nomen & meritum ſuæ dignitatis penitus amiſit. Nec monachus eſt dicendus, ſed mendax & fallaciſsimus apoſtata, quiſquis in cœnobio viuit & conuerſatur ſine humilis ſubiectionis obedientia. Monachus enim ſine obedientia eſt monſtrum diaboli, & qui præceptis maiorum reluctatur, pœnas hereditabit inferni. Vitã æternæ fœlicitatis inobedientia primi hominis ab initio perdidit, quam obedientia IeſuChriſti reparauit. Ipſe nanq; factus eſt pro nobis patri obediens vſq; ad mortem, & ſua paſsione innocentiſsima nobis amiſſam reſtituit fęlicitatem. Vnde iter ad ſalutem eſt humilis obedientia, ſancto legiſlatore noſtro Benedicto clamante in regula. Auſculta ô fili præcepta magiſtri, & inclina aurem cordis tui, & admonitionem pij patris libenter accipe & efficaciter comple, vt ad eum per obedientiæ laborem redeas, à quo per inobedientiæ deſidiam receſsiſti. Obedientia eſt arbor æternæ ſalutis, quæ creſcit in horto monaſticæ humilitatis. Obedientia eſt ſpiritus ſancti domicilium, & quietum voluntatis propriæ ſepulchrum. Obedientia eſt ſupernæ fœlicitatis meritum, & vnicum monaſticæ diſciplinæ documentum. Obedientia eſt elationis & ſuperbiæ omnis exterminium, & cunctorum perſecutrix vitiorum. Obedientia omnem vincit malitiam, & cunctam extinguit carnis inordinatam voluptatem. Obedientia puram & mundam facit conſcientiam, & veram in mente conſeruat humilitatem. Obedientia eſt animæ vulneratæ remediũ, & totius obſeruantiæ monaſticæ fundamentum. Obedientia eſt omnium bonorum operum fidelis cuſtodia, & ſyncere mentis diſciplina. Obedientia eſt mortificationis principium, & glorioſum monachi ornamentum. Obedientia eſt conſeruatrix pacis & concordiæ, ſine qua vigor perit monaſticæ diſciplinæ. Obedientia mentis aciem ad Deum ſemper dirigit, & qui vere mortificatus eſt animo cuncta huius mundi ſolatia contemnit. Obedientia monachum facit Deo proximum, & à cunctis animæ ſordibus procul alienum. Obedientia eſt animæ decor, & indumẽtum pulchritudinis, ſine qua nemo ad regnũ perueniet æternæ claritatis. Obedientia eſt mater victoriæ, & qui nouit pro Dei honore ſubeſſe humiliter, martyrij coronã in cęlis cõſequetur. Obediẽtia monachũ diſcernit à ſeculo, & qui eã ſequi-

Humilitas & obediẽtia alę duę, quibus itur in cœlum.

Phili. 2.

Obediẽtiæ precium.

ſequitur in toto corde ſuo, magnus erit coram altiſsimo. Obedientia eſt chriſtianę perfectionis conſummatio, in cuius humili ergaſterio quanto monachus amplius profecerit, tanto ſanctior euadit. Obedientia eſt certa in hora mortis ſecuritas, quoniam tanto monachus hinc migraturus euolabit ſecurior, quāto fuit ad obedientiam mādatorum paratior. Obedientia eſt remuneratrix humilium, & præcipuum inſigne meritorum. Obedientia eſt norma chriſtianæ māſuetudinis, & fortiſsimū internę nutrimētum charitatis. Obedientia eſt ca[illegible]itatis vmbraculum, & innocentiæ puritatis ornamentū. Obedientia eſt monachorum ſapientia, & acquieſcere mandatis prælatorum ſumma clauſtraliū philoſophia. Obedientia & humilitas monachorū ſunt opes atque diuitiæ: & memoriā dominicæ paſsionis in mente iugiter poſsidere, ſuper omnes mundi epulas dulcedo eſt maxima. Obedientia monachum facit & humilitas: qui autem rebellis eſt & ſuperbus, habitum ſine cauſa portat monaſticum. Obediētia eſt in mente viua membrorum voluntaria mortificatio, cuius tantū eſt dignitatis meritum, vt homo nihil habeat maius quod ſit in dei honorem offerendū. Offerat vnuſquiſq; pro dei amore quod poteſt, ille proculdubio plus omnibus obtulit, qui voluntatem propriam propter deum per obedientiam mactauit. Magnum quidem eſt bonū facultates ſuas propter Chriſti amorē in vſus pauperum diſtribuere, & inopiā egentium eleemoſynis releuare. Verùm quantum parti pręponderat totum, quanto neceſsitate nobilius eſt liberum voluntatis arbitriū, quantum à terra diſtat cælum, tāto magis ille obtulit, qui ſemetipſum pro dei amore ſpōtanea voluntate perpetuo abnegauit. Quicquid enim ſubſtantiæ tēporalis obtuleris deo, nō tuum ſed alienum eſt, & minoris q̄ propriū tam æſtimationis q̄ mercedis. Vnum habes propriū, quod ſuper omnia deo placet oblatū. Quid hoc niſi voluntas libera, quam omnipotēs creator in tua poteſtatē collocauit? Voluntas autem bona cunctis eſt maior diuitijs, qua nihil deo offertur ditius, nihil cōſecratur acceptius. Hoc deo munus precioſiſsimum fratres mei ſemel obtuliſtis, quādo voſmetipſos & omnia mundana pro eius honore abnegantes monaſticum habitum induiſtis. Mementote verborum precor ſanctę profeſsionis veſtræ, & nunquā recedat à memoria ſolennis illa promiſsio quam vnuſquiſque veſtrum in cōſpectu dei corā nobis emiſit dicens: Ego frater Ioannes promitto ſtabilitatem, & conuerſionē morum meorum, & obedientiam ſecundum regulam ſancti Benedicti coram deo & ſanctis eius, in hoc monaſterio quod conſtructum eſt in honore beati Martini, in pręſentia domini Ioannis abbatis. Ecce vinculum quo nos ad obedientiam voluntariè

Obediētia nihil maius aut acceptius poteſt offerri deo.

Profeſsionis nunquā ſuæ immemor ſit monachus.

aſtrinximus, ecce militia, quam profeſsi ſumus. Hæc enim ſunt vota quæ diſtinxerūt labia noſtra, hæc ſunt quæ obtulimus deo piæ deuotionis ſacrificia. Certè fratres mei magna ſunt quę promiſimus, & maior incūbit nobis neceſsitas cuſtodire quod profeſsi ſumus: Niſi enim fideliter ſeruauerimus omnia quæ nobis regula diui patris noſtri Benedicti præcipit, omnipotentis dei iuſtitia nos vt periuros & impios tranſgreſſores grauiter iudicabit. Valde nanque periculoſum eſt promiſſum deo non reddere, & per obliuionem ſanctæ inſtitutionis propoſitum violare. Propterea ſatisfacturus paſtoralis curæ officio vos ad obſeruantiam regularis diſciplinæ quotidie ſoleo admonere, nec deinceps vnquam deerit vobis neceſſarius ſermo ſalutis, quandiu ſpiritus meus perſeuerauerit in hoc ergaſtulo carnis. Vos autem curate precor ne ſitis infructuoſi auditores, quoniam res pro anima geritur, quę ſemel perdita nunquam recuperatur. Quicūq; igitur veſtrum ad intellectualis ſtadium certaminis currendum conueniſtis in monaſterio, quicunq; pro Chriſti amore proprię voluntati ſemel renūciaſtis & ſæculo, pro galea ſalutis aſſumite ſanctam obedientiam, & certam de hoſte reportabitis victoriā:

Obediētia armatura eſt monachi.

Obedientia enim armatura eſt monachorum fortiſsima, cui nulla poterunt nocere aduerſa. Dicit nanque ſcriptura: Qui cuſtodit præceptum, non experietur quicquam mali. In prouerbijs quoque ſic dicitur: Vir obediens loquetur victorias. Obedientia monachum in cunctis tentationibus reddit inuincibilem, & qui ſequitur in omnibus ſenioris ſui conſiliū, nunquam ſentiet animæ ſalutis detrimentum.

Eccl 8. Prou. 21.

Obedientia enim eſt via breuis & aſpera, per quam cito ad perfectionis culmen aſcenditur. Monachus autem qui verus eſt miles Chriſti, ſuo nunquam cōfidit iudicio, ſed in omnibus directionem ſui ſequitur & obſeruat paſtoris. Enimuero qui verus eſt Chriſti amator, qui monachus omnino cupit eſſe fidelis, abbatem ſuum tanquam dei vicarium diligit, eiuſque mandatis, conſilijs & ordinationibus in cunctis ſemper obediens, hilariter acquieſcit.

Quis deſignari debeat abbas

Quod facere monachus confidēter vt poſsit, non puer, non indoctus, non carnalis, non indigens diſcretione, nec animo leuis, vel inexpertus ſpiritualium certaminum, in abbatem ordinandus, ſed vir moribus canus, in diuinis ſcripturis eruditus; ſpiritu ambulans in vera conuerſatione ſanctitatis, pius, manſuetus, mente tranquillus atque diſcretus, qui & improbis iudicium, & beneuolis nouerit exhibere miſerationem. Quotiens enim homo inquietus, turbulentus, indiſcretus & imperitus, abbas monachorum præficitur, mox regularis diſciplinæ integritas naufragatur. Neceſſe eſt ſubiectionē perire ſimul & humilitatis obedientiam, quando ſubditi confidentiam

dentiam nequeunt habere firmiter ad paſtorem. Nam ſi abbas irriſor eſt fratrum ſuorum, vel importunus contemptor infirmorum, quis aperiet illi cordis ſui quodcunque arcanum? Maxima igitur ſollicitudine in principio vigilandum fuerit vt paſtor deſtitutis ouibus talis ordinetur prælatus, qui nihil aliud quærat q̃ dei honorem, & animarum ſalutem. Monachus qui talem fuerit aſſecutus paſtorem, gratias agat deo, quoniam his noſtris temporibus rarus occurrit qui ſe dignum & idoneũ in omnibus nouerit exhibere prælatum. Amandus eſt meritò à ſubditis omnibus, & vt Chriſti vicarius in monaſterio cõtinua veneratione honorandus. Aperiantur ei ſecurè cogitationes omniũ, quoniã nihil quærit aliud q̃ profectum ſingulorum. Si medicũ ægrotantium corporum oportet eſſe prudentem, expertum, & ſumma diſcretione prȩditum, quanto magis abbatem decet eſſe virum optimum, qui medicus eſt animarum? Felices monachi, quibus vtilem & idoneum paſtorem dei miſeratio cõtulit, ſi tamen vt hoc ipſum intelligant, etiã non negauit. Alioquin malarũ ouium paſtor bonus in ſua rectitudine nõ agnoſcitur, ſed prauorum ingratitudine cũ domino potius cruciatur. Frequenter enim cȩca ſunt iudicia monachorum, quotiens de prælatis ſententia quæritur: & qui moribus corrumpunt integritatem ordidinis, rarò de paſtoribus verum & rectum iudicant. Propter ingratitudinẽ ſubditorum rectores plerunq; mutãtur in deterius, & monachi qui bonum & vtilẽ paſtorem in vita præſentem deſpiciunt, ſucceſſorem ſtultũ & inutilẽ iuſto dei iudicio ſuſceperũt. Qui in ſimplicitate ſubditi ſunt, rectè ambulãt: & qui Chriſtum veraciter imitantur, non diſcernunt prȩſidentẽ. Habemus enim quẽ ſequamur paſtorem fidelium animarum dominũ noſtrum Ieſum Chriſtũ, in quem animo fideliter proſpicientes paſtorem viſibilẽ temerè nõ diſcernemus. Super cathedrã Moyſi, inquit, ſederunt ſcribȩ & phariſȩi: quæ vobis dicunt, facite: quæ autem faciunt, nolite imitari. Audi hæc ò monache, & qui propriæ ſalutis amator es ſtudioſus, formã obedientiȩ quã ſequaris, conſidera. Abbas, Chriſti vicarium gerit in monaſterio, qui ſiue bonus ſit ſiue malus, obedientiam nõ ſuo merito ſed Chriſti nomine meretur omniũ ſubditorum. Neq; ènim de ſolis apoſtolis intelligimus dictum, Qui vos audit me audit, & qui vos ſpernit me ſpernit, ſed de quolibet in dei eccleſia prælato, qui cuſtos & rector conſtitutus eſt animarum. Ergo ſi abbatem habes bonum, idoneum, & ſanctum, audi vocem eius tanquam mandatum dei vicem gerentis, & quicquid tibi præceperit, eſto obediens in omnibus. Sit autem tibi doctrina eius norma viuendi, & conuerſatio ſancta purioris inſtitutionis exemplum. Amicus

Felices monachi, bonũ nactã abbatẽ.

Mat.23

Luc.10

enim dei eſt, & Ieſu Chriſti vicarius. altero meretur vt diligas, altero verò vt in omnibus precipienti obedias. Quod ſi paſtorẽ aſſecutus rudẽ, imperitũ vel certe minus idoneum, caueto precor ne actiones eius temere velis diſcutere, ſed cogita potius ꝙ peccata tua merentur paſtorem inutilẽ habere. Conſidera eum non quod eſt, ſed quod dicitur, & honora paſtorem propter illius amorem & reuerentiam, cuius vicariatu inſignitur. Obedientiam quam deo promiſiſti, eius vicario pure & ſimpliciter exhibendam omni tempore memineris, quoniã ſi abbas in ſua cõuerſatione malus fuerit, vicariatum tamen Chriſti, niſi iure deponatur, non amittit. Nec te abſoluit à promiſſa religionis obedientia paſtoris tui reproba vita. Metuenda eſt vſitati prouerbij noſtri ſententia: Monachi reprobi nõ merentur abbatem habere bonum. Non de vobis hoc paradigma vibratum exiſtimetis fratres chariſsimi, neq; enim paſtorem me malum confido, quãuis rudem & imperitum negare non poſſum: ſed neque mali de vobis ſuſpicionem admiſimus vnquam, quippe qui nihil magis quærimus, quàm fraternam in omnibus nutrire & ampliare charitatem. Frequenter veniunt ad nos monachi vel cum ratione vel ſine cauſa peregrinantes, qui materiam inſtabilitatis ſuæ vt plurimum retorquent in abbates. Ego autem, qui vos ad omnia, quæ ſancta & vtilia, cupio eſſe inſtructos, charitates veſtras paternè exhortor & moneo, vt his circuncellionibus aures decætero non porrigatis, qui moribus paſtorum ſuorum detrahunt, & propria ſcelera delationibus alienis abſcondere contendunt. Non eſt hæc monaſticę inſtitutionis neceſſaria integritas, cauſam rebellionis & inobedientiæ ſubditorum in caput retorquere paſtoris. Qui verus eſt monachus, aliena temerè non iudicat: & qui humilis obedientiæ filius eſt, cauſas rebellionis non explorat. Qui autem paſsionibus carnis indulget conſenſum, nunquam poteſt quieſcere: & qui vitam ſcrutatur alienam, contemptor ſalutis eſt propriæ. Monachus in dei amore fundatus non dijudicat mandatum ſenioris, & qui Chriſtum ſemper intuetur præſentem, ſuum, vt angelum dei, veneratur paſtorem. Audacia monachum degenerat, & præſumptio multos in carcerem præcipitauit. Monachus petulans, laſciuus & proteruus, ſanctitatis amiſit propoſitum: & niſi reuocetur ad mentem dura caſtigatione carnis, pedem iam poſuit ad infernum. Qui mandatũ ſenioris curioſa temeritate diſcernit, non eſt obediens: & qui contriſtatur ad imperium, non eſt verus Chriſti diſcipulus. Vera nanque obedientia non murmurat, non hæſitat, non triſtatur, non quærit diuerticulum, non tardat, non excuſat, nec oſtendit minimũ irreſignationis ſignum. Ad mãdatum ſenioris pro Chriſti amore ſem-

Peccata plebis inutilẽ paſtorẽ merentur.

In inſtabileis monachos.

re ſemper exultat, occurrit læta, & cum feſtinatione obedit hilariter. Quid enim aliud eſt monachus, quàm certator aſsiduus, qui virtutibus armatus humilitatis & obedientiæ, ſemper in ſtadio certaminis vigilat, & ſub triplici acie victor contra ſemetipſum fortius pugnat? Beatus ille monachus, qui vim ſibi ipſi faciens, voluntatem carnis ſuperare didicit, & per continuum ſpiritualis militię vſum, montem veræ obedientię arduum cōſcendit. Verè monachus ille beatus, qui contemptis omnibus mundi ſolatijs, ſe totum in amore Ieſu Chriſti repoſuit, & nihil iam viſibilium amplius cōcupiſcit. Non eſt monachorum, diuitias, honores & voluptates in hoc mundo quærere, nec decet militem Chriſti aliud quàm Chriſtum cogitare. O monachum ter quaterque felicem, qui voluntatem pro Chriſti amore propriam vſque ad vltimum vitæ mortificat, & in vera obedientia humilis perſeuerat. Quantum ſit bonum coram deo humilis obedientia, fratres mei nemo ſufficienter poteſt edicere, quam cunctis victimis diuina proteſtatio voluit præferre. Obedientia eſt, quæ animam deo reconciliat, & præter effuſionem ſanguinis martyres coronat. Monachus enim qui ſe propter deum ſpontanea voluntate ad perpetuam religionis obedientiam obligat, ſi iuxta votum rectè viuit, prolixum certè martyrium portat. Obedientia igitur eſt ſine ſanguinis effuſione martyrium, & ſubijcere ſe homini propter deū voluntariè, carnis ingēs eſt tormentū. Anima quæ humilitatē & obedientiā veraciter diligit, ad coronam martyrij ſine dubio pertingit. Arduum eſt opus & nimis laborioſum certamē, liberum hominem ſemetipſum deſpicere, & ſe totum & voluntatem ſuam omnem ſub imperio & poteſtate alterius perpetuo reſignare. Intueamur autē fidelib⁹ oculis huius mercedē certaminis, & reputabimus omnia dura & aſpera huius vitę quaſi ludum eſſe quendā puerilem, qui iā ad horam cernitur, & nuſquam poſtea comparebit. Nam vt Chriſti amator dicit apoſtolus, nō ſunt cōdignæ paſsiones huius temporis ad ſuperuenturam gloriam quæ reuelabitur in nobis. Coronam, quā ſanctis martyrium pro Chriſto quondam cōtulit, hodie veris Chriſti amatoribus humilis obedientia pręparabit. Monachus enim pro Chriſto verè humilis & obediens, ſine pauore ſecurus moritur, vtpote qui ſub imperio ſenioris ſui fideliter militās ab omni rationis exactione liberatur. Nam qui ad nutum paſtoris ſui viuens, in omnibus mandatis dei rectè graditur, nihil poteſt cōmittere quod ad iudicē deferatur. Abbatis enim teſtimonio defenditur, ad cuius directionem ſine querela rectè conuerſatur. Conſiderate fratres legem obedientiæ, ſecundum quam viuere promiſiſtis: & ſcitote quoniam neceſſarium feciſtis quod volun-

1. Reg. 15.

Monach⁹, diuturnus martyr.

Rom. 8.

 tarium

tarium fuerat, quando in ſententiam monaſticę traditionis ſolẽniter conſenſiſtis. Non licet vobis iam à ſancto propoſito recedere, nec poteſtis votum ſemel emiſſum reuocare. Si feceritis omnia ſecundum ſanctum euangelium Chriſti, & normam Benedicti patris, quæ vouiſtis, nõ ſit vobis hæſitationis dubiũ, beati eritis, & mercedem ſanctis debitã à domino recipietis. Si autem promiſsionum veſtrarũ immemores, votum ſanctæ puritatis deo factum violaueritis, ſi conuerſatione ſpirituali contempta ſecundum carnem vixeritis, iam nunc denuncio vobis ex lege veſtra, quoniam certiſsimè cõdemnandi eſtis à domino noſtro Ieſu Chriſto iudice omnium, quem irridendo cõtempſiſtis. Multo enim melius eſt nihil promittere, quam votum violare. Salutis igitur veſtræ conditio in hoc vno ponitur, vt quemadmodum ſemel promiſiſtis deo, ſecundum regulam ſancti Benedicti vſque ad mortem in omni puritate mentis & corporis cõuerſando perſeueretis. Homo enim Chriſtianus, qui non vouit conuerſionem monaſticam, ſaluari poteſt rectè viuendo ſecundum euãgelium, qui autem ſemel factus eſt monachus, non ſaluabitur niſi omnia ſeruauerit vſque ad mortem quę ad monaſticum requiruntur inſtitutum. Auſculta igitur ò monache verbũ breue, ſolidum ac verum. Monachus es, ſi monachum vixeris, ſaluus eris: ſin verò aliter vixeris, non ſaluaberis, ſed portionem tuam recipies inter ſpiritus apoſtatas, quoniam deum, cui mentitus es, irridens contempſiſti. Reuoca nunc igitur temetipſum ad te, conſcientiam tuam de omni vita tua diligenter examina, quomodo impleueris eatenus vota tua, quæ promiſiſti, examuſſim penſa. Veruntamen ſit tibi ſuſpecta propriæ examinationis ſententia, niſi te confirment etiam iudicia aliena. Horam ſemper cogita illam, in qua monaſterium conuerſionis cauſa primũ ingreſſus es, vt quotiens à feruore ſanctitatis torpentem offenderis animum, ad priſtinum nouitiatus renouare queas inſtitutum. Cito poteris fieri monachus bonus, ſi obedientiam & humilitatem in omnibus ſemper vbique cuſtodieris. Obedientia monachi vera multas in eo virtutes congregat, humilitas autem ne defluant congregatas ſeruat. Omni tempore paratus eſto mandatis obedire paſtoris, & quantumcunque in agone certaminis ſancti profeceris, non extollas animam tuam in aliquam profectus æſtimationem. Quid enim ſunt iuſtitiæ noſtræ corã domino? aut quid boni facere poſſumus quod ille non dederit? Quoniam deus qui eſt omnia in omnibus, ſibi ſufficiens & ſolus perfectus, bonorum noſtrorum non eget, quippe qui eſt ſummũ & incommutabile bonum, in cuius cõparatione minus ſunt quàm nihilum omnes iuſtificationes noſtræ. Monachus igitur ſub ab-

Maſcula & digna viro admonitio.

bate conſtitutus in humilitate veraciter obediens, ſecurè graditur, & ſi perſeuerauerit vſq; in finẽ pugnans & vincens, glorioſe remunerabitur. Verè delectat me fratres humilitas obediẽtię veſtræ, quam omnipotenti domino vt fideles exhibetis, nec me vobis in hac parte prȩlatum intueor, ſed ſocium, & omnium veſtrum humilem quamuis inutilem miniſtrum. In his ergo, quæ veſtram concernunt ſalutem, non meam precor loquentem reſpiciatis perſonã, ſed omnium potius dominum cõmunem, pro cuius amore me indignum hominem vobis præfeciſtis abbatẽ. Ego enim vobis bene currentibus non ero moleſtus. ſi quis autem declinauerit à via veritatis, compellor obuiare pro viribus etiam inuitus. Semper cogitet monachus introitum ſuum ad cœnobium, & nunquam obliuiſcatur primum inſtitutionis ſuæ propoſitum. In omnibus quoque operibus tuis ò monache ſemper cogita, quoniam non es diuturnus ſuper terram, ſed in breui ab hac vita migraturus es, & quando forſitan non exiſtimas, moriturus. Cuſtodi ergo inuiolatum ſanctitatis propoſitum, & ſemper eſto vigilans in operibus bonis, vt cùm venerit dominus & te vocauerit, inueniat præparatum. Memento quoniam peregrinus es in terra, nec habes hic manentem ciuitatẽ, Heb. 13 ſed quemadmodum viator feſtinãter ad itineris terminum properat, ita mors ad te quotidie ſine intermiſsione appropinquat. Dum ergo ſanus es, diſpone domum cõſcientiæ tuæ, vt mortem non timeas, quoniam raró bene moritur, qui nõ vt quotidie moriturus præparatur. O quàm ſecure de hac vita monachus egreditur, qui conſcientiam in omni puritate cuſtodiẽs mundam, ad integritatem regulæ ſanctiſsimi legiſlatoris noſtri vſq; ad mortem ſine reprehenſione omni tempore conuerſatur. Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum quaſi prȩſentem, immo nuſquam abſentem, mens tua iugiter habeat in memoria, & non tranſeat hora, in qua patientem pro te cum gratiarum actione non cogites. Sta in humilitate & vera obedientia, & nulla tibi vnquam præualebunt contraria. Quemadmodum arbor multas & magnas radices in terra mittens, non facilè de loco ſuo euellitur, ſic monachus charitatem & obedientiam in humilitate cũ cæteris virtutibus poſsidens, nequaquam à dæmonibus ſuperatur. Obedientia magna virtus eſt fratres, quæ mẽti cæteras virtutes inſerit, inſertasq; per humilitatis miniſteriũ cuſtodit. Ipſe dominus noſter Ieſus Chriſtus, qui factus eſt pro nobis obediens vſq; ad Phil. 2. mortem crucis, corda veſtra per gratiam ſuam illuminet, & mẽtes veſtras ad obſeruantiam regularis vitæ omni tempore dulciter inflammet, qui viuit & regnat cum deo patre in vnitate ſpiritus ſancti deus, per omnia ſæcula ſæculorum. Amen.

De continentia & vera caſtitate. Homilia XXI.

MAximè optarem fratres mei charisſimi eam me gratiam cõſecutum à deo, qua vobis paſtor dignus & idoneus opere ſimul eſſem & ſermone. Scio enim, nec me fugit, quam periculoſa res ſit homini iuueni & inexperto, qualis ego ſum, regimen animarũ, quando is, qui nec dũ ſemetipſum dirigere & gubernare ad iuſtitiæ normam didicit, accedere ad aliorum magiſterium præſumit. Erubeſco in medio veſtrum os meum aperire ad docendũ, qui breui tempore diſcipulus, ante maturitatem cogor eſſe didaſcalus. Verum quoniam ita placuit vobis, & voluiſtis me iuuenem habere magiſtrum, parcite mihi, quoniam neceſsitas me compellit commiſſum pro viribus adimplere officium. Veſtris mihi ſubuenite orationibus precor fratres, vt vires, quas ætatis imperitia denegat, dei miſeratio impendat. Cupio enim vos coram deo ambulare in omni puritate mentis & corporis, vt ei cõplaceatis, cui vos ab initio tradidiſtis. Ducem itineris aſſumpti ad cælum intueamini dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, qui natus de virgine Maria ſemper pudiciſsima, mentis & corporis perfectiſsimam caſtitatem perpetuò conſeruauit. Hunc ſequamini præceptorem, in cuius militiam manus conſecraſtis, vt nõ ſolùm corpore ſeruetis indictam vobis continentiam, ſed etiam mente lucidam ſuper ſapphirum & carbunculũ cuſtodiatis perpetuò caſtitatem. Caſtitas enim virtus pulcherrima præcipuè decet clauſtrales, per quam ſub iugo rationis impetus omnis refrenetur libidinis, & furia extincta vitiorum habitudo corporis ſeruetur totius honeſtatis. Monachus incontinens & laſciuus, qui ſpurcam carnis libidinem ſequitur, cum dæmonibus qui receſſerunt a domino, cõputatur. Tria ſunt enim ſine quorũ obſeruatione perpetua, nemo inter monachos cenſetur nominandus. Horũ primũ eſt humilis & verę ſubiectionis obediẽtia, ſecundũ omnis abdicatio proprietatis vt pręcipit regula, tertiũ perpetuæ cõtinentię & caſtitatis inuiolata cuſtodia. Quodlibet iſtorũ violauerit monachus, ordinis ſui propoſitũ corrupit. Duobus caſtitas ſuſtẽtatur comitibus, ieiunio videlicet ac tẽperantia, quibus ſi aliquando deſtituta fuerit, citò proculdubio labaſcit. Caſtitas, monachorum ornamentũ eſt maximum, qua decorati ad cõſortium introducentur angelorũ. Caſtitate nihil eſt pulchrius, quæ cõceptum de immundo ſemine facit mundum: de hoſte quoque efficit domeſticũ, & de homine terreſtri angelum. Caſtitas virtus eſt omnium virtutum ſpecioſiſsima; quæ dum pro Chriſti amore vſq; ad mortem ſeruãda promittitur, inęſtimabili præmio remuneratur. Caſtitas angelorum ſocietati eſt proxima, & ſumma Chri-

Caſtitas cũ primis monachos decet.

Caſtitatis laus.

ma Chriſtianæ mentiſ medicina. Caſtitas eſt Ieſu Chriſti æterni regis amabile domiciliũ, & futuræ incorruptionis mirabile principium. Caſtitas eſt plenitudo cæleſtis gratiæ, per quam redintegratur omnis corruptio naturæ. Caſtitas eſt virtus omnium potentiſsima, per quam in vaſe fragili mirabili certamine vincitur natura. Caſtitas vitam imitatur angelicam, & neſcit in medio luti aliquam maculę cõſperſionem. Beatus homo, qui verę donũ caſtitatis à domino deo ſuſcipere promeruit, & ipſum inuiolatũ vſque ad mortem in humilitate chriſtiana cuſtodiuit. Caſtus eſt, qui amore Ieſu Chriſti mente & corpore purus, ab omni carnis coinquinatione ſe abſtinet, qui feruore ſancti ſpiritus in charitate dei dulciter ardet, qui nihil omnino concupiſcit in hoc ſæculo, qui eſſe & viuere ſemper deſiderat cũ Chriſto. Caſtus eſt, qui memor profeſsionis militię ſpiritualis motus carnis ratione cõprimit, & omnes prurientes libidinis ſcintillas mox a principio fortiter reſtringit. Caſtus eſt, qui mox vt cogitatio carnalis mentem pulſare cœperit, diuinum cum lachrymis implorat auxilium, nec quieſcit a precibus donec incendium prurientis ardoris penitus ſenſerit extinctum. Caſtus eſt, qui fugit omnẽ materiam & occaſionẽ luxuriæ, qui pepigit fœdus cum oculis ſuis ne quidẽ cogitet de fœmina, & ponit cuſtodiã ſenſibus ſuis nequa ingerantur fœda vel impudica. Caſtus eſt, qui laſciuorũ declinat cõſortia, & ſemper auertit oculos ſuos ne cõſpiciat vana. Caſtus eſt, qui omnium mulierum deteſtatur frequẽtiam, & qui ſuam fragilitatẽ cum timore & vigilantia omni tempore habet ſuſpectam. Caſtus quidem eſt, qui mẽte & corpore naturam imitatur angelicam, & qui ſanctis moribus nullam admittit corruptionem. Caſtitas donum eſt gratiæ, & nõ opus naturę vel induſtriæ humanæ. Caſtitas monachum humilem deo facit eſſe gratiſsimum, quoniam qui viuit in carne mortali ſine corruptione, ſocius eſt angelorum. Qui caſtitatem aſſecutus eſt veram, ſemper eſt humilis: & qui naturã eius intelligit, non ſibi eius poſſeſſionem arrogat, ſed domino qui dedit. Nemo enim caſtus viribus ſuis, quoniam naturã vincere homo fragilis nõ ſufficit, niſi dederit ille qui naturam & omnia creauit. Nam quotiens natura per caſtitatem vincitur, deus homini manifeſtè coöperatur. Habet autem ipſa caſtitas in pubeſcentibus difficile principium, quouſque motus illicitæ cogitationis ducatur in contemptum. Caſtitas fornicationẽ, fugiendo potius q̃ concertando, exuperat, quoniam tot ſubtilibus armis luxuria circumcingitur, vt vltro ſit declinanda priuſquam cõgrediatur. Quotiens ergo cunq; animus luxuriæ motibus tangitur, diuinum ſine mora auxilium inuocetur, non detur immundæ cogitationi deliberationis ſpacium,

Caſtus quis.

Iob 31.

Vincẽda libido omnis, non pugna, ſed fuga.

cium, ſed mox vt ſentiri cœperit, per obliuionis remedium ducatur in contemptum. Cum hoſte fraudulẽto, & qui ſemper vtitur inſidijs, nulla ſunt penitus commiſcenda colloquia, & cũ immundis cogitationibus carnis non ſunt tractãda conſilia. Enimuero niſi caput ſerpentis conteras, labitur: & niſi motus luxuriæ
1. Co. 6 mox comprimas à principio, roborantur. Monet ſanctus Chriſti apoſtolus Paulus contra quælibet vitia pugnandam, fornicationem ſolam præcipit fugiendam. Materiam contra nos victoriæ circumferimus, propterea vult ꝙ hoſtem fugiamus. Caſtitas ieiunio alitur, gula naufragatur. Vnde ſi caſtitatem diligis, ama ieiunium, vt neceſſarium habeat alimentum. Qui caſtus eſt, apis induſtriã ſequitur: & qui vere eſt monachus, quaſi omnibus floribus exornatus, cunctis virtutibus decoratur. Caſtus eſt, non omnis qui neſcit luxuriam, ſed qui in carne pura & munda pro Chriſti amore ſolius, etiam mentis obtinet ſanctitatẽ. Alioquin quid prodeſt domicilij puritas, ſi habitator ſit fœdus & immundus? Habuit & virgines ſuas quondam Veſtæ ſacrificantes cæca gentilitas, ſed quia non deo vero pudicitiam corporum immolarunt, nec fidem rectam mente tenuerunt, cum ſuis dæmonibus quos coluerunt, in profundum inferni deſcenderunt. Caſtus eſt enim qui amore creatoris & carnem ab omni cohibet luxuria, & mentem ſanctis virtutibus ipſi deo immolat omnifariam decoratam. Extra fidem Ieſu Chriſti hodie nõ eſt caſtitas vera, neque ad ſalutem æternã meritoria. Viue caſtus ô monache, cõuerſare purus & ſanctus, & quandiu manet in corpore ſpiritus, de luto non præſumas confidentiam habere caſtitatis. Cibus caſtitatis eſt ieiunium & abſtinentia, & in omni actione ſalubris continẽtię firmamentum. Sed cùm omnia fueris aſſecutus, noli confidere, quia de cælo lapſus eſt, quem ſcimus nihil manducaſſe. Maceratio corporis ad conſeruandam pulchritudinem caſtitatis & neceſſaria eſt valde & vtilis, ſed quantumcũque in vtraque profeceris, noli tibimetipſi confidere, ſed vigilans ſemper, & ſperans in auxilium domini, time. Niſi enim continuè & inſtantiſſime tenueris te in timore domini, citò ſubuertetur domus conſcientiæ tuæ. In vanum currit, qui caſtitatem ſuis viribus cuſtodire præſumit. Niſi enim dominus ædificauerit caſtitatis domicilium, fruſtrà laborat qui abſtinentiæ conſtruit murum. Et niſi tu viribus totis gratiæ diuinę cooperator extiteris, caſtitatis pulchritudinẽ nullatenus obtinebis. Neque enim caſtum te faciet deus ſine tua voluntate, neque tu donum hoc magnum conſequêris, niſi ſuccurrat ille per ſuam miſerationem tuæ infirmitati. Tuum ergo fuerit ô monache in bona voluntate caſtitatis offerre deſiderium, & in humili confidentia certum à domino expectare

Amas caſtitatẽ, ama & ieiuniũ.

Eccl. 27

Caſtitas maximè donum dei.

pectare incrementum. Adhibe tuum, & non deerit domini auxilium. Caſtitas donum eſt gratiæ non naturæ, & preter carnem in carne viuere, angelicæ fortitudinis eſt, non humanæ. Verumtamen non eſt difficile ſeruare caſtitatem homini bonæ voluntatis, qui maximè ſegregatur à tumultu ſæcularium, & viuit ſolitarius in medio monachorum. Monachus etiam, qui iuuenis & innocens bonę reformationis cœnobium ingreditur, ſi mentem ſuam in timore domini continuè occupauerit, minus à luxuria impugnatur. Pernicioſa enim eſt libidinis experientia, quoniam ſicut quidam veraciter dixit, vincere vult animos non ſatiare Venus. Monachus autem propriæ ſalutis ſtudioſus amator, libidinis ardorem de facili poteſt extinguere, ſi ocium & ſaturitatem fugiens, in ſpirituali exercitio ſe continuè voluerit occupare. Inter omnia quippe vitia, nullum amplius & periculoſius caſtitatem impugnat, quàm ſaturitas & ocium. Si hæc duo mala ſuperauerit monachus, caſtitatē facile cuſtodiet. Hinc ſanctiſsimi principes monachorum, cupientes amputare libidinis cauſas, victum nobis parcum ac tenuem conſtituerunt ad certam menſuram, quo corpus ſuſtentetur ad neceſsitatem, & non incraſſetur ad libidinem. Somni quoque parcitatem monachis vtilem ſanxerunt, quia requies immoderata carnem non minus extendit quàm gula. Ocium verò tanquam animę pernicioſiſsimam peſtem longè voluerūt eſſe à clauſtralibus, partiētes ſapientiſsimè tempus, vt monachus nunquam inueniretur ocioſus. Audite hæc fratres & mente percipite, qui theſaurum magnum in fragili corpuſculo portatis. Ocium fugite, ſemper aliquid boni facite, vt quotiens tentator diabolus acceſſerit, vtiliter vos inueniat occupatos. Enimuero qui ocioſus eſt, inſidijs patet tentantis: qui autem occupatur in opere bono, aditum clauſit omnem inſidijs. Continua igitur exercitatione occupandus eſt animus, vt nunquam inueniatur ocioſus. Beatus ille monachus, qui mentem ſuam omni tempore in bonis exercitijs occupat, & nunquam in ſomno torporis & ignauiæ dormitat. Beatus eſt miles Chriſti ſpiritualis, qui ſemper in timore domini vigilat, & omnes inordinatos motus carnis ſtatim à principio refrenat. Veram enim caſtitatem illæſam cuſtodire non ſufficit, quiſquis cū immundis cogitationibus quaſi deliberans ludit. Primis motibus iniquarū cogitationum reluctandum eſt, quoniam vbi mora generat periculum, ſtatim fortiter eſt pugnandū. Semper eſt vigilandum contra ſalutis noſtræ aduerſarium, qui nunquam citius vincitur, quàm ſi mox à principio ſuffocetur. Continua exercitatione opus eſt fratres, quia mens in ſanctis ſtudijs ſemper occupata, eſt quaſi turris altiſsima fortitudinis, in qua conſtitutus

Aeſtū libidinis quomodo extinguas.

ſtitutus

ſtitutus miles Ieſu Chriſti vigilantiſsimus, nullas metuit inſidias hoſtilitatis. Obſecro vos igitur fratres mei chariſsimi, ne ocio tempus conſummatis, ne materiam in vobis vitiorum auxeritis, qui maligni ſpiritus aſtutias non ignoratis. Continentiam ſeruate in omnibus, & directricem virtutum temperantiam adhibete cunctis operibus veſtris. Semper cogitate quemadmodum oporteat vos in omni religione & ſanctitate ambulare coram domino Deo, in cuius verba iuraſtis, & ſic viuite, vt comparere in eius iudicio non timeatis. Monachi eſtis, in miniſterium domini noſtri Ieſu Chriſti voluntaria promiſsione ſegregati de mundo, vnde oportet ſub neceſsitate ſalutis, altiorem & ſanctiorem vos cæteris conchriſtianis ducere vitam, & omnem carnis & animæ deuincere prauitatem. Oportet enim vos mente ſimul & corpore ſemper eſſe caſtiſsimos, & nulla corruptibilis carnis ſpurcitia maculatos. Monachus incontinens, apoſtata eſt: & qui carnem ſuam coinquinat ſpurcitia mulierum, ſimilis eſt violanti iuramentum. Lacus inferni, luxuria, & deſperatio ſemper incontinentiæ eſt proxima. Monachus qui ſemel in foueam carnis labitur, rarò ad veram compunctionem cordis inflammatur. Nam fornicationis vitium conſuetudine diuturna conualeſcens, de facili non vincitur, niſi contrariis remedijs per violentiam emendetur. Maioris difficultatis eſt poſt lapſum carnis ad veram caſtitatem reſurgere, quam in habita continentia permanere. Facilius eſt à ſtatu rectitudinis in quodlibet vitium cadere, quàm roboratum conſuetudine peccatum emendare. Nam, vt veraciter quidam ait gentilis, facilis eſt deſcenſus auerni, ſed reuocare gradum ſuperaſque euadere ad auras, hic opus hic labor eſt. Conſideremus illos qui foueam hãc turpiſsimam inciderunt, & poſtea maiorũ auctoritate ad pœnitentiam compulſi ſunt, quemadmodum in medio fratrum conuerſantur. Veræ compunctionis non habent ſigna, ſed in ariditate cordis vitam agunt inquietam. Nulla mentis deuotio apud eos conſpicitur, ſed carnis vbique ſolatia ſequuntur. O quàm rarò ad interni amoris dulcedinem conuertitur, quiſquis in lacum fornicationis ſemel præcipitatur. Niſi enim priuſquam in hanc miſeriam deueniat, fundatus in timore domini fuerit, lapſus difficillimè ad veram compunctionem recurrit. Sobrie igitur viuite fratres chariſsimi, & ſemper vigilate in orationibus ſanctis, quoniam niſi cautiſsimè in omnibus ambulaueritis, laqueos dæmonum nequaquam poteritis euadere. Abſtinentiam diligite, humilitatem ſuper omnia cuſtodite. Nemo enim carnis ſuæ motus poteſt deprimere, qui gulam & ſuperbiam contempſerit edomare. Fornicationis inſolens dæmonium nunquam melius vincitur, quàm

Aene. 6.

Non temerè verè cõpũguntur, qui ſemel ſeſe libidini permiſerunt.

ſi vera

ſi vera cordis humilitas in plenitudine virtutum omnium cõſti-uetur. Nam ſicut omnipotens deus ſuperbis reſiſtẽs, humilibus dat gratiam, ita diabolus fugiẽs humiles, ſuperbos pręcipitat in fornicationẽ. Qui ergo guloſus ad ſatietatem manducans & bibẽs, vincere ſpiritum fornicationis deſiderat, quaſi oleum ad incendium portat. Et qui cũ ſola abſtinentia luxuriæ motus cõtendit extinguere, ſimilis eſt homini qui cum vna manu in medio fluctuum cernitur natare. Coniungatur abſtinentiæ cõtinua ad deum oratio, & in naui ſanctæ humilitatis ſecurè nauigabitur. Semper ſit in ore monachi oratio, & memoria paſsionis & mortis domini Ieſu nunquã ab eius meditatione recedat. Nihil enim ſic mẽtem aduerſus dæmonem fornicationis cõfortat & animã, ſicut deuota meditatio paſsionis domini & ſaluatoris noſtri Ieſu Chriſti. Quotiens ergo motũ carnis inordinatum ſenſeris, quotiens hoſtem adeſſe inuiſibilẽ ad nocendum perceperis, mox ad pendentẽ in cruce filium dei cõfugito, flexiſq; in terram genibus talis ad eum formetur oratio. O Ieſu crucifixe amor meus, per dolorẽ vulnerum tuorum miſerere mei, per ſanctiſsimi ſanguinis tui effuſionem adiuua me in iſto certamine, & per virtutem innocẽtiſsimæ mortis tuę libera me ab omni mentis & corporis cõtagione. Nihil hoc orationis modo ſalubrius, in qua paſſionis Chriſti memoria colitur, & in virtute ſaluatoris omnium petitiones ſolidantur. Nihil antiqui hoſtis inſidias magis extenuat, nihil vires malignitatis eius citius infirmat, q̃ ſi deuotus Chriſti ſeruus in meditatione amariſsimę paſsionis domini humiliter perſeuerat. Quemadmodum fur quiſpiã fugit ante faciẽ iudicis perſequentis, ſic diabolus velociter euaneſcit à cõſpectu monachi meditantis cum attentione paſsionem & mortem ſaluatoris. Citò motus iniquę cogitationis extinguitur, vbi paſsionis Chriſti amaritudo ad mentem reuocatur. Quemadmodum nix incaleſcente ſole reſoluitur, ita diabolus à meditatione paſſionis dominicæ fugatur. Maximum caſtitatis pręſidium, eſt auxilium ſemper inuocare diuinum. Et niſi mox à principio tentationis recurras ad dominum, ſenties paulatim ex mora detrimẽtum. Nam ſi moram in cogitationibus pernicioſis admiſeris, inſenſibilem mox dęmones ingerunt cęcitatem mẽtis. Niſi enim mens prius excęcata fuerit, voluntas dęmoni nõ ſuccumbit. Fornicationis verò ſpiritus mentem in primis grauiter obtenebrat, poſteà donec pręcipitauerit in peccatum obcęcatũ, pugnat. Poſteà vero quam monachum in lutum nefandi ſceleris pręcipitauerit, ne cõſurgat iterum ad pœnitentiam, duobus ſe modis interponit. Aut enim peccati grauitatem ſubtiliter alleuiare conatur, vt pœnam grandem nõ metuat: aut diſtrictionem iudicij lapſo

Iaco. 4.

Nota ſimile.

Oratio quoties l.b. do mentem pulſauerit.

pſo reducit ad memoriã, vt deſperationis foueã incurrat. His laqueis capitur peccatrix anima, & quãto diutius iacuerit in profundo miſeriæ, tãto redditur magis obdurata. Fugite ô clauſtrales ocium, & gulam ſatietatemque ventris ſummopere declinate, quoniã monachus qui ventrem cibo & potu ſatiat, fornicationis dæmoni materiam nocẽdi præſtat. Cordis veram contritionẽ aſſumite, & illicitos motus carnis per lachrymas orationis refrenate. Nemo enim corpus ſuum rectè vincere ſufficit, qui contritionis aculeum prius nõ aſſumpſit. Ad ſanctæ autem contritionis gratiã non poteſt pertingere, qui ſeipſum perfectè cõtempſerit abnegare. Quiſquis autem ſeipſum pro Chriſti amore perfecte abnegauerit, iam carnis impetum ſuperãs gratiam contritionis facilius conſequetur. Nam qui voluntate mortificatus eſt, nihil carnale, nihil turpe concupiſcit. Sed quis eſt noſtrũ fratres qui ad hãc mortificationis gratiã dicere ſe audeat perueniſſe? Quis noſtrum ſe neſciat infirmum? In ſtadio ſpiritualis militiæ currimus, & quotidiano certamine contra vitia pugnamus. Fiduciam pacis nullam accepimus, etiam ſi pacem interdum habeamus. Quãto nobis familiarior eſt infirmitas carnis, tãto ſunt duriora prælia caſtitatis. Hinc nobis maximè vigilandum eſt, quando hoſtem familiarem circunferimus, & quaſi domeſticum impulſorem mali ſuſtinemus. Quouſque igitur in hac mortalitate viuimus, corruptorem caſtitatis ſemper timeamus. Caueamus omnia quæ libidinem excitant, & quantum poſſumus, acediam & ociũ fugiamus. Sunt enim verè caſtitatis fortiſsimi hoſtes ſaturitas panis & ocium, qui niſi per abſtinentiam & operationem ſalutaris exercitij procul expulſi fuerint, proximum caſtitati minantur naufragium. Omni cuſtodia ſeruate corda veſtra ô chariſsimi fratres mei, & contra nunquã dormientem aduerſarium veſtrũ ſemper animo vigilate. Armate vos lorica perfectæ fidei Ieſu Chriſti, quatenus opere & credulitate ſitis veri chriſtiani. Omnes in fraterna charitate ſemper eſtote vnanimes, & in vera regularis diſciplinæ obſeruantia ſine fictione cõcordes. Ieiunium & continentiam diligite, ſine intermiſsione ſemper orate. Ocium velut animæ peſtem pernicioſam fugite, & in ſanctis operibus vos iugiter exercete. Amate ſilentium, & ſolitudinem monaſticam nolite fugere, ſi veram mentis & corporis munditiam cupitis obtinere. Oculorum aurium & ſermonum cõtinuam habete cuſtodiã, ne per feneſtras mors ingrediatur ad animã. Mulierũ alloquia fugite, & contactus etiã ſanctarũ velut ignis incẽdiũ declinate. Nemo tuto libẽter intuetur, quod mortis affert aculeũ cupitum. Dominũ noſtrũ Ieſum Chriſtũ morien te pro vobis in cruce fidelibus oculis mẽtis per amorem ſemper

aſpi-

aſpicite, in eius doctrina euãgelica vos ſalubriter quotidie occupate, paſsioni eius ſimul & morti gratias humiliter agite. Hęc ſi cõtinuata perſeuerãtia in vera ſimplicitate cordis vſq; ad mortẽ feceritis, confidimus quod ſanctorũ cõſortio eritis pręmiandi.

De fraterna charitate monachorum. Homilia XXII.

AVdiuimus fratres mei chariſsimi dominũ noſtrum Ieſum Chriſtum in ſancto euãgelio pręcipientem: Quæcunq; vultis vt faciant vobis homines, & vos facite illis ſimiliter. Breuis quidem ſed ſolida fraternæ charitatis cõmendatio, ſine qua nemo ad dei amorem poteſt aſcendere. Nemo enim poteſt deũ diligere, qui cõchriſtianum ſuũ conuincitur nõ amare. Hinc beatus Ioannes dicit apoſtolus: Omnis qui odit fratrem ſuũ, homicida eſt, & ſcitis quoniã homicida nõ habet vitam æternã in ſe manentẽ. Vnde ſi quis dixerit quoniã diligo deum, & fratrẽ ſuum odit, mendax eſt. Propterea ſanctus hortatur nos Chriſtophilus Paulus dicens: Alter alterius onera portate, & ſic adimplebitis legẽ Chriſti. Et princeps apoſtolorum ita nos admonuit Petrus: Ante omnia, inquit, mutuã in vobiſmetipſis charitatẽ continuam habẽtes, quia charitas operit multitudinẽ peccatorũ. Quàm ſit neceſſaria fraterna charitas ad ſalutẽ, dominus vniuerſorũ Ieſus Chriſtus aperuit dicẽs: Diliges dominũ deum tuũ ex toto corde tuo, & in tota anima tua, & in tota mente tua. Hoc eſt primũ & maximum mandatũ. Secundũ ſimile eſt huic: Diliges proximũ tuum ſicut temetipſum. In his duobus mãdatis vniuerſa lex pendet & prophetæ. Quicquid enim in tota ſerie ſcripturarum vſquã pręcipitur, ad hęc duo mãdata ſine dubio refertur. Proximũ hic nõ ſanguinis neceſsitudine iunctũ intelligimus, ſed omnẽ hominẽ ſocietate rationis, maximè verò chriſtianum, quem vnuſquiſque tanquã ſeipſum iubetur diligere, cũ quo ęternam ſalutẽ cernitur expectare. Vos autem fratres maximè decet alterutrum in vera charitate ſaluatoris Ieſu Chriſti diligere, quibus profeſsio indicit monaſtica totis viribus ad perfectionis culmen anhelare, Nã ſicut radix omnium malorum eſt cupiditas, ita radix omnium bonorum eſt charitas. Deũ in primis propter ſeipſum, quia ſummũ bonum eſt, ſuper omnia corde puro debetis diligere, ac deinde proximum ſyncera charitate propter dominum amare. Hæc duo charitatis præcepta Chriſti auctoritate coniuncta ſunt, vt alterum impleri ſine altero nullatenus poſsit. Nam qui Deum veraciter diligit, proximum ſuum odire non poteſt. Si oderit proximum, non verè diligit Deum. Parit enim Dei amor dilectionem proximi, & per amorem proximi nutritur amor Dei. Si alter amorum defuerit, alter minimè conualeſcit. Nam

Matt. 7.
1. Ioã. 3
1. Ioã. 4
Gala. 6.
1. Pet. 4
Luc. 10
1. Tim. 6.

Nam qui proximum ſuum perfectè nõ diligit, ſe dei amore vacuum oſtendit. Tunc ergo deũ veraciter diligimus, quãdo proximum noſtrum, hoc eſt omnem hominem chriſtianum ſyncera intentione diligentius amamus. Charitas nanque fraterna eſt vinculum pacis, quę ſola nutrit in habitatione cõcordiam, & cõſeruat inter fratres chriſtianam vnitatem. Charitas eſt genitrix mãſuetudinis, & generoſa mater catholicæ pietatis. Charitas fraterna dęmonibus eſt formidabilis, quoniã victorioſos facit omnes quorum circumplectitur atrium cordis. Charitas extinguit libidinis incendium, & omnem multitudinem operit peccatorũ. Charitas hominem deo reddit chariſsimum, & ſanctorum ſociũ facit angelorum. Charitas in vnitate ſanctorum cõſeruat eccleſiã, extra quã ſalutẽ nullus cõſequitur æternã. Charitas fraterna mores cõponit clauſtralium, & deũ habitare facit in medio monachorum. Charitas nulli facit iniuriam, ſed omnibus miniſtrat auxilium per miſerationem. Charitas exterminat omne vitium, quia nutrix eſt vnica omnium virtutum. Charitas fraternitatis reformationẽ in vigore cõſeruat clauſtralium, & magnã operatur ſalutẽ animarũ. Charitas mutua cõfirmat obedientiã, & fructuoſam facit fraternã correctionem. Charitas verã inter fratres nutrit cõcordiam, & tam mentium quàm corporum bene redolentem conſeruat caſtitatem. Charitas monachos in domo dei facit eſſe vnanimes, & in omni bono opere laudabiliter cõcordes. Charitas mutua rigorẽ ordinis alleuiat, & omnia quę dura & aſpera vidẽtur carnalibus, per cõſuetudinẽ quaſi leuiſsima quædã in naturam cõmutat. Charitas pulchritudo eſt monachorum pulcherrima, quæ cunctis eſt virtutibus adornata. Charitas odiũ & inuidiã de cœnobijs ſeruorum dei penitus exterminat, & reliqua mortis crimina procul ſua pręſentia fugat. Charitas fratrum eſt ſpiritus ſancti decẽs habitaculum, & ſerenę cõſcientię fortalitium. Charitas eſt miniſtra iuſtitiæ, & vnica in monaſterio cõſeruatrix regularis diſciplinæ. Charitas mentẽ a crudelitate ſeruat innoxiã, & placidã cunctis ſubminiſtrat animi lenitatẽ. Charitas fraterna ſalutẽ quęrit omnium, & nõ ſinit habentem ſe torpeſcere ocioſum. Charitas nõ deteſtatur inopiam, ſed parata eſt fratrum amore omnẽ ſufferre paupertatẽ. Charitas eſt aqua cæleſtis dulcedinis, quã ſi quis in feruore ſpiritus ſancti potauerit, inferni perpetuã ſitim non expaueſcit. Charitas fraterna, carnis nõ quęrit illecebras, ſed affectiones dirigit in proximum puras, ſanctas & impollutas. Charitas nomen habet caſtę pulchritudinis, quod cõmunicari nõ poteſt rebus vel actionibus impuriſsimæ voluptatis. Charitas puritatem diligit atq; munditiam, & nõ admittit aliquã impuritatem. Charitas in operatione dilectionis non

Charitatis vires. (margin)

1. Pe. 4. (margin)

non carnem proximi cōſiderat, ſed animā, quam ad imaginē dei nō dubitat eſſe creatam. Charitas fraterna pijs admonitionibus delinquentem proximū erigit, & omnes actiones ſuas ab omni malitia puras & innoxias cuſtodit. Charitas in pace & trāquillitate mentis ambulat, & neq; verbo neq; facto neq; ſigno proximū contriſtat. Charitas quantū poteſt ſe in cunctis humiliat, & infirmāti proximo quaſi dei filio diligētiſsimè miniſtrat. Charitas neminem temerè iudicat, ſed peccantē proximum māſuetiſſimis admonitionibus humiliter emendat. Charitas terribilis & metuēdá eſt reprobis, ſed pia & benigna māſuetis. Charitas aliena incōmoda veluti propria cōputat, & pro fratrū tribulatione quaſi patiatur ipſa plorat. Charitas omnibus in neceſsitate poſitis cōpatitur, & nō min⁹ pro malis alienis q̄ pro ſuis cōtriſtatur. Charitas proximo nihil improperat, ſed infirmitates omniū pro dei amore ſemper æquanimiter portat. Charitas in bonis operibus eſt aſsidua, & quandiu manet in corde nunquam eſt ocioſa. Charitas nihil eorum ad quę obligatur, negligit, ſed omnia q̄ diligentiſsimè cuſtodit. Charitas fraterna legis eſt conſummatio, quoniā quicquid poſt dei cultū præcipitur, ad dilectionē proximi refertur. Hinc ſanctus Chriſti amator dicit: Qui diligit proxi mum, legē impleuit. Nam nō adulterabis, nō occides, nō furaberis, non falſum teſtimōnium dices, nō concupiſces rem proximi tui, & ſi quod eſt aliud mandatum, in hoc verbo inſtauratur, diliges proximum tuū ſicut teipſum. Dilectio proximi malum nō operatur. Plenitudo ergo legis eſt dilectio. Itaq; fratres mei chariſsimi rogamus vos per dominū & ſaluatorem noſtrum Ieſum Chriſtū qui iudicaturus eſt viuos & mortuos, quatenus fraternā charitatē ſemper cuſtodiatis illęſam, ſine qua nec deū veraciter poteſtis diligere, nec aliquod mandatū eius adimplere. Tā enim neceſſaria eſt vobis ad ſalutē fraternę charitatis cuſtodia, q̄ corporibus ad vitā conſeruandā ciborū & potus alimenta. Corpus nanq; ſine nutrimēto neceſſariò moritur, & omnes animæ virtutes ſine fraterna charitate diſsipantur. Charitas etenim fraterna multitudinem monachorum cōſeruat in vnitate ſpiritus, quoniā ſine vinculo dilectionis mutuæ nullus clauſtraliū perſeuerat ſine perturbatione cōuentus. Monachus qui fratrē ſuū odio perſequitur, à dei charitate procul elongatur. Dicit enim ſanctus euangeliſta Ioānes: Qui odit fratrē ſuū, in tenebris eſt, & in tenebris ambulat, & neſcit quò eat, quia tenebrę obcęcauerūt oculos eius. Amator autem proximi caſtus & prudens in lumine ſpiritus ſancti ſecurus ambulat, & nec ipſe perturbatur ab aliquo, nec quenquā aliū perturbat. Eſt enim proximi ver⁹ amor mitis, dulcis ac pientiſsimus, & in omni cōuictu ſuo māſuetus, pacificus atq;

Ro. 13.

1. Ioā. 2

eus atque tranquillus. Dirigit tamen vigor diſciplinæ apud re-ctores manſuetudinem, & clementia fraternæ conſiderationis pulchrè tēperat vigorē. Oportet enim vt ſic alterū temperetur ex altero, quatenus nec vigor ſit rigidus, nec amor diſſolutus. Amator fraternę charitatis viā iuſtitiæ nō deſerit: & qui rectè diligit proximū ſuum, nihil corruptionis interponit. Verus nanq; proximi amor nec aurū concupiſcit, nec miniſtrantium requirit obſequia, ſed cōtēptis omnibus quę animi ſtatū ſubuertere poſſunt, ſolius animæ ſectatur incremēta. Nō enim ſyncera eſt charitas proximorū, dona corruptionis appetere, aut more puerorū propter munuſculorū diſtributiones cōcurrentem affectu ſimilitudinis amare. Monachorū amicitia inter bonos eiuſdē propoſiti zelatores debet eſſe cōmunis, & procul remota ab omni affectione carnis. Sit pura, ſimplex, recta, & ſine cuiuſquā iniuria durabilis, nec habeat in ſe quicquā ſuſpectę cōſpirationis. Non eſt hæc norma fraternæ charitatis, priuata cōſolationis interdictæ cōuenticula quærere, & ſine benedictione prioris, furtiuis, immo prohibitis locutionibus vacare. Amorem veſtrum proximo nō rectè, ſed potius pernicioſe impenditis, quotiens contra normam regularis obſeruātiæ ad carnis ſolatia cōuenitis. Dilectio monachi debet eſſe ſolida, & ab omni tranſgreſsione diſciplinæ regularis remotiſsima, quoniā niſi charitas muta fuerit à colloquijs carnalibus, ignem in ſe nō habet diuini amoris. Examinate nunc fratres veſtra colloquia, & ſi corda habeatis etiā in vera charitate radicata. Charitas enim quæ cōſolationes ſpiritui nocentes vel dat proximo, vel recipit, nunquā ſyncera fuit. Curate igitur mētis oculū non ad carnis pulchritudinē, ſed potius ad animæ contēplationē dirigere, ſi rectè vultis proximū & laudabiliter amare. Caro enim cùm ſine reſpectu animæ diligitur, nō ſyncera, ſed carnalis & impura dilectio generatur. Conſidera fratrem tuū animā tibi habere conſimilē, & ſemper cogita quoniā fœlicitatē ambo expectatis æqualē. Mente ſiue anima intelligimus, anima nō corpore immortales ſumus. Quod immortale eſt, alter iubetur in altero diligere, & ad animā potius q̄ ad corpus reſpectū charitatis ordinare. Nā ſicuti ratione & intellectu à brutis animalib⁹ diſcernimur, ita dilectionis noſtrę intuitus ad mentem qua intelligimus, non ad corpus quod cū beſtijs habemus cōmune, referatur. Procul ſint à monachis ſanctis omnes affectiones carnis, qui mutuā & ſyncerā non ignorāt regulā charitatis. Sit amor in alterutrū purus rectus & dei ſolius timore cōceptus, quatenus nullum interueniat cōmodum rei corruptibilis. ſed permaneat ſimplex intētio charitatis. Charitas verò ſimplex & pura malæ cōſpirationis nō quærit diuerticula, nec ſe ar-

Vera charitas nihil q̄ corrūpi queq;, moratur.

mat

mat cõtentionis, murmure ad iniquitatis machinamẽta. Qui verã charitatẽ fraternitatis in corde ſuo poſsidet, pacem cuſtodit in omnibus, & nullã excitat materiam vel cauſam pernicioſę diſſenſionis. Charitas vnicuique ius ſuum impendẽs, nulli facit iniuriã, & omne quod ſibi nõ vult fieri, nunquã in alterius trãſfundit perſonã. Non exiſtimetis vos verã charitatem habere fraternam quando alterutrum diligitis intuitu carnis vel commodi rei cuiuſlibet tẽporalis, quoniã vbi cauſa dilectionis nõ eſt dominus, ſemper affectus diligentis eſt vel in parte vel in toto vitioſus. Recte autem diligit fratrem ſuum, qui diligit eum amore dei, & propter cõmunem quã expectamus participationẽ regni. Propterea, vt ſanctus Ioannes dicit epiſcopus, in vnum corpus baptizati ſumus eccleſię, quatenus nõ diſſoluamur, ſed in ea quę adinuicẽ eſt cõuenientia & amicitia corporis vnius charitatem & cõuenientiam mutuam perpetuo cõſeruemus. Quemadmodũ nemo extra vnitatẽ eccleſiæ catholicæ ſalutem poteſt conſequi, ita nullus ſine fraterna charitate poſſe creditur ſaluari. Charitas ergo vobis ante omnia eſt ad ſalutẽ neceſſaria, ſine qua reliqua virtutum opera penitus ſunt infructuoſa. Nihil enim boni eſſe poteſt, nihil meriti ſalutaris ad vitã, quod ex illa nõ duxit originem. Charitas via quædam eſt ad virtutis compendium, per quã ſi quis recto ingreditur tramite itineris, nulla egebit directione ducis. Charitas pura ſimplex & recta nõ proximum cõſueuit lædere, nec malũ alicui inferre. Charitas affectum quem commodis præſtat proprijs, impendere conſueuit omnibus: & quicquid ſibi ad ſalutem ſperat conducere, hoc vniuerſis hominibus in Chriſto Ieſu cupit eſſe commune. Charitas abſque vlla perturbatione officio dilectionis vtitur, & cùm omnes homines maximè diligat, pro nullo tamen ad zelum amaritudinis prouocatur. Semper eſt ſolida, ſemper conſtans, ſemper ſtabilis & firma, quia nec paſsionibus tangitur, nec motibus inquietudinis agitatur. Communem ſe præbet omnibus, & ita ſuam dilectionem impendit ſingulis, vt tamen proxima videatur vniuerſis. Charitas in his quæ pertinent ad rationem mentis & animæ, ſeipſam non negligit: in illis verò quæ commodum reſpiciunt corporis, ſæpè cauſas aliorum proprijs vtilitatibus præponit. Magnum eſt veræ charitatis imperiũ, quod alienum incõmodum cõpellit hominẽ facere ſuũ. Vos itaq; fratres mei, qui vos ſolẽniter ad Chriſti pręcinxiſtis militiã, qui per arduum iter obedientiæ ad vitam anhelatis æternam, ſi non vultis in tam laborioſi certaminis ſtadio fruſtra currere, curetis ante omnia hortamur fraternam in vobis charitatem ſemper inuiolabilem cuſtodire. Niſi enim ſynceram & perfectam charitatem adinuicem habueritis, ſine

Charitas vnũ deũ reſpicit.

fructu in obſeruãtia regulari laboratis. Nihil vobis abſtinentia ab eſu carnium ad animarũ ſalutem conferet, nihil abdicatio peculij omnis ad æternæ felicitatis adeptionem proficiet, ſi locum in cordibus veſtris fraterna dilectio non tenet. Cupientes ergo ſaluari cũ Chriſto, in veritate vos mutuo diligite, & ſicut Chriſtus dilexit vos, ita precamur alterutrum amate. Quod ſibi fieri vnuſquiſq; veſtrum deſiderat, hoc ipſum fratri ſuo ſine inuidia propter dei amoré omni tépore impendat. Vincat in vobis omnia carnis iurgia & quaſlibet cõtentiones amor diuinus, nec inueniat locũ pernicioſa carnis diſſenſio, vbi cõmorari iugiter debet fraternæ charitatis plenitudo. Nam ſi omnes in monaſterio ſecundum legẽ chriſtianæ inſtitutionis viuitis, alter ab alterius læſione neceſſario ſemper abſtinetis. Si verò per cõtentiones & iniurias mutuo vos læditis, nec monachi certe nec veri chriſtiani eſtis. Decet enim clauſtrales & monachos omnes, in obſeruãtia charitatis eſſe precipuos, ab inuidię odijq; rãcore lõgius eſſe remotos. Sit ergo monachus in propoſito ſanctitatis vſque ad mortẽ ſtabilis, ſit in dei miniſterio fidelis, quatenus & in amore creatoris dulciter ferueat, & nunquã à puritate cõſcientiæ recedat. Quiſquis enim dominum deũ ex toto corde ſuo perfectè diligit, & conſcientiã ſuã ab omni pollutione peccati mundã conſeruat & puram, & ſyncerã proximo ſuo ſemper exhibet charitatem. Eum verò quem vel inuidia vrit, vel odium cõtra fratrem excitat, manifeſtum eſt nec deũ veraciter diligere, nec puram à peccato conſcientiam habere. Omnis ergo qui fratrẽ ſuum odio & indignatione perſequitur, nec monachus eſt verus, nec dignus nomine chriſtiani, ſed merito & cõuerſatione dæmonũ miniſter & ſocius. Procul igitur hinc à ſancta cõgregatione veſtra cedant odia, nulla ſint in medio veſtrũ contentionis pernicioſæ certamina, nõ reperiatur iſthic zelus amaritudinis, ſermo nullus audiatur diſplicentis elationis. Iugiter hic vigeat fraternæ vnitatis concordia, ſingulorum conſcientias exornet chriſtianæ puritatis innocentia, vt ſic viuamus in hoc breui tempore, quatenus poſt mortem cum Chriſto gloriemur in æternitate.

De charitate hominis in deum. *Homilia* XXIII.

Nihil neq; iuſtius neque vtilius agimus, q̃ cũ deũ diligimus.

NIhil tam iuſtum, nihil tam ſanctum, nihil in humanis actionibus tã poteſt eſſe honeſtum, q̃ deum ex toto corde, & in tota mẽte, & in tota virtute ſuper omnia ſemper diligere, & pro eius amore nec mortẽ nec pœnarum quælibet genera formidare. Nullius actionis maior in nobis eſt cauſa q̃ diuini amoris, quia cùm deus ſit auctor omnium, nihil eo diligitur iuſtius: & cùm bonorum cunctorum ſit maximum, eo nihil amatur fructuoſius. Prior

deus

deus dilexit nos, infimos ſummus, maximus paruulos, omnipotens infirmos. Nos igitur fratres mei dominum deũ toto corde, tota anima, totaq; virtute diligam⁹, à quo ſuauiſsimè diligimur, qui nos nõ ſolum ad imaginem & ſimilitudinẽ ſuã condidit, ſed quod indicium eſt amoris maximi, per doctrinã & mortem vnigeniti filij ſui domini noſtri Ieſu Chriſti ad regnum æternæ felicitatis miſericorditer vocauit. Nunquam ſic tenerrimè, dulciter & fortiter aliqua mater carnalis dilexit vnigenitum filiũ ſuũ, quemadmodũ nos dilexit omnipotẽs deus, qui nõ ſolùm homo fieri ad noſtrã eruditionem voluit, ſed etiam mortem ſubire in aſſumpta carne pro ſalute noſtra dignatus fuit. Nulla dilectio maior vnquã extitit, ſi rectè penſiculemus quis fuerit qui tanta pro nobis tolerauit. Noſtri quippe amore liber à mortis debito, voluntariè moritur, & qui ab omni peccato ſemper immunis extitit, innocens & iuſtus pro noſtris peccatis volens condemnatur. Iuſtiſsima ergo ratione nobis pręcipitur vt dominum deũ noſtrum ex toto corde diligamus, qui nos cùm non eſſemus, ex ſola bonitate condidit: & cùm periſſemus, miſericorditer liberauit. Omnium virtutum dilectio dei eſt maxima, quoniã quicquid boni, quicquid virtutis in hoc mundo agitur, ſi non fit ex charitate in deũ, mercede vacuatur. Charitas in deum, conſcientiã ab omni delicto purificat, quoniã is qui dominum deũ ſuum ex tota anima ſua & in toto corde & ex omni fortitudine ſua veraciter diligit, proculdubio nullum in ſua conſcientia locum vitijs cõcedit. Cor etenim quod amor dei occupat, nulla vitiorum immundities ſubintrat. Theſaurus indeficiens eſt amor dei, quẽ qui poſsidet, cunctis mundi locupletibus eſt ditior: quo qui caret, omnibus pauperibus eſt miſerior. Hinc ſanctus Chriſti dicit apoſtolus: Diligentibus deum, omnia cooperãtur in bonũ, quoniã nihil deeſt timentibus illũ. Felix homo, in cuius corde præter amorẽ Chriſti nulla colligatio terrenę dilectionis inhabitat, qui ad nullius hominis memoriã ſuſpirat, in cuius cõſcientia puritas reſidet, & diuinus amor ſemper ardentiſsimè feruet. Amate illum ô fratres mei, qui amore veſtri deſcẽdit in virginis vterũ. Illum ſemper portate in cordibus veſtris, qui vobis ſua morte aperuit cælum. Sit in vobis omni tempore fratres vt mors fortis Chriſti dilectio, quatenus vita veſtra, Chriſti doctrinæ ſit cõformis, & ſiquãdo fuerit neceſſariũ, mori pro eius amore nõ timeatis, ſicut ipſe prior ſubire mortem pro nobis placidè ac benignè dignatus eſt. Amor enim Chriſti monachum deo facit proximũ, & qui ſemper eſt feruens in charitate domini, conſortium aſſequetur angelorum. Amor Chriſti facit hominem contra omnes dæmonum inſultus eſſe fortiſsimum, & nõ minus in aduerſis q̃

Rom. 8.

Cant. 8.

Amoris diuini energia.

in proſperis longanimem ſimul atque tranquillũ. Amor Chriſti docet mundum veraciter contemnere, & omnes delicias eius carniſque ſolatia cuncta pro nihilo reputare. Amor Chriſti motus carnis illicitos citò deprimit, & menti caſtitatẽ puriſsimam inducit. Amor Chriſti mentem ad cæleſtia cum deſiderio dulciter eleuat, & ſegregatam à terrenis in ſpirituali exercitio cõſeruat. Amor dei omnia dura leuigat, & aſpera, quoniã vbi Chriſtus in veritate diligitur, tribulationes & quælibet aduerſa pro delicijs computantur. Amor dei ſemper in bonis operibus eſt aſsiduus, & nunquam eſt ocioſus. Amor dei contemnit præſentia, & mentem fortiter eleuat ad ęterna. Amor dei nec honores ambit, nec quęrit diuitias, ſed Chriſto coniunctus per deſiderium, nihil omnino concupiſcit pręter illum. Amor dei multitudinem peccatorum operit, & omnia delicta pœnitentibus remittit. Amor dei ſubitò iuſtificat impium, & quantò magis dilectio creuerit, tanto perfectio animæ citius ac fortius conſurgit. Amor dei eſt turris fortitudinis, cui nequeunt appropinquare omnes miniſtri diabolicę prauitatis. Amor dei eſt conſummatio totius iuſtitiæ, & finis monaſticæ diſciplinæ. Amor dei perficit monachum, & facit eum in omnibus bonis operibus conſummatum. Amor dei eſt ſuaue iugum internæ dulcedinis, per quod eliminatur à mẽte omnis ſpurcitia terrenæ corruptionis. Amor dei honorificat animas, & facit eas à cunctis ſordibus puras & immaculatas. Amor dei mẽtem in omnem cognitionem cęleſtium bonorũ perfectè illuminat, ipſumq; affectũ à cunctis immundis vanitatibus purgat. Amor dei habentẽ ſe veraciter facit doctiſsimũ, & in omni ſcriptura mirabiliter eruditũ. Amor dei monachũ reddit cunctis hoſtibus formidabilẽ, & cõfert perſeuerãtibus angelicã poteſtatẽ. Amor dei hominẽ defendit in periculis, quoniã quicũq; deũ veraciter diligit, nulla cõtraria pertimeſcit. Amor dei habentẽ ſe in mortis hora ſecurũ facit ac tutũ à dæmonibus, & coniũgit animam cæleſtibus turmis. Amor dei poſſeſſorem ſuum cæleſtem reducit ad patriam, & confert amantibus deum gloriam ſempiternam. Amor dei omnium bonorum operũ eſt maximũ, & cunctarũ virtutũ in fide Chriſti vnicum fundamẽtum. Amor dei vnguẽtum eſt optimum, in quo ſanantur omnia vulnera languentium animarum. Amor dei paupertatis & inopiæ eſt abundans remedium, & cõſolatio efficax ſupra omnem poſſeſsionem diuitiarum. Amor Chriſti omnem huius mundi doctrinam procul exuperat, & perfectiſsimè habentes ad omnem ſcientiam ſaluti neceſſariam informat. Amor dei ſpiritui ſancto manſionem delectabilem in corde hominis præparat, eumque perſeuorantẽ in omni puritate conſeruat. Amor dei omnium doctorum eſt

1. Pet. 4

Amor dei docet omnia.

velo-

velociſsimus, quoniam quod carnales cum tempore diſcunt & multo ſtudio, hoc ſpiritus ſanctus deum amantibus tradit in momento. Amor dei ſcientiam dat paruulis, & ruſticos doctiores facit eruditis. Amor dei fortior eſt omnibus, & ſua virtute dominatur vniuerſis. Amor dei ſolo verbo dæmonibus imperat, eosq; de obſeſsis hominum corporibus per crucis ſignaculum fugat. Amor dei ſanctis in cælo ſpiritibus æternam beatitudinē cōtulit, quos gratia cōditoris amantes cōfirmauit. Amor dei homines in fide Ieſu Chriſti baptizatos, in ęterna fœlicitate beatificat, quia nemo ad cōſortium angelorum vnquā potuit pertingere, niſi quē dei amor perſeuerās probaretur inflāmaſſe. Amor enim dei ſolus eſt qui opera & bona facit, & meritoria, quoniam hoc ſolum deus oblatum à nobis munus boni operis ſuſcipit, ꝙ flamma charitatis dignū in eius cōſpectu fecit. Quicquid extrra charitatē agitur, indignum dei conſpectui iudicatur. Attendite nunc fratres mei admonitionibus noſtris, & diligenter cōſiderate quàm neceſſarium ſit vobis deum ſuper omnia diligere, ſi ad eius regnum peruenire cupitis, & in æternū feliciter cum eo triumphare. Nemo veſtrum inanibus verbis ſeducat animā ſuā, vt credat ſe deū veraciter diligere, cuius mandata vel cōtemnit vel negligit cuſtodire. Audiſtis dominum Ieſum in ſancto euangelio dicentē: Qui diligit me, ſermones meos ſeruabit. Et ſicut Ioā. 14.
diuus papa Gregorius dicit, exhibitio præcepti operis, probatio eſt indictæ dilectionis. Tunc enim dominum deum noſtrum ex toto corde veraciter diligimus, quando cōtemptis mundanis voluptatibus mandata eius omnia vſque ad mortem perfectè cuſtodimus. Item tunc eum ſuper omnia diligimus, quando illius amore, non carne, ſed ſecundum ſpiritum innocenter ambulamus. Veraciter deum diligit, qui ſemper bonis operibus intētus, purum & immaculatum ſe ab hoc ſæculo cuſtodit. Ille autē dominum deū recte diligit, qui nihil in hoc mundo penitus cōcupiſcit. Deū ex toto corde ſuo veraciter diligit, qui mundi honores, diuitias, voluptates, & omnia carnis ſolatia pro eius amore fortiter cōtemnit. Ille deum in tota anima ſua diligit, qui in obſeruatione mandatorū eius omni tempore ſollicitus, nihil eorū quæ illi ſunt placita, facere omittit. Amor etenim dei nihil negligit, ſed omnia quę mādauerit ille, diligētiſsimè ſeruare & implere cōſueuit. Qui deū in vera charitate diligit, legē, prophetas & Ro. 13.
euāgelium impleuit. Ex operibus igitur veſtris dabitis teſtimoniū ſi veraciter diligitis deū: Omnis enim q diuini amoris radiū ſuſcipere meruit, & magna & manifeſta ſemper dilectionis indicia oſtēdit. Ignis quippe diuini amoris poſsidētem, in omnibus piū, caſtū, manſuetūq; facit atq; humillimū, & tā in aduerſis ꝙ in

 proſpe-

proſperis ſine perturbatione ſemper in eadem mentis cōſtantia trāquillum. Monachus qui dominum deum veraciter diligit, ſecundum regulam ſanctiſsimi patris noſtri Benedicti mādatis ſeniorum ſemper in omnibus hilariter obedit, in duris & cōtrarijs amplectitur patientiā, & veram vbiq; cōſeruat humilitatē. Amor dei cunctis operibus bonis poſſeſſorē ſuum facit eſſe ditiſsimū, ipſumq; à vitijs quibuſlibet procul reddit alienum. Amator dei ad imperium obediētiæ nō murmurat, in increpationibus ſe temere nō excuſat, cōtra proximum ſuum felle amaritudinis non tangitur, nec læſus etiam perturbatur. Qui dei verus amator eſt, vitam ſuā in omni puritate mentis & corporis cōſeruat irreprehenſibilē, & non ſolùm verbo, ſed etiā opere & veritate feruentē in ſe demōſtrat charitatē. Quicquid in mundo pulchrū, quicquid iucundū vel delectabile cernitur, quicquid laſciuiētis carnis petulātiæ blanditur, dei verus amator totum conſtantiſsimè deſpicit, & nihil aliud q̃ Chriſto placere, & cum illo viuere quātocyus cōcupiſcit. Magna & incredibilis neſciētibus eſt vis diuini amoris, quæ hominem ſemper impellit ad bene operandū, & nunquam ſinit viuere ocioſum. Quid enim eſt aliud internus amor dei, q̃ dulcis ebrietas animæ? per quā homo à cunctis conſolationibus mundi rapitur, & quaſi nihil ſentiat quid agāt mortales, in ſolo ſpiritus ſancti cōuiuio epulatur. Qui verus dei amator eſt monachus, omnē mundi curioſitatem mundialiumq; rerum ſollicitudinem propter Chriſtum depoſuit, & quaſi non ſentiat, omnes curarum punctiones animo tranſcendit. Mihi, cum apoſtolo clamat, mundus crucifixus eſt, & ego mūdo. O vinum diuini amoris, q̃ dulciter inebrias, q̃ innocenter ſatias, q̃ ſapiēter infatuas, q̃ caſtè inflammas. Omnis enim qui tuo ſapore inebriatus fuerit, ab omni tumultu carnalium voluptatum ſegregatus, in vmbra ſancti ſpiritus dulciter quieſcit. Propter nimiam ſpiritus ebrietatem carnalibus & mundanis aliena loquitur, & nihil ex ore eius deo contrarium auditur. Hæc eſt vini ſpiritualis immaculata ſatietas, quæ per deſiderium tanto magis extenditur, quanto diutius cōtinuatur. O ſancta & venerāda Chriſti amatoris ſimplicitas, quæ etſi multis qui terrena ſapiunt, videatur eſſe ſtultitia, corā deo tamen & omnibus ſanctis eius maxima & verè ſumma eſt ſapientia. Habeat mundus prudentiā ſuam, habeat honores, dignitates atq; diuitias, ego autem eligerem vnius ſimplicis monachi deum veraciter diligētis meritum, q̃ totius mundi principatū. Amor dei & ſumma voluptas eſt animi & ſemper caſtiſsima, cuius incendium mentem illuminat, & affectum ſuauiter inflammat. Amor dei fons cęleſtis eſt gratiæ, quia mentem quam charitas Chriſti arādo purificat, gratia ſancti ſpiritus fructibus

Amor nihil aliud q̃ dulcis ebrietas animæ.

Gala. 6.

Nota ſaluberrimū votum.

ctibus virtutum omnium fœcundat. Amor Chriſti omnipotentis dei amicitiam hominibus cōciliat, & voluntatem ſummæ maieſtatis mortalibus reuelat. Amor dei monachū deo facit acceptabilem, quia nō ſcientiam, non eruditionem, nō eloquentiā requirit à nobis, ſed charitatem. Monachus ergo qui ſe domino deo publicè immolauit, nihil debet curare niſi deum, ne cor videatur habere diuiſum, quoniam ſicut deus eſt vnus, ita amor in deum non poteſt eſſe diuiſus. Hinc ſacer inquit præſul Auguſtinus: Minus te domine amat, qui aliquid tecum amat, quod propter te non amat. Sicut deus perfectus eſt, ita etiā à nobis eſt tota fortitudine amādus, quoniā nō rectè diligitur, quotiens præter ipſum cum ipſo aliquid amatur. Amor dei tunc rectè progreditur, quando ei nihil quod eum debilitare poſsit, admiſcetur. Vnuſquiſq; veſtrū quantum poteſt, in tota fortitudine mētis ſuę dominum deū ſuum ſuper omnia diligere ſtudeat, quia ſolus in deum amor eſt, qui vobis ianuā paradiſi reparabit. Quanto enim nunc deū ardentius diligitis, tanto maiorem gloriā in patria cæleſti recipietis. Felix ille monachus, in cuius conſcientia præter amorē Chriſti, nullius occupationis imaginatio reſidet, qui vigilans nihil aliud q̄ Chriſtum cogitat, dormiens Chriſtū ſomniat, viuens & moriens ad Chriſtum cōſtantiſsimè ſuſpirat. O quā bene ſecureq; moritur, qui in exercitio diuini amoris ſemper fuit ſollicitus, & in obſeruātia mandatorū dei omni tempore ſtudioſus. Solus enim dei amor ad regnum cælorum intromittitur, & quāto in diligēdo mens fuerit feruentior, tāto merces in regno cęlorum erit maior. Qui multum diligit, multum recipit: & qui nunc minus diligit, etiam tunc minus eſt recepturus in gloria. Quantum ergo quiſq; poteſt ex toto corde ſuo & ex tota anima ſua & ex tota fortitudine tantū diligat, quia nō tepidè, nō ſegniter deus noſter amandus eſt, ſed feruenter, ſapienter & dulciter. Amor autē dei ſpiritualib⁹ creſcit & augmētatur exercitijs, quēadmodum fomēto lignorum ardēs extēditur ignis. Enimuero ſi ligna ſubtrahātur, ignis extinguitur: & ſi ſpiritualia intermittātur exercitia, mox charitas naufragatur. Amor autem dei verus nunquā eſt ocioſus, ſed omni tempore in his quæ charitatē nutriūt & cōſeruāt, delectabiliter occupatus. Amator enim dei, ſui amati nunquā obliuiſcitur, ſed eius pręſentiā & pulchritudinem ſemper meditatur, & iam in orationibus deuotiſsimis ad Ieſum loquitur, iā in ſcripturis ſanctis loquentem illum ſibi admiratur. Verus Chriſti amator die ac nocte meditatur in lege domini, & omnia quæ deo placere intelligit, cum ſumma diligētia facit. O q̄ dulciter ardet, quē dei amor veraciter inflammauit? q̄ ſuauiter æſtuat, cuius mentē ſpiritus ſancti flāma incēdit? Beatus ille mo-

Amor dei ſpiritualibus exercitijs vires colligit.

nachus, qui plenus diuini amoris à terrenis vanitatibus ſe totum ſubtrahit, & in vmbra cæleſtis deſiderij quieſcit. O ſi amorem haberemus ad deum tam fortem, integrum & vehementem, ſicut inſani & ſtulti amatores ad ſuas poſſident corruptibiles amatrices, quarum deſiderio frequenter æſtuantes, turpiter inſaniunt, & nulla huius mundi ſcandala pertimeſcunt. Amor autem dei fortior eſt omnibus, ſi fuerit in nobis veraciter radicatus. Quicunque dominum deum veraciter diligit, ſemper in memoria ſua retinet eius amariſsimam paſsionem, quia nihil ita perfectum in corde hominis dei cauſat amorem, nihil ſic veram inducit compunctionem, ſicut beneficiorum dei nunquam intermiſſa recordatio. Semper itaque ſit in memoria paſſionis Chriſti conſcripta ſeries, & hoc verbum de ore tuo nunquam recedat: O Ieſu crucifixe amor meus, per innocentiſſimæ mortis tuæ virtutem miſerere mei, & fac me ſeruum tuum fidelem.

Amabis deum ſi ex corde frequẽter apud te repetes, quanta pro te & fecit & paſſus eſt.

De ſerenitate conſcientiæ. Homilia XXIIII.

Magna nobis ſollicitudine vigilandum eſt fratres chariſsimi, & continua meditatione curandum, vt conſcientiam noſtram cuius teſtimonium ſubterfugere non poſſumus, ab omni contagione peccati mundam ſemper & immaculatam cuſtodiamus. Nihil enim pulchrius, nihil iucundius, nihil denique precioſius conſcientia bona, quoniam vbi mens rectitudinis in ſe ſuæ manifeſtum habet teſtimonium, nullum inquietudinis pernicioſæ patitur remorſum. Conſcientia recta & bona eſt incredibile mentis tripudium, & certum in omni aduerſitate ſolatiũ. Monachus qui bonæ conſcientiæ aſſecutus eſt teſtimonium, nec viuere quidem recuſat, nec mortis futuræ metuit aduẽtum. Bona conſcientia ſemper eſt læta, ſemper iucunda, ſemper intrepida, & in pace Ieſu Chriſti veraciter tranquilla. In bona cõſcientia ſemper eſt pax, pietas, bonitas, lux, virtus, honeſtas, gaudium, lætitia, dulcedo, & ſine diſſolutione iucunditas. Conſcientia gazophylacium eſt animæ, quoniam quicquid in ea reponitur, ad commeatum futuræ vitæ reſeruatur. Conſcientia bona theſaurus eſt optimus, quem ſi quis habere neglexerit, omnium hominũ miſerrimus & infelicíſsimus eſt iudicãdus. Conſcientia bona ſpiritus ſancti eſt habitaculum, & paradiſus terreſtris omnium gratiarum. Conſciẽtia bona impiorum detractiones non metuit, & mens recti conſcia famæ mendacia cõtemnit. Conſcientia bona ſemper eſt hilaris: & qui operatur iuſtitiã dei, non eſt inutiliter triſtis. Conſcientia bona ſemper in amore domini proficit; & qui viuit innocenter, periculum non pauebit.

Conſciẽtiæ bonæ dotes.

Conſcientia bona cum omnibus habet in deo pacem & concordiam, & ſuam curat in humili ſimplicitate ſalutem. Conſcientia bona cõfirmat animam: qui autem aſsiduus eſt in malis, corruet in deſperationem. Conſciẽtia bona cõfidenter increpat ſtolidũ: qui verò malus eſt, amarum cõſeruat ſilentium. Conſcientia bona lætificat animã: qui verò ſibi malorum eſt cõſcius, cõtinuam patitur mentis deſolationẽ. Conſcientia bona tuto reprehendit impiũ: qui autẽ rectitudinis amiſit teſtimoniũ, ſemper timet redargutionẽ. Conſcientia bona pulcherrimus ornatus eſt animę: & qui nõ curat in hac vita ſapientiã in egeſtate morietur. Conſcientia bona virtutũ eſt domicilium, & vera manſio cæleſtium arcanorum. Conſcientia bona totius eſt philoſophiæ conſummatio, & omniũ ſcientiarum plenitudo. Conſcientia bona virtutum doctrix eſt optima, & diſciplina omniũ ſtudiorum conſummata. Conſcientia bona fructum ſanctitatis fert optimum, & ſtans fundata in timore domini, nullum admittit peccatum. Cõſcientia bona cunctis mundi opibus eſt precioſior, & omnibus deſiderabilibus quę in hac vita poſſunt haberi, multum ſuauior. Conſcientia bona Chriſtianæ perfectionis eſt meritum, & futuræ felicitatis humiliter præſumptibile principium. Conſcientia bona virtutum ager eſt fertilis, & odor paradiſi dei dulcis atque ſuauis. Conſcientia bona huius vitæ comes eſt dulciſsimus, & mediator inter deum & hominem glorioſus. Conſcientia bona dæmonibus multum eſt formidabilis, ſed amica placens angelis ſanctis. Conſcientia bona morientem ſecurum facit contra inſidias dęmonum, & cõmeatum habere meretur angelorum. Conſcientia bona non timet apparere in conſpectu iudicis, nec ſynderesis iudicium metuit accuſantis. Conſcientia bona ſpem habet in deum, & ſine hæſitationis inquietudine optimã confidentiam, quoniam qui ſe nihil mali cõmiſſe meminit, ad examen iudicij confidenter venit. Conſcientia bona cópiosè à domino deo remuneratur, & in gaudiũ ſempiternũ cõmutatur. Conſcientia bona eſt, nõ quæ nihil mali perpetrat, ſed quæ pro dei amore munditiam cõſeruans ab omni peccato, bonorum quoq; operũ exercitatione omnium ſe decentiſsime ornat. Conſcientia enim bona ſecundũ prophetæ monitionem à malo penitus declinat, & bonum ſtudioſiſsima intentione ſemper & cõtinuè operatur. Pſal. 33

Conſcientia bona maximè decorat monachũ, eumq; facit à ſæcularibus actionibus procul alienum. Conſcientia bona dominũ Ieſum in ſimplici puritate ſequitur, & nullis errorũ maculis inquinatur. Conſcientia enim quę bona eſt, & quãdiu bona eſt, nõ poteſt eſſe erronea, ſed manet ſemper in veritate ſancti ſpiritus fundata. Conſcientia verò quæ fuerit erronea, non eſt bona.

Error

Error enim & veritati repugnat, & nullatenus cũ bonitate participat. Conſciẽtia autem errãte periculũ in eſt proximũ, & valde præceps deſcenſus ad infernũ. Sunt multi inter clauſtrales infirmi, & nimium imbecilles animo, qui cõſcientiarum ſuarum non ſemper recto diriguntur iudicio, cauſis varijs præoccupati. Et ſæpe quidẽ conſcientiæ vel paruus vel magnus error conſurgit ex ignorãtia, quotiens videlicet dubitat minus in ſpirituali exercitatione peritus, bona ſit via quam conſiderat in animo, an mala. Quis enim recte ambulans in ſua ſimplicitate intelligit omnia? In dubijs, maiorum ſunt requirẽda cõſilia, & quod illi decreuerint, monachus nõ dubitet amplectẽdum pro veritatis ſententia. Aliquãdo cõſcientia errat ex negligẽtia, quãdo monachus negligit ſemetipſum per examẽ rationis diſcutere, & nõ laborat in dubijs veritatẽ indagare. Hinc error in cõſcientia pernicioſus oritur, per quem ratio paulatim obnubilatur. Frequẽter etiã ſuperbia cõſcientiam facit erroneam, & à cognitione veritatis procul alienã. Superbus enim quãuis ſe neſcire intelligat, ſapiens tamẽ & doctus videri ab omnibus appetit, propterea fateri ignorantiã ſuam erubeſcit. Nonnunquã vero error cõſcientię de ſingularitate oritur, cui pręſumptio ſemper admixta perhibetur. Et hæc peſtis frequenter infeſta eſt monachis, & his qui ſanctitatẽ profitentur ſine fundamento neceſſario humilitatis. Quis enim quę vias ſingulares graditur, citius a lupis capta ſtrãgulatur. Aliquãdo etiã affectus nimium inordinatus conſciẽtiam in errorẽ præcipitat, quãdo ſcilicet homo plus q̃ expedit, ſuã voluntatẽ amat. Quiſquis enim affectu proprię ſenſualitatis ducitur, frequenter in veritatis iudicio excæcatur. Hinc fieri non eſt dubium, quod multi cõſcientias habent erroneas; quia nimium diligunt carnis proprię voluptates. Omnis autem ſuperbus, luxurioſus, immundus, & magnis vel publicis ſceleribus innodatus, conſcientiam ſuã ſtudioſa peruerſitate obnubilat, & q̃ erroneè de futura retributione meritorum ſentiat, & verbis & operibus frequẽter manifeſtat. Affectus malitioſus rectitudinis peruertit iudicium, & carnis inordinata cõcupiſcentia obnubilat intellectũ. Aliquãdo inſuper conſcientiã facit errare nimia & immoderata puſillanimitas, quod malum partim ex ignorãtia naſcitur, partim ex ſenſualitate propria generatur. In hac autẽ ſcrupuloſitate monachus vel abbatis vel ſenioris alicuius magis experti ſequatur conſiliũ, & temerè nõ defendat proprij capitis ſentimentũ. Periculoſa eſt nimia ſcrupuloſitas, quia cõſcientiam in errorẽ præcipitat, & multos infeliciter ſupplãtat. Omne quippe quod contra conſcientiã agitur, ad infernum ædificare perhibetur. Nimia etiam perplexitas animi pluribus nocuit, eosq; in varios errores præcipites

Error in cõſcientia vnde.

Puſillanimitas in conſcientia vnde oritur.

cipites dedit. Qui auté verè monachus eſt humilis, ad examē ſe cōfert ſui rectoris. Nam quicūq; ſuperioris ſui cōſilio in dubijs occurrētibus vtitur, nō facilè dæmonum inſidijs ſupplantatur. Conſcientię enim monachorum quanto magis prælati ſapientis diſcuſsioni expoſitæ fuerint, tāto ſecuriores ac magis lucidę niteſcent. Curandum igitur in primis fratres chariſsimi, vt cōſcientias habeatis ab omni errore liberas, ac deinde à cunctis vitijs puras, & poſtremo virtutum omnium ſanctis operibus decoratas. Omni ergo cuſtodia ſeruet cor ſuum monachus in veritate cupiēs proficere, & quātum fieri poteſt, clauſuram ſenſibus adhibeat, nec aliquid mortiferum ingredi permittat. Quod ſi qualibet occaſione ſe in aliquod peccatū cecidiſſe cognouerit, mox illud per veram pœnitentiā delere ſtudeat, nec tempus cōcedat ſemini prauo, quo in deterius cōualeſcat. Dum paruum eſt vulnus, adhibeatur remedium, quoniā ſi negligitur, creſcit in immēſum. Primis igitur motibus dæmoniacę ſuggeſtionis fortiter fratres mei reſiſtite, & hoſté, quando paruus & infirmus eſt, ſuperate. Si verò corporis ſenſualitas omnino laſciua fuerit, dura maceratione reducatur ad obedientiā, quemadmodū diuum patrē noſtrum Benedictum feciſſe nouimus, cum lubricam carnis petulātiam, vrticarum vepriumq; punctionibus extirpauit. Deniq; ſi horrendas impiorum futuras pœnas ad memoriam ſedulò reuocaueris, illicitos motus carnis facilè ſuperabis. Nemo enim eſt qui non plus dolorem timeat, q̃ diligat voluptatem. Gaudia quoq; supernę felicitatis, ad quæ peruenire deſideras, ad mentē ſæpius reducito, quoniam ſi ea fideliter cogitaueris, carnis incēdium fortiter mitigabis. Quicquid in mundo delectat, corruptibile & momentaneum eſt, æternæ autem voluptatis gaudia ſine fine permanent in æternum. Stultum eſt ergo & extremę demētiæ, trāſitorium cōmodum eligere, & illud bonum quod in æternum manet, cōtemnere. Stultus apud homines iudicatur, qui auro præfert ſcoriā, ſed inſipientiſsimus apud deum habetur, qui bonis ſempiternis temporalem anteponit voluptatem. Qui ſerenam conſcientiam diligit, ocium fugiat, quoniā ſicut ſcriptura dicit, in deſiderijs eſt omnis ocioſus, & multam malitiam docuit ocioſitas. Occupandus eſt bonis exercitijs animus, & ſanctę cōuerſationis qui charitate ferueat ignis vſu cōtinuò nutriendus. Ocioſus enim nec ſibi viuit nec proximo, ſed ventri ſemper eſt deditus aut ſomno: mentem aperit vitijs, & clauſam vacuamque tenet virtutibus. Ocioſitas incētrix libidinis, citò extinguit feruorem ſpiritualis deuotionis. Abſtinentia quoq; monacho valde in primis eſt neceſſaria, vt cōſcientia permaneat munda. Nā, vt diuus Hieronymus ait, repletus venter facilè deſpumat in libidinem,

Veniēdū occurrēdum tētationi, idque quo modo.

Magis timetur dolor, q̃ diligatur voluptas.

Eccl. 33

Prou. 29. bidinem, & qui ſeruum ſuum nutrit delicatè, ſentiet eum contumacem. Amator ſerenitatis cõſcientiæ, in ſanctis orationibus ſit continuus, quoniã ſicut canis lapidem, ita dæmones fugiunt deuotam & continuam orationem. Acediam quoque diligenter caueat ſimul & mentis triſtitiam, moxque vt aliquam ſerpere tentationem ſenſerit, ad conſolationem ſcripturarum habeat recurſum. Enimuerò mentem quam dei ſermo repleuerit, turpis cogitatio non intrabit. Quicquid agimus, quicquid cogitamus, quicquid operamur, dei ſemper ſciamus adeſſe præſentiam, & inordinatam facilè ſuperabimus delectationem. Conſcientia bona dei præſentiam nunquam obliuiſcitur, ſed iudicem ſemper adeſſe ſuum meditatur. Agite nunc fratres mei vt conſcientias habeatis puras ab omni ſcelere: & ſi quis grauatum ſe in aliquo delicto ſenſerit, per veram pœnitentiam ſine mora reuertatur ad neceſſariam puritatem. Niſi enim conſcientias omni tempore mundas & bonas habueritis, apoſtatæ, non monachi viuitis.

De ad mortem præparatione continua. *Homilia* XXV.

SVmma clauſtralium philoſophia fratres mei chariſsimi continua eſt meditatio mortis. Hinc quidam ſapiens vtilitatem conſiderans huius philoſophiæ, quemlibet admonuit mortalem, dicens: Eccl. 7. Memorare nouiſsima tua, & in æternum non peccabis. Meditatio mortis quã plena frugis bonæ. Meditatio mortis hominem à voluptatibus carnis retrahit, & contemptum omnium corruptibilium inducit. Meditatio mortis præſentia voluntaria paupertate deſpicit, & mentem ad futurorum deſiderium impellit. Meditatio mortis ſuperbiam procul eliminat, & veram humilitatem in corde meditantis plãtat. Meditatio mortis monachum circa obſeruantiam regularis diſciplinæ facit ſollicitum, & nunquam permittit eſſe ocioſum. Meditatio mortis omnes mundi vanitates amputat, & mentem in ſumma temperantia conſeruat. Meditatio mortis vanos & tranſitorios mundi honores facit contemnere, & nihil aliud q̃ futurum dei iudicium cogitare. Meditatio mortis paupertatem huius vitæ non metuit, quoniam ſempiternas diuitias toto deſiderio concupiſcit. Meditatio mortis omnia huius mundi aduerſa pro Chriſti amore patiẽtiſsimè tolerat, quia nihil aliud quam ſupernam retributionem ſperat. Meditatio mortis monachum facit humilem, & in cunctis mandatis rectitudinis obedientem. Meditatio mortis monachum quietum facit, & in congregatione ſtabilem, & cum omnibus in Chriſto bene concordantem. Meditatio mortis monachum quietum facit atque pacificum, & ſine mentis perturbatione aliqua tranquillum. Meditatio mortis om-

tis omnes diſſolutiones & leuitates exterminat, & monachum maturum & ſalubriter triſtem in omnibus præſeruat. Meditatio mortis monachum facit ſolitarium, & in ſanctis orationibus cõtinuè deuotum. Meditatio mortis accelerat pœnitentiã, & verã inducit compunctionem. Meditatio mortis deſiderium ab omni vanitate ſubtrahit, & cõſcientiam ſerenam & puriſsimam cuſtodit. Meditatio mortis hominem facit omnia huius mũdi ſolatia contemnere, & ad exitũ ſe quotidie præparare. Meditatio mortis ocium docet fugere, & facit hominem in timore domini iugiter vigilare. Meditatio mortis nulli facit iniuriam, quia diſtrictam ſemper metuit iudicij rationem. Meditatio mortis iracundiam & omnes motus inordinatos mitigat, quia dũ ſe homo cito moriturũ cogitat, mentem nihil extrinſecum perturbat. Meditatio mortis cor cõtritum facit & humile, quia futurorum intẽta memoria neminẽ permittit ſuperbire. Meditatio mortis cõtinua tutum in extremis facit exitum, quoniã ex multo tempore meditantem cõſtituit præparatum. Meditatio mortis clauſtrales maximè decet ac monachos, quos omnium terrenorum abdicatio & ipſa profeſsio regularis mundo iam fecit mortuos atq; ſepultos. Meditatio mortis monachũ facit in ſtadio ſpiritualis militiæ prudenter currere, & propoſitum ſancti feruoris quotidie innouare. Meditatio mortis continua valde vtilis eſt clauſtralibus, quoniam & carnis vitia potenter reprimit, & nullum peruerſis cogitationibus mentis aditum concedit. Dicit enim ſanctus præſul Auguſtinus: Timor de futura morte mentem neceſſario concutit, & quaſi clauus carnis omnes motus ſuperbiæ ligno crucis affigit. Et ſanctus eccleſiæ pugil Hieronymus dicit: Nihil æque tibi proficiet ad temperantiam omnium rerum, quàm frequens cogitatio breuis vitæ, cuius finis certus eſt, hora verò incertius nihil eſt. Meditatio igitur mortis omnem intemperantiam corrigit, & mores meditantis pulchra varietate ſtabiles componit. Meditatio mortis veram præſtat homini ſapientiam, & ſummam in clauſtralibus perficit philoſophiam. Nam & Platonis ſententia fuit, omnem ſapientum vitam meditationem eſſe mortis, propterea quòd ea conditione omnes naſcimur, vt hinc rurſus per mortem egredimur. Dicit enim ſcriptura; Omnes morimur & quaſi aquæ in terram dilabimur, quæ amplius non reuertuntur. Et ſanctus Chriſti apoſtolus Paulus, Statutum eſt, inquit, hominibus ſemel mori. Meditatio neceſſariæ mortis continua facit hominem nunquam in terrenis rebus confidere, ſed exitum ſuum in omni loco & tempore cum prouidentia expectare. Meditatio mortis terminum viuendi ſemper in omni loco expectat,

2.Reg. 14.

Heb. 9.

pectat, propterea quod moriendi punctum penitus ignorat. Qui mortis futuræ quotidie meditatur aduentum, quanta poteſt diligentia omni tempore ſe diſponit ad moriendum. Nihil enim morte nobis certius eſt, quamuis horam moriendi omnes ignoremus. Vnde charitates veſtras fratres qua poſſumus inſtantia monemus, vt vos ſemper cogitetis morituros, taliq́ue vos prouidentia ad moriendum ſedulo pręparetis, vt cùm venerit hora, egredi non timeatis. Nemo vitam ſibi polliceatur in hoc mundo prolixam, quia nihil ſic decipit mortales, quomodò ſpes æui lõgioris. Quid enim operatur in hominibus prolixior ætas, niſi quòd pluribus delictis facit obnoxios, & ad moriendum ſemper minus diſpoſitos? Quanto viuimus in hoc mundo diutius, tanto mortem amplius formidamus. Accumulat longior ætas maiora ſpiritualis obligationis debita, & tanto venire ante conſpectum diſtricti iudicis homo ſenex amplius metuit, quanto ſe in pluribus ad reddendam rationem obligatum coram domino recognoſcit. Animus enim de corpore ſuo inuitus egreditur, qui cõſcientiæ ſuæ grauioribus ſtimulis agitatur. Qui autem ab omni malitia iniquitatis eſt purus, & neceſſariarum decore virtutum ad ſalutem ornatus, mori non metuit, quia per mortem ad vitam ſempiternam vadit. Qualis ergo mori vis ò monache, talis nunc viue, quia mala mors eſſe non poterit, quam vitæ bonæ integritas præceſsit. O quàm ſecurè moritur, quiſquis dominum Ieſum ſuper omnia diligit, & omnia huius mundi bona pro illius amore contemnẽs, eius ſermones veraciter cuſtodit. Securus ab hac vita egreditur, qui ſine macula conſcientiæ ſemper in dei amore conuerſatur. Securè moritur, cuius vita nullis huius mundi voluptatibus inquinatur. Mors enim ſanctorum, ſomnus eſt dulciſsimus, & ad vitam æternam tranquillus introitus. Mors autem peccatorum peſsima, quorum vita mala, & diuinis inſtitutionibus præceſsit contraria. Qui viuit in peccatis deo contrarius, fit illi mors ad infernum horrendus introitus. Malè non moritur qui bene vixit: & rarò bene moritur, qui ſemper malè vixiſſe demonſtratur. Securus moritur, qui deum pura mente ſuper omnia diligit, & ſe ab hoc ſæculo nequam mundum omni tempore cuſtodit. Mors bonis & rectis corde optabilis, quia terminum imponit exilio, & vitam reddit in cælo. Mors eſt relictio corporis, euerſio tenebroſi carceris, & depoſitio ſarcinæ grauis. Mors eſt præſentium malorum terminus, triſtitiæ finis, & omnis ſepulchrum terrenæ voluptatis. Mortem bona vita in fide & charitate Ieſu Chriſti facit precioſam, & dei ſeruo maximè optabilem. Curate nunc igitur fratres mortem ſanctis præuenire operibus, & vobis facite virtutum ſtudio iucundum,

Satis diu vixit, qui vixit ſatis bene.

Securus quis moritur.

quod natura cunctis voluit eſſe neceſſarium. Mementote quoniam omnes neceſſario ſumus mortales, & quando nō putamus, ex hoc mundo tranſibimus. Nam, vt præſul quidam dixit venerādus, tollimur è medio fatis vrgētibus omnes, & trahimur quò nos vita peracta vocat. Quodcunque igitur poſſumus bonū operemur fratres mei dū tempus habemus, ne mortis præuenti imperio, nos fuiſſe negligentes nimium ſerò doleamus. Tempus ſolum eſt noſtrum, cætera vero aliena ſunt omnia. Labor militiæ noſtræ, ſpiritualis & ſi durus aliquātulū tepidis mentibus videatur, tamē breuiſsimus eſt & cum vita citò terminabitur: ſed merces bonorum operum, quæ dabitur nobis, manet in æternum. Meditatio citò futuræ mortis nunquam vos deſerat, ſed conſideratione diſtricti iudicij, quod nemo ſubterfugere poteſt, mentes veſtras in dei amore iugiter compungat. Ecce quot monachi nos in hoc Spanhemenſi cœnobio per annos ferme quadringētos à prima fundatione ſui viuēdo & moriēdo præceſſerūt, quorū apud nos hodie nulla penit⁹ ſupereſt memoria. Quod nos ſumus, illi fuerunt: ꝙ illi ſunt, poſt breue tēpus erim⁹. Homines fuerunt mortales, ꝙ ſumus: mortui ſunt & reuerſi in puluerem terræ, quod erimus. Abbas ego ſum huius monaſterij Spanhemēſis quintus atq; viceſim⁹, niſi quatuor & viginti pręceſsiſſēt ad mortem, ego certe viceſimus quintus non perueniſſem ad hanc abbatiam. Locum alteri quoq; breui daturus ſum, vt ſextus atq; viceſimus abbatum numerus impleatur. Poſt illum rurſus ordinabitur alius, & mors vnius inſtitutio fit alterius, & dū alter ſuccedit alteri, mortis imperio ſubijciuntur vniuerſi. Vbi ſunt ergo fratres, qui nos in hoc monaſterio præceſſerunt? Quemadmodum nulla eorum memoria eſt apud nos, qui præceſſerunt, ita & nos in obliuionē erimus ſempiternam apud illos qui ſequentur. Hæc præcogitemus fratres chariſsimi dumviuimus, ne imparati mortem incidamus. Sicuti quotidie properamus ad mortem, ita quotidie pro viribus præparemur: quoniam ſecurus moritur, qui bonis & ſanctis operib⁹ in vita decoratur. Nō vos decipiat ſpes vitæ longioris, quoniam quantò diutius in hoc mundo viuitis, tanto breuius victuri eſtis. Ecce quotidie ad mortem tendentes morimur, quotidie vna pars vitæ nobis amputatur, & quāto vita noſtra diutius protrahitur, tanto reliquū viuendi tēpus abbreuiatur. Omne quod viximus tempus totū amiſimus, quia præterijt: quod hodie viuimus momētaneū, cū morte diuidimus: quantum viuendi de futuro reſtet nobis tēporis, ignoramus. Quid igitur in vanitate huius vitæ confidimus, qui citò morituri ſumus? Itaq; aſsiduè cogitemus fratres eò nos citò peruēturos, quò nos omnes maiores noſtri dudum præceſſerunt. Omnes hac lege naſcimur,

Aduerſus ſpē vitæ longioris.

mur, vt breui moriamur. Mors illis videatur terribilis, quorũ vita in carnis voluptate tota polluitur, & nihil in cælo bonorũ reſeruatur. Nos qui ſpem noſtrã in dominum Ieſum Chriſtum ſaluatorem omnium collocantes, mundi voluptates pro eius amore contempſimus, mortẽ quare timeamus? Veruntamen cum omnium terribilium terribiliſsimum ſit mors, indiſcretum moriendi timorem ita propullare poterimus, ſi nos quotidie quaſi iã morituros præparemus. Aliud tamẽ eſt pauorẽ mortis habere, aliud tremorem. Nam & Dominus Ieſus pauorẽ mortis prætendit non tremorem, vt duarũ proprietates naturarũ oſtenderet. Meditatio igitur mortis continua nobis infirmis omnino eſt neceſſaria, vt mẽs nec dum in charitate Chriſti perfecta, quaſi violento quodã impulſu ad cõpũctionis gratiã excitetur. Memoria enim futuræ mortis, quaſi clauus qui ligno infigitur, ita mens pauore vtili penetratur. Memoria mortis arduam introducit pœnitentiã, & veram mentis ſobrietatem. Memoria mortis neceſſaria eſt incipientibus, quorum conuerſatio à ſeruili timore incipitur, vt per filialem ſucceſsiue in charitatẽ eleuetur. Memoria mortis & diſtricti examinis futuri iudicij dei maxime illis eſt neceſſaria, qui mala cõſuetudine ac diuturna trahuntur ad peccandum. Et ſunt inter vos quidam in militia ſpirituali nimis tepidi & negligentes, quos monentes exhortamur paterne, quatenus ſe recordentur eſſe mortales, taliterque viuant deinceps, vt mori nõ timeant. Valde enim periculoſum eſt in eo ſtatu viuere, in quo mori quis formidaret. Ita viuendum eſt, vt mortẽ expectemus ſecuri: quod tũc demum fieri poteſt, ſi nos in omni puritate mentis & corporis conſeruantes, in exercitijs diuinæ charitatis iugiter ferueamus. Viuamus quantum fieri poteſt innocenter, ſecundum diui patris Benedicti regulam quã profeſsi ſumus, & ſpem habebimus bonam, quoniam miſerebitur noſtri omnipotẽs deus, qui perire hominem non permittit bonę voluntatis. Deum ſemper cogitemus nobis vbique præſentẽ, qui omnia videt, omnia nouit, omnia intelligit, omnia remunerat: & ea puritate viuamus, qua nos ſuę maieſtati ſanctiſsimæ militare polliciti ſumus.

FINIS.

¶ Libri primi exhortationum ad monachos finis adeſt manu mei propria Ioannis Tritemij abbatis Spanhemẽſis ſcripti 9. die menſis Iunij. Anno Chriſtianorum 1486. Indict. 4. Anno ætatis meæ 24. Hoc opus dicaui anteceſſori meo nunc abbati Selgenſtatenſi chariſsimo.

EPISTOLA

IOANNES Tritemius abbas monaſterij Spanhemenſis licet indignus, reuerendo patri domino Ioanni de Colenhauſen abbati Selgenſtattenſi, quondã verò Spanhemẽſi, anteceſſori meo chariſſimo cũ orationibus animũ complacendi promptum atque paratum. Miſeram nuper ad te praeceptor venerãde librum meum exhortationum ad monachos primum quinque & viginti continentem Homilias, quem poſtea quàm tuo examine cõprobatum intellexi, etiam hunc ſecundum quem nunc mitto, nomini tuo duxi confidenter inſcribendum. In illo ad inſtitutionem fratrum Homilias XXV. quas coram eis habueram, comportaui: in iſto ſermones numero ſeptem, ſecundum ordinem quo dicti ſunt in eorundem praeſentia, ordinaui. Examen paternitatis tuae ſubire non vereor, quoniam te praeceptorem ſemper manſuetum habui, & veritatis ſyncerum amatorem dudum expertus ſum. Ingenio quippe viges & miti & profundo, qui facile inter verum & falſum potes diſcernere, & vbi requirit neceſſitas, omnia ſufficienter emendare. Vnde ſecundum innatam tibi manſuetudinem patienter feras ingenij mei ruditatem precor, qui & in ſcientia ſcripturarum ſum paruulus, & in ordine praelatorum nouitius. Dabit mihi, ſicuti confido, in ſcripturis exercitatio vſum, & continuata ſcribendi ſollicitudo profectum. Occupatio rei familiaris & inopia loci ſaepius me à ſalutari ſtudio retrahunt, & animum contra voluntatis propoſitum aliorſum tranſponunt. Diebus tantummodo feſtis atque dominicis mihi ad ſcribendũ conceditur ociũ, in quibus ob dei reuerentiam nullas ſoleo admittere cauſas ruſticorum. Interdum etiam poſt decantatas ex conſuetudine laudes matutinas, quod reliquum eſt noctis, ſtudio literarum ſoleo impendere, & aliquid pro fratrum meorum inſtitutione, prout poſſum, lucubrare. Cupio enim tua in omnibus ſequi veſtigia, & laudabilem docendi ſubditos conſuetudinem, quã introduxiſti, perpetuo ſi poſſum, obſeruare. Scio me ad hoc obligatum ex officio, & quanuis ſum rudis & indoctus, libenter tamen volo pro viribus in diſcendo ſimul & docendo eſſe ſollicitus: Sermones iſtos examini tuo ſubijcio, quos vt magiſterij tui lima corrigat, humili ſupplicatione expoſtulo. Paucos è pluribus comportaui in ordinem, quoniam nec omnes cõmendaui literis, nec videbatur mihi nimia libri extenſio vel neceſſaria vel vtilis. Feſtis enim diebus, quando feriamur à tumultu negociorum mundialium, lectioni vacamus iuxta regulam ſcripturarum. Et ne fruſtra locũ videar occupare paſtoris, quod noctibus lucubraui, ſoleo poſt nonas loco regularis ſtudij dicere, & coram fratribus in conuentu ex chartula recitare. Experior enim quòd haec ſollicitudo mea non ſolum fratribus ad aedificationem proficit, ſed etiam mihi ad dictãdi peritiam conducit. Vale praeceptor venerande, & ora pro nobis. Ex Spanheim duodecimo die mẽſis Septembris. Anno Chriſtianorum Milleſimo quadringenteſimo octuageſimo ſexto.

Tritemij etiã tum adoleſcẽtis feruẽs erga bonas literas ſtudium.

IN NOMINE DOMINI NOSTRI IESV Chriſti incipit Liber exhortationum ad monachos ſecundus Ioannis Tritemij abbatis Sphanhemenſis, poſtea Peapolitani, Quòd caute ſit monachis viuendum.

Sermo primus.

MVlta quidem ſunt fratres dilectiſsimi vobis ad conſideratioнē in hac vita neceſſaria, ſi ad æternæ ſalutis gloriam cupitis peruenire. Scitis
1.Pet.5 enim ſcriptura teſtante, quoniã aduerſarius veſter diabolus, ſicut leo rugiens circuit, quærẽs quem deuoret, cui magna vigilantia in fide domini noſtri Ieſu Chriſti per charitatis opera nouimus reſiſtendum. Nemo igitur de ſuis viribus præſumat, ne in vanitate confidat: quoniã niſi vos in timore domini humiliter continueritis, citò in laqueum diaboli cadetis. Quanto magnus
Eccle. 3. es (ſcriptura præcipit) humilia te in omnibus: quoniam deus re-
Iaco. 4. ſiſtit ſuperbis, & gratiã concedit humilibus. Monachum etenim decet eſſe humilem, & verũ huius mundi contemptorem. Monachũ oportet in obſeruantia regularis diſciplinæ ſemper eſſe ſollicitum, & in timore domini cõtinuè ſtudioſum. Monachũ oportet caſtum & pudicũ eſſe mente ſimul & corpore, vt deo ſeruiat, quemadmodum promiſit, in omni puritate. Monachus nõ debet viuere ſecundum voluntatẽ propriam, ſed ſecundum regulam, & paſtoris ſui conformẽ normę inſtitutionis cœnobiticæ directionem. Monachus negocioſum & ſanctũ debet amare ſilentium, & mentẽ ſuã occupare vtiliter in lectione ſcripturarũ. Monachus omni tẽpore vſque ad mortẽ debet eſſe ſollicit⁹ quatenus in obſeruantia mandatorũ dei & regulæ ſit perfectus. Vt autem ſciatis quæ vobis in ſancta religione conuerſantibus ad perfectionem ſint neceſſaria, deſcribã vobis quendam virtutũ tramitẽ, per quẽ
Series quędam virtutũ ac veluti gradus ad regnum cælorũ. ad regnum cęlorũ viam oportet dirigere. Virtutes autem omnes mutuo cohærent neceſsitudinis glutino, vt qui vnã perfecte poſſidet, omnes habere videatur, & qui vel vna caret, nullam penitus dicatur poſsidere. Omniũ virtutũ prima ad ſalutẽ neceſſaria eſt ſanctiſsima fides catholica, ab omni errorũ & hereſum pollutione ſegregata, & in doctrina domini noſtri Ieſu Chriſti originaliter radicata. Nam, ſcriptura teſtante, ſine fide impoſsibile eſt pla-
Fides prima & origo omniũ virtutũ. cere deo: & qui non credit in vnigenitũ filium dei, iam iudicatus eſt, & ira dei manet ſuper eũ. Omnium ergo virtutum origo fides eſt, de qua omnia ſalutis ſtudia oriuntur. Fides in deum vera & recta timorem domini generat, quoniam ſi Deum credimus iu-
Heb. 1. ſtum, merito confitebimur eſſe timendũ. Fides recta ſpẽ parit &
Ioan. 3. confidentiã, quia dum miſericordẽ deum credimus, mox de bo-

nitate

nitate illius ſalutẽ nos poſſe cõſequi ſperamus. Fides charitatem generat, quia ſi deũ eſſe ſummum bonũ credimus, ipſum ſine dubio amamus. Quis enim nõ amaret, quod ſummè bonũ non dubitat? Fides eſt ſubſtantia rerũ ſperandarum, argumentũ non apparentium, & vnicũ ſalutis noſtrę fundamentum. Fides deo cõiungit animã, & facit eam in medio charitatis æterni regis amicam. Heb. 11
Dicit enim ſanctiſsimus præſul Auguſtinus: Nullæ maiores diuitiæ, nulli theſauri, nulli honores, nulla huius mundi maior eſt ſubſtantia, q̃ eſt fides catholica, quæ peccatores homines ſaluat, cæcos illuminat, infirmos curat, catechumenos baptizat, fideles iuſtificat, pœnitẽtes reparat, iuſtos augmẽtat, martyres coronat, virgines, viduas & cõiugales caſto pudore cõſeruat, clericos ordinat, ſacedrotes conſecrat, credẽtes cũ ſanctis angelis in æterna hæreditate cælorũ collocat. Vbi autẽ ſana fides nõ eſt, nõ poteſt Abac. 2.
eſſe iuſtitia, quia iuſtus ex fide viuit, & qui caret iuſtitiæ merito, portionẽ nullam habebit cum Chriſto. Fides eſt humanæ ſalutis initium, ſine qua nemo ad numerũ filiorũ dei poteſt pertingere, nec partem aliquã in regno dei poſsidere. Fides fundamentũ virtutum eſt omnium. quicquid extra fidem agitur, proculdubio ad gehennã ædificatur. Fides chriſtiana lampas eſt pulcherrima, illuminans animã, & per obſeruantiã mandatorũ introducens eam ad fœlicitatẽ æternã. Fides in primis mentẽ reducit ad dei ſcientiam, poſtea dat præcepta viuendi ad obedientiam, & cum homo dei mandata cuſtodierit, ſpes conſequendę ſalutis erigitur, deinde charitas in cordibus firmatur. Fides cognitionem dat animæ, cognitio parit actionem in charitatę, & his duobus beatitudo re promittitur in æternitate. Cauendum ſummopere ne ſit error in cognitione, quia dum fides recta hęreſum fallitate corrumpitur, ad ſalutis portũ actione nulla peruenitur. Sit ergo in fide rectitudo & veritas, in actione iuſtitia & ſynceritas, & nulla dominabitur iniquitas. Fides enim ſine operibus mortua eſt, & nihil meretur ad ſalutẽ felicitatis æternę. Fidẽ habere ſine operibus charita Iaco. 4.
tis, eſt imitari dæmones, qui cũ ab omni charitate procul ſint alieni, deũ tamen eſſe iuſtũ & credunt & cõtremiſcunt. Hinc de credulis qui opera non exhibent charitatis, dominus loquitur per prophetã Eſaiam, & poſtea per ſemetipſum in ſancto euangelio Eſa. 29.
dicens. Populus hic labijs me honorat, cor autem eorũ lõge eſt à Mat. 15
me. Qui Chriſtum ore laudat ſine opere, quaſi vir qui dubitat in fide. Nam ſi veraciter crederet, deum vtique timeret. Fides ſine operibus quaſi corpus ſine ſpiritu mortuum, quod à viuorũ ſublatum conſpectibus abſconditur in ſepulchrum. Si bene credis, & male viuis, proprio te gladio perimis, qui ſcienti bonum, & nõ Iaco. 4.
facienti, peccatum eſt illi. Cauete fratres mei ne quem errorem

admittatis in fide, & curate ſummopere vt nulla ſit nequitia in in operatione. Sequamini fidem quam nobis ſancta cōmendat eccleſia, agite vitam ſicut euangelium præcipit, & norma cœnobitica. Deinde ſpem habeatis in dei miſeratione omni tempore certiſsimam, ſed nunquã à timore domini alienam. Spes eſt futurorum bonorum certa per gratiam miſerentis dei expectatio, & merendi per charitatis exercitium iuſtitiæ coronã ſollicitudo. Spes eſt certa expectatio futuræ beatitudinis: quam gratia dei operatur in nobis comitante rectitudine bonę voluntatis. Spes eſt qua quis venire ad vitam æternæ felicitatis ſperat, quam deſiderat, & mediãte gratia dei ſuam etiam voluntatem in occurſum componit & aptat. Spes eſt bonorum, arduorũ, futurorum & poſsibiliũ, quibus nemo ſperat contrarium. Neque enim malum quis ſperat neque leue, neque quod preſens eſt ſiue præteritum, nec ignoramus ſpem non eſſe impoſsibilium. Spes moderatrix laborum eſt omnium, & vnica cõſolatrix in medio tribulationum. Spes enim futurorum bonorũ laborantibus pro Chriſto in hac vita parit requiem, ſicut in agone certantibus mitigat dolorem vulnerũ coronæ expectatio per continuã victoriam. Spes in tormẽtis roborauit martyres, & fecit eos in virtute Chriſti omnibus perſecutoribus fortiores. Spes æternæ beatitudinis conſeruat eccleſiam, & dedit ſanctis confeſſoribus atque virginibus verã in Chriſto charitatem. Spes deiectum mœrore fortiter erigit animũ, & quanto ſe per amorẽ altius ſuſtulerit, tanto minus contraria huius mũdi ſentit. Beatus vir, qui confidit in domino, quia ſpes non confundit, ſicut ſanctus promiſit Apoſtolus, qua ſalui facti ſim⁹. Vt autẽ ſpes non erumpat in præſumptionẽ, timor domini ad ſalutẽ nobis eſt neceſſarius, vt quem pium & miſericordem credimus, iuſtum etiam & rectũ non dubitemus. Dicit enim beatiſsimus papa Gregorius. Nobis nihil ſecurius quàm ſub ſpe timere, ne incauta mens vel deſperando ſe in profundum vitiorũ deijciat, vel extollendo de donis præſumptuoſa ruat. Nam quanto ante oculos diſtricti iudicis ſub ſpe humilius trepidat, tanto in illo robuſtius ſtat. Timor dei mentem corrigit, & purã ab omni malitia cuſtodit. Timor domini initium eſt ſapientiæ, quoniam in via dei à timore incipitur, vt paulatim ad charitatis fortitudinem perueniatur. Timor domini componit monachum, & facit eum in obſeruantia regularis diſciplinę ſtudioſum. Timor domini cuſtodit regulam, & ſeruat veram mentis & corporis puritatẽ. Timor domini nihil eorum quæ pręcepta ſunt, negligit, ſed omnia ſollicite cuſtodit. Timor domini nullum admittit ocium, ſed continue occupatur circa bonum, vt excludat peccatum. Monachus qui abiecit timorem domini, quaſi ciuitas in medium deueniens hoſtiũ,

[Margin notes: Spes quid. — Hie. 17 — Rom. 5. — Rom. 8. — Timor ſpẽ non deſtituat — Pſa. 110]

cuius omnes deſtructi ſunt muri. Vrbs ſine murorũ cuſtodia citò ab inimicis capitur, & monachus qui non habet dei timorem, facilè à dæmonibus ſuperatur. Solus enim dei timor eſt qui mentes corrigit, fugat crimina, innocentiam ſeruat, & facit monachũ in ſanctitatis propoſito perſeuerantẽ. Ex timore paulatim oritur charitas, quę cum iuuante deo veraciter in mente radicata fuerit, ſeruilem timorem ſuperans iam foras mittit. Radix omnium bonorũ eſt charitas, quoniã quicquid in hac vita boni agitur, vt deo placeat, per ſolam charitatẽ temperatur. Charitas omnium virtutum eſt maxima, ſine qua nihil ſunt cuncta mortalium facta. Dicit enim ſanctiſsimus Chriſti apoſtolus. Si linguis hominum loquar & angelorum, charitatem autem nõ habuero, factus ſum velut æs ſonans, aut cymbalum tinniẽs. Et ſi habuero prophetiam, & nouerim myſteria omnia, & omnem ſcientiã, & ſi habuero omnem fidem ita vt mõtes transferã, charitatem autem nõ habuero, nihil ſum. Et ſi diſtribuero in cibos pauperum omnes facultates meas, & ſi tradidero corpus meũ ita vt ardeã, charitatẽ autẽ non habuero, nihil mihi prodeſt. Conſiderate diligenter iã nunc fratres mei voſmetipſos, & conſcientias veſtras interrogate, ſi verã habeatis charitatem Dei, ſine qua nihil cætera omnia proficiunt ad ſalutẽ. Audiuiſtis enim ſentẽtiam apoſtoli manifeſtã, qua charitatẽ dicit ad ſalutem eſſe neceſſariam. Nemo in ſapientia huius mundi confidat, nemo de acceptis donis naturalibus inaniter ſe extollat, nemo de continentia corporali præſumat, quoniã ſi charitas defuerit, nihil ad ſalutẽ reliquorum obſeruantia conducit. Verũ ne quis falſam de ſe æſtimationẽ pręſumeret, ſanctus Apoſtolus ſigna quædam & operationes charitatis expoſuit, dicens, Charitas patiens eſt, benigna eſt, charitas non æmulatur, nõ agit perperã, non inflatur, nõ eſt ambitioſa, non quærit quæ ſua ſunt, nõ irritatur, non cogitat malũ, non gaudet ſuper iniquitate, congaudet autẽ veritati. Omnia ſuffert, omnia credit, omnia ſperat, omnia ſuſtinet. Charitas nunquã excidit. Habete charitatẽ dei in vobis fratres mei, quam niſi cuſtodieritis, fruſtra certando laboratis. Humilitatẽ vobis ſępius diximus omnẽ eſſe neceſſariã, quę non ſolũ virtus eſt magna, ſed reliquarũ quoq; virtutum nutrix & cũſtos omnium pręcipua. Dicit enim magnus papa Gregorius: Qui ſine humilitate virtutes cõgregat, quaſi puluerẽ in ventum portat. Maxima enim monachorũ virtus humilitas eſt, quoniam tanto eſſe humiliores tenentur cęteris in mundo vitã agentibus, quãto ex profeſsione ad maiorẽ perfectionem conari & tendere ſunt adſtricti. Virtutum ſtabile fundamentum eſt humilitas, ſuper quo quicquid conſtructum fuerit nullo tempeſtatis turbine ſubuertetur. Per ſuperbiam diabolus de cęlo cecidit, per humilitatem

Argumẽta præſentis charitatis.

Humilitas quata virtus.

tatem homo aſcendit. Fruſtra nominamur monachi, ſi nō fuerimus humiles: quoniā ſicut ignis ſi fomento careat lignorū, extinguitur: ita monachus ſine humilitate ſuo nomine valde indignus iudicatur. Humilitate Chriſtiana diabolus vincitur, & quaſi clauo percuſſus fugiens ſuperatur. Nulla ſplendidior gēma in ornatu monaſtico humilitate cernitur: quam ſi monachus contēpſerit, & profeſsionē ſuam & Chriſtum humilē negauit. Humilitati ſuccedit prudentia, quę omnia ſemper ad normā rationis dirigit, & nihil præter rectum, honeſtū & laudabile facit. Prudētia nouit quid virtuoſe debeat appetere, & probe ſcit quę ſecundū rectū rationis iudici debeat vitare. Prudētia vera & perfecta eſt qua ſummum illud incōmutabile bonum appetimus, & omnia ad finem debitū & rectum ordinamus. Prudentia regularis diſciplinæ obſeruantiā in vigore conſeruat ſtabilē, & reducit aberrātes monachos ad amiſsi propoſiti integrā reformationē. Prudentia monachum in recta ſalutis via dirigit, & in neutrā partem declinare ſinit. Prudentia inter fratres pacē conſeruat & concordiā, & rectā ordinat in ſingulis actionem. Prudētia vobis ô fratres mei valde eſt neceſſaria, qua noueritis in omni actione quæ vobis aſſumenda ſint, & quę rurſus fugiēda. Vera prudētia non carnis ſed ſpiritus docet vos mundū contenere, & ſolum ea quæ futura & æterna ſunt deſiderare. Prudētia docet hominē in ſemetipſo ſtabilem cōſiſtere, & neq; in proſperis neque in aduerſis a ſanctitatis propoſito declinare. Prudētia docet pulchre ordinare præſentia, ad memoriā pro informationē reducit preterita, & ne quid inopinate accidat prouidet futura. Prudētia delinquentes vtiliter & fructuoſe corripit, & omnia quę vel agit vel dicit aut cogitat, ſecundū rationis iudiciū ad finem debitum cōponit. Eſtote igitur prudētes ſicut ſerpētes, & ſimplices ſicut colūbæ: quia prudētia ſine bonitate malitia eſt, & ſimplicitas ſine prudētia rationali, ſtultitia nominatur. Dicit enim ſanctiſsimus Paulus Chriſti apoſtolus: Prudētia carnis, mors eſt. Prudētes eſtote ne fraude aliorum circūueniamini: ſimplices vero, ne quē circūueniatis. Hoc enim prudentis officiū eſt, nec falli poſſe, nec aliquem velle decipere. Vir prudens iudiciū rationis nō deſerit, & nihil de quo ſit pœnitendū, agit. A prouidendo enim prudēs dicitur. Prudentiā comitatur iuſtitia, quæ omniū virtutū eſt ſplendidiſsima. Nam ſine iuſtitia nihil ſunt reliquæ virtutes oēs. Iuſtitia eſt cōſeruatrix religionis, mater gratiæ, obſeruātiæ nutrix, veritatis alitrix, genitrix pacis, & origo pietatis. Iuſtitia eſt virtus quæ diſtribuit & conſeruat vnicuique quod ſuum eſt, quę propriā vtilitatem negligit, vt cōmunem ſeruet vtilitatē & æquitatē ſine qua nulla Reſpublica diu in pace poteſt ſubſiſtere. Dicit enim in Eccleſiaſtico vir ſapiens:

[Margin notes: Prudencia Chriſtiana quid. — Mat. 10 — Rom. 8. — Iuſtitia velut epitome quędam omniū virtutū. — Eccl. 10.]

piens: Regnū à gente in gentē transfertur propter iniuſtitias, & iniurias & cōtumelias, ac diuerſos dolos. Ordo iuſtitię primū reſpicit deū, deinde patriā, exinde parētes, poſtea oēs in cōmuni ſecundū diſtinctiones graduū, & merita dignitatum. Deo in primis iuſtitia dictante debemus religionē, fidem, cultū, deuotionem & gratiarū actiones, & verā ex toto corde ſub obedientia dilectionem. Nobis deinde puritatē mētis & corporis, cōtinentiam cum ſtudio perfectionis, quo ad illum nobis per obedientiā redire liceat, à quo creati ſumus. Tertio loco patrię debemus cōmodum, honorē & defenſionē, eiuſque quantum poſſumus cū ipſa iuſtitia procurare vtilitatem. Quarto parentibus tenemur exhibere honorem & obedientiā, & in eorum neceſsitate curā & omnimodam ſuſtentationē. Quinto prælatis & ſuperioribus noſtris debemus obedientiam, & humilem pro amore Chriſti ſubiectionem. Sexto debemus prælati doctrinā & pabulum ſubditis, correctionemque delinquētibus. Septimo autē loco debemus maioribus & principibus honorē, & ſine crimine pro dei amore ſubiectionē. Octauo debemus venerabilibus perſonis reuerentiam, & ſacerdotibus honorē. Conſequenter æqualibus tenemur præſtare amicitiam, inferioribus dignationem, benefactoribus viciſsitudinem, amicis cōmunitatem, inimicis patientiam, pauperibus miſericordiam, miſeris conſolationē, omnibus charitatem. Hęc autem eſt vera iuſtitia, qua deū ex toto corde propter ſeipſum diligimus, & proximū noſtrum in deo ſicut nosmetipſos: inimicos autē propter deum, diſtribuentes vnicuique quod ſibi iure debetur, omniū vtilitati prouidentes. Sed cum nimia iuſtitia facile incurrat peccatū, temperātia omnibus vobis neceſſaria eſt, quę ſola perfectos facit. Eſt autem tēperantia virtus ratione diſcernens & vincens animi motus & omnē libidinē, ne impetus in agendo excedat legis æquitatem. Temperantia virtus optima voluptatibus imperat, & omnia in ordine debito cōſeruat. Omnibus actionibus, verbis quoque & cogitationibus veſtris adhibete temperātiam, & neceſſariā virtutibus diſcretionē. Quicquid boni cum diſcretione feceritis, virtutis merito vocabulū accipit: quod autem fit ſine diſcretione, vitiū eſt dicendū. Diſcretio moderatrix virtutū eſt omnium, & maximū prudentiæ ac iuſtitiæ ornamentum. Diſcretio non ſolū prælatis, ſed etiā ſubditis eſt neceſſaria, quoniā ipſa virtutibus dat ordinē, affectionibus confert modeſtiam, & cunctis hominū cōſilijs tribuit decorem pulcherrimum & honeſtatem. Hinc quidam ſapiens dixit?

Iuſtitiæ ſiue charitatis gradus.

Temperantia.

Diſcretio.

Horati⁹.

Eſt modus in rebus: ſunt certi denique fines,
Quos vltra citraque nequit conſiſtere rectum.

Ad hoc animi fortitudo vobis neceſſaria eſt fratres, per quā non

Fortitudo Chri

ſolum conſtantes efficiamini in aduerſis, ſed etiam prõpti & alacres in arduis. Quis enim ſine animi fortitudine maxima hunc mundũ cum ſuis voluptatibus poſſet cõtemnere, & in ſancta religione monaſtica ſub obedientię legibus vſq; ad morte perſeuerare? Fortitudo animi vires de charitate Christi ſuſcipit, & conſtans nõ minus in aduerſis q̃ in proſperis virtutis deſiderio cõſiſtit. Fortitudo viã rectitudinis abſq; timore graditur, & hoſtibus quadam ſancta ſuperbia terribilis & formidanda videtur. Fortitudo animi paruulorum cõtemnit iniurias, & omnes facile ſuperat carnis voluptates. Fortitudo in proſperis latet, in aduerſitate oſtenditur, & manifeſte per patientiam declaratur. Animo fortis eſt, nõ qui vindicat iniurias ſibi illatas, ſed qui patiẽter tolerat, & ſi acceperit in poteſtatem aduerſarium, potuiſſe vindicare vindictam putat. Monachorũ fortitudo eſt mundum cõtemnere, carnem vincere, omnes mundi honores & voluptates ſpernere, & in ſolũ deum ſpem omnẽ & confidentiã collocare. Menſura fortitudinis eſt nec timidum eſſe, nec audacẽ, quoniã recta incedẽs via, neque ad dexterã declinat, neq; ad ſiniſtram. Monachus ille fortis eſt iudicãdus, qui tẽperans eſt in omnibus, moderatuſque & iuſtus. Hinc dicit ſanctiſsimus papa Gregorius: Iuſtorũ fortitudo eſt carnẽ vincere, proprijs voluptatibus cõtraire, delectationẽ vitæ preſentis extinguere, huius mũdi aſpera pro æternis prę mijs amare, proſperitatis blãdimenta cõtemnere, aduerſitatis me-
Heb. 11 tũ in corde ſuperare. Fortes facti ſunt ſancti in bello, quia carnẽ domãt, virtutibus coruſcãt, ſpiritũ roborant, terrena deſpiciunt, cæleſtia appetunt, occidi poſſunt, flecti nõ poſſunt, nec ſuſtinere falſa per infirmitatẽ metuunt, nec læſi vnq̃ a veritate cõticeſcũt. Monachus ergo qui vera virtute fortis eſt, nec temere audet, nec incõſulte timet. Regia enim via eſt fortitudo ſimul atq; conſtantia: a qua temerarius & pertinax declinat ad dexterã, timidus vero puſillanimis pauiduſq; ad ſiniſtrã. Monachus animo conſtans & fortis nunquã recedit à ſanctitatis propoſito, ſed nec aduerſis deprimitur, nec proſperis eleuatur. Vnde & ſanctiſsimus præſul
Eccl. 27 Ambroſius, Stultus, inquit, vt Luna mutatur: ſapiens autem metu non frangitur, poteſtate non mutatur, non extollitur proſperis, nõ mergitur triſtibus. Vbi enim ſapientia & virtus, ibi cõſtantia eſt & fortitudo animi. Sapiens ergo ſemper idẽ eſt animo nõ minuitur nec augetur mutationibus rerum, nec vt paruulus flu-
Perſeuerãtia colophõ eſt omnium virtutũ. ctuat, vt circũferatur omni vento doctrinę ſed manet perfect⁹ in Chriſto, fundatus charitate, radicatuſq; in fidei perfectione. Poſtremo fratres mei chariſsimi perſeuerãtia vobis in omni opere bono & virtuoſo neceſſaria eſt, ſine qua nemo vnquam peruenit
Mat. 24. ad gloriæ coronã. Dicit enim in ſancto euangelio dominus: Qui

perſeue-

perſeuerauerit vſque in finem, ſaluus erit. Tolle perſeuerantiā, & neque virtus habebit præmiū, nec mercedē obſequium, nec gratiam meretur beneficium. Sola etenim perſeuerātia bonorū operum coronā laudis meretur accipere, ſine qua nihil prodeſt bonum inchoaſſe. Nullum virtus habet meritum, cui perſeuerantia non dedit incrementum. Non incipientibus bonū, ſed perſeuerantibus in bono vſq; ad mortem, regnum æternæ felicitatis repromittitur, quia nō mane, non meridie, ſed cū ſero factum eſſet, laborantibus in vinea denari⁹ reddebatur. Nō enim q bene cœpit laudādus eſt, ſed qui bene cōtinuauit vſque ad finē, honorandus eſt. Quocirca fratres mei ſedulo vos admonere ſoleo, nec vnquā debeo ceſſare, quatenus diligēter attendatis vocationē veſtram, & caute ambuletis in omni religione & ſanctitate, quemadmodum iuratos decet milites Chriſti. Nunc enim tempus eſt benefaciendi, quia cum mortis hora aduenerit, omnem facultatem operādi funditus amputabit. Et ideo quādiu viuitis ſani & incolumes, benefacite, futuram retributionem ſemper cogitate, & quotidie in profectu ſpiritali creſcite. Quærite dominū dum inueniri poteſt. Chriſti ſaluatoris vita ſit imitatio veſtra, quē ſequi pro virib⁹ nō greſsib⁹ pedū ſed ſimilitudine affectionū, ex inſtitutiōis veſtræ fūdamento tenemini. Caute in omnib⁹ ambulate, timorē dei in vera humilitate ſemper ante mētis intuitū ponite. Magna enim puritate vobis eſt opus, q mēte & corpore in ſanctā Chriſti militiā cōſenſiſtis. Ad vos nūc ptinet ó fratres mundū & oīa quæ in mūdo ſunt propter deū perpetua fortitudine cōtemnere, oēs carnaliū voluptatū mot⁹ vincere, peccatū fugere in bonis & ſanctis operibus vos iugiter occupare. Vita quoq; veſtra, quantū fieri humana infirmitas ſinit, puritatē debet imitari angelicā, & omnē fugere ac deteſtari prauitatē. Angeli autē ſancti nunq̄ ſunt ocioſi, ſed in laudibus dei ſemper abſq; fatigatione vel tædio ſolliciti. Angeli ſancti deū ſup omnia diligunt, & ab eius charitate, nec momentaneè quidē recedunt. Horū imitatione monachus in obſeqo Chriſti debet eſſe aſsidu⁹, & ſemp in bonis operib⁹ ſecundū euāgeliū & regulā occupatus. Monachus dei charitatē debet habere feruentiſsimā, & proximi veram ordinatamque & ſyncerā dilectionem. Amor etenim feruens in deū perficit monachū, & non ſinit eſſe ocioſum. Dicit enim quaterſanctiſsim⁹ papa Gregorius: Amor dei nunquam eſt ocioſus. Operatur enim magna ſi eſt: qui ſi operari renuit, ver⁹ dei amor nunq̄ fuit. Nam ſi de carnali amore verū pēota dixit inſan⁹, q nō vult fieri deſidioſus, amet: quāto fortius caſtiſsimus dei amor mentē ad ardua impellit, q̄ poſsidet. Amate deū fratres in toto corde, quātū ſe deſiderij fortitudo poteſt extendere, & omnia quæ vobis præcepta ſunt, faciliime poteſtis obſeruare.

Mat. 20.

Eſai. 55.

Monachus Angelum Dei referat.

obſeruare. Nihil enim amãti difficile, ſed omnia dura, omnia grauia & ardua, ardens facilia facit amor.

Quæ ſit ordinatio vitæ monaſticæ bona.
Sermo ſecundus.

LEgimus inſtitutionem ſanctiſsimi patris noſtri Benedicti, quã vſitato vocabulo religionẽ ſiue ordinẽ appellamus, in principio fundationis ſuæ claruiſſe ſanctiſsimã, & per totã Latinorũ eccleſiam valde & multipliciter fuiſſe dilatatã. Vnde ãnis quãplurimis in hoc ipſo ordine multi claruerunt viri ſapientes, eruditi atque ſanctiſsimi, qui omnẽ magnifice illuſtrauerũt eccleſiã. Sunt enim qui ſcribãt ex hac monaſtica religione noſtra ſanctorũ catalogo inſertos tã viros q̃ moniales quindecim milia ſexcentos. Horum nobis multitudo ſanctorũ in ordine fratres ad imitationẽ proponitur, nõ ad vane gloriandum. Quid eorũ multitudo nobis ad ſalutẽ noſtrã poteſt conducere, ſi conuerſationẽ qua præceſſerũt, nõ imitamur? Quotiens ordinis noſtri viros ſanctiſsimos laudare vtiliter cupimus, ad eorũ conſortium venire ſanctis moribus feſtinemus. Tunc etenim de multitudine ſanctorum ordinis noſtri fructuoſe gloriabimur, ſi recte viuẽtes eorũ numerum augere ſedulo conemur. Propterea nanque tantã vobis multitudinem ſanctorum proponimus, vt cũ viciſſe mundum & carnẽ multos aute vos in hoc ipſo ordine cõſpicitis, de veſtra tandẽ conuerſatione tepida reſurgatis. Virtutẽ, quam illis dei miſeratio cõtulit, vobis in vera charitate petentibus non negabit. Vicerunt illi mundum, quia Chriſtum tota deuotione dilexerunt, omnia pro eius amore contẽnentes. Contẽpſerunt omnia, & dominus Ieſus prouidit illis quæcunque videbantur eis ad ſuſtentationẽ vitæ neceſſaria. Durauit hic feruor deuotionis monachorũ poſt primã ordinis inſtitutionẽ pluribus annis in magna conſtantia, & multorum milium hominũ animas conuertit ad dominũ. Sed nihil ſtabile in humanis, nihil perpetuũ in caducis. Contulit monachis religio ſancta diuitias, donec matrẽ filia ex tẽpore ſuffocauit. Nam vt ſcriptura dicit, omnes qui volunt diuites fieri, incidunt in tentationes diaboli. Incraſſatus eſt dilectus & recalcitrauit: impinguatus & dilatatus terrenis poſſeſsionibus, dereliquit inſtitutionis primæ ſancta ſtudia, abiit poſt vanitates & inſanias falſas, quẽ copia rerũ temporalium diuitiis ſpiritualibus inopẽ & miſerum fecit. Hæc ordinis noſtri miſerãda deformitas cœpit poſt diui patris Benedicti tranſitum annis ferme ducentis, & magis ac magis cum tẽpore creuit, quouſque tandẽ per totũ ordinẽ noxium virus ſeſe diffudit. Hæc autem deformitas ordinem non ſubito ſed per multorum ſucceſſum annorũ tãdem pene totum occupauit,

Plures hodie multo numerantur.

Sãctitas antiquorum patrum vſque ad prodigiũ refrixit vt ne dicã periit in filiis.

1. Ti. 6.
Deu. 32

quanuis

quamuis omnipotens deus bonis cum viris in toto nunquã deſtituerit, ſed reliqt ſibi ſemper aliquos, qui genua ſua ante Baal minime curuauerint. Surrexerunt enim viri miſericordiæ, quorum iuſtitiæ nunquã tradentur obliuioni, qui ruinæ ordinis cõpatientes, humerũ ſubmiſere labori, & cũ largiẽte domino ſuffragium, in multis locis reſtaurarunt. Multæ quidem variæ reformationes in ordine particulares multotiens diuerſis tẽporibus viguerunt, ſed nulla fuit vnquã generalis, quæ totũ ordinẽ ad integritatem regularis obſeruantię reduceret. Denique particulares inſtaurationes, quas plures fuiſſe diximus, quaſi omnes collapſas iterum videmus. Nouiſsime autẽ, co videlicet anno Chriſtianorũ milleſimo quadringenteſimo atque viceſimo, quo cõcilium generale celebratur in Conſtantia, noua quædã & hactenus vltima reformatio particularis in Alemannia ſumpſit exordium, quæ à quodam cœnobio in Saxoniæ partibus tunc quidẽ omnium pauperrimo, qđ Bursfeldia nuncupatur, appellationis ſuę ſortitur vocabulũ. Primus vero auctor & princeps huius reformationis ſanctiſsimæ fuit Ioannes Rode abbas inſignis monaſterij ſancti Mathiæ apud Treuiros, qui generalis viſitator ordinis conſtitutus à prefato Conſtantienſi cõcilio, ne alijs prędicans ipſe iudicaretur reprobus, reformationẽ primum exhibuit in ſemetipſo. Reformauit enim & ſe in primis & monachos memorati monaſterij conſtitutiones edidit cõformes regulæ, & cõfirmationem ſancti operis impetrauit ſedis apoſtolicę. Inter omnia vero cœnobia ordinis Bursfeldia monaſteriũ humile atq; pauperculũ hanc reformationẽ primo ſuſcepit, quam poſtea in Reinhauſen & in pauca Saxoniæ monaſteria ſibi vicina dilatauit. Mortuo tãdem Ioanne Rode abbate ſancti Mathię, principe reformationis noſtrę, cũ in eodẽ loco nõ inueniretur pro dilatatione incepti negocij ſucceſſor idoneus, Ioannes de Hagẽ abbas Bursfeldenſis, qui iam certa monaſteria reformauerat, vir ſanctus, & multũ zeloſus pro ordine, inſtãte archiepiſcopo Treuirorũ Iacobo electus fuit. Qui ſua paupertate cõtentus, Bursfeldiã non cõſenſit dimittere, ne diuitias paupertati videretur præpoſuiſſe. Manſit igitur in ſuo monaſterio, & alius in locũ primi reformatoris ordinatus fuit. Qui cũ neque doctrina neq; zelo anteceſſori ſuo videretur cõparandus, parũ pro continuatione inchoati negocij potuit efficere, nec reformationẽ in multos ampliare. Contigit interea Nicolaum Cuſanũ ſanctæ Romanæ eccleſiæ presbyterũ cardinalem, apoſtolicæ ſedis legatũ venire in Germaniam, qui cũ zelo magno ferueret ordinis noſtri, multa pro illius reformatione conſtituit & indulſit. Audiens autẽ præfati abbatis in Bursfeldia famã bonam, & feruentiſsimũ regularis diſciplinę propoſitum, vocatum ad ſe generalem

Ro. 11.

Conſilii Conſtantienſe reformari cœnobia ſãciuit.

Nicolaus Cuſanus vir doctiſsim.

generalé ordinis reformatorem conſtituit, & plura per eius induſtriam cœnobia reformauit. Hac tandem occaſione capitulum annale pro conſeruatione reformationis inſtituit, pręſidentiam de ſancto Mathia in Bursfeldiam tranſtulit. confirmari omnia quæ pro bono reformationis inſtituerat, per ſedem apoſtolicam impetrauit. Primus autem Bursfeldiæ abbas in reformatione fuit Ioanes monachus de Reinhauſen inſtitutus, ſecundus Ioannes de Hagen iā dictus. tertius vero Theodoricus quem vidimus, & quartus Ioannes qui nūc eſt in regimine nouiter inſtitutus. Reformationis noſtræ origenem fratres chariſsimi propterea breuiter perſtrinximus, vt quāto cœperit labore, cognoſcatis, & vſq; ad mortem in ſancta obſeruantia regulari conſtantes perſeueretis. Inter omnes enim refromationes ordinis noſtri quæ præceſſerunt, nulla fuit vnquā regulæ diui patris Benedicti magis conformis & conſentanea, & a peregrinis adinuentionibus magis aliena. Omnium aliarum pene reformationum ſtatuta legimus, ſed nulla plus quam noſtra conſentanea regulæ ad puritatem intentionis Benedicti exiſtimamus. Hæc eſt reformatio Bursfeldenſis in ordine ſanctiſsima, quæ veram & docet obedientiam, & cuſtodit in humilitate ſubiectionem. Viuunt in hac ſancta religione pauperes & ſine peculio monachi, viuunt humiles, viuunt obedientes, viuunt caſti. O veneranda monachorum vnio, in qua charitas geminata imperat, obedientia militat, humilitas obtemperat, oratio vigilat, perſeuerātia pugnat, caſtitas ſancta triumphat. Hæc eſt ſchola diſciplinæ regularis, inſtitutrix Chriſtianæ humilitatis, quæ mores ad rectitudinem dirigit, & carnis vitia reſtringit. Nemo in hac virtutum paleſtra voluntatem propriam ſequi contra regulam permittitur, nemo benefacere prohibetur. Ad puritatem regulæ in hac ſancta vnione viuitur: & ſi quiſpiam a ſemita rectitudinis deuiare cœperit, ſeniorum induſtria mox ad obſeruantiam iuſtitiæ reuocatur. Regula ſanctiſsimi patris Benedicti ter publice in anno legitur, vt nemo ſub ignorantiæ typo ſe de obſeruantia excuſare moliatur. Duo ſunt quæ mihi ſpem magnam de perſeuerātia huius ſanctæ reformationis pollicentur, annale videlicet capitulum, & biénalis diligēs viſitatio monachorū. Alterum ſi qđlibet iſtorū intermittitur mox reformatio periclitatur. Cogitate nunc igitur fratres chariſsimi, & quātū poteſtis diligētiſsime curate, ne hoc diui pręſulis Martini cœnobiū ſub tā venerādæ reformationis titulo inutiliter occupetis, quoniā niſi ſecundū regulā & ordinis ſtatuta, pure, ſancte & inculpate vixeritis, fruſtra de nomine cōfiditis. Dicemus vobis pauca ſalutis veſtræ monita, per quorum ſtudioſam obſeruantiā reformationis noſtrę Bursfeldinę & nomē habebitis me-

tis meritò, & dignitatē. In primis ante omnia conatū veſtrū totis deſiderijs in monaſticā perfectionē dirigite, quē quotiens tepeſcentē ſenſeritis, mox per dominicę paſsionis & mortis innocētiſſimę intentā memoriā renouate. Nam & ſi eſſe perfecti nō teneamur de neceſsitate ſalutis, tenemur tamen ad perfectionē conari deſiderijs totis. Mox enim vt monach⁹ conatū proficiēdi abijcit, in foueā defectionis cadit. Secundū ꝙ vobis cuſtodiendū ſancta cōſuetudo reformationis noſtræ inſtituit, conatū proficiendi in cōcepto deſiderio fortiter cuſtodit. Mane igitur quādo ſuſcitati ad primas cōſurgitis, iſta in ſecreto faciatis. Curſum inſtātis diei futurū examinādo diſcutite, & qd agendū vtiliter inſtet, prudenter cogitate. Quā cautè velitis viuere diē totum, in cordibus veſtris ꝓponite: & animos contra omnia quæ aduerſa poſſent accidere per patientiā armate. Quicquid agitis, in feruore charitatis perficite: & omnia verba ac facta ſemper ad dei laudē ordinate. Tertiū vobis iudicamus vtile & neceſſarium, vt per deuotiſsimas orationes auxiliū in omnibus ſemper ſtudeatis implorare diuinū. Et valdè nobis videtur cōueniens ꝙ ſæpe diximus, & ſemper admonemus, vt quiſq; veſtrū ad min⁹ ſemel in die dominicę paſſionis agat memoriā, & pro multis à deo perceptis beneficijs vel vna vice dicat gratiarū actionē. Quod vt fieri poſsit ab vnoquoq; veſtrum vniformiter, formā hanc breuem q̄ ordinauimus auſcultate, & ſi vultis pro vobis reſcribite. Adoro, laudo, benedico & glorifico te domine Ieſu Chriſte fili dei viui, ſaluator & viuificator omniū fidelium animarū, & ago tibi gratias ex intimo cordis mei pro ſanctiſsima incarnatione & natiuitate tua ex puriſsima virgine Maria, pro circūciſione tua, ꝓ fuga in Aegyptū, pro ſeptēni tuo ibidē exilio, & pro reditu tuo poſtea in terrā natiuitatis tuæ tēporalis. Ago tibi gratias dulciſsime domine Ieſu, laudo, benedico & adoro te pro cunctis laboribus, itineribus & fatigationib⁹ tuis, pro fame, ſiti, frigore, nuditate, paupertate & inopia, & pro neceſsitatibus, iniurijs, cōtumelijs, irriſionibus & detractionibus quas in omni vita tua ſuſtinuiſti pro nobis voluntariè, nō coactus. Et quotiens manū mouiſti ad operandum, pedem ad ambulandum vel quotiens aperuiſti os tuum ad loquendum, totiēs te benedico, laudo, glorifico, humiliterq; adoro, & ex omnibus cordis mei viribus tibi ſemper gratias ago mediator dei & hominum Ieſu Chriſte dulciſsime. Ago tibi gratias domine Ieſu Chriſte rex cælorum clementiſsime, pro doctrina tua ſanctiſsima, pro inſtitutione fidei tuæ & ſacramentorum euāgelica, pro vocatione gentium, pro iuſtificatione peccatorum, & pro cunctis mirabilibus atque virtutibus tuis, & pro beneficijs tuis omnibus quæ vel mihi præſtitiſti in ſpecie, vel cæteris vniuerſis mecum in gene-

Memoria dominicæ paſſion. ſcā gratiarū actione quotidie faciēda.

IN NOMINE DOMINI NOSTRI IESV Chriſti incipit Liber exhortationum ad monachos ſecundus Ioannis Tritemij abbatis Sphanhemenſis, poſtea Peapolitani, Quòd caute ſit monachis viuendum.

Sermo primus.

MVlta quidem ſunt fratres dilectiſsimi vobis ad
conſiderationē in hac vita neceſſaria, ſi ad æ-
ternæ ſalutis gloriam cupitis peruenire. Scitis
1. Pet. 5 enim ſcriptura teſtante, quoniā aduerſarius ve-
ſter diabolus, ſicut leo rugiens circuit, quærēs
quem deuoret, cui magna vigilantia in fide do
mini noſtri Ieſu Chriſti per charitatis opera
nouimus reſiſtendum. Nemo igitur de ſuis viribus præſumat, ne
in vanitate confidat: quoniā niſi vos in timore domini humiliter
continueritis, citò in laqueum diaboli cadetis. Quanto magnus
Eccle. 3. es (ſcriptura præcipit) humilia te in omnibus: quoniam deus re-
Iaco. 4. ſiſtit ſuperbis, & gratiā concedit humilibus. Monachum etenim
decet eſſe humilem, & verū huius mundi contemptorem. Mona
chū oportet in obſeruantia regularis diſciplinæ ſemper eſſe ſol-
licitum, & in timore domini cōtinuè ſtudioſum. Monachū opor
tet caſtum & pudicū eſſe mente ſimul & corpore, vt deo ſeruiat,
quemadmodum promiſit, in omni puritate. Monachus nō debet
viuere ſecundum voluntatē propriam, ſed ſecundum regulam, &
paſtoris ſui conformē normę inſtitutionis cœnobiticæ directio
nem. Monachus negocioſum & ſanctū debet amare ſilentium, &
mentē ſuā occupare vtiliter in lectione ſcripturarū. Monachus
omni tēpore vſque ad mortē debet eſſe ſollicit⁹ quatenus in ob-
ſeruantia mandatorū dei & regulæ ſit perfectus. Vt autem ſciatis
quæ vobis in ſancta religione conuerſantibus ad perfectionem
ſint neceſſaria, deſcribā vobis quendam virtutū tramitē, per quē
Series quędam virtutū ac veluti gradus ad regnum cælorū. ad regnum cęlorū viam oportet dirigere. Virtutes autem omnes
mutuo cohærent neceſsitudinis glutino, vt qui vnā perfecte poſ
ſidet, omnes habere videatur, & qui vel vna caret, nullam penitus
dicatur poſsidere. Omniū virtutū prima ad ſalutē neceſſaria eſt
ſanctiſsima fides catholica, ab omni errorū & hæreſum pollutio-
ne ſegregata, & in doctrina domini noſtri Ieſu Chriſti originali
ter radicata. Nam, ſcriptura teſtante, ſine fide impoſsibile eſt pla
Fides prima & origo omniū virtutū. cere deo: & qui non credit in vnigenitū filium dei, iam iudicatus
eſt, & ira dei manet ſuper eū. Omnium ergo virtutum origo fides
eſt, de qua omnia ſalutis ſtudia oriuntur. Fides in deum vera &
recta timorem domini generat, quoniam ſi Deum credimus iu-
Heb. 11. ſtum, merito confitebimur eſſe timendū. Fides recta ſpē parit &
Ioan. 3. confidentiā, quia dum miſericordē deum credimus, mox de bo-
nitate

nitate illius ſalutẽ nos poſſe cõſequi ſperamus. Fides charitatem generat, quia ſi deũ eſſe ſummum bonũ credimus, ipſum ſine dubio amamus. Quis enim nõ amaret, quod ſummè bonũ non dubitat? Fides eſt ſubſtantia rerũ ſperandarum, argumentũ non apparentium, & vnicũ ſalutis noſtrę fundamentum. Fides deo cõiungit animã, & facit eam in medio charitatis æterni regis amicam. Heb. 11 Dicit enim ſanctiſsimus præſul Auguſtinus: Nullæ maiores diuitiæ, nulli theſauri, nulli honores, nulla huius mundi maior eſt ſubſtantia, q̃ eſt fides catholica, quæ peccatores homines ſaluat, cæcos illuminat, infirmos curat, catechumenos baptizat, fideles iuſtificat, pœnitẽtes reparat, iuſtos augmẽtat, martyres coronat, virgines, viduas & cõiugales caſto pudore cõſeruat, clericos ordinat, ſacerdotes conſecrat, credẽtes cũ ſanctis angelis in æterna hæreditate cælorũ collocat. Vbi autẽ ſana fides nõ eſt, nõ poteſt Abac. 2. eſſe iuſtitia, quia iuſtus ex fide viuit, & qui caret iuſtitiæ merito, portionẽ nullam habebit cum Chriſto. Fides eſt humanæ ſalutis initium, ſine qua nemo ad numerũ filiorũ dei poteſt pertingere, nec partem aliquã in regno dei poſsidere. Fides fundamentũ virtutum eſt omnium. quicquid extra fidem agitur, proculdubio ad gehennã ædificatur. Fides chriſtiana lampas eſt pulcherrima, illuminans animã, & per obſeruantiã mandatorũ introducens eam ad fœlicitatẽ æternã. Fides in primis mentẽ reducit ad dei ſcientiam, poſtea dat præcepta viuendi ad obedientiam, & cum homo dei mandata cuſtodierit, ſpes conſequendę ſalutis erigitur; deinde charitas in cordibus firmatur. Fides cognitionem dat animæ, cognitio parit actionem in charitatę, & his duobus beatitudo repromittitur in æternitate. Cauendum ſummopere ne ſit error in cognitione, quia dum fides recta hęreſum fallitate corrumpitur, ad ſalutis portũ actione nulla peruenitur. Sit ergo in fide rectitudo & veritas, in actione iuſtitia & ſynceritas, & nulla dominabitur iniquitas. Fides enim ſine operibus mortua eſt, & nihil meretur ad ſalutẽ felicitatis æternę. Fidẽ habere ſine operibus charita Iaco. 4. tis, eſt imitari dæmones, qui cũ ab omni charitate procul ſint alieni, deũ tamen eſſe iuſtũ & credunt & cõtremiſcunt. Hinc de credulis qui opera non exhibent charitatis, dominus loquitur per prophetã Eſaiam, & poſtea per ſemetipſum in ſancto euangelio Eſa. 29. dicens. Populus hic labijs me honorat, cor autem eorũ lõge eſt à Mat. 15 me. Qui Chriſtum ore laudat ſine opere, quaſi vir qui dubitat in fide. Nam ſi veraciter crederet, deum vtique timeret. Fides ſine operibus quaſi corpus ſine ſpiritu mortuum, quod à viuorũ ſublatum conſpectibus abſconditur in ſepulchrum. Si bene credis, & male viuis, proprio te gladio perimis, qui ſcienti bonum, & nõ Iaco. 4. facienti, peccatum eſt illi. Cauete fratres mei ne quem errorem

admittatis in fide, & curare ſummopere vt nulla ſit nequitia in in operatione. Sequamini fidem quam nobis ſancta cōmendat eccleſia, agite vitam ſicut euangelium præcipit, & norma cœnobitica. Deinde ſpem habeatis in dei miſeratione omni tempore certiſsimam, ſed nunquā a timore domini alienam. Spes eſt futurorum bonorum certa per gratiam miſerentis dei expectatio, & merendi per charitatis exercitium iuſtitiæ coronā ſollicitudo. Spes eſt certa expectatio futuræ beatitudinis: quam gratia dei operatur in nobis comitante rectitudine bonæ voluntatis. Spes eſt qua quis venire ad vitam æternæ felicitatis ſperat, quam deſiderat, & mediāte gratia dei ſuam etiam voluntatem in occurſum componit & aptat. Spes eſt bonorum, arduorū, futurorum & poſsibiliū, quibus nemo ſperat contrarium. Neque enim malum quis ſperat neque leue, neque quod preſens eſt ſiue præteritum, nec ignoramus ſpem non eſſe impoſsibilium. Spes moderatrix laborum eſt omnium, & vnica cōſolatrix in medio tribulationum. Spes enim futurorum bonorū laborantibus pro Chriſto in hac vita parit requiem, ſicut in agone certantibus mitigat dolorem vulnerū coronæ expectatio per continuā victoriam. Spes in tormētis roborauit martyres, & fecit eos in virtute Chriſti omnibus perſecutoribus fortiores. Spes æternæ beatitudinis conſeruat eccleſiam, & dedit ſanctis confeſſoribus atque virginibus verā in Chriſto charitatem. Spes deiectum mœrore fortiter erigit animū, & quanto ſe per amorē altius ſuſtulerit, tanto minus contraria huius mūdi

Spes quid.

Hie. 17 ſentit. Beatus vir, qui confidit in domino, quia ſpes non confun-
Rom. 5. dit, ſicut ſanctus promiſit Apoſtolus, qua ſalui facti ſum⁹. Vt autē
Rom. 8. ſpes non erumpat in præſumptionē, timor domini ad ſalutē nobis eſt neceſſarius, vt quem pium & miſericordem credimus, iuſtum etiam & rectū non dubitemus. Dicit enim beatiſsimus papa Gregorius. Nobis nihil ſecurius quàm ſub ſpe timere, ne incauta mens vel deſperando ſe in profundum vitiorū deijciat, vel extollendo de donis præſumptuoſa ruat. Nam quanto ante oculos diſtricti iudicis ſub ſpe humilius trepidat, tanto in illo robuſtius ſtat. Timor dei mentem corrigit, & purā ab omni malitia cu-

Timor ſpē non deſtituat

Pſa. 110 ſtodit. Timor domini initium eſt ſapientiæ, quoniam in via dei à timore incipitur, vt paulatim ad charitatis fortitudinem perueniatur. Timor domini componit monachum, & facit eum in obſeruantia regularis diſciplinę ſtudioſum. Timor domini cuſtodit regulam, & ſeruat veram mentis & corporis puritatē. Timor domini nihil eorum quæ pręcepta ſunt, negligit, ſed omnia ſollicite cuſtodit. Timor domini nullum admittit ocium, ſed continue occupatur circa bonum, vt excludat peccatum. Monachus qui abiecit timorem domini, quaſi ciuitas in medium deueniens hoſtiū,

cuius

cuius omnes deſtructi ſunt muri. Vrbs ſine murorũ cuſtodia citò ab inimicis capitur, & monachus qui non habet dei timorem, facilè à dæmonibus ſuperatur. Solus enim dei timor eſt qui mentes corrigit, fugat crimina, innocentiam ſeruat, & facit monachũ in ſanctitatis propoſito perſeuerantẽ. Ex timore paulatim oritur charitas, quę cum iuuante deo veraciter in mente radicata fuerit, ſeruilem timorem ſuperans iam foras mittit. Radix omnium bonorũ eſt charitas, quoniã quicquid in hac vita boni agitur, vt deo placeat, per ſolam charitatẽ temperatur. Charitas omnium virtutum eſt maxima, ſine qua nihil ſunt cuncta mortalium facta. Dicit enim ſanctiſsimus Chriſti apoſtolus. Si linguis hominum loquar & angelorum, charitatem autem nõ habuero, factus ſum velut æs ſonans, aut cymbalum tinniẽs. Et ſi habuero prophetiam, & nouerim myſteria omnia, & omnem ſcientiã, & ſi habuero omnem fidem ita vt mõtes transferã, charitatem autem nõ habuero, nihil ſum. Et ſi diſtribuero in cibos pauperum omnes facultates meas, & ſi tradidero corpus meũ ita vt ardeã, charitatẽ autẽ non habuero, nihil mihi prodeſt. Conſiderate diligenter iã nunc fratres mei voſmetipſos, & conſcientias veſtras interrogate, ſi verã habeatis charitatem Dei, ſine qua nihil cætera omnia proficiunt ad ſalutẽ. Audiuiſtis enim ſentẽtiam apoſtoli manifeſtã, qua charitatẽ dicit ad ſalutem eſſe neceſſariam. Nemo in ſapientia huius mundi confidat, nemo de acceptis donis naturalibus inaniter ſe extollat, nemo de continentia corporali præſumat, quoniã ſi charitas defuerit, nihil ad ſalutẽ reliquorum obſeruantia conducit. Verũ ne quis falſam de ſe æſtimationẽ pręſumeret, ſanctus Apoſtolus ſigna quædam & operationes charitatis expoſuit, dicens, Charitas patiens eſt, benigna eſt, charitas non æmulatur, nõ agit perperã, non inflatur, nõ eſt ambitioſa, non quærit quæ ſua ſunt, nõ irritatur, non cogitat malũ, non gaudet ſuper iniquitate, congaudet autẽ veritati. Omnia ſuffert, omnia credit, omnia ſperat, omnia ſuſtinet. Charitas nunquã ęxcidit. Habete charitatẽ dei in vobis fratres mei, quam niſi cuſtodieritis, fruſtra certando laboratis. Humilitatẽ vobis ſępius diximus omnẽ eſſe neceſſariã, quę non ſolũ virtus eſt magna, ſed reliquarũ quoq; virtutum nutrix & cũſtos omnium pręcipua. Dicit enim magnus papa Gregorius: Qui ſine humilitate virtutes cõgregat, quaſi puluerẽ in ventum portat. Maxima enim monachorũ virtus humilitas eſt, quoniam tanto eſſe humiliores tenentur cęteris in mundo vitã agentibus, quãto ex profeſsione ad maiorẽ perfectionem conari & tendere ſunt adſtricti. Virtutum ſtabile fundamentum eſt humilitas; ſuper quo quicquid conſtructum fuerit nullo tempeſtatis turbine ſubuertetur. Per ſuperbiam diabolus de cęlo cecidit, per humilitatem

Argumẽta præſentis charitatis.

Humilitas quãta virtus.

tatem homo aſcendit. Fruſtra nominamur monachi, ſi nō fuerimus humiles: quoniā ſicut ignis ſi fomento careat lignorū, extinguitur: ita monachus ſine humilitate ſuo nomine valde indignus iudicatur. Humilitate Chriſtiana diabolus vincitur, & quaſi clauo percuſſus fugiens ſuperatur. Nulla ſplendidior gēma in ornatu monaſtico humilitate cernitur: quam ſi monachus contēpſerit, & profeſsionē ſuam & Chriſtum humilē negauit. Humilitati ſuccedit prudentia, quę omnia ſemper ad normā rationis dirigit, & nihil præter rectum, honeſtū & laudabile facit. Prudētia nouit quid virtuoſe debeat appetere, & probe ſcit quę ſecundū rectū rationis iudici debeat vitaré. Prudētia vera & perfecta eſt qua ſummum illud incōmutabile bonum appetimus, & omnia ad finem debitū & rectum ordinamus. Prudentia regularis diſciplinæ obſeruantiā in vigore conſeruat ſtabilē, & reducit aberrātes monachos ad amiſsi propoſiti integrā reformationē. Prudentia monachum in recta ſalutis via dirigit, & in neutrā partem declinare ſinit. Prudentia inter fratres pacē conſeruat & concordiá, & rectā ordinat in ſingulis actionem. Prudētia vobis ô fratres mei valde eſt neceſſaria, qua noueritis in omni actione quæ vobis aſſumenda ſint, & quę rurſus fugiēda. Vera prudētia non carnis ſed ſpiritus docet vos mundū contenere, & ſolum ea quæ futura & æterna ſunt deſiderare. Prudētia docet hominē in ſemetipſo ſtabilem cōſiſtere, & neq; in proſperis neque in aduerſis a ſanctitatis propoſito declinare. Prudētia docet pulchre ordinare præſentia, ad memoriā pro informationē reducit preterita, & ne quid inopinate accidat prouidet futura. Prudētia delinquentes vtiliter & fructuoſe corripit, & omnia quę vel agit vel dicit aut cogitat, ſecundū rationis iudiciū ad finem debitum cōponit. Eſtote igitur prudentes ſicut ſerpētes, & ſimplices ſicut colūbæ: quia prudētia ſine bonitate malitia eſt, & ſimplicitas ſine prudētia rationali, ſtultitia nominatur. Dicit enim ſanctiſsimus Paulus Chriſti apoſtolus: Prudētia carnis, mors eſt. Prudētes eſtote ne fraude aliorum circūueniamini: ſimplices vero, ne quē circūueniatis. Hoc enim prudentis officiū eſt, nec falli poſſe, nec aliquem velle decipere. Vir prudens iudiciū rationis nō deſerit, & nihil de quo ſit pœnitendū, agit. A prouidendo enim prudēs dicitur. Prudentiā comitatur iuſtitia, quæ omniū virtutū eſt ſplendidiſsima. Nam ſine iuſtitia nihil ſunt reliquæ virtutes oēs. Iuſtitia eſt cōſeruatrix religionis, mater gratiæ, obſeruātiæ nutrix, veritatis alitrix, genitrix pacis, & origo pietatis. Iuſtitia eſt virtus quæ diſtribuit & conſeruat vnicuique quod ſuum eſt, quę propriā vtilitatem negligit, vt cōmunem ſeruet vtilitatē & æquitatē ſine qua nulla Reſpublica diu in pace poteſt ſubſiſtere. Dicit enim in Eccleſiaſtico vir ſapiens:

Prudentia Chriſtiana quid.

Mat. 10

Rom. 8.

Iuſtitia velut epitome quędam omniū virtutū.

Eccl. 10.

piens: Regnũ à gente in gentẽ transfertur propter iniuſtitias, & iniurias & cõtumelias, ac diuerſos dolos. Ordo iuſtitię primũ reſpicit deũ, deinde patriã, exinde parẽtes, poſtea oẽs in cõmuni ſecundũ diſtinctiones graduũ, & merita dignitatum. Deo in primis iuſtitia dictante debemus religionẽ, fidem, cultũ, deuotionem & gratiarũ actiones, & verã ex toto corde ſub obedientia dilectionem. Nobis deinde puritatẽ mẽtis & corporis, cõtinentiam cum ſtudio perfectionis, quo ad illum nobis per obedientiã redire liceat, à quo creati ſumus. Tertio loco patrię debemus cõmodum, honorẽ & defenſionẽ, eiusque quantum poſſumus cũ ipſa iuſtitia procurare vtilitatem. Quarto parentibus tenemur exhibere honorem & obedientiã, & in eorum neceſsitate curã & omnimodam ſuſtentationẽ. Quinto prælatis & ſuperioribus noſtris debemus obedientiam, & humilem pro amore Chriſti ſubiectionem. Sexto debemus prælati doctrinã & pabulum ſubditis, correctionemque delinquẽtibus. Septimo autẽ loco debemus maioribus & principibus honorẽ, & ſine crimine pro dei amore ſubiectionẽ. Octauo debemus venerabilibus perſonis reuerentiam, & ſacerdotibus honorẽ. Conſequenter æqualibus tenemur præſtare amicitiam, inferioribus dignationem, benefactoribus viciſsitudinem, amicis cõmunitatem, inimicis patientiam, pauperibus miſericordiam, miſeris conſolationẽ, omnibus charitatem. Hęc autem eſt vera iuſtitia, qua deũ ex toto corde propter ſeipſum diligimus; & proximũ noſtrum in deo ſicut noſmetipſos: inimicos autẽ propter deum, diſtribuentes vnicuique quod ſibi iure debetur, omniũ vtilitati prouidentes. Sed cum nimia iuſtitia facile incurrat peccatũ, temperãtia omnibus vobis neceſſaria eſt, quę ſola perfectos facit. Eſt autem tẽperantia virtus ratione diſcernens & vincens animi motus & omnẽ libidinẽ, ne impetus in agendo excedat legis æquitatem. Temperantia virtus optima voluptatibus imperat, & omnia in ordine debito cõſeruat. Omnibus actionibus, verbis quoque & cogitationibus veſtris adhibete temperãtiam, & neceſſariã virtutibus diſcretionẽ. Quicquid boni cum diſcretione feceritis, virtutis merito vocabulũ accipit: quod autem fit ſine diſcretione, vitiũ eſt dicendũ. Diſcretio moderatrix virtutũ eſt omnium, & maximũ prudentiæ ac iuſtitiæ ornamentum. Diſcretio non ſolũ prælatis, ſed etiã ſubditis eſt neceſſaria, quoniã ipſa virtutibus dat ordinẽ, affectionibus confert modeſtiam, & cunctis hominũ cõſilijs tribuit decorem pulcherrimum & honeſtatem: Hinc quidam ſapiens dixit?

Iuſtitiæ ſiue charitatis gradus.

Temperantia.

Diſcretio.

Horatius.

Eſt modus in rebus: ſunt certi denique fines,
Quos vltra citraque nequit conſiſtere rectum.

Ad hoc animi fortitudo vobis neceſſaria eſt fratres, per quã non

Fortitudo Chri

ſolum conſtantes efficiamini in aduerſis, ſed etiam prompti & alacres in arduis. Quis enim ſine animi fortitudine maxima hunc mundũ cum ſuis voluptatibus poſſet cõtemnere, & in ſancta religione monaſtica ſub obedientię legibus vſq; ad morte perſeuerare? Fortitudo animi vires de charitate Chriſti ſuſcipit, & conſtans nõ minus in aduerſis q̃ in proſperis virtutis deſiderio cõſiſtit. Fortitudo viã rectitudinis abſq; timore graditur, & hoſtibus quadam ſancta ſuperbia terribilis & formidanda videtur. Fortitudo animi paruulorum cõtemnit iniurias, & omnes facile ſuperat carnis voluptates. Fortitudo in proſperis latet, in aduerſitate oſtenditur, & manifeſte per patientiam declaratur. Animo fortis eſt, nõ qui vindicat iniurias ſibi illatas, ſed qui patiẽter tolerat, & ſi acceperit in poteſtatem aduerſarium, potuiſſe vindicare vindictam putat. Monachorũ fortitudo eſt mundum cõtemnere, carnem vincere, omnes mundi honores & voluptates ſpernere, & in ſolũ deum ſpem omnẽ & confidentiã collocare. Menſura fortitudinis eſt nec timidum eſſe, nec audacẽ, quoniã recta incedẽs via, neque ad dexterã declinat, neq; ad ſiniſtram. Monachus ille fortis eſt iudicãdus, qui tẽperans eſt in omnibus, moderatusque & iuſtus. Hinc dicit ſanctiſsimus papa Gregorius: Iuſtorũ fortitudo eſt carnẽ vincere, proprijs voluptatibus cõtraire, delectationẽ vitæ præſentis extinguere, huius mũdi aſpera pro æternis prę-
mijs amare, proſperitatis blãdimenta cõtemnere, aduerſitatis me-
Heb. 11 tũ in corde ſuperare. Fortes facti ſunt ſancti in bello, quia carnẽ domãt, virtutibus coruſcãt, ſpiritũ roborant, terrena deſpiciunt, cæleſtia appetunt, occidi poſſunt, flecti nõ poſſunt, nec ſuſtinere falſa per infirmitatẽ metuunt, nec læſi vnq̃ à veritate cõticeſcũt. Monachus ergo qui vera virtute fortis eſt, nec temere audet, nec incõſulte timet. Regia enim via eſt fortitudo ſimul atq; conſtantia: à qua temerarius & pertinax declinat ad dexterã, timidus vero puſillanimis pauidusq; ad ſiniſtrã. Monachus animo conſtans & fortis nunquã recedit à ſanctitatis propoſito, ſed nec aduerſis deprimitur, nec proſperis eleuatur. Vnde & ſanctiſsimus præſul
Eccl. 27 Ambroſius, Stultus, inquit, vt Luna mutatur: ſapiens autem metu non frangitur, poteſtate non mutatur, non extollitur proſperis, nõ mergitur triſtibus. Vbi enim ſapientia & virtus, ibi cõſtantia eſt & fortitudo animi. Sapiens ergo ſemper idẽ eſt animo nõ minuitur nec augetur mutationibus rerum, nec vt paruulus fluctuat, vt circũferatur omni vento doctrinę ſed manet perfect⁹ in Chriſto, fundatus charitate, radicatusq; in fidei perfectione. Poſtremo fratres mei chariſsimi perſeuerãtia vobis in omni opere bono & virtuoſo neceſſaria eſt, ſine qua nemo vnquam peruenit

Perſeuerãtia colophõ eſt omnium virtutũ.

Mat. 24. ad gloriæ coronã. Dicit enim in ſancto euangelio dominus: Qui perſeue-

perſeuerauerit vſque in finem, ſaluus erit. Tolle perſeuerantiã, & neque virtus habebit præmiũ, nec mercedẽ obſequium, nec gratiam meretur beneficium. Sola etenim perſeuerãtia bonorũ operum coronã laudis meretur accipere, ſine qua nihil prodeſt bonum inchoaſſe. Nullum virtus habet meritum, cui perſeuerantia non dedit incrementum. Non incipientibus bonũ, ſed perſeuerãtibus in bono vſq; ad mortem, regnum æternæ felicitatis repromittitur, quia nõ mane, non meridie, ſed cũ ſero factum eſſet, laborantibus in vinea denari⁹ reddebatur. Nõ enim q bene cœpit laudãdus eſt, ſed qui bene cõtinuauit vſque ad finẽ, honorandus eſt. Quocirca fratres mei ſedulo vos admonere ſoleo, nec vnquã debeo ceſſare, quatenus diligẽter attendatis vocationẽ veſtram, & caute ambuletis in omni religione & ſanctitate, quẽadmodum iuratos decet milites Chriſti. Nunc enim tempus eſt benefaciendi, quia cum mortis hora aduenerit, omnem facultatem operãdi funditus amputabit. Et ideo quãdiu viuitis ſani & incolumes, benefacite, futuram retributionem ſemper cogitate, & quotidie in profectu ſpiritali creſcite. Quærite dominũ dum inueniri poteſt. Eſai. 55. Chriſti ſaluatoris vita ſit imitatio veſtra, quẽ ſequi pro virib⁹ nõ greſsib⁹ pedũ ſed ſimilitudine affectionũ, ex inſtitutiõis veſtræ fũdamento tenemini. Caute in omnib⁹ ambulate, timorẽ dei in vera humilitate ſemper ante mẽtis intuitũ ponite. Magna enim puritate vobis eſt opus, q mẽte & corpore in ſanctã Chriſti militiã cõſenſiſtis. Ad vos nũc ptinet ô fratres mundũ & oĩa quæ in mũdo ſunt propter deũ perpetua fortitudine cõtemnere, oẽs carnaliũ voluptatũ mot⁹ vincere, peccatũ fugere in bonis & ſanctis operibus vos iugiter occupare. Vita quoq; veſtra, quãtũ fieri humana infirmitas ſinit, puritatẽ debet imitari angelicã, & omnẽ fugere ac deteſtari prauitatẽ. Angeli autẽ ſancti nunq̃ ſunt ocioſi, ſed in laudibus dei ſemper abſq; fatigatione vel tædio ſolliciti. Angeli ſancti deũ ſup omnia diligunt, & ab eius charitate, nec momẽta neẽ quidẽ recedunt. Horũ imitatione monachus in obſeqo Chriſti debet eſſe aſsidu⁹, & ſemp in bonis operib⁹ ſecundũ euãgeliũ & regulã occupatus. Monachus dei charitatẽ debet habere feruentiſsimã, & proximi veram ordinatamque & ſyncerã dilectionem. Amor etenim feruens in deũ perficit monachũ, & non ſinit eſſe ocioſum. Dicit enim qua ter ſanctiſsim⁹ papa Gregorius: Amor dei nunquam eſt ocioſus. Operatur enim magna ſi eſt: qui ſi operari renuit, ver⁹ dei amor nunq̃ fuit. Nam ſi de carnali amore verũ pẽota dixit inſan⁹, q nõ vult fieri deſidioſus, amet: quãto fortius caſtiſsimus dei amor mentẽ ad ardua impellit, q̃ poſsidet. Amate deũ fratres in toto corde, quãtũ ſe deſiderij fortitudo poteſt extendere, & omnia quæ vobis præcepta ſunt, faciliime poteſtis obſeruare.

Mat. 20.

Monachus Angelum Dei referat.

obſeruare. Nihil enim amãti difficile, ſed omnia dura, omnia grauia & ardua, ardens facilia facit amor.

Quæ ſit ordinatio vitæ monaſticæ bona.

Sermo ſecundus.

LEgimus inſtitutionem ſanctiſsimi patris noſtri Benedicti, quã vſitato vocabulo religionẽ ſiue ordinẽ appellamus, in principio fundationis ſuæ claruiſſe ſanctiſsimã, & per totã Latinorũ eccleſiam valde & multipliciter fuiſſe dilatatã. Vnde ãnis quãpluribus in hoc ipſo ordine multi claruerunt viri ſapientes, eruditi atque ſanctiſsimi, qui omnẽ magnifice illuſtrauerũt eccleſiã. Sunt enim qui ſcribãt ex hac monaſtica religione noſtra ſanctorũ catalogo inſertos tã viros q̃ moniales quindecim milia ſexcentos. Horum nobis multitudo ſanctorũ in ordine fratres ad imitationẽ proponitur, nõ ad vane gloriandum. Quid eorũ multitudo nobis ad ſalutẽ noſtrã poteſt conducere, ſi conuerſationẽ qua præceſſerũt, nõ imitamur? Quotiens ordinis noſtri viros ſanctiſsimos laudare vtiliter cupimus, ad eorũ conſortium venire ſanctis moribus feſtinemus. Tunc etenim de multitudine ſanctorum ordinis noſtri fructuoſe gloriabimur, ſi recte viuẽtes eorũ numerum augere ſedulo conemur. Propterea nanque tantã vobis multitudinem ſanctorum proponimus, vt cũ viciſſe mundum & carnẽ multos ante vos in hoc ipſo ordine cõſpicitis, de veſtra tandẽ conuerſatione tepida reſurgatis. Virtutẽ, quam illis dei miſeratio cõtulit, vobis in verã charitate petentibus non negabit. Vicerunt illi mundum, quia Chriſtum tota deuotione dilexerunt, omnia pro eius amore contẽnentes. Contẽpſerunt omnia, & dominus Ieſus prouidit illis quæcunque videbantur eis ad ſuſtentationẽ vitæ neceſſaria. Durauit hic feruor deuotionis monachorũ poſt primã ordinis inſtitutionẽ pluribus annis in magna conſtantia, & multorum milium hominũ animas conuertit ad dominũ. Sed nihil ſtabile in humanis, nihil perpetuũ in caducis. Contulit monachis religio ſancta diuitias, donec matrẽ filia ex tẽpore ſuffocauit. Nam vt ſcriptura dicit, omnes qui volunt diuites fieri, incidunt in tentationes diaboli. Incraſſatus eſt dilectus & recalcitrauit: impinguatus & dilatatus terrenis poſſeſsionibꝰ, dereliquit inſtitutionis primæ ſancta ſtudia, abiit poſt vanitates & inſanias falſas, quẽ copia rerũ temporalium diuitijs ſpiritualibus inopẽ & miſerum fecit. Hæc ordinis noſtri miſerãda deformitas cœpit poſt diui patris Benedicti tranſitum annis ferme ducentis, & magis ac magis cum tẽpore creuit, quouſque tandẽ per totũ ordinẽ noxium virus ſeſe diffudit. Hæc autem deformitas ordinem non ſubito ſed per multorum ſucceſſum annorũ tãdem pene totum occupauit,

quanuis

Plures hodie q̃ multo numerantur.

Sãctitas antiquorum patrum vſque ad prodigiũ refrixit, vt ne dicã perijt in filijs.

1. Ti. 6.

Deu. 32

quamuis omnipotens deus bonis cum viris in toto nunquã deſti tuerit, ſed reliqt ſibi ſemper aliquos, qui genua ſua ante Baal minime curuauerint. Surrexerunt enim viri miſericordiæ, quorum iuſtitiæ nunquã tradentur obliuioni, qui ruinæ ordinis cõpatien tes, humerũ ſubmiſere labori, & cũ largiẽte domino ſuffragium, in multis locis reſtaurarunt. Multæ quidem variæ reformationes in ordine particulares multotiens diuerſis tẽporibus viguerunt, ſed nulla fuit vnquã generalis, quæ totũ ordinẽ ad integritatem regularis obſeruantię reduceret. Denique particulares inſtaurationes, quas plures fuiſſe diximus, quaſi omnes collapſas iterum videmus. Nouiſsime autẽ, eo videlicet anno Chriſtianorũ milleſimo quadringenteſimo atque viceſimo, quo cõcilium generale celebratur in Conſtantia, noua quædã & hactenus vltima reformatio particularis in Alemannia ſumpſit exordium, quæ à quodam cœnobio in Saxoniæ partibus tunc quidẽ omnium pauperrimo, qđ Burſfeldia nuncupatur, appellationis ſuę ſortitur vocabulũ. Primus vero auctor & princeps huius reformationis ſanctiſsimæ fuit Ioannes Rode abbas inſignis monaſterij ſancti Mathiæ apud Treuiros, qui generalis viſitator ordinis conſtitutus à prefato Conſtantienſi cõcilio, ne alijs prędicans ipſe iudicaretur reprobus, reformationẽ primum exhibuit in ſemetipſo. Reformauit enim & ſe in primis & monachos memorati monaſterij conſtitutiones edidit cõformes regulæ, & cõfirmationem ſancti operis impetrauit ſedis apoſtolicę. Inter omnia vero cœnobia ordinis Burſfeldia monaſteriũ humile atq; pauperculũ hanc reformationẽ primo ſuſcepit, quam poſtea in Reinhauſen & in pauca Saxoniæ monaſteria ſibi vicina dilatauit. Mortuo tãdem Ioanne Rode abbate ſancti Mathię, principe reformationis noſtrę, cũ in eodẽ loco nõ inueniretur pro dilatatione incepti negocij ſucceſſor idoneus, Ioannes de Hagẽ abbas Burſfeldenſis, qui iam certa monaſteria reformauerat, vir ſanctus, & multũ zeloſus pro ordine, inſtãte archiepiſcopo Treuirorũ Iacobo electus fuit. Qui ſua paupertate cõtentus, Burſfeldiã non cõſenſit dimittere, ne diuitias paupertati videretur præpoſuiſſe. Manſit igitur in ſuo monaſterio, & alius in locũ primi reformatoris ordinatus fuit. Qui cũ neque doctrina neq; zelo anteceſſori ſuo videretur cõparandus, parũ pro continuatione inchoati negocij potuit efficere, nec reformationẽ in multos ampliare. Contigit interea Nicolaum Cuſanũ ſanctæ Romanæ eccleſiæ presbyterũ cardinalem, apoſtolicæ ſedis legatũ venire in Germaniam, qui cũ zelo magno ferueret ordinis noſtri, multa pro illius reformatione conſtituit & indulſit. Audiens autẽ præfati abbatis in Burſfeldia famã bonam, & feruentiſsimũ regularis diſciplinę propoſitum, vocatum ad ſe generalem

Ro. 11.

Conſilii Conſtantienſe reformari cœnobia ſãciuit.

Nicolaus Cuſanus vir doctiſsim.

generalē ordinis reformatorem conſtituit, & plura per eius induſtriam cœnobia reformauit. Hac tandem occaſione capitulum annale pro conſeruatione reformationis inſtituit, prǽſidentiam de ſancto Mathia in Bursfeldiam tranſtulit. confirmari omnia quæ pro bono reformationis inſtituerat, per ſedem apoſtolicam impetrauit. Primus autem Bursfeldiæ abbas in reformatione fuit Ioānes monachus de Reinhauſen inſtitutus, ſecundus Ioannes de Hagen iā dictus. tertius vero Theodoricus quem vidimus, & quartus Ioannes qui nūc eſt in regimine nouiter inſtitutus. Reformationis noſtræ origenem fratres chariſsimi propterea breuiter perſtrinximus, vt quāto cœperit labore, cognoſcatis, & vſq; ad mortem in ſancta obſeruantia regulari conſtantes perſeueretis. Inter omnes enim refromationes ordinis noſtri quæ præceſſerunt, nulla fuit vnquā regulæ diui patris Benedicti magis conformis & conſentanea, & a peregrinis adinuentionibus magis aliena. Omnium aliarum pene reformationum ſtatuta legimus, ſed nulla plus quam noſtra conſentanea regulæ ad puritatem intentionis Benedicti exiſtimamus. Hæc eſt reformatio Bursfeldenſis in ordine ſanctiſsima, quæ veram & docet obedientiam, & cuſtodit in humilitate ſubiectionem. Viuunt in hac ſancta religione pauperes & ſine peculio monachi, viuunt humiles, viuunt obedientes, viuunt caſti. O veneranda monachorum vnio, in qua charitas geminata imperat, obedientia militat, humilitas obtemperat, oratio vigilat, perſeuerātia pugnat, caſtitas ſancta triumphat. Hæc eſt ſchola diſciplinæ regularis, inſtitutrix Chriſtianæ humilitatis, quæ mores ad rectitudinem dirigit, & carnis vitia reſtringit. Nemo in hac virtutum paleſtra voluntatem propriam ſequi contra regulam permittitur, nemo benefacere prohibetur. Ad puritatem regulæ in hac ſancta vnione viuitur: & ſi quiſpiam a ſemita rectitudinis deuiare cœperit, ſeniorum induſtria mox ad obſeruantiam iuſtitiæ reuocatur. Regula ſanctiſsimi patris Benedicti ter publice in anno legitur, vt nemo ſub ignorantiæ typo ſe de obſeruantia excuſare moliatur. Duo ſunt quæ mihi ſpem magnam de perſeuerātia huius ſanctæ reformationis pollicentur, annale videlicet capitulum, & biēnalis diligēs viſitatio monachorū. Alterum ſi qđlibet iſtorū intermittitur mox reformatio periclitatur. Cogitate nunc igitur fratres chariſsimi, & quātū poteſtis diligētiſsime curate, ne hoc diui prę ſulis Martini cœnobiū ſub tā venerādæ reformationis titulo inutiliter occupetis, quoniā niſi ſecundū regulā & ordinis ſtatuta, purè, ſancte & inculpatè vixeritis, fruſtra de nomine cōfiditis. Dicemus vobis pauca ſalutis veſtræ monita, per quorum ſtudioſam obſeruantiā reformationis noſtrę Bursfeldinę & nomē habebitis me-

tis meritò, & dignitatẽ. In primis ante omnia conatũ veſtrũ totis deſiderijs in monaſticã perfectionẽ dirigite, quẽ quotiens tepeſcentẽ ſenſeritis, mox per dominicę paſsionis & mortis innocẽtiſſimę intentã memoriã renouate. Nam & ſi eſſe perfecti nõ teneamur de neceſsitate ſalutis, tenemur tamen ad perfectionẽ conari deſiderijs totis. Mox enim vt monach⁹ conatũ proficiẽdi abijcit, in foueã defectionis cadit. Secundũ ꝙ vobis cuſtodiendũ ſancta cõſuetudo reformationis noſtræ inſtituit, conatũ proficiendi in cõcepto deſiderio fortiter cuſtodit. Mane igitur quãdo ſuſcitati ad primas cõſurgitis, iſta in ſecreto faciatis. Curſum inſtãtis diei futurũ examinãdo diſcutite, & qd agendũ vtiliter inſtet, prudenter cogitate. Quã cautè velitis viuere diẽ totum, in cordibus veſtris ꝓponite: & animos contra omnia quæ aduerſa poſſent accidere per patientiã armate. Quicquid agitis, in feruore charitatis perficite: & omnia verba ac facta ſemper ad dei laudẽ ordinate. Tertiũ vobis iudicamus vtile & neceſſarium, vt per deuotiſsimas orationes auxiliũ in omnibus ſemper ſtudeatis implorare diuinũ. Et valdè nobis videtur cõueniens ꝙ ſæpe diximus, & ſemper admonemus, vt quiſq; veſtrũ ad min⁹ ſemel in die dominicę paſſionis agat memoriã, & pro multis à deo perceptis beneficijs vel vna vice dicat gratiarũ actionẽ. Quod vt fieri poſsit ab vnoquoq; veſtrum vniformiter, formã hanc breuem q̃ ordinauimus auſcultate, & ſi vultis pro vobis reſcribite. Adoro, laudo, benedico & glorifico te domine Ieſu Chriſte fili dei viui, ſaluator & viuificator omniũ fidelium animarũ, & ago tibi gratias ex intimo cordis mei pro ſanctiſsima incarnatione & natiuitate tua ex puriſsima virgine Maria, pro circũciſione tua, ꝓ fuga in Aegyptũ, pro ſeptẽni tuo ibidẽ exilio, & pro reditu tuo poſtea in terrã natiuitatis tuæ tẽporalis. Ago tibi gratias dulciſsime domine Ieſu, laudo, benedico & adoro te pro cunctis laboribus, itineribus & fatigationib⁹ tuis, pro fame, ſiti, frigore, nuditate, paupertate & inopia, & pro neceſsitatibus, iniurijs, cõtumelijs, irriſionibus & detractionibus quas in omni vita tua ſuſtinuiſti pro nobis voluntariè, nõ coactus. Et quotiens manũ mouiſti ad operandum, pedem ad ambulandum vel quotiens aperuiſti os tuum ad loquendum, totiẽs te benedico, laudo, glorifico, humiliterq; adoro, & ex omnibus cordis mei viribus tibi ſemper gratias ago mediator dei & hominum Ieſu Chriſte dulciſsime. Ago tibi gratias domine Ieſu Chriſte rex cælorum clementiſsime, pro doctrina tua ſanctiſsima, pro inſtitutione fidei tuæ & ſacramentorum euãgelica, pro vocatione gentium, pro iuſtificatione peccatorum, & pro cunctis mirabilibus atque virtutibus tuis, & pro beneficijs tuis omnibus quæ vel mihi præſtitiſti in ſpecie, vel cæteris vniuerſis mecum in gene-

Memoria dominicæ paſſionis & gratiarũ actione quotidie facienda.

IN NOMINE DOMINI NOSTRI IESV Chriſti incipit Liber exhortationum ad monachos ſecundus Ioannis Tritemij abbatis Sphanhemenſis, poſtea Peapolitani, Quòd caute ſit monachis viuendum.

Sermo primus.

MVlta quidem ſunt fratres dilectiſsimi vobis ad
conſiderationē in hac vita neceſſaria, ſi ad æ-
ternæ ſalutis gloriam cupitis peruenire. Scitis
1.Pet.5 enim ſcriptura teſtante, quoniā aduerſarius ve
ſter diabolus, ſicut leo rugiens circuit, quærēs
quem deuoret, cui magna vigilantia in fide do
mini noſtri Ieſu Chriſti per charitatis opera
nouimus reſiſtendum. Nemo igitur de ſuis viribus præſumat, ne
in vanitate confidat: quoniā niſi vos in timore domini humiliter
continueritis, citò in laqueum diaboli cadetis. Quanto magnus
Eccle.3. es (ſcriptura præcipit) humilia te in omnibus: quoniam deus re-
Iaco.4. ſiſtit ſuperbis, & gratiā concedit humilibus. Monachum etenim
decet eſſe humilem, & verū huius mundi contemptorem. Mona
chū oportet in obſeruantia regularis diſciplinæ ſemper eſſe ſol-
licitum, & in timore domini cōtinuè ſtudioſum. Monachū opor
tet caſtum & pudicū eſſe mente ſimul & corpore, vt deo ſeruiat,
quemadmodum promiſit, in omni puritate. Monachus nō debet
viuere ſecundum voluntatē propriam, ſed ſecundum regulam, &
paſtoris ſui conformē normę inſtitutionis cœnobiticæ directio
nem. Monachus negocioſum & ſanctū debet amare ſilentium, &
mentē ſuā occupare vtiliter in lectione ſcripturarū. Monachus
omni tēpore vſque ad mortē debet eſſe ſollicit⁹ quatenus in ob-
ſeruantia mandatorū dei & regulæ ſit perfectus. Vt autem ſciatis
quæ vobis in ſancta religione conuerſantibus ad perfectionem
ſint neceſſaria, deſcribā vobis quendam virtutū tramitē, per quē
Series quędam virtutū ac veluti gradus ad regnum cælorū. ad regnum cęlorū viam oportet dirigere. Virtutes autem omnes
mutuo cohærent neceſsitudinis glutino, vt qui vnā perfectè poſ
ſidet, omnes habere videatur, & qui vel vna caret, nullam penitus
dicatur poſsidere. Omniū virtutū prima ad ſalutē neceſſaria eſt
ſanctiſsima fides catholica, ab omni errorū & hęreſum pollutio-
ne ſegregata, & in doctrina domini noſtri Ieſu Chriſti originali
ter radicata. Nam, ſcriptura teſtante, ſine fide impoſsibile eſt pla
Fides prima & origo omniū virtutū. cere deo: & qui non credit in vnigenitū filium dei, iam iudicatus
eſt, & ira dei manet ſupereū. Omnium ergo virtutum origo fides
eſt, de qua omnia ſalutis ſtudia oriuntur. Fides in deum vera &
recta timorem domini generat, quoniam ſi Deum credimus iu-
Heb.1. ſtum, merito confitebimur eſſe timendū. Fides recta ſpē parit &
Ioan.3. confidentiā, quia dum miſericordē deum credimus, mox de bo-

nitate

nitate illius ſalutẽ nos poſſe cõſequi ſperamus. Fides charitatem generat, quia ſi deũ eſſe ſummum bonũ credimus, ipſum ſine dubio amamus. Quis enim nõ amaret, quod ſummè bonũ non dubitat? Fides eſt ſubſtantia rerũ ſperandarum, argumentũ non apparentium, & vnicũ ſalutis noſtrę fundamentum. Fides deo cõiungit animã, & facit eam in medio charitatis æterni regis amicam. Heb. 11
Dicit enim ſanctiſsimus præſul Auguſtinus: Nullæ maiores diuitiæ, nulli theſauri, nulli honores, nulla huius mundi maior eſt ſubſtantia, q̃ eſt fides catholica, quæ peccatores homines ſaluat, cæcos illuminat, infirmos curat, catechumenos baptizat, fideles iuſtificat, pœnitẽtes reparat, iuſtos augmẽtat, martyres coronat, virgines, viduas & cõiugales caſto pudore cõſeruat, clericos ordinat, ſacerdotes conſecrat, credẽtes cũ ſanctis angelis in æterna hæreditate cælorũ collocat. Vbi autẽ ſana fides nõ eſt, nõ poteſt eſſe iuſtitia, quia iuſtus ex fide viuit, & qui caret iuſtitiæ merito, portionẽ nullam habebit cum Chriſto. Fides eſt humanæ ſalutis initium, ſine qua nemo ad numerũ filiorũ dei poteſt pertingere, nec partem aliquã in regno dei poſsidere. Fides fundamentũ virtutum eſt omnium. quicquid extra fidem agitur, proculdubio ad gehennã ædificatur. Fides chriſtiana lampas eſt pulcherrima, illuminans animã, & per obſeruantiã mandatorũ introducens eam ad fœlicitatẽ æternã. Fides in primis mentẽ reducit ad dei ſcientiam, poſtea dat præcepta viuendi ad obedientiam, & cum homo dei mandata cuſtodierit, ſpes conſequendę ſalutis erigitur, deinde charitas in cordibus firmatur. Fides cognitionem dat animæ, cognitio parit actionem in charitatę, & his duobus beatitudo re promittitur in æternitate. Cauendum ſummopere ne ſit error in cognitione, quia dum fides recta hęreſum fallitate corrumpitur, ad ſalutis portũ actione nulla peruenitur. Sit ergo in fide rectitudo & veritas, in actione iuſtitia & ſynceritas, & nulla dominabitur iniquitas. Fides enim ſine operibus mortua eſt, & nihil meretur ad ſalutẽ felicitatis æternę. Fidẽ habere ſine operibus charitatis, eſt imitari dæmones, qui cũ ab omni charitate procul ſint alieni, deũ tamen eſſe iuſtũ & credunt & cõtremiſcunt. Hinc de credulis qui opera non exhibent charitatis, dominus loquitur per prophetã Eſaiam, & poſtea per ſemetipſum in ſancto euangelio dicens. Populus hic labijs me honorat, cor autem eorũ lõge eſt à me. Qui Chriſtum ore laudat ſine opere, quaſi vir qui dubitat in fide. Nam ſi veraciter crederet, deum vtique timeret. Fides ſine operibus quaſi corpus ſine ſpiritu mortuum, quod à viuorũ ſublatum conſpectibus abſconditur in ſepulchrum. Si bene credis, & male viuis, proprio te gladio perimis, qui ſcienti bonum, & nõ facienti, peccatum eſt illi. Cauete fratres mei ne quem errorem

Marginal notes: Abac. 2. (beside "hæreditate cælorũ collocat"); Iaco. 4. (beside "tur ad ſalutẽ"); Eſa. 29. (beside "prophetã Eſaiam"); Mat. 15 (beside "dicens. Populus"); Iaco. 4. (beside "& male viuis").

admittatis in fide, & curate ſummopere vt nulla ſit nequitia in in operatione. Sequamini fidem quam nobis ſancta cõmendat eccleſia, agite vitam ſicut euangelium præcipit, & norma cœnobitica. Deinde ſpem habeatis in dei miſeratione omni tempore certiſsimam, ſed nunquã a timore domini alienam. Spes eſt futurorum bonorum certa per gratiam miſerentis dei expectatio, & merendi per charitatis exercitium iuſtitiæ coronã ſolicitudo. Spes eſt certa expectatio futuræ beatitudinis: quam gratia dei operatur in nobis comitante rectitudine bonę voluntatis. Spes eſt qua quis venire ad vitam æternæ felicitatis ſperat, quam deſiderat, & mediãte gratia dei ſuam etiam voluntatem in occulſum componit & aptat. Spes eſt bonorum, arduorũ, futurorum & poſsibiliũ, quibus nemo ſperat contrarium. Neque enim malum quis ſperat neque leue, neque quod preſens eſt ſiue præteritum, nec ignoramus ſpem non eſſe impoſsibilium. Spes moderatrix laborum eſt omnium, & vnica cõſolatrix in medio tribulationum. Spes enim futurorum bonorũ laborantibus pro Chriſto in hac vita parit requiem, ſicut in agone certantibus mitigat dolorem vulnerũ coronæ expectatio per continuã victoriam. Spes in tormẽtis roborauit martyres, & fecit eos in virtute Chriſti omnibus perſecutoribus fortiores. Spes æternæ beatitudinis conſeruat eccleſiam, & dedit ſanctis confeſſoribus atque virginibus verã in Chriſto charitatem. Spes deiectum mœrore fortiter erigit animũ, & quanto ſe per amorẽ altius ſuſtulerit, tanto minus contraria huius mũdi ſentit. Beatus vir, qui confidit in domino, quia ſpes non confundit, ſicut ſanctus promiſit Apoſtolus, qua ſalui facti ſum⁹. Vt autẽ ſpes non erumpat in præſumptionẽ, timor domini ad ſalutẽ nobis eſt neceſſarius, vt quem pium & miſericordem credimus, iuſtum etiam & rectũ non dubitemus. Dicit enim beatiſsimus papa Gregorius. Nobis nihil ſecurius quàm ſub ſpe timere, ne incauta mens vel deſperando ſe in profundum vitiorũ deijciat, vel extollendo de donis præſumptuoſa ruat. Nam quanto ante oculos diſtricti iudicis ſub ſpe humilius trepidat, tanto in illo robuſtius ſtat. Timor dei mentem corrigit, & purã ab omni malitia cuſtodit. Timor domini initium eſt ſapientiæ, quoniam in via dei à timore incipitur, vt paulatim ad charitatis fortitudinem perueniatur. Timor domini componit monachum, & facit eum in obſeruantia regularis diſciplinę ſtudioſum. Timor domini cuſtodit regulam, & ſeruat veram mentis & corporis puritatẽ. Timor domini nihil eorum quæ prçcepta ſunt, negligit, ſed omnia ſollicite cuſtodit. Timor domini nullum admittit ocium, ſed continue occupatur circa bonum, vt excludat peccatum. Monachus qui abiecit timorem domini, quaſi ciuitas in medium deueniens hoſtiũ,

Spes quid.

Hie. 17

Rom. 5.

Rom. 8.

Timor ſpẽ non deſtituat

Pſa. 110

cuius

cuius omnes deſtructi ſunt muri. Vrbs ſine murorũ cuſtodia citò ab inimicis capitur,& monachus qui non habet dei timorem, facilè à dæmonibus ſuperatur. Solus enim dei timor eſt qui mentes corrigit, fugat crimina, innocentiam ſeruat,& facit monachũ in ſanctitatis propoſito perſeuerantẽ. Ex timore paulatim oritur charitas,quę cum iuuante deo veraciter in mente radicata fuerit, ſeruilem timorem ſuperans iam foras mittit. Radix omnium bonorũ eſt charitas, quoniã quicquid in hac vita boni agitur, vt deo placeat, per ſolam charitatẽ temperatur. Charitas omnium virtutum eſt maxima, ſine qua nihil ſunt cuncta mortalium facta. Dicit enim ſanctiſsimus Chriſti apoſtolus. Si linguis hominum loquar & angelorum, charitatem autem nõ habuero, factus ſum velut æs ſonans, aut cymbalum tinniẽs. Et ſi habuero prophetiam, & nouerim myſteria omnia,& omnem ſcientiã,& ſi habuero omnem fidem ita vt mõtes transferã, charitatem autem nõ habuero, nihil ſum. Et ſi diſtribuero in cibos pauperum omnes facultates meas,& ſi tradidero corpus meũ ita vt ardeã, charitatẽ autẽ non habuero, nihil mihi prodeſt. Conſiderate diligenter iã nunc fratres mei voſmetipſos, & conſcientias veſtras interrogate, ſi verã habeatis charitatem Dei, ſine qua nihil cætera omnia proficiunt ad ſalutẽ. Audiuiſtis enim ſentẽtiam apoſtoli manifeſtã, qua charitatẽ dicit ad ſalutem eſſe neceſſariam. Nemo in ſapientia huius mundi confidat, nemo de acceptis donis naturalibus inaniter ſe extollat, nemo de continentia corporali præſumat, quoniã ſi charitas defuerit, nihil ad ſalutẽ reliquorum obſeruantia conducit. Verũ ne quis falſam de ſe æſtimationẽ prẹſumeret, ſanctus Apoſtolus ſigna quædam & operationes charitatis expoſuit, dicens, Charitas patiens eſt, benigna eſt, charitas non æmulatur, nõ agit perperã, non inflatur, nõ eſt ambitioſa, non quærit quæ ſua ſunt, nõ irritatur, non cogitat malũ, non gaudet ſuper iniquitate, congaudet autẽ veritati. Omnia ſuffert, omnia credit, omnia ſperat, omnia ſuſtinet. Charitas nunquã excidit. Habete charitatẽ dei in vobis fratres mei, quam niſi cuſtodieritis, fruſtra certando laboratis. Humilitatẽ vobis ſępius diximus omnẽ eſſe neceſſariã, quę non ſolũ virtus eſt magna, ſed reliquarũ quoq; virtutum nutrix & cũſtos omnium pręcipua. Dicit enim magnus papa Gregorius: Qui ſine humilitate virtutes cõgregat, quaſi puluerẽ in ventum portat. Maxima enim monachorũ virtus humilitas eſt, quoniam tanto eſſe humiliores tenentur cęteris in mundo vitã agentibus, quãto ex profeſsione ad maiorẽ perfectionem conari & tendere ſunt adſtricti. Virtutum ſtabile fundamentum eſt humilitas, ſuper quo quicquid conſtructum fuerit nullo tempeſtatis turbine ſubuertetur. Per ſuperbiam diabolus de cęlo cecidit, per humilitatem

Argumẽta præſentis charitatis.

Humilitas quanta virtus.

tatem homo aſcendit. Fruſtra nominamur monachi, ſi nõ fuerimus humiles: quoniã ſicut ignis ſi fomento careat lignorũ, extinguitur: ita monachus ſine humilitate ſuo nomine valde indignus iudicatur. Humilitate Chriſtiana diabolus vincitur, & quaſi clauo percuſſus fugiens ſuperatur. Nulla ſplendidior gẽma in ornatu monaſtico humilitate cernitur: quam ſi monachus cõtẽpſerit, & profeſsionẽ ſuam & Chriſtum humilẽ negauit. Humilitati ſuccedit prudentia, quę omnia ſemper ad normã rationis dirigit, & nihil præter rectum, honeſtũ & laudabile facit. Prudẽtia nouit quid virtuoſe debeat appetere, & probe ſcit quę ſecundũ rectũ rationis iudici debeat vitare. Prudẽtia vera & perfecta eſt qua ſummum illud incõmutabile bonum appetimus, & omnia ad finem debitũ & rectum ordinamus. Prudentia regularis diſciplinæ obſeruantiã in vigore conſeruat ſtabilẽ, & reducit aberrãtes monachos ad amiſsi propoſiti integrã reformationẽ. Prudentia monachum in recta ſalutis via dirigit, & in neutrã partem declinare ſinit. Prudentia inter fratres pacẽ conſeruat & concordiã, & rectã ordinat in ſingulis actionem. Prudẽtia vobis ô fratres mei valde eſt neceſſaria, qua noueritis in omni actione quæ vobis aſſumenda ſint, & quę rurſus fugiẽda. Vera prudẽtia non carnis ſed ſpiritus docet vos mundũ contenere, & ſolum ea quæ futura & æterna ſunt deſiderare. Prudẽtia docet hominẽ in ſemetipſo ſtabilem cõſiſtere, & neq; in proſperis neque in aduerſis à ſanctitatis propoſito declinare. Prudẽtia docet pulchre ordinare præſentia, ad memoriã pro informationẽ reducit preterita, & ne quid inopinate accidat prouidet futura. Prudẽtia delinquentes vtiliter & fructuoſe corripit, & omnia quę vel agit vel dicit aut cogitat, ſecundũ rationis iudiciũ ad finem debitum cõponit. Eſtote igitur prudentes ſicut ſerpẽtes, & ſimplices ſicut colũbæ: quia prudẽtia ſine bonitate malitia eſt, & ſimplicitas ſine prudẽtia rationali, ſtultitia nominatur. Dicit enim ſanctiſsimus Paulus Chriſti apoſtolus: Prudẽtia carnis, mors eſt. Prudẽtes eſtote ne fraude aliorum circũueniamini: ſimplices vero, ne quẽ circũueniatis. Hoc enim prudentis officiũ eſt, nec falli poſſe, nec aliquem velle decipere. Vir prúdens iudiciũ rationis nõ deſerit, & nihil de quo ſit pœnitendũ, agit. A prouidendo enim prudẽs dicitur. Prudentiã comitatur iuſtitia, quæ omniũ virtutũ eſt ſplendidiſsima. Nam ſine iuſtitia nihil ſunt reliquæ virtutes oẽs. Iuſtitia eſt cõſeruatrix religionis, mater gratiæ, obſeruãtiæ nutrix, veritatis alitrix, genitrix pacis, & origo pietatis. Iuſtitia eſt virtus quæ diſtribuit & conſeruat vnicuique quòd ſuum eſt, quę propriã vtilitatem negligit, vt cõmunem ſeruet vtilitatẽ & æquitatẽ ſine qua nulla Reſpublica diu in pace poteſt ſubſiſtere. Dicit enim in Eccleſiaſtico vir ſapiens:

Prudentia Chriſtiana quid.

Mat. 10

Rom. 8.

Iuſtitia velut epitome quędam omniũ virtutũ.

Eccl. 10.

piens: Regnũ à gente in gentẽ transfertur propter iniuſtitias, & iniurias & cõtumelias, ac diuerſos dolos. Ordo iuſtitię primũ reſpicit deũ, deinde patriã, exinde parẽtes, poſtea oẽs in cõmuni ſecundũ diſtinctiones graduũ, & merita dignitatum. Deo in primis iuſtitia dictante debemus religionẽ, fidem, cultũ, deuotionem & gratiarũ actiones, & verã ex toto corde ſub obedientia dilectionem. Nobis deinde puritatẽ mẽtis & corporis, cõtinentiam cum ſtudio perfectionis, quo ad illum nobis per obedientiã redire liceat, à quo creati ſumus. Tertio loco patrię debemus cõmodum, honorẽ & defenſionẽ, eiuſque quantum poſſumus cũ ipſa iuſtitia procurare vtilitatem. Quarto parentibus tenemur exhibere honorem & obedientiã, & in eorum neceſsitate curã & onimodam ſuſtentationẽ. Quinto prælatis & ſuperioribus noſtris debemus obedientiam, & humilem pro amore Chriſti ſubiectionem. Sexto debemus prælati doctrinã & pabulum ſubditis, correctionemque delinquẽtibus. Septimo autẽ loco debemus maioribus & principibus honorẽ, & ſine crimine pro dei amore ſubiectionẽ. Octauo debemus venerabilibus perſonis reuerentiam, & ſacerdotibus honorẽ. Conſequenter æqualibus tenemur præſtare amicitiam, inferioribus dignationem, benefactoribus vicißitudinem, amicis cõmunitatem, inimicis patientiam, pauperibus miſericordiam, miſeris conſolationẽ, omnibus charitatem. Hęc autem eſt vera iuſtitia, qua deũ ex toto corde propter ſeipſum diligimus, & proximũ noſtrum in deo ſicut noſmetipſos: inimicos autẽ propter deum, diſtribuentes vnicuique quod ſibi iure debetur, omniũ vtilitati prouidentes. Sed cum nimia iuſtitia facile incurrat peccatũ, temperãtia omnibus vobis neceſſaria eſt, quę ſola perfectos facit. Eſt autem tẽperantia virtus ratione diſcernens & vincens animi motus & omnẽ libidinẽ, ne impetus in agendo excedat legis æquitatem. Temperantia virtus optima voluptatibus imperat, & omnia in ordine debito cõſeruat. Omnibus actionibus, verbis quoque & cogitationibus veſtris adhibete temperãtiam, & neceſſariã virtutibus diſcretionẽ. Quicquid boni cum diſcretione feceritis, virtutis merito vocabulũ accipit: quod autem fit ſine diſcretione, vitiũ eſt dicendũ. Diſcretio moderatrix virtutũ eſt omnium, & maximũ prudentiæ ac iuſtitiæ ornamentum. Diſcretio non ſolũ prælatis, ſed etiã ſubditis eſt neceſſaria, quoniã ipſa virtutibus dat ordinẽ, affectionibus confert modeſtiam, & cunctis hominũ cõſilijs tribuit decorem pulcherrimum & honeſtatem: Hinc quidam ſapiens dixit?

Iuſtitiæ ſiue charitatis gradus.

Temperantia.

Diſcretio.

Horatiꝰ.

Eſt modus in rebus: ſunt certi denique fines,
Quos vltra citraque nequit conſiſtere rectum.

Fortitudo Chri

Ad hoc animi fortitudo vobis neceſſaria eſt fratres, per quã non

ſtiana quid. ſolum conſtantes efficiamini in aduerſis,ſed etiam prõpti & alacres in arduis. Quis enim ſine animi fortitudine maxima hunc mundũ cum ſuis voluptatibus poſſet cõtemnere,& in ſancta religione monaſtica ſub obedientię legibus vſq; ad morte perſeuerare? Fortitudo animi vires de charitate Chriſti ſuſcipit, & conſtans nõ minus in aduerſis q̃ in proſperis virtutis deſiderio cõſiſtit. Fortitudo viã rectitudinis abſq; timore graditur,& hoſtibus quadam ſancta ſuperbia terribilis & formidanda videtur. Fortitudo animi paruulorum cõtemnit iniurias, & omnes facile ſuperat carnis voluptates. Fortitudo in proſperis latet, in aduerſitate oſtenditur,& manifeſte per patientiam declaratur. Animo fortis eſt,nõ qui vindicat iniurias ſibi illatas,ſed qui patiẽter tolerat,& ſi acceperit in poteſtatem aduerſarium,potuiſſe vindicare vindictam putat. Monachorũ fortitudo eſt mundum cõtemnere,carnem vincere, omnes mundi honores & voluptates ſpernere, & in ſolũ deum ſpem omnẽ & confidentiã collocare. Menſura fortitudinis eſt nec timidum eſſe,nec audacẽ, quoniã recta incedẽs via,neque ad dexterã declinat,neq; ad ſiniſtram. Monachus ille fortis eſt iudicãdus,qui tẽperans eſt in omnibus, moderatusque & iuſtus. Hinc dicit ſanctiſsimus papa Gregorius: Iuſtorũ fortitudo eſt carnẽ vincere,proprijs voluptatibus cõtraire,delectationẽ vitæ præſentis extinguere,huius mũdi aſpera pro æternis pręmijs amare, proſperitatis blãdimenta cõtemnere,aduerſitatis metũ in corde ſuperare. Fortes facti ſunt ſancti in bello, quia carnẽ

Heb. 11 domãt, virtutibus coruſcãt,ſpiritũ roborant,terrena deſpiciunt, cœleſtia appetunt,occidi poſſunt, flecti nõ poſſunt,nec ſuſtinere falſa per infirmitatẽ metuunt,nec læſi vnq̃ à veritate cõticeſcũt. Monachus ergo qui vera virtute fortis eſt,nec temere audet,nec incõſulte timet. Regia enim via eſt fortitudo ſimul atq; conſtantia: à qua temerarius & pertinax declinat ad dexterã,timidus vero puſillanimis pauidusq; ad ſiniſtrã. Monachus animo conſtans & fortis nunquã recedit à ſanctitatis propoſito, ſed nec aduerſis deprimitur,nec proſperis eleuatur. Vnde & ſanctiſsimus præſul

Eccl. 27 Ambroſius, Stultus,inquit,vt Luna mutatur: ſapiens autem metu non frangitur, poteſtate non mutatur,non extollitur proſperis,nõ mergitur triſtibus. Vbi enim ſapientia & virtus,ibi cõſtantia eſt & fortitudo animi. Sapiens ergo ſemper idẽ eſt animo nõ minuitur nec augetur mutationibus rerum, nec vt paruulus fluctuat,vt circũferatur omni vento doctrinę ſed manet perfect⁹ in Chriſto,fundatus charitate,radicatusq; in fidei perfectione. Postremo fratres mei chariſsimi perſeuerãtia vobis in omni opere bono & virtuoſo neceſſaria eſt,ſine qua nemo vnquam peruenit ad gloriæ coronã. Dicit enim in ſancto euangelio dominus: Qui perſeue-

Perſeuerãtia coloph õ eſt omnium virtutũ.

Mat. 24.

perſeuerauerit vſque in finem, ſaluus erit. Tolle perſeuerantiā, & neque virtus habebit præmiū, nec mercedē obſequium, nec gratiam meretur beneficium. Sola etenim perſeuerātia bonorū operum coronā laudis meretur accipere, ſine qua nihil prodeſt bonum inchoaſſe. Nullum virtus habet meritum, cui perſeuerantia non dedit incrementum. Non incipientibus bonū, ſed perſeuerātibus in bono vſq; ad mortem, regnum æternæ felicitatis repromittitur, quia nō mane, non meridie, ſed cū ſero factum eſſet, laborantibus in vinea denari⁹ reddebatur. Nō enim q bene cœpit laudādus eſt, ſed qui bene cōtinuauit vſque ad finē, honorandus eſt. Quocirca fratres mei ſedulo vos admonere ſoleo, nec vnquā debeo ceſſare, quatenus diligēter attendatis vocationē veſtram, & caute ambuletis in omni religione & ſanctitate, queadmodum iuratos decet milites Christi. Nunc enim tempus eſt benefaciendi, quia cum mortis hora aduenerit, omnem facultatem operādi funditus amputabit. Et ideo quādiu viuitis ſani & incolumes, benefacite, futuram retributionem ſemper cogitate, & quotidie in profectu ſpiritali creſcite. Quęrite dominū dum inueniri poteſt. Chriſti ſaluatoris vita ſit imitatio veſtra, quē ſequi pro virib⁹ nō greſſib⁹ pedū ſed ſimilitudine affectionū, ex inſtitutiōis veſtrę fūdamento tenemini. Caute in omnib⁹ ambulate, timorē dei in vera humilitate ſemper ante mētis intuitū ponite. Magna enim puritate vobis eſt opus, q mēte & corpore in ſanctā Chriſti militiā cōſenſiſtis. Ad vos nūc ptinet ô fratres mundū & oīa quæ in mūdo ſunt propter deū perpetua fortitudine cōtemnere, oēs carnaliū voluptatū mot⁹ vincere, peccatū fugere in bonis & ſanctis operibus vos iugiter occupare. Vita quoq; veſtra, quantū fieri humana infirmitas ſinit, puritatē debet imitari angelicā, & omnē fugere ac deteſtari prauitatē. Angeli autē ſancti nunq̄ ſunt ocioſi, ſed in laudibus dei ſemper abſq; fatigatione vel tædio ſolliciti. Angeli ſancti deū ſup omnia diligunt, & ab eius charitate, nec momēta neē quidē recedunt. Horū imitatione monachus in obſeqo Chriſti debet eſſe aſsidu⁹, & ſemp in bonis operib⁹ ſecundū euāgeliū & regulā occupatus. Monachus dei charitatē debet habere feruentiſsimā, & proximi veram ordinatamq́ue & ſyncerā dilectionem. Amor etenim feruens in deū perficit monachū, & non ſinit eſſe ocioſum. Dicit enim quater ſanctiſsim⁹ papa Gregorius: Amor dei nunquam eſt ocioſus. Operatur enim magna ſi eſt: qui ſi operari renuit, ver⁹ dei amor nunq̄ fuit. Nam ſi de carnali amore verū pōeta dixit inſan⁹, q nō vult fieri deſidioſus, amet: quāto fortius caſtiſsimus dei amor mentē ad ardua impellit, q̄ poſsidet. Amate deū fratres in toto corde, quātū ſe deſiderij fortitudo poteſt extendere, & omnia quæ vobis præcepta ſunt, faciliime poteſtis obſeruare.

Mat. 20.

Eſai. 55.

Monachus Angelum Dei refe rat.

obſeruare. Nihil enim amãti difficile, ſed omnia dura, omnia grauia & ardua, ardens facilia facit amor.

Quæ ſit ordinatio vitæ monaſticæ bona.

Sermo ſecundus.

LEgimus inſtitutionem ſanctiſsimi patris noſtri Benedicti, quã vſitato vocabulo religionẽ ſiue ordinẽ appellamus, in principio fundationis ſuæ claruiſſe ſanctiſsimã, & per totã Latinorũ eccleſiam valde & multipliciter fuiſſe dilatatã. Vnde ãnis quãplurimis in hoc ipſo ordine multi claruerunt viri ſapientes, eruditi atque ſanctiſsimi, qui omnẽ magnifice illuſtrauerũt eccleſiã. Sunt enim qui ſcribãt ex hac monaſtica religione noſtra ſanctorũ catalogo inſertos tã viros q̃ moniales quindecim milia ſexcentos. Horum nobis multitudo ſanctorũ in ordine fratres ad imitationẽ proponitur, nõ ad vane gloriandum. Quid eorũ multitudo nobis ad ſalutẽ noſtrã poteſt conducere, ſi conuerſationẽ qua præceſſerũt, nõ imitamur? Quotiens ordinis noſtri viros ſanctiſsimos laudare vtiliter cupimus, ad eorũ conſortium venire ſanctis moribus feſtinemus. Tunc etenim de multitudine ſanctorum ordinis noſtri fructuoſe gloriabimur, ſi recte viuẽtes eorũ numerum augere ſedulo conemur. Propterea nanque tantã vobis multitudinem ſanctorum proponimus, vt cũ viciſſe mundum & carnẽ multos ante vos in hoc ipſo ordine cõſpicitis, de veſtra tandẽ conuerſatione tepida reſurgatis. Virtutẽ, quam illis dei miſeratio cõtulit, vobis in vera charitate petentibus non negabit. Vicerunt illi mundum, quia Chriſtum tota deuotione dilexerunt, omnia pro eius amore contẽnentes. Contẽpſerunt omnia, & dominus Ieſus prouidit illis quæcunque videbantur eis ad ſuſtẽtationẽ vitæ neceſſaria. Durauit hic feruor deuotionis monachorũ poſt primã ordinis inſtitutionẽ pluribus annis in magna conſtantia, & multorum milium hominũ animas conuertit ad dominũ. Sed nihil ſtabile in humanis, nihil perpetuũ in caducis. Contulit monachis religio ſancta diuitias, donec matrẽ filia ex tẽpore ſuffocauit. Nam vt ſcriptura dicit, omnes qui volunt diuites fieri, incidunt in tentationes diaboli. Incraſſatus eſt dilectus & recalcitrauit: impinguatus & dilatatus terrenis poſſeſsionib⁹, dereliquit inſtitutionis primæ ſancta ſtudia, abiit poſt vanitates & inſanias falſas, quẽ copia rerũ temporalium diuitiis ſpiritualibus inopẽ & miſerum fecit. Hæc ordinis noſtri miſerãda deformitas cœpit poſt diui patris Benedicti tranſitum annis ferme ducentis, & magis ac magis cum tẽpore creuit, quouſque tandẽ per totũ ordinẽ noxium virus ſeſe diffudit. Hæc autem deformitas ordinem non ſubito ſed per multorum ſucceſſum annorũ tãdem pene totum occupauit, quanuis

Plures hodie multo numerantur.

Sãctitas antiquorum patrum vſque ad prodigiũ refrixit. vt ne dicã periit in filiis.

1.Ti. 6.

Deu. 32

quanuis omnipotens deus bonis cum viris in toto nunquã deſtituerit, ſed reliqt ſibi ſemper aliquos, qui genua ſua ante Baal minime curuauerint. Surrexerunt enim viri miſericordiæ, quorum iuſtitiæ nunquã tradentur obliuioni, qui ruinæ ordinis cõpatientes, humerũ ſubmiſere labori, & eũ largiẽte domino ſuffragium, in multis locis reſtaurarunt. Multæ quidem variæ reformationes in ordine particulares multotiens diuerſis tẽporibus viguerunt, ſed nulla fuit vnquã generalis, quæ totũ ordinẽ ad integritatem regularis obſeruantię reduceret. Denique particulares inſtaurationes, quas plures fuiſſe diximus, quaſi omnes collapſas iterum videmus. Nouiſsime autẽ, co videlicet anno Chriſtianorũ milleſimo quadringenteſimo atque viceſimo, quo cõcilium generale celebratur in Conſtantia, noua quædã & hactenus vltima reformatio particularis in Alemannia ſumpſit exordium, quæ à quodam cœnobio in Saxoniæ partibus tunc quidẽ omnium pauperrimo, qđ Burſfeldia nuncupatur, appellationis ſuę ſortitur vocabulũ. Primus vero auctor & princeps huius reformationis ſanctiſsimæ fuit Ioannes Rode abbas inſignis monaſterij ſancti Mathiæ apud Treuiros, qui generalis viſitator ordinis conſtitutus à pręfato Conſtantienſi cõcilio, ne alijs prędicans ipſe iudicaretur reprobus, reformationẽ primum exhibuit in ſemetipſo. Reformauit enim & ſe in primis & monachos memorati monaſterij conſtitutiones edidit cõformes regulæ, & cõfirmationem ſancti operis impetrauit ſedis apoſtolicę. Inter omnia vero cœnobia ordinis Burſfeldia monaſteriũ humile atq; pauperculũ hanc reformationẽ primo ſuſcepit, quam poſtea in Reinhauſen & in pauca Saxoniæ monaſteria ſibi vicina dilatauit. Mortuo tãdem Ioanne Rode abbate ſancti Mathię, principe reformationis noſtrę, cũ in eodẽ loco nõ inueniretur pro dilatatione incepti negocij ſucceſſor idoneus, Ioannes de Hagẽ abbas Burſfeldenſis, qui iam certa monaſteria reformauerat, vir ſanctus, & multũ zeloſus pro ordine, inſtãte archiepiſcopo Treuirorũ Iacobo electus fuit. Qui ſua paupertate cõtentus, Burſfeldiã non cõſenſit dimittere, ne diuitias paupertati videretur præpoſuiſſe. Manſit igitur in ſuo monaſterio, & alius in locũ primi reformatoris ordinatus fuit. Qui cũ neque doctrina neq; zelo anteceſſori ſuo videretur cõparandus, parũ pro continuatione inchoati negocij potuit efficere, nec reformationẽ in multos ampliare. Contigit interea Nicolaum Cuſanũ ſanctæ Romanæ eccleſiæ presbyterũ cardinalem, apoſtolicæ ſedis legatũ venire in Germaniam, qui cũ zelo magno ferueret ordinis noſtri, multa pro illius reformatione conſtituit & indulſit. Audiens autẽ præfati abbatis in Burſfeldia famã bonam, & feruentiſsimũ regularis diſciplinę propoſitum, vocatum ad ſe

Ro. 11.

Conſilii Conſtantienſe reformari cœnobia ſtatuit.

Nicolaus Cuſanus vir doctiſsim.

generalem

generalē ordinis reformatorem conſtituit, & plura per eius induſtriam cœnobia reformauit. Hac tandem occaſione capitulum annale pro conſeruatione reformationis inſtituit, pręſidentiam de ſancto Mathia in Burſfeldiam tranſtulit. confirmari omnia quæ pro bono reformationis inſtituerat, per ſedem apoſtolicam impetrauit. Primus autem Burſfeldiæ abbas in reformatione fuit Ioānes monachus de Reinhauſen inſtitutus, ſecundus Ioannes de Hagen iā dictus. tertius vero Theodoricus quem vidimus, & quartus Ioannes qui nūc eſt in regimine nouiter inſtitutus. Reformationis noſtræ origenem fratres chariſsimi propterea breuiter perſtrinximus, vt quāto cœperit labore, cognoſcatis, & vſq; ad mortem in ſancta obſeruantia regulari conſtantes perſeueretis. Inter omnes enim refromationes ordinis noſtri quæ præceſſerunt, nulla fuit vnquā regulæ diui patris Benedicti magis conformis & conſentanea, & a peregrinis adinuentionibus magis aliena. Omnium aliarum pene reformationum ſtatuta legimus, ſed nulla plus quam noſtra conſentanea regulæ ad puritatem intentionis Benedicti exiſtimamus. Hæc eſt reformatio Burſfeldenſis in ordine ſanctiſsima, quæ veram & docet obedientiam, & cuſtodit in humilitate ſubiectionem. Viuunt in hac ſancta religione pauperes & ſine peculio monachi, viuunt humiles, viuunt obedientes, viuunt caſti. O veneranda monachorum vnio, in qua charitas geminata imperat, obedientia militat, humilitas obtemperat, oratio vigilat, perſeuerātia pugnat, caſtitas ſancta triumphat. Hæc eſt ſchola diſciplinæ regularis, inſtitutrix Chriſtianæ humilitatis, quæ mores ad rectitudinem dirigit, & carnis vitia reſtringit. Nemo in hac virtutum paleſtra voluntatem propriam ſequi contra regulam permittitur, nemo benefacere prohibetur. Ad puritatem regulæ in hac ſancta vnione viuitur: & ſi quiſpiam a ſemita rectitudinis deuiare cœperit, ſeniorum induſtria mox ad obſeruantiam iuſtitiæ reuocatur. Regula ſanctiſsimi patris Benedicti ter publice in anno legitur, vt nemo ſub ignorantiæ typo ſe de obſeruantia excuſare moliatur. Duo ſunt quæ mihi ſpem magnam de perſeuerātia huius ſanctæ reformationis pollicentur, annale videlicet capitulum, & biénalis diligēs viſitatio monachorū. Alterum ſi qđlibet iſtorū intermittitur mox reformatio periclitatur. Cogitate nunc igitur fratres chariſsimi, & quātū poteſtis diligētiſsime curate, ne hoc diui pręſulis Martini cœnobiū ſub tā venerādæ reformationis titulo inutiliter occupetis, quoniā niſi ſecundū regulā & ordinis ſtatuta, pure, ſancte & inculpate vixeritis, fruſtra de nomine cōfiditis. Dicemus vobis pauca ſalutis veſtræ monita, per quorum ſtudioſam obſeruantiā reformationis noſtrę Burſfeldinę & nomē habebitis me-

tis meritò, & dignitatẽ. In primis ante omnia conatũ veſtrũ totis deſiderijs in monaſticã perfectionẽ dirigite, quẽ quotiens tepeſcentẽ ſenſeritis, mox per dominicę paſsionis & mortis innocẽtiſſimę intentã memoriã renouate. Nam & ſi eſſe perfecti nõ teneamur de neceſsitate ſalutis, tenemur tamen ad perfectionẽ conari deſiderijs totis. Mox enim vt monach⁹ conatũ proficiẽdi abijcit, in foueã defectionis cadit. Secundũ ꝙ vobis cuſtodiendũ ſancta cõſuetudo reformationis noſtræ inſtituit, conatũ proficiendi in cõcepto deſiderio fortiter cuſtodit. Mane igitur quãdo ſuſcitati ad primas cõſurgitis, iſta in ſecreto faciatis. Curſum inſtãtis diei futurũ examinãdo diſcutite, & qđ agendũ vtiliter inſtet, prudenter cogitate. Quã cautè velitis viuere diẽ totum, in cordibus veſtris ꝓponite: & animos contra omnia quæ aduerſa poſſent accidere per patientiã armate. Quicquid agitis, in feruore charitatis perficite: & omnia verba ac facta ſemper ad dei laudẽ ordinate. Tertiũ vobis iudicamus vtile & neceſſarium, vt per deuotiſsimas orationes auxiliũ in omnibus ſemper ſtudeatis implorare diuinũ. Et valde nobis videtur cõueniens ꝙ ſæpe diximus, & ſemper admonemus, vt quiſq; veſtrũ ad min⁹ ſemel in die dominicę paſſionis agat memoriã, & pro multis à deo perceptis beneficijs vel vna vice dicat gratiarũ actionẽ. Quod vt fieri poſsit ab vnoquoq; veſtrum vniformiter, formã hanc breuem q̃ ordinauimus auſcultate, & ſi vultis pro vobis reſcribite. Adoro, laudo, benedico & glorifico te domine Ieſu Chriſte fili dei viui, ſaluator & viuificator omniũ fidelium animarũ, & ago tibi gratias ex intimo cordis mei pro ſanctiſsima incarnatione & natiuitate tua ex puriſsima virgine Maria, pro circũciſione tua, ꝓ fuga in Aegyptũ, pro ſeptẽni tuo ibidẽ exilio, & pro reditu tuo poſtea in terrã natiuitatis tuæ tẽporalis. Ago tibi gratias dulciſsime domine Ieſu, laudo, benedico & adoro te pro cunctis laboribus, itineribus & fatigationib⁹ tuis, pro fame, ſiti, frigore, nuditate, paupertate & inopia, & pro neceſsitatibus, iniurijs, cõtumelijs, irriſionibus & detractionibus quas in omni vita tua ſuſtinuiſti pro nobis voluntariè, nõ coactus. Et quotiens manũ mouiſti ad operandum, pedem ad ambulandum vel quotiens aperuiſti os tuum ad loquendum, totiẽs te benedico, laudo, glorifico, humiliterq; adoro, & ex omnibus cordis mei viribus tibi ſemper gratias ago mediator dei & hominum Ieſu Chriſte dulciſsime. Ago tibi gratias domine Ieſu Chriſte rex cœlorum clementiſsime, pro doctrina tua ſanctiſsima, pro inſtitutione fidei tuæ & ſacramentorum euãgelica, pro vocatione gentium, pro iuſtificatione peccatorum, & pro cunctis mirabilibus atque virtutibus tuis, & pro beneficijs tuis omnibus quæ vel mihi præſtitiſti in ſpecie, vel cæteris vniuerſis mecum in gene-

Memoriæ dominicæ paſſionis & gratiarũ actione quotidie faciẽda.

in genere. Ago tibi gratias domine Ieſu Chriſte ſaluator benigniſsime pro charitate tua quã habuiſti ad genus humanũ, & pro tota paſsione tua amariſsima, & cũctis doloribus quos ſuſtinuiſti propter nos miſeros. Ago tibi gratias domine Ieſu, laudo, benedico & adoro te pro mœrore & triſtitia innocẽtiſsimi cordis tui quã imminente paſsionis tẽpore ſuſtinuiſti pro nobis quãdo dixiſti ad ſequentes te diſcipulos tuos: Triſtis eſt anima mea vſque ad mortẽ. Rogo te per hanc cordis tui triſtitiam ô domine deus miſerere mei nunc & in hora mortis meæ, & aufer à me omnem melancholiam & inordinatũ mœrorẽ, cõcedens mihi triſtitiam pro peccatis meis omni tempore ſalutarem. Ago tibi gratias pro mœſtitia ſanctiſsimi cordis tui quãdo patrẽ in agonia poſitus vſque tertio rogaſti vt calicẽ à te trãsferret paſsionis, fuſoque præ anguſtia mirabili ſudore, in eius voluntatẽ te totũ reſignaſti pro nobis. Ago tibi gratias ô rex cęli & terrę pro tua captiuitate, pro contumelijs, iniurijs & irriſionibus, quas toto paſsionis tempore ſuſtinuiſti propter noſtrã omniumque ſalutẽ. Ago tibi gratias ô domine Ieſu, laudo, benedico, & adoro te ligatũ ad columnã pro flagellatione tenerrimi corporis tui duriſsima, & ſacroſanctiſsimi ſanguinis effuſione, vulnerumque immenſo dolore. Adoro te domine Ieſu Chriſte ſpinis corona te, & gratias ago tibi pro punctionibus & dolorib⁹ ſanctiſsimi capitis tui, pro verberibus, ſputis, & cunctis irriſionibus tuæ maieſtati ab impijs crudeliter illatis. Adoro te Chriſte Ieſu fili dei viui crucis tuę pondus grauiſsimum baiulantem, adoro te corã multitudine veſtimentis nudatum, adoro te clauis ferreis ad crucẽ manibus ac pedibus extenſum, & nimis crudeliter affixum. Adoro te Ieſu Chriſte rex ſempiterne pro me pendentẽ ac moriẽtẽ in cruce, & gratias ago doloribus vulnerum tuorum. Gratias ago effuſioni precioſsimi ſanguinis tui, gratias ago innocentiſsimę morti tuæ, quã voluntariè ſuſtinuiſti pro noſtris & totius mundi peccatis. Gratias ago immenſæ bonitati tuæ, ꝙ me tuam vocaſti ad fidem, quòd me in nomine ſanctę trinitatis baptizari feciſti, & quòd me de mundi vanitate ad ſeruiendum tibi in vera mentis tranquillitate ad hanc ſanctam es congregationẽ vocare dignatus. Rogo te per nomen tuum ſanctiſsimum ô dulciſsime Ieſu mediator dei & hominum, rogo te per dolorẽ vulnerum tuorum, & per meritum amariſsimæ paſsionis tuę, rogo te per ſanctiſsimi ſanguinis tui effuſionẽ, & per innocentiſsimæ mortis tuæ virtutẽ, concede mihi peccatorum meorum omnium indulgentiã, infunde cordi meo feruentiſsimi amoris tui dulcedinẽ, da mihi cum profectu omniũ virtutum perſeuerãtiam, & miſerere mei nunc & in hora mortis meæ, cuſtodiens me hodie & omni tẽpore in miſericordia tua pie Ieſu ab om-

ab omni peccato & periculo mētis & corporis, in nomine patris & filij & ſpiritusſancti Amen.

Quis veſtrum eſt fratres qui hanc breuem orationem, aut ſimilē ſi habeat meliorē, quotidie ſemel dicere nequeat? Neq; enim prolixa eſt, neque peregrinis inuoluta dictionibus, ſed breuis & plana, vitā & paſsionē Chriſti ſtricto cōplectens epitomate. Deo nimiū ingratus eſt homo Chriſtianus, & maxime clauſtralis, qui non ſemel ad minus in die dominicę paſsionis agit memoriā, gratiarū deuote referens actiones. Quòd ſi cui veſtrū hæc oratio nimis prolixa fuerit, in Homilia octaua exhortationū noſtrarū ad vos nuper diximus breuiorē, ad quam tædioſus poteſt habere recurſum. Ante omnia precor cauete ne tātis dei beneficijs vnquā ſitis ingrati. Fiat hæc gratiarum actio poſt matutinas, quia tēpus orandi aptiſsimū eſt, & deuotionem conſueuit augere nocturnæ quietis ſilentium. Dico enim, quod verum teſtantur experti, nullas orationes ad impetrandum efficaciores, quàm illas quæ cum dominicæ paſsionis memoria & gratitudine deo patri offerūtur. Quartum quod vobis pro regulari obſeruantia iudicauimus neceſſarium, eſt, vt in cuſtodia ſenſuum vigiletis exteriorū, quia nemo ciuitatē cordis ſui bene cuſtodire ſufficit, qui portas claudere contēnit. Amate ſilentium, & fugite omnē huius ſeculi tumultum. Prudentiam ſanctā cunctis adhibete quę facitis, & ſecretum amate quietis. Monachus enim qui publicū & vagos diſcurſus diligit, verus obſeruantiæ amator nūquam fuit. Quinto monemus, vt pernicioſum animæ fugiatis ocium, quoniā hoc peſtiferū virus grauiſsima nutrit vitia, & ſemper immundas parit cogitationes. Quicunque igitur virtutū amator propriā ſalutē diligit, quicunque peruenire ad æternā felicitatem cōcupiſcit, quaſi à facie diaboli fugiat ociū, ſi cupit declinare peccatum. Sexto ad puritatē obſeruantię regularis de ſalutis neceſsitate requiritur, vt proprietatis abdicatio vſq; ad mortē ab omnibus inuiolata cūſtodiatur. Monachus enim habens peculiū, iter ſibi parat ad infernum. Qui autem pecunias recipit & exponit in cœnobio, miniſter ſit publicus: nemo id præſumere audeat priuatus. Diuitiarum poſſeſsio nō decet monachos, qui dominum Ieſum in paupertate ſpiritus imitari iubentur. Audiamus ſanctum Chriſti Apoſtolum dicentē: Habentes victum & amictum, his contēti ſimus. Prouidemus vobis deo miſerante neceſſaria, non quantū poſtulat inordinatæ voluptatis cōcupiſcentia, ſed quantū contenta paucis requirit natura. Itaq; ſicut vobis habere aliquid ſine conſenſu abbatis non eſt licitum, ita cum miniſtremus omnia, neq, neceſſariū. Septimum quod facit monachum, eſt humilis obedientia preceptorum. Non enim verus monachus eſſe poteſt, qui contemnit obedientiam, 1.Ti. 6.

dientiam,& negat ſuperioribus ſuis quā promiſit humilē ſubie-
ctionē. Hic inobedientiæ morbus ex elatione & ſuperbia men-
tis oritur, quemadmodum ex malo vlcere ſanies generatur. Sed
Eccl. 10 quid ait ſcriptura? Odibilis corā Deo & hominibus eſt ſuperbia,
& omnis tranſgreſsionis initium. Militia monachorum eſt imi-
tatio Chriſti, qui patri obediuit vſque ad mortem. Octauum lo-
cum exornat virtus pulcherrima caſtitas, qua contempta neceſſe
iā eſt regularis vt omnis naufragetur integritas. Monach⁹ enim
de neceſsitate ſalutis ſuæ vſque ad mortē iubetur caſtè viuere,&
ab omni pollutione venerea perpetuo abſtinere. Hæc enim tria
ſunt vota monaſticæ conuerſationis principalia, contra quorum
obſeruantiam viuere, monachorum eſt dānatio certa. Monacho
rum etenim profeſsio ſub æternæ dānationis ſententia præcipit
eos viuere ſine proprio ſub obedientia paſtoris,& in perpetua ca
ſtitate. Vno ex tribus his ablato, integritas monaſtica violata eſt,
& dānat tranſgreſsio contemnētem. Nono igitur loco admone-
mus omnē hominem deo dicatū quatenus tanquā ſerpentē vene
noſum, propriam ſemper caueat voluntatem: quoniam niſi eam
omni tempore ſuſpectabam habuerit, facile in foueam damna-
tionis cadit. Attendite regulam, quæ monachis nec corporis nec
voluntatis propriæ permittit poteſtatē. Nemo peccat inuitus. Si
voluntatem tuam deo & abbati tuo in omnibus perfecte ſubmi-
ſeris, peccatū facile declinabis. Decimum ꝙ integritatē obſeruā
tiæ regularis cōſeruare poteſt in vobis fratres mei chariſsimi, eſt
vt in omnibus aduerſis & contrarijs patientiam habeatis cōſtan
tiſsimam propter amorem Dei. Eſt enim patientia virtus magna,
quā tolerantiā alio nomine vocamus: ſine qua nemo tentationū
Luc. 21. ſuarū victor euadet. Propterea dixit in ſancto euāgelio dominus:
In patientia vēſtra poſsidebitis animas veſtras. Quid eſt patiētia
niſi & ſuas & ſuorū iniurias & cætera quæque aduerſa pro dei re
Heb. 10 uerētia & amore æquanimiter tolerare? Credite mihi fratres, ſen
tentiam apoſtoli dico: patientia vobis eſt valde neceſſaria, vt vo-
luntatē dei faciētes reportetis repromiſsionē. Sit vobis patiētiæ
dominus Ieſus viuum exemplar: quē totis viribus ſequamini. Vn
decimo fratres mei cauete ne corda veſtra grauentur in crapula:
quia monachus non debet ad ſatietatē manducare & bibere: ſed
abſtinentiæ amore ſemper cū quodam appetitu & eſurie ceſſare.
Pro. 21. Dicit enim vir ſapiens. Qui diligit epulas, in egeſtate erit: & qui
amat vinum & pinguia, nō ditabitur. Amate ieiuniū: abſtinētiam
diligite: in omnibus cōtinentiā & parſimoniā ſeruate. Hæc arma
ſunt clauſtralium: hæc inſignia ſpiritualis militiæ monachorum:
ſine quibus caro nō vincitur, nec dæmones ſuperantur. Affluen-
tiam ciborū ſermones comitātur inutiles: & vino repletus vēter
immundas

immundas tōcitat ſuggeſtiones carnis atque libidinis:Si vis eſſe caſtus,abſtemius eſto:Turpiſsimū eſt monacho ventri ſeruire & gulę,qui pro dei amore cunctis ſimul mūdi voluptatibus renunciauit. Duodecimū quod monachum in obſeruantia regulari facit vtilem & ſtrenuū eſt,vt ſit diligētiſsimus circa diuinitatis obſequium. Enimuero qui verus Dei eſt ſeruus(quod eſſe monachi omnes debębunt)ſemper in opere creatoris ſui feruidus eſt & diligēs:& quia deum vbiq; veraciter nouit eſſe præſentē,tota ſe illi deuotione parat in miniſterium obſequioſum. Scriptū eſt enim: Maledictus homo qui facit opus dei negligēter. Accedentes igitur ad ſeruitutē ſummi & incōmutabilis Dei fratres chariſsimi: dulciter,ſapienter,feruenter & hilariter pſallite: & quanta poteſtis deuotione ac puritate mentis creatorē & ſaluatorem veſtrum ſeduio collaudate. Abſit procul à cordibus pſallentū omnis pigritia:non admittatur vlla inter laudandum ſomnolentia,quoniā cum deus ſit pręſens in medio pſallentium,decet omnino feruorem adeſſe deuotionis animorū.Omnia tempore diuini obſequij ſint mūda,omnia pura,omnia feruore charitatis pleniſsima,quatenus improbæ cogitationes locum non habeāt,& omnia debitè fiant.Peracto die,cōpletorioque ex more decantato,mox vt monachus ad ſecretum cellæ peruęnerit, examinet conſcientiam ſuam,quibus ſe negocijs occupauit.Hęc fratrum conſuetudo eſt Bursfeldinæ reformationis,optima atque laudabilis, vt ſe nullus poſt completorium ſuper ſtratum ſuum præſumat reponere,niſi prius conſcientiam ſuam ſuper commiſsis in die culpis vel negligentijs diligentiſsimè ſtudeat examinare. Quod ſi offendiſſe vos habito examine per diem in aliquo deprehenderitis,quid faciendum ſit,docti longa cōſuetudine,ſcitis.Occulta mox in craſtinū per contritionem & humilē confeſsionē delenda ſunt,manifeſta verò ad capitulum culparum,quod ſeruatur quotidie,referenda. Hic mos reformati eſt ordinis,hæc ſanctę inſtitutio reformationis,vt culpas delinquentium fratrum nunquā permittamus creſcere,ſed mox vt oriri cœperint,eas curemus amputare, Quotidie purgandus eſt animus, quotidie propoſitum ſanctitatis renouandum,quia ſicut in eodē ſtatu non poſſumus ſine mutatione conſiſtere,ſic neceſſarium eſt nobis mentem ad priſtinum charitatis feruorem continuo exercitio crebrius excitare. Hie.48.

Quæ ſint veræ humilitatis indicia. Sermo tertius.

NEmo ſe veſtrū amantiſsimi fratres,propria ſui æſtimatione decipiat,nemo cor ſuū ſtulta & inani præſumptione ſeducat. Non omnes qui videri cupiūt, coram deo ſunt humiles:nec qui tacent ad iniurias, ſemper verè patientes. Verarum etenim virtutū radices

dices conſiſtunt in abſcōdito cordis,& non in ſola exterioris demonſtratione exhibitionis. Cernimus quoſdā in vobis,qui humiles reputari potius q̄ eſſe veraciter appetūt,& ſuperbię ſigna multa, humilitatis vero aut nulla, aut certiſsime pauciſsima oſtendunt. Compatimur vehementer nimium errantibus,ſicut iure debemus, qui nomen virtutis habere cupiunt, ſed virtutē contemnunt. Quē rogo decipitis miſeri? Nónne voſipſos turpiter ſeducendo perimitis,qui contempta veritate mendacium amatis? Vt autem ſciatis quam ſuperbe viuitis, indicia & ſigna veræ humilitatis per ordinem dicemus,quorum quædam in corde duntaxat manent abſcōdita,quædam vero etiam foris erumpentia,cunctis intuentibus fiant oportet manifeſta. Sit hoc monacho verum perfectæ humilitatis ſpeculum,in quo ſingulis diebus reſpiciens examinet ſemetipſum. Primum igitur veræ humilitatis indicium vnuſquiſq; in ſemetipſo poteſt agnoſcere,quando ſe poteſt cunctis hominibus inferiorem & viliorem,non ſermone fucato,ſed humili cordis iudicio reputare. Hoc ſignū profundæ humilitatis eſt maximū, vt monachus ad meliorē conuerſationē ſemper proficiens,inutilem ſe dei ſeruum credat & indignum. Cordis eſt vera humilitas,non ſermonis:mentis eſt ſtudium, nō ſolius corporalis demonſtrationis. Monachus ille veraciter eſt humilis,qui deum ſuper omnia diligit,qui ſe ab omni trangreſsione mādatorum dei & regulæ purum in omnibus ſemper cuſtodit,qui magna pietatis & iuſtitiæ facit opera,& de ſe apud ſe vera æſtimatione ſentit humilia. Secundum veræ ac profundę humilitatis indicium ille cōſequitur, qui bene currens in timore domini ac perſeuerans,ſuas negligētias omni tempore corā deo & hominibus confitetur. Quanto enim plus in bonis operibus profecerit,tāto magis peccata ſua & negligentias ante mētis oculos ponit. Contritionem pro ſuis delictis in corde gerit continuā, & ſemper cōpunctus animo,orās & gemens à domino cū lachrimis petit veniam & miſerationē. Nec ſolum pro ſuis,ſed etiā pro totius mundi orat peccatis. Maximū contra mentis elationē remedium propriorum eſt memoria delictorū. Tertium humilitatis indiciū,omnia quę facit opera bona,penes ſe in ſecreto cōſeruare deſiderat, & ſuum profectū propter humilitatis ſtudium occultat. Nō enim vanè gloriatur,qui humilis eſt, nec laudē quærit ab hominibus, qui gloriā ſperat æternæ felicitatis. Quicunq; ſe veſtrū humilem eſſe & verū monachū exiſtimat,hoc ſignū profundæ ſubmiſsionis & abiectionis propter deū non contēnat. Quartum verę humilitatis indiciū,in abyſſum conteptus ſuiipſius voluntariè deſcendens,omnes cōfratres ſuos etiā aperte peccantes corā deo ſe meliores exiſtimat,ſua mala bonorū oblitus ſapienter cōſiderat,
aliorum

aliorum vero mala ſilentio trãſiens, quæ fecerint bona, opportu ne manifeſtat. Hæc eſt veræ humilitatis cõditio, vt ſemper aliorum opera bona miretur & prædicet, ſua vilipendat propter cuitationem ſuperbiæ prudenter & occultet. Quintum veræ humilitatis ſignũ conſecutus, in ſua ſimplicitate quietus eſt, & de aliorum defectibus non loquitur, niſi vel ratione officij, vel charitatis imperio cõpellatur. Seruat tamen in correctione prudens humilitas modeſtiã, vt eum quẽ corripiendo ſeuerius, meliorẽ non poteſt efficere, leniter & mãſuete ſtudeat admonere. Increpationes etiam interdũ ſapienter diſsimulat, & magis opportunũ tempus expectat & obſeruat. Sextũ humilitatis ſignũ oſtenditur, quãdo monachus ad arguendũ & reprehendendum aliorũ peccata humilitatis amore tardus & nõ facilis inuenitur. Qui etenim veraciter eſt humilis, ſemper propriã infirmitatẽ conſiderat, & quãta cõmiſerat ipſe contra dei iuſtitiã mala, tacitus in occulto penſat. Hinc aliorũ facta reprehẽdere valde metuit, quoniã ſe peccatorẽ, & propterea iudicare alios indignũ recognoſcit. Monachorũ prælatos atq; rectores ab hac norma humilitatis pro tãto excipimus, pro quãto eos fore obligatos ad correctionẽ ſubditorum ſcimus. Septimũ veræ humilitatis ſignũ, correptiones & emẽdationes pro culpis & negligẽtijs ſuis libẽter ſuſcipit, & nullo cõtra reprehendentẽ ſe dolore amareſcit. Quotiẽs vero humilis ab aliquo corripitur, cũ propheta in ſpiritu lætatur dicẽs: Corripiat me iuſtus in miſericordia, & increpabit me: oleũ autẽ peccatoris nõ impinguet caput meũ. De ſuperbis vero dicit ſcriptura: Odérũt corripientẽ in porta. Qui vere humilis eſt corripientẽ ſe diligit, adulantẽ vero fugit. Octauũ veræ humiltatis indiciũ manifeſtè oſtẽditur, quãdo correptus culpã non defendit, nõ negat, nõ palliat, nõ excuſat, ſed ſimplici verecundia cõfitetur. Monachus verè humilis dum corripitur, non murmurat, ſe menſurã æquitatis exceſsiſſe nõ reclamat, ſed mox cadẽs in terrã corã iudice mãſuetiſsime clamat, Peccaui, culpã fateor, veniã precor, emendam polliceor. Nonũ monaſticæ humilitatis indicium habentẽ facit eloquio mitẽ, dulcẽ, modeſtumq;, & in voce nõ clamoſum. Monachũ quẽ in loquendo clamoſum & præcipitẽ videris, nõ humilem, ſed ſuperbũ & temerariũ iudicabis. Humilis autẽ modeſtè & quaſi ſub ſilentio loquitur, & ſemper audire paratior, quam loqui corã alijs inuenitur. Turpe eſt monacho vocẽ nimiũ exaltare dũ loquitur, quippe qui mundo crucifixus, amare ſilentium iubetur. Decimum perfectæ humilitatis indicium ille poſsidet, qui omnia quæcunque audierit de proximo, interpretari ad meliorẽ partem ſolet. Dicit enim ſaluator noſter in ſancto euãgelio: Nolite iudicare, & nõ iudicabimini. Et iterũ: Qua menſura mẽſi fueritis, remetietur

Qui monachis præſident, nõ vbique omnia debent indicia humilitatis.

Pſa. 140

Matt. 7.

1.Co.4. metietur vobis. Sanctus quoq; apoſtolus dicit: Nolite ante tempus iudicare quo ad vſque veniat dominus, qui & illuminat abſ-
Rom.14 condita tenebrarum, & manifeſtabit cōſilia cordium: Tu quis es qui iudicas alienum ſeruum? Suo domino ſtat aut cadit, non autē ſibi. Vndecimum ſanctæ humilitatis indicium, nullum hominem propter quoſcunque exceſſus in corde ſuo deſpicit, ſed omnes ſibi ſanctitatis merito præponit. Omnes etiam delinquentes publice, meliores ſe fore exiſtimat, & propterea neminē condemnat. Quid ipſe fecerit mali, ſemper in corde ſecū cogitat, aliorū vero bona præponderare ſuis humiliter penſat. Vnde neminē ſpernit, neminē vilipendit, neminem cōtemnit, qui ſaluos fieri omnes in domino concupiſcit. Duodecimum perfectum veræ humilitatis ſignum laudari ab hominibus non appetit, ſed quotiens cōmendatur ab aliquo, cū dolore mentis ingemiſcēs erubeſcit. Cum verò laudes aliorum recitari in cōuentu audierit, cōgaudens proximi laudibus, exultanſq; animo hilareſcit. Suas audire laudes ſine cordis amaritudine nō poteſt, qui perfecte humilis eſt: quoniam qui ſpem ſuam in dominū Ieſum repoſuit, omnē huius vitæ gloriam cōtemnit. Tertium vero ſupra decimū veræ humilitatis indicium eſt laudes & fauores nō ſolum in veritate mentis cōtemnere, ſed eos etiam a quibus laudari ſe conſpicit, prudenter declinare. Qui vere humiles ſunt laudatores ſuos fugiunt, & quotiens laudantur, nihil reſpondentes obmuteſcunt. Grauis eſt humili, magnæ reputationis æſtimatio: & tanto plus in ſemetipſo cōfunditur, quanto ab hominibus amplius prędicatur. Vera nanq; humilitas vituperata proficit, laudata periculum incurrit. Quartum poſt decimū perfectum humilitatis monaſticę ſignum in correptionibus & detractionibus, ſi quas patitur, ſpirituale cōcipit gaudium, & magnū diuini amoris incrementum. Iniuriatus cōpungitur, & peramplius ad mundi contēptū prouocatur. Quotiens iniurioſe ab aliquo reprehēditur, ſi humilis eſt, ſe iuſtè correptū arbitratur. Non enim ſuam innocentiā in obiectione cōſiderat: ſed quia deū grauiter in alijs offenderit, humiliter & cōpunctus penſat. Quintum vero poſt decimum perfectę humilitatis indicium, nunquā ſe corripienti recalcitrat, ſed in omni tranquillitate animi ſilentium ſeruat. Vitia reprehenſori ſuo etiam notiſsima in faciē non proijcit, nec aliquas argumēti cauſas quęrit. Non querulatur ſibi fieri contumeliam, nullam opponit contra temerarium excuſationē, nec verbis verba cōſueuit rependere, ſed velut mutus ad omnia tacere. Sextum ſupra decimum profundæ humilitatis ſignum, cuncta mundi ſolatia deſpicit, & nullas mortaliū amicitias requirit. Vera etenim humilitas, quæ pro Chriſti amore aſſumitur, non aliunde quàm in ſolo Chriſto delectatur. In Chriſti

autem

autem amore non poteſt conſiſtere, niſi qui & ſuam voluntatem & mundum cum omnibus inordinatis voluptatibus didicit abnegare. Sic enim dicit in ſancto euãgelio dominus: Si quis venit ad me, & nõ odit patrem ſuum & matrem & vxorem & filios, & fratres & ſorores, adhuc animam ſuam, nõ poteſt meus eſſe diſcipulus. Septimum vero poſt decimum humilitatis ſignum, in plura ſe nõ diuidit, hominum ſubuentiones & beneficia magnopere non requirit, ſed in ſua mediocritate vel etiam extremitate humiliter conſiſtit. Pro beneficijs hominũ acceptis non multum conſueuit applaudere, ſed verbis paucis atq; ſimplicibus ſe gratũ exhibere. Munuſcula infirmorũ diſſoluũt animos, & incautos multotiens in ſermone inutiles reddunt atque ſuperfluos. Enimuero qui vere humilis eſt, mundanorum nõ delectatur colloquijs, quoniã ſæpe impediunt propoſitũ puritatis. Amor Chriſti nõ diligit publicum. Octauum ſupra decimũ humilitatis ſignum, omnibus patiẽtibus propter Chriſti amorẽ ex corde cõpatitur, & aliorum defectus infirmitatesq; patientiſsme tolerat, atq; pro delinquentium emendatione orat. Vera nanq; humilitas peccantibus infirmis viſcera pietatis & cõpaſsionis exhibet: falſa autẽ & ſimulata quoniã verè ſuperbia eſt, dura & indiſcreta ſeueritate cõtra fragiles tumet, multisq; fit cauſa periculi, quãdo in corrigendo excedit normã charitatis dei. Qui autę veraciter eſt humilis, ſemper modum correctionis debitũ timet excedere, & ideo plus inclinatur ad miſericordiam, quàm ad nimiam ſeueritatem. Nonum poſt decimum verę humilitatis indicium, ab omni mentem pręſeruat inuidia, & cunctis hominibus fauet & imprecatur. Diuinæ pietatis munera nulli inuidet, gratiã dei omnibus auet, & aliorum profectibus cõgaudet. Neminẽ dei beneficijs indignum iudicat, omnes ſe meliores putat. Commodum proximorum ſuũ exiſtimat, quoniam omnes vt ſemetipſum amat. Viceſimum perfectæ humilitatis ſignum, multitudinem peccatorum ſuorum cum amaritudine cordis ad memoriã reuocat, & propterea ſe omni beneficio & gratia dei indignũ putat. Vnde profundum humilitatis petẽs, publicanum imitatur euangelicum, qui ſuorũ delictorum habẽs memoriã, nec oculos volebat eleuare in cælũ. Monachus enim, qui pro Chriſti amore veraciter eſt humilis, ſemper in corde ſuo cõpunctionis ſanctæ gerit triſtitiã, & eorum quę fecit malorum, pœnitentiã. Viceſimumprimũ cœnobiticę humilitatis indicium, plus aliorũ q̃ ſuo credit iudicio, & propriam volũtatem propter Chriſtũ imperio totaliter ſubijcit alieno. Attendant in vobis, qui proprij capitis ſui ſequũtur iudiciũ, ſi apprehendere queãt aut velint hoc monaſticę humilitatis ſignũ. Vere nanq; humilitatis monaſticæ paucos hodie obſeruatores cernim⁹, qui plures eã profitentes

Luc. 14.

Luc. 18.

tentes monachos videmus. O tempora, ó mores, in quibus humilitatem promittimus omnes, & promiſſam cuſtodire inuiolatam paucisſimi veraciter curamus. Viceſimumſecundum cœnobiticæ humilitatis ſignum, veſtes pulchras, nouas, precioſas abominatur & deſpicit, & omnia indumenta ab alijs proiecta habere & induere cõcupiſcit. Vilioribus libens vtitur, & in his quę cõtemnunt alij, plurimũ delectatur. Non decent monachũ veſtimenta pulchra & ornate cõpoſita, ſed viliſsima, quibus defendatur corpus ab aëris intẽperati duntaxat iniuria. Omnis enim curioſitas interdicta eſt clauſtralibus, qui ratione profeſsionis ſuę corã deo factæ, ad mundi conteptum obligãtur. Humilitas alta fugit, quæ humilia ſunt, quærit. Tertium vltra viceſimũ humilitatis monaſticæ ſignum oſtendit monachũ ſeruilem fratribus, & obſequijs voluntariè deditũ, & ad omnia quæcunq; iuſſus fuerit, paratum. Vera etenim humilitas etiã inferioribus promptiſsima voluntate obſequitur, & nunquã cõtra præcipiẽtem indignatur. Quantum pręualet, omnibus famulari pro Chriſti amore deſiderat, qui deũ in toto corde fideliter amat. Quicquid enim ſeruitij fratribus impẽderet, Chriſto exhibitum firmiter totũ credit. Quartum ſupra viceſimum humilitatis ſignum tunc monachus in veritate conſequitur, quando propter dei amorem viliora in monaſterio curare officia, quæ cæteri contemnunt, delectatur. Hunc veræ humilitatis gradum plures quondã aſcendiſſe legimus, quos magni

Lu. 18. apud deũ eſſe meriti non dubitamus. Dicit enim in ſancto euan-

Iaco. 4. gelio dominus: Omnis qui ſe humiliat, exaltabitur, quoniã Deus ſuperbis reſiſtit, humilibus autẽ dat gratiam. Humilis monachus imitatur Chriſtum, ſuperbus diabolum. Quintũ atque viceſimum monaſticæ humiltatis ſignũ eſt in conuentu quorumlibet hominum ſemper inferiorẽ ſedendi locum quærere, & nec æquali nec inferiori ſe præferre. Non eſt monachorum de loci pręminentia ſuperbe contẽdere, nec decet militem Chriſti honore alios velle ſuperare. Verus etenim monachus, qui humilitatem diligit, omni extremitate cõtentus, neminẽ præcellere cõcupiſcit. Sextum ſupra viceſimum humilitatis indicium, illi maxime conuenit, qui cũ ſit doctus & eruditus, propter demiſſam ſui humiliationẽ, omnem doctrinam & ſcientiam abſcõdit. Monachus enim qui vere humilis eſt, ſemper ad audiendũ inuenitur paratior, quàm ad loquendũ. Dicit nanq; diuinus presbyter Hieronymus: Monachus non docentis ſed plangentis habet officium, qui vel ſe lugeat vel mundum, & domini pauidus præſtoletur aduentum. Arrogantia monachorum & deo & hominibus odioſa eſt, & peccato ſemper obnoxia. Septimum poſt viceſimum humilitatis ſignum, ille perfecte conſequitur, qui amore diſciplinæ regularis tacere magis

quàm

quàm loqui delectatur. Humilis Chriſti amator ſilétium diligit, & ne offendat in ſermone, loqui pauciſsima cōſueuit. Raro inuenitur apud loquaces humilitas, & qui velox eſt ad loquendū, pręcipitat animam ſuam. Monachus loquax & garrulus nō caret ſuperbia: & qui ſtultus eſt, multiplicat verba. Quiſquis in ſpirituali certamine aduerſariū ſuum per humilitatem ſuperare deſiderat, linguam ſuam à multiloquio & ab omni ſermone ocioſo refrenare non omittat. Scriptum eſt libro Prouerbiorū, quoniam in multiloquio non deerit peccatum. Octauū poſt viceſimum perfectæ humilitatis ſignum quiſquis adeptus fuerit, riſum & omnes inordinatos cachinnantium geſtus euitabit. Monachum planctus maxime decet, non riſus, vt pote qui cunctis mundi leuitatibus eſt mortuus. Dicit autem vir ſapiēs: Fatuus in riſu exaltat vocem ſuam: vir autem ſapiens vix tacite ridebit. Nonum ſupra viceſimum perfectę humilitatis indicium à timore domini ſumit exordium, pro cuius honore quantum præualet, omne fugit & deteſtatur peccatum. Omnis enim qui peccare non metuit, humilis veraciter non fuit. Monachus autem qui Chriſtum pro viribus in vera humilitate ſequitur, omne peccatum conſueuit fugere, & quantum poteſt, ſe in virtutum ſtudio exercere. Confitetur peccatum ſuum humilitas, & quotiens etiam in minimis offenderit, donec emendauerit omnia per verā pœnitētiam, non quieſcit. Qui veraciter eſt humilis, pro ſeruandá conſcientiæ munditia ſemper etiam inuenitur ſtudioſus. Humilitatis enim nutrimentū eſt charitas, quæ habentem non permittit ocioſum. Triceſimum veræ humilitatis ſignum confirmatum in propoſito ſanctitatis oſtendit monachum, & facit eum cunctis fratribus etiam iunioribus ſubiectum. Quicquid mandauerit paſtor, obedit ſimpliciter; nunquam præcepta ſenioris diſcudit: cauſam cur ita iubeat, non requirit. Ad impoſsiblia ſi præcipiantur, animo eſt prōptulus ad quęcunque dura & ardua ſine contradictione paratus. Conſilio paſtoris ſui dirigitur, illi credit, illi confidit, illi obſequitur, illius imperio volens gubernatur. Audiſtis iam fratres mei chariſsimi triginta veræ humilitatis indicia, ô bone Deus vbi ſunt opera? Quis noſtrum gloriabitur veram ſe habere humilitatem, vt in his ſignis nullum patiatur defectum: Hęc prò pudor ſunt noſtra tēpora, in quibus charitas multorū refriguit, perijt ſanctæ religionis integritas, deuotio penè omnium expirauit. Monachi noſtri ſanctitatem quærūt ſine virtutū merito, meritum habere volūt ſine laboris exercitio, propterea ſanctus hodie nō reperitur in monaſterio. Feruor ſanctæ compunctionis in multis nimium eſt aut rarus aut tepidus, quoniā vbi carni & ſanguini viuitur, feruor internę charitatis nō habetur. Non ſatis eſt

Pro. 10.

Eccl. 21

Mat. 24.

tibi ò monache, qui de obſeruantia gloriaris, nihil habere proprium, fœminam non tangere, ſub obedientia paſtoris in monaſterio reſidere, non manducare carnes, & in cæteris quæ ſunt exteriora diſciplinæ regularis, iuxta monaſticam inſtitutionem viuere, niſi cum ſumma diligentia ſtudeas etiam interiora tua per verã charitatem dei & proximi exornare. Charitas enim finis eſt obſeruantiæ regularis, ad cuius acquiſitionem cætera omnia ſunt principaliter inſtituta. Vnde ſine charitate dei nihil tibi proſunt omnia, quoniam ipſa & vnica eſt & ſola quæ diſcernit inter opera bona & mala. O monache monache, quicunque ſine feruore charitatis tepidè cõuerſaris in monaſterio, putáſne quod exterior apparatus diſciplinæ ſaluũ te facere poſsit? Charitas eſt quæ habentem ſanctificat, charitas reliquas deo virtutes & omnia bona opera cõmendat. Habeto charitatem, & erunt grata deo cũcta quæ facis opera pietatis.

Charitas meta eſt & finis totiꝰ regularis vitæ.

De ardua via quæ ducit ad vitam. *Sermo IIII.*

Matt.7. AVdiuiſtis fratres charisſimi dominum noſtrum Ieſum Chriſtum hodierna lectione in ſancto euangelio dicentem: Quàm anguſta eſt porta & arta via quæ ducit ad vitam, & pauci ſunt qui inueniunt eã.
Ioã.14. Nõne ipſe Chriſtꝰ eſt via, qui dixerat, Ego ſum via, veritas & vita? Et quomodo nũc dicit eam artã eſſe & anguſtam,
Mat.11 cũ ipſe ſit qui dixerat, Tollite iugum meum ſuper vos, & diſcite quia mitis ſum & humilis corde? Iugum enim meum ſuaue eſt, & onus meũ leue. Quid aliud eſt iugũ Chriſti, quàm arta via & anguſta ad regnum dei? Quomodo ergo & leuis & anguſta? Audiat charitas veſtra. Iugũ domini Ieſu ſuaue eſt bonis, durũ & importabile reprobis. Via Chriſti ad vitam lata eſt & iucunda exercitatis in charitate humilibus, anguſta vero & amara ſuperbis. Nihil eſt enim tam durum, nihil tam terribile, nihil tam arduum, quod amanti deum non ſit facile & iucundum. Rurſus nihil eſt tam leue, nihil tam facile, nihil tam paruum, quod malæ voluntati non ſit graue & oneroſum. Idcirco dixit dominus: Diſcite à me quia mitis ſum, & humilis corde. Si vultis portare iugum meum ſuper vos, primo manſuetudinem & humilitatem cordis mei diſcite, quoniam niſi mites & humiles fueritis, ſarcinã meam quaſi graue pondus & importabile onus portare minime ſufficietis. Humilis ſum via, ſuperbos non capio: anguſta ſum porta, tumidos non admitto. Niſi omnia quæ mundana ſunt, animo ſpreueritis, niſi carnis voluptatibus vim neceſſariam intuleritis, quaſi onuſtum peccatis animal, per me ad regnum intrare nõ poteſtis. Via ſum humilis, & mites humileſq; recipio. Ianua ſum arta, pauperes ſpiritu & corde mundos intromitto. Ad vitam æternam fratres

tres per viam veritatis anguſtam tendimus, oportet vt nobis omnia quæ ad tam arduum iter ſunt neceſſaria, in tempore procuremus. Sunt autē viatoribus quatuor in primis neceſſaria, ſine quibus periculoſum eſt iter, & ad ſcopum raro peruenitur. Primū quod viatoribus dicim⁹ eſſe neceſſariū, cognitionē eſſe credimus viarum. Nam qui ſine cognitione viarum præuia procul ambulare nititur, periculoſis quandoque erroribus implicatur. Aut ergo viam prius diſcat prudens viator, aut peritum ſibi aſſumat comitem itineris, ne vel in manus latronum incidat, vel à recto itineris tramite recedat. Ad patriam igitur cęleſtis regni cupientes redire per viam nimis anguſtam & paucis cognitam, ipſum neceſſe eſt itineris habeamus ducem & comitem, Ieſum Chriſtum, qui ſe viam nominauit & veritatē. Extra Chriſtum non eſt vera ſcientia: & qui Chriſtum ſui comitem itineris habere negligit, in vanum & ſine fructu currit. Diſcamus ergo viā vitæ chariſsimi fratres, ſine cuius ſcientia nemo pertingit ad patriam, ad vitā nemo perueniet æternā. Credamus firmiter dominum noſtrum Ieſum Chriſtum vnicum mediatorem dei & hominum, verum deum & hominē, extra cuius fidem nemo ſaluabitur, quantumlibet innocenter cōuerſari videatur. Ipſe quippe in ſancto euangelio dicit: Qui credit in vnigenitum filium dei, habet vitam æternā in ſeipſo manentē. Qui autem non credit in filium, manet ira Dei ſuper eum. Quid ęſt, manet ira ſuper eum: niſi quod nōn remouetur ab eo primum originale peccatum? Nam poſt inſtitutionē noui teſtamenti per ſolam Chriſti fidem remouetur originale peccatum à credentibus in eū. Circunciſio patribus data fuit in ſignum futuræ ſalutis, nullus tamen eorum prius intrare ad regnum cælorum potuit, q̄ Chriſtus ſaluator a mortuis reſurrexit. Extra fidem ergo Chriſti nō eſt ſalus, quoniam ſicut ipſe dixit, qui nō crediderit, iam iudicatus eſt & condemnabitur. Maneamus in Chriſto per fidem & amorem, quoniam ipſe via ſalutis eſt, ipſe veritas ſine errore, ipſe vita ſine morte. Si dominum Ieſum itineris noſtri ducem habuerimus, confidenter ambulamus. Secūdo viatoribus neceſſarium eſt, vt per terras ſui itineris trāſeant ſine cuiuſquam iniuria, quoniā ſi aut furtum aut latrociniū, vel ſimile quodcunq; aliud peccatū in rempublicam cōmiſerint, vltimo venirēt plectendi ſupplicio, & nō pertingerent ad propoſitam itineris deſtinationē. Nos autem in via poſiti fratres, qua tēdimus ad patriam regni cęleſtis, diligentiſsimè caueamus, ne quid cōmittamus verbo, facto vel cogitatu iuſtitiæ Dei cōtrarium, ſed tribuamus vnicuiq; ius & debitum ſuum, deo in primis pietatē, cultū & charitatem, proximo dilectionē, nobis perfectæ puritatis ſanctimōnii. Enimuero ſi aliter quàm Chriſtus docuit vixerimus, in recta

Viæ duce nu ad cęlū quatuor neceſſaria.

Ioan. 3.

Ibidem.

via ſalutis, quę ducit ad regnum, non manemus. Manebimus autem in via, ſi mandata dei cuſtodierimus. Ambulabimus in veritate, ſi ipſum dominum deum noſtrum in tota fortiudine mentis dilexerimus. Perueniemus ad vitam, ſi declinantes à malo in exercitio boni cõtinue perſeueramus. Tertio ſumptum itineris habere neceſſarium eſt, quia ſi viaticum defecerit ambulantibus, ad propoſitum locũ non poterunt peruenire. Viator autem prudẽs, priuſquam domum exeat ſuam, tempus & magnitudinẽ itineris apud ſe computat, & ſecundũ quod requirit neceſsitas, viaticum & ſumptus parat. Iter nobis & magnum reſtat & arduum, oportet vt ſumptus præparemꝰ plures in annos, ne deficiamus in hac via qua pergimus. Viaticum huius itineris noſtri ad patriam ſupercæleſtem, non aurum eſt, non argentum, non fallaces diuitiæ ſeculi, ſed fides Chriſti, & amor dei. Sanctæ virtutes ad regnum cęlorum viaticũ indeficiens ſunt animæ, quibus confortata viam dei ambulat in hilaritate. Anima Chriſto fidelis, & ſanctis comitata virtutibus, arduam viam hilariter peragit huius longæ peregrinationis. Deũ ſuper omnia diligere, in bonis ſe operibus iugiter exercere, in omni puritate ſeruare cõſcientiam, nulli facere iniuriam, verum præſtat animę viaticum ad patriam in cælum ſempiternam. Quartò viatoribus neceſſarium cõſulitur, ne priuſquam perueniant ad finem itineris, cœpti propoſiti obliuiſcantur. Stultus etenim viatôr dicendus eſt, qui puerorum ludis reuocatur ab itinere, & obliuiſcitur quò tẽdebat ire. Et nos fratres chariſsimi, qui viam religionis monaſticæ arripuimus, neceſſe eſt vt ſemper finem noſtrũ cogitemus, quoniam nobis etiam non aduertentibus quotidie mors properat, & imparatos ſimul & paratos iudicio pręſentat. Agamus interea bonum dũ licet quantũ poſſumus, & conuerti ad dominũ in toto corde non tardemus. Chriſtus eſt via, per quá ad regnum dei peregimus. Chriſtus eſt veritas, in qua manentes nõ erramus. Chriſtus vita eſt quã ſperamus. Audite fra-

Mat. 16. tres quid ipſe dicat in ſancto euãgelio: Qui vult venire poſt me, abneget ſemetipſum, & tollat crucem ſuam, & ſequatur me. Hæc eſt via, quam à principio monaſticæ profeſsionis eſtis ingreſsi, quá ſi vultis recte & laudabiliter pergere, oportebit vos in obſeruantia regulari purè cõuerſantes, Chriſtum ſuper omnia amare. Veſtrũ eſt fratres nihil in hoc mũdo diligere, & carnẽ pro amore dei caſtigare. Monachorũ eſt omnes delicias & voluptates pręſentis vitę contẽnere, & nihil aliud ꝗ ſempiternas epulas deſiderare. Monachorum eſt Chriſtũ pro viribus imitari, & vitã ſuã ad euangelicã inſtituere puritatẽ. Imitari Chriſtũ, ſumma perfectio eſt. Miniſter Chriſti fidelis dominũ ſuũ ſequitur, & vbi Chriſtus

Ioã. 12. eſt, illic & miniſter eius erit. Quicunque igitur veſtrũ propriæ ſalutis

lutis amator, ad regnum cælorũ venire poſt Chriſtum deſiderat, quicunque cuſtodire & ſeruare vſque in finem ea quæ promiſit in religionis ingreſſu, optat, etiam iſta cuſtodiat.

In primis quantum præualet, monachus diſcat per fidem & deuotionẽ deum in ſynceritate mentis cognoſcere, & ſe omni tempore in ſcripturis ſanctis pie & ſobrie occupare. Ea quæ ſancta fidelium mater eccleſia vel credenda vel ſeruda ſtatuit fideliter firmiterq; & credat & cuſtodiat, nec ab eiꝰ determinatione vllatenus recedat. Omnes qui remanſerãt extra arcã, diluuiũ quõdam perdidit, ſolus Noë cum his qui fuerunt in arca, ſaluus euaſit. Arca figuram eccleſiæ præſtitit, & res facta myſteriũ figurauit. Vnde non eſt hominibus ſalus extra eccleſiã, quam dominus noſter Ieſus Chriſtus ædificauit ſupra petrã firmiſsimam. Infidelis quiſque nõ eſt in eccleſia, ergo peribit neceſſario, ſicut illi quondam qui nõ fuerunt in arca. Omnes enim qui nõ credũt in dominũ & ſaluatorem mundi Ieſum Chriſtum, Iudæi, Pagani, Gentiles, Saraceni, itẽ hęretici atq; ſchiſmatici, qui ſe ab vnione eccleſię catholicæ ſubtraxerunt, extra ſalutis arcã ſunt poſiti, & ſi perſeuerauerint in errore, proculdubio cũ dæmonibus perpetuo damnandi. Cum ergo fides ſit fundamẽtum ſalutis, ſine qua impoſsibile eſt placere Deo, ſciat monachus oportet, quid credere debeat, & ne contingat eũ errare, euangelium & cõſtitutiones eccleſiæ cõcernentes eũ diſcat. Nam qui ignorat, ignorabitur. Turpiſsimum eſt monacho, fidei regulas neſcire chriſtianę, & quid teneatur credere ad ſalutẽ, penitus ignorare. Non dicimus, ꝙ ea quæ vobis proponuntur credẽda, curioſe argumentãdo debeatis diſcutere, cũ, vt ſanctus dicit papa Gregorius, fides nõ habeat meritũ, cui humana prębet ratio experimentum. Hoc autẽ monemus, ꝙ monachus in diuinis ſcripturis debet eſſe ſtudioſus, vt ſciat quid eum ſancta mater eccleſia iubeat credere, ac poſsit omnes errores fidei cõtrarios præcauere. Sit ergo miles Ieſu Chriſti monachꝰ omnis in fide catholica firmus & ſtabilis, ſit in ſcripturis ſobrius & ſtudioſus, & in bonis operibus cõtinuus. Secundum ꝙ ambulãti monacho in via ſalutis æternæ credimꝰ eſſe neceſſariũ, eſt vt ſtudeat cognoſcere ſemetipſum. Cognitio enim ſui ipſius omnium ſcientiarũ eſt optima: & ideo cũctis mortaliũ ſtudijs merito præferẽda. Huius tamen ſcientiæ ſalutaris nimiũ eſt difficile principium, propterea quod pauci ſunt valde, qui nõ diligãt mundum. Omnis enim qui mundum ſequitur, & diligit vanitates quæ tranſeunt, ſuijpſius cognitor eſſe nõ poteſt. Et nihil plus impedit hominẽ à cognitione ſui, quam ipſe homo. Qui voluptatibꝰ carnis ſuæ paſcitur, qui vana ſcientia huius mundi, ſiue diuitijs ſiue honoribus in ſuperbiam eleuatur, venire ad cognitionem ſuijpſius non

Monacho viã ſalutis aggreſſio quæ ſint neceſſaria.

Heb. 11

1. Cor. 14.

non permittitur. Veruntamen multa ſcire & ſeipſum negligere, non ſapere eſt, ſed potius inſanire. Ad grauioris dãnationis cumulum pertinet multa diſcere, & ſemetipſum turpiter ignorare. Cogitet igitur quiſq; veſtrũ, quid ſit, vnde ſit, & quid futurus ſit. Homo per ſeipſum certe nihil eſt, ſed quicquid eſt, ex deo eſt, & propter deũ. Quid eſt homo, niſi viator & peregrin⁹ quaſi vnius diei ſuper terram, qui hodie viuus in mundo cernitur, ſed mane raptus per mortem amplius non videtur? Omnis vita noſtra, omnis actio, omnis dies, omnis hora, quàm nihil ſumus oſtendit, qui viuendo morimur, agendo corrumpimur, cum tempore extinguimur & mutamur. O lachrimoſum genus hominum, inſtabile, miſerum & infirmũ, quàm ventoſum, cæcũ & vanum te con ſpicio, dum ex illis qui nos præceſſerunt ad morté, ad præſentes nos cõparationem facio. Verũ dixit, qui te folio arboris cõparauit. Ventus de arbore rapiens folium in terrã proijcit, in cuius locum anuũ nouũ poſtea ſimili ſubiectum caſui ſuccreſcit. Quod autem in terrã cecidit, in terram reſoluitur, & nũquam deinceps ad arborẽ reuertetur. Hinc quidã Grçcorũ ſapiẽs dicit: Quale genus folium, tale eſt genus atque virorum. Hominũ genus foliorũ generi ſimilimũ eſt, quia vireſcit ad tẽpus, & in terrã reſoluitur, & nec foliũ ad arborẽ, nec homo ad vitã reuertitur. Sequitur iam tertium, quod monacho in via dei ambulanti valde puto neceſſarium. Omnis homo qui ſemetipſum viatorẽ huius vitæ breuiſsimi temporis intelligit, ſe humilẽ in omnibus veraciter oſtendit. Ad quid enim terra ſuperbiret & cinis? Elatus eſſe nõ poterit, qui ſeipſum veraciter cognoſcit. Nullã fratres mei cauſam habemus elationis & ſuperbiæ, ſed humilitatis multã atq; continuam, quippe qui terra ſumus, & pulueris quædã cõpactio, atq; poſt paucos dies iterum in puluerẽ reuerſuri. Sed quia paucorum eſt vera humilitas, idcirco via ſalutis anguſta dicitur, & à paucis inuenitur. Humilitate peruenitur ad regnũ, quoniã dicente in ſancto euangelio domino, omnis qui ſe propter Deũ humiliat exaltabitur, & qui ſe exaltat humilitabitur. Quartò viatori monacho ad cælum ſummè eſt neceſſarium, quatenus ab omni peccato ſe faciat alienum, quoniam ad regnũ Dei nemo intromittitur, niſi qui ſumma cõſcientiæ puritate cõmendatur. Vnde ſanctis virtutibus ac bonis operibus cõtinue ornanda eſt conſcientia, quia illis duntaxat aperitur cælũ, qui pro dei amore deſpiciunt mundũ. Hinc Petrus Chriſti ſanctiſsimus archiapoſtolus in epiſtola ſecũda dicit: Vos autẽ omnem curam ſubinferentes, miniſtrate in fide veſtra virtutem, in virtute ſcientiã, in ſcientia autẽ abſtinentiã, in abſtinentia patientiã, in patientia autẽ pietatem, in pietate amorẽ fraternitatis, in amore autẽ fraternitatis charitatẽ. Hęc autẽ ſi vobiſcum aſſint &

Iob 13.
Pſal. 64.
Home. 9 in Iliade.
Tale quidem genus eſt hominum, quale eſt foliorũ.
Luc. 14

ant & ſuperent, nõ vacuos nec ſine fructu vos cõſtituent in cognitione domini noſtri Ieſu Chriſti. Vna eſt, Firmiano teſtãte, virtus ac via bonorũ, quæ animas exutas à carne ducit ac vehit non in fabuloſos poëtarũ Elyſios cãpos, ſed in angelicos choros, fides ſcilicet christiana per opera verę charitatis decorata, quę omne fugit peccatum. Quinto viatori per arduum iter cęleſtis regni præcipitur, vt dei voluntatẽ ſeruando, mãdata in omnibus ſequatur. Quicquid vel dicturus vel acturus eſt, prius diligẽter examinet, ſi cũ Dei & eccleſiæ ordinationibus concordet. Quod ſi vel Deo vel eccleſiæ inuenerit eſſe contrarium, fugiat ſubito, ne incidat peccatum. Sapientis enim eſt viri nihil inexaminatum committere, ſed omnia per prouidentiæ conſilium antequã agat, diligenter cogitare. Qui autem in hoc itinere arduo vult eſſe tutus, atq; ſecurus, vitã & mores pro virib' imitetur domini noſtri Ieſu Chriſti, qui lux eſt omnibus in vitã æternã. Sextum quod viatori noſtro iudicamus neceſſariũ, eſt, vt ſalutare diligat ſtudiũ ſcripturarũ. Non ſit curioſus in lectione, nec vanis ſuperſtitionibus deditus, ſed animo ſimplex, purus & rectus. Monachũ nõ decet ſcripturis inhęrere gentiliũ, nec fabulis ſtudiũ accõmodare turpium poëtarum. Qui ſectatur vana nunquam erit ſapiẽs: & qui curioſa quęrit, citò defluet in peccatũ. Omnẽ vanę ſuperſtitionis lectionem ſemper fugiat monachus: & quicquid nõ conducit ad diuinarũ ſcientiam ſcripturarum, viatori noſtro omni tẽpore eſt contemnendum. Septimo viatori noſtro iudicamus valde neceſſariũ, quatenus & ſenſus & cogitationes ſuas prudenter dirigat, & ab omni concupiſcentia inordinata cuſtodiat. Aſellus noſter proteruus freno diſciplinæ coërcendus eſt, ne ſeſſorem ſpiritũ præcipitet in infernum. Qui ſe ambulare in cõſpectu vidẽtis omnia ſemper cogitat, conſcientiã ſuam purã & mundam ſumma diligentia cõſeruat. Sẽper in timore domini vigilat, ſemper in ieiunio & abſtinentia corpuſculum pro amore cæleſtis patriæ caſtigat. Monachus qui ſe peregrinum agnoſcit & aduenam in hoc mundo, cæleſtis patriæ nunquam obliuiſcitur, quoniam nihil cernit in via præſentis vitæ, in quo animus delectetur. Viator etenim prudens nulla viarum ſpectacula conſiderat, nihil eum in ſua peregrinatione rerum tranſeuntium delectat, ſed ad finẽ itineris omni tempore ſuſpirat. Dulcem ſemper cogitat patriam, grauiter fert ſuam prolõgari vel retardari peregrinationem, & idcirco nihil in hoc mundo præter dominum Ieſum habere deſiderat, in cuius apparere conſpectu ſedulo feſtinat. Octauum viatori noſtro neceſſariũ, eſt diuinæ charitatis exercitium indefeſſum. Nemo enim ad cęleſtẽ patriã venire poterit, qui à charitatis itinere diſcedit. Charitas dei ad deum via eſt: q̃ ſi quis in ſe ardentẽ habere neglexit, à

Vna fides chriſtiana ſaluat.

vero

vero itinere cæleſtis patriæ miſerabiliter errauit. Deus, inquit
1.Io.4. ſcriptura, charitas eſt: & qui manet in charitate, in Deo manet, & Deus in eo. Qui autem in charitate non eſt, iam procul receſsit à via ſalutis, & ambulans in tenebris peccatorum, nunquam perueniet ad regnum.

Quemadmodum ſit fugiendum peccatum. Sermo V.

1.Io 5. AVdiſtis fratres mei chariſsimi omnes, quid de peccatoribus dixerit ſanctus Ioãnes apoſtolus: Qui facit peccatũ, ex diabolo eſt, quoniã ab initio diabolus peccat. Metuenda & nimiũ formidanda ſententia. Si omnes qui faciũt peccatum, ex diabolo ſunt, & in multis offendimus omnes, quãtos inueniemus à peccato immunes? Dicit nihilominus conſequenter: Omnis qui natus eſt ex deo, peccatum non facit, quoniã ſemen ipſius in eo manet, & nõ poteſt peccare, quoniã ex deo natus eſt. Præmiſerat autẽ & dixit:
1.Io.1. Si dixerimus quoniã nõ habemus peccatũ, ipſi nos ſeducimus, & veritas in nobis nõ eſt. Quid ſibi vult hæc ipſa cõtradictio, vt nemo filiorũ dei ſit abſque peccato, & peccatũ nõ faciat qui eſt natus ex deo? Nulla iſtic inuenitur cõtradictio, quoniã vtrunq; verum eſt, quia & nemo ſine peccato eſt in eo ꝙ nemo eſt ſine legẽ peccati: & qui eſt natus ex deo, peccatũ non facit, quia per legem mentis, id eſt per charitatẽ, quæ dei ſemen eſt, peccatũ non facit. Charitas enim operit multitudinẽ peccatorum, ſine qua nullum
1.Pet.4. eſt opus bonũ, & ipſa ſola potens eſt delere omne peccatũ. Hinc ſanctus dicit præſul Auguſtinus: Nullus ſanctus & iuſtus caret peccato, nec tamen ex hoc deſinit eſſe iuſtus vel ſanctus, ſi cum affectu teneat ſanctitatẽ. Sed iſta peccata iuſtorũ non ſunt mortalia vel enormia putanda, ſed parua & venialia, ſine quibus vita præſens vix agitur, quoniam procul à iuſto ſit omne peccatum mortale, ſi nomen iuſtitiæ debeat retinere, neceſſe eſt. Peccatum nãque mortale hominem à Deo ſeparat, animam necat, & cum dæmonibus in æternum damnat. Hoc pernicioſum genus peccati mortalis cauere per Dei gratiã poſſumus, & per arbitrij rectitudinẽ ſollicite debemus. Propterea enim facti ſumus monachi, vt cautiſsime viuentes ſub obediẽtię ſalutaris imperio, mortalis non incideremus foueam peccati. Semper itaque vigilandũ eſt monacho in operibus bonis, vt à mortali ſcelere viuat immunis. Quiſquis autẽ in via dei carnem ſibi moleſtam ſentit atq; cõtrariã, neceſſe eſt, vt eam per pœnalium memoriam faciat ſpiritui
Quænã ſuadeãt peccati fugam. ſubiectam, & quaſi per metum obedientẽ. In primis ergo monachus propriæ ſalutis amator fallacem huius mundi ſtatum deceptionemq́ue ſemper attente conſideret, & quàm citò tranſeat omnis delectatio carnis, penſet. Ille à peccatis animum ſuum

facile

facile poteſt retrahere, qui voluptatem carnis breuiſsimam, pęnam vero peccãtibus debitã ſedulo cogitauerit æternam. Mun- 1.Ioã. 2
dus tranſit ſimul & concupiſcentia eius, homines quoque moriendo tranſeunt omnes, & nemo diu in hac vita manere permittitur. Quid enim eſt mundus niſi mare magnum, profundum & inquietum: in quo tot ſunt malorũ reptilia, quot hominum deſideria mala ad bonum ordinata. O munde fallax, deceptor & immunde, qui tibi adhærentes turpiter decipis, ſequentes te omnes in profundum inferni ſubmergis, quam felices ſunt illi, qui te pro Chriſti amore deſpiciunt, diuiſionemque facientes vtilem, à tuis vanitatibus in tempore diſcedunt. Quicquid in mundo cernimus, vanum eſt, & omnis mundi amator vanus efficitur, & in breui corrumpetur. Cogitate vos in breui morituros, quoniam nihil ſic hominem à peccato retrahit, quemadmodum frequens & intẽta mortis meditatio facit. Dicit enim ſcriptura: Memorare nouiſsima tua, & in æternum non peccabis. Eccle.7.
Neceſsitas moriendi cogitata mentem timore concutit, & à vitio compeſcit. Secundum quod peccatum perſuadet fugere, eſt futuri metus iudicij, in quo neceſſe eſt omnes homines præſentari. Hoc tremendum iudicium nemo poteſt euadere, ſed oportet nos omnes in eo comparere. Duo nobis metuenda iudicia imminent, quorum neutrum poterimus ſubterfugere, ſed neceſsitas nos compellit in vtroque comparere. Alterum particulare dicitur, in quo ſtatim poſt mortem anima pro meritis vel ad gratiam vel ad pœnam iudicatur. Alterum vero generale nominatur, quod erit in fine ſeculi, vbi omnes publice iudicabimur à filio vnigenito Dei. Vtrunque nimis terribile iudicium, & cunctis mortalibus valde metuendum. Hinc Propheta Ioël dicit: Magnus dies Domini & terribilis valde, & quis ſuſtinebit eum? Ioel. 2.
In concionatore quoque Rex Salomon dicit: Eccl. 12.
Cuncta quæ fiunt ſub ſole, adducet Deus in iudicium, pro omni errato iudicaturus ſiue bonum ſit ſiue malum. In Eſaia quoque ſic legitur: Dominus ad iudicium veniet cum ſenibus populi ſui, & principibus eius. Eſa. 3.
Et in libro Amos Prophetæ ſic ſcribitur: Væ deſiderantibus diem Domini. Ad quid eam vobis? Amos. 5
Dies enim Domini iſta tenebræ & non lux. Sophonias Soph. 1.
quoque propheta Domini, amaritudinem futuri iudicij prænuncians dixit: Vox diei Domini amara, tribulabitur ibi fortis. Dies iræ dies illa, dies tribulationis & anguſtiæ, dies calamitatis & miſeriæ, dies tenebrarum & caliginis, dies nebulæ & turbinis. In igne zeli Domini deuorabitur omnis terra, quia conſummationem cum feſtinatione faciet cunctis habitantibus terram. Hunc diem terribilem nimis & cunctis tremẽdum mortalibus,

quem certò venturum creditis, in memoria fratres chariſsimi ſemper habeatis. Dicit enim ſanctiſsimus præſul Ambroſius. Nihil eſt quod magis proficiat ad vitam honeſtam, quam vt eum credamus iudicem futurum, quem nec occulta mentium fallunt, nec inhoneſta delectant. Omnes enim nos, vt ſanctus

2.Cor.5 Chriſtophilus inquit, manifeſtari oportet ante tribunal Chriſti, vt referat vnuſquiſque propria corporis prout geſsit, ſiue bonum ſiue malum. Quàm ſit metuenda illa dies futuri terribiliſque iudicij, ſanctus presbyter Hieronymus inſinuat dicens: Siue comedam ſiue bibam, ſiue aliquid aliud faciam, ſemper vox illa videtur ſonare in auribus meis: Surgite mortui & venite ad iudicium. Quotiens diem iudicij cogito, totus corde & corpore contremiſco. Vnde ſi qua præſentis vitæ eſt lætitia, ita agenda eſt, vt nunquam amaritudo futuri iudicij recedat à memoria. Quid nos miſeri dicemus in illa die, vel quomodo ſtabimus ante diſtrictum iudicem, ſi, vt diuus Petrus dicit Apo-

1.Pet.4 ſtolus, vix iuſtus ſaluabitur? Si Hieronymus vir iuſtus atque ſanctiſsimus iudicium futurum timuit, ô bene Deus, quomodo Tritemius peccator infelix comparebit? Si iuſtus metuit, peccator quomodo ſtabit? Quid enim dicemus, aut quid reſpondebimus vndique grauiter accuſati? Omnia elementa ſtabunt aduerſum nos in teſtimonium, accuſabunt terra ſimul & cœlum. quod ſi etiam tacerent omnia, grauis erit vnicuique conſcientia propria. Nihil ignorat qui nouit omnia, quoniam ibi manifeſta erunt iudicanti vniuerſa. Erunt ibi quę fecimus mala nos grauiter accuſantia, aderunt circumcirca pro teſtimonio contra nos infinita dæmonia, apertum videbimus chaos infra nos horridũ, iudicem ſuper nos conſpiciemus iratum, & ex omni parte extremum nobis imminere periculum. Hæc fratres mei futuri examinis pericula ſemper in memoria cordis reuoluite, & quàm ſit horrendum futuram ſententiam iudicis incidere, ſedulo cogitate. In illa terribili hora plus valebunt pura corda quàm aſtuta rhetorum verba: plus conducet homini conſcientia munda, quàm totius orbis pecunia, quoniam qui iudicaturus eſt omnia, non fallitur, immo nec precio nec precibus immutatur. O quàm incredibilis horror inuadet impios omnes, quàm metuendam ſunt audituri ſententiam, Ite maledicti in ignem æternum, qui

Iudicij ſupremi imago ſemper ob oculos habenda.

Mat.25 præparatus eſt diabolo, & angelis eius. O malorum omnium peſsimum, ô triſtitia profundiſsima omnium triſtitiarum, à conſortio ſanctorum diuidi, & cum dæmonibus in æternum cruciari. Verè dies iudicij horrenda, omnibuſque metuenda, quia nimis amara, vbi ſynderesis conſcientiæ vermis non moritur, vbi ſemel damnatus ad ſupplicium, nunquam liberatur. Mona-

chus

chus ergo ſalutem cupiens aſſequi ſempiternam, ſe quantum poteſt ab omni peccato mundum ſemper cuſtodiat, & illa vox, Ite maledicti in ignem æternum, nunquam ab eius memoria recedat. Vnde tertium quod ad declinandum à peccato, multum æſtimamus conducere, eſt amaritudinem pœnarum æternæ damnationis ſedulò cogitare. Nulla enim tam vehemens eſt carnalis voluptatis tentatio, quæ non ſubitò victa deficiat, ſi tentatus, quid iam patiantur in inferno damnati, ſtudioſa meditatione recogitat. Quid nunc diuitiæ quondam habitæ proſunt damnatis? quid conferunt voluptates tranſactæ poſitis in inferno luxurioſis? quid vaniſsimi honores tumidis? quid poteſtas quondam lata ſuperbis? Cogitate fratres quid iam damnati patiantur apud inferos, & ne vos contingant ſimilia, in bonis & ſanctis operibus iugiter perſeuerate. Si timetis infernum, fugite peccatum. Nihil enim nocebit infernus, ſi homo in fide Chriſti permanſerit à peccatis alienus: nec ardebit in pœna, qui prius hic non arſerit in culpa. Metuendus inferni locus, in quo non eſt vlla redemptio, ſed quiſquis illuc damnatus ſemel intrauerit, ad ſalutem amplius non exibit. Clamant in tormentis, in anguſtia miſeri, in horrore ſempiterno poſiti dicentes: Quid nunc prodeſt nobis ſuperbia noſtra, diuitiæ, honores, dignitates, luxuria, gula, & omnes tranſactæ voluptates carnales, quid nobis iam proſunt in æternum damnatis? Ecce omnia tranſierunt velut vmbra, & tanquã vnius noctis breue ſomnium cuncta euanuerunt. Nos autem cruciatibus æternæ deputati ſumus, in quibus nullam eſſe redemptionem certiſsimè ſcimus. In inferno, ſicut Auguſtinus teſtatur, etſi erit ſtimulus pœnitudinis, nulla tamen erit in damnatis correctio voluntatis, à quibus ita culpabitur iniquitas, vt nullatenus ab eis poſsit diligi vel deſiderari iuſtitiæ æquitas. Ibi tunc edax inferni flamma comburit, quos nunc carnalis delectatio polluit: & tãto amplius quiſque in tormentis vritur, quanto hic in carne contra Deum magis delectatur. Apud inferos, conteſtante Gregorio, frigus erit intolerabile, ignis inextinguibilis, vermis conſcientiæ immortalis, fœtor intolerabilis, tenebræ palpabiles, dolores inæſtimabiles, flagella ſine intermiſsione cædentium, horrenda viſio dæmonum, confuſio commiſſorum criminum, deſperatio omnium bonorum: ſed omnium in inferno pœnarum longe grauiſsima illa exiſtimanda eſt, quòd illic damnati lucis æternæ viſione perpetuò ſunt priuati. Hinc beatiſsimus præſul Ioannes Chryſoſtomus ait: Intolerabilis res eſt gehenna, & omnes homines abhorrent eam. Quis enim neſciat illud ſupplicium inferni eſſe multum horribile? Verum ſi mille quiſ-

Gehennæ inferorũ forma.

Sap. 5.

quiſquam, immò ſi decem millia ponat gehénas, nihil eſt totum quod dicit, comparatum ad illud, animam exoſam Chriſto, repelli à gloria ſanctorum, & illam audire terribilem vocem ex ore iudicis omnium, Diſcedite à me operarij iniquitatis, quoniã neſcio vos: & ite maledicti in ignem æternum, qui paratus eſt vobis, & diabolo. O vox omnium terribilium longe terribiliſsima, ô ſententia metuenda & nimium horrenda cunctis mortalibus, odiri pro demeritis à Chriſto, exprobrari à iudice, ſeparari a conſortio gloriæ, & nullam ſpem recuperationis amplius retinere. Cogitate nunc fratres, certiſsimè futuras impiorum pœnas, & comparate quoſcunq; huius vitæ dolores, quoſcunque tranſeuntis æui cruciatus, omniaque cogitabilia huius mundi tormenta ad illa ſempiterna damnatorum ſupplicia, & erunt ſicut nihil ad aliquid, imaginatio ad veritatem, ſomnium ad vigiliam. Tẽtationes carnis & legem peccati facile ſuperabitis. ſi harum rerum cogitationem in memoria continuè retinetis. O æternum, quàm inexcogitabile tempus, æuum ſine fine, ſeculum ſine tempore. Beatus qui nunc præuidet in tempore, quo modo poſt hanc breuiſsimam vitam bene habeat in æternitate.

Lnc. 13

Quartum quod hominem à peccato poteſt retrahere, eſt futuræ ſempiternæque fœlicitatis continuam in corde memoriam habere. Vere non ſunt condignæ paſsiones huius temporis ad ſuperuenturam gloriam quæ reuelabitur in ſanctis, vbi nulla erit diſcordia, nulla penitus diſſonantia, ſed erit ſumma pax omnium, & ſempiterna concordia lætantium ſanctorum. In cœleſti ſanctorum beatitudine gaudium eſt verum ſine triſtitia, pax ſine diſcordia, bonitas ſine malitia, lætitia ſine fine, lux ſine tenebris, vita ſine dolore perennis. Ibi eſt dulcedo ſine amaritudine, requies ſine labore, laus ſine vituperio, amor ſine vitio, claritas ſine nubilo, ſatietas ſine faſtidio. Sine tædio manet æternitas, ſine defectu exuberat bonitas, ſine miſeria continuatur felicitas. Nam vbi Deus eſt omnia in omnibus, perfectum & plenum gaudium aderit vniuerſis. Ibi anima ſiue mens ſancta principio ſuo per amorem coniungitur, intellectus ad cognitionem ſummi boni perfectè illuminatur, & ex duobus iſtis fruitio æternæ fœlicitatis exultantibus infunditur. Deum in regno æternitatis cognoſcere & diligere, eſt ipſam fœlicitatis gloriam fruendo poſsidere. Ad hoc quippe conditus eſt homo, vt Deum creatorem ſuum eſſe ſummum bonum intelligat, intelligendo ſuper omnia diligat, amando in æternum fruatur atque poſsideat. Hic finis eſt inſtitutionis monaſticæ, hæc deſtinatio fidei Chriſtianæ, quatenus Deum quem nunc per fidem cognoſcimus, & in toto corde per charitatis opera diligimus, in beata

Rom. 8.

Felicitatis æternæ effigies.

vita

vita perfecte intelligentes, obiectum noſtræ fruitionis perpetuum habeamus. Pro huius ſempiternæ fœlicitatis adeptione fratres chariſsimi omnia etiã cum maximo labore facienda ſunt bona, omnia patientiſsime toleranda aduerſa, quoniam breuiſſimum virtutis exercitium, præmium nobis parit æternum. Audite quid ad hæc ſanctus Ioannes dicat epiſcopus. Si quotidie, inquit, oporteret nos tormenta perferre, ſi ipſam denique gehennam paruo tempore tolerare, vt Chriſtum videre poſſemus in gloria regnantem æterna, ſanctorumque eius numero in perpetuum ſociari, non erit pari ratione condignũ omne quod nobis triſte poteſt accidere, vt tanti boni gloriam mereamur poſsidere. Ad ſummum vero bonum non peruenitur, niſi per ſummos labores, quoniam ſicut in ſancto Euangelio Dominus dicit, regnum cœlorum vim patitur, & violenti rapiunt illud.

Mat. 11

Quintum quod hominem debet à peccato retrahere, eſt humanæ conditionis honeſtatem conſiderare, quæ naturali ductu rationis deteſtatur vitium, & virtutis diligit bonum.

Homo ad virtutem natus.

Virtutis amator eſt omnis homo qui viuit ſecundum imperium rationis: qui autem in ſtercore vitiorum ſordeſcens voluitur, vt beſtia non vt homo conuerſatur. Vobis autem fratres mei maxime deteſtanda ſunt vitia, virtutes amandæ, quippe qui propterea contempſeritis mundum, vt in cœnobio vitam ageretis à peccatis alienam, & ſanctis virtutibus decoratam. Virtutes igitur vobis colendæ ſunt, non imagines virtutum: colendæ dico non thure, non ſacrificio, ſed amore propoſito integerrimæ voluntatis. Virtutes etenim colere, nihil eſt aliud, niſi eas animo comprehendere, & pro Dei amore vſque ad mortem inuiolatas retinere. Nam ſicut Lactantius ait, omne virtutis officium eſt non peccare: & ideo non eſt vera virtus, niſi quæ per fidem Chriſti ad eum finem tendit, vbi eſt bonum hominis ſummum, quo melius eſſe non poteſt. Virtuoſus autem non eſt, qui Deum non diligit, cum omnium virtutum ſumma ſit charitas.

Vnde ſi Deum ex toto corde ſuper omnia diligitis, virtuoſi veraciter eſtis. Vna igitur eſt virtus ac via bonorum, qua per fidem & dilectionem Ieſu Chriſti peruenitur ad regnum. Qui Deũ veraciter amat, virtutis amore non peccat. Conſiderate veſtram dignitatem fratres mei, & fugite peccatum: quoniam omnis qui ſuperbia inflatur, qui luxuria ſordidatur, qui cæteris animæ peſtibus inficitur, non viuit vt homo, ſed in ſemetipſo cõfunditur, & in perditionem æternæ mortis progreditur. Quãto enim quiſque amplius in peccatum labitur, tanto longius recedit à Deo, & magis appropinquat inferno. Cum autẽ omnes homines naturaliter appetant bonum, turpiſsimum, eſt amare peccatum, quoniam

niam omnis peccator bonum deſerit, & ad malum ſe conuertit. Sexto mentē à peccato fortiter retrahit ſi in meditatione dominicæ paſsionis ex conſuetudine ſemper occupata perſiſtit. Quis enim voluptatibus carnis operam nauare poterit, ſi mundi rectorem Ieſum Chriſtum pendentem pro ſe in cruce cogitauerit? Mors Chriſti mundum liberauit à morte perpetua: quod beneficium quiſquis in memoria ſecum portauerit, facilè ab omni ſcelere vitiorum abſtinebit. Deniq; ſi quis Deum in omni loco ſibi præſentem, omniaque ſcientem & intelligentem tota mentis intentione cogitauerit, omne peccatum proculdubio ſemper abhorrebit. Eſt autem nobis Deus vbique non ſolùm præſens, ſed vere intimus ac præſentiſsimus: quem nullum latet ſecretum: cui nihil manet abſconditum, ſed totum ei patet manifeſtum. Corda ſcrutatur omnium, ſecretiſsima nouit cogitationum, qui veram cognitionem ſolus habet vniuerſorum. Quis enim mortalium in præſentia tantæ maieſtatis, quam videre omnia credit, peccare ſine maximo rubore audeat, ſi, quis ſit & quantus qui videt, penſat? Quotiens ergo moleſtat iniqua cogitatio mentem, quotiens inordinati motus carnis inquietant animam, Dominū Deum, qui malorum eſt vindex, præſentem cogita, paſsionis Ieſu Chriſti amaritudinem ad memoriam reuoca, auxilium gratiæ cœleſtis deuotus implora. Durior eſt lapide, quem iſta diligentius cogitata nequiuerint à peccandi propoſito reuocare.

Septimum quod mentem ſtudioſi monachi a peccādi deſiderio reuocat, eſt vt lectione continua paſsiones ſanctorum martyrum percurrat. Enimuero quiſquis inuincibilem conſtantiā ſanctorum martyrum Chriſti ſæpius ad memoriam reuocat, fieri non poteſt quin ad reſiſtēdum peccatis fortior & robuſtior fiat. Propterea nanq; fortia ſanctorum geſta literis demandata ſunt, vt quotiens nos infirmi talia legimus, ad imitationem præcedentium conſurgamus. Non reſpiciatis in eos fratres, qui ſanctorum hiſtorijs fidem ſuperba temeritate denegant, & ea quæ de beatiſsimis Chriſti amicis glorioſa narrantur, fabulas putant. Nam virtutes & bona quæ in ſemetipſis non inueniunt, ſanctos habuiſſe Dei credere contemnunt. Sunt enim plures & inter eos potiſsime qui de ſua eruditione ſe magnos exiſtimant, hiſtorias ſanctorum patrum temerè nimis refutantes: & cum ipſi arduum virtutis iter aggredi nequeant, neminem aut raros potuiſſe ventoſa loquacitate confingant. Quicquid coram eis de conuerſationibus ſanctorum vel ardui vel magni legitur, confictum & fabuloſum clamitant: & quales ipſi viuunt in tenebris vitiorum poſiti, taliter eos quorum derident hiſtorias, arbitrantur præceſsiſſe. Monachus autem prudens atque deuotus non moue-

In eos qui diuorum hiſtorias aut cauillātur, aut irreuerēter habent.

mouetur ſuperborum ignauia, vtpotè qui probè intelligit vim quandam exhortādi ſanctorum ineſſe hiſtorijs efficacem. Nam, vt de me interea quod verum eſt fatear, plus ad interni feruoris deuotionem vnius ſancti conuerſatione commoueor, quam curioſis ſermonibus multis: quia ſicut Papa ſanctiſsimus Leo dicit, Validiora ſunt exempla, quàm verba: & plus eſt opere docere, quàm voce. Verum ſicuti non omnia placent omnibus, ita nec omnibus conueniunt omnia: hoc vnicuique frequentius ac ſtudioſius legendum conſulimus, cuius lectione mens ad maiorem incitatur profectum. Octauum quod hominem à peccato retrahit, eſt charitas, de qua ſanctus Apoſtolus dicit: Charitas patiens eſt, benigna eſt, non agit perperam, non inflatur, non eſt ambitioſa, non quærit quæ ſua ſunt, non irritatur, non cogitat malum, non gaudet ſuper iniquitate, congaudet autem veritati: omnia ſuffert, omnia credit, omnia ſperat, omnia ſuſtinet. Charitas nunquam excidit. Qui Deum amat, fugit peccatum: qui autem ſeruus eſt ſcelerum, profectò non diligit Deum. Amator Dei non facit peccatum: & qui Dominum ſuum veraciter diligit, ac ſemper intuetur præſentem, non operatur iniquitatem. Deus eſt ſummum & incommutabile bonum, cuius amore peccatum & fugiendum eſt, & deteſtandum, quoniam qui timore pœnarum duntaxat peccare metuit, ad charitatis præmia non aſcendit. Seruus enim non peccat, metu verberū, ſed filius recedit à malo, parentis amore, ne animum offendat paternum. Caueamus peccatum fratres mei, & quanta poſſumus animi puritate in conſpectu Domini conuerſemur, quoniam ſicut letale venenum corpus ſumptum interficit, ſic peccatum delinquentis animam occidit. Hinc nos vir ſapiens admonet in Eccleſiaſtico dicens: Quaſi à facie colubri fuge peccata, quoniam ſi acceſſeris ad illa, ſuſcipient te. Dentes leonis, dentes peccati interficientes animas hominum. Quaſi romphæa bis acuta hominis iniquitas, plage illius non eſt ſanitas. In Ezechiele quoque dicitur: Anima quæ peccauerit, ipſa morietur. Omni ſollicitudine ſemper nobis vigilandum eſt, vt ne mediante peccato diuidamur à Domino. Nihil autem perfecta charitate in Deum eſt fortius ad ſuperandum omne peccatum, quoniam ſicut Ioannes Euangeliſta ſanctiſsimus dicit: Omnis qui ex Deo natus eſt, non facit peccatum: qui autem peccat, non Deum imitatur, ſed præmiū peccati diabolū. Diligamus Deum, & non dominabitur nobis in peccatum: amemus Chriſtum, & nihil operabimur ſaluti noſtrę contrarium. Nihil melius, nihil contra peccatum fortius, nihil ſecurius, quam Deū amare, qui prior dilexit nos, & lauit nos à peccatis omnibus in ſanguine vnigeniti filij

1. Cor. 13.

Eccl. 21.

Eze. 18.

1. Ioā. 3

Apoc. 1

ſui. Sumus enim obligati Deo, & eum tenemur amare totis viribus cordis multiplici ratione. Primo quidem ſummè à nobis diligendus eſt Deus, non aliam ob cauſam niſi propter ſemetipſum, qui ſummum & vnicum eſt bonum, in quo ſolo quies & ſalus eſt animæ, ſine quo nō eſt ſalus, non requies, non beatitudo, non felicitas neq; in cœlo eſt, neque in terra. Deus enim cum ſit omnium rerum cauſa, factor atque principium, ipſe ſolus eſt animæ beatitudinis obiectum, ad cuius ſempiternam fruitionem ſola charitate pertingitur, ſolaq; mentis puritate ad eius amorem peruenitur. Cum itaque Deus vnicum & ſummum ſit animæ bonum, propter ſeipſum à nobis eſt totis viribus diligendus. Extra Deum nihil eſt bonum, nihil ſanctum, nihil quod animam lætificare poſsit in æternum. Solus enim Deus eſt beatitudinis animæ centrum. Secundò iubemur Dominum Deum noſtrum diligere, quia ſe patrem nobis dignatur pientiſsimum exhibere. Sic etenim orare nos docuit: Pater noſter qui es in cœlis, ſanctificetur nomen tuum. Vere Deus omnium noſtrum eſt pater, qui nos creauit, omnes nutrit, paſcit, & in eſſe conſeruat, ne pereamus. Nunquam fuit aliquis tam indulgens pater ſuper terram, qui tanta charitate dilexerit vnigenitum filium ſuū, quanta nos Deus omnipotens pater noſter dilectione pietatis amat, fouet, dirigit atque proſequitur. Et ideo ipſum tenemur puro corde ſuper omnia diligere, qui dat nobis & eſſe & viuere. Ipſe enim pater noſter eſt: & Adam, qui omnium hominum creatus eſt primus, ignorauit nos. Tertiò debemus Deum ſuper omnia diligere propter ſimilitudinem, quoniam ad imaginem Dei factus eſt homo, ſuum intellectu quadam ſimilitudine ſequens creatorem. Deus autem intellectus eſt perfectus, infinitus ac ſempiternus, cuius bonitatem noſter intellectus participans per gratiam beatus efficitur in eo qui creauit omnia. Nam etſi nulla ſit inter Deum & hominem comparatio, eſt tamen ipſius animę rationalis ad ſuum principium ex conditionis nobilitate non contemnendæ dignitatis ſimilitudo. Dicit enim Propheta: Ego dixi, dij eſtis, & filij excelſi omnes. Dixit etiā in principio dominus Deus: Faciamus hominem ad imaginem & ſimilitudinem noſtram. Magna in genus noſtrum diuinæ pietatis dignatio, quam nos decet omni tempore pura mente charitatis obſeruantia memorari. Quarto Deum noſtrum propter inæſtimabilem munificentiam ſuam debemus ſuper omnia diligere, quem recognoſcimus nobis tanta beneficia non merentibus contuliſſe. Cum non eſſemus, ipſe nos ſua bonitate in eſſe primum condidit, & ad participium ſuæ gloriæ, quæ nunquam terminabitur, ordinauit. Sic enim dicit de hominis nobilitate ſcriptura: Minuiſti eum paulo

De⁹ nobis toto animo amadus ob multa.

Mat. 6.

Pſal. 81

Gen. 1.

Pſal. 8.

paulò minus ab angelis, gloria & honore coronaſti eum, & conſtituiſti eum ſuper opera manuum tuarum. Vultis ſcire fratres in quo minus angelo ſit homo? his quæ dicimus, diligenter intendite. Duo ſunt intellectus ab initio creati, angelicus & humanus. Angelicus ſtatim a principio creationis ſuæ in omnium ſcibilium actu factus eſt plenus atque perfectus, & omnia quæ ſcire debuit, à natura nouit & comprehendit: humanus verò primò quidem in omnium ſcibilum potentia conſiſtit, omnia ignorans, in fine autem per multas actiones tandem omnium ſcientiam vt angelicus acquiret. Perfecta nanque naturæ conſummatio, quæ angelico ineſt a principio, humano in fine donabitur. Vnde inter hos duos creatos intellectus hoc ſolũ intereſſe conſtat, quòd angelicus eſt, quod eſſe poteſt: humanis verò ſimilitudinem angelicæ perfectionis in fine, hoc eſt mortem carnis, recepturus eſt. Angelicus enim quando primum fuit creatus, ſine vlla ſui actione, immobiliter, ſubſtantialiter, & à natura, omnium ſcientia plenus euaſit atque perfectus: & inter angelos qui ſuo principio, Deo videlicet, adhæſerunt per amorem, in æterna fœlicitate confirmati ſunt. qui autem in ſemetipſis gloriantes, affectu receſſerunt à Deo, perpetuò ſunt miſeri & infelices. Humanus verò intellectus quoniam à principio in omnium rerum ignorantia & priuatione creatus eſt, neceſſe habet vt actione motu & arte in propoſitam ſibi rerum notitiam tandem perueniat. Quandiu ſumus in corpore, & peregrinamur à Domino, intellectus noſter, propter nimium corporis commercium, quaſi in tenebris ignorantiæ poſitus confunditur, & ad ſcientiam futurorum perfectam minimè illuſtratur. Poſtea verò quam anima fuerit ſeparata de corpore, iam intellectus gaudebit angelica perfectione. Tantum ergo diſtamus ab angelis, quantum de corporea impuritate participamus. Quintò maximè à nobis diligendus eſt Deus, quoniam ipſe prior dilexit nos, & lauit nos à peccatis noſtris in ſanguine vnigeniti filij ſui. Creator ſummè diligit creaturam ſuam, quam de nihilo condidit: dignum eſt vt ipſa creatura ſuum maximè diligat creatorem, cuius bonitate in eſſe producta fuit. Amat nos Deus maxima charitate qua maior dici vel cogitari non poteſt, & in tantum nos diligit, quòd amplius diligere nec debuit nec potuit, quoniam in Deo perfecta ſunt omnia, & non eſt apud incommutabilem tranſmutationis facultas aliqua. Attendite nunc fratres mei quanto feruore mẽtis, quantoq; deſiderio cordis Deum ſuum homo debeat diligere, à quo ſupremo dilectionis gradu etiam ſine meritis amatur. Extendamus animum in eius amorem ſuper omnia quantum poſſumus: dignus eſt enim quem totis viribus diligamus.

Quid præſtat angelus homini.

1. Ioã. 4
Apoc. 1.

De⁹ nos quãtum poteſt & debet diligit.

Quantum enim cunque amantem nos Deum amauerimus, ad illam tamen menſuram qua ipſe nos diligit, nullatenus perueniemus. Nam ipſe, vt diximus, ſummè nos diligit, nec poteſt amor in nos eius amplius creſcere, quem creaturam ſuam conſtat perfectiſsimè amare. Nos autem quantumcunque dilexerimus illum, ſemper poſſumus in amando vlterius proficere, & vſque ad mortem ardentius amare. O nos infirmi, nos tepidi, nos lutoſo carceri mancipati, quid retribuemus amatori tanto, qui nos infinitis gradibus præcellit amando, cum facturæ ad factorem nulla ſit comparatio? Sextum quod nos in amorem Dei prouocare meritò debuerit, eſt ſummæ pietatis in nos eius conſideratio, qui tot milibus hominum per orbem latum in errore dimiſsis, nos in Europa cum paucis ad Chriſtianæ fidei cognitionem miſericorditer vocauit. Omnium beneficiorum hoc poſt Chriſti mortem exiſtimo eſſe præcipuum, quòd nos fecit eſſe in fide Chriſtianos. Nam extra fidem Chriſti nemo ſaluabitur, ſiue annuncietur Chriſtus, ſiue penitùs ignoretur. Quot hodie ſunt in Aſia & Africa regna, quot gentes, quot inſulæ maris, quibus nulla de Chriſto cognitio eſt, nullaque fides, ſed in errore omnis religio, & ſine merito ſalutis, etiam ſi qui extra Chriſtianiſsimum vnum videantur adorare & colere Deum? Chriſtus enim ſaluator fidelium eſt animarum, in quem quiſquis non crediderit, iam iudicatus eſt: & ſine dubio condemnabitur. Vnde nunquam Deo condignas gratiarum actiones referre poterimus, quòd nos in fide catholica (vt ita dixerim) naſci conſtituit, & in ſanguine vnigeniti filij ſui ab interitu mortis liberauit. Simus ergo huius tanti beneficij memores, & ita curemus viueremus, ne iudicemur de ingratitudine. Benedicamus Deum patrem in omni tempore, qui dona ſpiritusſancti effudit ſuper nos, & non permiſit vt remoti ab vnitate catholicæ vnitatis eccleſiæ naſceremur.

Vocatio noſtri, quantū beneficium.

Ioan. 3.

Septimum quod amorem Dei producere in cordibus noſtris poſſe creditur, in promiſsione ſempiternæ fœlicitatis conſideratur. Nam ſi conſideremus quanta nobis in cœlo bona ſe daturum promiſerit, amor eius meritò in noſtris cordibus dulciter ardebit. Se nobis totum promiſit in præmium, qui ſolus eſt ſummum & penitus incommutabile bonum: qui cum ſit indiuiſibilis, ita ſe fruendum præſtabit omnibus, vt nihilominus totus poſsideatur à ſingulis. Omnes diligit à quibus diligitur, & ſingulos diligit à quibus habetur. Quanto nunc Deum amplius pura mente diligimus, tanto ibi plus præmij recipiemus.

Deca-

De cognitione gratiæ ſpiritualis, Sermo VI.

DOcet nos ſanctus Chriſti Apoſtolus Ioannes, omni ſpiritui non ſemper eſſe credendum, ſed examinandos diligenter inſtinctus, vtrũ ſint ex Deo qui lumen eſt verum, ne quid forſitan cõtra nos inſurgat ex parte tenebrarũ. Aduerſarius etenim noſter cum ſit aſtutus, nunquam dormitat, ſed mille modos quibus nos capiat incautos, excogitat. Aliter tamen iam proficientes aggreditur, & aliter cũ illis agit qui adhuc in torpore negligentię cõuerſantur. Quanto in Dei mandatis amplius proficerimus, tanto magis eſt neceſſarium, vt contra inſidiantẽ nobis diabolum vigilemus. Dæmon fugere tentantes importune perſequitur, & in eos qui cupiunt placere Deo amore, inuidia debacchatur. Latitans in occulto ſub ſpecie boni neſcientes conſueuit inuadere, quos nouit ſe apta congreſsione non poſſe ſuperare. Multa conſueuit proficiẽtibus & adhuc minus in timore Dei fundatis ſuggerere, quibus incautas mentes plerunq; ſub ſpecie boni conatur ſupplantare. Contra cuius inſidias optimum eſt remedium, ſi omnes cogitationes cordis ſui monachus examini deferat ſeniorũ. Dæmones nanque publicum luminis odiunt, & venire in notitiam ſpiritualium ſeniorum cogitationes iuuenum quas ſuggerunt, erubeſcũt: Vnde quiſquis veſtrum ſe ſtare in bono exiſtimat, ſemper ſit ſollicitus ne diabolo ſupplantante ruat. Sunt inter vos quidam & annis & conuerſione iuuenes, qui ſenſualitatibus ſuis plus quàm expedit conſentiunt: quibus dæmones varijs modis quaſi ſub boni ſpecie illidunt. Sanctitatem quærunt ſine merito, meritum habere cupiunt ſine virtutum neceſſariarum exercitio. Videntur ſibi coram Deo magni deuotione atq; præcipui, & in ſuis paſsionibus animalibus nõ ſunt mortificati. Erratis ô miſeri, & voſiipſos turpiter decipitis, qui ſine fundamẽto humilimæ ſubiectionis & obedientię, ſanctitatis turrim ædificare cogitatis. Mortificanda ſunt prius inordinata ſenſualitatis deſideria, refrenãdæ ſunt paſsiones animales, ira, murmur, & indignationis liuor, atq; omnis impatientia, quoniam quandiu vobis dominantur vitia, non ſunt Deo grata quæcunq; priuatæ ſingularitatis offertis munera. Vana ſunt omnia vbi non pura conſcientia eſt. Suſpecta nobis eſt conuerſatio monachi iuuenis, quantumlibet videatur eſſe deuota, quã ſubiectionis volũtariæ humilitas non commendat. Monachus enim ſine humilitate & obedientia non poteſt eſſe bonus, quamuis ieiunio & orationẽ quotidie venetur ſanctitatem. Multos in occulto elationis & ſuperbiæ diabolus dicipit, quos vigilare, ieiunare, & orare cõtinuè permittit. Nã ſicut nulla ſine humilitate & charitate Deo grata

Marginalia: 1. Ioã. 4 — Humilitas vna Satanã profligat.

ſunt

ſunt opera, ita ieiunium, vigiliæ, orationes & ſtudia monachorũ ſine his diabolo non ſunt formidanda. Hinc non mouetur diabolus, vnde non torquetur. Non magnipendit vigilias elatī, neque ieiunium aduertit tumidi, nec orationes metuit ſuperbi. Si autem inuenerit te humilem, ſi mandatis ſeniorum in omnibus hilariter obedientem, ſi conſiderauerit te magna facere, & de te humilia ſentire, ſi Dei & proximi charitatem in te perpenderit ardere, iam certe contra te mouetur, quoniam tuis virtutibus illius inuidia torquetur: omnia quæ poteſt in te ſuæ calliditatis vertit arma, & ſanctitatis propoſitum totis viribus conatur euertere. Nihil enim dæmonibus in monacho plus diſplicet, nihil eos vehementius torquet, quam ſi pro Dei amore in omnibus ſe veraciter humiliauerit, & malitiam inſtitutionis monaſticæ ſub obedientiæ cuſtodia hilari ſemper animo ſeruauerit. Cauendi ſunt vobis inſtinctus dæmonum, qui vos magnum aliquid eſſe putatis ſine verarum merito virtutum. Ego video vos ad mandata ſeniorum inuoluntarios, in correctione impatientes & murmurioſos, ad reprehenſionem vitæ alienæ prōptulos, ſed in conſiderandis defectibus proprijs eſſe tardiſsimos. Signa ſunt hæc inſtinctus dæmonum certiſsima, & contemptæ neceſſariæ mortificationis voluntatis propriæ indicia manifeſta. Religionis magnæ & internæ deuotionis cultores vos eſſe perfectos & ſanctos creditis, & neque fraternam charitatem, neque veram humilitatem in vobis neceſſariam monachis habetis. Senſibilem in orationibus deuotionem quæritis, & lachrymantibus oculis iam Dei vos amicos exiſtimatis. Quid enim? Faciũtne ſanctum in orationibus lachrymæ, quando oratur cum quadam elatione mentis ſine vera humilitate? Dat lachrymas Deus, dat contrarijs pulſatus animus, dat etiam deceptor elatorum diabolus. Deus mentem in vera charitate humiliatam quaſi pratum dulcibus fœcundat lachrymis, natura plorantem commouet in aduerſis, diabolus aquarum riuulos infundit ſub deuotionis ſimilitudine ſuperbis. Humilitas eſt virtus vnica, quæ in latitudine charitatis facit corda hominum veraciter deuota. Nihil tibi prodeſt ô monache quicquid in tua ſingularitate feceris, ſi veram humilitatem non habeas cum feruore geminæ charitatis. Nam ad nocturnas ante alios ſurgere laudes, longas præter conſuetudinem ordinis in priuato dicere orationes, ieiunium vltra conſtitutum regulæ continuare alijs licitè manducantibus, in ſecreto manere, cæteris ad communem laborem egredientibus, duo faciunt meritoria: quæ ſi defuerint, cuncta erunt penitus infructuoſa. Enimuero quicquid operum monachi charitas & humilis obedientia non commendauerint, vacuum à merito iudicabitur

Fons lachrymarũ è diuerſis venis ſcaturit.

Humilis obedientia & charitas duo hæc niſi adſint, nihil prodeſt.

coram

coram Deo, & præmio carebit. Vos autem, qui præcepta ſeniorum tumido ſupercilio contemnitis, non quę illi iubent, ſed quę vobis placent, propria temeritate facitis, qui communibus ordinis ſanctis exercitijs adinuentiones proprias anteponitis, adhuc longe a ſanctorum conuerſatione remoti eſtis. Non licet vobis, ea quæ ſunt de inſtitutione monaſtica, propria temeritate deſerere, & quæ vobis placent noua ac vana neceſſarijs anteferre. Ingratum eſt Deo quodcunq; opus feceritis, contempto illo ad quod obligati eſtis. Diuinæ inſpiratio gratiæ humiditatē docet, obedientiam perſuadet, ac veram in omnibus ſequitur charitatem, mandatum ſeruat, nec ſuperbiam admittit, nec ſpernit aliquem, ſed regularis diſciplinæ perpetuam ſectatur integritatem. Inſtinctus autem diaboli ſub ſpecie boni callidè incautum ſupplantat monachum, & facit eum proprio iudicio in omnibus ſubiectum. Omnia enim quæ ad conſeruationem integritatis monaſticæ pertinent, ille male inſtituta mentitur & contraria, & ſuis ob id, ſtudijs poſtponenda. Verum vt diſcatis gratiam Dei ab ſinſtinctibus antiqui hoſtis ſapienter diſcernere, quę dicimus notate. In primis igitur quicunque ſe Dei gratia inſpiratum exiſtimat, ſi quotidie fiat in conſcientia purior, decreſcente fomite peccati ſedulus aduertat. Vbicunque enim ſpiritus Dei munus gratiæ cœleſtis effuderit, omnis peccandi mox affectio recedit. Quod ſi peccandi horror mentem non inuaſerit, profecto manifeſtum eſt quod hominem inſtinctus diaboli occupauit. Mox enim vt ſpiritusſanctus mentem hominis penetrauerit, omne vitiorum incendium aut mitigat, aut penitus extinguit. Hinc ſemetipſum vnuſquiſque veſtrum diligenter examinet, & cuius moueatur inſtinctu, penſet. Dei nanque inſtinctus peccatum conſueuit minuere, ſed antiqui hoſtis augere. Vnde qui aguntur ſpiritu Dei, peccatum in eis quotidie minuitur: qui vero inſtinctum ſequuntur diaboli, raro veraciter emendantur. Secundum inſtinctus diuini ſignum ex augmento virtutum cognoſcitur, quoniam ſancti ſpiritus gratia ſemper in homine magnas virtutes operatur. Cum ergo te ſentis quotidie in Dei amore ac bonis operibus proficere, quando experiris in te peccandi conſuetudinem & vitia quælibet de die in diem minus præualere, Dei adeſſe gratiā humiliter debes agnoſcere. Amor enim Dei quem affert gratia, nunquam eſt ocioſus, ſed in bonis ſemper operibus vtiliter occupatus, quoniam & multitudinem peccatorum operit, & virtutibus exercitans animum, peccare non permittit. Gratia quippe Dei ſtare cum peccatis non poterit, & eſſe in homine ſine virtutum operatione minimè conſueuit.

Ars diſcernēdi gratiam Dei à ſuggeſtione diaboli.

Tertium ſpiritus Dei ſignū in homine oſtenditur, quādo mēs in ſan-

in ſanctitatis propoſito non fluctuat, ſed fortius de die in diem conualeſcens roboratur. Nam multi ſunt qui horaria compunctione tacti, prima duo ſigna quandoque ſuſcipiunt, ſed perſeuerantiam contemnentes, ad tertium non pertingunt. Sine autem perſeuerantia nullum eſt boni operis præmium, Domino dicente in ſancto Euangelio: Qui perſeuerauerit vſque in finem, hic ſaluus erit. Nouit ſe diabolus ad breue tempus abſentem fingere, & progredientem iuxta duo præſcripta ſpiritus dei ſigna quaſi neſciat eum vel timeat, diſsimulare. Mox deinde prorumpens ex inſidijs, deuotiſtam incautum aggreditur, & in priſtinam negligentiæ foueam præcipitans miſerum grauius vulnerat. O conſuetudinis malæ quam graue iugum, quam iniquum & horrendum dominium, & raro ante mortem terminandum. Timeat & horreat, quemcunque longa conſuetudo peccati ligat. Nihil enim difficilius, quàm tempore longo roboratam deuincere conſuetudinem malam. Hinc Salomon dicit in prouerbijs: Adoleſcens iuxta viam ſuam, etiam cum ſenuerit, non recedet ab ea. Veruntamen ſi conſuetudinem malam non violenter vincimus, ſemper duriorem & minus vincibilem ſentiemus.

Mat. 24

Conſuetudo mala quam graue malum.

Pro. 22.

Quartum præſentiæ ſpiritus Dei ſignum perſeuerantiæ boni recte ſubiungitur, quoniam affectu purgato mens in cognitionē diuini luminis per gratiam illuſtratur. Hæc enim eſt vnctio ſancti ſpiritus, quam nemo intelligit niſi qui accipit. hæc plenitudo cœleſtis doctrinæ, quæ vitia ſimul & errores à mentibus excludit. Omnis Chriſtianæ religionis caſtus amator, qui hoc ſignum cœleſtis benedictionis acceperit, plus quàm antea, quæ ſint veræ charitatis merita, ſimul & exercitia pietatis, ſupra cæteros ſapit. Status quoque mentis in rectitudine cœleſtis deſiderij ponitur, & ad verā ſcientiā futuræ beatitudinis illuminatur. Habet hoc ſignum, adeptę veritatis familiare indicium, quia mens illuminante Deo in ſcripturis ſanctis & extra incipit altiſsima ſapere, & quanto plus intelligit, tanto ſe ſtudet profundius humiliare. Spiritus enim ſanctus humilitatem ſuis muneribus adhibet, quæ ſi repulſa fuerit, manifeſtè iam cōſtat quia ſpiritus receſsit.

Quintum gratiæ Dei ſignum accipitur, ſi mens hominis tota in Dei voluntate reſignatur, ſi quotidie in eius amore per deſiderium accenditur, ſi conſcientia quantum infirmitas humana ſuſtinet in omni puritate conſeruatur. Amor enim Dei per acceptam ſpiritusſancti gratiam ſtatim in mente naſcitur, boniſque operibus & ſpiritualibus exercitijs quotidie roboratur, peccatum horret, deteſtatur & refugit, nihilque niſi purum, ſanctum & deificum admittit. Vbicunque hoc ſignum fuerit, nullum peccatum erit. Si peccatum affuerit, ſignum verum non fuit.

Sextum

Sextum inſtinctus diuini ſignum accipiunt, qui ſemper animo in melius conualeſcunt. Spiritus enim Dei mentem hominis quam per gratiam ſuam inhabitat, patientem & voluntariam ad tolerandas iniurias efficit, & ad faciendum bonum promptiſsimam reddit. Quicunq; veſtrum motu ſe conuerſari diuino exiſtimat, quicunq; ſe ambulare in via rectitudinis putat, conſcientiam ſuam examinet vtrum ad tolerandas iniurias pro Chriſti amore fiat quotidie promptior, an videlicet in tribulatione gaudeat, & plus in aduerſis quàm in proſperis animi deuotio creſcat. Quod ſi ad tolerandas iniurias inuoluntarium ſe impatientemque repererit, quàm longe ſit à perfectionis gratia poſitus, facile agnoſcit. Charitas enim ſancti ſpiritus donum, patiens eſt, benigna eſt. Septimum gratiæ ſpiritualis indicium illi accipiunt, qui pro Chriſti amore omnes conſolationes præſentis vitæ contẽmunt. Anima quę Deum in ſe per amorem habet pręſentem, omnia carnis ſolatia deſpicit, per dura & aſpera venire ad Dominum ſuũ concupiſcit. Diuitias huius mũdi non diligit, honores & dignitates tranſitorias ſpernit, carnis voluptates fortiter contemnit. Meditatur in lege Domini ſemper, & amariſſimæ paſsionis Ieſu Chriſti nunquam obliuiſcitur. Quis in vobis eſt fratres, qui faciat hæc? qui omnes deteſtetur conſolatiunculas huius ſeculi? qui nihil aliud cogitet, nihil quærat, nihil concupiſcat, quam charitatem Dei? Quicunque hoc ſignum præſentiæ ſpiritusſancti conſecutus fuerit, ſi perſeuerauerit vſq; in finem vitæ, ſaluus erit. Octauum boni curſus indicium, & verum præſentiæ ſancti ſpiritus ſignum tunc accipimus, quando volũtates noſtras diuinis ordinationibus humiliter in omnibus conformamus. Iſte gradus ſpiritualis profectus monachum ab omnibus curis mundi ſegregat, & totum ad interiora vocat. Eius nanque voluntas diuinæ voluntati placidæ mentis affectu ſubiicitur, & à cunctis deſiderijs quæ militant aduerſus ſpiritum, longe ſeparatur. Quiſquis hoc donum gratiæ ſpiritusſancti acceperit, in primis agat gratias cum humilitate, nec ſe inaniter extollat de munere, ſed quanto profecerit amplius, tanto ſe plus humiliare diſcat in omnibus. Sepè autem homo Dei gratiam meretur amittere, quam negligit in pyxide veræ humilitatis conſeruare. Propterea omnipotens Deus nonnunquam ſenſibilis deuotionis gratiam proficientibus ad breue tempus ſubtrahit, quatenus in mente perſeueret humilitas, & feruor deſiderij ad inquirendum amplius inardeſcat. Verum cum multæ ſint cauſæ in hominibus quibus gratia Dei quandoque ſubtrahitur, operæ fuerit precium vt ex ordine dicatur. Primò quidem gratia Dei homini propter peccatum ſubtrahitur, quando conſcientia

1.Cor. 13.

Mat. 10

Humilitas velut pyxis vel pen⁹ quædã quę cęteras omnes virtutes & ex promat & cuſtodiat.

Gratia dei quibus de cauſis ſubtrahitur.

ſcientia vitiorum turpitudine maculatur. Deus enim noſter (vt ſcriptura dicit) zelotes aut ſolus diligitur, aut cum ſocio quo-
Eſa.20. libet non amatur. Quotiens ergo mens vel ad ſeipſam, vel ad aliud inordinate concupiſcẽdo reflectitur, a ſuo principio, quod Deus eſt, alienata remouetur, vnde gratiam quam habuerat, meretur amittere, quam peccato conſentiens inuiolatam noluit
2.Cor.6 cuſtodire. Hinc hortatur nos ſanctus Chriſti Apoſtolus Paulus, ne gratiam Dei in vacuum recipiamus, quæ tunc quidem fruſtra in vacuumque recipitur, quãdo mens recipientis, vitiorum ſordibus inquinatur. Vaſculum in quod gratiam Dei recipimus, noſtra eſt conſcientia, quæ dum purgatur a vitijs, & ſanctis adornatur virtutibus, dignum fit ſancti ſpiritus habitaculũ, & magnum in nobis generat profectum. Quod ſi vaſculum conſcientiæ noſtræ per putredinem peccati fœdatum fuerit; mox Dei ſpiritus cũ omnibus donis gratiæ recedit. Nónne Dominus noſter Ieſus Chriſtus amator & ſponſus fidelis eſt animæ, quam ſibi proprij ſanguinis effuſione cõparauit? Qua fronte, qua temeritate hunc tantum amatorem ſaluatoremque tuum ô homo potes contemnere, & aliud in hoc mundo quodlibet amare? Deus te ſummè diligit, qui tuus eſt creator, ſua te morte ab interitu ſempiterno liberauit. Quid illi retribus ô homo mortalis, à quo tanta ſuſcepiſti beneficia? Nihil à te petit, nihil quærit, nihil poſtulat, niſi gratitudinem, dilectionem & charitatem. Cuſtodi innocentiam & puritatem conſcientiæ, ne perdas inſtinctũ gratiæ. Secunda etenim cauſa propter quam gratia homini ſubtra-
Iaco.4. hitur, ingratitudinis ſuperbia nuncupatur. Deus autem (ſcriptura teſtante) reſiſtit ſuperbis, humilibus verò dat gratiam. Iuſto nanque Dei iudicio gratia ſpirituſſancti amittitur, quotiens eam
Luc.18 qui habet, in ſuperbiam eleuatur. Omnis enim qui ſe humiliat, exaltabitur: & qui ſe exaltat, humiliabitur. Hinc iterum dicit
Eſa.66. omnipotens Deus: Super quem requieſcet ſpiritus meus, niſi ſuper humilem & quietum, & trementem ſermones meos? Quanto ſe quiſque amplius in vera puritate conſcientiæ pro amore Chriſti humiliauerit, tanto ad recipiendum gratiam ſpiritus ſancti magis idoneus erit. Quotiẽs verò mens in ſuperbiã erigitur, merito deuotionis ſpiritus quaſi ab immundo vaſculo aufertur. Nemo igitur fratres mei de gratia ſpirituſſancti quam accepit, ſuperbiat, nemo ſe inaniter extollat, quoniam niſi fuerimus humiles, miſerationum Domini nequaquam poterimus eſſe parti-
Gala.6. cipes. Nam vt ſacer inquit Chriſtophilus Paulus, qui exiſtimat ſe aliquid eſſe, cum nihil ſit, ipſe ſe ſeducit. Tertiò gratia deuotionis homini propter pigritiam & acediã ſubtrahitur, quando mens in bonis operibus minimè exercitatur. Nam ſicuti ait ſcriptu-

ſcriptura, ocioſitas inimica eſt animæ, & omnis qui ſectatur ocium, in egeſtate erit. Dicit enim vir ſapiens: Deſideria occidunt pigrum, noluerunt enim quicquam operari manus eius. Pro. 12. Pro. 21.
Quemadmodum ignis ſine fomento extinguitur; ita ſpiritus deuotionis ſine continuo exercitio charitatis euaneſcens extenuatur. Nemo igitur de ſuis viribus in hac vita præſumat, nemo in priſtina conuerſatione quaſi ſecurus confidat, quoniam quandiu quis poteſt fieri ex deteriore melior, poteſt etiam fieri ex meliore deterior. Vita enim noſtra tentatio eſt tota ſuper terram, in qua qui non progredimur in bono, deficimus: ibique: vt ſanctus Papa dicit Leo, deficiendi periculum incidimus, vbi appetitum proficiendi reuocamus. Acediam igitur fugite, & in bonis operibus ſemper vigilate. Conſiderate quid ſeruo pigro acciderit, qui pecuniam Domini ſui, quam ad negociandum acceperat, in ſudario abſcondit. Negociamini precor dum tempus eſt, & ſemper in bonis ſtudijs, quandiu viuitis, eſtote occupati. Quartò gratia deuotionis vt plurimum illis ſubtrahitur, qui ſub obedientia poſiti voluntatem propriam ſequuntur. Monachus enim qui ſuam voluntatem diligit, Dei gratiam iuſtiſsime amittit. Qui autem ſe propter Deum paſtoris obedientiæ in omnibus humiliter ſubijcit, qui cordis proprij volũtatem ſpernit, varijs donis gratiæ ſpiritualis infunditur, & lumine interni feruoris illuſtratur. Nihil Deo precioſius & acceptius offerre poſſumus, quàm ſi propriam voluntatem illius amore abnegemus. Denique profeſsio ipſa monaſticæ inſtitutionis nobis ex neceſsitate ſalutis indicit voluntatem propriam contemnere, & illi qui nobis prælatus eſt, humiliter ſubiacere. Monachus ergo qui motum voluntatis propriæ ſequitur, quaſi vas immundum & gratiæ ſpiritualis indignum iudicatur. Vnde meritò gratia Dei monacho propriæ voluntatis ſubtrahitur, qui aliter viuens quam promiſit, Domino mentitur. Quintò gratia deuotionis monacho ſubtrahitur, quam ſuis demeritis habere arbitratur. Quod in ſe habitat peccatum, non intelligit: ſi quid boni acceperit, ſuis meritis aſſcribit. Contra hanc mentis ignauiam ſanctus propheta dixit ad Dominum: Domine in voluntate tua pręſtitiſti decori meo virtutem, quia non eſt volentis, neque currentis, ſed miſerentis Dei. Auertiſti faciem tuam a me, & factus ſum conturbatus. Nemo enim deuotus meritis ſuis, nemo ſanctus viribus proprijs. Omnes auté cauſæ ſubtractionis gratiæ Dei quas diximus, pertinere ad noſtram infirmitatem agnoſcamus. Quantum vero ad illos pertinet, qui iam in via perfectionis ambulant, alia datur ratio, quandiu perſeuerant. Nam illis gratia Dei nunquam ſubtrahitur, licet ſenſibilis feruor compunctionis

Iob.7. Luc.19. Pſal.29 Rom.9.

niam omnis peccator bonum deſerit, & ad malum ſe conuertit. Sexto mentē à peccato fortiter retrahit ſi in meditatione dominicæ paſsionis ex conſuetudine ſemper occupata perſiſtit. Quis enim voluptatibus carnis operam nauare poterit, ſi mundi rectorem Ieſum Chriſtum pendentem pro ſe in cruce cogitauerit? Mors Chriſti mundum liberauit a morte perpetua: quod beneficium quiſquis in memoria ſecum portauerit, facilè ab omni ſcelere vitiorum abſtinebit. Deniq; ſi quis Deum in omni loco ſibi præſentem, omniaque ſcientem & intelligentem tota mentis intentione cogitauerit, omne peccatum proculdubio ſemper abhorrebit. Eſt autem nobis Deus vbique non ſolùm præſens, ſed vere intimus ac præſentiſsimus: quem nullum latet ſecretum: cui nihil manet abſconditum, ſed totum ei patet manifeſtum. Corda ſcrutatur omnium, ſecretiſsima nouit cogitationum, qui veram cognitionem ſolus habet vniuerſorum. Quis enim mortalium in præſentia tantæ maieſtatis, quam videre omnia credit, peccare ſine maximo rubore audeat, ſi, quis ſit & quantus qui videt, penſat? Quotiens ergo moleſtat iniqua cogitatio mentem, quotiens inordinati motus carnis inquietant animam, Dominū Deum, qui malorum eſt vindex, præſentem cogita, paſsionis Ieſu Chriſti amaritudinem ad memoriam reuoca, auxilium gratiæ cœleſtis deuotus implora. Durior eſt lapide, quem iſta diligentius cogitata nequiuerint à peccandi propoſito reuocare.

Septimum quod mentem ſtudioſi monachi a peccādi deſiderio reuocat, eſt vt lectione continua paſsiones ſanctorum martyrum percurrat. Enimuero quiſquis inuincibilem conſtantiā ſanctorum martyrum Chriſti ſæpius ad memoriam reuocat, fieri non poteſt quin ad reſiſtēdum peccatis fortior & robuſtior fiat. Propterea nanq; fortia ſanctorum geſta literis demandata ſunt, vt quotiens nos infirmi talia legimus, ad imitationem præcedentium conſurgamus. Non reſpiciatis in eos fratres, qui ſanctorum hiſtorijs fidem ſuperba temeritate denegant, & ea quæ de beatiſsimis Chriſti amicis glorioſa narrantur, fabulas putant. Nam virtutes & bona quæ in ſemetipſis non inueniunt, ſanctos habuiſſe Dei credere contemnunt. Sunt enim plures & inter eos potiſsime qui de ſua eruditione ſe magnos exiſtimant, hiſtorias ſanctorum patrum temerè nimis refutantes: & cum ipſi arduum virtutis iter aggredi nequeant, neminem aut raros potuiſſe ventoſa loquacitatē confingant. Quicquid coram eis de conuerſationibus ſanctorum vel ardui vel magni legitur, confictum & fabuloſum clamitant: & quales ipſi viuunt in tenebris vitiorum poſiti, taliter eos quorum derident hiſtorias, arbitrantur præceſsiſſe. Monachus autem prudens atque deuotus non moue-

In eos qui diuorum hiſtorias aut cauillātur, aut irreuerēter habent.

mouetur ſuperborum ignauia, vtpotè qui probè intelligit vim quandam exhortādi ſanctorum ineſſe hiſtorijs efficacem. Nam, vt de me intereà quod verum eſt fatear, plus ad interni feruoris deuotionem vnius ſancti conuerſatione commoueor, quam curioſis ſermonibus multis: quia ſicut Papa ſanctiſsimus Leo dicit, Validiora ſunt exempla, quam verba: & plus eſt opere docere, quam voce. Verum ſicuti non omnia placent omnibus, ita nec omnibus conueniunt omnia: hoc vnicuique frequentius ac ſtudioſius legendum conſulimus, cuius lectione mens ad maiorem incitatur profectum. Octauum quod hominem à peccato retrahit, eſt charitas, de qua ſanctus Apoſtolus dicit: Charitas patiens eſt, benigna eſt, non agit perperam, non inflatur, non eſt ambitioſa, non quærit quæ ſua ſunt, non irritatur, non cogitat malum, non gaudet ſuper iniquitate, congaudet autem veritati: omnia ſuffert, omnia credit, omnia ſperat, omnia ſuſtinet. Charitas nunquam excidit. Qui Deum amat, fugit peccatum: qui autem ſeruus eſt ſcelerum, profectò non diligit Deum. Amator Dei non facit peccatum: & qui Dominum ſuum veraciter diligit, ac ſemper intuetur præſentem, non operatur iniquitatem. Deus eſt ſummum & incommutabile bonum, cuius amore peccatum & fugiendum eſt, & deteſtandum, quoniam qui timore pœnarum duntaxat peccare metuit, ad charitatis præmia nõ aſcendit. Seruus enim non peccat, metu verberũ, ſed filius recedit à malo, parentis amore, ne animum offendat paternum. Caueamus peccatum fratres mei, & quanta poſſumus animi puritate in conſpectu Domini conuerſemur, quoniam ſicut letale venenum corpus ſumptum interficit, ſic peccatum delinquentis animam occidit. Hinc nos vir ſapiens admonet in Eccleſiaſtico dicens: Quaſi à facie colubri fuge peccata, quoniam ſi acceſſeris ad illa, ſuſcipient te. Dentes leonis, dentes peccati interficientes animas hominum. Quaſi romphæa bis acuta hominis iniquitas, plage illius non eſt ſanitas. In Ezechiele quoque dicitur: Anima quæ peccauerit, ipſa morietur. Omni ſollicitudine ſemper nobis vigilandum eſt, vt ne mediante peccato diuidamur à Domino. Nihil autem perfecta charitate in Deum eſt fortius ad ſuperandum omne peccatum, quoniam ſicut Ioannes Euangeliſta ſanctiſsimus dicit: Omnis qui ex Deo natus eſt, non facit peccatum: qui autem peccat, non Deum imitatur, ſed præmiũ peccati diabolũ. Diligamus Deum, & non dominabitur nobis in peccatum: amemus Chriſtum, & nihil operabimur ſaluti noſtrę contrarium. Nihil melius, nihil contra peccatum fortius, nihil ſecurius, quam Deũ amare, qui prior dilexit nos, & lauit nos à peccatis omnibus in ſanguine vnigeniti filij

1. Cor. 13.

Eccl. 21.

Eze. 18.

1. Ioã. 3

Apoc. 1

ſui. Sumus enim obligati Deo, & eum tenemur amare totis viribus cordis multiplici ratione. Primo quidem ſummè à nobis diligendus eſt Deus, non aliam ob cauſam niſi propter ſemetipſum, qui ſummum & vnicum eſt bonum, in quo ſolo quies & ſalus eſt animæ, ſine quo nō eſt ſalus, non requies, non beatitudo, non felicitas neq; in cœlo eſt, neque in terra. Deus enim cum ſit omnium rerum cauſa, factor atque principium, ipſe ſolus eſt animæ beatitudinis obiectum, ad cuius ſempiternam fruitionem ſola charitate pertingitur, ſolaq; mentis puritate ad eius amorem peruenitur. Cum itaque Deus vnicum & ſummum ſit animæ bonum, propter ſeipſum à nobis eſt totis viribus diligendus. Extra Deum nihil eſt bonum, nihil ſanctum, nihil quod animam lætificare poſsit in æternum. Solus enim Deus eſt beatitudinis animæ centrum. Secundò iubemur Dominum Deum noſtrum diligere, quia ſe patrem nobis dignatur pientiſsimum exhibere. Sic etenim orare nos docuit: Pater noſter qui es in cœlis, ſanctificetur nomen tuum. Vere Deus omnium noſtrum eſt pater, qui nos creauit, omnes nutrit. paſcit, & in eſſe conſeruat, ne pereamus. Nunquam fuit aliquis tam indulgens pater ſuper terram, qui tanta charitate dilexerit vnigenitum filium ſuū, quanta nos Deus omnipotens pater noſter dilectione pietatis amat, fouet, dirigit atque proſequitur. Et ideo ipſum tenemur puro corde ſuper omnia diligere, qui dat nobis & eſſe & viuere. Ipſe enim pater noſter eſt: & Adam, qui omnium hominum creatus eſt primus, ignorauit nos. Tertiò debemus Deum ſuper omnia diligere propter ſimilitudinem, quoniam ad imaginem Dei factus eſt homo, ſuum intellectu quadam ſimilitudine ſequens creatorem. Deus autem intellectus eſt perfectus, infinitus ac ſempiternus, cuius bonitatem noſter intellectus participans per gratiam beatus efficitur in eo qui creauit omnia. Nam etſi nulla ſit inter Deum & hominem comparatio, eſt tamen ipſius animę rationalis ad ſuum principium ex conditionis nobilitate non contemnendæ dignitatis ſimilitudo. Dicit enim Propheta: Ego dixi, dij eſtis, & filij excelſi omnes. Dixit etiā in principio dominus De⁹: Faciamus hominem ad imaginem & ſimilitudinem noſtram. Magna in genus noſtrum diuinæ pietatis dignatio, quam nos decet omni tempore pura mente charitatis obſeruantia memorari. Quarto Deum noſtrum propter inæſtimabilem munificentiam ſuam debemus ſuper omnia diligere, quem recognoſcimus nobis tanta beneficia non merentibus contuliſſe. Cum non eſſemus, ipſe nos ſua bonitate in eſſe primum condidit, & ad participium ſuæ gloriæ, quæ nunquam terminabitur, ordinauit. Sic enim dicit de hominis nobilitate ſcriptura: Minuiſti eum paulo

De⁹ nobis toto animo amādus ob multa.

Mat. 6.

Pſal. 81

Gen. 1.

Pſal. 8.

paulò minus ab angelis, gloria & honore coronaſti eum, & conſtituiſti eum ſuper opera manuum tuarum. Vultis ſcire fratres in quo minus angelo ſit homo? his quæ dicimus, diligenter intendite. Duo ſunt intellectus ab initio creati, angelicus & humanus. Angelicus ſtatim à principio creationis ſuæ in omnium ſcibilium actu factus eſt plenus atque perfectus, & omnia quæ ſcire debuit, à natura nouit & comprehendit: humanus verò primò quidem in omnium ſcibilum potentia conſiſtit, omnia ignorans, in fine autem per multas actiones tandem omnium ſcientiam vt angelicus acquiret. Perfecta nanque naturæ conſummatio, quæ angelico ineſt a principio, humano in fine donabitur. Vnde inter hos duos creatos intellectus hoc ſolũ intereſſe conſtat, quòd angelicus eſt, quod eſſe poteſt: humanis verò ſimilitudinem angelicæ perfectionis in fine, hoc eſt mortem carnis, recepturus eſt. Angelicus enim quando primum fuit creatus, ſine vlla ſui actione, immobiliter, ſubſtantialiter, & à natura, omnium ſcientia plenus euaſit atque perfectus: & inter angelos qui ſuo principio, Deo videlicet, adhæſerunt per amorem, in æterna fœlicitate confirmati ſunt. qui autem in ſemetipſis gloriantes, affectu receſſerunt à Deo, perpetuò ſunt miſeri & infelices. Humanus verò intellectus quoniam à principio in omnium rerum ignorantia & priuatione creatus eſt, neceſſe habet vt actione motu & arte in propoſitam ſibi rerum notitiam tandem perueniat. Quandiu ſumus in corpore, & peregrinamur à Domino, intellectus noſter, propter nimium corporis commercium, quaſi in tenebris ignorantiæ poſitus confunditur, & ad ſcientiam futurorum perfectam minimè illuſtratur. Poſtea verò quam anima fuerit ſeparata de corpore, iam intellectus gaudebit angelica perfectione. Tantum ergo diſtamus ab angelis, quantum de corporea impuritate participamus. Quintò maximè à nobis diligendus eſt Deus, quoniam ipſe prior dilexit nos, & lauit nos à peccatis noſtris in ſanguine vnigeniti filij ſui. Creator ſummè diligit creaturam ſuam, quam de nihilo condidit: dignum eſt vt ipſa creatura ſuum maximè diligat creatorem, cuius bonitate in eſſe producta fuit. Amat nos Deus maxima charitate qua maior dici vel cogitari non poteſt, & in tantum nos diligit, quòd amplius diligere nec debuit nec potuit, quoniam in Deo perfecta ſunt omnia, & non eſt apud incommutabilem tranſmutationis facultas aliqua. Attendite nunc fratres mei quanto feruore mẽtis, quantoq; deſiderio cordis Deum ſuum homo debeat diligere, à quo ſupremo dilectionis gradu etiam ſine meritis amatur. Extendamus animum in eius amorem ſuper omnia quantum poſſumus: dignus eſt enim quem totis viribus diligamus.

Quid præſtat angelus homini.

1. Ioã. 4. Apoc. 1.

De⁹ nos quatum poteſt & debet diligit.

Quantum enim cunque amantem nos Deum amauerimus, ad illam tamen menſuram qua ipſe nos diligit, nullatenus perueniemus. Nam ipſe, vt diximus, ſummè nos diligit, nec poteſt amor in nos eius amplius creſcere, quem creaturam ſuam conſtat perfectiſsimè amare. Nos autem quantumcunque dilexerimus illum, ſemper poſſumus in amando vlterius proficere, & vſque ad mortem ardentius amare. O nos infirmi, nos tepidi, nos lutoſo carceri mancipati, quid retribuemus amatori tanto, qui nos infinitis gradibus præcellit amando, cum facturæ ad factorem nulla ſit comparatio? Sextum quod nos in amorem Dei prouocare meritò debuerit, eſt ſummæ pietatis in nos eius conſideratio, qui tot milibus hominum per orbem latum in errore dimiſsis, nos in Europa cum paucis ad Chriſtianæ fidei cognitionem miſericorditer vocauit. Omnium beneficiorum hoc poſt Chriſti mortem exiſtimo eſſe præcipuum, quòd nos fecit eſſe in fide Chriſtianos. Nam extra fidem Chriſti nemo ſaluabitur, ſiue annuncietur Chriſtus, ſiue penitùs ignoretur. Quot hodie ſunt in Aſia & Africa regna, quot gentes, quot inſulæ maris, quibus nulla de Chriſto cognitio eſt, nullaque fides, ſed in errore omnis religio, & ſine merito ſalutis, etiam ſi qui extra Chriſtianiſsimum vnum videantur adorare & colere Deum? Chriſtus enim ſaluator fidelium eſt animarum, in quem quiſquis non crediderit, iam iudicatus eſt: & ſine dubio condemnabitur. Vnde nunquam Deo condignas gratiarum actiones referre poterimus, quòd nos in fide catholica (vt ita dixerim) naſci conſtituit, & in ſanguine vnigeniti filij ſui ab interitu mortis liberauit. Simus ergo huius tanti beneficij memores, & ita curemus viueremus, ne iudicemur de ingratitudine. Benedicamus Deum patrem in omni tempore, qui dona ſpiritusſancti effudit ſuper nos, & non permiſit vt remoti ab vnitate catholicæ vnitatis eccleſiæ naſceremur.

Vocatio noſtri, quantũ beneficium.

Ioan. 3.

Septimum quod amorem Dei producere in cordibus noſtris poſſe creditur, in promiſsione ſempiternæ fœlicitatis conſideratur. Nam ſi conſideremus quanta nobis in cœlo bona ſe daturum promiſerit, amor eius meritò in noſtris cordibus dulciter ardebit. Se nobis totum promiſit in præmium, qui ſolus eſt ſummum & penitus incommutabile bonum: qui cum ſit indiuiſibilis, ita ſe fruendum præſtabit omnibus, vt nihilominus totus poſsideatur à ſingulis. Omnes diligit à quibus diligitur, & ſingulos diligit à quibus habetur. Quanto nunc Deum amplius pura mente diligimus, tanto ibi plus præmij recipiemus.

De cognitione gratiæ ſpiritualis, Sermo VI.

DOcet nos ſanctus Chriſti Apoſtolus Ioannes, omni ſpiritui non ſemper eſſe credendum, ſed examinandos diligenter inſtinctus, vtrũ ſint ex Deo qui lumen eſt verum, ne quid forſitan cõtra nos inſurgat ex parte tenebrarũ. Aduerſarius etenim noſter cum ſit aſtutus, nunquam dormitat, ſed mille modos quibus nos capiat incautos, excogitat. Aliter tamen iam proficientes aggreditur, & aliter cũ illis agit qui adhuc in torpore negligentię cõuerſantur. Quanto in Dei mandatis amplius proficerimus, tanto magis eſt neceſſarium, vt contra inſidiantẽ nobis diabolum vigilemus. Dæmon fugere tentantes importune perſequitur, & in eos qui cupiunt placere Deo amore, inuidia debacchatur. Latitans in occulto ſub ſpecie boni neſcientes conſueuit inuadere, quos nouit ſe apta congreſsione non poſſe ſuperare. Multa conſueuit proficiẽtibus & adhuc minus in timore Dei fundatis ſuggerere, quibus incautas mentes plerunq; ſub ſpecie boni conatur ſupplantare. Contra cuius inſidias optimum eſt remedium, ſi omnes cogitationes cordis ſui monachus examini deferat ſeniorũ. Dæmones nanque publicum luminis odiunt, & venire in notitiam ſpiritualium ſeniorum cogitationes iuuenum quas ſuggerunt, erubeſcũt: Vnde quiſquis veſtrum ſe ſtare in bono exiſtimat, ſemper ſit ſollicitus ne diabolo ſupplantante ruat. Sunt inter vos quidam & annis & conuerſione iuuenes, qui ſenſualitatibus ſuis plus quam expedit conſentiunt: quibus dæmones varijs modis quaſi ſub boni ſpecie illidunt. Sanctitatem quærunt ſine merito, meritum habere cupiunt ſine virtutum neceſſariarum exercitio. Videntur ſibi coram Deo magni deuotione atq; præcipui, & in ſuis paſsionibus animalibus nõ ſunt mortificati. Erratis ô miſeri, & voſiipſos turpiter decipitis, qui ſine fundamẽto humilimæ ſubiectionis & obedientię, ſanctitatis turrim ædificare cogitatis. Mortificanda ſunt prius inordinata ſenſualitatis deſideria, refrenãdæ ſunt paſsiones animales, ira, murmur, & indignationis liuor, atq; omnis impatientia, quoniam quandiu vobis dominantur vitia, non ſunt Deo grata quæcunq; priuatæ ſingularitatis offertis munera. Vana ſunt omnia vbi non pura conſcientia eſt. Suſpecta nobis eſt conuerſatio monachi iuuenis, quantumlibet videatur eſſe deuota, quã ſubiectionis volũtariæ humilitas non commendat. Monachus enim ſine humilitate & obedientia non poteſt eſſe bonus, quamuis ieiunio & orationẽ quotidie venetur ſanctitatem. Multos in occulto elationis & ſuperbiæ diabolus dicipit, quos vigilare, ieiunare, & orare cõtinuẽ permittit. Nã ſicut nulla ſine humilitate & charitate Deo grata

1. Ioã. 4

Humilitas vna Satanã profligat.

ſunt

ſunt opera, ita ieiunium, vigiliæ, orationes & ſtudia monachorū ſine his diabolo non ſunt formidanda. Hinc non mouetur diabolus, vnde non torquetur. Non magnipendit vigilias elati, neque ieiunium aduertit tumidi, nec orationes metuit ſuperbi. Si autem inuenerit te humilem, ſi mandatis ſeniorum in omnibus hilariter obedientem, ſi conſiderauerit te magna facere, & de te humilia ſentire, ſi Dei & proximi charitatem in te perpenderit ardere, iam certe contra te mouetur, quoniam tuis virtutibus illius inuidia torquetur: omnia quæ poteſt in te ſuæ calliditatis vertit arma, & ſanctitatis propoſitum totis viribus conatur euertere. Nihil enim dæmonibus in monacho plus diſplicet, nihil eos vehementius torquet, quam ſi pro Dei amore in omnibus ſe veraciter humiliauerit, & malitiam inſtitutionis monaſticæ ſub obedientiæ cuſtodia hilari ſemper animo ſeruauerit. Cauendi ſunt vobis inſtinctus dæmonum, qui vos magnum aliquid eſſe putatis ſine verarum merito virtutum. Ego video vos ad mandata ſeniorum inuoluntarios, in correctione impatientes & murmurioſos, ad reprehenſionem vitæ alienæ prōptulos, ſed in conſiderandis defectibus propriis eſſe tardiſsimos. Signa ſunt hæc inſtinctus dæmonum certiſsima, & contemptæ neceſſariæ mortificationis voluntatis propriæ indicia manifeſta. Religionis magnæ & internæ deuotionis cultores vos eſſe perfectos & ſanctos creditis, & neque fraternam charitatem, neque veram humilitatem in vobis neceſſariam monachis habetis. Senſibilem in orationibus deuotionem quæritis, & lachrymantibus oculis iam Dei vos amicos exiſtimatis. Quid enim? Faciūtne ſanctum in orationibus lachrymæ, quando oratur cum quadam elatione mentis ſine vera humilitate? Dat lachrymas Deus, dat contrarijs pulſatus animus, dat etiam deceptor elatorum diabolus. Deus mentem in vera charitate humiliatam quaſi pratum dulcibus fœcundat lachrymis, natura plorantem commouet in aduerſis, diabolus aquarum riuulos infundit ſub deuotionis ſimilitudine ſuperbis. Humilitas eſt virtus vnica, quæ in latitudine charitatis facit corda hominum veraciter deuota. Nihil tibi prodeſt ô monache quicquid in tua ſingularitate feceris, ſi veram humilitatem non habeas cum feruore geminæ charitatis. Nam ad nocturnas ante alios ſurgere laudes, longas præter conſuetudinem ordinis in priuato dicere orationes, ieiunium vltra conſtitutum regulæ continuare alijs licitè manducantibus, in ſecreto manere, cæteris ad communem laborem egredientibus, duo faciunt meritoria: quæ ſi defuerint, cuncta erunt penitus infructuoſa. Enimuero quicquid operum monachi charitas & humilis obedientia non commendauerint, vacuum à merito iudicabitur coram

Fons lachrymarū è diuerſis venis ſcaturit.

Humilis obedientia & charitas duo hæc niſi adſint, nihil prodeſt.

coram Deo, & præmio carebit. Vos autem, qui præcepta ſeniorum tumido ſupercilio contemnitis, non quę illi iubent, ſed quę vobis placent, propria temeritate facitis, qui communibus ordinis ſanctis exercitijs adinuentiones proprias anteponitis, adhuc longe a ſanctorum conuerſatione remoti eſtis. Non licet vobis, ea quæ ſunt de inſtitutione monaſtica, propria temeritate deſerere, & quæ vobis placent noua ac vana neceſſarijs anteferre. Ingratum eſt Deo quodcunq; opus feceritis, contempto illo ad quod obligati eſtis. Diuinæ inſpiratio gratiæ humiditatē docet, obedientiam perſuadet, ac veram in omnibus ſequitur charitatem, mandatum ſeruat, nec ſuperbiam admittit, nec ſpernit aliquem, ſed regularis diſciplinæ perpetuam ſectatur integritatem. Inſtinctus autem diaboli ſub ſpecie boni callidè incautum ſupplantat monachum, & facit eum proprio iudicio in omnibus ſubiectum. Omnia enim quæ ad conſeruationem integritatis monaſticæ pertinent, ille male inſtituta mentitur & contraria, & ſuis ob id, ſtudijs poſtponenda. Verum vt diſcatis gratiam Dei ab ſinſtinctibus antiqui hoſtis ſapienter diſcernere, quę dicimus notate. In primis igitur quicunque ſe Dei gratia inſpiratum exiſtimat, ſi quotidie fiat in conſcientia purior, decreſcente fomite peccati ſedulus aduertat. Vbicunque enim ſpiritus Dei munus gratiæ cœleſtis effuderit, omnis peccandi mox affectio recedit. Quod ſi peccandi horror mentem non inuaſerit, profecto manifeſtum eſt quod hominem inſtinctus diaboli occupauit. Mox enim vt ſpirituſſanctus mentem hominis penetrauerit, omne vitiorum incendium aut mitigat, aut penitus extinguit. Hinc ſemetipſum vnuſquiſque veſtrum diligenter examinet, & cuius moueatur inſtinctu, penſet. Dei nanque inſtinctus peccatum conſueuit minuere, ſed antiqui hoſtis augere. Vnde qui aguntur ſpiritu Dei, peccatum in eis quotidie minuitur: qui vero inſtinctum ſequuntur diaboli, raro veraciter emendantur. Secundum inſtinctus diuini ſignum ex augmento virtutum cognoſcitur, quoniam ſancti ſpiritus gratia ſemper in homine magnas virtutes operatur. Cum ergo te ſentis quotidie in Dei amore ac bonis operibus proficere, quando experiris in te peccandi conſuetudinem & vitia quælibet de die in diem minus præualere, Dei adeſſe gratiā humiliter debes agnoſcere. Amor enim Dei quem affert gratia, nunquam eſt ocioſus, ſed in bonis ſemper operibus vtiliter occupatus, quoniam & multitudinem peccatorum operit, & virtutibus exercitans animum, peccare non permittit. Gratia quippe Dei ſtare cum peccatis non poterit, & eſſe in homine ſine virtutum operatione minimè conſueuit.

Ars diſcernēdi gratiam Dei à ſuggeſtione diaboli.

Tertium ſpiritus Dei ſignū in homine oſtenditur, quādo mēs in ſan-

in ſanctitatis propoſito non fluctuat, ſed fortius de die in diem conualeſcens roboratur. Nam multi ſunt qui horaria compunctione tacti, prima duo ſigna quandoque ſuſcipiunt, ſed perſeuerantiam contemnentes, ad tertium non pertingunt. Sine autem perſeuerantia nullum eſt boni operis præmium, Domino dicente in ſancto Euangelio: Qui perſeuerauerit vſque in finem, hic ſaluus erit. Nouit ſe diabolus ad breue tempus abſentem fingere, & progredientem iuxta duo præſcripta ſpiritus dei ſigna quaſi neſciat eum vel timeat, diſsimulare. Mox deinde prorumpens ex inſidijs, deuotiſtam incautum aggreditur, & in priſtinam neglıgentiæ foueam præcipitans miſerum grauius vulnerat. O conſuetudinis malæ quam graue iugum, quàm iniquum & horrendum dominium, & raro ante mortem terminandum. Timeat & horreat, quemcunque longa conſuetudo peccati ligat. Nihil enim difficilius, quàm tempore longo roboratam deuincere conſuetudinem malam. Hinc Salomon dicit in prouerbijs: Adoleſcens iuxta viam ſuam, etiam cum ſenuerit, non recedet ab ea. Veruntamen ſi conſuetudinem malam non violenter vincimus, ſemper duriorem & minus vincibilem ſentiemus.

Mat. 24

Conſuetudo mala quàm graue malum.

Pro. 22.

Quartum præſentiæ ſpiritus Dei ſignum perſeuerantiæ boni recte ſubiungitur, quoniam affectu purgato mens in cognitionē diuini luminis per gratiam illuſtratur. Hæc enim eſt vnctio ſancti ſpiritus, quam nemo intelligit niſi qui accipit. hæc plenitudo cœleſtis doctrinæ, quæ vitia ſimul & errores à mentibus excludit. Omnis Chriſtianæ religionis caſtus amator, qui hoc ſignum cœleſtis benedictionis acceperit, plus quàm antea, quæ ſint veræ charitatis merita, ſimul & exercitia pietatis, ſupra cæteros ſapit. Status quoque mentis in rectitudine cœleſtis deſiderij ponitur, & ad verā ſcientiā futuræ beatitudinis illuminatur. Habet hoc ſignum, adeptę veritatis familiare indicium, quia mens illuminante Deo in ſcripturis ſanctis & extra incipit altiſsima ſapere, & quanto plus intelligit, tanto ſe ſtudet profundius humiliare. Spiritus enim ſanctus humilitatem ſuis muneribus adhibet, quæ ſi repulſa fuerit, manifeſtè iam cōſtat quia ſpiritus receſsit.

Quintum gratiæ Dei ſignum accipitur, ſi mens hominis tota in Dei voluntate reſignatur, ſi quotidie in eius amore per deſiderium accenditur, ſi conſcientia quantum infirmitas humana ſuſtinet in omni puritate conſeruatur. Amor enim Dei per acceptam ſpiritusſancti gratiam ſtatim in mente naſcitur, boniſque operibus & ſpiritualibus exercitijs quotidie roboratur, peccatum horret, deteſtatur & refugit, nihilque niſi purum, ſanctum & deificum admittit. Vbicunque hoc ſignum fuerit, nullum peccatum erit. Si peccatum affuerit, ſignum verum non fuit.

Sextum

Sextum inſtinctus diuini ſignum accipiunt, qui ſemper animo in melius conualeſcunt. Spiritus enim Dei mentem hominis quam per gratiam ſuam inhabitat, patientem & voluntariam ad tolerandas iniurias efficit, & ad faciendum bonum promptiſsimam reddit. Quicunq; veſtrum motu ſe conuerſari diuino exiſtimat, quicunq; ſe ambulare in via rectitudinis putat, conſcientiam ſuam examinet vtrum ad tolerandas iniurias pro Chriſti amore fiat quotidie promptior, an videlicet in tribulatione gaudeat, & plus in aduerſis quàm in proſperis animi deuotio creſcat. Quod ſi ad tolerandas iniurias inuoluntarium ſe impatientemque repererit, quàm longe ſit à perfectionis gratia poſitus, facile agnoſcit. Charitas enim ſancti ſpiritus donum, patiens eſt, benigna eſt. Septimum gratiæ ſpiritualis indicium illi accipiunt, qui pro Chriſti amore omnes conſolationes præſentis vitæ contemnunt. Anima quę Deum in ſe per amorem habet pręſentem, omnia carnis ſolatia deſpicit, per dura & aſpera venire ad Dominum ſuũ concupiſcit. Diuitias huius mũdi non diligit, honores & dignitates tranſitorias ſpernit, carnis voluptates fortiter contemnit. Meditatur in lege Domini ſemper, & amariſſimæ paſsionis Ieſu Chriſti nunquam obliuiſcitur. Quis in vobis eſt fratres, qui faciat hæc? qui omnes deteſtetur conſolatiunculas huius ſeculi? qui nihil aliud cogitet, nihil quærat, nihil concupiſcat, quam charitatem Dei? Quicunque hoc ſignum præſentiæ ſpiritusſancti conſecutus fuerit, ſi perſeuerauerit vſq; in finem vitæ, ſaluus erit. Octauum boni curſus indicium, & verum præſentiæ ſancti ſpiritus ſignum tunc accipimus, quando volũtates noſtras diuinis ordinationibus humiliter in omnibus conformamus. Iſte gradus ſpiritualis profectus monachum ab omnibus curis mundi ſegregat, & totum ad interiora vocat. Eius nanquè voluntas diuinæ voluntati placidæ mentis affectu ſubiicitur, & à cunctis deſiderijs quæ militant aduerſus ſpiritum, longe ſeparatur. Quiſquis hoc donum gratiæ ſpiritusſancti acceperit, in primis agat gratias cum humilitate, nec ſe inaniter extollat de munere, ſed quanto profecerit amplius, tanto ſe plus humiliare diſcat in omnibus. Sepè autem homo Dei gratiam meretur amittere, quam negligit in pyxide veræ humilitatis conſeruare. Propterea omnipotens Deus nonnunquam ſenſibilis deuotionis gratiam proficientibus ad breue tempus ſubtrahit, quatenus in mente perſeueret humilitas, & feruor deſiderij ad inquirendum amplius inardeſcat. Verum cum multæ ſint cauſæ in hominibus quibus gratia Dei quandoque ſubtrahitur, operæ fuerit precium vt ex ordine dicatur. Primò quidem gratia Dei homini propter peccatum ſubtrahitur, quando conſcientia

Margin notes: 1. Cor. 13. — Mat. 10 — Humilitas velut pyxis vel pen⁹ quædã quę ceteras omnes virtutes & ex promat & cuſtodiat. — Gratia dei quibus de cauſis ſubtrahitur.

ſcientia vitiorum turpitudine maculatur. Deus enim noſter (vt ſcriptura dicit) zelotes aut ſolus diligitur, aut cum ſocio quo-
Eſa.20. libet non amatur. Quotiens ergo mens vel ad ſeipſam, vel ad aliud inordinate concupiſcédo reflectitur, a ſuo principio, quod Deus eſt, alienata remouetur, vnde gratiam quam habuerat, meretur amittere, quam peccato conſentiens inuiolatam noluit
2.Cor.6 cuſtodire. Hinc hortatur nos ſanctus Chriſti Apoſtolus Paulus, ne gratiam Dei in vacuum recipiamus, quæ tunc quidem fruſtra in vacuumque recipitur, quádo mens recipientis, vitiorum ſordibus inquinatur. Vaſculum in quod gratiam Dei recipimus, noſtra eſt conſcientia, quæ dum purgatur a vitijs, & ſanctis adornatur virtutibus, dignum fit ſancti ſpiritus habitaculū, & magnum in nobis generat profectum. Quod ſi vaſculum conſcientiæ noſtræ per putredinem peccati fœdatum fuerit; mox Dei ſpiritus cū omnibus donis gratiæ recedit. Nónne Dominus noſter Ieſus Chriſtus amator & ſponſus fidelis eſt animæ, quam ſibi proprij ſanguinis effuſione cōparauit? Qua fronte, qua temeritate hunc tantum amatorem ſaluatoremque tuum ô homo potes contemnere, & aliud in hoc mundo quodlibet amare? Deus te ſummè diligit, qui tuus eſt creatór, ſua te morte ab interitu ſempiterno liberauit. Quid illi retribus ô homo mortalis, a quo tanta ſuſcepiſti beneficia? Nihil à te petit, nihil quærit, nihil poſtulat, niſi gratitudinem, dilectionem & charitatem. Cuſtodi innocentiam & puritatem conſcientiæ, ne perdas inſtinctū gratiæ. Secunda etenim cauſa propter quam gratia homini ſubtra-
Iaco.4 hitur, ingratitudinis ſuperbia nuncupatur. Deus autem (ſcriptura teſtante) reſiſtit ſuperbis, humilibus verò dat gratiam. Iuſto nanque Dei iudicio gratia ſpirituſſancti amittitur, quotiens eam
Luc.18 qui habet, in ſuperbiam eleuatur. Omnis enim qui ſe humiliat, exaltabitur: & qui ſe exaltat, humiliabitur. Hinc iterum dicit
Eſa.66. omnipotens Deus: Super quem requieſcet ſpiritus meus, niſi ſuper humilem & quietum, & trementem ſermones meos? Quanto ſe quiſque amplius in vera puritate conſcientiæ pro amore Chriſti humiliauerit, tanto ad recipiendum gratiam ſpiritus ſancti magis idoneus erit. Quotiēs verò mens in ſuperbiā erigitur, merito deuotionis ſpiritus quaſi ab immundo vaſculo aufertur. Nemo igitur fratres mei de gratia ſpirituſſancti quam accepit, ſuperbiat, nemo ſe inaniter extollat, quoniam niſi fuerimus humiles, miſerationum Domini nequaquam poterimus eſſe parti-
Gala.6. cipes. Nam vt ſacer inquit Chriſtophilus Paulus, qui exiſtimat ſe aliquid eſſe, cum nihil ſit, ipſe ſe ſeducit. Tertiò gratia deuotionis homini propter pigritiam & acediā ſubtrahitur, quando mens in bonis operibus minimè exercitatur. Nam ſicuti ait

ſcriptu-

ſcriptura, ocioſitas inimica eſt animæ, & omnis qui ſectatur ocium, in egeſtate erit. Dicit enim vir ſapiens: Deſideria occidunt pigrum, noluerunt enim quicquam operari manus eius. Pro. 12. Pro. 21.
Quemadmodum ignis ſine fomento extinguitur; ita ſpiritus deuotionis ſine continuo exercitio charitatis euaneſcens extenuatur. Nemo igitur de ſuis viribus in hac vita præſumat, nemo in priſtina conuerſatione quaſi ſecurus confidat, quoniam quandiu quis poteſt fieri ex deteriore melior, poteſt etiam fieri ex meliore deterior. Vita enim noſtra tentatio eſt tota ſuper terram, in qua qui non progredimur in bono, deficimus: ibique: vt ſanctus Papa dicit Leo, deficiendi periculum incidimus, vbi appetitum proficiendi reuocamus. Accediam igitur fugite, & in bonis operibus ſemper vigilate. Conſiderate quid ſeruo pigro acciderit, qui pecuniam Domini ſui, quam ad negociandum acceperat, in ſudario abſcondit. Negociamini precor dum tempus eſt, & ſemper in bonis ſtudijs, quandiu viuitis, eſtote occupati. Quartò gratia deuotionis vt plurimum illis ſubtrahitur, qui ſub obedientia poſiti voluntatem propriam ſequuntur. Monachus enim qui ſuam voluntatem diligit, Dei gratiam iuſtiſsime amittit. Qui autem ſe propter Deum paſtoris obedientiæ in omnibus humiliter ſubijcit, qui cordis proprij volũtatem ſpernit, varijs donis gratiæ ſpiritualis infunditur, & lumine interni feruoris illuſtratur. Nihil Deo precioſius & acceptius offerre poſſumus, quàm ſi propriam voluntatem illius amore abnegemus. Denique profeſsio ipſa monaſticæ inſtitutionis nobis ex neceſsitate ſalutis indicit voluntatem propriam contemnere, & illi qui nobis prælatus eſt, humiliter ſubiacere. Monachus ergo qui motum voluntatis propriæ ſequitur, quaſi vas immundum & gratiæ ſpiritualis indignum iudicatur. Vnde meritò gratia Dei monacho propriæ voluntatis ſubtrahitur, qui aliter viuens quàm promiſit, Domino mentitur. Quintò gratia deuotionis monacho ſubtrahitur, quam ſuis demeritis habere arbitratur. Quod in ſe habitat peccatum, non intelligit: ſi quid boni acceperit, ſuis meritis aſcribit. Contra hanc mentis ignauiam ſanctus propheta dixit ad Dominum: Domine in voluntate tua præſtitiſti decori meo virtutem, quia non eſt volentis, neque currentis, ſed miſerentis Dei. Auertiſti faciem tuam a me, & factus ſum conturbatus. Nemo enim deuotus meritis ſuis, nemo ſanctus viribus proprijs. Omnes autẽ cauſæ ſubtractionis gratiæ Dei quas diximus, pertinere ad noſtram infirmitatem agnoſcamus. Quantùm vero ad illos pertinet, qui iam in via perfectionis ambulant, alia datur ratio, quandiu perſeuerant. Nam illis gratia Dei nunquam ſubtrahitur, licet ſenſibilis feruor compunctionis

Iob. 7. (beside "terram")
Luc. 19. (beside "gro acciderit")
Pſal. 29 (beside "ſtitiſti")
Rom. 9. (beside "tis, ſed miſerentis")

aliquando ad tempus auferatur. Et huius ablationis cauſas per ordinem dicamus. Et primo quidem omnipotens Deus gratiam ſenſibilis deuotionis interdum ſuis amatoribus ad tempus ſubtrahit, vt dum inuocatus adeſſe diſsimulat, amoris interni deſiderium creſcat. Nouerunt hanc ardoris ſancti viciſsitudinem omnes qui diuini amoris ſenſerunt incendium, & qui veri ſunt æmulatores ſanctorum patrum. Quando enim cunque ſe ſponſus à ſponſa ſubtrahit, amantis deſiderium creſcit. Quæ dum æſtuans quærit quem diligit, præ amoris deſiderio gemit.

Deuotionis ſenſus quare viris pijs ſubtrahatur.

Secundo hæc gratia deuotis ad horam ſubtrahitur, ne fragilitas in ſuperbiam eleuetur. Dum enim gratiam compunctionis etiam nolentes amittimus, noſtram infirmitatem, quæ nihil à ſeipſa poteſt, humili diſcuſsione iudicamus. Vt ergo deuoti cultores Dei humiles in ſua ſublimitate permaneant, neceſſe eſt vt ſuam fragilitatem agnoſcant. Tertiam vero cauſam requirit meritum, quia conſolationes internas quærere non eſt fortium, ſed infirmorum. Gratis ſeruiēdum eſt Domino, quia bonus eſt: qui autem ſenſibilem in ſua deuotione quærunt dulcedinem, nimis delicati ſunt, & Dominum Ieſum pro conſolatiunculis quærunt. Viriliter amandus eſt Dominus, & omnes affectiones muliebres & molles procul ab animo propulſandæ. Vt ergo meritum ſuis cultoribus in ſancta compūctione Dominus augeat, interdum ſenſibilis deuotionis gratiam poſtulātibus negat. Sed ne tędij amaritudine affecti omnino torpeſcāt a ſanctitatis propoſito, non procul recedit mœrentium conſolator, ſed manet in vicino. Ad amicam ſubitò reuertitur, & quam triſtem ad horam diſsimulauerat, dulcedine præſentiæ ſpiritualis conſolatur.

Quartam his cauſam coniungimus, qua monemur vt cautius ambulemus. Nam ſi compunctionis gratiam timemus amittere, diſcamus habitam diligentius cuſtodire. Theſaurus enim rarus & precioſus quantò amplius diligitur, tantò diligētius à poſsidente cuſtoditur. Monachus igitur qui gratiam deuotionis à domino meruit accipere, ne perdat eam ſua negligentia, ſummo ſtudio debet vigilare. Vt autem ſciatis quemadmodum debeatis indultam compunctionis gratiam conſeruare, ne pereat, ordo dicendorum vobis clare manifeſtat. Primò qui gratiam internæ compunctionis ſibi conceſſam non vult amittere, ſtudeat ſe quantum præualet, mundum & purum ab omni peccato conſeruare. Caueat non ſolum mortalia horrendaque ſcelera, ſed etiam parua quæ dicuntur venialia, quoniam qui minima ſpernit, paulatim decidit: & qui non cauet multa parua, frequenter ex conſuetudine vnum magnum efficit. Secunda verò cautela pro conſeruatione gratiæ neceſſaria dicitur, vt omnis iactantia caueatur.

Cōpunctionis gratia quo ſtudio retinetur.

Eccle. 9.

ueatur. Si donum compunctionis à Domino meruiſti accipere, quantum in te eſt, ſtudeas illud humiliter occultare. Fugit enim ſancti ſpiritus gratia publicum, & deteſtatur omne cor iactantia ſuperbum. Nam vt diuus Gregorius dicit, ſpoliari deſiderat, qui theſaurum in publico portat. Tertiò ſi gratiam compunctionis internæ non vis amittere, quietem ſolitudinis ſtudeas amare. Dicit enim ſcriptura diuina: Super quem requieſcet ſpiritus meus, niſi ſuper humilem & quietum? Et iterum in alio dicit, In ſilentio & ſpe erit fortitudo veſtra. Gratia enim compunctionis internæ citò amittitur, quando ſecretum ſolitudinis non amatur. Diſcat ergo monachus in cella ſecum libenter conſiſtere, qui gratiam Dei vult poſsidere. Quartò cauendum ſummopere ne aliquē hominem quantumlibet malum in corde tuo deſpicias, quoniam gratia compunctionis iuſto Dei iudicio ſubtrahitur, quotiens temerariū de proximo iudicium nō cauetur. Dicit nanq, in ſancto Euangelio Dominus: Nolite iudicare, & nō iudicabimini: nolite condemnare, & non condemnabimini.

Eſa. 66. *Eſa. 30.* *Mat. 7.*

Quintò monachus qui gratiā internæ deuotionis non vult amittere, ſtudeat ſe in cultu virtutum omniū exercere. Semper in timore Domini vigilet, ſemper ſe in exercio diuini amoris occupet, in bonis operibus iugiter ſit aſsiduus, & in memoria paſsionis dominicæ, quantum præualet, omni tēpore deuotus. Intenta enim paſsionis Chriſti meditatio hominem contra omnia vitia corroborat, & compunctionis gratiam conſeruat. Sextò in ſanctis orationibus eſto continuus, quia compūctionis gratiam cuſtodire non ſufficit, qui orationis ſtudium intermittit. Dicit enim ſaluator in ſancto Euangelio: Vigilate & orate, vt non intretis in tentationem. Auxiliū Domini præſto eſt inuocantibus: qui autem orare negligit, gratiam amittit. Quod ſi gratiam deuotionis quolibet modo amiſeris, ſequentibus eam ſex remedijs cito recuperabis. In primis te cōſidera ſine Dei gratia ad ſalutē non poſſe proficere, ſed eius miſeratione in omnibus quę factur^9^ es bona, te maximè indigere. Recognoſce igitur te gratia dei ad operandū bonū eſſe indignum: ſed quamuis te propter multitudinem peccatorum tuorū ſcias indignū, inuoca tamē eū, quoniam prope eſt: & omne tēpus quod tibi ocioſum à cōmunibus fratrū exercitijs conceditur, fac vtiliter & fructuoſe expēdatur. Gratia Dei ad operandū bonū tibi eſt neceſſaria, quæ latitudine charitatis acquiritur, humilitate cuſtoditur, pęnitentiæ ſalutaris ſtudio recuperatur. Dominus tecū eſt, quādiu cū eo fueris bona volūtate. Vt autē gratiā deuotionis amiſſam recuperare valeas, oportet Deo in vera te humilitate ſubijcias. Secūdò ad recuperationē gratiæ cōpunctionis amiſſæ videtur neceſſariū, quatenus

Mat. 14 *Gratia amiſſa quomodo recipitur.*

in nullo te contra Dominum eleues, ſed voluntatẽ tuã in omnibus diuinæ ordinationi cõformes. Vt fiat volũtas eius, in oratione dominica dicimus: dignũ eſt vt ipſi orationi mẽte & affectu voluntarie ſemper cõcordemus. Tertio qui gratiã deuotionis amiſſam recuperare deſiderat, oportet quòd omnẽ huius mundi voluptatẽ propter Dei amorem fortiter contemnat. Non enim fieri poteſt vt ſpiritum internæ compunctionis recipiat, qui terrenis gaudijs & voluptatibus cordis habitaculum laxat. oportet ergo quòd omnem præſentis vitæ conſolationem abijcias, ſi ſpiritum diuini amoris habere cum ſuis chariſmatibus optas.

Mar. 6.

Quarto iuberis te a vanis curis & occupationibus huius mundi perpetuò ſubtrahere, & mentem omni tempore in Dei ſeruitio delectabiliter occupare. Nam vt Dominus ait, Nemo poteſt Deo ſeruire & mammonæ, ſed qui Domino in veritate cordis famulari deſiderat, neceſſe eſt vt omnes mundi occupationes contemnat. Quintò ſuademus vt cor tuum in meditatione paſsionis Chriſti ſemper occupare memineris, quoniam non eſt alia via ad compunctionis gratiam recuperandam compendioſior, nec modus orationis ad impetrandum a Domino quocunque poſtulauerimus, efficacior. Sextò conſcientiam tuam quotidie expurgare per veram pœnitentiam ſtudeas: & quotiens in aliquam culpam cecideris, mox per contritionem reſipiſcas. Si hæc bona voluntate cuſtodire curaueris, amiſſam compunctionis gratiam Deo miſerante recuperabis.

Luc. 6.

De nouem aſcenſionis gradibus. *Sermo* VII.

SCalam vobis deſcribimus fratres chariſsimi nouẽ graduum, per quam fit aſcenſus humani ſpiritus in cælum. Et quamuis altero ſit alter ſublimior, tamẽ ad regnum Dei omnes & ſinguli dirigunt, & à meritis aſcendentiũ merita diſcernunt. His ergo quæ dicturi ſumus, diligenter attendite, & quantum in profectũ ſpirituali profeceritis, conſiderate. Omnes quotquot ad regnum Dei perueniunt, huius ſcalæ gradibus aſcenderũt. Quanto verò quiſque in amore Dei amplius profecerit, tanto iam altius aſcendit. Primus gradus inferno eſt proximus, & magis à ſublimitate cęleſtis patrię remotus. Homines enim in eo poſiti, à vitijs recedere, & in timore Dei proficere incipiunt, & venialia negligentes, à mortalibus recedũt. Mente quidem ad operationem virtutum anhelantes, grauiora peccata fugiunt: ſed infirmitate prauæ conſuetudinis prægrauati, minima non attendunt. Vnde ſæpius ex fragilitate mortalis peccati foueam incidunt, quoniam venalia grauiorum occaſiones non cauerunt. Nullum enim peccatum tam paruum eſt, quod maius non fiat neglectũ. Nam etſi venalia pecca-

peccata in toto cauere non poſſumus, omnibus tamẽ viribus, ne multiplicentur in nobis, attendere debemus. Qui autem miſerãte Domino in iſto gradu quotidie ad meliora proficiunt, rarius in peccatũ cadunt. Quotiens vero ceciderint, totiens per pœnitentiã reſurgunt. Status tamen eorũ periculo eſt proximus, quoniam ſicut veſtis lacerata ſæpius, tandem inutilis redditur: ſic homo qui crebrius peccando labitur, mala conſuetudine frequenter ſuffocatur. Si qui tamen ex iſto gradu in miſerationibus Domini ex hac vita deceſſerint, non ſine grauiſsimis purgatorij pœnis ſaluabuntur. Ad ſublimiora igitur properandum eſt, quo nõ ſolum mortalia, ſed etiam venialia pro viribus caueantur.

Secundum gradum illi creduntur aſcendere, qui venialia ſimul & mortalia ſcelera, quantum præualent, conantur euitare: verum nimio corporis infirmati commercio, non perſeuerant in propoſito, ſed frequenter in varias huius vitę negligentias incidũt, quanuis mortalia non committunt. Hunc gradum nos tepidi aſcendiſſe vtcunque confidimus, qui ſub regularis diſciplinæ obſeruantia conſtituti, mẽtes noſtras à grauioribus peccatis adiuuante Domino cuſtodimus. Quoniam vero nimium ſumus tepidi, multum negligenter viuimus, & ad operandum ſanctarum virtutum exercitia tardi ſumus. Sunt autem plures in climate huius ſecundi gradus conſtituti, quos timor ſeruilis occupat, qui ſolus ſi fuerit, regno Dei minimè appropinquat. Ad conſequendam nempè ſupernæ felicitatis gloriam timor ſeruilis ſine charitate non ſufficit, quoniam ſeruus eſt qui non peccat metu ſupplicij, filius autem malum non facit amore Dei. Bonum eſt tamen à ſeruili timore incipere, vt homo paulatim ad filialem qui caſtus dicitur, valeat peruenire. Nam etſi metu pœnarum recedere à malo, ad conſequendum Dei regnum minime ſufficiat, operantem tamen ad timorem filialẽ parat. Vnde proficientium gradus eſt infimus, timore ſupplicij non delinquere, & ne damnetur perpetuò, non peccare. Sola enim charitas merita diſcernẽs omniũ, vt apta ingredi ad regnũ Dei intromittitur: & quicquid factum extra illam fuerit, indignũ Dei regno iudicatur. Quiſquis ergo ſecundum hunc gradum meruiſti aſcendere, quiſquis metu pœnarum didiciſti non peccare, ſi vis ad gaudium ęternę felicitatis pertingere, cura quãtocyus ad ſublimiora properare. Quoniam verò (teſtante prouerbio) nemo repente fit ſummus, vt ab inferioribus incipias, recte quidẽ permittimus, ſed ſtare in valle tenebrarum, diu periculoſum iudicamus. Aſcende igitur quantum potes quotidie, & noli cum beſtijs in ſtercoribus fœtentium actionũ perſiſtere, quoniã ſi nõ proficis, deficis: ſi non aſcendis, deſcendis. Tertius gradus ab illis com-

 prehenditur,

prehenditur, qui in bono propoſito perſeuerantes, ſe ab omni peccato mortali cuſtodiunt, & à venialibus quoque pro viribus recedunt. Conſcientiæ puritatem diligunt, & nihil quod eam maculare poſsit, vllatenus committunt. In vno tamen inferiores ſunt ſequentibus, quia non ſimpliciter propter amorem Dei recedentes à malo benefaciunt, ſed ideo quòd recepturos ſe regnum Dei pro ſuis meritis, confidunt. Non ſunt in ſtatu perfectionis, qui Deo propter mercedē ſeruiunt, ſed cum infirmis adhuc longè à culmine ſanctitatis in inferioribus conſiſtunt. Qui Deum pura mente veraciter diligit, neq; timore pœnarum, neq; intuitu mercedis, ſed amore ipſius tantum illi famulatur & ſeruit. Et propterea gradus preſcripti omnes proponuntur incipiētibus, per quos paulatim aſcendentes, tandem cōiungentur perfectis. Bonum eſt metu pœnarum à malo recedere, bonum eſt amore mercedis bonum facere, & quanuis nequaquam ad perfectionem ſufficiat, initium tamen & viam proficiendi cupientibus præſtat. Timor etenim ſeruilis continuatus filialem & caſtum generat, de cuius ſcaturigine perfecta charitas manat. Charitas autem poſteaquam mentem ſemel accenderit, omnem deinceps timorem ſeruilem & metum foras mittit.

Quartus gradus viam perfectionis manifeſtare aſcendentibus nititur, & ideo maior præſcriptis merito iudicatur. Quicquid enim in illis boni cernitur, in iſto perfectius habetur. Aſcenſores nanque huius quarti gradus omni ſe ſtudio non ſolum à mortalibus peccatis, ſed etiam à venialibus quantum eſt eis poſsibile cuſtodiunt, bonis & ſanctis operibus diligentiſsimè inſiſtunt, & Deo placere ſuper omnia cupiunt. In vno præcedentes ſuperant, quoniam neque metu pœnarum declinant à malo, neque ſpe mercedis bonum operantur, ſed amore Dei ſolius omnia faciunt, & nihil aliud quàm Dei honorem quærunt. Hæc eſt via conantibus ad perfectionem propoſita, hæc eſt vera ſanctæ iuſtitiæ regula, vt Deum pura mente diligamus ſuper omnia, & pro eius honore faciamus cuncta opera noſtra. Amator etenim dei verus nec pœnam metuit, nec præmium cogitat, ſed in amplitudine cordis ambulans voluntatem ſuam diuinæ ordinationi commendat. Deus enim quia ſummè bonus, non propter mercedem regni cæleſtis, nec propter aliquid aliud, ſed propter ſemetipſum diligendus eſt, & ſemper in omni opere bono principaliter in intentione habendus. Feſtinate fratres mei chariſsimi hunc gradum ſpiritualis ſcalæ quantocyus aſcendere, quatenus ad perfectionis culmen poſsitis aliquando peruenire. Etenim ſi vos, qui ſub obedientia monaſticæ perfectionis eſtis conſtituti, ad hunc quartum gradum proficeritis, iam ſine labore quin-

re quintum aſcendetis. Nam qui in quarto ſunt poſiti gradu, opera iuſtitiæ bona ex voluntate propria faciunt, quoniam nec voto, nec profeſsione monaſticis ſe conſtitutionibus ſubmiſerunt. Et in hoc vno ſunt inferiores ſequentibus, propterea quòd opus bonum tanto eſt Deo acceptabilius, quanto magis obedientiæ merito commendatur.

Quintum igitur gradum illi aſcendunt, qui ſe totis viribus à peccatis cuſtodiunt, & ſub obedientia conſtituti, fortes ſemper & conſtantes in ſanctitatis propoſito perſiſtunt. Deum pura mente ſuper omnia diligentes, propter eius amorem bona opera principaliter faciunt, & in ſua intentione nec pœnas timent, nec præmia requirunt. Prælatis ſuis propter amorem Dei humiliter obediunt, & a puritate regularis obſeruantiæ in nullo penitus recedunt. Ex his ſunt nonnulli quos infirmitas carnis quandoque mente facit inſtabiles, & in ſuis opinionibus contra obedientiam aliquantulum pertinaces. Exercitia ſua & priuatas obſeruantiolas contra determinationem prælatorum interdum conantur defendere, & ſe prudentiores in examinatione ſpiritualium ſuis rectoribus æſtimare. Hoc fugite ô monachi, quia dæmonium latet in inſidijs, & quos aperta congreſsione non poteſt vincere, occulta machinatione nititur ſuperare. Quãto enim monachus coram Deo ſanctior & perfectior fuerit, tanto prçlato ſuo ſine diſcuſsione promptius obedit. Quod ſi monachus perfectus abbati ſuo licet imperfecto in licitis & honeſtis obedire contempſerit, iam certè perfectionis vocabulum amiſit. Ita ergo vnuſquiſque ſtudio proficiendi curet inſiſtere, vt obedientiam in nullo præſumat violare. Dicit enim ſcriptura: Melior eſt obedientia quàm victimæ, & auſcultare magis quàm immolare adipem arietum. Quicquid obtuleris, alienum eſt, verus autem obediens offert ſeipſum. Sextus ergo gradus illis maxime conuenit, qui in omni puritate mentis & corporis viuentes Dominũ ſuper omnia diligunt, qui bonum omne quod poſſunt, pro Dei ſolius honore faciunt, qui à mandatis prælatorum non recedũt. Magna eſt virtus obediẽtiæ, quæ factum opus bonum duplicat, & meritum augens operanti, quaſi arborem Deo cum fructu repræſentat. Non vos permoueant verba hominum obedientiam contẽnentium ô fratres mei chariſsimi, qui libertatẽ voluntatis ſubiectioni monachorum præferunt, & opus bonum ex libertate factum, obedientiæ meritis anteponunt. Nam etſi monachus ex neceſsitate profeſsionis ſuæ obediat, bona tamen voluntas qua ſe pro Dei amore obligauit ad obedientiam, hanc neceſsitatem multipliciter commendat. Eſt autem neceſsitas qua homo ad faciendum aliquid compellitur, vbi voluntas

1.Reg. 15.

Monachus & ſi ex neceſsitate obediat, immenſum inde fructum refert.

non conſentit, ſed ſemper reluctatur. Hæc neceſsitas laudem virtutis minuit, quia bonum opus nunquam in voluntate fuit. Eſt & alia neceſsitas ex inclinatione mentis interiori proueniēs quæ laudem boni operis auget, non minuit, propterea quòd voluntatem in ipſum opus intenſius accendit. Eſt neceſsitas tertia quæ finem reſpicit, & voluntatem non compellit. Nam ſi volueris tranſire nauigio Rhenum, neceſsitas conueniens poſtulat inſtrumentum. Neceſsitas autem qua monachus obedire ſuo paſtori compellitur, non eſt coactionis primę, neque inclinationis ſecundæ, ſed tertiæ potius, quoniam ex præcedente voluntate ad finem ordinatur. Neceſſariū ergo eſt monacho propter finem, illud quod abbas præcipit, facere, vt votum quod emiſit, pro Dei amore valeat implere. Cum ergo finis iſte ſit multum laudabilis, quo ſe creatori ſuo ex amore creatura ſubijcit, obediendi neceſsitas in monacho laudem boni operis non minuit, ſed ampliorem facit. O felix monachorū neceſsitas, quæ de bonæ volūtatis theſauro ſumpſit exordium, & ordinatur ad finem, qui Deus eſt, incommutabile bonum. Maioris eſt laudis, excellentioris eſt meriti, & abundantioris eſt præmij, ratione voti bonum opus ex obedientia facere, quàm ſi fiat ſinē voto ex propriæ voluntatis libertate. Monachus autē ſeipſum totum & omnem voluntatem ſuam Deo ſemel obtulit, & ſibi nihil penitus reſeruauit. Quicquid ſub obedientia boni facit, ad finem aſſumptæ religionis pro Chriſti amore ſeruandæ reducitur, cui nullū opus poſt martyriū comparatur. Qui ſine voto continens eſt ab actu venereo, vnam virtutem operatur, quæ nominatur caſtitas, qui autem obſeruat eam ratione voti, altius graditur, quoniam ad perfectionem totius religionis, quam profeſſus eſt, ſingulæ virtutes ordinatè referuntur. Plus enim eſt religio monaſtica tota, quam vna virtus priuata. Nam qui offert Deo bonum opus, quod ſine obedientia fecit, id præſtat ſolū, relinquens ſibi quod maius eſt, potentiam agendi ſimul & propriam voluntatem.

Neceſsitas multiplex.

Monachus autem qui ex obedientiæ voto aliquid facit propter Deum, excellentioris eſt meriti, quoniam & actum offert Deo, & potentiam agendi. Nemo enim Deo plus obtulit, quàm monachus qui ſemetipſum dedit. Huius autem ſexti gradus nonnulli aſcenſores quendam in ſe defectum ſuperbiæ habent abſconditum, quia dum ad ſeipſos incautè reſpiciunt, diuinæ voluntati ſicut oportuerat non in omnibus ſe committunt. Is verò defectus ex quadam ſubtiliſsima vanitate ſumit exordium, dum animus ſuæ puritati confidens, reuelari ſibi à Domino petit aliquod ſecretum. Et in hoc vno ſexti climatis aſcenſores diſtant à ſeptimis, qui Deo mancipati ſigna refugiunt vanitatis.

Signa

Signa enim non fidelibus ſed infidelibus data ſunt.vnde mona- 1.Cor.
chus qui ſignum a Domino poſtulat, quòd ſe diuinæ voluntati 4.
adhuc perfectè non ſubmiſerit,manifeſtat. Septimum aſcen-
dunt gradum,qui omnia præſcripta ſtudioſiſsimè cuſtodiunt,&
Deo in omnibus ſubiecti ſine macula vanitatis viuũt. Peccatum
omne tam veniale quàm mortale pro viribus fugiunt,opera vir-
tutum pro ſolius amore Dei faciunt,ſuis in cunctis obediunt pa
ſtoribus,nulla petunt miracula vanitatis. Quicquid omnipotẽs
Deus ordinauerit ſuper eos,grataнter ſuſcipiunt, de obſeruan-
tia monaſticæ puritatis in nullo penitus recedunt.In vno tamen
ſunt inferiores ſequentibus, quia patiũtur fortaſsis aliquem de-
fectum quem neſciunt, cuius impulſu quandoque ſenſualitatis
propriæ aliquid committunt. Octauum gradum quicunque
aſcendere meruerit,ſenſualitati nihil amplius concedit. Hic re-
quies animi dulciſsima,hic mentis tranquillitas perfecta. Nihil
in hoc gradu pulchritudinis vitioſum relinquitur, nihil hic
quod contriſtare poſsit animum,inuenitur.Omnia ſunt hic mũ-
da,omnia pura,omnia ſancta, omnia charitatis feruore ſuauiſsi-
mè ardentia. O ſi hunc gradum contendamus aſcendere?ô ſi in
hunc portum tranquillitatis aliquando mereamur peruenire?
Quanto magis in hoc ſancto climate cõſiſtens internæ ſuauita-
tis dulcedinem guſtare cœperit, tanto in anteriora feſtinans am
plius concupiſcit.O ſancti amoris prędicanda ſemper deſideria,
ô venerandæ perfectionis exercitia, vbi munda nitet ſine pec-
catis Deum amantis conſcientia,vbi ceſſarunt vitiorum impro-
ba certamina,& ſucceſsit tranquillitas magna. Nonum gra-
dum aſcendunt in octauo iam conſummati, qui omnia præſcri-
pta pure & ſimpliciter propter amorem Dei cuſtodiunt, & nihil
aliud quàm Deum laudare, benedicere, & glorificare concupi-
ſcunt.Quiſquis hunc perfectionis gradum aſcenderit, quaſi ob-
litus ſui,Deo ſe totum reſignans,humiliter ſubmittit. Ad omnia
Dei beneficia indignum ſe reputat, de ſeipſo nihil penitus cu-
rat,quoniam ſe totum Deo iam didicit committere,& eius ordi-
nationi humiliter in omnibus ſubiacere.Vnde nec miracula pe-
tit,nec aliquas in hac vita conſolationes poſtulat, ſed cum ſan-
cto Chriſti Apoſtolo veraciter clamat, Mihi viuere Chriſtus Phil.1.
eſt,& mori lucrum. Mundus enim mihi crucifixus eſt, & ego
mundo. Verus etenim Chriſti amator monachus, ſe totum Deo
ex charitate obtulit, & mũdum cũ omnibus diuitijs,honoribus
& vanitatibus contẽpſit. Vnde mundus ei crucifixus dicitur,in Mũdus
quo nihil eſt,quod eius penetrare mentẽ poſſe videatur.Felices quibus
illi monachi,qui pura cõſcientia Domino Deo in vera charitate crucifi-
ſeruiunt qui ſub humilitatis & obedientiæ imperio ſine offen- xus.

ſione currunt, qui gradum perfectionis hunc vltimum aſcendunt. Hi ſunt veri monachi, qui nihil aliud quærunt quam honorem Dei. Nempè fratres mei quanuis monachi non teneátur de neceſsitate ſalutis eſſe perfecti, alioquin pauciſsimi ſaluarétur, tenemur tamen omnes bona voluntate ad perfectionem tendere, & quantis poſſumus viribus ad nonum hunc gradum anhelare. Monaſtico ſiquidem propoſito valde contrariū eſt, nolle proficere, & apoſtaſiæ genus, poſt votum perfectionis, in imperfectione velle permanere. Hoſtes enim ſunt noſtræ ſalutis vitia, quæ nos impugnant, & donec aut vincāt aut vincantur, nos perſequi non ceſſant. Imitemur veteris pugnę hiſtoriā, quando non vno die ſed ſucceſsiuè hoſtes ſuos filij promiſsionis deleuerūt. Difficilè nanq; eſt omnia vincere ſimul, niſi charitas Dei obumbrauerit ſubitò mentem. Aduerſum cuncta nos impugnantia quomodolibet vitia geramus bellum, vincamus hodie gulam, qua rite proſtrata ſuperemus acediam, ſicque agamus cum cæteris vt victores tandem euadamus omnium. Aderit nobis pugnantibus Dominus & dabit victoriam Deus amatoribus ſuis. Amen.

Monachus cō- tendere debet ad perfe- ctionem

DE DISCIPLINA MONASTICA libellus ex quatuor diui Bernardi tractatulis compactus.

FOrmulam honeſtæ vitę breui tibi ſermone depingam, quam ſi in Chriſti amore & dilectione exardeſcens, perſeueranter ſeruaueris, vitam proculdubio conſequêris æternam.

De homine interiori, & puritate cordis. Caput primum.

VT ERGO ab interiori homine ad exteriorē ſermo procedat, ita circa tui puritatem cordis te indeſinēter ſtudere oportet, quò tutius puritatis amator deus, illic ſedē tanquam in cælo ſibi collocare dignetur, iuxta illud, Cælū mihi ſedes eſt, & anima iuſti ſedes eſt ſapientiæ. Neceſſe eſt igitur vigilāter intēdas cogitationes tuas ad bonū ſemper & honeſtū dirigere, vt videlicet cogitare vel meditari coram Deo pertimeſcas, quod in pręſentia hominum dicere vel facere meritò erubeſceres, ſciens, quòd ſicut per verba vel facta innoteſcimus homini, ſic nimirum per cogitationes cuncta ſcrutanti ſpiritui, quia quod agunt hominibus dicta, eadem Deo cogitationes. Deus enim nouit cogitationes hominum,

Eſa.66. Sapiē.7. Pſal.93

hominum, quia vanæ ſunt. Et ſicut nulla eſt ei inuiſibilis creatura, ſic omnino nihil poteſt cogitari, quod eum lateat. Heb. 4.

De ſuperbia & humilitate. Caput I I.

ANte omnia te debere noueris omnem cordis elationem, iactantiam atq; arrogantiam, quaſi venenatas aſpides fugere, ſciens proculdubio quia immundus eſt coram Deo omnis qui exaltat cor ſuum. Itaque neminem ſpernas, nemini noceas, nulli detrahas, & pro Chriſti amore omnibus prodeſſe coneris. Intantum etiam inferiorem ac cæteris viliorem te non ſolum ex intimo cordis affectu credas, verumetiam non te dicas profeciſſe, ſed nec te aliquid eſſe exiſtimes, ne te ſeducas. Gala. 6. Cum aliquid rogaturus à priore veneris, præpara te ad repulſam ſemper: & ſi contigerit negari tibi quod poſtulas, dic apud te, Quid decebat aſellum, niſi frenum & ſtimulus? Ego nihil propriè vendicare poſſum in domo iſta, niſi cilicium & crucem: cilicium in morte, & crucem in foſſa. hæc eſt hæreditas mea, ita tamen vt modica gleba terræ crucem cooperiat. Et hoc habebis in memoria quãdo cubitum vadis: & cum ſagum & coopertoriũ videris, lectum tumulo comparans, quaſi ſepeliendus intrabis. Supsrbia animi quo retundatur.

De fugienda ſingularitate. Caput I I I.

IN omnibus fuge ſingularitatis vel admirationis notam, vt ſcilicet nihil ſecus facias quam alij, ad captandam vanam gloriã. loquens nihil dicas vnde multum eruditus, multúmve religioſus poſsis putari, niſi fortaſsis vt vel confeſſoris tui, vel alius ſapientis viri conſilium habeas. Cela igitur omnia bona ſtudia tua, diſsimula quantũ potes meditationes ſanctas animi tui. Noli ſectari angulos, vel remotus ab alijs ſedere. Sint oculi tui ad fideles terræ, vt ſedeãt tecũ, & tu conſide in medio doctorũ. Pſa. 100 Quidã frater cũ apud nos pauſantib⁹ cæteris ſolus lõge ſederet, grauiſsimo cœpit carnis ſtimulo vrgeri, audiuitq́, vocẽ dicẽtẽ ſibi, Vade ad caſtra. & cũ veniſſet vbi cæteri erãt, quieuit ſtimul⁹. Sectare cõmunia, orationes, labores, lectiones & cæteras obſeruãtias, in quib⁹ nõ ſis tanquã vitula Effraim, docta diligere triturã, Oſee. 10 hoc eſt, ad huiuſmodi non cõſuetudine, ſed deuotione traharis.

De Obedientia. Caput I I I I.

PAratus ſis ſemper ad obediendũ alacri animo & vultu hilari. & in omnibus ſedulũ te & obſequioſum præbe vniuerſis. Obſequẽdum omnib⁹ quo ad licet. Præcipua lucra tua repone in obſequendo alijs publicè & priuatim. Nullam viam compẽdioſiorem inuenire queas, qua in omnibus eorum bonis meritis & operibus participes.

De Timore. Caput V.

MEmineris vbique verbi ſapientis, Beatus homo, qui ſemper eſt pauidus. Itemq; vna cum beato Iob, ſemper & vbiq; Iob. 9.

atque in omnibus operibus, verbis & cogitationibus verere & time, ne quid te lateat, quod minus placeat Deo, ſciens quòd nõ parcet ille delinquenti. Time ne aliquid committas, ob quod amittas gratiam Dei.

De vitanda ocioſitate. Cap. VI.

NVnquam ſis ocioſus, quin aut legas, aut aliquid de ſacris ſcripturis mediteris: vel certe (quod melius eſt) rumines pſalmos, operando nihilominus inceſſanter, quod tibi fuerit iniunctum, vt ſemper te diabolus inueniat occupatum. Multam enim malitiã docuit ocioſitas. Ceſſante manu, ſpiritus laboret vel orando, vel meditando, quamuis & in ipſo labore idipſum facere tenearis. Cum ad laborem veneris, ſic temperabis opus agẽdum, vt ſolicitudo operis, intentionẽ animi tui ab ijs, quæ Dei ſunt, nõ auertat. Operare, precare, fac quicquid voles, at ſcito tibi vbique dici, Surſum corda. Niſi enim cor & reſpectus ad Deum dirigatur, ne quicquam operaris, oras, & cætera facis.

Eccl. 33

Mens in omni actione erigatur in deum

De Lectione. Caput VII.

ILlas ſcripturas libentius lege, quæ præcipuè erga Chriſtum, tuum magis inflammauerint intellectum. Intellige quæ dico. Dabit enim tibi Dominus in omnibus intellectum, ſi in ſenſu cogitaueris circunſpectionem Dei. Fuge curioſitatem ſciẽdi. Scies omnia, quum ſcies amare Deum. Ora ſæpius & libentius quam legas. Oratio eſt, per quam & in qua melius & magis ad ſalutem inſtruimur. Cum orarent Apoſtoli, deſcendit in eos ſpiritusſanctus, & docuit eos omnia dubia (inquit diuus Auguſtinus) oratione melius quàm lectione ſoluuntur & intelliguntur.

Eccl. 14

Orationis vbiq; maior ratio habenda, quàm lectionis.

De oratione. Caput VIII.

QVando tibi ſurgendum eſt ad orationem, præparandus eſt animus ad deuotionem, ita vt ferueñter exilias de lecto: & corpore diſcuſſo gratias diuinæ miſericordiæ agas pro quiete indulta, pro cuſtodia & protectione angelica. Deinde veniens ad eccleſiam, pone manum ſuper oſtium, & dic: Expectate hic cogitationes malæ, intentiones & affectus cordis, & appetitus carnis. Tu autem anima mea intra in gaudium Domini Dei tui, vt videas voluntatem Domini, & viſites templum eius. Sicq; veniens ante crucẽ, dic, Adoramus te Chriſte & benedicimus tibi, &c. Ad pſalmodiam cor habeas, niſi fortaſsis ad aliquid ſublimius rapiaris. Sed etiam omnium quæ ibi dicuntur, vſq; ad vnam literam te pro certo noueris debitorem vel dicẽdi in choro tuo, vel audiendi in alio. Propterea quoties dixeris verſum in choro tuo, illum qui in altero choro dicitur, dicas ſilenter, & verſus ſingulos ſaltem aliquo pipere conſpergas, meditatione ſcilicet aliqua ſpiritali, quia animum delicatum habes, & eſcæ eius, electæ

Pſal. 26

debent

debent eſſe. Et defiges oculos tuos longe ante te, quàm longe protenditur proceritas corporis tui, quia hoc multum impedit vagationes animi. Et depinges ibi quaſi reſupinatum ante te Dominum in cruce: & nunc pro clauis, nunc pro ſpinis, nunc pro ſputis, nunc pro lateris effoſsione ſuſpirabis, & gratias ages. Cum exeundum fuerit à choro, dices Domino: Adhuc habeo Domine priuatas laudes & benedictiones tibi dicere, quas licet nunc a publicis exiens, cantabo tibi, & pſallam in gloria mea. Orationibus cum magna deuotione intendas, & eas dicere labora horis debitis, & quod offers in oratione, reminiſcaris in corde. Orationes quæ imperantur ſiue per regulam, ſiue per pœnitentiam aut alio quouis modo, primo loco ſemper habeas, nec tibi blandiaris de priuatis orationibus tuis, quę ſecundo loco tibi habendæ ſunt. nec enim tibi proderunt, cum in præceptis orationibus deſidioſus fueris. Cum oraueris, non impleas aures audientium ſingultibus & ſuſpirijs, ſed intente ora Deum in cubiculo cordis tui. Proderit tamen ad deuotionem compunctionemq; obtinēdam, ſi ita ſemotus fueris, vt puras manus ad Deū leuando, etiam tuijpſius vocem audire poſsis. Nonnunquam ad ſubleuandum intentionem in cælum proſpicias, vt ibi ſit cor tuum, vbi Chriſtus eſt in dextera Dei ſedēs. Ab oratione iterum reuerteris ad lectionem, & iterum cum faſtidium lectio ſubmouerit, ad orationem redeas. Verum hoc caue & vide in primis, vt legendo magis quęras ſenſum & ſaporem, quàm ſcientiam. Scriptura diuina puteus eſt Iacob, in ea hauriuntur aquæ, quas in oratione effundimus: neque ſemper neceſſe eſt adire eccleſiam, ſed legendo contemplari poſſumus & orare.

Remediū aduerſus vagationes animi in oratione.

Orationes præceptæ vltro ſuſceptis præferantur.

Vox ad deuotionē facit.

Oratio & lectio ſemper alternēt

Ioan. 4.

De miſsis. Cap. IX.

SAcris altaribus, ſi ſacerdos es, tanquam vnus ex ſummis angelis, in ſpiritu totus aſsiſtas. Si miniſter, tanquam angelus Domino miniſtres. Suſcipe inuitantem ad miſſas priuatas (niſi te opus iniūctum aut quidpiam iuſtè alibi detineat) ac ſi panem angelorum tibi de cælo delapſum videres. Si quem amouere vel impedire iniuſtè volentem intueberis, habeas eum pro illo, qui tibi fame deficienti, faucibus buccellam panis auferre conaretur.

De meditando Ieſu Chriſto. Cap. X.

SIt tibi Ieſus ſemper in corde, & nunquam imago crucifixi ab animo tuo recedat. Hic tibi ſit cibus & potus, dulcedo & conſolatio tua: mel tuum & deſiderium tuum: lectio tua & meditatio tua: oratio & contemplatio tua: vita, mors & reſurrectio tua. Semper cogita illum: nunc poſitum in præſepio, & pannis inuolutum: modò in templo patri à parentibus præſentatum;

ſentatum: nunc fugientem in Aegyptum, ibi diu in extrema paupertate & indigentia commorantem, & inde cum maximo labore redeuntem: modo in templo audientem doctores &
Pſal.93 interrogantem, qui docet hominem ſcientiam: & poſtea paren-
Cant.2. tibus ſubditum, cui iure omnis creatura ſubditur. Deinde eſurientem in deſerto & ſitientem, qui eſt panis vitę, & fons ſapientiæ, qui paſcitur inter lilia, & implet omne animal benedictio-
Ioan.4. ne. Modo fatigatum ex itinere, ſedere ſic ſupra fontem, cum muliercula ſola ſolum loquentem, totius mundi ſtatum regen-
Luc.22. tem. Poſtea factum in agonia, prolixius orantem, & omnia omnibus ſufficienter adminiſtrantem. Ab angelo etiam ipſum, qui eſt dulcedo & conſolatio angelorum & hominum, conſolationem nihilominus recipientem. Aut ad columnam totius orbis ſuſtentamentum, ligatum, & flagellatum. Ipſum, qui eſt angelorum ſplendor, ſputis illitum: palmis in facie percuſſum, ſpinea corona coronatum, opprobrijs ſaturatum. Ad vltimum cum iniquis deputatum, & pro te in cruce pendentem & morientem,
Cant.1. atque ſpiritum ſuum in manus patris commendantem. Sic nimirum erit faſciculus myrrhæ dilectus tuus: ſic inter vbera tua cõmorabitur. Sic de omnibus anxietatibus & amaritudinibus domini Dei tui colliga quaſi faſciculum, vt amarum poculum lachrymarum tibi conficias. Quòd ſi quando ardentiſsimo Chri-
2.Cor. ſti amore ſuccenſus, volueris cum Apoſtolo iam illum cogno-
5. ſcere, & non ſecundum carnem, leuabis parum mentis oculos ad victoriam reſurgentis, ad gloriam aſcẽdentis, ad glorioſam maie
Coloſ.4 ſtatem in gloria Dei patris ſedentis atq; regnantis: quæ ſurſum ſunt ſapiens, & quæ ſurſum ſunt quęrens, vbi Chriſtus eſt in de-
Pro.25. xtera Dei ſedens. Nec tamen ibi longam facies moram, ne forte ſi diutius ſcrutator maieſtatis fueris, obruaris à gloria.

De meditatione ſui. Cap. XI.

MEditare ſemper & vbiq; qui & qualis tu ſis, quid agas, quid cogites, quid velis & cupias, vbinam potiſsimum & magis delecteris, quid debeas, quid promiſeris Deo & hominibus, quis fueris, quantum tibi placeat bonum, virtus, honor, beneplacitũ & voluntas Dei, quantũ tibi diſpliceat & odio ſit peccatũ, malũ, trãſgreſsio, offenſio, dedecus & ira Dei, ſcãdalum, damnũ & perditio proximi tui, quonã pacto te ſentias diſpoſitũ ad contẽnendum, propter Deũ, hunc mundũ & omnia quæ in eo ſunt, honores, voluptates, delicias, omnes iniurias, cõtumelias, perſecutiones, indigentias & defectus: quantũ tu te ſentias paratũ & voluntarium ad patiendum & tolerandum, propter Deum, pro tua ſa-

lute

luce proximi tui, & potius quam pecces, omnia vſque ad mortem: quantum profis proximo: quantum & quàm bono aut malo animo impenderis in ſeruitio Dei omnes gratias ab illo receptas: quomodo vſus fueris omnibus commoditatibus & opportunitatibus, omni tempore, & omnibus viribus, quas tibi dedit Deus ad faciendum bene: quomodo verteris in tuum profectum ſpiritualem, omnes notitias quas tibi dedit Deus de ſua voluntate, omnes ſanctas illius inſpirationes, & ſic de cæteris huiuſmodi. Et in his omnibus meditationibus profice vel è malo reſurgendo, vel in bono perſeuerando. Quoties recordatus fueris beneficiorum Dei, ſicut ſemper recordari debes, quoties ipſa ſeſe tibi offerunt, quod nunquam non faciunt, vtere tunc ſoliloquio tuo cum Deo, & dic Domino Deo tuo: Quid retribuã Domino meo pro omnibus quę retribuit mihi? Quantum debes anima mea? Et conuerſus ad angelos, dic: Venite, audite, & narrabo omnes qui timetis Deum, quanta fecit animæ meæ. Et ad ipſum Deum deflectens oculos, vere, inquies, Domine, miſericordia tua magna eſt ſuper me. Si autem ſolicitante te in hunc modum corde, & pulſante oſtium paradiſi, aliqua cogitatio maligna interſtrepit: ſtatim propone, & dic: Cuius eſt imago hæc & ſuperſcriptio? & audiens, quia Cæſaris eſt, hoc eſt, principis mundi, ſcilicet diaboli, dic: Pecunia tua tecum ſit in perditionem. Iam oſtium clauſum eſt: & Dominus hic paſcha manducat: non vacat mihi aperire tibi. Si autem adhuc ſteterit cogitatio mala, appone illi ſignum crucis. Sanctimonialis quædam apud nos, in tanta veneratione habuit ſignum crucis, vt cum efferenda eſſet ad tumulum, facies crucifixi verteretur poſt eam in parte illa per quam elata eſt, & ſic caput imaginis in partem illam intendens, perpetuò contra ſolitum ſic permaneret. Alia reuelauit cuidam computruiſſe manus ſuas, ſed pollicem non poſſe corrumpi, quo ſignum crucis ſibi imprimere conſueuerat. Quòd ſi fortè luxuriæ te pompa concuſſerit, recordare dilecti tui poſiti in doloribus, & vniuerſi ſtrati ipſius verſati in infirmitate eius, hæc dicens in corde tuo: Deus meus pendet in patibulo, & ego voluptati operam dabo? Sicque inuocato nomine ſaluatoris, ingeminando ſæpe nomen ſalutis, ceſſabit tandem, Deo ſuccurrente, quaſſatio. Imaginare etiam eorum pœnas, qui ſunt in inferno, & quòd nunquam finient, & pro quàm modica delectatione tanta patiuntur. Similiter imaginare gloriam paradiſi, & quòd nunquam finietur: & quam cito & breuiter acquiritur: & quantus luctus & dolor poterit eſſe illis, qui pro parua re tantam gloriam amiſerint. Cum habes aliquid, quod tibi diſplicet, vel times habere, cogita,

Actio gratiarũ ob beneficia.

Pſa. 115
Pſal. 95
Pſal. 85

Mat. 22

Acto. 8.

Crucis ſignum quantæ virtutis.

Remedia aduerſus omneis tẽtatiões ex cõſideratione futuri ſeculi.

cogita, quòd ſi tu eſſes in inferno: & illud, & quicquid nolles, haberes. Et cum habes aliquid, quod tibi placet, vel optas habere, cogita, quòd ſi tu eſſes in paradiſo, haberes illud, & quicquid velles. Si autem in inferno eſſes, nec illud, nec aliud, quod velles, haberes. Quandocunque eſt feſtum alicuius ſancti, cogita de illo, quanta ſuſtinuit propter Deum, quia breuia: & qualia adeptus eſt, quia æterna. Similiter cogita, quòd tranſeunt bonorum tormenta, & malorum gaudia. Hi cum iſtis tormentis adepti ſunt gloriam æternam: & iſti ex indebitis gaudijs æternam pœnam. Quandocunque te vincit acedia, accipias hoc ſcriptum, & imagineris hæc omnia diligenter. Et cogita de tempore, quod ſic perdis, quòd illi qui in inferno ſunt, darent totum mundum, ſi haberent, pro eo. Cum habes aliquas tribulationes, cogita, quòd illi qui ſunt in paradiſo, carent eis. Similiter cum habes aliquas conſolationes, cogita illos de inferno carere eis. Cum ad lectum ſomni gratia veneris, fac vt ſomnus te capiat ruminantem pſalmos, vt dormiens ſomnies te pſallere. Antequam tamen ſomno te dedas, examina diligenter, quid cogitaſti, & quid dixiſti in die: & quomodo vtile tempus & ſpatium, quod datum eſt ad acquirendum vitam æternam, diſpenſaſti. Et ſi bene tranſiuiſti, lauda Deum: ſi male vel negligenter, lugeas, & ſequenti die non differas confiteri. Si aliud cogitaſti, dixiſti vel feciſti, quod tuam conſcientiam multum remordeat, non comedas antequam confitearis. Cum ſurrexeris ad vigilias, lauda creatorem tuum ex omnibus viribus tuis, & ad laudem redemptoris tui exalta in fortitudine vocem tuam. Comparandus eſt dies inſtans diei præterito, vt ex eorum collatione ſuum deprehendere poſsit monachus vel profectum vel defectum. In omni cogitatu & actu tuo tibi Deum adeſſe memineris: & omne tempus, quo de ipſo non cogitas, perdidiſſe te computes. Hoc etiam volo, vt imagineris duas ciuitates. Vnam plenã omnibus tormẽtis, quæ eſt infernus. Alteram plenam omni conſolatione, quæ eſt paradiſus. Et ad vnam illarum oportet te currere. Vide quid te poſsit trahere ad malum, vel impedire à bono, ſi nolis: Credo quòd nihil inuenies.

Ante ſomnũ excutienda conſcientia.

De capitulo. Cap. XII.

CVm ad capitulum veneris, diligenter accipies armaturam Dei, in galea prouidentiæ, in lorica patientiæ, in ſcuto manſuetudinis, ſic vt in omnibus ita loquaris, reſpondeas vel proclames, vt appareas intus & extra perunctus oleo charitatis, & poſsis clamationes iuſtas vel iniuſtas elidere. Si publicè deliquiſti, manifeſtè reuela, tanquam aſsiſtens iudici. Si peccaſti, dic tantum, emendabo. Si non peccaſti, dic, non memini.

His

His nihil amplius nec minis nec clamoribus aut verberibus à te extorqueatur. Cogita cùm accedis ad iudiciũ capituli, Deum & Priorem: Pilatum & Phariſæos clamantes in eum: & milites verberanteis eum ſine cauſa. Cogita capitulum durum ſanctorum martyrum, cùm ſtarent ante reges & prȩſides cum pertinẽtijs ſuis, id eſt cum pœnis & tormentis, quæ patiebantur. Cogita futurum capitulum tuum in morte coram deo: cum milia dæmonum clamabunt contra te, & decies centena milia aduerſum te: & ſi quid hic tecum durius agitur, illorum conſideratione leuigetur. Cogita, quòd ille qui clamat te, nouacula dei eſt, & pilos vult tibi tollere deformeis, vt ſpecioſus fias. Cogita, quòd pitantia eſt de cælo miſſa, correctio. Quicunque te clamauerit, eadem die remunerabis eum obſequio qualicunque, ſi potes: eo quòd te à deformitate peccati releuare voluerit. Leniter ferẽdũ, quũ ob peccata noſtra deferimur.

De Iudicio. Cap. XIII.

SI plenè vis aſſequi quod intendis, duo ſunt tibi neceſſaria. Primum eſt, vt ſubtrahas te ab omnibus tranſitorijs rebus & terrenis, vt nihil de eis cures, ac ſi non eſſent. Secundum, vt ita te des deo, vt nihil dicas vel facias, niſi quod credideris firmiter placere deo. Primum autem aſſequêris hoc modo. Omnibus modis, quibus potes, te vilifica, te nihil reputando eſſe: ſed credas omneis homines eſſe bonos, & meliores te, magisque placere deo. Quæcunque audis vel vides in religioſis perſonis, puta bona intentione dici vel fieri, etiam ſi contraria videantur. Nam humana ſuſpicio facilè fallitur. Cùm videris aliquem in oratione, in lectione, in ſilentio, in patientia, in obedientia & ſimilibus ſtudioſum, gratias age deo, quòd ſpeculum tibi miſerit, & non inuideas. Cùm aliquem turbatum videris, gratias age, ꝙ nubes illa per te non tranſijt, & dic: Quid illa tentatio de me feciſſet, ſi deus permiſiſſet? Et non iudices alienam imperfectionem: neque fodias parietem conſcientiæ eius. Chriſtianus omnia candidè iudicet, aut nihil.

De geſtu exteriori. Cap. XIIII.

QVòd ſi velis hominem etiam tuũ exteriorem erudiri, hoc habe, vt ſit inceſſus tuus maturitate plenus, grauis & honeſtus: videlicet non fractis greſsibus ambules, aut ſcapulas dextrorſum aut ſiniſtrorſum vibres: non erecta incedas ceruice, non prominenti pectore, ſeu etiam inclinato capite ſuper humerum: quȩ omnia aut leuitatem redolent, aut elationem oſtentant, aut hypocriſin ſapiunt. Incedens ergo, ſtans & ſedens, fa-

ciem ſemper habeto deorſum, reuoluens in animo tuo, quòd puluis es, & in puluerem reuertéris: & cor ſurſum, vbi Chriſtus eſt in dextera dei ſedens. Quaquauerſum nulla curioſitate, ſed nec etiam neceſsitate aſpicias. Nunquam alicui oculum in facie figas. Sit facies cõmunis cum cæteris, intus verò diſsimilis, hoc eſt, non nimia grauitate contracta, nec nimia locutione diſſoluta, ſed bona quadam mediocritate regatur, vt de ſancto Martino legitur: Faciem eius non fuſcauit mœror, nec leuigauit riſus. Erit enim prudentis animæ theſaurum ſuum ſolicitè cuſtodien-
Exo. 34. tis, more Moyſi, cornutam velare faciem, & quodam riſu, qui tamen modeſtus ſit, interioris gloriam hominis & mentis grauitatem abſcondere. Sic in cunctis te habeas, vt ædifices videntes, & nemo dubitet, quum viderit te vel audierit, quin verè ſis monachus.

De triſtitia & riſu. *Cap.* XV.

TRiſtitiam, ſi quam habeas, maximè in conuentu diſsimulare te decet, & quãdam ſemper hilaritatem in facie prætendere: priuatim autem nunquã vultus in diuerſa mutetur. Siquando coram alijs poſitus, ridere alicuius rei cauſa fueris compulſus, vt aſſolet, non ſit riſus tuus excuſſus. Nam iuxta ſapientem,
Eccl. 19 Amictus corporis, & riſus dentium, & greſſus hominis, enunciant de illo. Tuis etiam interpone interdum gaudia curis. Ne figas, inquam, oculum tuum in facie alterius. Hic enim oculus, qui tam ſæpè videt deum, illud os, & illa lingua, quæ ſic familiariter cum deo loquitur, illa facies quam cæleſtis ille ſpõſus tantopere deſiderat, impendi non debent nec applicari vſibus profanis, mundanis & ſæcularibus. Qui illa omnia beatificabit, dignus eſt qui habeat omnia. Omnia creauit, vt illi ſeruirent omnia, haud æquum eſt vt alteri ſeruiant.

De victu & refectione. *Cap.* XVI.

CVm veneris ad refectionem, nec primus intrabis, nec vltimus. Sicut ad crucem, ſic accedas ad cibum: id eſt, nunquam voluptate, ſed neceſsitaae paſcaris: & fames non ſapor prouocet appetitum. Singularitatem in refectione fuge: & communitate eſto contentus: ſciens, quia caro paſcenda eſt, & vitia extinguenda. Ad menſam non ſolùm fauces cibum capiant, ſed etiam aures exhauriant verbum dei. Non enim debet homo totus manducare, ſed ſic occupetur cor ad verbum dei, vt ſolæ fauces ſumant cibum, aures verbum. De hoc autem plurimum gaudeas, ſi tibi

ſi tibi viliora quàm alijs apponũtur. Nam reuera feliciores ſunt, qui in parcitate ſuſtinenda fuerint fortiores. Siquando aliquid tibi plus ſolito vel lautius quam cæteris apponitur, tanquam diuinitus procuratum accipe illud, non quò comedas aut bibas largius ſolito, nec quòd plus alijs merearis, ſed ad tentandum quantum ſis ſobrius & temperans, & quantum etiam didiceris poſſe abundare, penuriam pati, & carere rebus præſentibus. Atque hoc habe ſemper in animo & voluntate, vt tantundem vel plus alteri apponatur. Si non potes ſumere quæ apponuntur, nõ ea permittas omnino mutari, ſed vel modicum ſume, vt comediſſe videaris. Si quis inſtet vt comedas, hoc tantum ſigno reſponde, bonum eſt: multum eſt: factum eſt. Cogita, quòd multorum labore, infinitis nauigantium periculis, halleca, piſces, & cætera tibi neceſſaria procurantur, vt carnis tuæ deſiderijs ſatisfiat: & per ſingulas buccellas age gratias. Interim cogita Chriſtum crucifixum expectare gratias tuas, vel ad portam reliquias tuas pauperem præſtolari. In gratijs agendis pro duobus tibi noueris ſupplicandum: & pro peccatis eorum, quorum eleemoſynis ſuſtentaris, & forſitan pro teipſo, quia corpori tuo ſupra neceſsitatem indulſiſti. Omnino tibi interdico, ne plus abſtineas, quàm aut iubeat regula, aut niſi fortè pro pœnitentia maior iniungat: ſed quotidie ſecundum regulam & menſuram ſume. Gratiæ à cibo.

De locutione. Cap. XVII.

FVge, quantum potes, loca & occaſiones loquendi. Præſtat enim tacere, quam loqui. Si vocaris ad colloquium, ſecundum regulam leniter & ſine riſu pauca verba & rationabilia loquaris: & antequam ea proferas, bis priùs ad limam veniant, quàm ſemel ad linguam. Si de ſcriptura vel moribus agatur, aurem para, non linguam. Cùm loqueris, non ſtudeas eloquentiæ, ſed ſermo tuus ſit potius ruſticanus, quam vrbanus. In omnibus agendis ne ſtudeas curialis videri. Loquens nihil dicas, vnde multum eruditus, multúmue religioſus poſsis putari. Ad interrogata paucis reſponde. Nihil vnquam de te loquaris, quod laudem importet, quantumcunque ſit familiaris ille, cum quo loqueris: immo plus labora celare virtutes, quàm vitia. De nullo prorſus ſiniſtrè loquaris, quantumcunque ſit verum vel manifeſtum, niſi in confeſsione: & hoc, vbi non potes aliter manifeſtare peccatum tuum. Libentius accommoda aurem tuam cùm aliquis laudatur, quàm cùm vituperatur. Cùm loqueris, verba tua ſint rara,

vera ponderoſa, & de deo. Si cum ſæculari loquendum eſt, tunc maximè adhibeas cuſtodiam ori tuo, vt nihil proferas quod non ædificet audientem. Si vana tibi proponuntur, quamcitiſsime potes ſucoide ſermonem, & transferas te ad ea, quæ dei ſunt. Quicquid contingat tibi vel alij, quantumcunque coniuncto, non cures: & ſi eſt aduerſum, non triſteris: ſi eſt proſperum, non læteris: ſed totum nihil puta, & lauda deum. Solicitudinem autem adhibe, quantum potes, vt vilitati tuæ ſedulus intêdas: ſic vt nec multũ nec nimiũ exiſtimeris, ſed in primis vt tibi apud te videaris omni cõtemptu dignisſimus. Poſt cõpletorium nõ loquêris, quouſq; finita ſit miſſa ſequẽtis diei, niſi cauſa maxima interuenerit. Cùm vides aliquid quod tibi diſplicet, vide ſi hoc eſt in te, & abſcinde. Si verò vides aliquid quod tibi placet, vide ſi hoc eſt in te, & tene: ſi non eſt, aſſume: & ſic erunt tibi omnia in ſpeculo. De nulla re murmures cum aliquo, niſi credideris prodeſſe, quantumcunque ſit graue, quod habes. Nunquam pertinaciter aliquid affirmes vel neges, ſed ſint tuæ affirmationes & negationes dubitationis ſale conditę. A cachinnis ſemper abſtineas, rideas verò rarò. Et cum paucis præſtes os tuum, breuiter in omnibus dictis tuis ſic te habeas, vt ſint ita, quæ dubia dimittantur. Colloquia priuata nec fugias, nec requiras: cogita tamen, quòd poma ſylueſtria ſunt & acerba, quæ indiſponunt animam ad res ſpirituales & impediunt, ne bene guſtentur aut ſapiant, quæ ad ſtatus pertinent perfectionem. Veniat tibi in mentem eius, quod dixit diuus Auguſtinus, nimirum quod lingua noſtra nobis eſt fornax quædam quotidiana, quæ vrit, perdit ac conſumit quicquid boni quotidie poſſumus operari.

Colloquia inutilia pomis acerbis ſimilia.

Lingua noſtra fornax eſt quotidiana.

De familiaritate. *Cap.* XVIII.

A Nemine qualecunque munus accipias. Neminem habeas familiarem, ſalua honeſtate. Fugias omneis in poteſtate conſtitutos, maximè ſæculareis, tam propter tentationes, quæ te pulſare poſſent cernentem eorum conditionem, atque inducere ad eam deſiderandam, quàm propterea quòd eiuſmodi homines libenter contemnunt ſtatum religionis, & ludibrio habent, fabulasque ſuas de monachis componunt. Sis in terra quaſi Melchiſedech, ſine patre, ſine matre, ſine genealogia: nec patrem voca tibi ſuper terram. Hoc eſt, nullo affectu carnali ducaris erga patrem aut matrem, neque erga aliquem tuæ cognationis aut familiæ, quaſi nullos tales vnquam habuiſſes, ſicut nec ſcriptura Melchiſedech ſacerdotis patrem aut matrem

Gen. 14
Heb. 7.

matrem adducit. Atque in terris non ſecus te geras, quàm ſi ipſe ſolus ſis, & deus.

De infirmitate. Cap. XIX.

SI quando te infirmitas retinet, auertitque corpus tuum & ſenſualitatem a rigore obſeruantiæ & diſciplinæ, & operum exteriorum, cor tamen & animus tibi conſtare debet, manereque fortis, inuincibilis, ſtabilis & firmus in deſiderio & conatu non omittendi rigorem & officium, vel ſaltem redeundi quamprimum ad illud, faciendique quicquid poterit, vt non deſit ijs quibus obligatur. Certè vigorem & exercitium hominis interioris nunquam debes neque omittere neque diminuere, quantum, immo plus quàm infirmitas & imbecillitas corporis patientur.

De cautela & circumſpectione in omnibus operibus. Cap. XX.

VItæ tuæ tempus per momenta ſingula debes computare, & videre ſemper vt bonum facias, & malum caueas in omni opere tuo: & hoc dicas tibi ipſi: Si modo moriturus eſſes, faceres iſtud? Caue tibi omnibus modis, ne conſenſu, ſermone, opere, corde, manu aut lingua quid facias, fieriue tibi permittas, cuius poſtea te pudere aut pœnitere poſsit.

De remedijs in omni euentu. Cap. XXI.

AD omnia quæ inſurgunt, diſce remedium aliquod adhibere. Cum torpore deprimeris, cogita, quia hodie operari licet, cras fortè non licebit. Cum libidine pulſaris, cogita ignem æternum. Si inobedientia te tentat, cogita, quia quaſi ſcelus idololatriæ eſt, nolle acquieſcere. Si impatientia vexaris, cogita quid pro te pertulit Chriſtus. Cum ſuperbia tentat, cogita meliores. Cum mala voluntas, cogita quàm pro modico damnatur, qui pro ſola voluntate ſine effectu operis reprobatur. Cum vanitate pulſaris, cogita, quia multa non feceris, & quò magis nunc occultaris, eò glorioſius in iudicio innoteſces. Cùm de vigore corporis vel decore hilareſcis, agnoſce quàm celeriter febre tenuiſsima tolli poteſt. Cùm te moleſtat religionis pondus, & diſciplinæ aſsiduitas, cogita illud beati Hieronymi, Nullus labor durus, nullum tempus longum videri debet, quo gloria æternitatis acquiritur. Illud cha- 1.Reg. 15.

 riſsimo

riſsime frater tanquam dæmonium meridianum fuge præ alijs antiqui hoſtis aſtutijs, & cauendum tibi magnopere denuncio, vt ex eo tempore, quo religionem intraueris, nunquam cogitationem illam ſuſcipias, foueas aut illi credas, qua ſuggeritur te minus vtilem in religione manere ſuſcepta, & in alio ſtatu vel habitu magis tibi vel alijs poſſe proficere. Nam ſi cordis aurem huiuſmodi phantaſijs inclinaueris, diuident & diſtendent animum tuum, ita vt nullum ſpiritalis ſaporis condimentum poſsis retinere. Eritque cor tuum quaſi vas confractum, quod omnem ſapientiam non tenebit. Indeque non ſolùm tædium, ſed horrorem deſperationemque boni operis præconcepti imminere neceſſe eſt, dum animus tuus circa multas profeſsiones ſtudiaque diuerſa diuiditur. Propterea dicebat quidam ſanctus vir: Solent animi leues minimeque fundati, cùm audierint quoſdam in diuerſis virtutibus ac ſtudijs bonis magnificè prædicari, ita eorum laude ſuccendi, vt eorum imitari ſtatum protinus deſideret: at fruſtra. Nam ex huiuſmodi imitatione ac varietate propoſiti, diſpendium capiunt, non profectum: quia qui multa ſequitur, nihil integrè conſequetur. Ideo hoc vnicuique expediens eſt, vt ſecundum propoſitum quod elegit, & gratiam quam accepit, ſummo ſtudio ac diligentia ad operis arrepti perfectionem peruenire feſtinet: aliorum laudes amet, & admiretur virtutes: at nequaquam à ſua, quam ſemel elegit, profeſsione diſcedat. Multis nanque vijs ad deum tenditur: & ideo vnuſquiſque viam ſemel arreptam irreuocabili curſus ſui intentione conficiat, vt ſit ſaltem aliqua profeſsione perfectus. Singulare autem contra omnia mala remedium eſt mortis memoria. Eam ob rem in omni tentatione, proſperitate, aduerſitate, languore, & tædio cordis componas te meditando ſupra petram in qua lauantur mortui, & cogita apud te, quomodo tractentur ibi ſepeliendi, nunc in tergum, nunc in faciem verſentur: quomodo nutet caput: cadant brachia: rigent crura: tibiæ iaceant: quomodo induantur: & conſuantur: quomodo deferantur humandi: quomodo exponantur in tumulo: quomodo puluere contegantur: quomodo vorantur à vermibus, & quaſi ſaccus putrefactus conſumuntur. Summa certè philoſophia eſt meditatio mortis aſsidua. Hanc vbicunque perrexeris, tecum portes, & in æternum non peccabis. Inter ſumma autem remedia illud crede eſſe validiſsimum aduerſus peccata tua: iram Dei, & furorem ſupremi iudicij, vt quotidie capitulum ſpirituale intra te teneas, & conuocatis cogitationibus tuis ponas rationem diligenter, quid ipſo die cogitatione, locutione vel opere deliqueris,

Margin notes: Remediú aduerſus inconſtãtiam propoſiti boni. — Eccl. 21 — Mortis memoria aduerſus omnia valet. — Eccl. 7.

ris, publicè vel priuatim, per ſingulas noctes lectum tuum lauans: hoc eſt, ſingulis peccatis lachrymis & doloribus purificatis, diligenter de ſingulis computes, in craſtino publicè de apertis, de occultis verò facturus confeſsionem ſecreto. Semel ad minùs in hebdomada cõfitearis, vt veniam merearis de perpetratis, & maior tibi detur gratia in vitandis malis. Vt autem perfecta ſit confeſsio tua, tria habeat, Voluntaria ſit, nuda, & munda. Voluntaria, id eſt propria deliberatione & propoſito. Nuda, vt nude prout geſsiſti, confitearis peccatum tuum. Munda, ne peccatum tuum prædices, ſicut Sodoma, ſed pura & ſimplici intentione te accuſes. In ſumma, puriſsimum ſemper erga Chriſtum amorem habeto, nil præter ipſum, aut non propter ipſum amare memento. Confeſsio vt perfecta ſit, quid habeat. Eſa. 3.

Prolixius quàm putaueram, deſcripſi tibi, quæ ipſe agere nequeo: in te adimplere deſiderans, quod in me deeſſe cognoſco: quia profectus tuus meum gaudium & corona eſt in domino. Certus ſum autem, quod ſi bene iſta ſeruaueris, Spiritus ſanctus habitabit in te, & perfectè te docebit quomodo adimpleas omnia. Itaque cuſtodi omnia diligenter, & nihil negligas. Cumque te inueneris feciſſe quod ſcriptum eſt, lauda Deum, qui pius eſt & miſericors in ſæcula ſæculorum. Amen.

Libelli de diſciplina monaſtica, ex quatuor diui Bernardi tractaculis conflati, Finis.

DIVI VINCENTII, ORDInis prædicatorij, de vita ſpirituali libellus.

Proœmium.

PONam in hoc tractatu tantummodo documenta ſalubria de dictis doctorum extracta: non adducam aliquod ſcripturæ teſtimonium vel alicuius doctoris ad probandum quæ dicam, vel ſuadendum: tum quia breuitati intendo, tum quia tantummodo ad illum ſermonem dirigo, qui cum magno affectu deſiderat implere quæcunque ſecundum Deum fienda cognouerit. Et idcirco etiam dicta non probo, quia humilem intendo inſtruere, non cum arrogantibus contentionibus deſeruire. Quicunque igitur voluerit proximorum animabus vtilis eſſe, eosq; verbis ędificare, primo ſtudeat in ſeipſo habere quicquid alios eſt docturus. Alioquin parum proficiet. Nam verbum tuis erit efficax, ſi prius homines in eo comperiant eſſe quod docet, & longe maiora.

De paupertate. Cap. I.

OPortet enim primitus vt omnia terrena contemnat, & velut ſtercora reputet, & ſolum diſtrictiſſime ad neceſsitatem de ipſis recipiat: quam neceſsitatem in pauco colligat, ſufferendo etiã quædam incommoda propter paupertatis amorem, ſicut quidam ait: Scio quód laudabile non eſt pauperem eſſe: ſed in paupertate paupertatem amare: & paupertatis inopiam propter Chriſtum gaudenter & hilariter ſuſtinere. Prò dolor: multi de paupertatis ſolũ nomine gloriãtur. Sed quo pacto? vt eis nihil deſit. Dicũt ſe amicos paupertatis, ſed paupertatis ſodales & amicos fugiũt ſuo poſſe, famem, ſitim, contemptum deſpectionem. Non ſic beatiſsimus Dominicus pater noſter: non ſic ille, qui cùm diues eſſet, pro nobis egenus factus eſt: non ſic omnes apoſtoli, qui paupertatem ita vt noſtis verbo & exemplo docuerunt. Nihil ab aliquo petas niſi eſſet neceſsitas, nec acquieſcas

2.Co. 8 cuicunque dare volenti, quibuſcunque precibus etiam ſub prętextu vt indigentibus largiaris: quia crede quòd in hoc ipſe & omnes qui audierint, finaliter multum ædificabuntur. Ac per

hoc ad

hoc ad contemptum mundi eos poteris facilius inducere, & ad ſubuentionem aliorum indigentium inclinare. Neceſsitatem autem tuam intelligo in parco victu, & vili veſtitu, & calciamento, quibus tunc præſentialiter indiges. Non voco autem neceſsitatem librorum, ſub quorum velamine frequenter magna auaritia comperitur. Satis enim libri communes vel accommodati inueniuntur in ordine. Et quicunque effectum voluerit clarè cognoſſe, ſtudeat primo corde humili adimplere. Alioquin ſi corde tumido contradicere voluerit, foris ſtabit. Nam a Chriſto humilitatis magiſtro humilibus manifeſtatur veritas, quæ tumidis occultatur.

De *taciturnitate*. Cap. II.

FActo ergo paupertatis ſtabili fundamento à Chriſto fundatore in vertice poſito, dicente: Beati pauperes ſpiritu, &c. ad reſtringendam linguam viriliter ſe accingat, vt lingua, quæ vtilia debet loqui, ab ocioſis & inutilibus compeſcatur omnino: & vt melius reſtringat, penitus non loquatur niſi interrogatus. Interrogatus dico de re neceſſaria & vtili. Nam inutilem quæſtionem ſilentium debet ſoluere. Si qui tamen cauſa ſolatij quædam ſibi dicant ne oneroſus alijs videatur, quandam vultus hilaritatem & benignitatem poterit oſtendere, ſed nullo modo loqui, etiam ſi illi quicunque ſint, de hoc videantur murmurare vel contriſtari, aut verba detractionis proferre, ipſum cauſando ſingularem ſeu ſuperſtitioſum & grauem. Debet tamen pro ipſis attentius orare, vt deus ab eorum cordibus omnem turbationem amoueat. Poterit tamen aliquando loqui, ſi immineat aliqua neceſsitas vel proximi charitas, vel obedientia prouocatus: & tunc valde præmeditari debet, & cum paucitate verborum voce humili & ſummiſſa loqui. Quod etiam debet facere, dum alicui habet reſpondere de aliquo. Nam taceat ad tempus ad proximi ædificationem, vt tacendo diſcat qualiter ſuo tempore loqui valeat, rogando tamen deum, vt per ſeipſum ſuppleat, cordibus proximorum interius inſpirando ea à quibus interim ſe abſtineat, linguam per ſilentium edomando. Mat. 5.

De *obedientia & munditia cordis*. Cap. III.

EXtirpatis igitur per paupertatem voluntariam & per ſilentium multis ſollicitudinibus quæ impediunt virtutum ſemina: ne quantumcunque in agro cordis ſæpè & ſæpius ſe-

minata inſpiratione diuina valeant pullulare: iam tibi ſupereſt cura virtutibus illis amplius inſudare, quæ te adducunt ad illam cordis munditiam, per quã interiores oculi iuxta ſaluatoris eloquiũ aperiantur in cõtẽplatione diuina, per quã habeas quietẽ & pacem, vt ille, cuius in pace factus eſt locus, in te quoq; habitare dignetur. Nec intelligas me loqui de munditia quę hominẽ purgat tantũmodo à luxuria cogitationis immundæ, ſed loquor potius de illa munditia & cordis puritate, quæ hominẽ elongat quantum in hac vita poſsibile eſt, à quibuſcunq; cogitationibus inutilibus: vt iam nõ libeat homini aliquid cogitare niſi de deo, vel propter deum. Ad hanc autẽ obtinendam cęleſtẽ, vt ita dicã, immo diuinam quodammodo puritatem (nam qui adhæret deo, vnus eſt ſpiritus cum eo) iſta neceſſaria ſunt. Primo omnium ſtudeas quantũcunq; potes abnegare teipſum, iuxta ſaluatoris prę- ceptum: Qui vult venire poſt me, abneget ſemetipſum, &c. Et hoc ſic intellige, vt tuam voluntatem in omnibus mortifices & conculces, & in omnibus ei contradicas benigne amplectendo aliorum voluntatẽ: ſi tamẽ licita ſit & honeſta. hoc tamen generaliter habeas, pro quacunq; re temporali, per quam corporalibus neceſsitatibus deſeruitur, nũquam ſequaris voluntatẽ propriam vbi aliã contradicere videas, quantumcunque exorbitet à iudicio rationis. debes ſufferre quodcunq; incõmodum pro interna mentis tranquillitate ſeruanda, quæ per tales repugnantias perturbatur, dum homo ſuo iudicio adhærendo, & ſuam voluntatem implendo verbis vel cogitationibus cum alijs altercatur. Et nõ ſolum in temporalibus, ſed etiã in his quę ſpiritualia ſunt, vel ad ſpiritualia ordinata, alterius potius quam tuã impleas voluntatem, dummodo ſit bona, licet tua perfectior videatur, quia maius detrimentum acquires in diminutione humilitatis & trãquillitatis & pacis cum alijs contendendo, quàm poſsit prouenire profectus in quocunq; alio virtutis exercitio volũtate propria aſſecuta alteri repugnando. Et hoc intelligas quantum ad illos qui ſunt tibi familiares, & in ſpirituali exercitio ſocij, & qui ad perfectionis virtutem anhelant, non de illis qui dicunt bonũ malum, & malum bonum, & qui ſtudent aliorum dicta & facta carpere & iudicare, pluſquã ſua praua corrigere. Non enim dico quòd debeas talium iudicio adherere in his quę ſpiritualia ſunt. Nam in tẽporalibus bene debes quorumcunq; voluntatẽ pluſquam tuam exequi & implere. Si autẽ in his quæ ſecundum deũ operari deſideras, ſiue ad profectum tuum, vel ad dei honorem, vel proximi vtilitatem, aliquos tibi obſiſtere videas, & te etiam totaliter impedire, ſiue ſint ſuperiores, ſiue pares vel inferiores, noli contentionibus deſeruire, ſed teipſum in teipſo reſtringe:

Pſal. 75 — Munditia cordis quid — 2. Co. 6 — Ad mũditiam cordis parandã quæ neceſſaria. — Luc. 9. — Eſa. 5.

te apud teipſum collige, & vbiq; dicas, Domine, vim patior, reſponde pro me. Nec de hoc contriſteris, quia non poſſunt id facere niſi finaliter pro bono tuo & aliorum ſit expediens. Immo plus dico tibi, quod quantumcunque ad præſens non videas, videbis finaliter quod illud in quo tibi eos impedimenta præſtare credebas, erit tibi adiuuamen ad tuum propoſitum aſſequendū. Licet autem de horto ſacræ ſcripturæ poſſem tibi ad hæc exempla producere, ſicut de Ioſeph & multis alijs: nolo tamen contra id facere quod prędixi: ſed experto crede quia ita eſt. Si etiam in his quæ ſecundum deum deſideras, te videas quodammodo diuinitus impediri, vel per infirmitatem, vel quocunque alio contingente: de hoc nullatenus contriſteris: ſed totum æquanimiter feras: & te ex toto cōmittas illi, qui melius nouit quid tibi expediat, quàm tu ipſe: qui te ad ſe continue ſubleuat, dummodo teipſum illi ex toto cōmittas, quāuis fortè tu hoc minimè videas. Ad hoc ergo ſit totum ſtudium tuum, vt teipſum in pace & trāquillitate cordis poſſideas, & pro quocunque euentu nō doleas, niſi de ſolo proprio peccato vel alieno, ſeu etiam de his quæ te inducerent ad peccatum. Non ergo te contriſtet quicunq; caſus fortuitus, nō te exagitet indignationis ſtimulus contra defectū alterius, ſed habeas ad quęcunque miſerationis & compaſsionis affectum, cogitās ſemper quod tu peius faceres, niſi te Chriſtus Ieſus ſua gratia cōſeruaret. Præpara inſuper teipſum ad quęcunque aſpera, ad quæcunque opprobria, ad quęcunq; aduerſa pro Chriſti nomine ſufferenda. Omnem etiam appetitum ſeu cogitatum tibi ſuggerentem appetitum cuiuſcunque altitudinis ſub quocunque charitatis prętextu, in ipſo principio & ortu ſuo velut caput draconis infernalis cauterio mortifices cum baculo crucis, tibi Chriſti humilitatem & duriſsimā paſsionem ad memoriam reuocando, qui regnum fugiens, crucem voluntariè eſt amplexus, omni confuſione contempta. Omnem humanam laudem fugiens cum honore tanquam venenum mortiferum, & in deſpectu tui gaudens, teipſum talē verè & ex corde reputes, qui meritò debeas ab omnibus conculcari & deſpici. Videas continuè tuos defectus & peccata tua, & ea aggraua, quantumcunque poteris. Aliorum verò defectus poſt tergum proijcias, & nō videas: & ſi vides, alleuies & excuſes, & ipſos compatiaris, & eos adiuues quantum poteris. Auerte oculos tuos & mentis & corporis ab aliorum aſpectu, vt teipſum poſsis inſpicere in lumine vultus tui. Teipſum ſine ceſſatione conſidera, & ſemper ſine ſimulatione dijudica in omni actu tuo. In omni locutione tua, in omni cogitatione tua, in omni lectione teipſum reprehende, & in te ſemper compunctionis materiam ſtudeas

Eſa. 38.
Gen. 37
Ioan. 6.
Heb. 12

inuenire, cogitando quòd bona quæ facis, non ſunt plenè executa, nec illo feruore facta, quo deberent & multis negligentijs inquinata, vt meritò omnis tua iuſtitia panno menſtruato debeat comparari. Te igitur ipſum continuè reprehendas, nec permittas in te ſine forti increpatione tranſire non ſolùm negligentias verborum & operum, ſed etiam de ipſis cogitationibus non dico malis tantummodo, ſed etiam inutilibus in conſpectu dei tui omni hora grauiter te reprehendas, te ob peccata commiſſa iudices, & plus vilem & miſerabilem credas pro tuis defectibus coram deo, quam quoſcunque peccatores pro quibuſcunque peccatis: & meritò puniendum, & a cæleſtibus gaudijs excludendum, ſi ſecundum iuſtitiam ſuam & non ſecundum miſericordiam ſuam velit tecum agere deus tuus: qui tantas gratias ſuper multos alios tibi prærogauit, ad quas omnes ingratus extitiſti. Conſidera etiam diligenter & cum pauore frequentiſsimè rumina, quòd omnem aptitudinem ad bonum, & omnem gratiam ſeu quãcunque ſollicitudinem ad virtutum acquiſitionem a teipſo non habes, ſed Chriſtus ſua miſericordia dedit tibi: quòd ſi voluiſſet, potuiſſet ita conferre cuicunque ribaldo, te in luto fecis & lacu miſeriæ derelicto. Cogita etiam teipſum, & ad hoc credendum te inducas, & hoc tibiipſi perſuadeas, quantum potes, quòd non eſt ribaldus, vel quicunque peccator qui non magis aſsiſteret deo ſuo, quàm tu, & qui non magis recognoſceret dei beneficia quàm tu, ſi recepiſſet gratias quas tu ſola dei gratuita bonitate, & non proprijs meritis recepiſti: propter quod ſine fallacia potes teipſum viliorem & inferiorem omni homine iudicare, & meritò formidare, ne propter ingratitudinem tuam a ſuo conſpectu te Chriſtus foras abijciat. Non tamen dico quòd per iſta debeas credere te eſſe extra gratiam dei, vel eſſe in peccato mortali: quanuis alij peccatores habeant innumerabilia peccata mortalia, quod tamen eſt nobis multum occultum, tum propter fallax iudicium, tum propter ſubitam contritionem, & diuinæ gratiæ primam infuſionem. dum autem teipſum vilificando alijs peccatoribus comparas, non expedit tibi in ſpeciali ad eorum peccata deſcendere, ſed ſolùm in quodam generali cum eorum peccatis tuam ingratitudinem ponderando. Quinetiam ſi in ſpeciali velis eorum peccata videre, potes eadem peccata in te per quandam ſimilitudinem transformare, ſic te in tua conſcientia increpando: Ecce ille eſt homicida, & ego miſer quotiens occidi animam meam? Ille fornicator & adulter eſt, & ego toto die fornicor & adulteror, à deo meo oculos auertendo, & diabolicis ſuggeſtionibus ſupponendo, & ſic de alijs. Si autem videris

Eſa. 64.

Quomodo omnibus peccatoribus te viliorẽ & peiorẽ poſſis certò credere.

deris quòd diabolus te velit in talibus reſponſionibus quodam modo per talia ad deſperationem inducere, tunc omiſsis talibus increpationibus, in ſpem aſſurgas, conſiderata bonitate & clementia dei tui, qui tot te beneficijs iam præuenit, nec dubium quin opus ſuum in te velit perficere quod incepit. Communiter tamen homini ſpirituali qui aliqualem dei notitiam iam percepit, de hac deſperatione timere non expedit, dum toto ſtudio ad ſe increpandum inuigilet. Illud tamen poſſet accidere, immo ſæpè accidit in homine incipiente proficere ſpiritualiter, quem deus liberauit a multis periculis & ſceleribus quibus fuerat inuolutus. Ex his quæ ſupra iam perſtrinxi, generabitur in te virtus illa quæ eſt mater & origo cuſtosque virtutum, ſcilicet humilitas, quæ interiores oculos aperit ad dei conſpectum, cor humanum ab omni ſuperflua cogitatione purgando. Nam dum homo in ſuam reſilit prauitatem, ſeipſum vilificando, ſe increpando, ſe deteſtando, ſuam nihilitatem conſiderando, ſibijpſi intentiſsimè diſplicendo, & hæc & ſimilia cogitando, & talem ſe verè exiſtimando, in tantum circa propria negocia occupatur, quòd omnis alia inutilis cogitatio abſcedit. Et ſic dum animo omnia audita, viſa & tēporaliter operata a ſe repellit, & in obliuionē adducit, incipit ad ſeipſam redire, & modo mirabili in ſeipſa cōualeſcit, & ſic ad originalē iuſtitiā & cęleſtē puritatē appropinquare incipit. Sic dū in ſeipſam reflectitur, cōtēplationis oculus dilatatur, & in ſe ſcalā erigit per quā trāſeat ad contēplandū angelicū ſpiritū & diuinū: & ex tali contēplatione animus exardeſcit ad bona cæleſtia, & omnia tēporalia a longè conſpicit tanquam nihil. Per hoc illa perfecta charitas incipit in mente ferueſcere, quæ velut ignis conſumit omnem rubiginem interioris hominis. Quòd ſi ſic totam animam occupat charitas, non eſt quò intret vanitas. Iam quicquid cogitat, quicquid loquitur aut operatur, totum prouenit ex dictamine charitatis: vnde ſecurè poteſt alijs prædicare ſine detrimento, ſiue inanis gloriæ periculo. Neque enim vt iam dixi, poteſt aliqua vanitas ſubintrare vbi charitas totum occupauit. Nunquid iam reſpectum habebit amplius ad aliquod commodum temporale, qui omnia reputat velut ſtercus? Sed & ipſe laudis appetitus nunquid animum eius poterit ſubintrare, cùm ſe videat velut ſtercus viliſſimum coram deo miſerum, abominabilem, & ad omnia peccata procliuum, niſi eum ſua benignitate manus conditoris continuò conſeruaret? Quomodo iam extolli poterit de quocunque bono opere, qui luce clarius videt ſe nihil poſſe penitus agere, niſi continuò de hora in horam diuina virtus quodammodo cogat eum atque conſtringat? Quomodo iam ſibi aliquid attri-

Quàm ingens profectus ex perfecta ſui cognitione & abiectione.

inuenire, cogitando quòd bona quæ facis, non ſunt plenè executa, nec illo feruore facta, quo deberent & multis negligentijs inquinata, vt meritò omnis tua iuſtitia panno menſtruato debeat comparari. Te igitur ipſum continue reprehendas, nec permittas in te ſine forti increpatione tranſire non ſolùm negligentias verborum & operum, ſed etiam de ipſis cogitationibus non dico malis tantummodo, ſed etiam inutilibus in conſpectu dei tui omni hora grauiter te reprehendas, te ob peccata commiſſa iudices, & plus vilem & miſerabilem credas pro tuis defectibus coram deo, quam quoſcunque peccatores pro quibuſcunque peccatis: & meritò puniendum, & a cæleſtibus gaudijs excludendum, ſi ſecundum iuſtitiam ſuam & non ſecundum miſericordiam ſuam velit tecum agere deus tuus: qui tantas gratias ſuper multos alios tibi prærogauit, ad quas omnes ingratus extitiſti. Conſidera etiam diligenter & cum pauore frequentiſsimè rumina, quòd omnem aptitudinem ad bonum, & omnem gratiam ſeu quãcunque ſollicitudinem ad virtutum acquiſitionem a teipſo non habes, ſed Chriſtus ſua miſericordia dedit tibi: quòd ſi voluiſſet, potuiſſet ita conferre cuicunque ribaldo, te in luto fecis & lacu miſeriæ derelicto. Cogita etiam teipſum, & ad hoc credendum te inducas, & hoc tibi ipſi perſuadeas, quantum potes, quòd non eſt ribaldus, vel quicunque peccator qui non magis aſsiſteret deo ſuo, quàm tu, & qui non magis recognoſceret dei beneficia quàm tu, ſi recepiſſet gratias quas tu ſola dei gratuita bonitate, & non proprijs meritis recepiſti: propter quod ſine fallacia potes teipſum viliorem & inferiorem omni homine iudicare, & meritò formidare, ne propter ingratitudinem tuam a ſuo conſpectu te Chriſtus foras abijciat. Non tamen dico quòd per iſta debeas credere te eſſe extra gratiam dei, vel eſſe in peccato mortali: quantuis alij peccatores habeant innumerabilia peccata mortalia, quod tamen eſt nobis multum occultum, tum propter fallax iudicium, tum propter ſubitam contritionem, & diuinæ gratiæ primam infuſionem. dum autem teipſum vilificando alijs peccatoribus comparas, non expedit tibi in ſpeciali ad eorum peccata deſcendere, ſed ſolùm in quodam generali cum eorum peccatis. tuam ingratitudinem ponderando. Quinetiam ſi in ſpeciali velis eorum peccata videre, potes eadem peccata in te per quandam ſimilitudinem transformare, ſic te in tua conſcientia increpando: Ecce ille eſt homicida, & ego miſer quotiens occidi animam meam? Ille fornicator & adulter eſt, & ego toto die fornicor & adulteror, à deo meo oculos auertendo, & diabolicis ſuggeſtionibus ſupponendo, & ſic de alijs. Si autem videris

Eſa. 64.

Quomodo omnibus peccatoribus te viliorē & peiorē poſſis certò credere.

deris

deris quòd diabolus te velit in talibus reſponſionibus quodam modo per talia ad deſperationem inducere, tunc omiſſis talibus increpationibus, in ſpem aſſurgas, conſiderata bonitate & clementia dei tui, qui tot te beneficijs iam præuenit, nec dubium quin opus ſuum in te velit perficere quod incepit. Communiter tamen homini ſpirituali qui aliqualem dei notitiam iam percepit, de hac deſperatione timere non expedit, dum toto ſtudio ad ſe increpandum inuigilet. Illud tamen poſſet accidere, immo ſæpè accidit in homine incipiente proficere ſpiritualiter, quem deus liberauit a multis periculis & ſceleribus quibus fuerat inuolutus. Ex his quæ ſupra iam perſtrinxi, generabitur in te virtus illa quæ eſt mater & origo cuſtoſque virtutum, ſcilicet humilitas, quæ interiores oculos aperit ad dei conſpectum, cor humanum ab omni ſuperflua cogitatione purgando. Nam dum homo in ſuam reſilit prauitatem, ſeipſum vilificando, ſe increpando, ſe deteſtando, ſuam nihilitatem conſiderando, ſibiipſi intentiſsimè diſplicendo, & hæc & ſimilia cogitando, & talem ſe verè exiſtimando, in tantum circa propria negocia occupatur, quòd omnis alia inutilis cogitatio abſcedit. Et ſic dum animo omnia audita, viſa & tēporaliter operata a ſe repellit, & in obliuionē adducit, incipit ad ſeipſam redire, & modo mirabili in ſeipſa cōualeſcit, & ſic ad originalē iuſtitiā & cęleſtē puritatē appropinquare incipit. Sic dū in ſeipſam reflectitur, cōtēplationis oculus dilatatur, & in ſe ſcalā erigit per quā trāſeat ad contēplandū angelicū ſpiritū & diuinū: & ex tali contēplatione animus exardeſcit ad bona cæleſtia, & omnia tēporalia a longe conſpicit tanquam nihil. Per hoc illa perfecta charitas incipit in mente ferueſcere, quæ velut ignis conſumit omnem rubiginem interioris hominis. Quòd ſi ſic totam animam occupat charitas, non eſt quò intret vanitas. Iam quicquid cogitat, quicquid loquitur aut operatur, totum prouenit ex dictamine charitatis: vnde ſecurè poteſt alijs prædicare ſine detrimento, ſiue inanis gloriæ periculo. Neque enim vt iam dixi, poteſt aliqua vanitas ſubintrare vbi charitas totum occupauit. Nunquid iam reſpectum habebit amplius ad aliquod commodum temporale, qui omnia reputat velut ſtercus? Sed & ipſe laudis appetitus nunquid animum eius poterit ſubintrare, cùm ſe videat velut ſtercus viliſſimum coram deo miſerum, abominabilem, & ad omnia peccata procliuum, niſi eum ſua benignitate manus conditoris continuò conſeruaret? Quomodo iam extolli poterit de quocunque bono opere, qui luce clarius videt ſe nihil poſſe penitus agere, niſi continuò de hora in horam diuina virtus quodammodo cogat eum atque conſtringat? Quomodo iam ſibi aliquid attri-

Quàm ingens profectus ex perfecta ſui cognitione & abiectione.

attribuet, ac ſi à ſeipſo proueniat, qui non dicam centies, ſed etiam milies eſt expertus ſuã impoſsibilitatem in quibuſcunque bonis operibus magnis & paruis? & qui totiens cognouit ſe nõ poſſe dum voluit? & quando vt ita dicã non voluit nec curauit, nec ſuper talibus cogitabat, viderit ſe ſubitò diuinitus excitatũ feruore mirabili ad illa facienda, quæ prius cũ omni conatu ſuo implere non poterat? Nam & talem impoſsibilitatẽ idcirco deus non lõgo tẽpore dominari permittit in homine, vt homo diſcat humiliari, & vt nũquam in ſeipſo inaniter glorietur, ſed deo attribuat omne bonum, non ſolùm ex conſuetudine quadam, ſed potius ex intimis cordis ſui: vtpote qui propria experientia do-
1. Cor. 12. ctus luce clarius videt quod non ſolùm nihil poſsit operari, ſed nec Ieſus dicere niſi in ſpiritu ſancto, & niſi ille donaret, qui di-
Ioã. 15. cit: Sine me nihil poteſtis facere, vt iam regirando ex totis animæ ſuæ viribus domino confiteatur, & dicat: Omnia opera noſtra operatus es in nobis domine. Ac cum pſalmiſta clamet: Nõ
Pſalm. 113. nobis domine, non nobis, ſed nomini tuo da gloriam. Non igitur tali timenda eſt vana gloria, quando iam dei vera gloria & animarum zelus eius præcordia totaliter occupant. Ecce iam ſummariè perſtrinxi & in quodã breuiloquio poſui ea quæ ſunt neceſſaria homini in ſeipſo quantum ad vitæ ſuæ perfectionem, ſi vtiliter & ſine periculo vult animæ ſuæ procurare ſalutem: & ſufficerent homini illuſtrato, & altum intellectum habenti, & qui in operibus ſpiritualibus lõgum habuiſſet exercitium: quia in his quæ poſui breuiter, tanquã quibuſdam vitæ perfectæ principijs recolligere poſſet quæcunque alia perfectorum actuum exercitia. Nam his tribus præmiſsis perfectè ſeruatis, ſcilicet voluntaria paupertate, taciturnitate, & interna mentis exercitatione, de quibuſcunque alijs exterioribus actibus quomodo eſſent faciendi, homo facilè iudicaret. Quia tamen non omnes poſſunt capere faciliter breuiter dicta, paulo diutius inſiſtemus circa particulares actus virtutum.

Quòd per inſtructorem idoneum citius & facilius peruenitur ad perfectionem, quàm per ſeipſum.

SCiendum igitur quòd homo facilius & in breuiori tempore poſſet ad perfectionem pertingere, ſi haberet inſtructorem cuius regimine duceretur, cuius obedientiam in omnibus actibus paruis & magnis totaliter ſequeretur, quam aliquis poſſet ſeipſum perficere, quantumcunque vigeat acumine intellectus, & libros habeat in quibus videat virtutum omnium ſtructuram exaratam. Immo plus dico, nunquam Chriſtus ſuam gratiam

gratiam miniſtrabit (ſine quo nihil poſſumus) ſi homo habet à quo poſsit inſtrui & deduci, & negligit vel non curat alterius ducatum amplecti, ſe credens ſibi ſufficere, & per ſe poſſe inueſtigare & inuenire quæ ſunt vtilia ad ſalutem. Iſta enim via obedientiæ, eſt via regia, quę homines inoffenſo pede ducit ad ſummitatem ſcalę cui dominus apparet innixus. Hanc viam tenuere omnes ſancti patres in eremo, & breuiter omnes qui ad perfectionem attigerunt, poſt hanc ſemitam proceſſerunt: niſi fortè deus aliquos per ſeipſum inſtruxerit ex priuilegio gratię ſingularis, deficientibus eis & non inuenientibus qui eos foras inſtrueret: quia tūc pietas diuina per ſe ſupplet quod exterius minime reperitur: ſi tamē corde humili & feruenti ad deum accedunt. Et quidem iſto tempore, heu nobis miſeris, quaſi nullus reperitur qui alios de perfectione vitæ inſtruat, quin potius ſi homo velit tendere ad deum, inueniet retrahentes multos, & quaſi neminem adiuuantem. Quamobrem expedit vt homo ad deum toto recurrat, & ab eo inſtrui cum omni orationum inſtantia & cordis humilitate depoſcat, & ſe in deum proijciat, ſe ſibi totaliter committendo, vt ipſum benignus tanquam orphanum ſine patre recipiat, qui neminem vult perire, ſed vult ad cognitionē veritatis quoſcunque venire. Igitur ad te dirigo ſermonem meū, qui magno cordis affectu deum deſideras inuenire, qui ad perfectionem anhelas, vt animabus aliorum vtilis eſſe valeas. Ad te ergo nunc dirigo ſermonem meum, qui corde ſimplici & non duplici accedis ad deum: qui quæris virtutum intima penetrare: qui per viam humilitatis peruenire deſideras ad gloriam maieſtatis. 1.Tim. 2.

De obedientia ſeruanda.

DVobus igitur iam præmiſsis, ſcilicet paupertate & taciturnitate, tanquam fundamentis priuarijs, Chriſti athleta ſe accingat vt obedientiæ regulam & ſemitam in omnibus & per omnia teneat quantum poterit inconcuſsiſſe, ſcilicet regulam, conſtitutiones, rubricas ordinarij, & aliorum librorum, omni loco & tempore, intus & extra, in refectorio, dormitorio, in choro, inclinationes, & proſtrationes: ſurgendo & ſtando: & omnes maiorum ordinationes ad vnguem teneat quantum poteſt, ſemper cogitans verbum Chriſti: Qui vos audit, me audit: & qui vos Luc.10 ſpernit, me ſpernit. Deinde corpus ſuum totaliter in obſequio Chriſti Ieſu coerceat: vt omnes actus & motus corporis ſint omni morū honeſtate cōpoſiti ſecundū regularem diſciplinam. Neq; enim poteris vnquam animā ab inordinatis cohibere, niſi prius ſtudueris corpus tuum ſubijcere diſciplinæ, ipſum reſtringendo

gendo non ſolùm ab omni actu, ſed etiam ab omni motu incongruo & inepto.

De modo regulandi corpus. 6

IGitur regulationem corporis intendo. Primò contra gulam inſiſtas. niſi enim contra hanc victoriam habeas, in vanum laboras in acquiſitione aliarum virtutum. Iſtum autem modum obſerues, primò vt nihil tibi in ſpeciali procures, ſed cibarijs quæ fratribus communiter apponuntur, iis contentus. Secularibus volentibus tibi xenia mittere, nullatenus acquieſcas pro tua perſona. ſi tamen volunt conuentui mittere, mittant. Inuitationes fratrum extra refectorium, nullo modo recipias, ſed continuè refectorium teneas, omnia ieiunia ordinis obſeruando. Et hoc intellige quandiu Chriſtus te in ſanitate conſeruabit. Nam ſi infirmus fueris, iuxta infirmitatis neceſsitatem te tractari permittas, nihil tibi penitus procurando, ſed omnia cum gratiarum actione recipias quæ tibi fuerint miniſtrata. Vt autem non excedas in ſumptione cibi & potus, debes naturam tuā diligentiſsimè examinare, quanto cibo & potu valeas ſuſtentari, vt ſcias iudicare inter ſuperfluum & neceſsitatem. Hoc autem habeas pro regula generali, vt ſaltem de pane comedas ſufficienter quantum natura requirit, ſpecialiter dum ieiunas, nec vnquam credas diabolo ſuadenti tibi facere abſtinentiam de pane. Et in hoc poteris experiri quantum natura requirit, vel quid ſit illi ſuperfluum, ſi tempore binæ refectionis poſt nonam inueneris te grauatum, & in ſtomacho ſentias quendam ardorem, vt orare, ſcribere, vel legere nequeas, communiter hoc accidit propter exceſſum. ſi inde ſentias poſt matutinas te oppreſſum quando cœnaſti. Si verò quando ieiunas, poſt completorium idem grauamen adeſſe percipias, tentationem crede eſſe diaboli. Igitur, comede ſatis de pane, ſic tamen, vt poſt comeſtionem ſis paratus legere, ſcribere, vel orare. Si tamen illa hora non eſſes ita aptus, ſicut aliis horis, dum tamen non ſentires grauamen aliud vt prædixi, non eſt ſignum propterea exceſſus. Cogita igitur tuæ naturæ ſufficientiam modo prædicto, vel aliter prout te docebit altiſsimus, à quo debes ſimpliciter poſtulare. Sis ſolicitus valdè illum modum continuè obſeruare, & ſemper in menſa quicquid comedis æſtimare: & quando per negligentiam exceſſeris, non ſinas abſque pœnitentia digna pertranſire.

Gula quomodo frenanda.

De potu verò neſcio tibi regulam ponere, niſi quòd paulatim te reſtringas, de die in diem minus bibendo: ita tamen quòd non ſitias nimis de die & nocte: ſpecialiter autem cùm potagiū come-

comedas, potes facilius pertranſire cum potu temperato, ita tamen quod ſufficiat ad cibi digeſtionem. Nullo tamen modo bibas extra comeſtionis horam: niſi in ſero quando ieiunas: & tunc valde temperate, vel niſi propter laborem itineris, vel quacunque alia laſsitudine. Bibas autem vinum ita lymphatum, quod vini fortitudo deficiat. Et ſi forte eſſet, apponas aquæ medietatem, vel plus: & ſic magis vel minus ſecundum quod dominus inſpirauerit.

De modo ſtandi in menſa quoad vtrunque hominem. 7

PVlſato itaque cymbalo cum omni maturitate lotis manibus in clauſtra ſedendo, nola pulſata refectorium introibis: & non parcens tibi, cum omni fortitudine tua vocis & corporis, & cum modeſtia dominum benedices, & iuxta ordinem tuum te collocabis in menſa, cogitans apud te corde pauido, quòd debeas peccata populi manducare. Cor tuum etiam præparabis ad intelligentiam lectionis quæ legitur in menſa: vel ſi lectionem non habeas, ad meditationem aliquam ſpiritualem, vt nequaquam totus comedas, ſed corpore ſuam refectionem habente, anima nullatenus defraudetur. Poſitus autem ad menſam, veſtimenta decenter coaptes, cappam ſuper genua retorquendo. Statue autem pactum tecum omnino, vt nullo modo circunſpicias comedentes, ſed ſolum tibi appoſita videbis. In principio cùm ſederis, ne extendas ſubitò manus ad incidendum panem, ſed ſtes aliquandiu ſuper te, vſquequo ſaltem dicas Pater & Aue Maria pro animabus defunctorum, qui in purgatorio exiſtunt magis indigentium. Hoc autem generaliter habeas, quòd omnem actum & omnem corporis motum cum quadam modeſtia facias. Si panem diuerſum, durum, mollem, album, aut aliter factum ante te habeas, illum comedas qui eſt vicinior, & libentius comedas illum ad quem minus ſenſualitas inclinatur. Nunquam in menſa aliquid petas, ſed permitte alios pró te poſtulare: quod ſi non facerent, patientiam habe. Non teneas cubitos ſuper menſam, ſed ſimpliciter manus. Non teneas crura diuaricata, nec pedem alteri ſuperponas. Non recipias ſcutellas duplices, vel aliud quodcunque, niſi tantum quantum communiter omnes alij habent. Quamcunq; pitantiã, à quocũq; miſſam, etiam à priore, non comedas, ſed ſi potes, competenter in fragmentis abſcondas, vel in ſcutella. Vbi nota quòd mos deo gratus eſt aliquid de potagio Chriſto pauperi ſemper in ſcutella dimittere: ſimiliter aliqua panis fragmenta, non cruſtas: immo illas comedas, & de pane confracto Chriſto dimittas. Nec

nimis cures ſi de hoc aliqui murmurent, dummodo prælatus tibi nõ mandauerit oppoſitum. Et generaliter de omni eo quod comedis aliquam particulam Chriſto pauperi dimittas, & bolos meliores, non viliores. Sunt tamen aliqui qui vilia tantum donant Chriſto, ſicut porcis fieri conſueuit. Si autem cum vno pulmento ſufficienter potes comedere de pane, in ſecundo pulmento aliquid de pane reponas, & Chriſto dimittas. Et ſi tibi dominus donauerit, potes facere quaſdam mirabiles abſtinentias, deo gratas, & hominibus incognitas. Si eſt tibi cibus inſipidus ex defectu ſalis, vel alia quacunque cauſa, noli apponere ibi ſal, nec aliud cõdimentum propter Chriſtum felle & aceto potatum, ſed ſenſualitati reſiſtas. Similiter quæcunque ſalſamenta quæ ad nihilum valent, niſi ad gulæ incitamentum, dimittere occulte potes. Quandocunque aliquis bolus gratus tibi circa finem apponitur, iſtum dimitte propter deum. Similiter caſeum, fructus, & huiuſmodi, ſicut nectar, vinum melius apportatum, &c. quæ non ſunt neceſsitatis pro ſalute corporis humani; imò frequenter eſt noxium, dum prodeſt quod delectat, ſi dimiſeris propter Chriſtum, non dubito quin tibi parabit in dulcedine Chriſtus dominus cibum conſolationis ſpiritualis, & etiam in alio cibo, quo contentus es propter Chriſtum. Et vt melius & facilius poſsis à quibuſcunque volueris abſtinere, ponas in corde tuo quando vadis ad menſam, quòd pro peccatis tuis debes in pane & aqua abſtinere. Vnde panis ſit ſolus cibus, & pulmẽtum: tamen non pro cibo illud adijcias, ſed vt poſsis panem conuenientius deglutire. Tene quòd ſi hoc poſueris in corde tuo, quòd videbitur tibi magna pitantia, habere aliquid de pulmento. Et obſerues quod non ponas offas multas in paropſide, ſed ſufficiat tibi panem intingere. Quando verò pulmentum non habueris, comedas panem vnum vel dimidium, vel paulò plus quando bis comeſturus es. In vniuerſum naturæ ſatisfacias & neceſsitati, non voluptati. De multis talibus actibus, quos tibi exprimere non poſſum, te inſtruet Chriſtus, ſi ad ipſum corde recurreris, & totam ſpem in ipſo poſueris. Quis enim exprimere valeat modos innumeros quos tibi deus demonſtrabit? Sis etiam attentus, ne ſis de illis qui vſque ad finem edunt, immo quam citius poteris te expedias, ſeruata debita honeſtate, vt magis lectionem poſsis attendere. Dum à menſa ſurgis, ex toto corde regratieris altiſsimo, qui tibi contulit bona ſua, & qui tibi virtutem aliquam præſtitit ne tibi ſenſualitas præualeret. Non parcas voci tuæ, ſed ſecundum poſsibilitatem tuam gratias age bonorum omnium largitori. O chariſsime cogita quàm innumerabiles ſunt pauperes, qui de-

qui delicias maximas reputaſſent ſi habuiſſent tantummodo panem, quem tibi cum alijs cibarijs deus miniſtrauit? Ita enim veraciter debes cogitare, quòd Chriſtus eſt qui tibi dedit, immo plus eſt, in menſa ipſe tibi ſeruiuit. Vide ergo cum quāta diſciplina, cum quanta reuerentia, maturitate & tremore debes in menſa conſiſtere, vbi vides præſentialiter deum tuum in propria perſona miniſtrare. O quàm beatus eris, ſi tibi deſuper detur mentalibus oculis iſta conſpicere. Videres enim ſanctorum multitudinem copioſam cum Chriſto per totum refectorium diſcurrere.

De modo perſeuerandi in ſobrietate & abſtinentia. §

VT autem in tali modo ſobrietatis & abſtinentiæ iugiter perſeueres, ſta iugiter in timore, & à deo totaliter te omnia habere recognoſce, & ab ipſo perſeuerantiam pete. Et ſi non vis corruere, noli alios iudicare, nec contra eos indignationis ſpiritu mouearis ſi eos vides in edendo debitum ordinem non ſeruare, ſed eis cōpatiaris ex corde, & pro eis ora, & eos in corde tuo quantum potes excuſa, cogitando quòd nec tu potes aliquid, nec ipſi poſſunt, niſi quantum Chriſtus porrigit manum ſuam, qui non pro meritis tribuit, ſed pro ſuæ beneplacito voluntatis. Si hęc cogitaueris, firmus eris. Nam quæ eſt cauſa quòd multi quandoque incipiūt multa facere in abſtinentia & in alijs, qui non perſeuerant corpore torpente, & ſpiritu frigeſcente? Certè nulla alia niſi propter eorum elationem & præſumptionem, dum de ſe præſumentes, alijs indignantur, eos in cordibus ſuis iudicando. Et ideo ſubtrahit ab eis donum ſuum, vel ſpiritu frigeſcunt, vel ex indiſcretionis vitio plus faciūt quàm oporteret. In infirmitatem incurrunt: & ſic tandem, dum ad reſtaurationem corporis intendunt, in hoc quoque metas excedunt, efficiunturque guloſi pluſquàm alij quos primitus iudicabant: ſicut ego de quibuſdam cognoui. Nam iſtud communiter accidit, quòd quicunque alium in aliquo iudicat, deus tandem permittit illum in ſimilem defectum cadere, vel maiorem. Ergo ſtes in timore: & quandocunque te ſenties in exaltatione ob memoriam beneficiorum quæ tibi donat altiſsimus, apprehende diſciplinas increpationis & propriæ reprehenſionis, nequando iraſcatur tibi dominus, & pereas de via iuſta. Si ſic feceris, ſtabilis permanebis. Ecce indicaui tibi modum altiſsimo gratum contra gulæ dominium, ad quē pauci pertingunt, qui non excedant vel plus vel minus edendo, vel debitas circūſtantias non ſeruando.

De ſomno & vigilia.

POſt hæc nitaris contra ſomnum & vigilias modum debitum cuſtodire, in quo valde difficile eſt habere menſuram. Vbi nota quòd duo ſunt in quibus ſpecialiter imminet periculum corpori, & per conſequens animæ, ſi diſcretionis limites excedas, ſcilicet in nimia abſtinentia, & in vigilia inordinata. Nam in alijs virtutum exercitijs non ſic eſt periculum in exceſſu. Et propter hoc diabolus habet iſtam aſtutiam finaliter, quòd cùm videt hominem ſpiritu feruentem, immittit ſibi ſuggeſtiones, vt faciat abſtinentias & vigilias magnas: vt per hoc inducat eum ad tantam corporis debilitatem, quòd infirmetur & debilitetur, & vlterius ad nihil valeat, immo, vt ſuprà dixi, vt plus poſtea comedat & dormiat quàm alii. Et talis nunquam audet aſſumere exercitium in vigilijs & abſtinentijs, recognoſcens ſe per talia infirmatum, ſibi diabolo ſuggerente & dicente: Non facias talia: neſcis quòd ob talia fuiſti infirmus? cùm tamen non fuerit per vigilias & abſtinentiam infirmatus: ſed quia in his diſcretionis tramitem non ſeruauit. Vnde homo ſimplex non intelligit ſophiſmata diabolica, quibus ex vtraque parte decipit: vnde ſub colore boni ſibi dicit, Tu feciſti tot peccata, quando poteris ſatisfacere? vel ſi non peccata enormiã, dicit ei, O quanta paſsi ſunt tormenta martyres & eremitæ? Et credit ſimplex homo, quòd cùm talia habeant ſpeciem boni, non poſſunt eſſe niſi à deo. Et deo permittente hoc fit, maximè quando talis homo cum magna humilitate & tremore & cum inſtantia orationis non recurrit ad deum, qui eum illuminaret & dirigeret quando non reperiret hominem directorem. Homo enim qui ſub obedientia ſancta conſiſtit, & continuè ſecundum regulam directionis dirigitur & inſtruitur, à talibus deceptionibus tutus eſt, etiam ſi ipſe pater ſpiritualis aliquando aliqualiter erraret. Deus enim propter humilitatem obedientiæ totum ſibi diſponit ad bonum, ſicuti probari poſſet multis auctoritatibus & exemplis. Itaque circa ſomnum & vigilias talis modus poterit obſeruari, vt ſcilicet tempore æſtiuo poſt prandium, poſtquam campana pro ſilentio eſt pulſata, quieti membra componas, quia illud tempus ad ſpiritualia exercitia minus aptum eſt, & per hoc in nocte amplius poteris vigilare. Hoc tamen generaliter debes obſeruare quotienſcunque vis dormire, vt ſemper vel pſalmos rumines, vel ſpirituale aliquid mediteris, quod etiam ſomno intercipiatur, & quandoque tibi in imaginatione præſentetur. In ſero hoc communiter habeas, vt non multũm vigiles. Nam per vigiliam ſerotinam impeditur attentio & deuotio in matutinali officio. Eſt enim

enim communiter talis, ſomnolentus, grauis & indeuotus, quãdo nimis vigilat in ſero, immo aliquando ex toto a matutinali officio cogitur emanere. Igitur ſtatuas tibi aliquas breues orationes, vel aliquam lectionem vel meditationem, quibus in ſero antequam dormias, breuiter occuperis. Et inter alias meditationes, ſi in hoc fertur tua deuotio, poteſt tua mens ferri ad ea quæ in paſsione domini illa hora contigerunt, & ſimiliter faciendo in omnibus alijs horis, iuxta modum quem habes à beato Bernardo traditum, vel prout tibi dominus inſpirabit. Non tamen eſt omnium deuotio vniformis, ſed alios plus alio excitatur. Alijs enim ſufficit in ſola ſimplicitate in foraminibus habitare. Nullus tamen quantumcũq; pollens ingenio debet omittere ea quæ poſſunt eum ad deuotionem excitare: immo quæ legit vel ſtudet, debet ad Chriſtum inflectere, cum ipſo loquendo, & ab ipſo intelligentiam poſtulando. Sæpe dum actu ſtudet, à libro debet ad horam oculos auertere, & oculis clauſis ſe in Chriſti plagis abſcondere, & iteratò ſe ad librum conuertere. Etiam quandoque debet à ſtudio ſurgere, & in cælum flexis genibus aliquam ignitam orationem cum breuitate ad deum fundere, vel cellam egredi, & eccleſiam, clauſtrum, vel capitulum circumire, ſecundum quòd impetus ſpiritus confert, & aliquando oratione formata vel informi per gemitus & ſuſpiria de ebullitione cordis, diuinum auxilium implorare, vota ſua & deſideria altiſſimo præſentando, & ſanctorum ad hæc auxilium implorando. Et illud negociũ quandoque agitur ſine pſalmis, & ſine quibuſcunque orationibus externis formatis verbo, quamuis hoc aliquando initium ſumpſerit vel ex aliquo verſu pſalmi, vel loco alterius ſcripturæ ſiue alicuius ſancti, nobis interdum deo inſpirante interius proprio deſiderio vel cogitatu adinuento. Cùm autem ille feruor ſpiritus tranſierit, qui communiter parum durat, potes ad memoriam reuocare ea quæ pauloante ſtudueras, & tunc dabitur tibi clarior intellectus. quo facto iteratò ad ſtudium redeas, vel ad lectionem, & iteratò ad orationem, & ſic alternando commutes. Nam per huiuſmodi commutationem in oratione maiorem reperies deuotionem, & in ſtudio intelligentiam clariorem. Iſte autem feruor deuotionis poſt ſtudium lectionis licet quacunque hora indifferenter veniat, ſecundum quòd ille dignatur immittere, qui ſuauiter diſponit omnia prout vult: tamen communiter poſt matutinas amplius euenire conſueuit. Et ideo in ſero parum vigiles, vt totum ſpiritum poſt matutinas in ſtudio & oratione valeas occupare. Igitur in nocte dum audis horologium, vel quodcumque ſignum, ſtatim excuſſa omni pigritia, à ſtrato diſcedas ac ſi ibi eſſet ignis accenſus, &

Oratio & lectio ſeſe viciſsim excipiant.

flexis genibus cum feruore aliquam orationem effundas, ſaltē Aue Maria, vel aliud in quo animus tuus magis inflammatur. Vbi nota quòd ad hoc vt faciliter & ſine moleſtiā, immo cum quadam alacritate tunc ſurgas, multum facit ſi ſupra ſtratum durū dormias & iaceas indutus. Hoc debet habere generaliter ſeruus dei, vt omnem mollitiem & complacentiam fugiat, ita tamen quòd diſcretionis limites nō excedat. Habeas igitur hoc de paleis, ꝙ quanto amplius expreſsione durę extiterint, gratiores debes habere. pro tegumento autē contra frigus, vnam vel duas pro temporum diuerſitate, ſecundum quòd tua neceſsitas poſtulabit. Ad caput autem ſacculum plenum paleis habeas, & fugias mollitiem puluinaris, & ſimiliter omnes mollities alias aſſuetas, ſicut de ſudarijs ſub axilla vel ad collum ſeu ad zonas, niſi forte de nocte in æſtiuo tempore propter ſudorem. Nam talibus natura non indiget, ſed ſunt quædam malæ conſuetudines introductæ. Dormias etiam indutus ſicut de die, niſi quòd ſotulares debes extrahere & corrigiā relaxare. Potes tamen tempore æſtiuo magni æſtus cappam detrahere, & cum ſolo ſcapulari quieſcere. Si per iſtum modum dormias, non erit tibi moleſtum ſurgere, immò citò & cum alacritate conſurges. Dum igitur officium de beata Virgine dicitur, ſtans in oſtio cellæ tuæ non appodiatus, ſed ſuper pedes tuos, cum omni attētione competenti voce, diſtinctè, alacriter tu dicas officium virginis glorioſæ, & te ſic habeas, quaſi eam cerneres corporalibus oculis coram te. Officio virginis terminato, & completa corporis neceſsitate, ad eccleſiam vadas vel ad clauſtrum, prout maiorem deuotionem inuenies. Vbi nota quòd ſeruus dei eundo & redeundo ad cellam vel quocunque alio loco, nō debet eſſe ocioſus corde, ſed vel pſalmos vel aliquid ſpirituale ruminare. Poteſt tamē ante inchoationē officij chorū intrare, & aliquid ſpirituale præmeditari, vt deuotius & attētius cū alijs pſalmos valeat decātare. Pulſatis igitur matutinis, & inclinationibus factis, pſallendo ſta ſuper pedes tuos, non appodiatus, ſed corde & corpore ſta viriliter coram deo tuo, & ipſius laudes cum omni alacritate decanta, recogitans quod ſine dubio angeli ſancti ſunt præſentes, in quorum conſpectu pſallens deo, eos debes continuè revereri, vtpote qui faciem dei patris in cælis vident, quē tu nondum niſi in ſpeculo & in ænigmate contemplaris. Nunquam parcas voci quantum potes, diſcretione regente, non omittas iota vnum tam de pſalmis, verſibus, dictionibus, ſyllabis, quàm de voce. Et ſi non potes pronunciare æquali voce cum alijs, tamen cum voce ſubmiſſa. Et ſi potes, pſalmos & hymnos cantes in libro, dum intellectum habes in pſalmis & cæteris ora-

Mat. 18

cæteris orationibus, vt conſolationem ſpiritus reportes: ſed oportet te eſſe ſollicitum in actu exteriori, ne in geſtu corporis aut ſono vocis aliquid appareat leuitatis: ſed tunc ſpecialiter oportet te ſeruare honeſtã & debitam grauitatẽ. Nam ſpiritualis lætitia in quandam conuertitur leuitatem, niſi freno diſcretionis actus comprimatur extrinſecus. Toto conatu tuo facias, vt pſallas ſpiritu & mente. Nam magnus labor eſt homini, præcipue incipienti, nondum in deo roborato, tempore pſalmodiæ mentem ab euagatione conſtringere. Semper in choro teneas locum tuum: & communiter te ponas in vno loco, niſi forte alius venerit, cui merito cedere oporteret. Si in choro præuideris aliquem defectũ, per te vel per alium ſuppleas. Vnde nota quòd deus gratum haberet, ſi pridie præuideres rubricas, & omnia dicenda in choro: & paratus eſſes ad omnes defectus aliorum ſupplendos. Si caueas, quòd dum in choro eſt aliqua controuerſia ſuper iis quæ ſunt dicenda vel cantanda, tu nec os tuum aperias etiam ſi certus eſſes quod dicendum eſſet. Sunt multi qui pro vno modico tantum litigant. Minus malum eſſet errare, quàm litigare. Si autem vnico verbo poſſes errorem chori corrigere, tunc facere debes, ſpecialiter ſi tu es de correctoribus in choro. Si autẽ te vides ſpiritu impatientię agitari, melius eſt quòd tu ſtudeas motum animi tui ſubiugare. Si autem aliquis malè legit vel cantat, vel quocunque modo ineptè ſe habet, non ſubmurmures vel corrigas. eſt enim ſpecies cuiuſdã iactantiæ talis correctio. Idem in lectione quantumcunque quis malè & ineptè legat, nec etiam aliquod ſignum facias: quia hoc eſt ſignum mentis vento elationis inflatæ. Quando multi ſubito currunt ad aliquem defectum implendum, non te ingeras. Si autem nullus eſſet ſupplens, tunc cum omni modeſtia ad ſupplendum occurras. ſed ſi potes, taliter defectũ anticipes, nè valeat deprehendi. Caue tamen ne duas lectiones vel duo reſponſoria immediatè legas, niſi tantus eſſet defectus, & maximè vbi multitudo fratrum. Iterũ non de facili te ingeras, ſi iuuenis es, ad dicẽda ea quæ pertinẽt ad antiquos. Non circũferas oculos hinc & inde, nec aliquẽ videas quid faciat, vel quomodo ſe habet: ſed oculis in terrã demiſsis, vel ſurſum erectis, vel clauſis, vel ad librum ſtes. Semper quando dicis diuinũ officium, dũ ſtas, vel ſedes, non teneas manus ſub mẽto, ſed ſub cappa, vel ſcapulari vbi non decẽs eſt ſemper cappam habere. Non teneas vnum pedem ſuper alium, vel tibias diuaricatas, ſed cum omni modeſtia, vt qui es in præſentia dei tui. Caueas ne digitos teneas in naribus. Sunt enim aliqui qui in hoc & talibus miſeriis nõ ſine diaboli ſtimulatione occupantur, diuertentes ſe à diuino officio, & indeuotionẽ non mo-

Præſtat ad minutulos quoſdã errores conniuere, q̃ contendere.

dicam oſtendentes. Multi tales actus particulares occurrunt, qui non poſſunt exprimi: ſed ſi humilitatem habueris, & integram charitatem, de omnibus vnctio te docebit. Tu qui legis, attende, quia cùm hic ponantur multi actus qui ad vnam circunſtantiam variantur, non propter hoc ita improbes, ſi aliquando aliter fieri oporteret: ſicut de loquendo in choro cùm error apparet, quia ad antiquum bene pertinet emendare. Generaliter tamen verum eſt quod ſeruum dei litigare non decet. Minus malum eſt patienter tolerare errorem, quàm contentionibus deſeruire: quanto magis in choro, vbi tales contentiones ſcandaloſæ, & attentionis ac tranquillitatis mentis ſunt conturbatiuæ? Similiter cùm dico quòd ſemper legat vel cantet in choro. Quandoque enim poſſet oriri talis in mente deuotio, quæ ex cantu impediretur, & quòd melius eſſet apud ſe dicere officium, præcipuè vbi alij eſſent qui ſufficerent ad cantandum: & ſic de multis alijs, prout melius docebit altiſsimus, ſi contemptis omnibus ei corde ſimplici volueris adhærere. Non enim debet ſibi quiſquam faciliter credere, vt oppoſitum faciat, niſi longo virtutum exercitio, diſcretionis ſpiritum ſit adeptus.

De modo prædicandi. 9.

IN prædicationibus & exhortationibus vtere eloquio ſimplici, & confabulatione domeſtica ad declarationem actuum particularium. Et quantum potes, inſiſte cum exercitijs, vt quilibet peccator habens illud peccatum videatur percuti, ac ſibi ſoli prædicares, taliter tamen, quòd verba videantur ab animo procedere, non ſuperbo vel indignante, ſed magis ex viſceribus charitatis & pietatis paternæ, ſicut pater condolet peccantibus filijs, vel infirmitate graui, vel in fouea grandi iacentibus, quos nititur extrahere & fouere ſicut mater & ſicut qui gaudet de profectu eorum, & de gloria paradiſi ſperata. Talis enim modus conſueuit eſſe proficuus audientibus. Nam de virtutibus & vitijs locutio generalis parum excitat audientes. Itém in confeſsionibus vt ſiue blandias puſillanimes, ſiue terreas induratos, ſemper viſcera charitatis oſtẽdas, vt ſemper peccator ſentiat quòd verba tua ex pura charitate deſcendant. Et ideo charitatiua verba & dulcia ſemper pungitiua præcedant. Tu itaque qui deſideras proximorum animabus eſſe vtilis, primò ad deum ex toto corde recurre, & hanc petitionem ab eo ſimpliciter poſtula, vt tibi illam charitatem dignetur infundere, in qua eſt ſumma virtutum, per quam poſſis perficere quod optas.

Reme-

Remedia aduerſus aliquot tentatio-nes ſpirituales.

AD honorem domini noſtri Ieſu Chriſti dicam tibi remedia contra aliquas tentationes ſpirituales, quæ in iſto tempore abundant in terra ad purgandum & probandum electos, quæ quamuis expreſsè manifeſtè non ſint de aliquo principali articulo fidei, tamen qui bene reſpicit, cognoſcit quòd ſunt in periculo deſtructionis principalium articulorum fidei, & quòd præparant cathedram Antichriſto. Quas tentationes nolo exprimere, ne ponam occaſionem ſcandali coram ſimplicibus & imperfectis: ſed monſtrabo tibi per quam ſpiritualem diſcretionem debes te regere, ſi non vis eſſe victus à prædictis tentationibus. Et prædictæ tentationes veniunt duobus modis. Primò quidem per ſuggeſtionem diaboli, qui decipit hominem in regimine quod deberet habere erga deum, & in hoc quod eſt dei. Secundò per corruptam doctrinam aliquorum, & eorum modum viuendi, qui iam venerunt in prædictas tentationes. Propter hæc volo tibi dicere quod regimen debes habere erga deum, & illud quod eſt dei, ſi vis eſſe immunis à prædictis tentationibus. Et pòſt, quomodo debes regi erga alios quantum ad doctrinam & modum viuendi eorum. Primum ergo remedium contra tentationes ſpirituales huius temporis, quas procurat diabolus in cordibus aliquorum, eſt quòd illi qui volunt ſe ſubdere deo, non deſiderent per orationem vel contemplationem vel per alia opera perfectionis, viſiones vel reuelationes, vel ſentimenta quæ ſunt ſupra naturam, & ſupra omnem curſum eorum qui diligunt Deum, & timent per veriſsimum amorem: quia prædictum deſiderium non poteſt eſſe ſine radice & fundamento ſuperbiæ, vel curioſitatis circa deum, vel ſine fragilitate fidei. Et per hunc defectum iuſtitia dei dimittit animam quæ habet antedictum deſiderium, & permittit venire in talem illuſionem diaboli per falſas viſiones & reuelationes, & falſas ſeductiones, per quem modum ſeminat maiorem partem tentationum ſpiritualium huius temporis, & radicat eas in cordibus illorum qui ſunt nuncij Antichriſti, ſecùndum quòd poteris videre per ſubſequentia. Debes enim ſcire, quòd veræ reuelationes & ſentimenta ſpiritualia ſecretorum dei, non veniunt per antedictum deſiderium, neque per aliquem conatum, ſeu ſtudium quod anima habeat in ſe, ſed tantùm veniunt pura bonitate dei in animam quæ eſt in magna humilitate, & in magno deſiderio dei & reuerentia. Nec etiam exercitet ſe homo in magna humilitate & timore dei propter hoc vt habeat viſiones & ſentimenta ſupradicta, quia in idem delictum caderet, in quod

Reuelationes, viſiones &c. non ſunt quouis modo ambiendæ.

per ſupradictum deſiderium. Secundum remedium eſt, quod in anima tua, in tua oratione non ſuſtineas aliquam conſolationem vel paruam, ex qua tibi videretur quòd fundaret te in præſumptione & exiſtimatione tuijpſius, & poſt te duceret in appetitum honoris proprij & reputationis, & ſuggereret menti tuæ te dignum eſſe gloria & laude huius vitæ, vel gaudij paradiſi, quia ſcias quòd anima quæ ſentit ſe in tali conſolatione, incurrit in plures malos errores, quia dominus per ſuum iuſtum iudicium permittit poſteà diabolo augmentare prædictam conſolationem, & accelerare & imprimere in illa anima, falſiſsima & periculoſiſsima ſentimenta, & alias illuſiones quas conſolationes credit & putat eſſe veras: Heu heu, deus meus, quot perſonę ſunt deceptæ per iſtum modum? Et ſcias pro certo quod maior pars raptuum immo rabierum nunciorum Antichriſti venit per iſtũ modum. Et propter hoc caue, quod in tua oratione vel contemplatione non ſuſtineas aliquam conſolationem, niſi illam quæ venit poſt perfectam notitiam & completum ſentimentum tuæ humilitatis & perfectiõnis, & quæ facit perſeuerare dictam notitiam & antedictum ſentimentum in te & in magnitudine & altitudine dei per altam reuerentiam, & cum magno deſiderio honoris & gloriæ dei, & quod antedicta conſolatio fundetur in prædictis. Tertium remedium eſt, quòd omne ſentimentum quantumcunque altum, & omnem viſionem quantumcunque ſit ſecreta, & ſecreto tibi appareat, quæcunque ſit, ex quo ducit cor tuum ad opinionem vel in infectionem cõtra aliquẽ articulum fidei, vel contra bonos mores, & maximè contra humilitatẽ vel contra honeſtatẽ, exhorreſcas, quia ſine dubio ex parte diaboli venit. Et ſi appareret tibi aliqua viſio ſine lumine & ſentimento, de qua ſis certus quod venit ex parte dei, & propter quã ſis certificatus in corde tuo quòd illud quod inducit viſio, eſt deo placitum, noli te firmare in dicta viſione. Quartum remedium eſt, quòd nec propter magnam vitam, nec propter clarum intellectum, nec propter aliquam ſufficientiam aliam quam vides in aliqua perſona vel aliquibus perſonis, nolis ſequi eorum conſilia, nec eorum modos, ex quo cognoſcis clarè & multũ rationabiliter quòd eorum conſilia non ſunt ſecundum deum & verã diſcretionem, & per viam Ieſu Chriſti & ſanctorum monſtratam, & per ſanctam ſcripturam in dictis ſanctorum notificatam & prædictam Et propter hoc non timeas, ne ſpernendo talia conſilia eorum, pecces per ſuperbiam, dum hoc facis propter zelum & amorem veritatis. Quintum remedium eſt, quòd fugias familiaritates & ſocietates illorum & illarum, qui vel quæ dictas tentationes ſeminant, & vites illas perſonas quę ſuſtinent

& lau-

& laudant eas, & noli audire illorum verba, nec collationes eorũ nec modos eorum velis videre: alioquin tibi dæmon ſubminiſtrabit & oſtẽdet magnum ſignum perfectionis in pluribus eorum verbis & modis, quos ſi velis accipere, & illis credere venires & rueres in pericula, ruinas & præcipitia errorum illorum.

Poſt hæc dicam tibi aliqua remedia quæ debes attendere per temetipſum circa aliquas perſonas quę ſeminant dictas tentationes per eorum vitam & doctrinam. Primum quod debes attẽdere erga tales perſonas eſt, ꝙ non habeas magnam exiſtimationẽ viſionum eorum & ſentimentorum, nec eorum raptuum: immo ſi dicerent tibi aliquid quod ſit contra fidem, & contra ſacram ſcripturam, aut contra bonos mores, abhorreas eorum viſiones & ſentimenta tanquam ſtultas dementias, & eorum raptus ſicut rabiamenta. Tamen ſi dicant ſiue inducant in hoc quod eſt ſecundum fidem, & ſanctam ſcripturã, & ſecundum bonos mores, noli ſpernere, quoniã ſperneres quod eſt dei: tamen non confidas totaliter, quia ſæpè & maximè in tentationibus ſpiritualibus falſitas induitur ſeu abſcõditur ſub ſimilitudine veritatis, & malitia ſub ſimilitudine boni, vt diabolus poſsit ſępè & melius mortale venenum ſine ſuſpicione diffundere. Et ideo credo quòd plus placet deo quòd viſiones & ſentiméta & raptus, qui ſecundum quod dictum eſt, habent ſimilitudinem veritatis & bonitatis, dimittas ire pro tanto quãtum valent, niſi contingat hoc aliquibus perſonis ratione ſanctitatis & diſcretionis, ac eorum humilis probitatis, ob quæ certum eſt quòd prædictæ perſonæ nõ poſſunt decipi per illuſiones, nec per ingenium diaboli. Et tunc quamuis ſit pium viſionibus & ſentimentis talium perſonarum conſentire, tamen ſecurum eſt non totaliter credere eis propter rationem prædictam, ſed quantum concordant cum fide catholica & ſacra ſcriptura, & bonis operibus, & verbis ſanctis ac doctrina ſanctorum. Secundum remedium eſt, quòd ſi per reuelationem vel ſentimentum vel alium modũ cor tuum moueatur ad faciendum aliquod opus, & maximè opus graue & notabile, non tibi conſuetum, de quo non habeas certitudinem an deo placeat, immo dubitas rationabiliter, contrahas morã ad faciendum dictum opus vſquequo inſpexeris omnes circunſtantias, & maximè finales, & cognoſcas quòd illud deo placet, non tamen quòd tu iudices per te tuam opinionẽ, ſed ſi potes, per teſtimoniũ ſacræ ſcripturæ, vel exemplum imitabile ſanctorum patrum. Et dico exemplum imitabile, quia ſecundũ beatum Gregorium aliqui ſancti fecere aliqua opera quæ non debemus imitari, quãuis bona eſſent in eis, ſed debemus ea habere in admiratione & reuerentia. Et ſi per temetipſum non potes venire in notitiam

an placet Deo, petas conſilium à perſonis approbatis in vita, doctrina, & conſilio totius veritatis. Tertium remedium eſt, quòd ſi tu es immunis à prædictis, ſic quòd nunquam habueris, vel quantumcunque habueris, fueris liberatus ab eis, dirige cor tuum & intellectum ad Deum, recognoſcendo humiliter gratiam dei tibi factam: & eidem ex corde multotiens, immo indeſinenter regratieris ſuper hoc. Et caueas tibi, ne hoc quòd habes per puram gratiam & bonitatem Dei, velis attribuere virtuti vel ſapientiæ tuæ, vel merito tuo, ſiue tuis moribus: neque quòd fuerit factum à caſu ſeu à fortuna, quia ſecundum quod dicunt ſancti, hoc eſt principalius, per quod deus beneficium ſuæ gratiæ aufert & ſubtrahit homini, & permittit eũ ſubijci tẽtationibus & illuſionibus diaboli. Quartum remediũ eſt, quod te exiſtente ſeu corde tuo in tentatione ſpirituali, per quam es in dubio, non incipias ex tua propria voluntate aliquid notabile tibi ante inconſuetum, ſed cor tuum refrenando voluntatem, expectus humiliter, & cum tremore & reuerentia dei, vſquequo deus cor tuum clarificet, quia ſcias pro certo, quòd ſi exiſtendo in dicto dubio, ex tua propria voluntate inciperes aliquid notabile inconſuetum tibi, non poſſes exire ad bonum finem. Et intendo dicere de incipiendo opera notabilia & inconſueta, ſuper quæ eſt dubium antedictum. Quintum remedium eſt, quod propter antedictas tentationes, ſi eas habeas, nõ dimittas aliquod bonum quod incepiſti dum non eras in tentationibus antedictis. Et maxime non debes dimittere orare, nec confiteri, nec communicare, nec ieiunare, nec opera pietatis & humilitatis, licet conſolationem non inuenias in operibus antedictis. Sextum remedium eſt, quòd ſi tentationes antedictas habeas, leues cor tuum & intellectum ad deum, quærendo humiliter hoc quod erit ei honorabilius, & tuæ animæ ſalubrius ſuper tua tentatione, ſubijciendo voluntatem tuam voluntati diuinæ, ſic quòd ſi ſibi placet quod perſeueres in illis tentationibus, ſimiliter & tibi placeat, vt deum non offendas.

Rationes & ſtimuli ad conandum & conſcendendum ſemper ad altiora.

QVia placet mihi multum hoc quod cœpiſti bonum ad honorem dei, & deſidero non ſolùm quòd perſeueres, quinimmo vt aſcendas ad maiora opera virtutum, vel ſaltem deſideres: idcirco ſcribo tibi aliquas rationes vnde poteris cor tuum excitare & mouere ad maiores perfectiones omnimodæ virtutis quam non incepiſti, nec potes ſeruare per propriam virtu-

tem,

tem. Prima ratio eſt, quia ſi inſpicias quantum deus eſt dignus amari & honorari ſecundum ſuam bonitatem & ſapientiam, & alias ſuas perfectiones, quæ ſunt in eo ſine numero & ſine termino: videbis quòd hoc quod cœpiſti multum & magnum ad honorem dei, & ſecundum bonitatem ſuam, eſt minimum, & quaſi nihil in reſpectu eius quod deberes eſſe ſecundum quod deus eſt dignus. Iſtam rationem idcirco pono primam, quia principaliter debemus attendere in omnibus operibus noſtris ad honorem & reuerentiam & amorem dei, quia in ſeipſo eſt dignus amari per omnem creaturam. Secunda ratio eſt, vt attendas quot deſpectus & vituperia, egeſtates & dolores, & paſsionem tam amaram quam ſuſtinuit filius Dei propter amorem tui, & hoc vt ames & honores eum, & cognoſcas quòd parũ eſt quod feciſti ad deum amandum & honorandum ſecundum quod facere deberes. Iſta ratio altior eſt & perfectior quam ſequentes, & ideo pono eam ſecundam. Tertia ratio eſt, quòd ſi cogitas innocentiam & perfectionem quam debes habere ſecundum mandatum dei, per quod teneris eſſe abſque omni vitio & ſine omni culpa, & in plenitudine virtutis totius, ſicut eſt quòd debes amare deum ex toto corde tuo, & ex omni mente tua, & totis viribus tuis, videbis manifeſtè infirmitatem tuam, & diſtantiam in qua tu es à prædicta innocentia & perfectione. Quarta ratio eſt, quia ſi cogitas multitudinem & largitatem beneficiorum dei, & gratiarum corporalium & ſpiritualium, quæ tibi & alijs, vel quæ ſingulariter tibi datæ ſunt, ſentires quòd hoc quod facis, vel potes facere propter deum, eſt nihil ad dicta beneficia recompenſandum, & ad gratias dei, & maximè ſi liberalitatem attendas & bonitatem. Quinta eſt, quia ſi cogitas altitudinem & nobilitatem remunerationis & gloriæ promiſſæ & paratæ illis qui faciunt opera virtutum ad honorem Dei, quoniam gloria tanto erit maior, quanto opera erũt virtuoſa & maiora: cognoſces pro certo tuum meritum eſſe nihil in comparatione tantæ gloriæ, & deſiderabis facere opera magis virtuoſa quam antè feceras. Sexta ratio eſt, quia ſi attendas pulchritudinem & generoſitatem quam habent virtutes in ſe, & nobilitatem quam recipit anima per ſupradictas virtutes, & ſi attendas ad vilitatem & turpitudinem quam habent vitia & peccata: conaberis, ſi ſapiens fueris, ad amplius acquirendum virtutes, & amplius fugiendum vitia & peccata. Septima ratio eſt, ſi attendas altitudinem & perfectionem vitæ ſanctorum patrum, & eorum multas & perfectas virtutes, cognoſces imperfectionem & infirmitatem vitæ tuæ, & tuorum operum. Octaua ratio eſt, quia ſi cognoſcas magnitudinem peccatorum, & multitudinem offen-

offenſarum quas feciſti contra deum, cognoſces quia opera tua quæ facis, quantumcunque bona ſint; ſunt nihil ad ſatisfactionē quam debes per viam iuſtitiæ de offenſis dei. Nona ratio eſt, quia ſi ſpeculeris vniuerſitatem & pericula tentationum carnis, mundi, & diaboli, conaberis ad aſſumendum maiorem firmitatē, & maiorem altitudinem in omni virtute, quàm feceris vnquam, vt poſsis in maiori ſecuritate perſiſtere contra dictas tentationes. Decima ratio eſt, quia ſi cogitas diſtrictum iudicium dei finale, & cum apparatu bonorum operum, & cum ſatisfactione de offenſis dei, quòd debeas venire ad dictum iudicium, videbis quòd parum eſt quod feciſti per bona opera & pœnitentiam ſecundum quod facere debuiſſes. Vndecima ratio eſt, quia ſi tu cognoſceres breuitatem vitæ tuæ, & vicinitatem tuæ mortis dubiæ, poſt quàm non habebis ſpatium faciendi opera meritoria, neque pœnitentiam, cognoſceres quòd cum maiori corde & ſtudio deberes facere bona opera & pœnitentiam, quam tu facis. Duodecima ratio eſt, quia ſi animaduertas quòd qualitercunque incipias bonam vitam, in quouis gradu & conamine & deſiderio ad maiorem aſcendendi & altiorem vitam, non poteſt eſſe ſine fundamento præſumptionis & ſuperbiæ hoc quod incepiſti, neç poteſt eſſe ſine incluſione magnę tepiditatis & negligentię: & ex quo hæc duo mala includũtur, non poteſt eſſe ſine magno periculo viuendi in multis vitijs ſpiritualibus, ſecundum quod monſtrare tibi poſſem, ſed nimis eſſet longum ad ſcribendum per literas: non dubito, ſi velis dictorum malorum eſſe liber & immunis, quòd quantumcunq; altam vitam inceperis, tu adhuc conaberis in altiori & perfectiori vita eſſe. Bernardus ſuper pſalmum, Qui habitat in adiutorio altiſsimi, loquēs de illis qui ſunt feruidi in principio, & poſtea credentes ſe aliquid eſſe, tepeſcũt: O, inquit, ſi ſcires quàm paruum eſt quod habes, & hoc ipſum quam citò perdes, ſi non ſeruauerit qui dedit? Tertiadecima ratio eſt, quia ſi cogites abyſſalia iudicia dei facta ſuper aliquos quandiu perſeuerauerunt in magna ſanctitate & in magna perfectione, & quòd deus deſeruerit eos propter aliqua occulta vitia quæ non credebant ſe habere, nō dubito quod quantumcũque altam vitam inceperis, omni die leuabis tuas affectiones & conatus ad altiora, deſerēdo omne vitiũ pluſquam feceras antè, appropinquando te ad perfectã & integram ſanctitatem, timendo ne fortè ſit vitiũ aliquod occultum, propter quod merearis à deo deſeri. Quartadecima ratio eſt, quia ſi cogites pœnas infernales dãnatorũ, paratas cunctis peccatoribus, credo ꝙ leuis erit tibi omnis pœnitentia, humilitas, paupertas, & omnis labor quem in iſta vita poſsis ſuſtinere propter deũ, vt euadas pœnas

ſupradictas, & conaberis cōtinuè ad tenendum altiorem & perfectiorem vitā, timēdo periculū veniendi ad ſupradictas pœnas.

Prędictas rationes plus in breuitate tetigi quam explicauerim, vt tu aduertas in paucis magna cogitare: ſic quod quęlibet ſit tibi materia altæ contemplationis & ſpatioſæ. Attamē ſcias quòd ſi velis procedere cum prædictis rationibus, debes formare non ſolùm per intellectum, immo etiā eſt neceſſarium quòd per certam affectionem moueas voluntatem tuam ad hoc quod dictant dictæ rationes. Et vt melius intelligas, replicabo tibi ſub breui memoria dictas rationes, oſtendendo tibi qualiter dictæ rationes non habent efficaciam in anima, niſi formētur per affectionem & ſentimentum ſpirituale. Prima enim ratio non habet vigorem niſi in anima quæ habet magnum ſpiritum, & ſentit & contemplatur nobilitatem & perfectionem & dignitatem dei, & conatur ad amandum deum & honorandum in omnibus ſecundum quòd deus eſt dignus. Secunda ratio non habet efficaciā niſi in anima, quæ cordialem deuotionem ſentit ſpiritu, & charitatem & bonitatem filij dei, quā nobis monſtrauit in ſua propria paſsione propter nos accepta, ſicque anima deſideret totis ſuis viribus facere recompenſationē deo de bonitate & de charitate oſtenſa in paſsione. Tertia ratio non proficit niſi in anima quæ ſentit altitudinem perfectionis quam requirit dominus & præcipit eſſe in creatura, & profunda ratione mandatum dei conatur adimplere, & cum magna voluntate venire in dictam perfectionem. Quarta ratio ſolùm locum habet in anima quæ per intellectum & affectionem recogitat magnitudinem & nobilitatem beneficiorum dei, & gratiam ipſius, & quæ conatur repræſentare deo ſeruitium debitum ſecundum beneficia recepta. Quinta ratio habet valorem tantùm in anima quæ habet in exiſtimatione & feruenti amore gloriam promiſſam in paradiſo, & quæ habet firmam fidem & ſpem veniendi ad illam gloriam per bona opera virtutum, ſic quòd cum dictis operibus conetur venire ad illam gloriam ſupradictam. Sexta ratio non habet efficaciam niſi in anima quæ habet in horrore & abominatione omnia vitia & peccata, & in magna complacentia & amore perfectionem virtutum & gratiæ dei, & hoc cū magno exceſſu & altitudine. Septima ratio habet ſolùm veritatem in anima quæ habet in magna exiſtimatione vitas ſanctorum, cum deſiderio imitandi. Et maximè intendo dicere perfectè, & perfectorum, ſicut eſt virgo Maria principaliter, Ioannes baptiſta, Ioannes euāgeliſta, & omnes apoſtoli, & ſic de alijs. Octaua ratio nō proficit niſi in anima quæ aggrauat offenſas cō tra ſe, quas fecit contra deum, & quę habet voluntatē magnā facien-

ciendi deo iuſtitiam & ſatisfactionem peccatorũ ſuorum per bona opera & virtuoſa. Nona ratio non habet locum niſi tantùm in anima quæ ſentit ſuam debilitatem & grauitatem, & periculum tentationum, propter quod conatur ad fugiendum occaſionem cadendi in tentationem, & ad viuendum in ſecuritate gratiæ dei. Decima ratio non habet locum niſi in anima quæ cognoſcit peccata ſua, & habet timorem & tremorem cordialem ſententiæ finalis iudicij, quæ dabitur contra peccatores qui non egerunt pœnitentiam de peccatis ſuis. Vndecima ratio non habet locum niſi in anima quæ habet timorem mortis, & habet magnum præparamentum faciendi opera meritoria. Duodecima ratio tantum proficit animæ quæ ſentit vel intelligit quòd inchoare bonam vitam ſine conamine & deſiderio, & altiorem vitam aſſumere non poteſt ſine incluſione prædictorum vitiorum, & ſine periculo grandium malorum, & quæ vult fugere dicta vitia & pericula. Tertiadecima ratio non habet efficaciam niſi in anima quæ ſummè curat de ſua ſalute, & timet ſeparationem à gratia. Quartadecima ratio non habet efficaciam niſi in anima quæ timet de pœnis damnatorum, ſentiendo quòd digna eſt venire in pœnas ſupradictas propter offenſas quas commiſit contra deum, & quæ vult & conatur vitare pœnas antedictas per ſatisfactionem pœnitentiæ. Et nota quòd concluſio & finis cuiuſlibet rationis debet eſſe in duobus: primò in ſentimento propriæ imperfectionis & nihilitatis: deinde in deſiderio & conamine veniendi in altiorem vitam, ſic quòd non ſit ſentimentum propriæ imperfectionis & annihilationis ſine deſiderio & conamine maioris perfectionis, & vitæ altioris, nec econuerſo.

Aduerſus laqueos diaboli optima remedia.

QVi vult fugere laqueos Antichriſti ſeu diaboli finales, debet habere in proprio ſentimento ſui, duo. Primò quòd ſentiat de ſeipſo ſicut de vno corpore mortuo pleno vermibus, & quod homines dedignantur videre & intueri, immo claudunt nares propter eius peſſimum odorem & fœtorem, & auertunt facies, vt non videant talem & tantam abominationem. Sic oportet chariſsime facere ſemper mihi & tibi: ſed plus mihi, quia tota vita mea fœtida eſt, totus fœtidus ſum, & corpus meum, & anima mea, & omnia quę intra me ſunt, fece & putredine peccatorũ & iniquitatũ fœtidiſsima & abominabiliſsima ſunt: & quod deterius eſt, quotidie hunc fœtorẽ in me ſentio recentius & amplius renouari. Et debet talem fœtorem de ſeipſa ſentire fidelis anima cum

anima cum maxima verecundia coram Deo, ſicut coram illo qui omnia videt, & ſicut ſi eſſet coram diſtricto iudice: & dolere maxime de offenſa Dei, & perditione gratię in qua erat quando redempta fuit precioſiſsimo Chriſti ſanguine, & abluta per baptiſmum. Et ſicut ſibi & Deo fœtere ſe credit & ſentit, ſic etiam credat & ſentiat quòd non ſolùm corã angelis & ſanctis animabus, ſed etiam coram omnibus hominibus viuentibus, ſit abominabilis, & quòd facta & dicta ſua non ſolùm homines videre & audire dedignantur: ſed quòd nares ſuas claudant, & auertant facies ſuas ne ipſum videant, & tanquam fœtidum cadauer de medio eorum expellant: & ſit ab eis alienatus & proiectus ſicut pluſquam leproſus, vſque dum veniat & reueniat ad ſeipſum. Et ſi quis de eo iuſtitiam faceret, & de corpore ſuo ſentiret quod iuſtum eſt, ſibi oculi eruentur, naſus truncaretur, manus abſcindetentur, & aures, & os, & ſic de alijs ſenſibus corporalibus & mẽbris, quia cum his omnibus Deum offendit creatorẽ. Item quòd deſpici deſideret & contemni, & quòd omnia vituperia, verecundias, iniurias, blaſphemias & cætera aduerſa, ſummo cum gaudio & lætitia recipiat, & patienter ferat. Et oportet quòd diffidas de teipſo totaliter, & de omnibus bonis tuis, & de tota vita tua, & conuertas te totũ & reclines ſuper brachia Ieſu Chriſti pauperrimi & viliſsimi putati, improperati, deſpecti & mortui propter te, vſquequo tu ſis mortuus in omnibus ſentimentis tuis humanis, & Ieſus Chriſtus crucifixus viuat in corde tuo & in anima tua, & totus transformatus & trãsfiguratus cordialiter nihil ſentias in te, nunquam videas nec audias niſi ipſum ſolum ſtantẽ in cruce, propter te mortuum & ſuſpenſum, ad exemplum virginis Mariæ, mortuus in mundo, & viuens in ſide. Et quòd in illa fide viuat tota anima tua vſque ad reſurrectionẽ, in qua dominus immittet gaudium ſpirituale & donũ ſancti ſpiritus in anima tua, & in illis perſonis in quibus debet renouari ſtatus apoſtolorum, & eccleſiæ ſanctę dei, exercẽs te ſanctis orationibus ſiue ſacris meditationibus ad obtinenda dona virtutũ, & gratiam Dei. Sed debes præcipuè ſeptiformi affectu exerceri ad dominum, ſcilicet amore ardentiſsimo, timore ſummo, honore debito, zelo cõſtantiſsimo: & illis debet iungi gratiarum actio, & vox laudis, omnimodæ obedientiæ prõptitudo, & ſuauitatis diuino pro poſſe degustatio. Et ideo cõtinuè debes iſta ſeptem deuotè petere à deo, vtpote dicendo: Bone Ieſu fac vt totis medullis amem te, ſummè timeam & reuerear, & pro omni honore tuo fortiſsime zelem, ita quòd omne tuum opprobrium tanquã tuæ glorię zelotypus vehementiſsimè exhorreſcã, & potiſsime ſi in me, aut à me, vel pro me facta tibi ſint opprobria vlla. Da etiam vt te dominũ tãquam

Septem affectib⁹ debem⁹ cõtinuè moueri ac ferri in dominum.

tua creatura humiliter adorem & recognoſcam , & de omnibus beneficijs a te mihi impẽſis gratias ſemper agam,& hoc cũ ſumma gratitudine cordis. Da etiam vt in omnibus ſemper te benedicam,laudem & magnificem,& hoc cum ſummo iubilo & tripudio cordis,& tibi in omnibus obtẽperans & obediens,ſemper reficiar dulciſsima tua & ineffabili ſuauitate,cũ ſanctis tuis angelis & apoſtolis tuæ menſæ aſsiſtens,licet omnino indignus & ingratus.Qui cũ patre &c.Debet etiam ſeipſum exercere alio ſeptiformi affectu . Primò quòd totus de ſuis vitijs & defectibus cõfundatur.Secundò,vt peccata ſua tanquã Dei ſui offenſiua,& ſui ipſius maculatiua,acutiſsimo & acerbiſsimo dolore plangat & deploret.Tertiò neceſſaria eſt ei humiliatio ſui, & cõculcatio cum contemptu, vt ſcilicet totis viribus ſe ſicut rem viliſsimã & fœtidiſsimã ſpernat,& contẽni appetat,vt dictum eſt. Quartò rigore ſeueriſsimo corpus ſuum aſperrimè maceret, & macerari appetat tãquam peccato fœtidum,immo tanquã latrinam & ſentinam, & tumulum omnium fœtiditatum.Quintò ira ſit implacabili cõtra omnia vitia ſua,& cõtra radices & inclinationes vitiorũ ſuorum. Sextò vigore peruigili & ſtrenuo omnes ſenſus,actus, potentias ſuas,ſemper cum quadam viriliſsima ſtrenuitate in omne bonum teneat peruigiles & attentas. Septimò diſcretione perfectæ modeſtiæ ſeu moderantiæ in omnibus diſtrictiſsimè ſeruet menſurã & modum , inter videlicet nimium & nõ ſatis:vt ſcilicet nihil ſit in eo ſuperfluum,nihil diminutum,aut defectiuũ, nec pluſquam debet,aut minus quàm deceat.

Exercitia ſeptẽ hominis ſeipſum agnoſcẽtis.

Erga proximum & temporalia quomodo nos gerere oporteat.

DEbet etiam circa proximum ſe exercere alio ſeptiformi affectu. Primò ſcilicet per piam compaſsionem , vt ſcilicet ita ſentiat aliorum mala & incõmoda,ſicut ſua.Secundò per dulcem congratulationẽ , vt ſcilicet de aliorũ bonis lætetur ſicut de ſuis.Tertiò per tranquillam ſupportationẽ & condonationem,vt ſcilicet moleſtias & iniurias ab alijs illatas patienter toleret & ex corde indulgeat. Quartò per benignam affabilitatem , vt ſcilicet ſit ad omnes benignus , & omnibus bonum affectet,& talem ſe exhibeat in geſtibus ſuis & verbis.Quintò per reuentiam humilem , ſcilicet vt omnes ſibi præferat , & omnibus ex corde ſe ſubdat , tanquam dominis ſuis . Sextò per concordiam vnanimẽ, vt ſcilicet quantum in ſe eſt , & quantum ſecundum Deum poteſt , ſe eſſe vnum ſentiat cum omnibus , & ita ſentiat ſe eſſe omnes ,& illos ſe, & omnium rectum velle pro ſuo reputet, &

contrà.

contrà. Septimò, per Chriſtiformem ſui pro omnibus oblationem, ſcilicet vt ad inſtar Chriſti pro omnium ſalute ſit paratus & ſolicitus ponere vitam ſuam, & die noctuque orare & laborare quòd omnes in Chriſto inuiſcerentur & Chriſtus in eis. Sed tamē nec ex hoc credatur quin vitia hominum ſint pro toto poſſe cauenda. Sciendum quòd quandocunque ex ſocietate malorum hominū periculū eſt, à talibus debes ſicut à ſerpentibus elongari. Non enim eſt carbo ita ignitus, quin in aqua frigeſcat, ſic contra vix eſt carbo ita frigidus, quin aceruo carbonum ardentium accendatur. Aliàs vbi periculum huiuſmodi non imminet, etiam mera ſimplicitate debes aliorū non videre defectus; aut ſi videas, per compaſsionem ſupportare. Vt autem vtiliter ad temporalia & ad æterna te habeas perfectè, ſcito quòd tēporalia debes aſpicere ſub quadruplici ſenſu. Primò vt tanquā peregrinus ſentias omnia vt extranea & aliena, & in tantū, vt tua veſtis tuo ſit ſenſui ita extranea, ac ſi eſſet in Hiſpania, vel in India. Sextò, vt in tuo vſu abundantiam timeas vt venenum, & vt mare ſubmergens. Tertiò vt in tuo vſu omnem inopiam & egeſtatem ſentias, quia ipſa eſt ſcala per quam aſcenditur ad cæleſtes diuitias & æternas.

Quartò vt ſocietatem, contubernium & apparatum diuitum & magnatum fugias, non ex contemptu: tantum de ſocietate pauperum glorieris, & in memoria & aſpectu atque conuerſatione pauperum & deiectorum vel deſpectorum tot' læteris, quaſi qui exprimant imaginē Chriſti: & eis quaſi regibus cum ſumma alacritate & iucunditate & reuerentia aſſocieris.

Documentum ſaluberrimum.

Perfectiones quindecim, neceſſariæ perſonæ ſpirituali.

QVindecim ſunt perfectiones neceſſariæ perſonæ quæ ſeruit Deo in vita ſpirituali. Prima eſt clara & perfecta notitia ſuorum defectuum. Secunda eſt magna & feruens indignatio & impugnantia contra malas inclinationes, & contra ſuas volūtates ſeu paſsiones rationi repugnātes. Tertia eſt timor magnus de offenſis hactenus factis contra Deum. Nemo enim eſt certus an bene ſatisfecerit, nec ſi cum Deo fecerit pacem. Quarta eſt magnus timor & tremor, ne per ſuam fragilitatem iterum cadat in ſimilia vel maiora peccata. Quinta eſt fortis diſciplina, & aſpera correctio ad regendū ſuos ſenſus corporales, & totum ſuum corpus ſpiritui ſubiugandū in obſequium Ieſu Chriſti. Sexta eſt fortitudo & magna patiētia in tentationibus & aduerſitatibus. Septima eſt vitare viriliter omnem perſonā & omnem creaturā aliam, quę impelleret eum aut eſſet ſibi occaſio nō ſolum ad peccatum, ſed etiam ad aliquā imperfectionem vitæ ſpiritualis, ſicut vnum

Crucis Chriſti brachia quatuor. dæmonem infernalem. Octaua eſt quòd portet in ſe crucē Chriſti, quæ habet quatuor brachia. Primum eſt mortificatio vitiorū. Secundum eſt derelictio omnium bonorum temporalium. Tertium eſt derelictio omnium affectionum carnalium parentū ſuorum. Quartum ſui ipſius contēptus & abominatio & annihilatio. Nona eſt diutiſsima & continua recordatio beneficiorum Dei, quæ hactenus recepit a domino Ieſu Chriſto. Decima eſt die ac nocte ſtare in oratione. Vndecima eſt pro viribus guſtare & ſentire diuinum dulcorem continue. Duodecima eſt magnū & feruens deſiderium exaltandi noſtram fidem, ſcilicet q̀ Ieſus Chriſtus ab omnibus timeatur, ametur, & cognoſcatur. Tertiadecima eſt habere miſericordiā & pietatē in omnibus neceſsitatibus ſuo proximo, ſicut ſibi vellet haberi. Quartadecima eſt regratiari ex toto corde ſuo in omnibus Deo, glorificare & laudare in omnibus Ieſum Chriſtum. Quintadecima eſt, quòd poſtquā hæc omnia fecerit, ſentiat & dicat. Domine Deus meus Ieſu Chriſte, nihil ſum, nihil poſſum, nihil valeo, & male tibi ſeruio, & in omnibus ſeruus ſum inutilis. Domine miſerere mei.

Paupertatis euāgelicæ radices tres. Tres ſunt radices euangelicæ & apoſtolicæ paupertatis, ſeu principales partes: abdicatio omnis ſui iuris: rerum temporalium moderatio: pauperis vſus habituatus ad vtrūque affectus:

Abſtinētiæ partes tres. Tres ſunt partes abſtinētiæ: ſcilicet eneruatio carnalis amoris, & ſolicitudinis vitæ ſiue ſuſtētationis: non curare de abundantia vel ſufficiētia victualium dedicatorum: & vti parcè oblatis.

Tria in primis fugienda. Tria ſunt à nobis ſingulariter fugienda & metuenda: Primo exterior diſtractio negociorum. Secundo interior promotio & exaltatio. Tertio tēporalium rerū & carnalium amicitiarum ad ſe vel ſuos amicos vel ſuum ordinem immoderata vel inordinata affectio.

Tria maximo opere amplectenda. Tria ſunt à nobis ſingulariter exercenda & amplectenda. Primo deſiderium proprij contemptus, abiectionis, & externę vilificationis. Secundo viſceroſa compaſsio ad Ieſum Chriſtum crucifixum. Tertia ſufferētia perſecutionū & martyriorum pro dilectione cultus nominis Chriſti & euangelicæ vitæ. Hæc tria ſunt per quædam verba extenſiua poſt horas diei gemitibus & ardentibus ſuſpirijs poſtulanda.

Tria nūquā non meditanda. Tria ſunt à nobis ſingulariter & quaſi aſsiduè meditanda. Primo Chriſtus crucifixus, incarnatus, &c. Secundo ſtatus apoſtolorum & fratrum præteritorum ordinis cum deſiderio vt illis conformemur. Tertio ſtatus virorum euangelicorū futurus. Et hæc debes die noctuque meditari: ſcilicet ſtatum pauperrimorum, ſimpliſsimorum & manſuetorū, humilium, abiectorum, charitate ardentiſsima ſibi coniunctorum, nihil cogitantium aut loquētium nec ſaporantium, niſi ſolum Ieſum Chriſtum, & hunc crucifixū, nec de hoc mundo curantium, ſuique oblitorum, ſupernā Dei &

beatorum

beatorum gloriam contemplantium, & ad eam medullitus ſuſpirantium ac anhelantium, & obſpiius amorem ſemper mortē ſperantium que deſiderantium, & ad inſtar Pauli dicentium: Cupio diſſolui, & eſſe cum Chriſto. Phil. 1. Debes etiam meditari innumerabiles ac inæſtimabiles theſauros diuitiarum cæleſtium, & ſuperdulces & mellifluos riuos diuitiarum, ſuauitatum ac iucūditatum, & cum hoc beatos & electos ſanctos ſuper omnia mirabiliter expāſos & ſuperinfuſos. Et per conſequens imaginari debes eos ipſos vt cantantes canticum angelicum, & cum iubilo citharizantes in citharis cordis ſui. Hęc imaginatio ducet te pluſquā credi poteſt in quoddam impatiens deſiderium aduentus illorum temporum. Ducet te in quoddam admirabile lumen amoto omnis dubietatis ac ignorātię nubilo, & Lympidiſsime videbis & diſtincte diſcernes omnes defectus iſtorum temporum, & immixtum vel myſticum ordinem eccleſiaſticorum ordinum productorum & producendorum ab initio Chriſti vſque ad finem ſeculi, & vſq, ad gloriam ſummi Dei & Ieſu Chriſti. Crucifixum ſemper porta in corde tuo, vt te ad ſuam æternam gloriam perducat. Amen.

Finis tractatus de vita & inſtructione ſpirituali, à magiſtro Vincentio ordinis Prædicatorum egregio prædicatore Chriſti editi.

IMPEDIMENTA NOVEM, QVAE in via Dei progredi cupientibus occurrunt.

De intentione recta & caſta.

IMpedimentum primũ quod proficientibus occurrit, & vnde cætera vitia omnia naſcũtur, eſt amor ſui. Hoc enim fit, vt homines per impuritatem intentionis, in omnibus ſeipſos (hoc eſt, ſuum commodum, ſui laudem, & quod optant, ſuum bonum) magis quærant, quam Dei honorem, idque nõ ſolum in operibus ſuis, ſed etiam in virtutibus ac donis Dei, atque adeo in quæſitione ipſius regni cælorum. Et ideo nihil mirum quòd in varios ſæpe errores & peccata labuntur. Tu verò (quia opera noſtra ex intentione fructum aſſequuntur & meritum) ſi ſaluari aut proficere deſideras, inuocato primum diuino auxilio, ſine quo nihil præuales, omnia verba, actus & deſideria tua obſerua: & in ſingulis intentionem tuam diſcute, vt nihil aliud quàm purè Dei honorem ac beneplacitum quæras: teipſo ac alijs omnibus poſthabitis, in tempore & æternitate: nihilque dicas aut facias, niſi quòd credideris placere Deo.

De euacuatione cordis ab amore creaturarum.

SEcundum eſt amor inordinatus ad creaturas. Hic amor ex quolibet rerum euentu facile cor humanum inquietat: vt amore, odio, gaudio, dolore, ſolicitudine aut tẽpore interior oculus turbatus, neque deum, neque ſeipſum, neque quid rectum ſit, valeat cognoſcere. Quapropter ſi pacem optas cordis, oportet vt cor tuum ab amore creaturarum mundum ac liberum ſerues: & omnia vndecunque proueniant, tibique eueniant, diuinæ prouidentiæ ſecurè committas: curas tuas & cogitationes omnes in illũ proijciendo: obſeruãs, vt nihil in te quieſcat, nihil intret mentem tuam, niſi Deus. Da terram pro cælo, mundum pro Deo. Vilia ſunt omnia quæ in mundo ſunt, indigniora quàm vt illis inhæreas. Hoc ſit aliorum, qui de mundo ſunt, pro quo Chriſtus non
Ioã. 17. dignabatur orare. Non potes duobus dominis placere, nec diuerſa amare. Si vis ſcire quid amas, attẽde quid frequentius cogites.
Matt. 6. Vbi enim eſt theſaurus tuus, ibi eſt & cor tuum.

De mortificatione ſenſuum.

Tertium

TErtium eſt immortificatio ſenſualitatis, qua nimis proni extrouertunt ſe homines ad oblectamenta ſenſuum, & ſolatia naturæ pręter neceſsitatem, aut rationabilem diſcretionem: vt eſt in cibo & potu, in verbis, perſonis, rebus & occupationibus, modiſve alijs tum vanis tum curioſis, per quæ internam pacem, deuotionem ſenſibilem, ac Dei gratiam ſiue amittunt, ſiue præpediunt, ſeminantes in carne, de qua ſimul & metent corruptionem. Tu verò continens eſto ſenſuum tuorum, deſiderijs & concupiſcentijs tuis viriliter reſiſtendo, occaſioneſque & irritamenta fugiendo, atque ad contrarias virtutes teipſum vi retrahendo: donec mortificatis vitijs & paſsionibus ſenſualitas ipſa ſponte obediat ſpiritui. Gala. 6.

De humilitate.

QVartum eſt ſuperbia, inanis gloria, ſui æſtimatio ſiue complacentia, & deſiderium ſiue gaudiũ, quo multi requieſcũt in fauore, laude & æſtimatione hominũ. Propter hæc vitia multi derelinquuntur à Deo: quia cũ ſanos exiſtimãt ſeipſos, non quęrunt neque admittunt remedia. Tibi igitur quũ ſit maxime neceſſaria vera humilitas, quæ ſola eſt via tutiſsima ad Deum, ex qua germinat omne bonũ, hanc tibi ita cõpares, vt indeſinenter pro illa Deum roges, exiſtimans te adhuc ſuperbiſsimum, ſimulque viliſsimum. Inſuper omni tempore præ oculis habe infinitã maieſtatem, ſapientiam & bonitatem Dei, & è regione abyſſalem vilitatem nihilleitatis tuæ, iudicans teipſum ex animo peſsimũ peccatorem mundi, propter multitudinem vilitatis & ingratitudinis tuæ indignum omnibus beneficijs quæ à Deo vel à creaturis recepiſti, vel recipere poteris in æternũ, dignũ verò omnibus pœnis & opprobrijs. Sicque ſubmittes te omnibus hominibus, eligeſque tibi infimum locũ in cælo & in terra, clamans vt miſer ad dominum: Deus propitius eſto mihi peccatori: cupiens etiã contemni & conculcari ab omnibus. Hæc humilitas vincit Deum, & capacem te facit omnium gratiarum eius. Heu quis poſſet arrogare ſanctitatem, cum tam arduum, incertum & occultum ſit, ſenſualitatem & propriam voluntatem verè abnegaſſe, ſitque ſæpenumero ſola natura, vnde falſum argumentum ſumitur magnæ ſanctitatis? Luc. 18.

De fraterna charitate.

QVintum eſt amaritudo cordis, qua nonnulli procliues ſunt ad impatientiam, odium, vindictam, & ad aſpernandum

cæteros. Hi murmurant contra ſuperiores ſuos, iudicant & contemnunt proximos, obloquuntur & detrahunt, & omnia venenato oculo, quo ipſi infecti ſunt, aſpicientes, peruerſe interpretantur, Deo & omnibus hominibus odibiles. Quocirca ſi ſeriò volueris proficere, neceſſe eſt vt in Deo omnem proximũ diligas, in omni homine imaginem Dei honores, nullam amaritudinem diſplicentiámve in corde tuo quieſcere ſinas aduerſus aliquẽ, ſed occurras omnibus vultu ſereno in dulcedine charitatis, in manſuetudine cordis, ac benignitate ſermonis, paratus omniũ onera & infirmitates portare, omnium indigentijs ſubuenire, omnium offenſiones remittere, & in meliorẽ partẽ interpretari, neminem iudicare vel contriſtare, cunctis prodeſſe & ſolamen adferre, & generaliter in vniuerſos ſine perſonarum acceptione pietatem & miſericordiam effundere.

De abnegatione propriæ voluntatis.

SExtum eſt proprietas voluntatis, ſenſus atque conſilij. Huic plerique adeo innituntur, vt neque Deo audeant credere ac reſignare, neque hominibus; ſed ſit eis proprietas illa in iudicando ac eligendo quaſi baſis ac fundamentum, ſuper quod omnia ſua ædificant. Quæ quanlibet magna videantur, fœtent tamen in oculis Dei. Tu itaque ſi hoc fundamentum euertas, corruẽt pariter in te omnes muri Hiericho, id eſt, defectus vniuerſi. Quapropter aliud fundamentum tibi iacias neceſſe eſt, videlicet plenam ac perfectam tuiipſius abnegationem, qua temetipſum exeas & relinquas, atque ſine retractione cordis in beneplacitum Dei reſignes, voluntatem eius cum mẽtali complacentia medullitus amplectens, ac hominibus propter Deum in omnibus licitis obedias, tutiſsime confidens eius bonitati, quæ omnibus qui ſe corde & corpore tradunt & credunt eidem, vbique adeſt, & prouidet in proſperis & aduerſis, etiam minimis, ſua ineffabili prouidentia, melius quàm ipſi vel optare poſſent. Quæcunque igitur tibi eueniunt, non ab homine aut creatura aliqua, ſed immediate à Deo tanquam de manu prouidentiæ eius accipias, & hoc æquo imperturbatoque animo, ac ſupra viciſsitudines rerũ humanarum eleuato, atque per amorem in Deum fixo, nihilo magis optans proſpera quàm aduerſa, donec omnis proprietas voluntatis & iudicij tui in te funditus moriatur.

De imitatione Chriſti.

SEptimum eſt ſtudium immoderatum, quo intellectus occupatur circa nudas ſpeculationes, & vbi neque deuotio neque

inflamatio affectus quæritur, ſed lectio, aut propter ſeipſam, quia oblectat, aut propter ſcientiam tantũ frequentatur. Qui eiuſmodi ſunt, efficiuntur vani, inflati ſenſu ſuo, præſumptuoſi, & ſteriles affectu: qui de ſpiritu quidẽ loqui ſciunt, ſed nihil guſtare meruerunt. Tu autem non ideo legas, vt doctus habearis, ſed vt deuotus efficiaris. Semper arbitrare te nihil ſcire, nec aliud optes ſcire, niſi Ieſum Chriſtum, & hunc crucifixum. Si Chriſtum bene ſcis, ſatis eſt, ſi cætera neſcis. In huius vita & paſsione cõtinue te exerce, contemplando quę patitur, vt condoleas: quomodo patitur, id eſt mores & virtutes, vt imitari ſtudeas: & quare patitur, vt charitati eius, ipſum redamando, reſpondeas. Creſcat in te iuge deſiderium, vt poſsis pro modulo aliquo, domino tuo conformari, ſuſtinendo longanimiter quæcunque aduerſa tibi imponere dignabitur iuxta omne beneplacitum ſuum. 1. Cor. 2

De puritate & eleuatione mentis in Deum.

OCtauum eſt neglectus interioris hominis, inſtabilitas cordis nimiaque libertas mente euagandi. Inde fit, vt cor depictum varijs idolis, diuinas inſpirationes nõ aduertat, nec ſe ad Deũ leuare, illiq; adhærere queat. Tu verò euangandi occaſionibus omnibus ſepoſitis, imaginationes, formas, ſimilitudineſq; rerũ, ac rememorationes dictorum & factorum omnes, quantum poſſibile eſt, excludas. Et collectis animæ viribus, intra teipſum in ſilentio & quiete ſpiritus habites: vt mundo purificatoque intellectu ab imaginibus, & libero ab omni creatura affectu, eleuata quoque ad Deum memoria, quicquid agis, ſemper in illum tendas, illi vni ſemper inhæreas. Quid enim circa multa laboras? Vnum cogita, vnum deſidera, & quietẽ reperies. Semper igitur vbicunque fueris, hæc vox in auribus tuis ſonet: Fili mi, redeas ad cor, ab omnibus te abſtrahẽs: vt nudato & ſimplificato corde, in Deo immobilis perſeueres, preter ipſum aliud nihil cogitans aut deſiderans, quaſi tu ſolus in mundo cum ipſo ſis. Et ad hoc tã humiliter quàm feruenter aſpira, vt anima tua tota cũ omnibus viribus & potentijs ſuis in deum (iuxta magnum mandatum legis) Mat. 22. collecta, vnus fiat ſpiritus cum eo.

Exercitium diuini amoris.

NOnum eſt tepiditas, qua multi ſola conſuetudine ducti opera faciunt bona, perfectionem æſtimantes in multitudine operum, magis quàm in feruore charitatis, aut intentionis puritate. Ideo tractui diuino non acquieſcunt per abnegationem ſui.

Tu verò hanc regulam tanquā proficiendi compendium tene, vt omni tempore cor tuum amoroſa conuerſione ad Deum habeas eleuatū, cum feruente deſiderio illi placendi, ipſumque diligendi perfectiſsimè, ſuſpirans & clamās indeſinenter per ignitas aliquas orationes breues, & aſpirationes flammigeras, hoc modo: O Deus meus. O vita animæ meæ. O totum deſiderium & gaudium meum: quando te ardentiſsimè diligam, & meipſum ac totum mundum perfectè contēnam? O vtinam poſſem à meipſo totus deficere, & in te liquefieri, abſorberi & trāsformari ex vehementi amoris tui incendio? O Domine, da mihi diligere te ex toto corde, ex tota anima, &c. Et varijs ſimilibus modis dilectum tuum omni tempore amando & deſiderādo, vel laudando & gratiis agendo, teque in laudem eius offerendo, prout vnctio docebit. Hoc exercitium nobiliſsimum eſt, quo ab immenſo potes poſtulare immenſa. In infinitū enim ſe extendere debet deſiderium charitatis. Deus autem ipſe poſtulare iuſsit, & exaudire promiſit: qui ſua infinita largitate nullum prorſus vel ſuſpirium vel gemitum ad ſe emiſſum ſinet ad te redire vacuum. Aut enim nouam gratiam infundit, aut infuſam auget, aut efficacius cor tuum trahit, aut dulcius reficit, aut perfectius illuminat, aut potētius confirmat. Noli ergo tanta bona, quæ omni momento recipere potes, per deſidiam negligere, noli ceſſare, noli fugere à facie domini. Sequere dilectum tuum per aquam & ignem: ſæpiusque diſtractus, tentatus vel prolapſus, ad miſericordię dominum pœnitens reuertere. Rurſus viriliter incipe, ac teipſum totum & omnia in eius amore & laude conſumere deſidera: quia ingratitudo ſiccari facit fontem miſericordię, & ſpiritus indeſinenter clamat in anima noſtra, vt donis Dei, quę omni momento recipimus, reſpondeamus, ipſum laudando corde & opere, qui eſt ſuper omnia benedictus in ſecula ſæculorum.

AMEN.

SCALA GRADVVM PERFECTIONIS, paulo clarius ac fuſius quam ſuprà tractatum ſit a Ioanne Tritemio ſermone vltimo.

AD cognoſcendum, quãtum, ô homo, per viam abnegationis (quæ eſt proficiendi fundamentum) teipſum reliqueris, & in diuino amore profeceris, aſsignabimus hic nouem gradus, quaſi ſcalam perfectionis. Quam intuens, tuam imperfectionem humiliter gemas: & ad ſuperiora, non tamen ſine profundiſsima humilitate, feruenter te extendas.

Primus gradus eſt illorum, qui in fide catholica Deique timore fundati, propter Deum dimittere volunt omnia mortalia peccata, homines charitate adhuc frigidi, & deſides ſpiritu, naturæ commoda, & ſenſuum fomenta quærentes: quorum illuminatio obſcura, vita periculoſa, & ſaluatio dubia: vtpote qui ſufficere putant ad ſalutem, ſi euaſerint mortalia peccata, quæ tamen vix diſcernere queunt aut cauere. Omnis enim conuerſatio eorum quaſi ſuper os inferni, in affectu peccandi conſtituta eſt. Verùm ſi in hoc ſtatu diſceſſerint, ſaluabuntur; horribili tamen & diutino purgatorio mediante, eo quòd affectus peccatorum reſcindere non curarunt. Eorum quoque bona opera coram Deo modicum fructum reperient, nempe impura quadam affectione & intentione peracta.

Secundus gradus eſt illorum, qui diuinis inſpirationibus obtemperantes, à ſæculi huius vanitate, & peccatorum occaſionibus ſe diligenter abſtrahunt, querentes conſilium & ſocietatem bonorum hominum, frequentantes templa & diuinum cultum, audientes verbum Dei, & alia bona opera facientes. Hi & ſi mortalia grauioraque venialia peccata declinent, tamen occultos diaboli laqueos in minoribus defectibus, vitijs & paſsionibus non fugiunt. Sicque fiunt molles & negligentes in arduis virtutibus & exercitijs pijs, contrahẽtes noxiam quandã ſecuritatem de diuina bonitate (propterea quòd ſibi videntur multa propter Deum reliquiſſe) & propriam complacẽtiam, quaſi aliquid ſint, & nullius egeant. Et ob hoc in multos ſpirituales defectus & errores labuntur.

Tertius gradus eſt eorum, qui perfectius vicerunt mundum, carnem, ſenſualitatem, & deſidiam propriam, tradentes ſeipſos ad ardua exercitia corporalia, in ieiunijs, vigilijs, veſtib' aſperis, orationi-

orationibus vocalibus, & ſimilibus, quę vtique non modica ſunt adiuméta virtutum. Verùm omnia faciant vt euadere poſsint infernum & purgatorium, & obtinere regnum cælorum, ſemetipſos pluſquam Dei honorem impura intentione quęrentes, à diabolo falluntur, ne internorum exercitiorum (puta mortificationis, humilitatis, charitatis, aliarumque virtutum) nobilitatem agnoſcant. Sed ſequũtur naturæ tractum per amorem creaturarum, quē videlicet habent ad perſonas, res & occupationes varias, putantes hunc amorem licitum, ignorantesque quantum diuinæ gratiæ præbeat impedimentũ. Et ideo diſtrahuntur quotidie innumeris impuris & inquietis affectibus, curis & ſolicitudinibus ex naturali amore naſcentibus.

Quartus gradus eſt illorum, qui non ſolum corporali, de qua dictum eſt, ſed etiam ſpirituali exercitio per orationes mentales, gemitus, compunctiones & deſyderia pia inſudant ſecundum interiorem hominem. Verùm iſtis hominibus ſicut & præcedentibus deficit abnegatio ſui. Nam in ſuis exercitijs non tam diuinum beneplacitum quæritant, quàm ſuam ſenſibilem deuotionem, in qua gloriantur, aſpernantes cæteros, & proprietatem quandam ſuæ voluntatis ſuique ſenſus, ſua exercitia, ſuumque viuendi modum alijs præferendo, retinentes. Et licet arridente ſenſibili deuotione offerant ſe Deo ad ſuſtinenda pro eius honore quæcunque aduerſa, tamen poſtea cum confuſione ſeu aduerſitate aliqua tanguntur, aut ſi iubentur quod voluntati eorum contrarium eſt, protinus oſtendunt ſuam immortificationem & murmurationem. Habent enim in ſe latentem amorē ſui, quo diabolus occultè retrahit volũtatem, quam Deo videbantur obtuliſſe: & ſeruat eos in proprietate, potius optantes ſuã, quàm aliorum fieri voluntatem, licet hoc non aduertant. Heu ſi poſſent ſe & omnia ſine retractione cordis tradere & credere diuinæ prouidentiæ, quam citò eos eueheret per occultas ſemitas, cunctis fere ignotas ad longe nobiliorem ſtatum?

Quintus gradus eſt illorum, qui in omnibus operibus, exercitijs, & conuerſationibus ſuis propriæ voluntati in diuinum beneplacitum renunciant, obediētes non ſolum diuinis inſpirationibus ac ſuperioribus ſuis, verùm etiam omni homini, vbicũque ſecundum rectã rationem videtur fieri poſſe pro Dei honore, & ſui mortificatione, ſtudentes puritati cordis, ac flammigeris deſiderijs & orationibus, cæterisque pijs operibus tũ exterius tũ interius, quibus Deo placere & vniri cupiunt. Hi verã ad deũ viam inuenerunt, ſuntque Deo prioribus omnibus chariores. Verùm quia in hoc propoſito nõ diu ſunt verſati, neq; affectus mortificationis in eis radicatus eſt per frequentiam exercitiorum, ideo

patiuntur

patiuntur quandoque ſpiritum inconſtantię, in priſtinā proprietatem relabētes. Sed quia de hoc dolent, rurſus per pœnitentiam ad Deum redeunt, ſeſe vt prius reſignantes.

Sextus gradus eſt illorum, qui multiplicatis deſideriis ac frequentatis exercitijs perfectè reſignant omnem proprietatem, ſine cordis retractione, cum plena perſeuerandi conſtantia, in diuinum beneplacitum: ſcientes quòd diligentibus Deum omnia etiam aduerſa cooperantur in bonum, ſeque in diuino amore non ſegniter exercent. Verum quia iſti ex occulta naturali inclinatione ad ſeipſos, nimis auidè & cum quadam proprietate quærunt ſpiritualem à Deo conſolationem, qua omnem aduerſitatem leuius ferant, intentione non prorſus pura, ideo operationem ſpiritusſancti valde impediunt. Quæcunque enim dona Dei ſiue externa ſiue interna non conuertimus ad noſtri mortificationem, & Dei laudem, illis abutimur ad noſtri damnationem. Rom. 8.

Septimus gradus eſt illorum, qui ſalubriter vti norunt vtraque manu: hoc eſt, dextera proſperitatis, & ſiniſtra aduerſitatis, parati in omnibus diuinum beneplacitum ſequi, tam introuerſione, quàm extrouerſione, tam in intentione, quàm amore: & ſicut vmbra ſequitur motum corporis ſui, ita perfectè conformari cupiunt ſanctiſsimæ vitæ & paſsioni Chriſti, in omni aduerſitate & derelictione requiem ſpiritualem inuenientes: quia fundati ſunt ſuper nudo amore: in quo non ſolum agere grandia, ſed & pati ardua didicerunt. Et ideo dotantur à Deo multis occultis gratijs, illuſtrantur intellectu, & inflammantur affectu ardentiſsima charitate. Verùm quoniam incautis omnis abundantia periculoſa eſt, contingit, vt ignorantia obfuſcati, donis Dei tam frequenter ſuſceptis nonnihil abutantur, pluſquàm expedit quieſcentes inſenſibili amore, licet hoc non aduertant. Sed hoc ipſum oportet eos mortificare.

Octauus gradus eſt eorum, qui ſe & omnia purè reſignant in diuinum beneplacitum, contenti, quicquid cum eis fecerit in tempore & æternitate, nil proprietatis in ſe reſeruantes, nec vllum viſcum amoris ad creaturas & dona Dei in ſe relinquentes. Hi præ cæteris à Deo viſitantur magnis donis, & occultis reuelationibus, quibus tamen ex occulta quadam proprietate non tam libenter carent, quàm recipiūt. Et ibi latet quædam occulta proprietas, quæ coram Deo iudicatur defectuoſa, quia deberent ab illis adeo liberi in corde manere, quaſi ea non recepiſſent: & ſolummodo admirari diuinæ largitatis clementiam erga ſe indignos peccatores, & conuertere omnia ad laudem Dei: & è diuerſo ſe reſignare ad carendum omnibus donis, & ſtandum in extrema derelictio-

derelictione: quia in ipſis donis nõ conſiſtit perfecta vita, ſed per hæc Deus ſuam oſtendit bonitatem, vt alliciat infirmos ad perfectionem ſectandam.

Nonus gradus eſt eorum, qui vigoroſis exercitijs & ſurſum actiuis deſiderijs propter amorem Dei carnem & ſanguinem & medullam corporis ſui pene conſumpſerunt, nec videtur habere vires, niſi quantas viuacitas ſpiritus ſubminiſtrat. Nam ſanguis eorum decoctus eſt in feruore diuini amoris, qui perfectum in eis vendicat dominium, & facit naturam ſupra naturam agere & pati. Hi ſunt chariſsimi filij Dei, licet plerunque modo abſconditi, quibus plenitudinem donorum & gratiarum ſuarũ infundit, & quandoque eleuat ad contẽplandam ſuã diuinam eſſentiam. Nihilominus ipſi ſunt adeo mortificati, vt in talibus non requieſcant tanquam propter ſe, quia funditus contriuerunt omnem reſpectum propriæ vtilitatis & oblectationis, & poſuerũt fundamentum ſuum in ſola fide nuda, charitate formata, qua omnẽ aduerſitatem pro dei honore & animarũ ſalute ſine aliquo fulcimento diuinæ cõſolationis ſuſtinere deſiderant, quia omni deſolatione & abiectione ſeſe dignos arbitrãtur, ſine fictione ſeſe vniuerſis creaturis inferiores æſtimãtes, nihilque magis optantes, quàm ab omnibus vilipendi, cõculcari, & in omnem pœnam & miſeriam vſque ad acerbiſsimam mortem tradi. Et licet in ſola cruce domini ſui didicerint gloriari, nunquam tamen ſua negligentia impediunt multiplices diuinas illuminationes, viſitationes, & influentias ſpirituales, ſed offerunt ſe pro poſſe & noſſe voluntaria ac viuida inſtrumenta ſpiritus ſancti ad omnia quæ in ipſis operari dignatur, ne gratiæ Dei ingrati habeantur. Lucent quippe & ardent in dilectione Dei & proximi. Cæteris verò temporibus quo ad exteriorem hominem abiectiſsima quæque, & omni humana conſolatione deſtituta, & quo ad interiorem hominem, nudam charitatem quærunt omnis ſenſibilis conſolationis expertem, omnique deſolatione & preſſura cordis oneratam, ita vt nunquam tantũ pati poſsint, quin ſemper maiora pati deſiderent, quò Christo perfectius cõformentur, qui in paſsione ſua nudo amore luctabatur cum ſenſualitate, omni ſolamine deſtitutus, vt nos redimeret, & doceret hãc eſſe viam abnegationis, qua ſequi debemus per anguſtam portam ſalutis ipſum, qui eſt ſuper
Mat. 27 omnia Deus benedictus in ſecula. Amen.

Libelli de impedimentis & gradibus perfectionis

FINIS.

Regulæ

Regulæ duæ, ſiue fraternitas diſcipulorum Chriſti, hoc eſt vitam Chriſti imitari, euangeliceq́ue viuere volentium, atque ad charitatis perfectionem aſpirantium, nemini non accommoda ac ſalutaris.

IESVS CHRISTVS *loquitur.*

IESVS CHRISTVS propter vos homo factus, cum olim mundo prædicarem, vnam ſaluandis omnibus euangelij tradidi regulam. Huic credens nemo aberrare, nemo obſeruans hanc, perire poteſt. Siquidem hæc ſola, dum ſeruatur, animæ ſufficiet ſaluti, hæc quoque ad quãuis erudit perfectionem. Quare ſi iuxta illam viueretur, nihil monachorum opus eſſet regulis, nihil fraternitatibus, nihil confœderationibus ac vnionibus hominum, nihil denique canonibus quibuſlibet, quandoquidem qui euangelio (vt dixi) germane ſincereq́ue viueret, nihil huic deeſſet vel ad ſalutem, vel ad perfectionem. Verùm quia euangelio relicto paulopóſt hominum quę ſunt vnuſquiſque meditari incipiebat, non abſque meo conſilio, nec ſine ſpiritu meo factum eſt, vt ſanctorum multi varia tentarent, quibus mundi ac propriũ amorem (vnde fit vt relinquatur tepeſcatque & euangelij & honoris mei zelus) eradicarent, mundoque euangelij ac pręceptorũ meorum obſeruantiam reſtituerent. Eam ob rem ſtatuerunt regulas plerique, quibus ea potiſsimum prohibuerunt ac reſecarunt, vnde occaſio ſumitur euangelium meum tranſgrediendi: ea verò quę ſpiritũ excitant, purificant atque confortant, iuſſerunt. Sciebant enim non niſi carnis caſtigatione, & occaſionũ ſubtractione, ſpiritum ſuperiorem poſſe fieri atque fortiorem. Hoc nanque confortato, caſtior, feruentior atque conſtantior fit in vobis amor ſiue deuotio præcepta mea ſeruandi. Hinc liquet contra euangelium meum ne vnum quidem apicem, ſed pro euangelio homines ſanctos omnia ſtatuere voluiſſe. His regulis poſteros eorum nouas conſtitutiones, cõplures etiam ceremonias addidiſſe perſpicuum eſt, quarum tranſgreſsiones, (vt fit) ſeuerius acerbiuſq́ue caſtigari, quàm euãgelij mei, ordo eſt præpoſterus. Nam punitur quis, ſi fregerit ſilentium: ſi perperam ceciderit, arguitur: humiliatur ſi ceremoniarum quid neglexerit. At mallem ego (tametſi illa probem) euãgelio meo non inferiorem, immo vehementiorẽ etiã zelum adhiberi, ſeueriorem q́ue tranſgredientibus cenſurã, puta ne impune quis iurauerit, ne detraxerit cuipiã, ne odio quenquã habuerit. nec id genus reliqua (quæ euãgeliũ vetat) trãſgreſſus fuerit. Siquidẽ pro his pręceptis meis, quæ

Vnam regulam præſcripſit omnibus Dominus Ieſus.

Vndeinde & regulæ monachorum.

Euangelij ſemper prior cura ac potior ratio habeatur, quàm illorum quę propter illud conſtituta fuere.

quæ ne tranſgrederentur, patrum regulæ olim inſtitutæ ſunt, o-
portebat acriorem vigilantioremque diſciplinã vigere. Sed quid
dicam? Video quòd neque euangeliũ, neque patrum regulas ſer-
Eſa. 29. uatis. Ore quidem verba mea nudoque ſermone euangelium ia-
ctitatis: at quàm longe ſim ego à cordibus veſtris, inde ſatis eſt
Eſa. 46. manifeſtum, cũ neque me, neque præcepta mea diligatis. Redite
Mar. 1. igitur nunc, licet ſero, præuaricatores ad cor: pœnitemini, & cre-
dite euangelio. Quicquid euangelium docet, non ſolum credite,
verumetiã credendo amãdoque facite. Si Chriſtiani, ſi mei vultis
Mat. 11 eſſe diſcipuli, me imitamini. Diſcite a me quam mitis ſim, & hu-
milis corde. Quomodo ego ambulaui, ambulate. Porro ſi mona-
chi, ſi clerici, ſi religioſi eſſe vultis, quæ ſpiritus ſunt, facite, & ſpi-
ritu opera carnis mortificate. Si eſtis (vt diciris) euangelici, man-
Luc. 6. data euãgelij perficite. Quouſque mihi dicetis: domine domine,
& non facietis quæ dico? Facite quæ præcipio vobis, & non ver-
bo tantùm, ſed opere ac veritate amicos vos eſſe oſtendite. Qui
enim audit verba mea, qui habet mandata mea, & facit ea, hic eſt
qui diligit me. Pro feruore igitur reſuſcitando, pro euãgelij mei
obſeruantiã renouanda, duas etiamnum amicis meis ac mihi de-
uotis trado regulas perbreues, quarum altera imperfectioribus
atque adhuc incipientibus, altera perfectioribus, & ad amorem
mei caſtiſsimum aſpirantibus, ſit accommoda. In quibus non ce-
remoniarum faſces, nec precum multitudo, ſed conſcientiæ in-
teriorisque hominis reformatio atque mentis deuotio docetur.
Nihil de colore aut ſimilitudine veſtium agitur, ſed ad euange-
licæ obſeruantiæ cultum, ſtudia multorũ excitantur, fraternitaſ-
que vna (vbi multorum ſit animus vnus, parque propoſitum) vt-
pote amantium atque colentiũ me, cõciliatur. Nemo ſe voto hic
aſtringat ad horum obſeruantiã neceſſe eſt (tametſi alioquin vo-
tum bonam voluntatem vehementer ornet, roboret, locupletet-
que) nec ſi præuaricatur, ſe peccato obnoxium conſtituet vltrà
quàm legis meæ tranſgreſsio ipſa alioquin reum facit. Omnibus
itaque qui mihi ſeruire cupiũt, pro viribus vniuſcuiuſque legem
adminiſtro, atque ſic tempero, vt nemo gratia mea adiutus, hanc
nequeat implere. Volo enim ſaluare (quatenus ex mea pendet be
Eſa. 42. neuolẽtia) omnes. Idcirco diſsimulo circa infirmos, ne calamum
confringam conquaſſatum, aut lignum fumigans penitus extin-
guam. Hac ratione mihi ſeruientes collecturus, in duos ordines
illos conſtituo, videlicet infirmorum ſiue incipientium, & perfe-
ctorum vtriſque præcepta ſuo ordini & ſtatui congruentia inſi-
nuans, ex euangelio meo deſumpta.

Pro

Pro infirmis atque imperfectis, vtpote incipientibus, inſtitutio ſiue regula.

QVisquis igitur militiæ meæ ſeſe aſtringere, quiſquis manus mihi ſuas dare voluerit, ſi non principio omnia, maxime tamẽ letalia debet cauere peccata. Tu igitur ſi inter ſeruos meos fideles cupis adnumerari, caue peccata, & peccandi omnes occaſiones reſcinde ac fuge. Declina à malo, & fac bonũ. In maleuolã enim animam nõ introibo, nec habitabo in corpore ſubdito peccatis. Nunquã vitæ tuæ aut bonis tẽporalibus parcas, ſi proximi tui animã à peccato mortifero potueris aut eruere aut preſeruare. Pluris enim facere debes animã quamcunq; pro qua in mortem tradidi ego animam meã, quàm corpus tuum, aut rẽ temporalem: & precioſior ego tibi eſſe debeo, pro cuius honore zeleris, quàm vita tua corporalis. Nunquã igitur conſentias peccato, ſiue proprio, ſiue alieno, maximè letali. Quicquid oderis tibi fieri, alteri ne feceris. idcirco fraudem, dolũ, iniuriámve nulli inferas. Quæ ſi tibi illata fuerint aut pro mei amore hæc tacens tolera, aut pro his non aliter quàm iuſtè & iuſto modo expoſtula. Præcepi enim ſeruis meis, quod iuſtum eſt, etiam iuſte proſequantur. Nunquam pro malo malum reddas, nunquam conuitiũ conuitio, nunquam iniuriam iniuria retalies: idque mei amore, qui cum maledicerer, non maledicebam: qui cum paterer, non cõminabar: ſed tradebam me iudicanti iniuſte. Tu itaq; pari modo ſi eſurierit inimicus tuus, ciba illum: ſi ſitit, potum da illi. Diligere enim debes inimicum tuum, & benefacere eis qui te oderunt, vt ſis filius patris tui qui in cœlis eſt, qui bonis maliſq; benefacit. Eſto miſericors, ſicut & pater tuus cæleſtis miſericors eſt. Eleemoſynam igitur, ſi facultas arridet, aut beneficium, officium, obſequiũ, opúsve aliud quodcunq; miſericordiæ aut charitatis, quotidie non minus vnum proximo tuo debes impẽdere, & in hoc miſerendi atque ſubueniendi exercitio te fideliter exercere. Quiſquis enim in alium miſericors eſt, à me miſericordiam conſequetur: & quicquid vni ex minimis fecerit, ſiue bonũ fuerit ſiue malum, hoc mihi factum exiſtimabo. Si ſecundũ carnem vixeris, morieris. Porro ſi ſpiritu facta carnis mortificaueris, viues. Mortifica igitur deſideria tua, ſenſus tuos, & membra tua ſuper terram, vt non quæcunq; volueris, facias. Quotidie nõ minus ſemel delectabile deſideratúmve aliquid, mei cauſa tibi debes ſubtrahere, interdicere ſiue negare, adeo, vt ſi aliquid etiã aliud ſubtrahendum non occurrat, ſaltem vbi habendi, ſentiẽdi, videndi, audiendive aliquid occaſio daretur, ad quod concupiſcentia te aut curioſitas naturę inclinaret, iã tibi illud mei amore,

Pſal. 36
Deu. 16
1. Pet. 2

dum temporalius fructus in illo nullus eſt, nega, & deſideriũ hoc in te, mei amore occide. Nunquam iurabis, niſi pro veritate in iudicio per authoritatem iudicis compulſus. Nomen meum vanè aut inutiliter non nominabis. Nunquam mentieris. Quotidie ſi iuxta tuum ſtatum aut officium potes miſſam vel lege vel audiendo; in memoriam ac honorem charitatis meæ, omniumq; beneficiorum meorum quę hominibus exhibui, & quotidie exhibeo. quam ſi audire non potes, eadem intentione orationem dominicam angelicamque lege ſalutationem, & in corde tuo offer meipſum patri, ſimulque omnia bona opera quæ à meiſq; facta ſunt aut fiũt pro te, & vniuerſa eccleſia. Omni menſe ſemel debes ſacramentaliter confiteri, & ad feſta natiuitatis ac reſurrectionis meæ, penthecoſtes quoque, aſſumptionis matris meæ, & omnium ſanctorum, Euchariſtiæ ſacramentum ſuſcipere, niſi ſub voto agit in monaſterio viuas, vbi ex regula alia ipſa tibi ſint inſtituta. Quotiis die mane adorare me debes, vnũ Deũ in trinitate perſonarum; & te mihi commendare, orareque, vt te mundumque vniuerſum defendam a peccato. Qui adeo eſt ſimplex, vt hæc capere nequeat, legat pia intentione Pater noſter & Aue Maria. Quandiu ex interna meditatione ardentioriq; affectu mentalia non habes exercitia meliora, quotidie in honorem paſsionis meæ ac vulnerũ meorum dic quinq; Pater noſter, totidemq; Aue Maria. Porro qualibet hebdomada ad matris meæ venerationẽ ter quinquaginta legas Aue Maria, ſeu, vt vocant, roſaria. Quotidie in venerationem ſacramẽti corporis mei duas facito genuflexiones aut venias, ſiue adorationes. Vnã qua charitati meæ, ac beneficijs meis, in incarnatione, paſsione, morte, atque huius ſacramenti inſtitutione mũdo exhibitis, gratias agas. Alteram qua honorem mihi (quantum in te eſt) refundere cupias pro contumelia quam patior ab indignè ſumentibus, ac impure hoc ſacramentũ tractantibus. Duas adhuc alteras genuflexiones ſeu adorationes quotidie facies: vnã videlicet pro fructu impetrando quẽ moriens paſsione mea, ſanguinis quoq; ac animæ meæ emiſsione obtinui & largiri volui mundo. Orabis igitur vt ſingulorũ cordibus modo eandẽ virtutem eandemq; efficaciã ac fructum paſsionis meæ infundam, quam in cruce vt ſuſciperẽt, illis ſum operatus. Alteram genuflexionem ſiue tui humiliationẽ corã me facies in laudem ac gratiarum actionẽ effuſionis ſanguinis mei, omniumq; miſericordiarum mearum quas ſuper bonos & malos vnquam effudi, orabiſque pro conuerſione eorum qui in peccatis ſunt dãnabilibus, & pro reformatione eccleſiæ. Qui hæc capere nequeunt, pia intentione dicant duo Pater noſter & duo Aue Maria. Omni ſexta feria, dum infirmi-

tas,

tas, debilitas, labor, egeſtas, peregrinatio, ætas, aliáve rationabilis occaſio non impedit, ieiunare debes. Aut ſi malueris, bis potes temperate refici, ſed pro cœna cocto cibo non vti, vt vel tantilló meæ mortis plangas amaritudinem. Euangelij mei mandata, eccleſiæque meæ præcepta diſcas ſedulo; atque vbi didiceris, nullius rei amore tranſgrediaris.

Inſtitutio ſeu regula altera, eorum qui ſpiritu ferventiore ad perfectionem anhelant.

IN ſecundo ordine ij ſunt qui ea quæ retro ſunt obliti, in anteriora ſemper ſe extendunt, qui videlicet ad perfectionem anhelãtes, mecum vnum fieri percupiunt. horum hæc erit regula.

Quiſquis itaq; toto corde mihi ſeruire, mihiq; totus placere deſideras, nullum debes peccatum ex certa ſcientia, aut animo deliberato, quamlibet leue aut veniale admittere, idq; oratione humillima ac deuotiſsima à me flagitare, vt te cuſtodiam præſeruemq; ab omni peccato. Eſto igitur ſanctus, quoniã & ego ſanctus ſum. Eſto perfectus, ſicut & ego perfectus ſum. Eſto inquam ſanctus coram me: qui cum etiam fueris, ex me, nó ex te es: ideo nihil tibi videaris quã dãnationi æternæ, niſi mea, beneuolẽtiſsima ſemperq; paratiſsima adeſſet miſericordia, obnoxius. In vocatione qua vocatus es ambula, & ſecundũ ſtatum ac regulam vocationis tuæ viue. Quicquid ſcriptura ſancta mea iubet, quicquid ore tuo mihi promiſiſti, diligenter obſerua & exequere. Itaq; tuum erit, non ſolùm mandata, ſed & beneplacita atque conſilia mea ſcrutari, & cum deſiderio eadem implere.

Abſtractam vitam ab occupationibus ocioſis, ab hominum familiaritate & colloquijs, age, ſilentio, ſolitudini, & orationi vacans, quantum ſtatui tuo poteſt congruere. Seruum Dei, (dicit Apoſtolus meus) non decet litigare. Noli igitur verbis contendere. Ab omni etiam verbo ocioſo, maxime autem carnali aut detractorio, abſtine. Nunquam etiam de abſentibus niſi bona debes loqui & audire. Et quauis bona interdum poſſet intentione fieri, vt de abſente mali aliquid dicatur, tamen id niſi certiſsime conſtet, non conſentias audire, aut loqui malum de alio. Vbi ſi exceſſeris, non debes inultum illud tranſire, ſed tibi ipſi pœnitentiam, atque pro delicto pœnam iniungere. Sobrietatem obſerua cibi & potus, omniumque creaturarum tibi vſum tempera, vt mei amore ſis pauper ſpiritu, nihil in mundo diligens, ſed tanquã peregrinus & viator omnia mundo ac libero corde tranſeunter aſpiciens. Ad humilitatem, ad mititatem, benignitatem, 2.Tim. 2.

pietatemq́ue erga proximum te aſſuefacito, me contemplans in omni homine, & mihi facere cupiens quicquid cuicunq; feceris homini. Nam revere ego recipio tanquam mihi factū, quicquid proximo tuo feceris. Neminem debes iudicare, nec de conſciē-tijs rebúsve quibuſcunque alienis diſcutiendis iudicandisve te intromittere, niſi a me conſtitutus fueris index, quare ex officio habeas iudicare. Si tamen videris aliquē peccare, & admonitionis tuæ ſperas fructum, vel ſaltem non grauius peccatum times ex correptione tua ſecuturum, potes eum qui peccat humaniter admonere, benigneq; rogare, vt memor ſuę ſalutis ſeſe corrigat. Si tamen ſe defenderit, aut pro ſe pertinaciter certauerit (niſi tu paulatim ad magis ſalutaria ſperes illum redire) noli diſputare, noli inaniter tuam ſententiam propugnare, ſed humiliter cede abſque ira, tranquillus & manſuetus. Pari modo ſi tu etiam innocens correptus fueris, potes ſi vis, humiliter ac benigne rationē reddere: melius autem facies (niſi ſcandalum inde natum fuerit) ſi humiliter veniam petas, & abſque excuſatione vlla emendationem (quoad licuerit per beneplacitum meum) promittas, ſimulque pro charitatis officio ei qui te commonefecit, gratiás agas. Monui olim, vt ſi quis poſt me velit venire, abneget ſemetipſum. In abnegatione enim ſuijpſius tota perfectio hominis cōſiſtit, quemádmodum in amore ſui hominis agitur ruina. Semper igitur vbicunque potes, abnegationi tuæ inſiſtes, & vt in te mortificetur volūtas propria, maximopere ſtudebis. Omnia tua ordinabis, vt ex conſilio iudicioq; alicuius boni viri ac timentis Deum (ſi prælatum non habes) facias ea vel omittas. Nihil iudicio tuo credes. Nihil ex proprio arbitrio facias, preſertim in ambiguis, vbi eſſe periculū poſsit. Atq; ideo nihil pro te tu procurabis (niſi quæ conſtat mihi eſſe accepta) teipſum quærens, ſed multorum potius vtilitaté, meiq; honorem ſemper antefe-rendo reſpicies, te vero committes prouidentiæ meæ. Ego curā tui habebo. Ego pro te ſollicitudinem agam. Tu verò in hoc ſolo ſatagas, ne honori ac beneplacito meo quippiam derogetur.

Luc. 9. Abnegatio ſui inter monita euangelica.

Cæterum vt per tui abnegationem magis tua mihi placeant opera (ſi in religione non viuis monaſtica) potes hanc ſuſcipiendo regulam, obedientiam in manus promittere ſacerdotis, aut alterius boni viri me timētis. Nec mouere debet te huius temporis infelicitas, hominumq́; impietas, vota promiſsioneſq; ſalutares calumniantium, ſed magis credere debes & inniti miſericordiæ meæ, vt ſi tibi dedero inſtinctum beneuolendi aut promittendi, dabo & virtutem adimplendi. Neutrū enim abs te eſt, ſed ex me vtrunque, & bene velle, & bene agere, ſalutaria & promittere & adimplere. Secretum elige cupiens neſciri, & conſilia tua non

omnibus,

omnibus, ſed vni tantùm pandas, quem habes directorem conſcientiæ tuæ. Studeas non velle hominibus placere, nec laudari aut nominari, aut tibi aliquid vnde ſequatur opinio, laus ſiue admiratio, aſſcribi, quandoquidem quibuſcunque laus debetur, omnia mea ſolius ſunt. Verùm ad hoc conare potius, vt in ſimplicitate ac puritate cordis, de te vilius quàm de cæteris ſentias, & ab alijs ità de te ſentiri velis, adeo vt ſiue laude ſiue contemptu vituperioque dignum quid geſſeris, excluſo tamen peccato, non aliter mouearis, nec aliter intus foriſque te exhibeas, atque exhiberes ſi quiſpiam id feciſſet alius. Proinde nihil de te omnino exultes, nihil glorieris, nihil tibi ex donis meis vendices aut vſurpes, nihil ex bonis operibus, licet in te aut per te etiam factis, tibi plus tribuas, quàm ſecuri aut inſtrumento, quod à ſe quidem nihil eſt, & nihil per ſe facit, ſed per illud ſi quid fit, ex voluntate eſt artificis in eo operantis: qui artifex per aliud, ſi vellet, inſtrumentum poſſet operari.

Nihil de ſe glorietur homo.

Siquidem & hoc ipſum, quod eſt eſſe inſtrumentum, aut in ſe habere quo in ſe poſſet fieri aliquid, non à ſe habet inſtrumentum, nec aliunde quàm ab artifice, à quo factum eſt vt in eo nõnihil poſſit operari. Sine magiſtro aut artifice operãte inane iacet & inutile. Hoc modo qui filius eſſe cupit meus, imitatorque humilitatis meç, & quiſquis hanc regulam ſuſceperit, ſentire debet de ſemetipſo, atque ſemetipſum in ſua miſeria, in ſuis defectibus, in ſuiſq; peccatis & infirmitatibus conſiderare. Porro alios homines, ſecundum quod gratia & virtutibus à me ſunt ornati, debet inſpicere, vt ſe omnibus ſemper iudicet inferiorem. De omnibus verò virtutibus, operationibus, ac donis meis quæ in illo ego operor, nihil ſibi aſſcribat, nihil ſibi arroget, ſed quaſi in alio facta exiſtimet, mihique omnem laudem & gloriam purè (nihil ſibi inde attrahens) refundat. Obſeruare debes huius regulæ qui cupis eſſe alumnus, temetipſum, atque in omni re diligenter ſcrutari, ne aliud quæras, aliud intendas præter me, hoc eſt, præterquam gloriam meam, & beneplacitum meum. Proinde vbicunque teipſum inueneris, puta, propriam quæſitionem, aut priuatum amorem, ibi teipſum debes relinquere, vel etiã totum illud, quo me purè non intendebas (ſi alioqui nihil obſtiterit) intermittere. Nemini debes querulari de ijs quæ pateris, niſi cõſilij gratia. Ex manu etenim mea cũcta debes accipere, & in me omnia referre. Idcirco vndecunque ingruerit tempeſtas, quocunque modo aduerſitas aduenerit; animum habeas paratum, mihi & omnibus creaturis ad ſuſtinendum ſubiectum. Cæterum contra motus inſurgentes vim tibi facias, ac teipſum ſtudeas relinquere, nec contra homines moueàris, pugnes, diſputes, aut

reſiſtas. Noli præterea patiendi effugium quærere, nec te excuſare, ſed tacens elige omnia in pace, in tranquillitate, in æquanimitate & ſilentio cordis recipere, & quandiu mihi placet, portare. In aduerſitate etiam conſtitutus, noli ex deliberato propoſito, id eſt ex intentione obtinendi, & propter te, id eſt vt leuius habeas, conſolationem vllam quærere, ſed mihi omnia committe, & vniuerſorum a me & exitum & finem præſtolare.

In quauis hebdomada ſacerdoti quidem non minus ſemel ſacramentaliter, mihi vero quotidie in oratione, & id ſepius, debes cum gemitu cordis per tui humilem accuſationem confiteri, & teipſum offerre mihi in gloriam ac beneplacitum meum. In omni menſe non minus ſemel Euchariſtiæ ſacramentum, ſi non potes in hebdomada etiam quauis ſemel aut bis, ſuſcipere te conuenit, & genuflexiones quas in regula priori monui, circa venerabile ſacramentum meum, & circa memoriam mortis meæ non intermittere. Si horum aliquid prædictorum fueris tranſgreſſus, non propterea nouæ culpæ obnoxius ex huius regulæ aſſumptione fies, nec plus delinques quàm alius qui extra hāc fraternitatem & regulam deliquerit. pro qualibet tamen tranſgreſsione tibi ipſi, ne inconſtantia victus, a bono propoſito totus tandem defluas, pœnitentiam ſeu pœnam vnius Aue Maria aut grauiorem impones. Omni etiam die ſerò nihilominus tria dices Aue Maria coram matre mea pijſsima. Vnum pro negligentijs commiſsis per ignorantiam, quarum non meminiſti. Alterum rogando me per illius interceſsionem pro emendatione, perſeuerantia, atque mea gratia. Tertium, vt mei cultus in hac regula, aut alio quocunque modo, mihi placuerit, in dies dilatetur, augeatur & creſcat. Exercitia ſpiritus aſſume, deuotioni, [illegible], ac naturæ tuæ congrua, quibus tempus vtiliter expendas, teque erigas, proficiens quotidie, & ad meliora te impellens.

Hanc fraternitatem ſeu regulam quiſquis aſſumere voluerit, & ſe iuxta illam exercere, ante paſsionis meæ imaginem, ſi ſolus eſt, aut ſecretus eſſe maluerit, genua flectat, ſeque à me in diſcipulum recipi, & gratia mea perfundi, confortari quoque & confirmari bonam in ſe voluntatem oret, qua ſtatuet conſtanter atque indeclinabiliter iuxta harum regularum aliquam viuere. Alios quoque doceat, & mihi animas lucretur & adducat. At verò ſi in monaſterio oppidóve huius propoſiti plures fuerint, poſſunt ſeipſos in me cohortari, & fraternitatem, non ab alijs diuiſam, ſed charitate inter ſe propoſiti ſimilitudine aduhatam, habere: nec paſsim omnes, puta de quibus non ſperatur conſtantia ſpiritus, aut deuotionis perſeuerantia, in illam recipere, ne ho-

ne horum leuitas atq; inſtabilitas, qui ad propoſiti ſuſcepti perfectionem non contendunt, aliorum etiam propoſitum labefactent, atque perire faciant.

Verſus memoriam iuuans, quo huius regulæ potiora comprehenſa ſignificantur.

Lingua care, benefac, nihil es, te deſere, mitis.

Elucidatio ſignificati,

Lingua, ſignificatur refrenatio linguę ab ocioſis, detractorijs, contentioſis ac queruloſis verbis. Care, ſignificat ſubtractionem concupiti delectabilis non neceſſarij, ſenſuumq; mortificationem. Benefac, opera miſericordiæ & charitatis in proximos. Nihil es, ſui cognitionem & humilitatem. Te deſere, ſui abnegationem & relictionem, & Dei puram quæſitionem. Mitis, ſignificat mititatem, benignitatemque erga proximum, & ſilentium, pacem tranquillitatemque cordis in præſtolando acceptandoque prouidentiam diuinam.

FINIS.

Digitized by Google